Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

D.
Opera

Divi
Bernardi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI

BERNARDI

CLARÆVALLENSIS

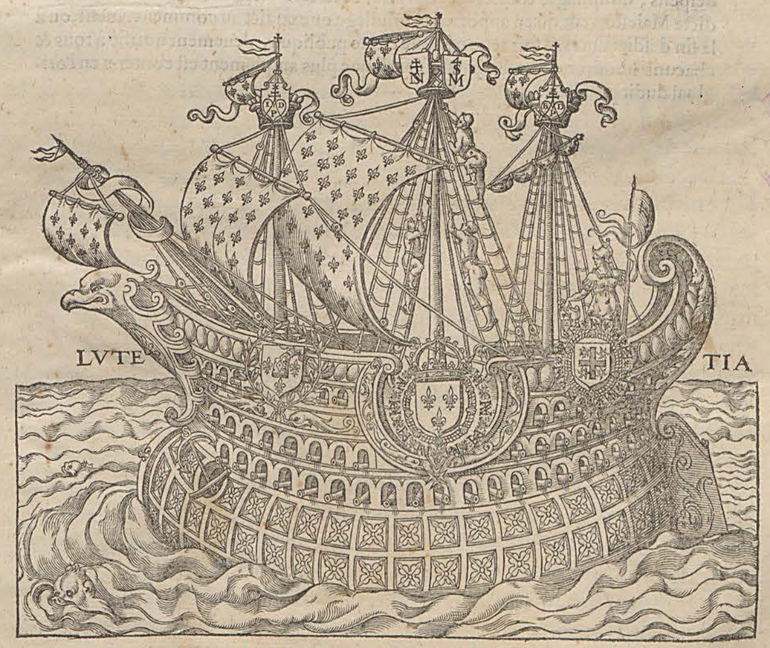
ABBATIS PRIMI, RELIGIOSISSIMI ECCLESIÆ DOCTORIS, SVAVISSIMÍque, & quod pro eximia illius pietate non iniuria dixeris, planè Theodidacti,

OPERA OMNIA,

TAM QVÆ VERE GERMANA ILLIVS ESSE NEMO inficias eat, quàm quæ ſpuria & ſuppoſititia (quanquam non diſſimilis pietatis) pleriſque videri poſſunt, diligentiſsimè nunc primùm recognita, aucta ac emendata, & in ordinem concinniorem diſpoſita.

Vt ex præfatione ad lectorem, & operum Catalogo, maximè verò quid in hac editione ſit præſtitum, licebit cognoſcere.

** In Indice duplici, altero locorum ſacræ ſcripturæ paſſim ab ipſo D. Bernardo explicatorum, altero eóque nouo & amplo rerum & verborum.*

PARISIIS,

M. D. LXXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

COLEGIO DE S. FRANCISCO JAVIER
PUENTE LA REINA
NAVARRA

Del Colº de la Compª de Jesus de Palencia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extraict du Priuilege du Roy.

PAR Lettres Patentes de sa Maiesté, donné à Paris le 12. de Nouembre, 1585. signé, Moré, Est permis à Iacques du Puis, Sebastiẽ Niuelle, & Michel Somnius, libraires iurez, en l'vniuersité de Paris, d'imprimer ou faire imprimer les Oeuures S. Ambroise, S. Gregoire & S. Bernard, auec defenses à tous libraires, & Imprimeurs n'imprimer, vendre, distribuer durant le temps & espace de neuf ans, d'autres que ceux qui aurõt esté imprimez par lesdits supplians, & ce à peine de cõfiscation desdits liures, & de deux cens escus d'amende, auec condemnation de tous despens, dommages & interests, qui pour ce faict seroient intentez: Et en outre sadicte Maiesté, veut qu'en apposant le priuilege ou extraict au commencement, ou à la fin desdits liures, il soit tenu comme chose publique, deuement notifié à tous & chacuns libraires de ce Royaume, ainsi que plus amplement est contenu en l'original dudit priuilege.

R. P. AC D. GVIDONI CORNVATIO VALLIS-CLARAE Abbati religiosissimo, Ioannes Gillotius Campanus. S. P. D.

MIRABERIS fortasse, Abbas venerande, quod mihi venerit in mentem, homini vix tibi de facie noto, vt non solùm ad te scribere, sed etiam lucubratiunculas meas religiosissimo tuo nomini dedicare sim ausus. quod si feceris, nihil aliud profectò, quàm virtutes tuas, quę me ad te colendum deuinxerunt, suspicies. quem enim ad se non alliciat vitæ religionisque integritas? quem in tui cultum nõ inducat facilitas? quem in tui amorem non pertrahat eximia in omnes humanitas? nam qui tecũ ferè quotidie versantur, moresque tuos propius cognitos habent, has tuas virtutes prædicant, summisque laudibus in cœlum ferunt. Veruntamen non istæ solæ me, etsi sunt singulares, ad te obseruandum impulerunt, sed etiã excitauit exquisita doctrina, quã in cõcionãdo, monẽdo, arguẽdo mirata est plerunque Lutetia, mirati sunt Trecenses nostri, mirantur etiam nunc vniuersi tuæ religionis homines. sed in primis Claræuallenses, apud quos habitu sanctæ professionis indutus es, huius periculum fecere, cùm tu confectis Theologiæ studiis, & laurea doctoris accepta, primariam apud illos dignitatem sustinuisti. qua in præfectura non modo sincera sacrarum literarum interpretatione, sed vitæ sanctioris exemplo, quod magis quàm verba ad disciplinam extimulat, profecisti, tantúmque laudis & gloriæ tibi apud omnes comparasti, vt inde Vallis-claræ, cui nunc sapienter præes, Abbas electus & creatus sis. Me quoque inflammauit ad omne meum studium tibi dedicandum, mirabilis in rebus gerendis prudentia, potissimum verò in restituendis religionis tui ordinis disciplinis, quæ alicubi non modò labefactatæ, sed propemodum collapsæ & deiectæ videbantur, pro quibus reparandis, & ad pristinum statum reducendis, cùm sanctissimum auctoritate Apostolica decretum prodiisset, vt omnes Abbatiæ Cistercienses visitarentur, & ad patrum vestigia regulámque maiorum reformarentur: atque piissimę memoriæ Cardinalis, Cistercij & Clarœuallis Abbas, summúsque totius ordinis Cœnobiarcha, aliis rebus prouidendis, quæ ad vniuersam Domini vineam, quam ferus aper vastare conatur, pertinẽt, occupatus esset in sacro Senatu, nec posset ipse visitationis, quam maximè desiderabat, obire prouinciam, tanquam Moyses partito in alios onere, te inter sapientissimos eiusdem professionis Abbates, & D. Nicolaum Boucheratium, vigilantissimum totius ordinis procuratorem, (atque vtinam Cœnobiarcham) monasteriorum visitationi præfecit. quo in munere tam prudenter & integrè vos gessistis, vt bonis moribus constitutis, deprauatos quoquouersum correxeritis, & in ordinem meliorem cuncta reuocaueritis. non id quidem minis aut castigationis metu, sed morum integritate & vitæ merito, ad quod sequẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum religiosi quantumuis profanè degentes, sponte inducuntur,& ad regulam monasticam reformantur. Præterea, meam in te beneuolentiam conciliauit patria ipsa, quæ mihi tecum velut communis est parẽs, cuius tanta est vis & natura in animis singulorum impressa, vt non solùm suam quisque cæteris etiam florentioribus anteponat, sed etiam suos indigenas, qui pietate, doctrina, dignitate reliquísque virtutibus hanc illustrant, charissimos habet, veneratur, ipsísque diuinos honores, nisi religio prohiberet, libẽter impertiret, vt suam in illos amicitiã gratúmque animum significaret. Denique huius inscriptionis causam dedit ipse D. Bernardus, cuius operum hæc editio postrema, nulli magis quàm tibi conuenire videbatur. nam præter excellentes animi tui dotes, quas modò recitaui, accedit par tibi cum illo dignitas & præfectura, vt enim sanctissimis regulis Claræuallenses instituit, sic tuos Vallis-claræ religiosissimis illius institutis seruandis informas, ad pietatem excitas, & ad beatam viuẽdi rationem instruis. Accedit quoque par vitæ ratio, idem institutum, similísque professio, non quidem solùm externa, & quæ in candore & amplitudine vestium consistat, sed quæ coniuncta sit, magnámque habeat proximitatem cum eximiis illius institutoris virtutibus. quis enim te religiosior in cultu diuino? quis integritate vitæ sanctior? quis in honore demissior? Adde, quod si nihil aliud impulisset, quàm propensa in hunc auctorem animi tui affectio, quam declaras cùm te ad eius imitationem componis, factísque exprimis quod ille præcepit, literísque mandauit, tamen hæc vna debuit operis Bernardini dedicationẽ præripere, téque patronum huius editionis nominare, cùm nullus aptior deligi queat, qui studiosiùs, si quis ordinem nostrum improbet, eius defensionis causam suscipiat, séque calumniis & obtrectationibus liberiùs opponat: nullus, inquam, qui hunc celeberrimum scriptorem per se satis commendatum, maiorem in modum non tantùm suis atque totius ordinis religiosis, sed omnibus cuiuscunque professionis & conditionis hominibus commendet. Quamobrem te rogo, (Abbas dignissime) vt quicquid opellæ iure meritóque tuæ veneration dedico, æqui boníque consulas, atque tuo patrocinio tueare. Vale. Deus Opt. Max. ita sanctissima tua consilia secundet & perficiat, vt illi gloriæ, ordini commodo, & tibi honori esse possint, Lutetiæ 15. Ianuarij. 1572.

IDEM GILLOTIVS LECTORI,

DE OPERVM D. BERNARDI DISPOSITIONE.

CVM in pristino Gregorianæ restitutionis annum integrum & plus eo versatus, totum opus euoluissem, assiduóque labore ad finem perduxissem, iterum quasi saxum Sisyphi deorsum lapsum repetens, sursumque reuoluens, in iddem genus molestias delatus sum. Nam continuò manum admoui D. Bernardi Claræuallensis abbatis operibus, & ea cum aliquot scriptis exemplaribus reuocare cœpi: vt si quid sese offerret, quod percurrendo cuiquam oneri esset, legentémque retardare posset, leuigarem, quantúmque in me esset, moras & impedimenta reiicerem. Sed cùm iam nonnullos eius viri Sermones, nonnullos etiam Tractatus contulissem, & singula penè verba, æquali velut trutina expendissem: omnia reperi sic cum manuscriptis consentire, vt frustra correctionis onus, in quo plurimum est tædij, minimum gloriæ, in re integra subirem, actúmque (quod vulgari prouerbio fertur) agerem. Nam si quid impedimenti fuit quod moram faceret, legentique scrupulum iniiceret, iam omne antea sublatum est à Theologis Parisiensibus, qui postremas editiones tam suo priuato conatu, quàm ex collatione veterum codicum, quos in Galliarum bibliothecis corrogare licuit, restituerunt, & sic ab erroribus mendísque vindicarunt, vt qui post tot tantósque viros redintegrata instaurare, & sanatis iterum mederi tentaret, labefacere, malúmque inferre videretur. Sanitatem quippe non reuocat sed impedit morbúmque exasperat remediorum crebra mutatio, nec venit ad cicatricem vulnus in quo medicamenta sæpius applicantur. Non omnino tamen nihil à nobis adhibitum est. Sed ne vlla posthac eius authoris recognitione opus esset, adiecimus primùm quasdam correctiones non pœnitendas, & argumenta siue distinctiones capitum in libros quinque de Consideratione ad Eugenium, & in libellum de Præcepto & Dispensatione: quos Henricus Cnycius Cutemburgensis, ad septem manuscripta exemplaria, quæ item apud suos nactus est, alicubi correxit, adiecta textui lectione, quam veriorem ex sensu literæ & consensu codicum deprehendit, & diuersa notata in margine, quod antiqua dudúmque recepta ferri posset. Deinde præter nonnullas citationes etiam margini superadditas, & diuersa characterum genera, quibus sparsim insertis, nonnulla distingui curauimus, singulis quoque Tractatibus aliquid ornamenti in lectoris gratiam, & commoditatem dedimus, vt ipse facilè, in epistolis præsertim, animaduertet. Præterea librorum partes auulsas, vt membra à toto corpore, in suum locum retulimus, præcipuè verò in Sermone primo de pugna spiritali, & in Tractatu cui titulus est, Formula honestæ vitæ, quod deerat compleuimus, partim ex apendice Veneta, quæ anno 1550. vulgata est, partim ex præscripta ratione, quam non multò pòst ad calcem operum Ludouicus Miræus transcripserat, vt editioni, quæ proximè erat futura, consuleret. quod nihilominus seorsum hactenus neglectũ est, etiamsi multoties recusus sit D. Bernardus. Cæterũ quia in his operibus omnia erant permixta, cõfusa & ita præpostera, vt primis secũda præcurrerent, Tractatúsque Sermonibus miscerentur (vt enim quisque tractatũ reperit, ita cæteris iam excussis indigestè appendit) de mutando ordine cum aliquot viris bonis egi. (Plurimum enim refert ordinem in omni re sequi, vt quid prius, quid consequens esse debeat, nouerimus, sed potissimũ in oratione & in quouis scripti genere, vt multum luminis affert recta partiũ dispositio, ita inordinata & præpostera rerum congeries plurimum offendit, fastidiúmque generat.) Quibus cùm meũ consilium de horum operum dispositione communicassem, suis calculis approbarunt, ordinémque rectum fore iudicarunt, si primum quæ spuria videbantur, à natiuis secernerentur: ne legitimus odor suauissimi nardi, velut pseudonardi commixtione quodammodo ingratus redderetur, & insignis purpura tanquam veteri panno vilesceret. Natiua igitur priorem locum sortita sunt, spuria verò cum aliis, quæ ipso nomine cuius sint declarant, ad calcem reiecimus. In natiuis rursum hunc ordinem sumus sequuti, vt primum Sermones de tempore et de sanctis, ad Ecclesiæ consuetudinẽ disponerentur: de diuersis verò rebus, et parui Sermones, & Sententiæ morales secundum locum obtinerent. Deinde Tractatus sequerentur, tam in quibus sacra scriptura interpretatur, quàm in quibus varia tractantur argumenta. Tandem Epistolæ & Rhytmicæ orationes ordine suo procederent. in his quippe nihil mutatum est. In adulterinis autem, piis tamen & Bernardinis tam similibus, vt spiritum eius si omnino non spirent, imitari proximè videantur, hæc series seruata est, vt in nonnullis Sermonibus haberetur ratio festorum, in reliquis vero, quorum diuersa est scripturæ tractatio, non inuertimus ordinem, sed iis etiam recẽs subtexuimus rationẽ qua quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

perfectionem vitæ spiritualis consequatur, quam Claræuallenses ex ipsorum bibliotheca deprompta, nobis communicarunt. Postea locauimus Gilberti Abbatis Sermones quosdã in Cantica canticorũ, quorũ explanationẽ cũ ipse ab eo loco, in quo D. Bernardus morte præuẽtus finierat, suscepisset, vt interruptum laborem continuaret, & ad finẽ deduceret, ex humanis quoque sublatus est. Voluissem tamẽ, si mihi liberum fuisset, eosdem Sermones Bernardinis, super eodẽ volumine coniungere, vt quasi cõtinuum opus procederet. nec enim multũ differunt ab eius stylo & mẽte. His subiecimus Sermonẽ Guerrici, abbatis Igniacensis, de purificãdis & adornandis cordium affectibus: & epistolã Bernardi Syluestris, de rei familiaris administratione, quod prius inter opera nostri Bernardi haberẽtur. In postrema classe posuimus historica quædam, nempe vitã S. Malachiæ episcopi à D. Bernardo conscriptam: quæ tamen nisi fuisset prolixior, aptiori loco inter Sermones de tempore, post illum qui est de eiusdẽ episcopi festo, quod celebratur iiij. Non. Nouemb. conuenisset, vt omnia eiusdẽ Doctoris scripta, quæ extant, consequerentur. Appendimus huic D. Bernardi nostri vitã in quinque libros distinctã, quorũ primum descripsit Gulielmus, abbas S. Theoderitij, ad quem leguntur quædã ipsius Bernardi epistolæ, cui etiam misit librum Apologeticum, & alterum quẽ titulo, De gratia & libero arbitrio, prænotauit: secundũ Bernardus, Bonæuallis abbas: reliquos tres Gofridus, Claræuallis monachus, in quibus non tam compleuit ab aliis prætermissa, quã ipse de integro vitã contexuit. Hanc præfigere & in frontispicio operum locare decreueramus, (quod plerunque fieri cernimus in alijs authoribus) vt eius scripta libentius legerentur, cuius sanctitas & integritas iam esset ex vitæ lectione perspecta & cognita, sed eò loci quo fuerat olim reiecta, reliquimus. Demũ, ne quid deesse videretur, operi toto subiunximus D. Bernardi flores, nuper magno labore & cura, ex omnibus eius operibus selectos, & in ordinem locorum communium per indicem alphabeticum digestos. Hactenus igitur de serie quam in vtriusque generis scriptis, germanis nempe & ascititijs sumus sequuti, dictũ sit. Viderint illi qui superstitiosum ordinẽ ad rem parum facere existimãt, quid iudicent: sed aliis quibus recta partium dispositio placet, vt integrũ corpus perficiatur, ordinem non iniucundum fore speramus, sed multo etiam fortasse iucundiorem fuisse, si eo quo indicauimus loco, tam Gilberti Sermones, quàm Tractationes de vita & moribus SS. Malachiæ & Bernardi, reponere licuisset. quod ideo monitum velim, vt editioni proximæ, si commodum videatur, consulatur. Vtinam verò tantum otij cuiquam suppeteret, facultatis & ingenij tantum, vt non solum huius Doctoris, sed omnium Ecclesiæ procerum monumenta in ordinem legitimũ ex fide & serie temporum redigerentur. Quod iam D. Iacobus Pamelius Brugensis canonicus, vir magna doctrina præditus, rerúmque antiquarum mirum in modũ studiosus suscepit, & ita præstitit in omnibus D. Cypriani operibus, vt non solum aptis & accõmodatis locis indigesta composuerit, sed etiam restitutis deprauationibus & mẽdis, singula quæ omnibus antiquitatis Ecclesiasticæ, reiq; theologicæ curiosis maximè cõferant, annotarit. Cuius certè exemplo quosdã idipsum facturos confido in alijs authoribus, precipuè sacris, quorum pleraque opera vix intelligi possunt, nisi ex se mutuò dependeant, & in eum ordinem quo scripta sunt, referantur. Quod reliquum est, non cuiquam temerarium & arrogans videbitur, si tanquam iudiciũ nostrum aut censuram interponentes, alia vt notha repudiamus, alia vt germana recipimus. Nam, vt ingenuè fateamur, quid de his certò pronuntiemus, non habemus, nisi quòd iam sic visum est Theologis, qui prius imprimenda curarunt. Si quid tamen iudicij est in phrasi, quædã non referunt D. Bernardũ, cuius stylus densior est in citationibus, & sententijs scripturarũ aptè & cõmodè insertis adeo distinctus, vt facile dignosci queat. quanquam in nonnullis orationẽ vel attollere vel attemperare potuerit ad captum eorum quibus aut concionabatur, aut ad quos scribebat. Christianum quippe est omnibus inseruire. Sed de his aliorum esto iudicium. Superfluum denique & molestum videri posset, si Catalogum qui proximè sequitur, quasi repetentes, nonnullorum librorum variã titulorum inscriptionem hic recenseremus, cũ id diuerso charactere in ipsa singulorum operum enumeratione, præstitum sit. Interim tamẽ non erit alienum, si moneamus obiter illa Soliloquia, quæ idem Pamelius addidit in appendice postrema, cõuenire, titulo mutato, paucísque adiectis aut variatis, cum libello de amore Dei. Quod ita esse sentiet, qui libellum hunc à principio, cum Soliloquijs à numero 2. conferre voluerit. Ea tamẽ, etsi non erat necesse repetitis onerare volumen, post Sententias morales, propter rerũ similitudinem, locauimus, ne quid ex hac editione lectori subtraxisse videremur. cuius alioqui nomine iam aliquot annos versamur in hac arena, non alio quidem instituto, vel vtilitate permoti, quàm vt eius studia, rémque literariam aliquatenus iuuare posßimus, aut in eruendis & in lucem proferendis veterum libris, qui hactenus offusi tenebris iacuerunt: aut in tollendis eorum mendis, quæ vel iniuria temporum, vel imprudentia, ne dicam impietate hominum, irrepserunt. Vale.

D. BERNARDI

D. BERNARDI OMNIVM
OPERVM QVÆ EXTANT IVXTA
huius editionis ordinem Catalogus.

Singulorum sermonum primo huius editionis tomo contentorum, Index.

DE ADVENTV.

DE Aduentu Domini & sex circunstãtiis eius. Sermo j. fol.1.A
In Aduentu Domini, & de verbis Isaiæ ad Achaz, Pete tibi signũ: vsque ad butyrum & mel. Serm.ij. 6.C
De triplici Domini Aduentu, & de septem columnis, quas in nobis erigere debemus. Serm.iij. 8.L
De duplici aduentu, & pennis deargentatis. Ser.iiij. 11.H
De medio aduentu & triplici innouatione. Serm.v. 14.F
De triplici Aduentu, & carnis resurrectione. Ser.vj. 16.G
De triplici vtilitate Aduentus Domini. Ser.vij. 18.D
Habetur etiam tractatus de vndecim oneribus, in Aduentu domini, fol.1775.H.
De Conceptione habetur sermo. fol.371.1.tom.2

Feria iiij. Quatuor temporum super Euangelium Missus est.

In laudibus virginis matris. Homilia j. 19.k
Homilia ij. 24.G
Homilia iij. 32.k
Homilia iiij. 39.G
De Beata Maria virgine Sermones, tom.1.159.k. & seq.333. C. & to.2.348.H.403.K.460.I. & seq.

In vigilia Natiuitatis Domini.

De pronuntiatione, Iesus Christus filius dei nascitur in Bethleem Iudæ. Serm.j. 46.E
De eo quod scriptum est, O Iuda & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini, & dominus erit vobiscum. In ead. vigilia. Serm.ij. 49.C
In eadem vigilia. Serm.iij. 53.B
In eadem vigilia, serm iiij. 58.B
De Responsorio, Sanctificamini hodie, in eadem vigilia. Serm.v. 63.G
In eadem vigil. Natiuitatis Domini, De pronuntiatione ipsius. Serm.vj. 66.B

In die Natiuitatis Domini.

De fontibus Saluatoris. Serm.j. 71.L
De tribus mixturis. Serm.ij. 75.H
De loco & tempore & aliis circunstantiis. Ser.iij. 78.A
De eo quòd Pastores inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Serm.iiij. 80.L
De verbis Apostoli, Benedictus Deus & pater Domini, &c. Serm.v. 82.C
De eadem Natiuitate Sermones iij. fol.367.H.tom.2.

In festis SS. Stephani, Ioannis & Innocentium.

De quatuor continuis solennitatibus. Serm. 84.k
De S. Stephano, Sermo. 382.E.to.2

In Circuncisione Domini.

De Circuncisione Domini & nostra, & triplici testimonio quod habere debemus. Serm.j. 86.C
De nominibus Christi. Serm.ij. 88.M
De die octaua post Natiuit. Serm.iij. 90.E

In Epiphania Domini.

De verbis Apostoli, Apparuit benignitas &c, & tribus apparitionibus. Ser.j. 94.F
De Magis, vbi exponitur illud de Canticis, Egredimini filiæ Sion. Ser.ij. 99.k
In eadem Epiphania. Ser.iij. 101.C

In Octaua Epiphaniæ.

De circuncisione, baptismo & verbis domini ad Ioannem, Sic decet nos implere omnem iustitiam. Ser.iiij. 104.k

Dominica infra Octauam Epiphaniæ.

De puero Iesu duodenni. Hom. 106.A
Hæc Homilia dicitur esse Ædilredi †, Abbatis cuiusdam Cœnobij Cistercienſis.

Dominica prima post Octau. Epiphaniæ.

De miraculo facto in nuptiis, & de eo quod Dominus ait, Et vos similes hominibus expectantibus, &c. Ser.j. 118.E
De mutatione aquæ in vinum. Ser.ij. 121.A

In Conuersione S. Pauli.

Quomodo ad exemplum D. Pauli debeamus conuerti. Serm.j. 125.B
De eodem. Serm.ij. 129.B

In festo Purificationis B. Mariæ.

De triplici misericordia. Serm.j. 130.B
De ordine & modo processionis. Serm.ij. 132.G
De puero, Maria & Ioseph. Serm.iij. 133.B
De ead. Purificatione Sermo Domini Guerrici, Abbatis Igniacensis, habetur circa finem, post Sermones Gilberti. tom.2.700. C

In Septuagesima.

In Septuagesima. Ser.j. 134.F
De eo quod scriptum est, Immisit Dominus soporem in Adam. Ser.ij. 137.C

In quadragesima.

In capite ieiunij, quomodo debemus vngere caput nostrũ, & faciem nostram lauare. Ser.j. 139.G
Quomodo debemus conuerti ad Dominum. Ser.ij. 141.G
De ieiunio Quadragesimæ. Serm.iij. 144.k
De oratione & ieiunio. Serm.iiij. 146.A
De triplici modo orationis. Serm.v. 147.L
De oratione Dominica. Serm.vj. 150.D
De peregrino, mortuo, & crucifixo, Serm.vij. 152.I

In Festo S. Benedicti.

De sancto Benedicto, Serm. 154.A

In Annunciatione B. Mariæ.

De verbis Psal. Vt inhabitet gloria in terra nostra. Serm.j. 159.k

Universidad de Deusto
Biblioteca

De septiformi spiritu in Christo. Serm.ii. 165.E
De eadem Annunciatione, præsertim cum Sabb.3.in Quadrages. occurrit. de adultera, Susanna & B.Maria. Ser.iii. 168.H
Vide plura de B. virgine Maria fol.320.k. & seq. & habentur etiam sermones quidam, super Salue regina, circa finem.to.2.460.I. & seq.

Dominica in Ramis palmarum.

De tribus ordinibus obsequentium Christo. Ser.i. 172.M
De passione, processione & quatuor ordinibus processionis. Serm.ii. 174.E
De quinque diebus, processionis refectionis, passionis, requietionis, & resurrectionis. Ser.iii. 177.D

Feria iiij. Hebdomadæ pœnosæ.

De Passione Domini. Ser. 180.G
Habetur etiam tractatus de ead. passione. 1521.A

In Cœna Domini.

De baptismo, de sacramento altaris, & ablutione pedum. Ser.i. 186.F
De Cœna domini. Serm. 189.C
De eadem. vide Ser.to.2.386.D.

In Parasceue.

De Passione domini Serm. 193.D
De lamentatione virginis Mariæ. 202.E

In Resurrectione Domini.

De septem signaculis quæ soluit agnus. Serm.i. 211.M
De lectione euangelica: Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome. Serm.ii. 219.M
De mersione Naaman septies in Iordane, & de mundatione septemplicis lepræ, & de septem apparitionibus Domini resurgentis, quibus septem dona spiritus sancti designantur. Serm.iii. 224.G
Quomodo quibusdam nõdum natus est Christus, quibusdam nondum passus, quibusdam nondum resurrexit, quibusdam nondum ascendit in cœlum, quibusdã nondum misit spiritum sanctum. Ser.iiii. 227.I

Feria secunda Paschæ.

De duobus discipulis euntibus in Emaus. Hom.in.42.Luc. 228.H

In Octaua Paschæ.

De tribus testimoniis in cœlo & in terra. Ser.i. 242.D
De iisdem testimoniis. Ser.ii. 245.F

In Rogationibus.

De tribus panibus. Ser. 247.L

In Ascensione Domini.

De Euangelica lectione. Ser.i. 248.L
Quomodo ascẽdit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia. Serm.ii. 250.B
De intellectu & affectu. Ser.iii. 253.A
De duobus non bonis montibus, & de septem Ascensionibus Christi. Ser.iiii. 256.L
De magnanimitate, longanimitate & vnanimitate. Ser.v. 262.E
De intellectu & affectu. Ser.vi. 263.I

In festo Pentecostes.

Sermo primus. 269.D
Sermo secundus. 272.G
Sermo tertius. 275.K

De corpore Christi.

De cœna Domini.

In Natiuitate S. Ioannis baptistæ.

De lucerna ardente & lucente. Serm. 279.H
De priuilegiis B. Ioannis Baptistæ. Ser.to.2.394.E.

In vigilia Apostol. Petri & Pauli.

Sermo. 284.H

In festo Apostol. Petri & Pauli.

Sermo primus. 285.E
Sermo secundus. 288.G
De lectione lib. Sapiẽtiæ: Hi sunt viri misericordiæ. Ser.iii. 291.I

Dominica quarta post Pentecost.

De Dauid & Golia & quinque panibus. Ser. 293.F

Dominica sexta post Pentecost.

De euangelica lectione, vbi sustinentes dominum, septem panibus turbæ reficiuntur. Ser i. 296.I
De septem misericordiis. Serm.ii. 298.B
De fragmentis septem misericordiarum. Serm.iii. 299.M

In Natali S. Victoris.

Hic S. sepultus est in monasterio Arremarensi, Trecensis diocœsis. Serm.i. 302.E
De eodem. Serm.ii. 304.L

Dominica x. post Pentecostem.

De villico iniquitatis, Homilia. 307.I
De hac Homilia vide eius D. Bernardi epist. CIII. fol.141.B.to.2.

In festo Mariæ Magdalenæ.

De Beata Maria Magdalena. Ser. 315.I

In Assumptione B. Mariæ virg.

De Assumptione B. Mariæ serm.i. 320.K
De eadem de euangelica lectione. serm.ii. 322.C
De eadem. serm.iii. 326.C
In eadem solemnitate. serm.iiii. 329.D
In eadem, serm.v. 333.C
De B. Virgine Maria. 339.L
Ad eandem deprecatio & laus elegantiss. 348.H
Lege plura de ead. Virg. in Annunciatione. fol.159.k. & seq.

In Natiuitate B. Mariæ.

De aquæ ductu serm. 352.H

In festiuitate S. Michaëlis.

De s. Michaële. serm.i. 360.H
De eodem. serm. ii. 363.H

In festiuitate omnium sanctorum.

De lectione euangelica. serm.i. 365.C
De eadem festiuitate. serm.ii. 373.C
De eadem celebritate. serm.iii. 377.A
In eodem festo. serm.iiii. 379.I
De eodem festo. serm.v. 383.G

In tran-

In transitu S. Malachiæ.

De s. Malachia, serm. 388.K
De eodem, ad fratres in Hibernia. Epist.cccxc. 392.I
De hoc sancto, lege quæ scripsit D. Bernardus in eius vita, tom.2.712.E.
Et de eodem sancto, Serm.alter. fol.749.I.to.2.

In Calendis Nouembris.

De verbis Isaiæ: Vidi dominum sedentem super solium excelsum, serm.i. 393.F
De re eadem, serm.ii. 395.I
De eodem, serm.iii. 397.D
Sermo.iiii. 399.L
Sermo.v. 401.C

In festo S. Martini.

De exemplis obedientiæ, Serm. 407.I

In festo S. Clementis.

De tribus aquis, Serm. 415.L

In vigilia S. Andreæ Apost.

De vigilia S. Andreæ, Serm. 418.D

In festo S. Andreæ.

De mundis piscibus, Serm.i. 420.K
De eodem S. Andrea, Serm.ii. 424.L
De eodem Serm.iii. 428.I

In festo S. Nicolai.

De sancto Nicolao episc. Serm. 433.F

In obitu deuoti Huberti monachi.

De Huberto monacho, Ser. 436.I

In dedicatione Ecclesiæ.

De dedicatione Ecclesiæ, Serm.i. 440.K
De eadem, Ser.ii. 443.H
De eadem celebritate, Serm.iii. 445.A
De triplici mansione, Serm.iiii. 447.G
De gemina consideratione sui, Serm.v. 450.B
De eadem dedicatione, Serm,vi. 455.G

SERMONVM DE DIVERSIS rebus Index.

DE nimia quadam fallacia præsentis vitæ, Serm. 456.I
De miseria humana, Serm. 460.K
De obedientia, patientia, & sapientia, Serm. 463.M
De cantico Ezechiæ regis, Serm. 467.K
De triplici cohærentia vinculorũ, clauorum, & glutinorũ, Sermo. 472.H
De verbis Abacuc: Super custodiam meã stabo, quòd aliter reprobis, aliter electis sapiat verbum Dei, Ser. 474.C
De cute, carne & ossibus animæ. Ser. 476.K
De verbis Apostoli: Qui gloriatur in domino glorietur, de triplici gloria, Serm. 478.A
De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas, Ser. 480.H
De verbis psalmi: Audiam quid loquatur in me Dominus. Sermo. 484.H
De vita & quinque sensibus animæ, Serm. 485.E
De duplici baptismo, & de relinquenda propria volũtate, Sermo. 487.L
De primordiis, mediis, & nouissimis nostris, Sermo. 489.A
De triplici misericordia, & quatuor miserationibus. Serm. 491.G
De septẽ donis spiritus sancti, cõtra septẽ vitia, Ser. 492.I
De eo quod scriptum est: Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia, Serm. 494.D
De triplici genere bonorũ, & vigilantia super cogitationibus, Serm. 496.K
De triplici custodia, manus, linguæ & cordis. Serm. 500.G
De verbis Apostoli: Nõ est regnum dei esca & potus, Ser.i. 503.L
De iisdem verbis, Serm.ii. 505.E
De verbis Domini: Omnis qui se exaltat, humiliabitur, ser. 508.H
De verbis lib. Sapientiæ: Iustũ deduxit Dominus per vias rectas, Ser. 509.F
De quadruplici debito, Serm. 510.F
De septem spiritibus, Serm. 515.H
De multiplici vtilitate verbi Dei, Serm. 517.E
De quatuor modis orandi, de obsecratione, oratione, postulatione, & gratiarum actione. Serm. 519.I
Quomodo voluntas nostra diuinæ volũtati tripliciter subiici debeat, Serm. 522.E
Contra pessimum vitium ingratitudinis, Serm. 524.M
De eo quod legitur in Iob: In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum, Serm. 528.K
De diligendo Deo, Serm. 531.L
De ligno, fœno & stipula, Serm. 533.F
De triplici genere cogitationum nostrarum, Serm. 534.E
De triplici iudicio, proprio, humano, & diuino, Ser. 535.M
De verbis Psal.23: Quis ascendet, Ser. 537.D
De verbis Origenis, Serm. 541.C
De pugna spiritali, Ser.i. 544.K
Compleuimus hunc Ser. ex appendice Veneta quæ seorsum erat edita.
De pugna spiritali, Ser.ii. 548.M
De eadem, Ser.iii. 552.H
Tertium hic adiecimus ex ead. appendice.
De donis spiritus sancti, Sermo continens septem capita, 554.F
De tribus ordinibus Ecclesiæ, Serm. 556.M
Exhortatio ad fratres, de altitudine & humilitate cordis, Serm.i. 559.M
De re eadem, Ser.ii. 561.D
Quomodo malũ duplex cooperetur in bonum, vnde supr. Serm.iii. 565.B
De duabus mensis, vnde supr. Serm.iiii. 566.D
Super verbis Domini: Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas, Homilia. 568.G
Parabola de Christo & Ecclesia. 570.B

PARVI SERMONES.

DIui Bernardi parui sermones, numero lxvi. 573.A
Alii sermones parui, numero, xvi. 625.C

Hic eos adiecimus ex appendice postremò vulgata anno, 1566. per D. Iacobum Pamelium.

Liber moralium sententiarum, 632.K
Soliloquia. 662.D

Quid de his sentiamus, monuimus in fine præfationis nostræ ad lectorem, & quare ex eadem appendice, hic subiecerimus.

LIBRORVM SIVE TRACTATUUM D. Bernardi, Index.

EXplanationis in Psal. 90. Qui habitat in adiutorio altissimi, &c. Sermones xvii. 663.C

EXPOSITIONIS IN CANTICA Canticorum Sermones. lxxxvi.

Sermo primus, 730.D
De incarnatione Christi per Patriarchas & Prophetas prænunciata. Serm,ii. 734.B

Universidad de Deusto
Biblioteca

De osculo pedis, manus & oris Domini. Serm. iij. 737.E
De triplici profectu animæ, qui fit per huiusmodi osculũ. Serm.iiij. 740.G
De quatuor generibus spirituum, videlicet Dei, angeli, hominis, & pecoris. Serm.v. 741.F
De summo & incircunscripto spiritu qui est Deus. Ser.vj. 745.A
De amore quo ardenter anima diligit deũ. Serm.vij. 748.G
Quomodo per osculũ oris Dei significatur Spiritus sanctus. Serm.viij. 751.H
De vberibus sponsi, id est, Christi. Serm.ix. 754.E
De tribus vnguentis spiritualibus, scilicet deuotione, contritione & pietate. Serm.x 758.E
De duobus pertinentibus ad opus humanæ redemptionis. Serm.xj. 762.E
De pretioso vnguento pietatis, & de veneratione subditorum erga prælatos. Ser.xij. 766.A
De gloria & laude Deo semper attribuenda. Ser.xiij. 771.G
De Ecclesia Christianorum & de synagoga Iudæorum. Serm.xiiij. 775.k
Quomodo nomen Iesus sit medicina Christianis in aduersis. Serm.xv. 779.L
De cordis cõtritione, & de tribus speciebus veræ confessionis. Serm.xvi. 783.L
De luciferi deiectione. Serm.xvij. 789.D
De duabus operationibus Spiritus sancti. Ser. xviij. 792.M
De nouem ordinibus angelorum. Serm.xix. 796.G
De triplici modo dilectionis, qua deum diligimus. Ser.xx. 799.k
Quomodo spõsa, id est, ecclesia trahi se optat per spõsum, id est, Christum. Serm.xxi. 804.H
De quatuor vnguentis sponsi, atque de quatuor virtutibus cardinalibus. Serm.xxii. 809.A
De tribus modis contemplationum circa deum. Ser.xxiij. 814.C
Quomodo hoc opus intermissũ propter aliquod schisma, continuauerit. Serm.xxiiij. 822.D
De nigredine & formositate sponsæ ecclesiæ, & quid sint. Serm.xxv. 826.E
De morte Gerardi monachi. Serm.xxvj. 830.D
De ornatu sponsæ, & quomodo anima sancta cœlum dicatur. Serm.xxvii. 838.A
de nigredine & formositate sponsi, & quomodo noscatur veritas. Serm.xxviii. 844.L
De querimonia Ecclesiæ contra suos impugnatores. Serm.xxix. 851.G
Quomodo fidelium animæ per vineas significantur. &c. Serm.xxx. 855.I
De excellentia diuinæ visionis. Serm.xxxi. 861.B
Quomodo Christus ab anima suscipitur, & de differẽtiis cogitationum. Serm.xxxii. 865.F
De iis quæ sectanda sunt à mẽte deuota, quid sit meridies, & quatuor generibus tentationum. Ser.xxxiii. 870.C
De humilitate & patientia Serm.xxxiiii. 877.E
De dura increpatione sponsi ad spõsam, & de duplici ignorantia. Serm.xxxv. 879.L
Quod sciẽtia literarum valeat ad instructionem, scientia in firmitatis ad salutem. Serm.xxxvi. 884.G
De duabus notitiis, & duabus ignorãtiis. Ser.xxxvii. 887.k
Quomodo ex ignorãtia dei nascatur desperatio, & cætera. Serm.xxxviii. 890.E
De curribus Pharaonis, & de principibus exercitus. serm.xxxix. 893.A
Quod intentio sit fames animæ, & de ipsius pulchritudine aut deformitate. Serm.xl. 896.L
Quomodo sponsa hîc recipiat consolationem de contemplatione diuinæ claritatis. Serm.xli. 899.H
De duplici humilitate. Serm.xlii. 901.F
Quid prosit consideratio passionis Christi Ser.xliii. 907.G
Qualis esse debeat vir ecclesiasticus in corrigẽdo. Ser.xliii. 999.B
De duplici pulchritudine animę, & quomodo loquatur ad dei verbum, & contra. Sermo.xlv. 912.H
De statu & compositione totius ecclesiæ, & quomodo per actiuam vitam peruenitur ad contemplatiuam. Ser.xlvi. 916.D
De triplici flore, scilicet, virginitatis, martyrij & bonę operationis. Serm. xlvii. 920.H
De reciproca laude inter sponsum & sponsam. Ser.xlviii. 923.I.
Quomodo ordinetur charitas. Serm.xlix. 927.H
De duplici charitate, scilicet, actuali & affectuali. ser.l. 930.E
De fructibus quos spõsa petit sibi accumulari. Ser.li. 934.A
De excessu, qui contemplatio dicitur. Serm.lii. 938.B
Quomodo per montes & colles significantur beatitudines cælestium spirituum. Serm.liii. 941.D
Quod per montes angeli & homines, & per colles dæmones significentur. Serm.liiii. 945.D
Quomodo per veram pœnitentiam euadi possit iudicium dei. Serm.lv. 951.G
Quòd peccata sint tanquam parietes inter deum & peccatorem. Serm.lvi. 953.H
De visitationibus domini, quæ fiunt animę sibi rectè vocãti. Serm.lvii. 956.G
Quomodo sponsus hortetur sponsam. Serm.lviii. 961.H
De gemitibus animæ, & de castitate & viduitate. Serm.lix. 996.B
De incredulitate Iudæorum. Serm.lx. 970.B
Quomodo ecclesia reperit diuitias diuinæ misericordiæ in foraminibus vulnerum Christi. Ser.lxi. 974.A
Super illud: oratio iusti penetrat cœlos, &c. Ser.lxii. 977.C
Quæ sit cuiusque vinea, de duobus vulpium generibus, & de tentationibus monachorum. Serm.lxiii. 982.A
De tentationibus monachorum proue ctorum, & de hæreticis. Serm.lxiiii. 985.B
De duplici genere hæreticorum, & de impietate eorũ qui peierare permittunt. Serm.lxv. 988.L
De iis qui negant nuptias, & circa baptismum paruulorum, purgatorium ignẽ, & orationes pro defunctis. Ser.lxvi. 992.L
De affectu dilectionis spõsæ, quem eructat propter amorẽ Christi sponsi. Serm.lxvii. 999.I
De Christi & ecclesiæ mutuo amore, de cura dei quam habet de electis, &c. Serm.lxviii. 1004.I
Quomodo altitudo aduersus scientiam dei deiicitur, & de aduentu patris & verbi ad animam deum diligentem. Serm.lxix. 1007.L
Vnde sponsus dilectus dicatur, &c. Serm.lxx. 1011.k
Vnde est animæ cãdor liliorum, & quod spõsus pascit nos, & pascitur à nobis. Serm.lxxi. 1015.L
Dies aspirans, & vmbræ inclinatæ quid, & vnde concupiscentia. Serm.lxxii. 1022.A
Qualiter Christus ad iudicãdum veniet in forma humana. Serm.lxxiii. 1027.G
De visitationibus verbi sponsi ad animã sanctã. Ser. lxxiiii. 1030.F
Deus quærendus est debito tempore, &c. & quod nunc sit acceptabile tempus. Serm.lxxv. 1035.L
De claritate sponsi, & quàm solliciti debeant esse pastores circa animas commissas. Serm.lxxvi. 1040.H
De malis pastoribus, & de animabus sanctorũ quæ adiutorio sint electis peregrinantibus. Serm.lxxvii. 1044.k
Quòd ecclesia electorũ prædestinata sit à deo ante secula. Serm.lxxviii. 1047.L
De amore spõsi erga animam, & quod reuertetur ad saluãdos Iudæos. Serm.lxxix. 1050.F
De imagine, siue verbo dei, & anima: & de errore Gilberti Pictauensis episcopi damnato ab Eugenio in cõcilio Remensi. Serm.lxxx 1053.E
Quomodo anima verbo dei similatur per simplicitatẽ essentiæ. Serm.lxxxi. 1058.A
Qualiter anima similis deo manens, per peccatũ dissimilis facta est, in simplicitate, &c. ser.lxxxii. 1062.F
Quomodo anima vitiis corrupta per amorẽ castum potest redire ad Christum, Serm.lxxxiij. 1066.E
Quod anima quærens deũ, ab eo præuẽta est, Ser.lxxxiiij. 1069.D
De septem necessitatibus propter quas anima quærit verbum, Serm.lxxxv. 1072.H
De verecundia sponsæ quærentis verbum, & commendatione verecundiæ. Serm.lxxxvj. 1078.C
Sermo exhortatorius ad milites templi, cuius sunt capita, xiii. 1080.L
De cõuersione ad Clericos, in quo sunt capita, xxxj. 1097.B
De consideratione ad Eugenium pontificem maximum, lib.v. 1118.E

Habes hos libros nunc in capita distinctos, & argumentis illustratos opera Henrici Cryci.

De gratia & libero arbitrio liber. 1177.A
De præcepto & dispensatione, liber. 1201.A

Idem Cryc ius hunc librum diuisit in Capita.

De diligendo deo, liber, 1228.H
De humilitate ex regula D. Benedicti, Tractatus, 1249.A
De duodecim gradibus humilitatis & superbiæ, Tractatus 1253.C
Ad Gulielmum abbatem, liber Apologeticus. 1279.H
Declamationes de verbis Euangelij: Ecce nos reliquimus omnia, &c. 1295.G

Rectius inscribitur in antiquis, De contemptu mundi, & appetitu vitæ æternæ ad clericos.

Ad fratres de monte dei, de vita solitaria, 1327.G
Meditationes, 1366.A
De interiori domo, id est de conscientia, Tractatus, 1385.F

Aliis dicitur, Speculum conscientiæ, vel liber de conscientia.

De conscientia, liber. 1427.L
De conscientia, liber alter, 1441.D

Posterior rectius D. Bernardo ascribi videtur, quàm prior.

De ordine vitæ, & morum institutione, lib. 1449.B

Aliàs inscribitur, de doctrina puerorum, & correctione morum.

Scala Claustralium, 1468.k. *Siue de modo orandi.*
Formula honestæ vitę. 1476.H

Hoc etiam titulo notatur, Liber de honestate vitæ. Compleuimus autem vt monuimus in Epistola nostra.

Speculum monachorum. 1482.F
De amore Dei, liber. 1484.M

Confer hunc librum cum Soliloquiis quæ habes supra, fol. 121.B.

De natura & dignitate amoris diuini, Tractatus. 1496.G
De Passione domini, super istud Ioãnis, Ego sum vitis vera, &c. Tractatus. 1520.F

In hoc tractatu videtur author stylum attemperasse captui virginum ad quas scribebat.

De modo bene viuendi, liber. 1615.H
De cœna domini, Sermones. xv. 1713.A
In aduentu domini, de vndecim oneribus. 1775.G

EPISTOLARVM D. BERNARDI, numero cccliij. secundo volumine contentarum, ordine Alphabetico Index.

ABbati Alpensi nomine Guarino. Re vera. epi. ccliij. to. 2. 291.M
Abbati Aquiscinti Aluiso. Retribuat, epi. lxv. 86.E
Abbati Aremarẽ. pro monacho fugitiuo. Lator. epist. ccxcvij. 318.D
Eidẽ & monachis suis. Petis charissime. epist. cccxij. 327.G
Abbati Balernen. Burchardo. Ignitum. epist. cxlvj. 187.H
Abbati Belliloci Odoni. Depositum, epist. cccxlviij. 352.k
Abbati bonæuallis Carnoten. Arnoldo, Suscepimus, epist. cccx. 326.C
Abbas Casemarij Bernardo, Memor, epist. cccxxxiij. 344.G
Abbatibus Cistercij congregatis. In multa, epist. cxlv. 186.E
Abbati Cluniacen. Visitet, epist. cxlvij. 188.G
Eidem, Lectis literis, epist. cxviij. Ibidem.
Eidem, Quam nolim, epist. cxlix. Ibidem.
Eidem. Ita ne, epist. ccxxvij. 262.D
Eidem, Quid facis. epist. cclxv. 300.I
Eidem, Filius vester, epist. cclxvij. 301.D
Eidem, Visitet te, epist. cccix. 325.E
Abbas Cluniacen. Petrus ad Bernardum. Forti. epi. cclxiiij. 299.M
Abbati cuidam nomine Bernardo. Memor. epi. cccxxxiij. 344.M
Abbati cuidam Super fratre. epist. cij. 140.k
Abbati de Buzeyo. Dicere non. ccxxxij. 265.E
Abbati de Claraualle. Recte. epist. cclxxxj. 309.E
Abbati de Castellione Balduino. Et in hoc. epi. cccxxxviii. 347.H
Abbati de Cella. Vnde mihi, epist. ccxciij. 317.C
Abbati de Dunis. Et tarde, epist. cccxxxvi. 346.D
Eidem, Super hoc, epist. cccxxxvii. 347.G
Abbati de Præmonstrato, Audiui, epist. cclii. 288.G
Abbati Eboracen. Consilium, epist. xciiij. 133.B
Abbati Fótanen. Ricardo & sociis eius. Quãta. epist. xcvi. 134.F
Abbati Fusniacen. Primo ne mireris, epist. lxxii. 94.C
Eidem, plangis. epist. lxxiii. 96.I
Eidem, Sperabam. epist. lxxiiii. 97.C
Abbati. G. Scito. epist. cccxlvi. 351.M
Abbati Igniaci Humberto. Parcat. epist. cxli. 182.C
Abbati Liscensi, Remissimus. epist. cccxxvi. 341.A
Abbati Lucæ. Bonum nobis. epist. lxxix. 116.G
Abbati monasterii Reatini Balduino. Epistola quam. epist. cci. 245.k
Abbati Molismen. Guidoni. Quanto, epist. lxxx. 117.B
Abbati Morimundi. Primo scire, epist. iiii. 15.L
Abbati Pontiniaci. In nostris. epist. xxxiiii. 50.D
Abbati Pultarien. Attaudo. Quicquid. epist. lxxv. 97.E
Eidem, Vnde placuit. epist lxxvi. 98.C
Abbati Pultarien. Gerardo. Scripsisse. epist. lxxxi. 117.E
Abbati Rualeno. Satis superque, epist, cclx. 298.B
Abbati sancti Albani. Et si facie, epist. cciiii. 245.E
Abbati sancti Bertini Leonio, Literas dilect. epi. cccxxiiii. 338.D
Eidem Quod merito. epist. cccxlii. 350.B
Abbati sancti Dionisii Suggerio, Exiit. epistol. lxxviii. 110.B
Eidem. Homo dei, epist. cclxvi, 301.A
Abbati sancti Michaelis Lelberto. Hic filius. epist. cccxix. 332.M
Abbati sancti Ioãnis Carnotẽ. ad ea de quibus. epi. lxxxii. 118.B
Abbati sancti Nicasii Remen. Quanto tibi. epist. xxxii
Abbati sancti Nicolai Simoni. Persecutionem. epi. lxxxiii. 119.H
Eidem, Prouide. epist. lxxxiiii. 120.G
Abbati sancti Stephani Diuionen. Herberto. Si frater. epi. ccxxxiii. 266.F
Abbati sancti Theodorici Gaufrido. Primo. epi. lxvi. 88.I
Abbati sancti Theodorici Gulielmo. Quod me. epi. lxxxv. 120.k
Eidem. Si nemo. epist. lxxxvi. Ibidẽ.
Eidem. Hanc mihi. epist. lxxxvii. 122.D
Abbatibus Suessione congregatis. Irascor. epist. xci. 131.I
Abbati Trecen. Vv. clericum. epist. cccxlix. 353.A
Abbati trium fontium Guidoni. Pœnitet me, epi. cclxxiiii. 305.B
Eidem. Vnde te. epist. lxix. 92.G
Eidem. Considerans, epist. lxx. 93.C

Universidad de Deusto
Biblioteca

Abbatissæ raberniacen. Fratres, &c. epist. cccxlvii. 352. G
Actio causæ Lingonen. ecclesiæ ad Innocentium papam, Dum adhuc, epist. clxiiij. 197. D
Alberoni primicerio Metensi, Fidelem, epist. xxx. 48. k
Alberto incluso, Petis a me, epist. cccxlv. 351. k
Andreæ aunnculo suo, Literæ tuæ, epist. cclxxxviii. 313. D
Alexandro Lincoliensi, Philippus, epist. lxiiij. 85. E
Archiepiscopo eboracen. Splendor, epist. xcv. 134. B
Archiepiscopo Hybernensi Malachiæ, Inter multiplices, epist. cccxv. 329. E
Eidem fecimus, epist. cccxvj. 330. D
Eidem, Quam dul. epist. cccxvij. 331. G
Archiepiscopo Lunden. Eskilo. Scripta, & epist. cccxiiij. 328. M
Archiepiscopo Lugdunē. Humbeldo, Dominus episcopus, epist. xxij. 43. H
Archiepiscopo Maguntinen. Literas, epist. cccxxiii. 337. C
Archiepiscopo Rothomagen. Hugoni, Si diei, epist. xxv. 46. A
Archiepiscopo Senonen. Placuit præstantiæ, epistola, xlii. 56. L
Eidem, Prioris, epist. xliii. 74. C
Eidem, Videtis, epist. xliiii. Ibidem.
Eidem, Pro multis, epist. clxxxii. 214. B
Archiepiscopus Turonen. Hildebertus ad Bernardum, Balsamum, epist. cxxii. 163. L
Archiepiscopo Turonen. Hildeberto, Bonus homo, epist. cxxiii. 164. I
Eidem, vt verbis, epist. cxxiiii. 165. A
Ardutioni Gebennæ electo, Credimus, epist. xxvii. 46. F
Eidem iam episcopo, Præbet, epist. xxviii. 47. H

Beatrici nobili, Miror tuæ, epist. cxl. 181. G
Bernardo de portis, Petis instanter, epist. cliii. 192. G
Eidem, Dissimulare, epist. cliiii. 192. M
Bernardo priori Portarum, Ex quodam, epist. ccxlix. 285. E
Brunoni Colonien si, Ex quo dudum, epist. vi. 18. B
Eidem: Quæris à me, epist. viii. 29. B
Eidem, Dignationis, epist. ix. 30. E
Eidem, Horrendum, epist. x. 31. I

Canonicis Lugdunensibus, Inter ecclesias, epi. clxxiiii. 205. D
Canonicis quibusdam regularibus, Exhortatio, epistol. iii. 15. G
Cartusiensibus & Guidoni priori, Sanctitatis, epistola, xi. 31. L
Eisdem, Primum, epist. xii. 37. B
Celestino papæ, Oportet, epist. ccxxxiiii. 267. H
Claræuallensibus suis, Ex vobis, epist. cxliii. 184. I
Eisdem, Tristis est, epist. cxliiii. 185. C
Clero Mediolanen. Benedicti, epist. cxxx ii. 178. A
Clero Senonen. Destituti, epist. ccii. 244. L
Comiti Angolismensi Angelberto pro fratribus de Brixia, Nolite, epist. ccxcix. 319. H
Comitissæ Blesensi, Siquando, epist. Ibid.
Comiti Cāpanię Theobaldo, Quod de nostra, epi. xxxvii 53. D
Eidem, Valde timeo, epist. xxxviii. 54. D
Eidem, Cum multa, epist. xxxix. 55. H
Eidem, Duo vobis, epist. xl. 56. H
Eidem, Timeo vos, epist. xli. Ibid.
Eidem, Scitis quia, epist. cclxxi. 303. k
Comiti Henrico, Abbas, epist. clxxix. 308. G
Comiti Pictauen. ex persona ducis Burgundiæ, Errorē vestrum, epist. cxxvii. 173. E
Eidem, In eo animo, epist. cxxviii. 174. C
Comiti sancti Egidii Hildefonso, Quanta, epist. ccxl. 275. I
Conrado duci, Omnis, epist. xcvii. 135. I
Conrado regi Romanorum, Scripta vestra, epist. clxxxiii. 214. D
Eidem, Nec dulcius, epist. ccxliii. 280. k
Cuidam amico suo, Et si facie, epist. ciii. 316. L
Cuidam alteri. De Machabæis, Quòd per fratrem, epist. xcviii. 336. G
Cuidam, qui ausus est nouitium dehortari, Et si ignotus. epist. ccxcii. 316. L
Cuidam, Fratrem, epist. ci. 140. G
Cuidam, Si minus, epist. c. 139. k
Cuidam, quid à nobis requirat Deus, epist. cccliii. 355. H

Duci & ducissæ Lotharingiæ, Ex quo cœpimus, epist. cxix. 162. B
Ducissæ Burgundiæ, Vestræ dignationis, epist. cxxi. 163. H
Ducissæ Lotharingiæ, Gratias agimus, epist. cxx. 162. E

Episcopo Albanensi, Quod à Rom. epist. ccclii. 354. E
Episcopo Andegauensi Vlgerio, Lachrymas, epist. cc. 242. C
Episcopis Aquitaniæ, Virtus in pace, epist. cxxvi. 167. G
Episcopo Attrebaten. Aluiso, Rogastis, epist. cccxxv. 340. G
Episcopo Carnoten. Gaufrido, Quantum vobis, epist. lv. 81. D
Eidem, Quod ad me, epist. lvi. 82. A
Eidem, Sicut is, epist. lvii. Ibidem
Episcopo Cathalaunensi Ebalo, Nauiculæ, epist. lviii. Ibid.
Episcopo Constantien. pro Arnoldo de Brixia, Si sciret, epist. cxcv. 238. D
Episcopo cuidam, si minus, epist. c. 139. k
Episcopis & cardinalibus Romanis, Vos scitis, epi. clxviii. 201. F
Eisdem de eodem, Nulli dubium, epist. clxxxviii. 217. E
Episcopo & clero Spirē. Sermo mihi, epist. cccxxii. 334. E
Episcopo & clero Trecen. Legimus, epist. cciii. 245. B
Episcopo Hostien. Dominus abbas, epi. cclxxxvii. 313. B
Eidem pro Iordano cardinali, Pertransiit, epist. ccxc. 315. L
Eidem pro episcopo Cœnomanen. Quidā, epist. ccxcvi. 318. C
Eidem de electione abbatis de tribus fontibus, Væ mundo, epist. cccvi. 322. D
Eidem, Festinè ista, epist. cccvii. 324. I
Episcopo Laudunensi, Vestri sumus, epist. cclxxii. 304. G
Episcopo Lausannensi Guidoni, Manum vestram, epist. xxvi. 46. E
Episcopo Lincolien si Alexandro, Philippus vester, epist. lxiiii. 85. E
Episcopo Lingonen. Guilenco, Audito obitu, epist. lix. 83. k
Eidem, Pro ecclesia, epist. lx. 84. G
Episcopo Londonien si Gilberto, Longè satis, epist. xxiiii. 45. B
Episcopo Metensi, Ex quo dudum, epist. xxix. 48. G
Episcopo Nouiomensi Balduino, Mitto, epist. cccxxxix.
Episcopo Papiensi Petro, Si semen, epist. cxxxv. 179. H
Eidem, Si tristia, epist. cxxxvi. Ibidem
Episcopo prænestinē si, Stephano, Loquitur, epi. ccxxiiii. 259. H
Episcopis & cardinalibus Romanæ curiæ contra Petrum Abailardum, Nulli dubium, epist. clxxxviii. 217. F
Episcopis quatuor curiæ Romanæ, Quantum, epi. ccxix. 253. B
Episcopo Rofrensi, Duræ, epist. ccv. 246. A
Episcopis Senonis conuocandis contra Petrum Abailardum, Exiit sermo, epist. clxxxvii. 217. C
Episcopo Suessionensi, Iosleno, & Suggerio abbati sancti Dionysii scripseram, epist. ccxxii. 256. k
Eidem, Minime, epist. ccxxiii. 258. C
Eidem, Pro pace laborauimus, epi. ccxxiiii. 260. M
Eidem, Semper, epist. ccxxvi. 262. A
Episcopo Trecē. Attoni, Laudarē vos, vel honorabili viro, epist.

epist. xxiij. 43. k
Episcopis tribus curiæ Romanæ. Ad hoc. epist. ccxxix 263. k
Eisdem. Vobis audeo. epist. ccxxx. 264. G
Eisdem, si vera sunt. epist. ccxxxj. 265. C
Episcopo Tullen. Ricuino. Peccatori, epist. lxj. 84. I
Episcopo Viridunen. Henrico, Hæc muliercula, epist. lxij. 85. A
Eisdem, Super his, epist. lxiij. Ibidem.
Episcopo Vvintonen. Henrico, Multorum, epist. xciij. 133. A
Ermangardi quondam comitissæ Britanniæ. Vtinam sicut, epist. cxvj. 160. L
Eidem Recepi, epist. cxvij. 161. B
Eugenio papæ. Auditum est, epist. ccxxxvij 271. H
Eidē pro intruso Eboracē. Importunus, epist. ccxxxviij. 273. D
Eidem pro eodem, Quàm cupio, epist. ccxxxix. 274. B
Eidem pro episcopo Aurelianen. Ita quæso, epi. ccxliij. 281. E
Eidem pro eodem, Tempus est, epist. ccxlv. 282. C
Eidem pro Rhemensi Archiepiscopo, Parcat vobis, epi. ccxlvj. 283. L
Eidem pro Domino, Saginen. Non est mihi, epist. ccxlvij. 284. k
Eidem pro Valentino electo, Si rebus, epist. ccxlviij. 285. C
Eidem Baluienses, epist. ccl. 287. G
Eidem pro eboracen. Sæuit. epist. cclj. Ibidem.
Eidem pro itinere Hierosolymitano. Non est leue. epist. cclvj. 295. H
Eidem pro fratre Philippo. Est negocium, epi. cclvij. 296 k
Eidem pro abbate Rualeno, In veritate. epist. cclviij. 297. B
Eidem pro eodem, Et si quid, epist. cclix. 288. A
Eidem pro quodam paupere abbate. Vnus, epi. cclxj. Ibid.
Eidem pro monachis Mozonensibus. Nō possum, epist. cclxij. 299. H
Eidem pro abbate Caziacen. Porrexeram. epist. cclxiij. Ibid.
Eidē pro fratribus de Corona. Alij vereātur. epist. cclxviii. 301. E
Eidem, Serpens, epist. cclxix 302. B
Eidem, qui tentant, epist. cclxx. Ibidem.
Eidem, Vox turturis, epist. cclxxiii. 364. I
Eidem pro electione Altissiodoren. Cum primum, epist. cclxxv. 305. E
Eidem pro obitu episcopi Altissiodoren. Adhuc, epist. cclxxvi. 306. B
Eidem pro domino Cluniacen. Stultum, epistola 277. 307. H
Eidem pro episcopo Beluacen. Petitiones, epist. cclxxviii. Ibid.
Eidē pro Altissiodoren. negocio. Bene facitis, epist. cclxxx. 308. H
Eidem pro Gigniacensibus. Apud, epist. cclxxxiii. 310. F
Eidem pro Rhemensi Archiepiscopo, Dominus, epist. cclxxxiiii. 311. I
Eidem pro Odone abbate sancti Dionysii, Pro ecclesia, epist. cclxxxv. 312. G
Eidem pro eodem. Si susurrationes, epi. cclxxxvi. Ibid.
Eidem pro ecclesia sancti Eugendi. Sancti Eugēdi. epist. ccxc. 316. H
Eidem pro episcopo Cœnomanen. Adest episcopus, epist. ccxiiii. 317. F
Eidem de Nicolao. Nicolaus ille, epist. ccxcviii. 318. E
Eidem pro episcopo Beluacen. filius vester. epist. cccv. 322. A
Eustachio occupatori Valentinæ sedis. Viro illustri. epist. clxxxvi. 215. H

Falconi & Guidoni. Plaga vt, epist. clxv. 199. L
Eidem Scripsimus, epist. clxxiii. 205. B
Fulconi puero. Non miror. epist. ii. 8. k
Fratribus de sācto Anastasio. Testē habeo, epi. cccxxi. 333. E
Fratribus Hybernien sibus in obitu Malachiæ, Religiosis fratribus, inter sermones, epist. cccxi. 327. G

GAltero de Caluo monte. Sæpe, epist. ciiii. 142. A
G. cancellario. Prædecessor. epist. cccxxxii. 343. L
Gaufrido de Loratorio. Odor in flore. epist. cxxv. 166. A
Gaufrido de Perona & eius sociis. Sermo qui. epist. cix. 152. I
Et ad eiusdem parentes consolatoria, Si filium. epist. cx. 153. C
Gaufrido Lexouien si. Doleo, epist. cxii. 155. A
G. Diacono & cardinali. Benedictus, epist. cccxxxv. 345. E
Godefrido priori Clareuallis, postea episcopo Lingonen. in octauis Pentecost. epist. cccxx. 333. B
Guidoni de Castello, qui Postea Papa Cælestinus. Iniuriā facio, epist. cxcii. 236. G
Guidonis legato. Arnoldus, epist. cxcvi. 239. L

HAymerico cancellario. Non latet amicos. epi. xv. 38. E
Eidem. Quia semel cœpi. epist. xx. 42. B
Eidem. Etiámne pauperi, epist. xlviii. 76. M
Eidem. Quousque, epist. li. 79. M
Eidem. Amicus vester, epist. lii. 80. H
Eidem. Pro multis, epist. liii. Ibid.
Eidem. Volo, epist. liiii. 81. B
Eidem, Nisi quia vestram, epist. clvii. 194. B
Eidem. Amicus in necessitate, epist. clx. 196. I
Eidem. Frequentem, epist. clxii. 197. A
Eidem. Si verbis, epist. clxxxi. 213. E
Henrico Archidiacono. Breuiter. epist. cccxl. 347. L
Henrico cardinali. Sic tibi, epist. ccxcv. 318. B
Henrico comiti. Abbas, epist. cclxxix. 308 G
Henrico Murdach. Quid mirum, epist. cvi. 144. I
Henrico regi Anglorum. In terra vestra, epist. xcii. 132. L
Eidem. Velle vos, epist. cxxxviii. 180. L
Honorio papæ. Aiunt apud vos, epist. xiii. 37. F
Eidem. Quanto ad vos timore. epist. xiiii. 38. C
Eidem Lachrymabilem, epist. xlvi. 75 M
Eidem. Tristissimæ, epist. xlvii. 76. H
Eidem. Degentes, epist. xlix. 78. E
Eidem. Oportebat. epist. l. 79. I
Hugoni comiti Cāpaniæ, militi templi facto. Si causa, epist. xxxi. 49. B
Hugoni de sancto Victore. Si tibi, epist. lxxvii. 98. E
Hugoni Farsito. Humbertum istum, epist. xxxv. 52. k
Eidem. Ad literas, epist. xxxvi. 53. A
Hugoni nouitio & post Beneuallen. Abbati. Audita, epist. cccli. 353. E

IAnuensibus. Quod aduentus, epist. cxxix. 174. F
Imperatrici Romanorū. In recōciliatione, epist. cxxxvii. 180. H
Innocentio papæ. Sanitas, epist. cl. 189. B
Eidem pro Trecen. episcopo. Insolentia, epist. clii. 191. I
Eidem pro Bernardo de portis. Dilectum, epist. clv. 193. C
Eidem pro clericis Aurelianen. Vsquequo, epist. clvi. Ibidem.
Eidem super interfectione prioris sancti Victoris. Fera pessima quæ, epist. clviii. 194. C
Eidem pro episcopo Parisien. Vir religiosus, epi. clix. 195. k
Eidem pro eodem. Vox sanguinis, epist. clxi. 196. k
Eidem vnde supra. Iterum, epist. clxvi. 200. I
Eidem vnde supra. Clementissime, epist. clxvii. 201. B
Eidem vnde supra. Dignatio, epist. clxix. 202. E
Eidē pro Falcone Lugdunen. archiepiscopo. Qui in aliorum, epist. clxxi. 204. k
Eidem pro Godefrido Lingonen. episcopo. Inter crebra. epist. clxxii. Ibidem.
Eidem pro Alberone Treueren. archiepiscopo. Voluntas, epist. clxxvi. 209. B

Eidem pro eodem. Nunquid, epist. clxxvij. 210.c
Eidem pro eodem. Fideliter, epist. clxxviij. 211.G
Eidem pro eodem, Quomodo, epist. clxxix. 212.M
Eidem pro eodem, Iterum, epist. clxxx. 213.B
Eidem. Fratrem, epist. clxxxiiij. 214.F
Eidem de hæresibus Abailardi, Necesse est, epist. clxxxix. 218.E
Eidem contra quædam capitula prædictarum hæresum, Oportet ad, epist. cxc. 221.B
Eiusdem Innocentij rescriptum contra prædictas hæreses, Testante apostolo, epist. cxciiij. 237.C
Eidem Innocentio pro domino Remensi, Auribus occupatis, epist. cxci. 235.H
Eidem. In causæ, epist. cxcviij. 240.M
Eidem, Vsquequo, epist. cxcix. 241.F
Eidem, Dominum Sampsonē Remēsem, epist. ccx. 248.I
Eidem, Dominus Cantuarien. epist. ccxj. Ibid.
Eidem, Vir illustris, epist. ccxij. 249.A
Eidem, Quis mihi, epist. ccxiij. Ibidem
Eidem, Si cura, epist. ccxiiij. 250.C
Eidem, Scribo vobis, epist. ccxv. Ibidem
Eidem de comite Radulpho & eius vxore. Scriptū, epist. ccxvj. 251.G
Eidem, Tribulatio, epist. ccxvij. Ibidem
Eidem excusatoria, nouissima Domino, epist. ccxviij. 252.H
Eidem, Cremonenses, epist. cccxviij. 332.G
Eidem, Nec nouum, epist. cccxxvij. 341.C
Eidem, Cadit, epist. cccxxix. 342.F
Eidem, Gratiam, cccxxx. 343.I
Eidem, Iuuenis, epist. cccxxxj. Ibid.
Ioanni cardinali Cremen. Dilectionem, epist. clxiij. 197.C
Iuoni cardinali, Magister, epist. cxciij. 236.L

LAmbertum fugitiuum remittit Bernardus ad propriū monasterium, Fratrem, epist. cj. 140.G
Legatis apostolicis pro episcopo Maguntino. Etsi corpore, epist. cccij. 320.M
Lothario imperatori, Benedictus deus, epist. cxxxix. 181.A
Eidem, Miror, epist. cxl. Ibidem
Ludouico regi Francorum, Rex cœli & terræ, epi. 45. 75.G
Eidem, Libenter, epist. ccxx. 254.C
Eidem, Scit deus. epist. ccxxi. 255.G
Eidem, Ludouico, epist. ccxv. 250.D
Eidem, volui ego, epist. cclxxxii. 310.B
Eidem, Regna terræ, epist. cclv. 294.D
Ludouico iuniori regi Francorum, Si totus, epi. clxx. 203.H
Eidem, Si homo, epist. cccij. 321.B
Eidē pro ipsius infirmitate solicito, In literis, epi. cccliij. Ibidem

MAchabæorum cur festum celebretur, Quæris, epist. cccxiij. 328.H
Et respondet epistolæ nonagesimæ octauæ.
De Machabæis, Quod per fratrem, epist. xcviij. 136.G
Matthæo legato, Fuit quidam, epist. xxj. 42.C
Mathildi reginæ Anglorū, Si de vestra, epi. cccxliiij. 351.H
Mediolanensibus, Bene vobiscum, cxxxj. 177.A
Monacho Adæ, Tua mihi, epist. v. 17.D
Eidem, Si maneres, epist. vii. 19.H
Monacho Alardo, Conqueritur, epist. cccxxviii. 342.A
Monacho Drogoni, Quam non, epist. xxxiiii. 51.K
Monachis Alpensibus, Bonus pater, epist. cxlii. 183.H
Monachis de Tribus fontibus, Quod nondum, epist. lxxi. 94.A
Monachis ecclesiæ sancti Bertini. Ita quęso, epist. cccxli. 348.K
Eisdem, Ad gratiarum, epist. cccxliii. 350.E
Monachis Flauiacen. Lectis literis, epist. lxvii. 88.M
Eisdem, Modestiæ, epist. lxviii. 90.B
NOnciis apud Mediolanum conuersis, Benedictus, epist. cxxxiiii. 178.E

OGerio canonico regulari, Totis, epist. lxxxvii. 123.H
Eidem, Omitto, epist. lxxxviii. 127.M
Eidem, Indignaris, epist. lxxxix. 129.C
Eidem, Breues, epist. xc. 130.D

PArentibus Heliæ monachi, Sola. epist. cxi. 153.F
Patriarchæ Hierosolymorum, Patriarchalibus, epist. clxxv. 208.M
Petro Bizuntinensi, Peregrinationem, epist. cxcvii. 240.K
Petro diaco. cardinali, Quod ad vos, epist. xvii. 39.H
Eidem, Cum totum, epist. xviii. Ibidem
Eidem, Tempus est, epist. xix. 42.A
Petro Presbytero cardinali, Ego causam, epist. xvi. 39.G
Philippo ecclesiæ Turonen. electo, Doleo, epist. cli. 190.F
Pisanis, Benefaciat, epist. cxxx. 176.I

REginæ Hierosolymorum, Audierunt, epist. ccvi. 246.C
Eidem, Miror quod epist. cclxxxix. 314.E
Roberto nepoti suo, Satis, epist. i. 1.A
Rogerio regi Siciliæ, Longe, epist. ccvii. 246.F
Eidem, Si me quæritis, epist. ccviii. 247.I
Eidem, Habetis, epist. ccix. 248.G
Rolando cardinali & cancellario, Scripta. cccxxxiiii. 345.A
Romanæ curiæ, Omnibus scribendum, epist. ccxxxv. 268.L
Romanæ curiæ quando abbas sancti Anastasii electus fuit in papam Eugenium, Parcat. ccxxxvi. 269.F
Romano, Romanæ curiæ subdiacono, Bene fecisti, epi. cv. 143.K
Romanis discedētibus ab Eugenio, Nobilibus, epist. ccxlii. 278.A
Rorgoni de Abbatis villa, Perlatum est, epist. cccl. 353.B

SAnctimoniali cuidam Magnum. epist. cxiiii. 158.C
Sanctimoniali de monasterio beatæ Marię Trecēsi. Relatum, epist. cxv. 159.L
Santiæ sorori imperatoris Hispaniæ, Quod factū, epi. ccci. 320.G
Simoni filio Castellani Cameracē. Cognoscēs, epi. clxxxvi. 217.A
Sophiæ virgini, Fallax gloria, epist. cxiii. 155.M

TOlosanis post reditum suum, In aduentu, epist. ccxli. 276.M
Thomæ de sancto Audomaro, Benefacis, epist. cviii. 150.E
Thomæ, præposito de Beuerla: Quid opus, epist. cvii. 145.B

VNiuersis ciuibus Mediolan. Vt ex, epist. cxxxiii. 178.C
Vvillermo cuidam, Nuncium, epist. xcix. 139.G

Rithmicæ orationes.

Oratio Rythmica ad vnum quodlibet membrorum Christi in cruce pendentis. 357.D
Iubilus in commemorationem Dominicæ Passionis. 362.
Oratio Rythmica ad Iesum Christum eiusque virginē matrem. 364.
Prosa Rythmica in laudem Dominicæ Natiuitatis. 366.

SERMONES VARII, ET DE Rebus diuersis, D. Bernardo ascripti, & inter eius opera.

DE Natiuitate Domini. Ser. i. 367.H
De eadem. Serm. ij. 371.I

Potius de Conceptione B. Mariæ virginis.

De Natiuitate Domini. Ser. iii. 376.M
De Sancto Stephano. ex lectione Actuum Apostolorum. Ser. 382.E
In cœna Domini, cuiusdam, Sermo. 386.D
De priuilegiis B. Ioannis Baptistæ, Serm. 394.E
De beata Maria, Serm. 403.K.
In illud sapientiæ, Sapientia vincit malitiam, Serm. 409.C
De decem virginibus. Homilia. 419.I
De septem gradibus confessionis. 424.H
Confessionis priuatæ formula. 429.E
De virtute obedientiæ & eius gradibus. 431.H
De quinque negotiationibus & quinque regionibus. 437.E
Parabola de fide, spe & charitate, 441.D
Parabola de nuptiis filij regis, & de ornamentis sponsæ suæ. 443.L
Ad Clerum in Concilio Remensi congregatum, Ser. 448.I
Ad pastores in synodo congregatos, Sermo. 452.L

Super Salue Regina. Sermones quatuor.

Sermo primus. 460.I
Sermo secundus. 461.M
Sermo tertius. 464.F
Sermo quartus. 468.D
Meditatio deuotissima super Salue regina. 472.B
Disputatio cuiusdam iusti cum Deo. 475.A
Doctrina Diui Bernardi. 476.C
Descriptio situationis Claræuallis. 479.L
Ratio qua quis perfectionem vitæ spiritualis consequatur. 483.D

QVÆ SEQVVNTVR NON sunt D. Bernardi si modo demas Vitā Sancti Malachiæ. Ideoque seorsum reliquimus.

GIlberti abbatis de Holandria, Sermones. xlviij. in Cātica canticorū, ab eo loco quo Diuus Bernardus morte præuentus finierat. 487.A
In die Purificationis Guerrici Abbatis Igniacensis Sermo. 700.B
Bernardi Sylуestris Epistola. 708.D

Historica quædam.

Vita Sancti Malachiæ episcopi, à Diuo Bernardo edita. 712.D
Vitæ Diui Bernardi. Liber primus per Gulielmum abbatem. 755.D
Liber secundus per Bernardum, bonæuallis abbatem. 791.A
Lib. tertius. per Gofridū monachū Claræuallensem. 820.E
Lib. quartus. per Gofridū monachū Claræuallensem. 836.A
Lib. quintus. per Gofridū monachū Claræuallensem. 857.L
Canonizatio D. Bernardi, facta per Alexandrum Papam, 869.K
Epigrammata seu Epitaphia D. Bernardi. 872.P
D. Bernardi flores. 897.G

FINIS INDICIS OPERVM D. BERNARDI.

Nota lector, in præcedentibus omissum fuisse cum Epistola sermonem quendam eiusdem D. Bernardi in ramis Palmarum, ex celeberrima Abbatiæ Marchianensis Bibliotheca depromptum, atque huic editioni nunc recens adiectum, quem reperies primi Tomi, col. 1785. A. & seq.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX VETERIS NOVIQVE TESTAMENTI LOCORVM A D. BERNARDO IN SVIS OPERIBVS DILVCIDE PLANEQVE EXPOSITORVM, NON minus accuratus quàm locuplex ac copiosus.

Ex Geneſi.

Cap. j. DIVIDANTVR aquæ ab aquis, 596.1.tom.1
ij. Terram non operabatur quiſquam, ſed irrigabatur à fonte aſcendente de deſerto, 1421.B. tom.1
Immiſit Dominus ſoporé in Adam, 137.C.to.1
Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigãdam vniuerſam ſuperficiem terræ quæ inde diuiditur in quatuor capita, 373.A.tom.2
iij. Inimicitias ponam inter te & mulierem, 25.D.tom.1
Nequaquam moriemini, 8.H.tom.1
Mulier quam dediſti mihi, 25.A.tom.1
In triſtitia paries filios, 35.H.tom.1
Ipſa conteret caput tuum, 25.D.tom.1
iiij. Subtus te eſt appetitus tuus & tu Dominaberis ei, 148.k. tom.1
Si recte offeras & non recte diuidas, peccaſti, 313.C.tom.1
Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternũ, quia caro eſt, 881.D.tom.1
xix. Eſt ciuitas hîc iuxta, ad quam poſſum confugere, parua, & ſaluabor in ea, 420.1.tom.2
xx. Cras reſpondebit mihi iuſtitia mea, 50.C.to.1
xxvij. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus, 34.E.tom.1
Vox quidem vox Iacob eſt, ſed manus manus ſunt Eſau, 233. A.tom.1
xl. Quoniam de terra mea furtim ſublatus ſum, 3.k.tom.1
Memento mei cum bene tibi fuerit, 17.D.tom.1
xlix. Iuda te laudabunt fratres tui, &c. 48.1.tom.1
Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus eſt, 48.1.tom.1

Ex Exodo.

Cap. iij. EGo ſum qui ſum, 370.A.tom.2
Rubus ardens Moſi viſus quid denotet, 25.F.tom.1
v. Fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone & ſeruis eius, 1016.G.tom.1
xiiij. Quid clamas ad me, 310.C.tom.1

Ex Lib. Num.

Cap. xvij. VIrga Aaron reperta eſt germinaſſe, 26.A.tom.1
xxiij. Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea homini ſimilia, 805.B.& 1525.A.to.1

Ex Deuteron.

Cap. vj. DIlliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex tota mente tua, 1510.C.D.tom.1
xv. Non arabis in primogenito bouis, 986.A.tom.1
xxviij. Et erit vita tua pendens ante oculos tuos & non credes vitæ tuæ, 460.D.tom.2
xxxij. Vinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent, 290.D.tom.1

Ex Lib. Ioſ.

Cap. j. QVemcumque locum calcauerit pes veſter, erit & veſter, 521.F.tom.1

Ex Lib. Iud.

Cap. j. HI ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum nõ habentes, 362.D.tom.1
Gedeonis vellus quid ſignificet, 26.D.tom.1

Ex Lib. Reg.

Cap. j. ANna cum intentè profuſo exoraret affectu, non ſunt vultus eius amplius in diuerſa mutati, 526.H.tom.2
Si peccauerit vir in virum, &c. 1209.D.F.tom.1 ij.
Melior eſt obedientia, quàm victimæ, & auſcultare magis, quàm offerre adipem arietum, 1458.B.tom.1.& 875.H.to. cod. xv.
Quaſi peccatum hariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere, 1213.B.tom.1 xv.
Percuſſit Saul mille, & Dauid decem millia, 688.H.tom.1 xviij.
Timuit Helias Iezaber, & ſurgens, abiit quocunque tulit eum voluntas: venitque in Berſabeæ Iuda, &c. 620.H.to.1 xix.
Oro vt fiat ſpiritus tuus duplex in me, 254.E.tom.1 Cap.ij.
Erat fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram Heliſæo, quibus fecit apponi pulmentum, 621.B.tom.1 iiij.

Ex Lib Paralip.

O Iuda & Hieruſalem nolite timere, cras egrediemini, 49.C.tom.1 Cap.xx.

Ex Lib. Tob.

PLateæ tuæ Hieruſalem ſternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluia cantabitur, 1283.M.tom.1 Cap.xiij.

Ex Lib. Iob.

SI bona ſuſcepimus de manu Domini, mala quare non ſubſtineamus? Et in mane quidem ſicut pullus hirundinis, &c. 469.C.tom.1 Cap.ij.
Quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimet ipſi grauis, 34.C.tom.2
Ad dexteram orientis calamitates meæ illico ſurrexerunt, 655.C.to.2 Cap.iij.
In ſex tribulationibus liberaberis, & in ſeptima non tanget te malum, 530.D.tom.1 v.
Ingredieris in abundantia in ſepulchrum, 662.E.tom.2
Si dormiero dicam quando ſurgam, & rurſum expectabo veſperam. 469.E.tom.1 vij.
Quare poſuiſti me cõtrarium tibi, & factus ſum mihi metipſi grauis, 1246.C.tom.1
Si dormiero quando conſurgam? & rurſus expectabo veſperam, 819.K.tom.1
Si dixero conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecum in ſtratu meo, terrebit me per ſomnia, & per viſionem horrore concutiet, 229.B.tom.1
Quid eſt homo quod magnificas eum, 452.G.tom.1
Et ſi venerit ad me non videbo eum, 229.E.tom.1 ix.
Indica mihi cur me ita iudices, 870.C.tom.1 x.
Mons cadens defluit, & ſaxum transfertur de loco ſuo, 612. A.tom.2 xiiij.
Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis. 182.E.tom.1
Operi manuum tuarum porriges dexteram, 727.G.tom.1
Faciem eius præcedet egeſtas, 711.C.tom.2
Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, 477.F. tom.1 xix.
Derelicta ſunt tantummodo labia mea circa dentes meos, 1523.G.tom.1
Apprehendet eum quaſi aqua inopia, nocte eum opprimet tempeſtas, 407.G.tom.2 xxvij.
Ecce pietas eſt ſapientia, abſtinere vero à malo ſcientia eſt, 1363.I.tom.1 xxviij.
Ipſe fons ſignatus de intra hortum concluſum erumpens, &c. 810.D.tom.1
Et oculi mei conſpecturi ſunt, 692.M.tom.1 xxix.
Si oſculatus ſum manum meam ore meo, quod eſt iniquitas maxima, & in Deum negatio, 847.M.tom.1 xxxj.
Semper timui, 721.E.tom.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

xl. Habens fiduciam vt Iordanis influat in os eius, 877.D. 10.1
xlj. Corpus illius quasi scuta fusilia & compactum squamis se prementibus, &c. 338.B.tom.1

EXLIB. PSALMORVM.

Psal.j. ET in lege eius meditabitur die ac nocte, 599.*k*.tom.1
Beatus vir qui non abiit in consilio impiorũ, 597.D.to.1
Sed in lege Domini voluntas eius, 599.G.tom.1
Et in cathedra pestilentiæ non sedit, 598.D.tom.1
ij. Postula à me & dabo tibi gẽtes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ, 845.E.tom.1
iiij. Irascimini & nolite peccare, 701.M.tom 2
In pace in idipsum requiescam, & dormiã, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. 375.L.tom.1
vj. Lauabo per singulas noctes lectum meum, 244.M.tom.1
viij. Minuisti eum paulominus ab angelis, 944.L. tom.1
ix. Inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum, 1024.H.tom.1
x. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, 7.*k*.to.1
xiij. Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum, 1196.G. tom.1
& lij. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum, 600.H. tom.1.
xvj. De vultu tuo iudicium meum prodeat, 622.E.to.1
xv. Delectationes in dextera tua vsque in finem, 437.C.tom.2
Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, 331.I.to.1 & 881.F.to.eod.
Adimplebis me lætitia cum vultu tuo, 436 H.to.2
Contritio & infœlicitas in viis eorum, 706.B.tom.1
Non derelinques animam meam in inferno, 331.H.tom.1
Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt, 600.L.tom.1
xvij. Populus quem non cognoui seruiuit mihi, 601.D.to.1
In te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. 691.M. tom.1
Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis, 1055.I.tom.1
Tenebrosa aqua in nubibus aëris, 121.D.tom.1
In auditu auris obediuit mihi, 433.F.tom.2
xviij. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam, 576.I.tom.1
Perfecta charitas foras mittit timorem, 35.I.tom.2
Ab occultis meis munda me Domine, 625.E.tom.1
Fac me libanum, asperge me, & mundabor, &c. 651.E.tom.2
Dies Diei eructat verbum, 356.M.tom.1
xx. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui, 703. D.tom.2
xxij. Deduxit me super semitas iustitiæ propter nomen suum, 1283.M.tom.1
Virga tua & baculus tuus, ipsa me cõsolata sunt, 1305.A.I.1
xxiij. Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius, 537.E.tom.1
Quis ascendet in montem Domini, &c. 588 *k*.tom.1
Hæc est generatio quærentium Dominum, quærẽtium faciem Dei Iacob, 361.E.tom.1
xxiiij. Vniuersæ viæ domini, misericordia & veritas, 707.L.to.1 & 83.H.tom.eod.
xxvj. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorũ, 678.B.tom.1
xxx. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te, 376.L.tom.1.& 34.F.to.eod.
Conscidisti saccum meum, & circũdedisti me lætitia, 99. L.tom.1
Perfecisti his qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum, 662.C.tom.1
Obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde, 61.F.to.2
Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te, 662.B.tom.1
xxxj. Conuersus sum in erũna mea, dũ configitur spina, 337.B.to 1
In diluuio aquarum multarum ad eum non approximabũt, 406.F.to.2
xxxij. Vt alat eos in fama, 114.D.tom.1
Confiliuum tuum antiquum verum fiat, 1513.E.tom.1
Multę tribulationes iustorum, sed de omnibus his liberabit eos Dominus, custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur, 476.K.tom.1 xxxiij.
Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus, 1510.E.to. 1.& 34.F.tom.eod.
Mors peccatorum pessima, 602.C.tom.1
Inquire pacem, & persequere eam, 264.L.to.1
Humiliabo in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur, 336. E.tom.2 xxxiiij.
Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen, 374.B.tom.2. xxxv.
Domine in cœlo misericordia tua, 131.G.tom.1
Veritas tua vsque ad nubes, 163.L.to. 1.& 131.G.to.eod. xxxvij.
Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum, 337.B.tom.3
Delectare in Domino & dabit tibi petitiones cordis tui, 149.C.tom.1 xxxvj.
Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt, & steterunt, 362.B.tom.1 xxxvij.
Et ipse tanquã sponsus procedens de thalamo suo, 121.E.to.1 xxxviij.
Remitte mihi vt refrigerer, 94.A.tom.1
Expectans expectaui Dominũ, & intendit mihi, 1003.G.to.1 xxxix.
Fuerunt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte, 414.A.t.1 xlj.
Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, 33.E.tom.1 xliij.
Salit in montibus, & transilit colles, 946.A.to.1
Speciosus forma præ filiis hominum diffusa est gratia in labiis eius, 366.C.tom.1
Vacate & videte quoniam ego sum Deus, 467.G.tom.1 xlv.
Circundate Sion & complectimini eam, 504.B.to.1 xlvij.
Homo cum in honore esset, comparatus est iumentis insipientibus, &c. 1063.I.tom.1 xlviij.
Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructũ suum, 21.B.tom.1
Homo cum in honore esset, &c. 684.I.tom.1
Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. 506. B.tom.1
Quia homo iumentis insipientibns comparatus, & similis factus est eis, 262.A.tom.1
Sacrificium laudis honorabit me, 761.B.tom.1 xlix.
Ex Sion species decoris eius, 35.G.tom.1
Existimasti inique, quod ero similis tui, 1063.I.tom.1
Nunquid mãducabo carnes taurorum aut sanguinem hircorum potabo, 875.H tom.1
Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuã, 491.H.tom.1
Ne proiicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne l. auferas à me. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me, 177.D to.1
Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam, 492.H.tom.1
Asperges me hyssopo & mundabor, 912.*k*.tom.1
Benigne fac Domine in bona voluntate tua Syon vt ædificentur muri Hierusalem, 361.E.tom.1
Sacrificium Deo, spiritus contribulatus, 318.C tom.1
Dixit insipiens in corde suo, non est Deus, 599.I.tom.1 lij.
Qui deuorant plebem meam vt cibum panis, 451.I.tom.2
Voluntariè sacrificabo tibi, 368.H.tom.1 liij.
Alius est cuius molliti sunt sermones, 661. A.to.1 liiij.
Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, 603.G.to.1 lvj.
Foderunt ante faciem meam foueam, 1525.I.to.1
Lætabitur iustus cum viderit vindictam, manus suas in sanguine peccatoris lauabit, 695.I.tom.1
Si conuerteris Israel ad me conuertere, 1332.G.tom.1 lvij.
Potasti nos vino compunctionis, 414.A.tom.2 lix.
Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, 175.*k*.tom.1 lx.
Veruntamen Deo subiecta esto anima mea, 93.F.tom.1
Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, 1500.B.to.1 lxij.
Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea, 18.B.to.1 lxvij.
In ieiunio, fletu, & planctu, 386.E.tom.1
Si dormiatis inter medios cleros, pennę columbæ deargentatæ, 937.E.tom.1 lxviij.
Infixus sum in limo profundi, 61.A.tom.1 lxix.
Auertantur erubescẽtes qui dicũt mihi, euge euge, 95.*k*.t.2 lxx.
Introibo in potentias domini, Domine memorabor iustitiæ tuæ solius, 248.H.tom.1.& 36.G.tom.2 lxxj.
Descendet sicut pluuia in vellus, 26.E.tom.1
Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis, 1029.A.tom.1 lxxij.
Vt iumentum factus sum apud te, & ego, semper tecum, 91. H.& 684.*k*.tom.1
Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, 525.H.tom.2
Ne tradas bestiis animas confitentes tibi, 1180.I.tom.1 lxxiij.
Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo, 952.H.to.1 lxxiiij.
Et habitatio eius in Sion, 488.C.tom.2 lxxv.
Factus est in pace locus eius, 632.*k*.tom.1
Turbatus sum, & non sum locutus, 853.E.tom.1 lxxvj.
In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis, 746 C.tom.1
Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum, 266.B. tom.1, & 850. eod.
Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, 1286. A.tom.1
Panem angelorum manducauit homo, 469.G.to.2.& 386. E.tom.eod. lxxvij.
Quia comederũt Iacob, & locũ eius desolarunt, 451.I.to.2 lxxviij.
Singularis ferus depastus est eam, 297.E.tom.1
Appare coram Ephraim, Beniamin, & Manasse, 69.F. tom.1 lxxix.
Cibabis nos pane lachrymarum, potum dabis nobis in mẽsura, 414.A.tom.2
Inimici Domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in sæcula. Et cibauit illos ex adipe frumẽti, & de petra melle saturauit illos, 1502.B.tom.1 lxxx.
Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te, 379.G.tom.1 lxxxiij.
Melior est dies vna in atriis tuis super millia, 1023.I.tom.1
Gratiam & gloriam dabit dominus, 64.K.tom.1
Vt inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt, 159.K.per totum.tom.1 lxxxiiij.
Quàm dilecta tabernacula tua domine virtutum, in quibus passer inuenit sibi domum, & turtur nidum vbi reponat pullos, 1352.H.tom.1
Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, 20.G. 159. K. per totum ser.tom.1.& 626.D.& 1386.E.to eod.
Custodi animam meam, quoniam sanctus sum, 565.E.tom.1 lxxxv.
Iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ, 10.C.& 11.I.to.1 lxxxvij.
Quoniam gloria virtutis eorum es tu, 303.G.tom.1
Mane sicut herba transeat &c. 21.C.tom.1 lxxxix.
Non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano, 427.I.tom.1 xc.
Negocium in tenebris, 657.E.tom.1
Scuto circundabit te veritas eius, 427.G.tom.1 Psal.90.
Sagitta volante in die, 657.E.tom.1
Timor nocturnus, Ibid.
Dæmonium meridianum, Ibid.
Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis, 391.I.tom.1
Cum ipso sum in tribulatione, 386.F.tom.1
Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur, 671.G.tom.1
Totumque hunc psalmum verbo tenus habes per folia aliquot subsequentia explicatum.
Dominus regnauit, decorem induit, induit dominus fortitudinem, 543.H.tom.1 xcij.
Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum, 917.C.tom.1
Numquid adhæret tibi iniquitas, qui fingis laborẽ in præcepto, 1319.M.tom.1 xciij.

Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu eius inimicos eius, 862.F.tom.1 Psal.96.
Pluuiam segregabis Deus voluntariam hæreditati tuæ, & infirmata est, 292.L.to.1
Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini, 946.D.to.1
Honor regis iudicium diligit, 11.M.tom.1 xcviij.
Superbo oculo & insatiabili corde, 9.D.tom.1 c.
Ossa mea vt cremium aruerunt, 477.F.to.1 cj.
Domine nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem, 352.H.tom.1
Confessionem & decorem induisti, 222.E.to.1 ciij.
Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibunt aquæ, 61.E.tom.1
Emitte spiritum tuum & creabuntur & renouabis faciem terræ, 1493.D.to.1.& 256.G.to.eod. civ.
Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum, 1063.I.tom.1
Visita nos in salutari tuo ad viuendum in bonitate electorum tuorum, vt laueris cum hæreditate tua, 384.M.tom.1
In splendoribus sanctorum ex vtero ante lucifero genui te, 352.*k*.tom.1 cix.
Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum, 746.C.tom.1
Dixit dominus domino meo: sede à dextris meis, &c. 263. *k*.tom.1
Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. 52.*k*.tom.1
Quia cinerem tanquam panem manducabam, 337.C.tom.1 cx.
Gloria & diuitiæ in domo eius, 460.G.tom.2 cxj.
Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam, 386.A.tom.1 cxiij.
Conuertere anima mea in requiem tuam, 625.D.t.1. & 374. C.to.eod. cxiiij.
Dominus bene facit tibi, &c. 702.A.tom.1
Calicem salutaris accipiam, 1198.C tom.1. cxv.
Pretiosa in conspectu Domini, mors sanctorum eius, 590. E.tom.1
Ordinatione tua perseuerat dies, 92.A.tom.2 cxviij.
Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua, 763.K.tom.1
In veritate tua humiliasti me, 508.A.tom.1
In corde meo abscondi eloquia tua, 15.I.tom.1
Factus sum sicut vter in pruina iustificationes tuas nõ sum oblitus, 660.B.tom.2
Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. 316.*k*.tom.1
Erraui sicut ouis quæ periit, 7.H.tom.1
Super omnes docentes me intellexi, 277.C.to.1
Confige timore tuo carnes meas, 854.C.tom.1
Anima mea in manibus meis semper, 55.I.tom.1
Coagulatum est sicut lac cor eorum, 7.I.tom.1
Adhæsit pauimento anima mea, 690.E.tom.1
Tu mandasti mandata tua custodiri nimis, 1208.H.to.1
Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me, 626.D.t.1
Et habitabam cum habitantibus Cedar, 46.B.to.2 cxix.
Prœuenisti eum in benedictionibus dulcedinis, 601.B.to.1. cxx.
Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis, 598. G.tom.2. cxxj.
Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini, 334.F.tom.1.
Oculi nostri ad dominum, donec misereatur nostri, 1022. G.tom.1. cxxij.
Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, 939.K.tom.1. cxxiij.
Omnes montes qui in circuitu eius sunt, visitet Dominus, à Gelboe autem transeat. 947.K.tom.1. cxxiiij.
Ipsi ibant & flebant, mittentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione, portãtes manipulos suos, 158.B.tom.1.& 888.H.tom. eod. cxxv.
Qui seminant in lachrymis, in exultatione metẽt, 889.A.t.1
Vanum est vobis ante lucem surgere, 302.F.to.1. & 762.B. tom.eod. cxxvj.
Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ 466. cxxvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.tom.1
filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ tuæ, 466.D.tom.1
cxxviij. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores, 1778 k. tom.1
cxxxj. De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam, 21.B.to.1. & 39 k.tom.eod.
Paraui lucernam Chriſto meo, 398.C.tom.1
cxxxij. Sicut vnguentum in capite eius, 762.F.tom.1
cxxxiij. Ecce quàm bonum & quàm iucundum fratres habitare in vnum, 338.D.& 603.L.tom.1
Mandauit dominus benedictionem & vitam, 338.D.tom.1
cxxxviij. Tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam, 367.H.tom.1
Si aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcẽdero in infernum, ades, 29.D.tom.1
cxxxix. Eripe me Domine ab homine malo, 1400.L.tom.1
Linguas ſuas vt gladium acuerunt, 234.D.tom.1
cxl. Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum, 696.I.tom.1
Sed & ſi corripuerit me iuſtus in miſericordia, & increpauerit me, idipſum ſentiam, ſciens quia æmulatio iuſti & beneuolentia iter faciunt ei qui aſcendit ſuper occaſum, 958.C.tom.1
cxlj. Me expectant iuſti donec retribuas mihi, 24.M.to.1
cxlij. Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi, 457.B.tom.1
cxliij. Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, 9.C.to.1
Voluntatem timentium ſe facier, & deprecationem eorum exaudiet, 17.F.tom.1
cxlvij. Lauda Hieruſalem dominum, lauda Deum tuum Sion, 357.E.tom.1
Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, &c. 506.C. tom.1.& 621.M.tom.2
Suſcepimus Deus miſericordiam tuam, 130.D.tom.1
cxlviij. Et aquæ quæ ſunt ſuper cælos, laudent nomen domini, 157.D.tom.1
cxlix. Cantate Deo canticum nouum, 503.B.tom.2
Laus eius in eccleſia ſanctorum, 503.C.tom.2
clxj. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum, 794.C.tom.1

Ex libro Prouerbiorum.

Cap.ij. IN ſiniſtra eius diuitiæ & gloria, 12.I.tom.1
In ſiniſtra gloria ſimul & diuitiæ, 59.H.tom.1
iiij. Omni cuſtodia cuſtodi cor tuum, 1266.F.tom.1
Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit, 604.H.tom.1
ix. Sapientia ædificauit ſibi domum, &c. 579.H.tom.1
xx. Piger propter frigus arare noluit: mendicabit ergo æſtate, & non dabitur ei, 311.G.tom.1
xxj. Vir obediens loquitur victorias, 1458.C.tom.1
xxiij. Ad menſam diuitis vocatus, diligenter intuere quæ tibi apponuntur, 851.K.tom.1
xxv. Mel inueniſti, noli multum comedere, ne forte ſatiatus euomas illud, 605.A.tom.1
xxxj. Date ei de fructibus manuum ſuarum, 888.M.tom.1
Procul & de vltimis finibus precium eius, 25.F.tom.1
Mulierem fortem quis inueniet, 25.E.tom.1

Ex Eccleſiaſtico.

Cap.j. QVi addit ſcientiam, addit & dolorem, 54.E.tom.1
Omnis ſapientia à Domino Deo eſt & cum illo fuit ſemper, & eſt ante æuum, 521.H.tom.2
iij. Omnia tempus habent, 17.A.tom.1
vij. Fili memorare nouiſsima tua & non peccabis, 290.D.tom.1
viij. Oculi ſapientis in capite eius, 1517.C.tom.1
ix. Neſcit homo ſi dignus ſit amore, an odio, 135.H.tom.1
Quodcumque poteſt manus tua facere, inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapiẽtia eſt apud inferos, quò tu properas, 1190.B.tom.1
x. Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuum ne dimiſeris, 605.D.tom.1
xj. Siue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit, 606.B.tom.1
Qui obſeruat ventum, non ſeminat, & qui cõſiderat nubes, nunquam metit, 311.I.tom.1
Quaſi platanus exaltata ſũ iuxta aquas in plateis, 509.H.t.2 xiiij.
Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, 603.M.tom.1 xv.
Qui timet Deum, faciet bona, 15.I.tom.1
Ego quaſi libanus inciſus vaporaui, & ſicut balſamum non mixtum odor meus, 556.C.tom.2 xxiiij.
Vnus ædificans, & vnus deſtruens, quid prodeſt eis niſi labor, 54.F.tom.1 xxxiiij.
Hi ſum viri miſericordiæ quorum iuſtitiæ obliuionem non acceperunt, cum ſemine eorum permanent bona, 291.I.& 292.M.tom.1 xliiij.
Hæreditas ſancta nepotes eorum, 293.D.tom.1
In fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum, 64.M.tom.1 xlv.

Ex Cantico Canticor.

PVlchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis, 896.L.tom.1 Cap.j.
Introduxit me rex in cellarium ſuum, 617.B.tom.1
Quæro vbi te inueniam quem dilexit anima mea, 663.G.t.1
Murænulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argẽto, 899.M.tom.1
Ecce pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. 912.H.tom.1
Introduxit me rex in cellaria ſua, 814.D.tom.1
Poſuerunt me cuſtodem in vineis, 855. k.tom.1
Propterea adoleſcentulæ dilexerunt te nimis, 796.H.tom.1
Botrus Cypri dilect'meus mihi in vineis Engaddi, 909.A.t.1
Lectulus noſter floridus, ligna domorum noſtrarum cedrina, laquearea noſtra cypreſſina, 916.E.tom.1
Recti diligunt te, 822.G.tom.1
Oſculetur me oſculo oris ſui, 607.k tom.1
Collum tuum ſicut monilia, 899.H.tom.1
Exultabimus & lætabimur in te: memores vberum tuorum ſuper vinum, 815.H.tom.1
Trahe me poſt te, in odore vnguentorum tuorum curremus, 804.H.tom.1
Oleum effuſum nomen eius, 90.A.tom.1
Filij matris meæ pugnauerũt contra me, 850.F.& 851.G.to.1
In odore vnguentorum tuorum curremus, 864.I.tom.1
Vbera ſponſæ meliora vino, 316.G.tom.1
Oſculetur me oſculo oris ſui, 731.L.tom.1
Oleum effuſum nomen tuum, 775.G.776.M.tom.1
Si ignoras te ô pulchra inter mulieres, egtedere & abi poſt greges ſodalium tuorum, &c. 877.E.tom.1
Sicut tabernacula cedar, ſicut pelles Salomonis, 828.G.to.1
Flos campi eſt, & non horti, 7.M.tom.1
Cum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum, 902M.tom.1
Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea cõmorabitur, 707.G.tom.1
Ne incipiam vagari poſt greges ſodalium tuorũ, 870.A.to.1
Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilaui te amica mea, 893.A.tom.1
Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem, 826.F.tom.1
Quia meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis, 756.G.tom.1
Introduxit me rex in cubiculum ſuum, 822.A.to.1
Nolite me cõſiderare quod fuſca ſim, quia decolorauit me ſol, 850.B.tom.1
Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher, 914.I.tom.1
Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem, 927.I.tom.1 ij.
Ficus protulit groſſos ſuos, 969.E.tom.1
Surge amica mea, ſponſa mea & veni, 974.A.tom.1
Donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ, 1021.E.tom.1
Ecce venit is ſaliens in montibus, 361.A.tom.1
Adiuro vos filiæ Hieruſalem, per capreas ſeruóſque camporum, &c. 938.B.tom.1
Quoniam ecce ſtat poſt parietem. 62.E.tom.1
Columba mea in foraminibus Petræ, in cauernis maceriæ, &c. 974.B.tom.1
En ipſe ſtat poſt parietem, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos, 953.A.tom.1
Sub vmbra eius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis

dulcis gutturi meo, 925.D.tom.1.& 352.L.tom.1
Reuertere, ſimilis eſto dilecta mi capreæ hinnulóque ceruorum, 1027.G.tom.1
Vox enim tua dulcis & facies tua decora, 981.D.tom.1
Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias, 923.I.t.1
In lectulo meo quæſiui per noctes quem diligit ánima mea, 488.A.tom.1
Dilectus meus mihi, & ego illi, 999.I.tom.1
Leua eius ſub capite meo, & dexterà eius amplexabitur me, 12.I.tom.1. & 58.E.& 380.M. & 936.B.to.eod.
Surge propera amica mea, columba mea, & veni, 957.A.t.1. 1328.K.to.eod.
Ego flos campi, & lilium conuallium, 1015.L.tom.1
En dilectus meus loquitur mihi, 956.G.tom.1
Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo, 934.A.tom.1
Vox dilecti mei: ecce iſte venit ſaliens in montibus tranſiliens colles, 942.A.tom.1
Flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit, 961.E.tom.1
Vineæ florentes odorem dederunt, 972.G.tom.1
Ego flos campi, & lilium conuallium, 920.I.tom.1
Qui paſcitur inter lilia, 1018.L.tom.1
Similis eſt dilectus meus capreæ hinnulóque ceruorum, 951.G.tom.1
Egredimini filiæ Sion & videte regẽ Salomonẽ, 577.C.to.1
Sicut malus inter ligna ſyluarum, ſic dilectus meus inter filios, 924.I.tom.1
Vox turturis audita eſt in terra noſtra, 966.B.tom.1
Capite nobis vulpes quæ demoliuntur vineas, nam vinea noſtra floruit, 982.A.tom.1
iij. Paululum cum pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea, 1051.k.tom.1.& 516.A.tom.1
Surgam & circumibo ciuitatem, per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea, 1039.L.tom.1
Percuſſerunt me, & vulnerauerunt, denique etiam tulerunt pallium meum, 722.D.tom.1
Introduxit me rex in cubiculum ſuum, 617.C.tom.1
Vox turturis audita eſt in terra noſtra, 112.L.tom.1
Media charitate conſtrauit, propter filias Hieruſalem, 1255.H.tom.1
Donec introducam illum in domum matris meæ, 524.A t.2
In die deſponſationis eius, & in die lætitiæ cordis eius, 571.F.tom.2
Flores apparuerunt in terra noſtra, 112.k.tom.1
Num quem diligit anima mea vidiſtis, 1050.A.tom.1
In lectulo meo quæſiui per noctes quẽ diligit anima mea, 1035.L. 1037.A.tom.1
Cuiuſque enſis ſuper femur ſuum, 551.C.tom.2
Tenui illum, nec dimittam, 523.E.tom.2
Adiuro vos ne ſuſcitetis dilectam donec ipſa velit, 537.I.t.2
Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, 511.D.tom.2
Ecce venit ſaliens in montibus, 33.D.tom.1
Lectulũ Salomonis ſexaginta ambiunt ex fortiſſimis Iſraël, 550.G.tom.2
Quæ eſt iſta quæ aſcendit quaſi virgula fumi per deſertum, 541.H.tom.2
Surgam & circumibo ciuitatem, quæram per vicos & plateas, 498.K.tom.2
Inuenerunt me vigiles qui cuſtodiunt ciuitatem, 1042.D.t.1
Tota pulchra es, &c. 112.I.tom.1
Media autem charitate conſtrauit, 461. k.tom.2
Quæſiui eum, & non inueni, 1040.I.tom.1
Num quem anima mea diligit vidiſtis, 512.E.tom.2
Ferculum ſibi fecit rex Salomon de lignis libani, columnas fecit argenteas, 554.H.tom.2
Media charitate conſtrauit propter filias Hieruſalem, 562.H.tom.2
Egredimini & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua, 568.C.tom.2
Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, 33.D.tom.1
Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domũ matris meæ, & in cubiculũ genitricis meæ, 1052.H.t.1
Quæſiui, & non inueni illum, 235.L.tom.1.496.E.tom.eod.
Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi, 550.L.to.2
Capilli tui ſicut grex caprarum, quæ aſcendunt de monte iiij. Galaad, 583.A.tom.2
Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum, cum pomorum fructibus, &c. 643.B.tom.2
Sicut fragmen mali punici, ſic genæ tuæ, abſque occultis, 593.H.tom.2
Duo vbera tua ſicut duo hinnuli, capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis, 601.G.to.2
Odor vnguentorũ tuorũ ſuper omnia aromata, 624.D.to.2
Dentes tui quaſi grex detonſarum, 386.I.tom.2
Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie, 861.B.tom.1
Quã pulchræ ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſponſa, 619.B.t.2
Mel & lac ſub lingua eius, 661.A.tom.1
Sicut vitta coccinea labia tua, 589.L.tom.1
Mille clypei pendent ex ea armatura omnis fortium, 600.C.tom.2
Surge Aquilo, & veni Auſter perfla hortum meum, & fluãt aromata eius, 651.F.tom.2
Fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano, 647.D.tom.2
Vadam mihi ad montem myrrhæ, 606.I.tom.2
Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis, 618.F.tom.1.& 588.tom.2
Vulneraſti cor meum ſoror mea ſpõſa, vulneraſti cor meũ, 1524 k.1526.A.tom.1.& 614.k tom.2
Emiſſiones tuæ paradiſus, 614.C.tom.1
Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te: veni de libano, veni, & coronaberis, 609.K.tom.2
Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es, oculi tui columbarum, 578.I. tom.2
Coronaberis de capite Sarmana, & Seir, de vertice Hermõ, de montibus pardorum, & de cubilibus leonum, 611.C.to.2
Sicut turris Dauid collum tuum, 597.I.to.2
Hortus concluſus ſoror mea ſponſa: hortus concluſus, fons ſignatus, 639.B.tom.2
Fauus diſtillans labia tua ſponſa, mel & lac ſub lingua tua, & odor veſtimentorũ tuorũ ſicut odor thuris, 633.M.to.2
Ego dormio, & cor meum vigilat, 671.D. tom.2 v.
Veni in hortum meum ſoror mea ſpõſa, 617.B. & 754.D.t.1
Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum, vt annuncietis ei, quia amore langueo, 691.A.tom.2
Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt, 683.F.to.2
Peſſulum oſtij mei aperui dilecto, at ille declinauerat & tranſierat, 681.I.tom.2
Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus, 699.A.tom.2.& 714.C.tom.1
Comedi fauum cum melle meo, 665.H.tom.2
Meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, 663.F.to.2
Manum ſuam miſit per foramen, & ad tactum eius intremuit venter meus. 679.B.tom.2
Veniat dilectus meus in hortum ſuum, vt comedat fructum pomorum ſuorum, 661.G. to 2
Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierũ qualis eſt dilectus tuus, quoniã ſic adiuraſti nos, 694.I.t.2
Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi, 670.I.tom.2
Aperi mihi, quia caput meũ plenũ eſt rore, & cincinni mei guttis noctium, 674.H.tom.2
Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini chariſſimi, 1244.K.tom.1
Quem circundant flores roſarũ & lilia conuallium, 848.M.tom.1
Quæſiui & non inueni illum: vocaui & non reſpondit mihi, 686.K.tom.2
Reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere vt intueamur te, 614.B.tom.1 vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæ est ista quæ progreditur velut aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata, 350.B to.1.& 615.H.tom.eod.
vij. Nasus tuus sicut turris libani, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortiũ, 469.L.tom.2
viij. Assimilare capreæ hinnulóque ceruorum super montes Bethel, 701.B.tom 1
Quæ est ista quæ ascẽdit de deserto deliciis affluẽs, 329.E.t.1
Aquę multæ non poterũt extinguere charitatem, nec flumina obruent eam, 406.E.tom 2
Fuge dilecte mi, fuge, 386.B.tom.1
Pone me signaculum super brachium tuum, 16.G.tom.1
Ex libro sapientiæ.
Cap.3. IVdicabunt nationes, & populis dominabuntur. 460.H. tom.2
vij. Sapientia vicit malitiam, 25.B.tom.1
viij. Sapientia attingit à fine ad finẽ, 1191.I.tom.1.& 409 C.to.2
Descendit quo inferius non decuit, ascendit quo celsius nó potuit, 587.I.tom.1
ix. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena habitatio sensum multa cogitantem, 253.B.& 50. E.tom.1
x. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum dei, & dedit illi scientiam sanctorũ, &c 509.F.to.1
xj. Omnia fecisti in pondere & mẽsura & numero, 606.F to.1
Ex prophetia Esaiæ.
Cap.1. NIsi Dominus Saboth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrha similes essemus, 21.A.tom.1
Principes tui inobedientes, socij furum, 2.D.tom.1
Vinum tuum mixtum est aqua, 699.G.tom.1
ij. Venite ascendamus in montem domini, & ad domum dei Iacob, 663.L.tom.1
Data sunt omnia hæc in manus Chaldeorum, 502.I.tom.2
iij. Erit pro crispante crine caluitium, 583.C.tom.2
Ecce noua facio omnia, &c. 21.C.tom.1
iiij. Erit in die illa germen domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his qui saluati fuerunt de Israel, 272.H.tom.1
Quia non est in domo mea panis, 69 C.tom.1
vj. Vidi dominum sedentẽ super solium excelsum, 629.D.to.1
Seraphin stabant super illud, 398.A.403.L.tom.1
Sex alæ vni, & sex alæ alteri, 399.L.tom.1
Et ea quæ sub ipso erant replebant templum, 396.I.403.L. tom.1
Plena erat maiestate eius omnis terra, 395.I.403.H.tom.1
Væ mihi, quia tacui, 32.K.tom.1
Vidi dominum sedentem, 393.E.402.E.tom.1
vij. Butyrum & mel comedet, 7.G.tom.1
Quod interpretatur, nobiscum Deus, 6 F.tom.1
Non petam & non tentabo. 6.C.tom.1
Sciẽs reprobare malum & eligere bonum, 79.G. &7.G.to.1
Pete tibi signum, 6.C tom.1
Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, 6.B.tom.1
Et vocabunt nomen eius Emanuel, 780.G.tom.1
ix. Habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis, 266. D.tom.1
Sceptrum exactoris eius superasti, 16.*k*.tom.1
x. Computrescet iugum à facie olei, 16.*k*.to.1
ix. Et vocabitur eius nomen admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis, 580.K to.1
Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit, 39.K.t.1
xj. Et flos de radice eius ascendet. 166.M.tom.1
Egredietur virga de radice Iesse, 6.A.tom.1
Egredietur virga de radice Iesse & flos de radice eius ascendet, 26.A.tom.1
xij. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris, 652.A.& 74.C tom.1
xiiij. In lateribus Aquilonis sedebo, 267.F.tom.1
xviij. Suscitabit dominus super illum flagellum iuxta plagã Madiam in petra Oreb, & virgam eius super mare, & leuabit eam in via Ægypti, 1776.I.tom.1
Ascendet Deus super nubem leuem, 544.A.tom.2
De nube, quam ascensurus erat Dominus vt descenderet in Ægyptum, 4.M.tom.1
Si quæretis, quærite, 564.L.tom.1 xxj.
Misereamur impij, quia in terra sanctorum iniqua gessit, nõ xxvj.
videbit gloriam diuinam, 820.G.tom.1
In terra sanctorum iniqua gessit, 1306.C.tom.1
Domine dabis pacem nobis, quia in te speramus, 1750. C.tom.1
Vrbs fortitudinis nostræ Sion saluator, ponetur in ea murus & antemurale, 445.A.tom.1
Comedamus & bibamus, cras enim moriemur, 703.A.to.2
Opus suum vt faceret, opus suũ opus alienũ fecit, 233.E.to.1 xxviij.
Vt faciat opus suũ, alienũ est opus eius ab eo, 181.B.tom.1
Positus in lapidem angularem, &c. 713.E.tom.1
Ecce nomen Domini venit de longinquo, 4.I.tom.1 xxx.
Beati qui seminant super omnes aquas, 157.D.tom.1 xxxij.
Cernent terram de longe, 262.B.tom.1 xxxiij.
Neque mors laudabit te, 471.H.tom. xxxvij.
Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso, 469.F.to.1
Pater filius notam faciet veritatem tuam, 471.K.tom.1
Ecce in pace amaritudo mea amarissima, 451.G.tom.2
Generatio mea ablata est, & conuoluta est à me, 468.L.to.1
Neque enim infernus confitebitur tibi, 471.H.tom.1
Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, 470.C.tom.1.& 423.I.to.eo.
Præcisa est velut à texente vita mea, 468.M. tom.1
Ego dixi in dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi, 468.I.tom.1
Tu autẽ eruisti animam meam vt non periret, 471.G.tom.1
Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini, 471.M.tom.1
Domine vim patior, 470.A.tom.1
Non aspiciam hominem vltra, 468.L.tom.1
Non videbo Dominum Deum in terra viuẽtiũ, 468.*k* to 1
At vero viuẽs viuens ipse confitebitur tibi, 471.K.tom.1
Fœnum aruit & flos decidit, 21.C.tom.1 xl.
Super montem excelsum ascende tu qui Euangelizas Sion, 366.E.tom.1
Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius quasi flos fœni: exsiccatũ est fœnũ & cecidit flos eius, 625.G.t.2.& 21 D.tom.1
Noua quoque ego facio, 503.C.tom.2 xliij.
Aperiatur terra & germinabit saluatorem, 1421.C.to.1 xlv.
Ego infræna bo os tuũ laude mea ne intereas, 763.I.tom.1 xlviij.
Oblatus est quia ipse voluit, 134.B.tom.1 liij.
Vidimus eum & non erat ei species neque decor, & æstimauimus eum tanquam leprosum, 394.A.to.1 & 204 L.to.1
Montes & colles cantabunt coram Deo laudes. 943.H.to.1 lv.
Quærite Dominum dum prope est, 145. C.tom.1
Venite emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum & lac, 221.E tom.1
Canes muti, non valentes latrare, canes impudentes nesciẽtes satietatem, 586.*k*.tom.2 lvj.
Quasi tuba exalta vocem tuam, 147.I.tom.1 lviij.
Dominus Deus aperuit mihi aurem, 279 1.to.1
Super muros tuos Hierusalem constitui custodes, 447.*k*.t.1 lxij.
Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Iste formosus in stola, 518.H tom.2 lxiij.
Quare rubrum est vestimentum tuum, 699.E.tom.2
Cælum mihi sedes est, 842.A.to.1 lxvj.
vlt. Super quem requiescet spiritus meus nisi super humilẽ, 22.A.tom.1
Ex Hieremia.
TErra sitis, 543.C.tom.2 Cap.ij.
Ventrem meum doleo, ventrem meũ doleo, 886. A.t.1 iiij.
A propheta vsque ad sacerdotẽ omnes faciũt dolũ. 234.E.t.1 v.
State in viis Domini, & interrogate semitas eius, 627.M.t.1 vj.
Et interrogate semitas æternas eius, 627 M.tom.1
Qui non est mecum, dispergit, 21.F.tom.2 vij.
Ascendit mors per fenestras nostras, 1536.G.tom.1 ix.
Si se

xv. Si separaueris pretiosum à vili, tanquam os meum eris, 702. D. tom.1
xvij. Homo est, & quis cognouit eum, 307.L.tom.1
xviij. Nunquid redditur pro bono malum, 183.L.tom.1
xx. Seduxisti me Domine, & seductus sum, fortior me fuisti, & inualuisti, 217.B.tom.1
xxiij. Nomen quo vocabunt eũ, Dominus iustus noster, 780.G. tom.1
xxix. Verba eius sicut ignis & malleus, 236.M.tom.1
xxxj. Ego cogito cogitationes pacis, 272.M.tom.1
Nouum creauit Deus super terrã: fœmina circundabit virum, 27.G.tom.1
xxxiij. Nouum faciet Dominus super terram, 133.D.tom.1
Cælum & terram ego impleo, 1775.H.tom.1
Ex Baruch.
Cap. iij. OIsraël quàm magna est domus Domini, & ingens locus possessionis eius, 322.D.tom.1
Ex Ezechiele.
Cap. j. NOn reuertebantur cum incederent, sed vnumquodque ante faciem suam gradiebatur, 1221.B.tom.1
xiiij. Noë, Daniel & Iob quos denotent, 70.A.tom.1
xviij. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, 594.D.tom.1
Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat, 491.K.tom.1
xliiij. Intrante & exeunte Domino, porta orientalis clausa iugiter perseueret, 133.E.tom.1
Ex Daniele.
Cap.ij. IMago quam impegit & confregit lapis sine manibus excisus, 409.D.tom.2
vij. Tria sunt tabernacula, atria Domus, 602.D.tom.1
xiij. Melius est mihi absque opere incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei mei, 170.C.tom.1
Commiscere nobiscum, 1690.F.tom.1
Alioquin dicemus contra te testimonium, 170.A.tom.1
Angustiæ mihi sunt vndique, 170.B.tom.1
Ex Osea.
Cap. ij. DEsponsaui te mihi in fide, &c. 1005.M.tom.1
iiij. Peccata populi comedent, 451.L.tom.2
vij. Ephraim quasi columba seducta, non habens cor, 1218.E.t.1
viij. Ipsi regnauerunt, & non ex me principes extiterunt, & ego non vocaui eos, 1302.A.tom.1
x. Seminate vobis ad iustitiam, metite spem vitæ, & tunc demum illuminate vobis lumen scientiæ, 888.G.tom.1
Vitula Ephraim docta trituram diligere, 1484.G.to.1
xiij. Perditio tua Israël ex te tantum: in me auxilium tuũ, 1411.L.t.1
Adducet Dominus ventum de deserto vrentem, & desiccabit venas mortis, 543.F.tom.1.2
Ex Ioele.
Cap.ij. COnuertimini ad me in toto corde vestro, 142.D.tom.1
Et scindite corda vestra & non vestimenta vestra, 143. *k*.tom.1
In ieiunio & fletu, & planctu, 143.I.tom.1
iij. Qui sugat mel de petra, oleumque de saxo durissimo, 19. M.tom.1
Ex Abacuch.
Cap.ij. SI moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & nõ tardabit, 1032.I.tom.1
Iustus ex fide viuit, 70.D.tom.1
Super custodiam meam stabo, & figam gradum in munitionem, vt videam quid dicat mihi, & quid respondeam ad arguentem me, 475.L.tom.1
iij. Eleuatus est sol, & luna stetit in ordine suo, 183.I.tom.2
Incuruati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius, 708.H.tom.1
Ex Zacharia.
Cap.vj. ECce vir oriens nomen illi, 97.B.tom.1
Ex Malachia.
Cap.iij. VOs me configitis, 234.D.tom.1
Ex lib. Threnor.
Cap.iij. CAndidiores Nazarei eius niue, nitidiores lacte, rubicũdiores ebore antiquo, Sapphyro pulchriores: denigrata est super carbones facies eorum, 698.I.tom.2
Misericordiæ Domini multæ, 83.*k*.tom.1
Bonum est homini præstolari cum silentio salutare Dei, 338.A.tom.1
Spiritus ante faciem nostram, Christus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gẽtes, 352.*k*.to.1.& 5.D.& 864. M. t.eo.
Secundus Adam in spiritum viuificantem factus, 544.A.t.2
Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, 292.tom.1
Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora, 466. E.tom.1
In vmbra eius viuimus inter gentes, 925.F.tom.1.& fol.5.D. & 254.A.tom.eod.
Ex Euang. D. Matth.
ET vocabis nomen eius Iesum, 96.H.tom.1 Cap.j.
Ipse saluum faciet populum suum, 37.B.tom.1
Et non cognouit eam, donec peperit filium suum primogenitum, 102.L.C.tom.1
Ioseph autem vir eius cùm esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam, 30.A.tom.1
Et apertis thesauris, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & ij.
myrrham, 102.E.tom.1
Ecce stella quã videràt in oriẽte antecedebat eos, 102. D.t.1
Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, 102.E. tom.1
Quoniam Nazareus vocabitur, 108.M.tom.2
Tria sata farinæ, quid sibi in Euãgelio velint, 76.M.tom.1 iij.
Ego debeo à te baptizari, & tu venis ad me, 98.C.to.1
Sic enim decet nos implere omnem iustitiam, 105.C.tom.1
Si filius Dei es, mitte te deorsum, 720.C.tom.1 iiij.
Dic vt lapides isti panes fiant. 718.F.tom.1
Hæc omnia dabo tibi, si procidens, adoraueris me, 719.G.t.1
Non in solo pane viuet homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. 335.I.tom.1
Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequẽtur, 370.E.tom.1 v.
Beati qui lugent, quoniam ipsi consolationem consequentur, 369.C.tom.1
Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, 369.F.tom.1
Beati pauperes, beati qui lugẽt, beati mites, 291.G.tom.1
Beati qui esuriunt, &c. 1110.E.tom.1
Beati misericordes, &c. 1112.H.tom.1
Beati mundo corde, &c. 1112.L.tom.1
Beati pacifici quoniam filij Dei vocabuntur, 1113.D.tom.1
Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. 1469.D. tom.1
Beati pauperes spiritu, 367.L.tom.1
Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, 660.H.tom.1
Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius, 367. H. tom.1
Et aperiens os suum, docebat eos, 367.K.tom.1
Beati pacifici quoniam filij Dei vocabuntur, 372.H.t.1
Beati eritis cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & ieceerint & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me, 372.M.tom.1
Esto consentiens aduersario tuo donec in via es cum illo, 630.C.tom.1
Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, 49.B.tom.1
Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt, 371.I. tom.1 vj.
Videte ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, 719.L.tom.1
Sanctificetur nomen tuum, 353.A.tom.1. & 151.G.to.eod.
Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra, 150.E.to.1.& 403. *k*.tom.eod.
Vnge caput tuum. 140.H.tom.1
Nolite fieri sicut hypocritæ tristes, 140.L.tom.1
Pater noster qui es in cœlis, 352.I.tom.1
Tu autem cum ieiunaueris, vnge caput tuum, & faciem tuã laua, 629.A.& 140.M.tom. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dimitte nobis debita nostra, 152.H.tom.1
Adueniat regnum tuum, 353.A.tom.1
vij. Hypocrita eiice primum trabem ex oculo tuo, & sic eiicies festucam ex oculo fratris tuis, 1259.L.tom.1
Quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis, 1479.H. tom.1
viij. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidum, filius autem hominis non habet vbi caput recliner, 1310.D.tom.1
x. Non veni pacem mittere, sed gladium, 854.C.tom.1
xj. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, 900.L.to.1
Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, 62.D.tom.1. & 13.C.tom.eod.
Tollite iugum meum super vos, 1247.H.tom.1
Venite ad me omnes, &c. 72.C.tom.1
xij. Ecce mater mea, & fratres mei, 71.H.tom.1
Qui non colligit mecum dispergit, 918.K.tom.2
Quis centesima quæ periit. 7.H.tom.1
Qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit, 127.I.tom.1
xiij. Simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas. Inuenta autem vna, &c. 568.H.tom.1
De agro in quo thesaurus inuentus fuit, 591.G.tom.1
Ibi erit fletus & stridor dentium, 695.G.tom.1
Beati oculi qui vident quæ vos videtis, 67.M.tom.1
Inuento thesauro, abiens vendidit omnia quæ habebat, & emit agrum illum, 410.E.tom.2
Miser eor super turbam, quia iam triduo sustinet me, 297.A. tom.1
xvj. Vade post me Sathana, 23.G.tom.1
xvij. Domine bonum est nos hic esse, 260.H.tom.1
xviij. Erue eum & proiice abs te, 364.I.tom.1
Si oculus tuus scandalizauerit te, erue eum, 364.G.tom.1
Væ homini illi per quem scandalum venit, 363.H.tom.1
Angeli eorum in cælis semper vident faciem patris, 452.I. tom.1
Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum, 237.C.tom.1
xix. Nisi quis efficiatur sicut paruulus iste, non intrabit in regnum cœlorum, 22.A.tom.1
Amen dico vobis, quod vos, qui me secuti estis, in regeneratione &c. 1310.F.tom.1
xx. Galilæum quidem meum bibetis, 84.M.tom.1
Sequere me, 85.A.tom.1
xxij. Reddite quæ sunt cæsaris cæsari, & quæ sunt Dei Deo, 1524. H.tom.1
Verebuntur filium meum, 82.E.tom.1
Ligatis pedibus & manibus eiicite eum in tenebras exteriores, 1190.C.tom.1
xxiiij. Duo erunt in lecto, vnus assumetur & alter relinquetur, 531. E.tom.2
Væ prægnantibus & nutrientibus, 637.F.tom.1
Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua cõstituet eum, 378.E.tom.1
xxv. Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso & sponsæ, & reliqua euangelij istius, 419.I.tom.2
xxvj. Et recordatus est verbi quod dixerat Iesus, 292.K.tom.1
Non bibã de hoc genimine vitis, donec bibam illud nouum in regno meo, 666.I.tom.2
xxvij. Si rex Israel est, descendat de cruce, & credimus ei, 213.C. tom.1
Expedit vt vnus moriatur pro populo, 212.H.tom.1
xxviij. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, 1022.C.tom.1

Ex Euangelio D. Marci.

Cap.9. ET collidens, & multum discerpens eum dæmon exiuit ab eo, 16.M.tom.1
xj. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, 904.M.to.1
xiij. Nec ipse filius hominis scit, 1258.B.tom.1
xiiij. Melius ei fuerat, si natus non fuisset homo ille, 882.F.tom.1
Si fieri potest, transeat calix iste à me, 226.C.tom.1
xvj. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur, 103.C.to.2
Emerunt aromata, vt euntes vngerent eum, 585.D.tom.1
Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumẽti, 585.E.t.1
Et exprobrauit illis incredulitatẽ illorum & duritiam cordis, &c. 249.A.tom.1
Signa autẽ eos qui crediderint, hæc sequentur, 249.C.tom.1
Recũbentibus vndecim discipulis apparuit illis Iesus, 248. I.tom.1

Ex Euangelio D. Lucæ.

ERit magnus, & filius altissimi vocabitur, 37.E.tom.1 Cap.j.
Ne timeas Maria, 171.I.tom.1
Benedicta tu in mulieribus, 171.*k*.& 34.C.tom.1
Dabit illi Dominus sedem Dauid patris sui, 39.H.tom.1
Ad dandam scientiam salutis plebi eius, 283.I.tom.1
Respexit humilitatem ancillæ suæ, 229C.tom.1
Aue gratia plena, 339.I.tom.1.& 24.*k*.tom.eod.
Missus est angelus ad virginem, 25.C.tom.1
Regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius, nõ erit finis, 39.I.tom.1
Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obũbrabit tibi, 48.A.tom.1
Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, 41.E.t.1
Quæ cum audisset, turbata est, 36.I.tom.1
Fiat mihi secundum verbum tuum, 45.C.tom.1
Et nomen virginis Maria, 31.M.tom.1
Dominus tecum, 34.C.tom.1
Ad virginem desponsatam, 28.*k*.tom.1
Et ingressus angelus ad eam dixit, 32.M.tom.1
Cui nomen Nazareth, 20.M.tom.1
Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco, 332.I. tom.1. & 40.*k*.to.eod.
A Deo ad virginem, 24.L.tom.1
Ne timeas Maria inuenisti enim gratiam apud Deum, 20. L.tom.1. & 36.L.to.eod.
Ecce ancilla Domini, 44.H.tom.1
Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, 339.M.tom.1
Missus est Angelus Gabriel, 20.M.tom.1
Et descendit cum eis & erat subditus illis, 100.B.tom.1 ij.
Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus fuerat, 110. B.tom.1
Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, 347.H.tom.1
Hoc vobis signum, 81.B.tom.1
Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio, 81.D.tom.1
Tres pastores quibus Angelus Euãgelizauit quos designẽt, 70.A.tom.1
Quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur, 89.E.tom.1
Fili quid fecisti nobis sic, 226.B.tom.1
Postquam consummati essent dies octo, vt circumciderẽtur puer, vocatum est nomen eius Iesus, 87.H. tom.1
Iesus autem proficiebat ætate, & sapientia, & gratia apud Deum, & apud homines, 100.D.& 27.M.tom.1
Et hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tẽpore tentationis recedunt, 63.I.tom.2 viij.
Euigilantes viderunt maiestatem, Iesu, 540.E.tom.2 ix.
Homo quidam erat diues totúmque deinceps Euangelium habes expositum, 307.I.tom.1
Intrauit Iesus in quoddam castellum, & mulier quædam x. Martha nomine excepit illum in domum suam, 576.H.t.1
Qui vos audit, me audit, 500.L.tom.2
Intrauit Iesus in quoddam castellum, 322.C.tom.1
Confiteor tibi pater Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, 1254.A.tom.1
Venit ad me amicus de via, &c. 586.D.tom.1 xj.
Quis vestrum habebit amicum, 247.L.tom.1
Commoda mihi tres panes, 248.I tom.1
Si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi, 503.I.tom.1
Ecce plusquam Salomon hic, 838.E.tom.1
Compelle intrare, 1192.K.tom.1 xiiij.
Omnis qui se humiliat, exaltabitur, 879.H.tom.1

Iuga

Iuga boum emi quinque, 596.A.tom.2
xv. Fac me sicut vnum de mercenariis tuis, 454.C.tom.2
De muliere lucernam accendente, & drachmam suam quærente, 1191.G.tom.1
xvij. Cum feceritis omnia, quæ mandata sunt vobis, dicite, quia serui inutiles sumus, quæ facere debueramus fecimus, 1221. *k*.to.1.& 12.G.to.eo.
Regnum Dei intra vos est, 1185.B.tom.1
Vbicunq; fuerit corpus, ibi cõgregabũtur aquilæ, 380.I.t.1
Quæ debuimus facere fecimus, 500.*k*.tom.1
xviij. Sine intermissione orate, 521.D.tom.1
Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur, 508.I.tom.1
xix. Negotiamini dum venio, 437.E.tom.2
xxij. Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar. 178.E.to.1
xxiij. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, 183.*k*.tom.1
Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros, 221.A.tom.1
xxiiij. Apparuit Simoni, 241.C.tom.1
Et quomodo summi sacerdotes & principes crucifixerunt eum, 234.C.to.1
Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Hierusalem, 231.G.tom.1
Incipiens à Moyse, &c. 237.F.to.1
Et nunc super hęc omnia tertia dies est, quod hæc facta sút, 234.H.tom.1
Nos autẽ sperabamus quòd ipse esset redempturus Israel, 234.E.tom.1
Et factum est dum fabularentur, ipse Iesus appropinquãs, ibat cum illis, 219.A.tom.1
Et abierunt quidam, &c. 236.I.tom.1
Ibant duo ex discipulis Iesu, 228.*k*.tom.1
Qui sunt hi sermones quos confertis adinuicem ambulantes? 230.D.tom.1
Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur, &c. 683.C.tom.2
Accepit panẽ, & benedixit, fregit, & porrexit illis, 239.H.t.1
Coegerunt eum, 238.B.
Terruerunt nos, 236.I.
Mane nobiscum, quoniam vesperascit, 238.C.
Sed & mulieres quædam, 235.K.
Tũc aperuit illis sensum vt intelligerẽt scripturas, 1512.G.t.1
Et surgentes eadem hora reuersi sunt in Hierusalem, 241. A.tom.1
Et ipse euanuit ab oculis eorum, 240.H.tom.1
O stulti & tardi corde, &c. 237.C.tom.1

Ex Euangelio D. Ioannis.

Cap. j. VIdimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre, 60.H.tom.1
Erat in mundo, & mundus per eum factus est, sed mundus eum non cognouit, 9.A. tom.1
Qui factus est nobis sapientia, 811.G. tom.1
Verbum caro factum, & habitauit in nobis, 48.G. tom.1
Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi, 98. A. to.1. & 16. *k*.to.eod.
Lex per Moysem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, 593.A.tom.1
Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, 334.D.tom.1
Lux lucet in tenebris, & tenebræ, eam non comprehenderunt, 130.F.tom.1
ij. Deficiente vino, dixit mater Iesu ad eum, Vinum non habent, 119.H.tom.1
Seruasti bonum vinum vsque adhuc, 504. I.tom.1
Capientes singulæ metretas binas, vel ternas, 583.L.tom.1
Quid mihi & tibi est mulier, 122.F.tom.1
Quodcunque dixerit vobis, facite, 584.G.tom.1
Implete hydrias aqua, 124.I.tom.1
Omnis homo primo vinum bonum ponit, &c. 584.I.tom.1
iij. Nemo ascendit in cælum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cælo, 586.F.tom.1
Non sum ego Christus, venit fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti eius, 398.E.to.1
Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei, 179.G.t.1 iiij.
Ad imaginem Dei facti sumus, 1366.E.tom.1
Ipse erat lucerna ardens & lucens, 280.E.tom.1 v.
Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, vj. in me manet, & ego in eo, 388.K.tom.2
Colligite frægmenta, ne quid pereat, 936.D.tom.1
Qui manducat meam carnem, & bibit sanguinem meum, habet vitam æternam, 1233.D.tom.1
Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum, 1192.K.t.1
Erunt omnes docibiles Dei, & ipse erit omnia in omnibus, 764.I.tom.1
Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, 675.M.to.1
Caro enim non prodest quicquam, sed spiritus est qui viuificat, 518.L.tom.1
Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iu- vij. dicate, 149.A.tom.1
Ego gloriam meam non quæro, 495.A.tom.2 viij.
Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis, 1180.M.tom.1
Nemo te condemnauit mulier? nemo Domine: Nec ego te condemnabo: vade, & amplius noli peccare, 169.A.tom.1
Qui sine peccato est vestrum primus in eam lapidem mittat, 168.M.& 1524.G.tom.1
Si rex Israël est, descendat de cruce, 212.H.tom.1 xj.
Venit Nicodemus, ferens mixturã myrrhæ, quasi libras cẽ- xij. tum, 607.B.tom.2
qui mihi ministrat, me sequatur, 588.E.tom.1
Si non lauero te, non habebis partem mecum, 188.L.tom.1 xiij.
Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet, 188. M.tom.1
Quod ego facio tu nescis, scies autem postea, 188.*k*.tom.1
Ego sum via, veritas & vita, 1253.D.tom.1
Vos vocatis me magister & Domine, 180.G.tom.1
Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, 61.D.tom.1 xiiij.
Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, 254.F.tom.1
Ille docebit vos omnia, 271.I.tom.1
Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum & ad eum veniemus, & mãsionem apud eum faciemus, 10.B.tom.1.& 15.H.to.eod.
Qui videt me, videt & patrem meum, 513.G.tom.2
Ego sum vitis vera, 1621.A.tom.1 xv.
Si non venissem, & locutus eis non fuissem, 108.I.tom.2
Sine me nihil potestis facere, 616 *k*.tom.1
Tristitia vestra conuertetur in gaudium, 504.L.tom.1 xvj.
Nisi ego abiero Paracletus non veniet ad vos, 257. A.254. c.tom.1
Spiritus sanctus arguet mundum de peccato, 588. D.tom.1
Ego palam locutus sum mundo & in occulto locutus sum xviij. nihil, 100.*k*.tom.2
Consummatum est, 181.F.tom.1 xix.
Et inclinato capite, 181.F.
Nondum enim ascendi ad patrem meum, 848.I.tom.1 xx.
Beati qui non viderunt, & crediderunt, 67.L.tom.1
Accipite spiritum sanctum, 269.A.tom.1

Ex actis Apostolorum. xxj.

HIc Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum, Cap.j. 1029.A.tom.1
Quomodo hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia, 63.L.to 1
Stephanus plenus gratia & fortitudine &c. totáque eius ij. martyrij historia explicatur, col.383.I.& seq.tom.2 v.
Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, 338.C.tom.1
Domine quid me vis facere, 127.L.tom.1
Quid me persequeris, 126.A.tom.1 ix.
Quis es Domine? 127.I.tom.1
Ego sum Iesus Nazarenus quẽ tu persequeris, 127.L.tom.1
Subitò circumfulsit eum lux de cœlo, 125.E.tom.1
Surge & ingredere ciuitatem, 128.*K*.tom.1
Durum est tibi contra stimulum calcitrare, 119.E.tom.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX VETERIS

Ex Epistola ad Roma.

Cap.j. INuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, 742.B.tom.1
ij. Tu autem secundum duritiam tuã & eor impœnitens thesaurisas tibi iram in die iræ, 491.L.tom.1
iij. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis, 712. *k.* tom.1
v. Quoniam tribulatio patientiam operatur, 728.H.tom.1
vj. Habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam, 1195.M.tom.1
Ne demus membra nostra arma iniquitatis, 16.M.tom.1
Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, 16. *k.* tom.1
Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ, 1180. H.tom.1
Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immũditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem, 1500.A.tom.1
vij. Scio quia non est in me bonum, 1062.A.to. & 16.L.to.eod
Infelix ego quis me liberabit de corpore mortis hui', 1226. E.& 46.L.tom.1
Velle mihi adiacet, perficere non inuenio, 1185.E.tom.1
Inuenio aliã legem in membris meis, repugnantem, legi mentis meæ, &c. 1192.M.& 1062.B.tom.1.
viij. Et ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei, 1180.I.to.1
Creatura subiecta est vanitati, non volens, 51 *k.* to 1
Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonũ his, qui secundum propositum vocati sunt sancti, 459.G. tom.1
Item & nosipsi primitias spiritus habentes, ingemiscimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, 1195.M.to.1
ix. Ergo neque volentis neque currentis sed miserẽtis est Dei, 1197.F.tom.1
x. Nunquid non audierunt, 100.H. tom.2
Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo, 16.G.tom.1
Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem, 49.B.tom.1
xj. Ex quo omnia per quem omnia & in quo omnia, ipsi gloria, 407.L.tom.2
Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. 134.F.tom.1
xij. Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus, 2.B.to.1
Nolite conformari huic sæculo, sed renouamini nouitate sensus vestri, &c. 1504.M.tom.1
Prouidentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam corã hominibus, 536.I.tom.1
xiij. Quoniam nox præcessit, dies autem appropinquauit, 872. I.& 63.L.tom.1
xiiij. Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto, 503.M.& 505.F tom.1
Puto quia nihil commune est in Christo, nisi ei, qui putat quid commune esse, illi commune est, 1217.B. tom.1

Ex priore ad Corinthios.

Cap.j. QVi gloriatur, in Domino glorietur, 478.A.& 1230.A. tom.1
Sic vos scandalizat crux Christi, 217.D.tom.1
ij. Nihil arbitratus sum me scire, nisi Iesum Christum, & hũc crucifixum, 60.M.tom.1
iij. Qui vult sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens, 97.D.tom.1
iiij. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, 593.D.& 536.G.tom.1
Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico, qui autẽ iudicat me, Dominus est, 536.G.& 593.D.tom.1
Nihil enim mihi conscius sum, 593.F.tom.1
Spectaculum facti sumus mundo, &c. 595.M.tom.1
vj. Glorificate & portate Christum in corpore vestro, 555.A.t. 2.& 326.D.tom.2
Qui adhæret Domino, vnus est spiritus, 338.C.tom.1
Omnibus omnia factus sum vt omnes lucrifaciã, 601.I.to.2
vij. Malo quinque verba loqui in sensu, quàm decem millia in lingua, 295.I.tom.1
Panis quẽ frangimus, nonne participatio corporis est Domini, 708.A.tom.2 x.
Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? 703.F.tom.2
Alij datur sermo scientiæ, alij sermo sapientiæ, 610.B.tom.1 xij.
Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, 1226.D.t.1 xiij.
Charitas non quærit quæ sua sunt, 794.A.tom.1
Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, 1248.H.to.1 xv.
Sicut portauimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem cælestis, 595.H.tom.1

Ex posteriore ad Corinth.

GLoria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, Cap.j. 374.D.& 12.L.tom.1
Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, 82. ij. C.tom.1
Vbi spiritus Domini, ibi libertas. 1180.H.tom.1 iij.
Quãdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino, 1226. v. D.& 954.B.tom.1
Etsi cognouimus aliquando Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus, 121.B.tom.1.& 36.G.tom.2
Ego factus sum vas perditum, 157.C.tom.1
In Spiritu sancto, in charitate, &c. 1361.D.tom.1 vj.
Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam corã viij. hominibus, 157.E.& 88.L.to.1
Qui gloriatur in Domino glorietur, 616.M.t.1.& 495.A.t.2 x.
Non qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat, 479.K.tom.1
Bonum mihi, quia humiliasti me, cognoui enim quia de mane vsque ad vesperam finies me, &c. 469.A.tom.1 xij.
Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. 879.H.tom.1
Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, 36.H.to.2 xv.

Ex Epistola ad Galatas.

VIuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus, Cap.ij. 153.A.tom.1
Quãdo venit plenitudo temporis misit Deus filium suum, iiij. 5.B.& 21.C.tom.1
Spiritu ambulate, & carnis desideria non perficietis, 629.B. v. tom.1
Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Chri- vj. sti, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo, 153.B.& 60.M. tom.1
Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo, 1507.I.tom.1
Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus, 515.H.tom.1

Ex Epistol. ad Ephesios.

HAbitat Christus per fidẽ in cordib⁹ nostris, 219.M.t.1 Cap.iij.
Vt possitis comprehendere quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profunditas, 1513.A. tom.1
Christus qui descendit, ipse est & qui ascendit, 257.E.tom.1 iiij.
Omnis armatura fortium, 600.C.tom.2 v.

Ex Epistol. ad Philippen.

MIhi viuere Christus est, & mori lucrum, 705.H.tom.2 Cap.i.
Cupio dissolui & esse cum Christo, 16.I.tom.1
Mihi viuere Christus est, & viuit in me Christus, 460.D.t.2
Et plena erit omnis terra maiestate eius, 629.E.to.1 ij.
Non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, 37.E.to.1
Mittam ad vos Timotheum, vt sciatis quæ circa me sunt, 1516.G.to.1
Qui exinaniuit semetipsum formam serui accipiẽs, 13.C.t.1
Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Chri- iij. stum, &c. 16.I.tom.1
Cupio dissolui & esse cum Christo, permanere autem in carne necessarium propter vos, 1507.M.tom.1
Conuersatio nostra in cœlis, 1226.D.tom.1
Vnum autem quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extendens meipsum, sequor ad palmam supernæ vocationis, 565.F.tom.1
Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus iiij. prope est, 62.D.E.tom.1
Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, 58.E.to. 1.& 505.A.to.cod.

mortui

NOVIQVE TESTAMENTI.

Cap. iij. *Ex Epist. ad Colosſ.*

Mortui enim estis, 1525.A.to.1
Cum Christus apparuerit vita vestra tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria, 243.L.tom.1
Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, & c.264.H.& 616.E.tom.1
Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, 50.E. & 4.H.tom.1

Ex priore ad Theſſal.

Cap.v. OMnia probate, & quod bonum est retinete, 1238.C. tom.1

Ex Posteriore ad Theſſalon.

Cap.ij. FActi sumus paruuli in medio vestrum, quomodo si nutrix foueat filios suos, 601.H.tom.2
iij Qui non laborat, non manducet. Audiuimus enim quosdã ambulantes inter vos inquiete, nihil operantes, sed curiosè agentes, 1348.H.tom.1
Vos autem fratres nolite deficere bene facientes in Christo Iesu Domino nostro, 1348.I.tom.1

Ex I. ad Timotheum.

Cap.j. SOli deo honor & gloria, 712.*k*.to.1.
Iustis non est lex posita, 35.G.tom.2.181.1206.C. 1246.F.tom.1.
ij. Obsecro primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, 640.M.& 519.I.tom.1.

Ex posteriore ad Timotheum.

Cap.ij. NOuit dominus qui sunt eius, vt discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini, 617.G.to.2.

Ex epist. ad Titum.

Cap.ij. ERudiuit nos, faciens abnegare impietatem & secularia desideria, vt sobriè, iustè & piè viuamus, 581.D.tom.1.
iij. Apparuit gratia Dei omnib. hominib. &c. 82.B.to 1.
Apparuit benignitas & humanitas seruatoris nostri. 72.H. tom.1.
Apparuit enim gratia Dei & saluatoris nostri, 95.H.to.1.

Ex epistola ad Hebræos.

Cap.ij. NVsquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit, &c. 1256.M.tom.1.
In eo enim, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari, 1257.B.tom.1.
xj. Deo melius aliquid pro nobis prouidente, vt nõ consummarentur, 51.M.tom.1.
xiij. Iesus Christus heri, & hodie, & in æternum, 411.L.to.1.

Ex epistola Iacobi.

Cap j. VNusquisque tentatur à propria cõcupiscentia abstractus & illectus. 1192.M.to.1.
ij. Fides sine operibus mortua est, 243.*k*.to.1.
Iacob.iij. Lingua modicum membrum inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata & ipsa à gehenna, 591.A.tom.ij.
iij. Sapientia quæ desursum est, primum quidem pudica est, &c. 226.E.tom.1.
iiij. Amicus mundi inimicus Dei constituitur, 1305.C.to.1.

Ex epistola priore Petri.

OMnem sollicitudinem vestrã proiicientes in eum, Cap.v. quoniam ipsi cura est de vobis, 1005.A.tom.1.

Ex epistola priore Iohannis.

SI quis diligit mundum, non est charitas patris in eo, Cap.ij. 1301.C.tom.1.
Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam iij. semen ipsius in eo manet, & non potest peccare qui ex Deo natus est. 1504.H.tom.1.
Omne quod natum est ex Deo non peccat, 1189.E.to.1.
Perfecta charitas foras mittit timorem, 35.L.to.2. iiij.
Omnis qui natus est ex Deo non peccat, sed generatio cæ- v. lestis conseruat illum, 135.G tom.1,
Hic est qui venit per aquam & sanguinem, 244.G.tom.1. v.
Tres sunt qui testimonium dant in cælo, pater, & filius, & v. spiritus sanctus, 586.B.tom.1.
Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum, 242. E. v. tom.1.

Ex Apocalypſi.

QVi venit & venturus est omnipotens, 1775.H.tom.1. Cap.i. Aperis, & nemo claudit, 677.I to.2. iij.
De throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua, 404 G.tom 2.
Vicit leo de tribu Iuda, 211.M.tom.1. v.
Et ego flebam multum, quoniam nemo inuentus est dignus aperire librum, 77 B.tom.1.
Liber signatus signaculis septem, 641.I.tom.2.
Phialæ plenæ odoramentorum, 632.E.tom.2.
Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & soluere septem signacula eius, 584.L.to.1.
Vidi in dextra sedentis super thronum, librum signatum septem sigillis, 216.G.tom.1. vj.
Sustinete modicum tẽpus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum, 51.L.tom.1.
Vindica domine sanguinem sanctorum tuorum, 379.G. tom.1.
Sub altari Dei audiui voces occisorum, 379.I.to.1
Quoniam ascendit fumus aromatum in conspectu domi- viij. ni de manu angeli, 361.A.tom.1
Apparuit signum magnum in cœlo, mulier amicta sole, & xij. in capite eius corona stellarum duodecim, 572.C.tom.2
In capite eius corona stellarum duodecim, 343.G.to.1
Mulier amicta Sole & Luna sub pedibus eius, 342.B.tom.1
Beati mortui qui in Domino moriuntur, 375.G.to.1 xiiij.
Agnus occisus ab initio sæculi, 388.H.tom.2.
Sequuntur agnum quocunque ierit, 23.G & 1.tom.1
Sine macula sunt ante thronum Dei, 377.F.tom.1
Opera enim illorum sequuntur illos, 375 H.to.1
Et ciuitas illa purissimo vitro erat similis, 499.*k*.tom.1 xxj.
Vidi sanctam ciuitatem, Hierusalem nouam, descendentem de cœlo à deo paratam tanquam sponsam ornatam viro suo, 450.D.tom.1.& 840.L.tom.cod.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI BERNARDI CLARAE-VALLENSIS COENOBII ABBATIS primi, Sermonum opus.

De aduentu domini, & sex circumstantiis eius, Sermo primus.

HODIE fratres celebramus aduentus initium: cuius vtique sicut & cęterarum solennitatum nomen quidem celebre satis, & notum mũdo, sed ratio nominis fortè non ita. Infelices enim filij Adã, omissis veris & salutaribus studiis, caduca potius & trãsitoria quærunt. Quibus assimilabimus homines generationis huius: aut quibus comparabimus illos, quos videmus à terrenis & corporalibus cõsolationibus auelli separarique non posse? Profectò similes sunt his, qui submersi periclitantur in aquis. Nimirũ videas eos tenentes tenere: nec vlla ratione deserere quod primũ occurrerit manibus, quicquid sit illud, licet tale sit aliquid quod omnino prodesse non possit: vt sunt radices herbarũ, cæteráq; similia. Nam & si qui ad eos fortè veniãt vt subueniant, nonnunquã solent apprehensos inuoluere secũ: adeo vt iam nec sibi, nec illis auxiliũ ferre pręualeant. Sic pereũt in hoc mari magno & spacioso, sic pereunt miseri, dũ peritura sectantes, amittũt solida: quibus apprehẽsis emergere & saluare possent animas suas. Neq; enim de vanitate, sed de veritate, dicitur: Cognoscetis eã, & liberabit vos. Vos igitur fratres quibus tanquam paruulis reuelat Deus, quæ abscondita sunt à sapientibus & prudẽtibus, circa ea quę verè salutaria sunt, sedula cogitatione versamini, & diligẽter pensate rationẽ aduentus huius, quęrẽtes nimirum quis sit qui veniat, vnde, quò, ad quid, quãdo, & quà. Laudabilis sine dubio curiositas ista est & salubris: neque enim tam deuotè Ecclesia vniuersa præsentem celebraret aduentum, nisi lateret in eo magnum aliquod sacramentũ. Primo igitur loco cum Apostolo stupente & admirante, intuemini & vos, quantus sit iste qui ingreditur: ipse enim est secũdum Gabrielis testimonium, altissimi filius, ac proinde coaltissimus ipse. Neque enim fas est Dei filium degenerem suspicari: sed æqualis fateri necesse est altitudinis, & eiusdem penitus dignitatis. Nam & filios principum principes, & filios regum reges esse quis nesciat? Veruntamen quid sibi vult quòd è tribus personis quas in summa trinitate credimus, confitemur, & adoramus, non pater, non spiritus sanctus aduenit, sed filius? Minimè quidem ego id factum arbitror sine causa. Sed quis cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit? Neque enim sine altissimo trinitatis consilio factum est vt filius adueniret. Et si consideramus exilij nostri causam: fortassis aduertere possumus vel ex parte, quàm congruum fuerit à filio nos maximè liberari. Lucifer enim ille qui mane oriebatur, pro eo quòd altissimi similitudinem vsurpare tentauit, & rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (quod vtique filij est) præcipitatus ilico corruit, quoniã zelauit pro filio pater, & opere dixisse videtur: Mihi vindictam, & ego retribuam. Continuò videbam Satanam tanquam fulgur cadentem de cœlo. Quid tu igitur superbis terra & cinis? Si superbientibus angelis Deus non pepercit: quanto magis tibi putredo & vermis? Nihil ille fecit, nihil operatus est, tantùm cogitauit superbiam, & in momento, in ictu oculi irreparabiliter præcipitatus est: quia iuxta euãgelistam, In veritatem non stetit. Fugite superbiam fratres mei (quæso) multum fugite. Initium omnis peccati superbia: quæ tam velociter ipsum quoque syderibus cunctis clarius micantem æterna caligine obtenebrauit Luciferum: quę non modò angelum, sed angelorum primum in diabolum cõmutauit. Vnde & protinus inuidens homini, quam conceperat in semetipso, in eo peperit iniquitatẽ: suadens vt lignum vetitum gustans fieret sicut Deus, sciens bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miser: cùm filius altissimi scientię clauẽ habeat: imò & ipse sit clauis Dauid, qui claudit & nemo aperit? In eo sũt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: tũne eos vt homini præstes, iniquè furaberis? Videtis quia verè iuxta domini sententiam mendax iste est, & pater eius. Nam & mendax fuit dicens: Similis ero altissimo, & mendacij pater cùm in hominem quoque venenatum suæ falsitatis seminarium effudit, dicens: Eritis sicut dij. Tu quoque ô homo, si vides furem, curris cum eo? Audistis fratres quid hac nocte lectum est in Esaia dicente domino: Principes tui infideles: vel (vt alia translatio habet) inobedientes, socij furum. Reuera enim principes nostri Adam & Eua principia nostræ propaginis, inobedientes & socij furum: qui quod filij Dei est, serpentis, imò diaboli per serpentem consilio subri-

Ioan.8. *Matt.1.* *Luc.1.* *Rom.11.* *Rom.12.* *Luc.10.* *Ioan.8.* *Eccl.10.* *Apoc.3.* *Colo.2.* *Ioan.8.* *Esaiæ 14.* *Gen.3.* *Psal.49.* *Esaiæ.1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

pere tentant. Nec dissimulat iniuriam filij pater(pater enim diligit filium,) sed cōtinuò & in ipsum hominem vindictam retribuit, & aggrauat super nos manum suam. Cmnes enim in Adam peccauimus, & in eo sentētiam damnationis accepimus omnes. Quid agat filius videns pro se zelare patrem,& nulli penitus parcere creaturæ ? Ecce,inquit, occasione mei creaturas suas pater amittit, altitudinem meam primus angelus affectauit, & populum qui sibi crederet habuit:sed continuò patris zelus grauiter vindicauit in illum, percutiens eum pariter cum omnibus suis plaga incurabili, castigatione crudeli. Scientiam quoque quæ nihilo minus mea est,surripere voluit homo: & ne illi quidem misertus est, nec pepercit oculus eius. Nūquid de bobus cura est Deo? 1.Cor.9. Duas tantùm fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis, angelum videlicet,atque hominem: sed ecce propter me angelos perdidit multos, homines vniuersos. Ergo vt sciant quia & ego diligo patrē:per me recipiat quos quodammodo propter me amisisse videtur. Si propter me Ionæ.1. tempestas hæc orta est(ait Ionas) tollite me,& mittite in mare. Omnes inuident mihi. Ecce venio & talem eis exhibeo memetipsum, vt quisquis inuidere voluerit, quisquis gestierit imitari, fiat ei æmulatio ista in bonum. Noui tamen in affectum malitiæ & nequitiæ trāsisse angelos desertores,nec ex ignorantia aliqua seu infirmitate peccasse, ideóque perire necesse est pœnitere nolentes.Patris enim amor, & honor regis iudiciū diligit. Propter hoc enim & ipse creauit homines ab initio, qui supplerent locum illum,& ruinas Hierusalē restaurarent.Sciebat enim nullam angelis patere redeundi viam.Nempe Esa.16. nouit superbiam Moab quòd superbus est valde: & superbia eius pœnitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec veniæ. At verò hominis vice nullam postea condidit creaturam, innuens ex hoc ipso redimēdum adhuc hominem: quippe quem supplantauit aliena malicia: ideóque prodesse ei potest charitas aliena. Ita domine obsecro, complaceat tibi vt eruas me: quoniam ego in firmus sum. Quoniam Gen.40. de terra mea furtim sublatus sum, & hîc innocens in lacum missus sum. Non penitus quidem innocens: sed quantum ad eum qui me seduxit, innocens aliquatenus.Mendaciū mihi persuasum est domine:veniat veritas vt possit falsitas deprehendi, & cognoscam veritatem, & veritas liberabit me:si tamen deprehensæ falsitati penitus renuntiauero, & cognitæ adhæsero veritati. Alioquin non humana erit tentatio, nec humanum peccatum,sed obstinatio diabolica.Nam perseuerare in malo diabolicum est: & digni sunt perire cum illo,quicumque in similitudinem eius permanent in peccato. Ecce fratres audistis quis sit qui veniat: considerate iam vnde veniat,& quò. Venit vtique de corde Dei patris in vterū virginis matris: venit à summo cœlo in inferiores partes terræ.Quid ergo? Nónne & nobis in terra est cōuersandum:Est,si tamen in ea perstitit ille. Vbi enim bene erit sine illo,aut vbi malè esse poterit cum illo?Quid mihi est in cœlo,& à te quid volui super terram? Deus cordis mei,& pars mea Deus Psal.77. in æternū. Nam & si ambulauero in medio vmbræ Psal.22. mortis, non timebo mala, si tamen tu mecum es.

Nunc autem vt video,& ad terras,& ad ipsum quoque descendis infernum: non tanquam vinctus, sed tamquam inter mortuos liber:sicut lux quę in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Vnde nec relinquitur anima in inferno, nec sanctū corpus in terra videt corruptionem. Christus enim qui descendit, ipse est & qui ascendit vt adimpleret omnia,de quo scriptum est. Qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo. Et Actu.10. alibi:Exultauit vt gigas ad currendam viam, à summo cœlo egressio eius,& occursus eius vsq; ad summum eius. Meritò proinde clamat Apostolus dicēs: Psal.18. Coloss.3. Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Incassum laboraret erigere corda nostra,nisi collocatū in cœlis salutis nostrę doceret auctorem. Sed videamus iam quæ sequuntur. Nam & si materia quidē copiosa inuenitur & vberrima valde,sed angustia temporis tantam sermonis longitudinē non admittit. Considerantibus ergo quis veniat, magna omnino & ineffabilis maiestas innotuit. Suspicientibus vnde veniat, grandis planè patuit via, secūdum eius testimonium qui prophetico præuentus spiritu, Ecce,inquit,nomen domini ve- Esaiæ 30. nit de longinquo. Porro quò veniat intuētibus,apparuit inæstimabilis dignatio & penitus inexcogitabilis, quòd in carceris huius horrorem, tanta descendere dignata est celsitudo. Iā quis dubitet magnū aliquid in causa fuisse, vt maiestas tanta de tam longinquo,in locum tam indignum descendere dignaretur?Planè magnum aliquid,quia misericordia magna,quia miseratio multa,quia charitas copiosa. Ad quid enim venisse credendus est?Hoc namque est, quod iuxta propositum ordinem oporteat iam perscrutari. Nec sanè laborandum est in hac parte, cum manifestè aduētus eius causam, & verba ipsius & opera clament.Ad quærēdam quippe ouem centesimam,quæ errauerat, de montibus properauit,& vt confiteantur manifestius. dominò misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominū,propter nos venit. Mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis sic quæsiti. In qua si gloriari voluerit, non erit insipiens: nō quòd aliquid esse videatur tāquam à seipso,sed quòd tanti eū fecerit ipse qui fecit.Omnes enim diuitiæ,omnis gloria mūdi,& quicquid in eo concupiscitur,minus est ad hanc gloriā: imò nec Ieb.7. est aliquid in comparatione eius. Domine quid est homo quia magnificas eū, aut quid apponis erga eū cor tuū?Attamē velim nosse quid sibi voluerit quod ad nos venit ille, aut quare nō magis iuimus nos ad illū?Nostra enim erat necessitas,sed nec est cōsuetudo diuitū vt ad pauperes veniāt, nec si præstare voluerint.Ita est fratres, nos magis ad eum venire dignum fuit,sed duplex erat impedimentum. Nam & caligabāt oculi nostri.Ille verò lucē habitat inaccesibilem, & iacentes paralytici in grabato diuinam illam non poteramus attingere celsitudinem. propterea benignissimus saluator & medicus animarum descendit ab altitudine sua, & claritatē suā in- 1.Tim.6. firmis oculis temperauit.Induit se laterna quadam, illo vtique glorioso & ab omni labe purissimo corpore quod susceperat. Hæc est enim illa leuissima pla- Esaiæ 19. nè & præfulgida nubes,supra quā ascensurū eū propheta prædixerat,vt descenderet in Ægyptū.Tempus

pus est iam ipsum quoque considerare tempus, quo saluator aduenit.Venit enim(quod & vos credimus non latere)nō in initio nec in medio temporis, sed in fine.Nec incongruè factum est,sed verè sapienter disposuit sapientia, vt cùm magis esset necessarium, tunc primò ferret auxilium, pronos ad ingratitudinem Adæ filios non ignorans. Verè enim aduesperascebat,& inclinata erat iam dies,recesserat paùlominus sol iustitiæ:ita vt exiguus nimis splendor eius aut calor esset in terris. Nam & lux diuinæ notitiæ parua admodum erat,& abundāte iniquitate feruor refrigerat charitatis. Iam non apparebat angelus, non loquebatur propheta, cessabant velut desperatione victi, præ nimia vtique duritia hominū & obstinatione:at ego(ait filius)tūc dixi,ecce venio. Sic sic dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu iter perageret, omnipotens sermo tuus Sapien.8. domine à regalibus sedibus venit.Quod & Apostolus innuens aiebat: Quando venit plenitudo tem- Galat.4. poris,misit Deus filium suum. Nimirum plenitudo & abundantia temporalium, obliuionem & inopiam fecerat æternorum.Opportunè ergo tum aduenit æternitas,quando magis temporalitas præualebat.Nam vt cætera sileam,ipsa quoque pax temporalis illo in tempore tanta fuit, vt ad hominis vnius Lucæ 2. edictum describeretur vniuersus orbis. Habetis iam & personam venientis, & locum vtrumque, id est à quo,& ad quem venit:causam quoque & tempus non ignoratis. Vnum restat, via scilicet per quam venit, & hæc quoque diligenter requirenda: vt posssimus sicut dignum est ei occurrere. Veruntamen sicut ad operandam salutem in medio terræ venit semel in carne visibilis:ita quotidie ad saluandas animas singulorum in spiritu venit & inuisibilis, Thren.4. sicut scriptum est: Spiritus ante faciem nostram Ibidem. Christus dominus. Et vt noueris occultum esse spiritualem hunc aduentum, In vmbra eius, inquit, viuemus inter gentes. Propterea dignum est vt si non valet infirmus in occursum tanti medici procedere longius, saltem conetur erigere caput, & aliquatenus assurgere venienti.Non te oportet ô homo maria transfretare, non penetrare nubes, non transalpinare necesse est.Non grandis inquam, tibi ostenditur via, vsque ad temetipsum occurre Deo tuo: prope est enim verbum in ore tuo & in corde tuo. Vsque ad cordis compunctionem & oris confessionem occurre, vt saltem exeas de sterquilinio miseræ conscientiæ:quoniam indignum est illuc auctorem puritatis intrare. Et hæc quidem de eo aduentu dicta sunt, quo singulorum mentes inuisibili dignatur illustrare præsentia. Libet autem & Prouer.3. manifesti aduentus viam considerare. Quoniam Cant. 2. viæ eius viæ pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ.Ecce,inquit sponsa,venit is saliens in montibus, trānsiliens colles.Venientē vides ô pulchra, sed cu- Cant.1. bantem videre antè non poteras.Dixisti enim: Indica mihi quē diligit anima mea,vbi pascas, vbi cubes. Cubans pascit angelos, in illas perpetuas æternitates, quos satiat visione æternitatis & immutabilitatis suæ.Sed ne ignores te ô pulchra: quoniā mirabilis facta est visio illa ex te,cōfortata est,& non poteris ad eam. veruntamen ecce egressus est de loco sancto suo:& qui cubans pascit angelos, ipse cœpit, sicque sanabit nos:& videbitur veniēs & pastus, qui cubans & pascens antè videri non poterat. Ecce venit hic saliens in montibus,trāsiliens colles.Montes & colles patriarchas & prophetas accipe, & quēadmodū venerit saliens, & transiliens in libro generationis lege, Abrahā genuit Isaac:Isaac genuit Iacob, Matt.1. &c.Ex his mōtibus prodiit(vt inuenies) radix Iesse, Esaiæ 11. vnde iuxta prophetā egressa est virga, & exinde flos ascendit, super quem requieuit spiritus septiformis. Quod manifestius alio in loco aperiens idē propheta,Ecce,inquit, virgo concipiet & pariet filium, & Esaiæ 7. vocabitur nomē eius Emmanuel,quod interpretatur,Nobiscum Deus.Quem enim priùs florē,ipsum deinde Emmanuelem:& quam dixerat virgam,manifestius exprimens virginē nominauit.Sed necesse est altissimi huius sacramenti considerationem diei alteri reseruari. Digna est enim proprio sermone materia,præsertim quòd in longum iam hodiernus sermo processerit.

In aduentu domini,de verbis Esaiæ ad Achaz,Pete tibi signum, vsque Butyrum & mel. Sermo secundus.

AVdiuimus suadentem regi Achaz Esaiā,petere Esaiæ 7. signum à domino, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra. Audiuimus responsionem eius formam quidem habentem pietatis, sed non virtutem. Propter hoc denique ab eo qui intuetur cor,& cui confitetur hominis cogitatio, meruit reprobari. *Non petā*, inquit, *& nō tentabo dominum*. Ela- Vbi supra. tus erat Achaz fastigio solij regalis, astutus humanæ sapientiæ verbis. Audierat igitur Esaias à domino: Vade,dic vulpi illi, petat sibi signum à domino in profundum. Habet enim vulpes foueā, sed in infernum quoque si descenderit,adest qui comprehendat sapientes in astutia sua. Item. Vade, ait dominus,dic volucri isti,petat sibi signum in excelsum supra. Habet enim volucris nidum: sed & si in cœlum ascenderit,illic est qui superbis resistens propria calcat virtute superborum & sublimium colla. Veruntamen dissimulat ille potestatis excelsæ seu incomprehensibilis profunditatis sapientiæ quærere signum, & propterea signum bonitatis & charitatis domui Dauid ipse dominus promittit, vt quos nec potestas nec sapientia terruit, alliciat saltem exhibitio charitatis.Potest tamen in eo quod ait in profundum inferni, etiam charitas ipsa, qua maiorem nemo habuit,vt in infernum quoque pro amicis moriendo descenderet, non immeritò designari, vt præcipiatur Achaz vel in excelsum regnantis expauescere maiestatem, vel descendentis ad inferos amplecti charitatē. Molestus est ergo nō solùm hominibus,sed etiā Deo, quisquis nec maiestatē cogitat in timore,nec charitatē cū amore meditatur.Propter hoc,inquit,dabit dominus ipse vobis signum, in quo manifeste & maiestas & charitas innotescat.Ecce virgo concipiet,& pariet filium, & Esa. 7. vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur nobiscū Deus.Noli fugere Adā, quia nobiscū Deus. Ne timeas ô homo, nec audito Dei nomine terrearis:quia nobiscū Deus.Nobiscū carnis similitudine,nobiscū vnitate. Propter nos venit tāquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi supra. vnus ex nobis, similis nobis, passibilis. Denique, *butyrum*, inquit, *& mel comedet*. Ac si dicat, Paruulus erit, & vescetur insantilibus alimẽtis. *Vt sciat*, inquit, *reprobare malum, & eligere bonum*. Et iam hic bonum & malum audis, sicut in arbore vetita, sicut in ligno transgressionis. Sed multo melius à primo Adam secundus iste partitur. Eligens enim bonum, malum
Psal. 108. reprobat, non sicut ille, qui dilexit maledictionem, & venit ei: noluit benedictionem, & elongata est ab eo. Nam & in eo quod præmisit, *butyrum & mel comedet*, aduertere poteris paruuli huius electionem. Tantum assit eius gratia, vt quod præstat, vtcunque sentire dignè, & accommodatè ad intelligendum proferre concedat.

Duo sunt in lacte ouis, butyrum, & caseus. Butyrum pingue & humidum; caseus econtrà aridus & durus. Bene enim paruulus noster eligere nouit: qui butyrum comedens, caseum vtique non comedit.
Psal. 118. Quæ est enim ouis centesima, quę errauit, & in Psalmo loquitur: Erraui sicut ouis quæ periit? Vtique
Matth. 12. genus humanum: quod benignissimus pastor quærit, aliis sanè nonaginta nouem ouibus in montibus derelictis. In hac igitur oue duo reperies, naturam dulcem, naturam bonam, & bonam valde, tamquam butyrum: & peccati corruptionem vt caseũ. Vide ergo quàm optimè puer noster elegit, qui naturam nostram sine vlla peccati corruptione susce-
vbi supra. pit. Nam de peccatoribus legis, Coagulatum est sicut lac cor eorum, in quibus vtique lactis puritatem corruperat fermentum malitiæ, coagulum iniquitatis. Sic & apis habet mellis dulcedinem, habet etiam aculei punctionem. Apis verò est, quæ pascitur inter lilia, quæ florigeram inhabitat patriam angelorum. Vnde & ad ciuitatem Nazareth, quod interpretatur flos, aduolauit, & ad suaueolentem perpetuæ virginitatis florem aduenit, illi insedit, illi adhæsit. Huius apis mel & aculeum non ignorat, qui mi-
Psal. 100. sericordiam ei & iudicium cum propheta decantat. Attamen ad nos veniens, solum mel attulit, & non aculeum, id est misericordiam, & non iudicium; ita vt suadentibus quandoque discipulis vt ciuitatem, quæ susceperе eum noluit, præciperet igne consumi, responderit, filium hominis non venisse vt iudicaret, sed vt saluaret mundum. Non habebat aculeum apis nostra: quodammodo deposuerat illum, quando tanta indigna patiẽs, misericordiam exhibebat, & non iudicium. Sed nolite sperare in iniquitate, nolite peccare in spe. Habet enim apis nostra quandoque assumere aculeum suum, & acriter nimis infigere illum in medullas hominum peccatorum. Quo-
Ioan. 5. niam pater non iudicat quemquam, sed filio dedit omne iudicium. Nunc autem paruulus noster butyrum & mel comedit, quando bonum naturæ humanæ, diuinæ misericordiæ sic vniuit in semetipso, vt esset homo verus, & peccatum non habens: Deus misericors, & iudicium non exhibens. Ex his manifestum iam arbitror, quænam sit virga de radice Iesse procedens, quis verò flos super quem requieuit spiritus sanctus. Quoniam virgo Dei genitrix virga est, flos filius eius. Flos itaque filius virginis, flos candidus & rubicundus, electus ex milibus. Flos in quẽ
Cant. 1. prospicere desiderant angeli, flos ad cuius odorẽ reuiuiscunt mortui: & sicut ipse testatur, flos cãpi est, & nõ horti. Cãpus enim sine omni humano floret adminiculo, non seminatus ab aliquo, nõ defossus sarculo, non impinguatus fimo. Sic omnino, sic virginis aluus floruit, sic inuiolata, integra, & casta Mariæ viscera, tanquam pascua æterni viroris florem protulere: cuius pulchritudo non videat corruptionem, cuius gloria in perpetuũ non marcescat. O virgo virga sublimis, in quàm sublime verticem sanctũ erigis, vsque ad sedentem in throno, vsque ad dominum maiestatis. Neque enim id mirum, quoniam in altum mittis radices humilitatis. O verè cælestis planta, preciosior cunctis, sanctior vniuersis. O verè lignum vitæ, quod solum fuit dignum portare fructum salutis. Deprehensa est maligne serpens, versutia tua, nudata est planè falsitas tua. Duo imposueras creatori, mendacij & inuidiæ infamaueras eum: sed in vtroque conuictus es esse mentitus. Siquidem & ab initio moritur cui dixeras, Nequa-
Gen. 3. quam morieris: & veritas domini manet in æter-
Psal. 116. num. Sed & nunc respondе si potes, quam ei arborem, cuius arboris fructum inuidere potuit, qui ne hanc quidem virgam electam & fructum sublimem negauit? Etenim qui proprio filio nõ pepercit, quomodo non omnia simul cum illo donauit? Sed iam
Rom. 8. aduertistis (ni fallor) quoniam virgo regia ipsa est via per quam saluator aduenit, procedens ex ipsius vtero tanquam sponsus de thalamo suo. Tenentes ergo viam quam priore (si meministis) cœpimus inuestigare sermone, studeamus & nos dilectissimi ad ipsum per eam ascendere, qui per ipsam ad nos descẽdit: per eam venire in gratiam ipsius, qui per eam in nostram miseriam venit. Per te accessum habeamus ad filium, ô benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis: vt per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis, & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. Copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, & fœcunditas gloriosa fœcunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, aduocata nostra, tuo filio nos reconcilia, tuo filio nos commenda, tuo nos filio repræsenta. Fac ô benedicta per gratiam quam inuenisti, per prærogatiuam quam meruisti, per misericordiã quam percepisti: vt qui te mediãte fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente participes faciat nos gloriæ & beatitudinis suæ, Iesus Christus filius tuus dominus noster, qui est super omnia Deꝰ benedictus in sæcula, Amẽ.

De triplici domini aduentu, & de septem columnis, quas in nobis erigere debemus. Sermo tertius. Vnde supra.

IN aduentu domini quem celebramus, si personã venientis intueor, non capio excellentiam maiestatis. Si attẽdo ad quos venerit, dignationis magnitudinem expauesco. Stupent certè angeli de nouo, videntes infra se, quem supra semper adorant, manifestè iam & ascendentes & descendentes ad filium hominis. Si considero propter quid venerit, amplector quoad possum inæstimabilem latitudinem charitatis. Si modum cogito, exaltationem agnosco humanæ conditionis. Venit siquidẽ vniuersitatis creator,

tor, & dominus, venit ad homines, venit propter ho-
Ioan. 1. mines, venit homo. Sed dicet aliquis. Quomodo venisse dicitur, qui semper vbique fuit? Erat quidem in mundo, & mundus per ipsum factus est, sed mundus eum non cognouit. Non ergo venit qui aberat, sed apparuit qui latebat. Vnde & humanam, in qua agnosceretur induit formã: qui nimirum in diuina
1. Tim. 6. lucem habitat inaccessibilem. Nec sanè inglorium maiestati apparere in propria similitudine sua, quã fecerat ab initio: nec indignum Deo, à quibus in substantia sua non poterat agnosci, in imagine exhiberi: vt qui fecerat hominem ad imaginem & si-
militudinem suam, ipse hominibus innotesceret factus homo. Huius ergo aduentus tantæ maiestatis, tantæ humilitatis, tantæ charitatis, tantæ etiam glorificationis nostræ, ab vniuersa ecclesia semel in anno solennis memoria celebratur. Sed vtinam ita semel ageretur, vt semper: id quippe dignius. Quantæ enim insaniæ, vt post tanti regis aduentũ, aliis quibuslibet negotiis homines velint seu audeant occupari, & non magis, omissis omnibus, soli eius cultui vacent, nec in eius præsentia cuiusquam meminerint cæterorum? Sed non omnium est quod
Psal. 144. ait propheta: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. siquidem nec omnes hæc memoria pascit. Sanè nemo quod non gustauit, sed neque quod tantùm gustauit eructat. Ructus quippe non nisi de plenitudine & satietate procedit. Propterea quocum secularis est mens & vita, memoriam hanc etsi celebrant, non eructant: sine deuotione & affectione dies istos arida quadam consuetudine obseruantes. Denique quod damnabilius est, ipsa quoque inæstimabilis huius dignationis memoria datur in occasionem carnis, vt videas eos tanta sollicitu-
dine diebus istis vestium gloriam, ciborum parare delicias, ac si hæc & huiusmodi quærat in natiuitate sua Christus, & ibi suscipiatur dignius, vt hæc accuratius exhibeantur. Sed ipsum audi dicentem:
Psal. 100. Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam. quid tanta ambitione vestes paras in natale meum? Detestor ego superbiam, non amplector. Quid tanta solicitudine ciborum copias reponis in tempus illud? Damno ego carnis delicias, non accepto. Planè insatiabilis es corde tanta parans, & ex tam longo: nam corpori vtiq; & pauciora sufficerent, & quæ possent opportunius inueniri. Celebrans ergo aduentum meum, labiis me honoras, sed cor tuum longè est à me. Non me colis, sed deus tuus venter est, & gloria in confusione tibi.
Psal. 143. Infœlix omnino qui voluptatem corporis, & sæ-
Psal. 36. cularis colit gloriæ vanitatem. Beatus autem populus cuius est dominus Deus eius. Fratres nolite æmulari in malignantibus, neque zelaueritis faciẽtes iniquitatem. Intelligite magis in nouissima eorũ, & compatimini eis ex animo, & orate pro eis qui præoccupati sunt in delicto. Hæc enim faciunt miseri, quia ignorantiam Dei habẽt. Nam si cognouissent, nunquam dominũ gloriæ tãta aduersum se insania prouocarẽt. Nos autẽ dilectissimi excusationẽ de ignorãtia nõ habemus. Planè nosti eũ quisquis hic es: & si dixeris quia non noui eũ, eris similis sæcularibus, mendax deniq; si eũ non nosti, quis te huc adduxit, aut quomodo huc venisti? alioquin quando tibi persuaderi posset, charorũ affectibus, corporis voluptatibus, seculi vanitatibus spõte abrenũciare, & iactare cogitatũ tuũ in domino, & omnẽ sollicitudinẽ in eũ proiicere: de quo nihil bene, imò tã malè cõscientia teste merueras? Quis tibi, inquã, persuadere id posset, si nescires quia bonus dominus sperãtibus in se, animæ quærenti ipsum, nisi cognouisses & tu quia suauis est dominus & mitis & multæ misericordiæ, & verax? Hæc autem vnde nosti nisi quia non solùm ad te, sed etiam in te venit? Triplicem enim eius aduentum nouimus, ad homines, in homines, contra homines. Ad homines quidem indifferenter, non
Ioan. 14. autem ita in homines aut contra homines. Sed quia primus & tertius noti sunt, vtpote manifesti, de secundo qui spiritualis & occultus est ipsum audi dicentem: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Beatus, apud quem mãsionem facies domine Iesu. Beatus in quo
Psalm. 88. sapientia ædificat sibi domum, excidens columnas septem. Beata anima quæ sedes est sapientiæ. Quænam est illa? Anima vtique iusti. Meritò planè, quia iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ. Quis in vobis est fratres, qui desiderat in anima sua sedem parare Christo? Ecce quænam illi serica, quæ tapetia, quod puluinar oporteat præparari. Iustitia, inquit, & iudiciũ præparatio sedis tuæ. Iustitia virtus est quod suũ est, vnicuiq; tribuens. Tribue ergo tribus quæ sua sunt. Redde superiori, redde inferiori, redde æquali, cuiq; quod debes, & dignè, celebrans aduentum Christi, parans ei in iustitia sedem suam. Redde, inquam, reuerentiã prælato & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sẽtiamus de eis. Quod etsi tam manifestè innotuerit indigna prælati alicuius vita, vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat: propter eum tamen à quo est omnis potestas, ipsum quem modò talem nouimus, excelsum reputare debemus, non præsentibus personæ meritis, sed ordinationi diuinæ, & dignitati ipsius officij deferentes. Sic & fratribus nostris inter quos viuimus, ipso iure fraternitatis & societatis humanæ, consilij sumus & auxilij debitores. Hæc enim volumus vt & ipsi nobis impendant consilium, quo erudiatur ignorãtia nostra, auxiliũ, quo iuuetur infirmitas nostra. Sed fortè erit inter vos qui tacitus respondeat dicens: Quod ego consilium dabo fratri, cui nec vnum quidẽ dicere verbum fas est absque licentia? Quod ei auxiliũ impendere est, cùm nec minimum aliquid agere liceat absque obedientia? Ad quod ego: Nõ deerit certè quod facias, tantummodo charitas fraterna non desit. Nullum ego cõsilium melius arbitror quàm si exemplo tuo fratrẽ do cere studeas, quæ oporteat, quæ nõ oporteat fieri, prouocans eũ ad meliora, & consulens ei non verbo neque lingua, sed opere & veritate. An verò vtilius aut efficacius auxiliũ aliquod est, quàm vt ores deuotè pro eo, nõ dissimules redarguere culpas eius: vt nõ modò nullum ei offendiculũ ponas, sed & sollicitus sis quãtũ præuales, tãquã angelus pacis de regno Dei scandala tollere, & occasiones scãdalorũ penitus dimouere? Si talẽ te fratri auxiliariũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

& consiliarium exhibes, reddis ei quod debes, nec habet vnde causetur. Porrò si cui fortè prælatus es, huic sine dubio teneris debitor sollicitudinis amplioris. Exigit à te & ipse custodiam & disciplinam: Custodiam quidem, vt possit cauere peccatum: Disciplinâ verò, vt quod minus cauit, minimè maneat impunitum. Quod etsi nemini fratrũ præesse videris, habes tamen sub te cui custodiam hanc & disciplinam oporteat exhiberi. Dico autem corpus tuum, quod sine dubio regẽdum accepit spiritus tuus. Debes ei custodiam, vt non regnet in eo peccatum, nec membra tua arma fiant iniquitati. Debes & disciplinam, vt dignos faciat pœnitẽtiæ fructus, castigatum, & subditum seruituti. Longè tamẽ grauiori & periculosiori debito tenentur adstricti, qui pro multis animabus reddituri sunt rationẽ. Quid ego infœlix, quo me vertam, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicauit, contigerit negligentius custodire? Si stillantem in cruce domini sanguinem collegissem, essẽtque repositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certè id seruandum accepi, pro quo mercator non insipiens (ipsa vtique sapiẽtia) sanguinem illum dedit. Sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quòd cùm & meam & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtraque abyssus est imperscrutabilis, vtraque mihi nox est, & nihilominus exigitur à me vtriusque custodia, & clamatur: Custos qui de nocte, custos qui de nocte. Non est mihi dicere cum Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? sed est fateri humiliter cum propheta: Quia nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. In eo tamen excusabilis ego videor, si, vt prædixi, debitam exhibeo custodiam pariter & disciplinam. Quòd si propria quoque quatuor non defuerint: dico autem erga prælatos reuerentiam & obedientiam, consilium, & auxilium erga fratres: quod ad iustitiam pertinet, non imparatam sedem inueniet sapientia.

Esaiæ 20. Genes. 4. Psal. 126.

Et fortassis hæ videantur sex columnæ, quas excîdit in ipsa domo quam ædificauit sibi, & septima quoque quærenda est, si fortè & eam nobis notam facere ipsa dignetur. Quid verò prohibet sicut sex in iustitia, septimâ quoque intelligi in iudicio? Neque enim iustitia sola, sed iustitia, inquit, & iudicium præparatio sedis tuæ. Denique si prælatis & æqualibus & inferioribus reddimus quod oportet, nihilne accipiet Deus? At ei planè quod debet retribuere nemo potest, quòd tam copiosè accumulauerit super nos misericordiam suam, quòd tam multa deliquerimus ei, quòd tam fragiles & nihili simus, quòd tam plenus & sufficiens ille sibi, & bonorũ omnium nostrorum non egens. Audiui tamen dicentẽ eum, cui incerta & occulta sapientiæ suæ reuelauerat, quia Honor regis iudicium diligit. Nihil quod in se est à nobis exigit amplius, tantùm dicamus iniquitates nostras, & iustificabit nos gratis, vt gratia cõmendetur. Diligit enim animam quæ in conspectu eius & sine intermissione considerat, & sine simulatione diiudicat semetipsam. Idque iudicium non nisi propter nos à nobis exigit, quia si nosmetipsos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Propterea sapiens veretur omnia opera sua, scrutatur, discutit, & diiudicat vniuersa. Honorat quippe veritatem: qui & se & sua omnia in eo statu quo veritas habet, & agnoscit veraciter, & humiliter confitetur. Audi denique manifestius à te iudicium exigi post iustitiam. Cùm feceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus. Hæc planè quo ad hominem est digna sedis præparatio domino maiestatis: vt & iustitiæ mandata studeat obseruare, & super indignum sese & inutilem arbitretur.

Psal. 87. Psal. 98. Luc. 17.

In aduentu domini de duplici aduentu, & pennis deargentatis. Sermo quartus.

DIgnum est fratres, vt tota deuotione domini celebretis aduentum, delectati tanta consolatione, stupefacti tanta dignatione, inflammati tanta dilectione. Nec verò solùm cogitetis aduentum quo venit quærere & saluum facere quod perierat: sed & illum nihilominus quo veniet & assumet nos ad seipsum. Vtinã circa hos duos aduentus iugi meditatione versemini ruminantes in cordibus vestris quantum in priore præstiterit, quantum promiserit in secundo. Vtinam certè dormiatis inter medios cleros. Hæc sunt enim duo brachia sponsi, inter quæ sponsa dormiens aiebat: Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Nã in sinistra quidem eius (sicut alibi legimus) diuitiæ & gloria: in dextera longiturnitas vitæ. In sinistra eius, inquit, diuitiæ & gloria. Filij Adam genus auarum & ambitiosum audite. Quid vobis cum terrenis diuitiis & gloria tẽporali, quæ nec veræ nec vestræ sunt? Aurum & argẽtum nónne terra est rubra & alba, quam solus hominum error facit (aut magis reputat) pretiosam? Denique si vestra sunt hæc, tollite ea vobiscum. Sed homo cùm interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Veræ ergo diuitiæ non opes sunt, sed virtutes: quas secum conscientia portat, vt in perpetuum diues fiat. De gloria quoque dicit Apostolus: Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Hæc est vtique vera gloria, quæ est à spiritu veritatis. Ipse enim spiritus testimonium perhibet spiritui nostro, quòd filij Dei sumus. Gloria verò quam ab inuicem accipiunt qui gloriam quæ est à solo Deo, non requirunt, vana est. Quoniam vani filij hominum. Insipiens tu, qui merces cõgregas in saccum pertusum: qui thesaurum tuum alieno in ore constituis: ignoras quod arca ista non clauditur, nec seras habet? Quanto melius sapiunt, qui thesaurum suum ipsi sibi seruant, aliis non committunt? Verùm nunquid semper seruabunt? Nunquid semper abscondent? Veniet cùm manifesta erunt abscondita cordis: quæ verò fuerint ostentata, non comparebunt. Hinc est quòd veniente domino fatuarum virginum lampades extinguuntur: & qui receperunt mercedem suam, à domino nesciuntur. Propterea dico vobis chariſſimi: vtile est abscondere magis quàm ostentare, si quid habemus boni: sicut & mendici

Cantic. 2. Prouer. 3. 1. Cor. 1. Rom. 8. Psal. 61. Matt. 25.

mendici cùm eleemosynam petunt, non pretiosas vestes ostẽdunt, sed seminuda membra, aut vlcera si habuerint, vt citius ad misericordiam videntis animus inclinetur. Quam regulam publicanus ille seruauit multo melius Pharisæo, & ideo descendit iustificatus ab illo, id est præ illo. Tẽpus est fratres, vt iudicium incipiat à domo Dei. Qui finis eorum qui non obediunt Euangelio? Quod iudicium his qui in hoc iudicio non resurgunt? Quicunque enim iudicari dissimulant eo iudicio quod nunc est, in quo princeps huius mundi eiicitur foras: iudicem expectent, vel magis timeant, à quo cum ipso principe suo foras eiicientur & ipsi. Nos autem si perfectè iudicamur nunc, securi saluatorem expectemus dominum nostrum Iesum Christum: qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suę. Tunc fulgebunt iusti, ita vt videri possint docti pariter & indocti, fulgebunt enim sicut Sol in regno patris eorum. Erit autem claritas solis septempliciter, id est sicut lux septẽ dierum. Aduenies enim saluator reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ: si tamẽ priùs fuerit cor reformatum, & configuratum humilitati cordis ipsius. Propter quod & dicebat: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Considera sanè in his verbis quoniam humilitas duplex est: altera cognitionis, altera affectionis, quæ hîc dicitur cordis. Priore cognoscimus quòd nihil sumus: & hãc discimus à nobisipsis, & ab infirmitate propria, posteriore calcamus gloriam mundi: & hanc ab illo discimus, qui exinaniuit semetipsum formam serui accipiens: qui etiam quæsitus in regnum, fugit: quæsitus ad tanta probra & ignominiosum supplicium crucis, sponte obtulit semetipsum. Sint ergo, si dormire volumus inter medios cleros, id est duos aduentus, pennæ nostræ deargentatæ: vt illam scilicet virtutum formam teneamus, quam verbo & exemplo commẽdauit Christus præsens in carne. In argento siquidem non incongruè intelligitur humanitas eius, sicut in auro diuinitas. Omnis itaque virtus nostra tam longè est à vera virtute, quàm longè est ab ea forma: & omnis penna nostra ad nihilum valet, si non fuerit deargentata. Magna quædam penna est paupertatis, qua tam citò volatur in regnum cœlorum. Nam in aliis virtutibus quæ sequuntur, promissio futuro tempore indicatur: paupertati non tam promittitur, quàm datur: vnde & præsenti tempore enunciatum est, Quoniam ipsorum est regnum cœlorum: cùm in cæteris dicatur, Hæreditabunt, consolabuntur, & similia. Videmus autem pauperes aliquos, qui si veram haberent paupertatem, non adeò pusillanimes inuenirentur & tristes, vtpote reges, & reges cœli. Sed hi sunt qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto, vt nihil eis desit: & sic diligunt paupertatem vt nullam inopiam patiantur. Sunt & alij mites, sed quandiu nihil dicitur vel agitur nisi pro eorum arbitrio: patebit autem quàm longè sint à vera mansuetudine, si leuis oriatur occasio. Hæc mansuetudo quomodo hæreditabit, quæ antè hæreditatem deficit? Alios quoque lugentes video: sed si de corde procederent illæ lacrymæ, non tam facilè illico soluerentur in risum. Nunc autem cùm abundantius ociosa verba & scurrilia profluant quàm priùs lacrymæ: lacrymas huiusmodi de his esse non arbitror, quibus consolatio diuina promittitur, quandoquidem post illas tam facilè consolatio vilis admittitur. Alij tam vehementer contra aliorum delicta zelantur, vt videri possent esurire & sitire iustitiã, si esset apud eos de suis quoq; peccatis idẽ iudicium: sed nunc pondus & pondus vtrunq; abominatio est apud Deum. Nam contra alios tã impudenter quàm inaniter æstuant: seipsos tã insipienter quàm inutiliter palpãt. Sunt alij misericordes de his quæ ad ipsos nõ pertinent, qui scandalizantur si nõ datur omnibus abundanter, sic tamen, vt ipsi ne in modico quidem grauentur, qui si misericordes essent, de suo facere debe rent misericordiã: si non possent de terrena substantia, de volũtate bona darẽt his qui fortè contra eos peccare viderentur, indulgentiam: darent dulce signum, verbum bonum: quod est super datum optimum: vt eorum mẽtes ad pœnitentiã prouocarent. Deniq; & his, & omnibus quos in peccato esse cognoscerent, compassionem impenderent, & orationem. Alioquin misericordia eorum nulla est, & misericordiam consequuntur nullam. Itẽ sunt qui peccata sua sic confitẽtur, vt videri possent ex desiderio mundãdi cordis id agere (omnia enim in cõfessione lauantur) nisi quòd ea quæ ipsi spõte dicunt aliis, ab aliis patiẽter audire nõ possunt. qui si verè mundari desiderarent, vt videntur, nõ irritarentur, sed haberent eis gratiã, qui suas illis maculas demonstrarent. Sunt & alij qui si viderint quempiã vel leuiter scãdalizatum, vnde solliciti sunt quomodo eũ in pace reducere possint: & viderentur pacifici, nisi quòd eorũ cõmotio si fortè quicquã cõtra eos factũ dictúmve videbitur, tardius vniuersis poterit difficiliúsque sedari. qui nimirũ si verè pacẽ diligerent, haud dubiũ quin eam quærerent sibiipsis. Deargentemus ergo pennas nostras in Christi cõuersatione, sicut & martyres sancti lauerũt stolas suas in eius passione. Imitemur, quoad possumus eũ qui sic dilexit paupertatem, vt quãuis in eius manu essent fines terræ, tamẽ non habuit vbi caput reclinaret: ita vt discipulos adhærentes ei legamus fame cõpulsos spicas manibus confricasse, cùm per sua transirent: quique tanquam ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se obmutuit, & nõ aperuit os suum: quẽ & super Lazarum & super ciuitatẽ fleuisse, & in orationibus pernoctasse legimus: risisse verò aut iocatum nusquam: qui sic esuriuit iustitiam, vt cùm propria non haberet, tantam pro peccatis nostris à seipso exegit satisfactionẽ. Vnde in cruce nihil aliud quàm iustitiã sitiebat: qui pro inimicis mori nõ dubitauit, & orauit pro crucifixoribus suis: qui peccatum non fecit: & imposita sibi ab aliis patienter audiuit, qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit.

Luc. 18. Deut. 25. Matt. 5.

De medio aduentu, & triplici innouatione. Sermo quintus vnde supra.

DIximus nuper, his qui deargentauerunt pennas suas, dormiendum inter medios cleros, duos significãtes aduentus: sed vbi sit dormiẽdum, non diximus. Tertius enim quidam aduentus est medius inter illos: in quo delectabiliter dormiunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baruch 3. Ioan. 15. Luc. 3. Ioan. 9.

qui eum norunt. Illi enim duo manifesti sunt, sed non iste. In priore quidem in terris visus, & cum hominibus cõuersatus est: quãdo (sicut ipse testatur) & viderunt, & oderunt. In posteriore vero videbit omnis caro salutare Dei nostri. Et videbunt in quem transfixerunt. Medius occultus est, in quo soli eũ in seipsis vident electi, & saluæ fiunt animæ eorum. In primo ergo venit in carne & infirmitate, in hoc medio in spiritu & virtute, in vltimo in gloria & maiestate. Per virtutem enim peruenitur ad gloriã: quia

Psal. 23. Psalm. 62.

dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Et itẽ alibi ait idem propheta: Vt viderem virtutem tuã, & gloriã H tuam. Aduentus siquidem iste medius, via quædam est per quam à primo veniatur ad vltimũ. In primo Christus fuit redemptio nostra, in vltimo apparebit vita nostra. In isto vt dormiamus inter medios cleros, requies est & cõsolatio nostra. Sed ne cui fortè inuentitia videãtur quæ de hoc aduentu medio dicimus, ipsum audite: Si quis diligit me, inquit, sermones meos seruabit: & pater meus diligetet eũ: & ad

Ioan. 14.

eum veniemus. Sed quid est, si quis diligit me, sermones meos seruabit? Legi enim alibi: Qui timet

Eccles. 15.

Deum, faciet bona, sed plus aliquid dictũ sentio de I diligente, quia sermones Dei seruabit. Vbi ergo seruandi sunt? Haud dubiũ quin in corde, sicut ait prophe-

Psal. 118.

ta: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Sed quomodo in corde seruandi? An sufficit sola eos seruare memoria? At verò sic seruanti

1. Cor. 8.

dicet Apostolus: Quoniam scientia inflat. Denique & memoriam facilè delet obliuio. Sic serua sermonẽ Dei, quomodo melius seruare potes cibum corporis tui. Nam & ille panis viuus est, & cibus men- K tis. Panis terrenus dum in arca est, potest à fure tolli, potest à mure corrodi, potest vetustate corrumpi.

Luc. 11.

Vbi verò comederis illum, quid horum timeas? Hoc modo custodi verbum Dei. Beati qui custodiunt illud. Ergo traiiciatur in viscera quædam animæ tuæ: transeat in affectiones tuas, & in mores tuos. Comede bonum, & delectabitur in crassitudine anima tua. Ne obliuiscaris comedere panem tuum, ne exaresc at cor tuum, sed adipe & pinguedine repleatur anima tua. Si sic verbũ Dei seruaueris, haud dubium L quin ab eo serueris. Veniet enim filius ad eũ de patre, veniet propheta magnus qui renouabit Hierusalem, & ille noua faciet omnia. Hoc enim facit hic aduentus, vt sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus & imaginem cœlestis. Sicut fuit vetus Adam effusus per totum hominem, & totum occupauit: ita modò totũ obtineat Christus, qui totũ creauit, totum redemit, totum & glorificabit, quique totum hominem saluũ fecit in sabbato. Erat in nobis aliquando vetus homo, præuaricator ille erat in M nobis, tam in manu quàm in ore & in corde. In manu dupliciter, per facinus & flagitium. In ore similiter per arrogantiam & detractionẽ. In corde quoque per desideria carnis, & desideria gloriæ temporalis. Nunc autem si qua noua creatura in ipso, vetera transierunt, & contra facinus in manu, innocentia: contra flagitium, continentia est. In ore contra arrogantiam, verbum confessionis: contra detractionem, verbum ædificationis, vt recedant vetera de ore nostro. In corde vero cõtra carnis desideria, charitas, humilitas contra gloriam temporalem. Et G vide si non in his tribus Christum Dei verbum recipiant singuli electorum, quibus dictum est: Po- *Cant. 8.*
ne me signaculum super brachium tuum: signum super cor tuum. Et alibi, Prope est verbum in ore *Rom. 10.*
tuo, & in corde tuo.

De triplici aduentu, & carnis resurrectione, Sermo sextus, vnde supra.

VOlo vos fratres nõ ignorare tempus visitationis vestræ, sed ne illud quidem quid hoc tempore visitetur in vobis. Animabus enim hoc tẽpus est non corporibus assignatum, quod videlicet longè dignior anima corpore, priorem sibi sollicitudinem naturali vendicet dignitate. Sed & prior reparãda est, quã constat corruisse priorẽ: Anima siquidem corrupta in culpã, fecit vt corpus quoque corrũperetur in pœnã, denique si Christi mẽbra volumus inueniri, sequẽdum nobis est sine dubio caput nostrum: vt videlicet prima nobis reparandarum sit sollicitudo animarum, pro quibus ipse iam venit, & quarũ priùs mederi studuit corruptioni. Corporis verò curam illi tẽpori magis reseruemus, & differamus in illum diem, quo reformandi corporis gratia est venturus, sicut meminit apostolus dicens: Saluatorẽ expectamus dominũ nostrũ Iesum Christum, *Philip. 3.*
qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ. In priore siquidẽ aduentu tanquã præco, vel magis verè præco ipsius Ioannes Baptista clamat: Ecce, inquit, agnus Dei: ecce *Ioan. 1.*
qui tollit peccata mundi. Non dicit morbos corporis, non molestias carnis, sed peccatũ, quod est morbus animæ, & corruptio mẽtis. Ecce qui tollit peccata mundi. Vnde? Vtiq; à manu, ab oculo, à collo, demũ etiã à carne ipsa, cui altius infixum est. Tollit peccatum à manibus, cõmissa peccata delens: tollit ab oculo, purgans cordis intentionẽ: tollit à collo, violentã remouẽs dominationẽ: sicut scriptum est: Sceptrũ exactoris eius superasti sicut in die Madian. *Esaiæ 9.*
Itémq;, Cõputrescet iugum à facie olei. Et apostolus loquitur dicens: Vt non regnet peccatũ in vestro *Esaiæ 10. Rom. 6.*
mortali corpore. Siquidẽ alio in loco ait idẽ apostolus: Scio, inquit, quòd nõ est in me bonũ, hoc est in *Rom. 7.*
carne mea. Et alibi: Infœlix ego homo, quis me libe- *Ibidem.*
rabit de corpore mortis huius? Sciebat nimirũ non priùs liberandũ se esse à pessima illa radice quæ carni infixa est, à lege peccati quæ est in mẽbris nostris, donec & ab ipso corpore solueretur: vnde & cupiebat dissolui, & cũ Christo esse, sciens quòd peccatũ *Philip. 1.*
separãs inter nos & Deum, penitus auferri nõ poterit, donec liberemur à corpore. Audistis de quodam *Marc. 9.*
quem dominus curauit à dæmonio, quoniam collidens & multum discerpens eum dæmon exiuit ab illo. Itaque dico vobis, genus illud peccati quod totiens conturbat nos (cõcupiscentias loquor & desideria malà) reprimi quidẽ debet & potest per gratiã Dei, vt nõ regnet in nobis, nec demus mẽbra nostra *Rom. 6.*
arma iniquitatis peccato, & sic nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu: sed non eiicitur nisi in morte, quando sic discerpimur, vt anima separetur à corpore. Habes ad quid venerit Christus, & cui intẽdere debeat Christianus. Propterea, noli, ô corpus, noli præripere tẽpora: potes enim impedire animæ

Eccl. 3. 2. Tim. 2.

re animæ tuæ salutem, tuam ipsius operari non po- A quàm ineffabilis exultatio, quãdo creator vniuersitatis, qui pro animabus iustificandis humilis antè tes. Omnia tempus habent. Patere vt nũc anima pro se laboret, magis autem etiã collabora ei, quoniam si compateris, & conregnabis. Quantum eius impedis reparationem, tantum impedis tuam: quòd nimirum antè reparari non poteris, donec suam in ea Deus imaginem videat reformatam. Nobilem hospitem habes ô caro, nobilem valde, & tota salus tua pendet de eius salute. Da honorem hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua: anima verò peregrina & exul apud te est hospitata. Quæso te, quis rusticus, si fortè nobilis & præpotens quispiam apud B eũ voluerit hospitari, non libenter in angulo domus suæ, aut sub gradibus suis, vel in ipsis cineribus accubabit, cedens hospiti suo locum (sicut dignum est) potiorem? Et tu ergo fac similiter. Iniurias vel molestias tuas ne reputaueris: tãtùm vt hospes tuus honorificè possit apud te demorari. Honor tibi est vt pro eo interim te exhibeas inhonorum. Ac ne fortè despicias aut paruipendas hospitem tuum pro eo quòd peregrinus tibi videtur & aduena: diligenter attende quid hospitis huius tibi præsentia largiatur. Ipse enim est qui tribuit oculis visum: auditum auri- C bus præstat: ipse est qui linguæ vocem, palato gustũ, motum membris omnibus subministrat. Si quid vitæ, si quid sensus, si quid in te decoris est, huius hospitis beneficiũ recognosce. Denique discessus eius probat, quid præsentia conferebat. Protinus enim anima discedente, lingua silebit: oculi nihil videbũt: obsurdescent aures; corpus omne rigebit; facies expallescet. In breui quoque totum cadauer putidum simul & putridum fiet, & decor omnis in saniẽ conuertetur. Vt quid ergo pro temporali qualibet delectatione contristas & lædis hospitem istum, quã nec D sentire quidẽ vllo modo poteras nisi per ipsum? Ad hæc si tantùm tibi confert exul, & inimicitiarũ causa à facie domini sui iectus, quantum tibi præstabit reconciliatus? Noli ô corpus, noli impedire reconciliationem illam: quoniam grandis tibi exinde gloria paratur. Patienter, imò & libenter temetipsum expone ad omnia, nihil dissimules quod huic videatur reconciliationi posse prodesse. Dic hospiti tuo:

Gen. 40.

Quia recordabitur dominus tui, & restituet te in gradum pristinum, & tu memento mei. Omnino enim memor erit tui in bonũ, si bene seruieris illi: & cùm E peruenerit ad dominum suum, suggeret ei de te, & loquetur bonum pro bono hospite, dicens: Cùm in vltionẽ culpæ suæ exularet seruus tuus, pauper quidem apud quem hospitatus sum, fecit mecum misericordiam, & vtinam retribuat pro me dominus meus. Primò siquidem omnia sua, dehinc etiam semetipsum exposuit vtilitatibus meis, non parcens sibi propter me, in iciuniis multis, in laboribus frequenter, in vigiliis supra modum, in fame & siti etiã, in frigore & nuditate. Quid igitur? Profectò non F

Psal. 144.

mentitur scriptura, quæ dicit: Voluntatem timentiũ se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. O si fortè gustare dulcedinem hanc, si fortè gloriam istam valeas æstimare! Mira enim dicturus sum: sed tamen vera, & omnino indubitata fidelibus. Ipse dominus Sabaoth, dominus virtutum, & rex gloriæ, ipse descendet ad reformanda corpora nostra, & configuranda corpori claritatis suæ. Quanta erit illa gloria, ad beatitudinem, ad quam denique pacem, quæ exuperat omnem sensum, ipse sua nos misericordia perducat, nec confundat nos ab expectatione nostra, saluator quem expectamus, Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula.

De triplici vtilitate aduentus domini. Sermo VII.

SI deuotè celebramus aduentum domini, id facimus quod oportet. Siquidem non modò ad nos, sed propter nos venit, qui bonorum nostrorum non eget. Verùm nostræ quidem indigentiæ quantitatem manifestius ipsa dignationis eius indicat magnitudo. Nec modò periculum ægritudinis ex ipso precio medicaminis innotescit: sed & valetudinum numerus ex multitudine remediorum. Vt quid enim diuisiones gratiarum sunt, si non videtur necessitatum vlla diuersitas? Et quidem difficile est vniuersas vno sermone prosequi indigentias quas experimur: sed occurrunt mihi interim tres communes omnibus, & quodammodo principales. Nemo enim reperitur in nobis, qui non interim & consilij & auxilij & præsidij indigus videatur. Nimirum generalis est humano generi miseria triplex: & quotquot degimus in regione vmbræ mortis, in infirmitate corporis, in loco tentationis, si diligenter aduertimus, triplici hoc incommodo miserabiliter laboramus. Nam & faciles sumus ad seducendum, & debiles ad operandum, & fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur: si tẽtamus facere bonum, deficimus: si conamur resistere malo, deiicimur & superamur. Necessarius proinde saluatoris aduentus: necessaria sic præoccupatis hominibus præsentia Christi. Atque vtinam sic veniat, vt copiosissima dignatione sua & in nobis per fidem habitans illuminet cæcitatem nostram, & no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

biscum manens adiuuet infirmitatem nostrã, & pro nobis stans fragilitatem nostram protegat & propugnet. Si enim ille in nobis, quis iam decipiat nos? Si ille nobiscum, quid de cætero non possumus in eo qui confortat nos? Si ille pro nobis, quis contra nos? Fidelis consiliarius est, qui neque falli omnino nec fallere queat, fortis auxiliarius, qui non lassescat, patronus efficax, qui & ipsum Satanam sub pedibus nostris velociter conterat, & omnia eius machinamenta confringat. Nimirum ipse est Dei sapientia, cui semper in promptu sit instruere ignorantes: ipse Dei virtus, cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitantes. Ad hunc ergo tantum eruditorẽ fratres mei in omni deliberatione curramus: hunc tam strenuum adiutorem in omni operatione inuocemus: huic tam fido propugnatori in omni colluctatione committamus animas nostras: qui ad hoc ipsum venit in mundum, vt habitans in hominibus cum hominibus pro hominibus, & tenebras nostras illuminaret, labores leuaret, & pericula propulsaret.

Rom. 8.

Præfatio beati Bernardi abbatis in sequentes Homilias.

SCribere me aliquid & deuotio iubet, & prohibet occupatio. Verumtamen quia præpediente corporali molestia, fratrum ad præsens non valeo sectari conuentum: id tantillum ocij quod vel mihi de somno fraudans in noctibus intercipere sinor, non sinam ociosum. Libet ergo tentare id potissimũ aggredi, quod sæpe animum pulsauit: loqui videlicet aliquid in laudibus virginis matris, super illa lectione euangelica, in qua (Luca referente) dominicæ annunciationis cõtinetur historia. Ad quod sanè opus faciendum etsi nulla fratrum (quorum me profectibus deseruire necesse est) vel necessitas vrgeat, vel vtilitas moneat: dum tamen ex hoc non impediar, quo ad quæque ipsorum necessaria minus paratus inueniar, non arbitror eos debere grauari, si propriæ satisfacio deuotioni.

Luc. 1.

DIVI BERNARDI ABBATIS HOMILIA PRIMA IN LAVDIbus virginis matris.

Luc. 1. MIssus *est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ cui nomẽ Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomẽ virginis Maria.* Quid sibi voluit euãgelista tot propria nomina rerum in hoc loco tam signãter exprimere? Credo quia noluit nos negligenter audire, quod tam diligenter studuit enarrare. Nominat siquidem nuncium qui mittitur, dominum à quo mittitur, virginẽ ad quam mittitur, sponsum quoque virginis: amborúmque genus, ciuitatem, ac regionem propriis designat nominibus. Vt quid hoc? Putásne aliquid horum superuacuè positum sit? Nequaquam. Si enim nec folium de arbore sine causa, nec vnus ex passeribus sine patre cælesti cadit super terram: putem ego de ore sancti euangelistæ superfluum diffluere verbum, præsertim in sacra historia verbi? Non puto. Plena quippe sunt omnia supernis mysteriis, ac cælesti singula dulcedine redundantia: si tamen diligẽtem habeant inspectorem, qui nouerit sugere mel de petra oleúmque de saxo durissimo. Nempe in illa die stillarunt montes dulcedinem, colles fluxerunt lac & mel, quando rorantibus cœlis desuper, nubibúsque pluentibus iustum, aperta est terra læta germinans saluatorem: quando domino dãte benignitatem, & terra nostra reddente fructum suum, super illum montem montium, montem coagulatum & pinguem, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax se osculatæ sunt. Illo quoque in tempore vnus iste inter cæteros montes non modicus, beatus videlicet euangelista, dum desideratũ nobis nostræ salutis exordium suo mellifluo commendauit eloquio, veluti perflante austro, atque è vicino sole radiante iustitiæ, quædam ex eo spiritualia fluxerunt aromata. Vtinam & nunc Deus emittat verbum suum, & liquefaciat ea nobis, perflet spiritus eius, & fiant nobis intelligibilia verba euangelica: fiãt in cordibus nostris desiderabilia super aurum & lapidem precio sum multum, fiantque dulciora super mel & fauum. Ait itaque: *Missus est angelus Gabriel à Deo.* Non arbitror hunc angelum de minoribus esse, qui qualibet ex causa crebra soleant ad terras fungi legatione: quod & ex eius nomine palàm intelligi datur, quod interpretatum fortitudo Dei dicitur: & quia non ab alio aliquo fortè excellentiore se (vt assolet) spiritu, sed ab ipso Deo mitti perhibetur. Propter hoc ergo positum est, *à Deo*: vel ideo dictum est *à Deo*, ne cui vel beatorum spirituum suum Deus antequam virgini reuelasse putetur cõsilium, excepto duntaxat archangelo Gabriele, qui vtique tantæ inter suos inueniri potuerit excellentiæ, vt tali & nomine dignus haberetur, & nuncio. Nec discordat nomen à nuncio. Dei quippe virtutem Christum, quem melius nunciare decebat, quàm hunc, quem simile nomen honorat? Nam quid est aliud fortitudo, quàm virtus? Non autem dedecens aut incongruum videatur, dominum & nuncium communi censeri vocabulo: cùm similis in vtroque appellationis, non sit tamẽ vtriusque similis causa. Aliter quippe Christus fortitudo vel virtus Dei dicitur, aliter angelus. Angelus enim tantùm nuncupatiuè, Christus autem etiam substantiuè. Christus Dei virtus & dicitur & est, quæ forti armato (qui suum atrium in pace custodire solebat) fortior superueniẽs, ipsum suo brachio debellauit: & sic ei vasa captiuitatis potenter eripuit. Angelus verò fortitudo Dei appellãtus est, vel quòd huiuscemodi meruerit prærogatiuã officij, quo eiusdem nunciaret aduentum virtutis: vel quia virginem natura pauidam, simplicem, verecundam, de miraculi nouitate ne expauesceret, confortare deberet. quod & fecit, *Ne timeas* (inquiens) *Maria, inuenisti gratiam apud Deum.* Sed & ipsius sponsum hominem vtique nihilominus humilem ac timoratum, non irrationabiliter forsitan idem angelus confortasse creditur, quanquam tunc ab euangelista non nominetur. *Ioseph* (inquit) *fili Dauid, ne timeas accipere Mariam coniugem tuam.* Cõuenienter itaque Gabriel ad hoc opus eligitur: imò quia tale illi negocium iniungitur, rectè tali nomine designatur. Missus est ergo angelus Gabriel à Deo: quò? *In ciuitatem Galilææ, cui nomẽ Nazareth.* Videamus si, vt ait Nathanael, à Nazareth potest aliquid boni esse. Nazareth interpretatur flos. Videntur autem mihi quoddam semen fuisse diuinæ cogitationis tamquam è cœlo iactatũ in terras, allocutiones & promissiones factæ

Matth. 10.

Ioel. 3.

Esaiæ 45.

Psal. 84.

1. Cor. 1.

Matth. 1.

Ioan. 1.

Esaiæ. 1.

factæ cœlitus ad patres, Abraham scilicet, Isaac & Iacob, de quo semine scriptum est: Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma fuissemus: & quasi Gomorrha similes essemus. Floruit autẽ hoc semen in mirabilibus quæ ostensa sunt in exitu Israel de Ægypto, in figuris & ænigmatibus per totum iter in deserto vsque in terram promissionis, & deinceps in visionibus & vaticiniis prophetarum, in ordinatione quoque regni ac sacerdotij vsque ad Christum. Christus autem huius seminis & horum florum non immeritò fructus esse intelligitur: dicente Dauid, Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et iterum: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. In Nazareth ergo nunciatur Christus nasciturus: quia in flore speratur fructus processurus. Sed prodeũte fructu flos decidit, quia veritate apparente in carne, figura pertransiit. Vnde & Nazareth ciuitas Galilææ dicitur, id est, trasmigrationis: quia nascente Christo, omnia illa transierunt quæ superius enumeraui, quæ, vt ait Apostolus, in figura contingebant illis. Hos ergo flores & nos qui iam fructũ tenemus, pertransisse videmus: & dum adhuc florere videbantur, transituri præuidebantur. Vnde Dauid: Mane sicut herba transeat, mane floreat & transeat: vespere decidat, induret & aresc at. Vespere etenim, id est quãdo venit plenitudo temporis in quo misit Deus vnigenitum suum factum ex muliere, factum sub lege, dicente ipso, Ecce noua facio omnia: vetera trãsierunt & disparuerunt, quomodo in nouitate succrescentis fructus flores decidunt & aresc ũt. Vnde rursus scriptum est: Fœnum aruit, & flos decidit: verũ autem domini manet in æternum. Credo non ambigis quin verbum fructus sit: verbum autem Christus est. Bonus itaque fructus Christus, qui manet in æternum. Sed vbi est fœnum quod aruit? vbi est flos qui decidit? Propheta respondeat: Omnis caro fœnum: & omnis gloria eius tamquam flos fœni. Si omnis caro fœnum: ergo carnalis ille populus Iudæorum fœnum fuit. Annon fœnum aruit, dum idẽ populus ab omni spiritus pinguedine vacuus, siccæ litteræ adhæsit? Annon etiam flos decidit, quando gloriatio quam habebant in lege, non remansit? Si flos non decidit, vbi ergo regnum, vbi sacerdotium, vbi prophetæ, vbi templum, vbi denique magnalia illa de quibus gloriari solebant, & dicere, Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres nostri narrauerũt nobis: Et iterum: Quanta mandauit patribus nostris nota facere ea filiis suis. Et hæc dicta sunt pro eo quod positum est, in Nazareth ciuitatem Galilææ. In illam ergo ciuitatem missus est angelus Gabriel à Deo. Ad quem? *Ad virginem desponsatam viro, cui nomẽ erat Ioseph.* Quæ est hæc virgo, tam venerabilis vt salutetur ab angelo: tam humilis, vt desponsata sit fabro? Pulchra permixtio virginitatis & humilitatis: nec mediocriter placet Deo illa anima, in qua & humilitas commendat virginitatem, & virginitas exornat humilitatem. Sed quanta putas veneratione digna est, in qua humilitatem exaltat fœcunditas, & partus consecrat virginitatem? Audis virginem, audis humilem: si nõ potes virginitatem humilis, imitare humilitatem virginis. Laudabilis virtus virginitas, sed magis necessaria humilitas. Illa consulitur: ista præcipitur. Ad illam inuitaris: ad istam cogeris. De illa dicitur: Qui potest capere, capiat: de ista dicitur: Nisi quis efficiatur sicut paruulus iste, non intrabit in regnum cælorum. Illa ergo remuneratur, ista exigitur. Potes denique sine virginitate saluari: sine humilitate non potes. Potest inquam, placere humilitas, quæ virginitatem deplorat amissam: sine humilitate autem (audeo dicere) nec virginitas Mariæ placuisset. Super quem, inquit, requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Super humilem dixit, non super virginem. Si igitur Maria humilis nõ esset, super eam spiritus sanctus non requieuisset. Si super eam non requieuisset, nec imprægnasset. Quomodo enim de ipso sine ipso conciperet? Patet itaq; quia vt de spiritu sancto conciperet, sicut ipsa perhibet, *respexit humilitatem ancillæ suæ Deus*, potius quàm virginitatem. Etsi placuit ex virginitate, tamen ex humilitate concepit. Vnde cõstat quia etiam vt placeret virginitas, humilitas procul dubio fecit. Quid dicis virgo superbe? Maria virginẽ se oblita, gloriatur de humilitate: & tu negligendo humilitatem, blandiris tibi de virginitate? *Respexit* (ait illa) *humilitatem ancillæ suæ.* Quæ illa? Virgo vtique sancta, virgo sobria, virgo deuota. Numquid tu castior illa? numquid deuotior? Aut nũquid tua fortè pudicitia gratior castitate Mariæ? vt tu scilicet sine humilitate placere sufficias, ex tua, quod illa nõ potuit ex sua. Denique quanto honorabilior es ex singulari munere castimoniæ, tanto tibi tu maiorem injuriam facis, quòd eius in te decorem fœdas permixtione superbiæ. Alioquin expedit tibi virginem non esse, quàm de virginitate insolescere. Non omnium quidem est virginitas: multo tamen pauciorum est cum virginitate humilitas. Si igitur virginitatem in Maria non potes nisi mirari, studе humilitatem imitari, & sufficit tibi. Quòd si & virgo & humilis es: quisquis es, magnus es. Est tamen maius aliquid quod mireris in Maria: scilicet cum virginitate fœcunditas. A sæculo enim non est auditum, vt aliqua simul mater esset & virgo. Quòd si & cuius mater attẽdas: quò te tua super eius mirabili celsitudine ducet admiratio? Nónne ad hoc vt te videas nec satis posse mirari? Nónne tuo, imò veritatis iudicio illa quæ Deum habuit filium, super omnes etiam choros exaltabitur angelorum? Annon Deum & dominum angelorum Maria suum audacter appellat filium, dicens: Fili quid fecisti nobis sic? Quis hoc audeat angelorũ? Sufficit eis, & pro magno habent, quòd cum sint spiritus ex cõditione, ex gratia facti sunt & vocati angeli, testante Dauid: Qui facit, inquit, angelos suos spiritus. Maria verò matrem se agnoscens, maiestatem illam, cui illi cum reuerentia seruiunt, cum fiducia suum nuncupat filium. Nec dedignatur nuncupari Deus, quod esse dignatus est. Nam paulo post subdit euangelista: Et erat, inquiẽs, subditus illis. Quis quibus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui angeli subditi sunt, cui principatus & potestates obediunt, subditus erat Mariæ. Nec tãtùm Mariæ, sed etiam Ioseph propter Mariam. Mirare ergo vtrumlibet, & elige quid amplius mireris, siue filij benignissimam dignationem, siue matris excellentissimam dignitatem. Vtrinque stupor, vtrinque miraculum. Et quòd Deus fœminæ obtemperet, humilitas absque exẽplo: & quòd Deo

Psal. 48.
Psal. 131.

1. Cor. 10.

Psal. 89.

Galat. 4.

Esaiæ 3.

Esaiæ 40.

Psal. 75.

Esaiæ 40.

Psal. 77.

Esa. vlt.

Luc. 1.

Vbi supra.

Luc. 2.

Psal. 103.

Luc. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apoc.14. fœmina principetur, sublimitas sine socio. In laudibus virginum singulariter canitur, quòd sequuntur agnum quocunque ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ etiam præit? Disce homo obedire, disce terra subdi, disce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens euangelista, Et erat, inquit, subditus illis, haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis: Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis auctori? Vtinam mihi aliquando tale aliquid cogitanti, Deus respondere
Matth.16. dignetur, quod & suo increpando respondit apostolo. Vade, inquit, post me Satana: quia non sapis ea quæ Dei sunt. Quotiens enim hominibus præesse desidero, totiens Deum meum præire contendo, & tunc vere non sapio ea quæ Dei sunt. De ipso nã-
Luc.2. que dictũ est, Et erat subditus illis. Si hominis ô homo imitari dedignaris exemplum, certè non erit tibi indignum sequi auctorem tuum. Si non potes forsitan sequi eum quocunque ierit, dignare vel sequi quò tibi condescendit. Hoc est, si non potes sublimem incedere semitam virginitatis, sequere vel Deum per tutissimam viam humilitatis: à cuius rectitudine si qui etiam de virginibus deuiauerint, vt verum fatear, nec ipsi sequuntur agnum quocunque ierit. Sequitur quidem agnum coinquinatus humilis, sequitur & virgo superbus, sed neuter quocunque ierit: quia nec ille ascendere potest ad munditiam agni qui sine macula est, nec is ad eiusdem mãsuetudinem descendere dignatur, qua scilicet non coram tondente, sed coram occidente se obmutuit. Attamen salubriorem elegit sequendi partem in humilitate peccator, quàm in virginitate superbus, cum & illius immunditiam sua humilis satisfactio purget, & huius pudicitiam superbia inquinet. Sed felix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. Et quidem singularis virginitas, quam non temerauit sed honorauit fœcunditas: & nihilo minus specialis humilitas, quam non abstulit sed extulit fœcunda virginitas: & incomparabilis prorsus fœcunditas, quam virginitas simul comitatur & humilitas. Quid horum non mirabile? quid non incomparabile? quid non singulare? Mirum verò si non hæsitas in eorum ponderatione, quid tua iudices dignius admiratione, vtrum videlicet potius stupenda sit fœcunditas in virgine, an in matre integritas: sublimitas in prole, an cum tanta sublimitate humilitas: nisi quòd indubitanter horum singulis præferẽda sunt simul cuncta, & incomparabiliter excellentius est atque felicius, omnia percepisse, quàm aliqua. Et quid mirum, si Deus qui mirabilis legitur & cernitur in sanctis suis, mirabilem se exhibuit in matre sua? Veneramini ergo coniuges in carne corruptibili carnis integritatem: miramini etiam vos sacræ virgines in virgine fœcunditatem: imitamini omnes homines Dei matris humilitatem. Honorate sancti angeli vestri regis matrẽ, qui nostræ adoratis virginis prolem, ipsum vtique nostrum pariter ac vestrum regem: nostri generis reparatorem, vestræ ciuitatis instauratorem. Cuius apud vos tam sublimis, inter nos tam humilis, à vobis pariter & à nobis detur & dignitati debita reuerentia, & dignationi honor & gloria, in sæcula sæculorum, Amen.

Homilia II. Vnde supra.

NOuum quidem canticum illud quod solis dabitur in regno Dei cantare virginibus, ipsam virginum reginam cum cæteris, imò primã inter cẽteras esse canturam, nemo est qui ambigat. Puto autem illam, præter illud quod solis licet, cum omnibus tamen virginibus, ei (vt dixi) commune erit, dulciori quodam atque elegãtiori carmine lætificaturã esse ciuitatem Dei. Cuius vtique dulcisonos depromere vel exprimere modulos, ne ipsarum quidem virginum vlla digna inuenietur: quia soli meritò decantandum seruabitur, quæ sola de partu, & partu diuino gloriatur. Gloriatur dixerim de partu, non in se, sed in ipso quem peperit. Deus siquidem (Deus enim est quem peperit) matrem suam singulari in cœlestibus donaturus gloria, singulari in terris præuenire curauit & gratia, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Porrò Deum huiusmodi decebat natiuitas, qua non nisi de virgine nasceretur. Talis congruebat & virgini partus, vt non pareret nisi Deum. Proinde factor hominum vt homo fieret, nasciturus de homine talem sibi ex omnibus debuit deligere, imò condere matrem, qualem & se decere sciebat, & sibi nouerat placituram. Voluit itaque esse virginem, de qua immaculata immaculatus procederet omnium maculas purgaturus. Voluit & humilem, de qua mitis & humilis corde prodiret, harum in se virtutum necessarium omnibus salubberrimúmque exemplum ostensurus. Dedit virgini partum, qui ei iam antè & virginitatis inspirauerat votum, & humilitatis prærogauerat meritum. Alioquin quomodo angelus eam in sequentibus gratia plenam pronunciat, si quippiam vel parum boni quod ex gratia non esset, habebat? Vt igitur quæ sanctum sanctorum conceptura erat pariter & paritura, sancta esset corpore, accepit donum virginitatis: vt esset & mente, accepit & humilitatis. His nimirum virgo regia gemmis ornata virtutum, geminóque mentis pariter & corporis decore præfulgida, specie sua & pulchritudine sua in cœlestibus cognita, cœli ciuium in se prouocauit aspectus, ita vt & regis animum in sui cõcupiscentiam inclinaret, & cœlestem nuncium ad se de supernis educeret. Et hoc est quod nobis hic euangelista commendat, cùm angelũ perhibet à Deo destinatum ad virginem. *A Deo* (inquit) *ad virginem*: id est, à celso ad humilem, à domino ad ancillam, à creatore ad creaturam. Quanta dignatio Dei, quãta virginis excellẽtia! Currite matres, currite filiæ, currite omnes quæ post Euam, & ex Eua, & parturimini cũ tristitia, & parturitis. Adite virginalem thalamũ, ingredimini, si potestis, pudicũ sororis vestræ cubiculũ. Ecce enim Deus mittit ad virginem, ecce affatur angelus Mariam. Apponite aurem parieti, auscultate quid nũciet ei, si fortè audiatis vnde consolemini. Lætare pater Adã, sed magis tu ô Eua mater exulta: quia sicut omniũ parẽtes, ita omnium fuistis peremptores: &, quod infelicius est, priùs peremptores, quàm parẽtes. Ambo inquã consolamini super filia, & tali filia, sed illa amplius de qua malum ortum est priùs, cuius opprobriũ in omnes pertrãsiit mulieres. Instat nãque tempus quo iã tollatur opprobriũ, nec habeat

habeat vir quid causetur aduersus fœminam: qui vtique dum se impudenter excusare conaretur, crudeliter illam accusare non cunctatus est, dicens: Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi. Propterea curre Eua ad Mariam, curre mater
Gen.3. ad filiam, filia pro matre respondeat, ita matris opprobriũ auferat: ipsa patri pro matre satisfaciat: quia ecce si vir cecidit per fœminam, iam non erigitur nisi per fœminam. Quid dicebas ó Adam? Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi? Verba malitiæ sunt hæc, quibus magis augeas
Sap.7. quàm deleas culpã. Veruntamen sapientia vicit malitiam, cùm occasionem veniæ, quam à te Deus interrogando eligere tentauit, sed non potuit, in thesauro indeficientis suæ pietatis inuenit. Redditur nempe fœmina pro fœmina, prudens pro fatua, humilis pro superba, quæ pro ligno mortis gustum tibi porrigat vitæ, & pro venenoso cibo illo amaritudinis dulcedinem pariat fructus æterni. Muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic: Domine mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno vitæ, & comedi: & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso viuificasti me. Ecce enim ad hoc missus est angelus ad virginem. O admirandam & omni honore dignissimam virginem, ô fœminam singulariter venerandam, super omnes fœminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum viuificatricem. *Missus est* (inquit) *angelus ad virginem*. Virginem carne, virginem mente, virginem professione, virginem denique (qualem describit apostolus) mente & corpore sanctam.
1. Cor.7. Nec nouiter nec fortuitu inuentam, sed à sæculo electam, ab altissimo præcognitam, & sibi præparatam, ab angelis seruatam, à patribus præfiguratam, à prophetis promissam. Scrutare scripturas, & proba quæ dico. Visne vt & ego aliqua ex his testimonia hic inferam? Vt pauca loquar de pluribus: quam tibi aliam prædixisse Deus videtur, quando ad serpentem ait: Inimicitias ponam inter te & mulierem? Et si adhuc dubitas an de Maria dixerit, audi quod sequitur: Ipsa conteret caput tuum. Cui hæc seruata victoria est, nisi Mariæ? Ipsa proculdubio caput contriuit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem tam de carnis illecebra, quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum. Quam verò aliam Salomon requirebat, cùm dicebat: Mulierem fortem
Prou. 31. quis inueniet? Nouerat quippe vir sapiẽs huius sexus infirmitatẽ, fragile corpus, lubricam mentem: quia tamen & Deũ legerat promisisse, & ita videbat congruere, vt qui vicerat per fœminam, vinceretur per ipsam, vehementer admirans aiebat: Mulierem fortem quis inueniet? Quod est dicere: Si ita de manu fœminæ pendet & nostra omnium salus, & innocẽtiæ restitutio, & de hoste victoria: fortis omnino necesse est vt prouideatur, quæ ad tantum opus possit esse idonea. Sed mulierem fortem quis inueniet? At ne hoc quæsisse putetur desperando, subdit prophetando: Procul & de vltimis finibus pretium eius,
Vbi supra. hoc est, non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, sed de cœlo: nec de cœlo proximo terris pretiũ fortis huius mulieris, sed à summo cœlo
Exod. 3. egressio eius. Quid deinde rubus ille quondam Mosaicus portendebat, flammas quidem emittens, sed non ardens, nisi Mariam parientem, & dolorem non sentientem? Quid rogo virga Aaron florida, nec humectata, nisi ipsam concipientem, quamuis virum non cognoscentem? Huius magni miraculi maius
Num.17. mysteriũ Esaias edisserit, dicens: Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, virgam,
Esaiæ.11. virginẽ: florem virginis partum intelligens. Sed si tibi quòd nunc in flore Christus intelligi dicitur, superiori videtur aduersari sententiæ, qua non virgæ flore, sed floris fructu designari dicebatur, noueris in eadem Aaronica virga (quæ non solùm floruit, sed & fronduit, & fructum emisit) non solùm flore vel fructu, sed ipsis etiam frondibus eundẽ significari. Noueris & apud Moysen nec fructu virgę, nec flore, sed
Exod.14. ipsa virga demonstrari. Illa vtique virga, qua feriẽte,
Ibidem 17. aqua vel diuiditur transituris, vel de petra excutitur bibituris. Nullum autem inconueniens est, diuersis rebus diuersis ex causis Christum figurari, & in virga quidem potentiam, in flore verò fragrantiam, in fructu autem saporis dulcedinem: in frondibus quoq; sedulam eius intelligi protectionem, qua videlicet paruulos ad se confugientes sub vmbra alarum suarum protegere non desinit siue ab æstu carnalium desideriorum, siue à facie impiorum qui eos afflixerunt. Bona & desiderabilis vmbra sub alis Iesu, vbi tutum est fugientibus refugium, gratum fessis refrigeriũ. Miserere mei domine Iesu, miserere mei: quo
Psal.56. niã in te cõfidit anima mea, & in vmbra alarũ tuarũ sperabo, donec transeat iniquitas. In hoc tamen Esaiæ testimonio, florẽ filium, virgã intellige matrẽ: quoniam & virga floruit absque germine, & virgo concepit non ex homine. Nec virgæ virorem floris læsit emissio: nec virginis pudorẽ sacri partus editio. Proferamus & alia virgini matri Deóq; filio cõgrua de scripturis testimonia. Quid illud Gedeonis vellus
Iudic.6. significat, quod vtique de carne tõsum, sed sine vulnere carnis, in area ponitur, & nunc quidem lana, nunc verò area rore perfunditur, nisi carnem assumptam de carne virginis, & absque detrimento virginitatis? Cui vtique, distillantibus cœlis tota se infudit plenitudo diuinitatis: adeò vt ex hac plenitudine omnes acceperimus, quiverè sine illa nõ aliud quàm terra arida sumus. Huic quoque Gedeonico facto propheticum dictum pulchrè satis conuenire videtur, vbi legitur: Descẽdet sicut pluuia in vellus. Nam per hoc quod sequitur, & sicut stillicidia stillantia super terram: idem datur intelligi quod per inuentam rore madidam aream. Pluuia quippe voluntaria quã
Psal.71. segregauit Deus hæreditati suæ, placidè priùs & absque strepitu operationis humanæ suo se quietissimo illapsu virgineum demisit in vterum: postmodũ verò vbique terrarum diffusa est per ora prædicatorum, nõ iam sicut pluuia in vellus, sed sicut stillicidia stillantia super terram, cũ quodam vtiq; strepitu verborum, ac sonitu miraculorũ. Siquidem recordatæ sunt nubes illæ quæ portabant pluuiam, præceptum sibi fuisse cùm mitterentur: Quod dico vobis in te-
Matth.10. nebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta. Quod & fecerunt. Etenim in omnem terram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Audiamus & Hieremiã noua veteribus vaticinantem, & quem præsentem monstrare nõ poterat, venturum & ardenter desiderantem, & fiden-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter promittentem: Nouum, inquit, creauit dominus super terram: fœmina circumdabit virum. Quæ est hæc fœmina? Quis verò iste vir? Aut si vir, quomodo à fœmina circundatus? Aut si à fœmina circundari potest, quomodo vir? Et vt apertius dicam, quomodo potest simul & vir esse, & in vtero matris? Hoc est enim virum à fœmina circundari. Nouimus viros, qui scilicet infantiam, pueritiam, adolescentiam, atque iuuentutem transeuntes, ad gradum vsque senectuti proximum peruenerunt. Qui ergo iam adeò grandis est, quomodo à fœmina circundari potest? Sin dixisset, Fœmina circundabit infantem; vel, fœmina circundabit paruulum: nec nouum videretur, nec mirum. Nunc autem quia nil tale posuit, sed dixit virum, quærimus quæ sit hæc nouitas quam Deus fecit in terra, vt fœmina circundaret viro virum, & vir intra fœminei vnius corpusculi mẽbra sese cohiberet? Quid est hoc miraculi? Nunquid potest homo (vt ait Nicodemus) in ventrem matris suæ iteratò introire, & nasci? Sed verto me ad conceptum partúmque virginalem, si fortè inter plurima noua ac mira, quæ ibi profectò inspicit qui diligenter inquirit, etiã hãc quam de propheta protuli, reperiam nouitatem. Porro ibi agnoscitur lõgitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux nõ lucens, verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Videas, si attendas, potentiam regi, sapientiam instrui, virtutem sustentari: Deum denique lactantem, sed angelos reficientem: vagientẽ, sed miseros consolantẽ. Videas, si attendas, tristari lætitiã, pauere fiduciam, salutẽ pati, vitam mori, fortitudinẽ infirmari. Sed quod non minus mirandum est, ipsa ibi cernitur tristitia lætificans, pauor confortãs, passio saluans, mors viuificans, infirmitas roborãs. Cui iam illud quoque non occurrat, quod quærebam? Numquid non facile tibi est inter hæc fœminam agnoscere virũ circundãtem, cùm Mariã videas virũ approbatum à Deo Iesum suo vtero circũplectentẽ? Virum autem dixerim fuisse Iesum, non solùm iam cùm diceretur vir propheta potens in opere & sermone, sed etiã cùm tenera adhuc infantis membra, Dei mater blando vel foueret in gremio, vel gestaret in vtero. Vir igitur erat Iesus necdum etiã natus, sed sapientia, non ætate: animi vigore, non viribus corporis, maturitate sensuũ, nõ corpulentia mẽbrorum. Neque enim minus habuit sapiẽtiæ, vel potius non minus fuit sapientia Iesus conceptus, quàm natus, paruus quàm magnus. Siue ergo latens in vtero, siue vagiens in præsepio, siue iam grandiusculus interrogans doctores in templo, siue iam perfectæ ætatis docens in populo, æquè profectò plenus fuit spiritu sancto. Nec fuit hora in quacunque ætate sua qua de plenitudine illa quã in sui conceptione accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidẽ adiiceretur, sed à principio perfectus, à principio inquam plenus fuit spiritu sapientiæ & intellectus, spiritu consilij & fortitudinis, spiritu scientiæ & pietatis, & spiritu timoris domini. Nec te moueat, quod de illo legis in alio loco: Iesus autẽ proficiebat sapiẽtia & ætate & gratia apud Deũ & homines. Nã quod de sapientia & gratia hic dictum est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat, intelligẽdum est: non quia videlicet aliquid ei nouum accideret quod antè non haberet, sed quod accidere videretur, quando volebat ipse vt videretur. Tu homo cùm proficis, non quando nec quãtum vis proficis, sed te nescient tuus moderatur profectus, tua vita disponitur. At verò puer Iesus qui disponit tuã, ipse disponebat & suam: & quãdo volebat & quibus volebat, sapiens apparebat, quando & quibus volebat sapientior, quãdo & quibus volebat sapientissimus. quanquam in se nunquam esset nisi sapientissimus. Similiter & cùm semper omni gratia plenus fuisset, siue quam apud Deum, siue quam apud homines habere deberet, pro suo tamen arbitrio eam nunc plus nunc minus ostentabat, prout cernentium vel meritis congruere, vel saluti expedire sciebat. Constat ergo quia semper Iesus virilem animum habuit, etsi semper in corpore vir non apparuit. Cur deniq; dubito virum fuisse in vtero, quem inibi Deũ fuisse nõ ambigo? Minus quippe est esse virũ, quàm esse Deũ. Sed vide si non etiam hanc Hieremiæ nouitatem Esaias lucidissimè aperit, qui nouos ſuperius Aaronicos flores exposuit. Ecce, inquit, virgo concipiet, & pariet filium. En habes fœminam, scilicet virginem. Vis & de viro audire quid sit? Et vocabitur, ait, nomẽ eius Emmanuel, id est, nobiscum Deus. Fœmina itaque circundans virum, virgo est concipiens Deum. Vides quàm pulchrè & concorditer sanctorum mira facta & mystica dicta sibi inuicem concinunt? Vides quàm stupendum sit hoc vnum de virgine & in virgine factum miraculum, quod tot miracula præuenerunt, tot oracula promiserunt? Vnus nimirũ fuit spiritus prophetarum: & licet diuersis modis, signis & temporibus, eandem rem diuersi non diverso spiritu & præuiderunt & prædixerunt. Quod Moysi monstratum est in rubo & igne, Aaroni in virga & flore, Gedeoni in vellere & rore, hoc apertè Salomon præuidit in forti muliere & eius precio, apertius Hieremias præcinuit de fœmina, & viro, apertissimè Esaias declarauit de virgine & Deo, Gabriel tandem exhibuit ipsam salutando. Ipsa namque est de qua nunc euangelista, *Missus est* (ait) *angelus Gabriel à Deo ad virginem desponsatam Ioseph. Ad virginem* (inquit) *desponsatam.* Quare desponsatam? Cum esset, inquam, virgo electa, & vt ostensum est, virgo conceptura, virgo paritura, mirum cur desponsata fuerit non nuptura. Numquid vel hoc casu factum quis dixerit? Non est casu factum, quod rationabilis causa commendat, causa valdè vtilis & necessaria, & diuini prorsus adinuentione consilij digna. Dicam quod mihi, imò quod ante me patribus visum fuit. Illa vtique fuit ratio desponsationis Mariæ, quæ & dubitationis Thomæ. Mos siquidem Iudæorum erat, vt à die desponsationis suæ, vsque ad tempus nuptiarum, sponsis sponsæ traderentur custodiendæ, quatenus earũ ipsi eò sibi pudicitiam curiosius seruarent, quò sibi ipsi fideliores existerent. Sicut ergo Thomas dubitando, palpando, constantissimus factus est dominicæ confessor resurrectionis: ita & Ioseph Mariam sibi desponsando, eiusque cõuersationem in tempore custodiæ studiosius comprobando, factus est pudicitiæ fidelissimus testis. Pulchra vtriusque rei cõueniẽtia: & dubitatio Thomæ, & desponsatio Mariæ. Poterant quidem similis

Hiere. 31.

Ioan. 3.

Esaiæ 11.

Lucæ. 2.

Esaiæ. 7.

Luc. 1.

milis erroris laqueum nobis iniicere, fidei videlicet in illo, castitatis in illa: veritatem in suspicionem adducere: sed valdè prudenter & piè factum est per contrarium, vt vnde metuebatur suspicio, firma sit certitudo. Nam & de filij resurrectione citius quidem ego (qui infirmus sum) crediderim Thomæ dubitanti & palpanti, quàm Cephæ audienti & credenti: & de matris continentia facilius sponso eius custodienti & experienti, quàm ipsi quoque virgini de sola sua cõscientia se defendẽti. Dic quæso, quis eam videns desponsatam & grauidam, nõ potius diceret corruptam quàm virginem? Non autem decebat hoc dici de matre domini. Tolerabilius verò atque honestius fuit, putari ad tempus Christũ de coniugio fuisse natum, quàm de fornicatione. Sed non poterat, inquis, Deus apertum aliquod ostendere signum, quo videlicet fieret, vt eius nec ortus infamaretur, nec mater criminaretur? Poterat vtique, sed non poterat latere dæmones, quòd scirent homines. Oportebat autem à principe mundi aliquandiu celari diuini consilij sacramentum: non quòd Deus si palam opus suum facere vellet impediri posse ab illo metueret: sed quia ipse, qui non solùm potenter, sed etiam sapienter quæcunque voluit fecit, sicut in omnibus operibus suis quasdam rerũ vel temporum congruentias propter ordinis pulchritudinem seruare consueuit: ita in hoc quoque tam magnifico opere suo, nostræ videlicet reparationis, nõ tantùm potentiam suam, sed & prudentiam ostendere voluit. Et quanquam illud aliter quomodo vellet perficere potuisset, placuit ei tamen eo potius & modo & ordine hominem sibi reconciliare; quo nouerat cecidisse: vt sicut diabolus priùs seduxit fœminam, & postmodum virum per fœminam vicit: ita priùs à fœmina virgine seduceretur, & post à viro Christo apertè debellaretur: quatenus malitiæ fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi virtus contereret, diabolo Deus & prudentior appareret, & fortior. Ita quippe decuit incarnatam sapientiam spiritalem vincere malitiam, quò non solùm attingeret à fine vsque ad finem fortiter, sed & disponeret omnia suauiter. Attingit autem à fine vsque ad finem, id est à cœlo vsque ad infernum. Si ascendero, inquit, in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Vtrobique verò fortiter, quando & de supernis expulit superbum, & apud inferos spoliauit auarum. Conueniens ergo erat, vt suauiter quoque omnia cœlestia scilicet & terrena disponeret, quatenus & illinc deiiciens inquietum, reliquos in pace firmaret: & hic debellaturus inuidum, nobis prius suæ humilitatis & mansuetudinis valde necessarium exemplum relinqueret, sicque mirabili fieret moderamine sapiẽtiæ, vt & suis suauis, & hostibus fortis appareret. Quid enim prodesset diabolum à Deo vinci, nobis manentibus superbis? Necessariò igitur desponsata est Maria Ioseph, quando per hoc & à canibus sanctum absconditur, & à sponso virginitas cõprobatur, & virginis tam verecundiæ parcitur, quàm famæ prouidetur. Quid sapiẽtius? quid dignius diuina prouidentia? Vno tali consilio secretis cœlestibus & admittitur testis, & excluditur hostis, & integra seruatur fama virginis matris. Alioquin quando pepercisset iustus adulteræ? Scriptum est autem: Ioseph autem vir eius cùm esset iustus, & nollet eã traducere, voluit occultè dimittere eam. Bene cùm esset iustus, noluit eam traducere: quia sicut nequaquã iustus esset, si cognitam ream consensisset, sic nihilo minus iustus nõ esset, si probatam innoxiam cõdemnasset. Cùm ergo iustus esset, & nollet eam traducere, voluit dimittere eam. Quare voluit dimittere eam? Accipe & in hoc non meam, sed patrum sententiam. Propter hoc Ioseph voluit dimittere eam, propter quod & Petrus dominum à se repellebat, dicẽs, Exi à me domine, quia homo peccator sum, propter quod & Centurio à domo sua eum prohibebat, cùm diceret, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Ita ergo & Ioseph indignum & peccatorem se reputans, dicebat intra se, à tali & à tanta non debere sibi vltrà familiare præstari contuberniũ, cuius supra se mirabilem expauescebat dignitatem. Videbat & horrebat diuinæ præsentiæ certissimum gestantem insigne: & quia mysterium penetrare non poterat, volebat dimittere eam. Expauit Petrus potentiæ magnitudinem, expauit Centurio præsentiæ maiestatẽ. Exhorruit nimirũ & Ioseph, sicut homo, huius tanti miraculi nouitatem, mysterij profunditatem: & ideo occultè voluit dimittere eam. Miraris quòd Ioseph prægnantis sese consortio virginis iudicabat indignum, cùm audias & sanctam Elizabeth eius non posse ferre præsentiam, nisi cum tremore quidem & reuerentia? Ait namque, Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Ideo itaque Ioseph voluit dimittere eam. Sed quare occultè, & nõ palam? Ne videlicet diuortij causa inquireretur, exigeretur ratio. Quid enim vir iustus responderet populo duræ ceruicis, populo non credenti & contradicenti? Si diceret quod sentiebat, quod de illius puritate cõprobauerat, nónne mox increduli & crudeles Iudæi subsannarent illum, lapidarẽt illã? Quando namque veritati crederent tacenti in vtero, quã postea contempserunt clamantem in templo? Quid facerent necdum apparenti, cui postmodum impias manus iniecerunt etiam miraculis coruscanti? Meritò ergo vir iustus, ne aut mentiri, aut diffamare cogeretur innoxiam, voluit occultè dimittere eã. Sin verò aliter quis sentiat, & Ioseph sicut hominẽ dubitasse contendat, sed quia iustus erat, noluisse quidẽ habitare cum ea propter suspicionem, nec tamen (quia pius erat) traducere voluisse suspectam, & ideo voluerit occultè dimittere eam: breuiter respondeo etiam sic dubitationem illam Ioseph fuisse necessariam, quæ diuino meruit certificari oraculo. Sic quippe scriptum est: Hæc autem eo cogitante, scilicet quòd occultè dimitteret eam, apparuit ei angelus in somnis, dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Itaque propter istas rationes desponsata est Maria Ioseph, vel potius (sicut ponit euangelista) *viro cui nomen erat Ioseph.* Virũ nominat, non quia maritus, sed quòd homo virtutis erat. Vel potius quia, iuxta alium euangelistam, non vir simpliciter, sed vir eius dictus est: meritò appellatur, quod necessariè putatur. Debuit ergo vir eius appellari, quia necesse fuit & putari, sicut & pater saluatoris nõ quidẽ esse, sed dici me-

Matth.

Luc. 5.

Matth. 8.

Matth. 1.

Luc. 1.

Matth. 1.

Psal. 138.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ruit, vt putaretur esse, dicente hoc ipso euangelista: G
Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta,
vt putabatur, filius Ioseph. Nec vir ergo matris, nec
filij pater extitit, quamuis certa (vt dictum est) &
necessaria dispensatione vtrumque ad tempus &
appellatus sit & putatus. Conijce tamen ex hac
appellatione, qua (licet dispensatoria) meruit hono-
rari adeò, vt pater Dei & dictus & creditus sit: conii-
ce & ex proprio vocabulo (quod augmentum non
dubitas interpretari) quis & qualis homo fuerit iste
homo Ioseph. Simul & memento magni illius
quondam patriarchæ venditi in Ægypto , & scito H
ipsius istum non solùm vocabulum fuisse sortitum:
sed & castimoniam adeptum, innocentiam assecu-
tum & gratiam. Siquidem ille Ioseph fraterna ex
inuidia venditus & ductus in Ægyptum , Christi
venditionem præfigurauit. Iste Ioseph Herodia-
nam inuidiam fugiens, Christum in Ægyptum por-
tauit. Ille domino suo fidem seruans, dominæ no-
luit commisceri. Iste dominam suam domini sui
matrem virginem agnoscens , & ipse continens fi-
deliter custodiuit. Illi data est intelligentia in my-
steriis somniorum: isti datum est conscium fieri atq; I
participem cœlestium sacramentorum. Ille frumen-
ta seruauit non sibi, sed omni populo: iste panem vi-
uum è cœlo seruandum accepit tam sibi quàm toti
mundo. Non est dubiũ quin bonus & fidelis homo
fuerit iste Ioseph, cui mater despõsata est saluatoris.
Fidelis inquam seruus & prudens, quẽ constituit do-
minus suæ matris solatium, suę carnis nutricium: so-
lum denique in terris magni consilij coadiutorem
fidissimum. Huc accedit quod dicitur fuisse de do-
mo Dauid. Verè enim de domo Dauid: verè de re-
gia stirpe descendit vir iste Ioseph, nobilis genere, K
mente nobilior. Planè filius Dauid, non degenerãs
à patre suo Dauid. Prorsus inquam filius Dauid , nõ
tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed deuotione,
quem tamquam alterum Dauid dominus inuenit
secundum cor suum, cui tutò committeret secretis-
simum atque sacratissimum sui cordis arcanum: cui
tamquam alteri Dauid incerta & occulta sapientiæ
suæ manifestauit: & dedit illi non ignarum esse my-
sterij, quod nemo principum huius sæculi agnouit:
cui deniq; datum est quod multi reges & prophetæ
cùm vellent videre non viderunt, audire & non au- L
dierunt, non solùm videre & audire, sed etiam por-
tare, deducere, amplecti, deosculari, & nutrire & cu-
stodire. Non tantùm autem Ioseph, sed & Maria de-
scendisse credenda est de domo Dauid. Alioquin nõ
esset desponsata viro de domo Dauid, si non esset &
ipsa de domo Dauid. Ambo igitur erant de domo
Dauid: sed in altera completa est veritas quam iu-
rauit dominus Dauid, altero tantùm conscio & te-
ste adimpletæ promissionis. In fine autem versus, &
nomen (inquit) *virginis Maria*. Loquamur pauca & su-
per hoc nomine, quod interpretatũ maris stella di- M
citur: & matri virgini valde conuenienter aptatur.
Ipsa namque aptissimè sideri comparatur: quia sicut
sine sui corruptione sidus suum emittit radium , sic
absque sui læsione virgo parturit filium. Nec sideri
radius suam minuit claritatem , nec virgini filius
suam integritatem. Ipsa est igitur nobilis illa stella
ex Iacob orta, cuius radius vniuersum orbem illumi-

Luc.3.

Gen.37.

Matth.2.
Gen.39.
Matth.1.
Gen.40.

Num.24.

nat, cuius splẽdor & præfulget in supernis, & inferos
penetrat, terras etiam perlustrans, & calefaciens ma-
gis mentes, quàm corpora, fouet virtutes , excoquit
vitia. Ipsa inquam est præclara & eximia stella super
hoc mare magnum & spacioſum necessariò subleua-
ta, micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis
te intelligis in huius sæculi profluuio magis inter pro
cellas & tempestates fluctuare , quam per terrã am-
bulare: ne auertas oculos à fulgore huius sideris , si
non vis obrui procellis. Si insurgant venti tentatio-
num, si incurras scopulos tribulationum: respice stel
lam, voca Mariam. Si iactaris superbiæ vndis, si am-
bitionis , si detractionis, si æmulationis: respice stel-
lam, voca Mariam. Si iracundia, aut auaritia, aut car-
nis illecebra nauiculã concusserit mentis, respice ad
Mariam. Si criminũ immanitate turbatus, conscien-
tiæ fœditate confusus , iudicij horrore perterritus,
barathro incipias absorberi tristitiæ , desperationis
abysso: cogita Mariam. In periculis, in angustiis , in
rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non
recedat ab ore, non recedat à corde: & vt impetres
eius orationis suffragium, non deseras cõuersationis
exemplum. Ipsam sequens non deuias: ipsam rogans
non desperas: ipsam cogitans non erras. Ipsa tenẽte
non corruis, ipsa protegente non metuis , ipsa duce
non fatigaris, ipsa propitia peruenis: & sic in temeti-
pso experiris quàm meritò dictum sit , *Et nomen vir-*
ginis Maria. Sed iam modicè pausandũ est, ne & nos
in transitu claritatem tanti luminis intueamur. Vt e-
nim verbis apostolicis vtar, bonum est nos hîc esse: *Matth.17.*
& libet dulciter cõtemplari in silentio, quod labo-
riosa non sufficit explicare locutio. Interim autẽ ex
deuota scintillantis sideris contemplatione, feruen-
tior reparabitur in his, quæ sequuntur, disputatio.

Homilia III. vnde supra.

Lbenter, vbi mihi congruere video, verba san-
ctorum assumo, quò vel ex vasculorum pulchri
tudine gratiora fiant quæque in eis lectori appose-
rim. Vt autem nunc à propheticis verbis incipiam,
Væ mihi, non quidem (sicut prophetæ) quia tacui, *Esaiæ.6.*
sed quia locutus sum , quoniam vir pollutus labiis
ego sum. Heu quot vana, quot falsa, quot turpia
per hoc ipsum spurcissimum os meum euomuisse
me recolo, in quo nũc cælestia reuoluere verba præ-
sumo. Vehementer timeo, ne iamiam audiam ad me
dictum, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis *Psal.49.*
testamentum meum per os tuum? Vtinam & mihi
de superno altari non quidem carbo vnus, sed in-
gens globus & igneus afferatur, qui videlicet multã
& inueteratam pruriẽtis oris mei rubiginem ad ple-
num excoquere sufficiat, quatenus angeli ad virgi-
nem, & virginis ad ipsum grata inuicẽ ac casta col-
loquia dignus habear meo qualicunque replicare
sermone. Ait enim euangelista: *Et ingressus angelus ad* *Luc.1.*
eam (haud dubium quin ad Mariam) *dixit, Aue gratia*
plena, dominus tecum. Quò ingressus ad eam? Puto in se
cretariũ pudici cubiculi, vbi illa fortassis clauso super
se ostio orabat patrẽ in abscõdito. Solẽt angeli astare
orantibus, & delectari in his quos vidẽt leuare puras
manus in oratione: holocaustũ sãctæ deuotionis gau
dẽt se offerre Deo in odorẽ suauitatis. Mariæ autem
orationes

orationes quantum placuerint in conspectu altissi- A
mi, angelus indicauit: qui ingressus ad eam, tam re-
uerenter salutauit. Nec fuit difficile angelo per clau-
sum ostium penetrare ad abdita virginis, qui vtique
ex subtilitate substantiæ suæ hoc habet in natura, vt
nec seris ferreis eius arceatur ingressus, quocũq; suus
eũ impetus ferat. Angelicis enim spiritibus parietes
non obsistunt, sed cuncta illis visibilia cedunt, cũcta
æquè corpora quantumlibet solida vel spissa pene-
trabilia sunt eis ac peruia. Suspicandum igitur non
est , quòd apertum inuenerit angelus ostiolum vir- B
ginis: cui nimirum in proposito erat hominum fu-
gere frequentias, vitare colloquia: ne vel orãtis per-
turbaretur silentium, vel continentis castitas tenta-
retur. Clauserat itaque etiam illa hora suum super
se habitaculum virgo prudentissima, sed hominis-
bus, non angelis. Proinde etsi ad eam potuit intra-
re angelus: sed nulli hominum facilis patebat acces-
sus. Ingressus ergo angelus ad eã, dixit: *Aue gratia ple-* *Actu.6.*
na, dominus tecum. Legimus in actibus apostolorũ , &
Stephanum plenum gratia, & apostolos fuisse reple-
tos spiritu sancto, sed lõgè dissimiliter à Maria. Alio-
quin nec in illo habitauit plenitudo diuinitatis cor- C
poraliter, quemadmodum in Maria : nec illi conce-
perunt de spiritu sancto quomodo Maria. *Aue* (in-
quit) *gratia plena: dominus tecum*. Quid mirum si gratia
plena erat, cum qua Dominus erat? Sed hoc potius
mirandum, quomodo qui angelum miserat ad vir-
ginem, ab angelo inuentus est esse cum virgine. Itá-
ne velociter angelo fuit Deus, vt festinantem nun-
cium celerior ipse præueniret ad terras? Nec mi-
rum. Nam cùm esset rex in accubitu suo, nardus vir-
ginis dedit odorẽ suum, & ascendit in cõspectu glo- D
riæ eius fumus aromatis, & inuenit gratiã corã ocu- *Cant.3.*
lis domini, clamantibus qui circunstabant: Quæ est *Psal.18.*
ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex
aromatibus myrrhæ & thuris? Statímque rex egre-
diens de loco sancto suo, exultauit vt gigas ad cur-
rendam viam: & licet à summo cœlo egressio eius,
nimio tamen peruolans desiderio præuenit suũ nun
cium ad virginem, quam amauerat, quam sibi elege-
rat, cuius decorem concupierat. Quem prospiciens
à longè venientem gratulans & exultans ait eccle- *Cant.3.*
sia: Ecce venit is saliens in montibus, transiliens col- E
les. Meritò autem concupiuit rex decorem virginis.
Fecerat enim quicquid longè antea præmonita fue-
rat à patre suo Dauid, dicẽte sibi: Audi filia, & vide, *Psal.44.*
& inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuũ,
& domum patris tui. Et si hoc feceris, cõcupiscet rex
decorem tuum. Audiuit quippe & vidit, non vt qui-
dam, qui audientes non audiunt, & videntes non in-
telligunt, sed audiuit & credidit, vidit & intellexit.
Et inclinauit aurem suam ad obedientiam, & cor suũ
ad disciplinam, & oblita est populum suum, & domũ
patris sui: quia nec populum suum angere prolis suc F
cessione, nec domui patris sui relinquere curauit hæ-
redem, sed quicquid honoris in populo , quicquid
de paterna domo rerum terrenarum habere potuis-
set, omnia arbitrata est vt stercora vt Christum lu-
crifaceret. Nec fefellit eã intentio, quando & Chri-
stum sibi filium vendicauit, nec propositum pudici-
tiæ violauit, bene igitur gratia plena, quæ & virgini-
tatis gratiam tenuit, & insuper fœcũditatis gloriam

acquisiuit. *Aue* (inquit) *gratia plena, dominus tecum*. Nõ
dixit, dominus in te, sed, *dominus tecum*. Deus enim
qui vbique æqualiter totus est per suam simplicem
substantiam , aliter tamen in rationabilibus creatu-
ris , quàm in cæteris , & ipsarum aliter in bonis,
quàm in malis est per efficaciam. Ita sanè est in irra-
tionabilibus creaturis, vt tamen non capiatur ab ip-
sis. A rationalibus autem omnibus quidem capi po-
test per cognitionem, sed à bonis tantùm capitur e-
tiam per amorem. In solis ergo bonis ita est, vt etiã
sit cum ipsis propter concordiam voluntatis. Nam
dum suas voluntates ita iustitiæ subdũt, vt Deũ non
dedeceat velle quod ipsi volũt: per hoc quòd ab eius
voluntate non dissentiunt, Deum sibi specialiter iũ-
gunt. Sed cùm ita sit cum omnibus sanctis, speciali-
ter tamen cum Maria, cum qua vtique tanta ei con-
sensio fuit, vt illius non solùm voluntatem, sed etiã
carnem sibi coniungeret, ac si de sua, virginísque
substantia vnum Christum efficeret, vel potius vnus
Christus fieret: qui etsi nec totus de Deo nec totus
de virgine, totus tamen Dei & totus virginis esset,
nec duo filij, sed vnus vtriusque filius. Ait itaque:
Aue gratia plena, dominus tecum. Nec tantùm dominus
filius tecum , quem carne tua induis : sed & domi-
nus spiritus sanctus de quo concipis : & dominus
pater, qui genuit quem concipis. Pater inquam te-
cum, qui filium suum facit & tuum. Filius tecum, qui
ad condendum in te mirabile sacramentum miro
modo & sibi referat genitale secretum, & tibi seruat
virginale signaculum. Spiritus sanctus tecum, qui
cum patre & filio tuum sanctificat vterum , Domi-
nus ergo tecum. *Benedicta tu in mulieribus*. Libet ad-
iungere quòd Elizabeth, cuius hæc verba sunt, pro-
secuta subiunxit: Et benedictus fructus ventris tui.
Nõ quiatu benedicta, ideo benedictus fructus vẽtris
tui: sed quia ille te præuenit in benedictionibus dul-
cedinis, ideo tu benedicta. Verè etenim benedictus
fructus ventris tui, in quo benedictæ sunt omnes
gentes: de cuius plenitudine tu quoque accepisti
cum cæteris, etsi differentius à cæteris. Ac propter-
ea quidem benedicta tu, sed in mulieribus , ille verò
benedictus non in hominibus , non inter angelos, *Rom.9.*
sed qui est, vt ait Apostolus, super omnia benedictus
Deus in sæcula. Dicitur benedictus vir , benedictus
panis , benedicta mulier , benedicta terra , vel si
quid tale in creaturis benedictum esse memoratur,
sed singulariter benedictus fructus ventris tui, cùm *Gen.27.*
sit super omnia benedictus Deus in sæcula. Benedi-
ctus ergo fructus ventris tui. Benedictus in odore,
benedictus in sapore , benedictus in specie. Huius
odoriferi fructus fragrantiam sentiebat qui dice- *Psal.33.*
bat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui be-
nedixit dominus. Annon verè benedictus, cui bene
dixit Dominus? De sapore huius fructus quidã quod
gustauerat taliter eructabat dicẽs: Gustate & videte, *Psal.30.*
quoniam suauis est dominus. Et alibi: Quàm magna
multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondi- *2.Petr.2.*
sti timentibus te. Et alius quidam: Si tamen, inquit,
gustatis quoniam dulcis est dominus. Et ipse fru-
ctus de se, inuitans non ad se, Qui edit me, ait, adhuc
esuriet: & qui bibit me, adhuc sitiet. Vtique propter
saporis dulcedinem hoc dicebat, qui semel gustatus
magis excitat appetitũ. Bonus fructus, qui animarũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

esurientium & sitientium iustitiam, & esca & potus est. Audisti de odore, audisti de sapore, audi & de specie. Si enim fructus ille mortis non solùm suauis fuit ad vescendum, sed etiam teste scriptura delectabilis aspectu: quanto magis huius vitalis fructus viuificum decorem debemus inquirere, in quem, teste alia scriptura, desiderant etiam angeli prospicere? Cuius pulchritudinem in spiritu videbat, & in corpore videre cupiebat, qui dicebat: Ex Sion species decoris eius. Et ne mediocrem tibi videatur commendasse decorem, recole quod in alio psalmo legis: Speciosus forma præ filiis hominũ, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternũ. Benedictus ergo fructus ventris tui, cui benedixit Deus in æternum. Ex cuius benedictione benedicta etiam tu in mulieribus: quia non potest mala arbor fructum facere bonum. Benedicta, inquam, tu in mulieribus, quæ illam generalem maledictionem euasisti, qua dictum est: In tristitia paries filios, & nihilominus illam, qua secutum est: Maledicta sterilis in Israël, ac singularem cõsecuta es benedictionem, vt nec sterilis maneas, nec cum dolore parturias. Dura necessitas, & graue iugum super omnes filias Euæ. Et si pariunt, cruciantur: & si non pariunt, maledicuntur. Et dolor prohibet parere, & non parere maledictio. Quid facies virgo quæ hæc audis, quæ hæc legis? Si parturis, angustiaris, si sterilis manes, malediceris. Quid eliges virgo prudẽs? Angustiæ, inquit, mihi sunt vndique: Melius est tamen mihi maledictum incurrere & castam manere, quàm priùs quidem concipere per concupiscentiam, quod merito post cum dolore parturiã. Hinc etenim & si video maledictum, sed non peccatũ: illinc verò & peccatum simul & cruciatum. Denique hæc maledictio quid aliud est, quàm hominum exprobratio? Neque ob aliud sanè dicitur sterilis maledicta, nisi quòd opprobrio & contemptui sit habẽda tamquam inutilis & infructuosa, & hoc in Israël tantùm. Mihi autem pro minimo est, quòd hominibus displiceo, dum me possim virginẽ castã exhibere Christo. O virgo prudens, ô virgo deuota, quis te docuit Deo placere virginitatem? Quæ lex, quæ iustitia, quæ pagina veteris testamenti vel præcipit, vel consulit, vel hortatur in carne non carnaliter viuere, & in terris angelicam ducere vitam? Vbi legeras beata virgo, Sapientia carnis mors est: &, Curam carnis ne perfeceritis in desiderio? Vbi legeras de virginibus, quia cantant canticũ nouũ quod nemo alius cantare potest, & sequũtur agnum quocunque ierit? Vbi legeras, laudatos esse qui se castrauerunt propter regnum cœlorum? Vbi legeras, In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus: &, Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit, & qui non iungit, melius facit? Vbi audieras: Volo vos omnes esse sicut & meipsum. &, Bonũ est homini, si sic permaneat secundum meum consilium? De virginibus, inquit, præceptum nõ habeo, consilium autem do. Tu verò non dicam præceptum, sed nec consilium, nec exemplũ: nisi quod vnctio docebat te de omnibus, ac fermo Dei viuus & efficax antè tibi factus est magister, quàm filius: priùs instruxerit mentem, quàm induerit carnem. Christo ergo deuoues te exhibere virginẽ, & nescis quòd ipsi exhiberi te oportet etiam matrem? Eligis in Israel esse contemptibilis, & vt illi placeas cui te probasti, maledictum incurrere sterilitatis: & ecce maledictio benedictione commutatur, sterilitas fœcunditate recompensatur. Aperi virgo sinum, expande gremium, præpara vterum: quia ecce facturus est tibi magna qui potens est: intantum vt pro maledictione Israël, beatam te dicant omnes generationes. Nec suspectam habeas prudens virgo fœcunditatem, quia non auferet integritatem. Concipies, sed sine peccato. Grauida eris, sed non grauata: paries, sed non cum tristitia: nescies virum, & gignes filium. Qualem filium? Illius eris mater, cuius Deus est pater. Filius paternæ charitatis erit corona tuæ castitatis, sapientia paterni cordis erit fructus vteri virginalis. Deum denique paries, & de Deo concipies. Confortare ergo virgo fœcunda, casta puerpera, mater intacta, quia non erit in Israel vltra maledicta, neque inter steriles deputata. Et si adhuc malediceris ab Israel secundum carnem, non quia sterilem vident, sed quia fœcundam inuident: memento quòd & Christus maledictum pertulit crucis, qui te suam matrem benedixit in cœlis, sed & in terris ab angelo benedicta, & à cunctis generationibus terræ meritò beata prædicaris. Benedicta ergo tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. *Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio.* Solent virgines quæ verè virgines sunt, semper pauidæ & nunquam esse securæ, & vt caueant timenda, etiam tuta pertimescere, scientes se in vasis fictilibus thesaurum portare precioſum, & nimis arduum esse viuere angelicè inter homines, & in terris more cœlestium conuersari, & in carne cœlibem agere vitã. Ac proinde quicquid nouum, quicquid subitum fuerit ortũ, suspectas habent insidias, totum contra se æstimant machinatum. Idcirco & Maria turbata est in sermone angeli. Turbata est, sed non perturbata. Turbatus sum, inquit, & nõ sum locutus, sed cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mẽte habui. Ita ergo & Maria turbata est & nõ est locuta, sed cogitabat qualis esset ista salutatio. Quòd turbata est, verecundiæ fuit virginalis: quòd non perturbata, fortitudinis: quòd tacuit & cogitauit, prudentiæ. Cogitabat autem qualis esset ista salutatio. Sciebat prudens virgo quòd sæpe angelus satanæ transfigurat se in angelũ lucis: & quia nimirum humilis & simplex erat, nihil tale penitus à sancto angelo sperabat, & ideo cogitabat qualis esset ista salutatio. Tunc angelus intuitus virginem, & varias eam secum voluere cogitationes facilimè deprehendens, pauidam consolatur: confirmat dubiam: ac familiariter vocans ex nomine, benignè ne timeat persuadet. *Ne timeas* (inquit) *Maria, inuenisti gratiam apud Deum.* Nihil hìc doli, nihil hìc fallaciæ est. Nullam circumuentionẽ, nullas hìc suspiceris insidias. Non sum homo sed spiritus, & Dei angelus, non satanæ. Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud Deum. O si scires quantum tua humilitas altissimo placeat, quanta te apud ipsum sublimitas maneat, angelico te indignam nec alloquio iudicares nec obsequio. Vt quid enim inde bitã tibi dixeris gratiã angelorũ, quæ inuenisti gratiã apud Deum? Inuenisti quod quærebas, inuenisti quod

Gen.3.
1.Petr.1.
Psal.49.
Psal.44.
Gen.3.
Rom.8.
Rom.13.
Apoc.14.
Matth.19.
2.Cor.10.
1.cor.7.
Vbi supra.
Ibid.
Vbi supra.
Textus.
Psal.76.
Textus.

quod nemo ante te potuit inuenire. inuenisti gratiam apud Deum. Quam gratiam? Dei & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem. Hæc est ergo gratia, quam inuenisti apud Deum. Et hoc tibi signum. *Ecce, concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Intellige prudens virgo ex nomine filij promissi quantam & quàm specialem gratiam inueneris apud Deum. *Et vocabis* (ait) *nomen eius Iesum.* Rationem huius vocabuli alius euangelista ponit, angelo sic interpretante: *Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Duos Iesus lego in typo huius quem nunc in manibus habemus, præcessisse, ambos populis præfuisse: quorum vnus populum suum de Babylone eduxit, alter suum in terram promissionis introduxit. Et illi quidem illos, quibus præerant, ab hostibus defendebãt, sed nunquid saluabant à peccatis eorum? Is autem noster Iesus & à peccatis saluat populum suum, & introducit in terram viuentium. *Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Vtinam & me peccatorem dignetur dominus Iesus annumerare populo suo, vt saluum me faciat à peccatis meis. Verè enim beatus populus, cuius iste Iesus dominus Deus eius, quia ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Vereor autem ne multi se profiteantur esse de populo eius, quos tamen ipse non habeat pro populo suo. Vereor ne plerisque, qui quasi in populo eius religiosiores esse videntur, ipse aliquando dicat: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Nouit enim dominus Iesus qui sunt eius, nouit & quos elegerit à principio. Quid me vocatis (ait) domine domine, & non facitis quæ dico? Vis scire an pertineas ad populum eius, vel potius vis esse de populo eius? Fac quæ dicit Iesus: & computabit te in populo suo. Fac quæ iubet in euangelio dominus Iesus, quæ iubet in lege & prophetis, quæ iubet per ministros suos qui sunt in ecclesia, obtempera eius vicariis præpositis tuis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis: & disce ab ipso Iesu, quia mitis est & humilis corde, & eris de beato populo eius quem elegit in hæreditatem sibi, eris de laudabili populo eius quem dominus exercituum benedixit, dicens: Opus manuum mearũ tu es, hæreditas mea Israel. cui, ne fortè Israel carnalem æmuleris, etiam testimonium perhibet, dicens: Populus quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Sed audiamus quid idem angelus sentiat de illo, cui necdum concepto tale indidit nomen. Ait nanque. *Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur.* Bene magnus, qui filius altissimi merebitur appellari. Annon magnus, cuius magnitudinis non est finis? Et quis magnus, ait, sicut Deus noster? Planè magnus, qui tã magnus, quàm altissimus, quia & ipse altissimus. Neq; enim altissimi filius rapinã arbitrabitur esse se æqualem altissimo. Ille meritò arbitrãdus est cogitasse rapinam, qui cùm de nihilo in angelicã formam factus fuisset, factori suo se cõparans, vsurpauit sibi quod filij altissimi proprium est, qui vtique in forma Dei à Deo non factus sed genitus est. Altissimus enim Deus pater quamuis omnipotens sit, nõ potuit tamen vel æqualẽ sibi condere creaturã, vel inæqualem gignere filiũ. Fecit itaq; angelum magnum, sed non quantus ipse: & ideo nec altissimũ. Solum autẽ vnigenitũ, quem nõ fecit sed genuit omnipotẽs omnipotẽtẽ, altissimus altissimũ, æternus coæternum, ipsum sibi per omnia comparari, nec rapinam æstimat, nec iniuriam. Rectè ergo hic erit magnus, qui filius altissimi vocabitur. Sed quare hic erit & non potius est magnus, qui semper æqualiter magnus, non habet quo crescat, nec maior post conceptum futurus sit, quàm ante vel sit vel fuerit? An forte propterea dixerit, erit, quia qui magnus Deus erat, magnus homo futurus sit? Bene ergo hic erit magnus. Magnus homo, magnus doctor, magnus propheta. Sic enim dicitur de eo in euangelio: Quia propheta magnus surrexit in nobis. Et à minori quodam propheta magnus itidem propheta venturus promittitur. Ecce, inquit, veniet propheta magnus, & ipse renouabit Hierusalẽ. Et tu quidẽ ô virgo paruulũ paries, paruulũ nutries, paruulũ lactabis, sed videns paruũ cogita magnum. Erit enim magnus, quia magnificabit eũ Deus in cõspectu regũ, adeo vt adorent eum omnes reges, omnes gentes seruiant ei. Magnificet ergo & anima tua dominum, quia hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Magnus erit & magna faciet tibi qui potẽs est, & sanctum nomen eius. Quod enim sanctus nomen, quàm quòd filius altissimi vocabitur? Magnificetur & à nobis paruulis magnus dominus, quos vt faceret magnos, factus est paruulus. Paruulus, ait, natus est nobis: & filius datus est nobis. Nobis inquam, non sibi, qui vtique ante tempora multo nobilius natus ex patre, nasci temporaliter non indigebat ex matre. Non angelis quoque, qui cùm magnum haberent, paruulum non requirebant. Nobis ergo natus, nobis & datus, quia nobis necessarius. Iam de nobis nato & dato & faciamus ad quod natus est & datus. Vtamur nostro in nostram vtilitatẽ, de saluatore salutem operemur. Ecce paruulus in medio statuitur. O paruulus paruulis desideratus. O verè paruulus, sed malitia, nõ sapientia. Studeamus effici sicut paruulus iste, discamus ab ipso quia mitis est & humilis corde: ne magnus videlicet Deus sine causa factus sit homo paruus, ne gratis mortuus, ne in vacuum crucifixus. Discamus eius humilitatem, imitemur mansuetudinem, amplectamur dilectionem, communicemus passionibus, lauemur in sanguine eius, ipsum offeramus propitiationem pro peccatis nostris: quoniam ad hoc ipse natus & datus est nobis. Ipsum oculis patris, ipsum offeramus & suis, quia & pater proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, & ipse filius semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: ipse tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit vt non perirent. Non possunt perire pro quibus filius rogat ne pereant, pro quibus pater tradidit filium in mortem vt viuant. Æqualiter ergo ab vtroque speranda est venia, quibus æqualis est in pietate misericordia, par in voluntate potentia, vna in deitate substantia, in qua vnus cum eis spiritus sanctus viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Textus.
Matth.1.
Matth.15.
Luc.6.
Matth.11.
Esa.19.
Psal.17.
Textus.
Psal.144.
Psal.112.
Philipp.2.
Luc.1.
Roma.8.
Luc.23.

Homilia quarta, Vnde supra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOn est dubium, quicquid in laudibus matris proferimus, ad filium pertinere, & rursum cum filium honoramus, à gloria matris non recedimus. *Prou.10.* Nam si iuxta Salomonem, filius sapiēs, gloria est patris, quanto magis glorioſum est matrem ipsius efficisapientiæ? Sed quid ego tento in eius laudibus, quam laudabilem prædicant prophetę, perhibet angelus, narrat euangelista? Non ergo laudo, quia non audeo: sed tantùm replico deuotus quod iam explicauit per os euangelistæ spiritus sanctus. Sequitur nanq;, & ait: *Textus.* *Et dabit illi dominus Deus sedem Dauid patris sui.* Verba sunt angeli ad virginem de promisso filio, promittentis, quòd debeat possidere regnū Dauid. Quòd de stirpe Dauid duxerit originem dominus Ieſus, nemo dubitat. Quæro autem quomodo dederit ei Deus sedem Dauid patris sui, cùm ipse in Hierusalem non regnauerit, quinimò turbis eum volentibus constituere regē, non acquieuerit, *Ioan.18.* sed & ante faciē Pilati protestatus sit: Regnū meum non est de hoc mundo. Denique quid magnum promittitur ei qui sedet super Cherubim, quem pro- *Esa.6.* pheta vidit sedentē super solium excelsum & elcuatū, sedere in throno Dauid patris sui? Sed nouimus quandam aliam Hierusalem ab ea, quæ nunc est, in qua regnauit Dauid, significatam, multo ista nobiliorem, multo ditiorem. Hanc igitur puto hic fuisse significatam, illo videlicet vsu loquendi, quo sæpe reperis in scripturis significans poni pro significato. Tunc sanè dedit illi Deus sedem Dauid patris sui, *Luc.1.* quando constitutus est rex ab eo super Sion montem sanctum eius. Sed hic propheta de quo regno dixerat, expressius aperuisse videtur, in eo quòd non in Sion posuit, sed super Sion. Nam ideo fortassis dictum est super, quia in Sion quidem regnauit Dauid, super Sion verò regnum est illius, de quo *Psal.131.* dictum est ad Dauid, De fructu ventris tui ponam *Esa.9.* super sedem tuam, de quo & dictum est per aliū prophetam, Super solium Dauid & super regnum eius sedebit. Vides quia vbiq; reperis super: Super Sion, super sedem, super solium, super regnum. Dabit ergo ei dominus Deus sedem Dauid patris sui, non typicam, sed veram; non temporalem, sed æternam; non terrenam, sed cœlestem. Quæ ideirco (vt iam dictum est) memoratur fuisse Dauid: quia hæc in qua temporaliter sedit, æternæ illius gerebat imaginem. *Textus.* *Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Hîc quoque si domum Iacob temporalem accipimus, quomodo in illa quæ æterna non est, in æternum regnaturus est? Quærenda est ergo domus æterna Iacob in qua regnet in æternū, cuius regni non erit finis. Annon denique domus illa Iacob exasperans impiè abnegauit eum, & insipienter respuit ante faciem Pilati: quando illo perhibente, Regem vestrum crucifigam? vno ore respondendo clamauit: Non habemus regem nisi Cæsarem? Re- *Ioan.19.* quire itaque apostolum, & discernet tibi eum qui in *Rom4.1.* occulto Iudæus est, ab illo, qui in manifesto: & quæ in spiritu est circuncisionem, ab ea quæ sit in carne, *Coloss.2.* & spiritualem Israël à carnali, & filios fidei Abrahę à *Rom4.9.* filiis carnis. Non enim, inquit, omnes qui ex Israël, hi sunt Israëlitæ: neque qui semen sunt Abrahæ, hi filij. Sequere ergo & dic: Similiter non omnes qui ex Iacob, hi reputandi sunt in domo Iacob. Iacob quippe ipse est qui Israël. Solos igitur qui in fide Iacob perfecti inuenien di sunt, reputa in domo Iacob, vel potius ipsos noueris fore spiritualem & æternā domum Iacob, in qua regnabit dominus Ieſus in ęternum. Quis ex nobis est qui iuxta interpretationem nominis Iacob, supplantet diabolum de corde suo, luctetur cum vitiis & concupiscentiis suis: vt non regnet peccatum in suo mortali corpore, sed regnet in eo Ieſus, & nunc quidem per gratiam, & in æternum per gloriā? Beati in quibus, Ieſus regnabit in æternum, quia & ipsi cū eo regnabūt, & regni eius non erit finis. O quam glorioſum est regnum illud, in quo reges congregati sunt, conuenerunt in vnum, ad laudandum scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est rex regum, & dominus dominantium. De cuius splēdidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in *Matt.13.* regno patris eorū. O si & mei peccatoris meminerit Ieſus in beneplacito populi sui, cùm venerit in regnum suum! O si me in illa die, quando traditurus est regnū deo & patri, visitare dignabitur in salutari suo, ad viuendum scilicet in bonitate electorū suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ, vt laudetur etiam à me cū hæreditate sua! Veni interim domine Ieſu, aufer scandala de regno tuo quod est anima mea, vt regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim auaritia, & vendicat in me sibi sedem, iactātia cupit dominari mihi, superbia vult mihi esse rex, luxuria dicit, ego regnabo, ambitio, detractio, inuidia & iracundia certant in me ipso de meipso, cuius ego potissimum esse videar. Ego autem quantum valeo resisto, renitor quantum iuuor, dominum meum Iesum reclamo, ipsi me defendo, quia ipsius me iuris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi dominum teneo & dico, nō habeo regem nisi dominū Ieſum. Veni ergo domine, disperge illos invirtute tua, & regnabis in me, quia tu es ipse rex meus, & Deus meus, qui mādas salutes Iacob. *Dixit autem Maria ad angelū:* *Quomodo fiet istud, quoniā virū non cognosco?* Primò quidem prudenter tacuit, cùm adhuc dubia cogitabat, *Textus.* qualis esset ista salutatio, malens nimirum humiliter non respondere, quàm temerè loqui quod nesciret. Iam verò confortata & bene præmeditata, angelo quidem foris loquente, sed deo intus persuadente: erat enim dominus cum illa, dicente angelo, *Dominus tecum*: ita ergo confirmata, fide scilicet depellente timorem, lætitia verecundiam, dixit ad angelum. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Non dubitat de facto, sed modum requirit & ordinem. Nec enim quærit an fiet istud, sed quomodo. Quasi dicat: Cùm sciat dominus meus, testis conscientiæ meæ, votum esse ancillæ suæ non cognoscere virum, qua lege, quo ordine placebit ei, vt fiat istud? si oportuerit me frangere votū vt pariā talem filium, & gaudeo de filio, & doleo de proposito. Fiat tamē volūtas eius. Sin verò virgo concipiā, virgo & pariā, quod vtiq; si placuerit ei, impossibile non erit, tunc scio verè, quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Quomodo ergo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: *Spiritus* *Textus.* *sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Superius dicta est fuisse gratia plena, & nunc quomodo dicitur. *Spiritus sanctus superueniet in te, &* *virtus*

virtus altissimi obumbrabit tibi? Nunquid potuit repleri gratia, & necdum habere spiritum sanctum, cùm ipse sit dator gratiarum? Si autem iam spiritus sanctus in ea erat, quomodo adhuc tamquam nouiter superuenturus repromittitur? An fortè ideo non dixit simpliciter, *veniet in te*, sed addidit *super*, quia & priùs quidem in ea fuit per multam gratiam, sed nunc superuenire nunciatur, propter abundantioris gratiæ plenitudinem quam effusurus est super illam? At verò cùm plena iam sit, illud amplius quomodo capere poterit? Si autem plus aliquid capere potest, quomodo & antè plena fuisse intelligenda est? An prior quidem gratia eius tantùm repleuerat mentem, sequens verò etiam ventrem perfundere debeat, quatenus scilicet plenitudo diuinitatis, quæ antè in illa, sicut & in multis sanctorum spiritualiter habitabat, etiam sicut in nullo sanctorū corporaliter in ipsa habitare incipiat? Ait itaque: *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Quid est, *& virtus altissimi obumbrabit tibi?* Qui potest capere, capiat. Quis enim, excepta fortassis illa quæ hoc sola in se fœliciſſimè meruit experiri, intellectu capere, ratione discernere possit, qualiter splendor ille inaccessibilis virgineis sese visceribus infuderit, & vt illa inaccessibilem accedere ad se ferre potuisset, de portiūcula eiusdē corporis cui se animatè contēperauit, reliquæ massæ vmbraculū fecerit? Et fortasse propter hoc maximè dictū est, Obūbrabit tibi, quia res nimirū in sacramēto erat, & quod sola per se trinitas in sola & cum sola virgine voluit operari, soli datum est nosse: cui soli datum est experiri. Dicatur ergo: *Spiritus sanctus superueniet in te*, qui vtiq; sua potentia fœcūdabit te. *Et* *virtus altissimi obumbrabit tibi*: hoc est, illum modum quo de spiritu sancto cōcipies, Dei virtus, & Dei sapientia Christus, sic in suo secretissimo consilio obumbrando conteget & occultabit, quatenus sibi tātùm notus habeatur & tibi. Ac si angelus respondeat ad Virginem: Quid à me requiris, quod in te mox experieris? Siens scies, & fœliciter scies, sed illo doctore, quo & auctore. Ego autē missus sum nunciare virginalem cōceptum, non creare. Nec potest doceri nisi à donante: nec potest addisci nisi à suscipiente. Ideóque *& quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* *Textus.* Quod est dicere: Quoniam non est de homine sed de spiritu sancto quod concipies, concipies autem altissimi virtutem, hoc est filium Dei: ideóque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, id est, non solū qui de sinu patris in vterū tuum veniens obumbrabit tibi, sed etiā id quod de tua substantia sociabit sibi, ex hoc iam vocabitur filius Dei, quemadmodū & is qui à patre est ante sæcula genitus, tuus quoque amodo reputabitur filius. Sic autem & quod natum est ex ipso patre, erit tuus, & quod nascetur ex te, erit eius; vt tamen non sint duo filij, sed vnus. Et licet aliud quidem ex te, aliud ex illo sit, iam non tamen cuiusque suus, sed vnus vtriusque erit filius. Ideóque *& quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Attende quæso quàm reuerenter dixerit, *quod nascetur ex te sanctum.* Vt quid enim ita simpliciter sanctū, & absque additamento? Credo quia non habuit quid propriè dignè ve nominaret illud eximium, illud magnificum, illud reuerendum, quod de purissima videlicet virginis carne cum sua anima vnico patri erat vniendum. Si diceret, sancta caro vel sanctus homo, vel sanctus infans, quicquid tale poneret, parum sibi dixisse videretur. Posuit ergo indefinitè sanctum, quia quicquidillud sit, quod virgo genuit, sanctū procul dubio ac singulariter sanctū fuit, & per spiritus sanctificationē, & per verbi assumptionem. Et adiecit angelus: *Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filiū in* *Textus.* *senectute sua.* Quid fuit necesse etiā huius sterilis virgini nunciare conceptum? Numquid fortè dubiam adhuc & incredulam oraculo, recētiori voluit confirmare miraculo? Absit. Legimus & Zachariæ incredulitatem ab hoc ipso angelo fuisse castigatam: Mariam autem in aliquo reprehensam nō legimus, quin potius fidem ipsius Elizabeth prophetāte laudatam agnouimus. Beata es, inquit, quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à domino. Sed ideo sterilis cognatæ conceptus virgini nūciatur, vt dū miraculū miraculo additur, gaudiū gaudio cumuletur. Porrò necesse erat nō modico lætitiæ & amoris præueniente inflammari incendio, quæ filium paternæ dilectionis cum gaudio spiritus sancti mox fuerat conceptura. Neque enim nisi in deuotissimo corde atq; hilarissimo tāta se capere poterat dulcedinis & alacritatis affluentia. Vel ideo conceptus Elizabeth nunciatur Mariæ, quia profectò decebat vt verbū mox diuulgādum vbiq;, priùs sciret virgo per angelum, quàm audiret ab homine: ne mater videlicet Dei à cōsiliis filij videretur amota, si eorum quæ in terris tam prope gererentur remansisset ignara. Vel ideo potius conceptus Elisabeth Mariæ nuntiatus est, vt dum nunc saluatoris, nunc præcursoris edocetur aduentum, rerum tempus & ordinem tenēs ipsa melius postmodum scriptoribus ac prædicatoribus euangelij referet veritatem, quæ & plenè de omnibus à principio cœlitus fuerit instructa mysteriis. Vel ideo adhuc nunciatur Mariæ conceptus Elizabeth, vt audiens cognatam vetulam & grauidā, cogitet iuuencula de obsequio, sicque illa properante ad visitandum, paruulo prophetę locus & occasio detur, quo minori adhuc domino sui officij valeat exhibere primitias: & dum ad se inuicem occurrit matrum infantúmq; ab alterutro excitata deuotio, mirabilius fiat miraculum de miraculo. Vide autem ne hęc tam magnifica quę ab angelo audis prænunciata, ab ipso speres perficienda. A quo ergo si quæris, ipsum audi angelum. *Quia* *Textus.* *non erit* (inquit) *impossibile apud Deum omne verbum.* tāquam diceret, Hęc quæ ego tam fideliter promitto, non de mea, sed de illius qui me misit virtute præsumo: *quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Quale enim illi verbum impossibile poterit esse, qui omnia fecit in verbo? Mouet me & hoc in verbis angelicis, quòd signāter non ait, quia non erit impossibile apud Deum omne factum, sed, *omne verbum.* An ideirco posuit *verbum*, quia quàm facilè possunt homines loqui quod volunt, etiam quod nullatenus facere possunt, tam facilè imò incomparabiliter facilius valet Deus opere implere quicquid illi verbo valent exprimere? Dicam apertius. Si hominibus tam facile esset facere quàm dicere quod volunt: & ipsis quoque non esset impossibile omne

Universidad de Deusto
Biblioteca

verbum. Nunc autem quoniam vulgaris & verus G
fermo est, multum interesse inter loqui & facere,
sed apud homines, non apud Deum: soli Deo quia
idem est facere quod loqui, idem loqui quod velle:
merito non erit impossibile apud Deum omne ver-
bum. Verbi gratia. Potuerunt præuidere & prædi-
cere prophetæ virginem vel sterilem concepturam
ac parituram, sed nunquid facere; vt conciperet &
pareret? Deus autem qui dedit eis posse prœuidere,
quàm facilè potuit tunc quod voluit per illos præ-
dicere, tam facilè potuit nunc quando voluit per
seipsum quod promisit implere. Siquidem apud H.
Deum nec verbum diffidet ab intentione, quia ve-
ritas est: nec factum à verbo, quia virtus est: nec mo-
dus à facto, quia sapientia est: ac per hoc nõ erit im-
possibile apud Deum omne verbum. Audisti virgo
factum, audisti & modum, vtrumque mirũ, vtrum-
que iucundum. Iucundare filia Sion, & exulta satis
filia Hierusalem. Et quoniam auditui tuo datum est
Zacha.9. gaudium & lætitia: audiamus & nos à te responsum
lætitiæ quod desideramus, vt iam exultent ossa hu-
miliata. Audisti, inquam factum, & credidisti: crede
& de modo quod audisti. Audisti quia concipies & I
paries filiũ, audisti quòd non per hominẽ, sed per spi
ritum sanctũ: expectat angelus responsum, tempus
est enim vt reuertatur ad Deum qui misit illum.
Expectamus & nos ô domina verbum miserationis, quos miserabiliter premit sententia damnatio-
nis. Et ecce offertur tibi precium salutis nostræ,
statim liberabimur si consentis. In sempiterno Dei
verbo facti sumus omnes, & ecce morimur: in tuo
breui responso sumus reficiendi, vt ad vitam reuo-
cemur. Hoc supplicat à te ô pia virgo flebilis Adam K
cum misera sobole sua exul de paradiso, hoc Abra-
bam, hoc Dauid. Hoc cæteri flagitant sancti patres,
patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione
vmbræ mortis. Hoc totus mundus tuis genibus pro
uolutus expectat. Nec immeritò, quando ex ore
tuo pendet consolatio miserorum, redemptio cap-
tiuorum, liberatio damnatorum: salus denique v-
niuersorum filiorum Adam, totius generis tui. Da
virgo responsum festinanter. O domina responde L
verbum quod terra, quod inferi, quod expectant &
superi. Ipse quoque omnium rex & dominus quan-
tum concupiuit decorem tuum, tantum deside-
rat & responsionis assensum: in qua nimirum pro-
posuit saluare mundum. Et cui placuisti in silentio,
iam magis placebis ex verbo: cùm ipse tibi clamet è
cælo: O pulchra inter mulieres, fac me audire vo-
cem tuam. Si ergo tu eum facias audire vocem
tuam, ipse te faciet videre salutem nostrã. Nũquid
non hoc est quod quærebas, quod gemebas, quod M,
diebus & noctibus orando suspirabas? Quid igitur?
Tu es cui hoc promissum est, an aliam expectamus?
Imò tu ipsa, non alia. Tu inquam illa promissa, illa
expectata, illa desiderata, ex qua sanctus pater tuus
Iacob iam morti appropinquans vitam superabat
Genes.49. æternam, cùm dicebat: Expectabo salutare tuum
domine. in qua denique & per quam Deus ipse rex
noster ante sæcula disposuit operari salutem in me-
dio terræ. Quid ab alia speras quod tibi offertur?
Quid per aliam expectas quod per te mox exhibe-
bitur, dummodo præbeas assensum, respondeas
verbum? Responde itaque citius angelo, imò per
angelum domino. Responde verbum & suscipe ver-
bum: Profer tuum, & concipe diuinum. Emitte
transitorium, & amplectere sempiternum. Quid
tardas? Quid trepidas? Crede, confitere & suscipe.
Sumat humilitas audaciam, verecundia fiduciam.
Nullatenus conuenit nunc, vt virginalis simplicitas
obliuiscatur prudentiam. In hac sola re ne timeas
prudens virgo præsumptionem: quia etsi grata in si-
lentio verecundia, magis tamen nunc in verbo pie-
tas necessaria. Aperi virgo beata cor fidei, labia con-
fessioni, viscera creatori. Ecce desideratus cunctis
gentibus, foris pulsat ad ostium. O si te morãte per-
transierit, & rursus incipias dolens quærere quem
diligit anima tua! Surge, curre, aperi. Surge per fi-
dem, curre per deuotionem, aperi per confessionẽ.
Ecce (inquit) *ancilla domini, fiat mihi secundum verbum* Textus.
tuum. Semper solet esse gratiæ diuinę familiaris vir-
tus humilitas. Deus enim superbis resistit, humili- Iacob.4.
bus autem dat gratiam. Humiliter ergo respondet,
vt sedes gratiæ præparetur. *Ecce* (inquit) *ancilla domi-*
ni. Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere
non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Ma-
ter Dei eligitur, & ancillam se nominat. Non me-
diocris reuera humilitatis insigne, nec oblata tanta
gloria, obliuiscihumilitatem. Non magnum est esse
humilem in abiectione. magna prorsus & rara vir-
tus humilitas honorata. Si me misérum homuncio-
nem meis decepta simulationibus ad aliquem vel
mediocrem honorem prouexerit ecclesia, Deo ni-
mirum hoc vel propter mea vel propter subditorum
peccata permittente: nónne statim oblitus qui fue-
rim, talem me puto, qualis ab hominibus (qui cor
non vident) putatus sum? Credo sanè, conscien-
tiam non attendo, & reputans non honorem virtu-
tibus, sed virtutes honori, eo sanctiorem, quo su-
periorem me æstimo. Videas plerosque in ecclesia
de ignobilibus nobiles, de pauperibus diuites fa-
ctos, subitò intumescere, pristinæ obliuisci abiectio-
nis: genus quoque suum erubescere, & infimos de-
dignari parentes. Videas & homines pecuniosos ad
honores quosque ecclesiasticos peruolare: móxque
sibi applaudere sanctitatem, vestium duntaxat mu-
tatione, non mentium: & dignos se æstimare digni-
tate, ad quam ambiendo peruenerunt, quódque (si
audeo dicere) adepti sunt nummis, attribuere me-
ritis. Omitto autem de his quos excæcat ambitio,
& honor ipse superbiendi eis materia est. Sed video
(quod magis doleo) post spretam sæculi pompam,
nonnullos in schola humilitatis superbiam magis
addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistri gra-
uius insolescere, & impatiẽtes amplius fieri in clau-
strõ, quàm fuissent in sæculo. Quódque magis per-
uersum est, plerique in domo Dei non patiuntur
haberi contemptui, qui in sua non nisi contempti-
biles esse potuerunt: vt quia videlicet vbi à pluribus
honores appetuntur, ipsi locum habere non merue-
runt, saltem ibi honorabiles videantur, vbi ab om-
nibus honores contemnuntur. Video & alios (quod
non sine dolore videri debet) post aggressam Chri-
sti militiam, rursus sæcularibus implicari negotiis,
rursus cupiditatibus terrenis immergi: cum ma-
gna cura erigere muros, & negligere mores: sub
prætextu

prætextu quoque communis vtilitatis, verba ven- A
dere diuitibus, & matronis salutationes: sed & con-
tra Imperatoris sui edictum concupiscere aliena, &
sua cum lite repetere, non audientes Apostolum ex
1.Cor.6. imperio regis tubicinantem: Hoc ipsum, inquit, de-
lictum est in vobis, quòd causas habetis. quare non
magis fraudem patimini? Itáne mundum sibi, & se
mundo crucifixerunt, vt qui antea vix in suo vico
vel oppido cogniti fuerant, modò circumeuntes
prouincias, & curias frequentantes, regum notitias,
principúmque familiaritates assecuti sint? Quid de
ipso habitu dicam, in quo iam non calor, sed color B
requiritur, magísque cultui vestium quàm virtu-
tum insistitur? Pudet dicere, vincuntur in suo studio
mulierculæ, quando à monachis precium affecta-
tur in vestibus, non necessitas: nec saltem forma re-
ligionis retenta in habitu ornari, non armari appe-
tunt milites Christi: qui dum se præparare ad præ-
lium, & contra aëreas potestates prætendere pau-
pertatis insigne debuerant (quod vtique aduersarij
valde formidant) in mollitie vestimentorum pa-
cis potius præferentes indicium, vltro se hostibus
sine sanguine tradunt inermes. Nec abundè hæc C
omnia mala contingunt, nisi quòd illã qua sæculum
deseruimus, deserentes humilitatem, dum per hoc
cogimur inepta denuo sectari studia sæcularium,
canes efficimur reuertentes ad vomitum. Audia-
mus itaque quotquot tales sumus, quid illa respon-
derit, quæ Dei mater eligebatur, sed humilitatem
non obliuiscebatur. *Ecce* (ait) *ancilla domini*: *fiat mi-*
hi secundum verbum tuum. *Fiat* desiderij signum, non
dubitationis indicium. Et per hoc quòd dicit, *fiat*
mihi secundum verbum tuum, magis intelligenda est
affectum exprimere desiderantis, quàm effectum D
requirere more dubitantis. quanquam nil obstat
intelligi, *fiat*, esse verbum orantis. Nemo quip-
pe orat nisi quod credit & sperat. Vult autem à
se requiri Deus etiam quod pollicetur. Et ideo for-
tè multa quæ dare disposuit, priùs pollicetur, vt
ex promissione deuotio excitetur: sicq; quod gratis
daturus erat, deuota oratio promereatur. Sic pius
dominus, qui omnes homines vult saluos fieri, me-
rita nobis extorquet à nobis: & dum nos prœuenit
tribuendo quod retribuat gratis, agit ne gratis tri-
buat. Hoc vtique prudens virgo intellexit, quando E
prœuenienti se muneri gratuitæ promissionis, iun-
xit meritum suæ orationis: *fiat* (inquiens) *mihi se-*
cundum verbum tuum. Fiat mihi de verbo secundum
verbum tuum. Verbũ quod erat in principio apud
Deum, fiat caro de carne mea secundum verbum
tuum. Fiat obsecro mihi verbum non prolatum
quod transeat, sed conceptum vt maneat, carne vi-
delicet indutum, non aëre. Fiat mihi non tantùm
audibile auribus, sed & visibile oculis, palpabile ma-
nibus, gestabile humeris. Nec fiat mihi verbum scri-
ptum & mutum, sed incarnatum & viuum: hoc est, F
non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum, sed
in forma humana meis castis visceribus viuaciter
impressum: & hoc non mortui calami depictione,
sed sancti spiritus operatione. Eo videlicet modo
fiat mihi, quo nemini ante me factum est, nemi-
ni post me faciendum. Porrò multipharíam mul-
tísque modis olim Deus loquutus est patribus in
prophetis: & aliis quidem in aure, aliis in ore, aliis
etiam in manu factum esse verbum domini memo-
ratur: mihi autem oro vt in vtero fiat iuxta verbum
tuum. Nolo autem vt fiat mihi aut declamatoriè
prædicatum, aut figuraliter significatum, aut ima-
ginatoriè somniatum, sed silenter inspiratum, per-
sonaliter incarnatum, corporaliter inuisceratũ. Ver-
bum igitur quod in se nec poterat fieri, nec indige-
bat, dignetur in me, dignetur & mihi fieri secun-
dum verbum tuum. Fiat quidem generaliter omni
mundo, sed specialiter fiat mihi secundum verbum
tuum.

Excusatio eiusdem, quòd locum hunc euangelicum
post expositores alios explanare voluerit.

LEctionem euangelicam exposui sicut potui: nec ignoro quòd non omnibus placebit, sed scio me ob hanc rem multorum fore indignationi obnoxium: & aut iudicabor superfluus, aut præ-
sumptor: quòd videlicet post patres qui hũc ipsum locum plenissimè exposuerunt, rursus in eodem no-
uus expositor ausus fuerim mittere manum. Sed si quid dictum est post patres quod non sit contra pa-
tres, nec patribus arbitror, nec cuiquam displicere debere. Vbi autem dixi quod à patribus accepi dum sic absit typus præsumptionis, vt non desit fructus deuotionis, patienter audiant de superfluitate cau-
santes. Nouerint tamen qui me tanquam de ociosa & non necessaria explanatione suggillant, non tam intendisse exponere euangelium, quàm ex euange-
lio sumere occasionem loquendi, quod loqui dele-
ctabat. Si verò peccaui, quòd propriã magis ex hoc excitari deuotionem, quàm communem quęsierim vtilitatem, potens erit pia virgo apud suum miseri-
cordem filium hoc meum excusare peccatum, cui hoc meum qualecũque opusculum deuotissimè de-
stinaui.

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI: DE PRONVNTIATIONE, Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ, Sermo I.

SOnuit vox lætitiæ in terra nostra, vox exultationis & salutis in tabernaculis peccatorum. Auditũ est verbum bo-
num, verbum consolatorium, sermo iucunditate plenus, dignus omni ac-
ceptione. Iubilate montes laudem, & omnia ligna syluarum plaudite manibus ante faciem domini, quia venit. Audite cœli, & auribus percipe terra, obstupesce & lauda vniuersitas creaturæ, sed tu ma-
gis ô homo. *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem*
Iudæ. Quis tam lapidei cordis, cuius anima nõ lique-
facta sit in hoc verbo? Quid annunciari dulcius po-
terat? quid delectabilius commendari? Quid tale vnquam auditũ est, aut quid simile aliquando mun-
dus accepit? *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem*
Iudæ. O breue verbum de verbo abbreuiato, sed cæ-
lesti suauitate refertum. Laborat affectio, mellifluæ dulcedinis copiam latius effundere gestiens, nec inueniens verba. Tanta siquidem est gratia sermo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis huius, vt continuò incipiat minus sapere si vel vnum iota mutauero : *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* O natiuitas illibata sanctitate, honorabilis mundo, admirabilis hominibus collati magnitudine beneficij, ininuestigabilis etiã angelis sacri profunditate mysterij, & in his omnibus admirabilis singulari excellentia nouitatis : vt pote quæ nec primam similem visa est nec habere sequentem. O partus solus sine dolore, solus nescius pudoris, corruptionis ignarus, non referans, sed consecrans virginalis vteri templum! O natiuitas supra naturam, sed pro natura: miraculi excellentia superans, sed reparans, virtute mysterij! Fratres, generationem istam quis enarrabit? Angelus nunciat, virtus obumbrat altissimi, superuenit spiritus: virgo credit, fide concipit: virgo permanet. Quis non miretur? Nascitur altissimi filius, Deus de Deo genitus ante sæcula: nascitur verbum infans : quis vel satis miretur ? Nec sanè ociosa natiuitas, aut infructuosa dignatio maiestatis. *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* Vos qui in puluere estis, expergiscimini & laudate: Ecce dominus veniet cum salute. Venit cum salute, venit cum vnguentis, venit cum gloria. neque enim sine salute Iesus, neque sine vnctione Christus, nec sine gloria venit Dei filius. Siquidem ipse salus, ipse vnctio, ipse gloria, sicut scriptum est: Gloria patris, filius sapiens. *Prou.10.* Fœlix anima, quæ gustato salutis fructu trahitur & currit in odore vnguentorum, vt videat gloriã eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Respirate perditi, venit Iesus quærere & saluum facere quod perierat. Morbidi conualescite, venit Christus qui contritos corde sanat vnctione misericordiæ suæ. Exultate quicumque estis grandia concupiscentes: descendit ad vos filius Dei, vt regni sui faciat cohæredes. Ita obsecro sana me domine, & sanabor: saluum me fac, & saluus ero : glorifica, & ero glorioſus. Sic nempe benedicet anima mea dominum, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius, cum propitiatus fueris omnibus iniquitatibus meis, sanaueris omnes infirmitates meas; repleueris in bonis desiderium meũ. Hæc tria dilectissimi, sapit mihi quòd audio nasci Iesum Christum filiũ Dei. Quare enim vocamus nomen eius Iesum, nisi quia ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum? Aut quare Christus nominari voluit, nisi quia computrescere faciet iugum à facie olei? Quare filius Dei factus est homo, nisi vt homines faceret filios Dei? Voluntati autem eius quis resistit? Iesus, qui iustificat: quis est qui condemnet? Christus qui sanat, quis est qui vulneret? Filius Dei qui exaltat, quis est qui humiliet? Nascitur ergo Iesus, gaudeat quisquis ille est, quem perpetuæ damnationis reum adiudicabat conscientia peccatorum. Excedit quippe pietas Iesu omnem criminum quantitatem seu numerositatem. Nascitur Christus, lætetur quicunque vitiis expugnabatur antiquis. Siquidem ante faciem vnctionis Christi nullus omnino stare poterit morbus animæ quamlibet inueteratus. Nascitur filius Dei, exultet qui magna solet desiderare, quia magnus munerator aduenit. Fratres, hic est hæres, deuotè suscipiamus eum. sic enim & hæreditas nostra erit. Qui enim proprium filium dedit, quomodo non omnia nobis simul cum illo donauit? Nemo discedat, nemo hæsitet, habemus testimonium credibile nimis: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Fratres habere voluit vnigenitus Dei, vt esset in multis fratribus primogenitus ipse. Vtique nihil hæsitet ipsa pusillanimitas fragilitatis humanæ : priùs ipse factus est hominum frater, factus est hominis filius, factus est homo. Si & hoc homo iudicat incredibile, fidem astruunt oculi. Iesus Christus natus est in Bethleem Iudæ. Et vide dignationem. Non in Hierusalem ciuitate regia, sed in Bethleem, quæ minima est in milibus Iuda. O Bethleem parua, sed iam magnificata à domino, magnificauit te qui factus est in te paruus ex magno. Lætare Bethleem, & per omnes vicos tuos festiuum hodie Alleluia cantetur. Quæ tibi ciuitas, si audiat, non inuideat preciosissimũ illud stabulũ, & illius præsepij gloriã? In vniuersa siquidem terra iam celebre est nomen tuũ, & beatã te dicunt omnes generationes. Vbiq; gloriosa dicũtur de te ciuitas Dei: vbique psallitur, quia homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Vbique inquã prædicatur, vbiq; clamatur, quia *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleẽ Iudæ.* Nec ociosum quod additur *Iudæ.* siquidẽ admonet nos eius quę ad patres facta est repromissio. Non auferetur, inquit, sceptrũ de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittẽdus est, & ipse erit expectatio gentiũ. Salus quippe ex Iudęis, sed salus vsque ad fines terrę. Iuda, *vbi supra.* ait, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum, & cætera quæ de Iuda illo nusquam legimus, sed in Christo videmus impleta. Ipse est enim leo de tribu Iuda, de quo & additur: Catulus leonis Iuda: ad prædã, inquit, fili mi ascendisti. Magnus prædator Christus, qui priusquam sciat vocare patrem aut matrem, Samariæ spolia diripit. Magnus prædator Christus, qui ascendens in *Esa.8.* altum, captiuam duxit captiuitatem: nec tamen abstulit quidquam, sed magis ipse dedit dona hominibus. Has itaque & cæteras similes prophetias impletas in Christo (de eo siquidem & prædictas) ad mentem reuocat quod dicitur, *Bethleem Iudæ*: nec omnino quærere est, vtrum à Bethleem possit aliquid boni esse. Sanè quod ad nos spectat, discimus etiam ex hoc quemadmodum suscipi velit, qui in Bethleem voluit nasci. Erat enim qui fortè ei sublimia quærenda arbitraretur esse palatia, vbi cum gloria rex gloriæ susciperetur, sed non propter hoc à regalibus illis sedibus venit. In sinistra eius diuitiæ *Prou.3.* & gloria, in dextera longiturnitas vitæ. horũ omniũ æterna in cœlis affluentia suppetebat, sed paupertas nõ inueniebatur in eis. Porrò in terris abũdabat & superabũdabat hæc species, & nesciebat homo preciũ eius. Hanc itaque Dei filius concupiscens descẽdit vt eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat preciosam. Adorna thalamũ tuũ Sion, sed humilitate, sed paupertate. In his enim pannis complacet sibi, & Maria testimonium perhibente, his sericis delectatur inuolui. Abominationes Ægyptiorum immola Deo tuo : Considera denique quòd in Bethleem Iudæ nascitur, & sollicitus esto quomodo Bethleem Iudæ inueniaris, & iam non in te quidem suscipi dedignetur. Bethleem quippe domum panis, Iuda sonat confessionem. Tu ergo si

diuini verbi pabulo repleas animam tuam, fideliterque, etsi non digna, certè quanta potes deuotione susci pias panem illum, qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo, dominicum videlicet corpus Iesu, vt veterem vtrem corporis tui noua illa resurrectionis caro reficiat & sustineat, quatenus nouum quod intus est vinum, hoc solidatur glutino, valeat continere: si denique ex fide viuas, & nequaquam gemere oporteat, quia oblitus sis comedere panem tuum: Bethleem factus es, dignus planè susceptione dominica, si tamen confessio non defuerit. Sit proinde Iudæa sanctificatio tua: confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in ministris suis Christus acceperat. Denique breuiter tibi vtrunque commendat Apostolus: Corde, inquiens, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salu- *Rom.10.* tem. Iustitia siquidem in corde, panis in domo. Est *Matth. 5.* enim iustitia panis. Et beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sit ergo in corde iustitia, & iustitia quæ ex fide est. Hæc enim sola habet gloriam apud Deum. sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus iam suscipe eum qui in Bethleem Iudæ nascitur, Iesum Christum filium Dei.

In eadem vigilia natiuitatis domini, de eo quod scriptum est: O Iuda & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini, & dominus erit vobiscum.

Sermo II.

2. Paral.20. O *Iuda & Hierusalem nolite timere.* Veros alloquimur Iudæos, non litera, sed spiritu: semẽ Abrahæ, cuius multiplicatio sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filij carnis, sed filij promissionis deputantur in semine. Sed nec illi Hierusalem dicimus, quæ occidit Prophetas. Vnde enim illam consolemur, super quam dominus fleuit, quæ data est in subuersionem? Illi dicimus, quæ de cœlo noua descendit, *Nolite timere ô Iuda & Hierusalem.* Nolite timere veri confessores, qui non solùm ore sed toti pariter, & omni parte domino confitemini, induti confessionem sicut vestimentum, imò quorum omnia interiora domino confitentur, & omnia *Psalm.85.* ossa dicunt, Domine, quis similis tibi? non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Vera confessio est, si omnia opera nostra, fratres, opera eius sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, vt duplicibus vestiamini, id est confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis diuinæ. Tunc enim veri Iudęi eritis, si omnis vita vestra confiteatur vos peccatores, & dignos multò maioribus pœnis: Deum verò summè bonum, qui pro his leuibus & transitoriis pœnis, æterna condonat supplicia quæ meruistis. Quisquis enim ardenter non desiderat pœnitentiam, videtur operibus dicere, non indigere se pœnitentia: & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pœnitentiam: sic & diuinam non confitetur bonitatem. Vos autem estote veri Iudæi, sed & Hierusalem vera, vt nihil iam timeatis. Est enim Hierusalem visio pacis. Visio, non possessio, cuius fines dominus posuit pacem, nõ initium sanè, nec medium. Si ergo pacem non habetis, imò quia perfectam in hoc sæculo habere non potestis, saltem videte eam, intuemini, considerate, & desiderate eam. Illũc sint oculi cordis vestri, ad pacem sese dirigat intentio vestra, vt omnia quæcunque facitis, huius pacis quæ exuperat omnem sensum, desiderio faciatis: in omnibus hoc intendatis, vt reconciliati pacem habeatis ad Deum. His dicimus, *nolite timere.* hos consolamur, non eos qui viam pacis non cognouerunt. Nam si illis dicitur, Cras egrediemini: comminatio non consolatio erit ista. Soli nimirum dissolui desiderant, & egredi concupiscunt, qui pacem vident, & sciunt si terrestres domus eorum huius habitationis dissoluantur, quoniam ædificationem habent ex Deo, & non illi qui in insaniam versi suis compedibus delectantur. Denique hi tales moriendo non tã egressi dicẽdi sunt, quàm ingressi: qui non in lucem, non in libertatem vadũt, sed in carcerem, sed in tenebras, sed in infernum. Vobis autem dicitur: Nolite timere, cras egre- *1. Paral.20.* diemini, & iam nõ erit timor in finibus vestris. Multos quidem habetis hostes: carnẽ, qua nullus potest esse vicinior hostis: præsens sæculum nequam, quod vndique circumfusum est vobis: principes tenebrarum, qui viam vestram obsident in aëre collocati. Attamen nolite timere, cras egrediemini, id est in proximo. Cras enim, in proximo est. Vnde & san- *Genes.20.* ctus Iacob ait: Cras respondebit mihi iustitia mea. Tres enim dies sunt de quibus etiam legimus: Viui- *Osee 6.* ficabit nos post duos dies, in die tertia resuscitabit nos. Vnus sub Adam, alter in Christo, tertius cum Christo. Vnde & ibi subditur, Sciemus sequemúrque, vt cognoscamus dominum. & hic dicitur, Cras egrediemini, & dominus erit vobiscum. His enim dicitur, qui dimidiauerunt dies suos, in quibus periit dies in qua nati sunt, quæ est dies Adæ, dies peccati, cui Hieremias quoque maledicebat, dicens: Maledicta dies in qua natus sum. Omnes enim in il- *Hiere. 20.* la nascimur. Vtinam pereat in nobis omnibus dies illa, dies nebulæ & caliginis, dies tenebrarum & turbinis, quam nobis fecit Adam, quam fecit inimicus, qui dixit: Aperientur oculi vestri. Ecce verò il- *Genes. 3.* luxit nobis dies redemptionis nouæ, reparationis antiquæ, fœlicitatis æternæ. Hæc est dies quam fe- *Psal. 117.* cit dominus, exultemus & lætemur in ea, quia cras egrediemur. Vnde, nisi de conclaui huius sæculi, de ergastulo huius corporis, de compedibus necessitatis, curiositatis, vanitatis, & voluptatis, quæ etiam inuitis nobis pedes tenent affectionis? Quid enim spiritui nostro cum terrenis? Cur non spiritualia desiderat, spiritualia quærit, spiritualia sapit? O spiritus, qui de sursum estis, quid vobis cũ infimis? Quæ sur- *Coloss. 3.* sum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, nõ quæ super terram. Sed corpus quod corrumpitur, aggrauat animã, & *Sapien.9.* deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtem. Necessitates multæ miseri huius corporis detinent nos. Viscus quidam praui desiderij, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius retrahit mentem, si fortè aliquando subleuetur. Sed nolite timere, cras egrediemini de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Nã vt inde vos educeret, influxus est ipse quoque in limo profũdi. Nolite ergo timere, cras egrediemini de corpore mortis, & de omni corruptio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. Iean. 2. ne peccati. Agite diem istum in Christo, vt ambuletis sicut & ipse ambulauit. Qui enim dicit se in Christo manere: debet sicut ipse ambulauit, & ille ambulare. Nolite ergo timere, quia cras egrediemini, & sic semper cum domino eritis. Vel quia signanter dictum, & dominus erit vobiscum: sic intelligamus, vt dum sumus in corpore, possimus nos esse cum domino, id est, adhærere eius voluntati: sed non ille nobiscum, vt consentiat voluntati nostræ. Vellemus enim iam liberi esse, concupiscimus dissolui, egredi desideramus, sed adhuc differt ille certa ex causa. Cras egrediemur, & dominus erit nobiscum: vt quicquid voluerimus velit, & in nullo à nostra voluntate discordet. Itaque Iuda & Hierusalem nolite timere si perfectionem quam desideratis, nondum potestis adipisci: sed quod minus habet imperfectio conuersationis, suppleat humilitas confessionis: & imperfectum vestrum viderunt oculi Dei. Propterea enim mandata sua mandauit custodiri nimis, vt videntes imperfectionem nostram deficere, & non posse implere quod debet, fugiamus ad misericordiam, & dicamus: Psal. 138. Psalm. 118. Quoniam melior est misericordia tua super vittas, & qui non possumus in vestitu innocentiæ seu iustitiæ; Psalm. 62. appareamus vestiti confessione. Confessio enim & pulchritudo in conspectu domini, si tamen sit (vt diximus) non oris tantùm, sed etiam totius hominis, vt omnia ossa nostra dicant, Psal. 95. Domine quis similis tibi? idque solius pacis intuitu, & desiderio reconciliationis ad Deum. Talibus enim dicitur, O *Iuda & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini*, id est, quàm citò à corpore exierit anima, omnes simul affectiones, omnia desideria quibus per vniuersum interim mundum dispersa & ligata tenebatur, dissoluentur, & egredietur de visco hoc: & dominus erit vobiscum. Nimis id quidem vobis videri potest, si tamen ad vos respicitis, & non ad ea quæ expectant vos. Nónne hoc vniuersus mundus expectat? Creatura enim subiecta est vanitati: & cadente homine, quem constituerat dominus dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ, tota simul hæreditas corrupta est. Inde distemperatus aër, terra in operibus Adæ maledicta, & omnia subdita vanitati. Nec sanè reparabitur hæreditas, donec reparentur hæredes. Vnde & iuxta Apostoli testimonium, Rom. 8. Ingemiscit quoque & parturit vsque adhuc. Nec soli vtique huic mundo, sed & angelis & hominibus spectaculum facti sumus. Me, inquit, expectant iusti, donec retribuas mihi. Et martyres cùm iudicij diem postularent, non tanquam vindictæ cupidi, sed perfectionem desiderantes beatitudinis, quam tunc habituri sunt, acceperunt diuinum responsum: Sustinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Acceperunt ergo iam singulas stolas, sed non vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos. Vadia tenemus & obsides ipsa eorũ corpora, sine quibus consummari non possunt, nec ea recipient sine nobis. Vnde de patriarchis & prophetis ait Apostolus: Heb. 11. Deo melius aliquid prouidẽte pro nobis, vt non sine nobis consummarentur. O si cognosceremus & nos quomodo expectant, & quantum desiderant aduẽtum nostrum, quàm sollicitè quærunt, quàm libenter audiunt bona de nobis! Quid tamen de his loquor, qui didicerunt ex his quę passi sunt, cõpassionem, quando & ipsi nos angeli sancti desiderant? Nónne de vermiculis istis, & de puluere isto restaurandi sunt muri cœlestis Hierusalem? Putatis quantum desiderant ciues cœlestes instaurari ciuitatis suæ ruinas? Quomodo solliciti sunt vt veniant lapides viui, qui coædificentur eis? Quomodo discurrunt medij inter nos & Deum, fidelissimè portantes ad eum gemitus nostros, & ipsius nobis gratiam deuotissimè reportãtes? Planè non dedignabuntur vt simus eorum socij, quorum facti sunt iam ministri. Nonne enim omnes administratorij sunt spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Festinemus obsecro dilectissimi, festinemus, tota nos multitudo cœlestis curiæ expectat. Exultare angelos fecimus, quando cõuersi sumus ad pœnitentiam: proficiamus, & festinemus complere de nobis eorum lætitiam. Væ tibi quicũque es qui deliberas redire ad lutum, reuerti ad vomitum. Putásne placatos habebis in iudicio, quos tanto & tã sperato priuare vis gaudio? Exultauerunt cùm nos ad pœnitentiam venimus, tanquam super his quos ab ipsa inferi porta cernerent euocari. Quid nunc erit, si ab ipsa paradisi ianua reuerti viderint, & abire retrorsum eos qui iam pedem alterum in paradiso posuerunt? Nã etsi corpora inferius, sed corda sursum. Currite fratres, currite: nõ soli angeli, sed & ipse angelorum vos creator expectat. Nuptiæ paratæ sunt, sed nondũ plena domus: adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. Expectat vos pater & desiderat, non solùm propter nimiam charitatem suam qua dilexit vos: (vnde & vnigenitus, qui in sinu patris est, ipse enarrauit, Pater, inquiens, amat vos) sed propter semetipsum, sicut loquitur per prophetam: Ioan. 15. Propter memetipsum ego faciam, non propter vos. Quis enim implendum dubitet quod promisit filio, dicens: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam? Et alibi: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Non conterẽtur omnes inimici eius, dum nos qui sumus mẽbra eius, aliquatenus impugnabunt. Non implebitur hæc promissio, donec nouissima inimica destruatur mors. Nã de filio quis nesciat quantũ desideret fructũ natiuitatis, & totius vitæ quam gessit in carne, deniq; fructum crucis & mortis suæ, precium sanguinis preciosi? Nónne traditurus est regnum Deo & patri, quod acquisiuit? Nónne ei restauraturus est creaturas suas, pro quibus pater illum misit in terras? Expectat nos & spiritus sanctus. Est enim charitas & benignitas, in qua prædestinati sumus ab æterno: nec dubium quin prædestinationem suam velit impleri. Ergo quia paratæ sunt nuptiæ, & omnis nos curiæ cœlestis frequentia desiderat & expectat, curramus non quasi in incertum, curramus desideriis, & profectu virtutum. Proficere, proficisci est. Dicamus singuli: Aspice in me, & Psal. 118. miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum. Non sicut ego merui, sed sicut illi decreuerint, miserere. Dicamus item, Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat. Itémq;, Fiat volũtas tua. Scimus quoniã scriptũ est: Si Deus pro nobis, quis contra 1. Mach. 3. Rom. 8.

Matt. 20. tra nos? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? An non licet, in quit, mihi facere quod volo? Hęc sit interim consolatio nostra charissimi, donec egrediamur, & dominus sit nobiscum. Qui magna sua misericordia, ad beatam illam egressionem, & ad clarum illud cras nos perducat, & in hoc quoque proximo cras visitare nos, & nobiscũ esse dignetur: vt si quis fortè in tẽtatione qualibet detinetur, ipso miserante qui prædicare venit clausis apertionem, cras egrediatur: vt cum gaudio salutari suscipiamus coronam paruuli regis nostri, ipso præstante qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

In eadem vigilia natiuitatis Domini. Sermo III.

HOdie *scietis quia veniet dominus, & mane videbitis gloriam eius.* Quique terrigenæ, & filij hominũ, audite. Vos qui in puluere estis, expergiscimini & laudate: quia veniet medicus ad ægrotos, redemptor ad venditos, ad errantes via, ad mortuos vita venit. quippe qui proiiciat in profundum maris omnia peccata nostra, qui sanet omnes infirmitates nostras, qui nos propriis humeris ad propriæ dignitatis reportet originem. Magna est ista potentia, sed plus est miranda misericordia, quòd sic venire voluit, qui potuit subuenire. *Hodie* (inquit) *scietis quia veniet dominus.* Verba hæc quidem suo loco & tempore in scriptura posita sunt, sed non incongruè illa vigiliæ dominicæ natiuitatis Ecclesia mater aptauit. Ecclesia, inquam, illa quæ secum habet consilium & spiritum sponsi & Dei sui, cui dilectus inter vbera commoratur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens, & conseruans. Nimirum ipsa est quæ vulnerauit cor eius, & in ipsam abyssum secretorum Dei oculũ contẽplationis immersit, vt & illi in suo, & sibi in eius corde perennem faciat mansionẽ. Cùm ergo ipsa in scripturis diuinis verba vel alterat vel alternat, fortior est illa cõpositio, quàm positio prima verborũ: & fortassis tanto fortior, quantum distat inter figuram & veritatẽ, inter lucem & vmbram, inter dominam & ancillam. Hodie scietis quia veniet dominus. Secundum æstimationem meam duo in verbis istis dies nobis expressius commendantur. Primus, qui à primi hominis lapsu labitur vsque ad finem mũdi: dies cui sancti sæpius maledixisse noscuntur. Ab illa enim lucidissima die in qua conditus fuerat Adã, eiectus est, & in has rerum contrusus angustias, diem tenebrosum incurrit, & penè à lumine veritatis extinctus. In hac die nascimur vniuersi, si tamen dies debet & non potius nox vocari: nisi quòd lumen rationis quasi quãdam scintillulam nobis inspirabilis illa misericordia dereliquit. Secũda verò dies erit in splẽdoribus sanctorũ; in perpetuas æternitates, cùm inclaruerit illud serenissimũ mane, cui est misericordia repromissa, & absorpta erit mors in victoria: cùm dimotis vmbris & tenebris, splendor veræ lucis sursum & deorsum, intus & exterius cuncta pariter occupabit. Auditã fac mihi mane misericordiã tuã, ait sanctus. &, Repleti sumus mane misericordia tua. Sed ad nostrum diem reuertamur, qui tanquam custodia in nocte pro sua breuitate dicitur, qui tãquam nihilũ & inane ab illo familiari spiritus sancti organo nominatur, cũ dicit: Quoniã omnes dies nostri defecerunt. &, Defecerunt sicut fumus dies mei. &, Dies mei sicut vmbra declinauerũt. Parui & pessimi sunt omnes dies vitæ meæ, ait ille sanctus patriarcha, qui vidit dominum facie ad faciem, qui cum eo tã familiariter loquebatur. Et quidẽ in hac ipsa die homini Deus rationem præstat, tribuit intelligentiam, sed necesse est vt exeuntem de hoc mundo illuminet lumine scientiæ suæ, ne si de domo carceris & vmbra mortis extinctus exierit, illuminari non valeat in æternum. Ideo quippe vnigenitus Dei Sol iustitiæ tanquã immensi & præclari luminis cereus in huius mundi carcerẽ illuminatus est & accensus, vt omnes qui illuminari voluerint, ad illum accedant, illíque iungantur, vt nihil medium inter illos sit & ipsum. Peccata enim nostra separant inter nos & Deum: sed illis sabbatis sublatis, vero lumini illuminandi, & quasi cõcorporandi connectimur in idipsum: sicut lumen extinctũ lumini lucenti & ardenti sine aliquo medio coniungitur, vt illuminetur, quatenus per exemplum visibilium, effectus rerum inuisibilium cognoscamus. Ad hoc igitur tam magnum & præfulgidum sidus, iuxta prophetam, illuminemus nobis lumen scientiæ priusquam de mundi huius tenebris exeamus, ne de tenebris transeamus ad tenebras, & tenebras sempiternas. Quæ est autem ista scientia? Profectò scire quia veniet dominus, etsi quando veniet, scire non possumus. Hoc est illud totum quod postulatur à nobis. At, inquis, ista sciẽtia omnium est. Quis enim nesciat vel nomine tenus fidelis, quia veniet dominus, quia venturus est iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique iuxta opera sua? Non omnium ista est scientia fratres mei, sed nec multorum: paucorum est, quia reuera pauci sunt qui saluantur. Putásne quia illi qui cùm malè fecerint lætantur, & exultant in rebus pessimis, vel sciãt vel recogitent quia veniet dominus? Si dixerint ipsi, tu noli credere, quia qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Confitentur, ait Apostolus, se nosse Deum, factis autem negant. Quia fides sine operibus mortua est. Non enim ita se omni impuritate polluerent, si dominum venturum scirent vel formidarent, sed vigilarent vtique, & non sinerent tam grauiter perfodi conscientias suas. Scientia autem ista in primo gradu operatur pœnitudinem & dolorem, vt risum in luctum, cantum in planctum, gaudium in mœrorem conuertat, & incipiant tibi displicere, quæ vehementer antè placuerant: vt illa specialiter horreas, quæ specialiter appetebas. Sic enim scriptum est: Quia qui addit scientiam, addit & dolorem: vt veracis & sanctæ scientiæ sit dolor subsequens argumentum. In secundo verò gradu operatur correctionem, vt iam non exhibeas mẽbra tua arma iniquitatis peccato, sed coërceas gulã, iugules luxuriã, superbiã deprimas, & facias seruire corpus sanctitati, quod iniquitati antè seruierat. Pœnitudo enim sine correctione nõ proderit, sicut sapiens ait: Vnus ædificans, vnus destruẽs, quid prodest eis nisi labor? Vnus orans, & vnus maledicens, cuius vocem exaudiet Deus? Qui enim baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, nihil proficit lauatio eius, sed iuxta saluatoris sententiam verendum est ne ei

Psal. 39. Psal. 101. Genes. 47.

1. Iean. 2. Tit. 1. Iacob. 2.

Eccl. 1.

Eccl. 34.

Psal. 142. Psalm. 89.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. 5.

aliquid deterius cõtingat. Sed quia hæc diutius haberi non possunt, nisi circa se multa circunspectione mens indefessa vigilet & attendat: in tertio gradu operatur sollicitudinem, vt iam sollicitus incipiat ambulare cum Deo suo, & ex omni parte scrutetur, ne vel in leuissima re tremendæ illius maiestatis offendatur aspectus. In pœnitudine accenditur, in correctione ardet, in sollicitudine lucet, vt interius & exterius renouetur. Hic iam respirare incipit à tribulatione malorũ & dolore, & timoris magnitudinem spirituali lætitia temperare, ne suorum enormitate scelerum, abundantiori tristitia absorbeatur. Hinc etsi timet à iudice, sperat à saluatore, cùm iam in animo eius timor & lætitia obequitent & obuient sibi, plerunque timor lætitiam superet, lætitia sæpius timorem excludat, & intra sui gaudij concludat arcanum. Fœlix conscientia, in qua luctamen huiusmodi indesinenter conficitur, donec quod mortale est absorbeatur à vita, donec euacuetur timor qui ex parte est, & succedat lætitia, quod perfectũ est, quia non timor sempiternus, sed lætitia sempiterna erit ei. Iam verò sic ardens & lucens nondum in domo se esse confidat, vbi sine omni timore ventorum accensum lumẽ soleat deportari, sed meminerit se esse sub dio, & vtraque manu studeat operire quod portat, nec credat aëri, etiam si videat esse tranquillum. Repentè enim & hora qua non putauerit mutabitur, & si vel ad modicum manus remiserit, lumen extinguetur. Quòd etsi etiam ardor portantis manus (vt quandoque fieri solet) adusserit, eligat potius pati, quàm retrahere manus suas, quia in momento, in ictu oculi poterit exufflari. Si essemus in domo illa nõ manu facta, æterna in cœlis, vbi nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, nihil esset timendum.

Semper timẽdum est quãdiu sumus in hoc seculo.

Nunc verò tribus maligniſſimis & validiſſimis ventis expositi sumus, carni, diabolo, & mũdo, qui conscientiam illuminatam moliũtur extinguere, insufflantes in cordibus nostris desideria mala, motus illicitos, & ita te repentè turbantes, vt vix prænoscere valeas vnde venias, aut quò vadas. Ex quibus etsi duo sæpius intermittunt, à tertio tamen nemo vnquam sufflandi inducias extorsit. Ideo vtrisque manibus & cordis & corporis anima est tegẽda, ne fortè quæ iam illuminata fuerat, extinguatur, nec dedẽdum vel recedendum etiam si grauis tentationum feruor vtriusque hominis statum vehementer afflixerit, sed dicendum cum sancto

Psal. 118.

Anima mea in manibus meis semper. Eligamus potius ardere, quàm cedere. Et sicut quod in manibus nostris tenemus, non facilè obliuiscimur: sic nunquam obliuiscamur negotium animarum nostrarum, & illa cura principaliter vigeat in cordibus nostris. Cùm ergo sic lũbi nostri accincti fuerint, & lucernæ ardẽtes, custodiendæ sunt vigiliæ noctis supra gregẽ cogitationum & actionũ nostrarũ: vt si in prima vigilia, vel secũda, vel tertia dominus venerit, paratos nos inueniat. Prima vigilia est rectitudo operis, vt ad hanc quã iurasti regulam, omnem vitam exæquare coneris, nec transgrediaris terminos quos posuerunt patres tui, in omnibus viæ & vitæ huius exercitiis nõ declinãs ad dexterã neq; ad sinistrã. Secunda, puritas intentionis, vt simplex oculus totũ corpus lucidũ faciat, vt quidquid feceris, propter Deũ facias, & ad locum vnde exeunt gratiæ reuertantur, vt iterũ fluant. Tertia est custodia vnitatis, vt in cõgregatione positus, voluntates aliorum tuis voluntatibus anteponas: vt non solùm sine querela, sed & cũ gratia inter fratres maneas, portans omnes, orãs pro omnibus, vt & de te quoq; dicatur: Hic est fratrum amator, & populi Israël: hic est qui multũ orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hierusalẽ. Ita ergo in hac die aduentus vnigeniti nobis veram scientiam accẽdit, scientiam illã, quæ nos doceat quia veniet dominus, quæ sit morum nostrorum perpetuum & stabile fundamentum. *Et mane* (inquit) *videbitis gloriam eius.* O mane, ô dies quæ melior es in atriis domini super milia, quando erit mensis ex mense, & sabbatũ ex sabbato, cùm splendor lucis & feruor charitatis vsque in altissima illa magnalia terrarũ incolas illustrabit! Quis de te cogitare, nedum aliquid præsumat recitare? Interim tamen ædificemus fratres fidem nostram, vt si miserabilia illa quæ nobis reseruãtur, videre non possumus, saltem mirabilia quæ propter nos in terrenis facta sunt, aliquantulum contemplemur. Tria opera, tres mixturas fecit omnipotens illa maiestas in assumptione nostræ carnis: ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia, vt talia nec facta sint, nec facienda sint amplius super terrã. Coniuncta quippe sunt adinuicem Deus & homo, mater & virgo, fides & cor humanum. Admirabiles istæ mixturæ, & omni miraculo mirabilius, quomodo tam diuersa, támque diuisa abinuicem, inuicem potuerunt cõiungi. Et primò quidem intuere creationem, positionem & dispositionẽ rerum, quanta sit videlicet in creatione potẽtia, quãta in positione sapientia, in cõpositione quanta benignitas. In creatione vide quàm multa & quàm magna potenter creata sunt, in positione quàm sapienter cuncta locata sunt, in bonitate quàm benignè suprema & infima connexa sunt, tã amabili quàm admirabili charitate. Huic enim limo terreno vim vitalẽ miscuit, vt in arboribus, vnde surgit venustas in foliis, in floribus pulchritudo, sapor in fructibus & medicina. Nec hoc contentus, adiecit etiam vim sensibilem limo nostro, vt in pecoribus, quæ non solùm vitam habeant, sed & sentiãt, quinquepertita sensificatione vigentes. Addidit adhuc honorare limum nostrũ, & ei vim rationalem immisit, vt in hominibus, qui non solùm viuunt, sentiunt, sed & discernunt inter commodum & incommodum, inter bonum & malum, inter verum & falsum. Voluit quoque infirmiora nostra abundãtiori gloria sublimare, & contraxit se maiestas, vt quod melius habebat, videlicet seipsum, limo nostro coniungeret, & in persona vna sibi inuicẽ vniretur Deus & limus, maiestas & infirmitas, tanta vilitas, & sublimitas tanta. Nihil enim Deo sublimius, nil vilius limo, & tamen tanta dignatione Deus descendit in limũ, tantáq; dignitate limus ascendit ad Deum, vt quicquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quicquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tã ineffabili quàm incomprehensibili sacramento. Et attende, quia sicut in illa singulari diuinitate trinitas est in personis, vnitas in substantia: sic in ista speciali commixtione trinitas est in substãtiis, in persona vnitas: & sicut ibi personæ non scindunt vnitatẽ, vnitas nõ minuit trinitatem:

trinitatem: ita & hîc persona non confundit substantias, nec substantiæ ipsæ personæ dissipãt vnitatem. Summa illa trinitas hanc nobis exhibuit trinitatem, opus mirabile, opus singulare inter omnia & super omnia opera sua. Verbum enim & anima & caro in vnam conuenere personam, & hæc tria vnũ, & hoc vnum tria, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ. Hæc est prima & supereexcellẽs mixtura, & hæc prima inter tres. Aduerte homo quia limus es, & non sis superbus: quia Deo coniunctus es, & non sis ingratus. Secunda mixtura est, virgo & mater, admirabilis planè & singularis. A seculo non est auditum quòd virgo esset quæ peperit, quòd mater esset quæ virgo permansit. Nunquam iuxta rerum ordinem virginitas vbi fœcunditas prædicatur, nec fœcunditas vbi virginitas integra conseruatur. Sola hæc est in qua virginitas & fœcunditas obuiauerunt sibi. Ibi semel factum est, quod factũ non fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primã similem visa est, nec habere sequentem. Tertia est fides & cor humanum, & hæc quidem prima & secunda inferior, sed non minus forsitan fortis. Mirum enim est quomodo cor humanum his duobus fidem accommodauit, quomodo credi potuit quòd Deus homo esset, quòd virgo manserit quæ peperisset. Sicut ferrum & testa iungi nõ possunt, sic & hæc duo nequeunt commisceri, si non misceat glutinum spiritus sancti. Ergóne credendum est quòd iste Deus sit, qui ponitur in præsepio, qui vagit in cunis, qui omnium infantilium necessitatum iniurias patitur, qui flagellatur, qui conspuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in sepulcro, & inter duos lapides concluditur excelsus & immensus? Illáne virgo erit, quæ lactat puerũ, cui maritus continuus comes est? in coniuuio, in thalamo? qui ducit illam in Ægyptum, reducit ab Ægypto, & solus cum sola tam longinquã, tam secretam conficit viam? Quomodo potuit hoc persuaderi generi humano, vniuerso orbi terrarum? Et tamen tam facilè, tam potenter persuasum est, vt mihi id credibile faciat credentium multitudo. Iuuenes & virgines, senes cum iunioribus elegerunt mille mortibus mori, quàm vel ad momentũ ab ista fide deficere. Et hæc quidem mixtura excellẽs, sed excellentior secunda: tertia verò excellẽtissima est. Primam auris audiuit, sed oculus non vidit: quia auditum est & creditum vsque in fines terræ magnum illud pietatis sacramentum: sed tamẽ oculus (Deus) non vidit absq; te, quomodo te intra virginei vẽtris angustias humano corpori coniunxisti. Secundam oculus vidit, quia se fœcundam & virginem illa singularis regina conspexit, quæ conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo: cognouit & Ioseph, non minus testis quàm custos tantæ virginitatis. Tertia in cor hominis ascendit, cùm quod factũ est, sicut factum est creditum est: cùm magis oraculo quàm oculo credidimus, cũ quę dicta vel facta sunt, tenemus firmissimè, nullatenus dubitantes. In prima vide quid, in secunda per quid, in tertia propter quid Deus dederit tibi. Dedit tibi Christum per Mariã propter sanitatem. In prima remediũ est, quia ex Deo & homine cataplasma confectum est, quod sanaret omnes infirmitates tuas. Contusæ sunt autem & commixtæ hæ duæ species in vtero virginis tanquam in mortariolo, sancto spiritu tanquam pistillo illas suauiter commiscente. Sed quia indignus eras cui donaretur, datum est Mariæ, vt per illam acciperes quicquid haberes, quæ per hoc quòd mater est, genuit tibi Deũ: per hoc quòd virgo est, exaudita est pro reuerentia sua, in causa tua & totius generis humani. Si sola mater esset, sufficeret ei vt saluaretur per filiorũ generationẽ, si sola virgo, sufficeret sibi, nec benedictus fructus ventris eius mundi precium esset. Cùm ergo in prima sit remediũ, in secũda adiutoriũ est: quia nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret. In tertia autẽ meritum est, quia cũ hæc firmiter credimus iã meritũ habemus: & in fide sanitas est, quia qui crediderit, saluus erit.

Item in vigilia natiuitatis Domini, Sermo IIII.

HOdiernũ quidem sermonẽ ordinis nostri cõsuetudo non exigit, sed crastina opus erit circa missarũ solẽnia diutius occupari: & hora breuis sermonis longitudinẽ non admittet. Propterea nõ abs re puto præparare hodie corda vestra tantæ solẽnitati, præsertim cũ sit profundissima sacramẽti huius & incomprehensibilis altitudo, & tanquã fons vitæ quo magis hauriatur, eo magis exuberans nũquam valeat exhauriri. Denique scio quemadmodũ abundet pro Christo tribulatio vestra, & vtinã abũdet & consolatio vestra per ipsum. Nã mundialẽ quidem consolationẽ vobis offerre nec libet nec licet. Vilis enim est & ad nihilum vtilis huiusmodi consolatio, & (quod magis est metuẽdum) etiã veræ ac salubris consolationis est impedimentũ. Propterea qui delectatio est & gloria angelorũ, ipse factus est salus & consolatio miserorũ: qui in ciuitate sua magnus & sublimis valde beatificat ciues, ipse in exilio paruulus & humilis valde lætificat exules: & qui in altissimis est gloria patris, fact⁹ est in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Paruulus enim datus est paruulis, vt magnus detur magnis: & quos iustificat paruulus, magnificet, postmodum & glorificet magnus & gloriosus. Hinc sine dubio vas electionis quod de plenitudine paruuli huius acceperat, (licet enim paruulus, sed plenus, plenus gratia & veritate, & in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter) hinc vtique Paulus eructat verbũ illud bonum, quod his diebus frequẽter audistis: Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Gaudete, inquit, de exhibitione, iterum gaudete de promissione: quoniam & res plena gaudio, & spes plena gaudio est. Gaudete quia iã percepistis dona sinistræ, gaudete quia expectatis præmia dexteræ. Læua, inquit, eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Læua quidem leuat, dextera suscipit. Læua medetur, & iustificat: dextera amplectitur & beatificat. In læua eius merita, in dextera verò præmia continentur. In dextera, inquã, deliciæ, in sinistra sunt medicinæ. Sed attende pium medicum, attende medicum sapientem. Considera diligentius quàm noua medicamina portet, vide quàm non modò pretiosas, sed & speciosas attulerit medicinas, non solùm perutiles ad sanitatis fructum, sed & delectabiles ad aspectum, & suaues ad gustũ. Deniq; primã eius medicinã, primũ quod in sinistra portat,

Ioan. 1. *Coloss. 1.* *Philip. 4.* *Cantic. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

attende,& conceptum inuenis sine semine. Intuere obsecro quale sit illud,quàm nouum, quàm admirabile,quàm amabile,quàm iucundum. Quid enim pulchrius quàm generatio casta? quid gloriosius quàm sancta & syncera conceptio, in qua nihil pudoris est,nihil sordis,nihil corruptionis? At quoniã minus fortassis detineret nos grata licet admiratio nouitatis,nisi fructus quoque salutis & vtilitatis cõsideratio animũ delectaret. conceptus iste non modò gloriosus in ipsa quasi exteriori specie,sed & preciosus in interiori virtute: vt secundum quod scriptum est, In sinistra domini gloria simul & diuitiæ inueniantur, diuitiæ inquam salutis,cum gloria nouitatis. Quis enim potest facere mundũ de immundo conceptum semine, nisi qui solus sine omni illicita & immunda cõceptus est voluptate? In ipsa radice & origine mea infectus & inquinatus sum, immunda est conceptio mea, sed est à quo tollatur ista confusio. Ipse eam tollit,in quem solum ipsa non cadit. Diuitias salutis habeo,quibus redimam propriæ conceptionis impuritatem, Christi purissimam cõceptionẽ. Adde adhuc domine Iesu,innoua signa, immuta mirabilia: nam priora quidem ipsa consuetudine viluerunt. Planè enim solis ortus & occasus, terræ fœcunditas,temporum vicissitudo, miracula sunt,& magna miracula,sed totiens hæc vidimus,vt iam non sit qui attendat. Innoua signa, & immuta mirabilia. Ecce,ait,noua facio omnia. Quis hoc ait? Agnus vtique qui sedebat in throno. Agnus planè totus suauis, totus delectabilis, denique totus vnctus. Hanc enim interpretationem habet nomen eius, quod est Christus. Cui poterit asper aut durus videri, qui nec ipsi matri in natiuitate quicquam asperitatis,quicquã intulit læsionis? O noua verè miracula! Conceptus fuit sine pudore, partus sine dolore. Mutata est in virgine nostra maledictio Euæ. Peperit enim filium sine dolore. Mutata est, inquã, maledictio in benedictionem, & sicut prædictum est per angelum Gabrielem: *Benedicta tu in mulieribus.* O beata, sola inter mulieres benedicta & non maledicta, sola à generali maledicto libera, & à dolore parturientium aliena. Nec mirum fratres, dolorem non intulit matri,qui dolores totius mundi tulit,secundum quod Esaias ait: Quia verè languores nostros ipse tulit. Duo sunt quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor. Vtrumque Christus tollere venit,vnde & vtrunque susceptit, quando(vt cætera sileam) morte & morte turpissima condemnatus est ab iniquis. Itaque vt fiduciã nobis daret quòd tolleret hæc à nobis,priùs matrem suam immunem ab vtroque seruauit, vt nec in conceptu quicquam pudoris,nec in partu quicquam doloris existeret. Accumulantur adhuc diuitiæ,crescit gloria, innouantur signa,& miracula immutantur. Non solùm sine pudore conceptus,& sine dolore partus, sed & mater est sine corruptione. O verè nouitas inaudita! Virgo peperit, & post partum inuiolata permansit, fœcunditatem prolis cum carnis integritate,&gaudium matris habens cum virginitatis honore. Iam securus expecto promissam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conseruata per eum est incorruptio etiam in matre sua. Facile erit ei per quam mater ipsa incorruptionem nõ perdidit pariendo,vt & corruptibile hoc incorruptionem induat resurgendo. Habes tamen adhuc maiores diuitias,habes gloriam ampliorem. Mater est sine corruptione virginitatis. filius sine omni labe peccati. Non cadit in matrem Euæ maledictio,non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictum est per prophetam: Nemo mundus à sorde, nec infans, cuius est vnius diei vita super terram. Ecce infans sine sorde, solus inter homines verax, imò & veritas ipsa. Ecce agnus sine macula, agnus Dei qui tollit peccata mũdi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is in quem peccatum non cadit? Iste sine dubio lauare me potest, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus opertum luto detergat oculum meum,quæ sola sine puluere est. Iste mihi festucam educat de oculo, qui non habet trabem in suo,imò iste trabem educat de meo, qui nec exiguum puluerem habet in suo. Vidimus certè diuitias salutis & vitæ. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Quæris,à quo patre? *Et filius altissimi vocabitur.* Manifestum est quis altissimus sit. Sed ne quis remaneat locus dissimulationis: *Quod ex te nascetur sanctum* (ait angelus Gabriel ad Mariam) *vocabitur filius Dei.* O verè sanctum. Non dabis domine sanctum tuum videre corruptionẽ, quod nec matri quidem abstulit incorruptionem. Crescunt miracula,multiplicãtur diuitiæ, thesaurus aperitur. Quæ generat, & mater & virgo est: qui generatur, Deus & homo est. Sed nunquid dabitur sanctum canibus, aut margaritæ porcis? Abscondatur certè thesaurus noster in agro,& pecunia nostra in sacculo reponatur. Operiatur conceptus sine semine matris desponsatione,partus sine dolore vagitibus,parauuli & mœrore. Abscondatur & parturientis incorruptio legali purificatione,infantis innocẽtia solita circuncisione. Abscondeꝫ,inquam, abscondeꝫ Maria noui solis fulgorem,pone in præsepio,inuolue pannis infantem. Nam & ipsi pãni diuitiæ nostræ sunt. Preciosiores siquidẽ panni saluatoris omni purpura, & gloriosius hoc præsepe auratis regũ soliis, ditior denique Christi paupertas cunctis opibus, cunctisque thesauris sæculi. Quid enim humilitate ditius, quid preciosius inuenitur,qua nimirũ regnum cœlorum emitur,& diuina gratia acquiritur? Sicut scriptum est: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Et apud Apostolum: Deus superbis resistit,humilibus autem dat gratiam. Habes commẽdatam à Deo humilitatem in natiuitate. In hac enim exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens,& habitu inuentus vt homo. Vis adhuc preciosiores diuitias & superexcellentem gloriam inuenire? Habes charitatem in passione. Maiorem hac dilectionẽ nemo habet, quàm vt animã suã ponat quis pro amicis suis. Hæ diuitiæ salutis & gloria, sanguis preciosus quo redempti sumus, & crux dominica,in qua cũ apostolo gloriamur. Mihi,inquit, absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Et dicebat: Nihil arbitratus sum me scire inter vos nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Ipsa est læua Christus Iesus, & hic crucifixus: nam dextera quidem Christus Iesus, & hic gloriosus. Christum, inquit,Iesum,& hunc crucifixum. Fortasse crux ipsa nos sumus,cui Christus memoratur infixus. Homo enim

Prouer.3. *Iob 13.* *Esaiæ 36.* *Apo. 5.* *Lucæ 1.* *Esaiæ 53.* *Iob 25.* *Ioan. 1.* *Lucæ 1.* *Vbi supra.* *Psal.15.* *Matth. 5.* *Iacob. 4.* *Ioan.15.* *Galat. 6.* *1. Cor. 2.*

mo enim formam crucis habet: quam si manus extenderit, exprimet manifestius. Loquitur autẽ Christus in psalmo: Infixus sum in limo profundi. Limũ quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo plasmati sumus. Sed tunc quidem limus paradisi fuimus,nunc verò limus profundi. Infixus sum,inquit, non pertransij, non recessi. Vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Ipse est enim Emmanuel, nobiscum Deus. Nobiscum vtique, sed per sinistram. Sic enim olim Thamar pariente, Zara priùs solam protulit manum, quæ in sacramento dominicæ passionis coccineo alligata est filo. Itaque iam quidem tenemus sinistram, sed adhuc clamare necesse est: Operi manuum tuarum porriges dexteram. Nam delectationes in dextera tua vsque in finem. Domine ostende nobis dexteram, & sufficit nobis. Gloria, inquit, & diuitiæ in domo eius, vtique qui timet dominum. Sed in domo tua domine quid? Profectò gratiarum actio, & vox laudis. Beati qui habitant in domo tua domine, &c. Oculus enim non vidit, auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se. Lux est enim inaccessibilis, pax est quæ exuperat omnem sensum,fons est qui ascensum nescit, sed descensum. Non vidit oculus lucem inaccessibilem, non audiuit auris pacem incomprehensibilem. Speciosi quidem pedes euangelizantium pacem: sed licet in omnem terram exierit sonus eorum, pax tamen quæ exuperat omnem sensum, nec ab ipsis quanta erat potuit capi, nedum aliorum auribus tradi. Ait etiam Paulus ipse: Fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Fides quidem ex auditu, auditus autem per verbum Dei. sed fides non species, & promissio,non exhibitio pacis. Et quidem pax nunc est etiam in terra hominibus bonæ voluntatis. sed quid est pax ista ad illius plenitudinem & supereminentiam pacis? Vnde & ipse dominus ait: Pacem meam do vobis,pacem relinquo vobis. Meam siquidem,quæ exuperat omnem sensum, & est pax super pacem. Necdum capaces estis, propterea do vobis patriam pacis, & relinquo interim viam pacis. Sed quid est quod diximus, in cor hominis non ascendit? Vtique quia fons est, & ascensum nescit. Scimus enim quia fontium natura est riuos sectari conuallium, montium ardua declinare, sicut scriptum est: Qui emittis fontes in cõuallibus, inter medium montium pertransibunt aquæ. Hoc autem est vnde admonere sæpius studeo vestram charitatem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Fons enim ad altiora non ascendit, quàm sit locus eius vnde procedit. Sed videri potest secundum hanc regulam non impediri à superbia vias gratiæ, præsertim quòd ille primus superbus qui secundum scripturam rex est super omnes filios superbiæ, dixisse non legitur, Altior ero, sed, Ero, inquit, similis altissimo. Attamen non mentitur apostolus, quoniam ille extollitur supra omne quod creditur aut quod colitur Deus. Horret humanus auditus verbum, sed vtinam horreat similiter animus cogitatum malignum pariter & affectum. Dico enim vobis quòd non tantùm, sed & omnis superbus extollitur supra Deum. Vult enim Deus fieri voluntatem suam, & superbus vult fieri suam. Iam videtur æqualitas: sed attende malè congruam proportionem. Deus quidem in his tantùm quæ ratio approbat,suam vult fieri voluntatem, superbus verò & cum ratione & contra rationem. Vides quoniam altitudo est, & non illuc perueniunt fluenta gratiæ. Nisi conuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste(se autẽ dicit, qui est fons vitæ, in quo habitat & vnde manat plenitudo omnium gratiarum) non intrabitis in regnũ cœlorum. Para proinde riuulos,aggeres terrenæ & elatæ cogitationis disperge,cõformare filio hominis,non primo homini: quia fons gratiæ in cor hominis carnalis scilicet & terreni non ascendit. Oculum quoque purga, vt videre possis meritissimã lucem: & aurem tuam inclina ad obediendum, vt quandoque perueniens ad quietem perpetuam,& pacẽ super pacem. Lux enim est propter serenitatem, pax propter trãquillitatem,fons propter affluentiã & æternitatem. Fontem assigna patri, ex quo nascitur filius, & procedit spiritus sanctus,lucem filio,qui est vtique candor vitæ æternæ, & lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum,pacem spiritui sancto, qui nimirum super humilẽ & quietum requiescit. Nec hoc dico tanquam propria ista sint singulorum. nam & pater lux est, vt sit filius lumen de lumine,& filius pax est, pax nostra,qui fecit vtraque vnum, & spiritus sanctus fons est aquæ salientis in vitam æternam. Sed quãdo ad hoc perueniemus? Quando adimplebis me domine lætitia cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniam visitasti nos oriens ex alto,iterum gaudemus expectantes beatam spem in aduentu secundo. Sed quando veniet plenitudo lætitiæ non de memoria, sed de præsentia: de exhibitione, non de expectatione. Modestia vestra, ait apostolus, nota sit omnibus hominibus, dominus prope est. Dignum est enim vt & modestia nostra nota sit, sicut domini Dei nostri modestia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruum, quàm vt immoderatè agat homo,conscius propriæ infirmitatis, quãdoquidem apparuit inter homines modestus dominus maiestatis? Discite, inquit,à me quia mitis sum,& humilis corde,vt possit etiam modestia vestra innotescere cæteris. Iam quod sequitur,Dominus prope est, de dextera debet intelligi. Nam de sinistra ipse loquitur: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi. Prope est dominus fratres mei, nihil solliciti sitis: in proximo est,& citius apparebit. Nolite deficere, nolite lassari: quærite eum dum inueniri potest,inuocate eum dum prope est. Prope est dominus his qui tribulato sunt corde, prope est expectãtibus eum,expectantibus eum in veritate. Denique vis nosse quàm propè est? Audi sponsam de sponso canentem: Quoniam ecce stat post parietem. Paries istum,corpus tuum intellige,quod obstaculum impedit vt eum qui prope est, nondum valeas intueri. Propterea Paulus ipse dissolui cupit, & cum Christo esse: & exclamans miserabilius, Infœlix,inquit,ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sic & propheta in psalmo,Educ,inquit,de carcere animã meam ad confitendum nomini tuo.

Psalm.68. *Genes.38.* *Iob 14.* *Psal. 15.* *Psal.111.* *Psal. 83.* *1. Cor.2.* *Rom.10.* *Philip.3.* *Ioan. 14.* *Iacob. 4.* *Psal.103.* *Matt.18.* *Philip.4.* *Matt. 11.* *Matt. 28.* *Psal.33.* *Cantic.2.* *Philip. 1.* *Rom.7.* *Psal.141.*

Item in vigilia natiuitatis domini, de responsorio,
Sanctificamini hodie. Sermo V.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sanctificamini hodie, & estote parati: die enim crastina videbitis maiestatem Dei in vobis. Celebraturi dominicæ natiuitatis ineffabile sacramentum, iure quidem monemur fratres in omni sanctificatione præparari. Adest enim sanctus sanctorum, adest ipse qui dixit: Sancti estote, quia & ego sanctus sum, dominus Deus vester. Alioquin quomodo non dabitur sanctum canibus, & margarita porcis, nisi priùs illi ab iniquitate, isti ab illicita voluptate purgati de cætero tota sollicitudine fugiant, illi quidem vomitum, isti volutabrum luti? Suscepturus olim diuina mandata carnalis Israël, sanctificabatur in iustitiis carnis, in baptismatibus variis, in muneribus & hostiis, quæ non poterant iuxta conscientiam perfectum facere seruientem. Verùm hæc quidem omnia transiere, nimirum vsque ad tempus correptionis imposita, quod vtique iam aduenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indicitur sanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur munditia spiritualis, dicente domino: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ad hoc viuimus fratres, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquando nox, quando nemo poterat hæc operari. Erat nox in vniuerso orbe ante veri luminis ortum, ante Christi natiuitatem. Erat nox enim singulis quibusque nostrum ante suam cuiusque conuersionem, & internam regenerationem. Annon profundissima nox, & densissimæ tenebræ erant super vniuersam faciem terræ, cum olim patres nostri factitios colerent Deos, & insano penitus sacrilegio ligna & lapides adorarent? Annon etiam cuique nostrum caliginosa nox erat, cùm tanquam sine Deo in hoc sæculo viueremus, cùm ambularemus post concupiscentias nostras, cùm sectaremur carnis illecebras, cùm obtemperaremus desideriis sæcularibus, cùm exhiberemus membra nostra arma iniquitatis peccato, cùm seruiremus iniquitati ad iniquitatē, in quibus nunc meritò erubescimus tanquam operibus tenebrarum? Qui dormiunt, nocte dormiunt, apostolus ait: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Et hæc quidem fuistis, sed excitati estis, sed sanctificati estis, si tamen filij lucis estis & filij diei, non noctis neque tenebrarum. Siquidem præco diei est etiam qui clamat: Sobrij estote, & vigilate. Et Iudæis loquebatur in pentecoste de condiscipulis: Quomodo hi ebrij sunt, cùm sit hora diei tertia? Hoc enim est quod ait eius coapostolus: Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Abiiciamus, inquit, opera tenebrarum, somnolentiam scilicet & ebrietatem (quoniam, vt suprà meminimus, qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt) vt tanquam in die non dormitemus, sed ambulemus: atque hoc quidem honestè, non temulentè. Vides hominem cuius ad omne bonum dormitat anima eius præ tædio in tenebris est vsque adhuc. Vide inebriatum absinthio, sapientem plusquam oportet; non ad sobrietatem, cuius nec oculus visu, nec auris impleatur auditu, qui pecuniam aut simile aliquid diligens, non satietur, longam instar hydropici sitim bibens: filius noctis est & tenebrarum. Nec facilè separantur hæc duo, dicente scriptura: Quoniam in desideriis est omnis ociosus, hoc est, in ebrietate omnis somnolentus. Sanctificemur ergo hodie, & parati simus, parati quidem hodie nocturnum excutiendo soporem. Porro sanctificati nihilo minus tanquam in die ab ebrietate nocturna, cupidinis noxię frenando furorem. In his enim duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ, quæ sunt, declinare à malo, & facere bonum. Verùm hoc die, nam crastina nec in sanctificatione erit, nec in præparatione, sed in visione vtique maiestatis. *Crastina* (inquit) *die videbitis maiestatem Dei in vobis.* Hoc est quod ait patriarcha Iacob: Cras mihi respondebit iustitia mea. Hodie enim iustitia colitur, cras respondebit: hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod non seminauerit homo, nec metet. Nec enim tunc videbit maiestatem, qui contempserit interim sanctitatem: nec orietur ei Sol gloriæ, cui Sol iustitiæ ortus non fuerit: nec illucescet ei dies crastina, cui non luxerit hodierna. Nimirum idem ipse qui hodie quidem nobis factus est à Deo patre iustitia, apparebit cras vita nostra, vt & nos cum eo appareamus in gloria. Hodie enim paruulus nascitur nobis, vt non apponat homo magnificare seipsum, sed conuertamur magis, & efficiamur sicut paruuli. cras exhibebitur magnus dominus & laudabilis nimis, vt ipsi quoque magnificemur in laude, cū videlicet erit vnicuique laus à Deo. Nimirum quos hodie iustificauerit, cras magnificabit, & cōsummationi sanctitatis succedet visio maiestatis. Nec inanis visio, quæ non nisi in similitudine constat. Similes enim ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Vnde & hic quoque non simpliciter dicitur, *Videbitis maiestatem Dei*, sed additur signanter, *in vobis*. Hodie nimirum tanquam in speculo nos in eo videmus, dum nostra suscipit: cras videbimus eum in nobis, quando iā sua donabit, cum ostendet nobis seipsum, & assumet nos ad seipsum. Hoc est quòd transeuntem sese ministraturum fore promisit, de cuius interim plenitudine accepimus, non sanè gloriam pro gloria, sed gratiam pro gratia: sicut scriptum est: Gratiam & gloriam dabit dominus. Ne ergo contemnas priora munera, si sequentia concupiscis: nec fastidias prius edulium, si vis accipere quæ sequuntur. Vel pro ipso ferculo in quo apponitur, quod apponitur, sumere nō recuses. Ferculum enim imputribile fecit sibi pacificus noster, corpus incorruptibile aptans sibi: in quo salutis epulas ministret. Non dabis, inquit, sanctum tuum videre corruptionem. Illud vtique de quo Gabriel ad Mariam, *Quod nascetur*, ait, *ex te sanctum, vocabitur filius Dei*. Ab hoc igitur sancto hodie sanctificemur, vt maiestatem eius vbi dies illa aspirauerit, videamus. Siquidem dies sanctificatus illuxit nobis, dies salutis, non gloriæ aut fœlicitatis. Denique donec passio sancti sanctorum annunciatur, qui nimirum in parasceue passus est, id est, in die præparationis, meritò omnibus dicitur, *Sanctificamini hodie, & estote parati*. Sanctificamini magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo: & estote parati perseuerando. In quibus tamen sanctificabimur? Legi de quodam, dicente scriptura: Quoniam in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum. neque enim hominibus sine lenitate, non plus quàm Deo sine fide, placere possibile

Leuit. 20.
Matt. 5.
1. Thess. 5.
Rom. 13.
Psalm. 83.
Psal. 15.
Luc. 1.
Eccles. 45.

sibile est. Meritò sanè in his monemur esse parati, quibus & Deo conueniamus, cuius maiestatem visuri sumus: & nobis inuicem, vt in nobis eam pariter videamus. Propterea siquidem oportet nos prouidere bona non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus, vt non tantùm regi nostro, sed & conciuibus & cōmilitonibus nostris grati esse possimus. Et quidem ante omnia fides quærenda est, de qua legitur, Fide mundans corda eorū. Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Crede ergo te Deo, committe te ei, iacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet, vt fiducialiter & fideliter dicas: Dominus sollicitus est mei. neque enim hoc sapiunt homines amātes seipsos, homines scioli, & solliciti pro se ipsis, curam carnis perficientes desideriis, surdi ad vocem dicentis: Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis. Nam sibi quidem ipsi fidere, non fidei, sed perfidiæ est: nec confidentiæ, diffidentiæ magis, in semetipso habere fiduciam. Is verè fidelis est, qui nec sibi credit, nec in se sperat, factus sibi tāquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, vt in vitam æternam custodiat eā. Porrò id quidem sola facit humilitas cordis, vt non sibi fidelis anima innitatur, sed deferens semetipsam ascendat iam de deserto innixa super dilectum atque adeò deliciis affluens. Sanè vt perfecta sit sanctificatio, etiā mansuetudinem & socialis vitæ gratiam à sancto sanctorum discamus oportet, sicut ipse ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet deliciis affluētem, qui suauis & mitis & multæ misericordiæ, omnibus omnia factus est, & vniuersos perfundit oleo quodam mansuetudinis & lenitatis, quo sic infusus est, sic perfusus etiam & superfusus, vt stillare videatur vndique? Felix qui gemina hac sanctificatione paratus dicere potest: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Habet hodie quidē fructum suum in sanctificationem, crastina die finem habiturus vitam æternam. Videbit enim maiestatem Dei, quod vtique vita æterna est: sicut & veritas ait: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Reddet ei coronam iustitiæ iustus iudex in illum diē, cui sanè altera non succedet. Tunc videbit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur? Vsque ad videndam in se maiestatem Dei. Nolite arbitrari fratres quòd illam vobis promissionem verbis explicare possimus. Sanctificamini hodie, & estote parati: crastina die videbitis & gaudebitis: & gaudium vestrum implebitur. Quid enim maiestas illa non impleat? Etiam superimplebit & supereffluet, quando mensuram bonam & confertam & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinus vestros. Vsque adeò quidem supereffluet, vt supra modum in sublimitate excedat non modò merita, sed & vota, sicut verè potens est facere supra quam nos intelligere aut sperare possumus. Nā desideria quidem nostra in tribus maximè constituta videntur, quod decet, quod expedit, quod delectat. Hæc sunt quæ cōcupiscimus, omnes quidem omnia, sed alius magis hoc, alius illud. Ille sic deditus est voluptati, vt nec honestatem satis reputet, nec vtilitatem: ille quæstui magis incubans & honestum dissimulat, & iucundum: ille voluptatis pariter & vtilitatis negligentior, solum vel maximè honorem sectatur. Nec verò reprehensibile desiderium horū, sed si ibi quæreremus ea, ibi verè inueniremus. Hæc enim vbi verè sunt, vnum sunt: atque ipsum vtique summum bonum, summa vtilitas, summa gloria, summa voluptas. Atque hæc quidem quantum interim capere possumus, expectatio nostra est, & promissa nobis visio maiestatis in nobis, vt Deus sit omnia in omnibus, omne iucundum, omne vtile, omne honestum.

Act. 19.
Matt. 5.
Psal. 29.
1. Petr. 5.
Matt. 11.
Psal. 56.
Ioan. 17.
Luc. 6.

Item in vigilia natiuitatis Domini, de pronunciatione ipsius. Sermo VI.

AVditum audiuimus plenū gratia: dignum acceptione, *Iesus Christus filius Dei in Bethleem Iudæ nascitur*. Anima mea liquefacta est in sermone isto, sed & spiritus meus in præcordiis meis æstuat, iucūditatem hāc & exultationem solito vobis desiderio eructare festinās. Iesus interpretatur saluator. Quid tam necessarium perditis, quid tam optabile miseris, quid tam vtile desperatis? Alioquin vnde salus, vnde vel tenuis aliqua spes salutis in lege peccati, in corpore mortis, in malitia hac diei & loco afflictionis, nisi noua nobis & insperata nasceretur? At tu fortè salutem optas, sed curationis acerbitatem teneritudinis pariter & ægritudinis propriæ conscius reformidas. Ne timeas, Christus est suauis planè, & mitis, & multæ misericordiæ, vnctus oleo lætitiæ præ participibus suis, eis nimirum, qui licet non ipsam plenitudinem, de plenitudine tamen huius accipiunt participium vnctionis. Ne verò suauem audiens, inefficacem fore autumes saluatorem, additur etiam, filius Dei. Qualis enim pater, talis filius, cui subest cùm voluerit posse. Aut forsitan vtilitate salutis & iucunditate vnctionis audita, nescio quid submurmuras, puto etiam de honestate sollicitus. Saluatorem tibi gratularis adesse, vtpote iacens paralyticus in grabato, aut magis inter Hierusalem & Hiericho semiuiuus in via. Amplius autem lætaris nec durum esse medicum, nec grauibus vti medicinis, ne tibi forsitan intolerabilior videatur breuis ipsa curatio, quàm diuturna ægritudo. Sic nimirum, sic vsque hodie multi pereūt medicum fugientes, quòd Iesum quidem nouerint, sed Christum nesciant, humano sensu de multitudine & malignitate morborum, paratæ sibi medelæ molestiam æstimātes. Iam verò si certus es de saluatore, & nihilo minus Christum esse cognoscis nō vtentem cauterio, sed vnguento, non vstione, sed vnctione curantem: vnum adhuc arbitror ingenuam posse mouere creaturam, ne fortè (quod absit) saluatoris huius non satis condigna videatur esse persona. Puto tamen non vsque adeo ambitiosus es & gloriæ cupidus, aut zelator honoris, vt ab vno quopiam è conseruis tuis si præstare posset hanc gratiam suscipere detrectares. Nam si angelus aut archangelus esset, vel ex superiori quouis ordine spirituum beatorum, multo minus animositas tua quod causaretur, haberet. Nunc autem tanto ampliore tibi deuotione suscipiendus est iste saluator, quanto differentius præ cæteris

Abdiæ 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnibus nomen hæreditauit Iesus Christus filius Dei. Et vide si non euidentius hæc tria ad pastores loquens angelus commendauit, gaudium magnum quod euangelizabat, exponens, Quia, inquit, natus est vobis hodie saluator qui est Christus dominus. Exultemus igitur fratres in hac natiuitate, & multipliciter gratulemur in ea, quam & salutis vtilitas, & vnctionis suauitas, & filij Dei maiestas tam elegãter illustrat, vt nihil desit ex omnibus quæ desiderãtur, nec cõmodum, nec iucũdum, nec honestum. Exultemus inquam, ruminantes intra nosmetipsos & inuicem eructantes suaue verbum, eloquium dulce: *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* Nec mihi quis ad ista respondeat indeuotus, ingratus, irreligiosus: Non est hoc nouum, olim auditum est, olim factum est: olim natus est Christus. Ego enim dico, olim & antè. Nec mirabitur olim & antè, cui propheticum illud occurrerit, in æternum & vltrà. Natus est ergo Christus non modò ante hæc nostra tẽpora, sed ante tempora vniuersa. Verùm illa quidem natiuitas posuit tenebras latibulum suum, imò verò lucem magis habitat inaccessibilem: latet in corde patris, in monte vmbroso & condenso. Vt ergo aliquatenus innotesceret, natus est: & in tempore natus ex carne, natus in carne, factũ est verbum caro. Quid tamen mirum si vsque hodie dicitur in ecclesia, Christus filius Dei nascitur, quando tam longè antea dicebatur (haud dubium quin de ipso) Puer natus est nobis? Olim cœpit audiri verbum hoc, & nemo sanctorum aliquando fastidiuit. Siquidem Iesus Christus filius Dei, heri & hodie & in æternum. Hinc nimirum primus homo omnium viuentium pater, magnum eructans sacramentũ quod in Christo & in ecclesia apostolus postmodum euidentius commendauit, Relinquet, ait, homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Hinc nihilo minus Abraham pater omnium credentium exultauit vt videret diem hunc, & vidit, & gauisus est. Alioquin quando seruum iurantem sibi per Deum cœli, sub femore suo manum ponere præcepisset, nisi ipsum vtique Deum cœli ex eodem nasciturum femore præuidisset? Hoc quoque consilium cordis sui homini secundum cor suum reuelauit Deus, cui iurauit veritatem, & non frustrabitur eum: De fructu, inquiens, ventris tui ponam super sedem tuam. Vnde & in Bethleem Iudæ nascitur (sicut angelus ait) ciuitate Dauid, vtique propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones patrum. Hoc etiam multiphariè multisque modis cæteris reuelatum est patribus & prophetis. Absit autem vt à diligentibus Deum aliquando fuerit negligenter auditum, nisi fortè negligere videbatur qui dicebat: Obsecro domine mitte quem missurus es, aut fastidire, qui clamabat: Vtinam dirumperes cœlos, & descenderes, cæteráque similia. Idipsum deinde apostoli sancti viderunt & audierunt, & manus eorum tractauerunt de verbo vitæ, quibus singulariter aiebat: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Postremò hoc idem nobis quoque seruatum est fidelibus, vtique thesauris fidei commendatum, ipso æquè dicente: Beati qui non viderunt, & crediderunt. Pars nostra hæc in verbo vitæ. Nec sanè contemptibilis, ex qua nimirum viuitur, & qua vincitur mundus: quoniam iustus ex fide viuit. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Hæc est quæ velut quoddam æternitatis exemplar præterita simul & præsentia ac futura sinu quodam vastissimo comprehendit, vt nihil ei prætereat, nihil pereat, præeat nihil. Meritò proinde in testimonium fidei vestræ, vbi facta est vox annunciationis huius in auribus vestris, exultastis in gaudio, egistis gratias, prostrati solo tenus adorastis, concurrentes velut sub vmbra alarum eius, & sub pennis eius sperantes. Nunquid non singuli natiuitate saluatoris audita, clamastis in cordibus vestris, dicentes: Mihi autem adhærere Deo bonum est? Aut potius illud quod idem propheta ait: Deo subiecta esto anima mea? Infœlix nimirum quisquis fictè prostratus, corde rigido corpus humiliauit. Est enim qui humiliatur nequiter, interiora autem eius plena sunt dolo. Quisquis enim necessitatem suam minus considerat: minus sentit incommoda, minus pericula pauet, minus deuotè confugit ad remedia ortæ salutis, minus affectuosè se subiicit Deo, minus fideliter psallit: Domine refugiuna factus es nobis. Huius adoratio minus accepta, huius prostratio minus verax, huius humiliatio minus habens, huius etiam victorioſa minus, imo & minus viuida fides. Quid tamen dicit? Beati qui non viderunt, & crediderunt. Quasi non videatur ipsum credere, quodammodo iam videre. Sed aduerte diligenter cui & quando dictum sit, ei vtique qui arguebatur quòd quia vidisset credidisset. Neque enim idipsum est vidisse, & ideo credidisse, quod credendo vidisse. Alioquin Abraham pater quónam modo dominicum hunc vidisse diem, nisi credendo, credendus est? Sed & illud quomodo accipietur quod hac nocte cantatum est nobis. *Sanctificamini hodie & estote parati, crastina enim die videbitis maiestatem Dei in vobis:* si non mente videre est, pia deuotione repræsentare & recolere fide non ficta, magnum illud magnæ pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria? Semper igitur nouum, quod semper innouat mentes: nec vnquam vetus, quod fructificare nõ cessat, quod in perpetuum non marcescit. Hoc est enim sanctum, quod non datur videre corruptionem. Hic nouus homo, qui nullius vnquam vetustatis capax, etiam eos quorum inueterauerunt omnia ossa, in veram vitæ transferat nouitatem. Inde est, quòd etiam in præsenti tam iucundissima annunciatione (si aduertistis) congruè satis dicitur non tã natus esse quàm nasci. *Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.* Sicut enim quodammodo immolatur adhuc quotidie, donec mortem eius annunciamus: sic videtur & nasci, dum fideliter repræsentamus eius natiuitatem. Die igitur crastina videbimus maiestatem Dei, sed sanè in nobis, non in seipso, vtique maiestatem in humilitate, virtutem in infirmitate, in homine Deum. Ipse est enim Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Et euidentius audi: Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Denique extunc & deinceps vidimus gloriam eius, sed gloriam quasi vnigeniti à patre, vtique plenum gratiæ vidimus, & veritatis.

Ephes. 5. *Genes. 2.* *Ioan. 18.* *Genes. 24.* *Psal. 131.* *Luc. 2.* *Heb. 1.* *Exod. 4.* *Esaiæ 64.* *Matt. 13.* *Ioan. 20.* *Abac. 2.* *Psal. 72.* *Psal. 16.* *Psal. 89.* *Ioan. 1.*

veritatis. Non enim gloriam potestatis aut claritatis, sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ de qua apostolus: In laudem, inquit, gloriæ gratiæ suæ. Sic ergo nascitur. Sed vbi putas? In Bethleem Iudæ. neque enim decet nos ita Bethleem præterire. Trãseamus vsque Bethleem, dicunt pastores, non Bethleem pertranseamus. Quid enim si pauper viculus est? Quid si videtur minima in Iudæa? Ne id quidem incongruum ei qui cùm diues esset, propter nos factus est pauper: & cũ esset magnus dominus & laudabilis nimis, paruulus natus est nobis. Et dicebat, Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est regnum cœlorum. Itémque: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut puer iste, non intrabitis in regnum cœlorum. Vnde etiam stabulum elegit & præsepe, vtique domum luteam, & diuersorium iumẽtorum, vt hunc esse scias qui de stercore erigit pauperem, & saluos facit homines & iumenta. Vtinam autem inueniamur & nos Bethleem Iudæ, vt in nobis quoque dignetur nasci, & audire mereamur, Quia vobis timẽtibus Deum orietur sol iustitiæ. Fortè enim est hoc quod supra meminimus, ad videndam in nobis domini maiestatem, & sanctificatione opus esse, & præparatione. Nam & iuxta prophetã facta est Iudæa sanctificatio eius, quia videlicet omnia in confessione lauantur. & domus panis, quod Bethleem sonat, ad præparationẽ fortasse videtur magnopere pertinere. Quomodo enim ille paratus est, vt excipere tantũ hospitẽ possit, qui dicit: Quia non est in domo mea panis? Denique quia imparatus erat quidam, necesse habuit amici ostium clausum media nocte pulsare, & dicere: Quia amicus meus venit ad me de via, & non habeo quod ponam ante illum. Paratum cor eius sperare in domino, ait propheta, haud dubium quin de iusto loquens. Confirmatum est cor eius, non commouebitur. Non est paratum cor quod non est confirmatum. Scissum autem, ipso eodem teste propheta, quòd panis cor hominis confirmet. Non est ergo paratum, sed aridum & exangue cor eius, qui oblitus est comedere panem suum. Est autem paratus & non turbatus vt custodiat mandata vitæ, qui oblitus ea quæ retro sunt, in ea quæ antè sunt se extendit. Vides quàm fugienda quædam, quàm sit quædam obliuio cupienda? neque enim totus Manasses Iordanem transiit, sed nec totus citrà sibi elegit mansionem. Est qui oblitus est domini creatoris sui, & est qui prouidet eum in conspectu suo semper, oblitus populum suum, & domum patris sui. Et ille quidem cœlestia obliuiscitur, hic verò quæ sunt super terram: iste præsentia, ille futura: iste quæ videntur, ille quæ non videntur: postremò iste quæ sua sunt, ille quæ Iesu Christi. Vterque Manasses, vterque obliuiosus, sed alter quidem Hierusalem, alter Babylonis oblitus. Alter eorum quæ impediunt, & iste paratus: alter sanè eorum magis quæ expediunt, & quæ non expedit obliuisci, atque hic penitus imparatus ad videndum in se domini maiestatem. Neque enim est domus panis in qua saluator oriatur, non est Manasses ille cui appareat, qui Israel regit, & super Cherubin sedet. Appare, inquit, coram Ephraim, Beniamin & Manasse. Ego arbitror istos tres esse qui saluantur, quos alius quidam propheta Noe, Danielem & Iob nominauit: eosdem quoque & tribus illis pastoribus designari, quibus nato angelo magni consilij gaudium magnum angelus euangelizauit. Vide autem ne fortè ipsi sint & tres Magi venientes iam non modò ab Oriẽte, sed etiam ab Occidente, vt recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob. Fortè enim non incongruè videbitur ad Ephraim quidem, quod fructificationem sonat, pertinere thuris oblationem, quòd offerre incensum dignum in odorem suauitatis proprium sit eorum, quos posuit dominus vt eant & fructum afferant, id est, ecclesiæ prælatorum. Nam & Beniamin filius dexteræ offerat necesse est aurum, id est, substantiam huius mundi, vt videlicet fidelis populus in parte dextera constitutus à iudice mereatur audire: Quia esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Porrò Manasses (si tamen is esse voluerit cui appareat Deus) myrrham offerat mortificationis, quam quidem à nostra specialiter arbitror professione requiri. Et hæc dicta sint, ne ad eam partem tribus Manasse, quæ citra Iordanem substitit, pertineamus, sed obliuiscamur magis ea quæ retro sunt, extenti & intenti ad anteriora. Nunc verò redeamus vsque Bethleẽ, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit dominus, & ostendit nobis. Domus panis est, vt iam diximus: bonum est nos illic esse. vbi enim fuerit verbum domini, non deest vtique panis, qui confirmet cor dicente propheta: Confirma me in verbis tuis. Nimirum in verbo quod procedit de ore Dei, viuit homo, viuit in Christo, viuit in eo Christus. Ibi oritur, ibi apparet: nec omnino amat cor titubans, aut vacillans, sed stabile & confirmatum. Si quis murmurat, si quis hæsitat, si quis nutat, si quis cogitat reuolui in lutum, redire ad vomitum, deferere votum, mutare propositum suum, non est Bethleem iste, non est domus panis. Sola enim fames, & fames valida in Ægyptum eum descendere, porcos pascere, si liquas esurire compellit, vtpote procul agentem à domo panis, à domo patris: in qua etiam mercenarij panibus abundare noscuntur. Non ergo in huiusmodi corde nascitur Christus, cui deest fidei fortitudo, vtique panis vitæ, scriptura teste: Quoniam iustus ex fide viuit, quòd videlicet animæ vera vita (quæ ipse est) non nisi per fidem interim habitet in cordibus nostris. Alioquin quomodo in illo nascitur Iesus? quomodo salus oritur illi, quandoquidem vera omnino certáque sententia est, quòd is tantùm, qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit? Nam quòd minimè inueniatur in eo Christus, nec de eis sit quibus dicitur, Quia vnctionem habetis à sancto, ex eo vel maximè constat, quòd sine dubio etiam aruit cor illius, ex quo oblitus est comedere panem suum. Multo minus autem ad filium pertinet Dei, qui huiusmodi est quòd non nisi super quietum & humilem ac trementem verba sua requiescat spiritus ipsius, nec sit vlla societas æternitati, & tantæ mutabilitati ei qui est, & ei qui nunquam in eodem permanet statu. Cæterùm quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide, quamlibet parati, quamlibet panibus abundantes, ipso quidem largiente cui quotidie orantes dicimus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: necesse habemus addere cõsequen-

Ephes. 1. *Luc. 11.* *Psal. 111.* *vbi supra.* *Psal. 103.* *Psal. 79.* *Ezech. 14.* *Luc. 2.* *Matt. 25.* *Malac. 4.* *Psal. 113.* *Esai. 4.* *Psal. 118.* *Abac. 2.* *Matt. 10.* *1. Ioan. 5.* *Esa. vlt.* *Luc. 11.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. Ioan. 1. ter, Dimitte nobis debita nostra. Alioquin si dixeri- G
mus quoniam peccatum non habemus, nosipsos se-
ducimus, & veritas in nobis non est. Nimirum veri-
tas ipse est, qui non simpliciter in Bethleem, sed in
Bethleem Iudæ nascitur Iesus Christus filius Dei.
Præoccupemus igitur faciē domini in confessione,
vt sanctificati pariter & parati inueniamur & nos
Bethleem Iudæ, atque ita nascentem dominum vi-
dere mereamur in nobis. Cæterùm si qua anima eo-
usque profecerit (quod quidem est multum ad nos)
vt sit fœcunda virgo, sit stella maris, sit plena gratia,
& superuenientem habens in se spiritum sanctum, H Philip. 2.
puto quòd non modò in ea, sed ex ea quoque non
dedignabitur nasci. Nemo sanè id sibi arrogare pre-
sumat, nisi quos ipse speciali designatione tanquam
Matt. 12. digito monstrauerit, dicens: Ecce mater mea, & fra-
tres mei. Enimuero audi vnum ex istis: Filioli mei,
Galat. 4. ait, quos iterum parturio donec formetur Chri-
stus in vobis. Si enim nasci videbatur in eis cùm for
mabatur Christus in eis, quomodo non etiam ab eo
similiter nasci eū dicere quis præsumat, qui in ipsis
quodammodo parturiebat? Et tu quidem impia sy-
nagoga hunc nobis filium peperisti officio quidem I
matris, sed nō matris affectu. Excussisti eum de sinu
tuo extra ciuitatē eiiciens, & eleuans super terram,
tanquam dicens ecclesiæ gentiū, pariter & ecclesiæ
primitiuorum quæ est in cœlis: Nec mihi nec vobis
sit, sed diuidatur. Diuidatur inquam, nō inter vtras-
que, sed ab vtrisque. Expulsum enim & exaltatum &
eleuatum, & quidem modicè satis, tamen vt nec in
tuis esset mœnibus, nec in terra, ferro vndiq; coar-
ctasti: ne fortè vel hac vel illac excideret, vt videli- K
cet à te separatus, ad neutram perueniret illarum.
Sæua nimirum matertera abortiuum facere volui-
sti, dum non esset qui excipere posset excussum. A-
ge ergo, quid profeceris, intuere. Vndiq; enim egre-
diuntur filiæ Sion, vt videant regem Salomonem in
diademate quo coronasti eum. Relinquens matrem
adhæret vxori suæ, vt sint duo in carne vna: & ciui-
tate pulsus, atque leuatus à terra, omnia trahit ad se,
quippe qui est super omnia benedictus Deus in sæ-
cula. Amen. L

IN DIE NATIVITATIS DOMINI, DE FONTIBVS SALVATORIS.

Sermo I.

GRandis quidem est, dilectissimi, hodierna dominicæ natiuitatis solennitas, sed dies breuis cogit breuiare sermonē. Nec mirum, si facimus nos breue verbum, quādo & Deus pater verbum fecit M abbreuiatum. Vultis nosse quàm longum quàm bre
Hier. 23. ue fecit? Cœlum (inquit hoc verbum) & terram ego impleo. Nunc caro factum, in angusto locatū præ-
Psal. 92. sepio est. A sæculo, ait propheta, & in sæculo tu es Deus. & ecce factus est infans dici vnius. Ad quid hoc fratres, aut quæ necessitas fuit vt sic exinaniret se, sic humiliaret se, sic abbreuiaret se dominus maiestatis, nisi vt vos similiter faciatis? Iam clamat exemplo, quod postmodum prædicaturus est verbo:
Matt. 11. Marc. 6. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: vt verax inueniatur qui dicit: Cæpit Iesus facere, & docere. Obsecro proinde & plurimum rogo fratres, non patiamini sine causa tam pretiosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi, & renouamini spiritu mētis vestræ. Studete humilitati, quæ fundamentum est custósque virtutum. sectamini illam quæ sola potest saluare animas vestras. Quid enim magis indignum, quid detestandum amplius, quid grauius puniendum, quàm vt videns Deū cœli parvulum factum, vltrà apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentiæ est, vt vbi sese exinaniuit maiestas, vermiculus insletur & intumescat. Hoc igitur est propter quod exinaniuit se
Philip. 2. formā serui accipiēs, qui in forma Dei patri æqualis erat, sed exinaniuit maiestate & potentia, non bonitate & misericordia. Quid enim ait apostolus? Apparuit, inquit, benignitas & humanitas saluatoris
Tit. 3. nostri Dei. Apparuerat antè potētia in rerum creatione, apparebat sapientia in earum gubernatione, sed benignitas misericordiæ nūc maximè apparuit in humanitate. Innotuerat Iudæis potestas in signis atque portentis, vnde & in lege sæpius inuenies, Ego dominus, Ego Deus. Philosophis quoque abundantibus in sensu suo maiestas innotuit, quoniam
Rom. 1. iuxta Apostoli verba, quod notum est Dei, manifestum est in illis. Veruntamen & Iudæi potestate ipsa premebantur, & philosophi scrutatores maiestatis opprimebantur à gloria. Potestas subiectionem, maiestas exigit admirationem, neutra imitationem. Appareat domine bonitas cui possit homo (qui ad imaginem tuam creatus est) conformari: nam maiestatem, potestatem, sapientiam, nec imitari possumus, nec expedit æmulari. Quousque angustata est
Psal. 35. misericordia tua in sola angelorum parte, reliquam occupat iudiciū cum toto pariter humano genere? Domine in cœlo misericordia tua, & veritas tua vsque ad nubes, terram vniuersam condemnans, & aëreas potestates. Dilatet misericordia terminos suos, extendat funes, expandat sinus, attingat à fine vsque ad finem fortiter, disponens omnia suauiter. Restrictus est domine iudicio sinus tuus, solue cingulum tuum, & veni miserationibus affluens, & superefluens charitate. Quid tu times ô homo, quid trepidas à facie domini quia venit? Venit non iudicare, sed saluare terram. Olim tibi persuasum est ab infideli quodam seruo, vt furtim tolleres & imponeres regium diadema capiti tuo. Deprehensus in furto, quídni timeres? quídni fugeres à facie eius? Fortè enim iam gladium vibrabat ignitum. Nunc
Gen. 3. in exilio positus, in sudore vultus tui vescēris pane tuo. Et ecce vox audita est in terra, quia dominator aduenit. Quò ibis à spiritu eius, & quò à facie eius
Psal. 138. fugies? Noli fugere, noli timere, non venit cū armis: non puniendum, sed saluādum requirit. Et ne fortè
Genes. 3. dicas etiam nunc: Vocem tuam audiui, & abscondi me: ecce infans est, & sine voce. Nam vagientis vox magis miseranda est, quàm tremenda. Aut si cui fortè terribilis, sed non tibi. Paruulus factus est, tenera membra virgo mater pannis alligat, & adhuc timore trepidas? Vel in hoc scies quia non venit perdere te, sed saluare: eripere, & non ligare. Iam aduersus hostes tuos dimicat, iam superborum & sublimium colla tanquam Dei virtus & sapientia calcat. Duo sunt tibi hostes, peccatum & mors, id est

est mors corporis, & animæ. Vtrunque debellaturus A
aduenit, & ab vtroque saluabit te, noli timere. Et
iam quidem peccatū in propria persona vicit, quan-
do humanam naturam sine vlla contagione susce-
pit. Grandis enim peccato facta est violentia, &
reuera expugnatū esse cognoscitur, quando natura,
quā se totam infecisse & occupasse gloriabatur, ab
eo penitus aliena in Christo inuēta est. Dehinc per-
sequitur inimicos suos, & cōprehēdit eos, nec con-
uertitur donec deficiāt. Contra peccatum dimicās
in conuersatione sua, verbis pariter & exemplis op-
pugnat, sed in passione sua alligat illud, alligat planè B
fortē, & diripit vasa eius. Iá verò eodē ordine mor-
tē quoque superat priùs in seipso, cùm resurgit pri-
mitiæ dormientium, & primogenitus mortuorum:
postmodū debellaturus eam pariter in omnibus no-
bis, quādo videlicet susciabit mortalia corpora no-
stra, & destruetur nouissima inimica mors. Propte-
rea enim resurgens decorem indutus est, non sicut
antea nascens pannis inuolutus est. Propterea qui
priùs sinu misericordiæ affluebat, non iudicans
quenquam, resurgens præcinxit se, & iustitię cingu-
lo videtur quodammodo effluentem sinum miseri- C
cordiæ collegisse, quoniam ex tunc præparatur ad
iudicium, quod in nostra resurrectione futurum est.
Nā & propterea paruulus antea venit, vt misericor-
diam prærogaret, & futurum in fine iudicium præ-
currens, misericordia temperaret. Licet enim paru-
ulus ad nos venerit, non parum tamen attulit, non
parum contulit nobis. Si quæris quid attulit, primò
omnium attulit misericordiam, secundum quam te-
Ad Tit. 2. ste apostolo, saluos nos fecit. Neque enim his tan-
tùm profuit, quos tunc præsens inuenit, sed fons est
Apoc. 1. qui nūquam poterit exhauriri. Fons nobis est Chri-
stus dominus, vnde lauemur, sicut scriptum est: Qui
dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris. Verumta-
men non iste solus aquarum est vsus, nec tātùm sor-
Eccl. 14. des abluunt, sed & sitim extinguunt. Beatus verò, ait
sapiens, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia
Vbi supra. meditabitur. Et post pauca: Aqua, inquit, sapientiæ
salutaris potabit illum. Bene sapiētiæ salutaris, quo-
niā sapiētia carnis mors est, & sapiētia mundi etiam
ipsa inimica est Deo. Sola quæ ex Deo est sapientia
Iacob. 3. salutaris est, quæ secundum beati Iacobi definitio-
nem, primùm pudica, deinde pacifica est. Nam sa- E
pientia carnis voluptuosa est, non pudica. Sapientia
mundi tumultuosa est, non pacifica. Sapientia verò
quæ ex Deo est, primùm pudica est, non quærens
quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, vt nō suā quisq;
faciat volūtatē, sed cōsideret quæ sit voluntas Dei,
deinde pacifica, non abundans in suo sensu, sed alie-
no magis acquiescens consilio vel iudicio. Tertius
aquarum vsus est irrigatio, quam profectò maximè
necessariam habent nouellæ plantationes. Alioquin
aut minus proficient, aut ex toto peribunt præ ficci- F
tate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis semi-
nauerit bonorum operum semina, vt irrigatus fonte
gratiæ bonæ conuersationis hortus non arescat, sed
in perpetua viriditate proficiat. Orat enim pro hu-
Psal. 79. iusmodi propheta, Et holocaustum tuum, inquiens,
Eccl. 45. pingue fiat. Sic & in laudibus Aaron legis, quo-
niam sacrificium eius quotidianus ignis absumpsit.
In quibus omnibus nihil aliud intelligendum vide-
tur, nisi vt bona opera feruore deuotionis, & dul-
cedine spiritualis gratiæ condiantur. Putas inueni-
ri poterit quartus fons, vt paradisum recuperemus
quatuor fontium irrigatione amœnissimum? Nam
si terrenum paradisum denuo nobis reddendum
non speramus, quomodo regnum cœlorum spera-
Ioan. 3. bimus? Si terrena, inquit, dixi vobis, & non creditis:
quomodo si dixero vobis cælestia, credetis? Nunc
autem vt de exhibitione præsentium firma sit ex-
pectatio futurorum, paradisum habemus multo me-
liorem, & longè delectabiliorem quàm primi pa-
rentes habuerunt: & paradisus noster Christus do-
minus est. In quo tres quidem fontes iam inueni-
mus, quartum quæramus. Habemus de fonte mi-
sericordiæ ad diluendas culpas, aquas remissionis:
habemus de fonte sapientiæ ad potandum sitim no-
stram, aquas discretionis: habemus de fonte gratiæ
ad irrigandas plantas bonorū operū, aquas deuotio-
nis. Quæramus ad decoquendos cibos aquas fer-
uentes, aquas æmulationis. Hæ nimirū condiunt &
decoquunt affectiones nostras, & ebulliunt de fon-
te charitatis. Vnde ait propheta: Concaluit cor meū
Psal. 38. intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.
Psal. 68. Alibi quoq;, Zelus, inquit, domus tuæ comedit me.
Siquidem ex dulcedine deuotionis diligens iusti-
tiam, ex feruore æmulationis odio habet iniquitatē.
Et vide ne fortè de fontibus istis prædixerit Esaias:
Esa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris.
Nam vt promissionem hanc vitæ præsentis esse no-
ueris, non futuræ, illud attende quod sequitur: Di-
cetis in illa die: Confitemini domino, & inuocate
nomen eius. Inuocatio quippe præsentis temporis
Psal. 80. est, sicut scriptū est: Inuoca me in die tribulationis.
Porrò ex his quatuor fontibus tres quidem propriè D
conuenire videntur tribus ecclesiæ ordinibus, sin-
guli singulis. Nam primus quidem cōmunis est om-
nibus. In multis enim offendimus omnes, & neces-
sarium habemus misericordiæ fontem ad diluēdas
Rom. 3. offensionum sordes. Omnes inquam peccauimus,
& egemus gloria Dei. Et prælati, & continentes &
coniugati, si dixerimus quia peccatum non habe-
1. Ioan. 1. mus, nosipsos seducimus. Quia ergo nemo mundus
à sorde, necessarius est omnibus fons misericordiæ,
& pari voto debēt ad hunc fontem, Noë, Daniel,
& Iob properare. De cætero quidē Iob maximè sa- E
pientiæ fontem quærat, quoniā ipse magis interme-
dios laqueos ambulat, ita vt magnū videatur, si à ma
lo declinat. Danieli verò currendū est ad fontē gra-
tiæ, cui nimirum pœnitētiæ opera, & labores absti-
2. Cor. 9. nētiæ deuotionis gratia necesse est impinguare. O-
portet enim vt nos maximè in hilaritate omnia fa-
ciamus: quoniam hilarem datorē diligit Deus. Nā
& terra nostra nequaquam fertilis est huiusmodi se-
minis, bonæ scilicet conuersationis: ideóque facilè
exaresceret, nisi crebris irrigationib⁹ adiuuetur. Vnde
& in oratione dominica huiusmodi gratiā sub quo-
tidiani panis nomine postulamus. Meritò sanè, ne
fortè cadat super nos terribilis illa maledictio pro-
pheticæ imprecationis: Fiant sicut fœnum tectorū, Psal. 128.
quod priusquam euellatur exaruit. Fons verò æmu-
lationis Noe cōuenit specialiter, quia maximè præ-
latos decet hic zelus. Quatuor itaq; fontes istos ad-
huc in carne viuentibus nobis in semetipso Christus

Universidad de Deusto
Biblioteca

exhibet: quintum, qui est fons vitæ, post hoc secu- G
lum repromittens, ad quem sitiebat propheta cum
diceret: Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum.
Psal.41. Fortassis etiã propter hos quatuor fontes, quatuor
in locis vulneratus est Christus adhuc viuẽs in cru-
ce: propter quintum, cum iam tradidisset spiritum,
transforatus est in latere. Viuebat adhuc quãdo fo-
derunt ei manus & pedes, vt nobis adhuc viuẽtibus,
quattuor fontes ex seipso proferret. Quintum per-
tulit vulnus cum iam expirasset, vt in se nihilominus
quintum nobis fontem post obitũ aperiret. Sed ec-
ce dum loquimur de mysteriis natiuitatis, ad scru- H
tanda repente deuenimus sacramenta dominicæ
passionis. Nec mirum tamẽ si quærimus in passione,
quid in natiuitate sua Christus attulerit. Tunc enim
conscisso sacco pecuniam quæ latebat, in precium
nostræ redemptionis effudit.

De tribus mixturis. Sermo II. Vnde supra.

Psal.110. MAgna opera domini, ait propheta Dauid. Ma-
gna quidem omnia opera eius fratres, siquidẽ I
magnus & ipse: sed ad nos maximè spectant, quæ
Psal.125. in eis maxima esse videntur. Hinc est quod psallit
idem propheta, dicens: Magnificauit dominus face-
re nobiscum. Deniq; quàm magnificè nobiscũ agat,
specialiter tria quædam eius opera clamant, primæ
nostræ creationis, præsentis redemptionis, futuræ
glorificationis. Quam magnificata sunt in singulis
opera tua domine! Tuum est virtutem operum tuo-
rum annuntiare populo tuo, nos ipsa saltem opera
nõ silemus. Triplicem fratres commixtionẽ in his
tribus considerare est cœlestis planè operis, & diui- K
næ virtutis. Nam in primo opere conditionis no-
stræ, de limo terræ plasmauit hominem Deus, & in-
spirauit in faciem eius spiritum vitæ. Qualis artifex,
qualis vnitor rerum, ad cuius nutum sic conglutinantur sibi limus terræ, & spiritus vitæ? Limus qui-
dem iam antè creatus erat, quando in principio
creauit Deus cœlum & terram. At spiritus sanè non
communem sed propriam habet conditionem, nec
in massa creatur, sed singulari quadam excellentia
inspiratur. Agnosce ô homo dignitatẽ tuam, agno-
sce gloriam conditionis humanæ. Est enim tibi cum L
mundo corpus. sic enim decet eum qui constitutus
est super vniuersam huius creaturæ corporeæ molẽ,
aliqua ei similari ex parte. Sed est tibi etiam sublimius aliquid, nec omnino comparandus es cæteris
creaturis. Compacta & confœderata sunt in te caro
& anima, illa plasmata, hæc inspirata. Sed cuius in-
terest hæc commixtio? Cui hac vnione præstatur? E-
tenim iuxta sapientiã filiorũ huius sæculi, vbi socia-
tur summis inferiora, qui præualẽt potestatẽ habẽt,
& humilioribus vtũtur pro libito suo. Cõculcat for-
tior minus fortem, ridet sapiens indoctum, simpli- M
cem fallit astutus, potens despicit imbecillem. Non
sic in opere tuo Deus, non sic in tua commixtione:
non ad hoc sociasti spiritum limo, sublimẽ humili,
dignam & excellentem creaturam abiectæ & inutili massæ. Quis non videat fratres, quantum cor-
pori præstet anima? Nunquid non truncus esset in-
sensibilis caro inanimata? Ab anima enim pulchri-
tudo, ab anima incrementum, ab anima claritatis visus & sonus vocis. Denique sensus omnis ab
anima est. Charitatem mihi coniunctio ista com-
mendat, charitatẽ in hac ipsa conditionis propriæ
pagina lego. Charitatem in ipso statim principio
non solùm prædicat, sed ingerit mihi manus beni-
gnissima creatoris. Et quidem magna hæc coniun-
ctio dilectissimi, sed si stabilis permansisset. Nũc au-
tem licet diuino fuerit munita sigillo (ad imaginem
quippe & similitudinem suam creauit Deus homi-
nem) heu diruptum est sigillum, & vnitas dissipata.
Accedens pessimus ille latro recens adhuc sigillum
fregit: & sic mutata similitudine diuina, comparatus
est miser homo iumentis insipientibus, & similis fa- Psal.48.
ctus est illis. Rectũ quippe fecit Deus hominẽ. atq;
hæc similitudo eius de quo scriptũ est: Quia rectus Psal.91.
dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Ve-
racem quoque & iustum fecit eum, sicut & ipse veritas & iustitia est: nec vnitas ipsa posset disiungi, dum
figilli huius integritas permaneret. Verum superue-
nit falsarius, qui indoctis sigillum promittens me-
lius (vę væ) fregit quod erat manu diuinitatis impres
sum. Eritis, inquit, sicut dij, scientes bonũ & malum. Genes.3.
O maleuole, ô maligne, ad quid eis huius similitudo
scientiæ? Sint certè sicut dij, recti, iusti, veraces, sint
sicut Deus, in quẽ peccatum non cadit. Hoc quippe
sigillo stante stabit vnitas illa. Iam experimur miseri
quid nobis persuaserit versutia diabolicæ fraudis.
Fracto nanque sigillo sequitur amarum dissidium,
triste diuortium. Vbi est quod dixisti nequam, Ne-
quaquam moriemini? Ecce enim morimur omnes,
& non est homo qui viuat, & non videat mortem.
Sed quid erit domine Deus? Nunquámne reparabi-
tur opus tuum, & qui ceciderit, nõ adiiciet vt resur-
gat? Nõ est qui reficiat, nisi qui fecit. Itaque propter
miseriam inopum & gemitum pauperum nũc exur-
gam, dicit dominus: ponam in salutari, fiducialiter
agam in eo. Nihil siquidem proficiet inimicus in eo, Psal.11.
& filius iniquitatis non apponet nocere ei. No-
uam (inquit) ego facio commixturam, vbi & ex-
pressius & robustius pono sigillum, cum, qui non
ad imaginem meam factus, sed est ipsa imago, splen-
dor gloriæ, & figura substãtiæ, nõ factus sed genitus
ante secula. Et ne fortè timeas esse frangendũ, audi
prophetã: Aruit, inquit, tanquã testa virtus mea. sed Psal.21.
talis testa, quã nec ipse malleus vniuersæ terrę nocere vllo modo possit. Sanè cùm prima ex duobus fa-
cta sit, secũda iã coniunctio fit ex tribus, vt discas ex
hoc ipso ad sacramentum accedere trinitatis. Ver-
bũ (quod erat in principio apud Deũ, & Deus erat)
anima, quæ de nihilo creata est, & ante non erat ca-
ro de massa corruptionis sine corruptione aliqua di-
uino segregata artificio (qualis nulla iam caro erat)
vinculo indissolubili in personæ coeunt vnitatem.
Habes in his triplex genus potentiæ: quod non
erat, creatũ: quod perierat, reparatum: quod super
omnia erat paulo minus ab angelis minoratũ. Hæc
sunt euãgelica illa sata farinæ, quę pariter fermẽtan-
tur, vt sit panis angelorũ quẽ mãducet homo, panis
cor hominis confirmans. Felix mulier benedicta in
mulieribus, in cuius castis visceribus superueniente
igne sancti spiritus coctus est panis iste. Felix inquã Luc.1.
mulier quæ in hæc tria sata immisit fidei suæ fer-
mentum. Siquidẽ fide cõcepit, fide peperit, &, vt ait
Elizabeth,

Elizabeth, beata quæ credidit, quoniam perfecta A
sunt in ea quæ dicta sunt ei à domino. Nec mireris
quòd fide eius mediãte vnitũ dixerim verbũ carni,
quando quidẽ & carnẽ ipsam de eius carne susceperit.
Sanè ne hoc quidẽ præsenti expositioni obuiare po-
test, quod de cœlestis regni dicitur similitudine. Ne
que enim indignum videtur si cœlorum regnũ fidei
Mariæ cõparatur, qua & reparatur. Huius itaq; vin-
culũ vnionis nulla omnino soluere poterit creatura.
Siquidem nec princeps huius mundi habet in eo
quicquam, nec ipse Ioannes soluere dignus est cor- B
rigiã calceamenti. Quid tamen? Soluatur certè ali-
quatenus necesse est: alioquin quod dissolutum est,
non resolidatur. Panis integer, thesaurus absconditus, sapientiã occulta, quæ vtilitas in his omnibus?
Apoc.5. Meritò flebat Ioannes non inueniri qui aperiret li-
brum, & solueret signacula eius. dum enim clausus
staret, nemo ex nobis diuinã illam attingere sapien-
tiam pręualeret. Aperi tu librum agne Dei, vera mã-
suetudo. Fodiendas expone Iudæo manus tuas &
pedes tuos, vt qui in eis latet procedat thesaurus sa-
lutis, & copiosa redemptio. Frange denique esurien-
tibus panem tuum. Solus enim frangere potes, qui C
solus vt confracta solides stare potes: & in ipsa con-
fractione solus potestatem habes ponendi animam,
& cum volueris, resumendi. Tua igitur miseratione
soluatur aliquatenus hoc tempulm, sed non penitus
dissoluatur. Separetur ab anima caro, sed verbum
sanè & carnis seruet incorruptionẽ, & animæ ple-
nam conferat libertatem: vt sola inter mortuos li-
berè agat, educas vinctos de domo carceris, seden-
tes in tenebris, & in vmbra mortis. Ponat anima
sancta carnem immaculatam, sed resumendam ter-
tia die, vt moriens mortẽ perimat, & vita omnium D
1.Cor.2. cum resurgente resurgãt. Ita factum est dilectissimi,
& ita factum gaudeamus. Morte illa, mors mortua
est, & regenerati sumus in spem vitæ per resurrectio-
nem Iesu Christi ex mortuis. Iam quid futurum sit
in vnione tertia? quis loquetur? Nec oculus vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ
præparauit Deus diligentibus se. Cõsummatio erit
illa cùm tradiderit Christus regnum Deo & patri: &
erunt duo non iam in carne vna, sed in spiritu vno.
Etenim si adhærens carni verbum, factum est caro,
multo magis qui adhæserit Deo, vnus spiritus erit E
cum eo. Et in hac quidem vnione, media humilitas
exhibetur, & humilitas magna nimis: in ea verò
quam expectamus, ad quam suspiramus, perfecta
nobis (si tamen nobis) reposita glorificatio est.
Quod si meminimus in prima coniunctione qua ex
anima & carne compactus est homo, charitatem
commendari, meritò humilitas eminet in secun-
da, quia sola virtus est humilitatis læsæ reparatio
charitatis. Porrò quòd vnitur rationalis animæ
creatura terreno corpori, omnino non est humili-
tati adscribere: siquidem non ex deliberatione pro- F
pria carni miscetur, sed creando immittitur, immit-
tẽdo creatur. Non sic sanè summus ille spiritus, qui
cum esset magis bonus, ipso beneplaciti sui arbitrio
accessit ad corpus incoinquinatum. Meritò deni-
que charitatem & humilitatem sequitur glorifica-
tio, quia sine charitate nihil prodesse potest. Et ne-
Luc.14. mo nisi qui se humiliat, exaltabitur.

In natali domini de loco & tempore & aliis circumstantiis. Sermo III.

DVo quædam rerum genera, fratres, in hac na-
tiuitate domini considero, non solùm diuersa,
sed & dissimilia valde. Siquidem & puer qui nasci-
tur, Deus est: & mater de qua nascitur, virgo est, &
partus ipse sine dolore est. Fulget in tenebris lux
noua de cœlo, gaudium magnum angelus euange-
lizat. Laudat multitudo cœlestis militiæ, datur glo-
ria Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Currũt pastores, inueniunt quod ad eos dictum
est verbum, nunciant aliis: quicumque audiunt, ad-
mirãtur. Hæc & his similia dilectissimi, diuinæ vir-
tutis sunt, non fragilitatis humanæ. Vasa sunt aurea
& argentea, quibus pro tanta solemnitate in mensa
domini etiã egenis quibusq; hodie ministratur. Nõ
est nobis tollere ista, non nobis datur aureus discus
aut scyphus, sed qui in eis est cibus & potus. Diligen Prou.23.
ter considera, ait sapiẽs, quæ tibi apponũtur. Et ego
quidẽ agnosco mea esse natiuitatis huius tempus &
locum, infantilis corporis teneritudinẽ, paruuli va-
gitus & lacrymas, sed & ipsorũ quibus primò annun-
ciatur natiuitas saluatoris, paupertatẽ pastorum atq;
vigilias. Mea sunt hæc, pro me faciũt, mihi apponũ-
tur, mihi proponuntur imitanda. Hyeme natus est,
nocte natus est Christus. Nũquid credimus casu fa-
ctũ, vt in tãta æris inclemẽtia & in tenebris nasce-
retur, cuius est hyems & æstas, dies & nox? Non eli-
gunt paruuli cæteri quãdo nascãtur, quippe quibus
adhuc vix incipiẽtibus viuere, nullus subest rationis
vsus, nulla eligẽdi libertas, facultas nulla deliberãdi.
Christus, fratres, etsi homo erat, tamẽ in principio
apud Deũ, & Deus erat eiusdẽ, cuius nũc est sapiẽtiæ
& potestatis, vtpote Dei virtus, & Dei sapiẽtia. Na-
sciturus itaq; Dei filius (cuius in arbitrio erat quod-
cumq; vellet eligere tẽpus) eligit quod molestius est,
præsertim paruulo, & pauperis matris filio, quæ vix
pãnos haberet ad inuoluendũ, præsepe ad reclinan-
dũ. Et cùm esset tãta necessitas, nullã audio pellium
fieri mẽtionem. Primus Adã pelliceis vestitur tuni-
cis, pannis secundus obuoluitur. Non est tale iudi-
cium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat.
Sed diuinam falli impossibile est sapientiam. Meri-
tò proinde & carnis prudentia (mors siquidem &
ipsa) inimica est Deo, & sæculi quoq; prudentia stul- 1.Cor.3.
titia nominatur. Quid enim? Christus vtique qui
non fallitur, elegit quod carni molestius est. Id ergo
melius, id vtilius, id potius eligendum: & quisquis a-
liud doceat vel suadeat, ab eo tanquam à seductore
cauendum. Iam verò etiam nocte voluit nasci. Vbi
sunt qui tam impudenter ostentare gestiunt semet-
ipsos? Christus eligit quod salubrius iudicat, vos eli-
gitis quod reprobat ille. Quis prudentior è duo-
bus? Cuius iudicium iustius? cuius sententia sanior?
Denique tacet Christus, non se extollit, non magni-
ficat, non prædicat, & ecce annunciat eum angelus,
laudat multitudo cœlestis exercitus. Et tu ergo qui
Christum sequeris, inuentum absconde thesaurum.
Ama nesciri, laudet te os alienum, fileat tuum. Ad-
huc autẽ in stabulo nascitur Christus, & in præsepio
reclinatur. Et nónne ipse est qui dicit: Meus est orbis Psal.49.
terræ, & plenitudo eius? Quid ergo stabulum eligit?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Planè vt reprobet gloriam mundi, damnet sæculi G vanitatem. Necdum loquitur lingua, & quæcumq; de eo sunt, clamant, prædicant, euangelizant. Ipsa quoque infantilia membra non silent. In omnibus mundi iudicium arguitur, subuertitur, confutatur. Quis enim hominum, si daretur optio, non magis eligeret robustum corpus, & ætatem intelligibilem quàm infantilem? O sapientia quæ de occultis traheris, ô verè incarnata & velata sapientia! Et tamen fratres, ipse est promissus olim per Esaiam paruulus
Esa.7. sciens reprobare malum, & eligere bonum. Malum ergo voluptas corporis, bonum verò afflictio est. Si- H quidem & hanc eligit, & illam reprobat puer sapiẽs,
Ioan.1. verbum infans. Verbum enim caro factum est, caro infirma, caro infantilis, caro tenera, caro impotens omnis operis, omnis laboris impatiens. Et verè fratres, verbum factum est caro, & sic habitauit in nobis. Dum esset in principio apud Deum, lucem habitabat inaccessibilem, & non erat qui caperet illud.
Esaiæ 40. Quis enim inuestigauit sensum Domini, aut quis
1.Cor.2. consiliarius eius fuit? Carnalis homo nõ percipit ea quæ sunt spiritus Dei, sed iam capiat & carnalis, quia I verbum factum est caro. Si nihil præter carnem nouit audire, ecce verbum caro factum est, audiat illud vel in carne. O homo, in carne tibi exhibetur sapiẽtia illa quõdam occulta, ecce iã trahitur de occultis, & ipsis sese ingerit sensibus carnis tuæ. Carnaliter (vt iam dixerim) prædicatur tibi, fuge voluptatem: quia posita est mors secus introitum delectationis.
Matth.3. Age pœnitentiam, quia per hanc appropinquat regnũ Dei. Hoc tibi prædicat stabulũ istud, hoc præsepe clamat, hoc mẽbra illa infantilia manifestè loquuntur, hoc lacrymę & vagitus euangelizant. Plo- K rat quippe Christus, sed non sicut cæteri, aut certè nõ quare cæteri solẽt. In aliis sensus, in Christo prænalebat affectus. Patiũtur illi, non agunt, vtpote nec ipsius adhuc vsum volũtatis habẽtes. Illi ex passione lugent, Christus ex cõpassione. Illi iugũ graue quod est super omnes filios Adæ, Christus filiorum Adæ peccata deplorat: & certè pro quibus nunc lacrymas fundit, postea fũdet & sanguinẽ. O duritia cordis mei. Vtinã domine sicut verbũ caro factũ est, ita & cor meũ carneum fiat. Siquidẽ & hoc pollicitus
Ezech.11. es per prophetã: Auferã, inquit, à vobis cor lapideũ, L & dabo vobis cor carneũ. Fratres, lacrymæ Christi mihi & pudorem pariũt, & dolorẽ. Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudiciũ mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius, exiit posito diademate, facco vestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flens & eiulans, quòd morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subitò procedẽtem, stupeo nouitatem, causam percunctor & audio. Quid facturus sum? Adhúcne ludam, & deludã lacrymas eius? Plane si insanus sum, & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lu- M gente lugebo. Ecce vnde pudor. Dolor & timor vnde? Vtique quia ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi videbar, & ecce mittitur virginis filius, filius Dei altissimi, & iubetur occidi: vt vulnerib⁹ meis precioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce ô homo quàm grauia sunt vulnera pro quibus necesse est dominũ Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortẽ sempiternã, numquã pro eorum remedio Dei filius moreretur. Pudet itaq; dilectissimi, propriam negligẽter dissimulare passionem, cui tantam à maiestate tanta exhiberi video compassionem. Compatitur filius Dei & plorat, homo patitur & ridebit? Sic & medicinę æstimatio, & doloris mihi & timoris exaggeratio est. Verùm si diligẽter obseruem præcepta medici, erit etiam consolationis occasio. Sicut enim grauem agnosco morbum, cui tanta apponitur medicina, sic & ex hoc ipso non incurabilem esse coniecto. Neq; enim preciosissimas species frustra insumeret medicus sapiens, imo sapientia ipsa. Porrò frustra insumi constat nõ solùm si absque eis facilis esset curatio, sed multo magis, si & cum eis sit impossibilis. Animat itaq; ad pœnitẽtiam, & accendit vehementius desideriũ spes cõcepta. Sanè accedit ad consolationẽ ipsa quoque quæ pastoribus vigilantibus exhibita est visitatio & allocutio angelorum. Væ vobis diuites qui habetis consolationem vestrã, vt iam nõ mercamini habere cæ-
Gen.3. lestẽ. Quàm multi enim nobiles secundum carnem, quàm multi potentes, quàm multi sapientes huius sęculi hora illa in stratis mollibus quiescebãt, & nemo eorum dignus habitus est nouam videre lucem, scire magnum illud gaudium, angelos audire cantantes, *Gloria in excelsis Deo*. Agnoscant igitur homines, quia qui in labore hominum non sunt, visitari ab angelis non merentur. Agnoscant quàm placeat supernis ciuibus labor, cuius spiritualis intentio est, quãdoquidẽ & eos qui pro victu corporis, corporali vrgẽte necessitate laborant, suo dignãtur alloquio, & alloquio tam fœlici. Nimirũ humanã in eis agnoscunt ordinationẽ, qua constituit Deus vt in sudore vultus sui vescatur Adam pane suo. Obsecro vos dilectissimi, considerate diligentius quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione & salute, ne infructuosus inueniatur in vobis sermo tam viuus & efficax, sermo fidelis, & omni acceptione dignus, sermo nõ tam oris quàm operis. Putatis fratres parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum quod nũc loquor ad vos, vacuum & sine aliqua vtilitate deperire in cordibus vestris nossem? Et quis sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem inutilem esse doleret homo pusillus, imò & nihil: quàm iustius indignabitur dominus maiestatis, si tantam eius operam nostra aut duritia aut negligentia contingat euacuari? Auertat hoc à seruulis suis, qui pro eorum salute induere dignatus est formam serui, vnigenitus Dei patris, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Item in natali Domini, de eo, quòd pastores inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio.
Sermo IIII.

AGnoscite fratres dilectissimi, quanta sit hodierna solennitas. Cui & dies breuis, & terræ angusta est latitudo, loco pariter & tempore dilatatur. Noctem præoccupat, cælum replet antequam terrã. Nox enim vt dies illuminata est, cum intẽpestæ noctis hora pastores circũfulsit lux noua de cœlo. Et vt noueritis quo in loco solẽnitatis huius cœperint

perint gaudia celebrari: quod iam angelis erat, futu- A rum omni populo gaudium euangelizatur: sed & confestim adest diuinis personãs laudibus cœlestis exercitus multitudo. Hinc est quòd solemnis ducitur nox ista præ cæteris, in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus: & his potissimum in vigiliis sine vlla hæsitatione credendum est, cœlestes illos principes præuenire coniunctos psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarum. Sed quàm multa hodie gemmis & auro fulgent altaria, quãti vbique pallis parietes adornantur! Putas ad hæc diuertent B angeli, & pannosos homines declinabunt: Si ita est, cur pastoribus ouium magis apparuere, quàm terræ regibus, quàm sacerdotibus templi? Cur & ipse saluator, cuius est aurum pariter & argentum, sacram in corpore suo dedicat paupertatem? Aut certè cur paupertas ipsa tã sollicitè enarratur ab angelo? Neque enim sine certi ratione mysterij pannis saluator obuoluitur, & ponitur in præsepio, quãdo id manifestè in signum nobis commendatur ab angelo. *Hoc*
Luc.2. (inquit) *vobis signum: Inuenietis infantem pannis inuolutum.* In signum positi sunt panni tui domine Iesu, C sed in signum cui à multis vsque hodie contradicitur. Multi quippe vocati, sed nõ multi electi, & ideo nec signati. Agnosco certè, agnosco Iesum magnum sacerdotem sordidis opertum vestibus, dum altercaretur cum diabolo. Scientibus scripturas loquor, & quibus non ignota est prophetica visio Za-
Zacha.3. chariæ. Vbi verò exaltatum est caput nostrum super inimicos nostros, ex hoc planè mutauit vestem, decorẽ induit amictus lumine sicut vestimẽto. exemplum dedit nobis, vt & nos eadem faciamus. Vtilior siquidẽ in cõflictu lorica ferrea, quã stola linea, D licet oneri sit illa, hæc honori. Erit cùm & mẽbra sequentur caput, vt corpus iam vniuersum vno psal-
Psal.29. lat spiritu, & dicat: Concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. *Inuenietis* (inquit) *infantem*
Luc.2. *pãnis inuolutum, & positum in præsepio.* Et post pauca: *Venerunt* (ait euangelista) *festinantes, & inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio.* Quid est quòd sola ab angelo commẽdari videtur humilitas, nec tamẽ sola à pastoribus inueniri? Fortè specialius commendat angelus humilitatem: quia ruentibus cæteris per superbiam, ipse in humilitate stetisset. Aut propterea certè cœlitus annũciatur humilitas, E quod hæc quasi propria virtus diuinæ exhibẽda sit maiestati. Sola tamen non potuit inueniri, quia semper gratia datur humilibus. Inuenerunt ergo Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Sicut enim saluatoris infantia manifestam prætendit humilitatem, sic per virginem continentia, iustitia per Ioseph virum iustũ, cuius laus est in euangelio, nõ incongruè designatur. Sanè cõtinentiam deberi carni quis nescíat? Iustitia verò virtus est quod suum est cuique tribuens, & hæc erga proxi- F mos est necessaria. Porrò humilitas Deo nos reconciliat, Deo facit esse subiectos, Deo placet in nobis, sicut ait virgo beata: Respexit Deus humilitatẽ an-
Luc.1. cillæ suæ. Itaque qui fornicatur, peccat in corpus suum: qui iniurios⁹ est, in proximum: qui extollitur & inflatur, in Deũ. Fornicator semetipsum dehonestat, iniurios⁹ molestat proximũ: elatus quòd in se est Deũ inhonorat. Gloriã meã, dominus ait, alteri nõ dabo: & superbus, Ego, inquit, mihi tã (li-
Esaiæ.42. cet nõ dederis) vsurpabo. Nec enim placet ei angelica distributio, dãs gloriam Deo, pacẽ hominibus. Non ergo colit Deum, sed aduersus cum extollitur impius planè & infidelis. Quæ est enim pietas, nisi cultus Dei? Quis verò Deũ colit, nisi qui voluntariè ei subiectus est, & sicut oculi seruorum in manibus dominorũ suorũ, sic oculi cordis eius ad dominum Deum suũ? Vt ergo inueniatur in nobis semper Maria, & Ioseph, & infans positus in præsepio: sobriè & iustè & piè viuamus in hoc sæculo. Propter hoc enim apparuit gratia erudiẽs nos, & per hoc quoque illius gloria apparebit. Sic enim habes: apparuit gra- *Ad Tit.2.*
tia Dei omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatẽ & sæcularia desideria, sobriè & iustè & piè viuamus in hoc sæculo, expectãtes beatam spẽ, & aduentũ gloriæ magni Dei. Apparuit in par- *Luc.1.*
uulo gratia ad eruditionẽ. Sed hic erit magnus, sicut de eo Gabriel locutus est: & quos paruulus erudierit ad humilitatem cordis & mansuetudinem, magnificabit postmodum & glorificabit magnus & gloriosus aduenies Iesus Christus dominus noster.

In natali domini de verbis Apostoli, Benedictus Deus & pater domini, &c. Sermo quintus.

Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi, pa- *2.Corint.1.*
ter misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui cõsolatur nos in omni tribulatione nostra. Benedictus, qui propter nimiam charitatem suam qua dilixit nos, filium suum dilectum, in quo ei bene complacuit, misit: per quem reconciliati pacẽ habemus ad eum, & idem fit nobis reconciliationis huius & mediator & obsides. Nõ est quod vereamur fratres mei, sub tam pio mediatore, non est quod de tam fido obside dubitemus. Sed qualis mediator est, inquies, qui in stabulo nascitur, in præsepio ponitur, pannis inuoluitur, sicut cæteri, plorat vt cæteri, denique infans iacet, vt cęteri consueuerunt? Magnus planè mediator est etiam in his omnibus, quę ad pacem sunt, non perfunctoriè sed efficaciter quærens. Infans quidem est, sed verbum infans, cuius ne ipsa quidem infantia tacet. Cõsolamini, consolamini, dicit dominus Deus vester, dicit hoc Emmanuel nobiscum Deus: Clamat hoc stabulum, clamat pręsepe, clamãt lacrymæ, clamant panni. Clamat stabulum curãdo *Lucæ.40.*
sese homini qui in latrones inciderat, prępararí. Clamat præsepe, eidẽ homini, qui iumẽtis comparatus fuerat, pabulũ ministrari. Clamãt lacrymæ, clamant *Lucæ.10.*
pãni eiusdem ipsius cruenta iam vulnera ablui & de- *Psal.48.*
tergi. Siquidem nullo horum Christus eguit, nihilo horum illi propter se, magis autem omnia propter electos. Verebuntur filium meũ, ait pater misericor- *Matth.21.*
diarũ. Verum id quidẽ domine, reuerentur eum. sed qui? Non planè Iudæi, ad quos missus: sed electi, propter quos missus. Reueremur eum nos in præsepio, reueremur in patibulo, reueremur in sepulcro. Deuotè suscipimus tenerum propter nos, cruentum propter nos, pallidum propter nos, sepultum propter nos reueremur. Deuotè adoramus cum Magis, deuotè amplectimur cum Simeone sancto infantiam saluatoris, suscipientes misericordiam tuam in medio templi tui. Siquidem ipse est de quo legimus: Misericordia domini ab æterno.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alioquin quid coæternum patri, nisi filius & spiritus sanctus? Et vterque quidē nō tam misericors, quàm ipsa verè misericordia: nihilo minus etiam pater misericordia est: atq; hi tres nō nisi vna misericordia, sicut vna essentia, vna sapientia, vna maiestas. In eo tamen quod pater misericordiarum dicitur Deus, quis non videat velut proprio nomine filium designari? Et bene dicitur pater misericordiarum, cui proprium est misereri semper & parcere. Sed fortè quis dicat: Quomodo illi proprium est misereri, cuius iudicia abyssus multa? Neque enim dicitur: Omnes viæ eius sola misericordia, sed misericordia & veritas. Non minus iustus quàm misericors est cui misericordia & iudicium decantatur. Verū id quidem: cui vult misereatur, & quem vult indurat: sed quòd misereatur, proprium illi est. ex se enim sumit materiam, & velut quoddā seminarium miserendi. Nam quòd iudicat & condemnat, nos eum quodammodo cogimus, vt longè aliter de corde ipsius miseratio, quàm animaduersio procedere videatur. Ipsum audi dicentem: Numquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus, & non magis vt conuertatur & viuat? Rectè igitur non pater iudiciorum vel vltionum dicitur, sed pater misericordiarum: non modò quòd pater videatur misereri potius quàm indignari, & quemadmodum pater filiorum misereatur timentium se: sed eò magis quòd miserendi causam & originem sumat ex proprio, iudicandi vel vlciscendi magis ex nostro. Sed si propter hoc pater misericordiæ, quare pater misericordiarum? Semel locutus est Deus (ait propheta) duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi domine misericordia. Cæterùm Apostolus nobis in vno verbo, in filio vno ipsam quoque misericordiam duplicē commendat, patrem dicens non vnius tātùm misericordiæ, sed misericordiarum: & Deum non vnius, sed totius consolationis, qui consolatur nos non modò in hac vel in illa, sed in omni tribulatione. Misericordiæ domini multæ, ait quidam, videlicet quia multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Vnus est Dei filius, vnum verbum: sed miseria nostra multiplex, non modò magnam misericordiam, sed & multitudinem quærit miserationum. Fortè tamen propter substantiam duplicem qua subsistit humana conditio, cùm sit vtraque tam misera, non incongruè duplex hominū dicatur esse miseria, licet sit multiplex in vtraq;. Siquidem & corporis & cordis nostri tribulationes multiplicatæ sunt, sed ab vtrisq; necessitatibus eruit, qui totum hominem saluū facit. Cùm ergo vnus ille & vnicus Dei filius, & iam nunc venerit propter animas, tollere scilicet peccata mundi, & secūdò propter corpora sit venturus, vt ea resuscitet, & configuret corpori claritatis suæ: non incongruum fortasse videbitur, vt in eo quod patrem misericordiarum benedicimus, duplicem hanc misericordiam confiteamur. Suscipiens enim humanæ naturæ corpus simul & animam, non modò semel cōsolamini, sed (vt supra quoque meminimus) cōsolamini, consolamini, dicit dominus Deus vester: vt videlicet certi simus quòd vtrumq; sit saluaturus, qui neutrū suscipere est dedignatus. Sed in quibus putas? Planè in populo suo. Ipse enim & nunc saluum faciet, non quoscunque, sed populū suum à peccatis eorum, & postmodū nō omne corpus, sed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis suæ. Denique populum suum cōsolatur, vtique populū humilem, quem saluū faciet, nam oculos superborū humiliabit. Vis nosse populū eius? Tibi derelictus est pauper, ait homo secundū cor Dei. Sed & ipse in euāgelio, Væ vobis, inquit, diuites qui habetis cōsolationē vestram. Vtinam nos dilectissimi in eo populo inueniri semper optemus, non cui dicit væ, sed quem consolatur dominus Deus suus. Quid enim consoletur eos qui suam habent consolationem? Non cōsolatur Christi infantia garrulos, non consolātur Christi lachrymæ cachinnantes, non consolantur panni eius ambulantes in stolis, non consolantur præsepe & stabulum amantes primas cathedras in synagogis: sed æquanimiter fortè vniuersam hanc consolationem expectantibus in silentio dominum, lugentibus, pannosis, pauperibus cedere videbuntur. Cæterum audiant quòd & ipsi quoque angeli non alios consolantur. Vigilantibus enim pastoribus & custodientibus vigilias noctis euangelizatur gaudium nouæ lucis, & eis natus dicitur esse saluator. Pauperibus atque laborantibus, non vobis diuitibus (qui vestram habetis consolationem, & væ diuinū) inter ipsas vigilias noctis dies sanctificatus illuxit, & nox sicut dies illuminata, imòin diem mutata est, dicēte angelo: Quia natus est vobis saluator, hodie vtique, non in hac nocte. Siquidem nox præcessit, dies autem a ppropinquauit, verus vtique dies ex die, salutare Dei Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia benedictus in secula. Amen.

IN NATALI SANCTORVM INNOCENTIVM, DE QVATVOR continuis solemnitatibus, scilicet natiuitatis domini, ac sanctorum Stephani, Ioannis, & Innocentium.

Sermo vnicus.

BENEDICTVS qui venit in nomine domini, Deus dominus, & illuxit nobis. Benedictum nomen gloriæ eius quod est sanctum. Neque enim ociosè venit, quod ex Maria natum est sanctum, sed copiosè diffundit & nomen & gratiam sanctitatis. Nimirum inde Stephanus sanctus, inde Ioānes sanctus, inde sancti etiam Innocentes. Vtili proinde dispensatione triplex ista solemnitas natale domini comitatur, vt non modò inter contiguas solennitates deuotio continua perseueret, sed & fructus dominicę natiuitatis exūde nobis velut ex quadā prosecutione euidentius innotescat. Siquidē aduertere est in his tribus solennitatibus triplicem quandam speciē sanctitatis, nec facilè præter hæc tria sanctorum genera quartum aliud posse arbitror in hominibus reperiri. Habemus in beato Stephano martyrij simul & opus & voluntatem, habemus solam voluntatem in beato Ioanne, solum in beatis Innocentibus opus. Biberunt omnes hi calicē salutis, aut corpore simul & spiritu, aut solo spiritu, aut corpore solo. Calicem quidem meum bibetis, ait dominus Iacobo & Ioanni: nec dubium quin de passionis calice

Psal.102. *Psal.35.* *Psal.24.* *Psal.61.* *2.Cor.1.* *Thren.3.* *Esa.9.* *Luc.6.* *Luc.1.* *Psal.117.* *Matth.20.*

calice loqueretur. Demum cùm Petro diceret. Sequere me, euidenter eum ad imitationē suæ prouocans passionis: cōuersus ille vidit discipulum, quem diligebat Iesus, sequentem, non tam gressu corporis quàm promptæ deuotionis affectu. Et bibit ergo Ioannes calicem salutaris, & secutus est dominū sicut Petrus, etsi non omnimodo sicut Petrus. Quòd enim sic mansit vt non etiam passione corporea dominum sequeretur, diuini fuit consilij, sicut ipse ait: Sic eum volo manere donec veniā. Ac si dicat. Vult quidem & ipse sequi, sed ego sic eum volo manere. An verò de Innocentum coronis quis dubitet? Ille pro Christo trucidatos infantes dubitet inter martyres coronari, qui regeneratos in Christo non credit inter adoptionis filios numerari. Alioquin quando coæuos sibi pueros, puer ille, qui natus est nobis, non contra nos, propter se pateretur occidi? quod vtique solo nutu poterat prohibere, nisi melius aliquid eis prouideret, vt quemadmodum cæteris infantibus tunc quidē circunciſio, nūc verò baptismus sine vllo propriæ voluntatis vsu sufficit ad salutem, sic nihilo minus pro eo susceptum martyrium illis sufficere ad sanctitatem. Si quæris eorum apud Deū merita vt coronarentur, quære & apud Herodē crimina vt trucidarentur. An fortè minor Christi pietas, quàm Herodis impietas, vt ille quidem potuerit innoxios neci dare, Christus nō potuerit propter se occisos coronare? Sit ergo Stephanus martyr apud homines, cuius voluntaria passio euidenter apparuit in eo vel maximè, quòd in ipso mortis articulo tam pro persequentibus, quàm pro seipso solicitudinem gereret ampliorem, vincerétque in eo sensum corporeæ passionis internæ cōpassionis affectus, vt illorum magis scelera, quàm sua vulnera plangeret. Sit Ioannes apud angelos martyr, quibus tanquam spiritualibus creaturis spiritualia deuotionis eius signa certius innotuerunt. Cæterùm hi sunt planè martyres tui Deus: vt in quibus nec homo nec angelus meritum inuenit, singularis tuæ prærogatiua gratiæ euidentius commendetur. Ex ore infantiū & lactentium perfecisti laudem. Gloria in excelsis Deo, angeli dicunt, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Magna quidem, sed audeo dicere, necdum perfecta laus, donec veniat qui dicat, Sinite paruulos ad me venire, quia talium est regnū cœlorum: & pax hominibus, etiam sine voluntatis vsu in sacramento pietatis. Considerent hæc, qui de opere & voluntate cōtentiosis solent disputationibus corrixari: considerent & aduertant neutrum negligi oportere, vbi non videtur deesse facultas, præsertim cùm vtrunque sine altero (vbi tamen facultas deest) non modò salutem conferre possit, sed etiam sanctitatem. Sed & hoc quoque firmiter teneant, prodesse quidem opus sine voluntate, non tamen contra voluntatem: vt vnde saluantur infantes, inde magis damnentur fictè accedentes. Nihilo minus sanè in quibusdam voluntas sine opere sufficiens est, non autem econtrà opus. Verbi causa, Rapitur quis in bona quidem voluntate, sed necdum perfecta, necdum idonea martyriū sustinere. quis illi audeat pro hac imperfectione negare salutem? Fortè enim propterea non finitur in illam grauem tentationem venire, ne deficiat & damnetur. Nimirum si in hac tam infirma voluntate induceretur in eam quæ supra ipsum est tentationem, nec volūtas roboraretur, quis illum dubitet defecturum, negaturum, & si in eo mori contigerit, etiam periturum? Qui enim erubuerit me coram hominibus, erubescam & ego eum, ait dominus, coram angelis Dei. In ea igitur imperfecta voluntate, in qua saluatur quis vbi deest facultas operis, iam non saluari posset propter defectum operis, vel opus defectionis. Idem verò & in ignorantia posset accidere. Æmulemur proinde charitatem, & sectemur bona opera, fratres mei, nec infirmitatis nec ignorantiæ peccata vllo modo paruipendētes. Magis autem solliciti & timorati, agamus gratias benignissimo & largissimo saluatori, qui humanæ salutis occasiones tam copiosa charitate perquirit, vt in his voluntatem & opus, in his sine opere voluntatem, in his etiam sine voluntate opus salutis inuenire lætetur, qui vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem sui venire. Hæc est enim vita æterna, vt cognoscamus patrem verum Deum, & quem misit Iesum Christum, qui vnus cum eo verus est Deus super omnia benedictus in sæcula. Amen.

Vbi supra. *Luc.9.* *Ioan.17.* *Psal.8.* *Luc.1.* *Matth.19.*

IN CIRCVMCISIONE DOMINI, DE CIRCVMCISIONE NOSTRA, ET TRIplici testimonio, quod habere debemus.

Sermo primus.

POSTQVAM *consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* Audiuimus paucis expressum magnum pietatis sacramentum. Audiuimus congruam lectionē verbo abbreuiato, quod fecit dominus super terram. Abbreuiatum enim in carne, amplius abbreuiatur suscepta etiam carnis circunciſione. Minoratus paulominus ab angelis Dei filius humanam naturam induit, sed iam nec ipsum respuens remediū humanæ correptionis, planè multo minoratus ab eis. Habes igitur hic magnū fidei documentum, habes & manifestum humilitatis exemplum. Ad quid enim tibi circunciſio necessaria, qui peccatum non commisisti, nec contraxisti? Quòd ipse non feceris, ætas manifestat: quòd non contraxeris, multo certius probat patris diuinitas, integritas matris. Summus sacerdos es, quem nec super patre nec super matre contaminandum, prophetatum est in lege, potius quam mandatum. Est enim tibi pater ab æterno, sed Deus est, in quem peccatū non cadit. Est & mater ex tempore, sed virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelam. Super hæc omnia circunciditur puer agnus sine macula. Etsi non eguit, tamen voluit circuncidi. Nec vestigium quidem vllum vulneris habens, alligaturam nō refugit vulneris. Non sic impij, non sic, nō sic agit peruersitas elationis humanæ. Erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiam gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium & verecundum pariter & austerum sine vlla necessitate suscepit, nec repulit cultrū lapideum, in quo solo vetus illa quæ raderetur rubigo non fuit. Nos econtra inuerecundi ad obscœnitatem culpæ, erubescimus agere pœnitentiam: quod extremæ dementiæ est, malè proni in vulnera, peius

Luc.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in remedia verecundi. Qui peccatum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari: nos & esse volumus, & nolumus æstimari. Itáne sano opus est medicina, & non potius malè habentibus? Imò verò itáne eget medicamine non æger, sed medicus? Quis hominum tantæ sibi non dicam gloriæ, sed vel innocentiæ conscius, æquanimiter circuncidẽtis manum admitteret? Christus verò patienter quæ non rapuit exoluit, qui venerat purgationem facere (non suscipere) delictorum. Sed dicas: Quidni suscíperet paruulus? Imò verò quidni suscíperet humilis & mãsuetus? Quidni obmutescéret coram circumcidẽte, qui coram tondente obmutuit, coram crucifigente siluit? Alioquin non erat illi difficile carnem suam integram conseruare ne scinderetur, qui fecerat ne virginalis vteri porta in exitu suo aperiretur. Non erat difficile paruulo prohibere ne caro illa circunciderétur, quando nec mortuo fuit difficile custodire ne corrumperetur. Postquam ergo consummati sunt dies octo vt circunciderétur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Magnum & mirabile sacramentũ. Circunciditur puer, & vocatur Iesus. Quid sibi vult ista connexio? Circuncisio nempe magis saluandi, quàm saluatoris esse videtur: & saluatorem circuncidere decet, quàm circuncidi. sed agnosce mediatorem Dei & hominum, qui ab ipso natiuitatis suæ exordio diuinis humana sociat, ima summis. Nascitur ex muliere, sed cui fœcunditatis fructus sic accedat, vt non decidat flos virginitatis. Pannis inuoluitur, sed panni ipsi angelicis laudibus honorãtur. Abscõditur in præsepio, sed proditur radiante stella de cœlo. Sic & circumcisio veritatem susceptæ probat humanitatis, & nomen quod est super omne nomẽ, gloriam indicat maiestatis. Circunciditur tanquam verus Abrahæ filius: Iesus vocatur tanquam filius Dei. Neque enim ad instar priorum meus iste Iesus, nomen vacuum aut inane portat. Non est in co magni nominis vmbra, sed veritas. Cœlitus siquidem inditum nomen euangelista testatur: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur. Et attende verbi profunditatem. Postquam natus est Iesus, Iesus vocatur ab hominibus, qui vocatus est ab angelo priusquam in vtero conciperetur. Idem quippe & angeli saluator & hominis: sed hominis ab incarnatione, angeli ab initio creaturæ. *Vocatum* (ait) *nomen eius Iesus*, quod vocatum est ab angelo. In ore ergo duorum vel trium testium stat omne verbum: & ipsum quod in propheta abbreuiatũ, manifestius in euangelio legitur caro factum. Nos, fratres mei, nos respicit hæc parabola. Christus enim nec angelico eguit testimonio, nec humano, sed, vt scriptum est, omnia propter electos. Triplex proinde quærẽdum nobis salutis propriæ testimonium, ne fortè videamur assumpsisse nomen Dei nostri in vanum. Et nos enim fratres circuncidi necesse est, & sic nomẽ salutis accipere. circuncidi sanè non littera, sed spiritu & veritate: circuncidi non vno membro, sed toto corpore simul. Licet enim magis in ea parte in qua mandata est Iudæis circumcisio, regnet additamentum Leuiathan, quod à malo est, & amputari debet, vniuersam tamen occupat carnem. A planta pedis vsque ad verticem nõ est in nobis sanitas, nec est aliqua pars quæ non tabida sit hoc veneno. Proterea sicut paruulus adhuc in fide & dilectione populus congruum sibi mandatum exiguæ circuncisionis accepit, sic vbi creuit in virum perfectiorem, toto iubetur corpore baptizari, quæ totius est hominis integra circumcisio. Hic est quòd saluator noster & circuncidi octauo die, & post annum tricesimum dignatus est crucifigi, vbi in pœnam corpus omne distensum est: cuius similitudini mortis complantamur & nos, vt scribit Apostolus, nimirum quod nouissimè traditum est obseruantes. Quæ est ergo moralis circuncisio nostra, nisi quam commendat idem Apostolus: Victum, inquiens, & vestitum habentes, his contenti simus? Optimè prorsus circuncidit nos & superflua resecat vniuersa, voluntaria paupertas, pœnitentiæ labor, regularis obseruatio disciplinæ. Cæterùm in hac circumcisione triplex nobis quærendum est salutis nostræ testimonium, ab angelo & Maria & Ioseph. Oportet, inquam, vt ante omnia nobis magni consilij angelus salutis nomẽ imponat. Dehinc & ipsius quoque congregationis necessaria est attestatio, quæ tamquam mater est singulorum. Mater, inquam, virgo, tanquam ea quam despondit Apostolus vni viro virginem castam exhibere Christo. Sed nec ipsius ministri contemnendum est testimonium ei qui imitari quærit saluatoris exemplũ. Hic est Ioseph, locum quidem obtinens sponsi, re autem vera seruus & dispensator: qui sanè pater vocatur, magis autem nutricius est. Sed dico eadẽ manifestius. Et ab his qui foris sunt fratres mei, & ab eo qui intus est, habere oportet testimonium bonum. Cuius enim omnibus grata, nemini onerosa est cõuersatio, huic sine dubio propria de salute vniuersa fratrum congregatio attestatur. Frustra planè super his duntaxat quæ sunt in manifesto, nequissimus ille fratrum accusator trahit in causam, quem excusat vniuersitas fratrum. Habet & à prælatis testimoniũ quisquis & peccata secularis vitæ, & huius quoque temporis negligentias (quoniam in multis offendimus omnes, nisi fortè sanctiores nos arbitramur discipulo quem dilexit Iesus) humili eis & pura cõfessione iudicanda semper exponit, & eorum satisfacere studet arbitrio. Iam ne in his quidem pessimi illius timenda est accusatio, quoniam non iudicabit dominus bis in idipsum. At fortè criminari volet intentionem, & in ea parte calumniam struere machinabitur, in qua nec fratrum nec ipsius patris testimonium satis efficax videatur. Necesse est ergo vt in hac parte opituletur nobis testis internus, qui magis cor quàm facié intuetur. A quo sanè & incipiendum est, vt non prius quicquam cõcipiatur in animo, quàm ab eo salutis nomen acceperit. Vbi verò in opus processerit manifestum, expedit iam exteriora quoque sibi testimonia conciliare, sicut ait Apostolus: Prouidentes bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram hominibus.

Matth. 18. *2. Tim. 2.* *1. Tim. 6.* *Iacob. 3.* *2. Cor. 8.*

In circumcisione domini de nominibus eius.
Sermo II.

Luc. 2. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circunciderétur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* Ab initio Deus modum acceptat, & nihil vnquam immoderatum illi placuit æquitati. Hinc fuit, quòd non modò in ponderé & mensura & numero condidit vniuersa, sed & protinus ipsi homini modum præscripsit, mãdatum contulit dicens: Ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Leuissimum planè mandatum, & larga omnino mensura. Sed transgressus est homo præscriptum sibi modum, & constitutum sibi terminum prætergressus. Vnde & auertens ab eo faciem suam Deus, vix tandem in diebus Abrahæ amici sui placabilis fieri incipiens, rursus modum instituit, promulgauit legem, sed non priori similem vsquequaq;. Ea siquidem ad cautelam fuerat, hæc ad medelam. Ibi prohibitio facta, ne superfluitas subintraret: hic iam indicta abscissio est, vt sacramenti remedio, quæ subintrauerat, tolleretur. Postremò illa quidem in arbore data est lex, ne fructu eius vescéretur: hæc in proprio corpore, vt caro præputij scinderetur. Nec dubium sanè quin cætera quoque humani corporis membra additamentum illud Leuiathan occuparet, venenum scilicet concupiscentiæ, & immoderatæ atque inordinatæ illecebra voluptatis, vt generalis quædam abscissio omnibus necessaria videretur. Cæterùm quia singulorum membrorum abscissionem humanę carnis fragilitas, & infantilis ætatis infirmitas nullatenus sustineret, pio moderamine dispositio superna prouidit, vt in ea potissimum parte concupiscentia castigaretur, in qua vehementius eam sæuire constabat, & violentius malignari. In omni siquidem contradicentium spiritui rebellione membrorum, solum illud vsqueadeo contumax inuenitur, vt contra omnem voluntatis deliberationẽ ad inhonestos & illicitos motus assurgat. Nã quòd hæc circuncisio octaua die fiebat, spem commendabat regni cœlestis, quòd videlicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quandam coronæ speciem videretur. Hinc est quòd octaua potissimũ dies post solemnitates præcipuas celebratur, & in sermone domini, primæ beatitudini copulatur octaua, vt cœlestis regni demum iterata promissio, euidenter nobis coronam fabricet. Merito sanè dum circunciditur puer qui natus est nobis, saluator vocatur, quòd videlicet ex hoc iam cœperit operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis sanguinem fundẽs. Neque enim iam quærere est Christianis, cur voluerit dominus Christus circuncidi. propter hoc siquidem circunciſus est, propter quod natus, propter quod passus. Nihil horum propter se, sed omnia propter electos. Nec in peccato genitus, nec à peccato circunciſus, nec mortuus est pro peccato suo, magis autem propter delicta nostra. *Quod vocatum est* (inquit) *ab angelo priusquam in vtero conciperetur.* Vocatum planè, non impositum: nempe hoc ei nomen est ab æterno. A natura propria habet vt sit saluator: innatum est ei nomen hoc, non inditum ab humana vel angelica creatura. Sed quid dicimus, quòd egregius ille propheta hunc ipsum puerũ multis nominibus appellandum fore prædicens, hoc vnum tacuisse videtur, quod solum (vt præmonuit angelus, & testatur euangelista) vocatum est nomen eius? Exultauit Esaias, vt videret diem hunc, & vidit, & gauisus est. Denique & loquebatur gratulabũdus, & laudans Deum: Puer natus est nobis, filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius: & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Magna quidem nomina. Sed vbi est nomẽ, quod est super omne nomen, nomen Iesu, in quo omne genu flectatur? Fortè in his omnibus vnum illud inuenies, sed expressum quodammodo & effusum. Nempe ipsum est de quo sponsa in cantico amoris, Oleum, inquit, effusum nomen tuum. Habes ergo vnum ex his omnibus appellationibus Iesum: nec omnino aut vocari posset aut esse saluator, si fortè quippiam horum defuisset. Nunquid non verè admirabilem eum singuli sumus experti, in mutatione vtique voluntatum nostrarum? Hoc nempe est saluationis nostræ principium, cum incipimus respuere quod diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod timebamus, sequi quod fugiebamus, optare quod cõtémnebamus. Admirabilis planè, qui hæc operatur mirabilia. Sed nihilominus & consiliarium sese exhibeat necesse est in electione pœnitentiæ, & vitæ ordinatione: ne fortè sit nobis absq; scientia zelus, & voluntati bonæ prudentia desit. Sanè opus est vt Deum quoque probemus in remissione videlicet priorum delictorum, quia nec sine hac salus nobis constare potest: & nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus. Verùm ne id quidem sufficiat ad salutem: nisi fortem quoque experiamur in expugnando impugnantes nos, ne ab eisdem rursum concupiscentiis superemur, & fiant nouissima nostra peiora prioribus. Videtúrne iam aliquid deesse saluatori? Planè deesset quod maximum est, nisi & pater esset futuri sæculi, vt per eum scilicet in immortalitatem resurgeremus, qui per præsentis sæculi patrem generamur ad mortem. Neq; hoc satis, si non etiam princeps pacis patri nos reconciliaret, cui traditurus est regnum, ne fortè sicut filij perditionis vtique, non salutis, resurrecturi videremur ad pœnam. Multiplicabitur sanè eius imperium, vt meritò saluator dicatur etiam pro multitudine saluandorum: & pacis non erit finis, vt verã noueris esse salutem, quæ non possit timere defectum.

Gen. 3. *Esaiæ. 9.*

Item in Circuncisione Domini de die octauo.
Sermo III.

IN circuncisione domini fratres, habemus quod amemus & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis beneficium, vnde gratiam agamus: latet aliquid clausum, quod in nobis implere debeamus. Venit namque dominus propter nos non solùm redimendos sanguinis effusione, sed & docendos verbis, & exemplis nihilominus instruendos. Sicut enim penitus erat inutile viam scire, si detineremur in carcere: ita redimi non prodesset, si viæ ignaros qui primus inueniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiore quidem ætate, patientiæ & humilitatis & super omnia charitatis cæterarúmque virtutum manifesta dedit saluator exempla, in infantia verò figuris velata. Sed antequam ad hæc discutienda veniamus, delectat aliquid prius de tanta & tam manifesta dignatione loqui. Habent angeli gloriam purã & perfectam: sed nec nos erimus sine gloria. Videmus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre:

Universidad de Deusto
Biblioteca

gloriam misericordiæ, & affectus verè paterni: gloriam procedentis ex corde patris, & paterna planè viscera exhibentis. Omnes enim peccauerunt (ait Apostolus) & egent gloria Dei. Et alio loco: Mihi (inquit) absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Quid enim nobis gloriosius, quàm quòd tanti æstimauit nos Deus? Quæve maior illi gloria, quàm tanta dignatio, & tanta benignitas: eò vtique dulcissima, quò tam gratuita? Nam pro impiis mortuus est. Videtis quantum fecit, & pro qualibus. Pro qualibus, vt non superbiamus: quantum, ne desperemus. Propterea vt inueniamini non spiritum habere huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, & sciatis quæ à Deo data sunt vobis: nolite obsecro fieri, sicut equus & mulus, sed sicut pium iumentum, quod ait: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Talia enim iumenta cognoscunt possessorem suum, & præsepe domini sui: in quo positum est eis piissimum fœnum, ipse qui panis est angelorum. Ipse enim est panis viuus, de quo viuere debuit homo: sed quia homo iumentum factus est, & panis factus est fœnum, vt vel sic viuat de eo. Et huius quidem mutationis sacramentum die natiuitatis celebratum est, quando verbum caro factum est, cum sit omnis caro fœnum. Ipsa ergo die minoratus est ab angelis, & habitu inuentus vt homo: hodie verò mirabilius aliquid audio. Iam minoratus est multo minus angelis, qui non solum formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodam cauterio latronis. Quid est enim circumcisio, nisi superfluitatis & peccati indicium? In te domine Iesu quid est superfluum quod circuncidatur? Nónne tu verus Deus es de Deo patre, homo verus sine omni peccato de virgine matre? Quid facitis circuncidētes eum? Putatis quia super eum possit cadere illa sententia: Masculus cuius præputij caro circuncisa non fuerit, peribit anima ipsius de populo suo? Potest obliuisci pater filij vteri sui? Aut non cognosceret eū, nisi signum circumcisionis haberet? Imò verò si quomodo posset non agnoscere filium, in quo ei bene complacuit, ex hoc maximè signo poterat ignorare eum, inuenta in eo circuncisione, quam peccatoribus ipse prouiderat, ob purgationem vtique delictorum. Sed quid mirum si caput pro membris accepit curationem, quam tamen in seipso nō habuit necessariam? Nónne & in membris nostris sæpe pro vnius infirmitate alteri adhibetur curatio? Dolet caput, & in brachio fit coctura: dolent renes, & fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in capite. Denique quid mirum, si pro nobis dignatus est circuncidi, pro quibus dignatus est mori? Totus siquidem mihi datus, & totus in meos vsus expensus est. Ego enim audiēs, quia transit ante carcerem filius magni regis, cœpi altius gemere, & miserabilius exclamare dicens, Fili Dei miserere mei. At ille sicut benignissimus, Quisnam est, inquit, iste fletus & vlulatus quem audio? Et dicunt ei, Ipse est Adam proditor ille, quem pater vester trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum suppliciis faciat interire. Quid ageret, cuius natura bonitas, cui proprium est misereri semper & parcere? Descendit in carcerem, venit vt educat vinctum de domo carceris. Iudæi verò non immemores odij quo oderant patrem, exercent illud in filiū. vnde & ipse ait: Quia oderunt me, & patrem meum. Quid ergo fecerunt impij, quibus grauis erat etiam ad videndum? Hic est, inquiunt, hæres: venite, occidamus eum. Sic ergo occiderunt agnum Dei: in suā quidem perniciem, sed in salutem nostram. Illi enim sanguinem agni fuderunt, nos accessimus, & bibimus illum. Accepimus calicem salutaris: & calix noster inebriās quàm præclarus est! Ecce vnde gratias agamus. Nam ante paucos dies celebrauimus aduentum eius in carcerem huius mundi, id est, diē natalis: hodie verò celebramus quòd catenas & vincula nostra susceptit. Hodie enim qui peccatum non fecit, vt reos absoluēret, innoxias manus eorum catenis inseruit: hodie sub lege factus est, qui legem dedit. Sed dicendum est iam quid in hac circuncisione nobis spiritualiter indicetur agendum. Neque enim sine causa in lege præceptum, nec sine causa cōpletum est in domino, vt octaua die fieret circuncisio. Sed quis cognouit sensum domini, aut quis cōsiliarius eius fuit? Assit nunc vestris desideriis aduocatus spiritus, qui scrutetur alta Dei, & edisserat vobis sacramentum istud octauæ diei. Non ignoramus iam oportere hominem nasci denuo: nam propter hoc secundò natus est Dei filius. In peccatis siquidē nascimur omnes, & esse habemus renasci in gratia, quam in baptismate quidem percepimus: sed heu totum periit in sæculari vita. Nunc primùm miserāte Deo virtus gratiæ in nobis operatur, vt in nouitate vitæ ambulemus. Ergo nascitur homo, quando sol iustitiæ ortus in animo, peccatorum illuminat tenebras, horrendúmque Dei iudicium internis obtutibus offert: addens ad terroris vinculum, breuem dierum numerum, & finem incertum. Hæc planè vespera est, ad quam demorabitur fletus: & necesse est addi matutini lætitiam, vt auditam faciat nobis misericordiam suam. Sic enim fit vespere & mane dies vnus. Est autem dies ista iustitiæ, reddens vnicuique quod suum est, nobis miseriam, misericordiā Deo. In hac die puer nascitur, quando ex his quæ diximus, ad amorem pœnitentiæ, & odium peccati animus excitatur. Sed periculosum est si fortè velit inter sæculi turbas agere pœnitentiam: vbi nimirum alij venenatis persuasionibus, alij vndique exemplis peioribus ad peccatum alliciant: alij adulationibus in vanam gloriam, alij detractionibus in impatientiam animum eius deiiciant. Procedat iam necesse est prudentiæ radius. Ostendat quantas & quàm importunas præsertim in hac generatione nequam opportunitates & occasiones peccati offerat mundus & ingerat, quā debilis sit ad illas humanus animus, maximè qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudētiæ eligat de præsenti sæculo nequam fugere, dicens cum propheta: Odiui ecclesiā malignantium, & cum impiis non sedebo. Sed nōdum sufficit hoc. Fortè enim vult eligere solitudinē, non satis attendens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid enim periculosius, quàm solum luctari contra antiqui hostis versutias, à quo videatur, & quem videre non possit? Itaque iā habet necessariam fortitudinis diem, vt nouerit custodiendam ad dominum fortitudinem suam: & aciem multorum pariter pugnātium esse quærēdam:

Rom. 3. Galat. 6.
Psal. 72.
Esaiæ 40.
Gen. 17.
Ioan. 15. Matth. 21.
Gen. 17.
Psal. 25.

vbi tot sunt auxiliarij, quot socij: & tales qui dicere possint cum Apostolo: Quia non ignoramus astutias inimici. Congregatio enim pro fortitudine sua terribilis est, vt castrorum acies ordinata. Væ autem soli, quia si ceciderit, non habet subleuantem. Quòd si cuiquam ex antiquis patribus gratiam hanc concessam audiuimus, non expedit temerè se committere huic periculo, nec oportet tentare Deum, sicut & magister noster de Anachoretis loquens: Qui non, inquit, conuersionis feruore nouitio, &c. Itaque in hac fortitudinis die ad id quod iam cœperat, id est, Odiui ecclesiam malignantium, etiam addit quod sequitur: Lauabo inter innocentes manus meas. Verùm cum eligit esse in congregatione multorum: nunquid eliget esse magister qui nondum discipulus fuit, & docere quod didicit nunquam? Et quomodo aut in se, aut in aliis motus irrationabiles poterit tēperare? Nemo carnem suam odio habuit. Quomodo ergo putatis si iam magister suus fuerit iste: quin facilè sibi aliquando eo amplius quo familiarius cōdescendat? Illucescat igitur dies temperātiæ, vt quærat quomodo temperari & refrenari possint incontinentes motus voluptatis, bestiales motus curiositatis, ceruicosi motus elationis suæ. Eligat abiectus esse in domo Dei sui, & subiectus esse magistro sub quo frangatur eius voluntas, & obedientiæ freno concupiscentia reprimatur: sitque quod ait propheta: Impositisti homines super capita nostra. Nec dedignandum seruo, quod præcessit in domino. Siquidem non est seruus maior domino suo. Ille enim cū iam creuisset ætate, sapientia, & gratia apud Deum & homines: cum iam duodecim annorum esset, & remansisset in Hierusalem: inuentus à beata virgine & Ioseph, cuius filius putabatur, in medio doctorum audiens illos & interrogans, tamen descendit cum illis, & erat subditus illis. Et tu ergo subditus esto propter illum. Sed iam tibi in ipsa obedientiæ via, aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, vt accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet salubria sint, minus tamen suauia videantur. Hæc si molestè cœperis sustinere, si diiudicare prælatum, si murmurare in corde: etiam si exterius impleas quod iubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ. Necesse est ergo vt illucescat dies patientiæ, per quam omnia dura & aspera tacita amplectaris conscientia: te magis diiudicans, & durius arguens: cui nimirum displicent quæ ad salutē sunt: & in cogitatione tua semper partem magistri quoad potes aduersus temetipsum iuuans, téque in omnibus accusare, ipsum verò magis excusare laborans. Porrò in hoc loco iam cauendum tibi arbitror à superbia. Magnū est enim omnino sic vincere semetipsum. Melior est (ait Salomon) patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Considera denique quàm manifestè propheta doceat necessariam esse humilitatem post patientiam, dicens: Veruntamen Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Nónne videtur hic occasione patientiæ tentationem sensisse superbiæ? Necesse est ergo vt illuminet cor tuum radius humilitatis, & declaret quid à te sit, quid à Deo, vt non altum sapias: quoniam Deus superbis resistit: humilibus dat gratiam. Iam verò cum in his diutius fueris exercitatus: roga dari tibi deuotionis lumen: diē serenissimam, & sabbatum mētis, in quo tāquam emeritus miles, in laboribus vniuersis viuas absque labore, dilatato nimirum corde currens viam mandatorum Dei: vt quod prius cū amaritudine & coactione tui spiritus faciebas, de cætero iam cum summa dulcedine peragas & delectatione. Hanc (ni fallor) gratiam petebat, qui ait: Remitte mihi vt refrigerer. Ac si dicat: Quousque in labore & dolore isto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi vt refrigerer. Verùm & ad hanc quidem perfectionem pauci (ni fallor) perueniunt in hac vita. Neque enim si quis aliquando videtur hanc habere, continuò credat sibi necesse est: maximè si nouitius est, nec per præfatos ascenderit gradus. Pius enim dominus noster Iesus Christus pusillos corde blanditiis talibus solet allicere. Sed nouerint qui huiusmodi sunt, gratiam hanc præstitam sibi esse, non datam: vt in die bonorum memores sint malorum, & in die malorum non immemores sint bonorum. Longè aliter qui exercitatos habent sensus, deuotionis huius felici fruuntur iucunditate. Sed multi tota vita sua ad hoc tendunt, & nunquam pertendunt: quibus tamen si pie & perseueranter conati sunt, statim vt de corpore exeunt, redditur quod in hac vita dispēsatorie est negatum: illuc perducente eos sola gratia, quò prius tendebant ipsi cum gratia, vt consummati in breui, expleant tempora multa. Illis verò qui ad hanc deuotionis gratiam perueniunt, vnum videtur restare periculum, & omnino timendum eis à dæmonio meridiano. Ipse enim Satānas transfigūrat se in angelum lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tāta delectatione omnia facit: ne dum sequitur affectionem, corpus destruat per immoderatam exercitationem, ac deinde necesse habeat, non sine magno spiritualis exercitij detrimento, circa debilitati curā corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, illuminari necesse est lumine discretionis, quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Hæc nimirum docet, ne quid nimis: atque hæc est octaua dies in qua circunciditur puer: quia discretio verè circuncidit, vt non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit, non circūcidit: sicut qui tepidus est, si minus facit. In hac ergo die nomen imponitur, & nomen salutis: nec de eo qui sic cōuersatur, dubitem dicere quod suam ipsius salutem operetur. Vsque ad hunc enim diem dicere possunt angeli, qui norunt secreta cœlestia: sed ego nunc primum ei fiducialiter nomen salutis impono. At verò quia omnino rara ista auis est in terris, huius discretionis locum in vobis fratres, suppleat virtus obedientiæ, vt nihil plus, nihil minus, nihil aliter quàm imperatum sit, faciatis.

2. Cor. 2.
Psal. 15.
Ephes. 5.
Gen. 17.
Prou. 16.
Psal. 61.
Ioan. 13.
Luc. 2.
Psal. 38.
Prou. 4.

IN EPIPHANIA DOMINI, DE VERBIS APOSTOLI, APPARVIT BENIGNITAS, & de tribus apparitionibus.

Sermo I.

Apparuit benignitas & humilitas saluatoris nostri Dei. Gratias Deo, per quem sic abundat consolatio nostra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miseria. Super his nam-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que sæpius vos admonere curamus, vt numquam G mente excidat peregrinos vos esse longè factos à patria, pulsos hæreditate. Quisquis enim desolationem non nouit, nec consolationem agnoscere potest. Quisquis consolationem ignorat esse necessariam, superest vt non habeat Dei gratiam. Inde est quòd homines sæculi negotiis & flagitiis implicati, dum miseriam non sentiunt, non attendunt misericordiam. Vos quibus non frustra dictum est, *Psal.45.* Vacate, & videte, quoniam suauis est dominus: & *Psal.110.* de quibus idem propheta, Virtutem, inquit, operum suorum annunciabit populo suo: vos inquam, H quos non detinet occupatio secularis, attendite quæ nam sit consolatio spiritualis. Vos qui non ignoratis exilium: audite quia de cœlo venit auxilium. *Ad Tit. 3.* Apparuit enim benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nã & misericordia domini ab æterno est. Sed vnde tanta agnosci *Hebr.1.* poterat? Promittebatur, sed non sentiebatur: vnde *Hiere.29.* & à multis non credebatur. Multifariè quippe multisque modis loquebatur dominus in prophetis. Ego, inquiens, cogito cogitationes pacis, & non I *Ezech.15.* afflictionis. Sed quid respondebat homo afflictio- *Esaiæ.53.* nem sentiens, pacem nescienS? Quousque dicitis pax, pax, & non est pax? Propter hoc angeli pacis amarè flebant, dicentes: Domine, quis credidit auditui nostro? Sed nunc credant homines vel visui suo: *Psal. 92.* quia testimonia Dei credibilia facta sunt nimis. Vt *Psal. 18.* enim nec turbatum quidem oculum lateat, in sole posuit tabernaculum suum. Ecce pax non promissa, sed missa: non dilata, sed data: non prophetata, sed præsentata. Ecce quasi saccum plenum misericordia suæ Deus pater misit in terram: saccum inquam in K passione concidendum, vt effundatur quod in eo latet precium nostrum. Saccũ vtique etsi paruum, sed plenum. Paruulus siquidem datus est nobis: sed in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis. Postquam enim venit plenitudo temporis, venit & plenitudo diuinitatis. Venit in carne, vt vel sic carnalibus exhiberetur: & apparente humanitate, benignitas agnosceretur. Vbi enim Dei innotescit humanitas, iam benignitas latere non potest. In quo enim magis commendare poterat benignitatem suam, quàm susciPiendo carnem meam? Meam inquam, non L carnem Adam, id est, non qualem ille habuit ante culpam. Quid tantopere declaret eius misericordiã, quàm quòd ipsam susCepit miseriam? Quid ita pie- *Iob.7.* tate plenum, quàm quòd Dei verbum propter nos factum est fœnum? Domine quid est homo quia reputas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Hic attendat homo quanta sit cura eius Deo: hinc sciat quid de eo cogitet, aut quid sentiat. Non interroges ô homo ea quæ pateris, sed quæ passus est ille. Quanti te fecit, ex his quæ pro te factus est, agnoM sce, vt appeREat tibi benignitas eius ex humanitate. Quanto enim minorem se fecit in humanitate, tanto maiorem exhibuit in bonitate: & quanto pro *Ad Tit.3.* me vilior, tanto mihi charior est. Apparuit (inquit Apostolus) benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Magna planè & manifesta benignitas, Dei humanitas, & magnum benignitatis indicium declarauit, qui humanitati addere nomen Dei cu- rauit. Et quidem ad Mariam missus Gabriel angelus filium Dei loquitur: sed nõ nominat Deum. Benedictus Deus, qui talem nobis de nobisipsis angelum dedit, vt noster ipse suppleret, quod ille non dixit. Nam & ipse spiritum Dei habuit: & eius spiritus locutus est, quod nobis valde necessarium fuit. Quid enim sic instruit fidem, spem roborat, charitatem accendit, quomodo humanitas Dei? Sed angelo nostro id reseruatum est, quod alij tacuerunt. Neque enim omnes omnia dicere congruum erat, vt à diuersis diuersa colligere gratulemur, & debitas singulis gratias referamus. Attamen vnum est in quo conueniunt apostolus & angeli qui de Christi natiuitate loquuntur, id est in nomine saluatoris. Ad Mariam quidem tamquam plenius edoctam per spiritum, Gabriel loquens indicat nomen solum. *Luc.1.* Et vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Ad Ioseph veniens angelus, non solum nomen protulit: sed & causam eius interpretatus edocuit, dicens: Et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet po- *Matth.1.* pulũ suum à peccatis eorum. Sed & pastoribus quo- *Luc. 1.* que annunciatur gaudium magnum, natum illis saluatorem Christum dominum. Simile aliquid Paulus loquitur: Apparuit benignitas & humanitas salua- *Ad Tit.3.* toris nostri Dei. Bene dulce nomen hullus ex ipsis tacuit, quia hoc mihi maximè necessariũ fuit. Alioquin quid agerem audiens dominum venientem? Nunquid non fugerem, sicut Adam qui à facie eius fugit, sed non effugit? Nónne desperarem audiens quia venit ille cuius legem sic præuaricatus sum, cuius patientia sic abusus sum, cuius beneficio tam ingratus inuentus sum? Quæ verò maior cõsolatio poterat esse, quàm in dulci vocabulo, in nomine con- *Ioan.12.* solatorio? Propterea & ipse dicit, Quia non venit filius vt iudicet mundum: sed vt saluetur mundus per ipsum. Iam confidenter accedo, iam supplico fiducialiter. Quid enim timeam, quando saluator venit in domum meam? Ei soli peccaui, donatũ erit quidquid indulserit ille. Vtique enim licet ei quod vult facere. Deus est qui iustificat, quis est qui condem- *Rom.8.* net? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? Propterea gaudere nos oportet quòd in nostra venerit, nunc enim facilis ad indulgentiam erit. Denique paruulus est, leuiter placari potest. Quis enim nesciat quia puer facilè donat? Ecce si non fuerit pro minimo, possumus reconciliari pro minimo. Pro minimo inquam, non tamen sine pœnitentia: sed quia minimum quiddam sit nostra ipsa pœnitentia. Pauperes sumus, parum dare possumus: attamen reconciliari possumus pro paruo illo, si volumus. Totum quod dare possum, miserum corpus istud est: illud si dedero, satis est. Si quo minus, addo & corpus ipsius. Nam illud de meo est, & meum est. Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est mihi. De te domine suppleo, quod minus habeo in me. O dulcissima reconciliatio. O satisfactio suauissima. O verè reconciliatio facilis, sed perutilis: satisfactio parua; sed non paruipendẽda. Etenim quàm facilis modo, tam difficilis erit postea: & sicut modo nemo est qui reconciliari non possit, ita post paululum nemo qui possit: quoniam sicut benignitas apparuit vltra omnem spem, vltra omnem æstimationem: similem expectare possumus iudicij districtionem. Noli ergo contemnere

contemnere Dei misericordiam, si non sentire vis A iustitiam, sed iram, sed indignationem, sed æmu- *Psal.6.* lationem, sed furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Vt enim scires quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem vltionis attende. Immensus est enim Deus & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendum: multus ad vlciscendum. Sed misericordia quidem priora sibi vendicat: vt si voluerimus, districtio inueniri non possit in quem sæuiat. Propter hoc enim benignitatem prærogauit, vt per B eam reconciliati seueritatem videamus securi. Propterea voluit non solum ad terras descendere, sed *Zach.6.* etiam innotescere: non solùm nasci, sed & agnosci. Denique propter hanc agnitionem dies ista celebris habetur, & insignis dies apparitionis. Hodie enim Magi ab Oriente venerunt, ortum solem iustitiæ requirentes, eum de quo legitur: Ecce vir, oriens nomen illi. Hodie adorauerunt nouum virginis partum, sequentes noui sideris ductum. Nónne & hic nobis est magna consolatio: sicut in illo de quo loquuti sumus Apostoli verbo? Ille dixit Deum: isti C non voce, sed opere dicunt: Quid facitis ô Magi, quid facitis? Lactentem puerum adoratis, in tugurio vili, in vilibus pannis? Ergóne Deus est iste? Deus certè in templo sancto suo: Deus in cœlo sedes eius: & vos eum quæritis in vili stabulo, in matris gremio? Quid facitis quòd & aurum offertis? Ergo rex est ipse. Et vbi aula regia, vbi thronus, vbi curiæ regalis frequentia? Numquid aula est stabulum, thronus præsepium, curiæ frequentia Ioseph & Maria? Quomodo ita insipientes facti sunt viri sapientes, vt adorent paruulum despicabilem tam sua ætate, D quàm paupertate suorum? Insipientes facti sunt, vt *1.Cor.3.* fierent sapientes, & prædocuit eos spiritus quod postea prædicauit Apostolus: Qui vult sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens. Quia enim per sapientiam mundus in sapientia sua Deum cognoscere non poterat: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos fieri credentes. Nónne timẽdum erat fratres, ne scandalizarentur viri isti, & illusos se crederent, cum tanta indigna viderent? A regia ciuitate vbi regem quærendum coniectabant, ad Bethleem villam paruulam diriguntur. Ingrediuntur stabu- E lum, inueniunt inuolutum pannis infantulum. Nõ illis sordet stabulum: non pannis offenduntur: non scandalizantur lactentis infantia: procidũt, venerãtur vt regem, adorant vt Deum. Sed profectò qui illos adduxit, ipse & instruxit: & qui per stellam foris admonuit, ipse in occulto cordis edocuit. Hæc igitur domini declaratio clarificauit hanc diem: & Magorum deuota veneratio deuotam fecit & venerabilem. Nec sola hæc apparitio, sed altera quædam, sicut à patribus nostris accepimus, hodie celebratur: quæ & si longo pòst tempore, facta creditur F hoc ipso die. Cum enim iam Christus triginta anno rum tempus exegisset in carne, qui secundum diuinitatem idem ipse est, & anni eius non deficiunt: inter populares turbas ad baptismum Ioãnis aduenit. Venit tamquam vnus è populo, qui solus erat sine peccato. Quis eum tũc crederet filium Dei? quis putaret dominum maiestatis? Valde quidem humiliaris domine: in imis absconderis, sed Ioannem latere nõ poteras. Nónne ipse est qui per maternum vterum te nondum natum nondum natus agnouit? Nónne ipse est qui per vtriusque materni vteri parietes te agnouit: & quia turbis clamare non potuit, saltem matrem suam motu exultationis edocuit? Nunc au- *Ioan.1.* tem quid? Vidit eum Ioannes (ait euangelista) veniẽtem ad se, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi. Vere agnus, vere humilis, vere mãsuetus. Ecce, inquit, agnus Dei: ecce qui tollit peccata mũdi. En ipse qui purgationem faciet delictorum, ecce sentinam nostram purgaturus aduenit: & tamẽ post hoc testimonium baptizari vult à Ioanne. Tremuit ille. Quid mirum? Quid inquam mirum si tremit homo, nec audet attingere sanctum Dei verticẽ caput adorandũ angelis, reuerendum potestatibus, tremendum principatibus? Baptizari vis domine Iesu? Vt quid enim aut quid tibi opus fuit baptismate? Numquid sano opus est medicina, aut mundatione mundo? Vnde tibi peccatum, vt baptisma sit necessarium? Numquid à patre? At patrem quidem habes, sed Deum: & æqualis es illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse quis nesciat? An verò de matre? Nam & matrem habes, sed virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quæ te sine iniquitate concepit, & salua integritate peperit? Quam maculam habere potest agnus sine macula? Ego, inquit Ioannes, à te debeo *Matth.3.* baptizari, & tu venis ad me? Magna vtrinque humilitas: sed nulla comparatio. Quomodo enim non humiliaretur homo coram humili Deo? Sine modo *Vbi supra.* (inquit dominus) decet enim sic nos implere omnem iustitiam. Acquieuit Ioannes & obediuit: baD ptizauit agnũ Dei, & aquas lauit. Nos abluti sumus, non ille: quia nobis lauandis aquæ cognoscuntur ablutæ.

Sed fortassis minus credis Ioannis testimonio: quia ipse homo est, & potes habere suspectum: cognatus eius est cui testimonium perhibet. Ecce testimonium maius Ioanne: testimonium aduenientis columbæ. Nec incongruè ad indicandum agnum Dei venit columba: quia nihil melius agno conuenit quàm colũba. Quod agnus in animalibus, hoc columba in auibus est. Summa vtriusque innocentia, summa mãsuetudo, summa simplicitas. Quid enim sic alienum ab omni malitia, sicut agnus & columba? Nocere cuiquam nesciunt: lædere non nouerunt. Sed ne fortuito casu id euenisse causeris: ecce testimoniũ Dei patris. Ecce Deus maiestatis intonuit: dominus super aquas multas, & vox patris audita est, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Vere enim hic est in quo nõ est quod *Ibid.* patri displiceat, quod oculos maiestatis offẽdat. Vnde & ipse ait: Quia quæ placita sunt ei, facio semper. *Ioan. 8.* Ipsum, inquit, audite. Ecce domine Iesu, vel iam nũc loquere. Quousque siles? quousque dissimulas? Diu tacuisti, & valde diu: vel iam nunc loquendi licentiam habes à patre. Quamdiu virtus & Dei sapientia, quasi infirmus aliquis & insipiens lates in populo? Quandiu nobilis rex & rex cœli, fabri filium te pateris appellari pariter & putari? Etenim Lucas euangelista testatur quoniam adhuc filius Ioseph pu *Luc.3.* tabatur. O humilitas virtus Christi, quantũ cõfundis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuperbiam noſtræ vanitatis! Parum aliquid ſcio, vel magis ſcire mihi videor, & iam ſilere non poſſum: impudenter me & imprudenter ingerens & oſtentans, promptulus ad loquendum, velox ad docendum, tardus ad audiendum. Et Chriſtus cũ tanto tempore ſilebat, cùm ſeipſum abſcondebat, numquid inanem gloriam metuebat? Quid timeret ab inani gloria, qui eſt vera gloria patris? Vtique timebat, ſed non ſibi. Nobis timebat ab illa, quibus nouerat eſſe timendum: nobis cauebat, nos inſtruebat. Tacebat ore, ſed inſtruebat opere: & quod poſtea docuit verbo, iam clamabat exemplo. Diſcite à *Matth. 11.* me, quia mitis ſum, & humilis corde. Nam de infantia domini parum aliquid audio: ex tunc iam vſque ad hunc triceſimum annum nihil inuenio. Nũc verò iam latere non poteſt, qui tam manifeſte demonſtratur à patre. Nam in prima quoque apparitione cum matre virgine voluit apparere, quòd verecundia quædam in virginitate ſignaretur. Tertia quoque apparitio eius in euangelio inuenitur: & hæc nihilo minus hodie celebratur. Inuitatus enim *Ioan. 3.* ad nuptias dominus, vino deficiente compaſſus eorum verecundiæ, aquam mutauit in vinum. Hoc I etiam (ſicut ait euangeliſta) ſignorum eius fuit initium. Itaque in prima apparitione homo verus innotuit, vbi inter vbera matris infans apparuit. In ſecunda verò, verum eſſe Dei filium patris indicat teſtimonium. In tertia verò, verus eſſe Deus demonſtratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot teſtimoniis hodie confirmatur fides noſtra, tot indiciis roboratur ſpes noſtra, tot incentiuis inflammatur charitas noſtra.

De Magis, vbi exponitur illud de Canticis: Egredimini filiæ Sion. Sermo ſecundus, vnde ſupra. K

TRes apparitiones domini legimus, vna quidem die, ſed non vno tempore factas. Et quidem mirabilis ſecunda, mirabilis tertia, ſed prima apparitio mirabilius admiranda. Mirabilis aquarum mutatio, mirabilis Ioannis & columbæ pariter & paternæ vocis atteſtatio, ſed illud mirabile magis quòd agnitus eſt à Magis. Nam quòd Deum agnoſcant, indicat adoratio, indicat thuris oblatio. Nec ſolum Deum, ſed & regem agnoſcunt, quod deſignatur L in auro. Et in his non latet eos magnum pietatis ſacramentum: vnde & myrrha indicat moriturum. Adorant Magi, & offerunt munera adhuc ſugenti matris vbera. Sed vbi eſt, ô Magi, vbi eſt purpura regis huius? Numquid viles panni iſti, quibus eſt inuolutus? Si rex eſt, diadema eius vbi eſt? Sed vos eum verè videtis in diademate quo coronauit eum mater ſua: in ſacco mortalitatis de quo reſurgens ait: Quia conſcidiſti ſaccum meum, & circundediſti me lætitia. *Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua*, &c. Egredimini virtutes angelicæ, incolæ ciuitatis ſupernæ. Ecce rex veſter, ſed in corona noſtra, in diademate quo coronauit eum mater ſua. Sed his deliciis vſque modo caruiſtis, hanc hactenus dulcedinem non guſtaſtis. Habetis ſublimitatẽ eius: ſed humilitatem eius non vidiſtis. Egredimini igitur, & videte regem Salomonem in diademate *Pſal. 30. Cant. 3.* M

G quo coronauit eum mater ſua. Veruntamen non eſt opus illis noſtra exhortatione: quoniam ipſi ſunt qui deſiderant in illum proſpicere. Illis enim quanto ſublimitas notior, tãto humilitas precioſior & amabilior eſt. Vnde licet nobis maior ſit cauſa lætitiæ (nobis enim natus eſt, & nobis datus) tamen ipſi nos præueniunt, ipſi nos exhortantur. Probat hoc angelus qui gaudium magnum euangelizat paſtoribus, & quæ cum eo facta eſt multitudo cœleſtis exercitus. Vobis ergo dicimus filiæ Sion, animæ ſæculares, debiles, delicatæ, filiæ, non filij: in H quibus nihil eſt fortitudinis, nihil eſt virilis animi: *Egredimini filiæ Sion*: Egredimini de ſenſu carnis, ad intellectum mentis: de ſeruitute carnalis concupiſcentiæ, ad libertatem ſpiritualis intelligentiæ. Egredimini de terra veſtra & de cognatione veſtra, & de domo patris veſtri, *& videte regem Salomonem*: alioquin non erit tutum vobis videre eum eccleſiaſten. Idem enim qui Salomon, id eſt pacificus in exilio eſt, eccleſiaſtes, id eſt concionator erit in iudicio: idida, id eſt dilectus domini in regno. In exilio manſuetus & amabilis, in iudicio iuſtus & terribilis, in regno glorioſus & admirabilis. Egredimini igitur, & videte regem Salomonem: nã vbique rex eſt. Licet enim regnum eius non ſit de *Ioan. 18.* hoc mundo, tamen rex eſt etiam in hoc mundo. Interrogatus ſiquidem, Ergo rex es tu? Ego, inquit, *Vbi ſupra.* in hoc natus ſum, & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector eſt morum, in iudicio diſcretor meritorum, in regno diſtributor præmiorum. Egredimini proinde filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua: in corona paupertatis, in corona miſeriæ. Siquidem coronatus eſt & à nouerca ſua corona ſpinea, corona miſeriæ: coronandus à familia ſua corona iuſtitiæ, quãdo exibunt angeli, & tollent de regno eius omnia ſcandala, quando veniet ad iudicium cum ſenioribus populi ſui: cum pugnabit pro eo orbis terræ aduerſus inſenſatos. Coronat eum & pater corona gloriæ, ſicut pſalmus ait: Gloria & honore coronaſti *Pſal. 8.* eum. Videte eum filiæ Sion in diademate quo coronauit eum mater ſua. Suſcipite coronam paruuli propter vos regis veſtri, & vna cum Magis humilitatem eius adorate, quorum fidei deuotio vobis hodie proponitur in exemplo. Cui enim comparabimus, & cui ſimiles æſtimabimus viros iſtos? Si latronis fidem, ſi Centurionis confeſſionem conſidero, in eo ſuperexcellere videntur iſti, quòd iam tunc miracula multa fecerat, iam tunc à multis prædicatus fuerat, à multis adoratus. Attamen conſideremus quid & illi dixerint. Clamabat latro de cruce: Do- *Luc. 23.* mine, memento mei dum veneris in regnum tuum. Ergóne per ſupplicium ille vadit in regnum? Quis in dicauit tibi quoniam oportebat pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam ſuam? Tu quoque Centurio eum vnde noſti? videns quòd ſic clamãs expiraſſet: Verè, inquit, hic homo filius Dei erat. Mira res, & *Matth. 26.* omni admiratione digna. Propterea rogo vos intuemini & videte quàm oculata ſit fides: quàm lynceos oculos habeat, diligentius conſiderate. Cognoſcit Dei filium lactentem, cognoſcit in ligno pendẽtem, cognoſcit morientem. Siquidem latro in patibulo, Magi in ſtabulo cognoſcũt: ille clauis infixũ, iſti

iſti pannis inuolutum. Centurio verò vitam agno- A mam venerunt ab oriente. Meritò ſanè ab oriente
uit in morte. Iſti Dei virtutem in teneri corporis infirmitate, ille ſummum ſpiritum in expiratione, iſti Dei verbum in infantia cognouere. Siquidem quicquid illi ſermonibus, iſti muneribus confitentur. Latro Regem, Centurio Dei filium ſimul & hominem pronunciat. Et hæc tria ipſa Magorum munera indicant, niſi quòd thure non tam Dei filium monſtrauere, quàm Deum. Obſecramus ergo chariſſimi, proſit vobis tanta charitas quam vobis Deus maieſtatis exhibuit: tanta humilitas quam ſuſcepit: tanta benignitas quæ vobis per Chriſti humilitatem ap- B paruit. Agamus gratias redemptori & mediatori noſtro, per quem nobis innotuit tã bona erga nos voluntas Dei patris. Siquidem talem iam nouimus eius
1. Cor. 9. animum, vt non immeritò dicamus: Sic currimus, non quaſi in incertum. Profectò enim tale eſt erga nos cor Dei patris, quale nobis expreſſit, qui de eius corde proceſſit.

Item in Epiphania domini. Sermo III.

NEceſſarium nobis videtur fratres, iuxta cætera rum ſolemnitatum conſuetudinem, etiam ſolemnitatis hodiernæ vobis exponere rationem. Interdum enim contra vitia loquimur: & genus illud ſermonis perutile, ſed diebus cæteris videtur opportunius conuenire. Feſtiuis autem & maximè in præcipuis ſolemnitatibus magis circa ea quæ ſolemnitatis ſunt immorandum videtur, vt pariter & erudiatur animus, & excitetur affectus. Quomodo enim celebrabitis quod neſcitis, aut quomodo ſcietis, niſi annuncietur vobis? Propterea non ſit moleſtum his qui ſunt in lege periti, ſi parum D doctis morem gerimus, vt exigit ratio charitatis. Credo enim ne nos ipſos quidẽ ſuis epulis eſſe fraudandos, ſi minus eruditis tanquam popularibus turbis groſſiores prius appoſuerint cibos. Ita verò apponent, ſi fraternæ charitatis intuitu placuerint eis quæ neceſſaria ſunt non ſatis intelligentibus, etſi fortaſſe ſibi minus neceſſaria videantur. Sic autem fragmenta poſtmodum recolligent ſibiipſis, ſi diligentius recogitantes ſubtiliora quæque tamquam munda animalia ruminauerint: quæ parum intelligibiles animos præ ſubtilitate effugerint. Solemni- E tas igitur hodiernæ diei ab apparitione nomen accepit. Epiphania quidem apparitio eſt. Hodie ergo apparitio domini celebratur: non tantum vna, ſed trina, ſicut àpatribus noſtris accepimus. Hodie enim paruulus rex noſter paucis à natiuitate diebus trãſactis ſtella declarante primitiis gentium apparuit. Hodie quoque cum iam triginta fermè in diſpenſatione carnis egiſſet annos: qui ſecundum diuinitatem idem ipſe eſt, & anni eius non deficiunt: inter populares turbas abſconditus ad Iordanem bapti- F zandus aduenit: ſed teſtimonio Dei patris innotuit. Hodie nihilo minus cum diſcipulis ſuis vocatus ad nuptias, deficiente vino, ſigno admirabili ſuæ potentiæ aquas in vinum mutauit. Sed delectat eam, quæ in infantia ſaluatoris facta eſt, apparitionem & diligentius intueri, quoniam & dulciſſima eſt, & ſpecialius hodie noſcitur, celebrari. Hodie ergo ſicut audiuimus in euangẽlica lectione, Magi Hieroſoly-

veniunt, qui ſolis iuſtitiæ nouum nobis ortum annunciant: qui læti rumoribus totum mundum illuminant. Niſi quòd infœlix Iudæa, quia lucem oderat, ad fulgorem nouæ claritatis obtenebratur: & caligantes oculi eius coruſcante radio ſolis æterni multo magis excæcantur. Venientes ergo ab oriente Magi, quid dixerint audiamus: *Vbi eſt qui natus eſt* *Matth. 2.* *rex Iudæorum?* Quàm certa fides, & nihil penitus hæſitans. Non quærunt vtrum natus ſit: ſed fiducialiter loquuntur: & interrogant ſine dubitatione, vbi ſit qui natus eſt rex Iudæorum. Porrò audito (nec mirum) nomine regis, rex Herodes ſucceſſorem ſuſpicatus, expauit. Nec mirum, ſi turbatur Herodes: ſed quòd Hieruſalem ciuitas Dei, (quæ viſio pacis eſt) cum Herode turbatur, quis non miretur? Videte fratres quantum noceat iniqua poteſtas: quomodo caput impium ſubiectos quoque ſuæ conformat impietati. Miſera planè ciuitas, in qua regnat Herodes, quoniam Herodianæ ſine dubio particeps erit malitiæ, & ad nouæ ſalutis ortum Herodiana mouebitur turbatione. Confido ego in domino, quoniam C inter nos minimè regnabit: etiam ſi adeſſe contingat, quod & ipſum Deus auertat. Nam Herodiana malitia, & Babylonica crudelitas eſt, naſcentem velle extinguere religionem, & allidere paruulos Iſraelis. Si quid enim ad ſalutem pertinens, ſi quid religionis oritur: quicunque reſiſtit, quicunque repugnat, planè cum Ægyptiis paruulos Iſraelitici germinis necare conatur: imò cum Herode naſcentem perſequitur ſaluatorem. Sed iam inchoatam proſequamur hiſtoriam. Credo ſi quis conſcius eſt huius rei, ſtudioſius ſibi cauebit de cætero, & He- D rodianum execrabitur animum: ne ſimilem exitum ſortiatur. Ergo quærentibus Magis regem Iudæorum, & ſciſcitante à ſcribis Herode dominicæ natiuitatis locum: illi iuxta prophetam nomen ciuitatis edicunt. Cúmque receſſiſſent Magi, & reliquiſſent Iudæos, *Ecce ſtella quam viderant in oriente, antecedebat eos.* Hinc manifeſtè datur intelligi, quoniam humanum flagitantes conſilium, diuinum amiſere ducatum: & conuerſos ad terrenum documentum, ſignum cœleſte deſeruit. Vnde & relicto Herode, continuo gauiſi ſunt gaudio magno valde. Stella enim antecedebat eos, vſque dum veniens ſtaret ſuprà, vbi puer erat. *Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eũ.* Vnde vobis hoc ô alienigenæ? Neque enim tantam inuenimus fidem in Iſrael. Sic vos non offendit vilis habitatio ſtabuli, non pauperies cunæ præſepij? Non vos pauperis matris præſentia, non lactentis infantia ſcandalizat? Denique, *apertis theſauris ſuis* (ait euangeliſta) *obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Si ſolum obtuliſſent aurum, videri fortaſſe poterant paupertati matris voluiſſe conſulere, vt haberet nimirum vnde paruulum poſſet filium educare. Nunc autem offerentes pariter aurum, thus, & myrrham: ſine dubio ſpiritualis oblationis genus inſinuant. Aurum enim inter diuitias ſæculi videtur excellere, quod per eius gratiam omnes nos deuote obtulimus ſaluatori, cum pro eius nomine ex integro dereliquimus ſubſtantiam huius mundi. Iam verò neceſſe eſt vt qui perfectè terrena cõtẽpſimus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

flagranti desiderio cœlestia requiramus. Sic enim offerimus & thuris odoramentum: quo nimirum, vt in Apocalypsi beati Ioannis legis, significantur orationes sanctorum. Vnde & propheta in Psalmo, Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Sic & in alio loco legis, quia oratio iusti cœlos penetrat. Oratio inquam, non cuiuslibet, sed iusti. Nam qui auertit aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Porrò si iustus esse volueris, & non auertere aurem tuam à mandatis domini, ne auertat & ipse suam à precibus tuis: necesse est vt non solum præsens seculum contemnas, sed & ipsam carnem castiges, & subiicias seruituti. Nam qui dixit, Nisi quis abrenunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus: & alibi, Si vis esse perfectus, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me: idē ipse in alio loco ait: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Quod exponens Apostolus, Quicunque, inquit, sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Duas igitur alas habeat oratio nostra, contemptum mundi, & afflictionem carnis: nec dubium quin cœlos penetret, & dirigatur sicut incensum in conspectu Dei. Erit enim gratum sacrificium, & acceptabilis oblatio nostra, in qua cum auro & thure fuerit etiam & myrrha, quæ licet amara sit, tamen perutilis est, & conseruat corpus quod mortuum est propter peccatum, ne defluens in vitium putrefiat. Hæc breuiter pro imitanda Magorum oblatione sint dicta. Cæterùm quoniam apparitionem hanc esse diximus: quid in ea appareat, dignum est vt quæramus. Vtique secūdum verba Apostoli apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Ecce enim in euangelica lectione audiuimus, quoniam intrantes domum Magi inuenerunt puerum cum Maria matre eius. In infantuli corpore quod virgineo mater fouebat in gremio, quid nisi veritas susceptæ carnis apparuit? Quid in eo quòd cum matre paruulus inuenitur, nisi verus homo & verus hominis filius declaratur? Iam verò & in secunda apparitione vide si non manifestè vocis paternæ testimonio Dei filius approbatur. Cœli namque aperti sunt super eum, & descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in illum, & vox patris audita est: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Satis equidem manifestum est ex hoc ipso, satis euidens & indubitabile, quoniam Dei filium necesse est Deum esse. Nam & filios hominum homines, & ipsorum quoque animalium fœtus ex eodem cum eis genere esse nemo est qui dubitet. Veruntamen vt nullus sacrilego errori remaneat locus, qui in prima apparitione verus homo & filius hominis est declaratus, & in secunda verus nihilominus Dei filius: in tertia iam verus Deus & auctor naturæ probatur, ad cuius nutum natura mutatur. Nos ergo dilectissimi, Christum Iesum diligamus vt verum hominem & fratrem nostrum, honoremus vt Dei filium, adoremus vt Deum. Secure credamus in eum, secure credamus ei nosipsos fratres mei, cui nec potestas deest saluandi nos, cum sit verus Deus & Dei filius: nec bona voluntas, cum sit tanquam vnus ex nobis verus homo, & hominis filius. Quomodo namque nobis erit inexorabilis, propter quos factus est similis nobis passibilis? Iam si desideratis super his apparitionibus aliquid ad ædificationem morum audire, illud attendite, quòd primo omniū Christus appareat puer cum virgine matre, vt simplicitatem & verecundiam ante omnia quærendam nobis doceat esse. Nam & pueris simplicitas naturalis, & cognata virginibus verecūdia est. Omnibus ergo nobis in cōuersionis nostræ initio nulla magis virtus necessaria est, quam simplicitas humilis, & grauitas verecunda. In secunda verò apparitione venit saluator ad aquas baptismi, non quidem lauandus, sed magis à patre testimonium acceptur-rus. Hæ sunt lacrymæ deuotionis, in quibus non indulgētia peccatorum, sed beneplacitum quæritur Dei patris, cum descendit in nos spiritus adoptionis filiorum, testimonium perhibens spiritui nostro quòd sumus filij Dei, vt mellifluam nobis vocem de cœlo videamur audire: quia verè Deus pater in nobis complaceat sibi. Nec parum distat inter has lacrymas deuotionis, & ætatis vtique iam virilis, atq; eas, quas primæua ætas inter infantiæ vagitus emisit: lacrymas vtique pœnitentiæ & confessionis. Veruntamen longè amplius vtrisque procedunt aliæ quædam lacrymæ, quibus & infunditur sapor vini. Illas enim lacrymas verè in vinum mutari dixerim, quæ fraternæ compassionis affectu in feruore prodeunt charitatis: pro qua etiam ad horam tui ipsius immemor esse sobria quadam ebrietate videris.

Apoc. 5.
Psal. 140.
Eccl. 35.
Luc. 14.
Matth. 19.
Matth. 16.
Galat. 5.
Ad Tit. 3.
Matth. 1.
Matth. 3.

De Circunciſione, baptiſmo & verbo Domini ad Ioannem, Sic decet nos implere omnem iuſtitiam. Sermo IIII. Qui legitur in octaua Epiphaniæ.

POpulo duræ ceruicis cultellus erat necessarius, & lapideis cordibus meritò cultri lapidei debebantur, qualibus à Iesu Naue facta circuncisio memoratur. Noster autem Iesus tamquam agnus mansuetus omnem austeritatem abstulit. Domine agnus es cum lana & lacte veniens: aufer à me obsecro cultellum istum. Durum enim videtur & crudele, paruulo recenter nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit misericors. Duritiam duris congruam seruis, filiis commutauit in mansuetudinem, vt rubiginem originalis peccati, quam vix cultellus eradere poterat, ex hoc iam cum vnctione gratiæ facilè lauet aqua. Nihil ergo mirum si pro diuersitate temporum mutata sint sacramenta: vt daretur vtrisque quod congruum erat eis. Ipse verò Christus vtrunque susceptit, vt tanquam lapis angularis vtrique parieti cohæreret, ac si duarum capita corrigiarum consuendo connecteret: sicut & pascha figuratum ipse compleuit, & verum protinus inchoauit. Sed & propterea voluit circuncidi, vt ostenderet auctorem se esse veteris legis, sicut & euangelij, quoniam qui per seipsum ait, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. ipse idem per seruum suum prius dixerat: Omnis anima cuius præputij caro circuncisa non fuerit, peribit de populo suo. Quòd si solùm baptisma suscepisset, videri poterat refugisse circuncisionē, tāquam nihil ad

Ioſue. 5.
Ioan. 3.

ad se pertinentem. Si verò circumcideretur & non baptizaretur, quomodo mihi persuaderi posset baptizari, circuncisione relicta? Nunc itaque post circuncisionem baptismatis susciens, illud mihi tenendum tradidit, quod vltimò susceperit. Denique communitatis amator & commendator, qui habitare facit vnius moris in domo, quomodo communitatem desereret, & alios scandalizaret? Sic enim scandalizarentur videntes eum non circuncidi, sicut hodie scandalizaretur ecclesia si infantem videret non baptizari. Nec solùm communitatis & vnitatis bonum commendare, sed humilitatem voluit exhibere, vt ligaturam vulneratorum susciperet, qui solus erat absque vulnere. Hinc enim Apostolus dicit: Misit Deus filium suum in mundum, natum ex muliere, factū sub lege. Verùm ne quis fortè diceret, quòd circunciſus est, parentes fecerunt, paruulus enim erat: iam triginta annorum ad baptismum ipse perrexit. Inclinatur sub baptistæ manibus caput tremendum potestatibus, principatibus adorandum. Quid mirum si baptista contremuit? Quis vel ipsa cogitatione non contremiscat? O quam altum erit in iudicio caput quod modo inclinatur? & vertex qui modo tā humilis videtur, quàm sublimis & excelsus tunc apparebit? *Sine* (inquit) *modo: sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Siquidem qui in plenitudine temporis venit, & in quo habitat plenitudo diuinitatis, nihil nouit nisi plenum. Nam legem nō venit soluere, sed implere. Est autem iustitia quædā strícta & angusta valde: ita vt quàm cito pedem verteris, in peccati foueam cadas, nec præponere se æquali, nec æquare præposito. Huius definitio est reddere vnicuique quod suum est. Altera latior & amplior iustitia, nec æquare se pari, nec inferiori præponere. Sicut enim grandis & grauis est superbia præferre se æquali, aut æquare prælato: ita magnæ humilitatis est inferiorem se exhibere æquali, aut æqualem inferiori. Maxima & plena iustitia est se inferiorem exhibere etiam ipsi inferiori. Sicut enim summa & intolerabilis superbia est superiori se præponere: ita inferiori se subdere, summa & plena iustitia est. Quod Ioannes ait, *Ego à te debeo baptizari*: de prima fuit, quia superiori se subdidit. quod autē Christus fecit, de plena iustitia fecit: siquidē ille seruuli sui manibus se inclinauit. Videat autē nūc quisque quem imitetur, hunc an eum, qui extollitur super omne quod creditur Deus aut colitur. Studeamus & nos obsecro fratres adimplere omnem iustitiam. Ipsa enim est via per quā ad lætitiam venitur. Nam lætitia præmium est: iustitia vero meritum & materia. Nā de ipsa iustitia erit lætitia nostra: quādo Christus apparebit vita nostra: & nos apparebimus cum ipso in gloria: quoniā ipse est qui factus est nobis à Deo patre iustitia. Beati verò qui etiam nunc de iustitia lætantur & exhilarantur in conscientiis suis: fugentes mel de petra, oleúmque de saxo durissimo. Nunc autē videtur laboriosa iustitia: sed veniet quando in suauitate & iucunditate sine omni labore desideretur & habeatur, & ametur & percipiatur, quando fruemur ipsa iustitia. Væ autem his qui prætergrediuntur viam, qui relicta iustitia, vanā & transitoriam lætitiam quærunt. Cum enim de transitoriis quærunt lætitiam, non poterit non trāsire transeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus deficit ignis: sic mundus transit, & concupiscentia eius: haud dubium quin & lætitia quoque.

Galat. 4.
Matth. 3.

DOMINICA INFRA OCTAVAM EPIPHANIÆ, HOMILIA DE PVERO Iesu duodenni.

IN illo tempore. Cùm factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus parentibus eius Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi: consummatísque diebus cum rediret, remansit puer Iesus in Hierusalē: & non cognouerunt parentes eius: & reliqua. Luc. 2.

Homilia ſancti Bernardi.

Hæc homilia creditur eſſe Adilredi, abbatis cuiuſdā cœnobij Ciſtercienſis.

PEtis à me fili charissime, quatenus ex lectione euangelica, qua duodennis pueri Iesu gesta narrantur, aliqua piæ meditationis & sancti amoris eliciam semina: & sportulis literarum commendans, tibi colligenda transmittam. Adhuc nūcius ista ipse loquebatur, & ecce sensi in ipsis medullis cordis mei, ex quanto, ex quali, ex quàm ardenti, ex quàm dulci tua id fraternitas petebat affectu, cum subitò mihi venit in mentem, vbi aliquando fuerim, quid senserim, quid in me ipso euangelica verba nonnūquam egerint vel cum legerentur, vel cum cantarentur. Respexi miser, respexi, & vidi quam longè post terga, illa suauia & iucunda reliquerim, quàm longè ab his deliciis occupationum & sollicitudinū me funes extraxerint, adeò vt quæ tunc tangere nolebat anima mea, nunc præ angustia cibi mei sint. Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meā, cum emissa ad me manus domini tetigit cor meum, & vnxit illud vnctione misericordiæ suæ, cernens in ipso inquisitionis tuæ modo, quid luminis, quid splēdoris tuus mihi instillabat affectus, cum insinuari tibi flagitares, puer Iesus triduo illo quo quærebatur à matre, vbi fuerit, quo sit vsus hospitio, quibus cibis alitus, quorum delectatus consortio, quibus negociis occupatus. Sentio fili mi, sentio ea ipsa quā familiariter, quàm affectuosè, cum quibus lacrymis in orationibus tuis sanctis ab ipso Iesu soleas scisciari, cum ante oculos cordis tui illa dulcis pueri dulcis versatur imago. Cū illum speciosissimum vultum spirituali quadam imaginatione depingis, cum oculos suauissimos simul & mitissimos in te iucundius radiare persentis. Tunc, vt videtur mihi, intimo clamas affectu: O dulcis puer, vbi eras? Vbi iacebas? Quo vtebaris hospitio? Quo fruebaris consortio? Vtrum in cælo? Vtrum in terra? An in domo aliqua interim morabaris, vel certè cum aliquibus tuæ ætatis puerulis, secreto loco consistens, eis secretorum mysteria profundebas: secundum tuum in euangelio vocem: Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere illos? Felices, si qui fuerunt illi, quibus tot diebus tam familiariter tuam presentiam indulsisti. Sed quid est mi dulcis domine? Quid, sanctissimæ matri tuæ quæréti, dolenti, suspirāti non cōpatiebaris? Deniq; ipsa & pater tuus dolentes quærebant te. Imò

De puero Ieſu mirum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu domina mea dulcissima, cur dominum quærebas, quem Deum esse non ignorabas? An ne cruciaretur fame, ne frigore vexaretur, ne ab alio quolibet ætatis suæ puero iniuriaretur, formidabas? Nónne ipse est qui pascit omnia, omnia nutrit? qui fœnũ agri quod hodie est, & cras in clibanũ mittitur, gloriosius Salomone vestit & ornat? Quin potius domina mea, pace tua dico, dulcissimum filium tuũ cur tam facilè amisisti, tã incuriosè custodisti, tam serò quòd deerat, animaduertisti? Vtinam & mihi inspirare dignaretur ipse Iesus, quid illi sic quærenti, sic flagitanti, sic æstuanti, interno & spirituali sermone H responderit, vt nota tibi scriberem, & gustata eructare sufferrem. Videamus tamen si placet, quidnam sit quòd dominus Iesus in Bethleem nascitur, latet in Ægypto, nutritur in Nazareth, & inde duodennis ad templum & metropolim ciuitatem ascendit, nec tamen solus, sed sub parentum disciplina. Vt quid ista omnia? Quia profectò dux est dominus meus Iesus, quia medicus, quia doctor. Quia vt dux exultauit vt gigas ad currendum viam, quia à summo cœlo egressio eius, & vsque ad Bethleem descẽsus eius. Ibi plena cœlestium odoramentorum relinquens I vestigia, posuit tenebras, id est Ægyptum, latibulum suum. Et cum sedentibus in tenebris, & vmbra mortis lucem supernæ gratiæ infudisset, etiam Nazareth sancta sua præsentia nobilitauit. Sicque Nazarenus effectus in templum introducitur: vtque puer discens, non docens, audiens & interrogans, & in his omnibus à parentum disciplina non recedẽs. Sic domine, sic præcedis miseros, sic sanas ægrotos, hanc viam errantibus, hanc ascendentibus scalam, hunc exulibus reditum demonstras. Quis dabit me K bone Iesu tuis inhærere vestigiis, & sic currere post te, vt quandoque apprehendam te? Ego prodigus ille filius, qui accepi ad me substantiam meam, nolens custodire ad te fortitudinem meam, profectus sum in regionem longinquam, regionẽ dissimilitudinis, cõparatus iumentis insipientibus, & similis redditus illis. Ibi dissipaui omnia bona mea viuendo luxuriosè, & sic cœpi egere. Infelix egestas, cui & panis defuit, & porcorum cibus non profuit: sequens quædã animalia immundissima, erraui in solitudine, in inaquoso. Viam ciuitatis habitaculi non inueni. Esuriens & sitiens anima mea in malis contabuit, & L dixi: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, & ego hic fame pereo? Dum sic clama rem ad Deum, exaudiuit me deducens me in viam rectam, vt irem in ciuitatem habitationis. In quam, nisi in illam, quæ abundans panibus domus dicitur panis, id est Bethleem? Confiteantur tibi domine misericordiæ tuæ, quia satiasti animam inanem, & animam esurientem satiasti bonis. Pauper vtique ille qui de cœlo descẽdit, & positus in præsepio spiritualium cibus effectus est iumentorum. Et hæc quidem conuersionis vita, quasi spiritualis cuiusdã natiuitatis initium, vt conformetur paruulo, paupertatis suscipiamus insignia, & facti vt iumentum apud te domine, præsentiæ tuæ deliciis perfruamur. Sed quia scriptum est, Fili accedens ad seruitutem Dei, sta fortiter, & præpara animã tuam ad tẽtationem. Abscondit modicùm faciem suam dominus Iesus à nobis: non vt discedat, sed vt lateat. Ecce G Ægyptus, ecce tenebræ, ecce turbatio. Sedẽtes quippe in tenebris, & in vmbra mortis, ex parte iucunditatis inopia vincti, & compediti ferro, proprij videlicet duritia cordis, necesse est vt clamemus ad dominum cum tribulamur: & ipse de necessitatibus nostris eruet nos. Luce enim consolationis suæ dissipans tenebras huius tentationis, & gratia internæ compunctionis rumpens vincula interioris duritiæ, sereniori vultu nos præcedit in Nazareth vt ibi inter flores scripturarum, & virtutum fructus, seniorum disciplina nutriti, duodecim annis delicias sortiamur. Sicut enim dominus Iesus in nobis nascitur & concipitur, ita profectò crescit & nutritur in nobis, donec occurramus omnes in virum perfectũ in mensuram ætatis, plenitudinis Christi. Cum ergo factus esset Iesus annorum duodecim, ascẽdentibus illis in Hierusalem secundum consuetudinẽ diei festi, cũ redirent, remãsit puer Iesus in Hierusalẽ. Primùm itaq; ne nos prætereat huius historiæ suauitas, sciendũ id moris fuisse Iudæis, vt ascẽdẽtes ad diem festũ, seorsum viri, seorsum mulieres incederent, ne fortè aliquid coinquinationis subreperet, præscribente lege diuina vt mundi tantùm sacris solemnibus interessent. Vnde credibile est puerum Iesum illo tempore nunc patri & viris adhærentibus ei, nũc matri & mulieribus comitantibus eã, suæ præsentiæ dulcedinem indulsisse. Cogitemus ergo quãta corũ fuerit felicitas, qui tot diebus viderunt faciem eius, & mellifluos eius sermones audierunt, & considerauerunt in homine & puero insignia quædam cœlestis radiare virtutis: & inter confabulationes mutuas concessum est mysterium sapientiæ salutis inserere. Stupent senes, admirãtur iuuenes, & suæ tunc ætatis pueri deterrentur morum eius grauitate, & sermonum pondere. Credo enim in illo speciosissimo vultu tantam gratiæ cœlestis elegantiam refulsisse, vt omnium in se conuerteret aspectum, auditum erigeret, excitaret affectum. Cerne, quæso, quẽadmodum à singulis rapitur, à singulis trahitur. Senes osculantur, amplectũtur iuuenes, pueri obsequũtur. Quæ lacrymæ pueris, dum diutius à viris tenetur? Quæ sanctis mulieribus querimoniæ, cum paulo plus cũ patre & eius sociis moraretur? Credo singulos proclamare intimo affectu: Osculetur me osculo oris Cant.1. sui. Et pueris eius præsentiam suspirantibus, senum contuberniis se inserere non audentibus, illud facilè coaptatur: Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer? Cum hac igitur iucunditate ingredientibus cunctis ciuitatem sanctam, contemplare rogo inter singulas familias quàm pia fuerit ac sancta cõtentio, cunctis desiderantibus eius sibi præsentiam dulcissimã indulgeri. Hæc felix quæ vicit. Fortè ob hanc causam consummatis omnibus cum redirent, remãsit puer Iesus in Hierusalem: & nõ cognouerũt M parentes eius. Arbitrãs enim vnusquisque quia esset cum altero, vtpote qui amabatur ab omnibus, & ab omnibus petebatur: non cognouerunt parentes eius quòd abesset, donec itinere diei expleto, per singulas familias quæ simul ascenderant, quæreretur inter cognatos & notos. Et nõ inuenientes regressi sunt in Hierusalem: post triduũ autem inuenerunt eũ in templo. Per illud itaque triduum vbi eras bone Iesu?

Quis

Quis cibum aut potum ministrauit? Quis detraxit A calciamenta? Quis membra puerilia vnguentis fouit & balneis? Scio certè, quia sicut voluntatem nostrã sumpsisti in infirmitatem: ita cum velles, propriam ostendisti virtutem, & ita cum velles, his obsequiis non eguisti. Vbi ergo eras domine Iesu? De his omnibus æstimare vel cõiicere vel opinari libet aliquid, affirmare autem temere nihil licet. Quid dicam Deus meus? An, vt te per omnia nostræ conformares paupertati, & in te humanæ naturæ calamitates susciperes, quasi vnus è turba pauperum stipem per ostia mendicabas? Quis dabit me buccellarum B illarum sic mẽdicatarum participẽ fieri, vel saltem diuini illius edulij reliquiis saginari? Sed vt hæc ad sensus sublimioris secreta vertamus, prima fortè die paternis se vultibus præsentauit, non vt illi considẽret, sed vt ordine susceptæ dispensationis paternam vocem consuleret. Non absurda videtur talis opinio si æstimetur quòd Dei filius de his quæ diuinæ naturę sunt, simul ipse cum patre & spiritu sancto coæqualis & consubstantialis vtrique, dispositus erat in forma serui quã susceperat, homo paruus Deũ magnum consulere, non vt disceret, quod ipse cum C patre in forma Dei æternaliter nouerat, sed vt ipsi patri per omnia deferret, obediẽtiam offerret, præferret humilitatem. Ibi igitur in illo secreto cubiculo patris de baptismate agebat suscitando, de eligendis discipulis, & condendo euangelio, de miraculis faciendis, postremò de tolerantia passionis, de resurrectionis gloria. Cunctis diuino modo dispositis, altera iam die angelicis & archangelicis choris suauitatem sui vultus indulsit, referénsq; antiquam ciuium supernorum ruinam post modicum reparãdam, vniuersam lætificauit ciuitatem Dei. Iam ter- D tia die se cuneis patriarcharum & prophetarum immiscens, ea quæ à sancto sene Simeone dudum audierant, proprij vultus manifestatione approbauit. Sicque expectationis illorum moras, instantis iam redemptionis promissione consolans, animæquiores atque alacriores reddidit vniuersos. Meritò igitur post triduum inuenitur in templo in medio doctorum & seniorum, vt paternæ pietatis de hominum reparatione consilium sicut angelis & sanctis carne exutis (quãtũ videbatur) propalauerat, in omnium locorum sacratissimo templo Hierosolymiti- E co, & his primò qui preciosissimũ huius promissionis thesaurum in sacris literis versabãt, paulatim inciperet referare, primùm audiens & interrogans, deinde sacratissima mysteria prodens. Denique mirabãtur omnes super prudẽtia & responsis eius. Data est hæc pueris & adolescentibus, humilitatis & reuerentiæ forma, vt in medio seniorum taceant, vt audiant, interrogẽt vt discant. Indica mihi dilectissima domina mea, mater domini mei, quid tibi fuerit animi, quid stuporis, quid gaudij, cum dulcissimũ filium tuum dominum Iesum inuenires non inter F pueros, sed inter doctores: cum omnium oculos in ipsum intentos, omnium cerneres aures ad ipsum arrectas: cum de prudentia eius & responsis pusilli & magni, docti pariter & indocti loquerentur? Inueni, inquit, quem diligit anima mea, tenebo illum, nec dimittam. Tene ô dulcis domina, tene quem diligis: & triduanam eius absentiam multiplicatis deliciis recompensa. *Fili quid est quod fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.* Iterum domina mea dico tibi: Quid dolebas? Credo non famem, non sitim, non inediam timebas puero, quem Deum noueras: sed tantùm subtractas vel ad modicum ineffabiles præsentiæ eius delicias querebaris. Tam enim dulcis est dominus Iesus gustantibus eum, tam speciosus ad videndum, tam suauis ad amplectendum, vt breuis eius absentia, maxima doloris materia sit. *Quid est quòd me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?* Iam hic cœlestium mysteriorum, in quibus per triduum fuerat obseratum, incipit reserare secretum: vt humilitatis & obedientiæ simúlque propriæ voluntatis deferendæ seniorum præceptis, etiam vtilibus prætermissis, obtemperandi expressius & excellentius commendaret exemplum, cum his tam sublimibus, tam vtilibus, tam denique necessariis prætermissis, seniorum se subdit voluntati, vt ait Euangelista: *Et descendit cum eis, & erat subditus illis.* Sed quid est quod ait Euangelista, scilicet quòd ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus fuerat? Non hoc de Maria dictum arbitror, quæ ex quo spiritus sanctus superuenit in eã, & ei virtus altissimi obumbrauit, nullum filij consilium potuit nescire, sed cæteris nescientibus, siue non intelligentibus quod dixerit: Maria vt sciens & intelligens conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Memoria conseruabat, meditatione ruminabat, & hæc cum cæteris, quæ de eo viderat & audierat, conferebat. Ita etiam beatissima virgo tunc misericorditer prouidebat nobis: ne tam dulcia, tam salubria, tam necessaria aliqua negligentia laberentur, & propterea nec scriberentur, nec prædicarentur, & sic sequẽtes huius spiritualis Mannæ deliciis fraudarentur. Omnia igitur hæc virgo prudentissima fideliter conseruauit, verecundè tacuit, opportunè prodidit, & sanctis discipulis & Apostolis prædicanda commisit. De his verò quæ sequntur, *Iesus proficiebat ætate, & sapientia, & gratia apud Deũ & homines*: multi multa dixerunt, & diuersi diuersa sentiunt, de quorũ sentẽtiis non est nostrum iudicare. Alij animam Christi ex quo creata est, & assumpta in Deum, æqualem cum Deo sapientiam habuisse putarunt: Alij vero creaturam creatori adæquare timentes, sicut ætate, ita cum sapientia profecisse dixerunt, Euangelistæ innitentes auctoritati, qui ait: *Iesus proficiebat ætate, & sapientia, & gratia.* Nec mirum, inquiunt, si minor dicatur fuisse sapientia, cum mortalis atque passibilis, atque per hoc beatitudine minor tunc fuisse vtiq; certissimè prædicetur. De horum sententiis iudicet quisque vt velit: mihi sufficit scire & credere dominum Iesum ex quo cum Deo in vnam est assumptus personam, fuisse perfectum Deum, ac per hoc perfectam sapientiam, perfectam iustitiam, perfectam beatitudinem, perfectã fuisse virtutem, & esse: & quicquid de eo secundum substantiam dici potest, de eo potuisse dici etiam cum in vtero fuisset matris, non ambigo. Nec ideo aut resurrectionem, aut mortalitatem, aut passibilitatem abrogamus, cum eum non phantastice, sed vere hominem esse confiteamur, & veram hominis fuisse naturam, in qua potuit

Institutio puerilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

perficere. Vtrum ætate aut sapientia, ipsi videant, qui de huiusmodi contendere norunt. Tu autem fili quæstiones non quæris, sed deuotionem: nec vnde lingua acuatur, sed vnde animus excitetur. Et propterea his quæ ad historiam pertinent, interim prætermissis, ad spiritualem intelligentiam enucleandam, sicut ipse de quo loquimur, inspirare dignabitur, transeamus. Nunc redeundum est ad te fili charissime, cuius animus est conformari Christo, & vestigiis Iesu arctius inhærere: si forte sufficiam de euangelica lectione tuum tibi explicare profectū, vt hoc ipsum legas in his schedulis, quod in te ipso suauius experiris. Credo enim te transisse ad Nazarenos de Bethleemitica paupertate diuitias, & iam duodenum effectum de floribus Nazarenis ad fructus Hierosolymiticos ascendisse, vbi non tam in codicibus, quàm in propriis moribus hæc mystica valeas lectitare. Sicut enim Bethleem vbi Christus paruulus & pauper nascitur, bonæ vitæ est inchoatio, sicut Nazareth vbi nutritur, virtutum est exercitatio: ita Hierusalem ad quam dominus ascendit, est cœlestium secretorum contemplatio. In Bethleem enim paupereſcit, in Nazareth ditescit, in Hierusalem affluit deliciis. Paupereſcit quippe perfecta mundi abrenunciatione, & ditescit virtutum perfectione, ac deliciis affluit, & spiritualium saporum dulcedine. Ascendendum quippe est à conualle plorationis inter aspera tentationis, per plana exercitij spiritualis, ad alta luminosæ contemplationis. In Bethleem nouæ conuersationi dedicatur infantia, quæ rationis impotens, neminem lædit, neminem fallit, libera cupiditatis, suæ voluntatis insciа, neminem iudicat, nulli detrahit, nihil cupit, nec de præsentibus anxia, nec de futuris sollicita, alieno tantùm subsistentatur iudicio. Hanc nobis infantiam vas electionis commendans, Si quis, ait, inter vos sapiens voluerit fieri, stultus fiat, vt sit sapiens. Et dominus in Euangelio: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Hac itaque quælibet anima initiata infantia, post Herodianas persecutiones, si cœperint in ea quasi in agro fertilissimo virtutum flores vbique pullulare, non immeritò Nazareth, quæ flos interpretatur, quasi septennis inhabitans, duodecimum annum feliciter expectabit. Primo quidem necesse est vt ager cordis nostri peccatorum nostrorum recordatione, & infirmitatis nostræ consideratione instercoretur: deinde tentationum vomere multiplici fatigetur, vt sic virtutum semina flores pariant spiritualium exercitiorum. Ergo illum à quo iam spiritus timoris vitia antiqua & inolitas cupiditates resecuerit, vnius anni puerum æstimato. Si deinde mitem eum & obedientem spiritus pietatis effecerit, biennem spiritualiter iudicato. Iam si spiritus scientiæ, suæ infirmitatis cognitionem, & auxilij diuini desiderium infuderit, triennem non dubites accessisse. Quem si contra tentationes & carnales delectationes, quæ militant aduersus animam, spiritus fortitudinis immobilem reddiderit ac robustum, annorum quatuor puerum admirare. Accedat spiritus consilij, & virtute discretionis quinquennem faciet. Cui si spiritus intelligentiæ meditationem sacræ legis indulserit, ad sexti anni ætatem felici progressu peruenit. Septimum annum spiritus sapientiæ aduehit, quæ de legis diuinæ meditatione procedit. Quatuor veræ virtutes cardinales quasi quatuor etiam annorum lucem animæ inuehunt proficienti, quibus nihil est in vita vtilius hominibus, sicut de ipsis scriptum est. Sobrietatem enim docet, & prudentiam, & iustitiam, & virtutem, quibus nihil est vtilius, hæ sunt præcedentium virtutum moderatrices, sine quibus cæteræ nec honeste haberi nec perseueranter possunt seruari. Facit enim sobrietas, quæ alio nomine temperantia dicitur, ne sit ipsarum virtutum immoderata progressio. Prudentia, ne sit earum indistincta confusio. Iustitia, ne sit virtutum vsus immoderatus. Virtus quæ fortitudo dicitur, vt perseuerāter earum teneatur affectus. Sequitur annus duodenus, isque contemplationis, quæ ad ipsam cœlestem Hierusalem animam subleuat æstuantem, quæ cœlum reserat, quæ portas paradisi aperit, quæ sponsum ipsum, sponsum speciosum forma præ filiis hominum, quasi per cancellos prospicientem, puris mentis oculis exhibet contemplandum, vt vocem illam suauissimam mereatur audire: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Immaculata sordibus peccatorum vel passionum, euolans à retibus occupationum, oblita malorum præteritorum, euanescentibus imaginibus exteriorum creaturarum, cordis sui faciem ad cernēdum quem diligit, summa auiditate sustollit. Et ideo audit, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Fauus distillans, labia tua. Hyems, inquit, transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra. Hi sunt flores, odoriferi nimirum, licet adhuc in quadam nouitate, virtutes quæ post hyemem persecutionum, & imbrem tentationum, in agro peccatoris bene proficientis feliciter oriuntur: quarum Christus decore simul & odore delectatus, ab inferioribus eam ad superiora inuitans, hyems, inquit, transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerūt in terra nostra. Et quoniā pro gemitu cōpunctionis, aperitur vita contēplationis: adiecit in sequentibus, Vox turturis audita est in terra nostra. Recole fili quid soleas in angulis susurrare, cum scilicet ad instar turturis, quæ auis castissima est, soliuaga & gemebunda, latebras quæris. Et licet inter multos constitutus sis, solitudinem tibi ædificas quotidianam, quoniam gemis, quoniam æstuas, quoniam quæris quem diligit anima tua: & amoris vim patiens, iam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderij intentionem suauiter illum perueſtigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum: & iterum de eius totiens expertus bonitate præsumis: nunc quasi vlterius non sustineas, spirituali quodam litigio vel luctamine euincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? Nunc oculi fletu graues cum intimis singultibus eriguntur ad cœlum, nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes

1.Cor.3.d
Matth.18.
Sapien.8.
3.Reg.19.
Cant.3.
Cant.4.

tiones similes sunt, nec alicuius linguæ sensus vel idioma seruatur: quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille Iesus tali certamine superari: & talis animæ tali instantia delectatus, ad circunstantes angelos gloriatur: Vox turturis audita est in terra nostra, in terra viuentium. Vox talis animæ sic æstuantis auditur, cùm talis desiderij odor suauissimus vniuersam demulcet ciuitatem Dei. Sic tibi in angulo quasi Heliæ in spelunca primò transit spiritus grandis subuertens montes, & conterens petras. Non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio, sed non in commotione dominus. Et post commotionem ignis, sed nō in igne dominus. Post ignem sibilus auræ tenuis, & ibi dominus. Hi sunt quidam gradus per quos in oratione mens compuncta conscendit, quasi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi generis pulueris pigmentarij. Sed hæc tibi ipsi non tam inuestiganda quàm ipsa tua oratione animaduertenda committo. Diligenter ergo attendas cum qua primùm difficultate nonnumquam ingrederis cubiculum pectoris tui, vt inuenias tibi speluncam in qua quodammodo sepeliaris ab omnibus quæ mundi sunt, & ores patrem tuum in absconditō. Videtur aliquando cor in modum silicis durissimæ. Videtur quasi mons aliquis interiacens interiorem aspectum ab omnibus spiritualibus excluisse, donec spiritus grandis pertransiens subuertat montes, & conterat petras ante dominum. Quem nimirum spiritum sequitur commotio, quoniam mens quadam compunctione resoluitur, & fluentibus lachrymis quicquid in se sordidum est vel aduersum, commota interiori contritione detergit. Vnde orta spe, igne ineffabilis desiderij exardescit, & spirituale quoddam certamen init cum Deo, donec sibilus auræ tenuis illapsus præcordiis, leni tactu perstringit affectum, & cunctis motibus, cunctis dissensionibus, cunctis verbis, cunctis cogitationibus imponens silentium, vsque ad ipsas Hierusalem cœlestis delicias animam subleuat contemplatiuam. Tunc ille diu quæsitus, toties rogatus, tam ardenter desideratus speciosus forma præ filiis hominum, quasi per cancellos prospiciens inuitat ad oscula, Surge, inquiens, propera amica mea, & veni. Tunc ingrediens Hierusalem transit in locum admirabilem, vsque ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis. Tunc amplexus, tunc oscula. Tunc inueni quem diligit anima mea. Tenui illum, nec dimittam. Tunc in Hierusalem affluit deliciis, & fruitur bonis, & diem festum cum exultatione colit. Obsecro itaque fili charissime memento mei, cum bene tibi fuerit, vt suggeras dilecto tuo, regi tuo, qui est in sancto, vt educat me de isto carcere, de his tenebris, de his vinculis: vt tandem aliquando respirem in prioris gaudij libertatem. Sentiam & ego quam magna multitudo dulcedinis illius quam abscondit timentibus se. Sed heu heu rara hora, & parua mora. Felix anima, quæ triduo poterit commorari in his deliciis. In his tribus diebus, contemplationis lucem non inconuenienter intelligo: quoniam quicquid de Deo poterit mens illuminata sentire: aut ad potentiam eius, aut ad sapientiam, aut ad bonitatem credimus pertinere. Cernitur itaque dominus Iesus aliquandō fortis & potens in prælio, vt scias te vel vt sentias te, si dilexeris eum, contra mundum, cōtra diabolū, contra omnem principatum & potestatem eius dextera protegi, cui resistere nemo potest, sub quo curuantur qui portant orbem: qui si tenuerit aquas omnia siccabuntur: si emiserit eas, euertent terram. Si igitur spiritus testatem habēs ascenderit super te, si stimulos acediæ exagitauerit, si aculeos diuersarum passionum accenderit, si aduersum te commouerit mundum, si inflammauerit persecutiones, si times, si trepidas, si per singula momenta nimis quàm formidas, & ita ad Iesum tuum anxius curris, ploras, exponis pericula, opem flagitas: aderit tibi quem diligis, in specie potentissimi regis: & secundum orationem sancti Dauid, apprehendet arma & scutum, & exurget in adiutorium tibi. Audiēsque, Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum sum. At si secretorum cognitionem vel cuiusuis alterius solutionem tibi desideras reuelari, si mundanæ confusionis causas & rationes anxius admiraris, si mouentur pedes tui, quia pacem peccatorum vides, qui in labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellantur: quæris diuersorium vbi cum Iesu solus cum solo fabuleris: clamas cum Hieremia, Iustus quidem tu es domine, si disputem tecum: veruntamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur? Sic itaque quærenti aderit ille magister qui docet solus hominem scientiam: qui habet clauem sapientiæ, & aperit, ac nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Aderit in specie doctoris suauissimi, in cuius dextera ignea lex vt te illuminatione, cognitione & charitate, quæ ex legis meditatione procedit, inflammet. Porrò in sinistra eius virga æquitatis, virga regni: vt & quærentis præsumptionem arguat, & curiositatem compescat. Postremò si hæc omnia etsi magna, etsi splendida, etsi subtilia, vnius tamen oculi desiderio, suauissimorum labiorum illius vno tantùm tactu non fastidias, sed incipias querulis vocibus clamare cum propheta: Quæsiui vultum tuum, vultum tuum domine requiram: Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te? Veniet certè tibi in odorem vnguentorum, & aromatum: sicque cœleste & diuinum quoddam trementi imprimens osculum, omnia viscera tua ineffabili iucunditate profundet, vt clamare delectet: Diffusa est gratia in labiis tuis. Quum legem & prophetas legis, animaduerte diligenter, & inuenies ipsas apertiones & contemplationes multoties in figuris & ænigmatibus quibusdam designatas. Sunt enim multa genera contemplationis, ac spiritualium visionum, quæ tamen omnia vel ad Dei potentiam, vel ad Dei sapientiam, vel ad Dei benignitatem pertinere noscuntur. Nam si cogitetur Deus respectu omnium vt causa quorumdam, vt sint, quorundam autem, vt rationales, ac per hoc sapientiæ capaces sint, multorum etiam vt beati sint: primum potentiæ, alterum sapientiæ, vltimum ascribam bonitati. Potentiæ quidem est quòd sine ipso nulla creatura

Hiere.12.c
Psal.39.b
Deut.33.
Psal.44.

Universidad de Deusto
Biblioteca

subsistit. Sapientiæ, quòd sine ipso nulla doctrina instruitur. Bonitatis, quod sine ipso nullus rei vsus expedit. Apud ipsum secura sunt omnia: cum nihil sit quo eius turbari possit potentia. In ipso creata sunt omnia, cuius non potest falli sapientia. Ex ipso recta sunt omnia: cuius natura nulla potest deprauari malitia. Ergo in rerum creatura contemplamur eius potentiam, in forma sapientiam, bonitatem in vsu. Sanè in his quæ in carne gessit, si contemplari malueris hunc ipsum triduanæ lucis splendorem facilè intueberis. Si iacentem in præsepio, si in brachiis vagientem, si pendentem ad vbera, si inter vlnas Simeonis paruulum oculis illuminatę mentis aspexeris, bonitatis eius opera interius admirare. Si vultum eius igneum, flagellum quoque de resticulis, vocémque terribilem, quibus vendentes & ementes in templo terruit, quibus euertit cathedras numulariorum, quibus insuper columbarum venditores eiecit, considerare delectat: tantæ virtutis potentiam expauesce. At si iocundum ducis insidias scribarum & Pharisęorum toties deprehensas, callidas eorum obiectiones responsionum illius prudentia confutatas, oculata mente perspicere, sapientiæ eius lucem clarius emicare persenties. Ita quoque fuit potētiæ, quòd fugauit dæmones, quòd turbas pauit, quòd calcauit maria, quòd Lazarum vocauit de monumēto: & tamē non minoris sapiētię fuit, quòd vt principes huius mundi fallerentur, inter diuina miracula à diabolo se tentari permisit, quòd velut egens esurierit, quòd in naui dormierit, quòd crucem moriturus ascenderit. Verùm quia in bonitatis illus meditatione libentius immoraris, ingredere (quæso) domum Simonis Pharisæi, & intuere attentius quàm pio, quàm suaui, quàm iocundo, quàm clementi vultu humi prostratam respicit peccatricem. Quàm compatienti processu illos pedes pœnitentis lachrymis irrigandos præbeat, & capillis quos sibi hactenus superbia & lasciuia vēdicauerat, detergendos, labiisq; tot scelerū fœditate pollutis diligenter osculandos. Osculare, osculare ô beata peccatrix pedes dulcissimos, speciosissimos, suauissimos, quibus caput serpētis cōteritur, ante quos antiquus hostis egreditur, quibus calcātur vitia, quibus mūdi omnis sternitur gloria, quibus superborū & sublimium colla mira virtute premuntur. Osculare inquam, & felicibus allambe labiis vestigia quæ nullus peccator post te exhorreat: nullus quantumlibet criminosus refugiat: nullus expauescat indignus. Osculare, complectere, stringe, & angelis & hominibus adoranda vestigia pœnitentiæ & confessionis vnguēto perfunde, vt tota domus impleatur odore vnguenti. Veh, veh, tibi ô Pharisæe, cui est odor mortis in mortem, qui times alienis maculari peccatis, cum te timor proprius deterius fœdiúsque maculet. Nescis quàm suaue redoleat misericordiæ, miseræ huius peccatricis miseria. Quàm dulce sapiat pietati, confessio pura peccati. Quàm gratum sit illi sacrificium cordis contriti: quàm citò consumat peccatum ardens dilectio. Denique dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Gratia tibi ô beatissima peccatrix, ostendisti mundo tutū suis peccatoribus locum, pedes scilicet Iesu, qui neminem spernunt, neminem proiiciunt, neminem repellunt, suscipiūt omnes, omnes admittunt. Vbi certè vel æthiopissa mutat pellem suam, vbi pardus mutat varietatem suam, vbi solus Pharisæus non expurgat superbiā suam. Quid agis, ô anima mea, ô misera mea, ô peccatrix mea? Habes certè in te tuas lachrymas, habes vbi fœda tua oblectamenta sacris osculis purges: & totum affectionis tuæ vnguentum securè sine aliquo metu vitij infundas. Quid dissimulas? Erumpite ô dulcissimæ lachrymæ, erumpite: cursum vestrum nullus impediat. Rigate sacratissimas plantas domini mei, saluatoris mei, susceptoris mei. Nam siquis Pharisæus submurmuret, siue me à suis aspectibus arcendum censeat, siue fimbriæ suæ tactu indignum iudicet, subsannet, irrideat, auertat oculos, contineat aures, nihilo minus tuis inhærebo vestigiis Iesu, meis stringam manibus, premam labiis, nec à lachrymis cessabo vel osculis, donec audiam, dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Est ergo dies prima, qua anima sitiens Deum speculatur, & in amœnitatibus diuinæ potentiæ quasi in templo Hierusalem commoratur. Secunda sapientiæ illius admiratio. Tertia bonitatis & dilectionis prælibatio. Ad primam pertinet iustitia, ad secundam scientia, ad tertiam misericordia. Iustitia terret, scientia docet, misericordia fouet. Introibo in potentias domini, domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Ecce iustitia: Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Ecce scientia: Quoniam melior est misericordia tua super vitas. Ecce misericordia: Et in prima die, timor qui ex iustitiæ consideratione procedit, animam purgat. In secunda, sapientia illuminat. In tertia, illuminatam bonitate dulcedinis suæ remunerat. Cernis, ni fallor, quàm necessarium sit & vtile inter bonorum operū exercitia, per triduum hoc Hierosolymiticas frequentare delicias, in quibus timor administrat panem doloris: scientia vinum exultationis: bonitas lac consolationis. Scio te nunc mirari quòd delicias dixerim, quibus dolorem non deesse commemoraui, cum expertus sum sæpius, quòd dolorem illum qui de casto timore procedit, omnibus huius mundi deliciis mens compuncta præponit. Et hæc dicta pro modulo experientiæ nostræ. Ceterum viri excellentioris meriti, & capacioris ingenij, animæque purgatioris, in tribus his subtiliora ac profundiora rimantur: in potentia scilicet Dei profunda iudicia: in sapientia secreta consilia: in bonitate eius misericordiæ dona ineffabilia. Denique Paulus ingressus in potentias domini, & abyssum iudiciorum eius expauescens, ô homo, inquit, tu quis es vt respondeas Deo? nunquid dicit figmentum ei qui se finxit, cur me feciſti sic? Sed & thesauros sapientiæ eius admirans ait: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Diuitias quoque bonitatis eius commemorans, An diuitias, inquit, bonitatis Dei contemnitis? Post triduum igitur inuenerunt eum in templo, haud dubium quin Maria & Ioseph: altera mater, alter nutricius. Inuenitur itaque spiritualis spiritualiū contemplator non in quolibet loco, sed in templo. Habet enim Hierusalem atrium, habet portas, habet

Psal.70.c Psal.50. & 62.a

Rom.9.c

bet templum. Et atrium aliquando patet quidem inimicis, portæ autem patefiunt sōlis amicis, ingressus verò templi non indulgetur nisi perfectis. Igitur qui in temporalibus æterna, in terrenis cœlestia, in humanis diuina, in creaturis creatorem valet inspicere: quasi in atria cœlestis Hierusalem introductus exultet. Hucusque philosophi quasi inimici, in atria intelligentiæ suæ vim poterant extendere, sicut dicit Apostolus: Quod enim notum est Dei, manifestum est in illis, inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius, & diuinitas. Qui verò in scripturis sanctis ablato velamine reuelata facie gloriam Dei poterit contemplari, de ingressu portarum Hierusalem glorietur. At si pinguedinem intimæ dilectionis, & tuæ adipem affectionis in cordis ara cœlestis desiderij flamma succenderit, & ascenderit fumus aromatum de flagrantia orationis, sicque oculus mentis in ipsa cœli secreta radium porrexit, & cordis quoque palato illius diuinæ dilectionis felix tactus sapuerit: cum holocausto gratissimo templum Hierusalem frequentasti. Sed anima sancta in his deliciis commorante, dolet mater, mater & nutricius conqueruntur, & quærunt: inuentum tandem Iesum leui increpatione castigant, & reducunt ad Nazareth. Hæc maximè viris spiritualibus congruunt, quibus dispensatio verbi Dei vel animarum cura commissa est. Porrò nutricium nostrum nihil liberius dixerim quàm spiritum sanctum: matrem verò nil rectius quàm charitatem. Si nos fouent & promouent, pascunt & nutriunt, & geminæ affectionis Dei videlicet & proximi lacte reficiunt: ij nos in studiis sanctis quasi in Nazareth tenent & sustinent, ij nos cōsolantur in tristibus, ij in dubiis cōsulunt, ij fessos roborant, ij sanant contritos corde, & alligāt contritiones eorum: horum auxilio de Nazareth transimus in Hierusalem, de labore ad requiem, de fructu bonę actionis ad secreta contemplationis, ij nobis æterna lege præscribunt, vt pro cura proximi non negligamus ex toto contemplationem Dei: nec rursus pro deliciis contemplationis, curam proximi omittamus. Vnde non immeritò si quieti plus quàm oportet indulgeamus, de nobis charitas fraterna conqueritur: nec gratam habet nostram in Hierusalem commorationem, si aliis quibus nostra solicitudo prospicit, senserit imminere ex nimia quiete perniciem. Plerumque enim nobis vel secretis meditationibus vel priuatis orationibus postpositā actione mentis, si plus quàm subditis expedit, immoremur mediis deliciis, spiritu nimirum operante, & charitate suggerente, subitò venit in mentem memoria infirmorum, vt illum cogitemus contristatum expectare à paternis viscеribus consolationem: alterum tentatum explorare quando procedens in publicum pater ei afferat suo sermone solamen. Illum iræ stimulis agitatum, quando non habeat vbi conceptum virus confessione salubri euaporet, aduersus patrem submurmurare: alterum acediæ spiritu victum, vt inueniat cui loquatur, quem consulat, huc illúcque discurrere. Tali itaque suggestu progresso ex paternis cordibus, quasi increpantem audimus matrem charitatem, *Fili quid feciſti nobis sic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te.* Non cum iniuria dicimus spiritum sanctum vel charitatem in sanctis etsi adhuc minùs perfectis aut dolere aut conqueri, cum ipse spiritus gemitibus inenarrabilibus interpellet pro nobis, qui & loqui, & contristari, & talia agere in sanctis consuecuit. Quod si cōtra huiusmodi necessitates amator quietis in ipsis animæ affectibus murmuret dicēs, *Nónne in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?* nihilominus considerans spiritus rationalis quòd ideo Christus mortuus est, vt qui viuit, non sibi viuat: descendit cum eis, & est subditus illis. Securè descendit cum tali nutricio, & cum tali matre descendit feliciter. Descendit, qui spiritu Dei actus, charitatem inferioribus ostendit. Descendam libens cum his ducibus in Ægyptum: si tamen ducunt reluctantem, si cogunt descendere & reconscendere faciunt. Libenter subdar tali matri, libens supponam humeros oneri quod imposuerint, libens suscipiam iugum cui me subdunt, sciens quia iugum eorum suaue est, & onus eorum leue. Sed & si te fili mi à talibus curis liberum adhuc sub alis suis Christus abscondat, quòd prælatis incumbit facere, ne subditi periclitētur, hoc ipsum expedit prouidere ne socij scandalizentur. Illi necessitates quandoque præponunt contemplationis deliciis: tu eas non præponas vnitati & paci congregationis. Præcipuè hæc ipsa spiritualium vicissitudinum tempora quando suppetunt, vel descendas ad Nazareth, vel ascendas in Hierusalem: numquam solus, id est propriæ voluntatis arbitrio, sed semper seniorum distingue consilio. Ecce habes fili clarissime quod petisti, licet tuo affectu, tuáque contemplatione nihil dignum: voluntatis tamen meæ, aut qualiscumque conatus aliquod, ni fallor, indicium. Scias igitur quia non tam euangelicam lectionem exponere, quàm ex ea aliquam meditationem, sicut rogasti, elicere curauimus: & legentibus incitamenta deuotionum ex huius serie lectionis euangelicæ composuimus, ipsius adiuuante gratia, de cuius loquitur infantia, qui plenus est virtute & gratia & sapientia, Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Rom.1.

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAS EPIPHANIÆ, DE MIRACVLO facto in nuptiis: & de eo quod dominus ait: Et vos similes hominibus expectantibus, &c.

Sermo I.

IN lectione sancti euangelij fratres hodie audiuimus, quia dominus noster iuit ad nuptias. Faciamus ergo, quod alibi monet: & studeamus similes fieri hominibus expectātibus dominū suum quando reuertatur à nuptiis. Nam tenenti carrucam in agro, & vendenti aliquid vel ementi in foro, non dicitur, quid expectas? neque enim similes sunt expectantibus. Ei verò quem videmus stare ante ianuam, pulsare crebrius, sæpius suscipere ad fenestras: nihil mirum si dicitur, quid expectas? Illi ergo sunt similes expectantibus, qui non

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.45. surda aure audierunt, Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Veniet dominus expectantibus eum in veritate: qualis erat qui dicit: Expectans expectaui dominum. Veniet tanquam reuertens à nuptiis inebriatus vino charitatis, & immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus tanquam reuertens à nuptiis: tanquam potens crapulatus à vino, verè ebrius, & immemor miserationum suarum. Tunc enim quantum ad illos obliuiscetur misereri Deus. Veniet in ira & indignatione tanquam furibundus: sed ô domine ne in furore tuo arguas me. Hæc modo non tam in præsentibus nuptiis, H quàm pro earum occasione sint dicta. Iam verò sequamur vnà cum discipulis ad nuptias euntem dominum, vt videntes quod facturus est, pariter credamus cum illis. *Deficiente vino dixit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.* Compassa est enim eorũ verecundiæ, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fõte pietatis procederet nisi pietas? Quid inquã mirum si pietatem exhibent viscera pietatis? Nónne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi seruabit odorem? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus nouem mensibus requieuit? Nam & antè mentem repleuit, quàm vẽtrem: & cum processit ex vtero, ab animo non recessit. Durior fortasse & austerior videri posset responsio domini, sed nouerat ille cui loqueretur: & quis loqueretur, illa non ignorabat. Denique vt scias quomodo responsum ipsum acceperit, aut quantum de filij benignitate præsumpserit, ait ministris: *Quæcumque præceperit vobis, seruate, & facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ.* Has nunc hydrias purificandis veris Iudæis non littera, K sed spiritu, necesse habemus apponere, vel magis appositas demonstrare. Quia enim nondum peruenit ecclesia ad perfectam purificationem, quando eam sibi Christus exhibebit gloriosam non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid huiusmodi: multis interim purificationibus opus habet, quatenus sicut abundant peccata, abundet indulgentia: sicut multiplicatur miseria, sic & misericordia: nisi quòd non sicut delictum, ita & donum. Gratia enim non solum peccata lauat, sed & merita donat. Sex igitur hydriæ sunt positæ his qui post baptismũ L in peccata labuntur. de his enim loquimur, quia de his sumus. Exuimus tunicam veterem: sed heu peius reinduimus eam. Lauimus pedes nostros: sed peius inquinauimus eos. Sicut ergo quod alius inquinauerat, lauit alius: sic inquinatos à nobis, lauari opus est & à nobis. Aliena lauit aqua, quos culpa inquinauerat aliena. Nec tamen sic alienam dixerim, vt negẽ nostram, alioquin nec inquinaret. Sed aliena est, quia in Adam omnes nescientes peccauimus: nostra, quia etsi in alio nos tamen peccauimus, & nobis iusto Dei iudicio imputabatur, licet occulto. M Veruntamen, vt iam non sit quod causeris ô homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Christi, vt si gratis venundatus es, gratis & redimaris. Si nesciens in Adam peristi, nesciens viuificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum vetitum vetus Adam tetendit manus noxias: nescisti nihilo minus quando in ligno salutifero innoxias manus Christus extendit. A primo homine in te manauit macula, qua inquinatus es: à Christi latere aqua, qua mũdatus es. Nunc iam inquinatus propria culpa, propria nihilo minus aqua mundaberis, ab illo tamen & per illum, qui solus est purgationem faciẽs peccatorum. Prima ergo hydria & prima purgatio *Ezech.18.* in compunctione est, de qua legimus, quoniam in quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor. Secunda verò, confessio est. Omnia siquidem in confessione lauantur. Tertia, eleemosynarum largitio. Hinc enim habes in euangelio, Date eleemosynam, & ecce omnia *Luc.11.* munda sunt vobis. Quarta, remissio iniuriarum, secundum quod orantes dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Vbi supra.* Quinta, est afflictio corporis: vnde & oramus vt mundi per abstinentiam Deo canamus gloriam. Sexta, est obedientia præceptorum, sicut audierunt discipuli (quod vtinam audire mereamur & nos) Vos mundi estis propter sermonem quẽ loquutus sum vobis. *Ioan.10.* Nimirum quia non erant sicut hi quibus dicitur: Sermo meus non capit in vobis: sed *Ioan.8.* auditu verbi obaudierant ei. Hæ sunt sex hydriæ I positæ in purificationẽ nostram, quæ vacuæ sunt & plenæ vento, si pro inani gloria obseruantur. Aqua repleãtur, timore Dei custodiantur, quoniam timor domini fons vitæ: aqua, inquam, timor domini est, etsi minus sapida, sed optime refrigerans animam noxiis desideriis æstuantem. Aqua est quæ iacula inimici ignita possit extinguere. Nam nec illud dissonat, quòd aqua semper ima petit, & timor ad ima cogitationẽ deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda pauida mente collustrat, iuxta illud: Vadam ad portas inferi. Sed diuina virtute *Esaiæ 38.* aqua mutatur in vinum, quando perfecta charitas foras mittit timorem. Dicuntur autem lapideæ hydriæ, non tam propter duritiam quàm stabilitatem. Capientes singulæ metretas binas vel ternas. Duæ metretę, duplex timor, ne forte trudi in gehennam, ne forte ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro sunt ista, & blandiri potest sibi anima dicens: Postquam aliquandiu in voluptatibus tuis vixeris, ages pœnitentiam, nec ista iam cariturus, nec periturus in illa: bonum est adhibere & tertium: qui vtique spiritualibus notus est, eo vtilior quo de præsenti est. Timent enim qui nouerunt spiritualem cibum, ne quando fortè fraudentur eo. Cibo siquidem forti egent qui manum miserunt ad fortia. Viuant de paleis Ægypti, qui deseruiunt in operibus luti & lateris: nobis fortior cibus est necessarius: quoniã nobis grãdis restat via, vt ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipse est panis angelorũ, panis viuus, panis quotidianus. Hic est de quo nobis promissũ est, quia cẽtuplũ accipiemus in hoc seculo. Sicut enim mercenariis & quotidianus cibus datur in opere, & merces seruatur in fine: sic dominus vitã æternam in fine reddet, & interim centuplum re- *Matth.16.* promittit & exhibet. Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam, qui iam consecutus est eam? Hæc est metreta tertia, quã sub disiunctione signanter posuit, eo quòd non omnium sit: quia nec omnibus centuplum repromissum, sed solis, qui omnia reliquerunt.

De muta-

De mutatione aquæ in vinum. Sermo II. Vnde supra.

IN operibus domini, fratres, & minus capaces animos exterior consideratio pascit: & qui magis exercitatos habẽt sensus, solidiorẽ intus cibum inueniunt, & suauiorẽ, tanquam adipẽ medullamq; frumenti. Sunt enim & exteriori specie delectabilia, & interiori virtute multo delectabiliora: quẽadmodũ & ipse exterius quidẽ speciosus erat forma præ filiis hominũ: interius autẽ tanquã candor lucis æternæ, etiã ipsis supereminens vultibus angelorũ. Appare- B *Num.1.* bat enim foris homo sine culpa, caro sine peccato, agnus sine macula. Quã speciosi pedes annũciantis pacẽ, annunciãtis bona? sed multo speciosius & pretiosius caput eius: quoniã caput Christi Deus. Delectabilis aspectus hominis in quẽ peccatũ non cadit: *Matt.5.* & beati oculi qui viderunt, sed multo magis beati mundo corde, quoniã ipsi Deũ videbunt. Denique cum peruenisset ad nucleũ, testã iam (licet decoram *2.Cor.5.* valde) nõ reputabat Apostolus, dicẽs: Et si cognouimus aliquando Christum secũdum carnẽ, sed nunc C iam nõ nouimus. Nimirũ quia dominus ipse prædi- *Ioan.6.* xerat: Caro nõ prodest quicquã: spiritus est qui viuificat. Sed hæc est sapientia quã loquitur Paulus in- *1.Cor.2.* ter perfectos, non inter eos quibus legimus ab eodẽ dictum: Nihil arbitratus sum me scire inter vos nisi Iesum Christũ, & hunc crucifixũ. Totus suauis est, totus salubris est, totus delectabilis, totus deniq; secundũ sponsæ vocẽ desiderabilis. Sicut autẽ in eo ostensum est: sic & in operibus eius reperies. Nam & superficies ipsa tanquã à foris cõsiderata decora est valde: & si quis fregerit nucem, intus inueniet quod D iucundius sit, & multo amplius delectabile. Non sic apud patres veteris testamenti reperies? Nã & in operibus eorũ decora & delectabilis est significatio mystica: ipsa tamẽ si per se considerãtur, inueniẽtur aliquãto minus digna, vt sunt facta Iacob, adulteriũ Dauid, & multa similia. Preciosa quidẽ sunt fercula, sed vasa nõ adeo preciosa. Et fortasse propterea di- *Psal.17.* ctum est: Tenebrosa aqua in nubibus aëris: quoniã tenebrosæ nubes illæ fuerũt, & subiunctũ est de domino, Præ fulgore in cõspectu eius nubes trãsierunt. Credo iã aduertistis ad quid hæc dicere velim. Au- E distis enim hodie miraculũ factũ in nuptiis: initium vtiq; signorum domini: cuius & historia satis est admirabilis, & significatio amplius delectabilis. Magnum enim diuinæ maiestatis indiciũ fuit, ad nutũ domini aquam in vinum conuerti: sed est illa multo melior mutatio dexteræ excelsi, quã in ista præfigurauit. Omnes enim nos ad spirituales nuptias vocati sumus: in quibus vtique sponsus est Christus domi- *Psal.38.* nus: vnde canimus in psalmo: Et ipse tanquã sponsus procedens de thalamo suo. Sponsa verò nosipsi sumus, si nõ vobis videtur incredibile: & omnes simul F vna sponsa, & animæ singulorũ quasi singulæ sponsæ. Sed quando hoc sentire poterit fragilitas nostra de Deo suo, quòd eo affectu se diligat, quo diligitur sponsa à sponso? Multum enim hæc sponsa sponso suo inferior genere, inferior specie, inferior dignitate. Attamen propter Æthiopissam istam de longinquo filius æterni regis aduenit, & vt sibi desponsaret illam, etiam mori pro ea non timuit. Moyses A quidem Æthiopissam duxit vxorem: sed nõ potuit *Num.12.* Æthiopissæ mutare colorem. Christus verò quam adamauit ignobilem adhuc & fœdã, gloriosam sibi exhibebit ecclesiam, non habentem maculam, neque rugam. Murmuret Aaron, murmuret & Maria, non noua, sed vetus: non mater domini, sed soror Moysi. Non nostra inquam Maria, illa enim sollicita est si quid fortè deest in nuptiis. Vos autem vt dignum est murmurantibus sacerdotibus, murmurãte synagoga, toto affectu in gratiarum actione versamini. Vnde enim tibi ô humana anima, vnde tibi hoc? Vnde tibi tã inæstimabilis gloria, vt eius sponsa merearis esse, in quem desiderant angeli ipsi prospicere? Vnde tibi hoc, vt ipse sit sponsus tuus, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur: ad cuius nutum vniuersa mutantur? Quid retribues domino pro omnibus quæ retribuit tibi, vt sis socia mensæ, socia regni, socia denique thalami, vt introducat te rex in cubiculum suum? Vide iam quid de Deo tuo sentias: vide quantũ de Deo præsumas. Vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamãdus & amplectẽdus sit, qui tanti te æstimauit, imò qui tanti te fecit, de latere enim suo te reformauit, quando propter te obdormiuit in cruce, & ob hoc somnũ mortis excepit. Propter te à Deo patre exiuit: & matrẽ synagogam reliquit: vt adhærens ei, vnus cũ eo spiritus efficiaris. Et tu ergo audi filia & vide, & cõsidera quãta sit erga te dignatio Dei tui: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Defere carnales affectus, seculares mores dedisce: à prioribus vitiis abstine, consuetudines noxias obliuiscere. Quid enim putas? nõne stat angelus domini qui secet te mediã, si fortè (quod auertat ipse) alterũ admiseris amatorem? Iam enim desponsata es illi, iam nuptiarũ prandium celebratur: nã cœna quidem in cœlo & in aula æterna paratur. Veruntamen nunquid ibi vinum deficiet? Absit. Inebriabimur ibi ab vbertate domus Dei, & torrẽte voluptatis eius potabimur. Paratum est profecto illis nuptiis flumen vini, vini inquam, quod lætificat cor. Siquidem fluminis impetus læti- *Psal.45.* ficat ciuitatem Dei. Nunc autem quoniam grandis nobis restat via, prandium quidẽ accipimus hic, etsi non in tanta copia, quòd plenitudo & satietas cœnę reseruetur æternæ. Hic ergo nonnunquam vinum deficit, gratia scilicet deuotionis, & feruor charitatis. Quotiẽs mihi necesse est fratres post lachrymosas querimonias vestras exorare matrem misericordiæ, vt suggerat suo benignissimo filio, quoniam vinum non habeatis? Et ipsa, dico vobis charissimi, si piè à nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ; quoniam misericors est, & mater misericordiæ. Nam si compassa est verecundiæ illorum à quibus fuerat inuitata, multo magis compatietur nobis, si piè fuerit inuocata. Placent enim illi nuptiæ nostræ, & pertinent ad eam multo amplius illis: nimirum de cuius vtero tanquam è thalamo suo cœlestis sponsus processit. Sed quem non moueat quod in nuptiis illis respondit dominus benignissimæ ac sanctissimæ matri suæ, dicens: *Quid mihi & tibi est mulier?* Quid tibi & illi, domine? Nónne quod filio & matri? Quid ad illam pertinet, quæris, cum tu sis benedictus fructus ventris eius immaculati? Nónne ipsa est quæ saluo pudore

Universidad de Deusto
Biblioteca

concepit, & sine corruptione te peperit? Nónne ipsa est, in cuius vtero nouem mensibus moratus es, cuius virgineis vberibus lactatus es: cum qua iam duodecim annorum factus de Hierusalem descendisti, & eras subditus illi? Nunc ergo domine quid molestus es illi dicens, *Quid mihi & tibi?* Multum per omnem modum. Sed manifestè iam video quòd non velut indignans, aut confundere volens virginis matris teneram verecundiam, dixeris, *Quid mihi & tibi?* cum venientibus ad te (iuxta matris præceptum) ministris, nihil cunctatus facias quod illa suggessit. Vt quid ergo fratres, vt quid sic respondeat prius? Vtique propter nos, vt conuersos ad dominum iam non sollicitet carnalium cura parentum, & necessitudines illæ nō impediant exercitium spirituale. Quandiu enim de mundo sumus, debitores nos constat esse parentibus. At postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorum sollicitudine liberi sumus. Vnde & legimus fratrem quendam in eremo conuersantem, cum ad eum carnalis frater auxilij gratia aduentasset, respondisse, vt adiret alterum fratrem eorum, cum ille vtique iam obiisset. Cúmque admiratus qui venerat responderet, quia ille obiit: eremita se quoque similiter obiisse respondit. Optime ergo nos docuit dominus ne solliciti simus super propinquis carnis nostræ plus quàm religio postulet, quando ipse matri & tali matri respondit, *Quid mihi & tibi est mulier?* Sic & in alio loco cum suggereret ei quidam quoniam foris staret cum fratribus domini quærens ei loqui, respondit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Vbi modo sunt qui tam carnaliter & inaniter super carnalibus propinquis suis solent esse solliciti, ac si adhuc viuerent & ipsi cum eis? Sed videamus iam quid sequitur. Erant, ait euangelista, hydriæ sex positæ secundum purificationem Iudæorum. Vel ex hoc potes manifestius aduertere non plenitudinem, sed præparationē nuptiarum esse, vbi nimirū adhuc opus est purificatione. Desponsationis ergo nuptiæ istæ sunt, non copulationis. Absit enim illis in nuptiis fore vasa purificationis: quando gloriosam sibi Christus ecclesiam exhibebit, non habentem maculam neque rugam, aut aliquid huiusmodi. Vbi autem non erit macula, quæ purificatio erit necessaria? Nunc vtique lauandi tempus est, nunc purificationem patet esse necessariam: quoniam nemo mundus à sorde, nec infans cuius est vnius diei vita super terram. Nunc abluitur sponsa, nunc purificatur: vt in cœlestibus illis nuptiis sponso suo sine omni macula præsentetur. Quæramus ergo hydrias sex, in quibus hæc ablutio Iudæorum, id est confitentium purificatio fiat. Nam si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quæ sola liberat, sola saluat, sola lauat. Quòd si confiteamur peccata nostra, non deerunt veris Iudæis purificationis hydriæ: quoniam fidelis est Deus qui dimittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Ego quidem sex hydrias, sex obseruantias arbitror esse, quas ad purificanda confitentium corda sancti patres instituêre, & omnes illas (ni fallor) hîc poterimus inuenire. Prima siquidem hydria continentia est castitatis, qua diluitur quicquid antè luxuria inquinauit. Secunda verò ieiunium est, vt quod maculauerat crapula, nunc abstinentia mundet. Per segnitiem quoque & ociositatem, quæ inimica est animæ, multas contraximus sordes, contra Dei sententiam in sudore vultus alieni non nostri pane vescentes: propter hoc quoque tertia hydria nobis apponitur, vt sordes illæ in labore manuum diluantur. Sic & per somnolentiam cæteráque noctium & tenebrarum opera multa deliquimus: ideo quoque quarta hydria vigiliarum obseruantia ponitur, vt nocte surgentes ad confitendum domino, non bonas noctes præteriti temporis redimamus. Iam verò de lingua quis nesciat quàm multum inquinauerit nos per vaniloquia & mendacia, per detractiones & adulationes, per verba malitiæ & verba iactantiæ? Pro his omnibus necessaria est hydria quinta, silentium scilicet custos religionis, & in quo est fortitudo nostra. Sexta quoque hydria disciplina est, qua non nostro arbitrio, sed alieno viuimus, vt deleatur quicquid indisciplinatè viuendo deliquimus. Lapideæ sunt hæc, dura sunt, sed necesse habemus in his lauari: nisi fortè voluerimus propter fœditates nostras à domino accipere libellum repudij. Attamen in eo quòd dicuntur lapideæ, non solùm duritia, sed multo melius soliditas potest intelligi: quoniam non lauant hæc, nisi firma stabilitate permanserint. Ait ergo dominus ad ministros: *Implete hydrias aqua.* Quid sibi istud vult domine? Ministri solliciti sunt de vini penuria, & tu dicis, *Implete hydrias aqua?* Illi de poculis cogitant, & tu præcipis vt vasa purificationis impleant? Sic omnino sic suspiranti Iacob ad Rachelis amplexus, Lia à patre supponitur. Nobis, fratres, qui ministri sumus & serui vestri, per Christum nobis præcipitur implere hydrias aqua, quotiens deest vinum. Ac si dicatur. Illi deuotionem desiderant, vinum requirunt, feruorem flagitant: sed nondum venit hora mea, implete hydrias aqua. Quæ est enim aqua sapientię salutaris, etsi non adeo suauis, nisi fons vitæ & initium sapientiæ timor domini? Dicitur ergo ministris, Incutite metum, & spiritu timoris non tam vasa quàm corda replete: quia vt ad charitatem perueniant, initiandi sunt à timore, vt dicant & ipsi: A timore tuo concepimus domine & parturiuimus spiritum salutis. Sed quomodo implebuntur hydriæ? Prædixerat enim euangelista, *capientes singulæ metretas binas vel ternas.* Quæ sunt duæ metretæ, quæve tertia? Vtique duplex timor, communis, & notus omnibus: ac tertius quidem minus communis, & minus notus. Primus enim timor est, ne cruciemur in gehenna. Secundus, ne excluſi à visione Dei priuemur tam inæstimabili gloria. Tertius replet animam omni sollicitudine timidā, ne fortè deseratur à gratia. Et quidem omnis timor domini sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit peccati concupiscentiam: sed is maxime cum ad omnem tentationem statim occurrit, ne fortè contingat amittere gratiam, vt sibi derelictus homo labatur quotidie de malo in peius, de periculo minori in grauiorem culpam: quales vtique multos videmus cum in sordibus sint, sordescentes adhuc. Nam aduersus timorem istum non est vnde sibi blandiatur anima, siue de minori fortè quantitate peccati, siue de emēdatione futura.

Talibus

Marc. 3.

Gen. 3.

Genes. 29.

1. Ioan. 1.

Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Præcepit ergo nobis dominus vt hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquando vacuæ, & plenæ vento: siquis tamen adeo insanus est, vt in eo per vanitatis studium illæ, quas prædiximus, obseruantiæ, mercede perpetua vacuentur, vt sunt fatuæ virgines, in quarum vasis oleum non habetur. Interdum autem (quod peius est) plenæ quidem sunt, sed plenæ veneno, quod est inuidia, murmur, rācor animi, & detractio. Propterea ne fortè subintrent ista, dum vinum deest, iubemur implere hydrias aqua, vt obseruentur mandata domini in timore: quæ tunc mutatur in vinum, cum timor expellitur à charitate, & implētur omnia feruore spiritus, & iucunda deuotione.

IN CONVERSIONE S. PAVLI, QVOMODO AD EXEMPLVM EIVS debemus conuerti.

Sermo I.

MERITO quidem dilectissimi, conuersio doctoris gentium ab vniuersitate gentium festiuis gaudiis hodie celebratur. Multos enim ab hac radice ramos prodiisse videmus. Cōuersus Paulus, conuersionis minister factus est vniuerso mundo. Et multos quidem olim in carne adhuc, sed non iam secundum carnem ambulans, prędicationis officio conuertit ad Deum, nunc quoque in ipso felicius viuens, & apud ipsum ne adhuc quidem cessat ab hominum conuersione: dico autem exemplo, oratione, doctrina. Propterea denique conuersionis eius memoria frequētatur, quod & ipsa quoque memorantibus vtilis inueniatur. In hac enim memoria & peccator spem veniæ concipit, & prouocatur ad pœnitentiam, & qui iam pœnitet, perfectæ conuersionis accipit formam. Quis desperet vltra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiat adhuc spirantem minarum & cædis in discipulos domini, subitò factum vas electionis? quis dicat iniquitatis pondere pressus, assurgere iam ad studia meliora non valeo: quando in ipso itinere quo sanguinem sitiens Christianum, dirum toto pectore virus efflabat, persecutor crudelissimus in fidelissimum repentè mutatus est prædicatorem? Magnificè siquidem in hac vna conuersione & misericordiæ magnitudo, & efficacia gratiæ commendatur. *Subitò* (ait Lucas) *circumfulsit eum lux de cœlo.* O verè inæstimabilis diuinæ dignatio pietatis. Illustrat cœlesti fulgore vel à foris, intus adhuc luminis incapacem. Qui necdum infundi poterat, diuina saltem circunfunditur claritate. Et vox facta est. Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis: nec dubitare est de veritate quæ sese ingerit per vtrasque, oculorum scilicet auriumque fenestras. Sic nimirum, sic in Iordane quoque supra caput domini & columba apparuit, & vox sonuit: sic & in monte quando transfiguratus est coram discipulis, & claritas visa est, & vox nihilo minus patris audita: *Saule, Saule quid me persequeris?* Verè deprehensus est Saulus: non est dissimulandi locus, non est facultas vlla negandi. In manibus sunt epistolæ crudelissimæ legationis, auctoritatis execrandæ, potestatis iniquæ. *Quid me persequeris?* inquit. An non persequebatur Christum, qui Christi membra trucidabat in terris? An verò persecuti sunt Christum, qui sacratissimum illud corpus crucis affixere patibulo, & non persequebatur eum, qui aduersus corpus eius quod est ecclesia (est enim corpus eius etiam ipsa) odio furebat iniquo? Deniq; si proprium sanguinem dedit in precium redemptionis animarum, non tibi videtur grauiorem ab eo sustinere persecutionem, qui suggestione maligna, exemplo pernicioso, scandali occasione, auertit ab eo animas quas redemit, quàm à Iudæo qui sanguinem illum fudit? Agnoscite dilectissimi & expauescite consortia eorum qui salutem impediunt animarum. Horrendum penitus sacrilegium quod & ipsorum videtur excedere facinus, qui domino maiestatis manus sacrilegas iniecerunt. Videbatur iam cessasse persecutionis tempus, sed vt palàm factum est, nunquam deest persecutio Christiano, sed neque Christo. Et nunc quod grauius est ipsi Christum persequuntur, qui ab eo vtiq; Christiani dicuntur. Amici tui Deus & proximi aduersum te appropinquauerunt & steterunt. Coniurasse videtur contra te vniuersitas populi Christiani à minimo vsq; ad maximum: à planta pedis vsque ad verticem non est sanitas vlla. egressa est iniquitas à senioribus iudicibus vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum: non est iam dicere, vt populus, sic sacerdos: quia nec sic populus, vt sacerdos. Heu heu dominus Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuersam deinceps libere & potestatiue tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum conuersatio, plebis tuæ miserabilis subuersio est. Atque vtinam sola hac parte nocerent. Esset fortè qui dominica præmonitus & præmunitus exhortatione, daret operam ipsorum non exempla imitari, sed obseruare præcepta, iuxta illud: Quæ dicunt facite, & ad opera eorum nolite respicere. Nunc autem dati sunt sacri gradus in occasionem turpis lucri, & quæstum æstimant pietatem. Copiosissimæ siquidem pietatis inueniuntur in suscipienda (imò accipienda magis) animarum cura, sed hæc apud eos cura minor, & de animarum salute nouissima cogitatio est. An verò saluatori animarum grauior vlla esse poterat persecutio? Inique agunt & cæteri contra Christum, multiq; sunt nostris temporibus Antichristi. Meritò tamen & crudeliorē eā censet persecutionē pro acceptis beneficiis, & grauiorem sentit pro potestate, quam propriis sustinet à ministris: licet alij quoque multi contra proximorum salutem multipharie multísque modis & variis occasionibus agere videantur. Hæc videt Christus & silet, hæc saluator patitur & dissimulat. Propterea dissimulemus nos quoque necesse est & sileamus interim, maximéque de prælatis nostris magistris ecclesiarum. Sic nimirum sic placet & ipsis, vt euadant nunc humana iudicia, veniátque semel iudicium graue his qui præsunt, & potētes patiātur tormenta potenter. Vereor dilectissimi, ne quis fortè sit & in nobis do-

Act. 9.

Matt. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mini persecutor, quia manifesta docuit ratio, impe- G ta est miseratio tua domine, quanta dignatio tua?
dire salutem, esse persequi saluatorem. Quas ego de Siccine dominus quærit vt serui faciat voluntatem?
salute animæ meæ fratri illi gratias agere possum, Verè cæcus ille, quia non considerauit, non expa-
qui mihi propinat detractionis fraternæ venenum? uit, non exclamauit: Absit hoc domine, tu magis
Meritò detractores Deo odibiles describuntur, tan- dic quid me facere velis. Sic enim decet, sic omni-
quam persecutores. Quid & is qui exemplo suo ad no dignum est, non meam à te, sed à me tuam quæri
remissius agendum cæteros prouocat, aut singula- & fieri voluntatem. Videtis fratres: quia verè neces-
ritate turbat, aut inquietat curiositate, aut impa- saria erat hoc in loco conuersio? Sic profecto, sic
tientia sua & murmuratione molestat, aut quocun- multorum vsque hodie pusillanimitas & peruersitas
que modo contristat spiritum Dei qui in eis est, exigit, vt ab eis quæri oporteat, Quid vis vt faciam
scandalizans vnum de minimis istis credentibus in tibi? non ipsi quærant: *Domine quid me vis facere?* Con-
eum? Nónne & hic manifeste persequitur Christũ? H siderare necesse habent ministri & vicarij Christi,
Vt ergo persecutorum & nomen & crimen longe quid sibi præcipi velint: non ipsi considerant quæ
sit semper à nobis, obsecro vos dilectissimi, beni- voluntas sit præceptoris. Non est obedientia eorum
gnos semper & mites exhibeamus nos, inuicẽ sup- plena, non in omnibus parati sunt obsequi, non per
portantes in omni patientia, & ad id quod melius omnia sequi proposuerunt eum qui non suam sed
& perfectius est, alterutrum prouocãtes. Quis enim patris venit facere voluntatem. Discernunt & diiu-
seruus sufficere sibi putat non persequi dominum, dicant eligentes in quibus obediant imperanti, imò
sed nec obsequi domino? Quam habiturus est gra- in quibus præceptorem suum ipsorum obedire ne-
tiam, si vt non resistit, sic nec assistit quidem? Deni- cesse sit voluntati. Huiusmodi itaque & si tolerari se
que si quis adeo pusillanimis est, vt satis sibi reputet videant, & condescendi ac morem geri infirmitati
nec persequutorem esse nec coadiutorem Dei, au- suæ, proficiant obsecro, pudeátque semper paruulos
Matt. 12. diat quid ipse loquatur: Qui non est mecum, contra I inueniri: nequãdo fortè audiant: Quid debui vobis
me est: & qui non colligit mecum, dispergit. *Saule, Saule, quid me persequeris? Et ille: Quis es domine?* Hinc pro facere, & non feci? & abutentibus patientia & beni-
fecto datur intelligi quia verè circũfusa erat illi cla- gnitate prælati, fiat tandem multitudo exhibitę mi-
ritas, non infusa. Audiebat Paulus vocem domini, serationis, cumulus iustæ damnationis. *Domine quid*
sed faciem domini non videbat, quoniam erudie- *me vis facere? Et dominus ad illum: Surge, & ingredere ciui-*
batur ad fidem: & vt ipse postea docuit, fides ex au- *tatem, ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.* O sapientia
ditu est. *Quis es?* inquit. Ignotum enim persequeba- suauiter verè vniuersa disponens. Eum cui tu loque-
tur, & ideo consequutus est misericordiã, quia igno- ris, erudiendum de voluntate tua mittis ad hominẽ,
rans in incredulitate hoc fecit. Discite ex hoc fra- vt socialis vitæ commẽdetur vtilitas, & edoctus per
tres iustum iudicem Deum, non modò quid fiat, sed hominem, discat & ipse secundum datã sibi gratiam
& quo animo fiat, considerate: & cauete deinceps K hominibus subuenire. *Ingredere ciuitatem.* Videtis fra-
ne quis parua reputet, quamlibet parua scienter de- tres non sine diuino consilio factũ esse, vt hanc ciui-
linquere conuincatur. Nemo dicat in corde suo, tatem domini virtutum ingrederemini, diuinã di-
Leuia sunt ista, non curo corrigere: non est ma- scere voluntatem? Planè qui te salubriter terruit, &
gnum si in his maneam venialibus minimísque pec- conuertit cor tuum ad desiderandam voluntatem
catis. Hæc est enim dilectissimi, impœnitentia, hæc suã, ipse tibi dixit, *Surge & ingredere ciuitatẽ.* Sed audi
blasphemia in spiritum sanctum, blasphemia irre- quàm manifeste in his quę sequuntur, volũtaria sim-
missibilis. Paulus quidem blasphemus fuit, sed non plicitas & Christiana cõmendatur mansuetudo. A-
in spiritum sanctum, quia ignorans fecit in incre- pèrtis oculis nihil videbat: ad manus autem trahe-
dulitate: non in spiritum sanctum blasphemãs: ideo batur ab his qui comitabantur eum. Felix cæcitas,
consequutus est misericordiam. *Quis es domine? Et do-* qua malè quondam illuminati in præuaricatione,
minus ad eum: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu perse- L tandem in conuersione oculi salubriter excæcãtur.
queris. Ego sum saluator, quem tu persequendo peris. E- Sanè quòd triduo Paulus sine cibo manet persistens
go sum de quo tu in lege tua legis prædictum quod in oratione, ad eos maxime pertinet, qui nouiter se-
Matt. 2. nescis impletum, quia Nazarenus vocabitur. Et culo abrenunciãtes, necdum in cœlesti consolatio-
ille: *Domine quid me vis facere?* Hæc planè fratres per- ne respirant. Sustineant ergo & ipsi dominum in o-
Psalm. 58. fectæ conuersionis est forma. Paratum, inquit, cor mni patientia, orent sine intermissione, quærentes,
Psal. 118. meum Deus, paratum cor meum. Paratus sum & petentes, pulsantes: quia exaudiet eos pater cœlestis
non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. *Do-* in tempore opportuno. Non obliuiscetur eorum
mine quid me vis facere? O verbum breue, sed plenum, in finem, veniet & non tardabit. Si triduo sustinue-
sed viuum, sed efficax, sed dignum omni acceptio- ris eum non habens quod manduces, confide quia
ne. Quàm pauci inueniuntur in hac perfectæ obe- M misérator & misericors dominus ieiunum te non
dientiæ forma, qui suam ita abiecerint voluntatem, dimittet. Exinde iubetur Ananias manus impo-
vt ne ipsum quidem cor proprium habeant, vt non nere Saulo: sed tanquam bene eruditus non conti-
quid ipsi, sed quid dominus velit, omni hora requi- nuo acquiescit. Vide enim si nõ etiã Paulus ipse do-
rant, dicentes sine intermissione: *Domine quid me vis* ctrinam hanc deinde tradidit discipulo: Nemini, in- 1. Tim. 5.
3. Reg. 3. *facere?* Et illud Samuelis: Loquere domine, quia au-
Matt. 10. dit seruus tuus. Heu plures habemus euangelici il-
lius cæci, quàm noui apostoli imitatores. Quid vis
(ait dominus ad cæcum illum) vt faciam tibi? Quan-
dico

dico charissimi, quia vereor ne quis fortè sit inter A industriæ relinquimus vestigandũ. Sufficit nos mo-
vos qui solo se somnio præsumat illuminatum esse: nere formam veræ conuersionis magna ex parte in
nec iam æquanimiter patiatur ad manum trahi, sed hac mansuetudine constitutam, vt pudeat eos qui
ductorem sese profiteatur aliorum. Cui enim nec- conuersi esse debuerant vel in corporum læsione,
dum administrationis cura iniuncta est, cui necdum vel in damno rerum, vel (quod magis indignum est)
credita dispensatio, cui necdum præceptum vt vi- in verborum iniuriis, inueniri peruersos penitus &
deat & prouideat his qui apertos oculos habentes auersos.
nihil vident: quid hoc præsumere tentat, nisi quia
meditatur inania, & quasi somnia vana sectatur? Ca-
ueamus ab hoc vitio fratres: semper, quod in nobis
est, abiecti eligamus esse, & ad manus trahi, man-
suetudinem & humilitatem discentes à Christo do- B
mino: cui est honor & gloria in seculá seculorum.
Amen.

IN PVRIFICATIONE BEATÆ MARIÆ, DE TRIPLICI MISERICORDIA.

Sermo I.

PRODIE templi dominum, in templum domini virgo mater inducit: Ioseph quoque sistit domino non suum sed eius filium dilectum, in quo ei bene complacuit. Agnoscit iustus quem expectabat, Anna quoq; vidua confitetur. Ab his quatuor primò hodierna processio celebrata est, quæ postmodum exultatione vniuersæ terræ in omni loco & ab omni gente celebraretur. Nec sanè mirum si tunc parua fuit, quando quidem paruus erat qui susciepiebatur. Nullum ibi locũ peccator habuit, omnes iusti, omnes sancti, omnes fuere perfecti. Sed nunquid hos tantum saluabis domine? Crescat corpus, crescat & miseratio. Homines & iumenta saluabis domine, cum multiplicaueris misericordiã tuam Deus. In secunda iam processione præeunt turbæ, turbæ sequuntur, nec virgo portat, sed asellus. Neminem itaque dedignatur: nec ipsos qui compu-
truerunt tanquam iumenta in stercore suo. non de-
dignatur inquam: sed si apostolica vestimenta non
desint, si doctrina eorum, si morum iustitia, si obe-
dientia, si charitas cooperiat multitudinem pecca-
torum, ex hoc iam processionis suæ gloria non cen-
sebit indignos. Magis verò & ipsam quæ tam paucis
collata videtur, nobis quoque ab ipso inuenire non
reseruatam. Quidni reseruare poteris, quam & præ-
rogauit antiquis? Dauid rex & propheta exultauit
vt videret diem istũ, & vidit & gauisus est. Alioquin
si nõ viderat, vnde psallat: Suscepimus, inquit, Deus Psal. 147.
misericordiã tuã. Suscepit misericordiã domini Da-
uid, suscepit Simeõ. Suscepimus & nos, & quicunq;
sunt præordinati ad vitam. Siquidẽ Christus heri &
hodie & in æternum. In medio enim templi miseri-
cordia est, non in angulo aut diuersorio, quia non
est acceptio personarum apud Deum. In com-
muni posita est, offertur omnibus, & nemo illius
expers, nisi qui renuit. Deriuantur aquæ tuæ fo-
ras domine Deus, nihilominus tamen fons tuus
tibi proprius est, & non bibit alienus ex eo. Qui
tuus est, non videbit mortem donec viderit Chri-
stum domini, vt securus dimittatur in pace. Quid-
ni dimittatur in pace, qui Christum domini habet
in pectore? Ipse enim est pars nostra, qui per fidem
habitat in cordibus nostris. Tu quomodo hinc
exibis anima misera, quæ ducem itineris Iesum
ignoras? Ignorantiam enim Dei quidam habent. Ioan. 1.
Vnde hoc? Nempe quia lux venit in mundum, &
dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem.
Et lux, inquit, in tenebris lucet, & tenebræ eam
non comprehenderunt. Ac si dicat. Et in plateis
deriuãtur aquæ, & alienus nõ bibit ex eis, & miseri-

Matt. 18.

Matt. 11.

Act. 9.

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordia in medio templi est, nec tamen accedunt G
quos manet æterna damnatio. Medius vestrum stat
ô miseri, quem vos nescitis, vt morientes, antequam
videritis Christum domini, non in pace dimittamini: sed potius rapiamini à rugientibus præparatis ad
Psalm. 45. escam. Suscepimus Deus misericordiam tuam in
medio templi tui. Longe est hæc gratiarum actio à
voce illa gementis: Domine in cœlo misericordia
tua, & veritas tua vsque ad nubes. Quid enim? Videturne tibi in medio fuisse misericordia: cum apud
solos cœligenas spiritus haberetur? At vbi sanè mi-
noratus est Christus paulo minus ab angelis, factus- H
que est Dei & hominum mediator, ac velut lapis
angularis pacificauit per sanguinem suum, quæ in
cœlis sunt, & quæ super terram: ex hoc planè iam
suscepimus Deus, misericordiam tuam in medio
templi tui. Eramus enim & nos natura filij iræ, sed
consequuti sumus misericordiam. Cuius iræ filij? &
quam misericordiam consequuti? Nempe filij ignorantiæ, ignauiæ, captiuitatis: & consequuti sumus
sapientiam, virtutem, redemptionem. Ignorantia
mulieris seductæ exęcęcauerat nos, mollities viri ab-
stracti & illecti à propria concupiscentia, eneruaue- I
rat nos, malitia diaboli expositos iuste à Deo captiuauerat nos. Sic ergo nascimur vniuersi primùm
quidem viæ ciuitatis habitaculi prorsus ignari, deinde imbecilles & ignaui, vt etsi nota nobis esset via
vitæ, propria tamen præpediremur & detineremur
inertia: postremò captiui sub pessimo crudelissimóque tyranno, vt licet prudentes essemus atque robusti, ipsa tamen miseræ seruitutis opprimeremur
conditione. Nunquid non misericordia & miseratione multa opus habet tanta miseria? Aut certè si K
iam salui sumus ab hac triplici ira per Christum, qui
factus est nobis sapientia à Deo patre, & iustitia &
sanctificatio & redemptio: quanta nobis vigilantia
opus est dilectissimi, ne fortè (quod absit) inueniantur nostra nouissima peiora prioribus, si denuo contingat iram incendere, vtpote qui non natura iam,
sed propria voluntate filij iræ sumus? Amplectamur
itaque misericordiam quam in medio templi suscepimus, & cum beata Anna non dimoueamur à tem-
1. Cor. 5. plo. Templũ enim Dei sanctum est, quod estis vos,
ait apostolus. Prope est hæc misericordia, prope est L
verbum in ore vestro, & in corde vestro. Denique
in cordibus vestris per fidem habitat Christus. Hoc
templum eius, & hæc sedes eius: nisi fortè excidit
vobis, quoniam anima iusti sedes sapiętiæ est. Quod
ergo frequęter imò & semper admonere cupio fratres meos, obsecro & nunc, ambulemus non secundum carnem in carne, ne displiceamus Deo. Non
simus amici huius seculi, ne Dei constituamur inimici. Resistamus ergo diabolo, & fugiet à nobis, vt
liberè iam ambulemus in spiritu, & in corde sit con-
Sapien. 9. uersatio nostra. Siquidem corpus quod corrumpi- M
tur, aggrauat & eneruat & effœminat animã, & terrena inhabitatio sensum multa cogitantem deprimit, vt ad cœlestia non assurgat. Vnde & sapientia
1. Cor. 3. huius mundi stultitia est apud Deum, & à maligno
qui superatur, ei & seruus addicitur. Porrò in corde
suscipitur misericordia, in corde habitat Christus:
in corde loquitur pacem in plebem suam, & super
sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

De ordine & modo processionis. Sermo secundus. Vnde supra.

GRatias redemptori nostro, qui tã copiosè præuenit nos in benedictionibus dulcedinis, sacramentis infantiæ suæ gaudia nostra multiplicans. Celebratis siquidem paulo ante Natiuitate, Circunciſione, & Apparitione eius, festus hodie nobis oblationis eius dies illuxit. Hodie nanque sistitur creatori terræ fructus sublimis, hodie placabilis & Deo placens hostia virgineis manibus offertur in templo, portatur à parentibus, à senibus expectatur. Offerunt Ioseph & Maria sacrificium laudis, sacrificium matutinum, Simeon & Anna suscipiunt. Ab his quatuor celebrata processio est, quæ per quatuor orbis climata solẽnibus hodie gaudiis ad memoriam reuocatur. Quia ergo festiuam hodie & nosipsi præter cæterarum consuetudinem solennitatum acturi sumus processionem, non inutile arbitror modum ipsius & ordinem diligentius intueri. Processuri sumus bini & bini candelas habentes in manibus, ipsas quoque succẽsas, nec quolibet igne, sed qui prius in ecclesia sacerdotali benedictione fuerit consecratus. Ad hæc futuri sunt in processione nostra nouissimi primi, & primi nouissimi: & cãtabimus in viis domini, quoniam magna est gloria Domini.

Merito sanè bini & bini procedimus. sic enim ob *Mar. 6. & Luc. 10.* commendationẽ fraternæ charitatis & socialis vitæ missos à saluatore discipulos euangelia sacra testantur. Turbat processionem si quis solitarius incedere curat, nec sibi soli nocet, sed etiam cæteris est molestus. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes, nec solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Iam verò sicut non est bonum esse hominem solum, sic in conspectu domini vacuum apparere est prohibitum. Cũ enim arguantur ociositatis ipsi quoque, quos nemo conduxit: qui iam conducti sunt, si ociosi inuenti fuerint, quid merentur? Fides quippe sine operibus mortua est. Ipsa denique opera nostra in feruore agenda sunt, *Iacob. 2.* & in desiderio cordis: vt sint lucernæ ardentes in manibus nostris. Alioquin timendum est, ne fortè tepidos nos cuomere incipiat, qui in euangelio loquitur dicẽs: Ignem veni mittere in terram, & quid *Lucæ 12.* volo nisi vt ardeat? Hic planè sacer & benedictus est ignis, quem pater sanctificauit & misit in mundum, & cui benedicitur in ecclesiis, sicut scriptum est: In ecclesiis benedicite Deo domino. Habet enim etiã aduersarius noster, vtpote peruersus diuinorum operum æmulator, habet inquam, ignem suum & ipse, ignem concupiscentiæ carnalis, ignem inuidiæ & ambitionis, quem saluator in nobis non accendere sed extinguere venit. Denique si quis alienum hunc ignem in diuino offerre præsumpserit sacrificio, etiam si patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate sua. Porrò super hæc quæ de sociali vita & fraterna dilectione, de bonis operibus & feruore sancto dicta sunt: humilitatis virtus maxima maximéque necessaria est, vt honore præueniamus inuicem: nec modò priores sed & ipsos iuniores sibi quisque præponat: quæ nimirum humilitatis perfectio est, & iustitiæ plenitudo. Et quoniam hilarem datorem

datorem diligit Deus, & fructus charitatis est gau- A
dium in spiritu sancto, cantemus vt dictum est in
viis domini, quoniã magna est gloria domini. Cantemus domino canticum nouum, quia mirabilia fe-
2. Cor. 9. cit. In quibus omnibus si quis forsitan proficere dissimulat, & proficisci de virtute in virtutem, nouerit
quisquis huiusmodi est, in statione non in processione se esse, imò verò & in regressione: quoniam in
via vitæ non progredi, regredi est, cum nihil adhuc
in eodem statu permaneat. Porrò profectus noster
in eo constituit (vt sæpius me dixisse memini) vt
nunquam arbitremur nos apprehendisse, sed exten- B
damur ad anteriora, incessanter conemur in melius:
vt imperfectum nostrum diuinæ misericordiæ obtutibus iugiter exponamus.

Item in Purificatione, de puero, Maria & Ioseph. Sermo III.

PVrificationem beatæ Mariæ virginis hodie celebramus, quæ secundum legem Moysi facta est,
transactis à natiuitate domini quadraginta diebus.
Leuit. 12. In lege enim scriptum erat, vt mulier quæ susce- C
pto semine peperisset filium, immunda esset septem
diebus, & octauo die circuncideretur puer: dehinc
absolutioni & purificationi intenta abstineret ab ingressu templi triginta tribus diebus, quibus expletis
offerret filium domino cum muneribus. Sed quis
non aduertat in ipso sententiæ huius initio, liberam
matrem domini ab hoc præcepto? Putas enim quia
dicturus Moyses mulierem quæ peperisset filium,
immundam esse, non timuerit super matre domini
blasphemiæ crimen incurrere, & idcirco præmiserit, susceptо semine? Alioquin nisi pariturам præui- D
disset sine semine virginem, quæ necessitas erat de
susceptо semine fieri mẽtionem? Patet itaque quòd
Hiere. 31. lex ista matrem domini non includit, quæ non susceptо semine filium peperit, sicut prædictum erat
per Hieremiam: Quia nouum faceret dominus super terram. Quæris quod nouum? Mulier, inquit,
circundabit virum. Non ab altero viro virum suscipiet, non humana lege concipiet hominem: sed
intra viscera intacta & integra virum claudet: ita sanè, vt intrante & exeunte domino, iuxta alium prophetam, porta orientalis clausa iugiter perseueret. E
Putas ergo non poterat moueri animus eius & dicere, Quid mihi opus purificatione? Cur abstineam
Ezech. 44. ab ingressu templi, cuius vterus nescięs virum, templum factus est spiritus sancti? Cur non ingrediar
templum, quæ peperi dominum templi? Nihil in
hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum: nimirum cum proles ista
fons puritatis sit, & purgationem venerit facere
delictorum. Quid in me legalis purificet obseruatio,
quæ puriſſima facta sum in ipso partu immaculato?
Verè ô beata virgo, verè non habes causam, nec ti- F
bi opus est purificatione. Sed nũquid filio tuo opus
erat circunciſione? Esto inter mulieres tãquam vna
earum, nam & filius tuus sic est in numero puerorum. Circuncidi voluit, & non multo magis velit
offerri? Offer filium tuum virgo sacrata, & benedictum fructum ventris tui domino repræsenta. Offer ad nostram omnium reconciliationem hostiam sanctam, Deo placẽtem. Omnino acceptabit Deus
pater oblationem nouam, & preciosiſſimã hostiam,
de qua ipse ait: Hic est filius meus dilectus, in quo *Matt. 3.*
mihi bene complacui. Sed oblatio ista fratres satis
delicata videtur, vbi tantum sistitur domino, redimitur auibus, & ilico reportatur. Veniet quando
non in templo offeretur, nec inter brachia Simeonis, sed extra ciuitatem inter brachia crucis. Veniet
quando nõ redimetur alieno, sed alios redimet sanguine proprio: quia redemptionem eum misit Deus
pater populo suo. Illud erit sacrificium vespertinum,
istud est matutinum. Istud quidem iucundius, sed
illud plenius. Istud enim tempore natiuitatis, illud
iam in plenitudine ætatis: de vtroque tamen potes
accipere quod propheta prædixit: Oblatus est quia *Esaiæ 53.*
ipse voluit. Nam & modo oblatus est, non quia opus habuit, non quia sub legis edicto fuit, sed quia
voluit: & in cruce nihilo minus oblatus est, nõ quia
meruit, non quia Iudæus prævaluit, sed quia ipse
voluit. Voluntarie sacrificabo tibi domine: quia voluntarie oblatus es prõ mea salute, non pro tua necessitate.

Sed quid fratres nos offerimus, aut quid retribuimus illi pro omnibus quæ retribuit nobis? Ille pro
nobis obtulit hostiam preciosiorem quam habuit,
nimirum, qua preciosior esse non potuit. Et nos ergo faciamus quod possumus, optimum quod habemus offerentes illi, quod sumus vtique nosmetipsi.
Ille seipsum obtulit, tu quis es qui teipsum offerre
cunctęris? Quis mihi tribuat vt oblationem meam
dignetur maiestas tanta suscipere? Duo minuta habeo domine, corpus & animam dico: vtinam hæc
tibi perfectè possim in sacrificium laudis offerre.
Bonum enim mihi longéque gloriosius atque vtilius est vt tibi magis offerar, quàm deserar mihi ipsi.
Nã ad me ipsum anima mea conturbatur, in te verò
exultabit spiritus meus, si tibi veraciter offeratur.
Fratres, morituro domino Iudæus mortuas hostias
offerebat, sed iam nunc, Viuo ego, dicit dominus: *Hier. 18. & 33.*
nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur
& viuat. Non vult dominus mortem meam, & non
libenter offeram illi vitam meam? Hæc est enim hostia placabilis, Deo placens hostia, hostia viua. Sed
in oblatione illa domini tres fuisse leguntur, & in o-
blatione nostra tria nihilominus à domino requiruntur. Fuit in oblatione illa Ioseph sponsus matris
domini, cuius filius putabatur: fuit & ipsa virgo mater, & puer Iesus qui offerebatur. Sit ergo & in oblatione nostra constantia virilis, sit continentia carnis, sit conscientia humilis. Sit inquam, in proposito
perseuerandi animus virilis, sit in continentia castitas virginalis, sit in conscientia simplicitas & humilitas puerilis. Amen.

IN SEPTVAGESIMA.

Sermo I.

MAGNA mihi consolatio est fratres mei, *Ioan. 18.*
in verbo illo domini, Qui est ex Deo,
verba Dei audit. Propterea enim vos libenter auditis, quia ex Deo estis. Nec
ignoro quod alio in loco dicit scriptura: Ex ipso & *Rom. 11.*
per ipsum & in ipso sunt omnia: sed multo aliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.1. sunt ex eo, qui secundum beati Ioannis euãgelium, non ex voluntate carnis nati sunt, sed ex Deo. Vnde & inuenies ab eodem Ioanne in epistola sua scriptũ: *1.Ioan.5.* Omnis qui nat' est ex Deo, nõ peccat, sed generatio cœlestis conseruat illum. Non peccat, inquit, id est, non permanet in peccato, quia conseruat illum, vtique vt perire non possit, ea quæ falli non potest generatio cœlestis. Siue non peccat, id est, tantundem est ac si non peccet, pro eo scilicet quòd non imputatur ei peccatum, generatio enim cœlestis etiam in hac parte conseruat illum. Sed generationem istam quis enarrabit? Quis potest dicere, Ego de electis sum, ego de prædestinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hæc inquã, dicere potest? reclamante *Eccl.9.* nimirum scriptura: Nescit homo si sit dignus amore, an odio. Certitudinem vtique non habemus: sed spei fiducia consolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quædam & indicia manifesta salutis, vt indubitabile sit eum esse de numero electorum, in quo *Rom.8.* ea signa permanserint. Propter hoc inquam quos præsciuit Deus, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt quibus certitudinem negat causa sollicitudinis, vel fiduciam præstet gratia consolationis. Hoc enim est vnde semper solliciti & in timore & tremore humiliemur necesse est sub potẽti manu Dei, quoniam quales sumus, nosse possumus, vel ex parte: quales autem futuri sumus, id nosse penitus nobis impossibile est. Itaque qui stat, videat ne cadat: & in forma quæ salutis indicium est, & argumentum prædestinationis, perseueret atque proficiat. Porrò inter ea quæ fiduciam præstant & materiam spei, vnum illud maximũ est de quo nunc cœpimus loqui: Qui de Deo est, verba Dei audit. Nonnullos enim sic interdum audientes inuenies, ac si nihil omnino ad eos pertineant quæ dicuntur: non intrare cor suum, non discutere mores suos, non cogitare, ne fortè quod audiunt, dictum sit propter eos. Magis autem si fortè sermo Dei viuus & efficax (qui suo, & non eius qui loquitur, arbitrio fertur, quocunque voluerit) si inquam, manifeste aduersus vitia illa processerit quibus sese illi sentiunt obligatos, dissimulant, & auertunt oculos cordis, aut qualibet adinuentione palliant vitia, & seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa non video, magis autem vereor, ne forte propterea non audiant verbum Dei, quia non sunt ipsi ex Deo. In vobis fratres (gratia Deo) verè inuenio aures audiendi: nimirum cum in emendatione vestra sine mora appareat fructus verbi, sed etiam inter loquendum (fateor) nonnunquam sentire mihi videor feruorem studij vestri. Etenim quanto abundantius sugitis, tanto amplius replet vbera mea dignatio spiritus sancti: & tanto copiosius datur quod propinem vobis, quanto citius quod propinatur hausistis. Propterea sæpius loquor vobis etiam præter consuetudinẽ ordinis nostri. scio enim quis dixerit, Si quid *Lucæ 10.* supererogaueris, cum rediero reddam tibi. Initium septuagesimæ fratres hodie celebratur, cuius nomen in vniuersa ecclesia celebre satis habetur. Iam verò dico vobis chariss imi, quia plurimum in hoc nomine compatior mihiipsi. Commouetur enim intra me spiritus meus spirans nimirum ad patriam illam, in qua nec numerus est, nec mẽsura, nec pondus. Quandiu enim in pondere & mẽsura & numero vniuersa corporis & animæ bona recipio? Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego autem hic fame pereo. Nam de corporali cibo ad Adam dictum est, & peruenit vsque ad me: In sudore vultus tui vescẽris pane tuo. Sed & cum laborauero, panis datur mihi in pondere, potus in mensura, pulmenta in numero. Et de corporali quidem sic. Quid verò de spirituali? Vtique antequam comedam, suspiro: atque vtinam cum suspirauero & fleuero, vel fragmentum exiguum merear de cœlesti conuiuio, & tãquam catellus edam de micis quæ cadunt de mensa dominorum meorum. O Hierusalem ciuitas regis magni, qui te ex adipe frumenti satiat, & quã fluminis impetus lætificat, in te nec pondus vtique nec mensura, sed satietas est & affluentia summa. Sed nec habes numerum: quippe cuius participatio eius in idipsum. Ego verò qui totus sum in vicissitudine & numero, quando veniam ad vnam illam quam requiro? Quando satiabor apparente gloria tua domine? Quando inebriabor ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ quando potabis me? Nunc enim tam exigua sunt stillicidia stillantia super terram, vt nec glutire quidem possim saliuam meam. Sic omnino sic verum est fratres, quoniam modo omnia dantur in pondere & mensura & numero: sed veniet dies quando omnia sunt cessatura. Nam de numero quidem legimus: Quo- *Psal.146.* niam sapientiæ illius non est numerus. Et alio in loco apud eundem prophetam: Delectationes in dex- *Psal.15.* tera tua vsque in finem. Audi etiam apud Apostolum pondus sine pondere. Supra modum, inquit, in *2.Cor.4.* sublimitate æternum pondus gloriæ. Audi pondus æternum: sed attende quia præmiserit, supra modũ. Sic & Christum audio mensuram sine mensura promittentem. Mensuram, inquit, confertam & coagi- *Luc.6.* tatam, & superefluentem. Sed quando venient ista? Profectò in fine præsentis septuagesimæ: quod est tempus captiuitatis nostræ. Sic enim legimus, quòd captiuati à Babyloniis filij Israel terminum acceperunt annorum septuaginta: quibus transactis redierunt in sua, cum instauratum est templum, & ciuitas reædificata. At verò captiuitas nostra fratres, quando finietur, quæ tot annis ab initio vtiq; mundi protẽditur? Quando liberabimur à seruitute ista? Quando restaurabitur Hierusalem ciuitas sancta? Vtique completa hac septuagesima, quæ ex denario & septenario constat, propter decem mandata quæ accepimus: & septem impedimenta quibus à mandatorum obediẽtia retardamur. Primum enim impedimentum nostrum & occupatio grauis, est ipsa necessitas huius miseri corporis, quod dum modò somnum, modò cibum, modò vestem, cæteráque similia quærit, haud dubium quin frequenter impediat nos ab exercitio spirituali. Secundo loco impediunt nos vitia cordis, vt est leuitas, suspicio, impatientiæ aut inuidiæ motus, laudis appetitus, & similia quæ quotidie experimur in nobis. Tertium & quartum impedimentum accipe prosperitatem huius seculi & aduersitatem. Sicut enim corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, sic deprimit etiam terrena inhabitatio sensum multa cogitantẽ. Vtrinque

que ergo caue à laqueo tentationis, & quære arma iustitiæ à dextris & à sinistris. Quintum impedimẽtum grauissimum & periculosissimum ignorantia nostra est. In multis enim omnino incertum habemus quid agere debeamus: ita vt quid oremus sicut oportet, nesciamus. Sextum impedimentum est aduersarius noster, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Atque vtinam in istis sex tribulationibus liberaremur, vt vel in septima non tangeret nos malum, nec apprehenderet nos periculum in falsis fratribus. Vtinam soli impugnarent nos maligni spiritus cum suggestionibus suis, & nihil nocerent homines pernicios is exemplis, persuasionibus importunis, sermonibus adulationis vel detractionis, atque aliis mille modis. Videtis certe quàm necessarium sit vt aduersus hæc septem pericula quibus impedimur, septiformis spiritus sancti auxilio subleuemur. Pro his enim septem quibus ab obseruantia decalogi retardamur, in luctu pœnitentiæ septuagesima præsens agitur. Vnde & reticetur interim Alleluia solenne, & humanæ transgressionis historia miserabilis ab exordio recensetur.

De eo quod scriptum est, Immisit dominus soporem in Adam. Sermo secundus. Vnde supra.

Genes.2. IMmisit dominus soporem in Adam. Immisit & in seipsum, factus nimirum secundus Adam: sed est distantia fortè non parua. Ille enim soporatus videtur præ excessu contemplationis, Christus miserationis affectu: vt in illum soporem immiserit veritas, in hunc charitas, cum vtraque sit dominus. Ait enim *Ioan.4.* Ioannes Euangelista: Deus charitas est. Et ipse do- *Ioan.14.* minus: Ego sum via, veritas & vita. Sanè soporem Christi solius charitatis fuisse nemo dubitat vel nomine tenus Christianus. Siquidem accubuit vt leo, non victus planè, sed victor, potestate propria ponens animam, somnum mortis excipiens propria voluntate. Cæterùm qualis & ille sopor dicendus sit fuisse vel credendus quem dominus immisit in Adam, in quo sine sensu omnino doloris in mulierem ædificandam costa sublata est de latere dormientis? Mihi quidem non nisi incommutabilis veritatis intuitu, & abysso diuinæ sapientiæ corporeis excedens sensibus obdormisse videtur: quod ex eius verbis vel maxime coniici potest. Rediens nimirum indicat quò abisset, dum tanquam ebrius de cella vinaria veniens & eructans illud magnum sacramentum quod tanto post in Christo in ecclesia *Genes.2.* apostolus commendauit, *Hoc nunc* (inquit) *os ex ossi-* *Ephes.5.* *bus meis.* Et propter hoc, inquit, relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. An tibi penitus obdormisse videtur, qui in hanc vocem excitatus erupit, & non magis dicere potuisse, Ego dormio, & cor meum vigi- *Cant.5.* lat? Verùm id quidem sine præiudicio dixerim, si fortè aliter visum fuerit, maxime si quid aliud in sanctorum paginis inuenitur. Neque enim communem arbitror fuisse soporem, aut nostris similem somnis, quos nec contemplationis excessus, nec miserationis affectus, sed infirmitatis defectus immittit, quos nec veritas nec charitas sed necessitas parit.

Graue siquidem iugum super filios Adam: non autem in principio super Adam: sed nunc iam super filios eius. Quid non graue miseris, quibus & viuere labor est? Quibus & (quod pauci videntur aduertere, sentire penitus nemo) ipse quoque sensualitatis vsus inuenitur oneri, adeo vt nequeat sustineri nisi alterna requie foueamur? Quid non labor & dolor afflictio spiritus ex omnibus quæ sub sole sunt, quãdo & illud ei grauissimum est, quo potissimum delectatur, vegetatio scilicet & sensificatio carnis? Nimirum quàm sit ei dulce consortium, triste diuortium manifestat, dum vix tandem auelli potest, dum corruptio ipsa corporis penitus intolerabilis est vegetanti. Sanè non simpliciter corpus, sed corpus quod *Sapien.9.* corrumpitur, aggrauat animam, vt immunẽ ab hoc grauamine primi parentis animam noueris extitisse, donec adhuc corpus gereret incorruptum. Nimirum in libertate posuit eum Deus, vt inter summa & infima versans, & in illa, excederet sine difficultate, & ad hæc sine illecebra aut necessitate descenderet. Illa penetrans naturali viuacitate & puritate mentis, hæc auctoritate diiudicans præsidentis. Denique adducta sunt animalia ad Adam, vt videret quid vocaret ea, non ipse aliqua curiositate ductus est vt videret ea. Non sic in nobis libera ratio, sed vndique ei luctandum est. Sic enim & ab infimis visco quodam captiua tenetur, & à summis indigna repellitur: vt nec ab his sine dolore possit auelli, nec ad illa sine magno gemitu vel rarò queat admitti. Hinc nempe vim faciunt qui quærunt animam meã: vt clamare necesse sit: Infelix ego homo *Rom.7.* quis me liberabit de corpore mortis huius? Inde priusquam comedam suspiro, quia regnum cœlo- *Matt.11.* rum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Nihilominus tamen & illic vnitas, & hic tenenda diuisio est: sicut & Adam soporatus est in contemplatione, & *Genes.15.* animalia nominum impositione discreuit. Sic nimirum sic & Abraham in sacrificio non quidem volatilia, sed animalia legitur diuisisse. Et Martha erga multa turbatur, cum vnum sit necessarium. Necessarium plane vnum, & maximè necessarium, quoniam hæc pars optima, quæ non auferetur. Cessabit diuisio cum venerit plenitudo, & erit totius sanctæ ciuitatis Hierusalem participatio in idipsum. Interim spiritus sapientiæ non modo vnicus, sed & multiplex est: interiora quidẽ in vnitatem solidans, sed sub iudicio exteriora distinguẽs. Vtrunq; tibi in primitiua ecclesia commendatur, quando multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, ne volatilia scinderentur: diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat, vt animalia secarentur. Sit igitur etiam in nobis chariss imi vnitas animorum, vnita sint corda diligendo vnum, quærendo vnum, adhærendo vni, & idipsum inuicem sentiendo. Sic nimirum exterior ipsa diuisio & euadit periculum, & scandalum non incurrit, dum videlicet etsi propria cuique tolerantia, propria quoque nonnunquam in terrenis agendis sententia, sed & diuersa interdum dona gratiarum, nec membra omnia actum eundem videntur habere: vnitas tamen interior & vnanimitas ipsam quoque multiplicitatem colligat & cõstringit charitatis glutino, & vinculo pacis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN CAPITE IEIVNII QVOMODO DEBEMVS VNGERE CAPVT NOSTRVM, & faciem noſtram lauare.

Sermo I.

HODIE dilectiſſimi ſacrum quadrageſimæ tempus ingredimur, tempus militiæ Chriſtianæ. Nō nobis ſingularis eſt hæc obſeruatio, vna omnium eſt quicunque in eandem fidei conueniunt vnitatem. Quidni commune ſit Chriſti ieiunium omnibus Chriſtianis? Quidni caput ſuum membra ſequātur? Si bona ſuſcepimus ab hoc capite, mala autē quare non ſuſtineamus? An reſpuere triſtia volumus, & communicare iucundis? Si ita eſt, indignos nos capitis huius participatione probamus. Omne enim quod patitur ille, pro nobis eſt. Quòd ſi in opere ſalutis noſtræ ei collaborare piget, in quo deinceps coadiutores nos exhibebimus illi? Non eſt magnū ſi ieiunet cum Chriſto, qui ſeſſurus eſt ad menſam patris cum ipſo. Nō eſt magnum ſi compatitur membrum capiti, cum quo & glorificandum eſt. Felix membrum, quod huic adhæſerit per omnia capiti, & ſequetur illud quocunque ierit. Alioquin ſi fortè abſcindi ſepararique contingat, priuetur ſtatim neceſſe eſt etiam ſpiritu vitæ. Quæcunque enim portio capiti non cohæret, vnde ei iam ſenſus aut vita? Nec ſane deerit qui expoſitam occupet, vt ne tunc quidem ſit abſque capite. Germinabit rurſum radix amaritudinis, venenatum caput iterum pullulabit. Illud inquam caput, quod in eo cōtriuerat antè fortis mulier, mater eccleſia. Dico autem quando per eam regeneratus eſt in ſpem vitæ, quē natura filium iræ mater carnalis ediderat. Videbit ergo iam, ſi fuerit qui reuelatos habeat oculos cordis, & ſpiritualiter intueatur, horrendum omnino monſtrum, corpus quidem hominis, caput autem dæmonis habēs. Non ſolùm autem, ſed etiam erunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus, cum vipereum illud caput, quod prius fuerat amputatum, non abſque ſeptem nequioribus ſe reuertatur. Quis non ſolo contremiſcat auditu? Tollens membrum Chriſti, faciam membrum dæmoniorum? Abſciſſus autem à corpore Chriſti, Satanæ miſer incorporabor? Sit procul à nobis ſemper execranda iſta commutatio, fratres mei. Mihi omnino adhærere tibi bonum eſt, ô caput glorioſum & benedictum in ſecula, in quod & angeli proſpicere concupiſcunt. Sequar te quocunque ieris. Si tranſieris per ignem, non auellar à te: non timebo mala, quoniam tu mecum es. Tu dolores meos portas, & pro me doles: tu prius tranſis per anguſtum paſſionis foramen, vt latum præbeas ſequentibus membris ingreſſum. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Ipſa enim eſt per quam omne corpus per nexus & iuncturas creſcit. Hoc glutinum bonum, cuius meminit Eſaias. Hæc, per quam bonum eſt & iucundum habitare fratres in vnum. Hoc vnguentū quod deſcendit à capite in barbam, à capite deſcendit & in oram veſtimenti, vt ne minima quidē fimbria careat vnctione. In capite ſiquidem plenitudo gratiarum, de qua accipimus omnes, in capite vniuerſitas miſerationis, in capite inexhauſtus fons pietatis diuinæ, in capite affluentia tota ſpiritualis vnguenti, ſicut ſcriptum eſt: Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. *Pſalm. 44.* Ipſum tamen quod tam copioſe pater vnxerat caput, Maria quoque vngere nō veretur. Calumniantur quidem diſcipuli, ſed reſpondet veritas pro ea, quòd bonum opus ſit operata. Denique & nobis hodie quid præcipit in euangelio?

Tu (inquit) *cum ieiunaueris, vnge caput tuum.* Mira dignatio. Spiritus domini ſuper eum, eo quòd vnxit eum, & nihilo minus tamen euangelizans pauperibus ait: *Vnge caput tuum.* Complacet ſibi pater in filio, & dum vox ſonat in æthere, deſcendit ſpiritus in columba. Putatis fratres, quia Chriſti baptiſmo chriſma defuerit? Manet domini ſpiritus ſuper ipſum: & vnctū ab eo quis dubitet? Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Hæc planè ſpiritualis vnguēti fragrantia eſt. Vnxit pater filium præ participibus ſuis, in quo præ cæteris ſingulariter complacet ſibi. Pater enim diligit filium, affectu vtique diuino, & inexperto omni creaturæ. Vnxit inquam præ participibus ſuis, accumulās ſuper eum vniuerſa chariſmata benignitatis, manſuetudinis, & ſuauitatis, abundantius eum replens viſceribus miſericordiæ & miſerationis. Vnctum denique miſit ad nos, quem nobis exhibuit plenum gratiæ & miſerationis. Sic vnctum à patre eſt caput noſtrum, & nihilo minus vngi poſtulat & à nobis. *Cum ieiunaueris* (inquit) *vnge caput tuum.* Itáne aquam petit à riuulo fons indeficiens? Petit ſine dubio, aut certè repetit magis. Ad fontem enim vnde exeunt, flumina reuertuntur, vt iterum fluant. Non verò vt minus habens quod dederat Chriſtus repetit, ſed ne tibi pereat quicquid ad eum referre volueris. Siquidem etiam fluminis aqua ſi ſtare cœperit, & ipſa putreſcet, & inundatione facta ſuperueniens repelletur. Sic planè, ſic gratiarum ceſſat decurſus, vbi recurſus non fuerit: nec modo nihil augetur ingrato: ſed & quod acceperat, vertitur ei in perniciem. Fidelis autem in modico, cenſetur dignus munere ampliori. Vnge igitur caput tuum, refundens in eum qui ſupra te eſt, quicquid in te eſt deuotionis, quicquid delectationis, quicquid affectionis. Vnge igitur caput tuū, vt ſi qua in te eſt gratia referatur ad ipſum: nec tuam quæras gloriam, ſed ipſius. Vngit enim Chriſtum, qui bonus eius odor eſt in omni loco. Memēto ſanè aduerſus hypocritas hunc proceſſiſſe ſermonē. *Nolite* (inquit) *fieri ſicut hypocritæ triſtes.* Non omnimodam nobis triſtitiam interdicit, ſed quæ in facie eſt coram hominibus. Alioquin cor ſapientis vbi triſtitia: & Paulum quoque diſcipulos contriſtaſſe non piget, pro eo quod cōtriſtati ſunt ad ſalutem. Nō eſt talis triſtitia hypocritarū: non in corde, ſed in facie eſt. Exterminant enim facies ſuas.

Matt. 3. *Matth. 6.* *Vbi ſupra.* *Eccleſ. 7.* *2. Cor. 6.*

Nota proinde quòd non dixerit, Nolite eſſe ſicut hypocritæ triſtes, ſed, *nolite fieri*, hoc eſt fingi. Sic quippe vulgo dicitur, Triſtem ſe facit, aut magnificat ſe: &, Qui beatificat te, in errorem te adducit: & ſimilia, quæ ſimulationis ſunt, non veritatis. *Tu autem cum ieiunaueris, vnge caput tuum, & faciem tuam laua.* Exterminant illi faciem, tu autem lauare iuberis. Eſt autem facies, quæ in facie eſt conuerſatio. Hanc fidelis Chriſti ſeruus lauat, ne quod offendiculum præbeat intuēti: hypocrita magis exterminat, dum ſingularia

Matt. 6. *Eccleſ. 1.*

Eſaiæ 41. *Pſal. 133.*

ſingularia magis & inuſitata ſectatur. Sed nec caput vngit, cuius affectio elōgatur à Chriſto, & vanis fauoribus delectatur. Vngit potius ſemetipſum, vt propriæ fragrantiā opinionis reſpergat. Aut certè quia manifeſtum eſt nō eſſe caput hypocritæ Chriſtum: nec ſuum tamen qualecunque caput vngere poteſt, cuius mens non propriæ teſtimonio cōſcientiæ, ſed adulationibus demulcetur. Date nobis (aiunt fatuæ virgines) de oleo veſtro. Cur hoc? Quia in vaſis ſuis oleum non habent. Sed non eſt prudentium huiuſcemodi oleū dare. Quod enim ſibi fieri nolunt, quādo ipſi facient aliis? Audi verò prophetā, cui incerta & occulta ſapientiæ ſuæ reuelauerat Deus. Oleum, inquit, peccatoris non impinguet caput meum. Emunt oleum iſtud hypocritæ, ſicut ait dominus: *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* Exterminant enim facies ſuas, vt appareāt ieiunātes. Vides quàm breui ſermone hypocritas & ſingularitatis notat, & arguit vanitatis. Vide etiam quam paucis & coram Deo ſuadeat bona & coram hominibus prouidere. *Vnge caput tuum, & faciem tuam laua*, hoc eſt, ſic te irreprehenſibilem foris exhibe, vt diuinam tibi conciliare ſtudeas gratiam: & ante oculos humanos non propriam quæras gloriā, ſed auctoris. Poteſt tamen & alio modo lota facies conſciētia pura, & vnctum caput intelligi mens deuota. Quòd ſi id probas, aduerſus duplex vitium quod maxime ſolent appetere ieiunantes, hæc duo verba ablutionis & vnctionis dicta videntur. Alius enim ieiunat ſtudio vanitatis, & huic dicitur, *Faciem tuam laua.* Alius ieiunat cū impatientia & rancore, & huic opus eſt vt caput vngat. Eſt autem caput iſtud, mens interior: quæ tunc vngitur in ieiunio, cū ſpiritualiter delectatur in ea. An verò tibi nouum videtur, vt dicamus caput vngi ieiunio? Ego plus dico, etiā impinguatur. Nunquámne legiſti quod ſcriptum eſt, Vt alat eos in fame? Eſt ergo ieiunium corporis, capitis vnctio, & carnis inedia refectio cordis. Quidni dixerim vnctionē, quæ & medetur vulneribus, & exaſperatas conſcientias lenit? Emat igitur hypocrita ieiunio ſuo oleum peccatoris, ego meum interim non vendo ieiunium, & ipſum mihi oleum eſt quo vngar. *Vnge* (inquit) *caput tuum*, ne quid fortè murmuris aut impatientiæ ſubeat. Non ſolùm autē, ſed & gloriare in tribulatione, ſicut ait apoſtolus. Gloriare, inquam, ſed abſque omni ſtudio vanitatis: vt ſit etiam facies munda ab oleo peccatoris.

Matt. 25. *Pſal. 140.* *Matt. 6.* *Pſalm. 32.*

Item in capite ieiunij, quomodo debemus conuerti ad dominum. Sermo II.

Ioh 2. CONuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu & planctu: & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, ait dominus omnipotens. Quid ſibi vult, dilectiſſimi, quod præcipit dominus, vt conuertamur ad eum? Vbique enim eſt, & replet omnia, & nihilo minus complectitur vniuerſa. Quò me vertam, vt conuertar ad te domine Deus meus? Si aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. Quid iubes quò conuertar ad te? ſupra, an infrā? ad dexteram, an ad ſiniſtram? Conſilium iſtud eſt fratres mei, ſecretum eſt, quod ſolis credatur amicis. Myſterium regni Dei eſt, apoſtolis reuelatur in aure. nam turbis nihil dicitur abſque parabola. Niſi conuerſi fueritis, inquit, & efficiamini ſicut paruulus iſte, non intrabitis in regnum cœlorum. Agnoſce planè quò velit vt conuertamur. Ad paruulum conuerti neceſſe eſt, vt diſcamus ab eo, quia mitis eſt, & humilis corde. Ad hoc ſiquidem paruulus datus eſt nobis. Sanè idem & magnus eſt, ſed in ciuitate domini, cui & dicitur: Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui ſanctus Iſraël. Quid tu inflaris ô homo? Quid extolleris ſine cauſa? Quid alta ſapis, & oculi tui omne ſublime vident, quod tibi non cedet in bonum? Sublimis quidem dominus, ſed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata eſt magnificentia illius, & non poteris ad eam. Nec ſi te ruperis, apprehendes. Accedet, inquit, homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Excelſus ſiquidem dominus, & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Humiliare, & apprehendiſti. Hæc planè lex pietatis: & propter hanc legem ſuſtinui te domine. Si fortè ſublimitatis eſſet via propoſita, & illic iter quo oſtenderetur ſalutare Dei, quanta facerent homines vt exaltarentur? Quàm crudeliter inuicem ſternerent, inuicem conculcarent? quàm impudenter reperent, manibúſque & pedibus conarentur in altum, vt imponerent ſeſe homines ſuper capita aliena? Et certè qui contendit ſupergredi proximos, multas inueniet difficultates, multos habebit æmulos, multos patietur cōtradictores, aſcendentes equidem ex aduerſo. Nihil verò facilius eſt volenti, quàm humiliare ſemetipſum. Hoc verbum eſt, dilectiſſimi, quod omnino nos reddit inexcuſabiles: vt ne tenue quidem nobis velamen prætendere liceat. Sed iam ad hunc paruulum, ad magnitudinis & humilitatis magiſtrum, quonam modo conuerti neceſſe ſit, videamus. *Conuertimini* (inquit) *ad me in toto corde veſtro.* Fratres, ſi dixiſſet conuertimini, nihil addens: eſſet vobis forſitan liberum reſpondere, Factum eſt: iam aliud propone mandatum. Nunc autem ſpiritualis (vt audio) conuerſionis nos admonet, quæ non vna die perficitur, vtinam vel in omni vita qua degimus in hoc corpore, valeat conſummari. Corporis nanque conuerſio ſi ſola fuerit, nulla erit. Forma ſiquidem conuerſionis eſt iſta, non veritas, vacuam virtute gerens ſpeciem pietatis. Miſer homo, qui totus pergens in ea quæ foris ſunt, & ignarus interiorum ſuorum, putans aliquid ſe eſſe cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Sicut aqua effuſus ſum (ait Pſalmiſta in perſona hominis huiuſcemodi) & diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Et alius quidam propheta, Comederunt, inquit, alieni robur eius, & ignorauit. Exteriorem quippe ſuperficiem intuens, ſalua ſibi omnia ſuſpicatur, non ſentiens vermem occultum, qui interiora corrodit. Manet tonſura, veſtis necdum mutata eſt, ieiuniorum regula cuſtoditur, ſtatutis pſallitur horis, ſed cor longè eſt à me, dicit dominus. Attende ſolerter quid diligas, quid metuas: vnde gaudeas, aut contriſteris: & ſub habitu religionis animū ſecularem, ſub pannis cōuerſionis inuenies cor peruerſum. Totum enim cor in his quatuor affectionibus eſt, & de his accipiendū puto quod dicitur, vt in toto corde tuo conuertaris ad dominum. Conuertatur proinde

Pſal. 138. *Ioel 2.* *Eſai. 12.* *Pſal. 63.* *Oſee 8.* *Pſal. 21.* *Matt. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

amor tuus, vt nihil omnino diligas nisi ipsũ, aut certè propter ipsum. Conuertatur etiam ad ipsum timor tuus, quia peruersus est timor omnis quo metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum & tristitia æquè conuertatur ad ipsum. Hoc autem ita fiet, si non nisi secundum eum doleas aut læteris. Quid enim peruersum magis quàm lætari cum malefeceris, & in rebus pessimis exultare? Sed & ea quoque quæ secundum carnem est tristitia, mortem operatur. Si pro tuo siue pro proximi peccato doles, bene facis, & hæc tristitia est ad salutem. Si gaudeas ad munera gratiæ, hoc gaudium sanctum est, & securum gaudium in spiritu sancto. Debes & in dilectione Christi fraternis congaudere prosperitatibus, & aduersitatibus condolere, sicut scriptum est: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Verùm ne ipsa corporalis quidem est paruipendenda conuersio, quia spiritualis huius adminiculum noscitur esse nõ paruum. Inde est quòd in loco hoc dominus cum dixisset, *in toto corde*, adiunxit protinus, *in ieiunio*: quod vtiq; corporis est. Volo tamen admonitos esse fratres meos, obseruandum illud non ab escis tantum, sed ab omnibus illecebris carnis, & vniuersa corporis voluptate. Imò verò ieiunandum longe amplius à vitiis quàm à cibis. Sed est panis à quo vos ieiunare nolo, ne forte deficiatis in via: & si nescitis, panem dico lachrymarũ. Sequitur enim: *In ieiunio & fletu & planctu*. Exigit enim plãctum desiderium futuræ beatitudinis. Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte (ait propheta) cum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? Parum ei placet huius vitæ nouitas, qui necdum vetera plangit, necdum plangit admissa peccata, necdum plangit tempus amissum. Si non plangis, planè non sentis animæ vulnera, conscientiæ læsionem. Sed nec futura satis gaudia concupiscis, si non quotidie satis postulas ea cũ lachrymis. Minus tibi nota sunt, si nõ renuit cõsolari anima tua donec veniant. Addit deinde propheta: *Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*. Quibus verbis manifestè prior ille populus Iudæorum & duritiæ cordis & vanę superstitionis arguitur. Crebra siquidem apud eos scissio vestium, sed non cordiũ esse solebat. Quando enim scinderentur corda lapidea, quæ non poterant nec circuncidi? *Scindite* (inquit) *corda vestra, & non vestimenta vestra*. Quis in vobis est cuius voluntàs circa vnum aliquid solet obstinatior inueniri? Scindat cor suum gladio spiritus, quod est verbum Dei: scindat illud, & in multas minutias festinet dispartiri. Alioquin non est conuerti ad dominum in toto corde, nisi sciſſo corde. Donec enim illam vnam accipias in Hierusalẽ, cuius est participatio in idipsum, multa interim tibi præcipiuntur: & si in vno offenderis, factus es omnium reus. Spiritus domini multiplex, ait sapiens, nec potes sequi multiplicem sine multiplici sciſſione. Audi denique hominem quem secundum cor suum inuenerat Deus. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum. Paratum ad aduersa, paratum ad prospera: paratum ad humilia, paratum ad sublimia: paratum ad vniuersa quæcunque præceperis. Vis pastorem ouium facere? vis constituere regem populorum? Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Quis vt Dauid fidelis ingrediens, & egrediens, & pergens ad imperium regis? Et dicebat de peccatoribus: Coagulatum est sicut lac cor eorum, ego verò legem tuam meditatus sum. Inde enim cordis duritia, inde mentis obstinatio, quia meditatur quis non legem domini, sed propriam voluntatem. Scindamus itaque corda nostra dilectissimi, quatenus integra proinde vestimenta seruemus. Vestes enim nostræ, virtutes sunt. Bona vestis charitas, bona vestis obedientia est. Beatus qui custodit vestimenta hæc, vt non ambulet nudus. Denique beati quorum tecta sunt peccata. etenim charitas operit multitudinem peccatorum. Scindamus corda, sicut prædictum est, vt hæc vestimenta integra seruemus, quemadmodum integra seruata est tunica saluatoris. Nec modò integram seruat vestem sciſſio cordis, sed & talarem eam facit & polymitam, qualem à sancto patriarcha Iacob accepit filius qui præ cæteris amabatur. Hinc nempe virtutum perseuerantia, hinc conuersationis pulchræ discolor vnitas. Hinc illa est gloria regis filiæ in fimbriis aureis, circumamictæ varietatibus. Potest tamen & aliter hæc sciſſio cordis intelligi, vt si quidem prauum fuerit, scindatur ad confessionem: si durum, ad compassionem. Quidni scindatur cor, vt visceribus effluat pietatis? Quidni scindatur vlcus, vt sanies effluat? Vtilis prorsus vtraque sciſſio, vt nec clausum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo claudamus viscera misericordiæ: vt & ipsi consequamur misericordiã à domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal. 118. *Iacob. 5.*

Item de ieiunio quadragesimæ. Sermo III. Vnde supra.

ROgo vos dilectissimi, tota deuotione susçipite quadragesimale ieiunium, quod non sola abstinentia commendat, sed multo magis sacramentum. Nam si deuote vsque modo ieiunauimus, vtique sancto hoc tempore ieiunandum nobis est multo deuotius. Si quid enim additur ad solitum abstinentiæ modum, nunquid non valde indignum est vt nobis onerosum sit quod Ecclesia portat vniuersa nobiscum? Hactenus vsque ad nonam ieiunauimus soli, nunc vsque ad vesperam ieiunabunt nobiscum pariter vniuersi reges & principes, clerus & populus, nobiles & ignobiles, simul in vnum diues & pauper. Hæc idcirco dixerim fratres, ne quis fortè turbetur à pusillanimitate spiritus, & ieiunium præsens quis minori deuotione susçipiat, dum se fortassis meminerit prioris quoque ieiunij pondus satis difficile toleraſſe. Hoc enim quantum potest laborat aduersarius noster, vt holocaustum nostrum deuotionis pinguedine vacuetur, vt & minus acceptum sit Deo, & conscientia nostrã in spirituali gaudio minus exhilaretur: sicque de pusillanimitate tolerantiæ, etiam conscientiæ pusillanimitas generetur. Cuius astutias non ignorantes, tota obsecro aduersus eũ sollicitudine vigilemus: & quia hilarem datorem diligit Deus, & ipsa quoq; conscientia nostra ampliori exinde fiducia subleuatur, vt deuotiora sint nostra ieiunia, sollicite nobis totius ecclesiæ proponamus exempla.

exẽpla. Sed quid de his loquor quos habemus in hac ieiunij obseruatione consortes, quasi non multo excellentiores habeamus in ea duces, imò & consecratores? Quãta deuotione susçipiendũ est vobis, quod à sancto Moyse tanquam hæreditario iure traditur, cui speciali præ cæteris prophetis prærogatiua, facie ad faciem dominus loquebatur? Quanto feruore amplectendum est, quod Helias ille commendat, igneo curru raptus in cœlũ? Ecce enim quàm multa millia à diebus illis generalis cõditio mortis inuasit: Helias tamen vsq; adhuc conseruãte domino manus eius euasit. Iam verò si commendant ieiunium præsens Moyses & Helias, quãuis magni, tamen cõferui nostri; quantum cõmendat illud Iesus dominus noster, qui & ipse diebus totidem ieiunauit? Qualis ille est, non dicã monachus, sed Christianus, qui minus deuote ieiuniũ susçipit, quod ei tradit ipse Christus? Denique tanto deuotius imitandum nobis est dilectissimi, Christi ieiunantis exemplum, quanto certius est propter nos eum ieiunasse, non propter seipsum. Ieiunemus ergo charissimi, & deuote ieiunemus sancto hoc quadragesimæ tempore: ita sanè, vt nouerimus quadragesimam nostram non solos quadraginta dies habere. Continuanda enim nobis est quadragesima cunctis diebus miseræ huius vitæ, dum per auxilium gratiæ (quæ in quatuor euangeliis commendatur) necesse est nos decalogum legis implere. Errãt planè qui paucissimos dies istos ad pœnitentiam sufficere credunt, cum certum sit totum vitæ huius tempus non nisi ad pœnitentiam institutum. Quærite dominum, ait propheta, non solùm quadraginta diebus, sed dũ inueniri potest: inuocate eum, dum prope est. Neque enim tunc erit inuocãdi tẽpus, quando nemini proximus erit Deus, sed aliis quidem præsens, aliis verò nimis valde remotus. Interim sanè ex eo quòd proximus dicitur, manifestum est quod nondum habetur, sed tamen haberi & inueniri facilè potest. Quis tibi videtur proximus fuisse illi qui incidit in latrones? Vtique qui fecit cũ eo misericordiam. Ergo quia toto hoc tempore misericordiæ proximus est: quærite dominum charissimi, dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Veruntamen præsenti quadragesima maiore nobis non feruore quærendus, quę non solum pars, sed & sacramentum est totius temporis huius. Propterea si fortè diebus cæteris studia vestra aliquatenus intepuerant, dignum est vt nunc in feruore spiritus recalescant. Quod si gula sola peccauit, sola quoque ieiunet, & sufficit. Si verò peccauerunt & membra cætera, cur non ieiunent & ipsa? Ieiunet ergo oculus qui deprædatus est animam, ieiunet auris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet etiam anima ipsa. Ieiunet oculus à curiosis aspectibus & omni petulantia, vt bene humiliatus coërceatur in pœnitentia, qui male liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis & rumoribus, & quæcũque ociosa sunt, & ad salutem minime pertinentia. Ieiunet lingua à detractione & murmuratione, ab inutilibus vanis atque scurrilibus verbis: interdum quoque ob grauitatem silentij, & ab ipsis quæ videri poterant necessaria. Ieiunet manus ab ociosis signis, & ab operibus omnibus quæcũque nõ sunt imperata. Sed & multo magis anima ipsa ieiunet à vitiis, & propria voluntate sua. Etenim sine ieiunio hoc cætera à domino reprobãtur, sicut scriptũ est, quia in diebus ieiuniorum vestrorũ voluntates vestræ inueniũtur.

Esa. 55. *Luc. 10.* *Esaiæ 58.*

Item de oratione & ieiunio. Sermo IIII. Vnde supra.

QVia ieiunij quadragesimalis tempus aduenit, quod tota deuotione susçipere moneo charitatem vestram: dignum reor aliquatenus exponere, quo fructu & quemadmodum oporteat ieiunare. Primùm quidem fratres pro eo quòd ab ipsis quoque licitis abstinemus, ea nobis quæ prius commissimus illicita condonantur. Quid verò est condonari commissa, nisi ieiunio breui ieiunia redimi sempiterna? Gehennam enim meruimus, vbi nullus vnquam cibus est, cõsolatio nulla, terminus nullus: vbi guttam aquæ diues postulat, & accipere non meretur. Bonum ergo & salutare ieiunium, quo redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur hoc modo peccata. Non solùm autem abolitio est peccatorum, sed extirpatio vitiorum: non solùm obtinet veniam, sed & promeretur gratiam: non solùm delet peccata præterita quæ commisimus, sed & repellit futura quæ committeré poteramus. Dicam vnum adhuc quod facilè capiatis, sæpius, nisi fallor, experti: Ieiunium orationi deuotionem & fiduciam donat. Et vide quemadmodum sibi inuicem ieiunium & oratio socientur, sicut scriptum est, Frater adiuuans fratrem, ambo consolabuntur: Oratio virtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiunium orationem roborat, oratio sanctificat ieiunium, & domino repræsentat. Quid enim ieiunium nobis proderit, si relinquatur in terra? quod absit. Subleuetur ergo ieiunium penna quadam orationis. Verùm huic, ne forte minus sufficiat, alteram quoque necesse est sociari. Oratio iusti, ait scriptura, penetrat cœlos. Sint ergo ieiunio nostro, vt facilè cœlos penetret, alæ duę: orationis scilicet, atque iustitiæ. Iustitia verò quæ est, nisi quæ cuique reddit quod suum est? Noli ergo quasi solum attendere Deum, debitor enim es etiam prælatis, etiam fratribus tuis: nec vult Deus vt paruipendas, quos ipse minimè paruipendit. Neque enim sine causa ait Apostolus: Prouidentes bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Dicebas fortasse, Sufficit mihi si tantùm Deus approbat quod ago, quæ mihi de humano cura iudicio? Sed certus sis quòd ei minimè placeat quicquid cum scandalo filiorum eius, & contra ipsius feceris voluntatem, cui obedire te tanquam eius vicario oportebat. *Sanctificate* (inquit) *ieiunium: vocate cœtum*. Quid est enim cœtum vocare? Vnitatem seruare, diligere pacem, fraternitatem amare. Superbus ille Pharisæus ieiunium habuit, ieiunium sanctificauit, qui nimirũ & ieiunauit bis in sabbato, & gratias egit Deo: sed non vocauit cœtum, dicens: Non sum sicut cæteri hominum, ideóque ala vna nitens ieiunium eius non peruenit in cœlũ. Vos ergo charissimi lauate manus vestras in sanguine peccatoris, & omnino solliciti estote vt alas duas habeat ieiunium vestrum, sanctimoniam scilicet, & pacem, sine qua nemo videbit Deum. Sãctificate ieiuniũ, vt pu-

Luc. 16. *Eccl. 35.* *2. Cor. 9.* *Eccl. 35.* *Ioel. 2.* *Luc. 18.*

Rom. 6. *Psalm. 41.* *Ioel 2.* *Sapien. 7.* *Psalm. 56.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ra intentio & deuota oratio diuinæ illud offerat ma- G
ieſtati. Vocate cœtum, vt congruat vnitati. Laudate
Pſal.149. dominum in tympano & choro, vt concors ſit
mortificatio carnis. Porro quia & de ieiunio & de
iuſtitia aliqua diximus, dignum eſt vt de oratione
quo que pauca loquamur. Hæc enim quanto efficacior eſt ſi fiat vt debet, tãto callidius impediri ab aduerſario ſolet. Interdum enim grauiter impeditur oratio à puſillanimitate ſpiritus, & timore immoderato. Hoc autem tunc ſolet fieri cum ſic cogitat homo propriam indignitatem, vt non conuertat oculos ad diuinam benignitatẽ. Abyſſus enim abyſ- H
Pſal.141. ſum inuocat: abyſſus luminoſa, abyſſum tenebroſam: abyſſus miſericordiæ, abyſſum miſeriæ. Profundum namque eſt cor hominis, & imperſcrutabile. Sed ſi magna eſt iniquitas mea, multo maior eſt domine pietas tua. Ideóque cum ad meipſum turbata fuerit anima mea, memor ſum multitudinis miſericordiæ tuæ, & reſpiro in ea: & cum introiero in potentias meas, nolo memorari iuſtitiæ tuæ ſolius. Veruntamen ſicut periculum eſt ſi fuerit oratio nimis timida, ſic in contraria parte non minus imò & maius periculum eſt, ſi fortè fuerit temeraria. De his I
Eſa.58. qui ſic orant, audi quid loquatur ad prophetam dominus: Clama, inquit, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam, &c. Quaſi tuba, inquit, quia in ſpiritu vehementi increpãdi ſunt temerarij. Me etenim quæ-runt, qui ſeipſos nondum inuenerunt. Nec hoc dico vt peccatoribus auferam orãdi fiduciã, ſed volo eos orare tanquam gentem quæ peccatum fecerit, non iuſtitiam. Orent pro indulgẽtia peccatorum ſuorũ in animo contrito, & ſpiritu humilitatis, quemad-
Luc.18. modum publicanus ille, Deus, inquit, propitius eſto mihi peccatori. Temeritatẽ enim dico, quando is in K
cuius conſcientia peccatum adhuc aut vitiũ aliquod regnat, ambulat in magnis & mirabilibus ſuper ſe, minus ſollicitus pro periculo animæ ſuæ. Tertiũ periculum eſt, ſi ſit oratio tepida, & non ex viua affectione procedens. Timida quidem oratio cœlum non penetrat, quia reſtringit animum timor immoderatus, vt oratio non dicam non aſcendere, ſed nec procedere queat. Tepida verò in aſcenſu langueſcit & deficit, eò quòd non habeat vigorem. Nam temeraria aſcendit, ſed reſilit. reſiſtitur enim ei: nec tantùm non obtinet gratiam, ſed & meretur offenſam. L
Quæ verò fidelis & humilis & feruens oratio fuerit, cœlum ſine dubio penetrabit: vnde certum eſt quòd vacua redire non poterit.

Item de triplici modo orationis. Sermo V. Vnde ſupra.

CHaritas qua pro vobis ſollicitus ſum fratres mei, cogit vt loquar vobis: & vrgente ea multo ſæpius loquerer, niſi tam multis occupationibus impedirer. Nec mirum ſi ſollicitus ſum pro vobis, M
cum inueniam in meipſo materiam multam & occaſionem ſollicitudinis. Quotiens enim propriam miſeriam, & multimoda pericula cogito, haud dubium quin ad meipſum conturbetur anima mea. Nec minor mihi ſollicitudo eſt pro ſingulis quibuſque veſtrum, ſi tamen diligo vos tanquã meipſum. Nouit ipſe qui ſcrutatur corda, quotiens in corde meo propriæ ſolicitudini præponderat ſollicitudo veſtra. Nec mirum ſi multa mihi ſollicitudo eſt, & timor magnus conturbat me ſuper omnibus vobis, quos video in tanta miſeria, & in tantis conſtitutos eſſe periculis. Ipſi enim (vt manifeſtũ eſt) geſtamus laqueum noſtrum, vbique proprium circunferimus inimicum, carnem hanc loquor, de peccato natam, in peccato nutritam, corruptam nimis ipſa origine, ſed multo amplius praua conſuetudine vitiatam. Hinc eſt quòd tam acriter caro aduerſus ſpiritum concupiſcit, quòd aſſiduè murmurat, & impatiens eſt diſciplinæ, quòd illicita ſuggerit, quòd nec rationi obtemperat, nec inhibetur vllo timore. Huic accedit, hanc adiuuat, hac vtitur ad impugnandos nos callidiſsimus ſerpens, cui nullum aliud deſideriũ eſt, nullum ſtudium, nullum negotium, niſi effundere ſanguinem animarum. Hic eſt qui iugiter machinatur malum, qui deſideria carnis inſtigat, qui concupiſcentiæ ignem naturalem quodammodo venenatis ſuggeſtionibus ſufflat, illicitos motus inflammat, peccati occaſiones parat, & mille nocendi artibus corda hominum tentare non ceſſat. Hic eſt qui manus noſtras proprio cingulo alligat, &, vt dicitur, baculo noſtro nos cædit: vt caro quæ data eſt in adiutorium, in ruinam nobis & in laqueum fiat. Sed quid prodeſt indicaſſe pericula, ſi nulla conſolatio, nulla adhibeantur remedia? Grande quidem periculum eſt, & grauis lucta aduerſus domeſticum hoſtem, maximè cum nos aduenæ ſimus, & ille ciuis: ille ſuam inhabitet regionem; nos exules ſimus, & peregrini. Magnum quoque diſcrimẽ aduerſus diabolicæ fraudis aſtutias, tam crebros, imò cõtinuos habere conflictus: quem nec videre quidem poſſumus, & quem nimis aſtutum fecerit tam natura ſubtilis, quàm longa exercitatio malitiæ eius. Veruntamen in nobis eſt ſi vinci nolumus, & nemo noſtrum in hoc certamine deiicitur inuitus. Sub
Gen.4. te eſt ô homo appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Poteſt inimicus excitare tentationis motum, ſed in te eſt ſi volueris dare ſeu negare conſenſum. In tua facultate eſt ſi volueris inimicum tuum facere ſeruum tuum, vt omnia tibi cooperentur in bonum. Ecce enim inflammat inimicus deſiderium cibi, vanitatis aut impatientiæ cogitationes ingerit, aut excitat libidinis motum: tu ſolummodo ne cõſenſeris: & quotiens reſtiteris, totiens coronaberis. Veruntamen negare non poſſumus, fratres, moleſta ſunt hæc, & periculoſa, ſed & in ipſo certamine ſi viriliter reſiſtimus, quædam pia tranquillitas de conſcientia bona naſcitur. Credo etiam, ſi cogitationes iſtas quàm citò in nobis aduertimus, non patimur remorari, ſed in ſpiritu vehementi animus aduerſus illas excitatur: quoniam inimicus confuſus abſcedet à nobis: non tam libenter ilico reuertetur. Sed qui ſumus nos, aut quæ fortitudo noſtra, vt tam multis tentationibus reſiſtere valeamus? Hoc erat certè quod quærebat Deus, hoc erat ad quod nos perducere ſatagebat: vt videntes defectum noſtrum, & quòd non eſt nobis auxilium aliud, ad eius miſericordiam tota humilitate curramus. Propterea rogo vos fratres, vt ſemper ad manum habeatis tutiſſimum orationis refugium, de qua etiam memini me paulò antè in fine ſermonis eſſe locutum.

Verum-

Orationis refugium. Verumtamen quotiens de oratione loquor, verba A
quædam humanæ cogitationis audire mihi videor in corde veſtro, quæ & ab aliis frequenter audiui, & nonnunquam expertus ſum in corde meo. Quid enim eſt, quòd licet nunquam ab oratione ceſſemus, vix vnquam experiri videatur aliquis noſtrum, quis ſit orationis ſuæ fructus? Sicut ad orationem accedimus, ſic redire videmur. nemo nobis reſpondet verbum, nemo quicquam donat: ſed laboraſſe videmur in caſſum. Sed quid in euangelio dicit do-
Ioan.7. minus? Nolite, ait, iudicare ſecundum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. Quod eſt autem iuſtum iu- B
dicium, niſi iudicium fidei? quoniam iuſtus ex fide viuit. Ergo iudicium fidei ſequere, & non experimẽtum tuũ: quoniam fides quidem verax, ſed experimentum fallax. Quæ eſt ergo veritas fidei, niſi quod
Marc.11. promittit ipſe filius Dei? Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Nemo veſtrum fratres paruipendat orationem ſuam. Dico enim vobis, quia ipſe ad quem oramus, non paruipendit eam. Priuſquàm egreſſa ſit ab ore noſtro, ipſe ſcribi iubet eam in libro ſuo. Et vnum indubitanter è duobus ſperare poſſumus: quoniam aut dabit quod C
petimus, aut quod nobis nouerit eſſe vtilius. Nos enim quid oremus ſicut oportet, neſcimus: ſed miſeretur ille ſuper ignorantiam noſtram: & orationem benigne ſuſcipiens, quod nobis aut omnino non eſt vtile, aut non tam citò dari neceſſe eſt, minimè tribuit: oratio tamen infructuoſa nõ erit, ita ſane, ſi fecerimus quod monemur in pſalmo, id eſt, ſi dele-
Pſal.36. ctemur in domino. Ait enim ſanctus Dauid: Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed quid ô propheta, quòd tam abſolutè mones delectari in domino, ac ſi ad manum nobis ſit huiuſ- D
modi delectatio? Delectationem cibi, ſomni, & quietis, & cæterorum quæ in terra ſunt, nouimus: Deus autem quam delectationem habet, vt in eo delectemur? Fratres mei, ſeculares hoc dicere poſſunt, vos non poteſtis. Quis enim veſtrum eſt, qui non ſæpe expertus ſit conſcientiæ bonæ delectationem? qui non guſtauerit ſaporem caſtitatis, humilitatis, charitatis? Non eſt hæc delectatio potus neque cibi, aut ſimilis cuiuſlibet rei: delectatio tamen eſt; & maior omnibus illis. diuina enim eſt & non carnalis dele-
E
ctatio: & cũ in his delectamur, plane delectamur in domino. Sed cauſantur multi fortaſſe quòd affectũ hunc delectabilem & dulciorẽ ſuper mel & fauum rarius experiantur: nimirum quia tentationibus interim exercentur, multóque virilius agant, ſi virtutes ipſas non pro delectatione quam experiãtur, ſed pro virtutibus ipſis & pro ſolo beneplacito Dei tota intentione, etſi non tota affectione ſectãtur. Nec dubiũ quin optimè cõplaceat qui huiuſmodi eſt, prophetæ admonitioni, qua dicit: Delectare in domino: quoniam non de affectu loquitur, ſed de exercitio. Affectus enim ille beatitudinis eſt, exercitiũ ve-
F
rò virtutis. Delectare, inquit, in domino, ad hoc tende, ad hoc conare, vt in domino delecteris, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed cõſidera quòd petitiõnes cordis dixerit, quas approbat iudiciũ rationis. Nec habes vnde cauſeris, ſed vnde magis tanto affectu in gratiarum actione verſeris: quando quidẽ tanta ſuper te cura eſt Deo tuo, vt quotiens ignorans quæris quod tibi inutile eſt, non te audiat ſuper hoc, ſed mutet illud vtiliori dono. Sic & pater carnalis paruulo quærenti panem libenter porrigit: quærẽti cultellum, quem non neceſſarium putat, non cõſentit, ſed magis panem ei quem dederat frangit, vel per aliquem miniſtrorum frangi præcipit, vt nihil ille habeat periculi, nihil laboris. Porro petitiones cordis in tribus credo conſtare, nec video quid præter illa electus quiſq; ſibi debeat poſtulare. Duo quidem huius temporis ſunt, id eſt bona corporis & animæ, tertium verò beatitudo æternæ vitæ. Nec
B
mireris quòd bona corporis à Deo dixerim eſſe quæ renda, quoniam eius ſunt corporalia omnia, ſicut & ſpiritualia omnia bona. Ab eo ergo petendum & ſperandum nobis eſt, vnde poſſimus in eius ſeruitio ſuſtentari. Veruntamen pro neceſſitatibus animæ orandũ nobis eſt & frequẽtius, & feruẽtius, id eſt pro obtinenda gratia Dei, animæq; virtutibus. Sic & pro vita æterna tota pietate & toto nobis orandum eſt deſiderio, vbi nimirum corporis & animæ plena & perfecta ſit beatitudo. In his ergo tribus vt cordis petitiones ſint, tria nobis ſunt obſeruanda. Nam &
C
in prima quidem ſuperfluitas, & in ſecunda impuritas, & elatio interdũ ſurrepere ſolet in tertia. Nonnunquam enim temporalia quæri ſolent ad voluptatem, virtutes ad oſtentationem. Sed & vitam æternam fortaſſis aliqui non in humilitate quærunt, ſed tanquam in fiducia ſuorum meritorum. Nec hoc dico, quin accepta gratia fiduciam donet orandi, ſed non oportet vt in ea conſtituat quiſquam fiduciam impetrandi. hoc ſolum conferunt hæc præmiſſa dona, vt ab ea miſericordia quæ tribuit hæc, ſperentur etiam ampliora. Sit ergo oratio quæ pro temporali-
D
bus eſt, circa ſolas neceſſitates reſtricta, ſit oratio quæ pro virtutibus eſt animæ, etiam ab omni impuritate libera, & circa ſolum beneplacitum Dei intenta. ſit ea quæ fit pro æterna vita, in omni humilitate, præſumens de ſola (vt dignum eſt) miſeratione diuina.

In quadrageſima, de oratione dominica, Sermo VI. Vnde ſupra.

Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, & in terra. Voluntas *Matth.6.*
domini, fratres, quæ prius angelos creauit faciẽs eoſdem poſtmodum in eis facta beauit. Sicut enim verbum quod erat in principio, carnem ſuſpiciens dicitur (& verè dicitur) factum caro, ſic voluntas illa æterna in angelo facta eſt, cum angelicã omnino in ſe abſorbuit voluntatem. Quidni dicatur *Ioan.1.*
facta in angelo, cum angelica facta eſt? Hæc enim ſumma illius felicitatis eſt, hic voluptatis cœleſtis torrens, quòd diuina voluntas ipſa facta eſt etiam angelorum: vt quemadmodum placet Deo vniuerſitas adminiſtrationis huius, ſic & ipſi in cũctis gaudeant, in omnibus delectentur. Hoc igitur oramus, vt hæc voluntas ſicut in cœleſtibus facta eſt creaturis, fiat etiam in terrenis: vt ſicut angelus, ſic & homo adhærens Deo, vnus cum eo ſpiritus ſit. Sed heu me, quot obſtacula ſeparant, quot prohibent impedimenta! Obiicit ſeſe malitia mediam, obiicit infirmitas, obiicit concupiſcentia & ignorantia noſtra. Ineſt enim nobis quaſi à natura, magis au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem ab exterminio naturæ, affectio quædam pessima libido nocendi, vt inextinguibilis inueniatur in miseris animabus nostris malitiæ delectatio. Quid vero longius à voluntate diuina? Planè chaos magnum inter nos & illam firmatum est in hac parte: cum semper eum delectet præstare beneficia, & ingratis nobis econtra suggerat affectio crudelissima & innoxiis velle nocere. Hinc omnis radix amaritudinis germinat, hinc inuidiæ, hinc detractiones, hinc dissensiones pullulant, hinc sylvescunt inimicitiæ. Ad hęc quidem germina virulenta præcidi semper necesse est falce iustitiæ, qua videlicet extorquemus à nobis, ne cui faciamus quod nolumus nobis fieri: sed quæ volumus vt faciant nobis homines, & nos eis eadem faciamus. Eradicari tamen aut extirpari à cordibus nostris omnino non poterit malitia, donec in mundo fuerimus, qui totus positus est in maligno. Conteritur quidem serpentis caput, sed experiri est frequenter calcaneo insidiãtem. Secũdo loco ipsa quoq; corruptibilis huius infirmitate corporis præpedimur, ne voluntas nostra diuinæ valeat cohærere. Nobis quidem quod molestũ sentimus, non potest non displicere: & frequẽter in his volũtas nostra à diuina dissidet voluntate, cui ne penitus aduersetur, fortitudo est nobis necessaria, quæ secũda species est virtutis. Nec sola impedit afflictio corporis: impedit & concupiscentia, qua multiplicibus & inexplebilibus distrahimur desideriis. Quãdo autẽ poterit anfractuosa & angulis plena voluntas ei vniri, quæ rectissima est, & omnimodis indistorta? Heu mihi domine Deus, quia vndique mihi bella, vndique tela volant, vndique pericula, vndique impedimenta. Quocunq; me vertã, nulla vsquã securitas est: & quæ mulcent, & quæ molestant, timeo: & esuries & refectio, & somnus & vigiliæ, & labor & requies militant cõtra me. Diuitias & paupertates ne dederis mihi, orat sapiẽs: nimirum quia vtrobiq; laqueus, vtrobique periculum. Quòd si reprimit temperantia concupiscentiam (hoc quippe vnicum in huiusmodi remedium est) erit quidẽ vnio iã nõnulla, sed plena non erit. Hinc & apostolus de se fatetur. Ego ipse, ait, mente consentio legi Dei, carne autem legi peccati, quæ est in membris meis. Ex parte ergo coheret, & ex parte dissidet, donec veniat quod perfectũ est, & quod ex parte est euacuetur. Quarta est ignorantia, quam & ipsam nobis plurimum obesse non ignoratis. Quo enim pacto voluntatẽ Dei præuiam sequar, vbi ignoro eam? Cognosco autem tantũ ex parte, & necdum sicut cognitus sum. Propterea inquirenda sunt nobis cum omni desiderio incrementa prudentiæ, vt magis ac magis notam faciat nobis Deus voluntatem suam, vt sciamus quid acceptum sit in omni tempore. Sic virtutum consummatio, iustitiæ, fortitudinis, temperantiæ, & prudentiæ vnionem illam tam felicem quàm desiderabilẽ cõsummabit, vt sit nobis cũ Deo vna voluntas: & quæcunque ei placent, placeant simul & nobis: atq; hoc nobis erit (vt de angelis suprà dictum est) omnino perfecta iucunditas. Oramus autem vt adueniat regnum domini, quò videlicet nobis plena sit de regni potestate securitas. Quod autẽ petimus vt sanctificetur nomen eius, omnino iam supra nos in eius notitiam pergere concupiscimus. Vbi nimirũ nobis in nobis & felix securitas & secura felicitas fuerit, in eum qui super nos est, tota iam spiritus vehementia rapiemur. *Sanctificetur nomen tuum.* Nomen eius, gloria eius. Et illa quando non sancta? Fieri tamen dicitur sancta gloria eius, cùm in sanctitate glorificatur à nobis: sicut & voluntatem eius, quæ æterna est, in nobis (vt nostra fiat) fieri postulamus. Hoc ergo primum fieri petimus quod maximum est, vt nobis gloriæ illius innotescat sanctitas illibata. Exinde quod ad nos spectat optamus & regni potestatem propter securitatem, & voluntatis eius in nobis propter iucunditatem. Sed quia necdum illa perfectione gaudentes, non sine magno labore diuinæ possumus obtemperare volũtati, opus est cibo ne deficiamus, opus est inquam pane quotidiano. Sæpius quoque aberrãtes ab ea, & delinquẽtes, hoc est derelinquentes eã, necessariò pro indulgentia supplicamus, dicentes: *Dimitte nobis debita nostra*, &c. At ne fortè in eadem recidamus post acceptam veniam peccatorum, orandus à nobis idem ipse est, ne nos inducat in tentationẽ: sed magis educat nos & liberet à malo.

Item in quadragesima, de peregrino, de mortuo, & crucifixo. Sermo VII.

OBsecro vos tãquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis. Felices qui se præsenti sæculo nequam aduenas & peregrinos exhibent, immaculatos se custodientes ab eo. Neque enim habemus hic manentem ciuitatẽ, sed futuram inquirimus. Abstineamus ergo à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam, tanquam aduenæ & peregrini. Peregrinus siquidem via regia incedit, nõ declinat ad dexteram neque ad sinistrã. Si fortè iurgantes viderit, non attendit. Si nubentes aut choros ducentes, aut aliud quodlibet facientes: nihilo minus transit, quia peregrinus est, & non pertinet ad eum de talibus. Ad patriam suspirat, ad patriam tendit, vestitum & victum habens non vult aliis onerari. Beatus planè qui suũ sic agnoscit, sic deplorat incolatum, dicẽs domino: Quoniam aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Magnum hoc quidem, sed fortè gradus aliquis altior est. Nam peregrinus etsi non admiscetur ciuibus, aliquando tamen delectatur videre quæ fiunt, aut audire ab aliis, aut ipse narrare quæ viderit: & his & huiusmodi etsi penitus nõ retinetur, detinetur tamen & retardatur, dum minus memor patriæ, minori accelerat desiderio. Nã & tanto tẽpore potest in his delectari, vt iã non solum remoretur, & minus citò veniat, sed & remanens ex toto nec tardè quidẽ perueniat. Quis igitur est magis alienus ab actibus sæculi, quàm peregrinus? Profectò quibus dicit apostolus, Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Peregrinus nimirum potest facilè occasione viatici plus quàm oporteat & detineri quærendo, & prægrauari portando: mortuus, si desit etiã ipsa sepultura, nõ sentit. Sic vituperantes vt laudantes, sic adulãtes audit vt detrahentes: imò verò nec audit, quia mortuus est. Omnino felix mors, quæ sic immaculatũ seruat, imò penitus alienũ facit ab hoc seculo. Sed necesse est vt qui nõ viuit in se,

Prou.30. *Rom.7.* *1.Pet.2.* *Heb.13.* *Psal.38.* *Coloss.3.* *Galat.2.*

se, viuat Christus in illo. Hoc est enim quod ait apostolus: Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus. Ac si diceret: Ad alia quidem omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo: si qua verò sunt Christi, hæc viuum inueniunt & paratum. Nam si non aliud possum, saltem sentio, placet quod ad eius honorem fieri video, displicent, quæ aliter fiunt. Magnus omnino gradus est iste. At fortasse poterit aliquid adhuc superius inueniri. In quo ergo quæremus? In quo putas, nisi in eo de quo nunc loquebamur, qui raptus est vsque ad tertium cœlũ? Quis enim prohibet tertium cœlum dicere, si quem gradum supra istos poteris inuenire? Audi igitur ipsum de hac tanta altitudine non in se gloriantem, sed dicentem: Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Non solum, inquit, mortuus mundo, sed & crucifixus: quod est ignominiosum genus mortis. Ego illi, pariter & ipse mihi. Omnia quæ mũdus amat, crux mihi sunt: delectatio carnis, honores, diuitiæ, vanæ hominum laudes. Quæ vero mundus reputat crucem, illis affixus sum, illis adhæreo, illa toto amplector affectu. Annon maior iste est secundo & primo gradu? Peregrinus si prudẽs est, & non obliuiscitur suæ peregrinationis, licet cum labore, transit, & non magnopere secularibus implicatur: mortuus æquè blanda huius sæculi sicut aspera spernit. Qui verò raptus est vsque ad tertium cœlum, crux illi est omne cui mundus inhæret: & his adhæret quæ mundo crux esse videntur. Quamuis in his verbis apostoli illud quoque non incongruè posset intelligi, crucifixum ei mundum reputatione, ipsum verò mundo crucifixum cõpassione. Crucifixum enim mundum videbat obligationibus vitiorum, & ipse crucifigebatur ei per compassionis affectum. Pensemus singuli in quo gradu quisque sit positus, & studeamus proficere de die in diem, quoniam de virtute in virtutem videbitur Deus deorũ in Sion. Maximè verò hoc sancto tempore in omni obsecro puritate conuersari studeamus, vbi & certus & breuis dierum numerus positus est, ne desperet humana fragilitas. Nam si dicitur nobis in omni tẽpore, solliciti estote omnino ad custodiendam puritatem vestræ conuersationis, quis non desperet? Nunc autem monemur, breui dierum numero omnes aliorum temporum negligentias emendare: vt vel sic gustemus dulcedinẽ perfectæ puritatis, & omni deinceps tempore in conuersatione nostra sanctæ huius quadragesimæ vestigia clara resplendeãt. Conemur ergo fratres sanctum hoc tempus tota deuotione suscipere, & nunc magis arma spiritualia reparare. Nũc enim generali quodam totius orbis exercitu contra diabolũ saluator congreditur: beati, qui sub tali duce strenuè militarint. Toto siquidẽ anno domestica regis familia militat, & assidua est in bellorum procinctu: semel autem & certo tempore vniuersum imperium generali congregatur exercitu. Felices vos, qui domestici meruistis esse, quibus dicit apostolus: Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei. Quid igitur facturi sunt qui toto anno pugnam susceperũt, quãdo & ipsi rudes & vacantes prius spiritualia arma arripiũt? Vtique solito amplius solitæ opus est insistere pugnæ, vt magna quædã victoria regi nostro ad gloriam, nobis proueniat ad salutem.

Galat.6. *Psal.83.* *Ephes.2.*

DE SANCTO BENEDICTO ABBATE, *Sermo.*

COnuenientibus vobis in vnum ad audiendum verbum salutis, magnus mihi timor fratres mei ne quis fortè minus dignè illud recipiat, & nõ sicut recipiẽdum est verbum Dei. Scio enim terram quæ sæpius superuenientem in se recipit imbrẽ, si fructum non fecerit, reprobam fore, & proximam maledicto. Et ego vtique si possem benedictiones illi dare mallẽ, & non maledictiones. Imoverò ipsam benedictionẽ cœlestis patris vestri, non meam (quam tamen ipso quidem dignante accipitis per os meũ) opto vobis benedictionẽ manere semper, nec in maledictionẽ posse mutari. Celebramus hodie magistri nostri glorioſi Benedicti natalem: pro eo vobis & de eo solẽnis ex more sermo debetur. Cuius dulcissimum nomen, cum omni vobis iucunditate amplectendum est, & honorandum, quoniã ipse dux vester, ipse magister, & legifer vester est. Delector quidem & ego in ipsius memoria, licet non meo sine rubore beati huius patris nomen audeã memorare. Est enim mihi de ipsius imitatione vobiscum sæculi abrenũciatio, & monasticæ professio disciplinæ, sed singulariter sine vobis cum eo participo nomen abbatis. Abbas fuit, & ego. O abbas & abbas. Nomen vnum, sed in altero sola magni nominis vmbra. Ministerium vnum, sed heu me quàm dissimiles ministri, quãtum ministratio ipsa dissimilis! Væ mihi si tam longè à te fuero ô beate Benedicte in futuro, quam à tuæ vestigiis sanctitatis longè esse reperior in præsenti. Sed non mihi hæc apud vos perorare necesse est: scio quòd scientibus me loquor: tantùm peto, vt pudorem hunc & hunc timorem meum fraterna compassione leuetis. Quoniam tamen omnino dispensatio mihi credita est, etsi non habeo apud me quod vobis apponam, quæram à beato Benedicto tres panes quibus vos pascam. Reficiat vos sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius. Recolite dilectissimi, quòd non omnes qui in processione domini fuerunt, sua illi prostrauerint vestimenta. In illa, inquam, processione quam annuente domino in proximo sumus celebraturi, quando venienti domino ad passionem, & sedenti super asellum populi occurrerunt, non omnes vestimenta sua prosternebant in via, sed cædebant aliqui ramos de arboribus. Non erat hoc magnum: quod gratis acceperant, gratis dabant. Verumtamen ne ipsi quidem penitus ocioſi fuerunt, sed nec à processione leguntur exclusi. Fratres mei, pium Christi iumentum, qui cum propheta dicere potestis, Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum: vos quibus insidet Christus, quoniam anima iusti sedes est sapientiæ, & apostolus prædicat Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam: si non habeo vestes quas pedibus vestris prosternam, tẽtabo vel ramos cædere de arboribus, vt tantæ processioni vel parum aliquid nõ desit ministerij mei. Arbor fuit beatus Benedictus grãdis atque fructifera, tanquam lignum quod plantatum est

Psal.71. *1.Cor.1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.1. secus decursus aquarum. Vbi sunt decursus aquarũ? G
Profectò in vallibus, quia inter medium montium
pertransibunt aquæ. Quis enim non videat etiam
torrentes montium ardua declinare, & mediam
Iacob.4. ad humilitatem semper diuertere vallis? Sic profecto
sic Deus superbis resistit, humilibus dat gratiam. Se-
curus hic fige pedem quicunque es iumentũ Chri-
sti: super hunc ramum innitere, semitam vallis ince-
de. Nimirum in monte sibi sedem constituit ser-
pens antiquus, mordens vngulas equi, vt cadat ascẽ-
sor eius retro, propterea vallem magis elige ad am-
bulandum, vallem elige ad plantandum. Neque e- H
nim vel in serendis arboribus montana solemus eli-
gere, quòd frequenter arida sunt & petrosa. In val-
libus pinguedo est, ibi proficiunt plantæ, ibi plena
Psal.64. spica, ibi cẽtesimus oritur fructus, iuxta illud: Et val-
les abundabunt frumento. Audis quia vbiq; vallis
laudatur, vbiq; humilitas prædicatur. Ibi plãtare vbi
decursus aquarũ, quia ibi copia gratiæ spiritualis: &
aquæ quę super cœlos sunt, laudant nomen domini,
id est cœlestes benedictiones faciunt vt laudetur.
Stemus in hac chariſſimi, & plantati stemus, vt non
aresc amus, non moueamur quocunque flatu, sicut I
Eccleſiaſt.10. scriptum est: Si spiritus habentis potestatem super
te irruerit, locum tuum ne deseras. Nulla enim
tentatio vobis prævalebit, si non in magnis & mi-
rabilibus super vos ambuletis, sed permaneatis ra-
dicibus firmis in humilitate radicati atque fundati.
Sic fuit plantatus secus decursus aquarum sanctus
iste confessor domini, quoniam fructum suum de-
dit in tempore suo. Sunt enim qui fructum non
faciunt: sunt qui faciunt, sed non suum: sunt qui fa-
ciunt suum, sed non in tempore suo. Sunt, inquam,
arbores infructuosæ, vt quercus & vlmus, & sylue- K
stres aliæ arbores: sed huiusmodi nemo plantat in
horto suo, quia non faciunt fructum: & si quem fa-
ciunt, non humano esui aptus est, sed porcino. Ta-
les sunt filij huius sæculi: agentes in comessationi-
bus & ebrietatibus, in crapula & voracitate, in cubi-
libus & impudicitiis. Hæc namque porcorum cibus
sunt, quos Iudæus verus prohibetur comedere, quia
Christianus his non debet adhærere. Sicut enim ca-
ro porcina cum comeditur, nostræ adhæret carni,
vt iam sit vna caro, sic transgressor præcepti domi-
nici spurcos sibi sociat spiritus, & adhærẽdo eis vnus L
cum eis efficitur dæmõ. Nam & idcirco in sacrificiis
prohibetur animal illud offerri, quòd spurcos spiri-
tus immundósq; designet: qui relicta omni mũditia,
solis sibi spurcitiis complacentes, vitiorum & crimi-
num semper cœno delectantur inuolui. Vnde & in
Marc. 5. Euangelio, legio illa maledicta dũ eiiceretur ab ho-
mine, tamquam simile sibi animal porcos postulat,
nec negantur. His fructum ferunt arbores infructuo
sæ, ad quarum radices securis posita iam videtur. Ar-
bores autem quæ fructum faciunt, sed non suũ, hy-
pocritæ sunt, cum Simone Cyrenæo crucem por- M
tantes non suam: qui religiosa intentione carentes,
angariantur: & quæ non amant, amore gloriæ quam
desiderant, facere compelluntur. Nam in eo quod
dicitur, in tempore suo, arguũtur quidam ante tẽpus
fructificare volentes. Nónne enim & arboribus no-
stris citius quàm oporteat pullulãtibus, timemus o-
mnino floribus intempestiuis? Sic sunt aliqui quorũ

fructus quia nimis properè, minus prosperè oriun-
tur. Hi sunt qui in initio conuersionis suæ aliis fru-
ctificare continuò velle præsumunt, contráque le-
gis decreta arare in primogenito bouis, & ouis pri-
mogenita tondere festinantes. Vultis nosse quàm
sollicitè id vitauerit sanctus iste magister noster? Et
hunc ramum vobis appono: quoniam tribus annis
soli Deo notus, hominibus mansit incognitus. Fru-
ctum quidem multum tulit, ipsi cernitis, sed in tẽpo
re suo. Neque enim credebat tempus esse fructificã-
di, quando tanta carnis tentatione grauatus est, vt
pene cederet, penè discederet. Ego enim nec istum
quidem ramum præteribo, quoniam etsi hirsutus
quodammodo spinarum aculeis, quibus seipsum
domini benedictus iniecit, tamen vtilis est omnino:
vtilis iumento domini propter foueas tentationum,
ne in eas incidat consentiendo, sed magis resistat, &
viriliter agat, sustineátque dominũ ne desperet. Hic
ergo fige pedem Christi iumentum, & disce quan-
tumcunque acerba tentatio sæuiat, non cedere, nec
credere propterea derelictum te esse à domino, sed
memineris scriptum esse: Inuoca me in die tribula- *Psal.80.*
tionis, eruam te, & honorificabis me. Ergo vt dicere
cœperã, non credebat Benedictus tunc esse fructifi-
candi tẽpus quando adhuc tantis tentationibus vr-
gebatur: sed venit tẽpus, & in tempore suo fructum
dedit. De fructu eius sunt illa tria quæ superius teti-
gi: sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius. Sanctitatem
miracula probant, doctrina pietatem, vita iustitiam.
Vides ô iumentum Christi ramos foliis virẽtes, ver-
nantes floribus, onustos fructu: Super istos innitere,
vt gressus rectos facias pedibus tuis. Sed quomodo
tibi appono eius miracula? Nũquid vt miracula fa-
cere velis? Nequaquã, sed vt miraculis eius innitaris:
videlicet vt confidas & gaudeas quòd sub tali posi-
tus es pastore: quòd tantum meruisti habere patro-
num. Omnino enim valde potens est in cœlis, qui tã
magnus & potens extitit in terris, secundum magni-
tudinem gratiæ, magnitudine gloriæ exaltatus. Nã
& iuxta radicum quantitatem rami prodire noscũ-
tur: & quot radicibus arbor innititur, tot ramis, si-
cut aiunt, decoratur. Sic ergo licet non habeamus
nostra, consolatio magna nobis esse debent patro-
ni nostri miracula. Doctrina verò instruit nos, & di-
rigit gressus nostros in viam pacis. Porrò vitæ iusti-
tia omnino roborat & animat nos: vt tãto magis ac-
cendamur ad agenda quæ docuit, quanto certi su-
mus eum nõ alia docuisse quàm fecerit. Sermo qui-
dem viuus & efficax, exemplum operis est: plurimũ
faciens suadibile quod dicitur, dum monstrat fa-
ctibile quod suadetur. In hunc ergo modum & san-
ctitas confortat, pietas informat, iustitia confirmat.
Quantæ enim pietatis fuit, quòd non solũ præsenti-
bus profuit, sed & pro futuris sollicitus fuit? Non so-
lùm his qui tunc erant, fructum tulit hæc arbor, sed
vtique hodie fructus eius & crescit & manet. Dile-
ctus planè Deo & hominibus: cuius non sola præ-
sentia in benedictione fuit, sicut sunt multi dilecti
Deo soli, quia soli Deo iam cogniti: sed & memoria
eius etiã nũc in benedictione est. Nã & vsque hodie
in triplicẽ amoris dominici confessionẽ, triplici hoc
fructu pascit domini gregẽ. Pascit vita, pascit doctri-
na, pascit intercessione. Per quẽ incessanter adiuti,
fructi-

fructificate & vos clarissimi: quoniam in hoc positi A
estis, vt eatis & fructum afferatis. Vnde eatis? Vtiq;
à vobisipsis: sicut scriptum est, A voluptatibus tuis
Matth.13. auertere. Nam & de domino legimus, Quia exiit
seminare semen suum. Ecce & hic habemus semen
suum, sicut & prius fructũ suum. Imitemur & hunc
fratres, quoniam ad hoc venit, vt formam nobis
traderet, & viam demonstraret. Fortassis & ipse do-
minus arbor est, & debemus ab eo quoque ramos
accipere quos nostris pedibus apponamus: imò
non fortasse, sed magis verè arbor est ipse & planta B
cœlestis, sed in terris plantata, sicut scriptum est:
Psal.84. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo pro-
spexit. Ab eo igitur hunc ramum vobis appono, vt
sicut seipsum exinaniuit, hoc ipsum sentiatis in vo-
Philip.2. bis: nisi quòd non tam ego appono quam apostо-
lus, apud quem legistis: Hoc sentite in vobis, quod
& in Christo Iesu: qui quum in forma Dei esset, non
rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se-
metipsum exinaniuit formam serui accipiens: in si-
militudinem hominum factus, & habitu inuẽtus vt
homo. Et vos fratres chariſſimi exinanite vos, hu-
miliate vos, seminate vos, perdite vos. Seminate C
corpus animale, & resurget corpus spirituale. Per-
dite animas vestras, & in vitam æternam seruabitis
eas. Vultis nosse quomodo id fecerit apostolus ipse
2.Cor.5. qui docuit? Siue, inquit, mente excedimus, Deo: siue
sobrij sumus, vobis. Quid ergo tibi? Ego, inquit, fa-
ctus sum tanquam vas perditum. Bene seipsum per-
dit, qui nihil vnquam pro se facit: sed omnis eius
intentio & omne desiderium tendit ad Dei placi-
tum, & vtilitatem fratrum suorũ. Infelix enim qui
Galat.6. seminat in carne, quia de carne metet corruptionẽ. D
Esa.32. Alibi vero scriptum est: Beati qui seminant super
omnes aquas. Sed quomodo super omnes aquas?
Psal.148. Fortè & super aquas de quibus legitur: Et aquæ quæ
super cœlos sunt, laudent nomen domini: quæ sunt
virtutes angelicę, & cœlestes populi. Ita planè: quo-
niam spectaculum facti sumus & angelis, & homini-
bus. Seminemus igitur hominibus exemplum bo-
num per aperta opera: seminemus angelis gau-
dium magnum per occulta suspiria, & cætera hu-
iusmodi quæ solis eis sunt nata. Gaudium enim
est angelis Dei super vno peccatore penitentiam
2.Cor.8. agente. Hinc dicebat Apostolus: Prouidentes E
bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram
hominibus. Coram Deo dixit, coram eis qui vultui
Dei assistunt. Ipsis enim maximè placet, quum vos
vident occultè orantes, aut ruminantes psalmum
aliquem, aut tale aliquid facientes. Sic seminate &
vos, sic fructificate chariſſimi. Seminate & vos, quia
tam multi ante vos seminauerunt: fructificate, quia
vobis seminauerunt. O genus Adam, quàm multi
seminauerunt in te, & quàm precio sum semẽ: quàm
male peribis, & quàm merito, si perierit in te tantum
semen, simul & seminantium labor. Cui perditioni F
traderis ab agricola, si in te perierint hæc vniuersa?
Seminauit in terra nostra tota trinitas, seminauerũt
angeli pariter & apostoli, seminauerunt martyres, &
cõfessores, & virgines. Seminauit & filius: ipse enim
Matth.13. *Luc.8.* est qui exiit seminare semen suum. Pater enim non
exiit, sed filius à patre processit & venit in mundum:
vt qui prius erat cogitatio pacis in corde patris, fie-

ret & ipse pax nostra in vtero matris. Seminauit &
spiritus sanctus, quia & ipse venit, & apparuerũt di-
scipulis dispartitæ linguæ tanquam ignis. Ita tota
trinitas seminauit: pater scilicet panem de cælo, fi-
lius veritatem, spiritus sanctus charitatem. Angeli
quoque seminauerunt, quando cadentibus aliis ipsi
steterunt. Dixit enim Lucifer ille, (sed non iam lu- *Esa.14.*
cifer, sed tenebrifer & vesperus) Sedebo in monte
testamenti, similis ero altissimo. O impudens, ô im-
pudens. Milia milium ministrant ei, & decies cen-
tena milia assistunt, & tu sedebis? Cherubim, ait pro- *Ezech.10.*
pheta, stabant, & non sedebant. Quid laborasti, vt
iã sedeas? Omnes administratorij sunt spiritus missi
in ministerium propter eos qui hæreditatem capiũt
salutis, & tu sedebis? Quid seminasti, vt iam metas?
Non est tuum, nõ est tuum hoc, sed quibus paratum
est à patre. Quid eis inuides? Profectò ipsi sedebunt,
ipsi inquam vermiculi terræ iudicantes sedebunt, &
tu non modo non stabis, sed iudicãdus astabis. Ne-
scitis, ait apostolus, quia & angelos iudicabimus? Ipsi *1.Corint.6.*
vtique ibant & flebant mittentes semina sua, ve- *Psal.125.*
nientes autem venient cum exultatione portantes
manipulos suos. Duo manipuli sunt quos quæris,
honoris scilicet, & quietis. Sessionem affectas &
altitudinem, sed non sic, non sic: non colliges, quia
non seminasti. Qui seminauerunt laborem & vtili-
tatem, metent honorem pariter & quietẽ. Pro con-
fusione enim sua duplici & labore, in terra sua dupli-
cia possidebunt. Vnde & dicebat quidam: Vide hu- *Psal.118.*
militatem meam, & laborem meum. Hodie audistis
in euangelio promittentem dominum, & dicentem
discipulis: Sedebitis super sedes, iudicantes duode- *Mat.9.*
cim tribus Israel. Ecce quies sessionis, & honor iu-
dicij. Nam & ipse Dominus ad hæc noluit peruени-
re nisi per humilitatem & laborem. Vnde & morte
turpissima condemnatus est, interrogatus tormen-
tis, & opprobriis saturatus: vtique vt inimicus in-
duatur cõfusione ipse, pariter & omnes qui imitan-
tur eum, & prætergrediũtur viam. Ipse est ô inique,
ipse est qui sessurus est in sede maiestatis suæ similis
altissimo, & coaltissimus ei. Hoc vtique cogitaue-
runt angeli sancti, qui cadente maligno, apostasiæ
illius non consenserunt: nobis relinquentes exem-
plum, vt quemadmodum ipsi elegerunt ministrare,
sic & nos faciamus. Nam etiam qui laborem fugiũt,
honorem captant, illum se nouerint imitari, qui ses-
sionem altitudinémque quæsiuit: & si non satis ter-
ret eos illius culpa, terreat vel vindicta. Omnia enim
in contrarium deuenerunt, vt formatus sit ad illu-
dendum ei, & ignis æternus præparatus est illi. Ad
hęc vitanda, prudentiam nobis seminauerunt sancti
angeli, qui prius eam aliis cadentibus tenuerũt. Sed
& apostoli hanc ipsam seminauerunt nobis, quando
recedentibus his qui sapientiam huius mũdi seque-
bantur (quæ stultitia est apud Deum) & prudentiam
carnis, quæ mortem operatur, & inimica est Deo:
ipsi domino adhæserunt. Scandalizati enim illi au-
dientes de sacramento carnis & sanguinis, vltrà non
ibant cum eo. Discipuli verò interrogati an & ipsi *Ioan.6.*
vellent abire, responderunt: Ad quem ibimus? Ver-
ba vitæ æternæ habes. Necesse habemus fratres hãc
prudentiam imitari: quia multi adhuc ambulant
cum Iesu, donec veniatur ad edendam eius carnem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& bibendum sanguinem illius, ad communicādum G scilicet passionibus eius. hoc enim & verbum illud, & ipsum sacramentum significat: ex tunc autē scandalizantur, & abeunt retro, dicentes: Quia durus est hic sermo. Nos cum apostolis prudentes simus, & dicamus: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Nō discedimus à te, viuificabis nos. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Non solus mundus habet delectationem, sed multo maior est in verbis tuis. Vnde & propheta ait: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Ad quem igitur eamus? verba vitæ æternæ habes domine: & ea quæ sunt super omnia quæ mundus habere potest. Nō solùm ipsa vita, sed & promissio vitæ æternæ, & expectatio iustorum, lætitia est, & tanta lætitia, vt omne quod concupiscitur, ei non valeat comparari. Hanc igitur prudentiam nobis apostoli sancti seminauerunt. Martyres verò manifestum est fortitudinem seminasse. Porrò verò confessores seminauerunt iustitiam, quā in omni vita sua sequuti sunt. Hoc enim interest inter martyres & confessores, quod inter I Petrum simul omnia relinquentē, & Abraham substantiam mundi in bonos vsus expendentem. Sic enim illi consummati in breui expleuerunt tempora multa: isti verò longa & multimoda traxere martyria. Virgines sanctæ planum est quia temperantiam seminauerunt, quæ sic libidinem calcauerunt.

Deut.8.

Psal.118.

IN ANNVNCIATIONE BEATÆ MARIÆ DE VERBIS PSALMI, VT inhabitet gloria in terra nostra.

Sermo I.

VT *inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt.* Gloria nostra hæc est (ait apostolus) testimonium conscientiæ nostræ. Non quidem tale testimonium, quale ille superbus Pharisæus habebat, seducta & seductrice cogitatione testimonium perhibēs de seipso: & testimonium eius verum non erat: sed cum spiritus ipse testimonium perhibet spiritui nostro. Porrò hoc testimonium in tribus consistere credo. L Necesse est enim primò omnium credere quòd remissionem peccatorum habere non possis, nisi per indulgentiam Dei: deinde quòd nihil prorsus habere queas operis boni, nisi & hoc dederit ipse: postremò quòd æternam vitam nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur & illa. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus est mundus? Vtique quod factum est, non potest non fieri: ipso tamen nō imputante erit quasi non fuerit. Quod propheta quoque considerans, ait: Beatus vir cui non imputabit dominus pec- M catum. De operibus verò bonis certum omnino est quòd nemo hæc habeat à seipso. Nam si stare non potuit humana natura adhuc integra, quātò minus poterit per seipsam resurgere iam corrupta? Certum est ad suam originem vniuersa quantum in eis est tendere, & in eam semper esse partem procliuiora. Sic & nos qui de nihilo creati sumus, constat quia si nobisipsis relinquimur, in peccatum semper (quod nihil est) declinamus. Iā verò de æterna vita scimus, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, nec si vnus omnes sustineat. Neque enim talia sunt hominum merita, vt propter ea vita æterna debeatur ex iure, aut Deus iniuriam aliquam faceret nisi eam donaret. Nam vt taceam quòd merita omnia dona Dei sunt, & ita homo magis propter ipsa Deo debitor est, quàm Deus homini: quid sunt merita omnia ad tantam gloriam? denique quis melior est propheta cui dominus ipse tam insigne testimonium perhibet, dicens: Virum H inueni secundum cor meum? Veruntamen & ipse necesse habuit dicere Deo, Non intres in iudicium *Psal.142.* cum seruo tuo domine. Nemo itaque se seducat: quia si bene cogitare voluerit, inueniet proculdubio quòd nec cum decem milibus possit occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se. Verùm hæc quę nunc diximus: nō omnino sufficiunt, sed magis initium quoddam & velut fundamētum fidei sunt habenda. Ideóque si credis peccata tua non posse deleri nisi ab eo cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, bene facis: sed adde adhuc, vt & hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde nostro spiritus sanctus, dicens: Dimissa sunt tibi peccata tua. *Rom.3.* Sic enim arbitratur apostolus, gratis iustificari homine per fidem. Ita de meritis quoque si credis non posse haberi nisi per ipsum, non sufficit donec tibi perhibeat testimonium spiritus veritatis, quia habes ea per illum. Sic & de vita æterna habeas necesse est testimonium spiritus, quòd ad eam diuino fis munere peruenturus. Ipse enim peccata condonat: ipse K donat merita, & præmia nihilo minus ipse redonat. Porrò testimonia ista credibilia facta sunt nimis. Nam de remissione quidem peccatorum validissimū teneo argumētum, dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis eius inualuit multò plus quàm vox sanguinis Abel, clamans in cordibus electorum remissionem omniū peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra: nec dubium quin potentior & efficacior sit mors illius in bonum, quàm peccata nostra in malum. De bonis autem operibus argumentum nihilo minus efficax mihi est resurrectio eius, quia resurrexit propter iustificationē nostram. Porrò de spe præmiorum testimoniū eius est ascensio, quia ascendit propter glorificationem nostram. Hæc tria in psalmis habes, dicente propheta: Bea- *Psal.31.* tus vir, cui non imputabit dominus peccatum. Et alibi: Beatus vir, cuius est auxilium abs te. Item ali- *Psal.83.* bi: Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in *Psal.64.* atriis tuis. Hæc est gloria vera, gloria inhabitās: quia ab eo est, qui per fidem habitat in cordibus nostris. Filij verò Adam gloriam quæ ab inuicem est quærentes, gloriam quæ à solo Deo est non volebant: sed sic gloriam extrinsecus fluentem sectantes, habebant gloriā nō in semetipsis, sed magis in aliis. Vis nosse vnde sit homini inhabitās gloria? Dico breuiter, quoniam ad mystica festinat intentio. Nam & ea sola proposueram in verbis illis propheticis diligentius vestigare, sed reflexit ad moralia occurrens prima fronte apostolicus sermo de interna gloria, & testimonio conscientiæ. Sic ergo inhabitat hæc gloria etiam hic in terra nostra, si misericordia & veritas

Psal.31.

veritas obuient sibi, & sese iustitia & pax osculentur. A Præuenienti siquidem misericordiæ, vt veritas nostræ conuersionis occurrat necesse est, ac deœtero sanctimoniam sectemur & pacem, sine qua nemo videbit Deum. Vbi enim compungitur quis, iam tunc eum misericordia præuenit, sed nequaquam ingredietur donec ei veritas confessionis occurrat. Peccaui domino, ait ipse Dauid ad Nathan prophetam, cum de adulterio & homicidio argueretur. Et transtulit dominus peccatum à te, ait Propheta. Nimirum misericordia & veritas obuiauerunt sibi. Et hoc quidem, vt declines à malo. Iam verò vt facias B bonum, in tympano & choro tibi psallendum est, vt ipsa mortificatio carnis tuæ, & pœnitentiæ fructus, ac iustitiæ opera, in vnitate & concordia fiant: quoniam vnitas spiritus, vinculum est perfectionis. Neque ad dexteram neque ad sinistram declinaueris. Sunt enim quorum dextera est dextera iniquitatis. Pharisæus ille cuius supra meminimus, nō erat sicut cæteri hominum, sed ipse sibi (vt diximus) testimonium perhibuit, sed non verum. Sanè quisquis ille est in quo misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt, securè glorietur, C sed in eo qui sibi testimonium perhibet in spiritu vtique veritatis. *Vt inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt.* Si gloria patris filius sapiens, cum sit sapientia ipsa sapientior nemo: liquet profectò gloriam patris Christum Dei virtutem & Dei sapientiam esse. Quia *Hebr.1.* ergo multifariè multisque modis de eo prædictum fuerat in prophetis quòd in terris videndus esset, & inter homines conuersaturus, quonam modo id factum sit, vt impletis quæ de eo per os omnium prophetarum dicta fuerant, habitauerit gloria in D terra nostra, Psalmista indicat in his verbis, ac si manifeste dicat: Vt verbum caro fieret & habitaret in *Psal.58.* nobis, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Magnum sacramentum fratres, & diligētius perscrutandū, nisi & intellectus mysterio, & ipsi quoque intellectui verba deessent. Dico tamen vtcunque modicum id quod sentio, si fortè vel occasionem dedisse videar sapienti. Videre mihi videor dilectissimi quatuor virtutibus his amictum primum hominem ab ipso suæ creationis exordio, & (vt propheta meminit) vestimento salu- E tis indutum. Est enim in his quatuor illa salutis integritas: nec sine his omnibus potest constare salus: præsertim cum nec possint esse virtutes si ab inuicē seperentur. Acceperat ergo homo misericordiam, custodem scilicet atque pedissequam, vt ipsa præueniret, ipsa & sequeretur eum, ipsāque protegeret & conseruaret vbique. Vides qualem nutricium contulit paruulo suo Deus, qualem dedit pedissequam homini recens orto. Sed erat illi necessarius etiam eruditor tanquā ingenuæ & rationabili creaturæ, vt non sicut iumentum aliquod custodiretur, F sed tanquam paruulus educaretur. Cui sanè magisterio nemo poterat aptior inueniri, quàm veritas ipsa quæ eum in agnitionem summæ perduceret aliquando veritatis. Interim verò ne sapiens inueniretur vt malum faceret, essētque peccatum ei tanquam scienti bonum, & minime facienti: iustitiam quoque qua regeretur accepit. Adhuc autem & pacem qua foueretur & delectaretur, addidit manus benignissima creatoris. Pacem vtique duplicem, vt nec intus pugnæ, nec foris timores, id est nec caro concupisceret aduersus spiritum: nec esset ei creatura vlla formidini. Nam & bestiis omnibus libere imposuit nomina: & serpens ipse, qui violentia non præsumpsit, fraude magis eum aggressus est. Quid huic deerat, quem misericordia custodiebat, docebat veritas, regebat iustitia, pax fouebat? Sed heu homo iste ad multam perniciem & insipientiam si- *Luc.10.* bi, descendit de Hierusalem in Hiericho. Siquidem incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus, qui domino veniente nudum se esse conqueritur? Nec verò poterat reuestiri, vel ablata sibi recipere vestimenta, nisi Christus amitteret sua. Sicut enim viuificari in anima nisi interueniente corporali morte Christi non potuit, ita nec reuestiri sine eius despoliatione. Et vide si non propter has quatuor partes vestimenti quod amiserat primus & vetus homo, in totidem quoque diuisa sunt secundi & noui hominis vestimenta. An forte quæris & tunicam inconsutilem, quæ non diuiditur, sed forte prouenit? Ego diuinam arbitror esse imaginem, quæ nimirum non assuta, sed insita atque ipsi impressa naturæ, diuidi scindiq; non potest. Ad imaginem nempe & similitudinem Dei factus est homo: in imagine arbitrij libertatem, virtutes habens in similitudine. Et similitudo quidem periit, veruntamen in imagine pertransit homo. Imago siquidem in gehenna ipsa vri poterit, non exuri: ardere, sed non deleri. Hæc ergo non scinditur, sed forte prouenit. Et quocumque peruenit anima, simul & ipsa erit. Nam similitudo non sic, sed aut manet in bono: aut si peccauerit anima, mutatur miserabiliter, iumentis insipientibus similata. Sed quia spoliatum virtutibus quatuor hominem diximus, quonam modo singulis sit spoliatus, congruum est vt dicamus. Perdidit homo iustitiam, cum Eua serpentis, Adam mulieris voci obediuit potius quàm diuinæ. Erat tamen residuum aliquid, quod apprehēdere possent, idque dominus suo illo scrutinio innuebat, sed abiecerunt etiam illud, conuersi in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Prior enim iustitiæ portio, non peccare: secunda, per pœnitentiam damnare peccatum. Perdidit & misericordiam, cum sic exarsit Eua in concupiscentia sua, vt nec sibi, nec viro, nec filiis parceret nascituris, simul omnes terribili maledicto & necessitati mortis addicens. Adam quoque indignationi diuinæ mulierem pro qua peccauerat, obiecit: quasi post tergum eius volens declinare sagittam. Vidit enim mulier lignum quòd esset pulchrum visu, & ad vescendum suaue, & à serpēte audierat tanquam deos se futuros. Funiculus triplex difficilè rumpitur, curiositatis, voluptatis, & vanitatis. Hæc sola mundus habet, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. His abstracta & intellecta misericordiam omnem crudelis mater abiecit. Sic & Adam qui mulieri male misertus est, vt cum ea peccaret, bene noluit misereri vt pœnam sustineret pro ea. Priuata est etiam mulier veritate, primò quidem malè detorquens quod audierat, Morte morieris: & dicens, Ne fortè moria-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mur: demum ſerpenti credens penitus abneganti & dicenti, Nequaquam moriemini.

Priuatus eſt & Adam veritate, vbi eam confiteri erubuit, folia, hoc eſt excuſationum operimenta prætendens. Siquidem ipſa dicit: Qui erubuerit me coram hominibus, erubeſcam & ego eum corã patre meo. Pacem quoque protinus amiſerunt, quia non eſt pax impiis, dicit dominus. Nónne enim contrariam legeminuenerant in membris ſuis, quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui ego, inquit, eo quòd nudus eſſẽ. Non ſic miſer, nõ ſic paulo ante timebas, non quærebas folia, licet corpore nudus ſicut & modo. Ex hoc ſanè (vt prophetæ ipſius parabolam proſequamur, qui ſibi obuiaſſe eas, & reconciliatas in oſculo memorauit) grauis quædam inter virtutes videtur orta contentio. Siquidem veritas & iuſtitia miſerum affligebant, pax & miſericordia zeli huius expertes iudicabãt magis eſſe parcendum. Sũt etenim collectaneæ hæ duæ ſibi, quẽadmodum & priores. Vnde & factum eſt vt perſeuerantibus illis in vltione, & pręuaricatorem hinc inde cædentibus, & præſentes moleſtias futuri cumulantibus comminatione ſupplicij, illæ ſecederẽt in cor patris, redeuntes ad dominum qui illas dedit. Solus ſiquidem ipſe cogitabat cogitationes pacis, cum afflictionis plena omnia viderentur. Siquidem non ceſſabat pax, non ei miſericordia dabat ſilentium, ſed pio quodam ſuſurro paterna pulſantes viſcera loquebantur: Nunquid in æternum proiiciet Deus, aut nõ apponet vt cõplacitior ſit adhuc? Nun quid obliuiſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas? Et quanuis diu multúmque viſus ſit diſſimulare pater miſerationum, vt interim ſatisfaceret zelo iuſtitiæ & veritatis: non tamen infructuoſa fuit ſupplicantium importunitas, ſed exaudita eſt in tempore opportuno. Fortè enim interpellantibus tale dicatur dediſſe reſpõſum: Vſquequo preces veſtræ? Debitor ſum & ſororibus veſtris, quas accinctas videtis ad faciendam vindictam in nationibus iuſtitiæ & veritati. Vocentur & veniant, & ſuper hoc verbo pariter conferamus. Feſtinant ergo legati cœleſtes, & vt viderunt miſeriam hominum & crudelem plagam, vt propheta loquitur, angeli pacis amarè flebant. Qui enim fidelius quæreret aut rogarent quæ ad pacem ſunt, quàm angeli pacis? Sanè ex deliberatione communi aſcendit veritas ad conſtitutam diem, ſed aſcẽdit vſque ad nubes, nec dum planè lucida, ſed ſubobſcura & obnubilata adhuc zelo indignationis. Factúmque eſt vt legimus in propheta, Domine in cœlo miſericordia tua, & veritas tua vſque ad nubes. Medius autem pater luminũ reſidebat, & vtraq; pro parte ſua vtilius quod habebat loquebatur. Quis putas illi colloquio meruit intereſſe, & indicabit nobis? Quis audiuit & enarrabit? Forte inenarrabilia ſunt, & non licet homini loqui. Summa tamen controuerſiæ totius hæc fuiſſe videtur: Eget miſeratione creatura rationalis, ait miſericordia, quoniam miſera facta eſt, & miſerabilis valde. Venit tempus miſerendi eius, quia iam præteriit tempus. Econtra veritas, Oportet, inquit, impleri ſermonem quem locutus es domine. Totus moriatur Adam neceſſe eſt cum omnibus qui in eo erant, qua die vetitum pomum in prævaricatione guſtauit. Vt quid ergo, ait miſericordia, vt quid me genuiſti pater citius perituram? Scit enim veritas ipſa, quoniam miſericordia tua periit, & nulla eſt, ſi non aliquando miſereris. Similiter autem econtrario & illa loquebatur: Quis enim neſciat, quòd ſi prædictã ſibi prævaricator ſententiã mortis euaſerit, periit, nec permanebit iam in æternum veritas tua domine? Ecce verò vnus de Cherubim, id eſt magni conſilij angelus, ad regem Salomonem ſuggerit eſſe mittendas. Quoniam filio, inquit, datum eſt omne iudicium. Et in eius ergo conſpectu miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, eadem quæ ſupra meminimus verba querimoniæ repetentes. Fateor, ait veritas, zelum bonum miſericordia habet, ſed vtinam ſecundum ſcientiam. Nunc autem quid prævaricatori potius quàm ſorori iudicat eſſe parcendum? At tu, inquit miſericordia, neutri parcis, ſed tanta indignatione ſæuis in prævaricatorem vt inuoluas pariter & ſororem. Quid mali merui? ſi quid habes aduerſum me, dicito mihi. Sinautem, quid me perſequeris? Grandis controuerſia fratres, & intricata nimium diſceptatio. Quis non illic diceret, Bonum nobis erat ſi natus non fuiſſet homo iſte? Sic erat dilectiſſimi omnino, ſic erat: non videbatur quomodo ſimul poſſent erga hominem miſericordia & veritas conſeruari. Cúmque adiiceret veritas, in ipſum quoque iudicem partis ſuæ iniuriam retorqueri, dicens cauendum omnino ne fieret irritum verbum patris, ne ſermo viuus & efficax qualibet occaſione euacuaretur: Parcite quæſo, ait pax, parcite verbis huiuſmodi: non nos talis altercatio decet, virtutum eſt inhoneſta contentio. Porrò iudex inclinans ſe, digito ſcribebat in terra. Erant autem verba ſcripturæ, quæ pax ipſa legit in auribus omnium. Ea ſiquidem propius aſſidebat. Hæc dicit, Perij, ſi Adam non moriatur. & dicit, Perij, niſi miſericordiam conſequatur. Fiat mors bona, & habet vtraque quod petit. Obſtupuere omnes in verbo ſapientiæ, & forma compoſitionis pariter atque iudicij. Siquidem manifeſtum fuit nullam eis querimoniæ occaſionem relinqui, ſi quidem fieri poſſet quod vtraque petebat, vt & moueretur, & miſericordiam conſequeretur. Sed id quomodo fiet? inquiunt. Mors crudeliſſima, & amariſſima eſt, mors terribilis & ipſo horrẽda auditu. Bona fieri quanam ratione poterit? At ille: Mors, inquit, peccatorum peſſima, ſed precioſa fieri poteſt mors ſanctorũ. An non precioſa erit, ſi fuerit ianua vitæ, porta gloriæ? Precioſa, inquiunt. Sed quomodo fiet iſtud? Fieri, ait, poteſt, ſi ex charitate moriatur quis, vtique qui nihil debeat mori. Neque enim detinere poterit mors innoxium, ſed forabitur (vt ſcriptum eſt) maxilla Leuiathan, & deſtruetur paries medius, ſolueturque chaos magnum, quod inter mortem vitámque firmatum eſt. Nimirum charitas fortis vt mors, imò & fortior morte, ſi fortis illius intrauerit atrium, alligabit eum, & diripiet vtique vaſa eius, ſed & ipſo tranſitu ſuo ponet profundum maris viam, vt tranſeant liberati. Bonus viſus eſt ſermo, vt pote fidelis, & omni acceptione dignus. Sed vbi poterit illẽ innocens inueniri, qui mori velit non ex debito, ſed ex voluntate, non ex malo merito

Luc.9. *Geneſ.3.* *Ioan.5.* *Eſa.33.* *Pſal.35.* *Pſal.32.* *Ezech.3.*

merito, ſed ex beneplacito ſuo? Circuit veritas orbem terræ, & nemo mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Sed & miſericordia cœlum omne perlúſtrat, & in angelis quoque ne dixerim prauitatem, minorem tamen inuenit charitatem. Nimirum hæc victoria alij debebatur, quo maiorem charitatem nemo haberet, vt animam ſuam poneret quis pro ſeruis inutilibus & indignis. Nam etſi ipſe iam non dicit nos ſeruos, hoc ipſum immenſæ dilectionis eſt, & eximiæ dignationis. Nos autem etſi omnia quæ præcepta ſunt nobis faceremus, quid aliud dicere deberemus, niſi quòd ſerui inutiles ſumus? Sed quis eum ſuper hoc conuenire præſumeret? Redeunt ad conſtitutam diem veritas & miſericordia, anxiæ plurimum, non inuento quod deſiderabant. Tunc verò ſeorſum pax conſolans eas, Vos, inquit, neſcitis quicquam nec cogitatis. Non eſt qui faciat bonum hoc, non eſt vſque ad vnum. Qui conſilium dedit, ferat auxilium. Intellexit rex quid loqueretur, & ait: Pænitet me feciſſe hominẽ. Pœna, inquit, me tenet, mihi in cumbit ſuſtinere pœnã, pœnitentiam agere pro homine quem creaui. Tunc ergo dixit, Ecce venio. Non enim poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum. Et accerſito Gabriele, Vade, inquit, die filiæ Siõ, ecce rex tuus venit. Feſtinauit ille, & ait: Adorna thalamum tuum Sion, & ſuſcipe regem. Porrò vẽturum regem miſericordia & veritas præuenerunt, ſicut ſcriptum eſt: Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam. Iuſtitia thronum præparat, ſecundum illud, Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ. Pax cum rege venit, vt propheta fidelis inueniretur, qui dixerat: Pax erit in terra noſtra cum venerit. Inde eſt quòd nato domino, angelorum chorus canebat: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Sed & tunc iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, quæ non modicè videbantur hactenus diſſidere. Prior enim ſi qua erat ex lege iuſtitia, non oſculum, ſed aculeum magis habebat vrgẽs timore, quàm prouocans dilectione. Sed nec habuit illa reconciliationem, ſicut habet nunc quæ ex fide noſcitur eſſe iuſtitia. Alioquin quid erat quòd nec Abraham, nec Moyſes, nec cæteri iuſti temporis illius, in obitu ſuo pacem illam beatitudinis æternæ apprehendere, aut regnum pacis poterant introire, niſi quòd minime adhuc iuſtitia & pax ſeſe fuerant oſculatæ? Ex hoc ſanè dilectiſſimi feruentiore nobis zelo ſectanda iuſtitia eſt. Siquidem iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, & indiſſolubile amicitiarum iniere fœdus: vt quicumque teſtimonium iuſtitiæ ſecum tulerit, hilari vultu iam amplexibus lætis accipiatur à pace, in idipſum dormiens & requieſcens.

Ioan.11. *Pſal.52.* *Geneſ.6.* *Zach.9.* *Pſal.88.* *Luc.2.*

Item de ſeptiformi ſpiritu in Chriſto, in annunciatione dominica. Sermo II.

COnſiderare eſt fratres, in ſolennitate hodierna dominicæ annũciationis, velut amœniſſimam quandã planiciẽ ſimplicẽ noſtrę reparationis hiſtoriã. Iniungitur noua legatio angelo Gabrieli, & nouã virgo profeſſa virtutẽ, nouæ ſalutationis honora tur obſequio. Antiqua excluditur maledictio mulierum, nouam noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam, quæ concupiſcentiam neſcit, vt ſpiritu ſuperueniente altiſſimi pariat filium, quæ virum dedignatur admittere. Intrat ad nos eadem porta ſalutis antidotum, qua venenum ſerpentis ingrediens, vniuerſitatem generis humani occuparat. Innumeros huiuſcemodi flores ex his facile eſt legere pratis, ſed intueor mediam metuẽdæ profunditatis abyſſum. Abyſſus planè imperſcrutabilis, iacarnationis dominicæ ſacramentum: abyſſus impenetrabilis, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Quis enim inueſtiget, quis attingat, quis apprehendat? Puteus altus eſt, & in quo hauriam non eſt mihi. Veruntamen ſolet interdum ſuperpoſita puteis humectare linteamina vapor exhalans. Propterea ſanè licet irrumpere vereat propriæ conſcius infirmitatis, frequenter tamen velut ſuper os huius putei expando ad te domine manus meas, pro eo quòd anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Et nunc ſiquidem quod aſcendente de deorſum nebula, tenuis ebiberit cogitatio, vobis fratres modicum illud ſine inuidia communicare curabo, velut expreſſo linteamine vel exigua refundens cœleſtis ſtillicidia roris. Quæro igitur qua ratione filius magis incarnatus ſit, quàm pater aut ſpiritus ſanctus, cum totius trinitatis non modo æqualis ſit gloria, ſed vna eadémque ſubſtantia? Sed quis cognouit ſenſum domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Altiſſimum eſt myſterium, nec nos oportet temere ſuper huiuſcemodi præcipitare ſententiam. Videtur tamen nec patris nec ſpiritus incarnationem in pluralitate filiorum effugiſſe confuſionem, dum alius Dei, alius filius hominis diceretur. Videtur & illud maxime congruum, vt is ſpecialiter filius fieret, qui filius erat: ne quid eſſet ambiguitatis in nomine. Denique ipſa eſt virginis noſtræ gloria ſingularis & excellens prærogatiua Mariæ, quòd filium vnum eundémque cum Deo patre meruit habere communem, quam ſanè periſſe conſtat ſi non filius incarnaretur. Sed nec nobis alia dari poſſet occaſio ſimilis ſperandæ ſalutis & hæreditatis. Factus quidem primogenitus in multis fratribus, qui vnigenitus erat, adſciſcet eos ſine dubio in hæreditatem, quos vocauit in adoptionem. Si enim fratres, & cohæredes. Hic ergo Chriſtus Ieſus mediator fidelis, ſicut in perſona vna Dei hominiſque ſubſtantiam copulauit ineffabili ſacramento, ſic & in ipſa reconciliatione conſilio vſus altiſſimo, mediam non deſeruit æquitatem, vtriſque tribuens quod oportebat, honorem Deo, homini miſerationem. Hæc enim optima inter offenſum dominum & reum ſeruum forma compoſitionis, vt nec honorandi domini zelo ſeruus opprimatur auſteriori ſententia: nec rurſum dum huic immoderatius condeſcenditur, ille debito fraudetur honore. Audi igitur & diligenter obſerua angelicam in huius mediatoris ortu diſtributionem: *Gloria* (inquiunt) *in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Huius denique gratia obſeruationis, fideli reconciliatori Chriſto nec timoris ſpiritus defuit, quo patri ſemper reuerentiam exhiberet, ſemper ei deferret, ſemper gloriã eius quæreret: nec ſpiritus pietatis quo miſericorditer compateretur hominibus. Vnde & neceſſarium habuit ſpiritum quoque ſcientiæ, per quẽ timoris pariter & pietatis diſtributio fieret inconfuſa. Et nota quòd in primo illo parentum

Luc.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostrorum peccato tres quidem auctores extiterũt, sed manifeste defuerunt tria tribus. Dico enim Euã, diabolum, & Adam. Non habuit Eua scientiam, quæ, vt ait apostolus, seducta est in prævaricationem. Verùm hæc quidem serpenti non defuit, qui callidior describitur cæteris animantibus: sed pietatem malignus non habuit, qui ab initio factus est homicida. Adam verò pius fortè videtur mulierem non contristando, sed timorem domini dereliquit, voci illius magis obediens quàm diuinæ. Vtinam magis timor domini prævaluisset in eo, sicut de Christo signanter legitur, Quia repleuit eum non pietatis spiritus, sed timoris. In omnibus enim & per omnia pietati proximorum timor domini præferendus est, & solus ipse est qui totum sibi hominem debeat vendicare. In his igitur tribus, timore, pietate, & scientia mediator noster recõciliauit homines Deo. Nam in consilio & fortitudine de manu aduersarij liberauit. Consilio siquidem pristino iure priuauit hostem, data potestate vt manus iniiceret innocenti. Fortitudine prævaluit: ne violenter posset retineri redemptor, dum victor ab inferis rediit, & vita omnium cum eo surrexit. Exinde cibat nos pane vitæ & intellectus, & potat aqua sapientiæ salutaris. Est enim intellectus rerum spiritalium & inuisibilium, verus animæ panis, confirmans cor nostrum, & ad omne opus bonum roborans in omni exercitatione spirituali. Carnalis autem homo qui non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, sed stultitia ei videntur, gemat & lugeat, dicens: Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meũ. Ecce enim mera & perfecta veritas est, non prodesse homini si vniuersum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum faciat. Sed quando id capere possit auarus? Sine causa laborat quisquis ei id persuadere conatur. Vt quid hoc? Nempe quia stultitia illi videtur. Quid verius quàm iugum Christi esse suaue? Appone homini seculari, & vide si non magis lapidem quàm panem reputabit: & certè huiusmodi intelligentia veritatis internæ viuit anima, & hic est spiritualis cibus. Non enim in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Veruntamen donec sapit tibi veritas, non sine difficultate ad interiora traiicitur. Vbi verò cœperis in ea oblectari, iam non cibus, sed potus est, & sine difficultate intrat in animam, quò videlicet spiritualis cibus intelligentiæ potu sapientiæ digeratur, ne ipsius interioris hominis artubus, id est affectibus siccitate laborãtibus, oneri magis sit quàm vtilitati. Ex omnibus ergo quæ saluandis populis fuerant necessaria, nihil penitus defuit saluatori. Ipse est enim de quo præcinit Esaias: Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eũ spiritus domini, spiritus sapientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini. Illud sanè diligenter attende, quòd florem hunc de radice non de virga dixerit ascẽsurum. Quia etenim si noua Christi caro in virgine creata esset ex nihilo, quod æstimauerunt nonnulli, non de radice flos, sed fortè de virga dici poterat ascendisse. Nunc autem quia prodiit ex radice, sine dubio ab origine communem probatur habuisse materiam. Nam quòd super eum spiritus requieuit, nihil in eo contradictionis fuisse declarat. In nobis enim quia non omnino superior est spiritus, non requiescit, carne nimirum aduersus spiritum, & spiritu aduersus carnem concupiscente: à quo conflictu nos liberet in quo nihil simile fuit, nouus homo, & verus homo, qui veram carnis nostræ susceptt originem, sed fermentum vetus concupiscentiæ non susceptt.

1. Tim. 2.

Esai. 11.

Psal. 101.

Deut. 4.

Esaiæ 11.

In annunciatione dominica, præsertim cum tertio sabbato quadragesimæ occurrit, de adultera, Susanna, & beata Maria. Sermo III.

QVàm dies es in misericordia, quàm magnificus in iustitia, in gratia quàm munificus domine Deus noster! Non est qui similis sit tibi, munerator copiosissime, remunerator æquissime, piissime liberator. Gratis respicis humiles, iuste iudicas innocentes, misericorditer saluas etiam peccatores. Hæc sunt, dilectissimi, quæ nobis in mensa diuitis huius patrisfamilias sanctarum testimoniis scripturarum hodie quidem, si diligenter aduertimus, solito copiosius apponuntur. Nimirum hanc nobis copiam præstant, quæ pariter conuenerunt, sacrum videlicet tẽpus quadragesimæ, & sacratissima dies annunciationis dominicæ. Hodie enim in auribus nostris deprehensam in adulterio mulierem indulgentia redemptoris absoluit, hodie innoxium Susannæ sanguinem liberauit, hodie quoque beatam virginem singulari munere gratuitæ benedictionis impleuit. Magnum conuiuium, vbi pariter nobis misericordia, iustitia & gratia apponuntur. Nunquid non misericordia esca hominum, salutaris omnino & efficax ad medelam? Nunquid non etiam iustitia panis cordis? Et quidem optime confirmans illud, vtpote cibus solidus ad nutrimentum. Denique beati qui esuriunt illum, quoniam ipsi saturabuntur. Nunquid non cibus animæ gratia Dei sui? Dulcissimus sanè, & omnem habens in se suauitatem, & delectamentum saporis. Imò verò hæc sibi omnia pariter vendicans non modò delectat, sed & reficit & medetur. Accedamus ad mensam hanc fratres mei, & ex singulis dapibus vel modicum aliquid deguſtemus. In lege Moyses mandauit huiusmodi lapidari, aiunt de peccatrice peccatores, de adultera Pharisæi; Iesus autem inclinauit se. Domine inclina cœlos tuos & descende. Inclinans se & ad misericordiam flexus (neque enim Iudaici cordis erat) digito scribebat, non iam in lapide, sed in terra. Neque hoc tantùm semel, sed hic quoque duplex scriptura, sicut apud Moysen tabulæ duæ. Et fortè veritatem & gratiam scribens & iterum scribens terræ impressisse videtur, secundum quod Ioannes apostolus ait: Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Considera denique an videri possit de tabula veritatis legisse, vnde refelleret Pharisæos: *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat.* Verbum quidem abbreuiatum, sed viuum & efficax, & ancipiti gladio penetrabilius. Quàm grauiter enim ad verbum hoc saxea corda transfossa, quàm vehementer hoc vno lapillo contritæ sunt lapideæ frontes, rubor ipse confusionis & clandestinus probauit abscessus. Meruit quidem adultera lapidari: sed is punire

Psal. 143.

Matth. 5.

Ioan. 8.

nire gestiat, qui dignus non est etiam ipse puniri. Is præsumat à peccatrice exigere vltionem, qui eãdem excipere non meretur. Alioquin ipse sibi vicinior, à se incipiat: in se prius sententiam ferat, exerceátque vindictam. Hæc veritas. Cæterum adhuc minus est. Etsi accusatores refellit hęc veritas, sed ream necdum absoluit: scribat iterum, scribat gratiam, legat, & audiamus. *Nemo te condemnauit, mulier? Nemo, domine. Nec ego te condemnabo: vade, & amplius noli peccare.* O vox misericordiæ, ô auditus lætitiæ salutaris. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speraui domine. Sola nimirum spes apud te miserationis obtinet locum, nec oleum misericordiæ, nisi in vase fiduciæ ponis. Sed est infidelis fiducia, solius vtique maledictionis capax, cum videlicet in spe peccamus. Quamquam nec fiducia illa dicenda sit, sed insensibilitas quædam, & dissimulatio pernicioſa. Quæ enim fiducia ei qui periculum non attendit? Aut quod ibi timoris remedium, vbi nec timor sentitur, nec materia ipsa timoris? Fiducia solatiũ est: nec eget ille solatio qui lætatur cum male fecerit, & in pessimis rebus magis exultat. Rogemus itaque fratres responderi nobis quantas habeamus iniquitates & peccata, scelera nostra & delicta nobis desideremus ostendi. Scrutemur vias nostras, & studia nostra: periculáque vniuersa vigili intentione pensemus. Dicat quisque in pauore suo, Vadam ad portas inferi: vt iam non nisi in sola Dei misericordia respiremus. Hæc vera hominis fiducia à se deficientis, & innitẽtis domino suo. Hæc inquã vera fiducia, cui misericordia non denegatur, propheta attestante, quoniã beneplacitũ est domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Nec parua itaque suppetit nobis, in nobis quidem timoris, in ipso autem causa fiduciæ. Suauis & mitis est, copiosæ misericordiæ: præstabilis super malitia, multus ad ginoscendum. Credamus sanè vel inimicis, qui in eo nihil aliud vnde occasionem struendæ calumniæ caperent, inuenerũt. Compatietur (aiunt) peccatrici, nec sibi oblatam vllatenus occidi patietur. Tenebitur itaque manifestus aduersarius legis, cum absoluerit lege damnatam. In vestrum ó pharisæi caput tota vestræ malignitatis adinuentio retorquetur. Diffiditis causæ, qui iudicium subterfugitis. Nam illa quidem sine iniuria legis absoluitur, quæ sine accusatore relinquitur. Sed consideremus fratres, quonam hinc abeant Pharisæi. Videtísne duos senes (nam à seniorib⁹ exire cœperũt) quomodo in pomœrio Ioachim absconduntur? Susannam quærunt vxorem eius: sequamur eos: nam iniqua cogitatione pleni sunt cõtra eam. *Consentire nobis*, aiunt senes, aiunt Pharisæi, aiunt lupi, qui ab alterius paulo ante, licet errantis, ouiculæ fuerãt deuoratione frustrati. *Cõsentire nobis, & commiscere nobiscum.* Inueterati dierum malorum, modo accusabatis adulterium, modo adulteriũ suadetis? Sed hæc est tota iustitia vestra, & quæ palam arguitis, eadem agitis in occulto. Hinc fuit quòd exististis, vnus post vnum, cum ille omnium conscius occultorum, vestras tam validè percussisset conscientias, dicens: *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat.* Meritò proinde ad discipulos veritas ait: nisi abundauerit iustitia vestra plusquam scriba-

Matt. 5.

Psal. 143.

Daniel. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non Deum. An non thesaurus de Maria? Vbicunque illa est, & cor eus. Oculi eius super eam: vbique respicit humilitatem ancillæ suæ. Nouit cœlum vnigenitus Dei patris. Si nouit cœlum, nouit & Nazareth. Quidni sciat patriam suam, quidni nouerit hæreditatem suam? Cœlum ex patre, Nazareth ex matre vendicat sibi, sicut ipse se & filium Dauid, & dominum esse testatur. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filiis hominum. Cedat ergo ei vtrumq; necesse est in possessionem, qui non modò dominus, sed & filius hominis est. Audi etiam quomodo terram sibi tanquam filius hominis vendicat, sed & communicat tanquam sponsus. Flores, inquit, apparuerunt in terra nostra. Neq; hinc discrepat quod Nazareth interpretatur flos. Amat florigerã patriam flos de radice Iesse, & libenter inter lilia pascitur flos campi, & lilium conuallium. Commendat enim flores pulchritudo, suaueolentia, & spes fructus, gratia triplex. Teque florem reputat Deus: & bene ei cõplacet in te, si tibi nec honestæ conuersationis decor, nec bonæ opinionis fragrantia, nec intentio desit futuræ retributionis. Fructus enim spiritus est vita æterna. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum.* Quantam gratiam? Gratiam plenam, gratiam singularem. Singularem, an generalem? Vtranque sine dubio, quia plenam, & eo singularem quo generalem. ipsa enim generaliter singulariter accepisti. Eo inquam singularem, quo generalem: nam sola præ omnibus gratiam inuenisti. Singularem, quòd sola hanc inueneris plenitudinem. Generalem, quòd de ipsa plenitudine accipiant vniuersi. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Singulariter quidem fructus ventris tui est, sed ad omnium quidem mentes te mediante peruenit. Sic nimirum sic olim ros totus in vellere, totus in area, sed in nulla parte areæ totus sicut in vellere fuit. In te sola rex ille diues & prædiues exinanitus, excelsus humiliatus, immensus abbreuiatus, & ab angelis minoratus est: verus denique Deus & Dei filius incarnatus. Sed quo fructu? Nempe vt omnes eius paupertate locupletemur, eius humilitate subleuemur, eius minoratione magnificemur, eius incarnatione adhærentes Deo, incipiamus vnus esse spiritus cum eo. Sed quid dicimus fratres? Cuinam potissimum vasi gratia infundetur? Si (vt supra meminimus) capax quidem est misericordiæ fiducia, patientia verò iustitiæ, quale iam poterimus idoneum gratiæ receptaculum habere? Balsamum est purissimũ, & solidissimum vas requirit. Et quid tam purum, quidve tam solidum, quàm humilitas cordis? Meritò proinde humilibus dat gratiam: meritò respexit Deus humilitatẽ ancillæ suę. Quonam merito quæris? Eo vtique, quo animum humilem, meritum non occuparet humanum, quo minus liberè influeret diuinæ gratiæ plenitudo. Sed ad hãc nobis humilitatem quibusdam erit gradibus ascendendũ. Primò enim cor hominis quem adhuc peccare delectat, nec miseram consuetudinem proposito meliore mutauit, ne sit gratiæ capax, propriis vitiis præpeditur. Secundò quoque vbi corrigere mores, & priores nequitias decætero non iterare proponit, ipsa tamen peccata præterita, licet iam amputata quodammodo videantur: dum in eo manent, gratiam non admittunt. Manent autem donec confessione lauentur; donec succedentibus dignis fructibus pœnitentiæ de medio fiant. Sed væ tibi si fortè vitiis & peccatis pernicios̃ior successerit ingratitudo. Quid enim tam euidenter gratiæ aduersatur? Tepescimus processu temporis à feruore conuersationis nostræ, paulatim refrigescit charitas, abundat iniquitas, vt consummemur carne, qui spiritu cœperamus. Inde enim est vt minus ea sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis, indeuoti pariter & ingrati. Timorem domini relinquimus, religiosam omittimus solitudinẽ: verbosi, curiosi, faceti etiam detractores, & murmuratores, vacantes nugis, fugitantes labores disciplinæ quoties sine nota id licet: quasi verò confestim sit etiam sine noxa. Quid ergo tantis repulsam obstaculis gratiã nobis deesse miramur? Iam verò si quis iuxta Apostolum vt verbum Christi, verbum gratiæ in eo habitet, gratus est, si quis deuotus, si quis sollicitus, siquis spiritu feruens, caueat sibi ne suis fidat meritis, ne suis operibus innitatur: alioquin nec huiuscemodi quidem animũ intrat gratia. Nimirum plenus est, nec in eo iam inuenit gratia locum sibi. Consideretis Pharisæum illum orantem. Non erat raptor, non iniustus, non adulter. An sine fructibus pœnitentiæ erat? Ieiunabat bis in sabbato, decimas dabat omnium quæ possidebat. Sed ingratum forsitan suspicamini. Audite quid dicat: Deus gratias ago tibi. Sed non erat vacuus, non erat exinanitus, nõ erat humilis, sed elatus. Nõ enim quid sibi deesset scire studuit, sed exaggerauit meritum suum: nec erat solida plenitudo, sed tumor. Vacuus proinde rediit: quia plenitudinẽ simulauit. Nã publicanus ille qui exinanire seipsum, qui vacuum vas exhibere curauit, gratiã retulit ampliorẽ. Nos ergo fratres si gratiã cupimus inuenire: sic decætero abstineamus à vitiis, vt de præteritis quoque peccatis digne pœniteamus. Nihilo minus quoq; solliciti simus & deuotos nos Deo & verè humiles exhibere, huiusmodi nempe animas gratanter respicit pro illo respectu, de quo sapiẽs ait: Quoniã gratia & misericordia Dei est in sanctos eius, & respectus in electos illius. Et fortè propterea quater reuocat animã quam respicit, dicẽs: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te: quòvidelicet nec in peccãdi cõsuetudine, nec in cõscientia peccatorũ, sed nec in tepore & torpore ingratitudinis, aut in elationis cæcitate persistat. A quo nos quadripertito periculo reuocare & eripere dignetur, qui factus est nobis à Deo sapiẽtia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio, Iesus Christus dominus noster, qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

Psal.113. *Cant.2.* *coloss.3.* *Luc.18.* *Cantic.6* *Sapien.3.*

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM, DE TRIBVS ORDINIBVS OBSEquentium Christo. *Sermo I.*

SOn sine causa spiritum spõsi pariter & Dei sui habẽs ecclesia, processionẽ hodie noua quadã & mira coniunctione addidit passioni. Nã processio plausum habet, passio planctum. Quoniam ergo sapientibus & insipientibus debitores sumus: videamus quid vtrisque

Rom.1.

vtrisque conferat hæc coniunctio. Et prius quidem quid secularibus indicet: quoniam non prius quod spirituale, sed quod animale. Videat secularis anima, videat & intelligat, quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propter hoc enim qui cætera quoque cœpit facere & docere, non solùm verbis prædicans, sed exemplis: quod ante prædixerat per prophetam, Quoniam omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni: etiam apparens in carne manifestè studuit probare in seipso. Vnde & processionis gloria voluit sublimari: qui paulo post sibi nouerat imminere diem ignominiosissimæ passionis. Quis ergo sperare iam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque qui peccatum non fecit, creatore temporum, & conditore vniuersitatis, post exaltationem tantam, tantam nihilo minus humiliationem sequi? In eadem enim ciuitate, à plebe eadem, & eodem tempore, nunc quidem processionis gloria & diuinis est laudibus honoratus: postmodum verò interrogatus contumeliis & tormento, & cum sceleratis deputatus. Hic est transitoriæ finis lætitiæ: hic fructus gloriæ temporalis. Propterea prudenter orat propheta vt cantet domino gloria eius, & non compungatur: id est, processionem habeat, quam passio non sequatur. Vobis autem charissimi tanquam spiritualibus spiritualia comparantes, in processione quidem cœlestis patriæ repræsentamus gloriam, in passione monstramus viam. Nam si in processione quidem venit tibi in mentem futura illa lætitia, & exultatio multa nimis, quando rapiemur in nubibus obuiam Christo in aëra: si tota concupiscentia videre desideras diem illam quando suscipietur in cœlesti Hierusalem Christus dominus caput cum omnibus membris pòrtãs triumphum victoriæ, applaudentibus iam nõ popularibus turmis, sed virtutibus angelicis, clamantibus vndique populis vtriusque testamenti, *Benedictus qui venit in nomine domini*: si inquam considerasti in processione quò properandum sit: disce in passione quà sit eũdum. Hæc est enim via vitæ, tribulatio præsens, via gloriæ, via ciuitatis habitaculi, via regni, secundum quod clamat latro de cruce: Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Euntem in regnum vidit, quò cum peruenisset, sui memorem esse rogauit. Peruenit ergo & ipse. Sed si vis nosse quàm compendiosa via: eadem die meruit cum domino esse in paradiso. Tolerabilem proinde reddit passionis laborem gloria processionis: quoniam amãti nihil difficile est. Ne mireris quòd præsenti processione cælestem dixerim repræsentari: quando vnus & idem in vtraque suscipitur, etsi longè aliter & ab aliis. In hac enim processione irrationabili iumento Christus insidet: in illa verò iumentum futurum est, sed rationale, quoniam homines & iumẽta saluos facies domine. Cui simile est illud: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Et vide si non de processione loquitur, cum sequitur: Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me: & cum gloria suscepisti me. Ibi certè ne ipse quidem pullus deerit: quoniam etsi murmuret hæreticus paruulos non sinens venire, paruulorum baptismo detrahens: qui paruulus natus est, & primam paruulorum elegit aciem (innocentes loquor) hodie quoque paruulos à gratia non excludit: quia nec pietati incongruum, nec maiestati eius difficile est, vt suppleat munus gratiæ quod minus in eis habet natura possibile. Ibi non ramos arborum, non vilia vestimenta popularis turma profternet: sed demittent pennas suas animalia sancta: deponent coronas suas ante thronum agni vigintiquatuor seniores, & virtutes omnes angelicæ quicquid habẽt gloriæ vel decoris, totum ei adscribent, totũ ei attribuent. Iam verò quoniam de iumento & vestibus, & de ramis arborum mentio facta est: considerare diligentius libet triplex obsequium quod in processione hac exhiberi video saluatori. Primũ quidem à iumento cui insidet. Secundum ab eis qui sua illi vestimenta sternunt. Tertium verò ab his qui de arboribus ramos cædere perhibentur. Nónne tamen omnes reliqui ex eo quod abundat sibi mittunt, & quasi sine grauamine obsequuntur domino, solum verò iumentum semetipsum exponit eius obsequio? Silendũ mihi est, vt elationẽ caueatis, an magis loquar vt habeatis consolationem? Iumentũ cui insidet Christus, nónne vos estis, iuxta præceptum Apostoli glorificantes & portantes Deum in corporibus vestris? Expendunt enim seculares homines in obsequium domini, non quidem corpora, sed quæ adiacent & necessaria sunt corporibus, cum de terrena substantia eleemosynas largiuntur. Prælati quoque ramos cædunt de arboribus, verbi causa cum de fide & obedientia Abrahæ, de castitate Ioseph, de mansuetudine Moysi, cæterorumque sanctorum virtutibus euangelizant. Veruntamen & illi de promptuariis plenis largiuntur: & hi quæ acceperunt gratis, gratis nihilo minus dare iubentur. Omnes tamen si fideliter suo quisque intentus fuerit ministerio, in processione saluatoris sunt, & cum eo ingrediũtur in sanctam ciuitatem: quoniam tres prænuidit propheta saluandos: Noe cædentem ramos in arcæ fabricam: Danielem in vili edulio, & labore abstinentiæ factum tanquam iumentum, saluatorémque portantem: tertium quoque Iob bene dispensantem substantiam huius mundi, & de velleribus ouium suarum pauperum latera calefacientem. Cui tamen in processione illa Iesus propinquior, cui de tribus ordinibus salus vicinior, facilè credo potestis aduertere.

Prouer.14. *Esai.40.* *Luc.23.* *Psal.26.* *1.Cor.6.* *Psal.72.*

In ramis palmarum, de passione & processione, & quatuor ordinibus processionis. Sermo II.

NEcesse est vt loquamur hodie breuius propter angustiã temporis. Multa quidem nobis ministrat processio quã celebraturi sumus: sed eadẽ impedit ne dicere plura possimus. Celebraturi sumus hodie processionẽ, & paulo post audituri passionẽ. Quid sibi vult mirabilis ista cõiũctio, aut quid cogitauerunt patres nostri passionẽ addentes processioni. Nam processio quidẽ meritò repręsentatur hodie, quę facta est hodie. Passio verò cur addita est, quam sexta feria constat esse sequutam? Opportune vtique processioni passio coniuncta est, vt discamus in nulla lætitia huius seculi habere fiduciam: scientes quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propterea non simus stulti, vt occidat nos prosperi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas nostra, sed in die bonorum non immemores simus malorum: & è conuerso. Istis enim mixtum est præsens seculum: non secularibus tantùm, sed etiam spiritualibus viris. Nam secularibus viris aliquando quæ placent, quandoq; quæ displicent videmus accidere: & ipsis nihilo minus spiritualibus nõ semper tristitia, non semper læta succedunt, sed vespere & mane dies vnus. Et illud: Visitas eũ diluculo, & subitò probas illũ. Verum hoc interim dum præsens seculũ manet, vel manat magis & fluit. Cæterum post hoc seculũ duo futura sunt secula valde diuisa & diuersa: ita vt in altero nõ nisi fletus & stridor dentiũ, in altero sola gratiarum actio & vox laudis. Absterget enim Deus omnem lachrymã ab oculis sanctorum: & mors iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor: quoniam priora transierunt. Interim sicut amatores mũdi multa patiuntur aduersa: sic nec ipsis seruis Dei omnia in hoc mundo optata succedũt. In die ergo malorum memores sunt bonorũ, ne pusillanimes fiant & impatientes, sicut is de quo legimus in psalmo: Cõfitebitur tibi cũ benefeceris ei. In die quoque bonorũ nõ immemores sunt malorũ: ne extollãtur, & dicant in abundantia sua: Nõ mouebimur in æternum. Sicut enim secularium rerum prosperitas occidit stultum secularem, sic potest & abundãtia spiritualis prosperitatis occidere indoctũ spiritualem, atque ideo nõ spiritualẽ. Spiritualis quippe diiudicat omnia. Vnde autẽ eueniat quòd stultum occidit prosperitas, & nõ sapientẽ, alibi habemus: Cor sapientis vbi tristitia, & cor stultorum vbi lætitia. Meritò proinde ait: Bonum est magis ire ad domum luctus, quàm ad domum cõuiuij. Licet enim multos frangat aduersitas, tamen multo plures extollit prosperitas: sicut scriptum est: Cadent à latere tuo mille, siniſtro scilicet, per quod signatur aduersitas: & decem milia, id est multo plures, à dextris tuis, in quibus prosperitas designatur. Denique quia vtrobique periculum est, orat sapiens & dicit: Diuitias & paupertates ne dederis mihi: ne fortè aut diuitiæ extollerent in superbiam: aut paupertas deiiceret in impatientiã. Vnde & dominus sicut in passione patientiam, ita in processione humilitatem exhibere curauit. In illa enim tãquam ouis ad occisionẽ ductus est, & quasi agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum. Qui cum percuteretur, nõ comminabatur: sed magis orabat dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* In processione autem quid? Parabãt sese populi, vt exirent obuiam ei: nec eum latebat, qui nouerat quid esset in homine. Propter quod & ipse paratus est non in curribus & in equis, nec in frenis argenteis, aut sellis auro tectis: sed humilis asselli tergo sedens, suppositis Apostolorum vestibus, quas ego de preciosioribus regionis fuisse nõ credo. Sed quid fuit quod processionẽ habere voluit, qui mox futuram nouerat passionẽ? Forte vt amarior esset passio, quam processio præcessisset. Ab eodẽ enim populo, in eodem loco & ipso tempore pauciſsimis diebus interpositis primò cum tãto triũpho susceptus, postea crucifixus est. O quàm dissimile est, *Tolle, tolle, crucifige eum*: &, *Benedictus qui venit in nomine domini, osanna in excelsis!* Quam dissimile, *Rex Israel*: &, *Non habemus regem nisi Cæsarem.* Quàm dissimiles rami virentes & crux, flores & spinæ. Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce suis exuitur, & sors mittitur super ea. Væ tibi amaritudo peccatorum nostrorum, propter quæ soluẽda tanta amaritudo necessaria est. Iam vero ad processionem accedens tanquam quatuor ordines in ea mihi videor intueri: & fortasis in hac nostra processione hodie omnes poterunt inueniri. Præibãt enim aliqui, & viam parabant. Ipsi sunt qui viam parant domino ad corda vestra, qui vos regunt, & dirigunt gressus vestros in viam pacis. Alij sequebantur, & hi sunt qui propriæ inscientiæ conscij deuote sequuntur, & adhærent semper vestigiis præcedentium. Erant quoque discipuli tanquam domestici lateri eius adhærẽtes. Ipsi sunt qui optimam partem elegerũt, qui in claustro soli Deo viuunt semper Deo adhærentes, & eius cui placitũ considerantes. Ipsum quoq; iumentum insidebat, non defuit, quod designat duros corde, & animos quodammodo bestiales. Verum non fuit animalium ibi huiusmodi copiosior multitudo: nec oportuit. Tales enim magis oneri sunt quàm honori, nec propter eos processio valde gloriosior est. Huiusmodi nanq; cantare non norunt, sed male sonoros dant rugitus. Ipsi sunt qui virga semper & calcaribus egent. Attamen nec ipsos relinquit dominus, dum disciplinam ferre voluerint. His enim dicitur: Seruite domino in timore, & apprehendite disciplinam; nequando irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Postquam enim iumẽtum hoc disciplinã ferre noluerit: quid restat nisi vt abiiciat eum dominus cum indignatione quadam, & protinus exeat à via, currens ad spinas & tribulos, à quibus suffocatur verbum Dei, qui sunt diuitiæ huius mundi, & voluptates carnis? Sed si qui tales sunt hic, quibus grauis sit ordo; & omnia onerosa, quos pungi frequenter oporteat & vrgeri: obsecramus eos vt studeãt de iumentis, si fortè queãt, in homines commutari, & computari inter eos, vt aut de præcedentibus, aut de adhærentibus & collateralibus, aut de sequentibus sint. Quod si non faciunt, obsecro, vt vel in eo quod sunt permaneant, & patienter interim ferant quæ salubria sunt, etsi minus suauia, donec complaceat domino respicere humilitatem eorum, & in melius aliquid eos promouere. Vultis autem vt aliquatenus consolemur iumẽtum nostrum? Scimus equidem quia cantare non nouit. Neque enim de eis est qui dicere possit: Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Attamen vnum est, quod nemini cæterorum tam prope est domino. Nam nec ipsi qui hinc inde adhærent, tam prope eum habent, vt iumentum cui insidet. Et audi hoc ipsum à propheta. Prope est dominus his qui tribulato sunt corde. Nam & mater quem ægrotantem nouit filium, magis fouet, & sæpius amplectitur eum. Nemo igitur indignetur, nemo contemnat, dũ voluerit esse Christi iumentum. Etenim qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, illum grauiter offendit, qui eos tanquam mater gremio suæ fouet misericordiæ, donec roborentur. Vnde & morum infirmitates patientissimè ferendas beatus Benedictus admonuit. Quatuor ergo sunt genera in processione domini. Boni prudentes, & boni simplices, hi sunt qui præeunt, & qui sequuntur,

Iob. 6.
Psal. 48.
Eccles. 7.
Vbi supra.
Psal. 60.
Prouer. 30.
Luc. 24.
Psal. 2.
Psal. 118.
Psal. 33.

quuntur. Bonos autem addidi, quia prudentes non boni iniqui sunt, iuxta illud: Sapientes sunt vt faciãt mala, & simplices non boni stulti sunt. In processione autem domini nec iniquus locum habet, nec stultus. Porrò qui adhærent ei, contemplatiui sunt. Qui portant eum, & onerantur eo: ipsi sunt duri corde, & parũ deuoti. Sed ecce omnes sunt in processione domini: & nemo ex ipsis faciem eius videt. Nam qui præcedunt, occupati sunt in paranda via, solliciti circa peccata & tentationes aliorũ. Qui sequuntur, ipsi omnino faciem eius videre non possunt: sed sicut Moysi dictum est, posteriora eius vident. Iumentum cui insidet, nunquam ad videndum leuat oculos: sed pronum est semper in terram. Qui verò adhærent ipsi, aliquando videre possunt, sed raptim, & non continuè nec plenè dum adhuc sunt in via. Attamen quantũ ad alios, ipsi magis facie ad faciem eum vident: iuxta quod vere de Moyse scriptum est, quia cæteris quidem prophetis per visiones & somnia, Moysi verò facie ad faciem loquebatur. Quantũ ad plenã sanè visionem, nec ipse Moyses dum viueret in hoc mundo, impetrare potuit faciei ipsius visionem: quia sicut ipse ait, Non videbit me homo, & viuet. Non videbor, inquit, in hac vita: non videbit quis faciem meam in hac via, & in processione ista. Ipse itaque magna pietate sua donet nobis sic in eius processione perseuerare dum viuimus, vt in magna illa processione, qua cum suis omnibus à patre suscipiendus est, & traditurus regnum Deo & patri, sanctam ciuitatem ingredi mereamur, cum eo qui viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Hiere. 4.
Exod. 33.

De quinque diebus, processionis, refectionis, passionis, requietionis, resurrectionis. Sermo III. *Vnde supra.*

CVm vniuersa fecerit Deus in numero, pondere, & mensura: specialius tamen ea tẽpora quibus in terris visus est, & cum hominibus cõuersatus est, quæcumque in eis operatus, locutus, aut passus est, ita disposuit, vt ne minimum quidem momentum, ne vnum iota à sacramento vacauerit, aut præterierit sine mysterio. Euidentius tamen quatuor proximos dies, & ipsum quem hodie colimus, illustrauit diem processionis, diem refectionis, passionis, requietionis, & resurrectionis suæ. Notabiles admodum dies, & inter cæteros insignes magis. Prima siquidem die gloriam suscipere dignatus est humanam: & cum ingenti quodam tripudio, & exultatione vniuersæ terræ Hierosolymam non propriis (vt hactenus consueuerat) pedibus, sed iumento vectus intrare. Et hæc quidem præparatio ad passionem fuit, excitata hinc maximè inuidia sacerdotum. Sanè venturas aliquando turbas vt raperent, & cum regẽ facerent, fugiens legitur declinasse. Nunc verò etiam non quæsitus affuit, vt tanquam rex Israël susciperetur & prædicaretur ab eis: quinetiam in hæc ipsa præconia eorum (quod dubium non est) animos excitauit. Sic nimirũ & de passione aduerte re est. Exiit quandoque & abscondit se ab eis, scilicet Iudæis: nec volebat iam ambulare palam in Iudæa: quia quærebant eũ interficere. Siens autẽ quòd venerit hora eius: tanquam potestatem habẽs, sponte taneus ipse se obtulit passioni. Decebat nẽpe pontificẽ nostrũ tentari per omnia pro similitudine absq; peccato, vt tanquam verus homo & prospera hominũ & aduersa opportunè vitaret, opportunè susciperet, & vtrarumq; rerum in seipso nobis salutare præberet exemplum. Vt enim temperãtiæ est præconia populi & seculi huius prospera declinare: sic interdum iustitiæ est, certa quidẽ dispensatione admittere ea. Persecutio quoque & temporalis omnis aduersitas pro loco & tempore prudenter aliquando fugienda erit: cum autem necesse fuerit, viriliter toleranda. Et in his quidem duobus (prosperitatẽ & aduersitatẽ loquor) humana omnis vita versatur. Nihilo minus autẽ in illis quatuor notissimis vtique speciebus virtus vniuersa consistit. Ita ergo omnem virtutem implere decuit eum in quo plenius habitabat omnis plenitudo virtutis, vt notum fieret omnibus, quia is sciret maxime abundare, sciret & penuriam pati. Non enim Dei sapientia de his erat, quos occidere prosperitas sua, non Dei virtus de his quos perdere posset auersio. Vtrunque enim scriptum est, quòd prosperitas, non tamen omnium, sed stultorum, occidat illos: auersio vtique non quorumlibet, sed paruulorum, perdat illos. Quàm modestè tamẽ hanc ipsam videtur gloriã suscepisse ad triũphalem occursum in asino veniens, nõ in curribus aut in equis? Et dicebat. *Si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia dominus his opus habet.* Opus magnum, opus salutis. Nempe homines & iumenta saluos facere venerat: multiplicans misericordiam suam Deus. Initia nostræ conuersionis fouet ista dignatio, vt primum ex ancilla filium generemus. Solutus est ad mandatum domini qui antea tenebatur aut non valens aut non volens benefacere, aut vtroq; fortius vinculo alligatus, nec volẽs scilicet nec valẽs. Nõ nouit interim purius in domino gratulari: persuasum tenet placere ei quod agit, & cõsolatur in eo quòd sibi eum quodammodo se facere reputet debitorẽ: sæpius memorans quia dominus his opus habet. Nã processu tẽporis in eo magis afficietur vt suo sollicitetur debito, & timeat, ne forte tantis beneficiis inueniatur ingratus: dicens, quia seruus inutilis sum, & bonorum meorum non eges. At hæc quidem verax affectio & fidelis: hic filius liberæ, cũ quo ancillæ filius hæres esse non possit. Ita ergo in hac processione. Cæterum ante passionem affectuosius paterfamilias refectionem suis curauit domesticis exhibere: & in hoc quoque apparuit benignitas & humanitas saluatoris. Cũ enim dilexisset suos, in finem dilexit eos, & dicebat: *Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequã patiar.* Oportebat enim. Expetierat eos satanas vt cribraret sicut triticũ: opus erat præuenire refectionẽ. Deniq; qui refecti paulo minus defecerũt, quid ieiuni fecissent? Hinc fuit quòd nõ modò corpora, sed etiam corda refecit, & ea quàm maximè. Neque enim corporalis passio, sed tentatio spiritualis instabat, quòd singulariter ille futurus esset donec transiret. Ea nimirum hostia sicut sola prodesse potuit, sic sola sufficit: nec Christum decuit simul & Petrum aut Iacobum vel Ioannem pro salute hominum pati. Crucifixi tamẽ fuere cũ eo alij duo, sed duo nequã: de quibus nulla prorsus suspicio posset haberi: tan-

Luc. 22.
Matth. 21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam ex eis minus efficax sacrificium suppleretur. G
Quibus ergo panibus in cœna refecit Apostolos? Vt
Ioan. 4. ego arbitror, quinque. *Meus* (inquit) *cibus est, vt faciam voluntatem patris mei.* Cibus vtique, sed cibus cordis. Quid enim æquè confirmat & cor roborat humanum, quid ita in omni necessitate confortat & sustentat, vt diuinæ voluntatis executio, velut in quendam animæ ventrem, conscientiam scilicet eius ingesta? Sic & sermonem diuinæ exhortationis, & promissionum eius consolationem, & orantium lachrymas, panes cordis esse solus ille ignorat, cuius iam aruit cor pro eo quòd suum ipsius panem H
comedere sit oblitus. Super omnia autem caro domini verè est cibus, & cibus vitæ, panis de cœlo viuus. Nullum ex his in hac tam solenni cœna domini defuisse reperies, si diligenter aduertas. Recumbentibus adhuc discipulis surgit à cœna: præcingitur linteo: aquam ponit in peluim: discipulorum pedes abluit & extergit. Non est volũtas carnis & sanguinis hæc, sed voluntas patris, & sanctificatio nostra. Denique si nõ lauero te (ait dominus ad Petrum
Ioan. 13. obnixius repugnantem) non habebis partem mecum. I
Ioan. 6. Scimus autẽ quis dixit, Eum qui venit ad me, non eiiciam foras: quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed volũtatem eius qui misit me. Opportune autem, & vtique more suo, post exemplũ operis, exhortationem sermonis adiunxit. Inter loquendum quoq; (nam copiosissimus extitit sermo) multis eos promissionibus propter instãtem maximè passionem refouere & refocillare curauit: de resurrectione sua: de aduentu paracleti: de eorum cõfirmatione, & aliquãdo assumptione ad se ipsum. Nec multo post ventum est ad orationem, & vsque K
tertiò factus in agonia orabat. Vbi quidem non solis oculis, sed quasi membris omnibus sleuisse videtur: vt totum corpus eius, quod est ecclesia, totius lachrymis corporis purgaretur. Nam de sacramento quidem corporis & sanguinis sui nemo est qui nesciat hanc quoque tantam & tam singularem alimoniam ea primùm die exhibitã, ea die commendatam & mandatam deinceps frequentari. Ex hoc iam dies sequitur passionis. In qua nimirũ sicut totum hominem saluum fecit, sic de toto se fecit hostiam salutarem: corpus exponens tantis suppliciis L
& iniuriis: animum verò geminæ cuiusdam humanissimæ compassionis affectui: hinc quidem super mœrore inconsolabili sanctarum fœminarum, inde super desperatione & dispersione discipulorum. In his quatuor crux dominica fuit: & hæc omnia propter nos passus est, qui tanta charitate compassus est nobis. Veruntamen quæ de ipso erant, finem habuere, sicut ipse lamentantibus mulieribus ait: Finem vtique celerrimum & celeberrimum, primò quidem requiem, deinde resurrectionem. Nos quoque si festinamus in illam ingredi requiem, per multas tribu- M
lationes nobis (si meminerimus) transeundum est. Et prius quidẽ donec sumus in tribulatione, magnum nobis videretur aspirare ad requiem: tanquam nihil simus amplius desideraturi. Verum non erit nobis requies, ne in requie quidem ipsa, à desiderio gloriæ, à desiderio resurrectionis. Amodo (inquit) iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. A labore ergo requiescunt, qui in domino moriuntur, sed non requiescunt interim à clamore. Denique sub throno Dei clamant animæ occisorum: quia etsi nihil habeant quod molestet: nondum tamen totum habent quod delectet, donec requiem resurrectio, donec sabbatum pascha sequatur.

FERIA QVARTA HEBDOMADÆ POENOSÆ, DE PASSIONE domini *Sermo.*

VIgilate animo fratres: ne infructuosè vos huius temporis sacramenta pertranseant. Copiosa est benedictio: date receptacula munda: deuotas animas, sensus vigiles, affectus sobrios, puras conscientias exhibete tantis charismatibus gratiarum. Nimirum admonet vos sollicitudinis huius non modò specialis ipsa conuersatio quam professi estis: sed & generalis ecclesiæ obseruatio, cuius filij estis. Vniuersi siquidem Christiani sacra hac septimana, aut præ solito, aut præter solitum pietatem colunt, modestiam exhibent, humilitatem sectantur, induunt grauitatẽ, vt Christo patienti quodammodo compati videantur. Quis enim tam irreligiosus qui non compungatur? quis tam insolẽs vt non humilietur? quis tam iracundus vt non indulgeat? quis tam deliciosus vt non abstineat? quis tam flagitiosus vt non contineat? quis tam malitiosus, vt non pœniteat his diebus? Meritò quidem. Nempe adest passio domini vsque hodie terrã mouens, petras scindens, aperiens monumenta. propè est etiam resurrectio eius: in qua solẽnitatem celebrabitis altissimo domino: vtinam vsque in altissima quæ fecit magnalia alacritate & auiditate spiritus subeuntes. Nihil in mundo poterat melius fieri, quàm quod factum est à domino his diebus. Nihil mundo poterat melius vel vtilius cõmendari, quàm vt ritu perpetuo celebret & singulis annis memoriale eius in desiderio animę, & memoriam abundantiæ suauitatis suæ eructet. Vtrunque autem propter nos, quòd in vtroque nobis salutis fructus, in vtroque vita spiritus nostri. Mirabilis passio tua domine Iesu, quæ passiones omnium nostrum propulsauit: propitiata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli vnquam pesti nostræ inuenitur inefficax. Quid enim tam ad mortem, quod non tua morte saluetur? In hac igitur passione fratres, tria specialiter conuenit intueri: opus, modum, causam. Nam in corpore quidẽ patientia, in modo humilitas, in causa charitas commendatur. Patientia autem singularis, quòd videlicet cũ supra dorsum eius fabricarent peccatores, cum sic extenderetur in ligno, vt dinumerarentur omnia ossa eius: cum fortissimum illud propugnaculum, quod custodit Israël, vndique foraretur, cum foderẽtur manus & pedes: sicut agnus ad occisionẽ ductus sit, & tanquam ouis coram tondente, non aperuit os suum, nõ aduersus patrem murmurans à quo missus fuerat: non aduersus humanum genus, pro quo quæ non rapuit exoluebat: non denique vel contra populum ipsum peculiarem sibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recipiebat. Plectuntur aliqui pro peccatis suis, & humiliter sustinent: hoc ipsum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alij non tã purgãdi quàm probãdi coronandíq;, & maior in eis patiẽtia compro-

comprobatur & commendatur. Quomodo non A
maxima censeatur in Christo, qui in funiculo hæreditatis suæ: ab his quibus specialiter aduenerat saluator, crudelissima morte mulctabatur sicut fur, nullum omnino peccatum, nec actu proprio, nec contactu, sed nec in quo crescere posset, habens? Nimirum in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, nõ vmbraticè, sed corporaliter: in quo Deus est mundũ reconcilians sibi, non figuratiuè, sed subsstantialiter: qui denique plenus est gratiæ & veritatis, non cooperatiue, sed personaliter, vt faciat opus suum. Alienũ est opus eius ab eo (Esaias loquitur) quia & opus
Esaiæ 28. B
suũ fuit, quod dedit ei pater vt faceret: & alienum ab eo, vt talis talia sustineret. Ita ergo habes in opere patientiam. Nam modum ipsum si diligenter attendas, nõ modò mitem, sed & humilem corde cognosces. Nempe in humilitate iudicium eius sublatum est, cũ nec ad tantas blasphemias, nec ad falsissima quæ sibi obiiciebantur crimina responderet. Vidimus, inquit, eum, & non erat ei aspectus, non speciosum forma præ filiis hominum, sed opprobrium hominum, & tanquam leprosum: nouissimum virorum, plane virũ dolorũ, à Deo percussum & humilia
C
tũ: ita vt nulla esset ei species neque decor. O nouissimum & altissimum, ô humilẽ & sublimem, ô opprobrium hominum, & gloriam angelorum. Nemo illo sublimior, nemo humilior. Deniq; sputis illitus est, opprobriis saturatus est, morte turpissima condemnatus est, cum sceleratis deputatus est. Nihílne merebitur vel ista humilitas, quæ hunc habet modum, imò quæ tã est vltra modũ? Sicut est patientia singularis, sic & humilitas admirabilis, vtraq; sine exemplo. Vtranque tamen magnifice causa ipsa commẽdat: nimirum charitas est. Propter nimiam quidem D
charitatem suam, qua dilexit nos Deus, vt seruum redimeret, nec pater filio, nec sibi filius ipse pepercit. Verè nimiam quia & mensuram excedit, modũ
Ioan. 15. superat, planè supereminens vniuersis. Maiorem, inquit, charitatem nemo habet, quàm vt animam suã ponat quis pro amicis suis. Tu maiorem habuisti domine, ponẽs eam etiam pro inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam & tibi reconciliati sumus, & patri. Quænam alia videbitur esse vel fuisse vel fore huic similis charitati? Vix pro iusto quis moritur: tu pro impiis passus es: mõriens
E
propter delicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores, seruos facere fratres, captiuos cohæredes, exules reges. Nec sanè aliud aliquid patientiam hanc & humilitatem æquè illustrat, quam quòd tradidit in mortẽ animam suam, & peccata multorum tulit: etiã pro trãsgressoribus rogans, vt non perirẽt. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus est. Non modò voluit & oblatus est, sed quia voluit. Solus nimirum potestatem habuit ponendi animam suam: nemo eam abstulit ab
Ioan. 19. co. Vltro, cum accepisset acetum, dixit: *Consummatum est.* Nihil restat implendum: iam non est quod F
expectem. *Et inclinato capite* (factus obediens vsque ad mortem) *tradidit spiritum.* Quis tam facilè quando vult dormit? Magna quidem infirmitas mori: sed planè sic mori virtus immensa. Nempe quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania sibiipsi in mortem sceleratas iniicere manus, sed nõ hoc est ponere animam suam, vrgere eam magis, & violenter abrũpere quàm ad nutũ ponere est. Tibi impie Iuda misera planè facultas fuit non ponendi animã, sed pendendi: nec tradente te, sed trahẽte laqueo nequissimus ille spiritus tuus exiuit, non emissus à te, sed amissus. Solus in mortem tradidit animam suam, qui solus virtute propria regressus est ad vitam. Solus potestatem habuit ponẽdi, qui solus facultatem æquè habuit liberam resumendi, imperium habens vitæ & mortis. Digna ergo charitas tam inæstimabilis, humilitas tã admira-
B
bilis, patiẽtia tam insuperabilis. Digna planè tã sancta, tam immaculata hostia, tã acceptabilis. Dignus est agnus qui occisus est, accipere fortitudinem, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autem dico peccatum triplex quod inualuit super terram. Putatis quòd dicere velim concupiscentiã carnis, & cõcupiscentiã oculorum, & superbiã vitæ? Funiculus triplex est, qui difficilè rumpitur: propterea multi trahunt, imò trahuntur hoc funiculo vanitatis, sed prior ille ternarius non immerito prætualet in electis. Quomodo enim non illius patientiæ re-
C
cordatio omnem arceat voluptatem? quomodo nõ illius humilitatis consideratio superbiam vitæ prorsus extundat? Nam charitas illa planè digna cuius meditatio sic mentem occupet, sic totam sibi vendicet animam, vt omnino vitium curiositatis exufflet. Fortis igitur contra hæc passio saluatoris. Sed aliud ego triplex æquè peccatum quemadmodum virtus crucis expugnat, dicere cogitaui, & id fortè vtilius audiatur. Primũ quidem originale, secũdum personale dixerim, tertiũ singulare. Et originale quidẽ maximum illud delictum vocatur, quòd à primo
D
Adam contrahimus, in quo peccauimus omnes, pro quo morimur vniuersi. Maximum planè, quod sic totum non modò genus humanũ, sed & quælibet ipsius generis occupat, vt non sit qui euadat, non sit vsque ad vnũ. A primo homine vsq; ad nouissimum protenditur: & in singulis quoq; à planta pedis vsq; ad verticẽ diffunditur hoc venenũ. Sed & aliter nihilo minus in vniuersam dilatatur ætatẽ, ab ea scilicet die quà sua quemque concipit, vsq; ad eam qua cõmunis eũ recipit mater. Alioquin vnde graue iugũ super omnes & totos filios Adã, idque à die exitus de ventre matris eorũ, vsque in diẽ sepulturæ in matrẽ omniũ? In sordibus generamur, in tenebris cõfouemur, in doloribus parturimur. Ante exitum miseras oneramus matres, in exitu more viperæo laceramus: mirũ quod non ipsi pariter laceramur. Primam vocẽ plorationis edimus, merito quidẽ, vtpote vallẽ plorationis ingressi, vt nobis illud sãcti Iob ex omni
parte possit aptari: Homo natus de muliere, breui vi- Iob. 14.
uens tempore, repletur multis miseriis. Quàm verum verbum hoc sit, non nos verba docuere, sed verbera. Homo (inquit) natus de muliere, nihil abiectius. Et ne fortè ex ipsa sibi voluptate corporeorũ
F
sensuum, quam de sensibilibus hauriat blandiatur: in ipso statim introitu de exitu quoque terribiliter admonetur, cum dicitur, breui viuens tempore. Ac ne spaciolum illud quod inter ingressum, & egressum relinquitur, sibi liberum putet, repletur, ait, multis miseriis. Multis & multiplicibus (inquã) miseriis corporis, miseriis cordis, miseriis cum dor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mit, miseriis dum vigilat, miseriis quaquauersum se vertat. Nimirum ipse quoque natus ex virgine, imò factus ex muliere, (sed benedicta in mulieribus) qui loquitur ad matrem, *Mulier, ecce filius tuus*: etiam breui viuens tempore super terrã: & nihilominus multis est repletus miseriis, in illa breuitate appetitus insidiis, interrogatus cõtumeliis, pulsatus iniuriis, vexatus suppliciis, conuiciis lacessitus. Tũ ne hãc sufficere dubites obedientiã, quæ reatũ omnem primæ præuaricationis absoluat: imò verò non sicut delictũ, ita & donum. Nam peccatum ex vno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Et graue quidem omnino delictum illud originale, quod non solùm personam infecit, sed & naturã. Personale tamen cuiq; grauius est, cum iã laxatis habenis exhibemus vndique membra nostra arma iniquitatis peccato: non modò iam alieno, sed & proprio crimine compediti. Singulare verò est grauissimũ, quod commissum est in dominũ maiestatis, cũ viri impij virum iustum iniuste occiderunt, & sacrilegas manus in ipsum Dei filiũ iniecerũt crudelissimi homicidæ: imò (si fas est dicere) etiam deicidæ. Quid duo præcedẽtia ad tertiũ? Ad hoc expalluit & expauit tota machina mundialis, & penè in antiquũ chaos sunt omnia reuoluta. Ponamus aliquem de regni principibus terram regiam populasse in vastitate hostili: ponamus alium, qui cum esset de conuiuio & consilio regis, vnicum eius filium proditoriis manibus suffocasse. Nunquid non primus respectu secundi innocẽs videbitur & immunis? Sic est omne peccatum quantum ad hoc peccatum: & tamen hoc peccatum in se pertulit, qui seipsum fecit peccatum, vt de peccato damnaret peccatum. Per hoc enim omne peccatum tam originale quàm personale deletum est, & ipsum quoque singulare eliminatũ est per seipsum. Argumẽtum mihi est à maximo, quòd duo minora sunt exposita. Et ecce argumentum. Peccatum multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit vt non perirent: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Volat irreuocabile verbum tuum domine, nec reuertetur ad te vacuum: sed faciet ad quod misisti. Vide nunc opera domini, quæ posuit prodigia super terram. Flagellis cæsus est, spinis coronatus, clauis confossus, affixus patibulo, opprobriis saturatus: omnium tamẽ dolorum immemor, *Ignosce*, ait, *illis*. Hinc multæ miseriæ corporis, hinc multæ misericordiæ cordis, hinc dolores, hinc miserationes, hinc oleũ exultationis, hinc sanguinis guttæ decurrentis in terrã. Misericordiæ domini multæ, sed & miseriæ domini multæ. Vincẽtne miseriæ misericordias, an misericordiæ miserias superabũt? Vincãt misericordiæ tuæ antiquæ domine, vincat sapientia malitiã. Magna enim illorum iniquitas, sed nunquid non maior pietas tua domine? Multum per omnem modum. Nunquid redditur pro bono malum, ait, quia foderunt foueã animæ meæ: Planè foderũt impatiẽtię foueã, occasiones indignationis plurimas & quã maximas ministrantes. Sed quid horũ fouea ad abyssum mãsuetudinis tuæ? Retribuentes mala pro bonis foueã foderunt, sed charitas nõ irritatur, non præcipitatur, nunquã excidit, nõ in foueã ruit, & pro retributis malis cumulat bona. Absit vt musceæ morituræ exterminẽt suauitatem vnguẽti, quod de tuo corpore fluit: quia apud sinũ tuum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Musceæ morituræ miseriæ sunt, musceæ morituræ blasphemiæ sunt, musceæ morituræ insultationes sunt, quas tibi reddit generatio praua & exasperans. Tu autem quid? In ipsa eleuatione manuũ tuarum, cum iam sacrificium matutinũ in holocaustum vespertinum transiret: in ipsa inquã virtute incensi, quod cœlos ascendebat, terram operiebat, inferos respergebat, exaudiendus pro reuerẽtia tua clamas: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. O quàm multus es ad ignoscendum, ô quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. O quàm longè cogitationes tuæ à cogitationibus nostris. O quàm firmata est etiã super impios misericordia tua. Mira res. Ille clamat, *Ignosce*: Iudæi, *Crucifige*. Molliti tibi sermones eius super oleum, & isti sunt iacula. O charitas patiens, sed & compatiens. Charitas patiens est, sufficit. Charitas benigna est, cumulus est. Noli vinci à malo charitas abũdans, sed vince in bono malum. Superabundãs est. Non enim sola patiẽtia, sed & benignitas Dei ad pœnitentiã Iudæos adduxit: quia benigna charitas etiã quos tolerat amat, & amat tam ardenter. Patiẽs charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquentem: sed benigna trahit, ad ducit, cõuerti facit ab errore viæ suæ: deniq; cooperit multitudinẽ peccatorũ. O Iudæi, lapides estis, sed lapidem percutitis molliorem, de quo resonat tinnitus pietatis, & ebullit oleum charitatis. Quomodo potabis domine desiderantes te torrente voluptatis tuæ, qui sic perfundis crucifigentes te oleo misericordiæ tuæ? Patet igitur quia hæc passio potentissima est ad exhaurienda omnium genera peccatorũ. Sed quis scit si data est mihi? Mihi data est, quia alteri dari non potuit. Numquid angelo? Sed ille non eguit. Nunquid diabolo? Sed ille non resurgit. Denique non in similitudinem angelorum, absit autem vt in similitudinem dæmonum, sed in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens. Filius erat; & factus est tanquam seruus. Non solum formam serui accepit, vt subesset: sed etiam mali serui, vt vapularet: & serui peccati, vt pœnam solueret, cum culpam non haberet. In similitudinẽ, inquit, hominum, non hominis: quia primus homo nec in carne peccati, nec in similitudine carnis peccati creatus est. Christus enim in vniuersali hominum miseria pressius & profundius se immersit, ne subtilis ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehenderet sacramentum. Ideo habitu & omni habitu inuentus est vt homo: nec in eo quantum ad naturæ debitum signum aliquod singularitatis apparuit. Quia enim ita inuẽtus est, ideo crucifixus. Paucis autẽ reuelauit seipsum, vt essent qui crederẽt: reliquis autẽ absconditus est: quia si cognouissent, numquam dominum gloriæ crucifixissent. Ad hoc etiam illi singulari peccato ignorantiam copulauit, vt sub aliqua iustitiæ vmbra ignorantibus posset ignosci. Duo autem nobis in hæreditatem reliquerat ille vetustus Adam qui fugit à facie Dei, laborem videlicet, & dolorem: laborem in actione, dolorem in passione. Non hoc ipse audierat in paradiso, quem acceperat vt operaretur, & custodiret illum. Operaretur delectabiliter, custodiret fideliter & sibi &

Ioan.19.

Luc.23.

Hiere.18.

bi & posteris suis. Christus dominus laborem & dolorem considerauit, vt traderet eos in manus suas: imò se magis in manus eorũ, infixus in limo profundi: & intrauerunt aquæ istæ vsque ad animam eius. Vide (ad patrem inquit) humilitatem meam, & laborem meum: quia pauper ego sum, & in laboribus à iuuentute mea. Laborauit sustinens, manus eius in laboribus seruierunt. De dolore vide quid dixerit: O vos omnes qui transitis per viã, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portauit, vir dolorum, pauper & dolens, tentatus per omnia absque peccato. Et in vita passiuam habuit actionem, & in morte passionem actiuam sustinuit, dum salutem operaretur in medio terræ. Proinde memor ero quãdiu fuero, laborum illorum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum eius, conuiciorum, sputorum, colaphorũ, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horúmq; similium, quæ per eum & super eum abundantius trãsierũt. Facit ergo mihi fortitudo, facit similitudo, sed si accesserit etiã imitatio, vt sequar vestigia eius. Alioquin etiam exquiretur à me sanguis iustus qui effusus est super terram, nec immunis ero ab illo tã singulari scelere Iudæorum: quòd videlicet tãtæ charitati ingratus fuerim: quòd spiritui gratiæ cõtumeliam fecerim: quòd sanguinem testamenti pollutum dixerim: quòd conculcauerim filium Dei. Sunt plerique qui laborem & dolorẽ patiũtur: sed necessitas in causa est, non voluntas: & hi non sunt conformes imaginis filij Dei. Sunt qui ex voluntate sustinent, sed non est eis sors neque pars in sermone isto. Vigilat tota nocte luxuriosus, non solùm patienter, sed & libenter, vt suam expleat voluptatẽ: vigilat raptor vestitus ferro, vt diripiat prædam: vigilat fur, vt domum perfodiat alienam. Sed hi omnes & horum similes longè sunt à labore & dolore quem considerat dominus. Homines autem bonæ voluntatis, qui Christiana voluntate diuitias paupertate commutarunt, vel etiã non habitas tanquã habitas contẽpserunt, relinquentes omnia propter ipsum, sicut & ipse reliquit omnia propter ipsos, sequuntur eũ quocũq; ierit. Huiusmodi autem imitatio validissimum argumentum mihi est, quòd passio saluatoris, & similitudo humanitatis in meam transeunt vtilitatẽ. Hic enim sapor, hic fructus est & laboris & doloris. Vide ergo quàm magnificauerit facere tecum illa maiestas. De omnibus quæ in cœlo & sub cœlo sunt, dixit, & facta sunt. Et quid facilius dictu? Sed nũquid solo verbo factũ est, cum te quẽ fecerat, refecit? Triginta & tribus annis super terram visus, & cum hominibus conuersatus, etiam habuit in factis calumniatores, in dictis insultatores, non habens, vbi caput suum reclinaret. Quare hoc? Quia verbum à sua subtilitate descenderat, & grossius acceperat indumentũ. Nam caro factum fuerat, & ideo grossiori & morosiori opere vtebatur. Sicut autem cogitatio vestit sibi vocem corpoream absque sui diminutione vel ante vocem vel post vocem: sic filius Dei assumpsit carnem nõ cõmixtionem passus neque diminutionẽ, nec ante carnem, nec post carnẽ. Apud patrẽ inuisibilis, sed hîc manus nostræ tractauerũt de verbo vitæ: & quod erat ab initio, vidimus oculis nostris. Hoc autẽ verbum quia carnem purissimam & animam sanctissimam vnierat sibi, liberè moderabatur actiones corporis sui, tum quia sapientia & iustitia erat: tum quia nullam habebat prorsus legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ. Meum verbũ nec sapientia nec iustitia est, sed tamen vtriusque capax, & possunt ei hæc abesse & adesse: abesse autem facilius. Familiare enim magis iam nobis est carnis nostræ seruire vitiis, quàm actiones & passiones eius ordinare: pro eo quòd omnis ætas ab adolescẽtia prona est in malum, inter flagella quoque & gladios, etiã sub discrimine mortis ad suas ambiens voluptates. Felix, cuius cogitatio, hoc est verbũ nostrum, omnes actiones suas ad iustitiam dirigit, vt & intentio sana sit, & operatio recta. Felix, qui passiones corporis sui propter iustitiam ordinat, vt quicquid patitur, propter Dei filium patiatur: quatenus & à corde tollatur murmuratio, & in ore versetur gratiarũ actio, & vox laudis. Qui sic extulit se: iste tollit grabatum suum, & vadit in domum suam. Grabatus nostrum corpus est, in quo prius languidi iacebamus, seruientes desideriis & concupiscentiis nostris. Nunc portamus illud, cum spiritui obedire cogimus: & mortuum nostrum portamus: quia corpus mortuum est propter peccatum. Ambulamus tamen, non currimus: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtem. Ambulamus etiam in domum nostram. In quam domum? In matrem omnium, quia sepulcra eorum domus illorum in æternũ. Vel potius in domum nostrã, quam habemus ex Deo nõ manu factam, æternã in cœlis. Qui sub hoc onere ambulamus, posito eo quid putatis quò curremus? quomodo volabimus? Planè super pennas vẽtorum. Amplexatus est nos dominus Iesus per laborem & dolorem nostrum. Amplectamur eum nos quoque vicariis quibusdam amplexibus propter iustitiam, & iustitiam suam, actiones ad iustitiam dirigendo, passiones propter iustitiam sustinendo. Dicamus quoque cum sponsa: Tenui eum, nec dimittam. Dicamus etiam cum patriarcha: Nõ dimittam te, nisi benedixeris mihi. Quid enim iam superest nisi benedictio? Quid post amplexum, nisi osculũ restat? Si sic adhærerem Deo, quomodo non iã clamare liberet: Osculetur me osculo oris sui? Ciba nos interim domine lacrymarum pane, & potum da nobis in lacrymis in mensura: donec perducas nos ad mensuram bonam & confertam & coagitatam, quã dabis in sinus nostros, qui es in sinu patris super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

Psal.118.

Thren.1.
Esaiæ.53.

Gen.32.

Cant.1.

IN COENA DOMINI, DE BAPTISMO, ET DE SACRAMENTO ALTARIS, & ablutione pedum.

Sermo.

HI sunt dies quos obseruare debemus: dies pleni pietate & gratia, quibus etiam sceleratorum hominum mentes ad pœnitentiam prouocantur. Tanta siquidem est vis sacramentorum eorum quæ diebus istis recolun-

1.Cor.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, vt posſint ipſa quoque lapidea ſcindere corda, G & pectus omne licet ferreũ emollire ſufficiant. Denique videmus vſque hodie ad paſſionem Chriſti non modò cœleſtia compati, ſed terram moueri, & petras ſcindi, & in confeſsionem peccatorum aperiri monumenta. At verò quoniam ſic eſt in ſpiritualibus cibis, ſicut & in corporalibus, vt in quibuſdam ſtatim præſto ſit ſapor, in aliquibus oporteat laborare: quæ manifeſta ſunt, noſtro non indigent miniſterio: quæ verò clauſa ſunt, diligentem volunt habere conſideratorem. Neque enim tradit mater paruulo nucem integram, ſed frangit eam, & H nucleum porrigit. Sic & ego vobis, fratres chariſſimi, ſi poſſem, ſacramenta quæ clauſa ſunt, aperire debueram: ſed quia minus poſſum, rogemus vt vobis pariter & mihi mater ſapientia frangat nuces iſtas, nuces inquam quas protulit ſacerdotalis virga virtutis, quam emiſit dominus ex Sion. Multa quidem ſunt ſacramenta, & ſcrutandis omnibus hora non ſufficit. Fortaſſis etiam aliqui veſtrum imbecilles ſunt ad tanta ſimul capienda. De tribus itaque ſacramentis quæ ſatis congrua ſunt huic tempori, dicendum erit quod dominus ipſe donauerit. Sacra- I mentum dicitur ſacrum ſignum, ſiue ſacrum ſecretũ. Multa ſiquidem fiunt propter ſe tãtùm: alia verò propter alia deſignãda, & ipſa dicũtur ſigna, & ſunt. Vt enim de vſualibus ſumamus exemplum: datur an nulus abſolute propter annulum, & nulla eſt ſignificatio: datur ad inueſtiendum de hæreditate aliqua, & ſignum eſt: ita vt iam dicere poſsit qui accipit: Annulus non valet quicquam, ſed hæreditas eſt quam quærebam. In hunc itaq; modũ appropinquans paſſioni dominus, de gratia ſua inueſtire curauit ſuos, vt inuiſibilis gratia ſigno aliquo viſibili præſtaretur. K Ad hæc inſtituta ſunt omnia ſacramẽta, ad hæc euchariſtiæ participatio, ad hæc pedum ablutio, ad hæc denique ipſe baptiſmus initium ſacramentorũ omnium: in quo complantamur ſimilitudini mortis eius: Vnde & trina merſio, tridui quod nũc celebrãdum eſt, formã gerit. Sicut enim in exterioribus diuerſa ſunt ſigna, & vt cœpto immoremur exemplo, variæ ſunt inueſtituræ ſecundũ ea de quibus inueſtimur: verbi gratia, inueſtitur canonicus per librum, abbas per baculum, epiſcopus per baculum & annulũ ſimul: ſicut inquam in huiuſmodi rebus eſt, ſic & L diuiſiones gratiarũ diuerſis ſunt traditæ ſacramẽtis. Quæ eſt gratia vnde per baptiſmũ inueſtimur? Vtiq; purgatio delictorum. Quis enim poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, niſi qui ſolus eſt mundus, & in quem peccatum non cadit, Deus? Huius quidem gratiæ ſacramentũ prius erat circunciſio, vt originalis rubiginem culpæ quæ manauerat à parentibus primis, cultellus eraderet: ſed veniẽte domino, qui agnus eſt totus ſuauis & mitis, cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue, optime ſatis mutatum M eſt, vt inueteratam rubiginem cum vnctione ſancti ſpiritus aqua dilueret, & acerbitas illa ceſſaret. Sed forte quærat aliquis, & dicat: Si deletũ eſt in baptiſmo quod contraximus à parentibus: cur adhuc manet cupiditatis fomes & velut incẽtiuum quoddam peccati? Neque enim dubium quin à primis parentibus in nos traducta ſit lex iſta peccati. Omnes ſiquidẽ in peccatrice voluptate generamur: propterea licet inuiti, illicitos quoſdam motus concupiſcentiarũ & tanquam beſtiales ſentimus. Dixi vobis ſæpius nec mente excidere debet, quoniam in caſu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autẽ ſuper aceruũ lapidum, & in luto: vnde non ſolum inquinati, ſed etiam vulnerati & grauiter quaſſati ſumus. Lauari quidem citò poſſumus, ad ſanandum verò opus eſt curatione multa. Lauamur igitur in baptiſmo, quia deletur chirographum dãnationis noſtræ: & gratia hæc nobis cõfertur, ne iam nobis concupiſcentia noceat, ſi tamen à cõſenſu abſtineamus: atq; ita tãquam ſanies inueterati vlceris remouetur, dum tollitur damnatio & reſponſum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritum vlceris huius ferre queat? Confidite, quia & in hoc gratia ſubuenit, & vt ſecuri ſitis, ſacramenti dominici corporis & ſanguinis precioſi inueſtiturã habetis. Duo enim illud ſacramentũ operatur in nobis: vt videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrum non tam ſæpe modò, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxurię, aut cæterorum huiuſmodi: gratias agat corpori & ſanguini domini, quoniam virtus ſacramẽti operatur in eo, & gaudeat quòd peſſimum vlcus accedat ad ſanitatem. Sed tamen quid agimus quod in hoc corpore peccati, & in hoc tempore malo non poſſumus eſſe ſine peccato? Nũquid deſperabimus? Abſit. Si dixerimus (ait beatus Ioannes) quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in *1. Ioan.1.* nobis non eſt. Si autem confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis Deus eſt qui remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Nam vt de remiſſione quotidianorum minime dubitemus, habemus eius ſacramentũ, pedũ ablutionẽ. Quæris fortè vnde ſciam quòd ſacramẽtum ſit huius remiſſionis, maximè cum ipſe dominus promiſerit Petro dicẽs: *Quod ego facio, tu neſcis modo: ſcies autem poſtea*, nihil au- *Ioan.13.* tem de ſacramento locutus eſt: ſed tantùm, *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, vt & vos ita faciatis*. Verũ multa habebat illis dicere, ſed tunc portare nõ poterãt. Ideóque nec ex toto voluit eos anxios & ſuſpectos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem noſſe quia pro ſacramento illud eſt, non pro ſolo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum eſt: *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Aliquid igitur latet quod neceſſarium eſt ad ſalutem, quando ſine eo nec ipſe Petrus partem haberet in regno Chriſti & Dei. Vide enim ſi nõ expauerit Petrus ad tantæ communicationis terrificum verbum, ſi non agnouerit ſalutare eſſe myſterium, cũ reſpon- *Ibid.* dit: *Domine non tantum pedes meos, ſed & manus & caput.* Et vnde ſcimus quia ad diluenda peccata quæ non ſunt ad mortem, & à quibus plenè cauere nonpoſſumus ante mortẽ, ablutio iſta pertineat? Ex eo planè, quo offerenti manus & caput pariter ad abluendũ: reſpõſum eſt: *Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet.* Lotus eſt, qui grauia peccata nõ habet, cuius caput, id eſt intentio, & manus, id eſt operatio & cõuerſatio munda eſt: ſed pedes, qui ſunt animæ affectiones dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi eſſe non poſſunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curioſitati plus quàm oportet cedat animus

Iacob.3. animus vel ad horã. In multis enim offendimus om- A nes. Verumtamen nemo contemnat aut paruipendat. Impoſſibile eſt enim cum eis ſaluari, impoſſibile eſt ea dilui, niſi per Chriſtũ Ieſum, & à Chriſto. Nemo inquã pernicioſa ſecuritate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis, quoniam (vt audiuit Petrus ab ipſo) niſi lauerit ea Chriſtus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis neceſſe eſt nimis eſſe ſollicitos: ignoſcet facilè, imò & libenter, ſi tantummodo nos agnoſcamus. In huiuſmodi nãque quaſi ineuitabilibus & negligentia culpabilis eſt, & timor immode- B ratus. Hinc eſt quod in oratione quã ipſe conſtituit, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiſcentia diximus, quòd licet damna-
Rom.8. tionẽ abſtulerit, quia iuxta Apoſtolum, nulla dãnatio eſt his, qui ſunt in Chriſto Ieſu: tamẽ ad humiliãdos nos ipſam adhuc patitur viuere in nobis, & grauiter affligere nos, vt ſentiamus quid nobis gratia præſtet, & ſemper ad illius auxilium recurramus: ſic & de minoribus iſtis peccatis pia diſpenſatione nobiſcũ agitur, vt non penitus auferãtur, ſed in illis nos erudiat Deus, vt cum minima cauere nõ poſſumus, C certi ſimus quòd non noſtris viribus maiora ſuperemus: ſempérque timorati, & omnino ſolliciti ſumus quo modo eius gratiam nõ amittamus, quam nobis tam multipliciter neceſſariam eſſe ſentimus.

In Cœna domini, Sermo alter.

Sedisti ad menſam diuitis. In verbis iſtis loquitur ſpiritus conſilij voce ſuaui: ſed & terribili. Vox ſuauis eſt, ſed obedientibus: vox terroris contemnentibus. Recipientibus debentur præmia: reiicientibus D intentantur ſupplicia. Viuent qui recipiunt, damnabuntur qui reiiciunt. *Sedisti*, inquit. Ecce principium huiuſmodi verborum quantæ ſuauitatis præfert inſigne. Verba præcedentia ſuauiter ſonant, affectum mulcent: & de ſenſuum vbertate mẽtem impinguãt. Quæ autem ſequuntur, id eſt, ſcito quoniam talia oportet te præparare: dum intellectũ quò plus exercent, plus terrent, de altitudine myſteriorum miro modo nos humiliant, ſiue propter indignitatem noſtram, ſiue propter incapacitatem. Dies itaque & potentiſſimus ille dominus eſt virtutum, & ipſe E rex gloriæ: cui dicitur per prophetam: Vt viderem virtutem tuam & gloriam tuam. Ipſe eſt qui aufert ſpiritum principum, terribilis apud reges terræ. Menſa, ad quam reſident fideles epulaturi cum eo, incarnatio ipſius eſt. Parafti, inquit, in cõſpectu meo menſam, id eſt incarnationis tuæ remedium, quod ſemper attendo & recogito aduerſus eos qui tribulant me: ne more antiquo prævaleant, qui miſero & exuli inſultare conſueuerant. Porrò in menſa & de menſa incarnationis dominicæ refectio acquiritur opulenta. Regia quidem ibi ſumuntur fercula, F & accuratiori arte diligentius præparata, deliciosa multũ ad ſaporem, ſolida ad nutrimentum: efficacia verò ad medicinam. Primum itaque ferculum eſt obedientia filialis, tribus contexta funiculis, habens humilitatem in corde, patientiam in ore, perſeuerantiam in bono opere. Chriſtus namque factus eſt obediẽs patri. Vnde & ipſe dicit: Nõ veni facere voluntatem meam, ſed eius qui miſit me. Et in alio loco: Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me patris. Quæris de humilitate? Dominus omnium, ſeruuli forma indutus eſt: de paupercula virgine natus eſt. Ideóque cùm liber eſſet à lege, factus eſt ſub lege, ſine querela conuerſatus eſt in lege. Cum publicanis & peccatoribus cibum ſumpſit, diſcipulorum quos elegerat pedes lauit: hoc ab ortu ſuo vſque ad finẽ vitæ ſatagens, vt ſicut in matre ſpecialis & ſine exemplo fuit virginitas, ſic in filio ſingularis & vnica eſſet humilitas. Quòd ſi de patientia quæritur, ſicut ouis ad occiſionem ductus eſt, & propter iniquitates noſtras vulneratus eſt: & cum iniquis deputatus eſt. Vt enim inuiſibilis videretur à nobis, vt immortalis moreretur pro nobis: Verbum caro factũ eſt, & habitauit in nobis. Habitauit hoc verbum in nobis obumbratum carne, quam pro nobis aſſumpſit ex nobis, verbum in carne, ſol in nube, mel in cera, lumen in teſta, cereus in lucerna. Suſtinuit in aſſumpta carne incommoda noſtra ſine peccato carnis, portans in carne peccata noſtra: & hoc totũ nõ propter ſe, ſed propter nos: vt redderet C nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de ſeruis. Si de perſeuerantia quæris: obediẽs fuit vſque ad mortem. Obedientia, talaris eſt tunica, quam Ioſeph (quod ſonat accreſcens vel augmentũ, id eſt, quilibet perfectus dono clemẽtioris gratiæ, quæ eſt mater credentiũ) ſingulariter induit. Secundum ferculũ eſt paupertas ſpiritualis, quã tria conſtituunt: depoſitio rerum & contemptus: vilitas & abiectio ſuiipſius: abdicatio propriæ voluntatis in omnibus. Voluntaria ergo paupertas, quæ ſine poſſeſſione vel deſiderio habetur: quãto expeditior eſt, tanto ſecurior eſt. Cuſtos & magiſtra eſt virtutũ huiuſmodi paupertas: ſicut ecõtrario radix eſt vitiorũ immoderata rerum affluẽtia. Expedit eſſe nudos cum diabolo qui nudus eſt, luctaturos. Nudus athleta fortius dimicat: natator exuitur, vt fluuium tranſeat: viator reiectis ſarcinulis bene curſitat. Nobilis itaque titulus voluntariæ paupertatis, quam Chriſtus docuit verbo, Beati, inquiẽs, pauperes ſpiritu, &c. Cõſecrauit exemplo, nec enim habuit propriã domũ in qua caput reclinaret, & in qua cũ diſcipulis paſcha manducaret: nec proprium habuit vnde tributum ſolueret. Commendauit eam etiam ore prophetico dicens: Ego vir videns paupertatem meam. Huius paupertatis exemplum primi poſt Chriſtum apoſtoli crediderunt, quãdo in primitiua eccleſia multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna, & omnia communia. Hæc religioſis apoſtolorum ſequacibus indicta eſt. Paupertas iſta quæ nec habet, nec habere deſiderat, lateralem adiunctam ſibi quærit paupertatem, videlicet ſuperbiæ latentis contritionem: vt qui mẽbrum Dei eſt, pauper ſit ſpiritu, id eſt humilia & abiecta de ſeipſo ſentiat & iudicet. Non applaudat ſibi, nõ infletur de meritorũ eminẽtia, nec aliis inſultet: quod Chriſtus tenuit & ſeruauit præ omnibus: vnde & ad diſcipulos dicebat: Cum feceritis hæc omnia, dicite, quia ſerui inutiles ſumus. Tertio religioſus ſit pauper ſpiritu, nihil vnquam ex propria faciens voluntate: ſed in omnibus & per omnia iugo mancipatus obediẽtiæ. Hæc ſunt tria quæ præmiſimus veræ religionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

insignia quæ hominem Deo & angelis reddunt cõformem, cœlestis patriæ ciuem conscribunt & hæredem. Tertium ferculum est mors Christi reuerẽda: præ omnibus sacramentis affectuosa. In hoc enim sacramento pietas magis enituit, gratia plus refulsit, charitas amplius radiauit. Ad mortem Christi tria præcipuè respiciunt, non sine timore, non sine lacrymis & gemitu prosequenda: iniuriarum multiformiũ illatio: manuum ac pedum in cruce cõfixio: sepulcri ac sepulti sub militum excubiis obseruatio. Porrò sedere duo significat: potestatem iudiciariã, & subiectionem voluntariam. Habes ad manum exempla congrua de vtroque: Sede à dextris meis, & illud, Vidi dominum sedentẽ, atque illud, Cũ sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, signa sunt iudiciariæ potestatis. Cęterum ipsa scriptura clamat: Surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. Et illud: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus. & illud Christi ad discipulos, Sedete hic donec orem: verba sunt debitæ subiectionis. Christo igitur adhuc orante nequaquam surgere debemus per aliquam extollentiam, sed humiliari, & in bonis exercitari operibus conuenit: vt quandoque post laborum quibus hic afficimur tolerantiam, surgamus, loco & tempore suo promouẽdi ad cœlestem gloriam. Tu itaque qui sedes ad mẽsam diuitis, ferculis quæ præmissimus appositis teipsum subiiciens & humilians incarnationis dominicæ sacramẽto, non negligenter sed diligenter attẽde quę apponuntur tibi. Attende inquam vt discas in referendo gratiam non esse tardus aut segnis: vt discas ad singula dona agere gratias. Attende inquam vt nulla Dei munera debita gratiarum actione frustrẽtur, non grãdia, non mediocria, nõ modica. Deniq; iubemur colligere fragmenta ne pereant; id est nec minima beneficia obliuisci. Nunquã non perit quod datur ingrato. Terribile est quod sequitur, quia onerosum, & quasi impossibile videtur. Sed quibus? Mollibus, effœminatis, ignauis. In quibus? Libertate pernicioſa, ruptis habenis continentiæ eunt quò volunt ebriæ concupiscentiæ, temulentiq; affectus, dum post carnem carnalius euagantur: dum mundũ supra modũ ambiunt, & sequuntur. Sed quid est illud quod terribile iudicant? Hoc est quoniam talia oportet te præparare: Nota quoniam compatiendo, commoriendo & consepeliendo teipsum, & cætera. Dignum est enim & tibi multum expedit, cõpati, commori, consepeliri passo, mortuo, & sepulto. Ad hoc enim facta sunt huiusmodi, vt his omnibus configuretur & cõformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere: debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Nam propter crucem eius dictum est: Qui sunt Christi Iesu, carnem suam crucifixerunt cũ vitiis & concupiscentiis. Propter sepulturam dictum est, Cõsepulti sumus cum Christo, &c. Et ideo vt validius compungamur, vt amplius moueamur, & curramus per omnia, reuoluamus singula contexendo resticulum, connexendo funiculum, connectendo fasciculum: de omnibus & singulis quæ facta referuntur, de humili Dei filio, de summo patris vnigenito de redemptore piissimo, de amantissimo fratre nostro. Occurrat itaq; spiritualiter & ingerat seipsum cordibus nostris dominus Christus, proditus & vẽditus à discipulo, à Iudæis tanquam vile mancipium precio satis exiguo comparatus, captus, tractus, & ligatus, tanquam homo sine adiutorio: sciſſo etiam verberibus dorso, vellicatis genis, facie sputis illita, puncto vepribus capite, saucio latere, terebratis palmis, pedibúsque confossis: qui tanquam iugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum corpus quasi incudem malleatorũ ictibus patienter explicuit: dum pro nobis per huius vitæ pelagus ad patriam de exilio transferendis, rapacibus piratis naulum propriæ mortis exoluit. Sed nec prætermittam myrrhãqua in cruce potatus est: sed neque illam qua vnctus est in sepulturã. Quarum in prima sibi applicuit meorum amaritudinem peccatorum: in secunda futuram mei corporis incorruptionem dedicauit. Hoc est celeberrimum & regale conuiuium, in quo iusti epulantur & exultant in conspectu Dei, aut delectantur in lætitia. Præter hæc omnia dulce pigmẽtum apponitur inuitatis ad lætificandum de Cyprio vino, & preciosis & peregrinis, quia nobis adhuc inexpertis, speciebus conditum. Botrus, inquit, Cypri, dilectus meus mihi. Præmissum erat in proximiore versiculo, fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, scilicet Christus secundũ carnem. Botrus verò Cypri Christus est secundũ deitatẽ, fasciculus myrrhæ Christus in passione. Botrus Cypri, Christus in resurrectione: fasciculus myrrhæ grãdo & tonitrua Iudaicæ tempestatis. Botrus Cypri destructio totius aduersariæ potestatis, fasciculus myrrhæ multitudo afflictionum. Botrus Cypri abundantia gaudiorum: illinc amaricans, istinc inebrians. Sed non est prætereundum quod dicitur, fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera cõmorabitur. Ibi enim est cor. Et vbi est cor, ibi dilectio, & vbi dilectio, ibi dilecti mansio. Nouit autem quicunque rectè sapit, quantum Christianæ pietati expediat, quantum Dei seruum deceat sacrosanctæ passionis ipsius fidelius recolere beneficia, ad fruendũ suauiter in conscientia, ad recondendũ plenius per imitationem in memoria: quod est spiritualiter manducare corpus domini, & sanguinem eius bibere, ob amorem & reuerentiam eius, qui credentibus in se præcepit dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*. In quo etiam quàm impium sit hominem tantæ pietatis Dei esse immemorem, palã est omnibus: cum amici morientis vel peregre proficiscentis cõmendatam sibi sub aliquo signo memoriã nephas sit obliuiscì. Siquidem huius reuerẽdæ cõmemorationis mysterium, suo modo, suo tempore, suo loco, celebrare licet paucis hominibus, quibus & hoc traditum est mysteriũ. Rem verò mysterij omni tẽpore & in omni loco dominationis Dei modo quo traditum est, id est debitæ pietatis affectu, & sanctæ imitationis effectu agere, tractare & sumere in salutẽ cunctis fidelibus in prõptu est. Nã & sacramentum sicut accipit ad vitam dignus: sic ad iudicium & mortem propriam indignus. Sacramentũ enim sine re sacramenti, mors est sumenti. Res verò sacramenti etiã præter sacramentũ, vita æterna est accipienti. Quotiẽs in cõmemorationẽ eius qui pro te passus est, piè ac fideliter Christũ imitando fueris affectus & deuotus, corpus eius manducas, & sanguinem eius bibis:

&

& quandiu in eo manes per amorem, ipse verò in te per iustitiæ & sanctitatis operationem, in eius corpore & in membris eius computaberis. Et ideo si amas animam tuam, propter Christum perdere debes eam, siue ponendo vt martyr si necessitas exegerit, siue affligendo districtius vt pœnitens: quanquam & genus martyrij sit, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, diuturnitate autem molestius. Habeamus ergo eorum quæ contemptibilia Christo sunt illata, continuam & indesinentem memoriam: non vtique ociosam, nõ tepidam, non torpentem: sed compassionis ardore super omnia plurimum delectantem, & imitationis priuilegio omnia impetrantem. Vnde propheta: Delectare in domino, inquit, vt spreta mundi vitiorum omnium iucunditate, suauior eius recordatio sit: & dabit tibi petitiones cordis tui, nõ carnis. Porro tres sunt species de quibus conficitur pigmentum, quod ad regalis conuiuij festiuam exhilarationem apponitur: triumphalis reditus ab inferis: gloria resurrectionis: consessus ad dexterã Dei patris. Cibi prædicti confortant: ista verò tria lætificant. Conuiuantes & inuitati in tempore gratię prę cæteris apostoli & martyres esse creduntur, qui in fortitudine cœlesti & spirituali exultatione non ingrati vel immemores exhibiti à Christo conuiuij, retribuunt & offerunt de seipsis qualia acceperunt. In desiderio & in agone isto sudant, currunt & laborãt: quos elegit Deus vt seipsos hostiam viuam & Deo acceptam exhibeant. Et vtinam Christus nobis indulgeat quantalacunque bonorum operum executione illorum vestigia humiliter adorare: qui est Deus benedictus in secula. Amen.

D. BERNARDI ABBATIS DE PASSIONE DOMINI, Sermo.

IESVM Nazarenum à Iudæis innocenter condemnatum, à gentibus crucifixum, Christiani, diuinis honoremus obsequiis. Saluatoris infirma nos qui Christiani sumus, reuerenter venerari, amanter amplecti, fortiter imitari dignum est, salubre, & honorificum. Hæc enim sunt instrumenta fortissima, in quibus omnipotens virtus & inuestigabilis sapientia Dei restaurationem mundi potenter atque mirifice operata est, & vsque modo operatus Christus dominus minoratus est ab angelis, vt nos æquaret angelis. Et quis propter Christum non se humiliet? Christus dominus pro peccatis nostris crucifixus est, & crucem amaram suis amatoribus dulcorauit. Mortuus est & mortem necauit, vt viueremus per illum. Et quis non amet Christum dominum? Quis non patiatur pro Christo? Christus per crucis ignominiam ad supernæ claritatis gloriam transiit, & data est ei pro sua reuerentia à Deo patre omnis potestas in cœlo & in terra, vt adorent eũ omnes angeli Dei, & in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestiũ, terrestrium, & infernorum. Vbi est gloriatio tua ô Christiane, nisi in nomine crucifixi domini Dei tui, & in Christi nomine, quod est super omne nomen, in quo qui benedictus est, super terram benedicetur? Gloriamini in nomine filij redemptoris, & date honorem illi saluatori nostro, qui magna fecit in nobis, & magnificate nomen eius mecum, dicentes: Adoramus te Christe rex Israël pariter & gentium, princeps regum, terræ dominus, Deus Sabaoth, virtus omnipotentis Dei fortissima. Adoramus te preciosum precium redemptionis nostræ, hostiam pacificam, qui sola odoris tui suauitate inæstimabili patrem qui in altis habitat, ad respiciendum humilia inclinasti, & filiis iræ placabilem reddidisti. Tuas Christe miserationes prædicamus, tuæ suauitatis memoriam cum abundantia eructamus. Tibi Christe sacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quam ostendisti nobis semini nequam, filiis sceleratis & perditis. Cum adhuc inimici tui essemus domine, & mors iniqua in omnem carnem exerceret dominium, cui omne semen Adam erat obnoxium lege primordialis culpæ: recordatus es verbi misericordiæ tuæ, & prospexisti ex sublimi habitatione tua in hanc vallem plorationis nostræ & miseriæ. Vidisti afflictionem populi tui, & tactus dulcore charitatis intrinsecus, apposuisti cogitare super nos cogitationes pacis & redemptionis. Et quidem cum esses filius Dei, Deus verus, Deo patri sanctóque spiritui coæternus & consubstantialis, lucem habitans inaccessibilem, portánsque omnia verbo virtutis tuæ: non despexisti in hoc nostræ mortalitatis ergastulum altitudinem tuam inclinare, vbi nostram & gustares & absorberes miseriam, nólque reparares ad gloriam. Parum fuit charitati tuæ ad consummandum opus nostræ salutis, Cherubim aut Seraphim, aut vnum ex angelis destinare: ipse venire ad nos dignatus es per mandatum patris, cuius nimiam charitatem experti sumus in te. Venisti, inquam, non locum mutando, sed præsentiam tuam nobis per carnem exhibendo. Venisti à regali solio sublimis gloriæ tuæ in humilem & abiectam in oculis suis puellam pio virginalis continentiæ voto sigillatam, in cuius sacro vtero sola spiritus sancti inenarrabilis virtus te cõcipi fecit, & nasci in veræ humilitatis natura: ita vt nec diuinitatis in te maiestatem, nec virginitatis integritatem in matre violaret natiuitatis occasio. O amanda, ô admiranda dignatio. Deus immensæ gloriæ, vermis contemptibilis fieri non despexisti. Deus omnium, conseruus seruorum apparere voluisti. Parum tibi visum est patrem te nobis esse & dominum, frater noster esse dignatus es. Et tu domine vniuersorum, qui nullam habes indigentiam, intra ipsa natiuitatis tuæ initia non abhorruisti abiectissimæ paupertatis degustare incommoda. Vt enim ait scriptura, Tibi cum nascereris, non erat locus in diuersorio: neque cunabula, quæ teneritudinem tuam exciperent, habuisti: sed in vili præsepio sordentis stabuli, tu qui terram palmo concludis, inuolutus panniculis reclinatus es. Et hoc ipsum à brutis animalibus mater tua mutuò accepit. Consolamini consolamini, qui in sordibus paupertatis enutrimini, quia vobiscum Deus in paupertate. Non cubat in deliciis splendidi cubiculi, nec inuenitur in terra suauiter viuentium. Quid vltra gloriaris, ô dives

Universidad de Deusto
Biblioteca

lutea res in volutabro lecti picti & delicati, cum rex regum recubitu suo pauperum stramenta honestare maluerit? Quid dura stramenta detestaris, cum tener infantulus in cuius manu sunt omnia, tuis sericis, tuis plumis duras iumentorum stipulas prælegerit? Sed hæc tenella tua Christe infantia à persecutorum gladiis tuta non fuit. Adhuc enim inter dulcia matris vbera sugens dependebas, quando apparuit angelus in somnis Ioseph, dicens: Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi vsque dum dicam tibi. Futurum est enim vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Iam extunc bone Iesu dura pati cœpisti. Nec solum illam infantiæ tuæ vexationē in teipso pertulisti, sed mortem in pusillis tuis, quorum multa milia inter mamillas matrum pro te Herodis trucidauit immanitas. Infantia vero teneriori decursa, humiliter veritatis nobis exemplū tribuisti. Non enim sedisti cum consilio vanitatum, sed in medio doctorum, interrogans & audiens illos, cum tamen dominus scientiarum esses, atque sapientia Dei patris. Sed & obedientiæ nobis formam tribuisti, dum parentum imperio tu imperator mundi humiliter subditus extitisti. At vbi robustioris ætatis plenitudo aduenit, missurus manus ad fortia, egressus es in salutem populi tui, vt gigas magnificus ad currendam viam totius nostræ miseriæ. Et quidem vt per omnia te primum fratribus adsimilares, seruum tuum baptizantem peccatores in pœnitentiam, tanquam peccator adisti, baptizari te postulasti innocens agne Dei, quem nulla peccati stilla vnquam maculauit. Baptizatus autem non te in aquis, sed aquas in te sanctificas, vt per eas sanctificares nos. De baptismo in desertum in spiritu fortitudinis egressus es, vt vitæ solitariæ in te non deesset exemplum. Solitudinem ac ieiunium quadraginta dierum, famis acerbitatem, tentamenta & illusiones spiritus æquanimiter tolerasti, vt hæc omnia nobis tolerabilia efficeres. Demum venisti ad oues quæ perierant domus Israël, diuini verbi lampadem extollens palàm ad illuminationem orbis terræ, & regnum Dei cūctis annuncians obtemperantibus verbo, sermonem sequentibus signis confirmasti, virtutem diuinitatis in cunctis ostendisti, male habentibus, & omnia omnibus gentibus gratis exhibens, quæ saluti peccatorū congruerēt, vt omnes lucrifaceres. Sed obscuratum est insipiens cor eorum domine, & proiecerunt sermones tuos retrorsum, neq; attenderunt ad omnia mirabilia tua domine quæ operatus es in eis, exceptis perpaucis nobilibus athletis, quos inter infirma mūdi elegisti & abiecta, vt per ipsos fortia & alta mirifice expugnares. Nec solum ingrati gratuitis beneficiis tuis extitere, sed cōtumeliis affecerunt te domine dominantium, & fecerunt tibi quæcunq; voluerunt. Te enim faciente opera Dei, quæ nemo alius fecit, quid dixerunt? Non est hic homo à Deo, in principe dæmoniorum eiicit dæmonia, dæmonium habet, seducit turbas, vorax est, & potator vini, & amicus publicanorū & peccatorum. Quid fles, quid suspiras ô homo dum sustines verborum iniurias? Non audis quanta aduersus dominum Deum tuum ceciderunt opprobria propter te? Si patremfamilias Beelzebub vocarunt, quanto magis domesticos eius? Sed hęc quidem & similia blasphemantes, & aliquoties te lapidibus impetentes Iesu bone patienter sustinuisti, & factus es coram eis sicut homo non audiens, & in ore non habens redargutiones. Nouissimè iustum sanguinem tuū à discipulo tuo filio perditionis traditum triginta argenteis appreciati sunt, vt præcipitarent animam tuam in morte sine causa. Et te quidem perditissimi traditoris tui perfidia non latebat, quando in cœna ablutionis etiam coram ipso genu flexus procumbens, maledictos pedes eius, veloces ad effundendum sanguinem tuum, sanctissimis manibus tuis attrectare, lauare & extergere dignatus es. Cur autem adhuc extento collo ambulas ô terra & cinis? Adhuc te superbia eleuat? Adhuc te impatientia exagitat? Intuere humilitatis & mansuetudinis dominum Iesum, vniuersæ creaturæ factorem, tremendum iudicem viuorum & mortuorum ante pedes hominis & traditoris sua genua incuruantem. Disce quia mitis est & humilis corde, & confundere in superbia tua, & erubesce in patientia sua. Hoc quoque erat mansuetudinis tuæ domine, perfidū illum in cœtu fratrum detegere & palàm confundere noluisti, leuiter admodum accelerare iussisti quod parabat. In omnibus his non est auersus furor eius à te, sed egressus foras satagebat circa frequens maleficium. Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? In deliciis paradisi gloriosus apparuisti: ciuium cœli socius, & verbi diuini conuiua quomodo reputatus es inter filios tenebrarum? Qui nutriebaris in croceis, cur amplexatus es stercora? Tunc clarificata est familia tua Christe, exeunte immundo de cœtu societatis angelicæ. Tunc demum diuini eloquij vberrima inundatione felix ille conuentus potatus est, electo quem huiusmodi limpidi liquoris infusione sciebas indignum. Dato autem charitatis & patientiæ salutari mandato, & dispositio fratribus regno patris tui, ad locum proditori tuo notū cum illis diuertisti, sciens omnia, quæ ventura erant super te. Ibi animę tuæ tristitiam quam ex imminente passione tua sponte assumpsisti, sicut & cætera quæ passus es, in auribus fratrum non erubuisti profiteri, dicens tunc: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Positis quoque in terra genibus procidisti in faciem, orans in agonia, & dicens: *Mi pater, si possibile est, transeat à me calix iste.* Et angustias quidem cordis tui certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de carne tua sanctissima guttatim decurrebat in terram. Dominator domine Iesu, vnde tua hæc tam anxia supplicatio? Nónne voluntarie omnino patri sacrificiū obtulisti? Vtique domine. Arbitramur autem quòd hoc ad consolationem infirmorum membrorū tuorum assumpsisti, ne forte desperet quis si caro infirma remurmurat, vbi ad passionem promptus est spiritus. Nimirum vt maioris erga te amoris & gratitudinis stimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his indiciis in te expressisti, quibus doceremur quia vere languores nostros portasti, & non absque sensu doloris passionum sentes percurristi. Vox enim illa vox esse carnis videtur, non spiritus, ex eo quod subiunxisti: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Quòd prōptus enim ad passionem fuerit spiritus, euidenter

ostendisti

ostendisti quando venientibus vna cum proditore tuo viris sanguinum, & quærentibus animam tuam cum laternis & facibus & armis per noctem, vltro occurristi, & ne quid acciperent à duce flagitij teipsum manifestasti. Nā accedētem ad osculum sanctissimi oris tui trucem bestiam auersatus non es, sed os in quo dolus inuentus non est, ori quod abundauit malitia, dulciter applicuisti. Innocens agne Dei, quid tibi & lupo illi? Quæ conuentio tui ad Belial? Sed & hoc benignitatis tuæ domine fuit, vt omnia illa exhiberes quæ praui cordis pertinaciam emollire possent. Nam & veteris amicitiæ non immemor illum commonuisti, dicens: *Amice, ad quid venisti?* Atque horrore sceleris sui cor impij ferire voluisti, cum dixisti: *Iuda, osculo filium hominis tradis?* Et ecce Philistæi super te Sampson. Non illos à te abstterruit, quòd in hora apprehensionis tuæ omnipotenti brachio tuo terræ eos allisisti, non quidem defensionis causa, sed vt cognosceret humana præsumptio nihil se posse aduersus te, nisi quantum permitteretur à te. Et quis audiat sine gemitu qualiter homicidas manus in illa hora in te iniecerunt, & innocentes manus tuas, Iesu bone, vinciis astringentes, te agnum mansuetissimum nihil loquentem ad instar latronis contumelioſe traxerunt ad victimam? Et nec tunc misericordiam effundere super inimicos tuos, & distillare fauum dulcedinis tuæ Christe cessasti, ac defensoris tui zelum à læsione trahentium te compescuisti. Maledictus furor eorum, quia pertinax, quem nec maiestas miraculi, nec pietas beneficij potuit confringere. Concilio malignantium aduersum te pontificum præsentatus es, & veritatem prout oportuit confessus, quasi de blasphemia adiudicatus es morti. Amantissime domine, quanta illic indigna à propria gente pertulisti? Vultum tuum desiderabilem, in quem desiderant angeli prospicere, qui omnes cœlos adimpleuit lætitia, quem deprecabuntur omnes diuites plebis, polluti labiis suo sputo coinquinauerunt, sacrilegis manibus suis cæciderunt, velo in derisum operuerunt, & te dominum vniuersæ creaturæ tanquam seruum contemptibilem colaphizauerunt. Adhuc autem animam tuam incircuncisæ carni deglutiendam tradiderunt. Vinctum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt, postulantes crucis supplicio te interimi, qui peccatum non noueras, & virum homicidam dari sibi, agnum lupo, aurum luto postponentes. O indignum & infelix commercium! Et quidem nec ignorabat impius ille per inuidiam hæc in te fieri, nec tamen abstinuit à te temerarias manus, sed repleuit animam tuam amaritudine sine causa. Illusum recepit, in conspectu illusorum astare te iussit, nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem tuam diuellere, plagis plagas, liuores liuoribus crudeliter infligere. Electe puer Dei mei, quid tanta amaritudine, quid tanta confusione dignum cōmiseras? Prorsus nihil. Ego ego homo perditus totius perditionis tuæ causa extiti. Ego domine vuam acerbam comedi, & dentes tui obstupuerunt: quia quæ non rapuisti, tunc exoluebas. In omnibus his non est satiata perfidorum Iudæorum impietas. Nouissime autem incircuncisorum militum manibus deuolutus es morte turpissima consumendus. Parum erat sacrilegis illis crucifigere te, nisi prius & ipsi illusionibus repleuissent animam tuam. Quid enim ait de illis scriptura? *Et congregauerunt ad eum vniuersam cohortem. Et exuentes eum vestimentis suis, induerunt tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circundederunt ei. Et plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius, & arundinem in dextera eius. Et genu flexo illudebant ei, dicentes: Aue rex Iudæorum. Et dabant ei alapas, & expuentes in eum accipiebant arundinem, & percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei, induerunt eum vestimentis suis vt crucifigerent baiulantem sibi crucem. Et perducunt eum in Golgotha, & vinum myrrhatum dabant ei bibere cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere. Tunc crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones hinc & hinc, medium autem Iesum. Iesus autem dicebat: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Postea sciens Iesus quia consummata erant omnia: vt scriptura impleretur, dixit: Sitio. Et currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere. Cum ergo accepisset acetum, dixit: consummatum est. Et clamans voce magna dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et inclinato capite emisit spiritum. Tunc vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua in redemptionem nostræ salutis.* Expergiscere nunc anima, excutere de puluere, & contemplare virum hunc memorabilem, quem in speculo euangelici sermonis quasi præsentem intueris. Attende anima mea quis est iste qui ingreditur habens imaginem quasi regis, & nihilo minus serui despectissimi confusione repletus, coronatus incedit: sed ipsa etiam eius corona cruciatus est illi, & mille punctoris speciosum caput eius diuulnerat. Regali purpura induitur, sed potius in ea despicitur, quàm honoretur. Sceptrum in manus gestat, sed eoipso caput eius reuerendum feritur. Adorant coram ipso positis in terra genibus, & regem clamant: & continuò sputis amabiles eius genas sublinunt, maxillam palmis & honorabile collum exhonorāt. Vide anima mea qualiter vir iste per omnia conturbatur & spernitur, sub crucis onere dorsum incuruare videtur, & tuam ipse portare ignominiam. Ad locum deductus supplicij, myrrha potatur & felle, in cruce subleuatur, & dicit: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Qualis est hic, qui in omnibus pressuris suis nec semel aperuit os suum, vt aut querelæ aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum aduersus maledictos canes illos proferret? Sed nouissime verbum benedictionis super inimicos suos quale à seculo non est auditum, effudit. Quid hoc viro mansuetius? quid benignius anima mea vidisti? Ad hunc autem attentius intuere, quàm grandi admiratione, & tenerrima compassione dignus apparet. Vide nudum & verberibus laceratum, in medio latronum cruci ignominiosæ ferreis clauis affixum, aceto in cruce potatum, & post mortem lancea in latere vulneratum, & copiosos sanguinis riuos ex quinque vulneribus manuum, pedum, & lateris effundentem. Fletus deducite oculi mei, & liquescat anima mea igne compassionis super contritione amabilis viri huius, quam in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Et iā quidem infirma eius anima mea vidisti, & misserta es: nunc maiestatem eius attēde, & miraberis. Quid enim ait

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptura? *A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super u-* G
niuersam terram vsque ad horam nonam. Et obscuratus est
Matt. 27.c *sol, & velum templi scißum est à summo vsque deorsum, &*
terra mota est, & petræ scißæ sunt, & monumenta aperta
sunt, & multa corpora sanctorum qui dormiebant surrexe-
runt. Qualis est hic, quia & cœlum & terra compatiuntur ei, cuius & mors mortuos viuificat? Cognosce anima mea, cognosce, hic est dominus Deus noster, Iesus Christus saluator tuus, vnigenitus Dei filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub sole sine
Esai. 53. macula inuentus est. Et ecce cum sceleratis quomodo reputatus est, & quasi leprosus, nouissimus viro- H
rum æstimatus: & tanquam abortiuum quod proiicitur à vulua, sic proiectus est ab vtero matris suæ infelicis synagogæ. Iste formosus præ filiis hominum, quàm deformis factus est! Hic vulneratus propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, & factus in holocaustum suauissimi odoris in conspectu tuo pater æternæ gloriæ, vt auerteres indignationem tuam à nobis, vt considere nos sibi faceret in cœlestibus. Respice domine sancte pater de sanctuario tuo, & de excelso cœlorum habitaculo, & intuere hanc sacro sanctam hostiam, quam tibi I
offert magnus pontifex noster sanctus puer tuus dominus Iesus pro peccatis fratrum suorum, & esto placabilis super multitudine malitiæ nostræ. Ecce vox sanguinis fratris nostri Iesu clamat ad te de cruce. Quid enim domine, quid pendet in ea? Pendet, quia præterita tanquam præsentia coram te sunt. Cognosce pater tunicam veri filij tui Io-
Genes. 39.b seph. Heu fera pessima deuorauit eum, & conculcauit in furore suo vestimentum eius, omnem decorem eius reliquiis cruoris inquinauit. Ecce quinque K
scissuras lamentabiles in ea reliquit. Hoc est domine vestimentum quod in manu Ægyptiæ meretricis innocens puer tuus dereliquit, meliorem æstimans iacturam pallij, quàm pudicitiæ, magisque eligens spoliatus carnis pallio in carcerem mortis descendere, quàm pro mundi gloria adulterinæ voci acquiescere. Illi inquam voci qua dictum est: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Quod v-
Matt. 4. b tique esset si dormiret cum adultera. Et nunc domine pater, scimus quia ipse filius tuus viuit, & dominatur in tota terra Ægypti, & in omni loco dominationis tuæ. Eductus enim ad imperium tuum de L
carcere mortis & infernorum, & attonsus in immortalitatis coronam, mutata veste carnis, immortalitatis decore refloruit, & cum gloria suscepisti eum. Subiugauit enim sibi Pharaonis imperium, & cum triumpho nobili virtute propria cœlos penetrauit. Et ecce gloria & honore coronatus, in dextra maiestatis tuæ adsistit vultui tuo pro nobis. Caro enim & frater noster est. Respice domine in faciem Christi tui, qui tibi vsque ad mortem obediens factus est: nec recedant ab oculis tuis cicatrices eius M
in perpetuum, vt memineris quantam ab eo pro peccatis nostris satisfactionem receperis. Vtinam domine appendas in statera peccata quibus iram meruimus, & calamitatem quam pro nobis passus est innocens filius tuus: certe grauior apparebit & magis digna, vt propter ipsam effundas super nos misericordiam tuam, quàm fuit illa vt pro peccatis nostris contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi pater referat omnis lingua pro superabundantia bonitatis tuæ, qui vnico filio cordis tui non pepercisti, sed pro nobis omnibus illum tradidisti in mortem, vt eũ tanquam fidelem aduocatum haberemus coram te in cœlis. Et tibi domine Iesu fortissime zelotes, quid gratiarum retribuam, vt digne retribuam ego homo puluis & vile figmentum? Quid enim pro mea salute facere debuisti, & non feciſti? Ab imo pedis vsque ad summum verticis te totum in aquas passionum demersisti, vt me totum extraheres de illis, & intrauerunt vsque ad animam tuam. Nam & animam tuam in mortem perdidisti, vt meam perditam mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam & pro eo quòd dedisti tuam, debitor tibi sum: & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in creatione, & semel in redemptione, quid magis iuste tibi reddam, quàm ipsam, non habeo. Pro tua autem preciosa anima ita contribulata quid ab homine dignè rependi possit, non inuenio. Nam etsi cœlum & terram & omnem ornatum eorum pro ea possem rependere, certè nec sic vsque ad mensuram debiti vllatenus attingere possem. Vt autem ipsum quod & debeo, & possibile mihi est retribuam, tui domine muneris est. Diligendus es mi domine toto corde, tota anima, tota virtute, & tua mihi sequenda vestigia, qui pro me mori dignatus es. Et quomodo fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te: quia tota virtus eius pendet ex te. Et nunc domine redemptor meus te vt verum Deum adoro, in te confido, in te spero, & quibus possum desideriis ad te suspiro, adiuua imperfectum meum. Ad tuę passionis gloriosa insignia in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino. Tuæ victoriosæ crucis regale vexillum in nomine tuo Christe adoro. Tuum spineum diadema, tuos rubentes sanguineos clauos, tuo sacro lateri immersam lanceam, tua vulnera, tuum sanguinem, tuam mortem, tuam sepulturam, tuam glorioſam & victoriosam resurrectionem & glorificationẽ Christe supplex adoro & glorifico. Odor enim vitæ spirat mihi in omnibus his. Horum viuifico odore spiritum meum domine à peccati morte resuscita. Horum virtute ab astutiis satanæ me custodi, ac me conforta, vt iugum mandatorum tuorum suaue mihi fiat, & onus crucis quod post te baiulare me iubes, humeris animæ meæ sit leue. Quæ est enim fortitudo mea, vt iuxta præceptum tuum mundi pressuras tam multiplices inuicto animo sustineam? Nunquid pedes mei tanquam ceruorum, vt velocem cursorem per spinas & confragosa passionum consequi valeam? Sed audi vocem meam, & inclina super seruum tuum suauem crucem illam quæ lignum vitæ est iis qui apprehendunt eam: vt spero, currã alacriter, portabo infatigabiliter eã quę
ab inimicis est crucem post te. Illam inquam diuinissimam crucem humeris meis impone, cuius latitudo est charitas, cuius longitudo est æternitas, cuius sublimitas est omnipotentia, cuius profundum est inscrutabilis sapientia. Confige illi manus meas & pedes meos, & totum passioni tuæ conforma seruum tuum domine. Da obsecro mihi continere ab operibus carnis quæ odisti, & facere iustitiam quam dilexisti, & in vtroq; tuam quærere gloriam:

gloriam & finistram quidem meam clauo temperantiæ, dexteram verò clauo iustitiæ in illa sublimi cruce fixas arbitror. Da menti meæ iugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meum iactare in te, & dextrum pedem meum eidem ligno vitæ clauo prudẽtiæ affige. Da vt finistram spiritus mei sensualitatem non eneruet labentis vitæ infelix felicitas, non conturbet præsentis vitę infelicitas, felix & finister quoque meus fortitudinis clauo in cruce tenebitur. Vt autem aliqua similitudo spinarum capitis tui in me appareat, detur obsecro menti meæ & salutaris pœnitentiæ compunctio, & alienæ miseriæ B
compassio, & stimulus zeli æmulantis quod rectum est coram te, & ad te cõuertar in ærumna mea dum triplex configetur spina. Libet vt spongiam per arundinem ori meo porrigas, & aceti amaritudinem gustui meo adhibeas. Libet vt per scripturas tuas rationi meæ conferas gustare & videre quoniam florens hic mundus tanquam spongia inanis est, & omnis concupiscentia eius aceto amarior. Ita pater in me fiat calix iste Babylonis amarus in omnem terram, non inani flore seducat, non falsa dulcedine
inebriet, quemadmodum eos qui tenebras lucem, C
lucem tenebras, amarum dulce, & dulce amarum arbitrantur. Vinum myrrhatum cum felle mixtum suspectum mihi est: pro eo quòd tu ex eo bibere noluisti, quia nimiam acerbitatem inuidiæ & nequitiæ crucifixorum tuorum indicabat. Tuę viuificæ morti tuum seruum domine configura, faciens quidem in me vt moriar secundum carnem, viuam autem secundum spiritum iustitiæ. Vt autem integram crucifixi imaginem me portare glorier, illud quoque quod post mortem tuam insatiabilis malitia impiorum in te exercuit, hanc in me similitudinem ex- D
prime. Vulneret cor meum viuus & efficax sermo tuus, penetrabilior omni lancea acutissima, pertingens vsque ad diuisionem animę meę, & producens ex ea tanquam de dextro latere meo vice sanguinis & aquæ amorem tuum domine & fratrum tuorum. Postremo & munda sindone primæ stolæ spiritum meum inuolue, in qua requiescam egrediens & ingrediens in locum tabernaculi admirabilis, & abscondas me donec pertranseat furor tuus. Die autem tertio per diem laboris, per diem supplicij, mane prima sabbati perpetuè inter filios tuos me indi- E
gnum resuscita, vt in carne mea videam claritatem tuam, & adimplear lætitia vultus tui. O saluator meus & Deus meus, veniat, veniat oro tempus vt quod nunc credo, oculis tandem reuelatis aspiciam: quod spero nunc & à longe saluto apprehendam. Quod pro viribus meis desidero, vlnis animæ meæ amplectar & deosculer, & in maris tui abyssum totus absorbeat. O saluator meus, & Deus meus. Sed benedic anima mea Deum saluatorem meum, & magnifica nomen eius. Sanctũ est enim, & sanctissimis deliciis plenũ. O quàm bonus, quàm suauis es F
domine Iesu, animæ quærenti te. Iesu redemptor perditorum, saluator redemptorum, spes exulum, fortitudo laborantium, anxiati spiritus latitudo, animæ lachrymosæ & post te currentis in sudore dulce solatium & suaue refrigerium, corona triumphantium, vnica merces & lætitia omnium superuorum ciuium, vberrimus fons omnium gratiarum, inclyta proles summi Dei, & Deus summus, benedicant te omnia quæ in cœlo sunt sursum, & quæ in terra deorsum. Magnus tu, & magnum nomen tuum. O immarcescibilis decor Dei excelsi, & purissima claritas lucis æternæ, vita omnem vitam viuificans, lumen illuminãs, lux omne lumẽ illuminans & conseruans in æterno splendore. Mille millena lumina fulgurantia ante thronum diuinitatis tuæ à primo diluculo. O æternum substantiale & inaccessibile, clarum & dulce profluuium fontis absconditi ab oculis omnium mortalium, cuius vnda sine ortu, cuius profundum sine fundo, cuius altum sine termino, cuius amplitudo incircunscrutabilis, cuius puritas imperturbabilis. Eructauit te cor Dei altissimi de sua impenetrabili abysso, vita vitam, lux lucem, æternus æternum, immensus immensum, & per omnia sibi coæqualem: & de plenitudine tua nos omnes accepimus. Tu enim largissime fons omnis boni, septemplicis gratiæ preciosum flumen de thesauris tuis emittis, cuius suaui dulcore huius nostri maris, id est nostræ infirmitatis salsuginem mitigare dignaris. Flumen olei lætitiæ, flumen vini meracissimi, torrentis ignei vigoris. Spiritus paracletus à te & patre, par vtrique, in orbem terræ perfunditur, omnia replens, omnia continens: spiritus à te, spiritus à patre, vnus ex ambobus, vniens ambos, vtpote amborum indiuidua connexio, vnificum gluten complexus indissolubilis, & pax omnem sensum exuperans. Hic est torrens voluptatis tuæ domine, qua delicatam illam & glorioſam ciuitatem Hierusalem quæ sursum est iugiter potas, lætabunda ebrietate facis æstuare, vt tibi iubilent hymnũ incessabilem lucida illa & flammea organa in voce exultationis & sono epulantis, cuiusque desiderabilibus guttis refocillari sitibundæ fauces exulis populi tui iugiter à te expectant domine. Sinito pater vt catelli bibant de stillis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum illum, domine quem æstuare fecisti. Inclytas primitias populi tui, insigne solennitatis nostræ illo quæsumus igneo stillicidio purga, innoua, illumina, inflamma, exhilara & confirma, & vni cor credentium tibi, vt vnum sint, vnum sapiant, vnum vnanimiter requirant & apprehendant & videant & benedicant te Deum deorum in Sion. Sit indiuiduæ trinitati gloria, gratiarum actio, honor & imperium in secula seculorum, Amen.

DE LAMENTATIONE VIRGINIS MARIÆ.

QVIS dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarum, vt possim flere per diem & noctem, donec seruo suo dominus Iesus appareat visu, vel somno consolans animam meam? O vos filiæ Hierusalem, sponsæ dilectæ Dei, vnà mecum lachrymas fundite, donec nobis vester sponsus in sua speciositate benignus appareat, vel occurrat. Recolite, recolite, & sedula mente pensate, quam sit amarum ab ipso separari, cui vos promisistis ac nupsistis: cui vos in omni sanctitate vouistis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vouistis vota, reddite ea : vosipsas Christo vouistis : vosipsas Christo reddite. Currite filiæ, currite virgines sacræ, currite matres Christo castitatem vouentes, omnes ad virginem currite quæ peperit Christum. Ipsa enim portauit regem gloriæ, illum omni petenti datura. Ipsa genuit eum, lactauit eum, die octaua circuncidit, & quadragesima præsentauit in templo, duos turtures vel duos pullos columbarum pro eo offerens in holocaustum. Fugiens ab Herode ipsum portauit in Ægyptum, lactans cum & nutriens, curam illius habens, sequens eum ferè quocunque pergebat. Credo etiam firmiter quòd ipsa mater Iesu erat inter illas fœminas quæ ipsum sequebantur ministrantes ei. Nullus debet inde admirari si sequebatur eum, cum ipse esset totus eius dulcor, solatiũ, desiderium & solamen. Hanc etiam arbitror fuisse inter illas dolentes atque gementes quæ lamentabantur flentes dominum. Poterat etiam & hæc esse inter illas fœminas filias Hierusalem, ad quas Iesus tunc non clarus imperio, sed plenus opprobrio, spinis coronatus, sputis illitus, flagellis afflictus, sibi in angariã mortis crucem baiulans, conuersus dixit: Filiæ Hierusalem nolite flere super me, sed super vosipsos flete, & super filios vestros. Putásne domina mundi, domina mea, mater dilecta eiusdem Christi éstne verum quod dico? En obsecro vt dicas seruulo tuo decus paradisi, gaudium cœli, veritatem huius rei. Obliuiscere tamen causam doloris rogo, quem tunc passam te fuisse non dubito. Vtinam dolor ille sic quotidie inhæreret visceribus meis, sicut inhæsit tunc tuis. Vtinam die qua assumpta fuisti in cœlum vt in æternum gauderes cum filio tuo, mihi indicasses lachrymas tuas, vt per illas cognoscerem quantum tibi amaritudinis fuit cum Iesum dilectum tibi heu, heu, & parum dilectum mihi, clauis in ligno confixum, capite inclinato suum sanctissimum exhalare videres spiritum. Sed peto domina mea, ne te moueant verba mea quæ dico, cum tamen saxa deberent scindi ad illa. Quis vnquam regnans in cœlo sursum, aut peregrinans in terra deorsum, audiens vel mente pertractans, quomodo factus est opprobrium hominum ipse dominus angelorum, poterit lachrymas continere etiam in cœlo, vbi est impossibile flere? Quare ego miser non ploro, cum abiectio plebis factus est filius Dei patris? Veruntamen tu domina gaude gaudio magno valde, ab ipso nũc glorificata in cœlis, quæ in mente tantis clauis amarissimis fuisti confixa suæ piissimæ mortis. Mihi tamen, obsecro, lachrymas illas infunde, quas ipsa habuisti in sua passione: & vt his affluã largius, de passione filij tui Dei mei & domini mei verba adinuicem conferamus. Teneris promissione: redde quia hoc nobis superius promisisti. Memini te mihi in primo exordio nostri sermonis fuisse locutam de doloribus quos ipsa portasti pro morte vnigeniti tui. Quod vt audiui, non modicum perturbatus cœpi quærere dolens qui essent illi tui sermones. Cui ipsa dixisti: Qui sunt isti mei sermones, interim recogita in amaritudine animæ tuæ, donec de his adinuicem conferamus. En narra mihi te flagito seriem veritatis, quæ mater es & virgo, & templum totius trinitatis. Ad quem illa: Illud quod quæris, compunctiuum est magni doloris. Sed quia glorificata sum, vltrà iam flere non possum, tu cum lachrymis scribe ea quæ cum magnis doloribus ego persensi. Cui inquam: Flere peropto, quia & nihil aliud mihi libet, sed ego miser cor lapideum habens flere non possum. Regina cœli mater crucifixi, da quod iubes, & præbe quod cupio: loquere, quia audit seruus tuus. Dic domina mea, dic mater angelorum, mater misericordiæ, si in Hierusalem eras quando filius tuus captus fuit & vinctus, & in Annæ atrium tractus & ductus? Cui illa respondit: Fui itaque in Hierusalem quando hæc audiui, & gressu qualicunque potui, & vix potui, ad dominum meũ veni plorans. Cúmque ipsum fuissem intuita pugnis percuti, alapis cædi, in faciem conspui, spinis coronari, & opprobrium hominum fieri: commota sunt omnia viscera mea, & defecit spiritus meus, & non erat mihi ferè sensus, neque vox, neque sonus. Erant etiam mecum sorores meæ, & aliæ mulieres multæ, plangentes eum quasi vnigenitum. Inter quas erat Maria Magdalene, quæ super omnes, excepta me, quæ tecum loquor, dolebat & plorabat. Cumque Christus Deus præcone clamante, Pilato imperante sibi baiulans crucem ad supplicium traheretur, factus est concursus populorum post eum euntium, alij super eum plangentes, alij illudentes, & proiicientes lutum, fimum, & immunditias super caput eius. Sequebar ego eum prout poterã eius mœstissima mater cum mulieribus, quæ eum secutæ fuerant à Galilæa ministrantes ei, à quibus velut emortua tenebar & sustentabar, quousque peruentum est ad locum passionis, vbi crucifixerunt eũ ante me. Et ipse me videns, fuit in cruce eleuatus, & ligno durissimis clauis affixus. Stabam & ego videns eum: & ipse videns me, plus dolebat de me quàm de se. Ipse verò tanquam agnus coram tondente se vocem non dabat, nec aperiebat os suum. Aspiciebam ego infelix & misera Deum meum & filium meũ in cruce pendentem, & morte turpissima morientem. Tantóque dolore & tristitia vexabat in mente, quòd non posset explicari sermone. Nec mirum. Erat enim aspectu dulcis, colloquio suauis, & omni conuersatione benignissimus. Manabat nãque sanguis eius ex quatuor partibus rigantibus vndis, ligno manibus pedibúsque confixis. De vultu illius pulchritudo effluxerat omnis, & qui erat præ filiis hominum speciosus forma, videbatur omnium indecorus. Videbam quòd complebatur illud propheticum in eo: Vidimus eum, & non erat ei species, neque decor. Vultum enim illius iniquorum Iudęorum fœdauerat liuor. Iste erat dolor meus maximus, quia videbã me deseri ab eo quem genueram, nec supererat alius, quia mihi erat vnicus. Vox mea ferè perierat omnis, sed dabam gemitus suspiriáque doloris. Volebam loqui, sed dolor verba rumpebat: quia verbum iam mente conceptum, dum ad formationem procederet oris, ad se imperfectum reuocabat dolor intimus cordis. Vox triste sonabat foris, vulnus denũcians mentis. Verba donabat amor, sed raucè sonabant, quia lingua magistra vocis vsum perdiderat loquendi. Videbam morientem, quem diligebat anima mea, & tota liquefiebam præ doloris angustia. Aspiciebat & ipse benignissimo vultu me matrem plorantem,

Esaiæ 53.d

plorantem, & verbis paucis voluit me consolari, sed ego nullo modo consolari potui. Flebam dicendo, & dicebam flendo: Fili mi, fili mi. Væ mihi, væ mihi. Quis dabit mihi vt ego moriar pro te fili mi? O misẽ quid faciam? Moritur filius meus. Cur secum non moritur hæc mœstissima mater eius? Mi fili, fili mi. Amor vnice, fili dulcissime, noli me derelinquere post te, trahe me ad teipsum, vt & ego moriar tecum. Malè solus moreris. Moriatur tecum ista tua genitrix. O mors misera noli mihi parcere, tu mihi sola præ cunctis places, exaggera vires, trucida matrem, matrem cum filio perime simul. Fili dulcor vnice, singulare gaudium, vita animæ meæ, & omne solatium, fac vt ego ipsa nunc tecum moriar quæ te ad mortem genui, sine matre noli mori. O fili, recognosce miseram, & exaudi precem meam. Decet enim filium exaudire matrem desolatam. Exaudi me obsecro, in tuo me suscipe patibulo, vt qui vna carne viuunt, & vno amore se diligunt, vna morte pereant. O Iudæi impij, ô Iudæi miseri, nolite mihi parcere. Ex quo natum meum crucifixistis, & me crucifigite, aut alia quacunque morte sæua me perimite, dummodo cum meo filio simul moriar. Malè solus moritur. Orbas orbẽ radio, me Iudæa filio, gaudio & dulcore. Vita mea moritur, & salus perimitur, atque de terra tollitur tota spes mea. Cur ergo viuit mater post filium in dolore? Tollite, suspendite matrem cum pignore. Non parcitis proli, non parcatis & mihi. Tu mihi soli mors esto sæua: nunc summè gauderem si mori cum filio simul possem. Dulce est mihi miseræ mori, sed mors optata recedit. Væ mihi & tibi fili, mors ipsa præcipitata venit. Morte mori melius est mihi quàm vitã ducere mortis. Sed fugit à me misera, & infelicẽ me relinquit, cui ipsa mors multum optata nunc esset. O fili charissime, ô benignissime nate, miserere matri tuæ, & suscipe preces eius. Desine nunc mihi esse durus, qui cunctis semper fuisti benignus. Suscipe matrem tuam in cruce, vt viuam tecum post mortem semper. Nihil mihi dulcius est quàm te amplexato in cruce tecũ mori: & nil certè amarius quàm viuere post tuam mortem. O vere Dei nate, tu mihi pater, tu mihi mater, tu mihi filius, tu mihi sponsus, tu mihi anima eras. Nunc orbor patre, viduor sponso, desolor filio, omnia perdo. O fili mi, vltra quid faciam? Væ mihi, væ mihi. Quò vadam charissime? vbi me vertam dulcissime? quis mihi de cætero consilium & subsidium præstabit? Fili dulcissime omnia tibi possibilia sunt, sed & si non vis vt moriar tecum, mihi saltem relinque aliquod benignum consilium. Tunc iam dominus anxius in cruce annuens oculis & vultu de Ioanne ait: Mulier, ecce filius tuus. Erat enim Ioannes præsens, vultu tristis, & corde mœstissimus, lachrymis semper plorans. Ac si diceret: O mater dulcissima mollis ad flendum, mollis ad dolendum, tu scis quia ad hoc veni, & ad hoc de te carnem assumpsi, vt per crucis patibulum saluarem genus humanum. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? Sic enim oportet me pati pro salute generis humani. Die nãque tertia resurgam, tibi & discipulis meis patenter apparens: desine flere, & dolorem depone, quia ad patrem vado, & ad gloriam paternæ maiestatis percipiendam ascendo. Congratulare mihi, quia nunc inueni ouem errantem quam tam longo tempore perdideram. Moritur vnus, vt totus inde reuiuiscat mundus. Vnius ob meritum cuncti periere minores, & nunc saluantur vnius ob meritum. Quod placet Deo patri, quomodo displicet tibi? Mater dulcissima, calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? Noli flere mulier, noli flere mater speciosissima: non te desero, nõ te derelinquo. Tecum sum, & tecum ero omni tempore seculi. Secundum carnem subiaceo imperio mortis, secundum diuinitatem sum & ero semper immortalis & impassibilis. Benè scis vnde processi, & vnde veni. Quare ergo tristaris si illuc ascendo vnde descendi? Tempus est vt reuertar ad eum qui me misit. Et quò ego vado, tu non potes venire modo, venies autem postea. Interim Ioannes qui est nepos tuus, reputabitur tibi filius, curam habebit tui, & erit solatiũ fidelissimum tibi. Inde dominus intuitus Ioannem, ait: Ecce mater tua. Ei seruies, curã illius habebis, eam tibi commendo, suscipe matrem tuã, imò magis suscipe matrem meam. Dum hæc pauca diceret, illi duo dilecti lachrymas fundere non cessabant. Tacebant ambo illi martyres, & præ nimio dolore loqui non poterant. Isti duo virgines audiebant Christum voce rauca & semiuiua loquentem, ipsum videbant paulatim morientem: nec ei poterant respondere verbum, quia illum videbant quasi iam mortuum. Erant enim illi duo quasi iam mortui, vnde spiritus illorum voces exhalare nequibant. Defecerant spiritus illorum, & virtutem loquendi amiserant. Audiebant & tacebant, quia præ angustia loqui non poterant. Solus illis dolor luctúsque remansit amicus. Amabãt flere, & flebant amarè. Amarè flebant, quia amarè dolebant. Nam gladius mortis Christi, animas vtrorumque transibat. Transibat sæuus, sæuus perimebat vtrunque. Quo magis amabat, sæuior fiebat in matre. Vulnera Christi morientis, erant vulnera matris dolentis. Dolores sæui, fuerunt tortores in anima matris. Mater erat laniata morte chari pignoris. Mente mater erat percussa cuspide teli, quo membra Christi serui foderunt iniqui. Ipsa enim erat quam dolor tenebat. In mente eius creuerant immensi dolores, nec poterãt extra refundi. Intus atrocius sæuientes dolores nati, matris animã gladiabant. In carne Christus soluebat debitũ mortis, quod grauius erat, quàm mori in anima matris. Interim Christus matre commendata Ioanni, dixit: Sitio. Et dederunt illi qui crucifixerũt eum, acetum cum felle mixtum. Quod cum gustasset, noluit bibere. Dixítque: Consummatum est. Et exclamauit voce magna dicens: Heli Heli lamazabacthani? hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti? Et hæc dicens, expirauit. Tunc terra tremuit, & sol sua luminaria clausit. Mœrebántque poli, mœrebãt sidera cuncta. Omne suũ iubar amisit luna dolendo, Receſſitque omnis ab alto æthere fulgor. Finduntur duri lapides, scindũtur fastigia templi. Petræ durissimæ sciſſæ sunt, & monumenta aperta. Surrexerunt multi apertis tumulis, fatentes voce magna Christum esse Deum. Cogitare nunc libet quantus dolor tunc infuit matri, cum sic dolebant quæ insensibilia erant. Nec lingua poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia

Universidad de Deusto
Biblioteca

viſcera Mariæ. Nunc ſoluis virgo cum vſura, quod in partu non habuiſti à natura. Dolorem pariendo filium nõ ſenſiſti, quem milies replicatum filio moriente paſſa fuiſti. Iuxta crucem Chriſti ſtabat emortua mater, quæ ipſum ex ſpiritu ſancto cõcepit. Vox illi non erat, quia dolore attrita iacens pallebat. Quaſi mortua viuens viuebat moriens, moriebatur viuens, nec mori poterat quæ viuens mortua erat. In illius anima dolor fæuè fæuiebat. Optabat mori magis, quàm viuere poſt mortem Chriſti, quæ malè viuens mortua erat. Ibi ſtabat dolens fæuo dolore confecta. O verum eloquium iuſti Simeonis, quem promiſit, gladium ſentiebat doloris. Expectãs corpus Chriſti deponi, plorabat dicens: Heu me, heu me: Reddite vel ſaltem nunc mœſtiſſimæ matri extinctum filium. Vel certè, ſi magis libet, me morte illi coniungite, vt cum doloribus ſuis pereant & dolores mei. Deponite illum, quæſo, deponite mihi, vt mecum habeam corpus exanime, ſitque meus vnicus mihi in ſolatiũ vel defunctus. Stabat iuxta crucem Maria intuens vultu benigno Chriſtum pendentem in patibulo, pedúmque ſummitatibus innitens manus leuabat in altum, amplectens rubricatam crucem, ac in oſcula eius ruens ea parte qua vnda precioſiſſimi ſanguinis defluebat. Surſum manus niſu quo poterat extendebat, vnicum ſuum amplecti deſiderans, nec valebat. Sperat enim amor multa, quæ nunquam vel rarò fieri poſſunt. impatiens ſiquidem amor credit quod ſibi debeant cedere vniuerſa. Volebat amplecti Chriſtum in alto pẽdentem, ſed manus fruſtra protenſæ, in ſe complosæ, complexæ redibant. Leuabatur à terra ſurſum, vt dilectum ſuum contingeret, ipſumque tangere nequiens, duriſſime recollidebatur ad terram. Ibi doloris immẽſitate oppreſſa proſtrata iacebat: ſed maxima vis amoris qua incenſa mẽs eius ardebat, eam erigere compellebat, & amoris impetu ſurgens, reextenſis manibus ſuum attrectare filium affectabat: & rurſum magno cruciata dolore terram repetere cõgebatur. O quàm male tunc illi erat. Grauius illi erat vita viuere tali, quàm diro gladio fæue necari ab impiis. Tanquam mortis pallor eius vultum perfuderat, genis & ore tantum cruore Chriſti rubentibus, cadentes guttas ſanguinis ore ſacro tangebat, terram deoſculans ſæpiſſime quam cruoris vnda rigabat. O graue martyrium. O frequens ſuſpirium. O languens pectus virgineum: Anima eius tota liquefacta eſt, facies pallet roſea, ſed precioſo filij ſanguine rubet reſperſa. Interim vir quidam nobilis nomine Ioſeph, qui erat diſcipulus eius, occulte tamen, ad Pilatum acceſſit, poſtulans ſibi donari corpus domini Ieſu Chriſti. Quo ſibi cõceſſo, accerſiuit quendam virum ſapientem & legiſperitum nomine Nicodemum diſcipulum Chriſti occultum ſimiliter, & venerunt ad locum vbi erat dominus crucifixus, ſecum inſtrumenta ferentes, quibus clauos extraherent & vt eum de cruce deponerent. Quos cum beniguiſſima & mœſtiſſima mater aſpiceret, & ſciret eos vnicum ſuum velle deponere de cruce, quaſi de morte conſurgens paululum reuixit anima eius, & de terra feſtina exiliens vbi iacebat dolens violentia proſtrata, quod poterat adiutoriũ debiliſſima illis miniſtrabat. Vnus duros illos ac diros clauos trahebat manibus, alius, ne corpus exanime caderet ſuſtentabat. Stabat & Maria brachia leuans in altum, vulnera contemplans, manus perforatas ſacróque ſanguine reſperſas intuens, vix ſuſtinere ſe potuit. Iámque manus, brachia ſancta & caput ſupra triſte pectus ſuſcepit, vt hoc vltimo miſerãdo ſolatio poſſet conſolari. Quem vt attingere valuit, amore materno ruens in dulciſſimos amplexus & oſcula, de ſuo ſic male tractato filio non poterat ſatiari. Sed eũ de cruce corpus eius fuiſſet totaliter depoſitum, præ doloris vehementia & amoris immenſitate quaſi exanimis facta fuit. Stabat ad caput extincti filij mœſtiſſima mater, & eius regalem faciem mortis obfuſcatam palloribus, magna rigabat affluentia lachrymarum. Aſpiciebat illud reuerendiſſimum caput coronæ ſpineæ diris aculeis perforatum, manus illas & pedes ſacros clauis ferreis crudeliſſime perforatos, latúſque ſuffoſſum lãcea, cum cæteris membris laceratis, & amariſſimè ſuſpirans ac flens dicebat: O fili mi dulciſſime, quid feciſti? Quare crudeliſſimi Iudæi te crucifixerũt? Quæ cauſa mortis tuæ? Commiſiſtine ſcelus, vt tali morte damnareris? Nõ fili, non fili, ſed ſic tuos redimere dignatus es, vt poſteris exempla relinquas. In gremio meo nunc te mortuum teneo. Quid ego tua mater fili mi dilectiſſime faciam? Væ mihi fili mi, dulcedo mea, conſolatio mea, vita mea. Vbi eſt illud gaudium indicibile quod in tua admirabili natiuitate habui? Væ mihi fili mi, in quantum dolorem & triſtitiam verſum eſt illud tam magnificum gaudium? Succurre mihi fili mi, & ſpiritum ſanctum mihi interim infunde, quia iam gaudij illius, quod in obumbratione & angelica ſalutatione concepi, ferè præ dolore immemor deficio. Interim autem frontem & genas, naſum, oculos, óſque ſimul frequentius oſculabatur, tanta perfluens affluentia lachrymarum, vt carnem cum ſpiritu reſolui putares in lachrymas. Rigabat felicibus lachrymis corpus exanime filij, & monumentum, in quo poſuerunt eum, modo mirabili madidabat, vbi, & eius lachrymæ adhuc apparere dicuntur indicatiuæ doloris intimi, qui animam eius tanquam gladius acutus pertranſiuit. Cogitabat mirabilia facta vnici ſui: & duriſſima opprobria & torméta quæ viderat oculis ſuis, & auribus audierat, reuoluebat in mente, quis videlicet, qualis & quantus fuerat, quem ipſa virgo concepit illæſo pudore & peperit ſine dolore, quem etiam cum ſumma diligentia lactauerat, cuſtodierat & educauerat, qui erat ei vita, dulcedo, gaudium, & ſolatium, conſilium, refugium & auxilium vitæ ſuæ. Videbat inquam dominum & Deum ſuum vnicum ſuum filium ſic viliter & crudeliter pertractatum. Vnde dicebat: Dic, fili dilectiſſime, dic amor vnice, vitæ meæ ſingulare gaudium, vnicum ſolatium, quare ſic me dolore perimi permittis? Cur tam longe factus à me? Deus meus conſolare animam meam, miſerere mei, & reſpice in me. Dicat qui poteſt, cogitet quantũ poteſt, meditetur ſi poteſt quæ doloris immenſitas tunc maternam animam cruciabat. Non credo plene enarrari vel meditari poſſe dolorem virginis, niſi tantum fuiſſe credamus, quantum vnquam dolere potuit de tali filio talis mater. Veruntamen rectum erat amoris & mœroris continens modum. Non deſperabat, ſed

ſed pie & iuſte dolebat, ſperans tamen firmiter fortitérque tenens ipſum ſecundum promiſſum ſuum tertia die reſurgere. In ipſa enim ſola in triduo illo fides Eccleſiæ ſtabat: & dum vnuſquiſque hæſitabat, hæc quæ fide concepit, fidem quam à Deo ſemel ſuſcepit, nunquam perdidit, ſpéque certiſſima domini reſurgentis gloriam expectauit. Aderant ſecum quædam ſanctæ & paucæ mulieres, paruúſque virorum numerus, qui Chriſtum dominum cum matre flente amariſſime flebant. Erant ſimiliter & angeli dolentibus condolentes. Dolebant quidem pio iuſtóque dolore morti compatientes Dei & domini ſui, ſi tamen dolere quomodolibet poterant. Sed credo quòd gaudentes erant, eo quòd genus humanum miſerum & captiuum miſericorditer redimebatur. Flebant & ipſi (vt arbitror) amariſſime mente turbati, videntes dominam ſuam matrem vtique Dei ſui tam vehementi dolore repletam, tot riuulis affluentium lachrymarum perfuſam. O quis tunc angelorum Archangelorúmque etiam contra naturam ſuam non fleret, vbi auctor naturæ Deus immortalis homo mortuus iacebat? Videbãt Chriſti corpus ſic male tractatũ ab impiis, ſic laceratum à peſſimis iacere exanime, ſuo ſanguine cruẽtatum. Videbant etiam illam piiſſimam, illam ſanctiſſimam ac beatiſſimam virginem matrem eius tantis cruciari ſingultibus, tam amaris repleri doloribus, tam abundantibus lachrymis madidari, ſic amariſſime flere, quòd nullo modo poterat ſuas lachrymas refrenare. Et quis poterat tunc à lachrymis ſe abſtinere? Fiebat proinde mœror & luctus ab angelis ibidẽ præſentibus, qualis decebat ſpiritus almos: immo mirarer ſi omnes angeli in illa beatitudine vbi flere eſt impoſſibile, non fleuiſſent. Credo, propter quod & loquor, quia dolebant ſi dolere valebant. Sicut enim fuit poſſibile Deum per aſſumptum hominem mori, ita forte poſſibile angelos bonos dolere de morte domini Dei ſui. Ioſeph autem ab Arimathia vir ſanctus & iuſtus, qui corpus Chriſti cum Nicodemo depoſuerat de cruce (ſicut euangeliſtæ teſtantur) mercatus ſindonem inuoluit illud, precioſis conditũ aromatibus: & in monumento nouo, quod ſibi exciderat, ſepeliuit. Tunc angelorum milia milium qui ad Chriſti ſepulchrum conuenerant, dulces ei ac deuotas exequias & victoriã decantabant. Illi domino laudes canebant, ſed Maria gemitus & ſuſpiria emittebat. Dum igitur Ioſeph & Nicodemus dominum ponerent in ſepulchro, volebat ſimul cum illo mater mœſtiſſima ſepeliri. Erat enim innixa ſuper dilectum ſuum, quem amplectens ſuauitérque deoſculans ſic dicebat: Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei. Illum adhuc paululum mihi relinquite, vt faciem ipſius ſublato velamine valeam contemplari, & præ amore ipſius aliquantulum videndo cõſolari. Nolite quæſo eum tam cito tradere ſepulturæ, ſed ipſum reddite mihi miſeræ matri ſuæ, vt illum mecum habeam ſaltem vel defunctum: aut ſi illum in ſepulchro reconditis, ibidem me miſeram matrem cum ipſo ſepelite, quia male poſt ipſum ſuperero. Vt quid poſt ipſum viuã? Illi ponebãt dominum in ſepulchro, & illa niſu quo poterat illum ad ſe trahere conabatur. Illa volebat eum ſibi cum totis viribus retinere, & ipſi volebant eum tradere ſepulturæ. Sícque pia lis erat & contentio miſeranda inter ipſos. Omnes tamen virgineo compatientes dolori, pio deſiderio coacti ſic amariſſimè flebãt, vt nullus eorum poſſet ad plenum verba formare. Videbant etenim piam matrem omni quidem ſolatio deſtitutam, & ſuper ipſam potius quàm ſuper dominum ſuum extinctum plangebant. Maior illis inerat dolor de dolore matris quàm de morte domini ſui, flebant igitur omnes miſerabili dolore gementes cum Chriſtum Ieſum vitæ dominum & mortis traderent ſepulturæ. Sepulto itaque domino mater eius ſepulchrum amplectitur, & voce qua poterat, ſuum benedicebat filium iam ſepultum, ingemiſcénſque vocabat. O ſingularis virgo & mater, iam dicere poteras: Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt in cruce quando dixit: Mulier, ecce filius tuus. Nunc dicere potes, Quæſiui, & non inueni illum. Vocaui, & non reſpondit mihi, ſcilicet ad ſepulchrum. Ibi ſedens innixo capite manus extendebat deſuper, illud oſculans, amariſſimíſque ſingultibus ſuum filium deplorabat. Acceſſit autem nouus filius eius Ioannes, cui de cruce Chriſtus eam cõmendauerat diligenter, lugens & ipſe inconſolabiliter: ipſam lugentem ac gementem leuauit. Nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, afflicta ploratibus, pedibus ſe ſuſtinere nequibat: tamen ſicut potuit à mulieribus honeſtis ac ſanctis adiuta, cunctis ſimul plorantibus Hieruſalem ingreditur. Multæ autem fœminæ videntes eam, commotæ pietate ſuper illius doloribus, amarum conuertebantur ad luctum. Quædam verò poſt ipſam euntes lamentabantur & ipſæ. Dolor etenim eius cunctos intuentes dolere compellebat, vixque lachrymas continere valebant, qui eam plorantem conſpicerent. Tam piè plorabat, tam amare dolebat, quòd ſui ploratus pietate multos etiã inuitos ad lachrymas prouocabat. Fiebat planctus quacunque Maria tranſibat. Omnéſque plorabant qui obuiabant ei. Sic igitur perducitur à plorãtibus & dolentibus ipſa plorans & gemens, quouſq; peruenerunt ad domum Ioannis. Ibi reſedit, ibi permanſit, ibi in ſua domo Ioannes retinuit, & ſuper propriam matrem in omni charitate dilexit. Erat enim ſibi datus in filium, ſed ipſe ſe fecerat ſeruulum eius, in omnibus & per omnia ſibi familiariter ſeruiendo. Denique reſurgente filio, præ nimia debilitate membrorum deficiens pia mater ad ſepulchrum ire nequibat. Tunc currentibus aliis, & vnicum filium cernentibus dicere potuit virgo Maria: Filiæ Hieruſalem, nunciate dilecto, quia amore langueo. O felix & beate Ioannes, cui talem theſaurum dominus dignatus eſt commendare. O Chriſti dilecte præ omnibus, & prudens quem conſtituit dominus priuatum camerarium aulæ ſuæ ſpecioſiſſimæ: Retribuet tibi dominus viciſſitudinem amoris, mercedémque dilectionis quam in eius ac tua matre taliter deſolata vſque ad finem vitæ ſuæ exhibere curaſti. Benedictus quidem tu es à domino, Benedictus à matre domini, quam dilexiſti, & cui ſeruiſti puro corde, & mundo corpore. Benedicti ſint omnes qui diligunt illam matrem, & ſuper omnia ſit benedictus fructus ventris ſui Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui cum patre & ſpiritu

Universidad de Deusto
Biblioteca

sancto viuit & regnat Deus in æternum, & in secula seculorum. Amen.

SEpulto itaque domino, à Iudæis signatum est monumentum, & traditum est custodibus vt custodirent illud. Interim virgo Maria in domo Ioannis manebat, ibíque iacebat, quia nimio dolore confecta non poterat nisi cum difficultate magna ambulare. Ibi enim die noctúque plorans gemebat, nec erat qui consolari eam posset ex omnibus charis suis, nec suæ sorores, nec etiam ipse Ioannes. Ibi amaro corde opprobriosam passionem dilecti filij sui reuoluebat, modo sputa, modo ludibria, modo colaphos, alapas & flagella, modo crucis angariam, modo dira clauorum vulnera, modo lanceam, modo coronam spineam, modo aceti & fellis pocula, mortem, verbera & improperia, modo mortem, mortem autem crucis. Hæc autem cogitando plorabat, atque plorando & eiulando clamabat: Fili mi Iesu, Iesu fili mi, bone ac benigne, ac creator omnium Deus, qui factus homo, morte turpissima es peremptus: quem terra, pontus, æthera capere nequeunt, modo arcto clausus es sepulchro. Iacet filius meus extinctus, & sub lapidibus clausa est vita mea. Sumens enim corpus fragilitatis humanæ, dignatus est ad terram descendere, & sui eum non receperunt, sed malum semper machinati sunt contra eum. In illum sæuiebat Herodes ille tyrannus iniquus cum turba crudelissima Iudæorum: quando scilicet ad magorum verba turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo, paruulúmque & tenellum ad vbera materna pendentem morte crudelissima perdere nitebatur. Dehinc proficiens ætate & sapientia coram Deo & hominibus, factus est vir discurrens per ciuitates & castella, prædicans & annuncians regnum Dei, elementis & dæmonibus imperabat, infirmos sanabat, & mortuos suscitabat. Et cum talia faceret, sustinebat insidias, sustinebat calumnias, sustinebat blasphemias, quas principes sacerdotum, scribæ & pharisæi, & omnis populus contra eus innocentiam inuehebant: sed cum eorum perfida & peruersa nequitia vnici filij mei bonitatem superexcellentem sustinere non posset, ipsum auferre de terra nefariè cogitantes, ligauerunt, flagellauerunt, deturbauerunt, crucifixerunt, dilaniauerunt, & morte turpissima occiderunt: sicut præsens dies liquido manifestat. Ergo vos omnes fideles Christi, recolite de morte & passione domini nostri Iesu Christi, & per totum istum venerabilem diem lachrymas fundere non cessetis, vt in die resurrectionis domini ad laudem & honorem illius resurgere valeatis. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

IN DIE SANCTO PASCHÆ, DE SEPTEM SIGNACVLIS QVÆ SOLVIT agnus. *Sermo I.*

Apoc. 5. VIcit leo de tribu Iuda. Vicit planè malitiam sapientia attingens à fine vsq; ad finem fortiter, & suauiter vniuersa disponês: sed pro me fortiter, suauiter mihi. Vicit Iudæorum blasphemias in patibulo, fortem armatum alligauit in atrio, & de ipso mortis imperio triumphauit. Vbi enim sunt opprobria tua Iudæe? vbi sunt fabulæ vasa captiuitatis? vbi est mors victoria tua? Cõfusus est calumniator, raptor spoliatus est. Nouum genus potentiæ: hactenus victoriosa mors obstupescit. Quid tu Iudæe? quid pridie ante crucem agitabas caput sacrilegum? quid sacrum hominis Christi caput exagitabas opprobriis? Christus, inquit, rex Israël descendat de cruce. O venenata lingua verbum malitiæ, sermo nequam. Nõ est hoc Caipha quod paulo ante dicebas, Expedit vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. *Matt. 27.* At illud quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio: non à temetipso dicebas. Si rex Israël est, descẽdat de cruce, hoc planè tuum est: magis autem eius qui mẽdax est ab initio. *Ioan. 11.* Quid enim consequẽtiæ videtur habere, vt descendat si rex Israël est, & non magis ascendat? Sic non meministi serpens antique, quàm confusus abscesseris olim cũ dicere præsumpsisses: Mitte te deorsum: &, Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me? *Matt. 4.* Sic tibi Iudæe excidit quod audisti, quia dominus regnauit à ligno, vt regem abneges, quia manet in ligno? Sed forsitã nec audisti, quia nõ Iudæis, sed nationibus hæc annunciatio debebatur. Dicite, inquit, in nationibus quia dominus regnauit à ligno. *Psal. 95.* Meritò proinde titulum regni prẽses gentilis inscripsit ligno, nec potuit Iudæus (vt voluit) corrumpere tituli inscriptionem, nedum impedire dominicam passionem, & nostram redemptionẽ. Descendat (inquiunt) si rex Israël est. Imò verò quia rex Israël est, titulum regni non deserat: virgam imperij non deponat, cuius nimirum imperium super humerum eius, sicut præcinit Esaias. *Esaiæ 9.* Noli (inquiũt Iudæi ad Pilatũ) noli scribere, rex Iudæorum, sed quia ipse dixit: Rex sum Iudæorum. *Ioan. 19.* Et Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Si Pilatus quod scripsit scripsit: Christus non perficiet quod incepit? Ipse enim cœpit & saluabit nos. Sed dicunt: Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere? Imò verò si descenderit, neminem saluum faciet. Cum enim saluus esse non possit, nisi qui perseuerauerit vsque in finem, quanto minus poterit esse saluator? Alios ergo saluos fecit: nam saluatione, cum sit salus ipse, non indiget. Operatur salutem nostrã, nec caudam deesse patitur sacrificio vespertino, hostiæ salutari. Nouit inique quid cogites. Non tibi dabit occasionem surripiendæ nobis perseuerantiæ, quæ sola coronatur. Non faciet obmutescere prædicatorum linguas consolantium pusillanimes, & dicentium singulis: Tu locum tuum ne deseras: quod sine dubio sequeretur, si respõdere possent, quia Christus suũ deseruit. Proni enim sunt sensus hominis & cogitationes in malũ. Sine causa (maligne) parasti sagittas tuas in pharetra & discipulorũ suspiria cumulas opprobriis Iudæorum. Illi quippe desperãt, isti improperãt: sed Christo neutra tela nocebunt. Aliud tempus elegit confortandis discipulis, & aliud aduersariis cõfutandis. Interim patiẽtiam magis exhibet, humilitatẽ commendat, obedientiam implet, perficit charitatem. His nanque virtutum gemmis quatuor cornua crucis ornantur: & est supereminentior charitas, à dextris obedientia, patientia à sinistris, radix virtutum humilitas in profundo. His ditauit trophæũ crucis consummatio dominicæ passionis, cum ad Iudæorum blasphemias humilis, ad vulnera patiens: intus linguis, clauis exterius pungeretur. Nam & charitas in eo perfecta est, quod pro amicis animam posuit: & obedientia consummata, cũ inclinato capite tradidit spiritum, factus obediẽs vsque ad mortem. His spoliare dotib", hac priuare gloria Christi satagebãt ecclesiam, qui dicebant: Si rex Israel est, descẽdat de cruce. Nimirum vt non sit iam obedientiæ forma, non incentiuum amoris, non patientiæ vel humilitatis exẽplum, sed deleri habeant ex euangelio verba illa suauissima & dulciora super mel & fauũ: *Ioan. 15.a* Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Et ad patrem: *Ioan. 17.a* Opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Itémque ad discipulos: *Matth. 11.* Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. *Ioan. 12.c* Hoc est enim quod dolet venenati serpentis astutia, exaltatum in deserto serpentem æneum, cuius intuitu sanentur vulnera quæ *Num. 21.b* inflixit. Alioquin quonam alio instigãte mississe credimus vxorem Pilati ad ipsum, dicentem: *Matt. 27.c* Nihil tibi & iusto illi, multa enim passa sum hodie per visum propter eum? Timebat ergo iam tunc, sed nunc maximè, virtute crucis eneruari se sentiens inimicus. Sera ducitur pœnitentia: & quos instigauit ad crucifigendum, instigat ad suadendum vt de cruce descendat. Denique si rex Israel est, inquiunt, descendat de cruce, & credimus ei. *Matt. 25.c* Hæc planè serpentis astutia: hæc adinuentio nequitiæ spiritualis. Audierat impius saluatoris vocem dicentis: Non sum missus nisi ad oues quę perierunt domus Israel, & nouerat, quantum pro salute illius populi zelum gerere videretur: propterea malitioſe nimis linguas erudiens blasphemorum, suggerebat vt dicerent: Descendat, & credimus: quasi iam nihil posset obstare quin descenderet, qui eorum credulitatem tantopere desideraret. Sed quid machinatur, aut cui parat insidias versipellis? Nẽpe ei in quo nihil proficiet inimicus, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Nõ mouetur vana pollicitatione, qui nouit omnium corda: sicut nec exprobratione blasphema mitissimus omnium mouebatur. Eò quippe tẽdebat malitiosa suasio, non vt ipsi crederent, sed nostra quoque siqua erat fides in eum, omnimodis deperiret. Legentes enim, Dei perfecta sunt opera: quando fateremur *Deut. 32.* Deum, qui salutis opus reliquisset imperfectum? Sed audiamus quid ad hæc Christus respõdeat per prophetam: quæris signa Iudæe? Expecta me in die resurrectionis meæ. Si vis credere, maiora iam tibi opera demonstraui. Multiplicaui signa: sanitates perfeci heri & pridie, hodie magis habeo consummari. An non maius erat quòd vidisti è corporibus obsessis spiritus exire malignos, & de grabatis suis exilire paralyticos: quàm è manibus meis vel pedibus claudos resilire quos infixisti? Sed patiendi tempus est, non faciendi: & passionis horam sicut præuenire frustra conatus es, sic nec poteris impedire. Sed si adhæc generatio praua & adultera signum quærit, non ei dabitur nisi signum Ionæ prophetæ: non signum descensionis, sed resurrectionis. Quòd si Iudæus non quærit, amplectatur & gaudeat Christianus. Vicit enim leo de tribu Iuda. Suscitatus est patet

terna voce leonis catulus: clauso prodiit tumulo, qui de patibulo non descendit. An verò id maius sit, inimici nostri sint iudices: qui tam curiosè munierant monumentum, signantes lapidem cum custodibus. Hunc enim lapidem magnum valde, de quo mulieres illæ deuotæ inuicem querebantur, fa- *Matt. 28.* cta iam resurrectione dominica, reuoluit angelus, & resedit (sicut scriptum est) super eum. Constat proinde clauso exiisse tumulo rediuiuum corpus, quod clauso virginis vtero natum processit in vitam, & ad discipulos clausis introiuit ianuis in conclaui. Sed est locus vnde clausis noluit procedere ianuis, carcer vtique gehennalis. Confregit siquidem ferreos vectes, repagula vniuersa contriuit, vt liberè suos educeret quos redemerat de manu inimici: & planis egrederentur portis agmina sanctorum dealbatorum, qui lauerunt stolas suas & candidas eas fecerunt in sanguine agni. Candidas prorsus in sanguine agni: quia exiuit cum eo & in eo etiam aqua dealbans, & testimonium perhibet ipse qui vidit. Aut certe candidas in sanguine agni nouelli, sanguine lacteo, candido & rubicundo: sicut habes *Cantic. 5.c* in cantico Canticorum: Dilectus meus (ait sponsa) Candidus & rubicundus, electus ex milibus. Inde est quòd in stola candida & fulgureo vultu testis quoque resurrectionis apparuit. Iam si confutandis Iudæorum calumniis sufficere videtur hoc ipsum quòd clauso egressus est monumento, cui insultantes dicebant: Si rex Israel est, descendat de cruce: (curiosius nanque monumentum claudere & signare studuerant, quàm infigere clauos) si igitur vicit leo de tribu Iuda in hoc ipso processu, & maius demonstrauit opus quàm peterent: ipsum iam resurrectionis miraculum cui poterit comparari? Legimus nonnullorum præcessisse resurrectiones, aut magis certè suscitationes, sed istius præambulas, quibus & duplici priuilegio noscitur præeminere. Nam cæteri quidem resurrexerant mortui, iterum morituri: Christus resurgens ex mortuis iam non *Rom. 6.b* moritur: mors illi vltrà non dominabitur. Illi mortui denuo opus habent iterum resuscitari: Christus quòd mortuus est peccato, mortuus est semel: quòd autem viuit, viuit Deo: viuit in æternitate. Meritò proinde resurgentium primitiæ Christus: qui ita resurrexit, vt cadere non adiiciat, qui solus attigit immortalitatem. Est & aliud in quo resurrectionis huius innotescat gloria singularis. Quis enim in omnibus cæteris suscitauit aliquando semetipsum? Ineffabile istud est, vt à morte se excitet ipse qui dormit: singulare est: non est qui faciat, non est vsque ad vnum. Helisæus propheta mortuum su- *4. Reg. 4.* scitauit, sed alterum, non seipsum. Ecce enim quot annis iacet in monumento, quod à se non potest, sperans ab alio suscitari: ab eo vtique qui triumphauit mortis imperium in se ipso. Inde est quòd cæteros quidem dicimus suscitatos, Christum resurrexisse, qui solus virtute propria victor prodiit de sepulchro. Siquidem & in hoc vicit leo de tribu Iuda. Quantum poterit imò quid non posse videbitur viuens, & dicẽs patri: Resurrexi, & adhuc sum tecum: qui tam potens extitit deputatus cum mortuis, sed inter mortuos liber? Nec verò resurrectionem distulit vltra tertium diem, vt propheta fidelis inuenia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, qui dixit: Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos. Decet nimirum, vt quemadmodum caput præcessit, sequantur membra. In patibulo sexta feria redemit hominem ipsa die, qua fecerat hominem initio: sequenti die sabbatizauit in monumento, consummato opere quod susceperat. Tertia verò quæ prima dierum est, primitiæ dormientium apparuit mortis victor nouus homo. Ita & nos quicunque sequimur caput nostrum: tota die hac qua plasmati & redempti sumus, non cessemus agere pœnitentiam, non cessemus tollere crucem nostram, perseuerantes in ea sicut ipse perseuerauit, donec dicat spiritus vt requiescamus à laboribus nostris. Neminem audiamus fratres, non carnem & sanguinem, non spiritum quemlibet, descensum à cruce suadentem. Persistamus in cruce, moriamur in cruce: deponamur aliorum manibus, non nostra ignauitate. Caput nostrum deposuere viri iusti: nos ergo dignatione sua angeli sancti deponant: vt consummata viriliter die crucis secunda, quæ post mortem est, quiescamus suauiter, dormiamus fœliciter in sepulchris, expectantes beatam spem: & aduentum gloriæ magni Dei: qui resuscitabit corpora nostra tertia demum die, configurata corpori claritatis suæ. Fœtent quatriduani, sicut de Lazaro scribitur: Iam fœtet domine: quatriduanus est enim. Adinuentio filiorum Adam quartam formauit diem, quã à domino non accepit. Propterea corrupti sunt, & abominabiles facti sunt tanquam iumenta quæ in stercore suo putruerunt. Diuinæ siquidem ordinationis est triduum quod prædiximus, in labore, in requie, in resurrectione. Non placent hæc filiis hominum, sed suam volunt præferre diem: differentes pœnitentiam vt indulgeant voluptati. Non est hæc dies quam fecit dominus: quatriduani facti sunt, & iam fœtent. Non nouit hanc quod de Maria natum est sanctum: tertia resurrexit die, ne videret corruptionem. Vicit itaque leo de tribu Iuda. Occisus est agnus, sed leo vicit. Leo rugiet, quis nõ pauebit? Leo inquam fortissimus bestiarum, qui ad nullius pauebit occursum, scilicet leo de tribu Iuda. Paueant qui abnegauerunt, qui dixerunt: Non habemus regem nisi Cęsarem. Paueant qui dixerunt: Nolumus hunc regnare super nos. Redit siquidem accepto regno, & malos male perdet. Vultis nosse quia redit accepto regno? Data est mihi, inquit, omnis potestas in cœlo & in terra. Sed & pater in psalmo: Postula à me, ait, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuã terminos terræ. Reges eos in virga ferrea: & tanquam vas figuli confringes eos. Fortis siquidem leo est, non crudelis: grauis tamen indignatio eius: & intolerabilis ira colũbæ. Sed pro suis leo rugiet, non in suos paueant alieni: tribus Iuda magis exultet. Gaudeant qui induti sunt confessione, quorum omnia ossa dicunt: Domine quis similis tibi? Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Dicitur enim Dauid visu desiderabilis, vel manu fortis: & idem ait: Ante te omne desiderium meum, & fortitudinem meam ad te custodiam. Radix, inquit: Dauid. Non Dauid radix eius, sed ipse radix Dauid: quia portat, & non portatur. Meritò Dauid sancte filium tuum vocas dominum tuum: quia non tu radicem portas, sed radix te. Radix fortitudinis tuæ & desiderij: radix desiderabilis, radix fortis. *Vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid, dignus aperire librum, & soluere septem signacula eius.* Apocalypsis verba sunt hæc. Discant qui non legerunt: recolant qui nouerunt. *Vidi* (inquit Ioannes) *in dextera sedentis super thronum, librum signatum sigillis septem, & non erat qui legeret vel aperiret. Ego* (ait) *flebam multum, quòd nemo aperire librum dignus inueniretur. Et vnus de senioribus dixit mihi: Ne fleueris. Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. Et vidi, & ecce in medio throni agnum stantem tanquam occisum: & veniens accepit librum de dextera sedentis in throno, & aperuit librum, factáque est lætitia magna, & gratiarum actio.* Leonem Ioannes audierat, & agnum vidit. Agnus occisus est: agnus accepit librum: agnus aperuit, & apparuit leo. Denique dignus est (aiunt seniores) agnus qui occisus est, accipere fortitudinem. Non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem, vt & agnus maneat, & leo sit. Plus dico, vt mihi videtur, idem etiam liber est, qui non potuerat aperiri. Quis enim dignus inueniretur aperire hunc librum? Indignum se profitetur & ipse Baptista Ioannes, quo inter natos mulierum maior nemo surrexit. Non sum, inquit, dignus soluere corrigiam calceamenti eius. Venerat enim ad nos calceata maiestas, diuinitas incarnata: venerat Dei sapientia, sed in libro clauso vtique & signato. Quod ligabat corrigia calceamenti, hoc claudebant signacula libri. Sed quid dicimus super his septem? An forte triplex animæ virtus, ratio, memoria, & voluntas, & quadrifaria corporis cõpositio, ex elemẽtis videlicet quatuor, in his septem est intelligẽda, vt nihil de veritate humanitatis defuisse nouerimus saluatori? An magis humanitas eius ipse est liber, & quærenda sunt signacula septem? Septem enim quædam arbitror inueniri quibus maximè cœlabatur in carne præsentia maiestatis, vt non posset aperiri liber, & sapientia quæ latebat agnosci. Sunt autem quæ occurrunt interim, matris desponsatio, qua partus virginis, & conceptionis puritas velabatur: ita vt hominis fabri filius, fabricator hominis putaretur. Infirmitas etiam corporis, qua nimirum plorans, vagiens, lactens, & dormiens, & cæteris subiacens necessitatibus carnis, latebat inter hęc virtus diuinitatis. Sic & circuncisionis signum susciens, peccati remedium, ægritudinis medicinam, qui morbum omnem tollere venerat & peccatum, & item in Ægyptum fugiens à facie Herodis reguli: nec Dei filius agnosci poterat, nec rex cœli. Quid trina illa tentatio inimici in deserto, in pinnaculo, supra montem? Si filius Dei, inquit, es: dic vt lapides isti panes fiant. Et item: Mitte te deorsum. Neutrum Christus fecit: vt signaretur liber: vt falleretur astutus. Denique eousque seductus est, vt haberet iam pro constanti hominem esse purum, & in tantam vesaniam superbia cæca proruperat, vt non diceret vltra, Si filius Dei es: sed, Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. Sextum est signaculum crucis, vbi pependit inter latrones, & cum iniquis deputatus est dominus maiestatis. Clausit & sepultura librum hunc: nec vllum signaculum omnino sic obstruxit, sic occultauit magnum pietatis sacramentum. Sepulto nimirum domino sola restare desperatio vi-

Ose 9.4

Apoc. 5.b

Matt. 3.
Mar. 1.a
Luc. 3.
Ioan. 1.

Ioan. 11. e

Amos. 3.

Ioan. 19. e

Matt. 28. d

Psal. 2. b

Matt. 4.

Psal. 37. b

debatur: adeo vt discipuli dicerent: Quia nos sperabamus. Quis non illo fleret in tempore clausum arctius librum, & non esse qui aperiret? Sed ne fleueris vltrà Ioannes sancte: etiam tu noli flere Maria. Procul sit luctus: tristitiæ nebula dissipetur: Lætamini in domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Dignus est agnus qui occisus est, leo qui resurrexit, postremò liber ipse dignus est aperire seipsum. Resurgens nimirũ à mortuis, resurgens autem virtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis, & resurgens in tanta maiestate & gloria, indicat manifeste quæcũque prædiximus signacula vel operimenta voluntaria nõ necessaria, nec conditionis fuisse, sed dignationis. Quid tu nuper Iudæe signabas lapidem monumenti? Quia seductor ille dixerat adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Vere seductor, sed pius, non malitiosus. Denique seduxisti me domine, & seductus sum (ait propheta vester in persona vestra) fortior me fuisti, & inualuisti. Seduxit vos ô Iudæi in passione: nam in resurrectione inualuit & prævaluit vincens leo de tribu Iuda. Etenim si cognouissent, nũquam dominum gloriæ crucifixissent. Quid ergo facturus es? Et prædixit, & iam reuixit. Diligenter explora signaculum sepulturæ, apertum est enim. Datur tibi signum Ionæ prophetæ: quia & hoc prædixit ipse. Egreditur Ionas de vẽtre ceti, Christus de corde terræ tertia die procedit. Nisi quod manifestè plus quàm Ionas hic: qui semetipsum viriliter & ab ipso vtero mortis eduxit. Propterea viri Niniuitę consurgent contra vos in iudicio: propterea ipsi iudices vestri erunt: quia prophetæ obtemperauerũt, vos nec domino prophetarum. Vbi est quod dicebatis: Descendat de cruce, & credimus ei? Crucis signaculum dirumpere voluistis, promittentes ad fidem vos introituros. Ecce apertum, non diruptum est: introite. Alioquin si non creditis resurgenti, vtique nec credidissetis descendenti. Sic vos scandalizabat crux Christi. Verbum enim crucis Iudæis quidẽ scandalum est: ait apostolus. Excitet vos saltẽ nouitas resurrectionis. Inuenimus nos in cruce gloriã. Nobis qui saluamur, Dei virtus est: & omnium (vt ostendimus) plenitudo virtutum. Sit vobis pars vel in resurrectione. Sed fortè & illa, imò multò magis illa vos scandalizat, & odor vitæ nobis in vitam, vobis est odor mortis in mortẽ. Quid ergo insistimus? Non sustinet audire symphoniam & chorum senior frater: occisum nobis saginatũ vitulum indignatur. Foris stat, omnino non acquiescit intrare. Ingrediamur nos fratres, & epulemur in azymis synceritatis & veritatis, etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Amplectamur commendatas nobis in cruce virtutes, humilitatem, patientiam, obedientiam, & charitatem. In hac quoque tã præcipua solennitate quid commendetur nobis, sedula cogitatione pẽsemus. Nempe resurrectio, transitus & trãsmigratio. Christus enim fratres non recidit hodie, sed resurrexit: non rediit, sed transiit: transmigrauit, non remeauit. Deniq; & ipsum quod celebramus Pascha, transitus, non reditus interpretatur: & Galilæa vbi videndus nobis promittitur qui resurrexit, non remeationẽ sonat, sed transmigrationem. Credo iam aliquorũ ingenia præuolant: & quorsum hæc velint tendere, suspicantur. Dicimus tamen breuiter: præsertim ne deuotionem vestram in tanta solemnitate sermonis videatur prolixitas onerare. Si post cõsummationem crucis, in nostram hanc mortalitatem, & vitæ præsentis ærũnas Christus dominus reuixisset: ego eũ fratres non transisse dicerem, sed rediisse: nõ transmigrasse in sublimius aliquid, sed ad statum remeasse priorem. Nunc autem quia transit in nouitatem vitæ, nos quoque inuitat ad transitum: vocat in Galilæam. Propterea siquidem quòd mortuus est peccato, mortuus est semel: quia quòd iam viuit, viuit non carni, sed Deo. Quid nos dicimus qui sacrã domini resurrectionem Paschæ priuamus nomine, vt sit nobis in reditum magis quàm in transitum? Luximus his diebus, compunctioni & orationi, grauitati & abstinentiæ dediti: cæterorũ negligentias tẽporũ sacro hoc quadragenario redimere & diluere cupiẽtes. Cõmunicauimus passionibus Christi: cõplantati ei denuo sumus per baptismum quendã lacrymarum, pœnitentiæ, cõfessionis. Si ergo mortui sumus peccato, quomodo viuemus adhuc in illo? Si negligentias planximus, quid causæ est vt recidamus nunc in easdem? Inueniemur nunc iterũ curiosi vt antè, verbosi vt ante, pigri & negligentes vt ante: vani, suspicionosi, detractores, iracundi, cæteríque impliciti vitiis quæ tam anxiè deplorauimus his diebus? Laui pedes meos: quomodo iterum inquinabo eos? Exui me tunicam meam: quomodo induam eã? Non est transmigratio hæc fratres: non sic videbitur Christus, non hoc iter quo ostendat nobis Deus salutare suum. Denique qui retro respicit, indignus est regno Dei. Sic amatores sæculi, inimici crucis Christi, cuius in vanum accepto nomine dicuntur Christiani: toto hoc tempore quadragesimali ad instantes inhiant dies resurrectionis, heu, vt liberius indulgeant voluptati. Obnubilat fratres, solẽnitatis lætitiam materia tristior: sed ipsius plangimus solemnitatis iniuriam, quam dissimulare nõ possumus nec in ipsa, imò minus in ipsa. Proh dolor, peccandi tẽpus, terminus recidendi, facta est resurrectio saluatoris. Ex hoc nempe comessationes & ebrietates redeunt, cubilia & impudicitiæ repetuntur: & laxãtur cõcupiscẽtiis frena: quasi ad hoc surrexerit Christus, & non magis propter iustificationem nostram. Sic honoratis miseri Christum quem suscepistis? Venturo parastis hospitium, confitentes peccata cum gemitu: castigãtes corpora, eleemosynas impendẽtes; & ecce susceptum proditis inimicis, imò exire cõpellitis, priores nequitias admittendo. Neque enim cohabitatio esse potest luci ad tenebras, Christi cum superbia, cum auaritia, cum ambitione, cum fraterno odio, cum luxuria, cum fornicatione. Quid enim minus præsenti debetur quàm venturo? Quid minus reuerentiæ resurrectionis tempus exigit quàm passionis? Sed vos (vt manifestum est) neutram honoratis. Nam si cõpateremini, & conregnaretis: si cõmoreremini, & cõresurgeretis. Nũc autẽ ex sola cõsuetudine tẽporis & simulatione quadã humiliatio illa processit, quam non sequitur exultatio spiritualis. Propter hoc, vt ait apostolus, multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Propter hoc crebra in diuersis regionibus hominũ mortalitas, specialiter his diebus. Quid enim? Deprehensi estis inter angustias

Luc. 24. c

Psal. 31. c

Hiere. 20. b

1. Cor. 2. b

Luc. 11. d
Matth. 12. d

Matth. 27. c

1. Cor. 1. d

Luc. 9. a

1. Cor. 11. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iob.40.

Ioan.6.

prævaricatores, nō qui prævaricati estis, sed qui per- G
sistitis in peccato, addentes prævaricationem, aut
penitus impœnitentes, aut tepidè pœnitentes: nec
pericula fugientes, vel post miseram experientiam
incētiua peccati. Irretiuit vos inimicus perplexis (vt
ait scriptura) neruis testiculorum. Si hac conscientia
Christi sacramenta refugitis: nihil vobis commune
cum Christo, non habetis vitam in vobis. Ipsum au-
dite dicentem: Nisi manducaueritis carnem filij ho-
minis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vi-
tam in vobis. Si indigne susc ipitis, iudiciū vobis mā-
ducatis, sanctum domini non diiudicantes. Redite H
ergo prævaricatores ad cor, & in toto corde quæri-
te dominum, & odite malum: pœnitentes non ver-
bo tantum & lingua, sed spiritu & veritate. Quia ve-
rò non satis cecidisse piget hominem (vt videtur) qui
adhuc manere disponit in lubrico: aut errasse, qui du
cem non quærit: sit veræ compunctionis indicium,
opportunitatis fuga, subtractio occasionis. Alioquin
timendum valde ne dies ista (siquidem & ipsa posita
est in ruinam & resurrectionem multorum in Israel)
reprobet vos vel tāquam manifeste alienos à Chri-
sto, Christo non communicantes, vel tanquam so- I
cio Iudæ in quem intrauit satanas post buccellā. Sed
quid ad nos fratres de his qui foris sunt iudicare, ni-
si quòd in eodem nos fuisse laqueo plangimus, ab
eodē erutos gratulamur, sola misericordia operante,
in quo miserabiliter eos detineri fraterna charitate
dolemus? Vtinam autem vel nos iam sanctificati, &
penitus alieni ab hac misera & sacrilega consuetudi-
ne inueniamur, nec quicquā in nobis pereat aut mi-
nuatur de exercitio spirituali sacræ resurrectionis
aduentu, sed trāsire magis & excrescere studeamus.
Quicunque enim post lamenta pœnitentiæ non ad K
carnales redit consolationes, sed in fiduciam diuinę
miserationis excedit, ingreditur nouam quandam
deuotionem, & gaudium in spiritu sancto: nec tam
compungitur præteritorum recordatione peccato-
rum, quàm delectatur memoria & inflāmatur æter-
norum desiderio præmiorum: is plane est qui cum
Christo resurgit, qui Pascha celebrat, qui festinat in
Coloss.3. a Galilæam. Vos ergo charissimi si consurrexistis cum
Christo: quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est
in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non
quæ super terram: vt quemadmodum Christus resur L
rexit à mortuis per gloriam patris, ita & vos in no-
uitate vitæ ambuletis: vt à sæculari lætitia, & conso-
latione mundi per compunctionem, & tristitiam
quæ secundum Deum est, ad deuotionem sanctam,
& spiritualem vos transire gaudeatis exultationem:
ipso præstante qui transiuit ex hoc mundo ad patrē,
& nos quoque trahere post se, & in Galilęam vocare
dignatur, vt semetipsum nobis ostēdat, qui est super
omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

In tempore resurrectionis ad abbates, de lectione euangelica, Maria Magdalene, Maria Iacobi, & Salome &c. Sermo II. M

Ephes.3. ACcepimus ab Apostolo habitare Christū per
fidē in cordibus nostris. Vnde videtur nō in-
congrue intelligi posse tandiu Christum in nobis
viuere, quandiu viuit fides. At postquam fides no-

stra mortua est, quodammodo Christus mortuus
est in nobis. Porro fidei vitam opera attestantur, si-
cut scriptum est: Opera quæ dedit mihi pater, ipsa
testimonium perhibent de me. Nec discrepare vide- Ioan.10.
tur ab hac sententia, qui fidem sine operibus mortuā
asserit in semetipsa. Sicut enim corporis huius vi- Iacob.2.d
tam ex motu suo dignoscimus: ita & fidei vitam ex
operibus bonis. Itaque vita quidem corporis est a-
nima per quam mouetur & sentit: vita vero fidei
charitas est: quia per illam operatur: sicut in apo-
stolo legis: Fides quæ per dilectionem operatur. Vn- Galat.5.a
de & refrigescente charitate fides moritur, sicut cor-
pus anima recedente. Tu ergo si videris hominem
in bonis operibus strenuum, & feruore conuersa-
tionis hilarem: viuere in eo fidem non dubites, in-
dubitata tenens vitæ illius argumenta. Sed sunt nō-
nulli qui cum spiritu cœperint, heu, carne postea
consummantur. Scimus autem quia iam non per-
maneat in eis spiritus vitæ, quia scriptum est: Non Gen.6.a
permanebit spiritus meus in homine in æternum,
quia caro est. Quod si non permanet spiritus, haud Rom.5.a
dubium quin excidat charitas, quæ nimirum diffu-
sa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus
est nobis. Porrò fidei vitam (vt iā diximus) in chari-
tate constituit qui fidem per dilectionem perhibuit
operari. Hinc ergo colligitur, recedente spiritu fidē
mori: quoniam spiritus est qui viuificat. Denique si
sapere secundum carnem mors est, non dubiū quin
illi quos viuere lætabamur, quamdiu facta carnis
spiritu mortificabant, secundum carnem viuentes
plangendi sint tanquam mortui. Vnde & in eodem
apostolo legis: Si, inquit, secūdum carnem vixeritis, Rom.8.
moriemini: si autem spiritu facta carnis mortifica-
ueritis, viuetis. Væ tibi quicunque es canis reuersus
ad vomitum, & sus lota in volutabro luti. Non eos
tantùm loquor qui corpore, sed etiam eos qui cor-
de redeunt in Ægyptum, sæculi huius oblectamēta
sectantes, ac proinde fidei vitam quæ est charitas,
non habentes. Si quis enim diligit mundum, nō est
charitas patris in eo. Quis magis mortuus eo qui fo-
uet ignem in sinu, peccatum in conscientia, nec sen-
tit, nec expauescit, nec excutit? Ecce igitur Chri-
stus in sepulcro, fides mortua est in animo. Quid fa-
ciemus ei? Quid fecerunt sanctæ mulieres, quæ solæ
ex omnibus suis ampliori tenebantur affectu? Eme-
runt aromata, vt venientes vngerēt Iesum. Nūquid
vt suscitarent? Et nos scimus fratres, quia suscitare
nostrum non est, sed vngere nobis incumbit. Cur
hoc? Nempe ne fœteat qui huiusmodi est, ne sit cæ-
teris odor mortis, ne pereffluat, & penitus dissolua-
tur. Emant proinde aromata sua tres mulieres, mēs,
lingua, manus. De his enim vt arbitror, Petrus māda
tum accepit tertiò pascere gregē domini. Pasce, in- Ioan.21.d
quit, mēte, pasce ore, pasce opere. Pasce animi ora-
tione, verbi exhortatione, exēpli exhibitione. Quæ-
rat igitur mens aromata sua, ante omnia compassio-
nis affectum, dehinc rectitudinis zelum, & inter hæc
discretionis spiritum non omittat. Quotiens pec-
cantē videris fratrem, cōtinuò procedere debet cō-
passionis affectus, tanquam cognatus humanitati,
quippe quē cōcipis ex teipso. Vos, inquit apostolus, Galat.6.b
qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu le-
nitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris.

Et

Et cum exiret dominus baiulans sibi crucem, & plā- A
gerent super eum nōdum quidem omnes tribus ter-
ræ, sed mulieres paucæ, conuersus ad eas, *Filiæ* (in-
Luc.23. quit) *Hierusalem, nolite flere super me: sed super vosipsas*
flete, & super filios vestros. Ordinem diligenter atten-
de. *Super vos*, inquit primò: deinde, *super filios vestros.*
Temetipsum attende vt alij nouerīs compati, vt ar-
guas in spiritu lenitatis. Teipsum considera, ne & tu
tenteris. Sed quia exemplum efficacius persuadet,
& altius imprimit animo, mitto vos ad sanctum il-
lum senem, qui cum audisset peccasse vnum ex fra-
tribus, amarissime flebat, inquiens: Ille hodie, & ego B
cras. Qui sic flebat super se, putas quia non compas-
sus sit fratri? Hic itaque compassionis affectus mul-
tis quidem prodest, quia animus liberalis contrista-
re quem pro se viderit anxium, erubescit. Sed quid
agimus quòd nonnulli dura ceruice & attrita sunt
fronte, vt quo magis eis cōpatimur, tanto magis no-
stra & compassione & patientia abutantur? Nónne
sicut compatiebamur fratri, ita ipsi iustitiæ compa-
tiendum est, quam videmus tam impudenter abiici,
tam imprudenter prouocari? Scio quia si qua in no-
bis est charitas, contemptum hunc Dei ferre æqua-
nimiter non possumus. Hic est zelus iustitiæ quo ad-
uersus delinquentes accendimur, tanquam pietate
ducti erga eam quam contemni videmus iustitiam
Dei. Veruntamen oportet vt priora sibi vendicet
compassionis affectus. Alioquin in spiritu vehemē-
ti conterimus naues Tharsis, conterimus quassatum
calamum, extinguimus linū fumigās. Sed cum vter-
que aderit, videlicet & cōpassionis affectus, & zelus
iustitiæ, necesse est vt adsit spiritus discretionis, ne
fortè cū oporteat hūc exhiberi, ille procedat, & indi
scretio ipsa confundat vniuersa. Habeat itaq; mens
nostra tertiū spiritū discretionis, vt miscens aptè tē-
poribus tēpora, opportunè æmulari & nihilominus
ignoscere sciat. Samaritanus sit, custodiēs & obser-
uans quando oleū misericordiæ, quando vinū fer-
uoris exhibeat. Et ne fortèmeum putetis inuentum,
prophetam audite in psalmo hæc eadem & eodem
ordine postulātem: Bonitatē, inquit, & disciplinā & Psal.118.
scientiā doce me. Sed vnde hæc nobis? Neq; enim
talia profert virtutū germina terra cordis nostri: sed
magis spinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo
oportet. A quo autem emenda sunt? Ab eo vtiq; qui Esa.55. E
ait: Venite, emite absque argento & absque vlla cō-
mutatione vinum & lac. Non ignoratis quid lactis
dulcedo, quid vini designet austeritas. Quid est au-
tem emere sine argento & sine commutatione? Nō
talis est emptio apud amatores huius sæculi, sed a-
pud auctorem sæculi alia esse non potest. Propheta
enim dixit domino: Deus meus es tu, quoniam bo- Psal.15.
norum meorum non eges. Quam igitur commuta-
tionē ei dabis homo pro gratia sua qui nullius eget,
& cuius sunt vniuersa? Gratia gratis datur: etiam cū
emitur, gratis emitur: quia quod datur pro ea nobis F
melius retinetur. Tria ergo aromata mentis nummo
propriæ voluntatis emenda sunt, quam quidem di-
mittentes nihil amittimus, etiam & lucramur pluri-
mum, commutantes illam in melius, vt cōmunis fiat
quæ propria fuit. Porrò communis voluntas chari-
tas est. Emimus ergo absq; cōmutatione recipientes
quod nō habuimus, & quod habuimus melius reti-

nentes. Quando verò cōpatietur fratri, qui in pro-
pria voluntate nescit compati nisi sibi? aut quando
amans seipsum diliget iustitiam, & odio habebit ini-
quitatem? Simulare quidē potest ante oculos homi-
num, etiam & semetipsum seducere, vt cum priuato
amore vel odio ducitur, cōpassionis affectū aut zelū
putet esse iustitiæ. Verùm facile est nosse quàm sint
aliena à propria voluntate, quæ propria sunt charita-
tis, cui illa recta fronte contrariam se constituit. Nā 1.cor.13.
charitas benigna est, charitas super iniquitate non
gaudet. Iam de spiritu discretionis scimus quia nihil
sic illum extinguit, quomodo voluntas propria sub-
uertens corda hominū, & rationis oculos claudens.
Emenda proinde sunt tria mentis aromata, affectus
compassionis, rectitudinis zelus, & spiritus discretio
nis, nummo (vt dictum est) propriæ voluntatis: Lin-
guæ quoque aromata tria nihilo minus sunt, mode-
stia in increpando, copia in exhortando, efficacia in
persuadendo. Vis habere hęc aromata? Eme illa à do
mino Deo tuo. Eme, inquam, sicut & priora, sine vl-
la commutatione: vt aliquid recipias, perdas nihil.
Eme à domino moderatam correptionem, quia o-
C mnino magnum quoddam bonum & datū optimū
est, & quod habeant pauci. Linguā enim (vt ait bea- Iacob.3.
tus Iacobus) nemo dōmare potest. Videas multos,
syncera licet intentione & benigno accedant animo
leuiter dicere quod grauiter audiatur. Volat irreuo-
cabile verbum: & quod sanare debuerat, quia mor-
dacius fortè videtur, exasperat & exulcerat magis
quando negligentiæ additur imprudentia etiā, & im
patientia cumulatur: vt qui sordidus erat, sordescat
adhuc, declinās in verba malitiæ ad excusandas ex-
cusationes in peccatis, ac more phrenitici non solū
D repellens, sed & mordere tentās medici manū. Mul-
tis quoque non suppetit verborum copia, sed præ
sermonis inopia linguam suam palato adhærescere
sentiunt, quod & ipsum interdum solet audientibus
obesse non parum. Aliis verò ad manum est abūdan
tia nostra sermonis, sed quæ dicunt, minus sapiunt,
minus acceptantur: & quia gratiā non habēt, minus
efficacia sunt quæ loquuntur. Vides quā necesse sit
emere ab eo à quo omne bonum est, à quo omnis
scientia, modestiā in increpando, copiam in exhor-
tādo, efficaciam in persuadendo. Proinde eme ista
nūmo confessionis, vt prius peccata tua confitearis,
quàm ad expurgāda accedas aliena. Magnū prorsus
& mirabile sacramentū animæ suscitatio. Vide ne ad
illud immūdus accedas. Quod si fortè nō potes in-
nocēs, imò quia non potes, laua inter innocētes ma-
nus tuas antequā circūdes monumentū domini. O-
mnia siquidē in confessione lauātur. Et hæc ablutio
in quandā innocētiā tibi deputabitur, vt inter inno-
cētes assistas. Ad altaris officiū nemo accedit in ve-
ste cōmuni, sed quisquis accessurus est, albis induī-
tur. Et tu ergo cū ad domini monumentū properas,
lauare, dealbare, induere vestimentis gloriæ, vt dica- Psal.103.
tur tibi: Confessionem & decorē induisti. Quia vbi
confessio, ibi in conspectu domini pulchritudo est.
Hæc pro eo dicta sunt, vt aromata linguæ moderata
increpatio, copiosa exhortatio, efficax persuasio nū-
mo cōfessionis emātur. Veruntamē legimus, & quo
tidianis etiā experimentis didicimus, cuius vita de-
spicitur, restat vt prędicatio cōtēnatur. Paret ergo &

Universidad de Deusto
Biblioteca

manus aromata sua, ne subsannet nos sapiens tanquam pigrum illum, cui labor sit manum ad os porrigere, ne possit dicere is quem arguit: Tu qui alium doces, teipsum non doces, alligas enim onera grauia & importabilia, & imponis ea in humeros hominum, digito tuo nolens ea mouere. Dico vobis, Sermo quidem viuus & efficax exemplum est operis, facile persuadens, quod intendimus, dum factibile probat esse quod suademus. Pro huiusmodi habeat necesse est etiam manus aromata sua, continentiam in carne, misericordiam in fratre, patientiã in pietate. Vnde Apostolus ait: Sobrie & iuste & pie *Ad Tit. 2.* viuamus. Hæc enim tria sunt conuersationi nostræ maximè necessaria, quoniam primum debemus nobis, secundum: proximo, tertium Deo. Nam qui fornicatur, in corpus suum peccat, magno illud priuãs honore, & pauendo addicens pudendóque dedecori, tollens membrum Christi, & faciens membrum meretricis. Ego autem non ab ea tantum quæ tam abominabilis est, sed ab omni voluptate carnis continendum dico. Ante omnia igitur perfectam hanc continentiam quære, quam debes tibiipsi. Nemo enim tibi propinquior est. Dehinc adde misericordiam quam debes proximo, quia cum eo saluandus es. Deinde patientiam quam debes Deo, quia ab eo *2. Tim. 3. Act. 14.* saluandus es. Omnes enim qui pie volunt viuere in Christo persequutionem patientur, & per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Vide ergo ne per impatientiam pereas, sed vniuersa pro eo sustine, qui prior pro te maiora sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, *Psal. 9.* sicut ait propheta: Patientia pauperum non peribit in finem. Porrò hæc manus aromata nummo subiectionis emuntur. Hæc est enim quæ dirigit gressus nostros, & sanctæ conuersationis gratiam prometur. Nam si contraria lex inuenta est in membris nostris per inobedientiam, quis nescit per obedientiam continentiam dari? Ipsa quoque est quæ misericordiam ordinare nouit, ipsa quæ patientiam & docet & donat. Cum his igitur aromatibus accede ad eum in quo fides mortua est. Verùm si consideremus quàm magnum sit ad nos suscitare eum qui huiusmodi est, quàm difficile sit vel accedere ad cor eius, quod lapidea quædam obstinatio & impudentia clausit, puto quòd dicere habeamus & nos: *Quis reuoluet lapidem ab ostio monumenti?* Attamen dum sic trepidi veremur accedere cunctantes ad tam grande miraculum, fit nonnunquam vt solita pietate præparationem cordis nostri audiat auris diuina, & ad vocem virtutis eius resurgat qui erat mortuus. Et ecce angelus domini hilaritas quædam in vultu illius tanquam in ostio monumenti nobis apparet, & fulgor quidam index resurrectionis, vt aperte videatur facies eius immutata, accessum præbens nobis ad cor suum, imò & aduocans, ipsumque obstinationis suæ reuoluens lapidem, & sedens super eum: ita vt suscitata fide ipsa, etiam linteamina quibus obuoluta fuerant, ipse demonstret. Dúmque omnia quæ in corde suo prius actitabantur aperit, & confitetur quomodo seipsum sepelierat intus, ipsam tepiditatem & negligentiam *Matth. 28.* suam prodens, *Venite* (inquit) *& videte locum vbi positus erat dominus.*

In tempore resurrectionis, de mersione Naaman septies in Iordane, & de mundatione septemplicis lepræ, & de septem apparitionibus domini resurgentis, quibus septem dona spiritus sancti designantur. Sermo III.

SIcut in corporũ medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectiones, vt scilicet prius exinaniatur corpus ab humoribus noxiis, dehinc cibis sanioribus foueatur, sic medicus animarum dominus Christus, cuius tota dispensatio quam exhibuit in carne, medicina salutis est, ante passionem suam septem dedit purgationes, post resurrectionem suã totidem cibos salubres pariter & suaues. Heliszus noster Naaman leprosum septies in Iordane mergi præcepit, qui interpretatur descensus. In descensu domini nostri Iesu Christi, id est in humanitate conuersationis eius quam exhibuit ante passionem, mũdamur & purgamur. In resurrectione verò & vita, quam ostendit quadraginta diebus, reficimur, & delectabilibus pascimur alimentis. Septẽpliciter enim occupauit nos lepra superbiæ, in proprietate possessionum, in gloria vestium, in voluptate corporum, in ore quoque dupliciter, similiter & in corde. Prima est lepra domus, qua diuites esse volumus in hoc sæculo, sed ab ista mundamur si immergimur in Iordane, id est in Christi descensu. Inuenimus enim quoniam ille cùm esset diues, propter nos pauper factus est. Descendit ab inenarrabilibus cœli diuitiis, & veniens in mundum nec istas qualescunque diuitias habere voluit, sed in tanta paupertate venit, vt natus continuò poneretur in præsepio, quia ei non erat locus in diuersorio. Denique quis nesciat quoniam filius hominis non habebat vbi caput suum reclinaret? Qui bene mergitur hic, quãdo quæret diuitias huius mundi? Et verè magna abusio, & magna nimis, vt diues esse velit vermiculus vilis, propter quem Deus maiestatis & dominus Sabaoth voluit pauper fieri. Porrò in lepra vestis, omnẽ sæculi huius pomposam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis mersione mundaberis, vbi inuenies Christũ domini vilibus pãnis inuolutum, factũ opprobrium hominum, & abiectionem plebis. A lepra quoque corporis mundamur in ipso Iordane, si bene cogitantes dominicam passionem, erubescimus sequi corporis voluptatem. At in ore (vt diximus) duplex est lepra. Cum enim aduersi quicquam contigerit, murmuramus, & impatiẽtiæ verbũ tanquam lepræ sanies effluit. sed ab hac mundamur, si illum attendimus qui tanquam ouis ad occisionẽ ductus est, & non aperuit os suum: qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur. In prosperis quoque contra eum qui dixit, Non qui seipsum commendat, ille probatus est, cõmẽdamus nosipsos, nõ in multa patiẽtia, sed in arrogãtia: & inquinat nos altera lepra, verbũ iactãtiæ. Vt ergo mũdemur ab illa, mergamur in Iordane, & imitemur eũ qui non quærebat gloriam suam. Vnde & dæmonia quæ clamabant quia ipse esset Dei filius, præcipiebat obmutescere, & illuminatos cæcos dicere prohibebat. In corde duplex est lepra, propria volũtas, & propriũ consilium. Lepra vtraq; nimis pessima, eoq; pernicios̃ior, quo magis interior. Volũtatẽ dico

dico propriã, quæ non est communis cũ Deo & hominibus, sed nostra tantum, quãdo quod volumus, non ad honorem Dei, nõ ad vtilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo & prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animorũ. Huic cõtraria est recta frõte charitas, quæ Deus est. Hæc enim aduersus Deũ inimicitias exercens est, & guerram crudelissimã. Quid enim odit aut punit Deus præter propriam volũtatem? Cesset voluntas propria, & infernus nõ erit. In quẽ enim ignis ille desæuiet, nisi in propriã volũtatẽ? Etiã nunc cum frigus aut famem, aut aliquid tale patimur, quid læditur nisi propria voluntas? Quòd si voluntariè sustinemus, ipsa iam voluntas communis est, sed infirmitas quædam & velut pruritus voluntatis adhuc de proprio est, & in illo omnes pœnas sustinemus donec penitus consumatur. Nam voluntas illa proprie dicitur, cui assentimus, & cui se liberum inclinat arbitrium. Hæc autem desideria & cõcupiscentiæ, quæ inuitos tenent, non voluntas, sed corruptio voluntatis est. Porrò voluntas propria quo furore dominum maiestatis impugnet, audiãt, & timeant serui propriæ voluntatis. Primo namque seipsam subtrahit & subducit eius dominatui, cui tãquam auctori seruire iure debuerat, dũ efficitur sua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc & quod in se est, omnia quoque quę Dei sunt, tollit, & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Nonne qui per vsuram acquirit pecuniam modicam, similiter mundum lucrari conaretur vniuersum, si non deesset possibilitas, si suppeteret volũtati facultas? Dico fiducialiter, nemini qui sit in propria voluntate, posset vniuersus mundus sufficere. Sed vtinã vel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desæuiret auctorẽ. Nunc autem & ipsum (quantũ in ipsa est) Deũ perimit voluntas propria. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem aut iniustum esse, aut insipiẽtem. Crudelis planè & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & leæna sæuissima. Hæc est immundissima lepra animi propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum qui non venit facere voluntatem suam: vnde & in passione, Non mea, inquit, voluntas, sed tua fiat. Lepra verò proprij cõsilij eo pernicios̃ior est, quo magis occulta: & quanto plus abundat, tanto sibi quisque sanior esse videtur. Hæc illorum est qui zelum Dei habent, sed non secũdum scientiam, sequentes errorem suum, & obstinati in eo, ita vt nullis velint consiliis acquiescere. Hi sunt vnitatis diuisores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes constituere. Et quæ maior superbia, quàm vt vnus homo toti congregationi iudicium suum præferat, tanquam ipse solus habeat spiritum Dei? Idololatriæ scelus est non acquiescere, & quasi peccatum ariolandi repugnare. Eant nunc qui se faciũt religios̃iores aliis, qui non sunt sicut cæteri hominum, ecce arioli, & idololatræ facti sunt, si tamen vel ei qui dixit hoc, plus quàm sibi iudicant esse credendũ. Neque huic dissonat veritatis sermo, quẽ dixit: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Sed vbi poterit hæc lepra mundari nisi in Iordane? Ibi mergere, quicunque huiusmodi es, & attẽde quid fecerit magni cõsilij angelus, quomodo cõsilium suum postposuerit consilio, vel magis volũtati mulieris vnius, (beatam virginem loquor,) & fabri pauperis, ipse est Ioseph. Inuẽtus enim in medio *Luc. 2.* doctorum audiens eos & interrogans, quodãmodo increpatus à matre est: Fili, quid feciſti nobis sic? At ille, Quid erat, inquit, quòd me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? At illi nõ intellexerũt verbũ. Et quid fecit verbũ? Non capiebatur in se, descendit, ita vt esset etiã subditus illis. Quis iam non erubescat obstinatus esse in consilio suo, quando suum sapiẽtia ipsa deseruit? Sic mutauit consilium suum, vt quod iam tunc ceperat, ex tunc vsque ad tricesimum ætatis suæ annum prorsus dimiserit. nihil enim ab hoc duodecimo anno de eius doctrina vel operibus inuenis vsque ad annos triginta. Sed fortè quærendum ab ipso est quomodo voluntatẽ suã cõsiliumve reliquerit. O domine, voluntas de qua dixisti vt non fieret, si bona non erat, quomodo tua erat? Si bona erat, quare derelicta est? sic & consilium si non bonum, quomodo tuum? si bonum, quomodo relinquendum? Et bona erant, & eius erant, neque minus tamen relinquenda ob hoc videlicet vt fierent meliora. Neque enim oportebat propria præiudicare communibus. Erat ergo volũtas Christi, & bona erat, qua dicebat: Si fieri po- *Marc. 14.* test, trãseat à me calix iste. Sed ea de qua dicebat, fiat voluntas tua, melior erat: quia communis nõ solum patris, sed & Christi ipsius, oblatus est enim, quia ipse voluit, & nostra. Nisi enim granum frumenti cadẽs in terram mortuũ esset, ipsum solum maneret, mortuum verò multum fructum attulit. Atque hæc volũtas patris erat, vt videlicet haberet quos adoptaret in filios. Christi erat, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Nostra erat, quia pro nobis faciebat vt redimeremur. De consilio idẽ dicimus. Christi enim erat, & bonum erat consilium illud quod ait, Quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse. Sed quia illi non intellexerunt, mutauit illud consiliũ, vt nos mundaret ab ea lepra quæ proprij consilij est. Exẽplum enim dedit nobis, vt & nos ita faciamus. Nam ab initio nouerat quid esset facturus, sed voluit formam nobis huius humilitatis exhibere, & ad lauandam pessimam hanc lepram diuinum in seipso parare Iordanẽ. Audiant igitur vtrique pariter, qui propriæ voluntatis, & qui proprij consilij lepra sordent: audiant quid spiritus dicat ecclesiis, breui vno versiculo lepram vtranque condemnans. Sapientia, ait, *Iacob. 3.* quæ desursum est, primum quidem pudica est, contra propriæ voluntatis impuritatem: deinde pacifica, contra consilij proprij obstinatam rebellionem. Dum ab his septem purgatus fuerit æger, tanquam post septem cellas quærat septem fercula quæ sunt septem spiritus sancti dona. Porrò sicut in vita domini ante passionem septem purgationes inuenimus, sic & in apparitionibus septem quæ post resurrectionem factæ leguntur, septem illa dona spiritus sancti possumus inuenire. In prima spiritũ timoris accipe,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando mulieribus ſanctis venientibus deſcendit G angelus de cœlo, & terræmotus factus eſt; ita vt ipſas timore perterritas oportuerit ab angelo conſolari. In ſpiritu pietatis apparuit Simoni, quia magna omnino & verè domino Ieſu digna pietatis dignatio, quòd ei quaſi ſingulariter & ante cæteros dignatus eſt apparere, quem præ cæteris de negatione eius rea conſcientia confundebat: vt vbi abundauit delictum, ſuperabunderet & gratia. In ſpiritu ſcientiæ duobus pergentibus in Emaus ſcripturas expoſuit, incipiens à Moyſe & prophetis. In ſpiritu fortitudinis ianuis clauſis intrauit oſtendens manus & la- H tus, ſicut ſolent in ſignum virtutis clypeorum foramina demonſtrari. In ſpiritu conſilij fruſtra in piſcatione laborantes mittere in dexteram rete conſuluit. In ſpiritu intellectus aperuit illis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas. In ſpiritu ſapientiæ die quadrageſimo apparuit eis, quando videntibus illis eleuatus eſt, & viderunt filium hominis aſcendentem vbi erat prius. Vſque ad illam enim diem quaſi per ſtultitiam prædicationis ſaluos faciebat credentes: poſtquàm verò coram eis aſcendit ad patrem, iam cœpit ſapientia declarari. I

In tempore reſurrectionis: quomodo quibuſdam nondum natus eſt Chriſtus, quibuſdam nondum paſſus, quibuſdam nõdum reſurrexit, quibuſdam nondum aſcendit in cœlum, quibuſdam nondum miſit ſpiritum ſanctum.
Sermo IIII.

OMnia quæ de ſaluatore legimus, medicamina ſunt animarum noſtrarum. Videamus ergo nequando fortè dicatur de nobis: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Cogitet vnuſquiſque quantũ K operentur in eo tam ſalutaria medicamenta. Sunt enimquibus nondum natus eſt Chriſtus, ſunt quibus nondũ eſt paſſus, ſunt quibus non ſurrexit vſque adhuc. Aliis quoque nondum aſcendit, aliis nondum
Philip.2. miſit ſpiritum ſanctum. Quomodo enim operatur eius humilitas, qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens? quomodo inquã Dei humilitas in ſuperbo homine operatur? Quæ illius humilitatis veſtigia in his qui adhuc toto deſiderio terrenis diuitiis & honoribus inhiant? An L non modo exhilaratur conſcientia veſtra, fratres
Eſa.9. mei, quòd dicere poteſtis: Paruulus natus eſt nobis? Sunt quibus nondum eſt paſſus Chriſtus, qui labores fugiunt, & mortem metuunt vſque adhuc, quaſi verò ille & labores ſuſtinendo, & mortem moriẽdo non vicerit. Sunt quibus nondum ſurrexit, qui in laborum anxietate & afflictione pœnitentiæ morte afficiuntur tota die, nondum ſpirituali conſolatione recepta. Sed niſi breuiati fuiſſent dies illi, quis poſſet ſuſtinere? Aliis ſurrexit Chriſtus, ſed nondum aſcendit, imò cum eis adhuc pia dulcedine cõmoratur in M terris, his ſcilicet, qui in deuotione ſunt tota die, flẽt in orationibus, ſuſpirant in meditationibus ſuis, & omnia feſtiua & iucunda ſunt eis, & per omnes dies illos continuum Alleluia cantatur. Sed oportet lac eis ſubtrahi, vt diſcant veſci ſolido cibo, & expedit eis vt Chriſtus vadat, & hæc tẽporalis deuotio ſubtrahatur. Sed quando hoc capere poterũt? Deſertos ſeſe à domino, priuatos gratia cõqueruntur. Sed expectent paululum, ſedeant in ciuitate donec induãtur ſolidiori quadam virtute ex alto, & maiora percipiant chariſmata ſpiritus ſancti, ſicut apoſtoli promoti ſunt in gradum altiorem, & ſupereminentiorẽ viam charitatis ingreſſi, non iam ſolliciti quomodo flerent paululum, ſed quomodo magna quadam victoria de communi aduerſario triumpharent, & cõculcarent Satanam ſub pedibus ſuis.

FERIA SECVNDA PASCHÆ
HOMILIA SECVNDVM LVC. 24. de duobus diſcipulis euntibus in Emaus.

IN illõ tempore duo ex diſcipulis Ieſu ibant in caſtellum quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalem, nomine Emaus. Et ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibus, quæ acciderant. Et reliqua. Homilia lectionis eiuſdem beati Bernardi abbatis. Conuertere anima mea in requiem tuã: quia Chriſtus reſurrexit à mortuis primitiæ dormientiũ. Recordatione tantæ dulcedinis, tuorũ mitiga dolores fletuũ, vt offeras reſurgẽti cum aſſato piſce mellis fauum, & paſchalis agni ſuauitas temperet amaritudinem agreſtiũ lactucarũ. Elige an videre Ieſum deſideres cum Maria Magdalena ſub ſpecie hortulani, an cum duobus diſcipulis in habitu peregrini. Nam vtraq; viſio & collocutio, fidelis conſcientiæ ſunt iubilus & dulcedo. De duobus condiſcipulis videtur dulcius ſapere. Hæc enim lectio mel in ore, & iubilus eſt in corde, extaſis mentis deuotæ. Dulcor eius omnẽ excedit eloquẽtiam, & totam abſorbet conſcientiam, & transformat in ſupernæ iubilationis imaginẽ, & deliciarum cœleſtium nouitatem? Conſiderata huius lectionis mira ſuauitas totas inebriat medullas animæ. Ex ſingulis etenim clauſulis ſentitur quidam ignis erumpere, qui ſi in ſinu abſconditur clauſus, in oſſibus totos depaſcit angulos amantis cõſcientiæ. Si ſcintillet ex terius, videtur ſolis iubãre ſplendidius radiare. *Ibant duo.* Quæ fuerit cauſa huius itineris, nõ declarat textus hiſtoriæ, ſed hoc fuiſſe diuinæ prouidẽtiæ arbitror, vt qui pro morte domini tantum erãt deſolati, in via qua ambulabant, conſolationem reciperẽt de ipſius dulciſſima viſione. Et forte propter hoc duo pariter ambulabant, vt dolores ſuos cõfabulatione mutua mitigarent, & corda deſperantia ad ſpei refrigerium reuocarẽt. Vnde dicuntur in Emaus proficiſci, quod interpretatur deſiderium conſilij. Deſiderabant enim amaritudinem titubationis ſuæ ſalutari cõſilio releuare. Sed vt de fauo mel exprimamus, & in auro rutilãte flammiuõmas gemmas inſeramus, ſi quid in tam dulci hiſtoria dulcius lateat, inquirere ſtudeamus. Vt arbitror, iſti duo dici poſſunt oratio & meditatio, quæ coniunctione neceſſaria ſibi ad inuicem copulantur. Et per orationem illuminatur meditatio, & in meditatione exardeſcit oratio. Quotiens igitur in contẽplatione dominicæ paſſionis ſuſpẽdimur, ex recordatione tãtæ admirationis in oratione compũgimur. Meditatio ruminat liuores vulnerũ, fixuras clauorũ, lanceã & acetum, perſecutorũ ſæuitiã, apoſtolorum fugã, & mortem tur-

turpiſſimam, corporis ſepulturam. Oratio fundit A ſuſpiria, piæ deuotionis ſtillat aromata, tota reſoluitur in lamenta. *Et factum eſt dum fabularentur & ſecum quærerent, ipſe Ieſus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne illum agnoſcerent.* Talibus confabulantibus appropinquat Ieſus. Quid eſt Ieſus, niſi vita & ſalus? Etenim in talibus ſermocinationibus eſt vita & ſalus animæ: & eis dicitur Ieſus appropinquaſſe: quia iuxta eſt dominus iis qui tri-
Pſal.33.d bulato ſunt corde. Oculi autem eorum tenebantur ne poſſent eum agnoſcere: quia etſi ſunt iuſti & ſa- B pientes, atque opera eorum in manu Dei, neſcit tamen homo vtrum ſit dignus odio vel amore. Si di-
Iob.7.e xero (inquit Iob) conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecum in ſtratu meo, terrebit me per ſomnia, & per viſionem horrore concutiet. In lectulo notatur quieta meditatio, & per ſtratum in quo releuatus colloquitur, virtus orationis exprimitur: quia in his duobus tribulatis corde, veræ conſolationis requies inuenitur. Sed cum ſub pennis earum deargentatis refrigerium internè quærimus, & occurrunt imaginationibus noſtris quàm diſtrictæ in extremo iudicio ſunt ſententiæ iudican- C tis: ibi triſtitiam inuenimus, vbi ſolatium quærebamus. In hoc autem quòd appropinquans dicitur cum illis ire Ieſus, aliud poteſt deſignari iucundius. In appropinquatione enim illa ſignatur ille ſibilus
Iob.4.e auræ tenuis quam Eliphaz gloriatur ſe audiſſe dor-
1.Reg.19.b. mientibus cæteris, per quam etiam Heliæ cõſiſtenti in oſtio ſpeluncæ legimus dominum adueniſſe: quia non in commotione, non in igne, non in ſpiritu, ſed in ſibilo auræ tenuis viſus eſt pertranſiſſe. Hic eſt ille radius ſuauiſſimus contemplationis, quo ani- D ma per cincinnum capitis eleuatur cũ meditatione exardeſcente, & oratione ſcintillante. Naſcitur in corde iubilus quidam, ſcilicet melliſluus cordis riuus, quem nemo ſcit niſi qui ſentit, nec etiam ipſe qui ſentit, quia cito pertranſit. Felix hora, ſed breuis mora, quia factum eſt ſilentium in cœlo quaſi
Apoc.8.a media hora. Norunt experti quæ dico, qui hæc experientia ſuauitatis intimæ didicerunt: quia cum in feruore orationis admiſcetur ardor meditationis, erumpit ille contemplationis radius de medio earũ, quaſi ſpecies electri, hoc eſt de medio ignis. Et ſcin- E tillæ quaſi æris cadentis, ſuſpiria ſcilicet conſcientię iubilantis. *Oculi autem illorum tenebantur ne illum agnoſcerent.* Infirmitatis autem ſuæ conſcia humana conſcientia, præ ineffabili tantæ ſuauitatis gloria contremiſcit. Vnde Helias vultum operuit, & Eliphaz totus inhorruit: nec Moyſes auſus eſt aſpicere contra Dominum. Et ſi venerit ad me, ait Iob, non vi-
Iob.9. debo eum. *Oculi illorum tenebantur.* O ſi dominum cognoſcerent, quantum gauderent? Quantum ipſi gauderemus ſi eum in propria ſpecie propius videremus? Quis non accederet, imò curreret & teneret pedes eius? Sed adhuc loquitur Ioſeph per interpre- F tem fratribus ſuis. Adhuc diſſimulat ſuam nobis exhibere dulciſſimam viſionem. Quid enim? Mortales ſumus, in exilio degimus, nec illam perfectæ viſionis lætabundam beatitudinem præ multitudine gloriæ capere valemus. Quis enim poſſet inter illa ſuperfluẽtis iubilationis gaudia ſpirare quæ dabuntur in patria, cum illa etiam ſtilla dulcedinis, quam nobis in via exhibet, in patria peregrina totã mentem inebriet, & totam cordis latitudinem nouis deliciis coangueſtet? Ideo tenebantur oculi eorũ, quia dominus erat in habitu peregrini. Et cum eum quotidie perſpicimus in altari ſub ſpecie panis & vini, nobiſcũ habitat in habitu peregrini. Nónne per oculos intelligere poſſumus amorẽ & deſiderium? Diligimus enim Deum & proximũ, deſideramus regem & regnum. Sed quia (vt ait beatus Gregorius) incognitum eſt nobis dum in hoc corpore ſumus, quantum diligamus Deum & proximum, & quando ex hoc exilio tranſmigrantes adipiſcamur regnum, & videamus Deum, cæcitatem patimur oculorum. Vnde in Ezechiele dicitur quia porta & thalamus habet tectum. Nec prætermittẽdum eſt quòd confabulando gradiuntur in caſtellum Emaus, quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalem. Dulce colloquium & felix confabulatio, cum meditationem tractat oratio. Habent enim mel & lac in lingua. Labia eorum ſicut vitta coccinea, dum hęc inuitat ad contemptum mundi, & illa incitat ad amorem Dei. Vnde dicuntur in Emaus proficiſci, quod interpretatur deſiderium conſilij. Nunquid ambulabunt duo pariter niſi his cõuenerit? O beata conuentio quam ad inuicem ſuſurrãt oratio & meditatio. Profecto ire deſiderant in Emaus caſtellum, quod ab Hieruſalem eſt in ſpatio ſtadiorum ſexaginta. Sexagenarius numerus ex denario conſtat & ſenario, quia ſexies decem, vel decies ſex faciunt ſexaginta. Stadium locus eſt in quo curritur. Denarius ſignificat decalogum in quo decem mandatorum ſeries continetur. In ſenario verò figuratur ſeculi abrenunciatio, & morum conuerſio: abiectio propriæ voluntatis, & abiectio ſine fuco ſimulationis: cuſtodia cordis, & circumſpectio ſermonis. In his ſtadiis currendum eſt, vt cum dominus dilatauerit cor noſtrum, curramus in viam mandatorum ſuorum, & poſt deuoluamur per viam. Et in his viis appropinquans dominus veniet nobis, ſicut ſcriptũ eſt de ſapientia, quia præoccupat qui ſe concupi- *Sap.6.a* ſcunt, in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia oſtendit ſe illis. *Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones quos confertis adinuicem ambulantes, & eſtis triſtes?* Interrogatio iſta amoris ſubminiſtrat incendia, & quaſi oleum proiicitur in flammam. Dum enim peregrinus interrogat quid triſtes adinuicem colloquuntur, & ille quem tam dilexerat & adgue diligit, ad memoriam reducitur: dulcis dolor augmentatur, & amor ſemimortuus in caminum prorumpens de igniculo, in cordibus eorum vehementius debacchatur. *Qui ſunt hi ſermones quos,* &c. putas in allocutione peregrini aliquam non perſentirent dulcedinem amoris diuini? Immo totus in medullis eorum reuixit & reſloruit amor Chriſti. *Qui ſunt hi ſermones quos,* &c. Deus deus, quantas iubilationes iſtæ triſtitiæ genuerunt, & quam ſuaues ſuauitates ruminatæ, & quàm dulcia ſuſpiria percurrunt in corde? Bone Ieſu, quam iucundo conſolaris ſuſurrio, quos de tua vides abſentia contriſtatos? Quàm libenter aſtas orantibus, & aſſiſtis ſuſpirantibus, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos? Quàm iucundus latitas poſt parietem noſtrum, vt audias vocunds orantiũ, & dulceſcant tibi dolores diligentium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

de pœnis rideas innocentium ! *Et respondens vnus cui* G *nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & nō cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus?* Cleophas qui interpretatur increpans ore, formam orationis videtur exprimere, quæ ponit coram Deo iudicium, & replet increpationibus os suum, nunc accusans cordis duritiam, nunc inconstantiam, nunc torporis frigore constrictum, nunc inepta lętitia dissolutum. *Tu solus peregrinus es?* Corda solet amantium familiarius mœror compunctionis afficere, cum tot vident inde specialiter fastidire studia, & desiderio cœlestis patriæ tepescentis speciem pietatis in solo exteriori habitu retinere. Respondet ergo Cleophas, quotiens talium perditioni ex intimis condolentes tales, tales in orationes profundūt querimonias. Domine, tu solus fuisti tempore passionis, abnegante Petro, fugiente discipulo quem amabas, oblito tui amoris priuilegio, fugientibus etiam cæteris. Sed, heu heu, tempore compassionis quæ nūc est, religiosos videmus non solū non participare per compassionem passionibus tuis, nec fugere nec negare turbatione alicuius tentationis subitæ: sed iniquitas eorum procedit quasi ex adipe, transierunt in affectum cordis. Apponendo enim iniquitatē non verentur super dolorem vulnerum tuorum addere, qui cum sanctis mulieribus debuerant piæ deuotionis aromatibus delinire. *Tu solus peregrinus es in Hierusalem.* Dereliquerunt te omnes amici tui, longe facti sunt à te noti tui, posuerunt te abominationem sibi. Omnes quæ sua sunt quærunt, seipsos diligunt, de exilio fecerunt patriam, operibus diffitentur se peregrinos super terram & hospites. *Tu solus peregrinus es in Hierusalem.* Nos etiam excellentiori profes- K
Psal.142. sionis priuilegio æstimamus expressius fieri conformes humilitatis tuæ peregrinationis, collocati sumus in obscuris sicut mortui seculi. Sed & prudentiores sumus in possessionibus ampliandis, & gloriosiores in ædificiis erigendis, callidiores in pecuniis congregandis. Inueniri possunt etiam pauci qui fideliter incedant semitas veritatis. *Tu solus peregrinus es.*
Iob.40.c Iam non miratur Behemoth, si absorptus est fluuius: quia pars maxima Iordanis influit in os eius, & deiecit de fortitudine, & de stellis strauit sibi aurum quasi lutum, & sub ipso sunt radij solis. *Tu so-* L
lus peregrinus es in Hierusalem, in ecclesia scilicet militāte Deo, quæ videlicet non possidet adhuc pacem, & non cognouisti quæ facta sunt in illa diebus istis? His diebus sanguinem tuum fudisti pro salute generis humani, & tot dolores & opprobria, ad vltimum crucis supplicium pertulisti. Et cum tanta pro mundo passus sis his diebus, & te omnia trahere ad te ipsum promiseris, si à terra esses exaltatus, ecce exaltatus es super cœlos. Imò cur non eruis eos qui ducuntur ad mortem? cur ex Basan non conuertis? cur omnes non trahis? cur tam paucos de multis e- M
ligis, quasi tuæ immemor passionis? Non cognouisti quæ facta sunt in Hierusalē diebus istis? In Hierusalem diebus istis tu ille excelsus admirabilis oc-
Mat.17.a cisus fuisti, cui Moyses & Helias in transfigurationis tuæ visione pulcherrima sunt locuti. Verè domine nimis excessisti: quia cum sis splendor paternæ gloriæ, & figura substātiæ eius, & cum sis dominus maiestatis, trementibus elementis, cœli luminaribus obscuratis, & stupentibus angelis, pati dignatus es tormentū abiectissimæ passionis. Vere fuit excessus cum dedisti vellentibus genas tuas, cum faciē tuam non auertisti ab increpantibus & conspuentibus, quando cum iniquis es deputatus. *Tu solus peregrinus es in Hierusalem.* Cur non trahis nos post te, vt curramus in odorem vnguentorū tuorum? Cur das alienis honorem tuum, cum pro nobis consumpseris carnē & corpus tuum? Cur solium gloriæ tuæ in quo iudicasti principem huius mundi, non recordaris? H
Cur spiritum gratiæ & precum super nos nō effundis, vt nō solùm lingua, sed & opere & veritate confitentes nos aduenas & peregrinos super terram abstineamus à carnalibus desideriis, & trahamur ad te in funiculis Adæ, in vinculis charitatis? Dum hæc Cleophas loquitur in tribulatione spiritus, & amaritudine mentis, verba ista quantum putas repleant conscientiam sciscitantis? *Quibus ille dixit: Quæ?* Non est interrogatio nescientis, sed adiocantis, & quædā reciprocatio doloris. *Et dixerunt: De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere & sermone coram* I
Deo & omni populo: & quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes & principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum? Primò solus Cleophas respondisse legitur. Nunc respondet tam ipse quàm ille cuius nomen in historia non habetur. Vnde quia est sine nomine, videtur formam meditationis exprimere, quam quandoque cogitationem, quandoque contemplationem solemus quasi proprio nomine nuncupare. Secundum verò beatum Gregorium, istum fuisse Lucam aliqui æstimauerunt. Lucas qui me- *Coloss.4.c*
dicus fuisse ab Apostolo dicitur, qui consurgens vel eleuans interpretatur, interpretatione sui nominis imaginem repræsentat meditationis, quæ medicamentum est contribulati spiritus, & conscientiæ ægrotantis. Quæ sicut stellio manibus nititur, vt moretur in ædibus regis, & consurgens ab infimis eligendo suspendium, deserit transitoria, & se eleuat ad superna. Adiungitur itaque meditatio orationi, vt ex amborum responsione dulcioris balsamus melodiæ, diffusiores spiret delicias in auribus peregrini. *De Iesu*, inquiunt, *Nazareno*: Oleum effusum est nomen eius. Oleum, inquam, effusum vnguentum aro- L
matum, iubilus cordium Iesus Nazarenus rex Iudæorum. Sed frangatur alabastrum, perflet auster hortum aromatum, myrrha det odorem suum, diffluant riuuli balsamorum, crucifixus sit in memoria, crucifixi replicetur iniuria, crucifixi ruminentur opprobria, & charitas indefessa. Omnia interiora nostra loquātur de Iesu Nazareno, qui lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, vt simus potentes opere & sermone. Nonnulli potentes sunt in opere, sed non in sermone. Alij in sermone, sed non in opere. Quidam potentes sunt in vtroque. Qui strenuus est M
in exercitatione corporali, bona quæ præualet, non negligit operari. Patiens in tribulatione, & gaudēs ad laborē obediētiæ, potest dici potēs in opere. Sed si minus hunc delectat assiduitas orationis, si nō est solicitudine pia deuotus in vigiliis, vel forte nō habeat gratiam prædicationis, potens est in opere, sed non in sermone. Videas aliquem frequenter in ora- *Cant.7.b.*
tione deuotum, cuius oculi sunt sicut piscinę in Hesebon præ multitudine lachrymarum, sed recusat ferre

ferre iugum obedientiæ, votum suum offerre sæsti- A
mat offerēdo hostiam amputata aure, suam plangit in oratione superbiam, sed hora cōpunctionis trāsacta ita superbus est sicut ante. Vel si leuis in moribus, post orationis suæ deuotionem in eandem recidit leuitatem, ossa eius replentur vitiis adolescentiæ eius, vt nunquam in conuersatione sua sit maturus.
Gen.27.c Licet ad modicum orationis tempore sit deuotus: vox quidem vox Iacob est, sed manus, manus sunt Esau. Tales potentes videntur in sermone, sed non in opere. In opere & sermone sunt potentes, qui ha- B
bent in moribus honestatem, in operibus virtutem, in sermone scientiam, deuotionem in orationis assiduitate, grauitatem in conuersatione, perseuerantiā in amore. Piæ siquidem operationis oratio deuota est reclinatorium, & deuotę orationis exercitatio præbet bonorum operum fulcimentum. Hæc est enim plenariè compunctio salutaris, quam commendat conscientiæ latitudo. Vnde cum sapiētiam & diuitias dedisset dominus Salomoni, dedit ei & latitudinem cordis: quia nihil est sapientia, nihil diuitiæ, si in corde non redundauerit (qui transuadari C
non potest) fluuius charitatis. Nec parcit dominus verbis potentibus, & ad deprecandū cōpositis, si sic potēs es in opere & sermone, esto corā Deo & omni populo. Corā Deo te cōmędet puritas intentionis, corā populo vtilitas operis, vt sint lumbi mentis tuæ succincti, & lucerna ardēs in manibus tuis. Et bene coram omni populo: quia charitas nescit angulum, non amat proprium, deseruire desiderat vtilitatibus singulorum. Hinc est quòd apostolus se commendat ad omnem conscientiam hominum, prouidens bona non tātum coram Deo, sed etiam coram om- D
nibus hominibus, vt tam Deo quàm omni populo sit acceptus. Sed beatissimo apostolo nemo se audeat comparare. Quantum enim distat ortus ab occidente, tantum à viis nostris fuerunt viæ eius, & semitæ eius à nostris semitis exaltatæ: quia (sicut dicit Esaias) facti sumus immundi omnes nos, quasi pan-
Esai.64.c nus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ. Potentes nō sumus in operibus: & quid oremus sicut oportet, nescimus. Ille solus speciosus forma præ filiis hominum, singulari priuilegio fuit prophęta potēs opere & sermone, qui potērer operatus est salutē nostram in medio terræ. Potestate plenus fuit in sermone, E
quando omnia creauit, quando dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Fortis fuit in opere cum hominem reparauit, & iuxta vaticinium Esaiæ opus suum vt faceret, opus suum alienum opus fecit. Vere fuit opus alienum, si consideres quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes, & crucifixerunt eū. Domine audiui auditionē tuam, & timui: consi-
Esaiæ 28.c deraui opera tua, vias tuas, & expaui. Subsannauerūt te subsannatione, dentibus suis super te frenduerūt, aduersum te lætati sunt & cōuenerunt, te summi sacerdotes & principes tradiderūt. Illi qui regere gre- F
gem debuerunt per viam salutis, facti sunt laqueus & ruina in præcipitium damnationis. Ex ipsis flāma inuidiæ erupit: quia sicut in Iob legitur, ignis Dei de
Iob.1.d cœlo cecidit, & tactas oues puerósque comsumpsit. Nos igitur qui quærimus crucifixum, crucis attendamus mysterium. Ipsa est statera corporis Christi, quam desiderabat qui dicebat: Vtinā appenderētur peccata mea quibus iram merui, & calamitas quam patior, in statera. Crux facta est statera corporis *Iob.6.a*
Christi, quod est Ecclesia. Cur enim ipse crucifigeretur, appensa sunt cum ipso peccata quæ commisimus, calamitas quam incurrimus. Ipse erat innocēs, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis conuersatio eius: non enim peccatum fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et quoniam talis ae tantus tam indigna dignatus est in cruce pati, *Esa.53.*
præponderare cœpit calamitas, & crimina leuigari. Cum adhuc tamen in cruce erectus staret, vacillare videbatur statēra, nec plenè cognoscebatur quà cadere deberet, cum inclinato capite emisit spiritum: vt calamitas præponderando caderet, & quasi arena maris grauior appareret. Gentes quasi momentum statēræ reputatæ sunt. Nam in statēra ceciderunt: quia partes aduersæ damnationis nostræ chirographum amiserunt. Trituratus est Moab sub domino, expandit manus super eum sicut natans ad natandum, ne demergeretur in profundum: & vt ipse subleuaret nos in excelsum, expandit alas suas, nos assumpsit & portauit in humeris suis, sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos. Sic ascendens super omnes cœlos, de excelso misit ignem in ossibus nostris: vt quæ sursum sunt, sapiamus, & nostra conuersatio sit in cœlis. Potens fuit coram Deo & omni populo: quia factus est angelus loquens pro nobis, & intercessor existens patri reconciliauit humanum genus: vtrūque solus potuit arguere, & ponere manum in ambobus. *Et quomodo summi sacerdotes & principes crucifixerunt eum.* Per sacerdotum quippe persuasionem populus dimitti Barrabbā, Christum crucifigi acclamauit, & Pilatus fieri adiudicauit, linguis non manibus ipsum crucifixerunt. Vnde dicit Dauid, quia linguas suas vt gladium acuerūt. In hoc *Psal.139.a*
forte minus reprehensibiles, quàm noui crucifixores, qui manibus & verbis mortem illi accersunt: immortalem mortificant, incrucifigibilem crucifigunt. Quæ ab ipsis in occulto, vel etiam in aperto fiunt, turpe est dicere. Ponere vereor os meum in cœlum, vt non dicam in cœnum, & Saul ad purgationem ventris inclinatum occidere: sufficit si oram chlamydis abscindam gladio Hieremiæ: cum dominus dicat per Malachiam: Vos me configitis, gēs
Malat.3.b scilicet tota. Ostendit Hieremias quomodo summi sacerdotes & principes eum crudelius crucifigunt. Ibo, inquit, ad optimates, & loquar eis: ipsi enim cognouerunt viam domini, & iudicium Dei sui. Et ec- *Hiere.5.b*
ce hi magis simul fregerunt iugum, ruperunt vincula, & à propheta vsque ad sacerdotem omnes faciunt dolum. Ecce quomodo summi sacerdotes & principes crucifixerunt eum. *Nos autem sperabamus quòd ipse esset redempturus Israel*, quod interpretatur videns Deum. Per quod literati & religiosi, qui specialius præ cæteris debent videre Deum per intelligentiam & affectum signantur. Hinc est non minima causa tristitiæ nobis: quia etiam literati & qui videntur religiosi, comparātur iumentis, & immundiores facti sunt illis. Ipsi enim non solum spinis peccatorum suorum crucifigunt Deum, sed aliis facti sunt in prouerbium & exemplum. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redēpturus Israel.* Non esset doloris materia, nec res tam stupenda, si plebs quæ non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nouit legem, sola caderet in errorem: quia reuelari G
posset per literatorũ & religiosorũ prudentiã, si ipsi
nõ fuissent primi ad ruinã. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel.* Nam si dicit regi, apostata,
& vocat duces impios, si supplantet optimates, &
ducit sacerdotes inglorios: & ipsi forsitan non sunt
literati, & ignorantes legem domini, filij sunt diffidentiæ, nec ipsi sumus in admirationem; sed de literatis stupemus, & qui prætendunt habitum religionis, qui bonũ verbũ Dei gustauerunt & donũ cœleste virtutésq; seculi venturi, & ecce vaccæ pingues
Samariæ facti sunt arbores autũnales eradicatæ, bis H
mortuæ, facti hostes in capite, qui docere debuerãt
viam vitæ. *Nos autem sperabamus quòd ipse esset redempturus Israel. Et nunc super hæc omnia tertia dies est quòd hæc facta sunt.* Primus dies, quo crucifixus est Christus, persecutorum & hæreticorum significat tempus, qui primitiuam ecclesiam tormẽtorum asperitatibus vexauerunt, quæ corpus est eius. Secunda
dies, qua sepultus fuit, tẽpus figurat hypocritarum,
qui Christum quasi sepultum in terra reputant, terrenis commodis & honoribus inhiantes, qui nullam
I
nisi terrenæ facilitatis gloriam pro suis laboribus
expectant. Super hæc omnia tertia dies est, in qua
debemus aliud grauius periculum considerare, scilicet in falsis fratribus. Et in hac tertia die Christus
debuerat resurrexisse: quia putabamus his diebus vbiq; diffundi virtutẽ veræ fidei, & per loca religiosa
charitatis radios dilatari, vt post Orionas & Hyadas
appareret interiora austri. Sed quia penè omnes declinauerunt, & adhuc in iniquitatibus suis Christũ
crucifigunt, super hæc omnia dolemus quia tertia
dies est ex qua hæc omnia facta sunt. *Sed & mulieres*
K
quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Mulieres piæ sunt cogitationes. Per monumẽtum claustrum religiosorum potest intelligi, in quo
sumus Christo per temporalium delectationum
mortificationem, & sanctæ professionis vinculum
consepulti. Tunc mulieres vadunt ad monumentum quærere dominum, quãdo cogitamus si saltem
vel in claustris religiosus sit requirens ac diligens
Deum. Ante lucẽ venerunt, & corpus eius non in- L
uenerunt. O quàm dulce est ante lucem surgere ad
quærendum dilectum. Dulcis est quærenti illum. In
lectulo meo quæsiui per noctes quem diligit anima
Cant.3.d mea: quæsiui, & non inueni illum. restat ergo vt vadam ad monumentum, id est ad religiosorum claustrum, ad vigilias claustralium: quia ibi dilectum inueniam, etsi non secundum corpus. Etenim si cognouimus secundum carnem Christum, sed iã nunc
non nouimus. Ciuitatem custodiunt isti vigiles, angeli sunt quorum visionem se vidisse asserunt mulieres, quæ dicunt eum viuere, & per feruorem veræ M
dilectionis ostendunt Christum in suis cordibus habitare. Isti sunt vigiles obseruantes omni tempore
custodias domini. Ipsi excubant ad ostium tabernaculi, ipsi sunt Oriones & Hyades, & interiora austri.
Quàm delectabile est eis interesse vigiliis. consurgunt de nocte in principio vigiliarum suarum, vt effundant cor suum coram domino, & oratio eorum
apud altissimum. Ibi in medio iuuencularum tympanistriarum principes coniunguntur psallentibus.
Ibi in excessu mentis Beniamin adolescentulus, ibi
resonat cœlestis simul concentus. Ibi sunt Seraphim,
Sanctus, Sanctus, Sanctus clamantia, & Cherubim
sese versis vultibus in propitiatorium respicientia.
Ibi iubilant omnes filij Dei, laudant dominum sidera matutina. Ipsi sunt vere similes angelis, per studium angelicæ conuersationis. Ipsis commissa est
custodia monumenti, scilicet obseruantiæ regulares
claustri. Monumentum istud Christus non deserit,
qui nobiscum se promisit esse vsque ad consummationem H
seculi, & tunc nos erimus secum cum nos
acceperit ad seipsum. Mulieres se dicunt illum non
inuenisse, sed visionem angelorum vidisse, qui dicũt
cum viuere, quotiens versamur in cogitationibus
nostris: quia etsi sunt vere similes angelis qui de die
in diem, & in nocte laudem domini decãtant in terris, sicut illi in cœlis: non tamen possident gloriam
æternæ beatitudinis summa sanctitate cõsummata.
Paululum, inquit, cum pertransissem eos, inueni
quẽ diligit anima mea. Sed quid est quod dicitur, *terruerunt nos*? Non est terror qui incutiat horrorem, sed
qui nouam cordis parturiat exultationẽm vel admirationem. Dum enim cogitamus quàm felices deliciæ abundant in claustro, super hoc expauescit cor
nostrum, & quadam dulci reuerentia mouetur de
loco suo. *Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum autem non inuenerunt.* Abierunt quidam ex nostris. Isti sunt affectus religiosæ mentis, qui omnia sicut mulieres inueniunt, non tamen reuertuntur, sicut de mulieribus legitur. Quando enim
solis cogitationibus de amore religionis tractamus
in cordibus nostris, mulieres ad monumentum vadunt & redeunt. Sed cum affectus mentis ad conuersionis desideria conuertuntur: non iam tantum
mulieres, sed quidam ex nostris ad monumentum
vadunt, qui non reuertuntur, sed nec ipsum inueniunt. hoc autem experimento cognoscimus, quia
cum feruore nouitij ad conuersionem venerimus,
hic Iesum inuenire nos æstimamus: quia perfectæ
tranquillitatis & sanctitatis gaudia apprehẽdere nos
speramus. Sed cum processu temporis experimur
miserias humanæ fragilitatis, tunc recognoscimus
quoniam non inuenimus dominum, visionem tamen angelorum aspicimus, exempla scilicet feruentiũ monachorũ. *Et ipse dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credendũ in omnibus quæ locuti sunt prophetæ. Nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Scaturire videntur hæc verba teneritudinem amoris, &
quasi mustum quod dirumpit nouas lagunculas, de
medullis procedere diligentis. Dedit dominus voci
suæ vocem virtutis, vt essent hæc verba eius sicut
malleus conterens petram, & sicut ignis, testimonio
Hieremiæ: Verba eius sicut ignis & malleus. vt de *Hiere.23.f*
igne ascẽdat virgula fumi ex aromatibus & puluere
pigmẽtarij, & conterat malleus. Libet paululum ad
suauitatem historiæ mentis oculos inclinare. Dum
interpretatur scripturas, dum exponit Moysen &
prophetas, procedens ex ipsius ore mira suauitas
mentes refrigerat mœrore & tædio consternatas.
Inæstimabilis redundabat in labiis Iesu sermonis
elegantia super mel & fauum, dulcescebat eius eloquium

quium super omnia aromata. Profectò ordinẽ cœ- A
li nouerat, & ponebat rationem eius in terra. Impleta gaudent viscera luctu in lętitiam mutato. Iam refulget in conscientiis domini resurrectio. Resurgẽti
magis gaudere incipiunt, quàm condoluerant crucifixo. Hinc est quòd appropinquauerunt castello
quò ibant: quia impleri cœperat desiderium consilio quod quærebant. Et ipse se finxit longius ire, vt
dum vellet eos deserere, dilectionis igne quo suauiter ardere cœperant, mirabilius ęstuarent. Quid eos
putas tunc animi habuisse, cum se fingeret longius
ire? Æstimo forsitan talibus eum querimoniis in- B
terpellasse: Ne decedas dulcissime, ne deceseris à
nobis: sed adhuc de Iesu Nazareno sonet vox tua in
auribus nostris. Loquere, quæsumus, de gaudio resurrectionis: mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies, sed agemus vigilias noctis. Non enim sufficit dies vt saturetur auris auditu de dulcissimo Iesu. Et coẽgerunt eum quia cohibere se non poterat vis amoris. Nunc ad delicias reuertamur moralitatis. *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ. Nónne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* Imple- C
tum est tempus quod dixit dominus in euangelio:
Matth.18.c Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo,
ibi sum in medio eorum. Cõgregati sunt in nomine
eius duo, scilicet oratio & meditatio, vt turtur &
columba querimonias dulces submurmurent in foramine petræ, in cauerna maceriæ, condolentes de
domini passione. Sed contra hæc susurria, hęc deuota
suspiria, tam gratiosa sunt in oculis eius qui scrutatur renes & corda, quòd non possit diu abscõdere
multitudinem dulcedinis suæ quam abscondit timentibus & diligentibus se: sed sæpius per occultam D
inspirationem, sæpius per scripturæ sacræ lectionẽ,
talem tristitiam in iubilum solet commutare. *O stulti & tardi corde ad credendum.* Cogitanti mihi dulcedinem huius increpationis, flere magis libet quàm aliquid dicere, quia quidam mirifici odoris balsamus
perflat areolam mentis meæ. Disputare cum Deo
cupio: nõ quidem ex æqualitate, sed exponẽdo fragilitatem humanæ conscientiæ. Domine, quotiens
passionis tuæ amaritudinem in cordibus nostris ruminamus, totiens de nobis expauescimus: quia dedisti metuentibus te significationem, vt fugiant à E
facie eius. Si enim ex hoc mũdo transisti ad patrem
cum tantis cruciatibus, quid fiet de nobis peccatoribus? Si in viridi ligno hæc fiunt, in arido quid fiet?
Dum tales in oratione fundimus querimonias, consolatur nos dulciter increpando illa vera & summa
charitas per scripturarum auctoritatẽ, seu per occultam inspirationem. Quid de mea passione tam tristes estis? Nolite timere pusillus grex, passus sum vt
vos gaudeatis. Thesaurizaui vobis thesauros exultationis, quia thesaurizare debent parentes filiis.
Omnia enim opera vestra operatus sum vobis, re- F
surrexi vt iubiletis. Dico vobis, cur non creditis? *Incipiens à Moyse & prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant.* Beati qui nouerunt gustu
felicis experientiæ, quàm dulciter, quàm mirabiliter in oratione & meditatione scripturas dignatur
dominus reuelare. Et quidem scientiarum dominus
est, potest eas si voluerit dispensare. *Incipiens à Moyse & prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant.* Hæc facit, quando corda nostra illuminat radiis charitatis. Ille tenet & quæ latent, & quæ
patent in diuinis sermonibus, qui charitatem seruat
in moribus. De sola dilectione pendent Moyses &
prophetæ. Tunc appropinquamus castello quò tendimus, quia per infusionem charitatis desideratum
vitæ consilium obtinemus. *Ipse autem finxit se longius* *Eccles.7.c*
ire. Dixi, sapiens efficiar: & ipsa sapiẽtia recessit longius à me. Incipienti difficiles viæ domini videtur,
sed curritur per eas, dum cor cœperit dilatari: vnde
& coegerunt eum. Non enim leuiter ad perfectionis culmen attingitur, sed paulatim virtutum gradibus ad apicem charitatis per violẽtiam peruenitur.
Coegerunt eum. Ne mireris si vim patitur regnum cœlorum, quando & ipse dominus eorũ. Si igitur quadam naturali duritia cor tuum senseris indeuotum:
insta orationibus, intẽde meditationibus, curre vbi
est impetus spiritus, ne assensum carni dederis. Ingere te vigiliis, per lachrymarum violentiam vince
dominum maiestatis, & dic ei: *Mane nobiscum domine, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies.* Hãc clausulam multipliciter possumus intelligere, & in ea
multas delicias inuenire. *Mane nobiscum, quoniam aduesperascit.* Cum prosperamus in virtutum successibus, in die sumus. Cum nos obnubilant tribulationum angustiæ, incipit nobis aduesperascere. Cum
tristitia nos confundit, nobis aduesperascit. Et quia
ad te confugimus, qui solus laborem & dolorẽ considerasti: mane nobiscum, quoniã aduesperascit. Iam
veniunt aquæ vsque ad animam. Iam deuotionis
deliciæ vertuntur in miseriam, iam omnes angulos
mentis nostræ ventus tentationis concutit: mane
nobiscum, quoniã aduesperascit. Tu tribulatis cordibus es refrigerium, tu refugium, tu solatiũ: tua est
potentia, tuũ est imperium. Intenti sunt ad te oculi
omnium; te solum sitiens anima concupiscit: mane
nobiscum, quoniã aduesperascit. Sine te nihil possumus facere. Tu solus carmina das in nocte, tu turris es fortitudinis à facie tribulantis. Tuæ pietatis
oculus circa ea quę sub cœlo sunt respicit: mane nobiscum, quoniam aduesperascit. Per te consurgit
nobis ad vesperum fulgor meridianus, & oritur vt
lucifer cum nos consumptos putamus. Non con-
funditur omnis qui in te confidit: *mane nobiscum, quo-* E
niam aduesperascit. Inclinata est iam dies, facti sunt vesperi longiores: quia appropinquante mundi termino superexcrescit iniquitas, & charitas refrigescit. Ne extinguatur in nocte lucerna nostra: mane
nobiscum, quoniam aduesperascit. Vergente mundi
vespere, sole iustitiæ, frigus iniquitatis genus humanum opprimit. Omnes occupat nox perfidiæ, lux
veritatis deficit. Ne deficiamus cum deficientibus:
mane nobiscum, quoniam aduesperascit. Vitæ meæ
iam instat vespera, corpus consumit ægritudo per- F
ualida. Iam mors minatur aspera. Timor & tremor
totam conscientiam concutit, terribilem sententiam iudicij pertimescit. Sed tu domine cui pater
omne iudicium dedit, mane nobiscum, quoniam
aduesperascit. In manus tuas commendo spiritum
meum. Ne tradas animam confitentem tibi potestatibus tenebrarum. In te solo est salus nostra, ad te
sunt oculi nostri, ne pereamus. De multitudine mi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſerationis tuæ mens fiduciam concipit : mane nobiſcum, quoniam adueſperaſcit. Vel per veſperam poſſumus intelligere vexatæ mentis refrigerium, vt omni feruore tribulationis recedente, oratio & meditatio tranquillum in ea Deo parent hoſpitium, vt eum cogant ad manendum, & inuitent ad cœnandum, iuxta quod ſcriptum eſt: Si quis aperuerit mihi ianuam, intrabo ad eũ, & cœnabo cũ eo, & ipſe mecum. Factus eſt ſicut viator declinans ad manẽdum. Vnde & intrauit cum illis. *Factum eſt autem cũ recumberet cum illis, accepit panem & benedixit, fregit, & porrexit illis, & aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum.* Panis iſte panis eſt gratiæ. Hunc panem ipſe per ſe accipit : quia non quaſi inferior, ſed patri æqualis, dona gratiæ prout voluit non ad mẽſuram accepit. Benedicit panem, quãdo benedictionem ſuam nobis dat legiſlator, vt eamus de virtute in virtutem. Frangit & porrigit illis: quia non volentis neq; currẽtis ſed miſerẽtis eſt Dei. Nec panem porrigit integrũ, ſed fractũ, quia diuiſiones gratiarũ ſunt: ſed idẽ dominus, qui ſicut buccellas mittit cryſtallũ ſuam. Et quid eſt quod dicitur, *aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum in fractione panis*? In fractione panis fit diminutio quædam & exinanitio. In fractione, virtutem humilitatis intellige, per quam ſeipſum fregit, diminuit, & exinaniuit ipſe etiam qui panis eſt vitæ. Et quoniam ſe exinaniuit, cognitionem ſuam nobis dedit. Ipſe eſt panis deſiderabilis quem per dies multos Daniel non comedit : quia multi iuſti & prophetæ voluerunt videre & non viderunt incarnatam ſapientiam Dei patris. Multis æſtuarunt ſuſpiriis præ deſiderio videndi filium hominis, ſed abſconditus erat in ſinu patris. Paruuli petierũt panem, & nõ erat qui frangeret eis. Sapientia abſcondita pauperis, & theſaurus integer & occultus, quæ vtilitas in vtriſque? Frange domine eſurienti panem tuum, panem teipſum, vt aperiantur oculi hominis, nec reputetur homini ad peccatum ſi voluerit eſſe ſicut tu, ſciens bonum & malum. Te cognoſcat in panis fractione, qui ab initio voluit integrum attentare vel attrectare. Frange te, vt ſeſe diſcat frangere, quia non cognoſceris niſi in fractione panis. Audiuit Balaam ſermones Dei, & viſiones omnipotentis intuitus eſt: ſed cadebat apertis oculis, quia non cognoſcebat dominum in fractione panis. Sic multos videtis hodie ſtudentes in ſcripturis, docentes in cathedris, prædicantes in eccleſiis, ſed opera eorum non concordant cum verbis. Confitentur verbis ſe noſſe Deum, ſed negant factis : quia non cognoſcitur niſi in fractione panis. Et quidem nobis dominus factus eſt panis, & nos ſumus panis eius. In ſudore vultus ſui dignatus veſci pane ſuo, vt noſtro veſceremur in gaudio. Si vis ipſum cognoſcere, ſicut ſe fregit, ita te frange: quia qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Nõ eſt in ſermone regnum Dei, ſed in virtute. Frange igitur te ad laborem obedientiæ, ad humilitatem pœnitentiæ. Porta in corpore tuo ſtigmata Ieſu Chriſti, formã ſerui accipiens, non prælati. Et cum te exinanieris & fregeris, cognoſces dominum in fractione panis. Sed quoniam cœpimus loqui de pane gratiæ: dum frangitur, oculi aperiuntur, & dominus cognoſcitur: quia cum cæteris gratiarum donis infunditur virtus humilitatis. Tunc eum cognoſcimus, quia ex acceptis donis nos ei humiliter ſubdimus, cum quicquid boni accepimus, ad ipſum referimus: & ſapiens atteſtatur quòd ab humilibus honoratur Deus. Vide quomodo dictis noſtris concordet beatus Gregorius. Qui, inquit, virtutes cæteras ſine humilitate congregat, quaſi puluerem in vẽtum portat: & vnde ferre aliquid debuit, inde deterius ſequitur. Vera ergo humilitas aperit oculos, dũ virtutes cæteras per quas vento ſuperbiæ poterat excæcari, frangit & diminuit, & homo ſe ex ſe nihil eſſe cognoſcit. Et quanto quis decreſcit in deſpectione ſui, tanto amplius proficit in cognitione Dei. Vt ergo cognoſcatur dominus in fractione panis, frangat homo ſi quas habet in ſe virtutes, frangat proprias voluntates, imitans illum qui pro nobis factus eſt obediens vſque ad mortem crucis. *Et ipſe euanuit ab oculis eorum*. Mira res. Cum incipit magiſter cordi dulceſcere, tunc fugit, vt de abſentia ſua faciat nos dulciter dolere. Tales ſunt amoris deliciæ, oculi amoris ipſum faciunt auolare. Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnulóque ceruorum, ſuper montes aromatum. Aſcende ſuper cherubim, & ambula ſuper pennas ventorum. Eſto tamẽ ſimilis capreæ hinnulóque ceruorum, vt oculos dilectionis tuæ non auertas à nobis: etſi à noſtris te ſubtrahis, qui humilia reſpicis, & alta à longe cognoſcis. *Et dixerunt adinuicem: Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis ſcripturas?* Clauſula iſta non eſt exponenda, ſed ruminanda. Quotiens in nobiſmetipſis marceſcit anima noſtra, & poſſident nos dies afflictionis, quotiens tædiis vel tentationum vulneramur ſagittis: ad memoriam reuocemus quid aliquando in oratione ſenſerimus, quid in meditatione guſtauerimus, qualiter locutus ſit nobis dominus, cum ſcilicet tranſmigraremus in delicias contemplationis. *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu*? O dulcis ardor, dulcis ſplendor, dulcis amor. Ardor confortans, ſplendor illuminans, amor inebriãs. Quàm dulciter ardes, quàm mirabiliter ſplẽdes, quàm ſufficienter totum cor hominis imples? Quis poterit habitare de nobis cum igne deuorante, cum ardoribus ſempiternis, cum iam non erit ignis in Sion, ſed caminus in Hieruſalem in ſplendoribus æternitatis? Tunc etiam recordabimur de hoc paruo igniculo quem ſentimus in conualle plorationis, cantabimus & pſallemus, & dicemus adinuicem: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu?* Cum ſub paupertate degeremus militiæ regularis, & ſtaremus ad pſallendum in nocturnis vigiliis, & poſt vigilias abſcõditi incumberemus orationibus illis beatiſſimis interuallis, quàm magna tunc erat in cordibus noſtris multitudo dulcedinis! *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu?* Nónne nox erat illuminatio in deliciis? Nónne cor noſtrum tunc ardẽs erat in nobis, cum in clauſtro reſidentes meditaremur in ſilentio, quando ſecretò Deus erat in tabernaculo noſtro, cum ſuper Hieruſalem cor aſcenderet, & cogitaremus patriæ gaudia, cum concentus cœli reſonaret in conſcientia? *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu*, cum diuinarum ſcripturarum dulcedine noſtras reficeremus animas, inuenientes in illis

Apoc.3.d

Dan.10.d

Eccls.12.d

illis mirabiles delectationes ſuper omnes diuitias? Nónne nos tunc docebat vnctio Chriſti de omnibus, medullatas infundendo nobis delicias? *Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu dum loqueretur nobis in via? Et ſurgentes eadem hora reuerſi ſunt in Hieruſalem, & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum ipſis erant, dicentes: Quia ſurrexit dominus vere, apparuit Simoni.* Non incongrue eadem hora dicũtur ſurgere, quia non niſi ad horam nec ad horam quidem eſſe poſſunt in anima tales deliciæ: cito tranſeunt, abeũt, euaneſcunt. Ideo fugiunt, vt earum plenitudinem quæ debetur in patria, feruentius appetamus: ideo animum alliciunt & inflammant, vt ſurgamus, non vt in Hiericho deſcendamus. Ibi inſidiantur, vt ſpolient vel necent deſcendentes. Sed nobili quadam ſuperbia deſpicere debet hæc temporalia, quæ mutabilia ſunt ſicut luna, anima cœleſtibus deliciis aſſueta. Surgentes igitur oratio & meditatio reuertuntur in Hieruſalem, cum poſt ſpiritualium deliciarum refectionem pacis intimæ poſſident quietem. Vndecim iſti, qui in Hieruſalem ſunt congregati, dona ſeptiformis ſpiritus, & quatuor principales virtutes poſſunt intelligi. Illi qui cum eis ſunt, fides, ſpes, charitas, & ſi qua ibi ſunt alia gratiarum dona dici poſſunt. Congregatos iſtos oratio & meditatio inueniunt, non congregauerunt: quia etſi pro poſſe noſtro intendamus virtutibus cõgregandis, nihil ſine patre luminum poſſumus, qui & velle & perficere in nobis operatur. Iſtis dum oratio & meditatio coniunguntur, dicunt quia ſurrexit dominus verè, quando amanti conſcientiæ inſibilat gaudium reſurrectionis dominicæ. Sed quid vult ſibi, quod ſubditur: *apparuit Simoni*? Videte ne forte propter nos dictum ſit, qui ſpecialiter filij ſumus obediẽtiæ, qui ſapientibus & inſipiẽtibus debitores ſumus ſine cõtradictione vocis, ſine rancore murmurationis obedire. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, magnũ lætitiæ cumulum parturiens obedientibus, quia dominus apparuit Simoni, & ipſi ſoli ſpeciali prærogatiua præ omnibus. O ſi deuotæ mentis memoria reuoluamus, quàm dulcis ſit eius apparitio obediẽtiæ filiis in illo agone terribili, & in illa hora miſerabili, vbi cogitur anima à corpore ſeparari. Nõ præſumimus quæ neſcimus adſerere, poſſumus tamen piis imaginationibus tale aliquid cogitare. Forte aliquibus nunc apparet Chriſtus cum vexillo obedientiæ, & ineffabili exultatione exhilarat obedientis animam in illa tribulatione: & his poteſt ſermocinationibus conſolari: Ne timeas fili obedientiæ, ne timeas intueri manus propter obedientiam cruci affixas: conſidera pedes expoſitos fixuris clauorum, & latus lancea perforatum: attende quòd propter obediẽtiam mortuus ſum: & ſi propter fragilitatem humanæ conditionis obedientia tua ſit minus aliquid perfectum habens, volo vt plenitudo meæ obedientiæ ſit tuæ minus ſufficientis obedientiæ ſupplementum. Quid in illa hora poteſt eſſe ſuauius tali conſolatione? Quid imprimi poteſt humano cordi dulcius? Ponite hæc ſuper corda veſtra filij obedientiæ, gaudete & exultate, quia ſurrexit dominus vere, & apparuit Simoni. *Et ipſi narrabant quæ geſta erant in via, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.* Extremam hanc clauſulam referre poſſumus ad illa beatæ quietis gaudia, cum ſedebit vnuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficulnea ſua in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta: cum plateæ Hieruſalem ſternentur auro, & per omnes vicos eius alleluia cantabitur, & implebitur infantibus & puellis ſequentibus agnum quocumque ierit in veſtibus albis. Tunc narrabimus quæ geſta ſunt in via, quomodo cognouimus dominum in fractione panis, quàm dulciter nos humiliat hic in loco afflictionis, vt delicietur in cordibus noſtris, qui ſecreta ſua abſcondit à ſapientibus & prudentibus, & reuelat ea paruulis. Tunc recordabimur periculorum in quibus verſamur, tribulationum quibus affligimur, miſeriarum quibus inuoluimur: & mirabiliter lætabimur, quia hæc omnia velut vmbra tranſierunt, & de ſplendoribus in quibus erimus, oſſa noſtra iubilum germinabunt. Tunc plantabimus vineas in monte Samariæ, & audiemus vocem gaudij, & vocem lætitiæ, vocem ſponſi, & vocem ſponſæ, & videbimus gloriam regis, & decorem reginæ. Tunc lætabitur virgo in choro, diadema regni portans in capite ſuo, & oſtendet nobis fructum ſanctiſſimi ventris ſui. In humanitate noſtra videbitur dominus maieſtatis. Tunc videbit & affluet & mirabitur & dilatabitur cor noſtrum, ſimul laudabimus: quia oculo ad oculum, aſpectu contra aſpectum videbimus, facie ad faciem cognoſcemus, ore ad os colloquemur dicentes: Tibi domine poteſtas & imperium, tibi honor & gloria, te laudet omnis ſpiritus in ſecula ſeculorum, Amen.

IN OCTAVA PASCHÆ, DE TRIBVS TESTIMONIIS IN COELO ET in terra. *Sermò I.*

OMNE quod natum eſt ex Deo, vincit mundum. Poſtquam vnigenitus Dei nõ rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, hominis quoq; dignatus eſt fieri filius, & habitu inuẽtus vt homo, nõ immeritò iam de cœleſti generatione exiguitas humana præſumit. Neq; enim indignũ eſt Deo, eorũ fieri patrẽ, quorũ ſe Chriſtus fecerit fratrẽ. hinc eſt quòd beatus Ioannes (qui ſæpius nobis ac ſtudioſius hanc cõmendat adoptionem filiorũ Dei) in ipſo quoque euãgelij ſui principio, Quotquot, inquit, receperũt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Huic ergo verbo ſimile eſt quod audiuimus hodie de eius epiſtola recitari. Omne, inquit, quod natum eſt ex Deo, vincit mundum. Quotquot enim ſunt Chriſti, cum Chriſto eos mundus odit, ſed cum Chriſto ſuperatur pariter & ab ipſis. Nolite, ait, mirari ſi odit vos mundus: ſcitote quia priorem me vobis odio habuit. Et item, Confidite, inquit, quia ego vici mundum. Sic nimirum manifeſta fit ſermonis illius veritas, quem ait apoſtolus: Quos præſciuit, inquit (haud dubium quin Deus pater) & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui. Vide conformationem. Poſt ipſum adoptantur, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus: poſt ipſum odit mundus eos: poſt

1.Ioan.5.a

Ioan.1.
1.Ioan.5.

Ioan.15.

Ioan.16.

Rom.8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsum & ab eis vincitur mundus. Bene ergo quod G
natũ est ex Deo, vincit mundum, vt sit testimonium
cœlestis generationis victoria tentationis: & sicut
is qui filius est per naturam, mundum cum suo prin-
cipe triumphauit: sic & nos victores inueniamur
quotquot sumus filij adoptionis. Victores sanè, sed
in ipso qui confortat nos, in quo & possumus om-
nia: quia hæc est victoria quæ vincit mundum, fides
nostra. Fide siquidem in Dei filios adoptamur, fi-
dem in nobis mũdus in maligno positus odit atque
persequitur, fide quoque & vincitur, sicut scriptum
Heb.11. est: Sancti per fidem vicerunt regna. Quidni attri- H
Aba.2. buatur fidei victoria, cuius est etiam vita? Iustus,
inquit, ex fide viuit. Quotiens ergo tentationi
resistis, quotiens vincis malignum, noli propriis
tribuere viribus; noli in te, sed magis in domino
gloriari. Quando enim fortis ille armatus tuæ ce-
deret infirmitati? Audi denique quid dominici
1.Petr.5. constitutus pastor ouilis admoneat: Aduersarius,
inquit, vester diabolus tanquam leo rugiens circuit
quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide.
Vides quemadmodũ sibi veritatis testimonia con-
Hebr.11. cinant: Paulus fide regna vicisse sanctos, Petrus I
1.Petr.5. principi mundi resistendum in fide, Ioannes quo-
1.Ioan.5. que, Hæc est, inquit, victoria quæ vincit mundum,
fides nostra. Sequitur: Quis est qui vincit mundum,
nisi qui credit quoniam Iesus est filius Dei? Certum
id quidem fratres, omnem qui non credit in filium
Dei, ex hoc ipso iam non modò victũ esse, sed etiam
iudicatũ. Sine fide enim impossibile est placere Deo.
Veruntamen potest fortè mouere quòd tam mul-
tos videmus credentes Iesum filium Dei esse, adhuc
tamen mundi nihilo minus cupiditatibus irretitos. K
Quid ergo ait: Quis est qui vincit mundum, nisi qui
credit quia Iesus est filius Dei, cum & ipse iam mun-
dus id credat? An non ipsi quoque dæmones & cre-
dunt & contremiscunt? Sed dico: Putásne filium
Dei reputat Iesum., quisquis ille est homo, qui ipsius
nec terretur comminationibus, nec attrahitur pro-
missionibus, nec præceptis obtemperat, nec consi-
Iacob.2. liis acquiescit? Nónne is etiam si fateatur se nosse
Deum, factis tamẽ negat? Porrò fides sine operibus
mortua est in semetipsa. Nec sanè mirum videri po-
test si nequaquam vincit, quæ nec viuit quidem. L
Quæris quænam sit viuida & victoriosa fides? Illa si-
nẽ dubio, per quam Christus habitat in cordibus
Coloss.3. nostris. Christus enim & virtus est & vita nostra.
Cum Christus apparuerit vita vestra (ait apostolus)
tũc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Vnde glo-
ria nisi de victoria? Aut quare cum ipso apparebi-
mus, nisi quia in ipso & vincimus? Deniq; si his tan-
tum data est potestas filios Dei fieri, qui suscipiunt
1.Ioan.5. Christum, de his quoque solis intelligendũ est quod
dicitur: Omnis qui natus est ex Deo, vincit mun-
dum. Inde est quòd hic quoque cum dixisset, Quis M
est qui vincit mundum nisi qui credit quia Iesus est
filius Dei? vt planius faceret eam cõmendari fidem,
per quam (vt dictum est) Christus in cordibus no-
Vbi supra. stris habitat, addidit continuò de ipsius aduentu di-
cens: Hic est qui venit per aquam & sanguinem Ie-
sus Christus. Adhuc autem supereminentiorem
viam ostendens, Et spiritus est, inquit, qui testifi-
catur quoniam Iesus est filius Dei. Sanè quòd inter-
ponit signanter repetens, non in aqua solum, sed in
aqua & sanguine, ad Moysi differentiam arbitror
accipiendum? Moyses quidem in aqua venit, à qua *Exod.2.*
& nomen accepit vt Moyses vocaretur. Recolant
quibus nota est historia veteris testamenti, quemad-
modum in Ægypto dum paruuli omnes Israëlitici
germinis necarentur, expositum in aquis Moysen
tulerit filia Pharaonis. Et vide si nõ manifestè Chri-
sti & in hoc ipso videtur præcessisse figura. Simili
nempe cum Pharaone etiam Herodes suspicione la-
borans, ad eadem conuersus est crudelitatis argu-
menta, sed eodem modo est & ipse delusus. Vtrobi-
que pro vnius suspecta persona trucidatur nume-
rositas puerorum: vtrobique qui quærebatur, eua-
dit. Et quomodo Moysen filia Pharaonis, ita Chri-
stum quoque Ægyptus (quæ non immeritò Pha-
raonis intelligitur filia) suscepit conseruandum. Ma-
nifestè tamen plusquam Moyses hic, vtpote qui ve-
nerit non in aqua tantum, sed in aqua & sanguine.
Aquæ enim multæ, populi multi. Venit ergo in a-
qua tantũ, qui congregauit quidẽ populum, sed po-
pulum non redemit. Nam & ipsa quoq; de seruitu-
te Ægyptia liberatio, nõ Moysi, sed agni sanguine
facta est, liberandos nos præfigurans à vana nostra
conuersatione huius seculi, sanguine agni immacu-
lati Christi Iesu. Hic est verus legifer noster, apud
quẽ copiosa est redẽptio, mortuus est enim nõ tantũ
pro gente, sed vt filios Dei qui dispersi erant, cõgre-
garet in vnũ. Meméto sanè hunc esse Ioannem, qui
vidit, & testimoniũ perhibuit: & scimus quia verum
est testimonium eius, exisse de latere domini dor-
mientis in cruce sanguinem simul & aquam: quo vi-
delicet dormiẽti nouo Adæ noua de latere suo pro-
ferretur pariter & redimeretur ecclesia. Sic ergo ho-
die quoq; ad nos per aquam & sanguinẽ venit, vt sit
aqua & sanguis testimonium aduentus eius, fideiq;
victricis. Non solum autem, sed testimoniũ est ma-
ius his quod perhibet spiritus veritatis. Horũ trium
testimonium verum certúmque est, & felix anima
quæ meretur illud accipere. Tres enim sunt qui te-
stimonium dãt in terra, spiritus, aqua, & sanguis. In
aqua quidem baptismum intellige, in sanguine mar-
tyrium, in spiritu charitatem. Spiritus enim est qui
viuificat, & fidei vita dilectio. Denique si quæris
quid spiritui & charitati? respondeat Paulus: Quia *Rom.5.*
charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spi-
ritum sanctum, qui datus est nobis. Necessariò quo-
que spiritus additur aquæ & sanguini, cui (eodem
apostolo teste) sine charitate quicquid habeas, nihil
prosit. Iam verò quia baptismum aqua, martyrium *1.Cor.13.*
diximus sanguine designari: memento & vnicum
& quotidianum esse baptismum, similiter & marty-
rium. Est enim & martyrij genus, & quædam
effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictio-
ne. Est & baptismus aliquis in compunctione cor-
dis, & lachrymarum assiduitate. Sic quippe in-
firmis & pusillis corde necesse est, vt quem semel
pro Christo ponere non sufficiunt, saltem mitiori
quodam sed diuturniori martyrio sanguinem fun-
dãt. Sic & baptismi sacramentum quoniam iterari
non licet, his qui sæpius in multis offendunt, fre-
quẽti oportet ablutione suppleri. Vnde & propheta: *Psal.6.*
Lauabo, inquit, per singulas noctes lectum meum:
lachrymis

lachrymis meis stratum meũ rigabo. Vis ergo nosse A
quis est qui vincit mundum? Quæ in eo vincenda
sunt, diligentius intuere. Siquidẽ & hoc ipsum bea-
1.Ioan.2. tus iste Ioannes indicat, dicens: Charissimi, nolite
diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.
Omne enim quod in mundo est, cõcupiscentia car-
nis est, concupiscentia oculorum, & ambitio seculi.
Hæ sunt tres turmæ quas fecerunt Chaldæi: sed me-
Gen.32. mini quoque sanctũ Iacob fecisse tres turmas, cum
timeret à facie Esau rediens de Mesopotamia. Et
vobis ergo aduersus triplex genus tentationis tri-
plici opus est munimento, vt carnis quidem con- B
cupiscentia ipsius mortificatione vincatur (quam
si meministis, in sanguinis testimonio diximus in-
telligendam) oculorum verò concupiscentiam su-
peret studium compunctionis, & assiduitas lachry-
marum. Porrò ambitionis vanitatem virtus charita-
tis excludat, quæ sola castificat animum, sola pur-
gat intentionem. Certum quippe triumphati mun-
di testimonium est, si corpus castiges, & subiicias
seruituti, ne pernicioſa libertate seruiat voluptati, si
fletui præbeas oculos magis quàm petulãtiæ, vel cu-
riositati, si deniq; spirituali dilectione flagrans nulli C
animũ dederis vanitati. Meritò sane vnus est, qui in
terra pariter & in cœlo testimonium perhibet spiri-
tus, quia siue corporis afflictio cessabit, siue lachry-
marum fons exsiccabitur, sed charitas nunquam
excidit. Prælibatio quædã est in præsenti, consum-
matio & plenitudo in futuro manet. Veruntamen
licet maneat post aquam & sanguinẽ spiritus, (aqua
quippe & sanguis regnum Dei non possidebunt) in-
terim tamen aut vix aut nullo modo inuenire est
spiritum sine illis, quoniam hi tres, inquit, vnũ sunt:
vt quolibet ex his tribus deficiente, adesse cætera D
nõ præsumas. Simul verò cuncta testimonia ista cre-
dibilia facta sunt nimis, nec poterit cui in terris sup-
petunt hæc carere testimonio vel in cœlis. Confi-
tetur Dei filium coram hominibus nõ verbo neque
lingua, sed opere & veritate: & filius quoque confi-
tebitur eũ coram angelis Dei. An verò ei deesse po-
terit in testimonio pater, cui filiũ videat attestantẽ?
Sine dubio confitebitur & ipse quod viderit in ab-
scõdito. Sed neq; spiritus quidem à patre filioque
dissentiet, quippe qui patris filiíq; sit spiritus. Deniq;
quonam modo careat testimonio eius in cœlo, qui E
habere illud meruit & in terra? Tres ergo sunt qui te-
stimonium dant in cœlo, pater, & filius, & spiritus
sanctus. Et ne quam forte dissonantiam suspiceris, hi
tres vnum sunt. Magnum profectò habituri sunt te-
stimonium quos in cœlo pater susceperit tanquam
filios & hæredes, filius adsciuerit tanquam fratres
& cohæredes, spiritus sanctus adhærẽtes Deo vnum
spiritum faciat esse cum eo. Est enim spiritus ipse in-
dissolubile vinculum trinitatis, per quem sicut pater
& filius vnum sunt, sic & nos vnum sumus in ipsis, F
eo miserante, qui pro discipulis hoc ipsum orare di-
gnatus est, Iesu Christo domino nostro.

De iisdem testimoniis. Sermo II. Vnde supra.

EX epistola beati Ioannis hodie nobis est lectio
recitata, in qua discimus testimonium dari tri-
plex in cælo, triplex in terra. Et quidem pro meo
sapere illud stabilitatis, hoc reparationis est signum:
illud angelos, istud homines: illud beatos à miseris,
istud iustos discernit ab impiis. Angelis siquidẽ qui
in prima illa præuaricatione superbiente Lucifero,
in veritate steterunt, meritò testimonium perhibet
visio trinitatis: hominibus, quos diuina miseratio
saluat, spiritus, aqua, & sanguis. Quidni perhibeat
testimonium pater à quibus honoratus est vt pater?
Mal.1. Tibi verò maligne sic loquitur: Si ergo ego pater,
vbi est honor meus? Careas omnino necesse est testi
monio patris, cuius tibi gloriam vsurpare conaris,
non honorare eum cupiens, sed æquare. Sedebo, in-
Esa.14. quit, in monte testamenti, & similis ero altissimo.
Itáne modo creatus, patri spirituum consídebis? Et
Psal.109. certè necdum tibi dixit: Sede à dextris meis. Si ne-
scis ô impudens, vnigenitus ille est, cui æterna gene-
ratione patris æqualitas collata est & confessus. Tu
rapinam cogitans esse æqualis Deo, filio gloriã in-
uides, gloriam quasi vnigeniti à patre, vt ne ab ipso
quidem testimonium merearis habere. An verò po-
terit detestato à patre & filio, vtriusque spiritus atte-
stari? Abominatur superbũ profectò & inquietum,
qui super quietum & humilem requiescit amator
pacis: & vnitatis consecrator, aduersum te pro pace
& vnitate zelatur. Quid mirum fratres si timemus
ne fortè pusillam hanc vineam domini depasci sin-
gularis ferus incipiat? Quantos enim cœlestis vineæ
palmites prima illa singularitas cõculcauit? Sed for-
te superbiam quidem in eo facile aduertistis, non
autem singularitatem. Dico ergo. Vbi stabat vni-
uersitas angelorum, nunquid caruit singularitatis
vitio, qui sedere velle præsumpsit? An fortè quæritis
vnde mihi nota sit hæc statio angelorum? Duos te-
neo idoneos testes, quorum vterq; quod vidit hoc
testatur. Vidi dominum sedentem (ait Esaias) Sera-
Esa.6. phim autem stabant. Et Daniel, Milia, inquit, miliũ
Daniel.7. ministrabant ei, & decies centena milia assistebant
ei. An & tertium desideratis, vt in ore trium testium
stet omne verbum? Apostolum profero, qui vsque
ad tertium raptus est cœlum, & rediens loquebatur:
Heb.11. Nónne omnes administratorij sunt spiritus? Siccine
vbi stant omnes, vniuersi ministrant, tu pacis ini-
mice sedebis? Planè contristas spiritum, qui ha-
bitare facit vnius moris in domo. Offendis chari-
tatem, quia scindis vnitatem, rumpis vinculum pa-
cis. Meritò proinde angelorum qui suum nec ordi-
nem nec domicilium reliquere, charitati, vnitati, &
paci spiritus attestatur, à quo sanè tua & inuidia &
singularitas & inquietudo reprobatur. Et hæc qui-
dem de eo testimonio, quod datur in cœlis. Est &
aliud quod datur in terra, ad discernendos vtique
qui in ea sunt exules, ab indigenis, hoc est cæli ci-
ues à ciuibus Babylonis. Quando enim sine testi-
monio electos suos deserat Deus? Aut certè quæ-
nam eis esse poterat consolatio inter spem & me-
tum sollicitudine anxia fluctuantibus, si nullum
omnino electionis suæ habere testimonium mere-
rentur? Nouit dominus qui sunt eius, & solus ipse
scit quos elegerit à principio. Quis vero scit homi-
num, si est dignus amore, vel odio? Quod si,
vt certum est, certitudo nobis omnino negatur,
nunquid non tanto delectabiliora erũt, si qua fortè

Universidad de Deusto
Biblioteca

electionis huius signa possimus inuenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum prædestinationis suæ nullum adhuc testimonium tenet? Fidelis proinde sermo, & omni acceptione dignus, quo salutis testimonia commẽdantur. Hoc sanè verbo & electis consolatio ministratur, & subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis siquidem signis vitæ, quisquis hæc negligit manifeste conuincitur in vano accipere animam suam, & pro nihilo habere terram desiderabilem comprobatur. Tres sunt, inquit, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Scitis fratres quia in primo homine peccauimus omnes, in ipso etiã cecidimus vniuersi. Cecidimus sanè in carcerẽ luto pariter & lapidibus plenũ. Exinde iacebamus captiui, inquinati; conquassati, donec venit desideratus gentibus qui nos redimeret, ablueret, adiuuaret. Hic est enim qui sanguinem proprium dedit in redemptionem, aquã simul produxit de latere suo in ablutionem, emisit deinde de excelso spiritum suum qui adiuuaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc aliquid operentur in te, ne forte reus sis sanguinis domini quem euacuas quantũ in te est: sed & aqua ipsa quæ debuerat mundare, in sordibus permanenti iudicium damnationis accumulet: spiritus quoque cui resistis, non liberet maledictum à labiis suis. Cauendum enim ne sint tibi hæc infructuosa, quæ necessariò essent pariter & damnosa. Quis est autem qui testimonium habet effusi non sine causa sanguinis Christi, nisi qui continet à peccatis? Seruus enim peccati est, qui peccatum facit: vt si deinceps continere potuerit, & iugum abiicere miseræ seruitutis, certissimum sit testimonium redemptionis, quam operatur sine dubio sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non etiam adsit penitentia. Habet ergo & ab aqua testimonium, qui laborat in gemitu suo lauans per singulas noctes lectum suum. Sicut enim sanguis ille redemit vt non regnet peccatũ in nostro mortali corpore, sic aqua illa abluit ab his peccatis quæ cõmisimus antè. Sed quid erit quòd longo catenarum vsu & carceris habitatione crudeli confracti sumus, atque collisi defecimus in via vitæ? Inuocemus spiritum viuificatorem & adiutorem, confidentes quia dabit pater qui est in cœlis, spiritum bonũ petentibus se. Sane nouum superuenisse spiritũ certissime cõuersatio noua testatur. Iã vt breuiter repetã, à sanguine & aqua & spiritu habere est testimoniũ, si cõtines à peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis opera vitæ.

IN ROGATIONIBVS, DE TRIBVS PANIBVS.

Luc.11. QVIS *vestrum habebit amicum*, &c. Quid est quòd amicum vnum perhibet aduenisse, nec tamen contentus est quærere panem vnum? Putásne tam voracem æstimabat amicum vt non posset vni sufficere panis vnus? Nam vni quidem tres apponere panes, incõsequẽs omnino videtur. Puta ergo cum vxore & mancipio hominem aduenisse, vt suũ cuiq; panem apponere velit amicus. Ego quidẽ amicum venientem ad me, non alium intelligo quàm meipsum. Nemo quippe charior mihi, nemo germanior est. Ad me ergo de via venit amicus, cũ transitoria deserens, ad cor redeo: sicut scriptũ est: Redite prævaricatores ad cor. *Esa.46.* Deinde tunc verè sibi quisque amicus est, cum de via redit, quoniam qui diligit iniquitatem, odit animam suam. A die itaque conuersionis meæ, de via ad me venit amicus. Venit de regione longinqua, vbi pascere porcos, & ipsorum siliquas insatiabiliter esurire solebat. Venit fame laborans, confectus inedia, attenuatus iciunio. Venit necesse habens inuenire amicum, sed heu me pauperem elegit hospitem, & vacuum ingreditur habitaculum. Quid faciam huic amico misero & miserabili? Omnino enim non habeo quod ponam ante illum. Fateor amicus es, sed ego mendicus. Quid venisti ad me amice in necessitate tanta? Non sum medicus, & non est in domo mea panis. Festina, inquit, discurre, suscita amicum tuum illum magnum, quo maiorem dilectionem nemo habet, sed neq; substantiã ampliorem. Quære, pete, *Matth.7.* pulsa, quia omnis qui quærit inuenit, & qui petit accipit, & pulsanti aperietur. Clama & dic, *amice cõmoda mihi tres panes.* Qui sunt isti panes fratres? Vtinã mereamur accipere eos. Forte enim & ipsos nemo scit, nisi qui accipit. Credo tamen petendos nobis esse tres panes, veritatis, charitatis, fortitudinis. His tribus egere me fateor, veniẽte ad me amico de via, veniente autem (vt dixi) cum vxore & mancipio. Deficit quippe ratio mea (ipsa est enim vir) prę ignorantia veritatis, languet & voluntas præ inedia affectionis, infirmatur caro præ inopia fortitudinis. Nam & ratio minus intelligit quæ agenda sunt, & voluntas minus diligit intellecta, & ad hæc etiam corpus quod corrumpitur aggrauat animã, vt non quæcũque volumus, illa faciamus. Aruit cor meum, etiam & corpus meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Neque enim paterer hunc defectum, si iugiter exercitata esset ratio in inquisitione veritatis, voluntas in desiderio charitatis, caro in operatione virtutis. Commoda ergo mihi amice tres panes, vt intelligam, vt diligam, vt faciam voluntatem tuã. Sic enim viuitur, & in talibus vita spiritus mei dicente scriptura: Quoniã vita in volũtate eius. *Psal.29.*

IN ASCENSIONE DOMINI, DE EVANGELICA LECTIONE. *Sermo I.*

RECVMBENTIBVS *vndecim discipulis apparuit illis Iesus.* Apparuit verè benignitas & humanitas saluatoris. Multã enim fiduciam præstat, quòd libentius assit orationi incumbentibus, quando nec recumbentibus quidem dedignatur adesse. Apparuit inquam benignitas eius qui cognouit figmentum nostrum, nec dedignatur necessitates nostras, sed miseratur, si tamen curam carnis in desiderio facimus, sed in necessitate. Quod considerans idem apostolus, Siue mãducamus, inquit, siue aliquid aliud facimus, omnia in gloriã dominifaciamus. Potest tamẽ quod recumbẽtibus apparuit, ad id quoq; referri, quod alibi calumniantibus Iudæis aduersus discipulos non ieiunantes, Non possunt, inquit, filij sponsi lugere *Matt.9.* quandiu *Marc.16.* *1.Cor.10.*

quandiu cum eis est sponsus. Sequitur. *Et exprobrauit incredulitatem illorum, & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Audis Christum discipulos increpantem, imò (quod durius sonat) etiam exprobrantem, nec quãdocunque, sed ea hora qua eis corporalem præsentiam subtracturus, videri poterat magis ab increpatione parcere debuisse. Noli ergo indignari decætero si te quoque aliquando Christi vicarius increpauerit. Id enim exhibet quod ascensurus ab eis in cœlum, suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est fratres quod dicit, *his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt?* Aut qui fuere, quorum beati oculi gloriosum resurrectionis dominicæ meruerunt videre miraculum? Neque enim resurgentem illum quisquam legitur aut creditur vidisse mortalium. Restat ergo de angelis accipiendum, quibus vtique resurrectionis testimonium perhibentibus, apostolorum pusillanimitas hæsitauit. Iam verò vt faciat quod scriptum est, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me: visitationis gratiam, exprobrationis censuram prædicationis quoque doctrina sequatur, & dicat: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* Sed quid ad hæc dicemus fratres? Magna nimis videtur secularibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereórque ne dare eam incipiãt in occasionem carnis, blandientes sibi plus quàm oporteat sine operibus de baptismo & credulitate. Veruntamen consideremus quod sequitur: *Signa autem eos quæ crediderint, hæc sequẽtur.* Nec minor fortasse videbitur ipsis quoque religiosis ex hoc verbo prouenire desperatio, quàm ex verbo priore vanę spei data secularibus occasio videretur. Quis enim ea quæ in præsenti loco scripta sunt signa videtur habere credulitatis, sine qua nemo poterit saluari, quoniam qui non crediderit, condẽnabitur, & sine fide impossibile est placere Deo? Quis inquã dæmonia eiicit, linguis nouis loquitur, serpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hæc habet, aut perpauci nostris vidẽtur habere temporibus, aut nemo saluabitur, aut hi soli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita sunt quàm indicia meritorum, adeo vt multi dicentes, Nónne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? audire habeant in iudicio, Nescio vos, discedite à me operarij iniquitatis. Vbi est quod ait apostolus cum de iusto iudice loqueretur, Qui reddet vnicuique iuxta opera sua: si (quod absit) quærenda sunt in iudicio signa potius, quàm meritæ? Sunt tamẽ & ipsa merita signa quædam certiora vtiq; & salubriorã. Nec difficile arbitror nosse quemadmodum intelligi signa possint præsentia, vt sint indubitata signa credulitatis, ac per hoc & salutis. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis, cordis cõpunctio est, in qua sine dubio eiiciuntur dæmonia, cum eradicantur è corde peccata. Exinde qui in Christum credunt, linguis loquuntur nouis, cum iam recedunt vetera de ore eorum, nec decætero vetusta protoparentum lingua loquuntur declinantium in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Vbi verò compunctione cordis, & oris confessione priora sunt deleta peccata, ne recidiuum patiantur, & iam sint posteriora peioribus, serpentes tollant necesse est, id est vt venenatas suggestiones extinguant. Quid tamen agendum, si qua fortè radix pullulat, quæ tam velociter nequeat extirpari, sed stimulat animum concupiscentia carnis? Profectò si mortiferum quid biberint, nõ eos nocebit: quoniã iuxta saluatoris exemplum, cum gustauerint, nolent bibere: id est, cum senserint, nolent consentire. Sic enim non eos nocebit, quia nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu, concupiscentiæ sensus absque consensu. Quid tamen? Molesta certè & periculosa sic corruptæ & infirmæ affectionis lucta: sed qui crediderint, super ægros manus imponent, & bene habebunt, id est, ægras affectiones bonis operibus operient, & hoc remedio curabuntur.

Christus increpat apostolos.

Psal.118.

Mar.16.

Vbi supra.

Hebr.11.

Matt.7.

Rom.2.

In compunctione eiiciuntur dæmonia.

Item in die ascensionis, quomodo ascendit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia. Sermo secundus.

SOlemnitas ista fratres charissimi gloriosa est, & (vt ita dicam) gaudiosa, in qua & singularis Christo gloria, & nobis spiritalis lætitia exhibetur. Consummatio enim & adimpletio est reliquarum solennitatũ, & felix clausula totius itinerarij filij Dei. Qui enim descendit, ipse est & qui ascendit hodierna die super omnes cœlos, vt adimpleret omnia. Iam enim cum se dominum vniuersorum quæ sunt in terra & in mari & in inferno, probasset, non restabat, nisi vt aëris & cœlorum se esse dominum argumentis similibus vel certè potioribus approbaret. Terra enim cognouit dominum, quia ad vocem virtutis eius cum clamasset magna voce, Lazare veni foras, mortuum reddidit. Cognouit mare, quia solidum se præbuit sub pedibus eius, ita vt apostoli eum putarent phantasma esse. Cognouit infernus, cuius ipse portas æreas & vectes ferreos confregit, vbi & ligauit illum insatiabilem homicidam qui vocatur diabolus & Satanas. Profecto qui mortuos suscitauit, leprosos mundauit, cæcos illuminauit, claudos firmauit, & omnes exufflauit infirmitates, dominus omnium fuit, & eadem manus qua fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic & qui in ore piscis cum ipso pisce staterem inueniri prædixit, patet proculdubio quia maris & omnium quæ in mari mouentur, dominus fuit. Qui verò traduxit aërias potestates, & affixit eas cruci suæ, claret quia super infernales officinas potestatem accepit. Hic est enim qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo, qui stetit in loco campestri vt doceret turbas, ante præsidem vt alapas sustineret, toto tempore quo in terris visus est, & cum hominibus conuersatus, in laboribus multis, stans & operans salutem in medio terræ. Ad claudendam igitur tunicam tuam incõsutilem domine Iesu ad perficiendam fidei nostræ integritatem, restat vt videntibus discipulis per medium aëris sicut aëris dominus ascendas super omnes cœlos. Extũc probabitur quia dominus vniuersorum tu es, quia omnia in omnibus adimplesti, & iam tibi profecto debebitur vt in nomine tuo omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria & in dextera patris. In hac dextera sunt delectationes vsque in finem: & ideo monet apostolus vt quæramus quę

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coloss.3. surſum ſunt, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quia illic profectò theſaurus noſter eſt Ieſus Chriſtus, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi: in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Quid tamen putatis fratres, quãtus dolor & timor irruperit apoſtolica pectora, cum eum viderunt à ſe tolli, & attolli in aëra, non ſcalis adiutum, non ſubleuatum funibus, etſi angelico comitatum obſequio, non tamen fultum auxilio, ſed gradientem in multitudine fortitudinis ſuæ? Impletum eſt quod eis dixerat: Quò ego vado, vos Ioan.8. non poteſtis venire. Quocunque enim terrarum iiſſet, eum indiuiſibiliter ſequerentur: mare (ſicut Petrus fecit aliquando) cũ eo etiã ſubmergendi intrarent: ſed hãc ſequi non poterant: quia corpus quod Sapien.9. corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Dolor ergo nimius erat, quia videbãt illum (propter quem omnia reliquerant) à ſuis ſenſibus & aſpectibus tolli, vt non poſſent ablato à ſe ſponſo, filij ſponſi non lugere: timor, quia orphani relinquebantur in medio Iudeorum nondum confirmati virtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cœlum, fortè concuſſis illius ſingularis miſericordiæ viſceribus, cum miſeros ſuos & pauperem ſuam ſcholam relinqueret, niſi quòd veniebat parare eis locum, & quia expediebat vt præſentiam eis ſubtraheret corporalem. Quàm felix, quam digna iſta proceſſio, ad quam ne ipſi quidem adhuc apoſtoli digni fuerunt admitti, cum & animarum ſanctarum, & cœleſtiũ virtutum triumphali pompa deductus ad patrẽ, ſedet à dextris Dei. Nunc verè adimpleuit omnia, qui natus eſt inter homines, cum hominibus conuerſatus eſt, ab hominibus & pro hominibus paſſus & mortuus eſt, reſurrexit, aſcendit, ſedet ad dexterã Dei. Agnoſco tunicã deſuper contextã per totũ, quam ſuperna illa mãſio claudit, vbi adimpletus eſt & adimpleuit omnia Dominus Ieſus Chriſtus. Verũtamen quid mihi & ſolẽnitatibus iſtis? Quis me conſolabitur domine Ieſu, quia te non vidi in cruce ſuſpenſum, plagis liuidũ, pallidum morte, quia non ſum crucifixo compaſſus, obſecutus mortuo, vt ſaltem lachrymis meis loca illa vulnerum delinirem? Quomodo me dereliquiſti inſalutatum, cum formoſus in ſtola tua rex gloriæ in alta cœlorum te recepiſti? Prorſus renuiſſet cõſolari anima mea, niſi me angeli in voce exultationis præueniſſent, qui dixerũt: Viri Galilæi quid Act.1. ſtatis aſpicientes in cœlum? Hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cœlum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum, ſic inquiunt veniet. Ergone veniet quærere nos in illa tam ſingulari quàm vniuerſali proceſſione, cum præcedentibus omnibus angelis & ſubſequentibus hominibus vniuerſis deſcendet iudicare viuos & mortuos? Procul dubio veniet, ſed quomodo aſcendit, nõ quomodo ante deſcendit. Humilis enim prius venit animas ſaluare, ſublimis autem veniet cadauer iſtud reſuſcitare, & configurare corpori claritatis ſuæ, vt infirmiori huic vaſculo abundantiorem impẽdere videatur honorẽ. Tunc enim videbitur cum poteſtate magna & maieſtate, qui prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor & ego eum, ſed non modo: videbo eum, ſed non prope: ita vt hæc ſecunda glorificatio priori glorificationi propter excellentẽ gloriam manifeſte præluceat. Manipulus primitiarum noſtrarum Chriſtus oblatus eſt, ad dexteram patris aſſumptus, & aſſiſtit nunc vultui Dei pro nobis. Sedet autem ad dexterã habẽs in dextera miſericordiam, in ſiniſtra iudicium, & miſericordiã multam nimis, & iudicium multum nimis: in dextera aquam, in ſiniſtra ignem immobiliter tenens. Et quidem corroborauit miſericordiam ſuam ſuper timentes ſe ſecũdum altitudinem cœli à terra, vt maiores cumulos miſerationum domini ſentiant quàm ſit ſpatij inter cœlum & terram. propoſitum namque Dei ſuper illos manet immobile, & miſericordia domini ab æterno & vſq; in æternum ſuper timentes eũ. Ab æternò per prædeſtinationem, in æternum per glorificationem. Similiter & in reprobis terribilis eſt ſuper filios hominum, & vtrinque ſtat fixa ſententia æternitatis, & in his qui ſalui fiunt, & in his qui pereũnt. Quis ſcit ſi omnium veſtrum quos hic video, nomina ſcripta ſunt in cælis, & in libro prædeſtinationis annotata? Vocationis enim & iuſtificationis veſtræ aliqua ſigna mihi videor intueri in conuerſatione huius tantæ humilitatis. Quanto putas gaudio replerentur omnia oſſa mea, ſi id ſcire contingeret? Sed neſcit homo vtrum ſit dignus amore, an odio. Propterea dilectiſſimi perſeuerate in diſciplina quã ſuſcepiſtis, vt per humilitatem ad ſublimitatẽ aſcendatis, quia hæc eſt via, & non eſt alia prẽter ipſã. Qui aliter vadit, cadit potius, quam aſcendit, quia ſola eſt humilitas quæ exaltat, ſola quæ ducit ad vitã. Chriſtus enim cum per naturam diuinitatis non haberet quò creſceret vel aſcenderet, quia vltra Deum nihil eſt, per deſcenſum quomodo creſceret inuenit, veniens incarnari, pati, mori ne moreremur in æternum: propter quod Deus exaltauit illum, quia reſurrexit, aſcendit, ſedet ad dexteram Dei. Vade & tu fac ſimiliter. Neque enim aſcendere potes, niſi deſcẽderis, quia vt æterna lege fixum eſt, Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. O peruerſitas, ô abuſio filiorum Adam, quia cum aſcendere difficilimũ ſit, deſcendere autem facilimum, ipſi & leuiter aſcendunt, & difficilius deſcendũt, parati ad honores & celſitudines graduum eccleſiaſticorum ipſis etiam angelicis humeris formidandos. Ad ſequendum autem te domine Ieſu vix inueniuntur qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alij enim trahuntur, qui poſſunt dicere, Trahe me poſt te. Alij ducuntur, qui dicunt: Introduxit me rex in cellaria ſua. Alij rapiuntur, ſicut apoſtolus raptus eſt ad tertium cœlum. Et primi quidem felices, qui in patiẽtia ſua poſſident animas ſuas: ſecundi feliciores, quia ex voluntate ſua confitentur ei: tertij feliciſſimi, qui in profundiſſima Dei miſericordia, quaſi quodammodo ſepulta iam arbitrij ſui poteſtate, in diuitias gloriæ in ſpiritu ardoris rapiuntur, neſcientes ſiue in corpore, ſiue extra corpus, hoc ſolum ſcientes, quòd rapti ſint. Beatus qui vbique te ducem habet domine Ieſu, non illum refugam ſpiritum, qui ſtatim aſcendere voluit, & tota diuinitatis dextera percuſſus eſt. Nos autem populus tuus, & oues paſcuæ tuæ ſequamur te, per te ad te: quia tu es via, veritas, & vita: via in exemplo, veritas

Matt.26.

Cant.1.

Ioan.14.

veritas in promiſſo, vita in præmio. Verba enim æ- A
Ioan.6. ternæ vitæ habes, & nos cognouimus & credimus quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui es ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

De intellectu & affectu, Sermo tertius, vnde ſupra, & legitur in octauis.

HOdie cœlorum dominus, cœlorum alta cœleſti potentia penetrauit, & infirma carnis tãquã nubila quædam excutiens, induit ſtolam gloriæ. Eleuatus eſt Sol in ortu ſuo, incaluit & inualuit. Dilatauit & multiplicauit radios ſuper terram, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Rediit ad regionem ſapientiæ ſapientia Dei, vbi omnes bonum & intelligunt & requirunt, intellectu perſpicaciſſimi, affectu paratiſſimi ad audiendam vocem ſermonum eius. Nos autem in regione iſta ſumus vbi plurimum
Sap.9. eſt malitiæ, ſapientiæ parum: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Per ſenſum hic ego arbitror intellectum deſignari: qui tunc verè deprimitur, cum multa cogitat, cum non colligit ſe circa illam vnam & vnicam meditationem quæ concipitur de ciuitate illa cuius participatio eius in idipſum. Huiuſmodi intellectum oportet deprimi & diſtrahi per multa, multis & multiplicibus modis. Animam verò hic æſtimo dici affectiones quæ corrupto corpore diuerſis paſſionibus afficiuntur, quæ mitigari nunquam poſſunt (ne dicam ſanari) donec voluntas vnum quærat, & tendat ad vnum. Duo ergo ſunt quæ in nobis purganda ſunt,
Sap.4. intellectus & affectus: Intellectus vt nouerit, affectus vt velit. Felices & verè felices illi duo viri Helias & D Enoch, quibus omnes materiæ & occaſiones ablatæ ſunt quæ eorum intellectum impediant vel affectũ, quia ſoli Deo viuentes nec nouerũt niſi Deum, nec cupiunt niſi Deum. Deniq; & de Enoch legitur quia raptus eſt ne malitia mutaret intellectũ eius, aut ne fictio decipèret animam illius. Intellectus noſter turbatus erat, ne dicam cæcatus: affectus inquinatus erat, & multum inquinatus: ſed Chriſtus intellectũ illuminat, ſpiritus ſanctus affectum purgat. Venit enim filius Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus eſt, vt non immeritò intellectum noſtrum E
Ezech.47. ab omnibus mundanis rebus euocauerit, vt ſemper cogitemus, & nunquam cogitare ſufficiamus, quia mirabilia fecit. Verè latiſſimos nobis ad ſpatiandum intelligentiæ campos dereliquit: & torrens cogitationum iſtarum profundiſſimus eſt, qui iuxta prophetam non poſſit tranſuadari. Quis enim ſufficiat cogitare qualiter rerum dominus præuenerit nos, venerit ad nos, ſubuenerit nobis, & ſingularis illa maieſtas voluerit mori, vt viueremus, ſeruire, vt regnaremus, exulare, vt repatriaremur, & vſq; ad ſeruiliſſima opera inclinari, vt conſtitueret nos ſuper omnia F opera ſua? Talem ſe obtulit apoſtolis apoſtolorũ dominus, vt iam non inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpicerent, ſed ipſe facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia diſcipuli carnales erant, & Deus ſpiritus eſt, nec bene cõuenit ſpiritui & carni vmbra corporis ſui, tẽperauit ſe eis, vt obiectu viuificæ carnis viderent verbum in carne, ſolem in nube, lumen in teſta, cereum in laterna. Spiritus enim oris noſtri Chriſtus dominus, cui diximus, In Thren.4. vmbra tua viuemus inter gentes. In vmbra, inquit, tua inter gentes, non inter angelos, vbi puriſſimum lumen puriſſimis oculis intuebimur. Vnde & virtus altiſſimi obumbrauit virgini, ne nimio ſplendore præſtricta, diuinitatis fulgur etiam illa ſingularis aquila tolerare non poſſet. Ad hoc autem carnẽ eius propoſuit, vt omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem ſuam (qua & mirabilia dicebat, & mirabilia faciebat) adunaret, & ſic de carne transfer-
B ret ad ſpiritũ, quia ſpiritus eſt Deus: & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Nõ tibi videtur eis intellectum illuminaſſe, cum aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas, oſtendens quia hæc oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam ſuã? Sed illi ſanctiſſimæ carni eius aſſuefacti, verbum de diſceſſu eius audire nõ poterant, vt eos relinqueret, pro quo omnia reliquiſſent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat, ſed nondum purgatus affectus. Vnde & benignus magiſter blandè eos ac dulciter conſola-
C batur, dicens: Expedit vobis vt ego vadam. Si enim Ioan.16. non abiero, paracletus non veniet ad vos. Sed quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrũ. Quid eſt quòd Chriſto commorante in terris, ſpiritus ſanctus ad eos venire non potuit? An carnis illius conſortiũ abhorrebat, quæ de ipſo & per ipſum in virgine & de virgine matre concepta erat & nata? Abſit: ſed vt oſtenderet nobis per quam ambularemus viam, formã apponeret cui imprimeremur. Et ille quidẽ illis plorantibus eleuatus in cœlum, ſpiritum ſanctũ miſit, qui affectum eorũ, id eſt voluntatem mundauit, imò potius alterauit, vt iam magis dominum velint aſcendiſſe, quàm priùs deſinuiſſe voluerant. Impletum eſt quod eis prædixerat, Vos autẽ contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra conuertetur in gaudiũ. Sic ergo corum intelligentia per Chriſtũ illuminata eſt, & voluntas emundata per ſpiritum: vt ſicut bonum nouerint, ſic & velint, quod ſolùm perfecta religio vel religioſa perfectio eſt. Recordor nunc Heliſæi ſancti, qui, cum Helias dixiſſet vt in diſceſſu vel aſcenſu ſuo poſtularet quod vellet, reſpõ-
4.Reg.2. dit: Oro vt fiat ſpiritus tuus duplex in me. At ille: Rẽ difficilem poſtulaſti: attamen ſi videris quando tollar à te, erit quod petiiſti. Nonne tibi videtur Helias aſcendentis domini ſignare perſonam, Heliſæus vero chorum apoſtolicum in aſcenſione Chriſti anxiè ſuſpirantem? Sicut enim Heliſæus ab Helia nullo pacto auelli poterat, ſic nec apoſtoli à Chriſti præſentia poterant ſeparari. Vix enim tandem eis perſuaſit, quia ſine fide impoſſibile eſſet placere Deo. Quis eſt ergo ſpiritus iſte duplex qui quæritur, niſi illuminatio intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, qua rarus in terris eſt qui illum habere mereatur. Attamen, inquit, ſi videris quando tollar à te, erit quod petiiſti. Nihil eſt quod propter hoc habeãt perdere vel debeant alumni tui domine Ieſu, quia videntibus illis es eleuatus in cœlum, & deſiderantibus oculis te ſequuti ſunt gradientẽ in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certè ſpiritum duplicẽ dicere
Ioan.14. poſſumus illud quod ſaluator ad diſcipulos ait: Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipſe faciet, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

maiora horum faciet. Nonne maiora Christo per Act.5. Christum tamen fecit Petrus, de quo legitur quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quemquã illorum, & liberarẽtur ab infirmitatibus suis? Nusquã enim dominus vmbra sua inuenitur infirmitates sanasse. Non dubito ego intellectum omnium vestrũ qui hic estis, illuminatum esse: sed non affectum æquè esse purgatum, manifestis approbabo coniecturis. Omnes quod bonum est nostis, & viam per quã incedere, & quomodo in ea incedere debeatis, sed voluntas non vna est. Quidã enim ad omnia viæ & vitę huius exercitia nõ solùm ambulãt, sed & currũt, imò potius volant, vt eis & vigiliæ breues, & cibi dulces, & panni suaues, labores non solùm tolerabiles, sed & appetibiles videantur. Alij autem non sic, sed corde arido & affectione recalcitrãte, vix tra huntur ad hæc, vix gehennali timore compellũtur. Quosdam nec compellimus quidem, quibus frons mulieris meretricis facta est, & nolunt erubescere. Sunt iterum multi inter nos qui de vno pane comedunt nobiscum, dormiunt nobiscum, cantant nobiscum, laborant miseri & miserabiles, vtpote socij tribulationis, sed consolationis non ita. Nunquid abbreuiata est manus domini, vt omnibus donare nõ possit, qui aperit manũ suam, & implet omne animal benedictione? Quid ergo in causa est? Illud omnino. quia non vident Christum cum tollitur ab eis, id est, non cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, quòd peregrini & aduenæ sint super terram, quòd tandiu fæculẽti corporis horrido carcere teneãtur, & non sint cum Christo. Huiusmodi autẽ si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur & succũbunt, aut quodammodo in inferno sunt, vt nũquam ad plenum respirent in luce miserationum domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit iugum suaue, & onus leue. Inde autem tam perniciosa tepiditas emanat, quia affectus, id est voluntas eorum nondum purgata est, nec bonum sic volunt sicut nouerunt, à propria concupiscentia abstracti grauiter & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio: & si hæc interrumpunt aliquando, nõ tamẽ penitus rũpunt. Inde est, quòd rarò affectiones suas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non continua sed horaria est. Impleri autem visitationibus domini anima non potest, quæ distractionibus subiacet: & quanto magis illis euacuabitur, tãto amplius istis implebitur: si multum, multum; si parum, parum. Vel certè si magis probas, nunquam istæ illis misceri poterunt in æternum, quia vbi vasa vacua non inuenit oleũ, stare necesse est: nec mittũt vinum nouum nisi in vtres nouos, vt ambo conseruentur. Neq; enim spiritus & caro, ignis & tepiditas in vno domicilio commorantur, præsertim cum tepiditas ipsi domino soleat vomitum prouocare. Si enim apostoli adhuc carni dominicæ inhærentes, quæ sola sancta (quia sancti sanctorum) erat, spiritu sancto repleri nequiuerũt donec tolleretur ab eis: tu carni tuæ (quæ sordidissima est, & diuersarum spurcitiarum phantasiis repleta) astrictus & conglutinatus, illum meracissimum spiritum te posse putas suscipere, nisi carneis istis cõsolationibus funditus renunciare tentaueris? Reuera cum inceperis, tristitia implebit cor tuũ: sed si perseueraueris, tristitia tua cõuertetur in gaudiũ. Tunc enim purgabitur affectus, & voluntas renouabitur, vel potius noua creabitur: vt omnia quæ primò difficilia imò impossibilia videbantur, cum multa percurrantur dulcedine & auiditate. Emitte, inquit, spiritum tuum, & creabuntur, & Psal.103. renouabis faciem terræ. Sicut per faciem exterior homo cognoscitur, sic per voluntatem demõstratur interior. Emisso ergo spiritu creatur & renouatur facies terræ, id est, terrena voluntas fit cœlestis, parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales sunt: qui non solum malum non sentiunt, sed in mira quadã cordis dilatatione commorãtur. De illis enim quos supra commemorauimus, terribiliter ait Deus: Non Gen.6. permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt, id est carnales: & quicquid in eis spiritus fuerat, in carnẽ euanuit. Quia igitur chariſſimi hodierna dies est in qua sponsus aufertur à nobis, & nõ sine tumultu aliquo animorum nostrorum: ad hoc tamen vt mittat nobis spiritum veritatis, ploremus & oremus vt dignos nos inueniat vel potius efficiat, & repleat domum istam vbi sumus sedentes, quatenus nõ vexatio sed vnctio eius doceat nos de omnibus: sicque & intellectu clarificato & affectu purificato veniat ad nos, & apud nos faciat mansionẽ. Et sicut serpens Moysi deuorauit omnes serpentes magorũ, sic iste cum venerit, absorbebit omnes carnales affectiones & delectationes nostras & cõsolationes, ita vt de labore requiem, de tribulatione lætitiam, de contumelia gloriam habeamus, sicut illi quos repleuerat, ibant gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliã pati. Spiritus enim Iesu, spiritus bonus, spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis, quicquid in hoc sæculo nequã videtur difficile & angustum, leue facit & latum: opprobriũ gaudium iudicat, despectionem exultationem esse persuadet. Scrutemur ergo iuxta prophetã vias nostras, & studia nostra, leuemus corda nostra cum manibus, vt in solemnitate sancti spiritus gaudeamus, & abundantius gaudeamus, qui nos inducat in omnem, sicut promisit Dei filius, veritatem. Thren.3.

In die ascensionis, de duobus non bonis montibus, & de septem ascensionibus Christi. Sermo IIII.

SI natiuitatis & resurrectionis dominicæ digna deuotione solennia celebramus, hodiernum quoq; ascensionis diem non minus deuote conuenit celebrari. In nullo siquidem à festiuitatibus illis ista degenerat, sed finis earum & adimpletio est. Meritò quidem solemnitatis & lætitiæ dies agitur, quando sol ille supercœlestis, sol iustitiæ nostris se præsentauit obtutibus, nube carnis, & mortalitatis sacco fulgorẽ suum & lucem temperãs inaccessibilẽ. Magna quoque lætitia & exultatio multa nimis, quando consciſſo sacco, lætitia circundatus est, factáque de medio sacci ipsius non quidem substantia, sed vetustate, sed corruptione, sed miseria, sed vtilitate, nostræ dedicauit primordia resurrectionis. Verũtamẽ quid mihi & solẽnitatibus istis, si cõuersatio mea vsque adhuc detinetur in terris? Quis verò vel desiderare

rare præsumeret ascensum cœli, nisi quia is qui descenderat, prior ascendit? Dico ergo vobis, nõ multo mihi tolerabilior videretur exilij huius habitatio quàm gehenna, nisi dominus Sabaoth reliquisset nobis semen fiduciæ & expectationis, quãdo eleuatus est in nubibus, & spem fecit credentibus. Deniq; Ioan.16. nisi ego abiero, inquit, paracletus non veniet ad vos. Quis paracletus? Vtique per quem diffunditur charitas, & iam spes non confundit. ille paracletus, per quem in cœlis sit conuersatio nostra, virtus ex alto; Ioan.14. per quam sursum sint corda nostra. Vado, inquit, parare vobis locum: & si abiero, iterum veniã & assumã vos ad meipsum. Vbi enim fuerit corpus, ibi cõgregabuntur & aquilæ. Videsne quemadmodum cæterarum solemnitatum ea quã hodie celebramus, & consummationem habeat, & fructum declaret, & augeat gratiã? Sicut enim cætera omnia eius qui nobis natus est, & nobis datus, ita ipsa quoq; ipsius ascẽsio propter nos facta est, & facit pro nobis. In nostra siquidẽ vita, multa, quantũ in nobis est, videmur agere casu, multa necessitate, sed Christus Dei virtus & Dei sapientia neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei virtutem necessitas cogeret, aut quid ageret Dei sapientia casu? Omnia proinde quæcũq: loquutus est, quæcumq; operatus est, quæcũq; passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena sacramentorum, plena salutis. Hæc scientes, si quid aliquãdo eorum quæ de Christo sunt, in nostram scientiã venire cõtingat, non sic audiendum est tãquam si inuẽtitium quidpiam proferamus, sed tanquam id quod etiam priusquã causa sciretur, constaret nequaquam sine causa fuisse. Sicut enim qui scribit, certis rationibus collocat vniuersa, ita quæ à Deo sunt, ordinata sunt, maximéq; ea quæ præsens in carne est operata maiestas. Sed væ angustæ cognitioni, væ paupertati scientiæ nostræ, qui tantũ ex parte cognoscimus, & parte modica. Vix scintillulæ quædã nobis elucẽt de tanta luminis copia, de lucerna posita super cãdelabrum. Sanè quanto minus singuli capimus, tanto fidelius cæteris cõmunicanda sunt quæ singulis reuelantur. Et ego fratres quæ mihi ad vestram ædificationem de ascensione imò de ascẽsionibus suis donare ipse dignatur, nec volo nec debeo subtrahere vobis, præsertim quod hæc sit spiritualiũ prærogatiua donorũ, vt cõmunicata nõ minuãtur. Aliquibus fortassis hæc nota sũt, quibus similiter reuelata sunt, sed propter eos qui fortè nõ aduerterũt sublimioribus intenti, aut aliis occupati, seu etiam propter eos qui minus capacis intelligẽtiæ sunt, mihi incũbit loqui quæ sentio: Christus qui descendit, ipse est & qui ascendit. Apostoli verba sunt hæc. Ego autem credo eũ in hoc ipso quòd descenderit, ascẽdisse. Sic enim oportebat Christum ascendere, vt nos ascendere doceremur. Cupidi quidem sumus ascensionis: exaltationẽ concupiscimus omnes. Nobiles enim creaturæ sumus, & magni cuiusdam animi, ideóq; altitudinẽ naturali appetimus desiderio. Sed væ nobis, si voluerimus eũ sequi qui ait: Sedebo in monte testamẽti, in lateribus aquilonis. Heu miser, in lateribus aquilonis? Frigidus est mons ille, nõ te sequimur. Potestatis habes cõcupiscentiam, altitudinẽ præsumis potentiæ. Quanti tamen vsque hodie fœda sequũtur infeliciáq; vestigia, imò verò quã pauci euadũt, quibus non dominandi libido dominetur? Hinc est quod benefici vocantur qui potestatem habẽt, hinc quod laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Potentibus siquidẽ omnes adulantur, inuident omnes. Quẽ sequimini miseri homines, quẽ sequimini? Annõ videris Satanã tãquam fulgur de cœlo cadentẽ? Nónne iste est mons in quem ascendit angelus, & diabolus factus est? Vel illud aduertite, quòd post casum suum inuidia cruciante malè sollicitus de supplantando homine, illius tamen montis ascensum nullatenus ausus est suadere ei, in quo nimirum pro inani ascensu tam immane præcipitium cognosceretur expertus. Sed non defuit versuto hosti quid ageret. Similem ei montem alterum demonstrauit. Eritis, inquiens, sicut dij, scientes bonum & malum. Pernicioſa etiam hæc ascensio, imò magis descensio est de Hierusalem in Hiericho. Pessimus mons inflans scientia, in quem tamen vsque hodie videas tãta concupiscentia plurimos repere filiorũ Adam, ac si non nouerint quantum pater eorum in illius montis ascensu descenderit, imò quàm grauiter ceciderit, quantum tota deiecta sit & conquassata posteritas. Nondum sanata sunt vulnera quæ tibi in ascensu montis illius inflicta sunt, licet adhuc in patre lateres, & nunc iterum in propria persona conaris ascendere: vt sit error nouiſſimus peior priore? Quẽnam miseris tam dira libido? Filij hominũ vsquequo Eſal. 4. graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? An ignoratis, quoniam infirma mundi 1.Cor.1. elegit Deus, vt confundat fortia: & stultos mundi elegit Deus, vt confundat sapientes? Non nos Dei cõminantis terror reuocat perdituri sapientiã sapiẽtium, & prudentiam prudentium reprobaturi? non patris exemplum, non denique sensus ipse noster, & duræ experientia necessitatis, cui sumus addicti per insipientem scientiæ appetitum? Ecce vobis fratres montem demonstrauimus alium non in quem ascẽdatis, sed quem fugiatis. Ipse est in quem ascẽdebat, qui voluit esse sicut Deus, sciens bonum & malum: ipse quem vsque hodie filij eius accumulãt & eleuãt, nihil inuenientes tam vile vnde non velint mõtem eleuare scientiæ. Videas alium literarũ, aliũ mundialis curæ, istũ placitationum disſplicentiũ Deo, illum seruilis cuiusſlibet artis tã vehementer affectare scientiam, vt laborem non reputet, tantũmodo vt possit aliquibus doctior reputari. Sic ædificant Babel, sic putãt ad Dei se peruenturos similitudinem: sic concupiscunt quod non expedit, quod expedit omittẽtes. Quid vobis & montibus istis, in quorum ascẽsu tanta difficultas est, & tam grande periculũ? aut cur eũ deseritis montẽ, cuius & facilis est ascensus & per utilis? Potestatis ambitio angelum felicitate priuauit angelica, scientiæ appetitus hominem immortalitatis gloria spoliauit. Conetur quis ascendere in montem potestatis: quantos putas contradictores habebit, quantos inueniet repulsores, obstacula quanta, quàm difficilem viam: Quid si tandem eum adipiſci contigerit quod optabat? Potentes, ait scri- Sap.6. ptura, potenter tormenta patientur, vt præsentes sollicitudines & anxietates quas potestas ipsa parit, omittam. Cupidus alter est inflantis scientiæ, quãtum laborabit, quantum anxiabitur spiritus eius? Et tamen audiet, Nec si te ruperis, apprehẽdes. In ama-

Ephes.4.

Esaiæ 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritudine morabitur oculus eius quoties videre cõtigerit cui se posteriorem iudicet, aut putet ab aliis reputari. Quid cum intumuerit multum? Perdam, inquit dominus, sapientiam sapientium, & prudẽtiam prudentium reprobabo. Iam ne multis immorer, vidistis (vt arbitror) quàm fugiendus nobis sit mons vterque, si præcipitium angeli, si casum hominis expauescimus. Montes Gelboe, nec ros nec pluuia veniat super vos. Quid tamẽ agimus? Ascendere sic nõ expedit, & ascendendi tenemur concupiscẽtia. Quis docebit nos ascensum salubrem? Quis, nisi de quo legimus: Quoniam qui descendit, ipse est & qui ascendit? Ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris imò seductoris iniqui aut vestigium aut consiliũ sequeremur. Quia ergo non erat quò ascenderet, descẽdit altissimus, & suo nobis descensu suauẽ ac salubrẽ dedicauit ascensum. Descẽdit de monte potentiæ carnis infirmitate circundatus: descendit de monte scientiæ quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Quid enim tenello corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo qui sola matris vbera nouerit? Quis impotentior eo cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo, qui tradebat in mortem animam suam, & quæ non rapuit tunc exoluebat? Vides quàm multum descenderit, quantum à potentia sua, quantum à sapientia sua exinanierit semetipsum. Sed non potuit altius montem bonitatis ascendere, nec suam commendare expressius charitatem. Nec mirum si descendendo Christus ascendit: quando priorum vterque cecidit ascendendo. Et mihi quidem videtur montis huius ascensorem quærere, qui dicebat. Quis ascẽdet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Forte etiam Esaias ascensionis desiderio cadentes intuens homines, ad hunc reuocabat montem, exclamans: Venite ascendamus in mõtem domini. Annon manifestè eos de priorum montium ascensione redarguens, montis huius prędicat vbertatem: qui ait, Vt quid suspicamini montes coagulatos? Mons coagulatus, mons pinguis. Hic est igitur mons domus domini præparatus in vertice montiũ, super quos salientem sponsum inspexerat, quæ dicebat: Ecce venit is saliens in montibus. Docebat enim ignarum viæ: trahebat paruulum, infantulum deducebat: ideó que velut quibusdam passibus ibat, vt de virtute in virtutem videretur Deus deorum in Sion. Iustitia enim eius sicut montes Dei. Sed iam (si placet) saltus etiam ipsos intueamur, quibus exultauit vt gigas ad currendam viam, & cuius egressio à summo cœli per gradus quosdam vsque ad summum eius occurrit. Primum ergo constitue montem illum in quem ascendit cum Petro & Iacobo & Ioanne: vbi & transfiguratus est ante eos. Refulsit facies eius vt sol, & vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est, quam in monte spei contemplamur. Vt quid enim ascendit vt transfiguraretur, nisi, vt doceret nos cogitatione ascendere ad futuram illam gloriam quæ reuelabitur in nobis? Felix, cuius meditatio in conspectu domini est semper, qui in corde suo delectationes dexteræ domini vsque in finem sedula cogitatione reuoluit. Quid enim graue illi poterit videri, qui semper mente tractat quòd non sint condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã? Quid concupiscere poterit in sæculo nequam, cuius oculus semper videt bona domini in terra viuentium, semper videt æterna præmia? Tibi dixit cor meum (propheta loquitur domino) tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuã domine requiram. Quis mihi tribuat vt omnes surgentes stetis in excelso, & videatis exultationem quæ ventura est vobis à domino? Non sit molestum vobis obsecro quòd in monte hoc aliquanto diutius immoramur. Poterimus enim cæteros festinantius pertransire. Veruntamen in isto quem non detineat sentẽtia illa sancti Petri, quã in eo protulit, & de eo: Domine (inquiens) bonum est nos hic esse? Quid est, bonum est, imò quid aliud videtur bonum quàm in bonis animam demorari, quandoquidem adhuc corpus non potest? Puto quòd eius qui ingrediebatur in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis sonus epulantis fuerit. Bonum est nos hic esse. Quis enim ex vobis secum cogitans futuram illam vitam, sed lætitiam, sed iucunditatem, sed beatitudinem, sed gloriam filiorum Dei: quis inquam talia tranquilla secum conscientia voluens, non continuo de plenitudine intimæ suauitatis eructat: Domine bonum est nos hic esse? Non sanè in hac ærũnosa peregrinatione vbi corpore detinetur, sed in suaui ac salubri illa cogitatione in qua corde versatur. Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Vos autem filij hominum, filij hominis qui descendit de Hierusalem in Hiericho, filij hominum vsquequo graui corde? Ascendite ad cor altũ, & exaltabitur Deus. Hic est enim mons in quo transfiguratur Christus. Ascẽdite, & scietis quoniam dominus sanctũ suũ mirificauit. Obsecro vos fratres mei non grauentur corda vestra in curis secularibus: nam de crapula & ebrietate (gratias Deo) nõ magnopere necesse habeo vos admonere. Exonerate obsecro corda vestra graui mole terrenarum cogitationum, vt sciatis mirificatum à domino sanctum suum. Leuate corda vestra cum manibus quibusdã cogitationum, vt transfiguratum dominũ videatis. Formate in cordibus vestris non modò patriarcharum & prophetarũ tabernacula, sed omnes domus illius cœlestis multiplices mansiones secũdũ eũ, qui circuibat immolans in tabernaculo domini hostiam vociferationis cantans, & psalmum illũ dicens domino: Quam dilecta tabernacula tua domine virtutũ, concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Circuite & vos charissimi cum pietatis & deuotionis hostia, visitantes animo sedes supernas, & multas quæ in domo patris sunt mansiones, humiliter prosternentes corda vestra antè thronum Dei & agni, cum reuerentia supplicantes singulis ordinibus angelorum, patriarcharum numerũ, cuneos prophetarum, & senatum apostolicum salutãtes, coronas martyrum suspicientes purpureis rutilantes floribus, redolentes liliis choros virginum admirantes, atque ad mellifluum noui cantici sonum quantũ præualet infirmitas cordis erigentes auditum. Hæc recordatus sum (propheta loquitur domino) & effu-

di in me animam meam. Quæ? Quoniam trãsibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. Et item: Memor fui, inquit, Dei, & delectatus sum. Quem viderunt apostoli, vidit & iste, nec dissimili, vt arbitror, visione: nisi quòd spirituale totum habuit huius visio, corporeum nihil. Omnino non vidit eũ sicut is qui dicebat: Vidimus eum, & non erat illi species neque decor. Transfiguratum procul dubio vidit, & speciosum forma præ filiis hominũ, qui delectatum se perhibet sicut & apostoli. Bonum est, inquiunt domino, nos his esse. Et vt nihil desit propositæ similitudini, illi quidem proni cecidisse leguntur, hic verò suum fatetur spiritum defecisse. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti timentibus te. Ascendentes igitur in hunc montem, & reuelata facie gloriam domini speculantes, haud dubium quin clamare habeatis & vos, Trahe nos post te. Quid enim prodest scire quò sit eundum, si quidem quà debeas ire non noueris? Alterum proinde montem ascendas necesse est, in quo prædicantem audias, & scalam erigentem octo distinctam scalaribus, cuius summitas cœlos tangit. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Iam si primum ascenderis montem iugi meditatione supernæ gloriæ, istum nihilo minus montem ascendere non grauaberis, vt in lege eius mediteris die ac nocte: sicut idem propheta non solùm meditabatur in præmiis, sed & in mandatis domini quæ dilexit. Sic enim audies & tu, & quò eam scitis, propter ascensionem primam. Et viam scitis, propter secundã. Propterea in corde tuo pone viam veritatis inquirere, ne fortè sis de eorũ numero qui viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Magis autem sollicitus esto ascẽdere nõ modò cogitatione cœlestis gloriæ, sed & conuersatione quæ cœlestem gloriam mereatur. Tertium nihilo minus montem lego, in quẽ ascẽdit solus orare. Vides ergo quàm bene spõsa in canticis, Ecce, inquit, venit iste saliẽs in mõtibus. In primo transfiguratus est, vt scires quò tenderes: in secundo verba vitæ loquutus est, vt scires quà pergere: orauit in tertio, vt eundi & perueniendi bonam obtinere studeas voluntatem. Scienti enim bonum, & non facienti, peccatum est illi. Propterea sciens quoniam in oratione datur bona voluntas, cum videris quæ agenda sunt, vt cõualescas ad agẽda quæ videris, ascende tu ad orationem, ora instanter, ora perseueranter, sicut ille pernoctabat in oratione, & dabit pater bonus spiritum bonum petenti se. Et vide quàm vtiliter orationis tempore etiam corporalis loci secretum quærimus, quando hoc ille non solum docuit verbo, Intra, inquiens, in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum: sed & cõmendauit exemplo, nec domesticorum quenquã admittens, sed solus ascendens ad orationem. Putas poterimus aliquid amplius de eius ascensionibus inuenire? Poterimus vtique. Volo enim vt nec iumẽti ipsius sis immemor super quod legitur ascendisse. Volo vt nec ipsam crucis ascensionem omittas. Nã & in illa exaltari oportebat filium hominis. Et ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Itaque cum iam & cognitio suppetit, & velle adiacet, quid agis quòd perficere bonum non inuenis? sed asinini quidam & bestiales motus legẽ contrariam habent, & captiuare te volunt. Quid inquam facies super concupiscentiis irrationabilibus, quæ sunt in mẽbris tuis? Vrget te etiam cum ieiunare consentis, gulæ illecebra: cum vigilare proponis, somnolentia premit. Quid faciemus huic asino? Asininum enim istud est, commune cum asinis: quia homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ascẽde domine super asinũ istũ, conculca hos bestiales motus, quia domari debent, ne dominari præualeãt. Nisi enim calciati fuerint, cõculcabũt nos: nisi premantur, oppriment nos. Propterea sequere anima mea & in hac ascensione Christum dominum, vt sub te sit appetitus tuus, & tu domineris illius. Nam vt in cœlum ascendas, prius necesse est leuare te super te, calcãdo carnalia desideria quæ in te militant aduersum te. Sequere etiam ascẽdentem crucem, exaltatũ à terra: vt non solùm super te sed & super omnem quoque mundum mentis fastigio colloceris, vniuersa quæ in terris sunt deorsum aspiciens & despiciens, sicut scriptum est: Cernent terram de longẽ. Nulla te mundi oblectamenta inclinẽt, nullæ aduersitates deiiciãt. Absit tibi gloriari nisi in cruce domini tui Iesu Christi, per quem tibi mundus crucifixus est: vt quæ mundus appetit, crucem reputes: & tu crucifixus mundo, illis, quæ mundus crucem reputat, toto inhæreas amore. Iam verò quid ex hoc restat, nisi vt ad illum ascendas qui est super omnia Deus benedictus in sæcula? Dissolui iã, & esse cum Christo, multo magis optimum. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ait propheta ad dominum: ascensiones in corde suo disposuit: ibit de virtute in virtutem vsque ad videndum Deum deorum in Sion. Hæc est vltima ascensio, in qua implentur omnia, sicut ait Apostolus: Christus, qui descendit, ipse est & qui ascendit: vt adimpleret omnia. Sed de illa ascensione quid dicam? Quò ascendemus, vt vbi Christus est, & nos simus? Quid ibi erit? Oculus Deus non vidit absque te, quæ præparasti diligentibus te. Desideremus hanc fratres mei, suspiremus ad eam iugiter, & eo magis affectus vigeat quo deficit intellectus.

De magnanimitate, longanimitate, & vnanimitate. Sermo V.

TRiplicem nobis in ecclesia primitiua virtutem sanctus Lucas breui sermone commendat, vbi post dominicam ascensionem vnanimiter eos in oratione perseuerasse describit, expectantes cœlestẽ consolationem, cuius acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex pastoris solatio destitutus, minime tamen dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret sollicitudinem, deuotis pulsabat supplicationibus cœlum, certus quòd penetrarent illud iustorum orationes, nec pauperum preces spernerentur à domino, aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebant indeficientes, iuxta illud propheticum: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & nõ tardabit. Porrò vnanimitas quidem legitur euidenter expressa, quòd hæc sola diuini spiritus charismata me-

Universidad de Deusto
Biblioteca

reatur. Neque enim est Deus dissensionis, sed pacis, G neque habitare facit nisi vnius moris in domo. Iure igitur præparationem cordis eorum audiuit auris diuina, nec ab expectatione sua confudit eos, qui & magnanimes & longanimes & vnanimes essent. Certissima namque hæc testimonia sunt fidei, spei, charitatis. Et quidem euidenter spes longanimitatem, vnanimitatem charitas operatur. Nūquid fides quoque magnanimum facit? Etsola. Quicquid enim sine fide præsumitur, nō est vlla animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio, & tumor inanis.
Philip. 4. Vis audire magnanimū virū? Omnia, inquit, possum H in eo qui me confortat. Imitemur triplicem hanc præparationem fratres, si desideramus superefluētem mensuram spiritus obtinere. Omnibus enim præter Christum ad mensuram datur spiritus, sed mensuræ cumulus superefluentis videtur quodammodo excessisse mensuram. Euidens fuit magnanimitas in conuersione nostra, sit etiam in consummatione longanimitas, sit vnanimitas in cōuersatione. Huiusmodi siquidem animabus cœlestis illa Hierusalem desiderat instaurari, quibus nec fidei magnitudo desit in susципiendo onere Christi, nec longi- I tudo spei in persistendo, nec charitatis iunctura, quod est vinculum perfectionis.

Item in ascensione domini, de intellectu & affectu.
Sermo VI.

HOdie sedenti in throno antiquo dierum consessurus pariter, oblatus est filius hominis, & erit deinceps non modò germen domini in magnificentia & gloria, sed & fructus terræ sublimis. Felix vnio, & amplectendum ineffabilibus gaudiis sa- K cramentum. Idem enim & germen domini, & fructus terræ: idem & ipse Dei filius, & fructus ventris Mariæ est. Idem filius Dauid, & dominus, de quo hodie gaudium eius impletum est, vnde olim præci-
Psal. 109. nens aiebat: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. Quomodo enim non dominus germē domini? Idem tamen & filius eius, vtpote fructus terræ sublimis, fructus virgæ, quæ de radice Iesse processit. Hodie igitur suum hunc, & hominis filiū, apud semetipsum pater clarificat claritate quam habuit priusquam mundus fieret apud ipsum. Hodie veritatem, quę de terra orta est, cœlum sibi redditam gloriatur. Hodie spōsus aufertur à filiis, & lugendum
Matth. 9. eis est, sicut ipse prædixit. Non enim poterant filij sponsi lugere donec sponsus cum eis erat: sed venit
Matth. 17. dies vt auferatur ab eis, vt de cætero lugeant & ieiunent. Vbi illud iā Petre quod dixeras: Domine, bonū est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula? Ecce enim ingressus est amplius & perfectius tabernaculum, non manufactū, id est non huius creationis. Quomodo ergo iam bonū est nos hic esse? Imò vero molestum est, graue est, periculosum est. Nimi- M rum vbi malitiæ plurimum, sapientiæ modicū, si tamē vel modicū inuenitur: vbi viscosa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, obsessa laqueis peccatorū: vbi periclitantur animæ, vbi spiritus affliguntur sub sole, vbi tantum vanitas & afflictio spiritus est. Leuemus igitur fratres mei, leuemus in cœlum corda cum manibus: & ascendentem dominū sequi, velut quibusdā passibus deuotionis & fidei cōtendamus. Erit enim cum sine mora, sine difficultate obuiam illi in nubibus rapiemur: & id poterunt corpora spiritualia, quod meritò interim nequeunt spiritus animales. Nunc enim quantis conatibus corda leuare *Sap. 9.* necesse est: quæ quidem (vt miserabiliter satis in libro propriæ experientiæ legimus) & corruptio corporis aggrauat, & terrena inhabitatio deprimit? At fortè tradendū est quid sit leuare cor, aut quemadmodum illud oporteat eleuari: sed tradendum sanè ab apostolo quàm à nobis. Si consurrexistis, inquit, *Colos. 3. a* cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, nō quæ super terram. Ac si manifestius dicat: Si consurrexistis, & coascēdite: si conuiuitis, & cōregnate. Sequamur fratres sequamur agnum quocunque ierit: sequamur patientem, sequamur & resurgentem, sequamur multo libentius ascendentem. Crucifigatur vetus homo noster simul cum illo: vt destruatur corpus peccati: vt vltra nō seruiamus peccato, mortificatis nimirum membris nostris quæ sunt super terram. Sed & quomodo ipse resurrexit à mortuis per gloriam patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. In hoc enim mortuus est & resurrexit, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Cæterum quòniā vitæ nouitas locum exigit tutiorem, & resurrectionis dignitas altiorem expetit gradum, sequamur etiam ascendentem, quærere videlicet & sapere quæ sursum sunt vbi ille est, non quæ super terram. Quæ- *Gala. 4* ris quis ille sit locus? Apostolum audi. Quæ sursum est, inquit, Hierusalem libera est, quæ est mater nostra. Vis scire quænam ibi sint? Visio pacis est. Lauda Hierusalem dominum, lauda Deum tuum Sion: *Psal. 147.* qui posuit fines tuos pacē. O pax quæ exuperas omnem sensum: ô pax etiam super pacē: ô mēsura super mensuram, conferta & coagitata & superefluens. Compatere igitur Christo anima Christiana: consurge, coascende: quod est, declina à malo, & fac bonum, inquire pacem, & persequere eam. Sic nimirum Paulus in actibus apostolorum de continen- *Act. 13. b* tia & iustitia & spe vitæ æternæ memoratur docuisse discipulos. Sic veritas ipsa monet in euangelio *Luc. 12. c* præcingere lumbos, lucernas accēdere, & deinceps hominibus expectantibus dominum suum similes inueniri. Cæterum gemina quædam (si bene aduertistis, ascensio nobis ab apostolo commendatur, in eo quòd & quærere, & sapere monuit nō infima, sed superna. Quam fortasse distinctionem nec ipse quoque propheta præteriisse omnino videbitur, dicens: Inquire pacem, & persequere eam: vt hoc sit *Psal. 33.* pacem sequendam quærere, persequi inquisitam, quod est sapienda quærere, quæsita sapere, quæ sursum sunt, non quæ super terram. Nimirum donec diuisa sunt corda nostra, & multos interim sinus inueniuntur habere, nec sibi omnino cohærere videntur, vel particulatim ea & membratim quodā- M modo leuare necesse est, vt in superna illa Hierusalem colligantur: cuius participatio eius in idipsum: vbi non tantùm singuli, sed & omnes pariter incipiant habitare in vnum: nō modo scilicet nō diuisi in semetipsis, sed nec inter seipsos. Ecce enim vt tāquam principalia cordis ipsius mēbra distinguā: est intellectus in nobis, est & affectus: & hi quoq; sępius sibi

sibi inuicē aduersantes: vt alter summa petere, alter A appetere infima videatur. Quantus vero is dolor, quàm grauis animæ cruciatus, dum sic distrahitur, sic dilaceratur, sic abrumpitur à seipsa, vel ex ea saltem, quam omnibus experiri in promptu est, corporis scissione coniiciat: si quis in suo spiritu animaduertere pernicioſa & periculoſa insensibilitate non neglexerit. Distrahuntur hominum crura, & lōgioris obice ligni remouētur ab inuicem pedes: & dum adhuc cutis integra manet, quis tamen ille est cruciatus? Sic sic affligi plangimus miseros, qui corporaliter inter nos conuersantes, illuminati forte simi- B liter, sed dissimiliter inueniuntur affecti. Intelligunt pariter bona quæ faciant, sed non pariter diligunt intellecta. Nam de ignorantia fratres, quænam excusatio nobis, quibus nunquam doctrina cœlestis, nunquam diuina lectio, nunquam spiritualis eruditio deest? Quæcunque vera sunt, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quęcunque amabilia, quęcunque bonæ famæ: si quæ virtus, si qua laus disciplinæ, hæc discitis & accipitis, hæc auditis pariter, & videtis, in exemplis videlicet & verbis eorum qui inter vos sunt perfecti, quorum & hortatio & conuersa- C tio plenius erudit vniuersos. Vtinam autem hæc vt intellectum admonent, moueant & affectum, ne sit intus amarissima contradictio & diuisio molestissima, dum hinc quidem sursum trahimur, sed retrahimur inde deorsum. Nimirum aduertere potes in omnibus ferè religiosis congregationibus, viros repletos consolatione, superabundantes gaudio, iucundos semper & hilares, feruentes spiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei, crebrò suspicientes in cœlum, & puras manus in oratione leuantes, sollicitos obseruatores conscientiæ, & deuotos secta- D tores bonorum operum, quibus amabilis disciplina, dulce ieiunium, vigiliæ breues, labor manuum delectabilis, & vniuersa denique conuersationis huius austeritas refrigerium videatur. Contra sanè inuenire est homines pusillanimes & remissos, deficientes sub onere, virga & calcaribus indigentes, quorum remissa lætitia, pusillanimis tristitia est, quorum breuis & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conuersatio: quorum obedientia sine deuotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine ædificatione, quos de- E nique (vt videmus) vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coërcet. Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare videtur, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, necesse habent mittere manum ad opera fortium, qui cibo fortium minime substentantur, socij plane tribulationis, sed non consolationis: Exurgamus obsecro quicunque eiusmodi sumus, resarciamus animas, spiritum recolligamus, abiicientes pernicioſam tepiditatem, etsi non quia periculoſa est, & Deo solet (vt interdum F miserabiliter plangimus) etiam vomitum prouocare: certe quia molestissima, plena miseriæ & doloris, & inferno planè proxima, vmbra mortis iure censetur. Si quærimus quæ sursum sunt, etiam sapere & prælibare interim studeamus. Forte enim poterit intellectui & affectui non inconuenienter aptari, quòd & quærere quæ sursum sunt & sapere admonemur: vt in principalibus (quemadmodum supra dictum est) membris suis corda nostra manibus quibusdam pij conatus & exercitij spiritualis leuare studeamus ad Deum. Omnes (ni fallor) quæ sursum sunt quærimus intellectu fidei, & iudicio rationis, sed non æque forsitan sapimus omnes quæ sursum sunt, tanquam inescati his quæ sunt super terram, violento quodam præiudicio affectionis. Vnde enim ea quam paulo antè ostendimus, animorum diuersitas, tanta disparilitas studiorum, conuersationum tanta dissimilitudo? Vnde spiritualis gratiæ inopia tanta quibusdam, cùm aliis copia tanta exuberet? Profectò nec auarus nec inops est gratiæ distributor, sed vbi vacua vasa desunt, stare oleum necesse est. Vndique se ingerit amor mundi: cum consolationibus imò desolationibus suis obseruat aditus: per fenestras irruit, mentem occupat, sed non eius qui dixit: Renuit consolari a- *Psal. 76.* nima mea: memor fui Dei, & delectatus sum. Præoccupatum nempe secularibus desideriis animum delectatio sancta declinat: nec miscēri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis: vt pariter sapias quæ sursum sunt, & quæ super terram. Felices nimium viri illi per quos dominica ascensio legitur præsignata, Enoch raptus, trāslatus Helias. Felices plane, qui soli iā Deo viuunt, soli vacant intelligendo, diligendo, fruendo. Neque enim corpora quæ corrumpuntur, illas aggrauant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum tanquam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambulasse noscuntur. Factum est impedimentum omne de medio: occasio vniuersa sublata, materies nulla relicta est quæ eorum affectum ag- *Sapien. 4.* grauet, vel deprimat intellectum. Nam & priorem ob hoc raptum scriptura commemorat, ne forte vincat malitia sapiētiam, & intellectus eius vel anima vltrà decipi valeat aut mutari. Nobis autem vnde in his tenebris veritas, vnde charitas in hoc seculo nequam, in hoc mundo qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit vtique, si conuertamur ad Christum, vt velamen de cordibus auferatur. Hic est enim de quo scriptum est: Habitantibus in re- *Esa. 9.* gione vmbræ mortis, lux orta est eis. Siquidē prioris ignorantiæ tempora despiciens Deus annunciauit hominibus vt omnes vbique agerent pœnitentiam, secundum quod Paulus Athenienſibus tradit. Memento etenim Dei verbum & sapientiam *Act. 17.* incarnatam: cuius vtique opus erat toto illo tempore, quo videri in terris, & inter homines conuersari dignata est ineffabilis illa virtus, illa gloria, illa maiestas, illuminare oculos cordis, etiam suadere fidem hominibus prædicatione pariter & ostensione signorum. Denique spiritus domini, ait, super me: ad euangelizandum pauperibus misit me. Et a- *Esaiæ 61.* postolis loquebatur: Adhuc modicum lumē in vo- *Ioan. 12. f* bis est, ambulate dum lucem habetis, vt nō tenebræ vos comprehendant. Nec modò ante passionem, sed & post resurrectionem in multis argumentis per *Act. 1. a* dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei: quando & sensum eis vt scripturas intelligerēt, legitur aperuisse, intellectum potius informabat, quàm purgabat affectum. Quando enim ad spiri-

m

Universidad de Deusto
Biblioteca

tualia affici possent animales? Imò verò ne ipsam quidem meram lucē poterāt aliquatenus sustinere, sed exhiberi illis oportuit verbum in carne, solem in nube, lumen in testa, mel in cera, cereum in laterna. Spiritus ante faciem illorum Christus dominus, sed non vtique sine vmbra in qua viuerent interim inter gentes. Vnde & virgini legitur obumbrasse, ne vehementiori reuerberata splendore, ad candidissimam illam lucem, purissimúmque fulgorem diuinitatis, etiam illius aquilæ posset acies hebetari. Minime tamen vel nubes ipsa leuis esse potuit ociosa, sed ea quoque vsus est in salutem, & discipulorum animos qui nec ad fidei intellectum sine aliqua mutatione affectus poterant promoueri, nec assurgere adhuc ad spiritualia prævalebant, in suæ carnis prouocauit affectum: vt amore quodam humano operanti mira, mira loquenti homini adhærerēt amore vtique carnali adhuc, sed tam valido, vt cęteris omnibus prævaleret: Nimirum hic erat ille Moysi serpens, qui serpentes magorum Ægypti omnes pariter deuorauit. Denique ecce nos, inquiunt, reliquimus omnia, & secuti sumus te. Beati siquidem oculi qui videbant dominum maiestatis in carne præsentem, auctorem vniuersitatis inter homines conuersantem, virtutibus coruscātem, infirmos curantem, mare calcātem, mortuos suscitātem, dæmoniis imperātem, & potestatem similem hominibus conferentem: mitem & humilem corde, benignum, affabilem, misericordiæ visceribus affluētem, agnum Dei peccatum non habentem, & omnium peccata portantem. Beatæ aures quæ verba vitę ab ipsius incarnati verbi ore percipere merebantur, quibus enarrabat vnigenitus qui est in sinu patris, & nota faciebat quæcunq; audisset à patre, vt fluenta doctrinæ cœlestis ab ipsius veritatis purissimo fonte hauirent, vniuersis postmodum gentibus propinanda imò eructanda potarent. Quid mirum fratres si implebat tristitia cor eorum cum ab eis sese pronūciaret iturum, & adderet: Quò ego vado, vos non potestis venire modo? Quidni cōcuterentur viscera, turbaretur affectus, hæsitaret animus, hæreret vultus, paueret auditus, nec omnino æquanimiter discessionis eius sermo posset admitti, vt relinqueret eos, pro quo omnia reliquissent? Cæterum non vt maneret in carne, sed vt trāsferretur ad spiritum, totus ab eo in illam carnem discipulorum fuerat collectus affectus, vt dicere esset aliquando: Et si cognouimus Christū secundum carnē, sed nunciā non nouimus. Vnde & benignissimus ille magister blandis cos refouēs consolationibus, ait: Rogabo patrem meum, & alium paracletum dabit vobis, spiritum veritatis, qui vobiscum maneat in æternum. Et item: Ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam. Nisi enim abiero, paracletus nō veniet ad vos. Grāde mysterium fratres mei. Quid enim sibi vult, Nisi ego abiero, paracletus non veniet? Itáne inuisa paracleto præsentia Christi, aut contubernium dominicæ carnis spiritus sanctus horrebat, quæ (sicut angelo prænunciante cognouimus) nec cōcipi quidem, nisi eo superueniente potuerit? Quid est ergo, Nisi ego abiero, paracletus non veniet? Nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mēs non admittit, non recipit animus, non capit affectus. Quid vobis videtur fratres? Si hæc ita sunt, imò quia ita sunt, audeat quis de cætero phātasticis quibusdam illecebris deditus, sectās lenocinia carnis suæ, carnis vtique peccatricis, genitæ in peccatis, assuetæ peccatis, in qua denique bonum non est: illum pariter expectare paracletum? Audeat inquam qui huic sterquilinio semper inhęret, qui carnem fouet, in carne seminat, carnem sapit: illam nihilo minus consolationem supernæ visitationis, torrentem voluptatis illum, illam sperare gratiam spiritus vehementis, quam (vt veritas ipsa testatur) ne cū ipsa quidem verbi carne percipere vllatenus apostoli potuerunt? Errat omnino, si quis cœlestem illam dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamum huic veneno, charismata illa spiritus misceri posse huiusmodi illecebris arbitratur. Falleris Thoma sancte, falleris si videre dominū speras ab apostolorum collegio seperatus. Nō amat veritas angulos, non ei diuersoria placent. In medio stat: id est, disciplina communi vita, communibus studiis delectatur. Vsquequo miser diuerticula captas, & consolationes propriæ voluntatis tanto labore quæritas, tanto rubore mendicas? Et quid facio, inquis? Eiice ancillam, & filium eius: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Nulla (vt dictum est) conuentio veritati & vanitati, luci & tenebris, spiritui & carni, igni & tepiditati. Sed dum ille moratur, inquies, sine aliqua consolatione esse non possum. Imò verò si moram fecerit, expecta eum: quia veniens veniet, & non tardabit. Apostoli decem dies in hac expectatione sederunt, perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu. Et tu igitur orare disce, disce quærere, petere, pulsare, donec inuenias, donec accipias, donec aperiatur tibi. Nouit dominus figmentum tuum: fidelis est, non te patietur tentari supra quàm possis. Confido in ipso quòd si fideliter expectaueris, nec diem decimum expectabit. Præueniet certè in benedictionibus dulcedinis desolatam animam & orantem, vt feliciter & non ad insipientiam tibi consolari renuens, in ipsius memoria delecteris inebriatus ab vbertate domus eius, & voluptatis eius torrente potatus. Sic nimirum & Helisæus quondam orasse legitur, cum dulcissimum illud solatium Heliæ præsentiam sibi plangeret subtrahendam. Sed considera diligentius quid orauerit, quídve responsum sit postulanti. Oro, inquit, domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Nimirum duplicari ei spiritum oportebat, vt magistri abeuntis absentiam gratia duplicata suppleret. Vnde & Helias ad eum: Si videris, inquit, me, quando tollar à te, fiet quod petisti. Dubitauit enim spiritum visio abeuntis, cum euidenter raptus in cœlum, vniuersa pariter eius desideria secum tulit: vt inciperet ipse quoque iam sapere quę sursum sunt, non quæ super terram. Duplicauit spiritum visio abeuntis: vt intellectui spirituali spiritualis iungeretur affectus, cum ipsa vtique cui potissimum inhærebat, carne raptus in cœlum: quod euidentius in apostolis inuenitur impletum. Vbi enim videntibus illis suus ille Iesus tam manifeste eleuatus est, & ferebatur in cœlum, vt nemo eorum opus haberet interrogare quò vadis, ipsa iā (vt ita

Exod. 7.
Matt. 19. b
Ioan. 8.
2. Cor. 5. b
Ioan. 14. b
Ioan. 16. b
Abac. 2. Act. 1.
4. Reg. 2.

ita dixerim) oculata fide edocti sunt supplices in cœlum leuare oculos, puras tendere manus, promissa sibi dona charismatum postulantes, donec fieret repentè de cœlo sonus aduenientis spiritus vehementis, aduenientis vtiq; ignis quem dominus Iesus mittebat in terram, volens vehementer accendi. Constat siquidem eos & prius spiritum accepisse, cum videlicet insufflauit eis, & dixit: Accipite spiritum sanctum: sed spiritum plane fidei & intelligentiæ, non feruoris, quo magis illuminaretur ratio quàm inflāmaretur affectio, dum duplicati vtique spiritus opus fuit. Quos enim verbum patris disciplinam & scientiam antè docuerat, & intellectu adimpleuerat corda eorum, adueniens vtique postmodum ignis diuinus, & inueniens iam receptacula munda, infudit vberius dona charismatum, & in spiritualem omnino mutauit amorem, vt accensa in eis charitas fortis vt mors, iam non modò fores, sed ne ipsa quidem ora propter metum Iudęorum claudere dignaretur. Cui nos gratiæ pro nostræ exiguitatis modo præparantes, exinanire per omnia nosmetipsos, & à delectationibus miseris, & caducis cōsolationibus euacuare studeamus dilectissimi corda nostra, maximéque instante nunc die festo & feruentius & fiducialius vnanimiter perseueremus in oratione, vt sua nos visitatione, sua consolatione & confirmatione dignetur spiritus ille benignus, spiritus dulcis, spiritus fortis, infirma roborans, aspera planans, corda purificans: qui cum patre & filio idipsum, sed non is ipse est: vt tres vnum, & vnum tres esse verissimè prorsus & fidelissimè catholica ecclesia fateatur, à patre adoptata, à filio desponsata, à spiritu sancto confirmata, quibus vt vna substantia, sic eadem nihilo minus gloria in secula seculorum. Amen.

Ioan. 20 f

In festo Pentecostes. Sermo I.

CELEBRAMVS dilectissimi hodie spiritus sancti solennitatem, tota cum iucunditate celebrandam, dignam omni deuotione. Dulcissimum enim quiddam in Deo spiritus sanctus est, benignitas Dei, & idem ipse Deus. Proinde si celebramus sanctorum solennia, quanto magis eius à quo habuerunt vt sancti essent quotquot fuere sancti? Si veneramur sanctificatos, quanto magis ipsum sanctificatorem cōuenit honorari? Hodie itaque festiuitas est spiritus sancti, qua visibiliter apparuit inuisibilis, sicut & filius cum sit nihilo minus inuisibilis in seipso, dignatus est exhibere se in carne visibilē. Hodie spiritus sanctus reuelat nobis aliquid de seipso, sicut antè de patre & filio aliquid noueramus. Nam perfecta trinitatis cognitio, vita æterna est. Nunc autem ex parte cognoscimus, reliqua credimus quæ minime sufficimus comprehendere. Et de patre quidem noui creationem, clamantibus creaturis: Ipse fecit nos, & nō ipsi nos. Inuisibilia enim Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. At vero æternitatem & immutabilitatem ipsius comprehēdere multum est à me: lucem habitat inaccessibilem. De filio autem magnum aliquid noui (eius gratia) scilicet incarnationem. Nam generationem eius quis enarrabit? Quis comprehendat æqualē genitum genitori?

Psal. 99. a Rom. 1.

Iam & de spiritu sancto si non processionem qua ex patre filióque procedit, (illa enim mirabilis facta est scientia ex me, cōfortata est, & non poteram ad eā) noui tamē aliquid, videlicet inspirationem. Duo enim sunt, vnde procedat, & quò. Processio à patre & filio, posuit tenebras latibulum suum: sed processio ad homines, hodie cœpit innotescere, & est iam fidelibus manifesta. Et prius equidem (quoniam sic oportebat) signis visibilibus inuisibilis spiritus suum declarabat aduentum: nunc eius signa quo spiritualiora sunt, eo magis congrua, eo magis videntur spiritu sancto digna. Venit tunc super discipulos in linguis igneis, vt verba ignea loquerentur, & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. Nemo conqueratur, quòd minimè nobis illa manifestatio spiritus fiat. Vnicuique enim datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. Denique si dicere opus est, nobis illa manifestatio potius quam apostolis facta est. Ad quid enim illis necessariæ linguæ gentium, nisi ad conuersionem gentium? Fuit in eis alia quædam manifestatio magis ad eos pertinens, & hæc vsque hodie fit in nobis. Manifestum enim fuit indutos esse virtute ex alto, qui de tanta pusillanimitate spiritus ad tantam deuenere constantiam. Non est iam fugere, non est abscondi propter metum Iudæorum, constantius modo prædicant quàm delitescerent antè timidius. Deniq; mutationem illam dexteræ excelsi manifeste declarat principis apostolorum prius quidem inter ancillæ verba formido, postmodum inter principum verbera fortitudo. Ibant (ait scriptura) gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati, quem sanè prius cum duceretur ad concilium, solum reliquerant fugientes. Quis dubitet aduenisse spiritum vehementem, qui mentes eorum inuisibili illustraret potentia? In hunc modum etiam modo quæ spiritus operatur in nobis, testimonium perhibent in nobis de eo. Quia igitur mandatum accepimus vt declinantes à malo faciamus quod bonum est, vide quemadmodum spiritus in vtroque adiuuat infirmitatem nostram. Nam diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Propterea ad declinandum à malo tria operatur in nobis, compūctionem, supplicationem, remissionem. Initium enim reuertendi ad Deum, pœnitentia est, quam sine dubio spiritus operatur, non noster, sed Dei: idque & certa ratio docet, & confirmat auctoritas. Quis enim cum ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitabit ei ab igne venisse calorem, quem habere nō poterat sine illo? Sic ergo qui prius in iniquitate erat frigidus, si postmodum feruore quodā pœnitentiæ accēdatur, aliū sibi spiritū, qui suū arguit & diiudicat, nō dubitet aduenisse. Habes hoc & in euangelio, vbi cū loqueretur de spiritu quē accepturi erant credentes in eū: Ille, inquit, arguet mundū de peccato. Sed quid prodest pœnitere de culpa, & non supplicare pro venia? Necesse est vt etiam hoc spiritus operetur, dulcedine quadam spei replens animum, per quam fiducialiter postules nihil hæsitans. Visne ostendam tibi etiam hoc opus esse spiritus sancti? Vtiq; dū abest ille, tale aliquid in tuo spiritu non inuenies. Denique ipse est in quo clamamus, Abba pater. Ipse qui postulat pro sanctis

1. Cor. 12.
1. Petr. 3. b
Ioan. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gemitibus inenarrabilibus. Et hæc quidem in corde G
nostro. Quid autem in corde patris? Sicut in nobis
interpellat pro nobis, ita in patre delicta donat cum
ipso patre. Aduocatus noster ad patrem in cordi-
bus nostris, dominus noster in corde patris. Itaque
quod postulamus, idem ipse donat, qui donat vt po-
stulemus: & sicut nos erigit pia quadam fiducia, ita
Deum inclinat ad nos magis pia misericordia sua.
Itaque vt omnino scias quia remissionem peccato-
rum spiritus sanctus operatur, audi quod aliquando
Ioan. 20. audierunt apostoli: Accipite spiritum sanctum: quo-
rum remiseritis peccata remittuntur eis. Et de malo H
quidem declinando sic. Porro ad faciendum bo-
num quid in nobis spiritus bonus operatur? Profe-
cto monet, & mouet, & docet. Monet memoriam,
rationem docet, mouet voluntatem. In his enim tri-
bus tota consistit anima. Memoriæ suggerit bona in
cogitationibus sanctis, atque ita ignauiam nostram
torporémque repellit. Propterea quotiens huiusmodi suggestionem boni senseris in corde tuo, da
honorem Deo, & age reuerentiam spiritui sancto,
Ioan. 14. d cuius vox sonat in auribus tuis. Ipse nanque est qui
loquitur iustitiam. Et in euangelio habes, quia ille I
suggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis. Et
aduerte quid præmiserit: Ille docebit vos omnia.
Dixeram enim quia docet rationem. Multi siquidem monentur vt benefaciant, sed minime sciunt
quid agendum sit, nisi adsit denuo gratia spiritus
sancti, vt quam inspirat cogitationē doceat in opus
proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Sed quid?
Iaco. 4. Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi
gratia. Propterea non solùm moneri & doceri, ve-
rumetiam moueri & affici ad bonum necesse est ab
eo vtiq; spiritu, qui adiuuat infirmitatem nostram, K
& per quem in cordibus nostris diffunditur chari-
tas, quæ est bona voluntas. Itaque cum sic aduenien
s spiritus totam possederit animam suggerendo,
instruendo, afficiendo, loquens semper in cogita-
tionibus nostris, vt audiamus & nos quid loquatur
in nobis dominus Deus, rationem illuminans, vo-
luntatem inflammans: non tibi videtur quia totam
domum impleuerint dispertitæ linguæ tanquam
ignis? Nā in his tribus superius dictum est animam
consistere totam. Sint autem dispertitæ linguæ pro-
pter multiplices cogitationes, sed earū multiplici-
tas, & vno lumine veritatis & vno charitatis feruo-
re sit tanquam ignis. Aut certe domus impletio fini
potius referuetur, quando mensuram bonam, &
confertam, & coagitatam & supereffluentem da-
bunt in sinus nostros. Sed quando hæc erunt? Profecto cum completi fuerint dies Pentecostes. Feli-
ces vos, qui iam intrastis quinquagesimam requiei,
& iubileum annum. Fratres nostros loquor, quibus
iam dixit spiritus vt requiescant à laboribus suis. E-
tenim hoc quoque inter eius opera reperimus. Duo M
nanque tempora celebramus fratres, quadragesi-
mæ vnum, alterum quinquagesimæ: illud ante pas-
sionem, istud post resurrectionem: illud in com-
punctione cordis & lamentis pœnitentiæ, istud in
deuotione spiritus, & alleluia solenni. Prius quidem
tempus ipsa est vita præsens: posterius vero quie-
tem sanctorum significat, quæ est post mortē. Cum
autem venerit illius quinquagesimæ finis, in iudicio
scilicet & resurrectione, completis diebus Pentecostes, aderit plenitudo spiritus, & totam replebit domum. Plena siquidem erit omnis terra maiestate eius, quando non solùm anima, sed & ipsum corpus spirituale resurget, si tamen iuxta Apostoli monitum, dum adhuc est animale, fuerit seminatum.

Eadem die Pentecostes. Sermo II.

HOdie dilectissimi cœli distillauerūt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israël, & pluuia volūtaria segregata est hæreditati Christi. Spiritus enim sanctus
H procedens à patre, largiori munere suæ maiestatis in apostolos superuenit, & tribuit eis charismatum dona. Post magnificentiā enim resurgētis, post gloriam ascendentis, post residentis sublimitatem non restabat nisi vt expectatio iustorum lætitia aduenire-
t, & cœli muneribus cœlestes homines implerentur. Vide autem si non & sententiarum pondere, & verborum ordine hæc omnia Esaias longè antè *Esai. 4. a*
prædixit. Erit (inquit) in die illa germen domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, &
I exultatio his qui saluati fuerint de Israël. Germen domini, Iesus Christus solus de mundissimo conceptus semine: quia etsi in similitudine carnis peccati, non tamen in carne peccati. Et si filius carnis Adæ, non tamen filius præuaricationis Adæ: quia non fuit natura filius iræ, sicut reliqui omnes qui in iniquitatibus sunt concepti. Istud ergo germen quod de virga Iesse virore virgineo pullulauit, in magnificentia fuit, cum resurrexisset à mortuis, quia tunc domine Deus meus magnificatus es vehementer, confessionem & decorem induens, amictus lumine sicut vestimento. Quanta autem ascendentis gloria, cum medius angelorum & animarū sanctarum ad patrem deduceris, & triumphatrice palma cœlis inuectus, susceptum hominē in ipsa diuinitatis claudis identitate? Quis cogitet, nedum loquatur, quàm sit fructus terræ sublimis in consessu ad dexteram patris, quod vtique cœlestium oculos reuerberat naturarum, quod angelicus intuitus cōtremit, non attingit? Veniat ergo exultatio domine Iesu his qui saluati sunt de Israël, apostolis tuis quos elegisti ante mundi constitutionem. Veniat spiritus tuus bonus qui sordes abluat, & infundat virtutes, in spiritu iudicij, & spiritu ardoris Dei. Eia igitur fratres cogitemus super nos & in nos opera trinitatis ab initio mundi vsque ad finem, & videamus quàm sollicita fuerit illa maiestas, cui administratio pariter & gubernatio seculorum incumbit, ne nos perderet in æternum. Et potenter quidem omnia fecerat, & sapienter omnia gubernabat, & vtrarumque rerum tam potentiæ quàm sapientiæ signa manifestissima tenebantur in creatione & conserua-
M tione machinę mundialis. Et bonitas quidē in Deo erat, & bonitas multa nimis, sed latebat in corde patris, cumulanda quandoque super genus filiorum Adam tempore opportuno. Dicebat tamen do-
Hiere. 29. c minus: Ego cogito cogitationes pacis, vt mitteret nobis illū qui est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum: vt iam daret pacem super pacem, pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Verbum igitur Dei in sublimi constitutum, vt ad nos descenderet, propria

pria benignitas inuitauit, misericordia traxit, veri- A
tas qua se promiserat venturum compulit, puritas
vteri virginalis salua virginis susceptit integritate,
potentia eduxit, obedientia in omnibus deduxit,
patientia armauit, charitas verbis & miraculis ma-
nifestauit. Prorsus ampliſſima mihi nunc materia
& malorum meorum suppetit, & bonorum domi-
ni mei, vt cum cogitauerim vias meas, conuertam
pedes meos in testimonia sua. Illa enim bona ine-
fabilia sunt, quia (vt breui verbo cuncta conclu-
dam) nihil melius inuenire potuit vnde nos redi-
meret sapientia Dei, in omni sapientia sua. Sed & B
mala circundederant nos, quorum non erat nu-
2. Paral. 29. a merus: quia peccaui (iustus loquitur) super nume-
Psal. 28. c rum arenæ maris. Et propter nomen tuum domine
propitiaberis peccato meo, multum est enim. Mis-
sus est coluber tortuosus à diabolo, vt venenum per
aures mulieris in ipsius mentem transfunderet, &
sic refunderet in totius posteritatis originem. Mis-
sus est interim Gabriel angelus à Deo, vt verbum
patris per aurem virginis in ventrem & mentem ip-
sius eructaret, vt eadem via intraret & antidotum,
qua venenum intrauerat. Verè vidimus gloriam e- C
ius, gloriam quasi vnigeniti à patre: quia totum pa-
ternum est, quod de corde patris Christus attulit
nobis, vt nihil in filio Dei nisi dulce, nisi paternum
humani generis trepidatio suspicetur. A planta pe-
dis vsque ad verticem non erat in nobis sanitas: er-
raueramus ab vtero: in vtero damnati antequam
nati: quia de peccato & in peccato concepti. Chri-
stus ergo ibi primùm medicinam apposuit, vbi pri-
mus vulneri patebat locus: & substantialiter vtero
virginis illapsus, de spiritu sancto conceptus est: vt
conceptionem nostram mundaret, quam spiritus D
malus si non fecerat, tamen infecerat: vt non esset
etiam in vtero vita ipsius ociosa, dum nouem men-
sibus purgat vulnus antiquum, scrutans (vt dicitur)
vsque ad imum putredinem virulentam, vt sanitas
sempiterna succederet. Et tunc iam operabatur sa-
lutem nostram in medio terræ, in vtero videlicet
virginis Mariæ, qui mirabili proprietate terræ me-
dium appellatur. Ad illam enim sicut ad medium,
sicut ad arcam Dei, sicut ad rerum causam, sicut
ad negocium seculorum respiciunt & qui in cœlo
habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, E
& nos qui sumus, & qui sequentur, & nati nato-
rum, & qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in cœ-
lo, vt refarciantur: & qui in inferno, vt eripian-
tur: qui præcesserunt, vt prophetæ fideles inue-
niantur: qui sequuntur, vt glorificentur. Eò bea-
tam te dicunt omnes generationes genitrix Dei,
domina mundi, regina cœli. Omnes in quam ge-
nerationes. Sunt enim generationes cœli & ter-
Ephes. 3. c ræ. Pater spirituum, (ait apostolus) ex quo omnis
paternitas in cœlo & in terra nominatur. Ex hoc er-
go beatam te dicent omnes generationes, quæ o- F
mnibus generationibus vitam & gloriam genuisti.
In te enim angeli lætitiam, iusti gratiam, peccato-
res veniam inuenerunt in æternum. Meritò in te
respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te & per te
& de te benigna manus omnipotētis quicquid crea
uerat recreauit.

Placebítne tibi domine Iesu, vt dones mihi vi-
tam tuam, sicut dedisti conceptionem? quia non solum conceptio mea immunda, sed mors peruersa, vita periculosa, & post mortem restat mors grauior, mors secunda. Non solùm, ait, conceptionem meam, sed & vitam meam, & hoc per singulos ætatum gradus infantiæ, pueritiæ, adolescentiæ, iuuentutis tibi donabo: adiiciens mortem, resurrectionem, ascensionem, & missionem spiritus sancti. Hoc autem ideò, vt conceptio mea emundet tuam: vita mea instruat tuam: mors mea destruat tuam: resurrectio mea præcedat tuam: ascensio mea præparet tuam: porro spiritus adiuuet infirmitatem tuam. Sic enim planè videbis & viam per quam ambules, & cautelam qua ambules, & ad quam ambules mansionem. In vita mea cognosces vitam tuam, vt sicut ego paupertatis & obedientiæ, humilitatis & patientiæ, charitatis & misericordiæ indeclinabiles semitas tenui: sic & tu eisdem vestigiis incedas, non declinans ad dexteram neque ad sinistram. In morte autem mea dabo tibi iustitiam meam, dirumpens iugum captiuitatis tuæ, expugnans hostes qui sunt in via vel iuxta viam vt non apponant amplius nocere tibi. His autem completis reuertar in domum meam vnde exiui, & ouibus illis quæ in montibus remanserant, & quas propter te reliqueram, vt non te ducerem, sed reportarem, reddam faciem meam. Et ne de absentia mea vel murmures vel contristeris, mittam tibi spiritum paracletum, qui tibi donet pignus salutis, roburvitæ, scientiæ lumen. Pignus salutis, vt ipse spiritus reddat testimonium spiritui tuo, quòd filius Dei sis: qui certissima signa prædestinationis tuæ cordi tuo imprimat & ostendat: qui donet lætitiam in corde tuo, & de rore cœli si non continuè, tamen sæpissime mentem tuam impinguet. Robur vitæ, vt quod per naturam tibi est impossibile, per gratiam eius non solùm possibile, sed & facile fiat: ita vt in laboribus, in vigiliis, in fame & siti, & in omnibus obseruantiis (quæ nisi farinula ista dulcorentur, prorsus mors in olla appareat) delectabiliter incedat sicut in omnibus diuitiis. Scientiæ lumen, vt cum omnia bene feceris, te seruum inutilem putes: & quicquid boni in te inueneris, illi tribuas à quo omne bonum est, sine quo non parum aliquid, sed nihil omnino potes incipere, ne perficere dicam. Sic ergo spiritus iste in tribus istis te docebit omnia, sed omnia quæ ad tuam pertinent salutem, quia in ipsis est plena & absoluta perfectio. Hoc est quod per prophetam idem spiritus dicit: Seminate vobis ad iustitiam, vbi pignus salutis ostenditur: metite spem vitæ, vbi vitale robur accipitur: illuminate vobis lumen scientiæ, quod verbis propriis subinfertur. Vnde & spiritus iste super apostolos in igne apparuit, propter lumen pariter & ardorem. Quos enim repleuerit, & spiritu feruere, & in veritate cognoscere facit, quia sola misericordia est quæ eos & præuenit & perducit. Multum sibi de hac misericordia vndique contradixerat puer domini, cum diceret: Misericordia eius præueniet me. &, Misericordia tua ante oculos meos est. &, Misericordia tua subsequetur me *Psal. 58. b* *Psalm. 25. a* omnibus diebus vitę meę. &, Qui me coronat in mi- *Psal. 22. b* sericordia & miserationibus. &, Deus meus miseri- *Psal. 102.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordia mea. Quam dulciter domine Ieſu cum homi- G
nibus conuerſatus es, quàm abundanter multa &
magna bona hominibus largitus es, quàm fortiter
tam indigna quam aſpera pro hominibus paſſus es,
ita vt liceat ſugere mel de petra, oleúmque de ſaxo
duriſſimo: duro ad verba, duriore ad verbera, duriſ-
ſimo ad crucis horrenda: quia in omnibus his ſicut
agnus coram tondente ſe obmutuit, & non aperuit
os ſuum. Vides igitur quàm verum dixerit ille qui
Pſal. 29.d dixit, Dominus ſollicitus eſt mei. Pater vt ſeruum
redimat, filio non parcit: filius ſeipſum libentiſſimè
tradit: ſpiritum ſanctum vterque mittit: & ipſe ſpiri- H
tus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. O
duri & indurati & obdurati filij Adam, quos non e-
mollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens
ardor amoris, tam vehemens amor, qui pro vilibus
ſarcinulis tam precioſas merces expẽdit. Non enim
corruptibilibus auro vel argento redemit nos, ſed
precioſo ſanguine ſuo, quem effudit abunde: quia
largiter vndæ ſanguinis de corpore Ieſu per quin-
que partes emanauerunt. Quid vltra debuit facere,
& non fecit? Illuminauit cæcos, reduxit erroneos, I
reconciliauit reos, iuſtificauit impios, triginta & tri-
bus annis ſuper terram viſus, cum hominibus con-
uerſatus, pro hominibus mortuus, qui de Cherubim
& Seraphim & omnibus angelicis virtutibus dixit
Nota. & facta ſunt, cui ſubeſt cum voluerit omnia poſſe.
Quid ergo à te quærit qui tãta ſollicitudine te quæ-
ſiuit, niſi te ſollicitum ambulare cum Deo tuo? Hãc
ſollicitudinẽ non facit niſi ſpiritus ſanctus, qui ſcru-
tatur profunda pectorum noſtrorum, diſcretor co-
gitationum & intentionum cordis, qui nec minimã
paleam intra cordis quod poſſidet habitaculum pa-
titur reſidere, ſed ſtatim igne ſubtiliſſimæ circunſpe- K
ctionis exurit ſpiritus dulcis & ſuauis, qui noſtram
voluntatem flectat, imò erigat & dirigat magis ad
ſuam, vt eam & veraciter intelligere, & feruenter di-
ligere, & efficaciter implere poſſimus.

Item in eadem ſolennitate. *Sermo III.*

QVam libenter vobis communicem ſi quid mi-
hi ſuperna dignatione ſenſero inſpiratum, no-
uit ſpiritus ipſe, cuius hodie ſolennitatem, & ſolen-
nitatem præcipuam celebramus, vtinam deuotione L
præcipua. Ipſe eſt enim, dilectiſſimi, qui vos ſedere
facit non ſolùm in ciuitate, & in domo vna, vt ſe-
deat ſuper ſedentes, vt requieſcat ſuper humiles &
trementes ad ſermones ſuos. Ipſe eſt qui virgini ob-
umbrauit, apoſtolos roborauit, vt & virgineo cor-
pori temperaret deitatis acceſſum, & apoſtolos in-
Pſalm. 149.b dueret virtute ex alto, feruentiſſima ſcilicet chari-
tate. Hanc nimirum apoſtolicus ille chorus lorĩcam
ſeſe induit ſicut gigas ad faciendã vindictam in na-
tionibus, increpationes in populis: ad alligandos re- M
ges eorum in compedibus, & nobiles eorum in ma-
nicis ferreis. Quia enim in domũ fortis, ligare eum,
& vaſa eius diripere mittebantur, opus erat fortitu-
dine ampliori. Alioquin quàm multum erat ad ip-
ſos, vt de morte triumpharent, & ne ipſæ quidem
portæ inferi prævalerent aduerſus eos, ſi non vige-
ret in eis quæ in eis vinceret dilectio fortis vt mors,
dura ſicut infernus æmulatio? Hunc ſibi zelum im-

biberant, cum vino ebrij putarentur. Et verè ebrij
vino, ſed non eo, quo ab incredulis ebrij credebantur. Planè inquam ebrij, ſed vino nouo, quod vete-
res quidem vtres nec mererentur accipere, nec con-
tinere valerent. Hoc enim vinum vera illa vitis fu-
derat de excelſo, vinum lætificans cor, non ſtatum
mentis euertens: vinum germinans virgines, non a-
poſtatare faciens etiam ſapientes. Nouum vinum,
ſed habitantibus ſuper terram. Nam in cœlis qui-
dem olim copioſiſſime redundabat, non in vtribus
nec in teſteis vaſis, ſed in cella vinaria, in ſpirituali- H
bus apothecis. Fluebat per vicos & plateas omnes
illius ciuitatis vinum in quo lætitia cordis, non car-
nis luxuria eſt. nam terrigenæ & filij hominum vi-
num eiuſmodi non habebant. Sic igitur cœlum qui-
dem vino proprio fruebatur, quod terra interim
neſciebat. ſed ne ipſa quidem terra penitus inops
carne Chriſti gloriabatur, cuius præſentiam nihilo
minus cœlum ſitiebat. Quidni fideliſſimum fieret
gratiſſimúmque commercium inter cœlum & ter-
ram, inter angelos & apoſtolos, vt exhiberetur illis
caro Chriſti, iſtis vinum cœli, effétque in terra ſpi-
ritus, caro in cœlis, ac deinceps omnia omnibus I
communia in æternum? Niſi, inquit, ego abiero, pa-
racletus non veniet ad vos. Hoc eſt dicere: Si non *Ioan. 16.*
dederitis quod amatis, non habebitis quod deſide-
ratis. Expedit ergo vobis vt ego vadam: vos quo-
que de terra ad cœlum, de carne ad ſpiritum tranſ-
laturus. filius enim ſpiritus, pater ſpiritus, ſpiritus
ſanctus ſpiritus eſt. Denique ſpiritus ante faciem
noſtram Chriſtus dominus. Sed & pater quia ſpiri-
tus eſt, tales quærit adoratores qui adorent eum in
ſpiritu & veritate. Spiritus tamen ſanctus quaſi ſpe-
cialiter ſpiritus dicitur, quòd ab vtroque procedat,
firmiſſimum & indiſſolubile vinculum trinitatis:
tanquam proprie ſanctus, quòd ſit donum patris &
filij, omnem ſanctificans creaturam: quamuis pater
quoque & ſpiritus, & ſanctus: itémque & filius, &
ſpiritus, & ſanctus ſit. Ex quo omnia, per quem om- *Rom. 11.d*
nia, in quo omnia, ait apoſtolus. Tria in magno hu-
ius mundi opere cogitare debemus, videlicet quid
ſit, quomodo ſit, ad quid ſit conſtitutus. Et ineſſe
quidem rerum inæſtimabilis potentia commenda-
tur, quòd tam multa, tam magna, tam multipliciter,
tam magnificè ſunt creata. Sane in modo ipſo ſa-
pientia ſingularis elucet: quòd hæc quidem ſurſum,
hæc verò deorſum, hæc in medio ordinatiſſimè ſint
locata. Si verò ad quid factus ſit mediteris, occurrit
tam vtilis benignitas, tã benigna vtilitas, quæ etiam
ingratiſſimos quoſque multitudine & magnitudine
beneficiorum poſſit obruere. Potẽtiſſime ſiquidem
ex nihilo omnia, ſapientiſſime pulchra, benigniſſi-
me vtilia ſunt creata. Veruntamen & fuiſſe nouimus
ab initio & adhuc multos eſſe videmus in filiis ho- M
minum, qui in bonis inferioribus ſenſibilis mundi
huius, tota ſenſualitate depreſſi, totos ſe dederunt
his quæ facta ſunt, quonam modo vel ad quid facta
ſint negligentes. Quid iſtos niſi carnales dicamus?
Pauciſſimos eſſe iam arbitror: legimus tamen non-
nullos quandoque fuiſſe, quibus ſummum ſtudium
fuit, atque vnica ſollicitudo, modum & ordinem
inueſtigare factorum, adeò vt plerique non modò
vtilitatem rerum perquirere diſſimulauerint, ſed &

ipſas

ipſas magnanimiter ſpreuerint, cibo paruiſſimo vi- A
liſſimóque contenti. Ipſi quidem ſeſe philoſophos
vocant, ſed à nobis curioſi & vani rectius appellan-
tur. V triſque igitur ſucceſſerunt viri prudentiores v-
triſque, qui nimirum & quæ facta ſunt & quomodo
facta ſunt tranſilientes, intenderunt aciem mentis,
vt ad quid facta ſunt viderent. Nec latuit eos, quo-
niam omnia propter ſemetipſum fecit Deus, omnia
propter ſuos. Aliter tamen propter ſe, aliter propter
ſuos. in eo quippe quod dicitur, omnia propter ſe,
præueniens commẽdatur origo: in eo autem quod
dicitur omnia propter ſuos, magis exprimitur fru- B
ctus ſequens. Omnia fecit propter ſemetipſum, gra-
tuita videlicet bonitate: omnia propter electos ſu-
os, pro eorum ſcilicet vtilitate, vt illa quidem effi-
ciens cauſa ſit, hæc finis. Hi ſunt ſpirituales viri, ſic
vtentes hoc mundo tanquam non vtentes, ſed in
ſimplicitate cordis ſui quærentes Deum, ne illud
quidem magnopere veſtigantes, quonam modo
mundialis hæc machina volueretur: primi voluptа-
te, ſecundi vanitate, tertij veritate impleti. Gaudeo
vos eſſe de hac ſchola, de ſchola videlicet ſpiritus,
vbi bonitatem & diſciplinam & ſcientiam diſcatis, C
Pſal. 118.a & dicatis cum ſancto: Super omnes docentes me
intellexi. Quare? inquam. Nunquid quia purpura &
byſſo me indui, & quia lautioribus epulis abundaui?
Nunquid quia Platonis argutias, Ariſtotelis verſu-
tias intellexi, aut vt intelligerem laboraui? Abſit in-
quam, ſed quia teſtimonia tua exquiſiui. Felix qui
in hoc ſancti ſpiritus thalamo commoratur, vt poſ-
ſit intelligere triplicem illum ſpiritum: de quo idem
ipſe puer domini ſuper ſeniores intelligens clama-
Pſal. 50. bat, & decantabat: ne proiicias me à facie tua, & ſpi-
ritum ſanctum tuum ne auferas à me. Cor mundum D
crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in vi-
ſceribus meis. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, &
ſpiritu principali confirma me. Spiritum ſanctum
ipſum intellige proprio nomine deſignatum. Rogat
ergo ne proiiciatur à facie eius tanquam aliquid im-
mundum: quia ſpiritus iſte odit ſordes, nec habitare
poterit in corpore ſubdito peccatis. Cui enim pro-
prium eſt peccata repellere, ipſi & proprium eſt pec-
cata odiſſe: nec in vno domicilio pariter morabun-
tur tanta munditia, & immunditia tanta. Recepto
ergo ſancto ſpiritu per ſanctimoniam, ſine qua ne- E
mo videbit Deum, audet quis aute faciem eius ap-
parere tanquam lotus & mundus: vtpote qui conti-
Sapien. 1. net ſe ab omni malo, & qui actiones etſi non cogi-
tationes frenauerit. Sed quia peruerſæ & immundæ
cogitationes ſeparant à Deo: orandum eſt vt cor
mundum creetur in nobis: quod vtique fiet, ſi ſpiri-
tus rectus fuerit in noſtris viſceribus innouatus. Spi-
ritum rectum quod ait, filio poteſt non inconueni-
enter aptari, qui nos veterem hominem exuens, no-
uum induit, qui nos renouauit in ſpiritu mentis no-
ſtræ tanquam in viſceribus noſtris, vt cogitemus F
quæ recta ſunt, vt ambulemus in nouitate ſpiritus, &
non in literæ vetuſtate. Formam enim rectitudinis
de cœlis attulit, reliquit in terris: immiſcens ſanè &
mittens dulcedinem rectitudinis in omnibus ope-
ribus ſuis, ſicut de eo idem ipſe prædixerat: Dulcis
Pſal. 24. & rectus dominus, propter hoc legem dabit delin-
quentibus in via. Caſtigato ergo corpore per ſancti-

tudinem operum, mundato corde vel potius inno-
uato per rectitudinem cogitationum, redditur læti-
tia ſalutaris, vt iam in lumine vultus Dei ambules, &
in nomine eius exultes tota die. Quid igitur reſtat,
niſi vt ſpiritu principali confirmeris? Patrem intel-
lige ſpiritum principalem: nõ quòd maior, ſed quòd
ſolus à nullo, cum ab eo ſit filius: ſpiritus ſanctus ab
vtroque. In quo autem cõfirmatio hæc, niſi in cha-
ritate? Aut quod donum aliud tam dignum patre?
quod munus aliud tam paternum? Quis nos (ait A- *Rom 8.*
poſtolus) ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio,
an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an
perſecutio, an gladius? Certi ſitis, quia neque mors,
neque vita, neque cætera alia, quæ Apoſtolus tam
multipliciter quàm audacter enumerat, poterunt
nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ie-
ſu. Nunquid non hoc confirmationem ab omni
huius ſententiæ parte demonſtrat? Scis vas tuum
poſſidere in ſanctificatione & honore, & non in
paſſione deſiderij? Spiritum ſanctum accepiſti tibi.
Vis vt quæcunque tibi vis ab omnibus fieri, tu quo-
que facias illis, & quod tibi fieri non vis, alij ne fe-
ceris? Spiritũ rectũ ad opus proximi ſuſcepiſti. Hæc C
eſt enim rectitudo quam lex vtraque commendat,
& quæ naturæ indita eſt, & quæ tradita per ſcriptu-
ram. Iam ſi in vtroque bono & in his quæ ad vtrun-
que pertinent, firmiter perſeueras: principalem ſpi-
ritum (quem ſolum Deus approbat) recepiſti, alio-
quin quę modo ſunt, modo non ſunt, is qui verè eſt,
non acceptat, nec in caducis iſtis ſibi poteſt æterni-
tas complacere. Itaque ſi deſideras vt in te Deus eli-
gat partem ſibi: eſto ſollicitus ſicut tibi ſpiritum ſan-
ctum, ſicut proximo ſpiritum rectum: ſic ei quoque
tanquam vero principi, & patri ſpirituum, ſpiritum
principalem exhibere. Verè multiplex ſpiritus, qui
tam multipliciter filiis hominum inſpiratur, vt non
ſit qui ſe abſcondat à calore eius. Siquidem conce-
ditur eis ad vſum, ad miraculum, ad ſaluẽm, ad au-
xilium, ad ſolatium, ad feruorem. Ad vſum quidem
vitæ, bonis & malis, dignis pariter & indignis com-
munia bona abundantiſſimè tribuens: ita vt videa-
tur hic diſcretionis limitem non tenere. Ingratus,
qui in his quoque beneficium ſpiritus non agno-
ſcit. Ad miraculum, in ſignis & prodigiis, in variis
virtutibus quas per quorumlibet manus operetur: E
ipſe eſt antiqua miracula ſuſcitans, vt ex præſenti-
bus fidem aſtruat præteritorum. Sed quia nonnullis
hanc quoque gratiam ſine propria vtilitate largitur:
tertia infunditur ad ſalutem: cum in toto corde no-
ſtro reuertimur ad dominum Deum noſtrum. Por-
rò ad auxilium datur, cum in omni colluctatione
adiuuat infirmitatem noſtram. Nam cum teſtimo-
nium perhibet ſpiritui noſtro quòd filij Dei ſumus,
ea inſpiratio eſt ad conſolationem. Datus etiam ad
feruorem, cum in cordibus perfectorum vehemen-
tius ſpirans validum ignem charitatis accendit, vt
non ſolùm in ſpe filiorum Dei, ſed etiam in tribula-
tionibus glorientur, contumeliam gloriam reputa-
ntes, opprobrium gaudium, deſpectionem exalta-
tionem. Omnibus nobis (ni fallor) datus eſt ſpiritus
ad ſalutem, ad feruorem nõ ita. Pauci enim ſunt qui
hoc ſpiritu repleantur: pauci qui ſtudeant æmulari.
Contenti ſumus anguſtiis noſtris, nec reſpirare in

Universidad de Deusto
Biblioteca

libertatem illam, non saltem ad eam spirare conamur. Oremus fratres, vt complaceant in nobis dies pentecostes, dies remissionis, dies exultationis, dies verissimi iubilęi: & inueniat nos semper spiritus sanctus omnes propter præsentiam corporalem, pariter propter cordium vnitatem, in eodem loco per promissam stabilitatem, ad laudem & gloriam sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

IN NATIVITATE SANCTI IOANNIS BAPTISTÆ, DE LVCERNA ARDENTE & LVCENTE, *Sermo.*

Esaiæ 1. SIT procul ab his conuentibus fratres, increpatio illa prophetæ, Iudaica reprobantis conuenticula, & dicentis: Iniqui sunt cœtus vestri. Hi nimirum cœtus non iniqui, sed planè sancti, sed religiosi, sed pleni gratia, digni benedictione. Conuenitis siquidem ad audiendum Deum: conuenitis ad laudandum, ad orandum, ad adorandum. Sacer est conuentus vterque, placens Deo, angelis familiaris. State ergo in reuerentia fratres, state in sollicitudine & deuotione mentis: maximęque in loco orationis, & in hac schola Christi, & auditorio spiritali. Nolite considerare dilectissimi, quæ videntur & tęporalia sunt, sed magis quæ non videntur æterna. Secundum fidem, non secundum faciem iudicate. Terribiliter siquidem metuędus est locus vterque: nec maior adesse credendus est numerus hominum quàm angelorum. Patet vtrobique sine dubio porta cœli, scala illa erecta est, K ascendunt & descendunt angeli super filium hominis. Gigas nanque est iste filius hominis: cœlum ei sedes est, terra scabellum pedum eius. Et eleuata est magnificentia eius super cœlos: manet tamen nobiscum vsque ad seculi consummationem. Ascendunt & descendunt itaque ad Deum angeli sancti: quia caput & corpus vnus est Christus. Nec tamen vbi caput, sed vbicunque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ, licet non possit caput à corpore *Marc. 14. Matt. 18.* separari. Denique & ipse ait: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorũ sum. L Sed fortè quis dicat: Vbi est modo Christus? Ostende nobis Christum, & sufficit nobis. Quid curiosos *Esaiæ 58.* circunducitis oculos? Num ad videndum & non magis ad audiendum conuenitis? Dominus Deus aperuit mihi aurem, ait propheta. Aurem meam aperuit, vt audiam quid loquatur: non oculum (vt videam vultum eius) illuminauit. Aut certè suam mihi aperuit aurem, non faciem reuelauit. Post parietem stat, audit, & auditur: sed necdum apparet. Au- M dit orantes, erudit audientes. An experimentum eius quæritis qui in me loquitur Christus? Ego, inquit, qui loquor iustitiam. Quidni loquatur ore, quod ipse plasmauit? Quidni suo vtatur vt libet, artifex instrumento? Non tantum aures eorum, sed & labia mea aperi domine: ego enim labia mea non prohibebo domine, tu scisti. Bene enim omnia facis, & surdos facis audire, & mutos loqui. Audite *Ioan. 5.* ergo fratres, quid de Ioanne loquatur, cuius solennis hodie natiuitas celebratur. *Ipse* (inquit) *erat lucerna ardens & lucens*. Magnum testimonium, fratres G mei. Magnus enim est cui perhibetur, sed maior est ipse qui perhibet. *Ille* (inquit) *erat lucerna ardens & lucens*. Est enim tantùm lucere vanum, tantum ardere parum: ardere & lucere perfectum. Audi quid dicat *Eccle. 27.* scriptura. Sapiens permanet vt sol, stultus autem vt luna mutatur. Quia enim splendet luna sine feruore: modo plena, modo exigua, modo nulla videtur. Mutuatum siquidem lumen nunquã in eodem permanet statu, sed crescit, deficit, extenuatur, adnihilatur, & penitus non comparet. Sic sic qui conscientias suas in alienis labiis posuerunt, modo magni, H modo parui sunt, modo nulli, secundum quòd adulantium linguis vel vituperare placuerit vel laudare. At verò solis splendor igneus est, & cum feruet acrius, etiam oculis lucidior exhibetur. Sic sapientis ardor internus, foris lucet: & si non ei datur vtrunque, curat semper ardere magis, vt pater suus qui videt in abscondito, reddat ei. Væ nobis fratres si luxerimus tantùm. Nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est vt ab humano iudicer die. Qui enim iudicat me, do- I minus est, qui feruorem ab omnibus exigit: splendorem verò non ita. Ignem (inquit) veni mittere in *Luc. 12.* terram, & quid volo nisi vt accendatur? Hoc nempe commune mãdatum: hoc est quod exigitur ab vniuersis, nec vlla, si deesse contigerit, admittitur excusatio. Cæterum singulariter apostolis & apostolicis viris dicitur: Luceat lux vestra coram hominibus: *Matth. 5.* nimirum tanquam accensis, & vehementer accensis, & quibus non timeatur à flatu quolibet, aut impulsione ventorum. Dictum est & Ioanni, sed illi in aure audiunt: Ioannes in spiritu tanquam angelus eruditur. Nimirum tanto propinquior Deo, quanto vox verbo vicina: cui nulla voce alia media quod foris sonet oporteat intimari. Neque enim Ioãnem prædicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in vtero matris suæ. Verè ardens & vehementer accensus, quem sic præoccupauit flamma cœlestis, vt iam Christi sentiret aduentum, qui necdum sentire poterat vel seipsum. Nimirũ nouus ille ignis, qui recèns elapsus è cœlo, per os Gabrielis in aurem intrauerat virginis, & per matris aurem introiuit ad paruulum: vt ab ea hora vas electionis suæ spiritus sanctus impleret, & lucernam Christo domino pararet. Fuit ergo iam tunc ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio, donec super candelabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo domini. Illo enim in tempore solum adhuc potuit illuminare modium suum: soli interim lucere matri magnum ei pietatis sacramentum reuelans ipso motu nouæ exultationis. *Vnde mihi hoc* (inquit) *vt veniat* *Luc. 1.* M *mater domini mei ad me?* Quis enim tibi indicauit matrem domini, mulier sancta? Vnde me nosti? *Vt facta* *Vbi supra.* *est* (inquit) *vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo*. Illuminauit ergo iã tunc modium suum sub quo latebat: sed quem non latebat ardens lucerna sub modio, totum paulò pòst mundum nouis illustratura fulgoribus. Ille erat (in- *Ioan. 3.* quit) lucerna ardens & lucens. Non ait lucens & ardens: quia Ioannis ex feruore splendor, non feruor prodiit ex splendore. Sunt enim qui non eò lucent, quia feruent: sed magis feruent vt luceant. At isti planè non feruent charitatis spiritu: sed studio vanitatis.

tatis. Vultis nosse quemadmodum arsit Ioannes & A luxit? Ego vtrunque in eo triplicem posse arbitror inueniri, & ardorem scilicet & splendorem. Ardens enim erat in seipso vehementi austeritate conuersationis: erga Christum intimo quodam & pleno feruore deuotionis: erga peccãtes proximos constantia liberæ increpationis. Luxit nihilo minus (vt paucis dixerim) exẽplo, digito, verbo: & seipsum ostendens ad imitationem, & luminare maius quod latebat, ad peccatorum remissionem, & ipsas quoque *Psal. 17.* tenebras nostras illuminans, sicut scriptũ est: Quoniam tu illuminans lucernam meam, domine Deus B meus illumina tenebras meas: vtique ad corruptionem. Considera igitur hominem angelico promissum oraculo, conceptum miraculo, sanctificatum in vtero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ *1. Tim. 6.* mirare feruorem. Victum & vestitum (ait Apostolus) habentes, his contenti simus. Apostolica perfectio ista est, sed Ioannes etiam hæc contempsit. De- *Matt. 11.* nique audi dominum in euangelio. Venit (inquit) Ioannes non manducans, nec bibens, plane nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi aliquo- C rum fortè irrationabilium animalium, sic nec pilus cameli humanum est indumentum. Quid tu pilos tuos camele deposuisti? Vtinam gibbum magis deposuisses. Quid vos irrationabiles feræ & reptilia deserti, cibos exquiritis delicatos? Ioannes sanctus homo missus à Deo, imò angelus Dei, sicut ait pater: Ecce mitto angelum meum ante te. Hic ergo *Luc. 7.* Ioannes quo nullus maior in natis mulierum, innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenuat, sic affligit: vos indui festinatis byssо & purpura, & splendidè epulari? Heu hic est præsentis totus ho- D nor diei, hæc Baptistæ reuerentia tota: hæc natiuitatis eius prophetata quondam lætitia est. Cuius enim memoriam agitis ô nimis delicati cultores? cuius celebratis natalem? Nonne illius qui in eremo fuit hirsutus veste, confectus inedia? Quid existis in desertum videre filij Babylonis, arundinem vento agitatam? Quid igitur? Hominẽ mollibus vestitum? Nutritum mollibus? In his nempe tota versatur hæc vestra celebritas: in popularis fauoris aura sectanda, in gloria vestium, & voluptate ciborum. Sed quid hæc ad Ioannem? Neque enim Ioannes fecit sic, aut E talibus vnquam potuit delectari. *Multi* (inquit angelus) *in natiuitate eius gaudebunt*. Verũ id quidem: multi *Luc. 1.* in natiuitate eius gaudent: & paganis ipsis (vt audiuimus) læta est & solennis. Illi celebrant quod ignorant, sed non ita debuerant Christiani. Nunc verò & ipsi in hac beati Ioannis Baptistæ natiuitate gaudent: sed vtinam de natiuitate, nõ de vanitate. Quid est enim nisi vanitas vanitatum quicquid sub sole est? aut quid amplius habet homo de vniuerso labore suo quo laborat? Fratres sub sole est quicquid oculis cernitur, quicquid huic corporeæ luci subiacere videtur. Quid verò illud nisi vapor ad modicũ F *Iacob. 4.* parens? Quid illud nisi fœnum, & flos fœni? Omnis *Esa. 40.* caro fœnũ (ait dominus) & omnis gloria eius quasi flos fœni. Fœnum aruit, & flos decidit, verbum autem domini manet in æternum. In hoc verbo laboremus fratres, in quo & viuere & gaudere possimus in æternum. Operemur nõ cibum qui perit, sed qui *Luc. 4.* permanet in vitam æternam. Quis ille? Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Seminemus in hoc verbo charissimi, seminemus in spiritu: quoniam qui in carne seminant, solam habent metere corruptionem. Gaudeamus intus, & non sub sole, sed iuxta Apostolum tanquam tristes propter humilitatem & grauitatem: semper autem gaudentes propter internam consolationem. Gaudeamus dilectissimi in natali beati Ioannis, & gaudeamus de ipsa natiuitate. Copiosa quidem nobis in eius recordatione causa multiplex est materia gaudiorum. Ille erat lucerna ardens & lucens: Iudæi voluerunt exultare in luce eius: ipse vero potius gaudebat in feruore deuotionis, gaudebat ad vocem sponsi tanquam amicus sponsi. Nobis in vtroque gaudendum est, in altero quidem ei, nobis in altero congaudendum. Ardebat enim sibi, nobis autem lucebat. Gaudeamus in feruore eius ad imitationem, gaudeamus in lumine, non tamen ibi manentes, sed vt in lumine eius videamus lumen. Lumen vtique verum, quod non est ipse, sed cui testimonium perhibet ipse. Venit Ioannes (ait domi- *Matt. 11.* nus) nec manducans nec bibens. Incentiuum fer- C uoris id mihi est materia humilitatis. Quis enim in nobis est fratres, qui Ioannis pœnitentiam intuens, suam non dico magnificare, sed alicuius saltem momenti reputare præsumat? Quis audeat murmurare in laboribus suis, & dicere, Satis est quod patior, nedum nimis? Quæ enim homicidia, quæ sacrilegia aut flagitia sic puniebat Ioannes in seipso? Accendamur ad pœnitentiam fratres, interrogemus conscientias nostras, & animemur ad vltionem exigendam de nobis, vt horrendum possimus euadere iudicium Dei viuentis. Quicquid verò minus est feruoris, humilitas suppleat puræ confessionis. Fidelis est Deus si confiteamur iniquitates nostras, si miserias nostras exponamus, si non excusemus infirmitates nostras, dimittet nobis peccata nostra. Ex hoc sanè & erga proximorum delicta feruorem intuere Ioannis. Hic nempe dignus est & rationi consentaneus ordo, vt incipiendum tibi memineris à teipso. Ab oculis (inquit) meis munda me: & ab alienis par- *Psal. 18.* ce seruo tuo. Genimina viperarum (ait Ioannes) quis *Luc. 13.* ostendit vobis fugere à ventura ira? De quanto mẽtis feruore procedere putas scintillas istas, imò car- *Vbi supra.* bones desolatorios? Sic neque Pharisæis parcens, Nolite (inquit) dicere quia patrem habemus Abraham: potens est enim Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Sed minus hoc videatur, si vel ipsum veretur potentis vultum, & non tota libertate spiritus arguit peccãtem regem crudelem atque superbum; sacra quadam vehementia ad hoc ipsum prodiens de deserto, si vel blanditiis eius vel ipso mortis terrore mouetur. Metuebat (inquit) Herodes Ioannem, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. At ille nihil ob hoc parcens: Non licet, ait, tibi habere eam. Ligatus quoque, & in carcerem trusus, nihilo minus stetit in veritate, & occubuit pro veritate fœliciter. Ferueat etiam in nobis zelus iste charissimi. Ferueat amor iustitiæ, odium iniquitatis. Nemo (fratres) vitia palpet: peccata dissimulet nemo. Nemo dicat, Nunquid custos fratris mei sum ego? Nemo, quod in se est, æquanimiter ferat cum viderit ordinem deperire, minui disci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

plinam. Est enim consentire, silere cum arguere possis: & scimus quia similis pœna facientes maneant & consentiẽtes. Iam verò super humili & omnino feruentissima deuotione Ioannis erga dominum quid loquemur? Inde enim exultauit in vtero: inde expauit in Iordane baptizaturus eum: inde non modo Christum, qui putabatur, sed vel ipsam corrigiã calceamenti eius soluere dignum se esse negabat: inde gaudebat amicus sponsi ad vocem sponsi: inde gratiam se accepisse pro gratia fatebatur: illum autem non ad mẽsuram habere spiritum, sed plenitudinem
Psalm. 61. de qua omnes acciperent, clamitabat. Nónne Deo subiecta eris anima mea? Alioquin non ero lucerna ardens, nisi toto corde, tota mente, & ex omnibus viribus meis diligam dominum Deum meum. Sola enim est charitas quæ accendit ad salutẽ: sola quam infundit & inflammat spiritus, quẽ extinguere prohibemur. Habes quemadmodum Ioannes arserit, & in hoc ipso quemadmodum luxerit, indicatum est si aduertisti. Neque enim ardorem eius nosse poteras nisi luxisset. Luxit ergo, vt supra memini, exẽplo, digito, verbo, opere seipsum, Christum indice,
Lucæ 1. nosmetipsos nobis sermone declarãs. *Tu puer propheta altissimi vocaberis* (ait pater) *præibis enim ante faciem domini parare vias eius, ad dandam scientiam salutis plebi eius. Ad dandam* (inquit) non salutem (neque enim ille lux,) sed *scientiam salutis*, vt testimonium perhiberet de lumine. *Scientiam* (inquit) *salutis, in remissionem peccatorum*. Num salutis scientiam sapiens paruipendere potest? Ponamus tamen necdum venisse Ioannem, necdum significasse de Christo. Vbi salutem quæremus? Peccaui peccatum grande, quod sangui- K
ne vitulorum vel hircorum deleri non potest: quia nõ holocaustis delectatur altissimus. Memoria mea infecta est fece huius amurcæ, non est nouacula quę membranam hanc radere possit: quia tota totã imbibit fecẽ. Si peccati mei oblitus fuero, stultus sum & ingratus. Si in memoria mea permanet, arguet me in æternum. Quid igitur faciã? Ibo ad Ioannem, & audiam vocem lætitiæ, misericordiæ vocem, sermonem gratiæ, verbum remissionis & pacis. Ecce
Ioan. 1. (inquit) agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. L
Ioan. 3. Et alibi. Qui habet sponsam (inquit) sponsus est. Ostendit igitur quia venit Deus, quia sponsus, quia agnus. Quia Deus, certum est quòd peccata remittere possit: sed vtrũ velit, adhuc in quæstione est. Vult profectò, quia sponsus est, quia amabilis est. Et Ioãnes amicus sponsi est, quia sponsus nisi amicos habere non nouit. Et licet velit gloriosam spõsam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid eiusmodi, non tamen quærit talem. Vbi enim illam inueniret? Sed talem potius ipse facit: talem sibi exhibet M
Hiere. 3. ipse. Audi denique quid dicat per prophetam. Vulgò dicitur: Nunquid mulier si dormierit cum altero viro, reuertetur ad virum suum priorem? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: reuertere tamen ad me, & ego suscipiam te. Ecce quòd possit, ecce quòd velit. Sed tu fortassis timeas eam quam facere venit delictorum purgationem, ne vstione & scissione ossa & medullas ossium collidat, ne dolorem inferat morte grauiorem. Audi, agnus est, in mansuetudine venit cum lana & lacte, solo verbo iustificans impium. Quid enim (iuxta Comicum) G facilius dictu? Tantum (inquit) dic verbo, & sanabi- *Matth. 8.*
tur puer meus. Vt quid ergo deinceps hæsitemus fratres, & non omni fiducia ad thronum gloriæ ascendamus? Agamus Ioanni gratias, & eo mediante transeamus ad Christum, quia vt ait ipse, illum oportet crescere, me autem minui. Quomodo minui? Splendore vtique, non feruore. Retraxit radios, recollegit se, ne fieret sicut is qui totum profert spiritum suum. Illum (inquit) oportet crescere, qui exhauriri non potest: de cuius plenitudine omnes accipiant: me autem minui, cui datus est spiritus ad H
mensuram, & danda magis opera vt ardere semper valeam, quàm lucere. Præcessi solem tãquam sydus matutinum, abscõdi necesse est orto iam sole. Non est mihi nisi modicum olei quo vngar, volo illud in vase tutius quàm in lampade possidere.

IN VIGILIA PETRI ET PAVLI APOSTOLORVM.

Sermo.

IN Sanctorum vigiliis necesse est vigilare hominem spiritualem, qui solennitates eorum celebrare desiderat in spiritu & veritate. Aliæ enim carnalium, aliæ spiritualium vigiliæ. Illi & nitidiores cultus, & epulas præparant lautiores, & fortassis in ipsis vigiliis operantur opera tenebrarum, lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Vos non ita didicistis Christum, qui Christum secuti estis, qui omnia reliquistis, qui vigilanti oculo vigiliarum nomen debetis attendere. Ad hoc enim vigiliæ proponuntur, vt euigilemus si in aliquo peccato vel negligentia dormitamus, & præoccupemus faciem sanctorum in confessione. Non sic filij huius seculi, non sic, qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem, qui obdormierunt in flagitiis & facinoribus suis. Illud vos non lateat, quia qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt: & qui dormiunt, nocte dormiunt: & fruſtra sonat eis nomen vigiliarum sanctarum, cum ipsi magis dormire studeant quàm vigilare. Vos non estis filij noctis, neque tenebrarum, sed lucis & diei, vt non vos præoccupent natalitij sanctorum dies & inueniant imparatos. Tria sunt igitur quæ in festiuitatibus sanctorum vigilanter considerare debemus, auxilium sancti, exemplum eius, confusionem nostram. Auxilium eius, quia qui potens in terra, potentior est in cœlis ante faciem domini Dei sui. Si enim dum hic viueret, misertus est peccatoribus, & orauit pro eis: nunc tanto amplius quanto verius agnoscit miserias
nostras, orat pro nobis patrem: quia beata illa patria charitatem eius non immutauit, sed augmentauit. Neque enim quia impassibilis omnino, ideo & incompassibilis factus est: sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fontem misericordiæ existit. Est & alia causa quæ magis vrget sanctos vt solliciti sint de nobis, quia iuxta vocem Apostoli, Deus prouidet pro nobis, ne sine nobis consummentur, sicut ait sanctus Dauid: Me expectant *Psal. 141.*
iusti donec retribuas mihi. Debemus etiam attendere exemplum eius, quia quãdiu in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, non declinauit ad dex-

ad dexteram, neque ad sinistram: sed viam regiam A
Ioan. 14. tenuit donec veniret ad illũ qui dicit: Ego sum via, veritas & vita. Intuemini humilitatem operum eius, auctoritatem verborum eius, & tunc videbitis quomodo tam verbo quàm exemplo luxerit inter homines: qualia nobis vestigia dereliquerit vt
Esaiæ 26. ambulemus per ea, & non erremus in eis. Verè iusta prophetam, semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Sed & diligentiori intuitu confusionem nostram inspiciamus: quia homo ille similis nobis fuit, passibilis, ex eodem luto formatus ex quo & nos. Quid ergo est quod non solum diffi- B
cile, sed & impossibile credimus vt faciamus opera quæ fecit, vt sequamur vestigia eius? Confundamur fratres, & contremiscamus ad vocem istam, si forte hæc confusio adducat nobis gloriam, si fortè generet gratiam nobis timor iste. Homines isti fuerunt qui præcesserunt nos, qui tam mirabiliter processerunt per vias vitæ, vt vix eos homines fuisse credamus. Sic ergo in sanctorum festiuitatibus & gaudere & confundi debemus: gaudere, quia patronos præmisimus: confundi, quia eos imitari non possumus. Ita semper gaudium nostrum in hac valle lachry- C
marum, lachrymarum pane condiri debet, vt semper non solùm extrema, sed & prima gaudij luctus occupet: quia & si magna est gaudiorũ materia, sed
Psal. 76. maxima est dolorum. Memor fui Dei, clamat iustus, & delectatus sum: sed & statim subiungit: Defecit spiritus meus, turbatus sum, & non sum loquutus. Quòd si hæc in vigiliis vniuscuiusque sancti cogitare debemus, quid faciemus in solẽnitate sanctorum & summorum apostolorum, Petrum & Paulum loquor? Sufficeret vnius festiuitas ad infundendam D
exultationem vniuersæ terræ, sed amborum iuncta est ad cumulum gaudiorum, vt quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sint separati. Quid illis potentius dum fuerunt in terris? quorum alteri traduntur claues regni cœlorum, alteri magisterium gentium: alter Ananiam & Sapphiram occidit in verbis oris sui, alter donat quicquid donat in persona Christi: & cum infirmatur, tunc fortior est & potens? Quàm potentiores sunt in cœlis, qui tam potentes fuerunt in terris? Et qui nobis reliquerunt maiora exempla, quàm illi qui in fame & siti, E
in frigore & nuditate, & in omnibus illis quæ Paulus enumerat, iugiter sunt afflicti, & demum felici martyrio regna cœlestia conscenderunt? Vere nobis robur confusionis sunt, quos vix audemus respicere, ne dicam imitari. Oremus ergo eos, vt ipsi propitium nobis reddant amicum suum iudicem nostrum, qui est Deus benedictus in secula. Amen.

In die festo eorundem. Sermo I.

GLORIOSA nobis solẽnitas illuxit, quã F
præclari martyres martyrum duces, apostolorum principes morte clarissima consecrarunt. Isti sunt Petrus & Paulus duo magna luminaria, quos Deus in corpore ecclesiæ suæ constituit quasi geminum lumen oculorum. Hi mihi traditi sunt in magistros & in mediatores: quibus securè me committere possim: quia & notas mihi fecerunt vias vitæ, & mediantibus illis ad illum mediatorem ascendere potero, qui venit pacificare per sanguinem suum & quæ in cælis & quæ in terris sunt. Ille enim in vtraque natura purissimus est, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Quomodo ad illum accedere audebo, qui sum supra modum peccans peccator, qui peccaui supra numerum arenæ maris, cum ille purior, ego impurior esse non possim? Verendum ne incidam in manus Dei viuentis, si illi appropinquare vel inhærere præsumpsero, quem à me tanta differentia diuidit, quantum distat inter bonum & malum. Propterea dedit mihi Deus homines istos, qui & homines essent, & peccatores, & maximi peccatores, qui in seipsis & de seipsis discerent quàm latè aliis misereri deberent. Magnorum enim criminum rei magnis criminibus facilè donabunt veniam, & in qua mensura mensum est, remetietur nobis. Peccauit peccatum grande Petrus apostolus: & fortassis quo grandius nullum est: & tam velociſſimè quàm facilimè veniam consecutus est, & sic vt nihil de singularitate sui primatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipsa viscera nascentis ecclesiæ tam singulariter quàm incomparabiliter grassatus est, per ipsius filij Dei vocem ad fidem adducitur, & pro tantis malis, tantis bonis repletus est, vt vas electionis fieret ad portandum nomen eius coram gentibus, & regibus, & filiis Israël. Vas dignum, & cœlestibus ferculis repletum: de quo & sanus escam, infirmus accipiat medicinam. Tales decebat humano generi pastores & doctores constitui, qui & dulces essent & potentes, & nihilo minus sapientes. Dulces, vt me blandè & misericorditer susciperent. Potentes, vt fortiter protegerent. Sapientes, vt ad viam & per viam ducerent quæ ducit ad ciuitatem. Quid Petro dulcius, qui tam dulciter ad se omnes conuocat peccatores, sicut & actus apostolici & epistolarum eius series attestatur? Quid illo potentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddidit, & mare sub pedibus eius se calcabile præbuit, qui Simonem magum spiritu oris sui in aëre attigit, qui claues regni cœlorum tam singulariter accepit, vt
præcedat sententia Petri sententiam cœli? Denique *Matt. 6.*
quodcunque ligaueris (inquit) super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quid autem illo sapientius, cui non caro & sanguis reuelauit? Libentissimè Paulum sequor, qui præ nimia dulcedine luget eos qui peccauerunt & non egerunt pœnitentiam: qui fortior est omni principatu & potestate: sapientiam & medullam sacrorum sensuum non à primo vel secundo, sed à tertio cœlo largiter asportauit. Hi sunt magistri nostri, qui à magistro omnium vias vitæ plenius didicerunt, & docent nos vsque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt vel docent nos apostoli sancti? Non piscatoriam artem, non scenofactoriam, vel quicquid huiusmodi est: non Platonem legere, non Aristotelis versutias inuersare, non semper discere, nũquam ad veritatis scientiam peruenire. Docuerunt me viuere. Putas parua res est scire viuere? Magnum aliquid, imò maximum est. Non viuit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui cæteris inficitur pestibus: quoniam non est hoc viuere, sed vitam confundere, & appropin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quare vsque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseuerare vsque ad mortem. Dicitur vulgo, quia qui bene se pascit, bene viuit: sed mentitur est iniquitas sibi: quia non bene viuit, nisi qui bonum facit. Arbitror autem quòd tu qui in congregatione es, bene viuis, si viuis ordinabiliter, sociabiliter, & humiliter. Ordinabiliter tibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo. Ordinabiliter, vt in omni conuersatione tua sollicitus sis obseruare vias tuas & in conspectu domini, & in conspectu proximi: cauens & tibi à peccato, & illi à scandalo. Sociabiliter, vt studeas amari & amare, blandum te & affabilem exhibere: supportare non solùm patienter, sed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tam morum quàm corporum. Humiliter, vt cum hæc omnia feceris, spiritum vanitatis studeas exufflare, qui ex huiusmodi nasci solet: & quantumcunque illum senseris, negare omnino consensum. Sic & in patiendo malum, quoniam triplex est, triplicem prouidentiam adhibere te oportet. Est enim quod à te pateris, quod à proximo, quod à Deo. Primum est austeritas pœnitentiæ: secundum, vexatio alienæ malitiæ: tertium, flagellum correctionis diuinæ. In eo quod à te pateris, debes voluntariè sacrificare quod à proximo, patienter ferre: quod à Deo, sine murmure, & cum gratiarum actione sustinere. Non sic multi filiorum Adam, qui errauerunt in solitudine in inaquoso. Errauerunt planè & errant à via veritatis, qui in solitudinem superbiæ recedentes, socialem vitam habere non volunt: quorum singularitas associari non potest. Sed & in inaquoso: quia nullo imbre lachrymarum compuncti in terra sterili & arenti perpetua siccitate morantur. Propterea viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: quia inueterati in terra aliena coinquinati sunt cum mortuis, deputati cum his qui in inferno sunt. Non erat ita solitarius ille de quo sanctus Hieremias ait, Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se super se. Illi errauerunt, sed iste sedebit semper. Illi enim errant corde: iste autem sedet, sed sedebit solitarius, cum habuerit honorem singularitatis, illius videlicet iudiciariæ potestatis insigne, quod sancti in terra possidebunt, cum lætitia sempiterna erit eis. Quare? Quia leuauit se super se, id est cum adolescens esset, & ætatis lubricæ sentiret ardores, senem induit, relinquens quod erat, assumens quod non erat. Leuauit (inquit) se super se: quia non respicit ad se, sed ad illum qui est super se. Sedebit enim & tacebit, etiam modo à strepitu diabolicarum suggestionum, à strepitu carnalium desideriorum, à strepitu mundi. Felix anima quæ linguas istas non exaudit, audiat licet: illa multum felicior (si tamen aliqua est) cui penitus non loquuntur. Hæc est sapientia quam apostolus loquitur inter perfectos, abscondita in mysterio: quam nemo principum seculi huius cognouit. Sic me apostoli & viuere & conscendere docuerunt. Gratias tibi domine Iesu, qui abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis istis qui te secuti sunt, & reliquerunt omnia propter nomen tuum.

1. Cor. 2.

In eadem solennitate. Sermo II.

SAncti isti quorum solennis hodie passio celebratur, multam nobis de se loquendi causam, multam quoque materiam præbuere. Verùm ego vnum timeo, ne totiens audita verba salutis vilescere nobis incipiant tanquam verba. Vilis siquidem & volatilis res verbum hominis, nullius molis, nullius ponderis, nullius pretij, nullius soliditatis. Aërem verberat, vnde & verbum dicitur: & sicut folium quod vento rapitur, effluit, & non est qui consideret. Nemo vestrum fratres sic accipiat: imò nemo sic despiciat verbum Dei. Dico enim vobis: bonum illi fuisset, si non audisset homo ille. Fructus vitæ sunt verba Dei, non folia: & si folia, sed aurea sunt. Proinde non paruipendantur, non pertranseant, non præteruolent. Ipsa quoque colligite fragmenta ne pereât. Terra enim quæ sæpius superuenientem susceperit imbrem, & non fecerit fructum, terra reproba est, proxima maledicto. Sic & ea quæ *Lucæ 13.* in euangelio sterilis ficulnea legitur, si postea quàm foderit circa eam vineæ cultor, atque miserit stercora, nihilominus sterilis inuenta fuerit: nónne iam securis ad radicem illius arboris est ponenda? Et ego dico vobis, si minus boni in secularibus inuenerit, maiorem in eis dominus habiturus est patientiam, quàm in nobis, quibus cœlestium consolationum pluuiam voluntariam segregauit: quibus non sarculus disciplinæ, non paupertatis & vilitatis stercora sunt abominationes Ægyptiorum, quas immolamus Deo nostro? Stercora planè vilia ad aspectum, sed ad fructum vtilia. Non refugiat hanc fœditatem, qui fœcunditatem desiderat. Siquidem ex deformi stercorum aceruo qui portatur in agrum, formosus surget aceruus manipulorum qui reportabitur ex agro. Propterea non vilescat vobis vilitas preciosa: sed preciosius cunctis thesauris Ægypti Christi improperium æstimate. Veruntamen terrenum habentibus sterquilinium, ipsa quoque cœlestis non deest pluuia: quæ est orationum deuotio, iucunda ruminatio psalmodiæ, dulcis meditatio, consolatio scripturarum. Denique & hæc ipsa pluuia est, quam accipitis per os meum, si quando de flumine, cuius impetus lætificat Dei ciuitatem, & torrente voluptatis illius aliqua super vos, dum de eis loquimur, stillicidia stillare contigerit. Sed necesse habeo interdum circumfodere, quandoquidem posuerunt me custodem & cultorem in vineis. Heu qui meam non colui, nec custodiui. Necesse habeo tamen, dum hunc occupo locum, & circunfodere nonnunquam, & apponere stercora. Molestum id quidem, sed dissimulare non audeo: sciens multo amplius securim nocituram, quàm sarculum, ignem quàm fimum. Itaque & arguere & increpare interdum necesse est: nec ignoro fimum esse verbum increpatorium, verbum improperij, & quod si non excuset necessitas, ipsum quoq; minus deceat proferentem. Sed quid agimus quòd hoc fimo etsi aliquos impinguari, sed alios planè & lapidari & indurari videmus? Hinc nanque scriptum est: De stercore boum lapidabitur piger. An non impinguatur, qui increpatus benignè accipit, mansuetè respondet, libenter emendare conatur? Hæc planè salubris & fœ-

Eccle. 22.

& fœcũda impinguatio est, vt corripiat me iustus in misericordia, & increpet: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Ex ea siquidem pinguedine quam generat oleum peccatoris, abũdantius pullulant spinæ & tribuli, & omnis radix amaritudinis germinat copiosius. Itaq; qui iustorum increpationẽ misericordiã nominat: satis indicat quẽ admodum susc ipienda sit, quàm benigno animo, quàm deuota mẽte: quantáq; ei gratia sit habenda. Sic enim accipientibus nobis erit impinguatio salubris, non fertilis vitiorum, quemadmodum oleum peccatoris: sed fructus illius quem secundũ apostolum habemus, in sanctificationem. Quid autẽ faciamus tibi ô piger, qui ad hanc misericordiam irritaris magis & exasperaris? Nónne bonum fimum sparsi in agro tuo? Vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: quoniã qui diligit iniquitatem, odit animam suã: tu inquã inimice homo hoc fecisti: qui desidiam tuam non excutere, sed excusare pergens, fimum tibi peruertis in lapides, & vnde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta sunt fratres, vt noueritis quàm benignè audiendum sit, quàm deuote suscipiendum, quàm sollicitè conseruandum quicquid ad animarum salutem pertinet, & non sicut verbum hominum, sed sicut quod verè est verbum Dei, siue illud cõsolatorium, siue commonitorium, siue etiam increpatorium audiatur. Excessi fateor, ipsius propemodum festiuitatis oblitus, sed (vt arbitror) nõ ad insipientiam vobis, si firmiter inhæserint animo quæ audistis. Et nunc iam de solemnitate ipsa vel breuiter aliquid loqui tentemus. Apostolorũ Christi festus agitur dies, quibus sanè plurimum à nobis honorẽ deberi scio. Sed vtrum possit aliquis exhibere, hæsito satis. Nimis enim honorati sunt amici tui Deus: nimis cõfortatus est principatus eorũ. Quid enim? Si in terra adhuc positi omnia poterant, non quidem in se, sed in Christo: quid non poterunt hodie viuentes in æterna felicitate cum ipso? Mortales adhuc & morituri imperium vitæ & mortis videbantur habere: solo nimirum verbo mortificantes viuos, & mortuos suscitantes: quanto magis nunc cum honorati sunt nimis: nimis confortatus est principatus eorum? Sed quid est fratres? Cum apostolorum beata hodie memoria celebretur: nunquid natiuitatis seu conuersionis eorum, aut certè vitæ vel miraculorum solennis agitur commemoratio? Non est fratres natiuitatis humanæ solennitas, sicut paulò antè beati Ioannis diem natalitium celebrastis. Ille enim nascens honoratur, quia nascitur sanctificatus. Denique in Ioanne solo celebrior est passione natiuitatis: quia etsi passus pro Christo est, cum pro iustitia & veritate occubuit: euidentius tamen natus pro eo est, nimirũ homo missus à Deo, qui in hoc natus est, & ad hoc venit in mundum, vt perhiberet testimonium veritati. Sed neque cõuersionem apostolorũ, aut eorum miracula hodie recensemus, sicut cæteris diebus aliis, alterius quidem conuersio, alterius de carcere liberatio facta per angelum festiuis ecclesiæ gaudiis ad memoriam reuocatur. Mortem specialius veneramur: qua nihil inter homines humano iudicio plus horretur. Considerate fratres ecclesiæ sanctæ iudicium secundum fidem, non secundum faciem iudicantis. Mortem siquidem apostolorum in eorum recolit solemnitate præcipua. Hodie nimirum Petrus crucifixus est, hodie decollatus est Paulus. Hæc hodiernæ causa festiuitatis: hæc præsentium materia gaudiorum. In his igitur festum agens diem & lætum, sine dubio spiritum sponsi habet ecclesia, spiritum domini: in cuius conspectu (sicut habes in psalmo) pretiosa est mors sanctorũ. Quantos enim, dum paterẽtur apostoli, credimus affuisse, qui nequaquã preciosis mortibus illorum inuiderent? Visi sunt enim oculis insipientiũ mori, & æstimata est afflictio exitus eorum. Et sic quidem visi sunt oculis insipientium: mihi (ait propheta) nimis honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum. Fratres, amici Dei mori videntur oculis insipientium, sed in oculis sapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat: & cum dederit delictis suis somnum, ecce hæreditas domini. Studeamus fratres viuere vita iustorum, sed morte eorum mori multo magis desideremus. Sapientia enim iustorum nouissima præfert, ibi nos iudicans, vbi nos inuenerit. Omnino necesse est vitæ præsentis finem futuræ cohærere principio, nec ibi tolerabilis dissimilitudo est. Sicut enim si quis duo sibi (vt ita dixerim) cinctoria consuere aut colligare voluerit, minus de reliquis partibus curans, ipsa quæ sibi copulãda sunt capita vniformiter parat, ne dissideãt à seipsis: ita dico vobis quantumlibet extiterit conuersatio spiritualis, si carnalis fuerit consummatio nostra, vitæ illi spirituali penitus non cohæret, nec caro & sanguis regnum Dei poterunt possidere. Fili (ait Sapiens) memorare nouissima tua, & non peccabis. Nimirum quòd hæc maximè recordatio faciat timoratum: timor expellat peccatum, negligentia non admittat. Hinc & Moyses de quibusdam, Vtinam (ait) saperent & intelligerẽt, ac nouissima prouiderent. In quibus vtique verbis tria nobis video commendari, sapientiam, intelligentiam, prouidentiam. Arbitror sanè tribus eas assignari posse temporibus, vt æternitatis quædam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderantibus per sapientiam, præterita per intelligentiam diiudicantibus, nouissima prouidentibus ad cautelã. Hæc nempe spiritualis est exercitij summa: hæc forma studij spiritualis, vt sapienter disponamus præsentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita, futura quoq; sollicite prouideamus. Sobrie & iuste & pie viuamus in hoc seculo (ait apostolus) vt videlicet in præsenti sobrietas obseruetur, vt iusta satisfactione præterita, quæ nobis sine fructu salutis prẽteriere tempora, redimantur, vt pietatis clypeum imminentibus de futuro periculis opponamus. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas, cultus scilicet Dei humilis & deuotus: nec aliter nobis est prouidere nouissima, nisi vt vniuersa quę nobis immisere videntur pericula, sedula nobiscum cogitatione versantes, discamus de nostra omnino industria, magis autem de nostris diffidere meritis, & soli diuinæ nos protectioni cõmittere pio quodã mentis affectu pię intẽtionis in ipsum, cuius datũ optimum, & donũ perfectum est, consummatio felix, & mors pretiosa. Habes in euangelio tria hæc ipso tibi sermone domini commẽdata. Beati (inquit) pauperes,

Psal. 115.

Psal. 138.

Rom. 6.

Psal. 10.

Psal. 138.

Deut. 32.

Ad Tit. 2.

Matt. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beati mites, beati qui lugent. Beati qui futura sapiunt, præ desiderio cœlestiũ interno quodã sapore mẽtis præsentia respuẽtes. Beati qui nouissima prouidẽt, in mãsuetudine suscipiẽtes insitũ verbũ, quod eorũ saluare animas potest, & pietate cordis ad futuram tendunt hæreditatem. Beati qui pristinũ intelligentes errorem, crebris lauãt lachrymis lectum suũ. Vides quid optat vir sanctus, quid obtinere cupit eis, pro quibus orat. Vtinã (inquit) saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. A ci manifestius dicat, Vtinã esset in eis spiritus sapientiæ & intelligentiæ atque consilij. Vtinã hæc in nobis inueniantur fratres, vt suauiter omnia nostra per sapientiã disponamus, vt intellectu prꝛterita peccata damnemus, vt prouideamus futura consilio. Vtinam sapiamus ad præsentis vitæ moderationem: vtinam intelligamus ad præteritæ correptionem: vtinam deuota in Deum fide prouideamus vt felicẽ habeamus (ipso miserante) consummationem. Hic enim est funiculus triplex quo trahimur ad salutem, ordinata co nuersatio, rectum iudicium, fides deuota.

Item in solennitate eorundem, de lectione libri sapientiæ: Hi sunt viri misericordiæ. Sermo III.

MEritò, fratres, apostolis sanctis attribuit mater ecclesia, quod in Sapientiæ libris legitur: *Hi sunt viri misericordiæ, quorum iustitiæ obliuionem non acceperunt: cum semine eorum permanent bona.* Sunt enim hi planè viri misericordiæ, siue quia misericordiam consequuti, siue quia misericordia pleni, seu quia misericorditer à Deo nobis donati sunt. Et vide quam misericordiam consequuti sunt. Paulum interroga de seipso, vel magis sponte confitentem ausculta. Qui fui blasphemus & persequutor & iniquus: sed misericordiam consequutus sum. Quis enim nõ audiuit quãta mala fecerit sanctis in Hierusalẽ, nec solũ in Hierusalẽ, sed & per totã Iudæã insaniæ ferebatur habenis, vt Christi mẽbra laniaret in terris. Deniq; hac furia vectus ibat, sed præuentus à gratia est. Ibat spirans minarũ, & cædis in discipulos domini & discipulus domini factus est: cui ostenderetur quanta eum oporteret pro nomine ipsius pati. Ibat dirum toto corpore virus exhalans, & subitò in electionis vas mutatus est, vt iam cor illius eructaret verbum bonum, verbum pium, & diceret: Domine, quid me vis facere? Hæc vtique, hæc mutatio dexteræ excelsi. Merito proinde loquebatur: Fidelis sermo & omni acceptione dignus: quoniam dominus Iesus venit peccatores saluos facere: quorum primus ego sum. Hoc ergo apud beatum Paulum fiduciæ & consolationis accipite fratres, vt ad dominum iam conuersos non nimis cruciet prꝛteritorum conscientia delictorum: sed tantum humiliet vos sicut & ipsum. Ego sum, inquit, minimus apostolorum: qui non sum dignus vocari apostolus, qui persequutus sum ecclesiã Dei. Ita & nos humiliemur sub potenti manu Dei: & fiduciã habeamus, quia & nos misericordiam consequuti sumus, abluti sumus, sanctificati sumus. Et hoc quidem omnibus nobis: quoniam omnes peccauimus & egemus hac gloria Dei. Verum apud beatũ Petrũ aliud habeo quod apponã, eo charius, quo rarius, & quo singularius, eo sublimius. Nam peccauit Paulus, sed ignorãs fecit in incredulitate sua. Petrus cum cecidit, apertos habebat oculos. Porrò vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Eorum siquidem qui peccant antequam Deum nouerint, antequam miserationes eius experti sint, antequam portauerint iugum suaue & onus leue, priusquam deuotionis gratiam, & consolationes acceperint spiritus sancti: eorum inquam copiosa redemptio est, & tales omnes nos fuimus. At eorum qui post conuersionem suam peccatis & vitiis implicantur ingrati acceptæ gratiæ, & post missam manum ad aratrum retro respiciunt tepidi & carnales facti, aut post agnitam viam veritatis retro eunt apostatæ manifesti: eorum vtique perpaucos inuenias qui post hæc redeant in gradum pristinum: sed magis in sordibus positi sordescant adhuc. Super quos propheta deplorat: Quomodo obscuratum est aurum, inquit, mutatus est color optimus: & qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora? Nec tamen si quis huiusmodi est, desperamus de eo, tãtùm vt resurgere velit cito. Quanto enim diutius permanebit, tanto euadet difficilius. Beatus verò qui tenebit, & allidet paruulos Babylonis ad petrã. Etenim si creuerint, vix poterunt superari. Filioli hæc dico vt non peccetis: sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, qui potest quod nos minime possumus: tantùm qui cecidit, non adiiciat in malum vt profundius cadat, sed magis vt resurgat, confidens quòd nec ei negabitur venia, si tamen ex corde confiteatur peccata sua. Si enim is de quo loquimur Petrus, post tã grauem lapsum ad tantam rediit eminentiam sanctitatis: quis de cætero desperet, si tantùm egredi voluerit à peccatis? Attende quod scriptum est: Egressus foras, fleuit amarè. In egressu confessionem oris, in amaro fletu compunctionem cordis intellige. Et attende quòd tũc primùm recordatus est verbi quod dixerat Iesus: tunc primum cordi fuit verbum quo prædicta fuerat eius infirmitas, cùm euanuit præsumpta temeritas. Væ tibi qui post lapsum fortiorẽ te nobis exhibes. Vt quid tam rigidus es in tuam ipsius perniciem? Inclinare potius vt melius erigaris, & ne prohibeas frangi quod distortum est, vt possit melius solidari. Quid indignaris increpanti gallo? tibi potius indignare. Pluuiam volũtariam (ait Psalmista) segregabis Deus hæreditati tuæ, & infirmata est. Bona infirmitas, quæ segregatur hæreditati, quę medicum non repellit. Induratos enim tanquam vas figuli in virga ferrea conteret: & hæreditas infirmata est, ait, tu verò perfecisti eam. Audistis certè quam misericordiam cõsequuti sint apostoli nostri: vt iam nemo ex vobis super peccatis prꝛteritis vltra quàm necesse sit confundatur, in cubili conscientiæ suæ compũctus. Quid enim? Fortè peccasti in seculo: nunquid amplius Paulo? Quod si & ipsa in religione, nunquid plus Petro? Attamen illi in toto corde pœnitentiam agentes, nõ modò salutem, sed & sanctitatem consequuti sunt: etiam & salutis ministerium, & magisterium adepti sunt sanctitatis. Et tu ergo fac similiter, quoniam propter te scriptura loquitur viros illos esse misericordiæ: vtiq; propter multam misericordiam quam consequi meruerunt.

Ecclꝛ.44. — 1.Tim.1. — Actu.9. — 1.Tim.1. — 1.Cor.15. — Thren.4. — Matth.26. — Psal.97. — Vbi supra. — Ecclꝛ.44.

meruerunt. Potes tamen in hoc verbo etiam illud nõ incõueniẽter accipere, viros misericordiæ fuisse apostolos, id est plenos misericordia, seu viros misericordiæ datos ecclesiæ vniuersæ. Scimus enim quòd viri isti nec sibi vixere, nec sibi mortui sunt, sed ei qui pro ipsis mortuus est: magis autem nobis omnibus propter illum. Quantum enim proderit nobis eorum iustitia, quando ipsa quoque, sicut ostensum est, tantum profuere peccata? Pro nobis facit eorum vita, eorum doctrina, etiam & mors ipsa. Etenim in conuersione continentiam, in prædicatione sapientiam, in passione sua patientiam nobis beati apostoli contulerunt. Quarum vsque hodie cõferre non cessant misericordia pleni, quod est sanctarum fructus orationum. Quanuis & in ipsa eorum vita adhuc inuenias quod adnumeres, fiduciam scilicet quam nobis miraculorum exhibitione præbuerunt. Et quis enumeret quam multa nobis per eos beneficia prouenerunt? Bene ergo de eis scriptura loquitur, Quoniam *hi sunt viri misericordiæ.* Et addidit: *Quorum iustitiæ obliuionem non acceperunt.* Vis vt nec tua accipiat obliuionem? A triplici caue periculo: & florebit in æternum ante dominum. Legis enim, Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Legis, Si auerterit se iustus à iustitia sua, &c. omnium iustitiarum eius non recordabor. Legis quibusdam dicendum in iudicio, Non noui vos: illis sine dubio qui receperunt mercedem suam. Ergo omnis iustitia tepida, omnis transitoria, omnis vendita erit in obliuionem coram Deo. Sed non ita apostolorum iustitiæ: quod ex eo satis apparet quod sequitur: *Cum semine eorum permanent bona.* Manent enim vsque hodie in nobis apostolorum vestigia: & eorum religio quia ex Deo est, non potest dissolui. Vestes Israëlitici populi quadraginta annis in deserto perseuerauerunt integræ: multo magis apostolorum vestes super iumentum saluatoris impositæ. *Cum semine* (inquit) *eorum.* Quod est semen, quia sequutus adiungit, *Hereditas sancta nepotes eorum.* Iidem profecto & semen sunt, & nepotes. Meministis credo (scientibus enim legem loquor) meministis inquam legalis mandati, vt suscitet frater superstes semẽ fratri defuncto sine semine. Quis sine semine? Singulariter, ait, ego sum donec transeam. Ideóque resurgens, Vade (inquit) die fratribus meis. Ac si dicat: Fratres sunt, faciant quod fratres. Ergo per euangelium ipsi nos genuerunt: non tamen sibi, sed Christo, quia per euangelium Christi. Hinc est quòd molestę tulit Paulus quosdã eorum dici, à quibus geniti fuerant per euangelium: indignans aduersus eos qui dicebant: Ego sum Pauli, ego sum Cephæ, ego Apollo: Christi magis omnes & fieri volens & dici. Itaque semen apostolorum sumus per prædicationem: sed per adoptionem & hæreditatem semen Christi, & apostolorum nepotes.

Apoc.3. — Eccl.18. — Matt.7. — 1.Cor.1. — Psal.140.

DOMINICA QVARTA POST PENTECOSTEN, DE DAVID ET Golia, & quinque lapidibus, *Sermo.*

AVdiuimus ex libro Regum Goliam virũ proceræ staturæ, præsumentem super multa fortitudine & magnitudine corporis sui: vociferantem aduersus phalangas Israël, & prouocantem eas ad singulare certamen. Audiuimus etiam à Deo suscitatum spiritũ pueri iunioris, vt indigne ferret virum spurium & incircũcisum, castris Israel, & Dei summi exprobrantem agminibus. Spectauimus procedentem adolescentulũ in funda & lapide aduersus mõstrosæ magnitudinis hominem loricatum, & clypeo protectum ac galea, cæterisque terribilem militaribus armis: si qua in nobis erant viscera pietatis, non potuimus non timere sic ineunti conflictum, non congaudere vincenti. Laudauimus magnanimitatem paruuli, quòd comederet animã eius zelus domus Dei, & opprobria exprobrantium ei à se non duceret aliena, sed tanquam ad propriam moueretur iniuriam, & doleret super contritione Ioseph. Mirati sumus tantam in adolescente fiduciam, quanta non inueniretur in vniuerso Israële. Collatam denique cœlitus victoriam, & diuinã manifeste patratam virtute, tam læti suscepimus, quàm solliciti certamen spectauimus armati fide paruuli, & gloriantis propria in virtute gigantis. Iam si spiritalem secundum apostoli testimonium legem esse non ignoramus, & scriptam esse propter nos, non solum exterioris superficiei oblectandos aspectu, sed interiorum quoque sensuum gustu tanquam medulla tritici satiandos: considerandum nobis est quisnam videatur iste Golias, qui populo Dei iam repromissionis terrã ingresso, iámque multis ex hostibus triumphanti, solus exprobrare præsumit, elatus & inflatus spiritu carnis suæ. Credo enim non incongrue in superbo homine superbiæ vitium designari. Ipsum nanque est peccatũ maximum, quod Dei populo magis insultat, & insurgit specialiter aduersus eos, qui cætera iam videantur vicisse peccata. Hinc est quòd prouocat ad singulare certamen, tanquam cæteris iam subactis. Nam & Philistæi illo in tẽpore timebant omnino aduersus Israël inire conflictum, nisi quòd de Golia enormis magnitudinis viro eorum fiducia tota pendebat. Vnde enim eiusmodi animam superbia tentet, quam sibi subiugauit inuidia, seu tepiditas ea quæ solet Deo vomitum prouocare, aut pigritia quæ facit vt boum stercoribus lapidetur? Vnde inquam ei superbia, vnde extollentia oculorum, cui adeo cætera vitia dominantur, vt diiudicari se ab vniuersis tãquam male sibi conscius arbitretur? Quis denique nisi manu fortis, qui cætera iam sibi potenti virtute vitia subiugauit, aduersus nequissimum superbiæ vitium dimicaturus accedat? Procedat, inquit, Dauid manu fortis, quoniam non est vincere tantum hostem, nisi in manu forti. Armetur ipse contra Goliam, qui & vrsum vicerit & leonem. Videat sanè vtrum Saulis ei arma possint prodesse, vtrũ seculari sapientia & philosophicis traditionibus, seu etiam diuinarum superficie scripturarum, quam nimirum occidentem literam vocat Apostolus: videat inquam vtrum his armis debellare superbiam, vtrum hac via humilitatem apprehendere possit: vt onerari sese magis quàm roborari sentiens, huiusmodi arma atque impedimenta proiiciat, iactans omnino cogitatũ suũ in domino, & de propria penitus desperans industria, sola fide armatus non reputet Goliæ

1.Reg.17. — 2.Cor.12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

proceritatem: ne fortè magnitudinis eus mole pre- G
matur, sed potius psallat spiritu, psallat & mente:
Thren. 3. Dominus, inquiens, defensor vitæ meæ, &c. Nam
Matt. 14. & Petrus dum nec ventorum violentiam, nec maris profundum, corporisque pondus consideraret, in verbo domini iactans semetipsum, nec perire potuit, nec timere. At vbi vidit ventum validum venientem, timuit: ipsóque timore protinus mergi cœpit. Simile aliquid etiam nunc athletæ nostro
1. Reg. 17. rex Saul suadere tentat: *Non potes* (inquiens) *resistere philistæo isti, nec pugnare aduersus eum, quoniam puer es, hic autem vir bellator ab adolescentia sua.* H Verumtamen non acquiescit ille tale aliquid meditari, sed præsumens de virtute eius cuius auxilio priora certamina iam vicisset, accedit intrepidus. Colligit igitur (abiectis armis Saulis) quinque lapides de torrente, quos nimirum (cum leuia quæque tolleret) leuigare torrens potuit, sed non etiam tollere secum. Torrens quippe quem pertranseat anima nostra, seculum præsens est, scriptura teste: Quo-
Eccles. 1. niam generatio aduenit & generatio præterit, tan-
Esa. 40. quam tumens vndam impellens. Quia ergo omnis I caro fœnum, & omnis gloria eius tãquam flos agri, huiusmodi leuia facilè secũ trahit torrens inundans: verbum autem domini nullis fluctibus cedens, manet in æternum. Arbitror proinde non incongrue quinque lapidibus istis, quinquepertitum verbum intelligi, comminationis, promissionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Horum quippe verborum late patens copia in diuinarum reperitur serie scripturarum. Et fortè ipsa sunt quinque verba,
1. Cor. 7. quorum meminit Paulus, malens quinque verba loqui in sensu, quàm decem milia in lingua. Præte- K
1. Ioan. 2. rit enim figura huius mundi: & iuxta aliud testimonium, Et mundus transit, & concupiscentia eius. Hæc autem verba transeunte mundo non modò manent, verumetiam leuigantur magis, dum pertranseuntibus pluribus multiplex est scientia. Iam verò collectos istos lapides contra superbiæ spiritum dimicaturus Dauid in vase memoriæ suæ reponat, considerans quanta nobis comminetur Deus, quanta promittat, quantam nobis exhibeat charitatem, & quàm multa nobis sanctitatis exempla proponat: quemadmodum denique orationum nobis L vbique commendet instantiam. Hos inquã lapides secum tollat, quisquis superbiæ vitium debellare festinat: vt quotiens venenatum audet erigere caput, quibuslibet ex his lapidibus manu cogitationis ei occurrat, percussus in frõte Golias deiiciatur, opertus confusione. In quo sanè conflictu funda quoque necessaria est longanimitatis formam habens, quã huic maxime certamini nulla ratione deesse necesse est. Quoties ergo vanitatis cogitatio mentem pulsat, si intimo cordis affectu diuinas expauescere cœperis comminationes seu promissiones eius de- M siderare, non sustinet Golias vtriuslibet lapidis iactũ, sed reprimitur illico tumor omnis. Quod si venerit in mentem dilectio illa tam ineffabilis, quam tibi Deus maiestatis exhibuit, an non illico inardescens ad charitatem prorsus abominari incipis & abiicere vanitatem? Sic & exempla sanctorum si diligenti tibi consideratione proponas, erit sine dubio ad reprimẽdam elationem cogitatio ista perutilis. Iam verò si fortè insurgente subitò elatione nihil ex his quæ diximus, apprehendere quiuerit manus tua, toto feruore ad eam conuertere quæ sola restat, orationem, & continuo quem eleuatum videras & exaltatum sicut cedros Libani: subuersus impius, iam non erit. Sed queras fortasse quemadmodum suo ipsius gladio Goliæ possis abscindere caput, id enim tanto tibi iucundius, quanto molestius hosti. Dico breuiter, quoniam expertis loquor, & qui facilè capiant & aduertant sine mora, quod in semetipsis crebrò sentiunt actitari. Quoties te prouocante vanitate ad recordationem comminationis diuinæ, seu promissionis, aut cæterorum quæ supra diximus, confundi cæperis & erubescere, deuictus est quidem Golias, sed forsitan adhuc viuit. Accede itaque propius, ne forte resurgat: & stans super eum mucrone proprio caput eius abscinde, de ea ipsa quæ te appetit vanitate perimens vanitatem. Elata siquidem cogitatione pulsatus, si ex ea ipsa materiam & occasionem sumas humilitatis, quo nimirum humilius deinceps & abiectius tanquam de superbo homine sentias de teipso: Goliam vtique Goliæ gladio peremisti.

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN, De evangelica lectione, vbi sustinens dominum septem panibus turba reficitur.

Sermo I.

MIsereor *super turbam, quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent.* *Matt. 15.* Euangelium fratres ob hoc scriptũ est, vt legatur: nec ob aliud legitur, quã vt rationabilẽ consolationẽ vel desolationẽ exinde capiamus. Est enim secularibus consolatio vana de terrenarũ affluentia rerũ, vana nihilo minus de earũ penuria desolatio. At euangeliũ speculũ veritatis nemini blanditur, nullum seducit, talẽ in eo se quisque reperiet qualis fuerit, vt ne ibi timore trepidet vbi non est timor: nec lætetur cum male fecerit. Sed quid dicit scriptura? Si quis auditor est *Iac. 1.* verbi, & non factor, hic comparatur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Cõsideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Nos autem fratres, non sic obsecro non sic, sed consideremus nosmetipsos in ea quam audiuimus sacri euangelij lectione, vt proficiamus ex ea, & corrigamus secundum eam si qua in nobis deprehendimus corrigẽda. Propter hoc enim optat pro- *Psal. 9.* pheta dirigi vias suas, ad custodiendas iustificatio- *Psal. 118.* nes domini: Tunc (inquiens) non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Et ego quidem non confundor, sed glorior pro vobis fratres mei, quoniam saluatorem in deserto sequuti, existis ad eum extra castra: sed vereor ne quis forte in triduana expectatione pusillanimis inueniatur, & in Ægyptum seculi huius nequam vel corde vel etiam & corpore reuertatur: Meritò proinde clamat diuina scriptura, & dicit: Expecta dominum, viriliter *Psal. 26.* age, & confortetur cor tuum, & sustine dominum. Sed quandiu necesse est sustinere? Prorsus donec misereatur tui. Quæris quando? *Misereor*, inquit, *super*

super turbam, quia iam triduo sustinent me. Viam enim A trium dierum eas necesse est in deserto, si gratum Deo tuo offerre volueris sacrificium: & triduo sustineas saluatorem, si miraculi panibus desideras satiari. Prima est dies timoris, dies inquam declarans & illuminans tenebras tuas, interiores scilicet, & horrendum gehennæ supplicium demonstrans: in quo sunt tenebræ exteriores, huiusce modi siquidem cogitatio, sicut ipsi nostis, nostræ solet exercere primordia conuersionis. Secunda est pietatis dies, qua respiramus in luce miserationum Dei. Tertia dies est rationis, in qua veritas innotescit, vt tãquam B ea debito quodam naturæ sine aliqua contradictione creatori subiecta sit creatura, seruus seruiat redemptori. Exhinc iubemur iam discumbere, vt charitas ordinetur in nobis, exhinc aperit dominus manum suam, & implet omne animal benedictione. Verùm quoniam apostolis dicitur, Facite homines discumbere: quorum nos (licet ad confusionem nostram) habetis vicarios qualescunque, discumbere vos admonemus fratres charissimi, vt refecti pane benedictionis subsistere possitis in via: ne fortè misera necessitate cõpulsi descendatis & vos in Ægy- C ptum, & incipiant vobis illudere qui necdum vobiscum in deserto sequuti sunt saluatorem. Miseri sanè & ipsi qui non exiere cum exeuntibus, sed planè miserabiliores omnibus hominibus qui profecti quidem cum aliis, sed non cum aliis sunt refecti.

Porrò si qui fuere qui discumbentibus aliis post dumeta seu diuersoria quæuis abscõditi latuere, homines eiusmodi ieiunos vacuosque remansisse quis nescit? Sic & eos nihilo minus, qui leuitate & curiositate ducti, circumquaque vagantes minime resederunt, aut qui resederunt quidem, sed nõ in ordine D nec in numero cæterorum. Hortamur proinde charitatem vestram, & pastorali solicitudine admonemus, ne quis ex vobis inueniatur angulos amare, sectari latebras, quærere diuerticula: quoniam qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Sed nec inueniantur in nobis qui circumferantur omni vento doctrinæ, instabiles & inquieti, nihil in se soliditatis, nihil grauitatis habentes, tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. Nam de his quid dicam, quorum manus contra omnes, & manus omnium contra ip- E
1. Cor. 12. sos? Hi sunt qui separant semetipsos, animales, spiritum non habentes: quoniam nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. Nequissima planè & pernicio fissima pestis: quoniam vniuersos vnius obstinatio turbat, & fit omnibus discordiæ fomes, materia scandalorum. Denique prophetam audi, *Psal. 79.* qui de vinea domini loquens, Singularis, inquit, ferus depastus est eam. Pro huiusmodi rogo & obsecro vos, fratres mei, fugite simulationem omnem, & angulos propriæ volũtatis: fugite inquietudinem & spiritum leuitatis, fugite obstinationẽ, & nequis- F simum vitium singularitatis, nisi fortè (quod absit) fraudare vultis animas vestras panis edulio benedicti. Iam verò ne longius protraham vos, septem panes quibus reficiamini, isti sunt. Primus panis verbum Dei, in quo vita hominis est, sicut & ipse testatur. Secundus panis obedientia est, quoniam meus *Luc. 4.* *Ioan. 4.* cibus est, inquit, vt faciam voluntatẽ eius qui misit me. Tertius panis meditatio sancta, de qua scriptum est: Cogitatio sancta conseruabit te. Et quæ alio in *Ioan. 6.* loco nominari videtur panis vitæ & intellectus. Quartus panis orantium lachrymæ. Quintus verò pœnitẽtiæ labor est. Nec mireris quòd laborem aut lachrymas panem dixerim, nisi fortè excidit tibi quod in propheta legisti: Cibabis nos pane lachry- *Psal. 79.* marum, & itẽ in alio psalmo: Labores, inquit, ma- *Psal. 127.* nuum tuarũ quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Sextus panis est iucunda vnanimitas socialis, panis inquam ex diuersis granis confectus, fermentatus vtique sapientia Dei. Porrò septimus panis est Eucharistia, quoniam panis, inquit, quem ego do, *Ioan. 6.* caro mea est pro mundi vita.

De septem misericordiis. Sermo secundus. Vnde supra.

MIsericordias domini in æternum cantabo. Vt *psal. 88.* quid enim mihi insipiens nescio quæ cogitatio de pœnitentiæ huius onere murmurat, vt aggrauet illud super ceruicem meam? Aliud onus sentio, suauius quidem, sed vtique multo maius. Sic enim onerat me miserationibus suis Deus, sic concludit, sic obruit beneficiis suis, vt onus aliud sentire nõ possim. Quid enim retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Tanta tribuit & tanta retribuit, & tu mihi de alio onere loqueris? Deficit spiritus meus, prorsus deficit in tanta beneficiorum consideratione. Et licet dignas non sufficiam gratias agere, sed ingratitudinem prorsus odit anima mea. Peremptoria siquidem res est ingratitudo, hostis gratiæ, inimica salutis. Dico ego vobis, quoniã pro meo sapere nihil ita displicet Deo, præsertim in filiis gratiæ, in hominibus conuersionis, quemadmodum ingratitudo. Vias enim obstruit gratiæ, & vbi fuerit illa, iam gratia accessum non inuenit, locum non habet. Hinc mihi fratres tristitia magna, & dolor continuus est cordi meo, quòd nonnullos tam pronos ad leuitatẽ, ad risum, & ad scurrilia verba tam faciles video: vt pertimescam valde ne fortè plusquam expediat, diuinæ misericordiæ sint immemores, & ingrati tam multis beneficiis suis, aliquando deserantur à gratia, quam non vt gratiam venerantur. Nam de eo quid dicam, qui in murmure & impatientia obstinato perdurat animo, aut quẽ pœnitet adhæsisse Deo, & contra morẽ & cõtra rationem bonum factum pœnitentia comitatur, qui sine dubio miserationibus Dei non modò non habet gratiam, sed contumeliam reddit? Omnino enim quantum in se est, parum honorat eum, à quo vocatus est, quisquis ei seruit in tristitia & rancore, si tamen seruire ei quis potest in ea tristitia quæ secundum carnem est, & mortẽ operatur. Putas ergo quia maiori illi detur gratia, & non magis etiam quod videtur habere, auferatur ab eo? Nónne enim iure perditum reputatur, quod ingrato donatũ est? Aut dedisse non pœnitet, quod perisse videtur? Oportet proinde gratum esse hominem & deuotum, qui percepta gratiæ munera non modò manere sibi desideret, sed & multiplicari. Nemo sanè est qui non facilè si quærit inueniat vnde plurimũ sit obnoxius Deo, quoniã nõ est qui se abscõdat à calore eius. Sed nos maxime, quos segregauit sibi, & assumpsit ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom.8. seruiendum sibi soli, si iuxta apostolum, non accepimus spiritū huius mundi, sed spiritū qui ex Deo est: vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis: omnino plurima inueniemus vnde cōtinuas ei gratias agere debeamus. Quis enim in nobis est qui non confiteri possit, quoniam misericordia tua magna est super me? Itaque de tanta multitudine miserationum domini vobis breuiter aliquas proponere velim, vt qui sapiens est, occasione accepta sapiētior fiat. Septem ergo in me video misericordias domini, quas & vosipsi credo facilè inuenietis in vobis. Prima est quòd a multis peccatis adhuc in seculo positum custodiuit: prima inquam non inter omnes quas mihi impendit, sed prima inter has septem. Quis enim non videat quòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotentis pietas conseruasset? Fateor & fatebor, nisi quia dominus adiuuit me, paulo minus cecidissem in omne peccatum anima mea. Et hæc quanta dignatio pietatis, quòd ingratū & paruipendentē si gratia conseruabat, quòd in multis contrariū & cōtemnentē nihilo minus ab aliis beneficentissime protegebat? At secunda miseratio tua super me domine, quonā poterit explicari sermone, quàm benigna, quàm liberalis, quámq; gratuita fuerit? Ego peccabā, & tu dissimulabas. Nō continebā à sceleribus, & tu à verberibus abstinebas. Prolongabā ego multo tēpore iniquitatē meam, & tu domine pietatē tuam. Sed quid prodesset expectatio, nisi sequeretur pœnitudo? Cumulus esset dānationis, dicente domino: Hæc fecisti, & tacui. Tertia proinde miseratio fuit, quòd visitauit cor meum & immutauit, vt amara fierent quæ male dulcia prius erāt: qui lætabar cum malefacerem, & exultabā in rebus pessimis, inciperē demum recogitare ei annos meos in amaritudine animæ meæ. Et nunc domine cōmouisti terrā cordis mei, & conturbasti eā: sana contritiones eius, quia commota est. Multi enim pœnitentia ducti sunt, sed infructuosa, quoniam pœnitentia eorū reprobata est, sicut & prior culpa. Itaque & hæc miseratio quarta fuit, quòd pœnitentem misericorditer suscepisti, vt in eorum numero inuenirer, de quibus psalmista, Psal.31. Beati, inquit, quorum remissæ sunt iniquitates. Sequitur misericordia quinta, per quā mihi continendi deinceps & emendatius viuendi præstitisti virtutem, ne recidiuum paterer, & esset nouissimus error peior priore. Omnino enim manifestè tuæ est (domine Deus) & non humanæ virtutis, susceptū semel peccati iugum à ceruicibus excutere: quoniam omnis qui facit peccatum, seruus est peccati: nec est liberari nisi in manu forti. Iam verò postquam in his quinque miserationibus à malo liberaueris, vt fiat Psal.36. quod scriptum est, Declina à malo & fac bonum: in duabus aliis bona largiris. Hæ duæ sunt, gratia promerendi, qua videlicet munus bonæ conuersationis indulges: & spes obtinendi, qua donas homini indigno & peccatori de tua toties experta bonitate vsque ad cœlestia speranda præsumere.

De fragmentis septem misericordiarum, Sermo tertius, vnde supra.

SCitis quid fecerim septem vobis hodie misericordias proponendo? Septem vtique panes distribui. Nam si factæ sunt mihi lachrymæ panes die ac nocte, quanto magis diuinæ miserationes? Multo enim dulcius istæ sapiunt, reficiunt multo melius, ampliúsque confirmāt cor hominis. Verùm multa nobis, ni fallor, ex his panibus hodie cecidere fragmēta. Nā & ego ipse sentiebam inter frangendum multas à manibus euadere micas, atq; inter digitos properātis elabi. Vtrum ipsi collegeritis aliqua, vos videritis. Ego (si nondum fastiditis) nostra, quæ mihi collegeram, sine inuidia communicabo, ne fortè incurram maledictionem abscondentis frumenta in populis. Primus itaque panis, si bene memini, conseruatio gratiæ fuit, quæ me licet indignum, à multis peccatis adhuc in seculo positum custodiuit. Huius ergo tria teneo fragmenta, habentia prorsus magnum delectamentum saporis, & alimoniam vitæ. Tribus siquidem modis à peccato me memini conseruatum, occasionis subtractione, resistēdi data virtute, affectionis sanitate. Multa enim in peccata facilè cecidissem, si data esset occasio, sed Dei miseratione non me talis opportunitas apprehendit. In multa quoque paulo minus cecidissem grauiter impulsus violentia tentationis, sed virtutem dedit dominus rex virtutum, vt sub me esset appetitus meus, & ei quam sentiebam, concupiscentiæ minime consentirem. Sed & à quibusdam tam longè me fecit miseratio tua domine, vt penitus abominarer ea, & ne vlla quidem eorum me tentatio molestaret. Secundus quoque panis fuit expectatio, qua tardabat vltionem, indulgentiam cogitabat. Et huius ergo panis tria fragmenta accipite, cogitantes longanimitatem quam exhibuit, electionem prædestinationis suæ quam impleri voluit, & charitatem nimiam qua nos dilexit. Propter hoc enim expectans expectauit me dominus, & non intendit mihi, sed oculos suos auertit à peccatis meis, quasi nolens aduertere quātum delinquerem. Propter hoc inquam dissimulabat, vt commendaret patientiam suam, vt impleret electionem suam, vt confirmaret charitatem suam. De tertio quoque pane, eius scilicet misericordiæ qua conuertit nos ad pœnitentiam, tria non tam fragmēta quàm frusta vobis appono. Tūc enim, vt bene memini, concussit cor meum, excitās illud vt aduerteret suorum vulnera peccatorum, & vulnerum sentiret dolorem. Etiam & terruit deducens ad portas inferi, & præparata iniquis supplicia monstrans. Et vt nihil iam noxiæ remaneret delectationis, meliorem mihi consolationem inspirans, spem indulgentiæ dedit. In his tribus ego conuersus sum, credo quòd & vosipsi. Iam verò quarti panis (ipsa est indulgentia) obsecro vos diligenter colligite fragmenta ne pereant. Sunt enim salubria valde, & dulciora super mel & fauum. Sic enim ex toto indulsit, & tam liberaliter omnem donauit iniuriam, vt iam non damnet vlciscendo: nec confundat improperando: nec minus diligat imputando. Sunt enim aliqui sic donantes iniuriam, vt non vlciscantur, sæpius tamen improperent. Sunt & alij qui fileant licet, manet tamē alta mente repostа, & rancorē tenent in animo: quarū vtiq; neutra plena indulgētia est. Lōgè ab his omnibus benignissima est diuinitatis natura, liberaliter agit, ignoscit plenarie, ita vt propter fiduciā peccatorū (sed pœnitentium

tētiū vbi abundauit delictū, soleat & gratia superabundare. Testis est Paulus gentium doctor, qui plus omnibus cū diuina gratia laborauit. Testis est Matthæus de telonio electus in apostolum, cui etiā noui testamenti primum scriptorem esse donatū est. Testis & Petrus, cui post trinam negationem, totius ecclesiæ pastoralis cura commissa est. Testis denique etiam famosissima illa peccatrix, cui in ipso conuersionis initio tanta multitudo dilectionis cōcessa est, tanta postmodum indulta gratia familiaritatis. Quis accusauit Mariam, & pro se eam oportuit respondere? Si Pharisæus murmurat, si Martha conqueritur, si scandalizantur apostoli, Maria tacet: Christus excusat, etiam & laudat tacentem. Denique illud quantæ prærogatiuæ, quantæ excellentiæ fuit, quòd resurgentem à mortuis prima videre, tangere prima meruit? Sed iam transeamus ad alia. Bonum est quidē nos hic esse, vbi datur fiducia peccatoribus, sed oportet etiam cætera non tacere. Itaque & in continentia ipsa, quæ est panis quintus, tria nihilominus Luc.2. inuenio vnde meritò clamare possim: Quia fecit mihi magna qui potens est. Fortè paruum aliquid reputatis continentiam vestram, sed ego non ita. Scio enim quos habeat oppugnatores, & quantę illam necesse sit esse virtutis, vt possit resistere talibus. Primus siquidem continentiæ nostræ hostis caro est, aduersus spiritum concupiscens. Quàm domesticus hostis, quàm pernicioſa lucta, quàm intestinum bellum? Hostem hunc crudelissimum nec fugere possumus (ó anima mea) nec fugare: circunferre illum necesse est, quoniam alligatus est nobis. nam quod periculosius est & miserabilius, hostem nostrum ipsi cogimur sustentare, perimere eum non licet. Vide ergo quàm sollicitè te custodire necesse sit ab ea, quæ dormit in sinu tuo. Veruntamen non est hic solus aduersarius mihi, alium adhuc habeo qui circuncinxit & obsedit me vndique: & si ignoratis, hostis ille est præsens seculum nequam. Cōclusit inimicus vias meas, & per quinque portas, quinque videlicet corporis sensus, iaculis suis vulnerat me, & mors intrat per feneſtras meas. Sufficere nimis poterant isti duo. Sed (heu me) ecce video ventum validum venientem ab aquilone, à quo panditur omne malum. Et nunc quid superest aliud? Domine salua nos: perimus. Ecce enim malleus vniuersæ terræ. Ecce serpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille quem nec videre possum, quanto minus cauere? Neque enim est colluctatio seruare volentibus continentiam (continentiam autem dico non à sola luxuria, sed à cæteris quoque sicut necesse est vitiis & peccatis) aduersus carnem & sanguinem tantùm, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Et quis est qui iacula eorum ignea possit extinguere? Parauerunt sagittas suas in phare- Psal.10. tra, vt sagittent in obscuro rectos corde. Sed & narrauerunt vt absconderent laqueos, & dixerunt: Quis videbit nos? Nunc quidem aperte & violenter, nunc occulte & fraudulenter, semper autem malitiosè & crudeliter impugnant & persequuntur nos. Et ad hæc toleranda ne dicam superanda quis idoneus? Credo iam vobis aliquatenus innotescit continentiæ difficultas, vt iuxta apostolū sciatis quæ à Deo donata sunt vobis. Omnino enim in domino facimus hanc virtutem, & ipse ad nihilum deducit tribulantes nos. Ipse est qui non modò carnem nostrā cum concupiscentiis suis, sed & præsens sæculū nequam cum curiositatibus suis & vanitatibus, etiam & ipsum cum tentationibus suis conterit satanā sub pedibus nostris. Nunquid non meritò dixeram inueniendum in continentia, vnde clamarem quia fecit mihi magna qui potens est? Iam verò sexti panis fragmenta accipite. Est autem panis iste gratia promerendi bona scilicet æternæ vitæ. quam gratiam in tribus maximè constare arbitror, in odio præteritorum malorum, & contemptu præsentium bonorum, & desiderio futurorum. Septimus quoq; panis est spes obtinendi, cuius nihilo minus teneo fragmēta tria, & eorum sapor dulcis admodum gutturi meo. Tria inquam sunt quæ sic roborant & confirmant cor meum, vt nulla me penuria meritorū, nulla consideratio propriæ vilitatis, nulla æstimatio cœlestis beatitudinis, ab altitudine spei deiicere possit in ea firmiter radicatum. Desideratis ea, an referuanda sunt propter eum qui dixit: Mel inueniſti? comede quod sufficit tibi. Sic completur hodie quod de seipsa sapientia prophetauit: & nunc idipsum video, quoniam qui edunt me, adhuc esurient. Proinde non vos protraham vltrà, sed nec vestram fraudabo esuriem, quoniam quidem sic paratos video, ac si necdum sumpseritis quicquam. Tria considero in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. Murmuret iam quantum voluerit insipiens cogitatio mea dicens: Quis enim es tu, aut quanta est illa gloria, quibusve meritis hāc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo: Scio cui credidi, & certus sum, quia in charitate nimia adoptauit me, quia verax in promissione, quia potens in exhibitione. licet enim ei facere quod voluerit. Hic est funiculus triplex qui difficilè rumpitur, quem nobis à patria nostra in hunc carcerem vsq; demissum firmiter obsecro, teneamus: vt ipse nos subleuet, ipse nos trahat & pertrahat vsque ad conspectum gloriæ magni Dei: qui est benedictus in sæcula. Amen.

IN NATALE SANCTI VICTORIS

CONFESSORIS, SEPVLTI IN MONAsterio Arremarensi Trecensis diœcesis, qui obiit quarto Kalendas Martij. *Sermo I.*

VIctoris vitæ gloria specialis, non tā ad gloriam quam ad virtutem prouocat omnes qui recto sunt corde. Non recti planè sed peruersi est animi, antè quærere gloriam, quam exercere virtutem, & velle coronari qui legitime non certauerit. Vanum est vobis, inquit, antè Psal.126. lucem surgere. Ita est. Fruſtra ad celsitudinem nititur gloriæ, qui prius non claruit virtute. Fruſtra fatuæ virgines sponso obuiam surgunt, quarum lampades extinguuntur: & ideo fatuæ, quia vacuis gloriantur lampadibus, virtutis oleum non habentes. Absit mihi gloriari nisi in gloria illorum, quibus propheta congratulans ait: Domine in lumine vultus Psal.88. tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. Et infert: Quoniā

Universidad de Deusto
Biblioteca

gloria virtutis eorum tu es. Pulchrè non eorum, sed virtutis eorum gloria commendatur. Quæ enim sine virtute est gloria, profectò indebita venit, præpropere affectatur, periculosè captatur. Virtus, gradus ad gloriam: virtus, mater gloriæ est. Fallax gloria, & vana est pulchritudo quam illa nō parturiuit. Sola est cui gloria iure debetur, & secure impēditur. Sancto Victori nec virtus nec gloria deest: sed quēadmodum ambæ res & quo ordine in homine processerunt, id operæprecium intueri. Pugnauit fortiter, viriliter superauit, & sic demum gloria & honore coronatur. Quomodo nempe inglorius remanisset bellator fortis, humilis victor? quanquam nec in die virtutis suæ sine gloria fuit, signis & prodigiis admirandus. Habemus dilectissimi in vita Victoris & quod digne miremur, & quod salubriter imitemur. Miror vina dedisse in eremo non vitem, sed fontem. Miror & stupeo infantem adhuc in vtero pauori fuisse pauēdis dæmoniis, quippe ab ipsis prēcognitum, & iam tunc ex nomine designatum. Nec vacuum nomen, vbi hostium fuga & extorta confessio victoriam concessit infantulo. Quis item non miretur furem à dæmone deprehensum, & rursum à dæmone mox hominem liberatum? Quis nō etiam omni admiratione stupendum ducat carne circundatum hominem, cœlis patentibus, carnis oculos superno infigere lumini, & videre visiones Dei, angelico insuper mulceri cātico, doceri oraculo? Hæc atque similia in sancto homine veneramur, non æmulamur. Meritò quidem, quando & sine salutis periculo possunt non fieri, & sine salutis periculo nequeunt vsurpari. Tutius sanè æmulanda solidiora quàm sublimiora, & quæ magis virtutem redoleāt, gloriam minus. Studeamus proinde moribus conformari, cui in mirabilibus similari etsi volumus, nō valemus. Æmulemur in viro sobrium victum, deuotum affectum, æmulemur mansuetudinem spiritus, castimoniam corporis, oris custodiam, animi puritatem, ponere frenum iræ, & modum linguæ, dormire parcius, orare frequentius, cōmonere nosmetipsos psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, diebus iungere noctes, & diuinis laudibus occupare. Æmulemur charismata meliora. Discamus ab ipso quòd mitis & humilis corde fuit. Æmulemur inquā quod extitit liberalis in pauperes, iucundus ad hospites, patiens ad peccātes, benignus ad omnes. Hoc enim melius. In his forma est cui imprimamur, in miraculis gloria à qua reprimamur. Illa lætificent, ista ædificent: moueant illa, ista promoueant. Epulemur dilectissimi ad mensam diuitis vocati, mēsam abundantem panibus, deliciis cumulatam. An non diues qui exemplis nos reficit, protegit meritis, lætificat signis? Diues planè, in cuius hodie conuiuio solenni angeli & homines pariter congregantur. Hi vt reficiantur, illi vt delicientur. Isti vt proficiant, illi vt gaudeant. Cuius vita repleta bonis, quid, nisi mēsa referta cibis? Nec tamen omnibus omnia apponuntur, sed vt tollat quisque quod sibi expedire & conuenire videbit. Et ego quidem cōsilio salubriori diligenter considero quæ mihi apponuntur. Cautum est mihi eligere mea, & aliena non tangere. Nō extendam manum ad gloriam miraculorum: ne si attentauero quod desuper non accepi, perdam meritò & quod videor accepisse. Non leuo cum illo oculos ad rimanda secreta cœlestia, ne oppressus à gloria confusus resiliam, serò confugiens ad consiliū sapientis qui ait: Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Infertur mensis vinum nouū aquarum rubentium: non tango, quia non mihi appositum scio, qui similiter elementa mutare, naturas innouare non valeo. Cerno item in mensa Victoris angelos illum audisse canentes. Nunquid videbo & ego mihi supernos exhiberi cantores, aut certè citharœdos illos de Apocalypsi coram me citharizare in citharis suis? Imperat ille dæmonibus adhuc in corpore viuens, vinctum in corpore soluit corpore iam solutus. Cibi sunt, sed non mei, equidem iucundi & sapidi: sed non tangit illos anima mea, quoniam non est inopi mihi vnde sufficiam talia redhibere. At si diligenter considero, ecce præ oculis in mensa sancti censura iudicij, disciplinæ vigor, sanctitatis speculum, vitæ forma, virtutis insigne. Hæc à me & absque præsumptione sumuntur, & salubriter insumuntur: & si dissimulo, districte reposcūtur. Audi adhuc quænam mihi iure appositа putem. Si panem doloris & vinum compunctionis de diuitis mensa obtuleris, tollo securus, qui sum pauper & inops. Erunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, & poculum meū cum fletu miscebo. Pars mea hæc, qui dolenda commisi. Nec me tamen pigebit, vt æstimo, cibi huius, quoniam qui apposuit scientiam, addidit & dolorem. Sed & si temperātiæ, si iustitiæ, si prudentiæ vel fortitudinis exempla apparent, ea incunctanter sumo, sciēs quia talia oportet me præparare. Hæc mihi apponi, hæc à me repetitum iri nō dubito. Nunquid signa & prodigia exigenda à nobis sunt, vt ea diuiti vicissim præparemus? Fratres vasa sunt in honorem illi qui nos inuitauit, non cibi pauperum. Tu ergo qui inuitatus es, diligenter considera quid tibi ille, quid sibimet appositurit, non enim quicquid in mensa apponitur, tibi apponitur. Quid si in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi, sed potus apponitur. Sume potum, & pone aurum. Ergo exempla bonorum operum & rectitudinem morum paterfamilias communicat ita domesticis, vt prærogatiuam sibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis, ille glorificandus est, cuius munus sanctè viuere, cuius virtus signa facere est, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

De eodem. Sermo secundus.

GAudete in domino dilectissimi, qui inter continua suæ pietatis beneficia indulsit hominem mundo, cuius multi saluarentur exemplo. Iterum dico gaudete, quòd factus de medio appropiauit Deo, vt multo plures eius intercessione saluentur. Habet ex hominibus cui hominum peccata donet misericors & miserator dominus. Habet tempus & locum intercedendi pius & misericors aduocatus. Equidē locum quietum, & tēpus feriatum. In terris visus est, vt esset exemplo: in cœlum leuatus est, vt sit patrocinio. Hic informat ad vitam, illic inuitat ad gloriā. Factus est mediator ad regnum, qui fuit incitator ad opus. Bonus mediator, qui sibi iam postulans nihil, totum

totum in nos transferre desiderat & supplicantis affectum, & supplicationis fructum. Quid enim quærat sibi, qui nullius eget? Dominus conseruat eum & viuificat eum, & beatum facit eum in gloria: nihil illi deerit in loco pascuæ collocato. Hæc dies gloriosæ migrationis eius, dies lætitiæ cordis eius, exultemus & lætemur in ea. Introiuit in potentias domini, gaudeamus quia nunc potentior est ad saluandum. Hodie Victor posito corpore quo solo præpediri ab introitu gloriæ videbatur, tāto alacrior quāto expeditior penetrauit in sancta, similis factus in gloria sanctorum. Hodie de nouissimo & humili loco quem sibi ex cōsilio saluatoris elegerat, ipso summo patrefamilias euocante verus amicus ascendit superius, & est illi gloria coram simul discumbentibus. Hodie despecto mundo, & mūdi principe triūphato, supra mundum verè victor ascendit, accipiēs de manu domini coronam victoriæ. Ascendit autē cum immensa supellectili meritorum, clarus triumphis, miraculis gloriosus. Pausat miles emeritus, & post labores sudoréque sacræ peractæ militiæ locatur fœliciter, coronatur sublimiter. Anima eius in bonis demorabitur. Quæris vbi? Cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Ita cum talibus & tali in loco sibi sedet. Sedet excelsa & fulgida, sedet lætabunda & laudans. Sedet delicata & ornata monilibus suis, stipata malis, fulcita floribus. Sedet inquam sibi vacua curis, deliciis affluens, abundans ocij & quietis ad vacandum sapientiæ. Quæ sedit & fleuit super flumina Babylonis, sedet modo ad fontem vitæ, & conuersatio illi secus torrentem voluptatis, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Inuenit sibi fontem hortorum, puteum aquarum viuentium, & cum Samaritana potatur aqua sapientiæ salutaris, vt non sitiat in æternum. Datur illi de fructu manuum suarum, & laudāt eam in portis opera eius, & gloriatur testimonio conscientiæ. Conscientiæ dico suæ, non alterius. Sedet media angelorum, digna planè eorum consortio, quorum desiderio flagrat, puritate nitet, castimonia decoratur. Sedet inter apostolos vir apostolicæ gratiæ: nec est quòd se abscondat à cuneo prophetarum, qui quem illi prædixerunt, glorificauit & portauit in corpore suo. Neque se putat victoriosis martyrum choris Victor noster arcendum, qui duro & diuturno martyrio viuētem sui corporis hostiam immolauit. Sedet veteranus miles debita iam suauitate & securitate quietus. Securus quidem sibi, sed nostri sollicitus. Non enim cum putredine carnis simul se exuit visceribus pietatis: nec sibi sic induit stolam gloriæ, vt nostræ pariter miseriæ suæque ipsius misericordiæ obliuionē indueret. Non est terra obliuionis quam anima Victoris inhabitat, non terra laboris, vt occupetur in ea: non denique terra, sed cœlum est. Nunquid cœlestis habitatio animas quas admittit indurat, aut memoria priuat; aut spoliat pietate? Fratres, latitudo cœli dilatat corda, non arctat: exhilarat mentes, nō alienat: affectiones non contrahit, sed extendit. In lumine Dei serenatur memoria, non obscuratur. In lumine Dei discitur quod nescitur: non quod scitur dediscitur. Superni spiritus illi qui ab initio cœlos inhabitant, nunquid quia incolunt cœlos, despiciūt terras, & non magis eas visitant & frequentāt? Nunquid quod semper vident faciem patris, ministeriū euacuat pietatis? Omnes nihilo minus administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Quid ergo? Discurrunt angeli & succurrunt hominibus: & qui ex nobis sunt, nesciunt nos: nec norunt iam compati, in quibus passi sunt & ipsi? Qui dolores nesciunt, sentiunt tamen nostros: & qui venerunt de magna tribulatione, non recognoscunt iam in quo fuerunt? Scio qui dixit: Me expectant iusti, donec retribuas mihi. Iustus est Victor etiam expectans nostram pro culdubio retributionem. Non est ille pincerna Pharaonis, qui inuentam gratiam retinuit sibi, prophetæ sui pariter & captiui minime recordatus. Minister Christi est, Christum sequitur. Non est ille oblitus suæ promissionis, nec socio passionis regni consortium denegauit. Non est discipulus contra magistrum, non potest Victor quicquam facere nisi quod viderit magistrum facientem. Opera quæ ille fecit, & iste fecit similiter. Iam cœlos ingressus, quos & antè apertos beatis oculis suspiciebat, verè nunc reuelata facie speculatur gloriam Dei, absorptus quidem, sed non oblitus clamorem pauperum. Beata visio, qua in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tanquam à domini spiritu. Paruulus ad pugnam, magnus ad victoriam, matris viscera necdum exiens & iam eiiciens dæmonia, cū incremento virtutum ac meritorum Victor viuens inter peccatores translatus est. O virum præcipuæ sanctitatis, qui antè sanctus quàm natus, antè opere quàm nomine victor. Adhuc vtero clausus iam de hoste triumphauit. O venerandam etiam ipsis angelis sanctitatem, quam pari studio etsi dispari voluntate, & mali fugitant, & frequentant boni. Nec facilè dixerim quid virum astruat sanctiorem, horum fauor, aut pauor illorum. Corpore denique terras, mente cœlos inhabitans, aliquando familiarius aliquid nunciantes, aliquando ineffabili cantus suauitate plausibiles supernorum voces spirituum audiebat. Verè anima tua Victor, vna ex gemmis quæ tibi in cruce apparuerunt. Verè infixa cruci, cum diuinæ inserta gloriæ, eandem sibi claritatis imaginem induit quam inuenit. Vincenti expandit gremium suum, qui pugnanti dederat spiritum suum. O victrix anima, quæ sicut passer transuolans, mundi laqueos euasisti: respice ad incautas animas intricatas illis, periclitantes in illis, vt tuo patrocinio eruamur. O miles emerite, qui Christianæ militiæ duris laboribus, angelicæ felicitatis requiem commutasti: respice ad imbelles & imbecilles commilitones tuos, qui inter hostiles gladios & spiritales nequitias tuis laudibus occupamur. O victor inclyte, qui & de terra & de cœlo gloriosissime triumphasti, illius gloriam nobiliter superbus despiciens, & huius regna pie violentus diripiens, respice de cœlo ad vinctos terræ, vt hæc sit tuorum consummatio triumphorum, si & nobis demum vicisse te sentiamus. Nam si ex re nomen tibi, perfecta veritas nominis ex nostra liberatione censebitur: & certè deest interpretationi quādiunos qui tui sumus, minime liberamur. Quàmpiū, quàm dulce, quàm suaue ô Victor in hoc loco afflictionis & in hoc corpore mortis te canere, te colere, te precari! Nomen tuum & memoriale tuum fauus

Universidad de Deusto
Biblioteca

distillans in labiis captiuorum, mel & lac sub lingua eorum qui tui memoria delectantur. Eia ergo fortis athleta, dulcis patrone, aduocate fidelis: exurge in adiutorium nobis, vt & nos de nostra ereptione gaudeamus, & tu de plena victoria glorieris. Omnipotēs pater, peccauimus tibi facti filij alieni, sed appropiauimus in Victore, qui dum vicit cupiditatem suam, vincat & iram tuam, nos quoque in gratiam potenter restituat. O victor Iesu te in nostro Victore laudam', quia te in illo vicisse cognoscimus. Da ei piissime Iesu sic de sua in te victoria gloriari, vt non subeat obliuio nostri. Fili Dei immitte ei nostrisemper in conspectu tuo memorem esse, nostram in tuo tremendo iudicio susc ipere & agere causam: qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DOMINICA X. POST PENTECOSTEN HOMILIA EVANGELII SECVNdum Lucam, de hac hom. epist. 352. de villico iniquitatis.

IN illo tempore, dixit Iesus discipulis suis parabolam hāc: Homo quidam erat diues, qui habebat villicum: & hic diffamatus est apud eū, quasi dissipasset bona illius. Et reliqua. I

Homilia lectionis eiusdem.

HVius sancti euangelij lectio quantæ sit vtilitatis & in historia simpliciter ad literam dicta, & moraliter expedita, prudens auditor aduertet, si au- K rem cordis apposuerit, & ex Deo est. Sic enim veritas ait: Qui ex Deo est, verba Dei audit. Qui subiungit reprobis dicens: Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Dicamus ergo: *Homo quidam erat diues.* Quantum ad literam nos id enarrare non cōuenit, litera enim per se patet, cuius tamen vtilis est narratio minus doctis, minúsque capacibus cæteris sic exponenda. *Homo quidam erat diues*, &c. Homo ille, iste est de quo Apostolus ait: In similitudinē hominum factus, & habitu inuētus vt homo. Qui quidem merito dicitur, quasi singularis. Vnde prophe- L ta: Homo est, & quis cognouit eum? Ac si dicat: Superexcellentiam eius quis enarrabit? Sequitur: Erat diues. Vere diues, sicut scriptum est: Cum esset diues in omnibus, factus est pauper pro nobis, vt nos sua paupertate ditaret. Et item de eodem domino dicitur: In dextera eius ignea lex, in sinistra vero illius diuitiæ & gloria. Cui bene conuenit, erat: quia de eo dicitur: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. *Qui habebat villicum.* Reuera habuit villicum & villam, quia Domini est terra, & plenitudo eius. Et ipse ait: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. tamen in terra nihil voluit possidere, sicut idem de semetipso ait: Non habet filius hominis vbi caput reclinet: paupertatis nobis relinquens exemplum. Et tamen villicum eum habuisse videamus & villam, hoc modo: Villa est propriè terrena possessio pluribus vestita colonis, per quos significatur terrena hæc cor- G porum nostrorum compaginatio, primo multis ornata virtutibus, quasi multis inhabitata viris. In hac sua villa dominus ad custodiēda bona sua quæ plura habuit, villicum posuit interiorem hominē, quem tantæ valetudinis fecit, tāti decoris, vt ad imaginē & similitudinem suam formaret: tātæque potentię per sibi datum liberum arbitrium, vt in quamlibet partem boni malive flecteretur. Villam etiam tātis muniuit præsidiis, vt nullius ope præter solius eius, scilicet domini egeret contra quoslibet cuiuscunque impugnationis incursus. Posuit namque in ea muro H rum custodem prudentiam: defensorem fortitudinem: dapiferum temperantiam: iustitiarium ad tuēda iura, iustitiam. Isti quantæ fuerint solicitudinis, quantæque strenuitatis in suis peragendis officiis, ex eorundem propriis diffinitionibus videtur, quæ sunt huiusmodi: Prudentia est cognitio rerum appetendarum & fugiendarum. Fortitudo est firmitas animi aduersus ea quæ temporaliter sunt molesta. Temperantia est refrænatio cupiditatis aduersus ea quæ carnaliter delectant. Iustitia est reddere vnicuique quod suū est. Quomodo vero hæ virtutes quasi solertes viri in villa sibi commissa officia sua compleant, audiamus. Prudentia custos familiæ suum sic facit officium, dicens: Vigilate, quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit: sero, an media nocte, an galli cantu, an mane, &c. Scitis quia non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Iesu Christi domini nostri. Nō simus cōcupiscentes malorum, neque idololatræ efficiamur. Auaritia quippe ipsa est idolorum seruitus. Neque fornicemur, sicut illi qui ceciderunt vno die viginti tria millia. Neque tentemus Deum, sicut qui à serpentibus perierunt. Neque murmuraueri mus, sicut qui perierūt ab exterminatore: quæ omnia scripta sunt ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum deuenerunt. Fortitudo quoque sic suos hortatur in acie dicens: Estote fortes in bello, & pugnate cum antiquo serpente, & accipietis regnum æternum. Et itē: Ne terreamini ab iis qui occidunt corpus, postea vero non habent quid faciant. Dominus fortis & po- M tens, dominus potens in prælio. Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Leo quippe rugiens circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet. Itaque viriliter agite & cōfortamini, & omnia vestra in charitate fiant. Empti enim estis precio magno. Glorificate & portate Deū in corpore vestro, sicut portauit Apostolus dicens: Quis nos separabit à charitate Christi: tribulatio, an angustia, an persecutio, an periculū, an gladius? Certus sum quod neque mors, neque vita, neque præsentia, neque futura poterunt nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Temperantia vero sic solicitat dicēs: Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius mundi. Scriptū est enim: Væ qui potentes estis ad bibendum vinū, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Sicut æger ad medicinam, sic ad sumendas dapes quisque debet accedere. Inter cętera enim sua mala, Sodoma panis abun-

Prudentia. Fortitudo. Temperantia. Iustitia.

Ioan. 8.
Philip. 2. b
Hiere. 17. b
2. Cor. 8. b
Deut. 33. a
Ioan. 1. a
Psal. 23. a
Matth. 28.
Luc. 9. g
Mar. 13. d
1. Pet. 1. c
1. Cor. 10.
Coloss. 3. a
1. Cor. 10. b
Luc. 12. a
Psal. 23. b
1. Petr. 3. a
Luc. 11. c
1. Cor. 16. c
1. cor. 6. d
Rom. 8. b
Luc. 21. f
Esa. 5. e

abundantia periit, ad Hierusalem domino per prophetā dicente: Hæc est iniquitas sororis tuæ Sodomæ, saturitas panis & abundantia. Hinc Apostolus ait: Multi ambulant post concupiscentias suas, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico inimicos crucis Christi: quorum finis interitus, quorū Deus venter est, & gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt. Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has destruet. Nequaquam igitur in illis voluptatem appetas, sed necessitati succurre. Iustitia autem sic villæ iura tuetur, dicens: Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris. Quia hinc Salomō ait: B Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrunque abominabile est apud Deum. Et, Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter, & sic implebitis quod Moyses ait: Iustus modius sit vobis, æquúsque sextarius. Itaque cum debeat tibi quippiam frater tuus, & abstuleris pignus ab eo, ante solis occasum pignus restitue. Nisi abūdauerit iustitia vestra plus, quam scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Quorum legalis erat iustitia, oculum pro oculo, dentem pro dente, vltionem pro vltione. Nobis autem dicitur: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderūt, neque malum pro malo reddentes, nec maledictū pro maledicto, sed econtrario benedicentes. Hinc Paulus ait: Nemini quidquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi: & hæc faciens carbones ignis congeres super caput eius. Sic vtique aio ego iustitia, & volo fieri. In hac etiam villa diues dominus quasi ruricolas habuit, qui redderent ei fructus vsurarios temporibus suis, qui sunt huiusmodi, bonitas, D benignitas, modestia, mansuetudo, concordia, pax, patientia, misericordia, charitas. Super hos etiam posuit ad custodiendum si deliquissent, qui accusarent, qui testificarentur, qui iudicarent, qui punirēt. Conscientia quippe ipsa est accusatrix, memoria testis, ratio iudex, timor carnifex. Quod enim conscientia accusat, memoria testificatur: & quod ratio iudicat, timor excruciat, dicens: Dominus regnauit, iracantur populi. Qui sedes super Cherubim, moueatur terra. Ignis in circuitu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Et impiis dicet: Ite male- E dicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius, vbi ignis est qui nō tepescit, vermes qui non moriuntur, tortores qui non lassescunt: vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Villam suam his aliisque tutoribus fortem, tradidit dominus villico, pluribus plenam bonis, quibusdam corporis, multis propriis ipsius hominis interioris. Septem quippe sunt hæc bona corporis, pulchritudo, fortitudo, velocitas, libertas, sanitas, voluptas, diuturnitas vitæ. Septem quoque sunt bona animæ, sapientia, amicitia, concordia, honor, pietas, potestas, F iucunditas. Præter hæc propria, cōmunia sunt multa data ruricolis, alia his, & alia his. Bona enim sunt diuitum diuitiæ suæ, ne eos paupertatis molestia frāgat. Bona sunt pauperum penuriæ suæ, quibus castigantur ne per incontinentiam defluant. Fortiū fortitudo, vt ad bona opera conualescant. Debiliū imbecillitas, qua refrenantur ne quod velint malum perficiant. Sapientium sua scientia, qua illuminātur vt proficiant: Insipientium sua simplicitas, qua humiliantur ne superbiant. Omnino quicquid in hac vita nostra fragilitas possidet, pius conditor (quantum in sua bonitate est) ad bonum nostrum nobis quotidie confert, scilicet vel ad correptionem prauitatis, vel ad profectum virtutis. Sed (vt verbis beati Gregorij vtar) quæ ad vsum accepimus vitæ, ad vsum conuertimus culpæ. Valetudinem corporum in vsum consumimus vitiorum, bona mentis in vsum expendimus vanitatis. Et hoc est quod dicitur, *Qui diffamatus est apud eum quasi dissipasset bona ipsius.* Operæprecium est scire quis diffamauerit villicum, vel vnde prodierit diffamatio. Petulantia ipsa est quæ disseminauit infamiam: quæ tunc dicitur infamare, cum non erubescit negligētiam suam declamare, sicut ibi: Nullum pratum sit quod non per- *Sap. 2. b* transeat luxuria nostra: coronemus nos rosis antequā marcescant: vbique relinquamus signa lætitiæ nostræ. Quippe hæc talis locutio plane infamatio est. Fit autē triplici voce, scilicet cogitationis, locutionis, & operis. Habet enim cogitatio vocē suam. Vnde dominus cogitanti Moysi ait: Quid clamas ad *Exod. 14. d* me? Et Dauid ad dominum: Cogitatio hominis cō- C *Psal. 75. b* fitebitur tibi. Habet & opus vocem suam. Vnde dominus ad Cain: Sanguis fratris tui clamat ad me *Gen. 4. e* de terra. Prodit autem infamia nostra ex his quę fiūt aut contra naturam, aut contra legem, aut contra cōsuetudinem. His tribus modis quicquid agimus, vertitur in peccatum. Et quia villicus bona domini sui in hæc dissipauerat, dictum est ei: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim amplius non poteris villicare.* Illud non semel aut iterum, sed tertio iam cōminatur dominus villico suo, videlicet ante legem, sub lege, sub gratia: & per tres nuncios per quos omnia sua nobis consilia dicit, id est per hominem, per spiritum, per familiare mandatum. His dominus secreta sua solet notificare, atque per hos aliis quibusque iubet: cum quibus ire solet timor, & modo iungitur illis ferens ista tria quæ semper habere solet, clauam comminationis, radiū cognitionis, virgam doloris, ad intuendum terrorem, ad videndum errorem, ad habendum mœrorem incipientium, proficientium, perficientiū. Nota quod in hoc facto cognoscitur mirabilis pietas huius domini, qui non circumuenit seruum suū, sed ad reddendam rationem prius submonet eum, quàm iudicet. Sic quoque visus est Abrahamo dixisse cum loqueretur ad eum de Sodomis: Descendam & vi- *Gen. 18. e* debo per memetipsum si sic vt rumor est, opere cōpleuerint. Et hic instruimur non statim debere dare fidem quibuslibet verbis, sed si sic est vt dicitur prius adhibere cautelam. Sequitur: *Quid faciam?* Hæc querimonia de præmissa comminatione procedit. Sic vtique quidam cum mortem sibi venire de propE vident, se male vixisse scientes, timore perterriti, quid fecerint, vel qualiter id emendare debeant, secum satis amarissime exquirunt, dicentes: *Quid faciam? Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Hæc duo verba in persona illorum loquitur, qui hæc duo timet, in pœnitentia scilicet afflictionem corporis, & paupertatem: quorum alterum intelligitur per fodere, alterum per mendicare. Vt enim sic moraliter dicam, fodere est sarculo compunctionis, & aratro

Ezech. 16.
Philip. 3. d
1. Cor. 6. c
Tob. 4. c
Prou. 20. b
Matth. 7. b
Leui. 19. g
Matth. 5. c
Exod. 31. c
Matth. 5. g
Rom. 13. b
Psal. 98. a
Psal. 49. c
Matth. 25. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõfessionis,in fructus bonæ operationis cordis nostri iugera dissulcare:quod facere propheta nos admonet dicens,Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.Et hinc est illud quod ait custos vineę de sterili ficulnea ad dominum suum : Dimitte eam & hoc anno,vt ego veniens fodiam circa illam , & apponã stercora.Sed hoc iste de quo hic agitur, primo facere pertimescens ait: *Fodere non valeo.* Contra quem recte per Salomonẽ dicitur: Piger propter frigus arare noluit,mendicabit ergo æstate,& non dabitur ei.Qui enim nunc propter pauorem mẽtis aut torporem macerare se per pœnitentiam & affligere negligit:cum sol iustitiæ in iudicio velut in æstate claruerit,quæret requiem, sed non accipiet : quia propter illam operari bona contempsit. Sequitur: *Mendicare erubesco.* Hoc igitur ad literam tantum.Sũt enim quidã qui erogando bona sua pauperibus,culpas suas redimere vellent, & hoc cogitando pertractant:sed postmodum timentes ne egeant, erga egentes tenaces fiunt,& ab eo quod mente conceperant, se suspendunt : præcipue quia vident aliquos qui sua se sic dedisse fatentur,& pœnitent:de quibus bene per Salomonem dicitur: Qui obseruat vẽtum, non seminat:& qui considerat nubes, nũquam metit. Venti nomine malignus spiritus qui mentem tẽtationibus impellit, & nubis appellatione peccator exprimitur.Qui ergo attendit ventum , non seminat: & qui considerat nubes,nunquam metit: quia qui tentationes maligni spiritus metuit , & iniquorum lapsus conspicit,in bono opere nec exercetur, nec in iudicio quo consoletur inueniet, sed & nunc quoque vilescit. Propterea quamuis villicus paulo ante dixerat : *Fodere non valeo,mendicare erubesco*, pœnitens tamen subiungit quod sequitur : *Scio quid faciam.* Videte quid facit timor,quippe perutilis domino suo.Ipse est qui quod dominus iubet,homines facere cogit.Certè iste villicus hodie non dixisset, scio quid faciam,si non timuisset.Sed timuit , quoniam illi subito timor aduenies clausa comminationis tales ei ictus impressit,dicens: Audi miserabilis, audi,euigila tandem,quia hora est iam te de pigritia surgere.Si non amore,saltem timore euigila. Crux enim tibi duplex dura paratur:altera iã corporis,altera postmodum corporis & animæ gehennalis.Cogita ergo cruciatus tuos,quos præsentialiter medullitus senties iam in morte.Mors inquam ipsa est crux horribilis,ad quam quotidie festinas, & non attendis. Vide quomodo mors te crucifigit.Crura distenduntur,manus & brachia decidũt, pectus anhelat,ceruix langueſcit,labia spumant,oculi stupescũt, vultus horrescunt,facies exudat,& morte tacta palleſcit.Et hæc vtique quæ videmus de foris, & quæ sentimus , leuia sunt ad ea quæ intus anima miserabilis iam præguſtat.Nam sensus à corpore cito recedit:animam sua mors comitatur eũtem. Qui autem cruciatus te maneãt,audi quid propheta de perditis dicat: Sicut oues,inquit,in inferno positi sunt:mors depascet eos.& Iob: Trãseunt,inquit,à frigore niuiũ ad calorem nimium.De quo & alibi dicitur : Quis poterit ex vobis habitare cum igne deuorante? aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Hæc audiens villicus plane si timuerit , ne mireris. Et notandum quòd timor iste quadriformis est,sicut mũdanus,seruilis,initialis, & filialis siue castus. Mundanus,qui facit recedere à malo pro euitatione pœnæ.Seruilis,qui facit à malo abstinere pro euitatione pœnæ,mali retinens voluntatem. Initialis timor gehennæ, de quo dicitur per prophetam: Initium sapientiæ timor domini.Filialis,de quo per eundem dicitur:Timor domini sanctus permanet in sæculum sæculi.In duabus his formis vtilis est hominibus semper,in aliis minime.In initiali formaliter frendens,vt modo dictum est, ad villicum venit:propter quod ait: *Scio quid faciam , vt cum amotus fuero* , &c. Hæc amotio nihil est aliud quàm hominis interioris, id est animæ & corporis separatio. Et notandum quòd scire, nos exponere non oportet, quia ipsimet suum scire,scilicet quid facere velit , innotuit, per hoc quod sequitur dicens: *Vt cum amotus fuero à villicatione , recipiant me in domos suas.* In hoc quod suum scire exposuit , meminit poëtæ dicentis:

Scire tuum nihil est,nisi scire tuum hoc sciat alter. *Persius Satyra 1.*

Visus siquidẽ est minus hoc dixisse , scilicet qui sunt qui recipere eum debeant: quod tamen cum dixerat,in domos suas , succinctè deprehenditur annotasse. Sunt namque qui homines recipiunt, quorum sunt domus cœli,& æterna tabernacula : & hi qui sint,dominus ad discipulos suos loquens potenter ostendit in illis verbis suis,cum dicit:Sinite parvulos venire ad me:talium est enim regnũ cœlorũ. *Matth. 19. b* Et alibi:Beati pauperes spiritu,quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *Matth. 5. a* Ab his ergo necesse est emere regnum cœlorum,quorum est. Verè necesse est, quia non habemus hic(vt ait Apostolus)manentẽ ciuitatem,sed futurã inquirimus. *Hebr. 13. c* Et itẽ de suis confidens ait:Scimus quòd si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur,quòd habemus ex Deo domũ non manufactam,æternã in cœlis. *2. Cor. 5. a* Hanc vtique nos emere docet dominus in subsequentibus dicens: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis : vt cum defeceritis,recipiant vos in æterna tabernacula. Et hoc in loco suo exponetur, sed non modo. Sed videamus quid sequitur: *Cõuocatis singulis debitoribus*, &c.Memini me superius dixisse misericordiã & veritatem & charitatem cum aliis multis quasi ruricolas esse,& debere eas huic diuiti domino reddere suos effectus,quasi fructus operum suorum per manus villici.Nihil ergo est aliud quod dicimus villicũ debitores domini sui conuocasse , nisi vnũquẽq; in corde suo quid fecerit, vel quid fecisse debuerit, iuxta posse virium suarũ pertractasse. Quod quotiẽs agimus,fere per omnia reos nos esse cognoscimus: præcipue tamen in eo quod per charitatem largius erogasse debuimus:& in eo quod per pœnitentiam illis qui nos iniuriauerunt, condonasse perfectius debebamus. Et hoc datur intelligi cũ huic quæstioni,scilicet quantum debes domino meo, respondetur: centum cados ☿l☿ Per centum enim significatur perfectio,per oleũ misericordia.Est ergo sensus: Debeo centum cados olei, id est, quod mihi iniuriãtibus perfectè dimisisse debuerã,non dimisi. Cui subsequenter adiungitur: *Sede cito,scribe quinquaginta.* Nouimus quòd sedere,humiliationem: cito,festinationem:scribere,firmitatem: quinquaginta,pœnitẽtiã designat. Et super his conueniẽtia habemus exẽpla,

Ioel. 2. e *Luc. 13. b* *Prou. 20. a* *Eccl. 11. b* *Psal. 48. e* *Iob. 24. c* *Esaiæ. 33. b*

pla,sed quia satis est notum,non conuenit adducere,sed quid sibi verba velint, dicemus. Cum ergo dicimus, *sede cito,& scribe quinquaginta*, idem est ac si quis dicat sibimetipsi aut proximo suo: Qui fateris te peccasse in misericordia, humiliare cito, firmus permane in pœnitentia. Deinde alij dixit: *Tu verò quantum debes? Centum coros tritici.* Ferè eadem est hæc quæstio & responsio cum prima: excepto quòd illa est de indulgentia,hæc de charitate. Hic enim frumentum charitatem designat, quemadmodum superius per oleum misericordiam diximus designari. Hoc itaque huius quæstionis respõsio nobis innuit, quòd qui sæculi huius substantiã possidemus,perfectè egentibus erogasse debuimus:quod si nõ fecerimus cum possemus,apud summum patremfamilias debiti vinculo obligamur, sicut scriptum est : Qui habet substãtiã huius mundi , & viderit fratrẽ suum necessitatem habere,si clauserit viscera sua ab eo,verè charitas patris nõ est in eo. Huius tamẽ obligationis nodus celeriter rũpitur,si bene perficiatur quod sequitur,scilicet,*sede cito,& scribe octoginta*:id est,humiliare(sicut exposuimus)in obseruatione mandatorum Dei,& certa spe hæreditatis æternæ. De cado &coro dicant alij pro abundantia sensus sui quid senserit, ego super his nihil aliud dico, nisi quòd vnumquodq; vas est ad mensurãdum in suo genere: & hic significare possunt mensuratè , id est discrete debere agere pœnitentes:quasi sic occidant hostem ne perimãt ciuem , quoniam scriptum est: Si recte offeras,& non recte diuidas , peccasti. Recte offerimus,cum bono studio bonum opus agimus:sed nõ recte diuidimus,si discretionẽ habere in bono opere postponamus,quam qui dissimulat , etiam rectè offerens(sicut beatus ait Gregorius) peccat. Sequitur: *Et laudauit dominus villicum iniquitatis,eo quòd prudenter egisset.* Sunt qui mirantur vnde hæc laus processerit , cum non dicatur ad literã persoluisse debitum , sed curtasse : quod si quis egerit , attendat quòd potius imitari debet villicum,quàm admirari. Seculariter enim prudenter egit,qui quę reddere nõ potuit,ne super his argueretur furti, caute cœlauit: & secundum cuiusdam verba dicentis , Si non caste, saltem caute. est namque minoris culpæ quemlibet se solum dare morti,quàm si cæteros secũ tollat contagione peccati : & quod sibi perutile summáque prudẽtia fuit,quia apud quos reciperetur efficit,si amoueretur à villicatione. Sed & altius loquar.Plane secundum moralem intelligentiã multa laude est dignus,qui relicto errore pristinæ conuersationis,diuiti Deo satisfaciens, redit ad gratiã. Et propter hoc eum dominus laudauit , quia siue hoc modo vel hoc modo dicatur fecisse,prudenter egit. Nec moueat quenquam quod dicitur , iniquitatis. Nõ enim ponitur hic in eo quod operetur ad laudẽ, sed ad eorum qui audierunt tollendam desperationem , sicut dominus testatur ad prophetam dicens: Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt.Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus , nec memor ero nominum eorum per labia mea.Ad hoc enim Matthæus suũ cognomẽ retinuit publicanus.Hoc quod sequitur,quia filij huius sæculi prudentiores sunt in generatione sua filiis lucis: dictũ est nobis vt sæcularium inutilẽ imitemur prudentiam , sicut Moyses ibi nos mystice docet dicens: Cum egressus fueris ad pugnam,si videris mulierem pulchram,& adamaueris eam,rades ei cæsariem,&c.& erit tibi vxor.Et dictum est similiter ad magnam nostram erubescentiam,ac si dixisset nobis illud prophetæ: Erubesce Sidon, ait mare. Grandis enim nobis debet esse verecundia , quòd filij perditionis promptiores sunt in appetendis malis,quàm nos sumus in cœlestibus gaudiis , de quibus beatus Gregorius ait: Qui cœlestis vitæ dulcedinem,in quantũ possibilitas admittit, perfectè cognouerit:ea quæ in terris amauerat,libenter cuncta dereliquit.Et ad hæc incitamur cum dicitur: Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis , vt cum defeceritis,recipiant vos in æterna tabernacula. Bonus sermo & omni acceptione dignus , docens nos illis amicitiam iũgere, qui nos possunt in æterna secũ tabernacula collocare. Qui videlicet sunt illi , nisi quos superius breuiter anno taui,paruuli & pauperes Christi?Quos quia dominus amat,ipso teste qui ait: Vos amici mei estis: ab his nos faciamus amari de eo quod idem dominus nos docuit dicens, de mãmona iniquitatis. Vile est precium , sed emptio multa.Mammona nãque diuitiæ nuncupantur, quæ dicuntur iniquæ non propter se,sed propter iniquitatis effectum,qui euenit ex se , sicut arbor illa quæ appellata est scientiæ boni & mali: non quòd vllam haberet scientiam , sed quòd tangentes eam contra præceptum , boni pariter & mali contingeret esse scientes.Hic satis ostenditur quod ex facili possunt amici superni ciues haberi , ex quorũ amicitiis quis fructus nobis proueniat,veritas subsequenter ostẽdit cum dixit:Vt recipiant vos in æterna tabernacula.Videtur hic oriri quæstio in eo quod pauperibus attribuitur susceptio & retributio benefacientium sibi,cum donum solius Dei sit,veniens ex eius multa miseratione & gratia. Quæ multum facile soluitur,si attendatur quòd Dei filius nostram carnẽ susciens, factus est pauper pro nobis,& id quod pauperibus erogatur,sibi factum fuisse dicat, & se retribuere benefacientibus : quod ibi testatur vbi de paruulis loquens ait:Quæcumque fecistis vni ex minimis meis,mihi fecistis.Esuriui,& dedistis mihi mãducare:sitiui,& dedistis mihi bibere,&c. Venite ergo & percipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mũdi.Sollicitemur ergo fratres mei,sollicitemur pauperibus erogare consilio domini.Sed quia interest pauperis & pauperis , quod dominus ibi visus est annotasse cum diceret : Beati pauperes spiritu , de paupertate talis facienda est distinctio , quæ designet quibus præcipue debeamus largiri.Paupertas igitur alia naturalis, alia locuples,alia spiritualis. Et huius diuisionis vnumquodque membrum bifariè suppartitur , quod his pertractandum relinquamus qui magna de minimis sciunt extrahere,præter quod hoc solum dicimus , quia naturalibus egenis & spiritualibus præcipuè manum misericordiæ porrigere monemur verbis apostoli Pauli dicẽtis:Qui suis non prouidet,& maxime domesticis,fidẽ abnegat,& est infideli deterior. Sed quia nescimus hodie quis ante Dei oculos dignus sit odio vel amore,demus his & demus illis , iuxta eiusdẽ Apostoli vocem dicentis:Bonum, inquit, operemur ad

Deut. 21. b *Esaiæ 23. a* *Ioan. 15. b* *Gen. 4.* *Psal. 15. a* *Matth. 25. d* *1. Tim. 5. a* *Galat. 6. b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Et quia
Luc.6.d sunt qui petunt, sunt & qui verecundantur: cũ super-
Psal.103.b est vnde possit dari, demus vtrique. De petentibus
enim dominus ait: Omni petenti te tribue. De vere-
cundis beatus Augustinus super hunc versum. Qui
producit fœnum iumentis, & herbam seruituti ho-
minum: dicit hoc modo: Beatus, inquit, qui præoc-
Luc.6.f cupat vocem petituri. De omnibus indifferenter do
Luc.11.f minus ait; Date, & dabitur vobis. Et etiã illud: Date
Eccl.3.d eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Et
Eccl.29.a iterũ illud? Ignem ardentem extinguit aqua, & elee-
mosyna resistit peccatis. Et hinc est illud: Conclude
Tob.4.b eleemosynam in sinu pauperis, & hæc orabit pro te.
Et bonus pater filio ait: Si multum tibi fuerit, abun-
danter tribue: si exiguum, & illud libenter impertire. Quod tam solerter omnes agere studeamus, quatenus in æterna tabernacula recipi mereamur, Per dominum Iesum Christum saluatorem nostrum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN FESTO BEATÆ MARIÆ MAGDALENÆ. *Sermo.*

I

ODIE misericordia & veritas obuiauerunt sibi, & multitudo miserationũ domini in peccatricem fœminã refusa est. Filius enim virginis, peccatricis & mẽstruatæ manibus attrectatur, Deúmque atque Dei filium mulier infrunita contingit. Tangit pedes mundi atque mundantis immunda, & vestigiis creatoris mulier criminosa procumbit. Transit in affectum cordis præuaricatrix, & redit ad cor: & magnitudinem scelerum, lacrymarum multitudo K condemnat. Dissimulat pietas tangentis officium, & obsequiorum iustitiam remuneratorius ille maiestatis oculus felici dedignatione non inspicit. Osculatur Maria pedes Christi frequentibus osculis, & oculis inundantibus vestigia redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit & irrorat vnguentis. Videt & inuidet singularitatis amor, & vtrunque redarguit Pharisæi iactantia, illum ignorantiæ, præsumptionis istam. Sed deliberans prouidentia suspendit iudicium, dum affectat obsequiũ, & inuectiuam retinet præparatam, donec Mariæ sacrificium in holocaustum pertrãseat. Gaudent angeli super peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cœlestis ille conuentus aspergitur, saluantémque & saluandam tota misericordiæ dulcedo pertingit. Vbi abundauit delictum, superabũdauit & gratia, numerositatem criminum præponderans pietas intercludit. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine in peccatricis confessione: quàm iusta reprehensio in Pharisæi superbia & abusione? Enumeratur obsequentis obsequium, & per obliquum tangitur indignantis iniquitas, tota M literali cohærentia Simonis inuidiam impugnante. Et quia vbi spiritus domini, ibi libertas: dimittuntur illi peccata multa, quæ multum diligit: immittũtur illi, qui multum negligit. Non erat satiatus ab vberibus sponsæ, nec induerat compassionis affectum, legem relegens quæ misericordiam nescit,
Rom.5. nouit iustitiam. Lex dura duris & lapideis promul-
2. Cor.3.d gata, parata percutere, nescienS misereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum & acidum de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritati, deriuatum Israëli, saluatori propinatum. Vinũ de quo dentes bibentium obstupescunt: non de genimine vitis illius quod saluator bibit nouum in regno patris sui. Vere meliora sunt vbera sponsæ vino isto. *Cant.1.a* Quænam, ais, sunt ista? Procedat in medium Paũlus Apostolus, & vbera felici lacte manantia nobis assignet. Gaudete, inquit, cum gaudentibus, flete *Rom.12.c* H cum flentibus. O quàm breui sermunculo totius religionis depinxit insigne: quàm eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submouit inuidiam? His vberibus mater ecclesia lactat proficientes, nutrit perfectos. Gaudete, inquit, cum gaudentibus. Faceßat hinc secularis plausus insania, & lætitia mundialis abscedat, quia non est gaudere impiis, dicit dominus. Nunquid illorum os gaudio repleri æ- *Prou.2.c* stimas, qui lætãtur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis? Sed nec illi qui laudibus adulatoris rapiuntur, diuinæ iubilationis agnouere lætitiam. I Nunquid qui vestiuntur purpura & byssо, & epulãtur quotidie splendide, gaudium & lætitiam obtinebũt? Absit vt in terra suauiter viuentium gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mundi facies immutetur, vt eleuans allidatur, & respiret allisus. Sed est gaudium continua sibi iucũditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens enim ab huius mundi aspergine pure pressèque detersa, & in diuinę contemplationis acumen totum desiderij sui figens affectum, gaudens gaudet in domino, & exultat anima sua in Deo salutari suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, & omniũ scandalorum immunis, in pace in idipsum dormiẽs requiescit. Pax multa diligentibus legem tuã (ait iu- *Psal.118.* stus) & non est illis scandalum. Nouerat enim quia lictores non persequuntur martyres, sed coronant. Cum huiusmodi gaudentibus gaudet apostolus, & vt abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium certum & plenum est, tantóque certius idem, quanto vicinius circa identitatem imprimitur. Hæc est mamilla congratulationis, de qua lac exhortationis effunditur, quo nutriuntur perfecti, vt L cum aulsi fuerint à lacte isto, epulentur ab introitu gloriæ Dei. Secunda est flere cum flentibus. Nunquid apostolus præcipit flere rerum amissionem, intermissionem voluptatum, filiorũ mortes, morborũ instantiam, grauitatem inopiæ, potentiã fortiorum? Absit. Plorandi enim sunt qui taliter plorãt. Religiosa enim tristitia aut alienũ luget peccatum, aut proprium. Beati quorum luctus in hac intentione versatur, quia consolatoriam possunt in hac expectare dulcedinẽ. O quàm leni & dulcissimo spiritu imbutus est spiritus illius qui nouit in spiritu lenitatis peccãtem instruere, suspẽdere vindictam, & affectuosis visceribus inuiscerare sibi peccatorem, donec vitæ reddatur. De hac cõpassionis mamilla lac cõsolationis effunditur, & hoc lacte pascit Apostolus illos qui solido cibo vesci non possunt. Amator innocentiæ, pacis amicus, patientiæ cibus, patientibus compatiens, & congaudens gaudentibus, perfectionis me

tam

tam cursu consummato contingit. Hæc sunt vbera A animæ pœnitentis affectus, & nunc misericordiam
lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, lacte dul- amplectens, nunc iudicium deosculans, contri-
ciora, misericordiam sonantia, redolentia pietatem. bulati spiritus offerat holocaustum. Vide Mariam
Cant.1.c Fragrantia, inquit, vnguentis optimis. Digna pror- iudicij pedem fortiter attendentem, dum nobilis
sus vbera, de quibus eliquatur vnguentorum infini- & lasciua mulier conuiuantium faciem non atten-
tas, odorata diffluxione ciuitatẽ Dei viuentis circũ- dit, sed extenso corpore prouoluitur pedibus maie-
quaque respergens. Hæc sunt vnguenta quæ regina statis, doloris plena, timoris impatiens, cõpunctio-
Saba attulit in Hierusalẽ, de quibus dicit scriptura: nis iaculo vulnerata. Sed & misericordiæ pedem la-
3.Reg.10. Non sunt allata vltrà aromata tam multa, quàm ea biis impressoribus osculatur, in cuius spefirmiter in-
quæ dedit regina Saba Salomoni. Quàm excellẽter hæret vestigiis redemptoris, donec audiat, Remit-
apposuit optima spiritus ille subtilis, qui totam sibi tuntur tibi peccata tua. Sanè preciosum vnguẽtum,
libri huius rapit positionem? Est enim vnguentum B quo nõ solùm terrena domus, sed etiam cœlestis a-
bonum quod Maria pedibus saluatoris infudit: est spergitur. Viliſſimę autem sunt species de quibus cõ-
& melius quod eadem (si tamen eadem) super caput ficitur, & magna earum copia intra nostros hortulos
recumbentis effudit: est & optimum quod & ipsa poterit inueniri. Peccata igitur nostra plantata in
præparauit toti corpori Christi. Primum vnguẽtum conscientiis nostris, quorum numerositas præ mul-
cõtritionis est de recordatione peccatorum, de spi- titudine numerari non potest, species eius sunt. Ipsi
ritu contrito & contribulato descendens. Hoc in- igitur in mortariolo pœnitentiæ, macerationis pi-
funduntur pedes illius qui ambulat super pennas stillo contusa, & respersa discretionis oleo, doloris
ventorum, hic adorat Maria in loco vbi steterunt igne suppositо, & in aheno disciplinæ cocta, vnguẽ-
pedes eius. Steterũt, inquam, quia validissima amo- tum exhibens preciosum & acceptum pedibus sal-
ris manu pedẽ vtrunq; retinuit, donec vtrunq; per- uatoris. Compendiosè autem istud confecimus, sa-
ungeret, & audiret criminum remissionem, & dimis- C pienti rerum occasionem penitus relinquentes. Et
sionem in pace. *Remittuntur*, inquit, *tibi peccata: & va-* licet materia videatur indignior: interim tamen bo-
Luc.7.g *de in pace*. Magnam prorsus miseriam magna miseri- num est vnguentum istud, quod domum replet, pe-
cordia diluit & abstergit, & hoc quidem festinãter, netrat cœlos, angelos lætificat, & beatæ ciuitati læ-
quia sine vllo interuallo coniunguntur & lacrymæ titiam refundit & gaudium. Hoc est sacrificiũ iusti- *Psal.50.d*
peccatricis, & misericordia saluatoris. Remittun- tiæ: quia sacrificium Deo spiritus contribulatus. Se-
tur peccata, & in pace dimittitur: vt & de præterito cundum vnguentum est deuotionis de recordatio-
sit sollicita, & secura de futuro. Pedes isti sunt mi- ne beneficiorum Dei. Prorsus dignissima huius vn-
sericordia & iudicium: quorum alterum sine altero guenti compositio: & in istius comparatione prioris
osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio est conspersio vilipendenda. Eius enim species de
fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesinen- cœlesti paradiso allatæ sunt, & in terra filiorum ho-
ter attendens, non statim tepidioris vitæ quietem D minũ nequeũt inueniri. Virtutes enim diuinitus col-
exoptet? Cum enim recogitat vniuersitatis domi- latæ, & in mortariolo pectoris pistillo diligentissi-
num formam serui pro seruis susсipere, triginta & mæ meditationis contritæ, & exultationis oleo su-
tribus annis operari salutem nostram in medio ter- perfusæ, suffuso igne iustitiæ in humilitatis aheno de
ræ huius, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum coctæ, faciunt vnguentum & odore & virtute mira-
pati pro filiis hominum, statim deceptoria spe sibi bile: quod solũ super caput domini recumbẽtis pos-
blanditur & alludit, gaudet obseruari in misericor- sit effundi, & exhiberi reuerentiæ maiestatis. Sed &
dia & miserationibus, iudicium nescit, ignorat iu- hoc recolligimus breuiter: illis qui multa de paucis
stitiam, & punienda æstimat non puniri. Fallitur qui excipere cognouerunt, verborum multitudinem re-
sic osculatur misericordiæ pedem, vt pedem iudicij seruantes. Notanda tamen vtriusque differentia, &
non attendat: qui totum de misericordiæ pede præ- secundi sublimitas attendenda, quoniam illud est
sumit, hoc solum ad salutem sufficere credens, quòd E sacrificium Deo spiritus contribulatus, & istud sacri-
credit. Rursus cum abducit os, & iudicij pedem cre- ficium laudis quod honorificat Deum. Pedes igitur
brioribus osculis intertangit, subcutitur carnis ani- vngimus saluatoris, cum de peccatis compũgimur:
mæque substantia, & vtriusque hominis statũ vehe- vngimus caput, cum de collatis virtutibus, virtutum
Hebr.10.f mentior aura percellit. Horrendũ enim est incidere largitori gratias cumulamus. Interstitij tamen mo-
in manus Dei viuẽtis, offendere creatorem, nescire rositas inter pedes esse debet & caput, quia profecto
dominũ, recalcitrare dominantis imperio, qui ha- difficilimus & præsumptuosus saltus est à vestigiis
bet potestatem corpus & animam ponere in gehẽ- ad verticem domini transuolare. Neque enim ea-
Ibid. nam. Terribilis certè (sicut ait Apostolus) quædam dem quæ vnxit pedes, vnxit & caput: cum illa mere-
expectatio iudicij, quando ignis in conspectu eius trix nihil horum feciſſe legatur: secundũ illud: Verte
ardescet, & virtutes cœlorum mouebuntur, & va- impios, & non erunt. Vnxit ergo Maria sanctũ do- *Prou.12.c*
cillãtibus cõscientiis latitudinẽ mundi validissimus minі verticem, profecto iã electa, iam familiaris ef-
ignis aduret. Nihil prorsus terribilius quàm videre F fecta, longéque à peccatricis illius obuoluta vesti-
latronis officinam plenam sanguine, cumulatam giis, quam infelix ille septenarius confundebat.
opprobriis, tormentis vndantem. Quis hæc diutius Porrò si duo præmissa vnguenta tantæ dignitatis
cogitans non statim contremiscat, & in desperatio- sunt, vt alterũ pedibus, alterum cõplaceat capiti do-
nis rotetur abyssum? Non est igitur huic pedi mo- minantis: illud tertium quod optimũ est & superex-
rosius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia cellẽs, vbinã inuenire poterimus? Sed absit vt spõsa
iudicantis excludat. Vtrunque igitur inũgat pedem veritatis à veritate dissẽtiat, & tale aliquid habere sa

Universidad de Deusto
Biblioteca

iactitet, quod habere non possit. Est ergo tertium G vnguentum pietatis: quod est super omnia aromata morbis omnibus & periculis salutare, quodque nulli vnquam pesti inuenitur inefficax. De ipso nãque sic legitur: Maria Magdalene, & Maria Iacobi, *Marc. 16. a* & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Videsne in prima fronte capituli propositum quod non vna vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis vnguentum? Intelligis quia non pedes aut caput, sed totum crucifixi corpus sibi vendicat ista confectio? Confectio sine dubio preciosa, quæ toti sufficiat corpori creatoris. H Et attende quia vnguentum pedibus infusum, adeo dignantissima lenitate susceptit, vt Pharisæum murmurantem parabolica prolixitate conuinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput eius vnguento discipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus esse protestans: & tumidã eorum animositatem verbis cõpescuit moderatis. Hoc verò tam salubre, támque mirificum, in mortuo suo corpore noluit expẽdi, quod viuo vtiq; reseruabat. Duo enim corpora habet Christus, vnum quod suscepit ex virgine, alterũ ecclesiæ, quod charius habet I benignitas redimentis. Denique illud pro isto morti expositum & tormentis, addictus cruci, iunctus sceleratis, morte turpissima cõdemnatus. Poterimúsne tam salubrem conficere confectionẽ? Vniuersæ miseri miseriæ, tam animarum quàm corporum, oculo pietatis inspectæ, species eius sunt. Istæ igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo confractæ, & delinitæ charitatis oleo, succensæ compassionis igne, & in aheno perseuerãtiæ despumatæ, vnguentum faciunt ipsis etiã angelis admirandum. Sũt viri diuitiarum in domo domini virtutum, inuestigemus an apud eos huiusmodi habeãtur vnguẽta. Primus occurrit mihi Paulus (sicut vbique solet) totus *2. Cor. 11. g* præsenti delibutus vnguento. Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? Felix anima facta sibi tanquam vas perditum, vt omnium miserias in sua continentia colligaret, totũ se toti corpori Christi donauerat, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret. Sed & ille simplex & rectus & timens Deum, vide quomodo non hominem, imò verò hominem, & quod verius est, super hominem ambulabat. Oculus, inquit, fui cæco, & pes claudo, pater erã pauperum, &c. Qui sic eum hoc vnguento perunxerat, vt de misericordiæ thalamo largius irroratus exiret. Samuelem recolo, qui non semel, sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul, cũ sciret illum longius ab oculis diuinitatis elongatum. Non cessabat tamen compassio quæ condolentis animum irrepserat, fundens lacrymas etsi non profuturas, puras tamẽ. Dauid parricidam filium continua deploratione plorabat, plorãs in eo non carnis necessitudinem, sed fidei destructionẽ. Cerne quomodo Ioseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres non iã ante fratrem, sed ante dominum assistentes, conscij proditionis, homicidij rei, fratricidij successores. Videt eos Ioseph, & omnium iniuriarum immemor, dulcissimis fletibus inundatur, & pietatis adeps qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit irã, tẽpus iracundiæ non reseruat: reddẽs bonũ pro malo, pro crudelitate dulcedinẽ. Penè quin oblitus sim Moysen adeò sacri liquoris huius rore perfusum, vt totus ex eo superfundatur & profluat. *Exod. 32.* Peccat Israël, & Moyses peccantem reconciliare nititur creatori, sed dissimulat dominus exaudire rogantem. Promittit plurima Moysi creator omnium: & feriendi licentiã quærit à Moyse, qui Moysen fecit. Dimitte me (inquit) vt irascatur furor meus contra eos, & faciam te in gentem magnam. Respondit Moyses. Si dimittis, dimitte: alioquin dele me de libro quem scripsisti. Obstupescẽda profectò dulcedo. Et principatum respuit gentis alienæ, & de libro viuentium deleri desiderat, nisi peccãtibus dimittatur offensa. Hæc sunt vnguenta propitiationis & misericordiæ, quæ à sponsæ vberibus eliquantur, infirmitates omnes fugantia, profligantia passiones. Felix Maria vnxit pedes Iesu: felicior eadem vnxit caput auctoris: felicissima quæ rorem vnguẽtarium toti corpori Christi præparauit. Considera quàm vehemẽtissimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Christũ regem. Domine, inquit, si sustulisti *Ioan. 20. d* eum, dicito mihi: & ego eum tollam. Quem eum Maria? Cum de nullo feceris mentionem, ad quem relationem facis? Putásne quòd in omnibus cordibus versetur ita memoria dilecti tui, sicut & in contrario cordis tui? Et ego, inquit, eum tollam. Mira res. Hominem perfectæ ætatis, virum cuius corpori vix centum libræ sufficiunt vnguentorum, tenerrima mulier portabis & tolles? Ardens & affecta locutio, quę de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil enim amanti difficile esse videtur. Quis desperare debeat, tanta peccatrice nõ solùm veniam, sed & gloriam consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, & placatum nobis reddat iudicem nostrum amicum suum, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula, Amen.

In Assumptione beatæ Mariæ. Sermo I.

VIrgo hodie glorioſa cœlos ascendens, supernorum gaudia ciuium copiosis sine dubio cumulauit augmẽtis. Hęc est enim cuius salutationis vox & ipsos exultare facit in gaudio, quos materna adhuc viscera claudũt. Quòd si paruuli necdũ nati anima liquefacta est vt Maria locuta est: quid putamus quænã illa fuerit cœlestiũ exultatio, cũ & vocẽ audire, & videre faciem, & beata eius frui præsentia meruerũt? Nobis verò chariſſimi, quæ in eius assumptione solemnitatis occasio, quæ causa lætitiæ, quæ materia gaudiorũ? Mariæ præsentia totus illustratur orbis, adeò vt & ipsa iam cœlestis patria clarius rutilet virgineæ lãpadis irradiata fulgore. Meritò proinde resonat in excelsis gratiarum actio, & vox laudis, sed plangendum nobis quàm plaudendum magis esse videtur. Quantum enim de eius præsentia cœlum exultat, nunquid non consequens est vt tantum lugeat hic noster inferior mũdus eius absentiã? Cesset tamen querela nostra, quia nec nobis hic est manens ciuitas: sed eam inquirimus, ad quam hodie Maria benedicta peruenit. In quam si conscripti ciues sumus, dignum profecto est etiam in exilio, etiã super flumina Babylonis eius nos recordari, eius communicare gaudiis, eius participare lætitiã, maximẽ- *Iob 29.* *1. Reg. 15.* *1. Reg 13.* *Gen. 45.*

maximéque eam quæ tam copioso impetu lætificat hodie ciuitatem Dei: vt sentiamus & ipsi stillicidia stillantia super terram. Præcessit nos regina nostra, præcessit, & tam gloriosè suscepta est, vt fiducialiter sequantur dominum seruuli clamantes, Trahe nos post te: in odore vnguentorum tuorum curremus. Aduocatã præmisit peregrinatio nostra: quę tanquam iudicis mater, & mater misericordiæ, simpliciter & efficaciter salutis nostræ negocia pertractabit. Preciosum hodie munus terra nostra direxit in cœlum, vt dando & accipiendo felici amicitiarum fœdere copulentur humana diuinis, terrena B cœlestibus, ima summis. Illò enim ascendit fructus terræ sublimis, vnde data optima & dona perfecta descẽdunt. Ascendẽs ergo in altum virgo beata dabit ipsa quoque dona hominibus. Quidni daret? Siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cœlorum est, misericors est. Denique mater est vnigeniti filij Dei. Nihil enim sic potest potestatis eius seu pietatis magnitudinem commendare: nisi forte aut nõ creditur Dei filius honorare matrẽ: aut dubitare quis possit omnino in affectum charitatis trãsisse Mariæ viscera, in quibus ipsa quæ ex Deo est C charitas, nouem mensibus corporaliter requieuit. Et hæc quidem propter nos dixerim fratres, sciens difficile esse, vt in tanta inopia charitas illa perfecta non quærens quæ sua sunt, valeat inueniri. Vt tamen interim fileam beneficia quæ pro illius glorificatione consequimur: si eam diligimus, gaudebimus vtique, quia vadit ad filium. Planè inquam, congratulabimur ei, nisi fortè (quod absit) inuentrici gratiæ omnimodis inueniamur ingrati. Quem enim in castellum mundi huius intrantem prius ipsa susceperat: ab eo suscipitur hodie sanctam ingrediens ciui- D tatem. Sed cum quanto pũtas honore, cum quanta putas exultatione, cum quanta gloria? Nec in terris locus dignior vteri virginalis templo, in quo filium Dei Maria suscepit, nec in cœlis regali solio in quo Mariam hodie Mariæ filius sublimauit. Felix nimirum vtraque susceptio: ineffabilis vtraque, quia vtraque inexcogitabilis est. Vt quid enim ea hodie in ecclesiis Christi Euãgelica lectio recitatur, in qua mulier benedicta in mulieribus excepisse intelligitur saluatorem? Credo vt hæc quam celebramus, ex illa susceptione aliquatenus æstimetur, imò vt E iuxta illius inæstimabilem gloriam inæstimabilis cognoscatur & ista. Quis enim etiam si linguis hominum angelorúmque loquatur, explicare queat quemadmodum superueniente spiritu, obumbrãte virtute, altissimi caro factũ sit verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & dominus maiestatis, quem non capit vniuersitas creaturæ, intra virginea sese clauserit viscera factus homo? Sed & illud quis cogitare sufficiat, quàm glorioſa hodie mundi regina processerit, & quanto deuotionis affectu tota in eius oc F cursum cœlestium legionum prodierit multitudo, quibus ad thronũ gloriæ canticis sit deducta, quàm placido vultu, quàm serena facie, quàm diuinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltata creaturam, cum eo honore quo tanta mater digna fuit, cum ea gloria quæ tantum decuit filium? Felicia prorsus oscula labiis impressa lactentis, cui virgineo mater applaudebat in gremio. Verùm nunquid A non feliciora censebimus quæ ab ore sedentis in dextera patris hodie in beata salutatione susceptit, cum ascenderet ad thronum gloriæ, epithalamium canens & dicens: Osculetur me osculo oris sui? Christi generationem, & Mariæ assumptionem quis enarrabit? Quantum enim gratiæ in terris adepta est præ cæteris, tãtum & in cœlis obtinet gloriæ singularis. Quod si oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus diligẽtibus se: quod præparauit gignenti se, & (quod omnibus est certũ) diligenti præ omnibus, quis loquatur? Felix planè Maria, & multipliciter felix, siue cũ excipit saluatorem, siue cum à saluatore suscipitur: vtrobique mira dignitas virginis matris: vtrobique amplectenda dignatio maiestatis. *Intrauit*, inquit, *Ie- Luc. 10. g sus in quoddam castellum, & mulier quædam excepit illum in domum suam.* Sed laudibus magis vacandum est, quòd festiuis præconiis hæc dies debeatur. Quia verò copiosam nobis materiam lectionis huius verba ministrant: cras quoque conuenientibus nobis in vnum communicandum erit sine inuidia quod fuerit desuper datum, vt in memoria tantæ virginis nõ modò affectus deuotionis excitetur, sed & mores ædificentur ad prouectum conuersationis, in laudẽ & gloriam filij eius domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

Item in eadem solemnitate, de euangelica lectione, Sermo secundus.

Ibid. INtrauit Iesus in quoddam castellum. Opportune satis hoc mihi in loco prophetica exclamatio assumenda videtur: O Israël quàm magna est domus *Baruch. 3. c* domini, & ingens locus possessionis eius! An non ingens, cuius comparatione castellum dicitur terræ huius spatiosissima latitudo? An non ingens patria & regio inæstimabilis, quando ab ea saluator adueniens, cum ingrederetur orbem terræ, introiret castellum? Nisi forte castellum quis aliud intelligendum putet quàm atrium fortis armati, principis mundi huius, cuius vasa diripere fortior superuenit. Festinemus in illam ingredi beatitudinis amplitudinem fratres, vbi nemo alium coangustat: vbi possimus cum omnibus sanctis comprehendere quænam sit longitudo & latitudo, sublimitas & profundum. Neque id desperemus, quando quidem ipse cœlestis habitator patriæ etiam & creator, nostri huius castelluli angustias non refugit. Sed quid introiisse eum dicimus in castellum? Etiam in angustissimum virginalis vteri diuersoriũ introiuit. Denique & mulier quædã excepit illum in domum suam. Felix mulier, quæ iã non exploratores Hiericho, sed potius fortissimum illum expoliatorem stulti illius, qui verè vt luna mutatur, non legatos Iesu filij Naue, sed ipsum magis suscipere meruit verum Iesum filium Dei. Felix inquam mulier, cuius domus saluatore susceptо inuenta est munda quidem: sed planè non vacua. Quis enim vacuam dixerit, quam salutat angelus gratia plenam? Neque hoc solùm: sed adhuc quoque in eam superuenturum asserit spiritum sanctum. Ad quid putas, nisi vt etiam superimpleat eam? Ad quid nisi vt adueniente iam spiritu plena, sibi eodem superueniente, nobis quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuperplena & ſupereffluens fiat? Vtinam fluãt in nos aromata illa, chariſmata ſcilicet gratiarum: vt de plenitudine tanta omnes accipiamus. Ipſa nempe mediatrix noſtra, ipſa eſt per quam ſuſcepimus miſericordiam tuam Deus, ipſa per quam & nos dominũ Ieſum in domos noſtras excipimus. Et nobis enim ſingulis caſtra ſint ſingula, & ſingulæ domus: & ſapientia pulſat ad oſtia ſingulorum. Si quis ei aperuerit, introibit, cœnabítque cum eo. Eſt vulgare prouerbium, quod multorum in ore, magis autem in corde verſatur: Bonum, inquiunt, ſeruat caſtellum, qui cuſtodierit corpus ſuum. Sapiens tamen non ſic, ſed magis inquit, Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Eſto tamen, cedẽdum ſit multitudini: bonum caſtrum cuſtodiet qui cuſtodierit corpus ſuum. Illud ſanè quærendum, quænam huic ſit adhibenda cuſtodia caſtro. Recténe cuſtodiſſe tibi videtur anima illa corporis ſui caſtrum, cuius membra velut coniuratione facta inimico eius dominum tradidere? Sunt enim qui cum morte fœdus inierunt, pactum pepigerunt cum inferno. Incraſſatus eſt, inquit, dilectus, & recalcitrauit, incraſſatus, impinguatus, dilatatus. Hæc planè cuſtodia, quæ laudatur à peccatoribus in deſideriis carnis ſuæ. Quid vobis videtur fratres? Num & in hac parte cedendum eſt multitudini? Abſit. Paulum magis interrogemus, vt pote ducem ſtrenuum militiæ ſpiritualis. Dic nobis apoſtole, quæ ſit tui cuſtodia caſtri? Ego, ait, ſic curro non quaſi in incertum, ſic pugno non quaſi aërem verberans. Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne forte cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Et alio in loco: Non regnet, inquit, peccatum in veſtro mortali corpore ad obediendum concupiſcentiis eius. Vtilis profectò cuſtodia, & felix anima quæ ſic cuſtodierit corpus ſuum, vt nunquam ſibi vindicet illud inimicus. Fuit enim aliquando cum hoc meũ caſtrum tyrannidi ſuæ impius ille ſubiecerat, ſibi poteſtatiue membris imperans vniuerſis. Quantum ergo nocuerit tempore, præſens adhuc indicat deſolatio & egeſtas. Heu nec continentiæ murum in eo, nec patientiæ antemurale reliquit. Exterminauit vineas, meſſuit ſegetes, arbores extirpauit: quippe etiam oculus iſte meus deprædabatur animã meam. Denique niſi quia dominus adiuuit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Dico autem infernum inferiorem, vbi nulla confeſſio, vnde nemini datur exire. Cæterum etiam tunc nec carcer illi deerat, nec infernus. Ab ipſo nempe coniurationis & perditionis peſſimæ deprehenſa principio, non alibi quàm in domo propria carcerali eſt mãcipata cuſtodiæ, nec aliis quàm ſuæ illius familiæ data tortoribus. Erat enim illi conſcientia carcer, erant tortores ratio & memoria: atque hi quidem crudeles, auſteri & immiſericordes: ſed longè minus rugientibus illis præparatis ad eſcam, quibus erat iamiámq; tradenda. Sed benedictus Deus qui nõ dedit me in captionẽ dentibus eorũ. Benedictus inquam dominus qui viſitauit & fecit redemptionem. Cum enim inferiori eam carceri tradere malignus & tortoribus acceleraret, ſed & caſtrũ ipſum ignibus cremare perpetuis, vt digna periuris fieret retributio membris: fortior ſuperuenit. Intrauit in caſtellũ Ieſus: qui fortẽ alligans, eius vaſa diripuit: vt quæ prius erant in contumeliam, faceret in honorem. Contriuit portas æreas, & confregit ferreos vectes, vinctũ de domo carceris & vmbra mortis educens. Porrò egreſſus eius in confeſſione. Ipſa eſt enim ſcopa, qua mundatus carcer & ornatus, deinceps regularium inſtitutionum iuncis quibuſdam pulchrè virẽtibus de carcere redit in domum. Habet ergo mulier iam domum ſuam, habet vbi ſuſcipiat eum cui ſuper tantis beneficiis erat obnoxia. Alioquin væ, ei ſi eum excipere renuit, ſi non detinet, ſi non cogit manere ſecum, quoniam adueſperaſcit. Rediens enim qui prius eiectus eſt, mundatam quidem & ornatam domum inuenit, ſed vacantem. Relinquitur ſiquidem mulieri domus ſua deſerta, quam ſaluatoris hoſpitio dignã exhibere neglexit. Quomodo? inquis. Poteritne domus mundata confeſſione priorũ delictorum, & obſeruatione regularium inſtitutionum ornata, indigna adhuc iudicari habitaculo gratiæ, ſaluatoris ingreſſu? Poterit ſine dubio, ſi ſuperficie tenus emundata, & iuncis (vt dictũ eſt) ſtrata virentibus, interius plena ſit luto. Quis enim ſuſcipiendum dominum arbitretur in dealbatis mortuorum ſepulcris, quæ videntur à foris ſpecioſa, intrinſecus autem ſpurcitia & ſanies vniuerſa repleuit? Eſto ſiquidem vt aliquando tanquam ipſa ſuperficie delectatus incipiat primum apponere pedẽ ci, qui huiuſmodi eſt, primam aliquam viſitationis ſuæ gratiam indulgendo: nunquid non reſiliet illico cum indignatione? Nunquid non effugiet clamitans: Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtãtia? Virtutis eſt enim ſpecies & nõ veritas, quaſi qualitas eſt, non ſubſtantia. Neque verò ingreſſum eius exterioris poteſt conuerſationis tenuis ſuperficies ſuſtinere: quoniam omnia penetrat, & in intimis cordibus eius habitatio eſt. Quòd ſi nequaquam ſpiritus diſciplinę ſubditum manifeſtè peccatis corpus inhabitat, fictum vtique non modò declinat, ſed & effugit, atque elongatur ab eo. An verò aliud eſt quàm fictio execranda, ſi peccata ſuperficie tenus radas, non intrinſecus eradices? Certus eſto quoniam pullulabit vberius: & emundatam, ſed vacantem domũ cum nequioribus ſeptẽ qui eiectus fuerat hoſtis malignus intrabit. Reuerſus enim ad vomitũ canis, o dibilis erit multo plus quàm antè: & fiet filius gehennæ multipliciter, qui poſt indulgentiam delictorum in eaſdem denuo ſordes inciderit, vt ſus lota in volutabro luti. Vis videre mundatam, ornatam, & vacantem domum? Hominem intuere qui confeſſus eſt, & deſeruit manifeſta peccata præcedentia ad iudicium, & nũc ſolas mouet manus ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus conſuetudine quadam, planè quaſi vitula Effraim docta diligere triturам. Exteriorum quæ ad modicum valent, nec vnum iota præterit, ſed camelũ glutit dum culicẽ liquat. In corde enim ſeruus eſt propriæ voluntatis, cultor auaritiæ, gloriæ cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia aut ſingula quæque intus vitia fouens: & mẽtitur iniquitas ſibi: ſed Deus non irridetur. Videas enim interdum ſic palliatum hominem, vt ſeducat etiam ſemetipſum, penitus nõ attendens vermem qui interiora depaſcitur. Manet enim ſuperficies, & ſalua ſibi omnia arbitratur.

Deut. 32.

1. Cor. 9. d

Rom. 6. b

Pſal. 68. a

Come-

Oſee. 7. c

Comederunt (ait propheta) alieni robur eius: & ignorauit. Dicit, quia diues ſum, & nullius egeo: cum ſit pauper & miſer & miſerabilis. Nam & inuenta occaſione ebullire ſaniem quæ latebat in vlcere, & exciſam non extirpatam arborem in ſyluam pullulare videas denſiorem. Quod periculum ſi volumus declinare, ſecurim ponamus neceſſe eſt ad radices arborum, non ad ramos. Non ſola inueniatur in nobis exercitatio corporalis ad modicum valens: ſed inueniatur vtilis ad omnia pietas, & exercitium ſpirituale. *Mulier*, inquit, *Martha nomine excepit illum in domum ſuam, & huic erat ſoror nomine Maria*. Sorores ſunt, & debent eſſe contubernales. Occupatur hæc circa frequens miniſterium, illa dominicis eſt intenta ſermonibus. Ad Martham ſpectat ornatus, ſed impletio ad Mariam. Vacat enim domino vt non ſit, domus vacans. Sed mundationem cui poſſumus attribuere? Erit enim, ſi & hoc inuenerimus, domus in qua ſaluator ſuſcipitur, & munda & ornata, & non vacans. Demus eam Lazaro, ſi & vobis ita videtur. Et ei ſiquidem fraternitatis iure cum ſororibus eſt domus iſta communis. Dico autem Lazarum, quem quatriduanum iamiámque fœtentem à mortuis excitat vox virtutis: vt videatur ſatis congruè formam gerere pœnitentis. Intret ergo domum ſaluator, & frequenter viſitet eam, quam pœnitens Lazarus mundat, ornat Martha, & Maria replet internæ dedita contemplationi. Sed fortè curioſus quiſquam requirat cur in præſenti euangelica lectione nulla prorſus Lazari mentio fiat. arbitror ſanè ne id quidem à propoſita ſimilitudine diſſidere. Virginalem etenim domum intelligi volens ſpiritus, ſiluit non incongruè pœnitentiam, quæ malum vtique comminatur. Abſit enim vt proprij quicquam inquinaměti domus hæc aliquando habuiſſe dicatur, vt in ea proinde ſcopa Lazari quæreretur. Quòd ſi originalem à parentibus maculam traxit, ſed minus à Hieremia ſanctificatam in vtero, aut non magis à Ioanne ſpiritu ſancto repletam credere prohibet pietas Chriſtiana. Hæc enim feſtis laudibus naſcẽs honoratur. Poſtremò cum omnimodo conſtet ab originali contagio ſola gratia mundatam eſſe Mariam: quippe cum & nunc in baptiſmate ſola hanc maculam lauet gratia, & ſola eam raſerit olim petra circumciſionis: vt omnino pium eſt credere, proprium Maria delictum non habuit, nihilo minus ab innocentiſſimo corde etiam pœnitentia longe fuit. Sit ergo Lazarus apud eos quorum neceſſe eſt ab operibus mortuis conſcientias emundari: ſecedat inter vulneratos dormientes in ſepulchris, vt in thalamo virginali inueniantur Martha & Maria tantum. Ipſa eſt enim quæ Elizabeth grauidæ & grandæuæ quaſi menſibus tribus humili deſeruiuit officio: ipſa verba omnia quæ de filio dicebantur, conſeruabat conferens in corde ſuo. Neminẽ ergo moueat quòd ſuſcipiens mulier dominum, non Maria, ſed Martha vocatur: quando in hac vna & ſumma Maria, & Marthæ negocium, & Mariæ non ocioſum ocium inuenitur. Omnis quidem gloria filiæ regis ab intus, nihilo minus tamen in fimbriis aureis circumamicta eſt varietate. Non eſt de numero fatuarum virginum prudens virgo. Lampadem habet, ſed in vaſe oleum portat. An forte excidit vobis euangelica illa parabola, quæ fatuas virgines prohibitas narrat ab introitu nuptiarum? Erat quidem domus earum munda, virgines enim erant. Erat ornata, quia ſimul omnes, id eſt fatuæ cum prudentibus lampades ornauerunt: ſed erat vacans, quia in vaſis ſuis oleum non acceperunt. Hinc eſt quòd nec ab eis ſuſcipi in domos ſuas, nec admittere eas dignatur ſponſus cœleſtis ad nuptias. Non ſic mulier illa fortis, quæ ſerpentis caput contriuit. Habes enim poſt multa in laudibus eius, quia non extinguetur in nocte lucerna ipſius. In ſuggillationem hoc dicitur fatuarum, quæ veniente media nocte ſponſo, conqueruntur ſerò, & dicunt, Quia lampades noſtræ extinguũtur. Proceſſit igitur glorioſa virgo, cuius lampas ardentiſſima ipſis quoque angelis lucis miraculo fuit, vt dicerent: Quæ eſt iſta quæ progreditur ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol? Clarius enim cæteris rutilabat, quam repleuit oleo gratiæ præ participibus ſuis Chriſtus Ieſus filius eius dominus noſter.

Matt. 25. a

Cant. 6. c

Item vnde ſupra. Sermo III.

INtrauit Ieſus in quoddam caſtellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam. Quid eſt fratres, quòd è duabus ſororibus altera tantùm dominum legitur excepiſſe, & ea ipſa quæ videtur inferior? Optimam enim partem elegit Maria, teſte ipſo, quem Martha ſuſcepit: ſed prior natu Martha videtur, & ſalutis initium ſibi magis actio quàm contemplatio noſcitur vendicare. Laudat Chriſtus Mariam, ſed à Martha ſuſcipitur. Amat Rachelem Iacob, ſed Lia ſupponitur ignoranti. Si de fraude queritur, audit non eſſe conſuetudinis vt iuniores prius tradantur ad nuptias. Quòd ſi luteam hanc cogires domũ, facile erit noſſe quẽadmodũ in ea Dominũ Martha magis excipiat quàm Maria. Quod enim ait apoſtolus, Glorificate & portate Deũ in corpore veſtro: Marthæ dicitur, nõ Mariæ. Hæc nimirũ corporis vtitur inſtrumento, cum illi potius ſit impedimento. Denique corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Nunquid & operantem? Martha igitur in domum ſuam excepit ſaluatorem in terris, Maria potius cogitat quemadmodum ſuſcipiatur ab eo in domo non manufacta, æterna in cœlis. Fortè tamen & ipſa dominum ſuſcepiſſe videtur, ſed in ſpiritu. Dominus enim ſpiritus eſt. *Huic*, inquit, (haud dubium quin Marthæ) *ſoror erat nomine Maria: quæ etiam ſedens ſecus pedes Ieſu, audiebat verbum illius.* Vides quòd vtraque ſuſcepit verbum, hæc in carne, illa in voce. *Martha autem ſatagebat circa frequens miniſterium: quæ ſtetit & ait, Domine, non eſt tibi curæ quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare?* Putas in domo in qua Chriſtus ſuſcipitur, vox murmurationis audietur? Felix domus, & beata ſemper congregatio eſt, vbi de Maria Martha cõqueritur. Nam Mariæ Martham æmulari prorſus indignum, prorſus illicitum eſt. Alioquin vbi legitur Mariam cauſantem, quia ſoror mea reliquit me ſolam vacare? Abſit, abſit, vt qui Deo vacat, ad tumultuoſam aſpiret fratrum officialium vitam. Mar-

Luc. 10. g

1. Cor. 6. d

Gen. 29.

Sap. 9. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

tha semper insufficiens sibi & minus idonea videatur, aliisque magis id operis quod administrat, optet imponi. *Respondit autẽ ei Iesus: Martha Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima.* Vide prærogatiuã Mariæ, quẽ in omni causa habeat aduocatum. Indignatur siquidem Pharisæus, conqueritur soror, etiam discipuli murmurant: vbique Maria tacet, & pro ea loquitur Christus. *Optimam*, inquit, *partem elegit sibi Maria, quæ non auferetur ab ea in æternum.* Hoc vnum illud necessarium est, hæc vna quam propheta tam sedulè requirebat: Vnam, inquit, petij à domino, *Psal.26.b* hanc requiram. Quid tamen sibi vult fratres, quod optimam partem Maria dicitur elegisse? Vbi iam erit quod aduersus eam proferre solemus, si quando forte administrantis Marthæ turbationem, inæqualitatem diiudicare voluerit: Melior est iniquitas *Eccl.42.e* viri, quàm benefaciens mulier? Vbi erit & illud: Si *Ioan.12.d* quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater *Matt.20.* meus? & illud: Qui maior est vestrum, erit minister vester? Postremò quæ consolatio est laboranti, quasi in eius suggillationem, partem sororis attollere? Vnum ergo arbitror è duobus, vt aut de electione Maria laudetur, quòd pars ipsa, quantum in nobis est, sit omnibus eligenda: aut certe vt neutrum dicatur defuisse, nec in partem quamlibet præcipitasse sententiam, sed ad obedientiam præceptoris in vtrumlibet sit parata. Quis enim sicut Dauid fidelis *Psal.56.b* ingrediens, & pergens ad imperium regis? Denique paratum, inquit, cor meum, paratum cor meum, non semel tantùm, sed & secundo, & vacare tibi, & proximis ministrare. Hæc planè pars optima, quæ non auferetur, hæc mens optima, quæ non mu- *1.Tim.3.c* tabitur quocunque vocaueris eam. Bonum, inquit, acquirit gradũ, qui bene ministrauerit: forte melio- rem, qui bene vacauerit Deo: optimum autem, qui perfectus est in vtroque. Vnum adhuc dico, si tamẽ id de Martha licet suspicari. Nónne enim quasi ociosam reputasse videtur, quam sibi dari petiit adiutricem? Sed carnalis est, & omnino non percipit quæ sunt spiritus Dei, si quis forte vacantem animam sua de vacatione redarguit. Audiat igitur optimã esse hanc partem, quæ maneat in æternum. Nunquid non rudis quodammodo videtur anima quæ diuinæ contemplationis penitus expers, illam intrauit regionem, vbi hoc vnum omnium opus, vnum studium, eadem vita? Sed consideremus fratres quemadmodum in hac domo nostra tria hæc distribuerit ordinatio charitatis, Marthæ administrationem, Mariæ contemplationem, Lazaro pœnitentiam. Habet hæc simul quæcunque perfecta est anima, magis tamen videntur ad singulos singula pertinere, vt alij vacent sanctæ contemplationi, alij dediti sint fraternæ administrationi, alij in amaritudine animæ suæ recogitent annos suos tanquam vulnerati dormientes in sepulchris. Sic planè sic opus est, vt Maria piè & sublimiter sentiat de Deo suo, Martha benignè & misericorditer de proximo, Lazarus miserè & humiliter de seipso. *Ezech.14.* Gradum suum quisque consideret. Si inuenti fuerint in ciuitate hac Noe, Dauid, Iob, ipsi iustitia sua liberabuntur, ait dominus: sed filium aut filiam non liberabunt. Nemini nos blandimur, vtinam nec vestrum quispiam se seducat. Quibus enim nulla credita est dispensatio, administratio nulla commissa: his omnino sedendum erit aut secus pedes Iesu cum Maria, aut certe cum Lazaro intra septa sepulchri. Quidni erga multa turbetur Martha, quæ sollicita est pro multis? Tibi ergo, cui necessitas hæc non incumbit, è duobus vnum est necessarium, aut non turbari penitus, sed delectari magis in domino: aut si id necdum potes, turbari non erga plurima, sed (vt de se propheta loquitur) ad teipsum. Iterum dico, ne quis de ignorantia habeat excusationem: Oportet te frater ad quem de fabricanda seu regenda inter vndas diluuij arca nihil spectat, aut virum esse desideriorum vt Daniel erat: aut cum beato Iob virum dolorum, & scientem infirmitatem. Alioquin vereor ne tepidum te & nauseam prouocantem euomat ex ore suo qui te inuenire cupit aut sui consideratione calidum, charitatis igne flagrantem: aut tua ipsius cognitione frigidum, & aqua compunctionis ignita diaboli iacula restinguentem. Sed & ipsam quoque Martham admonitam esse necesse est id maxime quæri inter dispensatores, vt fideles quis inueniatur. Erit autem fidelis, si neque quæ sua sunt quærat, sed quæ Iesu Christi, vt sit intentio pura: nec suam faciat, sed domini voluntatem, vt sit actio ordinata. Sunt enim quorum non simplex est oculus, & recipiunt mercedem suam. Sunt qui feruntur propriis motibus animorum, & contaminata sunt vniuersa quæ offerunt, quippe cum voluntates eorum inueniantur in eis. Veni nunc mecum ad nuptiale carmen, & consideremus quemadmodum sponsus sibi sponsam vocat, nec vllum omiserit ex his tribus, nec *Cant.2.c* addiderit vltrà. Surge, inquit, propera amica mea, formosa mea, columba mea, & veni. An non amica est, quæ dominicis lucris intenta, fideliter ipsam quoque pro eo ponit animam suam? Quotiens enim pro vno ex minimis eius spirituale studium interponit, totiens pro eo spiritualiter ponit animam suam. An non formosa, quæ reuelata facie gloriam domini speculando, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem tanquam à domini spiritu? An non columba, quæ plangit & gemit in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ, tanquam sepulta sub lapide? *Mulier*, ait, *Martha nomine excepit eum in domum suam.* Certum est huius tenere locum fratres officiales, quos fraternæ charitatis intuitus variis administrationibus deputauit. Vtinam autem & ego ipse inter dispensatores fidelis merear inueniri. Quibus enim cõuenientius videtur aptandum quod dominus ait, *Martha, Martha, sollicita es*, quàm prælatis, si tamen digne in sollicitudine præsunt? Aut quis turbatur erga plurima, nisi cui & Mariæ vacantis & Lazari pœnitentis, sed & ipsorum quibus onera sua partitur, vniuersa incumbit *2.Cor.11.g* sollicitudo? Vide Martham sollicitam, vide Martham erga plurima turbatam, apostolum loquor, qui prælatos sollicitudinis admonens, gerit ipse sollicitudinem omnium ecclesiarum: Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Suscipiat igitur Martha dominum in domum suam, cui nimirum credita est dispensatio domus. Mediatrix est, vt sibi pariter & subiectis salutem obtineat, suscipiat gratiam: sicut scriptum *Psal.71.a* est:

Psal.71. est: Suscipiant montes pacem populo, & colles iu- A stitiam. Suscipiant & cæteri coadiutores eius singuli pro qualitate ministerij sui, excipiant Christum, seruiant Christo, ministrent ei in membris suis: ille in infirmis fratribus, ille in pauperibus, ille in hospitibus & peregrinis. Quibus ita sollicitis circa frequẽs ministerium, videat Maria quemadmodum vacet, & videat quoniã suauis est dominus. Videat, inquam, quàm deuota mente, quàm tranquillo sedeat animo secus pedes Iesu prouidens eum semper in cõspectu suo, & verba ex ore eius excipiens, cuius & aspectus B delectabilis, & eloquiũ dulce. Diffusa est enim gratia in labiis eius, & est speciosus forma præ filiis hominum, immo etiam super omnem gloriam angelorum. Gaude & gratias age Maria quæ partem optimam elegisti. Beati enim oculi qui vident quæ tu vides, & aures quæ merentur audire quod audis. Beata plane quæ venas susurri diuini percipis in silentio, in quo vtique bonum est homini dominum expectare. Simplex esto, non tantùm sine dolo & simulatione, sed & absq; multiplicitate occupationũ, vt tecum sit sermocinatio eius & vox dulcis, & facies decora. Vnum caue, ne abũdare incipias in sen- C su tuo, & velis plus sapere quàm oportet sapere: ne forte dum lucẽ sectaris, impingas in tenebras, illudente tibi dæmonio meridiano: de quo nõ est huius temporis disputare. Nam Lazarus quò deuenit? Vbi posuistis eum? Sorores alloquor, quæ sepelierunt fratrem prædicatione & ministerio, & exemplo & oratione. Vbi ergo posuistis eum? Absconditus est fossa humo, sub lapide iacet, non facilè inuenitur. Propterea non erit incongruum quatriduano quartum reseruare sermonem, vt iuxta saluatoris exem- *Ioan.11.a* plum audientes, Ecce, quem amas, infirmatur: & D nos maneamus hic die isto.

Item in eadem solennitate. Sermo IIII.

TEmpus loquẽdi est omni carni cũ assumitur incarnati verbi mater in cœlum: nec cessare debet à laudibus humana mortalitas, cum hominis sola natura supra immortales spiritus exaltatur in virgine. Sed de eius gloria nec silere deuotio patitur, nec dignum aliquid sterilis cõcipere cogitatio, aut inrudita potest locutio parturire. Hinc est quod & ipsi cœlestis curiæ principes in consideratione tãtæ no- E uitatis clamant non sine admiratione: Quæ est ista *Cantic.8.b* quæ ascẽdit de deserto deliciis affluẽs? Ac si manifestius dicant: Quanta est hæc, & vnde ei ascendenti vtique de deserto affluentia tanta deliciarum? Nec enim pares inueniũtur deliciæ vel in nobis quos in ciuitate domini lætificat fluminis impetus, qui à vultu gloriæ voluptatis gloria potamur. Quæ est ista quæ de sub sole (vbi nihil est nisi labor & dolor, & afflictio spiritus) ascendit deliciis spiritualibus affluẽs? Quidni delicias dixerim virginitatis decus cũ munere fœcũditatis, humilitatis insigne, distillantẽ F charitatis fauum, misericordiæ viscera, plenitudinẽ gratiæ, prærogatiuam gloriæ singularis? Ascendens igitur de deserto regina mundi, etiam angelis sanctis, vt canit ecclesia, speciosa facta est & suauis in deliciis suis. Desinant tamẽ deserti huius mirari delicias, quia dominus dedit benignitatẽ, & terra no- *Psal.84.a* stra dedit fructum suum. Quid mirantur de terra deserta Mariam ascendere deliciis affluentem? Miren- tur potius pauperẽ Christum de cœlestis regni plenitudine descendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videtur, Dei filium paulo minus ab angelis minorari, quàm Dei matrem super angelos exaltari. Illius siquidem exinanitio, facta est repletio nostra: illius miseriæ, mundi deliciæ sunt. Denique *2.Cor.8.* cũ diues esset, propter nos pauper factus est, vt nos eius inopia ditaremur. Sed & crucis ignominia, credentium facta est gloria: Adhuc autem & ad monumentum properat vita nostra, vt quatriduanum reducat à monumento: & eum de quo vobis hodie (si meminit charitas vestra) sermo debetur, Lazarum quærit, vt quæratur & inueniatur à Lazaro. In hoc enim est charitas, nõ quasi nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos. Age igitur domine quære quem amas, vt amãtem facias & quærentem. Quære vbi posuerunt eum. Iacet enim clausus, ligatus, oneratus. Iacet in ergastulo conscientiæ, tenetur vinculis disciplinæ, & tanquam lapide superposito premitur & opprimitur onere pœnitentiæ, maximè quod desit interim fortis vt mors dilectio, & charitas omnia sustinens. Et in his omnibus iam fœtet domine: quatriduanus est enim. Credo iam multorum ingenia præuolãt vt intelligant quem velim dicere Lazarum: Eum sine dubio, qui nuper peccato *Ezech.8.* mortuus fodit sibi parietem, vt videat abominationes multas & malas praui & inscrutabilis cordis sui, & iuxta prophetam alium ingressus est in petram, *Esa.2.* absconditus fossa humo à facie furoris domini. Sed quid est, Domine iam fœtet, quatriduanus est enim? Forte enim fœtorem istum & quatuor dies istos nõ continuò quiuis intelligat. Ego primam arbitror timoris diem, qua nimirum irradiante cordibus nostris, peccato morimur, & quodammodo sepelimur in conscientiis nostris. Secunda (ni fallor) agitur in labore certaminis. solet nempe inter primordia cõuersionis acrius insurgere tentatio prauæ consuetudinis, & vix extingui possunt iacula ignita diaboli. Tertia nihilo minus doloris etiam videtur, dum recogitat quis annos suos in amaritudine animæ suæ, nec tam laborat declinando futura, quàm præterita plangendo deplorat. Miraris quòd hos dixerim dies? Sed sepulturæ debentur dies nebulæ & caliginis, dies luctus & amaritudinis. Sequitur dies pudoris, non dissimilis tribus, quando iam horribili confusione operitur anima miseranda, dum nimis considerat quæ & quanta deliquerit, & in oculis cordis tetras versat imagines peccatorum. Animus huiusce modi nihil dissimulat, sed diiudicat, sed aggrauat, sed exaggerat vniuersa: non sibi parcit durus iudex in semetipsum. Vtilis quidem exacerbatio: & digna miseratione crudelitas, facilè sibi diuinam cõcilians gratiam, dum pro eo mens æmulatur etiã contra seipsam. Veruntamen Lazare veni foras: ne in tãto fœtore diutius immoreris. Caro putrida putredini proxima est: & qui confunditur vehementius & tabescit, propè est vt desperet. Propterea Lazare veni foras. Abyssus abyssum inuocat: abyssus luminis & misericordiæ, abyssum miseriæ & tenebrarum. Maior illius bonitas quàm iniquitas tua: & vbi peccatum abundat, superabundare gratiam facit. Lazare, inquit, veni foras. Ac si manifestius

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicat, Quousque conscientiæ tuæ caligo te detinet? G
quandiu in cubiculo tuo graui corde compungeris?
Esa. 48. Veni foras, procede, respira in lucem miserationum
meárum. Hoc enim est quod in propheta legisti: In-
Psal.41.b frenabo os tuum laude mea, ne pereas. Euidentius
quoque propheta alius de seipso: Ad meipsum, in-
quit, anima mea turbata est, propterea ero me-
mor tui. Iam verò quid sibi vult quod ait: Tollite
lapidem: & post pauca: soluite eum? Nunquid post
visitationem gratiæ consolantis cessabit agere pœ-
nitentiam, quoniam appropinquabit regnum cœ-
lorum: aut abiiciet disciplinam: ne forte irascatur
dominus, & pereat de via iusta? Absit hoc. Tollatur
lapis, sed pœnitentia maneat, non iam premens &
onerans, sed viuidam & robustam mentem robo-
rans atque confirmans: nimirū cuius cibus sit (quem
antea nesciebat) domini facere voluntatem. Sic &
1.Tim.1.b disciplina non iam constringit liberum, secundum
Psal.15.c illud: Iustis non est lex posita: sed voluntarium regit
& dirigit in viā pacis. Super hac Lazari suscitatione
manifestius psallit propheta: Nō derelinques animā
meam in inferno: quia, vt dixisse memini secundo
huius festiuitatis die, infernus quidam, & carcer ani- I
Ibid. mæ, rea conscientia est. Nec dabis sanctum tuum
(non suum ipsius, sed tuum vtique, quem ipse sancti-
ficas) videre corruptionem. Corruptioni siquidem
proximus erat quatriduanus, qui cœperat iam fœ-
tere: Prope erat vt penitus dissolueretur, & veniens
in profundum malorum contemneret impius, sed
Ibid. præuentus voce virtutis & ab ea viuificatus gratias
agit dicens: Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis
me lætitia cum vultu tuo. Ad ipsius siquidem con-
templationem euocasti & eduxisti ab inferno ani-
mam meam, dū anxiaretur super me spiritus meus:
intuens conscientiæ propriæ faciem nimis abomi-
nandam. Clamauit, inquit, voce magna, Lazare ve-
ni foras. Magna vtique voce, non tam sono clamo-
so, quàm pietate & virtute magnifica. Sed quò de-
uenimus? Nunquid non supra cœlos virginem pro-
sequebamur euntem? Et ecce cum Lazaro descen-
dimus in abyssum. A splēdore virtutis, ad fœtorem
quatriduani procliuis decurrit oratio. Cur hoc, nisi
quia pondere proprio ferebamur: & trahebat nos
materia, tanto vberior vtique, quanto familiarior? L
Fateor imperitiam meam: pusillanimitatē propriam
non abscondo. Non est equidem quod me magis
delectet, sed nec est quod terreat magis quàm de
gloria virginis Mariæ habere sermonem.

Vt enim sileam interim ineffabile priuilegium
meritorum, & prærogatiuam penitus singularē, tan-
to eam deuotionis affectu amplectuntur, honorant,
suscipiunt (vt dignum est) vniuersi, vt licet de ea lo-
qui gestiant omnes, tamen quicquid dicitur de in-
dicibili, eo ipso quod dici potuerit, minus gratum
sit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus M
sapiat quicquid de incomprehensibili gloria com-
prehendere potuerit mens humana? Ecce enim si in
ea laudauero virginitatem, mihi multæ virgines
post eam videntur offerri. Si humilitatem prædica-
uero, inuenientur forte vel pauci qui (docente filio
eius) mites facti sunt, & humiles corde. Si magnifi-
care voluero misericordiæ eius multitudinem, sunt
aliqui misericordiæ viri, etiam & mulieres. Vnum
est in quo nec primam similē visa est nec haber e se-
quentem, gaudia matris habēs cum virginita tis ho-
nore. Optimam partem elegit sibi Maria, optimam
planè: quia bona fœcunditas coniugalis, me-
lior autem castitas virginalis: prorsus autem opti-
ma est fœcunditas virginea, seu fœcunda virgini-
tas. Mariæ priuilegium est, non dabitur alteri,
quia non auferetur ab ea. Singulare est: sed cōtinuò
etiā indicibile inuenitur, vt nemo assequi possit, sic
nec eloqui quidem. Quid si & illud adiicias, cuius
mater? Quæ iam poterit lingua, etiam si angelica H
sit, dignis extollere laudibus virginem matrem, ma-
trem autem non cuiuscunque, sed Dei? Duplex no-
uitas, duplex prærogatiua: duplex miraculum, sed
digne prorsus amplissimēque conueniens. Neque
enim filius alius virginem, nec Deum decuit partus
alter. Veruntamen non hoc tantùm, si diligenter
attendas, sed cæteras quoq; virtutes singulares pror-
sus inuenies in Maria, quæ videbantur esse com-
munes. Quæ enim vel angelica puritas virginitati il-
li audeat comparari, quæ digna fuit spiritus sancti
sacrarium fieri, & habitaculum filij Dei? Si rerum
precia de raritate pensamus: quæ prima in terris an- I
gelicam proposuit ducere vitam, super omnes est.
Luc.1.c Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non
cognosco? Immobile propositum virginitatis, quod
nec angelo filium promittente aliquatenus titubа-
uit. Quomodo, inquit, fiet istud? Neque enim eo
modo quo fieri solet in cæteris. Virum penitus non
cognosco nec filij desiderio, nec spe prolis. Quanta
verò & quàm preciosa humilitatis virtus cum tanta
puritate, cum innocentia tanta, cū cōscientia pror-
sus absque delicto, imo cum tantæ gratiæ plenitudi- K
ne? Vnde tibi humilitas & tanta humilitas ô beata?
Digna planè quam respiceret dominus, cuius deco-
rem concupiscceret rex, cuius odore suauissimo ab
æterno illa paterni sinus attraheretur accubitu. Vide
enim quàm manifestè sibi concināt virginis nostræ
canticum, & nuptiale carmen, nimirum cuius vte-
rus, sponsi thalamus fuit. Audi Mariam in euāgelio:
Ibid.c Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Audi
eandem in epithalamio: Cum esset rex, inquit, in
Cant.1.d accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum. Nar-
dus quippe herba humilis est, & pectus purgat: vt
manifestum sit humilitatē nardi nomine designari,
cuius odor & decor inuenerit gratiam apud Deum.
Sileat misericordiam tuam virgo beata, si quis est
qui inuocatam te in necessitatibus suis sibi memine-
rit defuisse. Nos quidem seruuli tui cæteris in virtu-
tibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ip-
sis. Laudamus virginitatē: humilitatem miramur:
sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiā
amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius
inuocamus. Hæc est enim quæ totius mūdi repara-
tionē obtinuit, salutē omniū impetrauit. Constat e-
nim pro vniuerso genere humano fuisse sollicitā, cui
dictū est: Ne timeas Maria: inuenisti gratiam, vtique
Luc.1.a quam quærebas. Quis ergo misericordiæ tuæ ô be-
nedicta, lōgitudinem & latitudinem, sublimitatem
& profundum queat inuestigare? Nam longitudo
eius vsque in diem nouissimum inuocantibus eam
subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbē terra-
rū, vt tua quoque misericordia plena sit omnis terra.

Sic

Sic & sublimitas eius ciuitatis supernæ inuenit re- A
staurationem, & profundum eius sedentibus in te-
nebris & in vmbra mortis obtinuit redemptionem.
Per te enim cœlum repletum: infernus euacuatus
est: instauratæ ruinæ cœlestis Hierusalem: expec-
tantibus miseris vita perdita data. Sic potentissima &
piissima charitas & affectu compatiendi, & subue-
niendi abundat effectu, æquè locuples in vtroque.
Ad hunc igitur fontem sitibunda properet anima
nostra. Ad hunc misericordiæ cumulum tota solli-
citudine miseria nostra recurrat. Ecce iam quibus
potuimus votis ascendentem te ad filium deduxi- B
mus, & prosecuti sumus saltem à longe, virgo bene-
dicta. Sit pietatis tuæ, ipsam quam apud Deum gra-
tiam inuenisti, notam facere mundo: reis veniam,
periclitantibus adiutorium & liberationem sanctis
tuis precibus obtinendo. In hac quoque die solen-
nitatis & lætitiæ dulcissimum Mariæ nomen cum
laude inuocantibus seruulis, per te regina clemens,
gratiæ suæ munera largiatur Iesus Christus filius
tuus dominus noster: qui est super omnia Deus be-
nedictus in secula. Amen.

In eadem solennitate. Sermo V.

Luc.10.g INtrauit Iesus in quoddam castellum. Quod dominus
ac saluator noster semel & in vno loco visibiliter
tunc temporis dignatus est operari: hoc etiam nunc
vbique terrarum in cordibus electorum operatur
quotidie inuisibiliter. Ecce enim euangelio loquen-
te audiuimus, quòd in quoddam castellum intrauit
Iesus, & mulier quædam Martha nomine excepit
illum: & reliqua. Quod est autem hoc castellum,
nisi cor humanum, quod priusquam dominus ad il- D
lud veniat, cupiditatis fossa vallatur, muróque ob-
stinationis clauditur, atque in interiori latitudine
sua Babylonica turre erigitur? Tria certe in omni
oppido sunt maxime necessaria: victualia quibus
sustentétur, munitio qua protegantur, arma quibus
hostibus resistant. Sic ergo & huius castelli incolæ
victum habent voluptatem corporis, & seculi va-
nitatem, quibus pascuntur. Habent & qua tegun-
tur proprij cordis duritiam: vt verbi Dei sagittis
potentibus vix aut nunquam penetrari valeant. Ac-
cincti sunt armis carnalis scilicet sapientiæ argu- E
mentis, quibus contra hostes repugnant. Vnde
Luc.10.b scriptum est: Filij huius seculi prudētiores filiis lucis
in generatione sua sunt. At verò Christo visitante &
intrante castellum hoc euertitur, & pro eo nouum
aliud pulchrum ac spirituale constituitur, impletúr-
2.Cor.5.d que quod dicitur: Si qua in Christo noua creatu-
ra, vetera transierunt: & ecce facta sunt omnia
noua. Sublata quippe cupiditate expanditur ingens
sinus desiderij: vt ad eius aduentum multo magis
anhelet mens ad cælestia, quàm prius terrenis incu-
buerat. Iam ponitur murus continentiæ, antemu- F
rale patientiæ. Surgit autem hoc opus à fundamen-
to fidei, & crescit per dilectionem proximi vsque ad
charitatem Dei, quæ est in superiori tabulatu, & in
propugnaculis eiusdem muri: quia nimirū tunc per-
fecta est virtus continentiæ, quando in vnitate fi-
dei cum proximis communiter viuentes, non sup-
plicij metu, vel humanæ laudis appetitu, sed solo
diuini amoris obtentu à peccatis nos continemus.
Vel certè ideo charitas Dei (qua scilicet nos diligit)
super murum esse videtur, vt pro continenti suo pu-
gnare significetur, & quia continentia crebris vali-
disque tentatoris ictibus resistere non possit nisi eius
gratia protegatur. Ideirco enim antemurale patien-
tiæ ponitur, ne ad impugnandam continentiā faci-
lis diabolo pateat accessus. Qui ergo protegente pa-
tientia continenter viuunt: ipsi bene cum apostolo
Rom.8.g protestantur & dicunt: Quis nos separabit à chari-
tate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio,
an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? Vides
quàm solidus sit continentium murus, quos neque
mors, neque vita, neque angeli, neque principatus,
neque potestates, neque virtutes, neque instantia,
neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; pro-
fundū, neq; creatura aliqua potest separare à charita-
te Dei, quæ est in Christo Iesu. Sed iam pulsemus ad
eius portas, portas scilicet iustitiæ: vt aperiantur no-
bis, ingressiq; per eas videamus intus magna opera
domini exquisita in omnes volūtates eius. Ibi enim
operante ipso construitur tanquam in monte Sion, C
euangelica illa turris, per quam humiliato corde a-
scendunt in cœlum sancti de conualle plorationis.
Ascendunt, inquam, non virtute sua, sed auxilio &
gratia Dei: sicut ait spiritus sanctus per prophetam
Dauid: Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascen-
siones in corde suo disposuit. Quæris vbi? In con-
ualle plorationis, hoc est in humilitate vitæ præsētis.
Et eandem ipsam gratiam replicat dicens: Etenim
Psal.83.b benedictionem dabit legislator. Quò autem per-
tingat ascensus, vel ad quem fructum perducat ascē-
dentes ipsa gratia, protinus subiungit: Ibunt, inquit,
Ibid. de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in
Sion. Hæc est merces & hic est finis & fructus nostri
laboris, visio scilicet Dei. Quis non hunc tantum
fructum rebus omnibus visibilibus & inuisibilibus
incomparabiliter præferat? Quis est cuius vel geli-
dum pectus hoc desiderium non accendat? Hæc est
Ioan.1.b enim illa gratia quam nobis commendat beatus
Ioannes euangelista dicens: Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ex qui
bus scilicet verbis innuitur quòd triplicem gratiam
diuinitus accepimus: vnam qua conuertimur: aliam
qua in tentationibus adiuuamur: tertiam qua pro- E
bati remuneramur. Prima nos initiat, per quam vo-
camur: secunda prouehit, qua iustificamur: tertia
consummat, qua glorificamur. Et prima quidem be-
neplacitum est, secunda meritum, tertia præmium.
De prima dictum est, Et de plenitudine eius omnes
accepimus, de duabus reliquis dictum est, Et gra-
tiam pro gratia, id est munera gloriæ æternæ pro
merito temporalis militiæ. Sit ergo prima gratia in
muro continentiæ ad quam vocamur, sit secunda
in ascensu turris quam ascendimus, sit tertia in eius
culmine quò peruenimus. Hic itaque, id est, in hoc F
culmine, cum ad illud peruenerint qui bene profici-
unt, fiunt iam locus & sedes domino, de qualibus
Psal.121. scriptum est: Illuc enim ascenderunt tribus, tribus
domini: testimonium Israël, ad confitēdum nomini
domini: quia illic sederunt sedes in iudicio. Et qui-
dem dū adhuc erant in muro continentiæ, & in acie
stabant, impugnari poterant, & primò tanquam ad-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iutor notus erat in Iudæa Deus: cum vero iam in ista G
statione consistunt vbi Dominum speculantur, in
Israël magnum nomen eius, & factus est in pace lo-
cus eius, & habitatio eius in Sion. Ibi confregit po-
tentias, arcum, scutum, & gladiũ & bellum: quia ibi
nullus motus carnis resistit, sed omnimodis subie-
cta est spiritui. Hunc locũ ardenter desiderabat pro-
pheta cum diceret: Si dedero somnum oculis meis,
& palpebris meis dormitationem, & requiem tem-
poribus meis donec inueniam locũ Domino. Huc
etiam volare cupiens, Quis, inquit, dabit mihi pẽnas H
sicut columbæ, & volabo & requiescam? Iam verò si
quæratur de castelli huius habitatoribus quis cibus
ad sustentandum, quod munimen ad protegẽdum,
quæve arma suppetant ad repugnandum, possumus
satis rationabiliter respondere, quod quẽadmodum
carnalibus carnis opera fuerunt victus: ita his multo
melior cibus sit fructus spiritus. Cibus etiam eorum
est vt faciant voluntatem patris omnipotentis.
Cibus eorum est verbum Dei, quo pascuntur om-
nes sancti, tam homines quàm angeli. Vnde scri-
ptum est: Non in solo pane viuit homo, sed in I
omni verbo quod procedit de ore Dei. Munimen-
tum eorum est (sicut dictum est) murus continen-
tiæ & antemurale patientiæ. Habent contra ho-
stes arma quæ describit apostolus, loricam iustitiæ,
scutum fidei, galeã salutis, & gladium spiritus, quod
est verbũ Dei. Nec quenquã moueat, quod idẽ ver-
bum dixerim esse & cibum & gladium, quasi impos-
sibile vel absurdum sit. In rebus quidẽ materialibus
aliud hoc, aliud est illud: & alibi quæritur hoc, alibi
illud. In rebus verò spiritualibus nõ aliud hoc est,
quàm illud: nec alibi quæritur hoc, alibi illud, sed K
omnia sunt nobis in Deo, & est Deus omnia in no-
bis. Ecce enim in natura rerum quid tam diuersum
quàm panis & lapis? & tamẽ si ad intellectũ mysti-
cum referas, vtrunq; idem significat. Nã idem Chri-
stus est dictus & panis & lapis: panis scilicet viuus: &
lapis quẽ reprobauerũt ædificãtes. Vtrunq; quidem
est per significationem, licet neutrũ sit per proprie-
tatem. Sed iam reuertamur ad propositum. Intrante
Iesu in hoc castellum, duæ sorores Martha & Maria,
id est operatio & intellectus, excipiunt illum. Ex-
cipiunt dixerim: an excipiuntur? Sed siue hoc siue il- L
lud dicatur, vtrunq; prodest illis, non Iesus. Et Iesus
quidem cum ad illas venit, duo confert eis congru-
entia singulis, virtutem & sapientiam: Virtutem ope-
rationi, sapientiã intellectui. Vnde etiam ab apostо-
lo prædicatur Dei virtus, & Dei sapientia. Sed quid
est quòd intrantem eum Martha excipit, discurrit,
ministrat: Maria verò secus pedes sedẽs ingressi, in
eius verbum cor suspendit: nisi quod prius est actio,
postea verò contemplatio? Quisquis enim ad intel-
ligentiam peruenire desiderat, profecto necesse est
vt prius per omnia bona sese diligenter exerceat, si- M
cut scriptum est: Fili concupiscens sapientiam, con-
serua iustitiam. & Deus præbebit illam tibi. Et alibi:
A mandatis tuis intellexi. Et fide purgans corda eo-
rum. Qua fide? Fide per dilectionem operante. Ha-
bet Martha dum agit, formam bene operantis, Ma-
ria verò speciem exprimit contẽplantis, dum sedet,
dũ tacet, dum interpellata non respõdet: sed tantum
in Dei verbum toto mentis studio intendit, ac solam
quam diligit gratiam diuinæ cognitionis cætera re-
spuens medullitus haurit: foris{que}; velut insensibilis
redditur, dum intus ad cõtemplãda domini sui gau-
dia felicissime rapitur. Sine dubio talis est illa quæ in
cãticis loquitur: Ego dormio, & cor meum vigilat.
Duobus autem modis Martha excipit dominum, & *Cant.5.a*
duplex ei conuiuium parat, quia duobus modis ex-
cluserat eum. Duo quippe sunt in operatione quæ
nobis Deum auferunt, flagitia scilicet, & facinora.
Flagitia dicimus scilicet quæ in nobis, facinora quæ
in proximos peccãdo committimus. Item sunt duo
quæ Deum reddunt, continentia & beneuolentia:
vt scilicet ex cõtrariis cõtraria curentur. Hinc enim
scriptum est: Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire *Rom.6.d*
immunditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita & nunc
exhibete ea seruire iustitiæ in sanctificationẽ. Dum
ergo parandis talibus epulis occupatur Martha, mul-
tum satagens pro parte sua, vult etiam Mariam, id
est intellectum & omnia interiora sua actioni insi-
stere, operique suo perficiendo operam dare. Itaque
conqueritur de sorore quòd ab ea non adiuuetur,
non tamen ad ipsam, sed potius ad dominum que-
relã dirigens. Domine non est tibi curæ, quod soror
mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi vt me
adiuuet. Vbi sanè aduertenda est dilatio quædam, &
honoris obsequium erga dominum: quòd scilicet
ipso præsente non sit ausa Martha euocare Mariam,
quinimmo & apud ipsum querelam deposuerit, i-
psúmque dominum vocauerit, in cuius potestate sit
imperare sorori quicquid necesse fuerit. Non ergo
miremur si quempiam laborantem & bene operan-
tem aduersum fratrẽ vacantem murmurare videa-
mus, quia hoc in euangelio legimus Martham fe-
cisse aduersus Mariam. Quod autem Maria quando-
que murmurauerit aduersus Martham, eo quòd eius
actionibus implicari vellet, nusquam omnino repe-
ritur. Neque enim vtrumque simul agere compe-
tenter sufficeret, & curis scilicet exterioribus deser-
uire, & internis sapientiæ desideriis vacare. De ipsa
quippe sapiẽtia scriptum est: Et qui minoratur actu, *Eccl.16.*
percipiet illam. Propterea Maria sedet, immotáque
manet, nec vult interrumpere silentij quietem, ne
iucundam amittat contemplationis dulcedinem:
præsertim cum intus ipsum audiat dominum dicen-
tem: Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Hic
sanè considerandũ est tria esse quæ impediunt con- *Psal.45.b*
templationem. Equidem animæ nostræ oculus, in-
telligentia est. Sicut enim oculo corporis lux cor-
porea & cætera quæque corporalia videntur: ita
Deus qui est lumen incircunscriptum, & eius inui-
sibilia vtcunque intellectu percipiuntur. Differunt
autem in hoc exterior & interior oculus, quòd ex-
teriori quidem corporea lux extrinsecus vt videat
admouetur, interiori verò creatoris lumẽ intrinse-
cus vt discernat infunditur. Vtrumque vero oculum
tria sunt quæ ad videndum impediunt. Primum er-
go de exteriori atque visibili differat oratio nostra,
vt de rebus visibilibus (ordine disputandi) facilius
adsurgat ad intelligibilia. Potest sanè fieri vt ille sa-
nus sit & pateat: sed quoniam lux exterior ei desit,
nil videat. E contrario fit aliquando vt præsens qui-
dem ei lux sit: sed fortè sanguine seu quolibet hu-
more concreto turbatus, cernere minime possit.

Iterum

Psal.131.a
Psal.54.b
Deut.8.a
Matt.4.a
Ephes.6.c
1.Cor.1.d
Eccl.1.d
Psal.118.n
Act.15.c

Iterum solet plerunque contingere vt neutrum de- A
sit ei, nec lux nec salus, sed tamen aliqua pulueris in-
iectione lædatur, quo fit vt eius acies retundatur.
Sunt ergo tria quæ hunc oculum impediunt, tene-
bræ, humor concretus, puluis iniectus. Hæc ipsa
sunt etiam quibus interior oculus impeditur, sed a-
lia nomina sortiuntur. Nam quod hic tenebræ, ibi
peccata dicuntur. Ipsa verò peccata confluunt in
memoriam quasi in quandam sentinam: & hic est
ille humor concretus. Quod autem hic puluis dici-
tur, hoc ibi cura terrenorum actuum nuncupatur.
Hæc igitur tria sunt quæ oculum intelligentiæ con- B
fundunt, atque à contemplatione veri luminis ex-
cludunt: tenebræ scilicet peccatorum, recordatio
eorundem peccatorum, cura terrenorum actuum.
Primo illo morbo turbatum se plangebat prophe-
ta cum diceret: Dereliquit me virtus mea: & lu-
men oculorum meorum, & ipsum non est mecum.
Cum enim luce iustitiæ destituimur, nil aliud quàm
peccatorum nostrorum tenebras inuenimus. Item
secundo se grauari sentiebat cum dicebat: Conuer-
sus sum in ærumna mea dum configitur spina: pec- C
catorum scilicet recordatio. Tertio occupari se
conqueritur cum dicit: Quia cinerem tanquam pa-
nem manducabam: Cinerem scilicet actionis pro
pane contemplationis. Quicunque ergo mentis o-
culum diuinæ contemplationi vult intendere, pro-
fecto necesse est vt eum prius ab hoc triplici impe-
dimento studeat purgare. Quod si quis facere con-
tendat, nouerit contra triplicem morbum triplex
quoque fore remedium. Nam primus quidem per
confessionem, secundus per orationem, tertius
curatur per quietem. Hoc tertio, id est cura actio- D
nis poterat ab intentione sua præpediri Maria. Ideó-
que ministrante Martha sedet ipsa, manétque quie-
ta. Illa igitur conquerente, & ista tacente, audia-
mus quid dominus pro Maria responderit. *Martha,*
Martha, inquit, *sollicita es, & turbaris erga plurima.* Er-
ga plurima quidem turbaris, dum & tibi continen-
tiam, & proximis paras necessitatis impensam.
Nam vt continentiam habeas, sollicita es vigila-
re, ieiunare, corpus tuum castigare. Vt cæteris
præstes, instas operis, vt habeas vnde tribuas ne-
cessitatem patienti. Porrò erga hæc plurima turba-
ris, sed vnum est necessarium. Nisi enim opus tuum E
in vnitate feceris, Deo qui vnus est, acceptum (te-
ste ipso) profecto non erit. Scriptum quippe est:
Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.
Hinc est quòd in illa piscina mouebatur aqua, &
sanabatur vnus. Hinc est quòd decem leprosis
mundatis, vnus regressus est cum magna voce ma-
gnificans Deum: cui etiam dominus cæteris re-
probatis, testimonium laudis ascribit dicens: Nón-
ne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? Non
est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi F
hic alienigena. Paulus quoque ait: Omnes qui-
dem currunt, sed vnus accipit brauium. His ita-
que & aliis quàm plurimis scripturarum eloquiis
perspicuè docemur quàm vnitas probabilis sit, ma-
ximè autem ex præsenti loco vbi dominus ait: Por-
rò vnum est necessarium. Sed sciendum quòd a-
lia est vnitas sanctorum, quam ex scripturis iam
commendauimus. Alia est facinorosorum, quæ
nihilo minus ex eisdem scripturis ostenditur & im-
probatur. De hac enim scriptum est. Astiterunt re- *Psal. 2.a*
ges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduer-
sus dominum, & aduersus Christum eius. De hac
iterum euangelista: Abeuntes Pharisæi consilium *Matt. 22.b*
inierunt vt caperent Iesum in sermone. Et iterum:
Collegerunt pontifices & Pharisæi concilium. Vt *Ioan. 11.f*
quid hoc? Sicut Ioannes testatur, vt interficerent
Iesum. Quam vero pertinax sit ista reproborum v-
nitas, docet ipse dominus, qui de corpore diaboli
ad beatum Iob loquitur dicens: Corpus illius quasi *Iob 41.a*
scuta fusilia, & compactum squamis se prementi-
bus. Vna vni coniungitur, & ne spiraculum quidem
incedit per eas. Vna alteri adhærebit, & tenentes se
nequaquam separabuntur. Talis vnitas, imò verò
peruersitas solet esse aliquorum fratrum tepide ac
remisse conuersantium: quibus si quid honestatis,
aut insigne cuiusquam bonæ consuetudinis persua-
dere velis, promptiores sunt maiori dispendio, ac
difficultate grauiori resistere, quàm facili compen-
dio assequi velle quod rectum esse constiterit. Per-
uersa & execranda talis vnitas. Hac ergo à cordi-
bus & sermonibus nostris exclusa, illam quæ bona
est, & tantùm bonorum est, prosequamur. Et ipsa
quidem gemina est. Alia est enim quæ iustificat, a-
lia quæ glorificat, illa meritum, ista præmium est.
Denique de illa scriptum est: Multitudinis creden- *Act.4.f*
tium erat cor vnum, & anima vna. De hac autem: *1.Cor.6.d*
Qui adhæret domino, vnus spiritus est. Et quoniam
in futuro magis speranda est (res est enim futuri
temporis magis quàm præsentis) eam interim omit-
tamus, & à Deo speremus potius quam tractemus.
Illam verò quæ iustificat, quæ etiam nunc potissi-
mum necessaria est, in vsum nostri operis assuma-
mus. Ipsa est enim decus suauitatis, quam dulcedine
sacra insonat psalmista: Ecce quàm bonum & quàm *Psal.132.a*
iucundum, habitare fratres in vnum. Cuius vnitatis
cum descripsisset sermo propheticus pulchritudi-
nem, eius etiam non tacuit vtilitatem: quoniam il-
lic, inquiens, mandauit dominus benedictionem &
vitam: hic scilicet benedictionem, & in futuro sæcu-
lo vitam æternam. Ipsa est, inquam, vnitas quam
summa diligentia obseruandam tradidit apostolus,
dicens: Solliciti seruare vnitatem spiritus in vincu- *Ephes. 4.a*
lo pacis. Seruatur autem hoc vnitatis bonum duo-
bus modis ab his qui curam gerunt seruandi. De-
bet quisque perfectus vnitatem habere ad seipsum:
debet & ad proximum. Ad seipsum per integrita-
tem, ad proximum per conformitatem. Omnis
quippe creatura, & maximè rationalis, debet suum
principium imitari. Si ergo Deus noster vnus est,
dicente Moyse: Audi Israël, dominus Deus tuus v- *Deut.6.*
nus est: sed & ille cum sit vnus & idem, atque in se-
ipso perfectus, nec vllo indigens, inest ei tamen be-
nignitas erga nos, & amor ex beneuolentia in nos
veniens: debemus & nos quisque sibi vnus esse
per integritatem virtutis, & vnum cum proximis
per vinculum dilectionis. Hanc imitationem lo-
quens de charitate commendat nobis apostolus *1. Ioan. 4.d*
Ioannes dicens: Quia sicut ille est, & nos sumus in
hoc mundo. Sed hanc vnitatem, quam quemque
sibiipsi diximus habere debere, tria sunt quæ so-
lent impedire: nimietas, pusillanimitas, leuitas.

Psal.37.b
Psal.31.a
Psalm.101.
1. Cor. 9.
Psal. 13.a
Ioan. 5.a
Luce 17.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et nimij quidem sunt qui putant se posse quod non possunt: & quod non acceperunt, præsumunt: quorum speciem tenebat Petrus in passione domini, cum diceret: Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. Pusillanimes contrarij sunt nimiis. Et horum quoque tenuit imaginem Petrus, cum diceret: Exi à me, quia homo peccator sum domine. Leues sunt & inconstantes, qui circunferuntur omni vento doctrinæ: quibus quod paulò antè placuit, nunc displicet: & quod nunc eligunt, post paululum reprobant. Sed quid prodest hæc vitia enumerasse, nisi etiam doceamus quibus remediis ea possit quisque in semetipso curare? Persequamur vnitatis inimicos, nec conuertamur donec deficiant. Igitur contra nimietatem opponenda est consideratio propriæ fragilitatis. Ipsa enim est quæ odiosam præsumptionem potissimum deiicit. Contra pusillanimitatem habenda est diuinæ fiducia potestatis, vt quod tuis viribus non posse putas, ex illius adiutorio possis, & cum apostolo dicas: Omnia possum in eo qui me confortat domino Iesu Christo. Contra leuitatem adhibenda est consultatio senioris, scilicet ne doctrinis variis & peregrinis abducaris: sed facias quod lex diuina præcipit: Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Diximus de illa vnitate quam habet quisque ad seipsum, dicamus & de illa quam habet ad proximum. Sed illa duobus modis habetur, dum & nos per dilectionem tendimus in alterum: & alterius quoque vicissim in nobis recipimus affectum. Et hæc etiam duobus modis impeditur, obstinatione, & suspicione. Obstinatio non permittit nos ad alterius cor ingredi, nec suspicio patitur credere nos ab aliis amari, ita fit vt dum nec nos alium obstinati diligimus, nec nos ab aliis diligi suspiciosi putamus: vnitas quæ cum proximis habenda est, impediatur. Verùm huic duplici morbo duplex charitas medetur, illa scilicet quæ non sua quærit, & iterum illa quæ omnia credit. Habeat obstinatus charitatem non quærentem quæ sua sunt, & alios diligat. Habeat suspiciosus charitatem omnia credentem, & ab aliis se diligi sine dubio credat.

Luca 22. c

Ibi lem. 5. b

Philip. 4.

De beata virgine Maria. Sermo.

Ave gratia plena. Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus est de ea accipere. Felices, qui non inquinauerunt vestimenta sua, & cum regina nostra virginitatis priuilegio gloriantur. Sed num vnam tantum benedictionem habes ô domina? Et mihi, obsecro vt benedicas. Periit virtus illa à me, non est iam vel aspirare ad illam. Computrui in stercore meo, vt iumentum factus sum. Sed nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te? Nõ erit vbi possim esse tecum: quia iam sequi non valeo quocunque ieris. Quærit angelus puellam quam præparauit dominus filio domini mei. bibit ipse de hydria tua, cognata sibi virtute delectatus. Sed nunquid non etiam iumentis potum tribues? Bibit angelus, quòd virum non cognoscis: bibant iumenta, quod de humilitate singulariter gloriaris. *Respexit*, inquit, *dominus humilitatem ancillæ suæ*. Nam virginitas sine humilitate fortasse habet gloriam, sed non apud Deum. Humilia semper excelsus respicit, qui alta à longè cognoscit: & humilibus dat gratiam, qui superbis resistit. Sed forte ne quidem his duabus metretis plena est hydria tua, capax est ipsa quoque tertiæ metretæ, vt iam non solùm homines & iumenta, sed ipse quoque ex ea bibat architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod seruauimus vsque adhuc, haurit minister angelus, vt ferat architriclino: patrem dico: qui trinitatis principium, architriclinus merito nominatur. Ait siquidem angelus fœcunditatem eius commendans, quæ tertia est metreta: *Quod ex te nascetur sanctum vocabitur filius Dei.* Ac si dicat: Cum eo solo tibi est generatio ista communis.

Luca 1. c

Ibidem.

Item de eadem virgine Maria, de verbis Apocalypsis beati Ioannis, Sermo.

Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Vehementer quidem nobis dilectissimi, vir vnus & mulier vna nocuere: sed gratias Deo, per vnum nihilominus virum & mulierem vnam omnia restaurantur, nec sine magno fœnore gratiarum. Neque enim sicut delictum, ita & donum, sed excedit damni æstimationem beneficij magnitudo. Sic nimirum prudentissimus, & clementissimus artifex, quod quassatum fuerat, non confregit, sed vtilius omnino refecit, vt videlicet nobis nouum formaret Adam ex veteri, Euam transfunderet in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus: siquidem & nunc omnis sufficientia nostra ex eo est, sed nobis bonum non erat esse hominem solum. Congruum magis vt adesset nostræ reparationi sexus vterque, quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis planè & potens mediator Dei & hominũ homo Christus Iesus, sed diuinam in eo reuerẽtur homines maiestatẽ. Absorpta videtur in deitatem humanitas, nõ quòd mutata sit substantia, sed affectio deificata. Non sola illi cantatur misericordia, cantatur pariter & iudicium: quia etsi didicit ex his quæ passus est compassionem vt misericors fieret, habet tamen & iudiciariam potestatem. Denique Deus noster ignis consumens est. Quidni vereatur peccator accedere, ne quemadmodũ fluit cera à facie ignis, sic pereat ipse à facie Dei? Iam itaque nec ipsa mulier benedicta in mulieribus videbitur ociosa: inuenietur equidem locus eius in hac reconciliatione. Opus est enim mediatore ad mediatorem istum, nec alter nobis vtilior quã Maria. Crudelis nimirum Eua, per quã serpens antiquus pestiferum etiam ipsi viro virus infudit: sed fidelis Maria, quæ salutis antidotum & viris & mulieribus propinauit. Illa enim ministra seductionis, hæc propitiationis: illa suggessit præuaricationem, hæc iniecit redemptionem. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suauis est, omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius euangelicæ historiæ seriem vniuersam, & si quid forte increpatoriũ, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas,

Apoc. 12. a

Deut. 4. d

Heb. 12. g

beas, & accedere verearis. Quod si (vt vere sunt) plena magis omnia pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quæ ad eam pertinent, inueneris, age gratias ei qui tam tibi mediatricem benignissima miseratione prouidit, in qua nihil possit esse suspectum. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitricem se fecit, omnibus misericordiæ sinum aperuit, vt de plenitudine eius accipiãt vniuersi: captiuus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, angelus lætitiam: denique tota trinitas gloriam, filij persona carnis humanæ substantiam, vt non sit qui se abscondat à calore eius. Putásne ipsa est sole amicta mulier? Esto siquidem vt de præsenti ecclesia intelligendum propheticæ visionis series ipsa demonstret, sed id plane non inconuenienter Mariæ videtur attribuendum. Nimirum ea est quæ velut alterum Solem induit sibi. Quemadmodum enim ille super bonos & malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque præterita nõ discutit merita: sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet, omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu. Nam & defectus omnis sub ea, & quicquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit & supergreditur creaturis, vt meritò sub pedibus eius luna esse dicatur. Alioquin nihil magnum dixisse videbitur, vt sit luna ista sub pedibus eius, quam super omnes angelorum choros, super Cherubim quoque & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. Solet autem luna non modo defectum corruptionis, sed & stultitiam mentis, nonnunquam verò ecclesiam huius temporis designare: Illam quidem propter mutabilitatem, hãc sanè propter susceptum aliunde splendorem. Vtraque vero (vt ita dixerim) luna sub Mariæ pedibus congruè satis ponitur, alio tamen atq; alio modo. Siquidem stultus vt luna mutatur: sapiens autem permanet vt sol. In sole nimirum & feruor & splendor stabilis, in luna solus splendor, atque is omnino mutabilis & incertus, qui nunquam in eodem statu permaneat. Iure ergo Maria sole perhibetur amicta, quæ profundissimam diuinæ sapientiæ vltra quàm credi valeat, penetrauit abyssum: vt quantum sine personali vnione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. Illo nimirum igne prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur. Longe verò aliter Maria meruit non velut summatim tangi, sed operiri magis vndique & circunfundi, & tanquam ipso igne concludi. Candidissimus sanè, sed & calidissimus huius mulieris amictus: cuius omnia tam excellenter irradiata noscuntur, vt nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem vel minus lucidum, sed ne tepidum quidem aliquid, aut non feruentissimum liceat suspicari. Insipientia verò omnis longe sub pedibus eius est, vt penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero, & collegio virginum fatuarum. Imò verò & vnicus ille stultus, & totius stultitiæ princeps, qui vere mutatus vt luna sapientiam perdidit in decore suo, sub Mariæ pedibus conculcatus & contritus miseram patitur seruitutem.

Eccles. 27. b

Nimirũ ipsa est quondã à Deo promissa mulier serpentis antiqui caput virtutis pede contritura: cuius planè calcaneo in multis versutiis insidiatus est, sed sine causa. sola enim contriuit vniuersam hæreticam prauitatem. Alius non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat: alius paruulum non peperisse, sed reperisse sibilabat: alius vel post partum viro cognitam blasphemabat: alius Dei matrem audire non sustinens, magnum illud nomen theotocos, impiissime suggillabat: sed contriti sunt insidiatores, conculcati supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes. Denique & continuò per Herodem draco insidiatus est parienti, vt nascentem excipiens filium deuoraret, quod inimicitiæ essent inter semen mulieris & draconis. Iam si ecclesia lunæ magis intelligenda videtur vocabulo, quòd videlicet non ex se splendeat, sed ab eo qui dicit: Sine me nihil potestis facere: habes mediatricem quam tibi paulò antè commendauimus, cuidenter expressam. *Mulier*, inquit, *amicta sole, & luna sub pedibus eius.* Amplectamur Mariæ vestigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pedibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixerit nobis. Potens est enim. Nempe vellus est medium inter rorem & aream, mulier inter solem & lunam, Maria inter Christum & ecclesiam constituta. Sed forte miraris non tam vellus opertum rore, quàm amictam sole mulierem. Magna siquidem familiaritas, sed mira omnino vicinitas solis & mulieris. Quomodo enim in tam vehementi feruore tam fragilis natura subsistit? Meritò quidem admiraris Moyses sanctè, & curiosius desideras intueri. Verùm tamen solue calceamenta de pedibus tuis, & inuoluera pone carnalium cogitationum, si accedere concupiscis: Vadam, inquit, & videbo visionem hanc magnam. Magna planè visio rubus ardens sine combustione, magnum signum mulier illæsa manens amicta sole. Non est rubi natura, opertum vndique flammis manere nihilo minus incombustum: non mulieris potentia, vt sustineat solis amictum. Non est virtutis humanæ, sed nec angelicę quidem: sublimior quædam necessario est. Spiritus sanctus, inquit, superueniet in te. Et tanquam respondeat illa quoniam spiritus est Deus, & Deus noster ignis consumens est: Virtus, ait, non mea, non tua, sed altissimi obumbrabit tibi. Nihil itaque mirum, si sub tali obumbraculo talis etiam à muliere sustineatur amictus. *Mulier*, inquit, *amicta sole*: planè amicta lumine tanquam vestimento. Non percipit forte carnalis, nimirum spirituale est, stultitia illi videtur. Nõ sic videbatur apostolo qui dicebat: Induimini dominum Iesum Christum. Quàm familiaris ei facta es domina, quàm proxima, imò quàm intima fieri meruisti, quantam inuenisti gratiam apud Deum! In te manet, & tu in eo: & vestis eum, & vestiris ab eo. Vestis eum substantia carnis, & vestit ille te gloria suæ maiestatis. Vestis solem nube, & sole ipsa vestiris. Nouum enim fecit dominus super terram, vt mulier circundaret virum, nec alium quàm Christum, de quo dicitur: Ecce vir, Oriens nomen eius. Nouũ quoq; fecit in cœlo, vt mulier sole appareret amicta. Deniq; & coronauit eum, & vicissim ab eo

Exod. 3. a

Luca 1. d

Rom. 13. d

Hiere. 31.

Zacha. 6.

Cantic. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meruit coronari. Egredimini filiæ Sion, & videte G regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Verum hoc aliàs. Interim sanè ingredimini magis', & videte reginam in diademate quo coronauit eam filius suus. *In capite*, inquit, *eius corona stellarum duodecim*. Dignum planè stellis coronari caput, quod & ipsis longè clarius micans, ornet eas potius quam ornetur ab eis. Quidni coronent sidera quam sol vestit? Sicut dies verni circundabant eam flores rosarum, & lilia conuallium. Nimirum læua sponsi sub capite eius, & iam dextera illius amplexatur eam. Quis illas æstimet gemmas? Quis H stellas nominet quibus Mariæ regium diadema compactum est? Supra hominem est coronæ huius rationem exponere, indicare compositionem. Nos tamen pro modulo nostræ exiguitatis abstinentes à periculoso scrutinio secretorum, non incongruè forsitan duodecim stellas istas, duodecim prærogatiuas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria singulariter adornatur. Siquidem inuenire est in Maria prærogatiuas cœli, prærogatiuas carnis, prærogatiuas cordis: & si fuerit ternarius iste per quaternarium multiplicatus, habemus forte stellas duodecim, quibus reginæ nostræ diadema præfulgeat vniuersis. Mihi sane singularis rutilat fulgor primò quidem in Mariæ generatione: secundò in angelica visitatione: tertiò in spiritus superuentione: quartò in filij Dei inenarrabili conceptione. Sic & in his quoque sidereum planè irradiat decus, quòd virginitatis primiceria, quòd sine corruptione fœcunda, quòd sine grauamine grauida, quòd sine dolore puerpera. Nihilo minus etiam speciali quodam splendore in Maria coruscant mansuetudo pudoris, deuotio humilitatis, K magnanimitas credulitatis, martyrium cordis. Vestræ quidem sedulitatis erit singula quæque diligentius intueri. Nos interim satisfecisse videbimur, si breuiter ea potuerimus demonstrare. Quid ergo sidereum micat in generatione Mariæ? Planè quòd ex regibus orta, quòd ex semine Abrahæ, quòd generosa ex stirpe Dauid', Si id parum videtur, adde quòd generationi illi ob singulare priuilegium sanctitatis diuinitus noscitur esse concessa, quòd longe antè eisdem patribus cœlitus repromissa, quòd mysticis præfigurata miraculis, quòd oraculis prænunciata propheticis. Hanc enim sacerdotalis virga dum sine radice floruit, hanc Gedeonis vellus dum in medio siccæ areæ maduit, hanc in Ezechielis visione Orientalis porta quæ nulli vnquam patuit, præsignabat. Hanc denique præ cæteris Esaias nunc virgam de radice Iesse orituram promittebat, nunc euidentius virginem pariturum. Meritò signum hoc magnum in cœlo apparuisse scribitur, quod tanto antè de cœlo noscitur fuisse promissum, Dominus ait: Ipse dabit vobis signum. Ecce M virgo concipiet. Magnum profecto signum dedit: *Esai. 7. e* quia & magnus ipse qui dedit. Huius ergo prærogatiuæ fulgor, quorum non vehementer reuerberat aciem oculorum? Iam in eo quòd tam reuerenter atque officiosissimè ab archangelo salutata est, vt iam in regali solio supra omnes cœlestium ordines regionum exaltatam cernere videretur, & paulo minus adoraturus fœminam, qui solebat ab hominibus hactenus æquanimiter adorari, excellentissimum nobis virginis nostræ meritum, & singularis gratia commendatur. Nihilo minus fulget etiam nouus ille conceptionis modus, vt non in iniquitate, quemadmodum cæteræ omnes, sed superueniente spiritu sancto sola, & de sola sanctificatione Maria conciperet. Nam quòd verum Deum & Dei filium genuit, vt idem ipse Dei atque hominis filius vnus omnino Deus & homo prodiret ex Maria, abyssus est luminis, nec facilè dixerim quòd vel angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiam non caliget. De cætero sanè & virginitatem carnis, & propositum virginitatis, & ipsius quoque propositi nouitas euidenter illustrat: quòd videlicet in libertate spiritus legis mosaicæ decreta transcendens, illibatam Deo corporis simul & spiritus sanctimoniam vouit. Probat enim propositi inuiolabile fundamentum, quòd tam constanter promittenti filium angelo respondit, Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Forte enim propterea primò turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio, I quòd benedictam sese audisset in mulieribus, quæ nimirum benedici in virginibus semper optabat. Et ex tunc quidem cogitabat qualis esset ista benedictio, quòd iam videretur esse suspecta. Vbi verò in promissione filij manifestum virginitatis periculum videbatur, non potuit vltrà dissimulare quin diceret: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Meritò proinde & illam meruit benedictionem, & hanc non amisit: vt longè gloriosior fiat & virginitas ex fœcunditate, & ex virginitate fœcunditas, ac mutuis sese radius illustrare hæc duo sidera videantur. Magnum enim virginem esse: sed virginem matrem esse, longe amplius per omnem modum. Iure etiam illud molestissimum tædium, quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare noscuntur, sola non sensit, quæ sola sine libidinosa voluptate concepit. Vnde & in ipso suæ conceptionis initio, quando potissimùm cæteræ mulieres miserabilius affliguntur, Maria tota alacritate montana conscendit, vt Elizabeth ministraret. Sed & ascendit Bethleem imminente iam partu, portans preciosissimum illud depositum, portans L onus leue, portans, à quo portabatur. Sic & in partu quam lucidum est quòd noua exultatione nouam edidit prolem, sola inter mulieres à communi maledicto & dolore parturientium aliena? Si rerum precia de raritate pensamus, nihil his potest rarius inueniri. Siquidem in omnibus istis nec primam simile visa est, nec habere secundam. è quibus nos si ea fideliter intuemur, sine dubio admirationem concipimus, sed veneration nem, sed deuotionem, sed consolationem. Cæterum quæ restant adhuc, & imitationem requirunt. Non est nobis ante ortum tam multifariè multisque modis promitti diuinitus, cœlitus prænunciari: sed nec ab archangelo Gabriele tam nouæ salutationis obsequiis honorari. Minus autem *Matth. 1. d* cætera duo communicat nobis, plane secretum suũ sibi. Sola enim est de qua dicitur: Quod in ea natum est, de spiritu sancto est, sola cui dicitur: Quod ex te *Luc. 1. d* nascetur sanctũ, vocabitur filius Dei. Offerãtur regi

virgines

virgines, sed post eam: nam primatum sola vendicat sibi. Multo magis autem sola sine corruptione concepit, sine grauamine tulit, sine dolore filium parturiuit. Ita que nihil horum à nobis exigitur, sed exigitur planè nonnihil. Nunquid enim si defuerit nobis etiam mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis: negligentiam nostram munerum singularitas excusabit? Gratissima sanè gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. An verò quis putat quòd hac caruerit gratia, quæ B gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria: ex euange- *Matt. 12. g* lio id probamus. Vbi enim aliquando loquax, vbi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat quærens loqui filio, nec materna auctoritate aut sermonem interrupit, aut in habitationem irruit in qua filius loquebatur. In omni denique textu quatuor euangeliorum (si bene meminimus) non nisi quater Maria loquens auditur. Primo quidem ad angelum, sed cum iam semel atque iterum allocutus eam fuisset. Secundò ad Elizabeth, quando vox salutationis eius Ioannem exultare fecit in vtero, & ea magnificante Mariam, ipsa magis dominum magnificare C curauit. Tertiò ad filium, cum iam esset annorum duodecim, quod ipsa & pater eius dolentes quæsissent eum. Quartò in nuptiis ad filium & ministros. Et is quidẽ sermo certissimus index ingenitæ mansuetudinis, & virginalis verecundiæ fuit. Aliorum quippe verecundiam suam reputans, sustinere non potuit, non potuit vini dissimulare defectum. Vbi sanè increpata à filio, tanquam mitis & humilis corde, nec illi respondit, nec tamẽ desperauit, ministros *Luc. 2. c* admonens facere quod diceret eis. Nunquid non D ab initio veniisse pastores, & primam omnium Martham inuenisse leguntur? Inuenerunt, ait Euangelista, Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Sic & magi quoque, si recolis, non sine Maria matre eius puerum inuenerunt: & inducens in templum domini, templi dominum, multa quidem à Simeone audiuit tam de eo quàm de seipsa, ad loquendum tarda, velox ad audiendum. Et quidem Maria conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo: sed in his omnibus neque de ipso incarnationis dominicæ sacramento quodcunque verbum feciſſe reperies. Væ nobis qui spiritum habe- E mus in naribus, væ qui totum proferimus spiritum, *Terent. in Eunucho.* qui iuxta illud Comici, pleni rimarum effluimus vndique. Totiens denique Maria filium audiuit non modò turbis loquentem in parabolis, sed discipulis seorsum regni Dei mysteria reuelantem: vidit miracula facientem: vidit deinde in cruce pendentem, vidit expirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem: sed in his omnibus, quotiens verecundissimæ virginis, quotiens pudicissimi turturis vox memoratur audita? Denique legis in actibus apostolo- *Act. 1. b* rum, quod redeuntes à monte Oliueti vnanimiter F perseuerabãt in oratione. Qui? Si forte Maria affuit, nominetur prima, quæ super omnes est, tã filij prærogatiua, quam suæ priuilegio sanctitatis. Petrus & Andreas, ait, Iacobus & Ioannes, & cæteri qui sequuntur: hi omnes perseuerabant vnanimiter cum mulieribus, & Maria matre Iesu. Itáne & mulierum sese vltimam exhibebat, vt nouissima omnium posneretur? Verè carnales adhuc discipuli, quibus necdum spiritus erat datus, quia Iesus necdum fuerat glorificatus, quando facta est inter illos contentio de primatu: cum Maria quanto maior erat, humiliaret se non modò de omnibus, sed & præ omnibus. Meritò facta est nouissima prima, quæ prima esset omnium, sese nouissimam faciebat. Meritò facta est omnium domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. Meritò denique super angelos exaltata est, quæ & infra viduas & pœnitentes, infra eam de qua ciecta fuerant septem dæmonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Obsecro vos filioli, æmulamini hanc virtutem. si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini modestiam eius: nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano, maximéque monachum nihil adeò decet. Et quidem manifesta satis in virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Nimirum collectaneæ sunt humilitas & mansuetudo in eo confœderatæ germanius, qui dicebat: Discite à me, quia mi- *Matt. 11. d* tis sum & humilis corde. Sicut enim mater præsumptionis elatio, sic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate procedit. Nec in sola tantùm Mariæ taciturnitate commendatur humilitas, sed euidentius resonat in sermone. Audierat: Quod ex te na- *Luc. 1. d* scetur sanctum, vocabitur filius Dei. Et nihil aliud, quàm ancillam eius se esse respondit. Inde ventum est ad Elizabeth, & continuo virginis gloria singularis eidem per spiritum reuelatur. Denique & mirabatur personam venientis, dicens: Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Commenda- *Ibidem.* bat & vocem salutantis adiiciens: Vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo, & beatificabat fidem credentis: Beata, inquiens, quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à domino. Magna quidem præconia, sed & deuota humilitas nihil sibi passa retinere, in eum magis vniuersa refudit, cuius in se beneficia laudabantur. Tu (inquit) magnificas matrem domini, sed magnificat anima mea dominum. In voce mea filium perhibes exultasse in gaudio, sed exultauit spiritus meus in Deo salutari meo: & ipse quoque tanquam amicus sponsi gaudet ad vocem sponsi: Beatam esse dicis quæ credidisset: sed credulitatis & beatitudinis causa respectus est supernæ pietatis, vt ex hoc magis beatã me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem & exiguam respexit Deus. Veruntamen nunquid putamus, fratres, Elizabeth sanctã in eo quod per spiritum vtique loquebatur, errasse? Absit. Beata planè quam respexit Deus, & beata quæ credidit. Hic enim magnus diuinæ respectionis extitit fructus. Ineffabili siquidem artificio spiritus superueniens tantæ humilitati magnanimitas tanta in secretario virginei cordis accessit, vt (quemadmodum de integritate & fœcunditate prædiximus) hæ quoque nihilominus sint stellæ ex respectu mutuo clariores, quòd videlicet nec humilitas tãta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem: sed cum in sua æstimatione tam humilis esset, nihilominus & in promissionis credulitate magnanimis, vt quæ nihil aliud quàm exiguam sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc my-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſterium,& admirabile commercium,ad inſcrutabile ſacramentum nullatenus ſe dubitaret electam, & veram Dei & hominis genitricem crederet mox futuram. Agit hoc nimirum in cordibus electorum, gratiæ prærogatiua diuinæ,vt eos nec humilitas puſillanimes faciat,nec magnanimitas arrogãtes: magis autem cooperentur ſibi, vt non ſolùm nulla ex magnanimitate ſubintret elatio, ſed hinc maximè prouehatur humilitas,vt inueniantur eo amplius timorati, & largitori munerũ nõ ingrati: ac viciſſim ex occaſione humilitatis puſillanimitas nulla ſubrepat. Sed quo minus de ſua quiſque vel in minimis præſumere conſueuit, eo amplius etiam in magnis quibuſque de diuina virtute confidat. Martyrium ſanè virginis (quam nimirum inter ſtellas diadematis eius,ſi meminiſtis, duodecimam nominauimus) tam in Simeonis prophetia,quàm in ipſa dominicæ paſſionis hiſtoria commendatur. Poſitus eſt hic(ait ſanctus ſenex de paruulo Ieſu)in ſignum cui contradicetur: & tuam ipſius animam (ad Mariam autem dicebat)pertrãſibit gladius. Vere tuam,ô beata mater,animam gladius pertranſiuit. Alioquin non niſi eam pertranſiens carnem filij tui penetraret. Et quidem poſtea quàm emiſit ſpiritum tuus ille Ieſus (omnium quidem,ſed ſpecialiter tuus) ipſius plane nõ attigit animam crudelis lancea,quę ipſius(nec mortuo parcens, cui nocere nõ poſſet)aperuit latus, ſed tuam vtique animam pertranſiuit. Ipſius nimirum anima iam ibi non erat,ſed tua planè inde nequibat auelli: Tuam ergo pertranſuit animam vis doloris, vt plus quàm martyrem nõ immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ ſenſum paſſionis exceſſerit compaſſionis affectus. An non tibi plus quam gladius fuit ſermo ille reuera pertranſiens animam, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus:Mulier, ecce filius tuus? O commutationem. Ioannes tibi pro Ieſu traditur, ſeruus pro domino, diſcipul' pro magiſtro, filius Zebedæi pro filio Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodo non tuam affectuoſiſſimam animam pertranſiret hæc auditio, quando & noſtra licet ſaxea licet ferrea pectora ſola recordatio ſcindit? Non miremini fratres quòd Maria martyr in anima fuiſſe dicatur. Miretur qui non meminerit ſe audiſſe Paulum inter maxima gẽtium crimina memorantem, quòd ſine affectione fuiſſent. Longè id fuit à Mariæ viſceribus, longe ſit à ſeruulis eius. Sed forte quis dicat: Nunquid non eum præſciebat moriturum? Et indubitanter. Nunquid non ſperabat continuò reſurrecturum? Et fidenter: Super hæc doluit crucifixum? Et vehementer: Alioquin quiſnam tu frater, aut vnde tibi hæc ſapientia,vt mireris plus Mariã compatiẽtem,quàm Mariæ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit,iſta commori corde non potuit? Fecit illud charitas, qua maiorem nemo habuit: fecit & hoc charitas,cui poſt illam ſimilis altera non fuit. Iam te mater miſericordiæ per ipſum ſynceriſſimæ tuæ mentis affectum,tuis iacens prouoluta pedibus luna, mediatricem ſibi apud ſolem iuſtitiæ conſtitutam deuotis ſupplicationibus interpellat,vt in lumine tuo videat lumen, & ſolis gratiam tuo mereatur obtentu, quam verè amauit præ omnibus & ornauit ſtola gloriæ induens,& coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum,plena rore cœleſti,innixa ſuper dilectum,deliciis affluens. Ciba hodie pauperes tuos domina: ipſi quoque catelli de micis edant, nec puero Abrahæ tantùm, ſed & camelis potum tribuas de ſuperefluenti hydria tua, quia tu vere puella es prælecta & præparata altiſſimi filio, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſecula. Amen.

Luc. 2. c

Rom. 1. d

AD EANDEM GLORIOSAM VIRGINEM MARIAM DEPRECATIO ET *laus elegantiſſima.*

MENTEM & oculos pariter cum manibus ad te regina mundi attollimus, & coram tuæ celſitudinis gloria genu flectimus, ceruicem inclinamus, ac plenis ſuſpiriis ad te preces in cœlũ tranſmittimus. Tu altitudo cœli,beatos oculos tuos,quibus incomprehenſibilem gloriam illam lucis æternæ cum deſiderio ſemper intueris,ad tuos ſupplices in hanc mundi miſeriam proiectos, de alto inclinare non deſpicias. Et ecce coram tremendo iudice peccatores aſſiſtimus, cuius manus terribilis gladiũ iræ ſuæ vibrat ſuper nos. Et quis auertet eã? Nemo domina tam idoneus,vt gladio domini manum pro nobis obiiciat,vt tu Dei amantiſſima,per quam primùm in terris ſuſcepimus miſericordiam de manu domini Dei noſtri. Aperi itaque tu mater miſericordiæ benigniſſimi cordis tui ianuam ſuſpirioſis precatibus filiorum Adam. Ex omnibus finibus terræ ad tuæ protectionis vmbraculum confugimus à facie formidinis fortitudinis Dei. Ad te domina mea, ſtillant oculi noſtri: te deuotionis clamore valido obſecramus: vt filij tui domini noſtri irã quam grauiter peccando ſuccẽdimus,erga nos mitiges: ciúſque gratiam à qua ingrati excidimus, nobis tua cõciliet, cuius liuore ſanati ſumus, eius iterum medelam depoſcimus, quia putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices noſtræ,& non eſt in nobis ſanitas. Attende domina, & vide dolores vulnerum animarum noſtrarum,qui tibi reuelamus cauſam noſtram cum fiducia. Te enim inæſtimabilis benignitatis fœminam & venerandam matrem eſſe cognoſcimus ex eo,quòd tu mundum hunc immundũ & lubricum, impolluto calle tranſiſti, & adhuc inter peccatores degens,tanta ante Deum ſanctitate fœcundaris, vt ſola ſolio regis æterni immediate approximare mereris. Tu peccatorem quantumlibet fœtidum non horres, non deſpicis, ſi ad te ſuſpirauerit, tuúmque interuentum pœnitenti corde flagitauerit. Tu illum à deſperationis barathro pia manu retrahis,ſpei medicamen aſpiras,foues: non deſpicis quouſque horrendo iudici miſerum reconcilies. Famoſum huius tuæ benignitatis teſtimonium eſt per te Theophilus reſtauratus gratiæ. Nec mirum ô domina ſi tam copioſo oleo miſericordiæ tui cordis perfuſum eſt ſolatium: cùm illud inæſtimabile opus miſericordiæ, quod prædeſtinauit Deus ante ſecula in redemptionem noſtram, primum in te à mundi artifice fit fabricatum. Quando enim placuit gratiæ ſupernæ vt habitaret in nobis à quibus elongata fuerat: tu ſola inuenta es digna, vt in tua virginali aula rex regum & domi-

& dominus dominantium à regalibus ſedibus veniens, primam ſibi manſionem inter filios hominum eligeret. Vere beneplacitum fuit Deo habitare in te, quando ex ipſa illibata carnis tuæ ſubſtantia quaſi de lignis Libani architectura ineffabili domũ ſibi ædificauit Dei ſapiẽtia: ſuffulſit eam ſeptem columnis argẽteis,ac reclinatorium aureum in ea collocauit. Hi ſunt ſeptem ſpiritus Dei, & hæc eſt vnica illa ſaluatoris fœmina,in qua ſola quæſita in omnibus requiem inuenit, atque in eius ſinum omnes theſauros ſuos abſque menſura transfudit. Vnde bene ſancto ſpiritui in te complacuit ô Maria, cùm diuinis adeò myſteriis vterum tuum conſecrare dignatus eſt. Ipſe eſt enim ignis conſumens qui ſanctiſſimam animam tuam totam inflammauit ſeipſo, atque ſplendore diuinæ maieſtatis impleuit: tuúmque vterum ineffabili modo fœcundauit, fecitque vt Deum & hominem clauſa conciperes, clauſa pareres,& poſt partum virgo permaneres. Iam ergo vterum tuum domina velut ſacratiſſimum Dei viui templum totus mundus veneratur. In eo ſalus mundi initiata eſt,ibi decorem indutus eſt Dei filius, ac prælectæ ſponſæ ſuæ eccleſiæ formoſus in ſtola candida exultanter occurrit, deſideratum diu oſculum prę elegit,ac prędeſtinatas à ſeculo nuptias,virgo cum virgine prælibauit. Ibi ruptus eſt paries inimicitiarum quem inter cœlum & terram protoplaſtorum inobedientia conſtruxerat. Ibi confœderata ſunt terrenis cœleſtia,& obuiauerũt ſibi in oſculo pacis, quando in vnam eandemque perſonam concurrerũt diuinitas & humanitas: factúmque eſt nouum illud ſuper terram, vt eſſet Deus homo, & homo Deus. Ibi magnus Eliſeus in menſuram ſuſcitandi pueri ſeſe contraxit. Ibi antiquus dierum prælecto filio ſuo tunicam induit polymitam. Ibi Rebecca futurorum præſcia, magnificandi filij manibus pelliculas hœdorum circumdedit, & colli nuda protexit. Ibi enim cooperante gratia ſpiritus ſancti filius à Deo patre hæreditãdus in omnibus gentibus diuinæ maieſtatis potentiam ſimilitudine carnis peccati cooperuit, & quaſi abſconditus eſt vultus eius in infirmitate: vnde nec reputauimus eum. Ibi conſilij prouidentia ineſcatus eſt hamus qui ad extrahendum ſerpẽtem antiquum in hoc mare magnum de cœlo traiectus eſt. Inde egreſſa eſt armilla aurea vt perforaretur maxilla Leuiathan,vt euomeret mortuos non ſuos quos ab origine mundi ſecurè deglutiuerat. Hortus deliciarum nobis ſacratiſſimus tuus vterus ô Maria: quia ex eo multiplices gaudij flores colligimus,quotiens mente recolimus quàm magna multitudo dulcedinis toti orbi inde affulſit. Hortus cõcluſus tu es Dei genitrix,ad quem deſtorãdum manus peccatoris nunquam introiuit. Tu ſanctorum areola aromatum à cœleſti conſita pigmentario, virtutum omnium ſpecioſis floribus delectabiliter vernas: inter quos pulcherrimos flores tres miramur in te ô excellẽtiſſima. Hi ſunt quorum odore ſuauiſſimo totam domum domini reples,ô Maria,viola humilitatis,lilium caſtitatis, roſa charitatis. Meritò de Dei areola flos ille ſpecioſus præ filiis paradiſi electus eſt ſuper quem requieuit ſpiritus domini. Et cui te aſſimilabimus, mater pulchritudinis? Verè paradiſus Dei tu es, quia lignum vitæ mundo protuliſti, de quo qui manducauerit viuet in æternũ. Fons vitæ, qui ex ore altiſſimi prodiit,de medio ventris tui exiliuit,atque in te in quatuor capita ſeſe diſpergens ad irrigandam faciem arentis mundi emanauit lætificans ciuitatem Dei. Omnis enim qui biberit ex eo, non ſitiet in æternum, & erit pluſquam paradiſus hic: de cuius aqua ſi quis biberit, ſitiet iterum. O quanta mundo contuliſti, quæ tam ſalubris aquæ ductus eſſe meruiſti! O lampas luculentiſſima,quantos lætificaſti,quãdo ſplendore Dei illuſtrata deſideratum illud lumen quo inuenta eſt drachma decima, ſedentibus in vmbra mortis protuliſti! Te nimirum ille epithalamij præcentor à longe intuitus cum admirationis voce ita prorupit: Quæ eſt iſta quæ progreditur velut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata? Sicut aurora valde rũtilans in mundo progreſſa es ô Maria, quando veri ſolis ſplendorem tantæ ſanctitatis iubare præcurriſti, vt verè diem ſalutis dixerim, diem propitiationis,diem quem fecit dominus, quem tuæ charitati initiari dignum fuit. Felix aurora felicis diei extitiſti nuncia. Talis dies talem auroram diei decuit: & rectè quidem auroræ impleſti officium. Ipſe enim ſol iuſtitiæ de te proceſſurus, ortum ſuum quadam matutina irradiatione præueniens,in te lucis ſuę radios copioſè transfudit, quibus poteſtates tenebrarum quas Eua produxerat,in fugam conuertiſti: atque ita deſideratum cunctis gentibus ſolem mundo inuexiſti. Tu pulchra vt luna diceris, eíque non immeritò compararis. Illa enim omnium aſtrorum ſola ſoli ſimilima comparatione, & candore venuſta argenteo,cæteris in cœlo præmicat ſideribus: tu verò ſolis imago expreſſiſſima, inter milia aſtrorum Deo aſſiſtentium virginali puritate in cœlo glorioſa præfulges. Illa enim transfuſo in ſe ſolari lumine noctem noſtram illuminat: tu virtutum tibi à Deo inditarum magnificis exemplis ad imitationem tui nos prouòcas, ſicq; noctem noſtram illuminas. Qui enim vias tuas conſectatus fuerit,non ambulabit in tenebris: ſed lumen vitæ inueniet. Tu ergo pulchra es vt luna: immo & pulchrior luna, quia tota pulchra es,& macula non eſt in te, neque viciſſitudinis obumbratio. Tu electa es vt ſol, ille inquam ſol ſolis conditor. Ille enim electus eſt ex milibus virorum: tu electa ex milibus fœminarum. Ille electus ex omnibus quæ ſunt: tu electa ex omnibus quæ per illum ſunt. Tu terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Quid enim? An non horruerunt principes tenebrarum quando viderunt præter morem armatura omni fortiore inſtructam contra ſe procedere fœminam,fœminam fortem, ad bella doctiſſimam, cuius enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos? In circuitu eius acies validas ſpiritualium virtutum ſuo ſe inuicem ordine tuentium (ſiquidem ordinatione perſeuerat dies) ſed & innumerabilium beatorum ſpirituum malitiam ad miniſterium tanti principis delegatam fuiſſe nullatenus ambigimus: vtpote qui cuſtodirent lectulum Salomonis gratiſſimum, ac prouiderent ne præparatum æterno regi hoſpitium alienus hoſpes inuaderet. Nimirum timor & tremor venerunt ſuper eos, ita quòd dicerent: Ecce pluſquam Eua hæc. caſtra Dei

Collatio ex ſcripturis.

Iuxtà Dionyſ. Areop. Θεάρχους.

Cant. 6. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

γράμμ.

sunt hæc, fugiamus Israëlē. Tu ergo bellatrix egregia primò eum qui primus omnia supplantauit, expugnare viriliter aggressa es: tu & spiritum elationis Euæ vertice humilitatis complosisti: quam in te ita respexit dominus, vt ipsius merito super omnes choros angelorum te sublimari dignam æstimauerit. Nunquam enim super omnes angelos glorificata ascendisses, nisi priùs infra omnes homines humiliata descendisses. Tu & ardorem vetitæ concupiscentiæ, virtute castitatis in tua carne virginea eatenus extinxisti, vt is in cuius cōspectu nec astra munda sunt, tantæ munditiæ carnem tuam iudicauerit, H vt etiam suæ diuinæ puritati agglutinare non despexerit. His ergo primariis ducibus tenebrarum à te fortiter expugnatis, omnis ante faciem tuam spiritualium nequitiarum militia in fugam conuersa est. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei genitrix. Sed adhuc locus est tuæ laudi, adhuc in tuis laudibus omnis lingua balbutit. Non enim sunt loquelæ neque sermones in natione quæ sub cœlo est, quibus amplitudo gloriæ tuæ ad plenum valeat explicari. O pia, ô magna, ô multum amabilis Maria: tu nec I nominari quidem potes quin accendas: nec cogitari quin recrees affectus diligentium te: tu nunquam sine dulcedine diuinitus tibi insita memoriæ portas ingrederis. Et nunc sequimur te ô domina ex totis præcordiis vociferantes ad te: Adiuua imbecillitatem nostram, aufer opprobrium nostrum. Vides hanc tunicam pelliceam quæ nos circundedit? Tunica Euæ parentis nostræ est, quam ad nos olim misera illa transmisit, & superuestiuit carnem filiorum suorum sicut diploide confusione sua. De manu K quippe ipsius duplicis mali semen terra nostra suscepit, & concepit, & peperit nobis spinas & tribulos iniquitatis in anima, calamitatis in corpore, ac per hoc mortem vtrobique. O infelix hæreditas, ô dira humanæ carnis infirmitas, vsquequo patiemur te? Multum dorsa nostra incuruasti, quia grauis es valde, & diu te sustinuimus. Multum minuisti nos ab angelis, equo & iumentis insipientibus coæquasti, nimis inualuisti: quæ non nisi morte filij Dei sanari potuisti. Nimis super nos te extulisti, quando & vs- L que ad eum qui super omnia est, incautè ascendisti. Et quis liberabit nos à corruptela huius miserrimæ pelliculæ? Gratia saluatoris nostri filij tui, ô Maria, qui vt infirma nostra tolleret, sponte infirmatus est: & vt mors mortis nostræ ipse fieret, innocens pro peccatoribus mortuus est. Et quis tam idoneus, vt loquatur ad cor domini nostri Iesu Christi, vt tu felix Maria, quæ in secretissimis amplexibus amantissimi filij tui recubas in meridie sempiterno, eiúsque familiarissimo colloquio cum plena cordis lætitia M perfrueris. Loquere domina, quia audit filius tuus: & quæcunque petieris impetrabis. Inuoca bonum nomen eius super nos, vt curemur à vetusta hac lepra carnis & spiritus. Exurge virus hoc mortiferum exinanitura, quod de pomi sui reliquiis Eua nobis propinauit: quando succi noxialis gustu ebriata est, & reliquias dimisit paruulis suis: Vtinam poculum suum ebria illa totum ebibisset, non item in nos diffudisset. Te domina exorāte, omne iugum nostrum computrescat à facie olei diuinæ misericordiæ: renouetur vt aquilæ iuuentus nostra, vt noui noua vo- G ce nouum canticum nouis ciuibus aggregati illic, vbi noua sunt omnia, iubilum sempiternum celebrantes in cymbalis iubilationis concinamus. Tollatur hæc crassa nebula ab oculis, vt reuelata facie gloriam domini speculantes in immensum illud pelagus diuini luminis absorbeamur: & domini spiritu ac Deo nostro in vinculis charitatis astricti vnū cum ipso efficiamur. Præstet & hoc nobis tuo interuentu ô Maria filius tuus Iesus Christus Deus & dominus noster, cui laus & gloria & gratiarum actio in sempiterna secula. Amen.

In natiuitate Mariæ, de aquæductu. Sermo.

FOECVNDÆ virginis amplectitur cœlum præsentiam, terra memoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illic exhibitio, hic tenuis quædam libatio primitiarum: ibi res, & hic nomē. Do- *Psal. 101.d*
mine, inquit, nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem. Generatio & generatio non angelorum profectò, sed hominum est.

Vis scire quia nomen & memoriale eius in nobis est, præsentia in excelso? Sic orabitis, inquit: Pater *Matt. 6. b*
noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Fidelis oratio, cuius ipsa primordia & diuinæ adoptionis & terrenæ peregrinationis admoneant, vt hoc scientes quòd quandiu non sumus in cœlo, peregrinamur à domino, gemamus intra nosmetipsos adoptionem filiorum expectantes, præsentiam vtique patris. Signanter proinde & de Christo propheta loquitur dicēs: Spiritus ante faciem nostram *Thren. 4. d*
Christus dominus, in vmbra eius viuemus inter gētes. Nam inter cœlestes quidem beatitudines non in vmbra viuitur, sed potius in splendore. In splendoribus sanctorum, inquit, ex vtero ante luciferum genui te. Verum id quidem pater. At mater sanè *Psalm. 109.a*
eundem ipsum in splendore non genuit, sed in vmbra, non nisi ea tamen qua obumbrauit altissimus. Merito proinde canit ecclesia, non illa quidem ecclesia sanctorum quæ in excelsis & in splendore est: *Cant. 2. d.*
sed quæ interim peregrinatur in terris. Sub vmbra eius, ait, quem desideraueram, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Lucem quippe meridianam vbi pascit sponsus, sibi petierat indicari, sed repressa est, & pro plenitudine luminis vmbram, pro satietate interim gustum recepit. Denique non ait, Sub vmbra eius quam desideraueram: sed, sub vmbra eius quem desideraueram, sedi. Neque enim ipsius expetierat vmbram, sed ipsum profecto meridiem, lumē plenum de lumine pleno. Et fructus, ait, dulcis gutturi meo: ac si dicat gustui meo. Vsquequo non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? Quousque manet illa sententia: Gustate, & videte *Psal. 33.*
quoniam suauis est dominus? Et quidem suauis gustui, & dulcis gutturi, vt meritò etiā super hoc sponsa proruperit in vocem gratiarum actionis & laudis. Sed quando dicetur: Comedite amici & bibite, *Cantic. 5. a*
& inebriamini charissimi? Iusti epulentur (ait propheta) sed in conspectu Dei, vtique non in vmbra. Et de seipso: Satiabor, ait, cū apparuerit gloria tua. *Psalm. 67. a*
Sed & dominus ad apostolos ait: Vos estis qui per- *Luc. 22. c*
mansistis

manssistis mecum in tentationibus meis, & ego dis- A
pono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū, vt edatis & bibatis super mensam meā. Sed vbi? In regno meo, inquit. Beatus planè qui manducabit panem in regno Dei. Sanctificetur itaque nomen tuum: per quod vtcunque interim in nobis es domine per fidem in cordibus habitans, quoniam nomen tuum iam inuocatum est super nos: Adueniat regnum tuum. Veniat vtique quod perfectum est, *Rom. 6. d*
& euacuetur quod est ex parte. Habetis (ait apostolus) fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Vita æterna fons indeficiens, B
qui vniuersam irrigat superficiem paradisi. Nec modò irrigat, sed inebriat, fons hortorum, puteus aquarum viuentium quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Quis verò fons vitæ, nisi Christus dominus? Cum Chri- *Coloss. 3.*
stus (inquit) apparuerit vita vestra: tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Sanè ipsa sese plenitudo exinaniuit, vt fieret nobis iustitia & sanctificatio & remissio, necdum apparens vita, aut gloria, aut beatitudo. Deriuatus est fons vsque ad nos, in plateis *Prou. 5.*
deriuatæ sunt aquæ, licet non bibat alienus ex eis. C
Descendit per aquæductum vena illa cœlestis, non tamen fontis exhibens copiam, sed stillicidia gratiæ arentibus cordibus nostris infundens, aliis quidem plus, aliis verò minus. Plenus equidem aquæductus, vt accipiant cæteri de plenitudine, sed non plenitudinem ipsam. Aduertistis iā, ni fallor, quem velim dicere aquæductū qui plenitudinem fontis ipsius de corde patris excipiens, nobis edidit illum, sed si non prout est, prout capere poteramus. Nostis enim cui dictum sit: Aue gratia plena. An verò in- D
ueniri potuisse miramur, vnde talis ac tantus fieret aquæductus, cuius nimirum summitas instar profectò scalæ illius quam vidit patriarchà Iacob, cœlos *Genes. 28.*
tangeret, imò & transcenderet cœlos, vt viuidissimū illum aquarum quæ super cœlos sunt, posset attingere fontem? Mirabatur & Salomon, & velut de- *Prouer. 31.*
speranti similis aiebat: Mulierem fortem quis inueniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi fluenta gratiæ defuerunt, quòd necdum intercederet is de quo loquimur, tam desiderabilis aquæductus. Nec mirabere diutius expectatum, si E
recordaris quot annis Noë vir iustus in arcæ fabrica laborauit, in qua paucæ, id est, octo animæ saluæ factæ sunt, idque satis ad modicum tempus. Sed quomodo noster hic aquæductus fontem illum attigit tam sublimem? Quomodo putas nisi vehementia desiderij, nisi feruore deuotionis, nisi puritate o- *Eccle. 35. d*
rationis? Sicut scriptū est: Oratio iusti penetrat cœlos. Et quis iustus, si non Maria iusta, de qua sol iustitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illa inaccessam attigit maiestatem, nisi pulsando, petendo, quærendo? Deniq; & quod quærebat inuenit: cui dictū est, F
Inuenisti gratiam apud Deum. Quid? Plena est gratia, & gratiam, adhuc inuenit? Digna prorsus inuenire quod quærit, cui propria non sufficit plenitudo, nec suo potest esse contenta bono: sed quemadmodum scriptum est: Qui bibit me, adhuc sitiet: petit *Eccl. 24. c*
superefluentiam ad salutem vniuersitatis. Spiritus sanctus, ait, superueniet in te, & preciosum illud balsamum tanta tibi copia tantáque plenitudine influet, vt copiosissime effluat circunquaque. Ita est, iam sentimus, iam exhilarantur facies nostræ in oleo, iam clamamus: Oleum effusum nomen tuum, me- *Cant. 1. 4*
moriale tuum in generatione & generationem. Verùm id quidem non in vanum, etsi oleum effunditur, sed non perit. Propterea siquidem & adolescentulæ, paruulæ scilicet animæ sponsum diligunt, idque non parum: & vnguentum descendens de capite, non modo barba, sed & ipsa vestimenti ora suscepit. Intuere ô homo consilium Dei, agnosce consilium sapientiæ, consilium pietatis. Cœlesti rore a- B
ream rigaturus, totum vellus priùs infudit. Redemptorus humanum genus, precium vniuersum contulit in Mariam. Vt quid hoc? Forte vt excusaretur Eua per filium, & querela viri aduersus fœminam deinceps sopiretur. Ne dixeris vltra, ô Adam, Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno vetito: dic potius: Mulier quam dedisti mihi, me cibauit fructu benedicto. Piissimum sanè consilium, sed latet forsitan aliud, nec totum hoc est. Verum id quidem, sed parum est (ni fallor) desideriis vestris. Dulcedo lactis est, elicietur forte, si fortius premimus, & pinguedo C
butyri. Altius ergo intuemini quanto deuotionis affectu à nobis eā voluerit honorari, qui totius boni plenitudinē posuit in Maria: vt proinde siquid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea nouerimus redundare, quę ascendit deliciis affluēs. Hortus plane deliciarum, quem non modò afflauerit veniens, sed & perflauerit superueniens auster ille diuinus, vt vndique fluant & affluant aromata eius, charismata scilicet gratiarum. Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum: vbi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, maris vtique magni & spacio- D
si: quid nisi caligo inuoluens, & vmbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam. hæc inquam voluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidem & per omnia prouidens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Ad patrem verebaris accedere, solo auditu territus ad folia fugiebas: Iesum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem patrem filius talis obti- E
neat? Exaudietur vtique pro reuerentia sua: pater enim diligit filium. An vero trepidas & ad ipsum? Frater tuus est, & caro tua, tentatus per omnia absque peccato, vt misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso maiestatem vereare diuinam, quòd licet factus sit homo, manserit tamē Deus. Aduocatū habere vis & ad ipsum? ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, nō modò pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Nec dubius dixerim, exaudietur & F
ipsa pro reuerentia sua. Exaudiet vtique matrem filius, & exaudiet filium pater. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Quid enim? Potéstne filius aut repellere, aut sustinere repulsam? Non audire, aut nō audiri filius potest? Neutrum plane. Inuenisti (ait angelus) gratiam apud Deum: Fœliciter. Semper hæc inueniet gratiam, & sola est gratia qua egemus. Prudens

Universidad de Deusto
Biblioteca

virgo non ſapientiam, ſicut Salomon, non diuitias, non honores, non potentiam, ſed gratiam requirebat. Nimirum ſola eſt gratia qua ſaluamur. Quid nos alia concupiſcimus fratres? Quæramus gratiam, & per Mariam quæramus: quia quod quærit inuenit, & fruſtrari non poteſt. Quæramus gratiam, ſed gratiam apud Deum: nam apud homines gratia fallax. Quærant alij meritum, nos inuenire gratiam ſtudeamus. Quid enim? Non gratiæ eſt quòd hic ſumus? Profecto miſericordiæ domini eſt, quòd non ſumus conſumpti nos. Qui nos? Nos periuri, nos adulteri, nos homicidæ, nos raptores, purgamenta H vtique mundi huius. Conſulite conſcientias veſtras fratres, & videte quia vbi abundauit delictum, ſuperabundat & gratia. Maria non prætendit meritum, ſed gratiam quærit. Denique vſque adeo fidit gratiæ, & non altum ſapit, vt ſalutationem angelicam vereatur. Maria, inquit, cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Nimirum ſeſe ſalutatione angelica reputabat indignam. Et forſitan talia meditabatur: Vnde hoc mihi, vt veniat angelus domini mei ad me? Ne timeas Maria, ne mireris angelũ venientem, I & maior angelo venit: ne mireris angelũ domini, & dominus angeli tecum. Poſtremò quidni videas angelum, cum iam angelicè viuas? Quidni viſitet angelus vitæ ſociam? Quidni ſalutet ciuem ſanctorum, & domeſticam Dei? Angelica planè vita virginitas: & qui non nubent neque nubentur, erunt ſicut angeli Dei. Videſne quòd & hoc nihilo minus modo aquæductus noſter aſcendit ad fontem, nec ſola iam oratione cœlos penetrat, ſed etiã incorruptione, quæ proximum Deo facit, ſicut ſapiens ait? K *Sapien. 6. c*
Erat enim virgo ſancta corpore & ſpiritu, cui ſpecialiter eſſet dicere: Conuerſatio noſtra in cœlis eſt. *Philip. 3.*
Sancta inquam corpore & ſpiritu, ne quid forſitan ſuper hoc dubites aquæductu. Sublimis equidem valde, ſed nihilo minus integerrimus manet. Hortus concluſus, fons ſignatus, templum domini, ſacrarium ſpiritus ſancti. Nec enim eſt fatua virgo, cui non modò oleum eſt, ſed olei plenitudo in vaſe recondita. Aſcenſiones in corde ſuo depoſuit, conuerſatione pariter (ſicut iam diximus) & oratione L aſcendens. Denique abiit in montana cum feſtinatione, & ſalutauit Elizabeth, & in miniſterio eius erat quaſi menſibus tribus, vt iam tunc poſſet dicere matri mater quod tantò poſt filio dixit filius: Sine modò, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam. Planè montana conſcendens, cuius iuſtitia ſicut montes Dei. Tertius enim hic aſcenſus virginis fuit, vt funiculus triplex difficilè rumperetur. Feruebat ſiquidem in quærenda gratia charitas, ſplendebat in carne virginitas, humilitas in obſequio e-M minebat. Etenim ſi omnis qui ſe humiliat, exaltabitur: quid hac humilitate ſublimius? Veniſſe eam *Luc. 1.* mirabatur Elizabeth, & dicebat: Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Sed iam magis miretur quòd inſtar vtique filij & ipſa non miniſtrari venerit, ſed miniſtrare. Meritò proinde cantor ille diuinitus in ipſius admiratione præcinens, aiebat: *Cant. 6. d.*
Quæ eſt iſta, quæ aſcendit ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata? Aſcendit planè ſupra omne humanum genus, aſcendit vſque ad angelos, ſed & ipſos G quoque tranſcendit, & cœleſtem omnem ſupergreditur creaturam. Nimirum ſupra angelos hauriat neceſſe eſt, quam refundat hominibus aquam viuam. Quomodo, inquit, fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Verè ſancta corpore & ſpiritu, & integritatem carnis habens, & propoſitum integritatis. Reſpondens autem angelus, dixit: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ne me interrogaueris, inquit: ſupra me eſt, & non potero ad illud. Spiritus ſanctus, non angelus, ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi, non ego. Ne ſteteris vel inter angelos virgo ſancta, ſublimius aliquid tuo ſibi miniſterio propinandum terra ſitiens præſtolatur. Paululùm cum pertranſieris eos, inuenies quem diligit anima tua. Paululùm inquam, non quia non incomparabiliter ſupereminet, ſed quòd inter eum & ipſos medium nihil inuenias. Tranſi ergo virtutes & dominationes, Cherubim quoque & Seraphim, vt ad eum peruenias de quo vociferantur ad inuicem, Sanctus, ſanctus, *Eſaiæ 6.*
ſanctus dominus Deus Sabaoth. Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei. Fons ſapientiæ verbum patris in excelſis: hoc verbum mediante te caro fiet: vt qui dicit, Ego in patre, & pater *Ioan. 14. b*
in me: dicat nihilo minus, quia ego à Deo proceſſi & veni. In principio, inquit, erat verbum. Iam ſca- *Ioan. 1. a*
tet fons: ſed interim tantùm in ſemetipſo. Denique & verbum erat apud Deum: lucem profecto habitans inacceſſibilem, & dicebat dominus ab initio: Ego cogito cogitationes pacis & non affli- *Hiere. 29. a*
ctionis. Sed penes te eſt cogitatio tua, & quid cogites, nos neſcimus. Quis enim cognouit ſenſum domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Deſcendit itaque cogitatio pacis in opus pacis. Verbum caro factum eſt, & habitat iam in nobis. Habitat planè per fidem in cordibus noſtris, habitat in memoria noſtra, habitat in cogitatione: quia vſque ad ipſam deſcendit imaginationem. Quid enim prius cogitaret homo de Deo, niſi forſitan idolum corde fabricaretur? Incomprehenſibilis erat & inacceſſibilis, inuiſibilis & inexcogitabilis omnino. Nunc verò comprehendi voluit, videri voluit, cogitari voluit. Quonam modo? inquis. Nimirum iacens in præſepio, in virginali gremio cubans, in monte prædicans, in oratione pernoctans, & in cruce pendens, in morte pallens, liber inter mortuos, & in inferno imperans: ſeu etiam tertia die reſurgens, & apoſtolis loca clauorum victoriæ ſigna demonſtrans, nouiſſime coram eis cœli ſecreta conſcendens. Quid horum non verè, non piè, non M ſanctè cogitatur? Quicquid horum cogito, Deum cogito, & per omnia eſt Deus meus. Hæc ego meditari dixi ſapientiam, & prudentiam iudicaui eructare memoriam ſuauitatis: quoniam in huiuſcemodi nucleis virga ſacerdotalis copioſe produxit, quam in ſupernis hauriens, vberius nobis Maria refundit. In ſupernis planè, & vltra angelos: quæ verbum ex ipſo patris corde ſuſcepit, vt ſcriptum eſt: Dies diei eructat verbum. Vtique dies pater: *Pſal. 18. a*
ſiquidem dies ex die ſalutare Dei. An non etiam virgo dies? Et præclara. Rutilans planè dies, quæ præcedit ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa

electa vt ſol. Intuere igitur quemadmodum vſq; ad A
angelos plenitudine gratiæ, ſupra angelos ſuperueniẽte ſpiritu ſancto peruenit. Eſt in angelis charitas, eſt puritas, eſt humilitas. Quid horum non enituit in Maria? Sed oſtenſum eſt ſuperius, vt quidem à nobis oſtendi potuit: ſupereminentiam proſequamur. Cui enim angelorum aliquãdo dictum eſt: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi: ideóq; & quod naſcetur ex te ſanctũ, vocabitur filius Dei? Denique veritas de terra orta eſt, non de angelica creatura: nec angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Magnum eſt angelo vt miniſter ſit domini, ſed Maria ſublimius quiddã meruit, vt ſit mater. Fœcunditas itaq; virginis, ſupereminens gloria eſt: tantóq; excellẽtior angelis facta munere ſingulari, quanto differentius præ miniſtris nomen matris accepit. Hanc inuenit gratiam plena iam gratia, vt charitate feruida, virginitate integra, humilitate deuota, fieret nihilo minus ſine viri cognitione grauida, ſine muliebri dolore puerpera. Parũ eſt, quod ex ea natum eſt, ſanctũ vocatur, & eſt filius Dei. De reliquo fratres curandũ nobis ſummopere eſt, ne verbum quod de ore patris ad nos egreſſum eſt virgine C
mediante, vacuum reuertatur: ſed per eandẽ nihilo minus virginẽ gratiam pro gratia referam. Eructemus memoriam, donec præſentiã ſuſpiramus, & ſuæ reddantur origini fluenta gratiæ, vt vberius fluant. Alioquin niſi ad fontem redeant, exiccantur, & infideles in modico, quod maximum eſt accipere nõ meremur. Modicũ planè memoria ad præſentiam, modicum ad id quod cupimus, magnũ ad id quod meremur: longè infra deſiderium, ſed nihilo minus ſupra meritum. Sapienter proinde ſponſa & pro hoc *Cant. 1. b*
modico nõ modicè gratulatur. Cum enim dixiſſet, D
Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie: recipiens exigua pro immenſis, & pro paſtu meridiano libans ſacrificium veſpertinum, minime tamen (vt ſolet fieri) murmurat aut triſtatur, ſed gratias agit, & in omnibus ſeſe exhibet deuotiorẽ. Nouit enim quòd ſi fidelis fuerit in vmbra memoriæ, lucem præſentiæ ſine dubio obtinebit. Itaque qui reminiſcimini domini, ne taceatis, & ne detis ſilentium ei. Nimirum qui præſentem habent dominum, exhortatione nõ *Pſalm. 147. a*
indigent: & quod ait propheta alius, Lauda Hieruſalem dominum, lauda Deum tuum Sion: congratu- E
lationis eſt potius quam cõmonitionis. Qui in fide ambulant, egent admonitione ne taceant, & ne dederint ſilẽtium ei. loquitur enim & loquitur pacem in plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui *Pſal. 17. d*
conuertuntur ad cor. Cæterum cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: & audientem ſeſe audiet, & loquenti ſibi loquetur. Alioquin ſilentium ei dediſti, ſi taceas. Sed vnde ſi te- *Eſa. 62. c*
neas? A laude? Ne taceatis, inquit, & ne detis ſilentium ei, donec ſtabiliat, & donec ponat Hieruſalem laudem in terra. Laus Hieruſalem iucun- F
da, & decora laudatio. Niſi forte angelos ciues Hieruſalem mutuis opinamur laudibus delectari, & decipere de vanitate in idipſum. Fiat voluntas tua pater ſicut in cœlo & in terra, vt laus Hieruſalem ſtabiliatur in terra. Quid enim modo eſt? Non quærit angelus ab angelo gloriam in Hieruſalem, & homo ab homine laudari cupit in terra? Exeeranda

peruerſitas, ſed eorum ſit qui ignorantiam Dei habent, qui obliti ſunt domini Dei ſui. Vos qui reminiſcimini domini, ne taceatis à laude eius, donec ſtabiliatur & perficiatur in terra. Eſt enim ſilentium irreprehenſibile, imò & laudabile magis. *Threñ. 3. c*
Eſt & ſermo non bonus. Alioquin non diceret propheta bonum eſſe homini præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. Bonum ſilentium à iactantia, bonum à blaſphemia, bonum à murmure & detractione. Alius enim ob laboris magnitudinem, & pondus diei exaſperatus, animo murmurat, diiudicat eos qui pro anima ſua peruigilant, tanquam reddituri B
vtique rationem. Clamor eſt, ſed ſupra omne ſilentium: clamor iſte animi obdurati ſilere facit (quam audiri non patitur) vocem verbi. Alius puſillanimitate ſpiritus in expectatione deficit, peſſimúmque hoc verbum blaſphemiæ eſt, quod nec in hoc ſeculo remittitur, nec in futuro. Tertius in magnis ambulat, & in mirabilibus ſuper ſe, dicens: Manus noſtra excelſa, putans ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit. Quid loqueretur huic qui loquitur pacem? Dicit enim quia diues ſum, & nullius e- *Luc. 6. d*
geo. Porrò veritatis ſententia eſt: Væ vobis diuitibus, quia habetis hîc conſolationem veſtram. Con- *Matt. 5. a*
tra vero: Beati, inquit, qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Sileat ergo in nobis lingua maledica, lingua blaſphema, lingua magniloqua: quoniam bonum eſt in hoc triplici ſilentio ſalutare domini præſtolari, vt dicas: Loquere domine, quia *1. Reg. 3. b*
audit ſeruus tuus. Eiuſmodi quippe voces non ad eum ſunt, ſed aduerſus eum, ſicut legiſlator murmurantibus ait: Non enim contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra dominum. Ita tamen ab his ta- *Exod. 16. b*
ceas, ne omnino taceas, ne dederis ſilentium ei. Loquere illi contra iactantiam in confeſſione, vt obtineas veniam de præterito. Loquere in gratiarum actione contra murmurationem, vt ampliorem inuenias gratiam in præſenti. Loquere in oratione contra diffidentiam, vt conſequaris & gloriam in futuro. Confitere inquam præterita, & pro præſentibus gratias age, ac deinceps ora ſtudioſius pro futuris, vt ne ipſe quidem ſileat à remiſſione, ab immiſſione, à promiſſione. Ne taceas inquam, ne dederis ſilentium ei, loquere vt & ipſe loquatur, & dicere poſſis: Dilectus meus mihi, & ego illi. Iucunda vox, & eloquium dulce. Nimirum non vox murmuris hæc, ſed vox turturis eſt. Et ne dixeris: Quo- *Pſal. 136. a*
modo cantabimus canticum domini in terra aliena? non iam aliena reputabitur, de qua ſponſus ait: Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Audierat e- *Cantic. 2. a*
nim dicentem: Capite nobis vulpes paruulas: & forte ex eo in vocem exultationis erupit vt diceret: *Ibidem. d*
Dilectus meus mihi, & ego illi. Planè vox turturis, quæ tam viuenti quàm mortuo ſingulari vtique caſtimonia ſuo compari perſeuerat, vt eam neque mors neque vita à Chriſti ſeparet charitate. Intuere etenim vtrumnam aliquid hunc dilectum auertere potuerit à dilecta quo minus ei & peccanti & auerſæ perſeueraret. Glomeratæ nubes radios ſolis offendere contendebant, vt iniquitates noſtræ ſepararent inter nos & Deum, ſed incaluit ſol, & vniuerſa diſſoluit. Alioquin quando rediiſſes ad eum, niſi ille tibi perſeueraſſet, niſi clamaſſet: Reuertere, *Cantic. 6. d*

Universidad de Deusto
Biblioteca

reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, vt intueamur te? Esto ergo illi & tu nihilo minus perseuerans, vt nullis ab eo flagellis aut laboribus auertaris. *Cant. 6.a.*

Luctare cum angelo, ne succumbas: quia regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. An non lucta, Dilectus meus mihi, & ego illi? Notam fecit dilectionem suam, experiatur & tuam. In multis enim tentat te dominus Deus tuus. Declinat sæpius, auertit faciem, sed non in ira. Probationis illud est, non reprobationis. Sustinuit te dilectus, sustine tu dilectum, sustine, viriliter age. Non illum vicere peccata tua, te quoque ipsius flagella non superent, & obtinebis benedictionem. Sed quando? Cùm aurora fuerit, cum aspirauerit iam dies, dum stabilierit Hierusalem laudem in terra. Ecce, inquit, vir luctabatur cum Iacob vsque mane. Audita hac mihi mane misericordiam tuam, quia speraui in te domine. Non tacebo, nec dabo tibi silentium vsque mane, vtinam nec ieiunium. Nimirum dignaris & pasci, sed inter lilia. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Nimirum & supra, si meministi, in eodem cantico euidenter expressum est, quòd florum apparitio turturis comitetur auditum. Sed attende, quòd locum non cibum iudicare videtur, nec quibus pascitur exprimit, sed inter quæ. Forte enim non cibo, sed consortio pascitur liliorum: nec liliis vescitur, sed versatur. Nimirū odore potius quā sapore lilia placent, & visui magis sunt apta, quā esui. Ita ergo pascitur inter lilia donec aspiret dies, & venustati florū fructuū succedat vbertas. Interim quippe florum non fructuum tempus est, dum in spe magis quàm in re sumus: & per fidem nō per speciem ambulantes, expectatione magis quàm experiētia gratulamur. Considera denique floris teneritudinem, & memēto verbi quod ait apostolus: Quia habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Quanta enim videntur imminere pericula floribus? quàm facilè spinarum aculeis lilium perforatur? Meritò proinde canit dilectus: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. An non erat inter spinas, qui dicebat: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus? Cæterum etsi iustus germinat sicut lilium, sed non ad lilium sponsus pascitur, nec in singularitate complacet sibi. Audi denique inter lilia commorantem: Vbi, inquit, duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Amat semper media Iesus, diuerticula semper & reclinatoria reprobat filius hominis, Dei & hominum mediator. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Curemus habere lilia fratres, extirpare spinas & tribulos, & inserere lilia festinemus: siquando forte & ad nos pascendos dignetur dilectus descendere. Apud Mariam vtique pascebatur, idque copiosius pro multitudine liliorum. An non lilia virginitatis decus, humilitatis insigne, supereminentia charitatis? Erunt tamē & nobis lilia, quamuis inferiora valde, sed ne inter hæc quidē dedignabitur pasci sponsus: si quidem eas quas prædiximus actiones gratiarum, deuotionis hilaritas illustrauerit, orationem intentionis puritas candidauerit, confessionem indulgentia dealbauerit, sicut scriptum est: Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabūtur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Cæterùm quicquid illud est quod offerre paras, Mariæ commendare memento, vt eodem alueo ad largitorem gratiæ gratia redeat quo influxit. Neque enim impotens erat Deus & sine hoc aquæductu infundere gratiam prout vellet, sed tibi vehiculum voluit prouidere. Forte enim manus tuæ aut sanguine plenæ, aut infestę muneribus, quòd nō eas ab omni munere excussisti. Ideóq; modicum istud quod offerre desideras, gratissimis illis & omni acceptione dignissimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam. Nimirum candidissima quædam lilia sunt, nec causabitur ille liliorum amator inter lilia non inuentum, quicquid illud sit quod inter Mariæ manus inuenerit. *Matth. 11.* *Genes. 32.f* *2. Cor. 4.b* *Psal. 119.b* *Matt. 18.c* *Esaiæ 1.e*

IN FESTIVITATE SANCTI MICHAELIS. *Sermo I.*

ANGELORVM hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tanta solennitate sermonem. Sed quid de angelicis spiritibus viles loquantur vermiculi? Credimus sanè & indubitata fide tenemus diuina eos præsentia & visione beatos sine fine lætari in bonis domini, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quę nec ipse quidem cogitare, nec illi saltem audire sufficiant? Profectò si ex abundantia cordis os loquitur, fileat nihilo minus lingua necesse est ex inopia cogitationis. Attamen si multum est ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in semetipsis, imò in Deo suo angeli sancti nostris omnino supereminēt cordibus: de ea loquamur quā nobis exhibent, gratia & charitate. In supernis enim spiritibus non solum admirabilis dignitas, sed dignatio amabilis inuenitur. Dignum est proinde fratres vt gloriam non capientes, tanto magis amplectamur misericordiam, qua nimirum constat nihilo minus abundare domesticos Dei, cœli ciues, principes paradisi. Testatur denique Apostolus ipse qui raptus vsque ad tertium cœlum, beatæ illi curiæ meruit interesse, atque eius nosse secreta: quoniam omnes administratorij sunt spiritus, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Neque id cuiquam incredibile videatur, quandoquidem ipse quoque creator & rex angelorum venit non ministrari, sed ministrare, & animam suam dare pro multis. Vt quid ergo ministerium illud angelorum quispiā dedignetur, in quo præcedit eos cui in excelsis tota cum auiditate & fœlicitate ministrant? Si & hinc dubitas, vtiq; qui vidit, testimonium perhibuit: Milia, inquiens, miliū ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Alius quoque propheta ad patrem de filio loquens, ait: Minuisti eum paulò minus ab angelis. Sic planè, sic decet vt vincat & humilitate, qui sublimitate vincebat, sitq; tanto minor angelis, quāto inferiori sese ministerio mancipauit: qui tanto excellentior est, quanto differentius præ eis nomen hæreditauit. Sed quæras fortasse in quo minoratus videatur ab angelis cùm ministrare venit, quandoquidem (vt supra meminimus) in ministerium mittuntur & illi? In eo vtique, quòd non modo ministrauit, *1. Cor. 2.a* *Dan. 7.c* *Psal. 8.a*

uit, sed ministratus est, erátque vnus & idem qui ministrabat, & qui ministrabatur. Meritò proinde spōsa in Canticis canticorum, Ecce (inquit) venit is saliens in montibus, transiliens colles. Ministrans enim saliit inter angelos, sed & ipsos transiliit ministratus. Ministrant enim angeli, sed de alieno, offerentes Deo bona opera non sua, sed nostra, ac nobis eius gratiam referentes. Vnde & scriptura dicēs, Quoniam ascendit fumus aromatum in conspectu domini de manu angeli, sollicitè præmisit data ei fuisse incensa multa. Nostros enim sudores nō suos, nostras non suas lachrymas offerunt Deo: nobis quoque eius munera referunt, & non sua. Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior vniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis, qui patri offerens animam suam, nobis ministrat vsque hodie carnem suam. Huius vtique tanti ministri gratia nihil mirum si dignanter nobis imò & libenter angeli sancti ministrent. Ipsi enim amant nos, quia nos Christus amauit. Dicitur certè vulgari quodam prouerbio: Qui me amat, amat & canem meū. Nos vero ô beati angeli catelli sumus domini illius quem tanto affectu diligitis, catelli inquam cupientes saturari de micis quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, qui estis vos. Et hæc dixerim fratres, vt ampliorem decætero erga beatos angelos fiduciam habeatis, ac proinde familiarius in omni necessitate vestra eorū inuocetis auxilia: sed & dignus in eorum præsentia cōuersari, & magis ac magis eorum vobis conciliare gratiam, captare beneuolentiam, exorare clementiam studeatis. Cuius rei gratia necessarium duco alias quoque charitati vestrę exponere causas, quæ ipsos beatos angelos pro nostra infirmitate, reddant sollicitos: absque sua sanè anxietate, sed non absque vtilitate nostra, nec ad detrimentum felicitatis suæ, sed ad nostræ salutis augmentum. *Cant. 2.c* *Apoc. 8.a* *Psal. 50.b*

Constat sine dubio, rationis participes, & capaces beatitudinis humanas animas angelicæ (si dicere id audeamus) cognatas esse naturæ: nec decet vos, ô beati spiritus, contra legis præceptum dedignari, quam visitare debetis speciem vestram, licet in multam (vt ipsi cernitis) deiecta sit vilitatem. Sed neque arbitramur vos superni ciues, ciuitatis vestræ excidio delectari, & ruina murorum quos semirutos ipsi videtis. Cuius instaurationem si desideratis (vt dignum est) frequenter quæso ante thronum gloriæ verbum precis iterate dicentes: Benigne fac domine in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hierusalē. Si diligitis decorē domus Dei (imò quia diligitis) experiantur zelum vestrum viui & rationales lapides, qui soli in instaurationem eius vobis possunt coædificari. Hic est, dilectissimi, funiculus triplex, quo de excelso cœlorum habitaculo ad consolandos, ad visitandos, ad adiuuandos nos attrahitur supereminens charitas angelorū propter Deum, propter nos, propter seipsos. Propter Deum vtique, cuius tanta erga nos misericordiæ viscera ipsi quoque (vt dignum est) imitantur. Propter nos, in quibus nimirum propriam similitudinem miserantur. Propter seipsos, quorū ordines instaurandos ex nobis toto desiderio præstolantur. In ore enim paruulorum, qui lacte modò vescuntur, & nondum solido cibo perficienda est laus illa maiestatis diuinę, cuius habentes primitias angelici spiritus beata nimirum delectatione fruuntur: sed tanto auidius nos expectant, quanto consummationis eius expectatione & expetitione sollicitantur. Quæ cum tamen ita sint, pensate quanta etiā nobis sollicitudine opus est dilectissimi, vt dignos nos exhibeamus eorū frequentia, & eo modo conuersemur in conspectu angelorum, ne forte sanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis, siquando prouocati peccatis, & negligentiis nostris, indignos nos iudicauerint præsentia & visitatione sua, vt iam necesse habeamus & nos plāgere, & dicere cum propheta: Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et qui iuxta me erant, de longe steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Elongatis nimirum eis quorum præsentia protegere nos, & propulsare poterat inimicum. Quòd si tam necessariam habemus familiaritatem dignationis angelicæ, cauenda nobis eorum offensa, & in his maxime exercendū, quibus eos nouimus oblectari. Sunt enim plurima quæ eis placent, & quæ in nobis inuenire delectat: vt est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlum gemitus, & orationes cum lachrymis, & cordis intentione. Attamen super omnia hæc vnitatem & pacem à nobis exigunt angeli pacis. Quidni maxime delectentur in his quæ formā quandam ciuitatis suæ repræsentant in nobis, vt mirentur Hierusalem nouā in terra? Dico autem vt quomodo ciuitatis illius participatio est in idipsum: sic & nos idipsum sentiamus, idipsum dicamus omnes, & nō sint in nobis schismata: sed magis omnes simul vnū corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius mēbra. Econtra vero nihil æquè offendit & ad indignationē prouocat eos, quomodo dissensiones & scādala, si forte inueniātur in nobis. Audiamus siquidem quid loquatur ad Corinthios Paulus: Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nónne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? In epistola quoq; Iudæ apostoli legimus sic: Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Videre est animam hominis, quemadmodum vniuersa corporis membra viuificet cohærentia sibi. Separa ergo quiduis à iunctura cæterorum, & vide an de cætero illud viuificet. Sic est omnis qui dicit anathema Iesu: quod nemo dicit loquens in spiritu Dei: quia anathema separatio est. Sic & inquā omnis qui ab vnitate diuiditur, ne dubites quin ab eo recesserit spiritus vitæ. Dignè igitur contentiosos, & qui separant semetipsos, apostoli carnales vocant & animales, spiritum non habentes. Dicunt ergo sancti illi & beati spiritus, vbi scandala inuenerint & dissensiones: Quid nobis & generationi huic spiritum non habenti? Nam si adesset spiritus, per eum vtique charitas diffunderetur, & vnitas non scinderetur. Et dicunt: Non permaneamus cum hominibus istis in æternū: quia caro sunt. Quæ enim conuentio luci ad tenebras? Nos de regno vnitatis & pacis sumus, & homines istos in eandem vnitatem & pacem sperabamus esse venturos. Nunc autem qua ratione nobis cohæreant, qui dissident à seipsis? Videtis quàm congruat huic solennitati euangelica lectio, quæ sic deterret nos à scandalo paruulorum, quandoquidem tam vehementer an- *1. Cor. 3.a* *Iudæ. 1.f*

Universidad de Deusto
Biblioteca

gelis displicent scandala? Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis: durũ est quod sequitur. Sed iam præterit hora, ad missas nobis eundum est. Peto ne sit vobis molesta dilatio, quæ poterit non inutilis fore, si capitulum præsens sermone altero diligentius prosequamur. *Matt.18.d*

In eadem solennitate, Sermo II.

AVdistis fratres euangelicam lectionem aduersus eos qui pusillos scandalizant, satis terribiliter intonantem. Nemini blanditur veritas, neminem palpat, nullum seducit, aperte denuncias, quoniam væ homini illi per quẽ scandalũ venit. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Natus sanè denuo, natus ad vitam, natus de spiritu, & nimirũ carne postmodum consummatur. Expedit ei, si quis est qui scãdala suscitat in hac domo, in hac sancta, Deo placita, & angelis eius admodũ grata ac familiari congregatione, vt suspendatur in collo eius mola asinaria, & pro suaui iugo & leui onere saluatoris, graui mole terrenæ cupiditatis humeris eius impo- I sita demergatur in profundum maris huius magni & spacioſi manibus, quod est sine dubio seculum nequam. Minus enim damnabile erat ei in seculo magis perire quam in monasterio. Perire siquidem necesse est hominem qui charitatem non habet, etiam si tradiderit corpus suum ita vt ardeat. Et hoc dixerim fratres, non quasi minus bene de vobis sentiam, aut regnare videatur in vobis nequissimũ istud vitium: sed vt in ea charitate & vnanimitate & pace in qua statis in domino, solliciti sitis perseuerare, & abundare magis. Quæ est enim spes nostra, & gaudium nostrum, & corona gloriæ? Nónne vnitas & vnanimitas vestra, in qua gaudeo vos inueniri fraternitatis amatores, & ante omnia mutuã in vobismetipsis charitatẽ habentes, quod est vinculũ perfectionis? Propter quod obsecro vos, sic state in domino charissimi. In hoc enim cognoscũt omnes etiã angeli sancti, quòd Christi estis discipuli, si dilectionẽ habueritis ad inuicem. Deniq; si tenetis memoria, quã vobis præcedenti sermone tradidimus, triplicẽ angelicæ erga nos charitatis & sollicitudinis causam, potest hinc quoq; fraternæ dilectionis vtilitas magnificè commendari. Facile siquidẽ considerare est homini qui non diligit proximum, nullam ex his quas tunc diximus, suppetere causam. Nunquid enim Christi gratia diligemur ab angelis, si de mutuæ dilectionis inopia cognouerint nequaquam eius nos esse discipulos? Nunquid diligemur ab eis propter nosipsos, id est, spiritualis naturæ similitudine, si inuenimur non diligere humanæ naturę nostræ cõsortes: imò verò si ex eis, quæ inter nos sunt, contẽtionibus, carnales nos magis quàm spirituales esse cõstiterit? Deniq; nunquid diligẽt nos propter M seipsos, & futuram de nobis ciuitatis suæ restaurationem, si (quod absit) vnũ, quo solo vniri & coædificari eis possumus, defuerit glutinũ charitatis? Quo modo sperabunt reædificandos de nobis perpetuos ciuitatis illius muros, si cognouerint, si viderint nos non lapides esse viuos qui possint inuicem cohærere: sed magis puluerẽ quem proiiciat ventus à facie terræ, qeum vnius verbi flatus in turbinem excitet, *Matt.18.d*

& suspicionis cuiuslibet leuissima aura dispergat? Et hæc quidem dixisse sufficiat pro eo quod ait dominus: Si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis. Credo enim quòd maiori sollicitudine deinceps ab hac quàm nequissima peste cauebitis. Iam *Ibid.* verò quẽ non mouerat quod sequitur in euangelio? Si oculus tuus scandalizauerit te, erue eũ, & cætera. Nunquid enim corporalem hunc oculum monemur eruere, aut vnam ex manibus istis, similiter & *Matt.5.b* vnum abscindere pedem? Absit à nobis huiusmodi carnalis omnino & nimis ridicula cogitatio. Sed H postquam ab exterioribus scãdalis deterruit nos sermo diuinus asperè satis, sicut audistis, consilium dat quid de eo nobis agendum sit scandalo quod interius patimur contrariam inuenientes legem in mẽbris nostris. Ipse enim nouit figmentum nostrum, quòd eiusmodi scandalum non tam facile à nobis valeat euitari. Porrò tripliciter fieri scandalũ istud, quotidiano nobis nosse liquet experimento. Interdum enim est in nobis spiritualis intentionis oculus simplex, & qui gratiæ magis quàm noster dicendus sit: sed scandalizat nos oculus noster, & qui verè à nobis est, dum voluntas nostra aliam minus castam *Ibid.* importune ingerit intentionem. Sed habemus iam super hoc salubre consilium saluatoris. Erue eum, inquit, & proiice abs te. Hoc autem fiet, si non consentias, si abiicias, si resistas. Simili modo de manu ac pede est intelligendum. Cum enim bonis operibus intentos ad alia opera trahere voluntas propria conatur, manus nostra est quæ scandalizat nos: sed abscindi debet, & proiici à nobis, vt non ei consentiamus. Sic etiam proficere in sancta conuersatione, & ascendere per gradus scalæ quæ Iacob apparuit, K ac iuxta quod ait Psalmista: De virtute in virtutẽ ire *Psal.83.b* desiderantes, sæpius scãdalum patimur à pede quodam pusillanimitatis & negligentiæ nostræ, qui nimirum descendere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eum necesse est, vt pes gratiæ qui stat in directo, currere possit sine offensione, sine scãdalo, sine impedimento. Quod autem dicit, bonum nobis esse ad vitam intrare cum vno oculo, aut manu, aut pede, quàm duos habentes ire in gehennam ignis: eos notat qui voluntatem suam, siue bona, siue mala sit, æquè sequuntur, & ingrediuntur duabus viis, nunc bona, nunc mala sectantes, secundũ quod variantur desideria sua. Quibus meritò vtilius fuerat gratiæ in omnibus inhærere, & vbi obuiat propria voluntas, abscindere & à seipsis abiicere. Est autem, cum multo tempore in abscissione propriæ volũtatis nostræ exercitari aliquatenus eam domamus, vt discat iam non superbire, sed magis sine omni scandalo vel contradictione Deo subiecta sit anima nostra, nec iam abiicere necesse sit oculum nostrum, nempe qui simplici adhærens oculo factus est & ipse simplex, aut certe iam non alter est oculus, sed vnus cum eo, Apostolo teste: Quo- *1. Cor.6.d* niam qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo. Quod autem de oculo dictum est, de manu quoque & pede eodem modo est intelligendum. Cuius enim voluntas ex affectione & cum desiderio gratiæ cohæret, vt nec concupiscat mala agere, nec bona minora, nec minus bene quàm gratia suggerit: hic plane perfectus est vir. Sed pax ista potius est

est felicitatis: abcissio verò scandalorũ, & tentationũ A victoria, fortitudinis: illa, inquã, gloriæ, hæc virtutis.

IN FESTIVITATE OMNIVM SANCTORVM, DE LECTIONE euangelica. *Sermo* I.

ESTIVITATEM hodiernã sanctorum omnium cum omni deuotione dignum est celebrari. Nimirum si magna videtur, & est, beati Petri solẽnitas, seu beati Stephani, aut cuiuslibet cęterorũ, quanta ista est, quæ non vnius tantùm est, sed vniuersorum? Verùm nõ ignoratis fratres secularibus id moris esse, vt diebus festis festiua sibi conuiuia parẽt: & quanto fuerit solennitas clarior, tanto splendidius epulentur. Quid ergo? Nónne & his qui conuertuntur ad cor, cordis deliciæ sunt quærẽdæ, & spiritualibus spiritualia cõparanda? Propterea iam paratum est conuiuium nostrũ fratres, iam cocta sunt omnia, & epulandi tẽpus aduenit. Dignũ est enim vt prius anima satietur, quòd hæc portio sine dubitatione & sine comparatione sit potior, præsertim cum sanctorũ solennitates manifestũ sit ad animas magis quàm C ad corpora pertinere: & quæ animarum sunt, animæ plus acceptent, quippe naturali quadam eis cognatione coniunctæ. Quibus propterea quoque sancti isti compatiuntur amplius, propterea magis desiderant animarum bona, & plus earum refectionibus delectantur, quoniam & ipsi similes nobis fuere passibiles: & ipsi peregrinationis huius & exilij miserabilis deplorauere molestias: & ipsi praui huius corporis onus, & tumultus seculi, & tentationes experti sunt inimici. Nihil itaque dubiũ quin gratior eis sit: & multo acceptabilior illa festiuitas qua intenditur D epulis animarum, quàm sit ea quæ celebratur à secularibus, curam carnis perficientibus in desideriis voluptatum. Veruntamen vnde nobis animarum panis in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitudinis? vnde nobis sub sole spiritualis cibus, vbi nihil est nisi labor, & dolor, & afflictio spiritus? Sed *Matt.7.a* scio quis dixerit: Petite, & accipietis. Et illud: Si vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester cœlestis è cœlo dabit spiritum bonum petẽtibus se? Nec ignoro quàm obnixè tota hac nocte & die petieritis mendicantes E dari vobis panem de cœlo viuum: non eum qui corpus corroborat, sed qui confirmat cor hominis. Nã conuiuas quidem non ausim dicere, sed mendici sumus, præbenda Dei viuentes. Mendici, inquam, iacentes ante ianuam regis prædiuitis, vlceribus pleni, & cupientes saturari, imò & subsistentari de micis quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, quorum celebramus hodie solennitatem. Nempe deliciis affluunt, & mensuram accipiunt bonam & confertam, & superefluentem. Confidimus autem quoniam erit qui det nobis. chaos enim mã- F gnum & distãtia est multa nimis inter liberalitatem & benignitatẽ Dei, & auari diuitis crudelitatẽ. Propterea dedit hodie pater noster panem. Patrẽ enim misericordiarum, patrem esse necesse est etiam miserorum. Dedit (inquam) nobis panem de cœlo, & cibaria in abundantia: quorum vtinam ego fidelis coquus, vtinam anima mea coquina vtilis videatur. Siquidem ad præparanda fercula vestra, tota hac nocte concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exarsit ignis: ille sine dubio quem dominus Iesus misit in terram, & voluit vehementer accendi. Nam spiritualem cibum, & coquinam, & ignem habere necesse est spiritualem. Superest iam vt distribuã quæ paraui: vos autem considerate potius dantem dominum quàm ministrũ distribuentem. Ego enim, quantum in me est, nihil aliud sum quàm cõseruus vester, qui vobiscũ pariter & mihi & vobis (sicut ipse dominus nouit) mendico panẽ de B cœlo, & alimoniam vitæ. Propterea non ego vobis, sed pater vester ipse est qui dat vobis panem de cœlo viuum: ipse vos pascit & operibus, & sermonibus, etiam & carne filij sui, qui est verè cibus. Nam & de operibus lego: Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei, & de verbis: Quoniam non in *Isai.4.c* solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod *Deut.8.d* procedit de ore Dei. Ergo nunc quidem cibari habemus factis eius & verbis, post hæc etiam illibatum dominici corporis sacramentũ in altaris mensa sacrosancta (ipso propitio) percepturi. Legimus in euangelio hodie, quoniam videns turbas Iesus, ascendit in montem. Prædicantem enim dominum *Matt.5.* de ciuitatibus & castellis populi sequebantur: quorum saluabat animas, sanabat corpora: & adhærebant ei, affatu pariter & aspectu illius delectati: cuius nimirum vox suauis, & facies decora, sicut scriptum *Psal.44.d* est: Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis. Talis est quem nos sequimur, cui adhæremus, totus desiderabilis, in quem non solum populi, sed & ipsi quoque angeli sancti desiderant prospicere. Quid vobis suauius apponemus? Nimirum hæ sunt deliciæ angelorum. Gustate proinde, & videte quoniam suauis est dominus. Et huic suauitati, huic sapori, huic sapientiæ quæ trahitur de occultis, omne quod desideratur non valet comparari. Quid enim? Miraris in sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem, in terra fœcunditatem? Sed à Deo hæc vniuersa donata sunt: nec dubium quin multo amplius reseruauerit sibi, quàm dederit creaturis. Iam ne hoc quidem ociosum putemus, quòd ascendit in montem, nimirum quòd tanto ante prædictum est, tanquam *Esa.40.* à longe clamante propheta: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Hierusalem. In qua ascensione si vos melius non habetis, ego illud intelligendum puto quod in initio Actuum apostolorum beatus Lucas meminit, dicens: Pri- *Act.1.a* mum quidem sermonem feci de omnibus ô Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere. Vtique non iuxta Pharisæorum morẽ, qui alligabant onera grauia & importabilia, & imponebant ea in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea mouere. An non bonus animæ panis est iste, & plurimum confirmans cor hominis? Fiducialiter sequor te domine quocunque ieris, & securè incedo viam mandatorum tuorum, sciens quòd per eam præcesseris ipse. Securè, inquam, viam mandatorum tuorum curro, qnãdoquidẽ noui, quòd à summo cœlo egressio tua ad currendam hanc viam: & occursus tuus vsq; ad summũ eius fuerit per hanc viam. Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

possum modo fratres in hunc modum singula ma- G
sticare: vos estote animalia munda & ruminantia, vt
fiat sicut scriptum est: Thesaurus desiderabilis re-
quiescit in ore sapientis. Cogit enim succingere,
forsitan & præscindere verbum tam breuitas horæ,
quam materiæ magnitudo. *Videns turbas Iesus ascen-*
dit in montem. Videns miserationis intuitu, quoniam
erant sicut oues errantes, non habentes pastorem.
Quid est quòd priusquam docere inciperet, ascen-
dit in montem, nisi quòd in hoc ipso docuit necesse
habere prædicatores verbi Dei, desideriis animi, &
conuersione sancta ad sublimia tendere, & virtutum H
conscendere montem? *Et cum sedisset, accesserunt*
ad eum discipuli eius. Cum sedisset, inquit. Alioquin
quis ad excelsum illum gigantem posset accedere?
Benignissimè prorsus inclinauit se, & exinaniuit vs-
que ad sessionem, vt dicat patri: Tu cognouisti ses-
sionem meam, & resurrectionē meam. Sedit enim,
vt ad eum quem ne ipsi quidem angeli stantem at-
tingere poterant etiam publicani & peccatores ac-
cedant: accedat Maria Magdalene, accedat & la-
tro de cruce. *Et cùm sedisset, accesserunt ad eum discipuli*
eius. Accesserunt non tam incessu pedum, quàm I
affectu cordis, & imitatione virtutum. Bene autem
non turbæ, non quilibet de populo, sed discipuli
accessisse dicuntur: quatenus sicut testamentum ve-
tus datum legitur in monte Sina, solo Moyse ascen-
dente, & populo expectante deorsum: sic & modò
susciperent montes pacem populo, & colles iusti-
tiam: & velut in tenebris quibusdam in occulto di-
ceretur Apostolis, quod postea dicerent in lumine:
& audirent in aure, quod prædicarent postmo- K
dum super tecta. Vnde & sequitur: *Et aperiens os su-*
um, docebat eos. Aperuit nunc os suum, qui prophe-
tarum prius aperuerat ora. Hinc est quod legitur
in Psalmo, propheta dicente: Domine, labia mea
aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.
Nunc autem qui multifarie multisque modis olim
locutus fuerat in prophetis, demum suo ipsius ore
locutus est tanquam si diceret: Ego qui loquebar,
ecce adsum. Beati qui audierunt loquentem in car-
ne sapientiam: beati, qui verbi Dei verba quæ ab
ipsius ore processerunt, audierunt. Veruntamen L
quod audierunt illi, adhuc reseruatur nobis: quia &
nos audire possumus, quanuis non ab ipso. *Aperiens*
os suum docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu. Verè
apertum est os eius, in quo omnes thesauri sapien-
tiæ & scientiæ sunt reconditi. Et vere eius hæc do-
ctrina, qui in Apocalypsi loquitur: Ecce noua facio
omnia qui per prophetam antè prædixerat: Aper-
iam os meum, eructabo abscondita à constitutione
mundi. Quid enim tam absconditum, quam pau- M
pertatē esse beatā? Attamē veritas loquitur, quæ nec
falli nec fallere potest: & ipsa est quę dicit, quoniam
beati pauperes spiritu. Sic vos insensati filij Adā diui
tias quæritis, diuitias desideratis vsque adhuc, cum
iam beatitudo pauperum diuinitus commendata,
prædicata mundo, credita sit ab hominibus? Quæ-
rat eas paganus, qui sine Deo viuit. Quærat Iu-
dæus, qui terrenas promissiones accepit. Sed qua
fronte magis, aut qua mente Christianus diuitias
quærit, postquam Christus beatos esse pauperes
prædicauit? Quousque filij alieni, quousque vani-

Prou.21.c

Psal.138.a

Exod.24.d

Psal.50.d

Hebr.1.a

Apoc.21.
Psal.77.a

tatem loquetur os vestrum, vt beatum dicatis po-
pulum cui hæc sunt, hæc visibilia, hæc præsentia:
cum filius Dei os suum aperiens, locutus sit verita-
tem, beatos esse pauperes, & væ diuitibus? Sed dili-
genter attende quòd non simpliciter pauperes no-
minat, propter plebeios pauperes necessitate mise-
rabili, non laudabili voluntate. Spero equidem
profuturam eis apud diuinæ bonitatis misericor-
diam, hanc ipsam afflictionis suæ miseriam: scio ta-
men dominum hoc in loco nō de huiusmodi fuisse
locutum, sed de his qui possunt dicere cum prophe-
ta: Voluntariè sacrificabo tibi. Attamen nec vo- *Psal.53.a*
luntaria quidem paupertas omnis laudem habet a-
pud Deum. nam & philosophi omnia sua reliquisse
leguntur, vt expediti mundialibus curis, studio va-
nitatis possent vacare liberius: & nolebāt cēsu abun-
dare terreno, vt abūdarēt magis in sensu suo. Hos di
scernit quod dictū est, *spiritu*, id est spirituali volun-
tate. Beati verò pauperes spiritu, spirituali scilicet
intentione, desiderio spirituali, propter solum be-
neplacitum Dei, & animarum salutem: quoniam
ipsorum est regnum cœlorum. Sed quis est qui sic
loquitur, qui sic beatificat pauperes, & sic dicat? Pu-
tas poterit verum esse? Erit sine dubio: siquidem
verax & potens est qui promittit. Si murmurat ini-
micus, respondebitur ei: An non licet mihi facere
quod volo? Nónne oculus tuus nequam est, quia
ego bonus? Si tu humiliatus es pro eo quòd aduer-
sum me exaltare te voluisti, nónne qui se humiliant
propter me, meritò sunt exaltandi? Et vere, fratres,
si misserrimus ille è cœlo deiectus est quoniā affecta-
uit celsitudinem, altitudinem concupiuit, sublimi-
tatem præsumpsit, nónne consequens est beatos
esse qui sponte in paupertatis humilitatem sese de-
ponunt: & iuxta domini promissionem ipsorum est
regnum cœlorū, quod perdidit iste? Et attende
quàm sapienter ordinauerit sapientia, contra pec-
catum primum, remedium primum opponens. Ac
si apertius dicat: Vis obtinere cœlum quod perdi-
dit superbiens angelus, qui confisus est in virtute
sua, & in multitudine diuitiarum suarum? Paupер-
tatis vilitatem amplectere, & tuum erit. Sequi-
tur: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Bene,
optime. Sic enim oportebat commendata paupер-
tate etiam mansuetudinem prædicari: quoniam
relinquentibus omnia, prima solet esse tentatio de
molestiis corporis, & afflictione carnis insolita.
Quid verò paupertas proderit, si (quod absit) pau-
per in murmurationem deueniat, factus exasperans,
& impatiens disciplinæ? Optime quoque post regni
promissionem minus aliud regnum velut in arram
datur, vt secundum scripturam promissionem ha-
beamus vitæ eius quæ nunc est, pariter & futuræ, &
de exhibitione præsentium firma sit expectatio fu- *1.Tim.4.*
turorum. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.*
Hanc ego terram corpus nostrum intelligo. Quod
si possidere vult anima, si regnare desiderat super
membra sua, necesse est vt sit ipsa mitis, & superio-
ri suo subiecta, quoniam talē inueniet inferius suum,
qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim crea-
tura ad vlciscendam sui iniuriam creatoris. Et ideo
nouerit anima quę rebellē sibi inuenit carnē suam,
se quoque minus quàm oporteat, superioribus
potestati-

potestatibus esse subiectam. Mansuescat ipsa, & A
humilietur sub potenti manu Dei altissimi, subie-
cta sit Deo, & his pariter quibus vice eius habet o-
bedire prælatis: & continuò corpus suum inueniet
obediens & subiectum. Veritas enim est quæ loqui-
tur: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Et vi-
de si non aduersus secundi peccati vulnus, secunda
processerit medicina. Prima siquidem post angeli-
cæ prævaricationis ruinam Eua peccauit, inquietu-
dine spiritus agitata, & interdicti dominici iugum
suaue & leue onus abiiciens: quoniam expectare B
noluit, vt de manu domini vnde iam cætera acce-
perat, perfectionem quoque beatitudinis mereretur, sed præripere illam serpentis consilio attenta-
uit. Propter hoc paradisum perdidit, terram deli-
ciarum: propter hoc in ipso corpore contrariam
legem inuenit. Sed iam fortassis ad hanc domini
vocem desiderio mansuetudinis æstuas, & conque-
reris super asperitate cordis tui, & beluinis quibus-
dam motibus, atque indomita feritate. Attende er-
go quod sequitur: *Beati qui lugent, quoniam ipsi conso-*
labuntur. Equum indomitum flagella domant, ani-
mam immitē contritio spiritus, & assiduitas lachry- C
marum. Ergo in omnibus operibus tuis memorare
nouissima tua, mortis horrorem, iudicij tremēdum
discrimen, ardentis gehennæ metum ab oculis cor-
dis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregri-
nationis tuæ miseriam, recogita annos tuos in ama-
ritudine animæ tuæ: cogita vitæ humanæ pericula,
cogita fragilitatem propriam: & in huiusmodi co-
gitatione si perseueraueris: dico tibi, parum sen-
ties quicquid foris videtur esse molestum, dum
toto corde circa interiorem molestiam occuparis.
Sed nec patietur dominus sine consolatione te esse, D
quoniam pater misericordiarum est, & Deus totius
consolationis, complebitur omnino quod veritas
pollicetur: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabun-*
tur. Concordat autem huic sententiæ etiam illud
quod in Salomone legisti: Melius est ire ad do- *Eccli.7.a*
mum luctus, quàm ad domum conuiuij. Propte-
rea beata esses Eua, si post culpam consolationem
quæreres lachrymarum, & conuersa ad pœniten-
tiam veniam citius obtineres. Nunc autem miser-
rimam quæsisti consolationem de simili casu viri
tui, & veneno pessimo, nequissimo videlicet vitio, E
totam infecisti posteritatem tuam: vt vsque hodie
perditionem alterius, alter suam reputet cōsolatio-
nem. Misera prorsus Euæ consolatio, & eorum qui
miseriam hanc imitantur: sed beati qui lugent, quo-
niam ipsi consolabuntur. Verum quid aliud est hæc
consolatio, quàm procedens de spe veniæ gratia
deuotionis, & suauissima delectatio boni, & gustus
sapientiæ licet exiguus, quibus interim benignus
dominus afflictam refrigerat animam? Sed gustus
ille nihil aliud est quàm irritamentum desiderij, &
incentiuum amoris: sicut scriptum est: Qui edunt F
me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.
Propterea illico subinfertur: *Beati qui esuriunt & si-* *Eccl.24.c*
tiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Qui esurit,
esuriat amplius: & qui desiderat, abundantius ad-
huc desideret: quoniam quantumcunque deside-
rare potuerit, tantum est accepturus. Imò verò non
secundum imperfectionem modúmve desiderij,

quoniam quis donec perfectè habeat, perfectè de-
siderare non potest: sed nec & perfectè habere, do-
nec perfectè desideret: sed mensuram recepturus est
bonam, & confertam, & coagitatam & superef-
fluentem. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quo-*
niam ipsi saturabuntur. Infirmiori palato cordis, &
animæ languenti adhuc dura & insipida res videtur
esse iustitia: sed qui gustauerunt, ecce ipsi sciunt
quàm beati sunt qui esuriunt illam, quoniam ipsi
saturabuntur. O vere felix & gloriosa satietas, ô san-
ctum conuiuium, ô desiderabiles epulæ: vbi ni-
mirum anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium,
quoniam satietas summa, & summum inerit desi-
derium. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam*
ipsi saturabuntur. Iam verò hoc verbum aduersus A-
dam procedere credo, qui portionem quidem ali-
quam videtur tenuisse iustitiæ in eo, quòd mulieri
quidem compassus est: sed si esurisset iustitiam, cu-
rasset sine dubio reddere quod debebat, non modò
vxori, sed multo magis creatori. Debebat enim
vxori compassionem vtique & disciplinam tāquàm
inferiori (caput enim mulieris vir, 1.) Debebat au- *Ephes.5.*
tem Deo obedientiam atque subiectionem. Sed
quid putamus fratres, quàm plurimi vsque hodie
factum illud grauiter diiudicant, & tamen insipien-
ter imitantur? Indignantur aduersus Adam quòd
obedierit voci vxoris suæ plus quàm Dei, & ipsi
quotidie Euam suam carnem videlicet audiunt plus
quàm Deum. Fratres si modo præsentem videre-
mus Adam in eo articulo positum, ascendentibus
cogitationibus in cor eius, coarctari inter precem
vxoris, & præceptum creatoris, nónne clamaremus
aduersus illum dicentes: Caue tibi miser: vide ne
feceris, seducta est mulier, non acquiescas ei? Vt
quid ergo quoties apprehendit nos tentatio similis,
non persuademus similiter nobis ipsis? Beati enim
qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi satu-
rabuntur. Sed quid potest esse omnis iustitia nostra *Esa. 64.*
coram Deo? Nónne iuxta prophetam velut pan-
nus menstruatæ reputabitur: & si districtè iudice-
tur, iniustitia inuenietur omnis iustitia nostra, & mi-
nus habens? Quid ergo de peccatis erit, quando ne
ipsa quidem pro se poterit respondere iustitia? Pro- *Esa.142.a*
pterea obnixè cum propheta clamantes: Non intres
in iudicium cum seruo tuo domine: tota humilitate
ad misericordiam recurramus, quæ sola potest sal-
uare animas nostras: & sollicitè pensemus quod se-
quitur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam con-*
sequentur. Et attende quemadmodum Zachæus bre-
uiter vno verbo vtrunque complectitur dicens: Di- *Luc.19.b*
midium bonorum meorum do pauperibus: & si
quempiam defraudaui, reddo quadruplum. Vides
quantum esuriuit iste iustitiam, cui non sufficit æ-
qua mensura reddere, nisi reddat quadruplum.
Misericordia quoque magna est, quòd dimidium
bonorum suorum dat pauperibus. Veruntamē non
filebo ego quod sentio. Laudē domini loquetur os
meū: domini planè, non vestram. Neq; enim vobis,
sed nomini eius [do gloriam. Zachæus certè, cuius
laus est in euāgelio, dimidium bonorum suorum de-
dit pauperibus: sed ego multos Zachæos hic video,
qui nihil sibi ex omnibus reliquere. Quis mihi scri-
bet hoc euangelium de Zachæis istis, imò de Petris

Universidad de Deusto
Biblioteca

istis? quis fiduciaſiter loquatur domino: Ecce nos G
Mat.19.d reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te? Sed ſcriptum
eſt in euangelio æterno, in libro vitæ ſcriptum eſt &
ſignatum: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Iam verò fratres Adæ crudelitatem
hæc ſententia tangit, qui videbatur vxoris amore
peccaſſe. Ecce enim ſcimus ô Adam quia os de oſſibus tuis, & caro de carne tua eſt, & eius amore peccaſti. Videamus nunc quantum diligas eam. Vidit
dominus igneum tenens gladium in vltionem præuaricationis, oppone te diſcrimini propter illam, &
H dic: Domine, mulier infirmior eſt, mulier ſeducta eſt: mea eſt iniquitas, meum peccatum: in me
ſolum vindicta procedat. Sed non loquitur ſic: Mu-
Gen.3.b lier (inquit) quam dediſti mihi dedit mihi de ligno,
& cætera. O peruerſitas, pœnam pro ea ſuſcipere refugis, & culpam admittere non recuſaſti? Quomodo, proh dolor, omnia confudiſti, pernicioſè miſericors, vbi ſeuerus eſſe debueras: & pernicioſus
crudelis, vbi miſericordiam impendere oportebat?
Nam delinquere propter illam nullo modo, ſatisfacere verò pro ea libenti animo debuiſti. Sic enim
I oportet fieri fratres vt nunquam propter alium homo peccet, quod eſt iuſtitiæ: & libenter aliena peccata portet, quod eſt miſericordiæ. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Sequitur: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Beati planè & omnino beati qui videbunt in
quem deſiderant angeli proſpicere, quem videre vita æterna eſt. Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te
faciem mea: faciem tuam domine requiram. Quid
enim eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? K
Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei,
& pars mea Deus in æternum. Quando adimplebis
me lætitia cum vultu tuo? Væ mihi ab immunditia
cordis mei, qua impediente necdum mereor ad
beatam illam viſionem admitti. Quanta ſollicitudine fratres, quanto ſtudio danda eſt opera vt mundari poſſit oculus quo videndus eſt Deus? Et ego
quidem triplici ſorde inquinari me ſentio, concupiſcentia carnis, & concupiſcentia gloriæ temporalis, & præteritorum conſcientia delictorum. Sunt
enim in anima motus quidam vtrorumq; deſiderio- L
rum, quos nec ratione nec viribus extinguere poſſum, quandiu ſum in hoc ſeculo nequam, & in corpore mortis teneor alligatus. Attamen contra ſordes iſtas orationis oppono remedium: & propterea
ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum, ita oculi noſtri ad dominum Deum noſtrum
donec miſereatur noſtri: qui ſolus mundus eſt, &
poteſt facere mundum de immundo conceptum
ſemine. Sic & contra peccati conſcientiam remediũ
confeſſionis eſt inſtitutum, & omnia in confeſſione
lauantur. Ecce hæc ſunt quæ mundant oculum cor- M
dis, oratio, & confeſſio. Porro, *beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Videbunt quidem in fine
facie ad faciem: videbunt etiam nunc, ſed per ſpeculum in ænigmate, & nunc cognoſcent ex parte,
perfectè poſtea cognituri. Omnis enim in cuius cõſcientia clauſum adhuc peccatum viuit, aut peccat
in ſpe, & ita ſentit de Deo tanquam ſi minus ei peccata diſpliceant: aut peccat in deſperatione, immiſericordem ſentiens Deum. Quorum vtrique meritò dicſtur: Exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis: *Pſal.49.d*
Ibid.26.d
Quoniam neuter Deum videt, ſed mentitur iniquitas ſibi, formans ſibi idolum pro eo quod non eſt
ipſe. Beati verò mũdo corde, quoniã ipſi ſoli Deum
vident, ſoli de eo ſentiunt in bonitate: ſicut vere bonus eſt, ita vt nemo bonus ſit niſi ipſe. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Miſeri proinde Adam & Eua, qui conuerſi in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis, dum confeſſionis
mundationem fugiunt, immũdo remanent corde,
& à facie domini eiiciuntur. Sequitur: *Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur.* Meritò filij nomine vocabuntur, qui filij opus impleuerint. Ipſe enim eſt
per quem reconciliati pacem habemus ad Deum.
Ipſe qui pacificauit in ſanguine ſuo quæ in cœlis
ſunt, & quæ ſuper terram, mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus. Et attende quemadmodum in tribus quidem prioribus ſibiipſi reconciliatur anima, in duobus quæ ſequuntur, proximo, in
ſexto, Deo: In ſeptimo, etiam alios reconciliat, tanquã receptos in gratiã domini, & felici familiaritate
donatos. Nam paupertate, mãſuetudine, fletu, renouatur in anima ſimilitudo quædã & imago æternitatis, omnia tẽpora cõpletẽtis, dum paupertate futura meretur, manſuetudine ſibi præſentia vẽdicat,
luctu pœnitentiæ præterita quoque recuperat, ſicut
ſcriptum eſt: Recogitabo tibi omnes annos meos in *Eſa.38.c*
amaritudine animæ meæ. Porrò iuſtitia & miſericordia perfectè proximo cohæremus, dũ quicquid
nolumus nobis fieri, aliis nõ faciamus per iuſtitiam:
& quæcunque volumus vt faciant nobis homines,
& nos faciamus illis per miſericordiam. Iam reconciliati nobis, reconciliati etiam proximo, fiduciali-
ter per munditiam cordis reconciliamur Deo. Beati
vero qui de ſua reconciliatione non ingrati, & pro
fratribus ſuis piè ſolliciti, eos quoque quãtum prævalent, & ſibi & Deo reconciliare laborant. Quibus
enim laudibus dignum, quanto amplectendum putas affectu fratrem illum qui ſine querela cõuerſans
inter fratres, tota ſollicitudine cauet ne quid in eo
ſit quod ab aliis portari oporteat: & quicquid in aliis eſt oneroſum, patientiſſime portat: ſingulorum
ſcandala ſua reputat: qui & cum apoſtolo loquitur:
Quis ſcandalizatur, & ego non vror? quis infirmatur, & ego non infirmor? *Beati pacifici, quoniam filij Dei* *2.Cor.11.g*
vocabuntur. Non eſt enim Deus diſſenſionis, ſed pa- *Matth.5.*
cis: ideóque filios pacis, Dei quoque filios dignum
eſt appellari. Iam quæ ſequitur octaua beatitudo,
martyrum eſt prærogatiua: cuius nobis tolerantiæ
nec tẽpus videtur eſſe, nec virtus. Honoratur nunc
iuſtitia magis quãtum in facie eſt: aut nulli, aut pauci pro ea ſuſtinent perſecutionẽ. Felices tamen ſi qui
ſunt, quoniã ipſorum eſt regnum cœlorum, vt eos
nemo perſequatur. Quòd ſi multiplex fuerit tribulatio, tunc quoque multiplicius exultandum, non intuentibus quæ videntur incommoda, ſed præmia
quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. *Beati*, inquit, *eritis cum vos oderint homines, & cum ſeparauerint vos, & eiecerint, & dixerint omne malũ aduerſum vos, mẽtientes propter me.* Gaudete in illa die, & exultate: ecce
enim merces veſtra copioſa eſt in cœlis, copioſior
longe

longe quam ſit labor in terris. Veruntamen quid ſi- A
bi vult quòd eadem promiſſio facta eſt pauperibus
& martyribus, niſi quia veri martyrij genus paupertas voluntaria eſt? Beatus vir, ait propheta, qui poſt
aurum non abiit, nec ſperauit in theſauris pecuniæ.
Quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua. Quid mirabilius, aut quod martyrium grauius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas & precioſas algere, paupertate premi inter diuitias, quas offert mundus, quas oſtentat malignus, quas deſiderat noſter iſte appetitus? An non
merito coronabitur qui ſic certauerit, mundum ab- B
iiciens promittentem, irridens inimicum tẽtantem,
& (quod glorioſius eſt) de ſemetipſo triumphans, &
crucifigens concupiſcentiam prurientem? Denique
propterea pauperibus pariter & martyribus regnum
cælorum promittitur, quia paupertate quidem emitur: ſed in paſſione pro Chriſto abſque omni dilatione percipitur.

In eadem ſolemnitate. Sermo II.

QVia ſanctorum omnium feſtiuam hodie dile- C
ctiſſimi omníque digniſſimam deuotione memoriam celebramus, operæprecium puto de communi eorum felicitate, in qua beata iam requie perfruuntur, & futura quam præſtolantur conſummatione, adiuuante ſpiritu ſancto ſermonẽ facere charitati veſtræ, ita ſanè, vt non opinionis propriæ coniecturas, ſed diuinorũ librorum ſequar auctoritatẽ,
ne prophetare videar de corde meo, ſed innitar quo
ad potero teſtimoniis ſcripturarum. Erit enim
præſtante domino triplex ſermonis vtilitas, quatenus agnita vel ex parte aliqua felici retributione D
ſanctorum, abundantiori deinceps ſollicitudine ipſorum inhærere veſtigiis, ac feruẽtiori deſiderio ad
eorum ſuſpirare conſortia, propenſiori quoque deuotione eorundem nos commendare patrociniis
ſtudeamus. Fidelis quippe ſermo, & omni acceptione dignus, vt quos ſolemni veneratione proſequimur, etiam ſimili conuerſatione ſequamur: quos beatiſſimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota
auiditate curramus: quorum delectamur præconiis,
ſubleuemur eorum patrociniis. Nec ſanè parum fru- E
ctuoſa inuenitur memoria feſtiua ſanctorum, languorem, teporem, erroremque depellens, cum eorum interceſſione iuuetur infirmitas noſtra, conſideratione beatitudinis excitetur negligentia noſtra,
ignorantia quoque noſtra ipſorum erudiatur exemplis. Propterea cum perfecte eruditos vos ad imitãda ſanctorum veſtigia, hodierna ſancti euangelij lectione, & ipſius domini ſermone non dubitem, erecta nimirum ante oculos veſtros ſcala, per quam vniuerſus quem hodie veneramur ſanctorum chorus
aſcendit, nec ignorem implorandis eorum ſuffragiis
totum paulo minus noctis & Dei huius religioſa de- F
uotione expenſum, iam de eorum felicitate
loqui vel exiguum aliquid attentabo, quod donauerit ipſe qui eos & magnificat iam & glorificat, quos
vocauit prius atque iuſtificauit. Legimus in prophe-
Pſal.114.b ta: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia
dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam
de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu. Et in alio pſalmo: Anima noſtra ſicut paſſer e- *Pſal.123.a*
repta eſt de laqueo venantium. Multa quoque ſimilia in diuinarum reperiſſe mihi videor ſerie ſcripturarum verba hominum, qui liberatos ſe eſſe non ſine multa admiratione lætantur, verba perfectæ ſecuritatis, & felicitatis immenſæ, vocem gratiarum
actionis & lætitiæ, quam pro meo ſapere his qui luteas adhuc domos inhabitant, & in ſudore vultus
ſui comedunt panem ſuum, omnino non arbitror
conuenire. Quis enim eorum gloriabitur caſtum ſe
habere cor? Quis audeat gloriari contritum eſſe la-
queum, liberatos pedes à lapſu, reclamãte nimirum
apoſtolo & dicente: Qui ſtat, videat ne cadat? Vnde *1.cor.10.c*
& de ſemetipſo, Infelix, inquit, ego homo, quis me *Rom.7.d*
liberabit de corpore mortis huius? Et alio in loco:
Fratres, inquit, ego me non arbitror comprehendiſ- *Philip.3.a*
ſe. Vnum autem, quæ retro ſunt oblitus, & in ea quæ
ante me ſunt extentus, ſequor ad palmam, &c. Itẽmque, Ego, ait, ſic curro non quaſi in incertum, ſic pu- *1.Cor.9.d*
gno non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus
meum, & ſeruituti ſubiicio: ne forte cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Hæc tamen planè
C tuba militiæ eſt, hæc verba ducis ſtrenui fortiter dimicantis. Nam ſuperiora quidem, potius triumphãtis ſunt, aut certè necdum quidem triumphantis, ſed
cum victoria iam redeuntis de prælio, & futurã magni triumphi diem læta ac ſecura conſcientia præſtolãtis. Quid enim loquitur reuerſus de prælio for- *Pſal.114.b*
tis miles, ſeruus fidelis? Conuertere iam, inquit, anima mea in requiem tuam. Dum enim in corpore
mortis domino militares, nulla requies erat, tũ pro
labore certaminis, tum pro periculo exitus adhuc
incerti. Hinc excitabat tumultus tentationum, inde
D ſuccumbendi metus grauius ſollicitabat. Habebat
tamen fratres & tunc gloriam miles Chriſti, licet &
requiem non haberet. Ait ſiquidem ſtrenuus ille &
fortis miles, cuius & paulò antè fecimus mentionẽ:
Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ no- *2.Cor.1.c*
ſtræ. Quod conſcientiæ teſtimonium non ſic intelligendum puto, tanquam ipſa ſibi conſcientia atteſtetur. Non enim qui ſeipſum commendat, ille pro- *2.Cor.10.*
batus eſt, ſed quem Deus commendat. Eſt ergo teſtimonium conſcientiæ in quo gloriatur apoſtolus,
non quod perhibet conſcientia, ſed quod loquitur
E ſpiritus veritatis in ipſa, teſtimonium perhibens ſpiritui noſtro quòd filij Dei ſumus. Eſt enim teſtimonium conſcientiæ non perhibentis, ſed percipiẽtis.
Cum enim veritas applaudit, cum iuſtitia atteſtatur,
Dei ſine dubio commendantis vox eſt, & ſpiritus
ſancti teſtimonium perhibentis: ac ſi decertanti viriliter militi rex ſuus, pro cuius amore & honore decertat, propè aſſiſtens lætus applaudat, laudet fortia
facta, proximam clamitet eſſe victoriam, parata iam
præmia, & coronam polliceatur æternam. In quo
teſtimonio gloriatur quidem probatus & ſtrenuus
miles, minime tamen quieſcit, ſed tanto acrius viriliúſque decertat. Itaque dum adhuc militãt, gaudẽt
vtique electi Dei, ſed tantùm de primitiis ſpiritus,
qui & infirmitatem eorum adiuuat virtute ſua, &
puſillanimitatem ſua confolatur atteſtatione. Vnde
& is de quo loquebatur apoſtolus, Non eſt, inquit, *Rom.14.c*
regnum Dei eſca & potus, ſed iuſtitia & pax & gaudium in ſpiritu ſancto. Iã verò conſummato militiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempore gaudiũ habent ſancti etiam in ſpiritu ſuo, donec adueniat dies illa qua introire mereantur in gaudium domini ſui, gaudium habituri & in ipſo corpore ſuo. Sic habemus in pſalmo: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui domine, dediſti lætitiam in corde meo. Vnde? Plane ex his quæ ſequuntur: A fructu frumenti, vini, & olei ſui. Audiuit enim ciuſmodi anima vocem dicentis: Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eam in portis opera eius. Vnde & Ioānes ſcribere iubetur in Apocalypſi, quoniam beati mortui qui in domino moriuntur. Quare beati? Amodo enim iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Vnde & in ipſo de quo paulò ante loquebamur pſalmo, eis quæ ſupra poſuimus verbis adiunctum eſt: In pace in idipſum dormiam & requieſcam. Et de operibus habemus in Apocalypſi: Opera enim illorum ſequuntur illos. Ad quid verò ſequuntur, niſi vt laudẽt eos in portis? Ad quid ſequuntur, niſi vt multiplicentur à fructu eorum, & accipientes de fructu manuum ſuarum, ſaginentur vituli quos ex prophetico teſtimonio cum reædificabuntur muri Hieruſalem, ſuper altare domini nouimus imponendos? Interim quippe ſub altari eos eſſe, & non ſupra, ipſe nos doceat, cuius teſtimonium credibile factum eſt nimis, qui (vt ſcribit in Apocalypſi) ſub altari ipſo eorum etiam voces audiuit. Adhuc ergo ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus dominici, & licet non plenam, habent tamẽ lætitiam multã in corde ſue, donec veniat dies illa qua implebit eos lætitia cum vultu ſuo. Interim inquam conuertantur animæ illæ in requiem ſuã, donec veniat dies qua introire mereãtur in requiem domini. Adhuc laudant eas in portis opera ſua, donec veniat cum erit vnicuiq; laus à Deo. Videtis fratres quanta eſt vnitas ſcripturarũ, quàm vno ſenſu & eiſdem penè verbis de beatitudine loquantur animarũ? Iã verò nemo ex vobis paruam aliquam requiem aut lætitiam ſuſpicetur eorum qui ab omni penitus moleſtia liberi recogitant annos ſuos in dulcedine animę ſuæ, lætantur pro diebus quibus humiliati ſunt, annis quibus viderunt mala: cum iucunda admiratione & mira iucunditate conſiderant pericula quæ etuaſerunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt, & pro his omnibus certa & indubitata fide expectant beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei & ſaluatoris ſui, qui reſuſcitabit corpora eorum configurata proprij corporis claritati. Quanta eſt felicitas eorum, quàm immenſa lætitia, qui nimirum triplici gaudio de recordatione tranſactæ virtutis, de exhibitione præſentis quietis, de certa expectatione futuræ conſummationis exultant? Nam de futura illa conſummatione habemus vocem eorum in fine eius pſalmi de quo ſuperius loquebamur. Dicunt enim ſingulæ animæ quibus iam datum eſt ad hanc requiem peruenire: In pace in idipſum dormiã & requieſcam, quoniam tu domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Singulariter inquam in ſpe, non iam inter ſpem & metum, vbi prius non ſine ſollicitudine & anxietate plurima fluctuabam. Sic & de præſenti ſanctorum requie habemus in alio pſalmo ſcriptum: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Bene inquam fecit, quamuis necdum optime. Denique audi quàm bene: Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu: id eſt à peccato omni, & à peccati pœna, à timore quoque & à periculo recidendi penitus liberauit. Hoc eſt ſuauiſſimũ animæ ſtratum, quod nullis iã lauet aut riget lacrymis, quando abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eius. Hoc cubile in quo iam non compungitur, nec conuertitur in ærumna ſua dum configitur ſpina. Exiit enim de terra illa quæ ſpinas ei & tribulos germinabat. Hoc planè ſtratũ animæ, quod minimè iam verſatur in infirmitate eius, quoniam vniuerſa quæ infirmitatis erant, pariter trãſierunt. Hæc eſt, inquã, animæ ſuauiſſima & ſaluberrima requies, conſcientia munda, quieta, ſecura. Sit ergo beatæ animæ culcitra, conſcientiæ ſuæ puritas, ſit capitale tranquillitas, ſit opertorium eius ſecuritas: vt in hoc interim ſtrato dormiat delectabiliter, feliciter requieſcat. Iam verò de recordatione tranſactæ virtutis habes in pſalmo 123. manifeſte verba eorum, quæ ſuperius quoque commemoraui. Conſiderant enim & multa cum admiratione recogitant à quibus laqueis quantiſve periculis diuino meruerint auxilio liberari, & exultantes in domino dicunt: Niſi quia dominus erat in nobis, dicat nũc Iſraël, niſi quia dominus erat in nobis: cum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutiſſent nos. Torrẽtem pertrãſiuit anima noſtra, forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquã intolerabilem. Et addunt: Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dẽtibus eorum. Sed & verba quæ iam tempore ſuæ reſolutionis inſtãte loquebatur apoſtolus, de eo in quo nunc feliciter requieſcit ſtatu præſumpta, videntur & nũc ei multo melius conuenire. nunc enim iam ſecurè loquitur: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi dominus in illum diem iuſtus iudex. Hæc ſunt dico vobis fratres, hæc modò ſunt vniuerſa ſanctorum negocia, hic cibus, hic ſomnus eorum: & propterea voluit ſpiritus ſanctus ſcribi verba ea quæ protulimus, cæteráque ſimilia, vt ex his aliquatenus innoteſceret nobis ſtatus eorum. Longè aliter tamẽ afficiuntur in huiuſmodi meditationibus, & multo amplius delectãtur quàm noſtra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audi enim quomodo laborat propheta inculcans & multiplicans verba, nec tamen ſic digne magnificare valens quod intendit. Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuę domine, quã abſcondiſti timentibus te? Quid tamen addidit? Perfeciſti, inquit, eis qui ſperãt in te, in conſpectu filiorum hominum. Eſt ergo multitudo dulcedinis quæ abſcondita eſt, magna quidem, & magna valde, necdum tamen perfecta: quoniam in manifeſto perficietur, nõ in abſcondito, quando non ſub altari requieſcent ſancti, ſed ſuper thronos tanquã iudices reſidebũt. Ad requiem enim exutæ à corporibus animæ ſanctæ protinus admittuntur, ad plenam autem gloriã regni non ita. Me expectant iuſti (ait propheta cum adhuc detineretur in cuſtodia corporis huius) donec retribuas mihi. Et vox diuina ad animas ſanctas corporum ſuorum reſurrectionem flagitantes: Suſtinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum veſtrorum. Sed iam ſermo claudendus eſt,

Pſal.4.b
Prou.31.b
Apoc.14.
Pſal.4.b
Apoc.14.
Pſal.50.
Apoc.6.c
Pſal.4.b
Pſal.114.b
Pſal.30.c
Pſal.141.b
Apoc.6.c

eſt, vocant enim nos miſſarum adhuc celebrãda ſolemnia. Quod ergo reſtat adhuc de eadem materia, ſermoni alteri reſeruemus.

In eadem celebritate. Sermo III.

ADuertiſtis, niſi fallor, ex his quæ præcedente ſermone ſunt dicta, tres eſſe ſanctarum ſtatus animarum. Primum videlicet in corpore corruptibili, ſecundum ſine corpore, tertium in beatitudine conſummata. Primum denique in tabernaculis, ſecundum in atriis, tertium in domo Dei. Quàm dilecta tabernacula tua domine virtutum! multo magis tamen atria concupiſcibilia, ſecundum quod addit: Concupiſcit & deficit anima mea in atria domini. Sed quoniam in ipſis quoque atriis nonnullus (vt audis) defectus eſt, beati omnino qui habitant in domo tua domine. Lætatus ſum planè in his quæ dicta ſunt mihi fratres, quoniam in domum domini ibimus. Quòd ſi quæritis vnde id tam fiducialiter præſumam, inde ſine dubio, quòd iam multi ex nobis in atriis ſtent expectantes donec recipiãt corpora ſua, donec impleatur numerus fratrum. In illam enim beatiſſimam domum nec ſine nobis intrabunt, nec ſine corporibus ſuis: id eſt nec ſancti ſine plebe, nec ſpiritus ſine carne. Neque enim præſtari decet integram beatitudinem, donec ſit homo integer cui detur, nec perfectione donari eccleſiam imperfectam. Propterea cum reſurrectionem expeterent corporum, ſicut priore ſermone iam diximus, acceperunt diuinum reſponſum dicens: Suſtinete modicum tẽpus donec compleatur numerus fratrum veſtrorum.

Acceperunt iam ſingulas ſtolas, ſed non veſtientur duplicibus donec veſtiamur & nos: quomodo de patriarchis & de prophetis ait Apoſtolus: Deo melius aliquid prouidente pro nobis, vt nõ ſine nobis conſummarentur. Stola enim prima ipſa eſt quã diximus felicitas & requies animarum, ſecunda verò immortalitas & gloria corporum. Vnde & dicunt: Vindica domine ſanguinem ſanctorum tuorum qui effuſus eſt: non tãquam vindictæ cupidi, nec de propriæ vltionis zelo: ſed ex deſiderio reſurrectionis, & glorificationis corporum ſuorum, quam nimirum vſque in diem iudicij differendam eſſe non dubitãt. Sed vnde hoc tibi ô miſera caro, ô fœda, ô fœtida, vnde tibi hoc? Animæ ſanctæ quas propria Deus inſigniuit imagine, te deſiderant: quas redemit proprio ſanguine, te expectant: & ipſarum ſine te compleri lætitia, perfici gloria, conſummari beatitudo non poteſt. Adeò ſiquidem viget in eis deſiderium hoc naturale, vt necdum tota eorum affectio liberè pergat in Deum, ſed contrahatur quodammodo, & rugam faciat dum inclinantur deſiderio tui. Vnde & beatus Ioānes qui multa nobis de eo ſtatu in quo feliciter beatæ animæ requieſcunt, per ſpiritum reſerauit: Sine macula, inquit, ſunt ante thronum Dei. Sine macula inquam, ſed necdum ſine ruga: donec veniat dies, cum ſibi glorioſam Chriſtus exhibebit eccleſiam, non habentem maculam neque rugam. In his namque qui adhuc militant, nec ſine macula quidem eccleſia eſt: quoniam nemo mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terram: quam vtique vitam beatus Iob militiã eſſe teſtatur. In his verò qui ſub altari domini requieſcunt, iam quidem ſine macula eſt eccleſia, ſicut habes in pſalmo: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in mõte ſancto tuo? Qui ingreditur, inquit, ſine macula. Hic ergo requieſcet in mõte domini, qui ingreditur ſine macula: qui verò fuerit ſine ruga, exaltabitur ſupra montem. Sed ſi vis ſcire quando erunt ſine ruga animæ ſanctæ, quando extendentur cœli ſicut pellis, quæ dilatatur penitus, vt nec minima quidem ruga inueniatur in ea: tunc ſine dubio, quando iam ſequentur agnum quocunque ierit. Verè enim extẽdi & dilatari neceſſe eſt animas quibus vbique ſequendus eſt agnus. Quò enim vadit? Attingit profecto à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.

Vis adhuc noſſe quò eat agnus, & quò neceſſe habeant beatæ animę ſequi eum? In omnibus requiem quæſiui. Hæc eſt plane requies domini, non intercia, non circa aliquid certum reſtricta: quoniam in omnibus gaudet, in omnibus delectatur, in omnibus requiem quærit & inuenit. Nam & bona ci placent in ſeipſis, & delectatur nihilo minus bona ordinatione malorum. Diligit miſericordiam & iudicium: nec modò in bonorum gloria ſibi complacet, ſed in ipſis quoque (vt pote iuſtis) ſuppliciis impiorũ. Quid ergo? Putâ ſine poterit humana anima in hoc gaudiũ domini ſui, & in hanc eius requiem intrare, vt & ipſa quoque in omnibus delectetur: nec aliqua iam priuata affectione contrahatur in rugam, ſed trãſeat in affectum quendam generalem atque diuinum? Poterit ſine dubio ſi fidelis inueniatur ſuper pauca quæ accepit militiæ ſuæ tempore, id eſt ſuper artus, ſuper ſenſus, ſuper appetitus ſuos quos ſuſcepit regendos, vt in his probetur quàm fidelis ſit domino ſuo. Sciat igitur ſeruus Chriſti vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, glorificeet & portet Deum in corpore ſuo: nec dubium quin fidelem in modico ſeruum ſupra multa conſtituat dominus liberalis & diues. Supra multa planè, quando conſtituet eum dominum domus ſuæ, & principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Nec; id vobis incredibile videatur fratres, tanquam à meipſo id loquar, quoniã veritas ipſa manifeſtè id pollicetur, cuius de promiſſione omnino dubitare non licet. Beatus, ait, ſeruus ille, quem cum venerit dominus eius, inuenerit ſic facientem. Amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Tunc enim fidelis ſeruus conſtituitur ſuper omnia bona domini ſui, cum in gaudium eius meretur intrare, & cum eo deinceps lætari in vniuerſis, in cunctis gaudere, in omnibus delectari. Etenim qui adhæret Deo (apoſtolo teſte) vnus cum eo ſpiritus efficitur, & voluntas eius omnino diuinę adhærens voluntati fit vna cum ea, vt nihil iam quod contra eam ſit, inueniatur in omnibus creaturis, ſed vniuerſa fiãt vel magis maneant pro eius arbitrio. Hæc eſt ergo beata ſpes quam expectant animæ ſanctæ: & licet in gratiarum actione verſentur pro ea felicitate in qua requieſcunt, adhuc tamen orant & clamãt ad Deum pro ea conſummatione quam præſtolentur. Vnde quemadmodum ſine macula quidem vetuſtatis, ſed non ſine ruga contractionis eas diximus eſſe: ſic ad gratiarum actionem iam peruenisſe videntur, ſed

Iob.7.a
Pſal.14.a
Pſal.83.a
Matth.24.d
1.Cor.6.d
Hebr.11.g
Apoc.14.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

necdum ad vocem laudis, quoniam perfectum per- G
fectos laudare decet, vt laudetur cũ hæreditate sua:
quando iam & ipsi laudabunt eum, & erit vnicuiq;
laus à Deo. Vnde & propheta signanter futuri tem-
poris verbo vsus videtur: Beati, inquiens, qui habi-
tant in domo tua domine, in sæcula sæculorum lau-
dabunt te. Nam & beatus Ioannes in Apocalypsi
non vocem laudis, sed potius vocem precis audiuit.
Sic enim habes; Sub altari Dei audiui voces occiso-
rum. Quas voces? Vindica domine sanguinem san-
ctorum tuorum qui effusus est. Vox precis, non lau-
dis est ista. Sed quousque à longe circundamus al- H
tare istud, & veremur accedere? Desiderat, nisi fal-
lor, charitas vestra audire sacramentum altaris hu-
ius, & sacrum secretúmque nosse mysteriũ. Sed quis
ego sum qui sanctorum cubiculum facilè audeã te-
merarius perscrutator irrumpere? Quasi verò nõ le-
gerim scrutatorem maiestatis opprimendum à glo-
ria. Veruntamen pausemus hic, si placet, hodie, si
forte pulsantibus nobis aperire dignentur mysteriũ
altaris illius inhabitatrices animæ sanctæ, nõ nostro
merito sanè, sed propter eum qui dilexit nos, & lauit I
nos à peccatis nostris in sanguine suo: agnoscentes
& nos inter ciues & domesticos Dei, nec tanquam
hospites & aduenas à secreta illa habitatione cen-
seant propulsandos.

Psal.83.a

Apo.6.c

In eadem festo. Sermo IIII.

Apo.6. CVm de altari illo cœlesti sub quo beatus Ioãnes
sanctorum voces audiuit, sermo incidisset, di-
stulimus, (sicut meminisse arbitror charitatem ve-
stram) vt oratione præmissa securior nobis ad tam
sacrum secretúmque cubiculum pateret accessus. K
Tempus est vt iam dicamus quod de eo nobis sentire
re datum est, sine præiudicio sanè, si cui forte aliter
fuerit reuelatum. Illud ergo primum mouere potest,
quid sibi velit quòd beatus Ioãnes sub altari Dei au-
disse se perhibet sanctarum voces animarum, cũ sal-
Luc.16.c uator in euangelio de Lazari anima loquens, non
sub altari Dei, sed in sinum Abrahæ dicat eam ab an-
gelis deportatã. Nam & sanctus Iob, vt apparet, ne-
quaquam ad altare Dei ausus est aspirare, cùm dice-
ret: Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas
Iob.14.c me, & abscondas me donec pertrãseat furor tuus, & L
constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Sed
iam venerat tempus, fratres, illud quod beatus Iob
postulabat, iam recordandi tempus, iam venerat
tempus miserendi, quando sanctorum voces sub al-
tari Dei beatus Ioannes audiuit. Donec enim veni-
ret desideratus ille qui sanguine suo deleret chiro-
graphum damnationis nostræ, & flammeum accin-
gens gladium aperiret credentibus regna cœlorum,
nullus omnino cuiquam sanctorum ad ea patebat
accessus, sed prouiderat eis dominus in inferno ipso
locum quietis & refrigerij, chaos magnum firmans M
inter sanctas illas animas, & animas impiorũ. Quã-
uis enim vtræque in tenebris essent, non vtræque e-
rant in pœnis, sed cruciabantur impij, iusti verò cõ-
Iob.10.c solabantur. Quòd autem in tenebris essent, beati
Iob testimonio didicimus: qui se quoque in locum
tenebrosum & opertum mortis caligine perhibebat
iturum. Hunc ergo locum obscurum quidem, sed
quietum, sinum Abrahæ dominus vocat: pro eo, vt
arbitror, quod in fide & expectatione quiesceret sal-
uatoris. Abrahæ enim fides tam manifeste probata
est & approbata, vt primus ipse futuræ incarnatio-
nis Christi meruisset accipere promissionem. In hũc
ergo locum saluator descendens contriuit portas æ-
reas, & vectes ferreos confregit, eductósque vinctos
de domo carceris, sedentes quidẽ, hoc est quiescen-
tes, sed in tenebris & vmbra mortis, iam tunc quidẽ
sub altari Dei collocauit, abscõdens eos in taberna-
culo suo in die malorũ, & protegens eos in fine ab-
scondito tabernaculi sui, donec veniat tẽpus in quo
procedant completo iam numero fratrum, & perci-
piant regnum quod eis paratum est ab origine mũ-
di. Iam vero sicubi forte præsens quoque sanctorum
requies Abrahæ sinus vocatur, certum est de euan-
gelio hanc inoleuisse consuetudinem: licet neminẽ
oporteat dubitare longè alium hunc sinũ esse quàm
illum, quippe cum ille in tenebris, hic in luce multa:
in inferno ille fuerit, iste in cœlo. Non incongruè
tamen etiam nunc dictum videtur patriarcharum fi-
lios paternum in sinum recipi, cum ad eorum con-
sortium ab hoc sæculo transire meruerint. Porrò al-
tare ipsum de quo nobis habendus est sermo, ego
pro meo sapere nihil aliud arbitror esse quã corpus
ipsum domini saluatoris. Credo autem quòd & ego
super hoc sensum eius habeam, præsertim cum au-
diam eum in euangelio promittentem: Vbicunque *Luc.17.g*
fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Inte-
rim ergo sub Christi humanitate feliciter fãcti quie-
scunt, in quam nimirum desiderant etiam angeli ipsi
prospicere, donec veniat tempus quando iam non
sub altari collocentur, sed exaltẽtur super altare. Sed
quid dixi? Numquid humanitatis Christi gloriam,
non dicam hominum, sed vel angelorum assequi po
terit quis, nedum superare? Quonam igitur modo
super altare dixerim exaltandos eos qui nunc sub
altari quiescunt? Visione vtique & contemplatione,
non prælatione. Ostendet enim nobis filius (vt pol-
licitus est) semetipsum, non in forma serui, sed in for
ma Dei. Ostendet etiam nobis patrem & spiritũ san-
ctum: sine qua nimirum visione nihil sufficeret no-
bis: quoniam hæc est vita æterna, vt cognoscamus
patrem verum Deum, & quem misit Iesum Christũ, *Ioan.17.a*
& in eis (quod non est dubium) etiam spiritum vtri-
usque. Trãsiens quippe ministrabit nobis nouas vti-
que, & vsque ad tempus illud nobis penitus inexper-
tas delicias manifestæ suæ contemplationis. Vnde
& beatus Ioannes in epistola sua, Nunc, inquit, filij *1.Ioan.3.a*
Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Et
addit: Scimus autem quoniam cum apparuerit, si-
miles ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Audi
denique sponsam in cantico canticorum fiduciali-
ter loquentem, & spe quidem iam super altare loca-
tam: Læua eius (haud dubium quin sponsi) sub capi- *Cant.2.a*
te meo, & dextera illius amplexabitur me. Transcẽ-
dit enim beata anima Christi incarnationem & hu-
manitatem, quæ nimirum læua eius iure vocatur: vt
diuinitatem eius & maiestatem eius (quam non in-
congrue dexteram nominat) sublimius contemple-
tur. Tripliciter enim fratres, in æterna illa & perfecta
beatitudine fruemur Deo, videntes eum in omnibus
creaturis, habentes eum in nobis ipsis, & quod his
omnibus

omnibus ineffabiliter iucundius sit atque beatius, A
ipsam quoque cognoscentes in semetipsa trinitatẽ
& gloriam illam, sine vllo ænigmate mundo cordis
oculo contemplantes. In hoc enim erit vita æterna
& perfecta, vt cognoscamus patrem & filium cũ san-
cto spiritu, & videamus Deum sicuti est: id est, non
modò sicut inest, nobis videlicet aut cæteris creatu-
ris, sed sicut est in semetipso. Vnde duo illa velut cir-
cumiacentia esse videntur quæ prædiximus, & quasi
cortex tritici: hæc verò cognitio summæ beatitu-
dinis, tritici medulla, adeps frumenti, quo nimirum
ciuitas sancta Hierusalem satiatur. Verùm quàm ma B
gna est beatitudo illa, tam abscondita ab oculis no-
1.Cor.2.c stris? Nec enim oculus vidit, nec auris audiuit, nec in
cor hominis ascendit, quanta claritas, quanta suaui-
tas, quanta iucunditas maneat nos in illa cognitio-
ne. Pax Dei est illa, quæ exuperat omnem intelle-
Luc.6.f ctum, quanto magis omnem sermonem nostrum?
Quod ergo nulli datum est experiri, nullus conetur
effari. Mensuram, ait dominus, plenam & confertã,
& coagitatam, & superefluentem dabunt in sinus
vestros. Plenam vniuersitate creaturarum, confertã
in interiore homine nostro, coagitatam in exterio- C
re, & superefluentem in Deo ipso. Ibi cumulus feli-
citatis, ibi supereminens gloria, ibi superefluens bea
titudo. Nam quomodo videndus sit in creaturis,
quomodo in nobis habendus, possumus vel ex par-
te coniicere, ex ipsis nimirum quas accepimus iam
primitiis spiritus. Cognitio autem illa omnino ad-
huc nobis incognita est, mirabilis facta est, confor-
tata est, vt non possimus ad eam. At verò quemad-
modum in creaturis videndus sit, possumus aliqua-
tenus intelligere, nimirum cum & modo videatur
Rom.1. in ipsis: vnde & philosophi (apostolo teste) per ea D
quæ facta sunt, Dei inuisibilia conspexere. Verùm
quãtumcunque proficiat quis intelligendo conspi-
cere, quàm potentissime, quàm prudentissime, quàm
benignissime maiestas æterna omnia fecerit, cuncta
regat, nunc creet omnia, nũc regat, ordinet vniuer-
sa: prorsus modicum ab eo quod est comprehẽdit.
Veniet autem quando iam (vt in præcedenti sermo-
ne diximus) sequemur agnum quocunque ierit: &
in omnibus consequemur creaturis, vt in omnibus
gaudeamus, quod est gaudium domini Dei nostri.
Gaudeamus sanè in omnibus, sed non aliũde quàm E
de ipso: sicut & ipse non aliis fruitur, sed semetipso.
Iam verò quemadmodum in nobis habendus sit, &
hoc vel ex parte possumus cogitare. Constat enim
animarum triplicem esse naturam: vnde & sapientes
mundi huius animam humanam, rationalem, irasci-
bilem, concupiscibilem esse tradiderunt. Quam
vtique triplicem vim animæ ipsa quoque natura &
quotidiana experimenta nos docent. Porrò quem-
admodum circa rationale nostrum, & scientia & i-
gnorantia constat tanquam habitus & priuatio: sic
& circa concupiscibile, desiderium & contemptus:
& circa id quod dicitur irascibile, & lætitia pari- F
ter & ira versatur. Implebit ergo Deus rationale no-
strum luce sapientiæ: ita vt penitus nobis nihil de-
sit in vlla sapientia. Implebit concupiscibile nostrũ
fonte iustitiæ, vt omnino desideremus eam, & ea
Matth.5.a penitus repleamur: sicut scriptum est: Beati qui esu-
riunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

Nulla enim alia res implere potest desiderium ani-
mæ, nulla alia præter iustitiã beatificare animam po-
test. Cum ergo repleuerit Deus concupiscibile no-
strũ iustitia: quicquid respuere debet anima respuet:
quicquid debet concupiscere, concupiscet: & ex o-
mnibus id magis appetet, quod magis fuerit appe-
tendum. Meritò denique concupiscibili nostro iusti
tiam attribuimus, ex quo nimirum aut iusti aut in-
iusti reputamur. Iam vero quod dicitur in nobis ira-
scibile, cum repleuerit illud Deus, perfecta erit in
nobis tranquillitas, & in summam iucunditatem at-
que lætitiam replebitur pace diuina. Et vide si non
etiam in his tribus perfecta, quantum sane ad animã
spectat, beatitudo consistat: quando scientia iã non
inflat propter iustitiam, iam non contristat propter
lætitiam, vt cesset prouerbium illud: Qui apponit *Eccl.1.*
scientiam, apponit & dolorem: quoniam iustitia
nec indiscreta erit propter scientiam, nec onerosa
propter lætitiam: quando lætitia nec inepta erit
propter scientiam, nec impura propter iustitiam.
Sed in his omnibus nihil adhuc exterior homo no-
ster accepit. Ipsi ergo, vt inhabitet gloria etiam in *Psal.71.d*
terra nostra, & iuxta alium prophetã repleatur ma- C
iestate domini omnis terra, quatuor sunt quærẽda,
quem nimirum constat ex elementis quatuor esse
compactum. Ne mireris quod pluribus indigere
videtur qui miserior est, cum & in psalmo legeris di-
cente propheta: Sitiuit in te anima mea, quàm mul- *Psal.62.a*
tipliciter tibi caro mea? Habeat ergo terra nostra
immortalitatem, ne iam timeat denuo se in puluе-
rem redigendam. Resurgens enim corpus nostrum
iam non moritur, mors illi vltrà non dominabitur.
Sed quid proderit si forte contingat in æternum vi-
uere in miseriis & ærumnis passibilitatis huius, qua
nimirum incessanter corruptibile hoc corpus affli-
gitur: & si non semel, vtique semper moritur? Ha-
beat certe etiam aliquando omnimodam impassibi-
litatem, ab humoribus enim inordinatis causas aiũt
procedere passionum. Sed iam desiderat corpus
nostrum etiam leuitatem, secundum eam nimirum
quam habet ex aëre portionem. Tanta itaque futu-
ra credenda est corporum leuitas & agilitas beato-
rum, vt possint, si velint, absque omni mora seu diffi-
cultate ipsam quoque cogitationum nostrarum se-
qui ad omnia velocitatem. Quid vltrà deest ad per-
fectam corporis beatitudinem? Sola vtique pulchri-
tudo. Hanc perfectissimam habituri, non immeritò
possumus attribuere ei parti quam habemus abigne.
Saluatorem enim expectamus, vt ait apostolus, qui *Philip.3.a*
reformabit corpus humilitatis nostræ cõfiguratum
corpori claritatis suæ, exhibens quod pollicitus
est, quoniam fulgebunt iusti sicut Sol in regno pa-
tris eorũ. Sic ergo replebit animas nostras Deus, cũ *Matth.13.f*
perfecta in eis scientia fuerit, perfecta iustitia, perfe-
cta lætitia. Sic replebitur maiestate omnis terra, cũ
fuerit corpus incorruptibile, impassibile, agile, con-
figuratum denique corpori claritatis suæ. Et vide
ne forte isti sint septem panes, quibus quatuor ho-
minum milia saluator legitur satiasse, è quibus eiuſ-
dem numeri sportas plenas apostoli reseruandas su-
stulerunt. Nunc enim reficimur panibus istis, cum
iucunda meditatione beatam spem ruminamus, do-
nec veniat cum iam non de spe, sed de re ipsa & ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hibitione gaudentes, quasi plenas sportas recipere pro panibus singulis mereamur.

In eodem festo. Sermo V.

FEstiua nobis est dies hæc, & inter præcipuas solénitates hodierna solennitas numeratur. Quid ergo dicimus, cuius apostoli, cuius martyris, cuius sancti? Non vnius alicuius singulariter, sed pariter vniuersorum. Omnes siquidem nouimus festiuitatem omnium sanctorum dici & esse, quam hodie celebramus. Omnium inquam, siue cœlestium, siue terrestrium. Sunt enim sancti de cœlo, & sunt sancti de terra: itémque eorũ qui de terra sunt, quidam adhuc in terra, aliqui iam in cœlo. Celebratur ergo festiuitas omnium horum communiter, sed forsitan non vniformiter. Neque hoc mirum, cum nõ sit ne ipsa quidem sanctitas omnium vniformis, sed inter sanctos & sanctos distet, idque non parum. Nec modò dico quia alius alio sanctior (hæc enim quantitatis potius quàm qualitatis distantia est) sed quòd non modò magis & minus, verumetiam aliter atque aliter sanctos dici & verè dici inueniamus. Et fortè inter angelos atque homines assignari possit ista diuersitas sanctitatis pariter & celebritatis. Neque enim tanquam triumphãtes honorari posse videntur, qui nunquam pugnasse noscuntur. Aliter tamen honorandi sunt nimis etiam ipsi tanquam amici tui Deus, cuius nimirum voluntati semper adhæserunt, tanta vtique felicitate, quanta facilitate. Nisi forte in eo pugnasse creduntur, quòd peccantibus aliis viriliter perstiterunt, non abeuntes in consilio impiorum, sed singuli quique
Psal.72.d dicẽtes: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Celebranda ergo in eis gratia præueniens in benedictione dulcedinis, honoranda benignitas Dei, nõ ad pœnitentiã adducens, sed abducẽs ab omnibus quibus pœnitentia deberetur: non eripiens à tentatione, sed à tentatione conseruãs. Aliud sanè in his sanctitatis genus, & proprio modo videbitur honorãdum, qui venerunt ex magna tribulatione, & dealbauerunt stolas suas in sanguine agni: qui post multos agones iam nunc triumphant in cœlis coronati, quoniam legitime certauerunt. Estne adhuc sanctorum tertium genus? Est, sed occultum. Sũt enim
Psal.85.a sancti qui adhuc militant, adhuc pugnant, currunt, necdum comprehenderunt. Temerariè forsitã huiusmodi videar dicere sanctos, sed tamen noui vnũ ex his non veritum dicere Deo: Custodi animam
Rom.8.c meam, quoniam sanctus sum. Sic & apostolus diuinorum conscius secretorum, euidentius ait: Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperãtur in bonum, his, qui secundum propositum vocati sunt sancti. Hæc nimirũ diuersitas appellationis in nomine sanctitatis: vt alij quidem iam secundum consummationem sancti vocentur, alij iuxta solam adhuc prædestinationem. Latet ergo huiusmodi sanctitas penes Deum, clausa est, & clausè quodãmodo celebratur. Siquidẽ nescit homo vtrùm amore an odio
Eccl.9. dignus sit, sed in futurum omnia reseruantur incerta. Sit ergo istorum celebritas sanctorum in corde Dei: quoniã nouit dominus qui sunt eius, & ipse scit quos elegerit à principio. Sit etiã apud administratorios illos spiritus, qui mittuntur in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Nosin vita sua laudare hominem prohibemur. Quomodo nãque secura laudatio, vbi nec ipsa vita secura? Non
2.Tim.2.a coronabitur nisi qui legitime certauerit (ait tuba illa cœlestis) & legem certaminis ab ore ipsius legislatoris ausculta: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic
Matth.10. & 24. saluus erit. Nescis quis sit perseueraturus, nescis quis sit legitime certaturus, nescis quis coronam sit accepturus. Illorum lauda virtutem, quorum iam certa victoria est: illos deuotis extolle præconiis, quorum secure potes adgaudere coronis. Cantauimus sanctis hac nocte, dicentes: Timete dominum *Psal.33.* omnes sancti eius, sed non istis. Non, inquam, eos, qui perseuerauerũt vsque in finem, timere hortabamur, quia scriptum est: Iam non erit timor in finibus nostris. Illis potius dicebamus sanctis quibus custodia multiplex necessaria est pro multitudine periculorum. Siquidẽ non est eis colluctatio aduersus car- *Ephes.6.* nem & sanguinẽ tantum: sed aduersus principatus quoque & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harũ, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Egent plane custodia, qui tã multipliciter nõ modo cõminus, sed eminus appetũtur: & vbi tot pugnæ foris, non debent intus deesse timores: vt meritò his dicatur: Timete dominum omnes sancti eius. *Psal.33.* Tota interim beatitudo nostra est, timere Deum, dicente scriptura: Beatus homo qui semper est pauidus. *Prou.28.e* Et item Psalmista ait: Beati omnes qui timent *Psal.127.* dominum, qui ambulant in viis eius. Cæterùm lõge aliter beati in quibus perfecta charitas foras misit timorem, nec iã timent ambulãtes in viis eius, sed laudant potius habitantes in domo, sicut idem ait: Bea- *Psal.83.* ti qui habitant in domo tua domine, in sęcula sæculorum laudabunt te. Nostra ergo felicitas, nostra interim festiuitas in timore Dei: nam illorum magis in exultatione & laude versatur. Inde est quòd secure laudantur homines qui non sua iam viuunt vita, sed Dei: nã hominum vtique vita tentatio est. Est autem gemina quædam securitas laudis huius, nisi quòd forte videbitur, si diligenter attendimus, intra alteram altera comprehendi. Siquidem non est quòd laudare vereamur verissime certissiméque laudabiles: nõ est quòd glorificare cũctemur sic absorptos in gloria: vt nostra omnino nequeant laudatione moueri. Non enim est quo vanitas intret, vbi veritas iam totum occupauit. Sed quęnam, inquies, gloria sanctis? Neque enim singuli sese glorificant, quia scriptum est: Non te laudet os tuum. Nõ vicissim alter alterum laudat, quia in laudem conditoris intenti & extenti, in quo nimirum tota eis reposita est beatitudo, mutuis nunquã vacare laudibus possunt, dicente propheta, sicut supra quoque meminimus: Beati qui habitant in domo tua domine, in sæ- *Psal.83.a* cula sæculorũ laudabunt te. Verũtamen nõ acquiesco expertes gloriæ credere sanctos, maximè propter illud quod apostolus ait: Quod in præsenti est *2.Cor.4.d* momentaneũ & leue tribulationis nostræ supra modũ in sublimitatẽ æternũ gloriæ pondus operabitur in nobis. Et propheta: Visita nos in salutari tuo ad *Psal.105.a* viuendũ in bonitate electorum tuorum: ad lætãdũ in lætitia gẽtis tuæ: vt laueris cum hæreditate tua. Non enim ait, vt laueris ab hæreditate tua: sed, cum

cum hæreditate tua, vt communis intelligatur futura laudatio. Quod si ipsa laudat hæreditas dominũ, hæreditatẽ quis laudet, ab apostolo audiamus: Tũc, inquit, vnicuique laus erit. A quo? A Deo. Magnus
1.Cor.4.a laudator, & vehementer ambienda laudatio. Felix commutatio laudis, vbi & laudare beatum est, &
Psal.105. laudari. Ad quid ergo sanctis laus nostra, ad quid glorificatio nostra, ad quid nostra hæc ipsa solénitas? Quò eis terrenos honores, quos iuxta veracẽ filij promissionem honorificat pater cœlestis? Quò eis præconia nostra? Pleni sunt. Prorsus ista est dilectissimi, bonorũ nostrorum sancti non egent, nec quic- B quam eis nostra deuotione præstatur. Planè quòd eorum memoriam veneramur, nostra interest, non ipsorum. Vultis scire quantum interest nostra? Ego in me (fateor) ex hac recordatione sentio desideriũ vehemens inflammari, & desiderium triplex. Vulgò dicitur: Quod non videt oculus, cor nõ dolet. Oculus meus, memoria mea: & cogitare de sanctis, quodammodo eos videre est. Sic nempe portio nostra in terra viuentium, nec modica sanè portio, si tamẽ vt decet memoriam affectio comitetur: sic inquam C cõuersatio nostra in cœlis est. Veruntamen non sic nostra, sicut illorũ. Ipsorum enim substantia ibi est, nostra autem desideria ibi per præsentiam, nos per memoriam ibi sumus. Quando & nos addemur ad patres nostros? quando essentialiter præsentabimur eis? Hoc enim primum desiderium, quod in nobis sanctorum memoria vel excitat, vel incitat magis, vt eorum tam optabili societate fruamur, & mereamur conciues & cõtubernales esse spirituum beatorum, misereri cœtui patriarcharum, cuneis prophetarum, senatui apostolorum, martyrum exercitibus numerosis, confessorum collegiis, virginum choris: in o- D mnium denique colligi & collætari communione sanctorum. Singulorũ quippe recordationes quasi scintillæ singulæ, imò quasi ardẽtissimæ faces deuotos accẽdunt animos, vt eorũ & cõspectũ fitiant & complexũ, adeo vt plerumq; etiam inter eos esse se reputent: modò ad omnes simul, modò ad hos vel ad illos tota auiditate & vehementia corda vibrantes. Alioquin quid istud negligentiæ, quid pigritiæ, imò quid vecordiæ est, vt non crebris suspiriis & feruentissima affectione abrumpere hinc & in illa tam felicia agmina iaculari animos studeamus? Væ E
Rom.1.d nobis à duritia cordis nostri, væ à peccato gentium quas apostolus memorat sine affectione fuisse. Præstolatur nos ecclesia illa primitiuorum, & negligimus: desiderant nos sancti, & paruipendimus: expectãt nos iusti, & dissimulamus. Excitemur aliquãdo fratres, resurgamus cum Christo, quæramus quæ sursum sunt, quæ sursum sunt sapiam. Desideremus desiderantes nos, properemus ad præstolantes nos, expectantes nos votis præoccupemus animorum. Ecce enim nihil in hac nostra communione securi- F tatis, nihil perfectionis, nihil quietis: & tamen hic quoq; quàm bonũ & quàm iucundum, habitare fratres in vnũ! Quicquid enim siue interi siue exterius molestũ occurrit, ipso quoq; tam germanorum cõsortio fratrũ cum quibus est nobis cor vnũ & anima vna in Deum, tolerabilius inuenitur. Quàm dulcior erit, quàm delectabilior, quàm beatior vnio, vbi nulla suspicio esse poterit, nulla dissensionis occasio, vbi omnes perfecta charitas indissolubili fœdere colligabit: vt sicut pater & filius vnũ sunt, sic & nos vnũ simus in ipsis? Non tantummodo societas, sed etiam felicitas nobis est optanda sanctorum: vt quorũ desideramus præsentiam, gloriam quoque feruentissimis studiis ambiamus. Neque enim pernicioſa hæc ambitio, aut illius affectatio gloriæ vllatenus periculosa est. Nam quod dicimus, Non nobis domine, *Psal.113.b* non nobis, sed nomini tuo da gloriam: huius tẽporis vox est, quando & ipsi angeli clamant: Gloria in *Luc.2.b* excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Noli me tangere, ait, nõdum enim ascendi *Ioan.20.d* ad patrem meum. Verbum gloriæ est. Nempe filius sapiens, gloria patris. Noli ergo, ait gloria, noli me tangere. Noli interim quærere gloriam, fuge potius, & vide omnino ne me tetigeris donec perueniamus ad patrem, vbi sit gloriatio omnis iã secura. Ibi, ibi in domino laudabitur anima mea, audiãt mãsueti, & lætentur. Nunquid non videtur audisse dicentem, Noli me tangere, nondum ascendi ad patrem meũ, quæ in cantico clamat: Fuge dilecte mi, fuge? Hoc *Cant.8.d* est enim quod supra meminimus. Non nobis domine, nõ nobis, sed nomini tuo da gloriam. Vnde & in hymno hodie nos canimus: Des pacẽ famulis, nos quoq; gloriam per cuncta tibi sæcula, iuxta angelicam scilicet distributionem. Quia enim tenta- *Iob.7.d* tio est vita hominis super terram, meritò in terra *Ibid.* homini non gloria, sed pax est quærenda: pax cum Deo, pax cum proximo, pax cũ seipso. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Vicina nimirum lucta & intestina seditio, bellum non ciuile, sed domesticum, spiritus aduersus carnem, & caro aduersus spiritum concupiscens. Vnde hoc nisi quia posuisti me contrarium tibi? Tu enim vera libertas, tu vita, tu gloria, tu sufficientia, tu beatitudo: ego pauper & miser & miserabilis cõfusus & humiliatus vsquequaque, mortuus propter peccatum, venundatus sub peccato. Deniq; tu perfecta & sancta voluptas, & requies spirituum beatorum posuisti me ab initio contra Eden (quod voluptatem sonat) in labore vtique & ærumna. Attamen dicis: Conuertimini ad me in to- *Ioel.2.c* to corde vestro. Liquet quia sumus auersi, quos vt reuertamur, hortaris. Liquet quia contrarij, quos re- E uocas vt cõuertamur. Sed quomodo? In ieiunio, in- *Psa.67.a* quit, & fletu & planctu. Mira res. Itáne in ieiunio tu versaris, & fletu degis, & in planctu habitas? Procul à te omnia ista: procul ipse ab his vehementer. Nimirum regnum tuum in Hierusalem, quam satias adipe frumenti: nec ibi luctus & clamor, sed nec vllus dolor: magis autẽ gratiarum actio, & vox laudis. Iusti, inquit, epulentur in cõspectu Dei, & delectẽtur in lætitia & exultatione. Quomodo ergo in ieiunio & fletu & planctu conuertemur ad ipsum? An verò F iustus eum in lætitia & exultatione: qui verò nõdum iustus est, non nisi in ieiunio & fletu & planctu reperiet? Ita planè, sed iustus qui iam conspectum meruerit, nõ qui adhuc viuat ex fide. Nimirũ quod ait dominus, Cum ipso sum in tribulatione, ad eum perti- *Psa.90.e* net qui per fidem ambulat: non autem qui ad faciẽ iam peruenit. Equidem vtrisque est caput vnum, sed non vno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur caput hirsutum spinis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

inclinatum in cruce, vt humiliẽtur pariter, pariter & compungantur. Quibusdam glorioſum apparet, vt ab ipſo glorificentur, vt in ipſo glorientur facta ei ſimilia, quem vident ſicuti eſt. Hoc ergo ſecundũ deſiderium, quod ex ſanctorum commemoratione flagrat in nobis, vt ſicut illis, ſic nobis etiam Chriſtus appareat vita noſtra, & nos quoque cum ipſo apareamus in gloria. Interim nempe non ſicut eſt, ſed ſicut pro nobis factum eſt, caput noſtrum nobis repræſentatur, non coronatum gloria, ſed peccatorũ noſtrorum circundatum ſpinis, dicente ſcriptura: *Cant.3.d* Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. O regem, ô diadema. Mater ſiquidem ſynagoga, non matrem ſanè ſe exhibens, ſed nouercam, regem noſtrũ corona ſpinea coronauit. Pudeat ſectari gloriã membra, quibus caput ſuum tam inglorium exhibetur, non habens ſpeciem aut decorem, vel aliquid ciuſmodi. Nimirum Salomon eſt, quod interpretatum eſt pacificus, ſanè quod in præſenti eſt: nõ vtique beatificus, aut glorificus: vt in omnibus angelicũ illud elogiũ commendetur, quo terris pacẽ, cœlis gloriam tradiderunt. Pudeat ſub ſpinato capite mẽbrum fieri delicatum, quòd omnis ei interim purpura non tam honoris ſit, quàm irriſionis. Videre eſt tamen hodie multis in locis non ſine multa ambitione & comeſſatione præſentem diem honorari. Honorari, an dehoneſtari dicã? Ipſi viderint qui hęc agunt. Ipſorum eſt enim huiuſmodi celebritas, non ſanctorum: quod ſibi libet faciunt, nõ quod ſanctis. Erit cùm venerit Chriſtus, nec mors eius vltrà annunciabitur, vt faciamus quoniam ipſi quoque mortui ſumus, & cum eo abſcondita eſt vita noſtra, apparebit caput glorioſum, & cum eo membra glorificata fulgebunt: cum videlicet reformabit corpus humilitatis noſtræ conſiguratũ gloriæ capitis, quod eſt ipſe. Hanc ergo gloriam tota & tuta ambitione concupiſcamus, ne forte audiamus & nos: Quia gloriam quæ ab inuicem eſt quæritis, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non vultis. Sanè vt eam nobis ſperare liceat, & ad tantam beatitudinem aſpirare, ſummopere nobis deſideranda ſunt ſuffragia quoq; ſanctorum: vt quod poſſibilitas noſtra non obtinet, *Iob.19.* eorum nobis interceſſione donetur. Miſereminimei, miſereminimei, ſaltem vos amici mei. Noſtis ipſi periculum noſtrum, noſtis figmentum noſtrum, noſtis ignorantiã noſtram, & dolos aduerſariorum: noſtis eorum impetus, & noſtram fragilitatem. Vobis enim loquor, qui in eadẽ tentatione fuiſtis, qui eoſdem ſuperaſtis conflictus, eoſdem laqueos euaſiſtis, qui didiciſtis ex his quæ paſſi eſtis, compaſſionem. Confido equidem & de angelis quòd nec ipſi ſuam viſitare ſpeciẽ dedignentur, maxime, quia ſcriptum eſt: Viſitabis ſpeciem tuã, & non peccabis. Cæterum etſi de eis mihi arbitror præſumẽdum ob ſpiritualis ſubſtãtiæ & rationalis formæ ſimilitudinẽ, ampliori tamen fiducia ad eos mihi reor vtendum, quos habere me nouerim & in ipſa humilitate conſortes, vt oporteat eos familiarius & ſpecialius miſereri oſſi de oſſibus ſuis, & carni de carne ſua. Denique tranſeuntes ex hoc mundo ad patrem, ſancta nobis pignora reliquerunt. Apud nos ſiquidẽ corpora eorũ in pace ſepulta ſunt, quorũ nomina viuẽt in ſæculum, id eſt, quorum numquam gloria ſepelitur. Abſit, abſit à vobis animæ ſanctæ, Ægyptia illa crudelitas pincernæ Pharaonis, qui in gradum *Gen.40.c* priſtinum reſtitutus, ſtatim oblitus eſt Ioſeph ſancti qui in carcere tenebatur. Nõ enim erãt vnius capitis mẽbra, nec aliqua pars fideli cum infideli, aut vlla ſocietas Iſraëlitæ ad Ægyptium, non plus quàm luci ad tenebras. Interpretatur enim Aegyptus tenebræ, Iſraël verò videns Deum: atque ideo vbicunque Iſraël erat, lux erat. Non ſic noſter Ieſus crucifixi ſecum latronis potuit obliuiſci: factum eſt vtiq; quod promiſſum eſt: ipſa die qua compaſſus eſt, & conregnauit. Nos quoque ſi non ſumus ipſius capitis mẽbra cuius & ſancti, vnde eis tam ſolemnibus hodie votis & tanto gratulamur affectu? Cæterum qui dixit: Si glorificatur vnum membrum, congaudẽt omnia membra: hic quoque nihilo minus ait, Quod ſi patitur vnum membrũ, compatiuntur omnia mẽbra. Hæc igitur noſtra & eorum cohærentia eſt, vt nos congratulemur eis, ipſi compatiãtur nobis: nos deuota meditatione regnemus in eis: ipſi in nobis, & pro nobis militent pia interuentione. Nec eſt quod de eorũ pia erga nos ſollicitudine dubitemus, quandoquidem non conſummandi ſine nobis, ſicut ſupra meminimus, expectant nos vſque dum retribuatur nobis: vt videlicet in nouiſſimo die magno feſtiuitatis omnia ſimul in virum perfectum cũ ſuo tam excelſo capite membra concurrant, & laudetur cum hæreditate ſua Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui eſt ſuper omnia benedictus & laudabilis & glorioſus in ſæcula. Amen. *1.Cor.12.d*

In tranſitu ſancti Malachiæ epiſcopi, Sermo.

DE cœlo vobis hodie, dilectiſſimi, copioſa quædam eſt benedictio deſtinata: & fideliter eam non diſtribui vobis quidem dãnoſum eſſet: mihi verò periculoſum, cui nimirũ hæc diſpenſatio videtur eſſe commiſſa. Timeo itaque damnũ veſtrũ, timeo damnationem meam, ſi forte dicatur: Partuuli petierunt panem, & non fuit qui porrigeret illis. Scio enim quàm neceſſaria vobis ſit è cœlo veniens *Thre.4.a* conſolatio, quos conſtat illecebris carnalibus & oblectamentis ſecularibus viriliter abrenunciaſſe. Nemo ſanè beneficij eſſe cœleſtis, & ſuperno dubitet conſilio diffinitum, vt epiſcopus Malachias hodie inter vos obdormiret, & deſideratã inter vos haberet ſepulturam. Cum enim nec folium quidem arboris ſine diuino nutu cadat in terram, quis tam hebes, vt non euidenter in huius beati viri aduentu & tranſitu magnum prorſus conſilium ſupernæ pietatis aduertat? A finibus terræ, terram hic poſiturus aduenit, alia quidem occaſione feſtinans, quãuis ob ſpecialem erga nos charitatem id plurimum deſideraſſe noſcatur. Multa quidem in itinere ipſo impedimenta ſuſtinuit, nec transfretare permiſſus eſt, donec appropinquaret tempus conſummationis eius, & terminus qui non poterat præteriri. Quẽ quidem multis ad nos peruenientem laboribus, tãquam angelum Dei pro reuerentia ſanctitatis ſuæ ſuſcepimus, ſed & nos ipſe pro ſua manſuetudine & humilitate altius radicata, longè ſupra quàm mereremur,

reremur, deuoto ſuſcipiebat affectu. Paucos deinde apud nos dies fecit in incolumitate ſua dum ſocios præſtolaretur qui diſperſi in Anglia fuerant, cum regis illius vana ſuſpicio Dei hominem impediret. Iámque omnibus ad eum collectis, ad Romanã pro qua venerat curiam parabat iter: cum ſubitò infirmitate præuentus ſenſit protinus ad cœleſte magis ſeſe palatium euocari, Deo melius aliquid prouidẽte pro nobis, ne à nobis egreſſus alibi conſummaretur. Nullum quidẽ in eo non dico mortis, ſed vel grauis ægritudinis ſignum medicis apparebat, ille tamen exhilaratus ſpiritu aiebat omnimodis oportere, vt hoc anno Malachias ab hac vita egrederetur. Laboratum eſt ecõtra & deuotis precibus apud Deũ, & quibuſcunq; potuimus modis, ſed illius preualuere merita, vt deſideriũ cordis eius tribueretur ei, & non fraudaretur voluntate labiorum ſuorum. Sic enim pro votis omnia ei concurrere, vt hũc maxime locum diuina ſibi inſpirante clementia elegiſſet: & hunc quoque ex longo optaret ſepulturæ habere diem, quo fidelium omnium generalis memoria celebratur. Sed & illud noſtra hæc gaudia meritò cumulauit, quòd fratrum noſtrorũ oſſibus de priore cœmeterio huc aſportandis & recondendis, eadem nobis dies auctore Deo fuiſſet electa: quæ nimirum deportantibus nobis, & ex more pſallentibus, idem vir ſanctus plurimũ ſeſe illo cantu delectari dicebat, & non multò poſt ipſe quoq; ſecutus eſt ſomno ſuauiſſimo & feliciſſimo ſoporatus. Agimus itaq; gratias Deo ſuper omnibus diſpoſitionibus ſuis, quòd indignos nos beatæ mortis eius honorare præſẽtia, quod pauperes ſuos precioſiſſimo corporis eius locupletare theſauro, quod infirmos nos tanta eccleſiæ ſuæ voluit fulcire colũna. Alterũ ſiquidẽ è duobus ſignũ iſtud quod nobis in bonũ factum eſt, perſuadet quòd aut placitus Deo ſit locus, aut ſibi placitũ facere velit, ad quem tantæ ſanctitatis virum à finibus terræ moriturum ſepeliendúmque perduxit. Cæterum populo illi affectuoſius condolere, & eius, quæ tam miſerabili eccleſiæ dirum hoc vulnus non pepercit inferre, crudelitatem mortis vehemẽtius abhorrere beati huius patris charitas ipſa compellit. Dira profectò & inexorabilis mors, quæ tantã hominum multitudinem vnius percuſſione mulctauit: cæca & improuida, quæ Malachiæ ligauit linguam, impediuit greſſus, diſſoluit manus, oculos clauſit. Illos inquam deuotos oculos, qui piiſſimis fletibus diuinam peccatoribus recõciliare gratiam conſueuere. Illas mundiſſimas manus, quæ laborioſis & humilibus operibus exerceri ſemper amauerant, quæ dominici corporis oſtiam ſalutarem pro peccatoribus totiens offerebant, & ſine ira & diſceptatione in oratione leuabantur in cælum: quæ infirmis multa beneficia præſtitiſſe, & ſignis variis effulſiſſe noſcuntur. Illos quoque ſpecioſos greſſus euangelizantis pacem, euangelizantis bona, illos pedes qui totiens fatigati ſunt ſtudio pietatis, veſtigia illa digna quæ ſemper deuotis oſculis premerentur. Sancta deniq; labia illa ſacerdotis quæ cuſtodiebant ſcientiam: os iuſti quod ſapientiã meditabatur; & linguam eius quæ iudicium loquens, imò & miſericordiam, tantis mederi ſolebat vulneribus animarum. Nec mirum fratres, iniquam eſſe, quam generauit iniquitas; inconſideratam, quam noſcitur ſeductio peperiſſe. Nihil inquam mirum ſi ferit ſine diſcretione, quæ venit ex præuaricatione: ſi ſit crudelis & fatua, quæ ex antiqui ſerpẽtis fallacia, & mulieris inſipientia prodiit. Quid tamen cauſamur quòd Malachiam auſa ſit attentare, fidele equidẽ mẽbrum Chriſti, quando & ipſum Malachiæ pariter & omnium electorum caput furibunda peruaſit? Peruaſit vtiq; immunem, ſed non immunis euaſit. Impegit in vitam mors, & incluſit intra ſe vita mortem, & abſorpta eſt mors à vita. Hamum ſibi deuorans, inde teneri cœpit, vnde viſa eſt tenuiſſe. At fortaſſe quis dicat: Quomodo mors à capite ſuperata videtur, quæ tanta adhuc libertate ſæuit in membra? Si mors mortua, quomodo Malachiã occidit? Si victa, quomodo adhuc prævalet vniuerſis, & non eſt homo qui viuat & non videat mortem? Victa planè mors opus diaboli, & peccati pœna victum peccatũ cauſa mortis: victus & malignus ipſe, & peccati author & mortis. Nec modo victa ſunt hæc, ſed & iudicata iam & dãnata: Diffinita quidẽ, ſed nondum promulgata ſententia eſt. Denique iã diabolo ignis paratus, etſi nondum ille præcipitatus in ignem, modico adhuc tempore ſinitur malignari. Tanquam malleus cœleſtis opificis factus eſt, malleus vniuerſæ terræ. Terit electos ad corũ vtilitatem, reprobos conterit in eorum damnationẽ. Qualis ergo paterfamilias, tales & domeſtici eius, peccatum ſcilicet & mors. Nam & peccatum licet ſimul eum Chriſto cruci ipſius non dubitetur affixum, adhuc tamen interim non regnare quidẽ, ſed habitare etiam in ipſo dum viueret apoſtolo permit tebatur. Mentior ſi nõ ipſe ait: Iã non ego operor il- *Rom.7.d* lud, ſed quod habitat in me peccatum. Sic & mors ipſa minime quidem adhuc abeſſe cogitur, ſed cogitur non obeſſe. Erit autem cum dicetur: Vbi eſt mors victoria tua? Et ipſa ſiquidem inimica nouiſſima deſtruetur. Nunc verò moderãte eo qui imperiũ habet vitæ & mortis, & mare ipſum certis littoribus coerceret metis, mors ipſa dilectis domini ſomnus refrigerij eſt, propheta atteſtante, qui ait: Cum de- *Pſa.86.d* derit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas domini. Peſſima quidem mors peccatorum, quorũ & natiuitas mala, & vita peior: ſed precioſa eſt mors ſanctorum. Precioſa planè tanquam finis laborum, tanquam victoriæ conſummatio, tanquam vitæ ianua, & perfectę ſecuritatis ingreſſus. Cõgratulemur itaque fratres, cõgratulemur, vt dignũ eſt, patri noſtro: quia & piũ eſt defunctum plangere Malachiã, & pium magis Malachiæ congaudere viuenti. Nunquid non viuit? Et beatè. Nimirum viſus eſt oculis inſipientiũ mori, ille autem eſt in pace. Deniqueiam conciuis ſanctorum, & domeſticus Dei pſallit pariter & gratias agit dicens: Tranſiuimus per ignem *Pſa.65.e* & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Tranſiuit plane viriliter, & feliciter pertranſiuit. Verus Hebræus Paſcha celebrauit in ſpiritu, & nobis trãſiens loquebatur: Deſiderio deſideraui hoc Paſcha mã- *Luc.22.b* ducare apud vos. Tranſiuit per ignem & aquam quẽ non triſtia frangere, nec detinere mollia potuerũt. Eſt enim deorſum nos locus quem ſibi totum vendicat ignis, adeò vt ne minimam quidem aquæ guttam de Lazari digito miſer ille diues ibi habere *Luc.16.f*

Universidad de Deusto
Biblioteca

potuerit. Est & sursum ciuitas Dei, quã lætificat fluminis impetus, voluptatis torrens, calix inebrians quàm præclarus. In hoc sanè medio boni & mali scientia cõtinetur, & voluptatis & tribulationis hic capere est experimentũ. Infelix Eua in has vicissitudines nos induxit. Hic planè dies & nox: nã in inferno tãtùm nox, & in cœlo tantum dies. Beata proinde anima quæ vtrunque pertransit, nec voluptati inhærẽs, nec deficiens in tribulatione. Breuiter vobis vnũ aliquid ex multis huius viri magnificis actibus attritor referendum, in quo strenuè satis & ignem & aquã nosci̇tur pertrãsisse. Magni illius Patricij Hybernienſium apostoli sedem metropolitanam tyrãnica sibi progenies successionis ordine creãs archiepiscopos vendicabat, hæreditate possidẽs sanctuarium Dei. Rogatus itaque à fidelibus Malachias noster, vt tantis sese malis opponeret, animam suam in manibus suis ponens, accessit intrepidus, suscepit archiepiscopatum, tradens sese discrimini manifesto, vt tanto crimini finem daret. Inter pericula rexit ecclesiam; post pericula sibi continuò successorem alterum canonicè ordinauit. Ea siquidem conditione suscepérat, vt postquam cessante persecutionis rabie alter secure posset institui, ad sedem propriam remeare permitteretur. Vbi sine ecclesiasticis saecularibúsve reditibus in cõgregationibus religiosis quas ipse extruxerat, degens inter eos, tanquam vnus eorum, vsque ad hoc tempus vixit absque vlla proprietate. Sic Dei hominem exanimauit, non exinaniuit tribulationis incendiũ, (siquidem aurum erat) sic nec illecebra tenuit aut resoluit: nec curiosus spectator in via substitit proprię peregrinationis oblitꝰ. Quis vestrũ fratres non vehementer eius imitari cupiat sanctitatem, si id audeat vel sperare? Credo igitur libentius audituros, si dicere forte poterimus quid sanctum fecerit Malachiã. Sed ne nostrum forsitan minus acceptabile testimonium videatur scriptum, audite dicentem: In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Fide calcabit mundum, Ioanne attestante qui ait: Hæc est victoria quæ vincit mundũ, fides nostra. Nam in spiritu lenitatis dura quælibet & aduersa æquo animo tolerabat. Hinc quidem post Christũ fide calcabat maria, ne caperetur illecebris: inde in patientia sua possidebat animã suam, ne molestiis frangeretur. De his enim duobus habes in psalmo casuros à latere tuo mille, & decẽ milia à dextris tuis: quòd multo plures prosperitatis fallacię quam aduersitatis flagella deiiciant. Nemo itaque nostrũ, chariſſimi, plana mollioris viæ superficie delectatus, iter illud marinum sibi cõmodius arbitretur. Magnos hic campus montes habẽt, inuisibiles quidẽ, sed eo ipso periculosiores. Laboriosior fortè via videtur inter ardua colliũ, & aspera rupiũ, sed expertis longe securior & desiderabilior inuenitur. Vtrobique tamen laborẽ, vtrobiq; periculum esse nouerat qui dicebat: Per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, vt merito congratulemur eis qui transierunt per ignem & aquam, & in refrigerium sunt educti. Refrigerium vultis audire? Vtinam id vobis alius loqueretur. Nam ego quod non gustaui, eructare non possum. Videor tamen mihi hodie super hoc refrigerio Malachiam audire dicentem: Conuertere anima mea in requiẽ tuam, quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, &c. In quibus verbis quid intelligam, paucis audite. Siquidem inclinata est iam dies, & longius quam speraueram sermo processit, quòd inuitus euellar à paterni dulcedine nominis, & Malachiam silere lingua formidãs, finem facere vereatur. Mors animæ, fratres mei, peccatum est: nisi forte excidit vobis quod in propheta legistis: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Triplex proinde congratulatio est hominis ab omni peccato & labore & periculo liberati. Ex hoc siquidem nec peccatum in eo habitare dicitur, nec pœnitentiæ luctus indicitur, nec ab vllo deinceps lapsu ei prædicitur esse cauendum. Posuit Helias pallium, non est quòd timeat, non est quòd tangi, nedum teneri ab adultera vereatur. Currum conscendit: non est iã trepidare ne cadat: suauiter scandit, non laborans volatu proprio, sed celeri in vehiculo sedẽs. Ad hoc nos refrigerium, dilectissimi, tota animi auiditate curramus in odore vnguentorum huius beati patris nostri, qui nostrum hodie torporem in feruentissimũ desiderium visus est excitasse. Curramus inquam post eũ crebriùs illi clamantes: Trahe nos post te: & affectu cordis, & profectu conuersationis, deuotas omnipotenti misericordiæ gratias referentes, quòd indignis seruulis, quibus propria desunt merita, aliena saltem voluit suffragia non deesse.

Epistola de eodem, ad fratres de Hybernia.

REligiosis fratribus qui in Hybernia sunt, & his maxime congregationibus, quas beatę memoriæ Malachias episcopus fundauit, frater Bernardus Claræuallis vocatus abbas, paracleti consolationẽ. Si haberemus hic ciuitatem manentem, copiosissimis iure lacrymis plangeremus talem nos amisisse conciuem. Cæterum si futuram magis inquirimus, vt oportet: est quidem non modica doloris occasio tam necessario duce destitui: debet tamen zelum temperare scientia, & dolorem spei fiducia delinire. Nec mirari quempiã decet, si gemitum extorquet affectus, si desolatio lacrymas exprimit: modũ tamen adhibere necesse est, imò non modice etiam consolari intuentes non quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Primùm quidem congratulandum est animæ sanctæ, ne nos arguat de inopia charitatis, dicens & ipse quod dominus ad apostolos ait: Si diligeretis me, gauderetis vtique: quia vado ad patrem. Præuenit nos ad patrem spirituum spiritus patris nostri. Nec modò charitatis inopes, sed ingratitudinis etiam rei esse conuincimur super omnibus quæ per eum nobis beneficia prouenere, si non congratulamur ei qui de labore ad requiem, de periculo ad securitatem, de mundo transiit ad patrem. Itaque & pium est Malachiam flere defunctum, & pium magis Malachiæ congaudere viuenti. Nunquid non viuit? Vtique, & beatè. Visus est oculis insipientiũ mori, ille autẽ est in pace. Dehinc etiam vtilitatis propriæ consideratio exultandum nobis suggerit & lætandum, quòd tam potens suos patronus ad cœlestem curiam, tam fidelis præcesserit aduocatus: cuius & feruentissima charitas obliuisci nequeat filiorum, & probata sanctitas obtineat gratiam apud Deum. Quis enim nũc Mala-

Eccl. 45. a
1. Ioan. 5. a
Psa. 90. b
2. Cor. 6. b
Psa. 114. b
Ezc. 18. a
Ioan. 14. a

Malachiã sanctum aut minus posse prodesse, aut minus suos diligere audeat suspicari? Profecto cũ diligeretur prius, certiora nũc suæ dilectionis à Deo capit experimenta: & cùm dilexisset suos, in finẽ dilexit eos. Absit autem vt tua nunc, ô anima sancta, minus efficax æstimetur oratio, quando præsenti viuidius supplicare est maiestati, nec iã in fide ambulas, sed in specie regnas. Absit vt imminuta nedũ exinanita tua illa tã operosa charitas reputetur, cũ ad fontem ipsum charitatis æternæ procumbis pleno hauriens ore, cuius & ipsa prius stillicidia sitiebas. Non potuit morti cedere charitas fortis vt mors, imò & morte fortior ipsa. Nam & decedens non erat immemor vestri, affectuosius vos commendãs Deo, & nostrã quoque exiguitatẽ solita illa sua mansuetudine & humilitate exorans, vt vestri non obliuiscerẽmur in finẽ. Vnde & dignũ duximus scribere vobis, vt sciatis nos & in spiritualibus (si quid nostra in his exiguitas per beati huius patris nostri merita vnquã potuerit) & in corporalibus (si quando fortè opportunitas præberetur) omnem vobis consolationem impendere tota deuotione paratos. Et nunc quoq;, dilectissimi, Hybernienſis ecclesiæ grauem hanc destitutionem toto miseramur affectu, & eò amplius vobis compatimur, quò nos amplius ex hoc nouimus debitores. Magnificauit enim dominus facere nobiscũ, cùm locũ nostrum dignatus est beatę mortis eius honorare præsentia, & preciosissima corporis eius locupletare thesauro. Nec molestũ sit vobis quòd apud nos habeat sepulturam: quando sic ordinauit Deus secundũ multitudinẽ misericordiæ suæ, vt vos cum viuum haberetis, nobis habere liceat vel defunctum. Et nobis siquidem communis vobiscũ pater ille erat & est, nam in morte ipsius hoc nobis cõfirmatum est testamentũ. Quamobrem sicut nos huius tanti patris gratia vniuersos vos tanquã germanos fratres totis amplectimur visceribus charitatis, sic & de vobis nos idem sentire spiritualis ipsa cognitio persuadet. Hortamur autem vos fratres, vt beati huius patris nostri semper curetis sectari vestigia, eo studiosius, quo vobis certius sancta eius conuersatio diuturnis experimentis innotuit. In hoc enim veros vos eius filios esse probabitis, si paterna viriliter instituta seruetis: & vt in eo vidistis, & audistis ab eo, quemadmodum vos oporteat ambulare, sic ambuletis, & abundetis magis. Siquidem gloria patris, sapientia filiorum. Nam & nostram non mediocriter excutere desidiam, & reuerẽtiam incutere cœpit præsens nobis tantæ perfectionis exemplar. Atque vtinam sic nos post se trahat vt pertrahit in tam recenti virtutum eius odore auidius alacriúsq; currentes. Orantem pro nobis vniuersitatem vestram Christus custodiat.

dentem. Magnum spectaculum fratres, & beati oculi qui viderunt. Quis non toto desiderio concupiscat tantæ maiestatis gloriam contemplari? Hoc quippe sanctorum omnium vnicum semper desiderium fuit. Ipse est enim in quem desiderant angeli prospicere, quem videre est vita æterna. Sed aliam fratres, audio prophetæ eiusdem, & eiusdem domini longè dissimilem visionem. Siquidem Esaias iste est qui in alio loco sic loquitur: Vidimus eum, & non erat ei species neque decor, & æstimauimus eum tanquam leprosum, &c. Vbi illud primùm considerandum est, quòd communis illa, hæc propheticæ prærogatiuæ propria videatur. Non sine causa sanè ibi, vidimus, scriptum est: & hic, vidi: nisi vt illam quidem intelligas esse communem, hanc verò excellentiæ singularis. Siquidem absque specie & decore vidit eum & spreuit Herodes: viderunt quoque ipsi Iudæi, qui & dinumerauerunt omnia ossa eius. Iam verò super hac visione beata manifeste propheta denuncians ait: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.

Esa. 53. a

Multiphariè ergo multísque modis non solum locutus in prophetis, sed & visus est à prophetis. Agnouit eum Dauid minoratum ab angelis, Hieremias etiam vidit eum cum hominibus conuersantẽ, Esaias modò super solium excelsum, modò non solũm infra angelos, aut inter homines, sed tanquam leprosum se vidisse testatur, id est, nõ in carne tantùm, sed in similitudine carnis peccati. Tu quoque si desideras videre sublimem, humilẽ prius Iesum videre curato. Intuere prius exaltatum in deserto serpentem, si videre desideras regem in solio residentem. Ista te humiliet visio, vt illa exaltet humiliatum. Reprimat & sanet ista tumorem tuum, vt illa repleat & satiet desiderium tuum. Exinanitum vides? non sit ociosa visio, quia exaltatum ociosè videre nõ poteris. Similis eris illi cùm videris eum sicuti est: esto & nũc similis ei, videns eum sicut propter te factus est. Si enim ne in humilitate quidem similitudinem eius abnuis, certa tibi sublimitatis quoq; similitudo debetur. Nunquã ille sociũ tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Denique vsque adeò nõ dedignatur passionis suæ consortem & in regnum mittere secum, vt in cruce confitens latro eadem die cum eo fuerit in paradiso. Hinc est quod ait etiam ad apostolos: Vos estis qui permansistis mecũ in tribulationibus meis, & ego dispono vobis regnum. Quia ergo si compatimur, & conregnabimus, sit interim meditatio nostra fratres Christus, & hic crucifixus. Ipsum ponamus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrũ. Ipsum amplectamur brachiis quibusdã vicariæ dilectionis, ipsum sequamur studio piæ conuersationis. Hoc enim iter quo ostendatur & nobis ipse, qui est salutare Dei sanè? non iam sine specie & decore, sed in claritate tanta, vt maiestas eius repleat orbem terrarum. Opportunè siquidem visione prima tanquam hyemali adhuc tempore non super solium, sed in inferiori atq; humiliori habitatione videtur. Duplicem quippe solet habere magna domus quælibet mansionem, æstiuam superius, inferius hyemalem. Igitur dũ ipsa etiã discipulorum corda brumali adhuc glacie stringerentur, & Petrus quoque non minus gelido corde

Pro. 10. a
Luc. 22. c

IN CALENDIS NOVEMBRIS, DE VERBIS ESAIÆ: VIDI DOMINVM SEDENTEM SUPER SOLIUM EXCELSUM.

Sermo I.

Esa. 6. a

Vidi dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, & plena erat omnis terra maiestate eius. Sublimis quædam visio prophetico nobis sermone describitur. *Vidi*, inquit, *dominum se-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm corpore calefaceret se ad prunas, tempus o- G
Cant.2.c mnino nō erat habitādi in solio, vel potius apparēdi. At vbi cātabitur canticum nouum, Hyems abiit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra: oppor tunè iā tunc ascendetur in solium: & habitabit dominus in excelso. Puto ergo Esajam cum hæc loqueretur, illius gloriam temporis oculo præuidisse
Esaiæ 6.a prophetico. *Vidi* (inquit) *dominum sedentem super solio excelsum*, &c. Sed quid putamus quale est soliū istud fratres? Neque enim altissimus in manifestis & manufactis inhabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tanto solio, tanto habitatori videtur. Viuis H
Psal. 112.a est construenda lapidibus fabrica spiritualis, quam vera & æterna vita sua inhabitare dignetur. Quòd si minus tāto ædificio sufficit angelica creatura præuaricatorum vtique minorata præcipitio, suscitet certè de terra inopem, & de puluere erigat pauperē, vt collocet eum cum principibus, & solium gloriæ compleat. Et fortassis propterea ipse qui vidit, non modò excelsum solium, sed & eleuatum quoque describit, vt proinde & angelorum stabilis celsitudo, & hominum misericors eleuatio designetur. Quæ sequuntur, diligentiorem & ipsa considerationem I
deliderare videntur: sufficiat hodie vel cœpisse.

Item de eadem, Sermo secundus.

Esaiæ 6.a PLena erat (ait contemplator noster de eo quem super solium viderat) *maiestate eius omnis terra*. Adueniat regnum tuum, vt maiestate tua sicut cœlum repletur, repleatur & terra. Vt quid enim princeps huius mundi tanto vbique furore debacchatur, nisi quia terra data est in manus impij? Sed hæc est hora eius, & potestas tenebrarum. Erit certè K
quando qui in cœlo locum non habuerit, & ab ipsa quoque terræ superficie exturbabitur, miser cauernis vtique subterraneis recludendus. Hinc quoque propheta Dauid sanctorum prosperitate præmissa de maligno & angelis seu membris eius adiecit, &
Psal.1.b ait: Non sic impij, nō sic, sed tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. Nulla iam tunc tentandi facultas erit, inquietandi nulla libertas, possibilitas nulla nocendi. Replebitur maiestate eius omnis terra, quando iam voluntatis eius transgressio L
nulla erit. Magis autem quando creatura ipsa liberabitur à seruitute corruptionis huius, propter quā ingemiscit & parturit vsque adhuc. Erit enim cœlum nouum, & terra noua: vt quaqua verteris oculos, in ipsa tibi rerum facie diuina videatur quodam modo resplendere maiestas. Sed & est tibi altera quædam terra propinquior, & super hac amplior iustiórque sollicitudo. Nemo quippe carnem suam
Ephes.5.f odio habuit. Consolare ergo eam, vt & ipsa requiescat in spe: audiens nimirum quia replebitur maiestate domini omnis terra. Quomodo enim nunc M
carnem nostrā, dilectissimi, maiestas diuina repleat, cum & magnus ille Paulus primitias tantùm spiritus habens ingemiscat miserabiliter satis, & dicat:
Rom.7.d Scio quia non est in me, hoc est in carne mea, bonū? Et certè iá nō dominabatur peccatum in eius mortali corpore. Nota tamen adhuc & corpus mortale
Rom.7.b perhiberi, & peccati quoque solum dominium negari. Erat enim etiam tunc lex peccati in membris eius, quam quidem maiestatis plenitudo cum venerit, prorsus excludet. Non solùm autē, sed & nouissima inimica destruetur mors. Replebitur ergo maiestate domini terra nostra, quando prorsus de medio fiet & peccati omnis sensus, & debitum mortis. Replebitur inquam omnis terra nostra domini maiestate, quando resurrectionis gloria vestietur, induet immortalitatis stolam, configurabitur deniq; claritati corporis Christi. Saluatorem siquidem Philip.3.d
expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Quid adhuc murmuras caro misera, quid adhuc recalcitras, & aduersus spiritum concupiscis? Si te humiliat, si castigat, si redigit in seruitutem, id profectò in tuo genere non minus tua interest quàm ipsius. Quid eis inuides, qui de operibus vermium & murium pellibus ingloriam planè gloriam mendicare non erubescunt, cultu indigno viris, interdicto & mulieribus, semetipsos dehonestantes potius quàm ornantes? Reforment ipsi, aut magis certè deforment corpora sua: te, si fueris corpus humilitatis, reformabit idem artifex qui formauit. Illam (si non despis) præstolare manum, vt quod fecit, ipsa reficiat. Iam verò quid in ipsa prophetica visione sequatur attende. *Et ea*, inquit, *quæ sub ipso erant, replebant templum*. Propterea sanè dixi, Humiliare sub potenti manu Dei, vt exaltet te in tempore visitationis. Vide vt sub ipso inueniaris, alioquin non esse poteris cum ipso. Quid enim putas? indifferenter admittet homines in illud tantæ beatitudinis templum, qui ne ipsos quidem angelos indifferenter reliquit in eo? Aut non discernet inter glebas, qui discreuit inter stellas? Examinabit certè argentum; qui ipsum quoque aurum probauit, & reprobauit. Qualem ergo putas necesse est hominem inueniri, qui repudiati locum angeli sortiatur? Planè immunē ab omni iniquitate, sed ab ea maximè, quæ in ipso quoque angelo, non ad leuem offensam, non ad momentaneam iram inuenta est, sed ad odiū sempiternum. Semel turbauit superbia regnum illud, concussit muros, etiam prostrauit ex parte, & parte non modica. Quid ergo? Faciléne deinceps admittenda videtur? Nunquid non odit ciuitas illa & vehementer huiusmodi pestem abominatur? Certi estote fratres eum, qui superbis non pepercit angelis, nec hominibus parciturum. Non est contrarius sibiipsi, non est personarum acceptor, similia sunt iudicia eius. Sola ei placet humilitas siue in angelo, siue in homine: & qui sedet in throno, solos eligit subditos è quibus repleat templum. Scriptum quippe est: Quis sicut dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia Psal.112.a
respicit in cœlo & in terra? Vide autem ne forte Michaëlis verbum sit, superbo illi dicenti, Similis ero altissimo: in faciem resistentis. Michael quippe interpretatum dicitur, quis vt Deus? Bene ergo propheta cum dixisset vidisse se dominum super solium excelsum & eleuatum, ne forte aut excelsum intelligeres de eo dictum qui ait: Ascendam super altitudinem nubium: aut eleuatum referres ad eos homines qui in superbiam eriguntur, addit: Et ea quæ sub ipso erant, replebant templum: vt manifeste intelligas non eam altitudinem commendari, quæ extollitur

litur aduersus eum, sed eos in templo siue in solio A
fore, qui sub eo sunt, alios quidem excelsos stabilitate solida, alios ex imo leuatos miseratione diuina. Ac ne forte obiicias ditioni eius vniuersa subesse, nec quicquam determinationis habere quod ait, Quæ sub ipso erant, vt solam quæ volūtaria est, & ex feruore charitatis procedit, approbaret & cōmendaret Dei subiectionē, addidit & de Seraphim, de quibus & nos loco suo dicemus, quod ab eo fuerit datum: *Et ea*, inquit, *quæ sub ipso erant, replebant templum*. Ab initio siquidem creauerat angelos Deus in B
quibus beati illius templi plenitudo constaret, sed non in omnibus beneplacitum est ei, quia in ipsis (vt
Esa.14.d scriptum est) angelis suis reperit prauitatem. Fuit quippe in eis qui diceret, Ponam sedem meam ad aquilonem: & populū qui sibi crederet habuit. Miser ipse, qui sine Deo esse maluit quàm sub Deo: miseri & illi, qui videntes furem cucurrerunt cum eo. Exierūt infelices, & vacuus relictus est locus, quem accipiet alter. Nónne Deo subiecta eris anima mea? Alioquin nec tibi locus erit in tēplo, quia quæ sub ipso erant, replebant tēplum. Fruſtra pulsabunt fatuæ virgines, in vanū clamabūt, vbi impletæ fuerint C
nuptiæ discumbentium, & ianua clausa erit. Infelix anima, cui à nuptiis illis contigerit excludi. Infelix de quo clamabitur; Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Vt quid enim lucem hanc temporalem miser ille videt, qui gloriam illam non merebitur intueri? Vtinam nihil vnquam vidisset oculus meus, si illa (quod auertat Deus) fruſtrandus est visione. Eant superbi, insolescāt magis, extollantur, inflentur, appetant semper in cumulo apparere: vt cū venerit æquitatis linea, à plenitudine eiiciātur. Tu ve- D
rò non sic, sed Deo subiecta esto anima mea, subiecta sanè ex animo, subiecta cum feruore deuotionis, quia Seraphim stabant super illud. Cum quibus stemus & nos hodie fratres, nec dimoueamur à tēplo isto, in quo omnes dicunt gloriam, quia gloriā contemplantur domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Item de eodem. Sermo III.

NOn vobis arbitror excidisse, de duobus Seraphim hodie vobis habendum esse sermonem E
propter illud Esaiæ: qui postquam dominum sese
Esa.6.a vidisse testatus est super solium residentem, addit Seraphim stare super illud. Seraphim quidem, dilectissimi, sicut frequenter audistis, nomen est supernorum spirituum, ordinis vnius de nouem summi atque supremi. Verùm hoc loco, vt arbitror, non in ea ponitur significatione, præsertim cum innumera illa sint agmina, hic duo tantum Seraphim describantur. Et ego quidem fratres, si licet in hac parte vnicuique abundare in suo sensu, in duobus F
Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem, angelicam scilicet & humanam. Nec mireris hominem Seraphim factum, memēto quia creator & dominus Seraphim factus est homo. Ad contumeliam tuam ô superbe, qui creatus inter angelos, inter angelos stare non meruisti, ecce rex noster nouos in terra angelos fabricaturus aduenit: atque vt tabescas amplius, & liuore proprio tor-
quearis: non qualescunque nec inferiores alicuius ordinis angelos, sed Seraphim. Audi enim quid ipse loquatur: Ignem, inquit, veni mittere in terram, &
Luc.12.f quid volo nisi vt accendatur? Vult ergo Seraphim fabricari, vt ibi stent vnde tu corruisti. *Seraphim*, inquit, *stabant super illud*. Vt quid ergo tu qui mane oriebaris Lucifer, in veritate non stetisti, nisi quia Seraphim non fuisti? Seraphim quippe ardens vel incendens interpretatur. Tu vero habuisti miser lucem, sed ardorem non habuisti. Bonum erat tibi si ignifer magis esses quàm lucifer: nec tam immoderato appetitu lucendi, vt eras frigidus ipse, frigidam quoque eligeres regionem. Dixisti enim: Ascen-
Esa.14.d dam super altitudinem nubium, sedebo in lateribus aquilonis. Quid festinas mane oriri Lucifer? quid gloriaris super fidera, quibus aliquando clarius rutilare videris? Breuis omnino erit gloriatio tua. Sequitur sol iustitiæ, quem te esse vana simulatione iactabas, cuius feruore pariter & splendore in nihilū redactus omnino dispareas. Fruſtra quoque paras venturum in fine seculorum dominum tanquam veri solis ortū in damnato illo quem assumpturus es homine præuenire, & extolli super omne quod dicitur aut colitur Deus: quia & tunc aduentus eius illustratione penitus destruēris. Quàm melius (& certe non ad insipientiam sibi) Ioannes Baptista (siquidem & ipse lucifer fuit) non sua præsumptione, ne & ipse fur esset & latro, sed Dei patris auctori-
Luc.7.d tate præmissus est ante dominum. Ecce, inquit, mitto angelum meum ante faciem tuam, &c. Habes & in psalmo de eodem: Paraui lucernam Christo meo.
Psal.131.a Ille enim erat lucerna ardens & lucens, & voluerunt Iudæi ad horam exultare in lumine eius, sed non ipse. Vnde ergo? Ipsum interroga, ipse de se loquatur. Amicus, inquit, sponsi stat, & gaudio gaudet propter vocem sponsi. Stat ergo Ioannes: neque enim arundo est vento agitata. Stat, quia amicus: stat, quia ardens est: & Seraphim stare describuntur. Vere amicus sponsi, qui procedētis de thalamo suo, non æmulatur gloriam, sed parat viam, sed prædicat gratiam: vt & ipse de plenitudine eius accipere mereatur. Lucet ergo Ioannes, tanto clarius, quanto amplius feruet: tanto verius, quanto minus appetit lucere. Fidelis lucifer, qui solis iustitiæ non vsurpare venit, sed prænunciare splendorem. Non
Ioan.3.d sum ego (inquit) Christus; venit fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamēti eius. Et illud: Ego baptizo vos aqua, ille baptizabit vos spiritu sancto & igne. Ac si manifestè Lucifer dicere videatur. Quid admiramini intuentes splendorem meum? Non sum ego sol, longè alium videbitis eum: in eius comparatione tenebræ sum, & non lux. Ego tanquam sidus antelucanum matutino vos rore perfundo: ille emittet in feruore radios suos, soluet glacies, paludes siccabit, algentes calefaciet, pauperibus erit pro vestimento. Nec sane dissonat à verbo iudicis vox præcursoris, sed manifeste ignem à Ioanne promissum Christus exhibuit, dicens: Ignem veni mittere in terram. Di-
Luc.12.f cas fortassis in igne vt feruorem, sic & splendorem esse. Non contendo, licet feruor ei quodammodo substantialior videatur: ipsum potius audiamus quid magis in igne commender. Ignem (ait) veni

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Cognouisti certè quid velit. Sed ne illud quidem ignoras, quòd vita in voluntate eius, & seruus sciens nec faciens domini voluntatem, plagis plurimis habeat vapulare. Quid lucere festinas? Nondum illud aduenit tempûs in quo fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Interim perniciosus est iste appetitus lucendi: feruere enim multo melius. Denique si tam vehementer splendorem desideras, quod videri vis, esse curato, & primum quære feruorem, nec dubium quin & splendor adiiciatur tibi. Alioquin incassum laboras: quia vanus splendor absque feruore. Mutuata aut magis certè simulata lux est quæ non ab igne procedit. Quod autem alienum est, ad modicum poteris vsurpare. Erit maior confusio, quod non erat tuum, tuum voluisse videri. Luna (vt aiunt) habet absque feruore splendorem, sed & ipsum mutuatur à sole, ideóque tam frequenter, imò & semper mutatur, nec vnquam in eodem statu permanet. Sic profectò stultus vt luna
Eccl.27.b mutatur, sapiens permanet vt sol. Ille inquam stultus qui in decore suo perdidit sapientiam, id est, I qui refriguit in splendore. Cecidit ergo Lucifer vt fulgur de cœlo: Seraphim vero stabant super illud. Stant planè Seraphim: quia charitas nûquâ excidit.
1.Cor.13.d Sât attoniti & suspêsi in cõtemplatione sedentis in throno, stant in æterna incõmutabilitate, & æternitate incõmutabili. Tu sedere tẽtasti ô impie, propterea tui moti sunt pedes, & effusi sût gressus tui. Filius est qui sedet in throno, dominus sabaoth, cum tranquillitate iudicans omnia. Sola sedet trinitas, quæ sola habet immutabilitatẽ, sola est apud quã non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Se- K raphim verò stant immutabiles quidem, sed suo modo, non in eius comparatione. Stant extendentes se & intendentes in eum in quem prospicere concupiscunt. Qui sedere præsumpsit, seipso voluit esse contentus, vnde solam hodie quoque malitiam esurit: quia solam habet hanc à semetipso. Cum loquitur mendacium, de proprio loquitur: quia mendax est, & pater eius. Quod audis de verbo mendacij, intellige & de opere malitiæ. Et licet male sibi in malo complaceat, sufficere tamen sibi numquam poterit nec in ipso. Sola proinde sedet L trinitas summa, quæ sola in se est, & ideo sola vere est: sola se fruitur, sola nullius eget, sola sufficit sibiipsi.

Item in eodem, Sermo quartus.

Esa.6.a CVm dixisset propheta, *Et Seraphim stabant*: adiunxit deinde, & ait: *Sex alæ vni, & sex alæ alteri*. Quid sibi volunt alæ istæ fratres? Ergóne etiam cum hyems transierit, & sedebit rex super solium, volandum adhuc erit & ipsis Seraphim, vt possint di- M uersis occurrere necessitatibus diuersorum, ab imminentibus liberare periculis, opem ferre laborantibus, in tribulatione positos consolari? Absit vt in illo æternæ beatitudinis regno necessitas aut periculum aut labor aut tribulatio sit, cui oporteat subueniri. Ad quid ergo tunc alæ? Placet mihi statio illa: omnino sic volo manere, nec aliquid prorsus admitto quo mihi stabilitas illa depereat. G Veruntamen scio beate Esaia quòd propheta es tu, & spiritum eius habes, qui abundantia pietatis excedit hominum non modò merita, sed & vota. Salua mihi sit illa tam amara stabilitas: iam si quid alæ istæ ad beatitudinem addiderint, non recuso. Credo autem sicut in statione immutabilitatem, sic & in volatu alacritatem promitti, ne videlicet insensibilis quædam & quasi lapidea stabilitas æstimetur. Sed dicas: Et si alas habere necesse est, quare tam multas? Quid sibi vult multiplicitas ista pennarum? Audi quod sequitur: *Duabus alis velabant caput, duabus pedes, duabus volabant*. In quibus verbis videre mihi videor, quod de statione dictum est, volatu manifestius explicari. Quò enim Seraphim volant, nisi in eum cuius ardent amore? Vide flammam quasi volantem & stantem simul, nec miraberis iam Seraphim stantes volare, stare volantes. Sed quia diximus quò volant, ipsas quoque quibus volant, alas exigere religiosa curiositas vestra videtur. Certius posset & credibilius testimonium perhibere cui datum est & videre. Ego tamen opinor non incongruè pennas istas agnitionem & deuotionem intelligi posse, quibus in eum qui supra ipsos est, Seraphim rapiuntur. Leuat quippe cognitionis ala, sed sola non sufficit. Ruit citius, qui vna tantùm ala volare contendit: & quo magis attollitur, peius colliditur. Experti sunt hoc philosophi gentium: qui cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Deniquod traditi in reprobum sensum, vsque in ipsas etiam passiones ignominiæ corruerunt. Adeò vera probatur illa sententia: Scienti bonum, & non fa- *Iaco.4.b* cienti, peccatum est illi. Sic & zelus absque scientia, quo vehementius irruit, eo grauius corruit, impingens nimirum atque resiliens. Vbi vero intelligentiam charitas, agnitionem deuotio comitatur, volet securè quisquis eiusmodi est, volet sine fine, quia volat in æternitatem. Iam super ea que præmittitur capitis & pedum velatione, extat à patribus probata sententia, Dei caput pedésque velari, eo quòd lateat quid ante mundum fuerit, quídve futurum post consummationem. Et hoc quidem pro eo quòd distincte in Latinis codicibus scriptum est, Caput eius, & pedes eius. Testatur autem interpres noster in Hebræo verbum esse cõmune quod interpretari possit eius, & suam: vt Seraphim iuxta Hebræi sermonis ambiguitatem, vel faciem pedésque Dei, vel suam faciem ac pedes operire dicantur. Vnde & mirum videri potest cur è duobus eum magis in interpretatione elegerit sensum, quem visionis ipsius consequentia minus videtur admittere, vt videlicet & velarent pariter caput pedésque sedentis: nisi quòd Origenis expositionem secutus est in hac parte. Quod si de ipsis quoque Seraphim licet accipere, sic pinge ea, vt operto capite & pedibus, solum appareat corpus medium, sed & ipsum quoque non penitus, propter eas nimirum alas quibus volare perhibentur. Confidero siquidé quasi quoddam caput, corpus, & pedes meos, in verbis apostoli, quibus ait: Quos enim præsciuit, & prædestina- *Roma.8.f* uit conformes fieri imaginis filij sui: & quos prædestinauit, hos & vocauit: Quos autem vocauit, hos & iustificauit:

iustificauit: Et quos iustificauit, hos & magnificauit. A Ita initium meum solius gratiæ est, & non habeo quid mihi in prædestinatione attribuam sine vocatione. Non sic sanè ab opere iustificationis alienus sum, operatur & illud gratia, sed planè mecum. Videsne quemadmodũ Seraphim in medio appareat aliquatenus? Porrò consummatio quidem & ipsa solius gratiæ est: nec est mihi in hac parte vel cum ea siue in ea gloriari, quasi coadiutor videar aut cooperator. Velat itaque Seraphim caput suum duabus pennis, si & veraciter cognouerit & humiliter fateatur quia misericordia eum sola præuenerit. Velat B & pedes alis æquè duabus, si misericordiæ quoque quæ subsecutura est, nec ignarus extiterit nec ingratus. Quam sanè capitis & pedum velationem & nunc quoque negligere non oportet, licet tunc maximè perficienda sit quando iudex sedebit super solium, & astantes sibi Seraphim & agnitione veritatis subtilius illustrabit, & inflammabit vehementius charitatis ardore. In quorum numero indignos nos seruos nominis sui ipsa, de qua locuti sumus constituere dignetur misericordia, quæ ab æterno est & C vsque in æternum super electos, in medio quidem aliquatenus ostendens liberum arbitrium, meriti gratia principium & finem omnino soli vendicans sibi: vt sit nobis alpha & ω dominus Deus noster, &
Psal.113.b pro vtroque iure clamemus: Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Amen.

Vnde supra. Sermo V.

COmmendant nobis sacræ literæ Christum dominum & ex patre & in patre & cum patre & à patre & pro patre, & etiam sub patre. Quòd dicitur D ex patre, ineffabilis est natiuitas: quòd in patre, consubstantialis vnitas: quòd cum patre, æqualitas maiestatis. Sane enim tria hæc ab æterno. Cæterũ si ex patre nascens, quid in patre, aut cum patre? Non incongruè forsitan in patre cubans, cum patre sedens dicatur. Et audite confessus huius & huius accubitus rationem. Sicut enim sessio maiestatem, sic consessio æqualitatem exprimit maiestatis, præsertim cum sit ei sedes à dextris patris, non sanè sub pedibus vel quasi à tergo. Et sedere quidem iam quiescere est, sed iacere magis. Quid autẽ delectabilius E & quodammodo dulcius esse videbitur filio, quòd in patre est, an quòd cum patre omnibus præest? In quo putas horum summa illa pax Dei quæ exuperat omnẽ sensum, & singularis requies domini competentius assignetur? Etsi digne ore id exprimi nequeat, corde tamen forsitan piè concipitur: vt salua quidem in omnibus illius indiuisibili simplicitate essentiæ, inter gloriæ æqualitatem, & substantiæ vnitatem, velut similis quædam ei quæ inter consessum & accubitum est, cogitari posse distinctio videatur. Denique parum videtur sponsæ vi- F
Cant.1.b dere sedentem, cubantem sibi flagitat indicari: Indica mihi, ait, quem diligit anima mea, vbi cubes in meridie. Sed & animæ omni quæ sanum sapit, dulcius sapit per omnem modum quod apostolus
1.Cor.6.d ait: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est: quàm quod
Matt.19.d apostolis dicitur: Cum sederit rex in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes. haud minus vtique iucundior sessione cubatio. Ego in patre, ait filius, & pater in me est. Non potuit expressius substantiæ vnitas commendari. Vbi enim vterque in altero, nihil quasi exterius licet, nihil interius cogitari: simplicissimã magis credi necesse est in ambobus substantiæ vnitatem. Veruntamen aliquatenus huic simile est quod dicitur: Qui manet in charitate, in *1.Ioan.4.c* Deo manet, & Deus in eo: nisi quod hîc quidẽ spiritualis quædam vnio, secundũ quod supra memorauimus: Qui adhæret Deo, non quidem vnum, id est, non vna substantia, sed vnus spiritus est: illic verò naturalis potius & substantialis vnitas designatur. Vnde & habes in euangelio: Ego & pater vnum *Ioan.10.f* sumus. Illud proinde iuxta præfatam similitudinem tãquam cubiculum vnigeniti, & quasi summa quædam domini requies est. Nos quoque per hanc voluntatum vnionem, & adhæsionem spiritus, quam nimirum charitas facit, pro nostro quidem modulo, in hoc suum cubiculum, & in suam requiem factus etiam primogenitus introducit. Iam verò quod dicitur à patre, ambulantẽ significat, & ad eũ quem proxime ipso præstante celebraturi sumus, spectat incarnationis eius aduentum. Hinc nimirum & ipse *Ioan.8.e* ait: Ego enim à Deo processi & veni. In terris deni- *Ibid.1.d* que visus, & cũ hominibus cõuersatus, medius nostrum, quem nesciebamus stetit, verus quidem Emmanuel, nobiscum Deus, nobiscum stans, sed pro patre. Quòd enim nobiscum stetit, adiutoriũ: quòd pro patre stetit, zelum designat. Paternam nanque quærebat in omnibus gloriam, cuius & venerat facere voluntatem. Cæterum si pendentem consideres, si Christum & hunc crucifixum attẽdas, ibi maxime euidentissiméque eum sub patre reperies. hoc enim proprie ac specialiter ad humanæ pertinuit naturæ humilitatem, secundum quam ipse ait: Pater *Ioan.14.c* maior me est. Diceréne audebimus quòd aliquando fuerit etiam sine patre? Nemo id præsumeret, si non prior ipse dixisset: Deus meus, Deus meus, vt quid *Matth.27.* dereliquisti me? Quasi quædam enim ibi derelictio fuit, vbi nulla fuit in tanta necessitate virtutis exhibitio, nulla ostẽsio maiestatis. Habemus itaq; Christum ex patre nascentem, in patre cubantem, cum patre sedẽtem, à patre ambulantem, pro patre stantem, sub patre pendentem, sine patre quodammodo morientem. Quonã igitur modo ex his vidisse eum credemus Esaiam, cum diceret: *Vidi dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum*? Longè per *Esa.6.a* omnem modum dissimilis ea visio fuit, de qua alibi *Ibid.53.a* idẽ propheta, Vidimus eum, inquit, & non erat ei species neque decor: & æstimauimus eũ tãquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Item vtrobique vidit eundem, sed non vidit eodem modo, ac per hoc quodammodo non eundem. Ibi enim vidit eum liuidum plagis, saturatũ opprobriis, afflictum suppliciis, lacessitum iniuriis. Vidit deni- *Ibid.b* que contemptibilem, vidit pendentem, vidit propter nos morientem: & ait: Attritus est propter scelera nostra, cuius liuore sanati sumus. Ibi inquam nouissimus virorum apparuit, & despectus: hic autem erat plena omnis terra maiestate ipsius. Ibi vir dolorum, & sciens infirmitatem, hîc dominus sedens. Et illa quidem communis visio verbo pluralis numeri designatur, hæc autem tam singularis est,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm ſublimis. Ibi ergo tanquam vnus de multitudine, Vidimus, ait: hic vero tanquàm ſolus & ſolitarius leuans ſe ſupra ſe, *Vidi*, inquit, *dominum ſedentem*, &c. Sanè competenter dominus dicitur, qui ſedere conſpicitur. Sedere enim præſidentis eſt, ſedere dominātis eſt & regnātis. Maximè verò ſedere ſuper ſolium, dominationem notat: nam ſedere ſimpliciter, aliquando & humiliationem. Cæterum, vt prædiximus, qui in patre cubat deliciās, cū patre imperās ſedet: ibi ſpōſus amabilis, ibi Dominus admirabilis. Deniq; glorioſus Deus in ſāctis ſuis, mirabilis in maieſtate ſua. *Vidi*, inquit, *dominū ſedentē ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & plena erat omnis terra maieſtate eius: & ea quæ ſub ipſo erant, replebant templum.* Quæ enim ſub ipſo erant? Nunquid ipſum quod dixerat ſolium quamlibet excelſum & eleuatum, ſub ipſo tamen nihilo minus erat? Si enim ipſe ſuper ſolium ſedens, ſolium planè ſub ipſo. Et quomodo illud replebat templum? Deinde quando & ipſa iam terra omnis plena eſt maieſtate eius, quomodo templum adhuc vel vnde repletur? Enimuero diſce ex his quæ audis, ſolium non machinam imaginari cor porcam, ſed angelicam intelligere creaturam. Si enim ſedes eſt ſapientiæ anima iuſti, quam dignior ſedes angeli ſancti? Hoc planè ſolium gloriæ eius excelſum per naturam, ſed multo magis per gratiam eleuatum. Excelſos enim fecit eos natura conditionis, eleuatos gratia confirmationis, de qua dicitur: Verbo domini cœli firmati ſunt. Ea igitur agmina angelorum in quibus ſedet Deus, & quæ ſub ipſo ſunt, templum replent, licet iam terra omnis ipſius plena ſit maieſtate. Vbique enim regnat, vbique imperat, vbique maieſtas eius, ſed gratia forte non ita. Non inquam vbique ſicut poteſtas, ſic & voluntas eius bona & bene placens & perfecta. Alioquin quid eſt quod dicimus: Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra? Fit enim voluntas eius de omnibus, ſit per omnes, non in omnibus tamen. In electis ſpiritibus ſit voluntas Dei, quando eis efficitur cum ipſo vna voluntas. Hæc ſanè adhæſio ſpiritualis vnum ſpiritum faciens, ſicut multitudinis quoque credentium cor vnum & anima vna legitur extitiſſe. *Et ea quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Re*plebant omni benedictione ſpirituali, replebant conſolatione diuina, replebant diuiſionibus gratiarum. Replebant denique fructu ſanctificationis: ſiquidem domum tuam domine decet ſanctitudo. Replebant diuerſis charismatum donis, ſpiritu ſapientiæ & intellectus, conſilij & fortitudinis, ſcientiæ & pietatis, & replebant illud ſpiritu timoris domini. *Seraphim ſtabant ſuper illud.* Nomen eſt ordinis angelorum ſummi atque ſupremi: vt meritò ſtare ſuper cæteros deſcribantur: & ipſi tamen quamlibet cæteris præſtent, aſtant nihilo minus domino præſidenti, deuotum vtique miniſterium, & plenum reuerentiæ obſequium exhibētes. Aliter enim domini, aliter angeli, aliter hominis intelligi conuenit ſtationem. Stat Chriſtus pro patre zelans, patris gloriam quærens, & tanquam fidelis vnigenitus, imò & primogenitus patris, zelo patris adiuuans adoptiuos. Sic illum Stephanus ſtantem vidit, quem habuit adiutorem: ſic propheta in adiutorium eum ſurgere precabatur: Exurge inquiens, domine, adiuua nos. Sanè angelica ſtatio miniſtratio eſt, dicente propheta: Milia milium miniſtrabant ei, & decies centena milia aſſiſtebant ei. Nam hominis quidem ſtare, perſiſtere eſt in vigore animi, & obſeruatione propoſiti. Sic Moyſes ſtetit in confractione & in conſpectu domini, vt auerteret iram eius: ſic ſtetit Phinees, & placauit. *Seraphim ſtabant ſuper illud.* Quid ſibi vult quòd non vnum, non plurimos ſtantes vidiſſe ſe perhibet propheta, ſed duos? duos ſiquidē ei apparuiſſe cōſtat ex eo quod ſecutus adiunxit? *Sex alæ vni, & ſex alæ alteri.* Et bene duo ſtabant. Væ enim ſoli: quia ſi ceciderit, non habet ſubleuantem. Væ tibi ſuperbe ſpiritus, ſolitudinis & ſolitariæ præſumptionis amator. Non ſtetiſti in veritate, expulſus eſt pes ſuperbiæ, ſtare non potuit. Solus ſedere volens, tanquam fulgur cecidiſti de cœlo, non habiturus aliquando ſubleuantem. *Sex alæ vni, & ſex alæ alteri.* Ad quid multiplicitas iſta pennarum? *Duabus*, inquit, *velabant caput eius, & duabus pedes, & duabus volabant.* Grande myſterium, & profundum vtique ſacramētum. Attentas in vobis hæc verba deſiderant aures, ſed multo magis diſertam in nobis linguam exigunt, maximéque animum ſpiritualem. Dico vobis tamen vtcunque quod ſentio, nec ſanè affirmans dico, ſed coniectās quodammodo & opinans. Quid enim æſtimare vetat, deiecto Lucifero ad peruigiles excubias Seraphim conſtitutos, ſicut eiecto homine (teſte ſcriptura) Cherubim ad cuſtodiam poſuit Deus? Nec incongruè forſitan Cherubim flammeus traditur gladius, vt à ligno vitæ inciſio pariter & incenſio, quibus nihil carni terribilius, manum prohibeant corporalem. Porro Seraphim tantùm alas accipiunt, quarum velamine arceant oculum ſpiritualem. Denique *duabus*, inquit, *velabant caput eius, & duabus pedes*, vt nec alta Dei, nec profunda eius iniquus ille valeat cōtemplari. Erit cū reuelabitur gloria domini, ſed non erit hoc niſi factum fuerit ante quod ſcriptum eſt: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Interim ſane velatur caput, velantur pedes, vt medium quidem aliquid eidem impio videndum, ſed ad inuidendum vtique relinquatur. Et velantur alis, quæ nimirum ſic illum arceant vt iſtos ſuſtineant & ſuſtollant. Quærendum tamen prius quibus alis volare dicātur, quia *duabus*, inquit, *volabant*. Nec incongruè forſitan duas iſtas naturæ & gratiæ dicimus: præſertim cum prius quoque in his ipſis etiam ſolij celſitudo & eleuatio à nobis fuerit aſſignata. Viuaci ſiquidem per naturam intellectu, & ferventi nihilo minus affectu per gratiam in eum qui ſupra ipſos eſt, extenti iugiter & intenti ſtare quidem, vt diximus, per miniſterium, ſed & volare per ſtudium perhibentur. Licet enim velent caput domini, velent etiam pedes, ſed ſibi iſta non velant, magis autem ſedulo volant & volitant inter iſta: & alta potentiæ eius, & profunda ſapientiæ veſtigantes. Nec ſanè ſcrutatores ſunt maieſtatis, vt proinde opprimantur à gloria: quòd non minus diligant, quàm intelligāt, vtpote quos ille regit & agit ſpiritus, qui ſcrutatur etiam alta Dei. Superbus ille Lucifer lucem præferens, non ignem habens, alteri tantùm innixus alæ, caſum facere potuit, non volatum. Exultauit enim lucidus eſſe, non feruidus, non incēſus, quod Seraphim

Eſa.32.b
Matt.6.b
Act.4.f
Act.7.g
Pſal.43.d
Daniel.7.c
Eccl.4.
Geneſ.3.d

phim ſonat. Non ergo ſtetit, quia contempſit: ſed nec volare potuit, quod præſumpſit. Suſtulit eum naturæ viuacitas, ſed in ſuam planè perniciē, quippe quem defectus gratiæ mox deiecit. Nec diſſimilis ſanè illorum caſus, qui cū cognouiſſent Deum, nō glorificauerunt aut gratias egerunt: quo tandem merito traditi ſunt in reprobum ſenſum, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Deniq; & ipſi eorum principi interpoſitum eſt velamen, quod nulla iam naturæ viuacitate pertranſeat, vt ipſius qui ſuper ſolium ſedet, caput aut pedes valeat intueri. Siquidem Seraphim ſtantes & aſtantes duabus alis caput velant, duabus pedes. Non eſt corporalis diuina ſubſtantia, nec in formam hominum mēbris diſtincta corporeis. Spiritus eſt Deus: & quæ de eo dicuntur, ſpiritualiter veſtiganda. Alioquin quis nobis reuelabit hoc caput & pedes iſtos quos geminis alis Seraphim velant, niſi ſpiritus ipſe qui nouit omnia quę in eo ſunt, & ſcrutatur etiam alta Dei? Ego enim opinor ipſa eſſe quæ in hoc loco capitis nomine deſignantur. Itaque ſecundum hūc ſenſum caput eius, maieſtas eius: poteſtas eius, ſempiterna virtus atque diuinitas. Caput eius, iuxta illud propheticum: Iuſtitia tua ſicut montes Dei. Nempe quod ſequitur, Iudicia tua abyſſus multa: non incongruè forte videbitur pedum poſſe appellatione ſignari. Sūt enim velut quidam pedes eius, inueſtigabiles viæ eius, inſcrutabilia iudicia eius, profundum ſapientiæ, & irreprehenſibilis quædam, ſed incomprehenſibilis diſpoſitio eius. Ad hos pedes ipſum quoque dominicæ incarnationis myſterium ſpecialiter cognoſcitur pertinere, & omnis pariter operatio noſtræ ſalutis. Cernere eſt quàm ſit iuſtitia illa ſublimis, quam ſicut mōtes Dei propheta eſſe miratur. Noſtra enim (ſi qua eſt) humilis iuſtitia, recta forſitan, ſed nō pura. Niſi forte meliores nos eſſe credimus, quàm patres noſtros, qui non minus veraciter quàm humiliter aiebant: Omnes iuſtitiæ noſtræ tanquā pannus menſtruatæ mulieris. Quomodo enim pura iuſtitia, vbi adhuc nō poteſt culpa deeſſe? Recta proinde interim videri poteſt iuſtitia hominū, ſi tamē peccato non conſentiant, vt nō regnet in eorū mortali corpore. Nam primi hominis in initio quidem nō modò recta, ſed etiā pura fuit, quandiu ei datum eſt nec ſentire peccatum. Cæterùm & hæc ipſa quoniam firma nō fuit, & puritatē facile perdidit, & nec ipſam quoq; retinuit rectitudinem ſuā. Sanè apud angelos iuſtitia, recta, pura & firma eſt, ſublimis quidem, ſed adhuc longe inferior quàm diuina. Nō enim innata eſt eis, ſed à Deo collata: vt natura ipſa, quod ex ſe eſt, nō modò iuſtitiæ, ſed etiā iniuſtitiæ capax inueniatur. Nūquid nō iſta eſt prauitas quędam quam in angelis ſuis vera illa iuſtitia legitur inuenīſſe? Non enim iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens, ait is qui Dei iuſtitiam minime ignorabat. Nec ait, omnis homo: ſed, omnis viuens, forte vt nec ipſos angelicos eum noueris ſpiritus excepiſſe. Viuunt enim & ipſi tanto verius quanto propius aſtant ei apud quem eſt fons vitę. Nihilo minus etiā iuſti ſunt, ſed ex eo: nō corā eo: munere eius, nō in eius cōparatione. Ipſe enim ſibi iuſtitia eſt, cuius voluntas non tā æqua quàm ipſa æquitas. Et vtraq; nō aliud quàm ipſa ſubſtantia eſt. Illa ergo iuſtitia veriſſime ſicut mons eſt, quæ recta eſt, quæ pura eſt, quæ firma eſt, & vt ita dixerim, etiam ſubſtantia eſt. Quanta enim in hoc capite latet altitudo? Quanta gloria eſt, quantáque ſublimitas in hoc vmbroſo & condenſo monte repoſita? Quibus tamen putamus alis hoc caput Seraphim velant, vt nulla ſuæ ſubtilitate naturæ, nulla rationis perſpicacitate nequam oculus in illius queat irrumpere veri luminis claritatem? Duabus, ni fallor, alis: ſuæ videlicet ipſorum gloriæ, & felicitatis. Ineffabiliter ſiquidem delectantur in admiratione contemplationis illius, nec minus gloriantur in ipſius veneratione. Iniquus ille admirationem quidem, ſed non venerationem habēs, quia ſubdi noluit per venerationem, figi non valuit per admirationem. Denique admirationem ipſam in æmulationem conuertit, nec venerari dignatus, ſed conatus eſt imitari. Quàm melius Seraphim ſua ipſa admiratione felices, veneratione etiam venerabiles fiunt, veram in ipſo habentes gloriam, cui ſeruire regnare eſt, & apud quem omnis qui ſe humiliat exaltatur? Et nunc audi quemadmodum his duabus alis ipſum quod diximus caput domini, ne iniquus ille inſpiciat, velare Seraphim videantur. Quotiens enim ſurſum dirigit aciem, in angelicam ſtatim felicitatem & gloriam malignus offendit, & offundit oculum peſſimus humor liuor proprius, vt penetrare vltrà non poſſit. Sic nimirum quaſi gemino quodam velamine, ne ſublimiora proſpiciat inuidus præpeditur, ad illorum quos ſuperiores habere dolet, modò quidem felicitatem, modò gloriam, modò vtranque ſimul, reuerberata acie contabeſcens. Quis enim tam grauis pruritus oculi quàm inuidia eſt? Nec verò aliis liuor inuidus quàm aliena gloria & felicitate torquetur. Miſeria enim (vt aiunt) inuidia caret. Sed & pedes domini, quibus nimirum impenetrabilem iudiciorū eius abyſſum, & diſpoſitionis eius diximus vias inueſtigabiles deſignari, duabus æquè alis velant Seraphim. Ego autem dico, prudentia & fidelitate. Cum enim & fideles pariter miniſtri ſint & prudentes, ſic diuina negocia gerunt, & ſaluti prouident electorum, vt malignus ille deprehēdere omnino non poſſit. Ex hoc pedum velamento factum reor, vt neſciens dominum gloriæ fecerit crucifigi: ex hoc quotidie fieri, vt ſalutis noſtræ negociis ignorās ſeruiat & inuitus, ſerò poſtmodum plangēs quòd dum obeſſe voluit, inuentus eſt profuiſſe. Sic nimirum per adminiſtratorios ſpiritus illuditur eius aſtutia, quòd & fideles ſint qui detegere nolint, & prudentes qui norint tegere diuina erga nos prouidentiæ & diſpoſitionis arcana. Cæterum ſicut è ſupremis duabus alis nequiſſimus ille admirationem habuit, ſed non venerationem, (vt diximus) ſic è mediis quoque ſpirituale ei intellectum natura, ſed non etiam gratia affectum dedit: ſed nihilo minus ex infimis iſtis facile ſatis animaduertere eſt quàm inuentus ſit fidelitatis expers, non autem ſimiliter caruiſſe prudentia. Niſi tu forte alium aliquem putas eſſe qui dictus eſt callidior cunctis animantibus ſerpens. Forte etiam nō incongruè dicimus quoniam eo ipſo tam irreuocabilis caſus eius, irreparabiliſque colliſio fuerit, quòd ex his quas diximus alis, ſicut in parte dextera nulla affuerit, ſic in læua nulla defuerit. Non ita ſanè

Pſal.35.b
Eſa.64.a
Pſal.142.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

duo illi, quos prophetica nobis visio commendauit G stantes, & adstantes domino maiestatis. Cuius etiam duabus (vt dictum est) alis caput velant, ipsa equidem sua admiratione in qua delectantur feliciter, ac veneratione in qua sublimiter gloriantur: duabus etiam pedes, fidelitate videlicet atque prudẽtia. Porrò duabus volant, naturæ vt diximus perspicacia, & efficacia gratiæ. Sanè mediam quasi quandam longitudinem nudam visibilémque relinquunt, longanimitatem dico & benignitatem Dei ad pœnitentiam homines inuitantis. Omnibus enim cernere est quemadmodum solem suum super bonos & malos oriri faciat, & pluat super iustos & iniustos. Hac nimirum charitate verus ille Salomon quasi quædam media sua constrauit propter filias Hierusalem: vt quibus altiora se quærere, & profunda vestigare non licet, in his saltem mediis valeant exerceri, & ad sublimium subtiliúmque exinde rerum contemplationem promoueri aliquando mereantur. Cæterum nequissimus ille ex hac visione & in præsenti torquetur acrius, & grauius cruciabitur in futuro. primùm quidẽ quod ipsam nobis longanimitatem I benignitatis inuideat, deinde quòd nequaquam sibiipsi hac saltem occasione prouideat vt ad pœnitentiam adducatur.

In festo sancti Martini, de exemplis obedientiæ, Sermo.

PVTO sermonem à nobis expetit tam vester iste conuentus, quam aduẽtus harum honorabilium personarum, quas de longinquo gratulamur adesse. Sanè audirem eos ipse libentius: sed quoniam eligunt, imò & exi- K gunt magis vt loquar, mihi si non licet audire eos, eis necesse est obaudire. Et quidem viuus est nobis sermo tam multa mansuetudo eorum, qua videlicet meritis sanctiores, dignitate superiores, sapientia locupletiores, non modò ad visitandos, sed etiam ad audiendos nos dignati sunt declinare. Efficax eruditio, & omni digna acceptione doctrina. Siquidem non verbo & lingua, sed opere & veritate nos admonent imitatores suos esse, sicut ipsi sunt Christi, & discere quod ab ipso vtique didicerunt, mites esse, & humiles corde. Sic Maria Elizabeth petiit, cõiuga- L tam virgo, ancillam domina, præcursoris matrem iudicis mater, Dei genitrix seruuli genitricem. Sic postmodum Iesus etiam ipse Ioannem adiit, & adiit baptizandus, vtpote quem decebat implere omnem iustitiam. Vos quoque reuerendi patres deteriorem nobis non facitis partem vestram. Ad audiendum quippe quàm ad loquendum velociores, etiam inter ipsos qui vestro magis egueraut documento. Nãnos quidem quia omnem nõ possumus implere iustitiam, vel nonnullam vobis exhibere curamus, iustum esse non ignorantes, inferiorem superioribus M obedire. Sed vnde loquemur? Qui de terra est, de terra loquitur: ait vox illa clamantis. De terra ergo loquamur quia de terra subsistimus, & in terra. Audite quique terrigenæ & filij hominum, vobis dicimus, & de vobis. In terra orimur, in terra morimur, reuertẽtes in eam vnde sumus assumpti. Hoc nobis angustus introitus, mora breuis, sola mors certa. Cogitur totus Adam iudiciũ portare quod meruit. Dilatatus est vehementer, multiplicatus est, & repleuit terram. Attamen velit nolit, quantũcunque recalcitret, vniuersus adhuc sert sententiã quam excepit. Terra, inquit, es, & in terram ibis. Grauis equi- *Genes.3.* dẽ sententia, sed non sine grandis misericordiæ temperamento. Dura admodum, sed si merita pẽses, indulgentiæ plena. Siquidem nõ minus iuste peccanti diceretur, Terra es, sed ex hoc sub terram ibis, iustus foret etiam tunc iustus dominus, & laudabilis nimis. Dignus planè qui laudaretur, sed ego nõ idoneus qui laudarem. Alioquin tunc quoque nihilo H minus vere dicerem, si tamen dicere possem: Iustus es domine, & rectum iudicium tuum. At non infernus cõfitebitur tibi, neque mors laudabit te: sed nos qui viuimus, benedicimus domino. Pepercisti ergo creaturæ tuæ, pepercisti gloriæ nominis tui, vt descendentem de Hierusalem, minime tamen vsque in Hiericho patereris abduci. Semiuiuus adhuc relictus in via semilaudare possum: vbi totus vixero, ibi totus erumpam in laudẽ, & dicent omnia ossa mea, Domine, quis similis tibi? Propter hoc nempe cum iratus fuisses, misericordiæ meministi, non damnãs hominem in loco perditionis, sed in loco afflictionis humiliãs. Quid causaris homo, quid sententiam quereris duriorem? Terræ addictus es, factus è terra, vt ipsa tibi sit patria, quę materia fuit. Sed audire, inquies, velim, Quia spiritus es, & ad spiritum ibis. Siquidem etiam spiritus sum, quod ad animam pertinet, nec portionem hanc mei dubitauerim potiorem. Audiui sanè ab apostolo, quia dominus spiri- *2.Cor.3.a* tus est: & ab ipso domino, quia spiritus est Deus. Nec *Ioan.4.a* modò spiritus, sed spirituum pater. Vt quid ergo tenet me mater carnis, quia caro ex parte: spirituũ pater nõ recipit, cũ ex parte sim spiritus? Scio scio, agit hoc nõ tam substantia ipsa, quàm culpa. Sicut enim peccatores spiritus inter cœlum & terram vẽtosum hoc medium tenent, vnde & potestates huius aëris nominantur: sic peccata nostra inter nos & Deum separant, inter creatorem patrémque spirituũ, & spiritualem vtique creaturam. Traxit animam corpus in regionem suam, & ecce prędens opprimit peregrinam. Factum est nempe talentum plumbi, non aliunde tamen nisi quia sedet iniquitas super illud. Corpus enim aggrauat animã, sed vtique quod cor- *Sapien.9.d* rumpitur: corrumpitur autẽ, imò etiam apostolo te- *Rom.8.b* ste, mortuũ est propter peccatum. Itaque licet quodammodo cœlum sit homo, cœlestibus sine dubio spiritibus similis, substantia simul & forma, substantia quidẽ, quoniam spiritualis, forma vero, quia rationalis est: minime tamen leuare eum duo ista sufficiunt vt mereatur audire, Quia cœlum es, & in cœlum ibis. Frustra glorietur de libertate arbitrij, quæ in mente est; captiuus ducitur in legẽ peccati, quæ in carne est. Nam etsi forsitan videretur duplex suniculus posse alteri æquè duplici prævalere, vt videlicet quem sibi terra gemino quodam iure tanquam patria pariter & materia vendicat. ob geminã nihilo minus quę prædicta est, substantiæ scilicet & formæ similitudinem, cœlũ quoque recipiat vt cœlestem: sed iam triplicatus inferior ille & deorsum trahens peccato equidẽ accedente funiculus, nisi illinc quoque occurrerit gratia, non rumpetur. Sanè vbi illa affuerit, haud dubiũ quin soluatur facilè grauis iste, quo

quo trahimur, imò quem trahimus funiculus ini- A quitatis. Hæc enim inter nos & Deum nõ separans interuenit, sed reparans & coniungens. Itaque ibo mihi ad montem gratiæ, & colles miserationum, quarum thesauros omnes repositos audio penes Christum. Ibo ad eum qui est plenus gratiæ & veritatis, si forte accipiam aliquid de plenitudine illa, imò si forte accipiar in plenitudine illa: vt cum cæteris aliquando membris occurram in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Nemo quippe a- *Ioan.3.b* scendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo. Fidelissimus planè & benignissimus mediator, qui qui- B dem non discreuit, sed fecit vtraque vnum, medium parietem maceriæ soluens, donans nobis omnia delicta, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palàm, triumphans illos, pacificánsque per sanguinem suum quæ sunt in cœlo, & quæ super terram. Propter hanc nempe salutem quam in medio terræ erat operaturus, non confestim sub terra posuit hominem, sicut peccando meruerat, sed in C terra. Siquidem respirandum est nobis, & nullatenus desperandum, donec in terra adhuc interim constituti & susp icere cœlum possumus, & susceipere data optima & dona perfecta de sursum à patre luminum, à patre spirituum, à patre misericordiarum. Nam & propterea rectum fecit hominem etiam corpore ipso, & os homini sublime dedit, cum prona vtique spectent animantia cætera terram; vt attollens ad sidera vultus, ilico suspiret, vbi tam beatam & perennem conspicit mansionem. Nónne e- D nim piè & fideliter intuentibus nobis vehementissimum quoddam incentiuum amoris, & prouocatio flagrantissimi desiderij est visio ipsa tam lucidissimæ regionis? Non sunt stellæ cœli similes glebis terræ. Inter splendorem Solis, & caliginem soli huius non parua distantia est. Forte tamen hic quoque nonnulla, sed in suo genere pulchra videntur, & hæc ipsa vndique mixta non pulchris, vt aurum in luto, gemma in sterquilinio, lilium inter spinas. Tota pulchra es patria mea, & macula non est in te: tota pulchra es, absque eo quod intrinsecus latet. Quid illud? Nempe illi beati angelici spi- E ritus, & animæ sanctorum, quæ iam ingredi meruerunt in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. Sicut enim sunt corpora terrestria, sic sunt & corpora cœlestia, sed longè verò alia cœlestium gloria, quàm terrestrium: sic sunt cœlestes spiritus & terrestres, nec minor sane distantia inter eos. Angeli, archangeli, virtutes, principatus, potestates, dominationes, throni, Cherubim & Seraphim. Bene nomina noui; forte hoc totum est. Quid enim amplius capiam terrigena de cœlestibus, carnalis homo de spiritualibus & di- F uinis? Veruntamen etsi ignoro quid lateat in his tantis appellationibus, illud equidem certissime noui, quòd magnum & mirabile aliquid sub hac tanta verborum maiestate clausum sit & signatum. Non sine causa cœlum hoc dicitur: plane eximium nescio quid cœlatur in eo. Cœlatur inquam, sed tamen non negatur fidei vsquequaque. Videre e- nim nobis datur in terra ipsam exteriorem cœli pulchritudinem, non adire: internam quoque gloriam secretorum eius etsi non comprehendere, conceditur vel audire. Videmus patriam, sed à longè salutamus: adoramus illas delicias, non gustamus. Enimuero non sine causa vnigenitus qui est in sinu patris, ipse nobis in regione hac vmbræ mortis quam inhabitamus, cœlestium gloriam spirituum sane per fidem enarrat, corporum verò per speciem manifestat. Audi, inquit, filia & vide. Et *Psal.44.c* factum est. Quorsum ista? Inclina, ait, aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Vult nos ponere contumaciam, discere obedientiam, apprehendere disciplinam. Vult nos etiam obliuisci posteriora, despicere inferiora, terrenos mores & vitia genuina deserere, cœlestia sapere, superna quærere, anterioribus inhiare. Vult & illum tantum decorem domus suæ ingenuam concupiscere creaturam: quò scilicet in eandem imaginem transformetur de claritate in claritatem, tanquam à domini spiritu, ac proinde concupiscat etiam rex decorem illius, vtique spiritualem. Sed in quo visus ille, inquies, vel auditus inclinare me aurem & obaudire monet? nam quòd desiderium pariat, manifestum est. Sane ergo considera vniuersam hanc cœlestium gloriam corporum incessanter legibus obtemperare diuinis, nec vnquam sibi positas in tam continuis motibus metas excedere temporum, aut locorum terminos transgredi constitutos. Sed & ipsos spiritus tam sublimes audi omnes administratorios esse, & in ministerium mitti dignantissimum, vt ne indignum dicam: minime tamen puto reperies in scripturis aliquãdo quenquam illorum vel contradixisse mittẽti, vel erga ipsos tam inferiores se, propter quos in ministerium mittebantur, saltem tenuiter fuisse commotum. Exempla sunt obedientiæ, si diligenter attendas, eo sanè acceptabiliora, quo in materia digniori. Sed noui quid ad ista submurmurat sensus hominis, & cogitatio prona semper ad malum. Quid tu mihi, inquit, elementorum proponis obedientiam supernorum? Quasi verò aut sensus vllus in eis, aut vlla vigeat deliberatio rationis, & non potius agi ipsa, quàm agere videantur. Quid verò vel ipsorum angelorum obedientiam sic commendas? Sentiunt quidem angeli, sed delectabilia sola, obedientes equidem creatori, sed tam felici quàm facili voluntate. Quidni obediant? Semper enim vident faciem patris, quem videre, perfecta beatitudo, æterna gloria, summa voluptas est. Produc nobis domine patriarchas & prophetas, viros obedientes præceptis tuis, obedientes ex voluntate, obedientes contra propriam voluntatem. Factum est. Exhibetur nobis (vt cæteros breuitatis causa prætream) exhibetur inquam nobis Abraham, ad præceptum domini exiens de terra sua, eiiciens ancillam & filium eius, etiam chariſſimum filium Isaac immolare paratus. Quid hic humana astutia poterit cauillari? Forte respondeat, quoniam multipharièmultisque modis apparens eis Deus, susciebatur hospitio, participabat conuiuio, animabat alloquio, instruebat consilio, donabat filiis, illustrabat victoriis, diuitiis cumulabat. Quid dices cũ venerit Christus

Universidad de Deusto
Biblioteca

factus obediens patri vsque ad mortem, mortem G
autem crucis? Multum, inquit, per omnem modum.
Quãdo enim vnigenitum Dei patris, Dei virtutem,
& Dei sapientiam Christum, quando præsumerem
æmulari? Oblatus est quia ipse voluit, quãdo & quã-
tum voluit passus est, vtpote verus quidẽ homo, sed
verus nihilominus Deus. Imòverò ne ipsam apostо-
licam obedientiã afferas velim: quos nimirum iuxta
propheticam promissionẽ oculis suis vidisse constat
præceptorem suum, & auribus suis vocem audisse
monentis. Vnde & vnus eorum expressius scribens
1. Ioan. 1. b ait: Quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, H
quod perspeximus, & manus nostræ palpauerunt
de verbo vitæ. Quidni relinquerent omnia, quidni
ad omnia sequerentur tantę præsentiam maiestatis?
Quid ego non facerem si mihi eadem copia præsta-
retur? Sed non fecit taliter omni nationi, non præ-
eunti vtique, non sequenti. Siquidem vt multi reges
optauerunt videre & non viderunt, sic nihilo minus
venerunt iam dies quãdo desideremus videre diem
vnum filij hominis, nec tamen mereamur. Oppor-
tunè ergo iam Martinus ad mediũ veniat, vt de me-
dio fiat occasio peccatorum. Hodie enim ille per o- I
mnia similis nobis plane & sensibilis & passibilis, sed
& longe post illa patriarchalium & propheticarum
tempora visionum, & homo purus, nihil de natura
diuinitatis habẽs: credens autem in eum quem non
vidit, plenus fructu obedientiæ, & virtutum locu-
ples, solum deseruit, populum subiit, terræ condem-
nans quod habebat è terra, spiritum dirigens ad pa-
trem spirituũ, cui fideliter in adoptionis spiritu de-
seruiuit. Non fuit cœleste corpus, sed nec spiritus
quidem cœlestis, rationale animal, etiam & morta-
le, terrigena, filius hominis. In terra natus est, in ter- K
ra educatus, in terra exercitatus & probatus, in terra
etiam consummatus. Nec vero patriarcha erat, aut
Matt. 11. b vnus ex prophetis, de quibus sanè in euangelio veri-
tas ait: Quia lex & prophetæ vsque ad Ioannẽ. Mul-
to magis non erat ipse Christus, sed erat tamẽ Chri-
stus in ipso, haud aliter vtiq; quàm per fidem. Enim-
uero iuxta hunc modum etiam modò propè est ver-
bum in corde tuo & in ore tuo, tantùm si recto quæ-
sieris corde. Nempe apostolo interpretãte verbum
fidei istud est, de quo Moyses ait. Vnde & alibi idem
Heb. 13. b apostolus, Iesus Christus, inquit, heri & hodie & in L
æternum. Hesternum quidem ab initio seculi vsque
ad ascensionem dominicam, hodiernum verò diem
exinde vsque ad seculi consummationem, porro æ-
ternum intellige post communem omnium resur-
rectionem. Nulli horum deest Christus, nulli deest
Iesus, nulli deest vnctio, nulli salus. Patriarchis &
prophetis in visione exhibitus est, apostolis in hu-
manitate, Martino in fide, angelis iam in specie.
Quam sanè speciem electis omnibus ostensurum se-
se promiserat, non quidem hodie, sed in æternum. M
Denique iam transierat heri, iam illud nostrum illu-
xerat hodiernum, cum apostoli loquerentur: Et si
2. Cor. 5. cognouimus Christum secundum carnem, sed iam
nunc non nouimus. Videtur tamen etiam in hoc
mane de carnibus agni nonnihil esse seruatum: sed
quod residuum est, vtique iam datur igni: quòd vi-
delicet vsque hodie eadem caro nobis, sed spiritua-
liter vtique non carnaliter exhibeatur. Neque enim
est quòd causemur nostro huic negatam tempori
siue eam, quæ ad patres veteris testamenti facta est,
apparitionem, siue eam quæ apostolis exhibita est,
præsentiam carnis eius. Siquidem fideliter conside-
rantibus neutram deesse liquebit. Adest enim nobis
etiam nunc carnis ipsius vera substantia, haud du-
bium sanè quin in sacramento. Adsunt reuelatio-
nes, sed in spiritu & virtute: vt tempori gratiæ, quod
nunc est, nihil in vlla gratia deesse probetur. Deni- 1. Cor. 2. b
que nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor
hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligenti-
bus se, nobis tamẽ reuelauit per spiritum suum. Nec
mireris quòd carnales eis manifestationes exhibuit,
qui carnalem eius præstolabantur aduentum. No-
bis enim tanto efficacior gratia & reuelatio dignior
necessaria est, quanto nimirum excellentiora con-
stat esse quæ expectamus. Itaque (vt supra diximus)
Martinus iste Christus non fuit, sed tamẽ Christum
habuit: non quomodo angeli in præsentia maiesta-
tis, non quomodo apostoli in visione humanitatis,
nõ quomodo olim locut⁹ est in visione sanctis suis,
sed quomodo eum etiam nunc habet ecclesia in fi-
de & sacramentis. Non erat ille lux, sed lucerna pla- Luc. 7. d
ne ardens & lucens, de Ioanne dictum est. Sed si il-
lum protulero, puto dicetis: Maximus hominũ est,
plusquam propheta est, etiã angelus est Dei patris,
sicut ipse testatur: Ecce mitto angelum meum, &c.
Martinus lucerna erat ardens & lucens: eum saltem
non pigeat imitari. Sed imitari in eo quod est imi-
tabile, non autẽ quod mirabile exhibetur. Ad men-
sam diuitis sedes hodie, diligenter considera quæ ti-
bi apponuntur. Discerne inter cibos, & vasa cibo-
rum. Illos enim iuberis tollere, sed non illa. Dives
est iste Martinus, dives in meritis, dives in miracu-
lis, dives in virtutibus, dives in signis. Diligenter er-
go considera quæ apponuntur tibi, quænam vide-
licet ad admirationem, quæ verò ad imitationem.
Aut certe quia sequitur in scriptura illa, quoniam
talia oportet te præparare: diligenter considera quid
apponitur, & in quo. Suscitauit Martinus tres mor-
tuos, quot nimirum saluatorem legerat suscitasse.
Reddidit visum cæcis, surdis auditum, mutis lo-
quelam, claudis gressum, aridis sospitatem. Euasit
diuina virtute pericula, proprij corporis obice
flammas repulit, immanem sacrilegæ machinæ mo-
lem columna parili è cœlo descendente prostrauit,
leprosum mundauit osculo, curauit oleo paraly-
ticam, dæmones vicit, angelos vidit, futura præ-
uidit. Verùm hæc quidem cæteráque eiusmodi al-
tissima quæ fecit magnalia, quidni mirifica quæ-
dam vasa dixerim diuitis huius, auro grauia, gem-
mis micantia, paritérque materia & opere preciosa?
Noli in his saporem quærere, sed mirare splendo-
rem. Luceat in huiusmodi lucerna nostra, vt in lu-
mine eius videamus lumen, quod quidem parum
prout in se est, necdum prænales intueri. Non
enim est iste lux, sed vt testimonium perhibeat de
lumine: & appareat tibi interim glorioſus Deus in
sancto suo, dum non potes ad gloriam eius sicut est
in seipso. Cæterum ne putaueris ornatas quidem
Martini lampades, sed vacuas inueniri, non est
fatua virgo: habet in vasis oleum, habet vinum
in phialis: habet intra paropsides istas ciborum co-
piam,

piam, delicias vtique spirituales, vt non modò vi- A
deant & mirentur, sed edant pauperes & saturen-
tur: atque in illis quidem dominum laudent: porro
in his viuant corda eorum. Alioquin quomodo
mortui laudabunt te domine? Vt ergo sit iucunda
decoráque laudatio in admiratione, etiam viuant
ex imitatione: & vt auidius sumant delicias, ipsas
quoque diuitias curiosius contemplentur. Sic nimi-
rum inter splendorem & feruorem lucernæ huius
vicariis quibusdam affectibus discurrendum, vt no-
bis alter ex altero commendetur, & ex mutua col-
latione vterque complacitior fiat. Siquidem humi- B
lis fuit & spiritu pauper iste Martinus, sicut euiden-
tissime probat effectus ipse diuinæ gratiæ, quam
profecto tam multam nisi multùm humili non de-
disset. Vt tamen pauca virtutum eius indicia pro-
mam, pauperem illum spiritu beatus nouit Hilarius,
cum imponere ei diaconatus officium tentans, nec
prævalens, quòd indignum sese vociferaretur: exor-
cistam eum esse præcepit, in quo quidem locus in-
iuriæ videretur, sciens nimirum quòd humiliorem
ordinationem minimè repudiaret. Pauper fuit, ve-
ste sordidus, crine incultus, facie despicabilis: quæ C
quidem licet in electione eius à quibusdam male-
uolis obiecta fuissent, & in ipso tamen episcopatu,
sicut scriptum est, penitus non mutauit. Denique
quia vere pauper fuit spiritu Martinus, pauper &
mendicus meruit nominari. Audi verò mãsuetudi-
nem eius, suo illo Sulpitio sic scribente: Tantam ad-
uersus omnes iniurias patientiã assumpserat, vt cum
esset summus sacerdos, impune etiam ab infimis
clericis læderetur, nec propter id eos aut loco vn-
quam amouerit, aut à sua quantum in ipso fuit cha-
ritate repulerit: quod quidem in Brixio manifeste D
probatum, omnes vos arbitror meminisse. Eum
nempe ex omnibus sibi successorem elegit, & de
tanta pòst futura aduersitate præmonuit: postremò
in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum: ad cu-
ius os aures suæ fuerant cum responderet homini,
qui de eo scisitabatur: Si illum delirum quæris,
prospice eminus: Ecce cœlum solito sicut amens
respicit. Crebro siquidem homo Dei, vtpote ter-
ram despiciens, cœlum suspiciebat. Nempe sciebat
ad hoc sese (vt suprà meminimus) rectam in corpo-
re accepisse staturam, sciebat illic esse thesaurum su- E
um, sciebat illic sedere in patris dextera Christum
suum, sciebat nunquam sese donec illuc perueniret,
quod desiderabat assecuturum. Vnde & hoc ipsum,
quòd delirus vocabatur in terra, meritò non atten-
dit, cuius nimirum conuersatio esset in cœlis, cuius
oculi in capite suo. Sanè illuc etiam lachrymæ eius
à maxilla ascendere consueuerant, quibus sic abun-
dabat, vt soleret pro illorum quoque qui obtrecta-
tores sui videbantur, flere peccatis. Sanè quantum
iustitiam esurierit, tum in cæteris eius actibus, tum
specialiter in idololatriæ persecutione probatum F
est, in templorum destructione, in statuarum deie-
ctione, in succisione lucorum. Vbi se quoque ali-
quando non est veritus dare discrimini, vt occasio
tanti criminis de medio tolleretur. Nam misericor-
dem eum in paupere se expertum saluator ipse apud
angelos gloriabatur, datam sibi medietatem vestis
ostentans. Vtinam nobis etiam miseris apud sum-
mum iudicem (in cuius admirabile tabernaculum
introiuit) misericordiam illam exhibere dignetur,
qua & illos olim morti destinatos, & tormentis va-
riis deputatos eripuit, pro quibus ante terreni iudi-
cis ianuam nocte media scribitur iacuisse. Quomo-
do enim non audiet eum nunc, qui tunc quoque fe-
cit audiri? Porrò munditiam cordis eius illud vel
maxime indicat, quòd non est confusus inimico lo-
quens in porta: Nihil in me funeste reperies, Abra-
hæ me sinus recipit. Nam in opere pacificorum fe-
liciter planè consummans labores suos, licet die-
rum suorum fidem non ignoraret, clericos tamen
adiit dissidentes, inter quos reformata pace, in pa-
ce ipse quieuit. Cæterum persecutiones quas su-
stinuit propter iustitiam, longum est numerare,
quomodo apud Iulianum Augustum in ciuitate
Vvangionum intrepidus, imò & illato terrore con-
stantior, custodiæ mancipatus est, vt inermis poste-
ro die Barbaris opponeretur: quomodo circa Al-
pes sub securi quam in verticem eius latro vibrabat,
securissimus fuit: quomodo illum Mediolani Au-
xentius Arrianus grauiter infectatus, multísque ap-
petitum iniuriis, tandem de ciuitate exturbauit:
quomodo & alibi prius aduersus sacerdotum perfi-
dias acerrimè pugnans, suppliciis fuit affectus, pu-
blicè virgis cæsus, inde quoque exire compulsus est:
quomodo item in cuiusdam fani euersione cùm
gentilis eum stricto gladio peteret, nudam cerui-
cem præbuit percussuro, donec ille extollens ad i-
ctum dexteram, cecidit resupinus: quomodo alter
eum cultro ferire voluit, sed ferrũ de manibus eius
elapsum, repentè disparuit. Pro quibus omnibus
dubium non est multipliciter coronari eum, qui
quidem etsi non semel affectu consummatæ passio-
nis, sed totiens martyr fuit affectus deuotissimæ vo-
luntatis. Comedite iam amici & bibite, & inebria-
mini charissimi. Sic enim viuitur, & in talibus vita
spiritus vestri. Nisi forte beatos prædicat sermo
diuinus, qui mortuos suscitant, cæcos illuminant,
morbidos sanant, leprosos mundant, paralyticos
curant, dæmonibus imperant, futura prænun-
ciant, miraculis coruscant: & non magis paupe-
res spiritu, mites, lugentes, esurientes & sitien-
tes iustitiam, misericordes, mundicordes, paci-
ficos, persecutionem propter iustitiam sustinen-
tes. Ignoscite mihi fratres, exemplum obedien-
tiæ paulo minus præteriui, quod quidem vel so-
lum iuxta præpositum ordinem in Martino quo-
que nobis conuenit exhiberi. Sanè moram faci-
mus, sed vt arbitror, bonum est nos hic esse: tar-
dius enim hodie venimus ad Martinum. Domi-
ne, inquit, si adhuc populo tuo sum necessarius,
non recuso laborem: fiat voluntas tua. O verè
sanctissimam animam, ô inæstimabilem charita-
tem, ô obedientiam singularem. Bonum certa-
men certasti, cursum consummasti, fidem serua-
sti, de reliquo superest tibi corona iustitiæ, quam
reddet tibi dominus hodie iustus iudex: & adhuc
dicis: Non recuso laborem, fiat voluntas tua. Obtu-
listi planè Isaac: vnicum illum quem diligis, quod in
te est, iugulasti: immolasti singulare gaudium tuum
pia deuotione, paratus redire iterum in pericula, in-
nouare certamina, denuo subire laborem, sustinere

Universidad de Deusto
Biblioteca

tribulationem, prolongare tentationem, deinde differri adhuc ab illa tanta felicitate, & diu desiderata societate spirituum beatorum, atque in huius mortalitatis ærumnas ab ipso introitu gloriæ reuocari: postremò (quod maximum est) à Christo tuo peregrinari diutius, si modò ipse voluisset. Nec sanè dubium quin ampliorem gratiam mereatur qui paratum se exhibet etiam ante mandatum, quam qui obedire satagit post mandatum. Magna quidem obedientia vestra angeli sancti, sed, quod dicere audeam pace vestra, nescio an inueniatur in vobis quis quam paratus in tale aliquando ministerium mitti, in quo necesse habeat non videre faciem patris. Magnum est Petre, quòd dominum secuturus, omnia reliquisti, sed audiui te in monte dicētem, vbi transfiguratus est coram vobis: domine, bonum est nos *Matt. 17. a* hic esse, faciamus hic tria tabernacula. Non est hoc, Si adhuc populo tuo sum necessarius: non recuso laborem. Paratum cor tuum Martine, paratum cor tuum siue manere in corpore, siue dissolui, & esse cum Christo. Et magna quidem in horrenda morte securitas, magna in visione Christi desideranda & tam feruenter ac singulariter desideranda perfectio reperitur: sed id quidem longe amplius per omnem modum, quòd qui mori non metuis, imò qui tanto desiderio præsentiam domini concupiscis, viuere quoque non renuis, & expectatione molestissima fatigari. In quo enim alio non obedire potuerat, qui in hoc tanto articulo tam deuote clamabat, Fiat voluntas tua? Hæc ergo pars nostra sit fratres in conuiuio hodierno, hanc nobis obedientiam in mensa pauperis imò iam diuitis huius appositam diligenter consideremus, scientes quoniam ipsa est quæ à nobis exigitur, ipsa quam oportet nos præparare, vt *Psal. 118. b* singuli quique dicamus: Quia paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. Nec modò semel aut in parte, sed paratum cor meum Deus, paratum cor meum, paratum ad vtrunque, & in nullo tuam præscribens dispositionem. Forte hoc cupio & specialiter & vehementer, sed ne quidem illud recuso: sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat. Desidero requiem, sed non recuso laborem, fiat voluntas tua.

De sancto Clemente papa & martyre, de tribus aquis. Sermo.

Psal. 115. a Pretiosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Audiat peccator & irascatur, dentibus fremat & tabescat. Deprehensus est in astutia sua, cecidit in foueam quam fecit, in laqueum incidit quem tetendit. Inuidia siquidem diaboli mors intrauit in orbem terrarum, sed ecce preciosa facta est mors sanctorum. Audi igitur hostis vitæ, mortis auctor attende. Quid valet fraus tua? versutia tua quid nocet? Imò verò, vt plus doleas, etiam omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Neq; enim aliter quàm ipsa (quæ tui *Rom. 8.* est operis) de te hodie beatus martyr cuius solennia celebramus, morte corporis triumphauit, fecit siquidem de necessitate virtutem, pœnam peccati in meritum gloriæ commutauit: fidelem se probauit in modico, vt dignus inueniretur supra multa constitui. Modicum nanque erat, & omnino modicum, quicquid prius acceperat anima illa beata, quantum ad eam gloriam quam præsenti prometuit passione. Omnis enim delectatio huius mundi, vniuersa eius gloria, quicquid denique in eo concupiscitur, prorsus modicum est in illius fœlicitatis, in illius gloriæ, in illius beatitudinis comparatione: si tamen vel modicum dici debet, & non potius nihilum, vapor ad modicum parens. Acceperat beatus Clemens nobile genus, amplas possessiones, hæreditatem multam, scientiam quoque quàm plurimam, ita vt optimus quidem illius temporis philosophus haberetur. Acceperat hæc vniuersa à domino: Dei enim dona sunt etiam hæc. Fidelem ergo se probauit ei qui dederat, cum pro eius amore vniuersa contempsit, omnia detrimentum faciens: & arbitratus vt stercora, vt lucrifaceret Christum. Sed forte murmurat etiam nunc inimicus, Pellem, inqui- *Iob 2. b* ens, pro pelle, & omnia quæ habet homo dabit pro anima sua. Quid ergo? Putas quòd in ipsa corporis sui vita quam accepit à domino, infidelis inueniatur, vt vel ipsam præferat illi? Ecce habes potestatem, irrue in eum per satellites tuos vt coarctetur è duobus, aut à domino necesse habens, aut à corpore separari. Varia & immania exquire genera tormentorum, sed noueris te martyri nostro fabricare coronas. Sicut enim ipsa vitæ huius ornamenta & adiumenta contempsit, sic contemnit & ipsam: corpus omne tibi exponit in mortem, & in faciem maledicit tibi, atque idola tua sacro ore blasphemat, dominum Deum suum etiam inter tormenta tua libere prædicat, in igne confitetur. Coronabitur ergo, quia legitimè certauit, quia fideliter vicit, quia nec blandimentis vitæ huius, nec mortis horrore à charitate Christi potuit separari. Dic quæso nobis anima sancta quæ sic corpus tuum suppliciis exponebas, obsecro diligebas illud, an non? Vtique diligebam, inquit, nemo enim vnquam odio habuit *Ephes. 5.* carnem suam. Diligebam ergo eam, sed parum diligebam tanquam ancillam, & multo magis diligebam dominum Deum. Vtque probatio esset dilectionis, operis exhibitio: libenter ipsam quoque pro eius gloria mortem corporis amplectebar. Quid nos ad hæc dicimus fratres? Congratulamur martyri, sed iam gloria eius non sine nostra confusione est. Ecce enim beatus Clemens homo erat similis nobis, passibilis, eadem circundatus infirmitate, & carni suæ eodem vinculo naturalis affectionis inhærens. Si ergo ille sic glorificauit Christum in corpore suo, & calicem salutaris accepit: quid nos retribuimus domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Eadem certè insigniuit imagine, eodem sanguine nos redemit, & vocauit in eandem hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam æternam conseruatam in cœlis. Vt quid ergo non possumus & nos cum beato Clemente Christi bibere calicem? Sed forte respondent aliqui, Possemus, si opportunitas non deesset, sed persecutionis tempus cessauit. At ego, fateor, nō satis crediderim ita dicētibus. Quid enim? Quotidie ceditis punctioni acus vnius, & mucroni vos arbitramini posse resistere? In minimis probate cōflictibus quā viriliter in maiori certamine

certamine stare possitis. Ecce enim vobis non dicitur: Sacrificate idolis, & viuite: aut si hoc non vultis, oportet vos diuersis suppliciis interire. Nouit dominus figmentum nostrum, nec dat nobis tā forte certamen. Beato Clementi certamē forte dedit, vt vinceret, & discceret quoniam omnium potentior est sapientia. Vestrum autem certamen quale est, fratres mei? Quotidie vobis suggeritur in cordibus vestris, frange ordinem tuum, murmura, detrahe, age remissius, infirmitatem simula, responde ei qui forte durius locutus est, vt satisfacias desiderio tuo: nec dicitur cuiquam, Nisi hæc feceris, morieris: sed vt multum, cum difficultate & labore resistes animo tuo. Et quis sustineret tanta? Hæc enim intus audire, hæc respondere consueuimus exhortantibus nos, aut foris homini, aut intus spiritui sancto. Si ergo in huiusmodi certamine periclitamur, si vix resistim⁹, si interdum etiam succumbimus, quid in illo tam graui certamine faceremus? Si iuncis fragilibus cedit infirmitas nostra, quomodo telis resisteret? Videtis quomodo ad nihilum redacti sumus: & sicut solent mulieres aut paruuli, pugnantes laudamus alios, pugnare ipsi non possumus. Quid tamen agimus? Omnes certe ad nuptias agni vocati sumus, & in conspectu eius vacuos apparere non licet. Diligenter ergo consideremus quæ apponuntur nobis, quoniam talia oportet nos præparare. Considerauit beatus Clemens vinum sibi appositum esse à domino, & ipse quoque quoniam dies fuit, ad nuptias illas vinum nihilominus proprij sanguinis effusione portauit. Sed nos pauperes sumus, & vinum domine non habemus. At ille, implete, inquit, hydrias aqua. Ergóne & ipsa suscipietur aqua, si attulerimus eam? Vtique suscipietur. Nam & ipsam cum vino nobis appositam inueniet, qui secundum monita sapientis diligenter considerauerit quæ sibi apponuntur, ab eo nimirum, qui venit nō in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Testimonium enim perhibuit qui vidit, quod aperto latere domini dormientis in cruce exierit sanguis & aqua. Et nos ergo fratres, vt vel fideles nos probemus Deo nostro, si martyrium sanguinis non habemus (martyrium enim testimonium est) quæramus vel testimonium aquæ, & ne ipsum quidem despiciet Deus. Tres sunt enim qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Beati quibus trinum suppetit testimonium, quoniam funiculus triplex difficilè rumpitur. Nos si sanguinis testimonium non habemus, habeamus spiritum & aquam: quoniam sine spiritu nec sanguis nec aqua sufficiet: imò verò si spiritus ipse sine aqua aut sanguine inuenitur, sufficit testimonium eius: quoniam spiritus veritatis est, nec sanguis nec aqua quicquam proderunt à seipsis, sed spiritus est qui testificatur in illis. Sanè tamen aut vix aut nunquam sine aqua aut sanguine spiritum arbitror inueniri. Propterea chariſſimi quæramus vel aquam, qui sanguinem non habemus. Et quoniam hydriarum superà fecimus mentionem, quæramus mensuras binas vel ternas quas hydriæ capiebant. Nam & Christus triplicem nobis apponit aquam, & perfectus omnis qui fuerit in nobis sicut ipse, qui videlicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc enim sub distinctione dicitur, binas vel ternas, vt duas ad minus constet necessarias esse, tertiam non ab omnibus exigēdam. Accipe igitur triplicem aquam quam tibi saluator apponit. Plorat super Lazarum & super ciuitatem Hierusalem, & hæc est aqua prima. Sudauit imminente iam passionis hora, & hæc est aqua secunda, non ab oculis tantùm, sed à toto corpore manans. Hæc autem rubea est, sanguineique coloris, sicut scriptum est: Et factus est sudor eius sicut *Lucæ 22. 6* guttæ sanguinis decurrentis in terram. Iam verò tertia est aqua quam & prædiximus de latere eius vnà cum sanguine emanasse. Et tu ergo primam quidem habes si rigas lachrymis tuis conscientiæ tuæ stratum, & dolore compunctionis præteritorum diluis maculas peccatorum. Secundam aquam habes, si in sudore vultus tui vesceris pane tuo, & labore pœnitentiæ corpus tuum castigas, ac restringis concupiscentiæ flammam. Est autem sanguinei coloris siue propter laborem, seu etiam propter ipsum quem extinguit concupiscentiæ ignem. Iam verò si proficere potes vsq; ad deuotionis gratiam, potaberis aqua sapientiæ salutaris, & spiritus Christi qui super mel dulcis est, fiet in te fons aquæ salientis in vitam æternam. Et memento hanc esse aquam quæ procedit de latere dormientis, & sine omni molestia fluit. Oportuit enim iam mortuum esse mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetam, prima quidem præteritis delictis abluit conscientiam: secunda vt futura caueas extinguit concupiscentiam: tertia si ad eam peruenire meruerit, potat animam sitientem.

In vigilia sancti Andreæ apostoli. Sermo.

SAnctorum festa præcipua patrum sanxit auctoritas, votiuis præuenienda ieiuniis. Vtiliter planè, & non ad insipientiam nobis, si affuerit qui aduertat. Multa siquidem quotidie peccata contrahimus, & in multis offendimus omnes: nec tutum omnino est celebrandas suscipere festiuitates sacras, maximéque eas quæ maximæ sunt, nisi prius abstinentiæ purificatione præmissa, quò & digniores & capaciores inueniamur spiritualium gaudiorum. Sic enim iustus in principio sermonis accusator est sui, nec nisi à propria reprehensione laudes incipit alienas. Quod si etiam iustus trepidat sollicitus præuenire eum, qui ipsas quoque paratus est iustitias iudicare: quid agimus nos, quorum interim iudicata non fuerint & tecta peccata? Timendum valde est ne forte manifesta inueniātur præcedētia ad iudicium. Si nec iustus sine modestia & verecundia quadam ad sanctorū præsumit accedere laudes: quāto magis peccator in cuius ore non est laus speciosa, timeat semper necesse est vocem illam: Quare tu enarras iustitias meas? siue illā: Amice, *Psal. 49. c* *Matt. 22. b* quomodo huc intrasti non habens vestē nuptialem? Beati proinde qui stolam suam, dico autem gloriam conscientiæ suæ, solliciti sunt omni tēpore conseruare immaculatam, semper splendidā exhibere. Sed quia pauci sunt qui sic omni custodia seruent cor suum, pauciores autem (si tamen vel pauciores) qui in omni sanctimonia conseruent illud, necesse est frequenti abstinentia maculas diluere subintrantes, præcipuè cum præcipua quælibet solennitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduenerit celebranda. Non modò tamen præparatio est ad proximam celebritatem obseruatio præmissa ieiunij, est & admonitio quædam eruditióque non parua. Discimus ex hoc ipso quænam vera sit via festiuitatis æternæ. Quid est enim quòd ieiuniis solennia præuenimus, nisi quod per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei? Indignus quippe solenni lætitia est, qui statutam vigiliæ abstinentiam non obseruat. Planè, inquam, si renuis affligere animam tuam in vigilia, indignus iure censeris requie & exultatione festiua. Est autem vniuersum præsentis pœnitentiæ tempus, vigilia quædam H solennitatis magni & æterni sabbati quod præstolamur. Nec causaberis vigiliam longiorem, si æternitatem festiuitatis attendas. Licet enim habere præparationem soleant solennia diurna diurnam: illa cùm æterna sit, non exigit tamen æternam. Sed quò nos rapit iucundior illius memoria felicitatis? Hoc enim nomine & sæpius & forte dignius nominatur illa festiuitas. Redeundum nobis est ad id quod præ manibus est. Hodierni itaque ieiunij, & eius, quem præstolamur solennitatis & lætitiæ causa est beata passio Andreæ apostoli. Dignum est enim vt si cum I eo pendêre non possumus, cũ eo vel ieiunemus. Nã & ipsum, cũ biduo penderet in cruce, etiã ieiunasse quis dubitet? Inueniamur ergo vel in exiguo cõmunicantes passioni eius, etsi non simul affixi patibulo, simul afflicti ieiunio: vt miserante Deo etiã coronæ participes simus, & in præsenti quoq; spiritualiũ socij gaudiorum. Quomodo enim non exultemus in memoria triumphi eius, quem in ipsa sui præsentia supplicij tam vehementer nouimus exultasse? An non erit læta festiuitas, vbi & crux ipsa plena est gaudio? Siquidem & festiuum solemus nominare quod lætum est, & crux à cruciatu vtique dicitur, aut certe cruciatus à cruce. Quanta proinde exultatione vniuersæ terræ celebrandum tantæ nouitatis miraculum, tam magnificum opus diuinę virtutis? Andreas homo erat similis nobis passibilis, & tam vehementi ardore spiritus crucem sitiebat, tã inaudito à seculis gaudio tripudiabat, cum paratum sibi eminus patibulum conspexisset. O crux (inquit) diu desiderata, & iam concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te, ita vt & tu exultans suscipias L me. Videtis quia non se capit prę magnitudine gaudij? Ita (inquit) vt & tu exultans. Ergóne tãta est exultatio vt exultet & ipsa crux, nec læti quicquam habeat, sed totum lætitiæ sit? Aut quis dicat minus, contra consuetudinem, supra rationem, vltra naturam, crucifixum exultare quàm crucem? Illi sensum lætitiæ natura negauit, huic si quid præualet, gaudiũ omne exterminat, ingeritq; dolorem. Amator, ait, tuus semper fui, & desideraui amplecti te. Fratres, ignis vibrans est, non lingua loquens: & si lingua, certe ignea est. Carbones sunt ignis illius quem de M excelso Christus miserat in ossibus meis. Atque vtinam desolatorij nobis sint, consumentes & exurentes quicquid in nobis est carnalis affectionis. Quales enim scintillæ sunt istæ, aut à quanto interiori incendio micant? Planè beate Andrea, granum sinapis est fides tua, quæ tam insperatum vbi teri cœpit, cœpit ex se proferre feruorẽ. Quid si paulo amplius tereretur? Quis feruorem illum animus, quis verba illa sustinere posset auditus? Dum enim minus minaretur Ægeas, adhuc granum sinapis despicabile videbatur. Integrum erat, nescie bamus quid intus lateret. Dominus, inquit, me misit ad istam prouinciam, in qua non paruum ei populum acquisiui. Accedat comminationis pistillus, longè iam acrius sapiet, constantiúsque loquetur. Terrendum eum putat Ægeas crucis supplicium minitans: sed non est ita. Accẽditur magis in verbo hoc & liberè clamat: Ego si patibulum crucis expauescerem, crucis gloriam non prædicarem. At vbi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc iam planè totus igneſcens applaudebat, & blandiebatur illi amatæ suæ, officiosissimè salutabat, deuotissimè suscipiebat, magnificè attollebat eam, & in ipsius præconio gloriabatur, clamans magis affectione quàm voce: Salue crux speciosa, quæ decorem & pulchritudinem de membris dominicis accepisti. Salue crux quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris eius tanquam margaritis ornata. Meritò proinde crucis amatorem venerantur quicunque sunt serui crucis: sed ab his ampliorem iure deuotionem exigit, qui specialius proposuerunt tollere crucem suam. Vobis hoc & de vobis dico fratres mei, qui non surda aure audistis illam euangelicam tubam. Qui non *Lucæ 14.f* baiulat crucem suã, & sequitur me, non potest meus esse discipulus. Parati estote, totam animi diligentiam huic adhibete solennitati, & corde magno celebrate eam: quia magnus omnino consolationis pariter & exhortationis thesaurus vobis repositus est in ea, si fuerit qui fodiat & scrutetur.

IN DIE SANCTI ANDREÆ, DE MVNDIS PISCIBVS.

Sermo I.

CELEBRANTES hodie glorioſum beati Andreæ triumphum, in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore eius, exultauimus & delectati sumus. Neque enim locus poterat esse tristitiæ, vbi tam vehementer lætabatur & ipse. Nemo ex nobis compassus est sic patienti, nemo ausus est plangere exultantem. Alioquin & nobis ipse non incongruè dicere poterat, quod saluator crucem baiulans sequentibus se & lugentibus *Lucæ 23.* ait: Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete. Denique cum duceretur ipse beatus Andreas ad crucem: populus qui sanctum & iustum dolebat iniustè damnari, prohibere voluit ne puniretur: sed magis ipse instantissima prece prohibuit eos, ne non coronaretur, imò ne nõ pateretur. Desiderabat siquidem dissolui, & cum Christo esse, sed in cruce quam semper amauerat. Desiderabat regnum intrare, sed per patibulum. Quid enim dicit illi amatæ suæ: Per te, inquit, me recipiat, qui per te me redemit. Ergo si diligimus eum, congaudemus ei, nõ solùm quia coronatus, sed & quia crucifixus: quia desiderium animæ eius tribuit ei dominus, & posuit in capite eius coronam de lapide precioso. Veruntamen dum congratulamur ei quòd diu desideratæ crucis frui mereatur amplexu, mirum valde est si non ipsum eius miramur gaudium cui congratulamur. Dum enim noctis huius vigilias celebrantes,

brantes, in verbis tantæ exultationis cantando delectaremur, putas non fuit in nobis qui secum cogitaret & diceret, Quid sibivult hoc, aut vnde tam noua lætitia? Certe & crux preciosa est, & crux amari potest, & crux habet exultationem. Ita est, fratres mei. Si fuerit qui colligat, semper lignum crucis vitam germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamum sudat spiritualium charismatum. Non est sylvestris arbor, lignum vitæ est apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor salutifera est: alioquin quomodo dominicam occuparet terram? Illam dico preciosissimam glebam, cui clauorum est infixa radicibus. Si non esset hæc preciosior cunctis, fructuosior vniuersis, nunquam illo plantaretur in horto, nec illam permitteretur vineam occupare. Deinde quid mirum si crucis suauitatem dedit, qui dedit & igni? Aut quomodo crux iudicatur insipida, vbi dulce sapit & flamma? Quid enim sapiebat Laurentio ignis cum irrideret carnifices, iudicẽ subsannaret? Quid nos ad ista dicemus fratres, quòd non sapit etiam nobis quæ pro Christo est tribulatio, nec gustamus & nos manna absconditum? Sic enim victus esset omnino diabolus, nec haberet penitus quod afferret. Sufficeret nobis hoc vnum aduersus duplicem malitiam inimici. Habet quippe nequissimus ille laqueos, habet & iacula: vtpote callidissimus venator hominum, solum sitiens sanguinem animarum. Alios telis appetit malitiosæ cuiuslibet suggestionis, & in eis vulnerat multos, quorũ tenuis est patientia. Alios voluptatibus irretire laborat, & in his includit multitudinem copiosam corũ quæ in terra repunt, aut volitant iuxta eum. Sit ergo gaudium in tribulatione, & iam nõ habet malignus vnde illiciat, non habet vnde deiiciat: liberati sumus D à laqueo venantium, pariter & à verbo aspero. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem crux Christi delectat, si carnalem suggesserit delectationem: & filius iniquitatis non apponet nocere ei, si ad exasperandum animum eius quamlibet immittere tentauerit amaritudinem. Non curat delicias qui ieiunio pascitur: multo minus murmurare pro eo potest, in quo etiam delectatur. Planè altissimum posuit refugium suum: vbi nec muscipula inimici timenda sit, nec sagitta, imò verò mundus piscis est, squamas pariter & pennulas habens. Porrò sicut frustra iacitur E rete ante oculos pennatorum, sic frustra iacitur telum in squamas loricarum. Huiusmodi siquidem pisces mundos esse legalis sanctio iudicat, qui & pennis leuantur, & proteguntur squamis: siue illi in mari sint, siue in flumine, siue in stagno. Habet etiam mare hoc magnum & spaciosum pisces mundos, & dominica dignos mensa: quia ex his qui in seculi latitudine habitu actúque versantur, reliquit sibi multa milia, quæ apostolica sagena trahit, vt cum educta fuerit, segregentur à malis. Vbi sanè sedebit & hic noster piscator hominum, qui totam nunc post F se Achaiam trahit. Habet & flumen pisces mundos, quicunque inter dispensatores fideles inueniuntur. Fluuius quippe est prædicatorum ordo, non in eodem permanens loco, sed extendens se & currens, vt diuersas irriget terras. Sunt & in stagno mundi pisces, qui in claustro Deo seruiunt in spiritu & virtute. Meritò siquidem stagnis monasteria compa- A rantur, vbi quodãmodo incarcerati pisces euagandi non habeant libertatem, quò videlicet parati sint semper ad epulas spirituales, dicẽtes singuli intra se: Quando veniet qui me deferat? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Porrò vt de lege suprà meminimus, siue in mari, siue in flumine, siue in stagno, illi mundi sunt pisces qui squamas & pennulas habent. Sunt autem squamæ multæ, sed vna ex eis quodammodo lorica contexitur: quia vna est patientiæ virtus, licet singulis tribulationibus exhibere singulas videamur. Iam verò sicut squamas ad patientiam, sic pennulas quo- B que ad hilaritatem arbitror non incõgruè posse referri. Hilaritas quippe leuat & subleuat, vt saltus quosdam in altum dare videatur quisquis exhilaratur. Sane vt duas habeamus pennulas, duplex nobis hilaritas quærenda est. Et forte propterea docet apostolus (ille enim vere pennas habebat, quibus & in tertium vsque cœlum raptus est, & volauit etiam in paradisum) non solum gloriari in spe, sed etiam gloriari in tribulationibus. Prorsus sublime volat quisquis ille est quem non modò futurorum expe- C ctatio bonorum, sed præsentium quoque malorum exhibitio ipsa delectat, ita vt in eo etiam glorietur. Talem inuenimus hunc beatum apostolum, talem miramur, talem meritò prædicamus.

Vnde & triplicem hic licet considerare gradum, incipientium, proficientium, perfectorum. Initium sapientiæ timor domini: medium, spes: charitas, plenitudo. Denique apostolum audi, quia plenitudo *Rom. 13. c* legis est charitas. Qui initiatur à timore, crucem *Eccle. 11. b* Christi sustinet patienter: qui proficit in spe, portat libẽter: qui verò consummatur in charitate, amplec- D titur iam ardenter. Solus etenim iste est qui dicere possit, quia amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te. Longè est vox ista ab eo qui sustinet quidem, sed optaret omnino, si posset, non venisse in hanc horam. Denique (si non videor temerarius) longe est ab ea voce: Pater, si fieri potest, transeat à *Matt. 26. d* me calix iste. Quid enim? Certè super asellum ascenderat, vt ne hic quidem hostibus relinqueretur. Agnosco planè in duce belli pusillanimorum trepidationem, agnosco ægroti vocem in medico, agnosco infirmantem gallinam cum pullis. Considero charitatem, stupeo miserationem, expauesco dignationem. Misericors dominus, non beati Andreæ robustum sibi suscepit affectum, quia non sanis opus me- *Matt. 9. b* dicus, sed male habentibus. Si quem forte dignatio scandalizat, planè meretur audire: Nónne oculus *Matt. 20. b* tuus nequam est, quia ego bonus? Huic enim odor vitæ in mortem est. Quid magnum fuerat domine Iesu si accedente hora propter quam veneras, intrepidus stares, tanquam qui potestatem habebas ponendi animam tuam, & nemo eam tollebat à te? An non longè glorioſius fuit, quandoquidem totum F propter nos agebatur, vt non modò passio corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis faceret: & quos viuificabat mors tua, tua nihilo minus & trepidatio robustos, & mœstitia lætos, & tedium alacres, & turbatio quietos faceret, & desolatio consolatos? Lego quidem in Lazari resurrectione, quia infre- *Ioan. 11. d* muit spiritu: & turbauit seipsum. Sed esto interim: quia se ipse turbauit, non conditionis necessitate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed suæ beneplacito voluntatis. Nec autem aliquid G
iam amplius audio. Vsque adeo siquidem prævaluit
ea quæ fortis est vt mors dilectio, vt Christum an-
gelus Dei confortauerit. Quis, quem? Euangelistam
audi. Apparuit, inquit, angelus confortans eum.
Luce 22.c Quem eum? Planè eum, cui nascituro clausus patuit
virginis vterus, cuius nutu in vinum aqua mutata
est, cuius tactu lepra fugata, sub cuius plantis soli-
dum mare stetit, ad cuius vocem mortui surrexerũt.
Denique eum qui portat omnia verbo virtutis suæ,
per quem facta sunt omnia, per quem vniuersa subsi-
stunt, etiam & angelus ipse. Et quid dicam? quem H
eum? Minus enim morarer, si non penitus esset indi-
cibilis. Confortans eum. Quem eum? Cuius ne ipse
quidem confortator suus capere poterat maiesta-
tem. Rogo te angele, quem consolaris? An ignora-
bas quis esset ad quem consolãdum veniebas? Certe
consolator est, certe paracletus est. Alioquin non
diceret alium paracletum à patre mittendum apo-
stolis, si non esset & ipse paracletus. Denique agno-
sco & in hoc ipso paracletum maximum, agnosco
paracletum benignissimum, qui propè sit his qui tri-
bulato sunt corde. Non despero iam domine etiam I
si molesta mihi videatur tribulatio quam patior, e-
tiam si pusillanimis sum, etiam si desidero vt trans-
feratur calix à me. Non despero inquam, dummodo
audiam ipse: Veruntamen non sicut ego volo, sed si-
cut tu. Didici etiam ex hoc ipso non ad carnalẽ siue
caducam recurrere consolationem, sed ad angeli-
cam, sed ad spiritualem, sed ad cœlestem. Ita planè,
dummodo non murmurem: id enim penitus separa-
ret à te, si non citius respiscerem: non renuo etiam K
si opus habeo consolari. Quid enim? Agnosco vo-
cem meam in saluatore: & de salute desperem? Planè
in patientia mea possidebo animam meam.

Veruntamen proficere volo si possum, nec statim
Sapien. 15. adepta salute esse contentus. Qui timet Deum (ait
Psal. 36.b sapiens) faciet bona: sed parum est. Scriptum est e-
nim: Declina à malo, & fac bonum: inquire pacem,
& persequere eam. Noli esse salute contentus, quæ-
re pacem, ne tibi sit in periculo etiam salus ipsa. Au-
di ergo angelum nato eo, qui factus est pax nostra, L
Luc. 2.d exultantem atque canentem: Pax in terra homini-
bus bonæ volũtatis. Quæ autem bona, nisi ordinata
Rom 8.d voluntas? Quænam est illa? inquis. Profecto quæ ra-
tioni consentanea est, dicenti: Quia non sunt condig-
næ passiones huius temporis ad futuram gloriam
quæ reuelabitur in nobis. Hoc si iam sentire cœpi-
Psal. 118.b sti, haud dubium quin libenter feras crucem domi-
ni, & dicas: Paratus sum, & non sum turbatus, vt cu-
stodiam mandata tua. Attamen si vis perfectus esse,
vnum adhuc tibi est necessarium. Quid illud? inquis. M
Profecto gaudium in spiritu sancto. Siquidem & is
qui timore coercetur & patiens est, & qui ratione
spei ducitur, & beneuolus est: nisi etiam fuerit fer-
uens spiritu, facilè labi potest. Porro quæ per spiri-
tum diffunditur charitas, & patiens & benigna est,
& quod est amplius, nunquam excidit. In primo de-
nique mandato quod parentibus nostris datum est,
si diligenter consideres, & Eua patiens, & Adam be-
neuolus fuisse videntur: quia tamen vterque eccidit, liquet quòd stabili non erat ille vel illa gradu.
Genes. 3.b Vidit mulier lignum (ait scriptura) quòd esset pul-
chrum visu, & ad vescendum suaue. Non tibi vide-
tur vix continere manum? Sic & vbi à serpente in-
terrogata est, vide si non manifestè sonant verba e-
ius molestum ei fuisse mandatum. Ex omni (inquit)
ligno paradisi comedimus, de ligno autem scientiæ
boni & mali dixit nobis, ne comedamus. Non dicit,
Sic est voluntas creatoris: quare sic, ipse nouit: no-
bis sufficit obedire, quia vita nostra in voluntate e-
ius. Itaque facilè seducta est mulier & promissioni
credere, & acquiescere persuasioni. Vir autem non
seductus est, sed subuersus mulieris amore. Optaret
enim semper seruare mandatum quod sibi vtile no-
uerat, si non mulier ei aliud suaderet. Nec aliquam
in seruando mãdato visus est pati difficultatem, sed
quæ bona voluntas erat, non habuit fortitudinem,
quia non habuit feruorẽ. Fortis quippe est vt mors, *Cant. 8.*
non patientia aut spes: sed dilectio. Non timor aut
ratio, sed spiritus fortitudinis est. Dicit patientia, sic
oportet fieri: quia timore vrgetur. Dicit voluntas
bona, sic expedit, & sic agendum est: quia spei attra-
hitur ratione. Charitas verò quæ inflammatur à spi-
ritu, neque sic oportet, dicit, neque sic expedit: sed
sic volo (inquit) sic cupio, sic desidero vehementer.
Videtis quanta sublimitas, videtis quanta securitas,
quantáque suauitas charitatis? Felix anima, quæ ad
hunc charitatis peruenerit statum. Nec sanè despe-
randum nobis, quandoquidem eius qui ad hunc
peruenit gradum, ob hoc maxime memoria cele-
bratur, vt ipsius & inuocemus auxilium, & prouoce-
mur exemplo. Plus dico, & ex nobis nonnullos vi-
dere mihi videor in hoc gradu. Si dicis beatum An-
dream apostolum esse, nec posse te, qui pusillus es,
eius sequi vestigia: pudeat vel eos qui tecum sunt nõ
imitari. Nemo repente fit summus: ascendendo non
volando apprehenditur summitas scalæ. Ascenda-
mus igitur velut duobus quibusdam pedibus, medi-
tatione & oratione. Meditatio siquidem docet quid
desit, oratio ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista
deducit. Meditatione denique agnoscimus immi-
nentia nobis pericula, oratione euadimus, præstante
domino nostro Iesu Christo.

De sancto Andrea, Sermo II.

BEati Andreæ apostoli solennitas hodie celebra-
tur: quam si pia sollicitudine perscrutemur, mul
ta inueniemus in ea, quæ ædificent animas nostras.
In ipso siquidem conuersionis suæ initio magnum
nobis perfectæ obedientiæ præstat exẽplum. Quod
quidem christianis omnibus necessarium, nobis ta-
men est charius amplectendum, qui nimirum spe-
cialiter ex ipsa professione nostra tenemur obedi-
entiæ debitores. Sapiens nummularius est, imò ipsa sa-
pientia, cui necesse habemus reddere hũc obedien-
tiæ nummum: nec suscipiet eum nisi & integer inue-
niatur, & sine aliqua falsitate. Nam si discutimus, si
diiudicamus, & in hoc quidem præcepto non obe-
dimus, sed in illo fractus est nummus: non suscipiet
eum Christus, à quo nimirum tenemur nummi in-
tegri debitores. Omnes enim obedientiam simpli-
citer & sine vlla exceptione promisimus. Quòd si
quis obediat quidem, sed simulatoriè & ad oculum,
murmuret autem in abscondito, falsus est nummus
eius:

eius: plumbum habet non argentum, & iniquitas se- A
det super talentum plumbi: Dolose agit, sed in con-
spectu Dei quoniam Deus non irridetur. Vis audire
perfectæ obedientiæ formam? Vidit dominus (ait
Matt. 4.b euangelista) Petrum & Andream mittentes rete in
mare, & ait illis: Venite post me, faciam vos fieri pi-
scatores hominum. Faciam (inquit) de piscatoribus
piscatores: imò prædicatores. At illi continuo nihil
diiudicantes aut hæsitantes, non solliciti vnde viue-
rent, non considerantes quonam modo rudes ho-
mines & sine literis prædicatores fieri possent, nihil
denique interrogantes, sine omni mora relictis re- B
tibus & naui, secuti sunt eũ. Agnoscite fratres quo-
niam propter vos scripta sunt hæc, propter vos sin-
gulis annis in ecclesia recitantur: vt discentes veræ
obedientiæ formam, castigetis corda vestra in obe-
dientia charitatis. Hæc nimirum est quæ sola com-
mendat obedientiæ nummum, hoc illius argentum
est probatum atque purgatum. Sola est charitas quę
1. Cor. 9.b obediẽtiam gratam facit & acceptabilem Deo. Hi-
1. Cor. 13.a larem quippe datorem diligit Deus. Et item: Si tra-
didero (inquit) corpus meum ita vt ardeam, charita-
tem autem non habeam: nihil mihi prodest. Vultis C
vt de ipsa quoq; beati huius apostoli passione, quam
nimirum hodie celebramus, loquamur aliquid ad
laudem Christi, & ædificationem vestram? Audistis
certè cum peruenisset beatus Andreas ad locum vbi
crux parata erat, quomodo confortatus sit in do-
mino, & per spiritum quem vnà cum cæteris aposto
lis in igneis linguis acceperat, verba vere ignea lo-
queretur. Videns ergo paratam eminus crucem, ne-
quaquam (vt exigere videtur mortalis infirmitas) fa-
cies eius expalluit, nequaquam sanguis eius gelatus
est, non stetere comæ, aut vox faucibus hæsit: non D
contremuit corpus, nec mens turbata est, non recef-
sit, vt assolet, intellectus. Ex abundantia cordis os
locutum est, & charitas quæ feruebat ih corde, quasi
scintillas quasdam ardentissimas emittebat in voce.
Quid enim beatus Andreas cum sibi paratam (vt di-
xi) crucem eminus cerneret, loquebatur? O crux, in-
quit, diu desiderata, & iam cõcupiscenti animo præ-
parata: securus & gaudẽs venio ad te, ita vt & tu ex-
ultans suscipias me discipulum eius qui pependit in
te, quia amator tuus semper fui, & desideraui ample-
cti te. Obsecro, fratres, homo est qui loquitur hæc, E
an non est homo, sed angelus, aut noua aliqua crea-
tura? Homo planè similis nobis passibilis. Nam pas-
sibilem eum passio ipsa testatur, qua appropinquan-
te tam lætabundus exultat. Vnde ergo in homine
noua hæc exultatio, & lætitia hactenus inaudita?
Vnde in tanta fragilitate tanta constantia? Vnde in
homine tam spiritualis mens, tam feruens charitas,
animus tam robustus? Absit vt à seipso tãtam ei cre-
damus inesse virtutem. Donum perfectum est, de-
scendẽs à patre luminum, ab eo vtique qui facit mi-
rabilia magna solus. Planè spiritus erat, dilectissimi, F
qui adiuuabat infirmitatem eius, per quem diffun-
debatur in corde ipsius fortis charitas vt mors, imò
& fortior morte. Cuius ô si & nos participes inue-
niamur. Ecce enim molestus est nobis pœnitentiæ
labor, corporis afflictio grauis, abstinentia onerosa:
in vigiliis dormitat anima nostra præ tædio, nõ ob
aliud sanè quàm propter inopiam spiritus. Ipse enim
si adesset, adiuuaret sine dubio infirmitatem no-
stram: & sicut beato Andreæ crucem & mortem ip-
sam, sic nobis quoque laborem & pœnitentiam no-
stram faceret non solùm non molestam, sed etiam
desiderabilem atque omnino delectabilem esse. Spi- *Eccle. 24.c*
ritus enim meus (ait dominus) super mel dulcis: ita
vt ne ipsa quidem dulcedini eius præualere queat
amarissima licet mortis amaritudo. Quid non tem-
perabit illa dulcedo, quæ mortem quoque facit esse
dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas vnctioni
illi, quæ mortem quoque facit suauissimam? Cum *Psalm. 126.a*
dederit (ait) dilectis suis somnum, ecce hæreditas
domini. Quam molestiam non expellit gaudium il-
lud, quod mortem quoque ipsam facit esse lætissi-
mam? Quæramus hunc spiritum fratres, tota solliciti-
tudine operam demus vt mereamur habere hunc
spiritum, imò vt quem iam habemus, abundantius
habeamus. Quicunque enim spiritum Christi non
habet, hic non est eius. Nos autem non accepimus
spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est,
vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Testimo-
nium præsentiæ eius præbent opera ipsa salutis &
vitæ, quæ nullatenus agere possemus, nisi spiritus
qui viuificat, spiritus saluatoris adesset. Quæramus
igitur vt dona sua multiplicet Deus in nobis, & spi-
ritum suum augeat, qui iam primitias dedit. Nullum
enim omnino præsentiæ eius certius testimonium
est, quàm desiderium gratiæ amplioris, quoniam ip-
se dicit: Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt
me, adhuc sitiẽt. Sed fortasse multorum nobis con- *Eccl. 24.c*
scientiæ iam respondent: Desideramus quidem hũc
spiritum qui sic adiuuet infirmitatem nostram, sed
inuenire non possumus. Et ego dico, propterea non
inuenitis, quia non quæritis: propterea non accipi-
tis, quia non petitis. Petitis & nõ accipitis, eo quòd
negligenter petatis. Nihil enim aliud expectat, ni-
hil aliud querit Deus, nisi vt sedulè & cum desiderio
requiratur. Denique quando negabit petẽtibus, qui
etiam non petentes prouocat & hortatur vt petant?
Si vos (inquit) cum sitis mali, nostis bona data dare *Matt. 7.b*
filiis vestris, quanto magis pater vester cœlestis de
cœlo dabit spiritum bonum petentibus se? Petite
ergo charissimi, petite sine intermissione, petite sine
hæsitatione: in omnibus operibus vestris dulcissimi
semper huius ac suauissimi spiritus presentiam & au-
xilium inuocate. Et nos enim fratres cũ beato An-
drea necesse habemus tollere crucem nostram, imò
cum eo quem & ipse secutus est domino saluatore.
Inde enim sic lætabatur, inde sic exultabat, quòd
non solum pro eo, sed etiam cum eo mori videre-
tur, & complantari similitudini mortis eius, vt com-
patiens etiam conregnaret. Cum quo vt simul cru-
cifigamur & nos, attentius auribus cordis audiamus
vocem dicentis: Qui vult venire post me, abneget
semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.
Ac si dicat, Qui me desiderat, se despiciat: qui vult *Luc. 9.c*
facere voluntatem meam, discat frangere suam. Sed
continuo bella insurgunt, armantur protinus aduer-
sum nos inimici. Et nos armemur contrà, imitemur
arma regis nostri, vt tollamus & nos crucẽ nostram,
in qua de inimicis omnibus triumphemus. Audi e-
nim quid Psalmista promiserit, imò spiritus sanctus
per os eius. Scuto (inquit) circũdabit te veritas eius, *Psal. 90.a*

Universidad de Deusto
Biblioteca

haud dubium quin altissimi. De eo siquidem loquebatur, sicut manifeste indicant ipsius psalmi præcedentia verba. Ad quid fratres scuto circũdamur, nisi quia nos vndiq; bella circundant? Deniq; quid causæ sit vt te scuto circundet, attende. Scuto (inquit) circũdabit te veritas eius. Ad quid enim? Nõ timebis (inquit) à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu & dęmonio meridiano. Videsne quàm necesse sit vt scuto circundet te veritas, quem sic hostium tela circundant? Ab inferiore enim parte timor nocturnus insurgit, à sinistris sagitta volat in die, à dextris perambulat negocium tenebrosum: & vt nihil sit vacuum, à superiori parte dęmonium meridianum insurgit. Nos autem miseri & miserabiles vicinis tot serpentibus, & igneis telis vndique volantibus, insurgentibus inimicis, nihilo minus pernicioſa securitate & negligentia dormitamus: torpemus otio: vanitatibus & scurrilitatibus indulgemus, tam pigri ad spiritualia exercitia, ac si iam pax sit & securitas, & non sit militia vita hominis super terram. Hoc est (dico vobis charissimi) quod me vehementiùs terret, quod omnino timoris acerbissimi gladio transuerberat animam meam: quòd inter tanta pericula minus timorati, minus exercitati, minus quàm necesse sit, solliciti videamur. Siquidem vnum è duobus hæc ipsa negligentia nostra probat, aut omnino traditos nos hostibus & nescire: aut si inter hæc conseruamur, ei qui tuetur nos, ingratos nimium inueniri. Quorum vtrunque quid periculi habeat, satis manifestum est. Propterea obsecro vos, dilectissimi, ipsa nos excitet hostium malitia peruigil: & instantia eorum maligna, qũa tam seduli, tam solliciti sunt in nostram perditionem, nos quoque sollicitos faciat & circunspectos, vt in timore & tremore nostram ipsorum salutem operemur. Ecce enim in cruce salus nostra, tantùm vt ei viriliter inhæreamus. Verbum crucis (ait apostolus) pereuntibus quidem stultitia, his autem qui salui fiunt, id est nobis, virtus Dei est. Ipsa est scutum quo circundamur, vt eius quatuor cornua quadripharia hostium tela repellant. Sit ergo inferius cornu contra timorem nocturnum, id est aduersus pusillanimitatem quæ de carnis afflictione procedit, vt id quod sub nobis est corpus castigare viriliter studeamus, ac subiicere seruituti. Si quis verò nobis in faciem maledicit, si quis apertè mala suadere conatur, in die volat sagitta, & à sinistris est, sinistro nihilominus cornu crucis excipienda. Quòd si adulatur, si quasi consulentis animo venenum propinat fraternæ detractionis, & odium seminare conatur, si denique iniquum aliquid tanquam iustum persuadere tentat, à dextris est mihi iste: sed Iudas est, osculo me prodit: & dextro cornu crucis negocium perambulans in tenebris necesse est propulsari. Sed ecce dæmonium meridianum, superbiæ scilicet spiritus, qui nimirum in splendore maiori virtutum acrius insurgere solet. Hæc autem quàm pernicioſa sit, sæpius vobis intimare curamus. Initium quippe omnis peccati & causa totius perditionis superbia est. Propterea quisquis es qui salutem tuam operari studes, aduersus hanc super caput tuum cornu crucis habere memento, vt non eleueris in superbiam, non exaltetur cor tuum, non ambules in magnis neque in mirabilibus super te: sed tela ea quæ de sublimi veniunt, supereminens capiti tuo cornu crucis excipiat. Sanè hoc solum est cui salutis pariter & regni titulus inscribitur: quia solus qui se humiliat, saluari & exaltari meretur. Iam vt breuiter repetam, quatuor hæc cornua sunt, continentia, patientia, prudentia, & humilitas. Felix anima, quæ in hac cruce gloriatur & triumphat, tantum vt persueret in ea, & nullis valeat tentationibus deiici. Oret igitur quisquis in hac cruce est, oret cum beato Andrea dominum & magistrum suum, ne patiatur eum de cruce deponi. Quid enim malignus ille non audeat, quid non præsumat impius attentare? Quod Andreæ manibus de discipulo, hoc Iudæorum linguis facere cogitauerat & de magistro. In vtroque tamen sera pœnitentia ductus, victus & confusus abscessit. Vtinam abeat similiter & à nobis, eo vincente qui & in se & in discipulo triumphauit. Faciat ipse vt mereamur & nos in hac nostra qualicunque cruce pœnitentiæ, quam pro ipsius nomine tulimus, feliciter consummari, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

1. Cor. 1. b

Luc. 14.

De sancto Andrea apostolo. Sermo III.

ET quietum studium & attentum silentium, & tanta tanti viri solennitas mouent, imò compellunt aliquid dicere ad ostendendum gloriam deitatis, gratiam apostolicæ dignitatis, confessionis virtutem. Demus gloriam laudi eius quem laudant omnes gentes, qui ministros & laudat & laudabiles facit. ipse est cui adsistunt angeli ad audiendum vocem sermonum eius qui stellas vocat, & dicunt, assumus: cuius manus extendit cœlos, qui fundauit terram super stabilitatem suam, qui graditur super fluctus maris, qui fecit mirabilia solus, in quem desiderant angeli prospicere. ipse qui fecit omnia, quæcunque voluit fecit. Huic seruire regnare est, qui seruiuit pro nobis dura & graui necessitate, & purpuram suæ diuinitatis cilicio nostræ mortalitatis operiens, pauper & mendicus venit in regionem nostram. Nunquid non ludus vobis videtur Iudæi, pagani, hæretici, & omnis illa subsannantium, imò insanientium turba, cùm dicimus filium Dei carnem, mortem, clauos & lanceam toleraſſe? Ludus profecto, vnde sic nobis luditur, vt vobis illudatur. Vnicus ille sapiens huius mysterij non ignarus, ludum istum eleganti sermone præluſit: Delectabar, inquit, per singulos dies, ludens coram eo in orbe terrarum. Lusit quippe coram Deo cum carnem ex eius præcepto suscepit, in orbem terrarum, quia ad terminum orbis terrarum delectatus per singulos dies in singulis Apostolis iucundatus, dum vni tradit regnum cœlorum, alteri de pectore suo reclinatorium facit. Et deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Putabam ego domine Iesu quòd deliciæ tuæ essent esse non cum filiis hominum, sed cum choris angelorum, vbi diuinitatis gloria thronis & potestatibus admirandus, superiorum oculos reuerberas naturarum, ibi lucem inhabitas inaccessibilem: & circunstantiam clarissimorum luminum tui luminis obtegis maiestate. Sed illa clementissima tua pietas,

pietas, & benignitas adoranda, delicias suas dicit esse cum filiis hominum. Isti sunt filij hominum qui sperauerunt sub tegmine alarum tuarum, quos elegisti de plebe, quorum lauisti pedes, quibus tuum spiritum infudisti, qui fidem tui nominis quadrigis euangelicis per orbem quadrifidum portauerunt. Nota tamen quòd dicit non cum hominibus, sed cum filiis hominum. Ego puto homines ad veterem hominem, filios hominum ad filium hominis pertinere, iuxta quam intelligentiam puer citharista sic intonat: Quid est homo quòd memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum? Videne quia Deum hominis esse memorem, filium verò hominis se visitare confirmat? Præsumimus & suspiramus, quia fecit nobis misericordiam suam in conspectu filiorum hominum, si interim protegat nos in absconditio faciei suæ à cõturbatione hominum. Igitur & dominus noster cuius schola est in terris, & cathedra in cœlo, ex his omnibus quos elegit & prælegit, Andream clegit apostolum, cuius solennitatem & vocibus & cordibus inclamamus. Dulcis Apostolus & primitiua vocatio domini saluatoris, qui in ipsum apostolicum chorum tanti prioratus insignitur fastigio, non subterfugit vos, quia quodammodo tenerrimus est, & dulcior in cordibus fidelium: cuius passio tanta spiritus deuotione distillat, vt mentes audientium adipe & pinguedine replere videatur. Vnde non immeritò in singularem auctoritatis arcem susceptа est, quam qui viderunt scripserunt orbi, & ministri fuere sermonis. Vocatio eius, vita eius & passio cognita sunt vobis, & nunc quid superest vt à me amplius expectetis? Veruntamen mouet me lectio apostolica, vt aliquantisper de ea vestræ reuerentiæ colloquamur. Ait enim: Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in ipsum, non confundetur. Tria proponuntur hic, & corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem, & in illum credere, in quẽ qui crediderit non confundetur. Solũ cor hominis capax est rationis, & susceptibile mysteriorum Dei, quod purgatum atque politum ipsam diuinitatis substantiam considerat: & si non comprehendit, tamen cor est in peccatore, anima in corde, mens in anima, fides in mente, Christus in fide. Et hoc est puto quod dicit Apostolus, habitare Christum per fidẽ in cordibus nostris. Hoc igitur in meraciſſimam eliquatũ est puritatem, cum omnia mysteria Christianæ fidei fide percipis inconcussa, nihil est quod tibi dubitationem parit, licet non videas rationem. Hæc est consummata iustitia, perfecta veritas, & vera perfectio, si tamen oris confessio subsequatur. Fides enim cordis sine oris fide, aut nulla est, aut parua, saluatore dicente: Qui me erubuerit & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, &c. Et propheta: Periit fides & ablata est de ore eorum. Non dixit de corde, sed de ore: quia nihil valet fides cordis sine fide oris, nec fides oris sine fide cordis: cum ista iustitiam, illa docet salutem: quia salus à iustitia, vel iustitia à salute separari non possunt. Crede ergo & confitere, nihilo minus confitere & crede: quia fides ad iustitiam, confessio fit ad salutem. Et quandoquidem in hæc deuenimus loca, & occasio confessionis se obtulit: reddendum est quod alibi promisimus, totúmque conferendum quod de confessione sentimus. Patientes autem estote, & si forte protensius sermonem extendero, vos intendite quæ dicuntur: quia vestræ vtilitati proferuntur. Via enim est sine qua nemo venit ad patrem: quam qui perdidit, perdidit Deum. Cum enim de vitiorum abysso disponis emergere, ad illum præcipuè sit refugium tuum, cui tua anima commissa est, quem imposuit Deus super caput tuum. Nec te moueat, si illiteratus sit vel indiscretus, quia hoc ipsum signum humilitatis est, quæ generat confessionem. Memento quia non est potestas nisi à Deo. Super cathedram, inquit, Moysi, sedent scribæ & pharisæi. Et attẽde non sedentem, sed sedem: cathedram non personam. Quid si forte vel licentia eius ad alium transfugere permittatur? Tu tamen prius ei reueles tui cordis arcanum, quia non est plena salus, si ille fugitur aut contemnitur, cui adhærere & honorare debueras. Quid si minus sufficiens tibi videtur eius instructio? patet ad libertatem via: vt coram alio literato atque discreto effundas cor tuũ: reseruato illi priuilegio suo, cui tu tuam animam commendasti. Nec tibi blandiaris si grauiter peccanti leuior pœnitentia vel à nesciente vel à dissimulante dictatur, cum purgatorius ignis perficere debeat quicquid hic minus feceris, quia dignos fructus pœnitentiæ quærit altissimus. Licet autem non euaserit manus omnipotentis, qui tibi nõ plenè consuluit: tibi tamen ratio in gratia præsidet, quæ te doceat tantum à licitis abstinere, quantum te meminerit illicita perpetrasse. A vestibulo igitur huius sacratissimæ virtutis omnes illos excludimus, quos ad confessionem vel timor cogit, quia extorta confessio non est confessio: vel aliorum accusatio trahit, quia non est confessio, sed offensio: vel sui excusatio ducit, quia non est confessio, sed defensio: vel iactantia inanis rapit, quia non est confessio, sed illusio: & si quæ aliæ sunt species, quæ obumbratorio velamine tanti sacramenti simulent sanctitatem. Cor in semetipso & ex semetipso contritum & humiliatum, ad huius purificationis potest ascendere puritatem. Ostendam tibi vnum iustorum iustissime confitentem. Quæris quisnam sit? Psaltes domini est. Dixi, inquit, confitebor aduersum me iniustitiam meam domino. Dixi, hoc est, in corde proposui, non coactus, non compulsus, sed spontaneus. Iniustitiam meam, ait, non alienam, aduersum me arguens & accusans. Vides quia non timore alterius, vel ad alium accusandum, sed scipsum sanctus domino confitetur. Pro huiusmodi confessione remittes tu domine impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Hæc præmium in corde germinat ad iustitiam, post hæc in ore nascitur ad salutem. Primus eius gradus est cognitio peccati. In hac cognitione videndum est quid egeris, quantis contumeliis affeceris corpus tuum, ambulans passione desiderij, sicut & gentes quæ ignorant Deum, possidens vas tuum in immunditia & vilitate, non in sanctificatione & honore. Considerandum est etiam quem merueris ignem, scilicet illum qui paratus est diabolo & angelis eius, & omnia genera pœnarum quæ in illis pœnalibus locis cumulantur & crescunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inſpiciendum verò quid amiſeris, bona videlicet G illa quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Horum igitur omnium conſideratione perterritus tranſi ad pœnitentiam vltricem vitiorum, altricem virtutum. Pœniteat te quòd tot & tantis flagitiis inuolutus, in luto fecis & miſeriæ diutius iacuiſti. Pœnitentiam agens, corpus tuum conteras, & furibundo carnis aſello incentiuorum ſemina ſubtrahens, pœnitenda amplius non admittas, ne vulnus vulneri frequenter ingeminans, confringas oſſa animæ tuæ, quæ cuſtodit in iuſtis dominus, vnum ex his inquam non conteretur. Nam hæc duo ita ſibi inuicem coniuncta ſunt, vt ſe cognoſcere nemo poſſit, niſi pœniteat: & pœnitere non poſſit, niſi ſe cognoſcat. Sic ergo tibi cognitus, & in te pœnitens, tranſuola ad tertium gradum, dolorem cordis, & iam plantata erit iuſtitia plantatione illa quam plantauit pater tuus cœleſtis. Dole igitur quia creatorem offendiſti, cuius legem cœleſtia & terreſtria præter te indefeſſa ſtatione conſeruant: & in tanta republica Dei tu ſolus peregrinus es, & imperatoriæ maieſtatis decreta non curas. Surgat & acrior dolor, quòd cum creatore etiam patrem offenderis, & illum patrem, qui tibi miniſtrat ſiderum curſus, fœcunditatem terræ, fructuum vbertatem. Accedat & acerrimus qui pertranſeat animam tuam, quòd tantum benefactorem contempſeris, qui dolorem crucis ſuſtinuit, ne dolores inferni amplius ſuſtineres. Sic igitur in interiori homine iuſtitia germinante, ſurculus erumpat in arborem, & loquatur lingua quod ſcientia loquebatur. Quartus itaque gradus eſt confeſſio oris. Hæc purè facienda eſt, quia non eſt pars vna peccatorum dicenda, & altera reticenda, neque leuia confitenda, & grauia diffitenda. Nec alter accuſandus, & ipſe excuſandus, ſed cum iuſto dicendum eſt: Non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Hæc enim ſunt verba malitiæ, & grauis malitiæ, qua grauior vix poſſit eſſe. Confitendum eſt & humiliter, vt idem ſit in corde, quod ſonabit in ore. L Sunt enim nonnulli qui narrare in confeſſionibus ſolent quæ vel argutè literatorio & fortiter gladiatorio geſſere conflictu, proh dolor ſub humilitatis pallio ſuperbiam inducentes, & putantes ſe poſſe vitare oculos iudicis cuncta cernentis. Nónne vtique reges Saul & Dauid redarguti à prophetis Samuele & Nathan, dixerunt, Peccaui: & tamen Saul audiuit, tranſtulit dominus regnum à te, & dabit illud æmulo tuo: & Dauid, Tranſtulit dominus peccatum M tuum, & non morieris? Quid eſt hoc, niſi quia quod Saul habuit in ore, non fuit in corde: & humilitas quæ in ore Dauid extitit, in corde etiam radiauit? Dicendum eſt & fideliter, vt in fide eccleſiæ credat ſibi peccata dimitti, quia Cain & Iudas purè & humiliter confeſſi ſunt, ſed nequaquam fideliter, quia alter eorum deſperans ad laqueum cucurrit, alter illud grande ſcelus euomuit, Maior eſt iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Mentiris latro, quia maior eſt pietas Dei quàm quæuis iniquitas: quia miſerationes eius ſuper omnia opera eius.

Sequitur quintus gradus, maceratio carnis, quæ ieiuniis & vigiliis attenuanda eſt, ne noua prurigine voluptuoſam reuoluat prauitatem. Hæc autem facienda eſt licentioſè: quia quod ſine licentia fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi. Occultè, vt neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Diſcretè propter debilitatem corporis, & multimodas infirmitates. Plurimóſque videmus in principio conuerſionis ita diſcretionis infregiſſe repagula, vt laudum ſolemnibus inhabiles redderentur, & apparatu lautiori diuturnis fouerentur temporibus. H Iam ſic illuminatus procedas ad ſextum, qui eſt correctio operis. Prohibe ergo linguam tuam à malo, operare quod bonum eſt, & ſenſuales motus tuos continentiæ frænis infræna, & ſic erit pax in terra carnis tuæ. Argue malos pro perſona quam habes: & te præſente iuſtitiam non ſinas ſepeliri. Veni ad ſeptimum gradum: & hic eſt perſeuerantia bonitatis. Et in hoc ſeptimo vocabit te dominus cum Moyſe de medio caliginis: & in ipſam diuinitatis ſubſtantiam interiores oculos infiget. I Perſeuerantiam autem faciunt expectatio præmiorum, pœnarum recordatio, primitiæ ſpiritus & donum cœleſte, de quibus loquitur apoſtolus, quod nec expertus ignorat, nec inexpertus intelligit. Stultitia eſt enim illi, & non poteſt intelligere quæ ſunt ſpiritus Dei. Audite & breuiter quem oporteat ordinari ad diſpenſationem myſterij huius. Oportet eum eſſe non minus literatum quàm religioſum, vt zelum Dei habeat, & ſecundum ſcientiam, cùm indiſcreta religio magis obeſſe ſoleat quàm prodeſſe. Literatum ideo, vt ſciat quid iniungat, K cui parcat, quando parcere debeat, quam conſolationem proferat de ſcripturis. Religioſum verò idcirco, vt puras manus leuet ad Deum, & pro peccatoribus fiducialiter intercedat. Videat ne vnquam de his quæ ſub ſignaculo confeſſionis accepit, aliquam faciat mentionem, vel alicui loquenti conſentiat. Caueat etiam ne vileſcat in conſpectu eius qui ei ſuam vilitatem oſtendit, nec ſit ſuſpectus, nec de præterita futuram vitam æſtimet peccatoris. Quod ſi fortuitò de his quæ in confeſſione ſuſcepit, cauſa coram eo fuerit ventilata, non tanquam conſcius in partem declinet, ſed quaſi neſcius iudiciarium ordinem permittat exerceri. Habeat in voluntate compati & liberare eum, & nitatur aliquid detrahere ſeueritati, imitans dulcedinem domini ſui, de quo dicit ſanctus: Quoniam feciſti iudicium meum, & intendiſti cauſam meam. Sed proh dolor, temporibus *Pſal. 34.* noſtris per vniuerſum mundum peſtilentialis morbus exereuit, vt præficiantur eccleſiis, quos nec ſcientia nec vita commendet, cæci duces cæcorum, & præcipitati ad præcipitium perducentes. Audiuimus de confitente, & de confeſſionem ſuſcipiente, audiamus nunc quæ impediant confeſſionem. Quantum colligere poſſum, quatuor præcipuè occurrunt, pudor, timor, ſpes, & deſperatio. Nihil fortius ad expugnandum gratiam Dei quàm pudor humanus: quia dum erubeſcimus confiteri quæ commiſimus, Deum minus quàm homines reueremur. Hęc eſt confuſio adducens peccatum. Opponamus ei conſiderationem rationis, reuerentiam intuentis Dei,

Dei, comparationem maioris confuſionis. Vt enim A confiteamur ratio monet, Deus cogit qui vidit. Et ſi cõfundimur hic dicere, quid erit in illa magna confuſione, vbi omnibus omnia patebunt? Timor plerosque opprimit, ne graui pœnitentia per cellantur, & perferre non poſſint. Vere qui timet pruinã, irruet ſuper eum nix. Hic conſiderandum quàm grauis ſit pœna gehennæ, quàm longa, quàm infructuoſa. E contrario autem pœnitẽtia præſens, leuis, breuis, & fructuoſa. Spes autem multos obruit, qui dum bona præſentium cupiunt, aperire conſcientias ſuas nolunt: ne ſi quales ſint hominibus appareant, ad nulla B præſentis vitæ bona conſcendãt. Quibus inculcandum eſt, quia bona huius ſeculi parua ſunt, incerta & momentanea, & illa illius vitæ maxima, & certiſſima & æterna. Plurimos deſperatio interficit, qui hoc ſolum metuunt, ne poſſint continere. Verum eſt quia peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnit. Hanc obtinere debemus vigore confeſſionis, gratia humilitatis, & cõpaſſione illius, cui aperimus conſcientiam noſtram. Sciendum autem, quia alia eſt confeſſio quæ peccatum plangit, alia quæ laudem canit. Bonum animæ ornamentum C confeſſio, quæ & peccatorem purgat, & iuſtum reddit purgatiorẽ. Sequitur: Qui credit in illũ, nõ confundetur. Credere Deo, eſt verbis eius fidem adhibere. Credere Deum eſt cõfiteri vbiq; eſſe. Credere in Deum eſt omnem ſpem ſuam in illum dirigere. Deum & Deo credunt dæmones, ſed in illum non credunt (in quem qui credit, non confundetur) quia ſpem ſuam non ponunt in illum. Ecce quantum potui, etſi non quantum volui, de confeſſionis diſſerui ſacramento. Sed qui ſermonem in longum protraximus, finem loquendi pariter audiamus. Det nobis D credere ad iuſtitiam, ore confiteri ad ſalutem, & in ſe credere, ſpõſus Eccleſiæ, filius Mariæ: qui eſt Deus benedictus in ſecula. Amen.

In feſto ſancti Nicolai epiſcopi, Sermo.

NIcolaus iſte meus, imò & veſter: electus ab vtero, ſanctus à puero, iuuenum gloria, ſenũ reuerentia, ſacerdotum honor, pontificum ſplendor, reuerentia ſua noſtram lætificat feſtiuitatem. Hic eſt Nicolaus, cuius miracula per totam mundi latitudi- E nem diffunduntur: quem laudat orbis terræ, & qui habitant in eo. Tot enim & tanta miracula cumulãtur, vt omnes literatorum argutiæ vix ad ſcribendum ſufficiant os, ad legendum. Et licet ſcholarium numerus in incude rhetorica ſub Quintiliani vel Ciceronis malleis, tenuiſſimas orationum laminas extendat: ſuperat tamen gloria confeſſoris vocem & mentem, linguam & conſcientiam. Crebreſcunt enim quotidie mirabilia, nec requieſcit ſpiritus Dei ad memoriam militis ſui ſua continuare miracula. Glorificatur in mari, laudatur in terra: in omnibus F periculis inuocatur. Denique qui deſcendunt mare in nauibus facientes operationes in aquis multis, ipſi viderũt opera domini, & Nicolai per dominum mirabilia in profundo. Nónne poſt memoriam virginis ſingularis, tam dulcis pietas, vel pia dulcedo in cordibus fidelium obſeruatur, vt in die tribulationis nomen Nicolai teneatur in ore, requieſcat in corde? Si coruſcationes fulgurãt, & procellis detonãtibus à ſupernis vindicta procedit, Nicolaus in patronum adſumitur, Nicolaus duleiter inuocatur. Si tẽpeſtas ſæuiens & crudelitas maris nauigantibus intentantur, Nicolaus flebiliter exoratur vt audiat, ſuppliciter inuocatur vt veniat, vt eruat miſericorditer acclamatur. Si pulſamur incõmodis, vel offendiculis indolemus, ſtatim ſancti confeſſoris nomen profilit in os noſtrũ: Nicolaus ingeminatur, patrocinium quęritur Nicolai. Ne putetis autẽ inde declamatoriè loqui, vel venuſtate rhetorica, verborum aggregare ſplendorem: cũ omnis mũdus beneficia ſentiat confeſſoris, nec ſit qui ab amore eius ſe abſcõdat. In teſtimonium ſunt peregrinationes ad ſanctum illius corpus à finibus terræ ſuſceptæ: vt videãtur quæ per eum fiant miracula. Non ſolùm autem chriſtianis, ſed & paganis in tantã reuerentiam ſancti nominis aduoluit auctoritas, vt certatim confluant ad laudandum & glorificãdum nomen ſanctum eius. Præcipuè ſanctorum ſacerdotum & clericorum turba tanta deuotione circa cultum eius adficitur, vt in toto orbe terrarum vndique conuadant & concurrãt ad obſequendum tantæ ſolennitati. Lętantur pueri, iuuenes congratulantur, ornãtur virgines, ſenes exhilarantur: & omnis ætas perſonaliter alludit. Vnuſquiſq; autem habet materiam gaudiorum, vt laudẽt pueri puerũ ieiunantẽ, iuuenes iuuenẽ liberantem, virgines virginũ infamiam propulſantẽ, ſenes ſenis inopiam redimẽtem. Iuuenes & virgines, ſenes cum iunioribus laudant nomen eius. Et nunc poſt actus eius Græcorum excellentibus linguis inſigniter diffamatos, quid audeat ſermo pauperculus balbutire? Veruntamen ne tergiuerſationes inducere videar excuſatorias, recurro ad euangelicam lectionem: & quod de communi accepi, profero in cõmune. Ait enim: Homo quidã nobilis abiit in regionem longinquam, accipere ſibi regnum, & reuerti. Et ait ſeruis ſuis. Negociamini dum venio. Non paruũ mihi fiduciæ robur præſtat, quòd ille ſummus imperator negociator meus factus, & negocium meum ſine ocio egit quandiu fuit in terris, & precioſarum mercium ſarcinas portans ad patrem, ipſi vultui Dei, & quid emit, & quid redemit, & vnde redemit, oſtẽdit. Tu ergo illo negocioſo, ocioſus eſſe diſponis, & illo laborante, quieſcere? Ipſe venit negociari in regionem longinquam: & tu ad regiones proximas ambulare contemnis? Aggredere & ingredere regionem diſſimilitudinis, videlicet mũdum iſtum: & vide quàm frequentes ibi nundinæ, quantæ ibi germinent & regerminent vanitates. Prorſus diſſimilitudinis, quia regionem ſimilitudinis vbi ad ſimilitudinem Dei facti ſumus, amiſiſſe nos conſtat. Nunquid non magna diſſimilitudo de paradiſo ad infernum, de angelo ad iumentum, de Deo ad diabolum? Vade per forenſes tumultus, & hincinde decertantes circũſpice: & quantũ colligo, in tribus cauſis vacat omnis voluptas, alij diuitiis, alij honoribus, alij gloriæ innitũtur. Curris ad Indiã, Æthiopiã circuis, trãſis maria: & alium orbem tibi aperis nauigãdo, vt diuitias congreges. Fugis patriam, ignoras filios, diuelleris ab vxore: & omnium neceſsitudinum oblitus, quæris vt acquiras: acquiris vt perdas, perdis vt doleas. Aſcendis montes niue obſeſſos,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& horribilem eorũ altitudinem tanquã plana quæ- G que perambulas : faciem abyſſi latentis non reputas:latronum gladios, & vias inſidiarum quaſi planas pertranſis:oblitúſque humanitatis tuæ, nec fulminantem cœli faciẽ, nec æſtus vel frigora magnipendis:theſaurizas, & ignoras cui cõgreges ea. Nec deeſt plerunque potẽtia fortioris, qui detecta fronte capiat vel rapiat: & vna hora pauperem & humilẽ te faciat, quem diuitem & ſublimẽ longa ætas prouexerat. Audi & breuiter de honoribus. Ducem te conſtitue, & data eſt tibi facultas vt miſer ſis, & amplius non quieſcas. Cumulatur materia ſollicitu- H dinum, & inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt vultum inducere gaudiorum. Nunquid in honore ſine dolore, in prælatione ſine turbatione, in ſublimitate ſine vanitate quis eſſe poteſt? Miſeri iuxta philoſophũ mercedem miſeriarum amamus, & ipſas execramur. Audi & de gloria. Si quæris gloriam:omnibus inuidiæ ſemina prębuiſti. Inflatus es, & in ventilatorio plenius diſrumperis, nec attendis quot te ſequantur:ſed quot præcedant. Conglomerantur omnes ad detrahendum tibi, ad maledicen- I dum linguas acuũt, & argutiſſimus es, ſi vel manum vel linguam inuidorum poſſis euadere. Ecce vnde glorioſus eſſe volebas, inglorius eſſe conuinceris. Nullum enim inexorabilius perſequitur multitudo, quàm illum qui ſibi multitudinis arrogat principatum. Decurſa igitur hac regione, & (quod preciosius eſt) inde ſublatus : tranſi ad ſecundam quæ eſt paradiſus clauſtralis. Verè clauſtrum eſt paradiſus. Hic prata virentia ſcripturarum : præterfluens lachrymarũ vndoſitas, quam de puriſſimis affectibus amor ille cœleſtis eliquat. Hic ſunt arbores erectiſſi- K mæ chori ſanctorum, nulláque eſt quæ non multa gaudeat fructus vbertate. Hic eſt ſublimis illa mẽſa, in qua Deus eſt & cibans & cibus, munerans & munus, offerens & oblatum, conuiuans & conuiuium. Hic aggeſtæ ſunt optionis diuitiæ : hic refuſa eſt gloria angelorum. Putáſne vllas hic eſſe nundinas, & ociari illos qui habitant vnius moris in domo? Videas hunc ſacris lectionibus intendentem: illum incubantem orationibus : hunc pro ſuis exceſſibus lachrymantem, illum in Dei laudibus exultantem: hunc vigilantem, ieiunantem illum:& officia pieta- L tis ſibi inuicem inuidere. Nocte conſurgunt ad confitendum ei, veſpere & mane & meridie narrant & annunciant laudem eius : & omnis illorum ſedulitas in orbem diuini rotatur obſequij. Relicto mundo,& modo viuendi ſuſpenſo,tranſi ad tertiam,quæ eſt regio expiationis. In hac benignus pater examinat filios rubiginoſos ſicut examinatur argẽtum: ducit per ignem & aquam,vt educat in refrigerium. Tria loca ſunt,ſcilicet cœlum & terra & infernus:& habent ſuos ſingula habitatores. Pro his qui in cœlo ſunt, non eſt orandum: quia eos, non pro eis orare M debemus. Pro his qui in inferno ſunt, ſuſpendendæ ſunt preces:quibus clauſa eſt ianua miſericordiæ, & totius ſpes intercluſa ſalutis. Pro illis tantùm vigilandũ eſt in orationibus,& ſubueniendum ſacrificio ſingulari,qui in locis purgatoriis emũdantur: vt benignus pater pœnitentiã eorũ in ſatisfactionẽ in glorificationẽ citò conuertat. Quarta eſt regio gehennalis:regio dura & extimeſcenda,terra afflictionis & miſeriarum:terra tenebrarũ, terra turbinis & caliginis;terra maledictionis & mortalitatis, terra ſitis & famis, terra combuſtionis & frigoris: in qua nullus ordo,ſed ſempiternus horror inhabitat. Totus tremo atque horreo ad memoriam regionis iſtius, & concuſſa ſunt omnia oſſa mea. Illic eſt ignis qui non ſuccenditur,vermis qui non moritur:frigus horrendum. Ibi fœtor intolerabilis ex corporibus damnatorum exoritur: percutientes mallei reſonant inceſſanter:obfuſcæ tenebræ cumulatius indẽſantur : ibi fletus & ſtridor dentium,planctus & gemitus, & alternantia mala impios ſine pietate diſcerpũt. Quinta regio eſt paradiſus ſupercœleſtis, regio beata & glorioſa, voluptatis & gratiæ, ſuauitatis & lætitiæ, benignitatis & gloriæ:ibi requies à labore, iucunditas de nouitate,de æternitate ſecuritas. Illic omnes viuunt,nullus moritur, omnes exultãt in voce exultationis, quam nobis concedat dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In obitu deuoti Humberti monachi. Sermo.

HVmbertvs famulus domini mortuus eſt,deuotus famulus,ſeruus fidelis. Ipſi vidiſtis quomodo nocte prẽteritainter manꝰ noſtras expirauit tanquã vnus ex vermiculis terræ. Per hoc triduum fatigauit eum mors, & demolita eſt intra fauces ſuas, vt ſatiaretur ſanguine quem ſitiuit. Eia fecit quod potuit, occidit carnem, & ecce recondita eſt in corde terræ. Separauit à nobis dulcem amicum, prudentem conſiliarium, auxiliarium fortem. Nec mihi nec vobis pepercit inſatiabilis homicida, mihi minus. Siccine ſeparas amara mors? O beſtia crudelis, ô amaritudo amariſſima, ô fœtor & horror filiorum Adã. Quid feciſti?Occidiſti,poſſediſti.Sed quid?Carnem vtique ſolam. Animæ enim non habes quid facias. Volat ad creatorem ſuum:quem tam ardenter concupierat, tam fortiter ſecuta fuerat omnibus diebus vitæ ſuæ. Sed & ipſum corpus quod videris habere, auferetur à te: cum tu nouiſſima inimica deſtruêris, & abſorbeberis in victoria. Reddes vtique, reddes aliquando corpus iſtud, quod ad ſignum aduentus tui tantis heſterna die ſputis & excreationibus, ac multiplici ſordium ſqualore repleueras lætabunda & laudans, quia hunc tuis laqueis irretiiſſes. Veniet vnigenitus patris cum poteſtate magna & maieſtate Humbertum quærere, & illud idem cadaueroſum corpus configurare corpori claritatis ſuæ. Tu autem quid? Profectò (quod in Hieremia ſcriptum eſt) in nouiſſimo dierum *Hiere.17.b* ſtulta remanebis : & Humberto in æternum viuente, tu in perpetuum morieris. Euomuit pro- *Ionæ.3.* phetam marina beſtia quem deglutierat : & tu Humbertum reddes, quem videris tuo vaſtiſſimo ventre concluſiſſe. De cætero, fratres, factitium vobis ſermonem in omni forma ſanctitatis iſte Dei ſeruus exhibuit, quem & longum fecit & magnum. Longum, quantum ad longinquitatem viæ : magnum, quantum ad vitæ ſublimitatem. Non oportet me amplius aperire os meum, ſi bene retinuiſtis

tinuiſtis ſermonem eius, ſi veſtris illum cordibus A neceſſitate vt ex inſtanti reſponſum mortis habens impreſſiſtis. Quinquaginta annos & eo amplius vixit in ſeruitio illius cui ſeruire regnare eſt : quia à puerilibus annis locatus eſt in ſanctuario Dei. Nobiſcum triginta annis ab ipſo penè principio monaſterij huius conuerſatus eſt, non ſolùm ſine querela, ſed & cum gratia : cuius ex hoc memoria in benedictione erit nobis & generationi quæ ventura eſt. Sicut aduena & peregrinus pertranſiit viam & vitam iſtam, quantum minus potuit de mundi rebus accipiens, vtpote ſciens quia non erat de hoc mundo. Non habebat hic manentem ciuitatem, ſi- B cut nec patres ſui:ſed in anteriora extentus, ſequebatur ad palmam ſupernæ vocationis. Nihil habet mundus quod iure clamet in eo, vel de eo: quia nec mundus ei placuit, nec ipſe mundo. Quantum parcius potuit de ſubſtantia eius accepit, & minus acciepiſſet, ſi non obedientia coëgiſſet. Victum & veſtitum habens,his contentus fuit, non ad ſuperfluitatem, ſed ad neceſſitatem: niſi quòd ipſam quoque neceſſitatem,ſuperfluitatem eſſe ſæpius cauſabatur. Ante hos paucos dies, ſi bene memini, dum collo- C queremur ad inuicem, dicebat ſe monaſterij huius prębendarium eſſe, & nullius tanquam vtilitatis hominem paſci in domo Dei. Erat enim verè mitis, & humilis corde: & cùm cæteris floreret virtutibus, gratiam tamẽ manſuetudinis ſpecialiter obtinebat. Ideo ſe amabilem & affabilem omnibus exhibebat, ſicut erat amabilis valde. Veruntamen in his omnibus quàm circunciſum fuerit os eius & lingua, omnes vos pleniſſime cognouiſtis, qui tandiu vidiſtis eius conuerſationem, & ſermonem eius audiſtis. Quis vnquam ex ore eius ſonum detractionis, ver- D bum ſcurrilitatis,ſermonem gloriæ, inuidiæ vocem audiuit? Quis eum vel alios iudicantem, vel iudicanti conſentientem aliquando deprehendit? Quis eum loquentem inania audire potuit? imò quis non ab eo timuit, ſi talia forte loqueretur, audiri? Nimirum ſollicitè cuſtodiebat vias ſuas vt non delin- *Iaco.3.a* queret in lingua ſua, ſciens quia qui in verbo non *Luc.6.* offendit,hic perfectus eſt vir. Lõge à te Humberte, væ illud euangelicum : Væ vobis qui ridetis nunc, quia flebitis. Nunquid aliquis veſtrum eum ridẽtem & inter multos ridentes inuenit? Serenabat quidem vultum ſuum affidentium gratia, ne fieret onero- E ſus, ſed riſum integrum, ſi bene recolitis, non admiſit. Porrò quanti feruoris in opere Dei diebus & noctibus fuerit, non ſolum vidiſtis,ſed etiam admirati eſtis vſque ad diem mortis ſuæ. Cum enim ferè iam ad decrepitam peruenifſet ætatem, præter incommoda ſenectutis, etiam tot & tantis infirmitatibus, quas multi veſtrum non ignorant, laſſatus atque quaſſatus : erat tamen, vt dicitur, animus victor annorum, & cedere neſciens infirmitati. Denique in frigoribus & caloribus per montes & F valles aſcendens & deſcendens, iuuenum laborem proſequebatur, ita vt admirationi eſſet omnibus & ſtupori. Si eum quandoque propter multitudinem negotiorum conſilij gratia retinuiſſem, triſtis perſeuerabat & nubilus, donec veſtro conſortio redderetur. Rariſſime vnquam ſolennibus vigiliis, quas non rarò anticipabat, rariſſimè cæteris horis pſallentium in choro inuentus eſt defuiſſe: nec niſi ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

suauitatis tam deuotè eructare solebas. Quis enim tam deuotus prædicator pietatis diuinæ, quis humanæ puritatis commendator tam studiosus, quis vtriusque rei tam affectuosus amator erat? aut cui aliquando quinque verba locutus est, in quibus non vera puritas resonaret, in quibus non sancta Dei pietas audiretur? Non ergo super te doleo, cui desiderium animæ tuæ tribuit Deus: mihi potius ademptum doleo fidele consilium, auxilium grande, vitum vnanimem, hominem secundum cor meum. In me hæc omnia mala ceciderunt. In me transierunt iræ tuæ domine Iesu, & terrores tui conturbauerunt me. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria extrahes, me in miseriis reliquisti. Abstulisti mihi germanos carne, germaniores spiritu, & in tuis negociis & in secularibus secundum te sapientes. Sustulisti hinc alios atque alios, qui onus meum portabant, onus grande quod mihi imposuisti. Vnus mihi propè solus Humbertus superat è tantis necessariis meis, eo suauior amicus, quo antiquior: & hunc tulisti, quoniam tuus erat. Ego solus ad verbera relinquor, ego morior in singulis, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Vtinam quem flagellas, occidas semel, & non miserum hominem tot & tantis mortibus serues. Veruntamen non contradico sermonibus sancti: sed qui cœpit, ipse me conteret, & hæc mihi consolatio sit, vt affligens dolore, nõ parcat. Ego in flagella paratus sum, si forte pius pater in beneficia flagella commutet. Vnde & verba mea nõ murmure plena sunt, sed dolore. Non ploro Humbertum (neque enim ille plorandus est, qui vocatus est ad mensam diuitis) sed super me & super vos ploro, super domum istam, super cæteros fratres nostros, qui omnes ab eius ore consilium expectabant. Sic & saluator crucẽ suam tanquam latro suum laqueum portans, cum mulieres quæ eum à Galilæa secutæ fuerant, super se lamentantes respiceret, conuersus ad eas dixit: Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros. Etenim ea quæ de me sunt, finem habent. Quæ videtis mihi præparari, temporalia sunt: quæ non videtis, æterna. Si temporalia sunt, transitoria sunt: si transitoria sunt, & mortalia sunt: & transeundi vel moriendi argumentum hoc solum est, quia videri possunt. Temporalia fuerunt quæ in Humberti morte conspeximus, sed iam obtinet gaudium & lætitiam in perpetuas æternitates. Non est ergo lugendus nobis, cui nec luctus nec dolor est. Sed nec pro nobis quibus ille sublatus est, murmurandum est, magis gratias agamus quòd tandiu concessus est nobis. Siquidem (vt ego arbitror) decennium iam decursum est, quod non vixit nisi nobis & pro nobis: atque hic timor meus est, ne ideo translatus sit, quia non eramus iam digni consortio illius. Quis scit tamen si idcirco sublatus fuerit, vt nos suis intercessionibus protegat apud patrem? Vtinam ita sit. Si enim tantæ charitatis erat dum esset nobiscum, vt omnia quæ ad corpoream necessitatem spectant, libentius mihi quam sibi cederet: quanto magis nunc cum illi summæ charitati (quæ Deus est) inhæret, maiorem habet in me gratiam & charitatem? Sed forsitan nunc de me & de conuersatione mea plenius nouit veritatem, nec compatitur, vt solebat: sed vt vereor, indignatur. Quod si etiam propter peccata nostra abstulit eum Deus: vtinam idẽ ipse obtineat vt nobis hoc ipsum misericorditer relaxetur, ne pœnam super pœnam sustineamus. De reliquo fratres, dico vobis, si sequeremini vestigia eius, non tam facilè in vanis cogitationibus & ociosis sermonibus, in iocis & scurrilitatibus laberemini: quia in his multum perditis & de vita vestra, & de tempore vestro. Volat irreuocabile tempus, & dum creditis vos cauere pœnam istam minimam, incurritis ampliorem. Illud enim scitote, quia post hanc vitam in purgabilibus locis, centupliciter, quæ fuerint hic neglecta, redduntur vsque ad nouissimum quadrantem. Scio ego quia durum est homini dissoluto apprehendere disciplinam, verboso silentium pati, vagari solito stabilem permanere: sed durius & multo durius erit futuras illas molestias tolerare. Et homo iste qui hic sepultus est, multa in principio (sicut ipse cognoui) super huiusmodi tentamẽta sustinuit, sed cum multo luctamine pugnauit & vicit. Et sicut tunc ei durum erat pugnam in tentationibus sustinere, sic ei modo durius esset ad illas ineptias reuolare, quia bona consuetudo peruenerat in naturam. Exercete vos in doctrina ista, & attendite formam illam quam vidistis in eo & audistis: vt ad eum perueniatis, ad quem ipse peruenit, qui est benedictus in secula. Amen.

Luc.23 d

IN DEDICATIONE ECCLESIÆ,
Sermo I.

ESTIVITAS hodierna, fratres, tanto nobis debet esse deuotior, quanto familiarior est. Nam cæteras quidem sanctorum solennitates cum ecclesiis aliis habemus communes: hæc verò sic nobis est propria, vt necesse sit vel à nobis eam, vel à nemine celebrari. Nostra est, quia de ecclesia nostra: magis autem nostra, quia de nobis ipsis. Miramini forsitan & erubescitis celebrari festa de vobis, sed nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Quid enim lapides isti potuerunt sanctitatis habere, vt eorum solennia celebremus? Habent vtique sanctitatem, sed propter corpora vestra. An verò corpora vestra sancta esse quis dubitet, quæ templum sancti spiritus sunt, vt sciat vnusquisque possidere vas suum in sanctificatione? Itaque sanctæ sunt animæ propter inhabitantem spiritum Dei in vobis. Sancta sunt corpora propter animas, sancta est etiã propter corpora domus. Adhuc certè corruptibili tenebatur in carne, & in corpore peccati, in quo & graue adulterij crimen admisit illius anima, qui dicebat: Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Mirabilis planè Deus in sanctis suis, non modò in cœlestibus, sed etiam in terrenis. Vtrobique sanctos habet, & in vtrisque mirabilis est: illos quidem beatificans, istos sanctificans. An experimentum quæritis eius de qua loquimur sanctitatis, & sanctorum vobis istorum miracula desideratis ostendi? Multi certè ex vobis à peccatis & vitiis in quibus computruerunt tanquam iumenta in stercore suo, exiere viriliter: & quotidie impugnãtibus eis potenter resistunt, iuxta apostolum qui de sanctis

Psal.31.c

Psal.85.a

sanctis loquens vtique, Conualuerunt, inquit, de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Quid mirabilius, quando is qui prius vix per biduum poterat à luxuria, crapula, & comessationibus & ebrietatibus, à cubilibus & impudicitiis, cæterisque similibus & dissimilibus vitiis continere, nunc ab eis continet multis annis, tota vtique vita sua? Quod maius miraculum, quando tot iuuenes, tot adolescẽtes, tot nobiles, vniuersi denique quos hic video, velut in carcere aperto tenentur sine vinculis, solo Dei timore confixi, quod in tanta perseuerant afflictione pœnitentiæ vltra virtutem humanam, supra naturam, contra consuetudinem? Ipsi credo, videtis quanta iam possemus inuenire miracula, si perscrutari sigillatim liceret singulorũ exitum de Ægypto, & deserti viam, id est abrenunciationem seculi, introitu monasterij, in monasterio conuersationem. Quid verò sunt hæc, nisi manifesta inhabitantis in vobis spiritus sancti argumenta? Nam habitare in corpore animam probant vitales motus corporis: habitare in anima spiritum probat vita spiritualis. Illud ex visu & auditu dignoscitur: istud ex charitate & humilitate, cæterisque virtutibus. Vestra est igitur, fratres chariſſimi, vestra est hodierna festiuitas. Vos dedicati estis domino, vos elegit & assumpsit in proprios. Tibi (inquit propheta) derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Quam bene commutastis, dilectissimi, quicquid habere potuistis in seculo, quando nunc relinquendo ea, proprij esse meruistis auctoris seculi, & eum habere propriam possessionẽ, qui sine dubio portio & hæreditas est suorum? Neque enim, sicut dixerunt filij iniquitatis, beatus populus cui hęc sunt, temporalia scilicet quæ præmiserat, promptuaria eructantia ex hoc in illud, oues fœtosæ, & similia: non inquam beatus populus cui hæc sunt, sed beatus populus cuius dominus Deus eius. Videte ergo num dignum sit, vt festum agamus diem quo nos assumpsit in proprios, & inuestiuit se per ministeriales & vicarios suos: vt fiat sicut iam olim promiserat: Ego, inquiens, in medio eorum ero eorum Deus: nos autem populus eius, & oues pascuæ eius. Quando enim domus ista per manus pontificum dedicata est domino, propter nos sine dubio factum est: non solùm qui præsentes sumus, sed & quicunque vsque in finem seculi domino sunt in hoc loco militaturi. In nobis proinde spiritualiter impleri necesse est, quæ in parietibus visibiliter præcesserunt. Et si vultis scire, hæc vtiq; sunt, aspersio, inscriptio, inunctio, illuminatio, benedictio. Hęc vtiq; in hac visibili in domo fecere pontifices, hæc & Christus assistens pontifex futurorum bonorum inuisibiliter quotidie operatur in nobis. Primò siquidem aspergit nos hyssopo, vt mundemur, lauemur, dealbemur, dicaturque de nobis: Quæ est ista quæ ascẽdit dealbata? Lauat inquam nos in cõfessione, lauat nos lachrymũ imbre, lauat sudore pœnitentiæ: magis autẽ lauat nos aqua illa preciosa quæ de fonte pietatis, id est, ab eius latere emanauit. Aspergit nos hyssopo, quæ humilis herba est, & pectoris purgatiua: aqua sapientiæ salutaris, quæ est timor domini, initium sapientiæ, & fons vitæ: etiam condimentum salis admiscens, ne sit insipidus timor sine spe, sine deuotione. Non solum autem, sed inscribit digito Dei, in quo eiiciebat dæmonia, haud dubium quin in spiritu sancto. Inscribit inquam legem suam non iam in lapide, sed in tabulis cordis carnalibus, propheticam implens promissionem, qua se pollicitus est ablaturum cor lapideum, & carneum cor esse daturum, id est non durum, non obstinatum, non Iudaicum: sed pium, sed mansuetum, sed tractabile, sed deuotum. Beatus quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Beati inquam, qui docti & memores sunt mandatorum eius, sed ad faciendum ea. Alioquin scienti bonum & non facienti, peccatum est illi: & seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Vnde necesse est vt vnctio spiritualis gratiæ adiuuet infirmitatem nostram, obseruantiarum & multimodæ pœnitentiæ cruces, deuotionis suæ gratia leniens: quia nec sine cruce sequi Christum, & sine vnctione crucis asperitatem ferre quis posset? Hinc est quòd multi abominantur & fugiunt pœnitẽtiam, crucem quidem videntes, sed non etiam vnctionem. Vos qui experti estis, ecce scitis quia verè crux nostra inuncta est, & per gratiam spiritus adiuuãtis suauis & delectabilis est pœnitentia nostra, & vt ita dicam, amaritudo nostra dulcissima. At postquam vnctio gratiæ huius præcesserit, iam lucernam suam Christus non ponit sub modio, sed super candelabrum: quia tempus est vt luceat lux nostra coram hominibus, & videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in cœlis est. Iam verò benedictionem quidem expectemus in fine, quando aperiet manum suã, & implebit omne animal benedictione. Nam in quatuor præmissis merita constant, in benedictione sunt præmia. In benedictione tota complebitur gratia sanctificationis, quando iam in domum transibimus non manu factam, æternam in cœlis. Ipsa est quæ construitur viuis ex lapidibus, angelis scilicet & hominibus. Simul enim ædificatio & dedicatio ipsa complebitur. Disiuncta nimirum ligna & lapides domum non faciunt, nec in eis habitare quis potest: sola verò coniuncta domum facit. Sic cœlestium spirituum perfecta vnitas, sine vlla sibi diuisione connexa, integram & congruam Deo reddit habitationem, quam ineffabiliter beatificat inhabitans gloria maiestatis. Quis enim sic sciret vniuersa regum consilia, aut quis eorum omnia dicta vel facta sic nosset, quomodo palatij ligna & lapides, si non adesset illis intelligentiæ sensus? Itaque cœlestis illius curiæ lapides viui ac rationabiles diuinis intersunt consiliis, & trinitatis mysteria norũt, audiũntque verba ineffabilia quæ non licet homini loqui: Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. Quanto enim plus vident, plus intelligunt, plus agnoscunt: tanto plus diligunt, tanto magis laudant, tanto amplius admirantur. Verùm quia cohærere quidem sibi domum illam & perfecte connexam esse iam diximus, superest vt iuncturam & connexionem ipsam aliquatenus exprimamus. Legimus in Esaia: Glutino bonum est. Duplici sibi igitur cohærent lapides illi glutino, cognitionis plenæ, & perfectæ dilectionis. Tanto siquidem maiori ad se inuicem dilectione copulantur, quanto ipsi charitati quæ Deus est, viciniores

Psal.9.g

Psal.143.c

Zacha.2.b

Cant.8.b

Exc.11.d

Psal.93.b
ibid.102.
Iac.4.d
Luc.12.f

Matth.5.

Psal.83.a

Esa.41.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

assistũt:sed nec vlla separare eos ab inuicem suspicio G
1. Cor. 6.d poterit, vbi nihil omnino quod in altero sit, alterum latere patitur, penetrãs omnia radius veritatis. Quo niam enim qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo: nihil dubium est quin perfectè adhærentes ei beati spiritus, cum eo pariter & in eo penetrent vniuersa. Ad hanc domum si peruenire desideras, sic concupiscat & deficiat anima tua in atria domini,
Psal. 26.b sicut propheta clamat: Vnam petij à domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Ipsum nihilo minus imitare prophetam, qui sicut iurauit domino, votum vouit Deo
Psal. 131.a Iacob, si introiero in tabernaculũ domus meæ, &c. H Sed hinc alio sermone nobis tractandum erit, quod dominus ipse donauerit.

Item in eadem solennitate, Sermo II.

OLim rex glorioſus & propheta domini Dauid sanctus religiosa quadam cœpit cogitatione
2. Reg. 7. moueri, indignum iudicãs quòd nullam adhuc do-
1. Par. 17. minus sabaoth domum haberet in terris: ipse verò I domum inhabitaret regiæ dignitatis. Hoc ipsum, fratres, nos quoque decet cogitare, fideliter & viriliter effectui mancipare. Nam quòd licet Deo placuerit cogitatio illa prophetæ, opus tamen reseruatum est Salomoni: alia ratio est, forte prolixiore indigens disputatione. Iam verò ô anima tu quidem sublimi in domo habitas, quæ à Deo tibi fabricata est, corpus hoc dico: quod sic compegit, quod sic aptauit, quod sic ornauit & ordinauit, vt glorioſe in eo & delectabiliter habitares. Sed & ipsi corpori domum fecit excelsam, aptissimam & decoram, dico autem sensibilem hunc & inhabitabilem mundum. Nónne ergo indignum reputas, vt tibi ipse fecerit domum, tu verò ei templum ædificare dissimules? Adhuc domum quidem habes, sed certa esto quoniam in breui casura est domus tua: & tu nisi prius
Psal. 147. prouideris aliam, eris pluuiæ vento & frigori expo-
2. Cor. 5. nenda. Heu à facie frigoris eius quis sustinebit: Felix proinde & multùm felix anima quæ dicere potest: Scimus quoniam si terrestris domus nostra hu- L ius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem habemus ex Deo, domum non manu factam, æternam in cœlis. Propterea iam ne dederis ô anima
Psal. 131.a somnum oculis tuis, & palpebris mentis dormitationem, donec inuenias locum domino, tabernaculum Deo Iacob. Sed quid putamus fratres? Vbi inuenitur huius ædificij locus, aut quis poterit esse architectus? Nam visibile istud tẽplum vtiq; propter nos factũ est ad nostrã habitationem. Neque enim altissimus in manu factis habitat. Quod ergo ædifi- M
Hiere. 23.d cabimus tẽplum ei qui dicit, & vere dicit: Cœlum & terrã ego impleo? Tribularer valde, & anxiaretur super me spiritus meus, nisi quòd audio eũ de quo-
Ioan. 14.c dam dicẽtem: Quia ego & pater ad eũ veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Ita iã scio vbi præparanda sit domus ei, quoniam non capit eum nisi imago sua. Anima capax illius est, quæ nimirum ad eius imaginẽ est creata. Propter quod iam festina, adorna thalamũ tuum Sion: quoniam complacuit domino in te, & terra tua inhabitabitur. Exulta satis filia Sion, habitabit in te Deus tuus. Dic cum Maria

tua, Ecce ancilla domini: fiat mihi secundum ver- Luc. 1.d
bum tuum. Dic iuxta beatæ Elizabeth verbum: Et Ibid.
vnde hoc mihi, vt veniat maiestas domini mei ad me: Quanta enim Dei benignitas, quanta dignatio, quanta dignitas, quãta gloria animarum, quòd dominus vniuersorum, & qui nullam habet indigentiã, templum sibi fieri iubet in illis? Itaque fratres toto cum desiderio, & digna gratiarum actione studeamus ei templum ædificare in nobis: primò quidem solliciti vt in singulis, deinde vt in omnibus simul inhabitet: quia nec singulos dedignatur, nec vniuersos. Primo igitur loco studeat vnusquisque H
ne diffideat ipse à semetipso, quoniã omne regnum Matt. 12.b
in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet: nec intrabit Christus vbi fuerint parietes declinati, & maceriæ depulsæ. Nónne enim corporis sui domum integram anima vult habere, & exire illam necesse est, si fuerint à se inuicem membra dispersa? Videat ergo & ipsa si desiderat habitare Christum per fidem in corde suo, id est in seipsa: sollicite caueat ne à se inuicem membra eius diffideãt, I id est ratio, voluntas, atque memoria. Sit ergo sine errore ratio, vt bene congruat voluntati. Talè enim voluntas amat. Sit & voluntas sine iniquitate, quoniam ratio talem approbat. Alioqui si sese iudicat anima propter voluntatis prauitatem in eo quod per rationem probat, bellum intestinum est, & discordia periculosa: quoniam voluntatem huiusmodi ratio semper suggillat, sed accusat, sed diiudicat, sed condemnat. Propter quod ait dominus in euangelio: Esto consentiens aduersario tuo dum es in via cum Matt. 5.a
illo, ne forte aduersarius tradat te iudici, & iudex K tradat te totroribus, &c. Sit etiã memoria sine sorde, vt nullum in ea peccatum maneat, quod non pura confessione & dignis fructibus pœnitentię deleatur. Alioquin conscientiam in qua peccatum latet, & voluntas odit, & ratio execratur. Bonum proinde parat habitaculum Deo, cuius nec ratio decepta, nec voluntas peruersa, nec memoria fuerit inquinata. Iam verò sic se habentibus singulis, etiam omnes nos connecti & conglutinari necesse est, mutua vti- que charitate quæ est vinculum perfectionis. Nam L cognitio quidem perfecta in hac vita haberi non potest, forsitan nec oportet. In cœlesti siquidem domo cognitio dilectionis est nutrimentum, hic vero esse poterat detrimentum. Quis enim gloriabitur castum se habere cor? Propterea facile erat & confundi cognitum, & cognoscentem offendi. Ibi iucunda erit cognitio, vbi macula iam non erit. Illa ergo domus connexa firmius est tanquam in æternum mansura, hæc tanquam tabernaculum bellatorum minus sibi perfecte cohæret. Illa nimirum domus lætitiæ, ista militiæ est. Illa domus laudis, ista orationis. Hæc inquam est vrbs fortitudinis nostræ, illa est ciuitas requiei nostræ. Proinde si victoriosi fuerimus hic, illic erimus glorioſi: habentes loco galeæ diadema, sceptrum & palmam pro gladio, pro scuto chlamydem deauratam, pro thorace stolam iucunditatis. Interim sanè premi magis quàm perimi videtur vtilius: & sustinere pondus clypei & loricæ, quàm maligni iaculis igneis vulnerari. A quibus nos superna sua protectione custodiat qui est benedictus in secula. Amen.

Item in

Item in eadem celebritate, Sermo III.

DOmus hæc, fratres, æterni regis est oppidum, obsessum ab inimicis. Quotquot igitur in ipsi' arma iurati sumus, & eius militiæ dedimus nomina, triplici nobis opus esse nouerimus apparatu ad cu-
Esaiæ 26.a stodiam castri huius: munitione videlicet, & armis, & alimentis. Quæ est ergo munitio? Vrbs fortitudinis nostræ Sion (ait propheta) saluator ponetur in ea murus & antemurale. Murus continentia, antemurale patientiã est. Bonus continentiæ murus, qui sic vndique circundat & circuncingit, vt nec per ocu- B lorum fenestras, nec per cęteros sensus detur ingressus morti. Bonum antemurale patientiæ, quod primos hostium sustinet impetus, vt inter plurima tentamenta stemus viriliter, & perseueremus iugiter inconcussi. Vnicum quippe remedium est, dum continentia quatitur & quodammodo nutat, obiicere patientiam: & quantumcunque ferueat sensus peccati, negare omnimodo cõsensum. In patientia vestra,
Luc. 21.d inquit, possidebitis animas vestras. Ponitur ergo in ciuitate saluator ipse murus & antemurale, factus nobis à Deo patre iustitia, & prophetæ patientia, si-
Psal. 70.a cut idem ait: Quoniam tu es patientia mea domine. Murus inquam ponitur in conuersatione, antemurale in passione, ab omnibus carnis & sæculi præsentis illecebris abstinens, & aduersa sustinens fortiter vniuersa. Oportet autem & arma parare, sed arma spiritualia potentia Deo non modò ad resistendum,
Ephes. 6.b sed ad impugnandum quoque, & expugnandũ viriliter inimicum. Induite vos armaturam Dei, ait apostolus, vt possitis &c. Quid enim putamus fratres? Grauis equidem nobis est inimici tentatio, sed lõge grauior illi oratio nostra. Lædit nos iniquitas eius atque versutia, sed multo amplius nostra cum simplicitas & misericordia torquet. Humilitatem nostram non sustinet, vritur charitate nostra, mansuetudine & obedientia cruciatur. Iam verò nec fame quidem vrgeri possumus vt hostibus castrum tradere compellamur: quoniam gratias ago Deo, nõ ve-
Amos. 8. nit super nos terribilis illa comminatio prophetæ, imò domini per prophetam, famis videlicet & sitis, non panis & aquæ, sed audiendi verbum Dei. Sic e-
Matth. 4.d nim habemus: Non in solo pane viuit homo, sed in
& Deut. 8.a omni verbo quod procedit de ore Dei. Itaque non E nobis alimenta desunt, qui & sermones frequenter, & frequentius sacras lectiones audimus: & interdũ quoque spiritualis deuotionis gustamus delicias, tãquam si catuli edant de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum, cœlestes illos conuiuas dico qui replentur ab vbertate domus Dei. Habemus etiam panem lacrymarum, qui licet minus suauis, optime tamen cõfirmat cor hominis. Habemus & obedientiæ panem, de quo loquitur ad discipu-
Ioan. 4.c los dominus: Meus (inquiens) cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Habemus super omnia de F cœlo panem viuum, corpus domini saluatoris, in cuius vtique fortitudine cibi, omnis aduersæ partis deiicitur fortitudo. Sic ergo munita est castri dominici fortitudo, vt nihil iam timere oporteat, si tamen fideliter & viriliter agere voluerimus: vt videlicet nec proditores, nec pauidi, nec desides inueniamur. Nam proditores quidem fiunt, quicunque

A in hoc domini castrum inimicos eius introducere moliuntur, quales sunt vtique detractores Deo odibiles, qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus domini, sic in discordia locum diabolo fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor: quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem sese nouerit si quis forte (quod absit) vitia quælibet in hanc domum conatur inducere, & templũ Dei speluncam facere dæmoniorum. Gratias Deo, non multos hic inuenimus huiusce modi. Sed tamen de-
B prehendimus interdum fortè nonnullos qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cum morte, hoc est moliantur (quod in eis est) imminuere ordinis disciplinam, intepescere feruorem, turbare pacem, lædere charitatem. Verùm nos quidem cauemus ab eis quantum possumus: sicut scriptum est de
Ioan. 2.d quibusdam, Iesus autem non credebat se eis. Dico autem vobis quia licet portentur modò, sed portabunt citò graue iudicium, nisi se citius emendauerint, sicut graue damnum moliuntur inferre. Quid
C enim frater? Vanitati aut tepiditati seu cuilibet alteri vitio fidem seruas operibus, & Deo per tonsuram mentiris? Optimum certè castrum tulisti Christo, si inimicis eius tradideris Claram vallem. Optimos inde singulis annis & precioſos in oculis suis reditus accipit: & prædam multam quam hostibus eripit, in hunc munitionis suæ locum solet inducere, & habet fiduciam multam in fortitudine eius. Ecce enim quos redemit de manu inimici, & de regionibus cõgregauit eos, à solis ortu & occasu, ab aquilone & mari. Quibus ergo proditorem castri huius postquã deprehensus & comprehensus fuerit (neque enim
D latere aut fugere potest) quibus inquam, putas exponendum esse suppliciis? Non vtique communi cæterorum morte damnabitur: exquisitis illum necesse est interire tormentis. Sed non modo plus immoror circa ista, credo melius deinceps ab hac tam execrabili proditione cauebimus, studentes decætero maiori sollicitudine non attrahere sed repellere vitia, quæcunque illa sint, seu carnalia, seu etiam sæcularia, ne proditorum notam vel pœnam incurrere mereamur. Secundo loco etiam illud cauendũ, ne quis forte pusillanimitate deiectus, fugiat à munitione, ibi trepidans timore, vbi non est timor: vbi verò summum periculum, insana temeritate securus. Hostilibus enim manibus, hostilibus gladiis se exponit, quicunque est ille qui fugit, ac si ignoret quoniã hostes illi omnino carent misericordia, crudeles quidem in alienos, sed multo crudeliores in suos, quippe crudelissimi in seipsos. Iam vero tertiũ quoque periculum breuiter dico, quia hora prætereiit, dum vestræ, vt dignum est, salutis plurimum cupidus, diuersis morum infirmitatibus remedia diuersa cõquiro. Quid prodest si nec prodere castrum nec relinquere velis, sed segnis & desidiosus in eo permaneas? Toto proinde animo, tota virtute dilectissimi commissum nobis castrum domini & regis nostri manu tenere laboremus, solliciti contra omnes inimici versutias, & aduersus omnia eius machinamenta parati, sicut scriptum est: Resistite diabolo,
Iacob. 4.d & fugiet à vobis. At quoniam scimus à quo dictum
Psal. 126.a sit: Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psa.126.a lat qui custodit eam: humiliemur sub potenti manu altissimi, nos & domum istam tota deuotione eius misericordiæ committentes, vt ipse nos custodiat ab omnibus insidiis inimicorum omnium, ad laudem & gloriam nominis sui, quod est benedictum in sæcula. Amen.

Vnde supra, de triplici mansione. Sermo IIII.

VOtiuis laudibus celebramus hanc diem, & festiuis eam gaudiis honoramus. Quòd si nec religiosis competit, nec sapientes decet ignorare, quid venerentur, aut celebrare quod nesciant, quærendũ nobis est, in cuius id agitur vel in quorum commemoratione sanctorum. Nec verò id mihi ex meo arbitror præsumendum: prior loquatur alter cuius testimonium maius sit, & credibilius videatur. Miramini forte cur ista præloquimur, cum vestris sese obtutibus ecclesia præsens manifestius ingerat, cuius anniuersaria dedicatio celebratur. Quis enim parietes eius sanctos dicere vereatur, quos manus sacratæ põtificum tantis sanctificauere mysteriis? Extunc quoque & deinceps sanctarum inibi lectionum resultare frequentia, sanctarum orationum deuota murmurare susurra, sanctarum reliquiarum honorari beata præsentia, sanctorum spirituum indefessa nosci tur custodia vigilare. Dicas forsitan, cætera quidem euidentia sunt, sed quis angelicas sese vidisse excubias gloriatur? Etsi tu forte non vides, est tamen qui videt, ipse qui mittit. Quis ille? Nimirũ qui loquitur per prophetam. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes. Esaiæ.62.c Est quidem sursum Hierusalem, quæ est libera, mater nostra, sed minime crediderim super muros eius constitutos esse custodes, in cuius laudibus propheta decantat: Qui posuit fines tuos pacem. Tu verò si id parum iudicas, perge audire quod sequitur in testimonio præcedenti: Psal.147.a Tota die, inquit, & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Siquidem aduertere est vel ex hoc, non hanc esse Hierusalem de qua legisti: Portæ eius non claudentur per diem: nox enim non erit in ea. Illa ergo Hierusalem nec vicissitudines patitur, nec custodibus eget, nostris potius custodes necesse est & diebus & noctibus deputari. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes. Apoc.21. Benignus es domine, nec nostrorum hac fragili protectione murorum potes esse contentus, sed ipsis hominum prælatis hominibus angelicam quoque custodiam superponis, vt muros defensent, & eos qui murorum ambitu continentur. Ita pater, quoniam sic est placitum ante te, sic necessarium nobis. Insufficiens enim est ministratio nostra, nisi & nobiscum & pro nobis administratorios spiritus in ministerium mittas, vt hæreditatem capiamus salutis. Quid enim si non videmus obsequium, cum experiamur auxilium? Quid si non meremur aspectum, cum sentiamus effectum? Discimus certè vel ex hoc ipso inuisibilia visibilibus præferenda. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Denique in inuisibilibus visibilium causa consistit, vt secundum apostolum, Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, à creatura visibili intellecta conspiciantur. 2.Cor.4. Rom.1.c Sic nimirum Iudæos olim de inuisibili peccatorum indulgẽtia sanctum Dei blasphemantes, sanitatis corporeæ signo visibili confutauit: Vt sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Tolle grabatum tuum, & vade in domũ tuam. Marc.2.b Sic & pharisæum illum murmurantem aduersus medicum qui salutem operabatur, & succensentem languidæ quæ saluabatur, manifestis reuicit indiciis, obsequia mulieris enumerans. Errabat siquidem qui tãquam adhuc peccatricem horrebat, quæ diuinis inhærens vestigiis, rigabat fletibus, tergebat crinibus, osculo premebat, vngebat vnguento. Quis enim crimina iam deleta recenseat? quis tangenti succenseat? quis tam peccatricem censeat, quæ dum commissa deplorat, odit iniquitatem: dum osculatur pedes domini, diligit iustitiam: & rursum dum tergit crinibus, exhibet humilitatem: dum vngit vnguento, mansuetudinem præfert? Nunquid possibile est regnare peccatum in animo contrito & spiritu ingemiscenti, aut non multa charitas operit multitudinem peccatorum? Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multũ. Merito proinde iam non peccatrix iuxta tuam pharisæe sententiam, sed sancta & discipula Christi vocabitur, à quo etiam didicit in tam breui esse mitis & humilis corde. Nimirũ hoc est quod in propheta legisti, sed forsitan negleXisti: Verte impios, & non erunt. Prou.12.a Sic charissimi, sic & antiquus ille accusator fratrum si in quibus & vos erubescitis præterita peccata vestra vobis improperet, apostolum audite magnifice consolantem vos, & dicentem: Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed 1.Cor.6.c sanctificati estis: & illud: Habetis nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Rom.6. 1.Cor.3.c Et manifestius imprimẽs: Templum Dei, ait, sanctum est, quod estis vos. Nimirũ ipse est cuius reuerentiæ primam in huius sermonis principio reseruauimus vocem, dum quæreremus sanctos, quorum sanctimoniæ congratulamur deuotione solemni. Licet enim parietes hos & dici sanctos & esse faciat consecratio episcoporum, frequentatio scripturarum, instantia orationum, reliquiæ sanctorum, visitatio angelorum: minime tamen eorum sanctitas propter se credenda est honorari, quos nec propter se certum est sanctificari. Quinimmo sancta est propter corpora domus, corpora propter animas, animæ propter spiritum inhabitantem. Neque hinc dubitet quis, cum inuisibilis eius gratiæ visibile nobis signum fiat in bonum. Dico autẽ in eo quod & ipsi instar illius euangelici paralytici surgitis, quòd corporeum hunc grabatum in quo iacebatis lãguidi, tam facilẽ tollitis, quòd denique ambulatis in domum vestram. Luc.7.g Illam sanè domum de qua lætamini dicentes cum propheta: In domum domini læ- Psal.121.a tantes ibimus. O admirabilis domus, & dilectis tabernaculis & atriis concupiscibilibus præferenda. Psa.83.d Quàm dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Verum multo magis beati qui habitant in domo tua domine, in sęcula sæculorum laudabunt te. Ibid. Siquidẽ gloriosa dicta sunt de te, domus Dei. In tabernaculis enim gemitus est pœnitẽtiæ, in atriis gustus lætitiæ, in te satietas gloriæ. Hæc quidem est infima domus orationis, media expectationis: tu gratiarũ actionis & lau-

& laudis. Felix proinde qui hic declinauerit à malo quod est culpa, & fecerit bonũ: vt illic à malo quod est pœna, liberetur, & in te recipiat bonum. Hic nimirum primitiæ spiritus, illic diuitiæ, in te plenitudo: vbi bona illa mensura conferta & coagitata & superefluens detur in sinus vestros. Hic deniq; fiũt sancti, illic securi, in te beati. Hæ siquidem primitiæ spiritus, quæ militantibus interim prærogantur: sanctitas in conuersatione, pietas in intentione, virtus in colluctatione. In sanctitate conuersationis pœnitentiæ fructus intellige, & corporalia quæque diuinorum exercitia mandatorum. At quoniam hæc, nisi simplex fuerit oculus, simplicia esse nõ possunt, necessariò pietas intentionis & puritas cordis exigitur, ne vel honoris ambitus, vel laudis surrepat appetitus: sed solus ille desideretur qui solus desideriũ replet, & ad proprij fontis originem omnis quam accepimus, gratia reuertatur. Memento tamen solã ex omnibus perseuerantiam coronari, nec eam facilè posse inter tot discrimina vendicari, nisi multiplicem obtineas in tam multiplici colluctatione virtutem. Hæc in tabernaculis. Porro in atriis quæ post molestos conflictus amœna iucunditate fouendos excipiunt exeuntes, iam diuitiæ spiritus erogantur: requies à laboribus, securitas à sollicitudinibus, pax ab hostibus. Ipse enim amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis, qui tãto feruore otium hactenus interdicere, labores indicere consueuit. Ipse seorsum à curis faciet, & ab omni sollicitudine sequestrabit, qui modo consilia ponit in anima sua, & sollicitam facit erga multa turbari. Ipse iam parta victoria in pace in idipsum suauiter dormire præstabit, qui dum adhuc leo rugiens fremit, & ad vigilias excitat, & accingit ad pugnam. Verùm in his, vt supra tetigimus, liberatio magis à malo quàm boni muneratio est: nisi quòd dura nos nostræ necessitatis experientia cogit, absentiam mali, boni cumulos æstimare: quemadmodum conscientia grauiorum immunitatem criminum, plenitudinem reputat sanctitatis. Hinc aduertere est, quàm longe agimus à summo bono, qui carere culpa iustitiam, carere miseria beatitudinem iudicamus. Absit autem vt talem quis putet vbertatem domus illius, & torrentẽ voluptatis, & si qua sunt alia quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se. Psal.70.e Nec ergo audire velis ô homo quod auris hominis non audiuit, nec ab homine quæras quod humanus nec oculus videt, nec animus capit. Nec tamen hinc penitus taceamus: nostram hanc patriam à longe salutantes, triplicẽ quãdam odorari videmur, potentiæ scilicet & magnificentiæ & gloriæ repromissionem. Siquidem homo erat, & filius captiuitatis huius, qui dicebat: Introibo in potentias domini. Cæterum nos scire possumus quid sit infirmitate carere, tanquam infirmitate circundari. Quid verò sit virtute indui, & potentiam introire, nec modo potentiam, sed & multam potentiam, forte & omnipotentiam interim scire non possumus. Clamat etiam testis fidelis, quia Rom.8.f quos iustificauit, illos & magnificauit. At magnificentiam eam præsertim quam procedere deceat à magnitudine cuius nec finis nec numerus est, vtinã nostræ interim exiguitati liceat expectare: nam ęsti-

mare non licet. Iam verò ne ipsius quidem vereri necesse est, aut habere suspectam gloriæ promissionem, feliciter tunc & fiducialiter hauries gloriam, à cuius interim appetitu tantis comminationibus deterreris. Erit enim tunc vnicuique laus à Deo, secura certe & sempiterna, finis pariter & discriminis expers, & vt scriptum est, iucũda decoráque laudatio. Psal.146.a Eia ergo fratres, viriliter interim in tabernaculis militemus, vt suauiter deinde in atriis requiescamus: vt nouissimè in domo sublimiter gloriemur, cum momentaneum hoc & leue tribulationis nostræ supra modum in sublime æternum pondus gloriæ operabitur in nobis, cũ in domino laudabimur tota die, in veritate vtique, non in vanitate.

Item in dedicatione ecclesiæ, de gemina consideratione sui, Sermo V.

ETiam hodie fratres solemnitatem agimus, & præclaram. Atque id quidem facilè dixerim: sed si pergitis quærere cuius sancti, illud forte iam non ita. Quotiens enim apostoli seu martyris vel confessoris alicuius memoria celebratur, haud difficile est dicere cuius, vt puta sancti Petri, & Stephani glorioſi, aut scilicet patris nostri Benedicti, vel alicuius cæterorum magnorum principum magnæ curiæ cœli. Nunc verò nullius eorum solemnitas agitur, agitur tamen nonnulla solennitas. Nec modò nonnulla, sed non parua. Et si iam vultis audire, festiuitas est domus domini, templi Dei, ciuitatis regis æterni, sponsæ Christi. Nemo sanè ambigit sanctã esse sponsam sancti sanctorum, & omni celebritatis honore dignissimam. An verò domum Dei sanctam esse quis dubitet, de qua legitur: Domum tuam decet sanctitudo? Sic & sanctum est templum eius, mirabile in æquitate: sed & ciuitatem sanctam Ioannes sese vidisse testatur. Vidi, inquit, sanctam ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de cœlo, à Deo paratam tanquam sponsam ornatam viro suo. In quibus sanè verbis aperire iam cœpi, quod adhuc (fateor) dissimulare volebam. Dico autem quòd eadem sponsa, quæ ciuitas est, sed & templum quoque & domus nihilo minus sit. Neque id mirum, præsertim cum similiter vnus sit qui se ei sponsum dignatur & regem & Deum & patrem familias exhibere. Necdum tamen vobis arbitror satisfactum, donec euidentius quæ domus huius patris familias, quod hoc templũ Dei, quæ ciuitas regis istius, quænam denique huius glorioſi sponſi sponsa dici & esse meruerit, audiatis. At ego super hoc quidem non parum vereor loqui quid sentiam, ne quem vestrum (quod absit) aut minus fideliter, aut minus humiliter audire contingat: ne quis forsitan ab hoc auditorio aut eleuatus præ magnitudine gloriæ, aut increDulus exeat præ pusillanimitate spiritus sui. Opto enim super vos & fideles & humiles inueniri, quod vtrumque summopere sit necessarium ad salutẽ. Solis nanque humilibus ipse dat gratiam, cui etiam sine fide placere impossibile est. Opto igitur & omnibus modis cupio vt & paruulos & magnos, imò (vt plus miremini) & nihil & aliquid, etiam grande aliquid ei vos exhibere curetis. Neque enim sine magno animo bona illa tam magna capere, aut vim fa-

Ibid. 92. d. & 64.d Apoc.21.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

cere poteritis regno cœlorum, non plus quàm idem
Matth.18.a cœlorum regnum intrare, nisi conuersi fueritis, &
efficiamini sicut paruuli. Non sum homo profundi
sensus, non possum vobis quod non gustauerim eru
ctare. Dicam tamen quid interdum in me sentiam
actitari, vt si quis fortè sibi vtile iudicauerit, imite-
tur. Quia enim olim persuasum est mihi vt miserear
Eccl.30.d animæ meæ, placiturus exinde Deo meo, frequen-
ter de ea re cogito: vtinam autem magis semper li-
ceret. Erat quando id actitari minime libebat, nem-
pe quòd minus (si tamen minus, & non magis mi-
nime) diligerem eam. Quomodo enim amat quis,
cuius mortem amat? Quod si, vt verum est & indu-
Psal.10.d bitabile, mors animę iniquitas est, absolutam proin-
de liquet esse sententiam, quòd iniquitatem qui di-
ligit, odit animam suam. Oderam ergo eam, & odis-
sem adhuc, nisi hoc mihi quodcunque amoris eius
initium, is qui prior eam dilexerat, contulisset. Ipsi°
proinde beneficio nonnunquam de ea cogitans, vi-
deor mihi in ea (fallor) velut duo quædam contraria
inuenire. Si ipsam prout in se est & ex se iuxta rei ve-
ritatem intueor, nihil de ea verius sentire possum,
quàm ad nihilum esse redactam. Quid modò neces- I
se est singulas eius miserias numerare, quàm sit one-
rata peccatis, obfusa tenebris, irretita illecebris, pru-
riens concupiscentiis, obnoxia passionibus, impleta
illusionibus, prona semper ad malum, in vitium om-
ne procliuis, postremò totius confusionis & igno-
miniæ impleta? Mirum si ipsæ quoque iustitiæ no-
stræ omnes ad lumen veritatis inspectæ, velut pan-
Esaiæ 64.b nus menstruatæ inueniuntur, iniustitiæ deinceps
Matth.6.c quales reputabuntur? Si lumen quod in nobis est, te-
nebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Facile est
cuique nostrum, si sua melius vniuersa & sine dissi- K
mulatione vestiget, & iudicet sine acceptione per-
sonæ, attestari per omnia apostolicæ veritati, & li-
Galat.6.a berè proclamare: Qui se putat aliquid esse, cum ni-
Iob 7.d hil sit: ipse se seducit. Quid est homo quia magnifi-
cas eum (ait fidelis & deuota confessio) aut apponis
erga eum cor tuum? Quid? Sine dubio vanitati simi-
lis factus est homo, ad nihilum redactus est homo,
nihil est homo. Quomodo tamen penitus nihil est,
quem magnificat Deus? Quomodo nihil, erga quę
appositum est cor diuinum? Respiremus fratres, & si
nihil sumus in cordibus nostris, fortè in corde Dei L
potest aliud latere de nobis. O pater misericordiarũ,
ô pater miserorum, quid apponis erga eos cor tuũ?
Scio, scio: vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.
Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tu° sumus?
Omnes gentes quasi non sint, sic sunt ante te, & tan-
quam nihilum & inane reputabuntur. Siquidem an-
te te, sed non sic intra te. Sic in iudicio veritatis tuæ,
sed non sic in affectu pietatis tuæ. Nimirum vocas
ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Et non sunt
ergo, quia quæ non sunt, vocas: & sunt, quia vocas.
Rom.3.c Licet enim non sint quantum ad se, apud te tamen M
sunt, vtique iuxta apostolum non ex operibus iusti-
tiæ, sed ex vocante. Sic nimirum, sic cõsolaris in tua
pietate, quem in veritate tua humiliasti: vt magnifi-
ce dilatetur in tuis, qui meritò angustiatur in visceri-
Psal.24.b bus suis. Siquidem vniuersæ viæ tuæ misericordia &
veritas requirentibus testamentum tuum, & testi-
monia tua. Testamentum vtique pietatis, & testimo-
nia veritatis. Lege homo in corde tuo, lege intra te-
ipsum de teipso testimonia veritatis, etiam hac cõ-
muni luce iudicabis te indignũ. Lege in corde Dei
testamentum quod firmatum est in sanguine media-
toris, & inuenies quam longe aliud spe possidere
quàm re tenere videris. Quid est, inquit, homo Iob.7.d
quia magnificas eum? Magnus vtique: sed in illo: si-
quidem magnificatus est ab illo. Aut quomodo non
magnus apud illum, cui tam magna cura est de eo?
Ipsi enim cura est de nobis, ait apostolus Petrus. Et 1.Petr.5.a
propheta: Ego autem mendicus sum & pauper, do- Psal.30.d
minus sollicitus est mei. Planè artificiosa connexio
vtriusque considerationis, qua velut vno momento
descendens pariter & ascendens, & se pauperem &
mendicum, & Deum pro se sollicitum vidit. Angе-
licum est istud ascendere & descendere simul. Vide- Ioan.1.g
bitis, ait, angelos ascendentes & descendentes super
filium hominis. Neque enim talis aliqua vicissitudo
in eorum ascensionibus & descensionibus est: simul
& mittuntur in ministerium propter eos qui hære-
ditatem capiunt salutis, & assistunt vultui maiestatis,
Deo misericorditer prouidente, vt & nobis sit con-
solatio, & eis tribulatio nulla. Alioquin quando æ-
quanimiter paterentur ab illo vultu gloriæ in quem
semper prospicere desiderant, propter nos vel ad
modicum separari? Denique ipsam audi in euange-
lio veritatem. Angeli eorum, ait (haud dubium quin Matth.18.b
paruulorum) in cœlis semper vident faciem patris:
sic videlicet paruulorum custodiæ deputati, vt non
priuati vllo modo beatitudine sua. Hinc est quòd
Ioannes sanctus ciuitatem Hierusalem descenden- Apoc.21.a
tẽ vidit, stantem nõ potuit intueri. Et aduerte quòd
descendentem dixerit, non cadẽtem. Cecidit enim
quondam non minima pars ciuitatis illius, sed ea
quidem minime sancta, quippe cui grauissimus ca-
sus fuit quod totius inimica facta est sanctitatis. Ve-
rùm hanc quidem ruinam & terribilem casum Ioã-
nes videre non potuit, quia necdum erat: sed vidit
verbum quod in principio erat, vidit principium,
quod apostolis loquebatur: Videbam Satanam tan- Luc.10.c
quam fulgur cadentem de cœlo. Itaque pars illa quę
cecidit, à Deo reparanda est, cum implebit ruinas,
& reædificabit muros Hierusalem, non tamẽ ex his
qui ceciderunt. Hæc autem quæ descendens appa-
ruit, iam parata erat, sicut secutus adiunxit: A Deo
paratam. Siquidem quòd descendunt non cadunt
angeli sancti, diuina præparatio facit: à quo nimirũ
hæc ipsa eis & voluntas præparata est, & facultas.
Vnde non solùm administratorios, sed & missos in Hebr.1.d
ministerium quoque apostolus testatur. Quidni mit
tat angelos, pro quibus & ipse à patre voluit mitti?
Quidni pro eis inclinet cœlos, pro quibus ipse quo-
que cœlorum rex inclinauit se, ita vt digito in ter-
ram scriberet? Domine inclina cœlos tuos. Parum
est: Et descende. Quid vltrà? Vt quibus condescen-
dit, faciat etiam coascendere sibi. Cæterum, vt iam
dixi, angelicus ascensus & descensus caret vicissitu-
dine, nos autem modò hac, modò illac versari ne-
cesse est: quòd nec supra diutius stare liceat, nec ex-
pediat infra longius demorari. Ascendunt, ait, vsq;
ad cœlos, & descendunt vsque ad abyssos: anima
eorum in malis tabescebat. Vt quid hoc? Propterea
sanè anima eorum in malis interim plus tabescit,
quàm

quàm delectetur in bonis, quòd hæc in re, illa verò A
Matth.19.d tantùm in spe videantur haberi. Quis poterit saluus
esse? dicunt discipuli saluatoris. Et ille: Apud homi-
nes hoc impossibile est, sed non apud Deum. Hæc
tota fiducia nostra, hæc vnica consolatio nostra, hęc
tota ratio spei nostræ. Sed de possibilitate iam certi,
Rom.11.d de voluntate quid agimus? Quis scit si est dignus a-
more, an odio? Quis nouit sensum domini, aut quis
cõsiliarius eius fuit? Hic iam planè fidem nobis sub-
uenire necesse est, hic oportet succurrere veritatem:
vt quod de nobis latet in corde patris, nobis per i-
psius spiritum reueletur, & spiritus eius testificans B
persuadeat spiritui nostro quòd filij Dei sumus. Per-
suadeat autem vocando & iustificando gratis per fi-
dem, in quibus nimirum velut medius quidam tran-
situs est ab æterna prædicatione ad futuram magni-
ficationem. Propterea sanè geminam illam conside-
rationem, alteram quidem iudicij & veritatis, alte-
ram verò non incongruè vocari credimus fidei &
pietatis. Nec mirabere in humanis qualitatibus tam
dissimilia reperiri, si solerter aduertas quanta & in-
ipsa eius substantia conuenisse videtur diuersitas na-
turarũ. Quid enim spiritu vitæ sublimius? Quid ve- C
rò humilius limo terræ? Quam profecto tam disco-
hærentium in homine cohærentiam rerum, ipsos
quoque sapientes sæculi huius arbitror non latuis-
se, cum hominem diffinirent animal rationale mor-
tale. Mirabilis siquidem copula rationis & mortis,
mira societas discretionis & corruptionis. Sic nimi-
rum, sic in moribus, sic in affectibus, sic in studiis ho
minum non minor, forte & amplior contrarietas
inuenitur: vt si totam prauitatem seorsum intuearis,
ac rursum quicquid boni videtur inesse, consideres
figillatim, plenum censeas esse miraculo quod tam D
aduersa conuenerint. Inde homo nunc quidem Bar-
Matt.16.c Iona, nunc verò Satana meretur audire. Nolite mi-
rari hoc. Recolite ex euangelio cui dictum sit (& v-
trunque in veritate: nam vtrunque ab ipsa veritate
dictum) prius quidem, Beatus es Simon Bar-Iona:
nec multò post, Vade retro Satana. Vnus ergo vtrũ-
que, etsi non vtrunque ex vno. Illud enim ex patre,
istud ex homine, ipse tamen vtrumque erat. Vnde
Bar-Iona? Quia non caro nec sanguis, sed pater ei
quod locutus est reuelauit. Vnde Satanas? Quia sa-
puit quæ erant hominum, non quæ Dei. Iam si vtra- E
que considerationе diligenter inspexerimus nos
quid sumus, imò in vna quàm nihil, in altera quàm
magnificati, quippe pro quibus etiam sollicitudinẽ
gerat tanta maiestas, & cor suũ apposuerit erga nos:
puto temperata videtur gloriatio nostra, sed forsitã
magis aucta est, solidata tamen, vt non in nobis, sed
in domino gloriemur, quibus nimirum in hoc solo
Hester.13. respirare est, vt dicamus: Si decreuerit saluare nos,
continuò liberabimur. Ex hoc iam in illa superiori
specula vel paululum immorantes, quæramus do-
mum Dei, quæramus templum, quæramus ciuitatẽ, F
quæramus & sponsam. Neque enim oblitus sum,
sed cum metu & reuerentia dico, Nos sumus. Nos
inquam sumus, sed in corde Dei. Nos sumus, sed i-
psius dignatione, non dignitate nostra. Non vsurpet
quod Dei est, vt non apponat homo magnificare
seipsum, alioquin quod illius erat faciens Deus, exal
tantem se humiliabit. Quod & si nos puerili animo-
sitate gratis saluari volumus, merito non saluamur.
Excludit miseriæ dissimulatio miserationem, nec di
gnatio locum habet vbi fuerit præsumptio dignita-
tis: prouocat verò compassionem humilis confessio
passionis. Sanè hæc sola facit vt nos ipse tanquam
dines paterfamilias alat in fame, & sub eo panibus
abundantes, inueniamur proinde domus eius, cui
nunquam deest alimonia vitæ. Et memento quod Matth.21.b
domum suam domum orationis esse diffiniat: quia
& hoc prophetico satis videtur testimonio conue- Psa.79.a
nire: qui ab ipso nos in orationibus vtique cibãdos
pane lacrymarum, & in lacrymis potum asserit ac- Ibid. 92.d
cepturos. Cæterum iuxta eundem prophetam, sicut
supra quoque meminimus, domum istam decet san-
ctitudo, vt videlicet pœnitentiæ lacrymas puritas
continentiæ comitetur, & quæ iam domus est, fiat
subinde etiam templum Dei. Sancti estote, inquit,
quia sanctus sum dominus Deus vester. Et apostо-
lus: Nescitis quia corpora vestra templum sunt spi- 1.Cor.6.d
ritus sancti, & spiritus sanctus habitet in vobis? Si
quis templum Dei violauerit, disperdet eum Deus.
Nunquid tamen vel ipsa iam sanctimonia sufficit?
Pax quoque necessaria est, apostolo teste, qui ait: Hebr.12.d
Pacem sectamini cum omnibus, & sanctimoniam,
sine qua nemo videbit Deum. Hæc est quæ facit v-
nius moris habitare fratres in vnum, nouam vtique
regi nostro vero pacifico ædificans ciuitatem, quæ
& ipsa Hierusalem nominetur, quod est visio pacis.
Vbi enim sine fœdore pacis, sine obseruantia legis,
sine disciplina & regimine acephala multitudo con-
gregata fuerit, non populus, sed turba vocatur: non
est ciuitas, sed confusio: Babylonẽ exhibet, de Hie-
rusalem habet nihil. Sed quemadmodum fieri pos-
se videbitur, vt rex tantus in sponsum transeat, ciui-
tas promoueatur in sponsam: Sola hoc potest, quæ
nihil non potest, charitas fortis vt mors. Quomodo
nõ facilè istam leuet, quæ illum iam inclinauit? Ve-
rùm hinc tibi nullatenus consulenda prior illa quã
diximus cõsideratio tui, hic quàm potissimum fidei
magnanimitas exercetur. Denique & ipse ait: De-
sponsaui te mihi in fide, desponsaui te in iudicio
& iustitia (eius, non tua m intellige) desponsaui te in
misericordia & miserationibus. Si nõ fecit ille quod
sponsus, si non tanquam sponsus amauit, si non
zelatus est tanquam sponsus, noli acquiescere spõ-
sam te arbitrari. Itaque fratres mei, si per abun-
dantem refectionem magni patrisfamilias domus
esse probamur, si templum Dei per sanctificationẽ,
si ciuitas summi regis per socialis vitæ communio-
nem, si sponsa immortalis sponsi per dilectionem,
puto iam non esse quod dicere verear nostram es-
se solemnitatem. Nec miremini quod in terris a-
gitur hæc celebritas, si quidem agitur & in cœlis.
Nempe si (vt veritas ait, & non potest non esse Luc.15.b
verum) super vno peccatore pœnitentiam agente
gaudium est in cœlis etiam angelis Dei, non est du-
bium multiplex esse super tam multorum pœniten-
tia peccatorum. Adhuc amplius vultis audire? E-
tiam gaudium domini, fortitudo nostra. Collæ-
temur ergo angelis Dei, congaudeamus Deo, & in
gratiarum actione præsens solemnitas agatur: quia
quanto nobis domestica, tanto amplius debet esse
deuota.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde supra, Sermo sextus.

DOmestica nobis celebritas dedicatio domus nostræ, magis autem domestica nostra ipsorum dedicatio. Nostra siquidem illa aspersio, nostra illa benedictio, nostra consecratio fuit: quæ per manus sanctorum celebrata pontificum, etiam hodie anniuersario reditu votiuis laudibus ad memoriam reuocatur. Nunquid de lapidibus cura est Deo? 1.Pet.5.
Non parietes dicunt, sed homines: Ipsi enim cura est de nobis. Vnus homo erat Iacob, & dormiés vidit descendentes angelos & ascendentes. Parum est Gen.28.
hoc, etiam dominum angelorum adesse testatus est, dicens: Vere dominus est in loco isto, & ego nesciebam. Miratur enim gratiam, & dignationis magnitudinem expauescit. Quàm terribilior est iste locus, quàm euidentius certiúsque dominus est in loco isto: vbi nimirũ non modò duo aut tres, sed tã 1.Cor.2.
multi in ipsius congregati nomine perseuerant. Nemo iam nesciat, nemo vestrum ignoret. Siquidem non accepimus spiritum mundi huius, sed spiritum qui ex Deo est: vt sciamus quæ à Deo data sunt nobis. Terribilis planè locus, & dignus omni reuerentia, quem fideles viri inhabitant, quem angeli sancti frequentant, quem sua quoque præsentia dominus ipse dignatur. Quomodo enim tantus patriarcha nescire potuerat quòd non esset locus vbi non esset Deus? Sed fortè aliud esse miratus est vbi ait: Vere dominus est in loco isto. Ibi verè est, & verè dominus est, vbi in eius nomine angeli simul & homines congregantur. Licet enim in omni loco sit qui nullo clauditur loco, signanter tamen dicimus: Pater noster qui es in cœlis: quòd aliter illic & proprio quodam modo præsentem se exhibeat, non quidem ipse diuersus, sed diuersa distinguens. Est ergo in omni loco omnia vniuersaliter continens, omniáque disponens, sed longè tamen aliter atque aliter. Apud homines malos est præstans atque dissimulans, apud electos homines operans & seruans, apud superos pascens & cubans, apud inferos arguens & damnans. Facit solem suum oriri etiam super malos: sed vbi malorum interim dissimulatio est, quodammodo veritas non est. Itaque si dicere licet, apud impios est in dissimulatione, apud iustos in veritate, apud angelos in felicitate, apud inferos in feritate sua. Durum vobis sonat quod feritate dixi? ego vero & iram vereor & furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, &c. Verè, inquit, dominus est in loco isto. Vbi enim pluit super iustos & iniustos, pater est, pater misericordiarũ, expectans homines ad pœnitentiam. Vbi damnat obstinatos, iudex est, & horrendum incidere in manus Dei viuentis. Vbi cubat, sponsus est: & beata anima, quam introduxerit in cubiculum suum. Cæterum in loco isto verè dominus est, si tamen seruiamus ei in spiritu & veritate. Non enim verè dominus erat apud Heb.10.f
eos quibus dicebat: Quid vocatis me domine, domine, & non facitis quæ dico? Testantur sacræ literę Luc.6.g
in paradiso olim positum primum Adam vt operaretur & custodiret illum. Sic secundus Adam in ecclesia sanctorum, in congregatione suorum, in horto deliciarum (si quidem deliciæ suæ esse cum filiis hominum) ita inquã & ipse dominus est in loco
G isto, vt operetur atque custodiat. Alioquin sicut nisi quia dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam: sic nihilo minus nisi ipse custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Porrò angelos ascendentes & descendentes esse in loco isto, patriarchalis ipsa visio manifestat. Ascendentes vt videant faciem patris, descendentes vt prouideant nobis. Quid ergo nos quomodo hic esse debemus, in quanta reuerentia stare in loco isto, vbi Deus est operans, & seruans ascendentes & descendentes? Nimirum pœniten- Psal.126.a
H tes & expectantes esse nos conuenit. Hoc est enim obliuiscí quæ retro sunt, ignorare, reprobare, recogitare annos illos in amaritudine animæ nostræ, ac deinceps cogitatione simul & auiditate extendere nos in anteriora. Ad hoc venimus, in hoc positi sumus. Hæc sunt quæ exiguntur à nobis, præteritorum pœnitudo peccatorum, & futurorum expectatio præmiorum.

Finis Sermonum de Tempore & de Sanctis.

DIVI BERNARDI SERMONES DE DIVERSIS.

De nimia quadam fallacia præsentis vitæ, Sermo.

VERA omnino sententia fratres, quoniam tentatio est vita hominis super terram. Siquidem fallax est, nec simpliciter fallere consueuit. Vt enim multipliciter illudat hominibus, mutat faciem, mutat vocem, modò ait, modò negat, nec erubescit: de ipsa quantitate sua diuersis diuersa loquitur, imò & eidem diuerso tempore contraria quoque suggerit & aduersa. Modo enim se breuem esse causatur, modo simulat longiorem. Cum peccare delectat adhuc, gemit altius pro breuitate sua. Nec breuitas falsa, sed gemitus fallax, quòd id memoret cum mœrore, vnde magis oporterat gratulari. Siquidem bonum est ei si sic agere perseuerat, vt flagitiis eius quibus voluntas modum non ponit, vel necessitas finem ponat. Expedit ei qui
L semper anima moritur, vt corpore citius moriatur, magis autem ei bonum erat si natus non fuisset homo ille. Et ipsa denique vitæ memoria breuioris remedium magis, quam incẽtiuum debuerat esse peccati, sicut scriptum est: Memorare nouissima tua, & Eccl.7.d
in æternum non peccabis. Quod si vsq; adeo regnat in te peccatũ, imò vsque adeo delectat te seruire peccato, vt doleas tibi modicum tẽpus esse, quo seruias ei, sed eousque latam diligis viam, vt omnimodis optes si posses eam etiam facere longam: velis nolis, non longe est finis eius, sed tu fateor longe es à re-
M gno Dei, & firmissimum pepigisse videris cum morte fœdus, pactum cum inferno. Errauerunt (ait pro- Psal.106.a
pheta) in solitudine in inaquoso, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Solitudo hæc superborum est, quia solos sese reputant, solos appetunt reputari. Literatus est, odit socium. Astutus in negotiis secularibus, neminem vellet sibi similem inueniri. Pecuniosus est, si ditescere viderit alterum, crucia- Nota.
tur.

tur. Fortis est aut formosus, da ei parem, & contabescit. Solitarius est, sed erroneus. Erat in solitudine sua: non enim solus habitare poterit super terram. Nec mirum quòd solitudini huic inaquosum additur, vt dicatur, in solitudine in inaquoso. Sicut enim in solitudinibus aquæ deesse solent, & loca deserta sterilia quoque & arida esse cõsueuerunt, sic superbiam impœnitentia comitatur. Elatũ enim cor, durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis, quia superbis Deus resistit, humilibus verò dat gratiam. Iacob.4.b
Psal.102.b
Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium B
montium (ait propheta) pertransibunt aquæ. Hinc est quòd de seipso miserabiliter conquerens ait: Ani Psal.142.b
ma mea sicut terra sine aqua tibi. Siquidem aquæ inopia non modò aridum, sed & sordidum facit, dũ non est quo laueris: & humanum cor lacrymas nesciens, non modò durum, sed & impurum esse necesse est. Lauabo, ait, per singulas noctes lectũ meũ, Psa.6.b
vt conscientiæ maculas diluam. Lacrymis meis stratum meum rigabo, ne in me quoque fiat quod scriptum est de semine quod cecidit supra petram, C
Et natum aruit, quia non habebat humorem. Erra- Matth.13.a
uerunt in solitudine in inaquoso: viã ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Errauerunt planè in inuio, & non in via. Neque enim via est lata via. Rectitudo quippe ad viam, latitudo ad planitiem magis quàm ad viam pertinet. Solitudo inuia lata est via: & vbi nulla est via, totum est via. Sic est vita exposita vitiis latissimos habens hinc inde terminos, quia nullos terminos habens. Nec vita sane dicenda est, qua nimirum soli viuitur morti, apostolo teste, qui ait: Rom.8.c
Quia si secundum carnem vixeritis, moriemini. Sic D
nec circuitus via, & tamen impiorum est via, sicut Psal.11.b
scriptum est: In circuitu impij ambulãt. Ipsa est spatiosa via, cuius latitudinis spatiũ nullis clauditur metis, vbi nec lex est, nec præuaricatio. Huiusmodi ergo filiis diffidẽtiæ, qui totos sese corporeis voluptatibus & propriis voluntatibus tradiderũt, fiducialiter fallax vita breuem sese esse fatetur, vt carnaliter doleant quòd instar principis sui modicum tempus se habere cognoscant, atque eò vehementius ad omne flagitiũ inardescant, sicut quidam dicere referuntur: Non nos prætereat flos tẽporis: coronemus Sap.3.b
nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit E
quod non pertranseat luxuria nostra: nullus sit expers luxuriæ nostræ: vbique relinquamus signa lętitiæ: quoniam hæc est pars & hæc est sors nostra. Et Esaiæ 22.d
manifestius: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Verum id quidem: respondebit eis cras iustitia sua: nec manentem hic ciuitatem habent vel ipsi qui viã ciuitatis habitaculi non inuenerunt: Sed quòd eo magis peccare festinant, prorsus insaniũt. Sanè eisdem ipsis siquando forte imminentis sibi mortis cœperint horrere memoriã, & terribilẽ ex- F
pectationem iudicij contremiscere, continuò vitæ huius fallacia lõgam se esse mentitur: vt quã paulò ante breuem esse dolebãt peccato vitam, nunc eandẽ repente inueniant vsque adeo prolongatã, vt securè se posse putent non modicam adhuc partem cõsumere in peccatis, quòd reliqua longa sit, & sufficiat ad agẽdã pœnitentiã pro peccatis. Cæterũ sicut prioribus nisi resipuerint, timor, quem timent euenit, imò grauius quàm quod verentur accidet eis, A
vt non modo flagitiorum tempus velociter transeat, sed & succedat tempus aut magis æternitas suppliciorum: ita & his cum dixerint, Pax & securitas, repentinus superueniet interitus, vt non possint nec dimidiare dies quibus sese somniant adhuc esse victuros, non illã quam sibi pollicentur dimidiationẽ explere dierum. Vobis fratres nec iã à tristitia veræ breuitatis, nec à fallaci consolatione simulatæ longitudinis timeo, quòd certissime iam cœperitis ire in ciuitatem habitationis, nec ambuletis in inuio, sed in via. Vereor autem ne vobis quoque, sed aliter vita ipsa simulatione longitudinis illudere velit, non consolationẽ hinc afferens, sed magis inferens desolationem. Vereor, inquam, ne longiorẽ sibi vitã superesse quis reputans, & grandẽ sibi restare autumãs viã, obruatur à pusillanimitate spiritus, & labores tantos & tam diuturnos sustinere posse desperet: quasi verò non secundum multitudinem dolorũ suorum in corde suo consolationes diuinæ lætificẽt animas electorum. Etnunc quidem secundum multitudinẽ dolorum, dũ adhuc quasi ad mensurã dantur: cæterum post hæc delectationes, non iam consolationes in dextera eius vsque in finem. Concupiscamus illam dexterã fratres, quæ totos amplexabitur nos, suspiremus ad delectationes illas: vt sicut breue est omnino tempus, etiam pauci videãtur nobis dies amoris præ magnitudine. Non sunt condi- Rom.8.d
gnæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Iucunda promissio, & votis omnibus amplectẽda. Non enim astabimus quasi inanes & vacui spectatores, nec gloria quasi extrinsecus reuelabitur nobis, sed in nobis. videbimus enim Deum facie ad faciem, sed non extra nos, quia in nobis erit, vtique omnia in omnibus. Nimirum plena erit gloria illa etiam omnis terra, quãto magis anima ipsa replebitur? Replebimur, inquit, in bonis Psa.64.a
domus tuæ. Et quid dico quòd non aderit nobis gloria, sed inerit? Nunc quoque in nobis est, sed tũc reuelabitur. Nunc enim filij Dei sumus, sed nõdum apparuit quid erimus. Fratres mei, si non accipimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Ego enim dico, quoniam omnia. Et si mihi non creditis, apostolo credite: Qui proprio, ait, filio non pepercit, sed Rom.8.f
pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia etiam cum illo nobis donauit? Hæc nempe potestas filiorum Dei, quam dedit his qui receperũt eum. Hæc gloria cuiusque fidelis, gloria quasi adoptati à patre, per eum vtique cuius gloriam vidimus, gloriam quasi vnigeniti à patre. Audi denique potestatem: Omnia, inquit, possibilia sunt credenti. Sed Marc.9.d
adhuc multa, inquies, grauiter inquietant, multa euidentius aduersantur. Et miror quomodo omnia data memores, quibus ferè nulla famulantur ad votum. Seruire nobis videntur aliqua, sed cum labore nostro, nec nisi prius seruierimus eis. Iumenta ipsa nisi fuerint à nobis nutrita, nisi domita, nisi fuerint pabulo sustentata, non adiuuant. Terra ipsa, quæ debuerat nobis esse germanior, non sine sudore vultus nostri panẽ nobis ministrat: imò & cũ coluerimus eam, spinas & tribulos germinat nobis. Et cætera omnia deniq;, si diligenter cõsideremus, ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uitium à nobis magis exigunt, quàm exhibent nobis: vt ea interim ſileam quæ ſunt parata nocere, vt eſt ignis ad exurendum, aqua ad ſubmergendum, feræ ad lacerandum. Et hæc quidem ita ſe habent, ſed tamen non mentitur apoſtolus, etiam alio loco manifeſtius aſſeuerans, ſcire ſe quoniã diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his, qui ſecũdum propoſitum vocati ſunt ſancti. Veruntamen ſolerter attende quòd non ad libitũ famulari, ſed cooperari dicit ad bonũ. Neque enim ad voluntatẽ ſeruiunt, ſed ad vtilitatem: non ad voluptatem, ſed ad ſalutem: non ad votum, ſed ad commodum noſtrũ. Vſqueadeo ſiquidem in hunc modum omnia nobis cooperantur in bonum, vt inter hæc omnia, etiã ea, quæ nihil ſunt, numerẽtur: moleſtia, morbus, & ipſa mors etiã, & peccatum: quæ quidem cõſtat naturas nõ eſſe, ſed naturæ corruptiones. An verò ei peccata ipſa nõ cooperãtur in bonũ, qui ex eis humilior, feruentior, ſolicitior, timoratior & cautior inuenitur? Hæ ſunt ergo primitiæ ſpiritus, hæ primitiæ regni, hæc gloriæ prælibatio, hoc poteſtatis initium, & arra quædam paternæ hæreditatis. Cæterũ cũ venerit quod perfectũ eſt, euacuabitur quod ex parte eſt, vt ad votũ deinceps omnia diſponãtur, quòd indiſſolubili vinculo copulata ſibi vtile & iucundũ, ſeparari vltrà nõ poſſint. Hoc nempe erit illud æternũ gloriæ põdus de quo idemtidem ait apoſtolus. Momentaneum, inquit, hoc & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ põdus operatur in nobis. Perge ergo murmurare & dicere: Longum eſt, graue eſt, non poſſum tã immania & tam diuturna portare. Apoſtolus momentaneum & leue perhibet eſſe quod tolerat: & certe necdum à Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepiſti, necdum nocte ac die in profundo maris fuiſti, necdum plus omnibus laboraſti, poſtremò necdum vſque ad ſanguinem reſtitiſti. Vide ergo quàm non ſunt cõdignæ ad gloriã paſſiones. Quod tribulationis eſt, momentaneum eſt & leue: quod gloriæ, æternum eſt, & pondus etiam ſupra modum in ſublimitate. Quid in incertum tibi dies & annos numeras? Trãſit hora, tranſit & pœna: nec accedunt ſibi, ſed cedunt potius & ſuccedunt. Non ſic gloria, non ſic remuneratio, nõ ſic merces ipſa laboris: neſcit viciſſitudinem, neſcit finem, manet tota ſimul & manet in æternum. Cum dederit (inquit) dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas domini. Sufficit enim nunc cuique diei malitia ſua, nec laborem ſuũ poterit reſeruare ſequenti: ſed omnium merces laborũ in vna illa die reddetur, cui altera non ſuccedit. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ (ait apoſtolus) quam reddet mihi non in illis, ſed in illum diem iuſtus iudex. Melior eſt enim dies vna in atriis illis ſuper milia. Guttatim pœna bibitur, liquãdo ſumitur, per minutias tranſit: nam in remuneratione torrens eſt voluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumẽ planè eſt, ſed quod affluat, non quod fluat vel effluat. Flumen vocatur, non quòd tranſeat vel pertrãſeat, ſed quòd abundet. Æternum, inquit, glorię põdus. Non enim nobis glorioſa veſtis, non glorioſa domus: ſed ipſa gloria promittitur. Si quid verò illorum aut ſimiliũ aliquando dicitur, figura eſt. Nã in veritate iuſtorũ

Rom. 8. a

1. Cor. 6. d

Pſal. 39. a

2. Tim. 4. b
Pſal. 83. c

expectatio, non aliquod lætum, ſed ipſa lætitia eſt. Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudent in diuitiis, gaudent & in vitiis homines: ſed luctus extrema occupat eiuſmodi gaudiorum, quòd gaudiũ in materia conuertibili mutari neceſſe ſit, re mutata. Accenditur cereus: non purum lumen eſt, ſed lucerna: ſiquidem ignis ipſe propria fomenta conſumit, nec niſi ipſa conſumptione fouetur, porrò deficiente materia etiam ipſe deficiet: & vbi illam videris prorſus exuſtam, hunc quoque nihilo minus extinctum eſſe reperies. Sicut ergo flãmæ illius nouiſſima fumus occupat & caligo, ſic lætitia lætæ rei in triſtitiã commutatur. Nobis autem non ſauũ mellis, ſed puriſſimum & liquidiſſimum mel repoſuit Deus, ipſam planè lætitiam, vitam, gloriã, pacem, voluptatẽ, amœnitatem, felicitatem, iucunditatem & exultationẽ theſaurizauit nobis dominus Deus noſter: & hæc omnia vnũ, vt ſit participatio Hieruſalem in idipſum. Et hoc vnum & idipſum non niſi ipſe, ſicut ſupra meminimus, dicente apoſtolo, quoniam erit Deus omnia in omnibus. Hæc merces noſtra, hæc corona noſtra, hoc brauium noſtrum: ad quod vtinã ſic curramus, vt cõprehendamus. Fratres, nũquã prudens agricola ſeminandi opportunitatem reputat longiorem, quòd futurę meſſis deſideret vbertatem. Veſtri autem dies non minus vtique quàm capilli omnes numerati ſunt: & ſicut pilus de corpore, ſic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promiſſionem chariſſimi, non deficiamus aut fatigemur aliquãdo: nec graue cauſemur onus Chriſti, quod teſte ipſo leue eſt, vel iugũ, quod reuera ſuaue eſt: ſed ad omne quod videmur portare pondus dici, æternum gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos ſua miſeratione perducat virtutum dominus & rex gloriæ, cui interim deuota humilitate clamamus: Non nobis domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.

1. Cor. 2. d
Coloſſ. 3. b

Pſal. 113. b

Demiſeria humana. Sermo.

O Homo qui ex anima rationali & humana carne ſubſiſtis, conditionis miſeræ repletus multis miſeriis. Miſer & miſerabilis homo, pauper, cæcus, nudus, plurimis neceſſitatibus ſubditus, ad cor tuũ reuertere. Quid foris vagaris? quid foris quæris? quid his carnalibus ſtudes? quid in ſæcularibus te implicas? quid vanitatibus te inuoluis? in inferioribus delectaris? Quid ab omnibus interioribus & ſuperioribus elongaris, & per ea quæ foris ſunt, diffunderis? Quanto magis ad mundum accedis, tanto longius à Deo recedis. Quanto magis foris es ſapiens, tanto magis intus ſtultus efficeris. Quanto magis extra lucraris, tanto magis intus perdis. Quanto magis in his quæ foris ſunt vagaris, magis intus euacuaris. Quanto magis in temporalibus es ſollicitus, tanto magis es mendicus in ſpiritualibus. Quid eſt homo, quòd omnia ordinas, & teipſum non vis ordinare? Quid in omnibus es prudens, & circa temetipſum es inſipiens? Quid eſt quòd ad omnia quæ foris ſunt ſollicitus es bona facere, & temetipſum ſinis eſſe malum ſemper & inutilem? Dormit in te ſpiritus Dei, & vigilat in te ſpiritus mundi. Vacat in te ratio, viget in te ſenſus: extin-

tinguitur in te ſpiritus Dei, dominatur in te amor mundi. Feruet in corde tuo amor terrenorum: & moritur in te amor æternorum bonorum. Mundum diligis, & Deum relinquis. Omnium recordaris, & teipſum obliuiſceris. Quæ ſuper terram ſunt, deſideras & diligis, cœleſtia verò non curas: appropinquas ad interitum, & elõgaris à ſalute. Curris ad diabolum, & elongaris à Deo. Redi, redi prævaricator homo ad cor, quia loquitur Deus pacem eis qui cõuertuntur ad cor. Omnia mundi huius tibi dedit Deus: & tu propter omnia relinquis eum. Omnia propter te fecit Deus: & tu propter omnia dimittis temetipſum. Propter omnia quæ occurrunt tibi, dimittis Deũ: & idcirco omnia dimittũt te. Propter creaturas relinquis creatorem: & ideo contra te inſurgent omnes creaturæ. Qui offendendo creatorem, offendiſti omnem creaturã: ideo creaturæ quæ factæ ſunt in miniſterium & vtilitatem tuam, conuertentur in vindictam & pœnam tuam. Et væ tibi erit ſine fine, quia noluiſti habere bonum ſine fine. Recognoſce itaque homo miſer, recognoſce temetipſum. Recogita quia nihil fueris. Attende quòd vilis & malus es: conſidera quid futurus es. Plange homo miſer, plange inceſſanter peccata tua. Dele lacrymis malitias & miſerias tuas, quia voluntate propria peccaſti. Diſpliceat tibi ſuper omnia, diſpliceat tibi toto corde & continuo diſpliceat tibi, quòd dominum immenſæ maieſtatis habentem poteſtatem omnis carnis, & mittere corpus & animam in gehennam, auſus fuiſti offẽdere. Amareſcat tibi amariſſime cor tuum, quòd Deum ſummũ patrem incomprehẽſibilis bonitatis (qui benignus & miſericors eſt ſuper ingratos & malos) voluntarie, libenter ac delectabiliter offendiſti. Totus diſpliceas tibi, vt totus poſſis placere ei qui eſt ſummus, verus & ſolus Deus: cui nemo placet, niſi qui ſibimet ipſi diſplicet: & nemo ei diſplicet, niſi qui ſibimetipſi placet. Diſſipat namque Deus oſſa eorum qui hominibus placent. Et quod altum & pulchrum eſt apud homines, abominabile eſt apud Deum. Mirum eſt de te homo miſer quòd ad mala ſis totus auidus, totus promptus, totus facilis, totus ſapiens, & totus ſollicitus: ad bona autem es totus durus, totus piger, totus tepidus, totus ſtultus, totus incredulus & rebellis. Vnde tibi hoc, niſi à carne quam diligis & ſequeris? Quia verò carnem diligis, carnem ſequeris: & quia carnem ſequeris, opera carnis facis, & cum ea punieris. Carnis tuæ fructus eſt libido, concupiſcẽtia, inuidia, infirmitas, id eſt, fragilitas & dolor, vermis, putredo fœtens, & fœtidus fœtor. Tu ipſe es tenebris ignorantiæ ſic excæcatus, vt neſcias quid ſis, non attendis quò vadis, non animaduertis factũ tuum, neque inſidias inimici & tentationes eius fraudulentas intelligis. Totus negligens es, nec cogitas quò tendere debes: viam neſcis, & non inquiris. Grandis namque tibi reſtat via. Sollicitè tibi quæris cibũ, veſtitũ & requiẽ, & omnes carnis neceſſitates, quãdo indiges: de vita verò & ſalute animæ tuæ ſupertepens nõ curas, licet ſemper indigeas, plenus nequitiis & malitia. Miſer homo vt miſerũ paſcas corpus & veſtias, & carnis voluptatibus quæ poſt paucos dies à vermibus deuorabitur, ſatisfacias, follicit' laboras, diſcurris, vigilas, & ſomnum non capis oculis, vt repleas ventrem: & pro anima tua quæ Deo præſentanda eſt in cœlis, cur non ſollicitus fatigaris, vt ipſam paſcas bonis operibus, & induas virtutibus, ne appareat nuditas eius? Homo triſtis quæris ſemper implere ventrem, cur non paſcis animam eſurientem? De vaſe ſtercorum ſemper curas, & de Dei imagine cur nõ curas? Paſcis ſterilem, & quę non parit: animã autem eſurientem nõ ſatias bonis. Væ tibi erit, quia anima tua propter famem in te deficiet. Væ tibi eſt, & væ tibi erit quia reddis quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & nõ reddis quæ ſunt Dei Deo: & ideo maledictus es à Deo, & confunderis ab eo. Vide miſer homo, quia totum eſt vanitas, totum ſtultitia, totũ dementia, quicquid facis in hoc mundo, præter id ſolum quod in Deũ & propter Deum & ad honorẽ Dei facis. Quicquid ſine Deo facis, totũ eſt malitia & vanitas: quia nihil eſt bonum ſine ſummo bono. Et magna miſeria hominis eſt cum illo non eſſe, ſine quo non poteſt eſſe: vnde homo miſer qui ad ſimilitudinẽ & ad imaginem Dei creatus es, & propter nimiã charitatem domini noſtri Ieſu Chriſti à morte æterna ac turpiſſima redẽptus es, & liberatus es, & ad videndum claritatem ſummi Dei ſola inæſtimabili miſericordia ſua vocatus es, & plurimis beneficiis ex quo eſſe cœpiſti, ab altiſſimo patre totius bonitatis ad vitam æternam habendam per vnicum filium ſuũ inuitatus es: miſer homo recognoſce hunc honorẽ, intellige dignitatem tuam, qui à tanta maieſtate honoratus es. Æternus enim Deus & immẽſus creauit te, formauit te, redemit te, & inuitauit te. Maximus honor & amplius amor. Cognoſce ô homo honorem tuum, & curre gratias agens ad inuitatorẽ tuũ, ne forte ſi ingratus ire noueris, aut villa, aut boues, aut vxor te impedierint, iratus dominus iubeat te ſuccidi, & tibi oſtium vitæ æternæ in perpetuum claudat. Cognoſce ergo ô homo honorem tuum, & honora creatorem tuum. Sed heu hodie poteſt rectè dici, Homo cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Dignum certè & iuſtum eſt, vt qui ſocius noluit eſſe angelorum, fiat ſimilis iumentorũ: & qui deſtruxit in ſe imaginem & ſimilitudinem Dei, dignum eſt vt imago & ſimilitudo iumentorũ adhæreat ei. Cognoſce te ergo ô homo miſer, cognoſce te meliorem auibus, meliorem cunctis animantibus: noli eſſe ſimilis iumentis inſipientibus quæ ſolam vitam præſentem cogitant: quæ tantum carnalia & temporalia diligunt, quia nec alia ſciunt. Homo non te ſubiicias carni, non ſis amator mũdi: non te ſuſtineas eſſe filium diaboli, propter honorem potentiſſimi & ſapientiſſimi & incomprehenſibilis patris tui altiſſimi Dei æterni: propter nomẽ Dei admirabile non te conſtituas aduerſarium & homicidam tui: propter amorem benigniſſimi Dei non te facias inimicum omnipotentis Dei: propter vnigenitum & dilectum filium eius Ieſum Chriſtum non te facias ſocium dæmoniorum, & combuſtionis ignis æterni: qui redemptus es precioſiſſimo ſanguine agni immaculati, noli tantum pretiũ vilipendere, quod pro te Dei filius dignat' eſt exoluere, ne ſempiternis inuoluaris incendiis. Tunc enim pœnã maximã habebis ſine remedio, tunc dolorem inopinabilem patieris ſine fine, & tormẽto plenus eris:

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunquam tamen alleuiaberis : quia qui non fleuit G quando erat tempus flendi, æterno luctu lugebit, sed sine fructu. Redi ergo ad te homo, redi ad spiritualia, redi ad æterna & cœlestia gaudia, redi miser, redi ad filium: nec tardes conuerti ad eum qui te sua potestate & sua fecit sapientia, redemit suo inenarrabili bonitate. ad se vocauit & expectat adhuc quotidie vt te coronet. Quid quæris extra illum? quid desideras præter illū? Quid tibi placet sine ipso? Ipse fecit omnia, ipse habet omnia, ipse est omnia: quodcunque bonum cupis, quodcunque pulchrū queris, quodcunque dulce & delectabile requiris, totum in H ipso inuenies, & in ipso perfruēris. Si gaudere vis, ipse gaudium est: si te pugnare delectat, ipse palma est. Si coronari vis, ipse corona est. Si vincere cupis, ipse victoria est. Si potentiam desideras, ipse potentia est. Si fortitudinem quæris, ipse fortitudo est. Si iustitiam vis habere, ipse iustitia est. si amas sapientiam, ipse fons sapientiæ est. Si charitatem vis, Deus charitas est. si diuitias appetis, ipse diues est. Si pulchritudinem vis habere, summa pulchritudo ipse est. Si plenitudinem quæris omnis boni, ipse plenitudo est. Si gloriam & honorem cupis, vera gloria I & summus honor Deus est. Si pacem vis, pax æterna ipse est. Quicquid boni quæris, summum bonum & omne bonum ipse est. Imò semper est totus desiderabilis, totus dulcis, totus amabilis, totus suauis & totus delectabilis. Ipse semper vbique totus est. Vbicunque fueris sine ipso, malè eris, & malè tibi erit: & vbicunque fueris cum ipso, bene eris, & bene tibi erit. Subiice itaque te totum ei qui te totum fecit, à quo omnia habes: cuius gratia omni momento vteris. Serui semper ei qui non patitur omnia nocere tibi, quæ semper nocerent tibi libenter, siue K infirmitates, siue homines, siue bestiæ vel dæmones, vel quæcunque alia. Serui semper ei, qui non finit te cadere in omnia peccata: quia non permittit vt inferas tibi omnia mala ac damna quæ libenter faceres. Totus semper ama patrem, & filium, & spiritum sanctum, solum verum & summum bonū: qui semper solus verè & summè te diligit. Placeat igitur tua voluntas ei: & voluntas eius semper placeat tibi. Semper concorda te cum eo: semper sequere eius voluntatem in omnibus, qui semper bonum tuum vult, qui nihil aliud curat nisi salutem tuam, cuius L voluntas ad miserendum tibi est benevola, & delectatur benefacere tibi. Nunquid putas teipsum magnum amicum tibi? Magis amicus est Deus tibi quàm tu ipse tibi: quoniā magis ipse diligit te quàm tu temetipsum. Nunquid credis alterius auxilium fortius, aut alterius consilium vtilius? Erras si id credis. Stultissimus & dementissimus es, quia tua desideria vel aliorum sequeris, & illius consilium dimittis, qui semper est amicus dulcis, sapiens & pius consiliarius & saluator, & super omnia adiutor fortis & potens, pater futuri sæculi, & princeps pacis. M Amen.

De obedientia, patientia, & sapientia, Sermo.

OBsecro vos fratres per communem salutē, studiose suscipite datam vobis opportunitatem operandæ salutis. Obsecro per misericordiam pro

qua tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod venistis, ad quod ascēdistis de fluminibus Babylonis. Super flumina Babylonis (ait propheta) il- *Psal.136.a*
lic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Siō. Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla sollicitudo quomodo placeatis vxoribus: non de nundinis, non de negotiis secularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidem ex parte diei malitia, & sollicitudo vitæ. Sic abscondit vos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque dilectissimi & videte quoniam ipse est Deus. Verū vt hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius vt videatis quid estis vos, & iuxta eiusdem prophetæ vocem, sciant gētes quo *Psa.9.b*
niam homines sunt. Huic duplici considerationi tota hæc vestra vacatio tribuatur, sicut sanctus orabat: De⁹ nouerim me, nouerim te. Quomodo enim natus sibi videtur homo, si labores fugitans & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem, qui ad id paratus non est ad quod natus? Homo, inquit, natus *Iob.5.b*
ad laborem. Nam ad laborem natum se dubitet, qui non natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, prolis fletus indicat & vagitus. Quoniam tu laborem & dolorem cōsideras, ait pro- *Psal.9.d*
pheta. Labor in actionibus, dolor in passionibus est. Proinde qui se nouerat hominem, ad vtrumque paratus supplici confessione dicebat: Paratum cor *Psa.56.a*
meum Deus, paratum cor meum. Et geminam hāc *Psal.118.b*
præparationem euidentius exprimens de actione quidem, Paratus sum, ait, & non sum turbatus, vt custodiam mādata tua. De passione verò: Ego, inquit, *Psal.37.d*
in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Nemo sanè in hac misera vita geminā hanc vexationē se euadere glorietur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic viuit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit proculdubio in grauiores. In labore, inquit, homi- *Psal.72.a*
num non sunt, & cum hominibus non flagellabūtur. Non tamen continuò sine labore sunt, aut minimè flagellantur. Denique propterea, inquit, tenuit eos *ibid.*
superbia. Grauis equidem labor. Operti sunt iniquitate & impietate sua, grauibus planè flagellis. Siquidem non est gaudere impiis, dicit dominus. Quòd enim nec laboris anxietatem, nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, sed numquid minus anxiè diues intus in ipsa sua cogitatione làborat? Aperit iste os suum in oscitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille grauius fastidio quàm ille inedia cruciatur. Postremò velint nolint, non modò homines, sed etiam dæmones & faciunt & patiuntur quod prouidētia summa dispositit. Cēterum nec leprosa obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde est quòd non simpliciter petimus vt fiat voluntas domini, quam in omnibus & M per omnia fieri certissime constat, (voluntati enim eius quis resistit?) sed vt fiat sicut in cœlo, & in terra. Quam nimirum adiectionem duabus quoque præcedētibus petitionibus nihilo minus reor aptandā, vt patrē nostrum qui in cœlis est exoremus, quatenus & nomē eius sanctificetur, & regnum eius adueniat, & volūtas fiat: hęc omnia sicut in cœlo, sic & in terra: alioquin vbi nō sanctificatur nomē eius? Vbi iam

iam regnum eius non venit, quando in nomine Iesu A
Philip.2. omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & infernorum? Scio te quis es, sanctus Dei, ait etiam ipse malignus. At longè aliter & dissimili prorsus affectione nomen istud sanctificatur in cœlis, vbi tā inenarrabili iucūditate clamatur, Sanctus sanctus sanctus dominus Deus Sabaoth. Sic & regnat non in terra solum, verum etiam in gehenna, imperium habens vitæ & mortis. Sed omnino dissimiliter regnat in his qui inuiti seruiunt, & qui voluntariè famulantur. Bonus cibus obedientia, de qua nimirum & ipse
Ioan.4.c dominus ait: Meus cibus est vt faciā voluntatē patris B
Psal.127.a mei. Et propheta: Labores (ait) manuū tuarum quia manducabis, beatus, & bene tibi erit. Bonus cib⁹ patientia pauperum, quæ non peribit in finem, panis lactymarum, panis doloris. Veruntamen vtrique necessarium est condimentum, sine quo vterque insipidus non modò non reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus vterque fratres, & nisi aliquod tertium saporabile apponatur, vtique mors in olla. Quid verò tam saporabile quàm sapientia? Nempe lignum vitæ est, quod & ipsas aquas
Exod.1.b *4.Reg.4.g* *Leui.6.c* Marath per Moysen dulcorauit. Farinula est, quæ C
Matt.25.a pulmentum prophetarum per Heliæum saporauit. Ignis est, qui semper ardere præcipitur in altari. Oleum est, ob cuius inopiam virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum. Sal est, quod nulli sacrificio
Leui.2.d *Matt.9.d* *& 14.g* *Coloss.4.b* deesse iubetur. Inde est quòd insulsos homines dicimus, quos intelligi volumus minime sapientes. Et dominus sal in nobis habere præcipit. Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse conditum. Puto tamen hanc ipsam quam obediē-
tiæ & patientiæ tertiam addi volumus sapientiam, nihilo minus triplicem inueniri, vt nostrum hoc D condimentum velut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est vt iustitia sit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Insipida nanque Deo & insulsa quodammodo nostra obedientia seu etiam patientia est, nisi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: quia & quicquid facimus, iubemur facere in gloriam Dei: & non si quid patimur, sed si quid propter iustitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda, caueri: quia hilarem datorem diligit Deus. De-
E *2.Cor.9.b* nique hilaritas ipsa & deuota voluntas ad eam quā supra diximus præparationem specialiter noscitur pertinere. Porro elationem super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit, & opus eius & patiētia vanū sapit: nec grauior vllus sapor, aut magis contrarius est veritati. Vidēsne quàm sit vtile homini scire se hominem, vt proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam: & tolerantiam flagellorum, ac deinceps studeat vt qui nec laborem interim potest effugere, nec dolorem, sic saltem labo- F
Eccl.4.b ret & doleat, vt hæc sibi in cibos transeant salutares? Siquidem melior est obedientia quàm victoriæ, & melior est patiens viro forti. Inobedientia est causa mortis, omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia animæ perditio est, dicente domino: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Nihilo minus autem sapientia quoque quā diximus, necessaria est ad salutem. Siquidem nō solùm propter inobedientiam quibus obedientia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt: sed & qui non habuerunt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt. Et hæc quidem vt sciant homines quoniam homines sunt, actionibus iam & passionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione positus erat homo sine passione habens actionē, habens etiam sine labore meditationem. Dico autem quando positus est in paradiso, vt operaretur & custodiret. Verum hinc quoque si non caderet, erat aliquando promouendus vt sola iam frueretur contemplatione: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infimum est quandoque casurus: videlicet vt in sola iam passione versetur, quod nec opus nec ratio, sed tantùm passio apud inferos sit. Felix quidem cuius animam corpus non aggrauabat, quia nec corrumpebatur. Sed longe felicior si ad hoc peruenisset, vt minoratus actu, plenius perfectiúsque perciperet sapientiā, gratis diligens corpus, tanquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherrimus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, vt videlicet sicut anima Deo, sic animæ caro dicere videretur: Quoniam bonorum *Psal.51.a*
meorum non eges, adimplebis me lætitia (ait) cum vultu tuo. Inde plenitudo, inde satietas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, & conformatione claritati corporis eius expectamus, ex abundanti quodammodo & mensuræ superefluētia erit: vt feliciter quidem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus. Vxor, inquit, tua sicut vitis abundans in lateribus *Psal.127.a*
domus tuæ. Honorabitur caro, sed iuxta mensuram: non in medio domus habitans, sed seorsum: nec in facie nobis, sed in latere constituta. Filij tui *ibid.*
sicut nouellæ oliuarum in circuitu mēsæ tuæ. Nimirum opera etiam ipsa non deerunt, sed quę nūc fiūt, non quæ fient tunc, sicut scriptum est: Opera enim illorum sequuntur illos. Verùm etsi gratulemur & *Apoc.14.c*
agamus gratias Deo super his quæ ipsius adiutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circuitu locabuntur. Nunc vero in regione corporum habitantes, corporibus sumus obnoxij, & ex quo dissipauerunt legem domini parentes nostri, non modo faciendi tempus est, sed etiam patiendi, & omnium nostrum amplius labor & dolor. Durus equidem cibus est hordeaceus panis, sed offenso rege pulsus palatio miles quamlibet delicatus, ad vnum forte quem solum habet seruulum diuertere opus habebit: ibi fouere latebras, & solita capere prandia: apud eum regales delicias pultibus rusticanis, ac nobiles stratus sterquiliuio mutare seruuli, iuxta illud propheticæ lamentationis: Qui nutrie- *Thren.4.*
bantur in croceis, amplexati sunt stercora. Ibíq; hoc maxime propheta deplorat, oblitas propriæ conditionis ingenuas creaturas tantā dissimulare miseriā: nec modò non reputare quod tolerant, sed tāquam bona magna complecti quæ paulò minus extrema *Ibid.3.*
sunt mala. Propterea siquidem & de seipso ait: Ego vir vidēs paupertatem meam in virga indignationis eius. Gemamus nos sub hoc onere fratres, & præsentes deploremus ærumnas: frequenter quisq; nostrum in vocem piæ querimoniæ erumpat & cla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

met: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Studeamus etiam furari aliquando nosmetipsos, & à pessimis occupationibus istis surripere vel ad horam: iaculari animos, vibrare corda in id quod suum est, & quod quanto naturalius, tanto suauius est. Hoc enim est quod dicitur: Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Neq; enim est oculorum visio ista, sed cordium, cum dominus dicat: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Proprium hoc cordis bonum: nec seruili ad hoc indiget instrumento: proprius enim animæ cibꝰ est: de quo propheta: Aruit, inquit, cor meũ, quia oblitus sum comedere panem meum. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil est: in cõparatione dicimus operũ: quòd longe sit volubilior lingua quàm dextera, & leuius hæc ad verbum, quàm ad actum illa moueatur. Alioquin & dictu & actu cogitatus facilior est, quod in eo quidem suo ipsius ore loquatur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quãuis & hic interdũ laborare eam necesse est etiã in gemitu suo, & intra proprium quo que cubile cõpungi. Siquidem vsque adeo vita nostra inferno appropinquauit, qui solius vtique passionis est locus, vt & actionem passio, imò & ipsam quoque cogitationem actio & passio pariter occuparint. Nónne enim nobis quodammodo passiuæ sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu vitula Effraim, docta diligere triturам, assueta iugo, ignara quietis. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Quando cessabunt hæc omnia, & iam nõ erit amplius neque luctus neque clamor, sed nec vllus dolor, neque labor vllus? Quando inebriabit animam vbertas domus Dei, & torrens ille indeficiens voluptatis diuinæ? Quando totam sibi eam sereniſſimi contemplatio luminis vendicabit? Filioli, cõ cupiſcamus in atria domini, crebrò ſuſpiremus illuc. Patria noſtra ipſa eſt, odoremur ſaltem, & à lõge ſalutemus eam. Amen.

Rom.7.d

Pſal.45.b

Matth.5.b

Pſal.101.a

De cantico Ezechiæ regis, Sermo.

VIri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, perſeuerantes in ſua vetuſtate vſque ad mortem, & hoc quia non timent dominum. Verùm qui timore Dei initiatur ad ſapientiam, is continuò dimidiat dies ſuos, exclamans præ timore: Vadam ad portas inferi. Cuius vtique inferi metu cum cœperit quieſcere à malis, incipit de bonis quærere conſolationem, quia neceſſe eſt in alterutro conſolari. Eſt autem bona conſolatio de ſpe ſalutis æternæ, in quam ſublatis peccatis quæ ſeparabant inter ipſum & Deum, per Dei gratiam reuiuiſcit & hilareſcit. In quo cum cœperit proficere, hoc eſt pie viuere in Chriſto neceſſe eſt (teſte ſcriptura) perſecutionẽ patiatur: vt recens gaudiũ vertatur in mœrorem, & dulcedo boni vix ſummis (vt ita dicam) labiis attacta, in amaritudinem commutetur, ita vt libeat dicere: Verſa eſt cithara mea in luctum, & cãtatio mea in ploration em. Plorat ergo amariùs amiſſam dulcedinem, quàm prius fleuerat admiſſam peccatorũ amaritudinem, & hoc tamdiu facit, donec Deo miſerante conſolatio redit. Qua denuo redeunte cognoſcit eã quam paſſus eſt tentationem probationẽ fuiſſe, non deſolationem: porro probationem fuiſſe ad eruditionẽ, nõ ad deſtructionem, ſicut ſcriptum eſt: Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas illũ. Vnde & cognito ſuo de tentatione profectu, non tantum non refugit, ſed etiã tentari appetit: Proba me, inquiens, & tenta me. Crebris itaque huiuſmodi vicißitudinibus inter gratiæ viſitationem, & tentationis probationẽ, in ſchola virtutum proficiens, faciente vtiq; viſitatione, ne deficiat tẽtatione, ne ſuperbiat, & tali tandẽ exercitio mundato oculo interiori, ſtatim adeſt lex, cui fideliter inhærere cupiens, ſed corpore preſſus non prævalens, ad ſeipſum nolens dolénſque reſilit. Guſtato tamen aliquatenus quàm dulcis eſt dominus, eius etiam cum ad ſua redierit, in cordis palato ſaporem retinet, quo fit vt iã ipſum, nõ ipſius quæcunq; bona deſideret. Et hæc eſt charitas non quærens quæ ſua ſunt: hæc facit filium nõ quærentem ſua, ſed patrem diligentem. Timor quippe faceret ſeruum in ſua commoda declinantem, ſpes mercenarium ſua lucra ſectantem. Per hos proculdubio gradus Ezechias tranſiit, & innotuit trãſituris: *Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam ad portas inferi.* Ac ſi diceret: Cum depoſita imagine terreſtris hominis, imaginem cœleſtis vellem portare, cœpi à timore, vt præſcriptum eſt. Concipiens exclamaui, vadam ad portas inferi. Quo tamen timore nequaquam deſperans, quæſiui reſiduum annorum meorum, vt iam mihi viuere inciperem, qui contra me vixeram vſque adhuc. Quæſiui autem ab illo qui dixit: Sine me nihil poteſtis facere. Neque enim ad ipſum ſine ipſo, non dicam reuerti, ſed nec conuerti quidem poteram: vtpote ſpiritus vadens & non rediens. Quæſiui ergo reſiduum annorum meorum. Quo accepto (non enim negat qui incitat ad quærendum) ſtatim veram experior ſententiam ſapientis, qui ait: Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Tentationibus itaque cum vrgerer, & ſpes recens quam conceperam ſalutis, mihi iamiamque intercludi videretur, dixi, *Non videbo dominum Deũ in terra viuentium*: quod vtique in abundantia præſumpſeram. Dixi enim in abundantia mea, nõ mouebor in æternum, non attendens quòd in voluntate tua non in poteſtate mea, præſtitiſti decori meo virtutẽ. Quãobrem auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum cõturbatus, nequaquam iam viſurus dominum Deum, id eſt, patrem in terra viuentium. *Non aſpiciam hominem vltrà*, videlicet filium, de quo dictũ eſt: Et homo eſt, & quis cognouit eum? Sed nec habitatorẽ quietis, id eſt ſpiritum ſanctum, de quo ſcriptum eſt: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum? Addidit quoque: *Generatio mea ablata eſt & conuoluta eſt à me.* Hoc eſt, bonorum operum proles, quam ex timore cœperã parturire, vt de anima noſtra poſſit dici, Et quæ multos habebat filios, infirmata eſt. Ablata eſt autẽ pia hæc ſoboles, & cõuoluta eſt à me quaſi tabernaculum paſtorũ: ad tempus vtique credita, non tradita in æternum. Item adiecit: *Præciſa eſt velut à texente vita mea*: vt diſcerem profectus vitæ meæ non in mea, ſed in manu omnipotentis, ſicut tela in manu texentis: quandoquidẽ dum adhuc ordirer, hoc eſt, ſtatim in initio ſuccidit me, quatenus eodẽ penè tempore & dederit & tulerit

Pſal.54.a

2.Tim.3.c

Iob.30.d

Ibid.7.

Pſal.25.a

Eccle.2.a

Eſaiæ38.a

Ioan.15.a

Pſal.77.c

Eccle.2.a

Hiere.17.b

Eſa.66.a

rit quod donarat. Sed ſi defecit virtus mea, non tamen dereliquit me, ne qui cœperat, non poſſe perficere videretur. Quid multa? In veritate mox comperi, quia virtus in infirmitate perficitur, & aio: Bonũ mihi quia humiliaſti me. Cognoui enim, quia de mane vſque ad veſperam finies me, id eſt, conſummabis me. Non in ſolo mane viſitationis, aut tãtùm in veſpera tentationis, ſed in vtroque ſimul erit perfectio mea. Stultus ego qui tantum ſperabam vſque ad mane, cum Dauid dicat: A cuſtodia matutina vſque ad noctem ſperet Iſraël in domino. Et quoniã puſillus in ſpe, quaſi leo ſic contriuit omnia oſſa mea: robur omne videlicet, de quo adhuc ſub tutela gratiæ futurorum improuidus confidebam. Contriuit autem, quis, niſi aduerſarius noſter diabolus, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret? Tu ergo domine ex hac contritione humiliatum & probatum de mane vſque ad veſperam finies me, quoniam & factum eſt mane & veſpere dies vnus. Quamobrem ego vt didici, benedicam dominum in omni tempore, hoc eſt, mane & veſpere: non ſicut ille qui confitebitur tibi cum beneceris ei: non ſicut illi qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt: ſed dicam cum ſanctis: Si bona ſuſcepimus de manu domini, mala autem quare non ſuſtineamus? Et in mane quidem ſicut pullus hirundinis ſic clamabo, in veſpere autem meditabor vt colũba, quatenus & cum gratiæ matutinum arriſerit, in modum hirundinis exultans & clamitans gratias agam pro viſitatione: & cũ veſpera ingruerit, non deerit ſacrificium veſpertinum, cum inſtar columbæ gemens, lachrymas fundam in tribulatione. Sic enim deſeruit tempus vtrunque Deo, cum & ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Mœrẽs mœrebo in veſpera, quò lætus fruar matutino. Placet vtrumque Deo, & peccator compunctus, & iuſtus deuotus: cui è regione diſplicet tã ingratus iuſtus, quàm peccator ſecurus. Aut certe ſicut pullus hirũdinis hac illãc que diſcurrens, Marthæ me officiis mancipabo, hilarem datorem me exhibens omni neceſſitatem patienti: & meditabor vt columba, gemendo vtique quod obſtat, dum quod reſtat intueor. Hoc autem faciam mane & veſpere, hoc eſt prius & poſterius, iuxta quod in typum vtriuſque vitę dictum eſt à Laban: Non eſt conſuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias, quanquam indifferenter de altera ad alteram tranſeatur. Quod ſignificare Iob puto, vbi ait: Si dormiero, dico, quãdo ſurgam, & rurſum expectabo veſperam. Quieſcens quippe in veſpera contemplationis, mane deſiderabat quo ſurgeret ad actionem: rurſúmque negotiis fatigatus, expectabat veſperam, libenter repetens otia contemplationis. Poteſt & per garrulam auiculam cantus ſimul pſallentium in eccleſia, & per gemẽtem columbam priuata orationum ſuſpiria deſignari. Sed mediam ſententiam magis velle videtur ſequens verſiculus: *Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſo.* Siue enim dicatur, attenuati, hoc eſt ſubtiles facti, pro aſſiduitate ſuſpiciendi in excelſo, videlicet ſublimia atque excelſa cõtemplandi: ſiue intelligatur, attenuati, id eſt reuerberati, & à ſuo quodammodo acumine imminuti, iuxta illud: Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Et rurſum: Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Siue ergo illo, ſiue hoc modo accipiatur, non aliud quàm contemplatio deſignatur. Cęterum poſterior expoſitio ſequentibus magis cõuenire videtur. Ait enim: *Domine vim patior.* Quaſi dicat: Domine non ſponte, ſed inuitus retrahor, & arceor à tui cõtemplatione: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Reſponde ergo tu ô conditor pro me, qui noſti naturæ conditionem. Aut ſi peccata mea hoc faciunt, nec eſt culpa naturæ, ſed meæ peſſimæ conſuetudinis, etiam ſic nihilo minus reſponde pro me, affigens peccata cruci, & ſanguine tuo delens, vt nõ ſit quod me impediat contemplantem. Nam quid dicam, aut quid reſpondebit mihi, cum ipſe fecerit? Ad quem me videlicet alium vertam, aut quis alius reſpondebit pro me, cum ipſe non alius hanc mihi difficultatem imò impoſſibilitatẽ impoſuerit, dando ſuper me illam ſententiam: In ſudore vultus tui comedes panem tuum? Quod ſi non fecerit, legitur, ſed fecerim: arguit ſe quòd quaſi culpam in auctorem retorſerit, cum de natura cauſatus eſt, & totum ſibi imputat & ſuis peccatis, dicens, quid dicam, aut quid reſpõdebit mihi, cum ipſe fecerim? hoc eſt, id, quod patior, peccando meruerim. Quamobrem vnum eſt quod facere poſſum. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Nempe non ſum dignus vt valeam te recogitare cum dulcedine, faciã quod poſſũ, cogitabo meipſum in amaritudine animæ meæ. Lucẽ habitas inacceſsibilem, nec queo diu infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere, & ob hoc confuſus redeo ad conſuetas & familiares mihi tenebras vitæ meę priſtinæ: non quidem in eis iterum iacendo cum mortifera delectatione, ſed puniendo eas, & recogitando in amaritudine animæ meæ. Oportebat quidem ſi fieri poſſet reuiuere me (vt ita loquar) denuo quod male vixi: ſed quia hoc non poſſum, ſaltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, faciam recogitando quod reoperando non poſſum. Recogitabo autem tibi, quia tibi ſoli peccaui: vt in quo ego me condemno, tu iuſtificeris, & vincas miſericordia cum de me iudicabis. Iam quidem & ante cogitaueram ea, ſed quia non ſatis punita ſunt quæ me adhuc impedire poſſunt, rurſum redeo ad ea recogitanda in amaritudine animæ meæ, quouſque ita penitus extirpata ſint, vt iam impedire non poſſint. Nec infructuoſum (vt arbitror) erit hoc ſtudium. Nempe ſi ſic viuitur, imò quia ſic viuitur, non quidem carne, ſed ſpiritu, & in talibus vita ſpiritus mei: hoc eſt tam in mei conſideratione, quàm in tui contemplatione, magis ac magis corripies me, & viuificabis me. Siquidem corripior, cum me cogitando compungor: reuiuiſco, cum te ſubleuatus vtcunque intueor. Itaque oſtendendo me mihi corripies, oſtendendo te viuificabis. Porro viuifices neceſſe eſt: quia ecce in pace amaritudo mea amariſsima. Amaram paſſus ſum amaritudinem pro peccatis in principio conuerſionis, vnde exclamaui: *Vadã ad portas inferi*, amariorẽ pro terroribus in profectu cõuerſationis, quãdo dixi: *Non videbo dominum Deum in terra viuentium.* Sed ecce iam peccatis pœni-

2.Cor.12.c

Pſal.129.b

1.Pet.5.b

Iob.2.c

Geneſ.29.c

Iob.7.

Pſal.118.b

Sapien.19.d

Geneſ.3.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentia punitis, & ſopitis terroribus, quæ impugnare ſolebant, in hac tamen pace amariſſimam ſuſtineo amaritudinem pro defectu cõtemplationis. Verùm qui & mihi peccata miſerando donaſti, & tentationes iuuando ſuperaſti, etiam nunc ô domine reddes mihi lætitiam ſalutaris tui. Hoc quippe eſt quod ait: *Tu autem eruiſti animam meam vt non periret*: in cõflictu videlicet vitiorum, ſiue in impetu tentationum: proiecisti poſt tergum tuum omnia peccata mea, ſecundum multitudinẽ miſerationũ tuarum. Nec immerito. *Neque enim infernus confitebitur tibi*, quò vtiq; ego pene deſcenderam, cùm irruentibus pulſarer tentationibus: quippe quia niſi Deus adiuuit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea. Sed *neq; mors laudabit te*, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc iacerem mortuus in peccatis: nec expectabũt qui deſcendunt in lacum, veritatem tuam: qui ſcilicet poſt guſtatam dulcedinem contemplationis in lacum deſcendunt deſperationis. Mors ſiquidem eſt iacenti in peccatis ante conuerſionem: infernus ſuccumbẽti tẽtationibus poſt acceptam remiſſionem: lacus verò deſperanti poſt expertam contemplationem. Nam quanto quis ad altiora profecerit, tanto grauius ſi corruerit colliditur quando ruit. Non itaque infernus confitebitur tibi, hoc eſt, qui iam quidem ſunt conuerſi, ſed tentationibus ſuperãtur. *Neque mors laudabit te.* Hi vtique qui necdum conuerſi ſunt aut confeſſi, lætantur potius cum malefecerint, & exultãt in rebus peſſimis. A mortuo quippe quaſi qui non ſit perit confeſſio. *Nec expectabunt qui deſcendunt in lacum, veritatem tuam*: quos de faſtigio diuinæ contemplationis in lacum propriæ diffidẽtiæ forte deuolui contigerit. Quod proculdubio fit, cum nimia quis triſtitia poſt acceptam tantam lætitiam abſorbetur. *At verò viuens viuens ipſe confitebitur tibi.* Eſt qui viuens carne, mortuus eſt ſpiritu: & eſt qui mortuus carne, nihilo minus mortuus eſt ſpiritu: ſed horum neuter laudabit te, aut confitebitur tibi. Cæterum, *viuens viuens ipſe confitebitur tibi.* Qui videlicet non tantùm carne, ſed & ſpiritu viuit, ipſe confitebitur tibi, ſicut & ego hodie hac me duplici vita tuo munere viuere confido. Sequitur: *Pater filiis notã faciet veritatem tuam.* Non reuelatur ſeruo veritas, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui propriam quærit vtilitatem. Filio autem pater notam faciet veritatem ſuam, quem audit dicentẽ: Veruntamen nõ quod ego volo, ſed quod tu pater. Reuelatur itaque ſeruo Dei poteſtas, mercenario felicitas, filio veritas: non quòd in Deo iſta diſcreta ſint, cui idẽ poſſe, quod felicem & veracẽ eſſe: ſed quòd à creatura creator pro diuerſis eiuſdem creaturæ affectibus, diuerſis ſentiatur reſpectibus. Cum ſancto enim ſanctus, & cum peruerſo erit peruerſus. Audi denique vocẽ filij: Domine ſaluum me fac. Quare? forte ne ardeat in inferno, forte ne fraudetur præmio? Non, inquit, ſed, *pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo Domini.* Nõ, inquit, quæro ſalutem, vt pœnas vitem, aut in cœlo regnem: ſed vt te in æternum cum illis laudem, de quibus ſcriptum eſt: Beati qui habitant in domo tua domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Seruus dicit: *Vadam ad portas inferi.* Mercenarius: *Non videbo dominum Deum in terra viuentium.* Filius: *Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo domini.* Cui ſimile eſt illud: Aperite mihi portas iuſtitiæ: ingreſſus in eos confitebor domino. Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit videre propter quietem ſui, vterque profecto quærit quæ ſua ſunt. Porro qui pſalmos cantare deſiderat in domo domini, non ſua vel pericula fugit, vel lucra appetit, ſed illum proculdubio diligit quem laudare geſtit cunctis diebus vitæ ſuæ. Laudatur non immerito in æternum, qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Pſal.93.b

Pſal.117.c

De triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. Sermo.

NOn hic ſtamus tota die otioſi. Scimus enim & quid quærimus, & quis eſt qui nos conduxit. Deum quęrimus, Deum expectamus. Non eſt parua res, nec parui animi, cum illa quæ ſingulari pietatis nomine gloriatur, ſæpius ſeſe queratur eſſe fruſtratam, dicens: Quæſiui illum, & non inueni. Eſt enim ſicut amabilis, ita etiam admirabilis: quia cum non quæritur inuenitur, & non inuenitur cum quæritur. Si nati eſſemus ex quo factus eſt homo ſuper terram, & vſque ad centum milia annorum vita noſtra extenderetur, non eſſet tamen condigna quæſitio huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis: ecce nunc tempus quærendi, ecce nunc dies inueniendi præ manibus ſunt. Quærite, inquit, dominum dum inueniri poteſt: inuocate eum dum prope eſt. Erit tempus quando non erit locus, cum ille fons miſerationis interminabili ſicabitur ſiccitate. Quæretis me, inquit, & non inuenietis. Bonus es domine animæ quærẽti te. Si quærenti, quanto magis inueniẽti? Si tam dulcis eſt memoria, qualis erit præſentia? Si mel & lac dulce eſt ſub lingua, quid erit ſupra linguam? Hinc probate vos fratres, ſi in via eſtis, ſi non exorbitatis. Lætetur, inquit, cor quærentium dominum. Si gaudẽtis ad labores, ſi inoffenſo, ſi indefeſſo pede curritis viã mandatorum Dei: ſi quotidie vtriuſque hominis ſtatus recentior eſt ad proficiendum & perficiẽdum quàm ad incipiendum, profecto quæritis faciem eius ſemper. Quò ergo abiit dilectus ex dilecto? & quæremus eum. Vbi eſt? Quid dixi miſer? Sed vbi non eſt? Altior eſt cœlo, inferno profundior, latior terra, mari diffuſior. Nuſquam eſt, & vbique eſt, quia nec abeſt vlli, nec vllo capitur loco. Ipſe hic eſt, ſed ego hic non ſum. Quàm veriſimilius videretur vt tu hic non eſſes, & ego hic eſſem domine! Sed ego nec hic nec alibi ſum, quia ad nihilum redactus ſum, & neſciui. Verè ad nihilum, id eſt ad peccatum, & neſciui: quia non fui ibi cum primus parens meus deuorauit me morſu amariſſimo. Hinc eſt quod corde confractus & corpore, diffluo in voluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, pœnam cognatam, totus fluidus & eneruis. Ille autem qui idem ipſe eſt, qui dicit: Ego ſum qui ſum, veraciter eſt, cui eſt eſſe quod eſt. Quæ ergo participatio, quæ conuentio illius qui non eſt, ad illum qui eſt? Quomodo poſſunt tam diuerſa coniungi? Mihi (ait ſanctus) adhærere Deo bonum eſt. immediate ei coniungi non poſſumus, ſed per medium aliquod poterit fieri fortaſſis

Cant.5.b

Eſa.55.d

Ioan.7.e

Pſal.72.e

Exod.3.

Prou.2.c
Eccl.17.d
Pſal.17.d
Pſal.83.c

taſſis iſta coniunctio. Et ne diutius vos protraham, tria ſunt vincula quibus ei adſtringimur: & ſic tria, vt ſola: cum ſolis iſtis vel iſtorum ſimilibus omne quod ligatur ligetur. Et primum accipite funes. Secundum clauos ligneos vel ferreos. Tertium gluten. Primum aſtringit fortiter & dure: ſecundũ fortius & durius: tertium ſuauiter & ſecure. Fune quodãmodo alligatus eſt redemptori, ſi quis forte dum vehementiori tentatione turbatur, proponit ſibi honeſtatis intuitum, memoriam promiſſionis, & hoc interim ſe fune retinet, ne propoſitũ penitus abrumpatur. Durum profecto vinculum & moleſtum, ſed & periculoſum nimis, & quod diu tenere non poſſit. Siquidem putreſcunt funes, & pudoris vinculum aut obliuiſcimur, aut abrumpimus cito. Eſt autẽ qui clauis configitur domino maieſtatis, quẽ timor Dei ligat, qui non expaueſcit ad vultus hominum, ſed ad memoriam gehennalium tormentorum. Et hic quidem peccare non metuit, ſed ardere. Durius tamen & fortius primo imprimitur, quia cum ille vacillet in proposito, iſte propoſitum non amittit. Tertius vero glutine ei conglutinatur, id eſt charitate: qui tam ſuauiter quàm ſecurè ligatus adhærens Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo. Iſte eſt qui quæcunque vndecunque, ſiue quæ facit, ſiue quæ ei fiunt, ad ſuum commodũ reuocat & retorquet. Beatus huiuſmodi homo & abundanti ſpiritus influens maieſtate, qui ſuauis & vnctus portat omnes, & neminem onerat ipſe: qui terribilius & horribilius ipſa gehenna iudicat, in re leuiſſima vultum omnipotẽtis ſcienter offendere. Hic eſt fratrũ amator & populi Iſrael. Hic eſt qui multum orat pro populo, & pro ciuitate ſancta Hieruſalem. Glutino bonum eſt, ait Eſaias. Bonum eſt reuera & iucundum, quia alia duo, ne mala dixerim, comparatione iſtius grauia & importabilia ſunt. Sed ille miſericors oculus qui nouit figmẽtum noſtrum, neminem ſaluãdorum dimittit in primos, ſed prouehit ad ſecundum, & nec ibi deſerens de ſecundo perducit ad tertium. Primo ſiquidẽ quia pudet deſerere, æſtuantes vix ſuſtinemus ad horam, ſecundo iam timentes & ſperantes proficimus, tertio perficimur amantes. Sic igitur duobus præcedentibus timore pariter & pudore excluſis, in ſolius amoris reclinatorio commoramur. Ita & Chriſtus prius quidẽ ligatur, ſecundo crucifigitur, tertio glutinoſa aromatum inunctione linitur: non quod opus haberet corpus illud huiuſmodi aromatibus ſolidari, quod diſſolui omnino non poterat, aut videre corruptionem: ſed qui propter nos Iudæorũ ſputa ſuſtinuit, propter nos quoque fidelium nõ eſt dedignatus vnguenta. Et attẽde quòd vix vnius diei ſpatio in funibus & clauis moratus, cum vnctione victor, qui victurus perenniter, reſurrexit. Sic & dilectos in duobus prædictis nõ diutius patitur immorari, ſed vngit eos vnctione miſericordię ſuæ, vt crucifixi mundo & mundus illis, iam reſurgant in nouitate ſpiritus, & dicant: quis non ſeparabit à charitate Dei? Hoc glutine agglutinauit nos ſibi ille diuinus intuitus à conſtitutione mundi, vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius in charitate. Scimus enim quia qui natus eſt ex Deo, nõ peccat, quia generatio cœleſtis ſeruat eum. Generatio cœleſtis eſt æterna prædeſtinatio, qua Deus præuidit eos cõformes fieri imaginis filij ſui. Ex his nullus peccat, id eſt in peccato perſeuerat: quia nouit dominus qui ſunt eius, & propoſitum Dei manet immobile. Etſi horrendorũ criminũ nota Dauid inuritur, etſi Maria Magdalene ſeptem dæmoniis cumulatur, etſi princeps apoſtolorum in profundum negationis ſubmergitur: non eſt tamen qui de manu Dei poſſit erudere. Quos enim prædeſtinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iuſtificauit. Nónne huic adhęreDeo bonũ eſt? Quęrite fratres, quęrite dominũ, & cõfirmamini, quærite faciẽ eius ſemper. Quærite dominum, & viuet anima veſtra. Et anima mea, inquit, illi viuet, quæ mundo mortua eſt. Quæ enim mundo viuit, non illi viuit. Sic ergo quæramus eum, vt & ſemper quæramus, & cum venerit quærere nos, dicatur de nobis: Hęc eſt generatio quærentiũ Deum, quærentium faciem Dei Iacob. Sicque aperiantur portæ æternales, & introeat rex gloriæ, & nos cum illo, qui eſt Deus benedictus in ſecula. Amen.

2.Mach.15.c
Ioan.7.e
Roma.8.g

Ibid.
Pſal.94.a
Pſal.61.c
Eſa.40.a

De verbis Habacuc prophetæ, Super cuſtodiam meam ſtabo. quod aliterre probis, aliter electis ſapiat verbum Dei, Sermo.

LEgimus in euangelio quod prædicante dominо, & ſub myſterio edendi corporis ſui diſcipulos ad communicãdum paſſionibus ſuis admonente, dixerint quidam: Durus eſt hic ſermo: & ex hoc iam non fuerint cum eo. Interrogati verò diſcipuli an & ipſi vellent abire: Domine, inquiunt, ad quem ibimus? Verba vitæ æternę habes. Ita dico vobis fratres, vſque hodie quibuſdam manifeſtum eſt quoniam verba quæ loquitur Ieſus, ſpiritus & vita ſunt, & propterea ſequũtur illum: aliis dura videntur, & miſeram alibi quærunt conſolationem. Sapientia ſiquidem in plateis clamitat, in lata videlicet & ſpacioſa via quæ ducit ad mortem, vt reuocet ambulãtes per eã. Denique quadraginta annis, inquit, proximus fui generationi huic, & dixi, ſemper hi errant corde. Habes & in alio pſalmo: Semel locutus eſt Deus. Semel vtique, quia ſemper: vna enim, & non interpolata, ſed cõtinua & perpetua locutio eſt. Reuocat autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quod ibi habitet ipſe, ibiq; loquatur, faciens nimirum quod docuit per prophetam dicentem: Loquimini ad cor Hieruſalem. Nam Babylõ quoniam terra eſt, nec poteſt ſuſtinere vniuerſos ſermones eius, elongatur à corde, & in carne magis ambulat, tanquam mortua à corde: imò tãquam columba ſeducta non habens cor. Vult enim lætari cum malefecerit, & exultare in rebus peſſimis: audiénſque vocẽ domini huiuſmodi gaudia nullatenus approbantem, ſed deteſtantem, ſed arguentem, ſed condemnantem, fugit & abſcondit ſe in ſimilitudine præuaricatoris Adæ. Sed heu me, quàm vile operimentum quæris miſera anima, quàm inutile quæris operimentum! Folia enim ſunt quæ intexis, folia inquam, quæ caloris nil tibi præbeant, nil habeant ſoliditatis. Orto denique ſole areſcent, & ventus vrens diſperget illa, tu verò nuda & miſera remanebis. Tunc ergo nihil opertum quod non reueletur, quoniam veniet dominus qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

manifestabit consilia cordium. Non erit iam quo lateas misera. Fruſtra dices mõtibus, cadite ſuper nos: & collibus, operite nos: quoniam nudam & apertam oportebit te ſtare ante tribunal Chriſti, vt audias vocem iudicij, quæ vocem conſilij contempſiſti. Ecce enim quid loquitur Deus. Agite, inquit, pœnitentiam, & diſſimulant multi, & continent aures ſuas, & dicunt, durus eſt hic ſermo. Non ſic impij, non ſic diſſimulare poteritis cum ſonabit aſperum illud verbum, & auditio mala: Ite maledicti in ignem æternum. Videtis fratres quàm ſalubriter admoneat nos propheta vt ſi vocem eius audierimus hodie, nõ obduremus corda noſtra. Eadem enim penè verba & in euangelio legitis, & in propheta. Ait enim dominus in euangelio: Oues meæ vocem meam audiunt. Et ſanctus Dauid in pſalmo: Populus, inquit, eius (haud dubiũ quin domini) & oues paſcuæ eius: hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Vtilius nanque & multo ſalubrius eſt hodie audire eum cõſolantem, admonentem, docentem, & vt multum arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebroſa audire illum iudicantem, indignantem, vlciſcentem, ſæuientem, condemnantem. Bonum, inquam, mihi vt humilier, vt corripiat me iuſtus in miſericordia, & increpet me, quàm vt oleum peccatoris impinguet caput meum, ne forte terra inueniar quam percutiat virga oris ſui, quando vaſa figuli virga ferrea conterentur. Bonum mihi propter verba labiorum eius cum propheta cuſtodire vias duras, quàm pariter cum impio interfici ſpiritu labiorum eius. Nunc autem ſi quid amaritudinis ſentio in voce eius, non ſine dulcedine eſt: quoniam cum iratus fuerit, miſericordiæ recordabitur: imò verò & ipſa indignatio non aliunde quàm de miſericordia eſt. Quos enim amat, arguit & caſtigat, & flagellat omnem filium quem recipit: viſitans in virga iniquitates eius, & in verberibus peccata ipſius: miſericordiam autem ſuam nõ diſpergit ab eo. Propterea qui prudentes ſunt, non operiunt vulnera ſua, ſed detegunt: & confitentur domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius: & ſic vinum reprehenſionis infundit, vt non deſit oleum conſolationis. Propterea, inquam, ſapiens apprehendit diſciplinam, nequando iraſcatur dominus, & iam ſecundũ multitudinẽ iræ ſuæ non quærat, ſed recedat zelus eius ab ipſo. Inde eſt enim quòd ſapientis cor vbi triſtitia, cor vero ſtultorũ vbi lætitia: ſed triſtitia illius cõuertetur in gaudiũ, & extrema gaudij illorũ luctus occupabit. Audi denique Habacuc prophetam quomodo dominicam non diſſimulet increpationem, ſed ſedula ac ſollicita circa eam cogitatione verſetur. Ait enim: *Super cuſtodiam meam ſtabo, & figam gradum in munitionem: vt videam quid dicat mihi, & quid reſpondeam ad arguentem me.* Et nos ergo fratres obſecro ſuper cuſtodiam noſtrã ſtemus, quoniam tempus militiæ eſt. Nec in ſterquilinio huius miſeri corporis, ſed in corde vbi Chriſtus habitat, in iudicio & conſilio rationis ſit conuerſatio noſtra: ita ſanè, vt non in ipſa habeamus fiduciam, nec fragili innitamur cuſtodiæ, ſed figamus gradum in munitionem firmiſſimæ petræ Chriſto totis viribus innitentes, ſicut ſcriptum eſt, Qui ſtatuit ſupra petram pedes meos, & direxit greſſus meos. Sic ergo cõſtituti & ſtabiliti iam contemplemur vt videamus quid dicat nobis, & quid reſpondeamus ad arguẽtem nos. Primus enim contemplationis gradus iſte eſt dilectiſſimi, vt inceſſanter conſideremus quid velit dominus, quid placeat ei, quid acceptum ſit corã ipſo. Et quoniam in multis offendimus omnes, & fortitudo noſtra in illius rectitudinẽ voluntatis offendit, nec coniungi ei aut coaptari poteſt: humiliemur ſub potenti manu Dei altiſſimi, & omnino ſolliciti ſimus miſerabiles nos exhibere in oculis miſericordiæ eius, dicentes: Sana me domine, & ſanabor: ſaluum me fac, & ſaluus ero. Et illud: Domine miſerere mei, ſana animã meam, quia peccaui tibi. Poſtquã enim in huiuſmodi cogitationibus mundatus eſt oculus cordis, iam non in ſpiritu noſtro cum amaritudine, ſed in diuino magis ſpiritu cum multa delectatione verſamur: nec iam conſideramus quæ ſit volũtas Dei in nobis, ſed quæ ſit in ſeipſa. Vita enim in voluntate eius, vt hoc nobis in omnibus vtilius atque omnino commodius eſſe nõ dubitemus, quod eius cõgruit volũtati. Et propterea quàm ſolicitè cõſeruare volumus vitã animæ noſtræ, tam ſolliciti ſimus quoad poſſumus ab ea non deuiare. Deinde cũ iam in ſpirituali exercitio aliquatenus profecerimus, ducem ſequentes ſpiritum qui ſcrutatur etiam alta Dei, cogitemus quàm ſuauis ſit dominus, quàm bonus in ſemetipſo, orantes cum propheta, vt videamus voluntatem domini, & viſitemus iã non cor noſtrum, ſed templũ eius, & cum eodem propheta nihilo minus dicẽtes: Ad meipſum anima mea cõturbata eſt, propterea memor ero tui. In his enim duobus tota ſpiritualis conuerſationis ſumma verſatur, vt in noſtra conſideratione turbemur & contriſtemur ad ſalutẽ, in diuina reſpiremus: vt de gaudio ſpiritus ſancti habeamus conſolationem, & hinc timorẽ, & humilitatẽ, inde verò ſpem cõcipiamus & charitatem.

De cute, cárne, & oſſibus animæ. Sermo.

BEATVS Dauid in pſalmo 33. de iuſtis loquitur dicens: *Multæ tribulationes iuſtorum, ſed de omnibus his liberabit eos dominus. Cuſtodit dominus omnia oſſa eorum; vnum ex his non conteretur.* Quod nemo dictum eſſe de corporeis oſſibus arbitretur, præſertim cum tot beatorum martyrum oſſa confracta ſint manibus hominum impiorum, & contrita dentibus beſtiarum. Sed miranda prorſus & miſeranda humanarum conditio animarum, quæ licet tam multa foris ingenij viuacitate percipiant, nulla tamen perſpicacitate ſemetipſas ſicut ſunt noſſe aut cogitare ſufficiant, ſed egeant omnino figuris & ænigmatibus quibuſdam corporearum ſimilitudinum, vt ex viſibilibus & exterioribus poſſint vel aliquatenus inuiſibilia atque interna coniicere. Ponamus itaque velut quandam animæ cutem cogitationem, carnem affectionem, vt conſequenter os eius intentionem poſſimus accipere. Sic enim erit in oſſis integritate animæ vita, in carnis incorruptione ſanitas, in cutis ſpecie pulchritudo. Quæ ſunt ergo tribulationes iuſtorũ, niſi quòd interdũ decoloratur cutis, cum videlicet inutilis cogitatio in corde verſatur? nonnunquam verò etiam caro vulneratur, quando ſcilicet ad hoc vſque cogitatio pernicioſa procedit, vt

vt delectatione corrũpatur affectio. Nam oſſa quidem iuſtorum omnino integra atque illæſa cuſtodiuntur à domino, vt nunquam frangatur propoſitum cordis eorum, nunquam ſalubris intentio conteratur, vt videlicet concupiſcentiæ titillanti etiam detur aſſenſus. Sicut enim peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat: ſic conſenſus omnino animam necat. Caueamus ergo dilectiſſimi cogitationes inutiles, vt animarum noſtrarum facies decora permaneat: vt obliti quæ retro ſunt, id eſt, populum noſtrum, & domum patris noſtri, concupiſcat rex ſpeciem noſtram. Exeamus de terra noſtra, vt non comprehendat nos cogitatio ſpectans ad voluptatem carnis. Exeamus & de cognatione noſtra, id eſt à cogitationibus curioſitatis, quæ nimirum cum in ſenſibus corporeis habitet, carnali vtique cognata eſt voluptati. Exeamus etiam de domo patris noſtri, vt fugiamus cogitationes ſuperbiæ & vanitatis. Eramus nos aliquando, ſicut & cæteri, filij iræ: eramus & nos ex patre diabolo, qui nimirum rex eſt ſuper omnes filios ſuperbiæ, & in montibus elationis ſedem ſibi atque habitaculum infeliciſſimum præparauit. Quòd ſi forte aliquando talis aliqua cogitatio mentem ſubierit, tota ſollicitudine laboremus citius abluere & eradere ſordem qua nos maculari conſpicimus, clamantes cum propheta ac dicentes: Aſperges me domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Iam verò ſi quando forte per incuriam & negligentiam noſtrã tranſierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis, ſcientes quoniam non macula eſt iam, ſed plaga, tota feſtinatione ad auxilium ſpiritus qui adiuuat infirmitatem noſtram recurramus, clamantes illud de pſalmo, & dicentes: Domine miſerere mei, ſana animã meã: quia peccaui tibi. Humanæ enim ſunt tentationes iſtæ, nec ex toto caueri poſſunt quandiu in hoc corpore mortis peregrinamur à domino. Nemo tamen paruipendat aut diſſimulet iſta, quoniam etſi non mortifera ſunt, certe periculoſa. Intentionem vero & propoſitum mentis ea ſollicitudine cuſtodiamus fratres, qua vitam animarum noſtrarum volumus cuſtodire, quoniam iſtud omnino eſt peccatũ ad mortẽ, cũ ex conſenſu & deliberatione delinquimus, proprio iudicio condemnati. Nec ideo ſanè id dixerim, vt deſperet ſi quis forte delictihuius ſibi conſcius eſt: ſed vt expaueſcat præcipitiũ, & qui cecidit, adiiciat citius vt reſurgat. Nouerit enim excidiſſe ſe ad iuſtitiã quicumque eiuſmodi eſt. Cuius os confractum eſt & comminutum, nouerit præciſum ſe à corpore Chriſti: de quo nimirum legitur: Os non comminuetis ex eo. Vnde & in paſſione ſua licet plagis virgarum in liuorem decolorata ſit cutis, vt liuore eius nos ſanaremur, licet clauis vulnerata ſit caro, & lancea latus eius apertum, vt ſanguine eius redimeremur: os tamen non eſt comminutum ex eo. Propterea & ſanctus Dauid, Non eſt, inquit, occultatum os meum à te quod feciſti in occulto. Et in alio pſalmo, Oſſa, inquit, mea vt crẽmium aruerunt. Quod tunc fit, cum omnem delectationem boni prorſus amiſiſſe videtur anima, ſolámque ſibi aridæ intentionis fortitudinẽ reſeruaſſe. Et vide ne forte tale aliquid etiam beatus Iob pateretur cum diceret: Pelli meæ cõſumptis carnibus adhæſit os meũ: vt videlicet corrupta affectione vix ſolã ſibi intentionẽ ſpiritualis cogitatio vendicaret.

De verbis apoſtoli: Qui gloriatur, in domino glorietur, de triplici gloria, Sermo.

QVI *gloriatur, in domino glorietur.* Nouerat apoſtolus gloriam propriam eſſe creatoris, non creaturæ, ſecũdum illud: Gloriam meam alteri non dabo: &, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Itémque, Non nobis domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Sed conſiderauit rationalem creaturam adeo affectare gloriam, vt aut vix aut nunquam ab hoc compeſci deſiderio poſſit, quippe quæ ad imaginem facta eſt creatoris. Propterea ſecundum datam ſibi à Deo ſapientiã, ſaluberrimũ adinuenit cõſiliũ, dicẽs: Quandoquidẽ perſuaderi nobis nõ põt nõ gloriari, ſaltem qui gloriatur, in domino glorietur. Et cõſidera quãtũ ſuperexcedit Pauli philoſophia philoſophiã ſapientium mundi huius, quæ nimirum ſtultitia eſt apud Deum. Cum enim nonnullos viderent philoſophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab inuicẽ quærere: qui inter eos fuere præcipui, prudenter aduerterunt vanam eſſe huiuſcemodi gloriam & penitus contemnendam. Sed conſiderantes deinde ac ſtudioſius inquirentes quænam appetenda eſſet gloria ſapienti, hic iam plane euanuerunt in cogitationibus ſuis, propriam cuique ſufficere gloriã arbitrantes: quaſi verò anima quæ a ſemetipſa eſſe non poteſt, a ſe poſſit eſſe beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota ſollicitudine operã dabat ea operari quæ mirarentur homines & laudarent: ſic iſti ſola ea iudicabant ſectanda eſſe, quæ interior arbiter animus approbaret. Et hæc quidẽ ſumma philoſophia ſapientium huius mundi eſt, ipſa quoque minus habẽs, licet propinquior veritati. Vnde & vtranque gloriam ſublimi veritatis contemplatione tranſcendẽs apoſtolus: *Qui gloriatur*, inquit, nõ inaltero, non in ſe, ſed, *in domino glorietur*. Et eam quæ veritati videbatur eſſe vicinior, maiori proinde redarguens ſollicitudine, & condemnans certo iudicio veritatis. Non enim, inquit, qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Vt quid enim aut de alterius hominis, aut de meo ipſius iudicio ſollicitus ſum, cuius nec vituperio reprobus nec laude probatus inueniar? Fratres, ſi me ante veſtrum oporteret tribunal aſtare, meritò ſuper veſtris laudibus gloriarer. Quòd ſi vel meo ipſius eſſem iudicandus examine, iure meo ipſius teſtimonio cõtentus, propriis laudibus delectarer: nunc autem cum nec veſtro, nec meo, ſed Dei ſim iudicio præſentandus: quantæ inſipientiæ, imò & inſaniæ eſt, aut in veſtro me, aut in meo ipſius teſtimonio gloriari: præſertim cum ipſe ſit cuius oculis omnia nuda ſunt & aperta, & cui nequaquam opus ſit vt quis ei teſtimonium perhibeat de homine? Meritò proinde apoſtolus ipſe vanæ & fallacis glorię reprobator, Mihi, inquit, pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, ſed neque me ipſum iudico. Nihil enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum: qui autem iudicat me, dominus eſt. In quibus verbis illud quoque diligenter conſiderãdum eſt, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

alienum quidē iudicium pro minimo habens, suum quoque nequaquam sequeretur, quanuis non illud adeò pro minimo iudicaret habēdum. Nemo enim scit hominum quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est, vt comparatione interioris testimonij, exterius omnino pro nihilo sit habendum. Quid enim mihi cum eorum laudibus quibus ignotus sum? Quod si vel ipse qui in homine est spiritus, omnia, quæ hominis sunt nosse posset, profecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem prauum est cor hominis, & imperscrutabile etiam sibiipsi, adeo vt præsentia quoque magna ex parte ignoret, futura verò sua omnino nosse non possit, quia aliquatenus nouit præsentia, si non reprehendat nos conscientia nostra, non quidem gloriam, sed fiduciam habemus
1. Ioan. 3. d ad eum, sicut beatus Ioannes ait. Cum autem veritatis ipsius quam nihil latet, sententiam de nobis tenere meruerimus, in ea planè securius poterimus gloriari. Interim verò nolite ante tempus iudicare
1. Cor. 4. a (ait apostolus) donec veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum. Illa enim perfecta omnino erit & secura gloriatio, cum erit vnicuique laus à Deo. Nūc quoque licet non sine timore & solicitudine multa, aliquatenus tamen in domino gloriamur, testimonium perhibente spiritu sancto spiritui nostro, quòd filij Dei sumus. Hinc enim verè possumus gloriari, quod tantum habemus patrem
Ieb. 7. d quòd maiestati ineffabili cura est de nobis. Vnde & propheta: Domine, inquit, quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum?
1. Cor. 4. d Itaque qui gloriatur, iam non in meritis suis glorietur. Quid enim habet quod non acceperit? Si autem accepit, quid gloriatur quasi non acceperit? In eo ergo à quo accepit glorietur non quasi ipse magnus sit, sed quia magnificet eum Deus: hoc est vt in illis quæ acceperit, non quasi ea non acceperit, sed quasi qui ea acceperit glorietur. Neque enim ait apostolus, si autem accepisti, quid gloriaris? sed, quid gloriaris, inquit, quasi non acceperis? vt nō prohibeat,
2. Cor. 10 sed doceat gloriari. Sed quid sibi vult quod ait, Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commēdat? Quis est enim quem in hoc seculo commendat Deus? Quomodo cōmendabit
Apo. 3. d veritas eū qui adhuc reprehensibilis inuenitur? Denique ego, inquit, quos amo, arguo & castigo. Hæccine commēdatio est tota? Prorsus, quantū mihi videtur, ipsa est. Quæ est enim melior & efficacior cōmendatio, quàm diuinæ erga nos testatio charitatis?
Psal. 140. b Testimonium verò amoris eius nullum credibilius, nullū certius in hac vita, quàm quod desiderat propheta, vbi ait: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Hæc nanque increpatio qua iugiter nobis suggerit in occulto spiritus veritatis quid desit nobis: superbiā, negligentiā, ingratitudinémque repellit. Quo triplici vitio omne paulò minus religiosorum hominum genus periculosè laborat, pro eo quòd minus attenta cordis aure percipiant quid intus loquatur is qui neminem palpat spiritus veritatis. Quod nonnullis exinde prouenit (nisi fallor) quòd propriæ gloriæ cupidi, nulla ratione quiescere possunt, cum in seipsis penitus nihil inueniunt vnde possint aliquatenus gloriari. Perfecta autem & secura gloriatio est, cū veremur omnia opera nostra, sicut testatur beatus Iob de seipso, & cum Esaia propheta omnes iustitias nostras non aliud quam pannum menstruatæ reputandas esse cognoscimus. Nihilo minus tamen confidimus etiam & gloriamur in domino, cuius misericordia tanta est super nos, vt à grauioribus quidem, & quæ ad mortem peccata sunt custodiat nos, & tā benigne ipsa imperfectionis nostræ delicta & conuersationis impuritatem nobis manifestare, & agnitam condonare dignetur, quatenus in humilitate & sollicitudine & gratiarum actione firmiter radicati, iam non in nobis, sed in domino gloriemur.

Esai. 64. b

De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas. Sermo.

QVOD diuersis nominibus Deum nūc quidem patrem nunc magistrum vocemus aut dominum, non illius simplicissimæ & omnino inuariabilis naturæ diuersitas vlla in causa est: sed affectionū nostrarum multiplex variatio secundum diuersos profectus animæ vel defectus. Videntur enim quædam animæ sub patrefamilias agere, quædam sub domino, quædā sub magistro, quædam quoq; sub patre, & nonnullæ cum sponso, vt cum proficientibus proficere, cum immutatis mutari videatur & ipse, qui iuxta prophetam mutat quidē creaturas, &
Psal. 101. mutabuntur, licet idem ipse sit, & anni eius non deficiant. Denique quid in alio psalmo idem propheta ad ipsum loquatur, attende: Cum sancto, inquit, sanctus eris, & cū viro innocente innocens eris, & cum
Psal. 17. d electo electus eris: atque vt magis miremur, & cum peruerso peruertēris. Et quemadmodum sic mutetur, imò sic mutet immutabilis ipse, secutus adiungit: Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis. At verò quoniam non prius quod spirituale, sed prius quod animale, deinde quod spirituale: videntur mihi quatuor interdum conuersionem nostram præcedere: status vnus sub nobis ipsis, tres sub principe mundi huius. Est enim anima sub seipsa, cum propriam sequitur voluntatem, libertate pernicioſa gaudens. Hic est
Luc. 15. c filius ille prodigus, qui portionem paternæ substantiæ quæ se contingebat accepit: ingenium scilicet, memoriam, vires corporis, cæteráque similia bona naturæ: quibus non ad diuinam, sed ad suam vteretur voluntatem, essētque tanquam sine Deo in hoc seculo. Est autem interim homo sub se, cum propriæ satisfaciens voluntati, necdum tamen possidetur à vitiis & peccatis: quoniam qui facit peccatum, iam non suiipsius seruus est, sed peccati. Iam tunc ergo proficiscitur in regionem longinquā, qui prius quidem separatus erat, sed necdum elongatus à patre. Accepta siquidem portione substantiæ factus est sui iuris, & quamuis recessit ab auctore, proximus tamen fuit quandiu ab opere non recessit. Hoc autē tandiu fit, dum licita quidem, sed non expedientia pro sua sequitur voluntate. At postquam recesserit & à seipso, declinans scilicet in peccatum, tunc iam in longinquam verè proficiscitur regionē: quoniam ab eo qui summe & singulariter est, nihil longius eo, quod nullo modo est: nihilq; remotū magis ab eo, à quo, & per quē, & in quo sunt omnia, quàm peccatum,

peccatum, quod nihil est inter omnia. Porrò iustum diuinæ vltionis iudicium est, vt fugitiuum patris filium alter sibi vsurpet in seruum. Vnde & profectus in regionem longinquam, vni ciuium legitur adhæsisse, quem ego non alium quàm vnum ex malignis spiritibus intelligendum puto, qui pro eo quòd obstinatione irreparabili peccant, & transierunt in affectū malitiæ & nequitiæ, iā nō sunt hospites & aduenæ, sed quasi ciues & inhabitatores peccati. Quid est autem quòd ciui dicitur adhæsisse pauper adolescens & peregrinus, nisi quòd factus est subditus illi?
Ibidem. Denique quemadmodum adhæsit, sequentia manifestant. Sic enim habes: Adhæsit vni ciuium regionis illius: & misit eum in villam suam pascere
Gen. 42. a. porcos. & nota, quòd famis necessitate ciui maligno dicitur adhæsisse, sicut Israël tempore famis descendisse legitur in Aegyptum. Peiculosa planè & pernicioſa esuries, quæ liberos addicat misere seruituti, subiiciet operibus luti & lateris, porcis associet, imò & seruos faciat esse porcorum. Vnde autem egestas tanta ei qui diues aduenerat, collectis nimirum omnibus quæ de paterna substantia in suam acceperat portionem? Ex eo sine dubio, quòd præmissum est dissipasse bona sua viuendo luxurioſe cū
Eccle. 1. f meretricibus: propterea, inquit, cœpit egere. Porrò meretrices istas concupiscentias carnis intellige, cum quibus luxurioſe viuendo dissipat bona naturæ dum eis abutitur ad voluptatem. Hinc, vt iam diximus, egestas succedit pernicioſa (teste scriptura) quod non satietur oculus visu, nec auris impleatur auditu. Mittitur ergo pascere porcos, corporeos scilicet sensus, qui volutabro luti & spurcitiis oblectantur. Et vide ne forte hi sint porci, quos eiecti ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim à rationali nostro, ideſt mente, peccatum sensibus
Rom. 1. d corporis hæret, apostolo teste, quòd mente consentiat legi Dei, carne verò legi peccati quæ est in
Ibidem. membris nostris. Vnde & in alio loco: Scio, inquit, quòd non est in me bonum, hoc est in carne mea. Quid tamen agendum est cum sic eiecti ab homine porcos inhabitant spurci spiritus, nisi quærenda remedia lacrhymarum, & currendum ad aquas quarū abundantia male viuida radix peccati suffocetur in eis? Quamuis hæc omnimoda peccati extinctio, fini potius reseruata videtur. Hæc excursu quodam sunt dicta, vt proinde manifestius assignarem quonam modo eum quem sub semetipso reperit, sibi malignus subiiciat, tanquam fortis armatus intrans & possidens artium in quo pauper & debilis inuētus est habitator. Veruntamē tripliciter mihi videtur homines esse sub principe tenebrarū. Primùm quidē nec volentes nec nolētes, quod cōuenit his qui necdū habēt volūtatis vsum: sunt tamē vasa iræ propter originale peccatū, donec alligato forti vasa eius diripiat fortior per sacramentum adueniens, verus vtique Moyses, qui in aqua venit, nec in aqua solùm, sed in aqua & sanguine. Secundo modo volentes, cum iam voluntarie peccant. Tertio quoq; modo nolentes, cū iā respiscere vellet, nisi quòd peccati cōsuetudine miserabiliter obligati, iusto Dei iudicio qui in sordib⁹ sūt sordescūt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius, & vere prodigus nimis, qui nō modo dissiparat sua, sed & semetipsum subiecerat miseræ seruituti, infelix venundatus sub peccato, cum ad se reuersus ait: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo?
Luc. 15. d Siquis expertus est in semetipso, facilè credo in his verbis animum miserabilē recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus, non se felicem reputaret si datum ei esset, esse tanquam vnum ex his quos in seculo tepidos videt viuentes sine crimine, minime tamen quærentes quæ sursum sunt, sed quæ super terram? Quanti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant panibus, id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientiæ bono: Ego autem hic fame pereo, id est, insatiabilibus crucior peccatorum desideriis, & affectibus vitiorum. Potest tamenintelligi, quod non
Amos. 8. d fame panis, nec siti aquæ, sed fame & siti diuini verbi, quam & Iudææ propheta minatur, sese perhibeat laborare. Et hæc dixerim non quod ita sit, sed quòd ita sensiat miser humiliatus sub peccato. Neq; enim gloriantur conscientiæ testimonio, quorum seculares & mercenaria intentio est: sed peccator compunctus reputat sanctissimum quacunque ex causa alterum videat innocentem. Fac me, inquit, sicut vnū ex mercenariis tuis. Ecce hic iam primus est status quo sub Deo cœperunt esse homines, qui tanquam mercenarij sub patrefamilias viuunt. Hi sunt quos in seculo videmus aut nullo aut exiguo desiderio æternorum velut sub mercede seruire Deo, & ab eo terrena petere quæ desiderant. Iam verò secundo statu incipit esse sub domino, qui tanquam seruus carcerem timet, & metuit ne subigatur pœnis. In quo sanè statu conuersio est, exitúsque à seculo, &
Eccles. 1. b introit⁹ vitæ: vnde & legis: Principiū sapiētiæ timor domini, & alius quidam propheta: A timore, inquit,
Esa. 26. d tuo concepimus & parturiuimus spiritum salutis. Huic gradui tertius admodum proximus & quasi permixtus est, eorum scilicet, qui paruuli adhuc in Christo lac concupiscunt tanquam sub magistro & pædagogo viuentes. Id nanque conuenit maximè nouitiis, qui nimirum si forte in cōsolationibus meditationis sanctæ lachrymarum, psalmodiæ, & cæterorum huiusmodi cæperint delectari, quasi pueriliter timent ne magistrum offendant, ne vapulēt, defraudētur munusculis quibus solet eos eruditor ille benignissimus allicere. Hi sunt qui prouidēt dominum in conspectu suo semper, & commouentur si vel ad horā abesse contigerit: nec iam seruiliter timent supplicia, sed tanquam paruuli metuunt plagas virgarum, apprehendentes disciplinam magistri nequando irascatur, & pereant de via iusta: ne deuotionis gratia subtrahatur, & molesta eis omnia fiant, laborent tædio quodam, & quasi vapulent intus in anima, in amaritudine scilicet cogitationū. Hæc enim verbera quibus castigat suos paruulos Deus, quæ melius experimento dignoscimus quàm sermone. Vnde & ipse dominus loquitur
Psal. 88. e per prophetam: Si dereliquerint filij eius legem meam, &c. visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. In his itaque primordiis, & quasi infantili ætate sic vicissim sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

succedunt timor domini, & disciplina magistri, vt nunc in isto, nunc in statu illo sese inueniat, quisquis solicitus fuerit, diligenter hoc obseruare. Inde est quod nouellæ adhuc ecclesiæ loquens simul vtriusque nominis meminit, dicens: Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis: sum etenim. Agnoscant hic locum suum nouitij nostri, vt solliciti sint de cætero sedulè magis circa ista versari: ante omnia si quidem timor eis necessarius est, quo nimirum peccata possint præterita delere, cauere futura. Timor enim domini (vt ait scriptura) expellit peccatum, siue quod iam admissum est, siue quod tentat intrare. Expellit sanè illud quidem pœnitendo, hoc resistendo. Sed quoniam arcta & ardua est via quæ ducit ad vitam: tanquam paruulis in Christo pædagogus vobis ô filij, ac nutritius necessarius est, qui doceat, deducat, foueat vos, & tãquam alludat paruulis, ac blanditiis quibusdam cõsoletur ne pereat ætas infirma. Propterea non ego, sed magis ecclesiæ princeps & pastor vos admonet: Quasi modò geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, ita sanè vt in eo nequaquam permaneatis, sed in eo crescatis in salutem. Quod alia quædam scriptura manifestius exprimens loquitur sic: Gaudete gaudio omnes qui lugebatis super eam (haud dubium quin Hierusalem, de ea si quidem loquebatur) vt potemini, ait, à lacte, & satiemini ab vberibus consolationis eius: & cùm auulsi fueritis à lacte, epulemini ab introitu glorię eius. Ipse est enim status filij iam robustæ ætatis, qui sub patre viuit, nec lacte iam potatur, sed vescitur solido cibo, oblitus sanè quæ retro sunt, in quibus seruilis oculus in amaritudine morabatur: sed ne ipsa quidem præsentia considerans, paruas paruulorum consolationes captans, magis extendens se in anteriora, ad palmã supernæ vocationis, & introitum futuræ beatitudinis, expectans beatam spem & aduentum gloriæ magni Dei. Euacuauit enim quæ erant paruuli, nec circa eiusmodi suaues quidem, sed non perennes consolationes hactenus occupatur. Sed quia iam profecit in virum perfectum, in his quæ patris sunt oportet eum esse, suspirare ad hæreditatem, seduláq; circa eã meditatione versari. Nunquid enim mercenarium eum quis æstimet, qui paternæ inhiat hæreditati, eámq; toto affectu expetit & expectat, quam nimirum filij mercedem esse non mercenarij propheta testatur? Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini filij, merces fructus ventris. Inuenitur tamẽ alter gradus sublimior, & affectus dignior isto, cum penitus castificato corde nihil aliud desiderat anima, nihil aliud à deo quęrit, quàm ipsum Deum. Crebro si quidem didicit experimento quoniam bonus dominus sperantibus in se, animę quærẽti ipsum, ita vt iã ex affectu cordis atq; sentẽtia clamet illud de psalmo: Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terrã? Defecit caro mea & cor meũ, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quicquam tanquam priuato sui ipsius amore desiderat anima quæ eiusmodi est: sed tota pergit in Deum, vnicúmque ei ac perfectum desiderium est, vt introducat eam rex in cubiculum suũ, vt ipsi adhæreat, ipso fruatur.

Ioan. 13. b

Eccle. 1. c

1. Petr. 2. d

Esaiæ. 66. d

Vnde & iugiter reuelata facie quoad potest cœlestis sponsi gloriam speculando, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tanquam à domini spiritu: Ex hoc planè audire meretur: Tota pulchra es amica mea. Audet & ipsa loqui: Dilectus meus mihi, & ego illi. Atque in huiusmodi felicissima & iucundissima confabulatione delectatur gloriosa cum sponso.

Cantic. 4. d

De verbis psalmi: Audiam quid loquatur in me dominus Deus. Sermo.

Psalm. 84. b

INuisibilia Dei (apostolo teste) à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et est velut communis quidam liber, & cathena alligatus (vt assolet) sensibilis mundus iste, vt in eo sapientiam Dei legat quicunque voluerit. Erit tamen cum cœlum plicabitur sicut liber, in quo vtique deinceps legere habeat necesse, quoniam erunt omnes docibiles Dei: & quemadmodũ creatura cœli, sic & creatura mundi iam non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem Deum videbit, & sapientiam eius ad liquidum contemplabitur in seipsa. Iterim verò opus habet humana anima velut quodam vehiculo creaturæ, vt ad cognitionem creatoris assurgat: cum econtra longe beatius perfectiúsque angelica natura in creatore notitiam habeat creaturæ: ad quam nimirum excellentiam licet ad modicum, rapta fuisse videtur anima illa beata quæ collectum sub vno solis radio mundum vniuersum conspexit: de quo miraculo beatus papa Gregorius in libro dialogorum scribens, Videnti, inquit, creatorem angusta est omnis creatura. Felices proinde qui satiantur ex adipe frumenti, nec opus habent sugere mel de petra, oleúmque de saxo durissimo, qui videlicet inuisibilia Dei non in inuisibilibus rimando perquirunt, sed in seipsis ad liquidum intellecta conspiciunt. Verùm, vt iam diximus, angelicæ felicitatis illud est, non fragilitatis humanæ. Quæramus igitur per ea saltem quæ facta sunt, intellectum inuisibilium Dei, quæ si in cæteris creaturis intellecta conspicit anima, necesse est vt longe amplius conspiciat, & intelligat multo subtilius in ea creatura, quæ facta est ad imaginem creatoris, hoc est in seipsa. Nullus Deo vicinior gradus inter omnes quæ sub sole habitant creaturas, quàm anima humana: vt meritò propheta dicat ad ipsum: Beatus vir cuius est auxilium abs te, assensiones in corde suo disposuit. Et post pauca: Ibunt, inquit, de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion. Propterea incessanter hortamur vos fratres, vt ambuletis via cordis, & sit anima vestra in manibus vestris semper, vt audiatis quid loquatur in vobis Deus, quoniam loquetur pacem. Quibus loquetur pacem? Vtique in plebem suam, & in sanctos suos. Quæ est plebs, aut qui sunt sancti? Ipsi nimirum qui conuertuntur ad cor. Vnde & sequitur: Et in eos qui conuertuntur ad cor. Nos tamen in his verbis tria solemus intelligere hominum genera, quibus solis Deus loquitur pacem, sicut & propheta alius tres tantum præuidit saluandos, Noë, Danielem, & Iob: contrario quidem ordine,

Rom. 1. c

Ioan. 6. c

Ibidem.

Ezech. 4. c

ne, sed eosdem ordines exprimens, continentium scilicet, prælatorúmque, & coniugatorum: si tamen continentes à carnalibus illecebris ad ea quæ cordis sunt, id est, ad spiritualia desideria conuertantur. Vnde & Daniel vir desideriorum ab angelo nominatur. Et prælati prodesse magis studeant, quàm præesse, quoniam ipsos maximè decet sanctitudo: vnde & in psalmo sancti specialiter appellantur. Et coniugati mandata non transgrediantur, vt meritò plebs domini, & oues pascuæ eius debeant nominari. Imò vero & in nobismetipsis (quoniã inde est nobis amplior solicitudo) tres istos ordines assignare solemus, plebem quidem intelligẽtes officiales fratres, qui exterioribus & quasi popularibus negociis occupantur. At verò qui conuertuntur ad cor, ipsi sunt clausirales, quos nulla impedit occupatio, sed libere vacant, vt videant quoniã suauis est dominus. Super vtrunque parietem Deus loquitur pacẽ, quoniã idem est ad quod tendunt: licet nõ eadẽ via. Est psalterium iucundum cũ cithara, nec minus iucundus est sonus citharæ, quàm psalterij, licet hæc ab inferioribus reddat sonum, illud à superioribus. Veruntamen optimam partem elegit Maria, licet non minoris fortasse meriti sit apud Deum humilis conuersatio Marthæ, sed de electione Maria laudatur, quoniam illa quidem omnino (quod ad nos spectat) eligẽda: hæc verò si iniungitur, patienter est toleranda: Iam quod interponitur super sanctos suos: ad prælatos pertinet, quibus nimirum vtraque vita necessaria est. Et ipsorum est vtrisque prouidere, & copulare sibi parietes è diuerso venientes: quoniam angularis lapidis (qui est Christus Iesus) vicarij constituti sunt. Nec dubium quin longè periculosior cæteris eorum sit administratio. Tamen si bene administrauerint, gradum bonum sibi acquirent, & maiorem abundantiam, & superefluentem mensuram accipient pacis, vt de eis meritò dicatur: Quoniam super sanctos pacẽ loquitur Deus. An verò dubitet quis quos dixerit sanctos? Audiat Esaiam: Vos, inquit, sancti domini vocabimini ministri Dei nostri. Proposuerã exemplum aliquod dare quemadmodum ex sua ipsius consideratione ad spiritualẽ intelligentiam assurgere humanus debeat animus, sed necesse est in diem alterum & sermonem alterum differre.

Esa. 60. a

De vita & quinque sensibus animæ, Sermo.

MAgna est dico vobis charissimi, & nimium inexcusabilis negligentia nostra, qui cogitationibus ociosis vacantes tempus amittimus, quibus nimirum nec penetrandæ nubes, nec maria trãsfretanda vt salubres inueniamus cogitationes, sed prope est (vt ait Moyses) verbũ in ore nostro, & in corde nostro: & infinitas in nobismetipsis vtiliũ cogitationum occasiones & seminaria possumus inuenire. Denique si tam inerudita & negligens fuerit anima, vt nec interiora sua sufficiat perscrutari, attendat ea quæ foris agit palam & manifestè: & in ipsis quoque, si diligenter quæsierit, inueniet sapientiam. Ecce enim scriptum est: Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Considera ô anima quid impendas corpori tuo, & inuenies sine dubio quod vitam ei sensúmque ministras: & vitam quidem in toto corpore inuenies vniformẽ. verbi gratia. Neque enim aliter viuit oculus quàm articulus: Sẽsum vero nõ ita: Quære ergo vt tibi quoq; anima tua (quæ est sine dubio Deus tuus) similia largiatur. Neque enim viuere dicenda est anima quæ veritatis non habet cognitionem, sed adhuc mortua est in semetipsam, quemadmodum & ea sine sensu, quæ necdum habet dilectionem. Est ergo animæ vita veritas, sensus charitas. Nec mireris quòd interdum animæ impiorum notitiam habent veritatis, quæ tamen expertes sunt charitatis, quando & in corporibus nonnullis vitam reperis sine sensu, vt sunt arbores, cæteráque similia animãtia quidem, sed animatione, nõ anima: quemadmodum & animæ iniquorum veritatis habent notitiam naturali ratione, quæ tamen interdum adiuuatur à gratia, cum nullatenus sanè animetur ab ea. In his autem quibus & cogitationem veritatis, & dilectionem anima spiritualis infundit, non exteriori quolibet modo, sed tanquam anima ipsorum cui adhærentes vnus spiritus fiunt cum ea, in his inquam indiuisa est cognitio veritatis secundum quod dictum est de vita corporis. Eadem enim cognitione & minima & maxima comprehendis. Porrò dilectionem quidem, si diligenter aduertas, variam, & fortassis secũdum quinque sensus corporis quinquepertitam poteris inuenire. Est enim amor pius, quo parentes diligimus. Est amor secundus, quo socios diligimus. Est & erga omnes homines amor iustus, erga inimicos amor violentus, erga Deum sanctus siue deuotus. In his omnibus, si diligenter attẽdis, proprium erga singulos, & omnino diuersum ab aliis modum inuenies. Denique si considerare curiosius delectat, non immeritò fortasse videbitur primus, id est parentum amor, tactui conuenire, quod hic sensus sola proxima & corpori iuncta percipiat, quemadmodum amor ille nullis exhibetur nisi proximis carnis nostræ. Sed nec illud quidem discrepat à ratione similitudinis, quòd hic solus è sensibus per corpus diffunditur vniuersum, quoniam & amor ille naturalis est omni carni, adeo vt ipsa animalia bruta & diligant fœtus suos, & diligantur ab eis. Amor quoque socialis videre licet quàm propriè dicatur gustui conuenire, ob maiorem profecto dulcedinem, & quoniam hic sensus solus est quo magis eget humana vita. Nec video qua ratione viuere dicendus est saltem hac communi vita, qui non eos diligit inter quos viuit. Amor autem generalis, quo videlicet omnes homines diliguntur, odoratus habet similitudinem, in eo vtique quòd hic sensus iam remotiora percipiat, & quod non ex toto carnalis delectationis expers, eo tamen tenuiorem eam habeat, quo diffusiorem. Auditus autem multo magis remotiora capit, nec inter homines ab amante quisque remotior est quàm non amãs. Deniq; cum in cæteris sensibus nonnulla carnis ipsius oblectatio sit, & magis ad carnẽ pertinere videatur, auditus penè totus exit à carne, & ei dilectioni non immeritò conuenire videtur, cuius tota causa obedientia est: quam pertinere ad auditum satis cuidens est, cum cæterarum vnde diximus dilectionum nonnulla à carne suma-

Deut. 30. c
Rom. 10. b

Prou. 9. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

tut occasio. Porrò visus quidem in eo sibi vendicat G amoris diuini similitudinem, quòd cæteris omnibus excellentior & singularis cuiusdam naturæ, perspicacior quoque cæteris inuenitur, & discernit multo remotiora. Denique odoratus quidem & auditus videntur vtique remota sentire, sed ad se magis quem sentiant aërem creduntur attrahere. Visus autem non ita, sed magis ipse exire videtur, & ad remota procedere. Sic & in dilectionibus est. Quodammodo enim attrahimus proximos quos tanquam nosipsos diligimus. Attrahimus & inimicos, quos ad hoc diligimus, vt sint & ipsi sicut nos, id est, H vt sint amici. Deum vero si vt dignum est, tota virtute, tota anima, toto corde diligimus, ipsi magis in eum pergimus, & tota festinatione in eum qui ineffabiliter super nos, properamus. Iam verò & id manifestum est, quoniam in corporis sensibus visus quidem cæteris omnibus, auditus reliquis tribus dignior, odoratúsque & gustum & tactum etsi non vtilitate, dignitate tamen superare videtur, & gustus tactui superexcellere: quod manifestat etiam dispositio ipsa membrorum. Oculis siquidem in summitate locatis, aures inferiores esse quis nesciat? Sic & I auribus nares & fauces naribus, ipsis quoque faucibus manus pariter & reliquas corporis partes ad quas pertinet tactus, subesse manifestum est. Secundum ergo hunc modum & in sensibus animæ considerare licet alterum altero digniorem: quod quia facilè iam potestis aduertere, breuitatis causa prætereo. Illud quoque vestræ nihilo minus diligentiæ considerãdum relinquo, quòd quemadmodum artus corporis cadere necesse est quàm cito desierit eos anima vegetare, sic & eas quas diximus affectiones, quæ sunt velut quædam animæ membra, sine K anima ipsius animæ (quæ Deus est) cadere omnino necesse est, quatenus videlicet aut ex toto non diligatur quod diligendum est, aut non diligatur ad quod debet, aut quomodo debet. Sunt enim qui parentes carnaliter tantum diligunt, & ipsi quoque confitentur Domino cum bene fecerit eis: Sed huiusmodi dilectio aut omnino vocanda dilectio non est, aut caduca est, aut decidens in terrena.

De duplici baptismo, & de relinquenda propria voluntate. Sermo. L

SCitis fratres (firmissime enim tenetis catholicã veritatem) quòd in baptismate abrenunciantes diabolo, pater cœlestis adoptet, & in regnum filij claritatis suæ de potestate transferat tenebrarum. Nimirum ipsa est stola prima quam verè citò proferre ministros paternus iubet affectus, non oris petitionem, non desiderium cordis expectans, sed & ipsum intellectum præueniens in benedictionibus
Galat.3.d dulcedinis. Quotquot enim baptizati sumus in M Christo Iesu, Christum induimus: de quo & alius
Ioan.2.b clamat testis & ipse fidelis, quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Nec
Rom.8.g verò inanis est aut infirma potestas, quia nimirum certi sumus continuò & nos quoniam neque mors, neque vita, neque virtutes, neque angeli, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Sed attende quanta enumerauit apostolus (eius enim verba sunt) minime tamen adiiciens, nec nosipsi. Nimirum hæc est libertas qua Christus nos liberauit, vt nulla penitus creatura auellere nos, aut vim facere possit. Soli id deserere possumus propria voluntate abstracti, & illecti à propria concupiscentia. Præter hanc enim nihil est quod timeamus. Denique donec voluntatis vsum, & facultatem deliberandi renatus quisque recipiat, à charitate Dei separari omnino non potest. Securus interim degit sub protectione & aduocatione domini Dei sui, non est quod vereatur ex omnibus. At vbi sanè discretionis annos ingrediens redditur sibi, cæterorum vtique violentiam nec tunc quidem formidare necesse est, sed ab ea quæ dormit in sinu, caueat, propria scilicet voluntate. Erit forte peccatum in foribus, sed appetitus eius sub eo est, tantum ipse aperire renuat, consentire recusset. Denique primos parentes non vrsus aut leo, sed potius serpens, callidior vtique, non fortior cæteris animantibus, supplantauit. Nec mulierẽ vir, sed mulier virũ: Serpẽs ô Eua decepit te, decepit profectò, nõ impulit aut coegit. Mulier tibi ô Adam de ligno dedit, sed offerendo vtique, non violentiam inferendo. Neque enim potestate illius, sed tua factum est voluntate, vt eius voci plus obedieris quàm diuinæ. Cæterum si ille sibi non præcauit ignarus, nos saltem nobis tot exemplis præmoniti caueamus. Imò vero quoniam periclitati sumus & nos miserabiliter in hac parte, decætero iam remedium aliquod tantis prouidere malis sollicite studeamus. Quando enim fortis ille armatus, quem fortior superueniens alligauit, atrium illud olim suum valuit violentia aliqua obtinere? Sed vacuum sibique insipienter expositum domicilium reperit, & cum alijs septem nequioribus, non fortioribus ingrediens, non irruens, liberè habitauit. Quis verò illum admisit, nisi propria voluntas? Ipsa est quæ in potestatem tenebrarum denuo rediit, quæ nos iterum subdidit mortis imperio.

Veni Domine Iesu etiam nunc. Iesu bone eiice iterum fortiter, quem nos insipienter admisimus. Tunc enim verè liberi erimus etiam nunc, si nos liberaueris. Irritum fecimus fœdus primum, tibi peccauimus Domine, satanæ & operibus eius obligantes denuò nosmetipsos, iugo iniquitatis colla vltronea submittentes, & subiicientes nos miseræ seruituti. Itaque fratres mei rebaptizari nos conuenit, secundum fœdus inire necesse est, opus est professione secunda, nec iam sufficit abrenunciare diabolo & operibus eius: mundo pariter abrenunciandum est, & propriæ voluntati. Ille enim seduxit, ille tradidit nos. In priori nimirum baptismate, quando nihil nobis adhuc voluntas nostra nocuerat, satis fuerat abrenunciare diabolo, cuius profecto inuidia peccatum paritet & mors per vnum ingrediens, in omnes homines pertransiuit. Cæterum postquam mundi fallentis illecebras, & infidelitatem propriæ volũtatis manifestè sumus experti, de cætero iam in secũdo (vt ita dixerim) cõuersionis nostrę baptismate meritò prorsus & nõ ad insipiẽtiã nobis, nõ resarcire tãtũmodo fœdus primũ, sed etiã roborare solliciti, ipsis quoq; affectibus pariter abrenũciamus. Studeamus proinde dilectissimi immaculatos

culatos nos ab hoc seculo custodire, scientes quo- A niam religio munda & immaculata coram Deo hęc est. Caueamus autem à propria voluntate tãquam à vipera pessima & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.

De primordiis, mediis, & nouissimis nostris, Sermo.

Eccle.7.d FIli memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Recole primordia, attende media, memorare nouissima tua. Hæc pudorem adducunt, ista dolorem ingerunt, illa metum incutiunt. Cogita B vnde veneris, & erubesce: vbi sis, & ingemisce: quò vadas, & contremisce. Vide ne adiicias adhuc ignorare, ne forte super te veniat terribilis illa comminatio qua sponsus intonat dicens: Si ignoras te ô pulchra inter mulieres, egredere & abi post greges so-
Cant.1.d dalium tuorum. Primò siquidem cum in honore es-
Psal.48.d ses ô homo, non intellexisti, vnde comparatus es iumentis insipientibus, & similis factus es illis. Iam si nec vexatio intellectum dederit auditui, etiam post greges abibis, illis nihil mali sentientibus, malis expositus vniuersis. Agnosce ergo primordia tua, & e- C rubesce comparatũ te esse iumentis: memorare nouissima tua, & time ne abeas etiã post iumenta. Erubesce, inquam, quòd pro consortio angelorũ, consortium sortitus es pecorum, non modò in necessitatibus corporis, sed etiam in affectibus cordis. Cum iumentis partiris cibum terræ, quia panem angelicum, panem fastidisti cœlestem. Non solùm autem, sed etiam quod peius est, in recto corpore curua est anima: & in corpore manet humanæ animæ similitudo, in anima vero bestiali similitudine D mutata est similitudo Dei. An non confunderis sursum caput habere, qui sursum cor non habes? corpore rectus stare, qui corde repis in terra? An non repere est in terra, carnem sapere, carnalia desiderare, carnalia quærere? Veruntamen quia ad imaginem & similitudinem Dei creatus es, si perdidisti similitudinem similis factus iumentis, sed in imagine pertransisti. Ergo si in sublimi positus non intellexisti quoniam limus esses, noli infixus in limo profundi ignorare quia imago Dei es, & erubesce quòd peregrinam ei superduxeris similitudinem. Memor nobilitatis tuæ, pudeat te tantæ deiectio- E nis. Ne ignores pulchritudinem tuam, vt de fœditate amplius confundaris. Hæc est iuxta Salomonem confusio adducens gloriam, quando à tanta gloria cecidisse confunderis. Eras enim aliquando gloria & honore coronatus, constitutus super opera manuum domini, incola paradisi, angelorum ciuis, & domesticus domini Sabaoth. Hinc deiecisti teipsum in has interiores tenebras, vnde ad exteriores quoque & palpabiles tenebras ciiciendus eris aliquando, si non caues. Ab ista in- F quam gloria filiorum Dei deposuisti temetipsum, à felici illa dulcissima patria, ab horto voluptatis exulem te fecisti. Ecce vnde venisti: vis nosse quo deueneris? In locum vtique afflictionis. Siquidem vita tua inferno appropinquauit. Quid enim hic nisi labor, & dolor, afflictio spiritus? Sed nunc ita contigit tibi, ac si puer in carcere natus sit, & in carcere sit nutritus, & quia nunquã viderit lucẽ, mi-retur super tristitia & anxietate matris suæ. Illa enim scit vnde doleat: & quia nouit bona, grauiora sunt ei mala, & recordatione pacis amaritudo eius amarissima est. Tibi magna bona videntur minora mala, & præ maioribus compedibus quibus assuetus es, minores annulos requiem putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Vtrumque labor est, sed quia fames grauior magis, comedere, nescis esse laborem. Denique postquam fames depulsa fuerit, vide si non grauius ducis comedere quàm esurire. Sic se habent vniuersa sub sole, vt nihil sit in eis verè iucundum, sed ab vno semper transire velit homo ad aliud, soláque vicissitudine releuetur vtrunque, ac si profiliat ab aqua in ignem, & inde rursus in aquam resiliat, vtpote qui neutrum ferre possit. Omnis siquidem laboris remedium, alterius laboris initium est. Nemo in hoc sæculo nequam quod vult habere potest, quandoquidem nec iustus iustitia satiatur, nec voluptuosꝰ voluptate, nec curiositate curiosus, nec ambitiosus inani gloria. Ecce vnde doleas, si nondum insensibilis factus es. Ecce vnde doleas quod in exilio positus es, in deserto moraris, & in tenebris ambulas, & in lubrico, & in sudore vultus tui vescẽris pane tuo. Annon in amaritudine moratur oculus tuus, quotiens ista considerat & deplo-
Psalm.119.a rat pariter cum propheta: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est? Habes iam primordia, habes etiam media: sed nouissima quæ sunt? Nam de eis
Eccles.7.d dicitur, quòd eorum memor nõ peccabis. Ipsa sunt mors, iudicium, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? Nam gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid metuet si quis ad ista non trepidat, non expauescit, non timore concutitur? O homo si pudorem perdideras ad nobilem creaturam pertinentem, si dolorem non sentiebas afflictionis, quod est etiam carnalium: vel timorem non omittas, quoniam ille est etiam iumentorum. Oneramus asinum & fatigamus in laboribus plurimis, & non curat quia asinus est. At si in ignem impellere, si in foueam præcipitare velis, cauet quantum potest, quia vitam diligit, & mortem timet. An non tibi ergo iustum videtur, vt qui modo iumentis insensibilior fuerit, post iumenta ipsa compellatur abire, & in tormentis positus locum
Heb.10.f teneat posteriorem? Time ergo ô homo, quòd in morte separandus es à bonis omnibus huius corporis, & tam dulce carnis & animæ vinculum amarissimo secandum diuortio erit. Time quòd in terribili iudicio ei præsentandus es, in cuius manus horrendum est incidere: & eo examinante quem nihil latet: si quidem inuẽta fuerit in te iniquitas, alienandus ab vniuersitate quietis & gloriæ, & segregãdus à numero beatorum. Time quòd in gehẽna cruciatibus æternis & immensis exponendus es, in sorte diaboli & angelorũ eius, in igne æterno, qui præparatus est eis. Hic ergo timor initium sapientiæ dicitur, non pudor, non dolor: quia neuter eorum sic initiat ad sapientiam, neuter tantam habet efficaciã. Vnde est quòd nõ dicitur, memorare primordia, aut media, sed nouissima, & nõ peccabis. Validior enim est & vehemẽtior spiritus timoris ad resistendũ peccato, quàm pudor & dolor: quia pudor de multitudine, & dolor de qualicunq; huius mundi cõsola-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione capit solatium, timor verò non inuenit vnde G consoletur. Nam in morte non magnum, non paruum aliquid de bonis huius mundi tecum delaturus es: in iudicio nec fallere nec resistere possibile erit: in gehenna penitus nulla consolatio, sed perpetuum væ, vlulatus, & fletus, & stridor dentium.

De triplici misericordia, & quatuor miserationibus, Sermo.

Psal.50.a MIserere mei Deus *secundum magnam misericordiam tuam*. Sicut sunt peccata minima, sunt mediocria, sunt & magna: sic est misericordia parua, mediocris, & magna. Magnus ergo peccator magna misericordia opus habet: vt vbi abūdauit delictum, superabundet & gratia. Paruam misericordiam dico expectationem, qua non statim punit peccantem, sed expectat ad pœnitentiam. Paruam autem non in se, sed ad comparationem aliarum. Alioquin magna plane, magna omnino misericordia, expectatio domini est. Nam peccantem angelum omnino non expectauit, sed præcipitauit: hominem quoque peccantem non distulit, sed protinus expulit de paradiso. Nunc iam expectat, dissimulat, sustinet decem annis, viginti, vsque ad senectutem & senium. Et si consideremus quãta & quàm plurima peccata quotidie fiunt, nónne leuia reputamus illa quæ tam cõtinuò damnationis excepere sententiam? Nihil proinde mirum si ipsius quoque prophetæ penè moti sunt pedes, penè gressus effusi, quoniam zelabat super iniquos pacem peccatorum videns: si peccato-
Psal. 72.a res ipsi dicunt, Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso? Sed hæc est gratia crucis Christi & vir-
Ezech.18.g K tus. Viuo ego, dicit dominus, nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Quantum verò mihi videtur, vox Christi resurgentis est ista: ac si dicat, velit nolit Iudæus, & viuo ego. Nolo mortem peccatoris, qui mori volui pro peccatoribus. Volo vt fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemptio. Hanc ergo misericordiam domini qua tardat ferire, paratus ignoscere: paruam nõ quidem in seipsa, sed aliarum comparatione nominaui, quia hæc si quidem sola fuerit, nullatenus sufficit ad salutem, imò verò iudicium damnationis accumulat, vt
Psalm.49.d L dicatur: Hæc fecisti, & tacui. Apostolum proinde
Rom.2.a audiamus more suo terribiliter intonantem: An diuitias bonitatis eius, inquit, (haud dubiũ quin Dei) & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro prerogatis thesauris misericordiæ quos contemnis, & cuacuas in te misericordiam Dei. Sed secundum quid? secũdum duritiam tuam, ait, & cor impœnitens. Quis autem scindet duri- M tiam istam, nisi qui passione sua petras scidit? Quis dabit cor pœnitens, nisi à quo est omne datum optimum? Hæc est secũda misericordia omnino maior priore, quę facit ne prima sit infructuosa, & conuertatur in damnationẽ mortis, dando scilicet pœnitentiam, sine qua expectatio non modò non prodest, sed obest plurimum. Et hæc quidem in leuibus peccatis potest sufficere, quoniam in his à quibus

ãbstinere non possumus dum gestamus corpus peccati, ad salutem sufficere potest pœnitentia quotidiana. At in grauioribus quidem, & quæ peccata ad mortem sunt, opus est non modo pœnitẽtia, verum etiam continentia. Difficilis prorsus res, & soli diuinæ virtuti possibilis, susceptum semel peccati iugum à ceruicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, seruus est peccati, nec est iam liberari nisi in manu forti. Hæc est magna misericordia magnis necessaria peccatoribus, de qua dicitur: *Miserere mei* *Psal. 50.a* *Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum* H *multitudinem miserationum tuarum*, &c. De quatuor filiabus magnæ misericordiæ dictum est, quę sunt immissio amaritudinis, subtractio opportunitatis, virtus resistendi, & sanitas affectionis. Quandoque enim ei qui peccato quouis obligatus tenetur, piè immittit dominus amaritudines quasdã, quæ mentem occupant hominis, & expellunt pernicioſam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat resistendi, quod maius est, vt scilicet tentationem sentiens viriliter agat, & I non consentiat. Quãdoque affectionem sanat quod perfectissimum est, & in quo prorsus tentatio tollitur: vt non solùm non consentiatur ei, sed nec sentiatur quidem.

De septem donis spiritus sancti contra septem vitia, Sermo.

SApientia vincit malitiam, dum satanam contẽrit Dei virtus & Dei sapientia Christus. Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter, in cœlo quidem deiiciendo superbum, in mundo superando malignum, in inferno spoliando auarum. Et disponit omnia suauiter, in cœlo stantes angelos confirmando, in mundo venundatos redimendo, in inferno captiuos liberãdo. Aut si melius placet, accipiamus hoc modo. Ordinata procedit acie aduersus septem peccati gradus spiritus septiformis. Et primus contra negligentiam timor exurgit, nimirum ipse est quo concutitur anima, discutitur conscientia, excutitur sopor lethalis, incutitur sollicitudo. Denique qui timet Deum, nihil negligit, sed veretur omnia opera sua. Cæterum vt grauior sit conflictus, squama squamæ iungitur, & comitantia sunt in humano corde negligentia sui, & curiositas cæterorum. Triplex enim (vt ait sapiens) incommodum eiicit de domo inhabitãtem, fumus, stillicidium, mala vxor. Quando verò hæc deerunt negligenti? Propria quidem qui negligit, fumum non abigit, vxorem non corrigit, tectum non reficit. Fumant peccata nullo misericordiæ studio, nullis lachrymarum vndis extincta, & fumus ille teterrimus & intolerabilis. Ma- M lignatur voluntas ipso neglectu quotidie deterior semetipsa. Stillat superni iudicis indignatio ex defectu vtique charitatis, quæ sola operit multitudinem peccatorum. Egrediatur vtique foras necesse est, & curiosius exteriora consideret qui sic interna despicit, præterita non respicit, præsentia non inspicit, futura non prospicit. Euidenter proinde curiositati pietas aduersatur: & quẽ illa à corde euocat, ista reuocat. Nimirum pietas illa est cultus Dei, & in corde coli-

de colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Parit A autem curiositas experiẽtiam mali, vt facilè qui per multa vagatur offendat, facilè cadat in laqueum, facilè inueniat quod pernicioſe delectet. Confligit sanè aduersus hanc scientiæ spiritus, docens eligere bonum, reprobare malum, docens quid pernicioſum sit, quídve expediat experiri. Veruntamen in
Genes.34.a multis iam in concupiscentiam experientia transire videtur. Habes ergo hos gradus in Dina filia Iacob, quam nimirũ ad videndum alienigenas mulieres egressam Emor filius Sichem rapuisse, corrupisse, ac deinde tristem blanditiis delinisse legitur, ita vt il- B lius animæ anima eius adhæserit. Dico autẽ in concupiscẽtiam, & vt propheta meminit, in affectũ cordis transisse hominem qui legem spreuit, honestatem abiecit, valefecit pudori: timorem autem domini penitus transiliit, solóque vehitur appetitu, sequitur concupiscentiam solam, sola trahitur voluptate, & est apud eum pro ratione voluntas. Contra hanc igitur concupiscentiam mali dimicat fortitudo: neque enim vlla iam nisi in manu forti liberatio est. Indicat sibi homo ieiunia, corpus castiget, & sub
Ioan. 8.d iiciat seruituti: ne forte iam de radice colubri egre- C diatur regulus, de concupiscentia consuetudo. Quẽadmodum enim misera nimium & miserabilis humana fragilitas sine pruritu concupiscentiæ, aut impetu desiderij sola consuetudine ipsa ad illicita trahatur, vtinam omnibus liceat ignorare. Nimirum peccatum faciens, seruus est peccati, seruus planè diaboli, ad praua quæque prout ducitur sequens, à quo nimirum captiuus tenetur ad ipsius volũtatem. Est autem consuetudo hæc grauis quædam & pernicioſa cathena, soluẽda vtique facilius quàm rumpenda: vt hic maxime vulgare illud prouerbium vi- D deatur vsurpari, industriam violentia potiorem: vt quemadmodum vis vi repellitur, & feruore spiritus feruor extinguatur desideriorum: vt maligni artem arte deludas, & consuetudini consilium opponas. Alioquin si forte violentiam quæras, & castigationem corporis speres consuetudini prẽualere, timendum omnino est ne sit pernicioſus labor, & prius ipsa substantia deficiat quàm inolita concupiscentia, præsertim quòd altera quædam natura sit ipsa consuetudo. Necessarium itaque est consilium vel E. ab ipso magni consilij angelo ministratum, vel ab homine aliquo spirituali qui cogitationes satanæ spiritualiáque remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati. Legimus fratres, in eremo fornicationis spiritu quempiam impugnatum, laudabili prorsus industria à patre curatum. Aduocans enim senior fratrem alterum secretò, iussit vt eundem lacesseret iniuriis, & prior ipse quasi accepta ab eo iniuria quereretur. Anxiabatur ille, & confusus vehementer, sic in breui oblitus est pristinæ tentationis, vt quærenti de ea non sine admiratione plurima responderet: Papæ, F viuere non licet: & fornicari libet? Sed fortè necdum venit cui victoria repoſita est, quem triumphus manet, cui corona debetur, & contemptus ex consuetudine prodit, vt tanto liberius, quanto desperatius peccans, totas iam concupiscentiæ laxet habenas, toto impetu feratur in præceps, sicut scriptum
Prouer.18.a est: Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Hunc ergo contemptum necesse est vt spiritus intellectus impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem diuinæ misericordiæ, & copioſæ miserationis infundens. Intelligentia nempe diuinis & altissimis rebus attribuenda est, quas quidem ratio humana nullatenus, difficilè autem vel fides ipsa comprehendere possit, vt est illud: Vbi abunda- *Rom. 5.d* uit delictum, superabundauit & gratia. Iam si contemptus perstiterit, accedere necesse est & malitiã, vt quam potest consolationem desperatus miser admittat, & cui nõ est pars in bonis, lætetur vel in malis, lætetur cum malefecerit, & exultet in rebus pessimis. Ex his ergo solum hoc remedium est, vt ipsa aduersus malitiam sapientia congrediatur, propriáque dextera prælietur, quæ succumbere omnino nõ nouit. Quando enim liberetur qui in habitationem descendit, nisi præueniatur in benedictionibus supernæ dulcedinis, vt clauum clauo expellat, & pestiferam dulcedinem vitiorum iucunditas spiritualis vnctionis excludat? Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter sapientia victrix eradicando singula vitia, singuláque inserendo virtutes. Excutitur si- C quidem negligẽtia, vt timoris spiritus repleat mentem: abiicitur curiositas, vt succedat pietas: experientia mali fugatur, apponitúrque scientia. Sic & concupiscentiæ prævalet fortitudo, & consilium consuetudinem amputat, & intellectus vigens contemptum amouet, & disparente omnino malitia, sapientia regnat. Qua quidem triumphãte, de cætero miseram illam animam quam pernicioſe negligentia soporauerat, peius excitauerat curiositas, attraxerat experientia, tenuerat concupiscentia, ligauerat consuetudo, contemptus in carcerem truserat, D malitia iugulauerat: timor suscitat, pietas blande demulcet, scientia quid actum sit indicans, dolorem apponit: quod suum est, fortitudo erigit, consilium soluit, intellectus educit de carcere, sapientia mensam ponit, refocillat esurientem, & salutaribus reparat alimentis.

De eo quod scriptum est: Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia, Sermo. *Prou.3.b*

QVid in hoc mundo agimus fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si saluari contendimus à præsenti sęculo nequam, quid adhuc de hoc mundo decernimur? Si exire volumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamus aureos esse, sed multo melius est sine his liberari, quàm eorum occasione teneri. Non æstimemus precium, sed impedimentum consideremus, ne præter ipsam quæ dura satis reputanda est conditionis necessitatem, etiam cupiditatis visco inhærere hic incipiamus, & inanis sollicitudinis nexibus irretiri. Quid enim in compedibus faciat quis, percunctari forte minus congruum iudicetur, quòd videlicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciendum soleant homines compediri: & actionis impedimenta compedes sunt, adminicula passionis. Agendum tamen nobis aliquid in hoc mundo, agenda vtique pœnitentia, sed ad passionem hæc potius, quam ad actionem videbitur pertinere. Nihilominus tamen agendum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed in hoc mundo. Cum enim legatur Adam in loco voluptatis ab initio positus vt operaretur, quis sanum sapiens, filios eius in loco afflictionis ad feriandum positos arbitretur? Operemur ergo, sed cibum qui non perit: operemur opus salutis nostræ. Operemur in vinea domini: vt denarium diurnum accipere mereamur. Operemur in sapientia, quæ dicit: Qui operantur in me, non peccabũt. Ager enim est mundus: ait veritas. Fodiamus: in eo thesaurus absconditus latet: effodiamus eum. Ipsa est enim sapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes concupiscimus eam. Sed frustra quærit qui in lectulo suo quęrit: neque enim in terra suauiter viuentium inuenitur. Lectulus est, & ibi gigantem quæris? Tuus est, & ibi speras inuenire eum qui diuersoria semper ignorat? Si quæritis, inquit, quærite: conuertimini & venite. Quæris vnde? A lectulo tuo. Quæris vnde conuertaris? A voluntatibus, inquit, tuis auertere. Et si in voluntatibus meis non inuenio: vbi, inquis, inuenio sapientiam? Vehementer enim eam considerat anima mea: nec inuenisse sufficiet si contigerit inuenire: nisi mensuram bonam & confertam & coagitatam & superefluẽtem ponam in sinum meum. Merito quidem. Beatus enim homo qui inuenit sapientiam: & qui affluit prudentia. Quære ergo dum inueniri potest: & dum prope est inuoca illam. Vis audire quàm prope sit? Prope est verbum in corde tuo & in ore tuo, tantum illud recto si quæsieris corde. Erige cor, surge de lectulo tuo, vt non frustra audias admonentem, sursum habere cor. Si enim inuenies corde sapientiam: ore afflues prudentia. sed affluere non effluere vel euomere cura. Nimirum mel inueniſti, si inueniſti sapientiam: tantum ne multum comedas: ne satiatus euomas illud. Sic comede, vt semper esurias. Nam ipsa dicit: Qui me edunt, adhuc esurient. Noli multum reputare quod habes, noli satiari, ne euomas: & hoc ipsum quod videris habere, auferatur à te: quippe qui ante tempus quęrere destitisti. Neque enim dum potest inueniri dum prope est, ab inquisitione vel inuocatione cessandum est. Aliter quoque sicut qui mel comedit multum (vt ait idem Salomon) non est ei bonum: ita qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Quid tu Pilate scorsũ interrogas dominum, vt tibi susurret in aure quid sit veritas? Multum est ad te: non dabitur sanctum cani, nec margarita porco. Quære potius fidei gustum: satietatem intelligentiæ interim ne requiras. Meritò, fratres, reuerberata acie protinus resiluit: & responsum non sustinens, egressus est ad Iudæos, qui ambulare cœperat in magnis & mirabilibus super se, quid esset veritas percontatus. Quocirca quæramus sapientiam in corde: & sapientiam quæ est ex fide, quemadmodũ apostolus ait: Non plus sapere, quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Sobria siquidem sapiẽtia est in pœnitudine peccatorum præteritorum: in contemptu præsentium commodorum: in desiderio futurorum præmiorum. Inueniſti planè sapientiam, si prioris vitæ peccata desleas: si huius seculi desiderabilia paruipendas: si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inueniſti sapientiam, si tibi horum singula sapiunt prout sunt, vt hæc quidem amara & omnino fugiẽda, ista quoque velut caduca & transitoria contemnenda, illa verò vt perfecta bona totis appetenda desideriis, intimo quodam animi sapore diiudices & discernas. Atque hæc quidem sobria est sapientia, & vomitum nescit, vbi & timoris frigus ex recordatione peccatorum, & charitatis feruor ex appetitu diuinarum promissionum, tepiditatem amouet earũ quæ nunc sunt pessimarum occupationum: vt nec euomas sapientiam: nec euomaris ab ea. Sicut enim beatus homo qui inuenit sapientiam: sic etiam beatus vir vel beatior etiam, qui morabitur in sapientia. fortè enim hoc ad affluentiam spectat. Sanè in his tribus ore affluit sapientia vel prudentia, si sit in ore confessio propriæ iniquitatis: si gratiarum actio & vox laudis: si etiam sermo ædificationis. Nimirum corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem: atque in principio quidem sermonis iustus accusator est sui. Nam in medio magnificare dominum, in tertio quoque (si eatenus affluit sapientia) ædificare proximum debet. An verò & in opere affluendum est sapientia? Est maxime. Quæramus ergo & in opere triplicem affluẽtiam: nam & olim dictum est à sapiente quodam, quòd sapientia tripliciter describeretur. Itaque si vos melius non habetis: puto ego, quod ad opus pertinet, copiosè satis affluere sapientia, quicunque inter vos continenter, patienter, & obedienter conuersatur, tantùm vt fidelis obedientia propriam mortificet voluntatem, humilis continentia carnalem pariter & secularem amputet voluptatem, hilaris patientia vtranque simul, & corporalem scilicet, & mundialem viriliter sustineat aduersitatem.

Ecclı. 24. c
Mar. 13. f
Esa. 21. c
Eccle. 18. d
Prou. 3. b
Esaiæ 55. b
Rom. 10. b
Eccles. 24. c
Prou. 25. d
Rom. 12. d

De triplici genere bonorum & vigilantia super cogitationibus, Sermo.

ET propensius studium & cura vigilãtior nostris esset cogitationibus adhibenda, fratres mei, nostris inquam quibus tam sanctarum meditationum assiduè materia ministratur. Nocte enim & die nobis propheticæ & euangelicæ, sed & apostolicæ voces canuntur & leguntur, quæ & pœnam minantur inferni, & gloriam regni pollicentur. Vnde ergo nobis tam vanæ, tam noxiæ, tam obscœnæ cogitationes, quæ nunc immunditia & eleuatione, nunc superbia & ambitione cęterisque passionibus extorquent nos, vt vix aliquando in serenitatem sanctarum cogitationum respiremus? Væ nobis à torpore & tepore cordis nostri, qui permittimus nos his vanitatibus occupari, & non magis ex instanti transilimus in bona domini, siue in naturalia, siue in spiritualia, seu etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna, spiritualia maiora, sed maxima sunt æterna. In primis reparamur, in secundis exercitamur, extendimur & beatificamur in tertiis. Si non potes oculum meditationis in illam sublimitatem æternalium bonorum infigere, quæ stantia sunt, & omnem sensum exuperant: in bonis gratiæ quæ sunt in exercitio virtutum, visum reflecte, vt videas quàm puræ conscientiæ, quàm liberæ frontis sit versari & conuersari in castitate & charitate, in patientia & humilitate, cæterisque virtutibus, quæ amabilem Deo, placabilem & imitabilem hominibus reddũt.

Quòd

Quòd si & hæc nimis sublimia sunt, & transgrediẽtia infirmitatem tuam, mitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria esse debent, quantum tu familiaris es tibi. Nec sic dicimus bona naturæ, quasi gratiæ non sint, sed ideo quod ipsi naturæ quodammodo ingenita & complantata fuerunt antequam fieret peccatum illud, quod non solum personam infecit, sed etiam naturam. Extunc non ita nobis ad manũ prouenisse monstratur propter vulnus inflictum, cum tamen nos illa in nobis & circa nos esse tam rationibus quam affectionibus plerunque sentiamus. Et quia nos ex anima & corpore consistimus, iuxta vocem apostoli: ab animali parte, id est, à bonis corporis incipiamus, vt non sit prius quod spirituale est, sed quod animale. Sunt autem omnia bona corporis, & quæ ei solummodo debeamus, sanitas. Nihil autem ei vltra dandum est vel quærendum, sed hoc termino ligandum & frenandum est, cum fructus eius nullus sit, & mors sit finis illius. Sed hîc fouea est, quæ nolo vos lateat. Insidiatur enim voluptas sanitati, & tam subtili malignitate prosequitur, vt vix eam quis vel possit cauere, vel nouerit. Quòd si voluptati seruitur, non sanitati, hoc iam de natura non est, sed sub natura, quæ morti manus dat, cum magistram cõstituit voluptatẽ. Inde etiam est quod multi ad tam bestiales & rebelles impetus descenderunt, vel (vt dicam verius) ceciderunt, vt voluptatem præferant sanitati, & illis ipsis sæpissime voluentur, quæ sciunt difficiles & acutissimas subsequi passiones. Sicut autem corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo non videbitur Deus: & cor humanum ad hoc factum est, vt suum videat creatorẽ. Si verò sanitati corporis sollicita est prouidenda custodia, puritati cordis tanto sollicitior est impẽdenda, quanto pars ista dignior illa esse cõuincitur. Hic tamen simpliciter accipimus puritatẽ, vt videlicet omnia quæ agimus, purè & humiliter confiteamur domino in oratione, homini in confessione, & dicamus: Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et quia sociale animal sumus, ex his, quæ in nobis sunt, ad ea quæ circa nos sunt, transeamus, vt si fieri potest quod ex nobis est, pacem habeamus cum omnibus hominibus. Hæc enim est lex naturalis societatis, vt omnia quęcunque nobis fieri nolumus, aliis non faciamus; & & quæ nobis fieri volumus, aliis impendere studeamus. Sicut ergo debemus sanitatem corpori, puritatem cordi: sic & fratri pacem. Iam hinc transeundum est ad sanctorũ animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad cœlorũ gaudia volauerũt. His profecto debemus imitationẽ: quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerũt vias vitę, quas tam infatigabiliter quam interminabiliter tenuerũt. Sed & illis qui non in tãta sanctitate seu peracta pœnitẽtia exierũt, compassionẽ debemus & orationẽ propter similis naturæ consortium, vt pius pater auferat scoriam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reconsignet ad beatæ gaudia ciuitatis. Si enim tauri cum taurum mortuum inuenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequiis fraterna funera prosequuntur: quid debet homo homini, quem & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo sanctis animabus imitationem, sic minus sanctis compassionẽ debemus, illinc exemplum, hinc gemitum haurientes. A sanctis verò angelis auxilium quærendum est & occultis suspiriis, & frequentia lachrymarũ: vt illi superemineti maiestati preces nostras offerant, referant gratiam: quia administratorii spiritus sunt, missi propter nos, vt hæreditatem capiamus salutis. Ab illo autem rerum omnium domino pietas quęrenda est, vt ille cuius natura bonitas, cui proprium est misereri semper & parcere, non respiciat multitudinẽ iniquitatum nostrarum: sed secũdum multitudinẽ miserationum suarum misereatur nostri. Ipsi enim nos & amorem debemus, & subiectionem cum omni reuerentia & humilitate: Amorem, quia fecit nos, & benefecit nobis: subiectionem, quia super nos est, & hoc præcepit nobis, terribilis in consiliis super filios hominum. Ita ergo & sanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: auxilium ab angelo, pietatem à Deo postulemus. Ex arca naturalium bonorum habere debemus & quærere, vt sciamus quia cum hæc omnia quæ mandata sunt & data naturæ, fecerimus, serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim aut nunquam inuenitur aliquod præceptum datum hominibus, quod transeat terminos possibilitatémque naturæ. In his autem bonis, sicut prædiximus, reparamur, & quasi quodammodo restituimur in antiquum, dum ad ingenitam naturæ suauitatem reuertimur, dum etiam nobis & his qui circa nos sunt, & eis qui supra nos sunt, debitum rerum ordinem exhibemus. Et hæc quidem pro bonis naturalibus. Spiritualia autem bona in quibus exercemur vt ad æterna tendamus, ipsa eadem sunt: sed alia, quia alio intuitu considerata, cum plurimis tamen aliis, quæ longum est enumerare. Illa enim iuxta naturã, hæc supra naturam esse noscuntur. Nam & in spirituali exercitio non sanitatem debemus corpori, sed seruitutem, sed afflictionem, sed laborem, iuxta vocem illius spiritualis & summè spiritualis hominis qui dicebat: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Nec istam tantùm cordi puritatẽ debemus, vt pure & humiliter coofiteamur peccata nostra, sed vt in intentione, cogitatione & opere hanc circunspectionem exhibeamus, vt & vita nostra sit fructuosa, & fama gloriosa, non quæ fructificet sibi, sed Deo: non quæ glorificet se, sed patrem suum qui in cœlis est. Pacem quoque nõ solum fratribus exhibendam dicimus in via ista, sed cum his qui oderunt pacem, esse pacificum, portare omnes, & à nemine velle portari. Confitemur etiam non modò compassionẽ mortuis & orationem, sed in spe etiam congratulationem adhibendam: quia & si contristandum est, quòd in locis purgatoriis patiuntur, multo amplius collætandum quòd prope est vt absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & iam non sit neque luctus neque clamor, sed nec vllus dolor, quæ prima abierunt. Sanctis verò animabus non iam imitationem, nec à sanctis angelis tãtummodo quærere debemus auxiliũ, sed ardenter desiderare conspectum eorum, & esse

1. Cor. 12.
Psal. 31. b
1. Cor. 9. d
Hebr. 1. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum illis, & videre quæ sint illæ columnæ cœli quę G
sustinent orbem terrarum, in quibus rutilat & re-
lucet tantũ & tam excellens diuinitatis insigne. In
domino autẽ non solũ pietas quærenda est, sed & in
eũ tota affectio dirigẽda, vt diligamus nos propter
ipsum, & suspiciamus quæ sit illa maiestas, quæ cun-
cta faciat, cuncta cõtineat, & in quã desiderãt ratio-
nabiles creaturæ prospicere. Hæ sunt semitæ spiri-
tualis exercitij, in quibus religiosa mẽs & dilatatur
& delectatur, eorum, quæ sunt retro oblita: & ad
anteriora, id est, æterna bona se extendens, sequi-
tur ad palmam supernæ vocationis. Nunquid non H
supra naturam beatus iste Andreas apostolus, cuius
solennitas præ manibus est, transilierat, qui dicebat,
O bona crux diu desiderata, & iam concupiscenti
animo præparata, securus & gaudens venio ad te?
Alterati hominis est istavox, & qui de bonis naturæ
ad gratiæ bona surrexerat: vt non solum gloriare-
tur in spe, sed & in tribulationibus, & gaudens iret
à conspectu consilij, quòd dignus esset pro no-
mine Iesu contumeliam pati. Non modo enim pa-
tienter, sed & libenter, verum & ardenter ad tor-
menta sicut ad ornamenta, ad pœnas sicut ad I
delicias properabat. Porro quidem æterna bona
illa bona sunt quæ nec oculus vidit, nec auris audi-
uit, & quæ nunquam exeunt ab illa patria quæ ne-
scit nisi gaudium & iubilationem. Ibi nihil deest,
ecce abundantia qua impleatur humana cupiditas.
Quæ est ista copia vbi nihil quod nolis sit, totum
sit quod velis? Fiat pax (ait propheta ad Hieruſa-
lem) in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.
In illis inquam turribus, quæ iuxta prophetam aliũ K
gẽmis ædificabuntur, vbi adipe frumenti, non cor-
tice sacramẽti satiabit nos Deus. Quòd si nihil dee-
rit nobis, aliquid autem nos latuerit, nunquid erit
gloria consummata? Ideo nihil latebit nos, & ec-
ce sapientia qua curiositas hominis satietur. O sapiẽ-
tia qua tunc omnia quæ in cælo & quę in terra sunt,
perfectissime cognoscemus, in ipso fonte sapientiæ
rerum omnium cognitionem bibentes. Non me-
tuam suspiciones, non timebo consilia, quia ciuitas
illa (iuxta Ioannem) purissimo vitro similis erit, vt L
sicut per vitrum lucidissime cernimus, sic aliorum
conscientias clarissime videamus. Quid si & nihil
defuerit, & nihil latuerit, maneat autem timor &
anxietas amittendi? Ideo nihil terret, & ecce potẽ-
tia qua humana infirmitas roboretur. Qui posuit,
inquit, fines tuos pacem, & confortauit seras por-
tarum tuarum, ita vt nullus inimicus intret, nul-
lus exire possit amicus. Vbi ergo summa abundãtia,
summa sapientia, summa potentia est, puto quòd
nihil desit plenitudini beatitudinis, quantum spe- M
ctat ad summam felicitatis humanæ. Hæc sunt bo-
na naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona
virtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ru-
minemus, fratres, & iuxta præceptum legis reuoce-
mus ruminationem, quia sic viuitur, & in talibus
vita spiritus nostri. Sic enim cogitatio sancta seruа-
bit nos, vt dicamus cum sancto: Meditatio cordis
mei in cõspectu tuo semper, domine adiutor meus,
& redemptor meus.

Psalm. 121. b

Apoc. 21. f

Psal. 147.

Ibid. 18. d

Detriplici custodia, manus, linguæ, & cordis, Sermo.

OMnes nobis causamur deesse gratiam, sed iu-
stius forsitan ipsa sibi quæratur gratia deesse
nonnullis. Nempe res cordis est gratia deuotionis
ista quam quærimus: & hoc munere ipse se fraudat,
qui internum ei dissimulat receptaculum exhibere.
Cæterum vnde illi cura cordis, cui ne ipsa quidem
adhuc oris circũspectio, seu manus custodia subest?
Non sibi deesse miretur consummationem, qui nec
initiũ apprehendit: sed ne is quoque qui initiũ iam
tenere videtur, si ad mediũ non peruenit. Magnũ est
homini seculari mundas habere manus, monacho
non est magnum: sed planè magnum ei malum esse
probatur ne ipsarum quidem contagia declinare.
Imò verò & in ipsis quoque manibus longè amplior
munditia & iustitia abundantior à nobis exigitur
quàm ab illis. Nimirum illis dicitur: Fugite forni- *1. Cor. 6. b*
cationem: &, Qui furabatur, iam non furetur: cæ- *Ephes. 4. c*
teráque similia, quæ qui fecerint, regnum Dei non
cõsequẽtur. Nunquid & nobis ab huiusmodi cõta-
giis operum, & tam graui manuum contaminatio-
ne timendum est? Sed quo nitidiores manus eo gra-
uius quoque minor in eis nævus offendit, & sicut
preciosam vestẽ exigua quæuis macula turpius de-
colorat. Nobis ad immunditiam minima quælibet
inobedientia sufficit, nec iam nævus est, sed grauis
macula, si in actionibus nostris vel minorum resident
negligentia mandatorum. Hæc igitur operum di-
ligentia seruandorũ, initia nostræ cõuersionis exer-
cet: dum adhuc quidem modicum, sed tamen iam
lumen in nobis est, nisi forte magnum se putant
habere lumen, quibus veritas ait: Cum feceritis *Luc. 17. c*
omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite quia serui
inutiles sumus: quæ debuimus facere fecimus. Sed
hoc, inquies, propter humilitatem monuit esse di-
cendum. Planè propter humilitatem: sed nunquid
contra veritatem? Cæterum si circa factorum quo-
que custodiam inuenimur adhuc negligentiores:
nemo sapiens eum liquare culicem moneat, qui vi-
tinam non glutiat vel camelum. At si iam manus
mundatæ fuerint (nec sic quidem continuò ad cor
transitur) labiis sanè mundandis secundum studiũ
& media sõlicitudo debetur. Quod si dixeris, Ra-
rus est qui sermones suos in iudicio disponere vi-
deatur: vel ex hoc disces quàm sit rara perfectio,
cum nec perfectum inueneris omnibus esse com-
mune. Quis sane numeret quãtas modicum linguæ
membrum contrahat sordes, quàm multiplex in la-
biis incircuncisis immunditia coaguletur, quam
sit grauis pernicies oris incircunspecti? Est enim lin-
gua dissoluta in sermonibus ociosis, est lingua im-
pudica, est & magniloqua: quarũ prima lasciuiæ, se-
quens arrogantiæ famulatur. Est etiam lingua dolo-
sa, & item lingua maledica, quarum altera in falsi-
loquã & adulatoriã subdiuiditur: altera vero nunc
in facie cõtumelias irrogat, nunc detrahit in occul-
to. Quòd si de omni vel ocioso verbo quodcunque
locuti fuerint homines, Deo sunt reddituri rationẽ
in die iudicij: quanto districtius de verbo mendaci,
mordaci & iniurioso, de elato vel lasciuo, de adula-
torio aut detractorio iudicabũtur? Quam vera sen-
tẽtia fratres, in multiloquio non effugiẽdũ peccatũ. *Prou. 10. 4*
Vt enim pręteream cætera, si propterea est ociosum
verbum, quod nullam rationabilem causam habeat,
quam

quam rationem de eo reddere poterimus quod est A
præter rationem? Nemo vestrum, fratres, parui æ-
stimet tempus quod in verbis consumitur ociosis.
Si quidem tempus acceptabile est, & dies salutis.
Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremea-
bile, nec aduertit insipiens quid amittat. Libet
confabulari, aiunt, donec hora prætereat. O do-
nec prætereat hora: ô donec pertranseat tempus:
Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pœ-
nitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquiren-
dam gratiam, ad gloriam promerendam, miseratio
conditoris indulget. Donec transeat tempus, B
quo diuinam tibi repropitiare debueras pietatem,
properare ad angelicam societatem, suspirare ad a-
missam hæreditatem, aspirare ad promissam feli-
citatem, excitare remissam voluntatem, flere cõ-
missam iniquitatem. Sic nimirum sic agricolæ cum
diu desiderata affuerit opportunitas seminandi, sic
vinitores cum expectatum tempus putationis adue-
nerit, inuenisse occupationes, & quasi irreprehensi-
biliter sine opere diem transegisse lætantur. Sic in-
stãtibus nũdinis institores nectere moras, occasio-
nes quærere solent, ne quẽ forte sibi ex eis quæstũ C
prouenire contingat? Sic denique pauperes mendi-
cãtes, cũ multis clamoribus euocatus tandẽ affuerit
eleemosynarum distributor, diuerticula captant, &
concurrẽtibus sociis vacuos ambiunt occupare re-
cessus, & fouere latebras in angulis platearum. Vti-
nam tamen vel solum tempus vitæ amitteretur in
verbis, sed multi in his etiam vitam amittere cõpro-
bantur: nec modò ipsi amittere, sed adimere quo-
que, & hoc fratribus suis. An non amittunt vitam
detractores Deo odibiles, odibiles vitæ? Fugit vita
quos odit: & quos vita fugit, mori necesse est. An D
nõ & ipse moritur, qui venenũ bibit quod ei male-
suada detractoris lingua propinat? Si quidem fur-
tim ei dilectionis vita subtrahitur. & dum nescit,
paulatim in eo fraterna charitas refrigescit. Audi-
turus est forsitan ipse quoque cui detrahitur. vndi-
que enim verba volant, & multorum prius ora ser-
mo pertransiens, difficilè fieri potest quin singulo-
rũ creuerit linguis, & quasi iam prouectus referatur
ad eum ad cuius spectat offensam. Itaque scandali-
Psal. 54. b zabitur audiẽs, & tabescet, eóque facilius extingue-
tur in eo charitas, quo ampli⁹ ante viuere videbatur, E
Si inimicus, ait, meus maledixisset mihi, sustinuissẽ
vtique, & quidem cauet sibi prudens auditor, cauet
& ipse, si non desipit, qui sibi nouerit esse detractũ:
ille ne veneno inficiatur, iste ne scandalo perturbe-
tur. Sed quod in se est tamen, lingua maledica &
illius percutiens conscientiam, & istius vulnerans
charitatem, secum pariter vtrumque perimit. Nun-
quid nõ vipera est lingua ista? Ferocissima planè, ni-
mirũ quæ tam lethaliter tres inficiat flatu vno. Nũ-
quid nõ lãcea est ista lingua? Profecto, & acutissima,
Ibid. 56. a quæ tres penetrat ictu vno. Lingua (inquit) eorum F
gladius acutus. Gladius equidẽ anceps, imò triceps
est lingua detractoris. Nec verò eiusmodi linguam
ipso etiam mucrone quo dominicum latus confos-
sum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim
hæc quoque Christi corpus, & membrum de mem-
bro, nec iam examine fodit, sed facit examine fo-
diendo. Ipsis quoque nocentior est spinis quas illi

tam sublimi capiti furor militaris imposuit: sex etiã
clauis ferreis quos sanctissimis manibus illis & pedi-
bus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi
enim huius quod nunc pũgitur & transfoditur cor-
poris sui vitã, illius vitæ corporis prætulisset, nũquã
illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tra- *Hebr. 1. d*
didisset. Et dicimus: Leuis res sermo, tenera, mollis
& exigua caro lingua hominis: quis sapiẽs magnipẽ
dat? Leuis quidem res sermo, quia leuiter volat, sed
grauiter vulnerat: leuiter trãsit, sed grauiter vrit: le-
uiter penetrat animum, sed non leuiter exit: pro-
fertur leuiter, sed nõ leuiter reuocatur: facilè volat,
atque ideo facilè violat charitatẽ. Vilis res est mu-
sca moriens, sed exterminat oleum suauitatis. Tene-
rum membrum lingua, attamen vix teneri potest:
substantia quidem infirmum atque exiguum, sed vs-
su magnum & validum inuenitur. Modicum mem-
brum est, sed nisi caueas, magnum malum. Tenuis
est & lata, aptissimũ vacuandis cordibus instrumen-
tum, sicut multorum mihi inter vos conscientias ar-
bitror attestari: nisi forte omnes tam perfecti simus,
vt nunquam nobis post longas confabulationes in-
uenta sit mens quodammodo vacua, meditatio mi-
nus deuota, sicca magis affectio, & holocaustum o-
rationis non adeo pingue propter verba siue quę di-
ximus, siue etiam quæ audiuimus, verba tamen. Fa-
cilè enim lingua labitur, nec minus facilè illabitur
cordi, ita vt multis inter loquendum minus profue-
rit quòd propriam cohibuerint, dum non cauerint
alienam. Vtilis est frater qui tibi loquitur, sapiẽs est,
religiosus ac timens Deum, plus dico, angelus est, &
angelus lucis: etiam sic caue tibi ne audias vnde læ-
daris. Nec personam tibi velim suspectã esse, sed lin-
guam, præsertim in sermocinatione communi. Bo-
na quidem columbæ simplicitas, sed in hac parte
quoque serpentis astutiam non omittas. Maria ne *Luc. 1. c*
angelicum quidem verbum sine discussione præte-
riens, cogitabat qualis esset ista salutatio. Tu quoq;
qui crebris experimentis saltem solerter aduertisti
quantum noceant verba, non desipies si sollicitus
fueris, quandoquidem interesse necesse est collocu-
tioni non modò ori circunspectionem, sed & auri
nihilominus adhibere cautelam. Non miremini
quòd huic gradui proficientium diutius immore-
mur. plures si quidem inter vos proficiẽtes esse cre-
dimus, quàm perfectos. Forte tamen nimij videa-
mur in suggillatione verborum. Sed mementote
quoniã lingua est quæ contra vitia linguæ loquitur,
vt in eo vel maxime haberi debeat excusata, quòd
nec sibi parcat, & aduersus propria quoque suiipsius
pericula muniat audientes. Ventus est sermo, sed
nõ semper est ventus vrgens. Surge (inquit) aquilo,
veni auster, perfla hortum meum, & fluant aroma-
ta illius. Est quoque magna nihilominus sermonis *Cantic. 4. d.*
vtilitas, & frequẽter in lingua fructus preciosissimus
reperitur. Nempe iusti vita ex fide est, & fides ex au-
ditu, auditus per verbũ Dei. Quomodo enim viuet
quis nisi crediderit? Quomodo credet nisi audie-
rit? Quomodo audiet nisi annũcietur ei? Sane pro-
pterea maiorem ei diligentiam, & diligentiorem cu
stodiam conuenit exhiberi, quòd sit iuxta scriptu-
ram mors & vita in manibus linguæ. Alioquin si so- *Prouerb. 18. b*
la inesset vita, nec circumcisio quidem ei, sed sola

Universidad de Deusto
Biblioteca

mors, etiam abscissio deberetur. Nunc vero ponenda nobis ori nostro custodia, & ostium circunstantiæ labiis, vt nec vitalem ędificationem clausura damnet æterna, nec lethalis pernicies liberum sortiatur egressum. Vigilemus itaque super opera nostra fratres, ne vel omittamus quod præceptum, vel quod prohibitum est committamus. Hortatur nos ad bipertitam hanc custodiam propheta, cum dicit: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus nihilominus super verba nostra, ne in eis vel offendere Deum, vel proximum nocere contingat. Felix si quidem in omni confabulatione duplex timor ille solicitat, & duorum consideratio stimulat auditorum: primum quidem diuinæ maiestatis, in cuius manus incidere prorsus horrendum: dehinc fraternæ infirmitatis, cui nihilominus perfacile est offendiculum dare. Puto tamen ne eum quidem qui in verbo cauet offensionem, perfectum adhuc dici oportere, nisi forsitan comparatione prioris qui tãtùm super opera vigilabat. Nam & veritas in euangelio de vigilantibus seruis & aduentum domini præstolantibus loquens (Si inquit) in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit: beati sunt serui illi. Quod nequaquam de prima, sed nec de secunda dictum quidem reperies. Est autem vigilia hæc super cor, cui sanè omnem iã custodiã exhibere sapiens monet: nimirum quia ex ipso vita procedit. Ego tamẽ etiam hãc constare arbitror specialiter in duobus: vt videlicet super affectionum pariter & cogitationũ suarum greges mens sollicita vigilãter intendat. Et bene huic datur omnis custodia, à quo cęteras quoque duas procedere constat: nisi forte (quod absit) simulationis gerantur studio: & pietatis habeant speciem, non virtutem. Sicut enim fontis vena scaturiens nisi fossas ante repleuerit adiacentes, nec refluere, nec sedare, nec in altũ sese tollere prævalebit, quòd videlicet aliàs occupetur: sichumanus animus donec eas quas prædiximus manus & linguæ custodias solerter impleat, nec ad perfectam hanc sui ipsius poterit reflecti curam, nec iucunda deuotionis tranquillitate frui, nec in sublimem diuinæ contemplationis proficere gradum. Eia fratres, si supernæ visitationis gratiam quærimus, sic quæramus: si spirituales consolationes desideramus percipere, sic petamus: si cœlum nobis aperiri cupimus, sic pulsemus. Hoc denique triplici modo vigilemus, si ad nuptias volumus intrare cum nostro sponsõ Iesu Christo, domino qui est benedictus in secula. Amẽ.

Psal. 36.e

Luca 12. e

Prou. 4. d

Rom. 14.c

De verbo apostoli, Non est regnum Dei esca & potus. Sermo I.

NOn est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax & gaudiũ in spiritu sancto. Quid prętergredimur viam, qui ad gaudiũ properamus? Est quidem gaudium de regno Dei, sed non præmium est. Et gaudium de regno Dei, sed non gaudium carnale, non gaudium seculare, non gaudium cuius extrema luctus occupat, sed in quod magis tristitia vertitur: non denique gaudium eorum qui lætantur cũ malefecerint: & exultatio quæ in rebus pessimis est, sed gaudium in spiritu sancto. Vnde autem hoc gaudiũ interim, nisi de iustitia & pace procedit? ipsa ergo procedant tamquam cellulæ mellis, vt facilè adhuc labilem liquorem suauitatis solidior possit materia cõtinere. Etit quando iam ipso simplici melle fruemur & gaudium nostruũ plenũ & purũ erit, vt non modò in spiritu, sed de ipso quoque spiritu gaudeamus. Erit quando omnimodis erit gaudium spirituale, vt nullis iam corporeis occasionibus excitetur, non operibus misericordiæ, non lachrymis pœnitentiæ, non exercitatione iustitiæ, non probatione patientiæ, sed ipsa magis præsentia spiritus, in quem desiderant etiam angeli prospicere. Interim sanè velut salis loco sapientia mihi cætera condit, tanquam non sit & ipsa cibus. Interim prius quàm comedam, suspiro, & nec tunc quidẽ permittor vt glutiam saliuam meam. Est enim sapiens, cui quæque res sapiunt prout sunt. Cui verò ipsa iam in se prout est sapientia sapit, is non modò sapiens, sed etiam beatus est. Nempe hoc est videre Deum sicuti est, atque hic quidem fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Hic torrens voluptatis, hæc denique vbertas inebrians est. Nunc verò domine vinũ non habẽt: deficit enim in his interim nuptiis vinum, vinum vtique carnalis illecebræ, & concupiscentiæ secularis. Fel draconum (inquit) vinum eorum, & venenũ aspidum insanabile. Semper nobis hoc vinũ deficiat fratres mei, quia non est hoc vinum bonum.

Deuter. 32.e

Bonum vinum non ex vinea impuritatis, sed ex hydria purificationis hauritur. Bonum vinũm non ex vua Gomorrhæ conficitur, sed ex aqua Iudææ. Seruasti, inquit, bonum vinum vsque adhuc. Nam optimum quidem vinum seruat etiam adhuc, quod videlicet non ex aqua conficiendum, sed exprimẽdũ magis ex botro illo magno terræ promissionis, qui interim in vecte portatur, dum secundum carnem nouimus Christum, & hunc crucifixum. Nunquid non illi vinum defecerat, qui dicebat: Renuit consolari anima mea? Sed & vinum aqua factum gustasse visus est, cum subiunxit: memor fui Dei, & delectatus sum. Quid enim faciet in præsentia qui in sola memoria delectatur? Sic & apostoli planè vinum aqua factum gustauerant, quando ibant gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Quomodo non vinum ex aqua, gaudium de contumelia? Nimirum implebatur iã promissio veritatis, quæ ad eos facta erat hoc modo: Tristitia vestra conuertetur in gaudium: hoc est, aqua vestra vertetur in vinum. Miraris quod in vinum aqua mutatur? etiam transit in panem, nisi forte oblitus es comedere panem tuum, eum de quo legisti: Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Denique audi mensuram. Erant, ait, lapideæ hydriæ sex positæ secundũ purificationẽ Iudæorũ. Si verus Iudæus es, non carne, sed spiritu: sex annis seruies, in septimo liber egredieris: in sex hydriis purificaberis, sex diebus operaberis, in sex tribulationib' liberaberis, in septima nõ tãget te malũ. Nõ solum autẽ liberaberis in eis, sed & vinum bibes ex eis, vbi cœperis (iuxta apostolũ) gloriari nõ solùm in spe, sed etiã in tribulationibus. Hoc enim est duplex interim gaudiũ quod habes in spiritu sancto, de memoria futurorũ bonorũ, & malorũ præsentiũ tolerãtia. Nil quippe in his carnale sapit, nil seculare, nil vanum, sed spiritus veritatis & cœlestis sapi-

Ioan. 2. b

Psal. 76.a

Ioan. 16.

Psal. 79.a

Ioan. 2. b

sapientia est, cuius in vtraque suauitas prælibatur. Gaudete in domino semper, ait apostolus, iterũ dico gaudete. Et duplicis huius gaudij materiam secutus adiunxit: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: domin' prope est. Quid modestia, nisi mãsuetudo & potentia est? Gaudeamus ergo de his quæ expectamus, quoniam dominus prope est. Iterum gaudeamus de his quæ sustinemus, vt modestia nostra omnibus nota sit. Nimirum tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. Sane vt idoneus fiat animus geminæ huic spirituali lætitiæ capessendæ: duo æquè ad iustitiam exercendam, duo nihilo minus ad conseruandam pacem necesse est præmittantur, quę quidem vtraque copiosius nobis scriptura sacra commendat. Siquidem iustitiæ exercitatio in his duobus mandatis tota pendere videtur, vt quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat, sicut ad gẽtes missa epistola continet apostolorum, & quemadmodum ad eosdem apostolus dicit: Quęcunque volumus vt nobis faciant homines, & nos faciamus illis. Cæterum quoniam in multis offẽdimus omnes, impossibile est in hoc loco & tẽpore scã dalorũ, (neque enim adhuc venerunt angeli qui de regno Dei tollant omnia scandala, sed nec sumus in illa beata ciuitate cuius fines pacẽ posuit Deus) propterea impossibile hic & modo pacem inter nos cõseruari, nisi & is qui in aliquo forte offendit proximum, animosam elationem, & qui offensus est, nihilo minus caueat inexorabilem obstinationem.

Philip. 4.a

Tob. 4.e

Matth. 7.b

Amos. 6.d

Psal. 48.d

Ibid. c.

Luc. 16.d

Studeamus itaque fratres mei & humiles ad satisfaciendum his qui aliquid habent aduersum nos, & ad remittendum his qui offenderunt nos, faciles inueniri quia non solùm mutuæ inter nos pacis cõseruatio constat in his duobus, sed ne ipsa quoq; diuina sine his propitiatio poterit obtineri, quòd nec munus ab eo recipiat, qui non prius ierit vt fratri reconcilietur: & dimissum etiam ab eo delictum strictius exigat, qui conseruo suo debitum non remittit. Iam si manent in nobis iustitia, pax & gaudiũ in spiritu sancto, tria hæc: non quasi securi simus pro eo quòd regnum Dei intra nos est, sed eo magis in timore & tremore nostram ipsorum salutem operemur, scientes nimirum quòd hunc tantum thesaurũ adhuc in vasis fictilibus habeamus.

Item de eisdem verbis apostoli: Non est regnum Dei esca & potus, Sermo II.

SOlet apostolus Paulus in verbis esse breuis, in sententiis copiosus. Non ignorauit hoc ille tam eloquentiæ quàm sapientiæ dotibus approbatus, qui singula Pauli verba tonitrua iudicabat. Tam signãter enim vniuersa depromit, & sic intonat spiritu & virtute, vt in serie ordinem, in sensu plenitudinem, in vtroque connexionem mirabiliter extendat. *Non est* (inquit) *regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto.* Quid ad hæc dicitis vos gulosi & luxuriosi, quorum Deus venter est, quorum omnis vsus aut in ventre, aut sub ventre est, qui (vt ait Iacobus apostolus) in luxuriis enutristis corda & corpora vestra? Audite, audite quia esca ventri, & venter escis, Deus autem hunc & has destruet. Væ vobis qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis vitulum de armento, & bibitis vinum defecatum, & primis vngimini vnguentis. Filij hominum vsquequo graui corde, quia corpore pingui, vt quid diligitis vanitatem, & veritatem negligitis? Pinguedo carnis, deliciæ corporis, saturitas ventris, aut ante mortem vos deserent, aut vos in morte illas relinquetis: Quoniam (inquit sanctus) cum interierit, non sumet omnia, neque descendet eum eo gloria eius. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos. Quàm bene sicut oues? quia detracto vellere mundialium diuitiarum, durè prestèque detonsi, sempiternis nudi deputabũtur incendiis. Mors depascet eos: quia semper morientur ad vitã, & semper viuent ad mortem. Ergo hic caro vermibus, illic anima ignibus deputatur: donec rursus infelici collegio colligati, tormentis pœnalibus socientur, qui socij fuerunt in vitiis. O delicate, qui deliciis & diuitiis circunfusus atque confusus, confusionem expectas & mortem: non est regnum Dei esca & potus, non purpura & byssus, quia diues ille vtroque circunfluus, in puncto ad inferna descendit. Quid ergo? *Sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto.* Attendis & intendis quia gaudium in fine est? Sic fatui filij Adam, & præcipiti saltu iustitiam transilietes & pacem, rem finalem in principium conuertere & peruertere vultis? Nemo enim est qui gaudere nõ velit. Non stabit & non erit istud, quia sicut non est pax impiis, sic nec gaudere impiis: dicit dominus. Non sic impij non sic. Prius est iustitiam facere, inquirere pacem, & persequi eam, & sic demum apprehendere gaudium: imo à gaudio cõprehendi. Sic angelicus ille conuentus prius iustitiam fecit, cũ stetit in veritate, & veritatis deseruit desertorem. Post hęc illa pace firmati sunt, quæ exuperat omnem sensum: quia cũ diuersis honoris primatibus ambiãtur, nullus qui murmuret, qui inuideat nullus. Lauda tu Hierusalẽ dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacem. Lauda & laudes replica, quia munitissimis vectibus & inconuulsibilibus æris clausæ sunt portę tuæ, nullus inimicus intrat, nullus exit amicus: benedicti filij tui in te, omni benedictione spirituali in cœlestibus cum Christo. Iam non est timor in finibus tuis, quia posuit fines tuos pacem: nullæ tibi tentationes, nulla sese cogitationũ turma cõfundit, quia versipellis ille & tortor longe est à muris tuis & à filiis tuis. Et ille qui idem est, omnia in identitate consolidat atque cõiungit. Cuius participatio, inquit, in idipsum. Hoc iã tertiò hauriunt aquas in gaudio de fontibus saluatoris, & nudis (vt ita dicam) oculis diuinitatis intuẽtur essentiam, nulla corporeorum phãtasmatũ imaginatione decepti. Ecce gaudium in fine, sed sine fine. Miseri nos, qui ab illa felici regione repulsi in hanc descendimus, imò cecidimus vanitatem. Filij Siõ (ait propheta) inclyti & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea? Filij Sion, illius videlicet speculatiuæ ciuitatis quam ædificauit dominus vt videatur in gloria sua: filij supernæ Hierusalem, quæ libera est mater nostra: inclyti per dignitatem conditione, amicti auro primo per diuinita-

Psal. 147.a

Esaie 48.d

Rom. 14.c

Iacob. 5.a

2. Cor. 6.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis imaginem. Quomodo ergo ex his nos quidē reputati sumus in vasa testea, in hæc lutea & fragilia corpora degenerauimus? Exhibent enim angeli fratres charissimi, iustitiam Deo, pacem inter se, gaudium sibi. Sic & tu homo noli prius rapere quod tuū est, & iustitiā quam Deo, & pacem quam proximo debes, contemnere. Iustitia virtus est qua redditur vnicuiq; quod suum est. Tu non solùm iustitiam sed multas & multiplices iustitias debes creatori. Iustus enim dominus, & iustitias dilexit. Iustitia tua sicut montes Dei. Bene sicut montes, quia plures cumulos miserationū suarum ingessit tibi. Et prius quidem te cum cæteris & inter cætera creauit, non sine magna prærogatiua dignitatis. Dixit enim de omnibus, & facta sunt. Post hæc vehementissimo tui amore inflammata maiestas illa redemit te. Nūquid verbi facilitate? Non: sed triginta annis operatus est salutem tuam in medio terræ, affixus cruci, addictus morti, ludibriis deputatus. Deus tuus factus est frater tuus, non angelorum frater, quia nusquā angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Commune quidem habes quòd factus es, quòd frater es speciale. Adiecit adhuc erga nos specialius quoddam, quòd de lata nos & spaciosa via quæ ducit ad mortem, digito suo traxit, & posuit in consilio iustorum & cōgregatione. Quid vltrà debuit facere, & non fecit? Cuius vel saxeum pectus tāta & talia à tanto & tali collata beneficiorū multitudo non emolliat? Quicquid igitur es, quicquid potes, debes creanti, redimenti, vocanti. Sed cum iustitiam feceris, fac & pacem. Quamdiu enim sumus in hoc vase testeo, & fragilitate complexionis humanæ, nō possumus inueniri scandalorum prorsus immunes. Si igitur recordatus fueris quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, sis humilis ad veniam petēdam: si tu habes aduersus illum, sis facilis ad dandam: & omnia membra erunt in pace. Sic enim ad duo ista charitatem & humilitatem paratissimi, non poterimus dissensionem sentire. Discite (inquit) à me, quia mitis sum, & humilis corde: mitis, quod pertinet ad charitatem, quia charitas patiens est, benigna est: humilis, quod ad ipsam verbi spectat proprietatem. Sic procedentibus erit gaudiū in spiritu sancto. Loquar quod expertus nouit, inexpertus ignorat: animalis enim homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Nunquid non plerunque orantibus nobis omnia viscerum succutiuntur occulta ad memoriam gaudij illius quod est in Hierusalem quæ sursum est, quæ est mater nostra, & lacrymarum vnda vultus meditantium superfundit? O si duraret. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ. Verè in principio lætitiæ, quia finis illic repositus est. Quando conscindes saccum meum domine Iesu, & circundabis me lætitia, vt cāret tibi gloria mea, & non compungar? Principium gaudij illius quod hic quandoque sentimus, stilla est, guttula est, de flumine illo est descendens, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Quandoque veniet tempus, vt perennibus gaudiis nos in ipso diuinitatis fonte profundius immergamur, vbi vnda vndam sine intercapedine & interpolatione continuet. Quando veniam & apparebo ante faciē Dei? Quando transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei? Quando sicut audiuimus, sic videbimus in ciuitate domini virtutum? Eia igitur fratres, huic felici ternario fideliter insistamus, & semper simus memores verbi illius: Amice ad quid venisti? Quia non ad hoc venimus, vt simulatoria specie regem interficiamus, sed ei seruiamus qui est benedictus in sæcula.

Psa.33.d *Matth.11.d* *Matth.26.e*

De verbis domini: Omnis qui se exaltat, humiliabitur, Sermo.

Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Si considerauimus diligenter fratres, gradus hominum quatuor inueniemus: Dico autem summam felicitatem in cœlo ad quam suspiramus: mediam felicitatem in paradiso, vnde cecidimus: itémque mediam infelicitatem in hoc mūdo, pro qua gemimus: & in inferno extremam infelicitatem, quam merito formidamus. Breuius tamen dicere possum, vitam, & vmbram vitæ: vmbram mortis, & mortem. Itaque nec in summo nec in imo positi timemus descendere, ascendere cupimus, eo magis anxij, quo videmur viciniores in fimis quàm supremis: & ecce dicitur nobis: quia *omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Quidnam sibi vult cancellata hæc connexio exaltationis & humiliationis? Itáne parū est domine quòd in veritate tua humiliasti nos, quia adhuc exigis vt apponat homo humiliare seipsum? Et quidem restat adhuc quo possimus humiliari, sed qui illò ceciderit, iam non adiiciet vt resurgat: qui humiliatus fuerit vsq; illuc, frustra speret exaltationē: siquidem humiliasti nos in loco afflictionis, & operuit nos vmbra mortis. Vsque adeo vita nostra inferno appropinquauit: quò nos humiliabimus vltra? Quæ vtilitas in sanguine nostro, si descenderimus in corruptionē? Sanè nihil aliud infra nos est quàm irreparabilis illa corruptio: post vmbram mortis nō restat nisi mors: post locum afflictionis solus superest locus mortis. *Qui se* (inquit) *humiliat, exaltabitur.* Si dixisset, qui humiliatus fuerit, exaltabitur: exultassem vtique, tanquam certissime humiliatus, & vehementer. Nunc verò cum dicat, *Qui se humiliat, exaltabitur*: angustiæ mihi sunt vndique, nec ignoro quid eligam, sed quid agam. Exaltari cupio, quia summopere id necessarium. Siquidē neque hic manentem habeo ciuitatem, nec bonum esset hic manere, etiam si liceret. Porrò inferius adhuc ire, perire est. Iam enim locum teneo inferiorem: & qui solum habeat intra se infimum, hoc est infernum, si me illuc humiliauero, non est spes exaltationis, si me non humiliauero, identidem desperatio est exaltationis: quia qui se humiliauerit, exaltabitur, & is tantum. Si hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, & ab exaltatione repulsus, nec sic effugiam manus mortis. Sed si hoc difficilè patet, saltem quod præmissum est consideremus.

Luc.18.c

Omnis qui se exaltat, ait, *humiliabitur*. Quem enim veritas humiliat, ipse quomodo se exaltat? Neque hic dicimus quo, sed quomodo: quia non locus videtur deesse, sed virtus. Non inquam deest homini *Ibid.*

ni quo exaltare se possit, sed deest omnino qui possit. Est quidē voluntas multa, sed nulla facultas. Nēpe velint nolint homines, cōmunis totius Adæ, totius humani generis vox est: In veritate tua humiliasti me. Quisquis autem in veritate humiliatur, veraciter humiliatur, nec nisi fallaciter exaltatur. Quid est autem falsò exaltari, nisi vere non exaltari? Gratias ei, quia non dixit, omnis qui se exaltauerit, exaltabitur. Quomodo enim conaremur in vanū exaltari, si id arbitraremur, quando ne ipsa quidem nunc desperatio proficiendi, appetitum cohibet exaltandi? Et forte hoc est quod ait: *Qui se exaltat humiliabitur*: nec pertinet ad effectum qui nullus est, sed affectum qui stultus est.

Psal.118.k

Quātos enim videmus humiliatos, sed nō humiles: percussos, sed non dolentes: curatos quidem à domino, sed ne ipsa curatione sanatos! Hi sunt qui sub sentibus esse delicias computant, dissimulantes peccata quæ actitant, lubricū in quo titubant, tenebras quibus caligant, laqueos inter quos ambulant, locum afflictionis quem inhabitant, corpus mortis quod gestāt, iugum graue quod tolerant, grauiorem cōscientiā quam occultant, grauissimam sententiā quam expectant. Talis ille erat, cui Ioannes in Apocalypsi scribere iubebatur: Dicis, quia diues sum, & nullius egeo, & nescis quia tu es pauper & miser & miserabilis, & cæcus & nudus. Nec mirum si fitvana & mendax exaltatio filiorum hominum: siquidē vani sunt & mendaces. Humiliat eos veritas, exaltat vanitas. Et dilexerunt magis tenebras quàm lucem, amplectentes exaltantem se vanitatem, & quærentes mendacium. Porro contra veritatem quæ se humiliat, votis & studiis quibus possunt, dissimulationibus & conatibus friuolis recalcitrantes. Fecimúsne aliquid? Puto quia inuenimus etiam quomodo humiliat homo seipsum. Dico autem vt adhæreat humilianti se veritati, nec dissimulet, sed cooperetur ei deuoto pietatis affectu. Proinde cauebo deinceps quàm solicite potero, duritiam cordis sentiam, & plangam dolorem meum: ne si forte insensibile fuerit, sit etiam insanabile vulnus meum. Ero vir videns paupertatem meā in virga indignationis eius, ne veniat anima mea in consortio eorum de quibus veritas ait. Percussi eos, & non doluerunt. Et item: Curauimus Babylonem, & non est sanata. Grauis curatio humiliatio hæc, sed grauior morbus superbia est, quæ vtinam sic curetur, vt sanetur hac cura. Consentiam itaque aduersario meo, acquiescam iudici meo, cedam denique vrgenti aculeo, ne bis pūgat. Tale enim reor esse quod dominus ait: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Ac si dicat: Quisquis contra stimulum recalcitrat, duplo pungetur: parcetur autē ei qui senserit & dederit locum iræ.

Apoc.3.d *Hier.5.a* *Hiere.51.d*

De verbis libri sapientiæ: Iustum deduxit dominus per vias rectas, &c. Sermo.

Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestauit illum in laboribus, & cōpleuit labores illius. Est iustus qui in principio sermonis accusator est sui, & est iustus qui ex fide viuit, & est iustus qui absque terrore est. Et primus quidem bonus, quia accedit ad viam: secundus melior, quia currit per viam, tertius optimus, quia iam appropinquat ad finem viæ. Hic tamen accipiamus primum, quem velocius inuenimus. Hunc deduxit dominus, & non alius, quia ipsius est de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, & deducere per eam. *Per vias* (inquit) *rectas.* Viæ domini viæ rectæ, viæ pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. Rectæ sine errore, quia ducunt ad vitam. Pulchræ sine sorde, quia docent munditiā. Plenæ multitudine, quia totus iam mundus est intra Christi sagenam. Planæ sine difficultate, quia donant suauitatem. Iugum enim eius suaue est, & onus eius leue. *Et ostendit illi regnum Dei.* Regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur in prædestinatione, promittitur in vocatione, ostenditur in iustificatione, in glorificatione percipitur. Vnde est illud: Venite benedicti patris mei, percipite regnū Dei. Sic enim ait apostolus: Quos prædestinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, illos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & magnificauit. In prædestinatione est gratia, in vocatione potentia, in iustificatione lætitia, in magnificatione est gloria. *Et dedit illi scientiam sanctorum.* Scientia sanctorum est hic temporaliter cruciari, & delectari in æternum: & in contrarium scientia malorum relabitur. Alia est scientia mundi quæ docet vanitatem, & alia scientia carnis quæ docet voluptatem. Illa tanquam pater, ista tanquam mater nobis est. Sicut enim mater filio suo semper optat quietem, & omnem prorsus laborem claudit à filio suo: sic caro incrassata, impinguata, dilatata recalcitrat, nec minimis saltem digitis patitur se contingi. Et sicut pater vult filium suum huc illúcque discurrere, vt addiscat vnde aliquando magnificetur: sic & mūdus vult hominem multis laboribus intricari, vt habeat vnde superbiat, vnde infletur, & despiat de vanitate in idipsum. Sanguisugæ duæ sunt filiæ, id est, propriæ voluntatis, quæ quasi radix est, duæ filiæ sunt, vanitas & voluptas, clamantes: affer, affer. Hæ nunquam satiantur, nunquam dicūt, Sufficit. Si quis has plene in se contriuerit, non immerito sibi illam vocem poterit coaptare: Quoniam (inquit) pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me. *Honestauit illum in laboribus.* Nónne nos & in ipsis laboribus nostris honestamur, cū omnia quæ facimus, ad vnitatis vinculū adunamus, nō in nobis sit pōdus & pondus, mēsura & mēsura, quia vtrunq; abominabile est ante Deū? Nónne & hæc vilitas, hęc deformitas, hęc semicincta honorantur & adorātur à principibus terræ? Væ nobis si exultauerimus nisi in Christo & pro Christo: vę nobis si vendibilem obtulerimus paupertatem. *Et compleuit labores illius*, vel hic in perseuerantia, vt vsque in finē iustitiam nō relinquat: vel illic in gloria, vt gaudeat in æternū. Felix vtraque completio, cum & hic moritur iustus plenus dierum, & illic oritur in plenitudine dierū, vtrobique plenus, & hic gratia, & illic gloria, quia gratiam & gloriam dabit dominus.

Sap.10.a *Matt.25.d* *Rom.8.f*

De quadruplici debito, Sermo.

IN via estis fratres quæ ducit ad vitam, in via recta & impolluta quæ ducit ad ciuitatem sanctam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hierusalem illam quæ libera est, quæ sursum est, G quæ est mater nostra. Arduus quidem ascensus eius, vtpote per ipsam montis summitatem incisus: sed via compendiosior laboris magnitudinem vel temperat, vel excludit. Vos autem tam felici facilitate, quàm facili felicitate viam istam non solum itis, sed curritis: quia exonerati estis & accincti, nihil ponderis super dorsa portantes. Non sic aliqui non sic, qui quadrigas & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decernunt, & plerunque per deuexa montis præcipitantur, vt vix finem inueniant vitæ suæ. Felices igitur vos, qui vos & ve- H stra sine omni exceptiuncula reliquistis, per ipsum montis verticem iter facitis ei qui ascendit super occasum: dominus nomen illi. Illi verò qui quamuis Ægyptum fugerint, tamen ad quæque AEgyptia tenerime resuspirant, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: sed voluntatum suarum grauissimis sarcinis prægrauati, vel sub onere, vel cum onere cadunt, vt vix ad cursum perueniant destinatum. Quid enim est (gratias illi cuius gratia hoc totum factum est) quòd vita vestra vitam apostolicam repræsentet? Illi reliquerunt omnia, & in schola sal- I uatoris sub eius præsentia congregati hauserunt aquas in gaudio de fonte saluatoris, ipsum vitæ fontem in ipso fonte bibentes. Beati oculi qui viderũt. Nũquid nõ & vos non in præsentia, sed in absentia ipsius, non ad verba oris eius, sed ad vocem nunciorum eius simile aliquid fecistis? Defendite vobis hanc prærogatiuam, quòd illi ad visum & ad verbum, vos ad auditum & nũcium credidistis. Sic state in domino charissimi, vt quemadmodũ illi in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & ieiuniis & vigiliis & cæteris obseruantiis iustitiæ viam K regiam tenuerunt: sic & vos etsi non eorum meritis, tamen exercitiis aliquatenus coæquati, dicatis domino Deo vestro cum veneritis ante thronum
Psal.89.d gloriæ ipsius: Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. In veritate dico vobis, quia in veritate estis in via recta, in via sancta quæ perducat ad sanctum sanctorum. Mentior (quod ad consolationem vestram dico) si non ex manibus huius peccatoris, monachorum nouitiorum & conuersorum animæ ad cœlestia gaudia volauerunt, tam liberæ quam liberatæ de carcere L nostræ mortalitatis. Si quæritis vnde id sciam, scitote quia certissima mihi signa inde facta sunt & ostensa. Non est igitur quod vobis vel pro vobis timeam à viribus satanæ & ministrorum eius, cũ nouerim illius fortitudinem per redẽptoris vulnera traductam & deductam ad nihilum: In spiritu enim fortitudinis fortẽ fortior ille contriuit, portas æreas & vectes ferreos confringens. A versutiis & astutiis illius formido mihi est pro vobis, in quibus partim subtilitate naturæ, partim experientia temporum sub tot annorum milibus eruditus, fragilita- M tem humanæ naturæ quaquauersum se verterit, nõ ignorat. Sic ille insatiabilis homicida primis parentibus nostris non vrsos, non leones, non fortia terræ animalia delegauit: sed tortuosum & callidum serpentem, qui per sinuosa volumina nũc caput cauda, nunc caudam capite tegere consueuit. Denique & serpens non fortior erat, sed callidior cun-
Gen.3.a

ctis animantibus terræ: ait scriptura. Vnde & ab interrogatione incepit, mentem mulieris explorans, sciens, ingenio non viribus laborandum: Cur præcepit vobis dominus Deus (inquiens) ne comederetis de ligno scientiæ boni & mali? Quæ respõdit: Ne forte moriamur. Quod Deus pro certo posuerat, dicens: Quacunq; die comederitis, morte moriemini: ista sub dubio supponit, ne forte (inquiens) si comederimus moriamur. Et audi ingenium malitiámque serpentis. Nequaquam, inquit, moriemini. Deus af- *Ibid.* firmat, mulier dubitat, satan negat. Sic & ego timeo ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, sic & sensus vestri corrumpantur à castitate quæ est in Christo Iesu. Putásne aliquis in vobis est cui dicat in cogitationibus suis, Cur præcepit vobis Deus vt istam regulam teneretis? Secundum enim impetum spirituum vestrorum huic tepido remissiorem, illi feruenti vitam arctiorem proponit, hoc solum expetens & expectans, vt quoquo modo tollat eum à concilio iustorum & congregatione. Profecto spiritus ille qui tibi hoc suggerit, spiritus mendax est, spiritus potestatem habens, qui tibi inuidet locum tuum. Vnde & sapiens huius rei non ignarus: Si spi- *Eccle.10.* ritus potestatem habentis super te ascenderit, ait, locum tuum ne dimiseris. Absit enim vt spiritus veritatis qui te huc adduxit, te reducere velit: quia nõ est in ore eius, est, & non: sed est in illo, est: sicut irrefragabilis auctoritas testatur. Nemo (ait apostolus) *1.Cor.12.a* loquens in spiritu Dei dicit anathema Iesu. Iesus, saluator siue salus: anathema, separatio interpretatur. Qui verò tibi separationem à salute submurmurat: nec Dei spiritus est, nec à Deo: quia spiritus sanctus non dispergere, sed colligere venit: qui semper reuocat dispersos Israël in terram suam. Quid? Vitam fortiorem aliquis quærat? Dico vobis quia ista fortissima est, & quæ ex omni parte, si dissimulare nolueris, primæ illi scholæ saluatoris pro sua possibilitate respondeat. An audes ad molliorem vel cogitando descendere? O si cognouisses & tu quàm multa & quàm multis debeas: videres quàm nihil sit quod facis, quàm nec inter minima numerandum ad comparationem debitorum tuorũ. Vis scire quæ & quibus debeas? Primo Christo Iesu debes omnem vitã tuam, quia ipse vitã suam posuit pro vita tua: & cruciatus amaros sustinuit, ne tu perpetuos sustineres. Quid tibi dirum vel durum esse poterit, cum recordatus fueris quia ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus, splendor & figura substantiæ Dei: venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus (vt dicitur) vsque ad cubitos in limo profundi? Quid non suaue tibi, cum tibi collegeris omnes amaritudines domini tui, & rememoraberis primùm quidẽ illarum infantilium necessitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando: fatigationum in discurrendo: tentationum in ieiunando: vigiliarum in orando: lachrymarum in compatiendo: insidiarum in colloquendo: postremò periculorum in falsis fratribus, conuitiorum, sputorum, colaphorum, flagellorũ, irrisionũ, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium: quæ in salutem nostri generis triginta & tribus annis operatus & passus est in medio terræ? O quàm indebita miseratio: quàm

gratuita

gratuita & sic probata dilectio? quàm inopinata A dignatio: quàm stupenda duleedo: quàm inuicta mansuetudo: regẽ gloriæ pro despicatissimo vermiculo, imò vermiculo crucifigi? Quis audiuit vnquã tale, aut quis vidit huic simile? Vix enim pro iusto quis moritur: ipse pro iniustis & inimicis mortuus est, eligens exulare à cœlis, vt nos reportaret ad cœlos: amicus dulcis, consiliarius prudens, adiutor fortis. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Nónne si conferrentur in me omnes vitæ filiorum Adam, & omnes dies sæculi, & labo- B res omnium hominum qui fuerunt, qui sunt, & qui erunt, nihil esset ad comparationem corporis illius quod spectabile & stupendum est virtutibus etiam supernis in conceptu de spiritu sancto, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ affluentia, in coruscationibus miraculorum, in reuelationibus sacramentorum? Vides igitur quia sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltata est vita illa à vita nostra: quę tamen posita est pro vita nostra: Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem, ita & vita nostra nullam habet ad vitam illius proportionem, cũ illa dignior, ista miserior esse non possit. Nec me C putes rem exaggerare sermonibus: quia hic deficit omnis lingua, nec sufficit oculus vel ad intuendum tantæ dignationis arcanum. Cum ergo ei donauero quicquid sum, quicquid possum: nonne iustud sic est sicut stella ad solem, gutta ad fluuiũ, lapis ad montem, granum ad aceruum? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima corpus & animã, vel potius vnum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillũ tantis beneficiis præuenit, qui toto se totum me cõparauit? Alioquin si illam retinuero, qua fronte, qui- D bus oculis, qua mente, qua conscientia vado ad viscera misericordiæ Dei nostri, & audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum quod custodit Israel, & illius sanguinis non guttas, sed vndas à quinque partibus corporis in meum precium detorquere? O generatio peruersa, & infideles filij, quid facietis in die calamitatis de longe veniẽtis? ad cuius fugietis auxilium? Sed nunquid huic soli debitor sum, cui vix parum aliquid retribuere possum? Exigunt à me præterita peccata mea futuram vitã meã, vt faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitem E omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et ad hæc quis idoneus? Peccaui super numerum arenæ maris: & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus videre altitudinẽ cœli præ multitudine iniquitatis meæ: quoniam irritaui iram tuam, & ma-
Psal.39.c lum coram te feci. Circundederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderũt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. Quod ergo sine numero est, quomodo numerabo? Quomodo satisfaciam cum cogar reddere debitum vsque ad nouissimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? F Ait illa cœlestis fistula Ambrosius: Facili' inueni eos qui innocentiam seruauerunt, quàm qui congruam egerunt pœnitentiam. Sed & quantumlibet pœniteat, quantumlibet se afflictet & maceret, propter
Psal.24.c nomen tuum, nõ propter meum meritum propitiaberis peccato meo domine (ait iustus) multum est enim. Cum ergo quicquid viuis, quicquid sapis, quicquid habes, quicquid potes, huic vni rei dedicaueris, nũquid aliquid est, vel inter aliqua cõputandum? Paulo ante vitam tuam pro vita sua Christo reddideras: & nunc iterum eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Nunquid (vt vulgo dicitur) de vna filia duos generos statuisti facere? Quid si tertiũ tibi debitorem ostendam, qui nõ minus acriter quàm veraciter vendicat eam sibi? Puto quòd & tu possidere desideras ciuitatem de qua
Psal.86.a dicitur: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Gloriã illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, regnum omnium sæculorũ viuere in æternũ, in perpetuas hæreditates. Credo quòd velis esse æqualis angelis Dei in cœlo, esse etiã hæres Dei, cohæres Christi, & in plateis supernæ Siõ melos angelicum auscultare, & videre quicquid illud sit, cum Christus tradiderit regnum Deo patri, & erit Deus omnia in omnibus: postremò esse similis Deo, & videre eum sicuti est. Nec dubito quin & concupiscas suspicere & vmbras declinantes, & diem aspiranté, cum illuxerit illa solẽnis dies, & nubila rerum excusserit: quando iam non inclinabitur dies, sed erit æterna meridies, quãdo erit plenitudo feruoris & lucis, solis statio, tenebrarũ exterminatio, desiccatio paludũ, fœtorũ depulsio. Nónne ad hoc emendum, totum te, & quæcunque & vndecunq; cõtrahere poteris, dare oportebit? Et cum vniuersa compleueris, non tamen putes esse condignas passiones huius temporis vel corporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. An sic impudens es vel imprudens, vt minutum tuum quod sibi tam Christi vita, quàm peccati pœnitentia certatim rapiunt, etiam ad hoc conquirendum vel audeas numerare? Quid dices si & quartum debitorem in mediũ adduxero, qui sibi etiam iure primatus sui superiores tres cedere velit? Ecce in ianuis est qui fecit cœlũ & terrã, & creator tuus est, tu creatura: tu seruus, ille dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es, illi debes, à quo totum habes, illi præcipue domino qui & te fecit, & benefecit tibi, qui tibi ministrat siderum cursus, aëris temperiẽ, fœcunditatẽ terræ, fructuum vbertatem. Huic reuera totis medullis, totis viribus seruiendum: ne forte indignationis oculo te respiciat, & despiciat & contemnat in æternum & in sæculum sæculi. Non arbitror autem quòd de tanta raptet insania, vt & hic minutum tuum nominare nedum numerare præsumas. Expone ergo mihi cui horũ quatuor proponas reddere quos debes: cum vnusquisq; tã internus quàm æternus exactor sit: vt te possit singulariter suffocare. Eia domine vim patior: respõde-pro me. In manus tuas commendo minutum meum: tu persolue omnibus, tu ab omnibus libera, quia tu es Deus, & non homo: & quod hominibus impossibile est, possibile est tibi. Quod habui, & feci. Domine habe me excusatũ: quia imperfectum meum viderunt oculi tui. Quis ergo amplius grunniet dicens: Nimium laboramus, nimium ieiunamus, nimium vigilamus: cũ nec millesimæ imò nec minimæ parti debitorum suorum valeat respondere? Hæc est fortasse fratres illa vera vestra quadragesima, nõ exterior: sed interior, quæ nõ corticem saeramẽti, sed adipẽ frumẽti contineat. Si enim vnicuiq; istorum quatuor

Universidad de Deusto
Biblioteca

& pro se & per se omnem decalogi perfectionẽ debetis: profecto decem quater ducta quadragesimá vestram faciunt:quam custodire vos oporteat omnibus diebus vitæ vestræ. Et ipse qui vos congregauit in loco isto, vitam vestram conseruet in opere sancto:vt cum ipse apparuerit vita vestra,& vos appareatis cum ipso in gloria.

De septem spiritibus. Sermo.

MAgister gentium Paulus ex occasione ipsius spiritualis naturæ qua viuimus,ad spiritualem
Galat.6.a conuersationem excitans discipulos, ait, Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus. Ac si dicat: Si caro non prodest quicquam, sed spiritus est qui viuificat ipsam: separare oportet preciosum à vili, & digniorem præponere partem: vt secundum spiritum ambulemus,non secundum carnem. Ad spiritum enim debet fieri conuersio carnis, vt seruiat ipsa,& non seruiatur ei, vt dicat spiritus seruo suo, Veni,& veniat,fac hoc,& faciat illud. Sic enim erit vxor nostra sicut vitis abundans, & saluabitur per generationem filiorum,qui sunt opera bona, si fue- I
rit ipsa quidem in lateribus domus nostræ,id est in abscondito & humili loco: anima verò resideat in medio tanquam domina,tanquã paterfamilias,tanquam iudex:vt fiat quod scriptum est,anima mea in
Psal.118.c manibus meis semper. Maledictus enim spiritus ille, qui partem suam deteriorem facit. Maledictus homo qui pascit sterilem,& viduæ non benefacit. Denique vt testatur idem apostolus: Si secundum car-
Rom.8.c nem vixerimus,moriemur:quoniã qui in carne ambulant Deo placere non possunt: & qui seminant in
Ibid. carne,de carne metent corruptionem. Si autem spi- K
ritu facta carnis mortificauerimus, viuemus: quoniam qui spiritu Dei aguntur,hi filij Dei sunt:& qui seminant in spiritu,de spiritu metent vitam æternã. Prudenter proinde fratres & non ad insipientiam nobis spiritualem elegimus vitam, castigare scilicet corpus,& seruituti subiicere,& Deũ qui spiritus est, adorare in spiritu & veritate. Sed quia spirituum diuersa sunt genera, necessaria est nobis eorum discretio,præsertim cum ab apostolo didicerimus nõ
1.Ioan.4.a omni spiritui esse credendum. Videri enim potest minus eruditis,& qui parum exercitatos habent sen- L
sus,omnem cogitationem non alterius quàm ipsius humani spiritus esse sermonem:quod non ita esse & certa fidei veritas probat, & diuinarum testimonia
Psal.84.b scripturarum. Audiam(inquit propheta) non quid ego loquar,sed quid loquatur in me dominus Deus.
Zach.1.c Et alius prophera: Angelus,inquit, qui loquebatur
Psal.77. in me,&c. Et in psalmo didicimus fieri immissiones etiam per angelos malos. Vnde & timet apostolus,ne sicut serpens decepit Euam astutia sua: sic &
2.Cor.11.a *2.Cor.2.c* discipulorum quibus loquitur corda decipiantur, ab eo vtique cuius ipse Paulus astutias non ignorat:
Ephes.6.b vnde & dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum
Coloss.2.d harum. Esse tamen spiritum carnis non bonum,manifestè idem apostolus indicat, vbi inflatos spiritu carnis suæ quosdam esse testatur. Et esse etiam spiritum huius mundi declarat,vbi gloriatur in domino pro se pariter & pro discipulis suis: non quod cum acceperint:sed spiritũ qui à Deo est, vt sciamus (inquit)quæ à Deo donata sunt nobis. Sunt ergo hi *1.Cor.2.c*
duo satellites maligni illius principis tenebrarum: vt dominetur spiritus nequitiæ spiritui carnis,& spiritui huius mundi. Quisquis ergo ex his tribus spiritibus spiritui nostro loquatur:ne credamus ei, quo niam sanguinem sitiunt,non quidem corporũ, sed, quod grauius est,animarum. Sed quoniam spiritualis omnium natura est,à sermonibus eorum cognoscemus eos: & quis spiritus sit qui loquatur, ipsa H
suggestio declarabit. Semper enim spiritus carnis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiæ semper amara loquitur. Quotiens ergo importune(vt assolet) carnalis cogitatio mentem pulsat: verbi gratia, cum de potu,de cibo,de somno, cæterisque similibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humano quodam inardescimus desiderio: certum sit nobis spiritum carnis esse qui loquitur:& tanquam aduersarium repellamus cum, dicentes: Vade re- *Matth.8.d*
tro satana,quoniam non sapis ea quæ Dei sunt: sed magis sapientia tua inimica est Deo. Cum autem nõ de illecebris carnis, sed de ambitione sæculi, de I
iactantia & arrogantia,cæterisque similibus cogitatio vana versatur in cordibus nostris,spiritus mundi est qui loquitur longe pernicioſior hostis, & maiori sollicitudine repellẽdus. Interdum verò satellitibus istis terga vertentibus, princeps ipse habens irã magnam tanquã leo rugiẽs insurgit aduersus nos, cum videlicet non ad voluptatem carnis aut sæculi vanitatem,sed ad iram, ad impatientiam,ad inuidiam, ad amaritudinem animi prouocamur: importune ingerendo si quid minus amicabiliter minúsve discrete factum videtur aut dictum: si qua denique aut in signo aut in opere quolibet data videtur indigna tionis occasio,materia suspicionis. Huic ergo cogitationi non aliter quàm ipsi diabolo resistendũ est: nec aliter ab ea quàm ab ipsa perditione cauẽdum. Scriptum est enim: In patientia vestra possidebitis *Luc.21.d*
animas vestras. Fit tamen aliquando vt spiritus noster à quolibet horum triũ crebro superatus, & seruus addictus illi,in suam ipsius perniciem(heu)vices illius agat,vt iam sine omni alterius spiritus suggestione ipsa ex se anima aut voluptosas aut vanas aut amaras pariat cogitationes. Iam verò non facilè arbitror posse discerni quando noster ipse loquitur spiritus,quandóve loquentem alterum audiat quẽlibet è tribus illis. Sed quid refert quicunque loquatur,dum vnum & idem sit quod loquuntur? Quid refert loquentis nosse personã,dũ constat pernicioſum esse quod loquitur:Si inimicus est,resiste viriliter inimico:si tuus ipse spiritus est,argue eum,& miserabiliter plange quòd in tantam miseriam & tam miserabilem deuenerit seruitutẽ. Quotiens verò super castigando corpore,humiliando corde, seruãda M
vnitate,& charitate fratribus exhibenda,seu cæteris virtutibus acquirendis,conseruandis, amplificãdis, salubris cogitatio in mente versatur, diuinus sine dubio spiritus est qui loquitur, aut per se ipsum sanè,aut per angelum suum. Et quemadmodum de humano aut maligno spiritu dictum, sic & de angelico & de diuino. Nec facile est quis loquatur discernere,nec ignorare periculosum: præsertim cum

certum

certum sit angelum bonum nunquam loqui ex se- A
metipso,sed Deum esse qui loquitur in ipso. Studiosius igitur deinceps consideremus quonam modo malignorum illorũ spirituum suggestiones audire, imò quanta indignatione abiicere debeamus,auertentes aures nostras ne audiamus sanguinem & sapientiã quã reuelat caro & sanguis: paruulos quoq; Babylonis,cogitatus scilicet mũdanos ab ipso initio tenẽres,& allidentes ad parietẽ: ipsum etiã malignũ cũ tẽtationibus suis à cõspectu cordis nostri abiicientes, & deducentes ad nihilum. Eas verò cogitationes, quæ iustitiæ & veritatis nos admonent, tota B
deuotione susципientes, diuinæ dignationi gratiam habeamus: nec aliquando tãtæ benignitati inueniamur ingrati, scientes quoniam ipse est qui loquitur iustitiam:ipse enim,cuius sermo veritas est. Quantæ enim temeritatis,imò quãtæ insanię est si forte dum alloquitur nos dominus maiestatis, non insensati auertamus aurem, & ad nescio quas ineptias conuertamur? Quanta est hæc iniuria, & quàm grauiter vindicanda, cùm vilissimus vermis clamantem ad se audire dedignatur creatorem vniuersitatis? Quanta verò & quàm ineffabilis diuinæ dignatio bonitatis, C
quæ quotidie conspicit nos infelices, auertentes aures, obdurantes corda, & nihilo minus clamat ad nos, & iugiter clamitat in plateis? Vere in plateis, quia in latitudine charitatis. Ecce enim bonorum meorum non eges domine:& tamen dicis,Conuer- *Cant.6.d*
timini filij hominũ. Et iterum clamitas: Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere,vt intueamur te. Propterea obsecro vos dilectissimi, qui reminiscimini domini, ne taceatis,& ne detis silentiũ ei:audiẽtes iugiter quid loquatur in vobis dominus
Deus, quoniam loquitur pacem. Felix & beata ani- D
ma quæ venas susurrij diuini percipit in silentio,fre- *1.Reg.3.b*
quenter iterans illud Samuelis: Loquere domine, quia audit seruus tuus. Hic ergo hodiernus sermo finem accipiat, vt etiam tacentibus nobis Deum intus audiamus loquentem & suadẽtem de regno suo, tanto vtilius,quanto subtilius,per internam inspirationem. Si qua tamen adhuc de audienda hac domini voce ipse suggesserit, alio sermone tractabimus, ne præsertim in tam vtili ac spirituali materia mentes vestras longitudine sermonis oneremus.

De multiplici vtilitate verbi Dei, Sermo.

TEnetis credo quemadmodũ hesterno sermone
de ea quæ nobis admodũ necessaria est, discretione spirituum admonuerimus sollicitudinem vestram:vt contra venenatos serpentis antiqui sibilos, contra mortiferos Sirenæ cantus, aures cordis iugiter obturare studeatis, vt nec spiritum carnis loquentem mollia, nec spiritum mundi vana suggerentem, nec spiritum nequitiæ audiatis immittentem amaritudines, & scandala seminantem: Sed F
huius spiritus astutias nosse necesse est, huius cogitationes non expedit ignorare. Interdũ enim transfigurat se malignus ille & nequam spiritus in angelum lucis, vt virtutis simulatione plus noceat. Sed & nunc quoque si diligenter aduertimus,nonnunquam nisi amaritudinis & discordiæ seminaria spargit. Suadet enim nonnullis singularia iciunia quædam,vnde cæteri scãdalizentur: non quia iciunium diligat,sed quia scandalo delectetur. Multa quoque in hunc modum solet afferre, quæ tamen à diuina sapientia facilè discernãtur, si apostolicam illã beati Iacobi diffinitionem præ oculis habeamus, qui di- *Iacob.3.c*
uinam describens sapientiam ait: Sapientia quæ à Deo est, primum quidem pudica est, deinde pacifica. Omnem ergo cogitationem in qua hæc duo non concurrunt, à Dei sapientia alienam esse non dubites. Eã ergo quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit aperte,sed virtutis prætendit imaginẽ,tunc demum à Deo noueris esse, si pacifica sit,si prælati tui atque spiritualiũ fratrum approbatur iudicio: quoniã non *Amos.3.*
faciet dominus Deus verbũ quod nõ reuelauerit seruis suis. Quanta verò deuotione,quanta humilitate, quãta sollicitudine cogitatio salubris nõ aliter quàm diuinæ dignationis sermo suscipi debeat, & hesterno sermone partim iam diximus, & hodierno nihilo minus aliquanto latius persuadere conabimur. Beati enim qui audiunt verbum Dei, & custodiunt *Luc.11.d*
illud. Vultis nosse quàm beati? Primùm quidem sonans in auribus animæ vox diuina conturbat, terret, diiudicátque: sed continuò si bene aduerteris, viuificat,liquefacit,calefacit,illuminat,mũdat. Denique & cibus noster est, & gladius, & medicina,& confirmatio,& requies, resurrectio quoque & consummatio nostra. Nec mireris quòd verbũ Dei iam nunc inueniatur omnia in omnibus esse, quantum spectat ad iustificationem, siquidem & futurum est omnia in omnibus ad glorificationem. Audiat & illud peccator, & conturbabitur venter eius:à voce illa carnalis anima cõtremiscet. Omnia nanq; cordis secreta rimatur atque diiudicat sermo viuus & efficax, cordium atque cogitationum perscrutator. Vnde & licet mortuus in peccato,si audieris vocem filij Dei,viues. Sermo enim quem loquitur,spiritus & vita est. Si cor tuum induratum est, memẽto scripturæ dicẽtis: Emittet verbum suum, & liquefaciet *Psal.147.c*
ea. Et item: Anima mea liquefacta est,vt dilectus lo- *Can.5.c.*
cutus est. Si tepidus es, & cuomi iam formidas, non discedas ab eloquio domini, & inflammabit te: quia eloquium eius ignitũ valde. Quod si tenebras ignorantiæ plangis, diligenter audi quid loquatur in te dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis verbum E
domini,& lumen semitis tuis. At fortassis tanto amplius doles, quanto clariùs peccata etiam minima illuminatus agnoscis:sed sanctificabit te pater in veritate quæ est vtique sermo eius, vt inter apostolos audire merearis: Iam vos mundi estis propter ser- *Ioan.15.d*
monem quem locutus sum vobis. Iam verò cum laueris manus tuas, ecce parauit in cõspectu tuo mensam, vt non de solo pane viuas, sed ex omni verbo quod procedit de ore Dei, & in fortitudine cibi illius curras viam mandatorum eius. Vbi si consistũt aduersum te castra, & prælium tentationis insurgit, arripe gladium spiritus, quod est verbum Dei, & in eo facilè triumphabis. Quod si forte (vt est certaminis consuetudo)contigerit aliquãdo vulnerari, mittet verbum suum, & sanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis: vt in te quoque impleatur quod ait Centurio,cuius fides tam magnifice commẽdatur: *Matth.8.d*
Domine(inquit)dic tãtùm verbo, & sanabitur puer meus. Sed & si titubas adhuc,cõfitere & clama: Mei *Psal.72.d*

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus G mei: & in verbis suis confirmabit te: vt experimento discas quoniam verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. In his atque huiusmodi perseuera, in talibus iugiter exercere, donec iam dicat spiritus, vt requiescas à laboribus tuis. In hoc verbo quiesces dulciter, ac suauiter soporaberis donec veniet hora, cũ omnes qui in monumẽtis sunt, audient vocem eius, & procedent. Sed quò? Alij quidem in iudiciũ, alij verò in vitam æternam. Et quis scit si est dignus amore vel odio? Tunc maxime memor esto verbi tui seruo tuo domine, in H quo mihi spem dedisti, vt ab auditione mala non timeã: sed beata magis auditio perducat ad visionem, *Matt.25.d* cũ dices: Venite benedicti patris mei, &c. Quicunq; *Luc.12.a* enim confitebitur me coram hominibus, ait ipse, hunc & ego confitebor in conspectu patris mei & angelorum sanctorum: quod nobis conferre dignetur ipse qui constitutus est iudex viuorum & mortuorum. Amen.

De quatuor modis orandi: de obsecratione, oratione, postulatione, & gratiarum actione, Sermo. I

QVatuor mihi videntur orandi modos exprimere apostoli verba dicentis: *Volo primùm fieri* *1.Tim.2.a* *obsecrationes, deinde orationes, postulationes, gratiarum actiones.* Sunt enim quos adhuc peccati conscientia terret & cruciat, nondum accepta resistendi virtute, tunc scilicet cum primum ipsos in peccatorum cœno iacentes spiritus veritatis irradiat, & excitans erubescere facit, & timere Deum dum vident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & ve- K lut ardentem coram se gehennam expauescentes, *Exod.23.b* quoniam in seipsis boni nil inueniunt, aliunde ap- *34.c* prehendunt vnde tegantur. Sciunt enim quòd non sit tutum in conspectu domini Dei sui vacuos apparere cõtra legis præceptum, & multo minus id præsumere plenis stercore manibus audent. Quia ergo timent, & meritò timent per seipsos accedere, studẽt quasi per alios supplicare. Tale est illud orationis genus quo solemus vti dicentes: Sancte Petre, ora pro nobis, & similia. Maximè verò illud obsecratio est manifesta: Per passionẽ tuam, libera nos do- L mine: & cætera in hunc modum. Tale enim videtur, ac si latro deprehensus, & iam vicinus suspendio, quando penitus desperat, nec inuenit in se vnde veniam deprecetur, extendens brachia dicat, quia sic passus est Christus: vt eorum à quibus tenetur, animos moueat ad pietatem. Credo ego de talibus dici posse, quia regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Vim faciebat regno cœlorum publi- *Matt.11.b* canus ille, qui dum non auderet oculos ad cœlos le- *Luc.18.b.c* uare, ipsum cœlum ad se potuit inclinare. Simile ali- *Matt.9.c* quid mulier illa egisse videtur, quæ profluuium san- M guinis habens, dum timeret ad Christum accedere, fecit ab eo virtutem exire. Furtim enim tetigit fimbriam, & curata est ab infirmitate: vnde & indignãtis quodammodo verbum videtur quod de ea dominus ait: Quis me tetigit? Et addidit: Sẽsi à me exire virtutem. Nõ credo quòd sit inter nos quispiam, sed forte nonnulli in seculari habitu vel conuersatione potuerunt aliquando experiri quid loquor, vt inuiti fluxum sanguinis paterentur, eius inquam sanguinis, qui regnum Dei non possidebit. Etenim qui *Ioan.8.d* facit peccatum, seruus est peccati: nec sua se poterit continere virtute, etiam cum volet. Huic ergo minime expedit per seipsum ad Christum accedere, sed tãgere si quam inuenerit eius fimbriam, hoc est eum considerare hominem quem humiliorem viderit, & extremum in ecclesia, quæ est vestis Christi: eum inquam qui elegit abiectus esse in domo Dei, oportet cõsiderare, quoniam is vere est fimbria posita in ora vestimenti, ad quam vtique spiritualis vnguenti descendens à capite copia tota decurrit. Hunc si beneficiis aliquibus seu prece humili, aut confessione pura tetigerit, vt affectum eius erga se moueat ad compatiẽdum sibi, habeat fidem, & sine dubitatione sanabitur. Illud tamen nouerit fimbria, non à se, sed à Christo exiisse virtutem, qui & tangi se protestatur in fimbria. Expressi nunc vobis quantum potui quale sit, & cui animæ necessarium genus obsecrationis. At verò iam continendi virtute accepta securus accedit, qui sibi conscius fuerit pro delictis præteritis veniam quærens, & oratione vtens, quæ nostri oris est ratio, quando iam ore suo loquitur cum Deo suo. Hinc illud est quod Maria Magdalene, quanquam non minus humilis hæmorrhoissa illa, nõ sic tamen veretur accedere, sed rigat lachrymis pedes, capillis tergit, vngit vnguento, osculatur ore deuoto. Vnde satis liquet quòd omnino iã proposuerat in corde suo à peccato deinceps abstinere: & quasi profluuium stabat. Quòd si iam consecutus es & tu, primũ est vt ipsi domino in oratione loquens, recogites annos tuos in amaritudine animę tuæ. Dehinc post- K quam in lamentis pœnitentiæ aliquandiu perseuerans, hilaritatem quandam & fiduciam conceperis indulgentiæ, accede iam ad postulationes: vt secure tanquam receptus in gratiam domini, tibi & conseruis tuis audeas petere quod oportet. At fortassis requiras, vnde aut quomodo nosse poteris vtrũ hãc consecutus sis indulgentiam. Sic nimirum conseruandæ humilitatis gratia, diuina solet pietas ordinare: vt quanto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nam & vsque ad supremum exercitij spiritualis gradum, si quis eousq; peruenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur, vt vix sibi primum videatur adeptus. Attamen scio quod hodie lectum sit in euangelio: dixerat Iesus paralyti- *Matt.9.a* co, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua: & reputatum est ei ad blasphemiam. At ille, cui nimirum cogitatio hominis cõfitetur: Quid (inquit) cogitatis mala in cordibus vestris? Blasphemare me blasphematis, & quasi ad excusandũ vim visibilis curationis, virtutẽ mihi inuisibilẽ vsurpare. Sed ego vos potius blasphemos esse cõuinco, signo probans visibili inuisibilẽ potestatem. Vt sciatis (inquit) quia potestatem habet filius hominis in terra dimittẽdi peccata, tũc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & ambula. Et tu ergo si iam surgis desiderio supernorum, si grabatum tollis, corpus scilicet à terrenis eleuans voluptatibus, vt iam non feratur anima concupiscentiis eius, sed magis ipsa, vt dignũ est, regat illud, & ferat quò non vult, si demum ambulas quæ retro sunt obliuiscens, & ad ea quæ antè sunt, te extendens desiderio & proposito proficiendi, curatum te esse non dubites.

dubites. Neque enim surgere poteras, si non aliqua- A tenus onus esset alleuiatum, & nec grabatum tollere nisi exoneratus magis, quia nec ambulare in feruore conuersationis cum peccatorum graui mole possibile est. Propter quod fiducialiter iam postulare potest qui eiusmodi est, tantùm caueat ne forte aut postulet nõ postulanda, aut minus postulet quæ à Deo sunt postulanda: aut ea tepide quærat quæ toto affectu & omni tempore sunt quærenda. Petitis & non *Iacob.4.a* accipitis (ait Iacobus) eo quòd male petatis, vtpote in concupiscẽtiis vestris. Sic agit omnis qui terrena B quærit vltra necessitatẽ, qui mundialẽ gloriam sectatur aut voluptatem. Tale est etiã quod solent seculares homines mortem inimicorum in orationibus postulare, cæteráque similia quæ non oportet. At verò temporalia si defuerint, petenda quidem sunt quantum necessitas humana requirit: sed iuxta beati Gregorij sententiam, non sunt hæc nimium requirenda. In quo genere etiam illa spiritualia sunt, sine quibus nihilo minus salus constare potest, vt sermo scientiæ, gratia curationum, omniáque de quibus certum non habemus quid expediat nobis: vtpote si C te fatiget tentatio, supplicandum quidem pro ea vt auferatur à te, sed non nimis obnixè, quoniam in talibus meminisse semper oportet apostolicæ illius *Roma.8.c* sententiæ: Nos enim quid oremus sicut oportet nescimus: & Deo magis committere, quàm temere aliquid apud nos definire. Hæc autem sunt toto affectu & omni tempore postulanda: hæc sunt pro quibus incessanter & quàm obnixè poterunt, ad Deum clament desideria tua, vt habeas gratiam eius bonam, & placere possis in oculis pietatis ipsius, & in eo viuas, & moriaris in ipso, vt gloriam eius videre, & ipso frui in perpetuum merearis. De his enim di- D *Luc.18.a* ctũ est: Sine intermissione orate. Vnde & propheta, *Psal.26.c* Exquisiuit, inquit, te facies mea, faciem tuam domine requiram. Et alibi: Vnam petij à domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Porrò ad quartum genus orationis, quod est gratiarum actio, perpaucos attingere credo: & quo rarius, eo preciosius est. Multam enim prorsus gratiam inueniet apud Deum, quem iuxta promissionem suam exaudit antequam inuocetur: & testimonium reddet spiritui eius spiritus quem habet ex Deo, quoniam exauditum est desiderium E eius, ita vt certus iam non orare, sed gratias agere possit. Sic enim habes in Lazari resuscitatione, vbi *Ioan.11.c* dominus, licet prius nihil oraſſet, Pater, inquit, gratias ago tibi quia audisti me. Prima igitur, id est, obsecratio, verecundo fiat affectu. Secunda, quam propriè diximus orationem, affectu puro: vt videlicet non dissimulemus peccata, non nos palpemus: scientes quòd sic quisque inuenit gratiam apud Deum, si inuẽtus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia, id est, postulatio, amplum quærit affectum, & fiduciæ latitudinem, sicut scriptum est: Postulet autem F in fide nihil hæsitans. Credo enim propterea dictũ: *Iacob.1.d* Quemcũque locũ calcauerit pes vester, vester erit, *Iesue.1.d* quòd tantũ impetrabimus, quantũ porrexerimus pedem fidei. Quarta, quæ est gratiarum actio, ipsa debet esse deuotione plenissima, & deliciis affluẽs. Iam verò de reuerentia orationis, in eo quod lectum est in capitulo ipsius regulæ, vos modo sollicitauit autoritas, ex cuius occasione aliqua de oratione dicenda putaui. Illud tamen breuiter dico, nonnullos (vt arbitror) experiri interdum in oratione ariditatem & hebetudinem quãdam mentis, vt solis orantes labiis non satis attendant neque quid dicant, neque cui loquantur, pro eo quòd velut ex consuetudine quadam cum minus digna reuerentia & sollicitudine accesserunt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem, quàm prophetiam illud: Ingrediar in locum tabernaculi admira- *Psal.41.a* bilis vsque ad domum Dei? Omnino siquidẽ oportet nos orationis tempore curiam intrare cœlestem, illam vtique curiam in qua rex regum stellato sedet solio, circundante innumerabili & ineffabili beatorum spirituũ exercitu. Vnde & ipse qui viderat, quia maiorem numerum non inuenit, Milia, ait, millium *Daniel.7.c* ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Quanta ergo cũ reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens & repens ranuncula vilis? Quàm tremebundus, quàm supplex, quàm denique humilis & sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ, in præsentia angelorum, in concilio iustorum & congregatione assistere poterit miser humuncio? In cũctis igitur actionibus nostris multa opus est animi vigilantia, sed præcipuè in oratione. Etenim sicut in regula nostra legimus, licet hora omni & omni loco oculi domini super nos speculentur, maximè tamen in oratione. Licet enim semper videamur, sed nunc etiam præsentamus & ostendimus nos quasi facie ad faciem cum Deo loquentes. Porrò quanuis vbique sit Deus, in cœlo tamen orandus est, ibique orationis tempore cogitandus: vt mens nostra non oratorij tecto, non aëris spatio, non ipsa retardetur nubiũ densitate, iuxta eam formam quæ nobis à Christo *Matth.6.b* tradita est, vbi ait: Sic orabitis: Pater noster qui es in cœlis. Cœlum enim quadam prærogatiua etiam sedes siue thronus Dei vocatur: quia ad eam comparationem qua Deum in cœlis angeli sancti & electorum animæ vident, nos miseri & peregrini super terram vix solum nomen habere videmur. Sic igitur oret qui orat, tanquam assumptus & præsentatus ei qui sedet super excelsum thronum in angelis qui minime ceciderunt, & eleuatũ in hominibus quos suscitauit de puluere inopes, & erexit de stercore pauperes: sic inquam semetipsum consideret & sic attendat, tanquã præsentatum domino maiestatis, vt dicat cum Abrahã: Loquar ad dominum meum, *Genes.18.d* cum sim puluis & cinis. Et quia tuo præcepto commonitus, tua institutione formatus, id præsumo domine fons pietatis.

Quomodo voluntas nostra diuinæ voluntati tripliciter subiici debeat, Sermo.

AVdistis nunc ex regula nostra fratres de humilitate sententiam, cui ego, quotiens legitur, toto animo intentos vos esse volo. Insipiens est enim & insanus quicunque in aliis vitæ meritis, quicũque in alia religione seu sapientia, nisi in sola humilitate confidit. Apud dominum fratres, ius habere non possumus, quoniam in multis offendimus omnes: sed nec fallere eum, ipse enim nouit abscondita cor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dis, quanto magis opera manifesta? Vtique nec resistere viribus, quoniam omnipotens est. Quid ergo restat nisi ad humilitatis remedia tota mente confugere, & quicquid in aliis minus habemus, de ea supplere? Sed ô mira vanitas, ô mira fatuitas cordis nostri, cuius elationem perfecte reprimere, cuius ceruicosos motus omnino domare, humilitatis materia tanta non sufficit, quin superbiat adhuc terra & cinis.

Porrò totius humilitatis summa in eo videtur consistere, si voluntas nostra diuinæ (vt dignum est) subiecta sit volūtati, sicut ait propheta: Nonne Deo subiecta erit anima mea? Scio quidē creaturam omnem velit nolit subiectam esse creatori. Sed à creatura rationali voluntaria subiectio quæritur, vt voluntariè sacrificet domino, & confiteatur nomini eius, non quia terribile & sanctum, non quia omnipotens, sed quia bonum est. At verò subiectionem istam triplicem esse necesse est, vt quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino: & quod certum est eū nolle, similiter execremur & nos. Quod autem incertum est vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus. Hic certè, fratres, in hoc medio totum periculum est religiosorum, dum infeliciter blandimur nobis, & palpantes seducimus nosmetipsos. Huic accedit vt dissimulemus domini quærere voluntatem, dum & nostram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excusationem. Quis enim est ille tam infelix monachus, qui id nolle audeat quod certus est Deum velle: aut quod certus est eū nolle, id velle præsumat? Sed in medio periculum est his qui iam egressi de seculo, in loco conuersionis habitant tanquam in paradiso voluptatis: sicut in medio paradisi lignum transgressionis positum erat, in quo præuaricati sunt parentes primi, lignum scientiæ boni & mali, non tantum boni vel mali solius, sed boni & mali. Propterea rogo vos fratres, diligenter attendite quia nihil mihi occurrit quod vtilius possitis audire. Vbi certa est Dei voluntas, omnino nostra sequatur, in his videlicet de quibus certum aliquid in scripturis inuenimus, aut ipse spiritus manifeste clamat in cordibus nostris quid sentiendum sit, vt est charitas, humilitas, castitas, obedientia: hæc approbemus indubitanter & appetamus, quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odisse debemus, de quibus certum est quod oderit ea Deus: vt est apostasia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his verò rebus de quibus nihil certi possumus inuenire, nihil certum voluntas nostra definiat: pendeat inter vtrūque, aut saltem neutri parti nimis inhæreat, cogitans semper ne forte altera pars Deo magis placeat: & parati simus voluntatem eius sequi in quācunque partem eam cognouerimus inclinari. Nemo super his quæ certa sunt hæsitet, nemo dubia pro certis admittat, nemo sibi in dubiis iudiciū vendicet, præcipitétve sententiam, & experiemur quod scriptum est: Pax multa diligētibus legem tuam domine, & non est illis scandalum. Vnde enim sunt scandala, vnde turbatio, nisi quòd propriam sequimur voluntatem, & temere quod volumus in corde nostro definientes, si quo modo id prohiberi contingat aut impediri, continuo etiam in impatiētiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperātur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti, & qui nobis casus videtur, sermo quidam Dei est, suam nobis indicans volūtatem? At quicunque nihil certum de huiusmodi in corde posuerit: in quācunque partem postea conuertatur, scandalizari non poterit. Aut si quis facere cogitat vnde mandatum certum non habet, si voluntatem suam suspensam tenuerit donec prælatum interroget, & ab eo quærat domini voluntatem, cui vice ipsius obedit, non turbabitur quicquid ei præcipiatur: quoniam pax multa diligentibus legem tuam domine, & non est illis scandalum. Porrò quod dixi voluntatem suspensam teneat, aut volūtatem suam diuinæ subiiciat voluntati: nō de concupiscentiis desideriorū, non de affectionibus dico. Illud enim impossibile est, dū adhuc in hoc peccati corpore, in hoc corpore mortis anima detinetur. Quid enim esset aliud quàm vita æterna, tota affectione diuinam in omnibus sequi volūtatē? Sed cōsensum nostrū necesse est diuinę subiicere volūtati si pacem æternā, & pacem desideramus habere præsentem sicut scriptum est: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Domine (ait propheta) in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Alius enim ambulat in lumine vultus sui, sollicitus facere suam voluntatem, & beneplacitū cordis sui considerans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus quid hominibus placeat, quid mundus iudicet: de quo die propheta loquitur: Diem hominis nō concupiui, domine tu scis. Cōtritio & infelicitas in viis corum, & viam pacis non cognouerunt: non est timor Dei ante oculos eorum. Nā qui timorem Dei semper habet præ oculis, viæ eius viæ pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: quos vestræ seu alienæ voluntatis dura premit seruitus: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meū leue. Quāto enim benignior & dulcior est diuina clementia quolibet homine, anto suauius esse manifestum est iugum eius cæteris omnibus. Propterea homines sibi ipsis aut aliis hominibus placere studentes, confusi sunt: sed qui in lumine vultus tui ambulant domine, id solum cogitantes quomodo tuam faciant voluntatem, & toto corde contendentes placere tibi: nunc quidem in nomine tuo exultabunt, & non erit illis scandalum: demū in iustitia tua exultabunt, quando exeuntes infirmitates suas, & intrantes potentias domini, memorabuntur iustitiæ tuæ solius, vt eam nunc teneant sine labore, quam modo sequi laborant.

Esai.61.a

Ioan.14.c

Hierē.17.b
Psal.13.b

prouer.3.d

Matth.11.d

Contra pessimum vitium ingratitudinis, Sermo.

MAgna est super nos, dilectissimi, magna valde misericordia Dei nostri, quos tam ineffabili spiritus sui virtute, tā inæstimabili dono gratiæ suæ eripuit à vana nostra conuersatione huius seculi, in quo eramus aliquando tanquam sine Deo, aut certe (quod execrabilius est) etiam contra Deum, non ignorantiam habentes, sed contemptum: cuius vitæ aut

Psal.118.a

aut potius mortis (anima enim quæ peccauerat, ipsa moriebatur) vtinam frequenter in oculis cordis nostri tetra versetur imago, quanta videlicet cæcitas, quanta peruersitas illa fuerit, vt sedula meditatione pensantes miseriæ pondus: etsi non tam perfectè sicut est, aliquatenus tamen æstimare possimus liberatricis misericordiæ quantitatem. Iam verò si quis ex vobis diligenter considerare non negligat non modo vnde erutus, sed vbi sit constitutus, nō solū quid euaserit, sed & quid acceperit: non tantùm vnde reuocatus sit, sed etiā quò vocatus: inueniet sine dubio cumulū huius misericordiæ omnino mensuræ prioris excedere quantitatem. Neque enim fecit taliter omni nationi, vt non solùm iudicia, sed & consilia sua manifestaret eis: sed omnino magnificauit facere nobiscū, non solùm in seruos assumens, sed eligēs in amicos. Neque enim nos elegimus eum, sed ipse elegit nos, & posuit nos vt eamus & fructum afferamus: fructum inquā non solùm non peremptorium, quod ad iudicium pertinens, notum sit etiam seruis, sed nec periturum quidem, quod de consilio est, & reuelatur amicis. In hoc siquidem positi sumus, vt non peccato seruiamus. Ipse enim est peremptorius labor nec seculo quoque, quemadmodum his quos videmus subditos curis terrenis, etsi nō culpis: corporalibus officiis, etsi non flagitiis implicatus, & in ea quæ præterit huius mūdi figura, pro sua suorúmque præsenti sustentatione laborantes, quorum vtique labor etsi nō ad damnationem, minimè tamen pertinet ad salutem, ita vt etsi cōseruauerint fundamentum, detrimentum tamen patiantur, pereuntibus, quæ superædificauerant, ipsi verò salui sint, sic tamen quasi per ignem. Nobis autem quid dicitur? Quod consilium datur amicis? Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Nec cessamus ab operando hoc cibo etiam cum terrenis forte occupamur operibus, aut obedientia dictante, aut fraternæ charitatis intuitu, quoniam dissimilis nobis intētio est ab his quorum laborem peritурum esse prædiximus. Dissimili proinde radice inhærens labor similis, non similiter habet perire, quoniam radicatus est in ea quæ numquam perit æternitate. Denique si forte non quidem illicita, nec tamen expedientia sectantes, priori forsitan fornicatione relicta stetissemus in coniugij castitate, non capientes quod de cœlibe vita datum nouimus esse consilium, sed à rapinis & fraudibus abstinentes, licitè propriis rebus vteremur, necdum tamē ad perfectionem euangelicam attingentes: sicut scriptum est: Si vis esse perfectus, vade & vende omnia quæ habes, & veni sequere me, &c. Hoc ipsum quantæ pietatis esset, si à tantis criminibus in quibus multi ex vobis inuoluti, solum in se responsum mortis, & iudicium certæ damnationis haberent, datum esset vel in inferiori aliquo respirare gradu? Prodigus certe filius ad filiorum numerum aspirare timebat, beatum se reputans si forte vel in mercenariorum numero recipi mereretur: minime tamen sufficere potuit paternæ pietati, nisi tam copiosam ei misericordiam exhiberet, cui posset & ipse qui nunquam à patre discesserat senior filius, inuidere. Sic & nos, dilectissimi, abundanter effusa super nos misericordia Dei nostri, de filiis iræ & diffidentiæ non solùm ad electorū recepit numerum, sed vocauit ad collegiū perfectorum. Nam & si forte aliquorum negligentia ad perfectionem non assurgit, ipsi viderint quid excusationis possint afferre, quoniam apostolicā omnes nos viam professi sumus, apostolicæ professioni nomina dedimus vniuersi. Quod sanè nō de ea gloria sanctitatis dixerim, quam non sibi tantùm sed vniuerso orbi suscipere meruerunt, sicut scriptum est: Suscipiant mōtes pacem populo, & colles iustitiam: sed de eorum potius professione, qua pro omnibus Petrus loquitur dicēs: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sed iam omnino mouet fratres mei, quid sibi velit quòd minus erga nos liberalis nunc diuina clementia videatur, vt quibus tāta contulit non rogantibus, non desiderantibus, immo & fortasse recusantibus: nunc orantibus, obsecrantibus, postulantibus sæpissime, immo continue videatur multa minora negare? Quid enim putamus charissimi? Abbreuiata est manus domini, an forte thesauri gratiæ defecerunt? Quid inquam putamus, vtrū voluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrum sanè de eo æstimare licet, neutrum fas est credere de omnipotenti & immutabili maiestate. Quid sibi vult ergo, quòd incessanter orantes, obsecrantes, postulantes non exaudit, quibus tantam & tam gratuitam misericordiam prærogauit? Nam si respōdeat quis quod ab apostolo Paulo respōsum est, sufficere nobis gratiam Dei: planè omnino fallitur, cum pro ea quam maximè vniuersæ orationes, obsecrationes, & postulationes nostræ fiant, ne ambulemus in magnis, aut in mirabilibus super nos, orantes nobis dari humilitatem quanta decet non dico sanctos, sed monachos peccatores: obsecrantes patientiam nobis tribui, quanta non dico in martyribus inuenta est, sed professioni nostræ necessaria est: postulantes charitatem quantam non dico angelis, sed patribus qui fuere homines similes nobis passibiles, etiam & peccatores, diuino munere collatam agnouimus ex testimonio scripturarum. Væ generationi huic miseræ ab imperfectione sua, cui sufficere videtur insufficiētia, immo inopia tanta. Quis enim ad perfectionem illam quam scripturæ tradunt, vel aspirare videtur? Non sine causa sanè cum siat nobis eadem cum patribus conuersionis initia, dispar valde conuersationis profectus inuenitur, adeo vt cum eos profeciſſe de die in diem, & cursum consummasse legamus, apud nos magnus æstimaretur si quis vel ipsa conuersionis suæ primordia conseruaret, vt non minus humilis aut timoratus, non minus sollicitus & circunspectus, non minus feruens spiritu, non minus patiens ac mansuetus in medio quàm in initio videretur. Quantos enim videmus quasi oblitos sui, & peccatorum suorum, Dei quoque & beneficiorum eius immemores, sic non redimere sed amittere tempus, vt de moribus & affectionibus suis vix vltima apud ipsos mentio fiat? Quid istos aliud agere dixerim, qui scurrilitates, detractiones, iactantiæ & impatientiæ verba non reputant, facilè contristant proximos, immo spiritum Dei qui in eis est, pusillorum scandala paruipendunt, ad increpationem aliorum aut negligentia quadam dormitare videntur, aut iracundiæ facibus inflammantur, & cum his quasi gens quæ fecerit iustitiam, accedunt liberè

Ioan.6.c

Matth.19.c

Luc.15.d

2.Cor.12.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ecclesiam, psallunt cum aliis, sed non spiritu neq; G mente, orationis tempore nescio quas ineptias meditantur, & ne ipso quidem tremendo angelis participare verentur dominici corporis sacramento: quid, inquam, istos aliud agere dixerim, quàm securos iã de gratia domini sui, fiducialiter de ea quam longo tempore promeruerint familiaritate præsumere? Hoc nempe est quod vulgari prouerbio dicitur: Familiaris dominus fatuum nutrit seruum. Sed vbi est dilectissimi quod totiens canitis: Quoniam aduena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei? Heu heu nõ inuenitur qui redeat & agat gratias Deo, nisi hic alienigena. Nónne decem mũdati sunt? & nouem vbi sunt? Meministis credo verba saluatoris hæc esse, nouem illorum ingratitudinem arguentis. Bene siquidem orasse, obsecrasse, postulasse leguntur, qui leuauerunt vocẽ dicentes: Iesu fili Dauid, miserere nobis. Sed defuit eis quarta, quam adiecit apostolus, gratiarum actio, quando nec redierunt, nec egerunt gratias Deo.

Psal.38.c

Luc.17.d

Multos quoq; videmus vsque hodie satis importunè petẽtes quod sibi deesse cognouerint: sed paucos admodum nouimus qui dignas super acceptis beneficiis gratias agere videantur. Nec reprehensibile quòd instanter petimus, sed planè petitioni negat effectum, quod inuenimur ingrati. Et forte hoc etiam clementia esse videtur ingratis negare, quod postulant: ne contingat nobis, vt tanto grauius de ingratitudine iudicemur, quãto magis accumulatis beneficiis ingrati probabimur extitisse. Ergo misericordiæ res est, in hac parte subtrahere misericordiam, quemadmodum iræ & indignationis misericordiam exhibere, eam sanè de qua per prophetam ipse pater misericordiarum loquitur dicens: Misereatur impio, & non discet facere iustitiam. Quam multos enim videmus & plangimus, fratres, qui dũmodo maneat habitus & tonsura, salua sibi omnia arbitrantur? non considerantes miseri quemadmodum ingratitudinis vermis interiora corrodens ob hoc tantùm corticem quem vident transforare dissimulet, ne forte recogitent & erubescant, ipsaque verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora vniuersa præsumit, vt non vereatur ad ea quoque quæ foris apparent, venenatum ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur: & non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierũt. Vides ergo non omnibus prodesse quòd à lepra secularis cõuersationis (cuius peccata manifesta sunt) emundantur: sed nonnullis peius in occulto ingratitudinis vlcus oriri, quod tanto periculosius sit, quanto interius. Et bene saluator hinc in euangelio nouem illos vbi sunt quærit, quoniam longe est à peccatoribus salus. Sic enim & primum hominem post peccatum vbi sit interrogat, & in iudicio nescire se profitebitur operarios iniquitatis, cum legamus in psalmo: Quoniam nouit dominus viam iustorum, & iter impiorum peribit. Nec sine causa in nouenario inuenti sunt qui non redeunt ad saluatorem, in quo nimirum numero quaternario quinarius iungitur, & est nõ bona mixtio corporeæ sensualitatis, & euãgelicæ traditionis. Quod tũc fieri solet, cum sic volumus quatuor euangeliis obedire, vt quinque corporis sensus pariter oblectare velimus.

Esa.26.b

Luc.17.d

Psal.1.b

Felix autem Samaritanus ille, qui cognouit se nihil habere quod non accepisset, idcirco seruauit depositum, & cum gratiarum actione ad dominum est reuersus. Felix qui ad singula dona gratiæ redit ad eum in quo est plenitudo omnium gratiarum: cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus, locum in nobis facimus gratiæ, vt maiora adhuc accipere mereamur. Omnino enim sola nos à profectu conuersationis impedit ingratitudo nostra, dũ quodammodo amissum reputans dator quod ingratus accepit, cauet sibi decætero ne tanto plura amitteret, quanto plura conferret ingrato. Felix proinde, qui se alienigenam reputans, etiam pro quibusque minimis beneficiis non minimas refert grates, gratuitum esse non dubitans, neque dissimulans, quod alieno impenditur & ignoto. Nos autem miseri & miserabiles cum in initio adhuc alienos nos æstimamus, timorati satis, satis deuoti & humiles inuenimur: tam facile postmodum obliuiseimur quàm gratuitum sit quicquid accepimus, & præsumentes nõ bene quasi de familiaritate Dei, nequaquam aduertimus quod mereamur audire, quoniam inimici domini domestici eius. Tãto enim facilius nunc offendimus eum, quãto ea grauius quæ à nobis committuntur, iudicãda nouerimus esse: cum in psalmo legamus, quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique. Obsecro itaque, fratres mei, humiliemur magis ac magis sub potenti manu Dei, & ab hoc tam maximo, tam nequissimo vitio ingratitudinis longe fieri studeamus: vt tota deuotione in gratiarum actione versantes, conciliemus nobis gratiam Dei nostri, quæ sola potest saluare animas nostras. Nec verbo tantùm vel lingua, sed opere & veritate exhibeamus nos gratos ei, qui gratiarum actionem magis quam dictionẽ à nobis exigit, dator gratiarum dominus Deus noster, qui est benedictus in secula, Amen.

Psal.54.

De eo quod legitur in Iob, In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. Sermo. *Iob.5.a*

DIgnum valde est & omnino exigit ratio æquitatis, vt quibus à constitutione mundi regnum paratur, ipsi etiam sese regno parare non negligant, ne parato regno inueniantur forsitan qui regnaturi fuerãt, imparati. Sic enim legimus de cœna quadam dicẽte domino: Quoniam quidem cœna parata est, sed qui vocati erant, non fuerunt digni. Quærimus ergo quemadmodum regno parato parari debeant reges futuri. Et si pie quærimus, cum propheta vtique dicere non audemus: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur, inquit, sine macula. Sed hæc, inquies, præparatio soli Christo conuenire videtur. Nemo enim cæterorum omnium mundus à sorde, nec infans cuius est vita vnius diei super terram. Itaque solus intrabit, qui solus agnus est sine macula, solus argui nõ potuit de peccato, quod non ab eo factum est, nec in eo inuentum. Solus planè summus põtifex meus nec in patre nec in matre cõtaminatus

Matth.22.c

Psal.14.c

Iob.5.b

contaminatus est, vt lex dicit: patrem quippe sed A Deum, matrem quoque sed virginem habens: vnde & solus ingreditur sancta sanctorum, & nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. Quid ergo nos? Itáne continuo desperabimus? Immo verò sperabimus, & hinc maxime. Licet enim solus, sed profectò totus intrabit, & os non comminuetur ex eo. Non sine membris caput inuenitur in regno, si tamẽ mẽbra fuerint cõformia sibi, & cohærentia capiti suo. Conformia sanè moribus, cohærentia fide. Habet enim cõformationem quantum potest, habet & cohærentiam B ipsa etiã minor ætas, dum & similitudini mortis eius mersione illa triplici complãtatur, & fidem in inuolucro quodam recipit, quod necdum capax sit euolutæ. Benignus est nimirum spiritus sapientiæ: & quẽ traducta culpa ligauerat, indulta iustitia soluit. Sed nõ ita deinceps liberabit maledictũ à labiis suis. *Hebr.10.a* Voluntarie enim peccanti post agnitam gratiã, non relinquitur hostia pro peccato. Sed neque sic liberabit à suis quomodo ab alienis labiis maledictũ. Maledictio, fratres, grauis est macula, & scimus quoniã *Matt.15.b* nõ quod intrat in os, coinquinat hominẽ, sed quod C de ore egreditur. Inde ergo macula, inde maledictio à labiis suis, sed non semper à propriis. Neque enim de corpore vel corde proprio originalis in paruulum culpa procedit, cui non modo consensus, sed ne vllus quidem interim potest tẽsus esse peccati. Quomodo tamen maledictum à labiis suis non liberat spiritus, aut voluntariè peccantibus non relinquitur hostia, nisi quia nõ illi denuo crucifigitur Christus, nec complantatur iterum similitudini mortis eius per baptismum? Propria iam ab eo lachryma- D rum vnda exigitur, propriam baiulare crucem, propria mortificare membra, & propriã immolare hostiam necesse est. Sine causa aliter diceret, Credo. Propriis labiis expietur oportet propriorum maledictio labiorum. Per multas enim tribulationes in regnum Dei intrare necesse est, & nemo nisi per tribulationes ingreditur, aut proprias, aut alienas. Sola *Act.14.d* nimirum secundi Adæ tribulatio purgat, quos contaminauit offensio sola prioris: nõ quò propria cuiquam sufficere possit satisfactio. Quid enim est vniuersa pœnitentia nostra, nisi quòd si non compatimur, omnino nõ possumus conregnare? Quod enim E in nobis minus est, ipse supplet: modicum tamen illud quodcunque nostrum est, non patitur reseruari. Quod si fidei cohærentia sine morum conformitate nequaquam saluat adulatores, longe minus saluare poterunt opera sine fide. Facilius enim membrum inhærens capiti, si deforme est, reformatur, quàm diuulsum quamlibet simile copuletur. Et ipsum tamen quod deforme est, aut conforme fieri imagini filij sui & capitis sui, aut certè tandem auelli ab eo, necesse est anathema esse à Christo, ne illa plenitudine corporis eius inueniatur quippiam inde- F corum. Vbi ergo macula propria, propria quoque purgatio iure requiritur: & si contaminatio multiplex, opus est etiam tribulatione multiplici. Vnde enim tribulatio nisi dum resistitur contaminationi, concupiscentiæ repugnatur? Quid verò in homine purum ab hac macula, immune ab hoc contagio poterit inueniri? Ab intus manat, de corde exit pestiferum virus, ac deinceps corpus occupat vniuersum, mentem desideriis afficit, membra illecebris inficit. Inde ritus aurium, oculorum petulantia, inde olfaciendi voluptas, inde in faucibus tam inordinata delectatio, inde in vniuerso corpore mollitiei sensus, & libido pernicioſa tangendi, inde intus in anima ebrietas illa desideriorum, & fornax quædã ambitionis, auaritiæ, inuidiæ, cõtumaciæ, nequitiæ, & omnium deniq; vitiorũ affectibus vehementer accẽsa. Quot enim corpus illecebras, quot oblectamenta mundus habere videtur, tot patitur tribulationes, tot sustinet tentationes vir iustus. Et quemadmodum ambulãs quis in carne, sensuum voluptate delectatur, & delicias computat esse sub sentibus: sic & omnis qui in spiritu seminare desiderat, spinas & tribulos, quos propria terra ex maledicto vtique germinat, potius eradicare quàm propagare contendit, quippe qui conuertitur in ærumna sua quotiens configitur spina. Huic ergo tam multipharię pesti, per singula quæque resistere, quam multiplex tribulatio? A planta pedis vsque ad vertícem non est sanitas in me, totum infecit concupiscentia, lex peccati in membris omnibus inuenitur, vndique per fenestras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitiæ periculosius sæuit, crudelius malignatur. Minimè tamen in hac tam multiplici lucta deficiendum, aut desperatione cedendũ est. Licet enim abundent tribulationes pro Christo, sed abundant & consolationes per ipsum. Denique audi consolationem. Peccatum in foribus est: nisi ipse aperias, non intrabit. Appetitus in corde prurit, sed sub te est: nisi sponte cesseris, nil nocebit. Audi consola- *Gene.4.d* tionem. Consensum cohibe, ne prævaleant hæc, & immaculatus eris, vt sine macula ingrediaris & ipse ad habitandum in tabernaculo, & requiescendum in monte sancto domini Dei tui. Si tui non fuerint dominati, tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum plane delictum, quod interiorem & exteriorem hominem occupat vniuersum. Audi adhuc consolationem. *In sex*, inquit, *Iob.5.a* *tribulationibus liberaberis, & in septima non tanget te malum.* Si puer Hebræus es, sex annis seruiens liber egredièris in septimo. Sex tibi tribulationes sunt cõtra desideria cordis, & quinquepertitam sensualitatis corporeæ voluptatem: sed in his sex liberaberis à septima, non quidem ne veniat, sed ne lædat, ne noceat, ne tangat te malum. Veniet quidẽ mors: ipsa enim est septima tribulatio: sed somnus erit dilectis domini, & ecce hæreditas eius. Erit ianua vitæ, erit initium refrigerij, erit sancti illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis quod fixit Deus, & non homo. In septima itaque non tanget te malum. Malum vtique triplex quod eos manet in septima, qui in sex tribulationibus dissimulant perfectè interim liberari, nec in sex hydriis purificantur ad liquidum vt exhibeantur in nuptiis sponsi non habentes maculam neque rugam. Monet enim eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei. Vnde nobis ista dissimulatio est fratres mei? Vnde hæc tam pernicioſa tepiditas? vnde hæc securitas maledicta? Quid seducimus miseri nosmetipsos? Forsitan iam diuites facti sumus, forsitan iam regnamus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nónne ostium domus nostræ horribiles spiritus il- G
li obsident? Nónne exitum nostrum laruales illæ
facies præstolãtur? Quis ille pauor erit ô anima mea,
cum dimissis omnibus quorum tibi est tam iucunda
præsentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam
familiaris, sola ingrediens incognitam penitus re-
gionem, occursantia tibi cateruatim ruere teterri-
ma illa monstra videbis? Quis tibi in die tantæ ne-
cessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus præ-
paratis ad escam? quis consolabitur? quis deducet?
Filioli mei, memoremur hæc nouissima nostra, ne
peccemus. Nam & per ignem nobis transeundum H
est, & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit. Ibi
enim aurum nostrum vertetur in scoriam, ibi reue-
labitur vniuersa impuritas, ibi veritas ipsa accepta
tempore (quod nobis interim datum cõtemnimus)
iustitias iudicabit. Quid verò illic omnes iustitiæ
nostræ, nisi pannus menstruatę reputabuntur? Quic-
quid nunc paruipendendo trãsimus, palpando tegi-
mus, dissimulando negligimus, quanto illic cru-
ciatu vindex flamma consumet? Vtinam magis nũc
daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem
lachrymarum: forte enim non reperiret ignis exu- I
rens quod interim fluens lachryma diluisset. Iam
verò post ignem illum putas residuum aliquid inue-
nietur in nobis? Aut tantum erit, vt audeamus il-
lud vultui maiestatis offerre: aut eius sic astare con-
spectui? Quis ille pudor erit, quæve confusio, post
tanta beneficia tam tepidos, tam imperfectos, tam
vacuos apparere ante faciem Dei nostri? Fugie-
bat Adam vt absconderetur ab eo post vnius vti-
que pomi vetiti gustum: quid nos post tanta flagitia,
post tanta facinora præsumemus? Quando ab hac K
confusione purgabitur oculus cordis, cui nunc ope-
ram dare negligimus, vt irreuerberata aeie veri illius
solis radios valeat intueri? Sicut fluit cera à facie i-
gnis, sic peribunt peccatores à facie Dei. Ingredia-
tur vtique putredo in ossibus meis, & subter me sca-
teat, vt requiescam in die tribulationis huius septi-
mæ. & in ea non tangat me malum. Malum hoc tri- *Psal.67.a*
plex, horroris, doloris, & pudoris. Felix siquidem a-
nima, quæ fiducialiter inimicis suis loquetur in por-
ta: Quid hic astas cruenta bestia? Nihil in me fune-
stum reperies. Felicior, cuius opus non arserit, quem L
superædificasse aurum, argentum, lapides pretiosos,
examen illud inueniet. Felicissimus, qui sine vlla nu-
be confusionis reuelata penitus facie gloriam do-
mini speculando, in eandem imaginem trãsformabi-
tur, & similis erit illi, videns eum sicuti est, vtique
super omnia Deus benedictus & laudabilis & glo-
riosus in secula seculorum, Amen.

De diligendo Deo, Sermo.

1.Ioan.2.c NOlite diligere mundum, neque ea quæ in mũ- M
do sunt. Omnia enim quæ in mũdo sunt, con-
cupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum,
& ambitio spiritus, quæ non sunt ex patre. Quid
ergo? Sunt aliqua ex patre, quibus nobis ista recom-
pensentur. Sunt vtique omnino dulciora his & ama-
biliora, sed hæc non creduntur seruis, multo minus
inimicis. Quisquis verò amicus voluerit esse huius
mundi, inimicus Dei constituetur. Amicis creditur
consilium, quibus dicitur: Quia omnia quæcunque
audiui à patre meo, nota feci vobis. Exponit beatus *Ioan.15.b*
Gregorius quia amor ipse, notitia est. Est ergo tri-
plex amor qui tria illa excludat quæ non sunt ex pa-
tre. Et propterea credo ter interrogatur Petrus, A- *Ioan.21.e*
mas me, amas me, amas me? Sed & forte hæc sunt de
quibus in lege præcipitur: Diliges dominum Deum *Deut.6.a*
tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex
tota virtute tua: id est, diliges dulciter siue affectuo-
se, diliges prudenter, diliges fortiter. Siquidem a-
mor cordis simile quiddam habet carnalis amoris:
nam affectiones propriæ cordis esse dicuntur. Ani-
ma verò aliquanto iam superius sonat, vnde & me-
ritò dicitur sedes sapientiæ: vt meritò videatur illi
attribuendum prudenter diligere Deum. Sanè ad
affectuosum illum quem dicimus cordis amorem,
plurimum valet incarnationis Christi cogitatio, sed
& totius dispensationis quàm gessit in carne, & ma-
ximè passionis. Videns enim Deus homines omni-
no carnales effectos, tantam eis dulcedinem exhi-
buit in carne, vt durissimi cordis sit quisquis eũ toto
affectu non diligat. Volens siquidem nobilem crea-
turam hominẽ recuperare, Si, inquit, inuitum coe-
gero, asinum habeo, non hominem, quoniã quidem
non libens veniet nec spontaneus, vt possit dicere:
Voluntariè sacrificabo tibi. Nunquid asinis dabo *Psal.53.b*
regnum meum? Nũquid de bobus cura est Deo? Vt
ergo habeam voluntarium, terrebo eum, si forte
conuertatur & viuat. Et comminatus est acerbiora
quæ excogitari possunt, tenebras æternas, vermes
immortales, ignem inextinguibilem. Cum autem
nec sic homo reuocaretur, ait: Non solùm timidus,
sed etiam cupidus est: promittã ei quod potissimum
desiderabile videatur. Desiderant homines aurum
& argẽtum & similia, & super hæc omnia vitam de-
siderant. Manifestum est hoc, & valde manifestum.
Si, inquit, tantopere desiderant miseram hanc labo-
riosam vitam & momentaneam, quantum diligent
vitam quietam, æternam, beatam? Promisit itaque
vitam ęternam, promisit quod nec oculus vidit, nec
auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Videns
autem quòd nihil proficeret, Vnum, inquit, restat
adhuc. Inest homini non solum timor & cupiditas,
sed & amor, nec quicquam in eo vehementius ad
trahendum. Venit igitur in carne, & tam amabilem
se exhibuit, vt illam nobis impenderet charitatem,
qua maiorem nemo habet, vt animam suam daret
pro nobis. Quisquis sanè nec ob hoc quidem con-
uerti voluerit, nónne meritò audiet? Quid debui fa-
cere tibi, & non feci? Et vere in nullo sic commen-
dat Deus charitatem suam, quomodo in mysterio
incarnationis eius & passionis: in nullo sic reuelatur
eius pietas, in nullo sic apparet benignitas, quomo-
do in humanitate, apostolo teste, qui ait: Apparuit *Ad Ti.3.b*
benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Nam
potentia quidem occultata est, quoniam in infirmi-
tate venit. Vnde Habacuc: Abscondita est, in- *Habac.3.a*
quit, fortitudo eius, haud dubiũ quin in cruce, cuius
cornua in manibus eius. Sapientia quoque abscon-
dita est & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam
verbi saluos facere credentes. Nónne quodammo-
do stultũ se fecerat, qui tradidit in mortẽ animam
suam, & tulit peccata multorum, & quæ non rapuit,
tunc

tunc exoluebat? Nónne ebrius erat vino charitatis, A
& immemor sui, contra Petri consilium dicentis:
Marc.8.d Propitius esto tibi? itaque abscondita est fortitudo,
maximéque velata & incarnata sapientia, sed beni-
gnitas non potuit amplius declarari, nec abundan-
tius exprimi, non euidentius commendari. Porrò
id quidem ad affectuosum cordis amorem diximus
pertinere. Nam videre est homines sic affectos erga
huiusmodi, vt vix sine lachrymis audiant vel recor-
dẽtur. Hic ergo amor cõtra cõcupiscẽtiã carnis est.
Quid enim dulce sit ei in carne, cui tanta dulcedo B
est in Christi passione? Verùm hæc dulcedo falli po-
test si desit prudentia, & iã difficilè caueri poterit in
melle venenũ. Necesse est igitur adesse prudentiam,
qua diligenter interiora mysteria inuestigare possi-
mus, vt parati simus omni poscenti reddere ratio-
nem. Hic amor prudens excludit curiositatem. Si-
quidem animus his intentus, temporalium non po-
Psal.118.n terit esse curiosus, dicens cum propheta: Quomo-
do dilexi legem tuam domine, tota die meditatio
mea est. Tertium est, vt fortiter quisque diligat,
quatenus sicut falli non potest, ita nec cogi possit, C
paratus omnia pati propter iustitiam. Quis autem
nescíat eum qui rex cœli sit, terrena regna & hono-
Matt.5.a res non ambire, sed magis abiicere? Porrò beati
qui persecutionem patiũtur propter iustitiam, quo-
niam ipsorum est regnum cœlorum. Itaque de his
tribus nunc Petrus interrogatur, quia prius inuen-
tus fuerat minus habens. Audiens enim primò de
passione domini, facere non potuit, tanquam dul-
Marc.8.d citer diligens, sed, Absit, inquit, à te. vtpote insi-
pienter amãs. Vnde & audire meruit: Vade retro Sa-
tana, quoniam non sapis ea quæ Dei sunt. Simile
Ioan.14.d aliquid in apostolis erat, quibus dicebatur, Si dili- D
geretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem:
immo verò quia diligunt, dolent. Et diligunt, & non
diligunt: diligunt dulciter, sed non sapienter. Nocte
verò ipsa qua tradendus erat dominus, & dulciter &
Luc.22.d prudenter diligebat Petrus, cum diceret: Tecum
paratus sum & in carcerem & in mortem ire. sed nõ
diligebat fortiter: quoniam qui cecidit, stabili non
erat ille gradu. Nondum venerat virtus ex alto, qua
accepta non negauit, sed libera voce vsus, Vos, in-
Actо.5.e quit, iudicate vtrum Deo magis obedire oporteat,
an hominibus. An non congrue de dilectione re- E
quiritur, qui pascendo præponitur gregi? Ille enim
præesse debet aliis, qui vino charitatis ebriatus æ-
stuat immemor sui: vt non quærat quæ sua sunt, sed
Ioan.21.e magis quæ Iesu Christi. Et nota quia requisitus Pe-
trus an diligat plus his, tãtùm respõdit se diligere, nõ
audens affirmare quod prius se dixisse temere con
fundebatur, & fortasse propterea contristatus est.
Marc.14.c Dixerat enim prius: Etsi omnes scandalizati fuerint
in te, sed non ego.

De ligno, fœno, & stipula, Sermo. F

NVsquam est securitas, fratres, neque in cœlo,
neque in paradiso, multo minus in mundo. In
cœlo enim cecidit angelus sub præsentia diuinitatis:
Adã in paradiso de loco voluptatis: Iudas in mundo
de schola saluatoris. Hæc idcirco dixerim, ne quis
sibi de loco isto blandiatur, quia dicitur, locus iste
sanctus est: quia non locus homines, sed homines
locum sanctificant. Sunt enim etiam inter nos tria
genera hominum, ipsáque satis incongrua & ordi-
ni & homini qui hanc viam ingressus est. Sunt enim
qui bene inceperunt, sed statim defecerunt. Et sunt
qui nunquam inceperunt, sed in sua mollitie per-
manserunt & permanent. & sunt qui rapiantur spi-
ritu leuitatis, tardi ad audiendum, veloces ad lo-
quendum, paratissimi cursim enumerare quod fa- *1.Cor.3.c*
ciunt, si quid faciunt tamen. Nunquid vel istos re-
pellet Deus? Non, si in fundamento permanse-
rint, sed salui erunt, sic tamen quasi per ignem.
Per quem ignem? Dicit apostolus: Fundamentum
aliud nemo potest ponere præter id quod positum
est, quod est Christus Iesus. Si quis ædificauerit
super fundamentum hoc lignum, fœnum, stipu-
lam, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit,
sic tamen quasi per ignem. Fundamentum Christus
est, lignum fragile est, fœnum molle, stipula le-
uis. Lignum sunt qui fortiter inceperunt, sed fra-
cti non renodantur. Fœnum sunt, qui fugiẽda mol-
litie tepefacti, nec summitate digiti (vt dicitur) la-
bores arduos attingere volunt. Stipula sunt, qui le-
uitatis motibus exufflati, nunquam in eodem statu
permanent. Et timendum quidem est de istis, sed
non desperandum: quia si in fundamento Christum
habuerint, hoc est in hac via vitam finierint, salui e-
runt, sic tamen quasi per ignem. Ignis tria habet, fu-
mum, lucem, ardorem. Fumus excitat lachrymas,
lux vicina illuminat, ardor adurit. Ita & qui ciusmo-
di est, fumũ, hoc est amaritudinem in mẽte habere
debet, quia tepidus est, quia remissus est, quia leuis,
quia ordinem quantum in se est subruit & pertur-
bat. Sed & lucem in ore, vt qualis est in mẽte, talem
se in confessione & dicat & plangat, vt & linguam
acuat conscientia, & conscientiam arguat lingua.
Necesse est quoque vt ardorem sentiat in corpore,
id est, pœnitentiæ tribulationem, etsi non multi-
modam, aliquam tamen. Putas quia sic compũctos
corde, ore confessos, corpore fatigatos abiiciet qui
omnes homines vult saluos fieri, & neminem vult
perire? Sunt & alij qui ædificant super fundamen-
tum hoc, aurum, argẽtum, & lapides pretiosos, qui
vehementer incipiunt, vehementius proficiunt, ve-
hementissime perficiunt, non attendentes quid caro
possit, sed quid spiritus velit.

De triplici genere cogitationum nostrarum, Sermo.

ADmonet nos beatus Benedictus (fratres) so-
licitos esse circa cogitationes nostras, sapien-
tis vtique sequens, qui omni custodia *Prou.4.d*
cor custodire suadet, quoniam ex ipso vita proce-
dit. Tria igitur occurrunt genera cogitationum, à
quibus multa sollicitudine cauere necesse sit eos
qui conuertuntur ad cor, & dignum Deo in semet-
ipsis templum exhibere festinant. Sunt enim non-
nullæ interdum cogitationes penitus ociosæ, &
ad rem non pertinentes: quas tam facilè abiicere
quàm recipere facilè possit anima, dummodo sit
secum habitans in corde suo, & adsistens domina-
tori vniuersæ terræ. Sunt & aliæ cogitationes vio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lentæ magis, fortius adhærentes, quæ videlicet ad G necessitates naturæ pertinẽt: & quasi ex eodẽ assumptæ limo de quo & nos facti sumus, si paululum inciderint, auelli nequeũt sine læsione & difficultate. Sæpe enim sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu sine vestimento, vt vix eradicari queat de cordibus nostris: quod non aliunde est, nisi quòd & ipsa limosa & viscosa quodammodo, limosam nihilominus & glutinosam inuenerit terram. Non sine causa enim dictum est, hominem plasmatum non de terra qualibet, sed de limo. Vide enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui H tam fortiter & penè indissolubiliter inhæret, vt vix cũ multa afflictione possit aliquando separari. Quid ergo agendum cum limosa illa cogitatio mentem subierit? Planè exclamandum nobis est cum sancto Iacob atque dicendum: Ruben primogenitus *Genes.49.* meus non crescas: ascendisti enim cubile patris tui. Rubea enim & carnalis atque sanguinea huiusmodi concupiscentia est: quæ tunc cubile nostrum ascendit, cum non solùm memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur & pol- I luit praua delectatione. Bene autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitæ nostræ in nobis pullulat, cum cætera vitia processu temporis ex malitia mundi huius variisque occasionibus contrahantur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: vt quàm cito cubile nostrum ingreditur, crescere eum nullatenus patiamur, sed sub nobis sit *Gene.4.a* quemadmodum dicit scriptura: Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Iam verò tertium cogitationum genus immundum nimis ac fœtidum K est, quod nec admittere quidem vlla ratione debemus, sed à longè præsentire fœtorem, & tota virtute repellere, toto animo propulsare & conuerti statim ad gemitus, lachrymis atque suspiriis inuocantes spiritum, qui adiuuet infirmitatem nostram. Sic nimirum confusus abscedens, nõ tam facilè deinceps simile aliquid viriliter resistentibus nobis malignus hostis offerre vel afferre præsumet. Dico autẽ cogitationes illas immũdas penitus ac fœtidas, quæ ad luxuriam, ad inuidiam & vanã gloriam pertinent, cæteráque vitia detestanda. Oportet enim si mun- L das conseruare volumus animas nostras, adhuc longe agentibus cogitationibus huiusmodi multa cum indignatione occurrere, & exufflare à nobis, vt nullus ei detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum ociosarum, scilicet ad rem non pertinentium, lutum est, sed lutum simplex, id est, non inhærens nec fœtens, nisi fortè diutius immoretur in nobis, & per incuriam ac negligentiam nostram in alterum genus cogitationũ vertatur: quod quotidie experimur. Dum enim ociosa tanquam minima spernimus, ad turpia atque inhonesta dilabimur. M Secundum verò cogitationum genus non lutũ simplex, sed, vt iam diximus, viscosum ac limosum est. Nam tertium quidem sic cauẽdum est non tãquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac fœtidissimum cœnum.

De triplici iudicio, proprio, humano, & diuino, Sermo.

SIc nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Minister Christi sic debet *1.Cor.4.a* conuersari, vt ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur compositio interioris animi qui nõ videtur, ne vel ab alio vel à seipso possit iudicari, sed dicat cum eodem apostolo: *Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque meipsum iudico: qui autem iudicat me, dominus est.* In quibus verbis notanda sunt tria iudicia, humanum, suũ cuiusque proprium, & diuinum. Et humanum quidem potest iudicare de rebus exterioribus, quæ sensibus corporis percipiuntur, de interioribus vero non potest. Hinc enim scriptum est, Quis enim scit ho- *1.Cor.2.c* minum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Quapropter de his quæ sunt in homine, potest iudicare spiritus hominis qui in ipso est: longè verò præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius necdum fatetur apostolus euasisse iudicium, qui tamen iam humanum transcendisset & proprium. Porrò humanum contemnebat, qui dicebat: *Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Sed neque proprium timebat, qui dicebat: *Sed neque meipsum iudico, nihil enim mihi conscius sum.* Solum ergo restabat diuinum: de quo ait: *Qui autem iudicat me, dominus est.* Debet tamen quisque quantum potest se irreprehensibilem exhibere, primùm quidem coram Deo, sed deinde etiam coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur idem apostolus, dicens: Prouidentes *Rom.12.d* bona non tantùm coràm Deo, sed etiam coram hominibus. Tribus siquidem modis prouidemus bona coram hominibus, id est habitu, actione, sermone. Habitu, ne sit notabilis: actione, ne sit reprehensibilis: sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, & intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta: vnde scriptum est: Cogitatio sancta seruabit te, & affectio pura, intentio recta. Sunt autem tria ista, id est, cogitatio, affectio, intentio, in anima. Sed in ea quoque propriis singula locis distincta videntur. Nam cogitatio in memoria est, affectio in voluntate, intentio in ratione consistit. Atque vt eorum vsum ad differentiam clarius videamus, sumamus nobis exẽplũ de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis color cutẽ tãtùm inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nihil ei de sua sanitate ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua vel liuidus tumor insederit, iam non solùm decus corporis, sed salus quoque perturbatur. Quòd si languor forsitan inualescens, cum ipsa carne ossa quoque medullitus occuparit, tunc demum de vita non immeritò potest desperari. Eodem modo in anima si peccatum suggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa consensum: fateor quidem deformitas est, nec audire interim anima illa meretur: Tota pulchra es amica mea: & si næuus est, sed non morbus. Quòd si voluntas quoque præoccupata sensu delectationis afficitur, resistit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, sed necdum moritur anima, clamet tamẽ necesse est: Sana me domine, & sa- *Hiere.17.* nabor. Tunc verò mori dicitur, quando & ipsa ratio

ad

ad peccatum per intentionem curuatur: tunc enim A consentit. Et de tali dicitur: Anima quæ peccauerit, *Ezec.18.a* ipsa morietur. Hunc triplicem gradum deplorauit Dauid ex persona Adam, dicens domino expellẽti *Psal.37.a* de paradiso in latam huius seculi euagationem: Cõfirmasti super me manum tuam. Et quoniam carnalia desideria sunt pœna peccati: nõ est sanitas in car- *Psal.76.a* ne mea à facie iræ tuæ. Iam verò nec robur est rationis. Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Qui rursus eosdem gradus ex persona iusti decantat dicens: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum. Delectatus enim per volũtatem, B exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere tanquam vilis plebs in atrium, ponatur ad eius portam ianitor cuius nomen est recordatio proprię professionis: vt cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægrauari, increpet se, & dicat sibi: Túne hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se quicquam iniquum admittere? Decet seruum Christi, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? Hæc dicendo, excludet flu- C xum illicitæ cogitationis per recordationẽ propriæ professionis. Similiter ad portam voluntatis, in qua solent manere carnalia desideria, tanquam in domo domestica familiæ, statuatur ostiarius qui vocatur recordatio cœlestis patriæ. Hic enim potest prauum desiderium quasi cuneus cuneũ expellere: & ipsum *Apoc.3.d* qui ait, Ecce sto ad ostium & pulso: sine cunctatione recipere. Iam verò ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibẽdus est custos, qui nemini parcat, sed quicunque hostis siue clam siue palam ingredi præsumpserit, procul eum arceat, & hic sit recorda- D tio gehennæ. In cæteris siquidem, id est memoria & voluntate, non ita est intolerabile si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel volũtas impuram affectionem. Hoc verò grauissimum & omnino damnosum, si vnquam ratio perdiderit rectitudinem intentionis.

De verbis psalmi vicesimitertij, Quis ascendet, &c. Sermo.

Psal.23.a QVis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Verbum exhortationis est, fratres E mei: vt quandoquidem omnes ascendere nitimur, omnes tendimus in sublime, sursum aspiramus omnes, omnes conamur in altum: illuc studeamus ascendere, vbi bonum sit nos esse, vbi securum sit nos esse, vnde cadere non oporteat, vbi stare possimus. Nec modò vt desiderium prouocet, ascensorem montis huius propheta requirit: verùm etiam vt ascendere cupientem, modum doceat ascendendi. Felix, qui huius montis ascensiones in corde F *Psal.83.b.* suo disposuit, concupiscens & deficiens in atria domini. Siquidem mons iste mons vber, bonorum *Ibidem.* omnium cumulus, mons voluptatis æternæ, domus Dei est. Et beati qui habitant in domo tua domine, *Baruc.3.c* in secula seculorum laudabunt te. Audi testem fidelem quia mons est domus ista. O Israël quàm magna domus domini, & ingens locus possessio- nis eius: magnus & non habens consummationem, excelsus & immensus. Imò vero non solùm mons est, sed & mons montium, & multæ in eo mansiones, multi montes. Denique etiam fundamenta *psal.86.a* ejus in montibus sanctis. Et ne hoc quidem sanctus *Esai.2.a* tacuit Esaias. Erit, inquit, mons domus domini præparatus in vertice montium, & eleuabitur super colles. Quidni montium mons, fundatus exultatione vniuersæ terræ: vbi tam multiplex omnium delectabilium copia, vbi copiarum omnium plenitudo? Erit enim mons pacis, mons gaudij, mons vitæ, mons gloriæ. Et hi omnes montes vnus mons consummatæ felicitatis. An non mons pacis, pax super pacem, pax quæ exuperat omnem sensum? Planè mons magnus, pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis hominibus, pax cum omnibus proximis, pax ab ipsis dæmonibus, pax cum Deo, & pacis non erit finis. Erit gaudium, sed quale domi- *Ioan.16.c* nus ait, gaudium plenum, securum gaudium, quod nemo tollet à nobis, sed & vitam habituri sumus, & abundantius habituri, quòd non possit inefficax esse tanti pastoris aduentus, qui ad hoc ipsum venit ad oues (sicut ipse testatur) vt vitam habeant, & a- *Ioan.10.b* bundantius habeant. Nunquid non etiam mons tibi videtur æternum gloriæ pondus supra modum in sublimitate? Porrò ex his omnibus, & si qua pos- *Luc.6.f* sunt similiter desiderabilia cogitari, vna est beatitudinis mensura bona, conferta, coagitata, supereffluens, ac si plurimos montes, alium quidem aureum, alium argenteum, alium ex hyacinthis & smaragdis atque omnium gemmarum gloria, alium quoque ex vermiculo, purpura & byssо, cæterisque eiusmodi opibus pariter coaceruans in vnum redigas montem. Omnia enim nobis multiplicata reddentur. Et qui aurum & argentum, lapides pretiosos superædificauerit fundamento, ædificium humile in immensos montes excreuisse mirabitur, & ex modico semine magnos metet non tam manipulos quàm aceruos manipulorũ. Quis ergo ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mũdo corde. Beatus ille, si quis tamen ille est. Sed quis gloriabitur innocentes manus aut castum se habere cor? Nemo *Iob.25.b* mundus à sorde, nec infans cuius est vnius diei vita super terram. Vnus tamen est inter noxios innocẽs: mundus inter impuros, inter mortuos liber: vnus est, & non æstimabitur alius absque eo. Ipse est de quo legistis: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de- *Ioan.3.b* scendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. Erat enim innocens manibus, qui peccatum non fecit, *Ioan.8.f* sed multa bona operatus Iudæis libere aiebat: Quis ex vobis arguet me de peccato? An verò mundissimum cor fuisse quis dubitat vnitum personaliter sapientiæ, in quam nihil inquinatum incurrit, attingit autem vbique propter suam munditiam? Sed non *Ioan.10.b* in vano accepit animam suam, qui solus potestatem habuit ponendi animam suam, & iterum resumendi. Non in vano accepit nascens, non in vano posuit moriens, non in vano recepit resurgens. At quomodo non in dolo iurauit proximo suo, quomodo non in vano accepit animam suam, quomodo non in vano omnia illa perfecit, si hic solus accipiat benedictionem? Itáne oportebat Christũ pati, *Luc.vlt.g*

Universidad de Deusto
Biblioteca

resurgere, & sic introire in gloriam suam? Sua erat. Quæ vtilitas in sanguine eius, dum omnes descendimus in corruptionem? Quæ veritas in promissione, si (vt supra meminimus) nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit? Esto, hic accipiat benedictionem, misericordiam quare? At non solus hic accipiet, aut certè magis non soli sibi accipiet, si aduertas. Perge enim per sacra verba prophetica, & vide quonam modo velut occultè multitudinem subinduceit. Loquebatur de vno, & dicebat, hic accipiet: sed continuo hunc transfudit in hãc generationem, & ait, Hæc est generatio quærentium: vt in vno non personæ singularitatem intelligas, sed spiritus vnitatem. Nimirum hic sponsus & hæc sponsa est, & scimus quis dixerit, Iam non sunt duo, sed vna caro. Ita ergo hic ascendet, hic accipiet benedictionem, sed ascendet etiam cum eo vel magis in eo, qui ab eo accipiet benedictionem. Audi hoc à propheta: Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem. Atque hoc est propter quod oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, vt prædicetur in nomine eius pœnitentia & remissio peccatorum, & pœnitentia ad innocentiam, remissio ad munditiam deputetur. Beatus enim, non in quo non inuenerit, sed cui non imputabit dominus peccatum. Inueni, ait, hominem secundum cor meum. Nũquid vt gloriari possit castum se habere cor? Non: quia stellæ non sunt mundæ in conspectu eius: sed cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Cor contritum proximum cordi mundo, & hoc est esse iuxta cor Dei. Siquidem prope est his qui tribulato sunt corde. Samaritanus est, proximus ei qui incidit in latrones. Non iurabit in dolo huic proximo suo, sed faciet quod promisit: Amẽ dico vobis, sedebitis & vos iudicantes. Simus ergo & nos dilectissimi pro nostro quidem modulo, & manuum innocentiæ, & cordis munditiæ sectatores. Ante omnia quidem soliciti, etsi penitus cauere pro humana fragilitate non prævalemus, quantũ tamen declinare à malo possumus non modo actionis, sed & cogitationis. Decætero quoque ne in vano acceperimus animas nostras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, & consilio rationis vtamur. Quomodo enim non frustra humanam accipit homo animam, qui tanquam vnum ex irrationabilibus animantibus incubãs corporeis voluptatibus, solũ sequitur carnis appetitum? Addit quoque propheta: Nec iurauit in dolo proximo suo. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam cõuenit obseruari: sic & in nobis, & erga proximum exercenda virtutis opera, opera pietatis. Non ergo simus nobis inutiles, ne in vano receperimus animas nostras: non simus inutiles proximo nostro, ne in vano ei iurasse probemur. Nouit figmentum nostrum spiritus qui loquebatur per prophetam, nec de vtilitate proximi simpliciter voluit cõmonere. De iuramento nos conuenit, vt agnoscamus debitum, vt promissam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis iurati sumus, cum quibus in ecclesiæ venimus vnitatem. Et hæc professio fidei Christianæ, vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est. Nec mihi dicat quis: Et viuam, sed tibi non: quandoquidem ille non solùm pro omnibus vixit, sed & pro omnibus mortuus est. Quomodo enim ei viuit, qui negligit sic ab eo dilectos? Quomodo ei viuit, qui legẽ eius non implet, qui mãdatum eius non seruat? Quæris legem, quæris mandatum? Hoc est, inquit, mandatum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et apostolus: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Noli ergo putare gratuitum bonum quod exhibes proximo, vt liceat etiam dissimulare si velis. Debitor es sacramenti cautione, & propria professione teneris. Hic ergo accipiet benedictionem à domino, misericordiam à Deo salutari suo. Hic, quia vnus accipit bra- uium. Sed ne vnum hominem putes, hæc est generatio quærentium dominum. Hic accipiet benedictionem: quia caput & corpus vnus est Christus. Sed hæc est generatio: quia in mensura ætatis plenitudinis Christi omnes pariter occurremus. Et forte idem ipse dominus mons domini est, de quo dicitur: *Quis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius?* Nimirum ipse est absciſſus sine manibus lapis, qui in montem creuit immensum: ipse qui exaltatus à terra omnia trahit ad se: mons coagulatus, mons pinguis. Vt quid vos Iudæi, vt quid suspicamini montes coagulatos, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo? In Belzebub, inquiunt, principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Execranda suspicio, & blasphemia reprehensibilis. Princeps est Christus, & magnus princeps, cuius ne ipsi quidem dæmones possunt effugere principatum. At illorum regnum in seipsis diuisum desolabitur. Huius regnum integrum atque perfectum, & regni eius non erit finis. Distat ergo inter principem & principes, nec vlla comparatio inter montem coagulatum & pinguem, & mõtes tantùm coagulatos. Vester iste Beelzebub mons coagulatus, sed non pinguis, magis autem sterilitate perpetua maledictus. Mons quia elatus est: coagulatus, quia squama squamæ coniungitur, & coagulatũ est sicut lac cor eorum. Christus dominus mons est, mons coagulatus, & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum cõgerie, pinguis charitate. Et nunc videˊ quomodo trahat ad se omnia, quomodo ei omnia vniantur vnitate substãtiali, personali, spirituali, sacramentali. Habet in se patrem cum quo est vna substãtia, habet assumptum hominem cum quo est vna persona, habet adhærentem sibi fidelem animam cum qua est spiritus vnus: habet sponsam ecclesiam vnam omnium electorum, cum qua est caro vna. Et forte carnalis hæc vnio dicenda fuisse videbitur, sed sacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præsertim occasionem dante apostolo, vbi ait: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in ecclesia. Pinguissimus plane & vberrimus mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: siquidem propterea vnxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis. Mons cœlestium aromatum, mons charismatum spiritualium, non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis veritas, tota diuinitatis inhabitat plenitudo,

Ioan.3.b
Psal.83.e Luc.vlt.g
Psal.13.a Act.31.d
Iob.15.d Psal.50.d
Psal.31.d Matth.19.d
Psal.101.c
2.Cor.5.c
Ioan.13.d
Galat.6.a
1.Cor.9.d
Ephes.4.d
Daniel.2.g
Ioan.12.c
Matt.12.b Luc.11.b
Ibid.
Luc.c.1.
Psal.118.a
Ephes.5.g Psal.67.d Psal.44.b

do, excelsus & immẽsus: in quo omnia instaurantur quæ in cœlis & quæ super terram, vt sit Deus omnia in omnibus. Venite, ascendamus in hunc montem fratres: & si via nobis videtur ardua, exoneremus nos: si arcta, etiam exinanire nos nõ parcamus: si longa, tanto magis festinemus: si laboriosa, clamemus ei: Trahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Felix, qui sic cucurrerit vt comprehendat, immo vt ipse comprehendatur, & in illâ amplitudinem montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix, qui in illum beatificum montẽ tã desideranter & perseueranter ascenderit, vt in loco sancto locum accipiens stationis, Deo patri in sancto eius appareat simul, & videat virtutem eius & gloriam. Haud aliam sanè quàm eundem ipsum montem montium, montem coagulatum & pinguem, Iesum Christum dominum nostrum. In quo nimirum per prædestinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos & gratificauit in dilecto filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem. Sed iam tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus, cum plenius & perfectius exaltatus altissimus & vberrimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen.

Coloss.2.
Cant.1.a 1.Cor.9.d
Psal.62.a
Ephes.1.a 1.Cor.13.c
Iacob.3.a
Baruc.3.d Psal.43.c

De verbis Origenis, Sermo.

NOcere possunt, vt vereor, fortè nonnulla verba quæ heri lecta sunt vobis, ex homilia scilicet Origenis super capitulum illud legis, vbi Aaron & filij eius vinum bibere prohibentur cum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter sicut sonare videntur. *Saluator meus*, inquit, *luget etiam nunc peccata mea, & tandiu est in mœrore, quandiu nos perſistimus in errore.* Plurima quoque alia in hunc modum abũdantius forsitan quàm circunspectius dicta, nec tam sobriè quàm discretè. Quidnam sibi vult insolitˊ iste grunitus, aut quis inter vos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege diuina huiusmodi verba ridere, sed nihilo minus & minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modò de intellectu Origenis quæstio est, potuerit forsitan hyperbolicè loqui: ipse viderit, nihil interest nostra. Quamuis ne hoc quidem silendum arbitror, quòd euidentissime illum contra fidem nonnulla scripsisse, sanctorum patrum tradat authoritas, atque ideo non sine circunspectione monet esse legendum. Verùm nos in præsenti non quid ipse senserit quærimus, sed id agere cupimus, vt vos omnes quod ad sanam doctrinam pertinet sentientes, nihil moueamini verbis illis. Absit enim vt in cœlo credatur locus esse tristitiæ, sicut nec culpæ. Nemo ibi delinquere, nemo lugere potest, sicut nec in terra quidẽ pœna vlla fuisset, nisi iniquitas præcessisset. In cœlo vtique sola iustitia, sola nihilo minus lætitia est: in inferno solum peccatum, & pœna peccati: porrò in medio vtraque inueniuntur, atque ideo neutra consummata. In multis offendimur, quia in multis offendimus omnes, quoniam enim nullus in cœlo passionis locus esse poterat vel doloris, propterea sanè vnigenitus Dei patris passione sua hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in diuinitate) suscepit, sic etiam in terris visus est, & cum hominibus cõuersatus est, vt humiliaret etiam semetipsum in loco afflictionis. Hic ergo turbare se, pauere quoque dignatus est & tædere, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. In terra inquam vere lacrymatus est Iesus, vere contristatus, vere passus, vere mortuus, vere sepultus: sed vbi surrexit, vetera transierunt. Noli vltrà dilectum tuum in tuo quærere lectulo, surrexit, non est hic. Vox, sponsæ est, In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea: quæsiui & non inueni. Maria fuit quæ dominum quæsiuit in lectulo, quæsiuit in tumulo, nec inuenit. Magis autem inuenerunt eam vigiles, & dixerunt: Quid quæris viuentem cum mortuis? Fuit quidem cum mortuis, sed iam nõ est: fuit inter mortuos, sed & tunc liber fuit. Siquidem ipse seˊ turbauit, ipse animam suam posuit: quia ipse voluit, oblatus est, & omnis ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Vnde & quod infirmum erat Dei, fortius erat hominibus: quòd esset tũc quoq; etiam inter paruulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquãdo tribulationibus esse nonnulla libertas, cum videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pœnitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, ieiunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus, exoluentes. Vnde & Paulus: Cum liber essem, inquit, ex omnibus, omnium me seruum feci. Cæterum nihil hoc ad libertatem illius qui nihil proprij delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. Nam & nobis quidem etiam voluntarias illas tribulationes etsi proximus exigere forsitan ex iure non poteˊt, exigit tamen Deus. Et si proximo forte videtur quis reddere plusquàm debeat, Deo tamen nemo vnquam totum reddit quod debeat. Mihi autẽ, inquit apostolus, pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico. Nota sanè quod alibi ait: Si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Et itẽ: Spiritu alis homo omnia diiudicat. Nõ enim iudicare hic posuit, sed diiudicare: quod vtique discernere & probare est: sicut itẽ ait: Beatus qui se non iudicat in eo quod probat. Itaque pro minimo illi erat vt ab eis iudicaretur, quibus nihil seˊ debiti officij subtraxisseˊ sciebat, nihil peccasseˊ in aliquem, sed magis omnibus præstitisseˊ, adeo vt secura conscientia ingenue loqueretur: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Nam & Iudæis Iudæus factus est, vt Iudæos lucrifaceret: & his qui sine lege erant, tanquam sine lege: postremò omnibus omnia factus est, vt omnes saluos faceret. Meritò proinde pro minimo illi erat vt ab eis iudicaretur, quibus vsq; adeo seˊ sine offensione præbuerat: inter quos sic honorificauerat ministerium suum. Sed neque ipseˊ se diiudicabat in eo quod probabat, perfectè etiam sibi quod debebat impẽdens, corpori castigationẽ, animæ miserationẽ, atque omnem custodiæ solicitudinem cordi suo, vt nec in se quoque peccati conscius haberetur. Sed non in hoc, inquit, iustificatus sum: qui autẽ iudicat me, dominus est. Illius enim prorsus nequeo declinare iudicium: & si iustus fuero, nõ leuabo caput, quoniam omnes iustitiæ meæ tanquã pannus menstruatæ coram illo. Non est qui in cõ-

Matth.28.a
1.Cor.1.d
1.Cor.9.c
1.Cor.11.g
1.Cor.2.d.
Rom.14.d
2.Cor.11.g
1.Cor.9.c
1.Cor.4.i
Esa.64.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.142.a Psal.5.a spectu eius iustificetur,non est vsque ad vnum. Cæterorum siquidem nemo est quem non oporteat dicere Deo,Tibi peccaui:sed magnus, qui in veritate potest dicere,tibi soli.Solus ille etiã inter mortuos penitus liber fuit,qui peccatum non fecit,cuius iustitia sicut montes Dei.Cæterùm iã nec inter mortuos est,sed assumptus ab eis,mutatus corpore,mutatus corde,ingressus in potentias domini, & omni infirmitate priuatus,exutus nimirum sordidas illas vestes quibus sanè apud Zachariã prophetam primò vestitus apparuit,& indutus splendidis, sicut loquitur in psalmo: Conscidisti saccum meum,& circumdedisti me lætitia. Quia enim veram humanæ carnis & animæ substantiã suscepit, veram vriusq; naturã: nec corporis illi defuerunt nec animæ passiones,sed ex hoc iam glorificatus est in vtroque. Puto autem quod vtriusque glorificationem breui vno versiculo propheta comprehendit dicens: Dominus regnauit,decorem induit, induit dominus fortitudinem. Decorem sanè in corpore claritatis, fortitudinem verò in perturbabili statu mẽtis. Denique tristis est, inquit,anima mea,sed vsque ad mortem. Vnde & inclinans caput dixit: Consummatũ est,ne quid deinceps infirmitatis in eo liceat suspicari. Sed ait iste:

Zach.3.a Psal.29.c Psa.92.a Matt.26.d Ioan.19.f 2. Cor.12.g

Si apostolus ipsius luget quosdam qui ante peccauerunt,nec pœnitentiam egerunt in his quæ gesserunt, quid dicam de ipso qui filius dicitur charitatis? Et deinde: *Cum ergo quæ nostra sunt quæserit,nunc iam nos non quærit, nec quæ nostra sunt cogitat,nec de erroribus nostris mœret, nec perditiones nostras deflet & contritiones, qui fleuit super Hierusalem?* Item: *Nunc*, inquit, *quia misericors & miserator est dominus, maiori affectu quàm apostolus suus flet cum flentibus, & luget eos qui ante peccauerunt. Nec enim putandum est quòd Paulus lugeat pro peccatoribus & fleat, dominus autem meus abstineat à fletu.* Hæc quidem sic accipere, quidni adhuc dilectum in lectulo quærere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum,nescit paruulus extra lectulum quærere quem diligit anima sua. Verùm ille(vt supra meminimus) non minus corde quàm corpore glorificatus (immo tanto amplius quanto amplior anima & gloriæ capacior est quàm caro) sicut non potest negligere suos , sic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiusmodi capere possit affectum qui sine miseria misereatur , & sic diligat cum qui dolet aut qui periclitatur, vt tamen ipse omnino nec doleat nec turbetur ? Veruntamen etsi id longe supra nostram experientiam est , Deo tamen nihil impossibile est. Potest igitur non modò sibi, sed & suis omnibus quos infirmitate carnis exutos, virtute induit , & in potentias introduxit,eam conferre dilectionem quæ gaudeat cum gaudentibus,non autem fleat cum flentibus , & sic eos quos amat,efficacissimè &affectuosissimè vniat, vt ipsa tamen imperturbabilis perseueret. Nec dubium sanè quin longe præstantior sit ea dilectio, quemadmodum medicina (si quæ tamen huiusmodi est) preciosior vtique iudicatur , quæ sic curat vulnera,vt inter curandum nec virtus eius in aliquo nec substantia minuatur:quàm ea quæ sic curat,vt curando deficiat aut corrumpatur. Licet ergo fleuerit dominus super Hierusalem, ex hoc iam omnino non flebit : sicut mortuus est, sed resurgens ex

K L M

G mortuis iam non moritur:sicut fuit in lectulo : sed exurgens iam in lectulo non inuenitur. Habet tamẽ etiam nunc ineffabiliter ampliorem affectum & efficaciorem quàm habeant qui lugent pro delinquentibus,aut pro fratribus ponunt animas:quamuis ipse quidem consummato nimirum opere suo, neutrum deinceps sit facturus. Nostræ infirmitatis istud est,quorum adhuc in mari sagena trahitur , & ex omni genere piscium congregat , nihil omnino discernens. Ille enim,nec modo ille, sed & apostoli, & cæteri qui cum eo sunt sancti,ad littus vtique perH uenerunt,nec mixtos pisces in vasis posuere , sed electos,& bonos tantùm : nam malos vtique foras miserunt. Quãtos ego interim cogor trahere malos pisces , quantos anxios & molestos intra sagenam meam congregaui , quando vobis adhæsit anima mea! Congratulor proficientibus:iucunda affectio, bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus,angor pro periclitantibus,infirmor cũ infirmantibus, vror cum scandalizatis. Grauia sunt hæc & acerba, vtique mali pisces. Malos autem dixerim non propter culpam , sed propter pœnam. I Faciat Deus ne à multitudine malorũ pisciũ obruamur pusillanimitate spiritus & tẽpestate,donec perueniamus ad optati littoris stationem,vbi malos seperemus & secludamus à bonis, vt videlicet decætero nec luctus nec clamor, sed nec vllus dolor aut etiam timor sit in finibus nostris,sed gratiarũ actio, & vox exultationis.

Rom.6.b Matth.13.f Psal.54.b

DE PVGNA SPIRITALI,
Sermo I.

Ex diues & præpotens Deus omnipotẽs filiũ sibi fecit hominem quẽ creauerat, cui sicut puero delicato pædagogos delegauit,legẽ,prophetas, cæterósq; tutores & actores vsq; ad præfinitũ tempus eius cõsummationis. Instruxit eũ & monuit, dominum eũ paradisi constituens,omnésque thesauros gloriæ suæ ei ostendens & repromittens si se non desereret. Et ne quid deesset bonis eius,etiam liberũ arbitrium ei indulsit,vt bonũ eius esset voluntariũ,nõ coactũ. Accepta licentia boni & mali,cœpit eũ tædere bonorũ suorum,à concupiscentia sciendi bonũ & malum. Egressus igitur de paradiso bonæ conscientiæ, noua quærẽs quæ nesciebat, qui nulla adhuc nisi bona noverat, paternis legibus & pædagogis relictis mãducauit de ligno scientiæ boni & mali contra vetitum patris: & abscondens se miser & fugiens à facie domini, cœpit vagari puer insipiens per montes altitudinis,per valles curiositatis,per campos licentiæ,per nemora luxuriæ,per paludes voluptatum carnaliũ, per fluctus curarum sæcularium. Videns antiquus prædo lasciuum puerum sine custode , sine rectore procul à domo patris vagantem , accessit,& pomula illa inobedientiæ manu malæ persuasionis ei porrigens : postquam consensum ab eo elicuit , aggressus est miserum,& in terram,id est in terrena eũ desideria præcipitans,pedẽsque, id est mentis affectiones, ne resurgat , fortissimis ei sæcularis concupiscentiæ vinculis alligans , manúsque operationis, & oculos mentis,misit eum in naxim malæ sæcuritatis,

tatis,& flante vehementer vento adulationis, transA uexit eum in longinquam regionem dissimilitudinis. Veniens ille in regionem non suam , venalis factus est omnibus qui prætergrediuntur viam. Discit porcos pascere,siliquas porcorum manducare , dediscit omnia quæ didicerat,& discit quæ nesciebat, seruilia scilicet opera. Vinctúsque in desperationis carcere,vbi in circuitu impij ambulant , in mola illa impiæ circuitionis cogitur molere emolumento malæ conscientiæ. Proh dolor. Et vbi nunc est pater ille potentissimus & dulcissimus atque liberalissimus? Nunquid potest obliuiſci filium vteri sui? AbB sit , absit. Non obliuiscitur,sed miseretur, dolet & conqueritur de absentia & perditione filij sui. Mandat amicis,solicitat seruos,omnésque suscitat ad requirendum eum. Vnus seruorum timor , ad imperium domini,filij fugitiui vestigia prosequẽs,in profundo carceris inuenit filiũ regis carnalibus peccatorum sordibus obsitum , vinculis & catenis malæ consuetudinis ligatum,miserum & amentẽ,in miseriis securum & ridẽtem. Quem verbis & verberibus vrgens vt exiret & rediret,tanta miserum confusione deiecit,vt sicut morti iam vicinus iaceret , & adhæreret in terra venter eius. Egressus euestigio alius cui nomen spes, videnſque filium regis à timore nõ erutum,sed obrutum , non adiutum , sed deiectum, accessit leniter , & suscitans de terra inopem , & de stercore erigens pauperem,leuansque caput eius, & coacta in vnum consolationis veste, oculos eius detergens & faciem : heu,inquit,quanti mercenarij in domo patris tui abundant panibus,tu autem hic fame peris? Surge obsecro,& vade ad patrem tuum, & dic ei: Pater fac me sicut vnum ex mercenariis tuis. Tunc ille tãdem vix ad se modicum reuersus: TúneD es , inquit , spes? Et quomodo spei introitus potuit patere in tantum & tam horribile profundum desperationis meæ ? Ego ego , inquit, sum spes à patre tibi transmissa,te adiutura,te non desertura ,donec te introducam in domũ patris tui , & in cubiculum genitricis tuæ. Et, ô,inquit ille,dulce leuamen laborum,dulcis consolatio miserorum,ô vna & non infima de tribus cubiculi regis assistricibus,vides carceris mei profundum immane , vides vincula, quæ tamen ad ingressum tuum iam maxima ex parte dirupta sunt & dissoluta , vides concaptiuorum meoE rum immanem multitudinem, fortitudinem , velocitatem,astutiã: & quis tibi locus hic? At spes , ne timeas,inquit,qui nos adiuuat,misericors est:qui pro nobis pugnat,omnipotens est:plurésque sunt nobiscum quàm cum illis. Super hæc omnia, adduxi tibi à patre missum equũ desiderij,cui cum insederis,me duce ab his omnibus securus proficiscẽris. Dixit, & mollibus stramẽtis piæ deuotionis submissis, & bonorũ exemplorum calcaribus additis, equo desiderij imposuit filium regis , sed frenũ defuit,tanta erat festinatio fugiẽdi. Illico equus currit infrenis, tradit F spes ante,timor autẽ retro verberib⁹ vrget & minis. Tunc videntes hoc turbati sunt principes Edom,robustos Moab obtinuit tremor , obriguerunt omnes inhabitatores Chanaã. Irruat super eos formido & pauor in magnitudine brachij tui , fiant immobiles quasi lapis donec pertranseat filius tuus domine, filius tuus iste quem possedisti. Sed cum sic feruntur

præcipites,effugiũt quidẽ,sed nõ sine periculo: quia sine modo,sine consilio. Propter quod à patre trãsmissa accurrit prudentia , vna de summis principibus palatij,in comitatu amicam habens temperantiam: & tenens currentes, Parcius,inquit, obsecro parcius: dicit enim Salomon: Qui festinus est , pedi- Prou.19.d bus offendit. Si sic curritis, offenditis : si offenditis, caditis: si caditis,filium regis,quẽ suscepistis liberãdũ,inimicis redditis. Nam si ceciderit , illico manus eorum erit super eum. Hæc dicens , frenũ discretionis imposuit feruido illi equo desiderij , eiúsque habenas temperantiæ regendas commisit. Cúmq; timor retro de vicinia & virtute inimicorum , & tarditate fugę causaretur: Vade,inquit prudentia,retro satana,scandalum es nobis. Fortitudo & laus nostra dominus,& factus est nobis in salutem. Et ecce fortitudo miles domini egregius,accurrens per cãpum fiduciæ,extracto gladio lætitiæ,Nolite, inquit, turbari: plures nobiscum sunt quàm cũ illis. Tunc prudentia curiæ cœlestis assueta cõsiliis,Cauete,inquit, obsecro,quia hæreditas illa ad quam in initio festinatur(sicut dicit Salomon) in fine benedictione ca- Pro.20.c C rebit. Proficiscimini igitur non tam festinãter quàm prudenter. Inimici enim non sunt in itinere,sed iuxta iter scandalum solent ponere,in biuiis & triuiis,& viarum anfractibus. Præcedam itaque : vos autem tenete viam iustitiæ: & velociter introducemus vos in castra sapientiæ quæ iam nõ procul sunt à nobis. Sapientia enim est de qua dicitur: Concupiscens sa- Eccl.1.d pientiam,disce iustitiam. Sic itaque dum viam carpunt,vrget timor,spes trahit,munit fortitudo, temperantia moderatur,prouidet & instruit prudentia, ducit & perducit iustitia, appropinquat filius regis castris sapientiæ. Quæ noui hospitis audito aduẽtu, D præoccupat eum qui se concupiscit , occurrit & ostendit se in viis hilariter. Fossa verò profundæ humilitatis castra cingebat: super quam fortissimus & pulcherrimus murus obedientiæ ædificatus cœlos penetrabat,quem bonorum exemplorum historiæ vndique depictæ mirabiliter decorabant. Ædificatus autem erat cũ propugnaculis: mille clypei ex eo dependebant,omnis armatura fortium. Porta professionis omnibus patens : ianitor in limine dignos inducens,& indignos abiiciens. Præco super portã clamans: Si quis diligit sapientiã,ad me declinet, & E eam inueniet: & eam dum inuenerit, beatus est si tenuerit eam. Huc filius regis,occurrentis sibi sapientiæ ducatu introductus,immò vlnis deportatus , familiæ regiæ vallatus obsequiis , ad mediæ ciuitatis arcem perducitur, vbi ipsa ædificauit sibi domum, excidit columnas septem, subdidit sibi gentes , superborum & sublimium colla propria virtute calcauit. Ibi collocatur in lecto sapientiæ, quem ambiunt sexaginta fortissimi ex fortibus Israel,vniuscuiusque ensis super femur suum. Adest Dauid in tympano & choro, in chordis & organo: cæteríque cœlestis curiæ paranymphi gaudentes & exultantes magis super vno peccatore pœnitentiam agente,quàm super nonagintanouem iustis qui non indigent pœnitentia. Et ecce veniens ab Aquilone ventus turbinis & ignis inuoluens totam concussit domum,sapientiæ castra turbauit. Egressus est enim Pharao cum curribus & equitibus, persequens fugientem Israël,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cogitauerunt etiam vnanimiter simul aduersus eũ, testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorum & Ismaëlitæ,Moab & Agareni, Iebal & Amon & Amalech,alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur ille magnus exterminator diabolus venit cum illis. Quid multa? Obsessa est ciuitas,iam surgunt tentationum machinæ, vrget vndique inimicus ille,in insidiis draco,in aperto leo, cogit socios,ignes iniicit,perfodit muros,bella suscitat,insidias submittit,totius vrbis minitãs excidium. Intus verò timor &angustiæ,& à vehementi & improuiso hostium impetu omnes turbati sunt,& moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est, & clamauerunt ad dominum cũ tribularentur. Curritur ad arcem sapientiæ:mala nunciantur:cõsilium quæritur. Reuersa enim ad se prudentia consulit sapientiam quid facto opus sit. Illa accelerandũ testatur,& regis summi quærendum consilium. Et quis, inquit,ibit nobis? At sapientia,oratio, inquit. Et ne moram faciat in eundo , ascendat super equum fidei. Quæsita diu oratio,& in tanto tumultu vix tandem inuenta adest:ascendit super equum fidei,proficiscitur per viam cœli,nec cessat donec intret portas domini in cõfessione,atria eius in hymnis. Et sicut familiare mancipium cum fiducia accedens ad thronum gloriæ eius,exponit necessitatis suæ negocium. Audito rex filij periculo,conuersus ad cõsortem regni sui charitatem:O,inquit,quem mittã , & quis ibit nobis? At illa,ecce ego, inquit , mitte me. Tunc rex,Prævalens,inquit,prævalebis,& liberabis eũ.egredere,& fac ita. Illico egressam à facie domini reginam cœli charitatem tota comitatur militia cœlestis:veniensque & descendens in castra, virtute & lætitia præsentiæ suæ illico omnia exhilarauit, commota composuit,turbata pacauit. Reddita est miseris lux,timidis fiducia. Redit corã spes quæ penè aufugerat,fortitudo quæ penè corruerat. Resumit constantiã tota sapientiæ militia. At inimici ciuitatem obsidentes,quænam est,inquiunt,exultatio in castris? Non fuit tãta exultatio heri & nudiustertius. Væ nobis,venit Deus in castra:væ nobis. Fugiamus Israëlem: Deus enim pugnat pro eis. Sic fugiẽtibus inimicis,gratiæ Dei impetus lætificat ciuitatẽ Dei,sanctificauit tabernaculum suũ altissimus. Deus in medio eius non cõmouebitur,adiuuabit eã Deus mane diluculo. Cõturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt regna: dedit vocẽ suã,mota est terra. Dominus virtutum nobiscũ:susceptor noster Deus Iacob. Suscipiens ergo puerũ Dei,puerum suũ regina charitas cuexit ad cœlũ,patríq; Deo repræsentauit. Cui pater placidus ac serenus occurrẽs,cito,inquit,proferte stolã primam,& induite illum,& date annulum in manu eius,& calciamẽta in pedibus eius. Et producite vitulum saginatũ,& occidite illũ. Epulari enim & gaudere oportet,quia iste filiꝰ meus mortuus fuerat & reuixit,perierat & inuentus est. Nota hic quatuor in pueri nostri liberatione. Primò pœnitẽtiam, sed fatuam. Secundò fugam,sed temerariam & irrationabilẽ. Tertiò pugnam, sed trepidam & meticulosam. Quartò victoriam validam & sapiẽtem. Quæ omnia in vno quolibet fugiente de sæculo inuenies. Primò enim est egens & insipiens:postea præceps & temerarius in prosperis: deinde trepidus & pusillanimis in aduersis:postremò prouidus & eruditus & perfectus in regno charitatis.

Peccantes prima excipit negligentia sui, deinde curiositas rerum exteriorum, & ad se non pertinentium,deinde ipsarum rerum concupiscentia. Concupiscentiam sequitur consensus,consensum cõsuetudo,consuetudinem contemptus,contẽptum malitia,id est affectus & delectatio peccati. Negligentia tardat,curiositas impedit, concupiscentia ligat, consensus stringit vel obdurat , consuetudo trahit, contemptus præcipitat , delectatio incarcerat carcere desperationis,quare peccator dum venerit in profundum,desperat. Veniens autem spiritus sanctus,& visitans miseram animam per septiformẽ gratiã suam,primùm infundit ei timorem,timori subinfert pietatem,vt miseriam timoris suauitas consoletur pietatis,pietati scientiam , scilicet vt sciat vti & timore & pietate,ne à timore tristitia abundantior absorbeat , ne à pietate præsumptio vana præcipitet , scientiæ fortitudinem , scilicet contra tentationes,& vt proficiatur in bono,non tantùm scientiæ, sed etiam fortitudini consilium suffragatur , vt nec scientiæ, nec fortitudini nimium credatur. Sed vt omnia cum consilio agantur, consilio intellectũ addit,vt iam in interiori cordis sui legat per se non solùm quæ consulant homines,sed etiam quæ sit voluntas Dei bona,& bene placens &perfecta. Intellectui sapientiam,vt quod hactenus consilio vel intellectu didicerat,iam ei transeat in affectum:vt per semetipsam ex gratia Dei sapiat , & sapidum ei fiat & dulce quicquid hactenus durum videbatur & intolerabile. Primúmque negligentiæ opponit timorẽ: & qui timet,nihil negligit,curiositati pietatẽ , id est affectum ad Deũ, quæ sicut dicit Apostolus, ad omne opus bonum vtilis est,& omnino contraria curiositati. Concupiscentiæ scientiã adnectit,vt sciat seipsam,& in interioribus suis vagans non egrediatur ad concupiscentiam sæculi,ne audiat illud:Si ignoras te pulchra inter mulieres , egredere & pasce hœdos tuos,vel vt sciat quàm vana sunt & caduca quæ concupiscit. Consensui fortitudinem adiungit , ne veniat ad consensum consuetudini consilium , quia cum ventum fuerit ad consuetudinẽ , tũc vere opus est consilio,contemptui intellectum , quia consilio iam hominum contempto, nisi per se intelligat periculum suum,iam proximus est desperationi,malitiæ sapientiam,quia sola sapientia vincit malitiam. Destruens autem spiritus , scilicet per septiformem gratiam suam,in anima humana septiformem hanc miseriam,statim in ea ędificat septiformem beatitudinem,per spiritum timoris faciens beatos pauperes spiritu,per spiritum pietatis beatos mites , per spiritum scientiæ beatos lugentes, per spiritum fortitudinis beatos esurientes & sitientes iustitiam,per spiritum consilij beatos misericordes, per spiritum intellectus beatos mundo corde,per spiritum patientiæ beatos pacificos,cum sapientia vincit malitiam, & pax illa Dei exultat in corde quæ exuperat omnẽ sensum,& hæc est perfectio seruorum Dei.

De pugna spiritali, Sermo II.

INter Babylonem & Hierusalem nulla pax est, sed guerra continua. Habet vnaquæque ciuitas regẽ suum. Rex Hierusalem Christus dominus est, rex Babylonis diabolus. Et cum alterum in iustitia,alterum in malitia regnare delectet , rex Babylonis quos potest de ciuibus Hierusalem per ministros suos, scilicet spiritus immundos , seducere vt seruire eos faciat iniquitati ad iniquitatem,in Babylonem trahit. Vnde dum vnum de ciuibus suis constitutus speculator super muros Hierusalem trahi cerneret , nunciauit regi captam prædam in Babylonem duci. Rex verò Hierusalem aduocans spiritum timoris , militem in talibus strenuum: Vade inquit, eripe prædam nostram. Ille vt semper ad omnia imperata paratus,cum velocitate hostes persequitur,& in auribus eorum factus est repente sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis. Timor enim super eos intonuit, & ad vocem virtutis eius hostium robur omne contremuit : quos in fugam conuersos timor non longius prosecutus est, sed ereptum cõciuem reducebat ad propria. Verùm vnus ex aduersariis tristitiæ spiritus non erat cum eis quãdo timor aduenit. Hic cum cerneret socios subitò fugientes, ab insidiis in quibus latebat , ocyus aduolauit. A timore,inquiunt,solo factum est istud, & est opprobrium omnibus nobis. At ille: Ne timeatis à timore isto. Scio enim quid facto opus sit. Ibo & ero spiritus mendax in angulis semitarum,& amicũ me simulabo timoris. Noui enim hominem, nec est agendum cum eo vi,sed fraude. Vos autem expectate finem. Fecit vt dixerat , & viarum compendia captans præcessit timorem. Referénsque iter per viam qua gradiebatur timor,obuius ei factus est , amica, sed iniqua cum eo colloquia commiscens , ita vt seducere eum cœperit : & timor nescius bono animo sequebatur. Prope iam erat vt eos in foueam desperationis impelleret. Sed spectator regi indicat quid agatur. Rex autem vnum de militibus suis,spem scilicet,præcepit accersiri,quẽ cum equo desiderij , & ense lætitiæ in auxilium iubet accelerare timoris. Fidelis miles ad imperium egrediens,cum peruenisset ad locũ,vibrans ensem lætitiæ,tristitiã effugauit. Sicque liberatum conciuem & impositum equo desiderij præcedens trahebat funiculo promissionum: & timor sequens vrgebat facto flagello de funiculis peccatorum. Ibat igitur voluntarius equus, hinc attractus,inde compulsus:sed in tam rapido cursu timendum ei fuerat ab incursu. Vnde & collegerunt milites Babylonici consiliũ dicentes: Quid facimus quia sic euadit,quem iã quasi cum securitate possidebamus? Quomodo plausus inferni versus est in planctũ,& per solos duos milites gaudium est in cœlis super sui liberatione conciuis? Quomodo periit versutia diabolicæ fraudis? Vnus autem ex eis cæteris nequior,cùm sceleris huius opifex esset , prophanũ protulit consilium,dicẽs: Vos nescitis quicquã, nec cogitatis quia modo ad capiendum facilior sit,& si captus difficilius eripi possit. Vos igitur à longe prosequimini,ego me in angelum lucis transfiguro , vt ignaros viæ tanquã aduenas & peregrinos docendi simulatione decipiam. Hunc igitur in modũ fraude dispositа,regi nostro speculator annunciat , venire quidẽ hominem quo impositũ desiderij , sed plus quàm oporteat properare, eò quòd frenum & sella deesset. Hostes,inquit,à longe prosequuntur,alij tãquã inueterati malorum, viarum cõpendia captant. Sed & nunc vnum video in quo armorum nostrorũ relucet effigies , à nobis tamen ille exiuit. Necesse est eat qui interrogare nouerit eum,noster es,an aduersariorum? Porrò rex cuius animum cura semper sollicitat animarum:,duos consiliarios suos emittit, prudentiam & temperantiam. Quarum temperãtia quidem equo frenum discretionis imposuit,& spem moderatius incedere persuasit. Prudẽtia verò timorem increpans & arguens improbitatis , de futuro commonuit:& equo sellam circunspectionis apposuit,vt nõ caderet ascensor eius retro,sed retro præteriti confessioni peccati,antè meditationi iudicij,à sinistris patientiæ inniteretur,à dextris humilitati. Porrò spes & timor dedere calcaria , spes in dextro pede expectationẽ præmij,timor in sinistro supplicij metũ. Et facta mora cum aduesperascere & inclinata esset iam dies,rursus cõgregati sunt hostes in multitudine vt dimicent contra eos. Pauet timor , spes accelerat:sed vix tandem ad consilium eos prudentia temperantiáq; reuocauit. Et illa: Videtis,inquit, quia dies præcessit, & nox appropinquauit : & qui ambulat in tenebris,nescit quò vadat? Porrò vobis grandis restat via,nec parua est hostium multitudo. Est autẽ miles quidam regi nostro fidelissimus quẽ ego noui,castrum habens prope nos positum, & firmissimum est habitaculum: quia in petra posuit nidum suum. Diuertamus ad illum si placet , quia bonum est illic esse. Quòd cùm placuisset omnibus, & ducem itineris quæsissent,ait prudentia: Armiger meus ratio præcedet nos:est enim gnarus viarum,& notus iustitiæ,vtpote cõsanguineus eius. Præcedẽte itaque ratione,cæteris subsequentibus anteuenit ratio:& salutata iustitia, nunciauit hospites aduentare. Quærit illa qui sint:vnde,ad quid veniant , scisciatur. Et cum regem cognouisset,hilari vultu surgens fugiẽtibus occurrit cũ panibus, & obuiauit illis quasi mater honorificata,susceptámque animam ab equo deposuit, & in penetralibus domus auida collocauit. Insequitur hostilis exercitus,& castrum obsidens vndique inquirit si quis forte pateret ingressus , ac tanquam leo circuit quærens quem deuoret. Sed cum vndique illud munitum inueniunt, tentoria figunt,& excubias ordinant:ne quis ingredi aut egredi valeat,vt manè facto instructis machinis diruant & irruant super eos. Interim pauor pauiditate & solicitudine nõ piger, nec vnquam securus commilitones excitat,iustitiam conuenit,de munitione loci,de præparatione armorum quærit , adiiciens & illud,ne fortè sustentationi deficiant alimẽta. Ad hæc iustitia respondit:Situs loci, vt animaduertere potestis,saxosus & inaccessibilis est,nec in armis nec in machinis inimicorum timet insultũ. Sed quia aridus est , paucos habet indigenas quos arido hordeacei panis cibo vtcunque sustentat. Et nunc supersunt nobis quinq; panes hordeacei, & duo pisces. Et timor,Quid hæc,inquit,sunt inter tãtos? Cœpit igitur magis pauere & tædere , & arguens animã quòd ab equo desiderij descẽdisset, illud sæpius memorabat,esse nouissima hominis illius peiora priori. Equus enim ille præpeti cursu festinus aduolabat ad vrbẽ,nũc solius rationis commissus ducatui. Ipse,inquit,videris si non melius erat tibi tũc magis

Rom.6.d

Act.2.

Luc.14.c

Rom.13.d
Ioan.12.f
3.Reg.19.

Iob.39.d

1.Petr.5.b

Ioan.6.

Luc.11.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam nunc. Propeiam erat vt aduersus spem contraria sententē timor insurgeret, sed tēperantia prudentiam aduocauit. Accersita prudentia improbitatem timoris obiurgans, In aduersarios, inquit, tuus, *Psal. 23.b* ô timor, mucro desæuiat. Nescis quia rex noster, rex virtutum est, dominus fortis & potens, dominus potens in prælio? Eat igitur nuncius qui suorum necessitates exponat, adiutorium flagitet, auxiliatorē adducat. Et quis ire poterit? ait timor. Tenebræ operiūt terram, & muros obsidet ostium peruigil multitudo, & nos ignari viæ tanquam in regione longinqua. A duo cauerunt igitur hospitem suum iustitiam. Si quid, inquiunt, potes, adiuua nos. Quibus illa: Bono animo estote. Est enim mihi nūcius fidelissimus regi bene notus curiæ oratio scilicet, quæ in secreto noctis silentio per ignotas semitas arcana cœli penetrare, & cubiculum regis adire, & opportuna importunitate pium regis animum flectere non indoctus, supplicatione miserabili laborantibus auxilium solitus impetrare. Erat ille, si placet: ecce enim præsto est. Cúmque respondissent omnes, Placet: prudentia quid regi insinuet dictante, iustitia vt fideliter agat & ne vacuus reuertatur præcipiente, cæteris & I maximè timore vt iter acceleraret deprecātibus, per occultos quosdam muri exitus dimissus est. At ille hostium cuneos penetrans securus, omni aue velocior, in momento, in ictu oculi vsque ad portas nouæ Hierusalem peruenit. Quas cum clausas reperisset & pulsasset, ianitoribus ægrè ferentibus quòd intempestæ noctis silentio ciuitatem impleret clamoribus, & regi ipsi importunus esse non vereretur, ille perseuerabat pulsans, & amplius loquebatur. *Psal.117.e* Aperite mihi, inquit, portas iustitiæ, & ingressus in K eas confitebor domino regi nostro in ore meo secundum multitudinem dolorum meorum qui sunt in corde meo. Hæc, inquit, porta domini mei: iustitia me misit ad vos, vt introducar ad regem, quia ad ipsum habeo secreta quæ perferā. Vox turbinis audita est in terra nostra. Et cum cognouisset nunciū esse iustitiæ, introduci eum præcepit. Ingressa o- *4. Reg. 5.* ratio ad regem, adorauit & ait: Rex in æternum viue. Et ille: Recténe sunt omnia circa dominum tuū, & quæ illius sunt? Et oratio, rectè domine, vestri gra- *Luc. 10.g* tia. Porrò vnum est necessarium. Seruus ille vester à cornibus vnicornium ad imperium regis ereptus L diuertit ad militē vestrum dominum meum: & domine mi terra illa australis & arens est, & cibum nō habet. Det dominus benedictionem, & terra nostra det fructum suū, & congregati hostes in multitudine vt dimicent contra nos. Da nobis domine auxilium de tribulatione: quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster. Porrò rex noster, cuius natura bonitas, motus his lacrymis ait: Quem mittemus? Ad quem charitas: Ecce ego domine, mitte me. Rex autem quærebat de sociis, sed charitas domesticam sibi familiam respondit sufficere. Exit ergo vnà cū nobili illo comitatu suo, gaudio, pace, patientia, longanimitate, benignitate, bonitate, māsuetudine. His stipatus dux insignis progreditur, certúsque de victoria, erecto signo triumphali primam pertransiit inimicorum secundámque custodiam. Cúmque venisset ad portam, vltro aperta est ei. Ad cuius ingressum facta est lætitia magna in oppido.

G Cúmq; suadente gaudio vociferarētur omnes & acclamarent, exortus clamor exterorum castra perterruit. Et illi: Quæ est ista, inquiunt, vox exultationis in auribus nostris de castris Israël? Non ita erat heri & nudiustertius. Forte venit eis auxilium, & impetum facient in nos. Fugiamus ergo Israel: dominus enim pugnat pro eis contra nos. Interim charitas moræ impatiens ordinari exercitum, aperiri portas, & persequi præcipit inimicos, apertè denuncians, Vadam ad portas inferi. Sicque vno impetu vniuersus charitatis exercitus procedit, quos Baby- H lonij non ferentes fugiunt, sed non effugiunt. Ca- *Psal. 30.b* dent à latere timoris mille, & à dextris charitatis decem milia.

De pugna spirituali, Sermo III.

INter Hierusalem & Babylonem ordinatæ sunt acies ad bellum. Hinc Dauid manu fortis aciem producit virtutum terribilem & ordinatā: inde Nabuchodonosor Babylonis spiritualia nequitię, suúm que illum vitiorum tumultuosum exercitum dirigit ex aduerso. Procedit de castris Dauid tyrunculus nouitius, nuper in militiam regis iuratus, & per manus ipsius æterni Dauid verbi Dei gladio accinctus, & spiritualibus armis insignitus, ingentes gerēs animos & contra regis edictum ad faciendum sibi nomen plus quàm ad hostem vincendum impatiētissimus. Equus erat ei feruidus proprium corpus de succo adhuc sæculi fortis, viridis, lasciuus, animúsq; eius cōueniens, cui insidens ferebatur insignis, castrorúmque suorum dedignans disciplinam, contēptis sociis stolida quadam præsumptione longè præ cæteris progrediebatur æstuans & anhelans ad faciendum sibi nomen. Videns Dauid impetuosam eius præsumptionem, per filium suum Salomonē sub interminatione ei mandauit: Væ soli: quia si ceciderit, non habebit subleuantem. Cuius ille monita par uipendens, cum sibi vel aliis ostendere magnæ virtutis suæ quæreret occasiones, & præclarū aliquod facinus moliretur, conspicatur eminus in parte hostili vnum de inimicis fortis malitiæ, astutæ nequitiæ, arma habentem ignea, manúsque plenas iaculis igneis, multos vulnerantem, vulneratos occidētem, L occisos conculcantem, facilè capientem, difficilè relaxantem: spiritum fornicationis. Hic se ostensurū præsumens præclaram virtutem suam, impetum in eum dirigit, & promptum illum equum suum ieiuniorum verberibus, & vigiliarum calcaribus perurgens totus fertur in illum. Clamat à tergo prudentia: parce, parce: clamat discretio, sustine, sustine, totúsque eum concrepat Dauidicus exercitus: quos ille omnes surda aure præteriens fertur miser totus in malum suum, & nescit. Videns Nabuchodonosor infremúit, & malum ei parans dolos præmittit. M Occurrunt enim illi à latere in præceps ruenti sorores duæ superbia & vana gloria, acclamātes ei in dolo: euge, euge. Quibus ille miser nimis credul⁹ totus fertur in præceps, & nescit quæ iam vndiq; eum circunuallent insidiæ. Spiritus quidem fornicationis iā crebrò tales & taliū impetus expertus, fugā simulat, & delusum miserū sequi prouocat donec per patentem portam in medio Babylonis introductum suis illum

illum sociis tradidit illudendum. Gastrimargia, & A fornicatio equum sibi vendicant, nec Dominū suū ius in eo habere vltra permittunt. Iam quippe deficiebat: iam fatigatus diuertere quærebat: in medio quippe pugnæ sub pugnante ceciderat, & casu suo vehemēter attriuerat sessorē suū. Quē illi cibis Babylonis refectū reimpinguatū suis subdidere seruitiis. In miserū verò ira, inuidia, ceteráque vitiorum turba cōsurgit, & fiducialiter supra dorsum eius fabricāt peccatores. Sed & fornicatio, cuius nisi terga fugiētis nil adhuc ille viderat, aperta iā facie & impudēti frōte in eū cōsurgit, & spicula ignea in cor e- B ius torquet, gladiúmq; in ceruicem eius exerit, proiectúmque in terrā cōculcat, & coquo regis Babyloniorū Nabuzardā eū tradens, eius immundis gurgitationibus subdidit illudendum, nec iā patitur vt honesta in eum vitia manum mittāt, sed immundis scurris de coquina regis, id est, fœdis & horrēdis vitiis exhibet irridendum. Sic igitur captus ab inimicis ligatur funibus malæ consuetudinis, & præcipitatur in carcerem desperationis. Rex autem Dauid cooperto capite lugebat dicens, Absalon filij mi, fili C mi Absalon. Vocánsque vnum regiæ clientelæ ac sedis in huiusmodi vtilem & probatum, timorē scilicet ad requirendum eum dirigit, & obedientiā secum mandauit, vt ereptum de carcere tutelæ committeret obedientiæ. Missus timor venit & suscitat miserum, ereptúmque de carceralibus claustris & vinculis, sicut sibi iussum fuerat, obedientiæ tradidit equum suum & restituit, sed ferocem & rebellē, & qui vix vltra dominū dignaretur agnoscere. Quē obedientia apprehendens, & freno ferreo cohibēs licet renitentem plurimum, & recalcitrātem, anti- D quo domino subdidit, docuítque eum mutare fortitudinem. Susceptum itaque à timore obedientiæ dedueens militem Christi per aliam viam reduxit in regionem suam, primámque ei mansionem apud pietatem constituit, vt scilicet animos eius quos timor exacerbauerat, pietas patris reuocantis refocillaret. Secundam, apud scientiam, vt sciret vnde & quò sibi esset redeundū, scirétque vti & pietate & timore: ne pietas extolleret, timor frangeret. Tertiam, apud fortitudinem, quæ eum ad peragendum reditus sui iter confortaret. Quartam, apud consilium, vt vlterius cum consilio omnia faceret, E nec àducatu obedientiæ in aliquo declinaret. Quintam, apud intellectum, vt non iam consilio tantum hominum, sed ipse per se iam intelligere inciperet, quæ sit voluntas domini bona & beneplacēs & perfecta. Ad sextam mansionem peruenit miles Christi sapientiæ, hospitibus suis cum persequentibus, nec iter eius deserentibus, vt iam ei sapiāt bona Domini, & exinde cum Moyse velut de monte Abarim repromissiones Dei incipiat contemplari. Et *Num. 27. Deut. 32.* hinc iam peruenitur in Hierusalem, in regnum & ciuitatem Dauid, in visionem pacis, vbi beati pacificij filij Dei interius & exterius omnibus pacificatis ingressi in gaudium domini sui celebrant sabbatum sabbatorum, Amen. F

De donis Spiritus sancti, sermo. Capitulum primum.

PRima gratia est timor domini. Qui hāc habet gratiam, omnem odit iniquitatem, iuxta illud Psalmistæ: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Et alio loco: Omnē viam iniquitatis odio habui. Scriptū nāque est: Timor domini odit malū. Et item: Time *Prou. 3. a.* Deū, & recede à malo. Et de Iob dicitur: Vir timēs *Iob. 1. a.* Deum, & recedēs à malo. Sine hac gratia prima gratiarum, quæ totius religionis exordium est, nullum bonum pullulare vel manare potest. Sicut enim securitas vel desidia causa est & mater omnium delictorum, sic timor domini radix est & custos omniū bonorum: vnde scriptum est: Si non in timore Do- *Eccl. 27. a.* mini tenueris te inflanter, cito subuertetur domus tua. Omne nanque virtutum ædificium illico vergit in præcipitium, si huius gratiæ amiserit præsidium. *Prou. 23. b.* Vnde Salomon ait: In timore domini esto quotidie, quia habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua non auferetur. Hinc & apostolus: Cum metu & tre- *Philip. 2. b.* more vestrā salutem operamini. Et quid plura? Cōnexa sunt timor & religio, nec manere potest alterū absque altero. Vnde Cornelius vir religiosus ac ti- *Act. 10. c.* mēs Deum, & Simeō iustus & timoratus. Vnde Sa- *Luc. 2. d.* lomon: Deum, inquit, time, & mādata eius obserua. *Eccle. 12. d.* Hūc verò sic habere debemus, quomodo asserit se *Iob. 31. c.* habuisse Iob beatissimus. Sēper quasi tumētes super se fluctus Deū timuit. Per hunc timorē Dei vniuersa deserimus, mundo abrenunciamus, nósque ipsos, sicut dominus ait, abnegamus nobis. Si quis vult *Luc. 9. c.* post me venire, abneget semetipsum. Iste ergo diuinus timor, qui eum quē perfectè imbuit, paupertati subiicit, & à malo diuidit, ita est primus in ordine gratiarum, sicut paupertas in serie beatitudinum: de qua dominus in cæterarum fundamento virtutū eam ponens, ait: Beati pauperes spiritu, quoniam *Matt. 5. a.* ipsorum est regnum cœlorum.

Capitulum secundum.

SEcundum charisma est spiritus pietatis, illi secun- *Matth. 5. a.* dæ quæ in euangelio ponitur beatitudini simile, de qua dominus sic ait: Beati mites, quoniam ipsi *Esa. 61. a.* possidebūt terram. De talibus dominus in Esaia ait: *Num. 12. a.* Spiritus domini super me, ad annunciandum mansuetis misit me. Moyses quoque mitissimus e- *Iob. 5. b.* rat super omnes homines qui morabantur in terra. De talibus Iob dicit: Dominus ponit humiles *Psal. 33. d.* in sublime: & mœrentes erigit sospitate. Vnde *Iacob. 4. b.* & illud de domino dicitur: Humiles spiritu sal- *Prou. 16. c.* uabit. Econtra de superbis dicitur: Dominus superbis resistit. Ante ruinam exaltatur cor. Superbia de supernis ad ima præcipitat, humilitas de imis ad superna eleuat. Angelus enim in cœlo superbiēs, ad tartara corruit: homo in terra se humiliās, ad cœlos ascendit. Tanto verò quisque debet esse humilior, quanto est sublimior. Vnde scriptum est: Quanto *Eccles. 3. c.* magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo in- *Mat. 20. d.* uenies gratiā. Hinc ipse dominus ad discipulos ait: Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Itē, cū feceritis omnia quæ præcepta sūt vobis, dicite: serui inutiles sum⁹. Itē ipse dicit: discite à me quia *Luc. 17.* mitis sum & humilis corde. Sine hac humilitatis vir *Matt. 11. d.* tute, reliquæ virtutes nequeūt prodesse. Vnde beat⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gregorius ait: Qui virtutes sine humilitate congregat, est, quasi qui inuentum puluerem portat. Sicut enim puluis venti validi flatu dispergitur, sic omne bonum sine humilitate inanis vento gloriæ rapitur. Multo etiam melius est peccatorem esse humilem, quàm iustum arrogantem. Quod à domino euidẽter ostenditur, vbi publicanus & pharisæus in exemplum adducũtur, sicut quidam sapiens ait: Melior est in malis factis humilis confessio, quàm in bonis factis superba gloriatio. *Luc.18.b.*

Capitulum tertium.

Eccles.1.d. TErtium donum est spiritus scientiæ, de quo Salomon ait: Qui addit scientiam, addit & dolorẽ. Vera nanque scientia est scire nos mortales & caducos & fragiles esse, & in hoc exilio, & in hoc ergastulo, in hac peregrinatione, in hac valle lachrymarum dolendum & lugendum esse. Vnde dicitur in tertia beatitudine, huic tertio dono congruenti: *Matt.5.a.* Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Itẽ: *Luc.6.d.* Væ vobis qui nunc ridetis: quia plorabitis. Hinc Sa- *Prou.14.b.* lomon ait: Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

Capitulum quartum.

QVarta gratia est spiritus fortitudinis, quartæ in euangelio beatitudini similis, de qua dicitur: *Matt.5.a.* Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabũtur. Qui enim iustitiam esurit & sitit, cõtra quælibet aduersa fortis, insuperabilis & imperterritus existit. Vnde Salomon ait: Iustus vt leo cõfidit, & absque terrore erit. Item: Non contristabi- *Prou.28.a.* tur iustus quicquid ei acciderit. Hoc spiritu erant *Prou.12.c.* prædicti omnes de quibus loquitur apostolus: San- *Hebr.11.g.* cti ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circuierũt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus nõ erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & in speluncis & in cauernis terræ. *Roman.8.g.* Hæc & apostolus ipse, qui ait: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, &c. Iste spiritus omnẽ alienam malitiam sustinet, & aduersus hostiles insidias instruit & munit. Vnde sponsus in sponsæ præ- *Canti.6.a.* conio ait: Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Hierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata.

Capitulum quintum.

QVintum donum est consilij spiritus, qui aliis facit compati & misereri, illi competens, de qua *Matt.5.a.* dicitur, quintæ beatitudini: Beati misericordes, *Prou.22.b.* quoniam ipsi misericordiam consequentur. Hinc & Salomon ait. Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. Hanc principaliter tripharíam exercemus, vel quando sex eius quæ in euangelio leguntur opera implemus, vel quando delinquentes corrigere & ad bonum reducere studemus, vel quando iniurias nobis illatas facilè indulgemus. Iste secundus elementiæ modus, siue consilij spiritus, Deum fecit semetipsum exinanire, formam serui accipere, scilicet vt sic posset ouem errantem corrigere, & ad proprium ouile reducere. Vnde apostolus ait: Semetipsum dedit pro peccatis nostris, vt nos eriperet de præsenti seculo nequam. Huic consulendi modo sic oportet insistere, vt iniungitur ab apostolo monẽte: Instа opportune, importune. Est & alius consu- *2.Ti.4.d.* lendi modus, scilicet discretionis virtus, qua veras à palliatis atque simulatis virtutibus discernimus, qua etiam ipsum Satanam hypocrisis auctorem dignoscimus. Ipse enim Satanas (vt ait apostolus) trãsfigurat se in angelũ lucis: & iuxta beati Cypriani dictũ, *2.Cor.11.c.* H ministros iniustitiæ subornat, noctem afferẽtes pro die, interitum pro salute. Ista quidem cæterarum virtutum magistra ac domina, omnes alias proinde temperat, ac superne gubernat, & ne vltra vel citra euagentur licenter, imperialiter ac discrete conseruat. Vnde Boethius: Virtutes medium tenent. Si vel vltra vel infra quàm oportuerit fiat, à virtute disceditur.

Capitulum sextum.

SExta gratia est spiritus intelligentiæ, illi sextæ beatitudini congruus: Beati mundo corde, quo- *Matt.5.a.* I niam ipsi Deum videbunt. Nisi enim mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, mystica ac diuina liquide intelligere nequit. Nam scriptum est: Spiri- *Sapien.1.b.* tus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Vnde Salomon: Abominatio domini, cogitationes malæ. *Prou.15.c.* Peruersæ cogitationes separant à Deo. Qui ergo vult sincerum ac lucidum intellectum habere, prauarum cogitationum phantasias ac nebulas studeat effugare, & omni diligentia & cautela conseruare. Vnde Salomon: Omni custodia serua cor *Prou.4.d.* tuum, quoniam ex ipso vita procedit.

Capitulum septimum.

SEptimum donum est spiritus sapientiæ quidam internus sapor, ac suauissimus gustus. Vnde psal- *Psal.43.b.* mista: Gustate & videte quoniam suauis est domi- *Psal.45.b.* nus. Et item: Vacate & videte. Et iterum: Accedite *Psal.33.a.* ad eũ, & illuminamini. Hoc diuinæ sapientiæ interno gustu superna prælibamus, videlicet cõtẽplantes quàm amœnum sit angelicis cœtibus interesse, vbi L nil poterit quod displiceat esse, nil quod placeat abesse. Ista septima gratia illi veræ beatitudini congruit, de qua ait dominus: Beati pacifici, quoniã fi- *Matt.5.c.* lij Dei vocabuntur. Qui enim mentem pacificam & serenam habent, de supernis dulcius sapiunt, & subtilius vident. Nam quisquis patientior, eo probatur esse sapientior. Vnde Salomon: Doctrina viri, *Prou.19.b.* per patientiam dignoscitur. De talibus alibi di- *Psal.118.c.* citur: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Hæ septem gratiæ sunt septem mulieres virum non apprehendentes, septem spiritus super florem requiescentes, septem in candelabro lucernæ fulgentes, septem in lapide oculi, septem spiritus ante thronum Dei.

De tribus ordinibus ecclesiæ ad patres in capitulo factis, sermo.

Hoc ma-

Psal.103.c. HOc mare magnum & spatiosum, in quo A nimis inuenietur pontis semita, currere in ea vo-
vtique certum est nihil aliud quam præsens lentibus: tribus enim compactus est lignis: vt qui
seculum amarum fluctuans designari, tri- perfecte eis inniti voluerint, non labatur in iti-
bus hominum generibus suo cuique modo nere pes eorum. Hæc autem sunt pœna corpo-
peruium est vt trãseant liberati. tres enim sunt, Noe, ris, paupertas substantiæ mundialis, & humili-
Daniel, & Iob: quorũ primus nauí, secũdus põte, ter- tas obedientiæ. Nam & per multas tribulationes *Act.14.d.*
tius vado transit. Porrò tres homines, tres ordines oportet nos intrare in regnum cœlorum: & qui vo- *1.Ti.6.b.*
ecclesiæ signãt. Noë quidẽ arcã rexit ne periret dilu- lunt diuites fieri, incidunt in tentationem & la-
uio, vbi protinus rectorũ ecclesiæ formã agnoseo. queum diaboli: & quem à Deo suo exturbauit in-
Daniel vir desideriorũ abstinẽtiæ & castimoniæ de- obedientia, sine dubio per obedientiam recto tra-
ditus, ipse est soli Deo vacãs pœnitẽtiũ & continẽ- mite ad eum redit. Hæc itaque sibi inuicem com-
tiũ ordo. Iob quoq; substantiã huius mũdi bene dis- B pacta esse necesse est. Nam nec pœna corporis inter
pẽsans in cõiugio, fidelem designat populũ terrena diuitias stabilis, nec obedientia sine pœna facile
licitè possidentem. De primo igitur & secũdo nobis potest esse discreta, & paupertas in voluptate & vo-
habẽdus est sermo: quoniã assunt venerabiles fratres luntate propria nullius potest esse momenti, & obe-
& coabbates nostri de numero prælatorũ, assunt & dientia in diuitiis & voluptate nec stabilis nec glo-
monachi de pœnitẽtiũ ordine: à quo tamẽ nec nos riosa. At verò his ritè compositis vide si non tria
abbates alienos reputare debem⁹, nisi forte (quod ab maris huius pericula euasisti, concupiscentiam car-
sit) officij nostri gratia nostræ fuerimus professionis nis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ.
immemores. Tertium igitur, coniugatorũ videlicet Rite inquam compositis, vt in pœna quidem no-
ordinem, magis succincte transcurro, tanquam mi- dum impatientiæ, in paupertate vero cupiditatis
nus ad nos pertinentem. Ipse est qui maxime mare scrupulum, in obedientia næuum caueas propriæ
magnum vado pertransit, laboriosum prorsus, & C voluntatis. Nam & qui murmurauerunt, à serpen-
periculosum etiam & longũ habẽs iter, quippe qui tibus perierunt: & qui volunt diuites fieri (non ait,
nulla viæ compendia captet. Nam quòd periculo- qui sunt, sed qui volunt fieri) incidũt in laqueũ dia-
sum sit iter, in eo patet, quòd tã multos in eo perire boli. Sed & illud quid refert, si forte (quod absit) nõ
dolemus, tam paucos videmus sicut necesse est per- quidem diuitias, sed ea ipsa quæ paupertatis sunt,
transire. Valde enim difficile est, præsertim diebus toto affectu desideres, aut etiam ardentius quàm
istis quibus malitia nimis inualuit, inter vndas huius diuitias cupiant homines seculares? Quid distat
mũdi, vitiorũ voraginem, & criminaliũ peccatorũ quæcunque substantia desideretur, dum æquali-
fouea declinare. At continentium quidem ordo & ter sit corruptus affectus, nisi quòd tolerabilius il-
ponte pertrãsit, quod iter breuius & facilius & secu- lud videri potest, quæ pluris esse videntur, plurimum desiderare? Porro quisquis vel apertè vel occultè satagit, vt quod habet in voluntate, hoc ei
spiritualis pater iniungat, ipse se seducit, si forte sibi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse prælato, sed magis ei prælatus obedit. Ve- *Marc.4.a.*
runtamen quia iuxta sententiam saluatoris, in qua
mensura mensi fuerimus, remetietur nobis: bonum est homini hoc ad cumulum dare, vt de eorum sit numero quibus mensuram bonam & confertam & coagitatam & superefluentem dabunt in sinus suos. Sufficit enim ad salutem, corporis molestias patienter ferre: sed cumulus est etiam libenter in feruore spiritus eas amplecti. Sufficere potest superflua non requirere, sed nec propter ipsa si forte desint necessaria murmurare: sed cumulus est est etiam exultare & libenter quærere quomodo alius magis habeat necessaria, & ipse penuriam patiatur. Sufficit quoque ad salutem, si nec impatientia nec simulatione ad id quod desideras inuitum velis prælati animum inclinare: sed cumulus est etiã fugere ea quibus voluntatem propriã sensueris oblectari, quantum sanè bona cum conscientia potes. Porro prælati quidem ipsi sunt qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua seu vadi semita coarctantur: vt liberè possint vsquequaque discurrere, & occurrere singulis vt oportet, ac dirigere pontis semitam seu vadi, ordinare gradientes, pericula inuestigare ac declinare, excitare tepidos, pusillanimes sustentare. Deniq; ascendũt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad inferos,

Psal.35.d. D que vtilius est. Recta quidem semita vestra charissimi, & securior coniugatorum via, non tamen omnino secura. Timendum enim periculum triplex, id est ne forte aut æquare se alteri, aut respicere retro, aut certe in medio põte stare aut residere quis velit. Neque enim vllum ex his tribus põtis patitur angustia, & arcta via quæ ducit ad vitam. Contra ergo primum periculum oremus singuli cum propheta, ne veniat nobis pes superbiæ: quoniam ibi ceciderunt qui operãtur iniquitatem. Nam de eo qui mittens manum suam ad aratrum, postea retro cõuertitur, certũ est quoniã labitur statim, & pelagus operit caput eius. Sed & qui stare voluerit non quidem relinquẽs ordinem, sed proficere in eo dissimulans, eadat necesse est ab his qui sequuntur impulsus & euersus. Arcta enim est via, & impedimento est proficere & proficisci volentibus. Hinc est quòd iugiter arguunt & reprehendunt, quòd ferre nequeunt tepiditatis eius segnitiẽ, quòd velut quibusdam stimulis vrgent & impingunt manibus: vt vnum necesse sit è duobus, aut proficere scilicet, aut prorsus deficere. Minime igitur oportet sistere gressum: F retrospicere quoque, aut æquare nos aliis, multo expedit minus: sed tota humilitate currendum nobis & properandum, nequando forte is qui egressus est vt gigas ad currendam viam, longe à nobis fiat, quem (si bene sapimus) prouidentes in conspectu nostro semper, & in eius odore tracti, facilius citiúsque curremus. Nec verò angusta

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunc quidem ſpiritualia tractantes atque ſublimia, nunc infernalia & horribilia facta diiudicantes. Sed quæ poterit nauis inueniri quæ tam immanes ſuſtineat fluctus, & in tanto ſecura poſſit eſſe diſcrimine? Vtique fortis vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio: quia iuxta quod alibi habes, Aquæ multæ *Cant. 8.c* non poterunt extinguere charitatem. Neceſſaria eſt & omnino neceſſaria nauis iſta prælatis, tribus compacta lateribus, quæ eſt vtique forma nauium: vt ſit *1. Tim. 1.b* nimirũ iuxta Pauli doctrinam, charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Puritatem quidẽ cordis in eo prælatus habet, vt prodeſſe deſideret, non præeſſe: vt ſcilicet proprium commodum, vel honorem ſeculi, ſeu aliud quidpiam ſuum in prælatione non quærat, præter ſolum beneplacitum Dei, & animarum ſalutem. Sed cum intentione pura, irreprehenſibilis quoque neceſſaria eſt conuerſatio, vt forma factus gregis incipiat facere & docere: & ſecũdũ magiſtri noſtri regulã, Quæcũque docuerit diſcipulis eſſe cõtraria, hæc in ſuis actibus indicet nõ agenda, ne forte ſubmurmurare poſſit frater quem arguit, & dicere: Medice, cura te ipſum. Ta- *Luc. 4. d* lis enim occaſio plurima damnatio prælati, plurima ſubditorũ perditio eſt. Nõ quòd ego bene id caueã, *1. Tim. 3. d* idcirco ſic loquor: ſed & mihi & omnibus pariter veritas clamat, quoniã oportet irreprehenſibilẽ eſſe cum qui præeſt, ita vt ſecura conſcientia cum domino reſpondeat exprobrantibus ſibi verbum: Quis ex *Ioan. 8. f* vobis arguet me de peccato? Non quòd ſine peccato penitus eſſe poſſit in hac miſera vita, ſed quòd ea quę arguit in diſcipulis, oportet ſummopere vitare magiſtrum. Ob hoc, qualis eſt in conuerſatione, talis ſit neceſſe eſt etiã in occulta cogitatione: ne videlicet foris humilis, intus elatus ſit, in corde ſuo præſumẽs de ſapientia ſeu virtute aut ſanctitate ſua: quæ eſt ſine dubio fides ficta, quando non ſicut oſtendit humilitas conuerſationis, in ſola Dei pietate confidit. Et vide quàm proprie his tribus, cordis ſcilicet puritati, conſcientiæ bonæ, & fidei non fictæ, conuenire videantur alia quoque ipſius apoſtoli verba dicentis: Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis *1. Cor. 4.c* iudicer, aut ab humano die, &c. Non me iudico, inquit, quia nihil mihi conſcius ſum quòd meum aliquid quæram, ſed quæ Ieſu Chriſti. Sed & pro minimo mihi eſt vt à vobis iudicer, propter conſcientiã bonam, & irreprehenſibilem conuerſationem. Qui autem iudicat me, inquit, dominus eſt: vt in eo ſolo ſpem ſuam poſitam eſſe doceret, humiliatus ſub potenti manu Dei. Sed & illud tu iudica, vtrum poſſit his conuenienter aptari trina Petri interrogatio, vt hoc ſit dicere: Amas me, amas me, amas me? Habes charitatem de corde puro, & conſcientia bona, & fide nõ ficta? Meritò ſiquidem interrogatur an charitatem habeat piſcator hominum conſtituendus.

Exhortatorium ad fratres de altitudine & baſſitudine cordis, Sermo I.

DE eo quod nuperrime dictum eſt ſurſum alios, alios deorſum aſpicere, habeo adhuc aliquid quod veſtræ non fileam charitati. Nam earum quidem cogitationum quas expreſſimus tunc, ſi bene meminiſtis, licet perfectior altera, vtraque tamen vtilis eſt. Sunt autẽ qui alio modo aut ſurſum cor habeant, ſicut fecit Deus hominem rectum, & ſecure reſpondeant ad exhortantis vocem presbyteri: Habemus ad dominum. Sunt & alij qui ſimiles brutis animalibus inclinati deorſum, deriſui ſeſe faciant eſſe immundis ſpiritibus, qui profecto clamitant illudentes: Incuruare, vt tranſeamus. Scitis enim quod in *Pſal. 51.g.* congregatione plurimorum impoſſibile eſt vnius omnes fortitudinis eſſe ſeu corporum ſeu morum: nam vtramque infirmitatem patienter ferre, regulæ noſtræ monet auctoritas, & vtrique aliquatenus condeſcendere iubet charitas. Videt hoc alter quiſpiam, & fortaſſis incipit inuidere cui condolere debuerat. Hinc accidit vt ſæpe beatificet eum in corde ſuo ea de re, vnde miſerum ſe ille reputat, moleſtè ferens neceſſitatem ſuam. Omnino igitur incuruatum ſe eſſe, & baſlo corde carnem ſapere probat, apud quem ne ipſa quidem miſeria caret inuidia. Sed eis quas certa charitatis conſideratione alienæ neceſſitati diſpenſationes prælatus impendit: talibus apponit cor ſuum, ſimilia quærens: murmurat aduerſus eum qui denegat irrationabiliter poſtulanti. Hinc ſuſpiciones, detractiones, & ſcandala ſuſcitantur. Non idcirco id loquor chariſſimi, quaſi magnopere de vobis habeam conqueri ſuper hac re, ſed præmonere vos & præmunire neceſſarium duxi, propter multos qui inter vos ſunt teneri & delicati: quibus aut ætas aut infirmitas rigorem communis regulæ exigit aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere venit, quia multos hic video quorum mens intenta Deo tam longe facta eſt ab illo infimo cogitatu, vt iuxta ſe poſitos debiliores prorſus ignorent, ſe minus omnibus facere conquerantur. Nimirum quia ſuperiores ſemper attendunt, cum apoſtolo obliti quæ retro ſunt, & extenti in anteriora. Quantum putas illos ego admiror, quantum veneror in corde meo, quanto amplector charitatis affectu, qui velut neſcientes eos quos ſecum quotidie vident: vnum forte aut duos, ſeu etiam plures quos in maiore feruore ſpiritus viderint, ſibi ex omnibus eligunt: & cum ipſi forte meliores ſint, ſemper tamen illorum ſibi præponunt & proponunt in domino ſancta ſtudia & exercitia corporalia ſeu etiam ſpiritualia? Memini me altera quoque iam vice dixiſſe, ſed iterum repetere non grauabor, quam ſublimi aliquando meditationi monachus quidam laicus toto intendit ſpatio vigiliarum. Etenim ſummo mane apprehenſum me in adiutorium trahit, & proſtratus pedibus, Væ mihi, inquit, quia monachum in vigiliis vnum conſideraui, in quo triginta virtutes numeraui, quarum ne vitam quidem in me inuenio. Et fortaſſe nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipſa erat religioſæ æmulationis humilitas. Hic itaque fructus ſit noſtri huius ſermonis, vt aliorum quiſque altiora ſemper attendat, quia in eo plenitudo conſtat humilitatis. Nam ſi forte in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata videtur, ſed in multis (ſi bonus æmulator fueris) iudicare te poteris inferiorem. Quid enim ſi forte laborare aut ieiunare plus illo potes, & ille te patientia ſuperat, præcedit humilitate, ſupereminet charitate? Quid enim tota die

die ſuper id quod videris habere, inſipienti cogitatione verſaris? Eſto magis ſolicitus, vt ſcias quid deſit tibi. Hoc enim melius. Vtinam fratres nos ſic eſſemus cupidi gratiæ ſpiritualis, quemadmodum ſeculares homines pecuniæ temporalis. Debuimus certe & multum debuimus vincere in bono malum, & tanto amplius deſiderare, quanto preciosius eſt quod deſideramus: ſed vtinam vel æquales eſſe poſſimus. Magna enim confuſio, magna valde, quod ardentius illi pernicioſa deſiderant, quam nos vtilia: citius illi ad mortem properant, quàm nos ad vitam. Quanto enim deſiderio pecu- B niæ crucietur auarus, quãto gloriæ appetitu ambitioſus exæſtuet, quàm violẽter denique ſua trahat quẽque voluptas, quis explicet? Videas certe eos quicquid adepti ſunt paruipendere, non attendere quãto labore & deſiderio ea vix tandẽ conſequi potuere: quoniam vileſcunt eis omnia præ deſiderio minoris forte rei quam alteri cœperint inuidere.

Et tu ergo nõ magnopere cogites quę tibi videris habere: niſi forte interdũ vt gratias agere poſſis, & te noueris debitorem ei qui dedit: ſeu gratia conſolationis, cum id neceſſe fuerit, ne qualibet ex cau- C ſa triſtior ſias. Decætero ea ſemper magis attende quæ alius habet, tu non habes: quòd hæc cogitatio in humilitate te cuſtodiat, & à deſcenſu tepiditatis elonget, magis autem & accendat deſiderio proficiendi. Vide autem quantum è regione malũ cogitatio illa parturiat, qua ſedulè verſas in animo quod tibi habere videris, & alterum quempiam æſtimas non habere. Hinc enim eleuaris in ſuperbiam, dum te præponis alteri. Hinc proficere negligis, dũ te magnum quempiam arbitraris. Hinc demum incipis & deficere, dum tibi alterius comparatione etiam ni- D mis egiſſe videris, ſicque in tepiditatem incidis, & incipis remiſſius agere. Scimus autem quia Deus ſuperbis reſiſtit, hnmilibus autem dat gratiam, & quia *Iacob. 4.b.* maledictus qui opus Dei negligenter fecerit. Beati *Hier. 48.d.* vero qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam: quia ſi ſpiritu facta carnis mortificauerimus, viuemus: ſi verò ſecundum carnem vixerimus, moriemur.

Vnde ſupra, Sermo ſecundus.

Pſal. 23.b HÆc eſt generatio quærentium dominum, quærentium E faciem dei Iacob. Et diuerſis & diuerſa quærentibus hominum turbis animo fatigatus, quàm deſideranter ad hunc cuneum hodie ſpiritum refocillaturus acceſſi. Gratias Deo, non ſum fraudatus à deſi- *Pſal. 34. b* derio meo, non fruſtratus à ſpe mea. Concupiui videre, vidi, & liquefacta eſt anima mea. Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio, omnia interiora mea nomini domini benedicunt, omnia oſſa mea dicunt, domine quis ſimilis tibi? Nempe proſpiciens eminus cum accederem: fateor, videre mihi corporaliter viſus ſum quos in ſpiritu quon- F dam propheta præuidit, & continuo ſubiit animum quod ore ille depromſerat, vt cum eo pſallerem dicens: *Hæc eſt generatio quærentium dominum.* Multæ *Pſal. 23.b* ſunt generationes hominum, & (ni fallor) tertia iſta generatio, quæ nunc viget & apparet in vobis. Prima ſiquidem generatio nec quærens adhuc dominum, nec quæſita fuit à domino: cum in obliuione mentis & reatu iniquitatis vnumquemque genuit mater ſua. Secunda proinde ſtatim (ſicut neceſſe erat) ex aqua & ſpiritu remedium nobis exhibuit feſtinatum: & fuit illa generatio nõdum quidem generatio quærentium, ſed tamen iam quæſitorũ, quòd nec ſcientes adhuc quærere dominum nec valẽtes ipſe quæſierit. Quæſiuit igitur nos, & acquiſiuit in generatione ſecunda, vt eſſemus iam populus acquiſitionis. Si adhuc forte ſenior frater murmurat, & inuidia contabeſcit, dicitur ei: Quoniam epulari & gaudere oportebat, quia hic frater tuus perierat, & inuentus eſt. Cæterum ad hoc ſtatim quæſiuit nos dominus, vt quæreretur tempore opportuno, cum iam poſſet quæri, poſſet & inueniri. Væ nobis quoniam tam diu diſſimulauimus & negleximus quærere vitã, quærere eum qui ſolus bonus eſt quærentibus ſe, animæ ſperanti in ſe. Væ tibi generatio praua & exaſperans, mala & adultera generatio, mendacium vſque hodie quæritans, & diligens vanitatem, nec ſeruans fidem cui deſponſata fueras veritati. Nunquid non opus habet eiuſmodi generatio naſci denuo, iterum generari? Et maxime. Nempe genimina viperarum facti, tanto magis nunc neceſſe habent in ventrem matris gratiæ iteratò introire & naſci, quanto facta noſcuntur poſteriora eorum deteriora prioribus. Gratias ipſi gratæ, & ſi dici poteſt, pluſquam gratuitæ miſerationi, quæ beneficiis obruit non modo immeritos, ſed nimium male meritos & ingratos. Gratias ei qui regenerauit vos etiam hac vice in ſpem vitæ, vt adoptionem filiorum reciperetis. Voluntariè enim nũc propriè genuit vos verbo vtique veritatis. Nam quòd prius vos genuit ſacramento equidem pietatis, etſi voluntarium generanti, genitis tamen voluntarium eſſe non potuit, in quibus adhuc nullus voluntatis vſus, nullum rationis exercitium fuit, ac proinde nulla generationis ipſius agnitio, nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum voluntaria generatio voluntarium exhibet ſacrificium, iuxta illud: Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini *Pſal. 53.b* tuo domine, quoniam bonum eſt. *Hæc eſt generatio quærentium dominum.* Quærentium, an habentium dicam? Habentium vtique & quærentium. Alioquin non poſſent quærere non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? Vel potius quomodo habentes, quomodo requirentes? Verbo geniti, verbum habent. Nunquid non verbum dominus? Io- *Ioan. 1.a* annem audi, & Deus erat verbum. Quid ergo iam amplius quærit generatio quærentium dominum? Conſidera quid ſequatur in pſalmo. *Hæc eſt generatio* *Pſal. 23.b* *quærentium dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* Eundem proinde habent pariter & requirunt, quia vnus idémque & verbum patris, & ſplendor paternæ gloriæ eſt. Et is quidem non quæſitus haberi forſitan poteſt, non habitus autem quæri omnino non poteſt. Denique ipſa eſt quæ deſe loquitur ſapientia. Qui edit me, adhuc eſuriet. Po- *Eccl. 24.c* tens ipſe eſt præſtare etiam ſe non quærenti, qui (vt ſupra oſtendimus) de cumulo gratiæ & benedictione dulcedinis quærit & præuenit adhuc quærere non valentes. Nemo autem antè idoneus eſt quærere quàm habere, quia nemo, inquit, venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Adeſt ergo qui *Ioan. 6.c*

Universidad de Deusto
Biblioteca

trahit, & quodammodo necdum adest qui non aliò A trahit quam ad seipsum. Nunquam enim nec vsquam sine filio pater adest per fidem vt ad speciem trahat. Quomodo ergo nunc non exultet spiritus meus, quomodo non sine modo iucundetur in generatione ista quærentium dominũ? Nempe testimonium credibile nimis gustatæ sapientiæ, est esuries ipsa tam vehemens. Certissima mihi probatio & indubitabile argumentum, quia habetis quem sic quæritis: & in vobis habitat, qui tam valide trahit vos ad seipsum. Non enim humanæ possibilitatis est cursus iste: eius dextera facit virtu- B
Cant. 1.d tem, cui semper necesse est vt clametis: Trahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Non inquam ab homine forma ista conuersationis, nec aliud experimentum quærimus eius, qui in vobis habitat Christus, quàm quòd ita quæritis Christum. Videtis enim fratres qualem spiritum accepistis: spiritum qui ex Deo est, vt sciatis quæ à Deo donata sunt vobis. Audiuimus apostolicũ, audiuimus & propheticum, etiam & euangelicum gradum, quibus nihil à nobis arbitror posse sublimius affectari. Sanè è singulis mihi videor in C
vobis aliquid, & magnum aliquid inuenire. Quis enim cœlibem vitam, vitam cœlestem & angelicã dicere vereatur? Aut quòd in resurrectione futuri sunt omnes electi, quomodo non iam nunc estis sicut angeli Dei in cœlo, à nuptiis penitus abstinentes? Amplectimini fratres preciosissimam margaritã, amplectimini sanctimoniam vitæ, quæ vos efficit
Sapien. 6.c sanctorum similes, & domesticos Dei: dicente scriptura: Incorruptio facit proximum esse Deo. Ita ergo non vestro quidem merito, sed gratia Dei estis quod estis: quod ad castitatem & sanctimoniam D
spectat, angeli quidem terreni, aut potius cœli ciues: sed interim in terra peregrini. Quandiu enim sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. De
Luc. 16.d prophetia quid dicimus? Lex & prophetæ vsque ad Ioannem, Veritas ait. veruntamem non erat ille aduersarius, sed discipulus vtique veritatis, qui dicebat
1. Cor. 13.c etiam post Ioannem: Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cessauit ergo prophetia,
Ibidem. quia iam cognosci mus: necdum tamen tota cessauit, quia adhuc ex parte. Cum venerit, inquit, quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. E
Si quidem ante Ioannem qui fuerunt prophetæ vtrunque aduentum Domini prophetabant, & quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed vtraque in prophetia erat. Magnum sanè prophetandi genus, cui vos deditos esse consplcio: magnum prophetiæ
2. Cor. 4.d studium, cui vos video mancipatos. Quod illud? Nempe iuxta apostolum non considerare quæ videntur, sed quæ non videntur, sine dubio prophetare est. Ambulare in spiritu, ex fide viuere, quæ sursum sunt quærere, non quæ super terram: obliuisci quæ retro sunt, & extendi in anteriora, ex magna F
parte prophetare est. alioquin quonam modo nisi per spiritum prophetiæ conuersatio nostra in cœlis est? Sic nimirum prophetæ olim quasi non inter homines erant sui temporis, sed virtute & impetu quodam spiritus dies illos trãsilientes exultabant vt viderent diẽ domini, & videbant, & lætabantur in ea. Sed & professionem apostolicam audiamus. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Si gloria- *Matt. 19.d*
ri licet, habemus gloriam: sed si sapimus, habere curabimus apud Deum. Hæc enim vera est gloriatio, vt qui gloriatur, in domino glorietur. Nam neque manus nostra excelsa, sed dominus fecit hæc omnia, fecit nobis magna qui potens est: vt meritò magnificet anima nostra dominum. Ipsius enim magno munere factum est, vt magnum illud propositum vnde magni gloriabantur apostoli, magnificè sequeremur. forte etiã si in hoc quoque gloriari voluero, nõ ero insipiens: veritatem enim dicam, esse hic aliquos qui plusquam nauem & retia reliquere. Quid verò illud quòd ipsi quidem apostoli reliquerant omnia, sed vt præsentem in carne dominum sequerẽtur? non est nostrum dicere, securius ipsum dominum audiamus. Quia vidisti me, inquit, *Ioan. 20.g*
Thoma credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt. Forte etiam prophetandi genus excellentius esse videbitur, non intendens quibuscunque tẽporalibus rebus & transituris aliquando: sed spiritualibus & æternis nihilominus in vase fictili thesaurus castitatis illustrior, in carne fragili ex aliqua parte probabilior virtus. Vbi ergo angelica in hoc corpore conuersatio, in corde prophetica expectatio, in vtroque apostolica perfectio inuenitur: quantus iste cumulus gratiarum? Quid retribuitis domino pro omnibus quæ retribuit vobis? Sublimis gradus, sed eo amplius periculosa ruina. Nunquid nõ tres cœli sunt quos ascendimus? Itaque qui stat, videat ne cadat. Videbam, inquit, satanam tanquam *Lucæ 10. c*
fulgur de cœlo cadentem. Ex alto corruit, confractus & comminutus est, desperata est plaga eius, factus est spiritus eius vadens, & non rediens. Nunquid & vos vultis abire? Satanas ruit, nunquid & ruitis vos secum? Quàm salubrius vobis stare in viis domini, stare in gratia in qua statis? Non enim beatus vir qui non abiit in via peccatorum: beatus magis cuius auxilium abs te domine. Ibunt enim huiusmodi de virtute in virtutem, ad videndum Deum deorum in Sion, ad videndum in bonitate electorum tuorum, vt lauderis cum hæreditate tua. Ipsi nempe hæreditas, ipsi sunt dij, & filij excelsi omnes. Itaque fratres mei, quandoquidẽ verissimè certissimèque hæc generatio quærentium dominum, quærentium faciem Dei Iacob: quid vobis dixerim aliud quàm quod idẽ propheta ait: Lętetur cor quærentiũ dominũ, quærite dominũ & con- *Psalm. 104.a*
firmamini: quærite faciẽ eius semper? Et quod alius quidam dicit: Si quæritis, quærite. Quid est, si quæ- *Esaiæ 21.c*
ritis, quærite? In simplicitate cordis quærite illum. Non aliud tanquam illum, non aliud præter illum, non aliud post illũ. In simplicitate cordis quærite illum. Simplex natura, simplicitatem cordis exquirit. Denique & cum simplicibus sermocinatio eius. Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis. Non potest quem quæritis inueniri ab his qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedũt. Æternitas est: quæ nisi perseueranter quęsita minime inuenitur. Væ etiã peccatori terrã ingrediẽti duab' viis. Nemo enim duob' dominis seruire potest. Ne hãc quidẽ duplicitatẽ amat integritas illa, *Lucæ 18.c*
perfectio illa, illa plenitudo. Indignum enim est ei vt inueniẽdam se præbeat, nisi perfecto eam quæ-

sieris

sieris corde. Cæterum si odibilis est canis reuersus A
ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti, sed & ipsum quoque quem inuenerit tepidum, ex ore suo euomere incipit Deus: simulator & proditor vbi parebunt? Si maledictus qui facit opus Dei negligenter: qui fraudulẽter fecerit, quid meretur? Fugiamus hanc duplicitatem charissimi, & à fermẽto Pharisæorum omni modo caueamus. Veritas est Deus, & tales quæsitores requirit, qui quærunt eũ in spiritu & veritate. Si nolumus frustra quærere dominum, quæramus veraciter, quæramus frequenter, quæramus perseueranter: vt nec pro il- B
lo quæramus aliud, nec cum illo aliud, sed nec ab illo ad aliud conuertamur. Facilius est enim cœlum & terram transire, quàm vt sic quærens nõ inueniat, sic petens non accipiat, sic pulsanti non aperiatur.

Quomodo malum duplex cooperetur in bonum, Sermo tertius vnde supra.

PAuperes quidem videmur & sumus: sed si spiritum qui ex Deo est accipiamus, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis, magna ab eo gloria, ma-
Ioan. 1. b gna nobis est collata potestas. Quotquot, inquit, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. An non potestas filiorum Dei est ista, quando etiam
Rom. 8.e nobis seruiunt vniuersa? Sciebat enim apostolus ipse quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Sed forte dicat aliquis vestrum, quid hoc ad me? & in pusillanimitate cordis sui talia meditetur. Glorientur certe de potestate filiorum Dei, in quibus filialis erga eum feruet amor, viget affectus: vt præsumant omnia sibi cooperari in bonum, qui Deum diligunt in veritate. Ego verò mendicus D
sum & pauper, carens affectu filiali, expers dignæ deuotionis. Sed attende quod sequitur. Nullum enim desperationi locum reliquit in scriptura sua, qui
Rom. 15. alio loco sic loquitur: Vt per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Affectus enim ille quem quæris, pax est, non patientia: in patria est, non in via: nec eos qui eiusmodi sunt, à scriptura opus est consolari. Ergo per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus, etiam si nondum possumus apprehendere pacem. Propterea cum dixisset diligentibus Deum E
omnia cooperari in bonum, solerter addidit, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. In quo verbo non te terreat sanctitatis nomen, quando non secundum meritum, sed secundum propositum, non secundum affectionem, sed secundum intentionem sanctos vocat, iuxta illud prophetæ: Cu-
Psal. 85.a stodi animam meam, quoniam sãctus sum. Illam enim quam putas sanctitatem ne ipse quidem Paulus corruptibili adhuc grauatus corpore arbitrabatur se
Philip. 3.c comprehendisse. Vnum autem, inquit, quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extendens F
meipsum, sequor ad palmam supernæ vocationis. Vides quia licet nondum apprehendisset brauium, habebat tamen propositum sanctitatis. Et tu ergo si proposueris in corde tuo declinare à malo, & facere quod bonum est, tenere quod accepisti, & proficere semper in melius, sed & si quid aliquando minus recte egeris (vt est humana fragilitas) non in eo persistere, sed pœnitere & corrigere quantum præuales: eris sine dubio sanctus & tu, sed cui interim clamare necesse sit, Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Vis ergo nosse quemadmodum huiusmodi sanctis omnia cooperantur in bonum? Non modò curro per singula, quia in longum protrahi sermonem hora non patitur. Esto nobis est, iam enim campanam audiuimus, iam vespertinæ tempus orationis aduenit. Audite ergo verbum abbreuiatum, quemadmodum nobis vniuersa seruiant, omnia cooperentur in bonum. Inimici nostri sint iudices. Etenim si quidem illi pro nobis, quis cõtra nos? Si pro nobis faciunt hostes nostri, quomodo non omnia simul cum illis? Porro duo nobis (vt manifestum est) aduersantur hostium genera, malum videlicet duplex, quod facimus, & quod patimur. Hæc autem, vt apertius dixerim, sunt culpa & pœna. Itaque cum sit nobis vtraque contraria, erit (si voluerimus) vtraque pro nobis, vt hæc quidem ab illa liberet, & item aduersus istam iuuet illa, nec parum. Ecce enim compungimur in cordibus nostris & in cubili conscientiæ super delictis præteritis, sed delinit
C conscientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens reducit ad spem veniæ pœnitentiam ista & voluntaria pœna quam patimur: non solum autem præterita sed & futura repellit. Nam & tentantia propulsat vitia, & nonnulla sic perimit, vt raro aut numquam erigere caput audeant venenatum. Sic pœna facit pro nobis aduersus culpam, vt vel omnino non sit, vel sit minor. Culpa verò nihilo minus agit, vt aut non sit, aut minor pœna. Non quidem vt omnino non sit: siue à quantitate sua minoretur, quod nullatenus expediret: sed vt non sit pœna, aut minor sit pœna, videlicet vt aut non sit, aut minus sit onerosa. Quisquis enim perfectè senserit onus peccati & animæ læsionem exteriorem, vtique aut parum sentiet, aut ex toto non sentiet corporis pœnam, nec reputabit laborem quo peccata nouerit deleri præterita, futura caueri. Sic enim sanctus *2. Reg. 16.b*
Dauid conuiciantis serui nõ reputauit iniurias, memor filij persequentis.

Vnde supra, de duabus mensis, Sermo IIII.

LAboriste, fratres, exilij & paupertatis nostræ nos admonet profectò & iniquitatis. Vt quid enim morte afficimur tota die, in ieiuniis multis, in vigiliis abundantius, in laboribus & ærumnis? Nunquid ad hæc creati sumus? Absit. nam licet homo natus sit ad laborem, sed minime ad laborem creatus est: natiuitas est in culpa, ideo & in pœna. Om- *Psal. 50.*
nes enim oportet nos gemere cum propheta: In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Aliena ab vtrisque prima creatio, quia sicut nec culpã, ita nec pœnã Deus fecit. Quod de ea quæ maior est omnium, morte videlicet aperte scriptura testatur: Inuidia diaboli mors introiuit *Sapien. 2.d*
in orbem terrarum. Et in alio loco: Deus mortem *Sapien. 1.d*
non fecit. Itaque sicut laborantibus manibus nec oculus propterea clauditur, nec auris abstinet ab auditu, sic imò & multo melius laboráte corpore, mẽs quoque ipsa suo intenta sit operi vt non vacet. Causam laboris cogitet in labore, vt ipsa ei pœna quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

patitur,culpam pro qua patitur,repreſentet.Et dum videt vulnerum ligaturam, ipſa ſub pannis vulnera meditetur.Huiuſmodi ſiquidem cogitatione humiliamur,ſub potenti manu Dei,& dulci quadam pietate mens plena, miſerabilem ſe exhibet in oculis eius.Hinc quippe ſcriptura nos admonet, Miſerere, inquiẽs,animæ tuę placens Deo.Nec dubium quin ea quæ Deo placet miſeria, facile poſſit eius miſericordiam obtinere. Et ne dixerimus, vnde miſerendum ſit animabus noſtris? Niſi enim inſipiẽter diſſimulauerimus,multa in eius miſeratione digna poterunt inueniri. Vnum tamen dico, vt occaſionem vobis dediſſe videar, & cætera quoque ſimiliter aduertatis. Nónne velut inter duas menſas poſiti epulantes hincinde ſpectamus ieiuni? Sic ſumus omnino, ſic ſumus.Vnde ergo ſic poſitus riſus, vnde iocus, vnde leuitas, vnde ſuperbia, vnde extollentia oculorum? An forte non agnoſcimus menſas, non conſideramus epulas, delicias non videmus? Hinc mihi ſunt quos video delicioſe viuentes in omnibus bonis ſenſibilis huius mundi: inde contemplor alios quibus diſpoſuit Chriſtus regnum, vt edant & bibant ſuper menſam eius in regno patris ſui. Vtrobique video ſimiles mei homines, fratres meos, & heu me ad neutram licet extendere manum. Ab vtraque menſa prohibeor, ab hac quidem profeſſionis, ab illa corporis vinculo, vt nec ad inferiorem audeam, nec ad ſuperiorem accedere poſſim. Quid inter hæc reſtat niſi comedere panem doloris,vt ſint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte,ſi quis forte cœleſtium conuiuarũ miſericordia motus, in os latrantis ſub menſa catelli vel exigua aliqua deliciarum illarum fragmenta demittat? Nam inferior quidem conſideratio qua nobis ipſis compatimur eorum reſpectu quos nouimus delicioſe viuentes in hoc ſeculo, infirmæ adhuc animæ eſt, nec omnino talis mihi placet affectio in anima ſpirituali.Longius enim poſitus eſt à iudicio veritatis, qui beatificat quos velut miſerrimos lugere debuerat,qui peccant, & non agunt pœnitentiã: & ſe miſerum reputat non ſane conſenſu iudicij, ſed affectionis ſenſu, quòd non ſit ſicut illi, qui id magis optare debuerãt,vt omnes eſſent ſicut ipſe.Hoc tamen ſolum tali in cogitatione laudabile eſt,ſi miſeriam ipſam quam reputat, pro amore ſiue timore Dei patienter ferre deliberat, & cum pietate quadam dicit Deo: propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras. Et hæc quidem cogitatio inchoantium eſt,tanquam lac paruulorum. At verò cum iam proficere cœperit anima, & affectione ſequi iudicium rationis,omnia proculdubio detrimẽtum faciet, & quaſi ſtercora arbitratus lugebit cum propheta ſuper eos qui amplexati ſunt ſtercora. Ipſe vero ſancta quadam humilíque ſuperbia hæc vniuerſa deſpiciet,& magna in altitudine animi collocatus non beatum dicet populum cui hæc ſunt, ſed miſerum planè, beatum verò cuius dominus Deus eius. Verùm dum hic ita ſui comparatione miſeretur illis,inueniet vtique quorum comparatione ſui quoque miſereatur, ſi ſuſpexerit ad cœleſtes diuitias, & delectationes in dextera domini vſque in finem. Vnde fit vt qui prius de inferiori irriguo lachrymas fundens plangebat dicens, Quoniã propter te mortificamur tota die: iam de ſuperiori abundantiores emittat fletus dicẽs: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt.

Eccl.30.d

Pſal.16.b

Rom.8.d

Pſal.16.b

Homilia ſuper verbis domini, Simile eſt regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas.

REges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ,iuuenes & virgines, ſenes cum iunioribus audire ſupplico verbum domini dicentis: *Simile eſt regnum cœlorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas. Inuenta autem vna pretioſa margarita,abiit & vendidit omnia quæ habuit,& emit eam.* Sed quæ eſt iſta quæſo fratres mei chariſſimi tamprecioſa margarita,pro qua vniuerſa dare debemus,id eſt noſmetipſos,quia totum Deo dedit, qui ſeipſum obtulit, vt poſſimus eam habere? Nónne hæc religio ſancta, pura & immaculata,in qua homo viuit purius,cadit rarius,ſurgit velocius,incedit cautius, irroratur frequentius, quieſcit ſecurius, moritur fiducius, purgatur citius, præmiatur copioſius. O religio glorioſa & mirabilis! Quæ mens cogitare, quis intellectus plene cognoſcere, quæ lingua humana te poterit ſufficienter & digne extollere? Hæc eſt enim fratres mei, quæ miſerante Deo peccata remittit, & reſerat paradiſum. Quæ contritum ſanat hominem, & triſtem exhilarat,vitam de interitu reuocat,ſtatum reſtaurat, honorem reuocat,fiduciam reformat, virẽſque & gratiam abundantiorem refundit. O religio virtutibus ornata! O margarita præfulgida! quid noui de te referam? Omnia enim ligata tu ſoluis, omnia ſoluta tu reſeras. Omnia aduerſa tu mitigas: omnia deſperata tu animas. O religio rutilantior auro,ſole ſplendidior. Si verè ſeruatur, non vincit peccatum, nec detractio ſuperat, nec deſperatio debet, vſque in finem Deo dãte vt brauium apprehendat,perſeuerat. Hæc eſt quæ reſpuit auaritiam,horret luxuriam, fugit furorem,firmat amorem, calcat ſuperbiam, linguam continet,componit mores, odit malitiam,excludit nequitiam, cogitque hominem Dei amore omnia libenter ſufferre. O religio gratiſſima, & toto corde perquirenda! Nónne per te cæci vident,claudi ambulant,leproſi mundantur,pauperes euangelizantur? O religio pacifica, à ſtrepitu maligni ſeculi elongata,& pro Chriſto ſeculo mortua, vbi ſpiritus ſanctus ſuper humilem venit & quietum, ſuper deuotum Chriſti deſcẽdit! O religio habitaculum Dei & angelorum eius! hic permanſionem faciunt conſerui ſui. O religio vita beata,vita angelorum! Ore proprio ſpiritus ſanctus dicit: Optimam partem elegit ſibi Maria,quæ non auferetur ab ea. O beatiſſima vita ſolitaria, vita contemplatiua! Quando in ſolitudine contemplabatur virgo Maria,tunc veniſti & in ea: & de ea carnẽ aſſumpſiſti. O Deus meus! ô bone Ieſu! quid plura referam? Vere clauſtrum, fratres mei,verè religio eſt paradiſus. O religio vallo diſciplinæ munita, in qua eſt precioſarum virtutum fœcunda fertilitas. Glorioſa res eſt homines vnius moris habitare in domo. Bonum eſt & iocundum habitare fratres in vnum. Videas illum peccata flentem,alium in Dei laudibus exultãtem, hunc hominibus

Matth.13.

E diſciplina religioſa bona quæ proficiſcantur.

Pſal.132.

minibus miniſtrantem,alium alios erudientem,hũc orantem,illum legentem, hunc miſerantem illum, alium peccata punientem, hunc charitate flagrantem,alium humilitate pollentem, hunc in proſperis humilem,illum in aduerſis ſublimem, hunc in actiua laborantem,illum in contẽplatiua quieſcentem. Et poteris dicere: Caſtra Dei ſunt hæc. Quàm terribilis eſt locus iſte! Verè non eſt hic aliud niſi domus Dei,& porta cœli. O porta præclariſſima,per quã in ſanctam ciuitatem intratur, per quam regnum cœlorum rapitur & poſſidetur! O religio prænobiliſſima! tu caſtitas religioſorum, tu chorda clericorum, tu theſaurus ſuper aurum. O ſolitudo beata! ô ereme mors vitiorum,vita virtutum,te lex & prophetę mirantur: & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in paradiſum introierunt! O beata vita ſolitaria & contemplatiua, quid vltra de te loquar? ipſe Dei filius ſaluator & magiſter noſter exemplum dedit nobis fugiens in deſertum, & manſit in ſolitudine: vbi ſunt roſæ charitatis quæ ſemper flammeſcũt, quæ ſemper in ſancto odore viuunt. Vbi mira perfectio mortificatorum,& gratiarum actio,ſcilicet conſiderare quæ& quanta ſint quæ nobis promittuntur in cœlis,& vileſcere faciunt omnia quæ habẽtur in terris, & dicere: Quid prodeſt homini ſi mundum lucretur, ſe autem perdat? O ſolitudo negociorum cæleſtium apotheca! In te tranſitoria & terrena mutantur in cœleſtia & æterna. Hoc perbreue purgatorium operatur æternum & cœleſte conuiuium, & paſcuæ ſempiternæ. Denique in te lachrymæ mutantur in riſum: & gaudiũ pariunt ſempiternum. Ex poſſeſſione quippe terrena quæ vermib⁹ mortalibus † relaxatur,ad æternæ hæreditatis patrimonium per uenitur. O religio ſpiritualis exercitus lucta,mirabilis officina: in te fidelis anima creatoris ſui in ſe reſtaurat imaginem, ac ad ſuæ redit imaginis puritatem. Tu fornax vbi vaſa ſuperni regis formantur, vbi peccata ſoluuntur,& cum angelis in diuinis laudibus † inſudantur. Poſſeſſio quæ terræ verè viuentium comparatur. O ſancta vita, balneum animarum,mors peccatorum, & animarum purgatorium ſordidarum. Tu mentium ſecreta purificas: tu conſcientiarum ſqualorẽ diluis,atque ad angelicæ munditiæ puritatem peruenire facis animas: tu ſcala Iacob quæ animas perducis ad paradiſum. Tu via regia paradiſi, quæ homines perducit ad patriam. Tu ſtadium concertantium, luctatorúmque bene currentium,perducis ad altas coronas. O religio, ſepultura dominicæ paſſionis, de te Hieremias propheta dicit: Bonũ eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. Stabit ſolitarius, & tacebit. In eremo, quia in quieſcendo & tacendo fit homo prudens, de his probata quædam ſunt, vnde dicitur, O homo fuge homines: religionem elige, & ſaluaberis. Surge qui dormis in ſeculo, & exurge à mortuis, dimittéque mortuos ſepelire mortuos ſuos. O vita mirabilis, ſpiritualę habitaculum, quæ de ſuperbis humiles facis, de guloſis ſobrios, de crudelibus pios & ſanctos, de iracundis mites, de luxurioſis pudicos, de inobedientibus obedientes, & de oſoribus facis in fraternã dilectione feruentes. Tu loquacibus linguæ frænum imponis, tu immundis caſtitatibus dulcis amoris Chriſti adhibes cingulum, tu ieiuniorum ac vigiliarum es nutrix, tu vagos ligas catenis, tu patientiæ cuſtos,tu puriſſimæ ſimplicitatis es magiſtra. Qui te fugiunt, luce Dei priuati ſunt. Qui diligunt te,aſtringunt & guſtant quàm ſuauis eſt dominus & dulcis. Tu ducis ad æterna gaudia quæ oculus non vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt,& lingua dicere non poteſt quæ tu paraſti domine diligentibus te. Ingredimini igitur fratres mei dilectiſſimi, ex quo vocat vos magni conſilij angelus: & non tardate,quia precium magnum, & non paruum eſt in mora periculum. In ſanctam igitur feſtinate Chriſti religionẽ: & illuminabit vos filius Dei per condignam ſatiſfactionem. Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Geneſ.32.a

Thre.3.

Ariſt. Vox reddita Arſenio.

† in nihilum reſoluitur,relinquitur.

† eliquantur.

Parabola de Chriſto & Eccleſia.

SImile eſt regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Cúmque dies inſtaret nuptiarum, cõſuluit pater filium, quam vellet ducere. Ille ſe elegiſſe & prælegiſſe Eccleſiam reſpondit à ſeculo. At pater: Sed captiua (inquit) tenetur in Aegypto: ibíque seruit in luto, & latere, venundata ſub peccato. Induratum eſt cor Pharaonis ſuper eam, & aggrauata manus: nec dimittet eam niſi in manu forti. Et ego, inquit filius, manus tua & brachium fortitudinis tuæ, intrabo Aegyptum in manu forti & brachio extento, & liberabo eam. Et vt obſtruam os loquentium iniqua, & redimã eam à calumniis hominum: appendam in ſtatera iuxta precium quo venundata eſt ſub peccato, voluntatem ſcilicet peccati, & econtrà precium ſanguinis mei: & inuenietur illa minus habẽs, & perueniet ad victoriam iudicium meũ. At pater: Planè, inquit, perueniet: ſed lex eſt coniugij, ſpõſæ requirere aſſenſum. Requiretur, inquit, in-ueni Dauid ſeruum meum, virum ſecundum cor meum. Mittam eum cum cithara, vt loquatur ad cor eius, & aduocet eam, & demulceat animos eius in luto Aegypti aſſuetos & putrefactos. Miſſus Dauid Aegyptum ingreditur: & præparatum habens dulciſſimum epithalamij canticum eructauit de corde ſuo hoc verbum bonum: Audi filia, & vide & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & cõcupiſcet rex decorem tuum, quoniam ipſe eſt dominus Deus tuus. Iuſſus etiam Eſaias eueſtigio ſubſequitur, vidénſque illam in vinculis captiuitatis: Conſurge, inquit, cõſurge, induere fortitudinem brachij domini. Eleuare, eleuare, conſurge Ieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia Sion. Cúmque etiam alij multi intraſſent patriarchę & prophetæ, omnes eadem nunciantes, tandem aliquando intelligens illa gratiam Dei, ſurgénſque de puluere, dixit: Recordat⁹ es mei domine deus meus. Miſereris, cuius miſereris: & miſericordiã præſtas, cuius miſertus eris. Et ſubſequens quod ſapiens illa Abigail: Quis, inquit, me det in ancillam ſeruorum domini mei? Móxque exurgens ſicut ipſa Abigail aſcendit ſuper aſinam, id eſt ſubdidit ſibi carnem ſuam, & ſecuta eſt ſeruos regis. Occurrit ſponſus feſtiuus & hilaris: tenénſque manum dexteram eius, & in voluntate ſua deducens eam, & cum gloria ſuſcipiens eam,

Mich.22.

E.xod.1.

Exod.3.

Pſal.44.

Eſai.55.

Exod.33.

1.Reg.25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

introduxit in ciuitatem regni sui, & in cubiculum genitricis suæ. Et in lectulo charitatis suæ eam collocans, & gratiæ suæ ornamentis eam cõdecorans, læuámque suã sub capite eius ponens, & dextera sua eam amplexans: Adiuro vos, inquit, filiæ Ierusalem vt non susciteris, neque euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Posuitque sexaginta ex fortissimis Israël, qui ambirẽt lectũ, ad bella doctissimos: & vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos. Osculánsque eã oscuio oris sui, & valedicens ei, abiit in regionẽ longinquã accipere sibi regnum, & reuerti. Mandauítque ei per Oseæ prophetam: Multo tempore me expectabis, & nõ erit tibi sacerdos, nec sacrificium. Cuius Pharao ille Aegyptius captãs absentiam, conuocato exercitu, Veni, inquit, persequar & comprehendã, diuidam spolia, implebitur anima mea: euaginabo gladium meũ, interficiet eos manus mea. Surgénsque cum omni malitiæ suæ nequitia, ecclesiæ persecutionem indixit. Móxque eius castra aggrediens, comprehensum Petrũ, fratrémque eius Andreã crucifixit, Paulum decollauit, Ioãnem exiliauit, Bartholomæum decoriauit, Stephanum lapidauit, Laurentium & Vincentiũ vstulauit, & sanctorũ mortibus, mortiúmque & tormẽtorũ generibus omnia cõpleuit. Posuerũt morticina seruorũ Dei escas volatilibus cœli, carnes sanctorum bestiis terræ. Effuderũt sanguinem innocentem tanquam aquam in circuitu Ierusalem, & non erat qui sepeliret. Videns ecclesia defensores suos positos vt oues escarum, ingemuit: & facta est amaritudo eius amara. Sed terrã ecclesiæ, sanguine martyrum impinguata, fidelium segetes multiplici quodam germine refundebat: & in præcisione vnius centũ vel mille reddens, vnde vinci sperabatur, vincebat. Quod barbara illa inimici nequitia deprehendens infremuit, & ad nota calliditatis suæ arma refugiens, à persecutione interim cõquieuit, viréque contraxit, gladium reuocauit, consiliũ mutauit. Nullus peior, inquit, quàm domesticus inimicus. Effundam igitur contentionem super principes eorũ, & errare eos faciam in inuio, & non in via. Et cum dicẽt, pax pax: non erit pax. Sed suscitabo inter eos hæreses & schismata, & ciuili & intestino quodam bello omnia turbabo: & facilius suo eos gladio faciã interire, quàm meo. Dixit, & mox terribilis illa hactenus ecclesiæ acies ordinata, facta est non terribilis: quia deordinata. Mutuis quippe se vulneribus impetentes, séque inuicem hostiliter cõcidentes, hostibus à longè stantibus & ridentibus, risum & insultationem, ecclesiæ verò luctum & intolerabilem incussere dolorem. Amaritudo enim eius prius amara, nunc facta est amarior, cum vipereo quodam malo à filiis suis deflebat discerpi viscera sua. Sed continuò egregij curiæ Christianæ milites prævalere videntes astutam inimici malitiam, spiritum resumpserunt, arma fidei corripuerunt: & malum ex semetipsis viriliter auferentes, Alexander cũ multis Arrium, Augustinus Manichæũ, multósque alios: Hieronymus epicureum Iouinianum, cæterique cæteras hæresium & schismatum pestes peruadentes, vel fortiter trucidauerunt, vel prudenter à castris propulerunt, pacémque ecclesiæ & gaudium restituerũt. Sed heu heu, nec mare fluctibus, nec vita ista carere potest tentationibus: nec potest esse pax firma & solida, nisi in regione sua. Videsne enim peccator, & inuide irascitur, dẽtibus fremit & tabescit, & noua parãs bella, ad spiritualia militiæ arma se cõuertit. Conuocánsque sui exercitus egregios illos duces, spiritum scilicet fornicationis, spiritum gulę, spiritum auaritiæ: Videtis, inquit, quia nihil proficimus, & iã totus mundus post ipsos abiit. Sed adhuc experiri habent vires nostras, qui gloriãtur se iã effugisse vel elusisse artes meas. Dixit: & castris eos ecclesiæ immittens, & dormientes omnes & ebrios nocte inueniẽs (qui enim dormiunt, & qui ebrij sunt nocte dormiunt, & nocte ebrij sunt) cõtinue omnia turbauit. Mox enim (*aliquid deest:*) omnes scipsos amantes, quæ sua sunt quærẽtes, non quæ Iesu Christi: qui hæreditate sibi vendicauerunt sanctuarium Dei, & polluerunt tabernaculum nominis eius: non Deo in eo, sed voluntatibus & voluptatibus sui seruientes: quæque Deo oblata vel sacrata, in suos vsus vertentes. facientes enim sibi de nominibus & officiis religionis nomina & auctoritates auaritiæ, elationis & vanitatis: tunicam illã charitatis inconsutilem desuper textam per totum, purpureúmque illud fidei pallium precioso sanguine agni tinctum, quibus nuditatem sponsæ sponsus operuerat, cæteráque religionis ornamenta reluctanti & reclamanti ecclesiæ detraxerunt. Illámque denudãtes, nec se vestiẽtes: quam custodire debuerant, nudam reliquerũt, & de statu quietis eam exturbantes, quantum in ipsis est, de mundo fugere compulerunt. Sed illa clamans & plorans, & nudata turpitudine, & discooperis natibus, omnia occulta & pudenda sua risui omnium desiens exposita, orat filios vteri sui, nec miserentur: obsecrat, & irridetur. Et vtraque manu totis viribus panniculos quosdam canonicæ vel monasticæ religionis, qui vix manus diripientium effugerant, circa cor & vitales illas partes astringens, hos saltem dimitti sibi precatur, nec exauditur. Et ipsos enim sui illi non custodes, sed latrones, diripere conãtur: vt vel nuditatẽ suam non ferens, de hoc mũdo fugiat, vel inter eos in frigore malitiæ eorũ moriatur. fingẽtes tamẽ nõnũquam se misereri, vestẽ de simulatione virtutũ, & dissimulatione vitiorum, manu hypocrisis vtrinque cõtextam vincere illi conãtur. Quam illa detestans & abominans, nõ suscipit, non recognoscit, nõ illã sapiẽtiæ manibus contextam, tinctam & sacratam agni sanguine, à sponso sibi derelictã, à filiis sublatã. Aliã nescit, sed abiicit & respuit. Ideo abiicitur, respuitur, cõspuitur & omnib⁹ opprobrio habetur. Hæc sunt nostra, hæc sũt ecclesiæ periculosa tempora: in quibus in pace facta est amaritudo eius amarissima. Sed tria væ abierunt: adhuc restat vnũ væ, scilicet angelus satanæ, in angelũ lucis se trãsfiguraturus, sessurus in tẽplo Dei, & ostẽsurus se tanquam sit Deus. Qui iam mysteria iniquitatis operatur, prænũciis eius iã vndique ecclesiæ sugillãtibus: Ecce hic, & ecce illic. Sed ô spõsa Christi noli credere, noli exire: sed sustine sponsum tuũ, qui te non despicit, nec obliuiscitur in tribulatione: sed quarta vigilia veniet ad te ambulãs super mare. Et veni domine, veni ad liberandũ eã domine Deus virtutum: qui viuis & regnas per omnia secula seculorum, Amen.

Cant. 2. *Cant. 3.* *Osee 3.* *Exod. 15.* *Psal. 78.* *Psal. 106.* *Hier. 6.* *Psal. 111.* *1. Thess. 5.* *Psal. 73.* *Ioan. 19.* *Esa. 38.* *1. Cor. 11. d.* *2. Thess. 2.* *Matt. 24.*

B. Ber-

B. BERNARDI PARVI SERMONES.

Sermo primus.

BEata illa & sempiterna Trinitas, Pater & Filius & spiritus Sanctus, vnus Deus scilicet, summa potentia, summa sapiẽtia, summa benignitas creauit quandam Trinitatẽ ad imaginẽ, & similitudinem suã, animam videlicet rationalem: quæ in eo præfert vestigiũ quoddã illius summæ Trinitatis, quod ex memoria, ratione, & volũtate consistit. Creauit autem eã hoc modo, vt manens in illo, participatione eius esset beata: auersa ab illo, quocũque se cõferret, remaneret misera. Sed hæc Trinitas creata elegit potius per motũ propriæ voluntatis cadere, quàm ex gratia conditoris per arbitrium stare. Cecidit ergo per suggestionem, delectationem, cõsensũ, ab illa sũma & pulchra Trinitate, scilicet potentia, sapientia, puritate, in quandam cõtrariã & fœdã Trinitatẽ, scilicet infirmitatẽ, cæcitatẽ, immũditiã. Memoria enim facta est impotens & infirma, ratio imprudẽs & tenebrosa, voluntas impura. Porro memoria quæ simplicis diuinitatis potentiã stans cogitabat, ab illa cadẽs & velut super saxa corruens, in tres partes cõfracta dissiliit, scilicet in cogitationes affectuosas, onerosas, ociosas. Affectuosas voco illa in quibus ipsa afficitur, vt in curis rerũ necessariarũ, edendi, bibendi, cæterorúmque similium. Onerosas, in exterioribus administrationibus & occupationibus duris. Ociosas, quibus nec afficitur nec oneratur, & tamen ab æternorum contemplatione per illa distenditur: vt si cogitet verbi gratia equum currentem, aut auem volantem. Rationis quoque triplex casus est. Siquidem eius erat discernere inter bonum & malum, verum & falsum, commodum & incommodum. In quibus discernendis tanta modo caligine cæcatur, vt sæpe in contrarium ducat iudicium, recipiens malum pro bono, falsum pro vero, noxium pro commodo, & ecõuerso. Nunquam verò in his falleretur, si nũquã lumine à quo creata est priuaretur. Sed quia & ipsa inde cecidit, proculdubio nihil aliud quàm tenebras suæ cæcitatis inuenit. Vnde factum est vt & instrumentũ perderet, scilicet illud triuium sapientiæ, ethicam, logicam, physicam: quas nos possumus aliis vocare nominibus, moralẽ, inspectiuam, & naturalẽ scientiam. Siquidem per ethicam eligitur bonum, reprobatur malum: per logicam cognoscitur verũ & falsum: per physicam commodum & incommodũ, id est quid in vsum assumendum sit, quid respuendũ. Sequitur voluntas, cuius ruina similiter tripertita est. Quæ enim summæ benignitati & puritati inhærere, & eam solam diligere debuit: per propriam iniquitatem à supernis in hæc infima lapsa, per concupiscentiam carnis & concupiscentiã oculorum & ambitiõnem seculi terrena dilexit. Quid hoc infelicius casu potest æstimari, vbi pereunte memoria, ratione, voluntate, tota animæ substantia perimitur? Veruntamen hunc tam grauem, tam tenebrosum, tam sordidum lapsum nostræ naturæ reparauit illa beata Trinitas memor misericordiæ suæ, immemor culpæ nostrę. Venit ergo à patre missus Dei filius, & dedit fidem: post filium missus spiritus Sanctus, & dedit charitatem. Per hæc duo, id est fidem & charitatem, facta est spes redeundi ad patrem. Et hæc est Trinitas, scilicet fides, spes, charitas, per quam velut per tridentem reduxit de limo profundi ad amissam beatitudinem illa incommutabilis & beata Trinitas mutabilem, lapsam, & miseram Trinitatem. Et fides quidem illuminauit rationem, spes erexit memoriam, charitas verò purgauit voluntatem. Cum ergo venit (vt dictum est) Dei filius, factus est homo qui erat Deus: tanquam medicus bonus dedit præcepta, quibus obseruatis reformaretur salus amissa. Vt verò præceptis faceret fidem, exhibuit signa. Vt eorundem præceptorũ persuaderet vtilitatẽ, promisit beatitudinẽ. Est igitur fides alia præceptorũ, alia signorum, alia promissorũ: id est quæ credimus in Deum, qua credimus Deum, qua credimus Deo. Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deum, est in eum sperare, & eum diligere. Per fidem signorum credimus Deum, qui talia potest, & omnia potest. Per fidem promissorũ credimus Deo, qui quicquid promittit, veraciter cõplet. Similiter quoque spes triplex est, & procedit de prædicta triplici fide. Nam de fide præceptorum oritur spes veniæ: de fide signorum, spes gratiæ: de fide promissorum, spes gloriæ. Charitas itidem ternario numero colligitur, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem debemus proximo, conscientiam nobis, fidem Deo. Puritas autẽ est, vt quicquid agitur, aut ad vtilitatẽ proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maxime autẽ exhibẽda est proximo, quia Deo manifesti sumus. Proximo autem non possumus, nisi in quantum illi cor nostrum aperimus. Conscientiam bonam faciunt in nobis duo, pœnitentia & continentia, quando scilicet per pœnitentiã peccata commissa punimus, & per continentiam deinceps punienda non cõmittimus: & hãc debemus nobis. Post hæc supereſt fides non ficta: quæ Deo vigilanter exhibenda est, vt nec propter proximum cui nos impẽdimus, offendamus Deum: nec propter conscientiam quam per pœnitentiã & continentiã in humilitate custodire volumus, minus exequamur mandatorum Dei obedientiam: & hæc est fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differẽtiam mortuæ fidei & fictæ. Mortua fides est quæ sine operibus est. Fides ficta quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. Vnde etiam ficta, id est fragilis dicitur. Hæc omnia breuius possumus colligere, vt facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo. Est Trinitas creatrix, Pater & Filius & Spiritus sanct⁹, ex qua cecidit creata Trinitas, memoria, ratio, & volũtas. Et est Trinitas per quã cecidit, videlicet per suggestionẽ, delectationem, consensum. Et est Trinitas in quam cecidit, videlicet impotentia, cæcitas, immũditia. Rursus Trinitas quæ cecidit, id est memoria, ratio, volũtas. Singulæ cuiusque tripertitus excidit casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum: affectuosas, onerosas, ociosas. Ratio in triplicẽ ignorãtiam: boni & mali, veri & falsi, cõmodi & incõmodi. Volũtas in cõcupiscentiam carnis, concupiscentiã oculorum, ambitionem seculi. Est Trinitas per quam resurgit fides, spes, charitas. Quæ trimẽbres

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet subdiuisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum: est & spes veniæ, gratiæ, gloriæ: & est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

Sermo secundus.

Gene. 27.d.

Gen. 24.c.

Luc. 1.e.

Psal. 137.a.
Iacob. 4.a.

Ioan. 2.b.

Luc. 1.d.

AVE *Maria, gratia plena.* Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus est de ea accipere. Felices, qui non inquinauerunt vestimenta sua, & cum regina nostra virginitatis priuilegio gloriantur. Sed num vnam tantùm benedictionem habes, ô domina? Et mihi obsecro vt benedicas. Periit virtus illa à me, non est iam vel aspirare ad illam. Computrui in stercore meo, vt iumentum factus sum. Nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te? non erit vbi possim esse tecum, quia iam sequi non valeo quocunque ieris? Quærit angelus puellam quam præparauit dominus filio domini sui. Bibit ipse de hydria tua, cognata sibi virtute delectatus: sed nũquid non & iumentis potum tribues? Bibit angelus quòd virum non cognoscis, bibant iumenta quòd de humilitate singulariter gloriaris. Respexit (inquit) dominus humilitatẽ ancillæ suæ. Nam virginitas sine humilitate habet fortasse gloriam, sed non apud Deum. Humilia semper excelsus respicit, & alta à longe cognoscit. Humilibus dat gratiam, superbis resistit. Sed forte ne in his quidẽ duabus metretis plena est hydria tua: capax est etiam tertiæ, vt non modo angelus & iumẽta, sed ipse iam bibat architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod seruauimus vsque adhuc, minister angelus haurit, sed vt ferat architriclino. Patrem loquor, qui principium trinitatis architriclinus iure vocatur. Ait sane angelus, fœcunditatem Mariæ commẽdans, quæ tertia est metreta: *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.* Ac si dicat: Cum eo solo tibi est generatio ista communis.

Sermo tertius.

Psal. 137.a.

Canti. 6.d.

Eccl. 23.a.
Esa. 5.e.

Psal. 11.a.

Psal. 100.b.

AVE *Maria, gratia plena.* Bene *plena*: quia Deo & angelis & hominibus grata. Hominibus per fœcunditatem, angelis per virginitatem, Deo per humilitatem. In hoc tertio à domino se respectã testatur, qui humilia respicit, & alta à lõge cognoscit. Sicut enim oculi satanæ omne sublime vident, ita oculi domini omnem humilem intuẽtur. Vnde ait in Cantico Canticorum: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te. Quater dicit reuertere, propter quadruplicem superbiam, per quam auersa à domino non videbatur. Est enim superbia cordis, superbia oris, superbia operis, superbia habitus. Superbia cordis est, quando homo in oculis suis magnus est: cõtra quã Sapiẽs orat dicẽs: Extollentiam oculorũ meorum ne dederis mihi. Et alibi: Væ qui sapiẽtes estis in oculis vestris. Superbia oris vel linguæ, quæ & iactantia dicitur, est quando homo nõ solũ magna de se sentit, sed etiã loquitur. Vnde psalmista: Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, & linguã magniloquã. Superbia operis est, quãdo homo exteriori quadam superbia vt magnus appareat agit: de qua idem psalmista ait: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Superbia habitus est, quando homo vt gloriosus videatur, preciosis se ornat vestibus. Vnde Paulus: Nõ in veste preciosa. Et dominus: Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt, vbi superbia abundat. Sunt autẽ quinque quæ ad remediũ tã mortiferæ pestis à domino rationali animæ sunt posita, locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Christi, & eius conuersatio. Locus, quia exiliũ: corpus, quia onerosũ: tẽtatio, quia inquietat: Christi prædicatio, quia ædificat: & eius conuersatio, quia informat. His quasi quinque sensibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima vita est corporis, ita Deus vita est animæ: & sicut corpus mortuum est quod per quinque sensus ab anima non vegetatur, ita anima mortua est quæ per hæc à domino non humiliatur.

1. Tim. 2. c.
Matt. 11. a.

Sermo quartus.

Luc. 10. g.

Gala. 6. b.

Rom. 1. c.

INtrauit *Iesus in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam.* Castellum vbi Christus intrauit, voluntaria est paupertas, quæ habitatores suos à gemina impugnatione qua huius mundi amatores expugnantur, reddit securos, scilicet propria inuidia & aliena. Paupertas enim dum putatur misera, aliena caret inuidia: & quia est voluntaria, nemini quicquam inuidet. Duæ istæ sorores, duas vitas amatorum paupertatis significant. Quidam cum Martha soliciti domino Iesu duo pulmentaria præparant, scilicet correctionem operis cum salsamento contritionis, & opus pietatis cum condimento deuotionis. Hi verò qui cum Maria soli Deo vacãt, cõsiderantes quid sit Deus in mundo, quid in hominibus, quid in angelis, quid in seipso, quid in reprobis, contemplantur quia Deus est mundi rector & gubernator, hominum liberator & adiutor, angelorum sapor & decor, in seipso principium & finis, reproborum terror & horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in angelis desiderabilis, in seipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis.

Sermo quintus.

Psal. 18. a.

DIes *diei eructat verbum.* Dies diei, angelus virgini. Dies angelus propter beatitudinem, virgo dies propter integritatis virtutem. *Et nox nocti indicat scientiam.* Serpens nox propter malitiam, mulier nox propter ignorantiam. *Dies diei eructat verbum.* Deitas virginitati de vtero paternæ maiestatis, in vtero maternæ integritatis. *Aliter: Dies diei eructat verbum,* Deus pater animæ rationali per fidem illuminatæ. *Et nox nocti indicat scientiam,* creatura rationalis animæ rationali nondum per fidem illuminatæ. Vnde apostolus, inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur à creatura mundi. Vnde nos dicimus, verbũ indicatũ, verbum inspiratum, verbum eructatum. Primum fecit cognitionẽ, secundum conuersionem, tertium viuificationem. Primum obfuit, secundum non profuit, tertium viuificauit. Primum obfuit: quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias

aut gratias egerunt, sed euanuerũt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Secũdũ non profuit: quia non data est lex quæ posset viuificare. Tertium viuificauit: quia per crucem redemit. Primum totum deforis, secundum foris & intus, tertium totum intus. Et nota, quia quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quodam ipsius substantiæ sapore profertur: & idcirco sapientia incarnata dicitur habens in se omnem plenitudinẽ, in miraculis cognitionem, in doctrina conuersionem, in passione viuificationem. Vnde ait propheta: Venite & reuertamur ad dominum: quia ipse cepit & sanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies, scilicet cognitionis & cõuersionis: in die tertia suscitabit nos, voce verbi incarnati per primam suam resurrectionem: & viuemus in conspectu eius viuificati per passionem, serenius illuminati per miraculorum cognitionem: sequemúrque vt cognoscamus dominum, instructi per doctrinæ conuersionem.

Osee. 6. a

Sermo sextus.

Cant. 2. d

EGredimini *filiæ Sion, & videte regem Salomonem.* Non dicit Ecclesiastes aut Ididan. Nam & his nominibus appellatus est rex ille: & significat Iesum Christum nostrum verum Salomonem, qui est Salomon, id est pacificus in exilio: Ecclesiastes, id est concionator in iudicio: Idida, id est dilectus domini in regno. Vbique rex. In exilio rector morũ, in iudicio discretor meritorum, in regno distributor præmiorum. In exilio mansuetus, in iudicio iustus, in regno glorioſus. In exilio amabilis, in iudicio terribilis, in regno admirabilis. In diademate quo coronauit eum mater sua. Est autem hæc corona misericordiæ, & in hac imitabilis. Coronauit eum & nouerca sua corona miseriæ, & in hac contẽptibilis. Synagogam loquor, quæ se ei nõ matrem exhibuit, sed nouercam. Coronabit eum familia sua corona iustitiæ, & in hac terribilis. Coronat eum pater suus corona gloriæ, & in hac desiderabilis. Videant ergo eum peccatores in corona miseriæ, id est spinea, & compungantur. Videant eum filiæ Sion animæ affectuosæ in corona misericordiæ, & imitentur. Videbunt eum impij in corona iustitiæ, & peribunt. Videbunt eum sancti in corona gloriæ, & perpetualiter gaudebunt. *Egredimini filiæ Sion,* animæ delicatæ de sensu carnis ad intellectum mentis, de seruitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem spiritualis intelligentiæ: *& videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua.* Coronantur quidẽ & alij imitatores ipsius, sed hoc ex industria adiuti per gratiã. Solus iste à matre coronatus est, quia solus cũ ordinatis affectionibus tanquã sponsus è thalamo processit ex vtero matris. Sunt autem affectiones istæ quatuor nouissimę, amor & lætitia, timor & tristitia. Absque his non subsistit humana anima, sed quibusdam sunt in coronã, quibusdã in confusionẽ. Purgatæ enim & ordinatæ, glorioſam in virtutum corona reddunt animam: inordinatæ, per confusionem deiectam & ignominioſam. Purgantur autem sic. Si amãtur quæ amãda sunt, si magis amãtur quæ magis amanda sunt, si non amantur quæ amanda nõ sunt: amor purgatus erit. Sic & de cæteris. Ordinãtur autem sic: In initio timor, deinde lætitia, post tristitia, in consummatione amor. Compositio quarum talis est. De timore & lætitia nascitur prudentia, & est timor causa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia & tristitia nascitur temperantia, cuius est tristitia causa, lætitia fructus. De tristitia & amore nascitur fortitudo, & est tristitia causa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus coronæ. De amore & timore nascitur iustitia, & est timor causa iustitię, amor fructus. Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatæ perturbationes. Si timorem sequatur tristitia, desperationẽ generat: si amorem lætitia, dissolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cauet, lætitia de presenti gaudet, prudentis cautelæ finem lætitia possidet. Probet ergo lætitia timorem. Probatus timor nihil aliud quàm prudentia est. Comitetur lætitiam tristitia, quia moderatè læta amplectitur, qui tristia reminiscitur. Temperet ergo lætitiam tristitia. Temperata lętitia nihil aliud quàm tẽperantia est. Iungatur amor tristitiæ, quia fortiter sustinet tristia, qui per amorem quæ sunt amanda desiderat. Confortet ergo amor tristitiam. Confortata verò tristitia nihil aliud quàm fortitudo est. Iungatur amor timori: quia ordinatè amandis inhæret, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorem: ordinatus timor nihil aliud quàm iustitia est. Duæ affectiones lætitia & tristitia non se extendunt ad alia: in nobis enim lætamur, & in nobis tristamur. Amor & timor ad alia se extendũt. Timor enim affectio est naturalis quæ nos coniungit superiori per inferiorem partem, & habet se ad solum Deum. Amor affectio est quæ nos coniungit superiori, & inferiori, & æquali, & habet se ad Deum & proximum. In his autem duobus perfecta cõsistit iustitia, vt timeamus Deum propter potentiam, amemus propter bonitatem, & proximum propter naturæ societatem.

Sermo septimus.

QVid est quòd dicimus beatam Mariam purificari? Quid verò quòd ipsum Iesum dicimus circũcidi? Enimuero tam non indiguit illa purificatione, quàm nec ille circunciſione. Nobis ergo & hic circunciditur, & illa purificatur, præbentes exemplũ pœnitentibus, vt à vitiis continentes, primùm per ipsam continentiam circuncidamur, deinde à commissis per pœnitentiam purificemur.

Sermo octauus.

QVid est autem quòd Maria portat Iesum in vtero, Ioseph in humero, in Ægyptum scilicet iens & inde rediens: Simeon portat in brachiis? Significant isti tres, tres electorum ordines, Maria prædicatores, Ioseph pœnitentes, Simeon bonos operatores. Qui enim aliis euangelizat, quasi Iesum in vtero portat, vt eum aliis vel potius alios ei pariat: De talibus erat beatus Paulus, qui dicebat: Filioli mei quos iterũ parturio, donec Christus formetur in vobis. Qui verò pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala

Galat. 4. e

Universidad de Deusto
Biblioteca

inferunt,sed ab aliis illata patienter ferunt, meritò G
istí portare eum in humeris dicuntur: quibus & ab
Luc.9.c ipsa veritate dicitur: Qui vult venire post me, abne-
get semetipsum, &c. Si quis autem est qui porrigat
panem esurienti,potum sitienti, cæteráque miseri-
cordiæ opera solicite impendat egenti: nónne iste
Matth. 25.d rectè videtur eum portare in brachiis? Huiusmodi
enim dicturus est in iudicio dominus: Quandiu fe-
cistis vni ex minimis meis,mihi fecistis.

Sermo nonus.

Prouer 9.a *Sapientia ædificauit sibi domum*, &c. Cum multis
modis sapientia intelligatur, quærendum est
Rom.8.b quæ sapientia ædificauit sibi domum. Dicitur enim
1.Cor.3.d sapientia carnis, quæ inimica est Deo: & sapien-
Iacob.5.b tia huius mundi,quæ stultitia est apud Deum: vtra-
que ista secundum Iacobum apostolum terrena est,
animalis, diabolica. Secundum hanc sapientiam
dicuntur sapientes vt faciant mala, bene autem fa-
cere nesciunt: & in ipsa sua sapientia arguuntur &
Iob 5.b perduntur,sicut scriptum est: Comprehendam sa-
1.Cor.3.d pientes in astutia eorum, & perdam sapientiã sapiẽ- I
tium,& prudentiam prudentium reprobabo. Et vti-
que talibus sapientibus videtur mihi dignè & com-
petenter dictum Salomonis aptari, quo ait: Est mali-
tia quam vidi sub sole,virum qui videtur apud se sa-
piens esse. Nulla talis sapientia,siue carnis siue mun-
di ædificat,immo destruit quamcumque domũ in-
habitat. Est ergo alia sapientia quæ desursum est:
primùm quidem pudica, deinde pacifica. Hic est
1.Cor.1.d Christus Dei virtus,& Dei sapientia,de quo apos-
tolus: Qui factus est,inquit,nobis sapientia à Deo, & K
iustitia,& sanctificatio,& redemptio. Hæc itaque sa-
pientia quæ Dei erat,& Deus erat,de sinu patris ad
nos veniens,ædificauit sibi domum, ipsam scilicet
matrem suam virginem Mariam,in qua septem co-
lumnas excidit. Quid est in ea septem colũnas exci-
dere,nisi ipsam dignũ sibi habitaculum fide & ope-
ribus præparare? Nimirum ternarius numerus ad fi-
dẽ propter sanctã trinitatẽ,quaternarius pertinet ad
mores propter quatuor principales virtutes. Quòd
autem in beata Maria sancta trinitas fuerit (fuerit
dico per præsentiam maiestatis) vbi solus filius erat
Luc.1.c per susceptionem humanitatis: testatur nuncius cœ- L
lestis, qui ei arcana mysteria referans,ait: Aue gratia
plena,dominus tecum. Et post pauca: Spiritus san-
ctus superueniet in te,& virtus altissimi obumbrabit
tibi. Ecce habes dominum,habes virtutem altissimi,
habes spiritum sanctum, habes patrem & filium &
Ioan.14.c spiritum sanctum. Neque enim potest esse aut pa-
ter sine filio,aut sine patre filius,aut sine vtroq;,pro-
cedens ab vtroque spiritus sanctus, ipso filio dicen-
te: Ego in patre,& pater in me est. Et iterũ: Pater au
tẽ in me manens,ipse facit opera. Manifestũ est fuis-
se in corde virginis fidem sanctæ trinitatis. Vtrum M
autem & quatuor principales virtutes tãquam qua-
tuor columnas possederit, inquisitione dignum vi-
detur. Primum ergo videamus an fortitudinem ha-
buerit. Quæ nimirum virtus quomodo illi abesse po
tuit,quæ abiectis secularibus põpis,spretisque volu-
ptatibus carnis,soli Deo in virginitate viuere propo
suit? Nisi fallor,hæc virgo est quæ apud Salomonem

legitur: Mulierem fortem quis inueniet? Procul & Pron.31.a
de vltimis finibus precium eius. Quæ adeo fortis
fuit, vt illius serpentis caput contereret, cui à domi-
no dictũ est: Inimicitias ponam inter te & mulierẽ, Gen.3.c
& inter semen tuum & semen illius: ipsa conteret ca-
put tuum. Porro quòd temperans, prudens & iusta
fuerit,ex angeli collocutione,& sua ipsius respõsio-
ne luce clarius comprobamus. Salutata quippe tam
venerabiliter ab angelo,Aue gratia plena, dominus
tecum: non se extulit quasi quæ ex singulari gratiæ
priuilegio benediceretur, sed siluit: & qualis esset
H insolita hæc salutatio,secũ cogitauit. Qua in re quid
nisi temperans fuit? At verò cum de cœlestibus my-
steriis ab eodem angelo doceretur, diligenter quæ-
siuit quomodo conciperet ac pareret, quæ virum
vtique non cognosceret: & in hoc sine dubio pru-
dens extitit. Iustitiæ autem præfert insigne vbi se
ancillam domini confitetur. Nam quòd iustorum sit
confessio,testatur qui ait: Veruntamen iusti confi- Esa.139.c
tebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cũ vul-
tu tuo. Et alibi iustis dicitur: Et dicetis in confessio-
ne,opera domini vniuersa bona valde. Fuit igitur
beata virgo Maria,fortis in proposito,temperans in
silentio,prudens in interrogatione, iusta in confes-
sione. His itaque quatuor morum colũnis, & tribus
fidei prædictis extruxit in ea sibi domum sapien-
tia cœlestis: quæ adeo mentem eius repleuit, vt de
plenitudine mentis fœcundaretur & caro, ac virgo
singulari gratia eandem ipsam sapientiam carne te-
ctã pareret,quam prius mente pura cõceperat. Nos
quoque si eiusdem sapientiæ fieri domus volumus,
necesse est vt eisdem septẽ columnis extruamur, id
est vt fide & moribus ei præparemur. Et in moribus
quidem solam puto sufficere iustitiã, cæteris tamen
virtutibus circumfultam. Itaque ne errore fallatur
ignorantiæ,sit ei præsuia prudentia. Sint hinc inde
temperantia atque fortitudo,ne forte labatur,vel in
dexteram vel in sinistram partem declinando.

Sermo decimus.

ET vocabitur nomen eius, admirabilis, consiliarius, Esaiæ 9.b
Deus fortis, pater futuri sæculi,princeps pacis. Admi-
rabilis est in natiuitate, consiliarius in prædicatio-
ne, Deus in operatione, fortis in passione,pater fu-
turi sæculi in resurrectione, princeps pacis in per-
petua beatitudine. Hæc etiam nomina possunt ei
congruè assignari in opere nostræ salutis. Nã primo
dicitur admirabilis in conuersione nostrę volũtatis,
quæ mutatio est solius dexteræ excelsi. Postmodum
dicitur consiliarius in reuelatione suæ voluntatis,
quando reuelat quid sequendum sit iam conuersis.
Vnde Paulus conuersus dicebat: Domine quid me Actor.9.b
vis facere? Conuersi autem necesse est compungan-
tur pro præteritis delictis,in quorum remissione di-
citur Deus,cuius tãtùm est peccata remittere. Hinc
est quod saluatore nostro in terra remittente pecca-
ta,Iudæi dicunt eũ blasphemare, quasi qui assume-
ret sibi quod erat solius Dei. Quarto dicitur fortis.
Iuxta sententiam enim apostoli necesse est,vt om-
nes qui pie volũt viuere in Christo Iesu,persecutio- 1.Tim.3.c
nem patiantur. Sed quis sustineret,nisi ille iuuaret?
Vnde Dauid: Nisi quia dominus adiuuit me, paulo Psa.93.c
minus

minus habitasset in inferno anima mea. Cum ergo A
nos in tribulatione protegit,cum ipsas aërias pote-
states arcet à nobis ac repellit,quid aliud in hoc ope
re dici potest nisi fortis? Vnde dictum est: Dominus
Psal.23.b fortis & potens,dominus potens in prælio. Et quo-
niam ipsa conuersio & vita nostra in Christo agẽda
est,non intuitu temporalium rerum, sed spe futu-
rorum bonorum: ideo quinto loco ponitur pater
1.Cor.15.g futuri sæculi. Pater scilicet in regeneratione cor-
porum nostrorum. Quia verò omnes quidem resur-
gemus,sed non omnes immutabimur: vt discernat
immutationem iustorum ab iniquorum resurrectio- B
ne, ponitur sexto loco princeps pacis: qua obten-
ta,tota perfectio impletur,nec iam vltra aliud quic-
Psal.147.a quam appetendum relinquitur. Ipsa est enim in cu-
ius exultatione concinit psalmista, dicens: Lauda
Hierusalem dominum, lauda Deum tuum Sion:
quoniam confortauit seras portarum tuarum,bene-
dixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacẽ. Ho-
rum sex nominum consequentiam & virtutem bre-
uiter atque eleganter comprehendit vno nomine
Matth. 1.d angelus loquens ad Ioseph: Et vocabis (inquit) no-
men eius Iesum. Cuius videlicet nominis exponens
Ibidem. rationem, Ipse enim, ait, saluum faciet populum
suum à peccatis eorum.

Sermo vndecimus.

FIlius Dei apparuit vt nos adiuuaret & erudiret:
quod potest, quia est virtus patris & sapientia.
Virtus adiuuat,sapiẽtia erudit & informat. Infirmi-
tati auxilium est necessarium. Cæcitas eruditione
indiget & doctrina. Erudiuit sanè faciens abnega-
Ad Tit.2.c re impietatem & sæcularia desideria, vt sobriè & iu- D
stè & piè viuamus. Impietas erat incredulitas,quia
Deum nec credebamus, nec colebamus. Deum e-
nim sicut pium est colere,sic impium est abnegare.
Secularia desideria sunt concupiscentia carnis,con-
cupiscentia oculorum, superbia vitæ: quæ trahunt
& inclinant ad amorem sæculi. Istis abnegatis viuit
homo sobriè, refrenans concupiscentiam carnis,
concupiscentiam oculorum,superbiam vitæ. Post-
quam verò incipit esse sobrius, contra duplicem e-
brietatem duplicem ponit sobrietatem. Ebrietas ex-
terior,voluptatũ effusio, interior curiositatum oc- E
cupatio. Econtrà sobrietas exterior voluptatum re-
frenatio,interior curiositatum exclusio. Ita viuit ho
mo sobriè quantum ad seipsum, iustè quantum ad
proximum,cui exhibet quod iustum est. Iustitia est
in duobus: in innocentia, & in beneficentia. Inno-
centia iustitiam inchoat, beneficentia consummat.
Piè quantum ad Deum. Pietas est in duobus: vt de
nobis non præsumamus, sed in Deo perfectè con-
fidamus: vt per eum omnia mũdi impedimenta vin-
camus. In Deo non est diffidendum,sed secure & fi-
ducialiter est agendum. Ipse tanquam pius & lauda- F
bilis medicus prius bibit potionem quam parabat
suis,id est passionem & mortem sustinuit, & sic sa-
nitatem immortalitatis accepit, & impassibilitatis,
docens suos vt confidenter biberent potionẽ quæ
generat sanitatem & vitam: & qui post passionem
vita æterna viuit, spem dat nobis vt idem speremus
ab eo securi.

Sermo duodecimus.

ERant ibi positæ lapideæ *sex hydriæ secundum purifica-* Ioan.2.a
tionem Iudæorum. Intelligamus has sex hydrias
positas,esse sex obseruantias seruis Dei propositas,
in quibus tanquam Iudæi purificari debeant. Sunt
autem istæ,silentium,psalmodia,vigiliæ, ieiunium,
opus manuum,carnis munditia. In hydria silentij
purificamur à peccatis quæ verbositate contrahi-
mus. Cuius vitij sunt octo species. Est enim ver-
bum stultum, vanum, mendax,ociosum, dolosum,
maledicum, impudicum,excusatorium. Quæ nimi-
rum pestis de loquacitate nascitur,& per silentij cẽ-
suram aut euertitur funditus, aut certe ne multum
noceat, reprimitur. In psalmodia fit duplex con-
fessio, vbi & peccator de culpis compungitur, &
Deo laudes super iudicia iustitiæ suę dicũtur. In hac
ergo hydria Iudæus quisque,qui scilicet rectè con-
fitetur,purificatur ab immundo spiritu blasphemiæ,
cui ante conuersionem subiacebat. Dum enim sei-
psum laudaret,ac Deum accusaret,quid aliud quàm
blasphemus erat? An nõ sunt blasphemi qui dicunt,
C Non est æqua via domini? An non insipiens ille Ezech.18.f
blasphemus qui dicit in corde suo,non est Deus? Iã Psal.52.a
verò conuersus & confessus,canticisque diuinis in-
structus,correcta vita,corrigit & verba: séque ipsum
accusans,mala sibi computat: Deum autem laudans
bonum quod in se videt,non sibi, sed illi applicat:
& hoc totum agitur in psalmodia. Per psalmodiam
accipe quicquid Deo agitur cum mẽtis melodia, si-
ue sint psalmi,siue hymni,siue etiam quæcunq; cã-
tica. Tertiam hydriam posui superius vigilias: has Luc.6.b
semper debet comitari orationum instantia. Vnde
D & dominus in euangelio legitur in oratione perno- Mar.14.
ctasse: & discipulos suos exhortans,vtrũq; simul cõ- & Luc.12.
iunxit,dicens: Vigilate & orate, vt non intretis in
tentationem. Tales vigiliæ abluunt nos à sordibus
quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum
obliuione quadam à via salutis intepuimus ac tor-
puimus. Quarta hydria est ieiuniũ, de quo quis du-
bitet an & ipsum purificet? Vera est illa sentẽtia: Cõ-
trariis curantur contraria. Si ergo per gulã peccaui-
mus & ingluuiem,quid restat nisi vt per abstinẽtiam
reparemur? Nec solum huius vitij fit per ieiuniũ pu-
rificatio,insuper & virtus ad expellendos dæmones
comparatur,dicente domino: Hoc genus in nullo Marc.9.c
potest exire nisi in oratione & ieiunio. Sequitur
quinta hydria,quæ dicitur opus manuum: In quo si
quæratur an sit aliqua purificatio,facilè potest inue-
niri permulta. Nam vt plurima præteream, hoc so-
lum quanti sit præconij, quantæ gratiæ quis dignè
æstimet,suo se quemque labore transigere,acnullius
aliquid desiderare? Ac ne me quisquam putet hæc
magis declamatoriè quàm ex veritate proferre,au-
diat ipsum doctorem nostrũ in fide & veritate apo-
stolum Paulum scribentem ad Thessalonicẽses,hæc
ipsa docentem & præcipientem: Rogamus vos,in- 1.Thes.4.c
quit,fratres,vt abundetis magis,& operam detis vt
quieti sitis,& vt vestrum negocium agatis,& opere-
mini manibus vestris sicut præcepimus vobis,& vt
honestè ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius
aliquid desideretis. Audiat eundem ipsum facientẽ
quæ docebat. Ipsi enim scitis, inquit, quemadmodũ 2.Thes.3.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

oporteat vos imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque panem gratis manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus. Item audiat docentem quæ faciebat: Cum essemus apud vos, hæc denunciabamus vobis, quoniam si quis nō vult operari, nec manducet. Vides quàm solicitè obseruandum præcepit doctor gentium opus manuum? Cur hoc tantopere curauit, nisi quia sicut bonus & diligens pastor hoc ouium saluti plurimum expedire prouidit? Restat vltima carnis mundicia. In hac fit purificatio ab illa quinquepertita corporis illecebra, visus, auditus, gustus, odoratus, tactus. Et cætera quidem prædicta, id est silentium, psalmodia, vigiliæ, ieiunium, opus manuum, exerceri sine ista possunt: sed si lumbi præcincti non sint, id est, si desit carnis munditia, lucernæ ardentes quid proderunt? Hinc ergo colligendum est quod sit necessaria huius hydriæ purificatio, quæ sola omnibus supradictis æquipollentem obtinet vim salutis. Et notandum quòd in his omnibus obseruantiis quatuor primas debemus nobis, quintam proximo, sextam Deo. Nam silentium, psalmodiam, vigilias, ieiunium debet quisque exercere propter seipsum, hoc est propter suam disciplinam: opus manuū propter proximū, ne quem grauet, sed magis habeat vnde tribuat necessitatē patiēti: carnis mūditiam propter Deum, vt illi placeat, & eius voluntatem faciat. Vnde scriptum est: Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione & honore. Quòd autem illæ hydriæ lapideæ dicuntur, significat quòd sine aliqua difficultate obseruari non possunt, & quod dura & aspera est via quæ ducit ad vitam. Vel certè lapideæ dicuntur propter fortitudinem, ne facilè frāgantur aut dissoluantur, & effundatur liquor gratiæ qui in eis continetur: quod vtique cito contingere posset, si vel fictiles essent, vel ligneæ, seu cuiuslibet alterius fragilis materiæ. Vel etiam lapideæ, id est Christianæ, à lapide Christo, vt scilicet in fide Christi fiant.

Ibid.

1.Thes.4.a

Sermo decimustertius.

Ioan.2.a

Apientes singulæ metretas binas vel ternas. Hic primum sciendum est quòd huiusmodi hydriæ aliquando sunt vacuæ, aliquando sunt plenæ. Plenæ autem aliquando veneno, aliquando aqua, interdum etiam vino. Vacuæ quippe & inanes sunt, cum pro inani gloria, vel aliquo temporali emolumento fiunt. Plenæ veneno sunt, si cum murmure & animi rancore gerantur. Aqua plenæ dicuntur, cum ex timore Dei obseruantur. Siquidem per aquam timor intelligitur: vnde & apud Salomonem legitur: Timor domini, fons vitę. Vino autem plenæ sunt, cum timor vertitur in amorē, cū charitas excludit timorē: cum ea quæ prius obseruabantur timore pœnæ, iā exercentur delectatione & amore iustitiæ. Vt vacuæ vel veneno infectæ sint, non vult dominus: vt impleantur aqua iubet dominus: vt autem aqua in vinum vertatur, hoc facit dominus. Sed quibus implere hydrias aqua imperat dominus? Ministris vtique, quos & cōstituit super familiā suam, vt dēt illis in tēpore tritici mensurā: quibus tamē Maria primū suggesserit dicens: *Quodcunque dixerit vobis, facite.* Quo exemplo innuitur quòd officium prædicationis nō debent vsurpare sibi, nisi quos Maria, id est mater gratiæ prius instruxerit. Alioquin dicetur eis: Regnauerunt, & non ex me: principes extiterūt, & ego ignoraui. Implent ergo ministri hydrias aqua, prædicant mira de dulcedine regni, intentant horrēda de terrore supplicij: fit summus auditoribus de vtroq; timor, ne vel illo fraudentur, vel isto plectantur, & ita capiunt hydriæ metretas binas. Quid est autem, *vel ternas?* Addatur illis duobus tertius timor, & capiunt hydriæ metretas ternas. Et illi quidem duo prædicti timores de futuro sunt valde vtiles. Sed est alius timor de præsenti multo probabilior, quo timet homo & semper est pauidus ne interna gratia deseratur. Quisquis igitur hoc timore repletus fuerit, profectò binis metretas ternas addidit. Notandū autem quòd cum hydriæ plenæ factæ sunt vsque ad summum, tūc aqua versa est in vinum bonum, quia nimirum ordo orationis est, vt si timor est initium charitatis, perfectum sequatur etiam plenitudo dilectionis. Vnde etiam Architriclinus dicit ad sponsum: *Omnis homo primum vinum bonum ponit: & cū inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti vinum bonum vsque adhuc?* Consuetudinis est secularium hominum, vt cum aliquem honorē adipisci desiderant, cæteros sibi prius per amorem acquirāt. Cum verò adepti fuerint, elati potestate, eos ipsos per timorem sibi postmodum subiiciunt, quibus prius priuati non terrorem, sed amorem exhibuerāt. Isti ponunt primum bonum vinum, id est amorem: & cū inebriati fuerint, tunc id quod deterius est, id est timorē. Econtrario facit sponsus noster. Sēper enim seruat ad vltimum bonum vinum: quod vero in eius comparatione deterius est, ante propinat, dicens: Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore. Si ex timore te feceris ipsius seruum, faciet te ex charitate amicum suum, & sic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. Ad hoc enim purificaris in illis sex hydriis aquis timoris, ad hoc in timore accedis ad ipsum tanquam seruus ad dominum, vt de seruo proueharis in filium.

Ioan.2.a

Prou.14.d

Ioan.2.a

Ecc.2.a

Sermo decimusquartus.

Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid aperire librum, & soluere septem signacula eius. Septem signacula sunt temporalis natiuitas, legalis circumcisio, matris purgatio, fuga in Ægyptum, carnis necessitudo, baptismus, passio. Hæc siquidē sunt quædam veræ humanitatis insignia, quibus se teneri ac ligari voluit incarnata Dei sapientia. Ipsa quippe est secunda in trinitate persōna: & licet eandem incarnationem simul fecerint pater & filius & spiritus sanctus, non tamen pater aut spiritus sanctus est incarnatus, sed solus filius. Impleuit quidem & pater & spiritus sanctus carnem filij, à quo neuter eorum poterat separari, sed impleuit maiestate, non susceptione. Ideóque filius ostendit in carne potentiam patris per opera, exhibuit bonitatem spiritus sancti remittendo peccata, & quod ipse erat, id est sapiētia, occultauit per illa prædicta signacula. Facta est

Apoc.5.b

est igitur res mira & obstupenda. Infirmata est virtus summa, & vt ita dicam (si dici liceat, quod tamē reuerenter dico) quasi infatuata est sapientia. Nec erubescо dicere quod nō erubuit doctor gentiū docere. Sic nempe credidit, sic docuit, sic scriptum reliquit. Nos, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudæis atq; Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiā: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Veruntamen hæc virtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda: vt omnium implerentur oracula prophetarū. Passus est ergo in cruce impassibilis Deus: & in carne nostra mortali mortuus ac sepultus immortalis Dei filius. Sed ecce tertia die resurrexit à mortuis: & qui agnus extiterat in passione, leo factus est in resurrectione. Surrexit, & vicit leo de tribu Iuda: quia mortē quam ex infirmitate nostra pertulit, ex virtute sua resurgendo calcauit. Resurgens enim à mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Resurgendo autem & in cœlū ascendēdo librum aperuit, quia nimirum ex auctoritate sacræ scripturæ quòd Deus esset, innotuit. Vnde scriptum est: Exaltare super cœlos Deus, & super omnē terram gloria tua. Septem quoque eiusdem libri signacula soluit, quādo eloquia sacra fideliū mētibus reserauit: & quicquid de mysteriis suis lex & prophetæ sub allegoriis prædixerant, de his scilicet quæ per hominem temporaliter gessit, de se prædicta, & in se ac per se completa, luce clarius indicauit.

1.Cor.1.d

Rom.6.b

Psal.107.a

Sermo decimusquintus.

Mar.16.a

QVid est quòd post mortem eius tres illæ sanctæ mulieres emerunt aromata, vt in monumento positum vngerent eum? Quid in sua actione nobis reliquerunt imitandum? Res enim gesta (vt ait beatus Gregorius) aliquid in sancta ecclesia signat gerendum. Et nos ergo si Christum mortuum, id est, fidem Christi mortuam in corde cuiuspiam fratris sensserimus, danda nobis opera est, vt ad vngendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Significant autem tres illæ mulieres, tres in nobis efficientias, quæ sibi congrua comparant aromata. Quæ sunt illæ? Mens, manus, lingua. Omnis enim qui emit, dat & accipit aliquid: & quod dat perdit, vt possideat quod accipit. Dat igitur mens nummum propriæ voluntatis, & comparat affectum cōpassionis, zelum iustitiæ, discretionem consilij. Dat manus obedientiam, & emit in tribulatione patientiam, in opere perseuerantiam, in carne continētiā. Dat lingua nummum confessionis, & accipit modū in correctione, copiā in exhortatione, efficaciam in persuasione. Talibus vnguentis compositis, dum ad monumentum simul venerint, colloquuntur inuicē & dicunt: Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumenti? Lapis iste est vel nimia tristitia, vel pigritia, vel duritia, quæ dum cordis aditum obstruit, frustra ad vngendum mortuum mēs vel manus vel lingua cū quibuslibet aromatibus venit. Sed quoniam scriptū est, Præparationem cordis eius audiuit auris tua: vident lapidem reuolutum, introcunt in monumē-

Ibid.

Psal.9.g

tum: & quē vngere volebant mortuum, audiunt susceitatū. Quis hoc indicat? Quis hoc prædicat? Angelus vtiq; testis resurrectionis. Videtur scilicet huius in quo Christus resurrexit, vultus lætior, aspectus venustior, sermo purior, incessus modestior, & ad omne opus bonum spiritus promptior. Quæ omnia quid sunt aliud quam quidam internæ resurrectionis hilaris nūcius? Cætera quoq; quæ in Christi resurrectione gesta vel dicta sunt, vtpote de inuento sudario, ac de ipso domino in Galilæa videndo, & aliis quæ euangelica continet historia, possunt nimirum iuxta cœptam tropologiam interpretari: vt quod historicè præcessit in capite, consequēter etiā credatur fieri moraliter in eius corpore.

Sermo decimussextus.

Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, pater & filius & spiritus sanctus. Tres in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Similiter in inferno, vt in Esaia legimus: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Duo mala sunt vermis & ignis: altero roditur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quæ in eo vtique intelligitur quòd dicitur, non morietur, & non extinguetur. His qui in cœlo sunt, datur testimonium beatitudinis: his qui in terra, iustificationis: his qui in inferno sunt, damnationis. Primum testimoniū est gloriæ, secundum gratiæ, tertium iræ.

1.Ioan.5.b

Esaiæ 66.g

Sermo decimusseptimus.

VEniens ad nos de via noster amicus, id est quilibet cōuersus proximus: tribus panibus reficiendus est. Primus panis est continentia, qua restringitur corpus ne deinceps per mortiferas voluptates diffluat. Secūdus est humilitas, qua instruitur anima ne de ipsa sua cōtinentia superbiat. Tertius est feruor charitatis, quo accēditur spiritus, vt vtrūque, id est, corpus & animam, in castitate & humilitate perseueranter custodiat. His tribus virtutibus, id est castitatis, humilitatis, charitatis, tanquam tribus panibus reficitur homo Dei & roboratur, vt secundū apostolū in die aduentus domini sit integer spiritus, anima & corpus. Spiritū autem voco gratiam, quæ (iuxta apostolum eundem) adiuuat infirmitatem nostrāne deficiamus, donec suo tēpore metamus bonū quod seminauimus. Vocatur primus panis carnalis vel corporalis, secūdus rationalis, tertius spiritualis. Hi panes quotiens desunt, à Deo requirendi sunt. Meritò autē tres quæruntur, quia tres reficiendi veniunt: anima quasi vir, caro quasi coniunx, spiritus velut vtriusque vernaculus. Et notandum quòd non ait, da: sed, commoda mihi tres panes, quasi redditurus: quia sacerdos peccatori cōuertenti debet qui dem gratiam diuinitus impetrare, fructum vero eiusdem gratiæ non sibi debet, sed Deo referre.

Luc.11.a

1.Thes.5.a

Sermo decimusoctauus.

NEmo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. Dominus & saluator noster Iesus Christus volens nos docere

Ioan.3.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo in cœlum ascenderemus, ipse fecit quod docuit, ascendit in cœlum. Et quoniam ascendere non poterat nisi prius descenderet: (descendere autem eum vel ascendere non patiebatur diuinitatis suæ simplicitas: quippe quæ nec minui potest nec augeri, aut aliquo modo variari) assumpsit in vnitatem suæ personæ naturam nostram, id est humanã, in qua descenderet & ascenderet, viámque nobis qua & nos ascenderemus, ostenderet. Quod totum indicant sancti Euangelij verba proposita. In eo enim quod dictum est, Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit, assumptio humanæ naturæ exprimitur: in eo autem quod infertur, qui est in cœlo, diuinitatis suæ incommutabilitas ostenditur. In quibus verbis illud etiam innuitur, quòd ipse sit via per quam ascendamus, ipse patria vbi maneamus: via scilicet transeuntibus, patria peruenientibus. Manes itaque quod erat in natura sua, descendit & ascēdit propter nos in nostra: attingens nimirum à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.

Sap.8.a Descendit siquidē quo inferius non decuit, ascēdit quo celsius non potuit. Ipsumq; descensum egit fortiter, quia virtus erat: ascensum disposuit suauiter, quia sapientia erat. Descendit autem dictum est, nō cecidit: quia qui cadit, sine gradu ruit: qui autē descendit, gradatim pedem ponit. Sunt ergo gradus in descendendo, sunt in ascendendo. In descendendo primus quidem gradus est à summo cœlo vsque ad carnem, secundus vsque ad crucem, tertius vsque ad mortem. Ecce quousque descēdit. Nūquid amplius potuit? Poterat iam certè rex noster dicere, & quasi quodam operis effectu clamare: Quid vltrà debui facere, & non feci? Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animā suā ponat quis pro amicis suis. Vidimus descensum, videamus & ascensum. Sed & ille quoque triplex est, & eius primus gradus gloria resurrectionis, secundus potestas iudicij, tertius confessus ad dexteram patris. Et de morte quidem meruit resurrectionem, de cruce iudicij potestatem: vt quoniam in illa iniustè iudicatus est, de illa iustam obtineret iudicis censuram, ipso post re-

Matth. 28.d surrectionem dicente: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Ipsam verò serui formam, id est carnem in qua passus & mortuus est, resuscitatam euexit super omnes cœlos, & super omnes angelorum choros, vsque ad dexteram patris. Quid hac dispositione suauius, vbi mors absorbetur in victoria, vbi ignominia crucis vertitur in gloriam?

Galat.6.d vt de illa dicant sancti: Absit mihi gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, vbi & ipsa carnis humilitas ex hoc mundo transit ad patrem. Hac ascensione nihil sublimius, hoc honore nihil gloriosius dici potest aut cogitari. Sic per incarnationis suæ mysterium descendit, & ascendit dominus, relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius. Sumamus & nos de mysterio eius moribus nostris exemplum. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Descendamus per viam humilitatis, ponatúrque nobis primus eius gradus, id est primus profectus, nolle dominari, secundus velle subiici, tertiꝰ in ipsa subiectione quaslibet contumelias & iniurias illatas æquanimiter pati. Primo gradu caruit in cœlo Lucifer ille, qui dixit in corde suo: In cœlum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis: ascendā super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cœlo: & hoc ideo forte, quia omnino intolerabilis superbia est velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi homines in paradiso, qui licet sua maluerint voluntate abuti, quàm creatori subiici: non tamē præsumpserūt cæteris suæ sortis dominari. Ideóq; culpa eorū & pœna longe extitit dissimilis superbiæ atq; ruinæ diaboli: vnde & diuina clementia quandoq; meruerunt reparari. Tertiū gradum non habent qui ad tempus credunt, sed in tempore tentationis recedunt. Hæc dicimus vt sciamus à quorū imitatione declinare debeamus. Nā & diabolus & homo vterque ascendere præpostere voluit: hic ad scientiā, ille ad potentiam, ambo ad superbiam. Non sic ascēdere velimus, quin potius audiamus prophetam quærentē quomodo ascendendum sit. Quis, inquit, a-

Psal.23.a scendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Vbi notādū, quod triplicem gradū ascendendi constituit. Primus gradus est innocētia operis: secundus, munditia cordis: tertius, fructus ædificationis. Quos gradus miro modo inuenimus in superioribus gradibus descensionis. Ibi quippe fuerat tertius gradus, tolerantia iniuriarum. Ipsa est enim quę probat huius ascensionis primum gradū, id est, innocentiam operis. Ibi secundus fuerat patientia subiectionis: & ipsam operatur mūditia cordis, quæ est secūdus ascēsionis gradus. Ad hoc enim doctores prælatos habemus, vt cor mundemus, dicente domino: Iam vos mundi estis propter sermonē quem locutus sum vobis. Ibi etiā primus gradus

Ioan.15.a fuerat cōtēptus dominationis: hic tertius est fructus ædificationis. Quisquis autē dominari nō appetit, is profectò fructuosè præest cæteris instituendis.

Sermo decimusnonus.

Psal.23.c QVis ascendet in montem domini? Ascendit quidem semel Christus corporaliter super altitudinem cœlorum, sed & nunc ascendit quotidie spiritualiter in cordibus electorum. Si ergo volumus & nos cum eo ascendere, ascendendum nobis est in montes virtutum de vallibus vitiorum. Est autem gemina species ipsorum vitiorum. Alia enim sunt quę nocent nobis, alia quæ proximis. Illa flagitia, ista vocantur facinora: & hæc omnia dicuntur vallis lacrymarum, quia omni fletus fluuio plangenda est vita peccatorum. De valle flagitiorum ascenditur in montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensuum, cogitationum. In prima continentia cohibetur actus, in secunda vitatur aspectus, in tertia resecatur affectus. Item de valle facinorum ascēditur in montem innocentiæ. Hic erigitur scala: Quod tibi non vis fieri, alij ne facias. & ponitur in ea triplex gradus timoris, vel eius scilicet qui patitur ne reddat talionem, vel superioris potestatis ne inferat vltionem, vel interni iudicis qui reddit vnicuique secundum opera sua. Cum autem ad hunc montem

montem ascēderint, iam iusti sunt, & ex fide viuunt: sed necesse est eos secundum apostolum persecutionem pati. Itaque confugiendum est de monte innocentiæ ad montem patientiæ: & hic quoque erigitur scala triplicis gradus. Primus est domini passio, secundus martyrum fortitudo, tertius præmij magnitudo. Possunt sanè gradus isti dici gradus pudoris, sicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota quòd mons iste patientiæ secundū hos gradus est arduus, spinosus, aridus. Arduus propter difficultatem imitandi passionem domini: spinosus propter aculeos tentationū, quæ multiplices sunt, damna scilicet rerum, contumeliæ verborum, cruciatus corporum, in quibus sancti martyres examinātur: aridus propter retributionem præmiorum, quæ nō in hoc seculo sperantur, sed in futuro. Post hunc montem restat ei alius mōs ascendendus, mons scilicet montium: ad quem cum peruenerit, iam in eo

Psal.75.a Deus requiescit: vnde scriptum est: Factus est in pace locus eius. Sed & in hoc monte pacis erigitur

Matth.7.b *Luc.4.* scala charitatis. vnde dominus dicit: Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Volumus siquidem retribui nobis, volumus ignosci, volumus gratis dari.

Sermo vigesimus.

DE spiritu sancto testatur scriptura, quia procedit, spirat, inhabitat, replet, glorificat. Procedere dicitur duobus modis: vnde, & quò. Vnde? à patre & filio. Quò? Ad creaturam. Procedendo prædestinat: spirando vocat quos prædestinauit: inhabitando iustificat quos vocauit: replendo accumulat meritis, quos iustificauit: glorificando ditat præmiis, quos accumulauit meritis.

Sermo vigesimusprimus.

Ioan.16.b SPiritus sanctus arguit mundum de peccato quod dissimulat de iustitia quam non ordinat, dum sibi non Deo eam dat: de iudicio quod vsurpat, dum tam de se quàm de aliis temere iudicat.

Sermo vigesimussecundus.

Ibid.12. QVi mihi ministrat, me sequatur. Quidam sunt qui non sequuntur Christum, sed fugiūt. Alij non sequuntur, sed præeunt. Nonnulli sequūtur, sed non assequuntur. Alij vero sequuntur, & cōsequuntur. Non sequuntur, sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus scriptum est: Omnis qui male agit, odit lucem. Et propheta: Ecce isti qui elongant

Ioan.3.e *Psal.72.d* se à te, peribunt. Non sequuntur, sed pereunt, qui magistrorum sententiis suas præferunt: quorū imaginē tenebat Petrus, cū pro salute nostra volentem

Matt.16.e pati dominū increparet, dicens: Absit à te domine, nō erit tibi hoc. Sequūtur, sed nō assequūtur qui segniter ac remisse agunt, vel vsq; ad finē non perseuerātes de medio itinere reuertuntur. Talibus dicit a-

Hebr.12.c postolus: Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt nō claudicans quis erret, magis autem sanetur. Sequuntur & cōsequūtur, qui viam humilitatis eius deuoto mentis affectu perseuerāter imitantur. Huiusmodi vere sequuntur dominum. *Qui mihi ministrat, me sequatur,* id est, me imitetur. Quo fructu? *Vt vbi sum ego,* inquit, *ibi sit & minister meus.* Fructus itaq; huius imitationis, mansio est æternæ beatitudinis. *Ioan.12.d*

Sermo vigesimustertius.

QVi vult venire post me, perme, ad me. Post me, quia veritas sum: per me, quia via sum: ad me, quia vita sum. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Tria proposuit Christus Dei virtus & Dei sapiētia, angelus magni consilij, animæ rationali ad imaginem trinitatis factæ, scilicet seruitutem, vilitatem, asperitatem. In abnegatione sui seruitus, in toleratione crucis vilitas, in imitatione Christi designatur asperitas: vt quæ per inobedientiam de statu trinæ felicitatis ceciderat, humiliata afflictione trinæ miseriæ per obedientiam resurgat. Ceciderat enim à semetipsa, à societate angelorum, à visione Dei, id est, à libertate, à dignitate, à beatitudine. Audiat ergo cōsilium vt abnegando semetipsum, id est, propriam voluntatem, sui libertatem recuperet: tollēdo crucē suam, id est, carnem suam cum vitiis & concupiscētiis crucifigendo, per continentiæ bonum recuperet societatem angelorum: sequendo Christum, id est, eius passionem imitando, recuperet claritatis eius visionem: quia si compatimur ei, & conregnabimus. *Luc.9.d*

Sermo vigesimusquartus.

PRecioſa in conſpectu domini mortem ſanctorum eius facit aliquando vita, aliquando causa, aliquando vita simul cum causa. In cōfessoribus qui in domino moriuntur, facit pretiosam vita. In martyribus qui pro domino moriuntur, facit eam pretiosam aliquando sola causa, aliquando causa pariter & vita. Et illa quidem mors preciosa est, quam commendat vita: pretiosior vero, quam facit causa: pretiosissima vero, quam præuenit vita simul cum causa. *Psal.115.a*

Sermo vigesimusquintus.

PRecioſa in conſpectu domini, mors ſanctorum eius. Tria sunt quæ sanctum faciunt hominem, victus sobrius, actus iustus, sensus pius. Victus sobrius erit, si continenter, si socialiter, si obedienter, id est, caste, charitatiue, humiliter vixerimus. Per continentiam enim castitas, per socialitatem charitas, per obediētiam humilitas acquiritur. Et hæc est virtus quæ animam perfectè Deo subditam, sub vmbra alarum ipsius securè facit viuere. Actus iustus erit, si fuerit rectus, discretus, fructuosus. Rectus per bonam intentionem, discretus per mensuram possibilitatis, fructuosus per vtilitatem proximorum. Sensus pius erit, si fides nostra Deum sentit summe potentem, summe sapientem, summe bonum: vt per eius potentiam, nostram credamus adiuuari infirmitatem: per eius sapientiam, nostram credamus corrigi ignorantiam: per eius bonitatem, nostrā credamus dilui iniquitatē. Tria sunt quæ mortem sanctorum *Ibidem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciunt precioſam, quies à labore, gaudium de no- G
uitate, ſecuritas de æternitate.

Sermo vigeſimuſſextus.

Matt.13.f TRiplicem nobis commendat gradum parabola triplex lectionis vnius. Ager eſt corpus. Huic dum adhuc dominantur paſſiones deſideriorum, iacet incultus, & obnoxius maledicto. Spinas & tribulos germinat, quid intus lateat ignoratur. Quis enim eo tempore idoneũ reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam inſipienter exponis anima corpus tuum? Neſcis quid abſcõditum ſit in eo. Quid, niſi regnum cœlorum? Inuenire eſt in eo ſalutis opera, quibus regnum cœlorum poteris adipiſci. Eme ergo agrum, & à concupiſcentiis tuis tibi vendica corpus tuum, dato nimirum precio fomentis & occaſionibus ipſarum concupiſcentiarum. Vbi verò theſaurum effoderis, eſto iam negociator, & precioſas margaritas quære. Si precioſiſſimã vnam inueneris, etiam tunc vende quicquid habes, & eme eam. Quæ eſt tamen vna tam precioſa? Neque enim I mirum ſi pro theſauro vẽdidit quæcunque habebat, id eſt pro diuitiis ſalutis, & peccata & peccati fomẽta deſeruit. Hæc quippe ſola prius habebat. Nunc autem vbi theſaurum hunc reperit, quomodo quærit bonas margaritas, & pro vna omnia vendidit? Ego vnam hanc nihil aliud quam vnitatem arbitror eſſe. Quærit autem bonas margaritas, qui in opere ſalutis ſuæ non eſt contentus inferioribus bonis, ſed ſumma quæq; & excellẽtiora perquirit. Nihil ergo precioſius inueniens vnitate, non parcat omnibus cæteris propter eam: ieiuniis, vigiliis, orationi- K
bus audacter præferat vnitatem. Volo autem vt in ea quoque ſic maneat, non quaſi vnus ex omnibus, ſed quaſi cum omnibus vnus. Latũ expandat ſinum, ex omni genere affectionem claudat intra viſcera ſua, omnibus omnia fiat, & congaudere paratus & compati, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim cum ad littus veniens, malos piſces à ſagena charitatis excludet, & quicquid moleſtum eſt, foras mittetur.

Sermo vigeſimuſſeptimus.

EOdem ordine quo præceſſit culpa, ſubſecuta eſt etiam culpæ medicina. Primum peccatum eſt factum in cœlo per ſuperbiam præuaricatoris angeli, qui dixit in corde ſuo: In cœlum conſcendam, *Eſaiæ.14.d* ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium, ero ſimilis altiſſimo. In ſeipſo tumuit, & de ſorte beatorum ſpirituum ejectus, cœlorum regnum amiſit. Contra hoc peccatum dictum eſt: *Matt.5.d* Beati pauperes ſpiritu, quoniã ipſo- M
rum eſt regnum cælorum. Secundum peccatum commiſſum eſt per inobedientiam mulieris in paradiſo. Ex hoc peccato facta eſt caro rebellis ſpiritui, vt quoniam ſpiritus eius non fuit ſubiectus creatori, *Ibidem.* nec caro ſit ſubiecta ſpiritui. Contra hoc eſt dictum: Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Ho- *Matt.11.d* rum duorum peccatorum comprehendit dominus medicinam, dicens: Diſcite à me, quia mitis ſum, &

humilis corde. Tertium peccatum fuit, quòd ipſa mulier virum quoque ſecum traxit in culpam. Debuit quidem illa peccatum ſuum deflere, nec addere peccatum peccato: ſed in hoc ſe putauit habere cõſolationem, ſi virum faceret peccati ſui participem. Quodammodo enim naturale eſt, vnumquemque velle ſiue in vitiis, ſiue in virtutibus aſſociare ſibi cõſortem. Contra hoc peccatum eſt iſtud remedium. Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabũtur. Quartum peccatum cõmiſit Adam, qui conſenſit. Adam *Matt.5.e* enim (ſicut ait apoſtolus) non eſt ſeductus, mulier *1.Tim.2.a* H autem ſeducta in præuaricatione fuit. Illa per ignorantiam, iſte peccauit per infirmitatem. Peccauit autem nimis diligendo vxorem, non quia eius voluntatem fecit, ſed quia eam voluntati prætulit diuinæ. Vnde & à domino ei dictũ eſt: Pro eo quòd *Geneſ.3.a* obediſti voci vxoris tuæ plus quàm meæ, maledicta terra in opere tuo. Iuſtum quippe erat, vt illius magis voluntatem faceret, cui plus debebat. Quis vero ambigat plus cum debere cõditori quàm vxori? Siquidem vxori erat aſtrictus tantùm per amorem, Deo autem per timorem ſimul & amorem. Plus ergo debuerunt valere duo vincula ad tenendum eum erga Dei præceptum, quàm vnum tãtum erga coniugis affectum. Contra hoc quartum peccatum, adhibitum eſt remedium: Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Habuit qui- *Matt.5.e* dem Adam iuſtitiam, à iuſto Deo creatus iuſtus: ſed quia non eam ex libero arbitrio direxit, facilè ab ea per idem liberum arbitrium defluxit. Quo contra dicitur per pſalmiſtam de Chriſto: Dilexiſti iuſtitiam, *Pſalm.44.b* & odiſti iniquitatem. Quintum æquè peccatum commiſit, qui propriam culpam retorſit in vxorem, *Gene.3.b* cum ait: mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Primò quidem crudelis in ſe, qui peccatum ſuum excuſauit: ſecundò in vxorem, quam accuſauit. Et vtique ſatis ſumpta eſt digna de peccato vindicta, quando eam accuſauit, cuius amore peccauit. Contra hoc peccatum dictum eſt: Beati *Matt.5.e* miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Sextum peccatum fecit Eua, quæ cum increpraretur à domino, cur hoc feciſſet, reſpondit ei. Serpens decepit me, & comedi. Sic declinauit & *Gene.3.b* L ipſa in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in *Pſal.140.* peccatis, refundens culpam in ſerpentem, quaſi immunis à crimine, cum il obfuiſſet ſuggeſtio ſerpentis, ſi illa negaſſet aſſenſum propriæ voluntatis: & forte præceſſit in ea aliquis motus ſuperbiæ, vnde ſeduci meruit à ſerpente. Contra quod dictum eſt: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. *Matt.5.e* Septimum peccatum factum eſt extra paradiſum, quando Cain conſurrexit aduerſus Abel fratrem *Gen.4.b* ſuum, & interfecit eum. Ex eo iam tempore inueteratum eſt, vt mali inſurgant in bonos, & opprimant eos. Huius peccati remedium eſt illud: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur. Quod ſi ab infeſta- *Matt.5.e* tione ceſſare noluerint iniqui, patienter tolerẽt eos iuſti, audientes conſolationem quæ ſequitur, & dicit, Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſti- *Ibid.* tiam: quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Ecce quàm neceſſarius fuit aduentus Chriſti, qui carnem ſubiiceret ſpiritui, hominem pacificaret ſibi, dum reconciliaret homini.

Sermo

Sermo vigeſimuſoctauus.

Ioan.1.b LEx per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Duplex in lege veteri præceptorum genus inuenio. Sunt enim moralia quædam, vt eſt: Non concupiſces, non adulterabis, ho-
Matt.19.c *Rom.13.c* nora patrem tuum, & his ſimilia. Sunt etiam figu-
Exod.20.a ratiua & vmbratilia quædam, vt eſt taurorum immolatio, & ſanguis hircorum. Veruntamen carnalis ille populus, necilla implere poterat, nec in his obtinere ſalutem. Vnde & ſaluator in euangelio, legis præcep-
Marc.7.c ta improperat Phariſæis, quod propter traditiones B ſuas irrita facerent Dei mandata, ipſa ſine dubio in quibus eſſet ædificatio morum. Nam de cæteris ipſe
Ezec.20.d loquitur per prophetam: Dedi eis præcepta non bona: ipſa plane in quibus eſſet vmbra futurorum. Quę enim conſequentia rationis, vt homine peccante
Pſal.68.a aries mulctaretur, & diceret cum propheta: Quæ nõ rapui, tunc exoluebam? Meritò ſanè non bona præcepta populus non bonus accepit, dicente prophe-
Pſal.17.d ta: Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruertêris. Nouerat enim Iudæorum corda carnalia, vnde & carnalia eis tradidit ſacramenta, quæ non poſ- C
ſent iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruiẽtem in iuſtitiis carnis. Venit proinde plenus gratia & veritate Chriſtus dominus noſter, vt ex hoc iam moralia quidem impleãtur per gratiam: quæ vero vmbratilia & myſtica fuerãt, reuelata veritate deinceps non ad literam obſeruentur, ſed ſecundum ſpiritum ſpiritualiter intelligantur. Propterea iam non aries vel taurus homine peccante mactatur, ſed viua corporis hoſtia, rationale & acceptabile ſacrificium in
D ieiuniis, & laboribus veniam meretur pariter & gratiam.

Sermo vigeſimuſnonus.

1.Cor.4.a SIc nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorũ Dei. Miniſter Chriſti ſic debet conuerſari, vt ex moribus exterioris hominis qui videtur, exiſtimetur cõpoſitio interioris animi qui non videtur, ne vel ab alio vel à ſeipſo poſſit iudicari, ſed
Ibid. dicat cum eodem apoſtolo: *Mihi pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, ſed neque meipſum iudico. Qui autem iudicat me, dominus eſt.* In quibus verbis no-
E tanda ſunt tria iudicia: Humanum, ſuum cuiuſque proprium, diuinum. Et humanum quidem poteſt iudicare de rebus exterioribus, quæ ſenſibus corporis percipiuntur: de interioribus verò non poteſt. Hinc
1.Cor.2.c enim ſcriptum eſt: Quis enim ſcit hominũ quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in eo eſt? Quapropter de his quæ ſunt in homine, poteſt iudicare ſpiritus hominis qui in ipſo eſt. Lõgè verò præſtantius de his ipſis iudicat Deus, cuius necdum ſe fatetur apoſtolus euaſiſſe iudicium, qui tamen iam & humanum tranſcendiſſet, & proprium. Porro humanum contemnebat, qui dicebat: *Mihi autem pro mini-*
1.Cor.4.a F *mo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Sed neque
Ibidem. proprium timebat, qui dicebat: *Sed neque meipſum iu-*
Ibid. *dico. Nihil enim mihi conſcius ſum.* Solum ergo reſtabat diuinum, de quo ait: *Qui autem iudicat me dominus eſt.* Debet tamen quiſque quantum poteſt irreprehenſibilem ſe exhibere primùm quidem coram Deo, ſed deinde coram hominibus. Hoc nempe eſt quod

A alibi loquitur idem apoſtolus dicens: Prouidentes *2.Cor.8.d* bona non tantùm coram Deo, ſed coram hominibus. Et notandum quòd tribus modis prouidentur bona coram hominibus, id eſt habitu, actione, ſermone. Habitu, ne ſit notabilis: actione, ne ſit reprehẽſibilis: ſermone, ne ſit contẽptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, intentione. Nam & cogitatio debet eſſe ſancta, vnde ſcriptũ eſt: Cogitatio ſancta ſeruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria iſta, id eſt cogitatio, affectio, intentio, in anima: ſed in ea quoq; propriis ſingula locis diſtincta videntur. Nam cogitatio in memoria, affectio in voluntate, intentio in ratione conſiſtit. Atque vt eorum vſum ac differẽtiam clarius videamus, ſumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus ſi quilibet deformis color cutem tãtùm inficiat, corpus quidem turpius redditur, ſed nil ei de ſanitate ſua ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua, vel liuidus tumor inſederit, iam non ſolùm decor corporis, ſed ſalus quoque turbatur. Quod ſi languor forſitan inualeſcens, cum ipſa carne oſſa quoque medullitus occuparit, tunc demum de vita non immeritò poterit deſperari. Eodem modo in anima ſi peccatum ſuggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut volũtas affectum, aut deliberatio ipſa conſenſum: fateor quidem, deformitas eſt, nec audire interim anima illa meretur: Tota pulchra es a- *Cant.4.b* mica mea. Cæterum & ſi næuus eſt: ſed nõ morbus. Quod ſi voluntas quoque ipſa iam ſenſu delectationis afficitur, reſiſtit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, ſed necdum moritur anima: clamet tamen neceſſe eſt: Sana me domine, & ſana- *Hier.17.b* bor. Tunc enim mori dicitur, quando & ipſa ratio ad peccatum per intẽtionem curuatur. Hoc nempe *Ezech.18.* eſt peccatum, de quo dicitur: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Hunc triplicem gradum deplorat Dauid ex perſona peccatoris, dicens domino, Ex- *Pſal.37.a* pellendo de paradiſo in latam huius ſeculi euagationem. Cõfirmaſti ſuper me manum tuam. Et quo- *Ibidem.* niam carnalia deſideria ſunt peccati pœna: Non eſt ſanitas in carne mea, à facie iræ tuæ. Iam vero vbi robur deeſt rationis, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum. Qui rurſum eoſdem gradus
E ex perſona iuſti decantat dicens: Memor fui Dei, & *Pſal.76.a* delectatus ſum, & exercitatus ſum. Delectatus enim dicit per voluntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria expellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ ſolent effluere tanquam vilis plebs in atriũ: ponatur ad eius portam ianitor, cuius nomen eſt recordatio propriæ profeſſionis, vt cum turpibus ſeſe cogitationibus ſenſerit animus prægrauari, increpet ſe, & dicat ſibi: Túne hæc debes cogitare qui ſacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iuſtitiæ debet in ſe huiuſmodi quicquam admittere? decet ſeruum Chriſti, amatorem F Dei, tale aliquid vel ad modicum meditari? Hæc dicendo excludes fluxum illicitæ cogitationis per recordationẽ propriæ profeſſionis. Similiter ad portam voluntatis in qua ſolent manere carnalia deſideria tanquam in domo, domeſtica familia, ſtatuatur oſtiarius, quivocatur recordatio cœleſtis patriæ. Hic enim poteſt prauum deſiderium quaſi cuneus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuneũ expellere,& ipſum qui ait,Ecce ſto ad oſtium & pulſo: ſine cunctatione recipere. Iam vero ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibendus eſt cuſtos qui nemini parcat, ſed quicunque hoſtis ſiue clam,ſiue palam ingredi præſumpſerit, procul eum arceat: & hic ſit recordatio gehennæ. In cæteris ſiquidem,id eſt, memoria & voluntate non ita eſt intolerabile , ſi vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc verò grauiſſimum eſt & omnino damnoſum ſi vnquam ratio perdiderit intentionis rectitudinem.

Sermo triceſimus.

1.Cor.15.f *SIcut portauimus imaginem terreni hominis,portemus & imaginem cœleſtis.* Duo homines ſunt,vetus & nouus, Adam vetus, Chriſtus nouus. Ille terrenus, iſte cœleſtis: illius imago vetuſtas,iſtius imago nouitas. Eſt autem triplex vetuſtas,& econtrario triplex nouitas. Eſt enim vetuſtas in corde , in ore,in corpore: in quibus tribus modis peccauimus,cogitatione, locutione & opere. In corde ſunt deſideria carnalia & ſecularia,id eſt, amor carnis,& amor ſeculi. Similiter in ore eſt gemina vetuſtas, arrogantia & derogatio. Item gemina in corpore , flagitia & facinora.
Epheſ.4.f Hæc omnia ſunt imago veteris hominis,& hæc omnia reno uanda ſunt in nobis. Si non eſſet vetuſtas in corde , non diceret apoſtolus : Renouamini ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia,& ſanctitate veritatis. Item ſi non eſſet vetuſtas in ore,non diceret
1.Reg.2.d Epheſ.4.g ſcriptura: Recedant vetera de ore veſtro. Et apoſtolus dicit: Omnis ſermo malus non procedat de ore veſtro,ſed qui bonus eſt , ad ædificationem fidei , vt
Rom 6.d det gratiam audientibus. Sed & de vetuſtate corporis mẽtionem facit, cũ dicit: Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem. De cuius renouatione etiam ſubiungit: Ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Renouetur ergo cor noſtrum à carnalibus,& ſecularibus deſideriis : vt excluſis illis introducatur amor Dei, & amor patriæ cæleſtis. Recedant ab ore noſtro arrogantia, & derogatio,& ſuccedant pro his vera peccatorum noſtrorum confeſſio, & bona de proximis æſtimatio. Pro flagitiis & facinoribus, quæ vetuſtas eſt corporis, aſſumatur continentia & innocentia, vt ſcilicet contrariis virtutibus, contraria vitia depellantur. Hanc ſupradictam renouationem facit Chriſtus habitans in no-
Eſa.43.c Can.8.b bis per fidem , ſicut ipſe ait:Ecce noua facio omnia. Vnde & ad ſponſam loquitur in canticis : Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum , vt ſignaculum ſuper brachiũ tuum. Habitãs igitur in corde eſt ſapientia, habitans in ore veritas, habitans in corpore iuſtitia.

Sermo triceſimus primus.

1.Cor.4.b *SPectaculum facti ſumus mundo , & angelis & hominibus.* Ita planè,& malis & bonis pariter. Illos enim ſolicitat inuidiæ paſſio , iſtos compaſſio miſericordiæ,vt in nos inceſſanter intendant : illi quidem defectum noſtrum,iſti profectum deſiderantes. Nimirum in probatione ſumus, inter paradiſum,& infernum interim medij,velut inter clauſtrum& ſeculum conſtituti. Diligenter conſideratur vtrinque quid agimus : vtrinque dicitur , O ſi ad nos tranſeat:intentione quidem diſſimili , ſed non diſpari forſitan voluntate. Quòd ſi ita omnium oculi in nos : noſtri quò abierunt, aut quare ſoli ipſi receſſerunt à nobis? A dextris ſiquidem & à ſiniſtris tanto ſtudio circunſpecti,ſoli diſſimulamus inſpicere vitã noſtrã: ſoli noſmetipſos negligimus intueri , nec verentes deceptorios , nec adminiſtratorios ſaltem ſpiritus
Pſal.141.a Pſal.118.m reuerentes. Me expectant iuſti, donec retribuas mihi. Et item: Me expectauerunt peccatores vt perderent me. Hinc mihi gehenna in corona paratur , & inter hanc atque illam medium nugari libet, oſcitare delectat ? Vſque adeo nec trahor deſiderio , nec periculo terreor,nec cupidus planè nec pauidus, in quibus magis fuerat neceſſarium : pernicioſiſſime inſenſibilis ad vtrunque. Exurgamus aliquando fratres , nec in vano accipiamus animas noſtras , pro quibus alij tanto zelo, vel in bonum vigilant , vel in malum. Non eſt res parua quam ſic infectantur hoſtes,ciues ſic præſtolantur.

Sermo triceſimus ſecundus.

VSque hodie in ciuibus Babylonis aquarum effuſio , id eſt confuſio cogitationum,terram facit inanem & vacuam. Dum enim fluctuat circa carnem cogitatio vniuerſa,nullum ex ea ſperare eſt fru-
Gene.1.a ctum ſalutis. Diuidantur ergo aquæ ab aquis quatenus anima quoque(vt dignũ eſt) partem ſibi vendicet ſolicitudinis,& meditationis. Sane inferiores certis limitibus coërceantur,certis contineantur alueis, neceſſitatis terminos non excedant , proinde
Pſal.84.b ſuperiores copioſius dilatentur. Ex hoc ſanè dat dominus,benedictionẽ,& terra noſtra dabit fructũ ſuũ.

Sermo triceſimus tertius.

CVm in populo Dei carnales alij ſint,alij ſpirituales : nec illi tamen æternorum , nec iſti carent omnimodo temporalium deſiderio. In eo ſanè diſtant , quòd plus alia appetunt alij , & ſecundum ea quæ præferunt , aut ſpirituales aut carnales iudicantur. Hinc eſt quòd in benedictionibus Iacob &
Geneſ.27.d Eſau,& ros cœli, & terræ pinguedo nominatur, ſed non eodem ordine in vtroque. Det tibi Deus de rore cœli & de pinguedine terræ abundantiã, ait Iſaac ad Iacob. Ad Eſau vero: In pinguedine terræ, inquit, & in rore cœli deſuper , erit benedictio tua. Quid autem ſinguli præferant, à ſtudiis eorum & ſolicitudinibus innoteſcat.

Sermo triceſimus quartus.

INtegra & perfecta moralitas in duobus præcipuè conſiſtit, in euitandis vitiis,& appetendis virtutibus , quoniam non ſufficit à malo abſtinere , ſi non
Pſal.66.e & bonum faciamus. Inde Pſalmiſta : Declina à malo , & fac bonum. Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Hiſtorias igitur ſummatim delibãtes,
Geneſ.42. & 43.a Exod.1.c moralitatis fructus decerpamus. Fames coëgit Iſraël intrare in Ægyptum: ſtatim reperit ibi nouum dominum , & de libero ſeruus efficitur. Ex illius regionis

gionis inhabitatione redigitur ſub poteſtate Pharaonis: qui maſculos præcepit interfici,fœminas reſeruari. Iſraël operibus luti , & lateris duriter affligitur, Pharao paleas miniſtrat laborantibus. Fames coëgit. Non fames panis,neque ſitis aquæ,ſed audiendi verbum Dei, compellit multos intrare Ægyp-
Ioan.1.a tum, hoc verbum Dei eſt lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
Pſal.18.b Vnde Pſalmiſta: Præceptum domini lucidum, illuminans oculos. Qui hanc lucem ſequitur , non ambulat in tenebris,ſed habet lumen vitæ. De luce præceptorum trãſitur al lumen præmiorum. Qui huius diuini verbi patitur egeſtatem,cogitur intrare Ægyptũ,id eſt tenebras. Inuoluitur enim tenebris ignorãtiæ,& ſubiacet dominio Pharaonis,id eſt diaboli,
Epheſ.6.b qui princeps eſt Ægypti, hoc eſt tenebrarum,iuxta illud apoſtoli : Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates , aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. Sub iugo Pharaonis fiunt lutea opera , id eſt diſſoluta & ſordida. Ab ipſo dantur paleæ,id eſt leues cogitationes. Paleaſũ eſt leuiter accendi,& in momento conſumi. Sic & malæ cogitationes à diabolo immiſſæ, cito in mentibus noſtris accenduntur, carnis mollitie conſentiente. Sed ſi viriliter ſtudeamus reſiſtere, Deo iuuante protinus extinguuntur. Paleis accenſis coquebatur lutum , & ſolidabatur in lateres: & prauæ cogitationes quæ ſunt lutũ, paleis delectationis accenduntur. Quæ cum tranſeunt in actum, tunc decoquuntur: cum vero ducuntur in conſuetudinem,tunc ſolidantur.

Sermo triceſimus quintus.

Pſal.1.a BEatus vir,qui non abiit in conſilio impiorum. Pij ſunt qui in Deum credunt,& ipſum colunt. Eſt enim pietas cultus Dei. Hic autem cultus in tribus conſiſtit,fide,ſpe,& charitate : quæ ſunt inuiſibilia. His tribus carent impij qui Deum non colunt, & quorum conſilium eſt viſibilia inuiſibilibus,terrena cœleſtibus præponere. Horum caput & princeps eſt diabolus , qui primus à pietate receſſit,& impius factus etiam homines in paradiſo poſitos , ab eadem pietate fraude ſua deiecit , volens eos habere ſocios ſui erroris,& participes iniquitatis. Ille enim Euam ſeduxit , & illa virum ſibi ſubdidit. Similiter adhuc dæmon ſuggerit carni,caro ſpiritui, & fit impiorum
Proue.1.b conſilium. Dicunt enim ſibi inuicem: Omnium noſtrum ſit vnum marſupium. Ponunt ergo in memoria quaſi in marſupio quiſque obolum ſuũ: dæmon ſcilicet ſuggeſtionem , caro delectationem , ſpiritus conſenſum. Inde tanquam de ſymbolo comparant ſibi victum competentem. Caro quidem cõbuſtionem, ignem ſcilicet qui nõ extinguitur: ſpiritus malam conſcientiam,id eſt vermem qui non moritur. Dæmon autem emit vtriuſque ſanguinem. Ad hoc conſilium impiorum itur quatuor modis. Quidam enim trahuntur inuiti , alij attrahuntur illecti,alij ſeducuntur ignari, alij ſequuntur ſpontanei. Iſtis neceſſariæ ſunt quatuor virtutes , per quas armati reſiſtãt ne in conſilium eant. Inuitis neceſſaria eſt fortitudo qua reſiſtant vſque ad mortem minis,cruciatibus,& damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent temperantia quæ reprimit illicita deſideria , nec cedit promiſſionibus,nec emollitur blãditiis. Illis qui ſeducuntur ignari , eſt opus prudentia, quæ ab vtilibus inutilia diſcernit,& docet quid tenendũ , quíd-ve reiiciendum ſit. Iuſtitia indigent illi qui ſequuntur ſpontanei. Iuſtitia eſt rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato conſentire. Iuſtitia & fortitudo ſedem habent voluntatem: quia voluntas iuſta debet eſſe & fortis. Eſt autem iuſtitia ordinata hoc modo,ſcilicet mala reſpuens,bonis meliora præponens. Hanc non videtur habuiſſe Adam, qui malo conſentiens,quod vtile erat deſeruit. Prudentia & temperantia ſedem habent in ratione,quia ratio prudens debet eſſe & tẽperata. Eſt quippe prudentia, ratio docta ſcilicet à gratia vetare contagia iniuſtitiæ, propter iuſtitiam. Vitat quidem non ſolum iniuſtitiam apertam, ſed etiam illa quæ ſunt aliquo modo contra iuſtitiam,attendens non quod licet,ſed magis quod expedit : vitans diuitias & quædam alia,nõ quia illicita, ſed quia iuſtitiæ ſolent eſſe impedimenta. Sed propter quoſdam , qui ex hypocriſi hoc faciunt, additur,propter iuſtitiam. Iuſtitia eſt perfectio animæ rationalis. Aliæ virtutes ſunt ad eius acquiſitionem vel conſeruationem , fortitudo, temperantia,prudentia , quæ iuſtitiam conſeruant ne amittatur aut minuatur. Poſtquam verò perfecta eſt iuſtitia,& tranſit in affectum cordis:idẽ eſt quod illa tria: quia fortis eſt , prudens, temperata. *Qui non abiit.* Abire pertinet ad illos qui ſunt inconſtantes,& leuiter poſſunt impelli. Quod quidam volentes euitare,fiunt euidenter obſtinati,nullius conſilio acquieſcẽtes,propoſitum ſuum immobiliter tenentes: & ideo adiunctum eſt, *& non ſteterit*,ſcilicet vt nec leuis ſit, nec obſtinatus. Via peccatorum eſt mũdus, vel propria voluntas quæ eſt ſuperbia, ex qua omnia mala, ſicut ex communi ſunt bona. *Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Sedet,qui docet exemplo ſuo faciẽs
Pſal.1.a peccare alios. Cathedra eſt hæc,& quatuor pedibus ſubſiſtit. Primus pes eſt malitia , ſecundus contemptus Dei,tertius irreuerentia, quartus aſtutia. Malitia eſt amare malum,& ſaporem mali habere: & malum,quia malum eſt diligere , ſicut facit diabolus,& nonnulli iniqui. Sed quia fit aliquando vt tales timeant Deum non timore bono, ſed ne incurrãt vel damnum rerum,vel corporis cruciatum: vt amplius fiant mali,contemnunt & ipſum Deum,& fit ſecundus pes contemptus Dei. Item poſſet fieri vt malum amarent , Deum contemnerent , ſed inhiberet eos pudor hominum, cum quibus habitant: ideo ad augmẽtum mali ſequitur tertius pes irreuerẽtia,vt nec Deum timeant,nec homines reuereantur. Ad conſummationem verò malitiæ adeſt quartus pes aſtutia: vt ſciant vti tribus prædictis, miſcentes oleo venenum,& melli acetum. Eminens pars cathedræ cui ſedens inhæret,eſt potentia. Si enim potens eſt qui prædicta habet,tunc plurimum nocet , vel ſi potentem ſibi allicere poteſt, quem conſilio ſuo ſeducat, & ad malum impellat. Deinde apponitur puluinar, vt ſuauiter ſedeat. Puluinar fit de leuibus pennis auium,ſignificans vanam gloriam, & fauorem popularem quibus homines delectati, extolluntur. Scabellum pedibus ſupponitur, ne terram tangãt. Tales

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, sed G
spirituales simulant, vt magis decipiant. Horum do-
ctrina est quasi pestilentia, multa loca occupans &
vastans. *Sed in lege domini voluntas eius.* Superiori versu
dictum est quid sit respuendum: in hoc autem di-
citur quid sit appetendū. In illo dictum est tāquam,
Declina à malo: in hoc autem, Et fac bonum: quod
vtique est ambulare in lege. Sed quoniam hæc via a-
gitur non gressu corporis, sed affectu mentis. ideo
dictum est, *In lege domini voluntas eius*. Velle enim (te-
ste beato Gregorio) mente ire est. Per hanc viam in-
cedunt, & quasi quendam currum ducunt tria ge- H
nera hominum, seruus, mercenarius, filius. Trahunt
autem eundem currum iumenta, quorum nomina
sunt, comminatio & promissio. Super comminatio-
nem seruus sedet, super promissionem mercenarius.
Horum vterque trahit currum, alter timore, alter
cupiditate, & vterque propriis stimulis impellitur.
Solus filius qui nec timore quatitur, nec illicitur cu-
piditate, sed spiritu dilectionis agitur, sine labore aut
læsione vehitur in curru. Quicunque enim spiritu
Dei aguntur, hi filij sunt Dei. Habet etiam currus I
ille quatuor rotas, illas scilicet quatuor animi affe-
ctiones notissimas, amorem & lætitiam, timorem &
tristitiam. Amant enim reprobi temporalia, & lætā-
tur cum malefecerint: sed hunc amorem & hanc læ-
titiam sequitur timor & tristitia sempiterna. Electi
vero quibus dicitur, Mundus gaudebit, vos autem
contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gau-
dium: ponunt primas rotas timorem & tristitiam,
posteriores amorem & lætitiam. Ipsis etenim com-
mutatur timor in charitatem, tristitia in lætitiam
sempiternam. K

Notandum autem, quòd hæc via legis domini
consummatur sex diebus. Et prima quidem dicta est
gemitus cordis, secunda cōfessio oris, tertia largitio
propriæ possessionis, quarta labor corporis, quinta
abnegatio propriæ voluntatis, sexta contēptus mor-
tis. In septima fit quies ab omnibus prædictis, sperās
octauam resurrectionis. *Et in lege eius meditabitur die
ac nocte.* In quocunque statu sit homo positus, num-
quam recedendum est illi à lege domini, sed semper
in die bonorum non immemor sit malorum, & in
die malorum memor sit semper bonorum. Potest L
etiam per diem & noctem contemplatiua & actiua
vita intelligi, quæ ambæ cōtinentur in lege domini.

Ibid.

Roma. 8.c

Ioan. 16.a

Sermo tricesimussextus.

Psal. 52.a DIxit *insipiens in corde suo, non est Deus.* Deus licet
vnus sit & vnum sit, tamen non sui varietate,
sed animi nostri mutatione gustantibus nobis di-
uersos videtur habere sapores. Sapit enim timenti
iustitiam & potentiam, sapit amanti bonitatem &
misericordiam. Vnde & alibi ait idem iste propheta: M
Psal. 61.c Semel locutus est Deus, duo hæc audiui: quia pote-
stas Dei est, & tibi domine misericordia. Idem quip-
pe est audire hoc quod gustare: quia vtrumque fit
vna & simplicissima mente. Itaque semel locutus est
Deus quia vnum genuit verbum. Cæterum nos per
vnum verbum duo hæc audimus siue sapimus, quia
potestas Dei est, & tibi domine misericordia. At is
quidē penitus insipiens est, cui nec timorē Deus sa-
pit, nec amorē. D iscat quantū vult, ego sapientē nō
dixerim, dum nec timebit nec diliget Deum. Quo-
modo enim dixerimus in sapientia consummatum,
quem video nec initiatum? Nam initium sapientiæ
timor domini: consummatio amor: media sibi vēdi-
cat spes. Cui ergo nec iustitiam sapit, Deus per timo- *Prouer. 1.a*
rem, nec misericordiam per amorem: is plane di-
cit in corde suo, non est Deus. Deum enim non pu-
tat, quem nec iustum nec pium reputat.

Sermo tricesimusseptimus.

*Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis, Psalm. 13. &
non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.* Ha- 52.
bet anima corruptionem suā, habet & corpus suam.
Corruptio animæ tripertita est, quadripertita est
corporis. Corpus siquidem constat ex quatuor ele-
mentis: anima vero in triplici vi subsistit. Est enim
rationalis, concupiscibilis, irascibilis. Rationalem,
cuius sanitas est cognitio veritatis, corrumpit super-
bia. Corrupta autem fallitur duobus modis: in co-
gnitione sui, & cognitione Dei. Concupiscentiam
corrumpit vana gloria, iram inuidia. Corruptio cor-
poris dicitur abominatio, & fit quatuor modis, se-
cundum quatuor elementa ex quibus constat. Qua-
tuor enim sunt quæ corpus corrumpunt, curiositas,
loquacitas, crudelitas, voluptas. Sūt autem quatuor
partes corporis, in quibus singulis maxime vigent
singula elementa. Nam in oculis est ignis: in lingua
quę vocem format, aer: in manibus quarum proprie
tactus est, terra: in membris genitalibus, aqua. Has
quatuor partes corrūpit illa quadripertita pestis. O-
culos scilicet curiositas, linguam loquacitas, manus
crudelitas, genitalia voluptas. Sic fiūt homines cor-
rupti & abominabiles, corrupti in anima, abomina-
biles in corpore: corrupti coram Deo, abominabi-
les coram hominibus. Non est qui faciat bonum,
non est vsque ad vnum. Quatuor genera sunt homi-
num, quorum omnium nullum est quod faciat bo-
num nisi vnum. Quidam enim sunt qui Deum nec
intelligunt nec requirunt: & hi mortui sunt. Alij in-
telligunt quidem, sed non requirūt: & hi impij sunt.
Alij requirunt, non autem intelligunt: & hi fatui
sunt. Alij verò & intelligunt, & requirunt: & hi san-
cti sunt, de quibus solis dici potest, quia ipsi sunt qui
faciunt bonum.

Sermo tricesimusoctauus.

*Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelera- Psal. 15.a
uerunt.* Quid dissimulant homines in vita sua
agere pœnitentiam, & extrema de confessione præ-
sumunt? Quomodo sub vnius horæ articulo reuo-
cari posse æstimant omnia animæ membra, cuius
concupiscentiæ & desideria per totum mundū spar-
sa sunt, & vbique terrarum velut quodam visco te-
nentur? Non dico (ait dominus) quin & talium sal-
uem aliquos, potens sum enim in momento omnia
reuocare: sed non congregabo conuenticula eorum *Ibidem.*
de sanguinibus: id est, qui in sanguine perseuerant,
donec multiplicatis infirmitatibus deserantur à pec-
catis antequam deserant ea, non magna talium con-
uenticula congregabo. Si bene memini, in toto ca-

none

none scripturarum vnum latronem inuenies sic sal- A
Ioan. 3.b uatum. Noli ergo huic tam periculosæ expectatio-
ni credere temetipsum. Et quidem spiritus non mo-
do vbi vult, sed quando vult spirat, nec ei difficile est
de subito perfectam dare cōtritionem cordis, quam
vix multo tempore alij consequuntur: sed vnde scis
quod tunc tibi ita subuenire velit, quem tu interim
sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiæ:
Sapien. 1.b sed non liberabit maledictum à labiis suis. Audi quis
ille sit: Maledictus qui peccat in spe.

Sermo tricesimusnonus.

Psal. 20.a PRæueniſti eum in benedictionibus dulcedinis. Triplex B
nobis necessaria est benedictio, præueniens, adi-
uuans, & consummans. Prima misericordiæ, se-
cunda gratiæ, tertia gloriæ. Præuenit misericor-
dia conuersionem, adiuuat gratia conuersationem,
perficit gloria consummationem. Nisi trinā hanc
benedictionem dederit Deus, non potest dare terra
nostra fructum salutis. Neque enim aut inchoa-
re bonum donec à misericordia præueniamur, aut
agere bonum donec adiuuemur à gratia, aut con- C
summari in bonis possumus donec gloria repleа-
mur. Verùm in his tribus non immerito dulcius sa-
pit ea quæ non modo immeritos, sed & male me-
ritos præuenit: vt dum adhuc filij sumus iræ, & o-
peramur opera mortis, ipse cogitet super nos cogi-
tationes pacis, & ne petentibus quidem, imò & im-
petentibus: non inuocantibus, sed prouocantibus:
non interpellantibus, sed etiam repellentibus, spiri-
tum bonum, spiritum vitæ, adoptionis spiritum lar-
gitur. Quid illi animæ dulce sapiat, cui misericordia
tanta non sapit? Merito proinde benedictio dulce- D
dinis nominatur ea quæ præuenit: quia quæ adiu-
uat, fortitudinis: quæ consummat, plenitudinis est.

Sermo quadragesimus.

Psal. 17.g POpulus *quem non cognoui, seruiuit mihi.* Non esset
magnæ admirationis, si populus à Deo cogni-
tus seruiret illi. Cum verò incognitus illi seruiat, &
in auditu auris obediat, magnæ laudi asscribendum
est. Ex hoc genere cognitorum, & nō cognitorum,
& cognoscentium, & non cognoscentium sunt qua- E
tuor differentiæ. Quidam enim sunt qui à Deo co-
gnoscuntur & Deum cognoscunt, alij non cogno-
scuntur nec cognoscunt, alij cognoscūtur quidem,
sed ipsi non cognoscunt, alij non cognoscuntur &
tamen cognoscunt. Cognoscere Dei, est felicem
facere: cognoscere hominis est gratias agere. Qui
ergo cognoscuntur à Deo, & Deum cognoscunt,
sancti angeli sunt, qui ab eo felices facti, eius lau-
dibus semper vacant, & obsequiis deseruiunt. Qui
nec cognoscuntur nec cognoscunt, pauperes sunt
necessarij, quos nec rerum temporalium copia di- F
tat, nec beatificat seruitus diuina. Qui autem co-
gnoscuntur, sed non cognoscunt, diuites sunt huius
seculi, qui acceptis quidem opibus affluunt, sed car-
nalibus desideriis huius seculi pressi, numquam ad
cœlestia cor suspendunt. Qui verò non cognoscun-
tur & cognoscunt, pauperes sunt voluntarij, quos
nec tribulatio, nec angustia, nec alia quæcunque
pericula possunt separare à charitate Dei. Et hi ni-
mirum multis modis probantur aduersis, durisque
fatigantur tribulationibus, sicut scriptum est: Vasa *Eccl. 27.a*
figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tri-
bulationis. Ex quorum item persona loquitur Psal-
mus: Deus Deus meus respice in me, quare me de- *Psal. 21.a*
reliquisti? Nunquid non incogniti videntur qui o-
rant vt respiciantur? Veruntamen licet derelicti vi-
deantur, ipsi tamen Deum cognoscunt: & ex perso-
na cognoscentium statim in eodem psalmo subin-
fertur: Deus meus clamabo per diem, & non exau-
dies: & nocte, & non ad insipientiam mihi. De his
ergo vox diuina dicit: Populus quem non cognoui,
seruiuit mihi. Ac si aperte diceret angelis suis: Quid
si vos mihi seruitis, quos felices facio, quandoqui-
dem illi mihi seruiunt, quos in sua paupertate dere-
linquo? Et quid si vos mihi obeditis qui faciē meam
videtis, cum & illi obediant qui me tantum audiūt,
& non vident? Vident quippe angeli, audiunt ho-
mines. Audiunt scilicet & obediunt, vt quandoque
similes angelis facti, mereantur ipsi quoque videre.
Itaque auditus est meritum videndi, visio præmium
audiendi. Et prius est audire, videre posterius, sicut
scriptum est: audi filia, & vide. Quisquis ergo in fu- *Psal. 44.c*
turo Deum videre desiderat, profectò necesse est vt
in præsenti prius Deum audiat, & in auditu auris o-
bediat.

Sermo quadragesimusprimus.

MOrs peccatorum pessima. Mala in amissione *Psal. 33.d*
mundi, quia non possunt sine dolore separari
ab eo quem diligunt. Peior in dissolutione carnis, à
qua euelluntur eorum animæ à spiritibus malignis.
Pessima in tormentis inferni, quando corpus & ani-
ma perpetuis simul addicuntur ignibus. E contrario
bonorum mors optima, quoniam quidem fit ibi
quies à labore, fit iucunditas de nouitate, fit secu-
ritas de æternitate.

Sermo quadragesimussecundus.

TRia sunt, tabernacula, atria, domus. In taberna- *Daniel. 7.c*
culis sunt omnes iusti in carne viuentes & labo-
rantes, quia tabernacula laborantium sunt & mili-
tātium. Tabernaculum verò habet tectum, sed fun-
damento caret, & portabile est: quia iusti in præsen-
tibus non sunt fundati, sed inquirunt ciuitatem de-
sursum fundamenta habentem. Fides etiam eorum
quæ est fundamentum, nō est in terrenis, sed in do-
mino. Tectum habent, id est, munimentum gratiæ
& protectionem. Atria sunt domui vicina, ampli-
tudinem habentia. In illis sunt animæ sanctæ cor-
poribus exutæ, quæ in latitudine sunt depositæ car-
nis angustia. Atria habent fundamētum, sed non te-
ctum, quia animæ quæ in amore Dei sunt, non ruūt:
vnde stantes erant pedes nostri: sed non habent te-
ctum, adhuc expectantes augmentum, quod nō erit
nisi in resurrectione corporum suorum. Post ipsam *Psal. 121.a*
sane resurrectionem cum angelis erunt in domo,
quæ habet fundamentum & tectum. Fundamētum
est stabilitas æternæ beatitudinis, tectum consum-
matio & perfectio ipsius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo quadrageſimus tertius.

PAratum cor meum Deus, paratum cor meum. Via regia, fratres, nec ad dexteram declinat, nec ad ſiniſtram. Porrò inuenire eſt hominem ſemel qui dem paratum, non quidem ſecundò. Si dixerit ei Deus, Eiice ancillam & filium eius, dico autē opera carnis: non cūctatur. Si dixerit, Immola mihi filium tuum quem diligis Iſaac: hoc planè iam patienter au dire nō poteſt, vt fraternæ vtilitatis aut vnitatis gratia, ſpiritualis ſuſtinere videatur ſtudij detrimenta. Quidni abiiciat facilè ſeruus Chriſti quicquid ad corporeā pertinet voluptatem? At verò ſpirituali iucunditate æquanimiter fraudari, quando aut obedientia cogit, aut fraternæ charitatis ratio poſtulat, hoc planè magnum & Deo gratum offerre eſt holocauſtum. Memento tamen non Iſaac in hoc ſacrificio, ſed arietem contumaciæ iugulari.

Pſal.56.a

Gene.21.b
Gene.22.b

Sermo quadrageſimus quartus.

ECce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Eſt vnitas naturalis, vnitas carnalis, vnitas virtualis, vnitas moralis, vnitas ſpiritualis, vnitas ſocialis, vnitas perſonalis, vnitas principalis. Vnitas naturalis eſt inter corpus & animam. Vnitas carnalis inter virum & mulierem, de qua dictum eſt: Erunt duo in carne vna. Vnitas virtualis eſt quæ hominem ſibiipſi coniungi, vt non per diuerſa effluat, ſed cum propheta vnam petat à domino. Vnitas moralis eſt quæ nos coniungit proximo: vnde Pſalmiſta: Qui habitare facit vnius moris in domo. Vnitas ſpiritualis eſt quæ nos cōiungit Deo. Vnde apoſtolus: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Vnitas ſocialis inter angelos, quibus omnimodis idem velle eſt, idem nolle. Vnitas perſonalis in Chriſto. Vnitas principalis, quæ & ſubſtantialis eſt, in trinitate. Ecce quam bonum & quàm iucundum. Sunt quædam bona & iucunda, ſunt quædam nec bona nec iucunda. Sunt quædam bona & non iucunda, ſunt quædam iucunda & nō bona. De bonis & non iucundis peruenitur ad bona & iucunda. De iucundis & non bonis peruenitur ad non bona & non iucunda. Bona & non iucunda ſunt continentia, patientia, diſciplina. Iucunda & non bona, voluptas, curioſitas & vanitas. Nec bona nec iucunda, inuidia, triſtitia, accedia. Bona & iucunda, honeſtas, charitas, & puritas. Ad hoc bonum & iucundū obtinēdum neceſſaria eſt vnitas virtualis, & vnitas moralis. Primam diſturbant puſillanimitas & leuitas. Puſillanimitas facit propoſitum relinquere, leuitas mutare. Alteram obſtinatio, ſuſpicio & ſimulatio diſturbant. Obſtinatio nō recipit proximum, ſuſpicio non credit proximo, ſimulatio non ſe iungit proximo. Spes æternorum expellit puſillanimitatem, humilis obedientia leuitatē. Obſtinatio humilitate, ſuſpicio & ſimulatio charitate pelluntur.

Pſal.132.a

Gene.2.d

Pſalm.26.b

Pſal.67.a
1.Cor.6.d

Sermo quadrageſimus quintus.

NOn eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Etiam quæ eſt in ore peccatoris pœnitentis, non videtur ſpecioſa: quia adhuc de peccati recordatione & memoria confuſionem patitur, & frequenter inde compungitur. Sed tamē in eo eſt vtilis & fructuoſa confeſſio, etſi nō ſpecioſa decoráq; laudatio. Poſtquam verò de beneficiis Dei proficiens adhæret diuinæ laudi, & in ea aſſidue delectatur & proficit, ita vt nihil aliud placeat ei: tunc in ore eius eſt ſpecioſa laus Dei, ad ſimilitudinem agricolæ, qui dum ſtercorat agrum ſuum, totus in luto eſt & ſtercoribus: non eſt pulcher labor eius, etſi ſit fructuoſus: ſed quādo colligit manipulos ſegetis, tunc labor eſt ſpecioſus & dulcis.

Ecclē.15.a

Sermo quadrageſimus ſextus.

OMni cuſtodia ſerua cor tuum, *quia ex ipſo vita procedit.* Duobus autem modis vita à corde procedit. Aut quia corde creditur ad iuſtitiam, & iuſtus ex fide viuit, & fide mundatur cor, & mundo corde Deus videtur, id eſt, agnoſcitur: & hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te vnum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum: aut quia Chriſtus vita noſtra, qui nunc per fidem habitat in cordibus noſtris, erit cum apparebit, & nos cum ipſo apparebimus in gloria: & qui nunc latet in corde, tūc quaſi de corde ad corpus procedet, quādo reformabit corpus humilitatis noſtræ cōfiguratum corpori claritatis ſuæ. Vnde & alius apoſtolus ait: Nunc filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Sed cōſiderandū eſt quomodo dicat: *Omni cuſtodia ſerua cor tuū.* Solēt dicere homines huius ſeculi, Bonū caſtellum cuſtodit qui corpus ſuū cuſtodit. Nos autē non ſic, ſed ſterquiliniū vile cuſtodit qui cuſtodit corpus ſuū: apoſtolo teſte: Quoniam qui ſeminat in carne, de carne metet corruptionem. Qui verò, inquit, in ſpiritu, de ſpiritu metet vitā æternā. Ac ſi dicat colendū, cuſtodiēdum magis animæ caſtrū, quoniā æterna ex ipſo vita procedit. Sed caſtrū iſtud in terra inimicorum ſitu vndique impugnatur: & idcirco omni cuſtodia, id eſt, ex omni parte vigilanti ſolicitudine eſt muniendū, inferius, ſuperius, antè & retrò, à dextris & à ſiniſtris. Inferius impugnat concupiſcentia carnis quæ militat aduerſus animam, quia caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritum. Superius imminet iudicium Dei. Horrendum eſt enim incidere in manus Dei viuentis. Solicitè ſatis hac parte cor ſuum cuſtodierat, qui dicebat: Semper enim quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum. Retro mortifera delectatio eſt, quæ oritur ex recordatione præteritorum peccatorum. Antè inſtantia tentationum. A ſiniſtris verò arrogantium fratrum & murmurantium inquietudo. A dextris obedientium fratrum deuotio. Poſſunt enim hi quoque niſi caueatur, duobus nocere modis: aut bonis eorum actibus inuidendo, aut ſingularem gratiam æmulando. Vigilet ergo aduerſus carnem rigor diſciplinæ: contra iudicium Dei, iudicium propriæ confeſſionis: & hoc ſit duplex: manifeſtum de manifeſtis, occultum de occultis. Vnde ait apoſtolus: Si noſmetipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Contra delectationem quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, frequentia lectionis. Contra inſtantiam tentationis, inſtantia ſupplicis orationis. Contra fratrum inquietudinē, patientia & cōpaſſio. Aduerſus obedientium fratrum feruorem, congratulatio & diſcretio.

Prou.4.d

Rom.10.c

Matt.5.a

Ioan.17.a

Philip.3.d
1.Ioan.3.d

Galat.6.b

Hebr.10.f

Iob.31.c

1.Cor.11.g

diſcretio. Congratulatio enim expellit inuidiam, diſcretio nimiam æmulationem.

Sermo quadrageſimus ſeptimus.

ME Linueniſti? noli multum comedere, ne forte ſatiatus euomas illud. Poteſt non incongrue hoc loco mellis nomine fauor humanæ laudis intelligi. Meritóque non ab omni, ſed immoderato mellis huius edulio prohibemur. Eſt enim cum vtiliter humanas laudes recipimus, fraternæ duntaxat intuitu charitatis, & ad ſalutem eorum qui nobis propterea facilius acquieſcunt. Hac ergo parcitate ſeruata, mellis huius moderata comeſtio non nocebit. Si quid verò amplius eſt, à malo eſt, & in perniciem conuertetur. Inuento enim melle immoderatius veſcitur, quiſquis apponens omnino cor ſuum, fauore humanæ laudis inflatur, incraſſatur, impinguatur: à quo ſe propheta ſanctus cuſtodiri deprecatur à domino, non quidem mellis, ſed olei ſatis vicina appellatione ipſum quem prædiximus fauorem exprimens, vbi ait: Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Vis noſſe quando euomat immoderatus epulator mellis edulium, quod vſque ad ſatietatem ſumens modum parcitatis exceſſit? Tunc ſine dubio laudes quibus ſatiabatur, non alium fructum quærens, ſed fauore ipſo contentus humano: tunc inquam multa cum anxietate euomit, quod cum pernicioſa delectatione comedit, cum alium quemlibet laudari audiens, inuidia contabeſcit. Mens enim debita vanitate, & arrogantia tumens, laudem alterius, ſuam reputat vituperationem.

Prouer.25.b

Pſal.140.b

Sermo quadrageſimus octauus.

DVo loca ſunt animæ rationalis, inferior quem regit, & ſuperior in quo requieſcit. Inferior quem regit, corpus: ſuperior in quo quieſcit, Deus. De vtroque poteſt rectè intelligi quod ſcriptum eſt: *Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuum ne dimiſeris:* vel inferiorem, ſcilicet regendo, vel ſuperiorem, quieſcendo. Sed hoc quod prius dixi, conuenit rudibus adhuc & imperfectis, quibus loquitur apoſtolus: Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationē. Habet quippe anima tria facere in corpore, viuificare, ſēſificare, regere. Sed ſiue auferatur vita, ſiue ſenſus perturbetur, de neutro condemnatur. Sin vero tentatori victa ſuccubuit, hoc illi ad peccatum reputatur. Dicitur ei ergo ne aſcendente ſuper eam ſpiritu locum ſuum deſerat, hoc eſt ne ingruente tentatione membra ſua arma iniquitatis peccato exhibeat. Notandum autem quod dicitur: *Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis.* Nihil quippe aduerſus nos malignus ſpiritus poteſt niſi miſſus aut permiſſus. Vnde cum eius ſit voluntas ſemper mala, nunquam poteſtas eſt niſi iuſtitia. Nam voluntas quidem mala ex ſeipſo ſibi ineſt, poteſtatem verò non aliunde quàm à Deo habet. Quam tamen poteſtatē ſemper moderatur dominus, ne ſcilicet ex nequitia voluntatis plus puniat, quàm eorum exigunt merita qui puniuntur. Et hæc de inferiori loco dicta ſunt. Cæterum de ſuperiori hoc intelligitur, ne quietē mentis, quam in Deo habet, tētante diabolo deſerat, ſed vndecunque ille tentauerit, ipſa in Deo fixa conſtanter in tranquillitate permaneat. Hæc poſterior ſententia conuenit perfectis, qui cum Helia dicere poſſunt. Viuit dominus Deus Iſrael, in cuius conſpectu ſto. Et illud de Ioanne apoſtolo, Quia ſicut ille eſt, & nos: ſumus in hoc mundo. Hæc inquam ſententia cōuenit perfectis, qui iam in ſua conuerſatione quodammodo imitantur ſtatum æternitatis.

Eccl.10.

Rom.6.d

4.Reg.3.b

1.Ioan.4.d

Sermo quinquageſimus nonus.

SIue ad Auſtrum ſiue ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. Auſtri calor & leuitas in ſacra ſcriptura bonā ſolet habere ſignificationem: ab Aquilone verò panditur omne malū. Porro homines ſicut arbores vidit aliquis. Exciditur autem arbor in morte: & quocunque ceciderit, ibi erit: quia ibi te iudicabit Deus, vbi inuenerit. Ibi inquam erit immutabiliter & irretractabiliter. Videat quò caſura ſit antequam cadat: quia poſtquam ceciderit, nō adiiciet vt reſurgat, ſed necvt ſe vertat. Quo vero caſura ſit arbor, ſi ſcire volueris: ramos eius attende. Vnde maior eſt copia ramorum & ponderoſior, inde caſuram ne dubites, ſi tamen fuerit tūc exciſa. Rami noſtri, deſideria noſtra ſunt: quibus ad Auſtrū extendimur, ſi ſpiritualia fuerint: ſi carnalia, ad Aquilonem. Quæ vero præponderent, medium corpus indicat. Ea nāque præponderant, quæ ſecum traxerint corpus. Sic enim eſt corpus noſtrum inter ſpiritum cui ſeruire debet, & carnalia deſideria quæ militant aduerſus animam ſiue poteſtates tenebrarū, ac ſi vacca ſit inter raptorem & ruſticum conſtituta. Quicquid ille minetur, quicquid intendat, ſi vaccam non duxerit, ruſticus vicit. Sic quantumcunq; ſæuiat malignus, quātumcunque praua deſideria crucient: ſi vas ſuū ſibi vendicat anima, viciſſe credēda eſt: vt quemadmodum ait apoſtolus, non regnet peccatum in noſtro mortali corpore: ſed ſicut exhibuimus membra noſtra ſeruire iniquitatiad iniquitatem, ſic exhibeamus ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.

Eccl.11.b

Pſal.40.
& Hier.8.

Rom.6.

Sermo quinquageſimus.

BOues ſunt qui in opere Dei ſtrenuè exercentur: qui ſeminant in lachrymis, ſed in gaudio metent. Iſti ſane quæcunque ſunt mundi huius arbitrantur vt ſtercora. Piger vero cuius ſabbata videntes hoſtes deridēt, dehoneſtatur ab hoſtibus in ocio ſuo, ſicut boues ſtrenui in laboribus ſuis honeſtantur à Deo. Quem enim maligni ſpiritus pigrum videt ad ſpiritualia exercitia, in cogitationibus eius ingerunt importune terrena: velut de ſtercoribus boum maſſas coagulantes, & pigrum, ſicut dignus eſt, lapidantes.

Sermo quinquageſimus primus.

OMnia feciſti in pondere & menſura & numero. Ad differentiam ipſius diuinæ eſſentiæ dictum eſt. Creaturæ enim in pondere & menſura & numero factæ ſunt: ſolus creator his omnibus caret. Pondus in dignitate rei conſideratur. In pondere

Sapien.11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

igitur facta est quæ rei sui generis est comparanda G aut secundum maius, aut secundum minus, aut secundum æquale. Pondus habet, quæ quanti valeat æstimari potest. Mensura verò in loco & tempore cõsideratur. Quod si locũ solum accipimus corpora lẽ, incorporeorũ mensura in tempore erit, & non in loco. Neque enim anima in loco potest esse corporeo: nec corpus de quo magis videtur, locus animæ est. Quomodo enim corpore clauditur, quæ sic vegetat exteriora sicut interiora; sic est in superficie cutis, sicut in visceribus intimis? Sed ex affectione carnali & consuetudine corporum sic errat anima, H *Matt. 6.c* vt seipsam nesciat nisi corpoream cogitare. Vbi est enim thesaurus eius, ibi est & cor. Hoc sapit, quod diligit. Affectionibus si quidem obligata, & illita terrenis suam ipsius faciem considerare non potest. Infixa est in limo profundi, & seipsam non videt, sed putat formam suam esse luteã illam quam portat imaginem. Sed omnino aliter est: & aliter consideratur mensura animæ secundum locum. Locus siquidẽ vnicuique rei, finis est suæ substantiæ. Substantia verò animæ in ratione, in memoria, in consilio, in iudicio cæterisque similibus est: quæ omnia I suo quoque fine clauduntur. In mensura est ergo factus omnis spiritus præter diuinũ: quia & ratio eius, & memoria, & cætera omnia suam habent mensuram. In numero facta sunt omnia vel secũdum partium compositionem, vt sunt corpora: vel secundum varietatem & mutabilitatem, vt sunt etiam incorporea. Solus Deus est, in quem nec pondus, nec mensura cadit omnino, nec numerus. Vnus Deus est: non habet sui generis cui valeat comparari. Vnus est & solus ipse penitus inæstimabilis, æ- K ternus quoque & immensus, indiuisus & omnino inuariabilis.

Sermo quinquagesimussecundus.

Cant. 1.a *Osculetur me osculo oris sui.* Tria sunt oscula: primum, pedum; secũdum, manuum, tertium, oris. Cum primò conuertimur, pedes domini osculamur. Duo autem sunt pedes domini, misericordia & veritas. Hunc vtrunque pedem Deus conuertentium cordibus imprimit, & vtrunque pedem peccator quisque si vere conuertitur, amplectitur. Si enim solam misericordiã sine veritate reciperet, L per præsumptionem caderet. Rursus si veritatem sine misericordia reciperet, nihilo minus per desperationem periret. Sed vt fiat saluus, ad vtrunque pedem humiliter prouoluitur, vt per veritatem peccata damnet, & per misericordiam veniam speret: & hoc primum osculum. Secundum osculum fit, cum primùm ad bona opera consurgimus. Tunc manus domini osculamur, cum ei nostra bona opera offerimus, vel cum ab eo virtutum dona recipimus. At verò tertium osculum tunc fit, cum iam consumpto luctu pœnitentiæ, iam acceptis virtutum donis mẽs M cœlesti desiderio inspirata, ad secreta interioris cubiculi gaudia impatiẽs amoris introduci desiderat: cum dulcibus suspiriis vocem animi interrumpentibus pio cordis affectu decantat: Vultum tuum do- *Psal. 26.c* mine requiram. Et ita ex vehementi desiderio fit ei præsens spõsus: quem sic amat, quem sic affectat, cui sic suspirat. Primum itaque osculum fit in remissione peccatorum, & dicitur propitiatorium. Secũdum fit in donis virtutum, & vocatur muneratorium. Tertium fit in contemplatione cœlestium, & vocatur cõtemplatorium. Sciendum est autem esse duo genera cõtemplationis. Quidam enim sunt qui ascendunt, & cadunt: alij verò qui rapiuntur, & descendunt. Ascendunt sicut illi de quibus scriptũ est: Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Gratias non egerunt: *Roma. 1.c* quia viribus suis & ingenio tribuerunt quod Deus reuelauit illis. Ideo sequitur casus eorum: Et euanuerunt in cogitationibus suis. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Electi verò rapiuntur, sicut Paulus & sui similes. Sed & descẽdũt, vt ea quæ per excessum mentis viderint, loquantur paruulis: eo sane modo quo capiantur ab ipsis. RapiturPaulus cum dicit: Siue mente excedimus Deo. Descen- *2. Cor. 5.c* dit cum dicit: Siue sobrij sumus vobis. Hoc poste- *ibid.* riori genere contemplationis rapi desiderat anima perfecta in castissimos amplexus spõsi sui dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Ac si diceret: Ego non vi- *Cantic. 1.a* ribus meis, non industria, non meritis ad contemplanda gaudia domini mei assurgere valeo: sed ipse osculetur me osculo oris sui, id est eius gratia fiat: non per doctrinam, non per naturam, sed per gratiam suam osculetur me osculo oris sui. Miro autem modo gratiam operantis & opus, & modum operis eleganter expressit. Cum enim dicit, *osculetur*: operantis gratia monstratur. Cum autem supponit, *osculo*: ipsum opus, id est contemplatio designatur. Cum verò adiungit, *oris sui*: modum operis, scilicet quo fiat contemplatio, euidenter expressit. Per os quippe verbum intelligitur. Fit autem cõtemplatio ex condescensione verbi Dei ad humanã naturã per gratiam, & exaltationẽ humanæ naturæ ad ipsum verbũ per diuinum amorem. Nec absurdũ cuiquam videri debet, si in contemplatione verbi Dei hæc ita distinguamus: cum eiusdem quoque verbi Dei incarnationem eodem ordine factam euangelium testetur. Ibi etenim gratia præmittitur, cum ab angelo virgo salutatur. Aue, inquit, gratia plena. Etenim *Luc. 1.c* cuius sit, & quanta sit ipsa gratia, subiungit dicens: Dominus tecum. Opus etiam eiusdem gratiæ subinfertur, cum dicitur: Benedictus fructus ventris tui. Fructus namque ventris tui, incarnatio est verbi. Modus verò tanti operis edocetur vbi dicitur: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. In quibus operibus verbi, siue his quæ de euangelio protulimus, siue his quæ de Canticis canticorum exposuimus, manifestè constat & istam, scilicet incarnationem ex sola vbertate diuinæ gratiæ esse factam: nec illam, id est contemplationem, quandoque humana voluntate, sed diuino tantùm munere prouenire posse. Et notandum quòd hæc ipsa cõtẽplatio tribus modis pro diuerso statu temporum distinguitur. Et primo quidẽ vocatur cibus, secundo potus, tertio ebrietas. Vnde & in consequentibus electi quoque voce sponsi inuitantur, dicentis: Comedite amici, & bibite, & inebriamini *Cantic. 5.a* charissimi. Prius comedunt, dum in carne adhuc corruptibili degunt. Postmodum verò corpore exuti, & in cœlum translati iam bibere dicuntur eadem quæ prius comederant: quia iam per speciem contemplantur sine labore, qui prius per fidem credide-

erediderant, dum in corpore positi peregrinarentur A à domino, & in sudore vultus sui vescerentur pane suo: sicut & nos facilius sumimus ea quæ bibimus, quàm illa quæ mandimus: quia in illis nõnullus labor, in his leuis est transitus. In hoc ergo statu positi sancti bibere quidem possunt, sed inebriari non possunt: quoniam à perfectissima contemplatione diuinitatis quodammodo retardantur, dum adhuc resurrectionem sui corporis in fine seculi præstolantur. Qua facta ita corpus menti, & Deo mẽs inhærebit, vt iam deinceps nihil sit quo ab interna ebrietate contemplationis reuocari possit. Prima itaque B inuitatione quia comedũt vocãtur amici, id est chari: in secunda quia bibunt, chariores: in tertia quia *Can. 1.d* inebriantur, charissimi. Quia meliora sunt vbera tua vino. Duo sunt vbera sponsæ, vnum congratula- *Rom. 12.c* tionis, alterum compassionis. Vnde apostolus his duobus paruulos fouens, Gaudete, ait, cum gaudentibus: flete cum flentibus. Vnum accipitur desi- *Deut. 32.c* derium seculare, de quo scriptũ est: Fel draconũ vinum eorum, & venenum aspidũ insanabile. Fragrantia vn- C guẽti optimi, innuit quòd aliqua sũt vnguẽta bona, aliqua meliora, quibus omnibus superferantur hæc optima. Dicamus ergo tria genera esse vnguentorũ. Primũ sit de recordatione peccatorũ, cum pro ipsis cõpungimur, & veniam petimus: & hoc vnguentum *Psal. 50.d* bonum est, quia cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Effunditur autem ad pedes domini, ibique rem unerationem accipit, scilicet remissionem *Luc. 7.g* peccatorum, cum dominus dicit: Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Secundum vnguentum fit de recordatione beneficiorum Dei. Et hoc rectè ad caput effunditur: quia virtutes D nõ nisi ad Deum, à quo sunt, referuntur. Hoc autem vnguentum iã charius est: quia de hoc scriptum est: *Matt. 26.a* Vt quid perditio ista vnguẽti facta est? Poterat enim venundari plusquam trecentis denariis, & dari pauperibus. Sed hanc perditionẽ approbat dominus cũ *Ibid.* dicit: Sinite eã. Quidilli molesti estis? Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autẽ non semper habebitis. Non solum approbat, sed etiam remunerat, *Ibidem.* cum dicit: Amen dico vobis, vbicunque prædicatum fuerit hoc euangelium, in toto mundo dicetur & quod hæc fecit in memoriã eius. Tertiũ ergo vnguentum componitur de precios̃is aromatibus, fi- E cut de quibusdam sanctis mulieribus scriptum est quòd emerũt aromata vt venientes vngerent Iesum. *Mar. 16a* Sed huius tertij vnguenti non fit aliqua effusio vel perditio: quia noluit dominus illud super corpus suum mortuum effundi, sed seruari viuo corpori suo, id est ecclesiæ sanctæ, cui nimirũ mulieres quæ cũ vnguentis venerant, mittuntur resurrectionem euangelizare. Primum itaque vnguentum vocatur vnguentum compunctionis, & absumitur igne contritionis. Secundum deuotionis, & absumitur igne charitatis. Tertium vocatur vnguentum pietatis, F quod non absumitur, sed integrum conseruatur.

Sermo quinquagesimusextus.

Esa. 53.b SIcut de Christo duo sunt, vnum nobis incognitum, scilicet generatio diuina, de qua scriptum est: Generationem eius quis enarrabit? alterum cognitum, vt generatio vel opera humana: ita etiã de spiritu sancto aliud eius nostris est mẽtibus occultũ, scilicet quomodo procedat à patre & filio, cũ sit æqualis & coæternus eidem patri & filio: aliud verò ipso docente manifestum, videlicet quibus modis operatur gratiam suam in nobis. Duplex quippe est operrtio sãcti spiritus. Operatur enim in nobis aliud propter nos, aliud propter proximos. Propter nos, id est propter vtilitatem nostram, operatur in nobis primò compunctionem, consumendo peccata. Secundò deuotionem, vngendo & sanando vulnera. Tertiò creando intellectum tanquam pane confirmat nos & roborat. Quartò hæc ipsa multiplicius augendo, & amorem infundendo, quasi vino inebriat. Cætera charismata, id est sapientia, consilia & huiusmodi, dãtur nobis ad vtilitatem aliorũ. Vnde apostolus cum de distributione donorum loqueretur, non ait simpliciter, Alij datur sapientia, alij scię- *1. Cor. 12.* tia: sed addidit dicẽs, sermo scientię, sermo sapiẽtię: vt ostẽderet quòd huiusmodi dona propter alios dãtur, scilicet vt alij ædificẽtur. In quibus operibus eauendũ est duplex periculũ, ne vel illa quę dãtur propter nos diuidamus proximis: vel illa quæ propter proximos, reseruemus nobis. Si enim quæ pro vtilitate aliorum accepimus, retinemus tantum nobis, charitatem non habemus, & dicitur nobis. Sapien- *Eccl. 20.d* tia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisq;? Rursus si de donis Dei velimus innotescere hominibus, nõ Deo in occultis cordis placere, humilitatẽ perdimus, & merito illa voce increpamur: Quid habes quòd nõ accepisti? Sic vtroq; modo pe- *1. Cor. 4.b* ricilitamur, hinc humilitatem, illinc amittendo charitatẽ. Et quis sine humilitate & charitate potest saluus fieri? Rectus ergo profectus nostri ordo est, vt illis donis, scilicet cõpunctione & cæteris studeamus impleri primùm, deinde si per gratiam spiritus sancti cætera supercreuerint, id est sapientia & scientia, curemus illa proximis partiri. Ita sane obtinebimus illud spiritus sancti donũ quod vocatur discretio spirituum, si & ea quæ nobis tantùm congruunt, nobis reseruemus: & ea quæ ad aliorum vtilitatem conferuntur, nobis largiamur & proximis.

Sermo quinquagesimusquartus.

Osculetur me osculo oris sui. Os patris intelligitur *Cant. 1.d* filius. Nemo autem nouit filium nisi pater, & *Matt. 11.* nemo nouit patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. At verò cuicunque fit ista reuelatio, siue patris siue filij, non fit nisi per spiritum sanctum. Hinc est quòd cum Petrus dixisset domino, Tu es *Matt. 16.c* Christus filius Dei viui: ille respondit: Beatus es Simon Bar-iona, (quod interpretatur filius columbæ) quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis. Et apostolus cum præmisisset quod oculus non vidit, & auris non audi- *1. Cor. 2.* uit, &c. statim subiunxit, Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. Videtur ergo sponsa gratiam habere spiritus sancti, per quam cognoscat filium æqualem patri. Nec dicit, Osculetur me ore suo (quod solius filij est dicere, non cuiusquam creaturæ: quippe quæ nullo modo potest esse æqualis patri) sed, *osculo oris sui.* Porro osculum commune est osculantis & osculati. Si igitur se inuicem

Universidad de Deusto
Biblioteca

oſculantur pater & filius, quid eſt eorum oſculum niſi ſpiritus ſanctus? Hoc itaque ſiagrat ſponſa oſculari, oſculetur me, inquiens, oſculo oris ſui. Hoc oſculum teſtatur etiam Paulus eam accepiſſe, cum dicit: Quoniam eſtis filij, miſit Deus ſpiritum filij ſui in corda noſtra, clamantem, Abba pater. Hoc oſculum pollicebatur & ipſe ſaluator, cum ad inſtantiam orationis exhortaretur diſcipulos. Si vos, inquit, cum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis pater veſter qui in cœlis eſt, dabit bona, id eſt ſpiritum bonum, petentibus ſe? Ex huius oſculi impreſſione ſuſcipit anima rationalis ab ipſo ſponſo ſuo verbo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quaſi labia imprimit ei ipſa Dei virtus & Dei ſapientia. Siquidem ſapientia cognitionem, virtus confert amorem. Habet & ipſa anima ſimiliter duo labia quibus oſculatur ſponſum ſuum, id eſt rationem & voluntatem. Rationis eſt percipere ſapientiam, voluntatis virtutem. Si ſola ratio percipiat ſapientiæ cognitionem, & voluntas non habet virtutis amorem, non eſt plenum oſculum. Aut ſi ſola voluntas obtineat amorem, & ratio minime percipiat cognitionem, nihilo minus eſt ſemiplenum. Tunc verò plenum & perfectum eſt, quando & ſapientia illuſtrat rationem, & virtus afficit voluntatem.

Galat.4.b

Matth.7.b

Sermo quinquageſimuſquintus.

Cant.1.d **O***Sculetur me oſculo oris ſui.* Tria ſunt oſcula, reconciliatorium, numeratorium, cotemplatorium. Primum ad pedes, ſecundum ad manum, tertium ad os ſumitur. In primo accipitur remiſſio peccatorum, in ſecundo munus virtutum, in tertio cognitio ſecretorum. Vel ita, oſculum doctrinæ, naturæ, gratiæ.

Sermo quinquageſimuſſextus.

DVo ſunt vbera ſponſæ: congratulatio & compaſſio. Gemina lactis ſpecies: exhortatio & conſolatio. Tria vnguenta: compunctio, deuotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, deuotio de recordatione beneficiorum, pietas ex conſideratione miſerorum.

Sermo quinquageſimuſſeptimus.

Pſal.18.b. DVo ſunt pedes Dei: miſericordia, & iudicium. His circuit & perambulat iugiter ſpirituales mentes, exultans vt gigas ad currendam viam: ſi tamen tales ſunt de quibus merito dicat: Habitabo in illis, & deambulabo in eis. Hos ergo pedes primo vngit anima peccatrix illo primo vnguento quod dicitur compunctionis. Denique Maria quæ peccatrix erat vnxit pedes Ieſu. Nec mediocre ſane vnguentum hoc videatur, de quo ſcriptum eſt: Et domus impleta eſt ex odore vnguenti. Nec mirum, cum etiam in cœleſtibus ſentiatur huiuſmodi vnguenti fragrantia, veritate atteſtante quæ ait: Gaudium eſt angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Verùm quantumlibet vnguentum hoc precioſum videatur, tamẽ comparatum alteri quod appellatur deuotionis, & cõficitur ex memoria beneficiorum diuinorum, quo & vngitur caput omni, vile & nullius precij intelligitur. Deniq; de illo dicitur: Cor contritum & humiliatum Deus nõ deſpicies. De iſto verò: Sacrificium laudis honorificabit me. Caput ex eo vngis, cum de ſuis donis Deo gratias agis. Siquidem caput Chriſti, Deus. Deitas ergo in Chriſto tangitur quotiens ad laudem ipſius eius beneficia memoramus, ſicut nõ tã deitas quàm humanitas neceſſe eſt vt cogitetur, cum non eius dona, ſed noſtra peccata recordamur. Nam in carnis aſſumptione duos illos pedes ad hoc accepiſſe cognoſcitur, id eſt miſericordiam & iudiciũ, vt peccator qui ad caput, id eſt ad deitatem acceſſum non habebat: ad pedes, id eſt ad humanitatem accederet. Niſi enim pes ille quem diximus miſericordia, ad hominem aſſumptũ pertineret, Paulus de illo non diceret: Tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato, vt miſericors fieret. Et niſi iudicium æquè ad hominẽ pertineret, ipſe homo Deus de ſeipſo non dixiſſet: Et poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis eſt. Itaque ad hos pedes viri doloris & ſcientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans, fidenter loquitur: Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronum gratiæ. Nõ enim habemus pontificem qui non ſciat compati infirmitatibus noſtris. Peccatrix ergo ad pedes, iuxta ad vngendũ caput accedit. Tanto autem vnguentum capitis illo alio quod pedibus apponitur, precioſius eſt æſtimandum, quãto ſpecies quibus conficitur, illis cõſtat eſſe precioſiores. Has quippe facile & abſque labore in noſtra regione reperimus. Peccatores ſiquidem omnes ſumus. Porro illas difficile ac de lõginquo valde, vtpote de paradiſo Dei aſportata ſuſcipimus. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Quid denique huiuſcemodi vnguento excellentius, de cuius effuſione etiam apoſtoli murmuraſſe dicuntur, dicentes: Vt quid perditio hæc? potuit enim venundari, & dari pauperibus. Sed & nunc quoq; cum forte videtur quiſpiã vacare Deo, tantæque deuotionis & gratiæ, vt merito credatur vngere caput Chriſti, perſiſtens iugiter in ſancta quiete, & gratiarum actione, & diuinæ delectatione deuotionis: non deſunt qui hoc perditionem dicant: & iuſto vt ſibi videtur murmure cõqueruntur, quod is qui pluribus prodeſſe poterat, quieſcat ſibi: non quòd ſanctitati inuideant, ſed quòd prouideãt charitati. Cæterũ ipſa charitas Deus huiuſmodi animæ plerunq; parcit, quã videt ſpiritualibus ſtudiis delectari, maximéq; ſi talẽ eam nouerit, quæ ad. huc puſillanimitate & imbecillitate vt mulier ſit, & necdũ in virum perfectũ profecerit: quod vtiq; melius ipſe diſcernit qui intuetur cor, quã homines qui in facie tantũ videt, & ſecundũ faciẽ iudicant, cũ videlicet minime attẽdunt nõ eſſe eiuſmodi facilitatis deuotè quieſcere, & fructuoſè occupari: humiliter ſubeſſe, & vtiliter præeſſe: regi ſine querela, & regere ſine culpa, obẽdire ſpõte, & imperare diſcretè, bonũ deniq; eſſe inter bonos, & bonum inter malos: imò etiam eſſe pacatũ inter filios pacis, & his qui oderũt pacem, exhiberi pacificum. Sciẽs ergo Ieſus qui ſint quíve non ſint idonei implicari curis pro tali delicata anima, quã pro ſui adhuc teneritudine tractãdis

Pſal.50.d *Pſal.49.d* *1.Cor.11.a* *Ibid.* *Hebr.4.a* *Ioan.15.* *Hebr.4.d* *Matt.26.a*

Ioan.12.a *Luc.15.b*

negociis

negociis minus ſufficere ſentit, aduerſus aliud ſentientes, & ob hoc eius quietem tanquam infructuoſam bono quidem zelo, ſed non ſecundum ſcientiam inſimulantes, ipſo reſpondet effectu: Quid moleſti eſtis huic mulieri? Nam etſi (quod fatẽdum eſt) melius eſt ad quod illam trahere tentatis, bonum tamen opus eſt quod operata eſt in me. Sinite eam interim operari bonum quod poteſt. Noui enim ego quòd adhuc mulier ſit. Cum autem mutatione dexteræ excelſi de muliere factus fuerit vir (quod & me quando tamen erit latere non poterit, quia me prouocante promouebitur, me quoque ſeruante tenebitur) tunc melior erit iniquitas viri quàm nunc benefaciens mulier: vnde & illud melius ſpero: nec reputo perditionem vnguenti huius effuſionem, in quo & mulieris deuotio deſignatur, & mea præfiguratur ſepultura. Huc accedit quòd tam latè ſuam fragrantiam circunquaque diffundit, quare vbicũq; prædicatum fuerit hoc euangelium, dici etiam habeat quod & hæc fecit in eius commemorationem.

Matth.26.a

Sermo quinquageſimuſoctauus.

IAm ad tertium vnguentum accedamus. Sanè in duorum præmiſſorum alterutra collatione, priore ſequens abſque omni ambiguitate cognoſcitur eſſe melius, longéque excellentius. Illud autem mirum videtur, ſi tertiũ aliquod inueniri queat, quod ambobus iure debeat anteponi, iuxta quod optimũ vnguentum ſponſa ſua redolere vbera glorietur. Alioquin optima non ſunt ſi non vincunt & meliora, ſicut & meliora veraciter non dicuntur niſi quæ ſuperant bona. Porro tantæ excellentiæ vnguentum illud ſecundum quo caput vngitur inuentum eſt, vt vix quælibet ei diuitiæ non dico præferri, ſed nec ſaltem conferri poſſe videantur. Ego tamen nõ crediderim ſponſam eſſe mentitã, quippe quæ habeat ſponſum ipſam veritatem, cuius & hic verba loquitur, qui vtique ſicut fallere non vult, ita nec falli poteſt. Alioquin fruſtra deſiderat & ſuſpirat veritatis amplexibus iungi, mentiens veritati. Quæ enim mẽdacio ſocietas cum veritate? Quin potius veritas perdit omnes qui loquuntur mendacium. Fortaſſis in euangelio ſi quærimus, inuenimus præceſſiſſe & huius figuram. Maria, inquit, Magdalene & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, vt veniẽtes vngerent Ieſum. Vidéſne in prima fronte propoſiti capituli quanti æſtimandum ſit etiam hoc materiale vnguentum, cuius aromatibus cõparandis non vna vel duæ ſufficere potuerunt? Vna primum, vna & ſecundum attulit vnguentum. Ad hoc autem comparandum & præparandum tres pariter conuenerunt, vt ſimul videlicet emerent quod per ſe ſingulæ non poterant, & ſic venientes vngerent Ieſum. Non ſolùm pedes aut ſolum caput, ſed vt venientes (inquit) vngerent Ieſum, id eſt totum corpus. Sed attende quòd tam precioſi huius vnguenti Chriſtus pati noluerit perditionem fieri, & ideo non inuento corpore reportarũt illud, & iuſſæ ſunt exhibere viuo quod præparauerant mortuo. Quod & fecerunt, cũ protinus nunciato gaudio reſurrectionis, diſcipulorum (qui proculdubio membra Chriſti, & membra viua erant) triſtia corda delinire curarunt. Quæ vtique membra niſi plus illo crucifixo corpore Chriſtum diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidiſſet. Liquet itaque quòd duo illa tanto hoc vltimum præcellit vnguenta, quanto Chriſtus hoc ſuum corpus, id eſt eccleſiam cui exhibetur, illo quod ex eo vngi voluit, quod & propter huius redemptionem tradi voluit, conſtat eſſe amabilius.

Ecclc.42.c *Ibid.* *Pſal.5.b* *Mar.16.4*

Sermo quinquageſimuſnonus.

Cant.6.d *Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere vt intueamur te.* Reuertere primò ab inepta lætitia, reuertere ſecundò ab inutili triſtitia, reuertere tertiò ab inani gloria, quartò reuertere à latenti ſuperbia. Inanis gloria eſt quæ ab ore hominum venit extrinſecus. Superbia latens oritur intrinſecus. Cum hæc omnia vitia reliquerit anima, intuebitur eam ſponſus eius. Ob hoc autem debet ab aliis abſtinere, vt digna fiat eius complexibus. Vnde & ad eã dicitur: Reuertere reuertere, vt intueamur te.

Sermo ſexageſimus.

Cant.4.d *Miſſiones tuæ paradiſus.* Vox illius cœleſtis Hieruſalem, congaudentis huic quæ peregrinatur in terris. Sunt autem tres emiſſiones. Prima coniugatorum pœnitentium in mundo. Secunda conuerſorum continentium in clauſtro. Tertia prælatorum prædicantium, & orantium pro Dei populo. De prima emiſſione, id eſt pœnitentia dicunt angeli, quibus gaudium eſt ſuper vno peccatore pœnitẽtiam agente: Quæ eſt iſta quæ aſcẽdit per deſertum ſicut aurora conſurgens? Aſcendere autem dicitur hæc anima pœnitens per deſertum, terram ſcilicet ſnuiam & inaquoſam, peccatorum ſuorũ recordando. Aſcendit ſicut virgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confeſſio recte fieri ſicut virgula fumi dicitur, quia per plures peccatorum ſpecies tãquam fumus de thuribulo per plura foramina deriuatur. Et notandum quòd cum fumus nunquam habeat ſplendorem, nonnunquam tàmen habere poſſit odorem. Quòd hic fumus confeſſionis odorem quendam pietatis habeat, innuitur ex his quæ ſubiunguntur: Ex aromatibus myrrhæ & thuris & vniuerſi pulueris pigmentarij. Cõfeſſionem debet ſemper comitari myrrha & thus, id eſt mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim ſine altero aut parum aut nihil prodeſt. Nam ſi quis carnem mortificet, & orare diſſimulet, ſuperbus eſt: & dicitur ei: Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? Item ſi orauerit, & carnem ſuam mortificare neglexerit, audiet: Quid vocatis me domine domine, & non facitis quæ dico? Et illud: Qui auertit aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Vtrunque ergo alteri ſuffragatur, dum conſtat quòd alterum ſine altero reprobatur. Sequitur: Et vniuerſi pulueris pigmentarij. Poſt recordationem & confeſſionem peccatorum, poſt mortificationem & orationem, exhibẽdus eſt fructus eleemoſynarum. Quæ bene puluis dicuntur, quia de terrena ſubſtantia fiunt. Pigmẽtarius verò, quia ſuauiſſimum odorẽ emittunt. Hinc eſt quòd Cornelio bene agenti dictum eſt: Orationes tuæ &

Ibidem. *Pſal.49.c* *Luc.6.g* *Prou.28.b* *Cant.3.c* *6.d.8.b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eleemosynæ tuæ ascenderunt. Vel vniuersi pulueris pigmentarij ideo dicitur, quia nō solùm magna, sed etiam minima quæque peccata eonterenda sunt per confessionem, & diluenda per compunctionem. Hæc de prima emissione dicta sufficiant.

Num.10.c

Sermo sexagesimusprimus.

SEcunda est vita cōtinentium in claustro vel eremo. In hac emissione nulla fit deserti mentio, aut fumi seu pœnitentiæ: sed lucis, splendoris, atque virtutis. Denique in huius laude angelica voce cantatur: *Quæ est ista quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* In quibus verbis triplex virtus eius ostenditur, humilitas, castitas, charitas. Aurora quippe finis est noctis, & initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux significat vitam iusti. Aurora ergo quæ fugat tenebras, lucem nunciat, meritò humilitatem designat: quia sicut illa diem & noctem, ita ista diuidit iustum & peccatorem. Nam hinc, id est ab humilitate iustus quisque incipit, & inde proficit. Vnde etiam ipsa aurora consurgens dicitur, vt videlicet virtutum structura surgens ab humilitate tanquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad ostendendā eius humilitatem dictum est: *Sicut aurora consurgens.* Illud verò quod sequitur, *Pulchra vt luna*, castitatem demonstrat. Porro luna dicitur splendorem suum non à se habere, sed à sole trahere: quantóque magis solis conspectui cernenda opponitur, tanto maiore sui parte ab eiusdem solis lumine illustratur. Similiter congregatio seu quæque fidelis anima, si veri solis obrutibus offeratur intuenda, sine dubio ex visione illius admittit protinus in se decus quoddā pulchritudinis, & venustatem castitatis. Vnde fit, vt ex eius lumine crescens & proficiens etiam ad perfectionem prouehatur, vt rectè dicatur de illa quod sequitur: *Electa vt sol.* Quare vt sol? An ideo quia refulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū? Sed ibi vnde sicut sol fulgebunt, nisi de splendore vestis nuptialis? Ipsa est enim qua vtique in terris positi vestiēdi erant illi quibus dictum est: Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Hac virtute charitatis quam vestis illa nuptialis significat, quisquis indutus fuerit, eámque in se rectè ordinauerit, erit proculdubio terribilis hostibus suis vt castrorum acies ordinata. Nam de cęteris quidem virtutibus quantascunque sine charitate habuerit, non curāt dæmones. Cum verò charitatem & ipsam ordinatam in acie viderint, illico præcipites aguntur in fugam. Potest in eo quod dicitur electa vt sol, perseuerantia intelligi, quæ tantùm electorum est. In eo autem quod sequitur, terribilis vt castrorum acies ordinata, discretio mater virtutum, per quam terrentur & fugantur dæmones, acquiruntur & cōseruantur virtutes. Possunt & alia multa in hac secunda emissione congrue & intelligi & dici, sed hęc pauca de multis dixisse sufficiat. Tertia emissio conuenit sanctis prædicatoribus, de quorum vita & doctrina etiā vox illa sub admiratione profertur: Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? In prima emissione dictū fuerat, quæ est ista quæ ascendit per desertum: in hac autem quæ ascendit de deserto: quia nimirū ibi pœnitentes compungunt spinæ per quas incedunt, hic vero doctores quicquid de sæculo subripere potuerunt, sublimi mente calcauerunt. Ideo dictum est, de deserto deliciis affluens. Sed quærendum est quæ sint illæ deliciæ quibus affluere dicuntur, & quis ille dilectus, aut cur super eum inniti dicantur. Neque enim paruæ æstimandæ sunt quæ à supernis ciuibus deliciæ nominantur. Siquidem huiusćemodi deliciæ mentis sunt non ventris, animi non corporis, spiritus non carnis, rationis non sensualitatis, interioris non exterioris hominis. Quas vt breuiter aliquo modo describam, ipsæ sunt abundans infusio gratiæ spiritualis. Beata illa anima, cui talis gratia infunditur, quæ in benedictionibus supernæ dulcedinis præuenitur, vt templum Dei & oraculum spiritus sancti efficiatur. Tali quippe animæ deesse non possunt diuitiæ salutis sapientia & scientia, & eiusdē salutis optimus thesaurus timor domini. Quibus deliciis cum abundauerit & repleta fuerit, exaltet iam in ecclesiis dominum, & in cathedra seniorum laudet eum. Quod in aure audiuit in cubiculis, prædicet iam super tecta, & sic affluet deliciis. Affluere enim dictum est verbo doctrinæ insistere, exemplo vitæ lucere, opus spirituale instanter exercere. Sed necesse est vt in his omnibus non suam, sed auctoris sui quærant gloriam. Ipse est enim dilectus eius de quo scriptū est: Ego dilecto meo, & dilectꝰ meus mihi. Et de quo pater: Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Super quem innitendum est, vt videlicet illius gratiæ auxilio ascribatur opus eius à quo omnia, per quem omnia, & ad quem omnia referūtur. Cur autem super eum inniti debeat, ipse dilectus qui docet hominem scientiam, plenius nos doceat. Ait ille discipulis suis, quos huiusmodi deliciis implebat: Ego sum vitis, vos palmites. Sicut palmes non potest facere fructum nisi manserit in vite, sic & vos nisi in me manseritis. Et iterum: Sine me, inquit, nihil potestis facere. Ac si aperte diceret: Si deliciis vultis affluere, innitimini super me. Sed iā videamus quomodo illi affluant & innitantur. Veniat in medium vnus pro omnibus ille prædicator egregius. Eia beatissime Paule afflue deliciis tuis. Certe cum euangelium ab Hierusalem per circuitum ad Illyricum prædicasses, cum sine sumptu ipsum euāgelium posuisses, cum cœlestes thesauros fideique sacramentum Græcis ac Barbaris sapientibus & insipientibus vt prudens ac fidelis dispensator erogasses, cum mortificationem Iesu in tuo mortali corpore circuntulisses, & inter multas admirandas virtutes tuas quas tu potuisti facere, nos vix possumus enarrare, etiam illud cum omni auctoritate, sine omni arrogantia: cum esses apostolorum tuo iudicio minimus, tamen ausus es dicere, Gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus illis laboraui. Magnæ, & vt ita dicam, delicioſæ deliciæ. Sed ne illas amittas, innitere super dilectum tuum. Non autem ego, inquit, sed gratia Dei mecum. Rursum affluе: quoniam vt verum fatear, delectant valde tales deliciæ. Omnia possum, ait. Iterum innitere. In eo, inquit, qui me confortat. Item dicit apostolus: Qui gloriatur, in domino glorietur: hoc est, qui deliciis affluit, super dilectum suum innitatur. Hæc de tribus

Cantic.6.d
Matth.13.f
Luc.24.
Rom.15.c
1.Cor.15.b
Ibid.
Philip.4.c
2.Cor.10.c

tribus emissionibus in significatione trium generū hominum quos in hac vita continet sancta ecclesia, quos etiam apud Ezechielem designant Noë, Daniel, & Iob, adiuuante domino diximus: quamuis in singulis quibusque perfectis possint non inconuenienter assignari. Et in his quoque prima emissio est pœnitentia, secunda iustitia, tertia doctrina. Primò enim pœnitendo conuertuntur, secundò bene viuendo iustitiam exercent, tertiò si bene profecerint, ipsam iustitiam quam vita tenent, verbo docēt. Sed quoniam virtutibus insidiātur vitia, & ita iuxta sunt posita, vt qui ab illis deuiauerit, istorum laqueos incurrat, oportet vt sit pœnitentia sine pudore, ne scilicet erubescat confiteri commissa peccata, caueat iustitia simulationem, eliminet prælatio elationem. Vbi enim magnitudo gratiarum est, ibi etiam magnitudo discriminis est.

Sermo sexagesimussecundus.

Cant.5.a
Cant.1.a
Cant.3.a
VEni in hortum meum soror mea sponsa. Alibi dicitur: *Introduxit me rex in cellarium suum.* Alibi dicitur: *in cubiculum suum.* Hæc triplex introductio fit animæ rationali à sponso suo, verbo scilicet Dei, secundum triplicem sensum scripturarum, historicum, moralem, mysticum. In horto est historicus, in cellario moralis, in cubiculo mysticus. In horto, id est in historia continetur triplex trinitatis operatio, creatio cœli & terræ, renouatio cœli & terræ, confirmatio cœli & terræ. Pater creauit, filius reconciliauit, spiritus sanctus confirmauit. Et aliud tempus est creationis, aliud confirmationis, aliud recōciliationis · sicut & in horto aliud est tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud vescendi. Creatio & reconciliatio sunt præsentis, confirmatio futuri sæculi. In principio temporis creauit pater, in plenitudine temporis reconciliauit filius, post omne præsens tempus confirmabit spiritus sanctus. De patre dixit filius: Pater meus vsque modo operatur. Et de se subiunxit, Et ego operor. Similiter & spiritus sanctus in consummatione sæculi vere poterit dicere: Pater & filius vsque modo operantur, & ex hoc iam operor ego: cum scilicet iam fecerit corpora nostra spiritualia, corpúsque adhæserit spiritui, & spiritus Deo, hoc ipsum corpus eodem spiritu sancto sic cōfirmante, vt iam deinceps absque vllo temporis interuenientis momento fiat quod scriptum est: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. De creatione instruit nos vetus testamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet nouum testamentum, & spondet confirmationem.

Ioan.5.c
Ibid.
1.Cor.6.d

Sermo sexagesimustertius.

SEcunda introductio est in cellarium. Hoc cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica. Secunda fructuaria. Tertia cella vinaria. In prima sunt qui bene se habent cum prælatis, in secunda qui cū æqualibus, in tertia qui cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratiæ. Qui enim perfectæ conuersationis nititur cumulum attingere, fit primum discipulus, & ingreditur cellam disciplinæ, in qua mores eius à magistro variis virtutibus velut à pigmentariis aromata diuersis speciebus componuntur. Vnde & ista cella dicitur aromatica, quia tales quique dum vltro amplectuntur disciplinæ laborem, optimum aliis exemplo suo effundunt imitationis odorem. Inde consequenter ingrediuntur in secundam cellam naturæ: quoniam illi quidem cæteris condiscipulis concordare facilè possunt qui sub magistro propriam voluntatem frangere didicerunt. Et hæc cella vbi cum cæteris communiter viuitur, congruè cella naturæ dicitur, quia omnes homines æquales quidem natura genuit, sed alios aliis meritorum causa vel præposuit vel suppposuit. Dicitur etiam fructuaria, quia magnæ vtilitatis est si quisque gratiam quam accepit, in alterutrum administrat. Vnde scriptum est: Frater fratrem adiuuans, exaltabitur sicut ciuitas munita. Et item dicit propheta: Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. At verò cum consummati plene fuerint in hac secunda cella naturæ, tunc tandem ingredi possunt tertiam quæ est gratiæ, vt etiam cæteris instituendis præsint, qui cū cæteris iustè & sine querela vixerint. Et hęc quoque cella dicitur vinaria, vt scilicet ferueant charitate, qui cæteris præsunt in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen scilicet aliis quoque duabus possit esse commune. Nam & disciplina & socialis vita donum gratiæ est: ista tamen sibi illud vendicat specialiter, quoniam quidem multum facile est subiici vel sociari: rarum verò & difficilè ad aliorum regimen vtiliter quemuis posse transferri. His tribus cellis continentur & formantur omnium hominum mores. Omnes enim homines vel sunt prælati, vel æquales, vel subditi. Quemadmodum autem eligun tur de hortis quæque potiora, & in cellariis reponuntur, vbi etiam distincta habent loca in quibus seruentur: ita de historia sumitur & quasi reconditur in cellario moralis sensus, vnde omnis humana vita instruatur. Legunt etenim ibi prælati quales se exhibere subditis debeant, cum eis dicitur: Non dominantes in clero, sed forma facti gregis. Et illud: Non quia dominamur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri. Et dominus in Euangelio: Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Inueniunt etiam in eadem scriptura æquales, qualiter se habere debeant inuicem, cum legunt: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Et illud: Honore inuicem prœuenientes. & multa in hūc modum. Habent ibi & subditi quod eorum mores componat, quomodo scilicet subdi eos maioribus oporteat, quibus dicitur: Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris.

1.Petr.5.a
1.Cor.1.d
Iacob.10.b
Galat.6.a
Rom.12.c
Hebr.13.c

Sermo sexagesimusquartus.

Cant.4.d
DEntes tui sicut greges tonsarum quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. Spiritus sanctus de cuius secretiori fonte cāticorum flumen emanat, in his (vt sentio) dentibus mysteria nobis non parua commendat. Non sunt hi dentes de quibus dicitur: Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, vel de quibus ad virum sanctum vox

Psal.57.a
Iob.41.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuina proclamat: Per gyrum dentium eius formido. Dentes isti lacte candidiores. Quippe sponsæ sunt, cuius speciē concupiuit altissimus, quæ nō habet maculam neque rugam. Cum enim tota cādida sit, candidior probatur in dentibus. Noua tamen & inaudita comparatione in illius laudes perorat dicens: *Dentes tui sicut greges tonsarum.* Quid in hac rogo similitudine dignum est, vt eam de cœlestibus arcanis descendisse credamus? Magnum prorsus, & magno animo magnificè sentiēdum. Spiritus enim est qui loquitur: qui cum loquitur, nec vnum potest iota vacuum præterire. Aliquid profecto est in his dentibus inuolutum, quod euolutum sacratioris intelligentiæ præsignet arcanum. Dentes enim candidi sunt & fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati possunt: non est dolor sicut dolor eorum: elausi sunt labiis ne videantur: indecens est cum videntur, nisi ridēdo: toti corpori masticant cibum: nullum inde saporem habent: nō facile consumuntur: per ordinem positi sunt, superiores alij, & alij inferiores: & cū inferiores moueātur, superiores nunquā. Huiusmodi dentes ego arbitror homines monasticæ professionis, qui viam compēdiosiorem & securiorem vitam eligentes, de toto ecclesiæ corpore quod candidum est, candidiores esse videntur. Quid enim illis candidius, qui totius immunditias spurcitiæ euitantes, cogitationū sicut actionum peccata deplorant? Quid fortius illis, quibus tribulatio pro solatio, contumelia pro gloria, inopia pro abundantia ducitur? Isti carnē non habēt, quia in carne carnem obliti audiunt ab apostolo: *Rom.8.b* Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Corio carent: quia nitorem & distensionem mundanarum sollicitudinum non habētes, in pace in idipsum dormiunt & requiescunt. Nihil morari intra se patiūtur, quia nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputant aut intra se, aut in conscientiis singulorū. Hinc est illa vestra opportuna importunitas, qua tā sæpe fatigatis nos, vt multotiens etiam cum necesse non sit multū in his diei expendatis. Non est dolor sicut dolor eorum: quia nihil tam horrendum & horribile est sicut murmur & dissensio in congregatione. Clausi sunt labiis, ne videantur: sic & nos materialibus vallis circuncingimur, ne seculariū oculis & accessui pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum forte ad risum: quia nihil turpius, quàm monachus per vrbes & castella discurrens, nisi cū illa cogit quæ operit multitudinē peccatorū. Charitas enim risus est, quia hilaris est. Lęta quidē, non tamen dissoluta. Toti corpori masticant cibum dētes, quia ipsi pro toto ecclesię corpore, videlicet tam viuis quam mortuis, orare sunt constituti. Nullū inde saporē habere debēt, nullā sibi gloriam assignare: *Psal.113.b* sed dicere cū propheta: Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriā. Non facilè consumuntur: quia quanto annosiores, tanto feruētiores: & eo rapidius currunt, quo vicinius appropinquant ad palmam. Per ordinem positi sunt. Vbi enim aliquid ordinatum est si hic non est, vbi cibus & potus, vigilare & dormire, laborare & quiescere, ambulare & sedere, & cætera omnia in numero & mensura & pondere constituūtur? Superiores & inferiores sunt, quia inter nos prælati & subditi sunt: & sic superiores inferioribus iunguntur, vt inferiores à superioribus non discordent. Cum autem inferiores moueantur, superiores nunquā moueri debent: quia & si subditi quandoque turbentur, prælatorum est in mente composita perdurare. *Sicut greges tonsarum*, inquit. Quàm bene monachi tonsis ouibus comparātur: quia reuera tōsi sunt, quibus nec corda, nec corpora, nec aliquid mūdanum in proprietate relictum est. *Quæ ascenderunt de lauacro.* Lauacrū baptismus est, de quo ascendit qui ad celsitudinem vitæ perfectionis intendit. Descendit autem, qui se vitæ mancipat inhonestæ. *Omnes gemellis fœtibus*: quia & verbo pariunt & exemplo. *Et sterilis non est in eis*, quia nullus est infœcundus.

Sermo sexagesimusquartus.

Timuit Helias Iesabel, & surgens abiit quocunque tulit 3.*Reg.19.a*
eum voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi
puerum suum, & perrexit in desertum. Cúmque veniſſet sub-
ter vmbram iuniperi & sederet, proiecit se, & dormiuit. Et
angelus domini tetigit eū, & dixit illi: Surge, & comede. Et
respexit, & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas a-
quæ. Comedit ergo & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi
illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus vsque ad
montem Dei Oreb. Per Heliam quippe, qui interpretatur dominus, vel dominus fortis, intelligitur quilibet iustus, qui persecutionem patitur propter iustitiam. Vnde illud: Beati qui persecutionem patiūtur propter iustitiā. *Matth.5.* Qui metuens Iezabel, id est malitiam sæculi, vel tyrannidem diaboli, surgit de tentatione peccaminum, & abiit quocunque eū tulerit voluntas à domino sibi collata. Venitque in Bersabee Iuda, in sanctam ecclesiam: quæ dicitur Bersabee, id est puteus septimus, propter abundantem septiformis spiritus gratiam, quæ inibi fidelibus diuiditur: vel puteus satietatis, propter mysteriorum Dei profunditatem, & sanctarum scripturarū refectionē. De hac profunditate habemus in psalmo: Tenebrosa aqua in nubibus aëris. Et rursus: Iudicia tua abyssus multa. *Psal.17.b* *Psal.35.b* Ad eiusdem considerationem apostolus expauescens, & pauescendo deficiens, clamare compellitur: O altitudo diuitiarum sapientiæ & *Rom.11.d* scientiæ Dei, &c. De hac satietate legis in psalmo: Super aquam refectionis educauit me. Et itē: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ. *Psal.22.a* *Psal.35.b* Huiusmodi ebrietas non inducit fastidium, sed indeficientē quibusdam desideriis prouocat appetitum. In hoc sacræ lectionis pelago agnus ambulat, & elephas natat. In catholicæ doctrinæ mensa iuxta modulū intelligentiæ sufficientes singulis epulæ apponuntur. Hæc est paradisus diliciarū, hic est hortus omnium pomorū. Veniens itaque in Bersabee in sanctam ecclesiam, vt dictum est, currit ad confessionem quæ per Iudam notatur: & dimittit ibi puerum suum, id est puerilem sensum, vel pristinorum actuum debilitatem: & pergit in desertū, id est in istius mundi cōtemptū. Quò postquam venit, sedet, id est à sæculari tumultu quiescit, cantans cū propheta: Hæc requies *Psal.131.a* mea in sæculum sæculi. Proiicit se, id est vilem se reputat, suis abrenuncians desideriis, iuxta illud euangelicū: Qui vult venire ad me, abneget semetipsum. *Luc.9.c* Obdormiuit in vmbra iuniperi, quia in atriis domus

mus Dei secundū sensus corporis vacat omnino ab *Psal.4.d* omnibus prauitatibus, dicens cum psalmista: In pace in idipsum dormiam & requiescam. Tunc angelica visio tangit eum, excitans ad bonum operādū, & ad altiora consurgendū. Respicit ad caput suum, id est ad Christum, qui caput est ecclesiæ. Et ecce subcinericius panis, id est pastus diuini dogmatis, forinsecus quidē rudis, sed medullitus ineffabiliter confortatiuus & dulcis. Et vas aquæ, hoc est fons lacrymarum cum cordis compūctione. Comedit & bibit, id est adimplet quæ audit: & pergit in fortitudine ad montē Dei, ad celsitudinem videlicet beatitudinis.

Sermo sexagesimussextus.

4.Reg.4.d *Erat fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram Heliſæo, quibus fecit apponi pulmentum. Cúmque gustaſsent de coctione, exclamauerunt: Mors in olla, vir Dei. Et non potuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Et misit in ollam, & ait: Infunde turbæ. Et comedit: & non fuit quicquam amplius amaritudinis in olla.* Fames in terra, penuria verbi Dei in mente humana: filij prophetarum, filij prædicatorum. Propheta interpretatur videns. Et sancti prędicatores non abre prophetæ appellantur: qui & arcana mysteriorum Dei contemplantur: & prout vident mores hominum, adhibent modos curationū. Heliſæus salus domini interpretatur: quo nomine quiuis prælatus & doctor ecclesiæ decenter censetur: cuius salubri persuasione domini salus populis annunciatur, & annunciando impertitur. Hic talis ex debito sui officij apponit subiectis ollam grandē herbas agrestes continentem, id est admonitionem de grauibus differētē, acerbitate refertam, sed tamen igne sancti spiritus succensam. Subditi ergo perhorrescētes sermonum austeritatem clamant, *Mors in olla*: & non possunt gustare. Sapiens igitur dispensator non affert, imò afferri iubet farinam, quoniam non præbet, sed hortatur habere charitatem, cuius condimento reddūtur dulcia, quæ prius videbantur amara. Potest nāq; prædicator monita salutis auribus circunstantiū insonare, sed nemo nisi solus Deus valet saporem charitatis palato cordis infundere. Vnde Gregorius: Nisi sit intus spiritus qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Alius est sapor cœli, alius *E* est sapor terræ. Haudquaquam nobis placere potest sapor cœli, dum saporem quærimus coci nostri. In deserto dantur coturnices & manna, id est in loco disciplinæ maiora & minora mandata. Cum vidissent filij Israël manna, dixerunt ad inuicem, Manhu? *Exod.16.c* quid est hoc? Ignorabāt enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quē dedit dominus vobis ad vescendum. Huius facti mysteriū in euangelio Ioan *Ioan.6.f* nis conuenienter aperitur, vbi dominus ait: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Multi ergo ex discipulis audientes dixerunt: Durus est hic sermo, quis potest eum audire? *F* Ex hoc multi abierunt retro. Ad hunc itaque modum cum aliqui simplices ad conuersionem veniunt, feueritatem regulæ expauescunt: si fiat eis sermo de mundi contēptu, de virtutum vitiorúmque conflictu: si anxietas vigilandi, assiduitas orandi, parsimonia iciunandi ab ipsis requiritur, dicunt cóque-

A rendo inter se: Quid est hoc? Quis tot & tanta implere sufficiat? Nesciunt enim quanta sit virtus assūpti ordinis. Sed pastor eis consolatoriè habet respōdere, & de afferenda eos solicitare farina.

Sermo sexagesimusseptimus.

Hauritis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Pro *Esa.12.c*
paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus saluator. Sicut ergo de vno fonte paradisi deriuantur quatuor flumina ad irrigandum pa-
B radisum: ita de pectoris eius arcano procedunt quatuor fontes, ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera, vnde tota per vniuersum mundum rigatur ecclesia. Sunt autem quatuor fontes, veritas, sapientia, virtus, & charitas. Ex his ergo fontibus hauriuntur aquæ, ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte veritatis sumuntur aquæ iudiciorum: de fonte sapientiæ aquæ consiliorum: de fonte virtutis aquæ præsidiorum: de fonte charitatis aquæ desideriorum. In aquis iudiciorum cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. In aquis consiliorū discer-
C nimus quid expediat, vel quid nō expedit. Sed quia electis viris rectè per hæc gradientibus non desunt tentationes: (tentantur autem de duobus: aut terroribus vt concutiantur, aut blandimentis vt seducantur) idcirco armandi sunt contra terrores præsidiis diuinæ virtutis, cōtra blandimenta desideriis supernæ charitatis. Desideriis enim meliorum superātur (vt ait quidam sanctus) desideria deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat & expediat (quod vtique docent iudicia atque consilia) si posse perfici minime contingat? I-
D deo post aquas iudiciorum & consiliorum, querēdæ sunt aquæ præsidiorū. Rursum & posse quid valeat, si horum omnium non sit finis charitas? Rectè itaq; post iudicia, post consilia, post præsidia, hauriuntur de fonte charitatis desideria, vt videlicet quicquid sapimus aut loquimur, quicquid operamur, aut patimur, æternæ vitæ finis concludat. Sed vt hæc quæ dicta sunt de fontibus & aquis, clarius eluceant, scripturarum testimoniis reor esse comprobanda, auríque similitudines quas protulimus, vermiculandas argento. Ac primum quod dictum est quatuor illos fontes de pectore Iesu manare, nullum arbitror ambigere. Quomodo autem ex eisdem fontibus hauriā tur prædictæ aquæ, id elaborandum est. Veniat ergo Dauid, & dicat quòd ex fonte veritatis procedāt iudicia. Hoc certè videtur sensisse cum diceret: De *Psa.16.a* vultu tuo iudicium meum prodeat. Neque enim vir sanctus iudicium suum diceret, quod de vultu Dei, id est de veritate nō prodiret. Nouerat enim electos Dei veritatis iudiciis tanquam virga ferrea regi: & quia sub eorum regimine se esse sentiebat, exultans psallebat: Iudicia Dei vera, iustificata in semetipsa: *Psal.18.c* desiderabilia super aurum & lapidē preciosum multum, & dulciora super mel & fauū. A quibus ne forte per incuriam deuient, audiant vocē patris per eūdem prophetam comminantis. Si in iudiciis, inquit, *Psal.88.c* meis non ambulauerint, & mandata mea nō custodierint: visitabo in virga iniquitates eorū, & in verberibus peccata eorum. Hæc mysteria diuini iudicij reserabat cœlestis regni clauicularius cū diceret: Te-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus est vt incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primùm à nobis, quis finis eorũ qui non crediderũt Dei euangelio? Et hoc de electis dictum est. Cæterũ est aliud de reprobis iudicium, quod nihilo minus ab ipsa veritate procedit. Vnde & per Paulum dicitur: Scimus enim quoniam iudicium est secũdum veritatem in eos qui talia agunt. Et vtrumque quidẽ iudicium complectitur ipsa veritas, dicẽs: In iudiciũ ego veni in hunc mundum, vt qui non vident videant, & qui vident, cæci fiant. Vtrunque autem discernit cum item dicit: Et ibunt hi in suppliciũ æternum, iusti autem in vitam æternam. Si vidimus quo modo de fonte veritatis hauriũtur iudicia: videam' quomodo de fonte sapiẽtię propinẽtur cõsilia. Quis dubitet apostolũ Paulum esse sapientem, cum & Petrus eius coapostolus sapientiam ei datã esse astruat, & eiusdẽ apostoli tota verborũ series nil aliud quàm sapientiã redoleat? Proferat igitur cõsilia, & per ipsa nos doceat quid peregrinantibus, & ad cœlestẽ patriam festinantibus expediat. De virginibus, inquit, præceptũ domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à domino vt sim fidelis. Existimo ergo hoc bonũ esse propter instantẽ necessitatẽ, quoniã bonũ est homini sic esse, hoc est in virginitate manere. Si de virginibus præceptũ haberet, nil aliud quàm quod præciperetur liceret. Nunc verò cum vtrumque liceat, vel nubere, vel non nubere: quid compendiosius dici potuit, quàm bonũ est homini sic esse: præsertim cũ & necessitatis instantia frequẽter obrepere soleat, & citò mori ipsa tẽporis breuitas vrgeat, totiúsque mundi figura prætereat? Item cũ de vidua loqueretur, Beatior, inquit, erit si sic (id est innupta) permanserit, secundũ consilium meum. A c ne de proprio corde, & non potius de fonte sapientiæ videretur hoc ipsum consilium deprompsisse, subiecit dicens, Puto quòd & ego spiritũ Dei habeã. Sed cur ego paucis immoror exẽplis cum in eius verbis omnis sexus, omnis ætas, omnis conditio consiliũ inueniat, si diligenter quærat, salutis? Quod si quis curiosius velit perspicere vtrum verũ sit quod dictum est, de sapientia consilia manare, legat libros qui inscribuntur sapientiæ, vbi totus orationis cõtextus consilia parare videtur. Si vero consultius & vtilius studet vitã inde eligere, audiat ipsam salubriter inuitantem sapientiã. Si vis, inquit, ad vitam venire, serua mãdata. Quæris cuius? Deum, inquit, time, & mandata eius obserua. Audiat eam ipsam materno affectu inclamantem. Da mihi cor tuum. O quãtum vellem & ego cor meum in eius verbum suspendere, de cuius ore mirifico tã duleia vitæ consilia audio personare! Vtinam autem & linguæ meæ calamũ in eius fonte possem intingere, quo idoneus essem ea quoque quæ restãt de duobus fontibus, id est virtutis & charitatis, vtiliter exarare! Et quoniam quatuor isti fontes ita sibi inuicem saporẽ trãsfundũt, vt quide vno biberit, quadã inefabili dilectionis dulcedine inuitetur ad aliũ, libet iã de sapientia ad virtutem transire, & qualiter illinc hauriãtur aquæ præsidiorũ, quantum ab ipsa virtute adiuuor, ostendere. Sicut autẽ superius dixi gemina esse veritatis iudicia, quia scilicet determinant quid liceat vel quid non liceat, itidẽ sapiẽtiæ duo, hoc est quid expediat, vel quid nõ expediat, ita & hic agnoscamus de fonte virtutis hauriendas duplices præsidiorum aquas, quæ vel abluant electos à culpis, vel refrigerẽt in tormentis. De vtrisq; sumamus exẽplũ. Refert Lucas euãgelista, quod quædam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogata in medicos tota substantia cũ minime curari potuisset, accesserit retro, & tetigerit fimbriã vestimenti domini, & cõfestim steterit fluxus sanguinis: Iesum verò dixisse, Quis me tetigit? Cúmq; discipuli responderẽt. Turbæ te cõprimunt & affligunt, & dicis, quis me tetigit? Rursum repetiisse, tetigit me aliquis: nam & ego noui virtutem de me exiisse. Ecce quas aquas præsidij hauserit mulier de fonte virtutis, quibus abluta est à profluuio sanguinis, quæ nulla medicorũ arte poterat sanari. Quòd si quis obiiciat prolatum testimonium nihil ad rem præsentis operis pertinere, cò quòd illa mulier nequaquã abluta esse videatur à culpis, sed tantum ab ægritudine carnis, nouerit moris esse diuinæ virtutis, prius cordi mederi, quàm corpori. Vnde & alibi cum quidam ei paralyticus offerretur curandus, tanquã bonus & pius medicus volẽs sanare prius, quod erat potius, id est mentem quàm carnẽ, ait eidem paralytico: Confide fili, remittũtur tibi peccata tua. Itaq; sanata conscientia, consequẽter sanatur corpus, cum dicitur, Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Sic ergo & huius cor mulieris prius abluit intus per donum fidei, sicut scriptum est: Fide mundans corda illorum. per quã meruit exterius impetrare salutem corporis. Hoc enim innuit ipse dominus, cum dicit: Filia, fides tua te saluum fecit, vade in pace. Quòd autem de hoc ipso fonte virtutis hauriantur aquæ præsidij in tormentis, ostendunt & illi tres pueri in fornacis incẽdio æstuantis positi, quibus ipsa flamma refriguit, & præcipuè inclytus ille martyr Vincentius, qui cum grauiter torqueretur, non solùm toleraſſe, sed etiam tortorem suum constanter prouocasse fertur his verbis: Insurge (inquit) & toto malignitatis spiritu debacchare: videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quàm possis ipse qui torques. Possent plura de hoc fonte virtutis copiosius dici, sed eum succinctè prætereo: quia de fonte virtutis bibere potius, quàm scribere desidero. Ad hunc fontem inuitamur redemptoris nostri voce dicentis: Si quis sitit, veniat & bibat, & de ventre eius fluent aquæ viuæ. Et sequutus euangelista exposuit ad quẽ fontem nos inuitaret, dicens: Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Quem, nisi spiritum charitatis, quem mundus nõ potest accipere, sed soli accipiunt qui vere credunt in eum? Ex hoc ergo fonte hauriamus nobis aquas desideriorũ, ipsáque partiamur in geminos riuulos, vt sicut eiusdem charitatis duo sunt præcepta, ita sint & desideria gemina, quibus impleantur ipsa præcepta. Aliud est enim desideriũ, quo Deus propter seipsum, aliud quo proximus diligitur in Deo, vel propter Deũ. In illo nullus modus, sed ex toto corde, tota anima, tota virtute diligitur Deus: in hoc autem præscribitur quidam modus, cum dicitur: Diliges proximũ tuum sicut teipsum. Illo flagrabat prophe ta, cũ diceret: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarũ, ita desiderat anima mea ad te Deus. Et item. Cõcupiscit & deficit anima mea in atria domini. Hoc exhibe-

1.Pet.4.d
Rom.2.a
Ioan.9.g
Matt.25.d
2.Pet.3.d
1.Cor.7.c
Ibid..
Ibidem.
Matth.19.c
Eccl.12.
Prou.14.d
Luc.8.f
Matth.6.g
Ibid.
Act.15.c
Luc.8.g
Matt.22.d
Psal.41.a
Psal.83.a

Roman.1.a. exhibebat apostolus Romanis, quibus scribebat: Desidero enim videre vos, vt aliquid gratiæ spiritalis impertiar vobis. Et dominus in euangelio discipulis suis: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Et notandum quòd ad illud excitatur mens humana specialiter tribus affectionibus, ac prouehitur: vnde & Deum diligere toto corde, tota anima, tota virtute iubetur. Prima quidem dulcis, secunda prudẽs, tertia fortis est. Primam habuit Petrus, cum domino mori dissuaderet.

Luc.22.b.

Marc 8. d. Ex corde enim dulciter diligebat, cuius passionem expauescebat. Sed cum audiret, Vade retro Satana, non sapis quæ Dei sunt, sed quæ hominis: his verbis eruditus & intelligens quid boni haberet mors Christi, cœpit tota anima prudenter diligere quem prius tantum diligebat dulciter toto corde, necdum verò diligebat tota virtute: quod si faceret, nec propter mortis discrimen eũ negaret. At verò post resurrectionẽ & ascensionem dato desuper spiritu, tũc demum tota virtute dilexit, pro quo etiam horrendum crucis supplicium postmodum subire non expauit. Erga charitatem quoque proximi exercemur tripliciter, vel vt ædificetur ipsa charitas vbi non est, vel certe ne pereat, vel minuatur vbi est. Quisquis autem hanc puro affectu erga proximum operatur, illam proculdubio quæ Deus est, vlterius promeretur.

Ibidem.

D. BERNARDI ABBATIS
Claræuallis alij Sermones parui
numero xvj.

Psal.114. *Conuertere anima mea in requiẽ tuã.* Laborat & requiescit anima in cõscientia, quia cõscientia alia bona, & nõ trãquilla: alia trãquilla, & non bona: alia nec trãquilla, nec bona: alia bona, & tranquilla. Trãquilla, & non bona, corũ est qui in spe peccant, & dicunt in corde suo, quod Deus non requiret, & ista maxime adolescẽtium. Bona, & non tranquilla, eorũ est qui iam conuersi ad Dominũ, recogitãt annos suos in amaritudine. Nec bona, nec tranquilla, eorum qui multitudine peccatorum desperãt. Bona & tranquilla, eorum qui carnem spiritui subdiderunt: qui cum his qui oderunt pacem, sunt pacifici. Hic est lectus animæ: in hoc requiem capit anima, sed nondum perfectam. Oportet autem vt perfectã possit præstare requiem, nõ solum bona & tranquilla sit conscientia, sed etiam secura, vnde subiungit: Quia eripuit animam meã de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. De morte, dando bonam conscientiam: à lachrymis, dando trãquillam & bonam: à lapsu, dando securam.

Psal.18. 2 *Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo.* Tria sunt occulta, illicita actio, dolosa intẽtio, impudica affectio. Praua operatio inquinat memoriam, dolosa intentio rationem vel mẽtem, impudica affectio voluntatem. Mũdatur memoria per confessionem, mens per lectionem, affectio vel voluntas per orationem. Ab alienis mundus eris, si nõ insultes, si non discedas, si non consentias, si non dissimules. Iustitiæ est non consentire, sed cum rigore resistere: fortitudinis, non discedere, sed mala proximi patienter tolerare: temperantiæ, non insultare, sed cum moderamine compati: prudentiæ, non dissimulare, sed sollicitè vt mala desinant prouidere.

3 *Pax corporis est, ordinata temperantia partium.* Pax animæ irrationalis, ordinata requies appetitionum. Pax animæ rationalis cogitationis actionisque consensio. Pax corporis & animæ ordinata vita, & salus animantis. Pax hominis ac Dei, ordinata in fide sub æterna lege obedientia. Pox hominum, ordinata concordia. Pax domus, ordinata imperandi atque obediendi concordia cohabitantium. Pax ciuitatis similis est. Pax cœlestis ciuitatis, ordinatissima & cõcordissima societas fruẽdi Deo, & viuẽdi in eo. Pax omnium rerũ, tranquillitas ordinis. Ordo est partiũ dispariũ rerum sua cuique loca tribuens dispositio. Ex lib. D. Augu. de ciuita. Dei.

4 Accedat homo ad cor altũ, & exaltabitur Deus. Est cor altũ, cor humile, cor mediocre. Dicit propheta: Redite præuaricatores ad cor. Prima accessio præuaricatoris serui, ad cor humile: ad quod trahitur per iudicium. Secũda accessio mercenarij ad cor mediocre: ad quod vocatur per consiliũ. Tertia filij ad cor altum, ad quod leuatur per desideriũ. Et tunc exaltatur Deus, id est supra cor eleuatur: vt dũ non potest comprehendi per rationem, desideretur per affectionem & amorem. Et nota quòd accessiones istæ siue ascensiones in corde aguntur. Vnde dicit propheta: Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. Sed aliquando homo interior rationem excedit, & supra se rapitur, & dicitur excessus mentis. Vnde & quatuor gradus ascensionis esse dicimus. Primus ad cor, secundus in corde, tertius de corde, quartus supra cor. In primo timetur dominus, in secũdo auditur cõsiliarius, in tertio desideratur sponsus, in quarto videtur Deus. Psal.118.

5 *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me.* Hæc sunt quæ posteri conueniunt. Bonitas attrahit, disciplina corripit, scientia pascit. Bonitas amabilem, disciplina imitabilem, scientia docilem reddit.

6 *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculatæ sunt.* Misericordia, quæ custodiet. Veritas, quę eruditet. Iustitia, quæ regeret. Pax quæ foueret. Psal.84.

7 *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite.* Duæ sunt mortes, & totidem resurrectiones. Prima mors animæ, secunda corporis. Mors animæ separatio à Deo. Mors corporis, separatio animæ à corpore. Hanc operatur peccatum, illam pœna peccati. Item, prima resurrectio animæ, secunda corporis. Resurrectionem animæ operatus est humilis, & occultus Christi aduẽtus: resurrectionem corporis, gloriosus & manifestus Christi perficiet aduentus. Sed anima inuisibilis est ad imaginem Dei creata: vnde dicit scriptura: Fecit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suã, rectum quidẽ. Vnde & exterior homo (id est corpus) in forma sua rectus apparet, habens vitam & sensum: vt per hunc exteriorem & visibilẽ, illum interiorem & inuisibilem intelligeremus: qui rectus factus est in voluntate, viuus in cognitione, sensibilis in amore. Et sicut corpus, id est exterior homo in resurrectione sua vitã & sensum recipiet, ita & in resurrectione sua vitam & sensum anima, id est interior homo recipit, id est cognitionem & amorem. Quod autem cognitio Coloss.3. Gen.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioa.17. vita sit, veritas atteſtatur dicẽs: hæc eſt vita æterna, G vt cognoſcãt te Deum verum, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtũ. Et quod amor ſit ſenſus, hinc accipe. Sicut homo interior in vita non diſcernitur, quia in toto ſuo æqualiter viuit, in ſenſu autem diſcernitur in quinque partes notiſſimas, ſcilicet viſum, guſtum, auditum, odoratum, & tactum: quia aliter ſentit in oculo, aliter in aure, & ſic in cæteris: ita interior homo in cognitione quidem non diſcernitur, ſed in amore. Et ſicut ille in quinquepartito ſenſu diuiditur: ita iſte circa quinque inuiſibilia Dei afficitur, quæ ſunt veritas, iuſtitia, ſapiẽtia, charitas, æternitas. H Aliter enim afficitur circa veritatem, quam diligit propter libertatem: aliter circa iuſtitiam, quã diligit propter ſuauitatem: aliter circa charitatem, quã diligit propter virtutẽ: aliter circa æternitatẽ, quã diligit propter ſecuritatem.

8 Habet fidelis anima paradiſum ſuũ ſpiritalẽ quidẽ, nõ terrenum: & idcirco priori illo delectabiliorẽ & ſecretiorẽ. In hoc delectatur anima ſicut in omnibus diuitiis. De hoc paradiſo prodeunt fontes quatuor, *Pſal.118.d.* id eſt veritas, charitas, virtus, ſapientia. De his fontibus laborãti animæ ſalubres aquæ hauriuntur. I Laborat enim anima humana quadruplici morbo vitiorum, ſcilicet timoris, concupiſcentiæ, propriæ iniquitatis, ignorãtiæ. Timore enim victa in vitium cogitur, concupiſcentia illecta in vitium trahitur, propria iniquitate volũtariè vitium ſequitur, ignorantia ſeducta in vitium labitur. His malis laborantes & gementes animas conſolatur propheta dicẽs: *Eſa.12.* Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. Contra puſillanimitatem, quæ prouenit de vitio timoris, aqua præſidiorum de fonte virtutis: contra concupiſcentiam temporalis voluptatis, aqua deſideriorum de fonte charitatis: contra malitiam volũ tariæ iniquitatis, aqua iudiciorum de fõte veritatis: contra fallaciam ignorantiæ, aqua conſiliorum de fonte ſapiẽtiæ, & hoc in gaudio: vt quæ prius gemebat ſub pondere vitiorum, modo gaudeat in adeptione virtutũ, cõparãdo ſibi de aquis cõſiliorũ pru dẽtiã, de aqua præſidiorum fortitudinem, de aqua deſideriorũ tẽperantiam, de aqua iudiciorũ iuſtitiã: L vt in aduerſus fortitudo expellat puſillanimitatem, in proſperis temperantia refrenet laſciuiam: in agẽdis iuſtitia exeludat iniquitatem, in dubiis prudentia inſtruat ignorantiã. Talibus anima refocillata aquis, *Ephe.3.* & ornata virtutibus extendat ſe & comprehendat cum omnibus ſanctis quæ ſit latitudo & lõgitudo, ſublimitas & profundũ. Hæc quatuor, Dei duobus brachiis comprehendi poſſunt, vero ſcilicet amore, & vero timore. Timore ſublimitatem & profundum, id eſt potentiam & ſapientiam: amore M latitudinem & longitudinem, id eſt charitatem & veritatem. Timetur enim Deus, quia omnia per potentiam poteſt: & veraciter timetur, quia nihil eum per ſapiẽtiam latet. Amatur Deus, quia charitas eſt: & veraciter amatur, quia veritas, id eſt æternitas eſt.

Hier.6. 9 *State in viis Domini, & interrogate ſemitas eius.* In via domini ſtat, qui corporales obſeruantias boni propoſiti ſeruat. Sed quia corporale exercitium ad modicũ valet, vt Paulus dicit, idcirco ſubiungit: *Et interrogate ſemitas æternas eius*, id eſt deſiderate ſanctorum patrũ vitas, & inuenietis viam. ambulate in ea. Viam inuenit, qui ad cor reuertitur: ambulat in ea, *Pſal.183.* qui aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Prima aſcenſio huius vię eſt contritio, ſecunda cõfeſſio, tertia affectio, quarta proprietatis abiectio, quinta abnegatio propriæ voluntatis, ſexta humiliatio volũtariæ ſubiectionis, ſeptima perſeuerantia.

10 Myſterium incarnationis tria in ſe conſideranda continet: ſcilicet formam humilitatis, probamentum dilectionis, ſacramentum redemptionis. Formã humilitatis demonſtrat vagitus paruuli, locus diuerſorij, reclinatio in præſepio, pannorum in- *Ioan.15.* uolutio. Probamentum dilectionis, pia mors: quia maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animã ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Sacramentum redemptionis, triplicem oſtendit potentiam deitatis: ſcilicet de nihilo aliquid fecit, inueteratum innouauit, temporale perpetuauit.

11 Miniſteriũ miniſtrorũ Chriſti triplex eſt: ſeruitutis, charitatis, dignitatis. Miniſteriũ ſeruitutis, cor poris caſtigatio. charitatis, mẽtis deuotio. dignitatis, corporis Chriſti cõſecratio. Primũ fit in afflictio ne, ſecundũ in hilaritate, tertiũ in humilitate. Primũ eſt ſacrificium timoris, ſecũdũ amoris, tertiũ laudis.

12 In ſchola Chriſti ſumus: in qua duplici doctrina erudimur: quia aliud per ſe ipſũ ille vnus & verus magiſter docet, aliud per miniſtros. Per miniſtros *Ioan.2.* timorem, per ſeipſum dilectionem. Vnde deficiente vino præcepit miniſtros implere hydrias aqua: & adhuc quotidie refrigeſcente charitate, miniſtri Chriſti implent hydrias aqua, id eſt mẽtes hominũ, timore. Et bene per aquam timor intelligitur: quia ſicut aqua ignem, ita timor extinguit libidinem: & K ſicut aqua ſordes corporum, ita timor ſordes purgat animorũ. Impleamus ergo aqua iſta hydrias, id eſt mentes noſtras: quia qui timet, nihil negligit: & bene plenus eſt, vbi negligentia cadere non poteſt. Sed quia aqua grauat, id eſt timor pœnã habet, accedendum eſt ad eum qui de aqua vinum facit, id eſt timorem pœnalem in amorem conuertit: vt audire poſſimus quod ipſe de dilectione docet. Dicit enim: Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem. *Ioan.15.* quaſi diceret: Multa per miniſtros præcipio: ſed hæc L ſpecialiter per meipſum commendo. Et alibi: In hoc *Ioan.13.* cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicẽ. Vt ergo veritatis nos *1.Ioan.4.* diſcipulos eſſe probemus, diligamus inuicem. Et in hac dilectione triplici ſolicitudine vigilemus: quia Deꝰ charitas eſt: & omnẽ ſolicitudinẽ noſtrã illi debemꝰ: id eſt vt naſcatur, vt creſcat, vt ſeruetur. Naſcitur, ſi cibaueris inimicũ, ſi potũ dederis ei: quia hoc faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius. Carbones ignis, opera ſunt charitatis: quæ conge- *Rom.12.* runtur ſuper diabolum, qui eſt caput omnium iniquorum: vt ablato eo naſcatur eis caput Deus, qui charitas eſt. Creſcit, ſi neceſſitate patienti ſubueneris, ſi volenti mutuare præſtiteris, ſi amico animum tuum aperueris. Seruatur, ſi loquendo vel exhibendo etiam quæ non videntur neceſſaria, amicorum voluntati ſatisfeceris. Seruatur etiam & augetur bono vultu, dulci ſermone, hilari operatione: vt charitatem quam vultus & ſermo indicant, pia & hilaris operatio confirmet: quia exhibitio ŏperis probatio eſt dilectionis.

Mat.6. 13 *Tu autem cum ieiunaueris, vnge caput tuum, & fa-* A *ciem tuam laua.* Hoc aut dixit dominus propter duplex vitium, vanæ gloriæ ſcilicet, & impatientiæ, quod ſolet ieiunantes ſubuertere. Per hoc quòd iubet faciem lauare, præcipit nobis intentionem puram ſeruare: quia ſicut decor corporis in facie, ita de cor totius operationis animę conſiſtit in intẽtione. Per vnctionem capitis, qua quod aſperum erat lenitur, præcipit nobis lenitatem mentis in ieiunio tenere. Pura erit intentio, ſi in omni actione noſtra aut honorem Dei, aut vtilitatem proximi, aut bonã conſcientiam quæramus. B

Gala.5. 14 *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.* Sunt qui carne ambulant: qui omnẽ ſollicitudinẽ in hoc ponunt, quomodo moleſtias carnis euitent. Hi ſunt qui licet virtutes probent, tamen dum moleſtias carnis omnino euitare volunt, concupiſcentiis eius prauis nequeunt reſiſtere. Talibus dicit Apoſtolus: *Spiritu ambulate.* id eſt, ſollicitudinem veſtram quomodo moleſtias carnis euitetis, deponite. In hac via ſpiritus duo gradus ſunt, ſuperior, & inferior. In inferiori gradu homo in ſuo ſpiritu ambulat, in ſu periori gradu in ſpiritu Dei. In inferiori gradu am- C bulat homo, quãdo reuerſus ad cor circa affectiones ſuas ſollicitus, in ſe reprehendit quod virtuti contrarium eſſe cognoſcit. In hoc gradu ſacrificiũ Deo tribulati ſpiritus & cordis humiliati per compũctionem offert. De hoc gradu ad ſuperiorem aſcendens incipit cogitare beneficia Dei: & conuerſus ad gratiarũ actiones, offert Deo per deuotionẽ ſacrificiũ laudis. In vtroque gradu videt Chriſtum: in primo crucifixum, in ſecundo gloria & honore coronatũ.

Eſa.53.d. In primo erat Eſaias quando dixit: Et vidimus eum,
Eſa.6. & non erat ei ſpecies neque decor. In ſecundo erat D quando dixit: Vidi dominum ſedentem ſuper ſoliũ excelſum. Et nota quòd in primo dixit, Vidimus: in ſecundo, Vidi: quia illud multorũ eſt & peccatorũ, iſtud paucorũ, & ſoliꝰ prophetæ. Vnde apoſtolus, Ex

1.Cor.13. parte cognoſcimꝰ Chriſtũ, & hũc crucifixum: ex parte
1.Ioan.3. prophetamus, quia nondũ videmus ſicuti eſt. Scimus enim quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt. vidit propheta, ſed oculo prophetico, dominum ſedentẽ ſuper ſolium excelſum: id eſt ſuper angelicam creaturam:

Pſal.112.a. & eleuatum, id eſt ſuper humanam: quia ipſe ſuſci- E tabit de puluere egenum, & de ſtercore eriget pauperem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ

Philip.2. teneat. Et plena erat omnis terra maieſtate eius. Omnis terra, hoc eſt omnia electorum corpora, plena erunt maieſtate eius, quando reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. Et ea quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Proiectis hypocritis, & his qui inuitati venire excuſant, in tenebras exteriores, humiles & Deo ſubdi-

Eſa.17. ti replebunt templum: quoniam ipſe populum humilem ſaluum faciet, & oculos ſuperborum humi- F liabit. Seraphim ſtabant ſuper illud: ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. Seraphim, id eſt ardentes, ſignificant

Luc.12. eos qui in feruore Deo ſeruiunt: quos dominus vigilantes inuenit, & ſuper omnia bona ſua conſtituet eos. Sex alæ vni, & ſex alæ alteri: quia non ſolum prælati, ſed etiam ſubiecti alas habent, & Seraphim ſunt, ſi feruentes fuerint. Duabus tegebant caput, & duabus pedes, & duabus volabant. Habent feruentes animæ alas quibus volant, ſpem, & timorem: quia volantis eſt aliquando alta petere, aliquãdo ima. Per ſpem enim alta petunt, quia in cœleſtibus habitãt. vnde quidam ex eis dicunt: Noſtra cõ- *Philip. 3.* uerſatio in cœlis eſt. Per timorẽ ima. Cõdeſcẽdendo *Gal.6.* enim infirmis, inſtruunt eos, conſiderantes ſeipſos, ne & ipſi tẽtẽtur. Duabus tegebãt pedes. Pedes eorũ affectiones ſunt, quibus proximis iũgũtur. Sed quia his duobus modis offenditur, ſcilicet nimio rigore infirmos deiiciendo, ac nimia lenitate eorum vitiis conſentiendo, velabant illos Seraphim duabus alis, contra nimium rigorẽ, cõſideratione propriæ fragilitatis: contra nimiam lenitatem, zelor ectitudinis. Duabus velabant caput. Caput, intentio contemplationis eſt, ſiue intellectus ſpiritualis. Et hoc velãt Seraphim, propter inimicos, propter vanã gloriã, & occultã ſuperbiam: duabus alis, contra vanam gloriam vna ala, ſcilicet amore veritatis: contra ſuperbiam, ſtudio humilitatis.

15 Sermo Dei duo operari debet, & animas vitioſas ſanare, & bonas admonere. Vitioſas dico nõ omnes quibus ineſt vitium, ſed quæ vitio ex volũtate conſentiunt, nec reſiſtunt quantum poſſunt. Tali animæ loquitur veritas in euangelio dicens: Eſto conſentiens aduerſario tuo, quãdiu cum illo es in via &c. Non dixit, vitio: ſed aduerſario. Aduerſa- *Matt.5.* rius iſte, ſermo Dei eſt, qui ſemper vitiis aduerſatur. *Pſal.50.* Huic cõſentit, qui cum propheta dicere poſſit: Et peccatum meum contra me eſt ſemper. Bonas dico animas, non ſolum perfectas, ſed incipientes: quæ licet vitium habeant, non tamen conſentiunt, ſed repugnant. Tales animæ licet ex infirmitate vel ignorantia ſæpe cadant, ſicut ſcriptum eſt, Septies *Prou.24.* in die cadit iuſtus: tamen per voluntatem quam habent bonam, reſurgũnt. Hæc eſt enim quæ bonam facit animam: quia cum multa ſint animæ bona naturaliter inſita, ſicut ingenium bonum, memoria capax, vigil ratio, & cætera animæ bona: ſola tamen voluntas ſi fuerit bona, bonam facit animam. ſi fuerit vitioſa, vitioſam. Sed quia homo (ſicut Iob ait) *Iob.13.* uũquam in eodẽ ſtatu permanet: aut enim deficit aut proficit: proficiendũ eſt in hac volũtate: quia ipſa eſt via de qua ait propheta, Hæc eſt via, ambula- *Eſa.31.* te in ea. & pſalmus: Beatus vir, cuius eſt auxiliũ abs *Pſal.83.* te: aſcẽſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum. In corde, id eſt voluntate. Primus huius viæ gradus eſt recta voluntas, ſecundus valida, tertius deuota, quartus plena voluntas. In primo gradu anima mente legi Dei conſentit: ſed carne repugnante, bonum quod diligit, perficere non inuenit: ſed ſæpe malum quod odit, per infirmitatem *Rom.7.* facit. In hoc tamen recta eſt eius voluntas, quòd aduerſario ſuo conſentiens in ſe odit, quod ille reprehendit. In ſecundo gradu anima non ſolum malum quod odit non agit, ſed etiam bonum quod diligit, licet cum grauedine, fortiter tamen perficit, dicens cum propheta: Propter verba labiorũ tuorum ego *Pſal.16.* cuſtodiui vias duras. In tertio gradu iam dilatato corde currit viam mandatorũ Dei, & delectatur in eis ſicut in omnibus diuitiis: quia inuncta pellis oleo ſpiritalis gratiæ, & ſciens quòd hilarem datorem diligat Deus, cum hilaritate ad quolibet bonũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

se exte dens, clamat cum propheta Dauid: Viã mãdatorũ tuorũ cucurri, cũ dilatasti cor meũ. In quarto gradu sũt angeli: qui ea facilitate qua semper volunt, bonum plenarie perficiunt. Hunc gradum desiderare quidem potest anima, ascendere non potest corpore, ob hoc quòd corpore aggrauatur. Qui nondum rectam habet voluntatem, sciat quia impedit eum carnalis intentio. Qui habet rectam, & non validam, sciat quia impedit eum praua consuetudo. Qui habet deuotam & nondum plenam, sciat quia impedit eum terrena inhabitatio. Cuius adhuc vitiosa voluntas est, oret & dicat, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: se intelligens terram: illum autem qui rectam habet voluntatem, cœlum: quia quantum cœlum distat à terra, tantum distat recta voluntas à vitiosa. Ita oret qui rectam habet voluntatem, se intelligens terram: illum autem cui inualida est, cœlum. Ita de cæteris, vt semper attendat anima proficere: quia sicut condemnatus est, qui in vitiosa permanet voluntate: ita reprehensibilis est qui in aliis non studet proficere.

16 Glorificate & portate Deũ in corpore vestro. Alibi dicit scriptura: Iustificata est sapientia à filiis suis. Et in oratione dicimus: Sanctificetur nomen tuũ. Christus Dei virtus, & Dei sapientia, iustificatur, sanctificatur, glorificatur à filiis suis. Dicamus ergo primùm quomodo sapientia iustificatur à filiis suis. Flagellat Deus omnem filium quem diligit. Sed in initio flagelli, dum adhuc sub lege seruus Dei est, & nescit quomodo filius Dei erit, murmurat: se autem innocentem, Deum verò crudelem pronunciat. Huic autem Christus Dei virtus apparet, sed nondum sapientia: quia per flagellum potẽ tiam virtutis sentit: sed nondum sapientię suauitatem per intellectum capit. Hunc talem sapientia attingit fortiter per flagellum, & disponit suauiter per intellectũ, dum illud apostoli ei inspirat, scilicet gaudere in tribulationibus, scire quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem: spes autem non confundit. Et iam se nõ quasi seruum puniri, sed quasi filium per flagellum erudiri cognoscit, vt hæreditatem capiat. Se peccatorẽ, Deũ verò iustũ pronunciãs, iustificat in se matrẽ sapientiã. Sed quid prodest peccata inter flagella confiteri, si non ab eisdẽ per continẽtiæ sanctitatẽ abstineas? sicut scriptum est, Sancti estote, sicut & ego sanctus sum: vt qualis pater, talis sit filius: & in sanctimonia filiorum nomẽ patris sanctificetur. Quod & quotidie in oratione petimus, & sicut de quibusdam prauis & incontinentibus pater conqueritur dicens: Quotidie nomen meum blasphematur per vos inter gentes: ita & per sanctos sanctificetur. Sed ne meum putes inuentum, quòd sanctitas continẽtia sit, audi Apostolum dicentem ad Thessalonicẽses: Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra. Et ne aliud putes sanctificationẽ quàm continentiã, audi quod sequitur: Vt abstineatis à fornicatione: vt sciat vnusquisque vestrum suũ vas possidere in sanctificationẽ. Vnde & sanctos eos dicimus, quos firmos in proposito continentiæ, ad huius seculi non solũ illicitis actionibus, sed etiã impudicis locutionibus abstinere videmus. Vnde scriptum est, Sapiẽs vt sol permanet: stultus vt luna mutatur. Sed quia sapiens filius gloria est patris, necesse est vt non solũ sanctificetur ab eo mater sapientia per continentiæ stabilitatem, sed etiam glorificetur per boni operis fructificationem: sicut in euãgelio veritas dicit: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Vnde psalmista sapientiæ filium describẽs ait: Iocundus homo qui miseretur & commodat. Et verè breuis & perfecta diffinitio sapientis. Iocũdus enim inter flagella confitendo delictum, gaudet illud per præsentem tribulationem deleri. Miseretur animæ suæ placens Deo per continentiæ decorem: commodat proximo fructum bonæ operationis. Et hic est iustus, reddens cuique quod suum est, Deo confessionem, sibi misericordiam, proximo charitatem. Sic autem iustificatur sapientia à filiis suis per confessionem peccatorum: sanctificatur per continẽtiæ bonum, glorificatur per boni operis fructificationem. Primus conflictus timoris Dei est contra negligentiam. Timor enim ad custodiam sui excitat: quòd si præualerit negligentia, generat curiositatem. Dum enim per negligentiam terra cordis inculta, spinas & tribulos germinat, quę in seipsa non inuenit requiem, foras cogitur euagari. sic curiositas à corde exit, contra quam dimicat pietas. Pietas enim, Dei cultus est, & in corde colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Curiositas si nõ vincitur generat experientiam mali: quia dum animus euagatur per multa, facilè inuenit vbi noxiam experiatur delectationem. Hanc impugnat scientia, docens quid tutum sit experiri, quid non. Si verò præualuerit experientia, generat concupiscentiam, vt tranſeat in affectum cordis.

D. BERNARDI ABBATIS, LIBER continens diuersas morales, ac vtiles sententias.

EActvs *est in pace locus eius.* Est pax ficta, vt in Iuda: est inordinata, vt in Adã & Eua. Harũ neutra est locus Dei. Sola pax Christiana quã dominus relinquit & dat discipulis suis, ipsa est in qua dominus requiescit. Hæc offertur per sanctos prædicatores vniuerso generi humano, sed etiã quidam repellunt, aliqui recipiunt. Nos vero excutientes puluerem pedum nostrorum, super odientes pacem, ad dilectorem eiusdem pacis nos conferamus. eorum alij dicuntur recipientes pacem, alij retinẽtes pacem, alij facientes. Possunt & aliis nominibus vocari, scilicet pacati, patientes, pacifici. Et hæc nomina sortiũtur secundum diuersos status pacis in quibus proficiunt. Nam pacati per hãc pacem possident terram corporis sui, quia mites sunt. Patiẽtes possident animam suam, quibus dicitur: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Pacifici possident non solùm suam, sed etiam aliorum in quibus faciunt pacem, vnde meritò filij Dei vocantur. Pacati ergo dicuntur, qui pacẽ recipiunt, de quibus scriptum est: Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra. Sed quia pusilli sunt, scandalis exagitati citò pacem quam receperant perdunt. Patientes autem sunt qui receptam retinẽt, nec quauis iniuria

Psal.118. *Matt.6.* *1.Cor.16.* *Matt.11.* *Matt.6.* *1.Cor.1.* *Hebr.12.* *Sap.8.* *Rom.5.* *Leuit.19.* *Esa.5.* *1.Thess.4.* *Eccli.27.* *Prou.16.* *Matt.5.* *Psal.75.* *Matt.5.a.* *Luc.21.d.* *Matt.10.b.*

iniuria exasperati eam amittunt. Istis tanquam robustioribus præcipitur: Pacem diligite & sanctimoniam, sine qua nemo videt Deum. Pacifici verò, qui non solum in se & in aliis eam faciunt, sed etiã volentes auferre diligunt, sicut scriptum est: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus. ecce isti sunt in quibus requiescit & mansionem Deus facit. Ecce isti sunt quos sicut filios Deus diligit, & de quibus tanquam viuis lapidibus templum sibi sapientia cõstruit. De quo ædificio, ne vllo impulsu possint labefactari, ipso Deo inhabitante pariter & operante, ad similitudinem lapidis quadrantur quatuor modis, superius, inferius, à dextris, & à sinistris. Superius, cum diuinæ voluntati suam humiliter & prudenter subiiciunt. Inferius, cum carnem subiectam tẽperanter regunt. A dextris, iustè bonos amplectendo. A sinistris, malos fortiter tolerando.

ANte omnia sine murmuratione sint fratres. Fortè aliqui leue peccatum æstimant murmurare, sed non hic, qui ante omnia monet esse cauendum. Puto autem ne illum quidem leue reputasse, qui murmurantibus aiebat: Non cõtra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus? Sed ne illum quoque qui dixit: Nõ murmurueritis, sicut quidam murmurauerunt, & perierũt ab exterminatore. Illo nimirum exterminatore, qui positus est in hoc ipsum, vt à terminis beatæ illius ciuitatis arceat murmurantes, & longę faciat à finibus eius: cui dicitur: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tum Sion, qui posuit fines tuos pacem. Nihil enim commune habent murmur & pax, gratiarum actio & detractio, zelus amaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium & talium testiũ stet hoc verbum, vt pestem istam murmurationis summopere nobis nouerimus esse cauendam.

TRes sunt quibus recõciliari debemus, hominibus, angelis, Deo. Hominibus per aperta opera, angelis per occulta signa, Deo per puritatẽ cordis. Nam de operibus quæ coram hominibus faciẽda sunt, scriptum est: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra opera bona, & glorificẽt patrem vestrũ qui in cœlis est. De angelis dicit Dauid: In conspectu angelorum psallam tibi. Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, vsus cilicij, & cætera pœnitentiæ insignia, quæ angelis placent. Vnde est illud, Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Vt autem Deo reconciliemur, nec operibus nec signis, sed puritate & simplicitate cordis indigemus. Scriptum est enim: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Et illud: Si oculus tuus fuerit simplex, &c.

QVatuor sunt genera hominum regnum cœlorũ possidentium. Alij violenter rapiunt, alij mercãtur, alij furantur, alij ad illud compelluntur. Rapiunt, qui dereliquerunt omnia, & sequuntur Christum: de quibus dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Sunt alij inferioris gradus à quibus metuntur carnalia, dum eis spiritualia seminantur: & his loquitur in euangelio dominus: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Tales dicuntur mercatores, quia dãt in præsenti pauperibus temporalia, quæ possident, vt in futuro recipiant ab eis æterna, quæ non nisi per eos habere merentur. Necesse est enim omnes qui in futuro iudicio examinandi sunt, vel esse iudicis amicos, vel apud iudicẽ intercessores habere amicos. Habent ergo primum beatitudinis locũ, qui intercedunt: habent hi pro quibus intercedunt, secundũ. Sunt alij qui nonnulla bona occultè faciunt, pro quibus merentur regnum cœlorum: sed tamen furari illud dicuntur, quia laudem humanam vitantes, solo diuino testimonio contenti sunt. Hõrum figuram tenuit mulier illa in euangelio, quæ fluxũ sanguinis patiens cogitauit intra se dicens: Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua ero. quo dicto accessit occultè, & tetigit, & salua facta est. Alij sunt qui compelluntur: verbi gratia, vt pauperes necessarij, quos scilicet hic ignis paupertatis Deo dispensante purgat, ne in futuro ignis iudicij puniat: de quibus scriptum est: Compelle intrare, vt impleatur domus mea. Compelluntur multi variis necessitatibus & oppressionibus afflicti: qui mira Dei prouidentia dum temporalem pœnam si non libenter, tamen patienter sustinent, vitam consequuntur æternam.

QVantum distat inter pastorem & gregem, tantum debet distare inter episcopum & plebem. Stat ille sublimis & rectus, curuat iste caput solo depressus. Vnde poëta: Pronáque cum spectent animalia cætera terram, Os homini sublime dedit. Ille regit, iste regitur: ille pascit, iste pascitur. vt ex ipsa forma & habitu vterque discernatur. Habet ille in manu virgam qua feriat, vel potius ducat & reducat ouẽ. Quid est autem habere in manu virgam, nisi in opere disciplinam, vt subiectos suos exemplo magis instruat quàm verbo? Erubescunt enim superbi esse discipuli, si eos in humilitate præcesserint magistri. Vnde & de domino scriptum est: Quæ cœpit Iesus facere, & docere. Habet etiam baculum, quo feriat lupum. Virga ouem, baculo lupum. Hoc est, mites & obedientes debet lenius corripere, duros verò corde & improbos acrius arguere: cúmque necesse fuerit, etiam anathematis sententia ferire. Tenet canem in fune, zelum scilicet in discretione, ne sit de illis de quibus scriptum est: Habent zelũ (alias æmulationẽ) Dei, sed non secundum scientiã. Habet etiam pastor bonus panem in pera, hoc est verbum Dei in memoria.

DVo sunt amores, carnalis & spiritualis: ex quibus colliguntur quatuor modi diligendi, scilicet diligere carnem carnaliter, spiritum carnaliter, carnem spiritualiter, spiritum spiritualiter. In his fit quidam profectus & ascensus ab inferioribus ad superiora. Nam vt homines qui tantùm nouerant diligere carnem carnaliter, ad hoc proficerent, vt Deum quoque diligerent spiritualiter, Deus caro factus est: & loquendo & conuersando cum hominibus, primùm ab eis carnaliter dilectus est. Cum autem pro amicis suis animam ponere vellet: iam spiritum diligebant, sed adhuc carnaliter. Vnde & Petrus loquenti de passione sua respondit: Absit à te domine, non erit tibi hoc. Sed cum per eandem passionem fieri mysterium redemptionis agnosceret, in ipsa passione iam carnem spiritualiter diligebat. Resurgente autem eo & ascendente, spiritum

Heb.12.d. *Psal.119.b.* *Matt.5.b.* *Psal.137.a.* *Luc.15.b.* *Matt.5.a.* *Matt.6.c.* *Matt.5.a.* *Luc.16.b.* *Matt.5.* *Luc.8.f.* *Luc.14.c.* *Philip.2.b.* *Exo.16.b.* *2.Cor.10.* *Psal.147.* *Iacob.* *Ouidius Meta.15.* *Act.1.a.* *Rom.10.d.* *Matt.16.c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritualiter amant, lætique decantãt: Etsi cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam nõ nouimus. Nos quoque carnem nostram carnaliter diligimus, cum eius desideria diligimus & perficimus. Spiritum carnaliter, quando cum flendo, suspirando, gemendo in oratione conterimus. Carnem spiritualiter, cum eam spiritui subiectam in bonis spiritualiter exercentes, cum discretione seruamus. Spiritum spiritualiter, cum etiam ipsa spiritualia studia nostra fraternæ vtilitati ex charitate postponimus.

2.Cor.5.d.

EST ad Deum quidam redeundi modus primi hominis casui oppositus. Adam quippe in paradiso positus, primò perdidit circunspectionẽ Dei. Testatur enim beatus Augustinus quòd nequaquã tentator hominem de paradiso eiecisset, nisi aliqua elatio in animam hominis præcessisset, cum verissime scriptum sit: Ante ruinam exaltatur cor. Secundò perdidit iustitiã, quando vxoris voci plus quàm diuinæ obediuit. Iustitia enim est virtus quæ suum cuique reddit. Tertio emisit iudicium, cũ post peccatum correctus, obliquè per mulierẽ retorsit propriam culpam in auctorem, dicens: Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Eisdem ergo virtutum gradibus redeundum est homini in exilio posito, quibus primus expelli meruit de paradiso. Primùm itaque faciendum est iudiciũ, deinde exercenda iustitia, tandem circunspectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis, vt nosipsos iudicemus & accusemus, iustitiam proximo, circunspectionem debemus Deo. Hanc redeundi viam ostendit nobis Michæas propheta dicens: Indicabo tibi ô homo quid sit bonum, & quid Deus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & ambulare solicite cum Deo tuo. Hanc salutis viam testatur apostolus Christum docuisse, dicens: Apparuit gratia Dei saluatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatẽ, & secularia desideria, sobriè & iustè & piè viuamus in hoc seculo &c. Sobriè scilicet quantum ad nos, iustè ad proximum, piè ad Deum. Qui etiam manifestius intulit circunspectionem Dei, dicens: Expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi. Et in multis aliis scripturæ sacræ locis si hic ordo viæ & institutio vitę queratur, potest inueniri, vt illud: Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur, & in sensu cogitabit circunspectionem Dei. Moratur siquidem in sapientia & sapiens est, qui semetipsum hic diiudicat, vt æternum Dei iudicium euadat. Si enim (ait apostolus) nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Sapiens est non secundum sapientiam huius seculi, sed secundum illã quæ trahitur de occultis, per quam vtique miro Dei opere agitur vt electi quique tunsionibus & pressuris hic attriti, in ædificio veri Salomonis sine sonitu mallei postmodum collocentur.

Prou.16.c. *Gen.3.b.* *Mich.6.b.* *ad Tit.2.c.* *Ibidem.* *Eccles.14.d.* *1.Cor.11.g.*

QVatuor gradibus distinguitur omnium electorum profectus. Primò enim fit quisque amicus suæ animæ, secundo fit amicus iustitiæ, tertiò sapiẽtiæ, quartò fit sapiens. In primo profectu vitat omnia quæ animam possunt offendere, & diligit ea quæ eam possunt mulcere. Horret ergo infernum, & cœlum concupiscit: ita potest implere illud diuinum præceptum quod in prima conuersione sua accepit: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Nam dum secundum carnem ambulat, nullo modo potest. Cũ autem spiritu Dei agitur, facilè potest. Quid enim habeat emolumenti homo si proximus eius ardeat in inferno, aut quid perdiderit si secum fuerit in paradiso? Neque enim talis est illa paradisi hæreditas, vt possidẽtium numero minuatur. Diligit ergo proximum, quem non vult malum pati, sicut nec seipsum, & quem sicut seipsum vult possidere cœlum. Hoc autem suo, id est hominis spiritu, quando posset, vt scilicet expauesceret gehennam, ac cœlestia desideraret. Sed potest hoc illius spiritu, cui dictum est: Si ascendero in cœlum, tu illic es, &c. Spiritus quippe sapiẽtiæ vbique præsens, nouit quid in cœlo, & quid agatur in inferno. Cúmque mentem humanam repleuerit, & de pœnis inferni incutit timorem, & cœlestium amorem infundit: sicque facit hominem amare seipsum, & dicit ei: Miserere animæ tuæ, placens Deo. Primum igitur est diligere se, deinde proximum. Non enim dictum est, diliges te sicut proximum, sed diliges proximum sicut te. Hoc modo fit amator animæ suæ per spiritum sanctum quem ex fide accepit. Accepto autem hoc dono, non debet eo solo contentus esse, sed ad maiora prouehi, & in melius proficere. Vidit autem iam per spiritum. Sed si per spiritum viuimus (ait apostolus) spiritu & ambulemus. Et alibi dicit: Nos verò omnes reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. Hoc ipsum & psalmista de sanctis videtur sensisse. Benedictionẽ, inquit, dabit legislator: ibũt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Ambulet & iste quem in manibus habemus, eat & proficiat donec ad quartum gradum perueniat. Ibi sine dubio factus sapiens videbit Deum deorum in Sion. Porrò eo ipso quod dixi, qui bene diligit animam suam, debet etiam diligere iustitiam. Alioquin si diligit iniquitatem, odit planè, non diligit animam suam. Diligendo autem iustitiam transit ad secundum gradum, & audit illud sapientiæ præceptum: Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Quam si perfectè dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem pœnam, & quam cunque illatam contumeliam. Duo quippe præstabit ei iustitia, vnum vt faciat quod debet, alterum vt patiatur quod debet, scilicet, vt si bonum non fecerit quod debuit, malum quod meruit patiatur. Sic miro modo ne deserendo quidem iustitiam ab ipsa deserimur, dum per ipsam quilibet præuaricationis reatus punitur. Neque enim est qui se abscondat à calore eius. Hãc autem pœnã non solùm vir iustus non horret, verumetiam libenter excipit, dum per eam præteritæ vitæ peccata purgari fideliter credit. Hic enim scriptum est: Non contristabit iustũ quicquid ei acciderit. Opponit igitur variis voluptatibus quibus corruit, contraria medicamenta per quæ resurgat. Verbi gratia: cecidit per inobedientiam, per obedientiæ laborem redit ad vitam. Iubricus extitit ac dissolutus, per continentiæ studium rigorémque disciplinæ reparatur. Patitur ab ipsis elementis mũdi pœnam, quorum vsum dudum inflexerat ad voluptatem.

Mat.22.d. *Psal.138.b.* *Eccli.30.d* *Gal.5.d.* *2.Cor.3.d.* *Psal.83.b.* *Prou.12.c.*

luptatem. Quibus cruciatibus cum diu tanquam aurum in fornace probatus fuerit, quantum scilicet dignum iudicabit is qui in pane lachrymarum nos cibat, & potum dat nobis in lachrymis in mensura, incipit iam consolari, & audit illam Esaiæ vocem dicentis: Consolamini consolamini populo meus, dicit Deus vester. Loquimini ad cor Hierusalem, & aduocate eam, quoniam completa est malitia eius, id est afflictio: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Postquam verò consolationem receperit, solicitus est & quærit quomodo placeat ei cui se probauit. Facit quicquid boni facit, vt soli placeat suo conditori. Transit ad tertium gradum sui profectus, vt sit scilicet amicus sapientiæ, quæ materno affectu loquitur sibi cum dicit: Prębe fili cor tuum mihi. Cũ ergo ad hũc gradum peruenerit, nihil aliud ei restat nisi vt ad quartum ascendat, vbi dicitur esse sapiens. Hoc autem fit quando iam operatur nõ vt ipse Deo placeat, quod vtique in tertio gradu fecerat, sed quia placet ei Deus, vel quia placeat Deo quod operatur. Quisquis talis est, potest cum tota fiducia ac securitate conscientiæ illud sapientis canticum decantare: In omnibus requiem quęsiui, &c. Hic enim requieuit in omnibus, cum per omnia ei placeat Deus, qui non Dei voluntatem ad suam curuare, sed suam didicit ad Dei voluntatem erigere. Morabitur in hæreditate domini, sicut ei eiusdem domini voce promittitur cum dicitur: Terram in qua dormis, tibi dabo, hoc est, quietem istam ad quam peruenisti labore tuo & munere meo, stabilem tibi faciam atque perpetuam. Quod autem subiungit, & semini tuo, sic possumus intelligere, vt non solùm spiritui detur trãquillitas ista & hic & in futuro, sed etiam semini tuo, id est operibus tuis dabitur corporis tui glorificatio.

Esa.40. *Prou.25.c.* *Eccle.24.a.* *Gen.8.a.*

TRia sunt loca, cœlum, terra, infernus: & habent singula habitatores suos: cœlum solos bonos, terra mixtos, infernus solos malos.

QVatuor sunt quæ impediunt confessionem, pudor, timor, spes, desperatio. Quosdam enim impedit pudor, qui scilicet pro sola confusione dicere erubescunt peccata quæ commiserunt: de quo per Salomonem dicitur: Est confusio adducẽs peccatum. Quo contra de his qui confitentur, iterum dicitur: Est confusio adducens gloriam. Quos etiã commendat propheta dicens: Confessionem & decorem induisti. Et alibi: Confessio & magnificẽtia opus eius. Alios impedit timor. Timent enim si confiteantur, ne grauis eis pœnitentia iniungatur: & hos arguit Iob dicens: Qui timet pruinam, irruet super eum nix. Sunt autem nonnulli qui in hoc mũdo adhuc aliquid concupiscunt, nec putant se adepturos quod desiderant, si hominibus quales sint, innotescant. Horum confessionem impedit spes, id est cupiditas potiendi desiderij, talibus comminatur dominus in euangelio: Væ prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Sunt item alij qui nil horum verentur, sed solum hoc timent, quia post peccatorum confessionem ab ipsis abstinere minime possent: & his obest desperatio. Quibus non incõgruè illud potest aptari: Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Fit verò nonnũquam vt hæc omnia simul confessionem impediãt. Sed qui quatuor his malis premitur, rectè iã in monumento iacet, & velut ille euangelicus quatriduanus fœtet. Scriptum est enim: A mortuo velut qui non sit, perit confessio. Quod si is mortuus est, qui non confitetur, vtique reuiuiscet, qui confitebitur. Veniat ergo Iesus, & dicat: Veni foras. & ad vocem eius illico suscitabitur mortuus. Excipiat hic noster mortuus exhortationem, & non differat confessionem. Dicatur ergo illi quẽ pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? Aut cur erubescis Deo confiteri, cuius oculis nõ potes abscondi? Quòd si fortè pudor est tibi vni homini & peccatori peccatum tuum exponere, quid facturus es in die iudicij, vbi omnibus exposita tua conscientia patebit? Hæc itaque tria proponenda sunt contra pudorem, scilicet consideratio rationis, reuerentia intuentis Dei, comparatio maioris confusionis. Similiter contra timorem opponenda sunt tria. Considerandum enim est quàm sit longa pœna inferni, quàm grauis, quàm infructuosa. E contrario verò præsentis tẽporis pœnitentia breuis est, & leuis, & fructuosa. Contra spem quoque itidem tria opponuntur, bona scilicet futuri seculi, præsentis vitæ bonis maiora, certiora, durabiliora: ad quorum comparationem quicquid in hoc mundo desiderari potest, modicum est & incertum: &, vt ita dicam, momentaneum. Ita contra desperationem vincendi peccatum, tria sunt remedia. Primum est vigor ipse propositi boni, quem assumit ex confessione. Secundum est gratia Dei, quam meretur ex humilitate. Tertium est auxilium, quod ex eius habet cui confitetur, compassione.

Ioan.11.c. *Eccli.17.c.* *Ioan.11.f.* *Esa.64.a.* *Rom.8.f.* *Matt.5.c.*

DVo sunt in quibus consistit nostra salus, iustificatio, & glorificatio. Altera initium, altera perfectio est. In illa labor, in hac autẽ fructus laboris est. Et nunc quidem iustificatio fit per fidem, nam glorificatio erit per speciem. Quanta autem sit in futura vita glorificatio sanctorum, humanus interim nõ potest attingere intellectus. De illa enim scriptum est, quòd oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. Hac ergo interim omissa, quoniam vires nostras excedit, de iustificatione quæ nunc agitur, aliud ad ædificationem fratrum nostrorum, quod necessarium visum est, loquamur. Ipsa est enim via per quam fit transitus ad glorificationẽ, dicente apostolo: Quos prædestinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit. Quos autem iustificauit, hos & magnificauit. Neque enim poterit obtineri magnificatio, nisi iustificatio præcesserit: cum ista meritum, illa præmium sit. Hoc in euangelio docuit dominus, qui cum discipulis euangelizaret regnum Dei, primùm eis proposuit iustitiam, dicẽs: Nam nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm scribarum & pharisæorum: non intrabitis in regnum cœlorum. Notandum autem quòd sicut in illo beatitudinis regno præsentem se electis suis exhibebit dominus ad glorificationem, ita etiam se iisdem ipsis exhibet in via peregrinationis ad iustificationem: vt à quo scilicet glorificandi sunt per speciem, ab ipso prius iustificentur per fidem. Et quidem tria sunt à quibus abstinere debent quicunque iustificari desiderant. Primò vtique ab operibus prauis, secundo à carna-

Universidad de Deusto
Biblioteca

libus desideriis, tertio à curis seculi. Item tria sunt G quibus debent insistere, quæ etiam continet sermo domini in mõte, eleemosyna, ieiuniũ, oratio. Sic enim adimpletur iustificatio, dũ ab interdictis vitiis abstinẽt, & bona quæ præcepta sũt fideliter exercẽt. Opponãtur ergo prauis operibus, opera misericordiæ, cõtra carnalia desideria adhibeantur ieiunia, & pro curis seculi, succedat amor Dei, & frequentia orationis.

PAstorum est, vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinam propter morum H correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur calliditate. Ad preces propter tentationum instantiam, ne vincatur à pusillanimitate. In disciplina rigor iustitiæ, in custodia spirit' cõsilij, in prece affectus cõpassionis.

Esa.6.b. DVas ad intelligendum se condidit vniuersitatis auctor creaturas, hominem, & angelũ. Hominem iustificant fides & memoria, angelum beatificãt intellectus & præsentia. Et quia homines quãdoque perducẽdi sunt ad æqualitatem angelorum, I necesse est vt interim iustificentur per fidem, & proficiant ad intellectum. Scriptum est enim: Nisi credideritis, non intelligetis. Itaque fides, via est ad intelligendum: nam mundatur cor fide, vt intellectus videat Deum. Similiter & memoria Dei, via est ad præsentiam Dei. Qui enim hic habet mãdatorum eius vt ea faciat memoriam, merebitur quandoque, vt eius quoque videat præsentiam. Habeãt igitur intellectũ & præsentiã angeli Dei in cœlo, habeamus & nos eius fidẽ & memoriã in mũdo.

TRes sunt status animæ. In corpore, posito corK pore, recepto corpore. Primus datus est ei ad agendam pœnitentiam, reliqua duo ad habendam requiem vel pœnam, scilicet prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum. Ad agendam verò pœnitentiam tria sunt necessaria, tempus, corpus, & locus. Quod tempus sit necessarium, dicit apostolus: *2.Cor.6.a.* Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies *2.Cor.5.b.* salutis. Similiter & de corpore idem scribit: Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, vt referat quisque propria corporis prout gessit. Sed & L de hoc loco loquitur scriptura dicens: *Eccles.10.* Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne deseras. Porro tempus in tria diuiditur, in præteritum, in præsens, in futurum. Horum nullum perdit quisquis rectè pœnitentiam agit. Nam præteritum quidem quod perdiderat restaurat, dum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat. Præsens autem tenet iam per exercitiũ operis. Futurum verò per constantiam boni propositi. De *Ephes.5.d.* præterito loquitur apostolus, cũ dicit: Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Ad præsentis verò M *Gala.6.c.* operationem hortatur nos cum dicit: Dum tempus habemus, operemur bonũ ad omnes, maximè autẽ ad domesticos fidei. Futuri nos admonet dominus, *Matt.10.c.* cum ait: Qui perseuerauerit vsque in finem. Corpus quoque necessarium est ad agendam pœnitentiam. In corpore quippe possumus mala pati, & bona operari. Pati scilicet pro commissis delictis, operari pro adipiscẽdis æternis præmiis. Qui ergo corpore caret, dignos pœnitentiæ fructus facere quomodo valet? Et notandum quòd pœnitentiã quæ per corpus geritur, breuis est & leuis. Breuis, quia corporis morte terminatur. Leuis, quia per societatem corporis fertur facilius. Grauis siquidem esset si eam solus animus portaret. Cum verò & ipsi corpori eius partitur pondus, quantò magis inde corpus oneratur, tantò amplius animus exoneratur. Locus etiã videtur necessarius esse & vtilis, ecclesia scilicet vitæ præsentis: in qua quisquis dum in corpore viuit, pœnitentiam rectè agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit.

TRiplici morbo laborat genus humanum: principio, medio, & fine, id est natiuitate, vita, & morte. Natiuitas immunda, vita peruersa, mors periculosa. Venit Christus, & contra triplicem hunc morbum attulit triplex remedium. Natus est enim, vixit, mortuus est: atque eius natiuitas purgauit nostram, mors illius destruxit nostram, & vita eius instruxit nostram.

SIcut æger ad medicum, sic esse debet peccator ad creatorem suum. Qui ergo peccator est, de- I bet orare Deum, sicut æger medicum. Duobus autem modis impeditur oratio peccatoris, vel nulla vel nimia luce. Nulla luce illustratur, qui peccata sua nec videt nec confitetur. E contrario nimia luce obruitur, qui ea tanta videt, vt de indulgẽtia desperet. Horum neuter orat. Quid ergo? Temperanda est lux, vt peccata sua videat peccator, & confiteatur, ac pro ipsis oret vt remittantur. Primò ergo eius oratio debet fieri verecundo affectu. hoc autem fit cum necdum peccator audet per seipsum accedere ad Deum, sed quærit aliquem sanctum virum, aliquẽm sanctum pauperem spiritu, qui sit in ora vestimenti Domini tãquam fimbria, per quem habeat accessum. Huius orationis tenuit typum illa euangelica mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, cupiénsque sanari accessit, & intra se cogitauit dicens: Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua ero. Secunda oratio fit duro affectu: & hoc fit quando scilicet peccator iam per ipsum accedit, & ore proprio confitetur. Talis orationis reliquit nobis exemplum illa peccatrix quæ lachrymis rigauit pedes domini, & capillis capitis sui terfit, de qua dictum est à Domino: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Tertia oratio effunditur amplo affectu: & hoc fit quando is qui pro se orauerat, orat iã pro aliis. Sic orauerũt apostoli pro muliere Chananæa pro filia sua rogante. Dimitte, inquiunt, illam, quia clamat post nos. Quarta oratio emittitur deuoto affectu, quæ de cordis puritate, sine vlla hæsitatione cum gratiarum actione depromitur. Talẽ orationem fecit ipse dominus quando quatriduanũ de monumento Lazarum resuscitauit, & ait: Pater *Ioan.11.e.* gratias ago tibi, quia audisti me. Tales orationes docuit nos apostolus facere frequentes dicens: Sine *1.Thess.5.d.* intermissione orate, in omnibus gratias agite. Has quæ dictæ sunt quatuor orationum species, id est, verecundam, puram, amplam, deuotam, nuncupat apostolus aliis nominibus, & ad eas nos hortatur, dicens: Obsecro primò omnium fieri obsecra- *1.Tim.2.a.* tiones, orationes, postulationes, gratiarum actiones. Nam obsecrationes verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones fiunt A affectu deuoto.

DIximus de generibus affectionum & orationũ, dicamus etiam qua puritate sit orandum. Et quidem tria videntur mihi hic esse necessaria, quibus orationis intentio firmiter est astringenda. Cõsiderare nanque debet is qui orat, & quid petit, & ipsum quem petit, & seipsum qui petit. In eo autem quod petit, dũo debet attendere, vt secundum Deum sit quod postulat, & vt hoc ipsum in summo affectus desiderio habeat. Verbi gratia. Si mortem inimici, si læsionem seu deiectionem proximi oran- B do petierit, non est secundum Deum talis oratio, *Luc.6.b.* cum ipse præcipiat & dicat: Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Si verò peccatorum remissionem, si spiritus sancti gratiam, si virtutem atque sapientiam, si fidem, veritatem, iustitiam, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, & cætera spiritualia charismata quæsierit, & ea cogitando vehementer affectauerit, hæc secundum Deum est oratio, & hæc verè meretur audiri. De hu- *Esa. 65.d.* iusmodi enim orationibus loquitur per Esaiã Deus: C Antequam clament, ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam. Sunt & alia quæ cum desunt, à Deo dantur, & possunt esse vel non esse secũdum Deum, quantum duntaxat interest finis ad quem referuntur, vt est corporis sanitas, pecunia, cæterarúmque rerũ affluentia: quę etsi à Deo sũt, nõ tamen sunt magnipendenda, nec ex desiderio possidenda. Similiter & in ipso quem petit, debet duo considerare, bonitatem, & maiestatem. Bonitatem, qua gratis velit: & maiestatem, qua planè possit dare quicquid petitur. Sed & in seipso qui petit, de- D bet nihilo minus duo attendere, id est, vt pro suis meritis nihil accepturũ putet, sed de Dei misericordia tantùm quicquid rogauerit, impetraturum speret. Tunc ergo dicitur cor purum, quando tria hæc quæ dicta sunt, & eo modo quo dicta sunt, cogitat. Et quisquis hac puritate & intentione cordis orauerit, exaudiri se sciat, quia sicut testatur Petrus apostolus, nõ est personarũ acceptorũ Deus, sed omni gẽti *Act.10.* quæ timet Deũ & operatur iustitiã, accept' est illi.

Mors animæ, obliuio, de qua morte suscitatur hoc modo. Per memoriam sentit, per obedientiam E audit, per intelligentiam videt, per circunspectionẽ olfacit, & gustat per dilectionem.

QVatuor sunt genera voluntatis humanæ. Sicca in reprobis & terrenis, quorum corda nullo rore gratiæ perfundũtur. Recta in inchoantibus, qui vitæ pristinæ tortitudinem relinquẽtes, ad boni operis rectitudinem mutatione voluntatis assurgũt. Deuota in proficientibus, qui vsu orationis assiduæ in amorem bene agendi cœlitus eriguntur. Beata in consummatis, qui penè nihil aliud nisi Deum cogitantes, in ipso totius desiderij sui finem reponunt. F Inter siccam & rectam voluntatem chaos quoddam firmatum est, vt qui voluerit transire, non possit, peruersa scilicet intentio. Inter rectam & deuotam, insolita consuetudo. Inter deuotam & beatam, corporalis affectio. Quæ tria quasi quidam lapides dum in via nostri operis se opponunt, ne de virtute in virtutem ascendamus, impediunt.

RAtionalis creatura ad hoc se debet diligere, vt beata sit: & Deum, per quem solum beatificari possit: cuius insecutor & æmulus ad hoc elaborat, vt eam in vtraque sui qualitate corrumpat. Corpoream igitur qualitatem appetitu gulæ & fluxu luxuriæ deprauat penitus & corrumpit, iumentúmque carnis his duobus aculeis agitatum in præcipitia mortis impellit. Inuisibilem ergo humanæ substantiæ portionem spiritualibus aggreditur armis, eámque gemina peste inficiens, tumore superbiæ, & auaritiæ labe commaculat, sicque totam massam fermenti huius colluuione corrumpens, homini præripit beatitudinem, quam amisit.

QVatuor sunt quorum in hac vita obsequiis deseruimus, caro, mundus, diabolus, Deus. Carni militamus, gulæ illecebris seruiendo, luxuriæ stimulis obsequendo. Mundo militamus, auaritiæ æstibus anhelando, honoris altitudinem affectando. Diabolo militamus, bonorum profectibus inuidendo, & contra Deum superbiæ spiritu intumescendo. Deo militamus pietatis opeC ribus humiliter insistendo, potestates aërias virtute spiritus oppugnando. Habent & singuli principes isti donatiua sua propria. Caro suis tyronibus elargitur momentaneam voluptatem: mundus transitoriam sublimitatem: diabolus perpetuam captiuitatem: Deus interminabilem felicitatem. Hæc sola præponderat.

EVangelica sanctione præceptum est, vt in *Ioan.10.a.* via mortalitatis huius terrenis affectibus inhærentem neminem salutemus. Quos autem ab hac vita suspensos viderimus, illis securæ salutationis gaudium offeramus. Vnde & in euange- *Luc.1.b.* lio tria salutationis genera inuenimus. Virgo si- *Ibidem.* quidem Maria salutauit Elizabeth, angelus verò *Ioan.20.c.* Mariam, dominus autem Iesus discipulos salutauit post resurrectionem. Cum ergo videmus eos qui in sterilitate vitæ huius senuerunt, montana confessionis ascendendo, feruorem pœnitentiæ quasi filium quendam concipere: illis vocem salutationis, illis in verbo Domini remissionis & gratiæ & veniæ largitatem debemus offerre. Quos verò in sanctitate & castimonia domino seruire conspicimus, inuitando ad meliora, benedictionẽ & gratiæ fœcũditatẽ eis necessariò promittamus. Quos sanè in cõclaui remotioris vitæ positos, ad imitationis apostolicę fastigiũ tẽdere videbim': illis quietis & pacis geminam soliditatem, cuius etiam in suo corpore quædam præludia sentiunt, viuæ vocis ministerio spondeamus.

DOminum Iesum Christum subire crucis & mortis ignominiam, tria quædam præcipua coactione voluntaria compulerunt. Filialis & pura obedientia, qua prioris inobedientiæ piaculum solueretur. Compassibilis & communis miseria, quæ illius iustitiã inflexibilem, virgam ferream, ad misericordiam hortabatur. Erat miseria illa & ponderosa & grauis, quę ceruices hominum communis peccati & mortis conditione premebat. Publica & generalis, quæ iustos & iniustos simili damnationis sententia pariter obligabat. Continua & perennis, quæ nisi per Christum redemptio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis gratia fieret, irremediabilis captiuitatis nexu, G omne genus Adam damnationis voragine absorbebat. Porrò tertium quod spōtaneè cogit in mortem, celeberrima & solemnis victoria, cuius successu, ineuitabilis diaboli, & mortis potentia in monumento gloriosè & efficaciter erat imminuenda.

TRibus modis exaltat Dominus caput nostrum: mentem scilicet à terrenis affectibus suspendendo, vt spe cœlestium transitoria contemnamus: diuinam scientiam conferendo, vt eorum quæ tēporaliter non videntur, scientiam teneamus: ad amorem cœlestium subleuando, vt in carne positi, ipsa quoque carne diuinæ dilectionis altitudine trāscendamus. H

Homines habent triformem statum viuendi. Non delinquere, quod agit vtique timor seruilis. Nolle delinquere, quod exhibet filialis. Non posse delinquere, quod sola confert beatitudo perennis.

Quatuor esse dicuntur quæ nostræ gratiam deuotionis adaugent. Memoria peccatorum, quæ hominem reddit humilem apud se. Recordatio pœnarum, quæ illum solicitat ad bene agendum. I Consideratio peregrinationis, quæ illum hortatur visibilia debere contemni. Desiderium vitæ perennis, quæ hominem incitans ad perfectum, cogit eum à terrenis affectibus voluntatis mutatione suspendi.

NOstræ inscientiæ tarditatem erudit Dominus tribus modis. Indulti beneficij largitate, quæ nostræ duritiam mentis emollit, & excitat ad amorem. Frequenti verberum seueritate, quæ præstans intellectum auditui, incutit nobis timorem. K Contemptus publica vilitate, quo implens facies nostras ignominia, parit nobis verecundiam & ruborem.

Motus & titillatio carnis nostræ tribus ex causis contingit. Ex præcedenti cogitatione, cum formas & imagines illicitas intus trahentes, in earum retractatione turpiter cōmouemur. Ex ventris plenitudine: quia cum venter ciborum cumulositate distenditur, caro lasciuiens ad motum luxuriæ concitatur. Ex maligni spiritus impugnatione, quia quò iustos superare se minime posse considerat, cò per carnis titillationem grauius eos impugnat. L

AVctoritate scripturarum, malè cogitare, malè dicere, & malè facere prohibemur: quia in malè cogitare vel immunditia est, cum res sordidæ & impuræ memoria reuoluuntur: vel superbia, cum animus quasi superior super proximos suos erigitur & inflatur: vel auaritia, cum diabolo instigante contra præceptum Dei res proximi concupiscitur. Necesse est enim malæ cogitationi horum M trium aliquid semper inesse. In malè dicere verò sermo est vel superuacuus, ratione & vtilitate carens: vel detractorius, fraterna bona inuidia corrosione & odij instinctu diminuens: vel adulatorius, caput alicuius falsa olei delinitione demulcens. In malefacere quoque opus est vel simulatorium, cum aliud intendimus quam opere demonstramus: vel impium, cum proximos nostros lædimus: vel impudicum, cum nos aliquo modo sordidamus.

DEconualle plorationis ascensuri, semper ad altiora tendere, & anhelare debemus. Est enim quasi quoddam desertum vita ista mortalis de qua dicitur. Terra deserta, inuia & inaquosa. Sed triformis est species desertorum. Est quippe desertum momentanea scilicet vanitas, quam despicere vitæ moderatione debemus. De quo deserto ascendere nos oportet, sicut dicitur: Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Deliciis affluimus, cum virtutibus abundamus. Super dilectum innitimur, cum Deo ascribimus quicquid boni operamur. *Cantic. & 8. d.* Est aliud desertum, Christianæ simplicitatis humilitas: vocata desertum, quia ferè nullus est imitator Christi qui studeat istud bonum operari. Per hoc desertum necesse est ascendamus. Vnde dicitur: Quæ est *Ibidem.* ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus? Sicut virgula fumi ex aromatibus ascendimus, cum virtutum studio & disciplina exercitati, proximos nostros ad bene agendi similitudinem incitamus. Est aliud quoque desertum, innocentiæ purioris simplicitas vel integritas. Ad hoc debemus ascendere, quia ad veram munditiam, vt scimus sancti corpore & spiritu, debemus anhelare. Ascendamus ergo de deserto momentaneæ vanitatis per desertum humilimæ simplicitatis, ad desertum integerrimæ puritatis.

DOminus noster habet propriè sagittas, quibus hostes suos vulnerat, & in brachio virtutis expugnat. Sunt autem tres sagittæ, quibus hostes fauciantur. Stimulus amissæ pecuniæ, quia valde conteritur qui instrumenta viuendi, & satellites voluptatum diuitias amisisse reminiscitur. Sequitur pestis corporalis molestiæ, quæ vt eius vias ex omni parte sepiat, eum quem ad peccatum festinare considerat, etiam corporis contritione flagellat. Sequitur malleus infernalis memoriæ: quia cum se homo vndique circunseptum pondere pœnarum corporalium pensat, etiam ad illam quæ fine caret angustian oculos porrigens, horribilem gehennæ fornacem timida secum consideratione tractat.

SVnt & aliæ tres sagittæ, quibus dominus etiam eos sauciat quos ad degustandam dulcedinem suæ dilectionis inuitat. Quarum prima est timor castus: qui ideo sic vocatur, quia & timeri dominum à seruo iubet, & seruum ab illicitis continere respectus domini admonitione continua persuadet. Sequitur amor deuotus: qui dum mentem occupauerit, totam igne suauissimæ dilectionis accendit. Sequitur desiderij virtus, quæ dum latitudine conscientiæ veluti aura lenis afflauerit, ea quæ retro sunt mēs oblita, ad solam faciem conditoris anhelans, quia sui voti finem minime consequitur, contabescit.

Oblatio nostræ laudis, quam Deo immolamus, triformis esse debet. Affectuosa, vt mens concordet voci. Fructuosa, vt ædificationem pariat intuenti. Gratiosa, vt placeat conditori qui gratis dedit.

Decretis & adhortationibus sanctorum patrum bene cogitare, & benedicere, & bene facere iugiter

ter admonemur: quia in bene cogitare cogitatio est A vel honesta nihil impuritatis contrahens, vel humilis nihil superbum sapiens, vel pia nihil crudele moliens. In bene dicere verò sermo est vel auditori commodum afferens, vel humilis nihil inanis eloquentiæ lepore turgescens, vel verisimilis nihil fuco simulationis obtectū in sua prætextione prætendens. In bene facere quoque factum vel purum, quod munditiam exhibet, vel pium quod misericordiam redolet, vel pudicum quod oculos intuētium non offendat aut violet.

VSitatum est satis & tritum, seculum istud merito cæcitatis & ignorantiæ suę Aegypti vocabulo nuncupari, quod nimirum quotiens mutatione voluntatis egredimur, tria nobis occurrunt. Stimulus cupiditatum, qui velut mare rubrum sensum rationis nostræ tumidis & procellosis vndis cogitationum inuoluit: & nisi virga discreti iudicij aquę superiores ab inferioribus secernantur, subruit funditus & demergit. Sequitur cumulus tentationum, quasi alter Iordanis aluei sui metas excedens, & terram corporis nostri solito plenius occupans, C nisi arca testamenti, id est, sententia veritatis intercedens, impetus illius refrenet, & ipsum pœnitus arefaciat & exsiccet. Sequitur aculeus molestiarum, qui cum ingruerit quasi iterum Iordanis Helisæo occurrens, sumendum Heliæ pallium, & mediis fluctibus opponendum: vt quicquid nos temporaliter cruciat, respectu dominicæ passionis sapore mutato, noua nobis suauitate dulcescat.

VIæ quæ ducunt ad mortem, ratione trifaria diuiduntur. Alia ærumnosa, alia laboriosa, alia D delicioſa. Ærumnosa est in pauperibus, qui in paupertate sua regio spiritu & diuite animo tumescentes, ab inopia temporali ad æternam miseriam transferuntur. Laboriosa est in auaris & cupidis, qui dum diuersarum anxietate curarum miserabiliter distenduntur, obliuiscuntur ea quærere quæ Dei sunt: & auaritiæ æstibus anhelantes, vsque ad vitæ terminum ab inquietudine temporali ad æterni laboris angustias transferuntur. Deliciosa in diuitibus delicatis, qui in deliciis & voluptatibus enutrientes corpora & corda sua post E dulcedines momentaneas, & horarias suauitates, ad sempiternas amaritudines deferuntur.

VIa quoque quæ ducit ad vitam, simili ratione distinguitur. Est enim alia sanguinea, alia purpurea, alia lactea. Sanguinea in martyribus, qui in sanguine agni suorum corporum indumenta lauerunt, & per iter martyrij, triumphalis altitudinis solium attigerunt. Purpurea est in confessoribus, qui in sua carne vestigia dominicæ passionis per abstinentiam expresserunt, & in suis corporibus vulnerum F Christi stigmata portauerunt. Lactea in virginibus, quæ in seipsis puritatis angelicæ candidatum & virtutes sanctimoniæ consecrauerunt, & per viā munditiæ amplexus & thalamos veri sponsi, virtutum pennis feliciter euolarunt.

LIgna sunt omnes iusti, qui plantati in medio ecclesiæ temporalis facere debent fructus vitæ qui maneant. Videat autem quisque vt eligat sib[i] locum irriguum, in quo fructificans, proferat in tēpore suo vitæ fructum. Sunt autem tres decursus aquarum. Incitamenta scripturarum: quæ per minas & promissa honestam in homine suscitant voluntatem. Charismata gratiarum: quæ hominem spiritualem ex animali efficiunt ad sui prouisionem & curam informando, & docendo omnem veritatem, ministrant operum fœcunditatem. Stillicidia lachrymarum: quæ dum venas intentionis atque propositi suo rore irrigant & infundunt ne lignum moriatur, perseuerantiam largiuntur. Qui iuxta hæc fluenta radicatus fuerit, per menses singulos faciet fructum, & solia ligni illius ad suauitatem gentium. B

NOn vno eodémque modo omnes qui ebrij fuerint, debriantur. Aliud est vinum malitiæ, quod effluit de vua fellis, & à diabolo initium habuit, qui amaritudinem peccati & mortis humano generi propinauit: quo debriantur iniqui conformes facti ci. Aliud est vinum molestiæ, quod emanat de labrusca conditionis humanæ: quæ domino suo acetum iniquitatis apposuit. Hoc vino quisquis inebriatur, non iniustè, sed merito peccati sui, à Deo hoc perpeti comprobatur. Aliud est vinum gratiæ, quod ex botro cypri, id est conditoris largitate decurrit: & hoc est mustum quo sponsi filij debriātur: quod mittitur etiam & in vtres nouos.

REges sunt & sacerdotes, omnes electi: & eos oportet oleo vnctionis inungi. Est autem oleū triforme. Aliud siquidem est oleum effusionis, videlicet verbum Dei quo initiantur, veterem hominem exuentes, vt quasi adolescentulæ in amorem sponsi surgant. Aliud est oleum puritatis: quo lagenæ operum nostrorum impleri debent: quod in lampade diuini feruoris ignem debet incessanter nutrire. Aliud verò oleum exultationis: charitas videlicet principalis: quæ mentem quam repleuerit, dilatat: vt gustans quàm suauis est dominus, in vertice iustitiæ sedens in solo Deo glorietur gaudeat.

CHristiani à Christo nomen acceperunt: & operæprecium est vt sicut sunt hæredes nominis, ita sint imitatores sanctitatis. Tria ergo sunt quæ in Christo nobis expressa, plenis viribus exercere debemus: videlicet improbare viuaciter seculi vanitatem: quia & Iesus ne rex constitueretur à turbis, aufugit. Exercere viriliter pœnitentiam: quia & Iesus sicut agnus occisus est. Et habere veraciter geminā charitatem: quia Iesus pro inimicis orauit.

SEptem gradus descensionis habet humilitas. Abdicationem rerum exemplo apostolorum. Abdicationem vestium: sicut Helias & Ioānes. Corporis exercitium: vt Paulus. Directionem in prospe-ris, instar Dauid pauperis, & regis. Patientiam in aduersis: sicut Iob & Tobias. Proprium abhorrere cōsilium, & propriæ voluntatis affectum.

ARma virtutis, quibus arma nequitiæ expugnātur, sunt hæc. Plena peccati cognitio, quæ expellit tenebras voluptatis. Pœnitentialis afflictio, contra dulcedinem carnalitatis. Humilis & vera

Universidad de Deusto
Biblioteca

confessio, contra venenum iniquitatis. Sufficiens & digna correctio in mutatione pristinæ voluntatis. Perseuerantiæ plena successio, vt perfecta subrogetur custodia sanitatis.

Necessaria sunt pœnitentiæ tria hæc. Abstinentia, per quam carnis superbia edomatur. Lectio, cuius fructu reformandus in vigorem animus saginatur. Oratio, cuius munimine & tutela virtutum examina proteguntur.

Humilitatis virtus habet hæc tria. Superiori subdi, vt ad eius æqualitatem nulla ambitione vel inuidia rapiatur. Aequali non præferri, ne illicito appetitu superior velle fieri videatur. Minori subdi potius quàm præponi, vt ex hoc humilitatis veritas cõprobetur.

Non omnes vniformiter gradiuntur ad Deum. Quidam passu, sicut illi qui terrenorum curis impliciti, vix aliquando respirant vt domini recordẽtur. Quidam modesto incessu: sicut hi qui domini seruitio mancipati, & Deo quidem seruiunt, & tamen erga seipsos indulgentiores existunt. Alij veloci, id est rapido cursu: sicut hi qui super carne sua se intuentes, & se transitoria & contẽnentes, celeriter proficiscũtur ad Deum, hoc solummodo cupiẽtes, in pace quiescere in idipsum.

Electos tria in futuro manent. Interna satietas: æterna iucunditas: iucunda voluptas. De his dicitur, *Psal.67.a.* Exultent iusti, &c.

Psal.26.b. Triforme est desideriũ electorum. Vnanimiter habitare in domo: vnde est: Vnam petij à domino. *Roma.7.b.* Victoriam obtinere de mundo: vnde est: Quis me li- *Philip.1.c.* berabit de corpore mortis huius? Præsentialiter frui Deo: vnde est & illud: Cupio dissolui, & esse cum Christo.

Trifarius est prælatorum timor. Ne audientium animos exquisitior apparatus commoueat, ne interni iudicis oculos immoderatior vsus offendat, ne iustitiæ retributio in præsenti eis fiat.

Triformis est sanctorum dolor: quia ceciderũt de paradiso: quia tenentur in exilio: quia differũtur à regno.

In monte montiũ Christo fuerunt hæc duo, coagulum passionis, & pinguedo sanctitatis.

Vituli quos domino immolare debemus, tres sũt. Nouæ conuersionis effectus: quasi vitulus nouellus cornua producens & vngulas. Sacræ religionis profectus: qui est vitulus tenerrimus de armento. Consummatæ virtutis affectus: qui est vitulus saginatus.

Quadriformis est pressura nostra. Corruptibilis carnis angustię: quæ sunt dolores mortis. Temporalium pressurarum molestiæ: quæ sunt torrentes iniquitatis. Occulti hostis latentes insidiæ: quæ sunt dolores inferni. Deceptoriæ facies mundanæ gloriæ: quæ sunt laquei mortis.

Fumus est ab ira Dei: quia in consideratione irę Dei electi compunguntur. Ignis à facie eius quia per cognitionem & præsentiam eius ad amorem accẽdũtur. Caligo sub pedibus eius: quia per districtũ illius examen reprobus desperationis nebulis obscuratur.

Ambulat dominus super pẽnas ventorum, cum electi eius dulcedinem vel tenuiter attingunt. Volat, cum de incircunscripta eius substantia nihil percipiunt.

Vnde est: Fuge dilecte mi. Ponit dominus tenebras *Cantic.8.d.* profunditatis & altitudinis latibulũ diuinitatis suæ, in sole manifestationis & laboris tabernaculum carnis suæ, in luce puritatis & sanctimoniæ habitaculũ mansionis suæ.

Portas suas mũdus habet quibus ingredimur ad eũ, quæ sunt, corrupta sensualitas, & incesta cupiditas: vnde est: Appropinquauerunt vsque ad portas *Psa.106.b* mortis. Portæ inferi, cæca desperatio, & dura obsti- *Matt.16.c.* natio: vnde est: Portæ inferi nõ præualebunt. Por- *Act.12.b.* tę cœli, humilis patientia, quæ est porta ferrea ducẽs *Ezec.43.a.* ad ciuitatem: & amoris cõcordia, quæ est porta oriẽtalis.

Genera retributionis sunt quatuor, duo in hoc seculo, & duo in futuro. Retributio prosperitatis & abundãtiæ impiorum: vnde est: Receperunt mercedem suam. Damnationis & ignominiæ eorum, fa- *Matt.5.g.* miliaritatis & gratiæ iustorum, dulcedinis amoris & *6.a.c.* gloriæ. Duo autem sunt quæ remunerantur, iustitia op eris, & puritas cordis.

Tres sunt lucernæ. Regula disciplinæ Christus, quæ accẽditur vt drachma perdita inueniatur. Forma veritatis in euangelio, quæ ponitur super cãdelabrũ. Sciẽtiæ puritas in corde bono, quæ illuminatur à domino.

Pedes nostri esse debent sicut ceruorum, & sicut vituli.

Alij sunt filij alieni, qui mentiuntur: alij filij Belial, qui nõ cognoscũt eũ: alij filij Israël, qui cognoscũt.

Triforme est semen. Veritatis & iustitiæ, quod in terra iactum, facit fructũ cẽtuplũ: iniquitatis & malitiæ, quod est genimen viperarum: erroris & malitiæ, quod est Chanaan, & non Iuda.

Sapientia Dei quasi perdix fouet filios quos non peperit, quasi gallina congregat pullos sub alis, quasi aquila prouocat ad volandum.

Trifaria est vestis nostra. Pœnitentialis anxietas, quæ est vestis viduitatis: religiosa maturitas, quæ est vestis iucunditatis: sincera integritas, quæ est vestis virginum.

VEstes Esau, honestas vitæ & maturitas disciplinæ: pelliculæ hœdorum, abiectio noxiæ vetustatis, & mortificatio propriæ voluntatis. Cibi, hilaris obedientia, & humilis abstinentia. Pater tangit *Gen.27.d.* filiũ apposita probationis manu. Osculatur secretę inspirationis instinctu. Benedicit, religionis profectu.

Tria sunt necessaria puritati. Integritas actionis, simplicitas intentionis, tranquillitas deuotionis.

Puritas tria confert. Spiritum libertatis, gaudium securitatis, firmitudinem charitatis.

Reprobi aliquando sunt sicut fumus, quia in sua altitudine euanescunt. Aliquando sicut puluis, quia nullum charitatis humorem proferunt. Aliquando sicut cera, quia ad calorem, id est impulsum tentationis facilè liquefiunt.

Portæ Sion, ecclesiæ sunt sacramenta, sine quibus ecclesiam nõ intramus. Portæ iustitiæ sunt virtutes medię quas tẽporaliter exercemus. Portę æternales sunt præcipuæ virtutes, quas etiam in futuro habituri sumus.

Tria sunt quibus obnoxij sumus Deo. Signaculũ naturæ, quo ad similitudinẽ Dei facti sumus. Talentum fidei, quod per bonum opus Deo integrũ

resignare

resignare debemus. Titulus professionis, quo ad seruiendum Deo sponsionis vinculis alligamur.

Tribus modis nos interrogat Deus. Promulgatione præcepti, vt nostra nobis obedientia nota fiat. Inuectione flagelli, vt patientia nostra proximis innotescat. Reuelatione secreti, vt se nobis virtus humilitatis aperiat.

Tribulatio tria confert. Exercitiũ, ne virtus amoris, ocij tepore frigescat. Probationẽ, vt nostræ constantiæ fortitudo, ad exemplum hominibus innotescat. Præmium, vt iuxta tribulationis modum, immensum gloriæ pondus accipiat.

Aduersitati tria sunt opponenda. Electorum agones & angustiæ, quas patiuntur qui piè viuũt. Redẽptoris afflictiones & molestiæ, quas ei sæuissimi principes intulerunt. Dispositio moderatricis iustitiæ, cuius altitudinem, quasi virgæ Ioseph summitatem non discutere, sed adorare debemus. Hæc sunt tria illa ostia, vectes & termini, quibus dominus circundat mare sæculi.

Triforme est exercitium electorum. Austeritas ieiuniorum, qua excolitur terra carnis, vt fructũ ferat. Assiduitas lectionum, qua reficitur animus, vt homo interior pingueſcat. Instantia orationum, qua mens ad cœlestium appetitum assurgat.

Auctor mirabilium Deus, tria quædam mirabilia operatus est in Maria. Integritatem munditiæ mirabiliter susciṫauit, vt arca testamenti auro purissimo tegeretur. Puritatem virgineam potentialiter fœcũdauit, vt rubus ardens non cõbureretur. Ima supernis ineffabiliter copulauit, vt scala Iacob mediante, terrena cœlestibus vnirentur.

Tria nobis contulit Mariæ fœcũditas. Auertit iugum captiuitatis antiquæ, remisit irã indignationis diuinæ, deleuit notam iniquitatis humanæ.

Electi tria præstolãtur in futuro. Quod in eis mortale est, à via penitus absorberi: perennis gloriæ cõpensatione ditari: Deum sicuti est insatiabiliter contemplari.

Reprobi tria sperare dicuntur. Voluptatem corpoream sibi ad sufficientiam cumulari, momentaneam gloriam ad beatitudinem suffragari, mores suos & opera nullo posse iudicio reprobari.

Imitator Christi tria debet agere. Simplicis innocentiæ sensum tenere, vt cum Christo puer efficiatur. Abiectum & humilem habitum amare, vt infantiæ Christi pannis vilibus inuoluatur. In disciplina simpliciter ambulare, vt cum Christo in præsepio positus inueniatur.

Spiritus sunt administratorij, qui curam habẽt salutis nostræ: sunt operatorij, qui auctores existũt sospitatis humanæ: sunt contemplatorij, qui assistunt vultui maiestatis diuinæ.

Beati spiritus visione satiantur, dulcedine debriãtur, charitate sociantur.

Homines Deum expectantes, debent esse suspensi quando veniat, dubij quid eis deferat, hilares & deuoti, diligentius adornati, tria sperantes in eo, nuptialem præsentiam, familiarem gratiam, liberalem munificentiam.

Tres sunt species nuptiarũ. Primare conciliationis per fidẽ, in qua sunt tria fercula, Peccatorũ ablutio, gratiæ cõsecutio, naturæ reformatio. Secunda adoptionis per spẽ, in qua etiam sunt eloquij diuini cõsolatio, alimoniæ cœlestis cõmunio, dulcedinis internæ prælibatio. Tertia est glorificationis perfectæ per charitatẽ: cuius fercula sunt, æterna incorruptio, vera glorificatio, perennis Dei visio.

Tres sunt equorum species. Mundialis superbia, cuius ascensor cadit retro. Spiritualis scientia, cuius collo circundatur hinnitus. Integralis munditia, quam omnis cœlorũ exercitus sequitur in vestimẽtis albis.

Verba consolationis Dei sunt ablutio culpæ, restitutio gratiæ, euasio exilij, consecutio regni, consortium diuinitatis, adeptio æternitatis.

Arma fidelium tria sunt. Sapiẽtiæ plenitudo, quæ est funda Dauid, de qua sententiarum lapides emittuntur. Patiẽtiæ firmitudo, quæ est baculus, quo luporũ rabies propulsatur. Charitatis amplitudo, quæ est pera Dauid, de qua orationes proferuntur.

Tria prælatis necessaria sunt. Viua fidei & doctrinæ sinceritas, vt inhabitent in eadem regione. Studiosa bene operandi sedulitas, vt vigilias cum pastoribus celebrent. De salute subditorum diligẽs curiositas, vt custodiant gregem suum.

Bubulcus habere debet duo. Vocis suauitatẽ, quæ laborem mulceat operantium. Aculei punctionem, quæ torporem excutiat pigritantium.

Tres sunt species pœnitentiæ. Simulatoria & infructuosa, cuius exẽplum est in Esau & in Saul. Crudelis & desperata, sicut in Cain & Iuda. Vtilis & cõsummata, sicut in Maria & Zachæo: cuius partes sunt quinque: Contritio in corde, confessio in ore, maceratio in carne, correctio in opere, perseuerantia in virtute.

Tria inueniuntur in Petro, fidei vnitas, pœnitentiæ veritas, amoris soliditas.

Tria sunt genera mutationum. Sublimitas in humilitatem: quando verbum carnem assumpsit. Cõtemptibilitas in maiestatem: quando se homo Deus corã discipulis trãsformauit. Mutabilitas in æternitatem, quãdo resurgẽs, cœlum regnaturus ascendit.

Ea quæ agimus, vel in lumine vultus hominum faciamus, vt hominibus placeamus: vel in lumine vultus nostri, vt bene facere quod malum est nos credamus: vel in lumine vultus Dei, vt ipsi soli quicquid boni in nobis est, humiliter ascribamus.

Tria sunt quæ patiẽtiã subruũt. Anxietas nimia doloris, causa iusta innocentis, indignitas inferentis.

Qui à societate recedit, amittit cõuentorũ solatia: prosequẽdo socios subit fastidia: aberrans facilè sequitur deuia: incurrit sæpius vitæ naufragia.

Magistri operum Pharaonis tres sunt. Fœtidus ardor æstuantis luxuriæ: anxius furor sæuientis auaritiæ: noxius appetitus inanis gloriæ.

Tres sunt in nobis principes quos necesse est mori, vt Christus viuat. Prudentia secularium, quæ est Ioseph. Eloquentia spiritualiũ, quæ est Moyses. Copia temporalium, quæ est Iosue.

Triforme est impiorum refugiũ. Deceptricis documentum fallaciæ: quæ est Phitom. Secularis munimentum potentiæ: quæ est Rameſſe. Simulatricis figura iustitiæ: quæ est ciuitas solis. Has iubet Pharao ædificari.

Tres sunt calices quos dominus nobis propinat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pœnitentiæ & doloris, qui est plenus mixto. Patientiæ & laboris, quem bibit Iesus. Beneuolentiæ & amoris, qui est inebrians & præclarus.

Quinque sunt torrentes. Crudelitatis & malitiæ, qui est Cison, apud quem Iabin occiditur. Philosophialis eloquentiæ: hic est Cedron, vltra quẽ Iesus egreditur. Passionis & angustię: hic est in via, de quo Iesus dicitur bibisse. Cœlestis sapientiæ, apud quem Helias pascitur. Iucunditatis & lætitiæ, quo potãtur electi.

Trib⁹ modis renouamur. Carne per baptismi mysterium ab originali peccato: opere per pœnitentiæ remedium ab actuali delicto: carne & spiritu per resurrectionis donum.

Species terræ quadriformis est. Flos & viriditas temporalium bonorum, quæ irrigatur sicut paradisus. Vtilis vita & conuersatio electorum, de qua oritur panis. Amœnitas cœlestiũ mansionum, quę fluit lacte & melle. Situs gehennalium locorum: quæ est terra miserię & tenebrarum.

Quadrifariũ est genus deserti. Inuia mundani exilij solitudo, de quo Dauid: In terra deserta inuia & inaquosa, &c. Disciplinæ Christianæ difficilis altitudo: in qua peregrinantur filij Israel. Cœlestis Hierusalẽ delectabilis amplitudo: in qua relinquuntur oues nonaginta nouẽ. Gehennalis miseriæ terribilis habitudo, quæ est desertum solitudinis.

Quatuor sunt species curruũ. Elationis & dominij: in quo mergitur Pharao. Humilitatis & studij, in quo sedet Eunuchus. Deuotionis & obsequij, in quo sedens Ioseph occurrit patri. Amoris & desiderij, in quo rapitur Helias.

Triformis est ascensus domini. Victoriosus, quo ascendit super occasum. Speciosus, quo ascendit super cœlos cœlorum. Gloriosus quo ascendit super pennas ventorum.

Regnum cœlorũ alij violenter rapiunt, vt pauperes spiritu, alij mercantur, vt illi qui faciũt amicos de mãmona iniquitatis: alij furãtur, vt mulier quę tãgit fimbriã: alij compellũtur intrare, vt pauperes sęculi.

Quatuor sunt quę veram conferunt humilitatem. Vilitas operis, assiduitas subiectionis, comparatio melioris, iudicium conditoris.

Tria sunt iudicia, alienum, proprium, diuinum.

Preciosam mortem aliquando facit vita, vt in cõfessoribus: aliquando causa, vt in martyribus: aliquãdo vita & causa, vt in plerisque.

Tria sunt præputia quæ præciduntur. Carnis præputium in Iudæo, cordis pręputium in Christiano, linguæ præputium in perfecto.

Quatuor sunt tempora, præfigurationis, prænunciationis, visitationis, redemptionis.

Modis quatuor visitat nos Deus. Exhibitione prępcepti. Præceptum enim aliud carnale, aliud spirituale. Asperitate flagelli, cuiusmodi sunt quinque causę, vt ab iniquitate corrigat, ne quis de collata virtute superbiat, vt virtus hominibus innotescat, vt alios eius exẽplo compescat, vt corona cumuletur & crescat. Nouitate miraculi: quod visibile est & inuisibile. Inspiratione subtili.

Quater luctatus est Iacob. In vtero cum Esau, in adolescentia cum eodem, in Mesopotamia cum Laban, in Bethel cum angelo.

Iesus dicitur ter fleuisse: in ipso ortu genus humanum: processu temporis Lazarũ: ad vltimum in Hierusalem futurum casum.

In fronte aliquando lepram, aliquando Thau, aliquando laminam auream gerimus.

Dominus sedet aliquãdo in valle Iosaphat, aliquãdo in monte, aliquando in solio excelso.

Tonitruum aliud igneum, aliud pluuiale.

Duo sunt calcaria quibus vrget propheta asinam suam: Pudor ne temporaliter polluatur, timor ne æternaliter puniatur.

Tria sunt quæ nos restringunt & cohibẽt, & quasi cinctoria dici possunt. Corporeæ mortis memoria: quæ est zona pellicea qua cingebatur Helias & Ioãnes. Probabilitas & decor pudicitię, qua cingitur Aaron accedens ad Deum. Amor religionis & iustitiæ, quæ est zona aurea, & ea præcingitur Iesus ad mamillas.

Quatuor virgines sunt quas in coniugium sociare debemus. Eloquẽtia philosophialis, quæ est Zelpha ancilla Iacob. Sẽtentia iuridicialis, quæ per Balaam designatur. Innocentia actualis, quæ Lia potest dici. Contemplatio spiritualis, quæ Rachel intelligitur.

Duo sunt oculi sponsæ. Rerum labentiũ consideratio, quæ est velut flamma ignis: & cœlestis patriæ digna æstimatio, in qua vulneratur cor sponsi.

Vestimenta cõmunia ministris Dei tria sunt. Cœlestis sapientia, quæ est Ephod, & caput operit: perseuerans iustitia, quæ ponderis est, & totum corpus induit: carnalis continentia, quæ lumbos cingit.

Candelabra in scripturis reperiuntur tria. Legalis obscuritas, quę sphærulas habet & lilia: prophetalis subtilitas, quæ habet duas oliuas in cacumine suo: & euangelica veritas, quæ habet in medio sui similem filio hominis.

Munitiones quibus anima vallatur, tres sunt. Sedula circunspectio, quæ est sepes: sanctorũ intercessio, quæ est vallum firmissimum: diuina protectio, quæ est murus protegens ab incursu hostium.

Spem nostram triplex ratio discutit & roborat. Humilitas collatæ sapientię, quod est ouum in aqua coquere: firmitas constantis patientiæ: quod est ouũ igni assare: veritas inspirationis occultæ, quod est ouum in sagimine frigere.

Tria sunt quibus Deus vindictã exercet in hostes. Lauacri salutaris remedium, quod velut mare rubrũ occidit Aegyptios. Pœnitentię condignæ exercitiũ, quod velut sulphur peccatores interimit. Districtionis extremæ iudicium, quod velut ignis ad vocem Heliæ inuoluit.

Lectus animæ in quo pausat, tripertitus est. Grauitas debilitatis corporeæ, quã sibi languidus sanatus substernit. Tranquillitas quietę conscientiæ, in qua fugiente Dauid statua ponitur. Hæc est cui duæ cubitræ supponuntur. De præterito securitatis & fiduciæ amplitudo, de futuro remunerationis & prędmij certitudo. Ceruical quod supponitur capiti, diuinæ familiaritatis & gratiæ largitudo. Lectus tertius humilitas superioris gloriæ, quæ est lectus floridus, quẽ sexaginta fortes ambiunt.

Vitreæ per quas solis radius infunditur, tres sunt: charitatis integritas, per quam peccati remissio se infundit: humilitatis puritas, per quam Mariæ gratia

gratia cœlestis illapsa est: intellectus subtilitas, per quam radius sapientiæ cor illustrat.

Septem lampades thronum electę mentis illuminant: charismata scilicet spiritus, quæ plenius propheta prosequitur: quæ dum oleum gloriæ iuncúmque timoris & infirmitatis cœlesti igne consumunt, lumen veritatis incessabiliter administrant.

Quod nobis apponitur ad edendum, trifarium est carnis edulium: hœdus de capris in fructu pœnitẽtiæ, quem Iacob obtulit Isaac vt benediceretur. vitulus de armento in actu iustitiæ, quem Abraham expendit in cibos angelorum. vitulus saginatus in cumulo gloriæ, quem pater recepto filio legitur victimasse.

Triplex est hortus in quo electæ animæ spatiãtur. Molestia corruptibilis vitæ, quæ est hortus nucum in quo Susanna lauatur. Amœnitas iucunditatis supernæ, quæ est hortus deliciarum in quo ponitur Adã, vt operetur & custodiat. Dulcedo & suauitas visionis diuinæ, quæ est hortus conclusus in quo Ioseph statuit sibi monumentũ in petra excisum. Munda quoque conscientia, pro sui diuersitate hos in se suscipit hortos.

Esuriei nostræ mẽsæ tres apponuntur: legis & euangelij sacramentum, in quo sumuntur sapiẽtiæ dapes: catholicę institutionis mysterium, vbi accipitur caro piscis assi, & fauus mellis: æternæ satietatis arcanum, quod intra velum est: & panes continet propositionis, & vitæ.

Thesauri quos thesaurizare debemus, tres sunt. Desiderium pietatis in corde, qui absc̃ditur in agro vt ematur. Doctrina veritatis in ore, quæ est thesaurus niuis & grandinis. Assiduitas perseuerãs in homine, quæ habet frumentum & hordeum, & oleũ & mel. Hi sunt thesauri magorum, qui aurum, thus, & myrrham nato domino obtulerunt.

Quatuor differentiæ panum in scripturis reperiũtur, quibus diuersæ generis humani deplorantur miseriæ, panis coctus in stercore humano, bouino, cinere & clibano, quibus diuersi affectus mentis humanæ exprimuntur.

Altaria quibus vota superponere debemus, tria sunt: diuinarum sanctionum expletio, quod fit de lignis setim in deserto: beatorum multiplex aduocatio, quod fit de lapidibus quos ferrum non tetigit: redemptoris humilis incarnatio, quod fit de terra.

Puellæ quæ euertũt sensum nostrũ, tres sunt. Teneritudo carnis nostræ, quæ est Dalila quæ Sãpsoni eruit oculos. Amœnitas mundialis gloriæ, quæ est Iezabel, & Naboth occidit. Diffidentia futuræ vitæ, quæ est filia Herodiadis: & aufert caput prophetæ.

Duæ sunt tribus, Leui & Iudæ, ex quibus sacerdotes sumuntur, Aarõ & Christus, & eorum successio. Quod qualiter conueniat, ex nominum interpretatione poterit coniectari.

Aquilæ dominico corpori assidẽtes tres sunt. Magnitudo potentiæ laicalis, grãdis & magnarũ alarũ. Abusio propositi clericalis, quæ ponit in cœlo nidũ suum. Humilium subtilitas spiritualis, quæ prouocat ad volandum pullos suos.

Quadripertitum est officiũ sacerdotale: viuã carnis hostiam immolare, quod Leuiticũ est: virtutum charismata Deo offerre, quod est ineẽdere aromata, & filiorũ Aaron est: cum feruore martyrij cœlũ intrare, quod est introire cum sanguine sancta sanctorũ: gratiæ & precum vota cœlo transfundere, quod est panem & vinum Deo offerre.

Fontes quibus animæ lauãtur, tres sunt. Anxietas cõtritionis, quæ irrigat superficiem terræ: humilitas cõfessionis, quæ posita est extra vrbem: deuotio cõpunctionis, super quam Iesus moratur & sedet.

Panes quibus alimur in hac vita, tres sunt. Purgatorius cũ amaritudine, quem mulier Sarepthana ministrat in fame: cõsolatorius cum dulcedine, quem angelus apponit quiescenti in vmbra: solidus cum fortitudine, qui perducit ad montẽ Dei Oreb. Hi in tribus portionibus corporis dominici cõtinentur.

Lucernæ quæ noctem vitæ huius illustrant, tres sunt. Intelligentiæ vigor in animo, quæ accẽditur vt drachma reperiatur. Sapientiæ splendor in verbo, qui in alto ponitur, vt lumen eius videatur. Iustitiæ forma in proximo, quæ venienti ad nuptias anteferatur, vt candelabris portari possit.

Tres riui salutis fluxerunt à corpore Iesu. verbum doloris, in quo confessio, sanguis aspersionis, in quo afflictio; aqua emundationis, in qua compunctio.

Piscinæ tres in scriptura reperiuntur. Vetustas erroris, quæ est post duos muros. Sensualitas carnis, in qua decumbebant languidi. Perspicacitas rationis, quę est in via agri fullonis. In his adaquantur oues, & holocausta lauantur.

Fomenta ignis tria in nobis. Stipula cogitationis immundæ. Fœnum locutionis prauæ. Lignum operationis illicitæ. Hæc ad ignem nos nutriunt, nisi superioribus fontibus extinguantur.

Contemplatiuorum feneſtræ tres sunt. Originaria, quæ est versus Orientem. Gubernatricia, quæ vergit ad austrum. Consummatiua, quæ respicit ad occidentem.

Qvatuor fontes irrigãt hortum Dei: reatus proprij deploratio quæ circuit terram Aethiopiæ: excessionis fraternę compassio, quæ vadit cõtra Assyrios: indultæ gratiæ consideratio, quæ mediũ intersecat Babylonis: desiderioſa charitatis affectio, quæ circuit omnẽ terram Euilath. Hi fontes habent irriguum superius, & irriguum inferius, habentes aquas maris, fluminis, fontis, & niuis.

In scutella Dei tria fercula continentur: claritas perspicuitatis, quæ fulgebit vt sol: Integritas puritatis, quæ erit vt angeli: firmitas æternitatis, quę erit vt Deus.

Ostia per quæ transitur ad vitam, tria sunt: fidei veritas, retro quam Sarra ridet: spei firmitas, quæ est in latere arcæ: charitatis soliditas, quam obseruat Cherubim cum flammeo gladio.

Triforme vinũ est in scypho Dei: rubicundũ in lõganimitate sanctorum, quod lætificat Isaac in ægritudine: album in remuneratione iustorũ, quo ebriatur Noë: nigrum & acidum in damnatione prauorũ, quod Iesus gustat, sed non vult bibere.

Vestis qua sacerdos vti debet, triplex est, exterioris operis grossitudo, quo induitur Aaron corã populo, spiritualis sanctimoniæ habitudo, quã apud se Rebecca abscondit, & ea vtitur Aarõ in tabernaculo, contemplatiuæ dulcedinis pulchritudo, quæ inconsutilis est, & ea vtitur Iesus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunicę quibus veſtimur, tres ſunt: caſtigatiua corporis edomatio, quæ pellicea eſt, & induit Adam: conſtantis perſeuerantiæ longitudo, qua dilectus amicitur Ioſeph: remuneratricis gratiæ largitudo, quia veſtitur Ieſus.

Seraphim ſex alæ ſunt. Duæ pedales, pudor de præteritis, & metus de futuris. Laterales quibus velatur, timor deprimens, & ſpes ſuſtollens. Capitaneæ, humilitas prouehens, & charitas perficiens.

Solia duo Deus habet: angelicam ſubſtantiã, quæ eſt excelſum ſolium: & humanam naturam, quæ eſt ſolium eleuatum.

Quatuor animalibus quatuor pennæ ſunt, timor & pœnitentia, quæ corpus velant: amor & ſpes, quæ ſibi iunguntur, & volant.

Animalibus nouæ legis ſex alæ inſunt, naturalis ſuggeſtio, legalis inſtitutio, prophetalis aſſertio, euãgelica ſanctio, apoſtolica iuſſio, eccleſiaſtica conſuetudo.

Cubile Ieſu triplex eſt: vnitas teſtamẽtorum, quæ eſt quaſi vterus virginalis: eccleſia electorũ, quæ eſt quaſi præſepium: conſcientia purgatorum, quæ eſt quaſi ſepulcrum in petra.

Tria ſunt quæ nobis in ſanctis apponũtur ad edẽdum: exterior corporis habitudo, quam tria ſata cõſtituunt: in vultu grauitas, in habitu vilitas, in inceſſu maturitas. Hic eſt panis quo quinque milia ſatiãtur, & eſt hordeaceus. Sequitur interior ſpiritus aptitudo, quam tria quoque ſata conſtituunt, in proſperis humilitas, in aduerſis ſoliditas, in cunctis mediocritas. Hic eſt panis ſiligineus, quo quatuor milia ſaturantur. Sequitur ſuperior & Deo ſimilis pulchritudo. Huius ſata conſtituit in Deo & homine charitatis triformitas, quæ amicum & inimicum cõplectitur, & diligit propter Deum. Hic eſt panis frumẽtitius, qui ſpirituſſancti vapore decoquitur, & panis angelorum vocatur.

Duæ ſunt domus Dei. Exterior rerũ miniſtra curioſitas: quæ tabernaculum eſt ſuper quod apparet gloria domini, & recedit: Deo vacãs & ſeruiẽs deuota ſimplicitas, quæ tẽplũ eſt, & de loco nõ mouetur.

Duę ſũt arcæ in veteri lege. Textꝰ hiſtoriæ literalis, quæ habet in ſe homines & iumẽta: & ſenſus cõtinẽtiæ ſpiritualis, quæ habet mãna & virgam Aaron.

In ſcriptura inueniuntur tres currus. Elatio potẽtiæ temporalis, cuius auriga eſt tumor præſumptionis & audaciæ, habens equum robur propriæ confidentiæ. Rotę eius præceps mobilitas vanitatis, & felix ſucceſſio proſperitatis. Hic eſt currus Pharaonis, in quo moritur [Rechab]. Sequitur altitudo cõuerſationis & vitæ. Auriga eius ſermo commonitionis diuinæ, habens equum votum perſeuerantiæ. Rotæ eius horrenda terribilitas tormẽtorum, & mira delectabilitas præmiorum. Hic eſt currus in quo legit cum Philippo eunuchus. Sequitur celſitudo contemplationis & gratiæ. Auriga eius amor cœleſtis patriæ, habens equum deſiderium beatitudinis & vitæ. Rotæ, improbatio gloriæ mundialis, & diuinæ reuerentia maieſtatis. Hic eſt currus igneus, in quo Helias rapitur in cœlum.

Exod. 14. g

Act. 8. c

4. Reg. 2. b

Tria ſunt operimẽta altaris. De peccatis pœnitẽtialis afflictio, quæ eſt ciliciũ: de venia laudis & lætitiæ magnitudo, quæ eſt velut æs ſonans: de gratia præcordialis iubilatio, quæ rutilat velut aurum.

Claues quæ nobis occulta reſerãt, tres ſunt. Anxij tẽporis auſteritas, quæ aperit puteũ abyſſi: præſumptiuæ ſpei ſubtilitas, quæ reſerat regnũ cœlorũ: veræ dilectionis conſpicuitas, quæ eſt clauis Dauid.

Fluuij quibus peccatores ſe lauãt, duo ſunt: Fluxus corruptionis & laſciuiæ, peſtis adulationis & fallaciæ, qui ſunt Abana & Pharphar fluuij Damaſci.

Quibus iuſti ſe balneãt, duo ſunt. Inuectio corruptionis & cõtum: eliæ, ſuauitas conſolationis & gratiæ, qui ſunt Ior & Dan fluuij Iudææ.

H Cantica fideliũ quatuor ſunt. Victoriæ, quod ſubmerſo canitur Pharaone. Adhortationis, quod terrã promiſſionis concidunt intraturi. Lętitiæ, quod de ſuſceptione filij cantat Anna. Fortitudinis, quod Dauid cantat de manu Saulis ereptus.

Exod. 15. d
Num. 3. d
2. Reg. 2. d
Pſal. 69.

Quatuor ſpecies herbarum ſunt in horto Dei. Puritas corporalis munditiæ, quæ eſt quaſi lilium: gratia ſpiritualis innocẽtiæ, quæ eſt quaſi hyſſopus: veritas liberalis eloquentiæ quæ eſt quaſi viola: iuſtitia operationis continuæ, quæ eſt quaſi roſa.

Martyrium ſine ſanguine triplex eſt. Parcitas in
I vbertate, quam habuit Dauid & Iob: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias & vidua: caſtitas in iuuentute, qua vſus eſt Ioſeph in Aegypto.

Duo ſunt pedes quibus vti debemus, natura, & conſuetudo.

Equi quibus ad cœlũ euehimur, tres ſunt: Dolor ex pœnitudine, cuiꝰ vngulas coluber mordet. Huius ſella, eſt de veniæ perceptione præſumptio, frenum & camus ſolatia ſcripturarum, & exemplaria veterum. Calcaria quibus vrgetur, de reatus enormitate confuſio, de pœnæ conſideratione formido: Fouea,
K deſperatio. Sequitur feruor ex religione, cui ſuperſedet Mardochæus in veſte regia. Huius ſella, tẽperans diſcretionis grauitas, frenum & camus ſuſpecta conditio carnis ſuæ, & vtilis emerſio perſeuerãtiæ. Calcaria, exercendæ honeſtatis cupiditas, & fraternæ commoditatis auiditas. Fouea, intemperãtia. Sequitur deſiderium ex amore, cui datur fortitudo, & circũdatur hinnitus. Calcaria, fluxa labilitas præſentium, ſtabilis æternitas futurorum. Ductor, affectuoſitas videndi Deum: Fouea, indiſcretio.

Speluncæ in libris ſacris inueniuntur tres. Peruerſa impietas volũtatis, quæ eſt latronum, in qua Saul
L purgat vẽtrem. Solida firmitas æquanimitatis: quæ fit in altari, & eſt vnius cubiti. Exercitium geminæ pietatis. Hæc eſt ſpelunca duplex in qua patriarchæ ſepeliuntur.

Quatuor ſunt arma quibus principaliter cõmunimur. Prudẽs & humilis intelligentia: quæ eſt quaſi galea, & caput operit: mediocris & parca tẽperãtia, quæ eſt lorica, & pectus tegit: perſeuerans & patiens conſtantia, quæ eſt quaſi ſcutum, & dexterã munit: retributrix æquitatis iuſtitia, quæ eſt gladius vtrobi-
M que incidens ad diuiſionem animæ & ſpiritus.

Tria ſunt ſacrificia: Pia contritio habens butyrum humilitatis, & abſinthiũ indignationis: digna operatio habens oleum diſcretionis, & acetum confuſionis: gratiarum actio habens balſamum deuotionis, & venenum ingratitudinis.

Quatuor ſũt in quibꝰ anima captiuatur. Mũdialis nequitia, inutilis triſtitia, inanis gloria, latens ſuperbia.

Cœli

Cœli ad quos rapimur, tres ſunt. Dignitas eccle- A
ſiaſticæ puritatis, ad quam rapitur Helias in corpore: veritas angelicæ ſubtilitatis, ad quam rapitur Eze chiel in ſpiritu: ſummæ incircunſcriptio deitatis, ad quam rapiuntur animæ electorum.

Sex ſunt refugij ciuitates. Interdictæ præuaricationis cautio, ſequendæ præceptionis obeditio, propitiandæ diuinitatis ambitio. Hæ ſunt in terra Chanaan. Mundanæ fabricæ conſideratio, vrbis tyrannicæ iugis inſpectio, & ſupereminens verbi Dei cognitio. Hæ ſunt trans Iordanem, & ſunt de ſorte Leuitica.

B

Paradiſorũ tria genera ſunt. Voluptuoſa dulcedo viſibilium, quæ irrigatur ſicut hortus deliciarũ: ſincera puritas ſpiritualium, quæ in ſe conſeruat hominem: delicioſa veritas ſupercœleſtiũ, vbi Paulus audit arcana verba.

2. Reg. 1. b
Amos. 3. c
Gen. 8. a
Ezech. 36. a

Montiũ genera quatuor ſunt. Montes Gelboe, vbi abiicitur clypeus Saul. Montes Samariæ, qui nimis eriguntur. Mõtes Armeniæ, ſuper quos arca requieuit. Montes Iſraël, qui expandunt ramos ſuos.

Quæ nos reuocant à propoſito noſtro, duo ſunt. Rubor incepti operis, & deſperatio exequendæ virtutis. Hi Rechab & Banaa, qui occidunt Hisboſeth in ſtrato ſuo.

2. Reg. 4. d

Pallia quibus noſtra nuditas operitur, quatuor ſũt. Vetuſtas erroris & nequitiæ, quæ eſt quaſi perizoma verendorum. Nouitas conuerſationis & vitæ, qua Rebecca deſcendens de camelo operuit vultũ ſuum. Integritas cœleſtis ſanctimoniæ, quam Helias reliquit Heliſæo, & diuidit Iordanem. Claritas immortalitatis æternæ, quod eſt pallium ſapphirinum, quo in die feſto vtitur Mardochæus.

Gen. 3. b
Gen. 24. g

4. Reg. 2. c

Bonus eſt Deus tẽporale beneficium largiter im- D
pendendo. Patiens eſt vltionem peccatorum miſericorditer differendo. Longanimis eſt reos ad pœnitentiam inuitando.

Hoſtes quibus tradimur, tres ſunt. Immundorum deſideriorum impuritas, quę ſunt quaſi mures rodẽtes poſteriora. Corporalium paſſionum obſcœnitas, quæ ſunt quaſi locuſtæ more ſcorpij percutientes. Rationis & ſenſus obſtinata peruerſitas, quæ ſũt ſerpentes igniti.

Latrones qui nobis optima quæque furãtur, quatuor ſunt. Hebetati intellectus ſocordia tollẽs nobis E
ſcientiam veritatis. Hic latro apud Pſalmiſtam dicitur negocium in tenebris. Indomitæ carnis laſciuia rapiens meritum integritatis, & dæmonium dicitur meridianum. Fauorabilis auræ iactantia tollens plenitudinẽ ſanctitatis, & dicitur ſagitta volans in die. Vitæ huius amor & appetentia, rapiens præmium æternitatis, & dicitur timor nocturnus. Hi ſunt latrones Syriæ.

Pſal. 90. b
Ibid.
Ibid.

Oſcula tria ſunt. Reconciliatorii, quo duo pedes
Ibid. domini miſericordia & iuſtitia contingũtur. Remuneratorium, quo duæ manus opus creatricis iuſtitiæ, F
& modũ gubernationis cõtinuæ amplectuntur. Cõtemplatorium, quod ſumitur ad os, & verbũ Dei atque hominem in virtute miranda cõnectit. Poſſunt quoq; dici Naturale, quando ſpõtanea volũtate ducimur ad bonũ. Doctrinale, quando admonitione alterius inuitamur ad Deũ. Gratioſum, quando iucunda inſpiratione trahimur ad bene agendum.

Vocationes tres ſunt. Diuina, ſicut in Paulo. Humana in quinque milibus conuerſis ad vocem apoſtolorum. Neceſſaria in primo eremita Paulo.

Contemplatio dicitur cibus in hac vita, vbi in ſudore veſcimur pane noſtro. Potus in futura, vbi liberè & ſine dolore ſumitur. Ebrietas in vltimo, cum anima recepto corpore congaudebit: vnde dicitur, *Cant. 5.* Comedite amici, &c.

Contemplatiui alij aſcendunt & corruũt, ſicut beſtia quæ tangit montem: alij rapiuntur & deſcendũt, *Exod. 19.* ſicut Petrus poſt exceſſum deſcendit de cœnaculo. *Act. 10. b*

B Duo ſunt verba. Compaſſio, de qua fluit lac cõſolationis, quo nutriuntur infirmi: cõgratulatio, vnde fluit lac adhortationis, vnde ſuſtentantur validi.

Vnguenta tria ſunt. Compũctio de memoria peccatorum, quæ infundit pedes Ieſu. Deuotio ex recordatione beneficiorum, qua perungitur caput Ieſu. Pietas ex conſideratione miſerorum, quæ ad vngendum corpus Ieſu à mulieribus præparatur.

Virgæ tres ſunt. Virga Moyſi, quę diuidit mare ru- *Exod. 14. d*
brum. Virga Aaron, quæ confert ſacerdotiũ. Virga *Num. 17. d*
Dauid paſtoralis propulſans aduerſarium. *1. Reg. 17. e*

C Triplex fuit forma Ieſu. Cõmunis & deſpecta: ſole clarior & tota ſplendida: ſpiritualis & diuina, ſed humanis viſibus temperata.

Cibi Iſraël tres ſunt. Azyma ſcientiæ ſecularis in exitu de Ægypto. Manna intelligentiæ in deſerto, palma victoriæ triumphalis in promiſſionis regno.

Diuinorum conſcij ſecretorum tres ſunt. Agnitæ fidei firmiſſimus executor: ingruentiũ vitiorũ ſtrenuus ſupplantator: perceptæ gratiæ humilis confeſſor: hi ſunt Petrus, Iacobus, & Ioannes.

Tres ex omni populo liberãtur, Noe, Daniel, & Iob.
D Tres in ſacerdotium aſſumuntur, Moyſes, Aaron, & Samuel.

Latrones innocentiæ veſtẽ diripiunt, tẽtationum ſagittis confodiunt, cœleſti conſolatione deſtituũt.

A domina noſtra rei habẽt veniam, iuſti gratiam, angeli lætitiam.

Bona prouidere corã hominibus debemus habitu, ne ſit notabilis: actione, ne ſit reprehenſibilis: ſermone, ne ſit contemptibilis. Coram Deo cogitatione ſancta, affectione pura, intentione recta.

Duo ſunt in Chriſto, generatio diuina, & generatio humana: & in ſpiritu ſancto proceſſio & gratia. E
Operatur aliud in nobis propter nos, vt compũctionem dimittendo peccata, deuotionẽ ſanando opera, amorem reuelando cœleſtia. Propter proximos aliud, vt doctrinam ſermonum, gratiam curationum, &c.

Duplex eſt periculum, ne vel ea quæ propter nos, diuidamus proximis: vel ea quæ propter proximos, reſeruemus nobis. Hæc eſt diſcretio ſpirituum.

Ianitor memoriæ, recordatio profeſſionis: voluntatis ianitor, memoria patriæ cœleſtis: portitor intentionis, conſideratio gehennalis. F

Modi diligendi ſunt quatuor. Carnem amare carnaliter, ſpiritum carnaliter, carnem ſpiritualiter, ſpiritum ſpiritualiter.

Tres ſunt panes quos de via veniens quærit ami- *Luc. 11. a*
cus: continentia, humilitas, charitas.

Pax triformis. Ficta, vt in Iuda. Inordinata, vt in Adã & in Eua. Vera, quã Chriſtꝰ reliquit diſcipulis ſuis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sequentium pacem tria sunt genera: Pacati, qui in pace possident terram suam: patientes, qui in patiẽtia sua possident animas suas: pacifici, qui pacem faciunt inter discordes.

Contemplatores alij ascendunt & cadunt, vt illi qui euanuerunt in cogitationibus suis: alij rapiũtur & descendunt, vbi sine mente excedimus Deo.

Quadrus lapis est superius amando cœlestia, inferius contẽnendo terrena, à dextris vilipendẽdo prospera, à sinistris æquanimiter sustinendo contraria.

Minuendi sanguinis duplex est causa. Interdum qualitas, interdum quantitas obest. Nec minus pernicios̃a immoderata abundantia, quàm corruptio. Sanguis animæ meæ, volũtas mea. Naturę siquidem cognatus præ cæteris humoribus sanguis dicitur, & animæ vita in volũtate est. Minuatur ergo prauа voluntas, quæ morbi causa est spiritualis. Minuatur inquam dum penitus exhauriri exsiccaríq; nõ potest. Scindatur, & aperiatur vena ferro cõpunctionis, vt peccati etsi non omnis sensus, certe consensus effluat & abiiciatur. An dubitas inueniri & in anima sanguinis non inutilis inutilem abundantiam? Audi sapientẽ medicũ, qui & ipsum docet iustitiæ sanguinem minuendum. Noli, inquit, nimium esse iustus. *Eccle.7.c* Simile est & istud apostoli: Non plus sapere, quàm *Rom.12.a* oportet, sed sapere ad sobrietatem. Cui putas venæ parcendum est, si & iustitia & sapientia egent munitione? Quis enim sanguis vtilior? Illud tamen memẽto, nec nimis iustum, iustum: nec ebriam (vt ita loquar) sapientiam, oportet sapientiam nominari. Sic nimirum & in sanguine corporis inuenire est vbi excreuerit nimis, non iam nutrimentum afferre corpori, sed detrimentum. Quamobrem si peccare delectat adhuc, sanguis vitiosus est, & minuere festinato. Si vis agere pœnitentiã, castigare vt oportet mẽbra, corpus affligere, iudicare temetipsum, vt nõ incidas in manus Dei viuentis iustum id quidẽ, sed ne quid nimis. Alioquin reprimendus est feruor immo- *Gen.68.a* deratus, ne noceat vnitati, seruiat indiscretioni. *Heb.4.c*

Pars tua sumus domine, quam tulisti de manu Amorrhæi in gladio & arcu tuo. Gladius tuus sermo viuus & efficax. Arcus tuus incarnatio tua. Ibi enim velut curuato sapientiæ ligno, & pio quodam modo flexa diuinitate, neruus carnis vehementer extẽsus, & humanitas ineffabiliter aucta cognoscitur. Pars *1.Pet.2.b* ergo tua sumus, & populus acquisitionis tuæ, quem acquisiuisti verbo prædicationis, & mysterio incarnationis.

In circuncisione domini, nec neruus rũpitur, nec os comminuitur, vt robustiora quæque & firmiora seruentur illæsa. Aperitur autem cutis, amputatur caro, sanguis effunditur, vt illecebrosa mollities castigetur. In carne quidem, peccatum quod in ea manet intellige, porrò in cute operimentum eius, in sanguine verò incentiuum. Hæc igitur vera circuncisio spiritu, non litera, si velamen excusationis & dissimulationis per compunctionem cordis, & confessionem oris amoueas, si peccati consuetudinem correctione conuersionis abscindas: si denique, vt necessarium est, occasiones quoque peccati, & fomitem fugias concupiscentiarum.

Matth.2.b Obtulerunt Magi domino aurum, thus, & myrrham. Hæc fortassis pro loco & tempore necessaria videbantur. Audi precium ob paupertatem: myrrhę vnguentum ob infantilis (vt assolet) corporis teneritudinem: thuris odoramẽtum ob sordidam stabuli mansionem. Nos verò quoniam illa iam omnia trãsierũt, offeramus ei acceptabiliora munera, myrrhæ vnctionem in communionem socialis vitæ, thuris speciem in suaueolentiam bonæ famæ, auri splẽdorem in conscientiæ puritatem, quò videlicet nec de officiosa conuersatione familiarem gratiam, nec de laudabili opinione inanem gloriam, sed honorem Dei, & fratrum vtilitatem quærere studeamus.

Caueamus fratres, ne vasorũ interim vacuo splẽdore decepti, sero conqueri habeamus, quòd lampades nostræ extinguuntur. Ego enim reor minimè fuisse accensas, quæ tunc videntur extingui. Sic nẽpe habes: Simile est regnum cœlorum decem vir- *Matth.25.a* ginibus, quæ accipientes lampades suas. Accipientes dixit, non accendentes. Quomodo enim accẽderunt, quæ non sumpserunt oleum secum? Aut vbi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? At lucet castitas etiam ex seipsa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quàm sine igne, tanto pulchrior casta generatio cum charitate. Sic & à cæteris voluptatibus temperantia, & patientia in aduersitatibus, honestas in cõuersatione, & circunspectio in sermone, eleemosyna quoque & eiusmodi opera pietatis naturali quadam placere gratia, & velut ingenito decore etiam apud fatuas virgines renitere videntur. At quoniam vitrea magis quàm ignea claritate fulgebant, eo ipso lampades suas arbitrabantur extingui, quo nimirum inanem hunc splendorẽ ab æterna conspexerint luce reprobari.

Quãta est miseria nostra, & indigẽtia nostra quam multiplex: Etiam verbis opus habemus. Et cũ vtrũque sit miserum, non iam mirum, quod inter nos: *1.Cor.2.c* mirum magis, quod etiam ad nosipsos. Nemo scit *Luc.19.f* quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui est in ipso. Chaos magnum inter nos firmatum est, nisi interueniente quasi instrumento verborum fiat adinuicem transitus quidam cordium in communicatione cogitationum. Hac necessitate inuenta sunt verba. Quis nesciat? Veruntamen & nosipsos verbis iam alloqui necesse est. Nónne Deo subiecta eris *Psa.61.a* anima mea? propheta ait. Ab ipso enim salutare meũ. Et cui non frequenter necesse est animam reuocare suam, aduocare rationem suam, suos cõuocare affectus? Cui non opus est crebrò seipsum cõuenire verbis, increpare minis, solicitare monitis, vrgere accusationibus? Quinetiam ratio ciniis suadere expedit: quale est: Ab ipso enim salutare meũ. & consolari aliquando, iuxta illud: Quare tristis es anima mea, & *Psal.42.b* quare conturbas me? Et interdum velut excitare & dicere: Lauda anima mea dominum. Et nõnunquã *Psal.145.a* diligentius commonere de quibus oportet, vt est: Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci om- *Psal.102.a* nes retributiones eius. Nempe cor meum dereliquit me, & necesse habeo ad me ipsum, immò ad me alterum loqui. Atque id interim tanto amplius, quãto minus sum adhuc reuersus ad cor, reuersus in me, vnitus denique mihiipsi. Nam ne inuicem quidem erit iam verbis vti, vbi in vnum vtique virum perfectum occurremus omnes. Opportunè igitur linguæ cessabunt, nec medius requiretur interpres, vbi vsque-

vsqueadeo medium omne charitate constrauerit ille vnicus mediator, vt & nos in vnum facti simus in ipsis qui verè sempiternéque vnum sunt, Deo patre, & ipso domino Iesu Christo.

Cantic.4.c *Eccl.12.* MEl & lac sub lingua eius. Id quidem necesse: Nam quod in lingua est, durum sonat. Verba sapientis quasi stimuli, & sicut claui in altum defixi. Alius est cuius molliti sunt sermones super oleum, *Psal.54.c* sed oleum peccatoris non impinguet caput meum. *Psal.140.b* Corripiat me magis iustus & increpet (nam hoc in misericordia est) quàm illud impinguet oleum caput meum, in quo est dolus. Pulchrè enim non mol- B les, sed molliti dicuntur sermones vel suaſoris adulatoris, vel suaſoris iniqui, quòd sit in eis non tam vera & solida, quàm superducta & simulata suauitas. Siqui dem ipsi sunt iacula. Denique sub lingua eius quid? *Psal.9.c* Audi prophetam: Labor & dolor. Porrò sub lingua eius mel & lac, qui iuxta eundem prophetam laborem fingit in præcepto. Miraris fingere veritatem? *Psal.39.d* nam mirari licet, dubitare non licet. Si & alterum *Luc.24.d* testem quæris, lege in euangelio quia finxit se longius ire. Quidni figmentum figmento exhibeat? Siquidem ipse nouit figmentum nostrum, vtique la- C boris impatiens, dilationem non sustinens fragile ad vtrumque. Piè ergo prouidit vt haberet pietas promissionem vitæ eius quæ nunc est & futuræ, nec laborem verũ imponeret, sed magis fingeret in præcepto. Audi quomodo laborem fingere ipse se pro- *Matt.11.d* dat: Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Quomodo non fictus labor, vbi non labor, sed requies inuenitur? Ita ergo labor in lingua, mel sub lingua. Quid supra linguam? ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Miseri qui D solum quod in lingua sonuit attendentes, nec quod sub lingua reconditum, nec quod supra repositum fuit, capere potuerunt. Durus est hic sermo, inquiũt. *Ioan.6.f* Durus equidem, sed tamen idem est verbum vitæ. *Matt.10.d* Qui non baiulat crucem suam, & sequitur me, non *Luc.14.f* est me dignus. Si quis venit ad me, & non odit patrẽ & matrem, adhuc autem & animam suam, non est me dignus. Quid durius poterat dici? Noli errare. Lapis videtur, panis est. Durus in cortice, sed suauissimus in medulla. Tentat te dominus Deus tuus. Fidei exercitatio, & probatio dilectionis, est fictio E ista laboris. Esto tamẽ, lapis sit. Num tu credis quod & dæmones credunt? Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiãt. Omnes nouimus quis hoc dixit. Non dubitat ille posse solo dicto (quo quidem facilius nihil est) ex lapide panem facere, quem filium Dei esse credit. Fas est & ab hoste doceri. Dicamus & nos fi- *Matt.4.a* lio Dei. Dic vt lapides isti panes fiant. Nã & ille qui hominum vtique non dæmonum venerat in salutem, sic cõfutauit aduersarios, vt paruulos erudiret. Non enim dicẽs quod ille voluit, sed quòd oportuit nos audire, vt videlicet noster hic lapis panis fieret, F non illius: Non in solo, inquit, pane viuit homo, sed *Ibid.* in omni verbo quod procedit de ore Dei. Quid tu ad hæc veritatis inimice submurmuras? Quod quidem ipse fateris, & negare omnino non potes, potẽs est filius Dei dicere vt lapides panes fiant. Vbi ergo ille de verbis Dei ait, & generaliter ait, quia sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei, quid tu mihi subsi- A bilas ad quoduis eorum, dicẽs: Durus est hic sermo? Quæ Dei filius dixit, & facta sunt aliměta vitæ: túne saxa dixeris, qui filius Dei non es? Non sum ego qui te arbitrer (quod temeraria prorsus rapina arbitratus es ipse) esse te æqualem Deo, vt dicente te panis in lapidem vertatur. Qui filius Dei nõ es, sine cau- *Philip.2.a* sa dicas vt lapides isti panes fiant. Nec minus frustra tuum nobis apponas pro pane lapidem, scorpionem pro ouo, pro pisce serpentem. Væ enim his qui pa- *Esa.5.c* nem lapidem, lapidem panem dicunt, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem: iugum Christi asperum, & esse sub sentibus delicias reputantes. Has *Psal.35.c* delicias ego nolim. Opto magis gustare & videre quoniam suauis est dominus. Hoc enim non frustra is ipse qui monet, studuerat experiri. Denique ait: *Psal.118.n* Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Et rursum: *Psal.30.c* Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuę domine, quam abscondisti timẽtibus te. Vbi putas abscõditur? Nempe sub lingua sua, sub capite eius quæ dicit: Læua eius sub capite meo: & dextera illius am- *Cant.2.c* plexabitur me. Licet enim in promissione vitæ eius quæ nunc est, dulcedo & multitudo dulcedinis, & C magna quoque & quàm magna sit multitudo, perfectio tamen nõ nisi in promissione futuræ. Perfeci- *Psal.30.f* sti, inquit, his qui sperãt in te, in cõspectu filiorũ hominum. Quid perfecit? Non est hic sermo in lingua, sed supra linguam. Ideo enim auris non audit, quia nec lingua protulit, quod præparauit Deus his qui diligunt eum. Nec sanè in abscondito consummatio illa, sed in conspectu filiorum hominũ erit. Con- *Rom.8.c* gruè verò non adhuc perfecturum, sed iam perfecisse cum sperantibus ait. Spe enim salui facti sumus.

DIVI BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS, SOLILOQVIA.

NIacu miseriæ & in luto feci is iam penè putrefactus, & in limo profundi infixus, in quo non est subsistantia, de pro- *Psal.39.* *Psal.68.* fundis dolorum meorum ad te clamo *Psal.129* domine, domine exaudi vocem meã. Si quidem in vltionem formæ tuæ (qua me tibi conformaueras, creator bone, creans me ad imaginem & similitudinem tuam) quam neglexi & perdidi, in huius miseriæ formam qua miser sum, deformasti me, & cum iniquitate deprimente, in limo peccati infixus sum inferius. Posuisti super me manum iusti & occulti iudicij tui, prementem super me, ne resurgam. Nec in lacu, nec in luto, nec in limo subsistantiam domine inuenio, cui innitar vt exeam, quam apprehendam, vt extrahat. Lacus inferni non habet fundum, nisi desperationis profundum. Lutum fecis corruptio naturæ quo semper mergat habet, per quod resurgam nõ habet, immo impedit & obligat. Limus profundi, amor carnis, ima semper petens, & insatiabilitatis profundum, iusto iudicio tuo te- *Psal.41.* net me infixum. Sed ô domine, abyssus abyssum inuocat. abyssus profundissimę miseriæ męę, abyssum altissimæ misericordiæ tuæ. Quærens substantiam cui innitar, quam apprehendam, nullam vsquam inuenio nisi te: qui verè certa & solida es substantia, non nisi ex teipso & à teipso subsistens, à quo esse, quæ sunt omnia habẽt esse. Sed quid dico, inuenio?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iam si te inuenissem, solidè subsisterem. Quæro vbi te inueniam, quem dilexit anima mea. Circumeo ciuitatis huius magnæ seculi huius vicos. Viuunt sibi, qui (sicut dicit apostolus) alienati sunt à via Dei. Circumeo plateas latas seculi vias, & omnia quæ intra sunt vel extra me magnis clamoribus, certis scilicet rationibus, ad interiora mea me reuocãt, testificantia ex te regnum Dei intra me esse, vt intus in cubili cordis te quærã, quẽ exiens extra nõ inuenio. Ecce intus sum. Annũciate mihi & omnia interiora mea, num quem diligit anima mea, vidistis? Respondétq; mihi memoria mea, Penes me est. Vbi? inquam. Tu enim mare magnum, in te reptilia quorum non est numerus, animalia pusilla cum magnis. Nõ, inquit, cum reptilibus vel in homine cum quæras. Vbi ergo? In amore. Ibi est sedes eius, ibi cubiculum eius. Amoris affectus in te naturaliter est. Quem quæris, si in amore tuo est, in te est. Si ibi non est, in te non est. Sed quem quæris, non quæreres, si non amares. Habes ergo quem quæris, & penes te est. Sed non eo frueris, nisi ego tecum tota adsim. Noli ergo me in aliena diuidere & dissipare, totam me ad te in eum collige: & habebis fruendi copiam, memoriã abundantiæ suauitatis eius eructabis, & in iustitia eius exultabis. Immo totæ ingrediamur, ô memoria mea, & omnes affectiones meæ ingrediamur: & memorando, intelligẽdo, & videndo fruamur summo bono, & omnibus bonis eius. Prorsus penes me est, in amore meo eũ inuenio: quia certa conscientia amo eum, & amplius & perfectius amo & desidero. Totis ergo in eum feramur amplexibus, & osculis incumbamus. Amãde, tremende, colende, suauis & mitis, & multæ misericordiæ: dignare amplexu, qui dignatus es naturam meam, dignare me osculo charitatis tuæ, qui naturæ meæ dignatus es vnire naturã tuam. Amplexus noster est ad te, affectuum & operum conatus & extensio ad fruendum te. Osculum nostrum, cum puræ mentis purum tibi porrigimus affectum: amplexus tuus ad nos, dignatio visitationis & consolationis tuæ. Osculum tuum, reuelatio & infusio gratiæ tuæ. Læua ergo temporalis consolationis tuæ domine non desit, sed sit sub capite meo ad vtendum. Dextera verò tua spiritualis, de spiritualibus & æternis consolatio tua, totum me amplectatur ad fruẽdum. Et in amplexu charitatis tuæ, in osculis dulcedinis tuæ, in pace in idipsum dormiat & requiescat anima mea: quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

Cantic. 1. Can. 3. Epist. 4. *Psal. 103.* *Psal. 4.* *Esaiæ. 2.*

2 Venite, ascendamus ad montem domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas. Intentiones, voluntates, cogitationes, affectiones, & omnia interiora mea, venite, ascendamus in mõtem vel locum vbi dominus videt vel videtur. Curæ, solicitudines, anxietates, labores, pœnæ seruitutis, expectate me hic cũ asino corpore isto, donec ego cum puero, ratio cum intelligentia, vsque illuc properantes, postquam adorauerimus, reuertamur ad vos. Reuertemur enim. Et heu quàm citò. Abducit enim nos à vobis charitas veritatis, sed propter fratres abdicare & abiurare vos non patitur veritas charitatis. Sed licet retrahat nostra necessitas, non propter vos omnino omittenda est illa suauitas.

Psalm. 79. 3 Domine Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Sed heu, heu domine quàm præproperum est, quàm temerarium, quàm inordinatũ, quàm præsumptuosum, quàm alienum à regula verbi veritatis & sapientiæ tuæ, corde immundo velle Deum videre! Sed ô summe bonus, summum bonum, vita cordium, lux oculorum interiorum: propter bonitatem tuam domine miserere. Hæc est enim mundatio mea, fiducia mea, hæc iustitia: contemplatio bonitatis tuæ bone domine. Ergo domine Deus meus, qui dicis animæ meæ, modo quo tu scis: Salus tua ego sum: Rabboni, summe magister, vnice doctor videndi quæ desidero, dic cæco mendico tuo: Quid vis faciam tibi? Et tu scis quia tam hoc ipsum das, quàm ex omnibus suis recessibus, abiectis procul omnibus seculi huius altitudinibus, pulchritudinibus, & quicquid concupiscentiam carnis vel oculorum, vel ambitionem specie attentare potest vel solet, tibi dicat cor meum: Exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me, ne declines in ira à seruo tuo. Impudens quidem & improbus sum. Dominus adiutor meus antique, & susceptor indefesse. Sed amore amoris tui hæc facio. Sicut vides me, non videntem te. Et sicut dedisti mihi desiderium tui, & si quid tibi placet in me: & citò ignoscis cæco tuo ad te currenti, & manum das in aliquibus in currendo offendenti.

Psal. 34. *Psal. 26.* *Psal. 87.*

4 Respõdet quippe mihi intus in anima & in mẽte mea, tumultuans in me, & concutiens omnia interiora mea vox testificationis tuæ, & caligant oculi mei interiores à fulgore veritatis tuæ ingerentis mihi: quia non videbit te homo, & viuere potest. Ego enim verè in peccatis totus vsque adhuc, necdum potui mori, vt viuam tibi. Sed tamen ex præcepto tuo, & dono tuo sto in petra fidei tuæ, fidei Christianæ, in loco qui verè est penes te: in qua vt possum interim fero patienter, & amplector, & deosculor tegentem & protegentem me dextram tuam: & aliquotiens contemplans, & videre gestiens posteriora videntis me, humilitatem scilicet pertranseuntem dispensationis humanæ Christi filij tui suspicio. Sed cum accedere gestio ad eum, & vel sicut hæmorrhoissa illa, infirmæ & miseræ animæ meæ à salutifero tactu vel fimbriæ eius, quasi furari gestio sanitatem: vel sicut Thomas ille, vir desideriorum, totum cum desidero videre & tangere, & non solum, sed accedere ad sacrosanctum lateris eius vulnus, ostium arcæ quod factum est in latere: vt non tantum mittam digitum, vel totam manum, sed totus intrem vsque ad cor ipsum Iesu, in sanctum sanctorum: in arcam testamẽti, ad vrnam auream, nostræ animam humanitatis, continentem intra se manna diuinitatis. Heu dicitur mihi: Noli me tangere. Et illud de Apocalypsi: Foris canes. Sícque condignis conscientiæ meæ verberibus expulsus & propulsus, ímprobitatis & præsumptionis meæ pœnas cogor luere. Rursúmque in petram meam me recipiens, quò refugium est erinaciis, spinis peccatorum plenus, reamplector & reosculor tegentem & protegentem me dexteram tuam. Et ex eo quod vel leuiter sensi vel vidi, magis accenso desiderio, vix patienter expecto vt aliquando auferas manum tegentem, & infundas gratiam illuminantem, vt tandem aliquando se

Exod. 33. *Matth. 9.* *Ioan. 22.* *Ioan. 20.* *Apoc. 22.*

do secundum responsum veritatis tuæ mortuus mihi, & viuens tibi, reuelata facie ipsam tuam faciem incipiam videre, & affici tibi a visione faciei tuæ. Et ô facies, facies, quàm beata facies, quæ affici tibi meretur vidẽdo te, ædificans in corde tabernaculum Deo Iacob, & omnia faciens secundum exemplar quod ei ostenditur in monte. Hic verè & competenter cantat: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Itaque vt dixi, ex dono gratiæ tuæ contemplans omnes conscientiæ meæ angulos vel terminos, vnicè & singulariter desidero videre te, vt omnes fines terræ meæ, videant salutare Domini Dei sui, vt amẽ, cum videro, quem amare, hoc est verè viuere. Dico enim mihi in languore desiderij mei: Quis amat quod nõ videt? quomodo potest esse amabile, quod non aliquatenus est visibile?

Psal. 26.

5 Sed te desideranti, amabilia quidem tua occurrunt & à cœlo & à terra, & ab omni creatura se mihi vltrò offerunt & ingerunt, in omnibus adorande, & amabilis domine. Quæ quantò te manifestius & verius prædicant & approbant amabilem, tãtò ardentius te mihi faciunt desiderabilem. Sed heu, non ad fruendi suauitatem perfectam & gaudium, sed ad intentionis & defectus, non tamen sine aliqua suauitate tormentorũ. Sicut enim mea nõ tibi perfectè placent oblata nisi mecum: sic bonorum tuorum contemplatio reficit nos quidem dulciter, sed non satiat perfectè nisi tecum. Hæc est animæ meæ assidua exercitatio, hinc assiduè scabo vel scopo spiritum meum, & cum bonis & amabilibus tuis, quasi pedibus & manibus & totis innitens viribus sursum tendo ad te: in te summe amor, summum bonum: quãtò tendo fortius, tãtò retrudor durius infra memet ipsum sub memetipso. Sic ergo respiciens & discernens & diiudicans meipsum factus sum mihiipsi de meipso laboriosa & tædiosa quæstio. Tamen tu domine, certè certus sum per gratiam tuã, desiderium desiderij tui, & amorem amoris tui habere me in toto corde, & in tota anima mea. Hucusque te faciente profeci, vt desiderem desiderare te, & amem amare te. Sed hæc amans, quid amẽ nescio. Quid enim est amare amorem, desiderare desiderium? Amore amamus, si quid amamus: desiderio desideramus, quicquid desideramus. Sed forsitan cum amo amorem, non amo amorem quo amo quod amare volo, & amo quicquid amo: sed me amantem, cum in domino à me laudatur & amatur anima mea: quam proculdubio detestarer, & odio haberem, si eam alibi quàm in domino & in eius amore inuenirem. Sed & de desiderio quid dicemus? Si dicã desiderio esse desiderans, iam me inuenio desiderantem. Sed nunquid desiderantem desiderium tui, quasi nõ habeam aut desiderium maius quàm habeam?

Gene. 3.

6 Cum ergo hoc modo deficiant & caligẽt & cæcutiant interiores oculi mei, oro vt ad te citius aperiantur, non sicut aperti sunt Adam carnales oculi, vt videret confusionem suam: sed vt videam domine gloriam tuam, vt oblitus paruitatis & paupertatis meæ, totus erigar & curram in amplexus amoris tui: videns quem amauero, & amans quem videro: & moriens in me, viuere incipiam in te. Et bene mihi sit in te, cui pessimè est in se. Sed festina domine, ne tardaueris. Habet enim sapiẽtiæ tuæ gratia, vel gratiæ tuæ sapientia, sua compendia: & quo rationis, ratiocinationis nullis argumentis, nullis discussionibus, quasi quibusdam scalis conscenditur ad torrẽtem scilicet voluptatis tuæ, ad plenum amoris tui gaudium: cui hoc datum est, fideliter quærens, fideli terpulsans, sæpe repentè se ibi inuenit. Sed ô domine, si quãdo (quod quãm rarũ est) me in aliqua huius gaudij parte inuenio: clamo, vociferor: Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, fidei vnum, amori vnum, spei vnum. Numquid nescio quid dicã, cum dico: Bonum est nos hic esse? Sed repentè cado in terram quasi mortuus, & respiciens nihil video, & me vbi prius eram inuenio, in dolore scilicet cordis, & afflictione spiritus. Vsquequo domine, vsquequo? Quandiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diẽ? Quandiu nõ permanebit spiritus tuus in hominibus: quia caro sunt, sed venit & vadit & spirat vbi vult? Sed in conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti erimus sicut consolati. Tunc replebitur gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Interim heu mihi, quia incolatus meus prolõgatus est, habitaui cum habitantibus Cædar, multũ incola fuit anima mea. Sed respondet mihi intus in corde meo veritas consolationis tuæ, & consolatio veritatis tuæ. Est amor desiderij, & est amor fruitionis. Amor desiderij meretur aliquando visionem, viso fruitionem, fruitio amoris perfectionem. Gratias ago gratiæ tuæ, qui loqui dignaris ad cor seruitui, & anxiis eius quæstionibus aliquatenus respondes. Suscipio & amplector hanc spiritus tui arram, & lætus expecto in arra promissionem tuam. Desiderio itaque amare te, & amo desiderare te: & hoc modo curro vt apprehendam in quo apprehẽsus sum, scilicet vt amem te perfectè aliquando, ô qui prior nos amasti, amande & amabilis domine.

Psal. 12. *Gen. 6.* *Ioan. 3.* *Psal. 125.* *Psal. 119.* *Philip. 3.*

7 Sed éstne aliquando aut alicubi domine, hæc amoris tui perfectio, hæc in amore tuo beatitudinis consummatio, vt sitiens anima ad Deum fontem viuum sic satietur, sic impleatur, vt dicat, Sufficit? miror, quicunq; sit ille, vbicũq; sit, si non deficit, si dicit, Sufficit. Sed vbi istius sufficiẽtiæ est defectio, quę potest esse perfectio? Nusquã ergo & nunquã perfectio. Sed & iniusti domine nunquam regnũ tuum possidebunt. Iniustus autem est, qui non tantum desiderat, & debitorẽ se sentit, & intelligit se amare, quantum ab aliqua creatura rationali possibile est amari te. Constat certè beata illa Seraphim, quæ à vicinitate præsentiæ tuæ, à claritate visionis tuæ ardentes & interpretantur & sunt, plus amare te, quã aliquem qui minor est in regno cœlorum. Qui si in regno cœlorum non dicam minimus, sed non nullus est, vtique tantum desiderat amare te, quantum ab aliquo vel potes amari, vel debes. Et hoc forsan est, In quem angeli desiderant prospicere. Desiderat ergo beatus minor ille quicunque ille est, tantum te amare, quantum amat quicunque plus te amat, non æmula insectatione, sed pia & deuota imitatione. Si verò & in amore proficit, quanto felicius illuminatis oculis in interiora procedit, tanto dulcius sentit & intelligit, si ingratus non est, & iniustus, & te plus posse amari, & se debitorem plus amare, vel quan-

1. Pet. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum te amant Cherubim & Seraphim. Sed qui desiderat quod assequi non potest, miser est. Miseria verò à regno beatitudinis prorsus aliena est. Assequitur ergo quod desiderat, quisquis ibi aliquid desiderat. Quid dicemus ad hæc? Quid inquam dicemus? loquere obsecro domine, quia audit seruus tuus. Nunquid & magni & parui omnes qui sunt in regno Dei, vnusquisque in suo ordine & amat & amare desiderat? & amoris vnitas non sinit vt sit diuersitas, dū amat cui datum est hoc ardentius. Minor autem in amore sine inuidia bonum vbicunque videt amat, quod ipse sibi desiderat: & habet vtique amorem, quantuscunque est quem in amante amat. Nimirum amor est qui amatur, qui ex magna bonitatis suæ effluentia & natura, amantes & coamantes, gaudentes & congaudentes pari implet gratia, licet disparimensura. Et quantò se amantium sensibus infundit largius, tãtò eos sui capaciores efficit, satietatem faciens, sed sine fastidio. De ipsa satietate non minuēs desiderium, sed augens, sed remota omni anxietatis miseria. Amor enim est, qui (vt dictum est) amatur: qui voluptatis suæ torrente omnem ab amatore suo repellit vel in satietate fastidij, vel in desiderio anxietudinis, vel in zelo inuidiæ, miseriã: illūminans eos, vt dicit Apostolus, à claritate in claritatem, vt in lumine videant lumen, & in amore concipiant amorem. Hic est enim fons vitæ, qui semper fluit, & nunquam perefluit. Hæc est gloria, hæ sunt diuitiæ in domo beati amatoris tui: quia præsto est desideranti & amanti, quod desiderat, & quod amat: ideóque & qui desiderat, semper amat desiderare: & qui amat, semper desiderat amare. Et desideranti & amãti, quod desiderat & amat, sic facis abūdare ô domine, vt nec anxietas desiderantem, nec fastidium affligat abundantem. Et nunquid, obsecro domine, hæc est via æterna, de qua cantat Psalmus: Et vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æterna? Hæc est affectio, hæc est perfectio. Sic semper ire, hoc est peruenire. Vnde apostolus tuus, qui paulo antè dixerat. Non quòd acceperim aut perfectus sim: sequor autem si comprehendam, in quo comprehensus sum à Christo Iesu. Vnum, inquit, quæ retro sunt obliuiscens, ad ea verò quæ sunt priora extendens me, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Quicunque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus.

4. Reg. 3.

Psal. 138. b

Philip. 3.

8 Et hoc est amare tuum, quo amas te amantes à dulcedine bonitatis tuæ, quam habes ad creaturam tuam creator bone: inspirare eis hoc desiderium amandi te, & amorem quo amant, & desiderare & amare te. Non enim afficeris ad nos vel à nobis cum nos amas, sed es quod es, qui semper id ipsum es, cui hoc est esse, quod bonum est. Bonum autem tibi in te, & omni in te creaturæ tuæ. Nos autem à te ad te afficimur, cum te amamus, qui possumus misero aliquo modo esse, & non amare te, id est esse, & male esse. Tibi autem qui semper idem es, nihil accedit si amando proficimus ad te, nihil decedit si deficimus à te. Cum autem nos amas, non nisi propter te: cum verissima summæ iustitiæ regula nihil nos amare permittat, extra te. Et certe possibile est amare dominum amantis, vbi magna occurrit gratia, eo proficere, vt nec te nec se amans propter se, & te & se propter te solũ amet. Et per hoc reformatur ad imaginem tuam, ad quam creasti eũ: qui ex veritate naturæ tuæ, & natura veritatis tuę, nec te nisi propter te, nec angelũ nec hominem amare potes, nisi propter te. Et ô felicem & felicissimam animã, quæ Deo sic adeò meretur affici, vt per vnitatem spiritus in Deo solum amet Deum: nec suum aliquid prænatũ, nec nisi in Deo amet seipsum, & Deus in ipso amet vel approbet quod amare vel approbare debet Deus, id est seipsum. Imò quod solum debet amari à creatore Deo, & à creatura Dei. Amoris enim nomen vel affectus nulli competit vel debetur, nisi tibi soli ô vere amor & amande domine. Et hæc est in nobis voluntas filij tui. Hæc pro nobis oratio eius ad te patrem suum: Volo vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & in nobis ipsi vnum sint. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc est pax, hoc est gaudium domini, hoc gaudium in spiritu sancto, hoc est silentium in cœlo. Quandiu quippe in hac sumus vita, hoc felicissimæ pacis silentio in cœlo, id est in anima iusti, quæ sedes est sapientiæ, aliquando fruitur affectus: sed hora dimidia, vel quasi dimidia, intentio verò de reliquiis cogitationis diem festum perpetuum agit tibi. In illa verò beata & æterna vita, de qua dicitur, Intra in gaudium domini tui, sola erit perfecta & perpetua fruitio: & tãto felicior, quanto iam remotis omnibus, quæ hæc tardare vel impedire videntur, amoris eius indissolubilis æternitas, irrefragabilis perfectio, incorruptibilis erit beatitudo.

1. Ioan. 17.

Apoc. 8.

Matt. 25.

9 Amor veni in nos, posside nos. Dispereant à facie tua in nobis omnia fœditatis nomina, quæ à cõcupiscentia carnis, & oculorũ, & superbia vitæ, huic innascuntur affectui, quasi spuria quædam vitulamina. Affectus inquam, qui amor in nobis dicitur, & corrumpitur sæpius, iustæ animæ à te creatæ ad te solum concreatus & concretus, & reluctans legi naturali, & reclamãs: cogitur vocari luxuria, gula, auaritia, & his similia: qui incorruptus, & in sua permanens natura, ad te solum est domine, cui soli amor debetur. Etenim amor animę rationalis (sicut dicit quidam seruus tuus) motus, vel quieta statio: vel finis in id vltra quod nihil appetat, vel appetendum iudicet voluntatis appetitus. Vltra te verò vel supra te qui quęrit aliquid tanquã melius te, nihil est quod quærit: quia nihil est melius vel dulcius te. Ideóque nihil efficitur recedendo à te, qui amandus solus es verè. Et fornicatur & luxuriat in alienis affectibus, aliena (vt dixi) nomina habentibus. Amor enim, vt dictum est, & sæpe dicendum est, ad te solum est domine, in quo solo est quicquid verè est, vbi quieta & secura statio, quia Deum timere timore amoris casto, & mãdata eius obseruare, hoc est omnis homo.

Eccl. 12. c

10 Recedat itaque ab anima mea omnis iniustitia, vt te diligam dominum Deum meum ex toto corde meo, & ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis: recedat omnis zelotypia, vt tecum aliquid amem, quod propter te non amẽ, ô verè vnice amor, & verè domine. Cum vero propter te aliquid amo, nõ illud amo, sed te, propter quem amo, quod amo. Tu enim vere solus es dominus, cuius dominari super nos, hoc est saluare nos: nostrum verò seruire tibi,

Deut. 6.

bi, nihil est aliud, quàm à te saluari.

11 Quæ est enim salus tua ô domine, cuius est salus; & super populũ tuum benedictio tua, nisi quòd à te accipimus vt amemus te vel amemur à te? Idcirco domine filiũ dexteræ tuę, hominẽ quem cõfirmasti tibi, Iesum, id est saluatorẽ appellari voluisti. Ipse enim saluum faciet populũ suum à peccatis eorum: & non est alius in quo sit salus. Qui docuit nos amare se, cum prior dilexit nos: amando & diligẽdo suscitãs nos, vt amemus eum qui prior vsque in finem dilexit nos. Hæc est iustitia filiorum hominũ: Ama me, quia amo te. Rarus autem est qui dicere possit, Amo te, vt ames me. Hoc tu fecisti: quia sicut clamat & prædicat seruus amoris tui, prior nos dilexisti. Et sic planè, sic est, amasti nos prior, vt amaremus te: non quòd egeres amari à nobis: sed quia quod nos fecisti, esse non poteramus nisi amando te. Ideo multifariam multísque modis olim locutus patribus in prophetis, nouissimè diebus istis locutus es nobis in filio, in verbo tuo quo cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Loqui tuum in filio tuo, non aliud fuit quàm in sole, id est in manifesto ponere quantum & quomodo nos amasti, qui proprio filio tuo non pepercisti, sed pro nobis omnibus eum tradidisti: qui & dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. Hoc est verbum tuum ad nos domine, hic omnipotens sermo, qui dum medium silentium (profundi scilicet erroris) tenerent omnia, à regalibus sedibus venit, durus errorum debellator, dulcis amoris cõmendator. Et quicquid fecit, quicquid dixit in terris, vsq; ad opprobria, vsque ad sputa & alapas, vsque ad crucẽ & sepulchrũ, nõ fuit nisi loqui tuum nobis in filio, amore tuo prouocans & suscitans amorem nostrum. Sciebas enim creator animarum Deus, in animabus filiorum hominum cogi non posse, sed prouocari oportere affectum istum: similiter etiam quia vbi coactio, iam nec libertas: vbi non libertas, nec iustitia. Tu autem domine iuste, nos iustè saluare volebas: qui nullũ saluas vel damnas nisi iustè. Ipse nobis formans & iudicium & causam, sedens super thronum, & iudicans iustitiam, sed quam tu fecisti: vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo, cum misereris cuius misereris, & misericordiam præstas cuius misertus eris. Voluisti ergo vt amaremus te: qui nec iuste poteramus saluari, nisi amaremus te: nec amare te poteramus, nisi procederet à te. Ergo domine, sicut apostolus amoris tui dicit, & nos iam diximus: prior dilexisti nos, & prior diligis omnes dilectores tuos.

A

Gene. 1.

Rom. 5.

Psal. 3.

Psal. 79.

Matt. 1.

Act. 4.

1. Ioan. 4.

Ioan. 13.

B

1. Ioan. 4.

C

Hebr. 1.

Psal. 32.

Rom. 8.

Sapien. 18.

D

12 Sed nos te diligimus affectu amoris à te nobis indito: tu verò cõditor omnium & affectuum bonorum, & animarum afficiendarum, numquam accidente vel incidente amoris affectu amas quos amas, & aliquo in aliquo afficeris, qui omnes & omnia facis. Absit, absurdũ est, procul est à fide, alienũ ab omniũ creatore. Quomodo ergo nos amas, si non amore nos amas? Sed amor tuus bonitas tua est, sũme bone, & summum bonum, Spiritus sanctus à patre procedens & filio, qui ab initio creaturæ superfertur super aquas, id est mentes filiorum hominum fluitantes, omnibus se offerens, omnia ad se trahens, inspirãdo, aspirãdo, noxia arcẽdo, prouidẽdo vtilia, Deũ nobis, & nos vnienS Deo. Sic enim ipse spiritus sanctus tuus, qui amor dicitur patris & filij & vnitas & voluntas, per gratiã suam nobis inhabitãs, & Dei in nos charitatem commendans, & per ipsam ipsum nobis concilians, Deo nos vnit per inspiratam nobis bonam voluntatem. Cuius bonæ voluntatis vehemẽtia, amor in nobis dicitur, quo amamus, quod amare debemus, te scilicet. Nihil enim aliud est amor, quam vehemens & bene ordinata voluntas. Amas ergo te ô amabilis domine in te ipso, cum à patre procedit & filio spiritus sanctus.

E

1. Ioan. 4.

F

Cetera desiderabantur in Codice manu scripto.

Finis sententiarum & soliloquiorum.

Præfatio in explanationem sequentem.

CONSIDERO *labores vestros, fratres, non sine magno miserationis affectu. Quæro cõsolationem quam exhibere possim, & corporalis occurrit: sed ea non prodest quicquam, magis & obesse plurimum potest. Siquidem modica sementis detractio, non modicum messis est detrimentum: & si pœnitentia vestra minuatur miseratione crudeli, paulatim gemmis corona vestra priuatur. Quid tamen agimus? Vbi prophetæ farinula? Siquidem mors in olla est, & mortificamini tota die in ieiuniis multis, in laboribus frequenter, in vigiliis supra modum, præterea quæ intrinsecus sunt contritio cordium, & multitudo tentationum. Mortificamini, sed propter eum qui mortuus est pro vobis. Quòd si abundat tribulatio vestra pro eo, abundabit consolatio vestra per eum, vt in eo delectetur anima, quæ in his renuit consolari. Apud ipsum namque ipsa quoque tribulatio magna quædam consolatio poterit inueniri. Nónne enim certum est supra vires humanas, vltra naturam, contra consuetudinem esse quæ sustinetis? Alius igitur portat ista, ille sine dubio qui secundum apostolum, portat omnia verbo virtutis suæ. Nónne ex hoc iam suo ipsius gladio inimicus perimitur, & magnitudo tribulationis de qua tentare solebat, ipsas magis tentationes exuperat tanquam certissimum diuinæ præsentiæ argumentum? Quid enim timendum nobis, si adest qui portat omnia? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Quid est quod totam molẽ terræ sustineat? Et vniuersus orbis cui innititur? Nam si est aliquid quod sustineat cætera, ipsum à quo sustinetur? Non inuenitur nisi virtutis verbum omnia portans. Verbo enim domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.*

4. Reg. 4.

Hebr. 1. a

Psal. 26. a

Psal. 32. b

Propterea vt sit vobis in verbo domini consolatio, maximè his diebus quibus (sicut omnino dignum est) aliquatenus maior est labor vester, non erit inutile tractare vobiscum aliquid de scripturis sanctis, quod etiam aliqui vestrum rogauerunt. vnde nobis eligendus est psalmus ipse de quo tentationis occasionem inimicus assumpsit, vt inde confringãtur arma maligni, vnde sibi vsurpare præsumpsit. Propterea nolo vos ignorare fratres, quoniam manifeste imitatores sunt inimici, quicunque de scripturis sanctis aliquid non sancte vsurpant, & detinent veritatem Dei in mendacio, sicut solent quandoque nonnulli. Cauete hoc dilectissimi: quia prorsus diabolicum est, & de parte eius se esse probant, qui id faciunt in suã ipsorum perniciem, salutaria scripta peruertere molientes. Sed non modo plus immoror, sufficit credo breuiter tetigisse. Iam de ipso quem elegimus psalmo, aliqua præstante domino disserere & explanare tentemus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXPLANATIO IN PSALMVM, QVI HABITAT.

In explanationem primi versus, Sermo primus.

Psal.90.

QVI *habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.* Quis sit diuini inhabitator adiutorij, per non inhabitantes illud melius potest agnosci. Tria siquidem eorũ reperies genera. Vnum non sperantium, aliud desperantium, tertium frustra sperantium. Neque enim inhabitat in adiutorio Dei, qui non posuit Deum adiutorem suum, sed confidit in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum. Surdus nãque ad prophetæ vocem dicentis: Quærite dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est: & sola temporalia quærens, æmulatur in malignantibus, pacem peccatorum videns, & elongatur ab adiutorio altissimi, quod sibi ad hæc necessarium esse non reputat. Sed quid nobis de his quæ foris sunt iudicare? Timeo fratres, ne forte etiam sit in nobis qui non habitet in adiutorio altissimi, sed confidat in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarũ. Fortè enim feruorem habet aliquis, potens in vigiliis, in ieiuniis, in labore, & cæteris huiusmodi, aut etiã multorũ (vt sibi videtur) diuitias meritorũ longo tẽpore acquisiuit, & in his confidens remissior est in timore Dei, facilè iam ad ociositates & curiositates pernicioſa quadam securitate declinat, murmurat, detrahit, diiudicátque. Qui profecto si habitaret in adiutorio Dei, attenderet vtique sibi, & timeret offendere quem sibi cognosceret adhuc tam necessarium esse. Tantò siquidem amplius timere Deum, & magis sollicitus esse debuerat, quantò maiora eius muneraiam percepit. Neque enim quæ habemus ab eo, seruare aut tenere possumus sine eo. Nunc verò (quod non sine dolore loquimur aut videmus) sunt aliqui qui in conuersionis initio satis timorati & solliciti sunt donec initium aliquod conuersionis acceperint, & cum multò magis desiderare debuerant, iuxtà illud, Qui edunt me, adhuc esurient: incipiunt sic agere ac si dicant: Vt quid ei seruiamus vltrà, quando iam habemus quod daturus est? O si scires quàm parum est quod habes, & hoc ipsum quàm citò perdes, si non seruauerit ille qui dedit! Hæc enim duo sunt quæ valde sollicitos & subiectos Deo nos reddere possunt: vt non simus de his qui propterea non habitant in adiutorio altissimi, quia non reputant illud sibi necessarium esse, & hi sunt qui non sperant in domino.

Ecl.24.

Esa.55.a

Sunt autem & alij qui & desperant, hi scilicet qui considerantes imbecillitatem propriam, deficiunt & obruuntur à pusillanimitate spiritus, habitantes in carne sua, & circa infirmitatem propriam semper intenti, vt omnia quæ patiuntur, cursim enumerare parati sint. Vbi enim intenderis ingenium, valet. In adiutorio autem Dei non habitant, neque nouerũt illud, quòd nec assurgere valeant vt aliquando cogitent illud.

Sunt autem alij qui sperant quidem in domino, sed frustra: quia sic de misericordia eius sibiipsis blandiuntur, vt à peccatis suis non emendentur. vana est omnino spes ista, & hæc confundit, eo quòd charitas desit. Contra hos propheta, Maledictus, inquit, qui peccat in spe. Et alius: Beneplacitum est domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Dicturus qui sperant, signanter præmisit, super timentes eum. Frustra siquidem sperat, qui contemptu suo gratiam à se repellit, & spem suam prorsus euacuat. Nullus horum trium habitat in adiutorio altissimi. Primus enim habitat in meritis suis, secundus in pœnis, tertius in vitiis. Immunda habitatio tertij, anxia secundi, stulta & periculosa primi. Quid enim stultius quam habitare in domo vix adhuc inchoata? Consummasse te putas? at cum consummauerit homo, tunc incipit. Deniq; ruinosa est omnino hæc habitatio, & quæ sustentari magis opus habeat & fulciri quàm inhabitari.

Psal.146.

Nónne vita præsens fragilis est & incerta? Simile esse necesse est quicquid fundatur in ipsa. Quis enim super fragile fundamentũ, stabile credat ædificium? Periculosa habitatio eorum qui in meritis suis sperant: periculosa, quia ruinosa. Eorum verò qui consideratione propriæ infirmitatis desperatione deiiciuntur, habitatio est anxia, & eos in tormentis diximus habitare. Quandiu enim & pœnas sustinent in quibus nocte & die cõteruntur, & eis quoq; quas nondum sentiunt amplius cruciantur, vt non sufficiat diei malitia sua, sed opprimuntur his quoq; quæ fortasse numquam experientur: quæ tormenta, quis infernus intolerabilior potest excogitari, præsertim quia & tãto labore premuntur, & celestis panis non sustentantur edulio? Hi sunt qui in adiutorio altissimi non habitant: quia desperant. Priores autem idcirco non quærunt, quia nequaquam sibi illud necessarium sentiunt. Extremi verò propterea longè sunt, quia eo modo quærunt auxilium Dei, quo obtinere non possunt. Soli enim in adiutorio altissimi habitant, qui id solum obtinere desiderant, id solum amittere trepidant: sedula circa illud & sollicita cogitatione versantes, quæ est vtiq; pietas, cultus Dei. Beatus planè qui habitat in adiutorio altissimi: quia in protectione Dei cœli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum quæ sub cœlo sunt, quem Deus cœli protegere & conseruare voluerit? Porrò sub cœlo sunt quæcũque nocere possunt, sub cœlo sunt aëreæ potestates, sub cœlo præsens seculum nequam & caro aduersus spiritum cõcupiscens. Optimè igitur dictum est, *In protectione Dei cœli commorabitur*: vt nihil eorũ quæ sub cœlo sunt, timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit: siue ita dictum sit vt ad versum sequentem oratio dependeat: *Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur: dicet domino, susceptor meus es tu*: & sit quod dicitur, *In protectione Dei cœli commorabitur*, expositio præcedentis partis, *Qui habitat in adiutorio altissimi*, aut magis addere videatur, vt non solum adiutorium ad operandum bonum, sed protectionem quoque ad liberandum à malo doceat esse quærendam. At verò diligenter attende quòd *in protectione* dicit: nõ, in præsentia. Angelus in præsentia eius exultat, ego vtinam possim in eius protectione morari. Ille beatus in præsentia, ego vtinam in protectione sim securus. *Dei cœli*, inquit. Licet enim vbique esse non dubitetur

dubitetur, sic tamen in cœlo est, vt ad eius comparationem nec esse videatur in terris. Propter quod & orantes dicimus: Pater noster qui es in cœlis. Sicut enim anima cum in toto quoque sit corpore, excellentius tamen & singularius est in capite, in quo sunt omnes sensus, (nam in cæteris omnibus membris vix vnum exercet solum, scilicet tactum: vnde quantum ad eum modum quo in capite est, cætera membra videtur quodammodo non tã inhabitare quàm regere) ita si præsentiam illius cogitemus, qua beati angeli perfruuntur, videri possumus vix aliquam Dei protectionem & nomen habere. Felix tamen anima quæ vel hanc protectionem meretur. Dicet enim domino, susceptor meus es tu. Verùm id quidem sermoni alteri reseruemus.

Adhuc de primo versu, Sermo secundus, vnde supra.

QVI *habitat in adiutorio altissimi* (ait propheta) *dicet domino, susceptor meus es tu & refugium meum. Deus meus, sperabo in eum.* Dicet in gratiarum actione, Confitemini domino misericordiæ eius, super duplici adiutorio eius. Omnis enim qui adhuc in adiutorio habitat, non in regno, & frequenter opus habet fugere, & interdum cadit. fugere inquam dum in hoc corpore sumus à facie tentationis persequentis oportet. Quòd si minus celeriter fugimus, aliquãdo (vt assolet) impellimur & euertimur, sed dominus susceipit nos. Ipse itaque refugium est, vt venientem cum stercoribus boum pigrorum lapidatorem impigri fugiamus, & euadere possimus fœdam nimis lapidationem. Ipse quoque susceptor est, vt etiam cum ceciderimus non collidamur, quoniã supponit manũ suam. Cũ ergo tentationis impetum sentimus in cogitatione, statim fugiamus ad ipsum, & humiliter postulemus auxilium. Quod si forte præoccupauerit nos (vt aliquando) cum tardius quàm oporteat ad eum confugimus, solliciti simus vt suscipiat nos manus domini. Homines enim aliquando cadere necesse est dum in hoc seculo detinentur: sed alij colliduntur, alij non, quia Deus supponit manũ suam. Sed quomodo eos discernere poterimus, vt segregemus iuxta domini exemplum agnos ab hœdis, iustos ab iniustis? Nam & iustus septies in die cadit. Verùm hoc interest inter eorum casus, quòd iustus susciputur à domino, ideóque resurgit fortior: iniustus autem cum ceciderit, non adiiciet vltrà vt resurgat, immo verò aut in pudorem noxium, aut in impudentiam cadit. Aut enim excusat quod fecit, & hic est pudor adducens peccatum: aut fit ei frons meretricis, & iam nec Deum timet, nec hominem reueretur, sed prædicat peccatum suum sicut Sodoma. Iustus verò super manum domini cadit, & miro quodam modo etiam ipsum ei peccatũ in iustitiam cooperatur. Scimus enim quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Nónne cooperatur nobis ille casus in bonum, vnde & humiliores efficimur & cautiores? Nónne dominus cadentem illum suscipit, qui ab humilitate susciputur? Impulsus euersus sum vt caderem (ait propheta) sed nihil profecit qui impulit me, quoniam dominus susciepit me. Sic ergo dicet fidelis anima domino, *Susceptor meus es tu.* Possunt omnia dicere, Creator meus es tu: possunt & animalia dicere, Pastor meus es tu. Possunt omnes homines dicere, Redemptor meus es tu. At verò *susceptor meus es tu*, is tantum dicere potest, qui habitat in adiutorio altissimi. Vnde & addidit: *Et Deus meus.* Cur non Deus noster? Quia in creatione, in redemptione, cæterisque communibus beneficiis est Deus omnium: sed in tentationibus suis tanquã proprium eũ habent singuli electorum. Sic enim paratus est susciepere cadentem, & eripere fugientem, vt videri possit relictis omnibus aliis ei soli operam dare: propterea expedit omni animæ Deum semper attendere, tanquam proprium non modo adiutorem, sed etiam inspectorem. Quomodo enim negligẽs poterit fieri, qui intuentem se Deum nũquam desinit intueri? Aut quomodo non quasi propriũ illum habere videtur, quisquis eum super se videt intentũ, vt omnia interiora eius & exteriora omni hora considerare non cesset: omnésq; non solùm actus, sed etiam ipsos subtilissimos animę motus perscrutetur atque diiudicet? Hic igitur non immeritò dicere potest, Deus meus sperabo in eum. Et attende quòd non dixerit, speraui, aut spero: sed *sperabo.* Hoc, inquit, est votum meum, hoc propositum meum, hæc intentio cordis mei. Reposita est hæc spes mea in sinu meo, & in hac perseuerabo. *Sperabo in eum.* Nec desperabo, nec frustra sperabo, quia maledictus qui peccat in spe: & nihilo minus qui peccat in desperatione: sed nec esse volo de his qui non sperant in domino. *Sperabo*, inquit, *in eum.* Sed iam dic nobis quo fructu, qua mercede, quo lucro? *Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Sanè laqueum hunc, & hoc verbum, in diem alterum & sermonem, si placet, alterum differamus.

De tertio versu, Sermo tertius, vnde supra.

Deus meus, sperabo in eum: quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. Ego vtique, fratres, in hoc verbo magna meiipsius pietate compungor, & valde misereor animæ meæ. *Ipse liberauit me de laqueo venantium.* Ergóne bestiæ sumus nos? Bestiæ prorsus. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus. Bestiæ profecto sunt homines, oues errantes, non habentes pastorẽ. Quid superbis ô homo? quid te sciolum iactas? Vide quia bestia factus es, cui venandæ laquei præparantur. Sed qui sunt venatores isti? Venatores vtique pessimi & nequissimi, callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant vt audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ipsi rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutia & malitia diabolicæ fraudis, ita vt sicut est ante venatorem bestia, sic ad eorum comparationem sit quilibet astutissimus hominum, præter eos duntaxat qui cum apostolo non ignorãt cogitationes eorum, quibus in Dei sapientia datum est fraudes deprehendere malignorũ. Obsecro vos nouellæ plantationes Dei, vos qui nondũ exercitatos habetis sensus ad discretionẽ boni & mali, nolite sequi cordis vestri iudicium, nolite abundare in sensu vestro:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne vos tanquam rudes adhuc versutus ille venator G illibatum illud altaris sacramentum vbi dominicum
decipiat. Nam siluestribus illis & omnino bestialibus bestiis (seculares homines loquor) apertos satis
expandit laqueos, vtpote quos facilè capiendos esse
non dubitat. Vobis autem, qui tanquam prudentiores cerui, serpentes necatis, & desideratis ad fontem viuum, subtiliores occultat laqueos, & callidiora fraudis suæ argumenta conquerit. Vnde obsecro vos humiliamini sub potenti manu Dei pastoris vestri, & acquiescite eorum consiliis, qui melius norunt venatoris illius versutias, edocti diuturno longi temporis exercitio, & crebris experi- H
mentis, tam in se quàm in multis. Sed ecce quia iam
venatores & bestias nouimus, quisnam sit laqueus
iste, quærendum est. Nolo ego aduenire ex me, nec
dubium aliquod tradere vobis. Ostendat nobis apostolus laqueum istum, ipse enim venatorum illorum non ignorat cogitationes. Dic nobis inquam beate Paule, quis sit laqueus iste diaboli, à quo
1.Tim.6.b se liberatam fidelis anima congratulatur. Qui volũt,
inquit, diuites fieri in hoc seculo, incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli. Ergóne laqueus diaboli diuitiæ sunt huius seculi? Heu quàm paucos in- I
uenimus, qui ab hoc laqueo liberati exultent, quàm
multos qui dolent quòd parum sibi videntur irretiti, & adhuc quantum possunt ipsi se inuoluere & intricare laborant. Vos qui reliquistis omnia, & secuti
estis non habentem vbi caput suum reclinaret filium
hominis, exultate & dicite: *Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium*. Confitemini illi toto corde, tota anima, tota virtute, & ex ipsis medullis cordis gratias
ei agite, dicentes: *Quoniam ipse liberauit me de laqueo* K
venantium. Et vt noueritis quàm magnum sit beneficium hoc, & sciatis quæ à Deo donata sunt
vobis, audite quod sequitur: *Et à verbo aspero*. O
homo, vel magis bestia, laqueum non timebas? Time vel malleum. *A verbo*, inquit, *aspero*. Quod
est hoc verbum, nisi illud insatiabilis gehennæ. Affer, affer, percute, dilacera, citò interfice, velociter
spolia detrahe? Quid est verbum asperum, nisi, Tollatur impius ne videat gloriã Dei? Quomodo exultant venatores capta bestia, & clamãt, tolle tolle, in- L
fige verubus, infer prunis, & malè bullientibus impone lebetibus: Verbum asperum fuit quod pro-
Ioan.19. tulit domus exasperans populus Iudæorum: Tol
le tolle, crucifige eum. Quàm horribile verbum,
quam asperum, quàm crudele? Vere dentes eorum
arma & sagittæ, & lingua corũ gladius acutus. Hoc
verbum asperum tu sustinuisti domine. Cur, nisi vt
nos liberares à verbo aspero? Sit iam pietatis tuæ, vt
non sustineamus nos, quod tu dignatus es sustinere
pro nobis. Respondent homines seculares cum cis M
suademus agere pœnitentiam, & dicunt: durus est
Ioan.6.f hic sermo. Nempe hoc est quod in euangelio legimus. Loquebatur de pœnitentia ipsa dominus, sed
in figura, tanquam his quibus non erat datum
nosse mysterium regni Dei. Cum audirent dicẽtem,
Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, dixerunt: Durus est hic sermo.
& abierunt retrorsum. Quid autem est manducare
eius carnem, & bibere sanguinem, nisi communicare passionibus eius, & eam conuersationem imitari quam gessit in carne? Vnde & hoc designat

corpus accipimus: vt sicut videtur illa panis forma
in nos intrare, sic nouerimus per eam quam in terris
habuit conuersationem, ipsum intrare in nos, ad habitandum per fidem in cordibus nostris. Cum enim
iustitia ingreditur, ille ingreditur, qui factus est
nobis à Deo patre iustitia. Sed & qui manet in cha- 1.Ioan.4.
ritate, in Deo manet, & Deus in eo. Sed tamen adhuc multi nobis dicunt: Durus est hic sermo. Ergó-
ne durum est momentaneum hoc & leue tribula-
tionis, quod supra modum in sublimitate æternum
pondus gloriæ operatur in nobis? Durum est bre- H
uissimo & leuissimo labore cruciatus illos & tormenta redimere, quæ nullus terminus finiat, nullus
animus sufficiat cogitare? Durum vobis videtur cum
dicitur: Agite penitentiam? Erratis, sed audituri e-
stis aliquando verbum asperum, sermonem durum,
auditionem malam: Ite maledicti in ignẽ æternum. Matt.25.d
Ita dico vobis, hoc timete, hoc durum reputate, &
inuenietis quia iugum domini suaue est, & onus eius
leue. Si in seipso suaue illud credere necdum potestis, vel hoc non ignoratis quoniam huius compa- I
ratione suauissimum est. Vos autem fratres mei, vos
pennati, ante quorum oculos frustra iacitur rete,
vos qui diuitias huius seculi penitus reliquistis, quid
timeatis à verbo aspero, quoniam iam liberati estis
à laqueo? Felix tu Idithun, pro quo psalmi quidam
inscripti sunt, qui transiliisti laqueum, vt omnino
longè fieres à verbo aspero. Quibus enim dicetur: Ibid.
Ite maledicti in ignem æternum: Esuriui enim, &
non dedistis mihi manducare: quibus inquam dicetur, nisi his qui substantiam huius mundi habuere?
nunquid non valde exhilarantur ad verbum hoc
corda vestra, & spirituali iucunditate replẽtur? Nunquid non preciosiorem ducitis paupertatem vestram thesauris seculi? Siquidem ipsa est quæ liberat vos à verbo aspero. Quomodo nanque à nobis
exigat Deus, quod pro ipsius amore relictum est? Et
tamen etiam hoc facitis, & de labore manuum vestrarum Christus alitur & vestitur, vt nihil desit. Agite ergo gratias, exultate & dicite: *Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero*. Exultate inquam, sed adhuc interim cum tremore. Lætos vos esse volo, sed nondum securos. Gaudentes
in spiritu sancto, sed tamen pauentes adhuc, & cauentes à recidiuo. Quid enim vobis vltrà pauendum est? Vnum vtique, idque grauissimum, peccatum Iudæ, peccatum apostasiæ. Bene enim factum
est vt pennas acciperetis sicut columbæ, & volaretis
ad requiescendum. Nam in tetra non erat requies,
sed labor & dolor, & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti, nisi ne forte cadauer vel simile aliquid in terra videat cuius desiderio tractus
videatur à venatoribus illis pessimis, & præparatis
laqueis capiatur, & sint nouissima hominis illius peiora prioribus? Hoc inquam omnino timẽdum est,
ne quis aut corde solo, aut etiam corpore ad vomitum reuertatur. Legimus enim de filiis Israël quia
corde redierunt in Ægyptum. Nam corpore reuerti, clausum post eorũ talos rubrũ mare prohibebat.
Hoc est quod vehementer singulis quibusq; timendum est, nequando forte eatenus Deum offendant,
vt manifeste abiiciantur & euomantur ab eo: aut si

pudor

pudor nõget apostasiam corporis, tepor ipse paula- A
tim ingerat apostasiam cordis: vt videlicet in habitu religionis cor seculare gerant, & quicquid seculare consolationis inuenire potuerint, amplectantur. Neque enim sumus nos apostolo sanctiores, qui
1.Cor.9.d tamen verebatur ne forte cum aliis prædicasset, ipse
reprobus efficeretur. Sed id tandiu timendum est,
Thren.3.f donec laqueus contritus sit, donec corpus istud anima deposuerit. Nam & ipsum corpus laqueus qui
dam est, vnde & oculus legitur animam deprædari.
Minime ergo decet esse securum hominem, qui se- B
cum portat laqueum suum, imò verò bonum est ma
gis habitare in adiutorio altissimi, vt per eum possit
laqueus euitari.

De quarto versu, Sermo quartus, vnde supra.

S*Capulis suis obumbrabit tibi*. Confitenti humiliter, & deuotè gratias referenti, non immeritò ampliora beneficia promittuntur. Nam qui fidelis inuenitur in modico iure, constituetur super multa: sicut e contrario accipiendis indignus est, qui fuerit
de acceptis ingratus. Itaque deuotæ illi gratiarum C
actioni respondet spiritus, non id solum, inquiens,
faciet, sed & scapulis suis obumbrabit tibi. Credo
in his scapulis geminam Dei promissionem intelligendam, vitæ scilicet eius quæ nunc est, pariter &
futuræ. Si enim solum promitteret regnum, & in
itinere deesset viaticum, omnino conquererentur
homines & responderent: Magnum quidem est
quod promittitur, sed perueniendi illuc nulla facultas datur. Propterea qui post hoc seculum vitam
promisit æternam, ipse dandum etiam in hoc seculo
Matt.19.d centuplum prouidentissima pietate præmisit. Quid D
iam excusationis habes ô homo? Profectò obstructum est os loquentium iniqua. Quid plus afferet
ad tentandum, nisi quia longa futura est via tua?
Etsi grandis tibi restat via, cur hoc timeas, cui for-
3.Reg.19.b tis cibus datur, ne deficere possis in via? Heliæ vtique cibus allatus est ab angelo, quo nullus in humana consuetudine vilior inuenitur, scilicet panis
& aqua: tanta tamen fortitudo collata est, vt quadraginta diebus ambulans non fatigaretur nec esuriret. Vis tibi hunc cibum ab angelis ministrari?
Mirum valde si non vis. Quòd si cibum hunc desi- E
deras, & angelica ministeria non superba, sed humili magis ambitione requiris, audi quomodo scriptum sit de domino, quia tentante diabolo, & suadente vt de lapidibus faceret panem, restitit & dixit:
Deut.8.a Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo
Matth.4.a quod procedit de ore Dei. Deinde tentationibus
superatis, & tentatore fugato, accesserunt angeli, &
ministrabant ei. Et tu ergo si vis habere ministerium
angelorum, fuge consolationes seculi, & tentationibus resiste diabolo. Renuat consolari anima tua in
aliis, si vis in Dei memoria delectari. Cum esuris, F
currere suadet ad panem. At tu potius audi dicentẽ: Non in solo pane viuit homo. Cur enim tanta varietate distraheris, vtmodò cibũ, modò potũ, modò
vestẽ aut lectum, nisi pro sola corporis necessaria sustentatione requiras, qui in vno, id est, in verbo
Dei potes hæc omnia inuenire? Manna enim est,
omnem saporem habens, & odoris delectationem:

& requies est vera & syncera, suauis & salubris, iucunda & sancta. Hæc promissio est vitæ præsentis.
Nam promissionem futuræ quis explicet? Si expectatio iustorũ lætitia, & tanta lætitia, vt omne quod
desideratur in seculo, nõ valeat ei comparari: ipsum
quod expectatur, quid erit? Oculus non vidit Deus Esaiæ.64.a
absque te, quæ præparasti diligentibus te. Sub his
itaque scapulis quatuor nobis beneficia conferuntur. Sub his enim abscondimur, sub his in occursu
accipitrũ & miluorum protegimur, quæ sunt aëreæ
potestates: sub his vmbraculum salubre refrigerat nos, & repellit nimium solis feruorem: sub his
quoque alimur & fouemur. Ait enim propheta in
alio psalmo: Quoniam abscondit me in tabernacu- Psal.26.b
lo suo in die malorum, id est, dum adhuc dies mali
sunt, & in terra aliena sumus, quæ data est in manus
impij, in qua non est regnum pacis, nec Deus pacis
regnat in ea. Nam si regnat, quid est quod orantes
dicimus: Adueniat regnum tuum? Necesse igitur est
abscondere interim si quid habemus boni, quoniam
thesaurum regni cœlorum, qui inuenit homo ab- Matt.6.b
scondit. Propter quod etiam corporaliter in claustris & in syluis abscõdimur. Et si scire vultis quantum in hac abscõsione lucramur, credo nullum hic
esse, qui si quartam partem eorum quæ facit, in seculo actitaret, non adoraretur vt sanctus, reputaretur
vt angelus: nunc autem quotidie tanquam negligẽs
arguitur & increpatur. Parúmne hoc lucrum ducitis, quòd non reputamini sancti antequam sitis? An
non timetis ne forte hic vili mercede hac recepta,
in futuro mercedem non habeatis? Necessaria est
ergo hæc abscõsio nõ solùm ante oculos aliorum,
sed etiam multo magis ante teipsum. Hoc enim ha-
bet dominica illa sententia: Cum feceritis omnia Luc.17.c
quæ præcipiuntur vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. væ enim nobis si non fecissemus. Et hæc est vtique magna virtus, & summa securitas, quando & piè viuis: & tamen plus attendis quæ desunt tibi, quàm quæ obtinuisse videris, oblitus quæ retro sunt, & extendens
te in anteriora. Hæc igitur est abscõsio quam sub
scapulis domini præstari dixeramus: qualis forsitan
abscõsio fuit vel obumbratio quæ Mariæ facta est
à spiritu sancto, ad celandum videlicet tam incomprehensibile sacramentum. De protectione quoque
idem ait propheta iste: Obumbrasti super caput meũ
in die belli. Sicut enim videns venientem accipitrem Psal.139.b
mater expandit alas suas, vt pulli subeant & habeant
tutum refugium: sic nobis parata, & quodammodo dilatato sinu extensa est summa illa & ineffabilis
pietas domini nostri. Vnde & supra dixit: Quoniam refugium meum es tu. Iam verò sub ipsis quoque scapulis & vmbraculum salubre & protectionem habemus. Sicut enim iste corporeus sol licet
bonus sit & valde necessarius, tamen & feruor
eius si temperatus nõ fuerit, infirmo capiti, & splen- F
dor infirmis oculis nocet, nec est solis culpa, sed
infirmitatis: sic etiam sol iustitiæ est. Vnde & di-
citur: Noli nimium iustus esse. Non quod iustitia Eccl.7.a
bona non sit, sed quia dum adhuc infirmi sumus,
oportet ipsa bona gratia temperari, ne forte elationis, aut indiscretionis vitium incurramus. Quid
est quòd incessanter orantes & supplicantes non

Universidad de Deusto
Biblioteca

possumus ad eam quam desideramus gratiæ abundantiam peruenire? Putatis quia auarus aut inops factus est Deus, impotẽs aut inexorabilis? Absit hoc prorsus, absit: sed ipse cognouit figmẽtum nostrum, & scapulis suis obumbrat nobis. Non tamen à petitione propterea cessandum est, quia etsi non dat ad satietatem, dat tamen ad sustentationem: etsi cauet nobis à feruore nimio, tamen fouet nos tanquam mater calore suo. Hoc est enim quartum quod diximus sub scapulis eius nobis præstari, vt tãquam pulli in calore materni corporis foueamur, ne foris vagantes moriamur, refrigescente nimirum charitate: quæ non, diffunditur in nobis nisi per spiritum qui datur nobis. Sub his igitur pennis eius securus sperabis, vt videlicet de exhibitione præsentium munerum firma sit expectatio futurorum.

De prima parte quinti versus, Sermo quintus, vnde supra.

Mare.14.d SCuto circundabit te veritas eius. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Et quis hoc dixerit, scitis: & tempus scitis, domini enim est verbum istud instante iam passione sua. Et attẽdite quoniam ipse quidem erat passurus, & non discipuli: nec tamen pro se dicebat orandum, sed pro illis. Vnde
Luc.22.d ad Petrum: Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Si tantum illos oportebat timere in passione domini, quantum nobis timendum est, fratres, in passione nostra? Vigilate proinde & orate, vt non intretis in tentationem:
Iob.7.a quoniam vndique circundati estis tentationibus. Vnde & legistis, quia tentatio est vita hominis super terram. Itaque si tot tentationibus plena est vita nostra, vt non immeritò tota ipsa tentatio debeat appellari: peruigili circunspectione opus est & oratione ne inducamur in eam: vnde est & illud in o-
Matth.6.b ratione dominica: & ne nos inducas in tẽtationem. Quia ergo vndique sic circundatus es tentationibus, scuto circundabit te veritas eius: vt quemadmodum vndique bella, ita vndique sint & præsidia. In quo & omnino illud manifestum est, spi-
2.Cor.10.e rituale scutum esse oportere quod circundare potest. Veritas autem circundat, quia verax qui promittit, & sic exhibet vt promittit. Fidelis Deus, ait apostolus, qui nõ patietur vos tentari supra id quod potestis.

Non incongruè sanè scuto comparatur gratia diuinæ protectionis, quod in superiori parte amplum & latum est, vt caput humerósque custodiat: in inferiori vero strictius, vt minus oneret, maximè quòd graciliores sint tibiæ, nec tam facilè vulnerentur, sed nec adeo periculosum sit illis in partibus vulnerari. Sic omnino, sic militibus suis Christus ad inferiora tuẽda, id est, carnem, magnam (vt ita dixerim) strictitatem atque penuriam rerum temporalium donat: nec vult eos illarum multitudine prægrauari,
1.Tim.6.b sed vt victum & vestitum habentes, quemadmodum ait apostolus, his contenti simus: in superioribus verò ampliorem latitudinem, & abundantiam
Matt.6.d gratiæ spiritualis. Sic enim habes: Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & omnia adiicientur vobis. De victu vtique dixit, & vestitu. Vnde dixerat sollicitos esse nõ debere. Nam & hæc ipsa pater noster cœlestis benignissima pietate ministrat, ob duplicem scilicet causam: ne vel omnino crederemus infensum si ista negaret, & sic desperaremus: vel illorum nimia solicitudo: spiritualis exercitij fieret detrimentum. Sine his enim neque viuere, neque Deo seruire est. Cæterum quanto strictiùs, tanto meliùs. Itaque scuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Hæ sunt quatuor tentationes, quibus vndique circũdati, necesse habemus circundari etiam scuto domini, vt sit nobis à dextris & à sinistris, antè & retro. Hoc enim præmonitos vos esse volo, neminem super terram absque tẽtatione victurum, vt cui forte tollitur aliqua, alterum securus expectet: aut forte non securus, sed pauidus magis, & sic petat ab ea liberari, vt nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectam seu requiem audeat polliceri. Qua in re consideranda est nobis tam benigna erga nos diuinæ pietatis dispensatio, vt quibusdam nos tentationibus patiatur diutius occupari, ne forte periculosiores occurrant: ab aliquibus vero citius liberet, vt possimus in aliis quas nobis vtiliores fore præuidet, exerceri. Verùm cõsiderandum nobis est (sed non modò) quæ sint istæ quatuor quas hic ponit. Credo enim quòd in hoc ordine quo hic numerantur, contra eos qui conuertuntur insurgunt, & velut principes sunt omnium tentationum.

De secunda parte quinti versus, & de sexto versu, Sermo sextus, vnde supra.

SOlet in diuinis scripturis aduersitas designari per noctem, & scimus quia aduersus eos qui conuertuntur, primum esse certamen de modestiis corporis consueuit. Caro enim hactenus indomita, castigari & in seruitutem redigi nequaquam æquanimiter patitur, sed adhuc memor recens perditæ libertatis, acriùs concupiscit aduersus spiritum, maximéque in his pœnis in quibus estis vos quotidie morientes: imò verò morte affecti tota die, quæ & supra vires sunt, & vltra naturam, & contra consuetudinem vestram. Quid igitur mirum? Turbant ista maximè eos qui necdum consueuerunt, necdum satis in promptu habent recurrere ad orationes, resurgere ad meditationes sanctas, vt sic reueletur diei pondus & æstus. Necessarium planè nobis inter ipsa nostræ conuersionis initia scutum domini, vt non timeamus à timore nocturno. Bene autem dicitur non timendum à timore nocturno, & non dicitur à nocte, quia non ipsa afflictio tentatio est, sed magis timor ipsius. Nam & omnes laboramus, cum tamẽ non omnes inde tentemur: & qui tentantur, multo magis timore futuræ pœnæ, quàm præsentis dolore læduntur. Quia ergo timor ipse tentatio est, congruè dictum est ei qui circundatur scuto domini, quòd à tentatione hac non timebit. Forte impugnabitur, forte tentabitur, forte timebit noctẽ, sed nõ ei timor iste nocebit. Magis autẽ si nõ fuerit dominat°, tũc immaculatus erit, & emun-

Iob.41.c & emundabitur, sicut scriptum est, quia territi purgabuntur. Caminus est timor iste: sed vt examinet, non exurat, veritas facit. Nocturnus planè & tenebrosus timor, sed facilè hunc radius veritatis exuperat. Ingerit enim oculis cordis nunc quidem peccata quæ fecimus: vt quemadmodum de se propheta ait, etiam nos in flagella parati simus, annunciantes iniquitatem nostram, & cogitantes pro
Psal.37.c peccato nostro. Nunc verò æterna supplicia quæ meruimus, vt in eorum comparatione quæ euadimus, vniuersa quæ patimur, delicias reputemus. Nunc quoque cœlestia præmia ad quæ tendimus, B
Rom.8.d crebro videlicet memorantes, quoniam non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nunc etiam ea quæ pro nobis pertulit Christus, vt crebrò considerantes quanta sustinuit illa maiestas pro inutilibus seruis, erubescamus non sustinere vel parua pro nobis. Sed fortasse prævaluit veritas, præsertim tam multiplex & vsquequaque circundans, non repellere modò, sed etiam expellere penitus hunc timorem. Nox præcessit: vt filius lucis & dei honestè ambulans, time sagittam. Leuiter volat, leuiter pe- C
netrat: sed dico tibi, non leue infligit vulnus, citò interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est, non est vnde hæc impugnet pusillanimes, remissos. Qui feruentiores esse videntur, ipsi paueant, ipsi sibi caueãt in hac parte: nihilo minus adhuc soliciti non deserere scutum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam cõtrarium vanitati? Nec sanè huic opponenda sagittæ secreta illa & quodammodo intima veritatis exigimus: semetipsam nouerit anima, de se teneat veritatem. Difficile prorsus (ni fallor) homo verbis laudantium hominem in vita sua, adduci po- D
terit altum sapere, si se intus ad lucem veritatis solicita consideratione discutiat. Nónne enim si propriam cogitat conditionem, dicturus est sibi, Quid superbis terra & cinis? Nónne si propriam consideret corruptionem, fateatur necesse est quoniam nõ est in eo bonum? Sed & si forte aliquid habere videtur, non inueniet puto quod respondeat apostolo
1.Cor.4.b *1.Cor.10.c* dicenti: Quid habes quod nõ accepisti? Et alibi: Qui stat, videat ne cadat. Postremò si fideliter cõputet, facile illi erit aduertere, quòd nec cum decem milibus possit occurrere ei, qui cum viginti milibus ve- E
nit ad se, & omnes iustitias suas tanquam pannum menstruatæ reputari. Eadem quoque veritas & eis nihilo minus opponenda est tentationibus quæ sequũtur. Neque enim vel sic desistit hostis antiquus, sed ad callidiora forte conuertitur argumenta. Firmam probauit vtroque latere turrim. Non est quòd vel à sinistris pusillanimitate timoris, vel à dextris eã humanis concutere laudibus, in vtraque iam molitione frustratus attentet. Sed si viribus, inquit, deiicere nequeo: forte decipere possum alicuius ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? Planè cupi- F
ditas, radix iniquitatis: ambitio, subtile malũ, secretũ virus, pestis occulta, doli artifex: mater hypocrisis, liuorisparens, vitiorum origo, criminũ fomes, virtutũ ærugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordiũ, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. Contempsit vanam gloriam, ait, quoniam vana est: forte solidius aliquid affectaret, forte honores, forte diuitias. Quantos hoc negociũ perambulãs in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis euacuans? Quantos ergo pestis hæc nequiter supplantatos turpiter quoque deiecit, vt cæteri quique quos latuit occultus effossor, subitam expauescerent ad ruinã? Quid verò hunc fouet vermem aliud quàm mẽtis alienatio, & obliuio veritatis? Aut quid nisi veritas hunc prodendum vestigat proditorem, & negocium arguit tenebrarum? Nimirum hęc est quæ dicit: Quid prodest homini si vniuersum *Matt.16.d*
mundum lucretur: se autem perdat, & detrimentum sui faciat? Et item: Potentes, ait, potenter tor- *Sapien.6.a*
menta patientur. Hæc est quę sedula suggestione reducit in mentem quàm sit in habitu friuola consolatio, grauciudicium, vsus breuis, finis ignotus. Hucusque tentationes domini: quartam inimicus non præsumit afferre. Illa enim de ignorantia est, nec dubitat sapientissimum qui sic moderabatur respõsiones suas, vt in nullo vnquam posset deprehendere quod quærebat. Prima siquidem tẽtatione esurienti suadebat de lapidibus panem facere: sed ille nec non posse respondens, cibum alium prætendit, dicens: Non in solo pane viuit homo, &c. Secũda ve- *Matt.4.a*
rò tentatione præcipitium suadebat, promittẽs quia non læderetur si filius Dei esset, & sic videns omnis ciuitas laudaret eum & magnificaret: & nec esse se nec non esse respondit. Tertia de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promisit si cadẽs adoraret eum. Videsne quòd ambitionis via, adoratio diaboli est, qua videlicet ad hõnores & gloriam mũdi peruenientum suis ille adoratoribus pollicetur? Quarta, vt dixi, tẽtatione apud eum abstinuit, cuius nimirum tantam esset expertus prudentiam ex respõsis. Quid autem aduersus alios faciat, quos videt omnimodo diligere iustitiam, & odisse iniquitatem? Quid nisi vt iniquitatem palliet virtutis imagine? Quos enim perfectos boni nouerit amatores, malũ eis sub specie boni non mediocris, sed perfecti persuadere conatur: vt citò consentiat qui magnopere diligit bonum, & facilè qui currit, incurrat. Hoc est igitur dęmonium non modo diurnum, sed meridianum. An non hoc timuit Maria, quando ad nouam *Luc.1.c*
angeli salutationem expauit? An nõ hoc insinuabat apostolus cum diceret: Non enim ignoramus cogi- *2.Cor.2.c*
tationes eius? Ipse enim angelus satanæ transfigurat se in angelum lucis. An non denique hoc ipsum metuebant discipuli, quando videntes dominum super
Matt.14.c mare ambulantem, clamabant, putantes phantasma esse? Et vide quã bene congruit quòd quarta vigilia noctis fuisse dicitur, quando contra tentationem quartam vigilasse discipuli perhibentur. Nec verò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio, quòd videlicet sola sit veritas, quæ palliatam detegit falsitatem. Quatuor has tentationes etiam in generali statu ecclesiæ hanc difficilè diligens considerator inueniet. Nónne enim timor nocturnus exercebat nouellam adhuc ecclesiæ plantationem, quando omnis qui occideret seruos Dei, arbitrabatur se obsequium præstare Deo? Demum persecutione cessante, & die reddita, turbauit eam gravius & afflixit sagitta volans, quando exierunt aliqui de ecclesia inflati spiritu carnis suæ, inanis &

Universidad de Deusto
Biblioteca

volatilis gloriæ cupidi: & volentes sibi facere nomẽ linguas suas magnificando, diuersa & peruersa dogmata fabricauerũt. At nunc quidem pax à paganis, pax ab hæreticis: sed non est pax à falsis filiis. Multiplicasti gentem domine Iesu, sed non magnificasti lætitiam: quoniam multi sunt vocati, pauci verò electi. Omnes Christiani, & omnes ferè quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Ipsa quoque ecclesiasticæ dignitatis officia in turpem quæstum, & tenebrarum negocium transiere: nec in his salus animarum, sed luxus quæritur diuitiarum. Propter hoc tunduntur, propter hoc frequentant ecclesias, missas celebrant, psalmos decantant. Pro episcopatibus & archidiaconibus, abbatiis, aliisque dignitatibus impudenter hodie decertatur, vt ecclesiarum redditus in superfluitatis & vanitatis vsus dissipentur. Superest vt reueletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modò diurnum, sed & meridianum: quod non solum transfiguratur in angelum lucis, sed extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Nimirum insidiatur crudelis calcaneo matris ecclesiæ, à qua dolet caput suum esse contritum. Hic planè grauissimus erit incursus: sed ab hoc quoque ecclesiam electorum veritas liberabit propter eos breuians dies, & dæmonium meridianum destruens illustratione aduentus sui. Et hæc quidem dicta sunt de tentationibus istis: nam & in sermone quodam super cantica canticorum memini me super his tractasse similiter, cum meridiani huius dæmonij mentio incidisset, ex occasione scilicet meridiani accubitus sponsi, quem sibi sponsa petierat indicari. *Ser.30.*

De septimo versu, Sermo septimus, vnde supra.

IN spe viuimus fratres, nec deficimus in tribulatione præsenti, quòd in expectatione simus indefectibilium gaudiorum. Neque enim vana vobis hæc expectatio, aut dubia spes videtur innixa, nimirum æternæ promissionibus veritatis. Deinde etiam ex perceptione præsentium munerum firma est expectatio futurorum, & præsentis gratiæ virtus nimis credibiliter attestatur felicitatem promissæ gloriæ sine dubio secuturam. Nempe dominus virtutum ipse est rex gloriæ, & in hymno quoque eundem votis cantamus Patrem perennis gloriæ, patrem potentis gloriæ: cui & in psalmo canimus quia misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Viriliter ergo sustineat in hoc seculo pietas colluctationem, & persecutionẽ quâlibet æquanimiter patiatur. Quidni toleret omnia, quæ ad omnia valet, promissionem habens eius vitæ quæ nunc est, & futuræ? Repugnet fortiter impugnãti, quia & repugnãti propugnator aderit indefessus, & triũphãti nõ deerit largissimus remunerator. *Scuto*, inquit, *circũdabit te veritas eius*. Necessaria planè insuperabilis protectio veritatis, non modò interim in carne degenti, sed postmodũ exeunti: & nũc quidẽ ob periculosos cõflictus, tunc verò ob mõstruosos occursus spirituum malignorum. Nempe & sanctissimã illam glorioſi Martini animam voluit pars inimica nocere, & cruenta bestia sciens quòd modicum iam tempus haberet, tota profectò insania malitię infatigabilis, nõ est verita prope assistere ei quoque in quo nihil habebat. Imò verò ad ipsum etiam regem gloriæ accedere impudẽtissima temeritas illa præsumpsit, sicut ipse testatur: Venit enim princeps mundi huius, & in me non inuenit quicquam. Felix anima, quæ sic interim tentationum iacula scuto veritatis repulerit, vt nil prorsus venenatum in se coalescere passa, omnino non confundatur cum loquetur inimicis suis in porta. Nihil in me funeste reperies. Felix, quem sic circundat clypeus veritatis, vt introitum quoque & exitum eius custodiat: exitum vtique ab hac vita, & introitum in futuram, quò videlicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quippiam inimicus attentet. Siquidem omnino opus erit illic custode, opus erit duce fideli, opus erit cõsolatore magno propter horribiles illas visiones: non minus quam hic adiutore & propugnatore cõtra inuisibiles tentatores. *Ioan.14.d*

Glorificate itaque dilectissimi, & portate interim Christum in corpore vestro, onus delectabile, suaue pondus, sarcinam salutarem, etiam si premere aliquando forte videtur, etiam si interdum latera tundit, & flagellat recalcitrantem, etiam si quando in camo & freno maxillas constringit & coërcet omnino feliciter. Esto vt iumentũ. Homo, inquit, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quid enim tantopere vel plangit propheta, vel arguit in homine similitudinem iumentorum, præsertim qui alio quodam loco de se loqui & dicere Deo non sine quadam congratulatione videtur: Vt iumẽtum factus sum apud te, & ego semper tecum? Puto, imò non puto, sed scio similitudinem aliquam iumentorum homini commendari, sed planè non eã quæ in nõ intelligendo, & insipientiæ, sed patientiæ imitatione consistat. Neque enim succẽsentis similiter, sed ne plangentis quidem videretur vox si dixisset, Homo cum sub onere Dei esset, non recalcitrauit, vt iumentum factus est apud eum. Quis enim non illi iumento plurimum inuideret, cuius in humili tergo ad commendationem ineffabilis suæ mansuetudinis dignatus est sedere saluator: si cum illius tam precioſi oneris gestatione intelligentiam quoque tam singularis habuisset honoris? Vt iumentum igitur esto, minimè tamen iumentum, patienter quidem sustinens onus, sed honorem intelligens: sapienter & delectabiliter cogitans tam ipsius oneris qualitatem, quàm propriam vtilitatem. Magnus ille Ignatius, discipuli quem diligebat Iesus, auditor, martyr noster, cuius precioſis reliquiis nostra ditata est pau pertas, Mariã in pluribus quas ad eam scripsit epistolis Christiferã consalutat. Egregius planè titulus dignitatis, & cõmendatio honoris immensi. Nempe cui seruire, regnare est: gestare hũc, non onerari est, sed ornari. Cæterùm vnde ei de quo nũc loquebamur saluatoris asello verendũ vllatenus videbatur, ne sub illa tali sarcina deficere posset in via? An verò timendus ei aut luporum incursus, aut raptorum occursus, vel præcipitium seu periculum aliquod sub tãto præside metuendum? Felix, qui sic tulerit Christum, vt à sancto sanctorum in sanctam ciuitatem mereatur induci. Non est omnino quòd timeat ne vel in via aliquod offendiculum, vel repulsam in ia- *Psal.48.c* *Psal.72.d*

in ianua patiatur. Illi nempe iumento viam parabãt fideles populi, huic angeli sancti: quoniam angelis suis mãdauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Sed non sunt hæc præoccupãda modo, series magis ipsa scripturæ expositionis ordine sequenda est. *Cadent à latere*, inquit, *tuo mille, & decem milia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit*. Hic enim versus hodie nobis tractandus est, non ignoratis. In præcedenti sanè capitulo quod nouissime tractabatur, dictũ est, si recolitis, quemadmodum à quatuor quibusdam maximis equidem grauissimisque tentationibus huius vitæ, protectio liberet veritatis: videlicet à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Quod igitur sequitur, *Cadent à latere tuo mille*, &c. futuræ magis vitæ arbitror assignandum. Vnde & in principio sermonis huius meministis adhuc, ni fallor, sententiæ apostolicæ, qua videlicet valere ad omnia pietatem, vitæ quoque eius quæ nunc est, & futuræ promissionem habere commendat. Audite ergo & audite in lætitia cordis vestri quod ad futuræ vitæ promissionem, vestrámque expectationẽ pertinere videtur. Vbi est thesaurus vester, sit & cor vestrum. Et quidem studioſe audistis præsentia, non sum immemor, sed studioſius decet futura audire. Nam & pseudopropheram (Balaam dico) recolite qui historias nostis, & ipse, inquam, iniquus iustorũ mortem optabat, & nouissima sua horum similia fieri precabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs & iniustis. Minus tamen oblectat cãticum Sion salices Babylonis. Suspendenda proinde organa apud eos, lamentandum magis super flumina Babylonis, si forte persuaderi eis possit vt plangant. Hic planè cantandum est, vbi non deerunt qui tota alacritate spiritus saltent ad vocem psalterij, ad canticum Sion: & vehementia quadam sacri desiderij ad eam gestiant præuolare, dicentes: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Quid enim aliud exultare, quàm ex seipso saltare est? Minus sapit iis qui medio adhuc periclitantur in mari, iactantur vndis, aguntur fluctibus, quãlibet fauorabile sit, quod de remoti & prope iã desperati tranquillitate seu amœnitate littoris nũciatur. Sed nec ad eiusmodi pertinet animã quod hodie nobis propositum est: neque enim talis quæpiã adhuc meretur audire: *Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis*. Memento cui hæc promissio facta sit. Nempe ei qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Audiat igitur is qui salutis portui cogitatione iam & auiditate appropinquat, qui præiactata velut quadam anchora spei suæ, terræ illi desiderabili incõuulsibiliter inhæsisse videtur, cunctis diebus quibus nunc militat, expectans donec veniat immutatio sua. Certissima sanè & præcipua propinquatio portus huius, hæc ipsa conuersatio eius in qua positi estis, exitus præparatio est, vocationis videlicet & iustificationis diuinæ. In his nempe duobus fidelis quædam cõstituta est connexio, velut cuiusdam æternitatis ad æternitatem, id est magnificationis ad prædestinationẽ: quarum equidem sicut prædestinatio nullo est præ- *1.Tim.4.c* *Psal.54.b*

cisa principio, sic & magnificatio nihilo minus nullo vnquam fine claudenda. Ne verò eam quam diximus quasi geminæ huius æternitatis mediam cõnexionem, esse putes nostræ adinuentionis, apostolum audi, si non eandem tibi manifestius ipse commendat: Quos enim præsciuit, & prædestinauit cõformes fieri imaginis filij sui. Quomodo putas aut quo ordine magnificabit? Siquidẽ quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Num à prædestinatione ad magnificationem saltu quodam peruenies repentino? Prouide tibi medium pontem, aut magis ingredere iam paratum. Quos prædestinauit, inquit, hos & vocauit: quos autem vocauit, hos & iustificauit. Et quos iustificauit, hos & magnificauit. Hæc via equidem bona videtur nonnullis hominibus, sed & bona est, nihil super eius fine timendum. Non tibi sint vię huius suspecta nouissima, perge securus, tãto viuidiùs, quanto certiùs ea iam propinquare videntur: nempe tenes media, quomodo non nouissima propinquarent? Agite, inquit, pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum. Sed regnum, inquies, cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Nullus mihi ad hoc nisi per medios hostiũ cuneos patet accessus: in itinere medio sunt gigantes, in aëre volitant, obsident transitum, obseruant transeuntes. Attamen fiducialiter age, ne timeas. Magni sunt, multi sunt: sed cadent à latere tuo mille, & decẽ milia à dextris tuis. Cadent vndique, nunquam tibi deinceps in perpetuum nocituri: parum est non appropinquaturi. Equidem videbit peccator & irascetur, sed à latere veniet: quod videlicet præueniat te misericordia Dei tui, eadem quoque nihilo minus etiam misericordia subsequatur, & introitum videlicet tuum (vt quidem supra meminimus) & exitum tuum custodiens. Alioquin quid in illo tam terribili spiritualium nequitiarum occursu humani possent consistere sensus, quòd non intolerabili concuterentur horrore? Quid putatis fratres, si vel vni alij cui è tam multis principibus tenebrarum in mediũ vestri irruere, & in tota feritate sua, ac tenebrosi enormitate corporis apparere liceret: quis illum posset vel corporis sensus sustinere vel cordis? Denique ante hos paucos dies (ipsi scitis) vnum quendam ex vobis, & prius dormientem & postea excitatum tam grauiter phãtasia nocturna perturbare permissa est, vt vix illa die rationis compos, vix potuerit esse securus. Etiam omnes vos pariter expauistis, cum territus ille terribilem nimis exclamasset in vocẽ. Erubescendum sanè, quòd vsque adeò fides in vobis vel dormiẽtibus visa fuerit obdormisse: sed ad nostram sine dubio factum est admonitionem, vt tota sollicitudine meminerimus aduersum quos nobis sit colluctatio, nequando scilicet aut ignari hostilis inuidiæ, aut protectionis diuinæ inueniamur ingrati. Ex vehementissimo siquidem proprij cruciatu liuoris in tantum prorupit malitia inueterata furorem, his præsertim diebus sanctis acrius sese indicans vestra deuotione torqueri. Eodem sanè tabescentis insaniæ zelo, sed licentia ampliori exeuntibus sanctis adest, non nisi à latere tamen: neque enim vel occurrere iam à facie quasi vt vim faciat, vel à tergo repere tanquam vt decipiat permittetur. Sed nec iuxta iter quidem scandalum de cætero ponet tibi: ad te

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim non appropinquabit, non modo non attinget vt feriat, ſed nec accedet vt terreat. Puto enim id verebaris ne te forſitan grauis ad illas tã monſtruoſas effigies, & larualium tantam multitudinem facierum, horror inuaderet, ſed egregius tibi paracletus & efficaciſſimus aderit conſolator, ipſe nimirum de quo legiſti: Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Planè ad nihilum deducetur in conſpectu eius malignus, ſic timentes ſe glorificabit. Præſente te domine Ieſu quantumlibet ſtruant hoſtes, immo non ſtruant, ſed ruãt: conſtruãt vndique, ſed vt fluant, & pereant à conſpectu domini, quemadmodũ fluit cera à facie ignis. Quid enim metuam deficientes, quid trementes pauceam, quid vereat cadentes? Etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, dummodo tu mecum ſis domine Deus meus. Siquidem protinus aſpirabit dies, & inclinabuntur vmbræ, cadent hinc inde principes tenebrarum. Quos enim nunc quoque dũ inter malignas eorum occultáſque ſuggeſtiones per fidem adhuc non per ſpeciem ambulamus, fides tamen victorioſa triumphat: quomodo non facilius ipſa iam tunc propalatæ cognitio veritatis cuidens cum ſuis illis tenebroſis ferrugineiſque imaginibus exufflabit? Nec cauſeris forte de numero, vel ipſam ſaltem multitudinem verearis. Memento ſanè quod ad vnum ſaluatoris imperium, ab obſeſſo iam & diu poſſeſſo vnius hominis corpore, dæmonum legio tota diſceſſit: & ne ipſos quidem auſa eſt niſi ab eo iuſſa contingere porcos: quanto magis ipſo duce quotquot fuerint vndique cadent cum ingenti admiratione & confuſione, dicentes: Quæ eſt iſta quæ aſcendit ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata? Intrepidus itaque & omnino impauidus, magis autem gratulabundus & laudans oculis tuis conſiderabis: nec ſanè iam vel impugnationẽ ſuſtinebis, vel furorem pauebis, ſed magis retributionem peccatorum videbis. Et quidem videntur ſufficere poſſe hodie quæ dicta ſunt, ſed adhuc ſanè aliquos veſtrũ nonnulla arbitror expectatione ſuſpendi. Mouet enim ſtudioſiores quoſque (ni fallor) quidnam ſibi velit quod à dextris quidem decem milia, à ſiniſtris vero mille perhibet eſſe caſuros. Nã latus ſanè quod ſimpliciter dicitur, non niſi ſiniſtrum hoc loco licere accipi puto, præſertim quod dextrum quidem incontinenti proprio deſignetur ex nomine. Et quidẽ non ſine certa ratione myſterij à ſiniſtris multos, ſed multo plures à dextris caſuros eſſe prædixiſſe videatur. Niſi forte quis tam hebes fuerit & inſulſus, vt in eo quod dicitur mille & decem milia, certam exprimi putet numeri taxationem, & non magis ſuperabundantem comparationem. Nos enim ſic non diuinas ſcripturas accipimus, ſed neque eccleſia Dei. Cadent ergo à ſiniſtris quidem mille, à dextris autẽ decem milia: quòd videlicet abundantiori malignitate & velut copioſiore manu dextris inſiſtere partibus, dextrum latus appetere conſueuiſſent. Quod quidem, ſi magnum illud eccleſiæ corpus conſiderare libet, facile ſatis aduertimus, longe acrius impugnari ſpirituales viros ipſius eccleſię, quàm carnales: quæ nimirum duo eius latera, dextrum ſiniſtrúmq; puto nõ incõuenienter accipimus. Agit hoc ſanè ſuperba ſemper inuidioſa malitia, perfectiores quoſq; vehementius pulſans, iuxta illud: Eſca eius electa. Et iterum: Abſorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciã quod influat Iordanis in os eius. Agit, inquam, etſi non ſine certa diuini diſpenſatione cõſilij: qui quidem nec imperfectiores ſupra id quod ferre poſſunt tentari permittit, faciens cum tentatione prouentum: & perfectioribus, non modo glorioſiores, ſed numeroſiores parat ex hoſte triũphos. Tota ergo pariter electorum eccleſia coronabitur: quod ex vtraque parte ſui legitimè certauerit, vtroque nimirum cornu tam potenter interim ventilans inimicos, vt paulo poſt manifeſtius cadere videãtur à latere eius mille, & decem milia à dextris eius. Sic nimirum olim iam quidem Dauid perfectiore virtute probata, necdum verò propalata in Iſrael reprobatione Saulis, canebant in choro dicentes: percuſſit Saul mille, & Dauid decem milia. Sin autem ad ſingulos magis placet hoc referri, non vobis deeſt ne in hac quidem parte ſpiritualis intelligentiæ via, dummodo propriam ſuper hoc experientiam cõſulatis. Longe ſiquidem ampliori ſollicitudine, & calliditate multiplici pars aduerſa vulnerare in nobis dexteram ſatagit quàm ſiniſtram: nec tam corporis profecto quàm cordis laborat auferre ſubſtantiam. Vtranque nimirum proſperitatem humano generi inuidere noſcuntur, vtraque eos felicitate priuare contendunt, & cœleſti videlicet & terrena, ſed lõge amplius rore cœli, quàm pinguedine terræ. An verò incongruè hæc dixerimus duo latera, quibus nimirum duplicem hominis ſubſtantiam cõſtat initi, vos iudicate. Nam quòd ſpiritualia quidẽ bona attribuimus dexteræ, ſiniſtræ verò carnalia, minimè prorſus vereor arguendum, præſertim à vobis, quibus ſemper ſtudij eſt nec dexteram aliquando ſiniſtram, nec ſiniſtram dexteram reputare. Nec verò aliter vera quidem ſapientia probat, quàm vt in ſiniſtra diuitiæ & gloria, in dextera autem ſit lõgiturnitas vitæ: nam & hoc ſanè nullatenus expedit ignorare, quænam vobis vehementius inſtet peruicax hoſtium multitudo: illic nempe ſtudioſius repugnãdum, vbi grauior vrget neceſſitas, vbi totũ belli imminet pondus, & vbi colluctationis ratio vniuerſa conſiſtit: vnde vobis paratur tota aut victis ignominioſa captiuitas, aut vincẽtibus gloria triumphalis. Denique propter hoc, non quidem ad inſipientiam vobis, tundendum liberè aduerſario videmini latus expoſuiſſe ſiniſtrum, vt dexterum proinde tota ſollicitudine conſeruetis. Hæc nimirum commẽdata à Chriſto, & Chriſtianis omnibus imitanda ſerpentis prudẽtia eſt, vt caput ſolum toto (ſi neceſſe fuerit) expoſito corpore tueatur. Hæc vera philoſophia, hoc conſilium ſapientis, vt omni cuſtodia ſeruetur cor, quia ex ipſo vita procedit. Hæc denique gratia & miſericordia Dei in ſeruos eius, & reſpectus in electos illius, vt in eorum interim ſiniſtram quidem velut diſſimulans, dexteræ ſemper ſtudioſus protector aſſiſtat. Hinc eſt quod de ſeipſo propheta teſtatur: Prouidebam dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi ne commouear. Nunquid non & illius manum dexteram, & ſolam eam putas dexteram tenuiſſe, cuius totam in facultatem pariter & in carnẽ licere paſſus eſt, quicquid liberè

Ioel. 2. b
Ioel. 40. c
Pſal. 71. b
Pſal. 22. a
1. Reg. 18. b
Cant. 6. a
Pſal. 15. c

liberè viſum eſt inimico? Verũtamen animã, inquit, eius ſerua. Vtinam mihi ſemper à dextris ſis Ieſu bone, vtinam ſemper teneas manum dexteram meam. Scio enim & certus ſum quoniam nulla nocebit aduerſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. Tondeatur interim & tundatur ſiniſtrum latus, pulſetur iniuriis, vellicetur opprobriis: libens illud expono dum à te cuſtodiar, dummodo ſis ipſe protectio mea ſuper manum dexteram meam. Forte enim mille qui à ſiniſtris caſuri ſunt, homines magis intelligendi ſunt quàm dæmones. Hi nimirum nobis non niſi ob tẽporalia quælibet aduerſantur & tranſitoria bona, quæ quidem aut nos habere inuidioſa malignitate ſuſpirent, aut cupiditate iniuſta ſeſe potius doleant non habere. Forte enim mundi huius conantur auferre ſubſtantiam, forte fauorem hominum, forte ipſam corporum vitam. Vſque huc ſæuire humana perſecutio poteſt, animæ verò non habent quid faciant. Nam dæmones quidem ſuperna nobis & æterna potius inuidere noſcuntur, non tamen vt ſibi cedat quod irreparabiliter amiſerũt: ſed ne illucpauper de puluere ſuſcitatus accedat, vnde ipſi in gloria conditi irreparabiliter eciderunt. Indignatur & liuore tabeſcit obſtinata malignitas, humanam fragilitatem obtinere, quod retinere ipſa nõ meruit. Sed & ſiquando forte cuiuis temporalia damna aut inferre conantur, aut gratulantur inferri: hæc eorum tota molitio eſt, vt iactura exterior vel eidem ipſi vel alteri occaſio ſit interna: ſicut è regione homines quotiens ea ſuadere nobis, aut quolibet modo efficere curant vnde dextera noſtra lædatur, non hoc quidem principaliter agere, ſed temporale aliquod cuiuis prouẽturum, vel ſibi ſcilicet vel nobis, vel alteri forte cuipiam, aut detrimentum aut emolumẽtum exinde ſeu captare ſeu propulſare velle videntur. Niſi forte eatenus quis in dæmonem tranſierit ex homine, vt optare vllo modo poſſit quẽlibet ſibi inimiciſſimum hominem æterna damnatione mulctari. Quid nos miſeri dormitamus à ſpirituali ſtudio, quos tam multipliciter inſectatur nequitia ſpiritualis? Et pudor eſt dicere, & ſilere prohibet vis doloris. Quantos enim inuenire eſt fratres, ex his quoque qui in religionis habitu & propoſito degũt perfectionis, quod terribilis illa prophetæ ſententia cõprehendiſſe videtur: Si oblitus fuero tui Hieruſalẽ, obliuioni detur dextera mea? Nempe ſiniſtri cuſtodiæ lateris tota ſollicitudine incubantes callent admodum, ſed ſapientia huius ſæculi, cui abrenunciaſſe debuerant: ea quoque nihilo minus quam reuelat caro & ſanguis: quibus iuxta apoſtolum noluiſſe acquieſcere videbantur. Denique videas eos tam auidè lucra captare præſentia, tam ſeculariter tranſitoriis vtilitatibus gaudere, ad terrenarum damna vel minima facultatum tam puſillanimiter turbari, tam carnaliter ſuper his decertare, diſcurrere tam impudenter, tam irreligioſè ſecularibus ſeſe implicare negociis, ac ſi hoc eſſet tota eorum portio, hęc vniuerſa ſubſtantia. Attentiùs ſane agricola pauperem excolit fundum, ſed cui forte nulla amplior precioſiórve ſit poſſeſſio. Buccellam panis in ſinu ſuo mẽdicus abſcondit: quòd in ſacellis ſuis ſolũ hoc metalli genus æruginet. Tu quid ita extremæ huic paupertati, & quidem proprij malè prodigus laboris, incumbis? Eſt & alia tibi poſſeſſio, etſi forte remota. Erras, nihil tam prope nos quàm quod intra nos eſt. At forte non quidem longius poſitam, ſed inutilem eſſe cauſaris, vt hic tibi quærendam magis ſufficientiam putes. Falleris, ibi magis inuenies, imò non inuenies niſi ibi. An verò æſtimas quod vel operam tuam non exigat, vel minus reſpondeat operanti? Aut certe in tuto credis eſſe locatam, nec vlla deinceps ſollicitudine cuſtodis egere? Quodlibet horum ſapias, ſcito quòd deſipias vehementer. Ibi enim quã maximè quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. Sed & qui parcè ſeminat, parcè & metet: qui verò in benedictionibus ſeminauerit, de benedictionibus & metet, vt faciat vnum triceſimum, vnum ſexageſimum, vnum centeſimum. Habes autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, ſi tamen adhuc habes. Puto enim iam amiſiſti, puto iam ſublatus eſt, puto iam comederunt alieni robur tuum, & ignoraſti, nec potes theſauro tuo cor apponere: quippe qui theſaurũ ipſum non habeas. Alioquin quæſo te, ſi tam ſollicitus es, ſi nec minima ſpernis, ſi tam prudenter ſeruas paleas tuas, etiam horreum tuum ſeruare memento & cuſtodire. Imò verò non exponas theſaurum tuũ, qui ſic incubas ſterquilinio tuo. Forte enim illud tibi inuident mille, ſed iſtum obſident decem milia, nec minus ſuperabundantes aſtutia & crudelitate quàm numero. *Cadent*, inquit, *à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis*: verte illuc oculos fidei: forte enim iam irruperunt aditus, fortè iam liberè diripiũt omnia, forte iam ſpolia ipſa diſtribuunt. Quid ſiniſtro lateri tam male ſtudioſus obſeruator inhæres, niſi quòd non in latere iam tibi eſſe, ſed in facie ſiniſtra videntur, quòd hæc prouideras in conſpectu tuo ſemper: & qui tangit hoc, non latus tetigiſſe putetur, ſed pupillam oculi tui? Cæterum iam nunc tibi prouide quiſquis es dextri negligens, ſiniſtri lateris cultor, ne cum hœdis locum accipias in ſiniſtra quam elegiſti. Aſperum verbum eſt fratres, non immerito expauiſtis. At cauere non minus neceſſe eſt quàm pauere. Et quidem dominus meus Ieſus poſt cætera inæſtimabilis ſuæ erga me beneficia pietatis, etiam dextrum ſibi propter me paſſus eſt latus fodi: quòd videlicet non niſi de dextera mihi propinare vellet, non niſi in dextera locum parare refugij. Vtinam ego talis merear eſſe columba, quæ in foramine petræ habitet, & in foramine lateris dextri. Conſidera tamen hoc vulnus eum penitus non ſenſiſſe. Neque enim illud excipere voluit, niſi iam ſoporatus in morte: vt moneret te quandiu viuis, in huius ſemper lateris vigilare cuſtodia, ſed & mortuam cẽſeri eam animam oportere, quæ quidem pernicioſa inſenſibilitate diſſimulet in dextera ſibi vulnus inſtigi. Merito quidem in ſiniſtro latere poſitum eſſe dicitur cor hominis, quod affectio eius prona ſit ſemper & procliuis in terram. Nec ſanè ignorabat hoc qui miſerabiliter ingemiſcens, Adhæſit, inquit, pauimento anima mea, viuifica me ſecundum verbum tuum. Sed ne is quidem in hoc ponderenos conditionis humanæ & grauedine cordis volebat remanere, qui ſic admonens loquebatur: Leuemus corda noſtra cum manibus ad Deum. Planè id ſuadebat, vt à ſiniſtro latere erigerentur ad dextrum. Seculariſ militia fratres, in ſiniſtro tantum latere clypeum

Ioel. 2. b
Pſal. 136. b
Galat. 1. a
Galat. 6. b
2. Cor. 9.
Pſal. 118. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

portat:nõ imitemur,si inter eos nolumus deputari, quos huic seculo militare constat,non Christo. Nemo,inquit,militans Deo,implicat se negociis secularibus : hoc est,scutum applicat non tam dextræ quàm sinistræ. Attamen fratres, vtrunque nobis latus tegendum est,si meministis. Scuto,inquit,circũdabit te veritas eius. Et apostolus ipse: Per arma, inquit,iustitiæ à dextris & à sinistris. Cæterum ipsam audi iustitiam. Forte enim non eadem vtrique laterí forma præscribitur. Nempe hinc quidem mandatur: Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Inde verò præcipitur: Nolite locum dare diabolo. Et item: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Audiadhuc quomodo tegas latus vtrũque. Prouidentes bona,ait idem apostolus,non tantum coram Deo,sed etiam coram omnibus hominibus. Hæc est enim voluntas Dei, vt benefacientes, non modo tabescere malignorum dæmonum inuidiã,verumetiam obtumescere faciatis imprudentiũ hominum ignorantiam. Nunquid tamen in æternũ erit nobis hæc protectio necessaria ? Aut certè ab vtroque latere hostile agmen instabit ? Erit quando non modo non instabunt,sed nec stabunt quidem. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Siquidem nec humana malitia iam tunc habebit quid faciat,nec dæmonũ milia plus verebimur, quàm totidem vermium agmina vel muscarũ. Haud aliter denique intuebimur eos, quàm filij Israël trãsmisso iam mari rubro vndique sui Ægyptios mortuos,sed & rotas curruum ire in profundum cernebant,vt & nos scilicet (longè tamen securius & delectabilius) cantemus domino quòd gloriose honorificatus sit, equum pariter & ascensorem eius deiiciens in abyssum.

2.Tim.2.a
1.Cor.6.b
Rom.12.d
Ephes.4.f
Iaco.4.b
1.Cor.8.d

De octauo versu,Sermo octauus, vnde supra.

BReuiùs quidem vobis aliquando, dilectissimi, loqueremur si crebrius id liceret : quod & vos credimus nonnunquam aduertere potuisse. Cæterum quotiens ipsa diei præoccupante malitia, pluribus forte diebus molestissimum sustinuimus à vestra exhortatione & consolatione silentium, neminem vestrum reor oportere mirari si tempus ipsum redimere cupientibus nobis,sermo rarior interdum protractior videatur. Hoc sanè nobis actum sit breui prooemio, vt hesterni pariter hodierníque sermonis, illius quidem prolixitas,huius verò breuitas excusata apud vos habeatur. Vereor siquidem minus gratam fortè nonnullis vel fuisse illam, vel istam fore,aut magis vtramque,quàm alteram. *Scuto*,inquit, *circundabit te veritas eius : non timebis à timore nocturno : à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis,ad te autem non appropinquabit.* Diximus hinc præcedentibus sermonibus,quod dignata est veritas ipsi largiri, quemadmodum scilicet fidelem animam interim quidem à tentationibus,postmodum verò à difficultatibus tueatur. Quę tamen vtraque breuius quidem in alio psalmo idem iste propheta commendans, In te, inquit, eripiar à tentatione, & in Deo meo trãsgrediar murum: quòd ipso nimirum duce,nec hic gradiens offendiculum, nec egrediens hinc obstaculum pateretur. In altero ergo crebra ereptio, in altero plena iam & secura liberatio designatur. Nam in hoc sanè tertio quod adiungit: *Veruntamen oculis tuis considerabis*, etiam felicitatis non modicæ promissionem arbitror cõtineri. *Cadent*, inquit, *à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis considerabis.* Ita oro Domine, ita fiat. Cadãt illi, & non cadam ego: paueant illi, & non paueam ego: confundantur illi, & non confundar ego. Euidẽtiùs siquidem paucis hoc loco verbis & animæ mihi immortalitas commendatur, & ipsius quoque fides astruitur corporeæ resurrectionis. Nempè ruẽtibus illis futurus sum ipse qui videam, & ne isti quoque quibus eorum nouissimam intuear retributionem oculi defuturi. Neque enim simpliciter oculis, sed oculis (ait) tuis considerabis, istis vtique qui nunc languent præ inopia, & deficiunt dum speras in Deũ tuum. Et verè fratres, deficiunt oculi dũ speramus. Quod enim videt quis, quid sperat? Spes, inquit quæ videtur, non est spes. Ipsis ergo iam tunc considerabis oculis, quos modo quidem nec leuare audes ad cœlũ, ipsis planè qui totiens interim fluũt lacrymis, ac crebris cõpunctionibus atteruntur. Nec enim nouos tibi instaurandos putes, sed tuos vtique restaurãdos. Quid tamen de oculo dixerim, etsi minutissima, eminentissima tamen excellentissimáque humani corporis portione? Reposita est in sinu nostro beata spes, ex promissione vtique veritatis, ne capillum quidem de capite periturum. Forte tamen idcirco signanter visio promittitur oculorum, quòd hoc quidem summũ interim animę desideriũ videatur, vt videat bona. Credo, inquit, videre bona domini in terra viuẽtiũ. Supremas nimirũ corporis sui fenestras supernæ aperiri desiderat veritati, per speciẽ ambulare gestiens quàm per fidem. Sanè fides ex auditu, non ex visu. Denique substantia est sperãdarũ rerũ, argumentũ non apparentiũ. Et in fide ergo sicut & in spe deficit oculus, auris proficit sola. Dominus Deus aperuit mihi aurẽ, ait propheta, sed quãdoque etiã oculũ reuelabit. Erit quando iam non dicetur: Audi filia & vide, & inclina aurem tuã: sed leua potius oculos tuos & cõtẽplare. Quid? Planè iucunditatẽ & exultationem, quã thesaurizat super te Deus tuus. Quid? planè non ea modo quæ interim quidẽ etsi non videre adhuc & audire, tamen & credere potes; verũ etiam quod sicut non vidit oculus, sic nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quod præparauit Deus diligẽtibus se. Nimirũ tanta capiet oculus resurrectionis, quanta nec auditus, nec animus ipse nũc capiat. Ob hanc deniq; tam: vehementem animæ concupiscentiam, videndi scilicet quod audit, & credit alium quoque euidentissimum futuræ præconẽ resurrectionis, ipsorum propriam mentionẽ feciſſe arbitror oculorũ. Rursum, ait, circũdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum : quem visurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspecturi sunt. Et adiecit: Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Fortè tamen considerandum attentiùs quod ait, oculi mei, sicut & in psalmo, oculis tuis cõsiderabis. Nunquid enim mei esse oculi nunc videntur? Planè non mei. Nonnunquam sanè visi sunt fuisse mei, quòd ipsi quoque

Psal.17.a
Psal.26.d
Esa.50.
Esa.64.9.& 2.Cor.2.b
Iob.29.d
Psal.90.b

ad

ad eam pertinere noscantur,quã malè seruaturus accepi paternæ substantiæ portionem. Nempè velociter profligata est, vniuersam citius dissipaui. Occupauit membra omnia lex peccati, liberè intrabat mors per fenestras meas, cuius nimirũ factus eram seruus etiam ego ipse. Miser equidem seruus,non sanè homini seruiẽs,sed immundo pecori & cœnoso. neque enim mercenaria saltem conditione famulabar,sed planè seruili. Nisi fortè mercedem quis dari putet,cui etiam cibus negatur,cibus quoq; ipsa esurie pernicioſior. Cupienti siquidem porcorum siliquas nemo dabat,vt porcis viuerẽ, nec conuiuerem porcis. Deinde nunquid meus tunc oculus erat, quãdo deprædabatur animam meam? Qua quidem necessitate demum coactus sum beneficiũ resignare in manu dominatoris, vt quod omnino nõ poterã, ipse sibi illud ab hostili tyrannide vendicaret. Considerate attentiùs dilectissimi, & animaduertite in quanam potestate euaseritis Pharaonis intolerabile iugum: vt iam membra vestra non sint arma iniquitatis peccato, nec regnet vltra in mortalibus corporibus vestris. Non est hoc operis vestri fratres, dextera Domini facit virtutem, solus hoc potest ille qui nihil omnino nõ potest. Ne dixeritis, manus nostra excelsa, sed tam salubriter quam veraciter confitemini, quia Dominus facit hæc omnia. Denique nemo sibi dubitet omnimodis esse cauẽdum, ne forte donec adhuc dies mali sunt,& nulla vsquam securitas homini, hanc suam possessionem de manu tam pij támque prouidi tutoris in periculosam pernicioſamque interim libertatem recipere velle præsumat. Quod enim æmulatur pater, pro te æmulatur : nec inuidentiæ,sed prouidentiæ est quod sibi totam iubet manere substantiam, ne pereat tibi. Denique vbi ad magnam illam sanctámq; ciuitatem perueneris, cuius fines posuit pacem, vbi nullus iam hostium timeatur incursus, non modò reddet te tibi, sed dabit insuper & seipsum. Interim sanè à voluntatibus tuis auertere, & Deo dicata membra nulla tibi temeritate vsurpes, sciens quòd pietati sanctificata, non absq; graui sacrilegio in vsus vanitatis, curiositatis, voluptatis, aut ciusmodi secularis operis assumãtur. Nescitis (ait Apostolus) quòd corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, quem habetis à Deo, & nõ estis vestri? Et itẽ: Corpus, inquit, non fornicationis. Sed cui? Nunquid tibi? Plane sit tibi liberum, sed si eripere illud, dicare ereptum saltẽ deinceps à fornicationis impetu vendicare propriis viribus potes. Quod si forte non potes, imò quia verè non potes, sit corpus non fornicationi, sed Domino: seruiátque interim sanctificationi, ne corruptioni denuò peius seruire cõtingat. Humanum dico (ait Apostolus) propter infirmitatẽ carnis vestræ. Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Verùm id quidem propter infirmitatem, vt ipse quoque præmiſit. Cæterùm vbi resurrexerit in virtute quod in infirmitate fuerat seminatũ, nulla iam erit necessitas seruiendi. Vbi & securitas libera fuerit, & secura libertas, quidni multo magis reddat eum sibi? Quidni potius libertate donet fidelem seruum magnus ille paterfamilias, quandoquidem & super omnia bona sua constituet eum? Iam tũc ergo oculis tuis considerabis, si tamen eos fideliter agnoueris interim esse eius, non tuos. Nam & præter eam quã diximus voti vtique tam necessarij rationẽ, quo nimirũ mẽbra ipsa quæ tibi à peccati tyrannide vẽdicare omnino nõ posses, propriis abrenũcians volũtatibus, diuino cultui mãcipasti: nũquid vel modo tua esse videtur, in quibus adhuc cõtraria lex etsi nõ regnat, habitat tamẽ: in quibus pœna peccati secũdus equidẽ hostis tuus, nõ modo manet, sed & præualet, & liberè dominatur? Túne tuũ dixeris corpus quod mortuum est propter peccatum, aut animę esse quod animam aggrauare non cessat? Planè si quis suum illud dicere cupit, non aliud conuenienter dixisse videbitur, quàm onus suũ, quàm carcerẽ suum. Alioquin quonam modo tuos dixeris oculos, quos sanè (vis nõ vis) totiens somnus occupat, fumus turbat, exiguus puluis fauciat, noxius humor obnubilat, dolor acerbus excruciat, vel ipsa demũ nouissima mors excæcat? At tunc planè tui erunt, quando omnia ista non erunt, vt verè iam tuis oculis cõsiderare sit, quibus nimirũ pro libitu deinceps vtaris ad omnia tam liberè quàm securè. Neque enim auertendi de cætero erunt oculi ne videant vanitatem, quòd puriſſimam videant veritatem : multo minus intrabit per fenestras mors, quòd ipsa quoque inimica nouissima destruatur. An verò times eos è tanta plenitudine luminis, vbi singuli iusti tãquam singuli soles fulgeant, aliquãdo caligaturos fore? Timendũ id planè, si nõ ipsos quoque oculos sicut cætera humani corporis mẽbra resurrectio glorificaret. Et retributionem peccatorum videbis. Hoc planè eis graue tormentum, & magnus quidã malorum cumulus erit. fortè enim quodcunque solatiũ videretur, eorũ quos tam malitioſe impugnauerint, in tormẽtis suis vel cõscientiã latere, vel ipsos saltem declinare posse conspectus. Veruntamen etsi illis ex hac nostra consideratione immensum quoddam miseriæ pondus accedat, nobis quæ necessitas erit, quæ vtilitas, quæ voluptas? Quid enim modo tam irreligioſum, imò quid tam inhumanum & execrabile videretur, quàm cruore quantumlibet inimicorum, quantumlibet iniquorum pascere velle oculos, & oblectare aspectus suppliciis miserorum? Attamen sicut videbit peccator & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet (prius enim benedicti vocabuntur in regnum quàm maledicti in caminum deiiciantur ignis æterni, quò videlicet acrius doleant, videntes quid amiserint) sic iusti quoque videbunt & lætabuntur, considerantes quid euaserint. In illa ergo tanta separatione quemadmodũ hœdis, agnorũ diuisio grauissimi liuoris occasio fiet, sic electis è regione consideratio reproborũ, immensa quędã materia gratiarum actionis & laudis. Vnde enim iusti tam magnificè gratias agerẽt, nisi cum illa inexcogitabili felicitate qua perfruuntur, ipsam quoque retributionẽ cernerent iniustorũ, à quibus equidem sola misericordia redẽptoris segregatos sese esse fidelissimè & deuotissimè recordantur? Vnde verò impij tãto animi furore tabescerẽt, nisi in regnũ summæ beatitudinis coram sese vidissent alios introduci, & tunc demum in illos sese fœtores, in illos horrores, in illos æterni incendij cruciatus, in illas denique immortalis mortis miserias gemerent esse damnatos? Ibi enim, in-

1.Cor.6.d
Rom.6.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

quit, erit fletus, & ſtridor dentium. Fletus quidem ob ignem qui non extinguitur: ſtridor verò ob vermem qui non moritur. Planè fletus ex dolore, ſtridor dentium ex furore. Fletum nempè tormentorũ immanitas, ſtridorem dentium vehementia ipſa tabeſcentis inuidię, & obſtinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum videbis, ne videlicet ignarus tanti periculi, ingratus aliquando liberatori poſſe fieri videaris. Non ſolùm autem, ſed & ſecuritas perfecta iuſtorũ, erit viſa retributio peccatorum: quò videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam vltrà vereri malitiam poſſint, qui nimirum cadentibus à latere ſuo mille, & decem milibus à dextris ſuis, non modò eos cadere viderint, ſed & cadere in gehẽnam. Putas enim timere adhuc non poterant, & callidiorem cunctis animantibus ſerpentem habere ſuſpectum, præſertim ſeductæ quõdam in paradiſo non immemores mulieris: niſi cum toto iam corpore ſuo vltricibus traditum flammis, & inter ſe & eum magnum planè iam chaos firmatum eſſe conſpicerent? Tertium quoque hoc nihilo minus peccatorum tibi conſideratio ipſa præſtabit, vt ex comparatione deformitatis eorũ, eminentius glorioſiúſque reſplendeas. Sic nimirum ſibi inuicem collata contraria, ſuæ quidem vtrunque videtur ſuſcepiſſe augmentum aliquod qualitatis: vt album nigro ſi conferas, & hoc candidius, & illud tetrius apparebit. Sed audi certius ſuper hoc teſtimonium propheticum ſermonem: Lætabitur, ait, iuſtus cum viderit vindictã. Vt quid ita? Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Planè non inquinabit in ſanguine, ſed lauabit: vt vnde ille cruẽtus magis, inde ille nitidior videatur: vnde ille plus ſordet, inde iſte pulchrius eluceſcat. Nullam forte ex his tribus cauſis humanus refugere vel modò inueniatur affectus: ſed non propter aliquid horum ſapientia in eorum ridebit interitu, quod tamen ſine vlla dubitatione factura eſt. Nempe ipſa prædicit quæ mentiri omnino non poteſt: Quia vocaui, & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret. Et poſt pauca: Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo cum vobis quod timebatis aduenerit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit. Quid ergo in inſipientium interitu ſapientiæ credimus placiturum, niſi iuſtiſſimam ſuam diſpoſitionem, & irreprehẽſibilem ordinem rerum? Sanè quod ſapientiæ tunc placebit, ſapientibus quoque placeat neceſſe eſt vniuerſis. Non igitur tibi durum videatur fore quod dicitur, *Oculis tuis conſiderabis*: quando & ridebis in eorum interitu: non quòd velut quadam immanitate crudelitatis in ipſa tibi vltione cõplaceat, ſed quòd modus ipſe pulcherrimus diuinæ ordinationis vltra quàm credi poſſit, iuſtitiæ zelatorem & amatorem æquitatis oblectet. Vbi optimè omnia conſtituta, & ſuum cuique ceſſiſſe locum, imò in ſuum quemque ceſſiſſe, plenius & perfectius illuſtrante veritate cognoſces: quomodo non omnia conſiderare, & in omnibus, omnium moderatorẽ magnificare libebit? Pulchrè omnino Petrus Apoſtolus filium perditionis in locum ſuum abiiſſe teſtatus eſt, quòd in aëre crepuerit medius, aëriarum collega poteſtatum: vtpotè quem veri Dei & veri pariter hominis, qui de cœlo veniſſet operaturus ſalutẽ in medio terræ: huius inquam proditorẽ, nec cœlum recipere, nec terra ſuſtineret. Itaque, *Oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum videbis*. Primò quidem ob tuam euaſionem, ſecundò ob omnimodam ſecuritatem, tertiò quoque ob comparationem, quartò ob ipſius iuſtitiæ perfectam æmulationem. Erit enim iam tunc non miſericordiæ, ſed iudicij tempus: nec vlla omnino credenda eſt erga impios futura illic miſeratio, vbi nec vlla ſperãda eſt correctio. Procul erit humanæ infirmitatis iſta mollities, qua tamen interim pro tempore charitas vtitur ad ſalutẽ, ampliſſimo quodam videlicet expanſæ ſagenæ ſinu, & bonos & malos colligens piſces, id eſt affectus iucundos pariter & moleſtos. Verum hoc quidem in mari. Nam in littore ſolos eliget bonos, ſic videlicet gaudens cum gaudentibus, vt ex hoc iam cum flentibus flere non poſſit. Alioquin quomodo in nobis iudicabitur hic mundus, niſi huius teneræ affectionis obliti, introductíque fuerimus in cellam vinariam, ſecundum eum qui dixit: Introibo in potentias Domini, Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius? Nec modò quidem conſiderare permittimur perſonam pauperis, aut miſereri eius in iudicio: ſed cum moleſtia licet, coërcendus eiuſmodi pietatis affectus, & æquitatis eſt dictanda ſententia. Quanto magis vbi nulla animi colluctatio, vbi nulla poterit ſubintrare moleſtia, oportet impleri quod dictum eſt: Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum? Abſorpti planè in affectum iuſtitiæ, & petræ ſoliditatem cui iuncti ſunt imitãtes. Iuncti, inquit, petræ, quàm profecto ſolam vt ſequerẽtur, cætera omnia reliquerũt. Nempe hoc eſt quod interrogãti Petro quíndã accepturi eſſent, petra ipſa reſpondit: Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël. Hæc quoque propheta prænuncians ait: Dominus ad iudiciũ veniet cum ſenioribus populi ſui. Tu ne putes flexibile quippiam inueniendum in iudicibus iunctis petræ. Qui adhæret Deo, Apoſtolus ait, vnus ſpiritus eſt: qui & petræ iungitur, lapis vnus. Ad quod ſanè propheta non immeritò ſuſpirans, Mihi, inquit, adhærere Deo bonum eſt. Ita ergo abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum. O familiaritatis gratiã, ô honoris culmen, ô fiduciæ priuilegium, ô prærogatiuam ſecuritatis perfectæ.

Matth.13.f

Pſal.57.b

Prou.1.c

Act.1.c

Quid enim tam pauendum, quid tam plenum anxietatis, & vehementiſſimæ ſolicitudinis excogitari poteſt, quàm iudicandum aſtare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare ſub tam diſtricto iudice ſententiam? Horrendum eſt (ait Apoſtolus) incidere in manus Dei viuentis. Iudicemur interim fratres, & terribilem illã expectationẽ præſenti ſtudeamus declinare iudicio. Non iudicabit Deus bis in idipſum. Sanè vt quorũdam peccata, ſic & quorundam ſtudia bona manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium: vt illi quidem non expectantes ſententiã, proprio ſtatim pondere criminum in tartara deiiciantur: iſti verò è regione paratas ſibi ſedes tota libertate ſpiritus ſine vlla cũctatione conſcendant. Felix paupertas voluntaria omnia relinquentium, & ſequẽtium te Domine Ieſu. Felix planè quæ tam ſecuros, imò tã glorioſos faciat in illo ſingulari

Pſal.70.c

Pſal.140.b

1.Tim.5.d

Matth.19.d

Eſaiæ 3.c

1.Cor.6.d

Pſal.72.d & 140.b

Heb.10.f

fragore

fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto diſcrimine iudiciorum. Iam verò audiamus quid ad tantas promiſſiones deuota & fidelis anima reſpondeat, ne forte aut diffidere, aut ſecus quàm oporteat fidere videatur. Quoniam tu es, inquit, Domine ſpes mea. Quid tam ſobriè, quid tam piè poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur poſſe conuenientius reſpõderi, quàm quod ſequitur: Altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Cæterum ignoſcite nobis fratres, hodie quoq; promiſſæ etiam terminos breuitatis paulo minus exceſſiſſe videmur.

De nono verſu, Sermo IX. Vnde ſupra.

ETIAM fratres hodie aliquid audiamus de promiſſione patris, de expectatione filiorum, de fine huius noſtræ peregrinationis, de mercede laboris, de fructu captiuitatis. Et quidem dura omnino captiuitas non modò illa communis quam ex ipſa iam conditione generis toleramus humani, ſed hæc quoque qua voluntates mortificare proprias, etiam perdere proprias in hoc mundo animas feſtinantes, in hos tam rigidæ compedes diſciplinæ, in hunc tam grauis pœnitentiæ carcerem dedimus noſmetipſos. Miſeranda ſeruitus planè, ſed ſi coacta, ſed ſi non ſpontanea videretur. Nunc verò cum voluntariè ſacrificetis Deo, nec ingeratur vlla niſi per ipſam voluntatem violentia voluntati, profecto aliquid in cauſa eſt. Illud puto aliquid, quo maius aliquid eſſe non poteſt. An verò plangendum videtur quamlibet magnum, quamlibet laborioſum, quod propter eum fiat? Et ſi magnitudo ipſa laboris interdum forte extorqueat compaſſionem, ſed multo magis cauſæ conſideratio exigit congratulationem. Quid? quòd bona omnia non modo propter eum conſtat fieri, ſed per eum? Deus enim eſt, qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate. Ipſe ergo auctor, ipſe remunerator operis, ipſe remuneratio tota: vt ſummum illud bonum, cuius nimirum tam perfecta eſt ſimplicitas in ſeipſo duplex quodammodo videatur in nobis cauſa bonorum, effectiua ſcilicet, & finalis. Bene ergo dilectiſſimi quod in his omnibus tam multis laboribus veſtris non modo ſubſiſtitis, ſed etiam ſuperatis, propter eum qui dilexit vos. An verò non per eum? Et manifeſtè. Sicut enim abundant pro Chriſto tribulationes noſtræ (ait Apoſtolus) ita abundant etiam conſolationes noſtræ per ipſum. Viſitatus ſermo, communis ſermo, Propter Deum: ſed planè vbi non vacuè dicitur, profundiſſimus ſermo. Crebrò ſonat in ore hominum, etiã à quorũ corde longè eſſe probatur. Omnes ſibi propter Deum præſtari poſtulant, propter Deum flagitant ſibi ſubueniri. Facilè quoque ipſa petuntur propter Deum, quæ tamen non ſunt ſecundum Deum: & id ſibi fieri quis obſecrat propter Deum, quod non deſiderat propter Deum, magis autem forte contra Deum. Cæterùm viuus planè & efficax ſermo, vbi non perfunctoriè, non vſurpatoriè, non velut quodam vſu loquendi, vel arte perſuadendi: ſed ex pinguedine, vt dignum eſt, deuotionis, & pura animi intentione procedit. Nempe & mundus tranſit, & concupiſcentia eius, nec ſatis vtiliter poſita aut ſtabilita firmiter, vel cadente eo, quæ pro eo facta ſunt videbuntur. Vbi enim cauſa ipſa deficiet, quomodo non omnia quoque quæ ei videbantur innixa, pariter euacuabuntur? Propterea denique, & qui in carne ſeminant, de carne habent metere corruptiõnem, quòd videlicet omnis caro fœnum, & gloria eius tanquam flos fœni: & vbi fœnum aruerit, florem quoque nihilo minus cadere ſit neceſſe. Solus qui eſt cauſa, indeficiens eſt, nec flos fœni, ſed verbum Domini manet in æternum. Denique cœlum, inquit, & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt. Prudenter itaque dilectiſſimi, & vtiliter elegiſtis propter verba labiorum eius cuſtodire vias duras: illic ſeminantes, vbi ne minima quidem portio veſtri ſeminis valeat deperire. Sanè qui parcè ſeminat, non quidem non metet, ſed parcè metet. Nempe qui metit, mercedem accipit: & ſcimus quis promiſit ne eum quidem qui pro nomine ſuo calicem aquæ frigidæ dederit ſitienti, mercede propria cariturum. Nunquid tamen in qua menſura menſus fuerit, ſibi quoque remetietur: aut in retributione æquabitur ei qui non aquam porrigens, ſed ſanguinem fundens propinatum ſibi biberit calicem Saluatoris? Non eſt hic calix aquæ frigidæ, ſed calix inebrians quàm præclarus, calix vini meri, & quidẽ plenus mixto. Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Ieſus, qui ſolus perfectè mundus, & ſemper etiam poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine. Solus planè merum habuit vinum, qui nimirum & ſecundum diuinitatem ſapientia eſt vbique attingẽs propter munditiam ſuam, & nihil inquinatum cadit in eum: & ſecundum humanitatem peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: ſolus non debito conditionis guſtauit mortem, ſed ſuæ beneplacito voluntatis, ſanè non ob propriam vtilitatem. bonorum enim noſtrorum non eget: ſed nec tanquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus eſt niſi pro acquirendis, videlicet vt amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per ſanguinem filij ſui. Aut potius pro iam amicis, etſi nondum quidem amantibus, ſed tamen iam amatis. In hoc eſt enim gratia, non quaſi nos dilexerimus Deũ, ſed prior ipſe dilexit nos. Vis noſſe quã longe prior? Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti (ait Apoſtolus) qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto Ieſu, ſicut elegit nos in ipſo, ante mundi conſtitútionem. Et poſt pauca: Gratificauit, inquit, nos in dilecto filio ſuo. Quomodo ergo nõ dilecti iã tunc in illo, quando electi in illo? Quomodo non ei grati, in quo gratificati ſumus? Sic ergo Chriſtus ſecũdum tempus quidem, pro impiis mortuus eſt: ſecundũ prædeſtinationẽ autẽ pro fratribus & amicis. In his ergo omnibus merũ eſt vinum ipſius equidẽ & ſolius, vti ne quiſpiam cæterorum præſumere au-

Philipp.2.b

2.Cor.1.d

2.Cor.1.d

Eſa.40.

Matth.24.d

2.Cor.9.b

Matt.10.d

Matt.4.c

Marc.4.c.

Ioh 14.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

deat non esse quod sibi propheticum illud aptetur: G
Esai.1.f Vinum tuum mixtũ est aqua. Primùm quòd nemo interim mundus à sorde, nemo gloriari possit omnino se castum habere cor. Deinde quod mortis debitum persoluant quandoque necesse est.

Tertiò quòd ponentes pro Christo animas, hoc sibi compendio vitam mercantur æternam: sed & væ eis si ipsius erubescerent testimonium. Quartò, quod prærogatæ sibi & gratis exhibitæ tantæ dilectioni, imparem nimis exiguámque rependant. Attamen nec hoc mixtum, qui sine mixtura est dedignatur, adeò vt fiducialiter apostolus dicat implere H
Coloss.1.d se quę desunt passionũ Christi in corpore suo. Sit ergo licet electis pariter omnibus vnus idémq; denarius vitæ reddẽdus æternę, & in ipsa tamẽ sicut stella à stella differt in claritate: & alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia stellarũ: sic erit & resurrectio mortuorum: & quanuis domus vna, diuersæ tamẽ in ea sunt mansiones: vt videlicet quantũ quidẽ ad æternitatẽ & sufficientiã, & qui parũ, nõ minoretur: & qui multum, non abundet: quantũ vero ad eminentiã & discretionẽ meritorũ, vnusquisq; accipiat secundũ suũ laborẽ, ne quid omnino pereat quod in Christo sit I
seminatũ. Hæc autem dicta sunt fratres, vt illius tam spiritualis responsi, quod hodie nobis considerandũ est, gratia cõmendetur: *Quoniam tu es Domine spes mea.* Quicquid igitur agendum sit, quicquid declinandũ, quicquid tolerandũ, quicquid optandũ, tu es domine spes mea. Hęc vna mihi omniũ promissionũ causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Prætẽdat alter meritum, sustinere se iactet pondus diei & æstus, ieiunare bis in sabbato dicat, postremò non esse sicut cæteros hominũ glorietur: mihi autẽ adhærere Deo bonum est, ponere in domino Deo spem meã. Speret in aliis alij, forte hic in scientia literarũ, hic in astutia seculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alia qualibet vanitate confidat: propter te omnia detrimenta feci, & vt stercora arbitror, quoniã tu es Domine spes mea. Speret qui vult in incerto diuitiarũ: ego verò ne ipsa quidem nisi abs te victui necessaria spero, nimirum verbo tuo confidens, in quo abieci
Mat.6.d omnia. Quærite primum regnũ Dei, & iustitiã eius,
Psal.9.d & omnia adiicientur vobis. Nempe tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Si mihi præmia L
promittuntur, per te obtinenda sperabo. Si insurgãt aduersum me prælia, si sæuiat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro aduersum spiritum cõcupiscat: in te ego sperabo. Fratres, hoc sapere, ex fide viuere est: nec alius ex sententia dicere potest: *Quoniam tu es Domine spes mea*, nisi cui intus sit persuasum à spiritu, vt (quemadmodũ monet propheta) iactet cogitatum suum in domino, sciens quod enutriendus sit ab eo:
Psal.54.a iuxta illud quoque Petri apostoli: Omnem solicitu-
1.Pet.5.b dinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis. Vt quid enim si hæc sapimus, vt quid M
cunctamur abiicere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias: & huic vni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, tota deuotione animi, toto feruore spiritꝰ inhærere? Si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres. Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictu? Attamen huiusmodi dictum intelligas volo. Si decreuerit saluare nos, continuò liberabimur: si viuificare placuerit, vita in voluntate eius est. Si præmia æterna largiti, licet ei quod vult facere. An verò de fallacitate iam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta volũtas? Planè & volũtatis testimonia credibilia facta sunt nimis. Maiorem hac dilectionẽ nemo habet, quàm vt ani- *Ioan.15.b*
mam suã ponat quis pro amicis suis. Denique quando in se sperantis defit illa maiestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes
Psal.36.5 in se. Adiuuabit eos, ait, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos. Quare? Quibus meritis? Audi quod sequitur: Quia sperauerunt in eo. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirũ hæc est iustitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. De quacunque tribulatione, inquit, clamauerint ad me, exaudiã eos. Ecce numera tribulationes, secundum multitudinem earum, consolationes eius lætificabunt animam tuam: dummodo ad alium non conuertaris, dummodo clames ad eum, dũmodo speres in eum: nec humile aliquid vel terrenũ, sed altissimũ ponas refugium tuũ. Quis sperauit in eo, & cõfusus est? Facilius est cœlum & terram transire, quàm verbũ eius euacuari. Altissimum, inquit, posuisti refugiũ tuum. Non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrũ accusator attinget. Nẽpe ei dicitur hoc (recolite psalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione altissimi commoratur, illuc refugiens à pusillanimitate spiritus & tempestate. Quæ quidem duplex est necessitas fugiendi, quòd videlicet & foris pugnę, & intus timores. Min⁹ enim fugere oporteret, si vel interior magnanimitas exteriores tumultus viriliter sustineret, vel exteriori trãquillitate pusillanimitas propria foueretur. *Altissimũ* ait, *posuisti refugium tuum.* Sæpe illuc fugiamus fratres, munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Vtinam magis semper ibi manere liceret. Sed nõ est hoc tẽporis huius. Quod modò refugiũ est, quãdoque habitaculum erit, & habitaculum sempiternũ. Interim sanè etsi perstere non cõceditur, frequenter tamen est recurrendũ. Nempe ad omnem tribulationẽ, ad omnẽ denique cuiuscunq; modi necessitatẽ aperta est nobis vrbs confugij. Sinus matris expansus est. Parata sunt foramina petrę. Patẽt viscera misericordiæ Dei nostri. Hoc refugiũ qui declinat, nihil mirũ si effugere nõ meretur. Iam quidem fratres, quæ dicta sunt, ad expositionẽ versus huius videntur posse sufficere, si dixisset propheta, Quoniã in te speraui: sicut in aliis psalmis quibusdã inuenitur. Cæterum quod dicit: *Tu es domine spes mea*: forte amplius aliquid sonat & sublimius, quòd videlicet non modò in eo speret, sed eum. Cõuenientius siquidem spes nostra dicitur, quod speramus, quàm in quo speramus. Sũt autem forte nonnulli qui à domino obtinere temporalia seu spiritualia quælibet cõcupiscunt: sed perfecta charitas solum sitit quod summum est, tota de- *Psal.72.d*
siderij vehemẽtia clamat: Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternũ. Pulchrè nobis vtrunq; paucis verbis hodie Hieremiæ prophetæ lectio cõ- *Thren.3.c*
mendauit. Bonus es domine sperãtibus in te, animæ quærenti te. Vbi sanè & ipsam numeri discretionem prudẽter aduerte, quòd sperantes quidẽ in eo pluraliter,

liter dixerit, quòd hoc videatur commune multo- A
rum: quærentem verò eum singulariter, quod singularis sit puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, non modò nil sperare nisi ab eo, sed nil quærere nisi eum. Quòd si bonus illis, quanto magis isti? Meritò proinde quærenti illum animæ respõdetur: Altissimum posuisti refugium tuũ. Neque enim sic
Matth.17.a Deum sitiẽs anima, aut cum Petro ei in terreno mõ-
Ioan.20.d te facere tabernaculũ, aut cum Maria deinceps eum
Cant.8.d tangere vult in terra, sed planè clamat: Fuge dilecte mi, assimilare capreæ hinnulóque ceruorum super
Ioan.14.d montes Bethel. Audiuit enim dicentẽ: Si diligeretis B
me, gauderetis vtiq;, quia vado ad patrẽ: quia pater
Ioan.20.d maior me est. Audiuit dicentẽ: Noli me tãgere: nondũ enim ascẽdi ad patrẽ. Et cœlestis iam non ignara
2.Cor.5.d cõsilij clamatcũ apostolo: Et si cognouimus Christũ secundum carnẽ, sed nunc iam non nouimus. Super mõtes, inquit, æthel, super omnẽ videlicet potestatẽ & principatũ, super angelos & archangelos, Cherubim quoque & Seraphim. Neque enim alij sunt mõtes domus Dei, quod sonat Bethel, planè in dextera patris, vbi iam non sit pater maior eo, in dextera altissimi coaltissimum apprehendere concupiscens. C
Hæc enim est vita æterna fratres, vt patrem cognoscamus verũ Deum, sed & quem misit Iesum Christũ verum nihilominus & vnum cum eo Deum super omnia benedictum in secula. Amen.

De decimo versu, Sermo X. vnde supra.

NEc nostra est, nec noua vobis, sed nota omnino sententia, in præcipuis quibusque partibus nostrę fidei, quid non sit, quàm quid sit, & sciri posse facilius, & periculosius ignorari. Idem sanè & spei non inconuenienter tribui posse videtur. Lõgè enim D
facilius mens humana tantorum experta malorum, quibus sit caritura, quàm quibus perfruitura, comprehendit. Nempe germana fidei speique cognatio est: vt quod illa futurum credit, hæc sibi incipiat sperare futurum. Meritò proinde apostolus fidem sperandarum rerum substantiam esse diffinit, quòd vi- *Heb.11.a*
delicet non credita nemo sperare, non plus quàm super inane pingere possit. Dicit ergo fides: Parata sunt magna & inexcogitabilia bona à Deo fidelibus suis. Dicit spes: Mihi illa seruantur. Nam tertia quidem charitas: Curro mihi, ait, ad illa. Cæterum, E
vt iam memini, difficile omnino, aut etiam impossibile est illorũ qualitatem inuestigare bonorum: nisi
1 Cor. 2.c cui forte, iuxta illud apostoli, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se, reuelauit ipse per spiritum suum. Sanè quãtúmlibet perfectus in carne adhuc mortali degens (nisi enim esset hic quædam, vt ita dixerim, perfecta perfectio, non diceret Apo-
Philipp.3.c stolus: Quotquot perfecti sumus, idipsum sentiam⁹: idipsum profecto quod præmiserat: Non quasi iam acceperim, aut iam perfectus sim) etiam Paulus ipse necesse est fateatur, quia nunc cognosco ex parte. F
1.Cor.13.d Et item: Videmus nunc per speculum & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Quod ergo homini interim noscitur capabilius, sanè pia & prouida inculcatione amplius cõmendatur. Propriũ enim est afflictorum, vt molestiis eximi, summam reputẽt felicitatem: & carere miseria, summam beatitudinem
Psal.114.b arbitrentur. Vnde propheta in psalmo: Conuertere, inquit, anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi, nec vlla tamen collatæ munera felicitatis enumerat, sed adiungit: Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. In quibus sanè verbis patenter indicat quantam sibi requiem, quantáq; Domini beneficia iudicet à tribulationibus & periculis liberari. Cui profectò sentẽtię illud quoque quod de psalmo nonagesimo hodie nobis tractãdũ est, simile inuenitur. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Est autem versus ipsius, quantum nos capimus, facilis intelligentia, ad quã forte ex vobis iam aliqui pręuolarint. Neque enim tam rudes estis, aut spiritualis studij tam expertes, vt non facillimè inter vos & tabernacula vestra, & rursum inter id quod malũ & flagellũ dicitur, discernatis. Nã & apo- *1 Tim.4.b*
stolũ sanè audistis dicẽtẽ, cũ iam bonũ certamẽ certasset, velocẽ fore depositionẽ tabernaculi sui. Sed quid ego apostoli verba memoro? Quasi verò ignorare possit miles tabernaculũ suum, aut docẽdus sit exẽplo alieno. Videmus sanè nõnullos tabernacula sua in turpissimæ captiuitatis domicilia cõmutasse: nec militare in his, sed miserã gerere seruitutẽ. Imò verò (quod omnino ridiculũ est) sic errant aliqui, & in tãtam obliuionẽ & spiritualẽ phrenesim deuenerũt, vt nihil sese aliud putare, quàm suũ hoc exterius tabernaculũ videantur. Quid enim aliud quàm non modo Dei, sed & sui ignorantiã habent, qui tanquã mortui à corde, omnem insumũt operã circa carnẽ, sic intendentes tabernaculo suo, ac si nunquã putẽt esse casurum? Veruntamen cadat necesse est, atq; id quidem in breui. An non seipsos nescire videntur, qui sic dediti sunt carni & sanguini, ac si omnino nihil aliud quàm carnẽ solũ se esse reputent, sic in vano accipientes animas suas, tanquã prorsus ignorẽt animas se habere? Si separaueris precio sum à vili (ait *1 Cor.15.d*
Dominus) tanquam os meum eris: hoc est, si solerter discreueris inter exteriorem interiorémque substãtiam, vt non plus tabernaculo tuo timeas à flagello, quàm tibiipsi à malo. Hoc enim malum est, vnde dicitur: Declina à malo, & fac bonũ. Hoc malũ, quod *Psal.36.c*
sua quidẽ anima animã priuat, quod separat inter te & Deũ: vt eo regnãte, tanquã corpus sine anima, sic sit anima sine Deo, planè mortua in semetipsa, instar vnius eorum quos tanquam sine Deo in hoc seculo fuisse apostolus memorabat. Nec sanè dixerim, vt vel ipsam odio habeas carnẽ tuam. Dilige eam tanquam tibi datam in adiutoriũ, & ad æternæ beatitudinis consortiũ præparatam. Cęterũ sic amet anima carnem, vt non ipsa in carnẽ transisse putetur, dicatúrq; ei à domino: Non permanebit spiritus meus in *Genes.6.a*
homine, quia caro est. Diligat anima carnẽ suã, sed multo magis suam ipsius animã seruet. Amet Adam Euam suam, sed non sic amet, vt voci eius plus obediat quàm diuinę. Denique ne ipsi quidẽ expedit sic amari, vt videlicet cui interim caues à flagello paternæ correptionis, thesaurizes irã æternæ dãnationis. Genimina viperarũ (ait Ioannes) quis demonstrauit *Matt.3.b*
vos fugere à vẽtura ira? Facite dignos fructus pœnitentiæ. Ac si euidẽtius loqueretur: Apprehẽdite disciplinã, nequãdo irascatur dominus: sustinete virgã corripiẽtẽ, ne sentiatis malleũ conterentẽ. Quomodo dicunt nobis carnales homines: Crudelis est vita

Universidad de Deusto
Biblioteca

vestra, non parcitis carni vestræ. Esto, non parcimus
Ioel 1.d semini. In quo ei magis parcere poteramus? An non G
melius est illi renouari & multiplicari in agro, quã
in horreo putrefieri? Heu computruerunt iumenta
in stercore suo. Sic vos parcitis carni vestræ? Simus
nos crudeles interim non parcẽdo, at vos planè par-
cendo crudeliores. Siquidẽ etiam nunc caro nostra
requiescit in spe, videritis vos ipsi quid ignominiæ
interim vestra sustineat, quid miserię eam maneat in
futurum. Non accedet ad te malum, & flagellum
non appropinquabit tabernaculo tuo. Hic duplex
est stola, & gemina quædam immortalitas commẽ- H
datur. Vnde enim nisi ex separatione animæ &
corporis mors procedit? Inde est quòd mortuum
corpus exanime nominatur. Vnde autem separa-
tio hæc, nisi ex flagellis præsentibus, ex qualibet
doloris vehementia, ex ipsius corporis corru-
ptione, ex pœna peccati? Meritò timet: proinde &
odit flagellum caro nostra: quo nimirũ ab ipsius ani-
mę tam delectabili, honorabilique consortio amarũ
nimis diuortium patiatur. Cæterũ interim quidem
donec renouetur, velit nolit, sustineat illud necesse
est. Expedit autem sic tolerare, vt prorsus euadas, & I
flagellum deinceps non appropinquet tabernaculo
tuo. Iam verò (vt supra meminimus, & incessanter
conuenit meminisse) vera animæ vita Deus est: &
inter hæc quoque separat malum, sed malum ani-
mæ, quod non est aliud quàm peccatum. Eia fratres
nugari libeat, ociositatibus indulgere delectet. Ni-
mirum gemino hoc serpente vicino, qui duplicem
nobis auferat vitam, alter corporis, alter cordis:
quidni securè dormiamus, nisi quòd negligentia in
grauiori periculo, non tam securitatis est quàm de- K
sperationis indicium? Et quidem optandum nobis
ab vtroque liberari: sed cauendum sanè interim ma-
gis peccatum quàm peccati pœna: & eò studiosius à
malo quam à flagello declinandum, quò pernicio-
sius & omnino infelicius sit à Deo animam, quàm
à corpore separari. Sanè vbi prorsus de medio actũ
fuerit omne peccatum, causa quidem omnino sub-
lata, nec ipse quoque deinceps manebit effectus, vt
quomodo accedere iam ad te malum omnino non
poterit, sic nec flagellum quidem valeat appropin- L
quare tabernaculo tuo, quòd videlicet tam longè
sit ab exteriori homine quælibet pœna, quam lon-
ge fuerit culpa ab interiori. Neque enim dicit, non
erit in te malum aut flagellum in tabernaculo tuo,
sed non accedet, non appropinquabit. Siquidem est
considerare homines in quibus peccatum non mo-
dò habitat, sed & regnat: nec iam proximum magis,
aut magis intimum posse esse videtur, nisi forte cum
sic dominabitur eis, vt nullo modo deinceps valeat
non dominari. Est autem & alios inuenire in quibus M
quidem adhuc manet peccatũ, sed iam nõ domina-
tur aut prævalet in eis cuulsum quodammodo, nec-
dum tamen expulsum, deiectum, sed non prorsus
eiectum. Constat sanè ab initio non fuisse sic, sed in
parentibus primis ante primam illam mandati præ-
uaricationem non modo non regnasse peccatum,
sed nec fuisse quidem. Attamen quodammodo iam
tunc prope illis fuisse videtur, quod tam facilè per-
suasum est, quod tam festinanter intrauit. Quid ve-
ro aliud admonebat quàm & ipsam quoque peccati
pœnam etsi necdum inesse corporibus, iam tamen
velut pro foribus esse qui dixit: in quacũque die co- Gen.2.c
mederitis de ligno scientiæ boni & mali, morte mo-
riemini? Felix proinde expectatio, & beata spes no-
stra, quorum tam longe glorioſior futura est resurre-
ctio, quàm fuerit prima conditio: vt nec culpa om-
nino nec pœna, nec malũ scilicet nec flagellũm aut
regnet, aut habitet, aut regnare aut habitare iam pos
sit aliquãdo in animabus, seu in corporibus nostris.
Non accedet (inquit) ad te malum, & flagellum non
appropinquabit tabernaculo tuo. Nempe nil tam
remotum, quam quod abesse vltra non potest. Sed
quid agimus fratres? Vereor deprehendi. Nẽpe ho-
ram hanc magnus ille & communis abbas noster &
vester, non vacationi sermonum, sed operi manuum
noscitur assignasse. Puto tamen ignoscet facilè, præ-
sertim nõ immemor religiosæ fraudis illius qua Ro-
manus olim tribus annis ei in specu posito piè mi-
nistrauit. Piè siquidem (vt legimus) patris sui oculis
furabatur horas, & quem sibi surripere ad mandu-
candum poterat, certis diebus Benedicto panem
ferebat. Et ego quidem non dubito fratres, pluribus
qui inter vos sunt, abundantiorem spiritualium de-
liciarum suppetere copiam: sed quod vobis cõmu-
nico, non surripio mihi. Quinimo & securius & sua-
uius quicquid illud sit quod Dominus donat, sumo
vobiscum: nec enim alimonia hæc distribuendo
minuitur, sed potius augetur ministrando. Veruntа-
men quòd aliquando vobis loquimur præter con-
suetudinem ordinis nostri, non nostra id agimus
præsumptione, sed de voluntate venerabiliũ fratrũ,
& coabbatum nostrorum, qui id nobis etiam iniun-
gunt, quod tamen sibi quidẽ passim nolunt omnino
licere. Nempe aliam mihi rationem & singularẽ ne-
cessitatem esse nouerunt. Neque enim modo loque-
rer vobis, si possem laborare vobiscum. Illud fortè
vobis efficacius verbum foret, sed & conscientiæ
meæ magis acceptũ. Cæterum quando id mihi pec-
catis meis exigẽtibus, & onerosi huius (vt ipsi scitis)
tam multiplici infirmitate corporis, & ipsa quoque
temporis necessitate negatur: vtinam dicens, & non
faciens in regno Dei vel minimus merear inueniri.
Amen.

De XI. verſu, Sermo XI. Vnde ſupra.

SCriptum est, & veraciter scriptum: quia miseri- Thren.3.c
cordiæ Domini, quod consumpti non sumus,
quòd non tradidit nos in manus inimicorum no-
strorum. Vigilat super nos indefessus & peruigil ille
singularis clementię oculus, non dormit neque dor-
mitat qui custodit Israël. Id quidem necesse. Non
enim dormit, neque dormitat, qui impugnat Israël.
Et sicut ipse solicitus est nostri, & ipsi cura est de no-
bis: sic ille solicitus est vt nos mactet & perdat: &
vna ei cura ne forte qui auersus est reuertatur. Nos
autem aut non attendimus, aut minus attendimus
reuerentiam præsidentis, protegentis custodiam,
beneficia largientis, ingrati gratiæ, imò tam mul-
tiplicibus gratiis quibus præuenit nos, & subue-
nit nobis. Et nunc quidem per seipsum implet
splendoribus animas nostras, nunc per angelos
visitat, nunc per homines instruit, nunc etiam con-
solatur & erudit per scripturas. Quæcunque enim
scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: Rom.15.a
vt per

vt per patientiam & consolationem scripturarum A
spem habeamus. Bene ad doctrinam, vt per patien-
tiam speremus. Siquidẽ (vt alibi dictum est) doctri-
Rom.5.a na viri per patientiam noscitur: sed & patientia pro-
bationem operatur, probatio verò spem. Quid nos
soli nobis non adsumus? quid soli negligimus nos-
ipsos? An ideo dissimulandum nobis, quia vndique
subuenitur nobis? Imò vero propterea studiosius vi-
gilandum. Neque enim tam magna pro nobis in
cœlo pariter & in terra solicitudo gereretur, si non
magna nobis incumbere necessitas videretur: non
tam multiplex nobis custodia, nisi ob multiplices B
insidias poneretur. Felices proinde fratres nostri qui
iam liberati sunt de laqueo venãtium, qui de taber-
naculis militantium ad atria quiescentium transie-
runt, malorum timore sublato, in spe singulariter
constituti. Vni istorum, imò vniuersitati dicitur:
Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sane considera non ad hominem,
qui secundum carnem viuit, sed ad eum qui in car-
ne degens, secundum spiritum ambulat, hanc fieri
promissionem. Siquidem non est distinguere inter C
illum, & tabernaculum illius. Confusa in eo sunt o-
mnia tanquam in filio Babylonis. Denique huiusmodi homo etiã caro est, nec in eo spiritus manet.
Vbi autem non fuerit spiritus bonum, quando de-
crit malum? Porrò vbi malum, flagellum quòque ap-
propinquet necesse est. Semper enim malum pœna
comitatur. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Magna promissio, sed
vnde id sperare licet? Quomodo malũ & flagellum
cuadam? quomodo effugiam? quomodo elongabo
vt non appropinquent mihi? Quo merito, qua sa-
pientia, qua virtute? *Quoniam Angelis suis mandauit de* D
te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. In quibus omni-
bus viis? Quibus declinas à malo, quibus fugis à vẽ-
tura ira. Multę sunt vię, & genera multarum viarum:
magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè
in multarum occursu errabit in via sua, qui viarum
discretione caruerit? Nam neque angelis mãdatum,
vt in omnibus viis custodiant nos, sed in omnibus
viis nostris. Sunt autem à quibus & in quibus opor-
teat custodiri. Scrutemur proinde vias nostras fra-
tres, etiam vias dæmonum: vias quoque beatorum
spirituum, & vias Domini inuestigemus. Et quidem E
supra me est quod incipio, sed adiuuabitis oration-
bus vestris: vt aperiat mihi thesaurum intelligen-
tiæ suæ, & voluntaria oris mei beneplacita faciat si-
bi Deus. Viæ igitur filiorum Adam in necessitate &
cupiditate versantur. Ab vtraq; siquidem ducimur,
& ab vtraque trahimur: nisi quòd videmur magis
vrgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas qui-
dem specialiter corpori tribuẽda videtur. Nec sim-
plex illa est, sed anfractus habens plurimos, pluri-
máque dispendia, nam compendia pauca admo-
dum, si qua tamen. Quis hominum nesciat, quod F
necessitas hominum reuera quàm multiplex sit?
Quis sufficiat quàm sit multiplex explicare? Ipsa nos
erudit experientia, ipsa vexatio dat intellectum. In
his quisque docetur, quàm necesse habeat clamare
ad Dominum, non de necessitate, sed de necessi-
tatibus meis erue me. Nec modò ab hac via necessi-
tatis, sed ab ea quoque quæ cupiditatis est opta-
bit educi, quisquis non surda aure monita sapientis
exceperit. Quid enim ille ait? A voluntatibus tuis Eccles.18.d
auertere. Et item: Post concupiscentias tuas non
eas. Siquidem è duobus malis longe melius est in
necessitate gradi, quàm in cupiditate. Multiplex illa,
sed ista amplius per omnem modum, imò vltra om-
nem modum multiplicior inuenitur. Res cordis est
ista cupiditas, propterea tanto maior, quanto anima
plus est quàm corpus. Denique hæ sunt viæ quæ vi-
dentur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi
cum demergunt in profundum inferni. Si inuenisti
vias hominum, illud quoque considera, ne forte de
his dictum sit: Contritio & infelicitas in viis eorum: Psal.15.b
vt sit contritio in necessitate, infelicitas in cupidita-
te. Quomodo in cupiditate infelicitas? id est non
felicitas, vt putatur. Quid enim si cui forte videtur
in terrenarum affluentia rerum felicitas arridere cu-
pita? Eo ipso infelicior est, quo vehementius ipsam
pro felicitate amplectitur infelicitatem, aut magis
immergitur ei, & absorbetur ab ea. Væ filiis homi-
num ab hac felicitate falsa atque fallaci. Væ qui di-
cit, quia diues sum, & nullius egeo: cum sit pauper &
C nudus, & miser & miserabilis. Et necessitas quidem
ex infirmitate carnis, cupiditas ex cordis inedia &
obliuione procedit. Idcirco alienum mendicat ani-
ma, quòd oblita sit comedere panem suum. pro-
pterea terrenis inhiat, quòd minimè cœlestia medi-
tetur. Videamus & dæmonum vias. Videamus & ca-
ueamus, videamus & fugiamus eas. Siquidem viæ
illorum præsumptio & obstinatio. Scire vultis vnde
id sciam? Considerate eorum principem: qualis ille
est, tales & domestici eius. Cõsiderate viarum ipsius
principia, si non manifestè in immanissimam statim
D præsumptionem prosilierit, dicens: Sedebo in no- Esai.14.
mine testamenti in lateribus aquilonis, similis ero
altissimo. Quàm temeraria, quámque horrenda
præsumptio! Nunquid non illic ceciderunt omnes
qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec po-
tuerunt stare? Propter præsumptionem stare non
potuerunt: propter obstinationem qui cecidit,
non adiiciet vt resurgat. Ex hac nanque spiritus va-
dens, ex illa non rediens est. Et mira quidem præ-
sumptio dęmonũ, sed nõ minus mira obstinatio est:
quòd superbia eorum semper ascendit, propterea
E non est illis commutatio. Quia enim conuerti no-
luerunt à via præsumptionis, inciderunt in viam ob-
stinationis. Quàm peruerso & cuerso sunt corde fi-
lij hominum quicunque sectantur vestigia dæmo-
num, ingrediuntur dæmonum vias? Hæc enim
tota aduersum nos spiritualium colluctatio nequi-
tiarum est, vt nos seducant, vt nos inducant in vias
suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum
finẽ qui paratus est eis. Fuge homo præsumptionẽ,
ne gaudeat de te inimicus tuus. Nempe in his ma-
xime vitiis gaudet, in seipso expertus quàm diffici-
F lè possis ab hac tanta voragine respirare. Nolo au-
tem ignorare vos fratres, quónam modo descen-
datur, imò cadatur in illas. Primus enim, vt inte-
rim occurrit, gradus descẽsionis huius, dissimula-
tio est propriæ infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis:
dum sibi parcẽs, sibi blandiens, sibi persuadẽs homo
aliquid se esse cũ nihil sit, iam ipse se seducit. Secun-
dus gradus, ignorãtia sui. Vbi enim in primo gradu

Universidad de Deusto
Biblioteca

inutilia sibi consuerit perizomata foliorum, quid superest nisi vt vulnera tecta non videat, præsertim cum ad hoc solum texerit, ne videret? Ex hoc tandem fit, vt etiam alio reuelante, vulnera nõ esse contendat, conuersus in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Atque is quidem tertius gradus est admodum vicinus, imò continuus præsumptioni. Quid enim mali iam actitare vereatur, qui præsumit & defensare? Cæterum difficilè hic hærebit in tenebris & lubrico, præsertim cum non desit etiam angelus domini malus persequens & impellens. Itaque quartus gradus, vel quartum potius præcipitium, contemptus est: vt quemadmodum scriptura dicit, impius cum venerit in profundũ malorum, cõtemnat. Ex hoc & deinceps magis ac magis super eum vrget puteus os suum, dum videlicet eiusmodi animam cõtemptus tradit impœnitẽtiæ, impœnitentia obstinatione firmatur. Hoc est iam peccatum quod neque in hoc seculo, neque in futuro remittitur: quia cor durum & induratũ nec timet Deum, nec hominem reueretur. Qui sic in omnibus viis suis adhæret diabolo, manifestè factus est vnus spiritus cum eo. Et viæ quidem hominum quas superius demonstrauimus, ipsæ sunt de quibus dicitur: Tentatio vos non apprehendat nisi humana: & quia humanum est peccare. Porrò vias diabolicas à natura hominis alienas esse quis nesciat, nisi quod in nonnullis ipsa sibi consuetudo induisse naturam videatur? Cæterum etsi quorundam hominum sit, non humanum tamen, sed diabolicum est in malo perseuerare. Quæ verò sunt sanctorum angelorum viæ? Profectò illæ quas vnigenitus enarrauit, dicẽs: Videbitis angelos ascendentes & descendentes super filiũ hominis. Ascẽsio igitur & descẽsio, viæ illorum. Ascensio propter se: descensio vel potius condescensio propter nos. Sic beati illi spiritus ascendunt per contemplationem Dei, descendunt per compassionem tui, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Ascendunt ad vultum eius, descendunt ad nutum eius: quoniam angelis suis mandauit de te. Nec tamen vel descendendo visione gloriæ fraudantur: quia semper vident faciem patris. Puto & vias domini vultis audire. Multum præsumere videor, si me illas promisero ostensurum. Legi autem de ipso, Quoniam docebit nos vias suas. Cui enim alteri crederetur? Docuit itaque vias suas cum aperuit labia prophetæ vt diceret: Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit: in misericordia scilicet & veritate. Vbi enim multa iam fuerit de miseratione præsumptio, sed obliuio veritatis, non cõtinuò ibi Deus: sed neque vbi terror multus ex recordatione veritatis, nulla autẽ de memoria misericordiæ consolatio. Nam neque veritatem tenet qui misericordiam (vbi vere est) nõ agnoscit, nec vera esse sine veritate misericordia potest. Itaq; vbi misericordia & veritas obuiauerunt sibi, sese etiam iustitia & pax osculãtur: nec is abesse potest, cuius in pace factus est locus. Quãta audiuimus & cognouimus (siquidẽ patres nostri annunciauerunt nobis) super hac copula tam felici misericordiæ & veritatis! Misericordia tua & veritas tua susceperunt me, ait propheta. Et alio loco: Misericordia tua, inquit, ante oculos meos est, & cõplacui in veritate tua. Sed & dominus ipse de eo: Veritas mea & misericordia mea cũ ipso. Sed considera etiam manifestos aduẽtus Domini, quemadmodum scilicet in eo quidem qui iam præsumptus est, misericordem teneas saluatorem: porrò in eo qui in fine promissus est, veracẽ sustineas retributionẽ. Nam & hinc forte videbitur dictum: quia misericordiam & veritatẽ diligit Deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Quamuis & in priore quoque aduentu recordatus sit misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israël: & in posteriori licet iudicaturus sit orbem terræ in equitate, & populos in virtute sua, non tamen futurum iudicium fiet sine misericordia, nisi forte ei qui non fecerit misericordiã. Hæc sunt etenim æternitatis itinera, de quibus apud prophetã sic habes: Incuruati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Ad manũ est vnde id facillime probare possim. Siquidem misericordia Domini ab æterno, & vsque in æternum. Et veritas Domini manet in æternũ. Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi, superbi dæmones, principes mundi huius, tenebrarũ harum: qui viam veritatis & misericordiæ nescierunt, neq; meminerunt semitarum eius. Quid illi & veritati, qui mẽdax est & pater eius? Denique habes manifestè de eo scriptum: quoniam in veritate non stetit. Quàm verò long è fuerit & misericordia, etiam inflicta nobis ab illo miseria nostra testatur. Quando ille vnquã misericors fuit, qui homicida ab initio erat? Post remò qui sibi nequam, cui bonus? Quàm nequissimus ille sibi: qui nunquam super propria iniquitate dolet, nunquam super propria damnatione compũgitur? Nimirũ falsa præsumptio à via veritatis extrusit, crudelis obstinatio viã misericordiæ interclusit. Inde enim nec in se vnquã assequi, nec à Domino misericordiã cõsequi potest. In hunc ergo modũ tumidi illi colles incuruati sunt ab itineribus æternitatis, dum à viis domini (quæ quidem rectæ sunt per anfractus suos & distorta non tam itinera quàm præcipitia corruerunt. Quàm vero prudentius atque vtilius alij quidem colles ab his itineribus incuruati & humiliati sunt ad salutem! Non enim incuruati ab his tanquã ab eorum rectitudine dissidẽtes, sed quòd ipsa eos incuruauerunt itinera æternitatis. An non incuruatos iam cernere est colles mũdi, dum sublimes quique ac potentes deuota subiectione inclinantur ad Dominum, & eius vestigia adorant? Nunquid non incuruantur, cum ab ipsa sua pernicioſa cellitudine vanitatis & crudelitatis, ad humiles semitas conuertuntur misericordiæ & veritatis? Ad istas nimirum Domini vias non modò bonorum spirituum, sed etiam electorum viæ hominũ diriguntur. Et primus quidem gradus misero homini emergenti de profundo vitiorũ, illa est misericordia qua miseretur filio matris suæ, miseretur animæ suæ, proinde placẽs Deo. Imitatur enim qui huiusmodi est, magnum illud diuinę miserationis opus: cõpunctus cum eo qui prior pro eo punctus est, moriens & ipse quodammodo pro salute sua, nec parcẽs sibi ipsi. Hæc miseratio prima excipit redeũtẽ ad cor, & hæc intra ipsa viscerũ actitatur arcana. Super est vt via regia progrediatur & procedat vsque ad veritatem: & quod æpissime commendamus vobis,

cordis

Prou. 18.

1. Cor. 10.

Ioan. 1. g.

Psal. 24. b.

Ibidem.

Psal. 39. c. & 25. a.

Psal. 88. d.

Abac. 3. b.

Ioan. 8. f.

cordis contritionem oris cõfessio comitetur. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Conuersus ad cor paruulus fiat in oculis suis necesse est, sicut veritas ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, nõ intrabitis in regnum cœlorum. Non ergo velit dissimulare, quod non valet nescire, quàm ad nihilum redactus sit. Non confundatur in lucem prodire veritatis, quod non sine miserationis affectu viderit in occulto. Sic ingreditur homo misericordiæ vias & veritatis, vias vtique domini, vias vitæ: & fructus viarũ, salus est viatoris. Vias quoque angelorũ ad easdem nihilo minus tendere manifestum est. Cum enim ascenduntad contemplationem, inquirunt veritatem, de qua & desiderando satiantur, & satiãdo desiderant. Cum verò descendunt, faciunt nobiscum misericordiam, vt custodiant nos in omnibus viis nostris. Administratorij enim spiritus sunt, missi in ministerium propter nos. Planè ministri nostri, non domini nostri. Et in hoc vnigeniti formam imitantur, qui non venit ministrari, sed ministrare: qui stetit inter discipulos tanquam qui ministrat. Fructus angelicarum viarum, quod ad ipsos spectat, sua ipsorum beatitudo, & obedictia charitatis: quod autem ad nos pertinet, inde quidem obtentus diuinæ gratiæ, hinc vero custodia viæ nostræ. Siquidem angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus indigentiis tuis, in omnibus desideriis tuis. Alioquin facile est tibi incurrere vias mortis, vt videlicet aut deneceſſitate in obstinationẽ, aut in præsumptionẽ de cupiditate prorũpas: quæ quidẽ iam non hominum, sed dæmonum viæ sunt. In quo enim tam facilè inueniri solent homines obstinati, quàm in eo quod aut ad necessitatẽ pertinere simulãt, aut arbitrantur? Quicquid moneas (ait ille) ego quod possũ, possum, & non vltra possũ. Tu si hic sis, aliter sẽtias. Vnde vero in præsũptionẽ, nisi ex quodã impetu vehementioris desiderij prosilimus? Interim ergo mãdauit angelis suis Deus, non quidem vt amoueant te à viis tuis, sed vt in eis ipsis te custodiant, & quasi per vias suas, vias tuas dirigant in vias ipsius. Quonam modo? inquis. Nempe vt quod angelus ex sola charitate purius agit, tu propria saltem necessitate compulsus & admonitus, descẽdas & condescendas exhibere proximo misericordiã: & rursum cũ eodẽ angelo leuans desideria tua, tota animi cupiditate ascẽdere studeas ad summã & perpetuam veritatẽ. Hinc enim monemur leuare corda nostra cũ manibus, hinc audimus quotidie, Sursum corda. Hinc quoque negligentes arguimur, & dicitur nobis: Filij hominũ, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Exoneratũ enim cor & leue, leuatur magis, vt quærat & diligat veritatem. Nec mireris quod in vias domini secum nos admittere, imò & immittere nõ dedignentur, qui custodire dignantur in nostris. Quàm felicius tamen in eis ipsi ambulant, quámque securius? Cæterum & ipsi quoque longe inferius ab eo qui veritas ipsa, & ipsa misericordia est, in misericordia & veritate versantur. Quàm verò congruè suis quæque gradibus, sibique competentibus, disposuit Deus! Summam rerum tenet ipse qui summus est, ipse supra quẽ nihil est, vltra quẽ nihil. Porrò angelos sanctos nõ in summo quidẽ posuit, sed in tuto: quippe ei qui in summo stat, vicinius adhærẽtes, ac proinde cõfirmatos virtute ex alto. Nam homines quidẽ nec in summo, nec in tuto sunt, sed in cauto. Denique & in solido sunt, id est, in terra habentes locum imum, sed non infimum, vnde & possibile & necesse sit vt sibi caueant. Dæmones autem in pendulo huius aeris vagi ventosique vagantur. Indigni siquidem cœlos conscendere, ad terram tamen descendere dedignantur. Et hodie quidem ista sufficiant, atque vtinam eiusdem ipsius munere sufficientes ei gratias referre valeamus, ex quo & sufficientia nostra est. Non enim sufficientes sumus vel cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, nisi ipse dederit nobis qui dat omnibus affluenter, & est super omnia benedictus in secula seculorum, Amen.

2. Cor. 3. b

Rom. 10. c.

Matt. 18. a

Hebr. 1. d

Mar. 20. d

Psal. 4. a

De XI. versu, Sermo XII. Vnde suprà.

SI meministis, hesterno sermone vias dæmonum præsumptionem diximus & obstinationem, nec tacuimus quare id diceremus. Possumus tamen, si necessarium iudicatis, vias eorum via adhuc alia inuestigare. Nam & si omnimodis eas occultare laborent, multipliciter eos prodit spiritus sanctus, multipliciter in scripturis sanctis declarat semitas iniquorum. Legimus siquidem de eis omnibus, quoniam in circuitu impij ambulant. Legimus de eorum principe, quoniam circuit quærens quem deuoret. Quod & ipse fateri cogitur in præsentia maiestatis: vt inter filios Dei astans, & vnde veniat requisitus: Circuiui, ait, terram, & perambulaui eam. Dicamus itaque vias eius circuitionem & circunuentionem. Ista enim ad nos, illa vtitur in seipso. Semper ille extollitur, sed deiicitur semper: superbia eius ascendit semper, semper humiliatur. Nunquid non circuitus iste? Qui enim in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed proficit nihil. Væ homini qui sequitur hunc circuitum, qui nunquam à propria voluntate recedit. si conaris auellere, paululum sequi videbitur, sed in dolo. Circuitus est, aliunde reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit vndique, vndique fugitat, hæret tamen semper propriæ voluntati. Veruntamen si mala est circuitio propria, longe equidem peior circumuentio aliena. Ea siquidem vel maxime diabolum facit. Sed quomodo fratres, vt miserum hominem circumueniat, superbissimus ille descendit? Vide circuitum impij etiam in hoc ipso. Oculi eius omne sublime vident: attamen ima quoque ipsa curioſe vestigat, sed vt magis ascendat, vt vehementius intumescat, & dum cõculcauerit humilem, sibi videatur ipse sublimior, sicut scriptum est: Dum superbit impius, incenditur pauper. Quàm peruersè ascendentes & descendentes angelos bonos angelus malus æmulatur? Ascendit studio vanitatis, descendit liuore malignitatis. Cuius mendax ascensio, eius crudelis descensio est: expers ille (vt heri diximus) misericordiæ, & veritatis. Cæterùm si descendunt maligni, vt circumueniant, gratias ei cuius mandato descendunt & benigni angeli vt subueniant nobis, vt custodiant nos in omnibus viis nostris. Neque hoc solum, sed, *in manibus*, inquit, *portabunt te, ne forte offendas ad lapidem*

Psal. 11. b
1. Pet. 5. b
Iob. 1. b. & 2. a

Psal. 138.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedem tuum. Quanta nobis fratres, in huius scripturæ verbis & eruditio & admonitio & consolatio exhibetur? Quis in omnibus psalmis tam magnificè pusillanimes consolatur, negligentes admonet, erudit ignorantes? Vnde id quoque fidelibus suis prouidētia voluit diuina præstare, vt in ore ipsorum versiculi psalmi huius hoc maximè quadragesimali tempore versarentur. Nec aliunde, quàm ex ipsius vsurpatione diaboli sumpta videtur occasio, vt in hoc quoque ne quissimus ille seruus filiis seruiat vel inuitus. Quid enim tam molestum ei, quid nobis esse potest tam iucundum, quam vt etiam malum eius nobis cooperetur in bonum? *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis.* Cōfiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum. Confiteantur & dicant inter gentes: quoniam magnificauit Dominus facere cum eis. Domine, quid est homo quia innotuisti ei, aut quid apponis erga eum cor tuum? Apponis cor erga eum, geris pro eo solicitudinem, curam illius habes. Denique ei mittis vnigenitum tuum, immittis spiritum tuum, promittis etiam vultum tuum. Et ne quid in cœlestibus vacet ab opera solicitudinis nostræ, beatos illos spiritus propter nos mittis in ministerium, custodiæ nostræ deputas, nostros iubes fieri pædagogos. Parum est enim quòd facis angelos tuos spiritus, facis & angelos paruulorum. Denique angeli eorū semper vident faciem patris. Illos vtique tam felices, & tuos ad nos, & nostros ad te angelos facis. *Angelis suis mādauit de te.* Mira dignatio, & verè magna dilectio charitatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mādauit? Studiosè consideremus fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandauit, cuius sunt angeli, cuius mandatis obtemperant, cuius obediunt volūtati? Nempè *Angelis suis mandauit de te, vt custodiāt te in omnibus viis tuis:* nec cunctantur quin etiam in manibus tollant te. Summa ergo maiestas mandauit angelis, & angelis suis mandauit. Illis vtique sublimibus, tam beatis, tam proximis sibi cohærentibus, tam familiariter adhærentibus, & vere domesticis Dei. *Mādauit de te.* Tu quis es? Domine, quid est homo quòd memor es eius, aut filius hominis quoniā reputas eum? quasi verò nō sit homo putredo, & filius hominis vermis! Sed quid putas mandauit de te? Nunquid scripsit contra te amaritudines? Nunquid vt contra folium quod vento rapitur, ostendant potentiam suam, & stipulam siccam persequantur? Nunquid vt tollant impium ne videat gloriam Dei? Mandandum istud est, non mandatū. Non recedas ab adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorare, ne de te illud quandoque mandetur. Quem enim protexerit Deus cœli, non de eo illud mandabitur, sed pro eo. Et quod interim non mandatur, pro eo differtur, vt sint omnia propter electos. Denique parantibus ire seruis, & continuò superseminata colligere zizania cupientibus, prouidus paterfamilias, Sinite, inquit, vsque ad messem, ne forte eradicetis simul & triticum. Quomodo igitur tandiu conseruabitur inter ea? Hoc plane, hoc opus præsens, hoc mandatum temporis huius. Itaque, *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te.* O triticum inter zizania, ô granum inter paleas, ô lilium inter spinas. Gratias ei fratres, gratias ei pro nobis pariter & pro vobis. Preciosum depositum nobis commiserat, fructum crucis suæ, precium sanguinis sui. Non est contentus custodia hac tam parum tuta, tam parū vili, tam fragili, tam insufficienti. Super muros tuos Hierusalem constituit custodes. Nempe etiam ipsi qui videntur muri, aut in muro ipso columnæ, his custodibus egent, & maxime. *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis.* Quantam tibi debet hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, conferre fiduciam! Reuerentiam pro præsentia, deuotionē pro beneuolētia, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, vt videlicet cui adsunt angeli (sicut eis mandatū est) in omnibus viis tuis. In quouis diuersorio, in quouis angulo angelo tuo reuerētiā habe. Tu ne audeas illo præsente, quod vidente me non auderes. An præsentem esse dubitas quem non vides? Quid si audires, quid si tangeres, quid si olfaceres? Vide quia non solo visu rerum præsentia comprobetur. Non omnia visui subiacent, nec corporalia quidem: quanto magis spiritualia procul sunt ab omni sensu corporeo, & spiritualiter potius vestiganda? Si fidem consulas, ea tibi angelicam probat præsentiam non deesse. Nec dixisse piget, quoniam fides probat: quam nimirum apostolus argumentum non apparentium esse diffinit. Adsunt igitur, & adsunt tibi, non modo tecum, sed etiam pro te. Adsunt vt protegāt, adsunt vt prosint. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Siquidem soli ei honor & gloria. Quare ei soli? quia ipse mādauit, & omne datum optimum non nisi ab illo est. Veruntamen etsi ille mandauit, ipsis quoque qui & ei ex tanta charitate obediunt, & nobis subueniunt in tanta necessitate, ingratos esse nō licet. Simus ergo deuoti, simus gratitātis custodibus: redamemus eos, honoremus eos quantum possumus, quantū debemus. Totus tamen ei reddatur & amor & honor noster, à quo tam ipsis quā nobis est totū vnde honorare possum⁹ vel amare, vnde amari honorarive meremur. Neq; enim Apostol⁹ vbi ait, Soli deo honor & gloria: prophetico credendus est obuiare sermoni, qui sibi etiam amicos Dei nimis honorificatos esse testatur. Puto autem simile esse illud verbum Apostoli, ei quod idem ait: Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Siquidem non hoc voluit, vt alia quælibet debita negarentur, præsertim cum idem ipse dicat: Cui honorem, honorem: & cætera in hunc modum. Vt ergo plenius intelligas quid in vtroq; sentiri, quidve monuerit: vide quemadmodum inter radios solis minora quælibet luminaria non videntur. Nunquid amota modo sidera arbitramur, nunquid extincta? Minime quidem, sed ampliori claritate quodammodo tecta, interim apparere non posse. Sic ergo dilectio illa quæuis debita superans, quasi sola regnare debet in nobis: vt quicquid debetur cæteris, sibi vendicet, & ex dilectione omnia faciamus. Sic diuinus præualere debet honor, & quodammodo præiudicare vniuersis, & solus ipse non modò præ omnibus, sed in omnibus honoretur. Idipsum sanè putes dictū etiam de amore. Quid enim extra ipsum reliquit cæteris, qui totum cor, totam animam, totam virtutem Domino Deo suo in dilectione donauit? In ipso itaque fratres, affectuosè diligamus angelos

Psal.106.

Matth.18.b

Mat.13.d

Heb.11.a

Iac.1.c

1.Tim.1.d.
Psal.138.c

Rom.3.c

Ibidem.b

gelos eius, tanquam futuros aliquando cohæredes nostros, interim verò actores & tutores à patre positos & præpositos nobis. Nunc enim filij Dei sumus, etsi nondum appareat quid erimus, eo quòd adhuc paruuli sub tutoribus & actoribus simus, tanquam nihil interim differentes à seruis. Cæterum etsi tam paruuli sumus, & tam magna nobis, nec modo tam magna, sed & tam periculosa via restat, quid tamen sub tantis custodibus timeamus? Nec superari nec seduci, minus autem seducere possunt qui custodiūt nos in omnibus viis nostris. Fideles sunt, prudentes sunt, potētes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhæreamus eis, & in protectione Dei cœli commoremur. Vide enim quàm necessaria sit ista protectio, ista custodia in viistuis. *In manibus* (inquit) *portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* Parū tibi videtur, quòd non sit lapis offensionis in via? Considera quæ sequuntur: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quàm necessarius pædagogus, imò etiam baiulus, præsertim paruulo inter hæc gradienti! In manibus (inquit) portabunt te. In tuis quidem viis custodient te, & deducēt paruulum, quā potest paruulus ambulare. Cæterum non te patientur tentari supra quàm sustinere potes, sed in manibus tollent, vt pertranseas offendiculum. Quàm facilè transit qui illis portatur manibus? quàm suauiter (iuxta vulgare prouerbiū) natat, cuius alter sustinet mentum? Quotiens ergo grauissima cernitur vrgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, inuoca custodem tuū, doctorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, & dic: Domine, salua nos, perimus. Nō dormit neque dormitat, etsi ad tēpus quandoq; dissimulet: ne forte periculosius ab illius te manibus ipse præcipites, si te eis ignoraueris sustentatum. Spirituales enim sunt manus istæ, & auxilia vtique spiritualia, quæ singulis electorum pro cuiusque discriminis modo & obiectæ difficultatis tanquam lapideæ molis quantitate, ab his qui sibi deputati sunt angelis spiritualiter & multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his quæ communia magis arbitror, & paucis qui inter vos sunt inexperta. Turbatur aliquis vehemēter seu corporali quouis incommodo, seu tribulatione aliqua seculari, seu acedia spiritus, & quadam animi defectione languescens? Iam tentari incipit supra quàm valeat sustinere, iam impinget & offendet in lapidē, si non fuerit qui subueniat. Quis verò est lapis iste? Ego illum intelligo lapidem offensionis, & petram scandali, in quam si offenderit quis, collidetur: super quam verò ceciderit, cōteret eum. Lapidem vtique angularem, electum, preciosum, qui est Dominus Christus. In hunc lapidem offendere, est murmurare aduersus eum, scandalizari à pusillanimitate spiritus & tempestate. Itaque opus illi est angelica ope, angelica consolatione, angelicis manibus, qui iam defecit, iam propemodum offendit in lapidem. Et verè offendit in lapidem, qui murmurat & blasphemat, seipsum collidens, non eum in quem furibundus impingit. Arbitror sanè velut duabus quibusdā manibus, eiusmodi homines interdum ab angelis supportari, vt quodammodo non sentientes transeant, quod tantopere formidabant, nec parum mirentur postmodum tam super posteriori facilitate, quàm super difficultate priori.

Vultis scire quas intelligam duas manus? Duplicē vtique demonstrationem, dum videlicet hinc quidem tribulationis breuitas, inde æternitas retributionis ostenditur, aut magis pingitur vel imprimitur cordi, vt intimo affectu sentiat, quoniam momentaneum hoc & leue tribulationis nostrę supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Quis verò istas tam bonas per bonos non credat fieri, cum certum sit quòd econtrario malæ vtique fiant immissiones per angelos malos? Habe tote familiares angelos fratres mei, frequentate eos sedula cogitatione & deuota oratione, qui semper vobis adsunt ad custodiam & consolationem.

De XII. versu. Sermo XIII.
Vnde supra.

POssumus hunc versum qui in manibus est, videlicet, In manibus portabunt te, ne forte, &c. non modò de præsenti cōsolatione dictum accipere, sed etiam de futura. Nempe custodiunt nos in viis nostris angeli sancti, sed via finita (quod est vtique vita finita) in manibus tollunt. Nec enim desunt nobis testes fideles. Proximè lectum est vobis de beatissimo patre nostro verè per omnia Benedicto, quòd dum intentam oculorum aciem in splendore coruscæ lucis habere videretur, vidit Germani animam Capuani episcopi in sphæra ignea ab angelis in cœlum deferri. Sed quid huiusmodi testimonia requirimus? Ipsa in euangelio veritas de mendico & vlceroso ait, quoniam portatus est ab angelis in sinum Abrahæ. Neque enim in illa tam noua nobis tāmque incognita regione ambulare ipsi possemus, præsertim cum tantus sit lapis in via. Quis lapis? Qui in lapidibus olim consueuerat adorari, qui lapides obtulit Domino, dicens: Dic vt lapides isti panes fiant. Porrò pes tuus, affectio tua: pes animæ, quam in manibus angeli portant, ne offendat ad lapidem pedem suum. Quomodo enim non vehementissimè turbaretur anima, si sola hinc egrederetur, si illas sine consolatione ingrederetur vias, si inter illos lapides suis pedibus graderetur? Etenim verò manifestius audi quàm necesse habeas portari in manibus alienis, nec aliis quàm angelicis tamen. *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Quid inter hæc faceret pes humanus! Quid humanæ affectionis inter tam terribilia monstra constaret? Nempe nequitiæ spirituales sunt, & quidem non incongruis appellationibus designatæ. Siquidem & de his dictum, quod nequaquam vobis excidisse reor: *Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis.* Quis verò scire potest, an diuisæ sint inter eos operationes malitiæ, ministeria iniquitatis: vt ex diuersis officiis, quin potius maleficiis, vocabula quoque diuersa sortiti nominentur? Alius siquidem aspis, alius verò basiliscus, alius autem leo, & alius quidem draco, quòd videlicet suo quodam inuisibili modo variè quoque noceant, quasi alius morsu, alius quoque visu, alius autem rugitu vel ictu, alius quidem flatu. Legi etiam de quodam genere dæmoniorū, quod non eiiciatur nisi in orationibus

Esa.28.c

Luc.16.f

Matt.4.c

Matt.17.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ieiuniis. Nihil poterat namque verbum apostolicæ increpationis ad illud. Quomodo non illud aspis erat, illa vtique de psalmo aspis surda, & obturans aures ne vocem audiat incantantis? Vis non terreri *Psal. 57. a* à tam terrifico monstro, vis securus post mortẽ ambulare super aspidem istã? Caue ne interim post eam ambules, caue ne imiteris, & non erit quod paueas in futuro. Enimuero vitium est cui reor eiusmodi spiritum dominari: & si vultis scire, ipsa est circuitio à qua vobis hesterno sermone monuimus esse cauendum. Ipsa obstinatio est aduersus quam pridie Ioquebamur. Nec enim piget quotiens datur occasio, ab hac tam graui peste præmunire vos, vt eam omnimodis fugiatis: quòd hæc quidem sit summa quædam religionis subuersio, & verè iuxta testimonium legislatoris, venenum aspidum insanabile. Dicitur *Deut. 33. c* aspis hinc alteram aurem quàm pressius potest terræ infigere: inde verò alteram caudæ immissione nihilo minus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantãtis vox, quid sermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, humiliabo in ieiunio animam meam, baptizabor pro mortuo vberrimo quodam profluuio lachrymarum, apud quem viderim nihil humanæ incantationis quamlibet sapientiam, nihil quantãcunque admonitionis industriam præualere. Nouerit tamen vir pertinax non cœlo sese, sed solo infigere caput, quòd sapientia quæ desursum est, non modò pudica, sed & pacifica sit: hęc autem magis, vt ita dicam, aspidica, nisi terrena esse non potest. Sed nec adeo obsurdesceret, nisi cauda quoq; obturaret auditum. Quæ est hæc cauda? Finis intentionis humanæ. Hæc surditas desperata, dum hinc quidẽ velut terræ infixus, propriæ quisque inhæret volũtati: inde velut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & infigit animo quod desiderat adipisci. Nolite obsecro fratres, nolite obturare aures, nolite aliquãdo obdurare corda vestra. Inde enim tam mordax & amarus sermo inuenitur in ore hominis obstinati, quòd nulla ad eum penetrare queat beneuolentia monitoris. Inde aspidi virus in linguæ aculeo perseuerat, quòd aduersus linguam incãtatoris tanto se studio obturarit. At basiliscus, vt aiunt, venenũ in oculo gerit, pessimũ animal, & præ omnibus execrabile. Nosse cupis oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Inuidiam cogitato. *Inuidere quid.* Quid verò inuidere, nisi malum videre est? Si non esset ille basiliscus, nunquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero, quòd inuidum non præuidit. Superemus & vitium hoc dum adhuc viuimus, si post mortem volumus ministrum tantæ nequitiæ non timere. Nemo alterius bonũ inuido aspiciat oculo. Nempe hoc ipsum iam quod in se est, tabe sua illud inficere, & quodãmodo interficere est. *1. Ioan. 3. c* Qui hominẽ odit, homicidam illum veritas ipsa testatur. Quid & ille qui bonũ odit in homine, nunquid non homicida poterit appellari? Adhuc viuit homo, & ille iã reus est mortis eius. Adhuc ardet ignis quem dominus Iesus misit in terram, & inuidus tãquam qui spiritum extinxerit, iam damnatur. Væ vobis à dracone. Immanis est bestia, flatu igneo quicquid attigerit, necat: non modò bestias terræ, sed & volucres cœli. Haud alium ego draconem hunc quàm spiritũ iracũdiæ reor. Quantos etiam sublimis (vt videbatur) vitæ, flatu huius draconis miserè satis adustos, turpiter in huius os ingemimus cecidisse? Quàm melius sibiipsis irasci potuerant ne peccarent? Nimirum affectio naturalis ira hominum est, sed abutentibus bono naturæ grauis perditio est, & miseranda pernicies. Occupemus illam fratres, in quibus expedit, ne forte ad inutilia illicitáque prorumpat. Sic nimirum solet amorem amor expungere, solet timor timore depelli. Nolite timere eos qui corpus occidunt, ait Dominus, animæ autem non habent quid faciant. *Luc. 12. a* Et confestim, ostendam autem, ait, vobis quem timeatis. Timete autem eum qui potestatem habet corpus & animam mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timete. Ac si manifestius dicat: Hunc timete, ne illos timeatis. Repleat vos spiritus timoris Domini, & timor alienus locum non habebit in vobis. Et ego vobis dico: Non autem ego, sed veritas: non ego, sed Dominus: Nolite irasci eis qui trãsitoria vobis auferũt, qui conuitia inferunt, qui ingerunt forte supplicia, & post hoc faciunt nihil. Ostendam autem vobis cui debeatis irasci. Irascimini ei quæ sola vobis nocere potest, sola facere vt omnia illa non prosint. Vultis scire quænam illa sit? Iniquitas propria. Ita dico vobis, huic irascimini. Nulla enim nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Qui perfectè huic irascitur, cæteris non mouetur, magis & amplectitur ea. Ego (inquit) in flagella paratus sum. Sit *Psal. 35. d* damnum, sit conuitium, sit læsio corporalis, paratus sum, & non sum turbatus: quoniam dolor meus in cõspectu meo semper. Quidni exteriora omnia parui pendam in huius æstimatione doloris? Filius (in- *1. Reg. 16. c* quit) vteri mei persequitur me, & conuitianti seruulo indignabor? Cor meum dereliquit me, dereliquit *Psal. 93. b* me virtus mea, & lumẽ oculorum meorum: & damna temporalia plangam, aut incommoda corporalia reputabo? Hinc nimirum non modo mansuetudo oritur cui draconis flatus non noceat, sed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. Ad- *1. Petr. 5. c* uersarius vester tanquam leo rugiens, ait Petrus. Gratias magno illi leoni de tribu Iuda: rugire iste potest, ferire non potest. Rugiat quantum vult, tantùm non fugiat ouis Christi. Quanta minatur, quanta exaggerat, quanta intentat? Non simus bestiæ vt nos prosternat vacuus ille rugitus. Sic enim perhibent qui talia curiosiùs vestigauerunt, ad rugitum leonis nullam bestiam stare posse, ne eam quidem quæ aduersus ictum eius tota animositate repugnat: & plerunque superat ferientem, quæ non sustinet rugiẽtem. Verè bestia, vere rationis expers, qui tam pusillanimis est vt solo timore cedat, qui sola futuri exaggeratione laboris victus, ante conflictũ non telo, sed tuba prosternitur. Nondum restitistis *Heb. 12. b* vsque ad sanguinem, ait strenuus ille dux, qui leonis huius nouerat vanum esse rugitũ. Et alius quidam: *Iac. 4. b* Resistite (inquit) diabolo, & fugiet à vobis.

De XII. versu & XIII. Sermo XIIII. Vnde supra.

AGamus fratres gratias factori nostro, benefactori nostro, redemptori nostro, remuneratori nostro,

ri nostro, aut potius spei nostræ. Ipse enim retributor, ipse retributio nostra, nec aliud iam quàm ipsum exspectamus ab ipso. Primum quod nobis præstitit, nosipsi sumus. Siquidem ipse fecit nos, & non ipsi nos. Parúmne tibi videtur istud, quia te fecit? Cogita qualem te fecit. Nempe etiam secundum corpus egregiam creaturam, sed secundũ animã magis, vtpote imagine creatoris insignem, rationis participem, capacem beatitudinis sempiternæ. Porro secũdum ambo simul præ cæteris creaturis maxime admirandam cohærentem sibi incomprehensibili artificio, inuestigabili sapientia conditoris: itaque tam magnum hoc donum, quàm magna res homo. Sed quàm gratuitum putas? Planum est quia nihil ante promeruit, qui penitus nihil fuit. An postea sperabatur gratiam retributurus auctori? *Psal. 15. a* Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Non igitur necessariam retributurus gratiam ei qui sic per omnia sibi sufficit, sed deuotas reuelaturus gratias ei qui sic meruit, sperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorum lumen, si quis vsum aurium, si quis narium, si quis manuum, si quis pedem tibi præpeditum aliquo modo reparasse videretur, si quis sopitam quauis occasione excitasse in te rationem: quis non alius tibi vehementissime succenseret, siquando forte beneficij huius immemorem, aut benefactori deprehendisset ingratum? Enimuero dominus Deus tuus, ipsa etiam tibi instrumenta largitus, ex nihilo fecit hæc omnia. Nec modò fecit, sed & compegit etiam & formauit, ac suo quoque illustrauit officio. Quomodo nõ is omni iure sibi gratias exigit ampliores? Nam ne hoc quidem (licet maximo) contentus munere, qui dedit vt esses, qui ante non fueras, adiecit etiam vnde subsisteres, qui iam eras. Nec minus liberaliter hoc, *Gen. 1. c* quàm illud mirabiliter est operatus. Faciamus (inquit) hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Quid verò postea? Et præsit piscibus maris, & bestiis terræ, &c. Nam & cœlestia sese elementa in vsus creasse tuos, ante docuerat. Nempe facta memorantur vt essent in signa & tempora & dies & annos. Cui putas? Nulli vtique nisi tibi. Cæteræ siquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Quàm copiosus in secundo hoc beneficio, quàm liberalissimus fuit! Quanta igitur largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ex hoc iam ad correptionem, quanta etiam ad delectationem! Verùm hæc duo gratis, *Psal. 32. b* & dupliciter gratis fecit. Quid dico dupliciter gratis? Sine merito tuo, sine labore suo. Nempe dixit, & facta sunt. An idcirco minus deuotus, minus obnoxius, minus gratus es, quòd hæc quidem sicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Peruersi cordis est occasiones ingratitudinis vestigare. Nemo id facit nisi qui etiam gratis esset ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus vtile, quàm quod præstanti minime difficile fuit. Alioquin si forte quod ei laborioſum, tibi magis commodum ducis, ex teipso tibi iudicium hoc: nec te alibi illud putem quàm apud te didicisse. Sic præstares libentius ipse fratri tuo absque incommodo tuo. Verùm etsi gratis præstare velles, nolles tamen vt hanc tibi ille prætenderet ingratitudinis causam. Cæterum ex hoc iam tertium opus tuæ redemptionis attende. Non est velamen excusationis, laboratũ prorsus in ea. Gratis hoc quoq; præstitũ est, sed gratis quod ad te pertinet. Nã quod ad illũ, planè nõ gratis. Saluus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? immo vero mortua est illa, non dormit, quæ huic beneficio non respondet, quæ se totam non effundit in gratiarum actionem, & vocem laudis. Nam & cætera duo euidentissimè tertium hoc commendant, vt in eis quoque vera fuisse dilectio comprobetur: non propterea de facili præstans, quòd nollet aliter, sed quòd non aliter oporteret. Itaque fecit te Deus tuus, fecit tam multa propter te, fecit propter te & semetipsum. Verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Quid adhuc restat? Factus est ipse tecum caro vna, te quoque secũ faciet *Ioan. 1. b.* spiritum vnum. Non recedãt hæc quatuor à corde tuo, non ab ore, non à memoria, non ab affectione. Hæc cogita semper, in his iugiter delectare. His velut quibusdam stimulis vrgens sollicita animam tuã, his facibus eam inflammare curato ad redamãdum eum, qui tam multipliciter suum tibi erga te commendat amorẽ. Memento sanè quod idem ait: Si di- *Ioan. 14. b.* ligitis me, mãdata mea seruate. Serua igitur mãdata creatoris tui, serua mãdata benefactoris tui, redẽptoris tui, remuneratoris tui. Sed si hæc quatuor, quot sunt mãdata? Omnes nouimus decẽ esse. Itaque per quaternarium hunc decalogum legis multiplicans, veram habes quadragesimã, tenes quadragesimam spiritualem. Tantùm sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Caue serpentis astutiam, obserua insidias inimici. Nempe quadruplici tentamento quadrifariam impedire conatur actionem quam exigetis gratiarum. Tentatus est in his omnibus Christus, vt veraciter ab apostolo scriberetur: Tentatus per omnia pro similitudine absque *Heb. 14. b* peccato. Erit forte qui miretur, & dicat quartam sese domini tentationem non legisse. Verùm, vt ego arbitror, non hoc diceret si legisse se meminisset, quoniam tentatio est vita hominis super terram. *Iob 7. a* Hoc enim qui meminit, non ea tantùm triplici tentatione tentatum fuisse Dominum arbitratur, quæ facta est in ieiunio deserti, in pinnaculo templi, in vertice montis. Sanè in his omnibus erat manifesta tentatio. Verum illa quæ extunc & deinceps vsque ad mortem crucis ei non defuit, etsi occultior, vehementior tamen fuit. Nec hoc quoque à proposita similitudine videtur abhorrere. Nam & tria illa beneficia quæ iam transiere, cuidentissima & in lucem posita esse noscuntur. Sanè quod ad spem vitæ æternæ pertinet, nondum exhibitum, necdum propalatum est nobis. Nihil proinde mirum si fit minus aperta tentatio, vbi etiam causa tentationis occulta. Cæterũ & diuturnior & validior ipsa est, quòd aduersus spem nostram quicquid habet malignitatis exerat inimicus. Itaque primo quidem vt auctori naturæ ingratos faciat, ampliorem ingerit pro natura sollicitudinem, quemadmodũ etiam ipsi Christo esurienti ausus est dicere: Dic vt lapides isti panes fiant. Quasi verò figmentum nostrum ignoret *Mat. 4. a*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipse qui finxit,aut non curet homines, qui cœli vo- G
lucres pascit. Quàm vero ingratus est ei qui propter
hominem,vniuersum hunc condidit mũdum , quis-
quis vt substantiam eius quam cõcupiscit obtineat,
procidens non veretur adorare malignum ? Hæc o-
mnia (inquit) tibi dabo si procidens adoraueris
me. Túne illa feciſti miser? Quomodo dabis quæ il-
le creauit? aut quomodo abs te speranda, quomodo
tua adoratione petenda,quę ab illo condita in illius
posita sunt ditione? Iam in hoc quòd ait, Mitte te
deorsum : caue tibi quicunque es,qui templi pinna-
culum conscendisti. Caue tibi speculator domus H
Domini. Caue tibi, qui in ecclesia Christi locum
cerneris tenere sublimẽ. Quàm ingratus enim , imò
quàm iniuriosus es illi magno sacramento pietatis,
si in illo quæstum æstimes pietatem? Quàm infidelis
ei qui ministerium hoc sanguine proprio consecra-
uit, si cò quæras gloriam tuam,quæ nihil est,quæras
quæ tua sunt, non quæ Iesu Christi? Quàm indignè
respondes eius dignationi,qui in dispensatione hu-
militatis suæ sublimem esse te fecit, cœlestia tibi sa-
cramenta commisit, cœlestem forte & ampliorem
quàm ipsis spiritibus cœlestibus tradidit potestatẽ? I
Si deorsum ipse te mittas, sapies non quæ sursum
sunt,sed quæ super terram. Sed & omnis qui de vir-
tutũ eminentia ad inanis gloriæ sese demittit & de-
iicit appetitum , haud dubium quin domino virtu-
tum,qui tanta inter nos toleravit, vt nobis formam
huius imprimeret sanctitatis , pro gratia contume-
liam reddat. Consideremus diligentiùs fratres, ne
forte prima illa tentatio quæ corporalis necessitatis
occasione animum turbat,aspidi debeat comparari.
Hoc enim animal quodammodo violentum mor-
su nocet, obturat aurem ne audiat vocem incantan- K
tis. Quid verò agere nititur in hac parte tentator,ni-
si vt aduersus consolationem fidei aurem cordis ob-
struat & obturet? Sed non profecit inimicus in eo,
non illius præclusit auditum, qui ait: Non in solo
pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit
de ore Dei. Nam in eo quòd ait: Hęc omnia tibi da-
bo si procidens adoraueris me:in malum insidiantis
suasibilem sibilum animaduertite draconis. Ferunt
illum in arena latitantẽ, etiam aues volãtes flatu at-
trahere venenato. Quàm venenatus hic flatus fuit, L
Hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me?
verùm non erat ista quælibet auis, nihil potuit dra-
conis flatus ad illam. De basiliſco quid dicimus?
Monstruosius cæteris solo visu hominem inficere
& interficere perhibetur. Ni fallor, vana gloria est.
Matt.6.a Videte ne (inquit) iustitiam vestram faciatis coram
hominibus vt videamini ab eis. Ac si dicat: Cauete
oculos basiliſci. Sed cui nocere dicitur basiliſcus?
Ei qui non viderit basiliſcum. Alioquin si prior eum
videas, iam non tibi nocet (vt aiunt) magis mori-
tur ipse. Ita est fratres. Non videntes necat inanis M
gloria, cæcos & negligentes,qui se ei ostentant, qui
se exponunt : & non potius ipsi inspiciunt , non at-
tendunt, non discutiunt illam , non vident denique
quàm sit friuola,quàm sit caduca,quàm vana,quàm
inutilis. Si quis eum intueatur hoc modo, moritur
basiliscus, nec iam occidit eum gloria, sed occidi-
tur magis,& occidit ei quodammodo versa in pul-
uerem, imò redacta in nihilum. Puto autem non
est quærere quid ad inanem gloriam ea tentatio visa
sit pertinere vbi dictum est: Si filius Dei es, mitte te *Ibidem.4.a*
deorsum. Vt quid enim hoc,nisi vt videretur,vt lau-
daretur à basiliſco? Et vide quomodo seipsum oc-
cultauerit basiliscus , quasi vt non possit ante videri.
Scriptum est (inquit) quoniam angelis suis man- *Psal.90.a*
dauit de te, & in manibus tollent te. Quid scriptum
est maligne, quid scriptum est? *Angelis suis mandaut de te.* Quid mandauit? Animaduertite & videte
quoniam subticuit malignus & fraudulentus, quod
malignitatis suæ commenta dissolueret. Quid enim
mandauit? Nempe quod in psalmo sequitur: *Vt cu-* H
stodiant te in omnibus viis tuis. Nunquid in præcipitiis?
Qualis via hęc de pinnaculo templi mittere se deor-
sum? Non est via hæc, sed ruina: & si via, tua est,
non illius. Frustra in tentationem capitis intorsisti,
quod scriptum est ad corporis consolationem. Huic
enim necesse est custodiri, cui timendum ne offen-
dat ad lapidem pedem suum. Non est quòd custo-
diatur,cui non est quod timeatur. Quid vero taces
& illud quod sequitur: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem?* Te enim hęc
parabola tangit. Monstruosa malignitas,mõstruosis
appellationibus cõculcanda signatur , nec modò ab
ipso capite, sed etiam à corpore vniuerso. Siquidem
aduersus dominum post ternam confusionem hanc
non iam serpentina calliditate , sed crudelitate vsus
est leonina,vsque ad contumelias,ad flagella,ad ala-
pas , ad mortem , & mortem crucis. Sed manifeste
etiam leonem te conculcauit leo de tribu Iuda. Sic
& aduersum nos fratres , vt in cæteris omnibus vi-
derit se frustratum, toto iam furore persecutionem
susciat qualis non fuerit ab initio : vt vehementia
tribulationis regnum cœleste sperantibus intercludat. Felix anima, quæ & ipsum leonem potenti vir-
tute conculcans , violenter illud rapere prævalebit.
Ex hoc itaque dilectissimi, tanquam super aspidem
& basiliscum cautius & sollicitius ambulemus. Ca-
ueamus omnẽ radicem amaritudinis,vt nemo no-
strum mendax inueniatur, nemo audax vel ardens,
nemo inexorabilis aut rebellis. Nec verò deorsum
mittamus nos , sed transcendamus & transeamus
lethalem gloriæ temporalis obtutum,vt quomodo
scriptum est,frustra iaciatur rete ante oculos penna-
torum. Conculcemus quoque leonem pariter & *Prou.1.b*
draconem, vt neque illius rugitus terreat , nec istius
flatus inficiat. Videntur hæc quatuor monstra affe-
ctionibus æquè quatuor singula singulis incubare.
Cui ergo potissimum draco insidiatur? Æstimo quia
cupiditati , quòd hanc nouerit esse radicem malo- *Matt.4.b*
rum omnium , & quæ maxime cor subuertat. In-
de enim etiam quasi consulens dixit, Hæc omnia
tibi dabo. Nam de leone quidem manifestum est,
quod nisi ad ianuam timoris terrificos non dat ru-
gitus. Porrò tristitiæ fores aspis obseruat, quòd eas
maxime morsibus suis peruias arbitretur. Vnde &
ad Christum Dominum donec iam esurientem
cerneret, non accessit. Econtra sanè caueat necesse
est lætitia basiliscum , quòd eo potissimum aditu
venenatos ingerere soleat radios oculorum : nec
vana gloria nisi ob lætitiæ noceat vanitatem. Il-
lud quoque considera , an forte virtutes qua-
tuor, quatuor his tentationibus opponere valea-
mus.

mus. Leo rugiet,quis non timebit? Si quis ille fuerit, A
fortis erit. Sed frustrato leone, draco absconditur in
arena,vt virulentis flatibus attrahat animam , insuf-
flans ei quodãmodo concupiscentiam terrenorum.
Quis putas illius præteruitabit insidias? Nemo vtique
nisi prudens. At forte dum ad ista descendere caues,
vrget quis molestia: & ecce protinus aspis adest. Nã
opportunum tempus sibi inuenisse videtur. Quis
non exasperabitur ab aspide ista? Nempe vir tempe-
rans & molestus,qui sciat abundare,&penuriam pa-
ti. Puto ex hac occasione fascinare te volet male
blandiens oculus nequam. Quis auertet faciẽ suam? B
Profectò iustus,qui non modo non ipse sibi accipe-
re gloriam quæ Dei est, sed ne ab alio quidem recipere velit oblatam , si tamen ille sit iustus , qui iuste
quod iustum est exequatur, qui iustitiam suam non
faciat coram hominibus,qui denique etsi iustus fue-
rit, caput non leuet. Hæc enim virtus specialiter in
humilitate consistit : hæc intentionem purgat,hæc
quoque meritum omne eo veracius & efficacius
obtinet, quo minus arrogat sibi.

De XIIII. versu, Sermo XV. Vnde supra. C

Matt.11.b VEnite ad me omnes qui laboratis , & onerati
estis: & ego reficiam vos : dicit dominus. Tol-
lite iugum meum super vos , & inuenietis requiem
animabus vestris. Iugum enim meum suaue est , &
onus meum leue. Laborantes ad refectionem inuita-
t, ad requiem prouocat oneratos. Non tamen in-
terim onus subtrahit aut laborem , magis autem o-
nere alio labore commutat : sed onere leui,suaui iu-
go , in quibus requies ac refectio , etsi minus appa-
reat , tamen inueniatur. Graue onus iniquitas sedẽs D
super talentum plumbi. Sub hac gemebat sarcina,
Psal.37.a qui dicebat : Iniquitates meæ supergressæ sunt ca-
put meum : & sicut onus graue grauatæ sunt super
me. Quod ergo onus Christi , quod onus leue ? Vt
quidem ego sentio onus beneficiorum, dulce onus,
sed ei qui sentit , ei qui experitur. Alioquin si non
inuenias , si non aduertas , graue omnino & pericu-
losum. Oneriferum animal homo timore suæ mor-
talitatis. Si adhuc portat peccata sua,onus est graue:
si iam forte exoneratus est à peccatis,minus quidem
graue : sed si sanum sapiat , non minus grande onus E
inueniet hanc ipsam quam diximus onerationem.
Onerat nos cum exonerat Deus , onerat beneficio,
cũ exonerat peccato. Vox onerati: Quid retribuam
Psal.115.a domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Vox one-
rati: Exi à me , quia homo peccator sum domine.
Luc.5.b Vox onerati: Semper enim quasi tumentes super me
Iob.31.c fluctus,timui Deum. Semper(inquit)timui:sicut an-
te , sic post acceptam indulgentiam peccatorum.
Beatus homo qui ita semper est pauidus, nec minori
angitur sollicitudine , ne forte obruatur beneficiis,
quàm peccatis. Ad hoc siquidem diuina nobis tam F
sedula erga nos & tam profusa beneficentia com-
mendatur,sollicitemur ad gratiam,inuitemur ad di-
lectionem. *Angelis suis mandauit de te,vt custodiant te in omnibus viis tuis.* Quid vltrà potuit tibi facere & non
fecit? Noui quid cogites ingenua creatura. Habes
gratiam angelis domini , sed ad ipsum ambis domi-
num angelorum. Oras & optas , vt nunciis non
contentus,ipse quoque qui loquebatur , adsit: nec te
quasi per medium , sed sui oris osculo osculetur. Au-
disti,super aspidem & basiliscum , leonem pariter &
draconem tibi ambulandum fore, nec super draco-
ne ipso victoriam Michaelis & angelorum eius igno-
ras. Veruntamen non Michaeli , sed domino cla-
mant desideria tua. Libera me & pone me iuxta te, *Iob.17.a*
& cuiusuis manus pugnet contra me. Hoc nempe
non est modo aliis,sed ipsis quoque altioribus altius
captare refugium, vt ex sentẽtia profitenti quoniam
tu es domine spes mea , meritò respondeatur, *Al-*
tissimum posuisti refugium tuum. Non enim dedigna-
tur esse spes miserorum miserator & misericors
dominus: non seipsum liberatorem simul & prote-
ctorem in se sperantibus exhibere recusat. Quo-
niam in me sperauit (inquit) liberabo eum : prote-
gam eum , quoniam cognouit nomẽ meum. Nem- *Psal.116.a*
pe , nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigi-
lat qui custodit eam , siue ille homo siue etiam an-
gelus esset. Montes in circuitu Hierusalem , sed pa-
rum hoc , imò nihil hoc foret , si non etiam domi-
nus in circuitu esset populi sui. Meritò proinde in *Cap.3.*
cantico sponsa describitur inuentis licet vigilibus
(imò ab eis magis inuenta : nec enim eos ipsa quæ-
rebat)non subsistitisse, nec contenta fuisse vigilibus,
sed percontata breuiter de dilecto , ad ipsum ocyus
peruolasse. Erat enim cor eius non in vigilibus , sed
in domino fiduciam habens. Et aliter forte suaden- *Psal.10.a*
tibus aiebat: In domino confido : quomodo dicitis
animæ meæ,transmigra in montem sicut passer? Mi- *1.Cor.1.b*
nus vigilanter id obseruarant Corinthij , cũ offen-
sis quasi vigilibus secederẽt apud eos,& minime per
transirent. Ego quidem Cephæ , ego autem Pauli,
aiunt , ego verò Apollo. Sed quid fecerunt vigi-
les sobrij, vigiles circunspecti? Non enim poterant
sibi suscipere sponsam, qui bene eam æmulabantur,
qui æmulabantur Dei æmulatione , qui despondẽ-
rãt vni viro virginem castam exhibere Christo. Per- *Cantic.3.c*
cusserunt me,& vulnerauerunt me, ait. Vt quid ita?
Ni fallor , vrgebant vt pertransiret proinde inuen-
tura dilectum. Denique etiam tulerunt palliũ meum
(inquit) haud dubiũ quin vt curreret expedita. Ani-
maduertere est quàm validè percutiat, quibus sagit-
tis apostolus vulneret eos qui diuertisse apud vigiles
videbantur. Nunquid Paulus pro vobis crucifixus
est,aut in nomine Pauli baptizati estis? Et item: Cum
enim dicit quis,Ego sum Pauli:alius autem,ego sum
Apollo : nonne homines estis? Quid ergo est Apol-
lo , quid verò Paulus? Ministri eius cui credidistis.
Quoniam in me sperauit , liberabo eum. Non in
vigilibus , non in homine , non in angelo , sed in
me(inquit)sperauit : nihil boni nisi ex me ne per i-
psos expectes. Omne enim datum optimum,& om- *Iac.1.c*
ne donum perfectum desursum est , descendẽs à pa-
tre luminum. Ex me vigiliæ hominum vtiles , circa
opera vtique manifesta , eis nimirum custodes ho-
mines deputaui. Ex me excubiæ angelorum obser-
uantium , secretiores motus spiritualiter sollicitan-
tium,propulsantium suggestores iniquos. Cæterum
intima sanè custodia secretissimæ intentionis , non
modo ex me,verumetiã per me fiat necesse est,quòd
illò quidẽ humanus nequeat , sed ne angelicus quo-
que oculus penetrare. Agnoscamus triplicem hanc

Universidad de Deusto. Biblioteca

custodiam fratres, & exhibeamus nos eis quales cuique conuenit exhiberi. Prouideamus bona coram hominibus, coram angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maxime ei qui maximus est super omnia. In conspectu angelorum psallamus ei, vt in eis impleatur quod scriptum est: Qui timent te, videbunt me, & lætabuntur: quia in verbo tuo superspersi. Obediamus præpositis nostris, qui peruigilant tãquam reddituri rationem pro animabus nostris, vt non cum tristitia hoc faciant. Et quidem gratias Deo ex cuius solo munere venit, non est quòd multum vos moneam, non est quòd multum vobis timeã in hac parte. Quod enim est gaudium meum & gloria mea, nisi prompta obeditio & irreprehensibilis conuersatio vestra? Quid si certò cognoscerem ne angelos quidem amplius aliquid in vobis cognoscere quod dedeceat, apud neminem vestrũ ex anathemate Hierico quippiam occultari, non murmurare aliquẽ, non detrahere in occulto, non simulatorie agere vel remisse, non ignominiosas voluere animo cogitationes, quibus solet (heu) interdum ipsa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudij incrementum, sed nondum vtique plenitudo. Non enim tam magni sumus, vt possit nobis adeò esse pro minimo, ab homine iudicari non posse, minus autem nihil conscios esse nobis. Cæterum si occultissimum iudicem timent etiam magni, quantum nos ad illius examinis memoriam cõuenit trepidare? O si mihi contingeret certum esse, nihil esse in omnibus nobis illum offendens oculum, qui solus perfectè nouit quid sit in homine, videns in eo & quod in se ille non videt. Hoc vel maximè iudicium vestigemus fratres, & eo amplius frequentemus in timore & tremore ipsius considerationem, quo minus comprehendere possumus inuestigabilem abyssum iudiciorum Dei, & irrefragabilem dispositionem. Cum hoc timore spes habet meritum, cum hoc metu fructuosè speratur. Est autem is ipse timor firmissima quædam & efficax materia spei, si quis prudenter aduertat. Siquidem maximum quoddam Dei donum timor iste, & ex perceptione præsentium firma est expectatio futurorum. Postremò beneplacitum est domino super timentes eum, & vtique vita in voluntate eius, & in beneplacito eius salus æterna. Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse. Hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo qui totum hominem saluum facit. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos: ad te clamauerunt, & salui facti sunt: in te sperauerunt, & non sunt confusi. Quis enim sperauit in eo, & confusus est? Sperate in eo omnis congregatio populi. Quemcunque enim locum calcauerit pes vester, vester erit. Pes vester vtique spes vestra est, & quãtumcunque illa processerit obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, vt firma sit, & non titubet. Quid timeat aspidem aut basiliscum? quid leonis rugitus, aut draconis sibilos expauescat? Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Porrò liberatum quidem, ne iterum egeat liberari, protegam eum & conseruabo, si tamen cognouerit nomen meum, ne sibi tribuat quòd liberatus est, sed nomini meo det gloriam. Protegam eum quoniam cognouit nomen meum. In præsentia enim vultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie est. Quod enim videt quis, quid sperat? Fides vtique ex auditu, & ea quidem, iuxta eundem apostolum, est rerum substantia sperandarum. *Protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.* Non nouit nomen eius qui illud assumit in vanum, qui dicit ei domine domine, & non facit quæ dicit ipse. Non nouit nomen eius, qui eum nec honorat vt patrem, nec vt dominũ timet. Non nouit nomen eius qui ad vanitates & insanias falsas conuertitur. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Hoc nomen cognouerat qui dicebat: Non enim est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat saluos fieri. Nos quoque si nouimus nomẽ sanctum quod inuocatum est super nos, desiderandum vtique nobis vt semper sanctificetur in nobis: atque ita orandum iuxta doctrinam vtique saluatoris: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Denique audi quid sequatur in psalmo: Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Hic fructus notitiæ nominis, clamor orationis, porro fructus clamoris exauditio saluatoris. Quomodo enim aut non inuocans exaudiri poterat, aut nomen domini nescies inuocare? Gratias ei qui manifestauit hominibus nomen patris, fructum salutis in eius inuocatione constituens, sicut scriptum est: Quicunque inuocauerit nomen domini, saluus erit.

De XV. verſu, Sermo XVI. Vnde ſupra.

Clamauit ad me, & exaudiam eum. Hoc planè est testamentum pacis, hoc pietatis fœdus, hoc pactum misericordiæ & miserationis. *Speravit in me, liberabo eum. Nomen meum cognouit, protegam eum: invocavit me, & ego exaudiam eum.* Nisi enim hæc aut similia diceret, quis non diffideret? Quis gloriabitur castum se habere cor? Nunc autem apud te propitiatio est, & propter hanc legem tuam sustinui te domine. Dulcis lex, quæ meritum exauditionis in clamore constituit postulationis. *Clamauit* (inquit) *ad me, & exaudiam eum.* Meritò non exauditur qui clamare dissimulat, aut omnino non postulans, aut tepidè postulans & remissè. Siquidem in Dei auribus desiderium vehemẽs, clamor magnus: è regione autẽ remissa intẽtio, vox submissa. Quando illa penetrabit nubes? quando audietur in cœlis? Nempe vt clamandum sibi nouerit homo, inter primordia suæ orationis ipsum quem oraturus est patrem in cœlis esse protinus admonetur, quòd videlicet impetu quodam spiritus, illò sibi iaculandã esse meminerit orationem. Spiritus est Deus, & in spiritu clamet necesse est quisquis clamorem suum ad eum desiderat peruenire. Sicut enim nõ faciem hominis respicit tanquã homo, sed magis intuetur cor: sic ad cordis potius vocem, quàm corporis aures eius: cui merito dicitur: Deus cordis mei. Hinc est quòd Moyses foris tacens intus auditur, dicente domino, Quid clamas ad me? *Clamauit ad me, & exaudiam eum.* Non immerito. Clamorem magnum sanè magnitudo necessitatis extorsit. Quid enim clamans petit nisi consolationem, liberationem, glorificationem?

Psal.11.8.k

Hebr.13.c

Rom.8.c

Hebr.11.a

Psal.39.a

Act.4.c

Matth.6.b

Ioel.2.g

Psal.146.b

Psal.21.a

Exod.14.d

cationem? Alioquin quo modo super his exauditur, si pro aliis clamat? *Exaudiam eum*, ait. In quo exaudies domine, vel in quibus? *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Ad magnum illud triduum quod proximè sumus celebraturi, hunc mihi ternarium arbitror referendum. Siquidem & ipse propter nos tribulationem & dolorem inuenit, quando proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Veruntamen quæ de ipso erant, sicut ante mortem prædixerat, finem habuerunt: & sicut in morte dixit, consummata sunt: & extunc sabbatizauit. Nec dilata est gloria resurrectionis: die tertia summo diluculo soli iustitiæ de tumulo ortus est nobis. Ita ergo fructus pariter tribulationis & veritas ereptionis, in manifestatione glorificationis apparuit. Nihilo minus quoque & in nobis simile quoddã triduũ posse videbitur assignari. *Cum ipso sum* (ait) *in tribulatione.* Quãdo hoc, nisi in die tribulationis nostræ, in die crucis nostræ, dum impletur quod ipse ait: In mũdo quidẽ pressuram habebitis: & quod apostolus eius: Omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patiuntur? Nam liberatio plena atque perfecta ante diem sepulturæ esse non poterit, quòd maneat iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ in matrem omnium. In hac ergo die eripiam eum (inquit) quando nihil iam vltra quod vel corpori vel animæ faciat, mundus habebit. Sanè glorificatio diem vltimum manet, diem resurrectionis, quando surget in gloria quod in ignominia interim seminatur. Vnde scimus quòd nobiscum sit in tribulatione? Ex eo vtiq; quod in ipsa tribulatione nos sumus. Quis enim sustineret, quis subsisteret, quis persisteret sine eo? Omne gaudiũ existimemus cum in tribulationes varias inciderimus fratres mei, nõ modò quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, sed quoniam iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde. Si ambulauero in medio vmbræ mortis (ait quidam) non timebo mala, quoniam tu mecum es. Ita ergo nobiscum est omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Quando autẽ nos erimus cum ipso? Nimirum quando rapiemur obuiã Christo in aëra, & sic semper cum domino erimus. Quãdo apparebimus cum ipso in gloria? Nempe cum Christus apparuerit vita nostra. Interim sane absc̃ datur necesse est vt præcedat tribulatio ereptionem, ereptio glorificationem. Vox liberati: Conuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Eripiam eum, & glorificabo eũ. Felix qui te interim consolatorem & adiutorem habet, adiutor in oportunitatibus, in tribulatione. At quàm felicior quem iam eripuisti & exemisti tantis malis, quam felicior qui iam exemptus de laqueo venantium, qui iam raptus est ne malitia mutet intellectum illius, aut ne fictio decipiat animam eius. Longe tamen pro his omnibus felicissimus ille erit quẽ assumpseris ad teipsum, quem repleueris in bonis domus tuæ, & claritati tuæ conformaueris eum. Et nunc filioli clamemus in cœlum, & miserebitur nostri Deus noster. Clamemus in cœlum: quia sub cœlo omnia labor & dolor, vanitas & afflictio spiritus. Denique prauum est cor hominis & imperscrutabile, proni sensus eius in malum. Nõ est in me bonũ, hoc est in carne mea. Lex peccati in ea habitat, aduersus spiritum concupiscit. Postremò & cor meum dereliquit me, & corpus mortuum est propter peccatum. Sufficit autem diei quoque malitia sua: & est mundus ipse positus in maligno. Quàm nequam in omnibus seculum præsens, quàm nequiter aduersus animam secularia desideria militare noscuntur? Sunt & principes mundi huius tenebrarum harum, spirituales nequitiæ, aëreæ potestates, & inter eas callidior cũctis animãtibus serpẽs. Hæc ergo sub sole omnia. Hæc omnia sub cœlo. Ad quod horum confugium facis? In quo horum omnium speras solatij aliquid, aliquid auxilij inuenire? Si quæras intra te, aruit cor tuum, & obliuioni datum te reperis, tanquam mortuum à corde. Si infra te, corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Si circa te, etiam terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quæ re ergo supra te, sed cautus esto ventosa agmina trãsilire. Quia enim omne datum optimum, & omne donum perfectum non nisi desursum esse nouerunt, medium iter latrunculi obsedere. Transi ergo transi peruigiles illas nequitias, quæ tam indefesse custodiunt & obseruant ne quis in illam possit euadere ciuitatem. Si te percusserint, si vulnerauerint, dimitte eis pallium, quod in Ægypto olim Ioseph adulteræ dereliquit: dimitte sindonem, vt cũ euangelico illo iuuene profugias nudus ab eis. Nunquid non solum pallium eius & sindonem dederat Deus in manibus impij, in cuius facultatem & carnẽ dans potestatem, veruntamen anima, ait, illius serua? Ita ergo sursum cor, sursum clamor, sursum desideria, sursum conuersatio, sursum intentio, & omnis expectatio tua desursum sit. Clama in cœlum vt exaudiaris, & qui in cœlis est pater mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tueatur te. Mittat interim auxilium de tribulatione, eripiat à tribulatione, glorificet in resurrectione. Magna sunt hæc, sed tu magne domine promisisti. Ex tua promissione speramus, inde audemus dicere: Si corde clamemus pio, certe debes ex promisso. Amen.

Iacob.1.a

Act.14.d

Psal.33.d

Psal.22.a

Psal.114.d

Iob.1.b

De vltimo verſu, Sermo XVII. Vnde ſupra.

BEne nobiscum agitur fratres, satis competit huic tempori versus psalmi. Celebraturis proxime dominicam resurrectionem, iam nunc cuique nostrum sua promittitur, vt festiuius in capite suo factum recolant membra, quod in seipsis præstolantur aliquando faciendum. Congruus finis psalmi, vbi psallenti finis promittitur tam beatus. Iucundè completur, dum in eo spõdetur repletio tam iucunda. *Longitudine*, inquit, *dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.* Sæpius vos admoneo fratres, quòd iuxta Pauli sententiam promissionem habeat pictas vitæ eius quæ nunc est pariter & futuræ. Vnde & idem ait: Habetis nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Ipsa est quæ hoc loco promittitur plenitudo, ipsa lõgitudo dierum. Quid enim tã longum, quàm quod ęternũ est? Quid tam longũ, quàm

Iob.1.b

Sapien.9.d

Act.1.a

Genes.39.a

Mar.14.

1.Tit.4.a

Rom.6.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod nullo fine præciditur? Bonus finis vita æterna, bonus finis qui finem non habet. Et ſane cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt. Amplectamur itaque ſanctificationem, quoniam bona eſt, quoniam finis eius vita ſine fine. Sanctimoniam ſectemur & pacem, ſine qua nemo videbit Deum. *Longitudine*, inquit,, *dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum.* Dextræ Dei eſt iſta promiſſio, munus eſt dextræ quam ſibi olim ſanctus porrigi optabat. Operi, inquit, manuum tuarum porriges dexteram, delectationes in dextera hac vſque in finem. Hanc nimirum & ille ſibi porrigi optauit & obtinuit dexteram, de quo pſalmiſta ait. Vitam petiit à te, & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſeculum, & in ſecula. Manifeſtius denique ſapiens dixit: In ſiniſtra illius diuitiæ & gloria, in dextera eius longiturnitas vitæ. Quis eſt homo qui vult vitã, & diligit dies videre bonos? Hæc enim vita qua viuimus, magis mors eſt: nec ſimpliciter vita, ſed vita mortalis. Moritur homo dicimus, quando morti certiſſimæ appropinquat. Quid verò agimus ex quo primum incipimus viuere, niſi morti appropinquare, & incipere mori? Sed & dies qualeſcunque vitæ huius pauci & mali ſunt, ſicut ſanctus patriarcha teſtatur. Ibi vere viuitur, vbi viuida vita eſt & vitalis. Ibi dies boni, vbi interminabilis longitudo dierum. Gratias ei qui tam non modo fortiter, ſed & ſuauiter diſponit vniuerſa. Eorum nempe paucitas dierum finietur breui, quorum ſufficit cuique malitia ſua. Vbi autem dierum bonitas, æternitas quoque non deerit. *Longitudine dierum replebo eum.* Quod prius dixerat, *glorificabo eum*, cuidentius hoc verſiculo declarauit. Cui tamen nõ ſufficeret ab eo glorificari, cuius perfecta ſunt opera? Non enim tanta immenſitas niſi in immenſum quempiam glorificare poteſt. Neceſſe eſt magna ſit glorificatio, à magnifica gloria quæ deſcendit. Voce delapſa à magnifica gloria, ait Petrus. Bene magnifica gloria glorificans tam magnifice è, in longitudine, in multitudine, in plenitudine claritatis. Fallax gloria, & vana eſt claritas, dies hominum breuis. Sapiens eiuſmodi non optabit, magis loquetur ex corde ei qui intuetur cor: Et diem hominis nõ deſiderauit: tu ſcis. Ego tamen plus aliquid quàm nõ deſiderat, deſidero, vt ne recipiam quidem. Scio enim cuius vox ſit: Ego claritatem ab homine non accipio. Quàm verò miſeri, qui gloriam quæ abinuicem eſt quærimus, & nolumus eam quæ à ſolo eſt Deo. Sola ſiquidem ea quam ſolam negligimus, lõgitudinem habet, ſola replẽtionem. Breues dies hominis, & dies eius tanquam flos agri ſic efflorebit. Exſiccatum eſt, inquit, fœnum, & cecidit flos: verbum autem domini in æternum manet. Verus nimirum dies, qui non nouit occaſum, æterna veritas, vera æternitas, ac proinde vera æternáque ſatietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax & vana eſt? Denique & inanis dicitur, vt noueris te ex ea magis exinaniri poſſe, non poſſe repleri. Bonum ergo interim magis abiectio quàm elatio eſt, bonum magis neceſſitas quàm voluptas: quòd cum vtraque res citius tranſeat, altera pœnam habeat, altera ſit paritura coronam. vtilis tribulatio, quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. *Cum ipſo ſum*, inquit, *in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum*, Agamus gratias patri miſericordiarum, qui nobiſcum eſt in tribulatione, & in omni tribulatione noſtra nos conſolatur. Res enim, vt dixi, neceſſaria tribulatio quæ in gloriam vertitur, triſtitia quæ mutatur in in gaudium. Gaudiũ ſane longum quod nemo tollit à nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum. Res neceſſaria eſt iſta neceſſitas, quæ coronam parit. Non cõtemnamus fratres: ſemen modicum eſt: magnus exinde fructus exurgit. Fortè inſipidum, fortè acerbum eſt, fortè granum ſinapis. Non conſideremus quæ videntur, ſed quæ non videntur in eo. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in ſpe gloriæ magni Dei. Non ſolùm autem, ſed vt dicam expreſſius, gloriemur in tribulatione. In ea ſiquidem ſpes gloriæ eſt. Vide ſi non hoc ipſum docere voluit apoſtolus cum ſubiunxit: Quoniam tribulatio patientiam operatur, &c. Manifeſtè aduertere eſt in his verbis cum præmiſiſſet apoſtolus gloriari in ſpe: non aliud aliquid, ſed amplius eum addidiſſe dicendo: Non ſolùm autem, ſed & gloriari in tribulationibus. Non enim altera gloriatio commendatur, ſed additur vbi ſpes gloriæ, vbi ipſa ſpei gloriatio requiratur. Siquidem in tribulatione ſpes gloriæ, imò & ipſa in tribulatione gloria continetur, ſicut ſpes fructus in ſemine, ſic & ipſe fructus in ſemine eſt. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos eſt, theſaurus ingens in fictili vaſe, in agro vili. Eſt, inquam, ſed abſconditum eſt: felix qui ibi inuenerit illud. Quid ille? Nempe qui meſſem magis cogitauerit quàm ſementem. Oculus fidei inuenit hunc theſaurũ, non ſecundum faciem iudicans, ſed videns quæ non apparent, ſed intuens quæ non videntur. Quam veraciter hunc theſaurum inuenerat, quem volebat inueniri & ab aliis, qui dicebat: Momentaneum hoc & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Nõ dixit remunerabitur, ſed æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Latet gloria fratres mei, abſcõdita nobis eſt in tribulatione: in momẽtaneo hoc latet æternitas, in hoc leui pondus ſublime & ſupra modũ. Interim ergo feſtinemus nobis emere agrum iſtũ, emere theſaurũ iſtũ, qui abſcõditus eſt in agro. Omne gaudiũ exiſtimemus cum in varias incideri-mus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex ſentẽtia: Bonum magis ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. *Cum ipſo ſum in tribulatione*, ait Deus: & ego aliud interim requiram quàm tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum eſt. Non ſolum autem, ſed & ponere in domino ſpem meam: quia *eripiam eum*, inquit, *& glorificabo eum. Cum ipſo ſum in tribulatione.* Deliciæ, inquit, meæ eſſe cum filiis hominum. Emmanuel nobiſcum Deus. Aue gratia plena, ait angelus ad Mariam: dominus tecum. In plenitudine gratiæ nobiſcum eſt, in plenitudine gloriæ erimus nos cum eo. Deſcendit vt prope ſit his qui tribulato ſunt corde, vt nobiſcũ ſit in tribulatione noſtra. Erit autem quãdo rapiemur in nubibus obuiam Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum domino erimus, ſi tamen curemus interim eum habere nobiſcum vt ſit comes viæ, qui patriæ redditor eſt futurus: imò qui tunc patria, modo ſit via.

Hebr.12.b
Iob.14.c
Pſal.20.a
Prou.3.c
Gen.47.b
1.Pet.1.d
Ioan.5.g
Eſa.40.b
Eccl.7.a
Pſal.72.a
Prou.8.d
Luc.1.e
2.Cor.4.d

via. Bonum mihi domine tribulari dummodo ipſe ſis mecum, quàm regnare ſine te, epulari ſine te, ſine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quàm eſſe ſine te vel in cœlo. Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Aurum probat fornax, & viros iuſtos tentatio tribulationis. Ibi cum eis es domine, ibi in tuo nomine congregatis medius aſtas, ſicut olim cum tribus pueris es dignatus etiam ethnico apparere vt diceret, quia ſpecies quarti, ſimilis filio Dei. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sæuit ignis, ſed dominus nobiſcum eſt in tribulatione. Si Deus nobiſcum, quis contra nos? Nihilo minus quoque ſi ille eripit, quis eſt qui rapiat de manu eius? Quis eſt qui de manu eius poſſit eruere? Poſtremo ſi ille glorificat, quiſnã alius ingloriũ faciet? Si ille glorificat, quis humiliabit? Audi denique quanam gloria ipſe glorificet, *Longitudine*, inquit, *dierum replebo eum.* Et primo quidem in eo quòd dierũ nomen pluraliter poſuit, non viciſſitudinem aliquam, ſed multitudinẽ voluit cõmendare. Alioquin ſi viciſſitudinem ſuſpicaris, melior eſt dies vna in atriis domini ſuper milia. Legimus ſanctos atque perfectos viros, etiam ab his diebus noſtris plenos migraſſe dierum: nec ſanè aliud quàm virtutum plenos, plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem velut de die in diem, de claritate in claritatem, non quidem à ſuo, ſed à domini ſpiritu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur, ſi (vt ſupra meminimus) etiã dies hominis, claritas quæ ab homine eſt, & male nitẽs gloria, quam abinuicem quærimus: quomodo non magis verus dies & plenus meridies veræ gloriæ plenitudo? Quòd ſi dies plurimos diuiſiones dicimus gratiarum, quomodo non in multiplici gloria dierum intelligitur multitudo? Poſtremò euidentius audi ſine vlla viciſſitudine dies multos. Erit lux lunę ſicut lux ſolis (ait propheta) & lux ſolis ſeptempliciter ſicut lux ſeptem dierum. Iſtis (ni fallor) cunctis diebus vitæ ſuæ pſalmos ſuos cantare in domo domini rex fidelis optabat. Erit enim deuotos eſſe Deo ad ſingula tantæ & tam multiplicis gloriæ munera, & in omnibus ſemper gratias agere, quaſi cunctis diebus pſalmos dicere nomini eius. *Longitudine dierum replebo eum.* Ac ſi manifeſtius dicat: Scio quid deſideret, ſcio quid ſitiat, quid ſapiat ei. Non ei aurum vel argentum ſapit, non voluptas, non curioſitas, nõ dignitas aliqua ſecularis. Omnia detrimentum facit, omnia aſpernatur & arbitratur vt ſtercora. Exinaniuit penitus ſemetipſum, nec ſe ex his patitur occupari, quibus nouit ſe nõ poſſe repleri. Non ignorat ad cuius imaginem conditus ſit, cuius magnitudinis capax ſit: nec ſuſtinet de modico creſcere, vt de maximo minuatur. Itaque longitudine dierum replebo eum, quem niſi lux vera reficere, niſi æterna implere non poteſt. Siquidem nec longiturnitas illa terminum, nec claritas illa occaſum, nec ſatietas illa faſtidium habet. Erit enim ſecuritas de æternitate, gloriatio de veritate, exultatio de ſatietate. Et oſtendam illi ſalutare meum. Nimirum extunc videre merebitur quod optauit, cum ſibi rex gloriæ glorioſam exhibebit eccleſiam, non habentem maculam ob ſplendorem diei, ſed neque rugam ob omnimodam plenitudinem ſui. Alioquin ad illius fulgorẽ luminis ſicut nõ impurus, ſic nec turbatus quidem in aliquo animus vel inquietus aſſurgit. Indè eſt quòd nunc quoque (vt ſupra memini) ſanctimoniam ſimul & pacem ſectari præcipimur, quòd ſine his nemo videat Deum. Cum ergo repleuerit in bonis deſiderium tuum, vt non aliud ſit quod requiras, ſerenato penitus ex ipſa plenitudine animo, videre iam poteris ſerenitatem illam, illam plenitudinem maieſtatis, ſimilis Deo factus, quòd videas eum ſicuti eſt: aut forte iã plenus omni gloria in ſemetipſo, etiã foris ſaluationẽ quam operatus eſt Deus, & plenã maieſtate eius omnẽ terram vndiq; circunſpiciet delicioſiſſimus delicioſiſſimi ſeculi habitator, ad hoc quoque referri poſſe videbitur quod adiecit: *Et oſtendã illi ſalutare meũ.* Alioquin accipiamus, ſi magis placet, etiam hoc modo, vt ipſos quos promiſerat dies, in hac oſtenſione ſalutaris exponat. *Lõgitudine*, inquit, *dierum replebo eum.* Et tanquam quæreres vnde erit dies in ciuitate de qua legimus, quia non lucebit ibi Sol per diem, nox enim non erit in ea: *oſtendam illi*, ait, *ſalutare meum*: vt quemadmodum & in illa ſcriptura dicitur, Lucerna eius ſit agnus. Oſtendam illi ſalutare meum. Nõ iam in fide erudiam, non iam exercebo in ſpe, ſed ſpecie adimplebo. *Oſtendam illi ſalutare meum*, oſtendam illi Ieſum meum, vt in æternum iam videat in quem dilexit, quem ſemper optauit. Oſtende nobis domine miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis. Oſtende nobis ſalutare tuũ, & ſufficit nobis. Qui enim videt illum, videt & te: quia ipſe in te, & tu in ipſo. Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcamus te verũ Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Itaque tũc dimittes ſeruum tuum domine, ſecundum verbum tuum in pace, cum viderint oculi mei ſalutare tuum, Ieſum tuum, dominum meum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Pſal.72.a
Dan.3.g
1.Cor.4.d
Eſa.30.f
Apo.21.g
Pſal.84.a
Ioan.17.d
Hebr.12.d
Pſal.120.c
Ibidem.
Pſal.1.a & 118.a

D. BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS, IN CANTICA CANTICORUM, Expoſitio, *Sermo primus.*

VOBIS fratres alia quam aliis de ſeculo, aut certè aliter dicenda ſunt. Illis ſiquidem lac potum dat & non eſcam, qui apoſtoli formam tenet in docendo. Nam ſpiritualibus ſolidiora apponenda eſſe itidem ipſe ſuo docet exemplo: Loquimur, inquiens, non indoctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Item ſapientiam loquimur inter perfectos, quales vos nimirum eſſe confido, niſi fruſtrà fortè iam ex longo ſtudiis eſtis cœleſtibus occupati, exercitati ſenſibus, & in lege Dei meditantes die ac nocte. Itaque parate fauces non lacti, ſed pani. Eſt panis apud Salomonem, iſque admodum ſplendidus ſapidúſq; librum dico qui Cantica canticorum inſcribitur. Proferatur ſi placet & frangatur. Nam de verbis Eccleſiaſtæ ſatis (niſi fallor) per Dei gratiam inſtructi eſtis mundi huius cognoſcere & contemnere vanitatem. Quid & parabolas? An non vita & mores veſtri iuxta eam

1.Cor.3.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ in ipsis inuenitur doctrinam sufficienter emendati sunt & informati? Proinde illis ambobus prælibatis, quos nihilo minus de amici arca præstitos accepistis, accedite & ad tertium hunc panem, vt probetis forsitan potiora. Cùm enim duo sint mala quæ vel sola vel maximè militant aduersus animam, vanus scilicet amor mundi, & superfluus sui: pesti vtrique duo illi libri obuiare noscuntur, alter sarculo disciplinæ praua quæque in moribus & carnis superflua resecans, alter luce rationis in omni gloria mundi fucum vanitatis sagaciter deprehendens, veracitérque distinguens à solido veritatis. Denique vniuersis humanis studiis ac mundanis desideriis prætulit Deum timere, ciúsque obseruare mandata. Meritò quidem. Veræ etenim sapientiæ primum illud initium, secundum consummatio est: si tamen constat vobis non aliud veram & consummatam esse sapientiam quàm declinare à malo, & facere bonum: itémque recedere à malo neminem posse perfectè absque timore Dei, nec bonum opus omnino esse præter obseruãtiam mandatorum. Depulsis ergo duobus malis duorũ lectione librorum, competenter iam acceditur ad hunc sacrum theoricúmque sermonem: qui cum sit amborum fructus, non nisi sobriis mentibus & auribus omnino credendus est. Alioquin ante carnem disciplinæ studiis edomitam, & mancipatam spiritui, ante spretam & abiectam seculi pompam & sarcinã, indigne ab impuris lectio sancta præsumitur. Quomodo nempe lux incassum circumfundit oculos cæcos vel clausos, ita animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Quippe spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, quod est vita incontinens. Sed nec erit ei vnquam pars cum mundi vanitate, cum veritatis sit spiritus. Quæ enim societas ei quæ desursum est sapientiæ, & sapientiæ mundi, quæ stultitia est apud Deum: aut sapientiæ carnis, quæ & ipsa inimica est Deo? Puto autem quòd iam nõ habebit vnde aduersum nos murmuret is qui nobis de via venit amicus cum & tertiũ istum insumpserit panem. Sed quis franget? Adest paterfamilias, cognoscite dominum in fractione panis. Quis enim alter idoneus? Non equidem ego mihi istud temere arrogauerim. Sic spectetis ad me, vt ex me non expectetis. Nam & ego vnus sum de expectantibus, mendicans & ipse vobiscum cibum animæ meæ, alimoniã spiritus. Reuera pauper & inops pulso ad eum qui aperit, & nemo claudit, super sermonis huius profũdissimo sacramento. Oculi omnium in te sperant domine. Paruuli petierunt panẽ: non est qui frangat eis. Speratur id à benignitate tua. O piissime frange esurientibus panem tuum, meis quidem (si dignaris) manibus, sed tuis viribus. Dic quæso nobis à quo, de quo, ad quémve dicitur: *Osculetur me osculo oris sui?* Aut quale est istud ita subitaneum, & factum repente de medio sermonis exordium? Sic quippe in verba prorumpit, quasi quempiam loquentem præmiserit, cui consequenter respondentem & hãc introducat personam quæcunque est ipsa quæ osculum flagitat. Deinde si so osculari à nescio quo vel petit vel præcipit, cur signanter & nominatim ore, & ore suo, quasi aliud quam os, aut alienum & nõ potius suum exhibere sibi soleant osculantes? Quanquam ne hoc quidem dicit, Osculetur me orẽ suo: sed aliud profecto inusitatius: *osculo*, inquit, *oris sui*. Et quidẽ iucundum eloquium quod ab osculo principium sumit, & blanda ipsa quædem scripturæ facies facilè afficit & allicit ad legendum, ita vt quod in ea latet, delectet etiam cum labore inuestigare, nec fatiget inquirendi fortè difficultas, vbi eloquij suauitas mulcet. Verùm quem non valde attentum faciat istiusmodi principiũ sine principio, & nouitas locutionis in veteri libro? Vnde constat hoc opus non humano ingenio, sed spiritus arte ita compositum, vt quanuis sit difficile intellectu, sit tamen inquisitu delectabile. Sed quid? Titulum præterimus? Non oportet ne vnum quidem iota: quãdo & minutias iubemur colligere fragmentorum, ne pereant. Titulus talis est: *Incipiunt Cantica canticorum Salomonis.* Obserua in primis pacifici nomen, quod est Salomon, conuenire principio libri qui incipit à signo pacis, id est ab osculo: simúlque aduerte huiusceмodi principiis solas ad hanc intelligendam scripturam mentes inuita ri pacificas, quæ sese iam à vitiorum vendicare perturbationibus & curarum tumultibus præualent. Dehinc ne hoc quoque ociosum putes, quòd non simpliciter *cantica*, sed *Cantica canticorum* habet inscriptio. Multa quippe legi cantica in scripturis, & nullum illorum memini taliter appellari. Cecinit Israël carmen domino, quòd gladium pariter & iugum euaserit Pharaonis, gemino maris mirabiliter liberatus simul & vendicatus obsequio. Non tamen quod cecinit dictum est canticum canticorum, sed si bene recolo, Cecinit (ait scriptura) Israël carmen hoc domino. Cecinit etiam Delbora, cecinit & Iudith, cecinit & mater Samuelis: prophetæ quoque aliqui cecinerunt, & nemo eorum legitur appellasse canticum suum Cantica canticorum. Sane omnes (ni fallor) ceciniſſe reperies pro quocunque suo suorúmve percepto commodo. Verbi gratia, pro obtentu victoriæ, pro euasione periculi, aut pro cupitæ rei qualiscunque adepto beneficio. Ita ergo plerique cecinerunt singuli pro singulis causis, ne ingrati diuinis beneficiis inuenirentur: iuxta illud, Confitebitur tibi cum benefeceris ei. At verò rex iste Salomon sapientia singularis, sublimis gloria, rebus affluens, pace securus, nullius talium eguisse cognoscitur, pro quo accepto ista decantare libuerit. Sed nec scriptura ipsa sui vspiam tale aliquid significare videtur. Itaque diuinitus inspiratus, Christi & ecclesiæ laudes, & sacri amoris gratiam, & æterni connubij cecinit sacramenta, simúlque expressit sanctæ desiderium animæ, & epithalamij carmen exultans in spiritu iucundo composuit elogio, figurato tamen. Nimirum velabat & ipse instar Moysi faciem suam non minus forsitan in hac parte fulgentem, eo quòd illo adhuc in tempore nemo aut rarus erat qui reuelata facie gloriam istam speculari sufficeret.

Igitur pro sui excellẽtia reor nuptiale hoc carmen huiusmodi titulo præsignitũ, vt meritò Cãtica canticorũ singulariter appelletur, sicut is quoq; cui canitur, singulariter est dictus rex regũ, & dominꝰ dominantiũ. Cæterũ vos si vestrã experiẽtiã aduertatis, nónne in victoria qua vicit mũdũ fides vestra, & in exitu vestro de lacu miseriæ & de luto fecis, scantastis

tastis & ipsi Domino canticũ nouum, quia mirabilia fecit? Rursus cum adiecit primũ supra petram stature pedes vestros, & dirigere gressus vestros, puto quòd & tunc nihilo minus pro indulta nouitate vitæ immissum sit in os vestrum cãticum nouum, carmen Deo nostro. Quid cũ pœnitentibus vobis non solum peccata dimisit, sed insuper promisit & præmia, num multo magis spe gaudẽtes futurorum bonorum, cãtastis in viis Domini, quoniam magna est gloria Domini? At si cui fortè vestrum clausum vel obscurum aliquid de scripturis interdum eluxerit, tunc prorsus necesse est pro percepta cœlestis panis alimonia diuinas mulceat aures in voce exultationis & confessionis sonus epulantis. Sed & in quotidianis exercitiis & bellis quę nulla hora pie in Christo viuentibus desunt à carne, à mundo, à diabolo, sicut militiam esse vitam hominis super terram incessanter experimini in vobismetipsis, quotidiana necesse est cantica pro assecutis victoriis innouari.

Quotiens tentatio superatur, aut vitium subiugatur, aut imminens periculum declinatur, aut laqueus insidiantis deprehenditur, aut annosa & inueterata quæcunq; animæ passio semel perfectéque sanatur, aut multum diúque cupita & sæpius petita virtus tandem aliquando Dei munere obtinetur, quid nisi totiens (iuxta prophetam) personat gratiarum actio & vox laudis, & ad singula quæque beneficia benedicitur Deus in donis suis? Alioquin ingratus reputabitur cum discussio venerit, qui non poterit dicere Deo: Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Arbitror vos in vobisipsis illa iam recognoscere quæ in psalterio nõ Cantica canticorum, sed Cantica graduum appellantur, eo quòd ad singulos profectus nostros iuxta ascensiones, quas quisque in corde suo disposuit, singula sint cantica depromẽda ad laudem & gloriam promouentis. Quonam modo impleatur aliter ille versiculus, non video: Vox exultationis, & salutis in tabernaculis iustorum: aut certè Apostoli illa pulcherrima saluberrimáque exhortatio: In psalmis, hymnis & canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.

Sed est canticum quod ex sui singulari dignitate & suauitate cunctis meritò quæ memorauimus, & si qua sunt alia antecellit, & iure hoc appellauerim Canticum canticorum, quia cæterorum omnium ipsum est fructus. Istiusmodi canticum sola vnctio docet, sola addiscit experientia. Experti recognoscant, inexperti inardescant desiderio non tam cognoscendi, quàm experiendi. Non est enim strepitus oris, sed iubilus cordis: non sonus labiorum, sed motus gaudiorum: voluntatum, non vocum consonantia. Non auditur foris. nec enim in publico personat: sola quæ cantat audit, & cui cantatur, id est sponsus & sponsa. Est quippe nuptiale carmen exprimẽs castos iucundósque complexus animorum, morum concordiam, affectuúmque cõsentaneam ad alterutrum charitatem.

Cæterùm non est illud cantare seu audire animę puerilis & neophytę adhuc & recenter conuersæ de seculo, sed proiectæ iam & eruditæ mentis, quæ suis nimirum profectibus Deo promouente in tantum iam creuerit, quatenus ad perfectam ætatem, & ad nubiles quodammodo peruenerit annos, annos dico meritorum, non temporum, facta nuptiis cælestis sponsi idonea, qualis denique suo loco plenius describetur. Sed præterit hora qua nos exire vrget ad opera manuum & paupertas, & institutio regularis. Cras in nomine Domini quod cœperamus prosequemur de osculo, quia de titulo hodiernus sermo nos expediuit.

De incarnatione Christi per Patriarchas & Prophetas pronunciata, & ardentissimè ab eis expectata, Sermo secundus.

ARdorem desiderij patrum suspirantium Christi in carne præsentiam, frequentissimè cogitans compungor & confundor in memetipso, & nunc vix contineo lachrymas, ita pudet teporis torporisque miserabilium tẽporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus sanctis accenderat desiderium promissio? Ecce enim quàm multi in hac eius quæ proximè celebranda est natiuitate gaudebunt, sed vtinam de natiuitate, non de vanitate. Illorum ergo desiderium flagrans & piæ expectationis affectum spirat mihi vox ista: *Osculetur me osculo oris sui*. Senserat nimirum in spiritu quisquis tunc spiritualis esse poterat, quanta foret gratia diffusa in labiis illis: propterea loquens in desiderio animæ aiebat: *Osculetur me osculo oris sui*: nimirum omnimodis cupiens tantæ suauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quisque: Quò mihi ora hęc feminiuerbia Prophetarum? Ipse potius speciosus forma præ filiis hominum, ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio iam Moysen: impeditioris siquidẽ linguæ factus est mihi. Esaiæ labia immunda sunt: Hieremias nescit loqui, quia puer est: & prophetæ omnes elingues sunt. Ipse ipse quem loquuntur, ipse loquatur, ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniã tenebrosa aqua in nubibus aëris: sed ipse me osculetur osculo oris sui, cuius gratiosa præsentia, & admirandæ fluẽta doctrinæ fiant in me fons aquæ salientis in vitam æternam. Quem vnxit pater oleo lætitiæ præ cõsortibus suis, nunquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius vtique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur animarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta commixtio superni luminis & illuminatæ mentis. Adhærens quippe Deo vnus spiritus est. Meritò proinde visiones & somnia non recipio, figuras & ænigmata nolo: ipsas quoque angelicas fastidio species. Quippe & ipsos longe superat Iesus meus specie sua & pulchritudine sua. Nõ ergo alium siue angelum siue hominem, sed ipsum peto osculari me osculo oris sui. Nec sanè præsumo me osculatum iri ab ore ipsius: (est enim hoc assumpti hominis vnicæ felicitatis, & prærogatiuæ singularis) sed humiliùs ab osculo oris sui peto me osculari: quod commune vtique est multorum qui dicere possunt: Et nos omnes de plenitudine eius accepimus. Intendite. Sit os osculans, verbum assumens

Universidad de Deusto
Biblioteca

oſculatum, caro quæ aſſumitur: oſculum verò quod pariter ab oſculante & oſculato conficitur, perſona ipſa ex vtroque compacta, mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus. Hac ergo ratione ſanctorũ nemo dicere præſumebat: Oſculetur me ore ſuo: ſed tantùm *oſculo oris ſui*: ipſi ſanè ſeruantes prærogatiuam iſtam, cui ſingulariter ſemélque os verbi impreſſum tunc eſt, cùm ei ſe corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulſit. Felix oſculum, ac ſtupenda dignatione mirabile! in quo non os ori imprimitur, ſed Deus homini vnitur. Et ibi quidem contactus labiorum complexumſignificat animorum, hic autem conſideratio naturarum diuinis humana cõponit, quæ in terra ſunt & quæ in cœlis pacificans. Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraque vnum. Ad hoc igitur oſculum ſanctus quiſque antiqui temporis ſuſpirabat: eo quòd iucunditatem & exultationẽ theſaurizari ſuper eum, & theſauros omnes ſapiẽtiæ & ſcientiæ in ipſo abſconditos præſentirent, cuperéntque & ipſi de plenitudine eius accipere. Sentio, placet vobis quod dicitur. Sed accipite & alium ſenſum. Non latuit ſanctos & ante aduentum Saluatoris Deum ſuper mortalium genus cogitare cogitationes pacis. Nec enim faceret verbum ſuper terrã quod non reuelaret ſeruis ſuis Prophetis. Erat tamẽ verbum hoc abſconditum à multis. Fuit namque in tempore illo rara fides in terris: & tenuis admodum ſpes in pluribus quoque illorum qui expectabant redemptionem Iſraël. Qui verò præſciebant, ipſi & prædicabant Chriſtum in carne venturum, & cum ipſo pacem. Vnde quidam eorum, Et pax erit, inquit, in terra noſtra cùm venerit. Imò per ipſum Dei gratiam homines recuperaturos cum omni fiducia ſicut diuinitus acceperant prædicabant. Quod & præcurſor Domini Ioannes ſuo tempore impletũ agnouit & perhibuit, Gratia (inquiens) & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt: & ita verum eſſe omnis nunc Chriſtianus populus experitur. Cæterùm illis prænunciantibus pacem, moram autem faciente auctore pacis, nutabat populi fides, dum non erat qui redimeret, neque qui ſaluum faceret. Itaque cauſabantur homines moras, quòd ille totiens nunciatus necdum veniret princeps pacis, ſicut locutus fuerat per os ſanctorum qui à ſeculo ſunt Prophetarum eius: & ſuſpectas habentes promiſſiones, ſignum promiſſæ reconciliationis (quod eſt oſculũ) flagitabant: ac ſi nunciis pacis vnus quilibet reſponderet de populo: Quouſque tollitis animas noſtras? Iam olim prædicitis pacem, & nõ venit: promittitis bona, & adhuc turbatio. Ecce hoc ipſum multifariè multíſque modis & angeli patribus, & patres noſtri annunciauerunt nobis, dicentes, Pax pax, & non eſt pax. Si mihi vult eſſe perſuaſum Deus quod de ſuæ beneplacito voluntatis tam crebra iam legatione ſpondet nec exhibet, oſculetur me oſculo oris ſui, ſicque in ſigno pacis faciat de pace ſecurum. Nam verbis iam quomodo credam? Opus magis eſt opere verba firmari. Probet veridicos nuncios ſuos Deus, ſi tamen nuncij eius ſunt: & ſequatur eos ipſe, vt ſæpius promiſerunt: quia ſine ipſo poſſunt facere nihil. Miſit puerum, tulit baculũ, & necdum eſt vox neque vita. Non ſurgo, non ſuſcitor, non excutior de puluere, non reſpiro in ſpem, ſi nõ Propheta ipſe deſcendat, & oſculetur me oſculo oris ſui.

Ephes.2.c *Eccl.15.b* *Coloſſ.2.a* *Wier.29.c* *Amos 3.b* *Luc. 18 f* *Luc. 1.f* *Mich.5.* *Ioan.1.b* *Pſal.7.d* *Luc.1.g* *Ioan.10.c* *Hier.8.d* *1.Reg.4.*

Huc accedit quòd is qui noſtrũ profitetur ſe mediatorẽ ad Deum, Dei filius eſt, & Deus eſt. Et quid eſt homo vt innoteſcat ei, aut filius hominis vt reputet eum? Quæ mihi fiducia, vt tantę me audeam credere maieſtati? Vnde inquam terra & cinis præſumo Deum curam habere mei? Ad hæc diligit patrẽ ſuũ, me verò opus non habet, bonorum meorum non eget. Vnde ergo cõſtabit mihi quòd mediator meus in parte nequaquam ſit? Tamẽ ſi verè (vt dicitis) decreuit miſereri Deus, cogitátque vt complacitior ſit adhuc, ſtatuat teſtamentum pacis, & fœdus perpetuum feriat mihi in oſculo oris ſui, vt quæ procedũt de labiis ſuis, non faciat irrita: exinaniat ſe, humiliet ſe, inclinet ſe, & oſculetur me oſculo oris ſui. Vt ex æquo partibus congruens mediator, neutri ſuſpectus ſit: Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc oſculo oris ſui. Securus ſuſcipio mediatorem Dei filium, quem agnoſco & meum. Minimè planè iam mihi ſuſpectus erit. Frater enim & caro mea eſt. Puto enim ſpernere me iam non poterit os de oſſibus meis, & caro de carne mea. Ita ergo vetus querela ſacroſanctum oſculum, id eſt incarnandi verbi myſterium exigebat, dũ longa & moleſta expectatione fatigata fides deficeret, & infidelis populus aduerſus promiſſa Dei victus tędio murmuraret. Adinuentio mea eſt, ſi non hoc idem & vos recognoſcitis de ſcripturis. Inde profectò erant querulæ illæ & plenę murmure voces: Mãda, remanda. Expecta, reexpecta. Modicum ibi, modicum ibi. Inde anxiæ illæ & plenæ pietate preces: Da mercedem Domine ſuſtinentibus te, vt Prophetæ tui fideles inueniãtur. Item: Suſcita Domine precationes quas locuti ſunt in nomine tuo Prophetæ priores. Inde blandæ illæ & plenę conſolatione promiſſiones: Ecce apparebit Dominus, & non mẽtietur: ſi moram fecerit expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Item, Prope eſt vt veniat tẽpus eius, & dies eius non elongabuntur. Et ex perſona promiſſi: Ecce ego, inquit, declino in vos vt flumen pacis, & vt torrens inundans gloriæ gẽtium. In quibus verbis ſatis apparet & prædicatorum inſtantia, & diffidentia populorum. Sic itaque & plebs murmurabat, & fides nutabat: & iuxta Eſaiæ vaticinium (angeli pacis amarè flebãt.) Ne ergo vniuerſum genus humanum moram faciente Chriſto deſperatione periret, dum ſe contemni ſuſpicaretur infirma mortalitas, ſuæque recõciliationis cum Deo de gratia totiens repromiſſa diffideret: ſancti qui de ſpiritu certi erant, certitudinem de carnis præſentia exoptabant, ac ſignum reformandæ pacis propter puſillanimes & incredulos omni inſtantia requirebãt. O radix Ieſſe qui ſtas in ſignum populorum, quàm multi reges & Prophetæ voluerunt te videre & non viderunt! Felix tamẽ ex omnibus Simeon, cuius ſenectus in miſericordia vberi. Is nempe exultauit vt videret deſiderij ſignum, & vidit & gauiſus eſt: acceptóque oſculo pacis, in pace dimittitur, ante tamen aperte pronuncians Ieſum eſſe natum in ſignum cui contradicendum erat. Omnino ita fuit. Contradictum eſt exorto ſigno pacis, ſed ab his qui oderunt pacem. Nam pax hominibus bonæ voluntatis, maleuolis autem petra ſcandali, & lapis offenſionis.

1.Tim.2.b *Gen.2.d* *Eſa.28.e* *Ezech.36.c* *Ibidem.* *Abac.2.a* *Eſa.14.e* *Eſa.66.d* *Eſaiæ33.c* *Luc.2.d.* *Pſal.91.b* *Luc.2.d*

Herodes

Herodes denique turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo. Siquidem in propria venit, & ſui eum nõ receperũt. Felices illi in ſua pernoctatione paſtores, qui ſigni huius viſione digni habiti ſunt. Iam tunc ſe abſcondebat à ſapientibus & prudentibus, & reuelabat paruulis. Et Herodes videre voluit: ſed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis ſiquidẽ ſignum erat, datum tantùm hominibus bonæ volũtatis. Herodi verò & ſimilibus eius non dabitur niſi ſignum Ionæ Prophetæ. Porrò ad paſtores, Et hoc (ait angelus) vobis ſignum: vobis humilibus: vobis obedientibus: vobis non alta ſapientibus: vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. Hoc, inquit, vobis ſignum. Quod? Quod angeli promittebant, quod populi requirebant, quod Prophetæ prædixerant, hoc fecit Dominus nunc & oſtendit vobis: in quo recipiant increduli fidem, puſillanimes ſpem, perfecti ſecuritatem. Hoc ergo vobis ſignum. Cuius rei ſignum? Indulgentiæ, gratiæ, pacis, & pacis cuius non erit finis. Hoc eſt ergo ſignum: Inuenietis infantem pannis quidem inuolutum, & poſitum in præſepio: Deus eſt tamen in ipſo mundũ reconcilians ſibi. Morietur propter peccata veſtra, & reſurget propter iuſtificationem veſtram, vt iuſtificati per fidem, pacem habeatis ad Deum. Hoc ſignum pacis Prophera quondam regi Achaz proponebat petendum à Domino Deo ſuo ſiue in excelſo ſupra, ſiue in inferno deorſum. Sed impius rex recuſauit, non credẽs miſer, quòd in ſigno hoc ima ſummis in pace ſocianda eſſent: quatenus & inferi Domino deſcendente ſalutari in oſculo ſancto ſignum pacis & ipſi recipiant, & ſuperni ſpiritus idipſum: nihilo minus cùm ad cœlos redierit, æterna ſuauitate participent. Sermo finiendus eſt, ſed vt quod in eo diſputatum eſt, breui recolligam ſumma, pateat hoc ſanctum oſculum duabus ex cauſis neceſſariè indultum mundo: vt & infirmis faceret fidem: & deſiderio ſatisfaceret perfectorum: porrò ipſum oſculum eſſe non aliud quàm mediatorem Dei & hominum, hominem Ieſum Chriſtum. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Matth. 2.a *Ioan.1.b* *Luc.10.d* *Luc.2.b* *2. Cor.5.d* *Rom.5.a* *Eſa.7.b* *Pſal.50.c*

ignara atque inexperta penitus gaudiorum. Oſtendo tamen ei quæ huiuſmodi eſt, locum in ſalutari ſibi congruentem. Non temerè aſſurgat ad os ſereniſſimi ſponſi, ſed ad pedes ſeueriſſimi domini mecum pauida iaceat, & cum publicano terram tremens nõ cœlum aſpiciat: ne confuſa in luminaribus cœli facies aſſueta tenebris, opprimatur à gloria: atque inſolitis reuerberata ſplendoribus maieſtatis, denſioris rurſum cæcitate caliginis obuoluatur. Non tibi ô quæcũque es talis anima, non tibi ille locus vilis aut deſpicabilis videatur, vbi ſancta peccatrix peccata depoſuit, induit ſanctitatem. Ibi Æthiopiſſa mutauit pellem, & in nouum reſtituta candorem, iam tũc fiducialiter veracitérque reſpondebat exprobrantibus ſibi verbum: Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem. Miraris quanam id arte potuerit, vel quibus obtinuerit meritis? Paucis accipe. Fleuit amarè, & de intimis viſceribus longa ſuſpiria trahens, ſalutaribus intra ſe ſuccuſſa ſingultibus, felleos humores euomuit. Cœleſtis medicus celerrimè ſubuenit: quia velociter currit ſermo eius. Nunquid non potio eſt ſermo Dei? Eſt vtique fortis & vehemens, & ſcrutãs corda & renes. Denique ſermo Dei viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum. Huius ergo beatæ pœnitentis exemplo proſternere & tu ô miſera, vt deſinas eſſe miſera: proſternere & tu in terram, amplectere pedes, placa oſculis, riga lachrymis, quibus tamẽ non illum laues, ſed te, & ſias vna de grege tonſarum, quæ aſcendunt de lauacro: ita ſanè, vt ſuffuſum pudore ac mœrore vultum non ante ſuſtollere audeas, quàm audias & ipſa, Dimittũtur tibi peccata tua: quàm audias, Conſurge, conſurge, captiua filia Sion, conſurge, excutere de puluere. Sumpto itaque ad pedes primo oſculo, nec ſic quidem præſumes ſtatim ad oſculum oris aſſurgere: ſed erit tibi gradus ad ipſum, medium quoddam aliud oſculum, quod ſecundo loco ad manum accipies. De quo & talem accipe rationem. Si dixerit mihi Ieſus, Dimittuntur tibi peccata tua: niſi ego peccare deſiero, quid proderit? Exui tunicam meã, ſi reinduero eam, quantum profeci? Si rurſus pedes meos quos laueram, inquinauero, nunquid aliquid lauiſſe valebit? Sordens omni genere vitiorum, in cui diu in luto fecis: ſed erit ſine dubio recidenti quàm iacenti deterius. Denique qui me ſanum fecit, ipſum mihi dixiſſe recordor: Ecce, ſanus factus es, vade, iam amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat. Qui autem dedit voluntatem pœnitendi, opus eſt vt addat & continendi virtutem: ne iterem pœnitenda, faciámque nouiſſima mea peiora prioribus. Væ enim mihi etiam pœnitenti, ſi ſtatim ſubtraxerit manum, ſine quo nihil poſſum facere. Nihil, inquam, quia nec pœnitere nec continere. Audio proinde quòd conſulit ſapiens. Verbum (inquit) in oratione ne iteres. Pauco & quod iudex intentat arbori non facienti fructum bonum. Fateor, pro huiuſmodi non ſum omnino contentus priori gratia, qua iam malorum ſum pœnitens, niſi & ſecũdam accepero: vt videlicet dignos faciam pœnitentiæ fructus: & deinceps non reuertar ad vomitum.

Cantic.1.b *Pſal.147.a* *Pſal.7.c* *Heb.4.c* *Luc.7.g* *Eſaia 52.* *Ioan.5.c* *Eccl.7.b* *Matth.3.b* *2.Pet.2.b*

De oſculo pedis, manus, & oris Domini, &c.
Sermo tertius.

HOdie legimus in libro experientiæ: Conuertimini ad vos ipſos, & attendat vnuſquiſque cõſcientiam ſuam ſuper his quæ dicenda ſunt. Explorare velim ſi cui vnquam veſtrũm ex ſententia dicere datum ſit: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Non eſt enim cuiuſuis hominum ex affectu hoc dicere: ſed ſi quis ex ore Chriſti ſpirituale oſculum vel ſemel accepit, hunc proprium experimentum profectò ſollicitat, & repetit libens. Ego arbitror neminem vel ſcire poſſe quid ſit, niſi qui accipit. Eſt quippe manna abſcõditum: & ſolus qui edit, adhuc eſuriet. Eſt fons ſignatus, cui non communicat alienus: ſed ſolus qui bibit, adhuc ſitiet. Audi expertum quomodo requirit: Redde mihi, inquit, lætitiam ſalutaris tui. Minimè ergo id ſibi arroget mei ſimilis anima onerata peccatis, ſuę́que adhuc carnis obnoxia paſſionibus, quæ ſuauitatem ſpiritus necdum ſenſerit, internorũ

Hoc ergo reſtat mihi prius petendum & accipien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum,quàm præsumam altiora & sacratiora contin- G gere. Nolo repentè fieri summus: paulatim proficere volo. Quantum displicet Deo impudentia peccatoris,tantum pœnitentis verecundia placet. Citiùs placas eum si mensuram tuam seruaueris, & altiora te non quæsieris. Longus saltus & arduus est de pede ad os, sed nec accessus conueniens. Quid enim? Recenti adhuc respersus puluere, ora sacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præsentaris? Per manum tibi trāsitus sit. Illa prius te tergat: illa te erigat. Quomodo erigat? Dando vnde præsumas. Quid istud? Decor continentiæ,& digni pœnitentiæ fructus, quæ sunt opera pietatis. Hæc de te stercore erigent in spem audendi potiora. Sanè accipiēdo donum,osculare manum: hoc est, non tibi, sed nomini eius da gloriam. Da semel & da iterum, tum pro donatis criminibus,tum pro collatis virtutibus. Aut certè videto vnde munias frontem contra ictus istos. Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti,quid gloriaris,quasi non acceperis?

Iam tandem in osculis duobus geminum habens diuinæ dignationis experimentum, forsan non cōfunderis præsumere sanctiora. Quantū quippe cresci in gratia,tantum & in fiducia dilataris. Inde fit vt & ames ardentiùs,& pulses fidentiùs pro eo quod tibi deesse sentis. Porrò pulsanti aperietur. Iam summum illud quodcunque est summæ dignationis & miræ suauitatis osculum credo non negabitur sic affecto. Hæc via: hic ordo. Primò ad pedes procidimus,& ploramus coram Domino qui fecit nos,ea quæ fecimus nos. Secundò manum quærimus subleuantis & roborantis genua dissoluta. Postremò cū K ista multis precibus & lachrymis obtinemus, tū demum audemus forsitā ad ipsum os gloriæ caput attollere(pauens & tremens dico)non solùm speculādum,sed etiam osculandum: quia spiritus ante faciē nostram Christus Dominus: cui adhærētes in osculo sancto, vnus spiritus ipsius dignatione efficimur. Tibi Domine Iesu,tibi meritò dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciē tuam Domine requirā. Nempe auditam feci̇sti mihi manè misericordiam tuam, cum iacenti primùm in puluere, tuáque deosculanti reuerenda vestigia, quòd malè vixeram, remisisti. Porrò in progressu diei lætificasti animam serui tui, cùm deinde in osculo manus etiam bene viuendi gratiam indulsisti. Et nūc quid restat,ô bone Domine, nisi vt iam in plenitudine lucis, in feruore spiritus,ad oris quoque osculum dignanter admittens adimpleas me lætitia cum vultu tuo? Indica mihi ô suauissime, ô serenissime, indica mihi vbi pascis,vbi cubas in meridie. Fratres, bonū est nos hic esse, sed eccе auocat nos diei malitia. Hi siquidem M qui modo superuenisse nunciantur, gratum cogunt rumpere magis quàm finire sermonem. Ego exibo ad hospites,ne quid desit officiis eius de qua loquimur charitatis: ne fortè & de nobis audire contingat: dicunt enim & non faciunt. Vos orate interim vt voluntaria oris mei beneplaciti faciat Deus ad vestrū ipsorum ædificationem, & laudem & gloriam nominis sui.

De triplici profectu animæ,qui fit per osculum pedis, manus, & oris Domini. Sermo IIII.

TRiplicem quendam animæ profectum, sub nomine trium osculorum sermo hesternus cōplexus est. Nūquid excidit vobis? Is mihi hodierna disputatione prosequendus erit,prout parare dignabitur in dulcedine sua pauperi Deus. Diximus,si recolitis,illa oscula sumi ad pedes, ad manum, ad os,singula singulis referētes. In primo sanè primordia dedicantur nostræ conuersionis. Secundum autē proficientibus indulgetur. Porrò tertium sola experitur & rara perfectio. Ab hoc solo quod vltimum positū est,sumpsit exordium scriptura ista quam tractare suscepimus,& ipsius causa reliqua duo à nobis adiuncta sunt. An verò necessariè,vos iudicabitis. Puto enim facies ipsa eloquij facilè admonet & ista requirere. Mirum verò si non & vos aduertitis oportere reuera esse aliud siue alia oscula à quibus illud oris distinguere voluit,quidixit: *Osculetur me osculo oris sui.* Cur enim cùm sufficere poterat dixisse simpliciter, *Osculetur me*: præter morem tamen vsúmque loquēdi distinctè & signanter adiecit, *osculo oris sui*, nisi vt ostenderet ipsum quod petebat osculum summum esse,non solum? Nonne denique ita inuicem loquimur,osculare me,vel da mihi osculum, & nemo sequitur vt dicat ore tuo,siue osculo oris tui? Quid? alterutrum osculari parantes,num versus inuicem ora tendimus,quę tamen abinuicem nō requirimus nominatim? Denique qui narrat(verbi gratia)à Domino susceptum in osculo proditorē, Et osculatus est ait,cum: nec addidit, ore suo, vel osculo oris sui. Sic nimirum omnis & qui scribit, & qui loquitur, consuecuit.

Sunt ergo hi tres animarum affectus siue profectus expertis duntaxat satis noti & manifesti, cùm aut de actis malis indulgentiam, aut de bonis agendis gratiā,aut ipsius etiam indultoris & benefactoris sui præsentiā,eo quidē modo quo in corpore fragili possibile est,obtinet intueri. Cæterùm primum & secundum qua ratione oscula nominauerim, manifestius accipite. Osculum, pacis iudicium esse omnes nouimus. Porrò autem si (vt scriptura loquitur) peccata nostra separant inter nos & Deum, tollatur de medio quod interest,& pax est. Cùm ergo satisfacimus,vt ablato quod separat peccato reconciliemur: indulgentiam quam recipimus, quid nisi quoddam osculum dixerim pacis? Idque interim non alibi,quàm ad pedes sumendum. Humilis quippe & verecunda debet esse satisfactio, qua emendatur superba transgressio. At cùm etiam ad viuēdum emendatius,Deóque dignius conuersandum, placita quadam amplioris gratiæ familiaritate donamur: cum ampliori fiducia caput iam leuamus de puluere,largitoris (vt assolet) manum osculaturi,si tamen de accepto munere non nostram, sed auctoris gloriam quærimus, eíque sua dona & non nobis ascribimus. Alioquin si in te & non magis in Domino gloriaris,propriam profectò, & non Domini manū osculari conuinceris, quod (iuxta beati Iob sententiam) est iniquitas maxima, & negatio in Deum. Si ergo ad scripturæ testimonium propriam gloriam quærere,propriam est osculari manū: profectò qui dat gloriam Deo, Dei dicitur non incongruè manū osculari. Et in hominibus quidem ita esse videmus, seruos videlicet offensorum dominorum osculari solere

solere pedes,cùm ab ipsis veniam petunt, & pauperes diuitum manus,cùm ab eis munus accipiūt. Verùm quia spiritus est Deus, & nullis simplex illa substantia membris distincta corporeis: erit forsan qui nullatenus de illa recipiat tale aliquid: sed à me sibi Dei manus ac pedes flagitet demōstrari, sicque probari quod de osculo pedum manúsve diffinio. Sed quid si & ego vicissim ab ipso meo scisciatore de ore quoque Dei requisiero quatenus quod de oris osculo scriptura loquitur,ad Deum pertinere demōstret? Nempe aut cum isto simul & illa habet,aut cū illis pariter & isto caret. Sedenim & os habet Deus, B quo docet hominem scientiā, & manum habet qua dat escam omni carni, & pedes habet quorum terra scabellum est,ad quos nimirū peccatores terræ cōuersi atque humiliati satis faciunt. Hæc,inquam,habet Deus omnia per effectum,non per naturam. Inuenit profectò apud Deum & verecunda confessio, quo se humiliando deiiciat,& prompta deuotio vbi se innouando reficiat,& iucunda contemplatio,vbi excedēdo quiescat. Omnia omnibus est qui omnia administrat,nec quicquam est omnium propriè. Nā quod in se est, lucem habitat inaccessibilem, & pax C eius exuperat omnem sensum,& sapientiæ eius non est numerus, & magnitudinis eius non est finis, nec potest eum videre homo,& viuat. Non quòd longe abvnoquoque sit,qui esse omnium est,sine quo omnia nihil,sed vt tu plus mireris, & nil eo præsentius, & nil incomprehensibilius. Quid nempe cuique rei præsentius,quàm esse suum? Quid cuique tamen incomprehensibilius, quàm esse omnium? Sanè esse omnium dixerim Deum, non, quia illa sunt quod est ille, sed quia ex ipso, & per ipsum,& in ipso sunt omnia. Esse est ergo omnium quæ facta sunt,ipse fa- D ctor eorum,sed causale,non materiale. Tali proinde modo dignatur illa maiestas suis esse creaturis, omnibus quidem quòd sunt, animantibus autem quòd & viuunt,porrò ratione vtentibus lux, rectè verò vtentibus virtus, vincentibus gloria. Et in his omnibus creandis,gubernandis,administrandis,mouendis,promouendis,innouandis, firmādis, nullis corporeis indiget instrumentis, qui omnia solo verbo & corpora creauit & spiritus. Animæ corporibus & corporeis egent sensibus,per quę sibi inuicem innotescant & valeant. At non ita omnipotens Deus,cui E de sola voluntate celeris suppetit sufficientia tam creandis rebus,quàm ordinādis prout voluerit. Valet cui vult,quātum vult,& absq; corporaliū officio obsequióve membrorum. Quid? Ad intuenda quæ condidit ipse,putas sibi requirat corporei sensus adiutorium? Nihil omnium omnino latet aut effugit lucem vbique præsentem,nec tamen vt agnoscat aliquid,necessarium habet renunciantis sensus ministerium. Nec solum vniuersa nosceit sine corpore,sed & innotescit mundis corde sine corpore. Dico autem idem latius,vt planius fiat. Sed fortè quia finiēdi iam sermonis angustia non admittit, consilij magis est vt in crastinum differamus.

De quatuor generibus spirituum, videlicet Dei,angeli,hominis, & pecoris. Sermo V.

QVatuor spirituum genera nota sunt vobis,pecoris,noster,angelicus,& qui condidit istos. Non est ex omnibus cui siue propter se, siue propter aliū, A siue propter vtrumque necessarium corpus non sit, corporisve similitudo, excepto duntaxat illo cui omnia tam corporalis quàm spiritualis creatura meritò confitetur, & dicit, Deus meus es tu, quoniam *Psal.15.a* bonorum meorum non eges. Et primum quidem ita corpore egere constat,vt nec subsistere absque illo vtcunque possit. Simul quippe & viuificare desinit & viuere ille spiritus,quando moritur pecus. Verùm nos viuimus quidē post corpus: sed ad ea quibus beatè viuitur,nullus nobis accessus patet nisi per corpus. Senserat hoc qui dicebat: Inuisibilia Dei per *Rom.1.c* ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Ipsa siquidem quæ facta sunt, id est corporalia & visibilia ista,non nisi per corporis instrumentum sensa in nostram notitiam veniunt. Habet ergo necessariū corpus spiritualis creatura,quæ nos sumus,sine quo nimirum nequaquam illam scientiam assequitur, quā solam accepit gradum ad ea de quorū sit cognitione beata. Hic si mihi obiicitur de paruulis regeneratis,quòd absque scientia rerum corporalium exeuntes de corpore,ad beatam vitam nihilominus transire credantur: breuiter respondeo hoc illis conferre gratiam,non naturam. Et quid ad me de miraculo Dei,qui de naturalibus dissero? Iam quòd & supercœlestes spiritus opus corporibus habeant, illa maximè certos nos faciat vera & verè diuina sententia. Nónne omnes(ait) administratorij spiritus sunt, mis- *Heb.1.d* si in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Quonam ergo modo implent ministerium suum absque corpore, præsertim apud viuentes in corpore? Denique non est discurrere, nec de loco ad locum trāsire,nisi corporum, quod frequēter angelos facere tam indubitata, quàm nota probat auctoritas. Hinc est quòd & visi sunt patribus, & ad eos intrauerunt, & manducauerunt, & pedes lauerūt. Ita inferior superiórque spiritus propriis corporibus egent, sed tamen quibus iuuent, non etiam iuuentur. At pecus quidem ex debito seruitutis & ad vsus tantum temporalium corporaliúmque necessitatum iuuando seruit: ideóque ille spiritus & cum tē- *Ioan.8.d* pore transit, & cum corpore deficit. Seruus quippe non manet in domo in æternum: licet qui bene eo vtuntur, omnem vsum huius temporalis seruitutis ad quæstum referant æternorum. Angelus verò curat satagítque in libertate spiritus administrare officium pietatis,futurorum bonorum promptum mortalibus alacrémque ministrum sese exhibens, vtpote suis in æternum futuris ciuibus & cohæredibus supernæ iucunditatis. Ille ergo vt iure seruiat, iste vt piè subueniat,ambo proculdubio suis corporibus egent vt iuuent. Nam in quo ipsi eis iuuentur, nō video,ad profectum duntaxat æternitatis. Irrationalis nempe spiritus etsi corporalia per corpus & ipse hauriat, nunquid tamen eousque iuuatur corpore suo,vt per corporalia & sensibilia quæ per illud sentit, etiam ad spiritualia & intelligibilia proficiendo pertingat? Ad quę tamen capessenda pro suo corporali tēporalíque obsequio nosceitur iuuare illos, qui omnem vsum rerum temporalium ad fructum trāsferunt æternarum, vtentes hoc mundo tamquam non vtentes. Porrò autem supercælestis spiritus absque adiutorio corporis, & absque intuitu horū quæ

I Ar.4.c

Rom.11.d

Psal.15.a

Ioan.8.d

Heb.1.d

Sap.1.a

Iob.31.b

Psal.112.b

1.Cor.4.b

Psal.94.b

Matth.23.a

Psal.26.c

Psal.15.c

Cant.1.b

Cantic.1.n

Marc.14.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

per corpus sentiuntur: sola profectò suæ vicinitate ac viuacitate naturæ sufficit apprehendere summa, & intima penetrare. An non hoc Apostolus intellexit, qui cùm diceret, Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciũtur: adiecit protinus, à creatura mundi? Nimirum quoniam à creatura cœli nõ ita. Quò enim is inuolutus carne & terræ incola spiritus ex consideratione sensibilium proficiens, gradatim quodammodo paulatímque nititur peruenire: eò ille cœlestium habitator ingenita subtilitate ac sublimitate sua in omni velocitate facilitatéque pertingit, nullo vtique sensus corporei adminiculo fultus, nullo corporei membri adiutus officio, nullo corporeæ cuiuscunque rei informatus intuitu. Cur enim inter corpora spirituales scrutetur sensus, quos in libro vitæ & absque contradictione legit, & absque difficultate intelligit? Cur in sudore vultus sui laboret excutere grana de paleis, de vuis vina, & de amurca oleum, qui ex omnibus satis abundéque ad manum habet? Quis mendicet victum suum per domos alienas, in sua abundans panibus? Quis puteum fodere curet, & in terræ visceribus venas aquarum cum labore rimari, cui vltro affatim aquas lympidas fons viuus emanat? Nec brutus ergo nec angelicus spiritus ad ea capessenda quæ beatam spiritualem faciunt creaturam, suis vllo modo corporibus adiuuatur, ille quidem pro innata stoliditate non capiens, iste verò pro excellentioris gloriæ prærogatiua non indigens. Porrò hominis spiritum, (qui mediũ quẽdam inter supremum & infimum tenet locum) vsqueadeò ad vtrumque necessarium habere corpus manifestum est, vt absque eo nec ipse proficere, nec alteri prodesse possit. Nam vt taceam membra cætera corporis, officiáve membrorum, quonam modo quæso aut sine lingua instruis audientem, aut sine auribus percipis instruentem? Itaque cùm absque corporis adminiculo nec bestialis spiritus seruilis conditionis soluere debitum, nec spiritualis, cœlestísque creatura implere ministerium pietatis, nec rationalis anima tam proximo quàm etiam sibi sufficiat consulere ad salutem, liquet omnem creatum spiritum siue vt iuuet, siue vt iuuetur simul & iuuet corpore prorsus indigere solatio. Quid enim si qua animantia quantum ad vsum sui reperiantur incommoda, nullísque apta vsibus humanarum necessitatum? Prosunt profectò visu, etsi non vsu, vtiliora cordibus intuentium, quàm vtentium corporibus esse possent. Etsi nociua, etsi etiam pernicioſa temporali hominum constet esse saluti, non tamen deest eorum corporibus vnde cooperẽtur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti, & si non cedendo in cibum, aut exhibẽdo ministerium, certè ingenium exercendo, iuxta cum qui vtique omni vtenti ratione presto est communis disciplinæ profectum, quo inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Nam & diabolus eiúsque satellites, cùm sit semper eorũ maligna intentio, nocere quidem semper cupiunt, sed bonis æmulatoribus, quibus dicitur: Quis vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis? absit vt possint: magis autem prosunt & nolentes, cooperantúrque in bonum bonis. Cæterùm angelica corpora vtrúmnam ipsis spiritibus naturalia sint, sicut hominibus sua, & sint animalia sicut homines, immortalia tamen, quòd nondum sunt homines: porrò ipsa corpora mutent & versent in forma & specie qua volũt quãdo apparere volũt, dẽsantes & solidãtes ea quantum volunt, cùm tamen in sui veritate præ subtilitate naturæ atque substantiæ suæ impalpabilia sint, & nostris omnino inattingibilia visibus: an verò simplici spirituali subſtantia subsistentes, corpora cùm opus est sumant, rursúmque expleto opere ponant, in eãdem de qua sumpta sunt materiam dissoluenda: nolo vt à me requiratis. Videntur patres de huiusmodi diuersa sensisse, nec mihi perspicuum est vnde alterutrum doceam: & nescire me fateor. Sed & vestris profectibus nõ multum conferre arbitror harum rerum notitiam. Illud autem scitote, nullum creatorum spirituum per se nostris mentibus applicari, vt videlicet nullo mediante nostri suíve corporis instrumento, ita nobis immisceatur & infundatur, quo eius participatione docti siue doctiores, vel boni siue meliores efficiamur. Nullus angelorum, nulla animarum hoc modo mihi capabilis est, nullius ego capax. Nec ipsi angeli ita se alterutrum capiunt. Sequestretur proinde prærogatiua hæc summo ac incircumscripto spiritui, qui solus cùm docet angelum siue hominem scientiam, instrumẽtum nõ quærit nostræ corporeę auris, sicut nec sibi oris. Per se infunditur, per se innotescit, purus capitur à puris. Solus nullius indiget, solus & sibi & omnibus de sola omnipotenti voluntate sufficiens. Operatur tamen immensa & innumera per subiectam creaturam corporalem siue spiritualem: sed quasi imperans, non quasi mendicans. En (verbi gratia) quòd linguam meam corporalem assumpsi nunc in opus suum, docere videlicet vos, cùm per se absque dubio facilius suauiúsque id posset, profectò indulgentia est, non indigentia. In profectu siquidem vestro meritũ quærit mihi, non sibi solatium. Idipsum sapere opus est omni homini operanti bonum, ne fortè in se de bonis Domini, & non in Domino glorietur.

Est tamen qui bonum operatur non volens siue homo malus, siue angelus malus, & constat non fieri propter eum quod fit per eum, cùm prodesse nullum bonum possit inuito. Igitur ei quidem dispensatio tantùm credita est, sed nescio quomodo gratius iucundiúsque sentimus bonum, quod per malum dispensatorem ministratur. Ipsa est ergo causa cur & per malos Deus faciat bona bonis, non autem quòd opera eorum indigeat in benefaciendo. Porrò his quæ ratione vel sensu carentia sunt, multo minus Deum egere quis dubitet? Sed quando in opus bonum & ipsa concurrunt, apparet quoniam omnia seruiunt ei cui meritò est dicere: Meus est orbis terræ. Aut certè quia nouit quæ per quæ conuenientius fiant, de seruitute corporeæ creaturæ non efficaciam quærit, sed congruentiam. Esto deinde quòd corporum ministeria opportunè plerũque diuinis operibus applicentur, vt verbi gratia pluuię viuificandis seminibus, & multiplicandis segetibus, & fructibus maturandis: quid proprio, quæso, de corpore facere habet, cui ad nutum, indifferenter vniuersa corpora cœlestia atque terrestria obsequi constat? Planè superfluo haberet suum, qui nullum sibi

reperit

Rom. 1.c

1. Pet. 3.c

Psal. 149. b

reperit alienum. Verùm si cuncta quæ hoc loco dicenda occurrunt, præsenti velimus sermone concludere, sermo modum excedet, & vires forsitá aliquorum. Propterea quæ restant, sub alio seruemus absoluenda principio.

De summo & incircumscripto spiritu qui est Deus: & quomodo misericordia & iudicium dicantur pedes Domini. Sermo sextus.

VT præcedenti sequens sermo cohæreat, tenetísne datum superius solum summum & incircumscriptum spiritum ad omne quod facere vel fieri vult, corporis instrumento siue obsequio non egere? Demus ergo securi veram soli Deo sicut immortalitatem, ita & incorporeitatẽ, quòd solus spirituum vniuersam corporeã naturam eo vsque trãscendat, vt quocunque corpore in quocunque opere non indigeat, solo spirituali nutu cùm vult ad quæcunque vult agenda contentus. Sola igitur est quæ nec propter se, nec propter alium solatio corporei instrumenti opus habet illa maiestas, cuius omnipotenti arbitrio incunctanter præsto est omne opus, omne altum inclinat, omne aduersum cedit, omne creatum fauet, etiam nullo interueniente vel subueniẽte solatio corporali siue spirituali. Docet vel monet sine lingua, præbet vel tenet sine manibus, sine pedibus currit & succurrit pereuntibus. Actitabat ista & cum patribus prioribus seculis: experiebantur homines sedula beneficia, sed latebat eos beneficus. Ille quidem attingebat à fine vsque ad finem fortiter, sed disponens omnia suauiter nõ sentiebatur ab hominibus. Et gaudebant de bonis Domini, & Dominum Sabaoth (eo quòd cum tranquillitate iudicaret omnia) omnino nesciebant. Ab ipso erant, sed non cum ipso. Per ipsum viuebant, sed non ipsi. Ex ipso sapiebant, sed non ipsum, alienati, ingrati, insensati. Hinc demum factum est, vt quod erant, quod viuebant, quod sapiebãt, non auctori tribuerent, sed naturæ adscriberent, aut certè (quod insipientius erat) fortunæ. Propriæ quoque industriæ atque virtuti multi multa arrogabant. Quanta sibi vsurparunt seductorij spiritus? quãta soli & lunæ data sunt? quãta terris & aquis attributa? quanta etiam manufactis fabrilibúsq; mortalium deputata operibus? Herbis, arbustis, minutissimis, vilissimísque seminibus pro numinibus deferebatur. Heu sic homines perdiderunt & commutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum. Quorum Deus miseratus errores, de monte vmbroso & condenso dignanter egrediens, in sole posuit tabernaculũ suum. Obtulit carnem sapiẽtibus: carnem, per quam discerent sapere & spiritum. Nam dũ in carne & per carnem facit opera non carnis, sed Dei, naturæ vtique imperans, superánsque fortunã, stultã faciens sapiẽtiam hominum, dæmonúmq; debellans tyrannidẽ, manifestè ipsum se indicat esse, per quem eadem & ante fiebãt quãdo fiebant. In carne, inquã, & per carnem potenter ac patenter operatus mira, locutus salubria, passus indigna, euidenter ostẽdit quia ipse sit qui potẽter sed inuisibiliter secula cõdidisset, sapienter regeret, benignè protegeret. Deniq; dum euangelizat ingratis, signa præbet infidelib⁹, pro suis crucifixoribus orat: nónne liquidò ipsum se esse declarat quicũ patre suo quotidie oriri facit solẽ suum super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos? Hoc enim est quod ipse aiebat: Si nõ facio opera patris mei, nolite credere. En aperit os carnis suæ docens in mõte discipulos, qui in silẽtio angelos in cœlestibus docet. En ad tactũ corporeæ manus curatur lepra, fugatur cæcitas, auditus reparatur, lingua muta resoluitur, discipulus prope mersus erigitur, & is indubitanter agnoscitur cui dixerat longè ante Dauid: Aperis tu manũ tuã, & imples omne animal benedictione. Et item: Aperiẽte te manum tuã, omnia replebuntur bonitate. En secus corporales pedes iacens ac pœnitens audit peccatrix: Remittuntur tibi peccata tua, & recognoscit eum de quo ex multis retro temporibus scriptum legerat: Egredietur diabolus ante pedes eius. Vbi nempe peccatũ remittitur, ibi proculdubio diabolus de corde peccatoris expellitur. Hinc vniuersaliter de cunctis pœnitẽtibus dicit: Nũc iudicium mundi, nunc princeps huius mũdi eiicietur foràs: quòd scilicet humiliter confitenti remittat Deus peccatum, & diabolus eum quem in hominis corde inuaserat, amittat principatum. Denique ambulat super vndas carnalibus pedibus, cui necdum carne vestito iam Psalmista præcinuerat: In mari via tua, & semitę tuæ in aquis multis. Quod est: Conculcas corda tumẽtia superborum, & fluxa desideria carnalium cõprimis, iustificans impios, & superbos humilians. Quod tamen quia inuisibiliter fit, carnalis non sentit à quo fit. Vnde & subdit, Et vestigia tua non cognoscentur. Hinc rursus pater ad filium, Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: hoc est, donec omnes qui te contemnunt, tuæ voluntati subiiciam, siue inuitos & miseros, siue volũtarios & beatos. Itaque hoc opus spiritus quia caro nõ percipiebat (animalis quippe homo nõ percipit ea quæ sunt spiritus Dei) opus fuit vt corporalibus pedibus corporaliter incubans, & corporalibus labiis pedes eosdem deosculans, veniã peccatorum peccatrix perciperet: sicque illa mutatio dexteræ excelsi, qua mirabiliter, sed inuisibiliter iusti ficat impium, etiam carnalibus innotesceret. Verùm illos spirituales pedes Dei, quos primo loco spiritualiter osculari pœnitẽtem oportet, præterire me non oportet. Noui ego curiositatem vestram, quæ nil sua voluntate inscrutatum omnino prætereat. Nec verò ducendum cõtemptui, nosse quibus scriptura pedibus tam frequẽter Deum commemorat nunc quidem stare, vt ibi: Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Nunc verò ambulare, vt ibi: Et habitabo in illis, & deambulabo in eis. nunc etiã currere, iuxta illud: Exultauit vt gigas ad currẽdã viã. Si rectè Apostolo visum est caput Christi referre ad deitatẽ, puto & nobis non incõgruè videri pedes ad hominẽ pertinere: quorũ alterum misericordiam, alterum iudicium nominemus. Nota sunt vobis duo ista vocabula: & de plerísque scripturæ locis ambo pariter si cogitatis occurrunt. Quia verò misericordiæ pedem Deus in carne cui se vniuit assumpserit, docet epistola ad Hebræos tentatum perhibens per omnia Christum pro similitudine absque peccato vt misericors fieret. Quid illum alterum qui iudicium nuncupatus est, nonne ad hominem æquè assumptum & ipsum per-

Sap. 8.a

Psal. 105. c

Ibid. 18.a

Matth. 5.g

Ioan. 10.g

Psal. 144.d

Psal. 103.d

Matth. 9.a

Abac. 3.a

Ioan. 12.c

Psal. 76.d

Psal. 109.

1. Cor. 2.d

Psal. 76.c

Psal. 131.b

2. Cor. 6.d

Psal. 18.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinere ipse Deus homo apertè significat vbi datam sibi perhibet à patre potestatē iudicium facere, quia filius hominis est: His duobus ergo pedibus aptè sub vno diuinitatis capite concurrentibus, natus ex muliere, factus sub lege, inuisibilis Emmanuel in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. His certè pertransit, & nunc benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo, sed spiritualiter, sed inuisibiliter. His, inquā, pedibus deuotas perambulat mētes, incessanter lustrans scrutánsque corda & renes fidelium. Vide autem ne fortè hæc illa sint spōsi cura, quæ sponsa tam magnificè commendat in cōsequentibus, cōparans ea (ni fallor) columnis marmoreis, fundatis super bases aureas. Pulchrè omnino, quoniā quidem incarnata Dei sapientia (quæ auro designatur) misericordia & veritas obuiauerunt sibi: denique vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas. Felix mens, cui semel Dominus Iesus vtrumque infixerit pedē. A duobus signis cognoscite eā quæ huiusmodi est, quæ secum necesse est referat diuinis impressa vestigiis. Ipsa sunt timor & spes ille iudicij, ista misericordiæ repræsentans imaginē. Meritò beneplacitū est Deo super timentes eū, & in eis qui sperant super misericordia eius: cùm sapientiæ timor initiū sit, spes profectus. Nā cōsummationē sibi charitas vendicat. Quæ cùm ita sint, non paruus fructus est in primo hoc osculo quod ad pedes accipitur: tātùm curato vt neutro frauderis illorū. Porrò enim si iam dolore peccati & iudicij timore cōpungeris, veritatis iudicijque vestigio labia impressisti. Quòd si timorē dolorémque diuinæ intuitu bonitatis, & spe consequendæ indulgentiæ temperas, etiam misericordiæ pedem amplecti te noueris. Alioquin alterū sine altero osculari non expedit, quia & recordatio solius iudicij in barathrū desperationis precipitat, & misericordiæ fallax assentatio pessimam generat securitatem. Datum est & mihi misero nonnunquam sedere secus pedes Domini Iesu: & modo hunc, modo illum tota deuotione amplecti, inquantum me sua benignitas dignabitur admittere. At siquando miserationis oblitus stimulante conscientia, iudicio paulo diutius inhærerem: mox metu incredibili ac miserabili cōfusione deiectus, & tenebroso circumfusus horrore, hoc solum palpitans de profundis clamabam: Qui nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Quod si eo relicto pedem misericordiæ plus tenere contingeret, tanta e contrariò incuria & negligentia dissoluebar, vt cōfestim & oratio tepidior, & actio pigrior, & risus promptior, & sermo incautior, & omnis denique vtriusque hominis status inconstantior appareret. Proinde magistra instructus experientia, non iudicium iam solum aut solam misericordiam, sed misericordiam pariter & iudicium cantabo tibi Domine. In æternum non obliuiscar iustificationes istas. Cantabiles mihi erunt ambæ pariter in loco peregrinationis meæ: quousque misericordia superexaltata iudicio, miseria conticescat, ac sola cantet tibi de cætero gloria mea, & non compungar.

De amore ardenti quo anima diligit Deum: & de attentione habenda quando homo orat, vel psallit coram Deo & angelis eius. Sermo septimus.

IPse mihi laborem suscito, qui vos sponte prouoco ad quærendum. Quia enim ego primi osculi occasione spirituales Dei pedes propriis diffinitionibus ac nominibus equidem ex abundanti demonstrare curaui, vos pergitis inquirere & de manu, quæ secundo loco osculanda proponitur. Annuo, gero vobis morem, insuper non manum, sed manus ostendo, propriisque distinguo vocabulis. Latitudo vna, altera fortitudo dicatur: quòd & tribuat affluenter, & defendat potenter quod dederit. Vtramque profectò osculabitur, qui ingratus non fuerit: Deum vtique bonorum omnium sicut largitorem, ita & conseruatorem recognoscens & confitens. Satis de duobus osculis dictum esse reor, videamus & de tertio. *Osculetur*, inquit, *me osculo oris sui.* Quis dicit? Sponsa. Quænam ipsa? Anima sitiens Deum. Sed pono diuersas affectiones: vt ea quæ propriè sponsæ congruit, distinctius elucescat. Si seruus est, timet à facie Domini. Si mercenarius, sperat de manu Domini. Si discipulus, aurem parat magistro. Si filius, honorat patrem. Quæ verò osculum postulat, amat. Excellit in naturæ donis affectio hæc amoris: præsertim cùm ad suum recurrit principium, quod est Deus. Nec sunt inuenta æquè dulcia nomina quibus verbi animæque dulces adinuicem exprimerētur affectus, quemadmodum sponsus & spōsa, quippe quibus omnia communia sunt, nil proprium, nil à se diuisum habentibus. Vna vtriusque hæreditas, vna domus, vna mensa, vnus thorus, vna etiam caro. Denique propter hanc relinquet ille patrem & matrem, & adhærebit vxori suę, & erunt duo in carne vna. Hæc quoque iubetur nihilo minus obliuiscī populum suum, & domum patris sui, vt concupiscat ille decorem eius. Si ergo amare specialiter sponsis principalitérque conuenit, non immeritò sponsæ nomine censetur anima quæ amat. Amat autem quæ osculum petit. Non petit libertatem, non mercedem, non hæreditatem, non denique vel doctrinam, sed osculum. More planè castissimæ sponsæ ac sacrum spirantis amorem, nec omnino volentis flāmam dissimulare quam patitur. Vide enim quale præripiat sermonis exordium. Magnum quid à magno petitura, nullo tamen, vt assolet, vtitur blanditiarum fuco: nullis circumuolutionibus ad id quod desiderat ambit. Non facit procœmium, non captat beneuolentiam, sed ex abundantia cordis repentè prorumpens, nudè, frontoséque satis, osculetur me, ait, osculo oris sui. An non tibi quasi dicere manifestè videtur: Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Amat profectò castè, quæ ipsum quem amat, quærit, non aliud quicquam ipsius. Amat sanctè, quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiritus. Amat ardenter, quæ ita proprio ebriatur amore, vt maiestatem non cogitet. Quid enim? Respicit terram, & facit eam tremere: & ista se ab eo postulat osculari? Ebriáne est? Ebria prorsus. Et fortè tunc cùm ad ista prorupit, exierat de cella vinaria, quò se nimirum introductam postmodum gloriatur. Nam & Dauid de quibusdam dicebat Deo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. O quanta amoris vis! quanta in spiritu libertatis fiducia! Quid manifestius quàm quòd perfecta charitas foras mittit timorem?

Vere-

Verecundè tamen non ad ipsum sensum sermonem dirigit, sed ad alios tāquam de absente. *Osculetur me*, inquiens, *osculo oris sui.* Grandis quippe res petitur, & opus est verecundia comitari precem, commendare petentem. Itaque per domesticos & intimos accessus ad intima quæritur, ambitur ad desideratum. Quinam illi? Credimus angelos sanctos astare orantibus, offerre Deo preces & vota hominum, vbi tamē sine ira & disceptatione leuari puras manus perspexerint. Probat hoc angelus ita loquens ad Tobiam: Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandiū, & mortuos absCōdebas, per diem in domo tua, & nocte sepeliebas: ego obtuli orationem tuam Domino. Puto id vobis satis & aliis scripturæ testimoniis persuasum. Nā quòd psallentibus quoque dignanter admisceri sancti angeli soleant, quid eo manifestius quod Psalmista ait: Præuenerunt principes coniuncti psallētibus in medio iuuencularum tympanistriarum? Vnde & dicebat, in conspectu angelorum psallam tibi. Doleo proinde aliquos vestrūm graui in sacris vigiliis deprimi somno, nec cœli ciues reuereri, sed in præsentia principum tanquam mortuos apparere, cum vestra ipsi alacritate permoti vestris interesse solenniis delectantur. Vereor ne vestram desidiam quandoque abominātes, cum indignatione recedant: & incipiat vnusquisque vestrūm serò cum gemitu dicere Deo: Longe fecisti notos meos à me, posuerūt me abominationem sibi. Et illud: Elongasti à me amicum & proximum & notos meos à miseria. Item: Qui iuxta me erant, de longe steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Pro certo enim si se à nobis boni spiritus elongauerint, impetus malignorum quis sustinebit? Dico ergo his qui eiusmodi sunt: Maledictus qui opus Dei facit negligenter. Dicit quoque, non ego, sed Dominus: Vtinam te calidum aut frigidum inuenissem! sed quia te tepidum inueni, incipiam te euomere ex ore meo. Eapropter attēdite principes vestros cùm statis ad orandū vel psallendū, & state cum reuerētia & disciplina, & gloriamini, quia angeli vestri quotidie vident faciē patris. Nimirum missi in ministeriū propter nos, qui hæreditatem capimus salutis: deuotionem nostram in superna ferūt, referunt gratiā. Vsurpemus officium, quorum sortimur cōsortium: vt in ore infantium & lactantiū perficiatur laus. Dicamus eis: Psallite Deo nostro, psallite. Atque audiamus eos vicissim respondentes: Psallite regi nostro, psallite. Laudem ergo cum cœli cantoribus in cōmune dicentes, vtpote ciues sanctorū & domestici Dei, psallite sapiēter. Cibus in ore, psalmus in corde sapit. Tātum illum terere non negligat fidelis & prudens anima quibusdā dentibus intelligentiæ suæ, ne si fortè integrum glutiat & non mansum, frustretur palatum sapore desiderabili & dulciori super mel & fauum. Offeramus cum Apostolis in cœlesti conuiuio & in dominica mensa fauum mellis. Mel in cera, deuotio in littera est. Alioquin littera occidit, si absque spiritus condimento glutieris: Si autem cum Apostolo psallas spiritu, psallas & mente, cognosces & tu de illius veritate sermonis quē dixit Iesus: Verba quę locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Et item quē legimus dicente sapiētia: Spiritus meus super mel dulcis. Sic delectabitur in crassitudine anima tua, sic hoc locaustum tuum pingue fiet. Sic placabis regem: sic placebis principibus: sic denique totam tibi curiam beneuolā reddes, & odorati odorē suauitatis in cælestibus, de te quoque dicent: Quæ est illa quæ ascēdit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Principes, inquit, Iuda duces eorum, principes Zabulon, & principes Nephtalim, hoc est confitentiū, & continentium, contemplantium. Norunt siquidē principes nostri regi suo acceptam esse psallentium confessionem, continentium fortitudinem, contēplantium puritatem, & soliciti sunt exigere à nobis istiusmodi primitias spiritus, quæ profectò nō aliud sunt, quàm primi & purissimi fructus sapiētiæ. Quod enim non ignoratis, Iudas laudans vel confitens, & Zabulon habitaculum certitudinis, Nephtalim ceruus emissus interpretatur: quia nimirū agilitatis suæ saltibus exprimitur speculantis excessus, sed & opaca penetrare nemorum (vt ille sensuum) consueuit. Scimus autem qui dixerit, sacrificium laudis honorificabit me. Verùm si non est speciosa laus in ore peccatoris, nónne perneccessariam habetis continētiæ virtutem, per quam fiat vt non regnet peccatum in vestro mortali corpore? Porrò continentia non habet meritū apud Deū, quæ gloriā requirit humanā. Ideóq; maximè opus est etiā puritate intentionis, qua soli mēs vestra Deo & placere appetat, & valeat inhærere. Neq; enim aliud est inhærere Deo, quā videre Deum: quod solis mundi cordibus singulari felicitate donatur. Cor mūdum habebat Dauid qui dicebat Deo: Adhæsit anima mea post te. Item: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Videndo adhærebat, & adhærendo videbat. Animæ ergo in his exercitatæ cœlestes sese nuncij familiares exhibent & frequentes, præsertim si frequenter orantem persenserint. Quis dabit mihi per vos, ô benigni principes, petitiones meas innotescere apud Deum? Non enim Deo cui etiam cogitatio hominis confitetur, sed apud Deum, hoc est ipsis qui cum Deo sunt tam beatis virtutibus, quàm carne solutis spiritibus. Quis suscitabit me de terra inopem, & de stercore eriget pauperem, vt sedeam cum principibus, & solium gloriæ teneam? Non ambigo quin gratanter in palatio colligant, quem dignāter in sterquilinio visitant. Denique lætati sunt de conuersione, & in assumptione non agnoscent? Hos itaque puto interorandum alloqui sponsam, & ipsis tanquam spōsi domesticis ac sodalibus desiderium cordis sui aperire, cùm ait: Osculetur me osculo oris sui. Et vide familiare amicúmque colloquium animæ in carne suspirantis cum cœlestibus potestatibus. Gestit in oscula: petit quod cupit, non tamen nominat quem amat: quia illos nosse non dubitat, vt pote de quo sibi frequens cū illis soleat esse confabulatio. Propterea nō dicit: Osculetur me ille vel ille, sed osculetur me tantū: sicut & Maria Magdalena nō exprimebat ex nomine quem quæreret: sed tantum aiebat ei quē putabat hortulanū: Domine si tu sustulisti eū. Quē eū? Nō aperit: quia palā omnibus esse credit, quod à suo corde nec ad momentum recedere potest. Ita ergo & ista loquens sodalibus sponsi sui tanquam consciis & quibus se nouerat manifestā, tacito nomine

Universidad de Deusto
Biblioteca

repente in hæc de dilecto verba protumpit: *Osculetur me osculo oris sui*: De quo iam osculo nolo vos diutius protrahere, sed sermone crastino audietis quicquid orantibus vobis suggerere mihi inde dignabitur docens de omnibus vnctio. Neque enim hoc secretum reuelat caro & sanguis: sed is qui scrutatur profunda Dei Spiritus sanctus, qui à Patre Filióque procedens, cum ipsis pariter viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Quomodo per osculum oris Dei significatur Spiritus sanctus, quem ecclesia sibi petit dari ad notitiam sanctæ Trinitatis. Sermo octauus.

HOdie vobis, sicut hesterna promissione tenetis, de summo, id est de oris osculo disputare propositum est. Audite attentius, quod sapit suauius, & gustatur rarius, & intelligitur difficilius. Mihi videtur (vt paulò altius inchoem) ineffabile quoddam atque inexpertum omni creaturę osculum desiderasse, qui ait: Nemo nouit filium nisi pater, & nemo nouit patrem nisi filius, aut cui voluerit filius reuelare. Pater enim diligit filium, & singulari dilectione amplectitur: summus æqualem, æternus coæternum, vnus vnicum. Sed enim non minori ipse à filio affectione astringitur: quippe pro cuius amore & moritur, ipso attestante cùm ait: Vt sciant omnes quia diligo patrem, surgite eamus, haud dubium quin ad passionem. Illa itaque mutua gignętis genitique cognitio pariter & dilectio, quid nisi osculum est suauissimum, sed secretissimum? Ego pro certo ad tantum & tam sanctum diuini amoris arcanum ne ipsam quidem angelicam admitti arbitror creaturam. Etenim Paulo hoc ipsum sapiente, pax illa exuperat omnę etiã angelicũ sensum. Vnde nec ista (quamquam multum præsumens) audet tamen dicere: Osculetur me ore suo: soli illud scilicet reseruans patri: sed aliquid minus postulans, osculetur me (inquit) osculo oris sui. Videte nouam spõsam nouum osculum accipientem, non tamen ab ore, sed ab osculo oris. Insufflauit, inquit, eis (haud dubium quin Iesus Apostolis, id est primitiuæ ecclesiæ) & dixit: Accipite Spiritum sanctum. Osculum profectò fuit. Quid corporeus ille flatus? Nõ, sed inuisibilis spiritus: qui propterea in illo dominico flatu datus est, vt per hoc intelligeretur & ab ipso pariter tãquam à patre procedere, tanquam verè osculum, quod osculanti osculatóque commune est. Itaque sufficit sponsæ si osculetur ab osculo spõsi, etiã si nõ osculetur ab ore. Nec enim exiguum quid aut vile putat oscular ab osculo, quod non est aliud nisi infundi Spiritu sancto.

Nempe si rectè pater osculans, filius osculatus accipitur: non erit ab re osculum Spiritum sanctum intelligi, vt pote qui patris filiíq; imperturbabilis pax sit, gluten firmum, indiuiduus amor, indiuisibilis vnitas. De ipso igitur audet sponsa, ipsúmque infundi sibi fidenter sub osculi nomine petit. Tenet quippe aliquid vnde non desit occasio præsumendi. Dicens enim filius: Nemo nouit filium nisi pater, & nemo nouit patrem nisi filius: adiecit, aut cui voluerit filius reuelare. Non autem diffidit sponsa quin sibi velit, si cui voluerit. Petit ergo audenter dari sibi osculum, hoc est spiritum illum in quo sibi & filius reueletur & pater. Alter enim sine altero nequaquam intelligitur. Nemo enim nouit filium nisi pater, & nemo nouit patrem nisi filius, & cui voluerit reuelare. Quid ergo mirum si sponsa petit osculum, quæ petit reuelationem? Petit reuelationem, quæ petit eum qui reuelat. Petit reuelationem, quæ petit eum qui reuelat. Petit reuelationem, quæ petit eum qui reuelat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

noui accidit? Quid te cernimus solito tristiorem? Quæ inopinati murmuris causa? Certè cum auersa & alienata ires post amatores tuos, cum quibus malè erat tibi, compulsa tandem reuertiad virum tuum priorem, nonne vt saltem merereris tangere pedes, multis precibus & fletibus institisti? Recolo, inquit. Quid? Obtento eo, simúlque accepta in osculo pedũ indulgentia de offensis, nũquid non rursus facta impatiens, & tanta nequaquam dignatione contenta, sed maioris familiaritatis cupida, secundam quoque gratiam eadem qua prius instantia postulasti & impetrasti, ita vt in osculo manus adepta sis virtutes nõ paucas & non paruas? Nõ diffiteor, ait. Et illi, enimuerò num tu es quę iurare & obtestari solebas, si vnquam ad osculum manus peruenire daretur, sufficere iam tibi, nil te de cętero petituram? Ego. Quid igitur? Fortè horum quæ acceperas, quippiam ablatum causaberis? Nihil. An verò times repetitum iri quod tibi de mala tua pristina conuersatione indultũ præsumpseras? Nõ. Age tamẽ, die vnde queamus satisfacere tibi. Nõ quiesco (ait) nisi osculetur me osculo oris sui. Gratias de osculo pedũ, gratias & de manus: sed si cura est illi vlla de me, osculetur me osculo oris sui. Nõ sum ingrata, sed amo. Accepi, fateor, meritis potiora, sed prorsus inferiora votis. Desiderio feror, non ratione. Ne quæso causemini præsumptionẽ, vbi affectio vrget. Pudor sanè reclamat: sed superat amor. Nec ignoro quòd honor regis iudicium diligit, sed præceps amor nec iudicium pręstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frenatur, nec rationi subiicitur. Rogo, supplico, flagito, osculetur me osculo oris sui. En gratia ipsius multis iam annis castè sobriéque viuere curo, lectioni insisto, resisto vitiis, orationi incumbo frequenter. Vigilo contra tentationes, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ. Sine querela me arbitror quantum in me est conuersari inter fratres. Superioribus potestatibus subdita sum, egrediẽs & regrediens ad imperium senioris. Aliena non cupio: mea potius & me pariter dedi. In sudore vultus mei comedo panem meum. Cæterùm quod in his omnibus est, totum constat: de consuetudine, de dulcedine nihil. Quid nisi (iuxta Prophetam) vitula Effraim sum, docta diligere triturã? Denique in euangelio qui hoc solum quod facere debet facit, seruus inutilis reputatur. Mandata forsan vtcunque adimpleo, sed anima mea sicut terra sine aqua in illis. Vt igitur holocaustũ meum pingue fiat, osculetur me, quæso, osculo oris sui. Plerique vestrum mihi quoque (vt meminí) in priuatis cõfessionibus suis cõqueri solẽt super huiuscemodi arentis animi languore, atque hebetudine stolidę mentis, quòd Dei scilicet alta atque subtilia penetrare nequeant, quòd de suauitate spiritus aut nil aut parum sentiant. Quid isti, nisi ad osculum suspirant? Suspirant planè, & inhiant spiritui sapientiæ & intellectus, intellectus vtique quo pertingant, sapientiæ qua gustent quod intellectu apprehenderint. Ego in hoc ipso affectu sanctũ puto orasse Prophetã, cùm diceret: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meũ. Osculũ omnino petebat, & illud osculũ in cui tactu perfusis labiis pinguedine gratiæ specialis sequeretur quod alibi idem ipse precatur, Repleatur

Esai.98.d

Osee 10.c
Luc.17.c

Psal.62.c

Psal.70.b

os meũ laude, vt cantẽ gloriã tuam, tota die magnitudinem tuã. Deniq; & ructauit vbi gustauit: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine quã abscõdisti timentibus te. Satis hoc osculũ detinuit nos, & necdũ me illud (vt verum fatear) dignè satis expressisse confido. Sed transeamus ad reliqua: quia id melius impressum quàm expressum innotescit.

Psal.30.c

Sequitur, *Quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Et hæc verba cuius sint, auctor non loquitur, relinquens nobis liberè commẽtari cui potissimum personæ conueniant. Mihi verò non deest vnde illa congruenter assignem siue sponsæ, siue sponso, siue etiam sponsi sodalibus. Et primùm spõsæ qualiter congruant, indicabo. Interim confabulantibus illa pariter atque illis, accessit ipse de quo sermo erat. Vtique libens appropiat de se loquentibus. Sic solet. Sic cuntibus in Emaus, & conferentibus inter se, iucũdum se facundúmque exhibuit comitem. Nempe hoc est quod in Euangelio pollicetur: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ego sum in medio eorum. Et per Prophetã: Antequã, ait, clament, ego exaudiam: adhuc loquẽtibus illis dicam, ecce adsum. Ita ergo nunc non vocatus affuit, & delectatus verbis præuenit preces. Arbitror quòd interdum nec verba expectat, sed solis cogitationibus aduocetur. Denique ait homo qui inuentus est secundum cor Dei: Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Attendite & vos vobis in omni loco, scientes quoniam omnia vestra norit scrutans corda & renes Deus, qui finxit sigillatim corda vestra, & intelligit omnia opera vestra. Sponsa ergo sponsum adesse persentiẽs subsistit. Pudet enim presumptionis in qua se deprehensam intelligit. Nam verecundius id moliri per internuncios existimarat, móxque conuersa ad ipsum, temeritatẽ prout valet excusare conatur: quia meliora sunt, inquiens, vbera tua vino fragrantia vnguẽtis optimis. Ac si dicat: Si altum sapere videor, tu fecisti ó sponse, qui in dulcedine vberum tuorum tanta me dignatione lactasti, quatenus omni metu, tui charitate, nõ mea temeritate depulso, audeã plus fortè quàm expediat. Audeo sanè pietatis memor, immemor maiestatis. Hæc pro verborũ consequentia dicta sint. Nũc qualis sit ista vberũ sponsi cõmendatio, videamus. Duo spõsi vbera, duo in ipso sunt ingenitæ mansuetudinis argumẽta, quòd patienter expectat delinquentem, & clementer recipit pœnitentem. Gemina, inquã, dulcedo suauitatis exuberat in pectore Domini Iesu, lõganimitas videlicet in expectando, & in donãdo facilitas. Et audi quia non sit hoc inuẽtum meum. Legis profectò de longanimitate: An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Idem: An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Ad hoc siquidem diu suspendit sententiã vltionis à cõtemnente, vt quãdoq; exhibeat gratiã remissionis in pœnitente. Nõ enim vult mortem peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat. Ponamus exẽpla & de altero vbere, quod dictũ est remittendi facilitas. Legis & de ipsa: Quacũque hora ingemuerit peccator, peccatum suum remittetur ei. Legis: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominũ, & miserebitur

Cant.1.a

Matth.18.c
Esaiæ 65.d

Psal.9.g

Rom.2.a
Ibidem.
Ezech.18.g

Ibidem.
Esa.55.b

tur eius: & ad Deum nostrũ: quoniam multus est ad ignoscendum. Pulchrè Dauid paucis comprehendit vtrumque, dicens: Longanimis, & multum misericors. Huius ergo geminæ bonitatis experimento in eam se fiduciam excreuisse fatetur sponsa, vt auderet petere osculum: Quid mirum (dicens) si sic præsumo de te ô sponse, quæ de tuis vberibus tantam sum experta abundãtiam suauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberũ tuorum, nõ meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit, *Meliora sunt vbera tua vino*, hoc est: Pinguedo gratiæ quæ de tuis vberibus fluit, efficacior mihi est ad spiritualem profectum, quàm mordax increpatio prælatorum. Nec solùm meliora vino, sed & fragrantia vnguentis optimis: quia non modo internæ dulcedinis lacte præsentes alis, sed bonæ quoque opinionis grato odore respergis absentes, bonum habens testimonium & ab his qui intus & ab his qui foris sunt. Habes, inquam, lac intus, & foris vnguenta: quoniam quidem non essent quos lacte reficeres, si non prius odore attraheres. Sanè de his vnguentis si quid dignum consideratione contineant, videbitur post hæc, cum eò ventum fuerit vbi dicit in consequentibus: *In odore vnguentorum tuorum curremus.* Nũc iuxta promissum nostrum hæc ipsa verba quæ sponsæ data sunt, an & sponso congruãt videamus. Spõsa loquente de sponso, repente (vt dixeram) adest ille, annuit voto, dat osculum, implétque in ea sermonem qui scriptus est: Desiderium cordis eius tribuisti ei, & volũtate labiorum eius non fraudasti eũ. Quod & probat ex eius vberum repletione. Tantæ nempe efficaciæ osculum sanctum est, vt ex ipso mox cum acceperit illud sponsa concipiat, tumescentibus nimirum vberibus, & lacte quasi pinguescentibus in testimonium. Quibus studium est orare frequenter, experti sunt quod dico. Sæpe corde tepido & arido accedimus ad altare, orationi incumbimus: persistentibus autem repente infunditur gratia, pinguescit pectus, replet viscera inundatio pietatis, & si sit qui premat, lac conceptæ dulcedinis vbertim fundere non tardabunt. Dicat ergo: Habes spõsa quod petiisti, & hoc tibi signum, quia meliora facta sunt vbera tua vino. Hinc te scilicet noueris osculum accepisse, quod te concepisse sentis. Vnde & vbera tibi intumuerunt, facta in vbertate lactis meliora vino scientiæ secularis, quæ quidem inebriat, sed curiositate, non charitate: implens, non nutriens: inflans, non ædificans: ingurgitans, non confortans. Sed de mus & sodalibus ista depromere. Iniustè (inquiunt) murmuras aduersus spõsum: quia id plus valet quod ille iam dedit, quàm quod tu petis. Quod enim postulas, te quidem delectat: sed vbera quibus paruulos alis, quos & paris, meliora, hoc est necessariora sunt vino cõtemplationis. Aliud si quidem est quod vnius lætificat cor hominis, & aliud quod lætificat multos. Nam etsi Rachel formosior, sed Lia fœcundior est. Noli ergo nimis insistere osculis contemplationis: quia meliora sunt vbera prædicationis. Occurrit & alius sensus, quem quidem non proposueram, sed minime præteribo. Vt quid enim verba hæc non magis conuenire eis ipsis dicamus, quibus præest in solitudine tanquam paruulis mater aut nutrix? Nec enim æquanimiter ferunt iuuencu-

Psal.102.b

Can.1.a

Psal.20.d

læ & teneræ adhuc animæ, illam vacare quieti, cuius plenius erudiri doctrina, & exemplis informari desiderant. An non denique talium in subsequenti compescitur inquietudo, vbi sub graui contestatione prohibentur suscitare dilectam quousque ipsa velit? Hæ itaque sentientes osculis inhiare sponsam, secretum quærere sibi, fugitare publicum, declinare turbas, & curæ ipsarum propriam præferre quietem, noli (inquiunt) noli: quia maior in vberibus quàm in amplexibus fructus existit. Per ea siquidem nos vendicas à carnalibus desideriis quæ militãt aduersus animam, eripis mundo, & acquiris Deo. Hoc ergo est quod aiunt, *quia meliora sunt vbera tua vino.*

Cantic.2.b

Carnis (inquiunt) voluptatem qua paulò antè tãquam vino ebriæ tenebamur, vincunt hæ quas tua nobis vbera stillant deliciæ spirituales. Et pulchrè vino comparant carnalem affectum. Vt enim vua semel expressa non habet iam quod denuo fundat, sed perpetua ariditate damnatur, sic caro in pressura mortis ab omni prorsus sua delectatione siccatur, nec vltra reuiresçit ad libidines. Vnde propheta: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos. Et apostolus: Qui seminat in carne, de carne & metet corruptionem. Et rursum: Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has destruet. Vide autẽ ne non carni tantùm, sed & mundo fortè competat ista proportio. Siquidem & ipse transit, & concupiscentia eius. Et cũ omnia quæ in mundo sunt, finem habeant, finis eorum non erit finis. Verùm vbera non sic. Hæc enim cũ exhausta fuerint, rursum de fonte materni pectoris sumunt quod propinent sugentibus. Meritò proinde meliora carnis seculive amore asseruntur vbera sponsæ, quæ nullo vnquam lactantium numero arefiunt, sed semper abundant de visceribus charitatis, vt iterum fluant. Flumina siquidem fluunt de ventre eius, fitque in ea fons aquæ salientis in vitam æternam. Cumulatur deinde laus vberum fragrantia vnguentorum quod non solum verborum sapore pascant, sed & factorum opinione redoleant. Iam quæ sint vbera, quo tumida lacte, qualibus delibuta vnguentis, sub alio sermonis principio Christo adiuuãte mõstrabimus. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Esa.40.b

Galat.6.b
1.Cor.6.c

Ioan.7.f

Rom.12.

De tribus vnguentis spiritualibus, scilicet deuotionis, contritionis, & pietatis. Sermo X.

NOn sum ego profundi sensus, neque adeo perspicacis ingenij, vt noui quippiam ex me adinuenire possim: sed est fons magnus & indeficiens os Pauli, quod patet ad nos. De ipso haurio mihi etiam nunc in ostensione vberum sponsæ, sicut & frequenter soleo. Gaudete, inquit, cum gaudentibus, flete cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus: quia nec dolere paruuli, nec valere queunt absque illa quæ genuit. Vtrobique necesse est suis eã conformari visceribus. Igitur iuxta Pauli sentẽtiam, duas illas affectiones duobus sponsæ vberibus assignabo, comparationem vni, & congratulationem alteri. Alioquin paruula est, & nondum nubilis, si nondum vbera misit, si se videlicet neque ad con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gaudendum sentiat promptam,neque pronã ad condolendum. Talis si fortè ad regimen animarum, seu ad officium prædicationis assumitur, aliis quidem non prodest,sibi verò obest plurimum. Porrò sese in gerere,quantæ impudentiæ est?Sed redeamus ad vbera sponsæ, ac pro diuersitate vberum diuersas & lactis species proponamus. Nam congratulatio quidem exhortationis, compassio verò consolationis lac fundit. Porrò vtramq, speciem vbertim cœlitus irrorati pio pectori suo spiritualis mater totiés sentit,quotiens oscul um sumit. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactandis,& ex vno quidem consolatoria, ex altero verò exhortatoria vberius ministrare , prout singulis conuenire videbit. Verbi causa: Si quem fortè ex his quos genuit in euangelio , deprehenderit forti aliqua tẽtatione concussum,& inde turbatum ac tristem pusillanimémq; factum non posse iam ferre vim tentationis: quomodo cõdolet,quomodo mulcet, quomodo plangit,quomodo consolatur, quot argumenta pietatis mox reperit, quibus erigat desolatum ? Econtrà si promptum,si alacrem, si bene proficientem cognouerit,exultat:aggreditur salutaribus monitis,accendit amplius, instruit de quibus poteſt vt perseueret, vtque in melius semper proficiat exhortatur. Omnibus se conformat, omnium in se trãsfert affectus, matrem se denique probat non minus deficientium quàm proficientium. Quanti hodie secus affectos se ostendunt , de his dico qui animas regere susceperunt! Quod enim sine miserabili gemitu dicendum nõ est: Christi opprobria,sputa, flagella,clauos,lanceam,crucem,& mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant,& profligant in acquisitionem turpis quæstus, & precium vniuersitatis ,suis marsupiis includere festinant ; hoc solo sanè à Iuda Scariothe differentes, quòd ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit: isti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigunt pecunias. His insatiabili desiderio inhiãt , pro his ne amittant timẽt, & cum amittunt dolent: harum in amore quiescunt quantum duntaxat liberum eis est à seruandi vel augmentandi cura. Animarum nec reputatur casus, nec salus. Non sunt profectò matres, qui cum sint de crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguati,dilatati, non compatiuntur super contritione Ioseph. Quæ mater est, non dissimulat: habet vbera, & non vacua. Gaudere cum gaudentibus,flere cũm flentibus nouit , nec cessat exprimere de vbere quidem congratulationis lac exhortationis , de vbere verò compassionis lac consolationis. Et de sponsæ vberibus &vberum lacte ista sufficiant.

Iam qualibus etiam vnguentis eadem vbera redoleant, indicabo, si tamen vestris orationibus iuuer, vt quod inde mihi sentire datum est, detur & eloqui dignè ad audientium vtilitatem. Alia sponsi, atque alia sponsæ vnguenta sunt, quemadmodum & sua cuique vbera. Sed de sponso quo in loco tractandum sit, superius præfixum est. Nunc sponsæ vnguentis intendamus,idque attentius, tanquam his quæ scriptura non mediocriter commendauit, ita vt ea pronunciauerit nõ simpliciter bona, sed optima. Et pono diuersas species vnguentorũ , quò ex pluribus ea quæ potissimum sponsæ vberibus congruant, eligamus. Est vnguentum contritionis , & est vnguentum deuotionis,est & pietatis. Primum pũgitiuum, dolorem faciens. Secundum temperatiuum, dolorem leniens. Tertium sanatiuum, etiam morbum expellens. Nunc de singulis latius disseramus. Est ergo vnguentum quod sibi conficit anima multis irretita criminibus , si cum incipit cogitare vias suas , colligat,congerat, conterátque in mortariolo conscientiæ multas ac varias species peccatorum suorum , & intra æstuantis pectoris ollam simul omnia coquat igne quodam pœnitentiæ & doloris , vt possit dicere cum propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis . Ecce hoc est vnum vnguentum quo anima peccatrix suæ cõuersionis primordia condire debet , plagísque suis recentibus adhibere. Primum nãque sacrificium Deo spiritus contribulatus. Quandiu ergo non habet tanquam pauper & inops vnde sibi melius ac preciosius componat vnguentum ,non negligat parare interim istud,licet de vilibus speciebus,quia cor cõtritum & humiliatum Deus non despiciet. Tãto autem minus vile diuinis apparebit cõspectibus,quanto plus sibi illa viluerit in recordatione peccatorum suorum : tamen si illi visibili quo visibiliter vncti à peccatrice corporei pedes Dei referuntur in euangelio,inuisibile hoc & spirituale fuisse dicimus figuratum: non omnino vile reputare poterimus. Quid enim de illo legitur?Et domus,inquit,impleta est ex odore vnguenti. Peccatricis manibus distillabatur, & extremis membris corporis,id est pedibus fundebatur: & tamen non vsque adeo contemptibile aut vile fuit , quin totam domum vis aromatum & suauitas repleret odoris . Quòd si attendamus quanta in vnius peccatoris conuersione fragrantia respergatur ecclesia , & quantis fiat odor vitæ ad vitam quiuis pœnitens si publicè perfectéque pœniteat,profectò & de hoc æquè indubitanter pronunciabimus,quia domus impleta est ex odore vnguẽti. Denique & supernas beatorum mansiones attingit pœnitentiæ odor, ita vt teste ipsa veritate magnum gaudium sit inter angelos Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Gaudete pœnitentes , pusillanimes confortamini , vobis dico quos nuper conuersos de sæculo , & à viis vestris prauis recedentes excepit mox amaritudo & confusio animi pœnitentis,ac velut recẽtium adhuc vulnerum dolor nimius excruciat & perturbat. Securæ manus vestræ distillent myrrhæ amaritudinem in salubrem hanc vnctionem: quia cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Non est omnino spernenda nec vilis æstimanda huiusce modi vnctio, cuius odor non solum homines prouocat ad correctionem , sed & angelos ad exultationem inuitat. Sed est vnguentum tantò isto profecto preciosius , quantò de melioribus compositum speciebus. Huius siquidem species ne longe quærantur, penes nos & absque difficultate reperimus , ac de nostris hortulis talium perfectè copiam tollimus quotiens cunque necessitas poscit. Quis enim non satis de proprio cumvult ad manum habet iniquitates & peccata,si non dissimulat ? Hæ autem sunt (sicut recognoscitis) species vnguenti primi quod iam descripsimus. At verò secũdi huius aroma-

aromata, terra nostra nequaquam profert, sed procul & de vltimis finibus ea nobis cõquirimus. Nempe omne datum optimum , & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Fit enim vnguentum istud de diuinis collatis humano generi beneficiis. Felix, qui ipsa sibi studiosè colligere , & ante mentis suæ oculos digna cum gratiarum actione reducere curat. Profectò cum fuerint in vasculo pectoris pistillò crebrę meditationis contusa atque contrita, deindéque igne sancti desiderij simul decocta omnia , & demum impinguata oleo lætitiæ , erit vnctio longè preciosior excellentiorq; priore. Sufficit ad probandum eius testimonium, qui ait: Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio . Porrò cum scriptura hoc solum testetur de illo alio, quia nequaquam despicitur, liquet amplius esse commendatum quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Christo caput ad diuinitatem referendum est, dicente Paulo , Caput Christi Deus: proculdubio caput vngit , qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem . Non quia non sit homo qui Deus est, siquidem Deus & homo vnus est Christus : sed quia omne bonum à Deo,non ab homine est, etiam ipsum quod per hominem ministratur. Profecto enim spiritus est qui viuificat,caro non prodest quicquam. Propterea & maledictus qui spem suam ponit in homine: quoniam etsi spes nostra tota meritò pendet ex homine Deo,non tamen quia homo, sed quia Deus est. Itaque illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniam & humiliatio contriti cordis humilitati congruit carnis , & maiestatem decet glorificatio. En quale vnguentum proposui vobis,quo se nimirum tangi caput illud tremendum principatibus non ducit indignum,imò & honoris insigne iudicat,dicens : Sacrificium laudis honorificabit me. Quamobrem non est pauperis & inopis seu pusilli cordis animæ conficere istiusmodi vnctionẽ , nempe cuius aromata & species sola confidentia possidet,quæ tamen de libertate spiritus & cordis puritate descendit. Quæ enim pusillanimis est & modicæ fidei mens, rei suæ familiaris tenuitate cõstringitur, nec valet præ inopia ociari ad vacãdum diuinis laudibus , seu his quæ laudes pariunt intuendis beneficiis. Et si quando certe conatur assurgere, confestim domesticarum necessitatum curis vrgentibus reuocatur ad sua,& in spe comprimi propria egestate cõpellitur. Quòd si huius miseriæ quæritur à me causa, dicam quod ipsi in vobis(nisi fallor)aut esse aut fuisse recognoscetis. Duabus de causis videtur mihi huiusmodi animi ægritudo & diffidentia solere contingere, aut de nouitate videlicet conuersionis , aut certè de conuersationis tempore, etiam si in conuersione longum tempus habuerit. Vtrunque profecto humiliat & deiicit conscientiam,& inquietam facit, dum siue pro tẽpore, siue pro tẽpore antiquas animi passiones necdum in se emortuas sentit: & necesse proinde habens resecandis intendere de cordis hortulo spinis inquinatum , & vrticis cupiditatem, longius à semetipsa euagari non sinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu suo , poteritne simul & in die laudibus exultare ? Quonam modo in ore gementis & plangentis sonabit pariter illud Esaiæ, gratiarum scilicet actio , & vox laudis ? Nam sicut à sapiente accepimus,musica in luctu,importuna narratio est. Denique gratiarum actio beneficium sequitur,non præcedit. Quæ autem adhuc in tristitia est anima beneficio non gaudet, sed indiget. Habet ergo vnde preces offerat , non autem vnde referat grates. Quomodo enim recolet beneficium quod non accepit ? Meritò proinde dixi non esse animæ pauperis conficere hoc vnguentum , quod de recolendis diuinis beneficiis componi debet: quoniam non potest videre lucem donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine est, occupatque memoriam tristis recordatio peccatorum , nec libet lætũ quippiam simul admittere. Idcirco talibus denunciat spiritus propheticus dicens : Vanum est vobis ante lucem surgere. Quod est: Frustra surgitis ad intuenda beneficia quæ delectant , nisi prius recepto lumine consolationis de reatibus qui conturbant. Non est ergo pauperum hoc vnguẽtum. Sed videte quinam de eius copia non immeritò glorientur. Ibant gaudentes apostoli à conspectu concilij,quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliã pati. Multum sibi profecto instillauerant de pinguedine spiritus , quorum lenitas non dico verbis,sed nec verberibus cessit. Erant enim diuites in charitate , quæ nullis exhauritur expensis,& de ipsa facilè holocausta medullata offerre sufficiebant. Fũdebant passim sudãtia pectora liquorem sanctum quo imbuta pleniùs erant quando loquebantur variis linguis magnalia Dei, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Nec dubium quin & illi abũdarent iisdem vnguentis, quibus apostolus testimoniũ perhibebat dicens: Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei quæ data est vobis in Christo Iesu : quia in omnibus diuites facti estis in illo,in omni verbo & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis,ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Vtinam & pro vobis ego has ipsas gratias referre possim, vt videam vos diuites in virtutibus , alacres in laudibus Dei,spirituali hac pinguedine abundantius redundantes in Christo Iesu domino nostro.

Iac.1.c

Psal.49.a

1.Cor.11.a

Psal.49.d

Esa.51.d
Eccle.22.a

Psal.126.a

Act.5.f

Act.2.3

1.Cor.1.a

De duobus, hoc est fructu & modo pertinentibus ad opus humanæ redemptionis, Sermo XI.

Dixi in fine sermonis,nec me iterare piget,quòd cupiam vos omnes fieri sacræ vnctionis participes,illius videlicet in qua Dei beneficia cum lætitia & gratiarum actione recolit sancta deuotio. Hoc enim bonum est tum propter releuandos vitæ præsentis labores,qui vtique tolerabiliores nobis fiunt exultantibus in laude Dei: tum quia nihil ita propriè quendam terris repræsentat cœlestis habitationis statum,sicut alacritas laudantium Deum : scriptura dicente : Beati qui habitant in domo tua domine, in sæcula sæculorum laudabunt te . De hoc præcipuè vnguento puto dixisse prophetam : Ecce quàm bonum & quàm iucũdum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite. Neque enim priori videtur congruere posse. Illud enim etsi bonum sit, non est tamen iucundum : quia recordatio peccatorum

Psal.83.a

Psal.132.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

amaritudinem facit,non iucunditatem. Sed nec qui illud faciunt,in vnum habitant,cum quisque peccata propria lugeat atque deploret. Qui verò in gratiarum actione versantur, Deum solum intuentur & cogitant,ac per hoc ipsi verè habitant in vnum. Bonum est autem quod faciunt, quia seruant ei iustissimè gloriam,cuius est: & nihilo minus iucundũ, quia delectat. Quamobrem suadeo vobis amicis meis reflectere interdum pedem à molesta & anxia recordatione viarum vestrarum, & cuadere in itinera planiora serenioris memoriæ beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respiretis. Volo vos experiri illud quod sanctus propheta consulit dicens: Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et quidem necessarius dolor pro peccatis,sed si non sit continuus. Sanè interpoletur lætiori recordatione diuinæ benignitatis, ne fortè præ tristitia induretur cor, & desperatione plus pareat. Misceamus absinthio mel, vt salubris amaritudo salutem dare tunc possit, cum immixto tẽperata dulcore bibi poterit. Audi denique Deum quomodo ipse contriti cordis temperat amaritudinẽ, quomodo pusillanimem à desperationis barathro reuocat, quomodo blandæ & fidelis promissionis melle mœrentem cõsolatur,erigit diffidentem. Ait per prophetam: Ego infrenabo os tuum laude mea, ne intereas. hoc est,Ne interitu facinorum tuorum nimiam incurras tristitiam,atque instar effrenis equi desperatus in præceps ruas & pereas. Freno te(inquit) inhibebo indulgentiæ meæ, & meis laudibus erigam,respirabisque in bonis meis,qui de tuis confunderis malis, dum me sanè beniguiorem quàm te culpabilioré inuenies. Hoc freno si infrenatus fuisset Cain,nequaquam desperando dixisset: Maior est iniquitas mea,quam vt veniam merear. Absit, absit. Maior enim est eius pietas, quàm quæuis iniquitas. Ideo iustus non continuè, sed tantum in principio sermonis accusator est sui. Porrò autem in Dei laudes extrema sermonis claudere consueuit. Videte denique iustum hoc ordine procedentem. Cogitaui(ait)vias meas,& conuerti pedes meos in testimonia tua: vt videlicet qui contritionem & in felicitatem in viis propriis perpessus fuerat, in via testimoniorum Dei delectaretur sicut in omnibus diuitiis. Et vos igitur exemplo iusti si de vobis in humilitate sentitis, sentite & de domino in bonitate. Sic enim legitis apud sapientem: Sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illũ. Hoc autem facilè menti persuadet diuinæ munificentiæ frequens imò continua recordatio. Alioquin quomodo implebitur apostolicum illud, In omnibus gratias agentes: si ea pro quibus gratiæ debentur,à corde recesserint? Nolo vos Iudaico notari opprobrio,de quibus scriptura testatur quòd non fuerint memores benefactorum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis.

Verum quoniam bona quæ largiri mortalibus nõ cessat misericors & miserator dominus, recolere & recolligere omnia, omni impossibile est (quis enim loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius?) in salutem quod præcipuum est & maximum, opus videlicet nostræ redemptionis à memoria redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potissimum quæ nunc occurrunt, vestris studiis intimare curabo. Et hoc quàm paucis ad compendium potero,memorillius sententiæ: Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Duo ergo illa sunt,modus & fructus. Et modus quidem Dei exinanitio est,fructus vero nostri de illo repletio. Hoc meditari,sanctæ spei seminarium est, illud summi amoris incentiuum. Vtrumque profectibus nostris necessarium,ne aut spes mercenaria sit,si amore non comitetur: aut amor tepescat, si infructuosus putetur. Porro fructum talem expectamus nostri amoris,qualem ipse quem amamus promisit, mensuram (inquiens) plenam & confertam & coagitatam & superefluentem dabunt in sinum vestrum. Mensura ista(vt audio)erit sine mẽsura. Sed velim scire cuius rei futura sit illa mensura, vel potius illa immensitas quæ repromittitur. Oculus non vidit Deus absque te,quæ præparasti diligentibus te. Dic nobis tu qui præparas, quid præparas? Credimus, confidimus, reuera sic promittis: replebimur in bonis domus tuæ. Sed quibus,quæso, bonis vel qualibus? Forte frumento,vino,oleo,auro,atq; argento,lapidibúsve preciosis? Sed hæc nouimus & vidimus, & videmus & fastidimus. Id quærimus quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Hoc placet,hoc sapit,hoc delectat inquirere, quodcunq; est illud. Erunt,inquit,omnes docibiles Dei, & ipse erit omnia in omnibus. Vt audio, plenitudo quam expectamus à Deo, non erit nisi de Deo. Quis verò comprehendat quàm magna multitudo dulcedinis in breui isto sermone comprehẽsa sit: erit Deus omnia in omnibus? Vt de corpore taceam,in anima tria intueor: rationem,voluntatem,memoriam: & hæc tria ipsam animam esse. Quantum cuique horum in præsenti seculo desit de integritate sua & perfectione,sentit omnis qui ambulat in spiritu. Quare hoc, nisi quia Deus nondum est omnia in omnibus? Hinc est quod & ratio sæpissimè in iudiciis fallitur, & voluntas quadruplici perturbatione iactatur, & memoria multiplici obliuione confunditur. Triplici huic vanitati nobilis creatura subiecta est non volens, in spe tamen. Nam qui replet in bonis desiderium animæ,ipse rationi futurus est plenitudo lucis, ipse voluntati multitudo pacis', ipse memoriæ continuatio æternitatis. O veritas,charitas,æternitas. O beata & beatificans trinitas, ad te mea miseria trinitas miserabiliter suspirat, quoniam à te infeliciter exultat. Discedens à te quantis se intricauit erroribus, doloribus, timoribus? Heu me qualem pro te commutauimus trinitatem? Cor meum conturbatum est,& inde dolor: dereliquit me virtus mea, & inde pauor: & lumen oculorum meorum nõ est mecum,& inde error. En quàm dissimilem trinitatem ô animæ meæ trinitas exulans offendisti. Veruntamen quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: cum error videlicet à ratione,à voluntate dolor, atque à memoria timor omnis recesserit, & successerit illa quam speramus mira serenitas, plena suauitas,æterna securitas. Primũ illud faciet veritas Deus, secundum charitas Deus, tertium summa potestas Deus, vt sit Deus omnia in omnibus ratione recipiẽte lucem inextinguibilem, voluntate pacem imperturbabilem consequente, memoria fonti indeficienti æternaliter inhærente. Vi deritis vos,recténe primum illud filio,spiritui sancto sequens,patri vltimum assignetis, sic tamen, vt nihil horum vel patri vel filio vel spiritui sancto subtrahatis, ne cui forte personarum aut plenitudinem minuat distinctio, aut proprietatem tollat perfectio. Simul & hoc aduertite, quid simile filij huius seculi experiantur de carnis illecebris,de mundi spectaculis, & de pompis satanæ: cum tamen hoc totum sit vnde vita præsens eludit miseros amatores suos, dicente Ioãne: Quicquid in mundo est concupiscentia carnis est,& concupiscentia oculorum,& ambitio seculi. Hæc de redemptionis fructu. In modo quoque quem(si recolitis) Dei esse exinanitionem diffiniuimus, tria item præcipuè vobis intuenda commendo. Non enim simplex aux modica illa exinanitio fuit, sed semetipsum exinaniuit vsq; ad carnẽ, ad mortẽ, ad crucẽ. Quis dignè pẽset quãtæ fuerit humilitatis, mansuetudinis, dignationis, dominum maiestatis carne indui, mulctari morte, turpari cruce? Sed dicit aliquis: Non valuit opus suum reparare creator absque ista difficultate? Valuit, sed maluit cũ iniuria sui, ne pessimum atque odiosissimum vitium ingratitudinis occasionem vltra reperiret in homine. Sanè multum fatigationis assumpsit, quò multæ dilectionis hominem debitorem teneret, commonerétque gratiarum actionis difficultas redemptionis, quem minus esse deuotum fecerat cõditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus & ingratus? Gratis quidem conditus sum,sed nullo auctoris grauamine vel labore. Siquidem dixit, & factus sum, quemadmodum & vniuersa. Quid magnum est quamlibet magna in verbi facilitate donaueris? Sic beneficiũ creationis attenuans humana impietas, ingratitudinis materiam inde sumebat, vnde amoris causam habere debuerat, ídque ad excusandas excusationes in peccatis. Sed obstructum est os loquentium iniqua. Luce clariùs patet quantum modo pro te ô homo dispendium fecit: de domino seruus, de diuite pauper, caro de verbo, & de Dei filio hominis filius fieri non despexit. Memẽto iam te etsi de nihilo factũ, non tamen de nihilo redemptum. Sex diebus condidit omnia, & te inter omnia: at vero per totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terræ. O quantum laborauit sustinens! Carnis necessitates,hostis tentationes, nónne sibi crucis aggrauauit ignominia,mortis cumulauit horrore? Necessariè quidem. Sic sic homines & iumenta saluasti domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus? Hæc meditamini,in his versamini. Talibus odoramentis refouete viscera vestra, quæ diutorsit odor molestior peccatorum, vt abundetis & his vnguentis non minus suauibus quã salutaribus. Nec tamen adhuc vos putetis habere illa optima quæ in spõsæ vberibus commendãtur: de quibus incipere, modo finiendi sermonis angustia prohibet. Quæ dicta sunt de aliis, tenete memoria, probate vita, & de his iuuate me precibus vestris vt digne loqui possim quod dignum sit tantis sponsæ deliciis, & vestras animas ad amorem ædificet sponsi Iesu Christi domini nostri. Amen.

De precioso vnguento pietatis: & de veneratione habenda à subditis erga prælatos suos. Sermo XII.

DVo me vnguenta vobis tradidisse recordor. Vnum contritionis,delicta multa complectes. Alterũ deuotionis, multa continens beneficia. Ambo salubria,sed non ambo suauia. Primum siquidem pungitiuum sentitur, quia mouet ad compunctionem amara recordatio peccatorum, & dolorem facit: cum sequens mitigatorium sit, diuinæ bonitatis intuitu consolationem dante, & sedante dolorem. Sed est vnguentum quod ambobus longe antecellit, & hoc appellauerim pietatis, eo quòd fiat de necessitatibus pauperum, de anxietatibus oppressorũ, de perturbationibus tristium, de culpis delinquentium, & postremo de omnibus quorumlibet miserorum ærumnis, etiam si fuerint inimici. Despicabiles videntur species istæ, sed est super omnia aromata vnguentum quod ex eis conficitur. Sanatiuum est: Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Igitur multæ miseriæ collectę, atque oculo pietatis inspectæ, ipsæ sunt species ex quibus vnguenta optima componuntur, sponsæ dignaꝝ uberibus,sponsi sensibus grata. Felix mens,quæ talium collectione aromatum sese ditare & impinguare curauit, infundens ea oleo misericordiæ, & ardore decoquens charitatis. Quisputas est iucundus homo qui miseretur & commodat,pronus compati,subuenire promptus, dare quàm accipere beatius iudicans: ignoscere facilis, irasci difficilis, vlcisci penitus non acquiescens, & per omnia proximorum æquè vt proprias respiciẽs necessitates? O quæcunque es anima sic affecta, sic imbuta rore misericordiæ, sic affluẽs pietatis visceribus, sic te omnibus omnia faciens, sic facta ipsa tibi tanquam vas perditum, vt cæteris præsto vbique semper occurras atque succurras, sic deniq; mortua tibi, vt viuas omnibus: tu planè tertium optimúmque vnguentum felix possides, & manus tuæ distillauerunt totius suauitatis liquorem. Non exsiccabitur in tempore malo, nec feruor persecutionis ebibet illum: sed semper Deus memor erit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiet. Sunt viri diuitiarum in ciuitate domini virtutum, quæro an apud aliquos hæc vnguenta inueniantur. Et primꝰ occurrit(sicut vbiq; solet) mihi Paulus vas electionis, reuera vas aromatiũ, vas odoriferũ, & refertũ omni puluere pigmẽtario. Christi enim erat bonus odor Deo in omni loco. Multę profectò suauitatis fragrantiã longe latéq; spargebat pectus illud quod sic affecerat solicitudo omnium ecclesiarũ. Vide enim quales species & qualia aromata coaceruauerat sibi. Quotidie (inquit) morior propter vestram gloriã. Et rursum: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Et multis talibus (quæ vobis bene nota sunt) abundabat diues iste in componendis vnguentis optimis. Decebat nanque primis & purissimis aromatibus redolere vbera quæ Christi mẽbra lactarent, quorum Paulus mater erat, pro certo parturiens semel & iterum donec Christus formaretur in eis, ac membra capiti suo reformarẽtur. Audi & de alio diuite quomodo ad manum habebat electas species de quibus optima vnguenta conficeret.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iob.31.d
Iob.29.c

Foris (inquit) nō mansit peregrinus. Ostium meum viatori patuit. Item: Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Si negabam quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Si despexi prætereuntem eo quod non haberet indumentum, & absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Quanto putamus vir iste odore terram respersérat in his operibus? Singula opera singula erant aromata. His propriam repleuerat conscientiam, vt fœtorem putridæ carnis, internæ suauitatis exhalatione sibi temperaret. Ioseph postquam vniuersam Ægyptum post se fecit currere in odore vnguentorum suorum, etiam suis venditoribus eandem demum fragrantiam propinauit. Equidem increpatoria verba vultu proferebat irato, sed erumpebant lachrymæ de pinguedine cordis, non iræ indices, sed gratiæ proditrices. Samuel lugebat Saul qui se quærebat occidere, & ad ignem charitatis incalescente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat per oculos. Ob bonum denique quem circumquaque diffuderat suæ opinionis odorem, refert de eo scriptura quia cognouerunt omnes à Dan vsque Bersabee, quòd fidelis Samuel propheta esset domini. Quid de Moyse dicam quanto adipe & pinguedine & ipse repleuerat viscera sua? Nec domus illa exasperans in qua pro tēpore versabatur, potuit vnquam in omni murmure & furore suo vnctionem spiritus qua semel imbutus fuerat exterminare, quò minus inter assiduas lites & quotidiana iurgia ipse in sua māsuetudine perduraret. Meritò testatus est spiritus sanctus de eo quòd esset mitissimus omniū hominum qui morabantur super terram. Si quidē cum his qui oderunt pacem, erat pacificus, intantum vt populo ingrato & rebelli nō modo non irasceretur, sed & irascentem Deum suo interuentu leniret, sicut scriptum est: Dixit vt disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius, vt auerteret iram eius ne disperderet eos. Denique si dimittis (ait) dimitte: sin autem, dele me de libro tuo quem scripsisti. O verè hominem vnctum vnctione misericordiæ! Loquitur planè parentis affectu, quē nulla possit delectare felicitas, exortibus quos parturiuit. Verbi gratia, si diues quispiam mulieri pauperculæ dicat: Ingredere tu ad prandium meum, sed quem gestas infantulum relinque foris, quoniam plorat, & molestus est nobis: nunquid faciet? Nónne magis eliget iciunare, quàm exposito pignore charo sola prandere cum diuite? Ita nec Moysi sedet solum se introduci in gaudium domini sui, foris scilicet remanente populo, cui licet inquieto & ingrato, vice pariter & affectione matris inhæret. Dolet viscera, sed tolerabiliorem sibi iudicat tortionem, quàm eiulsionem. Quid Dauid māsuetius, qui illius mortem lugebat, qui suam semper sitierat? Quid benignius, quàm vt eius molestè ferret decessum, cui succedebat in regnum? Sed & de morte parricidæ filij quàm difficile consolationem admisit? Magnā profectò optimæ vnctionis copiam præferebat talis affectio: ideo & securus orabat, dicens: Memento domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Ergo hi omnes habuerunt vnguenta optima, quibus hodiéque per vniuersas ecclesias suauissimè redolent. Nec solum ipsi, sed & quicunque se in hac vita ita benevolos & beneficos præbuerūt, ita inter homines humanè viuere studuerunt, quatenus omnem quam visi sunt habuisse gratiam, non sibi tenerent, sed in commune deducerēt, æstimantes se amicis pariter & inimicis, sapientibus & insipientibus debitores: cúmque fuissent vtiles omnibus, humiles in omnibus: & præ omnibus extiterūt dilecti Deo & hominibus, quorum fragrantia in benedictione est: quotquot inquam tales præcesserūt, fragrarunt suis temporibus, fragrant & hodie vnguentis optimis. Tu quoque si donum quod desuper accepisti, nobis contubernalibus tuis libenter impertiaris, site exhibeas vbiq; inter nos officiosū, si affectuosum, si gratū, si tractabilē, si humilē: testimoniū habebis ab omnibus, quod fragres & ipse vnguētis optimis. Omnis in vobis qui fraternas infirmitates tam corporum, quàm animorū nō solum patienter supportat, sed insuper si licet, & si valet, iuuat obsequiis, confortat alloquiis, consiliis informat: si hoc non potest propter disciplinam, solicitis saltem orationibus solatiari non cessat infirmo: omnis inquam qui talia operatur in vobis, bonum omnino spargit odorem inter fratres, & odorem de vnguentis optimis. Balsamum in ore, huiuscemodi frater in congregatione, monstratur digito, & dicunt de eo omnes: Hic est fratrum amator, & populi Israël, hic est qui multū orat pro populo & vniuersa sancta ciuitate. Sed recurramus ad euāgelium, atq; aliquid quod forte spectet & ad hæc vnguenta, requiramus. Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Quæ nā ista vnguenta tam preciosa, vt Christi corpori parentur & comparentur? tā copiosa, vt toti sufficiant? Neutrum quippe duorum præcedentium aut emptum aut factū specialiter ad opus domini, aut toto in corpore legitur fuisse diffusum, sed de subito introducitur mulier vno quidem in loco osculans pedes, & vnguēto vngens: in altero vero vel ipsa vel altera habens alabastrum vnguenti, & illud mittēs in caput. Cæterum nunc emerunt aromata vt venientes vngerēt Iesum. Emunt non vnguenta, sed aromata: & vnctio in obsequium domini non facta assumitur, sed noua conficitur: nec in vngendam tantum aliquam corporis partem, verbi gratia pedes aut caput, sed sicut scriptum est, vt venientes vngerent Iesum, quod est totius complexio, non partis distinctio. Tu quoque si te induas viscera misericordiæ, liberalē benignúmque exhibeas non tantùm parentibus siue cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, vel benefacturos speras, nam & Ethnici hoc faciunt, sed (iuxta Pauli consilium) studeas operari bonum ad omnes, ita vt propter Deum nec inimico officium humanitatis corporale seu spirituale negandum subtrahendúmque existimes: constat te quoque abundare vnguentis optimis, nec caput aut pedes domini tantùm, sed passim quantū in te est vngere suscepisse totū corpus, quod est ecclesia. Et forte prouidè ob hoc dominus Iesus paratam sibi confectionem expendi noluit in suo corpore mortuo, vt seruaret

Esa.131.1

Genes.45.a

1.Reg.15.

1.Reg.3.d

Num.12.a

Psal.119.b

Psal.105.d

Exod.32.c

2.Reg.1.
2.Reg.19.a

2.Mach.15.c

Matt.16.a

Matt.26.a
Mar.14.a

viuo. Viuit enim ecclesia, quæ manducat panem viuum qui de cœlo descendit. Ipsa est charius corpus Christi, quod ne mortem gustaret, morti illud alterum traditum fuisse nullus Christus ignorat. Ipsam vngi, ipsam foueri desiderat, ipsius infirma membra cupit fomentis accuratioribus reuelari. Ipsi ergo preciosa vnguenta retinuit, cum anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierum deuotionem non elusit, sed instruxit. Renuit vngi, sed parcens, non spernens. Non recusans obsequium, sed referuans proficuum. Proficuum dico non huius materialis atque corporalis vnguēti, sed planè spiritualis quod in isto designatum est. In isto ergo pepercit magister pietatis vnguentis optimis pietatis, quæ membris suis indigentibus tam corporaliter quàm spiritualiter omnino cuperet exhiberi. Denique paulo antè cum in caput eius aut etiam in pedes funderetur vnguentum, ipsúmque satis preciosum, nunquid prohibuit? Imò & obstitit prohibētibus. Nam & Simoni indignanti quòd se tangi à peccatrice permitteret, longam texuit reprehēsionis parabolam: & aliis perditionis vnguentum causantibus respondit, dicens: Quid molesti estis huic mulieri? Nónunquam ego (vt modicum faciam excessum) cum sederē mihi ad pedes Iesu mœrens & offerens sacrificium spiritus contribulati in recordatione peccatorū meorum: aut certè ad caput siquando vel rarò starem & exultarem in recordatione beneficiorum eius, audiui dicentes: Vt quid perditio hæc? Causantes videlicet quòd soli viuerem mihi, qui (vt putabant) multis prodesse possem. Et dicebant: Potuit enim venundari multo, & dari pauperibus. Sed non bonum mercatum mihi est, etiam si vniuersum mundum lucrer, meipsum perdere, & detrimentum mei facere. Vnde intelligens verba hæc inter illas esse quas scriptura loquitur muscas morituras quæ perdunt suauitatem vnguenti, recordatus sum diuinæ illius sententiæ: Populemeus, qui te beatificant, in errorem inducunt. Verùm audiant excusantem Dominum, & respondentem pro me, qui me quasi de ocio incusant. Quid, inquit, molesti estis huic mulieri? quod est: Vos videtis in facie, & ideo secundum faciem iudicatis. Non est vir (vt putatis) qui possit mittere manum ad fortia, sed mulier. Quid tentatis ei imponere iugum ad quod ego eum minus sufficientem intueor? Bonum opus operatur in me. Stet in bono, quandiu non conualescit ad melius. Siquando de muliere in virum & virum perfectū profecerit, poterit & in opus perfectionis assumi. Fratres, reuereamur episcopos, sed vereamur labores eorum. Si labores pēsamus, nó affectamus honores. Agnoscamus impares vires nostras, nec delectet molles & fœmineos humeros virorū supponere sarcinis: nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumanè nempe eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Temerariè obiurgat virum de prælio reuertētem mulier nens in domo. Dico enim: Si is qui de claustro est, cum qui versatur in populo, interdum minus districte minúsve circumspecte sese agere deprehenderit (verbi gratia in verbo, in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio) non ad iudicandum confestim prosiliat, sed meminerit scriptum: Melior est iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans bene facis, sed qui iuuat multos, & melius facit, & virilius. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque quadam inæqualitate vitæ & conuersationis suæ, memento quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta sint contra geminam tentationem, qua sæpe viri religiosi episcoporum vel ambire gloriam, vel excessus temerè iudicare diabolicis instigationibus incitātur. Sed redeamus ad vngueta sponsæ. Videsne quàm sit præferendū cæteris istud pietatis vnguentum, de quo solo permissum non est perditionem fieri? In tantum perditio de ipso nō fit, vt nec aquæ frigidæ munus irremuneratum sinatur. Bonum tamen contritionis vnguētum, quod de recordatione peccatorum conficitur, mittitúrque in pedes domini: quia cor contritū & humiliatū Deus non despiciet. Cæterum lōge melius esse arbitror id quod dicitur deuotionis, factū de recordatione beneficiorū Dei, quippe quod & capiti idoneū reputatur, ita vt perhibeat de ipso deus: Sacrificiū laudis honorificabit me. Porrò vtrūq; vincit vnctio pietatis, quæ de respectu miserorū fit, & per vniuersum Christi corpus diffunditur. Corpus dico non illud crucifixum, sed quod illius acquisitum est passione. Optimum reuera vnguētum, in cuius cōparatione cętera nec respicere se ostēdit qui ait: Misericordiam volo, & non sacrificium. Hanc ergo potissimum inter cæteras virtutes redolere puto vbera sponsæ, quæ spōsi per omnia gestit cōgruere voluntati. An non odore misericordiæ Tabitha etiam in morte fragrabat? Et ideo cito de morte conualuit: quia prævaluit odor vitæ. Sed audite verbū abbreuiatum super præsenti capitulo. Quisquis & inebriat verbis, & fragrat beneficiis, sibi dictum putet, *quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Et ad hæc quis idoneus? Quis nostrum vnum saltem horū integrè perfectéque possideat, vt non videlicet interdum & in dicendo sterilior, & in operādo tepidior sit? Sed est quæ merito & non dubiè hoc præconio glorietur, ecclesia vtique, cui nunquam de vniuersitate sua deest & vnde inebriet, & vnde fragret. Quod enim sibi deest in vno, habet in altero, secundū mēsurā donationis Christi, ac moderationem spiritus diuidentis singulis prout vult. Fragrat ecclesia in his qui sibi faciunt amicos de mammona iniquitatis, inebriat in ministris verbi, qui vino lætitiæ spiritualis infundūt terram, & inebriant eam, & fructum referunt in patientia. Ipsa audacter securéque sese nominat sponsam, tāquam quæ verè habet vbera meliora vino, & fragrantia vnguentis optimis. Quod etsi nemo nostrum sibi arrogare præsumat, vt animam suam quis audeat sponsam Domini appellare: quoniam tamen de ecclesia sumus, quæ meritò hoc nomine & re nominis gloriatur: non immeritò gloriæ huius participium vsurpamus. Quod enim simul omnes plene integréque possidemus, hoc singuli sine contradictione participamus. Gratias tibi Domine Iesu, qui nos charissimæ ecclesiæ tuæ aggregare dignatus es, non solùm vt fideles essemus, sed vt etiam tibi vice spōsæ in amplexus iucundos, castos, æternósque copularemur, reuelata & ipsi facie speculantes gloriā tuam, quæ tibi communis pariter est cum patre & Spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

Mat.26.a

Ibidem.

Eccle.10.

Esai.3.b

Matt.26.a

Eccles.42.b

Matt.9.b

Act.9.g

Cant.1.c

1.Cor.12.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

De gloria & laude Deo semper attribuenda pro omnibus bonis eius nobis impensis.
Sermo XIII.

ORigo fontium & fluminum omnium mare est: virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus. Quis enim Dominus virtutum nisi ipse est rex gloriæ? Sed & iuxta Annæ cãticum, idem ipse Deus scientiarum Dominus est. Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solùm autem, sed & si quis callet ingenio, si quis nitet eloquio, si quis moribus placet, inde est. Inde scientiæ, inde sapientiæ sermo. Thesauri siquidem sapientiæ & scientiæ ibi omnes abscõditi sunt. Quid? Casta consilia, iusta iudicia, sancta desideria, nónne riuuli fontis illius sunt? Quòd si copiæ aquarum secretis subterraneisque recursibus incessanter æquora repetunt, vt inde rursus ad visus vsúsque nostros iugi & infatigabili erumpant obsequio, cur non etiam spirituales riui vt arua mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude & sine intermissione reddantur? Ad locum vnde exeunt reuertantur flumina gratiarum, vt iterum fluant. Remittatur ad suum principium cœleste profluuium, quo vberius terræ refundatur. Qualiter? inquis. Qualiter dicit apostolus: in omnibus gratias agentes. Quicquid sapientiæ, quicquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti & Dei sapientiæ deputa Christo. Et quis tam insanus (ais) vt aliunde præsumat? Nemo planè, adeò vt & Pharisæus gratias agat: cuius tamen iustitiæ non est laus à Deo. Nec enim illa gratiarum actio (si bene recolis euangelium) gratiorem eum facit. Quare? Quia quicquid in ore deuotum sonuerit, cordis non sufficit excusare tumorẽ apud eum qui alta à longe cognoscit.

1.Reg.d
Coloss.2.b
1.Thes.5.d
Luc.18.b
Psal.137.d
1.Cor.4.b

Deus, ô Pharisæe, non irridetur. Putas tu habes aliquid quod non accepisti? Nihil, inquit, & ideo gratias refero largitori. Si omnino nihil, ergo nec meritum præcessit in te vllum, vt illa de quibus gloriaris acciperes. Quòd si & fatearis, primò quidem frustra inflaris aduersus publicanum, qui ideo non habet quod tu, quia non accepit vt tu. Deinde vide etiam ne non integrè sua dona resignes Deo, & tibi inflectens aliquid de gloria & honore ipsius, fraudis meritò arguaris, & fraudis in Deum. Si enim de his quæ iactas, ex te tibi quippiam forte arrogares, falli te magis quàm velle fraudare crederem, & errorem corrigerem. Nunc verò quia gratias agendo, probas te tibi nihil tribuere, sed Dei esse dona tua merita, prudenter agnoscere: certè cæteros aspernando, prodis te quòd in corde & locutus sis, altero commodans linguam mendacio, altero veritatis vsurpans gloriam. Non enim iudicares publicanũ contemnendum præ te, si non præ illo te honorandum censeres? Sed quid respondes apostolo præscribenti & dicenti: Soli Deo honor & gloria? Quid angelo distinguenti & docenti quid sibi retinere placeat Deo, & quid partiri dignetur hominibus? Nam gloria, inquit, in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Cernitisne pharisæum agẽtem gratias, labiis quidẽ honorare Deum, cordis autem sententia se? Sic vsu quodam magis quàm sensu vel affectu personare in ore multorum gratiarum actionem aduertere est, intãtum vt homines quoque sceleratissimi ad quæque flagitia & facinora sua soleant gratias Deo agere quòd bene prosperéque (vt quidem ipsi sapiunt) cesserit sibi in adimpletione peruersarum voluntatum suarum. Audias (verbi gratia) furem cum impiæ machinationis male cupitũ manipulum reportarit, exultantem clàm, & dicentem: Deo gratias, non inanes vigilias feci, nocturnum laborem meum non perdidi. Similiter qui hominem interfecit, nónne gloriatur, & refert gratias quòd prævaluit aduersus æmulum, aut de hoste se vindicauit? Et nihilo minus adulter tripudians gestit in Dei laudes, quod diu optato concubitu tandem potitus sit. Non ergo omnis gratiarũ actio accepta est Deo nisi quæ de cordis pudica & mera simplicitate procedit. Pudica sanè dixerim propter eos qui & de malis actibus suis gloriantes, Deo gratias agere solent, quasi Deus more ipsorum lętetur cum male fecerint, & exultet in rebus pessimis. Audiet qui huiusmodi est: Existimasti inique quòd ero tui similis? arguam te, & statuam contra faciem tuam. Mera verè adiunxi propter hypocritas, qui Deum quidem de bonis suis, sed verbotenus glorificãtes, corde retinent quod ore præbuerant: & quoniã dolosè agunt in conspectu eius, inuenitur iniquitas eorum ad odium. Isti impiè mala sua Deo, isti Dei bona fraudulenter intorquent sibi. Et quidem primum illud tam stultum tamque seculare ac quodammodo etiam bestiale est, vt necesse non habeã de ipso monere vos. Cæterum sequens religiosis maxime & spiritualibus viris insidiari solet. Magna & rara virtus profecto est, vt magna licet operãtem, magnum te nescias, & manifestam omnibus, tuam te solum latere sanctitatem. Mirabilẽ te apparere, & contemptibilem reputare, hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es, si de multa gloria Domini tui etsi nõ exeunte ex te, tamen trãseunte per te, nil tuis manibus adhærere contingat. Tunc iuxta prophetam proiicis auaritiam ex calumnia, & excutis manus tuas ab omni munere. Tunc iuxta mãdatũ domini, lux tua lucet corã hominib⁹, ad glorificandũ non te, sed patrem qui in cœlis est. Sed & imitator Pauli fideliũmq; prædicatorum nõ prædicantium semetipsos, æquè nec tu quæ tua sunt quæris, sed quę Iesu Christi. Quamobrẽ audies & tu: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituam. Ioseph cum domum & omnia bona Ægyptij Domini sui sibi credita sciret, dominã non ignorauit exceptam; & ob hoc non acquieuit contingere. Non est, inquit, ex omnibus bonis domini mei quod non in mea potestate sit, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ vxor eius es. Mulierem nouerat gloriam esse viri, & iniquum sibi iudicauit vice contraria ingloriũ facere eum qui se fecerat glorioſum. Aduertit homo Dei sapientia prudens, virum vxorem fortiter tanquam propriam zelare gloriam, sibíque ipsi retinuisse seruandam, non alii credidisse, & manum ad non concessum extendere non præsumpsit. Quid ergo? Homo zelat gloriam suam, & Deum auder velle fraudare de sua quasi non zelantem? Sed audi quid dicat. Gloriam, inquit, meã alteri non dabo. Quid ergo dabis nobis Domine, quid dabis nobis? Pacem, inquit, do vobis, pacem

Prou.2.c
Psal.69.d
Esai.33.c
Matt.5.b
Philip.2.c & 4.d
Matth.25.d
Gen.39.
1.Cor.11.b

pacem relinquo vobis. Sufficit mihi: Gratanter suscipio quod relinquis, & relinquo quod retines. Sic placet, sic mea interesse nõ dubito. Abiuro gloriam prorsus, ne fortè si vsurpauero non concessum, perdam meritò & oblatũ. Pacem volo, pacem desidero, & nihil amplius. Cui non sufficit pax, non sufficis tu. Tu es enim pax nostra, qui fecisti vtraq; vnũ. Hoc mihi necessariũ, hoc satis est, reconciliari tibi, recõciliari mihi. Nã exquo posuisti me cõtrariũ tibi, factus sum etiã mihimetipsi grauis. Cautus sum, nec ingratus fore beneficio datæ pacis, nec sacrilegus inuasor gloriæ tuæ. Tibi domine, tibi gloria tua maneat illibata, mecum bene agitur si pacem habuero. Golia prostrato lętatus est populus pace recepta, sed Dauid singulariter extitit glorioſus. Ioſuë, Iephthe, Gedeon, Samson, Iudith quoque, quanquam fœminæ, glorioſè in diebus suis triumpharunt de hostibus, sed pace cum gaudio fruentibus cæteris nemo eis cõmunicauit in gloria. Iudas Machabęus multis & ipse inclytus victoriis, cũ frequenter exultãti populo pacem fortiter pugnando tribuisset, nunquid gloriam quando que est partitus alicui? Denique & facta est, inquit, non gloria, sed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus cõditor omnium fecit quo minus & ipse debeat gloriari singulariter? Solus cuncta creauit, solus de hoste triumphauit, solus captiuos liberauit: & socium habebit in gloria? Et brachium, inquit, meum auxiliatum est mihi. Item: Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum. Quid mihi ergo cum victoria si nec in prælio fui? Impudentissimè mihi arrogo vel gloriam absque victoria, vel victoriam sine pugna. Sed suscipite montes pacem populo, pacem suscipite nobis, non gloriam, ipsi soli eam seruantes qui solus & pugnauit & vicit. Ita quæso ita sit, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. At verò non bonæ, sed planè iniquæ voluntatis est, qui nequaquam pace contentus, superbo oculo & insatiabili corde inquietus anhelat & ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinens, nec gloriam apprehendens. Quis credat parieti, si se dicat parturire radium? quem suscipit per feneſtram? Aut si glorientur nubes quòd imbres genuerint, quis non irrideat? Mihi liquidò constat nec de canalibus oriri riuos aquarum, nec de labiis vel dentibus verba prudentiæ, etsi sensus vltra corporeus non attingat. Si qua sanè in sanctis digna laude vel admiratione intueor, clara luce veritatis discutiens profecto reperio laudabilem siue mirabilem aliũ apparere, atque alium esse, & laudo Deum in sanctis eius. Siue sit Heliſæus, siue ille magnus Helias, mortuorum vtique suscitatores, ipsi quidem suo non imperio, sed ministerio foris exhibent nobis noua & insueta: Deus verò in ipsis manens ipse facit opera: inuisibilis & inaccessibilis in se, in suis spectabilis atque mirabilis est, & solus mirabilis, qui facit mirabilia solus. Nec laus calami, laudabilis est pictura siue scriptura, nec gloria linguæ aut labiorum sermo bonus. Tempus est vt & propheta loquatur. Nũquid gloriabitur, inquit, securis cõtra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra cõtra eum à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exaltetur baculus qui vtique lignum est, sic contra Dominum omnis qui gloriatur, si non in Domino glorietur. Si gloriandum est, Paulus me docuit vnde & in quo. Gloria, inquit, nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Securus glorior, si teste conscientia de gloria conditoris nihil mihi vsurpo. Securus planè: quia iam non contra Dominum, sed in Domino. Hæc nobis gloriatio non solùm non prohibetur, sed & suadetur, cum dicitur: Gloriam abinuicem quæritis, & gloriam quæ à solo Deo est, non vultis? Reuera gloriari in solo Deo, non nisi à solo Deo est. Nec mediocris ista gloria, quippe tam vera quàm de veritate, & in veritate tam rara, vt vix vel paucitas perfectorum perfectè glorietur in ea. Eant ergo vani filij hominum, mendaces filij hominum, eant & decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nam sapiens gloriator probabit opus suum, atque ad lumen veritatis diligenter examinabit, & sic habebit in semetipso gloriam, & non in ore alterius. Stultus sum si cistellæ labiorum tuorum gloriam meam credidero, & cæpero mendicare eam abs te cum habere voluero. Nonne nempe in tuo arbitrio est probare me vel improbare, prout volueris? Sed si retineo penes me, ipse fideliùs seruo mihi. Imò nec mihi eam credo, ipsi potius repono seruandam qui potens est depositum meum seruare in illum diem, cautus in custodiendo, fidelis in restituendo. Secura tunc erit vnicuique laus à Deo, his duntaxat qui humanas laudes contempserint. Nam gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt, dicente etiam Dauid: Qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. Fratres, si hæc scitis, nemo vestrum velit laudari in vita ista: quia quicquid hic fauoris captas quod ad Deum non retuleris, ipsi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis, tibi vnde? De vitæ sanctitate? Sed spiritus est qui sanctificat, spiritus dico, non tuus, sed Dei. Et si prodigiis aut signis effulgeas, in manu tua fiunt, sed virtute Dei. An blãditur popularis fauor, quòd verbum bonum, & bene forte deprompseris? Sed Christus donauit os & sapientiam. Nam lingua tua quid nisi calamus scribæ? Et hoc ipsum mutuò accepisti. Talentum creditum est, repetendum cum vsura. Si inuentus fueris ad opus impiger, ad fructum referẽdum fidelis, pro labore tuo meredem accipies. Si quo minus, tolletur à te talentum, & nihilominus exigetur lucrum, & vocaberis seruus nequam & piger. Omnis igitur de bonis multiformis gratiæ apparentis in vobis referatur ad ipsum laus, laudabilium siquidem vniuersorum auctorem & largitorẽ. Idque non fictè, quemadmodum ab hypocritis: nec sola consuetudine, sicut à secularibus: sed nec quadam necessitate, vt iumenta ferendis oneribus applicantur: sed sicut decet sanctos, sinceritate fida, deuotione solicita, hilaritate grata, sed non dissoluta. Immolantes itaque hostiam laudis, & reddentes vota nostra de die in diem, curemus omni vigilantia iungere sensum vsui, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, quò interdum liberis purgatæ mentis passibus procedamus & excedamus per inusitatas quasdã affectiones spirituales lætitias in iubilęis amœnitatibus, in lumine Dei, in suauitate, in Spiritu sancto probantes nos cõprehensos

Ioan.14.d
Ephes.2.c
Iob 7.d
1.Mac.4.g
Esai.63.b
Ibidem.
Psal.71.d
Luc.2.b
Esai.10.d
2.Cor.1.c
Ioan.5.g
Psal.61.d
2.Tim.1.c
Psal.52.b
Psal.71.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.88.c In his quos prophęta intuebatur cũ diceret: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. At fortasse aliquis mihi dicat: Bene admones, sed si ea diceres quæ tuo proposito conuenirẽt. Expectate paulisper. Non sum immemor. Nónne in manibus est id tractare quod dicitur: Oleum effusum nomen tuum? Hoc opus, hic labor est. Et quæ præmissimus, an fuerint necessaria, vos videritis. Ac quod ad me attinet, quia hinc aliena non sint, paucis aduertite. Non recordamini in sponsæ vberibus extremam commendatam esse suaueolentiam vnguentorum? Quid ergo consequẽtius, quàm vt eandem fragrantiam sponsa ne sibi arrogare putetur, de sponsi beneficio recognoscat? Cui planè sensui illa omnia quæ prætaxauimus, subseruire cognoscitis? Quòd vbera, inquit, mea sic redolent & sic placent, nec studiis nec meritis asscribo meis: sed tuæ, ô spõse, tribuo largitati, de oleo vtiq; effuso nomine tuo. Hoc pro literæ consequentia. Cæterum explanatio ipsius capituli, cuius occasione super nequissimo vitio ingratitudinis præsentem sermonem tam in longum protraximus, tempus aliud & aliud exordium sermonis desiderat. Nũc hoc solum admonitos vos esse sufficiat: si sponsa vtique de omni virtute sua vel gratia minime audet sibi quippiam arrogare, quãtò minus adolescentulæ forte quæ nos sumus? Dicamus proinde & nos sponsæ vestigia insectantes, dicamus: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Dicamus non verbo & lingua tantum, sed opere & veritate, ne forte (quod nimis vereor) dicatur & de nobis: Quoniam dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Dicamus ergo, dicamus, clamantes plus medullis cordis, quam labiis oris: Saluos fac nos Domine Deus noster, & congrega nos de nationibus, vt confiteamur nomini sancto tuo, non nostro, & gloriemur in laude non nostra, sed tua, in secula seculorum. Amen.

Cant.1.a Genes.6.

Psal.113.b

Psal.77.d

Psal.105.g

De ecclesia fidelium Christianorum: & de synagoga Iudæorum perfidorum.

Sermo XIIII.

Psal.75.a Esai.9.b Psal.33.a NOtus in Iudæa Deus, in Israël magnum nomẽ eius. Populus gentium qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, quæ erat in Iudæa & in Israël: voluitque accedere & illuminari: vt qui aliquando non populus, nunc populus esset, lapisque vnus angularis ambos in se parietes venientes è diuerso reciperet, & esset de cætero in pace locus eius.

1.Petr.2.b

Rom.15.c. & Psal.75.a Porro fiduciam dabat inuitãtis vox quæ iam sonuerat. Lętamini gentes cum plebe eius. Ergo accedere voluit, sed vetuit synagoga, immundam asserens ecclesiam de gentibus & indignam, idololatriæ fecem & ignorantiæ cæcitatem improperans, & dicebat: Tu enim quo merito? Noli me tangere. Cur? inquit.

Rom.3.d An Iudæorum tantum Deus? Nónne & gentium? Etsi mihi certe meritum deest, sed non illi miseratio. Nunquid solummodo iustus est? Est & misericors.

Psal.118.k Domine veniant mihi miserationes tuæ, & viuam.

Ibidem. Et rursum: Misericordiæ tuæ multę Domine, secundum iudicium tuũ viuifica me: quod nimirum temperatum misericordia est. Quid faciet iustus & misericors Dominus, altera gloriante in lege, & applaudente iustitiam sibi, nec indigẽte misericordia, sed despiciente ipsam quæ indiget: altera è regione propria cognoscente delicta, confitente indignitatem, renuente iudicium, flagitante misericordiam: quid inquam faciet iudex, & ille iudex cui & iudicare & misereri sic vtrunque familiare est, vt neutrum altero familiarius? Quid sanè possit conuenientius, quàm pro suo quæque accipiat voto, iudicium illa, ista misericordiam? Iudæus iudicium quærit, & habeat: gentes autem super misericordia honorant Deum. Et est iudicium, vt qui contemnunt Dei misericordẽ iustitiam, & suam volunt constituere (quę profectò non iustificat, sed accusat) eidẽ suæ iustitiæ relinquantur, opprimendi magis quàm iustificandi.

Est quippe ex lege (quæ neminem vnquam duxit ad perfectum) est iugum quod neque ipsi neque fratres eorum vnquam portare potuerunt. Sed synagoga fortis est, nõ curat onus leue, nec iugum suaue. Sana est, nõ est ei opus medicus, nec vnctio spiritus. Confidit in lege, liberet eam si potest. Non autem data est lex quæ possit viuificare, insuper & occidit. Litera enim occidit. Propterea, inquit, dico vobis, moriemini in peccatis vestris. Hoc ergo iudicium ô synagoga, quod flagitas. Errori tuo cæca contentiosa deseueris, donec plenitudo gentium (quas superba spernis, & inuida repellis) introeat, & agnoscat etiã ipsa ipsum qui notus est in Iudęa deus, quodque est in Israel magnum nomen eius. Hoc quippe in iudicium venit. Iesus in hunc mundum, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Ex parte tamen, quia non repellet dominus plebem suam: ex toto, seruans sibi ad semẽ apostolos & multitudinem credentium, quorum erat cor vnum, & anima vna. Sed nec repellet in finem, reliquias saluaturus. Iterum enim suscipiet Israel puerum suum, & recordabitur misericordiæ suæ: vt ne ibi quidem iudicium deferat comes misericordia, vbi nullum ipsa reperit locũ. Alioquin si pro meritis recepisset, iudicium profecto sine misericordia ei qui non faeit misericordiam. Habet quippe Iudęa oleum multum diuinæ notitiæ, idque in se tanquam in vase clausum auara retinet. Peto, & non miseretur nec commodat. Sola Dei cultum', sola notitiam, sola vult possidere magnum nomen eius. Nec zelat sibi, sed inuidet mihi. Ergo tu domine iudica iudiciũ meum, & nomen tuum magnum magnificetur adhuc, & oleum quod multum est, multiplicetur magis. Crescat, ebulliat, effundatur, deriuetur & in gentes, & sentiat omnis caro salutare Dei. Quo pacto (vt vult Iudæus ingratus) tota in barba Aaron remaneat vnctio salutaris; Non barbæ, sed capitis est: Caput autem non barbæ solius, sed & totius est corporis. Capiat sane prima non sola. Refundat & inferioribus mẽbris quod accepit ipsa desuper. Descẽdat, descẽdat & in vbera ecclesię supernę liquor. Anida quippe nimis hunc sibi exprimere de barba non despicit. Perfusaque rore gratiæ vt se non ingratam probet dicat: *Oleum effusum nomen tuum.* Sed exuberet quæso adhuc, & perueniat vsque in oram vestimenti, in me vtique omnium nouissimo atque indignissimo, de vestimento tamen. Nã & ego illud mihi de maternis vberibus

Luc.1.c

Iac.2.c

Cant.1.a

vberibus tanquam paruulus in Christo iure profecto pietatis eflagito. Quod si murmuret homo cui de bonitate oculus nequam est, Domine respondepro me: De vultu tuo iudicium meum prodeat, & non de supercilio Israël. Imò respondepro te, & dic calumniatori, tibi quippe calumniatur quòd tribuas gratis. Dic proinde illi: Volo & huic nouissimo dare similiter. Displicet Pharisæo. Quid mussitas? Ius meum, voluntas est iudicis. Quid iustius ad meritũ, quid ad præmium ditius? An non licet ei quod vult facere? Mihi quidem misericordia, sed tibi minime iniuria fit. Tolle quod tuum est, & vade. Si decreuerit saluare & me, quid tu perdis? Exaggera quantum vis merita, & extolle sudores, melior est misericordia Domini super vitas. Fateor, non sustinui pondus diei & æstus, sed iugum suaue & onus leue pro beneplacito patrisfamilias porto. Opus meum vix vnius est horæ: & si plus, præ amore non sentio. Iudęus proprias exercitet vires, mihi probare libet quę sit voluntas Domini bona & beneplacens & perfecta. Ex ea sane operis ac temporis damna mihi resarcio. Ille pacto conuentionis, ego placito voluntatis inito credo, & non ad insipientiam mihi. Nam vita in voluntate eius. Illa mihi reconciliat patrem, illa hæreditatẽ restituit: etiam cumulatiori gratia, symphoniæ & cantus & epularum ac totius exultantis familiæ celebertima gaudia suscitat mihi. Si indignatur frater meus senior ille, qui hœdum comedere mauult cum amicis suis foris, quàm mecũ in paterna domo vitulum saginatum, respondebitur illi: Epulari & gaudere oportet, quia hic filius meus mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est. Adhuc synagoga foris epulatur cum amicis suis dæmonibus, quibus satis placet quòd hœdum peccati insipiens deuorat transglutiens, & reponens atque quodammodo occultãs sibi illud in ventre socordiæ & insipientiæ suæ, dum contemnens Dei iustitiam, & suam volens constituere, dicit se non habere peccatum, nec morte egere vituli saginati, mundam siquidem iustámque ex legis operibus se reputans. At verò ecclesia scisso velo occidẽtis literæ in morte verbi crucifixi, audacter ad eius penetralia præeũte spiritu libertatis irrumpit, agnoscitur, placet, sortitur æmulæ locum, sit sponsa, fruitur præreptis amplexibus, & in calore spiritus Christo Domini cui confricatur inhærens, stillante ac fundente vndique sui oleum exultationis, hoc illa præ participibus suis excipiens ait: *Oleum effusum nomen tuum.* Quid mirum si vngitur, quæ vnctum amplectitur? Ecclesia ergo recumbit intus, sed ecclesia interim perfectorũ. Spes tamen est & nobis. Excubemus pro foribus qui minus perfecti sumus, spe gaudentes. Sponsus & sponsa soli interim intus sint, mutuis secretisque fruantur amplexibus, nullo strepitu carnalium desideriorum, nullo corporeorum phantasmatũ perturbante tumultu. Turba verò adolescentularum, quę absque huiusmodi inquietudinibus nondum esse possunt, foris expectet. Expectẽntque securæ scientes ad se illud spectare quod legunt: Adducentur regi virgines post eã, proximæ eius afferentur tibi. Et vt quæque sciat cuius spiritus sit, virgines dico illas quę antè Christo fœderatæ quàm fœdatæ mundi complexibus, ipsi firmiter perseuerant, cui se tantò felicius quantò maturius deuouerunt: proximas verò, quæ pristinam suam deformitatem in qua mundo huic quandoque conformes, mundi principibus, id est spiritibus spurcis in omni carnali ccupiscentia sesse turpiter prostituerant, tandẽ aliquando crubescentes, & exeũtes, in noui hominis formã quanto serius tãto sincerius reformare festinant. Et hæ & illæ sanè proficiant, non deficiant neq; fatigentur, etsi necdũ plenè in se sentiunt vnde dicant & ipsæ: Oleum effusum nomen tuum. Nec enim audent adolescentulæ per se facere verba sponso. Tamen si magistræ vestigiis pressius inhærere student, effusi olei saltem odore delectabuntur, & incitabuntur etiam de odoris perceptione cupere & quærere potiora. Frequenter ego ipse (quod fateri non verecundor) maximéque in initio conuersionis meæ, corde durus & frigidus, & quærens quem vellet diligere anima mea, nec adhuc enim diligere poterat quem nondum inuenerat, aut certe minus quàm vellet diligebat, & ob hoc quærebat vt magis diligeret, quem nequaquam quæreret, nisi iam aliquatenus dilexisset. Cum ergo eũ quærerem in quo recalescceret atque requiescceret spiritus meus, vtique torpens & languens, nec vlla de parte occurreret qui succurreret, per quẽ videlicet pruina rigens quæ sensus stringebat internos dissolueretur, & vernalis illa suauitas ac spiritualis amœnitas reuerteretur, tunc magis ac magis lan-guebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio tristis penè & desperans, & mussitans secum illud: A facie frigoris eius quis sustinebit? cum subito forte ad affatum vel etiam aspectum cuiuspiam spiritualis perfectique viri, interdum & ad solam defuncti seu absentis memoriam flabat spiritus, & fluebant aquæ: & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte. Quidnam istud nisi odor exhalantis vnctionis qua erat ille perfusus? Non enim vnctio, quæ ad me nimirum nisi homine mediante non pertingebat. Eapropter etsi gaudebam de munere, cõfundebar tamen & humiliabar quòd sola ad me tenuis exhalatio, & non pinguis aspersio peruenisset. Odorato quippe delectatus non tactu, indignum me proinde cognoscebã cui per se ipsum dulceesceret Deus. Et nunc idipsum si accidat, auidus quidem suscipio munus indultum, gratúmque habeo: sed dolens doleo per meipsum non meruisse, atque (vt dicitur) de manu in manum minime accepisse, cum obnixè id peterem. Pudet nimirum magis ad hominis quàm ad Dei moueri memoriam. Et nunc cum gemitu clamo: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Existimo & aliquos vestrum idem esse expertos, & experiri interdum adhuc. Qua in re quid sentiendum nisi quod nostra aut superbia conuincitur, aut humilitas custoditur, aut fraterna charitas nutritur, aut desiderium excitatur? Vnus idémque cibus & ægrotis est medicina, & ægrotatiuis diæta. Porrò & debiles confortat, & delectat valentes. Vnus idémque cibus & languorem sanat, & seruat sanitatem: & corpus nutrit, & palato sapit. Sed redeamus ad verba sponsæ, & sic curemus audire quæ ait, vt studeamus sapere & quod sapit. Sponsa (vt dixi) ecclesia est. Ipsa est cui plus dimissum est, & quæ plus diligit. Quod æmula improperat ei ad cõuicium, hoc sibi ipsa inflectit ad cõmodum. Inde

Matt.20.b

Psal.62.a

Luc.15.g

Ibidem.

Psa.44.d

Psal.147.b

Ibidem.

Psal.41.a

Psal.41.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

manſuetior ad correptionem, inde patientior ad la- G
borem, inde ardentior ad amorem, inde ſagacior
ad cautelam, inde humilior pro conſcientia, inde
acceptior pro verecundia, inde ad obediendum pa-
ratior, inde ad gratiarum actionem deuotior ac ſo-
licitior. Denique illa (vt dictum eſt) murmurante &
memorante merita ſua & labores & pondus diei &
æſtus, eccleſia beneficium recolit dicens: *Oleum effu-*
Cant.1.a *ſum nomen tuum.* Hoc planè teſtimonium Iſraël ad
Pſal.121.a confitendum nomini Domini. Non tamen Iſraël
ſecũdum carnem, ſed eius qui ſecundum ſpiritũ eſt.
Nam hoc ille quo pacto dicat? Non quòd non ha- H
beat oleum, ſed non habet effuſum. Habet, ſed recõ-
ditum: habet in codicibus, ſed non in cordibus. Fo-
ris hæret in litera: contrectat manibus vas plenum,
ſed & clauſum, nec aperit vt vngatur. Intus intus eſt
vnctio ſpiritus, aperi & vngere, & iam nõ eris domus
exaſperans. Quid facit oleum in vaſis, ſi non ſentias
& in membris? Quid tibi prodeſt pium Saluatoris
nomen lectitare in libris, nec habere pietatẽ in mo-
ribus? Oleum eſt, effunde, & ſenties virtutem eius,
quæ triplex eſt. Sed Iudæus iſta faſtidit, vos audite.
Volo dicere cur nomen ſponſi oleo comparetur, I
quod nondum dixeram. Et tres huius rei occurrunt
cauſæ. At quoniã pluribus vocabulis appellatur (eo
quòd nullum quo propriè dicatur inuenitur, ineffa-
bilis quippe eſt) prius nobis inuocandus eſt Spiritus
ſanctus, vt de multis vnum quod vult hoc loco in-
telligi (quoniam ſcripto deſignare non placuit) per
ſe nobis aperire dignetur. Sed hoc quoq; aliàs. Nam
etſi in promptu nunc eſſent omnia, & neque vos
onerati, nec ego fatigatus eſſem, hora tamen finem
indicit. Tenete in quo attentos vos reddidi, vt non
ſit eras neceſſe repetere. Hoc incũbit, hoc in mani-
bus eſt, docere ſcilicet cur nomen ſponſi oleo com-
paretur: & quod de nominibus. Et quoniam non
poſſum ego à me dicere quicquam, indicta oratio
eſt, vt nobis ſponſus ipſe reuelet per Spiritum ſuum
Ieſus Chriſtus dominus noſter, cui eſt honor & glo-
ria in ſecula ſeculorum. Amen.

Qualiter hoc nomen Ieſus eſt medicina ſalubris fidelibus
Chriſtianis in omnibus aduerſis.
Sermo XV.

Sapien.1.b BEnignus eſt ſpiritus ſapientiæ, & non conſueuit
Eſai.58.c eſſe difficilis ſe inuocantibus, qui ſæpe & ante-
quã inuocetur, dicit: Ecce adſum. Audite iam quod
orantibus vobis per me indicare dignatur de eo
quod heri ad hoc ipſum diſtulimus: & orationum
veſtrarũ fructum tempeſtiuum percipite. En oſten-
do nomen quod oleo meritò comparatur: & quo
merito, dicam. Multa quidem ſponſi vocabula ſpar-
ſa per omnem diuinam paginam legitis, ſed in duo
ea vobis vniuerſa complector. Nuſſum (vt arbitror) M
reperietis quod non aut pietatis gratiam, aut poten-
tiam maieſtatis ſonet. Spiritus ita dicit etiam per ſi-
bi familiarius organum. Duo hæc audiui: quia pote-
Pſal.61. ſtas Dei eſt, & tibi Domine miſericordia. Ergo ſe-
Pſal.61.c cundum maieſtatem Sanctum & terribile Nomen
Pſal.110.b eius. Secundum pietatem non eſt nomen aliud
Act.4.c ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos
ſaluos fieri. Sed exemplis magis perſpicuum fiet.

Hoc eſt, inquit, nomen quod vocabunt eum, Domi- *Hier.23.b*
nus iuſtus noſter. Nomen potentiæ eſt. Item: Et vo- *Eſai.7.c*
cabitur nomen eius Emmanuël. Pietatem inſinuat
item ipſe de ſe. Vos vocatis me, ait, magiſter & Do- *Ioan.13.b*
mine. Primum gratiæ eſt, ſecundum maieſtatis. Non
enim minus pium eſt docere animũ ſcientiam, quàm
præbere eſcam corpori. Rurſum propheta: Vocabi-
tur, inquit, nomen eius admirabilis, conſiliarius,
Deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Pri- *Eſai.9.b*
mum, tertium, quartum, maieſtatem ſonant, reliqua
pietatem. Quod horum ergo effunditur? Profectò
maieſtatis ac potẽtiæ nomen, in id quod eſt pietatis
& gratię quodãmodo trãsfunditur, ipſũmque effun-
ditur abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem no-
ſtrum. Nomẽ (verbi cauſa) quod Deus eſt, nõne in id
quod eſt nobiſcum Deus, hoc eſt in Emmanuël li-
queſcit & deficit? Sic admirabilis in id quod eſt cõ-
ſiliarius, ſic Deus & fortis in ea quæ ſunt pater futu-
ri ſeculi, & princeps pacis. Et dominus iuſtus noſter,
miſericors & miſerator dominus. Non dico nouum
quid: quondam quoque nihilo minus Abram in A-
braham, & Sarrai in Sarram effuſa ſunt, & iam tunc
ſalutiferæ effuſionis celebratum præfiguratúmque
myſterium recordamur. Vbi iam illud quod apud
antiquos tam terribiliter quàm frequenter intonare
ſolebat, Ego Dominus, ego Dominus? Mihi dictatur *Exo.20.a*
oratio cuius principium nomine dulci paterno, ſe- *Leuit.20.*
quentium obtinendarum petitionum præbet fidu- *Num.35.d*
ciam. Serui nominantur amici, & reſurrectio non *Eſa.27.a*
tantũ diſcipulis, ſed fratribus nunciatur. Nec mirum
ſi cum venit plenitudo tẽporis, facta eſt effuſio no-
minis, Deo quippe quod per Ioëlem promiſerat ad- *Ioel.2.g*
implente, & effundente de ſpiritu ſuo ſuper omnem
carnẽ, cum tale aliquid & apud Hebræos olim con-
tigiſſe legam. Credo vos præuolare & ſcire iam
quid dicere velim. Quale erat, inquam, quod ſci-
ſcitanti Moyſi primò reſponſum eſt: Ego ſum, qui
ſum, & qui eſt, miſit me ad vos? Neſcio an vel ipſe
Moyſes caperet ſic, ſi nõ videlicet effunderetur. Sed
fuſum eſt, & captũ eſt. Nec modo fuſum, ſed & effu-
ſum. Nam infuſum iam erat. Iam cœli habebant il- *Exod.3.*
lud: iam angelis innotuerat. Eſt autem foris miſſum:
& quod angelis ita erat infuſum, vt eſſet & priuatũ
& effuſum, in homines eſt, ita vt iam tũc meritò cla- L
maretur de terra, *Oleum effuſum nomen tuum*: ſi nõ in- *Cant.1.a*
gratæ plebis exoſa peruicacia obſtitiſſet. Ait enim: *Exo.3.a*
Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac & Deus Ia-
cob. Currite gentes, ad manum eſt ſalus, effuſum eſt
nomen quod quicũque inuocauerit, ſaluus erit. An-
gelorum Deus etiam hominum Deum ſe nominat.
Oleum miſit in Iacob, & cecidit in Iſraël. Dicite fra-
tribus veſtris: Date nobis de oleo veſtro. Si nolunt,
rogate Dominũ olei vt mittat & vobis. Dicite: Au-
fer opprobrium noſtrũ. Ne quæſo inſultet maleuo-
lus dilectę tuæ, quam à finibus terræ euocare placuit
tibi, tantò vtique dignãtius, quantò minus dignam.
Decẽtne obſecro vt benigni patris familiãs inuita-
tos ſeruus nequam excludat. Ego ſum (ais) Deus A-
braham, & Deus Iſaac & Deus Iacob. Et non am-
plius? Effunde, effunde, aperi manum tuam adhuc, & *Pſal.121.a*
imple omne animal benedictione. Veniant ab oriẽ- *Mat.8.b*
te & occidente, & recumbant cum Abraham, Iſaac,
& Iacob in regno cœlorum. Veniant veniant tribus
Domini:

Domini: teſtimonium Iſraël ad confitendum nomi- A
ni Domini. Veniant & recumbant, epulentur & de-
lectentur in lætitia, & vnus vbique reſonet in voce
Pſal.41.a exultationis & confeſſionis ſonus epulantis. *Oleum*
Ioan.12.c *effuſum nomen tuum.* Vnum ſcio, ſi Philippum & An-
dream habuerimus oſtiarios, repulſam omnino non
patiemur quicunque oleum petimus, quicũque vo-
lumus Ieſum videre. Incunctanter Philippus dicet
Ibidem. Andreæ: Andreas autẽ & Philippus dicẽt Ieſu. Ieſus
autem quid? Profectò quod Ieſus. Niſi granum fru-
menti cadens in terram mortuũ fuerit, ipſum ſolum
manet. Si autem mortuum fuerit, multũ fructum af- B
fert. Moriatur igitur granum, & ſurgat gẽtium ſeges.
Oportet pati Chriſtũ & reſurgere à mortuis, & præ-
dicari in nomine eius pœnitentiã & remiſſionẽ pec-
catorũ non ſolũ in Iudęa, ſed etiam in omnes gẽtes,
quatenus ab vno nomine quod eſt Chriſtus, milia
miliũ credentiũ Chriſtiani dicantur, & dicant: Oleũ
Eſaiæ 65.c effuſum nomen tuũ. Agnoſco enim nomẽ quod in
Eſaia legi. Seruos ſuos, inquit, vocabit nomine alio,
in quo qui benedictus eſt ſuper terram, benedicetur
in Domino. Amen. O nomen benedictum. O oleũ
vſquequaq; effuſum. Quouſque? de cœlo in Iudæã, C
& inde in omnem terram excurrit, & de toto orbe
clamat eccleſia: *Oleum effuſum nomen tuum.* Effuſum
Philip.2.b plane, quòd nõ ſolum cœlos terráſque perfudit, ſed
aſperſit & inferos, adeò vt in nomine Ieſu omne ge-
nu flectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum,
& omnis lingua confiteatur & dicat: *Oleum effuſum*
nomen tuum. Ecce Chriſtus, ecce Ieſus, vtrũque infu-
ſum angelis, vtrũque effuſum in homines, & in illos
homines qui computruerant tanquam iumenta in
ſtercore ſuo, homines & iumenta ſaluans, quemad- D
modum multiplicauit miſericordiam ſuam Deus.
Quàm carum, quàm vile. Vile, ſed ſalubre. Si vile nõ
eſſet, non mihi effunderetur. Si ſalubre nõ eſſet, non
Rom.8.c me lucraretur. Particeps nominis ſum, ſum & hære-
Philip.2.b ditatis. Chriſtianus ſum, frater Chriſti ſum. Si ſum
Pſal.21.c quod dicor, hæres ſum Dei, cohæres autem Chriſti.
Et quid mirũ ſi ſpõſi effuſum eſt nomẽ, cũ ipſe quoq;
effuſus ſit? Nã ſemetipſum exinaniuit, formã ſerui
accipiẽs. Denique ait: Sicut aqua effuſus ſum. Effuſa
eſt plenitudo diuinitatis, habitans ſuper terrã corpo-
raliter, vt de illa plenitudine omnes qui corpus mor
tis geſtamus caperemus, ac vitali odore repleti dice- E
remus: *oleum effuſum nomen tuum.* En quod nomen
effuſum, & qualiter & quatenus. Cur verò oleum?
Nam hoc nõdum dixi. In ſermone ſuperiore dicere
cœperã, ſed interuenit ſubitò aliud quod prędicẽdũ
videbatur: quanquam intermiſerim vltrà quàm cre-
didi. Quod non aliud eſſe reor, niſi quod fortis mu-
Pro.31.c lier ſapientia miſit manum ad colum, & digiti eius
apprehenderũt fuſum. Nouit enim modicam lanam
vel linum in longum producere filum, atque in telę
extendere latitudinẽ, & ſic omnes domeſticos ſuos F
veſtire duplicibus. Eſt proculdubio inter oleũ & no-
men ſponſi ſimilitudo, nec ociosè Spiritus ſanctus
alterutrum comparauit. Ego autem dico in triplici
quadam qualitate olei, quod lucet, paſcit, & vngit:
ſi vos melius non habetis. Fouet ignem, nutrit car-
nem, lenit dolorem, lux, cibus, medicina: Vide idem
nunc & de ſpõſi nomine. Lucet prædicatum: paſcit
recogitatum: inuocatum lenit & vngit. Et percurra-

mus ſingula. Vnde putas in toto orbe tanta & tam
ſubita fidei lux niſi de prædicato Ieſu? Nónne in hu-
ius nominis luce deus nos vocauit in admirabile lu-
men ſuum, quibus illuminatis & in lumine iſto vidẽ-
tibus lumen, dicat meritò Paulus: Fuiſtis aliquando *Epheſ.5.b*
tenebræ, nunc autem lux in Domino. Hoc denique
nomen coram regibus & gẽtibus & filiis Iſraël por-
tare iuſſus eſt idẽ apoſtolus, & portabat nomen tan-
quam lumen, & illuminabat patriam, & clamabat
vbique: Nox præceſſit, dies autem appropinquauit: *Rom.13.d*
abiiciamus ergo opera tenebrarũ, & induamur ar-
ma lucis, ſic vt in die honeſtè ambulemus. Et mon-
ſtrabat omnibus lucernam ſuper candelabrum: an-
nuncians omni loco Ieſum, & hunc crucifixũ. Quo-
modo lux iſta inſplẽduit ac perſtrinxit cunctorũ in-
tuentiũ oculos, quando de ore Petri tãquam fulgur
egrediens, claudi vnius corporales plantas ſolidauit
& baſes, multóſque ſpiritualiter cæcos illuminauit?
Nunquid non ignem ſparſit cum ait: In nomine Ie- *Actо.3.c*
ſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula? Nec tantũ lux
eſt nomen IESV, ſed eſt & cibus. An nõ totiens cõ-
fortaris, quotiens recordaris? Quid æquè mentem
cogitantis impinguat? Quid ita exercitatos reparat
ſenſus: virtutes roborat: vegetat mores bonos atque
honeſtos: caſtas fouet affectiones? Aridus eſt omnis
animæ cibus ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus
eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mi-
hi niſi legero ibi Ieſum. Si diſputes aut conferas,
non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Ieſus. Ieſus mel in
ore, in aure melos, in corde iubilus. Sed eſt & medi-
cina. Triſtatur aliquis noſtrum? veniat in cor Ieſus,
& inde ſaliat in os, & ecce ad exortum nominis lu-
men, nubilum omne diffugit, redit ſerenũ. Labitur
quis in crimen, currit inſuper ad laqueum mortis
deſperando: nónne ſi inuocet nomen vitæ, confe-
ſtim reſpirabit ad vitam? Cui aliquando ſtetit ante
faciem ſalutaris nominis duritia (vt aſſolet) cordis
ignauiæ torpor, rancor animi, languor acediæ? Cui
fons forte ſiccatus lachrymarum, inuocato Ieſu nõ
continuò erupit vberior, fluxit ſuauior? Cui in peri-
culis palpitanti & trepidãti, inuocatum virtutis no-
men non ſtatim fiduciam præſtitit, depulit metum?
Cui, quæſo, in dubiis æſtuanti & fluctuanti, non ſu-
bitò ad inuocationem clari nominis emicuit certi-
tudo? Cui in aduerſis diffidẽti, iamiámque deficiẽti,
ſi nomen adiutorij ſonuit, defuit fortitudo? Nimirũ
morbi & languores animæ iſti ſunt, illud medicina.
Denique & probare licet. Inuoca me, inquit, in die *Pſal.49.c*
tribulationis: eruã te, & honorificabis me. Nihil ita
iræ impetum cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, ſa-
nat liuoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extin-
guit libidinis flammam, ſitim temperat auaritiæ,
ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem
cum nomino Ieſum, hominẽ mihi propono mitem
& humilem corde, benignũ, ſobrium, caſtum, miſe- F
ricordem, & omni denique honeſtate ac ſanctitate
conſpicuum, cundémque ipſum Deum omnipotẽ-
tem, qui ſuo me & exẽplo ſanet, & roboret adiuto-
rio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant cum inſonuerit
Ieſus. Sumo itaque mihi exempla de homine, & au-
xilium à potẽte, illa tanquam pigmentarias ſpecies,
hoc tanquam vnde acuam eas, & facio confectionẽ,
cui ſimilem medicorum nemo facere poſſit. Hoc ti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bi electuarium habes ô anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius quod est Iesus, salutiferum certè, quódque nulli vnquam pesti tuæ inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quò tui omnes in Iesum & sensus dirigãtur & actus. Denique & inuitaris. Pone me, inquit, signaculum *Cant.8.b* in corde tuo: signaculum in brachio tuo. Sed hoc aliàs. Nunc verò habes vnde & brachio medearis & cordi. Habes inquã in nomine Iesu vnde actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas: itémque vnde tuos sensus aut serues ne corrumpantur, aut si corrũpantur, sanes. Habuit & Iudæa quos- H dam Iesus, quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec pascunt, nec medẽtur. Idcirco synagoga in tenebris est vsque adhuc, fame & infirmitate laborãs, & non sanabitur nec satiabitur quousque sciat meum Iesum dominari Iacob & finium terræ, & conuertatur ad vesperam, & famem patiatur vt canes, & circumeat ciuitatem. Et illi quidem præmissi sunt tanquam baculus ad mortuum, prophetam præuenientes, & sua interpretari nomina *4.Reg.4.e* nequiuerunt, vacua quippe erãt. Superpositus mortuo baculus est: & non erat vox neque sensus: quo- I niam baculus erat. Descendit qui baculum misit, & mox saluum fecit populum suum à peccatis eorum, *Mar.2.a* probãs se esse quod dicebatur. Quis est hic qui etiã peccata dimittit? Nimirum qui dicit: Salus populi ego sum. Iam vox, iam sensus est, & patet eum non inane portare nomen instar priorum. Sẽtitur infusa salus, & beneficium non tacetur. Intus sensus, foris vox. Compungor & confiteor, & cõfessio vitam in- *Eccles.17.c* dicat. A mortuo enim tanquã qui non est perit cõfessio. Ecce vita, ecce sensus. Suscitatusperfecte sum: K integra est resurrectio. An aliud mors corporis est, nisi cum sensu priuatur & vita? Peccatũ quod mors animæ est, nec compunctionis mihi sensum, nec cõfessionis reliquerat vocem, & eram mortuus. Venit is qui peccata dimittit, & vtrunque restituit: & dicit *Psal.34.a* animæ meæ: Salus tua ego sum. Quid mirum si cedit *Rom.10.* mors vbi vita descendit? Iam corde creditur ad iusti- *4.Reg.4.f* tiam, & ore cõfessio fit ad salutem. Iam oscitat puer, *Psal.118.x* & oscitat septies: & dicit: Septies in die laudem dixi tibi Domine. Videte hunc septenarium. Sacer numerus est, non vacat. Sed melius hoc alij seruamus L sermoni, quò famelici & nõ fastidiosi ad tam bonas epulas accedamus, inuitãte nos sponso ecclesiæ domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De cordis contritione: & de tribus speciebus veræ confessionis.
Sermo XVI.

QVid sibi ergo vult septenarius iste? Nescio enim an ita simplex quispiam in nobis sit, qui M ociosas esse has vices, & numerum hunc putet fortuitum. Ego nec illud vacare reor, quod propheta *4.Reg.4.f* incumbens super mortuum, ad mensuram puerilis corporis sese contraxit, os suum ori illius coniunxit, oculisq; oculos, & manibus manus. Spiritus sanctus sic omnia fieri, & sic scribi fecit, ad eruditionem procul dubio illorum spirituum quos corrupti corporis circumuenit infida societas, ac stulta mundi sapientia desipere docuit. Corpus quippe quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabita- *Sapien.9.d* tio sensum multa cogitantẽ. Propterea nemo miretur ac molestè accipiat si in his scrutandis tanquam quibusdam spiritus sancti apothecis curiosus existo, cum sciam quia sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei. Dico tamẽ his qui præuolãtes ingenio, in om- *Esa.38.c* ni sermone ante penè flagitant finem, quàm principium teneant: debitorem me etiam tardioribus esse, & maxime. Sed nec studium tam esse mihi vt exponam verba, quàm vt imbuã corda. Et haurire & propinare me oportet, quod non fit celeriter percurrẽdo, sed tractando diligenter, & exhortãdo frequenter. Quanquam & præter spem quoque meam diu nos discussio detinuit sacramentorum. Putaui (fateor) vnum ad hunc sermonem sufficere: siluámque istam vmbrosam latebrosamque allegoriarum pertrãsire nos cito: & ad planitiem moralium sensuum itinere diei quasi vnius peruenire: sed secus cõtigit. Biduum quippe iam in eo expendimus: & adhuc restat via. Ictus oculi eminus summitates ramorum & montium cacumina peruolabat: sed vallium subter- iacens vastitas, & densitas dumetorum frustrabatur obtutus. Nunquid (verbi gratia) Heliszei miraculum præuidere valebam, quia nobis videlicet de gẽtium vocatione, & repulsione Iudæorum differẽtibus, ita de subito in medium prosiliret? Et nunc quãdoquidem incidimus, non pigeat nos paululum immorari, consequenter ad id quod intermittimus, postea reuersuros. Siquidem animarum cibus nihilo minus est iste. Canibus quoque ac venatoribus plerunque contingit à bestia quam aggressi erant, desistere, & sequi aliam quæ inopinantibus fortè occurrerit. Nõ paruum fiduciæ robur præstat mihi quòd magnus ille vir Propheta potens in opere & sermone, de excelso monte cœlorum descendens visitare dignatus est me, cùm sim cinis & puluis: misereri mortuo, inclinare se iacenti, contrahi & coæquari paruo, cæco partiri lumen oculorum suorum, & os mutum oris proprij osculo soluere, debilésque manus suarũ roborare contactu. Suauiter rumino ista, & replentur viscera mea, & interiora mea saginantur, & omnia ossa mea germinant laudem. Hoc semel contulit vniuersitati, hoc quotidie singuli in nobis actitari sentimus, & cordi scilicet tribui intelligentiæ lumen, & ori ædificationis verbum, & manibus opus iustitiæ. Dat sentire fideliter, dat proferre vtiliter, dat efficaciter adimplere. Et est funiculus triplex, qui difficilè *Eccle.4.c* rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahendas post se ad regna cœlestia, si rectè sentias, si dignè proloquaris, si viuẽdo confirmes. Oculis suis tetigit meos, interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu. Ori meo iunxit suum, & mortuo signum pacis impressit: quoniam cùm adhuc peccatores essemus, reconciliauit nos Deo, iustitiæ mortuos. Os ori applicuit, iteratò inspirans in faciem meam spiraculũ vitæ: sed *Gen.2.b* sanctioris quàm primò. Nam primò quidẽ in animã viuẽtem creauit me, secundò in spiritum viuificantẽ reformauit me. Manus suas meis superposuit, exemplum præbens bonorũ operũ, formam obedientiæ. Aut certe manus suas misit ad fortia: vt doceret ma- *Prou.31.c* nus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et

oscitauit,

oscitauit, inquit, puer septies. Sufficiebat ad gloriam A manifestandi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas & insignis numerus, mysterij admonent. Si illud ingẽs vniuersi humani generis primum quidem exanime corpus attendas: vides vbique ecclesiam (ex quo vitam propheta incumbente recepit) quasi septies oscitare: quia septies in die laudem dicere *Psal.118.a* consueuit. Si teipsum aduertas, in hoc te noueris vita viuere spirituali, ac mysticum hũc implere numerum, si sensualitatis tuæ quinarium, charitatis binario subiicis, exhibéisque (iuxta apostolum) membra *Rom.6.d* tua seruire iustitię in sanctificationem, quę prius ex- B hibuisti seruire iniquitati ad iniquitatem: aut certe si eundem quinarium proximorum saluti impertiens, ad perficiendum septenarium duo hæc adiicias: misericordiam scilicet & iudicium cãtare Deo. Habeo & alias septem oscitationes: septem videlicet experimenta sine quibus vera & certa salùs rediuiui spiritus minimè constat: quatuor ad sensum compunctionis, tria ad confessionis solùm pertinentia. Si viuis, si vox, si sensus est, tu quoque eadem in te recognoscis. Porro sensum ex integro recuperasse te C scias, si tuam conscientiam quadruplici sentis compunctione morderi, pudore gemino, & gemino metu: nam vitam ad perficiendum septenarium triplex confessionis species attestatur, de quibus postea videbitur. Nonne & sanctus Hieremias in suo planctu obseruat hunc numerum? Et tu igitur in tua pro te lamentatione formam habens propheticam, Deum cogita factorem tuum, cogita & benefactorem, cogita patrem, cogita Dominum. Ad omnia reus es, plange per singula. Ad primum & vltimum respondeat timor tuus: ad duo media pudor. Pater sanè nõ D metuitur, cum pater sit. Patris enim est misereri semper & parcere. Et si percutit, virga non baculo per- *Deut.23.f* cutit, & cum percusserit sanat. Paterna vox est: Percutiam, & ego sanabo. Nõ est proinde quod à patre formides, qui etsi quãdoque feriat vt emendet, nunquam tamen vt vindicet. At vero cogitantem quòd patrem offenderim, est certe quod pudeat: etsi non quod terreat. Voluntariè genuit me verbo veritatis, non stimulo carnalis cupiditatis excussit, quemadmodum genitor carnis meæ. Deinde etiam non pepercit vnigenito pro sic genito. Ita ipse quidem pa- E trem se exhibuit mihi, sed non ego me illi vicissim filium. Quanam fronte attollo iam oculos ad vultũ *Psal.48.b* patris tam boni tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo, pudet tanto patri vixisse degenerem. Exitus aquarũ deducite oculi mei: operiat con- *Psal.30.e* fusio faciem meã, vultum meum pudor suffundat, *Gala.6.b* occupétque caligo. Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Proh pudor, quem fructum *1.Ioan.2.c* habui in quibus nunc erubesco? Si in carne seminaui, de carne non metam nisi corruptionem. Si in mundo, & ipse transit & concupiscentia eius. Quid? F Caduca, vana, & prope nulla, & quorum finis mors est, infelix & insanus preferre non erubui æterni patris amori & honori. Confundor, confundor audire: Si ego pater: vbi est honor meus? Sed & si pater *Malac.1.b* nõ esset: obrueret me beneficiis. Instaurat aduersum me testes (vt alia innumera taceam) huius corporis victum, & vsum temporis huius, & super omnia sanguinem dilecti filij clamãtem de terra. Pudet ingratitudinis, quanquam ad confusionis cumulum ar- *Iac.1.a* guar etiam reddidisse mala pro bonis, & odium pro dilectione. Minimè quidem mihi à benefactore, sicut nec à patre timendum. Verus quippe beneficus est, dans affluenter, & non improperans. Non improperat dona, quia dona sunt: & beneficia sua mihi dedit, non vendidit. Denique sine pœnitẽtia sunt dona eius. At quantò de illo benignius: tãtò de me indigniùs sentire cogor. Erubesce & doce nihilo minus anima mea quoniã etsi illum non repẽtere & non improperare decet: nos tamen omnino dedecet ingratos immemoréq; extitisse. Heu, quid vel nunc tandem retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Quòd si segnior forte suas par- *Psal.115.a* tes minus exequitur pudor: timor sanè excitetur in adiutorium. Excitetur, vt excitet. Sepone parum pia vocabula benefactoris & patris, atque ad austeriora conuertere. Nempe qui legitur pater misericordia- *2.Cor.1.a* rum, & Deus totius cõsolationis: legitur nihilo mi- *Psal.93.a* nus Deus vltionum Dominus. Legitur Deus iudex *Psal.7.c* iustus & fortis. Legitur terribilis in consiliis super *Exod.20.a* filios hominum. Legitur Deus zelans. Quòd pater *Esaiæ 48.b* est, quòd beneficus est, tibi est: quòd Dominus ac *& 37.g* creator, sibi. Etenim propter semetipsum fecit omnia, scriptura teste. Qui ergo quòd tuum est tibi de- *Psal.9.g* fendit ac seruat, putas & pro se aliquando non zelabit: putas sui non requiret principatus honorem? Propter hoc irritauit impius Deũ, quia dixit in corde suo, non requiret. Et quid est in corde suo dicere, non requiret, nisi non metuere quòd requirat? Sed requiret vsq; ad nouissimum quadrantem: requiret & retribuet abundanter facientibus superbiam. Requiret à redempto seruitium: honorem & gloriam ab eo quem plasmauit. Esto quòd dissimulet, pater ignoscat beneficus: sed non Dominus & creator. Et qui non parcit filio, non parcet figmento, nõ parcet seruo nequam. Pensa cuius sit formidinis & horroris tuum atque omnium contempsisse factorem, offendisse dominum maiestatis. Maiestatis est timeri, domini est timeri, & maxime huius maiestatis, huiúsque Domini. Nam si reũ regiæ maiestatis quamuis humanę, humanis legibus plecti capite sancitum sit, qui finis contemnentium diuinam omnipotentiam erit? Tãgit montes, & fumigãt: & tam tremendam maiestatem audet irritare vilis puluísculus, vno *Psal.143.* leui flatu mox dispergendus & minimè recolligendus? Ille ille timendus est, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet mittere & in gehennam. Pauco gehennam, pauco iudicis vultum, ipsis quoq; tremendum angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis, à facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce archangeli, & à verbo aspero. Contremisco à dentibus bestiæ infernalis, à ventre inferi, à rugientibus præparatis ad escam: horreo vermẽ *Hier.9.a* rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarũ. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt præueniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedúmq; dura vincula & pondus catenarũ premẽtium, stringentium, vrentium, nec consumentiũ? Heu me mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium

Universidad de Deusto
Biblioteca

amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus, natus in combustionem, & cibus ignis? Qui sic afficitur, sensum proculdubio recuperauit, & in duplici metu isto, itémque pudore illo æquè duplici, habet oscitationes quatuor. Tres quæ restant ex voce confessionis adiiciet, & nequaquã dicetur iam de eo, quòd non sit vox neque sensus, si tamen de corde humili, simplici, fidelique processerit illa confessio. Omne ergo quod remordet conscientiam, cõfitere humiliter, purè, fideliter, & has vices implesti. Sunt qui gloriantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis: quos notans propheta, Peccata sua, inquit, prædicauerũt sicut Sodoma. Verum hos ab hac disputatione tanquam seculares amoueo. Nam quid ad nos de his qui foris sunt? Quanquam & de his qui religiosè vestiti & religionem professi sunt, nõnunquam audimus aliquos reminisci & iactare impudentissimè mala sua præterita, quæ (verbi gratia) aliquando vel fortiter gladiatorio, vel argutè literatorio gessere conflictu, sed aliud quid secundum mundi quidem vanitatem fauorabile, secundum animæ vero salutem nociuũ, pernicioſum, damnosum. Secularis adhuc animi indicium est hoc: & humilis habitus qui gestatur à talibus, non sanctæ nouitatis est meritum, sed priscę vetustatis operculum. Nonnulli talia quasi dolendo & pœnitendo rememorant, sed gloriam intentione captantes, commissa sua non diluunt, sed seipsos illudunt. Nam Deus non irridetur. Veterem hominem non exuerunt, sed nouo palliãt, Non proditur aut proiicitur vetus fermentum illa confessione: sed statuitur, secundum illud: Inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die. Pudet reminisci quorumdam tantam proteruiam, vt nõ pudeat eos cum exultatione lugenda iactitare, quòd & post susceptum sanctũ habitum callidè quempiam supplantauerint, & circumuenerint in negocio fratrem, aut quòd talionem pro conuicio vel maledicto, id est malum pro malo, aut maledictum pro maledicto audacter reddiderint. Sed est cõfessio eo periculosius noxia, quò subtilius vana, cum ipsa etiam inhonesta & turpia de nobis detegere non veremur, non quia humiles sumus, sed vt esse putemur. Appetere autem de humilitate laudem, humilitatis est nõ virtus, sed subuersio. Verus humilis vilis vult reputari, non humilis prædicari. Gaudet cõtemptu sui, hoc solo sanè superbus, quòd laudes contẽnit. Quid peruersius, quidve indignius quã vt humilitatis custos confessio superbiæ militet, & inde velis videri melior, vnde videris deterior? Mirabile iactãtiæ genus, vt non possis putari sanctus, si non appareas sceleratus. At talis cõfessio speciem habẽs humilitatis, non virtutem, nõ solum veniam non meretur, sed & prouocat iram. Nunquid profuit Saũl quòd se ad increpationem Samuẽlis peccasse confessus est? Culpabilis proculdubio fuit illa confessio, quæ culpam non diluit. Quomodo enim humilem contemneret cõfessionem humilitatis magister, & cui humilibus dare gratiam certe ingenitum est? Omnino nõ poterat non placari, si quæ in ore sonuit, in corde radiasset humilitas. Ecce cur humilem esse debere confessionem dixi. Oportet autem & esse simplicem. Non intentionem (forte quia latet homines) excusare deleãtet si sit rea, nec leuigare culpam quæ grauis est, nec alieno adumbrare suasu, cum inuitum nemo coëgerit. Primum illud non confessio est, sed defensio, nec placat, sed prouocat. Sequens monstrat ingratitudinem, ex quo minor reputatur culpa, eò minuitur & gloria indultoris. Sed enim minus libenter beneficiũ datur quod minus grate minúsve necessariè prouenire sentitur. Veniam proinde sibi abiudicat qui munus largitoris attenuat: quod quidem omnis qui reatum suum verbis alleuiare conatur, facit. Iam à postremo primi hominis dehortetur exemplũ, nec culpam siquidem diffitentis, nec tamen consequẽtis veniam, nõ dubium quin ob reatus mulieris admixtionem. Genus excusationis est, cum argueris tu, alium incusare. Porro excusare te velle quando corriperis, quàm sit non modo minime fructuosum, sed & pernicioſum, sanctum Dauid interroga. Verba nempe malitiæ, excusationes in peccatis appellat, ne in ea declinet cor suum rogans & supplicans. Meritò quidem. In animam etenim suam peccat qui se excusat, repellens proinde à se indulgentiæ medicinam, & sic vitam sibi proprio ore intercludens. Et quænã maior malitia, quàm propriam armari in salutem, & linguæ tuæ temetipsum mucrone confodere? Denique qui sibi nequã, cui est bonus? Sit autẽ & fidelis confessio, vt cõfitearis in spe, de indulgentia penitus non diffidẽs, ne tuo te ore non tam iustifices quàm condẽnes. Iudas certe proditor Domini, & Cain fratricida confessi sunt, & diffisi sunt. Alter, Peccaui, inquit, tradens sanguinẽ iustum. Alter, Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear, & verax licet, nil eis profuit infidelis confessio. Hæ itaq; tres confessionis obseruantiæ, iunctæ quatuor superioribus compunctionis, septenarium implent. Iam verò sic compunctus, & sic confessus, ac propria proinde certus de vita, certus quoque nihilo minus es (vt arbitror) vacuo nequaquam nomine appellari Iesum eum qui in te alia valuit & voluit operari, nec vacuè subsecutum fuisse baculum quem præmiserat. Non venit vacuè, quia non venit vacuus. Nam quomodo vacuus, in quo habitauit plenitudo? Neque enim ei datus est ad mẽsuram spiritus. Denique & venit in plenitudine tẽporis, plenum proinde venire se indicãs. Bene plenum, quem vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis. Vnxit & misit plenum gratiæ & veritatis. Vnxit vt vngeret. Omnes ab eo vncti sunt, qui de plenitudine eius meruerunt accipere. Ideo ait: Spiritus Domini super me, eo quòd vnxerit me: ad annunciãdum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, vt prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placabilem domino. Veniebat (vt audis) vngere contritiones nostras, ac lenire dolores. Ideóque venit vnctus, venit mansuetus, & mitis, & multę misericordiæ omnibus inuocantibus se. Sciebat se ad infirmos descendere, exhibuítque qualem oportuit. Et quoniam multæ erant infirmitates, multa quoque prouidus medicus medicamina curauit afferre. Attulit spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris Domini. Vides quot phialas plenas odoramentis cœlestis medicus præparauit ad sananda vulnera illius miseri qui incidit in latrones?

Prou. 2.c
Esa.3.b

Psal.31.a

Ecclc.14.a

Mat.27.a
Genes.4.b

Psal.44.b

Esa.61.a

trones? Septem sunt numero, septem fortasse præfatis oscitationibus excitandis accommodatæ. Spiritus enim vitæ erat in phialis. Ex his profectò infudit oleum meis vulneribus. Infudit & vinum, sed minus quàm olei. Sic nempe congruebat infirmitatibus meis, vt misericordiam superexaltaret iudicio, quẽadmodum vino oleum superfertur infusum. Attulit proinde quinque cados olei, vini non nisi duos. Vinum siquidem timor tantum & fortitudo fuere, reliqua quinque oleum propria suauitate designãt. In spiritu denique fortitudinis tanquam potẽs crapulatus à vino descendit ad inferos, contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit, alligauit fortem, & vasa captiuitatis eripuit. Descendit nihilo minus in spiritu timoris, sed timendus, non timidus. O sapientia, quanta arte medendi in vino & oleo animæ meæ sanitatem restauras, fortiter suauis, & suauiter fortis! Fortis pro me, & suauis mihi. Denique attingis à fine vsque ad finem fortiter, & disponis omnia suauiter, propellens inimicum, & infirmum fouens. Sana me Domine, & sanabor, psallam & confitebor nomini tuo, & dicam: *Oleum effusum nomẽ tuum.* Non vinum effusum (nolo enim vt intres in iudiciũ cum seruo tuo) sed oleum, quia coronas me in misericordia & miserationibus. Oleum planè, quod dum superenatat cunctis quibus immiscetur liquoribus, liquidò illud designat nomen, quod est super omne nomen. O nomen præsuaue & prædulce. O nomen præclarum, prælectum, & præexcelsum, & superexaltatum in secula. Hoc verè oleum quod exhilarat faciem hominis, quod caput iciunantis impinguat, vt oleum peccatoris non sentiat. Hoc nomen nouum quod os Domini nominauit, quod & vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur. Hoc non solùm Iudæus, sed quicunque inuocauerit, saluus erit: in tantum vsquequaque effusum est. Hoc pater donauit filio sponso ecclesiæ Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal.77.g

Cant.1.a
Psal.142.
& 102.a

Esaiæ 62.a
Luc.2.c
Ioel.2.g

Sermo XVII. in quo tractatur de Luciferi deiectione.

PVtamúsne satis processum esse in sanctuario Dei dum scrutamur mirabile sacramentũ, an ad perscrutandum adhuc si quid restat, audemus spiritum ad interiora sequi? Spiritus nempe iste scrutatur non solùm hominum corda & renes, sed etiam profunda Dei: & siue ad nostra, siue ad alia, securus sequor cum quocunque ierit: tantùm vt custodiat corda nostra, & intelligentias nostras, ne forte cum non aderit, adesse putemus, nostrúmque pro ipso sequamur sensum deuiantes. Venit nanque & vadit prout vult, & nemo facile scit vnde veniat aut quò vadat. At istud sine damno fortasse salutis nescire licet. Cæterum quando veniat vel quando vadat, id planè periculosissimè ignoratur. Cum enim hæ spiritus sancti circa nos dispensatoriæ quidem vicissitudines vigilantissimè non obseruantur, sit, vt nec absentem desideres, nec præsentem glorifices. Nempe qui idcirco recedit, vt auidiùs requiratur, quonam modo si abesse nescitur, requiritur? Et rursum qui dignanter ad hoc redit vt consoletur, qualiter digne pro sua maiestate susciputur, si nec adesse senti-

Ioan.8.b

4.Reg.2.a

Luc.12.g

Prou.24.b

Psal.29.b

Iob 19.a

tur? Mens ergo quæ ignorat abscessum, patet seductioni: & quæ reditum non obseruat, erit ingrata visitationi. Petiit quondam aliquid Helisæus à magistro, cum discessum eius imminere præsensit: nec obtinuit, sicut scitis, nisi ea quidem conditione, si videret quando tolleretur à se. In figura cõtigit hoc illis, scriptũ est autẽ propter nos. Vigiles esse & soliciti circa opus nostræ salutis (quod mira subtilitate ac suauitate diuinæ suæ artis incessanter actitat spiritus in intimo nostri) prophetico docemur & monemur exẽplo. Nunquã sanè sine nostra conscientia magistra vnctio quæ docet de omnibus, tollatur à nobis, si duplicato volumus munere non fraudari. Nunquam cum venerit inueniat imparatos, sed semper vultus suspensos, expansósque habentes sinus ad largam Domini benedictionem. Tales denique quærit, similes hominibus expectantibus Dominũ suum quãdo reuertatur à nuptiis: qui vtique ab illis supernæ mensæ copiosis deliciis vacua nunquam reuertitur manu. Vigilandum proinde, & vigilandum omni hora, quia nescimus qua hora spiritus venturus sit, seu iterum abiturus. It & redit spiritus, & qui stat eo tenente, deserente cadat necesse est: sed non collidetur, quia dominus rursum supponit manũ suam. Et has alternare vices non cessat in his qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales proinde ipse creare intendit visitans diluculo, & subitò probans. Denique sepies cadit iustus, & septies resurgit: si tamen cadat in die, vt se cadere videat, & cecidisse sciat, & resurgere cupiat, & requirat manum adiuuantis, & dicat: Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem: auertisti faciem tuam à me, & factus sum cõturbatus. Aliud est dubitare de veritate, quod patiaris necesse est cum spiritus minime spirat: & aliud sapere falsitatem, quod facilè caues si eandem tuam ignorantiam non ignoras, quatenus dicas & tu: Et si quid ignoraui, ignorantia mea mecum est. Sancti Iob sententia est. Agnoscite. Pessimæ matris ignorantiæ, pessimæ itidem filiæ duæ sunt, falsitas & dubietas. Illa miserior, ista miserabilior. Pernicioſior illa, ista molestior. Cum loquitur spiritus, cedit vtraque: & est non solùm veritas, sed & certa veritas. Est quippe veritatis ille spiritus, cui contraria falsitas est. Est & sapientiæ quæ cum sit candor vitæ æternæ, & vbique attingat propter munditiam suam, obscurum ambigui non admittit. Cauẽda sane cum spiritus iste non loquitur, etsi non molesta dubietas, certe falsitas execranda. Aliud est enim sub incerto hoc vel illud opinando sentire, aliud temerè affirmare quod nescias. Aut ergo loquatur semper spiritus quod nostri quidem minime arbitrij est: aut quando silere placet, hoc ipsum indicet, & loquatur saltem suum silentium, ne ipsum nobis falsò præire putantes, nostrum pro ipso male securi sequamur errorem. Et si suspẽderit ambiguo, non relinquat mẽdacio. Est qui dubiè profert mendacium, nec mentitur: & est qui veritatem quam nescit affirmat, & mentitur. Nam & ille non quidẽ quod non est esse, sed se quod credit credere dicit: & verum dicit, etiam si hoc verum non sit quod credit: & is cum se certum vnde non est certus dicit, verum non dicit, etiam si verum sit de quo asserit. His præmissis ad cautelam talia inexpertorum, se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quar iam ſpiritum (ſicut confido) præeuntem, eadem tamen cautela ſi potero quam præmiſi, & tentabo facere ipſe quod doceo, ne dicatur & mihi: Tu qui alios doces, teipſum non doces. Diſtinguendum ſane inter manifeſta & dubia, nec illa ſcilicet adduci in dubium, nec iſta temerè affirmari. Quod quidem ipſum de magiſterio ſperandum eſt ſpiritus. Nec enim noſtra ad illud omnino induſtria ſufficit. Quis nouit hominum an id quod inter homines iudicatum à Deo ſermo ſuperior (à quo videlicet, ſi bene memini, quartus eſt iſte) patefecit, in ſupernis quoque iudicium iam factum præceſſerit? Quod dico, tale eſt. Putáſne, Lucifer ille qui mane oriebatur, ſed præproperè eleuabatur, antequam verteretur in tenebras, generi noſtro inuiderit & ipſe olei effuſionem, vt per ſeipſum iam tunc indignabundus muſſitaret dicens intra ſe quodammodo: Vt quid perditio hæc? Hoc ego non aſſero dicere ſpiritum, ſed nec contradicere dico. Neſcio enim. Potuit autem contingere (ſi tamen incredibile non putetur) plenum ſapientia, & perfectum decore, homines præſcire potuiſſe futuros, etiam & profecturos in parem gloriam. Sed ſi preſciuit, in Dei verbo abſque dubio vidit, & in liuore ſuo inuidit, & molitus eſt habere ſubiectos, ſocios dedignatus. Infirmiores ſunt, inquit, inferioréſq; natura: non decet eſſe conciues, nec æquales in gloria. An forte prodit impiã hanc eius machinationem illa præſumpta aſcenſio ſeſſióque ſignificans magiſterium? Aſcendã, inquit, ſuper mõtem excelſum, & ſedebo in lateribus Aquilonis: quò altiſſimi quandam proinde ſimilitudiné obtineret, ſi quemadmodum ille ſuper Cherubim ſedens gubernat omnem angelicam creaturã, ita & ipſe altus ſederet, regerétque genus humanum. Abſit. Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, mentiatur iniquitas ſibi. Nos alium non cognoſcimus iudicem quàm auctorem. Non diabolus, ſed Dominus iudicabit orbem terræ: ipſe Deus noſter in ſeculum & in ſeculum ſeculi: ipſe reget nos in ſecula. Ergo in cœlo concepit dolorem, & in paradiſo peperit iniquitatem prolem malitiæ, matrem mortis & ærumnarum omnium prima parens ſuperbia. Nam etſi inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum, initium tamen omnis peccati ſuperbia. Verum quid illi profuit? Nihilominus tu in nobis es Domine: & nomen tuum inuocatum eſt ſuper nos. Et dicit populus acquiſitionis, dicit eccleſia redemptorũ: Oleum effuſum nomen tuum. Cum eiicior ego, tu illud effundis poſt me, & in me: quoniam cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. Accepit tamen Satan regnum ſuper omnes filios ſuperbiæ, factus princeps tenebrarum harum, vt regno humilitatis etiam ſuperbia militet, dum in vno ſuo principatu temporali & tali multos humiles excelſos æternóſque reges conſtituit. Iucundum iudicium, vt ſuperbus ille humilium malleator, eiſdem ipſis neſciens fabricet coronas perpetuas, impugnando omnes, & omnibus ſuccumbẽdo. Siquidẽ vbique & ſemper iudicabit Dominus populos, & ſaluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorẽ. Vbique & ſemper defenſabit ſuos, propulſabit nocentes, & tollet virgam peccatorum deſuper ſortẽ iuſtorum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Eritque tandem cum ex toto arcum conteret, & confringet arma, & ſcuta comburet igni, tu tibi miſer ſedẽ collocas in Aquilone, plaga nebuloſa & frigida, & ecce ſuſcitantur de puluere inopes, & de ſtercore pauperes, vt ſedeant cum principibus, & ſolium gloriæ teneant, doleáſque impleri illud: Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Gratias tibi pater orphanorũ, & iudex pupillorum, incaluit ſuper nos mons coagulatus, mons pinguis, cœli diſtillauerũt à facie Dei Sinaï, effuſum eſt oleum, dilatatum eſt nomen quod nobis & cui nos inuidebat iniquus. Dilatatum inquam vſque ad corda & ora paruulorum, & in ore infantium & lactantium perficitur laus. Porrò peccator videbit & iraſcetur, & erit ſicut ira implacabilis, ſicut flãma inextinguibilis, quæ iam parata eſt ei & angelis eius. Zelus Domini exercituũ faciet hoc. Quomodo me amas Deus meus, amor meus? quo modo me amas, vbique recordans mei, vbique zelans ſalutem egeni & pauperis, non ſolùm aduerſum homines ſuperbos, ſed etiam aduerſus ſublimes angelos? In cœlo & in terra iudicas Domine nocentes me, expugnas impugnantes me. Vbique ſubuenis, vbique aſſiſtis, vbique à dextris es mihi Domine ne commouear. Hæc cantabo Domino in vita mea, pſallam Deo meo quandiu ſum. Hæ virtutes eius, hæc mirabilia eius, quæ fecit. Hoc primum & maximum iudicium, quod mihi illa conſcia ſecretorum aperuit virgo Maria: Depoſuit, inquiens, potentes de ſede, & exaltauit humiles. Eſuriẽtes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Secundum autem ſimile eſt huic quod iam audiſtis, vt qui non vident, videant, & qui videt, cæci fiant. In his duobus iudiciis conſoletur ſe pauper, & dicat: Memor fui iudiciorũ tuorum à ſeculo domine, & conſolatus ſum. Sed reuertamur ad noſipſos, ſcrutemúrque vias noſtras: & vt in veritate id poſſimus, inuocemus ſpiritum veritatis, & reuocemus ab alto quò nos eduxerat, quatenus antecedat nos etiam ad nos, quoniã ſine ipſo poſſumus nihil. Nec verẽdum quòd dedignetur cõdeſcẽdere nobis, qui potius ſi vel exiguum quid abſque ipſo conamur, indignatur. Non eſt enim ille vadens & non rediens, ſed ducit nos & reducit de claritate in claritatem tanquam domini ſpiritus, quandoque rapiens ad ſe in lumine ſuo, quandoque contemperans & illuminans tenebras noſtras: vt ſiue ſupra nos, ſiue apud nos, ſemper in luce, ſemper vt filij lucis ambulemus. Tráſiuimus allegoriarum vmbras: ventum eſt ad indaganda moralia. Ædificata eſt fides, inſtruatur vita: exercitatus eſt intellectus, dicteturactus. Siquidem intellectus bonus omnibus facientibus eum, ſi tamen & actus & intelligentia dirigantur in laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De duabus operationibus Spiritus ſancti, quarum vna vocatur effuſio, & alia infuſio.

Sermo XVIII.

OLeum effuſum nomen tuum. Quid certum demonſtrat Spiritus ſanctus nobis, in nobis occaſione huius capituli? Profecto (quod interim occurrit) geminæ cuiuſdã ſuæ operationis experimẽtum. Vnius quidem qua nos primò intus virtutibus ſolidat ad ſalutem, alterius vero qua foris quoque muneribus ornat

Rom. 2. c

Eſa. 14. d

Sapien. 2. d

Hier. 14. b

Pſal. 44. b

K

L

M

I

H

G

Luc. 1. c

Ioan. 9. g

Pſal. 118. a

Pſal. 111. b

Pſal. 110. b

Cant. 1. a

ornat ad lucrum. Illas nobis, hæc noſtris accipimus: verbi gratia, fides, ſpes, charitas nobis propter nos dantur (abſque his quippe ſalui eſſe non poſſumus) porro ſcientiæ ſeu ſapientiæ ſermo, gratia curationis, prophetia ſimiliáque, quibus carere cum integritate etiam ſalutis propriæ poſſumus, proximorum proculdubio in ſalutem expendenda donãtur. Et has ſpiritus ſancti operationes quas vel in nobis vel in aliis experimur, vt ex re nomina accipiant, infuſionem (ſi placet) atque effuſionem nominemus. Cuinam ergo harum conuenit oleum effuſum nomen tuum? Nonne effuſioni? Nam de infuſione infuſum potius quàm effuſum, dixiſſet. Denique de vberum foris ſpirante fragrantia, & non de internis ſponſæ virtutibus prolatum eſt: *Oleum effuſum nomen tuum.* Denique ob bonum odorem vberum extrinſecus perfuſorum, ait ſponſa: *Oleum effuſum nomen tuum*: aſſcribens ipſum odorem nomini ſponſi tanquam oleo effuſo ſuper vbera. Et quicunque munere gratiæ exterioris perfuſum ſe ſentit, quò & ipſe aliis refundere poſſit, etiã huic dicere eſt, *Oleum effuſum nomen tuum.* Sed ſanè cauendum in his aut dare quod nobis accepimus: aut quod erogandum accepimus, retinere. Rem profecto proximi retines tibi, ſi (verbi cauſa) plenus virtutibus cum ſis, foriſque nihilo minus donis ſcientiæ & eloquentiæ adornatus, metu forte, aut ſegnitie, aut minus diſcreta humilitate verbum bonum quod poſſet prodeſſe multis, inutili, immo & dãnabili ligas ſilentio, certà maledictus quòd frumenta abſcondis in populis. Rurſum quod tuũ eſt ſpargis & perdis, ſi priuſquam infundaris tu totus, ſemiplenus feſtines effundere, contra legem arans in primogenito bouis, & ouis primogenitum tondens. Nimirum vita atque ſalute quam alteri das, te fraudas, dum ſana vacuus intentione, gloriæ inanis vento inflaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficeris, & lethali apoſtemate turgens interis. Quamobrem ſi ſapis, concham te exhibebis, & non canalem. Hic ſiquidem pene ſimul & recipit & refundit: illa vero donec impleatur expectat, & ſic quod ſuperabundat ſine ſuo damno communicat, ſciens maledictum, qui partẽ ſuam facit deteriorem. Et ne meum conſilium contemptibile ducas, audi ſapientiorem me: Stultus (ait Salomon) profert totum ſpiritum ſuum ſimul, ſapiens reſeruat in poſterum. Verum eã nales multos hodie habemus in eccleſia, conchas verò perpaucas. Tantæ charitatis ſunt per quos nobis fluenta cœleſtia emanant, vt antè effundere quàm infundi velint, loqui quàm audire paratiores, & prompti docere quod non didicerunt, & aliis præeſſe geſtientes, qui ſeipſos regere neſciunt. Ego nullum ad ſalutem pietatis gradum illi gradui anteponendum exiſtimo, quem ſapiẽs poſuit dicens: Miſerere animæ tuæ placens Deo. Quòd ſi non habeo niſi parumper olei quo vngar, putas tibi debeo dare & remanere inanis? Seruo illud mihi, & omnino niſi ad prophetæ iuſſionem non profero. Si inſtiterint rogitantes aliqui ex his qui fortè exiſtimant de me ſupra id quod vident in me, audiunt aliquid ex me, reſpondebitur eis: Ne forte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. Sed charitas, inquis, nõ quærit quæ ſua ſunt. Et tu ſcis quamobrem? Nõ quærit quæ ſua ſunt, profecto, quia non deſunt. Quiſnam quærat quod habet? Charitas quę ſua ſunt, eſt propriæ ſaluti neceſſaria, nunquam non habet. Nec modò habet, ſed etiam abundat. Vult abundare ſibi, vt poſſit & omnibus. Seruat ſibi quantum ſufficiat, vt nulli deficiat. Alioquin ſi plena non eſt, perfecta non eſt. Cæterum tu frater cui firma ſatis propria ſalus nondũ eſt, cui charitas adhuc aut nulla eſt, aut adeo tenera atque arundinea, quatenus omni flatui cedat, omni credat ſpiritui, omni circunferatur vento doctrinæ, imò cui charitas tanta eſt, vt vltra mandatum quidem diligas proximum tuum plus quàm teipſum: & rurſum tantilla, vt contra mãdatum fauore liqueſcat, pauore deficiat, perturbetur triſtitia, auaritia contrahatur, protrahatur ambitione, ſuſpicionibus inquietur, conuiciis exagitetur, curis euiſceretur, honoribus tumeat, liuore tabeſcat: tu inquam ita in propriis teipſum ſentiens, quanam dementia, quæſo, aliena curare aut ambis, aut acquieſcis? Sedenim audi quid conſulat cauta vigilque charitas. Non quod aliis, inquit, ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate. Noli nimium eſſe iuſtus. Sufficit vt diligas proximum tuum tanquam teipſum, hoc quippe eſt ex æqualitate. Dicit enim Dauid: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum, infundi nimirum prius volẽs, & ſic effundere. Nec ſolum infundi prius, ſed & impleri, quatenus de plenitudine eructaret, non oſcitaret de inanitate. Cautè quidem: ne quod aliis remiſſio, ſibi eſſet tribulatio. Et nihilo minus caſte imitans illum de cuius plenitudine omnes accepimus. Diſce & tu non niſi de pleno effundere, nec Deo largior eſſe velis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in riuum nec in lacum extenditur donec ſuis ſatietur aquis. Non pudeat concham non eſſe ſuo fonte profuſiorem. Denique ipſe fons vitæ plenus in ſeipſo, & plenus ſeipſo, nónne primum quidem ebulliens & ſaliens in proxima ſecreta cœlorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletis ſecretioribus ſuperioribúſque partibus erupit ad terras, ac de ſuperfluo homines & iumenta ſaluauit, quemadmodũ multiplicauit miſericordiã ſuam Deus? prius interna repleuit: & ſic exundans in multis miſerationibus ſuis viſitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu fac ſimiliter. Implere prius, & ſic curato effundere. Benigna prudénſque charitas affluere cõſueuit, non effluere. Fili mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et apoſtolus: Propterea, inquit, debemus intendere his quæ dicuntur, ne fortè pereffluamus. Quid enim? Túne Paulo ſanctior, ſapientior Salomone? Alioquin nec mihi ſedet ditari ex te exinanito. Si enim tu tibi nequam, cui bonus eris? Si cumulo ſi vales adiuua me. Sin autem, parcito tibi. Sed iam audite quæ & quãta ſaluti propriæ neceſſaria ſint, quæ & quanta infundi oporteat prius quàm effundere præſumamus, quæ tamen impræſentiarum breuiter colligere potero. Hora ſiquidem iam multum aſcendit, & ſermonis vrget ad finem. Accedit medicus ad vulneratum, ſpiritus ad animam. Quam enim non reperiat gladio diaboli vulneratam etiam poſt ſanatum vulnus antiqui deiicti medicamento baptiſmatis?

Deut. 15. b

Prou. 29. b

Eccl. 30. d

Matt. 25. a

1. Cor. 13. g

2. Cor. 8. c

Eccl. 7. c

Pſal. 161. a

Hebr. 2. a

D

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

Esa.37.a Ergo ad illam animam quæ dicit, Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ: cum accedit spiritus, quid primo opus est? Vt tumor vel vlcus quod forte supercreuit in vulnere, & potest impedire sanitatem, ante omnia amputetur. Abscindatur itaque ferro acutæ compunctionis vlcus inueteratæ consuetudinis. Sed est acerbus dolor, leniatur proinde vnguento deuotionis, quod non est aliud nisi concepta de spe indulgentiæ exultatio.
Psal.115.b Hanc continenti parit facultas, & victoria de peccato. Iam gratias agit, & dicit: Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Deinde apponitur medicamentū pœnitentiæ, malagma ieiuniorū, vigiliarum, orationum, & si qua sunt alia pœnitentium exercitia. In labore cibandus est cibo boni operis, ne deficiat. Quòd opus sit cibus, inde doceris. Meus cibus est, inquit, vt faciam voluntatem
Ioan.4.b patris mei. Itaque comitentur pœnitentiæ labores
Tob.4.b pietatis opera quæ confortent. Magnam, ait, fiduciam præstat apud altissimum eleemosyna. Cibus sitim excitat, potandus est. Accedat cibo boni operis orationis potus, componens in stomacho conscientiæ quod bene gestum est, & cōmendans Deo. Orando bibitur vinum lætificans cor hominis, vinum spiritus, quod inebriat, & carnalium voluptatum infundit obliuionē. Humectat interiora arentis conscientiæ: escas bonorum actuum digerit, & deducit per quædam animæ membra, fidem roborans, spem confortans, vegetans ordinánsque charitatem, & impinguans mores. Sumpto cibo potúque, quid iam restat nisi vt penset ægrotus, & quieti contemplationis post sudores actionis incumbat? Dormiens in contemplatione Deum somnia, per speculum siquidem & in ænigmate, nō autem facie ad faciem interim intuetur. Tamen sic non tam spectati, quàm coniectati, ídq; raptim & quasi sub quodam coruscamine scintillulæ trāseuntis tenuiter vix
Esa.26.b attacti inardescit amore, & ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritus meus in præcordiis meis. Talis amor zelat: hic decet amicū sponsi: hoc necesse est ardeat fidelis seruus & prudens, quē constituit dominus super familiam suam. Hic replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam securus effundit, exundās
1.Cor.11.g & crumpens, ac dicens: Quis infirmatur, & ego L non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? Prædicet, fructificet, innouet signa, immutet mirabilia: non est quò se immisceat vanitas, vbi totum occupat charitas. Siquidem plenitudo legis &
Rom.13.c cordis est charitas, si tamen plena. Deus deniq; cha-
1.Ioan.4.b ritas est, & nihil est in rebus quod possit replere creaturam factam ad imaginem Dei, nisi charitas Deus, qui solus maior est illa. Eam nōdum adeptus periculosissime promouetur, quantislibet aliis videatur pollere virtutibus. Si habuerit omnem scientiam, si dederit omnem substantiā suam pauperibus, si tra- M diderit corpus suum ita vt ardeat: absque charitate vacuus est. En quanta prius infundenda sunt, vt effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. Primò quidem compunctio, deinde deuotio, tertiò pœnitētiæ labor, quartò pietatis opus, quintò orationis studium, sextò contemplationis ocium, septimò plenitudo dilectionis. Hæc omnia operatur vnus atque idem spiritus secundum operationem quæ infusio appellatur: quatenus illa quæ effusio dicta est, pure & ob hoc tutè iam administretur ad laudem & gloriam domini nostri Iesu Christi. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum. Amen.

De nouem ordinibus angelorum. Sermo XIX.

Cantic.1.a AD HVC sponsa amatorio loquitur, adhuc pergit amplius prosequi laudes sponsi. Et gratiam prouocat dum monstrat eam quam iam acceperat, in se vacuam non fuisse. Audi etenim quid secuta adiungit. *Propterea*, inquit, *adolescentulæ dilexerunt te nimis*. Quasi dicat. Non frustra nec inaniter nomen tuum exinanitum est ô sponse, atque effusum in vbera mea: propterea enim adolescentulæ dilexerunt te nimis. Propter quid? Propter nomen effusum, & propter vbera ex eo perfusa. Inde quippe excitatæ sunt in amorem sponsi, inde sumpserunt vt diligant. Sponsa infusum munus excipiente, illæ mox sensere fragrantiam, quæ longe à matre minimè esse poterant: atque illa suauitate repletæ dicunt: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris Rom.5.a per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ergo ipsārum deuotionem sponsa commendans, Hic, inquit, fructus ô sponse effusi nominis tui, quod propterea adolescentulæ dilexerunt te. Effusum siquidem sentiunt, quod integrum capere non valebant: propterea dilexerunt te. Effusio quippe nomen facit capabile, captus amabile, sed adolescentulis duntaxat. Qui capaciores sunt integro gaudent, effuso non indigent. Angelica creatura irrepercussa mentis acie intuetur diuinorum iudiciorum abyssum multam, quorum summæ æquitatis ineffabili delectatione beata, gloriatur insuper effectui ea mancipari per suum ministerium, ac palam fieri: & propterea diligit meritò dominum Christum. Nónne omnes, ait, administratorij spiri- Hebr.1.d tus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Porrò Archangelos (vt eis aliquid differentius ab his qui simpliciter angeli sunt, tribuamus) mirabiliter credo delectat, quòd ipsis quoque æternæ sapientiæ consiliis familiarius admittuntur: eadémque per ipsos locis quæque suis atque temporibus summo moderamine dispensantur. Et hæc causa quòd diligunt dominum Christum & ipsi. Illæ quoque beatitudines quæ Virtutes ex eo forsitan appellatæ sunt, quòd virtutum ac prodigiorū occultas perpetuásq; causas felici curiositate rimari ac mirari diuinitus ordinatæ, signa quæ & quando volūt ex omnibus elementis terris potenter exhibeant: & ipsæ ergo exinde non immeritò inardescunt diligere dominum virtutum, & Dei virtutem Christum. Plenum quippe est suauitatis & gratiæ, incerta & occulta sapientiæ in ipsa sapientia intueri: plenum nihilo minus honoris & gloriæ, causarum in Dei verbo absconditarum mundo spectandas mirandásque in manu ipsorum dirigi efficientias. Sed & illi spiritus qui Potestates nominantur, dum crucifixi nostri diuinam omnipotentiam vbique fortiter attingentem intueri ac magnificare delectantur, exturbare & debellare dæmonū hominūq; contrarias potestates pro his qui hæreditatē capiunt salutis, accipiunt potestatē. Et hi nónne iustissimam habent causam vt diligāt dominum Iesum? Sūt & super istos Principatus, qui ipsum altius speculantes, & liquidò peruidentes vniuersitatis esse principium, & primogenitum omnis creaturæ: tanta proinde principatus dignitate donantur, vt vbique terrarum habeant potestatē quasi de summo quodam rerum cardine regna & principatus & quaslibet pro arbitrio mutare & ordinare dignitates, pro quorūq; meritis facere primos nouissimos, B & nouissimos primos: deponere potentes de sede, & exaltare humiles. Et hæc istis quoq; ratio diligendi. Sed diligūt & Dominationes. Cur? Nescio quid subtilius sublimiúsque indagare de Christi interminabili atq; irrefragabili dominatu, laudabili quadam præsumptione ferūtur, quod scilicet vbique vniuersitatis non solùm potens sed & præsens, supra infráque obsequi rectissimæ voluntati suæ cursus tēporū, motus corporū, nutus mentiū, ordine vtiq; pulcherrimo cogat, ídq; cura tam vigili, vt ne pūcto quidem aut iota vni, vt dicitur horum omnium debitū sub- C trahere famulatum vllatenus liceat: opera tamē tam facili, vt turbationem seu anxietatem vllam omnino gubernator non sentiat. Intuentes ergo dominum Sabaoth tanta cū tranquillitate omnia iudicantem, intentissimæ suauissimæq; contemplationis stupore nimio sed sensato rapti in illud diuinæ claritatis tam ingens pelagus, recipiunt sese in secretiori quodam miræ tranquillitatis recessu, vbi tanta pace ac securitate fruuntur, vt quiescentibus ipsis pro reuerentia prærogatiuæ tanquam verè dominationibus ministrare & militare videatur cætera multitudo. In thro D nis sedet Deus. Et puto quod his spiritib⁹ supra omnes qui memorati sunt, & iustior causa & copiosior sit materia diligendi. Etenim si intres hominis regis cuiuscunq; palatiū, nónne cū plenum sit cellis, scamnis, cathedrísque, regia sedes eminenti posita cernitur? Et non est necesse quærere vbi rex sedere solitus sit: nimirū mox occurrit manifesta sedes eius, cæteris altior ornatiórque sedilibus. Sic quoque omni decoris ornatu cunctis aliis præeminere spiritibus istos intellige, in quibus speciali quodam stupendæ dignationis munere diuina eligit residere maiestas. E Quòd si sessio significat magisterium: puto illum qui vnus est nobis magister in cœlo & in terra, Dei sapiētiā Christum, cum alias quidē vbiq; attingat propter munditiā suam, specialius tamen istos atque principalius tanquā propriam sedē suailustrare præsentia, & inde tanquā de solenni auditorio docere angelū, docere hominem scientiā. Inde angelis diuinorum notitia iudiciorum, inde consiliorum archangelis: ibi virtutes audiunt quando & vbi & qualia proferant signa. Ibi denique vniuersi, siue sint potestates, F siue principatus, siue dominationes, discunt profectò quid ex officio debeant, quid pro dignitate præsumant, & (quod præcipuè cautum est omnibus accepta potestate ad propriam voluntatem seu gloriā non abuti. Illa tamen cœli agmina quæ Cherubim nuncupantur (si eis sui vocabuli seruetur interpretatio) arbitror nihil habere quod ab ipsis aut per ipsos accipiant, cum de ipso fonte ad plenū haurire liceat,

A ipso ea per se domino Iesu dignantur introducente in omnem plenitudinē veritatis, & thesauros sapientiæ scientiæq; (qui in eo omnes absconditi sunt) largissime reuelante. Sed nec eā quæ appellata sunt Seraphim, quippe quæ ipsa charitas Deus in se adeo traxit & absorbuit, atque in eundem rapuit sanctæ affectionis ardorem, vt vnus cum Deo esse spiritus videantur: instar profecto ignis, qui aërem quem inflāmat, dum suum ei totū calorē imprimit, induitq; colorem, non ignitum sed ignem feciſſe cernitur. Amant itaque præcipue contemplari in Deo illi quidem spiritus scientiam cuius non est numerus: hi vero charitatem quæ nunquā excidit, vnde & nomina ista sortiti sunt: ex eo quippe in quo præeminere videntur. Nā Cherubim quidem plenitudo scientiæ, Seraphim vero incendētia vel incensa dicūtur. Diligitur ergo ab Angelis Deus ob iudiciorum suorum summā æquitatem: ab Archangelis ob consiliorum summā moderationē. Porrò à Virtutibus ob beniginissimā exhibitionem miraculorū, per quæ incredulos dignātissime trahit ad fidem. A potestatibus verò ob illā iustissimæ potentiæ vim, qua solet à piis malignātium propulsare & arcere crudelitatem. Verū à Principatibus ob æternā & originalē illam virtutē qui dat esse & essendi principiū omni creaturæ superiori & inferiori, spirituali & corporali, attingēs à fine vsq; ad finem fortiter. A dominationibus quo que ob placidissimam voluntatem, qua licet vbique dominetur in fortitudine brachij sui, virtute tamen potentiori pro sua ingenita lenitate & imperturbabili tranquillitate disponit omnia suauiter. Diligitur & à Thronis ob beneuolentiam magistræ sapientiæ sine inuidia sese communicantis, & vnctionem quæ gratis docet de omnibus. Cæterū à Cherubim propterea diligitur, quia Deus scientiarum, dominus est, & sciens quid cuiq; opus sit ad salutem, discrete prouidéque dona sua digne poscētibus prout nouit expedite distribuit. A Seraphim quoque, quia charitas est, & nihil odit eorum quæ fecit, & vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hi ergo omnes prout capiunt diligunt. Sedenim adolescentulæ quoniam minus sapiunt, minus & capiunt, nec omnino sufficiunt ad tam sublimia. Paruulæ quippe in Christo sunt, lacte & oleo nutriēdæ. Ergo ex vberibus spōsæ opus sumere habent vnde diligant. Habet oleum effusum sponsa, ad cuius illæ excitātur odorem gustare & sentire quam suauis est dominus. Cūque amore flagrantes persenserit, conuertens se ad sponsum, *Oleum*, ait, *effusum nomen tuum*: Cant.1.b *propterea adolescentulæ dilexerunt te nimis*. Quid est *nimis*? Valde, vehementer, ardenter. Vel certè magis ex obliquo vos qui nuper veniſtis, tangit spiritualis sermo, vestram illam (quam & nos frequenter reprimere conati sumus) minus discretam vehementiam, imò intemperantiam prorsus nimium obstinatam redarguens. Non vultis esse communi contenti vita. Non sufficit vobis regulare ieiunium, non solennes vigiliæ, non imposita disciplina, non mensura quam vobis partimur in vestimentis & alimentis: priuata præfertis communibus. Qui vestri curam semel nobis credidiſtis, quid rursum de vobis vos intromittitis? Nam illam qua totiens Deum consciētiis vestris testibus offendiſtis, propriam

Universidad de Deusto
Biblioteca

scilicet voluntatem vestram, ecce nunc iterum magistram habetis, non me. Illa vos naturæ docet non parere, rationi non acquiescere, non obtemperare seniorum consilio vel exemplo non, obedire nobis. An ignoratis quia melior est obedientia quàm victimæ? Non legistis in regula vestra, quòd quicquid sine voluntate vel consensu patris spiritualis fit, vanę gloriæ deputabitur, nō mercedi? Non legistis in euangelio quam formam obediendi puer Iesus pueris sanctis tradiderit? Nam cum remansisset in Hierusalem, & dixisset, in his quæ patris sui erant oportere se esse: non acquiescentibus parentibus eius, sequi illos in Nazareth non despexit, magister discipulos, Deus homines, verbum & sapiętia fabrum & fœminam. Quid? etiam addit sacra historia. Et erat, inquit, subditus illis. Quousque vos sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit & subdit, & vos in viis vestris adhuc ambulatis? Bonum receperatis spiritum: sed non bene vtimini eo. Vereor ne alium pro isto recipiatis, qui sub specie boni supplantet vos: & qui spiritu cœpistis, carne consumamini. An nescitis quia angelus satanæ multotiens transfigurat se in angelum lucis? Sapientia est Deus, & vult se amari non solùm dulciter, sed & sapienter. Vnde apostolus: Rationabile, inquit, obsequium vestrum. Alioquin facillimè zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere possit vt in ea incautè & nō cum ratione ambuletur. Quamobrem ego cogito modos quosdam tradere vobis, quos operæ precium est Deum diligētibus obseruare. Sed quia hic sermo finem desiderat, cras eos, si Deus vitam mihi & ocium quod nūc habemus ad differendum seruauerit, explicare conabor. Tunc enim recreatis nocturna quiete sensibus, & (quod est præcipuum) oratione præmissa alacriores, vt iustum est, ad sermonem de dilectione conueniemus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Luc.2.g

1.Cor.11.c

Rom.12.a

De triplici modo dilectionis qua Deum diligimus. Sermo XX.

1.Cor.16.

VTà magistri verbis sermo exordium sumat: Qui non amat dominum Iesum, anathema sit. Valde omnino mihi amandus est, per quem sum, viuo, & sapio. Si ingratus sum, & indignus. Dignus planè est morte, qui tibi domine Iesu recusat viuere, & mortuus est: & qui tibi non sapit, desipit: & qui curat esse nisi propter te, pro nihilo est, & nihil est.

Psal.143.a

Deniq; quid est homo nisi quia tu innotuisti ei? Propter temetipsum Deus fecisti omnia: & qui esse vult sibi & non tibi, nihil esse incipit inter omnia. Deum time, & mandata eius obserua: hoc est, inquit, omnis homo. Ergo si hoc est omnis homo, absque hoc nihil omnis homo. Inclina tibi Deus modicum id quod me dignatus es esse, atque de mea misera vita suscipe obsecro residuum annorum meorum: pro his vero quos viuendo perdidi, quia perditè vixi, cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & præterierunt sine fructu: impossibile est vt reuocem:

Ecclę.12.

Psal.50.b

placeat vt recogitem tibi eos in amaritudine animæ meæ. Iam de sapientia, ante te est omne desiderium meum, & propositum cordis mei. Si qua esset in me, seruarem ad te. Sed Deus tu scis insipientiam meam: nisi quòd hoc ipsum fortasse sapere est, quòd & ego agnosco eam, & quidem ex munere tuo. Auge illud mihi minimè quidem ingrato pro munusculo, sed solicito pro eo quod deest. Pro his ergo ita sum amans te quantū possum. Sed est quod me plus mouet, plus vrget, plus accendit. Super omnia inquam reddit amabilem te mihi Iesu bone calix quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Hoc omnino amorem nostrum facilè vendicat totum sibi. Hoc inquam est quod nostram deuotionem & blādius allicit, & iustius exigit, & arctius stringit, & afficit vehementius. Multum quippe laborauit in eo saluator, nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis auctor assumpsit. Illa deniq; dixit & facta sunt, mādauit & creata sunt: at verò hoc & in dictis suis sustinuit contradictores, & in factis obseruatores, & in tormentis illusores, & in morte exprobratores. Ecce quomodo dilexit. Adde quòd hanc ipsam dilectionem nō reddidit, sed addidit. Nam quis prior dedit, & retribuetur ei: Sed vt sanctus Ioannes euangelista ait, Non quia nos dilexerimus Deū, sed quia ipse prior dilexit nos. Deniq; dilexit etiam non existentes. Sed adiecit & resistentes diligere, iuxta Pauli testimonium dicētis: Quoniam cū adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortē filij eius. Alioquin si non dilexisset inimicos, nondum posse disset amicos: sicut necdū quos sic diligeret essent, si nō dilexisset qui nondum essent. Dilexit autem dulciter, sapiēter, fortiter. Dulce nempe dixerim quòd carnē induit, cautū quòd culpam cauit, forte quòd mortē sustinuit. Nā quos sanè in carne visitauit, carnaliter tamen nequaquā amauit, sed in prudētia spiritus. Spiritus quippe ante faciem nostram Christus dominus, æmulās nos Dei æmulatione, nō hominis, & certè saniori quàm primus Adā Euam suā. Itaque quos in carne quæsiuit, dilexit in spiritu, redemit in virtute. Plenū prorsus omni suauitatis dulcedine, videre hominē hominis conditorē. At dum naturam prudēter selegit à culpa, etiā potenter mortē propulit à natura. In carnis assumptione condescendit mihi, in culpæ vitatione consuluit sibi, in mortis susceptione satisfecit patri, amicus dulcis, cōsiliarius prudens, adiutor fortis. Huic securus me credo, qui saluare me velit, nouerit, possit. Quē quæsiuit, hunc & vocauit per gratiam suā: nunquid venientem eiiciet foras? Sed nec vim nec fraudē metuo profecto vllā, quòd me videlicet de manu eius possit eruere, qui & vincentem omnia vicit mortem, & seductorem vniuersitatis serpentē arte vtique sanctiore delusit, isto prudentior, illa potentior. Carnis quidem assumit veritatem, sed peccati similitudinem, dulcē prorsus in illa exhibens consolationē infirmo, & in hac prudēter abscondens laqueū deceptionis diabolo. Porrò vt patri nos recōciliet, mortē fortiter subit & subigit fundēs preciū nostræ redēptionis sanguinem suū. Ergo nisi amasset dulciter, nō me in carcere requisisset illa maiestas. Sed iūxit affectioni sapientiā, qua tyrannū deciperet: iunxit & patientiā, qua placaret offensum Deū patrē. Hi sunt modi quos vobis promi-

Psal.32.b

Rom.11.b

1.Ioan.4.b

Roma.5.b

promiseram, sed præmisi eos in Christo, vt commendabiliores haberetis. Discę ô Christiane à Christo quemadmodum diligas Christum. Discę amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti: Prudenter, ne decepti: Fortiter, ne oppressi ab amore domini auertamur. Ne mundi gloria seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi præ his sapientia Christus. Ne seducaris spiritu mendadij & erroris, luceſcat tibi veritas Christus. Ne aduersitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei Christus. Zelum tuum inflammet charitas, informet scientia, firmet constantia. Sit feruidus, sit circunspectus, sit inuictus. Nec teporem habeat, nec careat discretione, nec timidus sit. Et vide ne fortè tria ista tibi & in lege tradita fuerint, dicente Deo: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Mihi videtur (si alius cōpetentior sensus in hac trina distinctione non occurrit) amor quidem cordis ad zelum quēdam pertinere affectionis, animæ verò amor ad industriam seu iudicium rationis, virtutis autem dilectio ad animi posse referri constantiam vel vigorem. Dilige ergo dominum Deum tuum toto & pleno cordis affectu: dilige tota rationis vigilantia & circunspectione, dilige & tota virtute, vt nec mori pro eius amore pertimescas, sicut scriptum est in cōsequentibus: Quoniā fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio. Sit suauis & dulcis affectui tuo dominus Iesus, contra malè vtique dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clauum clauus expellit. Sed nihilo minus intellectui præuia lux, & dux rationi, non solum ob cauendas hæreticæ fraudis decipulas, & fidei puritatē ab eorum versutiis custodiendā, verum vt cautus quoq; sis nimiā & indiscretam vehementiā in tua conuersatione vitare. Sit etiā fortis & constans amor tuus, nec cedēs terroribus, nec succūbēs laboribus. Ergo amemus affectuose, circunspecte, & valide, scientes amorē cordis (quem affectuosum dicimus) absq; eo qui dicitur animæ, dulcē quidem: sed seductibilē: istum vero, absq; illo qui virtutis est, rationabilem esse, sed fragilem. Et vide in manifestis exemplis hoc ita esse vt dicimus. Cum ægrè ferrent discipuli quod de ascensuri magistri discessu ab eodē ipso audierant, audierūt: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem. Quid ergo? Nō diligebant de cuius discessione dolebāt? Sed diligebāt quodāmodo, & non diligebant. Diligebāt dulciter, sed minus prudēter. Diligebant carnaliter, sed nō rationabiliter. Deniq; diligebāt toto corde, non autē tota anima. Dilectio eorū contra salutē eorum. Vnde & aiebat: Expedit vobis vt ego vadā, culpans consilium, non affectum. Loquenti itē de morte sua futura, obuiare sibi conantem Petrum, qui eū tenerè diligebat, cum ita vt meministis increpando repressit, quid in eo aliud quam imprudentiam reprehendit? Postremò quid est, Non sapis quæ Dei sunt: nisi, nō sapienter diligis humanum sequens affectū, contra diuinum cōsilium? Et vocauit satanam, eo quod saluti, etsi nescienti, aduersaretur, qui saluatorē mori prohiberet. Vnde & correctus, repetentem postmodum triste verbum minime iam mori vetuit, sed se commoriturum esse promisit. Non autem impleuit, quia necdū ad tertium peruenerat gradum, in quo virtute tota diligitur. Erat tota anima doctus diligere, sed adhuc infirmus: bene instructus, sed parū adiutus: nō ignarus mysterij, sed martyrij pauidus. Nō planè illa fortis vt mors dilectio tunc fuit, quę morti succubuit. Fuit autem postea, cum ex promissione Iesu Christi indutus virtute ex alto, tanta tandē cœpit virtute diligere, vt in concilio prohibitus prædicare nomen sanctum, constanter prohibentibus respondere: Obedire oportet magis Deo quam hominibus. Tunc demum tota virtute dilexit, cū nec vitæ suæ pepercit pro dilectione. Maiorē siquidem charitatem nemo habet, quam si animam suam ponat quis pro amicis suis. Quam etsi minime tūc posuit: iam tamē exposuit. Ergo non abduci blanditiis, nec seduci fallaciis, nec iniuriis frangi: toto corde, tota anima, tota virtute diligere est. Et nota amorē cordis quodāmodo esse carnalem, quòd magis erga carnem Christi, & quæ in carne Christus gessit, vel iussit, cor humanū afficiat. Hoc repletus amore, facilè ad omnem de huiusmodi sermonem cōpungitur. Nihil audit libentius, nihil legit studiosius, nihil frequētius recolit, nil suauius meditatur. Inde holocausta orationū tāquam ex adipe vituli saginati impinguat. Astat oranti hominis Dei sacra imago, aut nascentis, aut lactātis aut docentis, aut moriētis, aut resurgentis, aut ascendentis, & quicquid tale occurrerit, vel stringat necesse est animū in amorem virtutū, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, desideria sedet. Ego hanc arbitror præcipuā inuisibili Deo fuisse causam, quod voluit in carne videri, & cū hominibus homo conuersari, vt carnaliū videlicet qui nisi carnaliter amare non poterant, cunctas primò ad suæ carnis salutarem amorē affectiones retraheret, atq; ita gradatim ad amorē perduceret spirituālem. Nonne deniq; in hoc gradu adhuc stabant qui aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Solo profectò corporalis præsentiæ amore reliquerant omnia, adeo vt salutaris futuræ passionis & mortis ne audire quidem verbū æquanimiter sustinerent, sed nec gloriā ascendentis postmodum nisi cum graui mœrore suspicere. Hoc enim est quod eis dicebat: Quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrū. Itaq; in sola interim gratia præsentis suæ carnis eos ab amore omnis carnis suspenderat. Mōstrabat autē postea eis altiorē amoris gradū cum diceret: Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam. Puto hunc ascenderat iam, qui dicebat: Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iā non nouimus. Fortassis & nihilo minus propheta in hoc ipso stabat cū diceret: Spiritus ante faciem nostram Christus dominus. Nā quod subiungit, Sub vmbra eius viuemus inter gētes: mihi videtur ex persona incipientū addidisse, vt quiescant saltem in vmbra, qui solis ferre ardorē minus validos sentiunt, & carnis dulcedine nutriantur, dum necdum valent ea percipere quæ sunt spiritus Dei. Vmbram siquidem Christi, carnē eo re esse ipsius, de qua obūbratum est & Mariæ, vt eiusobiectu feruor splendórque spiritus illi tēperaretur. In carnis ergo deuotione interim consoletur, qui viuificantem spiritum necdum habet, eo dumtaxat modo quo habent illi qui aiunt: Spiritus ante faciem nostram Christus

Act.5.a

Ioan.15.b

Luc.18.c

Ioan.16.

Ioan.6.g

2.Cor.5.d

Thren.4.d

Ibidem.

Luc..8.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.Cor.5.d dominus. Et item: Etsi cognouimus Christum secũ- G dum carnem, sed nũc iam non nouimus. Nam alias quidem nequaquem sine spiritu sancto vel in carne diligitur Christus, etsi non in illa plenitudine. Cuius tamen mensura deuotionis hęc est, vt totum cor illa suauitas occupet, totum sibi ab amore vniuersæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Hoc quippe toto corde diligere est. Alioquin si carnis meę quamlibet consanguinitatem vel voluptatem fortè præfero carni domini mei: per quod me videlicet minus ea implere contingat, quæ in carne manens verbo & exemplo me docuit: nónne liquido constat, quod H toto nequaquam diligo corde, cum id diuisum habens partem impendere videar carni eius, partem Mat.10.d intorquere ad propriam? denique ait: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quàm me, non est me dignus. Ergo vt breuiter dicam, toto corde diligere, est omne quod blanditur de carne propria vel aliena, sacrosanctæ carnis eius amori postponere. In quo & mundi æquè gloriam cõprehendo, quia gloria mundi gloria est carnis: & qui in ea delectantur, I carnales esse non dubium est. Licet vero donum & magnum donum spiritus sit istiusmodi erga carnem Christi deuotio, carnalem tamẽ dixerim hunc amorem, illius vtique amoris respectu quo non tam verbum caro iam sapit, quàm verbum sapiẽtia, verbum iustitia, verbum veritas, verbum sanctitas, pietas, virtus, & siquid aliud quod sit huiusmodi dici potest. Et hæc nempe omnia Christus, qui factus est nobis sapientia à Deo & iustitia & sanctificatio & redemptio. An tibi æquè & vno modo affecti videntur, is quidem qui Christo passo piè compatitur, compungitur, & mouetur facilè ad memoriam horum quæ pertulit, atque istius deuotionis suauitate pascitur, & confortatur ad quæque salubria, honesta, pia: itémque ille qui iustitiæ zelo semper est accensus, qui veritatem vbique zelat, qui sapientiæ feruet studiis, cui amica sanctitas vitæ, & morum disciplina, cuius mores erubescunt iactãtiam, abhorrent detractionem, inuidiam nesciunt, superbiam detestantur, omnem humanam gloriam non solum fugiunt, sed & fastidiunt & contemnunt, omnem in se carnis & cordis impuritatem vehementissime abominantur & per- L sequuntur, omne denique tanquam naturaliter & malum respuunt, & quod bonum est amplectuntur? Nónne si compares vtriusque affectiones, constat quodammodo illum superiorem respectu quidem huius amare quasi carnaliter? Bonus tamen amor iste carnalis per quem vita carnalis excluditur, contemnitur & vincitur mundus. Proficitur autẽ in eo cum fit & rationalis, perficitur cum efficitur etiam spiritualis. Portò rationalis tunc est cum in omnibus quæ oportet de Christo sentiri, fidei ratio ita firma tenetur, vt ab ecclesiastici sensus puritate nulla ve- M risimilitudine, nulla hæretica seu diabolica circunuẽtione aliquatenus deuietur. Itemque cum in propria conuersatione illa cautela seruatur, vt discretionis meta nulla superstitione vel leuitate, vel spiritus quasi feruentioris vehementia excedatur. Et hoc esse tota anima Deum diligere, iam supra diximus. Quòd si etiam adiuuantis spiritus vigor tantus accedat, vt nulla vi laborum vel tormẽtorum, sed nec mortis metu iustitia vnquam deseratur, in hoc etiam tota virtute diligitur, & est amor spiritualis. Quod nimirum nomen huic specialiter amori congruere puto, ob prærogatiuam vtique plenitudinis spiritus qua præcellit. Et hæc sufficiant pro eo quod sponsa dicit: *Propterea adolescentulæ dilexerunt te nimis.* In his Cant.1.a quæ sequuntur, dignetur nobis aperire thesauros misericordiæ suæ ipse custos eorum Iesus Christus dominus noster. Qui viuit & regnat cum patre in vnitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Qualiter sponsa, id est ecclesia, trahi se optat per sponsum, id est Christum. Sermo XXI.

TRahe me post te: *in odore vnguentorum tuorum curremus.* Quid? Sponsáne ergo necesse habet *Ibidem.* trahi, & hoc post sponsum? Quasi vero inuita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur. Nec enim infirmum aut debilem, eum videlicet qui per se ire non velat trahi ad balneum seu ad prandium piget, etsi reum pigeat trahi ad iudicium vel ad pœnã. Denique trahi vult, quæ & hoc rogat. Non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum prout vellet, valeret. Vt quid verò non valet? An infirmam fateamur & sponsam? Si qua quæuis ex adolescentulis infirmam se diceret, & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò de spõsa quæ trahere & alios, vtpote fortis & perfecta, posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quòd & ipsa trahi tanquam infirma vel debilis necesse habeat? De quanam anima iam confidimus, quòd valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus, quæ pro sui singulari perfectione & K excellentiori virtute sponsa domini nominatur? An ecclesia fortè id dixerit cùm intueretur dilectum ascendentem, gestiens eum sequi, atque assumi cum ipso in gloria? Quanquam & quantæuis perfectionis anima, quãdiu quidem gemit sub corpore mortis huius, & huius seculi nequam retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, tota sceleribus, lentius segnitúsque assurgat necesse est ad contemplanda sublimia, nec omnino liberum habet sequi sponsum quocunque ierit. Hinc lachrymosa vox illa gementis: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore *Rom.7.d* mortis huius? Hinc supplex illa precatio: Educ de carcere animam meam. Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam sponsa: *Trahe me post te.* quia corpus *Cantic.1.a* quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit *Sapien.9.d* terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. An *Philip.1.c* hoc dicat cupiens dissolui & esse cum Christo, præsertim dum videat eas propter quas manere ipsam in carne necessarium videbatur, bene proficientes amare iam sponsum, & stare in tuto charitatis? Siqui dem hoc præmiserat. *Propterea*, inquiens, *adolescentulæ dilexerunt te.* Nunc ergo quasi dicat, ecce adolescentulæ amant te, & amando firmiter inhærent tibi, méque minime iam opus habent, nulla mihi causa in hac vita vlterius commorandi. Idcirco ait: *Trahe me post te.* Hoc sentirem, si dixisset, Trahe me ad te. Nunc verò quia dicit post te, magis illud mihi postulare videtur, vt conuersationis eius valeat vestigia sequi, vt possit æmulari virtutem, & normam tenere vitæ,

vitæ, & morum queat apprehendere disciplinam. In A re, & aromata fluere, & dare odorẽ suum. Tunc curhis quippe maximè opus est adiutorio, quo valeat remus, in odore illo curremus. Spirantibus, inquã, abnegare semetipsam, & tollere crucem suam, & sic vnguentis curremus, quoniam abscedet torpor qui sequi Christum. Hic prorsus trahi necesse habet spõ nunc est, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus sa, nec sanè trahi ab alio quàm ab eo ipso qui ait: Sine me nobis vt trahamur, quippe odore excitatis, vt sponnihil potestis facere. Scio, inquit, me nequate curramus. Nunc verò interim trahe me post te. quam posse peruenire ad te nisi gradiendo post te, Vidéſne illum qui in spiritu ambulat, nequaquã persed neque hoc quidem nisi adiutam abs te: ideóque manere in vno statu, nec eadẽ semper facilitate pro*Psal.83.b* precor vt trahas me post te. Beatus siquidem cuius ficere, & quòd non sit in homine via eius, sed quemest auxilium abs te, ascensiones in corde suo dispadmodum ei spiritus moderator prout vult dispensuit in valle lachrymarum: peruenturus quandoque sat, nunc segnius, nunc alacrius quæ retro sunt oblisad te in montibus gaudiorum. Quàm pauci post te B uiſci, & ad anteriora sese extendere? Puto quòd hoc ô domine Iesu ire volunt, cùm tamen ad te peruenire ipsum si attenditis, vestra vobis experiẽtia intus renemo sit qui nolit, hoc sciẽtibus cunctis quia de- spondet quod ego foris loquor. Ergo cùm te torpolectationes in dextera tua vsque in finẽ. Et propter- re, acedia vel tædio affici sentis, noli propterea diffea volunt omnes te frui, at non ita & imitari: conre- dere aut desistere à studio spirituali, sed iuuantis re*Num.23.b* gnare cupiunt, sed non compati. Ex his erat ille qui quire manum, trahi te obsecrans sponsæ exemplo, dicebat: Moriatur anima mea morte iustorũ, & fiat donec denuo suscitante gratia factus promptior alanouissima mea horum similia. Optabat sibi extrema criórque, curras, & dicas: Viam mandatorum tuorũ *Psal.118.d* iustorum, sed non ita & principia. cucurri, cùm dilatasti cor meum. Sic autem quandiu

Mortem spiritualium optant sibi etiam carnales, adest gratia, delectare in ea, vt non te existimes doquorum tamen vitam abhorrẽt, scientes preciosam num Dei iure hæreditario possidere, ita videlicet se*Psal.33.d* mortem esse sanctorum? quoniam cùm dederit dile- C curus de eo, quasi nunquam perdere possis, ne subitò cùm fortè retraxerit manum, & subtraxerit donctis suis somnum, ecce hæreditas Domini: & quia num, tu animo concidas, & tristior quàm oportet beati mortui qui in Domino moriuntur, cùm econ- fias. Denique ne dixeris in abundantia tua, non mo- *Psal.29.b* trario iuxta Prophetæ sententiã, mors peccatorum uebor in æternum: ne etiam illud quod sequitur, dipessima sit. Non curant quærere quem tamen desi- cere cum gemitu quidem cogaris: Auertisti faciem *Ibid.* derant inuenire, cupientes consequi, sed non & se- tuam à me, & factus sum conturbatus. Curabis po*Luc.12.c* qui. Non sic illi quibus aiebat: Vos estis qui permã- tius (si sapis) pro consilio sapientis in die malorum *Eccl.11.c* sistis mecum in tentationibus meis. Beati qui digni non immemor esse bonorum, atque in die bonorũ habiti sunt testimonio tuo benigne Iesu. Ipsi reuera non immemor esse malorũ. Ergo in die virtutis tuæ *Psalm.15.c* ibant post te & pedibus & affectibus. Notas eis feci- noli esse securus, sed clama ad Deum cum Prophesti vias vitæ, vocans eos post te, qui via & vita es, & ta, & dic: Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas *Psal.70.b* *Matth.4.c* dicens: Venite post me, faciam vos fieri piscatores D me. Porrò in tempore tentationis consolare, & dic *Ioan.12.d* hominum. Item: Qui mihi ministrat, me sequatur: & cum sponsa. *Trahe me post te, in odore vnguentorum tuo-* vbi sum ego, illic & minister meus erit. Dicebant er- *rum curremus.* Sic te non deseret spes in tempore ma*Matth.19.* go gloriantes: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti lo, nec in bono prouidentia deerit, erísque inter adsumus te. Sic itaque & dilecta tua relictis omnibus uersa & prospera mutabilium tẽporum tenens quãpropter te, cõcupiscit semper ire post te, semper tuis dam æternitatis imaginem, vtique hanc inuiolabilẽ inhærere vestigiis, ac sequi te quocunque ieris, sciẽs & inconcussam constantis animi æqualitatem, bequoniam viæ tuæ viæ pulchræ, & omnes semitæ tuę nedicens Dominum in omni tempore, proindéque pacificæ, & quia qui sequitur te, non ambulat in te- vendicans tibi etiam in huius nutabundi seculi dunebris. Precatur autem se trahi, quòniam iustitia tua biis euentibus certísque defectibus, perennis quosicut montes Dei, nec sufficit ad illam suis viribus. dammodo incommutabilitatis statum, dum te cœPrecatur se trahi (vt assolet) quia nemo venit ad te, E peris renouare & reformare in insigne illud antiquũ nisi pater tuus traxerit eum. Porrò quos pater trahit, similitudinis æterni Dei, apud quem non est transtrahis & tu. Opera quippe quæ pater facit, hæc & fi- mutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quippe si- *Iacob.1.c* *Ioan.6.c* lius similiter facit. Sed familiarius à filio postulat tra cut ipse est, ita & tu eris in hoc mũdo, nec in aduerhi, tanquam à sponso proprio, quem pater misit obsis timidus, nec in prosperis dissolutus. In hoc, inuiam ei ducem ac præceptorem, qui sibi præiret in quam, nobilis creatura facta ad imaginem & similivia morum, & præpararet iter virtutum, & erudiret tudinem eius qui te fecit, antiqui honoris dignitatẽ eam sicut semetipsum, & viam prudẽtiæ doceret, & receptare iam iámque & recuperare se indicat, cùm traderet ei legem vitæ & disciplinæ, & sic merito ip- sibi indignum ducit huic labenti seculo conformase concupiscere decorem eius. *Trahe me post te, in odo-* ri, reformari magis satagens (iuxta Pauli doctrinam) *re vnguentorum tuorum curremus.* Propterea opus ha- *Rom.12.c* beo trahi, quoniã refriguit paulisper in nobis ignis F in nouitate sui sensus in eam similitudinem in qua se amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere conditam nouit, ac per hoc etiam cogens (vt dignũ modo sicut heri & nudiustertius. Curremus autẽ est) seculum istud quod propter se factum fuit, versa postea, cùm reddideris lætitiam salutaris tui, cùm re- vice mirum in modum cõformari sibi, dum omnia dieris melior temperies gratiæ, cùm sol iustitiæ iterũ ei cooperari in bonum incipiunt, tanquam in proincaluerit, & pertransierit tentationis nubes, quæ pria & naturali forma, abiecta degeneri specie recohunc operire ad horam cernitur, atque ad lenẽ flatũ gnoscentia dominum suum, cui ad seruiẽdum creauræ blandioris solito cœperint vnguenta liquesce- ta fuêre. Vnde arbitror illum sermonem quem dixit

Universidad de Deusto
Biblioteca

de se vnigenitus, videlicet si exaltaretur à terra, omnia traheret ad seipsum: cūctis quo que eius fratribus posse esse communem, his vtique quos pater præscisuit & prædestinauit cōformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et ego igitur si exaltatus fuero à terra (audacter dico) omnia trahā ad meipsum. Nec enim temerariè vsurpo mihi fratres mei vocem cuius me induo similitudinē. Quod si ita est, nō putent diuites huius seculi fratres Christi sola possidere cœlestia, quia audiunt dicentem: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Nō eos, inquam, æstiment sola cœlestia possidere, quia ea sola audiunt in promissione: possident & terrena, & quidem tanquam nihil habētes, sed omnia possidentes: non mendicantes vt miseri, sed vt domini possidētes: eo pro certo magis domini, quo minus cupidi. Denique fideli homini totus mundus diuitiarum est. Totus planè: quia tā aduersa quàm prospera ipsius æquè omnia seruiunt ei, & cooperantur in bonum. Ergo auarus terrena esurit vt mendicus, fidelis contemnit vt dominus. Ille possidendo mendicat, iste cōtemnendo seruat. Quære à quouis eorum qui insatiabili corde lucris temporalibus inhiant, quidnam de his sentiat qui suavēdentes & dātes pauperibus, regna cœlorum pro terrena mercantur substantia, sapienter agant necne? proculdubio respondebit, sapiēter. Quære item cur quod approbat, ipse non facit? Non possum, inquiet. Quare? profectò quia domina auaritia non permittit: quia liber non est, quia non sunt sua quæ possidere videtur, sed nec ipse sui iuris. Si verè tua sunt, expende ad lucra, & pro terrenis cœlestia commutato. Si non vales, fatere te pecuniæ tuæ non dominū esse, sed seruum: custodem, non possessorem. Denique & conformaris crumenæ tuæ tāquam seruus dominæ suæ, dum quomodo ille illi necessariò & cōgaudet gaudenti, & dolenti condolet: tu quoque cum crescēte tuo marsupio crescis pariter animo, & cum decrescente decrescis. Nam & contraheris tristitia cùm illud exinanitur: & lætitia solueris, aut certè inflaris superbia, cùm impletur. Hoc ille. Nos verò spō sæ curemus æmulari libertatem atque constantiam, quæ sicut bene instructa in omnibus, & erudita corde in sapientia, scit abundare, scit & penuriam pati. Cùm se rogat trahi, ostendit quid desit sibi, non pecuniæ, sed virtutis. Rursùm cùm se nihilo minus de spe redituræ gratiæ consolatur, etsi deficere, non tamen diffidere se probat. Dicit ergo: *Trahe me post te, in odore vnguentorum tuorum curremus*. Et quid mirum si indiget trahi, quæ post gigantem currit? quę comprehendere nititur eum qui salit in mōtibus, transilit colles? Velociter, ait, currit sermo eius. Non valet ex æquo currere, non potest pari cum illo celeritate contendere, qui exultat vt gigas ad currendam viā: non potest suis viribus, & propterea rogat se trahi. Fessa sum, inquit, deficio, noli me deserere: sed trahe me post te, ne incipiā vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertū. Trahe me post te: quia satius mihi est vt me trahas, vt scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas! quàm pareens in meo me torpore malè securam derelinquas. Trahe quodammodo inuitam, vt facias voluntariam. Trahe torpentem, vt reddas currentem. Erit quādo non indigebo tractore: quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus. Non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim: current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul, ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo atque hortatu: ac per hoc omnes in odore vnguētorum tuorū curremus. Habet sponsa imitatores sui, sicut & ipsa est Christi. Et ideò non ait singulariter, curram, sed curremus. Sed oritur quæstio, cur similiter cùm se petiit trahi, etiā adolescentulas non adiunxit, vt non trahe me, sed trahe nos diceret. Quid enim? fortēne sponsa indiget trahi, & adolescentulæ non indigent? O pulchra, ô fœlix, ô beata, edissere nobis huius distinctionis rationem. *Trahe me*, ais. Quare me, & nō nos? An hoc bonum inuides nobis? Absit. Neque enim protinus dixisses adolescētulas tecum esse cursuras, si sola post spōsum ire voluisses. Cur ergo pluraliter mox subiunctura curremus, trahi te singulariter postulasti? Charitas, inquit, ita postulabat. Disce per hoc verbum à me in spirituali exercitio duplex auxilium desuper sperare, correptionem, & consolationem. Altera foris exercet, altera visitat intus. Illa reprimit insolentiam, ista in fiduciam erigit. Illa operatur humilitatem, ista pusillanimitatem consolatur. Illa cautos, ista deuotos facit. Timorem Domini docet illa, ista ipsum timorem infuso tēperat gaudio salutari, sicut scriptum est: Lætetur cor meū, vt timeat nomen tuum. Item: Seruite Domino in timore, & exultate ei cū tremore. Trahimur, cum tētationibus & tribulationibus exercemur. Currimus cum internis consolationibus & inspirationibus visitati, tanquam in suaueolentibus vnguentis respiramus. Ergo quod austerum & durum videtur, retineo mihi tanquam forti, tanquam sanæ, tanquam perfectæ, & dico singulariter, trahe me. Quod suaue & dulce, tibi tanquam infirmo cōmunico, & dico curremus. Noui ego adolescētulas delicatas & teneras esse & minus idoneas sufferre tētationes, & propterea mecum volo vt currant, sed non vt mecum trahātur. Volo habere socias consolationis, non autē & laboris. Quare: Quoniam infirmæ sunt, & vereor ne deficiāt, ne succūbāt. Me, inquit, ô spōse, corripe, me exerce, me tēta, me trahe post te: quoniā ego in flagella parata sum, & potēs ad sustinendū. Certatim simul currem°, id est sola trahar, sed simul curremus. Curremus curremus, sed in odore vnguentorum tuorum, non in nostrorum fiducia meritorum. Nec in magnitudine virium nostrarum currere nos confidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam & si quando cucurrimus ac volūtariæ fuimus, non fuit volentis neque currentis, sed miserentis Dei. Reuertatur miseratio, & curremus. Tu quidem in virtute tua tanquam gigas & potens curris, nos nisi vnguēta tua spirauerint, nō curremus. Tu quem pater vnxit oleo lætitiæ præ consortibus tuis, curris in ipsa vnctione, nos illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore. Tempus esset vt persoluerem quod de vnguētis sponsi longè supra promisisse me memini, si non huius sermonis longitudo vetaret. Differo ergo. Nam & materiæ dignitas arctari molesta breuitate non patitur. Rogate Dominum vnctionis, vt voluntaria oris mei beneplacita facere

Ioan. 12. c
Ibidem.
Matth. 5. a
Psal. 147.
Psal. 18. b
Psal. 85. b
Psal. 2. c
Rom. 9. c
Psal. 44. b

facere dignetur ad insinuandam vestris desideriis memoriam abundantiæ suauitatis suæ, quæ est in sponso ecclesiæ Iesu Christo Domino nostro, &c.

De quatuor vnguentis sponsi, atque de quatuor virtutibus cardinalibus. Sermo XXII.

SI ita preciosa, ita magnifica sponsæ vnguenta inuenta sunt quemadmodum cùm tractarētur audistis, spōsi qualia sunt? Etsi dignè ea nos prout sunt non sufficimus explicare, haud dubium tamen quin excellentior horum virtus, & gratia efficacior sit, quorum solus non solùm adolescentulas, sed ipsam quoque sponsam odor excitat ad currendum. Si enim aduertis, nil tale de propriis vnguentis ausa est polliceri. Et quidem illa optima esse gloriatur, sed non dicit tamen quia in eis cucurrisset aut curreret, quod istorū solo odore promittit. Quid si ipsam vnctionem in se effusam sentiret, cuius ita tenui exhilarata fragrantia promouetur vt currat? Mirum si non & volaret. Sed dicit aliquis: Desine iam commendare, satis cum ea cœperis assignare, apparebit quid sint. Non. Minimè ego istud polliceor. Sanè an vel ipsa sint quæ animo suggerūtur dicenda, crede mihi, adhuc nescire me fateor. Existimo enim sponsum varias aromatum atque vnguentorum habere species, & non paucas: & alias quidem esse in quibus singulariter oblectatur sponsa tanquam propinquior ac familiarior: alias verò quæ vsque ad adolescentulas peruenium, alias quæ pertingunt etiam ad longè positos & extraneos, vt non sit qui se absondat à calore eius. Sed licet suauis dominus vniuersis, maximè tamen domesticis. Et quanto quis ei familiarius pro vitæ meritis ac mentis puritate appropiat, tantò eum arbitror recentiorum aromatum & vnctionis suauioris sentire fragrantiam.

Porrò in huiusmodi non capit intelligentia nisi quantum experiētia attingit. Ego verò haud temerè mihi arrogarim spōsæ prærogatiuam. Nouit spōsus quibus deliciis spiritus foueat dilectam, quibus singulariter refocillet sensus eius inspirationibus, & mulceat odoramentis. Sit sibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Est quippe hortus conclusus, fons signatus. Cæterùm deriuantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi molestus sit aut ingratus si de publico haurio & propino. Nam vt paulisper ministerium meum in hac parte commendem, non nullius profectò fatigationis est atque laboris, quotidie scilicet exire & haurire etiam de manifestis riuulis scripturarum, & ex eis singulorum necessitatibus inseruire, vt absque suo labore quisque vestrūm præsto habeat aquas spirituales ad omne opus, verbi gratia ad lauandum, ad potandum, ad cibos coquendos. Et nimirum aqua sapientiæ salutaris sermo diuinus non modò potans, sed & lauans, dicente Domino: Et vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Sed & crudos carnis cogitatus igne spiritus sancti accedente coquit diuinum eloquium, ac vertit in sensus spirituales & cibos mentis, ita vt dicas: Concaluit cor meū intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Qui sanè puriori per seipsos apprehēdere sublimiora sufficiunt quàm per nos proferantur, non solùm non prohibeo, sed & multum congratulor, dum & ipsi nos patiantur simpliciora simplicioribus ministrare. Quis dabit mihi vt omnes prophetent? Vtinā mihi necesse non esset in his occupari. Vtinam aut alteri cura incumberet ista, aut certè (quod mallem) nemo in vobis esset qui ea indigeret, essēntque omnes docibiles Dei, & ego possem vacare & videre quoniam sponsus est Deus! Nunc verò quem minimè interim non dico intueri, sed ne inquirere quidē licet (quod sine lachrymis non loquor) regem in decore suo sedentem super Cherubim, super soliū excelsum & eleuatum, in ea forma qua æqualis patri in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus est, in qua & semper desiderant angeli eum prospicere, Deum apud Deum: ipsum saltem hominem, homo hominibus loquor, secundum eam formam in qua vt se manifestum nimia sua dignatione & dilectione præberet, minoratus ab angelis, in sole posuit tabernaculum suum, tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Suauem magis quàm sublimem, & vnctū non altum loquor, qualem denique spiritus Domini vnxit, & misit euangelizare pauperibus, mederi contritis corde, prædicare captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, prædicare annum placabilem Domino. Saluo igitur cuique quod fortè sublimius subtiliúsque de sponsi vnguētis speciali munere sentire sibi & experiri donatum est, ego quod de communi accepi, profero in commune. Ipse siquidē fons vitæ, ipse fons signatus, de intra hortum conclusum erumpens, per os Pauli fistulam suam, tanquam verè illi sapientia quæ iuxta beati Iob sentētiam trahitur de occultis, in quatuor sese riuos diffudit, & deriuauit in plateas, vbi videlicet & assignat nobis eum factum à Deo sapientiam & iustitiam, & sanctificationem, & redemptionem. Ex his vtique quatuor riuis tanquam preciosissimis vnguentis, (nil enim obstat vtrumque intelligi, & aquam & vnctionem: aquam quia mundant, vnctionem quia fragrant) ex his inquam, quatuor præmissis tanquam vnguentis preciosissimis super montes aromatum de cœlestibus speciebus confectis, tanta ecclesiæ nares odoris suauitas repleuit, vt mox à quatuor mundi partibus excitata illa dulcedine, supernum properaret ad sponsum, tanquam verè illa regina Austri festinans à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, opinionis siquidem odore prouocata. Sanè & ecclesia non antecurrere valuit in odore sui Salomonis, quousque is qui ab æterno ex patre sapientia erat, factus est ei in tempore à patre sapientia, quò ipsius odorem percipere posset. Sic iustitia, sic sanctificatio, sic redēptio nihilo minus ei factus est, vt horum quoque in odore currere posset, cum hęc æquè omnia in se ante omnia esset. Nam & in principio quidem erat verbum, sed tunc demum ad videndum ipsum pastores venerunt festinantes, cùm nunciatum est factū. Denique & loquuntur ad inuicem: Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis. Et sequitur quia venerunt festinantes. Prius non se mouebant, dum verbum erat tantum apud Deum. At vbi verbum quod erat, factum est, vbi hoc dominus fe-

Cant. 4. b
Ioan. 13. b
Psal. 48. a & 15. a
3. Reg. 10.
Ioan. 1. a
Luc. 2. b
Isb. 28. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit & ostendit, tunc venerunt festinantes: tunc cu- G
Ioan.1.a rerũt. Quomodo ergo in principio erat verbum, sed verbum erat apud Deum, factum est autem quatenus esse inciperet & apud homines: sic nihilo minus in principio sapientia erat, erat iustitia, erat sanctificatio & redemptio: sed angelis, vt esset & hominibus, fecit eum hæc omnia pater, & fecit quod pater. Denique qui factus est, inquit, nobis sapientia à Deo, & non ait simpliciter, qui factus est sapientia, sed qui factus est nobis sapiẽtia: quoniam quod erat angelis, factus est & nobis. At angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit, nõ video. Nec enim auctoritas scripturarum vspiam assentire videtur eos aliquãdo aut peccato extitisse captiuos, aut morti obnoxios vt necessariam haberent redemptionem, exceptis duntaxat illis qui superbiæ lapsu irremediabili corruentes, redimi deinceps non merentur. Si itaque angeli nunquam redempti sunt, alij vtique non egentes, alij non promerentes, illi quidem quia nec lapsi sunt, hi autem quia irreuocabiles sunt: quo pacto tu dicis Dominum Iesum Christum eis fuisse redemptionem? Audi breuiter. Qui erexit hominem
I lapsum, dedit stanti angelo ne laberetur, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens. Et hac ratione fuit æquè vtrique redemptio, soluens illum, & seruans istum. Liquet ergo sanctis angelis Dominum Christum fuisse redemptionem, sicut iustitiam, sicut sapientiam, sicut sanctificationem: & nihilo minus tamẽ hæc ipsa quatuor esse factum propter homines, qui inuisibilia Dei non nisi
Rom.1.c per ea quæ facta sunt intellecta conspicere possunt. Sic ergo omne quod erat angelis, factus est nobis. K
Quid? Sapiẽtia, iustitia, sanctificatio, redemptio. Sapientia in prædicatione, iustitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in cõuersatione quam habuit cum peccatoribus, redemptio in passione quam sustinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à Deo factus est, tunc ecclesia odorem sensit, tunc cucurrit. Vide iam quadrifariam vnctionem, vide affluentissimam atque inæstimabilem suauitatem eius quem vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis. Sedebas ô homo in tenebrosis & vmbra mortis per ignorantiã L
veritatis, sedebas vinctus catenis delictorum. Descẽdit ad te in carcerem non vt torqueret, sed vt eruere de potestate tenebrarum. Et primo quidem veritatis doctor depulit vmbram ignorantiæ tuæ, luce sapientiæ suæ. Per iustitiam deinde quæ ex fide est, soluit funes peccatorum, gratis iustificans peccatorem. Quo gemino beneficio impleuit sermonem il-
Psal.145.b lum sancti Dauid: Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. Addidit quoque sanctè inter peccatores viuere, & sic tradere formam vitæ tã- M
quam viæ qua redires ad patriam. Ad cumulum postremò pietatis tradidit in mortem animam suam, & de proprio latere protulit preciũ satisfactionis quo placaret patrem: per quod illum planè ad se versicu-
Psal.129.a lum traxit: Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eũ redẽptio. Prorsus copiosa: quia non gutta, sed vnda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanauit. Quid tibi debuit facere, & non fecit? Illuminauit cæcum, soluit vinctũ, reduxit erroneum, reconciliauit reum. Quis non post illum libenter atque alacriter currat, qui & ab errore libe-

rat, & errata dissimulat, qui deinde merita viuendo tradit, præmia moriendo conquirit? Quam excusationem habet qui in odore horum vnguentorũ non currit, nisi ad quẽ fortè odor minimè peruenit? Sed enim in omnem terram exiuit odor vitæ: quoniam misericordia Domini plena est terra, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo qui vitalem hanc sparsam vbique fragrantiam non sentit, & ob hoc non currit: aut mortuus est, aut putidus. Fragrãtia fama est, prẽuenit opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad vnctionis experimentum, ad
H brauium visionis. Vox vna lætantium, omnium peruenientium: Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuita- Psal.47.b te Domini virtutum. Omnino propter mansuetudinem quæ in te prædicatur, currimus post te Domine Iesu, audientes quòd non spernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruisti confitentem latronem, non lachrymantem peccatricẽ, nonC hananæam supplicantem, non deprehensam in adulterio, non sedentem in telonio, non supplicantem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non ipsos crucifixores tuos. In
I odore horum currimus. Porrò sapientiæ tuæ odorẽ ex eo percipimus quod audimus, quia si quis indi- Iacob.1.a get sapientia, postulet eam à te, & dabis ei. Aiunt siquidem quòd des omnibus affluenter, & non improperes. At verò iustitiæ tuæ tanta vbique fragrantia spargitur, vt non solùm iustus, sed etiam ipsa dicaris iustitia, & iustitia iustificans. Tam validus denique es ad iustificandum, quàm multus ad ignoscendum. Quamobrem quisquis pro peccatis compunctus e-
K surit & stit iustitiam, credat in te qui iustificas impium, & solam iustificatus per fidem, pacem habebit ad Deum. Sanctitatem quoque suauissimè & copiosissimè tua redolet nõ solùm conuersatio, sed & cõceptio. Peccatum siquidem non commisisti, nec cõtraxisti. Qui ergo iustificati à peccatis sectari desiderant deliberántque sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, audiant te clamantem: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Considerent vias tuas, & discant à te quia iustus sis in omnibus viis tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Iam redemptionis odor quantos currere facit? Cùm exaltaris à terra, tũc Leuit.19.b
Psal.144.b prorsus omnia trahis ad teipsum. Passio tua vltimũ refugium, singulare remedium. Deficiẽte sapientia, iustitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis, illa succurrit. Quis enim de sua vel sapientia, vel iustitia, vel sanctitate præsumat sufficientiam ad salutem? Non quòd sufficientes, inquit, simus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis, sed sufficien- 1.Cor.3.b
tia nostra ex Deo est. Itaque cùm defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido, scio quid faciam. Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini in- Psal.115.b
Psal.12.b uocabo. Illumina oculos meos domine, vt sciã quid acceptum sit corã te omni tempore, & sapiens sum. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne me- Psal.24.b
Psalm.85.b mineris, & iustus sum. Deduc me Domine in via tua, & sanctus sum. Veruntamen nisi interpellet & 138.d sanguis tuus pro me, saluus non sum. Pro his omni- Rom.8.g
bus currimus post te: dimitte nos, quia clamamus post te. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, sed videas alios vehementius studiis flagrare sapientiæ, alios magis ad pœnitentiam

tentiam spe indulgentiæ animari, alios amplius ad A
virtutum exercitium vitæ & cõuersationis eius prouocari exemplo, alios ad pietatem passionis memoria plus accendi. Putamus nos de singulis posse repe-
Ioan.8.c rire exempla? currebant in odore sapientiæ qui missi fuerant à Pharisæis, cùm reuersi dicerent: Nunquã
Ioan.3.a homo sic locutus est. Vtique admirantes doctrinã, & confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui venit ad Iesum nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippe in-
Luc.7.g structus edoctúsque recessit. Verùm in odore iustitiæ cucurrit Maria Magdalena, cui dimissa sunt pec- B
cata multa, quoniam dilexit multum. Iusta profectò & sancta, & nõ iam peccatrix quemadmodum Pharisæus exprobrabat, nesciens iustitiam seu sanctitatẽ Dei esse munus, non opus hominis, & quia non modò iustus, sed & beatus cui non imputabit Dominus peccatum. An oblitus erat quomodo vel suam ipsius vel alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic tactus à peccatrice iustus iustitiam impertit, non perdit: nec sorde peccati, qua illã
Luc.18.c mundat, se inquinat. Cucurrit & Publicanus, qui cũ propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, C
descendit iustificatus, teste ipsa iustitia. Cucurrit Pe-
Luc.22.g trus, qui lapsus fleuit amarè, quatenus culpam dilueret, recuperaret iustitiam. Cucurrit Dauid, qui reatũ
2.Reg.12.d agnoscens & confitens, audire meruit: Et Dominus transtulit à te peccatum tuum. Porrò in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cùm Chri-
Philip.3.d sti se imitatorem esse gloriatur, dicens ad discipulos: Estote imitatores mei, sicut & ego Christi. Cucurre-
Matth.19.d runt & omnes qui aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Desiderio quippe sequendi Christum reliquerant omnia. Hortatur generaliter D
2.Ioan.2.a vniuersos ad eundem odorem ista sententia: Qui se dicit in Christo manere, debet sicuti ille ambulauit, & ipse ambulare. Iam qui in odore cucurrerint passionis, si audire vis, vniuersos martyres accipe. En quatuor vnguenta assignata habetis, primum sapientiæ, secũdum iustitiæ, tertium sanctificationis, quartum redẽptionis. Tenete nomina, percipite fructũ, & compositionis modum, vel numerum specierum
Psal.146. quibus confecta sunt, nolite requirere. Non enim fa-
Psal.35.b cilè in sponsi vnguentis hæc præsto esse possunt nobis, quemadmodum in superioribus illis sponsę fuerunt. In Christo nempe rerum plenitudo est sine E
numero & sine modo. Nam & sapientiæ eius non est numerus, & iustitia ipsius sicut mõtes Dei, sicut mõtes æterni: & sanctitas singularis, & redemptio inexplicabilis. Dicendum & hoc, & quia frustra huius seculi sapiẽtes de quatuor virtutibus tam multa disputauerunt, quas tamen apprehendere omnino nequiuerunt, cùm illum nescierint, qui factus est nobis à Deo sapientia docens prudentiam, & iustitia delicta donans, & sanctificatio in exemplum temperantiæ continenter viuens, & redemptio in exemplum pa- F
tientiæ fortiter moriens. Forsitan dicit aliquis: Cætera bene conueniunt, sed sanctificatio ad temperãtiam minus propriè referri videtur. Ad quod respõdetur primum, id esse continentiam, quod temperãtiam. Deinde, vsitatum in scripturis sanctificationem pro continentia seu munditia poni. Denique quid illæ apud Moysen tam crebræ sanctificationes

aliud erãt quàm quædam purificationes hominum temperantium se àcibo, à potu, à cõcubitu, hísque similibus? Sed audi ipsum præcipuè Apostolum quàm familiare habeat, vel vti vel vsurpare sanctificationẽ
1.Thes.4.a in hoc sensu. Hæc est, inquit, voluntas Dei, sanctificatio vestra, vt sciat vnusquisque vestrũm suum vas possidere in sanctificatione, & non in passione desiderij. Item: Non enim vocauit nos Deus in immun- Ibid.
ditiam, sed in sanctificationem. Liquet quòd sanctificationem pro temperantia ponit. Educto itaque in lucem quod subobscurum videbatur, redeo ad id vnde digressus eram. Quid vobis cũ virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? Vbinam quæso vera prudẽtia nisi in Christi doctrina? Vnde vera iustitia nisi de Christi misericordia? Vbi vera temperãtia, nisi in Christi vita? Vbi vera fortitudo nisi in Christi passione? Soli ergo qui eius doctrina imbuti sunt, prudentes dicendi sunt: soli iusti, qui de eius misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: soli temperantes, qui eius vitam imitari studẽt: soli fortes, qui eius patientiæ documenta fortiter in aduersis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quàm à Domino virtutum, cuius doctrina, seminariũ prudentiæ: cuius misericordia, opus iustitiæ: cuius vita, speculum temperantiæ: cuius mors, insigne est fortitudinis. Ipsi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

De tribus modis contemplationis circa Deum sub figura trium cellarum. Sermo XXIII.

Cant.1.a *INtroduxit me rex in cellaria sua.* Ecce vnde odor, ecce quò curritur. Dixerat quia currendum, & in quo currendum: sed quò currendum esset, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur, & curritur in odore qui ex ipsis procedit, sponsa illum solita sua sagacitate præsentiente, & cupiente in ipsius plenitudinem introduci. Verùm de cellariis his quid sentiendum putamus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes sponsum, plena odoramentis, referta deliciis. In istiusmodi nempe officina potiora quęque ex horto siue ex agro seruanda reponuntur. Illuc ergo pariter currunt. Qui? Spiritu feruentes animæ. Currit sponsa, currunt adolescentulæ: sed quæ amat ardẽtius, currit velocius, & citius peruenit. Peruenies non dico repulsionem, sed nec cunctationem patitur. Sine mora aperitur ei, tanquam domesticæ, tanquam charissimæ, tanquam specialiter dilectæ, & singulariter gratæ. Adolescentulæ autẽ quid? Sequũtur à longe. Neq; enim cùm adhuc infirmæ sint pari possunt deuotione cũ spõsa currere, nec ipsius omnino imitari desideriũ & feruorẽ: ideóque tardius peruenientes, foris remanent. At charitas spõsæ non quiescit, neque insolescit (vt assolet) successibus suis vt eas obliuiscatur, consolans magis & hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter & sui ferant repulsam, & illius absentiam. Denique & nunciat eis gaudium quod percepit, non ob aliud sanè nisi vt sibi congaudeant, dum confidant minimè alienum fore à se quicquid gratiæ matri accesserit. Nam nec illa ita proficere curat quo ipsarum negligat curam, nec iuuãdos suos profectus putat illarum damno. Quo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunque proinde meritorum prerogatiua tollatur ab illis, charitate absque dubio & pia solicitudine necesse est eam semper esse cum illis. Oportet denique eam sponsum suum imitari, & petentem nimirū cœlos, & nihilo minus in terris cum suis se fore vsque ad consummationem seculi pollicentem. Sic & ista quantumuis proficiat, quantumlibet promoueatur: cura, prouidentia, atque affectu ab his quas in euangelio genuit, nunquam amouetur, nunquam sua viscera obliuiscitur. Dicat itaque eis: Gaudete, confidite: *Introduxit me rex in cellaria sua*: putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, sed soli non proderit. Vestrum omnium est meus omnis profectus: vobis proficio, vobiscū partibor quicquid plus fortè vobis meruero. Vis indubitanter scire quia in hoc sensu & affectu locuta sit? Audi quid illæ respōdeant: *Exultabimus & lætabimur in te*. In te, inquiunt, exultabimus & lætabimur, nam in nobis necdū meremur. Et addunt: *Memores vberum tuorum*: hoc est, æquanimiter sustinemus dum venias, scientes te plenis ad nos reuersuram vberibus. Tunc nos confidimus exultare & lætari, memores interim vberum tuorum. Quod adiungunt, *super vinum*, significant se adhuc quidem pro sui imperfectione carnalium desideriorum (quæ vino designātur) recordatione pulsari, vinci tamen eadem desideria memoria abundātiæ suauitatis quam iam ex vberibus fluentem experiæ sunt. Dicerem de vberibus, si non me satis dixisse superius meminissem. Nunc verò vides quomodo de matre præsumunt, quomodo eius lucra & gaudia sua reputant, propriæ repulsæ iniuriam illius introductione consolantes. Minimè ita confiderent, nisi matrem agnoscerent. Audiant hoc prælati qui sibi cōmissis semper volūt esse formidini, vtilitati rarò. Erudimini qui iudicatis terram. Discite subditorum matres vos esse debere, nō dominos. Studete magis amari quàm metui. Et si interdū seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feritatem. Suspendite verba, producite vbera: pectora lacte pinguescant, non typho turgeant. Quid iugū vestrum super eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus à serpente paruulus, fugit conscientiam sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, consideret vnusquisque seipsum, ne & ipse tentetur. Alioquin ille in peccato suo morietur, sanguinem autem eius, ait, de manu tua requiram. Sed hęc aliàs. Nunc quoniam litteræ consequentia ex his quæ prætaxauimus manifesta est, videamus iam de cellariis quid spiritualiter sentire debeamus. In consequentibus mentio fit etiam de horto & de cubiculo, quæ ambo nunc adiungo istis cellariis, & in præsentē disputationē assumo. Nam simul tractata, melius ex inuicem innotescent. Et quæramus (si placet) tria ista in scripturis sanctis, hortum, cellarium, cubiculum. In ipsis nempe libenter Deum sitiens anima versatur & moratur, sciens se ibi absque dubio inuēturam quem sitit. Sit itaque hortus simplex ac plana historia, sit cellarium moralis sensus, sit cubiculū arcanum theoricæ contēplationis. Et primùm quidē historiam ad hortum puto non immeritò deputari, quòd in ea inuenianturviri virtutum tanquam ligna fructifera in horto spōsi & in paradiso Dei, de quorū bonis actibus ac moribus quot sumis exēpla, tot carpis poma. An fortè quis ambigat Dei esse plantationem bonum hominem? Audi sanctum Dauid de viro bono quid canat: Erit, ait, tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet. Audi Hieremiam eodem spiritu concinentem, & eisdem penè verbis: Erit tanquā lignū, inquit, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cùm venerit æstus. Item Propheta: Iustus vt palma florebit, & sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et de seipso, Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei. Est ergo historia hortus, & ipsa tripertita. Continetur namque in ea cœli & terræ creatio, reconciliatio, & reparatio. Creatio quidem tamquam horti satio siue plantatio. Reconciliatio autem quasi germinatio satorum vel plantatorum. Tempore nēpe suo rorantibus cœlis desuper, & nubibus pluentibus iustum, aperta est terra, & germinauit saluatorē, per quem facta est cœli terræque reconciliatio. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, pacificans in sanguine suo quæ in terris sunt, & quæ in cœlis. Porrò reparatio futura est in fine seculi. Erit enim cœlum nouum, & terra noua, & colligentur boni de medio malorum, tanquam fructus de horto, in Dei promptuaria reponendi. In die illa (vt scriptum est) erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis. Habes igitur tria tempora in horto historici sensus. In morali quoque disciplina tria æquè aduertere est, cellas quasi tres in cellario vno. Et idcircò forsitan pluraliter cellaria dixit, & nō cellarium, cellarum videlicet hunc numerum cogitans. Infra denique introductam se gloriatur in cellam vinariam. Nos ergo quia legimus, Da occasionem sapienti, & sapientior erit: habentes occasionē ex vocabulo quod spiritus sanctus cellæ huic cēsuit imponendū, reliquis quoque duabus nomina impo namus, aromaticam vni, & vnguentariā alteri. Causas horum vocabulorum videbimus postea. Nunc autem aduerte cuncta apud sponsum salubria, cūcta suauia reperiri, vinum, vnguenta, aromata. Vinum (scriptura teste) lætificat cor hominis. Exhilarari nihilominus faciē in oleo legis, quo vtique puluis pigmētorum infunditur vt vnguenta fiant. Aromata non modò grata suauitate odoris, sedvi quoque medendi vtilia sunt. Meritò se introductam illuc exultat spōsa, vbi tanta redūdat vbertas gratiæ. Sed habeo & alia nomina, puto & euidentiorem sui gerentia rationē. Et vt suo ordine nominētur, primā nuncupauerim disciplinæ, secundā naturæ, postremam gratiæ. In priori discis (iuxta ethicæ partis rationē) inferior esse, in sequenti par, in posteriore superior, hoc est sub alio, cū alio, super aliū. Vel sic: Subesse, coesse, præesse. Primò ergo discis esse discipulus, secundò socius, tertiò & magister. Equidē omnes homines natura æquales genuit. At quoniā bono naturæ in moribus superbia depravato, facti sunt homines æqualitatis impatientes, contendentes inuicē superiores cōstitui, atque alterutrū supergredi cupientes, & inanis gloriæ cupidi, inuicē inuidentes, inuicem

Ibidem. *Ibidem.* *Ibid.* *Ibidem.* *Psal. 2.c* *Galat. 6.4* *Ezech. 3.c* *Psal. 1.a* *Hier. 17.b* *Psal. 91.e* *Psal. 51.b* *Ephes. 2.c* *Esa. 45.d* *Esaiæ 4.a* *Prou. 9.b* *Iudic. 9.b* *Psal. 103.b*

inuicem prouocantes: primò omniū in cella priori iugo disciplinæ insolentia morū domanda est quousque duris ac diutinis seniorum attrita legibus humilietur & sanetur ceruicosa voluntas, bonúmque in se naturæ quod superbiendo amiserat, obediendo recipiat, dū solo iam naturali affectu, nō metu disciplinæ, cū vniuersis naturæ suæ sociis, id est cum omnibus hominibus socialiter quantū in se est, quietéq; sese habere didicerit, in cellam tādem naturæ transiens, experiénsque quod scriptū est: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite. Accedit nimirum disciplinatis moribus tamquam tritis speciebus oleū lætitiæ bonū naturæ, & fit vnguentum bonum atque iucundum. Quo quasi vnctus redditur homo suauis & mitis, homo sinequerela, neminē circumueniens, neminem concutiens, neminem lædens, nemini se superextollens aut præferens, insuper & libenter communicans in ratione dati & accepti. Puto si bene intellexisti vtriusque cellæ proprietates, non incongruè me hanc vnguentariam, illam aromaticam appellasse testaberis. In illa denique sicut pigmentorū vires atque fragrantiā pistilli extorquet & exigit violenta cōtusio, sic rectorum morū elicit quodammodo & exprimit naturalē vim vis magisterij, & districtio disciplinæ. In hac autē voluntariæ & tāquam innatæ affectionis grata māsuetudo sponte officiosa currit, instar planè vnguēti quod est in capite, ad leuē caloris tactū descendētis ac diffluentis per totū. Itaq; in cella disciplinæ tanquā siccæ ac simplices aromatū species continentur, & inde aromaticā eam denominandā putaui. In ea verò quæ naturæ dicta est, quoniā iam quasi confecta reponuntur & seruātur vnguēta, nihilo minus ex re nomen & ipsa accipit, vt vnguētaria nūcupetur. Nā vinariā quoq; cellā non aliā sanè sui nominis arbitror ferre rationē, nisi quòd in ea vinū zeli in charitate feruētis recondidit. Nec debet omnino præesse aliis qui in eā necdum meruit introduci. Oportet prorsus hoc vino æstuet, qui aliis præsidet, quemadmodum doctor gētium æstuabat, quando dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Alioquin improbè satis præesse affectas quibus prodesse non curas: & quorum non zelas salutē, subiectionem nimis ambitiose vendicas tibi. Hanc ego cellam quoque gratiæ nominaui, non quòd absque gratia vel reliquas duas obtinere omnino quis possit, sed ob plenitudinem quæ singulariter in ista percipitur. Denique plenitudo legis est charitas: & qui diligit fratrem, legem impleuit.

Vidisti rationem vocabulorum, vide & differentiā cellarū. Nec enim paris facilitatis seu facultatis eiusdem est, petulantes vagósque sensus atque intemperantem carnis appetitum magistri cōprimere metu, ac rigida disciplinæ cohibere censura, & spontaneo affectu bene cum sociis conuenire: castitatis sub ferula viuere moribus, & sola magistra voluntate gratum paribus gerere morem. Nam neque vnius rursum quis dicat esse meriti, vniúsve virtutis, socialiter viuere, & vtiliter præesse. Quàm multi denique sub præceptore quieti viuunt, quos si iugo absoluas, videas non posse quiescere, nec se vllo modo æqualibus seruare innoxios. Itémq; innumeros cernes sim pliciter ac sine querela inter fratres conuersari, super fratres non solùm inutiliter, sed & insipienter & nequiter. Quadam siquidem bona mediocritate contenti sunt qui huiusmodi sunt, sicut eis mensurā gratiæ partitus est Deus, mininè quidem egentes magistro, nec tamen idonei magisterio. Prioribus ergo sequentes quidem in moribus antecellunt, sed vtrisque superiores existūt, qui superiores esse sciunt. Denique & accipiunt in promissione qui bene præsunt, cōstituti super omnia bona domini sui. At pauci profectò qui vtiliter, pauciores qui & humiliter præsint. Facilè tamen vtrumque adimplet qui matrem virtutum discretionē perfectè adeptus, vino nihilo minus charitatis vsque ad contemptū propriæ gloriæ, vsque ad suiipsius obliuionem, & non ad quærenda quæ sua sunt debriatur, quòd solo ac miro spiritus sancti magisterio intra cellam vinariam obtinetur. Virtus siquidem discretionis absque charitatis feruore iacet, & feruor vehemens absque discretionis temperamento præcipitat. Ideóque laudabilis cui neutrum deest, quatenus & feruor discretionem erigat, & discretio feruorem regat. Ergo taliter oportet esse moratum eum qui præest. Optimum autē in moribus dixerim, & summam disciplinæ huius perfectè apprehendisse, cui totas has cellas absque offendiculo percurrere & circuire donatum est, qui in nullo prorsus aut resistat prioribus, aut inuideat paribus, aut, subiectis vel desit in cura, vel in superbia præsit, prælatis obediens, sociis congruens, subditis vtiliter condescendens. Quod quidem perfectionis insigne haud dubius sponsæ annuerim. Innuit hoc etiam sermo quē dixit: Quia *introduxit me rex in cellaria sua*: dum non in vnam aliquam cellam, sed in cellaria pluraliter se introductam ostendit. Iam ad cubiculum veniamus. Quid & istud? Et id me præsumo scire quid sit? Minimè mihi tantæ rei arrogo experientiam, nec glorior in prærogatiua quæ soli seruatur beatæ sponsæ, cautus iuxta illud Græcorū scire meipsum, vt sciam etiam cum Propheta, quid desit mihi. Tamē si nihil omnino scirem, nihil dicerē. Quod scio, non inuideo vobis nec subtraho. Quod nescio, doceat vos qui docet hominem scientiam. Dixi, & meministis, in theoricæ contemplationis arcano regis esse quærendum cubiculum. Sed quomodo de vnguentis dixisse me scio, multa videlicet & diuersa penes sponsum ea esse, nec omnia præsto omnibus, sed sua quibusque pro diuersitate indulta meritorū: sic quoque non vnum puto cubiculum regi esse, sed plura. Nam nec vna est regina profectò, sed plures, & concubinæ multæ sunt, & adolescentularum non est numerus. Et vnaquæque inuenit secretum sibi cum sponso, & dicit: Secretum meum mihi, secretū meum mihi. Non omnibus vno in loco frui datur grata & secreta sponsi præsentia, sed vt cuique paratum est à patre ipsius. Non enim nos eum eligimus, sed ipse elegit nos, & posuit nos, & vbi ab eo quisque positus est, ibi est. Denique mulier vna compuncta secus pedes Domini Iesu sortita est locum, cum altera suæ deuotionis fructū ad caput inuenerit, si tamen altera. Porrò Thomas in latere, Ioannes in pectore, Petrus in sinu patris, Paulus in tertio cœlo, secreti huius gratiā sunt assecuti. Quis nostrū dignè distinguere sufficiat has varietates meritorū, vel potius

Psal. 132.a *2. Cor. 11. g* *Rom. 13. c* *Psal. 93.b* *Esai. 24.c* *Cant. 1.d*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præmiorum? Ne omnino tamen præteriisse quod ipsi nouimus videamur, priormulier strauit sibi in tuto humilitatis, posterior in solio spei, Thomas in solido fidei, Ioannes in lato charitatis, Paulus in intimo sapientiæ, Petrus in luce veritatis. Sic ergo apud sponsum mansiones multæ sunt, & siue regina, siue concubina, siue etiam de numero sit adolescentularum, congruum quæque pro meritis accipit ibi locum, terminúmque quousque liceat sibi contemplando procedere, & introire in gaudium Domini sui, & rimari dulcia secreta sponsi: quod suo loco distinctius quantum dignabitur ipse suggerere, demõstrare conabor.

Nunc verò id nosse sufficiat, nulli adolescentularum, nulli concubinarum, nulli vel reginarum patere omnino accessum ad secretũ illud cubiculi quod suæ illi columbæ formosæ, perfectæ vni vnicũ sponsus seruat. Vnde nec ego sanè indignor si non ad illud admittor, præsertim cùm constet mihi ne ipsam quidem sponsam interim adhuc ad omne quod vult peruenire secretum. Denique & flagitat indicari sibi vbi pascat, vbi cubet in meridie. Sed audite quousque peruenerim, aut me peruenisse putauerim. Nec enim iactantiæ deputandum est quod in vestros pãdo profectus. Est locus apud sponsum de quo sua iura decernit, & disponit consilia ipse vniuersitatis gubernator, leges constituens omni creaturæ, pondus, & mensuram, & numerum. Et locus iste altus & secretus, sed minimè quietus. Nam etsi ipse quantum in se est disponit omnia suauiter, disponit tamen, & contemplantem qui fortè eo loci peruenerit quiescere non permittit: sed mirabiliter quamuis delectabiliter rimantem & admirantem fatigat, redditque inquietum.

Cantica.1.b

Pulchrè vtrumque in consequentibus sponsa exprimit, & delectationem videlicet istiusmodi contemplationis, & inquietudinem, vbi & se dormire, & cor suum vigilare fatetur. Nam in somno quidem suauissimi stuporis placidæque admirationis sentire quietem, in vigiliis verò inquietæ nihilominus curiositatis ac laboriosæ exercitationis pati se fatigationem significat. Hinc beatus Iob, Si dormiero, ait, dico, quando consurgam? & rursus expectabo vesperam. Sentisne in his verbis sanctam animã velle interdum molestam quodammodo declinare suauitatem, eandémque rursum suauem molestiam affectare? Non enim dixisset quando consurgam, si ex toto ei quies illa suæ contemplationis placuisset: sed & si ex toto displicuisset, non denuò expectasset horam quietis, id est vesperam. Non igitur locus est iste cubiculi, vbi nequaquam per omnem modum quiescitur. Est item locus de quo super rationalem reprobam quidem creaturam immobilis vigilat secretissima & seuerissima animaduersio iusti iudicis Dei terribilis in consiliis super filios hominũ. Cernitur, inquam, à timorato cõtemplatore hoc loco Deus, iusto sed occulto iudicio suo reproborum nec diluens mala, nec acceptãs bona, insuper & corda indurans, ne fortè doleant & resipiscant, & conuertantur, & sanet eos. Et hoc non absque certa & æterna ratione, quod tanto formidolosius constat esse, quanto immobilius fixum extat in æternitate. Pauendũ valdè quod in Propheta de huiusmodi legimus, vbi loquens ad angelos suos Deus sic ait: Misereamur impio. Quibus pauentibus atque quærentibus: Non ergo discet facere iustitiam? Non, inquit. Subdénsque causam, In terra, ait, sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini. Timeant clerici, timeant ministri ecclesiæ, qui in terris sanctorum quas possident, tam iniqua gerunt, vt stipendiis quæ sufficere debeant, minimè contenti, superflua quibus egeni sustentandi forent, impiè, sacrilegéque sibi retineant: & in vsus suæ superbiæ atque luxuriæ victum pauperum consumere non vereantur, duplici profectò iniquitate peccantes, quòd & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus & turpitudinibus abutuntur. Talibus ergo cùm impræsentiarum parcere ac miserer, ne in æternum parcat, cuius iudicia abyssus multa, aduertitur: quis hoc loco requiem quærat? Habet hæc visio tremorem iudicij, non securitatem cubiculi. Terribilis est locus iste, & totius expers quietis. Totus inhorrui siquando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam: Quis scit si est dignus amore, an odio? Nec mirum si titubo ego ibi (folium vtique quod à vẽto rapitur, & stipula sicca) vbi & maximus ille contemplator suos quoque fatetur penè motos fuisse pedes, pene effusos gressus, & dicebat: Zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. Quare? In labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideòque tenuit eos superbia, ne humilientur ad pœnitentiam, sed damnentur propter superbiam cum superbo diabolo & angelis eius. Nam qui in labore hominum non sunt, in labore dæmonum profectò erunt, dicente iudice: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Est tamen Dei locus & iste, plane non aliud quàm domus Dei, & porta cœli. Hic nempe timeri dicitur Deus. Hic sanctum & terribile nomen eius, & tamquam ingressus gloriæ. Initiũ plane sapiẽtiæ timor Domini. Nec te moueat quod initium sapientiæ huic demùm loco dederim, & nõ priori. Ibi quippe in quodam quasi auditorio suo docentem de omnibus magistram audimus sapientiã, hic & suscipimus. Ibi instruimur quidem, sed hic afficimur. Instructio doctos reddit, affectio sapientes. Sol non omnes quibus lucet, etiam calefacit. Sic sapientia multos quos docet quid sit faciendum, non continuò etiam accendit ad faciendum. Aliud est multas diuitias scire, aliud & possidere: nec notitia diuitem facit, sed possessio. Sic prorsus sic aliud est nosse Deũm, & aliud timere: nec cognitio sapientem, sed timor facit, qui & afficit. Tũne sapientem dixeris, quem sua scientia inflat? Quis illos sapientes nisi insipientissimus dicat, qui cũ cognouissent Deũ non tanquã Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt? Ego magis cum Apostolo sentio, qui insipiens cor eorũ pronunciat. Et bene initiũ sapientiæ timor Domini: quia tunc primũ Deus animæ sapit, cùm eã afficit ad timendũ, nõ cũ instruit ad sciendũ. Times Dei iustitiã, times potentiã, & sapit tibi iustus & potẽs Deus: quia timor sapor est. Porrò sapor sapientẽ facit, sicut scientia scientẽ, sicut diuitiæ diuitẽ. Quid ergo prior locus? Tantùm præparat ad sapientiam. Illic præpararis, vt hic initieris. Præparatio rerum cognitio est. Verùm hãc facillime sequitur elationis tumor,

Esai. 26.b
Ibidem.
Iob.7.a
Eccl. 9.a
Iob.13.d
Psal.72.a
Ibid.
Matth.25.d
Gen.28.
Psal.110.b
Ibid.
Ecclesiast. 1.b
Rom.1.d

tumor, si non reprimat timor, vt meritò dicatur: Initium sapientiæ timor Domini, qui se pesti insipientiæ primus opponit. Ibi itaque quidam accessus est ad sapientiam, hic & ingressus. Porrò nec hic nec ibi speculanti perfecta est quies: quia illic Deus apparet tanquam solicitus, hic tamquam turbatus. Non ergo cubiculum quæsieris in his locis, quorum alter auditorium quasi docentis, alter prætorium iudicis magis apparet.

Sed est locus vbi verè quiescens & quietus cernitur Deus, locus omnino non iudicis, non magistri, sed sponsi: & qui mihi quidem (nam de aliis nescio) planè cubiculum sit, siquãdo in illum contigerit introduci. Sed heu rara hora, & parua mora. Clarè ibi agnoscitur misericordia Domini ab æterno & vsque in æternum super timentes eum. Et fœlix qui dicere potest: Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. Stat propositum Dei, stat sententia pacis super timentes eum, ipsorum & dissimulans mala, & remunerans bona, & miro modo eis non modò bona, sed & mala cooperentur in bonum. O solus verè beatus, cui non imputauit Dominus peccatum. Nam qui non habuerit peccatum, nemo. Omnes enim peccauerunt, & omnes egent gloria Dei. Quis accusabit tamen aduersus electos Dei? Sufficit mihi ad omnem iustitiam solum habere propitium, cui soli peccaui. Omne quod mihi ipse non imputare decreuerit, sic est quasi nõ fuerit. Nõ peccare, Dei iustitia est: hominis iustitia, indulgẽtia Dei. Vidi hęc, & intellexi illius sententiæ veritatem: Omnis qui natus est ex Deo, non peccat: quia generatio cœlestis seruat eum. Generatio cœlestis, æterna prædestinatio est, qua electos suos Deus dilexit & gratificauit in dilecto filio suo ante mũdi cõstitutionem, sic in sancto apparentes sibi, vt viderent virtutem suam, & gloriam suam, quò eius forent cõsortes hæreditatis, cuius & apparerent conformes imaginis. Hos ergo aduerti quasi nunquã peccasse, quoniam & si qua deliquisse videntur in tempore, non apparent in æternitate: quia charitas patris ipsorum cooperit multitudinem peccatorum. & dixi beatos, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: cùm subitò tanta mihi quoque de me suborta fiducia, & infusa lætitia est, quantus certè in loco horroris, id est in loco secundæ visionis non præcesserat timor, ita vt mihi visus sim tamquam vnus ex illis beatis esse. O si durasset, Iterùm, iterúmque visita me Domine in salutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lętandum in lætitia gentis tuæ. O veræ quietis locus, & quem immeritò cubiculi appellatione censuerim, in quo Deus non quasi turbatus ira, nec velut distentus cura prospicitur, sed probatur voluntas eius in eo bona & beneplacens & perfecta. Visio ista non terret, sed mulcet: inquietam curiositatem non excitat, sed sedat: nec fatigat sensus, sed trãquillat. Hic verè quiescitur. Tranquillus Deus tranquillat omnia, & quietũ aspicere quiescere est. Cernere est regẽ post diurnas forensium quasi lites causarum dimissis à se turbis, curarum molestias declinantem, petentẽ de nocte diuersorium, cubiculum intro eũntem cũ paucis, quos hoc secreto & hac familiaritate dignatur, eò certè securius, quò secretius quiescentem: eo serenius se habentem, quo placidius solos intuentem quos diligit. In hoc arcanũ & in hoc sanctuariũ Dei si quem fortè vestrũm aliqua hora sic rapi & sic abscondi cõtigerit, vt minimè auocet aut perturbet vel sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè quæ difficilius amouentur irruẽtia imaginum corporearũ phantasmata: poterit quidẽ hic cùm ad nos redierit, gloriari & dicere: Introduxit me rex in cubiculũ suũ. Quod tamẽ an ipsum sit de quo exultat spõsa, non temerè affirmauerim. Est tamẽ cubiculũ & cubiculũ regis: quia nimirũ de tribus quos triplici assignauim⁹ visioni, solus factus est in pace loc⁹ iste. Vt enim apertè monstratum est, & in priori exigua, & in secũdo nulla percipitur quies, cùm & illic apparens admirabilis, ad indagãdi studiũ exerceat curiositatẽ: & hic innotescens terribilis, infirmitatẽ concutiat. At verò tertio isto in loco non planè terribilis, nec tam admirabilis quàm amabilis apparere dignatur, serenus & placidus, suauis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus intuẽtibus se. Iam vt horum quæ de cellario, horto, cubiculo, longiori sunt dispũtata sermone, memoria vestra cõpendiũ teneat: memẽtote trium tẽporum, trium meritorũ, trium quasi præmiorum. In horto aduerte tẽpora, merita in cellario, præmia in triplici illa contemplatione cubiculum inquirentis. Et de cellario quidem ista sufficiãt. Porrò de horto vel cubiculo si qua addenda, aut alia forte quàm dicta sint modò, aduertẽda occurrerint, loco suo non prætereamus. Sin autem, sufficiãt quæ dicta sunt, & minime iterentur, ne vnquam in fastidiũ (quod absit) veniant ea quæ proferuntur ad laudem & gloriam sponsi ecclesiæ Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sęcula, Amen.

Cant.1.a

Psal.118.b
Esa.31.a
Rom.3.c
Rom.8.f
1.Ioan.3.b
Psal. 62.a
Psal.31.a
Psal.105.a

Hic ostenditur qualiter beatus Bernardus diu distulerit prosequi præsens opus, propter schisma quod in ecclesia suscitauerat Petrus Leo contra verum Papam Innocentium secundum, tandem diuina clementia suffragante, beatus Bernardus ipsum schisma sedauit: & omnes ecclesiæ aduersarios, mortuo Petro Leone, cum Papa Innocentio pacificauit: & postmodum ad opus hoc, quod intermiserat, repedauit. Sermo XXIIII.

HOc demùm tertiò fratres reditum ab vrbe nostrũ clementior oculus è cœlo respexit, & vultus tandẽ serenior desuper arrisit nobis, quieuit Leonina rabies, finẽ accepit malitia, ecclesia pacem recepit. Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, qui eam per hoc ferme octẽnium diro schismate conturbarat. Num verò ego gratis de tantis periculis ero redditus vobis? Vestris desideriis donatus sum, vestris me profectibus paro, quorum viuo meritis, volo viuere studiis & saluti. Quodque dudum cœpta in Canticis me exequi vultis, libenter quidem accipio, & dignum arbitror interruptum potius resarcire sermonem, quàm noui ordiri quippiam. Vereor autem ne desuctum per id temporis animum & distentum diu habitum, nõ solùm ad tam diuersa, sed etiã ad tam indigna, dignitas materiæ prout oportet non admittat. Sed si quod habeo, hoc vobis do: poterit & fideli obsequio meo Deus etiã quod nõ habeo dare vt dẽ. Si nõ culpetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanè ingenium, non volũtas. Locus autem vnde incipere debemus (ni fallor) iste est. *Recti diligunt te.* Quod antequàm explanare incipiamus quid sit, videamus cuius sit, quisnam hoc videlicet dicat. A nobis namque exigitur quod auctor non loquitur. Et fortasse melius adolescentulis id damus, vt suis verbis & hoc addant: Recti diligunt te. Et cui hoc potissimum personæ congruere iudicamus? Si adolescentuli, matri sine dubio id loquuntur. Siquidem cùm dixissent ei, *Exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum:* (nec dubium quin matri loquerentur) continuato sermone hoc quoque intulerunt: *Recti diligunt te*: puto propter aliquas de numero ipsarum, quæ non idem saperent, licet pariter currere viderentur, quæ sua sunt quærentes, & non ambulantes simpliciter neque sincerè, sed speciali gloriæ matris inuidentes, & captantes occasionem murmurandi aduersus eam, ex eo nimirũ quòd sola in cellaria introisset. Quod non est aliud nisi quod Apostolus ait: Periculũ in falsis fratribus. Ipsæ sunt denique quibus exprobrantibus subinde pro se satisfacere cogitur, vbi eis ita respondet: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem.* Itaque propter murmurãtes & blasphemantes dicitur ab his quæ bonæ, quæ simplices, quæ humiles & mansuetæ sunt, ab his, inquam, dicitur sponsæ, consolandi gratia: Recti diligunt te. Non sit tibi, inquiunt, cura de iniqua reprehensione blasphemarum harum, cùm constet quia recti diligunt te. Bona profectò cõsolatio cùm blasphemamur à malis bene facientes, si recti diligant nos. Omnino sufficit aduersus os loquentium iniqua, opinio bonorum cum testimonio conscientiæ. In Domino lætabitur anima mea, audiant mansueti & lætentur. Mansueti, inquit, lætẽtur: mansuetis placeam: & æquanimiter audio quicquid in me iactare voluerit liuor perditarũ. Ergo in hoc sensu puto appositum, Recti diligunt te. Nec absurdè, vt æstimo, cùm vbique penè in choro adolescentularum tales inueniam quæ acta sponsæ curiosè obseruent, derogandi non imitandi causa. Torquentur in bonis seniorum suorum, malis pascuntur. Videas ambulare seorsum, conuenire sibi & sedere pariter, móxque laxare procaces linguas in detestandũ susurrium. Vna vni coniungitur, nec spiraculum incedit in eis, tanta est libido detrahendi, audiendíve detrahentẽ. Ineũt familiaritatem ad maledicẽdum, concordes ad discordiam. Cõciliant inter se inimicissimas amicitias & pari consentaneæ malignitatis affectu celebratur odiosa collatio. Haud secus egere quondam Herodes & Pilatus, de quibus narrat euangelium, quia facti sunt amici in illa die, hoc est in die dominicę passionis. Conuenientibus sic in vnum, non est dominicam cœnam manducare, sed magis propinare & bibere calicem dæmoniorum, dum importantibus linguis aliorum perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libẽter excipiunt. Sic quippe (iuxta Prophetam) intrat mors per fenestras nostras, cũ prurientes auribus & oribus lethale poculum detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Nõ veniat anima mea in consilio detrahentium: quoniam Deus odit eos, dicente Apostolo: Detractores Deo odibiles. Quam sententiam Deus ipse loquens in Psalmo, audi quomodo affirmat: Detrahentem,

Cant.1.a

Ibidem.

2.Cor.11.f
Cant.1.b

Psalm.33.a

Luc.23.b

1.Cor.11.d

Hier.9.g

Rom.1.d

Psal.100.a

inquit, secretò proximo suo, hunc persequebar. Nec mirum, cùm id præcipuè vitium charitatem quæ Deus est, & quidẽ cæteris acrius impugnare & persequi cognoscatur, quemadmodum vos quoque testis aduertere. Omnis qui detrahit, primum quidẽ seipsum prodit vacuum charitate: deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatẽ in omnibus qui se audiunt, lingua maledica: & quantum in se est, necat funditus & extinguit: non solùm autem, sed & in absentibus vniuersis ad quos volans verbum fortè per eos qui præsentes sunt peruenire contigerit. Vides quàm facilè & in breui ingentem multitudinem animarum velociter currens sermo tabe malitiæ huius inficere possit? Propterea dicit de talibus propheticus spiritus. Quorum os maledictione & amaritudine plenũ est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Vtique tam veloces, quàm velociter currit sermo. Vnus est qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, & tamen illud vnum verbum vno in momẽto multitudinis audientium dum aures inficit, animas interficit. Cor siquidem felle liuoris amarum, per linguæ instrumentum spargere nisi amara non potest dicente Domino: Ex abundantia cordis os loquitur. Et sunt species pestis huius, dum alij quidẽ nudè atque irreuerẽter vti in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem quodam simulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam quam retinere non possunt adũbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicque quadam cum grauitate & tarditate, vultu mœsto, demissis supercilijs, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tantò persuasibiliorem, quãto creditur ab his qui audiunt, corde inuito, & magis cõdolentis affectu, quàm malitiosè proferri. Doleo, inquit, vehementer, pro eo quòd diligo eum satis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo istud, sed per me nunquam innotuisset. At quoniam per alterum patefacta est res, veritatem negare non possum: dolens dico, reuera ita est. Et addit: Grande damnum. Nam aliàs quidẽ in pluribus valet, cæterum in hac parte (vt verum fateamur) excusari minimè potest. His paucis aduersus malignissimum vitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem, & demonstremus qui sint hoc loco intelligendi recti. Non enim arbitror sentire quẽpiam rectæ intelligentiæ, secundum corpus rectos dici eos qui sponsam diligunt. Propterea demonstranda à nobis est spiritualis, id est, animi cordisve rectitudo. Spiritus est qui loquitur, spiritualibus spiritualia comparans. Ergo secundum animũ non secundum terrenã & fæculentam materiã Deus hominẽ rectum fecit. Ad imaginem quippe & similitudinẽ suam creauit illum. Ipse verò, quemadmodum psallis, rectus Dominus Deus noster, & nõ est iniquitas in eo. Rectus itaque Deus rectum fecit hominem, similem sibi, idest sine iniquitate, sicut nõ est iniquitas in eo. Porrò iniquitas cordis est, nõ carnis vitium: vt per hoc noueris in spirituali portione tui, & non in crassa luteáque substantia Dei similitudinẽ cõseruandã fore, siue reparandã. Spiritus enim est Deus, & eos qui volunt similes ei vel perseuerare,

Psal.13.b

Ibidem.

Luc.6.g

Psal.91.c

vel

vel fieri, oportet intrare ad cor atque in spiritu id negotij actitare: vbi reuelata facie speculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformentur, de claritate in claritatem, tãquam à Domini spiritu. Quãquam & corporis staturam dedit homini Deus rectam, forsitan vt ista corporea exterioris viliorísque rectitudo figmenti, hominem interiorem illum qui ad imaginem Dei factus est, spiritualis suæ seruandæ rectitudinis admoneret, & decor limi deformitatẽ argueret animi. Quid enim indecentius quàm curuum recto corpore gerere animum? Peruersa res est & fœda, luteum vas quod est corpus de terra, oculos habere sursum, cœlos liberè suspicere, cœlorúmque luminaribus oblectare aspectus: spiritualem verò cœlestémque creaturã suos ecõtrario oculos, id est internos sensus atque affectus, trahere in terrã deorsum, & quæ debuit nutriri in croceis, hærere luto tanquã vnam de suibus, amplexarique stercora. Erubesce anima mea diuinam in pecorinã cõmutasse similitudinem. Erubesce volutari in cœno, quæ de cœlo es. Erubesce anima (ait corpus) in mei consideratione. Creata similis creãti recta, me quoque accepisti adiutorium simile tibi, vtique secundũ lineamẽta corporeæ rectitudinis. Quocũq; te vertas, siue ad Deũ sursum, siue ad me deorsum (nemo siquidem carnẽ suam vnquam odio habuit) vbique occurrit tibi species decoris tui, vbiq; pro statu tuæ dignitatis habes de magisterio sapientiæ familiarem admonitionem. Me ergo meam (quam tui gratia accepi) retinente & seruante prærogatiuam, tu quomodo non confunderis amisisse tuam? Cur suam in te conditor intuetur abolitã similitudinem, cũ tuam in me tibi conseruet, assidueque repræsentet? Iam omne adiutoriũ quod tibi ex me debebatur, vertisti tibi in confusionem: abuteris obsequio meo, indignè humanum corpus inhabitas, brutus & bestialis spiritus. Istiusmodi ergo curuæ animæ non possunt diligere sponsam, quoniam non sunt amicæ sponsi, cũ sint mundi. Qui vult, inquit, amicus esse huius mundi, inimicus Dei constituitur. Ergo quærere & sapere quæ sunt super terram, curuitas animæ est: & è regione meditari ac desiderare quæ sursum sunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem, vt sit perfecta in omnibus, inueniri necesse est sensu atque consensu. Illum verò rectum corde dixerim, qui & rectè in omnibus sentiat, & à recto quod senserit, in nullo dissentiat. Ecce de quibus dicitur ad sponsam: *Recti diligunt te.* Qui videlicet in omnibus & rectè & recto acquiescunt. Rectum reuera te dixerit, si rectè in omnibus sentias, & factis non dissentias. Inuisibilis animi statum nunciet fides & actio. Rectum iudica, si fide catholicum, & iustũ opere probaueris. Si quò minus, curuum censere non dubites. Sic nempe habes: Si rectè offers, & rectè non diuidis, peccasti. Rectè quidem quodcunque horum offers, rectè autem ab alterutro ea non diuidis. Noli esse rectus oblator, & prauus diuisor. Quid diuidis actum à fide? Iniquè diuidis, fidem perimẽs tuam. Nam fides sine operibus mortua est. Munus mortuũ offers Deo? Si enim quędam anima fidei, ipsa deuotio est, quid fides quæ nõ operatur ex dilectione, nisi cadauer exanime? Bene honoras Deũ munere fœtido? bene placas tuæ fidei interfector? Quomodo hostia pacifica, vbi tam sæua discordia est? Non mirum si Cain insurrexit in fratrem, qui suã prius occiderat fidem. Quid miraris ô Cain, si ad tua non respicit munera, qui te despicit? Nec hoc mirũ si non respicit ad te, quia diuisus es in te. Si manũ deuotioni, quid animum das liuori? Nõ cõciliasDeũ tibi, discors tecũ. Non placas, sed peccas: etsi nondũ quidem impiè feriendo, sed tamẽ diuidendo nõ rectè. Etsi necdũ fratricida, iam tamen fideicida teneris. Nunquid rectus vel quando manũ porrigis Deo, cuius cor in terrã trahit liuor & fraternum odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidẽ in offerente fides, sed non in fide dilectio. Recta oblatio, sed crudelis diuisio. Mors fidei est separatio charitatis. Credis in Christum? fac Christi opera, vt viuat fides tua. Fidẽ tuam dilectio animet, probet actio. Non incuruet terrenum opus, quem fides cœlestium erigit. Qui te dicis in Christo manere, debes sicut ipse ambulauit, & tu ambulare. Quod si propriam gloriam quæris, florenti inuides, absenti detrahis, peronis lædenti te: hoc Christus non fecit. Confiteris te nosse Deum, factis autem negas? Non rectè planè, sed impiè linguam Christo, animam dedisti diabolo. Audi ergo quid dicat: Homo iste labiis me honorat, cor autem eius longe est à me. Non es profectò rectus, qui tam non rectè diuidis. Non potes attollere caput pressum diaboli iugo. Non te surrigere prævales, cui dominatur iniquitas. Iniquitates tuæ supergressæ sunt caput tuum, & sicut onus graue grauatæ sunt super te. Iniquitas denique sedet super talentum plumbi. Vides quòd non faciat hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione? At qui sine dilectione est, non habet vnde diligat sponsam. Sed nec opera quamuis recta rectum cor efficere sufficiunt sine fide. Quis enim rectum dicat hominem non placentem Deo? Sine fide autem impossibile est placere Deo. Qui non placet Deo, non potest illi placere Deus. Nam cui placet Deus, Deo displicere non potest. Porrò cui non placet Deus, nec sponsa eius. Quomodo ergo rectus qui nec Deum diligit, nec ecclesiam Dei, cui dicitur: Recti diligunt te? Si ergo nec fides sine operibus, nec opera sine fide sufficiunt ad animi rectitudinem: nos qui in Christum credimus fratres, rectas studeamus facere vias nostras, & studia nostra. Leuemus corda nostra cum manibus ad Deum, vt toti recti inueniamur, fidei nostræ rectitudinem rectis actibus comprobantes, dilectores sponsæ, dilecti à sponso Iesu Christo Domino nostro, qui est Deus benedictus in secula, Amen.

Iacob.4.b

Gen.4.a

Iacob.2.d

Ephes.5.f

Gen.4.d

Heb.11.d

Cant.1.a

De nigredine & formositate sponsæ, id est ecclesiæ, quid sint. Sermo XXV.

ECce quod dixeram in sermone, quia æmulis latescentibus sponsa respõdere cogatur, quæ corpore quidem de numero adolescentularũ esse videtur, animo autem longè sunt. Ait nempe: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem.* Patet quòd detraherẽt ei, nigredinem improperantes. Sed aduerte sponsæ patientiam ac benignitatem. Non modò enim non reddidit maledictum pro maledicto, sed insuper benedixit filias Hierusalem vocans, quæ magis pro sua

Cantic.1.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

nequitia filiæ Babylonis, vel filiæ Baal, aut si quod aliud nomen improperij occurrisset, appellari meruerant. Sanè didicerat à Propheta, imò ab ipsa vnctione quę docet suauitatem, calamũ quassatum nõ conterendum, & linum fumigans non extinguendum. Propterea non putauit amplius irritandas satis commotas per se, nec quicquam addendum stimulis inuidiæ qua torquebantan. Magis autem cum his qui oderunt pacem, studuit esse pacifica, sciens se etiam insipiẽtibus debitricem. Maluit ergo ipsas fauorabili demulcere vocabulo, quia curę fuit ei infirmarum potius operã dare saluti, quàm propriæ vltioni. Omnibus quidem optanda est ista perfectio, propriè autem optimorum forma est prælatorum. Sciunt quippe boni fideléque præpositi languentiũ sibi creditam animarum curam, non põpam. Cúmque internum murmur cuiuspiam illarum querulæ vocis indicio deprehendunt, etsi in ipsos vsque ad conuitia & contumelias prorumpentis, medicos se & non dominos agnoscentes parant confestim aduersus phreneśim animæ non vindictam, sed medicinam. Hæc igitur ratio cur sponsa filias Hierusalem dicat eas ipsas quas maleuolas sustinet atque maledicas, videlicet vt in blando sermone deliniat murmurátes, commotionem sedet, sanet liuorem. Scriptum est enim: Lingua pacifica cõpescit lites. Aliàs verò filiæ reuera Hierusalem quodãmodo sunt quæ huiusmodi sunt. nec falso ita eas nominat sponsa. Siue enim propter sacramenta ecclesiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis suscipiunt, siue propter fidei æquè communem confessionem, siue ob fideliũ corporalem saltem societatem, seu etiam propter spem futuræ salutis, (à qua omnino non sunt quandiu hic viuunt, vel tales desperandæ, quantumlibet viuant desperatæ:) non incongruè filiæ Hierusalem nominãtur. Videamus iam quid illud fuerit dicere: *Nigra sum, sed formosa.* Nullãne in his verbis repugnãtia est? Absit. Propter simplices dico, qui inter colorem & formam discernere non nouerunt, cùm forma ad compositionem pertineat, nigredo color sit. Non omne denique quod nigrum est, continuò deforme est. Nigredo (verbi causa) in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placẽt. Et nigri capilli cãdidis vultibus etiam decorem augent & gratiam. Sic tibi quoque facile aduertere est in rebus innumeris. Quãquã sine numero sunt quæ in superficie quidem reperies decoloria: in compositione verò decora. Tali fortassis modo potest spõsa cum pulchritudine vtique compositionis, næuo nõ carere nigredinis, sed sanè in loco peregrinationis suæ. Alioquin erit cùm eam sibi in patria exhibebit sponsus gloriæ gloriosam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. At verò nũc si diceret quia nigredinem non haberet, seipsam seduceret, & veritas in ea non esset. Quamobrem ne mireris quia dixit: *Nigra sum*: & rursum nihilo minus quia formosa sit gloriatur. Quomodo enim nõ formosa, cui dicitur: Veni formosa mea? Cui autem dicitur, Veni, nondum peruenerat: ne fortè quis putet hoc dictum, non quidem huic nigræ quæ adhuc laborat veniendo in via, sed beatæ illi quæ iam prorsus absque nigredine regnat in patria. Sed audiamus vnde nigram, & vnde formosam se dixerit. An nigram quidem ob tetram conuersationem quam prius habuit sub principe huius mundi, imaginem terrestris hominis adhuc portãs: formosam verò de cœlestis similitudine quam postea commutauit ambulans iam in nouitate vitæ? Sed si hoc est: cur non magis de præterito, nigra fui, & non, *nigra sum*, dicit? Si cui tamen placet hic sensus: id quod sequitur, *Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis*: sic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuersatione Cedar, de noua verò Salomonis se dixerit tabernaculum. Hoc enim esse pelles quod tabernaculum, Propheta ostẽdit, dicens: Repentè vastata sunt tabernacula mea, subitò pelles meæ. Prius igitur nigra sicut vilissima tabernacula Cedar: postea formosa sicut pelles glorioſi regis. Sed videamus quomodo ad statum potius vitæ potioris vtrumque respiciat. Si consideremus habitum exteriorem sanctorum, eum qui in facie est, quàm sit humilis vtique & abiectus, & quadam neglectus incuria, cùm tamen identidem intus reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformentur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu: nónne vnaquælibet talis anima meritò nobis videbitur posse respondere exprobrantibus sibi nigredinem: *Nigra sum, sed formosa*? Vis tibi denique demonstrem animam & nigram pariter & formosam? Epistolæ (inquiunt) graues sunt: sed præsentia corporis infirma, & sermo contemptibilis. Paulus hic erat. Itáne Paulum ô filiæ Hierusalem, de præsentia corporis æstimatis, & tanquam decolorem, deformémque contemnitis, quia cernitis homunculum afflictari in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter? Hæc sunt quæ denigrant Paulum. Pro huiusmodi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obscurus, tamquam denique peripsema huius mundi. Enimuerò nonne ipse est qui rapitur in paradisum, qui vnum alterúmque perambulans, vsque ad tertium sui puritate penetrat cœlum? O verè pulcherrima anima, quam etsi infirmum inhabitantem corpusculum, pulchritudo cœlestis admittere non despexit, angelica sublimitas non reiecit, charitas diuina non repulit: hanc vos dicitis nigram? Nigra est, sed formosa, filiæ Hierusalem. Nigra vestro, formosa diuino angelicóque iudicio. Et si nigra est, forinsecus est. Sibi autem pro minimo est vt à vobis iudicetur, aut ab his qui secundum faciem iudicant. Homo siquidem videt in facie, Deus autem intuetur cor. Propterea etsi nigra foris, sed intus formosa, vt ei placeat cui se probauit. Non enim vobis, quibus si adhuc placeret, Christi seruus non esset. Felix nigredo, quæ mentis candorem parit, lumen scientiæ, consciẽtiæ puritatem.

Audi denique quid per Prophetam Deus promittat istiusmodi nigris, quos aut humilitas pœnitentiæ, aut charitatis zelus, tanquam solis æstus decolorasse videtur. Si fuerint, ait, peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Non planè contemnenda in sanctis ista nigredo extera, quæ candorem operatur internum, & sedem proinde præparat sapientiæ. Candor est enim vitæ æternæ sapientia, vt sapiens diffinit: & candidam opor-

Esa.42.a *Psal.119.b* *Prou.15.d* *2.Cor.10.c* *Esai.1.c* *Sap.7.d*

oportet esse animã in qua ipsa sedẽ elegerit. Quod si anima iusti sedes est sapientiæ, haud dubie dixerim animam iusti esse candidam: & fortassis iustitia ipsa candor est. Iustus autẽ erat Paulus, cui repósita fuerat corona iustitiæ. Candida proinde Pauli anima erat, & sapientia sedebat in ea, ita vt sapientiam loqueretur inter perfectos, sapientiam in mysterio abscõditam, quam nemo principũ mundi huius agnouit. Porrò hunc in eo sapientiæ iustitiæque candorem nigredo illa exterior de præsentia corporis infirma, de laboribus plurimis, de ieiuniis ac vigiliis multis, aut operabatur, aut promerebatur. Ideóque & quod nigrum est Pauli, speciosius est omni ornatu extrinseco, omni etiam regio cultu. Non comparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, nõ cutis vtique nitida & arsura, non facies colorata vicina putredini, nõ vestis preciosa obnoxia vetustati, non auri species splendórve gemmarum, seu quæque talia, quæ omnia sunt ad corruptionem. Meritò proinde omnis cura sanctorum, spreto ornatu cultúque superfluo exterioris sui hominis, qui certe corrumpitur, omni se diligẽtia præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renouatur de die in diẽ. Certi sunt enim Deo non posse esse quicquam acceptius imagine sua, si proprio fuerit restituta decori. Propterea & omnis gloria eorum intus non foris est, hoc est, non in flore fœni aut in ore vulgi, sed in domino. Vnde & dicunt: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, quòd conscientiæ solus sit arbiter Deus: cui soli placere desiderant: & cui placere, sola vera & summa gloria est. Non mediocris planè gloria illa quæ intus est, in qua gloriari dignatur & dominus gloriæ, dicente Dauid: Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Et tutior sua cuique gloria dum habet eam in semetipso, & non in altero. At nõ in solo fortassis candore interno, sed in exteriori quoque nigredine gloriandum, ne quid omnino sanctis depereat, sed omnia cooperentur in bonum. Non solum igitur in spe, sed & gloriari in tribulationibus. Libenter, ait, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Optanda infirmitas, quæ Christi virtute compensatur. Quis dabit mihi non solum infirmari, sed & destitui ac deficere penitus a memetipso, vt domini virtutum virtute stabiliar? Nam virtus in infirmitate perficitur. Denique ait: Quando infirmor, tunc fortis sum & potens. Quod cum ita sit, pulchrè sponsa conuertit sibi ad gloriam, quod ei pro opprobrio ab æmulis intorquetur, nõ modo formosam, sed & nigram esse se glorians. Non enim erubescit nigredinem, quam nouit præcessisse & insponso: cui similari, quantæ etiam gloriæ est? Nil sibi glorioſius proinde putat, quàm Christi portare opprobrium. Vnde vox illa prorsus exultationis & salutis: Absit mihi gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Grata ignominia crucis ei qui crucifixo ingratus non est. Nigredo est, sed forma & similitudo domini. Vade ad sanctum Esaiam, & describet tibi qualem in spiritu illum viderit. Quem namque alium dicit virum doloris & scientem infirmitatem, & quia non erat ei species neque decor? Et addidit: Nos putauimus eum tanquam leprosum, & percussum à Deo & humiliatum: ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: & liuore eius sanati sumus. Ecce vnde niger. Iunge & illud sancti Dauid: Speciosus forma præ filiis hominum, & habes totum in sponso quod sponsa de se hoc in loco testata est. Num tibi rectè & ipse videtur secundũ ea quæ dicta sunt æmulis posse respõdere Iudæis: Niger sum, sed formosus, filij Hierusalem? Niger planè: cui non erat species neque decor. Niger, quia vermis, & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Denique seipsum fecit peccatum, & nigrũ dicere verear? Intuere sanè pannis sordidum, plagis liuidum, illitũ sputis, pallidum morte, & nigrum vel tunc profectò fatebere. Percunctare etiam apostolos eundem ipsum qualem in monte perspexerint, aut certe angelos in qualẽ prospicere concupiscant: & nihilo minus formosum mirabere. Ergo formosus in se, niger propter te. Quàm formosum & in mea forma te agnosco domine Iesu, non ob diuina tãtum quibus effulges miracula, sed & propter veritatem & mansuetudinẽ & iustitiam. Beatus qui te in his hominem inter homines cõuersantem diligenter obseruãs, seipsum præbet pro viribus imitatorem tui. Hoc iam beatitudinis munus formosa tua primitias suæ dotis accepit, nec quod formosum est tui, imitari pigra, nec quod nigrum, sustinere cõfusa. Vnde & dicebat: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem.* Et addidit similitudinem, *Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.* At istud obscurum est, nec attingendum omnino fatigatis. Habetis tempus ad pulsandum. Si nõ dissimulatis, aderit qui reuelat mysteria: nec cunctabitur aperire, qui & ad pulsandum inuitat. Ipse est enim qui aperit, & nemo claudit, sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

2.Tim.4.b *2.Cor.1.c* *Psal.44.c* *2.Cor.12.c* *Ibid.* *Galat.6.d* *Esaiæ.53.a* *Ibidem.* *Psal.44.a* *Psal.21.b* *Apoc.3.b*

Sermo vigesimussextus, in quo beatus Bernardus interserit planctum & mœrorem suum pro morte venerabilis Gerardi monachi fratris sui.

Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Hinc incipiẽdum, quia hic desiit sermo superior. Hoc expectatis audire quid sit, & qualiter ei quod proximo tractatum est capitulo coaptetur: quia similitudo. Potest enim hoc ita subiunctum fuisse, vt vtraque pars similitudinis ad id solum respondeat quod ibi præcesserat, *Nigra sum.* Potest & ita, vt duobus illis duo ista, id est singula singulis referantur. Ille sensus simplicior, iste obscurior est. Sed tentemus vtrũque: & prius quidem hunc qui difficilior apparet. Non autem in duobus primis, sed in duobus duntaxat extremis difficultas est. Nam Cedar quidem (quod interpretatur tenebræ) apertè satis cum nigredine conuenire videtur: sed pelles Salomonis cum formositate non ita. Porrò tabernacula in eandem nihilo minus concurrere conuenientiam quis non videat? Quid enim tabernacula, nisi nostra sunt corpora in quibus peregrinamur? Nec enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Sed & militamus in eis tanquam in tabernaculis: prorsus violenti ad regnum. Denique militia est vita hominis super terram. Et quandiu militamus in hoc corpore, peregrinamur à domino, id est à luce. Nam dominus lux est: & inquantum quisque

Cant.1.b *Iob.7.a*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum eo non est, intantum in tenebris est, hoc est in Cedar. Flebilem proinde vocem illâ agnoscat suam: *Psal.119.a* Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Est ergo hoc habitaculum nostri corporis non ciuis mansio, aut domus indigenæ, sed aut tabernaculum militantis, aut stabulum viatoris. Est inquam hoc corpus tabernaculum, & tabernaculum Cedar. quod nimirum animam quasi obiectu sui, incircunscripti luminis interim nunc fraudat aspectu: nec sinit omnino videre illud, nisi per speculum *1.Cor.13.d* quidem & in ænigmate, non autem facie ad faciem. Videsne vnde ecclesiæ nigredo, vnde pulcherrimis quoque animabus nonnulla rubigo inhæserit? De tabernaculo profecto Cedar: de exercitio laboriosæ militiæ: de diuturnitate miseri incolatus: de angustiis ærumnosi exilij, de corpore denique fragili & *Sapien.9.d* graui: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Propterea & cupiunt dissolui: vt corpore leuatæ, Christi auolent in amplexus. Vnde & *Rom.7.d* gemens vna de miseris aiebat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Scit nimirum quæ huiusmodi est, quòd non possit in tabernaculo Cedar carere ad purum macula aut ruga, non quantulacunque nigredine, & cupit exire vt se possit exuere. Et hęc ratio cur sponsa nigram se dixerit sicut tabernacula Cedar. Sedenim quomodo formosa sicut pelles Salomonis? At nescio quid sublime ac sacrum sentio in his pellibus inuolutum, quod minime ausim omnino cõtingere, nisi ad nutum sanè ipsius qui reposuit & signauit. Legi nimi- *Prou.25.d* rum: Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Supersedeo igitur & differo. Vobis interim curæ erit solitò impetrare fauorem vestris precibus: vt eò alacriores quò fidentiores redeamus ad id quod attentioribus eget animis. Et fortassis inueniet pius pulsator quod temerarius scrutator nõ posset: quanquam & mœror finem imperat, & calamitas quam patior. Quousque enim dissimulo, & ignis quem intro meipsum abscondo triste pectus adurit, interiora depascitur? Clausus latiùs serpit, sęuit acrius. Quid mihi & cãtico huic, qui in amaritudine sum? Vis doloris abducit intentionem, & indignatio domini ebibit spiritum meum. Subtracto siquidem illo per quem mea in domino studia vtcũque libera esse solebant, simul & cor meum dereliquit me. Sed feci vim animo, ac dissimulaui vsque huc ne affectus fidem vincere videretur. Denique plorantibus aliis ego (vt aduertere potuistis) siccis oculis secutus sum inuisum funus, siccis oculis steti ad tumulum quousque cuncta peracta sunt exequiarum solemnia. Indutus sacerdotalibus, solitas in eum orationes proprio ore compleui, terram meis manibus ex more ieci super dilecti corpus terram mox futurum. Qui me intuebantur, flebant, & mirabantur quòd non flerem ipse: cum non illum quidem, sed me potius qui illũ amisissem, omnes miserarentur. Cuius enim vel ferreum pectus super me ibi non moueretur, quem videret Gerardo superstitem? Commune damnum: sed præ meo non reputabatur infortunio. At ego quibus poteram viribus, fidei reluctabar affectui, nitens vel inuitus non moueri frustra ad- dictione naturæ, vniuersitatis debito, conditionis vsu, potentis iussu, iudicio iusti, flagello terribilis, domini voluntate. Pro huiusmodi semper extunc & deincepsexegi à memetipso nõ indulgere multũ fletui, multũ tamẽ turbatus & mœstus. Nõ potui imperare tristitiæ, qui potui lachrymæ, sed vt scriptũ est: *Psal.76.c* Turbatus sum, & nõ sum locutus. At suppressus dolor altius introrsum radicauit, eo (vt sentio) acerbior factus, quòd non est exire permissus. Fateor, victus sum. Exeat necesse est foras quod intus patior. Exeat sanè ad oculos filiorum, qui scientes incommodũ planctum humanius æstiment, dulcius consolentur. Scitis, ô filij, quàm iustus sit dolor meus, quàm dolenda plaga mea. Cernitis nempe quàm fidus comes deseruit me in via hac qua ambulabam, quàm vigil ad curã, quàm non segnis ad opus, quàm suauis ad mores. Quis ita mihi perneccssarius: cui æquè dilectus ego? Frater erat genere, sed religione germanior. Dolete, quæso, vicem meam vos quibus hæc nota sunt. Infirmus corpore eram, & ille portabat me. Pusillus corde eram, & confortabat me. Piger & negligens, & excitabat me. Improuidus & obliuiosus, & commonebat me. Quò mihi auulsus es? quò mihi raptus à manibus homo vnanimis, homo secundum cor meum?

Amauimus nos in vita: quomodo in morte sumus separati? Amarissima separatio, & quam non posset omnino efficere nisi mors. Quãdo enim me viuus viuũ desereres? Omnino opus mortis, horrẽdum diuortiũ. Quis enim tã suaui vinculo mutui nostri non pepercisset amoris, nisi toti⁹ suauitatis inimica mors? Bene mors, quæ vnũ rapiẽdo, duos furiosa peremit. An nõ mors etiã mihi? Immò plus mihi, cui vtiq; omni morte infelicior vita seruata est. Viuo vt viuens moriar, & hoc dixerim vitã? Quàm mitius me priua- *Matt.3.c* res, ô austera mors, vitæ vsu quàm fructu. Nã vita si- *Psal.87.c* ne fructu, grauior mors. Denique duplex malum ligno paratur infructuoso, securis & ignis. Ergo meis laboribus inuidens, elongasti à me amicum & proximum: per cuius maxime studium erant (si quando erant) fructuosi. Satius proinde mihi fuisset periclitari vita, quàm tua Gerarde præsentia, qui meorum in domino studiorum eras solicitus incitator, fidelis adiutor, cautus examinator. Cur quæso aut amauimus aut amisimus nos? Dura conditio, sed mea miseranda fortuna, non & illius. Nam tu chare frater si charos amisisti, chariores vtique recepisti. Me verò quænam iam miserum consolatio manet post te vnicum solatium meum? Placita fuit pariter vtrique societas corporum pro morum cõcordia: sed solum me diuiso vulnerauit. Cõmune, quod libuit: quod triste & lugubre, meum: in me transierunt iræ, in me *Ibidem.* confirmatus furor est. Erat ambobus alterutrũ grata præsentia, dulce consortium, suaue colloquium: sed tantas vtriusque delicias ego perdidi, tu mutasti. Et quidem immutatis illis retributio multa. Quãto fœnore gaudiorum, ac benedictionum cumulo cares hodie nobis frater chariſſime: tanto habes certè pro me tantillo repositam tibi Christi præsentiam. Nec dispendium sentis absentiæ à nobis tuæ, angelorum admixtus choris. Non est igitur quod causeris tu de nostra quasi subtracta tibi præsentia, cui affatim sui suorúmque copiam dominus maiestatis indul-

indulsit. At egò pro te quid? quàm vellẽ scire quid- A nam sentias nunc de me illo vnico tuo, mediis nutante curis & pœnis, destituto te baculo imbecillitatis meæ: si tamen licet adhuc cogitare de miseris ingresso abyssum luminis, atque illo pelago æternæ felicitatis absorpto, forte enim etsi nosti nos secũdum carnem, sed nunc iam non nosti, & quoniam introi- *Psal.70.c* sti in potentias domini, memoraris iustitiæ eius so- *1.Cor.6.d* lius, immemor nostri. Cæterùm qui adhæret Deo, vnus spiritus est, & in diuinum quendam totus immutatur affectum: nec potest iam sentire aut sapere nisi Deum, & quod sentit & sapit Deus, plenus Deo. B *1.Ioan.4.c* Deus autem charitas est, & quanto quis coniunctior Deo, tanto plenior charitate. Porro impassibilis est Deus, sed non incõpassibilis, cui propriũ est miserari semper & parcere. Ergo & te necesse est misericordem esse, qui inhæres misericordi, quamuis iam minime miser sis: & qui non pateris, compateris tamen, affectus proinde tuus non est imminutus, sed *1.Pet.13.d* immutatus, nec quoniam Deum induisti, nostri cura *2.Cor.13.d* te exuisti: & ipsi enim cura est de nobis. Quod infir- *Psal.12.a* mum est abiecisti, sed non quod pium. Charitas de- nique nunquam excidit. Non obliuiscẽris me in fi- C *Esa.49.d* nem. Videor mihi quasi audire fratrem meum dicentem: Nunquid mater obliuisci poterit filij vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Nõ expedit prorsus. Scis vbi verser, vbi iaceam, vbi reliqueris me. Nõ est qui porrigat manum. Ad omne quod emerserit, respicio ad Gerardũ vt consueueram, & non est. Heu tũc ingemisco miser, sicut homo sine adiutorio. Quem consulam in ambiguis, cui in aduersis fidam, quis portabit onera, quis pericula propulsabit? Nónne vbique gressus meos Gerardi oculi anteibant? Nónne tuum Gerarde pectus D curæ meæ notius quàm meum ipsius habebant, familiarius incursabant, acrius vrgebant? Nónne in lingua tua illa placabili & potenti meam à sermonibus seculi frequentissimè vendicabas, & amico reddebas silentio? Dominus dederat illi linguam eruditam, vt sciret quando deberet proferre sermonem. *Esa.50.b* Ita denique in prudentia responsorum suorum, & ingratia data sibi desuper, & domesticis satisfaciebat & exteris, vt penè me nemo requireret, cui prior fortè Gerardus occurrisset. Occurrebat autem aduentantibus, opponens se, ne subito meum ocium incursa- E rent. Si quibus sanè per se satisfacere nõ quibat, hos perducebat ad me, cæteros emittebat. O virum industrium, ô amicum fidelem, & amico gerebat morem, & officiis charitatis non deerat. Quis vacua ab eo recessit manu? Si diues, consilium: si pauper, subsidiũ reportabat. Nec quærebat quæ sua sunt, qui se mediis ingerebat curis, vt ego vacarem. Sperabat enim (sicut erat humilimus) maiorem de nostra quiete fructũ, quã si vacaret ipse. Interdũ tamen postulabat absolui, & alteri cedere, quasi qui melius prouideret. Sed vbi ille inueniretur? Nec petulanti aliquo (vt as- F solet in eo officij detinebatur affectu, sed solo intuitu charitatis. Si quidẽ plus omnib⁹ laborabat, & minus omnibus accipiebat, ita vt sæpe cum aliis necessaria ministraret, egeret ipse in pluribus, verbi causa cibo aut veste. Denique cum se sentiret decessui propinquare: Deus, inquit, tu scis quòd quantum in me fuit, semper optaui quietem, mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, volũtas fratrum, & studium obediendi, super omnia abbatis pariter & fratris germana dilectio. Ita est. Gratias tibi frater, de omni fructu meorum, si quis est in domino, studiorum. Tibi debeo si profeci, si profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio feriatus sedebam mihi, aut certe diuinis obsequiis sanctius occupabar, aut doctrinæ filiorũ vtilius intẽdebã. Cur enim securus intus non essem, cum te scirem agentem foris manum dexteram meam, lumẽ oculorum meorum, pectus meum, & linguam meam? Et quidem indefessa manus, oculus simplex, pectus consilij, lin- gua loquẽs iudicium, sicut scriptum est: Os iusti me- *Psal.36.f* ditabitur sapientiã, & lingua eius loquetur iudicium. Sed quid dixi foris agentem illum, quasi interna Gerardus nesciret, ac spiritualiũ expers esset donorum? Norunt qui illũ norunt spirituales, quàm verba eius spiritum redolerent. Norunt contubernales, quàm mores eius & studia non carnem saperent, sed feruerent spiritu. Quis illo rigidior in custodia disciplinæ? quis in castigando corpus suum districtior, suspensior vel sublimior in contemplando, subtilior in differendo? Quotiens cum eo differens ea didici quæ nesciebam, & qui docturus adueneram, doctus magis abscessi? Nec mirum de me, cum magni ac sapientes viri idipsum nihilo minus ex illo sibi accidisse testentur. Non cognouit literaturam, sed habuit *Psal.70.c* literarum inuentorem sensum, habuit & illuminantem spiritum. Nec in maximis tantùm, sed & in minimis maximus erat. Quid (verbi causa) in ædificiis, in agris, hortis, aquis, cunctis denique artibus seu operibus rusticorum, quid inquam vel in hoc rerum genere Gerardi subterfugit peritiam? Cæmentariis, fabris, agricolis, hortulanis, sutoribus atque textoribus facilè magister erat. Cumque omnium iudicio omnibus esset sapientior, solis in suis oculis non erat sapiens. Vtinam multos etsi minus sapientes, non plus tangeret illa maledictio: Væ qui sapientes estis *Esa.5.c* in oculis vestris. Scientibus ista loquor, & adhuc plura his de illo, & maiora compertis. Parco tamẽ, quia caro mea & frater est, hoc tamen securus addo, mihi vtilis in omnibus & præ omnibus fuit. Vtilis in paruis & magnis, in priuatis & publicis, foris & intus. Merito ex eo pendebam totus, qui mihi totum erat. Solum pene reliquerat mihi prouisoris honorem & nomen: nam opus ipse faciebat. Ego vocitabar abbas, sed ille præerat in solicitudine. Meritò requieuit in illo spiritus meus, per quem licebat delectari in domino, in omnibus prædicare liberius, orare securius. Per te inquam mihi frater mi mens sobria, & grata quies, sermo efficacior, pinguior oratio, frequentior lectio, & feruentior affectus. Heu sublatus es, & hæc omnia simul. Tecũ omnes pariter abiere deliciæ & lætitiæ meæ. Iã curæ irruunt, iam molestiæ hinc inde pulsant, & angustiæ vndiq; solũ me reperẽrũt, solæ mihi te abeũte remãserũt, solus sub sarcina gemo. Aut ponere aut opprimi necesse est, quia tu tuos humeros subduxisti. Quis mihi tribuat cito mori post te? Nam pro te nolim, nec te tua fraudare gloria. Porro superuiuere tibi, labor & dolor. Viuam quoad viuam in amaritudine, viuam in mœrore: & hæc sit mihi consolatio, vt mœrendo affligar. Non parcam & iuuabo manum domini. Etenim manus *Iob.19.c*

Universidad de Deusto
Biblioteca

domini tetigit me. Me inquam tetigit & percussit, G non illum, quem vocauit ad requiem. Me occidit, cum succidit illum. Nūquid enim occisum quis dixerit, quem plantauit in vita? At quod illi vitæ ianua fuit, mihi planè est mors: méque illa morte mortuū dixerim, non hunc qui obdormiuit in domino. Exite exite lachrymæ iampridem cupientes: exite quia is qui vobis meatum obstruxerat, commeauit. Aperiantur cataractæ miseri capitis, & erumpant fontes aquarum, si forte sufficiāt sordes diluere culparum, quibus iram merui. Cum consolatus fuerit super me dominus, tunc fortassis & ego merear consolari, si H tamen non pepercero à mœrore. Nam qui lugent, *Matt.5.a* ipsi consolabuntur. Propterea condescendat mihi omnis sāctus & in spiritu lenitatis qui spiritualis est, sustineat lamentantem. Luctus meus humano quæso pensetur affectu, non vsu. Videmus nempe mortuos quotidie plangere mortuos suos, fletum multum, & fructum nullum. Non culpamus affectum nisi cum excedit modum, sed causam. Ille nimirum naturæ est, & eius turbatio pœna peccati: hæc vanitas & peccatum. Etenim ibi sola (nisi fallor) plorantur damna gloriæ carnis, vitæ præsentis incommoda. Et plorandi qui ita plorant. Nunquid ego sic? Similis mihi affectus, sed altera causa dissimilisque intētio. Nulla mihi sanè querela de omnibus quæ sunt mūdi. In his profecto quæ sunt Dei, ademptum doleo fidele auxilium, salutare consilium. Gerardum lugeo, Gerardus est in causa, frater carne, proximus spiritu, socius proposito. Adhæsit anima mea animæ illius: & vnam fecit de duabus non consanguinitas, sed vnanimitas. Carnis quidem necessitudo non defuit: sed plus iunxit societas spiritus consen- K sus animorum, morum conformitas. Cum ergo essemus cor vnum & anima vna, hanc meam pariter atque ipsius animam pertransiuit gladius, & scindens mediam partem locauit in cœlo, partē in cœno deseruit. Ego ego illa portio misera in luto iacēs, truncata parte sui, & parte potiori, & dicitur mihi, ne fleueris? Aulula sunt viscera mea à me, & dicitur mihi, ne senseris? Sentio, sentio vel inuitus, quia nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est: sentio prorsus & doleo, & dolor meus in conspectu L meo semper. Non sane nos poterit duritiæ & insensibilitatis arguere ille qui verberat, quomodo illos de quibus ait: Percussi eos, & non doluerunt. Affectum meum confessus sum, & non negaui. Carnalem quis dixerit, ego humanum non nego, sicut nec me hominem. Si nec hoc sufficit, nec carnalem negauerim. Nam & ego carnalis sum, venundatus sub peccato, addictus morti, pœnis & ærumnis obnoxius. Non sum (fateor) insensibilis ad pœnas, mortem horreo meam & meorum. Meus Gerardus erat, M meus plane. An non meus, qui frater sanguine fuit, professione filius, solicitudine pater, consors spiritu, intimus affectu? Is recessit à me, sentio: læsus sum, & grauiter. Ignoscite filij: immo si filij, vicem dolete *Iob.19.c* paternā. Miseremini mei, miseremini mei saltē vos amici mei, qui certè consideratis quàm grauia pro peccatis recepi de manu domini. In virga indignationis suæ percussit me, digne pro meritis, durè pro viribus. An leue quis dixerit, viuere me absque Gerardo, nisi qui ignorat quid mihi cum Gerardo? Nec tamen contradico sermonibus sancti, nec reprehendo iudicium quod recepit quisque quo dignus est, ille coronam quam meruit, ego quam debui pœnā. Nunquid quia sentio pœnam, reprehendo sententiam? Humanum est illud, hoc impium. Humanum inquam & necesse affici erga charos, siue delectabiliter cum præsto sunt, siue cum absunt, molestè. Nō erit ociosa socialis conuersatio, præsertim inter amicos: & quid effecerit mutuus amor in sibi præsentibus, horror indicat separationis, & dolor de inuicē separatis. Doleo super te Gerarde charissime, non quia dolēdus, sed quia ablatus. Et ideo fortassis dolendum mihi potius super me, qui bibo calicē amaritudinis. Et solus dolendus, quia solus bibo. Non enim & tu. Solus ego patior quod solent pariter pati qui se diligunt, cum se amittunt. Vtinam non te amiserim, sed præmiserim, vtinam vel tarde aliquando sequar te quocunque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa mediū extremæ noctis tuæ inuitabas ad laudem, cum in vultu & voce exultationis subitò erupisti in illud Dauidicum, stupētibus *Psal.148.a* qui assistebant: Laudate dominum de cœlis, laudate cum in excelsis. Iam tibi frater mi nocte adhuc me- *Psal.138.b* dia diescebat, nox sicut dies illuminabatur. Prorsus illa nox illuminatio tua in deliciis tuis. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, & insultātē morti. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Iam nō stimulus, sed iubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vsurparis ad lætitiam mater mœroris, vsurparis ad gloriam gloriæ inimica, vsurparis ad introitū regni porta inferi, & fouea perditionis ad inuen- tionem salutis, idque ab homine peccatore. Iustē nimirum, quia tu inique in hominem innocentem & iustum potestatem temeraria vsurpasti. Mortua es ô mors, & perforata hamo quem incauta glutiisti, cuius illa vox est in propheta: O mors ero mors tua, *Osee.13.d* morsus tuus ero inferne. Illo inquam hamo perforata, transeuntibus per medium tui fidelibus latum lætúmque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas transit ad patriam, non modo securus, sed & lætabundus & laudans. Cum ergo superuenissem, & extrema iam psalmi me audiente clara voce complesset, susceipiens in cœlum ait: Pater, in manus tuas commēdo spiritum meum. *Psal.30.b* Et repetens eundem sermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, pater cōuersus ad me, exhilarata quidem facie, Quāta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum esse? quanta hominum gloria, Dei filios esse & hæredes? Nā si filij, & hæredes. Sic cātabat quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum penè in cantum conuertit, dum intentus gloriæ eius, propriæ fer è miseriæ obliuiscor? Sed reuocat me ad me pungens dolor, facilēque à sereno illo intuitu tanquam à leui excitat somno perstingens anxietas. Plangam igitur, sed super me, quia super illum iam vetat ratio. Puto enim si opportunitas daretur, mo- *Luc.23.g* do diceret nobis: Nolite flere super me, sed supervos ipsos flete. Planxit meritò Dauid super parricida filio, cui perpetuo sciret obstructum exitum de vētre mortis mole criminis. Meritò super Saul & super Ionatham: quibus æquè absorptis semel, emersio iam

non

non sperabatur. Et quidem resurgent, sed non ad vi- A qui præuaricationis me arguunt. Quid plura? Repetiisti commendatum, recepisti tuum. Finem verborum indicunt lachrymæ, tu illis domine finem modúmque indixeris.

De ornatu sponsæ, & qualiter quælibet anima sancta cœlum dicatur, Sermo vigesimusseptimus.

QVia debitis humilitatis officiis amicum reuertētem in patriam prosecuti sumus, redeo fratres ad propositum ædificandi quod intermiseram. Incongruum namque est diu flere lætantē: & sedenti ad epulas, lachrymas multas ingerere, importunū. Sed & si nostras desleamus ærumnas, ne id quidem oportet nimis, ne non tam amasse illū, quàm nostra quæsisse de illo commoda videamur. Tēperet sanè dilecti gaudium mœstitiam desolatorum, & tolerabilius fiat nobis quòd nobiscum nō est, quia cū Deo est. Eretus ergo orationibus vestris, volo in lucem, si possum, prodere quicquid illud est quod opertum illis pellibus sentio quæ in exemplum decoris sponsæ productæ sunt: hoc (si recolitis) tactū fuit, sed indiscussum remansit: porrò discussum & declaratum quomodo nigra sit sicut tabernacula Cedar. Quomodo ergo sicut pelles Salomonis formosa, quasi Salomō in omni gloria sua quicquamhabuerit condignū decore sponsæ, & gloria ornatus eius? Et quidem si non ad decorem sponsæ, sed ad nigredinem potius nescio quas pelles istas, sicut & tabernacula Cedar respicere diceremus, fortassis cōpeteret, nec deesset vnde id congruere monstraremus, sicut & mōstrabimus. At verò si sponsæ claritati quarūcunq; decorem pellium comparādum putamus, hic prorsus opus nobis est eius ad quem pulsastis auxilio, quatenus mysterium hoc dignè aperire possimus. Quid nanque eorum quæ in facie lucent, si internæ cuiuspiam sanctæ animæ pulchritudini comparetur, non vile ac fœdum recto appareat æstimatori? Quid inquam tale in se ostendit ea quæ præterit figura huius mundi, quod æquare speciem animæ possit illius, quę exuta terreni hominis vetustatē, eius qui de cœlo est decorem induit, ornata optimis moribus pro monilibus, ipso purior sicut & excelsior æthere, sole splendidior? Noli ergo respicere ad istum Salomonem cum indagare cupis cuiusmodi se pellibus similem in decore sponsa glorietur. Quid est ergo quod dicit: *Formosa sum sicut pelles Salomonis?* *Cantic.1.b* Magnum & mirabile quiddam, vt ego æstimo, si tamen non hunc, sed illum hic attendamus de quo dicitur: Ecce plus quàm Salomon hic. Nam vsque *Luc.11.d* adeo is meus Salomon Salomon est, vt non modo pacificus (quod quidem Salomon interpretatur) sed & pax ipsa vocetur, Paulo perhibente, quia ipse est *Ephes.2.c* pax nostra. Apud istum Salomonem non dubito posse inueniri quod decori sponsæ omnino comparare non dubitem: & præsertim de pellibus eius *Psal.103.c* aduerte in psalmo: Extendens, ait, cœlum sicut pellem. Non ille profecto Salomon (etsi multum sapiens, multúmque potens) extendit cœlum sicut pellem, sed is potius qui non tam sapiēs quàm ipsa sapientia est, ipse prorsus extendit & condidit. Istius siquidem & non illius illa vox est: Quando præpa- *Prou.8.c* rabat cælos (haud dubium quin Deus pater) ego

2.Reg.17. Luc.19.f

Ioan.11.c

Ibid.

Iob.6.a

Psal.118.f

Psal.50.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

aderam. Aderat sine dubio præparanti cœlos sua virtus suáque sapientia. Nec putes astitisse ociosam, & quasi ad spectandum solummodo quia dixit, aderam, non etiam præparabam. Respice paulisper inferius, & inuenies apertè subiungentem, quia erat cum eo componens omnia. Denique ait: Quæcunque enim pater facit, hæc & filius similiter facit. Et ipse itaque extendit cælum sicut pellem. Pulcherrima pellis, quæ in modum magni cuiusdam tentorij vniuersam operiens faciem terræ, solis, lunæ atque stellarum varietate tam spectabili humeros oblectat aspectus. Quid hac pelle formosius? Quid ornatius cælo? Minimè tamen vel ipsum vllatenus conferendum gloriæ decori sponsæ, eo ipso succumbens, quòd præterit & hæc figura ipsius, vtpote corporea, & corporeis subiacens sensibus, quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Sed est rationalis quædam sponsæ species, spiritualisque effigies, ipsáque æterna, quia imago æternitatis. Decor eius (verbi gratia) charitas est, & charitas, sicut legitis, nunquam excidit. Est certè & iustitia: & iustitia eius, inquit, manet in seculum seculi. Est etiam patientia, & legitis nihilo minus quia patiętia pauperum non peribit in finem. Quid voluntaria paupertas, quid humilitas? Nónne altera regnum æternum, altera æque exaltationem promeretur æternam? Eo quoque spectat & timor domini sanctus permanens in seculum seculi. Sic prudentia, sic temperantia, sic fortitudo, & si quæ sunt virtutes aliæ, quod nisi margaritæ sunt quædam in sponsæ ornatu, splendore perpetuo coruscátes? Perpetuò inquam, quia sedes & fundamentum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beatæque vitæ omnino locus in anima est, nisi mediis quidem interiectisque virtutibus. Vnde propheta Deo (qui vtiq; vita beata est) Iustitia, inquit, & iudicium præparatio sedis tuæ. Et apostolus dicit Christum habitare non omnimodo quidem, sed signanter per fidem in cordibus nostris. Domino quoque sessuro super asellum, vestes suas discipuli substrauerunt, significantes saluatorem seu salutem nequaquam insidere nudę animæ, quam non videlicet vestitam inuenerit doctrina & moribus apostolorum. Et ideo ecclesia promissionem habens futuræ felicitatis, curat interim præparare & præornare se in vestitu deaurato, circundata varietate gratiarum atque virtutum (qualẽ quidem ex parte descripsimus) quo digna & capax plenitudinis gratiæ inueniatur. Cęterum spirituali huic tam pulchræ varietati, quam de prima interim stola in quadam veste suæ sanctificationis accepit, nullo pacto ego comparauerim in decore cœlum hoc visibile atque corporeum, quanuis in suo genere quidem siderea varietate pulcherrimũ. Sed est cœlum cœli, de quo propheta: Psallite, inquit, domino, qui ascendit super cœlum cœli ad Orientem. Et hoc cœlum, intellectuale ac spirituale: & qui fecit cœlos in intellectu, creauit illud & statuit in sempiternum, ipsúmque inhabitat. Ne verò putes sponsæ deuotionem citra illud remanere cœlum, in quo scit habitare dilectum. Vbi enim thesaurus eius, ibi & cor eius. Æmulatur sanè assistẽtes vultui ad quem suspirat: & quibus ipse interim non valet videndo associare, studet conformare viuendo, moribus ma-

Prou.8.c *Ioan.5.c* *Psal.103.*
1.Cor.15.c *Psal.111.a* *Psal.103.c*
Psal.18.d
Psal.88.c *Ephes.3.d*
Matt.21.b
Psal.44.c
Psal.67.g
Psal.135.a
Matt.6.a

gis quàm vocibus clamans: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Prorsus de hoc cœlo minimè sibi indignum ducit ducere similitudinem. Hoc extentum sicut pellis, non spaciis tamen locorum, sed affectibus animorum. Hoc miris variisque artificis distinctum operibus. Diuisiones autem sunt non cœlorum, sed beatitudinum. Nam alios quidem posuit angelos, alios autem archangelos, alios verò virtutes, alios dominationes, alios principatus, alios potestates, alios thronos, alios Cherubim, atque alios Seraphim. Sic stellatum cœlum hoc. Sic depicta hæc pellis. Hæc vna de pellibus mei Salomonis, & hæc præcipua in omni ornatu multiformis gloriæ eius. Habet autem grandis ista pellis quàm plurimas in se æquè Salomonis pelles, quoniam vnusquisque beatus & sanctus qui ibi est, pellis est vtique Salomonis. Benigni siquidem sunt atque extenti in charitate, pertingentes vsque ad nos, quibus gloriam quam habent, non inuident, sed optant, ita vt ex ipsis huius rei gratia deuorari apud nos non grauentur, seduli circa nos, & curam gerẽtes nostri, omnes administratorij spiritus, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiũt salutis. Quamobrem sicut cœlum cœli singulariter dicitur vniuersa illa multitudo collecta beatorum, sic & cœli cœlorum propter singulos, qui vtique cœli sunt, nominãtur: & ad singulos spectat quod dicitur: Extendens cœlum sicut pellem. Videtis credo quænam illæ pelles, & cuius sint Salomonis, de quarum sponsa similitudine gloriatur. Nunc iam intueamini eius gloriam, quæ & cœlo se cõparat: & illi cœlo, quod tantò est glorioſius, quantò diuinius. Nec immerito vsurpat inde simulationem, vnde originem ducit. Nam si propter corpus quod de terra habet tabernaculis Cedar se assimulat: cur non & propter animam quæ de cœlo est, cœlo æquè similem se esse glorietur, præsertim cum vita testetur originem, testetur naturæ dignitatem & patriæ? Vnum Deum adorat & colit quomodo angeli, Christum super omnia amat quomodo angeli, casta est quomodo angeli, idque in carne peccati & fragili corpore, quod non angeli: quærit postremò & sapit quæ apud illos sunt, non quæ super terram. Quod euidentius cœlestis insigne originis, quàm ingenitam, & in regione dissimilitudinis retinere similitudinem, gloriam vitæ cœlibis in terra & ab exule vsurpari, in corpore denique penè bestiali viuere angelum? Cœlestis sunt ista potentiæ, non terrenæ, & quòd verè de cœlo sit anima quæ hæc potest, apertè indicantia. Audi tamen apertius. Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam, descendentem de cælo, à Deo paratam tanquam sponsam ornatam viro suo: & addidit: Et audiui vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cũ eis. Ad quid? Credo vt sibi acquirat spõsam de hominibus. Mira res. Ad sponsam veniebat, & absque sponsa non veniebat. Quærebat sponsam, & sponsa cũ ipso erat. An duæ erant? Absit. Vna est enim, ait, columba mea. Sed sicut de diuersis ouium gregibus vnũ facere voluit, vt sit vnum ouile, & vnus pastor: ita cum haberet sponsam inhærentem sibi à principio multitudinem angelorum, placuit ei & de hominibus

Psal.25.b
Hebr.1.d
Psal.103.c
Apoc.12.a
Ibidem.
Cantic.6.c *Ioan.10.c*

bus conuocare ecclesiã, atq; vnire illi quæ de cœlo est, vt sit sponsa vna & spõsus vnus. Ergo ex adiecta ista, perfecta est illa, non duplica, & cognoscit de se dictũ: Vna est perfecta mea. Porrò vnam conformitas facit, nunc quidem in simili deuotione, postea verò & in pari gloria. Habes itaque vtrunq; de cœlo, & sponsum scilicet Iesum, & sponsam Hierusalem. Et ille quidem vt videretur, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. At illam in quanam pũtamus forma seu specie, aut in quo habitu videlicet descendentem vidit ille qui vidit? An forte in frequentia angelorum quos vidit descendentes & ascendentes super filium hominis? Sed melius dicimus quòd sponsam tunc viderit, cum verbum in carne vidit, agnoscẽs duos in carne vna. Dum enim sanctus ille Emmanuël terris intulit magisterium disciplinæ cœlestis, dum supernæ illius Hierusalem (quæ est mater nostra) visibilis quædam imago, & species decoris eius per ipsum nobis & in ipso expressa innotuit: quid nisi in spõso sponsam perspeximus, vnum eũdémque Dominum gloriæ admirantes, sponsum decoratum corona, & spõsam ornatam monilibus suis? Ipse igitur qui descendit, ipse est & qui ascendit: vt nemo ascendat in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, vnus idémq; Dominus, & sponsus in capite, & sponsa in corpore. Nec frustra in terris visus est homo cœlestis, cum de terrenis cœlestes quàm plurimos fecerit sibi similes, vt sit quod legitur: Qualis cœlestis, tales & cœlestes. Extunc igitur in terra viuitur more cœlestium, dum instar supernæ illius beatæq; creaturæ, hæc quoque quæ à finibus terræ venit audire sapiẽtiam Salomonis, cœlesti viro nihilo minus casto inhæret amore: etsi necdum quomodo illa iuncta per speciem, tamẽ sponsata per fidem, iuxta promissum Dei dicentis per prophetam: Sponsabo te mihi in misericordia & miserationibus, & sponsabo te mihi in fide. Vnde magis magisque conformari satagit forma quæ de cœlo venit, discens ab ea verecunda esse & sobria, discens pudica & sancta, discens patiẽs atque compatiens, postremò discens mitis & humilis corde. Et ideo moribus huiusce modi contẽdit & absens placere ei in quem angeli prospicere concupiscunt: vt dum desiderio feruet angelico, probet se proinde ciuem sanctorum, & domesticam Dei, probet dilectam, probet sponsam. Ego puto omnem animã talem non modo cœlestem esse propter originem, sed & cœlum ipsum posse non immeritò appellari propter imitationem. Et tunc liquidò ostendit quia verè origo ipsius de cœlis est, cum conuersatio eius in cœlis est. Est ergo cœlũ sancta aliqua anima, habẽs solem intellectum, lunam fidem, astra virtutes. Vel certè sol iustitiæ zelus aut feruens charitas, & luna continentia. Quomodo enim claritas, vt aiunt, lunæ non nisi à sole est: sic absque charitate seu iustitia continentiæ meritum nullum est. Hinc denique sapiens, O quàm pulchra est, inquit, casta generatio cum charitate! Porrò stellas dixisse virtutes non me pœnitet, considerantem congruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, eminet in aduersis. Illud sanè cautelæ

Philip.2.a
Osee 2.d
Ephes.2.c
Sapien.4.a

est, hoc necessitatis. Ergo virtus est fidus, & homo virtutum, cœlũ: Nisi quis fortè cum Deum per prophetam dixisse legit, Cœlum mihi sedes est, cœlum hoc volubile visibiléque intelligendum existimet, & non potius illud de quo alibi apertius scriptura cõmemorat. Anima, inquiens, iusti sedes est sapientiæ. Qui autem ex doctrina sapit Saluatoris spiritum esse Deum, atque in spiritu adorãdum: etiam sedem ei nõ ambigit assignare spiritualem. Ego verò fideliter id fecerim, non minus in hominis iusti quàm in angelico spiritu. Confirmat me in hoc sensu maximè illa fidelis promissio: Ego (ait filius) & pater ad eum (id est ad sanctum hominem) veniemus, & mãsionem apud eum faciemus. Prophetam quoque nõ de alio dixisse cœlo arbitror: Tu autem in sancto habitas laus Israël. Manifestè autem apostolus dicit habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Nec mirum si libenter inhabitat cœlum hoc Dominus Iesus, quod vtique non quomodo cæteros dixit tãtum vt fieret, sed pugnauit vt acquireret, occubuit vt redimeret. Ideò & post laborem voto potitus ait: Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Et beata cui dicitur: Veni electa mea, & ponam in te thronum meum. Quid tu tristis es nunc, ô anima mea, & quare conturbas me? Putásne & tu penes te inuenias locum Domino? Et quis nobis locus in nobis huic idoneus gloriæ, sufficiens maiestati? Vtinam vel mereamur adorare in loco vbi steterunt pedes eius. Quis dabit mihi saltem vestigiis adhærere sanctæ cuiusquam animæ, quam elegit in habitationem sibi? Tamen & si dignetur infundere & meam animam vnctione misericordiæ suæ, atque ita extendere sicut pellem, quę vtiq; cum vngitur, dilatatur, quatenus & ego dicere valeam: Viam mãdatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum: potero etiam ipse fortassis ostẽdere in mẹipso, etsi non cœnaculum grande stratũ vbi possit recumbere cum discipulis suis, attamen vbi saltẽ reclinet caput. A longè suspicio illos certè beatos de quibus dicitur: Et inhabitabo in eis, & deambulabo in illis. O quanta illi animæ latitudo, quanta & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in se prẹsentiam & digna inuenitur suscipere, & sufficiens capere? Quid illa cui & spatia suppetunt, & deambulatoria ad opus quidẽ maiestatis? Non est profecto intricata forensibus causis, curísve secularibus, nec certè ventri & luxuriæ dedita, sed nec curiosa spectandi, seu cupida omnino dominandi, vel etiam tumida dominatu. Oportet namque primo quidem his omnibus vacuam esse animam vt cœlum fiat, atque habitatio Dei. Alioquin quomodo poterit vacare & videre quoniam ipse est Deus? Sed & odio siue inuidiæ aut rancori minimè prorsus indulgendum, quoniam in maleuolam animam nõ introibit sapientia. Deinde necesse est eam crescere ac dilatari vt sit capax Dei. Porro latitudo eius, dilectio eius: sicut dicit Apostolus: Dilatamini in charitate. Nam etsi anima minimè, cum sit spiritus, quantitatem corpoream recipit, tamen confert illi gratia quod negatum est à natura. Crescit quidem & extenditur, sed spiritualiter. Crescit non in substantia, sed in virtute. Crescit & in gloria. Crescit etiam in templũ sanctum in Domino. Crescit denique & proficit in

Ioan.14.c
Psal.21.a
Ephes.3.d
Psal.131.c
Psal.42.b
Psal.45.b
Sap.1.a
2.Cor.6.d
Psal.118.d
2.Cor.6.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Ergo quantitas cuiusque animæ æstimetur de mensura charitatis quam habet, vt verbi gratia quæ multum habet charitatis, magna sit: quæ parum, parua: quæ verò nihil, nihil: dicente Paulo: Si charitatem non habuero, nihil sum. Quòd si quãtulamcunque habere cœperit, vt saltem diligentes se diligere curet, ac salutare vel fratres suos, & eos qui se salutant: iam non nihil quidem illam animam dixerim, quæ in ratione dati & accepti socialem saltem retinet charitatem. Veruntamen iuxta sermonem Domini quid amplius facit? Nec amplam proinde nec magnam, sed planè angustam modicámque censuerim animam quam adeo modicæ charitatis esse cognouerim. At si grandescat & proficiat, ita vt transiens limitem angusti obnoxiique amoris huius latos fines bonitatis gratuitæ tota libertate spiritus apprehendat, quatenus largo quodam gremio bonæ voluntatis ad omnem seipsam curet extendere proximum, diligẽdo vnumquemque tanquam seipsam: nunquid iam illi rectè dicetur: Quid amplius facis? quippe quæ seipsam tam amplam facit? Amplũ inquã gerit charitatis sinum, quæ complectitur vniuersos etiam quibus nulla se nouit carnis necessitudine iunctã, nulla spe percipiendi commodi cuiusquam illectam, nulla percepti redhibitione obnoxiam, nullo denique omnino astrictam debito, nisi illo sanè de quo dicitur: Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicẽ diligatis. Verum si adiicias etiam vsquequaque vim facere regno charitatis, vt vsque ad vltimos eius terminos occupare illud pius inuasor præualeas, dum ne inimicis quidem claudenda viscera pietatis existimes, benefacias his quoque qui te oderunt, ores & pro persequentibus ac calumniantibus te, necnon & cum his qui oderũt pacem, esse pacificus studeas: tunc prorsus latitudo cœli, latitudo tuæ animæ, & altitudo non dispar, sed nec dissimilis pulchritudo: impletúrque tunc demum in ea quod dicitur: Extendens cœlum sicut pellem. In quo iam miræ latitudinis, altitudinis, ac pulchritudinis cœlo summus & immẽsus atque gloriosus non modo dignanter habitat, sed & spaciosè deambulat. Vidésne quales in se habeat ecclesia cœlos, cum sit nihilo minus ipsa in ipsa quidem vniuersitate ingens quoddam cœlum extentum à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum? Vide etiam consequẽter cui & in hoc ipso assimiles eam, si tamen non tibi excidit illud quod paulò ante memoratũ est huius rei exemplar, de cœlo videlicet cœli, & de cœlis cœlorum. Ergo exẽplo illius quæ sursum est mater nostra, hæc quoque quæ adhuc peregrinatur, habet cœlos suos, homines spirituales vita & opinione conspicuos, fide puros, spe firmos, latos charitate, contemplatione suspensos. Et hi pluentes pluuiam verbi salutarem, tonant increpationibus, coruscant miraculis: hi enarrant gloriam Dei: hi extenti sicut pelles super omnẽ terram, legem vitæ & disciplinæ digito quidem Dei scriptã in semetipsis ostendunt, ad dãdam scientiam salutis plebi eius: ostendunt & euangeliũ pacis, quoniã Salomonis sunt pelles. Agnosce iam in his pellibus supernarũ illarum imaginẽ quæ in sponsi ornatu non longè superius describebantur. Agnosce similiter & reginam astantem à dextris eius circumamictam similibus ornamentis, non tamen paribus. Nam etsi huic etiam in loco peregrinationis suæ, & in die virtutis suæ in splendoribus sanctorum, non minima claritatis atque decoris est portio: differẽter tamen illum coronat integritas & consummatio gloriæ beatorum. Quanquam & sponsam dixerim perfectam atque beatam, sed ex parte. Nam ex parte tabernaculum Cedar, formosa tamen, siue in illa portione sui quæ iam beata regnat, siue etiam in illustribus viris, quorum etiam in hac nocte sua sapientia atque virtutibus tanquam cœlum suis sideribus adornatur. Vnde propheta: Qui docti, inquit, fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. O humilitas, ô sublimitas. Et tabernaculum Cedar, & sanctuarium Dei: & terrenum habitaculum, & cœleste palatium: & domus lutea, & aula regia: & corpus mortis, & templum lucis: & despectio denique superbis, & sponsa Christi. Nigra est sed formosa, filiæ Hierusalem, quam etsi labor & dolor longi exilij decolorat, species tamen cœlestis exornat, exornãt pelles Salomonis. Si horretis nigram, miremini & formosam. Si despicitis humilem, sublimem suspicite. Hoc ipsum quàm cautum, quàm plenum consilij, plenum discretionis & congruentiæ est, quòd in sponsa deiectio ista, & ista celsitudo secundum tempus quidem eo moderamine sibi pariter contemperantur, vt inter mundi huius varietates & sublimitas erigat humilem, ne deficiat in aduersis: & sublimem humilitas reprimat, ne euanescat in prosperis? Pulchræ omnino ambæ res cum adinuicem contrariæ sint, sponsæ tamen pariter cooperantur in bonum, subseruiunt in salutem. Et hæc pro eo quòd sponsa videtur de pellibus Salomonis inducere similitudinem. Restat tamen aperiẽdus ille super eodẽ capitulo sensus, quem in principio commemoraui & promisi, qualiter videlicet tota ad solam nigredinem similitudo referatur: qua quidem non estis promissione fraudandi. Cæterum id differendum in aliud sermonis principium: tum quia hoc iam huius flagitat longitudo, tum etiam vt præueniat ex more oratio, ea quæ in laudem & gloriam sunt referẽda sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri: qui est Deus benedictus in secula seculorum. Amen.

1.Cor.13.a
Matt.5.g
Rom.13.b
Psal.103.
Psal.44.c
Psal.109.b
Dan.12.
Cant.1.

De nigredine & formositate sponsi: & quomodo non per visum, sed potius per auditum corporis peruenitur ad notitiam veritatis.

Sermo XXVIII.

TEnetis credo cuius & quibus Salomonis pellibus decorem sponsæ sentiam comparatum, si tamen ad ostensionem commendationémque referatur decoris data ex his similitudo. At si ad nigredinem magis referenda putetur, sicut & illa de tabernaculis Cedar: non equidem aliunde occurrit mihi quicquam de pellibus huiusmodi Salomonis, nisi quas forte rex in vsum tabernaculi soleret assumere, siquando in tentoriis habitare libẽret, quas vtique (si quæ tamen fuerunt) obscuras sine dubio & tetras esse necesse fuit, tanquam quæ quotidiano forent expositæ Soli, & frequentium iniuriis pluuiarum. Neque id frustra, sed vt is qui intus repositus

repositus erat ornatus, nitidior seruaretur. Hoc exẽplo sponsa non negat nigredinem, sed excusat, nec probro ducit qualemcunque habitum quem charitas formet, iudicium veritatis non improbet. Denique quis infirmatur, cum quo non infirmetur? quis scandalizatur, & non vritur? Induit se compassionis næuum, vt morbum in altero passionis leuet vel sanet. Nigrescit candoris zelo, lucro pulchritudinis. Multos candidos facit vnius denigratio, non cum tingitur culpa, sed cum afficitur cura. Expedit, inquit, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Expedit vt vnus pro omnibus denigretur similitudine carnis peccati, & non tota gens nigredine condemnetur peccati. Splendor & figura substantiæ Dei obnubiletur in forma serui pro vita serui. Candor vitæ æternæ nigrescat in carne, pro carne purganda. Speciosus forma præ filiis hominum, pro filiis hominum illuminandis obscuretur in passione, turpetur in cruce, palleat in morte, ex toto non sit ei species neque decor, vt sibi speciosam atque decoram acquirat sponsam ecclesiam sine macula & sine ruga. Agnosco pellem Salomonis, imò ipsum in pelle foris nigra Salomonem amplector. Habet & Salomon nigredinem, sed in pelle. Foris niger, in cute niger, non intus. Alioquin omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Intus diuinitatis candor, decor virtutũ, splendor gloriæ, innocentiæ puritas. Sed regit hoc despicabilior infirmitatis color, & quasi absconditus vultus eius & despectus, dum tentatur per omnia pro similitudine absque peccato. Agnosco denigratæ formã naturæ. Agnosco tunicas illas pelliceas protoplastorum peccantium habitum. Denique semetipsum denigrauit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Agnosco sub pelle hœdi (qui peccatum significat) & manum quæ peccatum non fecit, & collum per quod mali cogitatio non transiuit. Ideóque non est inuẽtus dolus in ore eius. Noui quòd sis lenis natura, mitis & humilis corde, blandus aspectu, suauis spiritu. Et quidem vnctus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Vnde ergo nunc instar Esaü pilosus & hispidus? Cuiusnam rugosa & tetra imago hæc, & vnde hi pili? Mei sunt, nam pilosæ manus similitudinem proximi exprimunt peccatoris. Meos agnosco hos pilos, & in pelle mea videbo Deum Saluatorem meum. Non tamen Rebecca sic illum induit, sed Maria, tantò digniorem qui benedictionem acciperet, quãtò sanctior quæ peperit. Et bene in meo habitu: quia mihi benedictio vendicatur, mihi postulatur hæreditas. Siquidem audierat: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Tuam, inquit, hæreditatem, tuámq; possessionem dabo tibi. Quomodo dabis ei, si sua est? Et quomodo suam mones vt postulet? Aut quomodo sua, si necesse habet vt postulet? Mihi proinde postulat, qui meam ad hoc induit formam, vt suscipiat causam. Quippe disciplina pacis nostræ super eum, dicente propheta: Et Dominus in eo posuit iniquitatem omnium nostrum: vnde debuit fratribus per omnia similari, sicut ait apostolus, vt misericors fieret. Propterea vox quidem, vox Iacob: manus autem, manus sunt Esaü. Suum est, quod auditur ex eo: quod in eo videtur, nostrum. Quod loquitur, spiritus & vita est: quod apparet, mortale & mors. Aliud cernitur, & aliud creditur. Nigrum sensus renunciat, fides candidum & formosum probat. Niger est, sed oculis insipientium, nam fidelium mẽtibus formosus valde. Niger est, sed formosus. Niger reputatione Herodis, formosus confessione latronis, Cẽturionis fide. Quàm formosum aduerterat qui exclamauit: Verè homo hic filius Dei erat. Sed in quo aduertit, aduertendũ. Si enim attenderet quod apparebat, quomodo formosus, quomodo filius Dei? Quid nisi deforme & nigrum oculis spectantium occurrebat, cum expãsis in cruce manibus, medius duorũ nequam, risum malignantibus daret, fletum fidelibus? Et solus erat risui, qui solus poterat esse terrori, solus honori debuerat. Vnde igitur aduertit pulchritudinem crucifixi, & quòd is sit filius Dei, qui cũ iniquis reputatus est? Respondere aliquid ad id, nostrum nec fas, nec opus est. Nec enim euangelistæ hoc diligentia præteriit. Sic enim habes: Videns autem Centurio qui ex aduerso stabat, quia sic clamãs expirasset, ait: Verè hic homo filius Dei erat. Ergo ad vocẽ credidit, ex voce agnouit filiũ Dei, & non ex facie. Erat enim fortasse ex ouibus eius de quibus ait: Oues meæ vocem meam audiunt, & cognosco meas, & cognoscunt me meæ. Auditus inuenit quod non visus. Oculum species fefellit, auri veritas se infudit. Oculus pronunciabat infirmum, oculus fœdum, oculus miserum, oculus morte turpissima condemnatum. Auri Dei filius, auri formosus innotuit: sed non Iudæorum, quia erant incircuncisi auribus. Meritò Petrus absc idit auriculam serui, vt viam faceret veritati, & veritas liberaret eum, id est liberum faceret. Erat ille Centurio incircuncisus, sed non aure, qui ad vnam expirantis vocem sub tot infirmitatis iudiciis Dominum maiestatis agnouit. Ideóque non despexit quod vidit, quia credidit quod non vidit. Non autem credidit ex eo quòd vidit: sed ex eo proculdubio quod audiuit, quia fides ex auditu. Dignũ quippe fuerat per superiores oculorum fenestras veritatem intrare ad animam: sed hoc nobis, ô anima, seruatur in posterum, cùm videbimus facie ad faciem. Nunc autem vnde irrepsit morbus, inde remedium intret, & per eadem sequatur vestigia vita mortem, tenebras lux, venenum serpentis, antidotum veritatis: & sanet oculum qui turbatus est, vt serenus videat quem turbatus non potest. Auris prima mortis ianua, prima aperiatur & vitæ. Auditus qui tulit, reparet visum: quoniam nisi crediderimus, nõ intelligemus. Ergo auditus ad meritum, visus ad præmium. Vnde propheta: Auditui meo, inquit, dabis gaudium & lætitiam: quòd fidelis retributio auditionis, beata visio sit, & beatæ meritum visionis fidelis auditio. Beati, ait, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Porrò fide oportet mundari oculum qui videat Deum, quemadmodum habes: Fide mundans corda eorum. Interim ergo dum necdum paratus est visus, auditus excitetur, auditus exercitetur, auditus excipiat veritatẽ. Felix, cui veritas attestatur dicẽs: In auditu auris obediuit mihi. Dignus qui videam, si priusquam videam, obedisse inueniar. Securus videbo, ad quem meæ obedientiæ munus præcesserit. Quàm beatus qui ait: Dominus Deus

2.Cor.11.g
Ioan.11.f
Psal.44.a
Philip.2.a
Esa.53.c
Psal.44.b
Iob.19.d
Psal.2.b
Esaiæ 53.b
Heb.2.d
Gen.27.c
Esai.53.d
Mar.15.d
Ioan.10.a
Psal.50.b
Matt.5.a
Act.15.c
Psal.17.g

Universidad de Deusto
Biblioteca

aperuit mihi aurem, & ego non contradico, retror- G
sum non abiit. Vbi & voluntariæ habes obedientiæ
formam, & longanimitatis exemplũ. Qui enim non
contradicit, spontaneus est: & qui retro non abiit,
2.Cor.9.b perseuerat. Vtrumque necessariũ, quoniam hilarem
Matt.10.c datorẽ diligit Deus. Et qui perseuerauerit vsque ad
& 24.b finem, hic saluus erit. Vtinam & mihi aperiat aurem
Dominus, intret ad cor meum sermo veritatis, mũ-
det oculum, & lætæ præparet visioni, vt dicam Deo
Psal.9.g etiam ipse: Præparationem cordis mei audiuit auris
tua. Vt audiam à Deo etiam ipse cum cæteris obe-
Ioan.15.a dientibus: Et vos mundi estis propter sermonem H
Luc.11.c quem locutus sum vobis. Nec omnes mundantur
qui audiunt, sed qui obediunt. Beati qui audiunt, &
Deut.6.a custodiunt illud. Talem requirit auditum qui man-
dat dicens: Audi Israël. Talem offert qui ait: Loque-
1.Reg.3.b re Domine, quia audit seruus tuus. Talem spondet
Psal.84.b qui dicit: Audiam quid loquatur in me Dominus
Deus. Et vt scias etiam spiritum sanctum hunc in
animæ spirituali profectu ordinem obseruare, vt vi-
delicet priusformet auditum, quàm lætificet visum:
Psal.44.c Audi, inquit, filia, & vide. Quid intendis oculum? I
Aurem para. Videre desideras Christum? oportet te
Psal.47.b prius audire eum, audire de eo, vt dicas cum videris:
Sicut audiuimus, sic vidimus. Immẽsa claritas, visus
Genes.3.b augustus, & nõ potes ad eam. Potes auditu, sed non
aspectu. Clamantem denique Deum, Adam vbi es?
non videbam iam peccator, audiebam tamen: sed
auditus aspectum restituet, si pius, si vigil, si fidelis
præcesserit. Fides purgabit, quẽ turbabit impietas.
Psal.118.n Et quem inobedientia clausit, aperiet obedientia.
Denique à mandatis tuis intellexit, inquit, quòd in-
tellectum reddat obseruatio mãdatorum, quem tu-
lit transgressio. Aduerte adhuc in sancto Isaac quo- K
modo præ cæteris sensibus auditus in iam sene vi-
guerit. Caligant oculi patriarchæ, palatũ seducitur,
fallitur manus, non fallitur auris. Quid mirũ si auris
Rom.10.c percipit veritatem, cum fides ex auditu, auditus per
Gen.27.c verbum Dei, verbũ Dei veritas sit? Vox, inquit, vox
Iacob est: nihil verius. Manus autẽ, manus sunt Esaũ:
nihil falsius. Falleris, manus similitudo decepit te.
Nec in gustu veritas, etsi suauitas est. Nam quo mo-
modo habet veritatem, qui se putat edere venatio-
nem, cum domesticis vescatur hœdorum carnibus?
multo minus oculus qui nihil videt. Non est veritas
in oculo, non sapientia: Væ qui sapientes estis, ait, in
Esai.5.c oculis vestris. Num bona sapientia, cui maledicitur?
Mundi est, ac per hoc stultitia apud Deum. Bo-
Iob28.c na & vera sapientia trahitur de occultis, vt sa-
pit beatus Iob. Quid foris eam quæris in corpo-
ris sensu? Sapor in palato, in corde sapientia est.
Ne quæras sapientiam in oculis carnis, quia caro
& sanguis non reuelat eam, sed spiritus. Non ingu-
stu oris: nec enim inuenitur in terra suauiter viuen-
Iob31.c tium. Non in tactu manus, cum sanctus dicat: Si M
osculatus sum manum meam ore meo, quod est ini-
quitas maxima, & negatio in Deum. Quod tunc fie-
ri arbitror, cum donum Dei quod est sapientia, non
Deo, sed meritis ascribitur actionum. Sapiens fuit
Isaac, sed tamen errauit in sensibus. Solus habet au-
ditus verum, qui percipit verbum. Meritò carnem
rediuiuam verbi tangere prohibetur mulier carnali-
ter sapiens, plus quippe tribuens oculo quàm oracu-
lo, id est carnis sensui, quàm verbo Dei. Quem enim
mortuum vidit, resurrecturum non credidit, cùm
tamen hoc promiserit ipse. Denique non quieuit
oculus vsque dum satiatus est visus, quoniam non
erat consolatio fidei, nec Dei rara promissio. Nónne
cœlum & terra, & quicquid omnino carnis oculus
attingere potest, ante habent transire & reperire,
quàm iota vnum aut vnus apex ex omnibus quę lo-
cutus est Deus? Et tamen cessauit à fletu in visu ocu-
li, quæ noluit consolari in verbo Domini, pluris ha-
bens experimentum quàm fidem. At experimẽtum
fallax. Mittitur ergo ad certiorẽ fidei cognitionem:
quæ vtique apprehendit quod sensus nescit, experi-
mentum non inuenit. Noli me tangere (inquit) hoc Ioan.20.d
est, dissuesce huic seducibili sensui, innitere verbo,
fidei assuesce: fides nescia falli, fides inuisibilia com-
prehendens, sensus penuriam non sentit. Denique
transgreditur fines etiam rationis humanæ, naturæ
vsum, experientiæ terminos. Quid interrogas ocu-
lum ad quod non sufficit? Et manus quid explorare
conatur quod supra ipsam est? Minus est quicquid
ille vel illa renunciet. Sanè fides pronunciet de me,
quæ maiestati nihil minuat. Disce id habere certius, Ibidem.
id tutius sequi, quod illa suaserit: noli me tangere,
nondum enim ascendi ad patrem meum. Quasi ve-
rò cum iam ascenderit, tunc tangi ab ea velit aut
possit. Et vtique poterit, sed affectu non manu, voto
non oculo, fide non sensibus. Quid tu me (ait) modo
tangere quæris, quæ sensu corporis gloriam æstimas
resurrectionis? Non recordaris quomodo tem-
pore adhuc meæ mortalitatis transfigurati ad ho-
ram morituri corporis gloriam oculi discipulorum
sustinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis sensibus
gero morem formam ingerendo seruilem, quam de
consuetudine recognoscas. Cęterùm mirabilis facta Psal.138.a
est gloria mea ex te, confortata est, & non poteris ad
eam. Differ ergo iudicium, suspende sententiam, &
tantæ rei diffinitionem ne credas sensui, fidei reser-
uato. Illa dignius, illa diffiniet certius, quæ plenius
comprehendet. Denique cõprehendit illo suo my-
stico ac profundo sinu quæ sit longitudo, latitudo,
sublimitas & profundum. Quod oculus non vidit, 1.Cor.2.a
nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, illa in
se quasi quodam inuolucro clausum portat, seruátq;
signatũ. Illa igitur digne me tãget, quæ patri conse-
dẽtem susciperit, nõ iam in humili habitu, sed in cœ-
lesti carne ipsa, sed altera specie. Quid deformẽ vis
tangere? Expecta vt formosum tangas. Nam qui de-
formis modo, tunc formosus. Deformis tactui, de-
formis aspectui. Deformis denique deformi tibi,
quæ sensibus plus inhæres, fidei minus. Esto formo-
sa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formo-
sa fõmosum & dignius tanges & felicius. Tanges
manu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu.
Tanges oculo mentis. At nunquid adhuc nigrum? Cant.5.a
Absit. Dilectus tuus candidus & rubicundus. For-
mosus planè, quem circundant flores rosarum, & li-
lia cõuallium, hoc est martyrũ virginúmq; chori. Et
qui medius resideo, vtriq; nõ diffideo choro, virgo
& martyr. Quomodo denique cãdidis non cõgruo
virginum choris, virgo, virginis filius, virginis spon-
sus? Quomodo nõ roseis martyrũ, causa, virtus, fru-
ctus, & forma martyrij? Talem talis talitérq; tange,
& dic:

& dic: Dilectus meus candidus & rubicundus, ele- A
ctus ex milibus. Milia milium cum dilecto, & decies
centena milia circa dilectum, & nemo ad dilectum.
Num tibi verendum erit ne fortè in quempiam de
multitudine errore incidas quærendo quem diligis?
Non prorsus ambiges quemnam eligas: facilè oc-
curret electus è milibus, cunctis insignior, & dices:
Esa.63.a Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine
fortitudinis suæ. Non ergo in pelle nigra, quæ ha-
ctenus sanè ingerenda fuit oculis persequentium, vt
contemnerent occidendum: aut etiam amicorum,
vt recognoscerent rediuiuum: non inquam iam in B
pelle occurret nigra, sed in veste alba, speciosus for-
ma non modo præ filiis hominũ, sed etiam præ vul-
tibus angelorum. Quid me vis tangere in humili ha-
bitu, seruili forma, specie contemptibili? Tange cœ-
lesti decorum specie, gloria & honore coronatum:
diuina quidem maiestate tremendum, sed ingenita
serenitate gratum ac placidum.

Inter hæc aduertenda prudentia sponsæ, & pro-
funditas sermonum eius, quæ sub figura pellium Sa-
lomonis, scilicet in carne timata est Deum, in morte
vitam summam gloriæ & honoris inter opprobria, C
& sub nigro denique habitu crucifixi candorem in-
nocentiæ, splẽdorẽque virtutum, sicut illæ vtique
pelles cum essent nigræ atque despectæ, preciosa &
1.Cor.2. præcandida prædiuitis regis in se ornamenta seruа-
bant. Meritò nigredinem non contemnit in pelli-
bus, decorem qui sub pellibus est aduertens. Et ideo
quidam illam contempserũt, quia hunc minime co-
gnouerunt. Si enim cognouissent, nunquam Domi-
num glorię crucifixissent. Nõ cognouit Herodes, &
ideirco despexit. Non cognouit synagoga, quæ ni- D
Matt.27.c gredinem illi passionis & infirmitatis improperans:
Alios, ait, saluos fecit, seipsum non potest saluum fa-
cere? Christus rex Israël descendat de cruce, & cre-
dimus ei. Sed cognouit latro de cruce, licet in cru-
Luc.23.c ce, qui & innocentiæ puritatem confessus est: Hic
autem (inquiens) quid mali fecit? Et gloriã regię ma-
Ibidem. iestatis simul est protestatus: Memento mei, dicens,
Mat.27.f dum veneris in regnum tuum. Cognouit Centurio,
qui filium Dei clamat. Cognoscit ecclesia, quæ &
æmulatur nigredinem, vt decorem participet. Non
cõfunditur nigra videri, nigra dici, vt dicat dilecto:
Psal.68.b Opprobria exprobrantium tibi, ceciderũt super me. E
At sanè nigra instar pelliũ Salomonis, foris scilicet,
& non intus. Neque enim intus nigredinem meus
Salomon habet. Denique non ait, Nigra sum sicut
Salomon, sed *sicut pelles Salomonis*: quòd in superficie
tantũ sit veri nigredo pacifici. Peccati nigredo intus
Matt.15.b est, & prius interiora culpa commaculat, quàm ad
oculos prodeat. Denique de corde exeunt cogita-
tiones malę, furta, homicidia, adulteria, blasphemię,
& hæc sunt quæ coinquinant hominem: sed absit vt
Salomonem. Minimè prorsus apud verũ pacificum
istiusmodi inquinamẽta reperies. Oportet namque F
esse sine peccato cum qui tollit peccata mundi, quò
ad reconciliandos peccatores inuentus idoneus, iu-
re sibi nomen vendicet Salomonis.

Sed est nigredo affligentis pœnitentiæ, cum assu-
mitur lamentatio pro delictis. Hanc fortassis non
abhorreat in me Salomon, si spontè tamen induam
Psal.50.d mihi pro peccatis meis: quia cor cõtritum & humi-
liatum Deus non despiciet. Est & afficientis cõpas-
sionis, si afflicto condoleas, & fraternum te decolo-
ret incommodum. Nec hanc profecto reiiciendam
putat noster pacificus, quippe quam & sibi ipse pro
1.Petr.2.d nobis dignanter induit, qui peccata nostra tulit in
corpore suo super lignum. Est & persecutionis: quæ
etiam pro summo ornamẽto habetur, si quidem su-
Act.5.g scipiatur pro iustitia & veritate. Vnde est illud: Ibãt
gaudentes discipuli à conspectu concilij, quoniam
digni habiti sunt pro nomine Iesu cõtumeliam pati.
Denique beati qui persecutionem patiũtur propter
Matt.5.a iustitiam. Hac potissimũ gloriari ecclesiam arbitror,
hanc libentius imitari de pellibus sponsi. Denique
& habet in promissione: Si me persecuti sunt, & vos
Ioan.15.c persequentur. Vnde & addit sponsa: *Nolite me consi-*
Cant.1.b *derare quòd fusca sim, quia decoloravit me sol*: hoc est, no-
lite me notare quasi deformem, quia cernitis pro in-
gruente persecutione minus florentem, minus secũ-
dum gloriam seculi coloratã. Quid exprobratis ni-
gredinem, quam feruor persecutionis, non conuer-
sationis pudor inuexit? Vel solem dicit zelum iusti-
Psal.68.b tiæ quo accenditur & accingitur aduersus malignã-
Psal.118.b tes, dicens Deo: Zelus domus tuæ comedit me. Et
Ibidem.g illud: Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt
Psal.138.g verba tua inimici mei. Illud quoque: Defectio te-
nuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem
tuam. Item: Nonne qui oderunt te Domine oderam,
& super inimicos tuos tabescebam? Etiam illud
Eccles.7.c sapiẽtis cautè obseruat: Filiæ (ait) tibi sunt? noli ostẽ-
dere lætum vultũ ad ipsas: vt scilicet remissis & mol-
libus & fugitantibus disciplinam, non candorem se-
renitatis, sed obscurum scueritatis exhibeat. Vel de-
colorari à sole, est ignescere charitate fraterna, flere
cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, vri ad
scandala singulorum. Vel sic: Sol iustitiæ decolora-
uit me Christus, cuius amore langueo. Languor iste
coloris quædam exterminatio est, & defectus in de-
Psal.76.a siderio animæ. Vnde & dicit: Memor fui Dei, & de-
lectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus
meus. Ergo instar vrentis solis, desiderij ardor pere-
grinantem in corpore decolorat, dum vultui gloriæ
inhiantem, impatientem facit repulsa, & excruciat
amãtem dilatio. Quis nostrum ita sancto amore ar-
det, vt desiderio videdi Christum omnem colorem
præsentis gloriæ lætitiæque fastidiat & deponat, illa
2.Cor.12.c ei prophetica voce cõtestans: Et diem hominis non
Psal.76.a desideraui: tu scis? Item cum sancto Dauid: Renuit
consolari anima mea: id est, præsentium bonorum
inani lætitia despicit colorari. Vel certè, *Decoloravit*
me sol, sui nimirum comparatione splendoris, dum
appropians illi, ex eo me obscuram deprehendo, ni-
gram inuenio, fœdam despicio. Cæterum aliàs qui-
dem formosa sum, quid fuscã dicitis solius solis pul-
chritudini succumbentem? At sensui priori viden-
tur magis assentire ea quæ sequuntur. Adiiciens si-
quidẽ, *Filij matris meæ pugnauerunt contra me*: persecu- Cant.1.
tionẽ passam se esse apertè significat. Sed hinc aliud
sermonis principium ordiemur, quoniam sufficere
hac vice possunt quæ accepimus de gloria sponsi ec-
clesiæ Domini nostri Iesu Christi, dono ipsius, qui
est Deus benedictus in secula. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De querimonia ecclesiæ contra suos impugnatores, vel contra illos qui impugnant vnitatem fraternam.

Sermo XXIX.

Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Annas & Caiphas & Iudas Ischarioth filij synagogæ fuerunt, & hi contra ecclesiam æquè synagogę filiam, in ipso exortu ipsius acerbissimè pugnauerunt, suspendentes in ligno collectorem ipsius Iesum. Iam tunc siquidem Deus impleuit per eos quod olim præsignauerat per Prophetam, dicens: Percutiam pastorem, & dispergentur oues. Et fortassis illius vox *Matth.26.c Zach.13.c* illa est in cantico Esaiæ: Præcisa est velut à texente *Esai.38.c* vita mea: dum adhuc ordirer, succidit me. De his ergo atque aliis qui de illa gente Christiano nomini contradixisse sciuntur, puta dictum à sponsa: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Et pulchrè filios matris suæ, non autem & patris sui illos vocat, qui non habebant patrem Deum, sed ex patre diabolo erant: *Ioan.8.f* homicidæ vtique, sicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit fratres mei, aut filij patris mei, sed filij (inquit) matris meæ pugnauerunt contra me. Alioquin si non ita distingueret, videretur etiam apostolus Paulus comprehensus in his de quibus conqueritur, quòd & ipse aliquando persecutus sit ecclesiam Dei: sed misericordiam consecutus est: quia ignorans hoc fecit manens in incredulitate: & approbauit: Deum se habere patrem, fratrem ecclesiæ tam ex patre quàm ex matre esse. Sed attende quomodo nominatim filios matris suæ, & *1.Cor.15.c 1.Tim.1.c* solos incusat, quasi soli in culpa sint. Quanta & ab *Psal.128.* exteris passa est, iuxta illud apud prophetam: Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, & supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. Quid ergo singulariter filios matris tuæ causaris, quæ te minimè ignoras & ex aliis atque aliis nationibus sæpissimè impugnatam? Ad mensam diuitis vocatus, diligenter (inquit) considera quæ tibi apponuntur. *Prou.23.a* Fratres ad mensam Salomonis sedemus. Quis ditior Salomone? Non de terrenis dico diuitiis, quanquam & ipsis Salomon abundaret. Sed intuemini præsentè mẽsam, quomodo supernis est referta deliciis. Spiritualia sunt & diuina quæ nobis in ea apponuntur. Diligenter ergo (inquit) considera quæ tibi apponuntur, sciens quia talia te oportet præparare. Ego vtique quod in me est, diligenter attẽdo id mihi apponi in his verbis sponsę, & ad meã prorsus doctrinam cautelámq; respicere, quod ita ex nomine ac sola exprimitur persecutio à domesticis, & tacentur tot & tam grauia quæ vbiq; terrarum nihilo minus ex omni natione quę sub cœlo est, ab infidelib⁹, ab hęreticis & schismatis pertulisse cognoscitur. Noui sponsę prudentiam, nec putauerim casu hęc illam aut quasi immemorẽ præteriisse. Sed profectò id expressius plangit, quod & sentit differẽtius, quódque vigilantius nobis cauendũ existimat. Quidnam hoc? Malum vtique intestinum atq; domesticũ. Hoc tibi manifestè in euãgelio ore ipsius saluatoris exprimitur, cũ dicit: Et inimici hominis domestici eius. Hoc *Matt.10.c. & Mich.7.b* & in propheta: Homo (inquit) pacis meæ, qui edebat *Psal.54.b* panes meos, magnificauit super me supplantationẽ. Item: Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique. Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos: hoc est, quod à te patior conuiua & cõtubernali meo, id molestius sentio, fero ægrius. Scitis hęc querimonia cuius, & de quo sit. Agnoscite ergo & sponsam eodẽ de filiis matris suæ conquerẽtem affectu, quoniã in eodem spiritu, cum ait: *Filij matris meæ pugnauerũt contra me.* Vnde & alibi loquitur: Amici mei & proximi *Psal.37.a* mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Longè quæso à vobis facite super hoc tam abominabile & detestabile malum, vos qui experti estis, & quotidie experimini quàm bonũ sit & quàm iucun- *Psal.132.a* dũ habitare fratres in vnum, si tamen in vnũ, & nõ in scandalum. Alioquin nec iucundũ planè nec bonum, sed pessimum ac molestissimum. Vę autem homini illi per quem vnitatis vinculũ iucũdum turbatur. Iudicium profectò portabit quicunque est ille. Antè mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam iustè clamitantem: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Nónne præsentis congregationis tanquam vnius matris filij omnes vos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare aut cõtristare possit, si intus bene istis, & fraterna pace gaudetis? Denique quis vobis nocere poterit *1.Petr.3.c* (inquit) si boni æmulatores fueritis? Quamobrem *1.Cor.12.d* æmulamini charismata meliora, vt bonos vos probetis æmulatores. Charisma peroptimum, charitas est. Planè incomparabile, quod nouæ sponsæ cœlestis sponsus totiens inculcare curabat, nunc quidem *Ioan.13.d* dicens: In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Nunc *Ioan.15.b* verò: mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, &, Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem. itémque orans vnũ eos fore, sicut ipse & pater vnum sunt. Et vide si non ipse Paulus qui te ad cha- *1.Cor.13.a* rismata meliora inuitat, inter cætera charitatem in *1.Cor.12.* summo ponit, siue cum fide & spe dicit eam esse maiorem, & supereminentem scientiæ: siue cum enumeratis pluribus aut mirabilibus supernę gratiæ do- *1.Cor.13.a* nis, tandem ad superexcellẽtiorem viam nos mittit: haud aliam profectò illam quàm charitatẽ diffiniẽs. Denique quidnam huic comparandum putemus, quæ ipsi præfertur martyrio, ac fidei transferenti mõtes? Hoc igitur est quod dico: Pax vobis à vobis sit, & omne quod extrinsecus minari videtur, non terret: quia non nocet. Nam econtrario quicquid foris blandiri apparet, nulla est profecto consolatio, si intus (quod absit) seminarium discordiæ germinauerit. Proinde dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem non facto, non verbo, non signo qualicunque: & ne quis fortè exacerbatus & præoccupatus à pusillanimitate spiritus & tempestate, Deum interpellare cogatur aduersus eos qui se lęserint aut contristauerint, & prorumpere in verbum graue contingat. *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* *Matt.25.d* Sic enim peccantes in fratrem, in Christum peccatis, qui ait: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Nec cauendum à grauioribus tãtùm offensis, verbi gratia ab aperto cõuitio seu maledicto, sed à clandestino quoque & venenato susurrio. Non, inquam, sufficit os custodire ab his & his similibus: cauẽda sunt & leuia, si tamen leue debeat dici quodcunque

cunque in fratrem præsumpseris voluntate lædẽdi: A sentiens ero, non erit vnde aut iudex me calumnietur, aut tortor. Ego profectò si quos vestrũ aliquãdo pro huiusmodi cõtristaui, non me pœnitet. Contristati enim sunt ad salutem. Et quidem nescio me id feciſſe vnquam absque mea quoque magna tristitia, *Ioan.16.a* secundum illud: Mulier cum parit, tristitiam habet. Sed absit vt iam meminerim pressuræ, tenens fructũ doloris mei, dum perinde videam Christum formatum in sobole. Nescio autem quomodo etiam tenerius mihi astricti sunt qui post increpatoria & per increpatoria tandẽ conualuerũt de infirmitate, quàm qui fortes ab initio permanserunt, non indigentes istiusmodi medicamẽto. Ergo in hunc sensum poterit ecclesia seu anima diligens Deũ dicere quòd decolorauit eam sol, mittendo scilicet & armando de filiis matris eius qui eam salubriter expugnarent, & captiuam ducerent ad fidem amorémq; ipsius, multis vtique confixam sagittis illis de quibus scriptum est: Sagittæ potentis acutæ. Et item: Sagittæ tuæ in- *Psal.119.b* fixæ sunt mihi. Ideóq; sequitur, & ait, Quoniam non *Psal.37.a* est sanitas in carne mea. vt secũdum animam sanior proinde fortiórque factus dicat: Spiritus quidem *Matth.26.a* promptus est, caro autem infirma. Et cum apostolo: *1.Cor.12.c* Quando enim infirmor, tunc potens sum & fortis. Vides quia carnis infirmitas robur spiritui augeat, & subministret vires? Ita ecõtrario noueris carnis fortitudinem debilitatem spiritus operari. Et quid mirum si hoste debilitato, tu fortior efficeris? Nisi forte illam tibi insanissimè ducas amicam, quæ nõ cessat concupiscere aduersus spiritum. Vide ergo si non *Galat.5.c* prudenter sagittari & impugnari salubriter postulat sanctus cùm dicit in oratione: Confige timore tuo *Psal.118.p* carnes meas. Optima timor iste sagitta, qui configit & interficit carnis desideria, vt spiritus saluus sit. Sed & qui castigat corpus suum, & in seruitutem redigit: *Heb.4.c* nónne is tibi videtur etiam manum contra se pugnantis ipse iuuare? Est & sagitta sermo Dei viuus & *Matt.10.d* efficax, & penetrabilior omni gaudio ancipiti: de quo saluator, Non veni (inquit) pacem mittere, sed gladium. Est etiam sagitta electa amor Christi, quæ Mariæ animam non modò confixit, sed etiam pertransiuit, vt nullã in pectore virginali particulãvacuã amore relinqueret, sed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret, & esset gratia plena. Aut certè pertransiuit eam, vt veniret vsque ad nos, & de plenitudine illa omnes acciperemus, & fieret mater charitatis, cuius pater est charitas Deus, parturiẽs & in sole ponẽs tabernaculum eius, vt scriptura impleretur quæ dicit: Dedi te in lucem gẽtium, vt sis salus mea *Esaiæ 49.a* vsque ad extremum terræ. Hoc enim impletum est per Mariam, quæ in carne visibilem edidit, quem inuisibilem nec de carne nec cum carne susceperit. Et illa quidem in tota se grande & suaue amoris vulnus accepit: ego verò me felicem putauerim si summa saltem quasi cuspide huius gladij pũgi interdum me sensero, vt vel modico accepto amoris vulnere dicat etiam anima mea: Vulnerata charitate ego sum. Quis mihi tribuet in hunc modum non modò vulnerari, sed & expugnari omnino vsque ad exterminationem coloris & caloris illius qui militat aduersus animam? Si exprobrauerint filiæ huius seculi illi animæ quæ huiusmodi est, dicentes pallidam & fine colore esse, nónne tibi congruè posse respondere vi-

1.Cor.13.b Gen.8.b tas illa quæ omnia credit. Proni sunt autẽ sensus hominis & cogitationes ad malum potius suspicãdum, quàm ad bonum credẽdum: præsertim vbi disciplina silentij nec te qui in causa es, excusare permittit, B nec illum vulnus suspicionis aperire quod patitur, vt curetur. Ita vritur ille & moritur clauso & lethali vulnere intra semetipsum gemens, dum totus in ira & disceptatione positus, nil aliud silẽs versare in mẽte possit, nisi iniuriam quam accepit. Nõ potest orare, non potest legere, nõ sanctum aut spirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali spiritu, dũ suis destituta alimentis vadit ad mortem anima pro qua Christus mortuus est, quid tu interim quæso animi habes? Quid oratio tua aut opus quod cunque interim feceris, sapit tibi, cõtra quem nimirum Christus C anxiè clamat de pectore fratris tui quem contristasti, filius (inquiens) matris meæ pugnat contra me: & qui simul mecum dulces capiebat cibos, repleuit me amaritudine? Quod si dixeris illum non tam grauiter pro tam leui causa debuisse turbari, respondeo: Quantò leuior est, tantò à te leuius potuit non committi: quãquam nescio quomodo leue dicas (vt iam dixi) quicquid amplius est quàm irasci, cùm vel hoc ipsum obnoxium esse iudicio, ex ore ipsius acceperis iudicis. Quid enim? Túne leue dixeris, in quo offen- D ditur Christus, vnde ad Dei iudiciũ pertrahi habes, cum horrendum sit incidere in manus Dei viuentis? *Heb.10.c* Tu ergo accepta fortè iniuria (quod quidem interdum non accidere in his conuentibus, difficile est) non continuò, more secularis, obliquè referire fratrem respõsione festines, sed neque sub specie quasi corripiẽdi verbo acuto & vrenti transfigere audeas vllatenus animam pro qua Christus affigi cruci dignatus est, non grunnire quasi increpando, non labiis mussitare quasi murmurando, non narem contrahere aut cachinnare quasi subsannãdo, non frontem rugare quasi inuehendo aut comminãdo. Sanè E commotio tua ibi moriatur vbi oritur, nec permittatur exire quæ mortem portat, ne perimat, vt dicere possis & tu cum propheta: Turbatus sum, & non *Psal.76.a* sum locutus. Quosdam altius intellexi sentire istud, quasi de diabolo & angelis eius dictũ, qui cùm fuerint & ipsi filij Hierusalem illius quæ sursum est mater nostra: ex quo lapsi sunt, nõ cessant sororẽ suam ecclesiam impugnare. Sed neque contendo si quis vsurpet hoc etiam in bonam significationem, secundum quod spirituales qui sunt in ecclesia, aduersus carnales fratres suos dimicãt in gladio spiritus, quod F *Ephes.6.d* est verbum Dei, vulnerãtes eos ad salutem, atque ad spiritualia istiusmodi impugnationibus prouchẽtes. *Psal.140. Deut.32.f Gala.2.d Matth.5.d* Vtinam corripiat me iustus in misericordia, & increpet me, percutiens & sanans, occidens & viuificans: quò audeam & ego dicere: Viuo autẽ iam non ego, viuit verò in me Christus. Esto (inquit) consentiens aduersario tuo dum es cum eo in via, ne tradat te iudici, & iudex tortori. Bonus aduersarius, cui si con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

debitur: *Nolite me considerare quòd fusca sim: quia decoloravit me sol*? Et si se ad hoc meminerit peruenisse adhortationibus seu increpationibus aliquorũ seruorum Dei æmulãtium eam Dei æmulatione, nónne consequenter veracitérque inferre poterit: quia filij matris meæ pugnauerunt contra me? Erit ergo sensus (iuxta quod dictum est) vt ecclesia seu studiosa quæuis anima id loquatur, non quasi gemens aut conquerens, sed quasi gaudens & gratias agens, insuper & gloriãs quòd pro nomine & amore Christi digna sit fusca seu decolor esse & dici: atque hoc ipsum aseribat non suæ industrię, sed gratię & misericordiæ prævenientis se, & mittentis ad se. Nam quomodo crederet sine prædicante? Quomodo autem prædicarent nisi mitterentur? Filios matris suæ cõtra se pugnasse memorat, non vt irata, sed vt non ingrata. Vnde & sequitur: *Posuerunt me custodem in vineis*. Quod verbum vtique si spiritualiter examinetur, puto nil in se querimoniæ aut rancoris habere videbitur, sed magis fauorabile aliquid redolere. Verùm ad id contingendum prius sanè quàm manum apponere audeamus (locus enim sanctus est) conciliandus est nobis solitis precibus, & sic consultandus ille spiritus qui scrutatur alta Dei, aut certè vnigenitus qui est in sinu patris sponsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Roma.10.c

Qualiter populi fidelium seu animæ electorum per vineas significantur, quarum ecclesia custos dicitur: & de prudentia carnis, quæ est mors.

Sermo XXX.

K

Posuerunt me custodem in vineis. Qui? Tuíne illi oppugnatores, quos proximè memorasti? Audite & intelligite si non se ab illis ipsis fatetur ista promotam, à quibus & passam. Nec mirum tamen, si quidem fuerit causa pugnandi, intentio corrigendi. Nam quis nesciat multos amicabiliter vtilitérque multotiens oppugnatos? Quàm multos quotidie experimur piis impugnationibus prælatorum ad meliora proficere, prouehi ad altiora? Ergo illud potius demonstremus, si possumus, quemadmodum aduersus ecclesiam pugnatum sit à filiis matris suæ & hostili animo, & damno vtili. Id enim iucundius, cum qui nocere intendunt, prosunt & nolentes. Vtrunque verò sensum tenet superior interpretatio, quoniam quidem non defuerunt & qui bene & qui male æmularentur eam diuersa intentione pugnantes, sed vtrique profuerunt. Intantum denique se profecisse ex iis quæ ab æmulis passa est gloriatur, vt pro vna vinea quam sibi abstulisse visi sunt, super multas se gaudeat constitutam. Hoc mihi (inquit) præstitere pugnando contra me, & contra vineam meam, qui dicunt: Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea: vt vnam pluribus commutarim. Hoc quippe est quod infert, *Vineam meam non custodiui*: tanquam causam subiungens vnde hoc illi contigerit, vt non in vna iam, sed in pluribus custos posita sit. Et litera quidem sic est. Sed si eam simpliciter sequimur, contenti eo solo quod sonare in superficie illa videtur, putabimus nos legere in scriptura sancta de his vineis corporeis & terrenis, quas quotidie cernimus de rore cœli & de pinguedine terræ accipere vnde fundunt vinum, in quo est luxuria: & sic nihil non dico domini sponsæ dignum, sed nec cuiuis cæterarum congruum quid de tam sancta & diuina scriptura attulisse videbitur. Quæ enim conuenientia sponsis & custodiæ vinearum? Sed & si conuenire putetur, vnde docebimus fuisse aliquando ecclesiam istiusmodi deputatam officio? Nunquid de vineis cura est Deo? Si autem spirituali sensu vineas ecclesias, id est fideles interpretamur populos, iuxta prophetæ sensum dicentis: Vinea Domini sabaoth domus Israël est: incipiet fortassis elucere nobis quomodo sponsæ minimè indignum sit fieri custodem in vineis. Puto quidem quòd & non parua insuper & in hoc ipso apparebit prærogatiua, si quis diligentiùs curet aduertere quantum vbique per orbem in huiusmodi vineas dilatauerit terminos suos à die illa qua Hierosolymis à filiis matris suæ expugnata est, & turbata, vnà cum prima illa sua nouella plantatione, multitudinem dico credentium, quorum legitur fuisse cor vnum, & anima vna. Et ipsa est quam modo fatetur se minimè custodisse, sed non ad insipientiam sibi. Nec enim ita deinde euulsa in perfectione fuit, vt non alibi plantaretur, atque aliis locaretur agricolis, qui reddant fructus eius temporibus suis. Non prorsus, non periit, sed migrauit, etiam creuit & dilatata est, tanquam cui benedixit Dominus. Denique leua oculos tuos, & vide si non operuit montes vmbra eius, & arbusta eius cedros Dei: si non extendit palmites suos vsque ad mare, & vsque ad flumen propagines eius. Nec mirum: Dei enim ædificatio est, Dei agricultura est. Ipse fœcundat, ipse propagat, ipse putat & purgat eam, vt fructum plus afferat. Quando nempe sua destitueret cura vel opera, quam plantauit dextera eius? Non planè habenda neglectui, in qua apostoli palmites, dominus vitis, & pater eius agricola est. In fide plantata, in charitate mittit radices, defossa sarculo disciplinæ, stercorata pœnitentium lachrymis, rigata prædicantium verbis, & sic sanè exuberans vino in quo est lætitia, sed non luxuria, vino totius suauitatis, nullius libidinis. Hoc certè vinum lætificat cor hominis, hoc constat & angelos bibere cum lætitia. Denique gaudent in conuersione & pœnitentia peccatorum, salutem hominum sitientes. Lachrymæ pœnitentium vinum eorum, quòd in illis vitæ odor, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis iucunditas, sanitas redeuntis innocentiæ, serenatæ suauitas conscientiæ. Ergo ex illa vna vinea quam sæuæ persecutionis visa est deleuisse tempestas, quãtæ in vniuersa terra propagatæ refloruerũt? Et in his omnibus custos posita sponsa est, vt non contristetur quòd primam vineam non custodiuit. Consolare filia Sion: si cæcitas ex parte contigit in Israël, quid tu perdis? Mirare mysterium, & noli plangere detrimentum. Dilata sinum, & collige plenitudinem gentium. Dic ciuitatibus Iudæ: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Moysi sanè oblatum est à Deo, si præuaricatorem populum vellet

Psal.136.b

Esai.5.b

1.Cor.3.b

Act.13.g

Exo.32.b

vellet dimittere, & diuinæ exponere vltioni, ipsum quidem fieri posse in gentem magnam: sed ille renuit. Quare? Ob nimiam profecto dilectionem qua illi fortiter deuinctus populo tenebatur, & quoniam non requirebat quæ sua sunt, sed Dei honorem, & non quod sibi vtile foret, sed quod multis. Et ille quidem sic. Ego autem consilio secretiori puto hoc munus diuinitus pro sui magnitudine seruatũ sponsæ, vt ipsa potius & non Moyses mitteretur in gẽtem magnã. Non enim oportebat amicũ spõsi prærripere sponsæ benedictionem, & propterea non quidem Moyses, sed noua sponsa cui dicitur: Ite in mundum vniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ: ipsa, inquam, prorsus missa est in gentem magnam. Num in maiorem potuit quàm in vniuersitatem? Et facilè vniuersitas cessit portanti pacem, gratiam offerenti. Sed non sicut gratia, ita & lex. quàm dissimili vultu ad omnem conscientiam se offerunt suauitas huius, & illius austeritas! Quis sanè ex æquo respiciat condemnantẽ & consolãtem, reposcentem & ignoscentem, plectentem & amplectentem? Non parui profectò acceptabitur voto vmbra & lux, ira & pax, iudicium & misericordia, figura & veritas, virga & hæreditas, frenum & osculum. Graues denique Moysi manus, testibus Aaron & Hur. Graue legis iugum, testibus ipsis apostolis, qui hoc & sibi & patribus importabile clamitant. Graue iugum, & vile præmium: nam terra est in promissione. Pro huiusmodi non est Moyses missus in gentem magnam. Verùm tu mater ecclesia promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ, facilè in duplici gratia obtines ab vniuersis te recipi, & propter iugum suaue, & propter regnum sublime. Pulsa de ciuitate, ab vniuersitate exciperis, dum sic prouocat quod promittis, vt quod imponis, non terreat. Quid adhuc vnius veniæ plangis damnum, quod tanto tibi fœnore compensatum est? Pro eo quòd fuisti derelicta, & odio habita, & non fuit qui per te transiret, Ponam te (inquit) in superbiam seculorum, gaudium in generatione & generationem: & suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis, & scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob. Tali itaque modo dicit se sponsa positam custodem in vineis, & quia vineã suam non custodiuit. Ego loci huius occasione meipsum reprehendere soleo, quòd animarũ susceperim curam, qui meam non sufficerem custodire, vineas animas interpretans. Quòd si probas & tu hanc nostram interpretationem, vide etiam consequenter an recte quoque dicamus fidem, vitem: virtutes, palmites: botrum, opus: deuotionem, vinum? Siquidem nec palmites absque vite, nec virtus sine fide aliquid est. Sine fide enim impossibile est placere Deo, fortasse & displicere necesse erit. Denique omne quod non est ex fide, peccatũ est. Hoc ergo considerare oportuit illos qui me posuerunt custodem in vineis, si videlicet propriam custodissem. At quantò tempore inculta iacuit & deserta, redacta in solitudinẽ? Prorsus defecerat vinum ex ea, arefactis præ sterilitate fidei, virtutum palmitibus. Erat fides, sed mortua. Quomodo enim non mortua sine operibus? Et id quidem in singulari vita. Cæterùm conuersus ad Dominum, meliusculè cœpi, fateor, custodire, non tamen prout oportuit. Et quis nempe ad hoc idoneus? Nec sanctus propheta, qui ait: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Quantis etiam tunc memini me patère insidiis illius qui sagittat in occultis immaculatum? Quantum nobis ô vinea mea furtiuis subreptum est machinamentis eo ipso tempore quo vigilãtius intendere cœpimus curæ & custodiæ nostri? Quot & quales piorum botros operum aut præfocauit ira, aut tulit iactantia, aut fœdauit inanis gloria? Quanta ab illecebra gulæ, quanta ab acediæ spiritu, quanta à pusillanimitate spiritus & tempestate sustinuimus? Sic eram, & nihilo minus tamen posuerunt me custodem in vineis, non considerantes quid de mea ego facerem vel feciſſem, nec audientes arguentem magistrum ac dicentem: Si quis domui suæ præesse nescit, quomodo ecclesiæ Dei diligentiam habebit?

Miror audaciam plurimorum quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas & tribulos, vineis tamen dominicis etiam se ingerere non vereri. Fures sunt & latrones, non custodes neque cultores. Hoc illis: væ autem mihi etiam nunc à periculo vineæ meæ, imò magis nunc quando pluribus intentus, minus circa vnam diligens, minúsque solicitus fieri cogor. Nec sepem circundare, nec torcular fodere in ea licet. Heu destructa est macceria eius, & vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam. Patet exposita tristitiæ, iracundiæ, atque impatientiæ peruia. Demoliuntur eam sedulæ quædam vulpeculæ instantium necessitatum. Irrumpunt vndique anxietates, suspiciones, solicitudines. Turbæ discordantium, causarum molestiæ rara hora desunt. Non est prohibendi facultas, non copia declinandi, sed nec orandi spacium. Quo imbre lachrymarum perfundere sufficiam sterilitatem animæ meæ? Vineæ meæ volui dicere, sed de psalmo sic incidit propter vsum, & sensus idem est. Nec piget erroris, qui admonet similitudinis, quia non de vinea sermo est, sed de anima. Ergo anima cogitetur cum vinea legitur. Siquidem sub huius specie & nomine illius sterilitas deploratur. Quibus ergo lachrymis rigabo sterilitatem vineæ meæ? Omnes palmites eius aruerunt præ inopia. Iacent sine fructu, eo quòd non habeant humorem, Iesu bone, quos fasciculos sarmentorum ex eis in tuo quotidie sacrificio vstio contriti cordis mei te teste absumit? Sit obsecro sacrificium tibi spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus ne despicias. Et ego quidem sic pro imperfecto meo traho ad me capitulum præsens. Perfectus autem omnis erit qui aliàs dicere poterit: *Vineam meam non custodiui*: illo videlicet sensu, quo saluator loquitur in euãgelio: Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. Idoneus planè & dignus qui ponatur custos in vineis, quem propriæ cura vineæ à commissarum diligentia & solicitudine non impedit aut retardat, dum non quærit quæ sua sunt, neq; quod sibi vtile est, sed quod multis. Propterea sanè Petro cura ista credita est in tam multis vineis quæ erant de circuncisione, quia homo paratus erat & in carcerem & in mortem ire: vsque adeo suę vineæ, id est suæ animę non detinebatur amore, quo minus curæ

Esai.60.c

Mich.11.b

Rom.14.d.

Act.2.d

Psal.126.d

1.Tim.3.b

Exod.17.c

Act.15.c

Psal.79.b

Psal.50.d

Matth.10.d

Luc.12.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

intenderet creditarum. Meritò & Paulo inter gentes tam ingens sylua credita est vinearum, quòd & ipse in suæ custodia vineæ minimè curiosus inuentus sit, ita vt non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus fuerit propter nomen Domini Iesu Christi. Denique nihil horum vereor (inquit) nec facio animam meam preciosiorem quàm me. Optimus æstimator rerum, qui nil suorum sibi præferendum existimet. Quàm multi saluti propriæ modicam vilissimámque pecuniam prætulerunt? Paulus nec animam. Non (inquit) facio eam preciosiorem quàm me. Ergo differẽtiam facis inter te & animam tuam. Prudẽter quidem tu tibi pluris es, quàm quidquis tuum. Sed quomodo non tua anima tu? Arbitror quòd quia Paulus iam tunc in spiritu ambularet, & mente consentiret legi Dei, quoniam bona est, idcirco hanc ipsam mẽtem suam tanquam principale ac supremum quiddam sui, dignum duxerit suimet potius quàm suæ cuiuspiam rei nomine designare: reliquum verò quod constat naturę esse inferioris, & inferiori proinde viliorique; essentiæ (quod est corpus) inhærere non modò officio viuificãdi ac sensificandi, sed & fouendi nutriendique desiderio: hoc, inquam, sensuale atque carnale appellatione sui homo spiritualis indignum iudicans, inter sua magis censuit deputandum, quàm se personaliter exprimendum per illud. Cùm me dico (inquit) excellentius quod in me est, in quo & sto per gratiam Dei, id est mentem rationémque intellige. Cùm loquor animam meam, hoc inferius accipe quod carni animandæ vides accommodatum, etiam & iunctum in concupiscẽtia. Id me fuisse quidem, sed iam non esse agnosco, quia non secũdum carnem adhuc ambulo, sed secundum spiritum. Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Secundum mentem ego, secundum carnem non ego. Quid enim si carnaliter etiam nunc anima concupiscit? Iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Et ideo non me quidem, sed tamen meum dixerim quod in me carnaliter sapit, idque non aliud quàm ipsam animam. Reuera enim animæ portio est carnalis affectio eius, & vita quam administrat corpori. Hanc ergo animam suam Paulus spernebat præ se, paratus pro Domino non solùm alligari, sed & mori in Hierusalem, & sic perdere animam suam iuxta cõsilium Domini. Tu quoque si propriam deseras voluntatem, si corporis voluptatibus perfectè renuncies, si carnẽ tuam crucifigas cum vitiis & cõcupiscentiis, sed & mortifices membra tua quæ sunt super terram, probabis te Pauli imitatorem, qui nõ facies animam tuam preciosiorem teipso: probabis & Christi discipulum etiam illam perdendo salubriter. Et quidem prudentius eam perdis vt custodias, quàm custodis vt perdas. Nam qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Quid hic vos dicitis obseruatores ciborum, morum neglectores? Hippocrates & sequaces eius docent animas saluas facere in hoc mundo: Christus & eius discipuli perdere. Quemnam vos è duobus sequi magistrum eligitis? At manifestum se facit qui sic disputat, Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori vel stomacho nocet. Profecto vnusquisque quod à suo magistro didicit, hoc in medium profert. Num in euangelio legisti has differentias, aut in prophetis, aut in literis apostolorum? Caro & sanguis pro certo reuelauit tibi hanc sapientiam, non spiritus patris. Est enim carnis hæc sapiẽtia. Sed audi quid de ipsa nostri medici sentiãt. Sapientia (inquiunt) carnis mors est. Item: Sapientia carnis inimica est Deo. Num Hippocratis seu Galeni sentẽtiam, aut certe de schola Epicuri debui proponere vobis? Christi sum discipulus: Christi discipulis loquor. Ego si peregrinum dogma induxero, ipse peccaui. Epicurus atque Hippocrates, corporis alter voluptatem, alter bonam habitudinem præfert: meus magister vtriusque rei contemptum prædicat. Animæ in corpore vitã, quam summo studio iste vnde sustẽtet, ille vnde & delectet, inquirit atq; inquirere docet: saluator monet & perdere. Quid enim tibi aliud de Christi auditorio sonuit cũ paulò ante clamatum est: Qui amat animam suam, perdet eam? Perdet eam, dixit, siue ponendo vt martyr, siue affligendo vt pœnitens. Quanquam genus martyrij est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. Vidẽsne hac sentẽtia magistri mei carnis sapientiam condemnari, per quam vtique aut in luxum voluptatis diffluitur, aut ipsa quoq; bona valetudo corporis vltra quã oporteat appetitur? Denique quòd vera sapientia in voluptates non effluat, audisti profecto à sapiente ne inueniri quidem hanc in terra suauiter viuentium. Qui autem inuenit, dicit: Super salutem & omnem pulchritudinem dilexi sapientiam. Si super salutem & pulchritudinem, quanto magis super voluptatem & turpitudinem? Quid verò prodest temperare à voluptatibus, & inuestigandis diuersitatibus complexionum, ciborúmq; varietatibus exquirendis, quotidianam expendere curam? Legumina (inquit) ventosa sunt, caseus stomachum grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non sustinet pectus, caules nutriũt melancholiam, choleram porri accendunt, pisces de stagno aut de lutosa aqua mec penitus complexioni non congruunt. Quale est hoc, vt in totis fluuiis, agris, hortis, cellariisve reperiri vix possit quod comedas? Puta te, quęso, monachum esse, non medicũ, nec de complexione iudicandum, sed de professione. Parce obsecro primùm quidem quieti tuæ, parce deinde labori ministrantiũ, parce grauamini domus, parce conscientiæ. Conscientię dico, non tuæ, sed alterius, illius videlicet qui propè sedens, & edẽs quod sibi apponitur, de tuo singulari ieiunio murmurat. Scandalo quippe est ei aut tua odiosa superstitio, aut duritia quam forte putat illius qui tibi habet prouidere. Scandalizatur, inquam, in tua singularitate frater iudicans te superstitiosum tanquam superflua quæritãtem: aut certe mẽ durum causans, qui non perquiram victui non necessaria. Fruſtra sibi quidam blandiuntur de exemplo Pauli hortantis discipulum non bibere aquam, sed modico vti vino propter stomachum, & frequentes suas infirmitates. Qui attendere debent primùm quidem apostolum minimè sibiipsi rem istiusmodi suadere, sed nec discipulum æquè expoſcere sibi. Deinde non monacho hoc intimari, sed episcopo, cuius vita teneræ adhuc & nascenti ecclesiæ perneceſſaria esset. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheum,

& ego

& ego cibo eum si vis etiam auro, & poto balsamo. Cæterùm tu tibimetipsi dispensas, misertus tui. Suspecta est mihi (fateor) tua ipsius in te dispensatio, & vereor tibi illudi sub tegmine & nomine discretionis à carnis prudentia. Id te saltem volo admonitum esse, vt si tibi ita auctoritas apostoli placet de bibendo vino: modico, quod ille adiunxit, non prętermittas. Et de hoc satis. Sed reuertamur ad sponsam, & discamus ab ea vineas proprias vtiliter non custodire, præsertim nos qui videmur deputati custodes in vineis sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De excellentia diuinæ visionis, & qualiter in præsenti sanctis viris gustus diuinæ præsentiæ variatur pro variis animæ desideriis.

Sermo XXXI.

INdica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. Studiosis mentibus verbum sponsus frequenter apparet, & non sub vna specie. Quid ita? Profecto, quoniam nõdum videtur sicuti est. Nempe illa visio stat, quia forma stat quæ tunc videtur. Est enim: nec vllam capit ex eo quod fuit vel erit, mutationem. Tolle nempe fuit & erit, vnde iam transmutatio, aut vicissitudinis obũbratio? At quicquid veniens ex eo quod fuit, non cessat tendere in id quod erit, transitum sanè habet per est, sed omnino non est. Nam quomodo est, quod nunquam in eodem statu permaneret? Solum proinde verè est, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur: sed solum atq; inexpugnabile remanet ei est, & manet quod est. Nec fuit sanè tollit illi esse ab æterno, non erit esse in æternum: ac per hoc sibi vendicat verum esse, id est increabile, interminabile, inuariabile. Cùm igitur ipse qui sic est, immò qui non sic aut sic est, videtur sicuti est, stat (vt dixi) illa visio, quia nulla eam interpolat vicissitudo. Et tunc ille de euangelio vnus omnibus qui sic vident, denarius redditur in vna specie quæ offerunt. Nam & quod apparet, vt inuariabile in se est, ita inuariabiliter intuentibus præsto est: & quibus apparet, nil videre desiderabilius volũt, nil possunt delectabilius. Quãdo ergo illa vel fastidiet auiditas, vel se subtrahet suauitas, vel fraudabit veritas, vel deficiet æternitas? Quod si in æternum extenditur videndi copia pariter & voluntas: quomodo non plena felicitas? Nil quippe aut deest iam semper videntibus, aut superest semper volẽtibus. At talis visio non est vitæ præsentis, sed in nouissimis reseruatur, his duntaxat qui dicere possunt: Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Et nunc quidem apparet quibus vult, sed sicuti vult, non sicuti est. Non sapiens, non sanctus, non propheta videre illum sicuti est potest aut potuit in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque videtur & hic, sed sicut videtur ipsi, & nõ sicuti est. Nam neque hoc luminare magnum (solem loquor istum quem quotidie vides) vidisti tamen aliquando sicuti est, sed tantum sicut illuminat, verbi causa aërem, mortem, parietem. Quod nec ipsum quidem aliquatenus posses, si non aliqua ex parte ipsum lumen corporis tui pro sui ingenita serenitate & perspicuitate cœlesti lumini simile esset. Non denique alterum membrum corporis capax est luminis, ob multam vtique dissimilitudinem. Sed nec ipse oculus cum turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirum ob amissam similitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus serenum solem videt propter dissimilitudinem, serenus aliquatenus videt propter nonnullam similitudinem. Profecto si pari prorsus puritate vigeret, videret omnino inoffensa facie eum sicuti est, propter omnimodam similitudinem. Ita & solem iustitiæ illum qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo sicut illuminat illuminatus potest, tanquã iam in aliquo similis: sicuti est, omnino non potest, tanquam nondum perfectè similis. Propterea dicit: Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestræ non confundentur. Ita sanè, sed si quantum satis est illuminamur, vt reuelata facie speculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu. Ergo accedendum ad eum, non irruendum, ne irreuerens scrutator maiestatis opprimatur à gloria. Nec locis sanè accedendum, sed claritatibus, ipsisque non corporeis, sed spiritualibus tanquam à Domini spiritu, à Domini plane, & non à nostro, quamuis in nostro. Qui itaq; clarior, ille propinquior: esse autem clarissimũ, peruenisse est. Porro iam præsentibus non aliud est videre sicuti est, quam esse sicuti est, & aliqua dissimilitudine non cõfundi. Sed id tunc, vt dixi. Interim verò tanta hæc formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid nisi quidam sunt radij deitatis, monstrantes quidem quia vere sit, à quo sunt, non tamen quid sit prorsus diffiniẽtes? Itaque de ipso vides, sed non ipsum. Cum autem de eo quem non vides, cætera vides, scis iudubitanter existere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuset. Verùm hoc genus videndi commune. In promptu enim est (iuxta apostolum) omni vtenti ratione, inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspicere.

Alius proculdubio ille modus quo quondam patribus crebra illa atque ambitiosa diuinæ præsentiæ familiaritas dignanter indulta est, quanquam nec ipsis sicuti est, sed sicut dignata est. Nec vno omnibus modo, sed, vt ait apostolus, multifariè multisque modis: cum ipse in se sit vnus, dicente ipso ad Israël: Dominus Deus tuus, Deus vnus est. Et hæc demonstratio non quidem communis, sed tamen foris facta est, minirum exhibita per imagines extrinsecus apparentes, seu voces sonantes. Sed est diuina inspectio eò differentior ab his, quò interior, cum per seipsum dignatur inuisere Deus animam quærẽtem se, quæ tamen ad quærendum toto se desiderio & amore deuouit. Et hoc signum istiusmodi aduentus eius, sicut ab eo qui expertus est edocemur: Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu eius inimicos eius. Oportet nanque vt sancti desiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam ad quam est ipse venturus, qui omnem consumat rubiginem vitiorum, & sic præparet locum domino. Et tunc scit anima quoniam iuxta est Dominus, cùm se

Universidad de Deusto
Biblioteca

senserit illo igne succensam, & dixerit cum prophe- G
Thren.1.d Psal.38.a ta: De excelso misit ignem in ossibus meis, & eruditi-
uit me. Et illud: Concaluit cor meum intra me, &
in meditatione mea exardescet ignis.

Tali animæ suspiranti frequenter, immo sine in-
termissione orãti & afflictanti se præ desiderio, cum
interdum desideratus ille qui ita quęritur, miseratus
occurrit, puto illi de propria experientia conuenire
Thren.3.c vt dicat cum sancto Hieremia: Bonus es Domine
sperantibus in te, animæ quærenti te. Sed & ange-
lus eius qui vnus est de sodalibus sponsi, in hoc ipsum
deputatus, minister profectò & arbiter secretæ mu- H
tuæque salutationis, is inquam angelus quomodo
tripudiat, quomodo collætatur & condelectatur, &
Psal.20.a conuersus ad dominum dicit: Gratias ago tibi Do-
mine maiestatis, quia desiderium cordis eius tribui-
sti ei, & voluntate labiorum eius non fraudasti eam.
Ipse est qui in omni loco sedulus quidẽ pedisequus
animæ non cessat solicitare eam, & assiduis sugge-
Psal.36.a stionibus monere dicens: Delectare in Domino, &
ibidem. dabit tibi petitiones cordis tui. Et rursum: Expecta
Abac.2.a Dominum, & custodi viam eius. Item: Si moram
fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non I
Psal.41.a tardabit. Ad Dominum autem, Sicut ceruus (in-
quit) desiderat ad fontes aquarũ, ita desiderat ani-
ma ista ad te Deus. Desiderauit te in nocte, sed &
Psal.87.b spiritus tuus in præcordiis eius: de mane vigilauit
Matt.15.c ad te. Et iterum: Tota die expandit ad te manus
Psal.89.a suas: dimitte illam, quia clamat post te. Conuerte-
re aliquantulum, & deprecabilis esto super eam.
Respice de cœlo, & vide & visita desolatam. Fidelis
paranymphus, qui mutui amoris conscius, sed non
inuidus, non suam quærit, sed Domini gratiam: dis- K
currit medius inter dilectum & dilectam, vota offe-
rens, referens dona. Excitat istam, placat illum. In-
terdum quoque (licet rarò) repręsentat eos pariter
sibi siue hanc rapiens, siue illum adducẽs. Siquidem
domesticus est, & notus in palatio, nec veretur re-
pulsam, & quotidie videt faciem patris.

Vide autem tu ne quid nos in hac verbi animæq;
commixtione corporeum seu imaginatorium sen-
tire existimes. Id loquimur quod apostolus dicit,
1.Cor.6.b Quoniam qui adhæret Deo vnus spiritus est. Ex-
cessum puræ mẽtis in Deum, siue Dei pium descen- L
sum in animã, nostris quibus possumus exprimimus
verbis, spiritualibus spiritualia comparantes. Itaque
in spiritu fit ista coniunctio, quia spiritus est Deus, &
concupiscit decorem animæ illius quam forte ad-
uerterit in spiritu ambulantem, & curam carnis non
Ioan.4.c perficientem in desiderio, præsertim si sui amore fla-
grantem conspexerit. Non ergo sic affecta & sic di-
lecta contenta erit omnino vel illa quæ multis per
ea quæ facta sunt, vel illa quæ paucis per visa & som-
nia facta est manifestatio sponsi, nisi & speciali præ-
rogatiua intimis illum affectibus atque ipsis medul- M
lis cordis cœlitus illapsum susciperit habeátque præ-
sto quem desiderat non figuratum, sed infusum: non
apparentem, sed afficientem: nec dubium quin eo
iucundiorem, quo intus, non foris. Verbum nempe
est non sonans, sed penetrans: non loquax, sed effi-
cax: non obstrepens auribus, sed affectibus blan-
diens. Facies est non formata, sed formans: non
perstringens oculos corporis, sed faciem cordis læ-
tificans: grato quippe amoris munere, non colore.
Non tamen adhuc illum dixerim apparere sicuti
est, quanuis non omnino aliud hoc modo exhibeat
quàm quod est. Neque enim vel sic continuè præ-
sto erit quamuis deuotissimis mentibus, sed nec vni-
formiter omnibus. Oportet namque pro variis ani-
mæ desideriis diuinæ gustum præsentiæ variari, &
infusum saporem supernæ dulcedinis diuersa appe-
tentis animi aliter atque aliter oblectare palatum.
Denique aduertisti in hoc amatorio carmine quo-
tiens mutauerit vultum, & in quanta multitudine
dulcedinis suæ coram dilecta dignatus sit transfor-
mari, & quomodo nunc quidem instar verecundi
sponsi sanctæ animæ secretos petat amplexus, &
osculis delectetur: nunc verò in oleo & vnguentis
medicum exhibere appareat, nimirum propter te-
neras & infirmas animas istiusmodi adhuc indigen-
tes fomentis & medicamentis vnde & delicato a-
dolescentularum nomine designantur. Si mussitet Matt.9.a
quis, audiet quia non est opus sanis medicus, sed
male habentibus. Nunc rursum quasi viator quis-
piam itinerantibus sponsæ simul atque adolescen-
tulis sese associans, iucundissimis confabulationi-
bus suis à labore viæ omnem reuelat comitatum, ita
vt eo discedente loquantur: Nónne cor nostrum Luc.24.c
ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur nobis
in via?

Facundus comes, qui in sermonum & morum
suauitate suorum, tanquam in quadam suaueolen-
tia spirantium vnguentorum post se currere faciat
vniuersos. Vnde & dicunt: *In odore vnguentorum tuo-* Cant.1.a
rum curremus. Item aliquando occurrens quasi prę-
diues aliquis paterfamiliâs qui in domo sua abun-
det panibus, immo tanquam rex magnificus & po-
tens, qui sponsæ pauperis videatur pusillanimitatem
erigere, prouocare cupiditatem, demonstrans illi
omnia desiderabilia glorię suæ, diuitias torcularium
ac promptuariorum, hortorum & agrorum copias,
demum etiam introducens eam in ipsa secreta cubi-
culi. Nimirum confidit in ea cor viri sui, & non est Prou.vlt.d
ex omnibus quod ab illa existimet abscondendum,
quam redemit inopem, probauit fidelem, amplexa-
tur amabilem. Atque ita non cessat siue hoc siue illo
modo interno iugiter apparere conspectui quæren-
tium se, vt sermo impleatur quem dixit: Ecce ego
vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Et Mat.vlt.d
in his omnibus suauis & mitis & multæ misericor-
diæ. Nam in oculis quidem affectuosum & blandũ,
in oleo autem & in pigmentis atque vnguentis cle-
mentem & affluentem visceribus pietatis & com-
passionis, porro in via hilarem, affabilem, plenum
gratiæ & solatij, in ostensione verò diuitiarũ ac pos-
sessionum munificum se ac largum pro regia libera-
litate remuneratorem demonstrat. Ita per omnem
huius carminis textum reperies verbum istiusmodi
similitudinibus adumbrari. Vnde ego puto id signi-
ficatum apud prophetam, vbi ait: Spiritus ante fa-
ciem nostram Christus Dominus, in vmbra eius vi- Thre.4.
uemus inter gẽtes: quòd scilicet videamus nunc per
speculũ & in ænigmate, & necdum facie ad faciem.
At istud sanè donec viuimus inter gẽtes. Nam inter
angelos aliter: quando iam indifferenti omnino fe-
licitate cũ ipsis videbimus eum & nos sicuti est, hoc
est in

est in forma Dei, & non in vmbra. Quomodo nam- A
que apud veteres quidem vmbram figuramque di-
cimus extitisse, nobis autem per gratiam Christi in
carne præsentis ipsam per se illucescere veritatẽ: ita
nos quoque respectu futuri seculi in quadam inte-
rim veritatis vmbra viuere non negabit, nisi qui non
1.Cor.13.c acquiescit apostolo dicenti: Ex parte cognoscimus,
Philip.3.c & ex parte prophetamus. Et illud: Non arbitror
me comprehendisse. Quomodo enim non est di-
stinctio eius qui per fidem ambulat, & illius qui per
Abac.2.a speciem? Ergo iustus ex fide viuit, beatus exultat
in specie. Et ideo sanctus homo viuit interim in vm- B
bra Christi, sanctus angelus in splendore vultus glo-
riæ gloriatur. Et bona fidei vmbra, quæ lucem tem-
Act.15.c perat oculo caliganti, & oculum præparat luci.
Scriptum est enim: Fide mundans corda eorum. Fi-
des itaque lucem non extinguit, sed custodit. Quic-
quid sanè est illud quod videt angelus, hoc mihi
vmbra fidei seruat, fideli sinu repositum, in tem-
pore reuelandum. An non expedit tenere vel inuo-
Luc.1.c lutum quod nudum non capis? Denique & mater
domini viuebat in vmbra fidei, cui dictum est, Et
Ibid. beata quæ credidisti. Habuit & de Christi corpore C
vmbram, quæ audiuit, Et virtus altissimi obum-
brabit tibi. Nec enim vilis vmbra, quæ de virtute
altissimi formatur. Et verè virtus in carne Christi,
quæ virgini obumbrauit, vt quod impossibile erat
mortali fœminæ, obiectu tamen inuolucri viuifici
corporis ferret præsentiã maiestatis, & lucem susti-
neret inaccessibilẽ. Virtus planè in qua omnis con-
traria fortitudo debellata est. Et virtus & vmbra fu-
gãs dæmones, tutans homines. Aut certe virtus ve-
getans, vmbra refrigerans. Viuimus proinde in vm-
bra Christi, qui per fidẽ ambulamus, & carne ipsius D
Ioan.6.f pascimur vt viuamus. Caro enim Christi vere est
cibus. Et vide ne propterea etiam nunc describa-
tur hoc loco apparens tanquam in schemate pasto-
rali, vbi illum sponsa quasi vnum quempiam de pa-
storibus videtur alloqui dicens: Indica mihi vbi pa-
Ioan.10.b scas, vbi cubes in meridie. Bonus pastor, qui ani-
mam suam dat pro ouibus suis. Animam pro illis,
carnem illis. Illam in precium, istam in cibum. Res
mira: ipse pastor, ipse pascua est, ipse redemptio. Ve-
rùm sermo in longum pergit, quoniã locus amplus
est, & grandia continens, & non explicabitur pau- E
cis, atque hac necessitate videtur mihi iam rumpen-
dus potius quã finiendus. Oportet autẽ vt quoniam
materia pendet, memoria vigilet, quatenus vbi pau-
satũ erit, inde mox resumatur & pertractetur prout
dominus dabit Iesus Christus sponsus ecclesiæ, qui
est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Qualiter Christus suscipitur ab anima sancta tanquam spon-
sus, & ab anima infirma tanquã medicus: & de differen-
tiis cogitationum, vnde oriantur. Sermo XXXII.

INdica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Hic su- F
mus, hinc progredimur. Sed antequam tractari
incipiat visio ista & allocutio, recapitulandum bre-
uiter arbitror de aliis visionibus quæ præcesserunt,
quomodo nobis aptari spiritualiter possint pro vo-
tis & meritis singulorum, vt apprehensis illis (si
tamen hoc datum fuerit) facilior & in huius discus-
sione eluceat intellectus. Verùm id difficillimum.
Nam etsi illa verba quibus ipsæ visiones seu simili-
tudines describuntur, sonare corpora atque cor-
porea videantur, spiritualia tamen sunt quæ nobis
ministrantur in his, ac per hoc in spiritu quoque
causas & rationes earum oportet inquiri. Et quis i-
doneus inuestigare & comprehendere tam multos
animæ affectus profectúsque, quibus hæc de præ-
sentia sponsi tam multiformis gratia dispensatur?
Tamen si intremus ad nos, & spiritus sanctus in lu-
mine suo dignetur ostendere nobis, quod opere suo
non dedignatur assiduè actitare in nobis, puto non
1.Cor.2.c omnino nos in his sine intellectu remansuros. Con-
fido enim non accepisse nos spiritum huius mundi,
sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo
donata sunt nobis. Ergo si cui nostrum cum sancto Psal.72.d
propheta adhærere Deo bonum est, & (vt loquar
manifestius) si quis in nobis est ita desiderij vir, vt
cupiat dissolui, & cum Christo esse: cupiat autem
vehementer, ardenter sitiat, assiduè meditetur: is
profecto non secus quàm in forma sponsi susci piet
verbum in tempore visitationis, hora videlicet qua
se adstringi intus quibusdam brachiis sapientiæ, at-
que inde sibi infundi senserit sancti suauitatem a-
moris. Siquidem desiderium cordis eius tribuetur Psal.20.a
ei, etsi adhuc peregrinanti in corpore. Ex parte ta-
men, idque ad tempus, & tempus modicum. Nam
cum vigiliis & obsecrationibus & multo labore &
imbre lachrymarum quæsitus affuerit, subitò dum
teneri putatur, elabitur: & rursum lachrymanti &
insectanti occurrens comprehendi patitur, sed mi-
nimè retineri, dum subitò iterum quasi è manibus
euolat. Et si institerit precibus & fletibus deuota a- Ibid.
nima, denuo reuertetur, & voluntate labiorum eius
non fraudabit eam: sed rursum mox disparebit, &
nõ videbitur, nisi iterum toto desiderio requiratur.
Ita ergo & in hoc corpore potest esse de præsentia
sponsi frequens lætitia, sed non copia: quia etsi visi-
tatio lætificat, sed molestat vicissitudo. Et hoc tan-
diu necesse est pati dilectã, donec semel posita cor-
poreæ sarcina molis, auolet & ipsa leuata pennis de-
sideriorum suorum liberè iter carpens per campos
contemplationis, & mente sequens expedita dile-
ctum quocunq; ierit. Nec tamen vel in transitu præ-
sto erit sic omni animæ, nisi illi duntaxat quam in-
gens deuotio, & desiderium vehemens, & prædul-
cis affectus sponsam probat, & dignam ad quã gra-
tia visitandi accessurum verbum decorem induat,
formam sponsi accipiens. Qui enim nondum inue-
nitur ita affectus, sed compunctus magis actuum re-
cordatione suorum, loquens in amaritudine animæ
suę dicat Deo: Noli me condemnare: aut forte etiam Iob.10.a
adhuc periculosè tentatur à propria concupiscentia
abstractus & illectus: hic talis non sponsum requirit,
sed medicum: ac per hoc nõ oscula quidem vel am-
plexus, sed tantùm remedia vulneribus accipiet suis,
in oleo vtique & vnguentis. An non sæpenumero
sic sentimus & sic experimur orantes, nos qui nostris
quotidie adhuc excessibus tentamur præsentibus,
mordemur præteritis? A quanta me amaritudine
frequẽter liberasti aduenies Iesu bone? Quotiẽs post
anxios fletus, post inenarrabiles gemitus & singul-
tus, sauciam conscientiam meam vnxisti vnctione

Universidad de Deusto
Biblioteca

misericordiæ tuæ, & oleo lætitiæ perfudisti? Quotiens me oratio quem penè desperantē susçipit, reddidit exultantem & præsumentem de venia? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt quòd verè medicus sit dominus Iesus, qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Qui experti non sunt, credant inde eidem ipsi dicenti: Spiritus domini vnxit me, ad euangelizandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde. Si adhuc dubitāt, accedant certè & probēt, & sic in semetipsis discāt quid sit, Misericordiam volo, & non sacrificium. Sed videamus & reliqua. Sunt qui in studiis spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias domini, corde arēte & tædente accedunt ad quæque iuncta, frequenter murmurant, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum sancto Iob: Si dormiero dicam, quando consurgam? & rursum expectabo vesperam. Ergo vbi contingit tale aliquid pati, si misertus dominus appropiet nobis in via qua ambulamus, & incipiat loqui de cœlo qui de cœlo est, necnon fauorabile quippiam cantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate pacis, de statu æternitatis, dico vobis erit pro vehiculo animæ dormitanti & pigritanti læta narratio, ita vt pellat omne fastidium ab animo audientis, & à corpore fatigationem. An tibi aliud vel pati vel petere ille videtur, qui ait: Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis? Et nónne cum obtinuerit, clamabit: Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est? Sunt enim quædam verba verbi sponsi ad nos, nostræ meditationes de ipso & eius gloria, elegantia, potētia, maiestate. Non solùm autem, sed & cum auida mente versamus testimonia eius, & iudicia oris eius, & in lege meditamur die ac nocte: sciamus pro certo adesse sponsum, atque alloqui nos, vt non fatigemur laboribus, sermonibus delectati. Tu ergo cum tibi aliqua talia volui animo sentis, non tuam putes cogitationem sed illum agnosce loquentem, qui apud prophetam dicit: Ego qui loquor iustitiam. Similima enim sunt nostræ cogitata mentis sermonibus veritatis in nobis loquentis: nec facilè quis discernit quid intus pariat cor suum, quídve audiat, nisi qui prudēter aduertit dominum in euangelio loquentem, quia de corde exeunt cogitationes malæ. Et illud: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Et qui loquuntur mendacium, de suo loquuntur. Apostolus autem, Non quòd sufficientes (inquit) simus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis (subaudi bonum) sed sufficientia nostra ex Deo est. Cum ergo mala in corde versamus, nostra cogitatio est: si bona, Dei sermo est. Illa cor nostrum dicit, hæc audit. Audiam (ait) quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Itaque pacem, pietatem, iustitiam Deus in nobis loquitur: nec talia nos cogitamus ex nobis, sed in nobis audimus. Cæterùm homicidia, adulteria, furta, blasphemiæ, & his similia de corde exeunt, nec audimus ea, sed dicimus. Denique dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Et propter hoc irritauit impius Deum, quia dixit in corde suo, non requiret. Sed est præterea quod corde quidem sentitur, non tamen cordis est verbum: nec enim de corde exit sicut nostra cogitatio: sed neque illud est quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet verbi, cum sit malum: immittitur autem à contrariis potestatibus, sicut fiunt immissiones per angelos malos, quale (verbi causa) fuit quod legitur misisse in cor diabolus vt traderet dominum Iudas Simonis Iscariotis. Verum quis ita vigil & diligens obseruator motionum internarum suarum, siue in se, siue & ex se factarum, vt liquidò ad quæque illicita sensu cordis sui discernat inter morbum mentis, & morsum serpentis? Ego nulli hoc mortalium possibile puto, nisi qui illuminatus a spiritu sancto speciale accepit donum quod apostolus inter cætera charismata quæ enumerat, nominat discretionem spirituum. Quantumlibet enim quis (secundum Salomonem) omni custodia seruet cor suum, & omnia quæ intra se mouentur, vigilantissima intentione obseruet, etiam si diuturnum forte in his habuerit exercitium, & frequens experimentum: non poterit tamē ad purum in se dignoscere discerneréve abinuicem malum innatum, & malum seminatum. Nam delicta quis intelligit? Nec multum refert nostra scire vnde ineſt nobis malum, dummodo ineſſe sciamus: vigilandum potius & orandum vndecunque sit, ne consentiamus. Denique orat propheta contra vtrunque malum dicens: Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Et ego non possum tradere vobis quod non accepi. Non autem accepi (fateor) vnde assignem certam notionem inter partum cordis, & seminarium hostis. Quippe vtrunque malum, vtrunque à malo: vtrūque in corde, sed non vtrunque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etsi incertum quid cordi, quid hosti tribuam. Et id quidem (vt dixi) absque periculo.

Sed sanè est vbi periculosè immo damnabiliter erratur, atq; ibi meritò nobis certa præfigitur regula, ne quod Dei est in nobis, demus nobis, putantes verbi visitationem nostram esse cogitationē. Ergo quantum distat bonum à malo, tantum ista duo à se, quoniam nec de verbo malum, nec de corde exiet bonum, nisi quod prius forte de verbo conceperit: quia non potest bona arbor malos fructus facere, nec arbor mala fructus bonos. At satis dictum esse credo quid Dei, quid nostrum in nostro sit corde, nec superfluè (vt arbitror) sed vt sciant inimici gratiæ absque gratia nec ad cogitandum bonum sufficere cor humanum, sed sufficientiam ipsius ex Deo esse, Dei vocem bonum quod cogitatur, non cordis prolem existere. Tu ergo si voce eius audis, non iam nescias vnde veniat, aut quò vadat, sciens quia à Deo exit, & ad cor vadit. Vide autem quomodo verbum quod egreditur de ore Dei, non reuertatur ad eum vacuum, sed prosperetur & faciat omnia ad quæ misit illud, vt dicere possis & tu, quia gratia Dei in me vacua non fuit. Felix mens, cui verbum indiuiduus comes, vbique se affabilem præbet, cuius indefinenter oblectata suauitate facundiæ, à carnis molestiis & vitiis sese vendicet, omni hora redimendo tempus à diebus malis. Non lassabitur, non molestabitur: quoniam sicut dicit scriptura, non contristabit iustum quicquid ei acciderit.

Iam

Iam verò magni patrisfamiliās seu regiæ maiestatis schema apparere existimo his qui accedentes ad cor altum, de maiori spiritus libertate, & puritate conscientiæ magnanimiores facti consueuerunt audere maiora, inquieti prorsus & curiosi secretiora penetrare, & apprehēdere sublimiora, & tentare perfectiora non modo sensuum, sed & virtutū. Hi enim pro fidei magnitudine digni inueniuntur qui inducantur in omnem plenitudinem: nec est omnino in omnibus apothecis sapientiæ à quo Deus scientiarū dominus arcendos censeat cupidos veritatis, non cōscios. Talis erat Moyses, qui audebat dicere Deo: Si inueni gratiā in oculis tuis, ostende mihi teipsum. Talis Philippus, qui sibi & suis condiscipulis patrem flagitabat ostendi. Thalis & Thomas qui nisi sua manu tangeret vulnus & fossum latus, credere recusabat. Pusilla fides, sed de magnitudine animi miro modo descendens. Talis quoque Dauid, qui & ipse dicebat Deo: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam domine requiram. Tales itaque magna audent, quoniam magni sunt: & quæ audent obtinent, iuxta verbum promissionis ad ipsos, quod est istiusmodi: Quemcunque locum calcauerit pes vester, vester erit. Magna siquidem fides, magna meretur: & quatenus in bonis domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Denique Moysi ore ad os loquitur Deus, & palam non per ænigmata & figuras dominum videre meretur, cum prophetis aliis tantum in visione apparere se dicat, & per somnium loqui. Philippo quoque secundum petitionen cordis sui ostensus est pater in filio, in eo proculdubio quod incontinenti audiuit: Philippe, qui videt me, videt & patrem: & quia ego in patre, & pater in me est. Sed & Thomæ iuxta desiderium cordis eius palpādum se præbuit, & voluntate labiorum eius nō fraudauit eum. Quid Dauid? Nónne & ipse voto se non omnino fraudari significat, vbi ait non daturum se somnum oculis suis, nec palpebris suis dormitationem, donec inueniret locum domino? Igitur istiusmodi magnis spiritibus magnus occurrit sponsus, & magnificabit facere cum eis, emittens lucem suam, & veritatē suam, eósque deducens & adducens in montem sanctum suum & in tabernacula sua, ita vt dicat qui eiusmodi est, Quia fecit mihi magna qui potens est. Regem in decore suo videbunt oculi eius præeūtem se ad speciosa deserti, ad flores rosarum, & lilia conuallium, ad amœna hortorum, & irrigua fontium, ad delicias cellariorum, & odoramenta aromatum, postremò ad ipsa secreta cubiculi.

Isti sunt thesauri sapientiæ & scientiæ penes sponsum absconditi, hæc vitæ pascua præparata in refectionem animarum sanctarum. Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis. Hoc solum admonitus sit, ne solus habere velit quæ possunt sufficere pluribus. Propterea enim fortassis post ista omnia sponsus tanquam pastor apparere describitur, vt proinde admoneatur assecutor tantorum munerum, pascendi gregis simpliciorum, qui scilicet tam non valent per semetipsos apprehendere ista, quàm non audent sine pastore oues exire in pascua. Deniq; hoc ipsum sponsa prudenter aduertens, postulat sibi indicari vbi ipse pascat & cubet sub meridiano feruore, para-

ta (vt quidem ex hoc intelligi datur) pasci & pascere cum illo & sub illo. Nec enim tutum arbitratur longè agere gregem à summo pastore, nimirum ob incursiones luporum, eorum maximè qui veniunt ad nos in vestimentis ouium: & propterea satagit in eisdem cum ipso pariter pascere pascuis, & cubare vmbris. Et causam ponit: *Ne incipiam* (inquiens) *vagari post greges sodalium tuorum*, ipsi sunt qui se volunt videri amicos sponsi, & non sunt: & cum suos non illius greges pascere cura sit eis, hinc inde tamen insidiantes dicunt: Ecce hic est Christus, ecce illic est, videlicet vt multos seducant & abducant à Christi gregibus, & socient suis. Hoc pro literæ textu. Iam verò spiritualem sensum qui in ea latet, sub alio sermonis principio expectate, quicquid illud erit quod mihi inde vobis orantibus, sua misericordia partiri dignabitur sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De his quæ semper sectanda sunt à mente deuota, & quid sit meridies, & de quatuor generibus tentationum semper euitandis. Sermo XXXIII.

INdica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. Et alius quidam: Indica (inquit) mihi cur me ita iudices. Vbi non sanè sententiam causatur, sed scrutatur causam, eruditi flagellis petens, non erui. Item alius precatur, dicens: Vias tuas domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Quas dixerit vias vel semitas, manifestat alibi: Deduxit me (inquit) super semitas iustitiæ. Ergo tria ista anima curiosa Dei non cessat inquirere, iustitiam, & iudicium, & locum habitationis gloriæ sponsi, tanquam viam in qua ambulet, cautelam qua ambulet, & ad quam ambulet mansionem: de qua mansione sic habes in propheta. Vnam petij (inquit) à domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Et iterum: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Porro de reliquis duobus, Iustitia & iudicium (ait) præparatio sedis tuæ. Meritò tria ista mens deuota requirit, vtpote sedem Dei, & sedis præparationem. Et pulchrè in sponsæ prærogatiuam concurrunt pariter omnia ad consummationem virtutum, vt de forma iustitiæ sit formosa, de iudiciorum notitia cauta, de desiderio præsentiæ seu gloriæ sponsi casta. Talem prorsus decet esse sponsam domini, pulchram, eruditam, & castam. Ergo petitio quā vltimā posui, istius est loci. Petit siquidē ab eo quē diligit anima sua, indicari sibi vbi pascat, & vbi cubet in meridie. Et primò aduerte quàm eleganter amorem spiritus à carnis discernat affectu, dum dilectū exprimere magis ipsa affectione quàm nomine volens, non simpliciter quem diligo, sed ô (inquit) *quem diligit anima mea*, spiritualem designans dilectionem. Deinde quidnam eam in loco pascuæ adeò delectet, diligenter attende. Sed nec illud prætereat te de hora meridiana, & quòd is potissimum exploratur locus, in quo qui pascit, cubat simul: quod est magnæ securitatis indicium. Arbitror enim ob hoc additum, cubat, quòd eò loci minimè necesse sit stare & vigilare super custodiam gregis, quando grex etiam cubante pastore

Universidad de Deusto
Biblioteca

& pausante sub vmbris liberè nihilo minus discurrat G in pascuis.

Felix regio, in qua pro libitu oues ingrediuntur & egrediuntur, & non est qui exterreat. Quis mihi tribuat videre vos méque pariter in montibus pasci vnà cum illis nonaginta nouem quæ illic relictæ leguntur, cum pastor earum dignanter ad vnam descendit quæ errauerat ? Securè proculdubio cubat prope, qui & longè recedere minimè dubitauit, sciés quia in tuto eas reliquerat. Meritò sponsa illò suspirat, meritò inhiat loco pascuæ simul & pacis, sed quietis, sed securitatis, sed exultationis, sed admira- H tionis, sed stuporis. Nam & me miserum heu longè agentem & de longe salutantem. En ipsa eius recordatio ad lachrymas prouocat, planè iuxta affectionem & vocem dicentium: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dū recordaremur tui Sion. Libet exclamare & me cum sponsa pariter & cum propheta: Lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum : benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. Quis non illic vehementer cupiat pasci & propter pacem, & propter adipem, & propter sa- I tietatem? Nihil ibi formidatur, nihil fastiditur, nihil deficit. Tuta habitatio paradisus, dulce pabulū verbum, opulētia multa nimis æternitas. Habeo & ego verbum, sed in carne, & mihi apponitur veritas, sed in sacramento. Angelus ex adipe frumenti saginatur, & nudo saturatur grano, me oportet interim quodam sacramenti cortice esse contentum, carnis furfure, literæ palea, velamine fidei. Et hæc talia sunt quæ gustata afferūt mortem, si non de primitiis spiritus quantulumcūq; accipiant cōdimentum. Pror- K sus mors mihi in illa, nisi ex prophetæ farinula dulcoretur. Denique absque spiritu & sacramentum ad iudicium sumitur, & caro non prodest quicquam, & litera occidit, & fides mortua est, sed spiritus est qui viuificat, vt viuam in eis. At quantalibet sanè abundantia spiritus pinguescant ista, nō pari omnino iucunditate sumitur cortex sacramenti & adeps frumenti, fides & spes, memoria & præsentia, æternitas & tempus, vultus & speculum, imago Dei & forma serui. Nempe in omnibus his fides locuples mihi, intellectus pauper. Nunquid verò par sapor intellec- L tui fideique, cùm sit in meritum ista, ille in præmium? Vides ergo distare inter pabula quantum & inter loca, & sicut exaltantur cœli à terra, ita habitantes in eis bonis potioribus abūdare? Festinemus proinde filij, festinemus ad locum tutiorem, ad pastum suauiorem, ad vberiorem & fertiliorem agrum. Festinemus vt habitemus sine metu, abundemus sine defectu, epulemur sine fastidio. Tu enim domine sabaoth, qui cum trāquillitate iudicas omnia, etiam cum securitate æquè omnia ibi pascis. Idem ipse & dominus exercituum, & pastor ouium. Ergo & pa- M scis & cubas pariter, sed non hic. Denique stabas cum è cœlo prospiceres vnam ex tuis ouiculis (Stephanum loquor) à lupis circundari super terram. Et propterea quæso indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie, hoc est tota die. Etenim illa meridies tota est dies, & ipsa nesciens vesperam. Et ideo melior dies illa in atriis tuis super milia, quia nescit occasum. At matutinum forsitan habuit, cum primum videlicet dies sanctificatus illuxit nobis per visceratvtique misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Verè tunc suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui, cum in medio vmbræ mortis exortus matutini lux orta est nobis, & manè vidimus gloriam domini. Quanti reges & prophetæ voluerunt videre, & non viderunt ? Quare, nisi quia nox erat, & necdum venerat illud expectatum mane cui fuerat repromissa misericordia? Vnde & orabat quis dicens : Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui. Fuit nanque quædam huius aurora diei, ex quo sol iustitiæ per archangelum Gabrielem nunciatus est terris, & virgo Deum in vtero de spiritu sancto concepit & peperit virgo, ac deinceps quoad in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Nam vsque adeo per totum id temporis lux pusilla & tanquam lux reuera auroræ apparuit, vt diem esse interim apud homines penè vniuersitas ignoraret. Denique si cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Et vtique ipsis paucis discipulis dicebatur: Adhuc modicum lumen in vobis est: eo quod aurora esset & initium vel potius indicium diei, dum sol adhuc absconderet radios suos, & minimè eos spargeret super terram. Paulus quoque dicebat, Quoniam nox præcessit, dies autem appropinquauit : significans esse tunc adhuc adeo modicum lumen, vt propinquasse quàm veniſse diem dicere maluerit. Quando autem hoc dicebat? Profecto quādo sol reuersus ab inferis, iam se ad alta cœli sustulerat. Quāto magis cum adhuc similitudo carnis peccati instar denſæ nubis operiret aurorā, iuxta omnes nimirum nostri corporis passiones, ita vt neque amara mors, nec crux probrosa defuerit: quāto magis, inquam, tunc exigua tenuisque admodum lux fuit, & quæ de auroræ magis quam de solis prodire præsentia videretur?

Erat ergo aurora, & ipsa subobscura satis, tota illa Christi cōuersatio super terram, vsque dum occumbens & rursum exoriens, solaris suæ præsentiæ lumine clariori fugauit aurorā, & mane facto absorpta & nox in victoria. Denique habes : Et mane facto absorpta & nox in victoria. Deniq; habes : Et valde mane vna sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. An non mane fuit quando ortus est sol? Attulit autem nouum de resurrectione decorē, & sereniorem solito lucem: quoniā etsi noueramus eum secundum carnem, sed nunc iam nō nouimus. Est scriptum in propheta : Decorem induit, induit fortitudinem, & præcinxit se : quòd carnis infirma tanquam nubila quædam excusserit, stolam gloriæ induens. Sanè extunc eleuatus est sol, & sensim demum diffundens suos radios super terrā, cœpit paulatim vbique clarior apparere, feruidiórque sentiri. Verum quantumlibet incalescat, & inualescat, multiplicet & dilatet radios suos super omne huius nostræ mortalitatis curriculum (erit enim nobiscum vsque ad consummationē seculi) non tamen ad meridianum perueniet lumen, nec in illa sui plenitudine videbitur modo, in qua videdus est postea ab his dūtaxat quos hac visione ipse dignabitur. O vere meridies, plenitudo feruoris & lucis solis statio vmbra exterminatio, deficcatio paludum, fœtorum depulsio.

Luc.1.g
Psal.47.b
Psal.142.b
1.Cor.2.b
Ioan.12.f
Rom.13.d
Mar.16.a
2.Cor.5.d
Psal.92.a

Matt.18.b
Psal.136.a
Psal.147.a
4.Reg.4.g
Act.7.g
Psal.83.c

pulsio. O perene solstitium, quando iam non incli- A nabitur dies. ô lumen meridianum, ô vernalis temperies, ô æstiua venustas, ô autumnalis vbertas, & (ne quid vi dear præterisse (ô quies & feriatio hyemalis. Aut certe si hoc magis probas, sola tunc hyems abiit & recessit. Hunc locum (inquit) tantæ claritatis & pacis & plenitudinis indica mihi, vt quēadmodum Iacob adhuc in corpore manens vidit dominum facie ad faciem, salua facta est anima eius: vel certe Num.12.a sicut Moyses vidit eum non per figuras & ænigmata seu per somnia, vti prophetæ alij, sed modo planè Esa.6.a præcellenti atque inexperto cæteris, sibi noto & B Deo: vel sicut Esaias reuelatis oculis cordis vidit eū 2.Cor.12.a super solium excelsum & eleuatum : vel etiam quomodo Paulus raptus in paradisum audiuit verba ineffabilia, & dominum suum Iesum Christum vidit oculis suis: ita ego quoque te in lumine tuo & in decore tuo per mentis excessum merear contemplari pascentem vberiùs, quiescentem securius. Nam & hic pascis, sed non in saturitate. Nec cubare licet, sed stare & vigilare oportet propter timores nocturnos.

Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec mansio C tuta: & ideo indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Beatam me dicis cum esurio & sitio iustitiam. Matth.5.a Quid hoc ad illorum felicitatem, qui repleti sunt in Psal.64.c bonis domus tuæ, qui epulantur & exultant in con- Psal.67.c spectu Dei, & delectātur in lætitia? Sed & si quid pa- Mat.5.a tior propter iustitiam, nihilo minus beatā pronuncias. Et certe pasci vbi timeas pati, iucunditatē habet, sed non securitatem. Porrò autem pasci & pati simul, nónne molesta iucūditas est? Omnia mihi hic cedunt citra perfectum, plura præter votū, & tutum Psal.15.c nihil. Quando adimplebis me lætitia cum vultu tuo? D Psal.26.c Vultum tuum domine requiram. Vultus tuus meridies est. Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Scio satis vbi pascas non cubans, indica mihi vbi pascas & cubes. Non ignoro vbi aliis temporibus pascere soleas, sed scire velim vbi in meridie pascas. Nam in tēpore quidem mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis meæ consueui sanè sub tua custodia pasci & pascere in lege & prophetis & psalmis de te, necnon in euangelicis pascuis, & apud apostolos similiter requieui frequēter etiā de gestis sanctorum, & verbis & scriptis eorum victum mihi atque atti- E nentibus mihi mendicaui vt potui : frequentius autem (quoniam is magis ad manum fuit) manducaui panem doloris, & vinum compunctionis bibi, & factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dū Psal.41.a dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? Nisi quòd Psal.22.b de mensa tua, (siquidem parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.) De ipsa inquam tuæ quidem beneficio miserationis accipio, in quo vtcunque respiro quotiens tristis est anima mea, & quotiens conturbat me. Hæc pascua noui & frequētaui te secuta pastorē, sed indica quæso etiam F quæ non noui. Sunt quidem & alij pastores qui dicunt se esse sodales tuos, & non sunt, habentes greges suos, & fines suos pabulo mortis refertos, in quibus pascunt nec tecum, nec per te, quorum vtique terminos non intraui, nec appropiaui eis. Ipsi sunt Matt.13.e qui dicunt: Ecce hic est Christus, ecce illic est, promittentes sapientiæ & scientiæ pascua vberiora, & creditur eis, & confluunt ad eos multi, & faciunt eos filios gehēnæ duplo quàm se. Cur hoc, nisi quia non est ibi meridies & perspicua lux vt liquidò veritas cognoscatur, facileque pro ea recipitur falsitas propter verisimilitudinem, quæ non facilè in obscuro à vero discernitur, præsertim quia aquæ furtiuæ dul- Prou.9.c ciores sunt, & panis absconditus suauior? Et propterea quæso vt iudices mihi vbi pascas, vbi cubes in me Can.1.b ridie, id est, in manifesto, ne seducta incipiam vagari post greges sodalium tuorum, quemadmodum & ipsi vagi sunt, nulla stabiles certitudine veritatis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Hæc sponsa propter philosophorum & hæreticorum varia & vana dogmata. Mihi verò videtur non solum propterea, sed & propter dolos Psal.10.a inuisibilium potestatum, sicut sunt seductorij spiritus sedentes in insidiis, & parantes sagittas suas in pharetra, vt sagittent in obscuro rectos corde: propter hos, inquam, & maxime, videtur mihi illa meridies optanda etiam nobis, vt clara luce deprehendamus astutias diaboli: atque angelum satanæ illum qui se transfigurat in angelum lucis, ab angelo no- 1.Cor.11.c stro facillime discernamus. Non enim aliter nos cu- Psal.90.b stodire sufficimus ab incursu & dæmonio meridiano, nisi in meridiano æquè lumine. Quod quidem dæmonium idcirco meridianum dictum existimo, quia sunt aliqui de numero malignorum, qui cum merito tenebrosæ obstinatæque voluntatis suæ nox & nox perpetua sint, diem tamen se ad fallēdum simulare nouerunt, nec modo diem, sed & meridiem: sicut eorū princeps non contentus esse æqualis Deo, etiam aduersatur & extollitur supra id quod dicitur aut quod colitur Deus. Itaq; nisi cordi illius quem forte aliquod istiusmodi dæmonium meridianum tentandum acceperit, oriens ex alto illuxerit verus meridies, qui falsum conuincat & prodat, non poterit omnino caueri, sed tentabit & supplantabit sine dubio sub specie boni, pro bono scilicet malum incauto & improuido persuadens. Et tunc meridies, id est maior elaritas apparet tentans, cum quasi boni maioris imaginem præfert. Quotiēs (verbi causa) suggessit anticipare vigilias, quo ad solemnia fratrum illuderet dormitanti? Quotiens produci ieiunia, vt diuinis obsequiis eò inutilem redderet, quò imbecillem? Quotiens bene proficientibus in cœnobiis inuidens, obtentu quasi maioris puritatis eremum petere persuasit, & cognouerūt miseri tandem quàm verus sit sermo quem frustra legerāt: Væ Eccl.4.c soli, quoniam si ecciderit, non habet subleuantem? Quotiens ad opus manuum plus quàm opus fuerat incitauit, & fractum viribus, cæteris regularibus exercitiis inualidum reddidit? Quam multis exercitationem corporis (quæ, iuxta apostolum, ad modicum valet) non modicam persuasit, & pietate fraudauit? Denique ipsi experti estis quomodo quidam (ad verecundiam illorum dico) qui ante inhiberi non poterant, (ita in spiritu vehementi ad omnia ferebantur) post ad tantam ignauiam deuenerunt, (vt secundum illud apostoli) cum spiritu cœperint, Galat.3.a nunc carne consummentur: quam turpe iniere fœdus cum suis corporibus, quibus crudele ante indixerāt bellū. Videas proh pudor importunè superflua quæritare, qui prius necessaria obstinatissimè recu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sabant. Quanquam si qui in sua forte inuicti obstinatione perdurant indiscretius abstinētes, & singularitate notabili conturbantes eos cum quibus habitare debent vnius moris in domo, haud scio sanè an se existiment pietatem retinere, cum huiusmodi mihi videantur & longius abiecisse. Nā qui sapientes in oculis suis decreuerunt apud se nec consilio acquiescere nec præcepto, videāt quid respondeāt, non mihi, sed dicenti, quoniam quasi peccatum hariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Præmiserat autem quia melior est obedientia quam victima, & auscultare magis quam offerre adipem arietum, id est abstinentiam contumacium. Vnde dominus per prophetam: Nunquid manducabo (ait) carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? significans minimè sibi accepta fore ieiunia superborum vel immundorum.

1. Reg. 15. c

Ibid.

Psal. 49. a

Sed sanè vereor ne damnantes superstitiosos videamur frena laxare gulosis: & audiant illi ad periculum sui quod ad remedium his dicitur. Quamobrem audite vtraque pars, quatuor esse tētationum genera, & ipsa nobis ita prophetico sermone describi. Scuto (inquit) circundabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Attendite nihilo minus & vos alij quod omnibus spero profuturum. Illud omnes in nobis sentimus & sensimus qui conuersi sumus ad dominum, quod sancta scriptura dicit. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tētationem. Itaque primordia nostræ conuersionis (iuxta communis quidem experientiæ rationem) primus exagitat timor, quam intrātibus sta tim horror vitæ ingerit arctioris, & insueta austeritas disciplinæ. At is timor nocturnus dicitur, vel quia nox in scripturis designare solet aduersa, vel quoniā propter quod aduersa pati aggredimur, id nondum reuelatū est. Si enim dies ille luceret, in cuius lumine pariter & labores & præmia videremus, timor omnino quorumvis laborum nullus esset præ desiderio præmiorum, dum clara luce appareret quoniā non sunt cōdignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nunc verò quoniam abscondita sunt ab oculis nostris, & nox est interim in hac parte, tentamur nimirum à timore nocturno, & pro bonis quæ nō videmus, formidamus quæ in præsentiarum sunt aduersa tolerare. Vigilandum proinde & orandum primò intrantibus contra hanc primam tentationem, ne subito præoccupati à pusillanimitate spiritus & tempestate, à bono cœpto (quod absit) resiliant. Supereta autem hac tentatione, armemus nos nihilo minus & aduersus hominū laudes, quæ de laudabili potissimū vita sumūt materiam. Alioquin patebimus vulneri à sagitta volante in die, quæ est inanis gloria. Fama siquidem volat: & ideo in die, quia ex operibus lucis. Si hæc exsufflatur tanquam inanis aura, restat vt solidius aliquid afferatur de diuitiis & honoribus seculi, si forte qui non curat laudes, appetat dignitates. Et vide si non hic ordo tētandi seruatus est in domino nostro, cui post suggestum ad solam vanitatem præcipitium, ostensa sunt omnia regna mundi atque oblata. Tu ergo exēplo domini & ista renue. Aliter necesse est circunueniri te à negocio perambulante in tenebris, quod est hypocrisis. Etenim ista de ambitione descendit, & in tenebris habitatio eius, quippe absconditum quod est: & quod non est, mentitur. Negociatur autem omni tempore, formam retinens pietatis ad sese occultandum, virtutem autem eius vendicans, & emēs honores. Postrema tētatio est dæmonium meridianum: quòd soleat maximè insidiari perfectis, qui videlicet tanquam viri virtutum omnia superauerint, voluptates, fauores, honores. Quid enim iam superest ei qui tentat, in quo possit pugnare palam aduersus huiusmodi? Venit proinde occultus, qui manifestus non audet: & quem satis expertus est apertum omne horrere malum, falso bono supplantare molitur. Qui autem dicere possunt cum apostolo: Non enim ignoramus astutias eius: quo plus proficiunt, eo magis soliciti sunt cauere à laqueo isto. Hinc est quòd Maria angelica salutatione turbatur, dolum (nisi fallor) suspicans. Et Iosue non prius amicū angelum suscipit, quàm esse amicum nouerit. Denique scisciatur, suúsne sit, an aduersariorum: tāquam qui expertus sit dæmonij meridiani versutias. Apostoli quoque aliquando cum laborarent in remigando vento aduersante & iactante nauiculam, vidētes dominum ambulantem supra mare, & putantes esse phantasma, ita vt clamarent præ timore, nónne apertam meridiani suspicionem dæmonij prætenderunt? Et recordamini scripturæ dicentis quia quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Quarto igitur, id est supremo demum loco, hæc tētatio formidetur, & quo se in summo stare quis viderit, eo sibi vigilantius ab incursu & dæmonio meridiano cauendum intelligat. Porrò discipulis verus se manifestauit meridies in eo quod audierunt: Ego sum: nolite timere, & falsi suspicio ab eis depulsa est. Vtinam & nobis quotiens palliata falsitas molitur irrepere, emittat lucem suam & veritatem suam ad prodendā illam oriēs ex alto verus meridies, & diuidat lucē à tenebris, vt non notemur à propheta tanquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem. Adhuc nisi tędio fuerit lōgitudo sermonis, has quatuor tētationes tētabo suo ordine assignare ipsi corpori Christi, quod est ecclesia. Et ecce quā breuius possum percurro. Videte primitiuā ecclesiam, si non primò peruersa est acriter nimis à timore nocturno. Erat enim nox, quando omnis qui interficeret sanctos, arbitrabatur obsequium se præstare Deo. Hac autem tentatione deuicta, & sedata tēpestate, inclyta facta est, & iuxta promissionem ad se factā in breui posita in superbiam seculorum. Et dolens inimicus quòd frustratus esset, à timore nocturno cōuertit se callidè ad sagittam volantem in die, & vulnerauit in ea quosdam de ecclesia. Et surrexerunt homines vani, cupidi gloriæ, & voluerūt sibi facere nomē, & exeuntes de ecclesia diu eādem matrē suam afflixerunt in diuersis & peruersis dogmatibus. Sed hæc quoque pestis depulsa est in sapientia sanctorum, sicut & prima in patientia martyrum. Et tempora ista libera quidem Deo miserante ab vtraque illa malitia, sed planè fœda à negotio perambulante in tenebris. Væ generationi huic à fermento pharisæorum, quod est hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ iam latēre præ abundantia non valet, & præ impudentia

Eccl. 2. a

Rom. 8. d

Matt. 4. b

Psal. 90. a

2. Cor. 2. c

Iosue. 5. c

Matt. 6. b

Esaiæ. 5. c

Matt. 28. b

pudentia non quærit. Serpit hodie putida rabies per omne corpus ecclesiæ, & quò latius, eò desperatius: eóque periculosius, quò interius. Nam si insurgeret apertus inimicus hæreticus, mitteretur foràs & aresceret: si violentus inimicus, absconderet se forsitan ab eo. Nunc verò quem eiicit, aut à quo abscondet se? Omnes amici, & omnes inimici: omnes necessarij, & omnes aduersarij: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quę sua sunt quærunt. Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus: inde aurum in frenis, in sellis & calcaribus, & plus calcaria quàm altaria fulgent. Inde splendidæ mensæ & cibis & scyphis, inde comessationes & ebrietates, inde cithara, & lyra, & tibia, inde redundantia torcularia, & promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria, inde referta marsupia. Pro huiusmodi volunt esse & sunt ecclesiarum præpositi, decani, archidiaconi, episcopi, archiepiscopi. Nec enim hæc meritò cedunt, sed negotio illi quòd perābulabat in tenebris. Olim prędictum est, & nunc tempus impletionis aduenit: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara prius in nece martyrum, amarior post in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorū. Non fugare, non fugere eos potest, ita inualuerunt, & multiplicati sunt super numerum. Intestina & insanabilis est plaga ecclesiæ, & ideo in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace? Et pax est, & non est pax. Pax à paganis, & pax ab hæreticis, sed non profectò à filiis. Vox plangentis in tēpore isto: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Spreuerunt & maculauerunt me à turpi vita, à turpi quæstu, à turpi commercio, à negotio denique perambulāte in tenebris. Supereſt vt iam de medio fiat dæmoniū meridianum ad seducēdos si qui in Christo residui sunt adhuc permanentes in simplicitate sua. Siquidem absorbuit fluuios sapientium, & torrentes potentium, & habet fiduciam vt Iordanis influat in os eius, id est, simplices & humiles qui sunt in ecclesia. Ipse enim est Antichristus, qui se non solum diem, sed & meridiem mentietur, & extolletur supra id quod dicitur aut quod colitur Deus: quē Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui, vt pote verus & æternus meridies, sponsus & aduocatus ecclesiæ: qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Esaiæ 1. a

Psal. 90. a

Iob. 40. e

2. Thes. 2.

Sermo XXXIIII. in quo tractatur de humilitate & patientia.

Cant. 1. c

Si ignoras te, ô pulchra inter mulieres, egredere, & abi post greges sodalium tuorum, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Olim sanctus Moyses quoniam multum præsumebat de gratia & familiaritate quam inuenerat apud Deum, aspirabat ad quandam visionē magnam, ita vt diceret Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi teipsum. Accepit autem pro ea visionem longè inferiorem, ex qua tamen ad ipsam quam volebat, posset aliquādo peruenire. Filij quoque Zebedæi in simplicitate cordis sui ambulātes, magnum aliquid & ipsi ausi sunt: sed ad gradum nihilo minus sunt reducti per quem fuerat ascendēdum. Ita & modò sponsa quoniam rem grādem postulare videtur, reprimitur sanè austeriori responsione, sed planè vtili & fideli. Oportet namque humiliter sentire de se nitentem ad altiora, ne dum supra se attollitur, cadat à se, nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus. Et quia nisi humilitatis merito maxima minimè obtinentur, propterea qui prouehendus est, correptione humiliatur, humilitate meretur.

Exod. 33. c

Matth. 20. c

Tu ergo cùm te humiliari videris, habeto id signū in bonum, omnino argumentum gratię propinquātis. Nam sicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem humiliatur. Sanè vtrumque legis, Deum scilicet & superbis resistere, & humilibus dare gratiam. Nónne denique seruum suum Iob, cùm post insignem triumphum, tantam & tam probatam ipsius patientiam larga remunerādam benedictione censeret, prius in multis & districtis percunctationibus humiliare curauit, & sic parare vitā benedictioni. At parū est cùm per seipsum humiliat nos Deus, si tunc libenter accipimus, nisi quando & per rei mirabile documentum de sancto Dauid. Aliquando maledictum est illi & à seruo: at ille nec cumulatam iniuriam sensit, quia præsensit gratiam. Quid mihi, ait, & vobis filij Saruiæ? O verè hominem secundum cor Dei, qui se vlciscenti potius quàm exprobranti succensendum putauit. Vnde & secura conscientia loquebatur: Si reddidi retribuētibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicū conuitiantem, quæstū æstimans maledicta. Et addidit: Dominus misit illū ad maledicendū Dauid. Prorsus secundum cor Dei qui de corde Dei ferebat sententiā. Sæuiebat lingua maledica, & ille intendebat quid in occulto ageret Deus. Vox maledicētis in auribus, & animus inclinabat se ad benedictionē. Nunquid in ore blasphemi Deus? Absit. sed eo vsus est ad humiliādū Dauid. Nec latuit Prophetam, quippe cui incerta & occulta sapientiæ suæ manifestauerat Deus: & ideò dicit, Bonum mihi quòd humiliasti me, vt discā iustificationes tuas. Vides quia humilitas iustificat nos? Humilitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliantur & humiles non sunt, alij cum rancore humiliantur, alij patienter, & alij libenter. Primi rei sunt, sequentes innoxij, vltimi iusti. Quanquam & innocentia portio iustitiæ est, sed consummatio eius apud humilē. Qui autem dicere potest, Bonum mihi quia humiliasti me: is verè humilis est. Non potest hoc dicere qui inuitus tolerat, minus qui murmurat. Neutri horum promittimus gratiam quòd humiliatur, etsi sanè longè hi duo à se differant: & alter quidem in patientia sua possideat animam suam, alter in suo murmure pereat. Sed enim etsi vnus iram, neuter tamen gratiam promeretur, quoniam non humiliatis, sed humilibus Deus dat gratiam. Est autem humilis, qui humiliationem conuertit in humilitatem, & ipse est qui dicit Deo: Bonū mihi quòd humiliasti me. Nemini prorsus quod patienter fert bonum est, sed planè molestum. Scimus autem quòd hilarem datorem diligit Deus. Vnde & cùm ieiunamus, iubemur caput nostrum vngere oleo, & faciem lauare, vt nostrū

Iacob. 4. b

Psal. 118. i

2. Cor. 9. b

Matth. 6. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

scilicet opus bonum spirituali quodam gaudio con-
diatur, & holocaustum nostrum pingue fiat. Etenim
sola gratiam quam præfert meretur læta & absoluta
humilitas. Quæ enim coacta fuerit vel extorta, qua-
lis vtique est in viro patiente illo qui possidet animã
suam: hæc, inquam, humilitas etsi vitã obtinet pro-
pter patientiam, propter tristitiam, tamen gratiam
non habebit. Non enim congruit ei qui eiusmodi
Iacob.1.a est, illud scripturæ: Glorietur humilis in exaltatione
sua, quoniam non sponte humiliatur, neque liben-
ter. Vis autem videre humilem rectè gloriantem, &
2.Cor.12.e verè dignum gloria? Libenter (inquit) gloriabor in
infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chri-
sti. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed
& gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam
sibi bonum esse, quòd humiliatur: nec sufficere om-
nino vt possideat animam suam tanquam patienter
humiliatus, nisi & gratiam accipiat tanquam sponte
Luc.14.c humiliatus. Generalé verò hinc audi regulam. Om-
nis qui se humiliat, ait, exaltabitur. Significat profe-
ctò non omnem exaltandam esse humilitatem, sed
eam tantùm quæ de voluntate venit, non ex tristitia
nec ex necessitate. Nec enim per contrarium, omnis
qui exaltatur, humiliandus erit: sed tantùm qui se
exaltat, humiliabitur, nimirum ob voluntariam va-
nitatem. Ita ergo non qui humiliatur, sed qui sponte
se humiliat, exaltabitur, vtique ob meritum volun-
tatis. Esto enim quod humilitatis materia per alium
ministratur, verbi gratia, probra, damna, supplicia:
non tamen idcirco rectè ab alio quàm à semetipso
humiliatus ille dicetur, qui illa omnia tacita & læta
conscientia, causa Dei subeũda decreuerit. Sed quò
progredimur? Patienter (vt sentio) sustinetis excess-
sum in verbo de humilitate & patientia, sed reuerta-
mur ad locum de quo digressi sumus. Id namque in-
cidit nobis ex occasione responsi quo grandia præ-
sumentem sponsam reprimendam censuit sponsus,
& non ad insipientiam illi, sed vt sanè ex eo proba-
bilioris & maioris humilitatis daretur occasio, per
quam dignior potiorum atque eorum ipsorum quæ
petebat, capacior efficeretur. Verumtamen quia ad-
huc in ianuis sumus præsentis capituli, discussionis
eius initium principio, si placet, sermonis alterius or-
diamur, præsertim ne verba sponsi vel recenseantur
cum tædio, vel audiantur. Quod ipse auertat à seruis
suis Iesus Christus Dominus noster, qui est super o-
mnia Deus benedictus in secula. Amen.

De increpatione dura, quam facit sponsus ad sponsam, & de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda.
Sermo XXXV.

Cant.1.a SI te, inquit, *ignoras, egredere*. Dura & aspera increpa-
tio, quod dicit, *egredere*. Hoc quippe verbum serui
audire solent à valdè irascentibus & indignantibus
dominis: vel ancillæ à dominabus suis cùm grauiter
illas offenderint: Exi hinc, exi à me, egredere à con-
spectu meo, & à domo ista. Hoc ergo verbo aspero
& amaro satis nimiũque increpatorio vtitur modo
sponsus contra dilectam, sub conditione tamen, si
seipsam ignorauerit. Nil quippe validius, efficaciús-
ve ad terrendum potuit in eam intendere, quàm vt
egredi minaretur. Quod & tu aduertere potes, si be-
ne attendas, vnde quò egredi iubeatur. Vnde enim
quò putas, nisi de spiritu ad carnem; de bonis animi
ad secularia desideria, de interna requie mentis ad
mundi strepitum, & inquietudinem curarum exte-
riorum? In quibus omnibus non est nisi labor & do-
lor, atque afflictio spiritus? Quæ enim anima semel à
Domino didicit & accepit intrare ad seipsam, & in
intimis suis Dei præsentiam suspirare, & quærere fa-
ciem eius semper (spiritus est enim Deus, & qui quæ-
runt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in
carne vt secundum carnem viuant) talis, inquam, a-
nima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus ex-
periri horribilius pœnaliúsve ducat, quam post spiri-
tualis studij huius gustatam semel suauitatem exire
denuò ad illecebras vel potius ad molestias carnis,
sensuúmque inexplebilem repetere curiositatem, di-
cente Ecclesiaste: Oculus non impletur visu, nec au-
ris auditu: Audi enim hominem expertum quæ lo-
quimur. Bonus es, inquit, Domine sperãtibus in te,
animæ quærenti te. Ab hoc bono si quis auertere
sanctam illam animam conaretur, puto haud secus
accepisset, quàm si se de paradiso, & ab ipso introitu
gloriæ conspiceret deturbari. Audi adhuc & aliũ si-
milem huic: Tibi dixit cor meum, ait, exquisiuit te
facies mea: faciem tuam Domine requiram. Vnde
& dicebat: Mihi autem adhærere Deo bonum est.
Et item loquens ad animam suam, dicit: Conuerte-
re anima mea in requiem tuam, quia Dominus be-
nefecit tibi. Dico ergo vobis, nihil est quod intantũ
formidet quisquis hoc beneficium semel accepit,
quàm ne à gratia derelictus necesse habeat denuò e-
gredi ad carnis cõsolationes, imò desolationes, tur-
sumque carnalium sensuum sustinere tumultus. Ter-
ribilis proinde & nimis formidolosa comminatio:
Egredere, & pasce hœdos tuos. Quod est, indignam
te noueris illa tua familiari & suaui rerum contem-
platione cœlestium, intelligibiliũ, diuinarum. Quã-
obrem egredere de sanctuario meo, corde tuo, vbi
secretos sacrósque veritatis ac sapientiæ sensus dul-
citer haurire solebas: & magis tanquam vna de secu-
laribus pascendis & oblectandis tuæ carnis sensibus
intricare. Hœdos quippe (qui peccatum significant,
& in iudicio collocandi sunt à sinistris) dicit vagos
& petulantes corporis sensus, per quos peccatum tã-
quam mors per fenestras intrauit ad animam. Cui &
bene congruit quod sequitur in scriptura, Iuxta ta-
bernacula pastorum. Non enim supra sicut agni, sed
iuxta tabernacula pastorum hœdi pascuntur. Pasto-
res siquidem qui veri pastores sunt, licet tabernacu-
la habeant de terra & in terra, corpora videlicet sua
his diebus quibus nunc militant, non tamen de ter-
ra, sed de cœlestibus pascuis greges dominicos pa-
scere consueuerunt: neque enim suam eis, sed Do-
mini prædicant voluntatem. At hœdi (qui sunt cor-
poris sensus, cœlestia non requirũt, sed iuxta taber-
nacula pastorum in omnibus videlicet bonis sensi-
bilibus huius mundi (quæ est regio corporum) su-
munt vnde sua desideria non tam satiant quàm irri-
tent. Turpis mutatio studiorum, vt cui ante studij
fuerat peregrinantem & exulem animam suam sa-
cris meditationibus tã quam cœlestibus pascere bo-
nis, Dei beneplacitum & mysteria voluntatis eius
inquirere, penetrare deuotione cœlos, & mente su-

Ecclē.1.b *Thren.3.c* *Psalm.118.* *Psal.26.c* *Psal.72.a* *Psal.114.b* *1.Par.26.c* *Cant.1.c*

pernas

pernas circuire mãsiones, salutare patres atque apo-
stolos & choros Prophetarum, Martyrúmque ad-
mirari triumphos, ac stupere pulcherrimos ordines
angelorum: nunc omnibus his omissis, turpi se man-
cipet corporis seruituti ad obediendum carni, ad sa-
tisfaciendum ventri & gulæ, ad mendicandum in v-
niuersa terra, vnde ex ea quæ præterit mundi huius
figura, suam semper famelicam curiositatem aliqua-
tenus consoletur. Exitus aquarum deducant oculi
mei super huiusmodi animam, quæ cùm nutriretur
in croceis, demùm amplexatur stercora. Pascit enim
iuxta beati viri sententiam, sterilem quæ non habe-
Cant.1.c bat filios, & viduæ non benefacit. Et vide quia non
simpliciter *egredere*, sed, *egredere*, inquit, *& abi post gre-*
ges sodalium tuorum, & pasce hœdos tuos. In quo (vt mihi
videtur) magnæ cuiusdam rei nos admonet. Quid i-
stud? Heu quòd egregia creatura iam olim facta de
grege, & nunc in peius miserabiliter prouersa, non
saltem inter greges remanere permittitur, sed post
abire iubetur. Quomodo? inquis. Quomodo legis:
Psal.48.d Homo cùm in honore esset, non intellexit, compa-
ratus est iumentis insipientibus, & similis factus est
illis. Ecce quomodo de grege facta est egregia crea-
tura. Puto dicerent iumenta, si loqui fas esset: Ecce
Adam factus est quasi vnus ex nobis. Cùm in hono-
re esset, inquit. In quo honore quæris? Habitabat in
paradiso, & in loco voluptatis conuersatio eius. Ni-
hil molestiæ, nihil indigentiæ sentiebat, & odorife-
ris stipatus malis, fulcitus floribus, gloria & honore
coronatus, & constitutus super opera manuum pla-
smatoris, magis autem ob insigne diuinæ similitudi-
nis præcellebat: & erat illi sors & societas cum plebe
angelorum, & cum omni militia cœlestis exercitus.
Sed mutauit istam gloriam Dei in similitudinem vi-
tuli comedentis fœnum. Inde est quòd panis ange-
lorum factus est fœnum positum in præsepio, appo-
situm nobis tanquam iumentis. Verbũ quippe caro
Esai.40.b factum est, & iuxta Prophetam, omnis caro fœnum.
At fœnũ istud minimè desiccatũ est, nec ex eo cecidit flos, quia requieuit super ipsum spiritus Domini.
Propter hoc namque aliquando finis venit vniuer-
sæ carnis, quia spiritus recesserat vitæ. Denique ait:
Gen.6.a Non permanebit spiritus meus in homine in æter-
num, quia caro est. Carnis nomine hoc loco vitium
designari intellige, nó naturam. Nec enim spiritum
natura expungit, sed vitium. Propter vitium ergo
Esai.40.b omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam
flos fœni. Exsiccatum est (inquit) fœnum, & cecidit
flos, sed non ille flos qui de virga & radice Iesse asce-
dit, eò quod requieuit super eum spiritus Domini.
Nec illud fœnum quod verbum factum est, pro eo
Ibidem. quod sequitur in Propheta: Verbum autem Domi-
ni manet in æternum. Si enim fœnum verbum, &
verbum in æternum manet, fœnum quoque neces-
se est maneat in æternum. Alioquin quomodo vitã
præbet æternam, si ipsum minimè manet in æter-
Ioan.6.e num? Ait enim: Si quis manducauerit ex hoc pane,
viuet in æternum. Et quem panem dicat, aperit cùm
Ibidem. subiũgit: Et panis quem ego dabo, caro mea est pro
mundi vita. Quomodo ergo æternum non est, quo
æternaliter viuitur? Sed recole nunc mecum vocem
Psal.15.c filij ad patrem loquentis in Psalmo: Non dabis (in-
quit) sanctum tuum videre corruptionem. Haud du-
bium quin de corpore dicat, quod in sepulchro ia-
cebat exanime. Hoc enim sanctũ & angelus qui nũ-
ciauit Virgini locutus est, dicens: Et quod nascetur
ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Quo ergo pacto
sanctum fœnum poterat videre corruptionẽ, quod
de incorrupti vteri perpetuo virore vernantibus pa-
scuis ortum, etiam auidos angelorum in se figere pos-
sit obtutus, insatiabiliter oblectandos? Perdat sanè
fœnum viriditatem, si Maria virginitatem amiserit.
Ergo cibus hominis mutauit se in pabulum pecoris,
homine mutato in pecus. Heu tristis & lachrymosa
mutatio, vt homo paradisi accola, terræ dominus,
cœli ciuis, domesticus domini sabaoth, frater bea-
torum spirituum, & cœlestium cohæres virtutum,
repentina se conuersione inuenerit, & propter infir-
mitatem iacentem in stabulo, & propter pecorinam
similitudinem indigentem fœno, & propter indo-
mitam feritatem alligatum præsepio, sicut scriptum
est: In camo & freno maxillas eorum cõstringe, qui *Psal.31.b*
non approximant ad te. Agnosce tamen ô bos pos-
sessorẽ tuũ, & ô tu asine præsepe domini tui, vt Pro- *Esai.1.a*
phetæ Dei fideles inueniãtur qui ista sunt Dei mira-
bilia prælocuti. Cognosce pecus, quẽ nõ cognoui-
sti homo. Adora in stabulo, qu fugiebas in paradiso.
Honora præsepium cuius contempsisti imperium.
Comede fœnum, quem panem, & panem angelicũ
fastidisti. Sed quænam causa (inquis) tantæ deiectio-
nis? Profectò quòd homo cùm in honore esset, non
intellexit. Quid non intellexit? Non dicit: Non di-
camus. Positus in honore nõ intellexit, quòd limus
esset, honoris fastigio delectatus: & continuò in se
expertus est, quod tantò post tempore homo de fi-
liis captiuitatis & prudenter aduertit, & veraciter
protulit dicens: Qui se putat aliquid esse cùm nihil
sit, ipse se seducit. Væ misero, quòd non fuit qui iam *Galat.6.a*
tunc diceret ei: Quid superbis terra & cinis? Hinc e-
gregia creatura gregi admixta est, hinc bestiali simi-
litudine Dei similitudo mutata est, hinc societas cũ
iumentis pro consortio angelorum inita est. Vides
quàm sit fugienda nobis hæc ignorantia, de qua tot
milia malorum vniuerso nostro generi prouenerũt?
Ait enim propterea hominem iumentis insipienti-
bus comparatum, quia non intellexit. Cauẽda pro-
inde omnimodis ignorantia, ne fortè si adhuc sine *Psal. 48.d*
intellectu & post vexationem inuẽti fuerimus, mul-
to plura & grauiora prioribus mala inueniant nos,
dicatúrque de nobis: Curauimus Babylonem, & nó
est sanata. Meritò quidem, quòd nec vexatio dederit *Hiere.51.d*
intellectum auditui. Et vide ne fortè etiam hic spõ-
sus cùm dilectam ab ignorantia tanto increpationis
tonitruo deterreret, propterea minimè dixerit, E-
gredere cum gregibus, aut egredere ad greges, sed
egredere (ait) post greges sodálium tuorum. Vt quid
hoc? Sanè vt secundam proinde ignorantiam priore
magis pauendam pudendámque ostenderet, quòd
illa hominem bestiis parem fecisset, ista & posterio-
rem. Nam homines quidẽ merito ignorantiæ ignoro-
rati, id est reprobati, & ad tremendum illud iudiciũ
stare, & igni perpetuo tradi habent, non autem & pe
cudes. Nec dubium fore deterius his qui sic erunt,
quàm his quæ omnino non erunt. Melius ei fuerat *Mar.14.c*
inquit, si natus non fuisset homo ille. Non vtique si
natus non fuisset omnino, sed si natus nó fuisset ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo, sed verbi gratia aut pecus, aut alia quæpiã creatura, quæ quoniam iudicium non haberet, ad iudicium non veniret, ac per hoc nec ad suppliciũ. Sciat ergo anima rationalis quæ se ob priorem ignorantiam erubescit pecudes habere sodales, in perfruendis vtique bonis terrę, non etiam similiter socias habituram in perferendis tormentis gehennæ, & tum demum etiam ab ipsis gregibus suorum sodalium iumentorum cum dedecore exturbandam, nec iam vel cum ipsis ituram, sed planè post, quando illis nihil mali sentientibus, ipsa malis omnibus exponetur. A quibus non liberabitur in æternum, siquidem secũdò ignorare adiecerit. Egreditur itaque homo, & solitarius abit post greges sodalium suorum, cùm solus in inferno inferiori retruditur. An non tibi posteriorem videtur tenere locum, qui ligatis manibus & pedibus proiicitur in tenebras exteriores? Et erũt profectò nouissima hominis illius peiora prioribus, quãdo qui prius bestiis æquabatur, nũc & postponitur. Puto quòd & in præsenti vita, si bene aduertas, posteriorem ire pecoribus hominem iudicabis. An non siquidem tibi videtur ipsis bestiis quodammodo bestialior esse homo ratione vigens, & ratione non viuens? Nam pecus quidem si se ratione nõ regat, excusationem habet à natura, à qua hoc ei penitus munus negatum est: nõ habet homo, cui ab ipsa speciali prærogatiua donatum est. Meritò proinde eo ipso censetur homo egredi & postire gregalibus animantibus, quòd solum hoc animal cõuersatione degeneri iura naturæ transgrediens, rationis cõpos, rationis expertia moribus & affectibus imitatur. Cõuincitur ergo ire post greges homo & nunc quidem deprauatione naturæ, postmodum autem & extremitate pœnæ. Ecce sic maledicetur homo qui ignorantiam Dei habere inuentus fuerit. Dei, dicam, an sui? Vtrumque sine dubio, vtraque ignorantia damnabilis est, vtralibet sufficit ad perditionem. Vis scire quia ita est? Sed de Dei minime dubitas, si tamen constat tibi non aliam vitam esse æternam, quàm vt patrem cognoscas Deum verum, & quem misit Iesum Christum. Audi ergo spõsum liquidò & apertè in anima etiam animæ ignorantiam condemnãtem. Quid enim dicit? Non vtique si Deum, sed si ignoras te, inquit, &c.

Luc. 11.d

1.Cor.14.g

Patet ergo quia ignorans ignorabitur, siue se, siue Deum ignorare contingat. De qua vtraque ignorãtia erit nobis (si tamen Deus manum apponat) vtilis admodum disputatio. Non modo tamen, ne fatigati, & non præmissa ex more oratione, aut ego minus diligẽter rem necessariam prosequar, aut vos minus attentè, quæ non nisi magno suscipienda sunt desiderio, audiatis. Etenim si corporis cibus cum absq; appetitu & satiatus illum sumis, non modò non prodest, sed & nocet plurimum: multo magis panis animæ cum fastidio sumptus, non scientiæ nutrimentum, sed magis tormẽtum consciẽtiæ importabit. Quod à nobis auertat sponsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Quod scientia litterarum sit bona ad instruendum, sed scientia propriæ infirmitatis sit vtilior ad salutem.
Sermo XXXVI.

ENego meæ promissioni, en ego desideriis vestris, en ego etiam Deo pro debito famulatu triplici, vt videtis, ratione vrgeor ad loquendum, pacti veritate, charitate fraterna, timore Domini. Si tacuero, os meum condemnabit me. Quid si loquar? Profectò vereor idem iudicium, ne loquẽtem videlicet & non facientem identidem os meum condẽnet me. Iuuate me orationibus vestris vt semper possim & loqui quæ oportet, & opere implere quæ loquor. Non ignoratis hodiernum vobis propositum esse sermonem de ignorantia, vel potius de ignorãtiis, quoniam duæ si meministis, propositæ sunt, nostri vna, & altera Dei. Quas & monuimus ambas esse cauendas, quòd ambæ damnabiles sint. Superest vt clarius hoc ipsum faciam, edisseram plenius. Sed prius quærendum existimo, sitne ignorantia omnis damnabilis. Et mihi quidem videtur non esse, (neque enim omnis ignorantia damnat) sed multa & innumera esse quæ nescire liceat absque diminutione salutis: verbi gratia, si ignoras fabrilem artẽ, seu carpentariam, aut cæmentariam, & quæcunque istiusmodi sunt artes quæ ad vsus vitæ huius præsentis ab hominibus exercentur, nunquid impedit ad salutẽ? Etiam absque omnibus illis artibus quę liberales dicuntur, quamuis honestioribus vtilioribúsque studiis & discantũr & exerceãtur, & quàm plurimi hominum salui facti sunt placẽtes moribus atque operibus: quantos enumerat Apostolus in epistola ad Hebræos factos dilectos non in scientia litterarum, sed in conscientia pura & fide nõ ficta? Omnes placuerunt Deo in vita sua, vitæ meritis, non scientiæ. Petrus & Andreas & filij Zebedæi, cæteríque condiscipuli omnes non de schola rhetorum aut philosophorum assumpti sunt, & nihilo minus tamen saluator per ipsos operatus est salutem in medio terræ. Non in sapientia quæ in ipsis esset plus quàm in cũctis viuentibus, quemadmodum sanctus aliquis de semetipso confessus est, sed in fide & lenitate ipsarũ saluos fecit illos, etiam & sanctos, etiã & magistros. Denique notas mundo fecerunt vias vitæ, & non in sublimitate sermonis, aut in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed sicut placuit Deo per stultitiam prædicationis eorum saluos facere credentes, quia mũdus eum in sua sapientia non cognouit. Videar forsan nimius in suggillatione scientiæ, & quasi reprehendere doctos, & prohibere studia litterarum. Absit. Non ignoro quãtum ecclesiæ profuerint & prosint litterati sui, siue ad refellendos eos qui ex aduerso sunt, siue ad simplices instruendos. Denique legi: Quia tu repulisti scientiam, repellam & ego te, vt nõ fungaris mihi sacerdotio. Legi: Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Sed & scio vbi legerim: Scientia inflat: & rursum, Qui apponit scientiam, apponit & dolorẽ. Vides quia differentia est scientiarum, quando alia inflans, alia cõtristans est? Tibi verò velim scire quẽnam harum videatur vtilior seu magis necessaria ad salutem, illáne quæ tumet, an quæ dolet? Sed nõ dubito quin dolentẽ tumenti præferas: quia sanitatem quam tumor simulat, dolor postulat. Qui autem postulat, propinquat saluti: quoniam qui petit, accepit. Denique qui sanat contritos corde, execratur inflatos,

Hebr.11.

Rom.15.b

Osee 4.b
Dan.12.b

1.Cor.8.a
Eccl. 1.d

Luc.11.b

Iaco.4.b

tos, dicente sapientia, Quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et Apostolus aiebat: *Roma.12.* Dico autem per gratiã quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem. Non prohibet sapere, sed plus sapere quàm oportet. Quid est autem sapere ad sobrietatem? Vigilantissimè obseruare quid scire magis priúsve oporteat. Tẽpus enim breue est. Est autẽ quod in se est, omnis scientia bona, quæ tamen veritate subnixa sit: sed tu qui cum timore & tremore tuam ipsius operari salutem pro temporis breuitate festinas, ea scire prius ampliúsque curato, quæ senseris viciniora saluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem diffiniunt eligere in sumendis cibis quid prius, quid posterius, & quemadmodum quidque sumi oporteat? Nam etsi bonos constat esse cibos quos Deus creauit, tu tamen ipsos tibi, si in sumendo modum & ordinem non obserues, reddis planè non bonos. Ergo quod dico de cibis, hoc sentite & de scientiis. Sed melius mitto vos ad magistrum. Non est enim nostra ista sententia, sed illius, *1.Cor.8.a* imò & nostra, quoniam veritatis. Qui se, inquit, putat aliquid scire, nondum scit quomodo oporteat eum scire. Vides quoniam non probat multa scientem, si sciendi modum nescierit? Vides, inquã, quomodo fructum & vtilitatem scientiæ in modo sciẽdi constituit? Quid ergo dicit modum sciẽdi? Quid? nisi vt scias quo ordine, quo studio, quo fine quęque nosse oporteat? Quo ordine? vt id prius, quod maturius ad salutem. Quo studio? vt id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo fine? vt non ad inanem gloriam, aut curiositatẽ, aut aliquid simile, sed tantùm ad ædificationem tuam vel proximi. Sunt namque qui scire volunt eo fine tantùm, vt sciant: & turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt, vt sciãtur ipsi: & turpis vanitas est. Qui profectò non euadent subsannãtem Satyricum, & ei qui eiusmodi est decantantem:

Persius sat. 1. *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.*

Et sunt item qui scire volunt, vt scientiam suam vendant, verbi causa pro pecunia, pro honoribus: & turpis quæstus est. Sed sunt quoque qui scire volunt, vt ædificent, & charitas est. Et item qui scire volunt vt ædificentur, & prudentia est. Horum omnium soli vltimi duo non inueniuntur in abusione scientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciãt. *Psal.110.b* Denique intellectus bonus omnibus facientibus eũ. *Iacob.4.d* Reliqui omnes audiant: Scienti bonũ & non facienti, peccatum est ei. Ac si per similitudinem dicat: Sumenti cibum & non digerenti, perniciosum est ei. Cibus siquidem indigestus, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrumpit corpus, & non nutrit. Ita & multa scientia ingesta stomacho animæ, quæ est memoria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdam artus animæ, mores scilicet atque actus transfusa atque digesta, quatenus ipsa de bonis quæ nouerit, vita attestante & moribus bona efficiatur: nónne illa scientia reputabitur in peccatum, tanquam cibus conuersus in prauos noxiósque humores? An nõ malus humor peccatum? an nõ mali humores prauí mores? An nõ inflationes & tortiones in conscientia sustinebit qui huiusmodi est, sciens videlicet bonũ, & non faciens? An non responsum mortis & damnationis totiens in semetipso habebit, quotiens in mentem venerit sermo quem dixit Deus, quia seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens digna, plagis vapulabit multis? Et vide ne fortè in persona talis animæ *Luc.12.f* Propheta plangeret, dicens: Ventrem meum doleo, *Hier.4.c* ventrem meum doleo. Nisi quòd ipsa ingeminatio geminum videtur innuere sensum, vt præter hunc quem diximus, etiam alium requiramus. Puto enim quòd in sua persona potuit hoc dixisse Propheta, quòd videlicet scientia plenus, & æstuans charitate, & omnino effundere cupiẽs, non inueniret qui curaret audire: & sic quasi oneri sua sibi scientia erat, quam cõmunicare non poterat. Plangit itaque pius ecclesiæ doctor tam illos qui scire cõtemnunt quomodo sit viuendum, quàm illos qui sciẽtes malè nihilo minus viuunt. Et hoc pro eo quòd eundem sermonem Propheta repetit. Aduertísne iam quàm verum sensit Apostolus, quia scientia inflat? Volo proinde animam primò omnium scire seipsam, quòd id postulet ratio & vtilitatis & ordinis. Et ordinis quidem, quoniam quod nos sumus, primum est nobis: vtilitatis verò, quia talis scientia non inflat, sed humiliat, & est quædam præparatio ad ædificandum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamentum, spirituale ædificium stare minimè non potest. Porrò ad humiliandum nihil anima inuenire viuacius seu accommodatius potest, quàm si se in veritate inuenerit, tantùm non dissimulet, non sit in spiritu eius dolus, statuat se ante faciem suam, nec se à se auertere abducatur. Nonne se ita intuens, clara luce veritatis inueniet se in regione dissimilitudinis, & suspirans misera quam iam latẽre nõ poterit quòd verè misera sit, nónne cùm Propheta clamabit ad Dominum: Inveritate tua humiliasti me? Nam quomodo nõ verè humiliabitur in hac vera cognitione sui, *Psal.118.* cùm se perceperit oneratã peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatam, terrenis intricatam curis, carnalium desideriorum fece infectam, cæcam, cutuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expositam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille suspicionibus obnoxiam, mille necessitatibus ærumnosam, procliuem ad vitia, inualidam ad virtutes? Vnde hinc iam extol lentia oculorum, vnde leuare caput? Nonne magis conuertẽtur in ærumna sua, dum configitur spina? Conuertetur, inquam, ad lachrymas, cõuertetur ad *Psal.31.a* planctus & gemitus, conuertetur ad Dominum, & in humilitate clamabit: Sana animam meam, quia peccaui tibi. Porrò conuersa ad Dominum recipiet *Psal.40.a* consolationem: quia pater est misericordiarum, & Deus totius consolationis. Ego quandiu in me respicio, in amaritudine moratur oculus meus. Si autem suspexero & lcuauero oculos ad diuinæ miserationis auxilium: temperabit mox amaram visionem mei, visio læta Dei, cui & dico: Ad me ipsum anima *Psal.41.b* mea conturbata est, propterea memor ero tui. Nec mediocris Dei visio, pium & deprecabilem experiri, sicut reuera benignus & misericors est, & præstabilis super malitia, quippe cuius natura bonitas, & cui proprium est misereri semper & parcere. Tali itaque experimento & tali ordine salubriter innotescit Deus, cùm prius se homo nouerit in necessitate po-

Universidad de Deusto
Biblioteca

situm,& clamabit ad Dominum, & exaudiet eum, & dicet: Eruam te,& honorificabis me. Atque hoc modo erit gradus ad notitiã Dei, cognitio tui, & ex imagine ſua quæ in te renouatur, ipſe videbitur, dũ tu quidem reuelata facie gloriam Domini cum fiducia ſpeculando,in eandem imaginem transformaris de claritate in claritatẽ tanquam à Domini ſpiritu. Sed iam demũ aduerte quomodo vtraque cognitio ſit tibi neceſſaria ad ſalutẽ,itavt neutra carere valeas cum ſalute. Nam ſi ignoras te,non habebis timorem Dei in te,non humilitatẽ. An verò ſine timore Dei, & ſine humilitate de ſalute præſumas,tu videris. Bene feciſtis grunniendo ſignificare quòd minimè ita ſapiatis, imò quod non ita deſipiatis, ne in eo quod planum eſt immoremur. Sed attendite cætera. An potius pauſandum eſt nobis propter ſomnolentos? Putabam me vno ſermone implere quod promiſi de duplici ignorantia: & feciſſem,niſi faſtidioſis lõgior videretur. Quoſdam ſiquidem oſcitantes, quoſdam & dormitantes intueor. Nec mirũ. Præcedentis noctis vigiliæ(lõgiſſimæ quippe fuerunt)excuſant eos. Verùm illis quid dicam qui & tunc dormierunt, & modo nihilo minus dormiunt? Sed non pergo nunc vlterius exagitare verecundiam eorum, ſufficit tetigiſſe. Puto quòd melius deinceps vigilabunt, noſtræ obſeruationis cauteriũ verituri. In hac ſpe gerimus eis in hac vice morem, & quod cõtinuandum ratio exigebat, eorum charitate (pendente licet diſputatione) partimur, facientes finem vbi non erat finis. Ipſi verò ſuper ſibi facta intelligentia nobiſcum glorificent ſponſum eccleſiæ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Pſal.49.c

De duabus notitiis, & de duabus ignorantiis: & de his quæ ex ſe parturiunt.
Sermo XXXVII.

PVto non habemus nunc opus hortari ad vigilãdum,cùm abſq; dubio ſermo ille ſuggillatorius vigilet,vtpote adhuc recens, qui heri à nobis charitatiuè prolatus,bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria quòd teneam aſſenſum veſtrum, neminem abſque ſui cognitione ſaluari: de qua nimirũ mater ſalutis humilitas oritur,& timor Domini, qui & ipſe ſicut initium ſapientiæ, ita eſt & ſalutis. Nemo dico abſque illa cognitione ſaluatur, qui tamen ætatem habeat ac facultatem cognoſcendi. Quod propter paruulos loquor,& propter fatuos,quorum alia ratio eſt. Quid ſi ignoras Deum? Poteritne ſpes eſſe ſalutis cum Dei ignorãtia? Ne hoc quidem. Nec enim potes aut amare quem neſcias, aut habere quẽ non amaueris. Noueris proinde te,vt Deum timeas: ñoueris ipſum, vt æquè ipſum diligas. In altero initiaris ad ſapientiam, in altero & conſummaris: quia initium ſapientiæ timor Domini eſt, & plenitudo legis eſt charitas. Tam ergo vtraque ignorantia cauenda eſt tibi,quàm ſine timore & amore Dei ſalus eſſe non poteſt. Cætera indifferentia ſunt, nec ſalutem ſi ſciantur, nec damnationem ſi neſciantur, habentia. Non tamen dico contemnendam aut negligendam ſcientiam litterarum, quæ ornat animam, & erudit eam, & facit vt poſſit etiam alios erudire.

Sed duo illa oportet & expedit vt præcedãt, in quibus ſummam ſalutis conſtitui ſuperior ratio declarauit. Et vide ſi non intuebatur,& ſi non docebat hunc ordinem,qui dicebat: Seminate vobis ad iuſtitiam, metite ſpem vitæ, & tunc demum illuminate vobis(ait)lumen ſcientiæ. Vltimam poſuit ſciẽtiam, tanquam picturam, quæ ſtatum habere nequeat ſuper inane,& inde illa duo præmiſit & ſubiecit illi tãquam ſi ſolidum aliquid picturæ ſubſterneret. Securus iam intendam ſcientiæ, ſi vitæ prius per beneficium ſpei ſecuritatem accepero. Tu ergo ſeminaſti tibi ad iuſtitiam,ſi ex vera notitia tui euigilaſti timere Deum,temetipſum humiliaſti, fudiſti lachrymas, eleemoſynas profudiſti,cæteriſque te pietatis actionibus mancipaſti,ieiuniis & vigiliis afflixiſti corpus, ſi pectus tunſionibus, cœlos clamoribus fatigaſti. Hoc ſiquidem ſeminare eſt ad iuſtitiã. Semina ſunt bona opera, bona ſtudia, ſemina lachrymæ ſunt. Ibant (inquit) & flebant mittentes ſemina ſua. Sed quid? Semper flebunt? Abſit. Sed venient cum exultatione portãtes manipulos ſuos. Meritò cum exultatione,cùm reportant manipulos gloriæ. At iſtud (inquis)in reſurrectione in nouiſſimo die,& eſt omnis longa expectatio. Noli animo frangi, noli deficere à puſillanimitate ſpiritus: habes interim de primitiis ſpiritus, quod ad præſens in exultatione metas. Seminate(ait)vobis iuſtitiam, metite ſpem vitæ. Non te modo mittit ad diem nouiſſimum, quando res iam erit in te,& non in ſpe,ſed de præſenti loquitur. Prorſus magna lætitia & exultatio multa nimis cum vita venerit. Sed nunquid tantæ lætitiæ ſpes erit ſine lætitia? Spe gaudentes,ait Apoſtolus. Et Dauid non lætaturum,ſed lætatum ſe dixit,quòd in domum Domini ſe ſperaret iturum. Nõdum vitam tenebat,ſed ſpem profectò vitæ meſſuerat: atque in ſemetipſo experiebatur veritatem ſcripturæ perhibẽtis,quia nõ ſolùm remuneratio,ſed ipſa quoque expectatio iuſtorum lætitia. Hanc parit in animo illius qui ſibi ad iuſtitiam ſeminauit, præſumpta indulgẽtia delictorum, ſi tamen ipſam indulgentiam efficacia atteſtatur acceptæ gratiæ ad viuendum ſanctius deinceps. Omnis in vobis qui hæc ſentit intra ſe actitari,ſcit quid loquitur ſpiritus,cuius vox atque operatio minimè inter ſe vnquam diſſentiunt. Propterea ergo intelligit quæ dicuntur, quoniam quæ foris audit,intus ſentit. Nam qui in nobis loquitur, operatur in vobis, vnus atque idem ſpiritus diuidẽs ſingulis prout vult: aliis quidem loqui,aliis autem operari quod bonũ eſt. Quiſquis itaque veſtrûm poſt illa amara & lachrymoſa conuerſionis ſuæ primordia reſpiraſſe in ſpem, atque in quoddam ſerenum ſupernæ conſolationis pennis gratiæ ſubleuatum ſe euolaſſe lætatur, is profectò iam metit ſuarum recipiens fructum temporaneum lachrymarum, & ipſe vidit Deum, & audiuit vocem dicentis: Date ei de fructibus manuũ ſuarum. Nam quomodo non vidit Deum,qui guſtauit & vidit quoniam ſuauis eſt Dominus? Quàm dulcem & ſuauem te ſenſit Domine Ieſu, cui à te non modò peccata donata ſunt, ſed & munus ſanctitatis indultum eſt: neque id ſolùm, ſed addita inſuper ad cumulum bonorum vitæ æternæ promiſſio? Fœlix qui tantum iam meſſuit, habens interim quidem fructum ſuum in ſanctificationem, finem

Oſee.10.d
Pſal.125.a
Ibidem.
Rom.12.c
Pſal.121.a
Prou.10.d
1.Cor.12.
Prou.31.b

finem verò vitam æternam. Meritò qui ſe inuento fleuit,gauiſus eſt viſo Domino,ad cuius vtique miſerationis intuitum tantos iam leuauit manipulos, remiſſionem,ſanctificationem,ſpem vitæ. O quàm verus eſt ſermo qui in Propheta legitur: Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent? Vbi breuiter comprehenſa vtraque cognitio eſt,& noſtri quidem in lachrymis ſerens,quæ autem Dei, metens in gaudio. Hac ergo in nobis gemina præeunte notitia,iã ea quæ fortè ſuperereuerit ſcientia minimè inflat,vt pote quæ nihil afferre valeat terreni commodi, vel honoris,quod non ſit ſanè inferius ſpe concepta,lętitiaque ſpei iam altius radicata in animo. Spes autẽ non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. Ideò illa non confundit,quia iſta infundit certitudinem. Per hanc enim ipſe ſpiritus teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro quòd filij Dei ſumus. Quidnam igitur nobis de noſtra quantacunque ſcientia prouenire poſſit,quod non ſit minus hac gloria,qua inter Dei filios numeramur? Parum dixi,nec reſpici in eius comparatione poteſt orbis ipſe, & plenitudo eius,etiam ſi totus cedat vnicuiuis noſtrûm in poſſeſſionem. Cæterùm ſi nos ignorantia Dei tenet,quomodo ſperamus in eum quem ignoramus? ſi noſtri, quomodo humiles erimus, putãtes nos aliquid eſſe, cùm nihil ſimus? Scimus autẽ nec ſuperbis nec deſperatis partem eſſe vel ſocietatẽ in ſorte ſanctorum. Intuere ergo nunc mecum quanta cura& ſolicitudine ambas iſtas repellere à nobis ignorantias debeamus,quarum omnis peccati altera initium parit, altera conſummationem: ſicut duarum è regione notitiarum initium ſapientiæ vna, perfectionem altera gignit: illa timorem Domini, iſta charitatem. At iſtud de notitiis ſuprà oſtenſum eſt. Nunc de ignorãtiis vide. Etenim ſicut initium ſapientiæ timor Domini,ſic initium omnis peccati ſuperbia: & quomodo perfectionem ſibi ſapientiæ vendicat amor Dei, ita deſperatio ſibi omnẽ malitiæ conſummationẽ. Et quemadmodum ex notitia tui venit in te timor Dei,atque ex Dei notitia,Dei itidem amor: ſic ecõtrario de ignorantia tui ſuperbia,ac de Dei ignorantia venit deſperatio. Sic autẽ ſuperbiã parit tibi ignorantia tui,cùm meliorem quàm ſis, decepta & deceptrix tua cogitatio te eſſe mentitur. Hoc quippe eſt ſuperbia, hoc initiũ omnis peccati,cùm maior es in tuis oculis quàm apud Deum, quàm in veritate. Et ideò qui primus peccauit hoc grãde peccatum (diabolũ loquor) de ipſo dictũ eſt, quia in veritate nõ ſtetit,ſed mendax eſt ab initio: quoniã quod in ſua fuit cogitatione,nõ fuit in veritate. Quid ſi in eo diſcordaret à veritate,vt minorẽ ſe inferiorémque putaret quàm veritas haberet? Excuſaret eum ſua proculdubio ignorantia,& minimè reputaretur ſuperbus,nec tam inueniretur iniquitas eius ad odiũ,quàm humilitas fortaſſis ad gratiam. Si enim in quonamſtatu vnumquẽque noſtrûm habeat Deus, liquidò cognoſceremus: nec ſuprà ſanè nec infrà ſecedere deberemus,veritati in omnibus acquieſcentes. Nunc autẽ quia conſiliumhoc poſuit tenebras latibulum ſuum, & ſermo abſconditus eſt à nobis, ita vt nemo ſciat ſi dignus ſit amore vel odio,iuſtius tutiúſque profectò iuxta ipſius veritatis conſilium nouiſſimum nobis locum eligimus, de quo poſtmodum cum honore ſuperius educamur,quam præſumimus altiorem,vn de cedere mox oporteat cum robore. Non eſt ergo periculum, quantumcunque te humilies,quantumcunque reputes minorem quàm ſis,hoc eſt,quàm te veritas habeat. Eſt autem grande malum, horrendúmque periculum, ſi vel modicè plus vero te extollas, ſi vel vni videlicet in tua cogitatione te præferas, quem fortè parem tibi veritas iudicat, aut etiam ſuperiorem. Quemadmodum enim ſi per oſtium trãſeas cuius ſuperliminare (vt ad intelligẽtiam loquar) nimium baſſum ſit, non nocet quantumcunque te inclinaueris,nocet autem ſi vel tranſuerſi digiti ſpatio plus quàm oſtij patitur menſura, erexeris, ita vt impingas, & capite quaſſato collidaris: ſic in anima non eſt planè timenda quantalibet humiliatio, horrenda autem nimiúmque pauẽda vel minima temerè præſumpta erectio. Quamobrẽ noli te homo cõparare maioribus,noli minoribus,noli aliquibus,noli vni. Quid ſcis enim ó homo ſi vnus ille quem fortè omnium viliſſimum atque miſerrimum reputas, cuius vitam ſceleratiſſimam ac ſingulariter fœdiſſimam horres, & propterea illum putas ſpernendum non modò præte(qui fortè iam ſobriè & iuſtè & piè viuere te confidis)ſed etiã præ cæteris omnibus ſceleratis tanquã omniũ ſceleratiſſimum: quid ſcis, inquam, ſi melior & te & illis mutatione dexteræ excelſi in ſe quidem futurus ſit, in Deo verò iam ſit? Et propterea non mediocrem,non vel penultimũ,non ipſum ſaltem inter nouiſſimos eligere locum nos voluit: ſed recumbe, inquit,in nouiſſimo loco: vt ſolus videlicet omnium nouiſſimus ſedeas, tẽque nemini non dico præponas, ſed nec comparare præſumas. En quantum malum venit de ignorantia noſtri. Vtique peccatum diaboli, & initium omnis peccati ſuperbia. Quid etiam Dei parturiat ignorãtia, aliàs videbimus. Nam nunc horæ breuitas non permittit, quoniam hodie tardè conuenimus. Itaque ſufficiat vnumquemque,modò ne ſeipſum ignoret,admonitum eſſe non ſolùm ſermone noſtro, ſed ipſius quoque dignatione ſponſi eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri,qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Ecclęſia.i.& 10.b
Ioan.8.f
2.Reg.22.b
Eccl.9.a
Luc.14.b
Ibidem.
Eccle.10.b

Qualiter ex ignorantia Dei naſcitur deſperatio, & qualiter ſponſa dicatur pulchra inter mulieres.
Sermo XXXVIII.

QVid igitur Dei ignorantia parturit? Nam hinc incipiendũ eſt,ſicut recordamini hic heri fuiſſe terminatum. Quid itaque parturit? Diximus deſperationẽ: ſed quonã modo,dicamus. Fortè aliquis reuerſus in ſe, & diſplicens ſibi in omnibus malis quæ fecit, cogitánſque reſipiſcere & redire ab omni via mala & carnali conuerſatione ſua, ſi ignorat quàm ſit bonus Deus, quàm ſuauis & mitis,& quàm multus ad ignoſcendum: nónne ſua carnalis cogitatio arguet eum, & dicet: Quid facis? Et vitam iſtam vis perdere & futuram? Peccata tua maxima ſunt,& nimium multa. Nequaquam pro tot & tantis, nec ſi te excories,ſufficies ſatisfacere. Complexio tenera eſt, vita extitit delicata,conſuetudinem difficilè vinces. Pro his & ſimilibus deſperatus reſilit miſer, ignorãs

Sap.12.a
Eſa.55.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm facilè omnipotens (qui neminem vult perire) cuncta ista dissolueret: sequitúrque impœnitentia, quæ est delictum maximum, & blasphemia irremissibilis: ipse verò aut cõturbatus nimia tristitia absorbetur & fertur in profundũ, minimè iam vt consolationem recipiat emersurus, sicut scriptũ est: Impius cùm venerit in profundũ malorum, contemnit. Aut certè dissimulans, & sibi qualicunq; verisimili blandiens ratione, reuocat se irreuocabiliter in seculũ ad perfruendum & deliciandum in omnibus bonis eius quoad licuerit. Cùm autem dixerit, pax & securitas, tunc repentinus ei superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & non effugiet. Ita ergo & de ignorantia Dei, vniuersæ malitiæ consummatio venit quæ est desperatio. Apostolus dicit quòd ignorantiam Dei quidã habent. Ego autem dico omnes ignorare Deum, qui nolunt conuerti ad Deum. Neq; enim ob aliud proculdubio renuunt, nisi quia grauem & seuerum imaginantur, qui pius est: durum & implacabilẽ, qui misericors est: ferũ & terribilẽ, qui amabilis est: & mentitur iniquitas sibi, formans sibi idolum pro eo quod non est ipse. Quid timetis modicæ fidei, vt peccata nolit remittere? Sed affixit ea cruci cum suis manibus. Quòd teneri & delicati estis? Sed ipse nouit figmentum nostrum. Quod malè assueti, & ligati peccandi consuetudine? Sed Dominus soluit compeditos. Fortè ne irritatus immanitate & multitudine criminum, cũctetur porrigere manum adiutorij? Sed vbi abundauit delictũ, superabundare & gratia consuecuit. An de vestimẽto solliciti estis, vel cibo, cæterísque corpori vestro necessariis, & propterea cunctamini relinquere vestra? Sed scit quia his omnibus indigetis. Quidvultis amplius? Quid iam impedit à salute? Sed hoc est quod dico, Deũ ignoratis, sed nec creditis auditui nostro, vellé vos vel expertis credere: quia nisi crediderit is, nõ intelligetis. Sed nõ est omnium fides. Absit autẽ vt de tali, hoc est de Dei ignorantia sponsam cõmonitam sentiamus, quæ tanta spõsi pariter & Dei sui nõ dico agnitione, sed amicitia & familiaritate donata est, vt eius crebra colloquia & oscula mereretur, & nũc familiari ausu loquitur: *Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Vbi sanè nõ ipsum, sed locũ habitationis gloriæ eius sibi indicari requirit: quanquam non aliud ipse, & alius locus eius vel gloria. Sed reprimẽda cẽsetur propter præsumptionem, & de sua ipsius commonenda cognitione, in qua nimirũ visa est aliquatenus caligare, quæ tãtæ se æstimauerit idoneã visioni, siue minus attendens præ excessu suo quòd esset in corpore: siue frustra sperãs etiam manentẽ in corpore ad illã se posse inaccessibilem accedere claritatem. Ergo ad seipsam protinus reuocatur, & ignorãtia conuincitur, & insolẽtia castigatur. Si ignoras te (inquit) egredere. Terribiliter sponsus intonat in dilectam, non tanquam sponsus, sed tanquam magister, & non quasi iratus, sed vt territa purgaretur, purgata idonea redderetur huic ipsi cui inhiat visioni. Mundi cordibus nempe illa visio sequestratur. Pulchrè autem pulchram, non omnimodè quidem, sed pulchram inter mulieres eam dicit videlicet cum distinctione: quatenus & ex hoc amplius reprimatur, & sciat quid desit sibi. Ego enim puto mulierum nomine hoc loco appellatas animas carnales ac seculares, nihil in se virile habentes, nihil fortè aut constans in suis actibus demonstrantes, sed totum remissum, totum fœmineum & molle quod viuunt & quod agunt. Spiritualis autem anima etsi inde iam pulchra quòd non secundum carnem ambulat, sed secundum spiritum: ex eo tamen quòd adhuc in corpore viuit, citra perfectũ adhuc pulchritudinis proficit, ac proinde non pulchra omnimodo, sed pulchra inter mulieres, id est inter animas terrenas, & quæ non sunt sicut ipsa spirituales, non autẽ inter angelicas beatitudines, nõ inter virtutes, potestates, dominationes: sicut patrũ aliquis olim inuẽtus & dictus est iustus in generatione sua, id est, præ omnibus sui tẽporis, suæq; generationis: & Thamar iustificata perhibetur ex Iuda, hoc est præ Iuda: & in euãgelio publicanus descẽdisse refertur de tẽplo iustificatus, sed iustificatus à Pharisæo: & quomodo magnus illẽ Ioannes magnificè quondã commendatus est, quòd videlicet superiorẽ nõ haberet, sed hoc inter natos mulierũ, nõ autẽ inter choros beatorũ cœlestiúmq; spirituũ: ita & spõsa modò dicitur pulchra, sed interim adhuc inter mulieres, & non inter cœlestes beatitudines. Desinat proinde quandiu in terris est, quæ in cœlis sunt curiosius inuestigare, ne fortè scrutatrix maiestatis opprimatur à gloria. Desinat, inquam, donec inter mulieres versatur, inquirere quæ apud sublimes illas sunt potestates, solis ipsis perspicua, solis licita tãquã cœlestibus cœlestia ad videndũ. Mirabilis facta est, inquit, visio ista ex te ô spõsa, quam tibi postulas demonstrari: nec modò præuales intueri meridianã & miram quam inhabito claritatem. Dixisti enim: *Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Sedenim inducì in nubes, penetrare in plenitudinem luminis, irrũpere claritatis abyssos, & lucem habitare inaccessibilem, nec tẽporis est huius nec corporis. Id tibi in nouissimis reseruatur, cùm te mihi exhibuero gloriosum, non habentẽ maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. An nescis quia quãdiu viuis in hoc corpore, peregrinaris à lumine? Quomodo quæ necdũ tota pulchra es, idoneã te existimas vniuersitatẽ pulchritudinis intueri? Quomodo denique quæris me in mea claritate videre, quæ adhuc ignoras te? Nam si te plenius nosses, scires vtique corpore (quod corrumpitur) aggrauatam, nullatenus posse attollere oculos, & figere in illum fulgorem in quem prospicere angeli concupiscunt. Erit cùm apparuero, quòd tota pulchra eris, sicut ego pulcher sum totus: & simillima mihi, videbis me sicuti sum. Tunc audies: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Nunc verò etsi ex parte iã similis, ex parte tamẽ dissimilis, contenta esto ex parte cognoscere. Te ipsam attẽde, & altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutata fueris. Alioquin si ignoras te ô pulchra inter mulieres (nã & ego te dico pulchrã, sed inter mulieres, hoc est, ex parte: cùm autẽ venerit quod perfectum est, tunc euacuabitur quod ex parte est) Si ergo ignoras te: sed quæ sequũtur, dicta sunt, & non oportet iterũ dici. Promiseram me de duplici ignorantia vtiliter disputaturũ. Si quo minus impleſſe videor, date veniam volenti. Nam velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio, nisi quantum sua benignitate ad vestram ædificationem largiri dignabitur spõsus ecclẽsiæ

1.Thes.5.a
1.Cor.15.d
Gen.6.b.& 38.f
Luc.18.c
Luc.7.b
Psal.143.a
Rom.5.d
Luc.12.d
Cant.1.d
Cant.4.a
Eccl.3.c
Cant.1.c
2.Cor.13.c

ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

De curribus Pharaonis, id est diaboli, & de principibus exercitus, qui sunt malitia, luxuria, & auaritia.

Sermo XXXIX.

Cant.1.c *EQuitatui meo in curribus Pharaonis assimilaui te amica mea.* Ante omnia in his verbis libenter accipimus ecclesiæ typum in patribus præcessisse, & nostræ sacramenta salutis præostensa esse: In exitu Israël de Aegypto, geminóque illo admirabili maris obPsal.113.a sequio, & transitum scilicet populo dantis, & vltionem de hostibus, baptismi gratia euidenter exprimitur, saluantis homines, & crimina submergentis. Omnes, inquit, sub nube fuerunt, & omnes in Moyse 1.Cor.10. baptizati sunt in nube & in mari. Sed oportet consequentiam (sicut solemus) signare verborum, & sequentia prioribus copulare, & ita demum elicere suaue quippiam si possumus quod prosit moribus instruendis. Vbi itaque sponsæ præsumptio, dura & austera increpatione repressa est: ne tristior remaneret, bona illi aliqua quæ iam acceperat, ad memoriam reducuntur, & aliqua quæ nondum acceperat, promittuntur: sed & pulchra denuò perhibetur, & appellatur amica. Quod tibi, inquit, durè locutus sum amica mea, nulla in me tibi suspicio sit odij vel rancoris: nam signa amoris mei in te euidentia sunt ipsa mea munera quibus te honoraui & ornaui: nec mihi animi est illa retrahere, sed magis addere ampliora. Vel sic: Non ægrè feras amica mea minimè te accipere modo quod postulas, quæ tanta à me iã accepisti, & maiora horũ accipies, si in præceptis meis ambulaueris, & in amore meo perseueraueris. Hæc pro litteræ consequentia. Nunc iam videamus qualia sint quæ se donasse commemorat. Et primum quidem est quòd eam assimilauit equitatui suo in curribus Pharaonis, liberando vtique à iugo peccati, mortificatis vniuersis operibus carnis, quemadmodum ille populus liberatus est à seruitute Aegypti, subuersis & submersis cunctis curribus Pharaonis. Id quidem miseratio maxima, in qua ego quoque si gloriari voluero, non ero insipiens, veritatem enim dicam. Fateor & fatebor. Nisi quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Non sum ingratus, non sum oblitus. Misericordias Domini in æternum cantabo. Verùm hactenus mihi cum sponsa. De reliquo, illa singulari dignatione postquàm liberata est, ascisitur in amicam, decorem induitur tãquam Domini sponsa, interim tamen in genis duntaxat & in collo. Ad hæc illi promittũtur murænulæ pro ornatu, ipsæque aureæ pro precio, & distinctæ argẽto pro decore. Cui non admodum placeat ordo ipse donationum? Primum misericorditer liberatur, secundò dignãter adamatur, tertiò benignè abluitur & purgatur, postremò optimi ornamenti accipit promissionem. Non ambigo quosdam iam vestrûm in semetipsis recognoscere quæ dicuntur, proprióque experimento commonitos ad intelligentiam præuolare. Sed sanè Psalm.118.a memor versiculi illius: Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis: pro huiusmodi dignum duco eadem modicè latius explananda. Benignus est enim spiritus sapientiæ, & placet illi doctor benignus & diligens, qui ita cupiat satisfacere studiosis, vt motem gerere tardioribus nõ recusẽt. Denique qui elucidant me, vitam æternam habebunt: ait ipsa sapientia. Quo quidem præmio Eccles.24.c ego fraudari noluerim. Quanquam in his etiam quæ plana videtur, quãdoque talia latent, quæ ipsis quoque qui capaciores videtur & præuolantes ingenio, non erit inutile si diligentius declarentur. Sed vide iam similitudinẽ de Pharaone & exercitu eius, & domini equitatu. Non inter ipsos exercitus similitudo data est, sed de ipsis. Quæ enim societas luci ad tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli? Sed inter sanctam spiritualemque animam & equitatum Domini planè comparatio est, & inter Pharaonem & diabolum, amborúmque exercitus. Nec miraberis vnam animam equitatus multitudini similatam, si aduertas quantæ in ipsa vna quæ tam sancta anima sit, virtutum acies habeantur, quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quãta in orationibus armatura, quantũ in actionibus robur, quãtus in zelo terror, quãta denique ipsi cum hoste cõflictuum assiduitas, numerositas triumphorum. Denique in consequẽtibus legitur: Terribilis vt castrorum acies ordinata. Et item: Quid videbis (inquit) in Cant.7.a Sunamite, nisi choros castrorum? Aut si id tibi non placet, noueris huiusmodi animam nũquam esse sine angelorum custodia, qui eam æmulantur in æmulatione, soliciti suo viro seruare, & virginem castam exhibere Christo. Et ne dixeris in corde tuo: Vbi 2.Cor.11.a sunt? Quis eos vidit? Vidit eos Propheta Helisæus: insuper & fecit orando vt videret etiam Giezi. Tu 4.Reg.6.c non vides, quia non es Propheta, nec puer Prophetæ. Vidit patriarcha Iacob, & ait: Castra Dei sunt Gen.32.a hæc. Vidit & doctor gentium, qui dicebat: Nonne Hebr.1.d omnes administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Ergo angelicis fulta ministeriis, & superno stipata agmine sponsa incedens, similis est equitatui Domini, illi vtique qui quondam in curribus Pharaonis tũ stupendo diuini adiutorij miraculo triumphauit. Si Exod.14.f.g enim diligenter aduertas, cuncta quæ ibi miraris magnificè perpetrata, inuenies hic nihilo minus admiranda. Nisi quòd in eo nunc magnificentius triumphatur, quòd quæ illic corporaliter præcesserũt, hic spiritualiter adimplentur. An non tibi nempe multò fortius longéque glorioſius esse videtur, diabolum prosternere, quàm Pharaonem, atque aërias debellare potestates, quàm currus Pharaonis subuertere? Ibi denique pugnatum est aduersus carnẽ & sanguinem, hic aduersus principes & potestates, aduersus Ephes.6.b mundi rectores tenebrarũ harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Et prosequere modò mecũ singula proportionis membra. Ibi populus eductus de Aegypto, hic homo de seculo. Ibi prosternitur 1.Pet.2.c Pharao, hic diabolus. Ibi subuertuntur currus Pharaonis, hic carnalia & secularia desideria quæ militant aduersus animam, subtruuntur. Illi in fluctibus, isti in fletibus. Marini illi, amari isti. Puto & nunc clamitare dæmonia, si fortè cõtingat incidere in talem animam: Fugiamus Israëlem, quia Dominus pugnat pro eo. Vísne enim aliquos de principibus Pharaonis propriis tibi designẽ nominibus, & de curri-

Exod.14.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus describam, instar quorum tu quoque alios si qui G
sunt per teipsum valeas inuenire? Magnus quidam
princeps spiritualis atque inuisibilis regis Ægypti
profectò malitia est, magnus luxuria, magnus auari-
tia. Et hi quidem possident terminos suos sub rege
suo, sicut sui cuique assignati sunt. Nam malitia in o-
mni regione maleficiorū atque facinorum dominatur. Luxuria omni immūditiæ & turpitudini carnis
præest. Auaritia in partes rapinę & fraudis sortita est
principatum. Accipe nunc quoque quales his suis
principibus Pharao præparauerit currus ad perse-
quendum populū Dei. Habet namque malitia cur- H
rum suum rotis quatuor consistētem: sæuitia, impa-
tientia, audacia, impudentia. Valdè etenim velox est
currus iste ad effundendum sanguinē, qui nec inno-
centia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore
frenatur, nec inhibetur pudore. Trahitur autē duo-
bus admodū pernicibus equis, & ad omnē pernicię
paratissimis, terrena potentia, & seculari pōpa. Tunc
namq; quadriga ista malitiæ curric valdè velociter,
cùm hinc quidem potētiæ effectus subest eius adim-
plendis malitiosis conatibus, inde plausus pompæ
arridet perpetratis sceleribus, vt sermo impleatur I
Psal.9.d qui scriptus est, quoniam laudatur peccator in desi-
derijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Et iterùm
Luc.22.f alia scriptura: Hæc est, inquit, hora vestra, & pote-
stas tenebrarum. Porrò præsident duobus his equis
aurigæ duo, tumor & liuor: & tumor quidem pom-
pam, liuor verò potentiam agit. Is enim rapido fer-
tur diabolicarum amore pomparum, cuius apud se
cor prius intumuit. Nam quod in se firmiter stat ti-
more compressum, grauitate modestum, humilitate
solidum, puritate sanum: aura huius vanitatis nequa-
quam leuiter rapietur. Item terrenæ iumentum po- K
tentiæ nōnne inuidia agitur, & quasi quibusdam li-
uoris vrgetur hinc inde calcaribus, suspicione vtiq;
decedendi, & metu succumbendi? Aliud est enim
quòd suspectus est successor, & aliud quòd timetur
inuasor. His itaque stimulis terrena potentia contí-
nuè agitatur. Et currus quidem malitiæ sic se habet.
Luxuriæ verò currus quadriga nihilo minus voluí-
tur vitiorum, ingluuie videlicet ventris, libidine coi-
tus, mollitie vestiū, ocij soporisq; resolutione. Trahi-
tur equis æquè duobus, prosperitate vitæ, & rerū a-
bundātia: & qui his præsident duo, ignauiæ torpor, L
& infida securitas: quia & copia in ignauiā soluit: &
Prou.1.d secundū scripturā, prosperitas stultorū perdet illos:
non sanè ob aliud, nisi quoniā malè securos reddat.
1.Thes.5.a Cùm autem dixerint, pax & securitas, tunc subita-
neus superueniet eis interitus. Hi calcaria minimè
habēt, neque flagella vel aliquid huiusmodi, sed pro
his vtuntur paruulo papilione conopeo ad faciendā
vmbrā, & flabello ad citandū ventum. Porrò cono-
peum dissimulatio est, vmbrā faciens, & protegens
ab æstu curarum. Proprium namq; est mollis & de-
licatæ animę etiā necessarias dissimulare curas, & ne M
æstuantes solicitudines sentiat, sub latibulo dissimu-
lationis abscondi. Flabellum verò effusio est ventū
adulationis apportans. Largi sunt enim luxuriosi e-
mentes auro ventum de ore adulatorum. Et de hoc
satis. Iam verò auaritia rotis & ipsa vehitur quatuor
vitiorum, quæ sunt pusillanimitas, inhumanitas, cō-
temptus Dei, mortis obliuio. Porrò iumenta trahē-
tia, tenacitas, & rapacitas: & his vnus auriga ambo-
bus præsidet, habendi ardor. Sola siquidem auaritia
quoniam conducere plures non patitur, vno contē-
ta est seruitore: ipse verò iniuncti operis promptus
admodum atque infatigabilis executor, vrgēdis sa-
nè iumentis trahentibus, flagris vtitur acerrimis, li-
bidine acquirendi, & metu amittendi.

Sunt & alij principes regis Ægypti, habentes & i-
psi currus suos in expeditione domini sui, sicut su-
perbia, quæ vnus est de maioribus principibus: sicut
inimica fidei impietas, magnum & ipsa tenens locū
in domo & regno Pharaonis: & multi adhuc sunt a-
lij inferioris ordinis satrapæ & equites quorum non
est numerus in Pharaonis exercitu, quorum & no-
mina & officia, necnon & arma & apparatus eorum
vestris studiis (vt in his exerceamini) inquirenda re-
linquo. In istorum itaque principum fortitudine,
cutruúmque suorum inuisibilis Pharao vbique dis-
currens, in omnem familiam domini quibus potest
viribus, more tyrannico debacchatur, in his etiam
his diebus exeuntem Israël de Ægypto insequitur.
At ille nec subuectus curribus, nec protectus armis,
nihilominus tamen sola Domini manu cōfortatus,
securè decantat: Cantemus Domino, glorioso è enim *Exod.15.d*
honorificatus est, equum & ascensorem proiecit in
mare. Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in no- *Psal.19.b*
mine Domini Dei nostri inuocabimus. Et hæc di-
cta sint pro adducta similitudine de equitatu Domi-
ni, & curribus Pharaonis. Post hæc amica appella-
tur. Nam ipse quidem & ante liberationem amicus
erat, alioquin non liberasset quam non amasset, sed
illa beneficio liberationis adducta est vt esset amica.
Audi denique confidentem: Non quia dilexerimus *1.Ioan.4.b*
eum nos, inquit, sed ipse prior dilexit nos. Recorda-
re nunc mihi & Moysi & Æthiopissæ, & agnosce iā
tunc præfiguratum coniugium verbi & animæ pec-
catricis, & discerne si potes quid tibi dulcius sapiat
in consideratione suauissimi sacramenti, verbine ni-
miū benigna dignatio, an animæ inæstimabilis glo- *Num.12.a*
ria, an inopinata fiducia peccatoris. Sed non potuit
Moyses Æthiopissæ mutare pellem, potuit Christus.
Sequitur enim: Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turtu-
ris. Sed hoc sermoni alteri reseruetur: vt semper quę
in mensa sponsi nobis apponūtur, cum auiditate su-
mentes, eructemus in ipsius laudem & gloriam Iesu
Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus be-
nedictus in secula. Amen.

Quòd intentio sit facies animæ, cuius quæ sit pulchritudo aut deformitas declaratur, & quæ eiusdem sit solitudo & pudicitia. Sermo XL.

Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Tenera est sponsæ *Cantic.1.g*
verecundia, & ad increpationem sponsi puto fa-
cies eius rubore suffusa est, pulchriórque ex eo ap-
parens illicò audit: Pulchræ sunt genæ tuæ sicut tur-
turis. Vide autem ne carnaliter cogites coloratam
carnis putredinem, & purulentiam flaui sanguinei-
ve humoris vitreæ cutis superficiem summatim
atque æqualiter suffundentem, è quibus sibi inui-
cem moderatè permixtis ad venustandam genarum
effigiem rubor subpallidus in efficientiam corporeę
pulchritudinis temperatur. Alioquin incorporea
illa

illa animæ inuisibilisque substātia nec corporeis di- A
stincta membris, nec visibilibus extat fucata colori-
bus. Tu verò spiritualem essentiam spirituali si potes
attinge intuitu, & ad coaptandum propositæ simili-
tudinis schema cogita animæ faciem, mentis inten-
tionem: ex qua nimirum rectitudo operis, sicut ex
facie pulchritudo corporis æstimatur. Porrò vere-
cundiam intellige tanquam colorem in facie, quòd
hæc potissimum virtus & venustatem ingerat, & au-
geat gratiam. Pulchræ ergo sunt genæ tuæ sicut tur-
turis. Poterat vsitatius faciem ponere & describere
pulchrā, sicut solet cuius pulchritudo laudatur, pul- B
chra facie seu decora facie dici, sed nescio quid sibi
voluerit vt magis genas pluraliter dicendum puta-
uerit, nisi quod minimè id crediderim ociosum. Spi-
ritus namque sapientiæ loquitur, cui non est fas vel
modicum quid omnino adscribere ociosum, aut se-
cus dictum quàm oportuerit. Est itaque sine dubio
causa, quęcunque illa sit, cur pluraliter genas malue-
rit quàm singulariter faciem dicere. Et si tu melius
non habes, ego quod mihi videtur aperio. Duo quę-
dam in intentione (quam faciē animæ esse diximus)
necessaria requiruntur, res & causa, id est quid intē- C
das, & propter quid. Et ex his sanè duobus animæ
vel decor vel deformitas iudicatur, vt (verbi causa)
anima quæ ambo ista recta atque pudica habuerit,
illi meritò veracitérque dicatur: Pulchræ sunt genæ
tuæ sicut turturis. Quæ verò altero horum caruerit,
non poterit dici de ea quòd pulchræ sint genæ eius
sicut turturis, propter eam quæ adhuc ex parte erit
deformitatem. Multò autem minus illi hoc poterit
conuenire, quæ neutrum horum habere laudabile
inuenitur. At id totum fiet planius in exemplis.

Si (verbi causa) intendat quis animum inquiren- D
dæ veritati, atque id solo veritatis amore, nonne is
tibi videtur & rem & causam habere honestam, me-
ritóque sibi vendicare quod dicitur: *Pulchræ sunt ge-*
næ tuæ sicut turturis, quippe cui in neutra genarum næ-
uus reprehensionis appareat: Quòd si minimè quidē
veritatis desiderio, sed aut inanis gloriæ, aut alterius
qualiscunque commodi temporalis obtentu in ve-
ritatem intenderit, iam etsi vnam genarum videatur
habere formosam, non tamē, vt arbitror, dubitabis
iudicare vel ex parte deformem, cuius alteram faciē
causæ turpitudo fœdauerit. Si autem videris homi- E
nem nullis honestis studiis intendentem, sed carnis
illecebris irretitum, ventri & luxuriæ deditum, qua-
Philip.3.d les sunt illi quorū Deus venter est, & gloria in cōfu-
sione eorum qui terrena sapiunt: quid? istum nónne
ex vtraque parte fœdissimū iudicabis, in cuius vtiq;
intentione & res & causa reproba inuenitur? Ergo
intendere non in Deum, sed in seculū, secularis ani-
mæ est, nec vllā prorsus genarū speciosam habentis.

Intendere autem quasi in Deum, sed non propter
Deum, hypocritæ planè animæ est: cuius etsi vna fa- F
cies decora videtur, quòd ad Deum qualicunque in-
tentione respiciat: ipsa tamen simulatio omne deco-
rum in ea exterminat, & magis per totum ingerit fœ
ditatem. Si autem vel solum vel maximè ob vitæ
præsentis necessaria ad Deum conuerterit intentio-
nem, non quidem fece hypocrisis putidam, pusilla-
nimitatis tamen vitio dicimus subobscuram, & mi-
nus acceptam. Porrò econtrario intendere in aliud
quàm in Deum, tamen propter Deum, non ocium
Mariæ, sed Marthæ negotium est. Absit autem vt
quæ huiusmodi est, quicquam illam dixerim habere
deforme, nec tamē ad perfectum affirmauerim per-
uenisse decoris, quippe quæ adhuc solicita est & tur- *Luc.10.g*
batur erga plurima, & non potest terrenorum actuū
vel tenui puluere non respergi: quem tamen citò fa-
ciléque deterget vel in hora sanctæ dormitionis ca-
sta intentio, & bonæ conscientiæ interrogatio in
Deum. Ergo solum inquirere Deum propter ipsum
solum, hoc planè est vtramque bipertitæ intentio-
nis faciem habere pulcherrimam, atque id propriū
ac speciale sponsæ, cui meritò singulari prærogatiua
audire conueniat: *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis.* *Cant.1.b*
Cur verò sicut turturis? Pudica auicula est, & cōuer-
satio eius non cum multis, sed solo degere fertur cō-
tenta compare: ita vt si illum amiserit, alterum non
requirat, sed sola deinceps conuersetur. Tu ergo qui
hæc audis, vt sanè non ociosè audias ea quæ scripta
sunt propter te, & nunc propter te versantur & dispu
tantur: tu, inquam, si ad istiusmodi spiritus sancti in-
citamenta moueris, & inardescis dare operam quo-
modo animam tuam facias sponsam Dei, studeam-
bas speciosas habere has genas tuæ intentionis, vt i-
mitator castissimæ volucris sedeas secundum Pro- *Thren.3.d*
phetam solitarius, quoniā leuasti te supra te. Omni-
no supra te est, angelorum Domino desponsari. An
non supra te, adhærere Deo, atque vnum spiritū esse
cum eo? Sede itaque solitarius sicut turtur, nihil tibi
& turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiám-
que ipsum obliuiscere populū tuum, & domum pa- *Psal.44.c*
tris tui, & concupiscet rex decorem tuum. O sancta
anima sola esto, vt soli omnium serues teipsam, quē
ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicū, fuge & ipsos
domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab
illo qui tibi ministrat. An nescis te verecundum ha-
bere sponsum, & qui nequaquam suam velit tibi in-
dulgere præsentiam præsentibus cæteris? Secede er-
go, sed mente nō corpore, sed intentione, sed deuo-
tione, sed spiritu. Spiritus enim ante faciē tuam Chri
stus Dominus, spiritúsque requirit non corporis so-
litudinem: quanquā & corpore interdum non ocio-
sę te seiparas, cùm opportunè potes, præsertim in tē-
pore orationis. Tenes etiam in hoc & mandatum
sponsi & formam. Tu, inquit, cùm oraueris, intra in *Matth.6.a*
cubiculum tuum, & clauso ostio ora. Et quod dixit, *Luc.6.d*
fecit. Solus in oratione pernoctabat, non modò se
abscondens à turbis, sed nec vllū quidem discipulo-
rum, nec vllū domesticorum admittēs. Deniq; tres
secum intimos sibi adduxerat cùm vltrò properaret
ad mortē: aulsus est & ab ipsis orare volens. Ergo &
tu fac similiter, quādo orare volueris. De cætero so-
la indicitur tibi mētis & spiritus solitudo. Solus es si
non cōmunia cogites, si nō affectes præsentia, si de-
spicias quod multi suscipiūt, si fastidias quod omnes
desiderant, si iurgia deuites, si damna non sentias, si
nō recorderis iniuriarum. Alioquin nec si solus cor-
pore es, solus es. Videsne posse esse te & solum cùm
inter multos, & inter multos solus es? Solus es in
quantacunq; hominū versēris frequētia, tantùm ca-
ue alienæ conuersationis esse aut curiosus explora-
tor, aut temerarius iudex. Etiam si perperam actum
quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem excusa. Excusa intentionem si opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quòd si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud temetipsum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa feciſſet, ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem? Et memẽto me modo alloqui ſpõſam, & non amicum ſpõſi inſtruere, cui alia ratio eſt diligentius obſeruandi ne quis peccet, & explorãdi an peccet, & emẽdandi ſi peccatum fuerit. A qua ſanè neceſſitate ſponſa libera eſt, ſoli viuens ſibi, & ipſi quem diligit ſponſo pariter & Domino ſuo, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter ſponſa recipit interim magnam conſolationem de contemplatione diuinæ claritatis, antequam perueniat ad eius ſpeciem futuram. Sermo XLI.

Cant.1.b Collum tuum ſicut monilia. Solet ornari collũ monilibus, non ipſis cõparari. Sed hoc illæ faciãt, quibus quia de proprio non ineſt decor, aliunde neceſſe eſt vt mendicẽt vnde ſe ſpecioſas mentiantur. Nam ſponſæ collum ita in ſeipſo formoſum, & tam decenter quaſi natura formatum eſt, vt extrinſecus non requirat ornatum. Quid enim opus eſt peregrinorum fucos adhibere colorum, cui propria & tanquam innata ſufficit pulchritudo, in tantum vt ipſorum quoque quæ ad ornandum quæruntur moniliũ poſſit adæquare nitorem? Hoc nempe intelligi voluit, qui minimè quidem à collo (vt aſſolet) pendẽre monilia, ſed ipſum potius eſſe ſicut monilia dixit. Nunc iam inuocandus eſt nobis ſpiritus ſanctus, vt ſicut ſpirituales ſponſæ genas ſua dignatione tribuit inuenire, ita etiam ipſius ſpirituale collum demonſtrare dignetur. Et meo quidem intellectui (quia mihi incumbit loqui quæ ſentio) nihil interim veriſimilius probabiliúſve elucet, quàm ipſum animæ intellectum colli nomine deſignari. Tu quoque idem (vt arbitror) approbabis, ſi aduertas ſimilitudinis rationem. An non ſiquidem tibi videtur colli quodãmodo vice fungi intellectus, per quẽ tua anima traiicit in ſe ſpiritus vitalia alimenta, atque in quædam tranſfundit viſcera morum affectuúmque ſuorum? Hoc ergo ſponſæ collum, id eſt purus & ſimplex intellectus, cũ nuda & aperta veritate ſatis per ſeipſum retineat, non indiget ornamento, ſed ipſum magis tanquam pretioſum monile animam decẽter exornat, ac proinde ſimile monilibus ipſis deſcribitur. Bonum monile veritas, bonum puritas ſiue ſimplicitas, bonum planè monile ſapere ad ſobrietatem. Philoſophorum vel hæreticorum intellectus nõ habet hunc in ſe puritatis veritatiſque nitorem: & ideò multam curã gerunt ipſum colorare & fucare phaleris verborũ, & verſutiis ſyllogiſmorum, ne ſi nudus appareat, falſi etiam appareat turpitudo. Sequitur, *Muræ̃nulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Si, faciam ſingulariter, & non pluraliter faciemus, dixiſſet: abſolutè & indubitanter etiam hoc loqui ſponſum pronunciaſſem. Nunc autem vide ne fortè magis ſodalibus eius congruentius affignemus, ſponſam quaſi conſolantibus tali promiſſione quòd donec perueniat ad viſionem cuius ſic flagrat deſiderio, facturi ſint illi muræ̃nulas pulchras & precioſas, quæ ſunt aurium ornamenta. Atque hoc propterea (vt opinor) quia fides ex auditu, & quandiu per fidẽ ambulatur & non per ſpeciem, danda opera potius inſtruendo auditui, quàm viſui exercendo. Fruſtra nãque intenditur oculus qui non ſit fide mundatus, cùm ſolis qui mundo corde ſunt, videndi copia promittatur. Scriptum verò eſt: Fide mũdans corda eorũ. *Act.15.c* Quia ergo fides ex auditu, & ex illa viſus purgatio eſt, meritò illi ornandis auribus intendebant, dũ auditus ſicut ratio docuit, viſus ſit præparatio. Tu, inquiunt, ó ſponſa intuendæ dilecti inhias claritati, ſed hoc alterius temporis eſt. Dãmus autẽ impræſentiarũ ornamenta auribus tuis, quod erit tibi interim cõſolatio, erit & præparatio ad hoc ipſum quod poſtulas. A c ſi illud Prophetæ ei dicant: Audi filia & vide. Videre deſideras, ſed audi prius. Gradus eſt auditus ad viſum. Proinde audi & inclina aurẽ tuã ornamentis quæ tibi facimus, vt per auditus obedientiã ad gloriã peruenias viſionis. Nos auditui tuo damus gaudiũ & lætitiã: nam viſui non eſt noſtrũ dare (in quo gaudij plenitudo, & tui deſiderij adimpletio eſt) ſed illius quẽ diligit anima tua. Ipſe vt gaudiũ tuum plenum ſit, oſtendet ſeipſum tibi. Ipſe adimplebit te lætitia cum vultu ſuo. Tu interim accipe ad conſolationẽ muræ̃nulas has de manu noſtra, cæterùm delectationes in dextera eius vſque ad finẽ. Aduertendũ cuiuſmodi ei muræ̃nulas offerunt. *Aureas*, inquit, *& vermiculatas argento.* Aurum diuinitatis eſt fulgor, aurum ſapientia quæ deſurſum eſt. Hoc auro fulgẽtia quædã quaſi veritatis ſignacula ſpondent ſe figuraturos hi quibus id miniſterij eſt, ſuperni aurifices atque internis animæ auribus inſerturos. Quod ego non puto eſſe aliud, quàm texere ſpirituales quaſdã ſimilitudines, & in ipſis puriſſima diuinæ ſapientię ſenſa animæ contemplantis cõſpectibus importare, vt videat ſaltẽ per ſpeculũ & in ænigmate quod nõ *1.Cor.13.d* dum facie ad faciem valet vllatenus intueri. Diuina ſunt, & niſi expertis prorſus incognita quæ effamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc habente ſtatum, & necdum propalata perſpicui ſubſtantia luminis, iam tamen interim puræ interdũ contemplatio veritatis partes ſuas agere intra nos vel ex parte præſumit, ita vt liceat vſurpare etiam alicui noſtrum, cui hoc datum deſuper fuerit illud Apoſtoli: Nunc cognoſco ex parte. Item: Ex parte co- *Ibid.c* gnoſcimus, & ex parte prophetamus. Cùm autẽ diuinius aliquid raptim & veluti in velocitate coruſci luminis interluxerit menti ſpiritu excedenti, ſiue ad temperamentum nimij ſplendoris, ſiue ad doctrinæ vſum: continuò (neſcio vnde) adſunt imaginatoriæ quædam rerum inferiorum ſimilitudines infuſis diuinitus ſenſis conuenienter accommodatæ, quibus quodammodo adumbratus puriſſimus ille ac ſplendidiſſimus veritatis radius & ipſi animę tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit, capabilior. Exiſtimo tamen ipſos formari in nobis ſanctorum ſuggeſtionibus Angelorum, ſicut e contrario contrarias & malas ingeri immiſſiones per angelos malos non dubium eſt. Et fortaſſis hinc illud eſt ſpeculum atque ænigma (vt dixi) per quod videbat Apoſtolus, ex iſtiuſmodi puris pulchriſque imaginationibus Angelorum quaſi manibus fabricatum; quatenus & Dei eſſe (quod purum & abſque phantaſia

taſia corporearum imaginum cernitur) ſentiamus: & elegantem quamlibet ſimilitudinem, qua id dignè veſtitum apparuerit, miniſterio deputemus angelico. Quod ſignaſſe expreſſius videtur alia interpretatio dicens: *Similitudines aurifabri faciemus tibi, cum diſtinctionibus argenti.* Vnum eſt, *cum diſtinctionibus argenti, &, vermiculatas argento.* In quo mihi ſignificare videtur non modo ſimilitudines intus per angelos ſuggeri, ſed nitorẽ quoque eloquij per ipſos extrinſecus miniſtrari, quo congruè atque decenter ornatæ, & ab auditoribus facilius capiantur & delectabilius. Quòd ſi dixeris, quid eloquio & argento? *Pſal.11.a* dicit tibi propheta: Eloquia domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum. Ita ergo illi cœleſtes adminiſtratorij ſpiritus peregrinanti in terris ſponſę faciunt muræ̃nulas aureas vermiculatas argẽto. Vide autem quomodo illa aliud cupit, & aliud accipit, & nitenti ad contemplationis quietem, labor prædicationis imponitur: & ſitienti ſponſi præſentiam, filiorum ſponſi pariendorum alendorúmque ſolicitudo iniũgitur. Neque nũc tantùm accidit illi hoc, ſed & alia vice (vt memini) cum ſponſi amplexus & *Cantic.1.c* oſcula ſuſpiraret, reſponſum eſt ei: *Quia melióra ſunt vbera tua vino*: vt ex hoc ſe intelligeret matrem, atque ad dãdum lac paruulis nutriẽdúmque filios reuocari. Fortaſſis & in aliis cantici huius locis hoc ipſum tu quoque (niſi piger ſis ad inquirendum) per teipſum aduertere poteris. Annõ res iſta quondam *Gen.29.c* in ſancto patriarcha Iabob præfigurabatur, cum fruſtratus optatis diúque expectatis Rachelis amplexibus, pro ſterili & decora, fœcundam & lippam inuitus atque ignarus accepit? Ita ergo nunc ſponſa ſcire cupiens & inquirens vbi in meridianis horis dilectus paſcat & cubet, muræ̃nulas pro eo reportat aureas, vermiculatas argento, id eſt ſapientiam cum eloquentia, haud dubium quin ad prædicationis opus. Docemur ex hoc ſanè intermittẽda plerunque dulcia oſcula propter lactantia vbera, nec quẽquam ſibi, ſed omnes illi qui mortuus eſt pro omnibus, eſſe viuendum. Væ qui benè de Deo & ſentire & eloqui acceperunt, ſi quæſtum æſtiment pietatem, ſi conuertant ad inanem gloriam quod ad lucra Dei acceperant erogandum, ſi alta ſapientes, humilibus non conſentiant. Paueant quod in propheta legitur dicente domino: Dedi eis aurum meum & argentum *Iohel.3.b* meum, ipſi autem de argento & auro meo operati ſunt Baal. Tu ergo audi quid ſpõſa accepta hinc quidem increpatione, inde verò promiſſione reſponderit. Neque enim vel de promiſſis extollitur, vel pro *Prou.9.b* repulſa iraſcitur, ſed ſicut ſcriptũ eſt: Corripe ſapientem, & amabit te. Et item quod ad donationes & *Eccl.3.e* promiſſiones ſpectat: Quantò maior es, humilia te in omnibus. Quod ex eius reſponſione melius vtrunque patebit. Sed ipſa, ſi placet, diſcuſſio in aliud ſermonis principiũ differatur. Et de iis quæ dicta ſunt, glorificemus ſponſum eccleſiæ dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſecula. Amen.

De duplici humilitate, vna videlicet quam parit veritas, & altera quam inflammat charitas.

Sermo XLII.

Cant.1.c Cùm eſſet rex in accubitu ſuo, *nardus mea dedit odorem ſuum.* Hæc ſunt verba ſpõſæ quæ in hodiernum diem diſtulimus, hoc reſponſum quod dedit vbi increpata eſt à ſponſo, non tamen ſponſo, ſed eius ſodalibus. Quod facile eſt aduertere ex verbis ipſis. Cum enim non dicit quaſi ad ſecundam perſonam, Cum eſſes rex in accubitu tuo: ſed, *Cum eſſet in accubitu ſuo*: patet quòd non ad ipſum loquitur, ſed de ipſo. Puta proinde ſpõſum, vbi eam quatenus viſum fuit aut corripuit, aut repreſſit, comperta ex ſuffuſione genarum verecũdia, ceſſiſſe loco, vt illa ſe abſente loqueretur liberius quæ ſentiret: ſed & ſi pauidior (vt aſſolet) quàm oportuerit, & deiectior animo facta eſſet, ſodalium eam cõſolationes erigerent. Quod tamen & per ſeipſum facere non neglexit, quantum iudicauit pro tempore oportere. Nam vt clarum relinqueret quantum ſibi in illa correptione complacuit, quippe quam ſenſit dignè, & prout oportuit acceptari, non ſanè antè ſe abſentauit, quàm ex abundantia (quod non eſt dubium) cordis prorumperet in laudes eius, & genarum collique ipſius pulchritudinem commendaret: propterea & qui cum ipſa remanent blandè loquuntur illi, & munera offerunt ſcientes domini voluntatem. Ad ipſos ergo reſponſio eius. Et literalis quidem contextio ſchematis ita ſe habet. Sed priuſquam ex hac teſta nucleum ſpiritus elicere inchoemus, dico vnum breuiter: Felix, cui ſua obiurgatio ſic reſpondet quemadmodum habemus formam præſentis loci. Vtinam magis neminem obiurgare neceſſe ſit: hoc enim melius. Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccãtes arguere, magis autem vrget charitas. Quòd ſi arguero & fecero quod meum eſt, illa autem increpatio procedẽs minimè quod ſuum eſt faciat, neque id ad quod miſi illam, ſed reuertatur ad me vacua, tanquã iaculum feriens & reſiliens, quid me animi tunc habere putatis fratres? Nónne angor? nónne torqueor? Et *Philip.1.c* vt mihi vſurpem aliquid ex verbis magiſtri (quia de ſapientia non poſſum) prorſus coarctor è duobus, & quid eligam neſcio, placeréne mihi in eo quod locutus ſum, quoniam quod debui feci: an potentiam agere ſuper verbo meo: quia quod volui, non recepi. Volui nimirum perimere hoſtem, & eripere fratrem: & non feci ſic, magis autem contrarium accidit. Nam læſi animam, & culpam auxi. Siquidem acceſſit & contemptus. Nolũt audire te, inquit, quia *Ezech.3.b* nolunt audire me. Vides quę maieſtas contemnitur? Non te putes me ſolum ſpreuiſſe, dominus locutus *Luc.10.e* eſt. Et quod dixit prophetæ, dixit & apoſtolis: Qui vos ſpernit, ait, me ſpernit.

Non ſum propheta, non ſum apoſtolus: & prophetæ tamen & apoſtoli (audeo dicere) vicẽ fungor: & quibus non æquor meritis, eorum implicor curis. Etſi ad meam multam confuſionem, etſi ad grãde periculum mihi ſuper cathedram Moyſi ſedeo: cuius tamen non vendico mihi vitam, nec experior *Matt.23.a* gratiam: quid tamen? Num ideo cathedræ non deferetur, quoniam occupata eſt ab indigno? Etiam ſi Scribæ & phariſæi in ea ſedeant, inquit, quæ dicunt facite. Plerunque etiam impatientia contẽptui iungitur, ira vt aliquis non ſolum nõ curet corrigi obiurgatus, ſed inſuper obiurganti indignetur more

Universidad de Deusto
Biblioteca

phrenetici manum medici repellentis. Mira peruersitas. Medicanti irascitur, qui non irascitur sagittati.
Psal.10.a Est enim qui sagittat in obscuro rectos corde, qui & teipsum nunc sagittauit ad mortem, & in illum non commoueris, mihi indignaris, qui sanum te fieri cupio. Irascimini, inquit, & nolite peccare. Si peccato
Psal.4.a irasceris, nõ solum minime peccas, sed & quod peccaras, exterminas. Nunc verò & peccatum retines medicamentum respuendo, & peccare apponis irrationabiliter irascendo, & est supra modum peccans peccatum. Aliquotiens additur & impudentia, vt nõ modo impatienter ferat quòd corripitur, sed etiam H
Hier.3.a id vnde reprehenditur, impudenter defendat. Hoc
Ezc.16.c plane desperatio. Frons, inquit, mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Et ait: Recessit zelus meus à te, vltra non irascar tibi. Solo auditu contremisco. Sentísne quanti periculi quantíque horroris & tremoris res sit peccati defensio? Dicit iterũ:
Apoc.3.d Ego quos amo, arguo & castigo. Si ergo te zelus deseruit: & amor. Nec eris amore dignus, qui indignus castigatione censeris. Vides quia tunc magis irascitur Deus, cum non irascitur? Misereamur impio, in-
Esaiæ.26.b quit, & non discet facere iustitiam. Misericordiam I
Psal.26.b hanc ego nolo. Super omnem iram miseratio ista sapiens mihi vias iustitiæ. Satius profecto mihi, iuxta prophetæ consilium, apprehendere disciplinam, nequando irascatur dominus, & peream de via iusta.
Psal.2.c Volo irascaris mihi pater misericordiarum, sed illa ira qua corrigis deuium, non qua extrudis de via. Illud tua nobis benigna animaduersio parit, hoc formidolosa nutrit dissimulatio. Nõ enim cum nescio, sed cum sentio te iratum, nunc maxime cõfido propitium, etenim cum iratus fueris, misericordiæ re- K
Psal.98.b cordaberis. Deus, inquit, tu propitius fuisti eis, & vlciscens in omnes adinuẽtiones eorũ. Moysen loquitur & Aaron atq; Samuelẽ, quos modo præmiserat, & hoc vocat propitiationem, quod eorum Deus non pepercit excessibus. I nunc tu ergo, atque hanc tibi excludito in æternum, defendendo errorem & accusando correptionem. An non istud est malum dicere bonum, & bonum malum? An non ex hac odiosa impudentia pullulabit mox impœnitẽtia, mater desperationis? Quem enim pœniteat super bono quod putat? Væ illis, inquit. Væ illud æternum est. L
Aliud est quemque tentari à propria concupiscentia abstractum & illectum, & aliud sponte appetere malum tanquam bonum, ad mortem quasi ad vitã male securum properare. Pro huiusmodi, dico, mallem aliquãdo tacuisse & dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quàm ad tantam reprehendisse perniEZech.3.d ciem. Dicas forsan mihi quòd bonum meum ad me reuertatur, & quia liberaui animam meam, & mundus sum à sanguine hominis cui annunciaui & locutus sum, vt auerteretur à via sua mala, & viueret. Sed etsi innumera talia addas, me tamẽ minime ista con- M
solabuntur, mortẽ filij intuentem. Quasi verò meam illa reprehensione liberationem quæsierim, & non magis illius. Quæ enim mater etiam si omnem quam potuit curam & diligentiam ægrotanti filio adhibuisse se sciat, si demũ frustratam se viderit, & omnes labores suos esse penitus inefficaces illo nihilo minus moriente, propterea vnquam à fletibus temperauit? Et illa quidem hoc pro morte temporali, G quanto magis me pro morte æterna mei manet vtique ploratus & vlulatus multus, etiam si nihil mihi conscius sum quo minus annunciauerim illi? Vides etiam à quantis è regione malis & se & nos liberat, qui correptus mansuetè respondet, verecundè acquiescit, modestè obtemperat, humiliter cõfitetur? Huic ego animæ in omnibus me profitear debitorem, huic me ministrum & seruum tanquam dignissimæ domini mei spõsæ: & quæ reuera dicere possit:
Cum esset rex in accubito suo, nardus mea dedit odorẽ suum. Can.1.d
Bonus humilitatis odor, qui de hac valle ploratio- H
nis ascendens, perfusis circunquaque vicinis regionibus, ipsum quoque regium accubitum grata suauitate respergat. Et nardus humilis herba, quam & calidæ ferunt esse naturæ hi qui herbarum vires curiosius explorarunt: & ideo per hanc videor mihi non inconuenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere, sed quæ sancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea sanè dico, quoniam est humilitas quam nobis veritas parit, & non habet colorem: & est humilitas quam charitas format, & inflammat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione cõsistit. Etenim tu si temetipsum intus ad lumen veri- I
tatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices: non dubito quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quanuis necdum fortasse id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Nã si veritatis ipsius quæ te tibi veraciter atque salubriter demonstrauit, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore fuisset: voluisses proculdubio, quod in te est, eandem de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatẽ habere cognoscis. Sane quod in te est dixerim, quoniam plerunque non expedit innotescere omnibus omnia quæ nos scimus de nobis, atque ipsa veritatis charitate, & charitatis veritate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoscenti. Alioquin si priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium veritatis inclusum, cui dubium est minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Vides igitur non esse idipsum, hominem de seipso non altũ iam sapere, veritatis lumine redargutum: & humilibus sponte consentire, munere charitatis adiutum. Illud
Philip.2.c enim necessitatis est, hoc volũtatis. Semetipsum exinaniuit, inquit, formã serui accipiens, & formam humilitatis tradẽs. Ipse se exinaniuit, ipse se humiliauit, nõ necessitate iudicij, sed nostri charitate. Poterat nimirũ vilem se & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & non iudicio, qui talem se obtulit qualem esse nesciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignoMar.11.d rabat. Denique ait: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id est voluntate. Itaque necessitatem excludit, qui voluntatem confessus est. Non enim quomodo ego vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis: non inquam ita & ille: quæ tamẽ omnia expertus est, quia voluit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate

militate quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Propterea dixi hanc voluntariæ humilitatis speciem, non redargutione veritatis, sed charitatis intra nos infusione creari: quia cordis est, quia affectionis, quia voluntatis: an verò recte, tu iudica. Itémque etiam hoc tuo æquè examinetur iudicio, digníne eandem domino assignarim, quem charitate constat exinanitum, charitate minoratum ab angelis, charitate parentibus subditum, charitate Baptistæ manibus inclinatum, charitate carnis infirma passum, charitate postremò morti obnoxium, cruce inglorium extitisse. Sed & hoc B
vnũ adhuc tui sit considerare arbitrij, recténe etiam hanc ipsam humilitatem ita charitate calentem, herba humili & calida, id est nardo putauerim designatam. Et si ita cuncta probaueris, (probabis enim rationi manifestissime acquiescens) tunc si iam apud teipsum humiliatus es necessaria illa humilitate quã scrutans corda & renes veritas sensibus ingerit animæ vigilantis, adhibe voluntatem, & fac de necessitate virtutem, quoniam nulla est virtus sine conuenientia voluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis alter
Psal.35.a apparere foris, quàm te inuenis intus. Alioquin time C
ne de te ipso legas: Quoniam dolosè egit in conspectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Pondus, inquit, & põdus abominatio est apud Deũ. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud te ipsũ veritatis trutina ponderatus, & foris vlterius precij
Prouer.20.d mentiens, maiori te pondere vendis nobis quàm ab ipsa accepisti? Time Deum, & noli hanc rem pessimam facere: vt quem humiliat veritas, extollat voluntas: hoc enim est resistere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquiescе Deo, & D
Psal.61.a sit voluntas subdita veritati, nec tantùm subdita, sed & deuota. Nónne Deo, inquit, subiecta erit anima mea? Et parum est esse subiectum Deo, nisi sis & omni humanæ creaturę propter Deum: siue abbati tanquã præcellẽti, siue prioribus tãquã ab eo constitutis. Ego plus dico, subdere paribus, subdere & minori
Matt.3.d bus. Sic enim decet nos, inquit, omnẽ implere iustitiã. Vade & tu ad minorẽ si vis iniustitia esse perfectꝰ, defer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc enim faciẽs trahes & ipse ad te sponsæ sermonem quẽ dixit: *Quia nardus mea dedit odorẽ suum.* Odor deuotio est, odor bona opinio quæ ad omnes peruenit, vt Christi sis bo- E
nus odor in omni loco, spectabilis omnibus, amabilis omnibus. Non potest hoc ille humilis quem veritas ad humilitatem cogit, quoniam sibi habet illam, & exire non patitur, vt sparsa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem, vtpote qui non sponte nequelibenter se humiliat: sponsæ verò humilitas tanquam nardus spargit odorem suum, amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. Sponsæ humilitas volũtaria est, perpetua est, fructifera est. Odor eius nec reprehenCantic.1.e sione exterminatur, nec laude. Audierat: *Pulchræ sunt* F
genæ tuæ sicut turturis, & collum tuum sicut monilia. Acceperat & repromissionem ornatus aurei, & nihilo minus tamen cum humilitate respondet: & quantò maiorem se audit, tantò humiliat se in omnibus. Nõ gloriatur in meritis, nec inter laudes suas humilitatis obliuiscitur, quam & humiliter confitetur sub nardi nomine. Ac si voce virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti conscia sum ad tantam dignationẽ, nisi quòd respexit Deus humilitatem ancillæ suæ. A

Nam quid est aliud, *nardus mea dedit odorem suum,* Cantic.1.d
quàm, placuit mea humilitas? Non mea, inquit, sapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, sed quæ sola inerat humilitas dedit odorẽ suum, id est solitum. Solito placet Deo humilitas. Solito plane atque ex consueto excelsus dominus humilia respicit: & ideo cum esset rex in accubitu, id est in excelso habitaculo suo, illuc quo-
Psal.112.a que humilitatis odor ascẽdit. In altis habitat, inquit, & humilia respicit in cœlo & in terra. Ergo cum esset rex in accubitu suo, nardus sponsæ dedit odo-Can.1.d rẽ suum. Accubitus regis, sinus est patris: quia semper in patre filius. Nec dubites regem hunc esse clementem, cui perennis accubitus est paternæ benignitatis diuersorium. Meritò clamor humilium ascendit ad eum, cui fons pietatis est mansio, cui familiaris suauitas, cui substantialis vel potius consubstantialis bonitas est: cui ideo totũ quod est de parte vt nil prorsus in regia maiestate nisi paternũ, humilitũ trepidatio suspicetur. Denique propter miseriã inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit
Psal.11.d dominus. Horum igitur conscia sponsa (vt pote domestica atque charissima) non se putat arcendã spõsi gratia penuria meritorum, sola de humilitate præsumens. Regem denique nominat, nam spõsum interim territa increpatione non audet, & in alto habitare fatetur, nec sic tamen diffidit humilitas. Primitiuæ ecclesiæ potes hunc congruentissime aptare sermonem, si recordaris dies illos quibus assumpto domino vbi erat prius, & sedente in dextera patris illo suo antiquo nobili atque glorioso accubitu, discipuli erant congregati in loco vno, perseuerantes vnanimiter in oratione eũ mulieribus & Maria matre Iesu, & fratribus eius. Nónne tibi videtur reuera tunc temporis nardum paruulæ & trepidantis sponsæ dare odorem suum? Denique cum factus est re-Act.2.a pente de cœlo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes: an non meritò paupercula tunc dicere potuit: *Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem* Can.1.c
suum? Patuit pro certo omnibus in loco manenti- bus quàm gratus humilitatis & quàm beneplacitus odor ascenderat, cui mox tam copiosa & gloriosa remuneratione responsum est. Cæterum illa non ingrata beneficij fuit. Audi enim quomodo mox repleta deuotione parat se ad omnia mala perferenda pro nomine eius. Nam sequitur: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Infirmi- Ibidem.
tas mea (quã nostis) non finit vlterius progredi. Hoc solum dico: quia tribulationum amaritudines sub myrrhæ nomine dicit se subire paratam amore dilecti. Reliquum capituli alias prosequemur, si tamen exoratus à vobis spiritus sanctus affuerit, qui nos intelligere faciat verba sponsæ quæ ipse inspirãdo formauit, sicut nouit illius cuius ipse spiritus est, laudibus conuenire sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qualiter consideratio passionis & labiorum Christi faciat sponsam, id est animam pergere illæsam inter prospera & aduersa huius mundi.
Sermo XLIII.

Cant.1.d F*Asciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Ante rex, modo dilectus. Ante in accubitu regio, modo inter sponsæ vbera. Magna humilitatis virtus, cui etiam deitatis maiestas tam facilè se inclinat. Cito reuerentiæ nomen in vocabulum amicitiæ mutatum est: & qui longe erat, in breui factus est prope. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Myrrha amara res, dura & aspera tribulationum significat. Ea sibi dilecti causa imminere prospiciens, gratulabunda id loquitur, confidens se Act.5.g omnia viriliter subituram. Ibant, inquit, gaudentes discipuli a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Propterea denique non fascem, sed fasciculum dilectum dicit, quod leue præ amore ipsius ducat quicquid laboris immineat & doloris. Bene fasciculus, quia paruulus natus est nobis. Bene fasciculus, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram glo- Rom.8.d riã quæ reuelabitur in nobis. Id enim, inquit, quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modo est fasciculus myrrhæ. An non fasciculus, cuius iugum suaue est, & onus leue? Non quia leue in se (nec enim leuis passionis asperitas, mortis amaritudo) sed leuis tamen amanti. Et ideo non ait tantùm, *fasciculus myr-* Can.1.d *rhæ dilectus meus:* sed mihi, inquit, quæ diligo, fasciculus est. Vnde & dilectum nominat, monstrans dilectionis vim omnium amaritudinum superare molestiam, & quia fortis est vt mors dilectio. Et vt scias Cant.8.b non in se illã sed in domino gloriari, neq; de propria virtute, sed de domini adiutorio præsumere fortitudinẽ, dicit illũ inter vbera sua cõmoraturũ, cui secura Psal.22.a decantet: Etiã si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecũ es. Memini me in vno superiorum sermonum duo sponsæ vbera congratulationem diffinisse atque compassionem, Rom.12.e iuxta Pauli doctrinam, dicentis: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Quia verò inter aduersa & prospera versans, nouit vtrobique pericula non deesse, medium huiuscemodi vberum suorum vult habere dilectum, cuius aduersus vtraque continua protectione munitam, nec læta extollant, nec tristia deiiciant. Tu quoque si sapis, imitaberis sponsã prudentiam, atque hunc myrrhæ tam charum fasciculum de principali tui pectoris nec ad horam patieris auelli, amara illa omnia quæ pro te pertulit, semper in memoria retinens, & assidua meditatione reuoluens: quò possis dicere & tu: *Fasciculus myrrhæ dile-* Can.1.d *ctus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Et ego fratres ab ineunte mea conuersione pro aceruo meritorum quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curaui, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus domini mei. Primum videlicet infantilium illarum necessitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunãdo, lachrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuitiorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horúmque similiũ, quæ in salutem nostri generis sylua euangelica copiosissimè nosc itur protulisse. Vbi sanè inter tot odoriferæ myrrhæ huius ramusculos minime prætermittẽdam putaui etiam illam myrrham qua in cruce potatus est, sed neque illam qua vnctus est in sepultura. Quarum in prima applicuit sibi meorum amaritudinem peccatorum: in secunda futurã incorruptionem mei corporis dedicauit. Memoriam abundan- Psal.144. tiæ suauitatis horum eructabo quoad vixero. In æ- Psal.118.m ternũ non obliuiscar miserationes istas, quia in ipsis viuificatus sum. Has olim sanctus Dauid cũ lachry- Ibidem.k mis requirebat: Veniant mihi, inquiens, miserationes tuæ, & viuam. Has & alius quidam sanctorum cum gemitu memorabat dicens: Misericordiæ do- Thren.3.c mini multæ: quam multi reges & prophetæ voluerunt videre, & non viderunt: & audire, & non audierunt. Ipsi laborauerunt, & ego in labores eorum introiui. Ego messui myrrham quam illi plantauerunt. Mihi hic salutaris fasciculus seruatus est. Nemo tollet eum à me, 'inter vbera mea commorabitur. Hæc meditari dixi sapientiam, in his iustitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis, ex his rursum suauis vnctio consolationis. Hæc me erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt, & inter læta tristiáque vitæ præsentis via regia incedenti tutum præbent vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando. Hæc mihi conciliant mundi iudicem, dum tremendum potestatibus mitem humilémque figurant, dum non solum placabilem, sed & imitabilem repræsentãt eum qui inaccessibilis est principatibus, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi 'in ore frequenter, sicut vos scitis: hæc in corde semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo admodum familiaria, sicut apparet: hęc mea sublimior interim philosophia, scire Iesum, & hunc crucifixũ. Non requiro, sicut spõsa, vbi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter vbera commorantem. Non requiro vbi pascat in meridie, quem intueor saluatorem in cruce. Illud sub- Can.1.e limius, istud suauius vel paratius. Panis illud, hoc lac. Hoc viscera reficit paruulorũ, hoc replet vbera matrum: & ideo inter vbera mea commorabitur. Hunc & vos dilectissimi tam dilectum fasciculum colligite vobis, hunc medullis inserite cordis, hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis, ne portantes & non odorantes, & onus premat, & odor non erigat. Mementote quia Luc.2.d accepit eum Simeon in vulnis suis, Maria gestauit in vtero, fouit in gremio, sponsa sibi inter vbera collocauit. Et ne quid prætermittam, factum est verbum in manu Zachariæ prophetæ, necnon & quorũdam aliorum. Arbitror & Ioseph virum Mariæ super genua frequenter illi arrisisse. Hi omnes ante se eum Ioan.13.b habuerunt, & nullus retro. Exemplo ergo sint vobis, vt & vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis

bueritis quem portatis, pro certo videntes angu- A stiatas domini, leuius vestras portabitis, ipso auxiliante ecclesiæ sponso qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Quod vir ecclesiasticus debet esse pius in corrigendo mansuetos, & econuerso durus & austerus contra asperos & obstinatos, quando ipsi delinquunt.
Sermo XLIIII.

Can.1.d B*Otrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.* Si dilectus in myrrha, multo magis in botri suaui- B
Rom.4.b tate. Ergo dominus meus Iesus myrrha mihi in mor te, botrus in resurrectione, seipsum mihi saluberrimum temperauit in potum, in lachrymis in mensura. Mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Itaque tu si peccata luxisti, bibisti amaritudinem. Si autem iam respirasti in
Psal.103.a spemvitę vita sanctiori, mutata est tibi myrrhæ amaritudo in vinum quod lætificat cor hominis. Et fortassis hoc illud significauerit quod saluatori oblatum est in cruce vinum myrrhatum, & ideo noluit C bibere, quoniam istud sitiebat. Tu ergo post myrrhæ (vt dixi) amaritudines, vinum iucunditatis experiens, haud temere & ipse dicere poteris: *Botrus*
Cantic.1.d *Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.* Engaddi duplicem habet interpretationem, & vni ambæ intellectui seruiunt. Dicitur namque fons hœdi, & baptisma gentium, lachrymásque peccantium apertè designat. Dicitur & oculus tentationis, qui & lachrymas æquè fundat, & tentationes quæ minime
Esa.9.a vnquam desunt vitæ hominis super terram, prospiciat. Sed & populus gentium qui ambulabat in te- D nebris, nunquam per se laqueos tentationum agnoscere, ac per hoc nec euadere potuit, donec per gratiam illius qui illũminat cæcos, recepit oculos fidei, donec venit ad ecclesiam quæ habet oculum tentationis, donec se tradidit viris spiritualibus instruendum, qui illuminati spiritu sapientiæ, suo & experimẽto docti, possunt veraciter dicere, quia nõ ignoramus astutias diaboli, & cogitationes eius. Ferunt in Engaddi arbusculas balsami crescere, quæ in modum vinearum ab indigenis excoluntur: & inde forsitan vineas appellauit. Alioquin quid faceret bo- E trus Cypri in vineis Engaddi? Quis vnquam botros de vineis in vineas transportauit? Solet siquidem vinum vbi deest, aliunde inuehi, non vbi adest. Ergo vineas Engaddi dicit plebes ecclesiæ, quæ habet balsami liquorem spiritum mansuetudinis, in quo paruulorum adhuc in Christo teneritudinem blãdè fouet, & dolores pœnitentium consolatur. Sed & si quis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, vir ecclesiasticus qui hunc spiritum iam accepit, curabit huiusmodi mox instruere in eodem spiritu lenitatis, considerans seipsum, ne & ipse tentetur. In F
Luc.10.c hoc typo quotquot baptizandi sunt, etiam corporaliter ecclesia oleo materiali vngere consueuit. Quia verò vulnera illius qui incidit in latrones, & iumento corporis pij Samaritani ecclesiæ est deportatus in stabulum, non in solo oleo, sed in vino simul & oleo sanitatem recipiunt: necessarium habet spiritualis medicus etiam vinum feruidi zeli cum oleo mansuetudinis, cui sanè conuenit non modò consolari pusillanimes, sed & corripere inquietos. Si enim viderit illũ qui vulneratus est, id est qui peccauit, blandis aut lenibus hortamentis quæ in eum prærogata sunt, minime emendatum, magis autem forte etiam abutentem sua mansuetudine, & patiẽtia negligentiorem fieri, & in peccato suo etiam securius obdormire: frustrato tam suauium oleo monitorum, oportebit sane mordacioribus vti medicamentis, & vinũ compunctionis infundere, duris videlicet cum eo increpationibus atq; inuectionibus agere, & si causa requirit, & duritia tanta est, etiam censuræ ecclesiasticæ baculo percellere contemptorem. Sed vnde illi hoc vinum? Nec enim in vineis Engaddi vinum inuenitur, sed oleum. Quærat ergo in Cypro: nam illa insula ferax est vini, & vini optimi: tollénsque inde sibi ingentem botrum, quem olim exploratores de Israël in vecte ferebant, chorum propheticũ præcedentem, & subsequentem apostolicum, medium autem Iesum pulchro schemate figurantes: Hunc ergo botrum accipiens sibi dicat: *Botrus Cypri dilectus* Cantic.1.d *meus mihi.* Vidimus botrum, videamus qualiter zeli vinum exprimatur ex eo. Etenim si peccanti homini homo peccator minime indignatur, sed magis quasi quendam ei suauissimi balsami rorem sudans piũ exhibet compassionis affectum: hoc scimus vñde venit, & iã audistis, sed non aduertistis forsitan. Dictum namq; est quòd ex consideratione sui ipsius cuique veniat mansuetum esse ad omnes, dum homo consilio sapientissimi Pauli, vt piè condescẽdere Galat.6.a sciat præoccupatus in peccato, consideret seipsum, ne & ipse tentetur. An non hinc denique amor proximi radicem trahit, de quo in lege mandatur: Dili- Deut.6.a ges proximũ tuũ sicut teipsum? Ex intimis sanè hu- Luc.10.d manis affectibus primordia ducit sui ortus fraterna dilectio, & de insita homini ad seipsũ naturali quadã dulcedine tanquam de humore terreno sumit proculdubio vegetationem & vim per quam spirante quidem gratia desuper fructus parturit pietatis: vt quod sibi anima naturaliter appetit, naturæ cõsorti, id est alteri homini iure quodã humanitatis vbi poterit & oportuerit non existimet denegandum, sed spõte ac libens impertiatur. Inest ergo naturę si peccato nõ obsolescat, istiusmodi gratæ & egregiæ quasi suauitatis liquor, vt molliorem magis ad compatiendum peccãtibus, quàm ad intelligendũ asperiorẽ sese sẽtiat & exhibeat. Verũ quia iuxta sapiẽtis sen- Eccl.10.b tentiã, musca morituræ exterminãt hoc suauitatis vnguentũ, & minime habet in se natura vnde id reparet sibi semel amissum, sentit se dolenda mutatione corruere in illud quod veraciter ait scriptura: Proni sunt sensus hominis & cogitationes in malum Gene.8.d ab adolescẽtia. Non bona adolescẽtia, in qua filius iunior portionẽ sibi paternæ substantiæ postulat sequestrari, & bonũ incipit velle diuidere quod in cõmune dulcius possidetur: & habere solus, quod par- Luc.15.a ticipatione non minuitur, partitione amittitur. Deniq; omnia, inquit, bona sua dissipauit, viuẽdo luxuriosè cũ meretricib⁹. Quænã hæ meretrices? Vide ne ipsæ sint quæ exterminant suauitatis vnguentũ, carnales videlicet concupiscentiæ, de quibus saluberrimè scriptura te admonens, Post concupiscentias, Eccl.18.l inquit, tuas non eas. Et meritò morituras describit

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Ioan.2.c sapiens: quoniam & mundus transit, & cõcupiscentia eius. His ergo dum satisfacere singulariter volumus, boni nos socialis atque cõmunis singulari suauitate priuamus. Hæ prorsus muscæ sordidæ & pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fœdãt, mentem curis & solicitudinibus lacerant, socialis gratiæ suauitatem exterminant. Hinc homo iunior filius appellatur, quòd natura quodam insensatæ lubrico adolescentiæ deprauata, omnem virilis maturitatis ac sapientiæ succum amiserit, & versus in asperum arente animo præter se vniuersos despiciat, factus sine affectione. Igitur ab ineũte adolescẽtia ista pessima atque miserrima proni sunt sensus hominis & cogitationes in malum, & natura ad indignandum quàm ad compatiendum paratior. Inde homo tanquam omnino exutus hominẽ, in quo vult sibi cum opus habet ab hominibus subueniri, non vult ipse hominibus opus habẽtibus subuenire. Magis autem indicat, spernit, irridet homo homines, delinquentes peccator, nõ considerans seipsum ne & ipse tentetur. A quo malo minimè per se (vt dixi) natura resurget neq; recuperabit oleũ ingenitę mãsuetudinis, quod semel est exterminatũ in ea. Veruntamẽ quod nõ potest natura, potest gratia. Quẽ ergo hominum vnctio spiritus miserata, perfundere denuo sua benignitate dignabitur: is continuò reuertetur in hominem, insuper & aliquid melius à gratia, quàm à natura recipiet. In fide & lenitate sanctum faciet illum, & dabit illi non oleum, sed balsamum in vineis Engaddi. Nec enim dubium ex fonte hœdi profluere charismata meliora, cuius vtique vnctio hœdos vertit in agnos, & de sinistra transfert in dexteram peccatores, abundantius quidem ante perfusos vnctione misericordiæ, vt vbi abundauerunt delicta, K
Rom.5.d superabundet & gratia. An non verè videtur tibi redisse quodammodo is homo in hominem, qui animi secularis feritate deposita, & recuperata etiam cum fœnore gratiæ, humanæ vnctione mãsuetudinis, quam in ipso muscæ carnalium cupiditatum penitus exterminarant, de suo quẽ gestat homine (imò qui ipse est) & materiam sumit & formam miserendi hominibus aliis, ita vt tanquam feralem quẽdam rictum exhorreat, non solum cuiquam facere hominum quod pati ipse nolit, sed etiam non facere omnia omnibus quæcunque sibi fieri velit? En vnde o- L
leum. Vinũ vnde? Profecto ex botro Cypri. Etenim si amas dominum Iesum toto corde, tota anima, tota virtute tua, nũquid si videris eius iniurias, cõtemptúmq; ferre vllatenus æquo animo poteris? Minime, sed mox arreptus spiritu iudicij & spiritu ardoris, & tanquã potens crapulatus à vino, repletus zelo Phinees dices cum Dauid: Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Et
Psal.77.b cũ domino: Zelus domus tuæ comedit me. Vinum
Psal.118.f est ergo feruidissimus zelus iste, expressum de botro
Deut.4.d Cypri, & calix inebrians Christi amor. Deniq; Deus
Thren.1.d noster ignis consumens est, & propheta ignem dicebat de excelso missum in ossibus suis, eo quòd diuino amore flagraret. Habens itaque ex fraterno oleũ mansuetudinis, & ex diuino amore vinum æmulationis, securus accede ad sananda vulnera illius qui incidit in latrones, piissimi Samaritani optimus imitator: securè quoque dicito & tu cum sponsa: *Botrus* *Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi*: hoc est, zelus Cant.1.d
iustitiæ amor dilecti mei mihi in affectibus pietatis. Et de hoc satis. Nã & infirmitas mea pausandum indicit, sicut & sæpe facit, ita vt plerunq; cogar imperfectas (vt ipsi scitis) relinquere disputationes, residuáque capitulorũ in diem alterum reseruare. Sed quid? Ego in flagella paratus sum, sciens me adhuc longe recipere imparia meritis. Vapulem sane vapulem vt Ysal.37.a
male operans, si forte verbera in merita reputentur: fortassis miserebitur flagellato, qui bonum in me non inuenit quod remuneret, sponsus ecclesiæ Iesus H
Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De duplici pulchritudine animæ, & qualiter anima loquitur ad Dei verbum, & verbum ad animam: & quæ sint eorum linguæ. Sermo XLV.

Ecce pulchra es amica mea, ecce tu pulchra: oculi tui, columbarum. Pulchrè optimè ex amore sponsæ præsumptio, ex amorem indignatio sponsi. Hoc rei exitus probat. Etenim præsumptionem correptio, correptionẽ emendatio, emendationẽ remuneratio secuta est. Adest dilectus, amouetur magister: rex disparet, dignitas exuitur, reuerentia ponitur. Cedit quippe fastus, vbi inualescit affectus. Et sicut quondam quasi amicus ad amicum Moyses loquebatur, & dominus respondebat: ita & nunc inter verbum & animam, ac si inter duos vicinos familiaris admodum celebratur confabulatio. Nec mirum. Ex vno amoris fonte vtrique influit diligere inuicem, confoueri pariter. Ergo dulciora melle volant hinc inde verba, mutui in se totius suauitatis ferũtur aspectus, K
sancti indices amoris. Denique is illam amicã nuncupat, pulchram pronunciat, pulchram iterat, eadem ab illa vicissim recipiens. Nec ociosa iteratio, quæ amoris confirmatio est, & fortassis aliquid innuit, requirendum. Quæramus geminam animæ pulchritudinem: hoc enim mihi videtur innuere. Decor animæ humilitas est. Non à meipso hoc dico cum propheta prior dixerit: Asperges me hyssopo, Psal.50.e
& mundabor, humili herba & pectoris purgatiua, humilitatem significans. Hac se post grauem lapsum rex & propheta lauari confidit, & sic niueum quendam innocentiæ recuperare candorem. Verum in L
eo qui grauiter peccauit, etsi amanda, non tamẽ admiranda humilitas. At si quis innocentiam retinet, & nihilo minus humilitatem iungit: nónne is tibi videtur geminum animæ possidere decorem? Sancta Maria sanctimoniam non amisit, & humilitate Esa.44.c
non caruit: & ideo concupiuit rex decorem eius, quia humilitatem innocentiæ sociauit. Denique re- Luc.1.c
spexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Ergo beati qui custodiunt vestimenta sua mũda, videlicet simplicitatis & innocentiæ, si tamen & decorem induere humilitatis adiiciant. Profecto audiet quæ huiusM
modi inuenitur. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Vtinam vel semel dicas animæ meæ domine Iesu: Ecce tu pulchra es. Vtinam mihi humi- Psal.118.q
litatem custodias. Nam primam vestem ego male seruaui. Seruus tuus sum ego. Nec enim audio profiteri amicum, qui testimonium decoris mei cũ petitione non audio. Sufficit mihi si semel audiã. Sed

quid

quid si & hoc in quæstiõne sit? Scio quid faciã, ve- G
nerabor amicam seruus, cumulatum in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad vocem sponsi tantam nihilo minus pulchritudinem admirantis. Quis scit si saltem ex hoc inuenturus sim gratiam in oculis amicæ, vt gratia ipsius & ipse inueniar inter amicos? Deniq; amicus sponsi stat, & gaudio gaudet propter vocem sponsi. En vox eius in auribus dilectæ: audiamus & gaudeamus. Adsunt sibi, loquuntur pariter: stemus simul, nulla nos huic subducat colloquio se- H
culi cura, nulla illecebra corporis. *Ecce*, inquit, Cant.2.d
tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Ecce admirantis vox est, reliquum laudis. Meritò admiranda, cui sanctitas amissa humilitatem non attulit, sed seruata admisit. Meritò pulchra repetitur, cui Iuuen.7.Satyra. neutra defuit pulchritudo. Rara auis in terris, aut sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimoniam non excludi, & ideo beata quæ vtramque retinuit. Denique probatum est, nihil sibi conscia est, & correptionem non abnuit. Nos & cum magna delinquimus, vix ferimus reprehendi: I
hæc autem æquo animo audit contra se amaritudines, nihil peccans. Nam si desiderat videre claritatem sponsi, quid mali est? magis & laudis est, tamen increpata pœnitentiam agit, & dicit: *Fa-* Cant.1.d
sciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Hoc est. Sufficit mihi, nolo iam scire nisi Iesum, & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens suscipit pœnitentis affectum: & quæ non habet vnde pœniteat, habet tamen vt pœniteat. Cur ergo, inquis, increpata est, si nihil mali fecit? Sed enim audi nunc dispensationem & prudentiam sponsi. Sicut Abrahæ olim K
obedientia sanè tentata est, ita & nunc humilitas sponsæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: Nunc cognoui quòd timeas Deum: sic & huic modo quasi sub aliis verbis dicitur: Nunc Gen.22.a
cognoui quòd humilis sis. Hoc enim est quod ait: *Ecce tu pulchra es.* Et ideo præconium iterat, vt gloriæ sanctitatis additum signet humilitatis decorem. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Nunc cognoui quòd pulchra sis, non solùm ex meo amore, sed etiam ex tua humilitate. Non di- L
co nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis nec in collo, sicut ante dicebam: sed pulchram simpliciter fateor: non vtique pulchram ex comparatione, non cum distinctione, non ex Cant.1.
parte. Et addit: *Oculi tui, columbarum.* Aperte adhuc commendatur humilitas. Ad hoc siquidem respicit, quòd illa reprehensa de alta inquisitione sua, continuo non cunctata est ad simpliciora descendere, ita vt diceret: *Fasciculus myrrhæ* Cant.1.d
dilectus meus mihi. Multũ profecto distat inter vultum gloriæ & fasciculum myrrhæ: & ideo ma- M
gnum humilitatis insigne, inde huc acquiescere reuocari. Ergo oculi tui columbarum. Iam, in- Psal.130.
quit, non ambulas in magnis, neque in mirabilibus super te, sed instar simplicissimę volucris contenta es simplicioribus, nidificans in foraminibus petræ, meis vulneribus immorans, & libenter ea quæ sunt de me duntaxat incarnato & passo, oculo intuens columbino. Aut certe quia in specie auis huius Spiritus sanctus apparuit, spiritualis magis quàm simplex in ea intuitus columbæ nomine commẽdatur. Et si hoc placeat, oportet referas capitulum præsens ad id quod paulò ante sodales murænulas ei facere aureas promiserunt, non intendentes (vt tunc docui) ornare aures corporis, sed informare auditum cordis. Potuit itaque fieri vt fide quæ est ex auditu, corde amplius mundato, ad videndum quod ante non poterat, instructior redderetur.

Et quoniam de acceptis murænulis in visu acutiori ad intelligentiam spiritualem visa est profecisse: placuit sponso, cui semper (quod in se est) placet magis videri in spiritu: & annumerans id quoque eius laudibus, ait: *Oculi tui columbarum.* Iam me, inquit, intuere in spiritu, quia spiritus ante faciem tuam Christus Dominus. Et habes vnde id possis, quia oculi tui columbarum. Ante non habebas, & ideo reprimenda fuisti: sed nunc copiam habeto videndi, quia oculi tui columbarum, id est spirituales. Non sanè copiam quam petebas: nec enim vel modo adhuc ad illam potes, sed quæ tamen interim sufficere possit, sane ducenda es de claritate in claritatem: & propterea vide vt potes modo, & cum plus poteris, plus videbis. Non puto fratres, non puto mediocrem hanc neque communem esse omnibus visionem, etsi sit inferior illa qua videndus est in futuro. Denique ex his quæ sequuntur aduertite. Sequitur enim: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher.* Cant.1.d
Vides quàm in excelso stat, & in sublime mentis verticem extulit, quæ vniuersitatis Dominum quadam sibi proprietate vendicet in dilectum? Attende enim quomodo non simpliciter dilecte, sed dilecte mi, inquit, vt proprium designaret. Magna visio prorsus, de qua ista in id fiduciæ & auctoritatis excreuit, vt omnium Dominum, Dominum nesciat, sed dilectum. Existimo enim nequaquam hac vice eius sensibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quascunque corporearum similitudines infirmitatum. In his namque iuxta prophetam non erat ei species neque decor. Hæc autem cum intuita nunc pulchrum decorúmque pronunciat, in visione meliori illum sibi apparuisse significans. Ore enim ad os (sicut quondam cum sancto Moyse) loquitur eum sponsa, & palam non per ænigmata & figuras Deum videt. Talem denique ore pronunciat, qualem & mente conspicatur, visione plane sublimi & suaui. Regem in decore suo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, sed vt di- Esai.33.c
lectum. Viderit eum sane quis super solium excel- Gen.32.g
sum & eleuatum, & alius facie quoque ad faciem sibi apparuisse testatus sit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte esse apud sponsam, quòd ibi visus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim habes: Vidi Dominum sedentem super solium Esa.6.a
excelsum & eleuatum. Et item: Vidi Dominum 3.Reg.22.d
facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Sed Malac.1.b
si ego Dominus, inquit, vbi est timor meus? Quòd si illis facta est reuelatio cum timore: quia vbi do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minus, ibi timor: ergo profecto si optio daretur, A tanto libentius tantòque charius sponsæ amplecteret visionem, quanto in meliori affectione, quæ est amor, factam aduerto. Nam timor pœnam habet, perfecta autem charitas foras mittit timorem. Multum sane interest apparere terribilem in consiliis super filios hominum, & apparere speciosum forma præ filiis hominum. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Verba ista plane amorem resonant, non timorem. Sed forte ascendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Qua ratione verba verbi B facta ad animam referuntur: & rursum animæ ad verbum, vt illa audierit vocem loquentis sibi, & perhibentis quòd pulchra sit, vicissimque idem præconium suo mox reddiderit laudatori? Quomodo possunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbum loquitur. Itémque anima non habet vnde loquatur, nisi os corporis sibi verba formauerit ad loquendum. Bene quæris, sed attende spiritum loqui, & spiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quotiens proinde audis vel legis verbum atque animam pariter colloqui, & se in- C uicem intueri, noli tibi imaginari quasi corporeas intercurrere voces, sicut nec corporeas colloquẽtium apparere imagines. Audi potius quid tibi sit in huiusmodi cogitandum. Spiritus est verbum, spiritúsque anima, & habent linguas suas quibus se alterutrum alloquantur, præsentésque indicẽt. Et verbi quidem lingua fauor dignationis eius, animæ verò deuotionis feruor. Elinguis est anima atque infans quæ hanc non habet, & non potest ipsi vllatenus sermocinatio esse cum ver- D bo. Ergo huiusce modi linguam suam cum verbum mouet volens ad animam loqui, non potest anima non sentire. Viuus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus. Et rursum cum suam animam mouet, verbum latere multo minus poterit, non solùm quia vbique est præsens, sed propter hoc magis, quòd nisi ipso stimulante, deuotionis lingua minime ad loquendum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, *pulchra es*, & appellare amicam, infundere est E vnde & amet, & se præsumat amari. Ipsi verò verbum vicissim nominare dilectum, & fateri pulchrum, quòd amat & quòd amatur, sine fictione & fraude asscribere illi, & mirari dignationem, & stupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius, dilectio eius: & ideo maior, quia præueniens. Medullis proinde cordis & intimarum vocibus affectionum tanto amplius atque ardentius clamitat sibi diligendum, quanto id prius sensit diligens quàm dilectum. Itaque locutio verbi, infusio doni, responsio animæ, cum gratiarum actio- F ne admiratio. Et idcirco plus diligit, quòd se sentit in diligendo victam: & ideo plus miratur, quòd præuentam agnoscit. Vnde non contẽta est semel dicere pulchrum, nisi reputat & decorũ eminentiã decoris illa repetitione designãs. Aut certe in vtraque Christi substantia dignũ expressit omni admiratione decorem, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quàm pulcher es angelis tuis Domine

Psal.65.b
Psal.44.a

Iesu in forma Dei, in die æternitatis tuæ, in splendoribus sanctorum ante Luciferum genitus, splẽdor & figura substantiæ patris, & quidem perpetuus minimèque fucatus candor vitæ æternæ. Quàm mihi decorus es Domine mi in ipsa tui huius positione decoris. Etenim vbi te exinaniuisti, vbi naturalibus radiis lumen indeficiens exuisti, ibi pietas magis emicuit, ibi charitas plus effulsit, ibi amplius gratia radiauit. Quàm clara mihi oris stella ex Iacob, quàm lucidus flos de radice *Num.24.c* Iesse egrederis, quàm iucundum lumen in tene- *Esai.11.a* bris visitasti me oriens ex alto. Quàm spectabilis & stupendus etiam virtutibus supernis in conceptu de spiritu, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluẽtis, in coruscationibus miraculorum, in reuelationibus sacramentorum. Quàm denique rutilans post occasum sol iustitiæ de corde terræ resurgis, quàm formosus in stola tua demum rex gloriæ in alta cœlorum te recipis. Quomodo non pro his omnibus omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tui? Hæc ergo similiáque puta in dilecto intuentem sponsam aduertisse cum diceret: Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Neque hæc sola, sed insuper aliquid proculdubio de naturæ decore superioris quod nostrum omnino præteruolat intuitum, & effugit experimentum. Ergo iteratio vtriusque decorem substantiæ designauit. Audi deinde quomodo tripudiat ad aspectum affatúmque dilecti, & coram ipso nuptiali carmine quæ amoris sunt gratu- labunda decantat. Sequitur enim: *Lectulus no-* *Cant.1.d* *ster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.* Sed seruemus recentiori principio sponsæ cantilenam, vt & nos de quiete facti alacriores liberius exultemus & lætemur in ea ad laudem & gloriam sponsi ipsius Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De statu & compositione totius ecclesiæ, & quomodo per actuam vitam, quæ sub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuam.

Sermo XLVI.

Cant.1.d LEctulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Epithalamium canit, cubile & thalamos pulchro sermone describens. Sponsum inuitat ad requiem. Hoc enim melius, quiescere, & cum Christo esse: necessarium autem exire ad lucra propter saluandos. Verùm nunc opportunitate (vt putat) inuenta, orriatum nunciat thalamum, lectulúmque velut digito monstrans, dilectum (vt dixi) inuitat ad requiem, & cum cuntibus in Emaus cordis ardorem non sustinens, ad mentis pertrahit hospitium, secum pernoctare compellit, & cum Petro loquitur: Domine, bonum est nos hic esse. Iam quid spiritualiter ista contineant, requiramus. Et in ecclesia quidem lectum in quo quiescitur, claustra existimo esse & monasteria in quibus quietè à curis viuitur seculi, & solicitudinibus vitæ. Atque is lectus floridus demonstratur cum exemplis & institutis patrum tanquam quibusdam bene olentibus respersa floribus fratrum conuersatio & vita refulget. Porro domos populares conuentus

tus intellige Christianorum, quos hi qui in sublimi- A tate positi sunt, Christiani vtique vtriusque ordinis principes, quasi tigna parietes iustis impositis legibus fortiter stringunt, ne sua quisque lege vel voluntate viuentes, tanquam parietes inclinati & macrię depulsæ dissideant à semetipsis, & sic omnis structura ædificij corruens dissipetur. Laquearia verò quæ *Psal.61.a* à tignis firmiter pendẽt, & domos insigniter ornãt, puto bene institutis cleri mansuetos & disciplinatos mores, ritéque administrata officia designare. Quomodo nanque stabunt ordines clericorum, & administrationes eorum, si non principum tanquam ti- B gnorum beneficio & munificentia sustententur, & protegantur potentia? Quòd autem tigna cedrina, & cypressina laquearia describuntur, natura absque dubio habet in speciebus lignorum quod congruat præfatis ordinibus. Et cedrus quidem quoniam imputribile est, necnon & odoriferum altæque proceritatis lignum, satis indicat quales oporteat assumi viros in vices tignorum. Ergo validos & constantes necesse est esse eos qui super alios ordinantur, necnon & lõganimes in spe, atque ad superna mentis verticem attollentes, qui etiam bonum fi- C dei suæ & conuersationis vbique odorem spargẽtes, *2.Cor.2.d* dicere cũ apostolo possint: Christi enim bonus odor sumus Deo in omni loco. Cypressus item boni ęquè odoris & imputribile similiter lignum, incorruptæ vitæ & fidei etiam quemuis de clero debere esse demonstrat, vt meritò decori domus ac laquearij ornatui deputetur. Scriptum est enim: Domum tuam *Psal.92.a* decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum. Vbi sanè & sanctimoniæ decus & indeficientis gratiæ expressa perseuerantia est. Oportet ergo virũ qui D ad ornamẽtum & decorem assumitur domus, bonis ornatũ moribus esse: & quamuis semper ipse sit intus, bonum tamen testimonium habere & ab his qui foris sunt. Sunt & alia in natura lignorum horum eõpetentia his quæ spiritualiter differuntur, sed breuitatis causa prætereo. Notãdum verò pulchrè omnem ecclesiæ statum breui vno versiculo cõprehensum, auctoritatem scilicet prælatorum, cleri decus, populi disciplinam, monachorũ quietem. In horum prorsus, cum recte sunt omnia, sancta mater ecclesia consideratione lætatur, & tunc ea quoque offert intuenda dilecto, cum ad eius tanquam omnium au- E ctoris refert omnia bonitatem, nihil sibi ex omnibus tribuens. Nam quòd ait noster & nostrarum, nõ vsurpationis est signum, sed dilectionis, quòd nimiæ videlicet fiducia charitatis, nihil eius quem valde diligit, à se æstimet alienum. Nec enim se spõsi contubernio, aut quietis eius putat arcendam consortio, quæ semper nõ quæ sua, sed quæ illius sunt quærere consueuit: & hæc causa cur sibi & sponso simul, siue lectulum, siue domos ausa sit pronunciare com- *Cant.1.d* munes. Dixit enim, *Lectulus noster*, &, *tigna domorum nostrarum*, &, *laquearia nostra*: audacter se in possessio- F nem associans, cui iunctam non dubitat in amore. Non ita illa quæ propriæ voluntati nondum abre- *Luc.15.c* nunciauit, sed per se iacet, per se habitat: magis autem non per se, sed cum meretricibus luxurioso è viuendo conuersatur, concupiscentias loquor carnis, cum quibus dissipat bona sua, & portionem substantiæ quam sibi diuidi postulauit.

Cæterũ tu qui has Spiritus sancti voces audis vel legis, putásne aliqua horum quę dicuntur, valeas applicare tibi, ac de felicitate sponsæ quæ hoc amoris carmine ab ipso spiritu canitur, aliquid recognoscere in temetipso, ne dicatur & tibi quia vocem eius audis, & nõ scis vnde veniat, aut quo vadat? An fortè appetis & ipse contemplationis quietem, & benefacis, tantum ne obliuiscaris flores quibus lectulum spõsæ legis aspersum. Ergo cura & tu tuum similiter circundare bonorum floribus operum, virtutũ exercitio tanquam flore fructuum sanctum ocium præuenire. Alioquin delicato satis ocio dormitare voles, si non exercitatus quiescere appetas, & Liæ fœcũditate neglecta, solis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & prępposterus ordo est ante meritum exigere præmium, & ante laborem sumere cibum, cum dicat Apostolus: Qui non laborat, non man- *2.Thess.3.c* ducet. A mandatis tuis intellexi, inquit, vt scias nisi *Psal.118.a* obedientiæ mandatorum contemplationis gustum penitus non deberi. Non igitur putes de propriæ amore quietis, sanctæ obediẽtiæ actibus, seniorúmve traditionibus præiudicium vllatenus faciendum. Alioquin non dormiet tecum sponsus in lecto vno: illo præsertim quem tibi pro obedientiæ floribus, cicutis atque vtricis inobedientię asperfisti. Propter quod non exaudiet orationes tuas, vocatúsque non veniet. Nec enim dabit inobedienti copiam sui tantus obedientiæ amator, vt mori quàm non obedire maluerit. Sed neque approbat tuæ contemplationis inane ocium qui dicit per prophetam: Laboraui su- *Hier.6.c* stinens: significans tempus quo exul cœlo, patria summæ quietis, operatus est salutem in medio terrę. Magis autem vereor, ne te quoque inuoluat formidolosa illa sententia ita intonans in perfidiã Iudæorum: Neomenias vestras & sabbatum & festiuitates *Esai.1.d* alias non feram. Item: Calendas vestras & solennitates vestras odit anima mea, facta sunt mihi molesta. Et lugebit super te propheta, & dicet: Viderunt *Thren.2.c* eam hostes, & derisérunt sabbata eius. Cur enim quod dilectus repudiat, non irrideat inimicus? Miror valde impudentiam aliquorum qui inter nos sunt, qui cum omnes nos sua singularitate turbauerint, sua impatientia irritauerint, sua contumacia & rebellione contempserint, sua inobediẽtia coinquinauerint, audent nihilo minus ad tam fœdum concupiscentiæ suæ lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuitare. At cum extenderitis, ait, manus vestras, auertam oculos meos: & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quid enim? Lectulus non est floridus, magis autem & putidus est, & tu illuc regem glorię trahis? Ad pausandum hoc facis, an ad causandum? Centurio vetat *Matth.8.b* illũ intrare sub tectũ suũ, propter suã indignitatem, cuius tamen fides in vniuerso redolet Israële: & tu ad te compellis intrare tantorum sordens spurcitiã vitiorum? Clamat apostolorum princeps, Exi à me *Luc.15.b* Domine, quia homo peccator sum, & tu dicis: Intra ad me Domine quoniã sanctus sum? Omnes, inquit, *1.Petr.2.c* vnanimes in oratione estote, fraternitatem diligite. Et vas electionis, Leuantes puras manus, ait, sine ira *1.Tim.2.b* & disceptatione. Videsne quomodo cõcordent sibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& eodem ſpiritu de pace & tranquillitate animi (quam habere debet ille qui orat) loquatur princeps Apoſtolorum, & doctor Gentium? Perge ergo tu tota die expandere ad Deum manus tuas, qui fratres tota die moleſtas, vnanimitatem impugnas, ab vnitate te ſeparas. Et quid me vis facere, inquis? Profecto vt primò quidem emundes conſcientiam ab omni inquinamento iræ & diſceptationis, & murmuris & liuoris, & quicquid omnino aduerſari cognoſcitur aut paci fratrum, aut obedientiæ ſeniorum, de cordis habitaculo eliminare feſtines. Deinde etiam circũdare tibi flores bonorum quorumque actuum & laudabilium ſtudiorum, atque odoramenta virtutum, id eſt quæcunq; ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ. Hæc cogitare, in his exerceri curato. At iſtiuſmodi ſecurè vocabis ſponſum, quoniã cum introduxeris eum, veraciter dicere poteris & tu, quia lectulus noſter floridus, redolente nimirum conſcientia pietatem, ſed pacem, ſed manſuetudinẽ, ſed iuſtitiam, ſed obedientiam, ſed hilaritatem, ſed humilitatem. Et de lectulo quidem ſic. Domum verò Dei ſpiritualem ſeipſum quiſque agnoſcat, qui tamen iam non in carne ambulet, ſed in ſpiritu. Templum enim Dei, ait, ſanctum eſt, quod eſtis vos. Curate ergo fratres, ſpirituali huic ædificio (quod vos eſtis) ne forte cum in ſuperiora proficere cœperit, vacillet & corruat ſi tignis fortibus nõ fuerit ſubnixum & colligatum: curate inquã illi tigna dare imputribilia & immobilia, timorem videlicet Domini illum caſtum qui permanet in ſeculum ſeculi: patiẽtiam, de qua ſcriptum eſt, quia patiẽtia pauperũ non peribit in finem: longanimitatem quoque, quæ ſub quouis ſtructuræ pondere inflexibilis perſeuerans in infinita ſecula vitæ beatæ protenditur, ſaluatore loquente in euangelio: Qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Magis autem ſuper omnia charitatem quæ nunquam excidit, quia fortis eſt, inquit, vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio. Studete deinde his tignis ſubſternere & alligare ligna alia æquè preciosa & pulchra, cui tamen illa ad manum fuerint in opus laquearium ad decorẽ domus, ſermonem ſcilicet ſapiẽtiæ ſiue ſcientiæ, prophetiã, gratiam curationum, interpretationem ſermonum, & cætera talia quæ magis noſcuntur ſanè apta ornatui, quàm neceſſaria fore ſaluti. De his præceptum non habeo, conſilium autem do. Quoniam quidem iſtiuſmodi ligna conſtat & laboriosè quæri, & difficilè inueniri, & periculosè elaborari (nam & rara ea præſertim his temporibus terra noſtra producere reperitur) conſulo ſanè & moneo non multopere iſta requiri. Magis autẽ ex lignis aliis laquearia præparari, quæ etſi minus appareant ſplendida, non minus tamen valida eſſe probantur, inſuper & facilius poſſidentur & tutius. Vtinam & mihi illorum ſuppetat copia lignorum, quibus hortus ſpõſi eccleſia copiosè denſatur, pax, bonitas, benignitas, gaudium in ſpiritu ſancto, miſereri in hilaritate, tribuere in ſimplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. An non tu illam domum (quod ad laquearia ſpectat) ſatis abundéque ornatam cenſeas, quam talibus lignis inſpexeris ſufficienter compoſitéque tabulatam? Domine dilexi decorem domus tuæ, ſemper da mihi ligna hæc quæſo, quibus tibi ſemper ornatum exhibeam thalamum conſcientiæ, conſcientiæ dico & meæ & alterius. His contentus ero: erunt & qui meo in hac re cõſilio acquieſcere volent, quia & te puto fore cõtentum, & cætera ſanctis apoſtolis & viris apoſtolicis derelinquo. Sed & vos dilectiſſimi, tametſi illa ligna non habeatis, nihilo minus tamen ſi hęc habetis confidite, nihilo minus cum omni fiducia accedite ad lapidem ſummum, angularẽ, electum, precioſum, nihilo minus ſuper fundamentum apoſtolorum & prophetarum & ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales, ſacerdotium ſanctum, offerte ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum ſponſum eccleſiæ dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Pſal.25.b

De triplici flore, ſcilicet virginitatis, martyrij, & bonæ operationis: & de deuotione habenda circa diuinum officium. Sermo XLVII.

Cant.2.a

EGo flos campi, & lilium conuallium. Ad hoc reſpiceere puto, quòd ſpõſa de reſperſis lectulum floribus commendarat. Ne enim ſibi flores aſſcriberet illos quibus lectulus decoratus, & venuſtatus thalamus videbatur, infert ſponſus ſe eſſe florem campi, nec de thalamo ſanè prodire flores, ſed de campo, & ſuo munere & ſui participatione fieri quòd renitet, & quòd redolet. Ne quis ergo exprobrare illi poſſet & dicere: Quid habes quod non acceꝑiſti? ſi autem acceꝑiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? ipſe dilectæ ſuæ ſicut ambitioſus amator, ita informator benignus, piè illi dignantérque demonſtrat cui nitorem de quo gloriabatur, ac ſuaueolentiam lectuli debeat deputare. *Ego flos campi*, inquit, de me eſt quod gloriaris. Saluberrimè admonemur & ex hoc loco quia nequaquã gloriari oportet: & ſi quis gloriatur, in Domino glorietur. Et ſecundum literam iſtud. Nunc iam ſcrutemur, ipſo de quo loquimur adiuuante, ſpiritualem qui in ea tegitur intellectum. Et primo aduerte nunc mihi trifarium quendam floris ſtatum, in campo, in horto, in thalamo: vt poſt hoc etiam illud facilius compertum fiat, cur ſe potiſſimum campi florem elegerit appellare. Et in campo quidem & in horto oritur flos, in thalamo autem minimè: redolet & lucet in eo, non tamen erectus & ſtans vt in horto vel campo, ſed plane iacens tanquam qui illatus ſit, non innatus. Propterea & neceſſe eſt ſanè reparare frequenter & ſemper recẽtiores apponere flores, quòd diu odorem ſuum minimè retineant, nec decorem. Quod ſi (vt in alio ſermone præfatus ſum) lectulus reſperſus floribus conſcientia eſt bonis referta operibus, vides certo vt ſimilitudo ſeruetur, nequaquam ſufficere ſemel vel ſecũdò operari quod bonum eſt, niſi inceſſanter addas noua prioribus, quatenus ſeminans in benedictionibus, de benedictionibus & metas. Alioquin iacet & marcet flos boni operis, atq; in breui omnis ex eo & nitor exterminatur & vigor, ſi non aliis atque aliis ſuperiectis pietatis actibus continuè reparetur. Hoc in thalamo. In horto autẽ non ita, ſed neque in campo ſimiliter. Ex ſe enim ſemel productis

1.Cor.3.d

Pſal.9.

Matt.10.e

Rom.12.e

2.Cor.9.b

Ibidem.

floribus

floribus aſſiduè ſubminiſtrãt vnde diu in ipſis decus ingenitum perſeueret. Differunt tamen & ipſi inter ſe, quòd hortus quidem vt floreat, hominum manu & arte excolitur: campus verò ex ſemetipſo naturaliter producit flores, & abſque omni humanæ diligentiæ adiutorio. Putáſne iam tibi videris aduertere quiſnam ille ſit cãpus nec ſulcatus vomere, nec defoſſus ſarculo, nec ſimo impinguatus, nec manu hominis ſeminatus: venuſtatus tamẽ nihilo minus nobili illo flore, ſuper quem cõſtat requieuiſſe ſpiritum Domini? Ecce, inquit, odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. Necdum ſpeciẽ ſuam ille flos agri induerat, & iam dabat odorem ſuum, quando eum vt hoc præ gaudio exclamaret præſentiſſe ſpiritu, corpore marcens ſanctus & ſenex patriarcha, caligãs viſu, ſed odoratu ſagax. Non ſe proinde debuit florem thalami proteſtari, qui flos eſt perpetuo vigẽs: ſed neque item horti, ne humano videretur opere generatus. Pulchrè autem & conueniẽtiſſimè, Flos campi ſum, ait, qui & abſque humana induſtria prodiit, & ſemel prodeunti nulla eſt deinceps dominata corruptio, vt ſermo impleatur quem dixit: Non dabis ſanctum tuum videre corruptionẽ. Sed ſi placet accipe & aliam huius rei rationem (vt arbitror) non ſpernendam. Non enim ſine cauſa ſane multiplex ſpiritus à ſapiẽte deſcribitur, niſi quòd ſub vno literæ cortice diuerſos plerumque ſapientiæ intellectus tegere conſueuit. Itaque iuxta præfatam de floris ſtatu partitionem, flos eſt virginitas, flos martyrium, flos actio bona. In horto virginitas, in campo martyrium, bonum opus in thalamo. Et bene in horto virginitas, cui familiaris verecundia eſt fugitans publiti, latibulis gaudens, patiens diſciplinæ. Denique in horto flos clauditur, qui in campo exponitur, ſpargitúrque in thalamo. Et habes: Hortus concluſus, fons ſignatus. Quod vtique clauſtrum pudoris ſignat in virgine, & inuiolatæ cuſtodiam ſanctitatis: ſi tamen talis fuerit quæ ſit ſancta corpore & ſpiritu. Bene item in campo martyrium, dum martyres ludibrio omnium exponuntur, ſpectaculum facti & angelis & hominibus. Nónne illorum miſerãda vox eſt in pſalmo: Facti ſumus opprobriũ vicinis noſtris, ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu noſtro ſunt? Bene quoque in thalamo actio bona, quæ conſcientiam & quietam facit & tutam. Poſt bonum denique opus ſecurius in cõtemplatione dormitur, & tãto quis fiducialius ſublimia intueri & inueſtigare aggreditur, quanto ſibi conſcius eſt minime ſe propriæ amore quietis charitatis operibus defuiſſe. Et hæc omnia ſecũdum aliquid Dominus Ieſus ipſe flos horti, virgo virga virgine generatus, idem flos campi, martyr, martyrũ corona, martyrij forma. Deniq; foras ciuitatem eductus eſt, extra caſtra paſſus eſt, in ligno eleuatus eſt, ſpectandus hominibus, ſubſannãdus ab omnibus. Ipſe item thalami flos, ſpeculum, & exemplum totius beneficentiæ, quemadmodũ ipſe Iudæis proteſtatus eſt, dicẽs: Multa bona opera oſtẽdi vobis ex patre meo. Et itẽ ſcriptura de eo: Qui petranſiit, ait, benefaciendo & ſanando omnes. Si igitur hæc tria Dominus, quæ fuit cauſa vt è tribus ſe cãpi florem maluerit appellare? Profecto vt eam ad tolerãtiam animaret, cui nouerat imminere, ſi quidẽ vellet pie viuere in Chriſto, perſecutionem pati. Id ſe ergo libentius profitetur, ad quod potiſſimum vult habere ſequacem: atque hoc eſt quod aliàs dixi, quoniam ſemper & illa appetit quietem, & ille incitat ad laborem, denuncias ei quòd per multas tribulationes oportet intrare in regnum cœlorum. Vnde cum noua in terris eccleſia nouiter deſpõſata ſibi, redire ad patrem diſponeret, dicebat ei: Venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo. Item: Si me, ait, perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Potes & tu in euangelio multa colligere huic denũciationi malorum perferendorum ſimilia. *Ego flos campi, & lilium conuallium.* Illa ergo monſtrante lectulũ, ille vocat ad campum, ad exercitium prouocat. Nec putat quicquam perſuaſibilius fore illi ad ineundũ certamen, quàm ſi ſeipſum certantis aut exemplum proponat, aut præmium. Ego flos campi. Sane vtrumuis in hoc ſermone intelligi datur, vel quòd ſit videlicet pugnãtis forma, vel quòd gloria triumphantis. Vtrunque es mihi Domine Ieſu, & ſpeculũ patiendi, & præmiũ patientis. Vtrunque fortiter prouocat, ac vehementer accendit. Tu doces manus meas ad prœliũ exemplo virtutis tuæ: tu caput meum poſt victoriam tuæ coronas præſentia maieſtatis, ſiue quia pugnantem te ſpecto, ſiue quia te expecto nõ ſolum coronantẽ, ſed & coronam. in vtroque mirabiliter tibi me allicis: vterque funis violentiſſimus ad trahendum. Trahe me poſt te, libenter te ſequor, libentius fruor. Si ſic bonus es Domine ſequentibus te, qualis futurus es conſequentibus? *Ego flos campi.* Qui diligit me, veniat in campum, non refugiat mecum & pro me inire certamen, vt poſſit dicere: Bonum certamen certaui. Et quoniam non ſuperbi vel arroganteſ, ſed humiles potius qui de ſe præſumere neſciũt, martyrio idonei ſunt, addit ſe etiam lilium eſſe conuallium, id eſt humilium coronã, ſpecialem gloriam futuræ exaltationis ipſorum huius eminentia floris deſignans. Erit nanque cum omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & tunc candor ille vitæ æternæ lilium planè non collium ſed conuallium apparebit. Iuſtus germinabit ſicut lilium, inquit. Quis iuſtus niſi humilis? Deniq; cum ſe manibus Baptiſtæ ſerui Dominus inclinaret, & ille expaueſceret maieſtatẽ: Sine, inquit, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam: cõſummationem profecto iuſtitiæ in humilitatis perfectione conſtituens. Iuſtus ergo humilis, iuſtus conuallis eſt. Et ſi humiles inuenti fuerimus, germinabimus & nos ſicut lilium, & florebimus in æternum ante Dominum. An non verè vel tunc maxime ſe lilium conuallium comprobabit, cum reformabit corpus humilitatis noſtræ cõfiguratum corpori claritatis ſuæ? Non ait corpus noſtrum, ſed corpus humilitatis noſtræ: vt huius lilij miro & ſempiterno candore ſolos ſignificet humiles illuſtrandos. Et hæc dicta ſint pro eo quod ſponſus ſe florem campi, & lilium eſſe conuallium proteſtatus eſt. Iam etiam quid de ſua conſequenter chariſſima proteſtetur, bonum eſſet audire, ſed hora non patitur. Ex regula namque noſtra nihil operi Dei pręponere licet. Quo quidem nomine laudum ſolennia quæ Deo in oratorio quotidie perſoluũtur, pater ideo Benedictus voluit appellari, vt ex hoc clariùs aperiret quã nosoperi illi vellet eſſe

Gen.27.d

Pſal.78.a

Ioan.10.a

Actо.10.f

Cant.4.d

Pſal.15.c

Pſal.17.c

Cant.2.a

1.Tim.6

Eſaiæ.40.c

Matt.3.d

Philip.2.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

intentos. Vnde vos moneo dilectissimi, purè semper G ac strenuè diuinis interesse laudibus. Strenuè quidē, vt sicut reuerenter ita & alacriter Domino assistatis, non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus mulièbre quiddam balba de nare sonantes, sed virili (vt dignum est) & sonitu & affectu voces sancti Spiritus depromentes. Purè verò, vt nil aliud dum psallitis quàm quod psallitis cogitetis. Nec solas dico vitandas cogitationes vanas & ociosas: vitandæ sunt & illæ illa duntaxat hora & illo loco, H quas officiales fratres pro cōmuni necessitate quasi necessario frequenter admittere compelluntur. Sed ne illa quidem profecto recipere tunc consuluerim, quæ forte paulò ante in clausтro sedentes in codicibus legeratis, qualia & nunc me viua voce disserente ex hoc auditorio Spiritus sancti recentia reportatis. Salubria sunt, sed minimè illa salubriter inter psallendum reuoluitis. Spiritus enim sanctus illa hora gratum non recipit quicquid aliud quàm debes, negiecto eo quod debes obtuleris. Cuius semper facere voluntatem ad eius voluntatem ipso inspirante possimus, gratia & misericordia sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De laude reciproca quæsit inter sponsum & sponsam: & qualiter per vmbram Christi intelligatur corpus & fides eius, Sermo XLVIII.

Cant.2.a SIcut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Non bonæ filiæ, quæ pungunt. Attende pessimū ger- K
Genes.d men eius cui maledictum est terræ nostræ. Cum, inquit, coleris eam, spinas & tribulos germinabit tibi. Donec ergo in carne est anima, inter spinas profectò versatur, & necesse est vt patiatur inquietudines tentationum, tribulationúmque aculeos. Quod si lilium est ipsa iuxta sponsi verbum, videat quàm vigilem solicitamque esse oporteat super custodia sui septa vndique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel leuissimam spinæ sustinet vllatenus pūctionem floris teneritudo, sed mox vt modicè premitur, perforatur. Sentis quàm me- L
Psal.2.e ritò necessariéq; hortetur nos propheta seruire Do-
Philip.2.b mino in timore, & item Apostolus cum timore ni-
hilo minus & tremore nostram ipsorum operari salutem? Tenebant nimirum proprio experimento huius sententiæ veritatem, vtpotè amici sponsi, qui
Cant.2.a minimè prorsus ambigerent & ad suas animas perti-
Psal.31.a nere quod dicitur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Denique vnus eorum. Conuersus sum ait, in ærumna mea dum cōfigitur spina. Bene confixus, qui conuersus exinde est. Bene pungeris, si cōpungeris, multi cum sentiūt pœnam, corrigunt cul- M
pam: & talis dicere potest, Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Spina culpa est, spina pœna est, spina falsus frater, spina vicinus est malus. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* O candens lilium, ô tener & delicate flos, incredule & subuersores sunt tecum, vide quomodo cautè ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. In terra sunt, in aëre sunt, in carne tua sunt. Versari in his, & mini-

mè lædi diuinæ potentiæ est, non virtutis tuæ. Sed
Ioan.16.g confidite, inquit, quia ego vici mundum. Et si igitur vndique tibi intendi prospicias tribulationum tanquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum neque formidet, sciens quia tribulatio operatur pa-
Rom.5.a tientiam, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri quomodo inter spinas vigent & nitēt. Si fœnum, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic custodit, quanto magis amicam & sponsam suam charissimam? Denique custodit Dominus omnes dili-
Psal.145.d gentes se. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Non mediocris titulus profecto virtutis, inter prauos viuere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere cādorem, & morum lenitatem: magis autem si his qui oderunt pacē, pacificum & amicum ipsis te exhibeas inimicis. Id planè tibi similitudinem datam de lilio, iure quodam proprietatis specialiter vendicabit, quòd ipsas vtique pungentes se spinas candore proprio illustrare & venustare non cessat. An non proinde lilium tibi videtur, implere quodammodo euangelij perfectionem, qua orare iubemur pro calumniantibus & persequētibus nos, I
Luc.6.d benefacere his qui oderunt nos? Ergo & tu fac simi-
liter, & erit anima tua amica Domini, & laudabit te de te dicens: Quia *sicut lilium inter spinas, sic amica mea* *Cant.2.a*
inter filias. Sequitur: *Sicut malus inter ligna siluarum, sic* *Ibidem.*
dilectus meus inter filios. reddit sponsa præconij vicem cōmendanti se sponso: à quo laudari est laudabilem fieri: & quem laudare, intelligere & admirari laudabilem. Et sicut ex eminenti flore figurata à sponso laus eius est, ita è regione & ex excellenti ligno ipsa illius singularem gloriam eminentiámque demonstrat. Mouet tamen me de ligno hoc quòd non tantæ esse excellentiæ videatur quantæ aliqua cæterorum, & ideo minus dignè assumi in opus similitudinis, vtpote quod non sufficiat laudis vicem implere: *Sicut malus inter ligna siluarū, sic dilectus meus inter filios.* Denique nec sponsa magni æstimasse videtur, quæ hoc in lignis siluarum tantùm afferre curauit, nimirum sterilibus, nec fructus humano victui aptos ferentibus. Cur ergo omissis melioribus & nobilioribus lignis, huius mediocritas arboris adducta in medium est ad formandum sponsi præconium? Itáne ad mensuram laudem recipere debuit, qui ad mensuram spiritum non accepit?

Hæc nempe data de illa arbore similitudo facit vt videatur habere superiorem, qui parem non habet. Quid dicemus ad hæc? Fateor parua laus, quoniam parui laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus *Esai.9.a* Dominus & laudabilis nimis, sed paruus Dominus, & amabilis nimis, paruulus vtique qui natus est nobis. Ergo non maiestas attollitur hic, sed commendatur humilitas: dignéque ac rationabiliter quod infirmum & stultum est Dei, hominum fortitudini & sapientiæ antefertur. Ipsi sunt namque ligna silue- M
stria & infructuosa, quoniam secundum prophetam *Psal.13.a*
omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. *Sicut* *Cant.2.a*
malus inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios. Vna inter ligna siluarū Dominus Iesus arbor faciens fructum, secūdum hominem sanc: & si prælatus homi- *Psal.8.b*
nib⁹, sed ab angelis minoratus. Miro etenim mo-

do &

do & angelis sese factus caro subiecit, & angelos sibi A
Ioan.1.b manens Deus subiectos retinuit. Denique videbitis (inquit) angelos ascendentes & descendentes super filium hominis: quòd in vno eodémque homine Christo Iesu & infirmitatem foueant, & stupeant maiestatem. Quia ergo sponsæ id dulcius quòd se imminuit, sapit: libentius attollit gratiam, præfert misericordiam, stupet dignationem. Libuit proinde hominem inter homines admirari, non inter angelos Deum, tanquam malus inter ligna excellit syluarum, & non planè inter hortorum plantaria. Nec
1.Cor.1.d putat minui laudes, vbi de consideratione infirmita- B
tis pietatis bonitas exaltatur. Quo enim iuxta aliquid à laudibus temperat, cò item iuxta aliquid magis laudat: minus prosequens gloriam dignitatis, vt gratia dignationis emineat. Sicut ergo apostolus quod stultū & infirmū est Dei, sapientius fortiúsque
Psal.43.a dicit esse hominibus, sed non angelis, & sicut propheta speciosum prædicat forma præ filiis hominū, & non præ angelis: sic ista certè in eodem spiritu loquens sub typo fructiferæ arboris syluestriúmque lignorum hoc loco efferre voluit hominem Deum super omnem gratiam hominum, non autem super C
excellentiam angelorum. *Sicut malus inter ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios.* Et bene *inter filios*, quia cùm esset vnicus patris sui, multos illi & absque inuidia filios acquirere studuit, quos non confunditur vocare fratres, vt sit ipse primogenitus in multis
Cant.2.b fratribus. Iure autem pręponitur vniuersis adoptatis per gratiam, is qui per naturam filius est. *Sicut malus inter ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios.* Meritò *sicut malus*, quæ instar fructiferæ arboris & vmbram refrigerij habet, & fert fructum optimum. An non D
verè fructiferum lignum, cuius flores fructus honoris & honestatis? Denique lignum vitæ est apprehēdētibus eum. Non cōparabuntur huic omnia ligna syluarum: quia etsi sint arbores pulchræ & magnæ quę opem ferre videantur orando, ministrando, docendo, exemplis iuuando: solus tamen Dei sapientia
Ioan.6.d Christus lignū est vitę, solus panis viuus qui de cœlo
Cant.2.a descendit, & dat vitā mundo. Ideo ait: *Sub vmbra eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Merito eius desiderauerat vmbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam E
cætera quidem syluarum ligna etsi vmbram solatij habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis. Vnus est enim vitæ auctor, vnus me-
1.Tim.2.b diator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui
Ioan.6.d dicit spōsæ suæ: Salus tua ego sum. Non Moyses (inquit) dedit vobis panē hūc de cœlo, sed pater meus dat vobis panem de cœlo verum. Propterea ergo Christi potissimū desiderauerat vmbram, quòd solus sit qui non solum ab æstu refrigerat vitiorum, sed
Cant.2.a & replet delectatione virtutum. *Sub vmbra eius quem desideraueram sedi.* Vmbra eius, caro eius: vmbra eius, F
fides. Mariæ obumbrauit proprij filij caro, mihi domini fides: quanquam & mihi quoque quomodo non obumbrat caro, qui in mysterio māduco eam?
Luc.1.e Et sancta nihilo minus virgo fidei & ipsa experta est
Thre.4.d vmbram, cui dictum est: Et beata quæ credidisti. *Sub vmbra eius quem desideraueram sedi.* Et propheta: Spiritus (inquit) ante faciem nostram Christus dominus, in vmbra eius viuimus inter gentes. In vmbra in

gentibus, in luce eum angelis. In vmbra sumus quā-
diu per fidē ambulamus, & non per speciem. Et ideo iustus in vmbra, qui ex fide viuit. At qui viuit ex intellectu, beatus est: quia non in vmbra iam, sed in lumine. Iustus erat Dauid, & ex fide viuebat cum di-
Psal.118.k cebat Deo: Da mihi intellectum vt discam mandata tua, & viuam: sciēs successurum fidei intellectum, intellectui reuelandum lumen vitæ, & luminis vitā. Prius est venire ad vmbram, & ita ad id cuius vmbra est pertrāsire, quoniam nisi credideritis (ait) non intelligetis. Vides fidē & vitam esse, & vitæ vmbram? Nam è regione vita in deliciis agens, quoniam non
1.Tim.5.a est ex fide, & mors est, & vmbra mortis. Quæ enim (inquit) vidua in deliciis est, viuens mortua est. Denique sapientia carnis mors est. Sed & mortis est vmbra, illius scilicet quæ cruciat in æternum. Sedimus & nos aliquando in tenebrosis & vmbra mortis, carnaliter conuersantes, & non ex fide viuentes, mortui iam quidem iustitiæ, à morte verò secunda paulo minus absorbendi. Quantum etenim vmbra prope est corpori cuius est vmbra, tantum pro certo vita illa nostra inferno appropinquauit. Deniq; nisi *Psal.93.c*
quia Dominus adiuuit me, (inquit) paulo minus ha-
1.Ioan.3.c bitasset in inferno anima mea. Nunc autem de vmbra mortis ad vitæ transiuimus vmbram, magis autem translati sumus de morte in vitā, in Christi vmbra viuentes, si tamen viuentes, & non mortui. Nec enim reor continuò vt quis in vmbra eius fuerit, quòd viuat in ea, quia non planè omnis qui fidē habet, ex fide viuit. Nam fides sine operibus mortua est, nec potest dare vitam quam minime ipsa habue-
Thren.4.d rit. Ideo propheta cum dixisset, Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus: non contentus fuit sequi & dicere, in vmbra eius sumus, sed in vmbra (inquit) eius viuimus inter gentes. Et tu ergo vide vt viuas exemplo prophetæ in vmbra eius, vt quādoque & regnes in lumine eius. Nec enim tātum vmbram habet, habet & lucem. Ipse per carnem vmbra est fidei, ipse intelligentiæ lumen per spiritum. Et caro est enim & spiritus. Caro in carne manentibus, spiritus ante faciem nostram, id est in futuro, si tamen quæ retro sunt obliuiscentes, ad ea quæ ante sunt nosmetipsos extendimus, quò peruenientes experiamur de verbo quod dixit: Caro nō prodest quic-
Ioan.6.g quam, spiritus est qui viuificat. Nec ignoro quòd in carne adhuc manens qui dixerit, Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. At hoc ille. Nos vero qui nondum in paradisum, nondum ad tertium cœlum rapi meruimus, Christi interim carne pascamur, mysteria veneremur, exempla sectemur, fidem seruemus, & viuimus profecto in vmbra.

In vmbra eius quem desideraueram sedi. Fortassis feli- *Cant.2.a*
cius aliquid ista expertam se gloriatur in eo quòd se
in vmbra dicit non (vt propheta) viuere, sed sedisse. Sedere enim quiescere est. Plus est autem quiescere in vmbra, quàm viuere: sicut viuere plus est, quàm tantummodo esse in ea. Igitur quod est commune
Thren.4.d multorum, propheta assumens sibi, In vmbra eius viuimus, inquit: sponsa vero habens prærogatiuam, etiam quòd sub ea singulariter sederit, gloriatur. Nō enim vt ille pluraliter viuimus dixit, ita & hic sedimus, sed singulariter, *sedi*: vt agnoscas prærogatiuā.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi itaque nos cum labore viuimus, qui cõscij pec- G
catorum sub timore seruimus, ibi hæc deuota &
amans suauiter requiescit. Denique timor pœnam
habet, amor suauitatem. Vnde ait, *Et fructus eius dul-*
Cant. 2.b *cis gutturi meo*, gustum contemplationis significans,
quem obtinuerat per amorem suauiter subleuata.
At istud in vmbra, quia per speculum & in ænigma-
te. Erit cum declinauerint vmbræ crescẽte lumine,
imò penitus disparuerint, & subintrabit sicut perspi-
cua ita & perpetua visio: eritque non modo suaui-
tas gutturi, sed & satietas ventri, sine fastidio tamen.
Ibidem. *Sub vmbra eius quem desideraueră sedi, & fructus eius dul-* H
cis gutturi meo. Nos quoque vbi sponsa pausat, pausẽ-
mus pariter, de sumpto gustu patremfamilias glori-
ficantes, qui nos ad tales epulas inuitauit, sponsum
ecclesiæ Iesum Christum Dominum nostrum, qui
est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter per discretionem ordinatur charitas, vt omnia membra ecclesiæ, id est electi inuicem colligentur. Sermo XLIX.

Cant. 2.a I *NTroduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.* Vt quidẽ propositi capituli videtur so-
nare litera, habito pro votis dulci admodum fami-
liarique colloquio cum dilecto, illo abeunte sponsa
regreditur ad adolescentulas, aspectu ita ipsius affa-
túque refecta atque accensa, quatenus ebriæ similis
appareret. Et quasi illis stupentibus nouitatem, &
quærentibus causam, respondit mirum minimè esse
si vino æstuaret, quæ in cellam vinariam introisset.
Et secundum literam ita. Secundum spiritum quo-
que non negat ebriam, sed amore, non vino, nisi
quòd amor vinum est. *Introduxit me rex in cellam vi-* K
nariam. Quando præsens est sponsus, & sponsa ad
ipsum sermonem dirigit: tunc sponsus dicitur aut
dilectus, aut quem diligit anima mea, inquit: lo-
quens verò de ipso adolescentulis, regem nomi-
nat. Vt quid hoc? Propterea credo, quia & sponsæ
amanti atque dilectæ cõueniat vti familiarius (quod
à se est) amoris nominibus: & adolescẽtulis tãquam
disciplina indigentibus opus sit reuerendo premi
vocabulo maiestatis. *Introduxit me rex in cellam vina-*
riam. Quænam ista sit cella vinaria, prætereo dicere,
quia dixisse me recolo. Tamen si ad ecclesiam refe-
ratur sermo, cum repleti Spiritu sancto discipuli mu- L
sto ebrij à populo putarentur: tunc tanquam amicus
Act. 2.b sponsi pro spõsa stans Petrus in medio eorum, Non
(inquit) sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt. Attẽde in-
terim quòd non omnino ebrios, sed ebrios sicut ab
illis æstimati sunt, denegauit. Erant enim ebrij, sed
Spiritu sancto, non musto. Et quasi testificarẽtur ad
plebem reuera in cellam se fuisse vinariam introduc-
tos, rursum Petrus pro omnibus, Sed hoc est (ait)
Ioel. 2.g quod dictum est per prophetam Ioël: Et erit in no-
uissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu M
meo super omnem carnem, & prophetabũt filij ve-
stri & filiæ. Iuuenes vestri visiones videbunt, & senes
Act. 2.a vestri somnia somniabunt. An non tibi cella videtur
fuisse vinaria illa domus, in qua erant discipuli pari-
ter congregati, cum factus est repente de cœlo so-
nus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & re-
pleuit totam domum vbi erant sedẽtes, adimpleuit-
que prophetiam Ioëlis? Et nónne vnusquisque illo-
rum exiens inebriatus ab vbertate domus illius, &
torrente voluptatis tantæ potatus, dicere meritò
quibat, quoniam introduxit me rex in cellam vina-
riam? Sed & tu quoque si collecto tuo spiritu, mente
sobria & vacua curis, orationis domum solus intro-
eas, & stans coram Deo ad vnum aliquod de altari-
bus cœli ianuam tãgas sancti desiderij manu, & præ-
sentatus choris sanctorum tua penetrãte deuotione
(si quidem oratio iusti penetrat cœlos) in ipsorum
præsentia miserandus deplores miserias & calamita-
tes quas pateris, crebris suspiriis & gemitib⁹ inenar-
rabilibus prodas necessitatem, flagites pietatem: Si
inquam hoc egeris, confido in eo qui dixit: petite, & Matth. 7.g
accipietis: quia si perseueraueris pulsans, non exibis
vacuus. Verum cum te nobis reddideris plenũ gra-
tia & charitate, nec poteris spiritu feruens dissimula-
re munus acceptum, quod sine inuidia communica-
bis, erísque omnibus in gratia, quæ data est tibi, non
modo gratus, sed fortassis etiam admirãdus: poteris
& ipse veraciter protestari, quia introduxit me rex
in cellam vinariam, tantùm cautus esto non in te,
sed in Domino gloriari. Nec omne donum quanuis
spirituale prodire dixerim de cella vinaria, cum sint
& aliæ penes sponsum cellæ vel apothecę, diuersa in
se recondita habẽtes dona atque charismata secun-
dum diuitias gloriæ eius: de quibus cellis memini
me alibi latius disputasse. Nónne hæc condita sunt Deut. 32.c
(inquit) apud me, & signata in thesauris meis? Ergo
pro diuersitate cellarum, diuisiones gratiarum sunt,
& vnicuique manifestatur spiritus ad vtilitatem. Et
quanquam alij quidem detur sermo sapientiæ, alij
autem sermo scientiæ, alij verò prophetia, alij gratia
curationum, alij genera linguarum, alij interpretatio
sermonum, aliáque aliis, his similia: non tamen quis
horum pro huiusmodi dicere poterit quòd introduc-
tus fuerit in cellam vinariam. Ex aliis quippe cellis
siue thesauris ista sumuntur. Sed si quis orãdo obti-
neat mente excedere in id diuini arcani vnde mox
redeat diuino amore vehementissimè flagrans & æ-
stuans iustitiæ zelo, necnon & in cũctis spiritualibus
studiis atque officiis pernimium feruens, ita vt pos-
sit dicere: Concaluit cor meum intra me, & in me- Psal. 38.a
ditationibus meis exardescet ignis: is planè cum ex
charitatis abundantia beatam & salutarem vini lætí-
tiæ ructare crapulam cœperit, in cellam non immeri-
to perhibebitur vinariam introisse. Cum enim duo
sint beatæ contemplationis excessus, in intellectu
vnus, & alter in affectu: vnus in lumine, alter in fer-
uore: vnus in agnitione, alter in deuotione: pius
sanè affectus, & pectus amore calens, & sanctæ de-
uotionis infusio, etiam & vehementi spiritus reple-
tus zelo, non planè aliunde quàm è cella vinaria re-
portantur: & cuicunque cum horum copia surge-
re ab oratione donatur, potest in veritate loqui, quia
introduxit me rex in cellam vinariam. Sequitur:
Ordinauit in me charitatem. Omnino necessarie. Im- Cant. 2.a
portabilis siquidem absque scientia est zelus. Vbi
ergo vehemens æmulatio, ibi maximè discretio est
necessaria, quæ est ordinatio charitatis. Semper qui-
dem zelus absque scientia minus efficax minúsque
vtilis inuenitur, plerumq; autẽ & perniciosus valde
sentitur. Quò igitur zelus feruidior, ac vehementior
spiritus, profusiórque charitas: eò vigilantiori opus
scientia

sciẽtia est quæ zelum supprimat, spiritum temperet, A
ordinet charitatem. Proinde sanè ne tanquã nimia
& importabilis pro impetu spiritus quem è cella vi-
detur vinaria reportasse, præsertim ab adolescentu-
lis spõsa timeatur, iungit quod discretionis est etiam
se pariter accepisse, id est ordinem charitatis. Discre-
tio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modũ
tribuit & decorem, etiam & perpetuitatem. Deniq;
Psal. 118.m ait: Ordinatione tua perseuerat dies: diem virtutem
appellans. Est ergo discretio non tam virtus quàm
quædam moderatrix & auriga virtutũ, ordinatríxq;
affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus B
vitiũ erit, ipsáque affectio naturalis in perturbationẽ
magis conuertetur, exterminiúmque naturæ. *Ordi-*
Cant. 2.a *nauit in me charitatem.* Factum est autem hoc cum in
Ephes. 4.b ecclesia quosdam quidẽ dedit Apostolos, quosdam
autem prophetas, alios verò Euãgelistas, alios pasto-
Ibidem. a res & doctores ad consummationẽ sanctorũ. Opor-
tet autem vt hos vna omnes charitas liget & cõtem-
peret in vnitatẽ corporis Christi: quod minimè om-
nino facere poterit, si ipsa non fuerit ordinata. Nam
si suo quisq; feratur impetu secundũ spiritum quem
accepit, & ad quæque volet indifferenter prout affi- C
citur & non rationis iudicio conuolarit, dũ sibi assig-
nato officio nemo contentus erit, sed omnes om-
nia indiscreta administratione pariter attentabunt:
non planè vnitas erit, sed magis cõfusio. *Ordinauit in*
me charitatem. Vtinam & in me Dominus Iesus tan-
tillum ordinet charitatis quod dedit, vt sic mihi cu-
ræ sint vniuersa quæ sunt ipsius, vt tamen quod mei
potissimum propositi seu officij esse constiterit, ante
omnia curem, sed sanè ita id prius, vt tamen ad mul-
ta quæ mihi specialiter non attinẽt, afficiar amplius. D
Non enim semper quod prius curandum, id etiam
diligẽdum amplius erit: cum sæpe quod prius est ad
solicitudinẽ, minus sit ad vtilitatem, ac per hoc mi-
nus esse oporteat & in affectu. Frequenter proinde
quod pro iniuncto præponitur, Dei iudicio posthabetur: & quod veritas iudicat præponẽdum, id cha-
rius amplectẽdum ordo postulat charitatis. Nónne
(verbi gratia) ex iniũcto incumbit mihi cura omniũ
vestrum? Iam quicquid huic fortè prætulero operi,
quòd minus ipsi inuigilem dignè & vtiliter pro viri-
bus exequendo: etsi ex charitate fortassis id facere E
videar, ordinis tamen ratio non consentit. Quòd si
antè omnia quidem (vt debeo) huic intendo curæ,
non autem magis ad maiora gaudeo Dei lucra, quæ
per alterum fieri fortè cõperero: patet me ordinem
charitatis ex parte tenere, ex parte nequaquam. Si
verò me & ad id amplius quod specialius incumbit
solicitũ, & nihilo minus ad illud quod maius est ma-
gis affectum exhibeam: vtrobiq; profectò inuenior
charitatis ordinem assecutus, & non est cur dicere
non possim etiam ipse, quia ordinauit in me charita-
tem. Si autem dicas difficilè quenquam plus alieno F
gaudere magno bono, quàm proprio paruo: aduer-
tes certè vel ex hoc excellentiam gratiæ apud spon-
sam, & quoniam non cuilibet animæ dicere sit, quia
ordinauit in me charitatem. Quare facies decidẽt
quorundam vestrũm modo ad hunc sermonẽ? Nam
alta suspiria testãtur tristitiam animorum, conscien-
tiarúmque deiectionem. Nimirum metientes nos-
metipsos nobis, sentimus aliqui nostrum pro nostræ
imperfectionis experientia, quàm rara virtus sit alie-
næ non inuidere virtuti, nedum gaudere ad illam,
nedum etiam tanto plus quàm ad propriam quemq;
gratulari, quanto se perpenderit in virtute superatũ.
Adhuc modicum lumen in nobis est fratres, quot- Ioan. 12.f
quot de nobis ita sentimus. Ambulemus dum lucẽ
habemus, ne tenebræ nos comprehendant. Ambu-
lare, proficere est. Ambulabat apostolus qui dicebat:
Non arbitror me comprehẽdisse. Et addit: Vnũ au- Philip. 3.e
tem quæ retro sunt obliuiscens, ad ea quæ ante sunt, Ibidem.
me extendo. Quid est, vnum autem? Vnum autem,
inquit, quasi remansit mihi ad remedium, ad spem,
ad consolationem. Quid illud? Quæ retro sunt vide-
licet obliuiscens, ad ea quæ ante sunt me extendo.
Magna fiducia, quòd magnum electionis vas perfe-
ctum abnuens, profectum fatetur. Ergo non ambu-
lantem, sed sedẽtem à mortis tenebris comprehen-
di periculum est. Et quis sedens, nisi qui non curat Sap. 4.b
proficere? Id cauete: & si morte præoccupatus fue-
ris, in refrigerio eris. Dices Deo: Imperfectũ meum Psal. 138.c
viderunt oculi tui, & in libro tuo nihilo minus (in-
quit) omnes scribentur. Qui omnes? Profecto qui in
desiderio proficiendi inueniuntur. Sequitur enim:
Dies formabuntur, & nemo in eis: subaudi, peribit. Ibidem.
Dies proficientes intellige, qui si morte præoccupa-
ti fuerint, in eo quod eis deest perficiendi sunt. For-
mabuntur, & nemo in eis informis relinquetur. Et
quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri pro-
ficiẽti inuideo? Si doles quòd inuides, sentis, sed non
consentis. Passio est quandoque sananda, non actio
condemnanda. Tantùm non illic resideas iniquita-
tem meditãs in cubili tuo, qualiter videlicet foueas
morbum, satisfacias pesti, persequaris insontem, be-
ne ab illo gesta calumniando, deprimendo, peruer-
tendo, atq; impediendo gerenda. Alioquin non no- Rom. 6.b
cet ambulanti & extendẽti se ad meliora quod iam
nõ ipse operatur, sed quod habitat in eo peccatum.
Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua
arma iniquitati, non linguam ad detrahendum, non
quicquam reliqui corporis ad lædẽdum nocẽdúm-
ve aliquo modo, magis autem confunditur sic se esse
malè affectum: & inolitum ex longo vitium, confi-
tendo, flendo, orãdo conatur expellere: & cum non
præualet, mitior inde ad omnes, atq; apud se humi-
lior inuenitur. Quis sanè sapiens hominem damnet,
qui à Domino dicitur mitis esse, & humilis corde?
Absit vt inueniatur expers salutis imitator saluatoris Matt. 11.d
sponsi ecclesiæ Domini nostri, qui est super omnia
Deus benedictus in secula. Amen.

De duplici charitate, scilicet actuali, & affectuali: & eius ordinatione. Sermo L.

VOs forsitan expectatis tractari sequẽtia, explici-
tum putantes versiculum qui nouissime tracta-
batur. Verùm ego aliud molior. Habeo enim quod
adhuc vobis apponam de fragmentis hesterni con-
uiuij, quæ mihi collegeram ne perirẽt. Peribunt au-
tem si nulli apposuero. Nam si voluero ea habere so-
lus, ipse peribo. Nolo proinde vestram illis quã bene
noui fraudare ingluuiem, præsertim cum sint de fer-
culo charitatis, eò dulcia quò subtilia, eò sapida quò
minuta. Alioquin contra charitatem est valde nimis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cant.2.d de ipsa charitate fraudare. Itaque hic sum: *Ordinauit in me charitatem.* Est charitas in actu, est & in affectu. Et de illa quidem quæ operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatúmque formatum. Nam in affectu quis ita habeat vt mandatur? Ergo illa mãdatur ad meritum, ista in præmiũ datur. Cuius initium quidem profectúmq; vitam quoque præsentem experiri diuina posse gratia nõ negamus: sed planè cõsummationem defendimus futuræ felicitatis. Quomodo ergo iubenda fuit, quæ implenda nullo modo erat? Aut si placet tibi magis de affectuali datum

Philip.3.c quiescas & tu mihi quòd minimè in vita ista ab aliquo hominũ possit vel poterit adimpleri. Quis enim sibi arrogare id audeat quod Paulus ipse fatetur non comprehendisse? Nec latuit præceptorem, præcepti pondus hominum excedere vires: sed iudicauit vtile ex hoc ipso suæ illos insufficientiæ admoneri, & vt

Roma.3.c scirent sanè ad quem iustitiæ finem niti pro viribus

Ibidem. oporteret. Ergo mandando impossibilia, non præuaricatores homines fecit, sed humiles, vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mũdus Deo: quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro corã illo. Accipientes quippe mandatum, & sentientes defectũ, clamabimus in cœlum, & miserebitur nostri Deus: & sciemus in illa die, quia non ex operibus

ad Tit.3. iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiã saluos nos fecit. Atque hoc dixerim si quidem consenserimus affectualem legem fuisse mandatam. Sed actuali id potius conuenire inde vel maxime apparere videtur, quòd cum dixisset dominus,

Luc.6.d Diligite inimicos vestros: mox de operibus infert:

Ibidem. Benefacite his qui oderunt vos. Item scriptura: Si

Rom.12.d esurierit inimicus tuus, ciba illũ: si sitit, potũ da illi. & hic de actu habes, non de affectu. Sed audi itẽ dominum etiam de sui dilectione mandantem. Si diligitis me (inquit) sermones meos seruate. Atque hic

Ioan.14.b quoque ad opera mittimur per iniunctam obseruãtiam mãdatorum. Superuacuè autem de opere monuisset, si in affectione iam fuisset dilectio. Sic te ergo necesse est & illud accipere quòd iuberis diligere

Matt.22.d proximum tuum sicut teipsum, etsi non ita apertè expressum sit. An non denique satis tibi esse iudices ad implendum istud de proximi dilectione mandatum, si id perfectè obserues, in quo omni homini recte de lege naturæ præscribitur: Quod tibi non vis

Matth.7.b fieri, alij ne feceris? Et item illud: Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis? Neque hoc dico, vt sine affectione simus, & corde arido solas moueamus manus ad opera. Legi inter alia quæ scribit Apostolus magna & grauia hominum mala, hoc quoque adnumeratum scilicet, sine affectione. Sed est affectio quam caro gignit, & est quam ratio

Rom.1.d regit, & est quam condit sapientia. Prima est quam apostolus legi Dei dicit non esse subiectam, nec esse posse. Secunda quam perhibet è regione consentiẽtem legi Dei, quoniam bona est. Nec dubium distare inter se contentiosam & consentaneam. Longè

Psal.33.c verò tertia ab vtraque distat, quæ & gustat & sapit quoniam suauis est Dominus, primam eliminans, secundam remunerãs. Nam prima quidem dulcis, sed turpis: secũda sicca, sed fortis: vltima pinguis, & suauis est. Igitur per secũdam opera fiunt, & in ipsa charitas sedet, non illa affectualis quæ sale sapiẽtiæ condita pinguescens magnam menti importat multitudinem dulcedinis Domini, sed quædã potius actualis: quæ etsi nõdum dulci illo amore suauiter reficit, amore tamen amoris ipsius vehementer accendit. Non diligamus (ait) verbo neque lingua, sed opere *1.Ioan.3.b* & veritate. Vides quomodo cautè medius incedit inter vitiosum atque affectuosum amorem, ab vtroque pariter hanc distinguẽs actualem & salutiferam charitatem? Nec linguæ mentientis in hac dilectione recipit fictum, nec rursum afficientis exigit sapiẽtiæ gustũ. Opere (inquit) diligamus & veritate, quòd *Ibidem.* videlicet moueamur ad bene operãdum magis quodam viuidæ veritatis impulsu, quã sapidæ illius charitatis affectu. *Ordinauit in me charitatem.* Quam putas *Cant.2.c* harum? Vtramque, sed ordine oppositio. Nam actualis inferiora præfert, affectualis superiora. Etenim in bene affecta mente non dubium (verbi causa) quin dilectioni hominis, Dei dilectio præponatur, & in hominibus ipsis perfectiores infirmioribus, cœlum terræ, æternitas tẽpori, anima carni. Attamen in bene ordinata actione sæpe aut etiam semper ordo oppositus inuenitur. Nam & circa proximi curã & plus vrgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus fratribus diligentiori sedulitate assistimus, & paci terræ magis quàm cœli glorię iure humanitatis & ipsa necessitate intendimus, & temporalium inquietudine curarum vix aliquid sentire de ęternis permittimur; & languoribus nostri corporis postpositа animę cura penè continuè inseruimus, & ipsis denique infirmioribus membris nostris abundantiorẽ honorem, *1.Cor.12.c* iuxta sententiã apostoli, circundamus, per hoc quodammodo faciẽtes verbum Domini de quo habes: Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Orantem *Matth.20.b* denique hominẽ cum Deo loqui quis dubitet? Quotiens tamen inde charitate iubente abducimur & auellimur propter eos qui nostra indigent opera vel loquela? Quotiẽs piè cedit negociorum tumultibus pia quies? Quotiens bona cõscientia ponitur codex, vt operi manuum insudetur? Quotiens pro administrandis terrenis, iustissimè ipsis supersedemus celebrandis missarum solenniis? Ordo præposterus, sed necessitas non habet legem. Agit ergo suum actualis charitas ordinem iuxta patrisfamilias iussionem incipiẽs à nouissimis. Pia certè & iusta, quæ non sit acceptrix personarum, nec precia cõsideret rerum, sed hominum necessitates. At non ita affectualis: nam à primis ipsa ducit ordinẽ. Est enim sapiẽtia per quam vtique quæque res sapiũt prout sunt: vt (verbi gratia) quæ pluris natura habet, pluris quoque ipsa affectio sentiat, minora minus, minima minimè. Et illũ quidem ordinẽ charitatis veritas facit, hunc autem veritatis ordinem charitas vẽdicat sibi. Nam & vera in hoc est charitas, vt qui indigent amplius, accipiant prius: & rursus in eo chara apparet veritas, si ordinẽ tenemus affectu, quem illa ratione. Tu ergo si diligas *Matt.22.* dominum Deum tuum toto corde, tota anima, tota virtute tua, & amorem amoris illum quo contenta est charitas actualis, affectu feruentiori transiliens, ipso cõminus diuino amore (ad quem is est gradus) accepto in plenitudine, spiritu totus igneścas, sapit tibi profecto Deus, & si nõ dignè omnino prout est (quod vtique impossibile est omni creaturæ) certè prout

prout est (quod vtique impossibile est omni creaturæ) certè prout tuum sapere est. Deinde sapies etiam ipse tu tibi prout es, cum te senseris nil habere prorsus vnde te ames nisi inquantum Dei es: quippe qui totum vnde amas, in illum effuderis. Sapies inquam tibi prout es, cum ipso experimento amoris tui, & affectionis quam ad teipsum habebis, nihil dignum te esse inuenies quod vel à teipso ametur nisi propter ipsum, sine quo ipse es nihil. Iam verò proxi-

Ibidem. mus, quẽ verè te oportet diligere tanquam teipsum, vt tibi & ipse sapiat prout est: haud aliud profecto sapiet tibi, quàm tu tibi, qui hoc est quod tu, est enim homo. Qui itaque te non diligis nisi quia diligis Deum, consequenter omnes qui similiter diligunt eũ, diligis tanquam teipsum. Porro inimicum hominem, quoniam nihili est, pro eo quòd non diligit Deum, non potes quidem diligere tanquam teipsum, qui Deum diligis: diliges tamen vt diligat. Non est autem idipsum diligere vt diligat, & diligere quia diligit. Proinde vt tibi & ipse sapiat prout est, sapiet tibi non quidem quod est, qui vtique nihili est, sed quod futurus forsitan est, quod est prope nihili, quippe quod adhuc pendet sub dubio. Etenim de quo constat quòd ad amorem Dei non sit deinceps rediturus, sapiat tibi necesse est non prope iam nihil, sed nihil ex toto, vtpote quod in

Psal.138.d æternum nihili est. Illo igitur excepto qui non modo iam non diligendus, insuper & odio habendus est, secundum illud: Nónne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam? de cætero nulli vel inimicissimo homini negari quantulumcunque affectum charitas sanè in hac parte ambitiosa permittit. Quis sapiens, & intelliget hæc? Da mihi hominem qui ante omnia quidem ex toto se diligat Deum: se vero & proximum inquantum diligunt ipsum, inimicum autem tanquam aliquando forsitan dilecturum: porrò parentes carnis suæ germanius propter naturam, spirituales verò eruditores suos profusius propter gratiam: atque in hũc modum ad cætera quæque Dei ordinato intendat amore, despiciens terram, suspiciens cœlum, vtens hoc mundo tanquam non vtens, & inter vtenda & fruenda intimo quodam mentis sapore discernens, vt transitoria transitorie, & ad id duntaxat quod opus & prout opus est curet, æterna desiderio amplectatur æterno: talem inquam, da mihi hominem, & ego audacter illum sapientem pronuncio, cui nimirum quæque res reuera sapiunt prout sunt, & cui in veritate atque securitate competit gloriari & dicere: Quia *ordinauit in me charitatem.* Sed vbi ille, aut quando ista? Quod flens dico, quousque odoramus & non gustamus, prospicientes patriam, & non apprehendentes, suspirantes & de longe salutantes? O veritas exulum patria, exilij finis, video te, sed intrare non sinor carne retentus, sed nec dignus admitti, peccatis sordens. O sapientia quæ attingis à fine vsque ad finem fortiter in instituendis & continendis rebus, & disponis omnia suauiter in beandis & ordinandis affectibus, dirige actus nostros prout nostra temporalis necessitas poscit, & dispone affectus nostros prout tua veritas æterna requirit, vt possit vnusquisque nostrum securè in te gloriari & dicere: Quia ordinauit in me charitatem. Tu es enim Dei virtus & Dei sapientia Christus sponsus ecclesiæ Dominus noster super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter sponsa petit sibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus, & odoramentis fidei, & de spe & timore. Sermo LI.

Cant. 2. d FVlcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Creuit amor: quia incentiua amoris plura solito processerunt. Vides siquidem quanta hac vice non videndi tantùm, sed & colloquendi copia fuit. Ipsa quoq; visio apparet vultu induta sereniori, & sermo iucundior, & sermocinatio longior atque protractior. Nec solùm oblectata colloquio, sed & gloriata præconio est. Ad hæc, eius quem desideraverat refrigerata est vmbra, cibata fructu, potata ca-

Eccle.24.c lice. Nec enim sitibunda putanda est exisse de cella vinaria, in quam se introductam modo nouissimè gloriatur. Imò verò sitibunda, quoniam qui bibit me, inquit, adhuc sitiet. Post ista omnia sponso more suo secedente, illa languere amore se perhibet, id est præ amore. Qui enim gratiorem fuerat experta præsentiam, eo postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio desiderij est: & quod ardentius desideras, cares ægrius. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quousque denuo reuertatur quem molestissimè sustinet demorantem. Atque is ordo sermonum. Nunc iam spiritualem fructum qui in ipsis est, spiritu duce veritatis tentemus eruere. Et si communis ecclesia sanctorum hic recipitur loquens: nos in floribus fructibúsque designati sumus, sed & quique conuersi de seculo in toto seculo. In floribus quidem nouella & tenera adhuc incipientium conuersatio demonstratur, in fructibus vero proficientium fortitudo, & maturitas perfectorum. His stipata mater pe-

Philip.1. regrinans & fructificans, cui viuere Christus est, &

Prou.33.b mori lucrum: profectò æquanimius fert molestiam suæ dilationis, quoniam (iuxta scripturam) datur ei de fructu manuum suarum tanquam ex primitiis spiritus, & laudant eam in portis opera eius. Si autẽ secundum moralem sensum in vna anima vis tibi vtraque hæc assignari, & flores videlicet & fructus: fidem florem, fructum actum intellige. Nec incongruè (vt opinor) id tibi videbitur, si aducrtas quo-

Heb.11.b. modo instar floris necessariò prudentis fructũ, bonum quoque opus fide oporteat præueniri. Alioquin sine fide impossibile est placere Deo, Paulo attestante: magis autem æquè ipso docente: Omne

Rom.14.d *Iaco.2.d* quod non est ex fide, etiam peccatum est. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est, sicut inutiliter quoque flos apparet vbi non sequitur fructus.

Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. Cant. 2. d Ergo ex, bonis operibus in fide non ficta radicatis recipit consolationem mens assueta quieti, quoties sibi (vt assolet lux contẽplationis subtrahitur. Quis enim non dico continuè, sed vel aliquandiu dum in hoc corpore manet, lumine contemplationis fruatur? At quotiens (vt dixi) corruit à contemplatiua, totiens in actiuam se recipit, inde nimirum tanquam è vicino familiarius reditura in idipsum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoniam sunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter. Est quippe soror Mariæ Martha. Neque enim etsi à contemplationis lumine cadit, patitur tamen vllatenus se incidere in tenebras peccati seu ignauiam ocij, sanè in luce bonæ operationis se retinens. Et vt scias etiam operalucem esse, Luceat lux vestra, inquit, coram hominibus: quod non est dubiũ de operibus fuisse dictum, quæ homines poterant intueri. *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.* Cum præsto est quod amatur, viget amor, languet cum abest. Quod non est aliud quàm tædium quoddam impatientis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis absente quem amat, dum totus in expectatione, quantamlibet festinationem reputat tarditatem. Et ideo ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus cum fidei ordinamentis, in quibus moram faciente sponso interim requiescat. Loquor vobis experimẽtum meum quod expertus sum. Siquando sanè comperi profecisse aliquos vestrum ex meis monitis, tunc non me piguit, fateor, curam prætulisse sermonis proprio ocio & quieti. Cum enim (verbi gratia) post sermonem iracundus quispiam reperitur mutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimis in fortem: porrò mitis, humilis, fortis, in sua quisque gratia excreuisse, & seipso melior factus esse agnoscitur, sed & qui fortè tepuerant & languebant circa spirituale studium torpenter & dominantes, ad ignitum eloquium Domini referbuisse & euigilasse videntur, & qui deserto fonte sapientiæ foderant sibi propriæ voluntatis cisternas non valentes aquas continere, propterea ad omne iniunctum grauati corde atido murmurabant, nullum in se habentes deuotionis humorem: hi inquam cum de rore verbi & pluuia voluntaria quam segregauit Deus hæreditati suæ, refloruisse probantur in opera obedientiæ, facti in omnibus voluntarij & deuoti, non est (dico vobis) vnde subeat mentem quasi pro intermisso studio iucundæ contemplationis tristitia, cum talibus fuero circundatus floribus atque fructibus pietatis. Patienter auellor ab infœcundæ Rachelis amplexibus, vt de Lia mihi exuberent fructus profectuum vestrorum. Minimè prorsus pigebit me intermissæ quietis pro cura sermonis, cum videro in vobis germinare semen meum, atque ex ea augeri incremẽta frugum iustitiæ vestræ. Charitas enim quæ non quærit quæ sua sunt, id mihi iamdudum facilè persuasit, nil scilicet desiderabilium meorum vestris præferre vtilitatibus. Orare, legere, scribere, meditari, & si qua sunt alia spiritualis studij lucra, hæc arbitratus sum propter vos detrimenta. *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.* Hoc itaque locuta est sponsa adolescentulis in sponsi absentia, monens eas in fide proficere & operibus bonis, donec veniat, sentiens in eo fore & beneplacitum spõsi, & filiarum salutem, & suam ipsius consolationem. Scio me hunc locum in libro de dilectione Dei plenius explicuisse, & sub alio intellectu, potiorĩne an deteriori, lector iudicet, si cui vtrumque videre placuerit. Non sanè à prudente de diuersitate sensuum iudicabor, dummodo veritas vtrobique nobis patrocinetur, & charitas cui scripturas seruire oportet, eò ædificet plures quò plures ex eis in opus suum veros erudierit intellectus. Cur enim hoc displiceat in sensibus scripturarum, quod in vsibus rerum assiduè experimur? In quantos (verbi causa) sola aqua nostrorum assumitur corporum vsus? Ita vnusquilibet diuinus sermo non erit ab re si diuersos pariat intellectus, diuersis animarum necessitatibus & vsibus accommodandos. Sequitur: *Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me.* Et super hoc quoque in præfato opusculo memini vberius disputatum: sed signemus sermonis ordinem. Liquet denuò adesse sponsum, credo vt sua præsentia languentem erigat. Quomodo enim non in præsentia eius conualescat, quem absentia consternarat? Ergo non sustinet dilectæ molestiam, adest, neque enim moram facere potest tantis desideriis euocatus. Et quia illam compererat donec absens fuit, fidelem ad opera, & solicitam ad lucra, in eo nimirum quòd flores sibi & fructus præceperat adunari, etiam cum propensiori hac vice remuneratione gratiæ est reuersus. Denique vno brachiorum suorum sustentat caput iacentis, alterum ad amplexandum parans, vt sinu foueat. Felix anima, quæ in Christi recumbit pectore, & inter verbi brachia requiescit. *Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me.* Non ait, amplexatur: sed, *amplexabitur me*: vt noueris prioris gratiæ adeò non ingratam, vt secundam gratiarum actione præuenerit. Disce in referendo gratiam non esse tardus aut segnis, disce ad singula dona gratias agere. Diligenter, inquit, considera quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet Dei dona debita gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant, id est nec minima beneficia obliuiisci. Nunquid non perit, quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus vrens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ. Propter hoc denique sponsa mox vt gratiam de læua sensit, gratias egit, non expectans plenitudinem quæ in dextera est. Neque enim vbi memorata est læuam iam esse sub capite suo, etiam secuta est à dextera se similiter amplexatam, sed *amplexabitur me*, inquit. Cæterùm quid putamus verbo sponso læuam esse siue dexteram? Num id quod dicitur hominis verbum, istiusmodi corporeas partes habet in se diuisas, & lineamenta distincta, ac distinguentia inter sinistram & dexteram? Quanto magis is qui Dei & Deus est sermo varietatem prorsus aliquam non admittit, sed est qui est, in sua nimirum natura tam simplex, vt non habeat partes, tam vnus vt non habeat numeros. Est enim Dei sapientia, de qua scriptum est: Et sapientiæ eius non est numerus. At si quod inuariabile est, id incomprehensibile, ac per hoc etiam ineffabile esse necesse est: vbi quæso inuenias verba quibus illam maiestatẽ vel dignè assignes, vel proprie proloquaris, vel competenter diffinias? Tamen vtcunque loquamur quod vtcunque de ea Spiritu sancto reuelante sentimus. Docemur authoritate

Matt.5.b
Cant.2.d
Cant.2.a
1.Cor.13.b
Cant.2.
Ioan.6.b
Psal.146.a

ritate patrum & consuetudine scripturarum congruentes de rebus notis licere similitudines vsurpare, sed & verba nõ noua inuenire, sed nota mutuari vel transferre, quibus dignè & competenter eædem similitudines vestiãtur. Alioquin ridiculè ignota per ignota docere conaberis. Ergo quia per dextrum & sinistrum aduersa solent atque prospera designari: videtur mihi hoc loco intelligi posse æquam quidem verbi cõminationem supplicij, dextram verò regni promissionem. Est autem cum mens nostra formidine pœnæ seruiliter premitur: & nunc nequaquam sub capite, sed super caput læua esse dicenda est: nec potest sic affecta anima omnino dicere, *Quia læua eius sub capite meo.* At verò si proficiens ex hoc spiritu seruitutis transierit in quendam spontanei obsequij digniorem affectum, quatenus videlicet præmiis potius prouocetur quàm arctetur suppliciis, magis autem si amore boni ipsius agatur: nunc indubitanter dicere poterit, *Quia læua eius sub capite meo*: quippe qui illum seruilem mẽtum qui in sinistra est, meliori atque excellentiori habitudine superarit animi, & dignis desideriis etiam ipsi appropiauerit dexteræ in qua sunt omnes promissiones, dicente propheta ad dominum: Delectationes in dextera tua vsque in finem. Vnde & certa spe concepta cum fiducia loquitur: *Et dextera eius amplexabitur me.* Tu iam mecum videris an ita affectæ & affecutæ hunc tantæ suauitatis locum, illud quoque conueniat de psalmo vsurpare, vt dicat etiã ipsa: In pace in idipsum dormiam & requiescam: præsertim cum suppetat causa quæ sequitur, quoniã tu domine singulariter in spe constituisti me. Quod equidem tale est. Donec quis premitur à spiritu seruitutis, parúmque habet de spe, de timore plurimum, non est ei pax neque requies, fluctuante nimirum cõscientia inter spem & timorem, maximéque quòd à superexcellente timore abundantius crucietur. Nam timor pœnã habet, & ideo non est illi dicere: In pace in idipsum dormiam & requiescam, quando necdũ se singulariter in spe constituta videbitur, ac proinde etiam in pace in idipsum dormire iã & requiescere? Si dormiatis, inquit, inter medios cleros pennę columbæ deargentatæ. Quod propterea dictum puto, quoniam est locus inter timorem & securitatem, tanquam inter læuam & dexterã, media videlicet spes, in qua mẽs & conscientia molli nimirum supposito charitatis strato suauissimè requiescit. Et forte in consequentibus huius ipsius cantici hic locus fuerit designatus, vbi in descriptione ferculi Salomonis inter cætera habes: *Media charitate constrauit propter filias Hierusalem.* Nam qui se singulariter in spe constitutum sentit, non iam in timore seruit, sed requiescit in charitate. Deniq; requiescit & dormit sponsa: pro qua dicitur: Adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas ceruósque camporum, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Magna & stupenda dignatio, quòd quiescere facit animam contemplantem in sinu suo, insuper & custodit ab infestantibus curis, protegítque ab inquietudinibus actionum, & molestiis negociorum, nec patitur omnino suscitari nisi ad ipsius vtique voluntatem. At istud non in angustiis finiendi iam sermonis adoriendum est, magis autem hinc alius inchoetur, quatenus locus delectabilis debita in tractando diligentia non fraudetur. Non quòd vel tunc sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis (præsertim in tam digna támque excellente & omnino supereminente materia) sed sufficientia nostra ex Deo est, sponsõ ecclesiæ Iesu Christo domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal.15.c
Cant.2.a
Psal.4.
ibid.
Cant.3.d
Cant.2.b
Psal.67.c

De excessu qui contemplatio dicitur, in qua sponsus facit quiescere animam sanctam, pro eius quiete zelans, Sermo LII.

Cant.2.b

ADiuro vos filiæ Hierusalem, per capreas ceruósq; camporum, vt nõ excitetis neq; euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Prohibentur adolescentulæ. Has enim filias Hierusalẽ dicit, quia etsi delicatæ & molles quasi fœmineis adhuc affectibus & actibus infirmæ, sponsæ tamen inhærent spe proficiendi, & proficiscẽdi Hierusalem. Prohibentur ergo ab infestatione sponsæ dormientis, ne scilicet præter voluntatem ipsius vllatenus eam excitare præsumãt. Propterea enim dulcissimus sponsus læuam suam capiti eius suppossuit, secũdum ea quæ præmissa sunt, quatenus in sinu suo eam quiescere faceret & dormire. Et nunc sicut subinde scriptura prosequitur, ipse custos illius dignantissimè & beneuolentissimè vigilat super eam, ne adolescentularum crebris minutísque necessitatibus inquietata euigilare cogatur. Ista est literalis cohærentia textus. Sedenim contestatio illa facta per capreas ceruósque camporum, nihil omnino secundum literam consequentiæ rationabilis habere videtur, adeo totam sibi eam vendicat intelligentia spiritualis. At quoquo modo illa se habeat, interim bonum est nos hic esse, & intueri paulisper naturæ diuinæ bonitatem, suauitatem, dignationẽ. Quid nanq; tu homo in humanis vnquam affectibus expertus es dulcius, quàm modo tibi exprimitur de corde altissimi? Et exprimitur ab illo qui scrutatur alta Dei, & nõ potest nescire quæ in eo sunt, quia spiritus ipsius est: nec aliud planè loqui quã quod apud ipsum vidit, quoniã veritatis spiritus est. Deniq; nec deest in nostro genere qui hoc munere felix lætificari meruerit, & sic in semetipso suauissimi arcani huius habuerit experimentum: nisi tamen scripturæ loco qui præ manibus est, omnino decredimus, vbi manifestè inducitur cœlestis sponsus vehementissimè zelans pro quiete cuiusdã dilectæ suæ solicitus seruare inter brachia propria dormiẽtẽ, ne qua fortè molestia vel inquietudine à somno suauissimo deturbetur. Nõ me capio præ lætitia, quod illa maiestas tã familiari dulcíq; cõsortio nostræ se inclinare infirmitati minimè dedignatur, & superna deitas animæ exulãtis inire cõnubia, cuiq; spõsi ardentissimo amore capti exhibere affectũ nõ despicit. Sic in cœlo esse non ambigo, vt lego in terra: sentietque pro certo anima quod cõtinet pagina, nisi quòd nõ sufficit ista omnino exprimere quantum capere illa

Universidad de Deusto
Biblioteca

tunc poterit, sed nec quantum iam potest. Quid putas illic accipiet, quæ hic tãta familiaritate donatur, vt Dei brachiis amplecti se sentiat, Dei sinu foueri, Dei cura & studio custodiri, ne dormiés fortè à quo piam donec vltro euigilet, excitetur? Age iam itaque dicamus (si possumus) quisnã ille sit somnus quo dilectam suam sponsus obdormire velit, nec patiatur omnino nisi ad ipsius arbitrium excitari, ne forte cũ legerit quis apud Apostolũ: Hora est iã nos de somno surgere: siue apud prophetã exorari ab ipso Deũ illuminare oculos suos ne vnquã obdormiat in morte: nominum æquiuocatione turbetur, nec inueniat omnino quid dignè de dormitione sponsæ quæ hoc loco memoratur, sentire possit. Nã ne illud quidem simile est huic quod de Lazaro ait in euangelio dominus, Lazarus amicus noster dormit, eamus & à somno excitemus eum. Hoc enim dicebat de morte corporis eius, cum discipuli de dormitione somni dictum putarent. Non est autem is sponsæ somnus, dormitio corporis vel placida, quæ sẽsus carnis suauiter sopit ad tempus: vel horrida, quæ funditus vitam tollere consueuit. Multo magis verò & ab illa alienus existit qua obdormitur morte, cũ videlicet in peccato quod est ad mortem, irreuocabiliter perseueratur. Magis autem istiusmodi vitalis vigilq; sopor sensum interiorem illuminat, & morte propulsata vitam tribuit sempiternam. Reuera enim dormitio est, quæ tamen sensum nõ sopiat, sed abducat. Est & mors (quod non dubius dixerim) quoniam apostolus quosdam in carne adhuc viuentes commendando sic loquitur: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Proinde & ego non absurdè sponsæ extasim vocauerim mortem, quæ tamen non vita, sed vitæ eripiat laqueis, vt possit dicere: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Inter medios namque laqueos in hac vita inceditur, qui vtique totiens non timẽtur, quotiens sancta aliqua & vehementi cogitatione anima à semetipsa abripitur: si tamen eousque mente secedat & auolet, vt & hunc communem transcendat vsum & consuetudinem cogitandi. Etenim frustra iacitur rete ante oculos pennatorũ. Quid enim formidetur luxuria, vbi nec vita sentitur? Excedente quippe anima, etsi non vita, certè vitę sensu, necesse est etiam vt nec vitæ tentatio sentiatur. Quis dabit mihi pẽnas sicut colũbæ, & volabo, & requiescam? Vtinam hac morte ego frequenter cadã, vt euadam laqueos mortis, vt non sentiã vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, vt non obstupescã ad sensum libidinis, ad æstum auaritiæ, ad iracũdiæ & impatientiæ stimulos, ad angores solicitudinum, & molestias curarum. Moriatur anima mea morte iustorũ, & nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors, quæ vitã non aufert, sed trãsfert in melius. Bona, qua non corpus cadit, sed anima subleuatur. Verum hæc hominum est. Sed moriatur anima mea morte etiã (si dici potest) angelorum, vt præsentium memoria excedẽs rerũ se inferiorũ corporearúmq; nõ modo cupiditatib⁹, sed & similitudinibus exuat, sitq; ei pura cum illis conuersatio cum quibus est puritatis similitudo. Talis (vt opinor) excessus aut tantũ, aut maximè contemplatio dicitur. Rerũ etenim cupiditatibus viuendo non teneri, humanæ virtutis est: corporum verò similitudinibus speculãdo non inuolui, angelicæ puritatis est: vtrunq; tamen diuini muneris est: vtrunq; excedere, vtrunq; teipsum trãscendere est, sed lõgè vnum, alterũ non longè. Beatus qui dicere potest: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Non fuit contentus exire nisi & longe se faceret, vt posset quiescere. Transilisti carnis oblectamenta, vt minimè iam obedias concupiscentiis eius, nec tenearis illecebris: profecisti: separasti te, sed nondum elongasti, nisi & irruentia vndique phantasmata corporearum similitudinũ transuolare mentis puritate prævaleas. Hucusque noli tibi promittere requiem. Erras si citra inuenire te existimas locũ quietis, secretum solitudinis, luminis serenum, habitaculũ pacis. Sed da mihi qui illuc peruenerit, & incunctanter fateor quiescentem, qui meritò dicat: Cõuertere anima mea in requiẽ tuã: quia dominus benefecit tibi. Atq; hic verè in solitudine locus, & in lumine habitatio, prorsus iuxta prophetam, taber naculũ in vmbraculũ diei ab æstu, in securitatem & absconsionẽ à turbine & à pluuia. De quo & sanctus Dauid: Abscondit me, inquit, in tabernaculo suo in die malorum, protexit me in absc͠odito tabernaculi sui. Puto ergo in solitudinem hãc secessisse sponsam, ibiq; præ amœnitate loci inter amplexus sponsi suauiter obdormisse, id est in spiritu excessisse, quando prohibitæ sunt adolescentulæ expergefacere illam quoadusq; ipsa voluerit. At illud qualiter? Nõ enim simpliciter, neque leui (vt assolet) commotione prohibitæ sunt: sed omnino noua & insueta cõtestatione, per capreas scilicet ceruósq; camporũ. Quo quidem genere ferarũ videntur mihi satis congruenter expressæ sanctæ animæ exutæ corporibus, simul & qui cum Deo sunt angeli, nimirum propter acumen visus, & saltus celeritatẽ. Vtrumq; hoc siquidẽ vtrisque spirititibus cõuenire cognoscimus. nam facilè & petũt summa, & intima penetrant. Quorum quoque in campis designata conuersatio euidenter liberos atque expeditos signat in cõtemplatione discursus. Quid sibi vult ergo adiuratio facta per istos? Profectò ne inquietæ adolescentulæ audeant leui ex causa euocare dilectam à tam reuerẽdo collegio: cui absq; dubio totiens admiscetur, quotiens contemplando excedit. Pulchrè itaque horum auctoritate terrentur, à quorum societate constat auelli illam ipsarum importunitate. Attendant adolescentulæ quos offendant pariter cum matrem inquietant, & minimè ita materna de charitate confidant, vt non in illum cœlestem conuentũ sine magna necessitate irruere vereantur. Id quippe se agere cogitent quotiens in contemplatione quiescenti plus iusto molestæ sunt. Ponitur sanè in volũtate ipsius, & vacare sibi, & curæ illarum intendere prout oportere iudicauerit, cũ vetatur excitari ab illis quousque ipsa velit. Nouit sponsus quanta flagret dilectione etiam erga proximos sponsa, & satis propria charitate solicitari matrem de profectibus filiarum, nec se vllo pacto illis subtracturam seu denegaturam quantum & quotiẽs opus fuerit: propterea que secutæ discretioni eius credendam censuit hanc disputationem. Non enim est talis quales multos videmus prophetica inuectione notatos, qui quod crassum est & forte assumentes, quod debile est proiiciunt. Nunquid medicus valentes

Roma.13.c
Psal.12.b
Ioan.11.b
Coloss.3.4
Psal.123.a
Prou.1.b
Psal.54.b
Ibidem.
Psal.114.b
Esaiæ.4.b
Psal.26.b
Eccle.24.

valentes requirit, & non potius ægrotantes? Si contingat, facit forsitan vt amicus, sed non vt medicus. Quos docebis magister bone, si omnes indoctos repueris? Quibus quæso adhibebis diligentiam disciplinæ, si indisciplinatos vel effugueris omnes vel fugeris? In quibus obsecro tuã probabis patientiam, si solos admiseris mansuetos, inquietos excluseris? Sunt tamen de hic sedentibus qui vtinam præsens capitulum attentius obseruarent. Cogitarent certè quanta præpositis reuerentia debeatur, quos temere inquietando, cœli quoque ciuibus se reddũt infestos: & nobis fortè plusculum solito parcere demum inciperent, nec tam irreuerenter leuitérque se ingererent cum vacamus. Rara satis mihi ad feriandum à superuenientibus (vt bene norunt) conceditur hora, etiam cum ipsi me in omni patientia sustinebunt. Verùm ego scrupulosius moueo istiusmodi querelam, ne quis fortè pusillanimis supra vires propriæ patientiæ dissimulet à necessitatibus suis, dum me inquietare veretur. Supersedeo igitur, & ne magis impatientiæ exemplum videar dare infirmis. Pusilli domini sunt credentes in eum: non patior vt ex me scandalum patiantur. Non vtar hac potestate: magis autem ipsi me vtantur vt libet, tantum vt salui fiãt. Parcent mihi, si non pepercerint: & in eo potius requiescam, si non me inquietare timuerint pro necessitatibus suis. Geram eis morem quoad potuero, & in ipsis seruiam Deo meo quandiu fuero, in charitate non ficta. Non quæram quæ mea sunt: nec quod mihi est vtile, sed quod multis, id mihi vtile iudicabo. Hoc solum deprecor, vt fiat acceptum eis fructuosumque ministerium meum, si fortè vel ex hoc inueniam in die mala misericordiam in oculis patris eorum simul & sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui cum eo est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Qualiter per montes & colles significantur beatitudines cœlestium spirituum, in quibus transilit, id est notum fecit mysterium suæ incarnationis veniens ad incarnandum. Sermo LIII.

Vox dilecti mei. Videns spõsa nouam adolescentularum verecundiam, & verecundũ timorem, quòd scilicet de nouo cœpissent non audere se ingerere sancto ocio ipsius, nec sicut heri & nudiustertius molestæ fieri quiescenti in cõtemplatione præsumerent, agnoscit hoc sibi prouenisse cura & opera sponsi: & exultans in spiritu, siue pro illarum profectu quæ à nimia & superflua inquietudine compescuntur, siue pro sua deinceps futura liberiori quiete, siue etiam pro dignatione & fauore sponsi adeo pro hac ipsa eius quiete zelantis, & tanto studio defensantis suauissima ocia sua, imò studia feruentissima: ait hoc facere vocem dilecti sui, huius rei gratia factam ad illas. Etenim is qui aliis præest in solicitudine, vix vnquam vel rarò securè vacat sibi, dum semper timet sui penuriam facere subditis, & non placere Deo quòd communi vtilitati propriam præfert quietem, & contemplationis dulcedinem. Non autem parum gaudij & securitatis accedit interdum suauiter ferianti, cum ex metu quodam & reuerẽtia erga se immissa diuinitus cordibus subditorum, intelligit suam Deo placere quietem, qui facit vt illi æquo magis animo suas necessitates sustineãt, quàm patris spiritualis grata audeant ocia temere perturbare. Nam iusta trepidatio paruulorum manifestè signat audisse eos intus quasi minacem atque increpatoriam illius proculdubio vocem qui in propheta loquitur: Ego qui loquor iustitiam. Vox eius, inspiratio eius est, ac iusti timoris incussio. Comperta ergo hac voce sponsa gaudens & exultans, *Vox*, inquit, *dilecti mei*. Amica est, & gaudio gaudet propter vocẽ spõsi. Et addit, *Ecce iste venit saliens in mõtibus, trãsiliens colles*. Comperta ex auditu vocis dilecti præsentia, incunctanter intendit bene curiosos oculos ad videndum quem audierat. Auditus ducit ad visum: quia fides ex auditu, qua corda mundãtur, vt possit videri Deus. Sic enim habes, Fide mundans corda. Videt itaque venientem, quem loquentẽ audierat, obseruante etiam hic ordinem illum spiritu sancto, qui apud prophetam descriptus est ita: Audi filia, & vide. Et vt certius aduertas, non casu neque fortuito, sed de studio magis & industria, ob illam scilicet rationem quã præmisimus, auditũ hoc loco præmissum visui, vide si non hic ordo verborũ à sancto quoque Iob obseruatus inuenitur, vbi sic loquitur Deo: Auditu auris audiui te, & nũc oculus meus videt te. Sed & vbi spiritus sanctus super apostolos in die Pentecostes descendisse memorat, nónne auditus visum præuenisse describitur? Ait enim: Factus est repente de cœlo sonus tanquã aduenientis spiritus vehementis. Et infra: Et apparuerũt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis. Et hic ergo spiritus sancti aduentum primò auditus, dehinc visus percepisse refertur. Sed de hoc satis: quoniã tu quoque si curas operam dare huiusce modi inquisitioni, poteris & ipse fortassis in aliis scripturæ locis nõnulla similia reperire. Nunc iam illud consideremus quod diligentioris eget inquisitionis, & difficiliores habet accessus: ad quod nimirum omnino me egere fateor adiutorio spiritus sancti, vt ponere in lucem possim qui sint illi montes seu colles super quos salientẽ & transilientẽ eos ecclesia sponsum lætis spectauit obtutibus, credo cum properaret ad ipsius redemptionem cuius cõcupierat decorẽ. Nam id quidem propterea ita & non dubiè senserim, quoniã simile quid de propheta occurrit mihi euidenter in spiritu præuidente & exprimente saluatoris aduentum. In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad curendam viam: à summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius. Cursus & recursus is notissimus est à quo: & ad quid initus consummatúsque, notissimum. Quid igitur? Pingemus nobis siue in psalmis ista legentes, siue in præsenti cantico, virum gigantẽ proceræ staturæ, absentis cuiuspiam mulierculæ amore captum, & dum properat ad cupitos amplexus, transilientem montes colléfque hos, quos videmus mole corporea super plana terræ tanta altitudine eminentes, vt & supra nubes aliqui illorum verticem extulisse cernantur? Verùm nõ decet istiusmodi corporeas phãtasias imaginari, præsertim tractantes hoc cãticum spirituale: sed nec licet omnino nobis, qui meminimus legisse in euangelio quia spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu oportet adorare. Qui sunt ergo hi spiritua-

A
B
C
D
E
F
Psal.44.c
Act.15.c
Iob.42.a
Act.2.a
Psal.18.a
Ibidem.
Ioan.4.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

les montes & colles, vt postmodum consequenter agnoscamus, sponsus qui Deus, ac per hoc & spiritus est, quales & cuiusmodi dabat saltus in illis vel super illos? Si illos putamus in quibus euangelium
Matth.18.b refert olim fuisse relictas nonaginta nouē oues, cum pius pastor earum venit vnam in terris quærere quæ perierat, nihilo minus & adhuc in obscuro res est, & intellectus hæret, dum difficile sit inuenire spirituales illas & supercœlestes beatitudines (nam ipsæ sunt sine dubio quæ ibi memoratæ sunt oues) quos vel quales alios habeant spirituales similiter montes vel colles ad habitandum pascendúmve in illis. Ve-
Psal.86.a runtamen si non in veritate aliqui essent, veritas hoc non dixisset. Sed neque propheta longe ante de ciuitate superna Hierusalem protulisset, quia fundamenta eius sint in montibus sanctis, si non verè inibi essent montes sancti. Denique quòd cœlestis habitatio sancta illa verè habeat non modo spirituales, sed & viuos ac rationales montes collésque, audi
Esa.55.d Esaiam: Montes & colles cantabunt coram Deo laudes. Quinam igitur isti, nisi iidem ipsi cœli inhabitatores spiritus, quos dominica voce oues diximus appellatos, vt ipsi sint montes, qui oues? Nisi forte absurdum tibi videatur, aut in montibus montes, aut in ouibus oues pasci: & iuxta literam quidem durum sonat, secundum spiritualem autem intelligentiam dulce sapit, si subtiliter aduertamus quomodo vtrarumque ouiū pastor, Dei scilicet sapientia Christus, vnum idémque pabulum veritatis aliter in terris, aliter in cœlestibus gregibus suis administret. Nam nos quidem mortales homines interim in loco peregrinationis nostræ, in sudore vultus nostri comedere panem nostrum necesse habemus, foris illum in labore & ærumna mendicantes, id est vel à doctis viris, vel à sacris libris, vel certè per ea quæ facta sunt, inuisibilia Dei intellecta conspicientes. Angeli autem in omni plenitudine etsi non à semetipsis, tamen in semetipsis tanta facilitate quanta & felicitate accipiunt, vnde & beate viuunt. Sunt enim omnes docibiles Dei: quod sanè electos hominum quandoque assecuturos certa veritate promittitur, & nondum experiri tribuitur, felicitate secura. Pascuntur proinde in montibus montes, vel oues in ouibus, cum sanè supernæ illæ substantiæ spirituales intra semetipsas de verbo vitæ vnde suam beatam perpetuent vitam, affluenter inueniunt, iidem ipsi & montes & oues: montes propter plenitudinem vel celsitudinem, oues propter mansuetudinem. Pleni quippe Deo, celsi meritis, cumulati virtutibus, nihilo minus tamen erectos vertices tota & humili obedientia submittunt & inclinant illius longe supereminentis imperio maiestatis, tanquam oues mansuetissimæ ad nutum sui pastoris per omnia ambulantes, & sequentes eum quocunque ierit. Et in his
Psal.86.a (secundum prophetam Dauid (vere montibus sanctis tanquam prima omnium creata sapientia, fundamenta ciuitatis domini ab initio firmiter stabilita
Esai.51.b constituit: quæ vtique vna est in cœlo & in terra, licet ex parte peregrinans, & ex parte regnans. Et ex his nihilo minus, iuxta Esaiam, tanquam quibusdam vitalibus cymbalis bene sonantibus iugis resonat gratiarum actio, & vox laudis, suaui & inceſſabili voce implétibus quod ex eodem propheta paulo ante memorauimus: quia montes & colles cantabunt coram Deo laudes: & ité quod ille alius loquēs ad dominum Deum, Beati(ait) qui habitant in domo tua
Psal.83.a domine, in secula seculorum laudabunt te. Hi ergo (vt ad id recurramus vnde aliquātulum, sed vt puto necessariè digressum est) illi sunt montes atque colles in quibus ecclesia vidit cœlestem sponsum mirabilitate salientem, cum ad suos properaret amplexus: nec modò salientem, sed & transilientem eos. Vis tibi hos saltus ex literis prophetarum apostolorúmque demonstrem? Non quòd nunc omnia quæ de hac re apud illos ab ociosis inueniri queunt testimonia replicare incipiam (hoc enim longum est, & opus non est) sed ea tantummodo pono quæ breuiter & apertè astruere videantur id quod dicitur de
Psal.18.a sponsi saltibus. Dicit de illo Dauid, quia posuit in sole tabernaculum suum, & ipse tāquam sponsus procedēs de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viam: à summo cœlo egressio eius. En quātum saltum dedit à summo cœlo ad terras. Sanè enim nō inuenio alibi vbi in sole posuerit tabernaculū suum, id est in luce & in manifesto suam dignatus sit exhibere præsentiam ipse lucis inaccessibilis habitator,
Baruc.3.b nisi vtique in terris. Deniq; in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. In terris inquam palàm, quod est in sole posuit tabernaculum suum, corpus videlicet quod de virginis corpore ad hoc sibi aptare dignatus est, vt in eo in se inuisibilis videretur, & sic videret omnis caro salutare Dei, cū in carne veniſſet. Saliit ergo in montibus, id est in illis supremis
Luc.3.b spiritibus, cum ad eos vsque descendit sacramentum à seculis absconditum, & magnū pietatis mysterium eis dignanter aperiens. Sed transiens hos superiores atq; eminentiores montes, Cherubim scilicet atque Seraphim, necnon dominationes, principatus & potestates virtutésque etiam vsque ad inferiorē ordinem angelorum descendere tanquam ad colles dignatus est. Sed nunquid vel in illis remānsit? Tran-
Hebr.2.d siliit & colles. Non enim, inquit, angelos, sed semen Abrahæ apprehendit, quod vtique angelis inferius est, vt sermo impleretur quē dixit memoratus propheta loquens ita ad patrem de filio: Minuisti eum
Psal.8.d paulo minus ab angelis. Quanquā hoc sanè ad commendationem naturæ humanæ dictum possit intelligi, quòd homo ad imaginem & similitudinem Dei
Ibidem. conditus, ac præditus ratione instar vtique angeli, modicum tamen distet ab angelo propter corpus de terra? Sed audi apostolum Paulum apertè pronunciantem de eo: Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitrabatur esse se æqualē Deo: quia semet-
Philip.2.a ipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Et rursum: Vbi venit (inquit) plenitudo tēporis,
Galat.4.a misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret. Qui ergo factus ex muliere, factus & sub lege est, proculdubio non solū montes, id est maiores superiorésq; beatitudines, sed etiam minores angelos descēdendo transiliit, qui quidem in cōparatione superiorum meritò collium nomine designantur. Cæterum qui
Luc.7.d minor est in regno cœlorum, maior est quouis carnem portante super terram, etiam si sit ille magnus Ioannes Baptista. Nam etsi sanè Deum hominem fateamur,

teamur, etiam in homine super omnem principatum & potestatē longè incōparabiliter præeminere, certū tamen quia etsi præit maiestate, sed infirmitate succumbit. Ita ergo saliit in montibus, & transiit colles, cum non solùm superioribus, sed & inferioribus spiritibus dignantissimè se inferiorem exhibuit. Nec modò illis supernis spiritibus, sed & ipsis qui domos luteas inhabitant, subiectū se exhibuit, transiliens & vincens humilitate etiam hominum
Luc.2.f humilitatem. Erat denique subditus Mariæ & Ioseph, cùm esset duodennis in Nazareth: & apud Iordanem Ioannis se manibus iam iuuenis inclina-
Matt.3.c uit. Sed & inclinata est dies, nec adhuc omnino de his montibus descendere libet. Cæterùm si hac vice voluerimus cuncta horum prout delectat explorare amœna, ab dita perscrutari, verendum ne aut sermo grata breuitate careat, aut larga excellensque materies debita diligentia & festinatione fraudetur. Pausemus proinde hodie iam si placet in montibus
Matt.17.a istis: quoniam bonum est nos hic esse, vbi à pastore
Psal.22.a Christo vnà cum sanctis angelis in loco pascuæ collocati, & iucūdius pascimur & vberius. Et nos siquidem oues pascuæ eius. Ruminemus ergo tanquam
Psal.94.b munda animalia boni pastoris quæ de hodierno sermone tota auiditate glutiuimus, sermone altero residua capituli eiusdem attentius percepturi, largiente spōso ecclesiæ Iesu Christo domino nostro, qui per omnia est Deus benedictus in secula, Amen.

Qualiter tantùm per montes significantur angeli & homines, & per colles dæmones. Item de triplici timore quo quisque timere debet ne perdat gratiam bene operandi, quam à Deo susceperit.

Sermo LIIII.

SVper eodem capitulo quod hesterno sermone versatum est, dicturus sum alium intellectū quem hodierno die seruaui: vos probate & eligite priora. Non est opus superiora repetere, quæ excidisse non arbitror in tam breui. Si quo minus tamen, scripta sunt vt dicta sunt, & excepta stylo, sicut & sermones cæteri, vt facilè recuperetur quod fortè exci-
Can.2.b derit. Quapropter accipite alia. *Ecce venit is* (inquit) *saliens in montibus, transiliens colles*. Sponsum loquitur: qui profectò tunc in montibus saliit, cum missus à patre ad euangelizandum pauperibus, angelorum fungi non est dedignatus officio, factus magni consilij angelus, qui dominus erat. Per se descendit ad terras, qui alios delegare solebat: per
Psal.97.a se notum fecit dominus salutare suum, per se in conHebr.1.d spectu gentium reuelauit iustitiam suam. Cum itaque omnes iuxta Pauli sententiam administratorij spiritus sint, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis: qui erat super illos, factus est inter illos tanquam vnus ex illis, dissimulans iniuriam, & accumulans gratiam. Sed audi ipsum.
Matt.20.d Non veni, inquit, ministrari, sed ministrare, & animam meam dare pro multis. Quod quidem cæterorum nemo fecisse inuentus est, vt omnes quotquot ministrasse visi sunt, ipse deuotis transierit fi-
1.Cor.11.c delibúsque obsequiis. Bonus minister, qui carnem suam in cibum, sanguinem in potum, animam ministrauit in precium. Bonus planè, qui spiritu alacer, charitate feruēs, pietate deuotus, nō solùm salit in montibus, sed & transilit colles, id est superat & vincit alacritate ministrandi, vtpote quem vnxit Deus Deus suus oleo lætitiæ præ consortibus suis. In quo vtique singulariter exultauit vt gigas ad currēdā viam. Deniq; transiliit Gabrielē, & peruenit ad virginē, eodē archāgelo testāte, cū ait, Aue gratia plena, dominus teecū. Quid? Quē modo reliquisti in cœlo, nūc in vtero repetis? Quonā modo? Volauit & præuolauit super pēnas ventorū. Victus es ô archangele: transiliit te, qui præmisit te. Aut certè saliebat in mōtibus cū in angelis olim patribus apparebat: quod vtiq; proprietati literæ magis cōuenire videtur. Nō enim ait, saliens in mōtes, sed in mōtibus: vt ipse in eis videatur salire, qui facit & dat vt saliāt, quēadmodū loquitur in prophetis, operatur in iustis, cum illis verba, & istis opera tribuit. Adde quòd aliqui eorum personā eius gerebant, ita vt loqueretur quisq; illorū nō tanquā angelus, sed tanquā dominus. Verbi gratia, ille angelus qui cū Moyse loquebatur, dicebat, nō, Ego domini, sed, Ego dominus, atque id frequentius iterabat. Saliebat ergo in montibus, id est in angelis, in quibus & loquebatur, & suā hominibus exhibebat præsentiā. Ad homines enim saliebat, sed in angelis, non in se. Nō in sua natura, sed in subiecta creatura. Qui enim salit, de loco ad locum vadit: quod non cadit in Deum. Ergo in montibus, id est in angelis saliebat, qui in se non poterat: & saliebat vsq; ad colles, id est patriarchas & prophetas cæterósque spirituales viros de terra. Sed transiliebat & colles, cum non solùm magnis & spiritualibus viris, sed & aliquibus de populo etiam & nonnullis mulieribus æquè in angelis loqui & apparere dignatus est. Vel colles dicit aerias potestates, quæ inter mōtes quidem minimè iam numerantur, pro eo quòd à virtutū celsitudine defluxerunt per superbiam, nec tamen vsque ad humilia vallium, siue ad valles humilium per pœnitentiam detumescunt. De his arbitror illud dictum in psalmis: Montes sicut cera fluxerunt à facie
Psal.96.a domini. Hos itaque tumentes ac sterilēs colles tanquam medios positos inter montes perfectorum & valles pœnitētiū proculdubio transilit, qui in mōtibus salit, hísq; præteritis & despectis descēdit ad vallesque valles abundent frumento. Porrò illi è regione æterna ariditate ac sterilitate damnantur, sicut
2.Reg.1.d habes prophetæ super illos imprecationē. Nec ros, inquit, nec pluuia descendant super vos. Atque vt noueris quòd ad angelos qui præuaricati sunt, sub
1.Reg.17.3 figura montium Gelboe ista loquatur. Vbi, inquit, ceciderunt vulnerati multi. Quàm multi in his maledictis montibus de exercitu Israel ceciderunt à principio & quotidie cadunt! De quibus & habes
Psal.87.a in eodem propheta, cùm dicit domino: Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum nō es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Non est ergo mirum si steriles & infructuosi permanent isti, non montes cœlici, sed aerij colles, super quos nec ros nec pluuia descendit, quippe auctore gratiæ & benedictionum largitore transiliente eos, & descendente ad valles, vt cœlesti imbre perfundat humiles qui sunt super terram, vt fructum afferant in patientia, fructum tricesimum, sexagesimum, & centesimum. Denique visitauit terram, & inebriauit eam: multiplicauit locupletare eam. Terram
Psal.64.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

visitauit, non áërem: quia misericordia domini plena est terra. Denique operatus est salutem in medio terræ, nunquid & in medio aëris? Hoc aduersum Origenē, qui in aëre dominum gloriæ denuo pro dæmonibus impudenti crucifigit mendacio, cū huius conscius mysterij Paulus affirmet quòd resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Verùm non solùm visitauit terram qui aërem trāsiliuit, sed etiam cœlum: dicente scriptura: Domine in cœlo misericordia tua, & veritas tua vsque ad nubes. Vsq; ad nubes enim cœlū est quod inhabitant sancti angeli, quos non transilit sponsus, sed salit in eis, ita vt imprimat ipsis duo quædam vestigia pedum suorum, misericordiam, & veritatem: de quibus domini vestigiis memini me in superioribus sermonibus plenius disputasse. A nubibus verò & infra dæmonum habitatio est in aëre isto infimo & caliginoso, in quibus non salit sponsus, sed transilit illos & præterit, nec vllum in se retinent Dei transeuntis vestigium. Nam quomodo in diabolo veritas est, de quo in euangelijs veritatis sententia extat quòd in veritate non stetit, sed mendax extitit ab initio? Sed nec misericordem quis dixerit eum, qui nihilo minus ab initio homicida fuisse eadem ipsa euangelij veritate conuincitur. Porro autē qualis paterfamilias, tales & domestici eius. Pulchrè proinde de sponso ecclesia psallens quòd in altis habitet, & humilia respiciat in cœlo & in terra, nullam omnino mentionem facit de his qui in aëre versantur spiritibus superbis: quoniam Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam. Videt ergo illum salientem in montibus, & transilientem colles, iuxta imprecationem Dauid dicentis: Omnes montes qui in circuitu eius sunt, id est in circuitu Gelboe, visitet dominus, à Gelboe autem transeat. Diabolo nempe (qui per Gelboe designatur) hincinde sunt montes quos visitat dominus, supra angeli, infra homines. In pœnam siquidē suam locum in aëre isto medium inter cœlum & terram de cœlo cadens sortitus est, vt videat & inuideat, ipsáq; inuidia torqueatur, scriptura dicente: Peccator videbit & irascetur: dentibus suis fremet & tabescet. Quàm miser cum suspicit cœlos, in quibus innumeros montes intuetur diuina claritate fulgentes, diuinis laudibus resultātes, sublimes in gloria, abūdantes in gratia. Quàm miserior cum respicit terram montes nihilo minus quamplurimos de populo acquisitionis habentem, fide solidos, spe excelsos, charitate speciosos, cultos virtutibus, bonorum operum fructibus refertos, de rore cœli tanquam de saltu sponsi quotidianam capientes benedictionem. Cum quanto putamus dolore & rancore aspiciat ille cupidissimus gloriæ istos in circuitu suo tam glorioſos montes, cum se & suos è regione incultos, tenebrosos, bonis omnibus infœcūdos despiciat, ita vt se sentiat esse opprobrium hominum & angelorum qui omnibus exprobrat, secundum illud in psalmis: Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Atq; hoc quia ob ipsorum superbiam transilit eos sponsus, saliens in montes qui in circuitu eius sunt, tanquam fons ascendēs de medio paradisi, irrigans vniuersa, & implens omne animal benedictione. Beati qui torrēte voluptatis huius potari interdum vel rarò promerentur, in quibus etsi non continue fluit, saltem per horas salit aqua sapientiæ, & fons vitæ, vt fiat in ipsis quoque fons aquæ salientis in vitam æternam. Et quidem huius fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, & sanè perenniter & affluenter. In nostros autem montes qui in terra sunt, vtinam interdum facta quasi inundatione saltus dare aliquos non despiciat, quibus sufficienter irrigati, nobis quoque qui valles sumus, stillare vel raras guttulas possint, ne omnino aridi & steriles remaneamus. Miseria & egestas & omnino fames valida in regione illa quæ nullis vnquā istiusmodi vel saltibus vel instillationibus humectatur, præterfluente & transiliente illam fonte sapientiæ. Et quia non habuerunt, inquit, sapientiam, perierūt propter suam insipientiam.

Ecce venit iste saliens in montibus, transiliens colles. Ad hoc salit, vt transiliat, qui non vult ad omnes pertingere. Neque enim in omnibus beneplacitū est Deo Fratres, si iuxta sapientiam Pauli scripta sunt ista ad correctionem nostram, obseruemus sponsi discretos & circunspectos saltus, quemadmodum videlicet tam apud angelos quàm apud nos, & in humiles saliat, & superbos transiliat. Siquidem excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Hæc inquam attendamus, quò cauti simus spōsi nos salutiferis saltibus præparare, ne veluti à montibus Gelboe forte transeat & à nobis, si indignos nos sua visitatione conspexerit. Quid superbis terra & cinis? Et de angelis transilit dominus execrans eorum superbiam. Ergo repudiatio angelorum fiat emendatio hominum: scripta est enim ad ipsorū correctionem. Cooperetur mihi in bonum etiā diaboli malum, & lauem manus meas in sanguine peccatoris. Qualiter? inquis. Audi. Superbo certe diabolo horrenda & formidolosa maledictio intorquetur, propheta Dauid in spiritu dicente de illo sub typo Gelboe, vt supra memoratum est. Montes, inquit, qui in circuitu eius sunt, visitet dominus, à Gelboe autem transeat. Sanè ego hoc legens, referénsque oculos in me, & intuens diligenter, inuenio me peste ipsa infectum quam in angelo dominus intātum exhorruit, quatenus propterea declinaret ab eo, cū omnes in circuitu eius montes, siue de angelis, siue de hominibus, visitationis suæ gratia dignaretur: & pauens tremensque aio ad memetipsum: Si sic actū est cum angelo, quid de me fiet terra & cinere? Ille in cœlo intumuit, ego in sterquilinio. Quis non tolerabiliorem in diuite superbiam quàm in paupere ducat? Væ mihi. Si tam durè in potente illo animaduersum est pro eo quòd eleuatum est cor illius, nec ei profuit quòd cognata potētibus superbia esse cognoscitur, quid de me exigendum & misero & superbo? Denique iam luo pœnas, iam acerbissimè vapulo. Non sine causa sanè ab heri & nudiustertius inuasit me languor iste animi, & mentis hebetudo, insolita quædam inertia spiritus. Currebam bene: sed ecce lapis offensionis in via: impegi, & corrui. Superbia inuenta est in me, & dominus declinauit in ira à seruo suo. Hinc ista sterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quam patior. Quomodo ita exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua? Nec compungi ad lachrymas queo: tanta est duritia cordis. Nō sapit psalmus, non legere

legere libet, nō orare delectat: meditationes solitas nō inuenio. Vbi illa inebriatio spiritus? Vbi mentis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Ideò ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, linguæ & gulæ indulgētior, segnior, obtusiórque ad prædicationem. Heu omnes montes in circuitu meo visitat Dominus, ad me autem nō appropinquat. Num collis nō sum ex his quos transilit dominus sponsus? Nam alium quidem intueor singularis abstinentiæ, alium verò patientiæ admirandæ, alium autem summæ humilitatis & mansuetudinis, alium multæ misericordiæ & pietatis, illum in contemplatione frequenter excedere, hunc pulsare & penetrare cœlos orationū instantia, alióque in aliis præeminere virtutibus. Hos, inquam, considero, omnes feruentes, omnes deuotos, omnes in Christo vnanimes, omnes donis cœlestibus & gratia affluentes, tanquam spirituales reuera montes qui à Domino visitantur, & sponsum in se salientem frequenter recipiunt. Ego autem qui horū in me inuenio nihil, quid me aliud putē quàm vnum de montibus Gelboe quem præterit in ira & indignatione sua ille cæterorum omnium benignissimus visitator? Filioli, hæc cogitatio tollit extollentiam oculorū, conciliat gratiam, sponsi saltibus præparat. Hæc ego in me transfiguraui propter vos, vt & vos ita faciatis. Imitatores mei estote. Quod non de exercitio dico modò virtutum, aut morum disciplina, aut gloria sanctitatis (nec enim de huiusmodi quicquam mihi temerè arrogauerim imitatione dignum) sed volo vos non parcere vobis, sed accusare vosmetipsos, quoties fortè in vobis vel ad modicū tepere gratiam, virtutem langueſceredeprehenditis, sicut & ego pro huiusmodi memetipsum accuso. Hoc facere hominis est qui curiosus circumspector est sui, & scrutator viarum suarum ac studiorum, atque in omnibus semper suspectum habet arrogātiæ vitium, ne subrepat. In veritate didici nil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Beatus homo qui semper est pauidus. Time ergo cùm arriserit gratia, time cùm abierit, time cùm denuò reuertetur, & hoc est semper pauidum esse. Succedant vicissim sibi in animo tres isti timores, secundum quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cùm adest, time ne non dignè opereris ex ea. Nam hoc monet Apostolus, Videte (inquiens) ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Et ad discipulum: Noli (inquit) negligere gratiam quæ in te est. Et de seipso dicebat quia gratia Dei in me vacua non fuit. Sciebat homo cōsilium Dei habens, redundare in contemptum donantis donum negligere, nec expēdere ad quod donatum est, idque intolerabilem esse superbiam iudicabat, & propterea studiosissimè hoc malum & ipse cauebat, docebátque cauendum. Sed rursum latet fouea hic, quæ nolo vos lateat, de qua is ipse superbiæ spiritus tanto periculosius quanto occultius (sicut habetis in Psalmo) insidiatur quasi leo in spelunca sua. Nam si impedire non prævalet actionem, tētat intentionem suggerēs & suadens quatenus effectum gratiæ arroges tibi, quod quidē superbiæ genus longe illo priore intolerabilius esse non ambigas. Quid enim odiosius illa voce qua quidam dixerunt: Manus nostra excelsa, & non Dominus fecit hæc omnia? Sic ergo timendum manente gratia. Quid si recesserit? Num multo magis tunc timendū? Planè multo magis: quia vbi deficit tibi gratia, deficis tu. Audi etenim quid dator gratiæ dicat: Sine me (ait) nihil potestis facere. Time ergo subtracta gratia tanquam mox casurus. Time & cōtremisce, Deo tibi, vt sentis, irato. Time quia reliquit te custodia tua. Nec dubites in causa esse superbiam, etiam si nō appareat, etiam si nihil tibi conscius sis. Quod enim tu nescis, scit Deus, & qui te iudicat, ipse est. Sed nec qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Nunquid commendat te Deus, cum gratia priuat? At nunquid qui humilibus dat gratiam, humili auferet datam? Ergo argumentum superbiæ, priuatio est gratiæ. Quamquam tamen interdum subtrahitur gratia siue retrahitur nō pro superbia quæ iam est, sed quæ futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de Apostolo, qui stimulos carnis suæ sustinebat inuitus, nō quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed siue iam existens siue nondum, superbia tamen semper causa erit subtractæ gratiæ. Iam si gratia repropitiata redierit, multo amplius tunc timendum, ne fortè contingat reciduum pati, iuxta illud in Euangelio: Ecce sanus factus es, vade, & amplius iam noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Audis recidere quàm incidere esse deterius? Proinde inualescente periculo, inualescat & metus. Beatus es, si cor tuum triplici isto timore repleueris, vt timeas quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longe plus pro recuperata. Hoc fac, & eris hydria in Christi conuiuio impleta vsque ad summum, continens nimirum metretas non binas tantùm, sed & ternas, vt Christi merearis benedictionem quæ aquas tuas conuertat in vinum lętitiæ, & perfecta charitas foràs mittat timorem. Quod dico, tale est: Aqua timor est, quoniā ab æstu refrigerat desideriorum carnalium. Initium (inquit) sapientiæ timor Domini. Et habes: Aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Si timor sapientia, & sapientia aqua, timor aqua est. Denique timor Domini, inquit, fons vitæ. Porrò hydria mens tua. Capientes, inquit, singulæ metretas binas vel ternas. Tres metretæ, timores tres. Et impleuerunt eas, inquit, vsque ad summum. Non vnus timor, non duo quoque, sed toti tres simul replent vsque ad summū. Omni tempore time Deum, & ex omni corde tuo, & implesti hydriam tuam vsque ad summum. Amat Deus integrum munus, affectum plenum, perfectū sacrificium. Cura proinde nuptiis cœlestibus plenā inferre hydriam, vt de te quoq; dicatur, quia repleuit eum spiritus timoris Domini. Qui sic timet, nihil negligit. Vnde namque negligentia intret in plenitudinem? Alioquin quod capere adhuc aliquid potest, plenum non est. Eadem sanè ratione non potest simul & sic timere, & altū sapere. Non est enim quò admittas superbiam, repletus timore Domini. Et sic de cæteris vitiis sentiendum, quia necesse est omnia plenitudine timoris excludi. Tunc demùm si plenè, si perfectè timueris, dabit charitas saporē aquis tuis ad Domini benedictionem. Sine charitate enim ti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.103.a
1.Ioan.4.b
mor pœnã habet. Et quidem charitas vinum, quo dilæficat cor hominis. Perfecta autem charitas foràs mittit timorem, vt vbi aqua fuerat, vinum esse incipiat ad laudem & gloriam sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter homo per veram pœnitentiam potest euadere iudicium Dei. Sermo LV.

Cant.2.b
SImilis est dilectus meus capreæ hinnulóque ceruorum. Ex præcedenti versiculo pendet. Quem enim salientem & properantem modo describerat, consequenter comparat capreæ hinnulóque ceruorum. Aptè quidem, quod hoc genus animantium cursu velox, & saltu agile sit. Porrò sermo de sponso est, & sermo sponsus est. Et Propheta dicit de Deo, quia
Psal.147. velociter currit sermo eius: sanè congruens huic loco, vbi spõsus (qui sermo Dei est) saliens transiliénsque describitur, similis proinde factus capreæ hinnulóque ceruorum. Et hæc ratio similitudinis. Adde tamẽ ne vlla similitudinis ipsius vel minima portiuncula vacet, quia caprea quidem non modò I cursus pernicitate, sed & acumine visus eminet. Quod vtique propriè illam respicit narrationis partem, qua sponsus non solùm saliens, sed & transiliẽs apparere refertur: quia nisi acuto & perspicaci intuitu non posset omnino, præsertim inter currendum, discernere in quos salire, & quos transilire deberet. Alioquin poterat sufficere ad designandam festinãtis velocitatem, de solo hinnulo cõparatio. Is quippe rapidiori se ferre noscitur cursu. Nunc verò quoniam sponsus iste etsi ardenter amans cursim ruere in dilectæ videatur amplexus, nihilo minus tamen K gressus vel potius saltus suos prudenti consideratione dirigere nouit, cautus vbi oporteat figere pedem: oportuit profectò cum hinnulo etiam de caprea similitudinem dari, quatenus & per illum salientis desiderium, & per hãc eligentis exprimeretur iudiciũ:
1.Tim.2.b
Ioan.13.d
Christus nempe iustus & misericors, saluator & iudex, & quia amat, vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: & quia iudicat, nouit qui sunt eius, & ipse scit quos elegit à principio. Igitur duo hæc bona sponsi, misericordiam scilicet & iudicium, in his duobus animantibus com- L mendata à Spiritu sancto nobis interim sentiamus, vt in testimonium integritatis & perfectionis fidei nostræ, nos quoque Prophetam imitantes, misericordiam & iudicium cantemus Domino. Ego autẽ non dubito & alia de horum natura ab his quidem qui talium curiosi & gnari sunt, posse monstrari, quę sponso aptari vtiliter & cõgruenter queant: sed hæc (vt arbitror) sufficere possunt ad dandam rationem adductæ similitudinis. Pulchrè tamen Spiritus sanctus non de ceruo, sed de hinnulo ceruorum similitudinem dedit, in quo & patrum fecit mentionem, M è quibus Christus secundum carnẽ, & infantiæ meminit Saluatoris. Vt hinnulus quippe apparuit parvulus qui natus est nobis. Verùm tu qui aduentum
Esai.9.a
desideras Saluatoris, time scrutinium iudicis, time oculos capreæ, time illum qui per Prophetam dicit:
Soph.3.c
Et erit in die illa, & ego scrutabor Hierusalem in lucernis. Acuto visu est, nihil inscrutatum relinquet G oculus eius. Scrutabitur renes & corda, ipsáque cogitatio hominis confitebitur illi. Quid tutum in Babylone si Hierusalem manet scrutinium? Puto enim hoc loco Prophetam Hierusalẽ nomine designasse illos qui in hoc seculo vitã ducũt religiosam, mores supernæ illius Hierusalem conuersatione honesta & ordinata pro viribus imitantes, & non veluti hi qui de Babylone sunt, vitam in perturbatione vitiorum scelerúmque confusione vastantes. Denique illorũ peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium, & non egent scrutinio, sed supplicio. Mea autem (qui H videor monachus & Hierosolymita) peccata certè occulta sunt, nomine & habitu monachi adumbrata: & idcircò necesse erit subtili ea inuestigari discussione, & quasi admotis lucernis de tenebris in lucem prodi. Possumus afferre aliquid & de Psalmo ad cõfirmandum id quod dicitur de scrutanda Hierusalẽ.
Psal.7.a
Ait namque sub persona Domini: Cùm accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Vias iustorum (ni fallor) & actus eorum discussurum se & examinaturum dicit. Verendum valdè cùm ad hoc ventum fuerit,
1.Cor.11.a
ne sub tam subtili examine multæ nostræ iustitiæ (vt putantur peccata) appareãt. Vnum est tamen, si nosmetipsos diiudicauerimus, non vtique iudicabimur.
1.Cor.2.b
Bonum iudicium, quod me illi districto diuinóque iudicio subducit & abscondit. Prorsus horreo incidere in manus Dei viuentis. Volo vultui iræ iudicatus præsentari, non iudicandus. Spiritualis homo omnia diiudicat, & ipse à nemine iudicatur. Iudicabo proinde mala mea, iudicabo & bona. Mala meliori- bus curabo corrigere actibus, diluere lachrymis, punire iciuniis, cæterísque sanctę laboribus disciplinæ. In bonis de me humiliter sentiam, & iuxta præceptũ Domini seruum me inutilem reputabo, qui quod facere debui, tantùm feci. Dabo operam nec folia pro granis, nec paleas cũ granis offerre. Scrutabor ego vias meas & studia mea: quò is qui scrutaturus est
Soph.1.c
Hierusalem in lucernis, nihil inscrutatum in me siue indiscussum inueniat. Neq; enim iudicaturus est bis in idipsum. Quis mihi det ita ad liquidum prosequi & persequi vniuersa delicta mea, vt in nullo oporteat vereri oculos capreæ, in nullo ad lumen contingat erubescere lucernarum? Et nunc videor, sed non video. Præsto est oculus cui omnia patent, etsi non patet ipse. Erit quando cognoscam sicut & cognitus sum. At nunc quidem cognosco ex parte, non tamẽ ex parte cognitus, sed ex toto. Vereor aspectum exploratoris illius qui post parietẽ stat. Hoc enim scriptura addit de illo quem pro acumine visus capreæ
Cant.2.c
assimilauit. *En ipse stat*, inquit, *post parietem respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos*. De quo suo loco videbimus. Hunc ergo vereor occultum occultorum exploratorem. Sponsa nihil veretur, quia nihil sibi cõscia est. Quid denique vereatur amica, columba, formosa? Nempe subinde habes. *En dilectus meus*, inquit, M *loquitur mihi*. Mihi non loquitur, & ideò formido aspectum, quoniam nõ habeo testimonium. Tu quid audis de te ô spõsa? Quid tibi loquitur dilectus tuus?
Ibid.
Surge, inquit, *propera amica mea, colũba mea, speciosa mea*. Verùm hoc quoque alteri seruabo principio, nec breuitate arctabo ea quæ diligentiam desiderantia sunt, ne fortè & de hoc reus inueniar, si quo minus vos inueniamini in hac parte ædificati ad intelligentiam

gentiam & amorem sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Quòd peccata & vitia sunt tanquam parietes mediantes inter Deum & peccatorem. Sermo LVI.

Cant.2.c
EN ipse stat post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Secundum litteram quidem videtur dicere, quia is qui cum saltibus aduentare prospiciebatur, appropiasset vsque ad contubernium sponsæ, & stans post parietem curiosius introspice- B ret per fenestras & rimas, & verecundè non præsumeret sese ingerere. Secundum spiritum autem appropiasse quidem nihilo minus intelligitur, sed aliter, ita sanè quemadmodum & à cœlesti sponso agi oportuit, & à Spiritu sancto dici. Nil quippe quod vel auctorem dedeceat vel narratorem, verus & spiritualis intellectus admittet. Ergo appropiauit parieti, cùm adhæsit carni. Caro paries est, & appropiatio sponsi, verbi incarnatio. Porrò cancellos & fenestras per quas respicere perhibetur, sensus (vt opinor) carnis & humanos dicit affectus, per quos ex- C
Esai.53.b
perimentum cepit omnium humanarum necessitatum. Denique languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Humanis ergo affectionibus sensibúsque corporeis pro foraminibus vsus est & fenestris, vt miserias hominum homo factus experimento sciret, & misericors fieret. Sciebat & ante, sed aliter. Sciebat denique virtutem obediendi ipse Dominus virtutum, & tamen (teste Apostolo)
Hebr.5.c
didicit ex his quæ passus est, obedientiam. In hunc modum & misericordiam didicit, etsi misericordia
Hebr.4.c
Domini ab æterno. Docet hoc quoque idem gen- D tium doctor, vbi cum asserit tẽtatum per omnia pro similitudine absque peccato, vt misericors fieret. Videsne factum esse quod erat, & quod nouerat didicisse, & sibi apud nos quæsisse rimas & fenestras, per quas calamitates nostras diligẽtius exploraret? Tot autem in nostro ruinoso & pleno rimarum pariete inuenit foramina, quot nostræ infirmitatis & corruptionis in suo corpore sensit experimẽta. Sic itaque spõsus post parietẽ stãs, & per fenestras & cancellos respiciẽs erat. Et bene stãs, quia solus reuera in carne stetit, qui carnis peccatum non sensit. Possumus & E
Matth.26.d
hoc fideliter sapere, quia stetit per diuinitatis potentiam, qui per carnis infirmitatem occubuit, dicente ipso: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Ego autem puto etiam illud huic sententiæ suffragari, quod sanctus Dauid in hoc mysterio, vtpote Propheta Domini & prophetans de Domino loquebatur: & quidem Moysen loquens, sed Dominum intuens. Ipse enim verus est Moyses, qui verè per aquam venit, & non in aqua tantùm, sed in aqua
Psal.105.d
& sanguine. Ait itaque memorans Propheta: Dixit F vt disperderet eos (patrem siquidem loquebatur) si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius, vt auerteret iram eius, ne disperderet eos. Quonam modo, quæso, Moyses stetit in cõfractione? Quemadmodum, inquam, aut stetit, si cõfractus est: aut si stetit, quomodo confractus est? At ego tibi ostendo si vis qui verè stetit in confractione. Ego alium noui neminem qui hoc potuerit, nisi A Dominum meum Iesum, qui certè in morte viuebat, qui corpore fractus in cruce, diuinitate stabat cum patre, in vno nobiscum supplicans, in altero cũ patre propitians. Et stabat post parietem, dum quod iacebat in illo, manifestum erat in carne: & quod stabat in ipso, quasi post carnem latebat, sanè vnus idẽque homo manifestus, & Deus absconditus. Sed & vnicuique nostrũm qui desideramus aduentum ipsius, puto illum nihilo minus post parietem stare, dum corpus hoc nostrũ, quod certè peccati est, abscõdat interim nobis faciem eius, & præsentiam intercludat. Denique quandiu sumus in hoc corpore,
2.Cor.5.d
inquit, peregrinamur à Domino. Non quia in corpore, sed quia in corpore hoc, quod vtique de peccato est, & sine peccato non est. Et vt scias quoniam obstant non corpora, sed peccata, audi scripturam:
Esai.59.b
Peccata nostra, inquit, separant inter nos & Deum. Et vtinam vnus mihi tantùm obstet paries corporis, solúmque obicem patiar id quod est in carne peccatum, & non multæ intersint maceriæ vitiorum. Vereor enim ne etiam præter illud quod in natura est, quamplurimade propria iniquitate adiecerim, quorum à me interiectu nimium elongauerim sponsum, ita vt si verum dicere velim, post parietes magis mihi illum stare fatear, nõ post parietem. Sed dico hoc planius. Sponsus quidem æqualiter atque indifferẽter præsto vbique est, diuinæ vtique præsentia maiestatis, & magnitudine virtutis suæ. Gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibusdam longè, quibusdam propè esse dicitur Angelorum duntaxat & hominum, id est rationalium creaturarum. Denique longè à peccatoribus salus. Et sanctus Dauid nihilo
Psalm.118.d
minus dicit: Vt quid Domine recessisti longè? Cæterùm à sanctis pia dispensatione ad tempus & non ex
Psal.9.d
toto, sed iuxta aliquid aliquando longè se facit: peccatoribus autem de quibus dicitur, Superbia eorum
Psal.73.a
ascendit semper: & item, Inquinatę sunt viæ illorum
Psal.9.c
in omni tempore, semper valdéque longe est, atque in ira hoc, & non in misericordia. Quamobrem orat
Psalm.26.c
ad Deum sanctus, & ait: Ne declines in ira à seruo tuo, sciens quia & in misericordia potuerit declinare. Prope est ergo Dominus sanctis & electis suis etiam cùm longe esse videtur, & non æqualiter omnibus, sed in aliis plus, aliis minus, pro meritorum diuersitate. Nam etsi prope est Dominus omnibus inuocãtibus eum in veritate, & iuxta est his qui tribulato sunt corde, non tamen omnibus forsan ita vt dicere possint, quia ipse stat post parietem. Sponsæ verò quàm prope est, quæ vno tantum pariete diuiditur? Propterea cupit dissolui, & rupto medio pariete cum illo esse, quẽ post parietem esse confidit. Ego autem quoniam peccator sum, dissolui nõ cupio, sed formido, sciens quia mors peccatorum
Psal.33.d
pessima. Quomodo non pessima mors, vbi non subuenit vita? Formido exire, & in ipso cõtremisco portus ingressu, dum non cõfido prope assistere qui excipiat exeuntem. Quid enim? Securéne exeo si non Dominus custodiat exitũ meum? Heu ero ludibrio dæmonum intercipientium me, non assistente qui redimat, neque qui saluum faciat. Nil tale verẽdum erat animæ Pauli, cui ab aspectu & amplexu dilecti vnus tantummodo paries obsistebat, videlicet lex peccati quam inueniebat in membris suis. Ipsa est

Universidad de Deusto
Biblioteca

carnis concupiscentia, qua carere omnino non potuit donec in carne fuit. Hoc sanè vno interiecto pariete non longè peregrinabatur à Domino, vnde & optabat clamans: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Rom.7.d sciens se mortis compendio continuò ad vitam peruenturum. Hac ergo Paulus se fatebatur vna lege teneri, scilicet concupiscentia, quam carni suæ immobiliter insitam tolerabat inuitus. De cætero nihil, inquit, mihi conscius sum. Verùm quis similis Paulo, qui non videlicet huic interdum consentiat concupiscentiæ ad obediendū peccato? 2.Cor.4.d Noluerit proinde is qui peccato consenserit, & alterum sibi se opposuisse parietem, ipsum vtique prauum illicitúmque consensum, nec potest gloriari qui huiusmodi est, quia stet sibi post parietem sponsus, quando iam parietes interstent, non paries. Multo minus si consensus venerit ad effectum, cùm tertius quoque iam paries sponsi arceat, impediátque accessum, actus videlicet ipse peccati. Quid si & consuetudo fortè peccatum in vsum aut vsus etiam in contemptum perduxerit? sicut scriptum est: Prouer.18.d Impius cùm venerit in profundum malorum, contemnit. Nónne si ita exieris, milies ante à rugientibus præparatis ad escam poteris deuorari, quàm peruenire ad sponsum, non vno siquidem iam, sed tanta à te parietum numerositate intercluſum? Primus, concupiscentia. Secūdus, consensus. Tertius, actus. Quartus, consuetudo. Quintus, contemptus. Cura ergo concupiscentiæ priori totis resistere viribus, vt non pertrahat in consensum, & omnis deinceps malignitatis fabrica euanescit: nec est omnino quod spōsum prohibeat appropinquare tibi præter solum parietem corporis, quatenus gloriari possis & tu dicens de illo: Quia en ipse stat post parietem nostrum. Sed & hoc tibi tota vigilantia prouidendū, vt apertas semper inueniat fenestras, & cancellos quosdam confessionum tuarum, per quos te intus benignè respiciat: quoniam respectus eius profectus tuus. Aiūt cancellos angustiores esse fenestras, qualesvtique hi qui libros describunt, aptare sibi solent ad recipiendum lumen paginis. Vnde & puto cancellarios eos appellari, qui chartis conscribendis ex officio deputantur. Cùm ergo sint duo genera compunctionis, vnum in mœrore pro nostris excessibus, alterum in exultatione pro diuinis muneribus: quotiens sanè eam quæ sine anguſtia cordis minimè fit, peccatorum scilicet meorum facio cōfessionem: videor mihi cancellum, id est anguſtiorem aperire fenestram. Nec dubium quin libenter per istam respiciat is qui stat post parietem pius explorator, quia cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Denique & Esaiæ 43.d hortatur ad hoc ipsum: Dic tu (inquiens) iniquitates tuas, vt iustificeris. Quod si interdum corde dilatato in charitate, pro consideratione diuinæ dignationis ac miserationis libet animum laxare in vocem laudis, & gratiarum actionem: puto me non iam anguſtam, sed amplissimam stanti post parietem sponso aperire fenestram, per quam (ni fallor) tantò libentius respicit, quanto amplius sacrificium laudis honorificat eum. Ad manum est de scripturis vtráque hanc approbare confessionem, sed scientibus ista loquor, & non estis superfluis onerandi, qui vix necessariis indagandis sufficitis. Tanta quippe sunt sacramenta epithalamij huius & laudum præconia quæ in eo decantantur ecclesiæ & sponso eius Iesu Christo Domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

De visitationibus Domini, quæ fiunt animæ sibi rectè vacāti: & quid per Mariam, Lazarum, & Mariam significatur. Sermo LVII.

EN dilectus meus loquitur mihi. Videte processus gratię, & dignationis diuinæ animaduertite gradus. Attendite sponsę deuotionem atque solertiam, quam vigili vtique oculo sponsi obseruat aduētum, & deinceps ipsius omnia intuetur. Venit ille, accelerat, appropiat, adest, respicit, alloquitur, & nihil horum momentorum sponsæ industriam effugit, anticipátve notitiam. Venit in Angelis, accelerat in Patriarchis, appropiat in Prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, alloquitur in Apostolis. Vel sic: Venit affectu & studio miserendi, accelerat subueniendi zelo, appropiat humiliando semetipsum, adest præsentibus, prospicit in futuros, loquitur docens & suadens de regno Dei. Sic ergo est aduentus sponsi. Benedictiones & diuitiæ salutis cum eo & vniuersa quæ de ipso sunt, affluunt deliciis, redundantia certè iucundis ac salutaribus sacramētis. Porrò quæ amat, vigilat & obseruat: & beata, quam Dominus inuenerit vigilantem. Non transibit illam, nec prēteribit ab ea, sed stabit & loquetur ei, loquetúrque amatoria, siquidem vt dilectus. Sic quippe habes: En dilectus meus loquitur mihi. Bene dilectus, qui venit amatoria loquuturus, non autem increpatoria. Neque enim de illis est qui à Domino meritò arguuntur quòd faciem cœli diiudicare nossent, tempusverò aduentus eius minimè cognouissent. Hæc namque tam solers & prudens ac bene vigilans & veniētem à longè prospexit, & salientem pro festinatione aduertit, & transiliētem superbos, vt humili sibi per humilitatem propinquaret, vigilantissimè obseruauit: & demùm cùm iam staret, & occultaret se post parietem, nihilo minus præsentem agnouit: sed & respicientem per fenestram cancellósque persensit, & nunc pro remuneratione tantæ deuotionis & religionis sollicitudinis loquentem audit. Sanè enim si respexisset, & minimè locutus fuisset, suspectus poterat esse ille respectus, ne fortè magis indignationis foret, quàm dilectionis. Denique respexit Petrum, & non fecit ei verbum. Et ideò fortassis fleuit ille, quòd respiciens se, tacuerit. Hæc autem quoniam post aspectū meruit & affatum: non modò non stet, sed & gloriatur præ lætitia clamās: En dilectus meus loquitur mihi. Vides intuitum Domini, cùm in se semper maneat idem, non tamen eiusdem semper efficaciæ esse, sed conformari meritis singulorū quos respicit, & aliis quidem incutere metum, aliis verò magis consolationem & securitatem afferre? Denique respicit terram, & facit eam tremere: cùm è regione respexerit Mariam, & infuderit gratiam. Respexit (ait) humilitatē ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Non sunt hæc verba plorantis aut trepidantis, sed gaudentis. Respexit similiter hoc loco sponsam, & nec tremuit illa, nec fleuit instar Petri quia non sapiebat terram sicut

Cant.2.c

Luc.12.a

Psal.118.c

Psal.118.b

2.Cor.10.d

Rom.8.c

Ecclc.39.c

Esa.40.c
Psal.24.c
Psal.15.b
Psal.23.a

Luc.22.g

Matth.16.d

Psal.103.d
Luc.1.c

sicut ille. Dedit verò lætitiam in corde eius, affatu testificans quo eam respexerit affectu. Denique verba quæ loquitur, audi quàm non indignantis sint, sed amantis. Sequitur, *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* Fœlix conscientia, quę de se ista meretur audire. Quis putas in nobis est adeò vigilans & obseruans tempus visitationis suæ, sponsúmque aduentantem ita per singula eius momenta diligenter explorans, vt cùm venerit & pulsauerit, confestim aperiat ei? Non enim sic ista de ecclesia referuntur, vt non singuli nos, qui simul in ecclesia sumus participare his eius benedictionibus debeamus. Etenim in hoc generaliter omnes atque indifferenter vocati sumus, vt benedictionem hæreditate possideamus. Vnde & audebat dicere ad Dominum quidam: Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt. Illā puto hæreditate, qua se esse præsumebat filium patris sui qui est in cœlis: porrò si filium, & hæredē: hæredem Dei, cohæredē autē Christi. Magnā verò rē gloriatur se acquisiuisse hæreditate ista, testimonia Domini. Vtinam ego de me vel vnum meruerim tenere testimonium Domini, quia is non in vno, sed in multis exultat testimoniis. Denique ait iterùm: In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis. Et reuera quid diuitiæ salutis, quid deliciæ cordis, quid animæ vera & cauta securitas, nisi Domini attestationes? Nō enim, inquit, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commēdat. Vt quid nos hactenus adhuc fraudamur cōmēdationibus seu attestationibus his diuinis, & paterna hæreditate priuamur? Quasi minimè & nos volūtariè genuerit verbo veritatis, sic in nullo nos meminimus ab illo taliter commendatos, nec vlla de nobis assecutos testimonia eius. Vbi est quod Apostolus dicit, quia ipse spiritus Dei testimonium perhibet spiritui nostro quòd filij Dei sumus? Quomodo filij, si expertes hæreditatis? Arguit nos pro certo negligētiæ & incuriæ ipsa inopia nostra. Nam si quis nostrum integrè & perfectè (iuxta verbum Sapientis) cor suum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecetur, simúlque votis omnibus studeat (secundū Esaiam Prophetam) parare vias Domini, rectas facere semitas Dei sui, cui cum Propheta sit dicere: Oculi mei semper ad Dominum, & quia prouidebam Dominum in conspectu meo semper: nónne hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiā à Deo salutari suo: Visitabitur profectò frequēter, nec vnquam ignorabit tempus visitationis suæ, quantūlibet is qui in spiritu visitat, clandestinus veniat & furtiuus, vtpote verecundus amator. Adhuc ergo longè agentem bene vigilans anima sobria mente prospiciet, & deinceps vniuersa comperiet quæ in dilecti aduentu sponsam tam solerter quàm signāter aduertisse monstrauimus: quia ipse ait: Qui manè vigilauerint ad me, inuenient me. Nam & desiderii festinātis agnoscet, & quando prope & quando præsto iam erit, continuo sentiet, sed & respicientis se oculum quasi solis radium per fenestras & rimas parietis subeuntem beato oculo cernet, & demùm audiet voces exultationis & amoris appellata amica, columba, formosa. Quis sapiens & intelliget hæc, ita vt ea etiam dignè ab inuicē distinguere, & designare singula queat, ac diffinire ad intelligentiam aliorum? Si à me illud speratur, ego ea mallem ab experto audire, & qui assuetus sit & exercitatus in talibus. At quoniam quisque qui huiusmodi est, verecundè magis silentio abscondere eligit quod silentio percipit, & seruare secretum suum sibi, id sibi tutius arbitratur: dico ego cui ex officio loqui est, nec tacere licet, quicquid illud est quod de huiusmodi vel proprio vel alieno teneo experimento, & quod facilè experiri plures queunt, sanè altiora relinquens apprehendere illa valentibus. Si igitur admonitus fuero vel foris ab homine, vel intus à spiritu de tuenda iustitia, & seruāda æquitate, istiusmodi salutaris suasio erit mihi profectò prænuncia imminentis aduētus sponsi, & præparatio quædam ad dignè suscipiēdum supernum visitatorem, Propheta hæc mihi indicante, dicente, quia iustitia ante eum ambulabit. Et itē loquitur Deo sic. Iustitia & iudicium (inquit) præparatio sedis tuæ. Nihilo minus verò spes eadem arridebit, si sermo insonuerit de humilitate vel patientia, seu etiam de fraterna charitate & obedientia deferenda prælatis: maximè autem de sectanda sanctimonia & pace, & cordis puritate quærenda, quoniam quidem scriptura ait, Domum Domini decet sanctitudo, & factus est in pace locus eius, & mundi corde Deum videbunt. Quicquid itaque siue de his siue de aliis quibuslibet virtutibus suggestum animo fuerit, significatio, vt dixi, erit mihi visitationē Domini virtutum imminere animæ meæ. Sed & si corripuerit me iustus in misericordia, & increpauerit me, idipsum sentiam, sciēs quia æmulatio iusti & beneuolentia iter faciunt ei qui ascēdit super occasum. Bonus occasus, cùm ad correptionem iusti stat homo, & corruit vitium, & Dominus ascendit super illud, conculcans hoc pedibus & conterens ne resurgat. Non ergo contemnenda increpatio iusti, quæ ruina peccati cordis sanitas est, necnon & Dei via ad animam. Sed nec vllus omnino sermo qui ædificet ad pietatem, ad virtutes, ad mores optimos, negligenter est audiendus, quoniam & illic iter quo ostēditur salutare Dei. Quòd si sermo gratus venit & placidus, quatenus pulso fastidio cum desiderio audiatur: iam non modò venire sponsus, sed & accelerare, id est, cum desiderio venire credendus est. Illius nāque desiderium, tuum creat: & quòd tu eius properas sermonem admittere, inde est quòd ipse festinat intrare. Non enim nos eum, sed ipse, inquit, prior dilexit nos. Iam & si etiam ignitum eloquium sentis, atque ex eo conscientiam vri in recordatione peccati: recordare tūc de quo scriptura dicit, quia ignis ante ipsum præcedet, & ipsum prope esse non dubites. Denique iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. Si verò non solùm compungeris in sermone illo, sed & conuerteris totus ad Dominum, iurans & statuens custodire iudicia iustitiæ eius: etiam adesse ipsum iam noueris, præsertim si te inardescere sentias amore eius. Etenim vtrumque de illo legis, & ignē videlicet ante ipsum præcedere, & ipsum nihilo minus ignem esse. Moyses siquidem de illo dicit, quia Deus ignis consumens est. Differunt autē, quòd is qui præmittitur ignis, ardorem habet, sed non amōrem: coquens, sed non excoquens: mouēs,

Prouer.8.b

Psal.118.a

1.Ioan.4.b

Psal.34.b
Psal.88.c

Psal.92.a
Psal.75.a
Matth.5.a

Psal.140.b

Psal.96.a
Psal.33.d

Deut.4.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec promouens. Tantum ad excitandum præmittitur & præparandum, simúlque ad commonendum quid ex te sis, quò dulcius sapiat postmodum quod ex Deo mox eris. At verò ignis qui Deus est, consumit quidem, sed non affligit: ardet suauiter, desolatur fœliciter. Est enim verè carbo desolatorius, sed qui sic in vitia exerceat vim ignis, vt in anima vicem exhibeat vnctionis. Ergo in virtute qua immutaris, & in amore quo inflammaris, Dominum presentem intellige. Nam dextera Domini facit virtutem. Non autem fit hæc mutatio dexteræ excelsi nisi in feruore spiritus, & in charitate non ficta, ita vt dicat qui huiusmodi est: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Porrò hoc igne consumpta omni labe peccati, & rubigine vitiorum, si iam emundata ac serenata conscientia sequatur subita quædam atque insolita latitudo mentis, & infusio luminis illuminantis intellectum vel ad scientiam scripturarum, vel ad mysteriorum notitiam, quorũ alterum propter nos oblectandos, alterum propter ædificandos proximos reor dari: oculus respicientis proculdubio est iste, educens quasi lumen iustitiã tuam, & iudicium tuum tanquam meridiem: iuxta illud Prophetæ Esaiæ: Orietur (inquit) tanquam sol lux tua, &c. Sed sanè nõ per ostia aperta, sed per angusta foramina is tantæ claritatis radius se infundet stante adhuc duntaxat hoc ruinoso pariete corporis. Erras si aliter speras, ad quantamcunque cordis proficias puritatem, cùm ille præcipuus contemplator dicat: Videmus nũc per speculum & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Post hunc tantæ dignationis ac miserationis respectum sequitur vox blandè & leniter diuinam insinuãs voluntatem, quæ non est aliud quàm ipse amor qui ociosus esse non potest, de his quæ Dei sunt solicitans & suadens. Denique audit sponsa vt surgat & properet, haud dubiũ quin ad animarum lucra. Hoc siquidem vera & casta contemplatio habet, vt mentem quam diuino igne vehementer succenderit, tãto interdum repleat zelo & desiderio acquirendi Deo qui eum similiter diligant, vt ocium contemplationis pro studio prædicationis libentissimè intermittat, & rursum potita votis, aliquatenus in hac parte tãto ardentius redeat in idipsum, quanto se fructuosius intermisisse meminerit, & item sumpto contemplationis gustu, valentius ad conquirenda lucra solita alacritate recurrat. Cæterùm inter has vicissitudines plerunque mens fluctuat, metuens & vehementer exæstuans ne fortè alteri horum, dum suis affectionibus hincinde distrahitur, plus iusto inhæreat, & sic in vtrolibet vel ad modicum à diuina deuiet voluntate. Et fortasse tale aliquid sanctus Iob patiebatur cùm diceret: Si dormiero, dico, quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, hoc est, Et quietus neglecti operis, & occupatus perturbatæ nihilo minus quietis me arguo. Vides virum sanctum inter fructum operis, & somnum contemplationis grauiter æstuare: & in bonis licet semper versantem, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu momentis singulis inquirere volũtatem? Vnicum quippe in huiusmodi remedium seu refugium oratio est, & frequens gemitus ad Deum, vt quid, quando, & quatenus nos facere velit, assiduè nobis demonstrare dignetur. Habes (vt ego opinor) tria hæc, id est prædicationem, orationem, contemplationem, in tribus commendata & designata vocabulis. Etenim meritò amica dicitur, quæ sponsi lucra studiose ac fideliter prædicando, consulendo, ministrando conquirit. Meritò columba, quæ nihilo minus pro suis delictis in oratione gemens & supplicans, diuinam sibi non cessat cõciliare misericordiam. Meritò quoque formosa, quæ cœlesti desiderio fulgẽs, supernæ contemplationis decorem se induit, horis duntaxat quibus commodè & opportunè id potest. Sed & illud vide si valeat coaptari huic triplici vnius animæ bono, de tribus videlicet personis illis in domo vna commanentibus, amicis vtique Saluatoris, & admodum familiaribus ei: Martham loquor ministrantẽ, & Mariam vacantem, & Lazarum quasi gementem sub lapide, & resurrectionis gratiã flagitantem. Hæc dicta sunt pro eo quòd sponsa describitur adeò solers & peruigil in obseruando semitas sponsi, vt minimè eam latere possit quando & in quanta festinatione ad se veniat: sed & quando longè, & quando prope, & quando præsens sit, nulla subitatione præoccupari valeat vt ignoret: & quia proinde meruerit non solùm respici misericorditer, sed & dignanter lætificari amoris vocibus, & gaudere gaudio propter vocem sponsi. Nos quoque ad hæc (quamuis audacter) adiecimus, quòd quæuis etiam de nobis anima si similiter vigilet, similiter & salutabitur vt amica, cõsolabitur vt columba, amplexabitur vt formosa. Perfectus omnis reputabitur in cuius anima tria hæc congruenter atque opportunè concurrere videbuntur, vt & gemere pro se, & exultare in Deo nouerit, simul & proximorũ vtilitatibus potens sit subuenire, placens Deo, cautus sibi, vtilis suis. Sed ad hæc quis idoneus? Vtinam ipsa in vniuersis nobis, et si non tota in singulis, saltem singula in diuersis sicut hodie haberi videntur, longis reseruentur temporibus. Habemus siquidem Martham tanquam Saluatoris amicam in his qui exteriora fideliter administrant. Habemus & Lazarum tanquam columbam gemẽtem, nouitios vtique, qui nuper peccatis mortui, pro recentibus adhuc plagis laborant in gemitu suo sub timore iudicij, & sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum nemo est memor amplius, sic se non putant reputari, donec ad Christi iussionem sublato pondere timoris, tanquã prementis lapidis mole, respirare in spẽ veniæ possint. Habemus quoq; Mariam contẽplantem, in illis qui processu lõgioris temporis cooperante gratia Dei in aliquid melius & lætius proficere potuerunt, quando iam de indulgẽtia præsumẽtes, non tam versare intra se soliciti sunt tristem imaginem peccatorum, quam certè in lege Dei meditari die ac nocte insatiabiliter delectentur: interdum etiam reuelata facie gloriam sponsi cum ineffabili gaudio speculantes, in eandem imaginem transformantur de claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu. Iam ad quid sponsam surgere & properare hortetur is qui paulo ante defensare visus est eam, nec dormiens suscitaretur, alio sermone videbimus. Adsit ipse vt & huius nobis sacramenti rationem aperire dignetur spõsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Cant.2.c — *Cant.2.c* — *Psalm.117.c* — *Psal.76.a* — *Psal.38.a* — *Esai.58.c* — *1.Cor.13.d* — *Cant.2.c* — *Iob.7.a* — *Luc.10.g* — *Psal.87.a* — *Psal.1.a*

Qualiter

Qualiter sponsus hortatur sponsam, id est, viros perfectos ad regimen imperfectorum, & de putatione vitiorum in eis faciendæ vt virtutes succrescant.

Sermo LVIII.

Cant.2.c Svrge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Quis hoc dicit? Absque dubio sponsus. Et nónne ipse est qui paulo ante suscitari dilectam tantopere prohibebat? Quo pacto ergo nũc non solùm vt surgat, sed vt accederet iubet? Venit in mentem simile quid ex Euangelio. Ea quippe nocte qua Dominus tradebatur, cùm fatigatos productioribus vigiliis discipulos qui secum erat, dormire demum ac requiescere præcepisset, in ipsa hora surgere cogit. Surgite eamus, inquit, ecce appropinquat qui me tradet. Nunc quoque similiter vno penè momento & prohibet suscitari sponsam, & suscitat, Surge, inquiens, & veni. Quid sibi itaque vult tam subita hæc mutatio voluntatis siue consilij? Putamúsne leuitate vsum sponsum, & aliquid voluisse prius quod mox noluerit? Minimè. Sed agnoscite eas quas vobis suprà, si meministis, commendaui, & non semel, vicissitudines vtique sanctæ quietis, ac necessariæ actionis, & quia non sit in hac vita copia contemplandi, nec diuturnitas ocij, vbi officij & operis cogentior vrget instantiórque vtilitas. More igitur suo sponsus vbi dilectam paululum in sinu proprio quieuisse persensit, ad ea denuò quæ vtiliora vita sunt, trahere nõ cunctatur. Non tamẽ quasi inuitam, nec enim quod fieri vetuit, faceret vllatenus ipse. Sed trahi sanè à sponso spõsæ, est ab ipso accipere desideriũ quo trahatur, desiderium bonorũ operũ, desideriũ fructificandi sponso, quippe cui viuere sponsus est, & mori lucrum. Et est desiderium vehemens quod eam non tantùm surgere, sed & surgere festinanter solicitat. Sic quippe habes: Surge, propera & veni. Nec parũ confortat quod audit, veni: & non, vade: per hoc se intelligens non tam mitti quàm duci, & secum pariter spõsum esse venturũ. Quid enim difficile sibi illo comite reputet? Pone me, inquit, iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Item, Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Non vtique suscitatur præterquàm velit, quando fit prius vt velit: quod non est aliud nisi sancti quæstus immissa auiditas. Animatur etiam ad opus iniunctum, & de temporis opportunitate redditur alacrior. Tẽpus faciendi, inquit, ô sponsa, quia hyems transiit, quando operari nemo poterat. Imber quoque qui inũdatione facta operiebat terram, culturas impediebat, & vel sata necabat, vel seri vetabat: is, inquam, imber excurrit, abiit & recessit. *Flores apparuerunt in terra nostra*, vernalem profectò tẽperiem adesse signantes, operandi commoditatem, frugum vicinitatem ac fructuum. Deinde subdit vbi & quid primum operari oporteat: *Tempus*, inquiens, *putationis aduenit*. Ad vineas ergo excolendas ducitur, quæ vt possint vberioribus fructibus respondere colonis, ante omnia necesse est sarmẽta sterilia proiici, succidi noxia, putari superflua. Hæc iuxta litteram. Nunc iam videamus quid istiusmodi quasi historico schemate spiritualiter nobis innuatur intelligẽdum. Et vineas quidem animas esse vel ecclesias, simúlque huius rei rationẽ quẽnam sit, dixi vobis iã, & audistis, nec opus habetis iteratò audire. Ad has itaque reuisendas, corrigendas, instruendas, saluandas, anima perfectior inuitatur, quæ tamen id ministerij sortita sit non sua ambitione, sed vocata à Deo tanquam Aaron. Porro inuitatio ipsa quid est, nisi intima quædam stimulatio charitatis piè nos solicitantis æmulari fraternam salutem, æmulari decorem domus domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem & gloriam nominis eius? Istiusmodi itaque circa Deũ religiosis affectibus quotiens is qui animas regere, aut studio prædicationis ex officio intendere habet, hominem suum interiorem senserit permoueri, totiẽs pro certo sponsum adesse intelligat, totiens se ab illo ad vineas inuitari. Ad quid? nisi vt euellat & destruat, & ædificet & plãtet? Verum quoniam operi huic, sicut & omni rei sub cœlo, non omne tempus sufficit & aptum est, addit is qui inuitat, tempus putationis aduenisse. Adesse hoc nouerat qui dicebat: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. Vitiosa sine dubio atque superflua, & omne denique quod offendiculum dare, & impedire fructũ salutis possit, putare iã & resecare monebat, sciẽs quia tẽpus putationis aduenerit. Ideo & aiebat fideli cuidam cultori vinearum: Argue, increpa, obsecra: in primo & secundo horum putationem vel extirpationem, in vltimo plantationem indicẽs. Et hæc quidem sponsus per os Pauli de tempore operandi. Sed audi quid per proprium os de temporum consideratione sub alio quidem rerum schemate & nomine cum noua sponsa sit locutus. Nónnevos dicitis (inquit) quia quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt iã ad messem. Itẽ: Messis quidẽ multa, operarij autẽ pauci: rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Sicut igitur ibi metendi animarum segetes tempus adesse mõstrabat, ita & hic vineas æquè intelligibiles, id est animas vel ecclesias tẽpus putãdi aduenisse denunciat, id forsitan inter vtrasq; res volẽs vocabulorũ diuersitate distingui, vt messes plebes, vineas congregationes sanctorum cohabitantium intelligamus. Porro hyemale tempus quod præteriisse significat, illud mihi designare videtur, cũ dominus Iesus iam non palàm ambularet apud Iudæos, eo quòd conspirassent aduersus eum volentes eum interficere. Vnde dicebat ad quosdam: Tempus meum nõdum aduenit, tẽpus autem vestrũ semper est paratum. Et rursum: Ascendite vos ad diem festũ hunc, ego non ascendam. Ascendit tamen postea & ipse, nõ palam, sed quasi in occulto. Extunc ergo & deinceps vsque ad aduentum spiritus sancti quo recaluerũt torpentia fidelium corda tanquam igne quem dominus ad hoc ipsum misit in terram, hyems fuit. Túne negaueris hyemem tũc fuisse, cum Petrus sederet ad prunas non minus gelido corde, quàm corpore? Denique erat frigus, inquit. Magnum reuera frigus cor negantis constrinxerat. Nec mirum tamen, cũ ignis ab eo ablatus esset. Nam pauloante non paruo feruebat zelo, quippe adhuc igni proximus, qui euaginato gladio ne ignem perderet, serui auriculã amputauit. Sed non erat tẽpus putationis, & ideo audit:

Iob.17.a — *Psalm.122.a* — *Cant.2.c* — *Ibidem.* — *Ibid. k* — *Ioan.4.d* — *Matth.9.d* — *Ioan.7.a* — *Ibidem.* — *Luc.12.f* — *Ioan.18.c* — *Luc.22.c*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.26.c Conuerte gladium tuum in locum suum. Erat enim hora & potestas tenebrarum, & quisquis tunc discipulorum leuaret gladium vel ferri vel verbi: aut ferro trucandus erat, & neminem lucraretur, nec quippiam fructus afferret: aut certè timoris gladio ad necessitatem cogendus, & sic magis ipse periret, iuxta verbum Domini quod subiunxit mox ita dicens: Ibidem. Omnis qui accipit gladium, gladio peribit. Quis nempe cæterorum ante pauendam mortis imaginē impauidus staret, trepidante & cedente principe ipso, & qui voce confortatoria sui imperatoris fuerat Matth.15.a præmunitus & præmonitus alios confortare? Cæterùm nec is, nec illi sibi adhuc induerant virtutem Isal.37.c ex alto, & ob hoc tutum non erat eis exire in vineas, & exercere linguæ sarculum, & gladio spiritus putare vites, purgare palmites vt fructum plus afferrēt. Denique ipse Dominus tacebat in passione, & in multis interrogatus non respōdebat, factus (iuxta Prophetam) sicut homo non audiens, & non habens in ore Luc.22.c suo redargutiones. Dicebat autem: Si vobis dixero, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, sciens tempus putationis nondum aduenisse, nec responsuram prorsus vineā suam impensis laboribus, id est, nec fidei nec boni operis fructum aliquem relaturā. Quare? Quia hyems erat in cordibus perfidorum, & hyemales quidam malitiæ imbres occupauerant terram, iacta semina verbi suffocare quàm fouere paratiores, sed & cultui vinearum omnem nihilo minus impendendam operam frustraturi. Quos vos me nunc putatis dicere imbres? Istósne quos videmus currentes per aëra nubes turbuléto spiritu spargere super terrā? Nō est ita. Sed quos de terra in aërem sursum ferunt homines turbulenti spiritus, ponentes in cœlum os suum, & lingua eorum transiens in terram, tanquam pluuia amarissima terram ipsam palustrem ac sterilem facit, & tam plantis quàm satis inutilem, non quidem his visibilibus atque corporeis ad nostros vtique corporeos vsus datis, de quibus nulla planè sicut nec de bobus cura est Deo. Sed quibus? Profectò quæ fuit & plantauit Dei manus, & non hominis, quæ & vel germinare vel radicare in fide & charitate poterant, & fructus parturire salutis, si bonis & temporaneis imbribus rigarentur. Animæ denique sunt, pro quibus Christus mortuus est. Væ nubibus pluentibus istiusmodi imbres super eas, qui lutum faciant, fructū non afferant. Nam sicut sunt & bonæ & malæ arbores ferentes quæque fructus pro sui dissimilitudine differentes, bonæ videlicet bonos, & malæ malos: ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malas quæ malos pluant imbres. Et vide ne fortè innueret nobis hanc nubium imbriúmque differentiam qui Esai.5.b dicebat: Mandabo nubibus meis ne pluant super eā (haud dubium quin super vineam) imbrem. Cur putas adiunxisse signanter, meis, nisi quia sunt & malæ Ioan.19.c nubes, quæ non sunt eius? Tolle, tolle, inquiunt, crucifige eum. O nubes violentas & turbidas. O imbrē procellosum, ô torrentem iniquitatis, euertere magis quàm fœcundare idoneum. Nec minus malus, minúsve amarus, minori licet impetu prorues, imber ille qui subsecutus est: Alios saluos fecit, seipsum Luc.23.d non potest saluum facere? Christus rex Israël descēdat nunc de cruce, & credimus ei. Philosophorum ventosa loquacitas non bonus imber est, qui sterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multò magis praua dogmata hæreticorum, mali imbres sunt, quæ pro fructibus spinas producunt & tribulos. Mali imbres etiam traditiones Pharisæorum, quos Saluator redarguit, & ipsi nubes malæ. Et nisi existimes me iniuriam facere Moysi (nam bona nubes est illa) non omne quod pluit vel ipsa, bonum tamen dicam, ne illi contradicam qui ait: Dedi illis, id Ezech.20.d est Iudæis, præcepta non bona, (haud dubium quin per Moysen) & iustificationes in quibus non viuēt in eis. Litteralis illa (verbi causa) obseruatio sabbati sonantis requiem non donantis, indictus sacrificiorum ritus, interdictus porcinæ carnis esus, nonnullorúmque similium quæ immunda à Moyse censentur, pluuia est hoc totum ex illa nube descendens, sed nolo in agrum vel hortum meum quandoque descendat. Fuerit sanè bona suo tempore: post tempus si venerit, non bonam iam censeo. Omnis etiam lenis & leniter descēdens pluuia, si sit intempestiua, molesta est. Donec ergo istiusmodi aquæ pestilētes occupauerunt terram, & inualuerunt super eam, tēpus suum vineæ non habuerunt, nec fuit quòd spōsa inuitaretur ad putandas vineas. Cæterùm illis decurrentibus terra apparuit arida, & flores apparuerunt in ea, significantes tempus putationis adesse. Quæris, quando hoc fuit? Quando putas, nisi cùm resoluit caro Christi in resurrectione? Et hic primus & maximus flos qui apparuit in terra nostra, nam primitiæ dormientium Christus. Ipse, inquam, flos 1.Cor.15.c campi, & lilium conuallium, Iesus, vt putabatur, fili⁹ Ioseph à Nazareth, quod interpretatur flos. Is ergo flos apparuit primus, non solus. Nam & multa Matth.27.f corpora sanctorum qui dormierant pariter surrexerunt, qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparuerunt in terra nostra. Denique venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiæ sanctorum. Flores eorum miracula instar florū producentia fructum fidei. Nam postquàm ille infidelitatis imber aliquantulum vel ex parte abiit & recessit, secuta mox est pluuia voluntaria quam segregauit Deus hæreditati suæ, & flores apparere cœperunt. Dominus dedit benignitatem, & terra nostra Psal.84.b dedit flores suos, ita vt vna die tria milia, in alia quin- Act.2.g. & que milia de populo crederent, adeò in breui creuit 4.a florum numerus, id est credentium multitudo. Et non potuit gelu malitiæ præualere aduersus flores qui apparebant, nec præcipere (vt assolet) fructum vitæ quam promittebant. Nam cùm omnes qui cre- 1.Pet.5.c diderant, induerentur virtute ex alto: surrexerunt ex eis homines qui minas hominum contempserūt fortes in fide, passi sunt quidem quamplurimos cōtradictores, sed non cesserunt, neque subterfugerūt quominus & facerent & annunciarent opera Dei. Nam iuxta illud in Psalmo spiritualiter quidem & seminauerunt agros, & plantauerunt vineas, & fecerunt fructum natiuitatis. Processu temporis tempe- Psal.106.d stas sedata est, & pace reddita terris creuerūt vineæ, & propagatæ & dilatatæ sunt, & multiplicatæ super numerum. Et tunc demùm sponsa ad vineas inuitatur, non quidem ad plantandum, sed ad putandum quod plantatum iam erat. Opportunè quidem, nam id

id opus pacis tempus requirebat. Quando etenim persecutionis tempore id liceret? Alioquin sumere Psal.149. in manus gladios ancipites, facere vindictam in nationibus, increpationes in populis, alligare reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, & facere in eis iudicium conscriptum, hoc quippe putare vineas est. Hæc, inquam, omnia vix vel pacis tempore actitantur in pace. Et de his satis. Poterat etiā finiri sermo, si prius quemque vestrūm iuxta morem meum de sua vinea monuissem. Quis enim ita ad vnguē omnia à se superflua resecauit, vt nil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulat, & effugata redeūt, & redaccenduntur extincta, & sopita denuò excitantur. Parum est ergo semel putasse, sæpè putandum est, imò (si fieri possit) semper, quia semper quod putari oportet (si non dissimulas) inuenis. Quantumlibet in hoc corpore manēs profeceris, erras si vitia putas emortua, & non magis suppressa. Velis nolis intra fines Iosue 15.g tuos habitat Iebusæus: subiugari potest, sed non exterminari. Scio, inquit, quia non habitat in me bonum. Parum est nisi & malum inesse fateatur. Ait, Rom.7.a Non quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio. Si autem quod odi illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Aut te ergo si audes præfer Apostolo (nempe ipsius ista vox est) aut fatere cum illo te quoque vitiis non carere. Medium denique vitiorum virtus tenet, ac proinde sedula eget non solùm putatione, sed & circumcisione. Alioquin verendum ne circunquaq; à lābentibus, vel potius à rodentibus vitiis illa dum nescis paulatim elangueat, aut, si supercreuerint, suffocetur. Vnum in tanto discrimine cōsilium est, obseruare diligenter, & mox vt renascētium capita apparebunt, prompta seueritate succidere. Non potest virtus cum vitiis pariter crescere. Ergo vt illa vigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua, & salubria surgunt: vtilitati accedit quicquid cupiditati demis. Demus operam putationi. Putetur cupiditas, vt virtus roboretur. Nobis, fratres, putationis semper est tempus, sicut semper est opus. Confido Cant.2.c enim quia nobis hyems iam transiit. Scitis quā hyemem dicam? Timorem illum qui non est in charitate, qui cùm omnes initiet ad sapientiam, neminem consummat: quoniam superueniens charitas extundit illum tanquam hyemem æstas. Æstas enim charitas est. Quæ si iam venit, imò quia venit (sicut iustū est mihi sentire de vobis) siccauerit necesse est omnem hyemalem imbrem, omnem videlicet anxietatis lachrymam, quam amara recordatio peccati, & timor ante extorquebat iudicij. Itaque (quod nō dubius dico) etsi non de omnibus vobis, profectò de pluribus hic iam imber abiit & recessit. Nam & flores apparent, indices pluuiæ suauioris. Habet & æstas pluuias suas suaues & vberes. Quid dulcius lachrymis charitatis? Flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mœrore. Flet ex desiderio. Flet cum flentibus. Tali imbre non ambigo rigatos vberius actus obedientiæ vestrę, quos lætus intueor non murmure tetros, non tristitia subobscuros, sed quodam spirituali gaudio iucundos & floridos. Sic sunt ac si semper flores gestetis in manibus. Ergo si hyems transiit, imber abiit & recessit, si demùm flores apparuerunt in terra nostra, & subinde quædam spiritualis gratiæ vernalis temperies tempus putationis indiciat, quid restat nisi vt de cætero toti incumbamus huic operi tam sancto, tam necessario? Scrutemur Thren.3.e (iuxta Prophetam) vias nostras & studia nostra, & in eo se quisque iudicet profecisse, non cùm non inuenerit quod reprehendat, sed cùm quod inuenerit reprehendet. Tunc te non frustra scrutatus es, si rursum opus esse scrutinio aduertisti. Et totiens non te fefellit inquisitio tua, quotiens iterandam putaueris. Si autem semper hoc cùm opus est facis, semper facis. Semper ergo opus esse tibi memineris superni auxilij & misericordiæ sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De gemitibus animæ suspirantis ad cœlestem patriam, & de commendatione castitatis & viduitatis.

Sermo LIX.

Vox turturis audita est in terra nostra. Minimè iam Cant.2.c dissimulare queo, quod ecce secundò is qui de cœlo est, de terra loquitur. Vtique tam dignanter, tam socialiter, quasi vnus è terra. Sponsus est iste: qui cùm præmitteret flores apparuisse in terra, adiunxit, *nostra*: & nunc nihilo minus, *vox*, inquit, *turturis audita est in terra nostra*. Ergóne ratione carebit Deo Ibidem. quidem tam insueta (ne dicam indigna) locutio? Nusquā (vt opinor) de cœlo sic locutum reperies, nusquam alibi de terra. Aduerte igitur quantæ suauitatis sit, Deum cœli dicere in terra nostra. Quíque terrigenæ & filij hominum audite: Magnificauit Dominus facere nobiscum. Multum illi cum terra, mul- Psal.125.a tum cum sponsa, quam de terris sibi adsciscere placuit. In terra, inquit, nostra. Non planè principatum sonat vox ista, sed consortium, sed familiaritatem. Tanquam sponsus hoc dicit, non tanquam Dominus. Quid? Conditor est, & consortem se reputat. Amor loquitur, qui Dominum nescit. Carmen nimirum amoris est, nec aliis hoc quàm amatoriis fulciri oportuit. Amat & Deus, nec aliunde hoc habet, sed ipse est vnde amat. Et ideò vehementius, quia non amorem tam habet, quàm hoc est ipse. Verùm quos amat amicos habet, non seruos. Denique amicus fit de magistro: nec enim amicos discipulos diceret, si non essent. Vides amori cedere etiā maiestatem? Ita est fratres, neminem suspicit amor, sed ne despicit quidem. Omnes ex æquo intuetur qui perfectè se amant, & in seipso celsos humiléque contemperat, nec modò pares, sed vnum eos facit. Tu Deum forsitan adhuc ab hac amoris regula excipi putas: sed 1.Cor.6.d qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Quid miraris hoc? Ipse factus est tanquam vnus ex nobis. Minus dixi, non tanquam vnus, sed vnus. Parum est parem esse hominibus, homo est. Inde terram nostram vēdicat sibi, sed quasi patriam, non quasi possessionem. Quidni vendicet? Inde illi sponsa, inde substantia corporis. Inde sponsus ipse, inde duo in carne vna. Ibidem. Si caro vna, cur non & patria vna? Cœlum cœli Do- Psal.113.b mino, inquit, terram autem dedit filiis hominum. Ergo vt filius hominis hæreditat terrā, vt Dominus subiicit, vt cōditor administrat, vt sponsus cōmunicat. Dicēdo nēpe, in terra nostra, proprietatē profe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cto abnuit, societatem non respuit. Et hæc pro eo quòd sponsus tam benigno vsus est verbo, vt dignatus sit dicere, in terra nostra. Nũc cætera videamus. Vox turturis audita est in terra nostra. Et hoc indicium est transactæ hyemis, tempus nihilo minus putationis adesse denuncians. Id iuxta litteram. Aliàs turturis vox non dulce admodum sonat, sed signat dulcia. Ipsa auicula, si emis, non magni: fidiscutis, nõ parui precij est. Et vox quidẽ gementi quàm canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. Illius doctoris libenter audio vocem, qui nõ sibi plausum, sed mihi planctum moueat. Verè turturem exhibes, si gemere doceas. Et si persuadere vis, gemendo id magis, quàm declamando studeas oportebit. Exẽplum sanè tum in aliis multis, tum vel maximè hoc in negotio verbo efficacius est. Dabis voci tuæ vocẽ virtutis, si quod suades, prius tibi illud cognosceris persuasisse. Validior operis, quàm orisvox. Fac vt loqueris, & non solùm me facilius emendas, sed te quoque non leui liberas probro. Non iam pertinebit ad te si quis dicat: Alligant onera grauia & importabilia, & imponũt ea in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Sed neque illud verearis oportet: Tu qui alios doces, teipsum nõ doces? Vox turturis audita est in terra nostra. Donec homines pro Dei cultu mercedem tantùm in terra, & tantùm terram acceperunt (illam vtique lacte & melle manantem) minimè se cognouerunt peregrinos super terram, nec more turturis ingemuerũt veluti patriæ reminiscentes: magis autẽ pro patria exilio abutentes dederunt se comedere pinguia, & bibere mulsum. Ita tam diu non est vox turturis audita in terra nostra. Vbi ergo regni cœlorũ promissio facta est, tunc intellexerunt homines se non habere hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirere tota auiditate cœperunt, & tunc primùm manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam anima Christi præsentiam suspiraret, regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspiriis à longe salutaret, nónne tibi videtur vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis quæcũq; anima in terris ita feciſſet? Extũc ergo & deinceps vox turturis audita est in terra nostra. Quidni moueat mihi crebras lachrymas & gemitus quotidianos Christi absentia? Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboraui in gemitu meo, tu scis, sed beatus qui dicere potuit: Lauabo per singulas noctes lectũ meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. Nunquid possunt, inquit, filij sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebũt. Ac si diceret: Et tunc vox turturis audietur. Ita est Iesu bone, venerunt dies illi. Nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc, reuelationem filiorum Dei expectans. Non solùm autem illa, sed & nosipsi intra nos gemimus adoptionẽ filiorum Dei expectantes redemptionem corporis nostri: hoc scientes, quia quandiu sumus in corpore hoc, peregrinamur à Domino. Nec vacui gemitus, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur:

Matt.23.a
Rom.1.c
Psal.37.b
Psal.6.a
Ibid.
Matth. 9.b
Psal.11.a

Propter miseriam inopũ & gemitum pauperum nũc exurgam: dicit Dominus. Fuit & in tempore patrũ vox ista gemẽtium, sed rara, & penes quemque suus gemitus. Vnde & dicebat quis: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Sed & qui aiebat: Gemitus meus à te non est absconditus, profectò monstrabat absconditum esse qui soli Deo non esset absconditus. Et ideò tunc dici non potuit: Vox turturis audita est in terra nostra: quoniam secretum adhuc paucorum iam tunc in multitudinem non exiuit. At vbi palàm clamatum est, Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: ad omnes iam cœpit pertinere gemitus iste turtureus, & vna omnibus esse gemendi ratio, quia omnes sciebant Dominum, secũdum quod in Hieremia legitur: Et cognoscent me omnes à minimo vsque ad maximum, dicit Dominus. Cæterùm si multi gementes, quid sibi vult vnius expressio? Vox turturis, inquit. Quare nõ turturum? Fortè Apostolus id soluit, vbi ait, Quia ipse spiritus postulat pro sanctis, gemitibus inenarrabilibus. Ita est. Ipse inducitur gemens, qui gementes facit. Et quãlibet multi sint quos ita gemere audias, vnius per omnium labia vox sonat. Quidni illius qui ipsam in ore singulorum pro quorumque necessitatibus format? denique vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. Sua vox quemque manifestum facit, & præsentem indicat. Et audi ex Euangelio quòd vocem habeat Spiritus sanctus. Spiritus, inquit, vbi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quò vadat. Et si ille nesciebat qui litteram occidentẽ docebat mortuos magister mortuus, nos sciamus qui trãslati de morte ad vitam per viuificantem spiritum certo & quotidiano experimento ipso nos illuminante probamus vota & gemitus nostros ab ipso venire, & ad eum ire, illícque inuenire misericordiam in oculis Dei. Quãdo enim sui spiritus vocem irritam faceret Deus? At ipse scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis. Nec soli commendant turturem gemitus, commendat & castitas. Huius denique meritò digna fuit dari hostia prouirgineo partu. Sic quippe habes, par turturum, aut duos pullos columbarũ. Et licet aliàs quidem per columbam Spiritus sanctus soleat designari, tamen quia libidinosa auis est, non decuit offerri eam in sacrificium Domini, nisi ea sanè ætate qua nesciret libidinem. At turturis non designatur ętas, quoniam agnoscitur castitas inquacũque ætate. Denique compare vno contenta est, quo amisso alterum iam non admittit, numerositatem in hominibus nuptiarum redarguens. Nam etsi forsitã culpa propter incontinentiam venialis est, ipsa tamẽ tanta incontinentia turpis est. Pudet ad negotium honestatis rationem non posse in homine, quod natura possit in volucre. Cernere enim est turturem tempore suæ viduitatis, sanctæ viduitatis opus strenuè atque infatigabiliter exequentem. Videas vbique singularem, vbique gementem audias, nec vnquam in viridi ramo residentem prospicies, vt tu ab eo discas voluptatum virentia velut virulenta vitare. Adde quod in iugis mõtium, & in summitatibus arborũ frequentior illi conuersatio est: vt quod vel maximè propositum pudicitiæ decet, doceat nos terrena despicere, & amare cœlestia. Ex quibus colligitur

Esai.24.c
Psal.37.b
Coloss.2.a
Hiere.31.f
Rom.8.c
1.Cor.12.d
Ioan.3.b
Luc.2.d

ligitur quòd vox sit turturis, etiam prædicatio castitatis. Neque enim à principio vox ista in terris audita fuit, sed magis illa: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Incassum profectò vox illa pudicitiæ sonuisset, necdum propalata resurgentium patria in qua longè fœlicius homines neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut Angeli Dei in cœlis. Tũc voci illi tempus fuisse tunc dicas, cùm maledicto omnis subiacebat sterilis in Israël, cùm Patriarchę ipsi plures simul haberent vxores, cùm frater fratris absque liberis defuncti semen suscitare ex lege compellebatur? At vbi insonuit ex ore cœlestis turturis cõmendatio illa spadonum qui se castrauerũt propter regnũ Dei, & item alterius cuiusdam castissimæ turturis consilium de virginibus vbique inualuit, tunc primum dici veraciter potuit, quia vox turturis audita est in terra nostra. Ergo si in terra nostra & flores apparuerunt, & vox turturis audita est, profectò & visu veritas cõperta est & auditu. Vox quippe auditur, flos cernitur. Flos miraculum est, vt nostra superior interpretatio habet, quod voci accedens fructum parturit fidei. Et si fides ex auditu, sed ex visu confirmatio est. Sonuit vox, splenduit flos, & veritas de terra orta est, per fidelium confessionem verbo signóque pariter concurrentibus in testimonium fidei. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis, dum flos voci, auri oculus attestatur. Audita visa confirmant, vbi duorum testimoniũ (auris loquor & oculi) ratum sit. Propterea Dominus aiebat: Ite, renunciate Ioanni (eius nempe discipulis loquebatur) quæ audistis & vidistis. Nec breuius illis nec planius intimari fidei valuit certitudo. Eadem sanè in breui etiã vniuersæ terræ persuasio facta est, & eodem argumenti compendio. Quæ audistis, inquit, & vidistis. O verbum abbreuiatum, attamen viuum & efficax. Haud dubius profectò assero quod auribus oculisque percepi. Intonat tuba salutaris, coruscant miracula, & mundus credit. Citò persuadetur quod dicitur, dum quod stupetur, ostenditur. Habes autẽ quia profecti Apostoli prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Habes in monte stupenda claritate transfiguratũ, & nihilo minus superna testificatũ voce. Habes in Iordane similiter & columbam designantem, & vocem testificantẽ. Itaque hæc duo vbiq; pariter vox & signum ad introducendam fidem ex diuina largitate concurrunt, vt latus ad animam per vtrasque fenestras ingressus pateat veritati. Sequitur, *Ficus protulit grossos suos*. Non comedamus ex eis, nec enim esui habiles sunt ob immaturitatem sui. Bonarum ficuum habent speciem, sed similitudinem, non saporem, fortè hypocritas designantes. Non abiiciamus tamen, alias forsitan his opus habebimus. Alioquin satis per seipsos leuiter & ante tempus cadent, sicut fænum tectorum quod priusquàm euellatur exaruit: quod ego de hypocritis dictum reor. Non sine causa tamen in carmine nuptiali eorum mentio facta est. Erunt sine dubio etsi non esui, vsui qualicunque. Multa in nuptiis præter dapes necessariè procurantur. Ego verò istud adeò minimè prætereundum existimo, vt quicquid illud est, inter angustias extremitatum sermonis huius discutere nolim: sed differo in diem alterum, & horam liberiorem. An verò necessariè, vobis tunc experiri licebit, tantùm mihi opportunitatem facultatémque obtineant vota vestra ad proferendum quod sentio, in vestram ipsorum ædificationem, in laudem & gloriam sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Gen.1.c
Luc.20.f
Cantic.2.c
Psal.84.b
Psal. 92.a
Luc.7.d
Matth. 16.d
Cant.2. c
Psal.128.a

De incredulitate Iudæorum: qua compleuerunt mensuram patrum suorum occidendo Christum.
Sermo LX.

Ficus protulit grossos suos. Ex superioribus pendet præsens locus, dixerat enim tempus putationis venisse, tam ex floribus qui iam apparebant, quàm ex audita turturis voce hoc asserens: Idipsum adhuc ex grossorum productione affirmat, quia non solùm ex floribus & voce turturis experimentum capitur temporis, capitur & ex ficu. Non enim non est aër indulgentior tunc cùm ficus grossos suos protulerit. Ficus flores non habet, sed pro floribus grossos mittit tempore quo cæteræ arbores florent. Et quomodo flores apparent & transeunt, ad nihil vtiles nisi quòd sequuturi fructus quidam prænuncij sunt: ita & grossi oriuntur, sed immaturæ cadunt, & dant locum maturandis, ipsi minimè habiles ad vescendum. Et hinc ergo (vt dixi) sumit sponsus experimẽtum temporis, & argumentum suasionis, vt non pigritetur pergere sponsa ad vineas, quia non perit opera quæ tempestiua venit. Et littera quidem sic. Quid verò spiritus? Vt planè hoc loco non ficum intueamur, sed populum: nempe de hominibus cura est Deo, non de arboribus. Verè ficus est populus, fragilis carne, paruulus sensu, animo humilis, cuius primi fructus (vt interim nomini alludamus) grossi vtique & terreni. Nec enim popularis est studij primum quærere regnum Dei, & iustitiam eius, sed vt ait Apostolus, cogitare quæ mundi sunt, quomodo placeant vxoribus, vel illæ viris. Tribulationem carnis habebunt huiusmodi, sed in nouissimis non negamus eos fructus fidei assecuturos, si bonam habuerint nouissimam confessionem, maximéque si carnis opera eleemosynis redemerint. Ergo primi plebium fructus nec fructus sunt, non magis quàm ficuum grossi. Denique si dignos postmodum fructus pœnitentiæ fecerint (non enim prius quod spirituale est, sed quod animale) dicetur illis: Quem fructum habuistis tunc in quibus nunc erubescitis? Ego tamen hoc loco non quemuis populum interpretari liberum puto, vnus signanter exprimitur. Neque enim protulerunt dixit, quasi de pluribus, sed quasi de vna, protulit, inquit, ficus grossos suos, & (vt sentio ego) quæ est plebs Iudæorum. Quanta in hanc Saluator parabolicè in Euangelio loqui videtur? vt est illud: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, &c. Item: Videte ficulneam & omnes arbores. Et Nathanaëli dictum est: Cùm esses sub ficu, vidi te. Et rursum maledicit ficulneæ pro eo quòd non inuenit in ea fructum. Bene ficus, quæ bona licet Patriarcharum radice prodierit, nunquam tamen in altum proficere, nunquam se humo attollere voluit, nunquam reſpondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fœcunditate fructuum. Malè prorsus tibi cum tua

Cant.2.c
Matth.6.d
1.Cor.7.d
Matth.3.b
Luc.13.b
Luc.21.f
Ioan.1.g
Marc.11.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

radice cõuenit arbor pusilla, tortuosa, nodosa, radix G
enim sancta, quid ea dignum tuis apparet in ramis?
Matth.1.d *Ficus*, inquit, *protulit grossos suos*. Non hoc nobili à radice traxisti semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu sancto est, ac per hoc subtile totum ac suaue. Tibi vnde hi grossi? Et verè quid non grossum in gente illa? Nec actus profectò, nec affectus, nec intellectus, sed nec ritus quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine litteræ, cultus in sanguine pecudum & armentorũ. At dicit aliquis: Cùm istiusmodi grossos non aliquando proferre gens illa cessauerit, ergo H
non aliquando tempus putationis non extitit, quia vnum vtrique rei tempus existere perhibetur. Non ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, non cùm parturiunt, sed cùm iam pepererunt. Dicimus & arbores edidisse flores suos, non cùm cœperint florere, sed potius cùm desierint. Ita hic quoque dictum est quia ficus protulit grossos suos, non cùm aliquos edidit, sed cùm totos, id est cùm ad finem peruenit editio. Quæris quo tempore istiusmodi complemẽtum illi populo accidit? Cùm Christum occidit, tunc
Matth.23.d cõpleta est malitia eius, iuxta quod ipse eis prædixerat: Implete mensuram patrum vestrorum. Vnde in
Ioan.19.f patibulo traditurus iam spiritum, Cõsummatum est, inquit. O qualem consummationẽ dedit grossis suis ficus hæc maledicta, & subinde æterna ariditate dãnata? O quàm sunt nouissimi peiores prioribus? Incipiens ab inutilibus, ad pernicioſos peruenit & venenatos. O grossum vipereúmque affectum, odire hominem qui hominũ & corpora sanat, & animas saluat. O nihilo minus intellectũ grossum & certè bouinum, qui Deum non intellexerũt nec in operibus
K Dei. Nimium me fortasse queratur in sui suggillatione Iudæus, qui intellectum illius dico bouinum.
Esai.1.a Sed legat Esaiam, & plus quàm bouinum audiet. Cognouit (inquit) bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israël non cognouit me, populus meus non intellexit. Vides me Iudæ mitiorem tibi Propheta tuo: Ego te comparaui iumẽtis, ille subiicit. Quamquam in sua persona Propheta non dixit hoc, sed in Dei, qui Deũ se & ipsis operibus clamat.
Ioan.10. Et si mihi, inquit, non creditis, operibus credite: & si
L non facio opera patris mei, nolite credere: nec sic tamen euigilant ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum bestialem hanc & plus quàm bestialem hebetudinem ab eis depellere quiuit: de qua nõ minus mirabili quàm miserabili cęcitate factũ est vt in illud tam horrẽdum támque enormiter grossum facinus proruerint, Domino maiestatis iniicientes manus sacrilegas. Ex tunc itaque dici potuit quia ficus protu-
Cant.2.c lit grossos suos, cùm iam videlicet legitima illius populi esse cœperunt quasi in exitu super summum, vt
Leuit.26.b nouis (iuxta veterem prophetiam) superuenientibus M
vetera proiicerentur. Non aliter sanè quàm quomodo grossi cadunt, & cedunt suborientibus ficubus bonis. Quandiu, inquit, non cessauit ficus producere grossos suos, non te vocaui ô sponsa, sciens non posse vnà prodire optimas ficus. Nunc autem productis qui prius producendi erant, non iam intempestiuè te inuito, cùm boni ac salutares fructus in proximo esse noscantur, inutiles expuncturi. Nam
Cant.2.6 vineæ, inquit, florentes odorem dederunt: quod nihilo minus appropinquantis fructus indiciũ est. Hic odor serpentes fugat. Aiunt florescentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec vllatenus nouorum ferre odorẽ florum. Quod volo attendãt nouitij nostri, & fiducialiter agant, cogitãtes qualẽ spiritũ acceperunt, cuius primitias dæmones nõ sustinẽt. Si sic nouitius feruor, quid erit absoluta perfectio? Perpendatur ex flore fructus, & saporis virtus ex vi æstimetur odoris. *Vineæ florentes odorem dederunt.* Et in principio quidem sic fuit. Ad prædicationem
nouæ gratiæ secuta est nouitas vitæ in his qui crediderunt, qui conuersationem suam inter gentes habentes bonam, Christi erant bonus odor in omni
2.Cor.2.d loco. Odor bonus, testimonium bonum. Hoc de bono opere tanquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore & tali odore inter primordia nascentis fidei fideles animæ veluti quædam spirituales vineæ refertæ apparuerunt, habẽtes testimonium bonum & ab his qui foris erant, non incongruè (vt opinor) de ipsis dictum sentimus quia vineæ florẽtes odorem dederunt. Ad quid? Vt eo sanè prouocati
1.Tim.3. etiam qui necdum crediderant, ex bonis operibus
I illos considerãtes glorificarent, & ipsi Deum, atque ita eis odor vitæ ad vitam esse inciperet. Idcirco ergo dixisse odorem non immeritò referuntur, qui nõ suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione quæsiêre salutem. Alioquin poterant more quorundam quæstum æstimare pietatem, verbi gratia, ostẽtationis mercedis. At istud esset non dare odorem, sed vendere. Nunc verò quia omnia sua in charitate faciebant, non planè vendiderunt odorem, sed dederunt. Cæterùm si vineæ animæ, flos opus, odor opinio est, fructus quid? Martyrium. Et verè fructus
Psal.126.a vitis, sanguis est martyris. Cùm dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris. Propemodum dixissem, fructus vitis. Quidni sanguinem vuæ dixerim meracissimũ, sanguinem innocentis, sanguinem iusti? Quidni mustum rubens, probatum, precio sum, planè de vinea Soreth, torculari passionis expressum? Denique preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Hæc pro eo quod dictum est vineas florentes odorẽ dedisse. Ita si ad tempora gratiæ hũc locum respicere malimus: aut si placet magis referri ad patres (nã vinea Domini Sabaoth domus Israël est) erit sensus: Christum in carne nasciturum & morituram odorauerunt Prophetæ & Patriarchæ, sed non dederũt tunc eundem odorem suum, quia non exhibuerunt in carne quem in spiritu præsenserunt. Non dederũt odorem suum, nec secretum suum publicauerunt, expectantes vt reuelaretur in suo tempore. Quis sanè tunc caperet sapientiam in mysterio absconditã, in corpore non exhibitam? Ita vineæ tunc quidem non dederunt odorem suum. Dederunt autem postea, cùm per successiones generationum nascentem ex se Christũ secundum carnem partu virgineo soculis ediderunt. Tunc planè, inquam, spirituales illæ vineæ dederunt odorem suũ, cùm apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei, & cœpit prę- ad Tit.3.b
sentem habere mundus, quẽ pauci adhuc absentem præsenserant. Vir ille (verbi causa) qui Iacob tangẽs, & Christũ sentiens, Ecce, inquit, odor filij mei sicut Gen.27.d
odor

odor agri pleni cui benedixit dominus: cũ hoc di- A
cebat, habebat delicias suas sibi, nec cuiquam illas communicabat. At vbi venit plenitudo temporis in
Galat.4.a quo misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret: tunc prorsus odor ille qui in illo erat, sese vbiq; sparsit, adeo vt à finibus terræ ipsum sentiens clamaret ecclesia, Oleum effusum nomẽ tuum: currerẽntque adolescẽtulæ in odore olei. Ita ista vinea dedit odorem suum, & eo tempore dederunt & cæteræ in quibus hic ipse odor vitæ extiterat. Quidni dederunt, è
quibus Christus secundum carnem? Dictum est ita- B
que vineas dedisse odorem, siue quia fideles animæ bonam de se vbique opinionem spargunt, siue quòd palam facta sunt mundo oracula & reuelationes patrum, & in omnem terram exiuit odoratus eorum,
1.Tim.3. dicente apostolo: Manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptũ est in gloria. Mirum verò si nec ficus nec vineæ istæ aliquid habent quod mores ædificet. Ego hunc locum arbitror esse & moralem. Dico autem per gratiam C
Dei quæ in nobis est, & ficus nos habere & vineas. Ficus quidem, qui suauiores in moribus sunt: vineas verò, qui spiritu feruentiores. Omnis qui se inter nos communiter socialitérque agat, & non solum sine querela conuersatur inter fratres, sed multa cum suauitate fruendum se omnibus præbet in omni officio charitatis, quidni illum vicem agere ficus cõuenientissimè dicam? Qui tamen grossos suos prius protulerit proiecerítque oportet: timorem vtique iudicij, quem perfecta charitas foras mittit: & amaritudinem peccatorum, quę veræ con- D
fessioni & infusioni gratiæ, crebrarúmque profusioni lachrymarum cedat necesse est: cæteráque talia instar grossorum præuntia fructuum suauitatem, quæ vos quoque per vosmetipsos cogitare potestis. Vt tamen adhuc ego aliquid adiiciam de eiusmodi quod occurrit, videte ne fortè etiam hæc inter grossos deputari possint, scilicet, prophetia, linguæ, similáque. Etenim ista more grossorum deficere habẽt, & cedere melioribus, dicente apostolo, quia & scientia destructur, & prophetiæ euacuabuntur, & linguæ
1.Cor.13.c cessabunt. Fidem quoque ipsam intellectus exclu- E
det, speíque succedat visio necesse est. Quod enim
Luc.10.c videt quis, quid sperat? Sola nõ excidit charitas, sed illa qua Deus toto corde, tota anima, tota virtute diligitur. Ideo hanc minimè grossis annumeraverim, ne ad ficum quidẽ dixerim pertinere, sed ad vineas. Iam qui vineæ sunt, seueriores nobis quàm suauiores se exhibent in spiritu vehementi agentes, zelantes pro disciplina, vitia acerrimè corripiẽtes, aptantes sibi congruentissimè vocem illam: Nónne qui
Psal.138.d oderunt te domine oderam, & super inimicos tuos
Psal.63.b tabescebam? Item: Zelus domus tuæ comedit me. F
Et mihi quidem illi in dilectione proximi, isti in dilectione Dei eminere videntur. Sed libet paulisper sub hac vite & sub hac ficu, vbi Dei proximíque obumbrat dilectio. Vtranque teneo cum te amo domine Iesu Christe, qui meus proximus es, quoniam homo es, & fecisti mecum misericordiam, & nihilo minus es super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter ecclesia reperit diuitias diuinæ misericordiæ in foraminibus vulnerum Christi: & de fortitudine martyrum, quam à Christo receperunt.

Sermo LXI.

Cant.2.6 *Svrge amica mea, sponsa mea, & veni.* Commendat sponsus multam dilectionem suam iterando amoris voces. Nam iteratio, affectionis expressio est: & quòd rursum ad laborem vinearum solicitat dilectam, ostendit quàm sit de animarum salute solicitus. Nam vineas animas esse, iam audistis: non immoremur superuacuè in his quæ dicta sunt. videte sequentia: Sponsam tamen nusquam (vt memini) in hoc toto opere apertè adhuc nominarat, nisi modo cum ad vineas itur, cum vino charitatis appropinquatur. Quæ cum venerit & perfecta fuerit, faciet spirituale coniugium, & erunt duo non in car- Ephes.5.g
ne vna, sed in vno spiritu, dicẽte apostolo: Qui adhæ- 1.Cor.6.c
ret Deo, vnus spiritus est. Sequitur: *Columba mea in fo-* Can.2.d
raminibus petræ, in cauernis maceriæ, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Amat, & pergit amatoria loqui. Columbam denuò blandiendo vocat, suam dicit, & sibi asserit propriam: quódque ipse rogari obnoxius ab illa solebat, ipsius nunc versa vice & conspectum postulat, & colloquium. Agit vt sponsus: sed vt verecundus, publicum erubescit, decernítque frui deliciis suis in loco sequestri, vtique in foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ. Puta ergo sic dicere spõsum: Ne timeas amica, quasi hæc ad quam te hortamur opera vinearum, negocium amoris impedire seu interrumpere habeat. Erit certè & aliquis vsus in ea ad id quod pariter optamus. Vineæ sanè macerias habent, & diuersoria grata verecundis. Hic literalis lusus. Quidni dixerim lusum? Quid enim serium habet hæc literæ series? Ne auditu quidem dignum quod foris sonat, si nõ intus adiuuet spiritus infirmitatem intelligentiæ nostræ. Ne ergo remaneamus foris, ne & turpium (quod absit) amorum videamur lenocinia recensere: afferte pudicas aures ad sermonẽ qui in manibus est de amore: & cum ipsos cogitatis amantes, non virum & fœminam, sed verbum & animam sentiatis oportet. Et si Christum & ecclesiam dixero, idem est, nisi quòd ecclesiæ nomine non vna anima, sed multarum vnitas vel potius vnanimitas designatur. Nec sanè foramina petræ aut cauernas maceriæ latebras putetis operãtium iniquitatem, nequa prorsus suspicio subcat de operibus tenebrarum. Alius hunc locum ita exposuit, foramina petræ vulnera Christi interpretans. Rectè omnino. nam petra Christus. Bona foramina, quæ fidem astruunt resurrectionis, & Chri-
sti diuinitatis. Dominus meus, inquit, & Deus meus. Ioan.20.d
Vnde hoc reportatum oraculum, nisi ex foraminibus petræ? In his passer inuenit sibi domum, & tur- Psal.83.a
tur nidum, vbi reponat pullos suos. In his sẽ columba tutatur, & circunuolitantem intrepida intuetur Cant.2.d
accipitrem. Et ideo ait: *Columba mea in foraminibus pe-* Psal.26.b
træ. Vox columbæ. In petra exaltauit me. Et item. Psal.39.b
Statuit, inquit, supra petram pedes meos. Vir sapiens Matt.7.d
ædificat domum suam supra petram, quòd ibi nec ventorum formidet iniurias, nec inundationum. Quid non boni in petra? In petra exaltatus, in petra securus, in petra firmiter sto. Securus ab hoste, fortis

Universidad de Deusto
Biblioteca

à casu, & hoc quoniam exaltatus à terra. Anceps est enim & caducum terrenum omne. Conuersatio nostra in cœlis sit, & nec cadere nec deiici formidam⁹. In cœlis petra, in illa firmitas atque securitas est. Petra refugium herinaciis. Et reuera vbi tuta firmáque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus saluatoris? Tanto illic securior habito, quanto ille potentior est ad saluandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado: fundatus enim sum supra firmam petram. Peccaui peccatum grande, turbatur conscientia, sed nō perturbabitur, quoniam vulnerum domini recordabor. Nempe vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem quod non Christi morte saluetur? Si ergo in mentem venerit tam potens támque efficax medicamentum, nulla iam possum morbi malignitate terreri. Et ideo liquet erasse illum qui ait: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Nisi quòd non erat de mēbris Christi, nec pertinebat ad eum de Christi merito, vt suum præsumeret, suum diceret quod illius esset, tanquam rem capitis mēbrum. Ego verò fidenter quod ex me mihi deest, vsurpo mihi ex visceribus domini, quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina per quæ affluant. Foderunt manus eius & pedes, latúsque lancea forauerunt. & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleúmque de saxo durissimo, id est, gustare & videre quoniam suauis est dominus. Cogitabat cogitationes pacis, & ego nesciebam. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? At clauis reserans, clauus penetrans factus est mihi, vt videam voluntatem domini. Quidni videam per foramen? Clamat clauus, clamat vulnus quod verè Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransiit animam eius, & appropinquauit cor illius, vt non iā non sciat cōpati infirmitatibus meis. Patet arcanū cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex alto. Quidni viscera per vulnera pateant? In quo enim clarius, quàm in vulneribus tuis eluxisset quòd tu domine suauis & mitis, & multæ misericordiæ? Maiorē enim misericordiē nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro addictis morti & damnatis. Meum proinde meritum, miseratio domini. Non planè sum meriti inops, quandiu ille miserationum non fuerit. Quod si misericordiæ domini multæ, multis nihilo minus ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempe vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Et si misericordiæ domini ab æterno & vsque in æternum, ego quoq; misericordias domini in æternum cantabo. Nunquid iustitias meas? Domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Ipsa est enim & mea. Nēpe factus es mihi tu iustitia à Deo. Nunquid mihi verendum ne nō vna ambobus sufficiat? Non est palliū breue, quod (secundum prophetā) nō possit operire duos. Iustitia tua iustitia in æternum. Quid longius æternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga & æterna iustitia. Et in me quidē operit multitudinem peccatorum, in te autem domine quid nisi pietatis thesauros: diuitias bonitatis? Hæ in foraminibus petræ repositæ mihi. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, opertæ quidem, sed in his qui pereunt. Vt quid enim sanctum detur canibus, vel margaritæ porcis? Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum, etiam & apertis foraminibus introduxit in sancta, quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ perfectióque virtutum! Ibo mihi ad illa sic referta cellaria, atque ad admonitionem prophetæ relinquam ciuitates, & habitabo in petra, ero quasi columba nidificans in summo ore foraminis, vt cum Moysē positus in foramine petræ, trāseunte domino merear saltem posteriora eius prospicere. Nam faciem stantis, id est incommutabilis claritatem quis videat, nisi qui introduci iā meruit nō in sancta, sed in sancta sanctorum? Nec vilis tamen aut contemnēda posteriorum contemplatio. Contemnat Herodes: ego tantò magis non contemno, quantò magis contemptibilem se ostendit Herodi. Habent etiam aliquid & posteriora domini quod videre delectet. Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? Erit cum ostendet faciem suam, & salui erimus. Sed interim præueniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis vtique quas post se relinquere cōsueuit. Nunc dignationis suæ posteriora demonstret, aliàs in gloria dignitatis faciem suam demonstraturus. Sublimis in regno, sed suauis in cruce. In hac me visione præueniat, in illa adimpleat. Adimplebis me, ait, lætitia cum vultu tuo. Vtraque visio salutaris, vtraque suauis: sed illa in sublimitate, ista in humilitate. Illa in splendore, hæc in pallore est. Denique, inquit, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Quomodo non in morte pallescat? Sed melius pallēs aurum, quam fulgens aurichalcum: & quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Aurum verbum, aurum sapientia est. Hoc aurum semetipsum decolorauit abscondens formam Dei, & formam serui prætendens. Decolorauit & ecclesiam, quæ ait: Nolite me considerare quòd fusca sim, quia decolorauit me sol. Ergo & posteriora ipsius in pallore auri, quæ fuscum non erubuit crucis, vstionem passionis non horruit, liuorem vulnerum non refugit. Et iam complacet sibi in illis, & optat nouissima sua fore horum similia. Idcirco denique audit: Columba mea in foraminibus petræ, quòd in Christi vulneribus tota deuotione versetur, & iugi meditatione demoretur in illis. Inde martyrij tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum altissimum. Non est quòd vereatur martyr exanguem liuidámque leuare ad eum faciem, cuius liuore sanatus est, gloriosam repræsentare similitudinem mortis eius vtique in pallore auri. Quid vereatur cui etiam à domino dicitur: *Ostende mihi faciem tuam?* Ad quid? Vt mihi videtur, se magis ostendere vult. Ita est, videri vult, non videre. Quid enim ille non videt? Non est ei opus vt quis se ostendat, à quo nil non videtur, nec si se abscōdat. Vult ergo videri, vult benignus dux deuoti militis vultum & oculos in sua sustolli vulnera, vt illius ex hoc animum erigat, & exemplo sui reddat ad tolerandum fortiorem. Enimuero nō sentiet sua, dum illius vulnera intuebitur. Stat martyr tripudians & triumphans toto licet lacero corpore: & rimante latera ferro, non modò fortiter, sed & alacriter sacrum è carne sua circunspicit ebullire cruorem.

Psal.103.b — Gen.4.b — Psal.21.d — Deut.32.c — Psal 33 b — Hiere.29.c — Luc.1.g — Thren.3.e — Rom.5.d — Psal.70.e — Esa.28.f — Psal.118.f — Psal.30.e — 1.Cor.2.c — Hiere.48.c — Exod.33.d — Psal.79.b — Psal.20.a — Psal.15.c — Psal.67.c — Cant.1.b — Cant.2.d

rem. Vbi ergo tunc anima martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in visceribus Iesu, vulneribus nimirum patētibus ad introeundum. Si in suis esset visceribus scrutans ea, ferrum profectò sentiret: dolorem non ferret: succumberet, & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petræ duruerit? Sed neque hoc mirum, si exul à corpore, dolores non sentiat corporis. Neque hoc facit stupor, sed amor. Submittitur enim sensus, non amittitur. Nec deest dolor: sed superatur, sed contemnitur. Ergo ex petra martyris fortitudo, inde planè potens ad bibendum calicem domini. Et calix hic inebrians quàm præclarus est! Præclarus inquam atq; iucundus non minus imperatori spectāti, quā militi triūphanti. Gaudiū etenim domini, fortitudo nostra. Quidni gaudeat ad vocem fortissimæ confessionis? Denique & requirit eam cum desiderio. *Sonet*, inquiens, *vox tua in auribus meis*. Nec cūctabitur rependere vicem secundum suam promissionem continuò, vt qui se confessus fuerit coram hominibus, confiteatur & ipse eum coram patre suo. Rumpamus sermonē, nec enim potest finiri modò: ne sit sine modo, si cuncta quæ adhuc ex proposito capitulo restant, vno isto velimus sermone complecti. Ergo quod supereſt seruemus principio alteri, vt de nostro sane & verbo & modo gaudeat sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Qualiter intelligatur hoc quod dicitur: Oratio iusti penetrat cœlos. Et quod nemo potest bene Deum contemplari, & verbum Dei prædicare, nisi perfectam habuerit mentis puritatem.
Sermo LXII.

Columba mea in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ. Non tantùm in foraminibus petræ tutum reperit columba refugium, reperit & in cauernis maceriæ. Quòd si maceriam non congeriem lapidum, sed sanctorum communionem accipimus, videamus ne fortè cauernas maceriæ dixerit angelorum qui ob superbiam lapsi sunt, loca quasi vacua derelicta: quippe quæ repleri ex hominibus habent, tanquam ruinæ de lapidibus viuis reficiēdæ. Vnde apostolus Petrus, Accedētes, inquit, ad lapidem viuum, & ipsi tāquam lapides viui superēdificamini domos spirituales. Nec puto ab re esse si intelligimus angelorum custodiam vicem exhibere maceriæ in vinea domini, quæ est ecclesia prædestinatorum: cum Paulus dicat: Nōne omnes administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Et propheta: Immittit angelus domini in circuitu timentium eum. Et si ita sedet, erit sensus, quia ecclesiam tēpore & loco peregrinationis suæ duæ res consolentur: de præterito quidem memoria passionis Christi, de futuro autem quòd se in sortem sanctorum cogitat & confidit recipiendā. Ambo hæc veluti ante & retro oculata insatiabili desiderio contuetur, & vterque illi intuitus admodum gratus, vterque est illi refugium, à tribulatione malorum & dolore integra consolatio: cum non solum quid sibi expectandum, sed & vnde id sit præsumendum nouerit. Expectatio læta nec dubia, quæ Christi morte firmata est. Cur paueat ad præmij magnitudinem, quæ precij dignitatē cōsiderat? Quàm libens mente inuisit foramina per quæ sibi sacrosancti sanguinis precium fluxit! Quàm libens cauernas perambulat & diuersoria & mansiones quæ sunt in domo patris, multæ atque diuersæ, in quibus habet collocare filios suos pro quorumque diuersitate meritorum! Et tunc quidem (quod solum interim potest) sola in his memoria requiescit, cœleste habitaculum quod desursum est, iam animo induens. Erit autem cum implebit ruinas, cum cauernas & corpore inhabitabit & mente, cū vacua domicilia quæ antiqui reliquerunt habitatores, ipsa suæ vniuersitatis illustrabit præsentia, nec vlla vltrà apparebit cauerna penitus in cœlesti maceria, felici de cætero perfectione sui atque integritate gaudente. Aut si id magis probas, dicemus has cauernas à studiosis & piis mentibus non inueniri, sed fieri. Quonam modo? inquis. Cogitatione & auiditate. Cedit nempe in modum maceriæ mollioris pia maceries desiderio animæ, cedit puræ contemplationi, cedit crebra oratio. Denique oratio iusti penetrat cœlos. Non vtique aeris huius corporei spaciosas altitudines veluti quodam remigio alarum suarum instar volucris volantis scindet, aut quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsúmque verticem perforabit, sed sunt cœli sancti, viui, rationales, qui enarrant gloriam Dei, qui fauorabili quadam pietate nostris se votis libenter inclinant, & sinuatis ad tactum nostræ deuotionis affectibus in sua nos recipiunt viscera, quotiens digna ad eos intentione pulsamus. Pulsanti enim aperietur. Licebit itaque vnicuique nostrum etiam hoc tempore nostræ mortalitatis cauere sibi quacūq; parte volet cauernas supernæ maceriæ: nunc quidem patriarchas reuisere, nunc verò salutare prophetas, nunc senatui immisceri apostolorum, nūc martyrum inseri choris: sed & beatarum virtutum status & mansiones à minimo angelo vsq; ad cherubim & seraphim tota mentis alacritate percurrēdo lustrare, prout quemque sua deuotio feret. Apud quos magis afficietur immittente sibi spiritu prout vult, si steterit & pulsauerit, confestim aperietur ei: & facta quasi cauerna in montibus vel potius mentibus sanctis, dū se vltro inflectunt ad pietatem, requiescet vel paululum apud illos. Omnis animæ sic facientis & facies & vox Deo grata existit: facies propter puritatem, vox propter confessionem. Etenim confessio & pulchritudo in conspectu eius. Vnde & dicitur illi qui eiusmodi est: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis.* Vox, admiratio in animo contemplantis: vox, gratiarum actio est. Delectatur admodum istiusmodi cauernis Deus, è quibus sibi vox resonat gratiarum actionis, vox admirationis & laudis. Felix mēs, quæ sibi in hac maceria frequenter cauare studuit: sed quæ in petra, felicior. Licet quidem cauare & in petra, sed ad hoc puriore mentis acie opus est, & vehementiori omnino intentione, etiam & meritis potioribus sanctitatis. Et ad hęc quis idoneus? Nēpe ille qui dixit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deū. Nónne tibi videtur ipsis se verbi penetralibus immersisse, & de abditis pectoris eius quandā intimæ sapientiæ

Cant.2.d — Psal.21.b — Cant.2.d — Marc.2.d — Hebr.1.d — Psal.33.b — 1.Pet.2.d — Psal.95.b — Cant.2.d — Luc.12.c — Ecclı.35.c — Psal.18.a — Ioan.1.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacrosanctam eruisse medullã? Quid ille qui sapientiam loquebatur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principium mundi huius cognouit: Nõne vno & altero cœlo acuta sed pia curiolitate terebratis, è tertio tandem hanc pius
2.Cor.12. scrutator euexit? at ipsam nõ siluit nobis, verbis quibus potuit fidelibus fideliter intimans. Audiuit autem verba ineffabilia, quæ non licuit illi loqui. Non vtique homini, nam sibi illa loquebatur & Deo. Puta ergo Deum quasi solicitam Pauli charitatem hoc modo consolari, & dicere: Quid anxiaris quòd conCant.2.d ceptum tuum auditus non capit humanus? *Sonet vox tua in auribus meis.* hoc est: Si quod sentis non licet reuelare mortalibus, consolare tamen, quòd vox tua diuinas queat mulcere aures. Vides sanctam animam nunc quidem charitate sobriam nobis, nunc verò puritate excedentem Deo? Vide etiam de sancto Dauid ne fortè ipse ille sit homo de quo cũ Deo
Psal.75.b quasi de alio loquitur, quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. Ergo quod de cogitatione prophetica verbo & exemplo prophetæ venire ad medium poterat, id propheta in publicam mox laxabat con- I fessionem, & ex eo confitebatur in populis domino, reliquum sibi & Deo seruans, vnàque festiuum ducens in lætitia & exultatione. Hoc ergo est quod nobis intimare memorato versiculo voluit: quicquid videlicet sua illa scrutabunda & auida cogitatione ex arcano sapientiæ eruere præualebat, partem quam poterat in salutem populorum solicita prædicatione impertiebatur: reliquum quod capere plebes non poterant, festiua iubilatione in Dei laudibus expendebat. Vides sanctæ contemplationi deperire nihil, dum quod expendi in plebium ædi- K
Psal.146.a ficationem non potest, id vel maximè Deo sit iucũda decoráque laudatio? Quæ cum ita sint, duo liquet contemplationis genera esse, vnum de statu & felicitate & gloria ciuitatis supernæ, quo vel actu vel ocio ingens illa cœlestium ciuium occupata sit multitudo: alterum de regis ipsius maiestate, æternitate, diuinitate. Illa in maceria, ista in petra. Sed hoc quãtò difficilius cauatur, tãtò suauius quod inde eruis sa
Prou.25.d pit. Nec verearis illud quod scriptura minatur scrutatoribus maiestatis: tantùm affer purum & simplicem oculum: non opprimêris à gloria, sed admittêris, nisi non Dei, sed tuam quæsieris gloriam. Alioquin sua quisque opprimitur, non Dei gloria, dum procliuis in istam, ad illam leuare ceruicem non sinitur, nimirum grauem cupiditate. Hac excussa securè scrutemur in petra in qua thesauri absconditi sapientiæ & scientiæ sunt. Si adhuc dubitas, audi ipsam
Eccl.24.c petram. Qui operantur, inquit, in me, non peccabunt. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & vo-
Psal.54.c labo & requiescam? Ibi requiem inuenit mansuetus & simplex, vbi dolosus opprimitur vel elatus, & cupidus inanis gloriæ. Ecclesia columba est, & ideo requiescit. Columba, quia innocens, quia gemens. Columba inquam, quia in mãsuetudine susceptit insitum verbum. Et requiescit in verbo, hoc est in petra: nam petra est verbum. Ecclesia ergo in foraminibus petræ per quam introspicit & videt gloriam sponsi sui, nec opprimitur tamen à gloria, quoniam non sibi vsurpat eam. Non opprimitur, quia nõ seru- G tatrix maiestatis est, sed voluntatis: nam quod maiestati attinet, interdum quidem & in ipsam intendere audet, sed quasi admirans, non quasi scrutans. Sed & si quando per excessum rapi in illam contingat, digitus Dei est iste, dignanter leuans hominem, non hominis temeritas insolẽter Dei alta peruadẽs. Act.9.a Cum enim apostolus raptum se cõmemoret, vt ausum excuset: quisnam alter præsumat mortaliũ huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio propriis intricare conatibus, & importunus contemplator pauenda irrumpere in arcana? Scrutatores proinde H maiestatis tanquam irruptores dici reor, non qui scilicet rapiuntur in eam, sed qui irruũt. Ipsi itaque opprimuntur à gloria. Ergo formidolosa scrutatio maiestatis, at volũtatis tam tuta quàm pia. Quidni tota diligentia scrutando instem sacramento gloriæ voluntatis, cui mihi parendum per omnia scio? Suauis gloria, quæ non aliunde quàm de ipsius suauitatis contemplatione procedit, quàm de diuitiarum bonitatis ac multæ miserationis intuitu. Denique vidi- Ioan.1.b mus gloriam hanc, gloriam quasi vnigeniti à patre. Totum nempe benignum & verè paternum, quod apparuit gloriæ in hac parte. Nõ me imprimet gloria ista totis licet viribus intendentem in se: ego potius imprimar illi. Etenim reuelata facie speculantes 2.Cor.3.c in eandem imaginem trãsformamur de claritate in claritatem, tanquam à domini spiritu. Transformamur, cum conformamur. Absit autem vt in maiestatis gloria, & non magis in voluntatis modestia, Dei ab homine cõformitas præsumatur. Gloria mea hæc est, si vnquam de me audiero: Inueni hominem secundum cor meum. Cor sponsi, cor patris sui. Ipsum quod: Eltote, ait, misericordes, sicut & pater vester Luc.6.f misericors est. Hæc forma, quam videre desiderat cum ecclesiæ dicit: Ostẽde mihi faciẽ tuam. forma pietatis & mãsuetudinis. Hãc cũ omni fiducia leuat ad petram cui similis est. Accedite, inquit, ad eum, & Psal.33.a illuminamini, & facies vestræ nõ confundẽtur. Quo pacto humilis ab humili confundetur, à pio sancta, & à mansueto modesta? Non planè abhorrebit à puritate petræ pura facies sponsæ, non magis quàm à virtute virtus, à lumine lumen. Sed quia non ex omni interim parte adhuc ad petram forandam ecclesia accedere potest (neque enim omnium est qui in L Ecclesia sunt, sacramenta diuinæ volũtatis inspicere aut apprehẽdere per semetipsos profunda Dei) ideo non solum in foraminibus petræ, sed & in cauernis maceriæ habitare ostenditur. Ergo in perfectis quidem qui rimari ac penetrare arcana sapientiæ & puritate conscientiæ audent, & intelligentiæ acumine possunt, habitant in foraminibus petræ. De reliquo in cauernis maceriæ, vt qui in petra per semetipsos fodere aut non sufficiunt, aut non præsumunt: in maceria fodiant, contenti vel gloriam sanctorum mente intueri. Si cui ne hoc quidem possibile sit, huic sanè proponet Iesum, & hunc crucifixum: vt & M ipse absque suo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laborauit. Iudæi in his laborauerunt, & ipse in labores infidelium introibit, vt sit fidelis. Nec verendum quòd patiatur repulsam, qui & vocatur vt intret. Ingredere, inquit, in petram, absconEsa.2.b dere in fossa humo à facie timoris domini, & à gloria maiestatis eius. Infirmæ adhuc & inerti animæ (quæ

Luc.16.c quæ iuxta quod in euangelio quidam de semetipso A per custodiat exoratus à nobis sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia confitetur, fodere non valet, mendicare erubescit) fossa ostenditur, humus vbi lateat donec conualescat & proficiat, vt possit & ipsa per se cauare sibi foramina in petra, per quæ intret ad interiora verbi, animi vtiq; vigore & puritate. Et si intelleximus fos-
Psal.21.d sam humum, illam quæ ait: Foderunt manus meas & pedes meos: non erit ambigendum de sanitate in ea citius adipiscenda animæ vulneratæ quæ in ea demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, necnon ad purgandã mẽtis aciem, quam Christi vulnerum sedula meditatio? Verùm B
Cant.2.d donec purgata & sanata perfectè fuerit, non video qualiter illi aptari possit quod dicitur: *Ostende mihi faciem tuam. sonet vox tua in auribus meis.* Quomodo denique faciem suam ostendere audeat, vel leuare vocem suam, cui & latẽre indicitur? Abscondere, inquit,
Esaiæ.2.b in fossa humo. Quare? Quia non est pulchra facie, nec digna quæ videatur. Nõ erit digna videri, quandiu non erit videre idonea. Cum autem per inhabitationem fossæ humi in sanãdo oculo interiori tantum profecerit, vt reuelata facie speculari gloriam Dei & ipsa possit: tunc demum quæ videbit, fiducia- C liter iam loquetur, voce & facie placens. Placeat necesse est facies quæ in Dei claritatem intendere potest. Neq; enim id posset nisi clara ipsa quoque esset & pura, vtique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem. Alioquin ipsa dissimilitudine resiliret insolito reuerberata fulgore. Ergo cũ pura puram intueri potuerit veritatem, tunc faciem ipsius sponsus videre cupiet, cõsequenter & vocem eius audire. Nam quantum illi placeat cum puritate quidem mentis prædicatio veritatis, ostendit cum
Can.2.d subinde infert: *Vox enim tua dulcis.* Quia enim non D placeat vox si displiceat facies, demonstrat cum illico subdit: *Et facies tua decora.* Quid internæ decor faciei, nisi puritas? In pluribus hæc absque prædicationis voce complacuit, illa absque isto in nemine. Impuris non se ostendit veritas, non se credit sapientia.
Ioan.3.d Quid ergo loquuntur quam non viderunt? Quod scimus, inquit, loquimur, & quæ vidimus testamur. Id ergo tu audes testari, quod non vidisti, & loqui quod ignoras? Quæris quem dicam impurum? Qui laudes requirit humanas, qui non ponit sine sumptu euangelium, qui euangelizat vt manducet, qui quæ- E stum æstimat pietatem, qui non requirit fructum, sed datum. Impuri sunt tales, & cum non habeant vnde videant veritatem, propter impuritatẽ, habent tamen vnde illam loquantur. Quid præpropere agitis? Cur lucem non expectatis? Cur opus lucis ante lucem præsumitis? Vanum est vobis ante lucem surgere. Lux est puritas, lux charitas, quæ non quærit
Psal.126.a
1.Cor.13.b quæ sua sunt. Hæc præcedat, & pes linguæ in incerto non ponitur. Superbo oculo veritas non videtur, syncero patet. Non est quod se veritas deneget intuendam puro cordi, ac per hoc nec eloquendam: F
Psal.49.c Peccatori autem dicit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meũ per os tuum? Multi puritate neglecta, ante loqui quàm videre conati sunt, & aut grauiter errauerunt nescientes de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent: aut turpiter viluerunt, dum qui alios docerent, seipsos non docuissent. A quo nos gemino malo sem-

Quòd viro sapienti vita seu mens sua sit sibi vinea in cultu. Et de duobus vulpium generibus: scilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tentationibus monachorum nouitiorum. Sermo LXIII.

Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas, Cant.2.d *nam vinea nostra floruit.* Liquet quòd non ociosè ad vineas itum sit, quando ibi inuentæ sunt vulpes demoliẽtes eas. Litera quidem istud. Spiritus autem quid? Ante omnia sanè vt communem vsitatum literę sensum in hac explanatione penitus reſpuamus, vtpote ineptum & insulsum, indignúmque planè qui recipiatur in scriptura tam sancta, tam authentica. Nisi quis forte ita vecors & animo stolidus sit, vt pro magno habeat didicisse ex ea instar filiorum huius seculi curam gerere terrenarũ possessionum, custodire & defensare vineas ab incursantibus be-
Ephes.5.d stiis, ne fortè eõtingat amittere fructum vini, in quo est luxuria, simúlque pereat opera & impensa. Grande scilicet damnum, vt propterea librum sanctũ tanto studio & tanta cum veneratione legamus, quòd docemur in eo à vulpibus vineas custodire, ne in excolendis illis frustra marsupia vacuentur, si in custodiendis pigri fuerimus. Non estis tam rudes, neque adeo spiritualis gratiæ expertes, vt ita carnaliter sapiatis. Ergo in spiritu ista quæramus. Ibi sanè inuenimus, sano quidem intellectu, sensúque nihilo minus digno, & vineas florentes, & vulpes demoliẽtes, in quibus capiendis vel amouendis & honestius laboratur & fructuosius. An vos dubitatis longè vigilantius insistendum mentibus seruandis quàm frugibus, longè curiosius inuigilandum cauendis propter illas spiritualibus nequitiis, quàm capiẽdis propter istas fraudulentis vulpeculis? Sed iam à me demonstrãdæ sunt spirituales istæ tam vites quàm vulpes. Vestra interierit filij, suæ quemq; vineæ prouidere, cum me disputante aduerterit in quibus sibi & à quibus maximè sit cauendum. Viro sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia. Nil quippe inculProu.24.d tum desertúmve in se sapiẽs derelinquet. Stultus nõ ita. Cũcta apud eũ neglecta inuenies, cũcta iacẽtia, cuncta inculta & sordida. Nõ est vinea stulto. Quomodo vinea, vbi nil plãtatũ, nil elaboratum vspiam paret? Tota spinis siluescit & tribulis stulti vita, & vinea est? Et si fuit, iã nõ est redacta in solitudinẽ. Vbi vitis virtutis? Vbi botrus boni operis? Vbi vinum lætitiæ spiritualis? Per agrum hominis pigri transiui, inquit, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant vtricæ, & operuerunt superficiem eius spinæ, & maceria lapidum destructa erat. Audis sapientem irridentem stultum quòd bona naturæ & dona gratiæ, quæ fortè per lauacrum regenerationis acceperat, tanquam illam quam plantauit Deus & nõ homo, primam suam vineam, in non vineam negligendo redegit. Denique non potest vinea esse, vbi vita non est. Nam stultus quòd viuit, mortẽ potius quàm vitam esse censuerim. Quomodo vita cum sterilitate? Arbor arida & in sterilitatem versa, nónne mortua iudicatur? Et sarmenta mortua sunt. Et occidit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquit, in grandine vineas eorum. monstrans vita priuatas, quæ sterilitate damnatæ sunt. Sic stultus eo ipso quòd inutiliter viuit, viuens mortuus est. Soli itaque cõuenit sapienti habere vel potius esse vineã, qui vitam habet. Est lignum fructiferum in domo Dei, ac per hoc lignum viuens. Siquidem & ipsa sapientia qua sapiens dicitur & est, lignum vitæ est apprehẽdentibus eam. Quidni viuat apprehẽsor eius? Viuit, sed ex fide. Iustus nempe est sapiens, & iustus ex fide viuit. Et si anima iusti sedes est sapiẽtiæ, sicut est: profectò is sapiens, qui iustus. is ergo, siue iustum nomines siue sapientem, nunquam absque vinea viuet, quia nunquam non viuet. Hoc quippe est illi vinea, quod vita. Et bona vinea iusti, immo bona vinea iustus, cui virtus vitis, cui actio palmes, cui vinũ testimonium cõscientiæ, cui lingua torcular expressionis. Denique gloria nostra hæc est, inquit, testimonium conscientiæ nostræ. Vides apud sapiẽtem vacare nihil? Sermo, cogitatio, cõuersatio, & si quid aliud est ex eo, quidni totum Dei agricultura, Dei ædificatio est, & vinea domini sabaoth? Quid denique illi de se perire possit, quando & folium eius non defluet? Cæterùm tali vineæ nunquam infestationes, nunquam insidiæ deerunt. Nempe vbi multæ opes, multi sunt & qui comedunt eas. Sapiens erit solicitus seruare vineam suam nõ minus quàm excolere, nec sinet eam vorari à vulpibus. Pessima vulpes occultus detractor, sed non minus nequam adulator blandus. Cauebit sapiens ab his. Dabit operam, sanè quod in ipso est, capere illos qui talia agunt, sed capere beneficiis atque obsequiis monitisque salutaribus & orationibus pro his ad Deum. Non cessabit istiusmodi carbones ignis congerere super caput maledici, & item super adulatoris, quousque (si fieri potest) & illi inuidiam, & isti simulationẽ de corde tollat, faciens mandatum sponsi dicentis: *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.* An non tibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudicium, ipse suæ cõfusionis & pœnitudinis testis est, siue quòd oderit hominem amore dignissimum, siue quòd dilexerit tantum verbo & lingua eum à quo se diligi opere & veritate vel serò expertus est? Captus planè, & captus domino, secundum quòd nominatim ipse expressit: *Capite*, inquiens, *nobis*. Vtinam ego omnes aduersantes mihi sine causa, ita capere possim, vt Christo eos vel restituam vel acquiram. Sic confundantur & reuereãtur qui quærunt animam meam, auertantur retrorsum & erubescant qui volunt mihi mala, quatenus inueniar & ipse obediens sponso, nõ modò in capiendo vulpes, sed & in capiendo ipso. Sed reflectatur sermo ad sui principium, vt suo ordine series explanationis procedat. *Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas.* Locus moralis est, & iuxta morum disciplinam nos iam ostendimus spirituales has vineas non nisi spirituales viros esse: quorum cum omnia interiora culta sint, omniáque germinantia, omnia fructificantia, & parturientia spiritum salutis, quomodo de regno Dei, sic de his vineis æquè domini sabaoth possum dicere quoniam intra nos sunt. Denique in euangelio legitur dari gentibus regnum facientibus fructus eius. Hi sunt quos Paulus enumerat, dicens, Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Fructus isti, profectus nostri. Hi accepti sponso, quia ipsi cura est de nobis. Num de virgultis cura est Deo? Homines non arbores amat homo Deus, & nostros profectus suos fructus deputat. Tempus horum diligenter obseruat, arridet apparentibus, & solicitus satagit ne pereant nobis cum apparuerint, immo verò ne pereant sibi: se enim reputat tanquam nos. Ideóque prouidens, capi sibi iubet insidiantes vulpeculas, ne nouellos fructus ipsæ præripiant. *Capite*, inquit, *nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.* Et quasi quis dicat, præproperè times, nondũ venit fructuum tempus: non est ita, inquit, nam vinea nostra floruit. Post flores non est fructuum mora: adhuc illis cadentibus isti erumpunt illico, illico incipiunt apparere. Parabola ista instantis est temporis. Videtis istos nouitios? Nuper venerunt, nuper conuersi sunt, non possumus de ipsis dicere, quia vinea nostra floruit, floret enim. Interim quòd in eis apparere videtis, flos est: fructuum tempus nondum aduênit. Flos nouella conuersatio est, flos formula recens vitæ emendationis est. Induerunt sibi faciem disciplinatam, & bonam totius corporis compositionem. Placent, fateor, quæ in facie sunt, negligentior vtique is qui foris apparet corporum cultus & vestium, sermo rarior, vultus hilarior, aspectus verecundior, incessus maturior. Verùm quia hæc nouiter cœpere, ipsa sui nouitate flores censenda sunt, & spes fructuum, magis quàm fructus. Vobis filioli, non timemus à fraude vulpium, quæ fructibus magis quàm floribus inuidere noscuntur. Vestrum aliunde periculum est. Vstionem certè metuo floribus, non subreptionem, sed vstionem à frigore. Aliquo mihi suspectus est, & frigora matutina, quæ intempestiuos flores solent perdere, fructus præripere. Itaque ab Aquilone panditur vestrum malum. A facie frigoris eius quis sustinebit? Hoc frigus si semel animã, animæ quidem (vt assolet) incuria spiritu dormitante, peruaserit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente ad interiora eius peruenerit, descenderit in viscera cordis & sinum mentis, concusserit affectiones, occupauerit cõsilij semitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem adduxerit spiritus, mox (vt in corpore solet euenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lẽtescit, langor fingitur virium, horror austeritatis intẽditur, timor solicitat pauper-tatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouitius feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proscribitur, derelinquitur timor domini. Dantur postremò impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia & cõfusione saltus de excelso in abyssum, de pauimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de cælo in cœnum, de claustro in seculũ, de paradiso in infernum. Principium & originem huius pestis, & vel qua arte vitetur, vel qua superetur virtute, non est huius temporis demonstrare. Aliàs erit hoc, nunc cœpta prosequamur. Ad prouectiores & firmiores sermo est retorquendus, ad vineam quæ iam floruit, cui quidem etsi non est quòd floribus formidet à frigore, sed non fructus securi sunt à vulpibus. Dicendum apertius quid sint spiritualiter hæ vulpes, cur pusillæ dicantur, cur iubeantur potissimum capi, & non abigi vel occidi: etiam introducenda diuersa genera harum bestiarum ad maiorem audientium notitiam & cautelam, non sanè sermone isto: vt fastidio consulamus, & nostræ deuotionis alacritas perpetuetur in gratia & confessione gloriæ magni ecclesiæ sponsi domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal.77.c
Hebr.10.d
Sapien.7.d
2.Cor.1.c
Eccles.5.b
Cant.2.d
Psal.39.d
Matt.22.g
Galat.5.b
Hiere.1.c
Psal.147.b

De tentationibus monachorum prouectorum, & de hæreticis. Sermo LXIIII.

Adsum promissioni meæ. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas: nam vinea nostra floruit.* Vulpes tentationes sunt. Necesse est vt veniant tẽtationes. Quis enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit? Aut quomodo certabunt, si desit qui impugnet? Tu ergo accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem, certus omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem passuros. Porrò tẽtationes diuersæ sunt pro temporum diuersitate. Et initiis quidem nostris tanquam nouellarum teneris floribus plantationum in euidenti vis algoris incumbit, cuius meminimus in sermone altero, & incipientes ab hac peste cautos reddidimus. Iam verò proficientium sanctioribus studiis minimè quidem sese opponere contrariæ virtutes apertè audent, sed solent ex occulto insidiari quasi quædam fraudulentæ vulpeculæ: specie quidem virtutes, re autem vitia. Quantos (verbi gratia) ingressos vias vitæ, progressos ad meliora, super semitas iustitiæ benè secureque proficiscentes & proficientes, fraude (proh pudor) vulpiũ harum turpiter supplantatos expertus sum, & serò in se virtutum suffocatos plangere fructus! Vidi ego hominem currentem benè, & ecce cogitatio (quidni vulpecula fuit?) quantum, inquit, bonum quo solus fruor! si essem in patria, possem vtique impartiri fratribus & cognatis, notis & amicis? Amant me, & facilè acquiescerent suadenti. Vt quid perditio hæc? Vado illuc, & saluo multos ex illis, & me pariter. Nec verendum in loci mutatione. Etenim dum bene faciam, quid interest vbi, nisi quòd illic proculdubio satius, vbi fructuosius degam? Quid plura? It, & perit miser, non tam exul ad patriam, quàm canis reuersus ad vomitum. Et se perdidit infelix, & suorum acquisiuit neminem. En vna vulpecula, ista videlicet frustratoria spes quam habuit in acquisitione suorum. Potes tu quoque per teipsum in teipso alias atque alias similes huic inuenire seu aduertere si non negligas. Vis tamen vt vnam adhuc ego ostendam tibi? Facio, etiam & tertiam & quartam quoque demonstrabo, si te ad capiendas eas, quas fortè ex his in tua aduerteris vinea, inuenero vigilantem. Interdum bene proficientis cuiuspiam, cum sibi profusius aliquid supernæ gratiæ senserit irrorari, subit animum desiderium prędicãdi, non quidem ad parẽtes & propinquos, iuxta illud: Cõtinuò non acquieui carni & sanguini? sed quasi purius, fructuosius, fortiúsque passim ad extraneos & ad omnes. Cautè omnino. Sanè timet propheticum incurrere maledictum, si quæ absconditò accepit frumenta, abscondat in populis: & contra euangelium facere, nisi quæ in aure audiuit, prædicauerit super tecta. Vulpes est, atq; illa priore eo nociuior quo occultior veniens. Sed capio tibi eam. Primus Moyses dicit: Non arabis in primogenito bouis. Hoc Paulus interpretãs, Non neophytum, inquit, ne in superbiam elatus, incidat in iudicium diaboli. Et rursum: Nec quisquam, inquit, sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquã Aaron. Item ipse: Quomodo prædicabunt, ait, nisi mittantur? Et scimus monachi officium esse, non docere, sed lugere. Ex his similibúsque collectis mihi texo rete, & capio vulpem, ne demoliatur vineam. Ex his nempe claret & certum est quòd publicè prædicare, nec monacho cõuenit, nec nouitio expedit, nec non misso licet. Porrò contra hæc tria venire, quanta conscientiæ demolitio est? Ergo quicquid tale animo suggeratur, siue sit illud tua cogitatio, siue immissio per angelum malum, dolosam agnosce vulpeculam, id est malum sub specie boni. Sed aspice aliam. Quantos ex monasteriis spiritu feruentes eremi solitudo suscepit, & aut tepefactos euomuit, aut tenuit cõtra eremi legem nõ modò remissos, sed etiam dissolutos? sicq; apparuit vulpeculam affuisse, vbi tanta facta est vastatio vineæ, id est vitæ & conscientiæ hominis detrimentum. Cogitabat si solus degeret, multo se copiosiores fructus spiritus percepturum, quippe qui in communi vita tantum spiritualis gratiæ fuisset expertus. Et bona visa est sua cogitatio sibi, sed rei exitus indicauit magis eandem illi cogitationem, vulpem demoliẽtem fuisse. Quid illud, quod nos quoque totiẽs in domo ista tam grauiter inquietat, notabilem loquor quorumdam qui inter nos sunt, superstitiosamque abstinentiam, ex qua se omnibus, sibíque omnes molestos reddunt? Quomodo non hęc ipsa discordia tam generalis, & suæ illis conscientiæ dissipatio est, & quod in ipso est, grãdis vineæ huius quã plãtauit dextera Domini, vestræ scilicet omnium vnanimitatis demolitio? Væ homini per quem scandalum venit. Qui scandalizauerit, inquit, vnum de his pusillis, durum est quod sequitur. Quanto duriora meretur, qui tantam & tam sanctam multitudinem scandalizat? Iudicium prorsus duríssimum portabit quicunque est ille. Sed hæc aliàs. Nunc verò intẽdamus iis quæ à sponsa dicuntur super pusillis & astutis his animalibus demolientibus vineas. Pusillis dixerim, non malitia, sed subtilitate. Astutum siquidem natura genus est animantis, promptúmque admodum ad nocendum in occulto: & videtur mihi congruentissimè designare subtilissima quædam vitia specie palliata virtutum, qualium vtique formam præmissis ad notitiam exemplis, paucis licet, iam aliquantisper expressi. Nec enim aliter nocere queũt, nisi quòd se virtutes, virtutum quadam similitudine mẽtiuntur. Sũt autem cogitationes hominũ aut vanæ, aut factæ immissiones per angelos malos, angelos satanæ qui se trãsfigurãt in angelos lucis, parãtes sagittas suas in pharetra, hoc est, in occulto, vt sagittent in obscuro rectos corde. Vnde & pusillas eas propter hoc reor

Can.2.d
2.Tim.2.a
Eccles.2.d
2.Tim.3.c
Galat.1.a
Prou.11.d
Matth.10.c
Deut.15.d
1.Tim.3.b
Hebr.5.a
Rom.10.c
Mat.26.b
Mar.9.f
1.Cor.11.c
Psal.10.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

dici, quòd cum cætera vitia quadam quasi corpulé- G
tia sui manifesta se præbeant, hoc genus pro sui sub-
tilitate haud facilè agnosci, & ideo nec caueri possit:
nisi duntaxat à perfectis & exercitatis, & qui habeãt
illuminatos oculos cordis ad discretionem boni &
mali, maximéque ad discretionem spirituum, qui
2. Cor. 2. c cum apostolo possint dicere: Quia non ignoramus
astutias satanæ, neque cogitationes eius. Et vide ne
fortè ob hoc à sponso iubeantur non quidem exter-
minari vel abigi vel occidi, sed capi: quòd videlicet
huiusmodi spirituales dolosasque bestiolas omni vi-
gilantia & cautela obseruari oporteat & examinari, H
& sic capi, id est comprehendi in astutia sua. Ergo
cum proditur dolus, cum fraus aperitur, cum con-
uincitur falsitas, rectissimè tunc dicitur capta vulpes
pusilla quę demoliebatur vineam. Denique dicimus
hominem in sermone capi, sicut habes in euange-
Matt. 22. d lio. Quia conuenerunt Pharisæi in vnum vt caperẽt
Iesum in sermone. Ita ergo sponsus capi iubet vul-
pes pusillas quæ demoliuntur vineas, id est deprehẽ-
di, conuinci, prodi. Solum hoc malignitatis genus
id proprium habet, vt agnitum iam minimè noceat,
ita vt agnosci sit illi expugnari. Quis enim nisi de- I
mens comperta decipula sciens & prudens pedem
mittit in illam? Sufficit proinde si capiãtur quæ eius-
modi sunt, hoc est si prodas & deducas ad medium:
quippe quibus apparere, perire est. Non sic cætera
vitia. Nempe manifestè veniunt, manifestè nocent,
scientes captiuant, superant reluctantes, vtpote vi
non dolo agentia. Ergo contra huiusmodi apertè
sæuientes bestias non inuestigatione opus est, sed
refrenatione. Solas has vulpes paruulas, dissimula-
trices maximas, quia proditæ iam non nocent, suffi- K
cit educi in lucem, & capi in calliditate sua. Nam
foueas habent. Tali itaque ex causa vulpes istæ &
capi iubentur, & paruulæ describuntur. Vel ideo
paruulæ, vt nascentia vitia in ipso ortu, donec vti-
que paruula sunt, vigilanter obseruans illico com-
prehendas, ne crescentia plus noceant, & difficilius
capiantur. Et si iuxta allegoriam ecclesias vineas,
vulpes hæreses vel potius hæreticos ipsos intelliga-
mus: simplex est sensus, vt hæretici capiantur potius
quàm effugentur. Capiantur dico non armis, sed ar-
gumentis quibus refellantur errores eorum: ipsi ve- L
rò si fieri potest reconcilientur catholicæ, reuocen-
1. Tim. 2. b tur ad veram fidem. Hæc est enim voluntas eius, qui
vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem
veritatis venire. Hoc denique velle se perhibet, qui
non simpliciter, Capite vulpes: sed, *Capite nobis*, in-
quit, *vulpes paruulas*. Sibi ergo & sponsæ suæ, id est ca-
tholicæ iubet acquiri has vulpes, cum ait: Capite
eas nobis. Itaque homo de ecclesia exercitatus &
doctus, si cum hæretico homine disputare aggredi-
tur, illo intentionem suam dirigere debet, quatenus
ita errantem cõuincat, vt & conuertat, cogitans il- M
lud apostoli Iacobi: quia qui conuerti fecerit pec-
Iac. 5. d catorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à
morte, & operiet multitudinem peccatorum. Quòd
si reuerti noluerit, nec conuictus post primam iam
& secundam admonitionem (vtpote qui omnino
subuersus est) erit secundum apostolum deuitandus.
Ex hoc iam melius (vt quidem ego arbitror) effuga-
tur, aut etiam religatur, quàm sinitur vineas demoli-
ri. Nec propterea sanè nihil se egisse putet qui hæ-
reticum vicit & conuicit, hæreses confutauit, verisi-
milia à vero clarè apertéq; distinxit, praua dogma-
ta, plana & irrefragabili ratione praua esse monstra-
uit, prauum denique intellectum extollentem se ad-
uersus scientiam Dei in captiuitatem redegit. Nem-
pe cepit nihilo minus qui talia operatus est, vulpem,
etsi non ad salutem illi: & cepit eam spõso & spon-
sæ, quamuis aliter. Nam etsi hæreticus non surre-
xit de fece, ecclesia tamen confirmatur in fide, &
quidem de profectibus sponsæ sponsus sine dubio
gratulatur. Gaudium etenim Domini est fortitudo
nostra. Denique non putat à se aliena lucra nostra,
qui se nobis tam dignanter associat, dum iubet capi
vulpes non sibi, sed nobis secum, *Capite*, inquiens,
nobis. Aduertere est enim quod ait, nobis. Quid hac
voce socialius? An non tibi videtur hoc dicere qua-
si quasi quidã paterfamiliãs qui per se nihil habeat,
sed omnia communia cum vxore & filiis atque do-
mesticis? Et qui loquitur, Deus est, minimè tamẽ vt
Deus id loquitur, sed vt sponsus. *Capite nobis vulpes.*
Vides quàm socialiter loquitur, qui socium non ha-
bet? Poterat dicere, mihi, sed maluit nobis, consor-
tio delectatus. O suauitatem, ô gratiam, ô amoris
vim. Itáne summus omniũ vnus factus est omnium?
Quis hoc fecit? Amor dignitatis nescius, dignatione
dies, affectu potens, suasu efficax. Quid violentius?
Triumphat de Deo amor. Quid tamen tam nõ vio-
lentum? Amor est. Quæ est ista vis, quæso, tam vio-
lenta ad victoriam, tam victa ad violẽtiam? Denique *Philip. 2. a*
semetipsum exinaniuit, vt scias amoris fuisse quòd
plenitudo effusa est, quòd altitudo adæquata est,
quòd singularitas associata est. Cum quonam tibi, ô
admirande sponse, tam familiare cõsortium? Nobis,
inquis, capite. Cui tecum? An ecclesiæ de gentibus?
De mortalibus & peccatoribus collecta est. Illam
scimus quę sit. Sed tu quis es, Æthiopissæ huius tam
deuotus, tam ambitiosus amator? Sanè non alter
Moyses, sed plusquam Moyses. Num tu ille es spe- *Psal. 44. a*
ciosus forma præ filiis hominum? Parum dixi, can-
dor es vitæ æternæ, splendor & figura substantiæ
Dei. Postremò super omnia Deus benedictus in se-
cula. Amen.

De duplici genere hæreticorum, scilicet manifestorum, & occultorum. Et de impietate quorundam, qui ne secretum prodatur, peierare permittunt: dicentes viros posse mulieribus cohabitare sine detrimento continentiæ. Sermo LXV.

DVos vobis super vno capitulo disputaui sermo-
nes, tertium edere paro, si audire non tædeat.
Et necessarium reor. Nam quod ad nostram qui-
dem spectat domesticam vineam (quæ vos estis)
satis me arbitror in duobus feciſſe sermonibus pro
munimento illi aduersus insidias tripartiti generis
vulpium, qui sunt adulatores, detractores, ac sedu-
ctorij quidam spiritus, gnari & assueti mala sub spe-
cie boni inducere. Verùm dominicæ vineæ non ita.
Illam loquor quę impleuit terram, cuius & nos por-
tio sumus: vineam grandem nimis, Domini planta-
tam manu, redemptã sanguine, rigatam verbo, pro-
pagatam gratia, fœcundatam spiritu. Ergo plus pro-

prij

prij curam gerens, in commune minus profui. Mo- A
uet me autem pro ipsa multitudine demolientium
eam, defensantium paucitas, difficultas defensionis.
Difficultatem occultatio facit. Nam cum ecclesia
semper ab initio sui vulpes habuerit, citò omnes cõ-
pertæ & captæ sunt. Confligebat hæreticus palam,
nam inde hæreticus maxime, quòd palam vincere
cupiebat, & succumbebat. Ita ergo facilè illæ ca-
piebantur vulpes. Quid enim si posita in lucem ve-
ritate, hæreticus in suæ pertinaciæ tenebris rema-
nens, solus foris religatus aresceret? Nihilo minus
capta reputabatur vulpes condemnata impietate, & B
impio foras misso, ostentui vtique iam victuro, non
Osee 9. d fructui. Ex hoc, iuxta prophetam, erant illi vbera
arentia, & venter sterilis: quia non repullulat error
publicè confutatus, & falsitas aperta non germinat.
Quid faciemus his malignissimis vulpibus vt capi
queant, quæ nocere quàm vincere malũt, & ne ap-
parere quidem volunt, sed serpere? Omnibus vna in-
tentio hæreticis semper fuit, captare gloriam de sin-
gularite scientiæ: sola ista malignior cæteris versu-
tióque hæresibus, damnis pascitur alienis, propriæ
gloriæ negligens. Docta, credo, exemplis veterum, C
quæ proditæ euadere non valebant, sed confestim
capiebantur: cauta est nouo maleficij genere ope-
rari mysterium iniquitatis, eò licentius, quò laten-
tius. Denique indixere (vt dicitur) latebras sibi, fir-
mauerunt sibi sermonem nequam: iura, periura:
secretum prodere noli. Enimuero aliàs ne tenui-
ter quidem iurare vllatenus acquiescunt, propter
Matt. 5. a illud de euangelio, Non iurate neque per cœlum,
Iac. 5. c neque per terram, &c. O stulti & tardi corde, replen-
ti sanè pharisaico spiritu, liquantes culicem, & ca-
melum glutientes. Iurare non licet, & peierare licet? D
An in hoc solo vtrumque licet? De quonam mihi
euangeliorum loco producitis istam exceptionem,
qui ne iota quidem (vt falso gloriamini) præteritis?
Patet vos & superstitiosè obseruare de iuramento,
& flagitiosè præsumere de periurio. O peruersita-
tem. Quod ad cautelam cõsultum est, videlicet non
iurare: hoc isti mandati vice tam contentiosè ob-
seruant: & quod immobili iure sancitum est, non
peierandum scilicet, hoc tanquam indifferens pro
sua voluntate dispensant. Non, inquiunt, sed ne my-
sterium publicemus. Quasi gloria Dei non sit reue- E
lare sermonem. An Dei inuident gloriæ? Sed magis
credo quòd pandere erubescant, sciẽtes inglorium.
Nam nefanda & obscœna dicuntur agere in secre-
to, siquidem & vulpium posteriora fœtent. Sed ta-
ceo quæ negarent: ad manifesta respondeant. An
Matt. 7. a iuxta euangelium cauent sanctum dare canibus, &
margaritas porcis? At istud apertè fateri est se non
esse de ecclesia, quia omnes qui de ecclesia sunt, ea-
nes censent & porcos. Sine exceptione enim omni-
bus qui de sua secta non sunt, suum illud quicquid
est subtrahendum existimant. Cæterũ hoc etsi sen- F
tiant, non respondebunt, ne manifesti fiant, nempe
quòd omnimodo fugiunt, sed non effugiẽt. Respõ-
de mihi, ô homo qui plus quàm oportet sapis, & plus
quam dici potest desipis. Dei est, an non, mysterium
quod occultas? Si est, cur non ad eius gloriam pan-
dis? Nam gloria Dei reuelare sermonem. Si non, cur
fidem habes in eo quod non est Dei, nisi quia hære-
ticus es? Aut igitur Dei secretum ad Dei gloriam
prodant, aut Dei negent mysterium, & minimè se
hæreticos negent: aut certè nihilo minus manifestos
se fateantur inimicos gloriæ Dei, qui nolunt mani-
festum fieri quod ei norũt fore ad gloriã. Stat nem-
pe scripturæ veritas: Gloria regum celare verbum, *Prou. 25. a*
gloria Dei reuelare sermonem. Non vis tu reuelare?
Non ergo vis Deum gloriare. Sed fortè non recipis
scripturam hanc. Ita est, solius euangelij se profiten-
tur æmulatores, & solos. Respondeant proinde euã-
gelio. Quod dico, ait, in tenebris, dicite in lumine: & *Matth. 10. c*
quod in aure auditis, prædicate super tecta. Iam non
licet silere: Vsquequo occultum tenetur quod pa-
lam Deus fieri iubet? Vsquequo opertum est euan-
gelium vestrum? Suspicor: vestrum non est Pauli.
Nam ille suum fatetur opertum nõ esse. Et si, inquit, *2. Cor. 4. c*
opertum est euangelium meum, in his opertum est
qui pereunt. Videte ne nos diceret, apud quos euan-
gelium inuenitur opertum. Quid apertius quòd pe-
reatis? An fortè nec paulum recipitis? De quibusdam
ita audiui. Non enim inter vos omnes per omnia
concordatis, etsi à nobis omnes dissentiatis. At verò
corum verba & scripta & traditiones qui corporali-
ter cum saluatore fuerunt pari auctoritate euangelij,
cuncti (ni fallor) indifferenter recipitis. Nunquid illi
opertum tenuere euangeliũ suum? Nunquid in Deo
carnis infirma, mortis horrida, crucis ignominiam
tacuere? Et quidem in omnem terram exiuit sonus
eorum. Vbi apostolica forma & vita, quam iactatis?
Illi clamant, vos susurratis: illi in publico, vos in an-
gulo. Illi vt nubes volant, vos in tenebris ac subter- *Esaiæ. 60. b*
raneis domibus delitescitis. Quid simile illis in vo-
bis ostenditis? An quòd vobiscum mulierculas non
vtique circumducitis, sed includitis? Non æquè co-
mitatio vt cohabitatio suspicioni patet. Verum quis-
nam de illis siniſtrum quippiã suspicaretur, qui mor-
tuos suscitabant? Fac tu similiter, & vna recubantem
putabo fœminam virum. Alioquin temerè tibi vsur-
pas illorum dispensationem, quorum sanctitatem
non habes. Cum fœmina semper esse, & nõ cogno-
scere fœminam, nónne plus est quàm mortuum su-
scitare? Quod minus est non potes, & quod maius
est vis credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus iu-
uenculæ est in mensa, lectus tuus ad lectum eius in
camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, ma-
nus tuæ ad manus ipsius in opere, & continens vis
putari? Esto vt sis, sed ego suspicione non careo.
Scandalo mihi es, tolle scandali causam, quò te pro-
bes verum (vt iactitas) euangelij æmulatorem. Qui
scandalizauerit vnum de ecclesia, nónne euãgelium *Matt. 18. a*
condemnat illum? Tu ecclesiam scandalizas. Vul-
pes es demoliens vineam. Iuuate me socij vt capia-
tur. Vel potius capite vos nobis eam ô angeli sancti.
Versuta est valde, operta est iniquitate & impietate
sua. Planè tam pusilla atque subtilis, vt facilè quidem
humanos fruſtretur obtutus. Nunquid & vestros?
Propterea vox illa ad vos, vtpote sodales sponsi: *Ca-*
pite nobis vulpes paruulas. Ergo facite quod iubemini, *Cant. 2. d*
capite nobis hanc tam versipellem vulpeculã, quam
ecce iam diu fruſtra insequimur. Docete & sugge-
rite qualiter fraus deprehendatur. Hoc enim est ce-
pisse vulpem: quia longe plus nocet falsus catholi-
cus, quàm si verus appareret hæreticus. Non est au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem hominis scire quid sit in homine, nisi quis forte G ad hoc ipsum fuerit vel illuminatus spiritu Dei, vel angelica informatus industria. Quod signum dabitis vt palam fiat pessima hæresis hæc dona mentiri non lingua tantùm, sed vita? Et quidem recens vastatio vineæ vulpem indicat affuisse, sed nescio qua arte fingendi ita sua confundit vestigia callidissimum animal, vt quà vel intret vel exeat, haud facilè queat ab homine deprehendi. Cúmque pateat opus, non apparet auctor: ita per ea quæ in facie sunt, cuncta dissimulat. Denique si fidem interroges, nihil Christianius. Si conuersationem, nihil H irreprehensibilius: & quæ loquitur, factis probat. Videas hominem in testimonium suę fidei frequentare ecclesiam, honorare presbyteros, offerre munus suum, confessionem facere, sacramentis communicare. Quid fidelius? Iam quod ad vitam morésque spectat, neminem concutit, neminem circumuenit, neminem supergreditur. Pallent insuper ora ieiuniis, panem non comedit ociosus, operatur manibus vnde vitam sustentat. Vbi iam vulpes? Tenebamus eam: quomodo elapsa est è manibus? Quomodo tam repente disparuit? Instemus, I inuestigemus: à fructibus eius cognoscemus eam. Et certè vinearum demolitio testatur vulpem. Mulieres relictis viris, & item viri dimissis vxoribus ad istos se conferunt. Clerici & sacerdotes populis ecclesiisque relictis intonsi & barbati apud eos inter textores & textrices plerumque inuenti sunt. An non grauis demolitio ista? An non opera vulpium hæc? Verùm non apud omnes fortè ista tam manifesta deprehenduntur: & si sint, non est vnde probentur. Quonam modo capimus illos? Reuertamur ad consortium & contubernium fœminarum. Hoc K enim inter eos nomo qui careat. Interrogo vnumquempiam horum, Heus tu bone vir, quænam hæc mulier, & vnde hæc tibi? Vxórne tua? Non, inquit, nam voto meo istud non conuenit. Filia ergo? Non. Quid? Num soror, num neptis, num aliquo saltem propinquitatis vel affinitatis gradu attinens tibi? Nullo prorsus. Et quomodo tuta tibi cum ista continentia tua? Sanè nec licet tibi istud cohabitationem (si nescis) virorum & fœminarum in iis qui vouere continentiam, ecclesia vetat. Si non L vis scandalizare ecclesiam, eiice fœminam. Alioquin ex hoc vna cætera quæ non adeo manifesta sunt, proculdubio credibilia fiunt. Sed quo mihi, inquit, euangelij loco monstras prohibitum istud? Euangelium appellasti? ad euangelium ibis. Si obedias euangelio, non facies scandalum. Prohibet enim planè euangelium scandalum fieri. Facis autem tu, istam non amouendo iuxta constitutum ecclesiæ. Suspectus eras, at nunc manifestè censebere & contemptor euangelij, & ecclesiæ aduersator. Quid iudicatis fratres? Si pertinax fuerit vt M nec obediat euangelio, nec ecclesiæ acquiescat: quid iam tergiuersari potest? Nónne apertè vobis videtur deprehensa fraus, comprehensa vulpes? Si non amouet fœminam, non amouet scandalum. Si non amouet scandalum cũ amouere possit, transgressor tenetur euangelij. Quid factura ecclesia est nisi vt amoueat illum qui non vult amouere scanda-
Matth.5.c lum, nec sit similis illi inobediens? Nam hoc man-
datum habet ex euangelio, non parcere nec pro- *Mat.18.c*
prio oculo scandalizanti se, non manui, non pedi: sed eruere illum, abscindere ista, & proiicere à se. Si, inquit, ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

Fecimúsne aliquid? Puto quia fecimus. Cepimus vulpem: quia fraudem percepimus. Manifesti sunt qui latebant falsi catholici, vineæ deprædatores, catholicæ. Etenim dum mecum dulces capiebas cibos, corpus dico & sanguinem Christi, dum in domo Dei ambulauimus cum consensu: fuit suadendi locus, immò opportunitas seducendi, iuxta illud Sapientiæ: Simulator ore decipit amicum suum. *Prou.11.e*
Nunc autem facilè, secundum sapientiam Pauli, *ad Tit.3.c*
post vnam & secundam admonitionem hæreticum hominem deuitabo, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, ac proinde cautus prouidere ne iam sit & subuersor. Itaque nonnihil est (iuxta verbum *Prou.11.b*
sapientis) in insidiis suis captos esse iniquos. Illos præsertim iniquos, qui insidiis pro armis vti cauti sunt. Nam conflictus omnino ab his & defensio periit. Vile nempe hoc genus & rusticanum ac sine literis, & prorsus imbelle. Denique vulpes sunt, & pusillæ: sed neque illa in quibus malè sentire dicuntur, defensibilia sunt, nec tam subtilia quàm suasibilia, idque duntaxat mulierculis rusticis & idiotis, & quales vtique omnes sunt quotquot adhuc de secta hac esse expertus sum. Nec enim in cunctis assertionibus eorum (nam multæ sunt) nouum quid aut inauditum audisse me recolo, sed quod tritum est & diu ventilatum inter antiquos hæreticos, à nostris autem contritum & euentilatum. Dicendum tamen & dicam quænam illæ ineptiæ sunt, partim quas sciscitantibus se catholicis minus cautè respondentes ipsi confessi sunt, partim quas diuisi ab inuicem litigantes de inuicem prodiderunt, partim quòque quas nonnulli eorum redeuntes ad ecclesiam detexerunt: non quòd ad omnes respondeam (nec enim necesse est) sed tantum vt innotescant. At istud alterius erit opus sermonis, in laudem & gloriam nominis sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De erroribus quorundam negantium nuptias, & circa baptismum parulorum, purgatorium ignem & orationes pro defunctis.
Sermo LXVI.

Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. *Cant.2.d*
Ecce ego ad vulpes istas. Ipsæ sunt quæ prætergrediuntur viam, & vindemiant vineam. Non sunt contentæ deserere viam, nisi & desertare vineam possint, addentes præuaricationem. Non sufficit hæreticos esse nisi & hypocritæ sint, vt sit supra modum peccans peccatum. Hi sunt qui veniũt in vestimentis ouium ad nudãdas oues, & spoliandos arietes. An non tibi vtraque res impleta videtur vbi & fide plebes, & plebibus sacerdotes deprædati inueniuntur? Quinam isti prædones? Hi oues sunt habitu, astu vulpes, actu & crudelitate lupi. Hi sunt qui boni videri, non esse: mali non videri, sed esse volũt. Mali sunt, & boni videri volũt, ne soli sint mali: mali videri

videri timent, ne parum sint mali. Etenim minus A semper malitia palam nocuit, nec vmquam bonus nisi boni simulatione deceptus est. Ita ergo in malum bonorum boni apparere student: mali nolunt, vt plus liceat malignari. Neq; enim est apud eos virtutes colere, sed vitia colorare quodã quasi virtutũ minio. Denique superstitionis impietatem nomine religionis intitulant. Innocétiam diffiniunt tantùm in aperto non lædere, innocentiæ proinde solum sibi vendicantes colorem. In operimentum turpitudinis, continentiæ se insigniere voto. Porrò turpitu-
dinem in solis existimant reputãdam vxoribus: cùm B
vel sola sit ea quæ cum vxore est causa, quæ turpitudinem excusat in coïtu. Rusticani homines sunt & idiotæ & prorsus contemptibiles, sed non est (dico vobis) cum eis negligenter agendum. Multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit. Denique non neglexit Spiritus sanctus, qui de his quondam tam manifestè vaticinatus est
1.Tim.4.a dicente apostolo: Spiritus autem manifestè dicit quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, C & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione. Istos
Ibidem. prorsus istos dicebat. Hi nubere prohibẽt, hi à cibis abstinent quos Deus creauit, de quibus postea videbimus. Nunc autem videte si non propriè dæmonũ & non hominum ludificatio hæc, secundum quod prædixerat spiritus, quære ab illis suæ sectæ auctorem, neminem dabunt. Quæ hæresis non ex hominibus habuit proprium hæresiarcham? Manichæi D Manem habuere principem & præceptorem, Sabelliani Sabellium, Ariani Arium, Eunomiani Eunomium, Nestoriani Nestorium. Ita omnes cęteræ huiusmodi pestes singulæ singulos magistros homines habuisse noscuntur, à quibus originem simul duxere & nomen. Quo nomine istos titulóve censebis? Nullo, quoniam non est ab homine illorum hæresis, neque per hominem illam acceperunt (absit tamen vt per reuelationem Iesu Christi) sed magis & absq;
1.Tim.4.a dubio (vti Spiritus sanctus prædixit) per immissionem & fraudem dæmoniorum in hypocrisi loquẽtium mendacium, prohibentium nubere. In hypo- E crisi planè hoc & vulpina dolositate loquuntur, fingentes se amore id dicere castitatis, quod magis causa turpitudinis fouendæ & multiplicandæ aduenerunt. Res tamen tam in aperto est, vt mirer quomodo vnquam homini Christiano persuaderi potuerit: nisi quod hi adeo aut bestiales sunt vt non aduertant qualiter omni immunditiæ laxat habenas, qui nuptias damnat, aut certè ita pleni nequitia, & diabolica malignitate absorpti, vt aduertentes dissimulent, & lætentur in perditione hominum. F Tolle de ecclesia honorabile connubium & torum immaculatum, nónne reples eam concubinariis, incestuosis, seminifluis, mollibus, masculorum concubitoribus, & omni denique genere immundorum? Elige ergo vtrumlibet, aut saluari vniuersa monstra hæc hominum, aut numerum saluandorum ad continentium redigi paucitatem. Quàm parcus in vno, quam largus in altero? Neutrum horum competit saluatori. Quid? Coronabitur turpitudo? Nihil minus decet honestatis auctorem. Damnabitur vniuersitas præter pauculos continentes? Non est hoc esse saluatorem. Rara in terris continentia, neque pro tantillo quæstu ad terras plenitudo illa semetipsam exinaniuit. Et quomodo de illa omnes accepimus, si solis indulsit continẽtibus participium sui? Non est quod ad hoc respondeant. Sed neque ad illud credo. Si honestati in cœlis est locus, non sit autem honesto & turpi consortium, sicut est societas luci ad tenebras: profecto neminem immundorum locus in loco salutis manet. Si quis aliter sapit, arguet illum apostolica *Gala.5.d*
vox, absque omni ambiguo asserens quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Quà iam exiet de cauerna hæc insidiosa vulpecula? Puto in fouea deprehensam, in qua sibi duo quasi foramina fecerit, vnum quo intret, alterum quo exeat. Nam consueuit ita. Vide ergo quomodo vtrobique illi intercluſus sit exitus. Si solos in cœlestibus collocat continentes, perit ex maxima parte salus. Si omnem spurcitiam pariter cum continentibus collocat, perit honestum. Sed iustius perit ipsa, neque hac exitura neque illac recluſa perpetuo & capta in fouea quam fecit. Quidam tamen dissentientes ab aliis, inter solos virgines matrimonium contrahi posse fatentur. Verùm quid in hac distinctione rationis afferre possint, non video: nisi quòd pro libitu quisque suo sacramenta ecclesiæ tanquam matris viscera dente vipereo certatim inter se dilacerare contendunt. Nam quod dicuntur prætendere de primis coniugibus quia virgines erant, quid istud quæso matrimonij præiudicat libertati, quo minus & inter non virgines contrahi liceat? Sed nescio quid se in euangelio inuenisse susurrant, quòd suæ ineptiæ fruſtra existimant suffragari. Illud credo quòd Dominus cum præmisisset *Genes.1.c*
testimonium de Genesi, Et creauit hominem Deus ad imaginem & similitudinem suam, masculum & fœminam creauit illos: postea intulit: Ergo quod *Matt.19.a*
Deus coniunxit, homo non separet. Hos, inquiunt, coniunxit Deus, quia virgines ambo erant, & iam non licuit separari: non erit autem ex Deo copulatio secus præsumpta. Quis tibi dixit propterea à Deo coniunctos, quia virgines erant? Nam scriptura hoc non loquitur. An non virgines erant? inquit. Erant, sed non est idipsum, copulatos virgines, & copulatos quia virgines. Quamquam neque hoc quidem nominatim dictum reperies quod virgines essent, quamuis essent. Sexuum sane expressa diuersitas est, non virginitas, cum dictum est: Masculum & fœminã creauit illos. Merito quidem. Nõ enim maritalis copula corporum requirit integritatem, sed sexuum aptitudinem. Bene proinde ipsam instituens Spiritus sanctus sexum expressit, & virginitatem, tacuit, nec dedit occasionem venandi verbum insidiosis vulpeculis. Quod vtique libenter fecissent, quamuis id quoque fruſtra. Quid enim si dixisset, Virgines creauit illos? Num propterea continuò obtinuisses solos virgines licere coniungi? Et tamen quomodo exultasses ex sola verbi occasione?

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo exufflasses secundas & tertias nuptias? G
quomodo insultasses catholicæ scorta lenonésque
adinuicem tanto libentius coniungenti, quãto pro-
inde eos de turpi ad honestum transire non dubitat?
Oseæ 1.a Fortassis & reprehenderes Deum prophetæ præci-
pientem fornicariam ducere: nunc autem & occa-
sio deest, & libet gratis hæreticum esse. Nam testi-
monium quod vsurpasti ad astruendum errorem
tuum, plus ad destruendum valere inuentum est,
pro te facere nihil, cõtra te plurimum. Nunc autem
audi quod te ex toto aut confundit aut corrigit, &
hæresim tuam prorsus conterit & comminuit. Mu- H
1.Cor.7.g lier quanto tempore vir eius viuit, alligata est viro: si
autem dormierit vir eius, soluta est à lege viri: cui
vult nubat, tantùm in Domino. Paulus est qui con-
cedit viduæ vt cui vult nubat: & tu econtra præci-
pis, nulla præter virginem nubat, & hoc nõ nisi vir-
gini: vt non cui vult nubat vel ipsa. Quid manum
Dei abbreuias? Quid largam benedictionẽ nuptia-
rum restringis? Quid proprium vendicas virgini,
quod indultum est sexui? Non concederet hoc Pau-
1.Tim.5.c lus, nisi liceret. At parum dico concedit: vult quo-
que. Volo, inquit, adolescentiores nubere, nec du- I
biũ quin viduas dicat. Quid manifestius? Ergo quod
concedit quia licet, etiam vult, quia expedit. Quod
licet & expedit, hæreticus prohibet? Nihil ex hac
prohibitione persuadebit, nisi quòd hæreticus est.
Superest vt & de residuo apostolicæ prophetiæ istos
aliquantulum exagitemus. Abstinent nanque hi (vt
prædixit ille) à cibis quos creauit Deus ad percipiẽ-
dum cum gratiarum actione. Hinc quoque hæreti-
cos se probantes non sanè quia abstinent, sed quia
hæreticè abstinent. Nam & ego interdum abstineo, K
1.Cor.9.c sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non
Ephes.5.d superstitio pro impietate. Num redarguimus Paulũ
quòd castigat corpus suum, & in seruitutem redigit?
Abstineo à vino, quia in vino luxuria est: aut si infir-
mus sum, modico vtor iuxta consilium Pauli. Absti-
neo à carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem, si-
mul & carnis nutriãt vitia. Panem ipsum cum men-
sura studebo sumere, ne onerato ventre stare ad orã-
Ezech.16.f dum tædeat, & ne improperet etiam mihi propheta
quia panem meum comederim in saturitate. Sed ne
simplici quidem aqua ingurgitare me assuescam, ne L
distentio sanè ventris vsque ad titillationem pertin-
gat libidinis. Hæreticus aliter. Nempe horret lac, &
quicquid ex eo conficitur, postremo omne quod ex
coitu procreatur. Rectè & Christianè, si nõ idcirco
quia ex coitu, sed ne ad coitum prouocẽt. Cæterum
quid sibi vult quod ita generaliter omne quod ex
coitu generatur, vitatur? Suspicionem generat mihi
obseruatio ista ciborum tam signanter expressa. Ve-
rumtamen si de regula medicorum hæc profers no-
bis, non reprehendimus curam carnis, quam nemo
vnquam odio habuit, si tamen non nimia fuerit. Si M
de disciplina abstinentium, id est spiritualium medi-
corum schola: etiam virtutem approbamus qua car-
nem domas, frenas libidinem. At si de insania Ma-
nichæi præscribis beneficentiæ Dei, vt quod ille
creauit & donauit ad percipiendum cum gratia-
rum actione, tu non modo ingratus, sed & censor
temerarius immundum decernas, & tanquam à ma-
lo abstineas: non planè abstinentiam collauda-
bo, sed execrabor malitiam & blasphemiam: te
magis immundum dixerim, qui immundum quid
ad Tit.1.d putas. Omnia munda mundis, ait ille rerum opti-
mus æstimator: & nihil immundum, nisi ei qui
immundum quid putat. Immundis autem & infide-
libus nihil est mundũ, sed polluta est eorum & mens
& conscientia. Væ qui respuitis cibos quos Deus
creauit, iudicantes immundos & indignos quos tra-
iiciatis in corpora vestra: cum propterea vos corpus
Christi quod est ecclesia, tanquam pollutos & im-
mundos expuerit. Non ignoro quòd se & solos cor-
pus Christi esse glorientur: sed sibi hoc persuadeant
qui illud quoque persuasum habent, potestatem se
habere quotidie in mensa sua corpus Christi & san-
guinem consecrandi ad nutriendum se in corpus
Christi & membra. Nempe iactant se esse succesſo-
res apostolorum, & apostolicos nominant, nullum
tamen apostolatus sui signum valentes ostendere.
Quousque lucerna sub modio? Vos estis lux mun-
di, dictum est apostolis: & ideo apostoli super can-
delabrum, vt toto luceant mundo. Pudeat succes-
sores apostolorum lucem non esse mũdi, sed modij, Matth.5.b
mundi autem tenebras. Dicamus eis: Vos estis tene-
bræ mundi. Et transeamus ad alia. Se dicunt eccle-
siam, sed contradicunt ei qui dicit: non potest ciui- Ibidem.
tas abscondi supra montem posita. Itáne lapidem
de monte abscissum sine manibus, montem factum,
& implentem mundum, vestris creditis inclusum
antris? Et ne hic quidem immorandum. Ipsa omni-
no refugit publicari, suo contenta susurrio. Habet &
semper habebit integram Christus hæreditatem suã
& possessionem suam terminos terræ. Se potius sub-
trahunt huic magnæ hæreditati, qui Christo illam
conantur detrahere. Videte detractores, videte ca-
nes. Irrident nos quia baptizamus infantes, quòd
oramus pro mortuis, quòd sanctorum suffragia po-
stulamus. In omni genere hominum atque in vtro-
que sexu festinant proscribere Christum, in adultis
& paruulis, in viuis & mortuis. Hinc quidem infan-
tibus ex impossibilitate naturæ, inde verò adultis ex
difficultate continentiæ præscribentes. Porrò mor-
tuos viuentium fraudantes auxiliis, viuentes nihilo Psal.94.a
minus sanctorum qui decesserunt suffragiis spolian-
tes. Absit: Non relinquet Dominus plebem suam
quæ est sicut arena maris, nec contentus erit pauci-
tate hæreticorum, qui omnes redemit. Neque enim
parua, sed planè copiosa apud eum redemptio.
Quantus verò numerus istorum ad magnitudinem
præcij? Se magis præcio fraudãt, qui ipsum euacua-
re conantur. Quid enim si infans pro se loqui non
potest, pro quo vox sanguinis fratris sui, & talis fra-
tris, clamat ad Deum de terra? Adstat & clamat
nihilo minus mater ecclesia. Quid tamen infans?
Nónne & ipse videtur tibi inhiare quodammodo
de fontibus saluatoris, vociferari ad Deum, suisque
vagitibus clamitare: Domine vim patior, responde
pro me? Flagitat auxilium gratiæ, quia vim patitur
ab origine. Clamat innocentia miseri, clamat igno-
rãtia paruuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo cla-
mãt hęc omnia, sanguis fratris, fides matris, destitutio
miseri, & miseria destituti. Et clamatur ad patrẽ. Por
rò pater seipsum negare nõ potest, pater est. Nemo
mihi dicat quia non habet fidem, cui mater imper-
tit

tit suam, inuoluens illi in sacramento quousque ido- A
neus fiat proprio non tãtùm sensu, sed assensu euolu-
tam purámque percipere. Nũquid breue pallium, vt
nõ possit ambos corripere? Magna est ecclesiæ fides.
Matt.15.c Nũquid minor fide Chananeę mulieris, quam con-
stat & filiæ sufficere potuisse & sibi? ideo audiuit: O
mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Nũ-
quid minor fide illorũ qui paralyticum per tegulas
demittentes, animæ illi simul & corporis obtinuere
salutem? Denique habes: Quorum fidem vt vidit, ait
Matt.9.a paralytico: Cõfide fili, remittuntur tibi peccata tua.
Ioan.5.a Et paulo pòst. Tolle grabatum tuum, & ambula. Qui B
hæc credit, facilè huic persuadebitur merito eccle-
siam præsumere nõ solùm paruulis baptizatis in sua
fide salutem, sed etiam interfectis pro Christo infan-
Heb.11.b tibus coronam martyrij. Quæ cum ita sint, nullum
præiudicium sustinebunt regenerati de eo quod di-
ctum est: Sine fide impossibile est placere Deo: cum
sine fide non sint, qui in testimonium fidei, baptismi
gratiam perceperunt. Sed neque de eo quod item
Matth.16.d dictum est: Qui verò non crediderit, condemnabi-
tur. Quid enim credere est, nisi fidem habere? Itaque
& mulier saluabitur per generationem filiorum, si C
1.Tim.2.d permanserit in fide cum lenitate: & infantibus per
lauacri regenerationem succurretur: & adulti qui
continere non poterunt, coniugij triceſimo fructu
se rediment: viuentiũ quoque preces & hostias mor-
tui qui opus habebunt, & digni erunt, mediantibus
percipient angelis, & eorum qui iam peruenerunt,
viuentibus adhuc nequaquam solatia deerunt per
Rom.14.b Deum qui vbique est, & in Deo nusquam affectu
charitatis absentium. Nam & Christus propter hoc
mortuus est & resurrexit, vt viuorum dominaretur
& mortuorum. Propter hoc quoque & infans natus D
est, & per singulos ætatum gradus profecit in virũ,
vt nulli deesset ætati. Non credunt autem ignẽ pur-
gatorium restare post mortem, sed statim animam
Matt.12.c solutam à corpore, vel ad requiem transire, vel ad
damnationem. Quærant ergo ab eo qui dixit quod-
dam peccatum esse, quod neque in hoc sæculo, neq;
in futuro remitteretur, cur hoc dixerit si nulla ma-
net in futuro remissio purgatióve peccati? Iam ve-
rò qui ecclesiam non agnoscunt, non est mirũ si or-
dinibus ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiũt,
si sacramẽta contemnunt, si mandatis non obediũt. E
Peccatores, inquiunt, sunt apostolici, archiepiscopi,
episcopi, presbyteri, ac per hoc nec dandis, nec re-
cipiendis idonei sacramentis. Nunquam verò duo
ista conuenient, episcopum esse, & peccatorem? Fal-
sum est. Episcopus erat Caiphas, & tamen quantus
peccator, qui in dominum mortis dictabat senten-
tiam? Si negas episcopum, arguet te testimonium
Ioannis, qui cum in testimonium sui pontificatus
etiam prophetasse refert. Apostolus erat Iudas, & li-
cet auarus & sceleratus, electus à Domino. An tu de
illius apostolatu dubitas, quẽ Dominus elegit? Nón- F
Ioan.6.g ne ego, inquit, vos duodecim elegi, & vnus ex vobis
diabolus est? Audis eundem electum apostolum, &
extitisse diabolum, & negas posse esse episcopũ qui
peccator est? Super cathedram Moysi sederunt Scri-
bæ & Pharisæi, & qui non obedierunt eis tanquam
episcopis, inobedientiæ rei fuerunt etiam in ipsum
Dominum præcipientem & dicentem: Quæ dicunt
facite. Patet quamuis Scribæ, quamuis Pharisæi, Matt.23.a
quamuis videlicet maximi peccatores, propter ca-
thedram tamen Moysi ad eos quoque nihilo minus
pertinere quod item dixit: Qui vos audit, me audit: Luc.10.c.
& qui vos spernit, me spernit. Multa quidem & alia
huic populo stulto & insipiẽti à spiritibus erroris in
hypocrisi loquentibus mendacium mala persuasa
sunt, sed non est respondere ad omnia. Quis enim
omnia nouit? Deinde labor infinitus esset, & mini-
mè necessarius. Nam quantum ad istos, nec rationi-
bus conuincuntur, quia non intelligunt: nec aucto-
ritatibus corriguntur, quia non recipiunt: nec flec-
tuntur suasionibus, quia subuersi sunt. Probatum
est, mori magis eligunt quàm conuerti. Horum finis
interitus, horũ nouissima incẽdium manet. Horũ si-
quidẽ in facto Sampson ex succensis vulpium cau-
dis figura præcessit. Plerumque fideles iniectis ma- Iudic.15.d
nibus aliquos ex eis ad medium traxerunt. Quæsiti
fidem, cũ de quibus suspecti videbãtur, omnia pror-
sus suo more negarent, examinati iudicio aquæ, mẽ-
daces inuenti sunt. Cúmque iam negare nõ possent,
quippe deprehensi, aqua eos non recipiente, arre-
pto, vt dicitur, freno dentibus, tam miserè, quàm li-
berè impietatem non confessi, sed professi sunt, pa-
làm pietatem astruẽtes, & pro ea mortem subire pa-
rati, nec minus parati inferre qui astabant. Itaque ir-
ruens in eos populus, nouos hæreticis suæ ipsorum
perfidiæ martyres dedit. Approbamus zelum, sed
factum non suademus: quia fides suadenda est, non
imponenda. Quãquam melius proculdubio gladio
coercerentur, illius videlicet qui non sine causa gla-
dium portat, quàm in suum errorem multos traiice-
re permittantur. Dei enim minister ille est, vindex
in iram ei qui male agit. Mirabantur aliqui, quòd nõ
modo patienter, sed & læti, vt videbatur, ducerẽ- Rom.13.b
tur ad mortem: sed qui minus aduertunt quanta sit
potestas diaboli non modò in corpora hominũ, sed
etiã in corda quæ semel permissus possederit. Nón-
ne plus est sibimet hominem iniicere manus, quàm
id libenter ab alio sustinere? Hoc autem in multis
potuisse diabolum frequẽter experti sumus, qui sei-
psos aut submerserunt, aut suspenderunt. Denique Matth.27.d
Iudas suspendit seipsum, diabolo sine dubio immit-
tente. Ego tamen maius existimo, magisque admi-
ror quòd potuit immisisse in cor eius vt traderet do-
minum, quàm vt semetipsum suspenderet. Nihil er-
go simile habent constantia martyrum, & pertina-
cia horũ, quia mortis contẽptũ in illis pietas, in istis
cordis duritia operatur. Et ideo propheta martyris
forsitã voce dicebat: Coagulatũ est sicut lac cor eo-
rum, ego verò legem tuam meditatus sum: pro eo vi- Psal.118.f
delicet quòd etsi pœna eadem videretur, longe di-
uersa esset intentio, illo vtique durante cor contra
Dominum, isto in lege Domini meditãte. Quę cum
ita sint, non est opus (vt dixi) frustra multa aduersus
homines stultissimos atque obstinatissimos dicere,
sufficit innotuisse illos vt vitentur. Quamobrem vt
deprehendantur, cogẽdi sunt vel abiicere fœminas,
vel exire de ecclesia: vtpote scãdalizantes ecclesiam
in conuictu & contubernio fœminarum. Dolẽdum
valde quòd nõ solum laici principes, sed & quidam,
vt dicitur, de clero, necnon de ordine episcoporum,
qui magis eos persequi debuerant, propter quæstum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sustineant,accipientes ab eis munera. Et quomodo, G
inquiunt, damnabímus nec conuictos, nec confessos? Friuola satis non ratio, sed occasio. Hoc solo, etiam si aliud non esset, facilè deprehendis, si (vt dixi) viros & fœminas qui se continẽtes dicunt, adinuicem separes, & fœminas quidem cum aliis sui & sexus & voti degere cogas, viros æque cum eiusdem propositi viris. Per hoc enim consultũ erit vtrorũque voto simul & famæ, cum cõtinentiæ suæ & testes habuerint & custodes. Quod si non sustinent, iustissimè eliminabuntur de ecclesia quam scandalizant non solum notabili, sed etiam illicita cohabita- H
tione. Ergo ista sufficiant pro deprehendendis harum vulpium dolis, ad dandam scientiam & cautelam dilectæ & glorioſæ sponſæ Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De mirabili affectu dilectionis sponsæ, quem eructat propter amorem Christi sponsi.

Sermo LXVII.

I

Cant.2.d DIlectus meus mihi, & ego illi. Hactenus verba spõsi. Adsit ipse, vt digne ad gloriam ipsius & nostram ipsorum salutem sponsæ eius possimus inuestigare sermones. Neque enim tales sunt qui à nobis considerari & discuti prout dignum fuerit valeant, nisi ipse fuerit dux verbi. Sunt enim quàm suaues ad gratiã, tam fœcundi ad sensus, tam etiã profundi ad mysteria. Cui similabo eos? Vni interim alicui epularũ, quę triplici, quadã emineat gratia, delicioſa ad saporem, ſolida ad nutrimentum, efficax ad medicinam. Sic, inquam, sic singulus quisque spõsæ sermo, K
& ex eo quod suauiter sonat, affectum mulcet: & de sensuum vbertate mentem impinguat & nutrit: & de altitudine mysteriorũ dum intellectum quo plus exercet, plus terret, miro modo tumorem sanat inflantis scientiæ. Etenim si vnus quispiam ex his forte qui sibi scioli videntur, curioſius sese dederit scrutinio horum, cum viderit ingenij sui succumbere vires, & redigi in captiuitatem omnem intellectum persenserit, nónne humiliatus ad illam vocem com-
Psal.138.a pelletur vt dicat: Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam? Et nunc L
quidem principium verborum eius quantæ suauitatis insigne præfert? Nam vide quale principium dederit. *Dilectus*, inquit, *meus mihi, & ego illi*. Simplex vox videtur, quoniam suauiter sonat. Sed de hoc videbitur postea. Nunc verò à dilectione incipit, de dilecto prosequitur, nihil aliud se scire indicans nisi dilectum. Patet de quo sermo: cum quo, non ita. Nõ enim vt cum ipso eodem fuerit, sentire permittitur, cum ipse iam non affuerit. Neque id dubium, nempe mox eum reuocare videtur, & quasi post tergum clamare: Reuertere, inquiens, dilecte mi. Vnde M
adducimur nõ aliud sanè coniicere, nisi quòd finitis verbis suis iterum suo more se absentauerit, & illa remanserit nihilo minus de eo loquens, qui nunquã absens est sibi. Ita est, in ore retinuerit, qui non rece-
Luc.6.g debat à corde nec quando recedebat. Quod de ore exit, de corde venit, & ex abũdãtia cordis os loquitur. Ergo loquitur de dilecto vt verè dilecta, & verè diligẽda, quoniã diligit multũ. Quærimus cum quo? Nam de quo, nouimus: & non occurrit nisi forte cũ adolescentulis, quæ à matre abesse non possunt vbi discesserit sponsus. Sed melius (vt opinor) sentimus secum potius & non cum altero sic locutam, præsertim quod trunca & minus continens inueniatur ipsa locutio, insufficiens planè ad dandam intelligentiã auditori, ob quam vel maximè inuicem loquimur. *Dilectus meus mihi*, inquit, *& ego illi*. Non plus? Pendet oratio, immo non pendet, sed deficit. Suspenditur auditor, nec eruditur, sed erigitur. Quid est hoc quòd dicit, *ille mihi, & ego illi*? Nescimus quid loquitur: quia non sentimus quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter fauorabilitérque discurrens exhibitio & redhibitio? Tibi ille túque viciſſim illi. Sed quid? Idipsum ei tu, quod tibi ille, an aliud? Si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, euidenter quod sentis edicito. Quousque *Ioan.10.c*
animas nostras tollis? An (secundum prophetam) *Esa.24.c*
secretum tuum tibi? Ita est, affectus locutus est, non intellectus, & ideo nõ ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente nec tacere omnino quiuit, nec tamen quod sensit exprimere. Neque enim vt exprimeret sic locuta est, sed ne taceret. Ex abũdantia cordis os *Luc.6.g*
locutum est, sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cum nolunt, produnt: timor (verbi causa) meticuloſas, dolor gemebundas, amor iucundas. Nunquid dolentium planctus, mœrentiúmve singultus vel gemitus, percuſſorum itémque pauentium subitas & efferatas clamitationes, seu etiam saturatorũ ructus aut vsus creat, aut ratio excitat, aut deliberatio ordinat, aut prę-
meditatio format? Eiusmodi certum est non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor, præsertim diuinus, cum se intra se cohibere non valet, non attẽdit quo ordine, qua lege, quáve serie seu paucitate verborũ ebulliat, dũmodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum, interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino vllas, solis ad hoc contentus suspiriis. Inde est quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredibili modo, sanè pro captanda quantulacunque euaporatione ardoris quem patitur, non considerat quid qualiter eloquatur: sed quicquid in buccã venerit, amore vrgente non enunciat, sed eructat. Quidni eructet sic refecta & sic repleta? Reuolue textum epithalamij huius ab ipso exordio vsque huc, & vide si tanta vspiam illi quanta hac vice in cunctis visitationibus & allocutionibus sponsi copia eius indulta fuerit, & si vnquam ex ore ipsius non modo tam multos, sed & tam iucundos sermones acceperit. Quæ ergo repleuerat in bonis desiderium suum, quid mirum si
ructum potius quam verbum fecit? Et si verbum *Psal.102.a*
fecisse tibi videtur, eructatum puta, & non subordinatum aut præordinatum. Nec enim sponsa rapinã arbitratur sibi aptare prophetæ dictum: Eructauit *Psal.44.a*
cor meum verbum bonum, quippe eodem repleta spiritu: *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Nihil consequẽtię habet, deest orationi. Quid inde? ructus est. Quid tu in ructu quæris orationum iuncturas, solennia dictionum?

ctionum? Quas tu tuo ructui leges imponis vel regu- A
las? Non recipit tuam moderationem, nõ à te compositionem expectat, non commoditatem, non opportunitatẽ requirit: per se ex intimis nõ modo cum non vis, sed & cũ nescis erũpit, euulsus potius quàm emissus. Tamen odorem portat ructus, quandoque bonum, quandoque malum, pro vasorum è quibus ascendit contrariis qualitatibus. Denique bonus homo de bono thesauro suo profert bonum, & malus malum. Bonum vas sponsa Domini mei, & bonus mihi odor ex illa. Gratias ago tibi Domine Iesu, qui me dignatus es admittere saltem ad odorãdum. B
Matt.15.c Ita Domine, nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Mihi, fateor, bene redolet ructus dilectæ tuæ, & de plenitudine
Psal.144.b eius quamuis modicum quid gratanter accipio. Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructat mihi, & nescio quid ineffabile tuæ dignationis & amo-
Psal.67.a ris odoratus sum in voce ista, dilectus meus mihi, & ego illi. Ipsa (vt dignum est) epuletur & exultet in
Psal.64.a conspectu tuo, & delectetur in lætitia. Veruntamen sic tibi exeedat, vt sobria sit nobis. Ipsa ergo repleatur in bonis domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ C
potetur: sed quæso, perueniat ad me pauperem vel tenuis odor eructante illa cum satiata fuerit. Bene mihi eructauit Moyses, & bonus odor in ructu eius
Gen.1.a creantis potẽtiæ. In principio, inquit, creauit Deus cœlum & terram. Bene Esaias: nam suauissimum redimentis misericordiæ odorem dedit ita eructans:
Esai.53.d Tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit, vt non perirẽt. Quid æquè
Psal.44.a misericordiam redolet? Bonus quoque ex ore Hieremiæ ructus, bonus ex Dauid, qui ait: Eructauit D
cor meum verbum bonum. Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & eructantes omnia impleuerũt bo-
Thren.3.c nitate. Ructum Hieremiæ requiritis? Non sum oblitus, iam parabam illum. Bonum est præstolari cum silentio salutare Domini. Eius est (non fallor) admouere naribus, balsamum vincit suauitas remunerantis iustitiæ quam importat. Patientem pro iustitia vult me expectare mercedem in posterum, non recipere in præsenti, quòd iustitiæ merces salutare nõ
Abac.2.a seculi, sed Domini sit. Si moram fecerit, inquit, expecta eum: & ne murmuraueris, quoniã bonum est E
cum silentio expectare. Ego faciam quod hortatur, expectabo Dominum Saluatorem meum. Sed peccator sum, & adhuc mihi grãdis restat via: quia longè à peccatoribus salus. Non murmurabo tamen: in
Psal.63.b odore vel dolore interim consolabor me. Lætabitur iustus in Domino, gustu experiens quod ego
Rom.8.d sentio odoratu. Quem spectat iustus, peccator expectat, & expectatio odoratio est. Nam expectatio,
Psal.33.b ait, creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Porrò spectare gustare est, & videre quoniam suauis
Prou.10.d est Dominus. An potius iustus qui expectat, & qui F
iam tenet beatus? Denique expectatio iustorũ lætitia. Nam peccator nihil expectat. Et inde peccator, quòd bonis præsentibus non modò detentus, sed & contentus, nihil in futurum expectat, surdus ad vo-
Sophe.3.b cem illam: Expecta me (dicit Dominus) in die resurrectionis meæ in futurum. Et ideo iustus erat Si-
Luc.2.d meon, quia expectabat & odorabat iam Christum in spiritu, quem necdum in carne odorabat. Et beatus in expectatione sua: quia per odorem expectationis peruenit ad gustum contemplationis. Denique ait, Et viderunt oculi mei salutare tuum. Iustus *Ioan.8.g*
quoque Abraham, qui & ipse expectauit vt videret diem Domini, & non est confusus ab expectatione sua, nam vidit, & gauisus est. Iusti apostoli cum audiebant: Et vos similes hominibus expectantibus *Luc.12.c*
Dominum suum. Quidni iustus & Dauid quando *Psal.39.a*
aiebat: Expectans expectaui Dominum? Ipse est quartus de numero prænominatorum ructatorum meorum, quem penè præterierã. Non expedit quidem. Iste os suum aperuit, & attraxit spiritũ, & satu- *Psal.118.f*
ratus non modo eructauit, sed & cãtauit. Iesu bone, quantam meis naribus & auribus iste infudit suauitatem in ructu & cantu suo de oleo lætitiæ quo vn- *Psal.44.a*
xit te Deus Deus tuus præ consortibus tuis ex myrrha & gutta & cassia à vestimentis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo? Vtinam me digneris occursu tanti vatis & amici tui in die solennitatis & lætitiæ, quando egredietur de thalamo tuo epithalamium suum canens in psalterio iucundo cum cithara, affluens deliciis, respersus & respergens vniuersa istiusmodi puluere pigmentario. In illa die, vel potius in illa hora, (nam hora est siquando est, & fortassis ne hora quidem, sed horę dimidiũ, iuxta illud scripturæ: Factum *Apoc.8.a*
est silentium in cœlo quasi media hora,) ergo in illa *Psal.125.a*
hora replebitur gaudio os meũ, & lingua mea exultatione, dum singulos non dico psalmos, sed versus singulos sentiam ructus & quidem odoriferos super omnia aromata. Quid Ioannis ructu fragrãtius, qui verbi mihi redolet æternitatẽ, generationem, diuinitatem? Quid de Pauli ructibus loquar, quanta orbem suauitate repleuerint? Denique Christi bonus odor erat in omni loco. Verba certè ineffabilia etsi non profert vt audiam, offert tamen vt cupiam, & libeat odorare quæ audire non licet. Nescio enim quo pacto, quo plus latent, plus placent: & auidius inhiamus negatis. Sed iam aduerte apud sponsam similem rem: quomodo instar Pauli in præsenti capitulo & secretum non aperit, nec præterit tamen intactũ, aliquid quasi olfactui nostro indulgẽs, quod gustui forte interim non competere iudicarit, siue propter indignitatem nostram, siue propter incapacitatem. Dilectus meus mihi, & ego illi. Quod non est dubium: duorũ quidem hoc loco amor mutuus flagrat: sed in amore summo vnius profectò felicitas, alterius mira dignatio. Neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Cæterùm quid ista ex hac prærogatiua amoris glorietur impensum sibi, repensumque viciſſim à se, quis se liquidò nosse præsumat, nisi qui præcipua puritate mentis, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale aliquid experiri? Res est in affectibus: nec ratione ad eam pertingitur, sed conformitate. Quàm pauci verò qui *2. Cor.3.d*
dicant: Nos autem reuelata facie speculantes gloriam Domini, in eandem imaginem trãsformamur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu? Verùm vt sub aliqua qualicunque intelligentiæ forma, quod legitur redigatur: saluo quidem sponsæ suo singulari secreto (ad quod interim non datur accedere, præsertim talibus quales nos sumus) appo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nendum sanè aliquid nobis eo accommodatius ad communem sensum, quo vsitatius, quod & verbis consequentiam & intellectum det paruulis. Et mihi quidem videtur satis esse ad nostrã grossam & quodammodo popularem intelligentiam, si dicendo, *Dilectus meus mihi*, subaudiamus, intendit: vt sit sensus: Dilectus meus intendit mihi, & ego illi. Quanquam tamen nec solus ego id senserim, nec primus: cùm propheta ante me dixerit: Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi. Habes apertè intentionem Domini ad prophetam: habes & prophetæ ad Dominum in eo quod ait: Expectans expectaui. Nam qui expectat, intendit: & expectare, intendere est. Idem omnino sensus, eadẽ penè verba apud prophetam, quę apud sponsam: sed prius ex propheta transpositа. Prius siquidem is quod illa posterius posuit: & econuerso. Cæterùm sponsa rectius locuta est, & non prętendens meritum, sed præmittens beneficium, & se præuentam dilecti gratia confitens. Rectè omnino. Nã quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Deniq; audi Ioannem, quid in epistola super hoc senserit. In hoc est charitas, inquit, non quasi nos dilexerimus Deum, sed ipse prior dilexit nos. Propheta tamen gratiæ præuentionem etsi tacuit, non negauit subsecutionem. Planè non tacuit. Sed accipe & alio loco certiorem de re ista ipsius confessionem. Et misericordia tua, inquit (Domino loquebatur) subsequetur me omnibus diebus vitæ mcæ. Audi & de præuentione identidem ipsius non minus certam manifestámve sentétiam. Deus meus, inquit, misericordia eius præueniet me. Item ad dominum, Cito, ait, anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Pulchrè sponsa posterius (ni fallor) hæc eadem verba non eodem ordine ponit, sed sequitur & ipsa prophetæ ordinem, loquens hoc modo: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Cur ita? Nempe vt tũc magis gratia plenam se probet, cum totum gratiæ dederit, & primas scilicet illi partes adscribẽs, & vltimas. Alioquin quomodo gratia plena, si quid habuerit quod non sit ex gratia? Non est quò gratia intret vbi iam meritum occupauit. Ergo iam plena confessio gratiæ ipsius gratiæ plenitudinem signat in anima confitentis. Nam si quid de proprio inest, inquantum est, gratiam cedere illi necesse est. Deest gratiæ quicquid meritis deputas. Nolo meritum quod gratiam excludat. Horreo quicquid de meo est vt sim meus, nisi quòd illud magis forsitan meum est, quod me meum facit. Gratia reddit me mihi iustificatum gratis, & sic liberatum à seruitute peccati. Denique vbi spiritus Domini, ibi libertas. O fatuam sponsam synagogam, quæ contemnens Dei iustitiam, id est gratiam sponsi sui, & suam volens constituere, iustitiæ Dei non est subiecta. Ob hoc misera repudiata est, & iam non est sponsa, sed ecclesia, cui dicitur: Desponsaui te mihi in fide. Desponsaui te mihi in iudicio & iustitia. Desponsaui te mihi in misericordia & miserationibus. Nec tu me elegisti, sed ego elegi te: nec vt te eligerem, tua inueni merita, sed præueni. Ita ergo in fide desponsaui te mihi, & non in operibus legis: desponsauique in iustitia, sed iustitia quæ est ex fide, non ex lege. Restat vt iudices iudicium rectum inter me & te, iudiciũ quo te despõsaui, vbi constat interuenisse non tuum meritum, sed meum placitum. Hoc est autem iudiciũ, vt tua merita non extollas, non præferas opera legis, non iactes pondus diei & æstus, quæ magis in fide & in iustitia quæ est ex fide, necnon in misericordia & miserationibus nosceris desponsata. Quæ verè sponsa est, agnoscit ista, & vtramque gratiã confitetur. Primo quidem eam quæ prima est, qua & præuenta est, postea verò & subsequentem. Ait itaque nunc, *Dilectus meus mihi, & ego illi*: principium dilecto tribuẽs. In cõsequentibus, Ego, inquit, dilecto meo, & dilectus meus mihi, consummationem illi æquè concedens. Nunc iam videamus quid dicat, *Dilectus meus mihi*. Si enim hoc recipitur vt subaudiamus, intẽdit, sicut iam diximus, & sicut propheta ait: Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi: ego autem in verbo isto sentio nescio quid nõ planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ. Sed non est ingerenda fatigatis auribus & mentibus res omni alacritate digna. Si non grauat, differatur, & non in longum: crastinus inde incipiat sermo. Tantum orate vt ab irruentibus occupationibus interim custodiat nos gratia & misericordia sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter sponsus Christus intẽdit sponsæ ecclesiæ, & ipsa illi: & de cura quam habet Deus de electis, & vnde insit ecclesiæ. Quid sit mereri vel non, aut præsumere. Sermo LXVIII.

AVdite iam quod heri distulimus, audite. Gaudium meum quod sensi, & vestrum est: audite gaudentes. In vno verbo sponsę sensi hoc, & quasi odoratus abscondi, eò vobis hodie festiuius exhibẽdum, quò tempestiuius. Sponsa locuta est, & dixit sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic Deus noster est, & illa (si audeo dicere) nos sumus, cum reliqua quidem multitudine captiuorum quos ipse nouit. Gaudeamus. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen disparilitas! Quid terrigenæ & filij hominum coram illo? Secundum prophetam sic sunt quasi non sint, & quasi nihilum & inane reputati sunt ei. Quid sibi ergo vult ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quam admirabile est, quod illius intentionem ista sibi quasi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi*? Nec eo contenta tamen, pergit amplius gloriari, respondere se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim: Et ego illi. Insolens verbum, Et ego illi. Nec minus insolens, *Dilectus meus mihi*: nisi quòd vtroque insolentius vtrumque simul. O quid audet cor purum, & conscientia bona, & fides non ficta. Mihi, inquit, intendit. Itáne huic intenta est illa maiestas, cui gubernatio pariter & administratio vniuersitatis incumbit? & cura seculorum, ad sola transfertur negocia (imò ocia) amoris & desiderij huius? Ita planè. Ipsa est enim ecclesia electorum, de quibus apostolus: Omnia, inquit, propter electos. Et cui dubium quòd gratia & misericordia Dei sit in sanctos eius, & respectus in electos

ctos illius? Ergo prouidentiam cæteris creaturis non negamus, curam sponsa vẽdicat sibi. Nunquid de bobus cura est Deo? Nec dubium quin idem possimus dicere de equis, de camelis, de elephantis, & de cunctis bestiis terræ: similiter & de piscibus maris, & volatilibus cœli, postremò de omni re quæ est super terram, solis sanè exceptis quibus dicitur: Omnem solicitudinem vestram proiicientes in eum: quoniam ipsi cura est de vobis. An non tibi videtur veluti his verbis dictum, Intendite illi, quia ipse intendit vobis? Et obserua apostolum Petrum (eius enim verba sunt) si non & ipse verborum spõsæ obseruauerit ordinem. Nempe non ait: Omnem solicitudinem vestram proiicientes in eum, vt sit ipsi cura de vobis: sed, Quia ipsi cura est de vobis: apertè proinde monstrans, ecclesia sanctorum non modo quoniam dilecta, sed & quod prius dilecta fuerit. Constat non ad eam pertinere de verbo quod de bobus dixit apostolus, nam curam illius habet qui dilexit illam, & semetipsum dedit pro illa. Nónne hæc est ouis errans, cuius cura etiam supernorum curæ gregum prælata est? Denique illis expositis, pastor descendit ad istã: quæsiuit diligenter: inuentam non reduxit, sed reuexit: noua cum illa & de illa intulit cœlis festa gaudiorum, populis angelorum inuitatis ad solennitatem. Quid ergo? propriis humeris dignatus est eam reportare, & curam illius non habebit? Ideo non confunditur dicere: Dominus solicitus est mei. Nec se existimat errare, cum item dicit: Dominus retribuet pro me, & si quid est aliud quod curam Dei circa ipsam significare videatur. Inde est quod Dominum sabaoth dilectũ suum dicit, & eum qui cum tranquillitate iudicat omnia, sibi intendere gloriatur.

Quidni glorietur? Audiuit illum dicentem sibi: Nunquid mater potest obliuisci vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Denique oculi Domini super iustos. Et quid sponsa, nisi congregatio iustorum? Quid ipsa, nisi generatio quærentium dominum, quærentium faciem sponsi? Non enim ille intendit huic, & non ista illi. Propterea vtrunque ponit, dicens: Ille mihi, & ego illi. Ille mihi, quia benignus & misericors est: ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia: ego illi gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi, ego illius honori. Ille saluti meæ, ego illius voluntati. Ille mihi & non alteri, quoniam vna sum columba eius: ego illi, & non alteri. Nec enim audio vocem alienorum, nec enim acquiesco dicentibus mihi: Ecce hic est Christus: aut, ecce illic est. Hæc ecclesia.

Quid singulis quibusque nostrum? Putamúsne in nobis quempiam esse cui aptari queat quod dicitur? Quid dixi in nobis? Ego autem & de quouis intra ecclesiam constituto, si quis hoc quærat, non omnino reprehendendum cẽsuerim. Nec enim vna vnius ratio est, atque multorũ. Denique non propter animam vnam, sed propter multas in vnam ecclesiam colligendas, in vnicam astringendas sponsam, Deus tam multa & fecit & pertulit cum operatus est salutem in medio terræ. Charissima illa est vna vni, non adhærens alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud tam ambitiosum amatorem? Quid non ab illo speret, qui se quæsiuit è cœlo, vocauit à finibus terræ? Nec modo quæsiuit, sed acquisiuit. Adde & de modo acquisitionis, in sanguine acquisitoris. Aliàs verò (vt assolet) propterea magis præsumit, quoniam prospiciens in futurum non ignorat quoniã Dominus se opus habet. Quæris ad quid? Ad videndum in bonitate electorũ suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ, vt laudetur cum hæreditate sua. Nec paruum hoc opus existimes, nullum dico tibi remanebit opus perfectum si hoc nutarit. Nónne de statu & consummatione ecclesiæ finis omnium pendet? Tolle hanc, & frustra inferior ista creatura reuelationem filiorum Dei expectat. Tolle hanc, & neque patriarchæ neque prophetæ aliqui consummabuntur, cum Paulus asserat Deum ita prouidisse pro nobis, ne sine nobis consummarentur. Tolle hanc, & ipsa sanctorum angelorum pro imperfectione sui numeri gloria claudicabit, nec Dei ciuitas de sua integritate gaudebit. Vnde ergo implebitur propositũ Dei, & mysterium voluntatis eius, magnúmque illud pietatis sacramẽtum? Vnde postremò dabis mihi infantes & lactentes, quorum ex ore laudem suã perficiat Deus? Cœlum nõ habet infantes, habet ecclesia, quibus & dicit: Lac vobis potum dedi, non escam. Et hi ad laudem quasi complendam à propheta inuitantur, dicẽte: Laudate pueri Dominum. Tu putas Deum nostrum totam habiturum suæ gloriæ laudem donec veniant qui in conspectu angelorum psallant sibi: Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala? Hoc genus lætitiæ cœli nescierũt nisi per ecclesiæ filios: hoc nemo vnquam lætatur, qui nunquam non lætatur. Opportunè post tristitiam gaudium subit, post laborem quies, post naufragium portus. Placet cunctis securitas, sed ei magis qui timuit. Iucunda omnibus lux, sed cuadenti de potestate tenebrarum iucundior. Transisse de morte ad vitam, vitæ gratiam duplicat. Pars mea hæc in cœlesti conuiuio, & seorsum ab ipsis spiritibus beatis. Audeo dicere expertem meæ beatitudinis ipsam beatam vitam, nisi si dignetur fateri quod per charitatem ea in me fruitur, & per me. Aliquid sanè videtur etiam perfectioni illi accessisse ex me, neque hoc paruum. Denique gaudẽt angeli ad pœnitentiam peccatoris. Quod si deliciæ angelorum lachrymæ meæ, quid deliciæ? Omne opus ipsorum laudare Deum, sed deest laudi si desint qui dicant: Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Felix proinde in sua vniuersitate ecclesia, cuius omnis gloriatio impar est causæ, non pro his tãtum quæ illi iam facta sunt, sed pro his quoque quæ de illa adhuc oportet fieri. Nam & de meritis quid solicita sit: cui de proposito Dei firmior suppetit securiórque gloriandi ratio? Non potest seipsum negare Deus, neque nõ facere quæ iam fecit, vt scriptum est, qui fecit quæ futura sunt. Faciet, faciet, nec deerit suo proposito Deus. Sic nõ est quod iam quæras quibus meritis speremus bona, præsertim cùm audias apud prophetam: Non propter vos, sed propter me ego faciam, dicit Dominus. Sufficit ad meritum, scire quòd non sufficiant merita. Sed vt ad meritum satis est, de meritis non præsumere: sic carere meritis, satis ad iudicium est. Porro infan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium renatorum neminem carere meritis, sed Christi habere merita. Quibus se tamen indignos reddũt si sua iũgere non nequiuerint, sed neglexerint: quod quidem periculum iam adultę ętatis est. Merita proinde habere cures: habita, data noueris: fructum sperueris Dei misericordiam, & omne periculum euasisti paupertatis, ingratitudinis, præsumptionis. Pernicioſa paupertas, penuria meritorum: præsumptio autem spiritus, fallaces diuitiæ. Et ideo diuitias & paupertates ne dederis mihi Domine, ait sapiens. Felix ecclesia, cui nec merita sine præsumptione, nec præsumptio absque meritis deest. Habet vnde præsumat, sed nõ merita. Habet merita, sed ad promerendum, non ad præsumẽdum. Idipsum non præsumere, nónne promereri est? Ergo eo præsumit securus, quo non præsumit: & non est quod confundatur in verbo gloriæ, cui multa materies gloriandi. Misericordiæ Domini multæ, & veritas eius manẽs in æternum.

Prou.30.a

Psal.118.v

Quidni glorietur secura, in cuius testimoniũ gloriæ, misericordia & veritas obuiauerunt sibi? Siue igitur dicat, Dilectus meus mihi: siue dicat, expectãs expectaui Dominum, & intendit mihi: siue etiam, Dominus solicitus est mei: vel si quæ sunt eiusmodi voces aliæ atque aliæ, quæ diuinum quendam affectum ac singularem fauorem erga aliquid similiter exprimere videantur: nihil horum à se alienum putabit, cui ratio præsumendi, domini constitutio est, præsertim cum non alteram videat sponsam, alterámve ecclesiam, cui possint fieri quæ non possunt non fieri. Ergo de ecclesia patet quòd in nullo illa omnia sibi aptare verebitur. De vna anima quæritur etiam si sit spiritualis & sancta, licéatne illi vllo modo audere in talibus. Neque enim prerogatiuas omnes vnius illius catholicæ multitudinis, ob quam omnia fiunt, vna de multitudine arrogabit sibi, quantalibet emineat sanctitate. Et ideo difficilius, vt sentio ego, inuenietur (si tamen inuenietur) quomodo possit licere. Vnde necessariũ reor alio istud sermone tentari, nec modo ingredi vias scrupulosæ disputationis, quarũ adhuc exitum ignoramus, nisi prius super verbo abscondito oratum fuerit ad eum qui aperit, & nemo claudit, sponsum ecclesiæ Iesum Christum Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal.84.a
Psal.39.a
Ibidem.

Qualiter omnis altitudo se extollens aduersus scientiam Dei, deiicitur: & de aduentu & mansione patris & verbi apud animam Deum diligentem, & familiaritate quæ inde inter Deum & animam contrahitur. Sermo LXIX.

Cant.2.d

Dilectus meus mihi, & ego illi. Hãc vocem vniuersali ecclesiæ sermo superior assignauit, propter factas sibi à Deo promissiones vitæ eius quæ nunc est pariter & futuræ. De anima proposita quæstio est, quia non potest sibi arrogare vna, quod vniuersitas audeat, nec aliquo modo ad se trahere illam. Si non licet, referamus proinde oportet ita ad ecclesiam, vt nullatenus ad personam. Nec modò hanc, sed & reliquas voces similes huic loquentes grandia, verbi gratia: Expectans expectaui Dominum, &

Psal.39.a

intendit mihi: & si quas alias sermo superior perstrinxit. Quod si quis licere putat, ego non abnuo, sed interest cui. Non enim cuicunque. Prorsus habet ecclesia Dei spirituales suos, qui non modò fideliter, sed & fiducialiter agant in eo, cum Deo quasi cum amico loquentes, testimonium illis perhibente conscientia gloriæ eius. Quinam illi sint, id quidem penes Deum: tu verò audi qualem te esse oporteat, si talis vis esse. Quod tamen dixerim non quasi expertus, sed quasi experiri cupiens.

1.Cor.1.c

Da mihi animam nihil amantem præter Deum, & quod propter Deum amandum est: cui viuere Christus non tantùm sit, sed & diu iam fuerit: cui studij & ocij sit prouidere Deum in conspectu suo semper: cui solicitè ambulare cum Domino Deo suo, non dico magna, sed vna voluntas sit, & facultas non desit: da, inquam, talem animam, & ego non nego dignam sponsi cura, maiestatis respectu, dominantis fauore, solicitudine gubernantis: & si voluerit gloriari, non erit insipiens, tantùm vt qui gloriatur, in Domino glorietur. Ita in quo multi audent, audet & vnus, sed alia ratione. Nempe sanctam multitudinem causæ supradictæ fidẽtem faciunt, sanctam animam duplex quædam ratio. Primò quidẽ quòd habeat in natura simplicissima sponsi diuinitas quasi vnum respicere multos, & quasi multos vnum. Nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem rarus, nec ad diuersitatem diuisus, nec restrictus ad vnum, nec anxius ad curas, nec perturbatus seu turbulentus ad solicitudines. Sic sanè vni intentus, vt non detentus: sic pluribus, vt non distentus.

Ibidem.

Deinde quod vt probare suauissimum, ita charissimum probasse est: tanta est verbi dignatio, tanta beneuolentia patris verbi erga bene affectam & bene compositam animam (quod quidẽ ipsum patris munus, & verbi opus est) vt quã sua tali benedictione præuenerint & præparauerint sibi, sua quoque dignentur præsentia, & ita vt non modò ad eam veniant, sed etiam mansionem apud eam faciant. Non enim sufficit exhiberi, nisi & copiam sui præbeant. Quid est venire ad animam verbum? Erudire in sapiẽtia. Quid est patrem venire? Afficere ad amorem sapientiæ, vt dicere possit: Quia amatrix facta sum formæ illius. Patris diligere est, & ideo patris aduentus ex infusa dilectione probatur. Quid faceret eruditio absque dilectione? Inflaret. Quid absque eruditione dilectio? Erraret. Denique errabant de quibus dicebatur: Testimonium illis perhibeo quòd zelum Dei habent, sed non secũdum scientiam. Non decet sponsam verbi esse stultam: porro elatam pater non sustinet. Pater enim diligit filium, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam verbi, semper in promptu habet deiicere atque destruere, siue immittendo zelũ, siue intendendo: quorum alterum misericordiæ, alterum iudicij est. Vtinam in me omnem extollentiam comprimat, imò deiiciat, & ad nihilũ redigat non accensus furor, sed infusus amor. Vtinam discam non superbire, sed vnctione potius quàm vltione magistra. Domine, ne in furore tuo arguas me, sicut angelum extollentẽ se in cœlo: neque in ira tua corripias me, sicut hominem in paradiso. Ambo iniquitatẽ meditati sunt, altitudinem affectantes, ille potentiæ, iste scientiæ. Deniq; credidit

Ioan.14.c

Sapien.8.a

Rom.10.a

Psal.6.a

credidit insipiens mulier pollicenti, sed seducenti: Eritis sicut dij, scientes bonum & malum. Iam sese ante seduxerat, cui persuaserat similẽ fore altissimo. Nam qui se putat aliquid esse cùm nihil sit, ipse se seducit. Verùm vtraque altitudo deiecta est, sed in homine mitius: iudicãte ita illo qui omnia facit in pondere & mensura. Nam angelo in furore punito, imò damnato, homo iram tantùm sensit, & nõ furorem. Nempe cum iratus fuit, misericordię recordatus est. Propter hoc semen eius filij iræ & non furoris vsque in hodiernum diem. Si non nascerer filius iræ, non opus esset renasci. Si furoris filius nascerer: aut non contigisset, aut non profuisset renasci. Vis videre furoris filium? Si vidisti satanam tanquam fulgur cadentem de cœlo, quod est in impetu furoris præcipitatum: & cognouisti de furore Dei. Denique nõ est recordatus misericordiæ suæ: quia cum iratus fuerit, misericordiæ recordabitur, non cum iam vsque ad furorem exarserit. Væ filiis diffidentiæ, his quoque qui ex Adam sunt, qui nati iræ filij, ipsi sibi iram in furorem, virgam in baculũ imò in malleum diabolica obstinatione conuertunt. Denique thesaurizant sibi iram in die iræ. Ira autem accumulata, quid nisi furor? Peccauerunt peccatum diaboli, & diaboli sententia percelluntur. Væ etiam quamuis mitius quibusdam filiis iræ: qui nati in iram, non expectauerũt renasci in gratia: Nempe mortui, in quo & nati, iræ filij permanebunt. Iræ dixerim, non furoris: quia vt piissimè creditur, & humanissimè gemitur, mitissimæ sunt pœnæ totum quo addicti sunt aliunde trahentium. Ergo in furore diabolus iudicatus est: quia inuenta est iniquitas eius ad odiũ: hominis autem ad iram, & ideo in ira corripitur. Ita omnis altitudo cõtrita est, & quæ inflat, & quæ præcipitat, patre nimirum zelante pro filio. Vtrobique siquidem iniuria filij est & de vsurpata potentia aduersus virtutem Dei quæ ipse est, & de præsumpta scientia aliunde quàm à sapientia Dei quæ nihilo minus ipse est. Domine quis similis tibi? Quis nisi splendor & figura substantiæ tuæ? Quis nisi imago tua? Solus in forma tua, solus non rapinam arbitratus est esse se æqualem tibi altissimus altissimi filius. Quomodo non æqualis? etiam vnum estis ipse & tu. Sedes illi à dextris tuis, non sub pedibus. Quo pacto audet quis peruadere locum vnigeniti tui? Præcipitetur. Ponit sibi sedem in excelso: subuertatur cathedra pestilentiæ. Item quis docet hominem scientiam? Nónne tu ô clauis Dauid aperiẽs cui vis, & cui vis claudens? Et quomodo sine claue ad thesauros sapiẽtiæ & scientiæ introitus imò irruptio tentabatur? Qui non intrat per ostium, fur est & latro. Petrus ergo intrabit qui claues accepit. Non tamẽ solus: nam & me si voluerit introducet, aliúmque excludet quem forte voluerit, in scientia & potestate sibi data desuper. Et hæ claues quæ? Potestas aperiendi, & claudendi, atque inter excludendos & admittendos discretio. Et non in serpente thesauri, sed in Christo. Et ideo non potuit dare scientiam serpens, quam non habuit: sed qui habuit, dedit. Nec enim potuit habere potestatem quam non accepit: sed qui accepit, habuit. Dedit Christus, accepit Petrus, nec inflatus de scientia, nec præcipitandus de potentia. Quare? Quia in neutra extollit se aduersus scientiam Dei, qui nihil horum præter Dei scientiam affectauit: sicut ille qui dolosè egit in conspectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Quomodo denique præter scientiam Dei, qui se scribit apostolum Iesu Christi secundum præscientiam Dei patris? Et hæc dicta sint pro eo quod incidit de zelo Dei quem intendit in præuaricantes angelum hominémque. Nam in ambobus reperit prauitatem, qualiter videlicet in ira & in furore suo destruxerit omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei. Nunc iam recurrendum ad zelum misericordiæ, id est, qui non intenditur, sed qui immittitur: quoniam qui intenditur (vt iam diximus) iudicij est, & satis nos terruit ex memoratis exemplis tam grauiter punitorum. Propterea ibo ego mihi ad locum refugij à facie furoris domini ad illum vtique pietatis zelum suauiter ardentem, efficaciter expiantem. Nunquid non expiat charitas? Et potenter. Legi quòd operiat multitudinem peccatorum: sed dico, Nunquid non idonea est seu sufficiens ad deiiciendam humiliandámque omnem extollentiam oculorum & cordis? Et maximè. Nam non extollitur, non inflatur. Si ergo dominus Iesus dignetur venire ad me, vel potius in me, non in zelo furoris, & ne in ira quidem, sed in charitate & spiritu mansuetudinis, æmulans me Dei æmulatione (quid enim ira Dei vt charitas? nempe & Deus est) si inquam in ista venerit, in hoc cognoscam quòd non sit solus, sed venerit etiam pater suus cum eo. Nam quid æquè paternum? Propter hoc nempe non pater verbi tantùm, sed & pater misericordiarum est appellatus, quod innatum habeat misereri semper & parcere. Si sensero aperiri mihi sensum vt intelligam scripturas, aut sermonẽ sapientiæ quasi ebullire ex intimis, aut infuso lumine desuper reuelari mysteria, aut certe expandi mihi quasi quoddam largissimum cœli gremium, & vberiores desursum influere animo meditationum imbres, non ambigo sponsum adesse. Verbi siquidem hæ copiæ sunt, & de plenitudine eius ista accipimus. Quod si se pariter infuderit humilis quædam, sed pinguis intimæ aspersionis deuotio, vt amor agnitæ veritatis necessarium quoddam odium vanitatis in me generet & cõtemptum, ne forte aut scientia inflet, aut frequentia visitationum extollat me, tũc prorsus paternè sentio agi mecum, & patrem adesse non dubito. Si autem perseuerauero huic dignationi dignis semper (quod in me est) affectibus & actibus respondere, & gratia Dei apud me vacua non fuerit: etiam mansionem apud me faciet tam pater enutriens, quam verbum erudiens. Quanta putas ex hac mansione inter animam & verbum familiaritatis gratia oriatur, quãta de familiaritate sequatur fiducia? Non est (vt opinor) quòd iam talis anima dicere vereatur: *Dilectus meus mihi*, quæ ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligi nihilominus vehementer non ambigit, ac de sua singulari intentione, solicitudine, cura, opera diligentia, studióque quo incessanter & ardenter inuigilat quem admodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit recordans promissionis eius: In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis: nisi

Gen.3.b
Esai.14.d
Galat.6.a

1.Ver.1.a

Luc.10.c

Rom.2.

Eccli.23.c

2.Cor.1.d

Psal.34.b

Philip.2.a

Matt.16.c

Matt.7.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod redhibitionem gratiæ prudens spōsa ad suam magis cauta est trahere partem, sciens se potius præuentam à dilecto. Inde est quòd illius operam præfert, *Dilectus*, inquiens, *meus mihi, & ego illi*: Ergo ex propriis quæ sunt penes Deum, agnoscit nec dubitat se amari quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit, & illius præcurrens intentio intētam animam facit, solicitudóque solicitam. Nescio enim qua vicinitate naturæ, cum semel reuelata facie gloriam Dei speculari anima poterit, mox illi se conformari necesse est, atque in eandem imaginem transformari. Igitur qualem te praueris Deo, talis oportet appareat tibi Deus. Cum sancto sanctus erit, & cum vero innocente innocens erit. Quidni æquè & cum amante amans, & cum vacante vacans, & cum intento intentus, & solicitus cum solicito?

Cant. 2. d

Psal. 17. d

prou. 8. b

Denique ait: Ego diligentes me diligo: & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me. Vides quomodo non solum de amore suo certum te reddat, si quidem tu ames illum: sed etiam de solicitudine sua quam pro te gerit, si te senserit solicitum sui. Vigilas tu? vigilat & ille. Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarū. Accelera quātum vis etiam ipsas anticipare vigilias: inuenies eum, non præuenies. Temerè in tali negocio vel prius aliquid tribuis tibi, vel plus: & magis amat & ante. Si hæc anima scit, imò quia scit, miraris quòd illa maiestatem quasi cętera non curantem soli sibi intendere glorietur, cui soli ipsa postpositis curis omnibus tota se deuotione custodit? Sermo finem desiderat, sed vnum dico spiritualibus qui in nobis sunt, mirum quidem, sed verum: animam Deum videntem haud secus videre, quàm si sola videatur à Deo. Ea ergo fiducia dicit illum intendere sibi, séque illi, nihil præter se & ipsum videns. Bonus es domine animæ quærenti te: occurris, amplecteris, sponsum exhibes, qui dominus es, imò qui es super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Matth. 6. d

Vnde sponsus dilectus dicatur: & de veritate, mansuetudine & iustitia, cæterisque virtutibus quæ sunt lilia inter quæ pascitur. Sermo LXX.

Cant. 2. d

Dilectus meus mihi, & ego illi: qui pascitur inter lilia. L Quis huic iam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat iniisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia? Etiam si inter sydera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnum videri possit cum ciusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Aliquid prorsus ignobile & humile sonat, pasci. Nunc verò cum & pasci inter lilia perhibetur, deiectionis adiectio longius amouet & propulsat temeritatis notam. Quid enim sunt lilia? Iuxta verbum domini, fœnum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur. Quantus est iste qui fœno pascitur, M quasi vnus agnorum aut vitulorum? Et agnus planè, & vitulus saginatus. Sed tu fortè vigilantius aduertisti nō pabulum hoc loco designari, sed locum: nec enim dictum est, liliis eum pasci: sed, inter lilia. Esto. Non fœnum comedit vt bos, in fœno tamen versari, & super fœnum discumbere instar vnius de turba, quid eminentiæ habere potest? Quid verò gloriæ hinc habere dilectum illum qui hoc egerit? Et secundum literam quidem sponsæ verecundia & cautela prouidentiæ eius in loquendo satis appāret, vtique disponentis sermones suos in iudicio, & rerum gloriam, verborum molestia temperātis. Aliàs autem non ignorat vnum esse & qui pascitur, & qui pascit: inter lilia commorantem, & regnantem super sydera. At libentius humilia dilecti memorat, propter humilitatem quidem, vt dixi, magis autem quod exinde cœpit esse dilectus, ex quo & pasci. Nec modo exinde, sed inde. Nam qui in altissimis est dominus, in imis est dilectus, super sydera regnans, & inter lilia amans. Amabat & super sydera, quia nusquam & numquam potuit non amare, quia amor est: sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est, nec factus dilectus. Quid? Non amatus est à patriarchis & prophetis? Est, sed non prius quàm visus est & ab ipsis inter lilia pasci. Neque enim non viderunt, quem præuiderunt: nisi ita quis absque spiritu sit, vt videntem in spiritu, putet videre nihil. Vnde ergo videntes (nam sic prophetæ appellati sunt) si nihil viderunt? Inde est quòd voluerunt videre quæ non viderunt. Nec enim poterant velle videre in corpore, quem in spiritu non vidisset. Sed dico, nunquid omnes Prophetæ? Quasi omnes videre voluerint, aut fuerit omnium fides: Sed eum qui viderunt, aut prophetæ fuerunt, aut prophetis acquiescentes. Et credidisse enim, vidisse est. Non modò namque qui per prophetiæ spiritum, sed & qui per fidem videt, si quis ipsum quoque dicat videre in spiritu, mihi non videtur errare. Ita ergo quòd ad lilia descendere, & inter lilia pasci dignatus est is qui omnes pascit: dilectum fecit illum, quia non potuit ante diligi quam agnosci. Ac per hoc cùm de dilecto facta est mentio, pulchrè & illud memoratum est, quod dilectionis & agnitionis extitit causa. Quærenda in spiritu refectio hæc inter lilia: nam corporea cogitare ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritualia (si quidem potuerimus) demonstranda à nobis erūt. Puto hoc quoque dicere nos oportebit, vnde inter lilia pascatur dilectus, liliisne ipsis, an aliis inter lilia reconditis herbis vel floribus. Et in his illud mihi difficilius apparet, quod pasci non pascere perhibetur. Nam quia pascat, dubium non est, nec enim indignum ei. At pasci, indigentiam sonat, & ne spiritualiter quidem sine iniuria maiestatis facilè illi posse assignari videtur. Nec ego sanè recordor vsque modo aduertisse me in hoc cantico pastum vspiam perhiberi, cum pascentem puto recordemini & vos mecum. Denique postulauit sibi aliquando demonstrari vbi in meridie pasceret & cubaret. Et nunc quidem (quod necdum dixerat) perhibet pasci, sed non similiter postulat locum indicari sibi: sed ipsa indicat, assignans inter lilia. Nouit hoc, illud non nouit: quia æquè præsto esse non potest quod sublime & in sublimi est, & quod humile & super terram. Sublime opus, sublimis & locus: nec accessus ad eum vsque adhuc vel ipsi sponsæ. Et ideo semetipsum exinaniuit vsque ad hoc vt pasceretur ipse omnium pastor, & inuentus est inter lilia, & visus ab ecclesia, adamatus est ab inope pauper, factus dilectus propter similitudinem. Non solùm autem, sed & propter veritatem & man-

Psal. 111. a

Psal. 44. a

& mansuetudinem & iustitiam: quod per eam scilicet promissiones adimpletæ sunt: quòd superbi dæmones vnà cum principe suo iudicati sunt: quod iniquitates remissæ sunt. Talis ergo apparuit qui me ritò amaretur, verax per se, mitis hominibus, iustus pro hominibus. O verè amandum & totis medullis cordis amplectendum sponsum. Quid iam cunctetur ecclesia totam se tota deuotione cōmittere tam fido redditori, tam pio indultori, tam iusto propugnatori? Porrò præmiserat propheta, dicens: Species tua & pulchritudine tua intēde prospere. Vnde species hæc & pulchritudo? Puto ex liliis. Quid lilio speciosius? Sic nihil formosius sponso.

Ibid.

Ibidem.

Quæ sunt ergo illa lilia, équibus species decoris eius? Procede, inquit, & regna propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam. Lilia sunt, lilia inquam orta de terra, nitentia super terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia super odorem aromatum. Ergo inter hæc lilia sponsus, & omnino ex his speciosus & pulcher. Alias enim (quod quidem ad carnis infirma spectat) non erat ei species neque decor. Bonum autem lilium veritas, candore conspicuum, odore præcipuum. Denique candor est lucis æternæ, splendor & figura substantiæ Dei. Lilium planè, quod ad nouam benedictionē terra nostra produxit & parauit ante faciem omnium populorum, lumē ad reuelationē gētium. Donec sub maledicto fuit terra, spinas & tribulos germinauit. At nunc veritas de terra orta est, domino benedicēte: speciosus omnino quidam flos campi, lilium conuallium. Agnosce lilium ex candore, qui mox in ipso exortu floris pastoribus de nocte emicuit, dicente euangelio, Quia angelus domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos. Benè Dei, quia non angeli sed lilij candor ille aderat, sed illuc micabat abusque Bethlehem. Agnosce lilium & ex odore, quo & longe positis innotuit Magis. Et quidem stella apparuit, sed eam minimè viri graues secuti fuissent, nisi intima quadam suaueolentia orti lilij traherentur. Et verè lilium veritas, cuius odor animat fidem, splendor intellectum illuminat. Leua etiam oculos nunc in ipsam personam domini, qui in euāgelio loquitur: Ego sum veritas. Et vide quàm competenter veritas lilio comparetur. Si nō aduertisti, aduerte de medio floris huius quasi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidissimo flore pulchrè ac decenter dispositō in coronā: & agnosce aureā in Christo diuinitatem humanæ coronatam puritate naturæ, id est Christum in diademate quo coronauit eum mater sua. Nam in quo coronauit eum pater suus, lucē inhabitat inaccessibilem, nec posses in eo illud interim adhuc videre. Sed de hoc aliàs.

Esai. 53. a

Sapien. 7. d

Luc. 2. f

Psal. 84. d

Luc. 2. b

Ioan. 14. b

Nunc verò lilium veritas est. Est & mansuetudo. Et benè lilium mansuetudo habens innocētiæ candorem, & odorem spei, quoniam sunt reliquiæ, inquit, homini pacifico. Bonæ spei vir mansuetus, nec minus etiam in præsenti lucidum quoddam vitæ est socialis exemplar. An non lilium quæ lucet officio, redolet spe? Adde quòd sicut veritas de terra orta est, ita mansuetudo. Nisi quis dubitet ortum de terra agnum dominatorem terræ, illum agnum qui ad occisionem ductus est, & non aperuit os suum. Nec tantùm mansuetudo seu veritas de terra orta est, sed & iustitia, propheta dicente: Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Quòd autem iustitia lilium sit, recordamini de scriptura, quia iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante dominum. Nequaquam lilium hoc hodie est, & cras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit. Et florebit ante dominum, cuius in memoria æterna erit iustus, & ab auditione mala non timebit, illa scilicet auditione quia in clibanum ignis peccatores ire iubentur. Porrò huius lilij candor cui non splendet, nisi cui non placet? Denique sol est, non ille qui oritur super bonos & malos. Neque enim qui dicturi sunt, Sol iustitiæ non ortus est nobis: lucem illius quandoque viderunt: viderunt autem quotquot audierunt: Vobis autem qui timetis Deum, orietur sol iustitiæ. Ergo candor huius lilij apud iustos, fragrantia etiam vsque ad iniquos diffunditur, etsi non in bonum ipsis. Denique audiuimus iustos dicentes, quia Christi bonus odor sumus in omni loco, sed aliis quidem odor vitæ in vitā, aliis odor mortis in mortem. Quis vel sceleratissimus iusti non probet opinionē, quam uis non amet opus? Et beatus si se non iudicat in eo quod probat. Iudicat autem, quòd probans bonum, & non amans: ideóque non beatus planè, sed miser, proprio condemnatus iudicio. Quid eo miserius cui odor vitæ, non vitæ, sed mortis nuncius est? Imò nec nuncius quidem, sed baiulus. Sunt multa apud sponsum & alia lilia præter hæc quæ ex propheta inciderunt nobis, veritatem loquor & mansuetudinem & iustitiam, nec erit difficile iā cuilibet vestrū similia reperire per semetipsum in horto tam delicioſi sponsi. Abundat & superabundat talibus. Quis illa enumeret? Nempe quot virtutes, tot lilia. Quis finis virtutum apud dominū virtutum? Quòd si plenitudo virtutum in Christo, & liliorum: & fortassis propterea ipse se lilium appellauit, quòd totus versetur in liliis, & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conuersatio, eloquia, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio: quid horum non candidum, & non suauissimè redolens? Tanta denique in conceptione refulsit superni luminis claritas de superuenientis abundantia spiritus, vt ne ipsa quidem virgo sancta sustinuisset, si non sibi obumbratum foret à virtute altissimi. Porrò ortum candidauit incorrupta virginitas matris, conuersationem innocentia vitæ, eloquia veritas, miracula puritas cordis, sacramenta pietatis arcanum, passionem patiendi voluntas, mortem libertas non moriendi, resurrectionem martyrum fortitudo, ascensionem exhibitio promissionum. Quàm bonus fidei odor in his singulis, nostra quidem qui candorem non vidimus, tempora & visce-ra replens! Et beati qui non viderunt, & crediderunt. Pars mea in his odor vitę qui pro cedit ex ipsis. Is infusus naribus meis apto quodam fidei instrumento, & quidem copiosius pro multitudine liliorum, sanè & exilium leuat, & patriæ desiderium assiduè innouat in visceribus meis. Habent lilia & aliqui sodalium sponsi, sed non copiam. Omnes enim ad mensuram spiritum acceperūt, ad mensurā virtutes & dona. Solus ille non habet modum, qui habet

Esaiæ. 45. b

Psal. 111. b

Sapien. 5. c

Mala. 4. a

2. Cor. 2. d

Roma. 14. b

Ioan. 20. g

Ioan. 3. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

totum. Aliud est lilia habere, aliud nō nisi lilia habere. Quem dabis mihi de filiis captiuitatis adeò innocentem & sanctum, qui totam terram suam floribus occupare potuerit, & istiusmodi floribus? Nec infans certè vnius diei sine sorde est super terram. Magnus est qui tria vel quatuor lilia ædificare potuerit in terra sua in tanta densitate spinarum & tribulorum, quæ sunt germina inueterata maledictionis antiquæ. Mecum verò qui pauper sum, bene agitur si vnquam ab hac pessima segete iniquitatum videlicet atque vitiorum tantillum terræ meæ vendicare extirpando & excolendo sufficiam, vnde vnum saltem producere lilium possim, si fortè & penes me pasci interdum dignetur is qui pascitur inter lilia. At parum dixi, vnum de penuria cordis mei os meum locutum est. Vnum prorsus non sufficit, duo ad minus necessaria sunt. Dico autem continentiam & innocentiam: quarum vna sine altera nec saluabit. Fruſtra denique ad vnam quamlibet harum inuitabo sponsum, qui non ad lilium pasci, sed inter lilia perhibetur. Dabo proinde operam habere lilia, ne de singularitate causetur lilij, qui non vult nisi inter lilia pasci, & sic declinet in ira à seruo suo. Pono itaque primam omnium innocentiam: & si huic iungere continentiam quiuero, diuitem me putabo in possessione liliorum. Rex sum autem si tertiam his adiungere potero patientiam. Et quidem possunt sufficere illæ, sed quia & deficere in tentationibus possunt, siquidem tentatio est vita hominis super terram: opus profectò patientia est, quæ vtriusque sit quasi tutrix quædam & custos. Puto si venerit amator ille liliorum, & ita inuenerit, quòd non dedignabitur iam pasci apud nos, & apud nos facere pascha: vbi illi & multa suauitas in duabus, & magna erit securitas propter tertiam. Verum quo pacto dicatur pasci, qui pascit omnia, postea videbitur. Nunc verò apparet sponsum non modò apparere inter lilia, sed minimè omnino extra lilia posse aliquando inueniri, cùm omne quod de eo est & ipse sit, lilium sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Iob 15.b

Psal. 26.c

l. 7.a

Vnde est animæ candor liliorum, quòd sponsus & pascit nos, & pascitur à nobis. Et qualis sit vnitas animæ sanctæ ad Deum. Sermo LXXI.

Cant. 2.a

FInis præcedentis sermonis, principium huius. Est ergo lilium sponsus, sed non lilium inter spinas, quoniam non habet spinas qui peccatum non fecit. Denique sponsam protestatus est lilium inter spinas: quoniam si dixerit vel ipsa quia spinas nō habeat, seipsam seducit, & veritas in ea non est. Se verò florem quidem & lilium professus est, non tamen inter spinas. Magis autem, *Ego* (inquit) *flos campi, & lilium conuallium*: & non est spinarum mentio, quòd solus sit hominum qui opus nō habeat dicere: Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina. Ergo absque liliis nunquam est, qui absque vitiis semper est: quia totus & semper est cādidus, speciosus forma præ filiis hominū. Tu ergo qui hæc audis vel legis, cura habere lilia penes te, si vis habere hūc habitatorem liliorum habitātem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse protestentur moralis quidam rerum ipsarum candor atque ardor. Habent & mores colores suos, habent & odores. Neque enim in spiritibus idipsum est color & odor, non magis quàm in corporibus. Ergo de colore cōscientia consultetur, de odore fama. Fœtere feciſtis odorem nostrum coram Pharaone & seruis eius, aiunt illi dicentes de opinione. Porrò colorem operi tuo dat cordis intentio, & iudicium conscientiæ. Nigra sunt vitia, virtus candida est. Inter hanc atque illam, cōscientia consulta discernit. Stat sententia domini de oculo nequam & lucido, qua inter candidum & nigrum certos fixit limites, & diuisit lucē à tenebris. Quod ergo de corde puro & cō scientia egreditur bona, candidum est & est virtus. Si autem & bona fama secuta fuerit, & lilium est, quippe cui nec candor lilij desit nec odor. Porrò virtus etsi non propterea maior, pulchrior tamen illustriórque efficitur. Quod si in conscientia nævus fuerit, nec quod ex ea prodierit, carebit nævo. Nam si radix in vitio, & ramus. Ac per hoc quicquid illud sit quod radix vitiata non absque traduce vitij ex se producat, verbi gratia, sermo, actio, oratio: etiam si fama applaudere videatur, non est quòd debeat lilium dici, quia etsi odor cōniuere videtur, sed non color. Quo pacto enim lilium cum impuritatis nævo? Nec sanè fama valebit vēdicare virtuti, quod esse vitium conuicerit conscientia. Erit quidem virtus contenta candore conscientiæ, vbi sequi non poterit odor famæ: cæterum odor famæ nec excusare sufficiet vitium conscientiæ decoloris. Prouidebit tamen semper (quod in se est) homo virtutis bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram hominibus, vt verè sit lilium. Sed est etiam candor animæ indulgentia Dei, ipso dicente per prophetam: Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Et est candor quem sibi induit is qui miseretur in hilaritate. Etenim si intuearis illum quem propheta depingit iucundum hominem qui miseretur & commodat: nónne is tibi videbitur de ipsa animi iucunditate induisse cādorem quendam pietatis vultui pariter, & operi suo? Sicut è regione si ex tristitia, & velut ex necessitate quis tribuat, non candidum planè, sed tetrum præfert manu & fronte colorem. Et ideo hilarem datorē diligit Deus. Nunquid & tristem? Profectò qui respexit ad Abel ob alacritatis cādorem, auertit faciem à Cain, quia conciderat facies eius, vtique à tristitia & liuore. Aduerte qualis color tristitiæ seu inuidiæ sit, qui Dei à se auertit aspectum. Pulchrè & eleganter in colorando beneficio candor iucunditatis laudatus est voce illa poëtæ: Super omnia vultus accessere boni. Nec modo hilaris dator, sed & qui tribuit in simplicitate, diligitur à Deo, & simplicitas candor est. Probamus à cōtrario: nam nævus duplicitas. Parum dixi, macula est. Quid duplicitas nisi dolus? Sedenim qui dolosè egit in conspectu Dei, inuenta est iniquitas eius ad odium. Et ideo beatus cui nō imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Pulchrè dominus paucis vtranque notauit maculam, dolū, tristitiámque: Nolite, inquiens, fieri sicut hypocritæ tristes. Spōsus itaque & cū sit virtus, in virtutibus

Ibidem.

Psal. 31.a

Psal. 44.a

Exod. 5.d

Esa. 1.c

Psal. 111.a

1. Cor. 9.b

Psal. 31.a

Matt. 6.a

tutibus complacet sibi: & cum sit lilium, libenter inter lilia commoratur: & cum sit candor, delectatur candidis. Et fortassis hoc est quod dicitur pasci inter lilia, candore & odore virtutum delectari. Et quidem pascebatur olim corporaliter apud Mariam & Martham, & recumbens etiā corpore inter lilia (illas loquor, nam lilia erant) nihilo minus spiritum refocillabat deuotione & virtutibus mulierum. Quòd si illa hora intrasset propheta aut angelus seu alius quiuis spiritualis, tantum non ignorans quæ maiestas recumberet, nónne stupēs dignationem & familiaritatem quam illi esse conspiceret cum puris animis pudicísque corporibus, tamen terrenis & sexus infirmioris, meritò testaretur, quia vidi illum non modo commorantem, sed & pascentem inter lilia? Ita ergo secundū vtrunq; (carnē dico & spiritum) pasci inter lilia sponsus inuentus est. Puto autē quòd & ipse vicissim pasceret, sed in spiritu. Hoc ipso quo pascebatur, quomodo pascebat? Quomodo inquā confortabat timiditatē fœminarū, iucūdabat humilitatē, impinguabat deuotionē? Sed si vidisti quod pasci illi sit pascere, Vide etiam nūc ne fortè & ecōuerso pascere sit ei pasci. Domine qui pascis me à iuuētute mea, ait sanctus patriarcha Iacob. Bonus paterfamilias, qui suorū domesticorū curā gerit, maximè in diebus malis, vt alat eos in fame, cibās illos pane vitæ & intellectus, & sic nutriens ad vitā æternam. At pascēs ita puto nihilo minus pascitur ipse, & quidem escis quibus libenter vescitur, profectibus nostris. Etenim gaudium domini fortitudo nostra. Ita ergo & cum pascit pascitur, & pascitur cum pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æquè spirituali profectu gaudens. Cibus eius pœnitentia mea, & cibus eius salus mea, cibus eius ego ipse. An non cinerem tanquam panem manducat? Ego autē quia peccator sum, cinis sum, vt manducer ab eo. Mādor cum arguor, glutior cum instituor, decoquor cum immutor, degeror cum transformor, vnior cum conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quò arctius illi astringamur. Non sanè aliàs perfectè vnimur illi. Nam si manduco & non manducor, videbitur in me esse ille, sed nondum in illo ego. Quòd si māducor quidem nec manduco, me in se habere ille, sed non etiam in me esse videbitur. Nec enim perfectavnitio in vnoquouis horum. Si enim manducet me, vt habeat me in se: & à me vicissim manducetur, vt sit in me, quatenus integra firmáque sit connexio, cum ego in eo, & nihilo minus in me ipse erit. Vis tibi per simile ostēdam quod dicitur? Attolle oculos nunc in quandam sublimiorem quidem rerum conuenientiam, similem tamen huic. Si ipse sponsus in patre ita esset, vt non tamen in ipso pater, aut ita pater in ipso esset vt non esset ipse in patre: audeo dicere, & ipsorum citra perfectum vnitas remaneret, si tamen iam vnitas esset. Nunc verò cum & ipse in patre, & pater in ipso sit, non est quo claudicet vnitas, sed verè perfectéque vnum sunt ipse & pater. Sic igitur anima cui adhærere Deo bonum est, non antè se existimet ipsi perfectè vnitam, nisi cum & illum in se, & se in illo manentem persenserit. Non quia vel tunc vnum dicatur cum Deo, sicut vnum sunt pater & filius: quamuis qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Legi hoc, sed illud non legi. Non dico de me, qui nihil sum, sed planè nemo nisi demens siue de terra, siue de cœlo vsurpabit sibi illam vnigeniti vocem: Ego & pater vnum sumus. Et tamen ego licet puluis & cinis, fretus quidem scripturæ auctoritate, minimè istud dicere vereat, quia vnus cum Deo spiritus sum: si vnquam tamen certis fuero persuasus experimentis Deo me adhærere instar vnius illorum qui in charitate manent, ac per hoc in Deo manent, & Deus in eis, manducantes Deum, & manducati à Deo. Nam de tali adhæsione puto dictum: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Quid ergo? Dicit filius: Ego in patre & pater in me est, & vnū sumus. Dicit homo, Ego in Deo, & Deus in me est, & vnus spiritus sumus. Sed nunquid pater & filius vt sint in inuicem, ac proinde vnum, inuicem se manducant, sicut Deus & homo mutua se quadam in sese manducatione traiiciunt, vt per hoc etsi non vnum, vnus certè spiritus sint? Absit. Nec enim vno modo insunt sibi hi atq; illi, sed neq; vna vnitas vtrorumque. Denique innuitur tibi vnitatū diuersitas per vnus & vnum, quoniam nec patri & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit conuenire. Tu si sapis, occasione accepta eris sapientior, prudenter aduertens illic quidem per vnum, vnitatem subsantiæ vel naturæ: hic verò per vnus, æquè vnitatem, sed ideo longè alteram, quia inter subsantias & naturas: homini nempe & Deo sua cuique & natura, & subsantia est, cum patris filiíque constet penitus esse vnam. Vides illam nec vnitatem esse, siquidem huic singulari summæque vnitati comparetur? Nam quomodo vnitas, vbi numerus naturarum, subsantiarum diuersitas? Et tamen vnus spiritus dicitur & est cum Deo anima adhærens Deo, nec præiudicat rerum pluritas vnitati huic, quam facit non confusio naturarum, sed voluntatum consensio. Propter hanc quoque multa corda vnum, & multæ animæ vna dicuntur, sicut scriptum est: Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. Et hæc ergo vnitas. Cæterùm quid ad illā quæ nō vnitione constat, sed extat æternitate? Non planè illam quædā instar huius mutua māducatio facit, quia nec fit (est enim) sed nec coniunctio vel quasi compositio, vel tale aliquid quod vnius non est. Est autem patri filióque natura, essentia, voluntas nō modo vna, sed vnum. Hoc nempe est illis esse, quod naturā esse: hoc velle quod esse, vel naturam esse. Non est itaque quòd vnitas qua vnum sunt pater & filius, dicatur fieri de naturis vel essentiis vel voluntatibus, quia non sunt: non est quòd dicatur vel fieri, quia est. Nec enim factitia est, sed natiua. Sūt in sese pater & filius, non solùm ineffabili, sed etiam incomprehensibili modo sui ipsorum capabiles pariter & capaces, sed sanè ita capabiles, vt non partibiles: ita capacēs, vt non participes. Nam vt in hymno ecclesia canit: *In patre totus filius, & totus in verbo pater.* Et pater in filio, in quo sibi semper benè complacuit: & est filius in patre, à quo vt nunquam non natus, ita nunquam est separatus. Porrò per charitatem homo in Deo, & Deus in homine est, dicente Ioanne: Quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Consensio quædam hæc, vt sint duo in vno spiritu, imò vnus spiritus sint. Vidēsne diuersitatem?

Gen. 48.a

Psal. 72.d

1. Cor. 6.d

Ioan. 10.f

1. Ioan. 4.c

1. Cor. 6.d

Act. 4.f

1. Ioan. 4.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non est idem profectò consubstantiale & consentibile. Quanquam si aduertisti, satis tibi per vnus & vnum, ipsarum quoque innuitur differentia vnitatum, quoniam quidem nec patri & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit conuenire. Non possunt dici vnus, pater & filius, quia ille pater, & ille filius est: vnum tamen dicuntur & sunt, quòd vna omnino illis & non cuique sua substantia est. Quo contrà homo & Deus, quia vnius non sunt substantiæ vel naturæ, vnum quidem dici non possunt, vnus tamen spiritus certa & absoluta veritate dicuntur, si sibi glutino amoris inhæreant. Quam quidem vnitatem non tam essentiarum cohærentia facit, quàm continentia voluntatum. Patet (ni fallor) satis non modo diuersitas, sed & disparilitas vnitatum, vna in vna, altera in diuersis existente essentiis. Quid tam distans à se quàm vnitas plurium & vnius? Ita inter vnitates (vt dixi) discriminant vnus & vnũ, quòd per vnum quidẽ in patre & filio essentiæ vnitas, per vnus verò inter Deum & hominem nõ hæc, sed consentanea quædam affectionum pietas designatur. Cum adiectione tamen etiam pater & filius faniſſimè dicuntur vnus, verbi causa vnus Deus, vnus dominus, & quicquid aliud est quod ad se quisque & non ad alterum dicitur. Siquidem nõ est illis diuersa diuinitas siue maiestas, nõ magis quàm substantia vel essentia vel natura. Nempe hæc ipsa omnia si piè consideres, nõ diuersa seu diuisa in illis, sed vnum sunt. Minus dixi, vnum sunt & cum illis. Quid illa vnitas qua multa corda vnum, & multæ animæ vna leguntur? Nec censenda (vt reor) nomine vnitatis comparata huic quæ non multa vnit, sed vnum singulariter signat. Ergo singularis ac summa illa est vnitas, quæ non vnitione constat, sed extat æternitate. Nec sanè hanc spiritualis illa præfata mãducatio facit, quia nec fit, est enim. Multo minus eam facere putanda est essentiarum qualiscunque coniunctio, seu consentio voluntatum, quia non sunt. Vna enim illis (vt dictum est) & essentia & voluntas: vni vero non est consensus, non compositio, non copulatio, aut tale aliquid. Duas esse oportet ad minus voluntates vt sit consensus, duas æquè essentias vt sit coniunctio siue vnitio per consensum. Horum nihil in patre & filio, quippe nec essentias duas nec duas habentibus voluntates. Vna est vtraque res illis, vel potius (vt præfatum me memini) vnum duo ista in illis, vnum & cum illis sunt, ac per hoc ipsi sicut incomprehensibiliter, ita incommutabiliter inuicem in se manentes, verè & singulariter vnum sunt. Si quis tamen inter patrem & filium dicat esse consensum: non cõtendo, dummodo non voluntatum vnionem, sed vnitatem intelligat voluntatis. Atqui Deum & hominẽ, quia propriis extant ac distant & voluntatibus & substantiis, longè aliter in se alterutrum manere sentimus, id est, non substantiis confusos, sed voluntatibus cõsentaneos. Et hæc vnio ipsis communio voluntatum, & cõsensus in charitate. Felix vnio si experiaris, nulla si comparaueris. Vox experti: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Bonum planè, si omni ex parte adhæseris. Quis est qui perfectè adhæret Deo, nisi qui in Deo manens tanquam dilectus à Deo, Deum nihilo minus in se traxit vicissim diligendo? Ergo cùm vndique inhærent sibi homo & Deus, inhærent autem vndique intima mutuáque dilectione inuiscerati alterutrum sibi: per hoc Deum in homine, & hominẽ in Deo esse haud dubiè dixerim. Sed homo quidem ab æterno in Deo tanquam ab æterno dilectus, si tamen ex illis sit qui dicunt: Quoniã dilexit & gratificauit nos in dilecto filio suo ante mũdi constitutionem. Deus verò in homine, ex quo dilectus ab homine est. Et si ita est, homo quidem in Deo est, & quando in homine Deus non est: Deus autem in homine non est, qui non sit in Deo. Manere enim in dilectione non potest, etsi forsitan ad tempus diligat non dilectus, potest autem nondum diligere etiam dilectus. Alioquin quomodo stabit, Quoniam ipse prior dilexit nos? Porrò cùm iam etiam diligit qui ante diligebatur, & homo in Deo, & Deus in homine est. Qui autem nunquam diligit, constat quòd nunquam dilectus est: ac per hoc nec ipse in Deo, nec Deus in eo est. Hæc dicta sint ad dandam differentiam inter illam connexionem qua pater & filius vnum sunt, & illam qua adhærens Deo anima, vnus spiritus est: ne fortè quia legitur de homine mẽte in charitate, quia in Deo manet, & Deus in eo, & item de filio, quòd nihilo minus in patre sit, & pater in ipso: par prærogatiua adoptari putaretur & vnici. His ergo ita absolutis, recurrendum nobis ad illum qui pascitur inter lilia, quia inde excursus hic factus est vsque huc, vtrumnam non ociosè, vos iudicabitis. Et iam quidem loci ipsius duos intellectus posueram, siue quòd virtutibus pascitur candidatorum qui virtus & candor est, siue quòd peccatores recipit ad pœnitentiam in corpore suo (quod est ecclesia) pro quibus sibi incorporandis seipsum fecit peccatum qui peccatum non fecit, vt dest rueretur corpus peccati cui aliquando cõplantati fuêre peccãtes, essẽtque iustitia in ipso iustificati gratis. Tertiam adhuc pono sententiam quæ occurrit: & satis fore reor non modo pro loci explanatione, sed & pro fine sermonis. Sermo Dei veritas est, & ipse spõsus. Nostis hoc, audite cætera. Is cùm auditur, & minimè obeditur illi: vacuus interim & ieiunus quodãmodo remanet, omnino tristis & querulus, quòd prolatus in vacuum sit. Si autem obeditum fuerit, nónne tibi verbum videbitur in quandam excreuisse corpulentiam, quia verbo opus accessit, vt pote refectum quibusdam fructibus obedientiæ, iustitiæ frugibus? Inde est quod in Apocalypsi loquitur: Ecce sto ad ostiũ, & pulso: si quis audierit vocem meã, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum eo, & ipse mecum. Videtur approbari hic sensus, & apud Prophetam sententia Domini, vbi dicit quòd verbum suum non reuertetur ad eum vacuum, sed prosperabitur, & faciet ad quæ misit illud. Non reuertetur, inquit, ad me vacuum vel ieiunum, sed quasi prosperè in omnibus agens, saturabitur bonis actibus eorum qui dilectione acquiescent illi. Denique vsu loquendi sermo impletus tunc dicitur, cùm fuerit mancipatus effectui, quòd videlicet tamdiu inanis & mæcer ac quodammodo famelicus sit, donec opere compleatur. Sed audi ipsum quo se dicat cibo ali. Meus, inquit, cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Verbum verbi est apertè indicantis esse suum cibum factum bonum, si tamen inuenerit

nerit illud inter lilia, hoc est, inter virtutes. Alioquin si extra reperit, & bonus (quod in se est) videtur cibus, non tanget illum is qui pascitur inter lilia. Verbi causa, non recipit eleemosynam de manu raptoris seu fœneratoris, sed nec de hypocritæ quidem, qui cùm facit eleemosynam, facit tuba cani ante se, vt glorificetur ab hominibus. Sed nec illius orationem aliquo modo exaudiet, qui amat orare in angulis platearum, vt ab hominibus videatur. Nempe oratio peccatoris execrabilis erit, frustra quoque offert munus suum ad altare qui conscius est sibi quòd frater suus habet aliquid aduersum se. Denique non respexit ad Cain munera, eo quòd non rectè ambularet cũ fratre suo. Teste sancto Propheta, etiam abominabatur sabbata, & neomenias, & sacrificia Iudæorum, ita vt manifestè protestaretur odisse ea animam suam, & dicebat: Cùm veniretis ante cõspectum meũ, quis quæsiuit ea de manibus vestris? Credo non redolebant lilia manus illæ, & propterea respuebat munus ex illis qui pasci inter lilia consueuit, & non inter spinas. Quidni spinosas habebant manus, quibus aiebat: Manus vestræ sanguine plenæ sunt? Et manus Esau pilosæ erant spinosis similes, ideóque non sunt admissæ vt ministrarẽt sancto. Vereor ne & inter nos aliqui sint quorum non acceptet munera sponsus, eo quod nõ redoleant lilia. Etenim si in die ieiunij mei inueniatur voluntas mea, non tale ieiunium elegit sponsus, nec sapit illi ieiunium meum, sed non lilium obedientiæ, sed vitium propriæ voluntatis sapit. Ego autem non solùm de ieiunio, sed & de silentio, de vigiliis, de oratione, de lectione, de opere manuum, postremò de omni obseruatione monachi vbi inuenitur voluntas sua in ea, & non obedictia magistri sui, id ipsum sentio. Minimè prorsus obseruantias illas etsi bonas, in se tamen inter lilia, id est inter virtutes censuerim deputandas: sed audiet à Propheta qui eiusmodi est: Nunquid tale est obsequiũ quod elegi? dicit Dominus. Et addit: In die bonorum tuorum inueniuntur volũtates tuę. Grande malum propria voluntas, qua fit vt bona tua tibi bona non sint. Oportet proinde extra lilia fiant qui huiusmodi sunt, quia nihil omnino quod propria iniquitatum sit voluntate, gustabit is qui pascitur inter lilia. Sapientia est vbique cõtingens propter munditiam suam, & nil inquinatum in eam incurrit. Ita ergo inter lilia pasci amat sponsus, id est, apud munda & nitida corda. Sed quousque? *Donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ.* Vmbrosus locus est & condensus, non intremus syluam hanc profundi sacramenti nisi clara luce diei. Iam enim disputante me longius, inclinata est dies, dum inuiti abstrahimur ab his liliis. Nec sum veritus prolixitatem, cui fastidium omne detraheret odor florum. Modicum quid restare videtur de præsenti capitulo. At istud modicum, recõditum nimis, sicut & cætera vniuersa carminis huius. Sed qui reuelat mysteria, aderit (vt confido) cùm pulsare cœperimus: & non claudet ora loquentium se, cui familiare magis est reserare clausa, sponsus ecclesiæ Dominus noster Iesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Dies aspirans, & vmbræ inclinatæ quæ sint. Et quod genus humanum accepit concupiscentiam hæreditariam ex transgressione primorum parentum.

Sermo LXXII.

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. Nouissima tantùm capituli huius tractanda pars est, & dubito in ipso ingressu cuinam potissimùm eam iungã duarum præcedentium. Nam possum indifferenter vtrique. Siue enim dicas, *Dilectus meus mihi, & ego illi donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ*: interposito tantùm, *qui pascitur inter lilia*: siue pro litteræ serie, *qui pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ*: non inconuenienter vtriuis assignas. Hoc sanè refert, quòd, donec, si primò iunxeris, inclusiuũ oportet intelligas: si medio, exclusiuum sentias necesse est. Esto nempe quòd desinat sponsus pasci iam inter lilia vbi aspirauerit dies, nunquid similiter cessabit etiam sponsæ intendere, aut ipsa illi? Absit. In æternum perseuerabunt sibi, nisi quòd tunc fœlicius cùm vehementius, tunc vehementius cùm expeditius. Sit ergo tale hoc donec, quale est illud apud Matthæum, vbi narratur non cognouisse Mariã Ioseph, donec peperit filium suum primogenitum, nõ enim post cognouit. Vel certè quale est illud in Psalmo: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri. Non enim auertentur cùm cœperit misereri. Vel quale item illud Domini ad Apostolos: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Non enim post non erit cum illis. Verùm hoc ita, si donec referas ad, *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Si autem ad, *qui pascitur inter lilia*, respicere malis, erit alio sensu accipiendum. Porrò operosius ostendetur quomodo tunc dilectus pasci desinat cùm aspiraverit dies. Etenim si dies resurrectionis is est, quidni multò magis pasci ibi inter lilia iuuet, vbi horum maior admodum copia erit? Et pro aptanda quidem litteræ consequẽtia hæc dicta sint. Nunc iam aduerte mecum, toto licet liliis fungentibus regno, sponsóque medio existente & delicante, non tamẽ esse quod dicatur & pasci, iuxta id quidem quod ante consueuerat. Vbi namque iam peccatores, quos sibi incorporet Christus mansos morósque quasi quibusdam dentibus disciplinæ austerioris, afflictione scilicet carnis, & cordis contritione? Sed neque cibum sibi iam exiget verbum sponsus ex aliquibus factis seu operibus obedientiæ, vbi omne negotium ocium, sóloque in intuitu & affectu res erit. Et quidem cibus eius vt faciat voluntatem filius vnigenitus patris sui: sed hic, non ibi. Quid enim faciat factam? Et perfectam tunc esse constat. Denique probare iam tunc est omnibus sanctis quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & facta. Et certè post perfectum, faciendum supereſt nihil. Frui de cætero restat, non fieri: experiri, non operari: ea viuere, non exerceri in ea. Nónne ipsa est quam instantissima prece docti quidem à Domino, sicut in cœlo ita, & in terra perfici postulamus, quò eius iam delectet fructus, actus non fatiget? Non erit itaque sponso verbo operis cibus, quia cesset necesse est omne opus, vbi plenius ab vniuersis percipitur sapiẽtia. Nam qui minorantur actu, percipiunt eam. Sed

Act. 4. f

Esa. 72. d

Matth. 6. a

Ibid. Prouer. 28. b Matth. 5. c Gen. 4. a

Esai. 1. d

1. Ioan. 4. b

Ibidem. Gen. 27.

Ephes. 1. b

Rom. 6. a

Apoc. 3.

Esai. 55. d

Ioan. 4. d

Esai. 58. b

Cant. 2. c

Cant. 2. c

Matth. 1. d

Psal. 122. a

Matth. 28. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

videamus nunc si quod dicimus, stare possit & secũ- G
dum illam sententiam qua pasci inter lilia, candida-
tu virtutum oblectari, quidam interpretantur. Nam
& nos ipsam inter cæteras non præteriuimus. Dicc-
músne aut non fore, aut sponso minimè sapere tũc
virtutes? Et quidem sentire alterũ, dementiæ est. Sed
vide ne fortè alias illis delectetur: nam constat dele-
ctari, sed forsitan potu magis, quàm pastu. Sanè in
tẽpore & corpore isto nulla nostra virtus ita ad pu-
rum defecata erit, nulla ita suauis & mera, vt sponso
habilis sit ad potandum. Sed qui vult omnes homi-
1.Tim.2.a nes saluos fieri, dissimulat multa, & quos non potest H
potádi interim facilitate glutire, curat ex ea vel quip
piam elicere sapidum, quasi arte quadam & quodam
labore mandendi. Erit cum erit virtus colabilis,
nec premetur dente, nec fatigabitur à mandẽte, vel
potius non fatigabit mandentem, quæ bibentem
absque opera delectabit, tanquam vtique potus, non
esca. Denique habes spondentem in euangelio: quia
Matt.26.c nõ bibam de hoc genimine vitis, inquit, donec bibã
illud nouũ vobiscum in regno patris mei. Et de cibo
Psal.77.g nulla mentio est. Sed apud prophetam quoque le-
gitur, Tanquam potens crapulatus à vino. De cibo I
autem nihil ibi penitus inuenitur. Sponsa ergo con-
scia mysterij huius, cùm dilectũ pasci inter lilia com-
perisset ac perhibuisset, cõstituit terminũ quoad id
dignaretur, imò constitutum agnouit & perhibuit
dicens, *Donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ.* Sciebat
enim virtutibus eum postea potãdum potius quàm
pascendum. Conuenire videtur, & consuetudo est,
quia post cibum potus sumi de more solet. Ergo
qui hic manducat, illic bibet, eò tũc suauius, quo se-
curius: glutiturus & ea ipsa quæ scrupulosius modo
& quodammodo laboriosius quasi mãdẽdo liquat. K
Nunc iam intendamus considerare de die illo & il-
lis vmbris, qui ille, quę istæ: ille qua ratione aspirans,
hæ in qua potestate habeãt inclinari. Signanter om-
nino dictũ est, donec aspiret dies, imò singulariter.
Solo quippe hoc loco (nisi fallor) diem aspirantem
comperies. Auræ nempe non tempora spirare di-
cuntur. Spirat homo, spirãt animalia cætera, quibus
indesinenter reciprocatus aer vitam continuat. Et
quid hoc nisi ventus? Spirat & spiritus sanctus, & in-
de spiritus. Quo pacto ergo dies spirãs, qui nec ven-
tus, nec spiritus, nec animal est? Quanquam nec spi- L
rans quidem, sed quod signantius sonat, aspirans
dictus sit. Nec minus præter solitum dictum, & in-
clinentur vmbræ. Denique ad exortum huius cor-
porei visibilisque luminis vmbræ non inclinantur,
sed adnullantur. Extra proinde corpora quærendæ
hæ res. Et si quidem spirituales inuenerimus diem &
vmbras, tunc forsitan & inclinatio harum, & illius
aspiratio facilius elucebit. Qui illum diẽ de quo pro-
Psal.83.c pheta dicit, Melior est dies vna in atriis tuis super
milia, corporeum opinatur: nescio quid iam nõ cor-
poreum opinetur. Est & in mala significatione dies, M
cui maledixere prophetæ. Absit autem ex visibili-
bus his, quos fecit dominus. Itaq; spiritualis est. Iam
vmbram quis ambigat spiritualem, qua Mariæ obũ-
bratum est concipienti, & item eam quæ in prophe-
Thren.4.d ta sic memoratur: Spiritus antè faciem nostrã Chri-
stus dominus, sub vmbra eius viuemus inter gentes?
Ego tamen vmbrarum nomine hoc loco magis ac-

bitror designatas contrarias potestates, quæ nõ mo-
dò vmbræ vel tenebræ, sed & principes tenebrarum
harum ab Apostolo perhibentur, simúlque inhæren-
tes illis ex genere nostro, filios vtique noctis, & non
lucis neque diei. Hæ siquidem vmbræ non pla-
nè cum aspirauerit dies, in nihilum reuertentur,
sicut à facie huius corporeæ lucis vmbras corpo-
reas non disparere tantum, sed & penitus deperi-
re videmus. Itaque erunt minimè quidem extre-
mius nihilo, miserius tamen. Erunt, sed inclinatæ
& subditæ. Denique inclinabit se, inquit, & cadet Psal.9.f
(haud dubium quin princeps vmbrarum) cum do-
minatus fuerit pauperum. Ergo non natura delebi-
tur, sed potentia subtrahetur. Non peribit substan-
tia, sed transibit hora & potestas tenebrarũ. Tollun-
tur ne videant gloriam Dei, non adnullãtur, vt sem-
per vrantur. Quidni inclinabuntur vmbræ, cùm de-
ponentur potentes de sede, ponetúrque scabellum
pedum? Quod vtique oportet fieri citò. Nouissima Rom.13.b
hora est. Nox præcessit, dies autem appropinquauit.
Aspirabit dies, & expirabit nox. Nox diabolus est,
nox angelus satanæ, etsi se transfiguret in angelum 2.Cor.11.a
lucis. Nox etiam Antichristus, quem dominus in
terficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione ad-
uentus sui. Nunquid non dominus dies est? Dies
planè illustrans & spirans: qui spiritu oris sui fugat
vmbras, & destruit laruas illustratione aduentus
sui.

Aut si magis placet simpliciter verbum inclina-
tionis accipere, nihílque aliud inclinari quàm adni-
hilari esse putandum, neque huic desimus sensui. di-
cimus vmbras figuras & ænigmata scripturarum,
necnon & sophisticas locutiones, cauillationésque
verborum, & implicita argumentorum: quæ omnia 1.Cor.3.c
veritatis interim lumen obumbrant. Ex parte enim
cognoscimus, & ex parte prophetamus. Verùm a- Ibid.
spirante die inclinabuntur vmbræ, quia occupante
omnia luminis plenitudine, nulla pars superesse po-
terit tenebrarum. Denique cum venerit quod per-
fectum est, tunc euacuabitur quod ex parte est. Ha-
ctenus de his sufficere poterat si spirans dies illa &
non aspirans dicta fuissent. Nunc verò pro tantillo li-
cet additamento adhuc aliquid addẽdum existimo,
nimirum pro inuestigãda huius diuersitatis ratione.
Ego enim (vt verum fatear) iam olim mihi persuasi,
in sacri preciosique eloquij textu nec modicam va-
care particulam. Solemus autem hac voce vti cum
vehementer aliquid desideramus, vt (verbi gratia)
cum dicimus, Ille ad illum honorem vel illã digni-
tatem aspirat. Designatur itaque per hoc verbũ mira
affutura affluentia vehementiáque spiritus die illo,
cum non solum corda, sed & corpora suo quidem in
genere spiritualia erunt, & qui digni inuenientur, ine-
briabuntur ab vbertate domus domini & torrente Psal.45.a
voluptatis illius potabuntur. Vel aliter. Iam sanctis
angelis dies sanctificatus illuxit spirans illis iugi im-
petu perpetis meatus melliflua sempiternæ diuini-
tatis arcana. Denique fluminis impetus lætificat ci-
uitatem Dei, sed ciuitatem cui dicitur: Sicut lætan- Psal.86.
tium omnium habitatio est in te. Cum autem & no-
bis qui terram inhabitamus, spirare adiecerit, erit
non modo spirans, sed & aspirans, quòd dilatato si-
nu admittat & nos. Vel (vt paulo altius repetamus,
& disse-

& disseramus latius) plasmato homine de limo ter- A
Gen.2.b ræ, plasmator, sicut vera narrat historia, inspirauit in
faciem eius spiraculum vitæ, factus proinde illi dies
inspirãs. Et ecce inuida nox callidè impegit in diem
hanc, luce vtique simulata. Nam dum quasi splendi-
dius lumen scientiæ pollicetur, inopinatas nouę luci
offudit praui tenebras consilij, & primordiis origi-
nis nostræ tetram damnosæ præuaricationis inue-
Psalm.81.b xit caliginẽ. Vę, væ, nescierunt neque intellexerunt,
in tenebris ambulant nescientes, ponentes tenebras
lucẽ, & lucem tenebras. Denique comedit de ligno
Gene.3.b mulier quod sibi dederat serpẽs, quod vetuerat Deꝰ: B
deditque viro suo, & cœpit illis quasi de nouo die-
scere. Nam illico aperti sunt oculi amborum, & fa-
ctus est dies conspirans, inspirantem extundens, &
substituens expirantem. Conspiraverunt siquidem
Psal.2.a & conuenerunt in vnum aduersus dominum, & ad-
uersus Christum eius, serpentis astutia, mulieris blã-
ditiæ, viri mollities. Vnde & loquebantur mutuò,
Gene.3.d dominus scilicet & Christus eius: Ecce Adam factus
est quasi vnus ex nobis, quòd ad vtriusque iniuriam
lacta ntibus se peccatoribus acquieuisset. In hac die
nascimur vniuersi. Portamus denique omnes im- C
pressum nobis cauterium conspirationis antiquæ,
Eua vtique viuente in carne nostra, cuius per hære-
ditariam concupiscentiam serpens nostrum suæ fa-
ctioni sedula satagit solicitudine vendicare consen-
sum. Propterea (vt dixi) huic diei maledixere sancti,
breuem optantes, & cito verti in tenebras, quòd sit
contentionis & contradictionis dies, dum non ces-
set in ea caro concupiscere aduersus spiritum, legiq;
mentis membrorum contraria lex rebellione insa-
tigabili assidue contradicat. Itaque dies expirans fa-
Psal.88.g ctus est. Ex tunc enim & deinceps, quis est homo qui D
viuet & non videbit mortem? Dicat pro ira quis, ego
non minus pro misericordia putem, ne electos scili-
cet propter quos omnia fiunt, diu defatiget molesta
contradictio qua captiui ducũtur & ipsi in lege pec-
cati, quæ est in membris ipsorum. Horrent nimirum
ægerrimé que ferunt turpem captiuitatem, & tristem
contentionem. Festinemus proinde respirare à con-
spiratione antiqua & iniqua, quoniam breues dies
Iob.14.a hominis sunt. Ante sanè excipiat nos dies respirans,
quàm nox suspirans absorbeat æternæ caliginis te-
nebris exterioribus inuoluendos. Quæris in quo re- E
spiratio ista? In eo si incipiat spiritus vicissim concu-
piscere aduersus carnem. Huic si repugnas, respiras.
Si spiritu facta carnis mortificas, respirasti. Si hanc
1.Cor.9.b cum vitiis & concupiscentiis suis crucifigis, respira-
sti. Castigo (inquit) corpus meum, & in seruitutem
redigo: ne fortè cum aliis prædicauerim, ipse repro-
bus efficiar. Vox est respirantis, imò qui iam respi-
rarat. Vade & tu fac similiter, vt te respirasse pro-
bes, vt diem denuo inspirãtem tibi noueris illuxisse.
Ioan.1.a Nec nox mortis prævalebit aduersus rediuiuũ hũc
diem, magis autẽ in tenebris lucet, & tenebræ eum F
non comprehenderunt. Intantum non reor nec vita
decedente cedere lumen vitæ, vt nemini congruen-
tius quam sic mortuo assignandam censeam vocem
Psal.138.b illã: Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quidni
clarius videat, nube vel potius fece corporis euolu-
tus? Erit sine dubio vinculis solutus corporeis inter

mortuos liber, & inter cæcos videns. Nam quemad-
modum olim omni oculo caligante per vniuersam
Aegyptum, solus in mediis tenebris clarè videbat
populus videns Deum, id est populus Israël, dicente Exod.10.f
scriptura, Quia vbicunque Israël erat, lux erat: sic in-
ter filios tenebrarum in terra mortis caligine fulge-
bunt iusti & videbunt, eò vtique clarius, quò exuti
corporum vmbris. Nam & hi qui ante non respira-
uerunt (nec enim quæsierũt inspirantis diei lumen,
& sol iustitiæ non ortus est eis) hi, inquam, ibunt de
tenebris in tenebras dẽfiores, vt qui in tenebris sunt
tenebrescant adhuc: & qui vident, videant magis.
Vbi non inconuenienter forsitan adducetur etiam Luc.19.d
sermo domini quem dixit, quia habenti dabitur, & a
bundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur
habere, auferetur ab eo. Ita est, & additur in morte vi
dentibus, & non videntibus demitur. Quo enim hi
minus & minus, eò illi magis magísque vidẽt donec
& hos excipiat suspirans nox, & illos aspirans dies,
quæ sunt nouissima vtrorumque, extrema videlicet
cæcitas, & suprema claritas. Ex hoc iã non est quod
dematur omnino vacuis, non est quod addatur ple-
nis, nisi quòd hi nescio quid pleno amplius se acce-
pturos præsumunt secundum promissionem à Deo
ad se factam. Et promissionis quidem verbum tale
Luc.6.f est: Mensuram bonam & cõfertam & coagitatam &
supereffluentem dabunt in sinum vestrum. An non
plus pleno quodammodo tibi esse videtur quod su-
pereffluit? Porrò placidè audies plenum & plenius, si
te legisse memineris, in æternum & vltra. Ergo is cu-
mulus aspirantis erit diei. Ipsa inquam adiiciet ad
mensuram inspiratæ plenitudinis, ad inspirantis diei
copiam, supra modum in sublime pondus gloriæ o-
perans, ita vt redũdet in corpora supereffluens cla-
rificationis adiectio. Hac de causa enim nõ spirans,
sed aspirans dicta est, quòd addat ad inspirantem,
hoc significante spiritu sancto per adiectam ad, præ-
positionem: quia quos illa intus illuminat, hos ista Eccles.45.b
adornat fortis, & stola gloriæ induit eos. Atque id
satis pro danda ratione vocabuli quod est aspirans.
Et si vultis scire, dies aspirans ipse est saluator quem Philip.3.d
expectamus, qui reformabit corpus humilitatis no-
stræ cõfiguratum corpori claritatis suæ. Nam & in-
spirans nihilo minus idem ipse est secundum opera-
tionem qua nos respirare prius facit in lumine quod
inspirat, vt simus & nos dies respirans in ipso, secun-
dum quod interior noster homo renouatur de die
in diem, & renouatur in spiritu mentis suæ ad imagi-
nem eius qui se creauit, factus proinde dies ex die,
& lumen ex lumine. Cùm igitur duo in nobis præ-
cedant dies, vnus quidem inspirans pro corporis vi-
ta, alter verò respirans in sanctificationis gratia, por-
rò tertius supersit aspirans in resurrectionis gloria:
claret profectò aliquando adimpletum iri in corpo-
Osee.6.a re quod præcessit in capite, magnum vtique pietatis
sacramentum, & prophetæ testimonium, qui ait: Vi-
uificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit
nos: & viuemus in conspectu eius, sciemus, sequé-
múrque, vt cognoscamus dominũ. Ipse est in quem
angeli prospicere concupiscunt, sponsus ecclesiæ Ie-
sus Christus dominus noster, qui est super omnia
Deus benedictus in secula. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qualiter Christus ad iudicandum veniet in forma humana, vt mitis appareat electis, qui conculcabit impios.

Sermo LXXIII.

Cant.2.d RUertere, similis esto dilecte mi, capreæ, hinnulóque ceruorum. Quid? Modo it, modo reuocat? Quid subitũ in tam breui emersit? Oblitáne aliquid: Etiam oblita totum quod nõ ille est, sẽ quoque ipsam. Denique cùm sit rationis nõ expers, non tamen modo, vt videtur, rationis est compos. Sed nec in sensu illi vllatenus apparet verecundia esse, quam fortè habet in moribus. Amor intemperans facit hoc. Nempe is est qui omnem in se triumphãs captiuansque pudoris sensum, conuenientię modũ, deliberationis consilium, totius modestię & opportunitatis neglectum quendam & quandam incuriam parit. Nã vide nũc quomodo illum penè adhuc incipiẽtem ire, iam tamen redire flagitat. Etiam accelerare rogat, & quidẽ currere instár vnius alicuius feræ syluarum velociter currentis, verbi gratia capreæ, hinnulíve ceruorum. Hic litteræ tenor, & hæc ludæorum portio. Ego verò quemadmodum accepi à domino, in profundo sacri eloquij gremio spiritum mihi scrutabor & vitam, & pars mea hæc, qui in Christũ credo. Quidni eruam dulce ac salutare epulum spiritus de sterili & insipida litera tanquam granum de palea, de testa nucleum, de osse medullã? Nihil mihi & literæ huic, quę guitata carnem sapit, glutita mortem affert. Sed *1.Cor.14.a* enim quod in ea tectũ est, de spiritu sancto est. Spiritus autem loquitur mysteria, teste apostolo: sed Israël pro velato mysterio ipsum mysterij velamen tenet. Quare, nisi quia adhuc velamen est positum super cor eius? Ita quod sonat litera illius est: quod designat, meum est: ac per hoc illi ministratio mortis in litera, mihi vita in spiritu. Nam spiritus est qui viuificat, dat quippe intellectum. An nõ vita intellectus? Intellectum da mihi, & viuã, ait propheta domino. Intellectus non remanet extra, non hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur, preciosissimas solitus exinde veritatis exuuias tota auiditate diripere ac tollere sibi, & cũ pro- *Ibidem.* pheta dicere domino: Lætabor ego super eloquia *Matth.11.a* tua, sicut qui inuenit spolia multa. Nẽpe ita regnum veritatis vim patitur, & violẽti rapiunt illud. Verùm ille senior frater qui de agro veniens formam tenuit populi veteris & terreni, qui pro terrena hæreditate doctus diligere trituram, attrita fronte gemit anxius sub graui iugo legis, portátque pondus diei & æstus: is inquam, quia intellectum non habuit, foris stat etiam nunc, & non vult nec inuitatus à patre intrare domum conuiuij, semetipsum fraudansvsque adhuc *Psal.132.a* participio symphoniæ & chori & vituli sagmati. Miser, qui renuit experiri quàm bonum sit & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Et hæc dicta sint pro distinctione partis ecclesię, partísque synagogæ, quo & cæcitas huius, ex illius prudentia manifestior fiat: & felicitas illius, ex huius miseranda fatuitate præemineat.

Nunc iam scrutemur verba sponsæ, & sic conemur castos exprimere sancti amoris affectus, vt nil in sacro eloquio ratione carens, nil indecorum importunúmve resedisse omnino appareat. Et si in mẽtem venerit hora illa cum dominus Iesus (is enim *Ioan.13.a* sponsus est) transiret ex hoc mundo ad patrẽ, simúlque quid tũc animi gereret sua illa domestica ecclesia, noua vtique nupta, cum se deseri cerneret quasi viduam desolatam vnica spe sua (apostolos loquor, qui relictis omnibus secuti fuerant eum, atque cum ipso permanserant in tentationibus suis) si hæc, inquam, cogitauerimus, non immeritò neque incongruè puto videbitur quãtum de absessu tristis, tantum solicita extitisse de reditu, præsertim sic affecta, & sic relicta. Itaque diligenti & indigenti hæc ipsa duplex ratio erat cõmonendi dilectum, vt quandoquidem persuaderi non poterat quin iret & ascenderet vbi erat prius, saltem promissum denuo maturaret aduentum. Quòd enim optat & postulat similem fore feris, & eiusmodi feris quæ cursu agiliores esse videntur, cupientis animi indicium est, cui nihil satis festinatur. Nónne hoc quotidie postulat cum *Matth.6.b* dicit in oratione: Adueniat regnum tuum? Ego tamen præter agilitatem existimo non minus signanter exprimi etiam infirmitatem, & quidem sexus in caprea, ætatis in hinnulo. Vult itaque eum (vt mihi videtur) etsi cum potestate venire, non tamẽ in forma Dei in iudicio apparere, sed sanè in ea qua non *Esa.9.a* modo natus, sed & paruulus natus est nobis, idque solo de infirmiori fœmineo sexu. Cur hoc? Nempe vt ex vtroque admoneatur infirmo miteſcere in die *Psal.129.a* iræ, memineritque in iudicio misericordiam super- *Ieb.25.b* exaltare iudicio. Etenim si iniquitates obseruauerit, etiam electorum quis sustinebit? Astra non sunt munda in conspectu eius, & in angelis suis reperit prauitatem. Audi denique sanctum & electum quid *Psal.31.b* dicat Deo: Tu (inquit) remisisti impietatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Opus itaque habent & sancti pro peccatis exorare, vt de misericordia salui fiãt, propriæ iustitiæ non fidentes. Omnes enim peccauerunt, & egent misericordia Dei. Vt ergo cum iratus fuerit, misericordiæ recordetur, rogatur ab ista apparere in misericordiæ habitu, illo de quo apostolus: Et habitu, inquit, inuentus vt homo. Necessarie quidem. Si *Philip.2.a* enim cum hoc quoque temperamento tanta erit in iudicio æquitas, in iudice feritas, in maiestate sublimitas, nouitas in facie ipsa rerum, vt (secũdum prophetam) non possit cogitari dies aduentus eius: quid *Mala.3.a* putas foret si ignis ille consumens (Deum loquor omnipotentem) in illa suæ diuinitatis magnitudine, fortitudine, puritate, veniſſet contra folium quod *1.b.13.d* vento rapitur ostensurus potentiam suã, & stipulam siccã persecuturus? Et homo est, inquit, & quis videbit eum? Et quis stabit ad videndum eum? Quantò magis Deum nobis absque homine exhibentem nemo hominum ferret, vtpote claritate inaccessibilem, celsitudine inattingibilem, incomprehensibilem maiestate? Nunc verò cum exarserit in breui ira *Psal.2.c* eius, quàm grata propter filios gratiæ apparebit blãda quædam visio hominis, sanè firmamentum fidei, spei robur, fiduciæ augmentum, quòd scilicet gratia & misericordia sit in sanctos eius, & respectus in electos illius. Denique ipse pater Deus dedit filio iudicij potestatem, & non quia suus, sed quia filius hominis est. O verè patrem misericordiarum, vult per hominem homines iudicari, quò in tanta trepidatione & perturbatione malorum, electis fiduciam præstet

stet naturæ similitudo. Prædixerat hoc quondam *Psal.71.a* sanctus Dauid orans pariter & prophetãs. Deus (inquiens) iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis. Sed neque huic dissonat promissio facta *Act.1.b* per angelos qui eo assumpto ita ad apostolos loquebantur: Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. hoc est in hac ipsa corporis forma atque substantia. Liquet ex his omnibus sponsam in se diuinum habere consilium, & mysterium supernæ voluntatis minimè ignorare, quæ sub vmbra imbellium imbecillíumque animãtium naturam infir- *Psal.64.b* miorem vel potius inferiorem (quia iam infirma nõ erit) in iudicio exhibendam, & orantis affectu, & spiritu prophetantis enunciat: quatinus qui cœlum terrámque mouebit in virtute sua, accinctus potentia contra insensatos, & suauis nihilo minus & mitis & quasi omnino inermis appareat propter electos. Vbi hoc quoque addi potest, quia ad discernendum alterutros à se, opus erit quodammodo illi cũ hinnuli quidem saltibus, luminibus capreæ, quatinus videre & discernere in tanta multitudine & in tanta turbatione possit in quosnam salire, & quos transilire oporteat, ne fortè contingat iustum pro impio conculcari, cum in ira populos confringet. Nã quantum ad impios, necesse est vt impleatur prophetia *Psal.17.f* Dauid, imò sermo domini loquẽtis per os eius: Quia comminuam eos vt puluerem ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos. Et item alius sermo quem per aliũ prophetã prædixerat, impletus nihilo *Esa.63.b* minus tunc cognoscetur, cum ad angelos rediẽs dicet: Calcaui eos in furore meo, & cõculcaui eos in ira mea. Si cui autẽ magis ita intelligendũ videtur, vt malos potius trãsilire, atq; in bonos salire hinnulus noster debeat, non intendo: tantùm cogitet saltus dispositum iri in discriminationem bonorum malorúmve. Nam & à me (si benè memini) ita dictum est in sermone altero, vbi capitulum idem alibi supra & ab auctore positum, & à me expositum nihilo minus reperitur. Verùm ibi secundum dispensationem *Ephes.3.a* quidem gratiæ quæ in præsenti vita aliis datur, aliis nõ datur, iusto quidẽ Dei iudicio, sed occulto, salire & trãsilire is hinnulus dictus est, hic autẽ secundum vltimam ac variã retributionẽ meritorum. Et fortè sensui huic videatur astipulari extremũ capituli hui⁹, quod quidem penè oblitus fueram. Dicẽs namque, *Cant.2.b* *Similis esto, dilecte mi, capreæ hinnulóque ceruorum*, addit, *supra montes Bethel*. Nec enim in domo Dei (quod sonat Bethel) mali montes sunt. Quamobrẽ saliens in eos hinnulus nõ conculcat, sed lætificat, vt scriptura *Esa.55.d* impleatur quæ dicit: Montes & colles cantabunt co- *Matth.17.c* ram Deo laudes. Et quidem sunt montes quos secundum euangelium tollit fides comparata sinapi, sed non sunt montes Bethel. Etenim quicũque sunt Bethel, minimè eos tollit fides, sed colit. Quod principatus & potestates necnon & cætera nihilo minus beatorum spirituum agmina cœlorúmque virtutes montes sunt Bethel, vt de his intelligamus dictum, *Psal.86.a* Fundamenta eius in montibus sanctis: non sanè is hinnulus vilis ac contemnendus, qui supra tam excellentes montes visus est apparere tãto angelis melior effectus, quanto differentius præ illis nomẽ hæreditauit. Quid enim si in psalmo legimus minora- *Psal.8.b* tum ab angelis? Neque enim nõ melior quia minor, nec cõtraria sunt locuti apostolus & propheta, quippe habentes eundem spiritum. Nam si dignationis fuit quòd minoratus est, non necessitatis, nihil planè in hoc bonitati præscribitur, sed ascribitur. Denique minoratum propheta perhibuit, non minorem, attollens gratiam, & propellens iniuriam. Nam & minoritatem natura recusat, & minorationem excusat causa. Nempe minoratus est, quia ipse voluit. Minoratus est sua voluntate, & nostra necessitate. Sic minorari, misereri fuit. Quænam perditio hæc? Profectò accessit pietati, quicquid maiestati visum est deperisse. Quanquam nec apostolus tacuit hoc magnum magnæ pietatis arcanum, sed ait: Eum autem qui modico quàm angeli minoratus *Hebr.2.b* est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.

Et hæc dixerimus pro nomine & similitudine hinnuli, quatinus sponso eam (iuxta sermonem spõsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid dico absque maiestatis iniuria, quando nec infirmitas inhonorata remansit? Hinnulus est, paruulus est, capreæ quoque similis perhibetur, tanquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelsior cœlis factus. Non dicit, excelsior cœlis manens vel existens: sed excelsior cœlis factus, ne quis *Heb.7.d* putet de illa natura dictum in qua est, qui est. Sed & vbi præfertur angelis, melior nihilo minus perhibetur effectus, & non dicitur manens vel existens melior. Ex quibus apparet quòd non modo in eo quòd ab æterno est, sed etiam in eo quod in tempore factus est, omnem sibi eminentiam vẽdicet supra omnem principatum & potestatem, supra omnem denique creaturam, vtpote primogenitus omnis creaturæ. Itaque quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est ho- *1.Cor.1.d* minibus. Hoc quidem apostolus. Mihi autem non videtur errare si quis etiam sapientiæ & fortitudini angelorum præferendum dicat identidem stultum infirmúmque Dei. Ita ergo præsens locus cõuenienter aptabitur vniuersali ecclesiæ. Iam verò quod ad vnam singulariter animam spectat (nam & vna, si Deum dulciter, sapienter, vehementer amat, sponsa est) quisque spiritualis in semetipso aduertere potest quid sibi inde proprium respondeat experimẽtum. Ego verò quicquid illud est quod in me de huiusmodi experiri donatum est, coram eloqui non verebor. Nam & si vile forsitan, cum fuerit auditum, & despicabile videatur, non mea refert, quia qui spiritualis est, non me despiciet: qui minus, non me intelliget. Attamen si in alium istud sermonem seruauero, forte non deerunt qui ædificentur in iis quæ exoratus interim dominus inspirabit, spõsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De visitationibus verbi sponsi quæ fiunt in spiritu ad animam sanctam, de quibus sanctus iste vir Bernardus se præbet exemplum ad ædificationem audientium.

Sermo LXXIIII.

Cant.2.d RUertere (inquit.) Liquet non adesse quem reuocat, affuisse tamen, idq; non longe ante, quippe

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui dum adhuc abiret, reuocari videtur. Intempestiua reuocatio, magni vnius amoris, magnæ alterius amabilitatis indiciū est. Qui sunt isti charitatis cultores, amatoriique tam indefessi sectatores negocij, quorum alterum prosequitur, alterum vrget tam inquietus amor? Et mihi quidem, vt memini meę promissionis, incumbit assignare hunc locum verbo & animæ, sed ad hoc vt dignè vel aliquantisper fiat, ipsius adiutorio verbi egere me fateor. Et certè sermo iste decuerat magis expertū magisque conscium sancti & arcani amoris, sed non possum officio deesse meo, non vestris omnino votis. Periculum meum video & non caueo, vos me cogitis. Prorsus cogitis ambulare in magnis & in mirabilibus super me. *Psal.130.a* Heu quàm vereor ne subinde audiā: Quare tu enarras delicias meas, & assumis sacramentum meum *Psal.49.e* per os tuum? Audite me tamen hominem qui loqui trepidat, & tacere non potest. Excusabit forsitan ausum trepidatio ipsa mea, magis autem vestra si prouenerit ædificatio. Et fortè hæ lachrymæ pariter videbuntur. *Reuertere*, ait. Bene. Abibat, reuocatur. Quis mihi referet huius mutabilitatis sacramētum? Quis mihi digne explicet ire & redireverbi? Nūquid leuitate vtitur sponsus? Vnde quò venire seu denuo ire queat, qui totum implet? Quem denique motum habere localem possit, qui spiritus est? Aut quem postremò vel cuiuscūq; generis motū das illi qui Deus est? Est quippe omnino incōmutabilis. Verum hæc qui potest capere, capiat. Nos autem in expositione sacri mysticique eloquij cautè & simpliciter ambulantes geramus morem scripturæ quæ nostris verbi sapientiam in mysterio absconditam loquitur: nostris affectibus dum Deum figurat, insinuat notis rerum sensibilium similitudinibus: tanquam quibusdam vilioris materiæ proculis ea quæ preciosa sunt, ignota & inuisibilia Dei mentibus propinat humanis.

Sequamur proinde & nos eloquij casti consuetudinem, dicamúsque verbum Dei Deum sponsum animæ prout vult venire ad animam, & iterum dimittere eam, tantum vt sensu animæ nō verbi motu ista fieri sentiamus. Verbi causa, cum sentit gratiam, agnoscit præsentiam: cum non absentiam queritur, & rursum præsentiam quærit, dicens cum propheta: *Psal.26.e* Exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Quidni requirat? Neq; enim subducto sibi tam dulci sponso, interim aliquid aliud non dico desiderare, sed nec cogitare libebit. Restat igitur vt absentem studiosè requirat, reuocet abeuntem. Ita ergo reuocatur verbum, & reuocatur desiderio animæ, sed eius animæ cui semel indulserit suauitatem sui. *Psal.9.d* Nunquid non desiderium vox? Et valida. Denique desiderium pauperum, inquit, exaudiuit dominus. Verbo igitur abeunte, vna interim & continua animæ vox, continuum desiderium eius, tanquā vnum continuúmque reuertere donec veniat. Et nunc da mihi animam quam frequenter verbum sponsus inuisere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famē, cui cōtemptus omnium ocium dederit: & ego huic incunctanter affigno vocē pariter & nomen sponsę, nec ab ea penitus locum qui in manibus est, censuerim alienum. Talis nempe inducitur loquēs. Quem enim reuocat, eius absque dubio probat se meruisse præsentiam, etsi non copiā. Alioquin nō reuocasset illum, sed vocasset. Porrò reuocationis verbum réuertere est. Et forte ideo subtraxit se, quo auidius reuocaretur, teneretur fortius. Nam & aliquādo simulabat se longius ire, non quia hoc volebat, sed volebat audire: Mane nobiscum domine, quoniam ad- *Luc.24.d* uesperascit. Et rursum alia vice super mare ambulās, cum apostoli nauigarent & laborarent in remigan- *Marc.6.g* do, quasi volēs præterire eos, nec tunc quidem istud volebat, sed magis probare fidem, & elicere precem: Denique sicut ait euangelista, turbati sunt & clamauerunt, putantes phantasma esse. Ergo istiusmodi piam simulationem, imò salutarem dispensationem quam tunc corporaliter verbum corpus interdum exhibuit, non cessat identidem verbum spiritus modo suo spirituali cum deuota sibi anima sedulò actitare.

Præteriens teneri vult, abiēs reuocari. Neq; enim *Iob.7.d* hoc irreuocabile verbum. It & redit pro beneplacito suo, quasi visitans diluculo, & subitò probans. Et ire quidem illi quodammodo dispēsatorium: redire verò semper voluntarium est: vtrunque autem plenum iudicij. At penes ipsum horum ratio. Nūc verò constat in anima fieri huiusmodi vicissitudines euntis & redeuntis verbi, sicut ait: Vado & venio ad vos. *Ioan.14.d* Item: Modicum & non videbitis me, & iterum mo- *Ioan.16.a* dicum & videbitis me. O modicum & modicum. O modicum longum. Pie domine, modicū dicis quòd non videbimus te? Saluum sit verbum domini mei, longum est & multum valde nimis. Veruntamen vtrunque verum, & modicum meritis, & non modicum votis. Habes vtrunque in propheta: Si moram *Abac.2.a* fecerit, inquit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Quomodo non tardabit si moram fecerit, nisi quòd ad meritum satis est, sed non satis ad votum? Porrò anima amans votis fertur, trahitur desideriis, dissimulat merita: maiestati oculos claudit, aperit voluptati, ponens in salutari, & fiducialiter agens in eo. Intrepida denique & inuerecunda reuocat verbum, & cum fiducia repetit delicias suas, solita libertate vocans non dominum, sed dilectum. *Reuertere dilecte mi.* Et addit: *Similis esto capreæ hinnulóque ceruorum super montes Bethel.* At istud postea. Nunc *Can.2.d* verò sustinete modicum quid insipientiæ meæ. Volo dicere (nam & hoc pactus sum) quomodo mecum *2.Cor.11.d* agitur in eiusmodi. Non expedit quidem: sed prodar sanè, vt prosim: & si profe ceritis vos, meam insipientiam consolabor. Si non, meam insipientiā confitebor. Fateor & mihi aduentasse verbum, in insipientia dico, & pluries. Cúmque sæpius intrauerit ad me, non sensi aliquotiens cum intrauit. Adesse sensi, affuisse recordor, interdū & præsentire potui introitum eius, sentire nunquam, sed ne exitum quidem. Nam vnde in animam meam venerit, quóve abierit denuo eam dimittens: sed & quà vel introierit vel exierit, etiam nūc ignorare me fateor, secundum illud: Nescis vnde veniat, aut quò vadat. Nec *Ioan.3.d* mirum tamen, quia ipse est cui dictum est: Et vestigia *Psal.76.d* tua non cognoscentur. Sanè per oculos non intrauit, quia non est coloratum. Sed neq; per aures, quia nō sonuit. Sed neq; per nares, quia nō aëri miscetur, sed menti: nec infecit aërem, sed fecit. Neque verò per fauces, quia non est mansum, sed haustum. Nec tactu

tactu comperi illud, quia palpabile non est. Quà igitur introiuit? An fortè nec introiuitquidem, quia nō de foris venit? Neque enim est vnum aliquid ex iis quæ foris sunt. Porrò nec de intra me venit, quoniā bonum est, & scio quoniam non est in me bonum. Ascendi etiā superius meū, & ecce supra hoc verbū eminēs. Ad inferius quoque meum curiosus explorator descendi, & nihilo minus infrà inuentum est. Si foràs aspexi, extra omne exterius meum comperi illud esse: si intus, & ipsum interius erat. Et cognoui *Act.17.f* verum quidem esse quod legeram, quia in ipso viuimus, mouemur, & sumus: sed ille beatus est in quo B est ipsum, qui illi viuit, qui eo mouetur. Quæris igi- *Prou.5.b* tur cùm ita sint omnino inuestigabiles viæ eius, vnde adesse norim? Viuū & efficax est, móxque vt intus venit, expergefecit dormitantem animam meā, *Cantic.4.c* mouit & molliuit, & vulnerauit cor meum, quoniā durum, lapideúmque erat, & malè sanū. Cœpit quo- *Esa.40.a* que euellere & destruere, ædificare, & plantare, rigare arida, tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, necnon & mittere praua in directa, & *Psal.102.b* aspera in vias planas, ita vt benedicteret anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini san- C cto eius. Ita igitur intrans ad me aliquotiens verbum sponsus, nullis vnquam introitum suum indiciis innotescere fecit, non voce, non specie, non incessu. Nullis denique suis motibus compertum est mihi, nullis meis sensibus illapsum penetralibus meis: tantùm ex motu cordis (sicut præfatus sum) intellexi præsentiam eius, & ex fuga vitiorum, carnaliúmque compressione affectuum aduerti potentiam virtutis eius, & ex discussione siue redargutione occultorum meorum admiratus sum profunditatem sapientiæ D eius, & ex quantulacūque emendatione morū meorum expertus sum bonitatem mansuetudinis eius, & ex renouatione ac reformatione spiritus mētis meę, id est interioris hominis mei percepi vtcunque speciem decoris eius, & ex contuitu horum omnium simul expaui multitudinem magnitudinis eius. Verū quia hæc omnia vbi abscesserit verbū, perinde ac si ollæ bullienti subtraxeris ignē, quodā illicò languote torpētia & frigida iacere incipiunt: atque hoc mihi signum abscessionis eius, tristis sit necesse est anima mea donec iterū reuertatur, solitò recalescat cor E meum intra me, idque sit reuersionis indicium. Tale sanè experimētum de verbo habens, quid mirum si & ego vsurpo mihi vocem sponsæ, in reuocando illud cùm se absentauerit, qui etsi non pari, simili tamen vel ex parte desiderio feror? Familiare mihi erit quoad vixero pro verbi reuocatione reuocationis verbum, quod vtique reuertere est. Et quotiens elabetur, totiens repetetur à me, nec cessabo clamitare quasi post tergum abeuntis ardēti desiderio cordis, *Psal.50.a* vt redeat, & reddat mihi lætitiā salutaris sui, reddat mihi seipsum. Fateor vobis filij, nil aliud interim li- F bet, dū non præsto est quod solum libet. Et hoc oro *Ioan.1.b* vt non vacuum veniat, sed plenum gratiæ & veritatis, more vtiq; suo sicut heri & nudiustertius. In quo mihi similitudiné capreæ & hinnuli exhibitū iri posse videtur, cùm veritas capreæ oculos habeat, gratia hinnuli hilaritatem. Vtraque res necessaria mihi, & veritas quidem cui absconditi non possim, gratia autē cui nolim. Alioquin sine alterutra visitatio plena nō erit, cùm & illius seueritas absq; hac onerosa, & huius hilaritas absque illa dissoluta possit videri. Amara est veritas sine condimento gratiæ, sicut absque veritatis freno leuis & nescience modum plerunque, & insolens ipsa deuotio. Quàm multis non profuit gratiam percepisse pro eo quòd temperamentum de veritate pariter non acceperunt? Ex hoc enim plus quàm oportuit complacuēre sibi in ea, dum veritati non sunt veritatis obtutus, dum non respexerunt ad capreæ maturitatem, magis autem se totos hinnuli leuitati hilaritatique dederunt. Inde factum est vt in qua priuatim exultare voluerant gratia priuarentur, quibus vel serò dici potuerit: Euntes ergo discite quid sit: Seruite Domino in timore, & exultate ei cū *Psal.2.c* tremore. Dixerat namque sancta anima quædam in abundātia sua: Non mouebor in æternum: cùm su- *Psal.29.b* bitò sensit auersam à se faciem verbi, séque non modò motam, sed etiam conturbatam, & sic in tristitia didicit opus fuisse sibi cum munere quidem deuotionis, etiam pōdere veritatis. Ergo non in sola quidem gratia plenitudo gratiæ est, sed ne in sola quidē veritate. Quid prodest scire quid te oporteat facere, si non detur & velle facere? Quid si velis quidem, sed minimè possis? Quantos expertus sum agnita veritate tristiores, & ideò magis, quòd iam confugere ad ignorantiæ excusationem non liceret, scientes & nō facientes quod veritas hortaretur? Quæ cùm ita se habeant, neutrum sine altero sufficit. Parum dixi. Non expedit quoq;. Vnde id scimus? Scienti, inquit, *Iacob.4.d* bonum & non facienti, peccatum est illi. Item: Ser- *Luc.12.f* uus sciens voluntatem domini sui, & non faciens digna, vapulabit multis. At istud pro parte veritatis. Pro gratiæ, quid? Scriptū est, Et post buccellam in- *Ioan.13.c* troiuit in eum Satanas. Iudam loquitur, qui accepto munere gratiæ, quia in veritate nō ambulabat cum veritatis magistro, vel potius cum magistra veritate, locum in se diabolo dedit. Audi adhuc: Cibauit illos *Psal.80.e* ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos. Quos? Inimici Domini mentiti sunt ei. Quos melle cibauit & adipe, hi mentiti sunt ei facti inimici, quia veritatem gratiæ non iunxerunt. De quibus alibi habes: Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inuete- *Psal.17.g* rati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. Quidni claudicarent, vno pede gratiæ contenti, & non apponentes veritatem? Erit igitur tempus corū in secula, sicut & principis ipsorū, qui & ipse in veritate nō stetit, sed fuit mēdax ab initio, ideóque audiuit: Per- *Ioan.8.f* didisti in decore tuo sapientiam. Nolo decorem *Ezech.28.a* qui mihi sapientiam tollat. Quæris quis ille tam noxius támque pernicioſus decor? Tuus. Adhuc fortè sine intellectu es? Planius audi. Priuatus, proprius. Non culpamus donum, sed vsum. Denique si aduertisti, non in decore, sed in suo decore dictus est ille perdidisse sapientiam. Et (ni fallor) vnus angeli animæque decor ipsa est. Quid enim vel hæc vel ille absque sapiētia, nisi rudis deformisq; materia est? Ea ergo ille nō modò formatus, sed & formosus fuit. Sed perdidit eam cùm fecit suā, vt nō sit aliud in decore suo, quàm in sua sapientia perdidisse sapientiā. Proprietas in causa est. Quod sibi sapiens fuit, quòd non dedit gloriam Deo, quòd non retulit gratiam pro gratia, quòd non secundum veritatem ambulauit in ea, sed ad suam eam retorsit voluntatem: istud est

Universidad de Deusto
Biblioteca

cur eam perdidit, imò istud est quod eam perdidit. G
Iacob.2.b Etenim sic habere, perdere est. Et si Abrahã, inquit, ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Et ego: Non ego in tuto, inquam. Perdidi quicquid habeo non apud Deum. Nam quid tã perditum quàm quod extra Deũ exulat? Quid mors nisi priuatio vitæ? Ita nihil perditio nisi alienatio à Deo est. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & co-
1.Cor.1.c ram vobismetipsis prudentes. De vobis dicitur: Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Perdiderunt sapientiam, quia sua sapientia perdidit eos. Quid non perdiderũt qui ipsi H perditi sunt? An verò non perditi, quos nescit Deus?

Porrò autem virgines fatuæ, quas quidem non aliunde fatuas puto, nisi quia dicentes se esse sapientes, stultæ factæ sunt: hæ, inquam, à Deo audire habent: Nescio vos. Et item illi qui gratiam miraculo-
Matth.25.b rum ad suam vsurpauerunt gloriam, nihilo minus audituri sunt, Quia non noui vos, vt liquidò ex his clarescat gratiã non prodesse, vbi veritas non est in intẽtione, sed obesse magis. Et quidem penes spõsum vtraque res. Deniq; gratia & veritas per Iesum Chri-
Ioan.1.b stum facta est, ait Ioãnes Baptista. Si ergo cùm vna- I quauis harum sine altera pulsauerit ad ostium meum Dominus Iesus Christus (ipse est enim Dei verbum, animæ sponsus) intrabit sanè non tanquam sponsus, sed tanquam iudex. Absit, nequaquam fiat hoc. Nõ
Psal.142.a intret in iudicium cum seruo suo. Intret pacificus, intret iucundus & hilaris, maturus tamen & serius intret qui seueriori quodam veritatis vultu in me dũ insolentiam reprimit, purget lætitiam. Intret quasi hinnulus saliens, quasi caprea circunspectus, qui culpam dissimulando transiliat, pœnam miserando respiciat. Intret quasi descendens de mõtibus Bethel, festiuus & splendidus, quasi procedens à patre suauis & mitis, qui non dedignetur dici & fieri sponsus animæ quærenti se, cùm sit super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Deus quærendus est debito tempore, modo, & loco. Et quod nunc sit acceptabile tempus, in quo quisque per bona opera potest sibi inuenire Deum, ac suam operari salutem. Sermo LXXV.

Cant.3.a IN lectulo meo quæsiui per noctes quem diligit anima mea. Non est reuersus sponsus ad vocem & votum reuocantis. Quare? Vt desiderium crescat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio. Sed superest vt quæratur si fortè reperiatur quæsitus, qui voca-
Matth.7.d tus non venit, dicente Domino: Omnis qui quærit, inuenit. Porrò verbum reuocationis tale est: *Reuertere, assimilare dilecte mi capreæ hinnulóque ceruorum*. Ad
Cant.2.d quam vocem dum non est reuersus, vtique ob illas causas quæ dictæ sunt: hinc ista quæ amat, facta cupidior, mox sese ad requirendum tota auiditate dedit. Et primò quidem quærit illum in lectulo, sed mi- M nimè inuenit. Surgit inde, circuit ciuitatem, it & redit per plateas & vicos, & non occurrit neque apparet. Interrogantur quique fortè occurrerint, nihilque certi reportatur. Neque vici vnius aut vnius noctis quæsitio hæc, & hæc frustratio, cùm dicat ista: Quia *quæsiui per noctes*. Quid hoc desiderij est & ardoris, vt surgens de nocte publicum non erubescat, percurrat ciuitatẽ, percunctetur palàm & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis eius nulla valeat ratione auerti, nulla prępediri difficultate, non tẽpestiuæ retineri amore quietis, non sponsæ verecũdia, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est vsq; adhuc à desiderio suo. Quare? Quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, suspicionum fomes, impatientiæ fax, no uerca amoris, mater desperationis? Si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto quòd piè vtilitérque interim fuerit dissimulatum, donec in sola adhuc vocatione seu reuocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? Si de carnalibus sponsis & pudendis amoribus quæstio est, sicut literalis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint. Quod si animarum quærentium Dominum, mentibus & affectibus pro quantulocunque posse meo respondere & satisfacere me oportet, eruendum sanè est de scriptura sancta (in qua se vitam habere cõfidunt) eo vitale aliquid, quo spirituale, vt edant pauperes & saturentur, & viPsal.10.f uant corda eorum. Et quid tam cordium vita, quàm Dominus meus Iesus Christus, de quo aiebat qui eo viuebat: Quia cùm Christus apparuerit vita vestra, Coloss.3.a tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria? Ipse ergo ad medium veniat, quò & nobis veraciter dici possit: Medius autem vestrũm stetit, quem vos nescitis. Ioan.1.d Quanquam nescio quomodo non sciatur à spiritualibus sponsus spiritus, qui tamen ita in spiritu profecerunt, vt possint dicere cum Propheta: Spiritus an-Thren.4.d te faciem nostram Christus Dominus, & cum Apo-K stolo: Et si cognouimus Christũ secundũ carnẽ, sed 2.Cor.5.d nunc iã non nouimus. Nónne is est quem spõsa quęrebat? Is verè est sponsus, & amãs, & amabilis. Is, in-Ioan.6.f quam, verè sponsus, sicut caro eius verè est cibus, & sanguis eius verè est potus: totum quod de ipso est, verè est: quando ipse est, nõ aliud sanè quàm ipsa veritas. Verùm is sponsus quid est quòd non inuenitur quæsitus, cùm requiratur tam studiosè & impigrè, nunc quidem in lectulo, nunc verò in ciuitate, aut etiam in plateis vel vicis, ipse autem dicat: Quærite & Matth.7.b inuenietis: & qui quærit, inuenit: Propheta quoque L loquitur ad eum: Bonus es Domine animæ quærẽti Thren.3.c te: Et item sanctus Esaias: Quærite Dominum dum Esai.55.c inueniri potest: Quomodo ergo implebũtur scripturæ? Neque enim quæ hic inducitur quærens, vna est Ioan.7.e ex his quibus ipse ait: Quæretis me, & non inuenietis. Sed attẽdite tres esse causas quæ interim occurrunt, & quærentes frustrari solent, cùm aut videlicet non in tempore quærunt, aut non sicut oportet, aut nõ vbi oportet. Si enim omne tempus aptum est ad quærẽdum, cur ergo dicit Propheta (quod iam memoraui:) Quærite Dominum dum inueniri potest? Esaiæ 55.b Erit absque dubio cũ inueniri nõ poterit, & ideò addit: Vt inuocetur dũ prope est: quia futurũ est: iã nõ propè futurũ. A quo enim tũc non requiratur? Mihi Esai. 45.d inquit, curuabitur omne genu, &c. Nec tamẽ inuenietur ab impiis, quos vltores angeli arcebunt profectò & tollent, ne videant gloriã Dei. Frustrà inclamabunt & fatuæ virgines, minimè prorsus iam ad eas exit, clausa ianua. Sibi proinde dictũ putent illæ:

Quæretis

Ioan.7.e Quæretis me, & non inuenietis. Cæterùm nunc tẽ-A
2.Cor.6.a pus acceptabile, nunc dies salutis sunt, tempus planè & quærendi & inuocãdi, quando plerumque & an-
Esai.65.d tequàm inuocetur adesse sentitur. Audi deniq; quid polliceatur. Antequàm me inuocetis, inquit, dicam, ecce adsum. Nec latuit benignitas hæc & facilitas temporis quod nunc est, illum qui in Psalmo loqui-
Psal.9.d tur: Desiderium pauperũ exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Quòd si
Galat.6.e per bona opera quæritur Deus, ergo dũ tempus habemus, operemur bonum ad omnes, præsertim quia Dominus apertè prænunciat venire noctem, quando nemo potest operari. Túne aliud ad quærendum B Deum, ad operãdum quod bonum est reperturus es tibi tempus in seculis venturis, præter hoc quod cõstituit tibi Deus in quo recordetur tui? Et ideò dies
Psal.74.e salutis, quia in his ipse Deus rex noster ante secula operatus est salutem in medio terræ.

I ergo tu, & medio gehẽnæ expectato salutẽ, quæ iã facta est in medio terræ. Quam tibi somnias prouenturam inter ardores sempiternos facultatem ve-
Rom.6.b niam promerendi, cùm iam transiit tempus miserẽdi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis mortuo in peccatis. Non crucifigitur iterum filius Dei, mor- C tuus est semel, iam non moritur. Non descendit ad inferos sanguis qui effusus est super terram. Biberũt omnes peccatores terræ, non est quod sibi ex eo vẽdicent dæmones ad restituendos focos suos, sed neque homines socij dæmoniorum. Semel illò descẽdit non sanguis, sed anima, & hæc portio eorum qui in carcere erant, vna illa visitatio quæ tunc facta est per præsentiam animæ, cùm corpus pẽderet exanime super terram. Sanguis aridam rigauit, sanguis infudit terram & inebriauit eam: sanguis quæ in terra D & quæ in cœlis sunt pacificauit: non autem & quæ apud inferos, nisi quod semel illò, vt dixi, anima eius excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momento vacarent opera charitatis, sed vltra non
1.Cor.6.a adiiciet. Ergo nunc tempus acceptabile & aptum ad quærendum, in quo planè qui quærit inuenit, si tamen vbi & vt oportet quærit. Et hæc vna causa quæ impedire potest ne inueniatur sponsus à quærẽtibus se, cùm non quærunt in tempore opportuno. At nõ ea impedit sponsam, nempe inuocantem & quærẽtem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem cum E tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit: nam corde ardenti & omnino infatigabiliter quærit, planè vt decet.

Cant.3.a Restat vt de tertia videamus, ne videlicet vbi non decet quærat. *In lectulo meo quæsiui per noctes quem diligit anima mea*. An fortè non in lectulo quærendus erat, sed in lecto: quippe cui orbis angustus est? Sed nõ
Esai.9.d horreo lectulum, qui noui paruulum. Paruulus deniq; nobis natus est. Exulta tu & lauda habitatio Siõ, quia magnus in medio tui sanctus Israël. At idẽ Dominus in Sion magnus, apud nos paruulus, apud nos F infirmus repertus est, ex vno iacere, ex altero & in lectulo iacere habens. An non lectulus tumulus? an nõ lectulus præsepium? an non lectulus vterus virginis? Neque enim magni patris vterus lectulus est, sed lec-
Psal.109.a tus magnus, de quo ad filium: Ex vtero, inquit, ante luciferum genui te. Quamquam nec lectus quidẽ forsitan dignè censendus sit vterus ille, qui regentis potius quàm iacentis est locus. Manens enim in patre, regit cũ patre vniuersa. Denique non iacere, sed sedere ad dexteram patris filium fides indubitata ha- *Ibidem.*
bet, & ipse cœlum sibi sedem esse non lectum perhibet: vt scias illum in suis, id est in superis nequaquam solatia habere infirmitatis, sed potestatis insignia. Meritò proinde sponsa ponens lectulum dicit suum: quia omne quod infirmum est Dei, non de proprio inesse illi manifestum est, sed de nostro. Ex nobis assumpsit quæ pro nobis sustinuit, nasci, lactari, mori, sepeliri. Mea est mortalitas nati, mea infirmitas pa-
B uuli, mea expiratio crucifixi, mea sepulti dormitio. Quæ priora transierunt, & ecce noua sunt omnia. *In* Cant.3.b *lectulo meo quæsiui per noctes quẽ diligit anima mea*. Quid? in tuo quærebas, qui se iam in sua receperat? Non videras filium hominis ascendentem vbi erat prius? Iã cœlum tumulo cõmutauit & stabulo, & tu illum in tuo adhuc lectulo quæris? Surrexit, nõ est hic. Quid Mar.16.a quęris in lecto fortem, in lectulo magnum, clarificatum in stabulo? Introiuit in potentias Domini, decorem induit & fortitudinem: & ecce sedet super Che-Psal.70.c rubim qui sub lapide iacuit. Ex hoc iam non iacet, Psal.92.a
C sed sedet, & tu tanquam iacenti subsidia paras? Siue, vt absolutior veritas sit, aut sedet iudicans, aut stat adiuuans. Sic vos ô bonæ mulieres, cuinam quæso excubias exhibetis? cui aromata comparatis, paratis vnguenta? Si sciretis quantus is sit, quámque sit inter Psal.87.a mortuos liber mortuus iste quem vngere pergitis, vos forsitan petissetis ab eo potius vngi. Nonne iste est quem vnxit Deus suus oleo lætitiæ præ consor-Psal.44.b tibus suis? Beati eritis vos si gloriari potueritis reuer-Ioan.1.b tentes, & dicere, quia de plenitudine eius & nos accepimus. Enimuerò factum est ita. Nam reuera vn-
D ctæ remeant quæ vncturæ venerant. Quidni vnctæ tam læto nũcio nouæ odoriferæque resurrectionis? Rom.10.c Quàm speciosi pedes euãgelizantium pacem, euangelizantium bona! Missæ ab Angelo opus faciunt Euangelistæ, factæque apostolæ Apostolorum, dum festinant ad annunciandum manè misericordiam Domini, dicunt: In odorem vnguentorum tuorum currimus. Extunc ergo & deinceps frustrà in lectulo Cant.1.a quæsitus est sponsus, quia etsi cognouerat eum ecclesia secundum carnem, id est, secundum carnis infirmitatem, sed nunc iam non nouit. Denique quæ-
E situs est postmodum à Petro & Ioanne identidem in sepulchro, sed minimè inuentus. Vide tu vtrúmne aptè & competenter quisque horum tunc dicere quiuerit: *In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea:* Cant.3.a *quæsiui, & non inueni*. Nempe itura ad patrem caro quę non erat ex patre, prius per gloriam resurrectionis omne infirmum se exuit, accinxit potẽtia, induit lumine sicut vestimento, in quali nimirum gloria & ornatu decuit eam paternis aspectibus præsentari.

Pulchrè verò sponsa non quẽ diligo ego, sed quẽ diligit anima mea, inquit, quòd verè & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio qua aliquid spiritualiter diligit, verbi gratia, Deum, angelum, animam. Sed & diligere iustitiam, veritatem, pietatem, sapiẽtiam, virtutẽsque alias, eiusmodi est. Nam cùm secundum carnem quippiam diligit, vel potius appetit anima, verbi gratia, cibum, vestimentum, dominium, & quæ istiusmodi sunt corporalia siue terrena, carnis potius quàm animæ amor dicendus est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et hoc pro eo quòd sponsa minus vsitatè, sed nō minus propriè animam suam sponsum diligere dicit, monstrans proinde spiritum esse sponsum, & à se nō carnali, sed spirituali amore diligi. Et bene per noctes se quæsisse eum ait: Nam si, iuxta Paulum, qui dormiunt, & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt: ita non absurdè (vt opinor) dici potest quòd qui ignorant, nocte ignorant: ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat quod palàm habet? Porrò dies palàm facit quod nox abscondit, vt reperias in die quod in nocte quæsieras. Nox est itaque donec quæritur spōsus, quoniam si dies esset, de medio fieret, & minimè quæreretur. Et de hoc satis, nisi fortè numerositas hæc noctium adhuc aliquid quærendū signet: quia non noctem, sed noctes posuit. Et mihi videtur, si tu melius non habes, talis posse ratio reddi. Habet mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico quia noctes habet mundus, cùm penè totus ipse sit nox, & totus semper versetur in tenebris? Nox est Iudaica perfidia, nox ignorantia Paganorum, nox hęretica prauitas, nox etiam catholicorum carnalis animalisve conuersatio. An non nox vbi non percipiuntur ea quæ sunt spiritus Dei? Sed & apud hæreticos vel schismaticos quot sectæ, tot noctes. Fruſtrà per has noctes iustitiæ solem & lumē quæritis veritatis, id est sponsum, quia nulla societas luci ad tenebras. Sed dicit aliquis quòd non sit tam stulta támve cæca sponsa, vt quærat lumen in tenebris, quærat dilectum apud ignorantes, & qui nō diligunt eum. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, & nō potius quæsisse. Non ait quęro, sed quæsiui per noctes quem diligit anima mea. Et est sensus quia cùm esset paruula, sapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatem vbi non erat, errans, & non inueniens: iuxta illud in Psalmo: Erraui sicut ouis quæ periit. Denique in lectulo se memorat tunc adhuc esse: tanquam ætate imbecillam ac paruulam sensu: si tamen ita construas: In lectulo meo, subaudis existens vel iacens: quæsiui quem diligit anima mea. Non quæsiui in lectulo, sed sedens in lectulo quæsiui. Hoc est: Cùm adhuc infirma & inualida forem, & omnino minus idonea sequi spōsum quocunque iret, sequi & ardua & excelsa sublimitatis illius: incidi in multos qui cognoscentes desiderium meum dicebant mihi: Ecce hic est Christus, ecce illic est; & neque hic, neque illic erat. Incidi autem, & non ad insipiētiam mihi. Nam quo propius accessi & exploraui diligētius, eò citius certiúsque cognoui veritatem apud eos minimè esse. Quæsiui enim, & non inueni: & deprehendi noctes, qui se dies mentiebantur. Et dixi: *Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia iacet quæ dicit, surgam. Pulchrè omnino. Quidni surgeret, recognita resurrectione dilecti? Cæterùm ô beata si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt sapias oportet, neque deorsum, sed sursum quæras Christum necesse est, vbi sedet in dextera patris. Sed circuibo (ais) ciuitatem. Ad quid? In circuitu impij ambulant. Iudæis istud relinquito, quibus proprius eorum Propheta hoc vaticinatus est, quia famem patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem. Et si introieris in ciuitatem, secundum Prophetam alium, ecce attenuati fame: quod vtique nō esset, si in ea fuisset panis vitæ. Surrexit de corde terræ, sed super terram non remansit. Ascendit autem vbi erat prius. Nam qui descendit, ipse est & qui ascendit, panis viuus qui de cœlo descendit, idē ipse sponsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

1 Thes. 5. b
Cantic. 3. a
Psal. 118. y
Marc. 13. c
Cant. 3. b
Cant. 3. a
Coloss. 3. a
Psal. 58. b
Hier. 14. d

De claritate sponsi, in qua coæqualis patri sedet à dextris gloriæ eius, & qualiter boni pastores debent esse soliciti vigiles, & discreti circa pascendas animas sibi commissas. Sermo LXXVI.

Per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Cant. 3. a
Adhuc vt paruula sapit. Puto arbitrata est egressum de tumulo publicum mox petiisse, vt solitò doceret populos, ac sanaret infirmos, & vt manifestaret gloriam suam in Israël, si fortè reciperent resurgentem de morte, qui se recepturos promittebant descendentem de cruce. Verùm ille perfecerat opus quod sibi dederat pater vt faceret: quod sanè ista intellexisse debuerat vel ex voce pendentis, illa scilicet qua illicò expiraturus ait: Consummatum est. Ioan. 19. f
Non erat iam quòd se denuò crederet turbis, quæ nec sic forsitan erat in eum creditura. Et festinabat ad patrem, qui sibi diceret: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorū. Psal. 109. a
Fortius nempe atque diuinius cum exaltatus fuerit à terra, omnia trahet ad seipsum. Hæc autem pervicos & plateas quærendum putauit, fruendi auida, sed ignara mysterij. Iterum ergo fruſtrata repetit dicens: *Quæsiui illum, & non inueni*: vt sermo impleretur quem dixit: Quia vado ad patrem, & iam nō videbitis me. Ioan. 12. a Cant. 3. b
Dico forsitan ista: Quomodo ergo credent in eum, quem nō viderunt: Quasi fides ex visu sit, & non potius ex auditu. Quid magni est credere quod videris? & tuis non negare oculis fidem, quid laudis meretur? Sed si quod non videmus speramus, per patiētiam expectamus, & patientia meritum est. Beati denique qui nō viderunt & crediderūt. Proinde vt nō euacuetur meritum fidei: sub ducat se visui, dans virtuti locum. Etiam & tempus est vt iam in suum sese recipiat. Quæris in quem suum? In dexteram patris. Ioan. 20. g
Neque enim rapinam arbitrabitur esse se æqualem Deo, cùm sit in forma Dei. Philip. 2. a
Ergo is sit vnigeniti locus, in quo omnis eius iniuria propulsata videatur. Sedeat sanè iuxta, non infrà, vt omnes honorificēt filium sicut honorificant patrem. In hoc apparebit maiestatis æqualitas, si nec inferiorem patre, nec posteriorem suspexeris. At ita interim nihil horum aduertit, sed quasi ebria præ amore hac illaque discurrens, querit oculis quem iam oculus non contingit, sed fides. Non enim existimat Christum aliter oportere intrare in gloriam suam, nisi prius resurrectionis gloria palàm mundo innotescente confutetur impietas, exultent fideles, glorientur discipuli, populi conuertantur, demúmque ab vniuersis glorificetur ipse, cùm ex præsentia resurgentis cunctis claruerit veritas prædicentis. Falleris ô sponsa. Oportet quidem hæc fieri, sed in tempore. Nunc verò interim vide ne fortè id dignum magis & supernæ consentaneū iustitiæ sit, si non detur sanctū canibus, & margaritæ porcis, si potius secundum scripturā tollatur impius Esai. 26. d

impius ne videat gloriam Dei, si non fraudetur fides merito, quæ tūc sanè probatior esse dignoscitur, cū creditur quod non videtur, si penes ipsam seruetur dignis, quod occultatur indignis: vt qui in sordibus sunt, sordescant adhuc, & iusti iustificentur magis, si non dormitent præ tædio. Cœli & cœli cœlorū tabescant & confundantur ab expectatione sua, si nō ipse pater omnipotens diutius iam fruſtretur à desiderio cordis sui, si non demum vnigenitus vltra ab introitu gloriæ suæ (quod vel solū indignissimū est) aliquatenus retardetur. Quanti putas æstimanda sit gloria quantacunque mortalium, vt ab ea quæ à patre suo ab æterno parata est, debeat eum vel ad modicum retinere? Adde quòd nulla ratione in longius protrahi decet ipsius filij petitionem. Quam dicā petitionem quæris? Nempe illam qua dicit: Pater, clarifica filium tuum. Quod tamen cum petiisse senserim non vt supplicem, sed vt præscium. Liberè petitur, quod in potestate petentis accipere est. Ergo dispēsatoria filij petitio est, non necessaria: quippe donantis cum patre quicquid à patre acceperit. Vbi & hoc dicendum, quia non solùm pater clarificat filiū: sed & filius clarificat patrem, ne quis dicat filium minorē patre, quasi a patre clarificetur, cùm & ipse clarificet patrē: dicente filio, Pater, clarifica filium tuū, vt filius tuus clarificet te. Sed fortè adhuc submittēdum putes filium, quòd quasi inglorius videatur à patre recipere claritatem quam demum patri refundat. Audi quia non est ita. Clarifica me (inquit) pater claritate quam habui priusquàm mūdus fieret apud te. Si ergo claritas filij posterior non est, vtpote quæ ab æterno est, ex æquo se clarificāt pater & filius. Et si ita est, vbi patris primatus? Æqualitas profectò est, vbi coæternitas. Et vsque adeò æqualitas, vt vna sit claritas amborum, sicut ipsi vnum sunt. Vnde mihi videtur dicendo rursum, Pater clarifica nomen tuū, non sanè aliud petere, quàm se clarificari, in quo & per quem nomen patris proculdubio clarificaretur. Et responsum accepit à patre: Et clarificaui, & iterū clarificabo. Quæ quidem ipsa responsio non parua filij glorificatio fuit. Cæterùm abundantius ad fluenta Iordanis augustiúsque clarificatus dignoscitur, & Ioannis testimonio, & columbæ designatione, & voce dicentis: Hic est filius meus dilectus. Sed & in monte coram tribus discipulis nihilo minus magnificentissimè clarificatus est, tum voce eadem denuò ad se cœlitus delapsa, tum mira illa eximiáque transfiguratione corporis sui, tum etiam Prophetarum, attestatione duorum, qui ibidem apparuerunt cū eo loquentes. Superest ergo vt iuxta promissum patris semel adhuc clarificetur, eáque erit plenitudo gloriæ, cui non queat amplius addi. Sed vbi illa dabitur benedictio? Non est, vt ista suspicata est, in plateis vel vicis, nisi fortè in illis de quibus dicitur: Plateæ tuæ Hierusalem sternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluya cantabitur. In his reuera illam recepit à patre filius claritatem, cui nō poterit similis inueniri, ne in cœlestibus quidem. Cui enim aliquādo Angelorum dictum est: Sede à dextris meis? Non modo autem de numero Angelorum, sed nec de superioribus quidem reliquis beatorum ordinibus omnino quis repertus idoneus est ad capessendam superexcellentem hanc gloriam. Ad neminem prorsus illorum facta est vox illa gloriæ singularis, nemini vocis in se efficientiam experiri datum. Siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, profectò desiderant in eum prospicere, non se illi comparare præsumunt.

Apoc. 22. b
Ioan. 17. a
Tit. 13. c
Psal. 109. a
Matth. 3. d
Ibidem 17. a

Igitur Domino meo singulariter à Domino & dictum & datum est sedere à dextris gloriæ ipsius: vt pote in gloria coæquali, in essentia consubstantiali, pro generatione consimili, maiestate non dispari, æternitate non posteriori. Ibi ibi enim illum qui quæret inueniet, & videbit gloriam eius: non gloriā quasi vnius cæterorum, sed planè gloriam quasi vnigeniti à patre. Quid facies ô spōsa? Putas potes sequi eū illuc? Aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, támque arcano sanctuario, vt filium in patre, & patrem intuearis in filio? Non vtique. Vbi est ille, tu nō potes venire modo, venies autem postea. Age tamē, sequere, quære, nec te inaccessibilis claritas vel sublimitas à quærendo deterreat, ab inueniēdo desperare faciat. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Prope est, inquit, verbū in ore tuo, & in corde tuo. Crede, & inuenisti. Nā credere, inuenisse est. Norunt fideles habitare Christum per fidem in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo securа, quære deuota, bonus est Dominus animæ quærenti se. Quære votis, sequere actibus, fide inueni. Quid non inuenit fides? Attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit nouissima, ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumcludit. Fidenter dixerim, æternam beatámque trinitatem quam non intelligo, credo: & fide teneo, quod non capio mente. Sed dicit aliquis, quomodo credet sine prædicante, cùm fides ex auditu sit, auditus per verbum prædicationis? Deus hoc prouidebit. Et ecce iam præsto sunt qui nouam sponsam cœlesti nupturam sponso, de quibus oportet instruant & informent fidem doceant, formam pietatis ac religionis tradant. Audi denique quid adiiciat: *Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem.* Qui enim vigiles hi? Nempe illi quos Saluator in Euangelio beatos pronunciat, si cùm venerit, inuenerit vigilantes. Quàm boni vigiles, qui nobis dormientibus ipsi peruigilāt, quasi rationem reddituri pro animabus nostris. Quàm boni custodes, qui vigilantes animo, atque in orationibus pernoctantes, hostium insidias sagaciter explorant, anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula dissipant, machinamenta fruſtrantur. Hi sunt fratrum amatores & populi Christiani, qui multum orant pro populo, & vniuersa sancta ciuitate. Hi sunt qui multum soliciti pro sibi commissis Dominicis ouibus, cor suum tradunt ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illos, & in conspectu Altissimi deprecantur. Et vigilant & deprecantur, scientes suam sufficientiam in custodienda ciuitate, & quia nisi Dominus custodierit ciuitatem, fruſtrà vigilat qui custodit eā. Porrò cū Dominus ita præcipiat: Vigilate & orate ne intretis in tentationem: liquet quòd absque duplici hoc exercitio fidelium, studióque custodum, non potest esse secura ciuitas, non sponsa, non oues. Horum differentiam quæris? Vnum sunt: ciuitas propter collectionem,

Ioan. 1. b
Mar. 9. d
Rom. 10. b
Thren. 3. c
Cant. 3. c
Luc. 12. c
Psal. 126. a
Luc. 12. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

sponsa propter dilectionem, oues propter mansuetudinem. Vis scire hoc spōsam quod ciuitatem esse? *Apoc.21.a* Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo, à Deo paratam tanquā spōsam ornatam viro suo. Identidem tibi hoc & de ouibus liquidò apparebit, si recorderis, primus ille custos (Petrum loquor) cùm sibi primò oues committerentur, quàm attentè simul de amore commonitus sit. Quod vtique tanta cura sapiens creditor non fecisset, nisi se sentiret sponsum, id sibi vtique ex intimo respondente conscientia. Audite hæc amici sponsi, si tamē amici. At parū dixi amici, amicissimi *Ioan.21.c* sint oportet, qui priuilegio tantæ familiaritatis donantur. Non ociosè totiens repetitū est, Petre amas me, in commissione ouium. Et ego quidem id significatum perinde puto ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimoniū tibi perhibente conscientia quòd me ames, & valdè perfectēq; ames, hoc est plus quàm tua, plus quàm tuos, plus quā & te, vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquā suscipias curam hāc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus sanguis vtique meus effusus est. Terribilis sermo, & qui possit etiam impauida quorumuis tyrannorum corda concutere. Propterea attenditevobis quicunque opus ministerij huius sortiti estis, attendite, inquam, vobis, & precioso depositō quod vobis creditū est. Ciuitas est, vigilate ad custodiam, concordiāmque. Sponsa est, studete ornatui. Oues sunt, intendite pastui. Et hæc tria ad illam Domini trinam scisitationem fortè non incōgruè pertinere dicentur. Porrò custodia ciuitatis vt sit sufficiens, trifaria erit, à vi tyrannorum, à fraude hæreticorum, à tentationibus dæmonum: sponsæ verò ornatus in bonis operibus, & moribus, & ordinibus. At pastus ouium communiter quidem in pascuis scripturarum tanquā in hæreditate Domini, sed est distinctio in illis. Nam sunt mandata quæ duris atque carnalibus animis imponuntur ex lege vitæ & disciplinæ. Et sunt olera dispēsationum, quæ infirmis & pusillis corde de respectu misericordiæ apponuntur. Et sunt consiliorum solida fortiáque, quæ ex intimis sapientiæ proponūtur sanis, & qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni & mali. Paruulis namque tanquam anniculis adhortationis lac potus datur, nō esca. Ad hæc boni solicitíque pastores impinguare pecus non cessant bonis lætisque exēplis & suis magis quàm alienis. Nam si alienis & non suis, ignominia est illis, & pecus ita non proficit. Si enim (verbi causa) ego qui videor inter vos pastoris gerere curam, vobis apposuero Moysi mansuetudinem, patientiam Iob, misericordiam Samuelis, Dauid sanctitatē, & si qua sunt eiusmodi exempla bonorum: immitis ipse & impatiens, atque immisericors, & minimè sanctus sermo (vt vereor) minus sapidè eueniet, & vos minus auidè capietis. Verū hoc supernę pietati relinquo, vt quod minus vobis ex nobis est, ipsa suppleat: & quod per- *Mar.9.g* peram, ipsa corrigat. Nunc verò bonus pastor hoc quoque curabit, vt secundum euangelium inueniatur habere sal in semetipso, sciēs quia sermo sale cōditus quantum placuerit ad gratiam, tantum proderit ad salutem. Hæc interim de custodia ciuitatis atque ornatu sponsæ, necnō & pastu ouium dicta sint.

Volo tamen adhuc eadem paulò expressius designare propter eos qui dum auidè nimis honoribus inhiant, minus prouidè grauibus se supponunt oneribus, exponunt periculis, vt sciāt ad quid venerint, sicut scriptum est: Amice, ad quid venisti? Nisi fallor *Matth.26* ad solam ciuitatis custodiam, vt quantum satis est procuretur, opus est viro forti, spirituali, fideli. Forti ad propulsandas iniurias, spirituali ad deprehendendas insidias, fideli qui non quę sua sunt quærat. Porrò autē ad mores honestādos vel corrigēdos (quod vtique ad decorem pertinet sponsæ) quis non liquidò agnoscat perneccssariam fore cum multa quidē diligentia disciplinæ cēsuram? Eapropter omnis cui hoc opus incūbit, oportet feruear zelo illo quo accensus præcipuus ille æmulator sponsę Domini aiebat: Æmulor vos Dei æmulatione, despondi enim vos vni viro virginem castam exhibere Christo. *2.Cor.11.a* Iam quomodo in pascua diuinorum educet eloquiorum greges dominicos pastor idiota? Sed & si doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum ne non tā nutriat doctrina vberi, quàm sterili vita noceat. Temerè itaq; & in hac parte hoc onus subitur absque sciētia pariter vitáque laudabili. Sed ecce quod nō laudamus. Finis indicitur, vbi nō erat finis. Euocamur in materiam alteram, & cui hāc cedere indignum. Angor vndique, & quod ægrius feram ignoro, auelli ab ista, an distendi in illa, nisi quòd vtrolibet simul vtrunque molestius. O seruitutem, ô necessitatem. Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio. Notate tamen vbi desinimus, vt quàm citò in id redire liberum erit, inde mox ordiamur in nomine sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

De malis pastoribus ecclesiæ, & item quomodo spiritus & animæ sanctorum simul cum angelis adiutorio sunt electis adhuc peregrinantibus. Sermo LXXVII.

EIA expediti sumus. Diximus hesterno sermone quales in via hac qua ambulamus vellemus habere duces, non quales habemus. Longè dissimiles experimur. Non omnes sunt amici sponsi quos hodie sponsæ hincinde assistere cernis, & qui (vt vulgò aiunt) eam quasi addextrare videntur. Pauci admodum sunt qui non quæ sua sunt quærant, ex omnibus charis eius. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christum, quia manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi & ornati, circumamicti varietatibus, tanquam sponsa proce- *Psal.18.g* dens de thalamo suo: nonne si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris, sponsam potius putabis quàm sponsæ custodem? Vnde verò hāc illis exuberare existimas rerum affluētiam, vestium splendorem, mensarum luxuriē, congeriem vasorū argēteorum & aureorū, nisi de bonis spōsæ? Inde est quòd illa pauper & inops, & nuda relinquitur, facie miserāda, inculta, hispida, exangui. Propter hoc non est hoc tēpore ornare spōsam, sed spoliare: nō est custodire, sed perdere: non est defendere, sed exponere: non est instituere, sed prostituere: non est pascere gregem, sed mactare & deuorare: dicente de illis Domino: Qui deuorāt plebem meam vt cibum pa- *Psal.13.b* nis:

nis: & quia comederunt Iacob, & locū eius desolauerūt. Et in alio propheta: Peccata populi mei comedēt. quasi dicat: Peccatorū precia exigūt, & peccanti bus debitam solicitudinem non impendunt. Quam dabis mihi de numero præpositorum qui non plus inuigilet subditorum vacuandis marsupiis, quàm vitiis extirpādis? Vbi qui orando flectat iram, qui prædicet annum placabilē domino? Leuiora loquimur, grauiora grauius manet iudicium. Sine causa tamen vel his vel illis immoramur: quia non audiunt nos. Sed & si literis forsitan mādentur ista quæ dicimus, dedignabuntur legere: aut si fortè legerint, mihi indignabūtur, quāuis rectius sibi hoc facerēt. Propterea relinquamus istos nō inuētores spōsæ sed vēditores: & inquiramus potius illos à quibus sponsa se inuentā loquitur. Et quidē illorū isti sortiti sunt ministerij locū, sed non zelū. Successores omnes cupiunt esse, imitatores pauci. O vtinam tam vigiles reperirentur ad curam, quàm alacres currunt ad cathedrā. Vigilarent vtique solicitè seruantes ab illis inuētam, sibi creditam. Imò verò cuigilarent pro semetipsis, *Psal.37.b* nec sinerent de se dici: Amici mei & proximi mei ad uersum me appropinquauerunt & steterunt. Iusta omnino querimonia: nec ad vllam iustius quàm ad nostram referenda ætatem. Parum est nostris vigilibus quòd non seruāt nos, nisi & perdant. Alto quippe demersi obliuionis somno, ad nullum dominicæ comminationis tonitruum expergiscuntur, vt vel suum ipsorum periculū expauescant. Inde est vt non parcant suis qui non parcunt sibi, perimentes pariter & pereuntes. Sedenim quinam illi sunt vigiles à quibus se inuentam perhibet sponsa? Nēpe apostoli, atque apostolici viri. Verè hi sunt qui custodiunt ciuitatem, id est eam ipsam quam inuenerunt ecclesiam, eóque vigilantius, quò nunc temporis grauius periclitantem conspiciunt, à malo vtique domestico & intestino, sicut scriptum est: Et inimici hominis *Mich.7.b* domestici eius. Neque enim pro qua vsque ad sanguinem restiterunt, suo derelinquūt patrocinio destitutam, sed protegunt & custodiunt eam die ac nocte, hoc est in vita & in morte sua. Et si preciosa est *Psal.115.a* in conspectu domini mors sanctorum eius, non ambigo ego quin etiam tanto in morte potentius id agant, quanto in ipsa etiam confortatus est principa- *Psal.138.d* tus eorum. Sic ista asseris, ait quis, ac si oculis tuis videris ea: sunt autem ab humanis secluſa cōspectibus. Cui ego: Situ tuorum oculorum testimonium fidele putas, testimonium Dei maius est. Ait verò: Super *Esaiæ.62.c* muros tuos Hierusalem constitui custodes: tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Sed de *Heb.1.d* angelis, inquis, id dictum est. Nō abnuo, omnes sunt administratorij spiritus. At quis me prohibeat itidē & de istis sentire, qui potentia quidem minime iam ipsis angelis impares sunt, affectu autem & misericordia eo nobis forsitan germaniores existunt, quo natura coniunctiores? Iunge & tolerantiā earundem passionum & miseriarum in quibus nos pro tempore adhuc versamur. Nihilne amplius miserationis pro nobis vel solicitudinis operabitur in mentibus sanctis, quòd & se transisse per eas proculdubio meminerunt? Nónne illa ipsorum vox est: Transiuimus *Psal.65.c* per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium? Quid? Ipsi transierunt, & nos in mediis ignibus vel fluctibus derelinquēt, nec saltem manum porrigere dignabuntur periclitantibus filiis? Non est ita. Bene tecum agitur ô mater ecclesia, bene tecum agitur in loco peregrinationis tuæ: de cœlo & de terra venit auxilium tibi. Qui custodiunt te, non dormitant neque dormiunt. Custodes tui angeli sancti, vigiles tui spiritus & animæ iustorum. Non errant qui te ab vtrisque inuentam spiritibus senserint, abvtrisque pariter custodiri. Et est huius solicitudinis ratio quibusque sua, his quidem quòd sine te non consummētur, illis verò quòd nisi de te ad sui plenitudinem minime restaurentur. Nam quis nesciat satana cadēte de cœlo & eius complicibus, numerum supernæ multitudinis parte non modica imminutum? De te itaque omnes consummationem expectant, alij numeri, alij desiderij sui. Agnosce proinde vocem in psalmo: Me expectant iusti donec retribuas mihi. *Psal.141.b* Et aduertendum quòd nō ista illos, sed illi istam potius inuenisse referuntur, vtque ego suspicor, ad hoc ipsum studium destinati. Nam quomodo prædicabunt nisi mittantur? Denique habes loquentem in *Luc.10.a* euangeliis: Ite, ecce ego mitto vos, & ite prædicate euangelium omni creaturæ. Ita est. Illa quærebat sponsum, & sponsum nō latebat. Nempe qui in hoc ipsum excitauerat eam vt se quæreret, & dederat illi cor ad præcepta & legem vitæ & disciplinæ, dummodo esset qui instrueret & doceret viam prudētiæ. Et misit in occursum eius plantatores, & rigatores, qui eam enutrirent & confirmarent in omni certitudine veritatis, hoc est indicarent illi certámque redderent de dilecto: quia veritas est quam quærit, & quam verè diligit anima eius. Et reuera quis fidus verúsve animæ amor, nisi vtique is quo veritas adamatur? Rationis sum cōpos, veritatis sum capax, sed vtinam nō forē si amor veri defuerit. Horum quippe ramorum is fructus est, & ego radix. Non sum securus à securi, si absque eo inueniar. In illo nimirum naturæ munere illud diuinæ imaginis enitēre insigne haud dubium est, ex quo cæteris præsto animātibus. Inde est quòd audet anima mea ad dulces castósque assurgere veritatis amplexus, & sic in amore ipsius tota securitate ac suauitate quiescere, si tamen inueniat gratiam in oculis tanti sponsi vt dignam reputet quæ ad hanc pertingat gloriam, imò ipse eam sibi exhibeat non habentem maculam aut rugā aut aliquid eiusmodi. Quāti putas esse discriminis, quáve dignum pœna, tantum Dei donum ociosum tenere? Verum hoc aliàs. Nūc verò sponsa quem quærebat, minimè reperit: & quos non quærebat, reperta est ab ipsis. Audiant hoc qui sine duce & præceptore vias vitæ ingredi non formidant. Ipsi sunt in arte spirituali existentes & discipuli pariter & magistri. Non sufficit hoc, etiam coaceruant discipulos sibi, cæci duces cæcorum. Quàm multi ex hoc à recto tramite periculosissimè aberrasse comperti sunt! Nimirum ignorantes astutias satanę, & cogitationes ipsius, factum est vt qui spiritu cœperant, carne consummarentur, abducti turpiter, lapsi damnabiliter. Videant proinde qui eiusmodi sunt, quomodo cautè ambulent, & de sponsa exemplum sumant quæ non prius ad eum quem desiderabat, vllo modo valuit peruenire, quàm sibi occurrerent quorum magisterio vteretur ad cognoscendum de dilecto, certè

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad discendum timorem domini. Seductori dat manum, qui dare dissimulat præceptori. Et qui dimittit oues in pascua absque custode, pastor est nõ ouium, sed luporum. Nunc iam videamus de sponsa quomodo se dicat inuctam. Mihi enim insuetè satis verbum inuctionis posuisse videtur. Nam ita hoc dicit, ac si vno de loco ecclesia venerit. Venit enim ab Oriente & Occidente, iuxta verbum domini, & à cunctis finibus terræ. Sed neque aliquando congregata est in vnum locum, vbi ab apostolis seu ab angelis in ueniretur deducenda vel dirigenda ad eum quem diligit anima sua. Fuitne prius inuenta quàm collectæ Non: quia nec erat. Quamobrem si collectam, si congregatam, si certè (quod magis vocabulo ecclesiæ competit) conuocatam à prædicatoribus se dixisset: transissem simpliciter, minimè in aliquo cunctabundus. Coadiutores enim Dei sunt, quem & audiere loquentem: Qui non colligit mecum, dispergit. Sed neq; hoc mihi ab re videbitur, si dixerit quis ab eis fundatam siue ædificatam. Siquidem hoc fecerunt vnà cum illo qui in euãgeliis loquitur: Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: &, quia fundata est supra firmam petram. Nunc verò nihil horum loquens, sed præter solitum quidem perhibens se inuentam, cunctari aliquantum nos facit, atque in suspicionem adducit latêre loco quod sit diligẽtius intuendum. Volebam fateor prætereri, méque subducere huic scrutinio, cui sufficere non sentirem. Cæterum reminiscens in quãtis æquè dubiis & obscuris vobis quidem sursum corda leuantibus, etiam supra spem meam adiutum me senserim, pudet diffidentiæ: & reprehendens timorem meum, adorior non quidem temere quod timidè refugiebam. Aderit (vt confido) solitum adiutorium: quod si minus, apud beneuolos tamen adiutores non erit ociosum quod volui. Verum hoc habebit sequens sermo principium, nam præsentem hic claudimus. Ipse autem det vobis ea quæ dicuntur non solùm tenere memoriter, sed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere, sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Matth.8.b

Matth.12.c

Matth.16.c & 17.d

Ephes.5.g

Quod sponsa, id est ecclesia electorum prædestinata est à Deo ante secula, & præuenta ab eo vt quæreret eum & conuerteretur. Sermo LXXVIII.

AD verbum inuentionis (si bene memini) illic stetimus & hæsimus scrupulosius, videlicet audientes quod sponsa à prædicatoribus suis se inuentam dixerit. Porro caulæ nostræ cunctationis & dubitationis à nobis expressæ sunt, & visum est à nobis aliquid esse quærendum: sed non in calce sermonis, quo iam arctabamur, quod quæsitum est potuit explicari. Quid restat nisi vt debitum iam soluamus? In explicatione sacramenti, magni illud loquor quod doctor gentium interpretatus est in Christo & in ecclesia sanctum castúmque connubium: ipsum est opus nostræ salutis: in eo, inquam, tres sibi inuicem cooperãtur, Deus, angelus, homo. Et Deus quidem quidni operetur, & curam gerat nuptiarum dilecti filij sui? Ipse verò ac tota voluntate & vtique per se ipse sufficeret, & absque adminiculo horũ, hi autem sine ipso possunt facere nihil. Ergo quod ex illis assciuit in opus ministerij huius, non sibi solatium, sed profectum quæsiuit in illis. Nã hominibus quidem merita locauit in opere, secundum illud: Dignus est operarius mercede sua: & quia vnusquisque secundum propriũ laborem accipiet, siue qui in fide plantat, siue qui rigat quod plantatum fuerit. Angelorum autem cùm ad salutem humani generis ministerio vtitur, nónne facit vt ab hominibus angeli diligantur? Nam quia ab angelis homines diligantur inde vel maximè aduerti potest, quod antiqua suæ ciuitatis damna ex hominibus resarcitum iri angeli non ignorant. Nec aliis profecto legibus regnum charitatis regi decebat, quàm piis ipsorum qui pariter regnaturi sunt, mutuisque amoribus & puris affectionibus in inuicem & in Deum. Est autem in modo operandi differentia multa, pro cuiusque nimirum operarij dignitate. Deus nẽpe facit quod vult sola ipsa facilitate volendi, sine æstu, sine motu, sine præiudicio loci vel temporis vel causæ vel personæ. Est enim dominus Sabaoth, qui cũ trãquillitate iudicat omnia. Est sapientia disponens omnia suauiter. Porro angelus non absque motu operatur tam locali quàm temporali, sine æstu tamen. Homo autem nec ab æstu animi, nec à motu corporis animíque liber est in operando. Denique cum timore & tremore suam ipsius iubetur operari salutem, atque in sudore vultus sui comedere panem suum. His ita explicatis intuere nunc mecum in hoc tam magnifico opere nostræ salutis tria esse quædam quæ sibi vendicat auctor Deus, præuenítque in illis omnes auxiliatores & cooperatores suos, prædestinationẽ, creationem, inspirationem. Quarum prædestinatio, non dico ab exortu ecclesiæ, sed ne à mundi principio quidem principium habuit, non denique à tempore illo vel illo: ante tẽpora est. Porro creatio cum tempore, inspiratio iam in tempore fit vbi & quãdo vult Deus. Sane secundum prædestinationem nunquam ecclesia electorum penes Deum non fuit. Si miratur hoc infidelis, audiat quod magis miretur: nunquam non grata extitit, nunquam non dilecta. Quidni audacter loquar arcanũ quod mihi de corde Dei prõptus ille supernorum delator consiliorum aperuit? Paulum dico, qui vt multa alia, ita hoc quoque de diuitiis bonitatis eius nõ est veritus diuulgare secretum. Benedixit nos (inquiens) in omni benedictione spirituali in cœlestib' in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate. Et addit: Qui prædestinauit nos in adoptionẽ filiorum per Iesum Christum in ipso, secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo. Nec dubiũ quin voce omnium electorum ista dicantur, & ipsi ecclesia sunt. In illo igitur tam profundò æternitatis sinu antequam in lucem opus prodiret huius creationis, quis illam vel beatorum spirituum inuenire aliquo modo valuerit, nisi cui ipsa æternitas Deus voluerit reuelare? Sed & cum iam ad nutum creantis visa est emersisse in species formasque factitias has atque visibiles, non continuò tamen inuenta est à quoquam hominum vel angelorum, eo quod non agnosceretur, imagine terrestris hominis adũbrata, & operta mortis

Luc.10.g

Sapien.8.a

Gen.3.d

Ephes.1.a

Ibidem.

mortis caligine. Sine quo generalis velamine cõfusionis, nemo filiorum hominũ intrauit hanc vitam, vno sane excepto qui ingreditur sine macula. Emanuël is est, qui tamen & ipse ex nobis pro nobis nostri se induit maledicti nostríque peccati similitudinem, non veritatem: sic enim habes: Quia apparuit in similitudine carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne. Decætero vnus omnibus per omnia introitus est, electis dico & reprobis. Non enim est distinctio. Omnes peccauerunt, & omnes capitium suæ verecundię portant. Propter hoc itaque etsi in rebus conditis iam creata existẽs ecclesia, nec sic tamen à creatura vlla inueniri poterat vel agnosci, miro vtroque modo interim latens & intra gremium beatæ prædestinationis, & intra massam miseræ damnationis. Cæterum quam celauerat ab æterno prædestinans sapientia, & itẽ creans potentia minimè prodiderat ab initio, visitans profecto gratia suo in tempore reuelauit, secundũ operationem quam ideo inspirationem supra nominaui, quòd de sponsi spiritu humanis infusum spiritibus quippiam fuerit in præparationem euangelij pacis, id est parare viam Domino, atque euãgelio gloriæ eius ad corda omnium quotquot erant prædestinati ad vitam. Frustra vigiles laborassent in prædicando, si non hæc gratia præcessisset. Nunc vero videntes velociter currere verbum, & populos nationum ad Dominum in omni facilitate conuerti, concurrere in vnitatem fidei tribus & linguas, atque in vnam colligi matrem catholicam terminos terræ, cognouerunt de diuitiis gratiæ, quæ à seculis absconditæ tenebantur in abdito prædestinationis æternę, & gauisi sunt eam se inuenisse, quam ante secula dominus elegerat in sponsam sibi. Ex quo (vt opinor) clarum fit non ociosum esse quod se inuctam ab his sponsa testata est, sed propterea quod se ab ipsis collectam agnosceret non electam, cõpertam non conuersam. Et nempe adscribenda cuiusque conuersio est, cui dicere necesse habent vniuersi illud de psalmo: Conuerte nos Deus salutaris noster. Sed non æquè illi fortassis inuentionis vocem competenter aptarim, sicut conuersionis. imòverò sic est. Non est inuenire domino, sed præuenire: & inuentionẽ præuentio excludit. Denique quid inueniat, qui nihil vnquam non nouit? Nouit dominus qui sunt eius, ait quidam. Ipse vero quid? Ego scio (ait) quos elegerim à principio. Planè quam ab æterno præsciuit, quam elegit, quam dilexit, quam condidit: rationis non erat ab eodem perhiberi inuctam: præparatam tamẽ ab ipso vt inueniretur, fidenter dixerim. Nam qui vidit, testimonium perhibuit, & scimus quia verum est testimonium eius. Vidi, inquit, ciuitatẽ sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo à Deo paratam tanquam sponsam ornatam viro suo. Isque è vigilibus vnus qui custodiunt ciuitatem. Sed audi ipsum eius præparatorem veluti digito eam demonstrantem vigilibus, sed sub tropo altero. Leuate oculos vestros, ait, & videte regiones quia albæ sunt iam (id est præparatæ) ad messem. Ex hoc paterfamilias operarios inuitat ad opus, quando iam senserit sic omnia præparata, vt absque multo sui ipsorum labore gloriari & dicere queant, Quoniam coadiutores Dei sumus. Quid enim facturi sunt? Nempe sponsam quæsituri, inuentæque indicaturi de dilecto. Non enim suam quærent, sed sponsi gloriam, quoniam sponsi amici sunt. Et pro hac non multum apud illam laborabunt: adest, iámque illum tota deuotione requirit, intantum præparata est voluntas eius à domino. Denique necdum illis vigilibus quicquam loquentibus, interrogat de dilecto, & præuenit prædicatores suos, præuenta ipsa, percunctãs & dicens: *Num quem diligit anima mea, vidistis?* Bene proinde se inuentam perhibuit ab his qui custodiunt ciuitatem, quæ à domino ciuitatis prænognitam iam se nouerat & præuentam, quatenus illi talem eam inuenirent, non facerent. Sic à Petro Cornelius, & Paulus ab Anania inuenti sunt: nam ambo præuenti à domino erant & parati. Quid Saulo paratius, qui supplici iam & mente & voce clamauerat: Domine, quid me vis facere? Nec minus Cornelius, qui eleemosynis & orationibus suis, domino quidem eas sibi inspirante, promeruit peruenire ad fidem. Inuenit quoq; Philippus Nathanaëlem, sed prius dominus illum cum esset sub ficu iam viderat. Quæ domini visio nunquid non præparatio fuit? Et Andreas Simonem fratrem suum nihilo minus inuenisse refertur, sed præuisum æque à domino atque præscriptum vt vocaretur Cephas, quasi fortis in fide. Legimus de Maria quòd inuenta fuerit in vtero habens de spiritu sancto. Existimo autem simile quid habere in hac parte sponsam domini matri ipsius. Nisi enim & ipsa inuenta esset habens de spiritu sancto, nequaquam ab inuentoribus suis tam familiariter requisisset de eo cuius spiritus est ille. Non sustinuit vt illi essarentur ad quid venissent, ipsa locuta est, & quidem ex abundantia cordis. *Num quem diligit anima mea, vidistis?* Sciebat quia beati oculi quividissent: & admirãs eos qui viderant, aiebat: Num vos estis quibus videre donatum est, quem tot reges & prophetæ voluerunt videre & non viderunt? Num vos estis qui meruistis in carne aspicere sapientiam, in corpore veritatem, in homine Deum? Multi dicunt, ecce hic est, & ecce illic: sed ego tutius mihi arbitror fidem accommodare vobis, qui manducastis & bibistis cum eo postquam resurrexit à mortuis. Et hoc dictum sit de eo quod sponsa scisitata est à vigilibus. Si quo minus, supplebitur sermone alio. Nũc autem ex hoc vel maxime liquet prœuentam fuisse à spiritu sancto: ab his vero qui custodiunt ciuitatem, inuentã, compertámque, quòd vere ipsa sit quam præsciuit & prædestinauit ante secula Deus, præparauítque dilecto filio suo delicias sempiternas in seculis æternis, vt sit sancta & immaculata in conspectu eius, germinans sicut lilium, & florens in æternum ante dominũ patrem domini mei Iesu Christi sponsi ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal.14.a

Rom.8.a

Cant.3.b

Actor.9.a

Actor.10.a

Ioan.1.f

Ibidem.

Matth.1.c

Marc.13.c

Cant.3.b

Psal.84.a

2.Tim.2.c

Ioan.13.b

Ioan.19.f

Apoc.21.a

Ioan.4.c

1.Cor.3.b

De amore tenaci & indissolubili quo anima tenet sponsum, & qualiter sponsus in fine seculi reuertetur ad synagogam Iudæorum saluandam. Sermo LXXIX.

NVm quem diligit anima mea, vidistis? O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose, qui præter te aliud cogitare non sinis, fastidis cætera, contemnis omnia præter te, te contentus. Confundis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordines, dissimulas vsum, modũ ignoras, totũ quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod consilij iudiciive videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captiuitatem. En omne quod cogitat ista & quod loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil: ita tibi ipsius & cor vendicasti, & linguam. Ait: *Ibidem.* *Num quem diligit anima mea, vidisti?* Quasi verò hi sciãt quid cogitet ipsa. Quem diligit anima tua, de ipso sciscitaris? Et non habet nomen? Quænam vero tu, & ille quis? Et hæc ita dixerim propter singularitatem eloquij, & insignem verborum incuriam, qua præsens scriptura cæteris dissimilis satis apparet. Vn H de in epithalamio hoc non verba pensanda sunt, sed affectus. Cur ita, nisi quòd amor sanctus (quem totius huius voluminis vnam constat esse materiam) non verbo sit æstimandus, aut lingua, sed opere & veritate? Amor vbique loquitur: & si quis horũ quæ leguntur, cupit adipisci notitiã, amet. Alioquin frustra ad audiendũ legẽdúmve amoris carmẽ, qui non amat accedit: quoniã omnino nõ potest capere igni tum eloquiũ, frigidũ pectus. Quomodo enim Grẽcè *1. Cor. 13.a* loquentem non intelligit qui Græcum non nouit: nec Latinè loquentem, qui Latinus non est, & ita de I cæteris: sic lingua amoris ei qui non amat barbara erit, sicut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Isti vero (vigiles loquor) quoniam de spiritu & ipsi acceperunt vt ament, sciunt quid loquitur spiritus, & amoris vocibus optimè compertus sibi, in promptu habent respondere in simili lingua, id est studiis amoris, pietatisque officiis. Denique ita in breui edoctam emittunt de eo quod quærit, vt dicat: *Paululum* *Cant. 3.b* *cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea.* Bene *paululum*, quia verbum abbreuiatum fecerunt ei, sym bolum fidei tradentes. Et quod sequitur, tale est. Oportebat quidem sponsam transire per eos per quos cognosceret veritatem, sed tamen & pertransire. Nisi enim pertransisset & ipsos, non inuenisset quem quærebat. Atque hoc ipsum suasum ab illis non ambigas. Non enim prædicabãt semetipsos, sed dominum suum Iesum, qui absque dubio & supra ipsos *Eccl. 24.* est, & vltra. Vnde & ait: Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me. Nec sufficiebat transire, sed & pertransire docetur. Siquidem pertrãsierat is quem vestigabat. Non modo enim de morte ad vitam transierat, sed pertrãsierat ad gloriam. Quidni etiã hanc oportuit pariter pertransire? Alioquin non poterat apprehendere quem non per eadem vestigia sequeretur, quocunque ierat. Et vt quod dico clarius sit, si dominus meus Iesus resurrexisset quidẽ à mortuis, sed ad cœlos minimè ascendisset, non poterat dici de eo quòd pertransierit, sed tantùm trãsierit: ac per hoc sponsam illum quærentem transire solummodo M oporteret, non pertransire. Nũc vero quoniam iam resurgẽdo trãsierat, & adiecerat pertrãsire, vtique ascẽdendo: meritò se etiã ista nõ transisse, sed pertrãsisse perhibuit: quæ hũc quidẽ fide & deuotione ad cœlos vsque secuta est. Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionem, pertransire. Et fortasse (quod vna dierũ dixisse me memini cum tractarem) nouerat illam, istam non nouerat. Ergo quod sibi deerat instructa ab illis, quia scilicet qui resurrexerat, etiam ascendisset: ascendit & ipsa pariter, hoc est, pertransiit & inuenit. *Cant. 3.b* Quidni inuenerit pertingens mente vbi ille corpore est? Paululum cum pertransissem eos, & bene eos, nam tam ipsos G quàm cætera membra sua quæ sunt super terram, caput nostrum punctis præcessit duobus atque transcendit, resurrectione (vt iam diximus) & ascẽsione. Etenim primitiæ Christus. Quòd si ille præcessit, & fides nostra. Vbi enim illa eum non sequeretur? Si ascenderit in cœlum, ipsa illic est: si descenderit in infernum, adest. Et si sumpserit pennas suas diluculo, *Psal. 138.b* & habitauerit in extremis maris: illuc, ait, manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Nónne denique secundum hanc omnipotẽs & summè bonus pater sponsi conresuscitauit & consedere nos fecit in dextera sua in celestibus? Atque hoc pro eo quod dixit ecclesia, Quia pertrãsiui eos: quoniam & semet pertransiit, fide stans quò necdum re ipsa peruenit. Arbitror & illud planum cur se pertransisse potius quàm transisse dicere maluit. Et nos transeamus ad ea quæ sequuntur: *Tenui eum, nec dimittam, donec intro-* *Cant. 3.b* *ducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ.* Ita est, extunc & deinceps non deficit genus Christianum, nec fides de terra, nec charitas de ecclesia. Venerunt flumina, flauerunt venti, & impe- *Matth. 7.d* gerunt in eam, & non cecidit, eo quòd fundata esset supra petram: petra autem est Christus. Itaque nec verbositate philosophorum, nec cauillationibus hæreticorum, nec gladiis persecutorum potuit ista aut poterit aliquando separari à charitate Dei, quæ *Rom. 8.g* est in Christo Iesu, adeo fortiter tenet quem diligit anima sua, adeo illi adhærere Deo bonum est. Glutino bonũ est, ait Esaias. Quid hoc tenacius glutino, *Psal. 72.d* *Esai. 41.b* quod nec aquis eluitur, nec ventis dissoluitur, nec scinditur gladiis? Deniq; aquæ multæ non poterunt K extinguere claritatẽ. *Tenui eũ, nec dimittam.* Et sanctus *Gen. 32.b* patriarcha: Non te, inquit, dimittã, nisi benedixeris mihi. Ista nõ vult eũ dimittere, & forte magis quàm patriarcha id nõ vult, quia nec pro benedictione qui dẽ. Siquidem ille benedictione accepta dimisit eũ, hæc autem nõ sic. Nolo, inquit, benedictionẽ tuam, sed te. Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Non dimittam te, nec si benedixeris mihi. *Tenui, nec dimittam.* Nec minus forsitan ille te- *Psal. 72.d* neri vult, cum perhibeat dicens: Deliciæ meæ esse *Cant. 3.b* L *Prou. 8.d* cum filiis hominum. Quódque pollicens ait: Ecce *Matth. 28.* ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Quid hac copula fortius, quæ vna duorum tam vehementi voluntate firmata est? *Tenui eum*, inquit. Sed nihilominus ipsa vicissim tenetur ab eo quem tenet, cui alibi dicit: Tenuisti manum dexteram meam. Quæ tenetur & tenet, quo- *Psal. 72.d* modo iam cadere potest? Tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur Tenetur autem potentia & misericordia domini. *Tenui eum, nec dittam, donec introducam* *Cant. 3.b* *illum in domũ matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ.* Magna ecclesiæ charitas, quę ne æmulæ quidẽ syna gogæ suas delicias inuidet. Quid benignius, quã vt quem diligit anima sua, ipsum communicare parata sit inimicæ? Nec mirum tamẽ, quia salus ex Iudæis est. Ad locum vnde exierat, reuertatur saluator, vt reliquiæ Israël saluæ fiant. Non rami radici, non matri filij ingrati sint. Non rami radici inuideant quod ex ea sumpsere, non filij matri quod de eius suxere vberibus.

vberibus. Teneat itaque ecclesia firmiter salutem A quam Iudæa perdidit, ipsa apprehendit, donec plenitudo gentium introeat, & sic omnis Israel saluus fiat. Velit in commune communem venire salutem, quæ sic ab omnibus capitur, vt nil singulis minuatur. Vtique hoc facit, & plus. Quid plus? Quod & nomen sponsæ illi optat & gratiam. Prorsus super salutẽ hoc, incredibilis charitatis, si nõ sermo quem locuta est ipsa, feciſſet fidem. Dixit enim (si aduertisti) velle se introducere quem tenebat, non modo in domum matris, sed & in cubiculum quoque, quod est prærogatiuæ indicium. Sufficiebat ad salutem, si *Luc. 19.b* domum intraret: at secretũ cubiculi signat gratiam. Hodie, ait, huic domui salus facta est. Quid ni sit domesticis salus saluatore ingresso domum? Sed quę *Cant. 3.b* in cubiculum meretur recipere, seorsum habet secretum suum sibi. Salus domui sit: thalamo deliciæ *Luc. 13.g* reconduntur: *In domum matris meæ introducam eum*, inquit. In quam domum, nisi de qua olim prænunciarat Iudæis: Ecce relinquetur vobis domus vestra de- *Hiere. 12.b* serta? Fecit quod dixit, sicut habes & de hoc testimonium eius in propheta. Reliqui, ait, domum meam, dimisi hæreditatem meam, & nunc ista pollicetur C reducere illum, & domui matris suæ perditam salutem restituere. Et si hoc parum videtur, audi quid *Ibid.* boni adiiciat: Et in cubiculum genitricis meæ. Qui ingreditur thalamũ, sponsus est. Magna amoris potentia. Saluator indignabundus exierat de domo & hæreditate sua, & nunc ad huius gratiam mitigatus inflectitur ita, vt redeat non modò saluator, sed & spõsus. Benedicta tu à domino filia, quæ & indignationem compescis, & hæreditatem restituis. Bene- *Psal. 34.a* dicta tu matri tuæ, cuius beneficio auertitur ira, re- *Osee. 2.d* uertitur salus, reuertitur qui dicat illi: Salus tua ego D sum. Non sufficit hoc, addat & dicat: Desponsabo te mihi in fide, despõsabo te mihi in iudicio & iustitia, desponsabo te mihi in misericordia & miserationibus. Sed memento, quia quæ has cõciliat amicitias, sponsa est. Quomodo ergo sponsum & hunc sponsum alteri cedit, ne dicam cupit? Non est ita. Cupit quidem illum matri filia bona, non tamen vt cedat illi, sed vt communicet. Sufficit vnus duabus, nisi quòd iam non erunt duæ, sed vna in ipso. Ipse est enim pax nostra, qui facit vtramque vnam, vt sit E vna sponsa & sponsus vnus Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De imagine siue verbo Dei, & anima quæ ad imaginem est subtilis disputatio: & de errore Gilleberti Pictauensis episcopi, quem Eugenius Papa damnauit in concilio Remensi.

Sermo LXXX.

QVidam vestrum (vt comperi) minus æquo animo ferũt, quòd ecce iam per aliquot dies dum F stupori & admiratio ni sacramentorum inhærere delectat, sermo quem, ministramus, aut nullo fuerit aut exiguo admodum moralium sale conditus. Id quidem præter solitum. Sed num quæ dicta sunt, reuisere licet? Nor, procedo nisi prius reuoluam omnia. Eia dicete (si recordamini) à quonam scripturæ loco cœperit defraudatio hæc, vt rursum inde adoriar. Meum est resarcire damna, imò domini, de quo totum præsumimus. Quo itaque repetendum principio? An inde: *In lectulo meo quæsiui per noctes, quem dilt-* *Cant. 3.d* *git anima mea?* Ni fallor, inde. Abhinc tantum & deinceps cura vna fuit mihi harum allegoriarum densa discussa caligine ponere in lucẽ Christi & ecclesię secretas delicias. Igitur redeamus ad indaganda moralia. Nec enim mihi poterit esse pigrum, quod vobis commodum fuerit. Atque hoc ita congruè fiet si quæ dicta sunt in Christo & in ecclesia, verbo animæque eadem nihilominus assignemus. Sed dicit B mihi aliquis: Quid tu duo ista coniungis: Quid enim animæ & verbo? Multum per omnem modum. Primò quidẽ quòd naturarũ tanta cognatio est, vt hoc imago, illa ad imaginem sit: deinde quòd cognationem similitudo testetur. Nempe non ad imaginem tantum, sed ad similitudinem facta est. In quo similis sit quæris? Audi de imagine prius. Verbum est veritas, est sapientia, est iustitia: & hæc imago. Cuius? Iustitiæ, sapientiæ, & veritatis. Est enim imago hæc iustitia de iustitia, sapientia de sapientia, veritas de veritate, quasi de lumine lumen, de Deo Deus. Harũ rerum nihil est anima, quoniam non est imago. Est tamen earundum capax, appetẽnsque, & inde fortassis ad imaginem. Celsa creatura in capacitate quidem maiestatis, in appetentia autem rectitudinis insigne præferens. Legimus quia Deus hominem re- *Eccl. 7.d* ctum fecit, quod & magnum capacitas (vt dictum est) probat. Oportet namque id quod ad imaginem est, cum imagine conuenire, & non in vacuum participare nomẽ imaginis, quemadmodum nec imago ipsa solo vel vacuo nomine vocitatur imago. Habes *Philip. 2.a* vero de eo qui imago est, quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualẽ Deo. Vbi tibi vtique eius & in forma Dei innuitur rectitudo, & in æqualitate maiestas: vt dum rectitudini rectitudo, & magnitudo magnitudini comparatur, consonanter sibi altrinsecus respondere appareat quod ad imaginem est, & imaginẽ sicut imago quoque nihilo minus in vtroq; respondet illi cuius imago est. Nempe ipse est de quo sanctum Dauid audi- *Psal. 146.b* stis in psalmis canentem, nunc quidem: Magnus do- *Psal. 91.c* minus noster, & magna virtus eius. nunc vero, Rectus dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Ab isto recto & magno Deo habet imago eius vt & ipsa recta & magna sit, habet anima quæ ad imaginem est. Sed dico, nihilne ergo amplius habet imago ab anima quæ ad imaginem est, quia & huic magnum rectúmque assignamus? Et plurimum. Hæc ad mensuram accepit, illa ad æqualitatem. An non plus hæc? Aduerte & aliud. Huic vtrũque aut creatio aut dignatio contulit, illi generatio. Atque id magnificentius esse non dubium est. Sed ne hoc quidem eminentius esse quis abnuat, quòd cum à Deo huic, illi & de Deo vtrunque sit, id est de Dei substantia? Est enim consubstantialis Deo imago sua, & omne quod eidẽ suæ imagini impartiri videtur, ambobus est substantiale, nõ accidentale. Adhuc vnum attende in quo imago non parum eminet. Magnum & rectũ, ista duo natura à sese desecrepare quis nesciat? in imagine vnum sunt. Neque hoc solum, vnũ sunt & cum imagine. Imagini enim non modo id rectum est esse quod magnum esse, sed etiam id magnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectúmque esse, quod esse: animæ non ita. Et magnitudo eius, & rectitudo ipsius diuersæ ab ea, diuersæ inuicem sunt. Si enim (vt supra docui) eo anima magna est quo capax æternorum, eo recta quo
Coloss. 3. a appetens supernorum: quæ non quærit nec sapit quę sursum sunt, sed quæ super terram, non plane est recta, sed curua, cum tamen pro huiusmodi magna esse non desinat, manens vtique etiam sic æternitatis capax.
Psal. 38 b Neque enim illius aliquando non capax erit, etiam si nunquam capiens fuerit, vt sit quomodo scriptum est: Veruntamen in imagine pertransit homo. Ex parte tamen, vt eminentia verbi appareat de ipsa integritate. Quò enim à magno rectóve verbum cadat, quod sic ea vtiq; habet, vt sit quæ habet? Vel ideo ex parte, ne si toto priuaretur, nõ superesset spes salutis, nam si desinat magna esse, & capax quippe de capacitate (vt dixi) æstimatur animæ magnitudo. Quid vero sperare posset cuius capax non foret? Itaque per amaritudinem quam retetat etiam perdita rectitudine in imagine pertransiit homo, vno quasi claudicans pede, & factus filius alienus. De
Psal. 17. g talibus enim reor dictum: Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. Pulchrè appellati sunt filij alieni: nam filij propter retentam magnitudinem, alieni propter amissam rectitudinem. Nec dixisset, claudicauerunt, sed corruerunt, aut quippiam simile, si ex toto hominis imaginem exuissent. Nunc verò secũdum magnitudinem quidem in imagine pertransit homo: quantum vero ad rectitudinem veluti claudicans conturbatur & deturbatur ab imagine,
Psal. 38. b scriptura ita dicente: Veruntamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur. Frustra omnino thesaurizat, & ignorat, & cui congregabit ea. Cur ignorat nisi quia inclinans se ad hæc infima & terrena, thesaurizat sibi terram? Prorsus ignorat de his quæ terræ committit, cui congregabit ea, tineæne demollienti, an furi effodienti, hosti diripienti, an igni deuoranti? Et inde misero homini incuruãti se, & incubanti his quæ in terra sunt, flebilis vox illa de
Psal. 37. d psalmo: Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem, tota die contristatus ingrediebar. In semetipso
Eccli. 7. d siquidem experitur veritatem illius sentẽtiæ sapientis: Deus rectus hominem fecit, ipse autem se implicuit doloribus multis. Et continuo vox ludibrij
Esa. 51. d ad eum: Incuruare, vt transeamus. Sed vnde venimus huc? Nempe inde, cũ docere vellemus rectum magnúmque (quo gemino bono diffinieramus imaginem) nec in anima esse vnum, nec cum anima, quemadmodum in verbo & cum verbo ea vnũ esse fideli æquè assertione docuimus. Et de rectitudine quidem ex his quæ dicta sunt, liquet quod diuersa & ab anima sit, & ab animæ magnitudine, quandoquidẽ ea etiam non existente & anima manet & magna. Verùm magnitudinis animæque diuersitas vnde docebitur? Non enim inde potest vnde rectitudinis animæque monstrata est, cũ nõ sicut rectitudine ita & magnitudine sua priuari anima possit: non est tamen sua magnitudo anima. Nam etsi anima non inuenitur absque magnitudine sua, ipsa tamen & extra animam reperitur. Quæris vbi? In angelis. Inde quippe magni sunt angeli, vnde animæ magnitudo comprobatur, ex captu videlicet æternitatis. Quòd si eo constitit animam discrepare à rectitudine sua, quod ea carere possit: quidni æquè liqueat esse diuersam & à sua magnitudine quam sibi propriam vendicare non possit? Cum itaque nec illa in omni, nec ista in sola sit anima, patet vtramque indifferenter differre ab ea. Item. Nulla forma est id, cuius est forma. Est autem magnitudo, forma animæ. Nec enim ideo non forma, quia inseparabilis est illi. Hoc siquidem sunt substantiales differentiæ omnes, hoc non modo proprie propria, sed & propria quædam, hoc etiam aliæ innumerabiles formæ. Nõ igitur sua magnitudo anima, nõ magis quam sua nigredo coruus, quam suus candor nix, quàm sua risibilitas seu rationalitas homo: cũ tamen nec coruum sine nigredine, nec sine candore niuẽ, nec hominẽ qui non risibilis sit & rationalis, vnquam reperias. Ita & anima & animæ magnitudo etsi inseparabiles, diuersæ tamen abinuicẽ sunt. Quomodo nõ diuersæ: cũ hæc in subiecto, illa subiectũ & substãtia sit? Sola sũma & increata natura, quæ est trinitas Deus, hanc sibi vendicat merã singularémq; suæ essentiæ simplicitatẽ, vt non aliud & aliud, non alibi quoq; & alibi, sed ne modo quidẽ & modo inueniatur in ea. Nẽpe in semet manens quod habet est: & quod est, semper & vno modo est. In ea & multa in vnũ, & diuersa in idem rediguntur, vt nec numerositate rerũ sumat pluralitatẽ, nec alterationem de varietate sentiat. Loca omnia cõtinet, & quæque suis ordinat locis, nusquam contenta locorum. Tẽpora sub ea transeunt, non ei. Futura non expectat, præterita nõ recogitat, præsentia non experitur. Recedant à nobis charissimi, recedãt nouelli non dialectici, sed hæretici, qui magnitudinem qua magnus est Deus, & item bonitatem qua bonus, sed & sapiẽtiam qua sapiens, & iustitiam qua iustus, postremò diuinitatem qua Deus est, Deũ non esse impiissimè disputant. Diuinitate, inquiũt, Deus est, sed diuinitas non est Deus: Forsitan non dignatur Deus esse quæ tanta est vt faciat Deum. Sed si Deus nõ est, quid est? Aut enim, De° est, aut aliquid quod nõ est Deus, aut nihil. Equidẽ non das Deum esse. Sed ne nihilum quidem (vt opinor) dabis, quam vsque adeo necessariam Deo esse fateris, vt non modo absque ea Deus esse non possit, sed ea sit. Quòd si aliquid est quod nõ est Deus: aut minor erit Deo, aut maior, aut par. At quomodo minor, qua De° est? Restatvt aut maiorem fatearis, aut parem. Sed si maior, ipsa est summum bonum, non Deus. Si par, duo sunt summa bona, non vnum. Quod vtrunque catholicus refugit sensus. Iam de magnitudine, bonitate, iustitia, sapientiáque, idem per omnia quod de diuinitate sentimus: vnum in Deo sunt & cum Deo. Nec enim aliunde bonus, quàm vnde magnus: nec aliunde iustus aut sapiẽs, quàm vnde magnus & bonus: nec aliunde deniq; simul hæc omnia est, quàm vnde Deus, & hoc quoque non nisi seipso. Sed dicit hæreticus: Quid? Deum diuinitatem esse negas? Nõ, sed eandem diuinitatem qua est, Deũ nihilo minus assero, ne Deo excellentius aliquid esse assentiar. Nã & magnitudine dico magnum, sed quæ ipse est, ne maius aliquid Deo ponam: & bonitate fateor bonũ, sed non alia quàm ipse est, ne melius ipso aliquid mihi videar inuenisse: & de cæteris in hunc modum securus & libens pergo inoffenso (vt aiunt) pede in eius

eius sententiam qui dicebat: Deus nõ nisi ea magnitudine magnus est, quæ est quod ipse. Alioquin illa erit maior magnitudo quàm Deus. Augustinus hic est, validissimus malleus hæreticorũ. Si quid itaque de Deo propriè dici possit, rectius congruentiúsque dicetur, Deus est magnitudo, bonitas, iustitia, sapiẽtia: quàm Deus est magnus, bonus, iustus, aut sapiẽs. Vnde non immeritò nuper in concilio quod papa Eugenius Remis celebrauit, tam ipsi quàm cæteris episcopis peruersa visa est & omnino suspecta expositio illa in libro Gilleberti episcopi Pictauiensis, quo super verba Boëthij de trinitate, sanissima quidem atque catholica, commentabatur hoc modo: Pater est veritas, id est verus. Filius est veritas, id est verus. Spiritus sanctus est veritas, id est verus: & hi tres simul non tres veritates, sed vna veritas, id est vnus verus. O obscuram peruersamque explanationem! Quàm verius saniúsque per contrarium ita dixisset: Pater est verus, id est veritas. Filius est ver°, id est veritas: Spiritus sanctus est verus, id est veritas: & hi tres vnus verus, id est vna veritas. Quod quidem fecisset, si sanctum dignaretur. Fulgẽtium imitari, qui ait: Vnã quippe veritas vnius Dei, imò vna veritas vnus Deus non patitur seruitium atque culturam creatoris creaturæque coniungi.

Bonus corrector, qui veracissimè de veritate loqueretur, qui piè catholicéq; sentiret de vera & mera diuinæ simplicitate substantiæ, in qua nihil esse possit quod ipsa non sit, & ipsa Deus. Quãquam manifestius in nonnullis locis aliis à rectitudine fidei liber ille præfati episcopi visus est discrepare, quorũ (verbi causa) adhuc vnum pono. Nam dicente auctore: Cum dicitur, Deus Deus Deus, pertinet ad substantiam: noster commentator intulit, non quæ est, sed qua est: quod absit vt assentiat catholica ecclesia, esse videlicet substantiam vel aliquam omnino rem qua Deus sit, & quæ non sit Deus. Sed hæc minimè iam contra ipsum loquimur (quippe qui in eodem conuentu sententiæ episcoporum humiliter acquiescens, tam hæc quàm cætera digna reprehensione inuenta proprio ore damnauit) sed propter eos qui adhuc librum illum cõtra apostolicum vtique promulgatum ibidem interdictum transcribere & lectitare feruntur, contentiosius persistentes sequi episcopũ in quo ipse non stetit, & erroris quàm correctionis magistrum habere malentes. Non solum autem, sed & propter vos, occasione accepta de differentia imaginis & animæ quæ ad imaginem facta est, operæpreciũ credidi excursum hunc facere, vt si qui fortè ex aquis furtiuis, quæ dulciores videntur, aliquando aliquid biberint, sumpto antidoto euomant illud, & purgato mentis stomacho, ad id quod secũdum promissionem nostram dicendum de similitudine supereſt accedentes, puriora iam in gaudio non de nostris hauriant, sed de fontibus saluatoris sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter anima verbo Dei similatur per simplicitatem essentiæ, immortalitatem, & arbitrij libertatem.
Sermo LXXXI.

QVæsitum est ante de affinitate animæ ad verbum, atque id quidem necessariè. Quæ enim conuentio tantæ maiestati & tantæ paupertati, vt more & amore sponsorum veluti ex æquo sese complecti referantur sublimitas illa & illa humilitas? Nam si verè id dicimus, valde læta fiducia est, si falso, valde punienda audacia. Propterea ergo de conuenientia horum quærendum fuit, quæ quidem iam multa inuenta est, sed non omnis. Quis vel nimis hebes non videat quàm se è vicino respiciant imago, & quod ad imaginem est? Quorũ vtiq; vnum vni, & alterum alteri, sermo (si recolitis) assignauit hesternus. Nec de imagine tantùm, sed etiam de similitudine demonstrata ibidem propinquitas est, nisi quòd ipsa similitudo in quo vel in quibus potissimum constat, necdum à nobis est declaratum. Age iam intendamus declarationi huic, vt quo anima plenius suam agnouerit originem, eo amplius erubescat vitam habere degenerem. Imò vero quod peccato vitiatum deprehenderit in natura, studeat reformare industria: vt digne suo genere, Dei quidem munere sese regens, ad amplexus verbi fidenter accedat. Aduertat igitur ex hac diuinæ ingenuitate similitudinis inesse sibi illã suæ substãtiæ naturalem simplicitatem, qua hoc est illi esse, quod viuere: & si non quod bene, quodve beate viuere: vt sit similitudo, non æqualitas. Gradus propinquus, gradus tamẽ. Neque enim vnius excellentiæ pariſve fastigij sunt, hoc habere esse quod viuere, & itẽ habere hoc esse quod beate viuere. Ergo si verbi est illud propter sublimitatẽ, hoc animæ propter similitudinem, salua quidem eminentia verbi: palam est affinitas naturarum, palam animæ prærogatiua. Et vt quod dicitur planius fiat, soli Deo id est esse, quod beatum esse, atque hoc primum & purissimum simplex. Secundum autẽ simile est huic, id videlicet habere esse quod viuere, atq; hoc animæ est. Ex hoc etsi inferiori gradu, ascendi potest nõ modò ad bene, sed etiam ad beate viuendũ: non quia vel tunc sit hoc esse quod beatum esse illi qui eo peruenerit, quatenus ita glorietur pro similitudine, vt tamen pro disparitate habeat semper vnde omnia ossa eius dicant: Domine quis similis tui? Bonus tamen animæ gradus, ex quo & solo ad beatã ascenditur vitã. Sunt nãq; viuentia, & horũ genera duo, quæ sentiũt, & quæ nõ sentiũt. Porrò insensibilibus sensibilia præferũtur, atq; vtrisq; vita qua viuitur & sentitur. Non stabũt pariter in gradu vno vita & viuens, multò minus vita, & quæ sunt sine vita. Vita anima est viuens quidem, sed non aliunde quàm seipsa, ac per hoc non tam viuens quàm vita, vt propriè de ea loquamur. Inde est quòd infusa corpori viuificat illud, vt sit corpus de vitæ præsentia non vita, sed viuens. Vnde liquet, ne viuo quidem corpori id viuere esse quod esse, cum esse, & minimè viuere possit. Multò minus quæ vitæ expertia sunt, ad hunc gradũ assurgent. Sed nec omne quod vita dicitur vel est, continuò valebit pertingere huc. Est pecorum, est & arborum vita, sensu altera vigens, altera carẽs. Et neutri tamen idem esse quod viuere est: cùm (vt quidem multorũ opinio est) ante in elementis, quàm vel illa in membris, vel ista in ramis extiterint. At secũdum hoc cum desinunt viuificare, simul viuere cessant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed nō & esse. Soluuntur pariter & dissoluuntur, tanquam non alligatæ tantùm, sed & colligatæ. Neque enim vnum simplex est quæque harum, sed ex pluribus constans: & propterea non redigitur in nihilum, sed dissilit in partes, vt & ad suum quodque recurrat principium: verbi causa aër ad aërem, ignis ad ignem, & reliqua in hunc modum. Nequaquam igitur tali vitæ idem esse & viuere est, quæ est & quādo non viuit.

Porrò nihil horum quibus non hoc esse quod viuere sit, ad bene beatéque viuendum quandoq; proficiet vel emerget: quippe quod neque ad hunc inferiorem gradum potuit peruenire. Sola quæ in ipso stare cognoscitur anima hominis, in eo dignitatis creata est vita à vita, simplex à simplici, immortalis ab immortali: vt non sit longè à summo gradu, vbi scilicet id esse quod beate viuere est: in quo solus stat beatus & solus potens rex regum, & dominus dominantium. Accepit itaque in sui conditione anima etsi non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradui quantum licet appropians, non pertingens tamen. Neque enim vel ipsi (vt supra diximus) hoc erit aliquando esse quod beatam esse, nec quando beata erit. Fatemur similitudinem, æqualitatem renuimus. Verbi causa, vita Deus, vita & anima est: similis quidem, sed dispar. Porrò similis, quod vita, quòd seipsa viuens, quod non tantum viuens, sed & viuificans: sicut & ille hæc omnia est. Dispar verò quantum à creante creata. Dispar, quòd vt nisi creata ab illo non esset, sic nisi ab ipso viuificata non viueret. Non viueret dico, sed spirituali vita, nō naturali. Nā naturali quidē etiam quę non spiritualiter viuit, immortaliter viuat necesse est. At qualis vita, in qua satius foret non nasci, quam non ab ea mori? Mors potius est, & ideo grauior, quia peccati, nō naturæ. Deniq; mors peccatorū pessima. Ita ergo quæ secundū carnē viuit anima, viuēs mortua est, quippe cui bonum erat omnino non viuere, quā sic viuere. A qua nimirū vitali quadā morte minimè vnquam resurget nisi per verbū vitæ, imò per verbū vitam viuentē vtiq; & viuificantē. Aliàs autē immortalis est anima, & in hoc nihilo minus verbo similis quidem, sed nō æqualis. Nā intantū superexcellit immortalitas deitatis, vt apostolus dicat de Deo: Qui solus habet immortalitatē. Quod ego reor pro eo dictum, quòd solus sit natura incommutabilis Deus, qui ait: Ego dominus, & nō mutor. Vera nāq; & integra immortalitas tam non recipit mutationē, quàm nec finē, quòd omnis mutatio, quædā mortis imitatio sit. omne etenim quod mutatur, dū devno ad aliud trāsit esse, quodāmodo necesse est moriatur quod est, vbi esse incipiat quod non est. Quòd si tot mortes quot mutationes, vbi immortalitas? Et huic vanitati subiecta est ipsa creatura non volēs, sed propter eum qui subiecit eam in spe. Attamen immortalis anima est: quoniam cum ipsa sibi vita sit, sicut non est quò cadat à se, sic non est quò cadat à vita. Verum cum constet suis affectibus mutari eā, agnoscat ita se Deo in immortalitate similem, vt sciat sibi deesse nō modicam immortalitatis partem, soli cedēs absolutam perfectámq; immortalitatē, apud quē non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Nō mediocris tamen animæ dignitas præsenti disputatione cōperta est, quæ gemina quadam vicinitate naturæ verbo appropiare videtur, simplicitate essentiæ, & perpetuitate vitæ. Sed enim adhuc vnum occurrit quod minimè præteribo: nec enim minus insignem similémve minus verbo animā facit, & fortè etiam plus. Arbitrij libertas hæc est, planè diuinū quiddā præfulgens in anima tāquā gemma in auro. Ex hac nempe inest illi inter bonū quidem & malū, necnon inter vitam & mortem, sed & nihilo minus inter lucem & tenebras, & cognitio iudicij, & optio eligendi: & si qua sunt alia quæ similiter circa animi habitū sese è regione respicere videātur, nihilo minus inter ipsa censorius quidā arbiter is animæ oculus diiudicat & discernit: sicut arbiter in discernendo, ita in eligēdo liber. Vnde & liberū nominatur arbitrium, quòd liceat versari in his pro arbitrio voluntatis. Inde homo ad promerēdū potis. Omne etenim quod feceris bonū malúmve, quod quidē non facere liberum sit meritò ad meritum reputatur. Et vt meritò laudatur non is tantū qui potuit facere mala & non fecit, sed & qui potuit non facere bona & fecit: ita malo non caret meritò tam is qui potuit non facere mala & fecit, quam qui potuit facere bona & nō fecit. Vbi autem non est libertas, nec meritum. Propterea quæ sunt carentia ratione animalia nihil merētur: quia sicut deliberatione, ita & libertate carēt. Sensu aguntur, feruntur impetu, rapiuntur appetitu. Neq; enim iudiciū habent quo se diiudicent siue regant, sed ne instrumentum quidem iudicij, id est rationē: inde est quòd nō iudicātur, quia non iudicāt. Quanā quippe ratione ab his exigatur ratio quā nō acceperūt? Hāc vim à natura solus homo nō patitur, & ideo solus inter animātia liber. Et tamen interueniente peccato patitur quandā vim & ipse, sed à voluntate, non à natura, vt ne sic quidē ingenita libertate priuetur. Quod enim voluntarium, & liberum. Et quidē peccato factū est, vt corpus quod corrumpitur, aggrauet animā, sed amore, nō mole. Nā quòd surgere anima per se iā non potest quæ per se cadere potuit: voluntas in causa est, quæ corrupti corporis vitiato ac vitioso amore languescens & iacens, amorem pariter iustitiæ non admittit. Ita nescio quo prauo & miro modo ipsa sibi voluntas peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, vt nec necessitas cū volūtaria sit excusare valeat volūtatē, nec volūtas cū sit illecta excludere necessitatē. Est enim necessitas hęc quodāmodo voluntaria. Est fauorabilis vis quędā premendo blandiens, & blandiēdo premens: vnde sese reavolūtas, vbi semel peccator consenserit, nec excutere iam per se, nec excusare tamen vllatenus de ratione queat. Inde querula illa vox veluti gemētis sub onere necessitatis huius: Domine, inquit, vim patior, responde pro me. Sed rursus sciens quòd non iustè causaretur aduersus dominum, cū voluntas sua ipsius potius in causa foret, attēde quid secutus intulerit: Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim? Premebatur iugo, non alio tamen quam voluntariæ cuiusdam seruitutis: & erat pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se cum esset libera, seruam fecit peccati, peccato assentiendo: voluntas nihilo minus est, quæ se sub peccato tenet voluntariè seruiendo. Vide quid dicas,

Liberum arbitrium.

Sapien. 9.d

Esa. 38.c

dicas, ait aliquis mihi. Túne voluntariū dicis, quod iam necessarium constat esse? Verum quidem est, quòd voluntas seipsam addixerit, sed non ipsa se retinet, magis retinetur & nolens. Bene hoc saltem das, quia retinetur. Sed vigilanter retine voluntatem esse quam retineri fateris. Itaque voluntatem nolentem dicis? Non vtique voluntas retinetur non volens. Voluntas enim volentis est, non nolentis. Quod si volens retinetur, ipsa se retinet. Quid ergo dicet, aut quid respondebit ei, cum ipsa fecerit? *Ioan. 8.d* Quid fecit? Seruam se fecit: vnde dicitur: Qui facit peccatum, seruus est peccati. Propterea cum peccauit (peccauit autem, cum peccato obedire decreuit) seruam se fecit. Sed sit libera, si non adhuc facit. Facit autem in eadem seruitute se retinens. Neque enim nō volens volūtas tenetur: voluntas enim est. Ergo quia volens, seruam seipsam fecit: nō modo fecit, sed facit. Meritò proinde (quod sæpe memorandum est) quis respondebit illi cum ipsa fecerit, ipsa & faciat? Sed non me, inquis, decredere facies necessitatem quam patior, quam in memetipso experior, contra quam & assiduè luctor. Vbinam quæso hanc necessitatem sentis? Nónne in voluntate? Non ergo parum firmiter vis, quod & necessariò vis. Multum vis quod nolle nequeas, nec multum obluctās. Porrò vbi voluntas, & libertas. Quod tamen dico de naturali, non de spirituali, qua libertate (vt dicit apostolus) Christus nos liberauit. Nam de illa idem ipse dicit: Vbi spiritus domini, ibi libertas. Ita anima miro quodam & malo modo sub hac voluntaria quadam ac male libera necessitate & ancilla tenetur, & libera: ancilla propter necessitatem, libera propter voluntatem: & quod magis mirum, magisque miserum est, eo rea quo libera, eóque ancilla quo rea, ac per hoc eo ancilla quo libera. Miser ego homo, quis me liberabit à calumnia huius pudendæ seruitutis? Miser, sed liber. Liber, quia homo: miser, quia seruus. Liber, quia similis Deo: miser, quia contrarius Deo. O custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Posuisti enim, cum non prohibuisti. Alioquin ipse me posui, & factus sum mihimetipsi grauis. Iustissimè quidē, vt hostis tuus, hostis sit & meus, & qui tibi pugnat, repugnet & mihi. Ego verò qui tibi, ego qui mihimet contrarius factus sum, atque in mēbris meis inuenio quod contradicat & menti meæ, & legi tuæ. Quis me liberabit de manibus meis? Non enim quod volo, hoc ago, sed me non alio prohibente. Et quod odi, illud facio, sed me non alio compellente. Atque vtinam prohibitio hæc & hæc compulsio ita esset violenta, vt non esset voluntaria. forsitan enim sic possem excusari. aut certè ita esset volūtaria, vt non violenta. profectò enim sic possem corrigi. Nūc verò nusquam exitus misero patet, quem & voluntas (vt dixi) inexcusabilem, & incorrigibilem necessitas facit. Quis me eripiet de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui? Quærit quis de quo querar? De me. Ego ille peccator, ille exlex, ille iniquus. Peccator, quia peccaui: exlex, quia voluntate persisto agere contra legem. Nam mea voluntas ipsa est lex in membris meis, legi diuinæ recalcitrans. Et quoniam lex domini lex mentis meæ, sicut scriptum est: Lex Dei eius in corde ipsius; *Psal. 36.f*

per hoc & mihi ipsi mea ipsius voluntas contraria inuenitur, quæ est iniquitas maxima. Cui enim non iniquus, qui mihi sum? Qui sibi nequam, ait, cui bonus? Fateor non sum bonus, quia non est in me bonum. Consolabor me tamen, quia & sanctorum vox ista est: Scio quia non est in me bonum, inquit. Discernit tamen quod dicit: in se, in carne sua interpretans, propter contradictoriam legem quæ in ea est. Nam habet legem & in mente, eáque melior. An nō lex Dei bona? Quòd si malus propter legem malam: quomodo non propter bonam bonus? An mala sua est quæ est in carne sua, & ideo de mala malus, & minimè bonus de bona? Non est ita. Lex Dei eius in mente ipsius, atque ita in mente, vt sit & mentis. Testis est ipse qui ait: Inuenio aliam legē in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Nunquid suum quod carnis suæ est, & non suum quod mentis suæ est? Ego dico, & plus. Quidni dicam, quod idem ipse magister dicit? Nam mente quidē seruiens legi Dei, carne autem legi peccati, quid magis suum fateatur euidēter ostendit, cum malum quod in carne est, ita à se alienum censet, vt dicat: Itaq; iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Et ideo fortassis signanter aliam dixerit legem inuentam in membris suis, quòd alienam hanc & quasi aduentitiam reputaret. Vnde & adhuc ego aliquid audeo amplius, haud temerè quidem, Paulum videlicet non iam malum propter malum quod in carne habet, magis autem bonum propter bonum quod in mente habet. An non bonus, qui consentit legi Dei, quoniam bona est? Nam & si se it idem fateatur seruire legi peccati, carne hoc facit, nō mēte. Cum autem mente quidē seruiat legi Dei, carne autem legi peccati, quidnam potissimum horū Paulo imputandum putes, tu videris: nam mihi fateor facilè persuasum quod mētis, quàm quod carnis est, pluris esse non solum mihi, sed & ipsi Paulo, vt iam dictum est, qui ait: Si autem quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Sed de libertate ista sufficiant. In libello quem de gratia & libero arbitrio scripsi, diuersa fortasis de imagine & similitudine disputata leguntur, sed (vt arbitror) non aduersa. Legistis illa, ista audistis: quænam magis probetis, vestro iudicio derelinquo: vel si quid melius vtrisque sapitis, in hoc gaudeo & gaudebo. At quoquo modo illa se habeāt, tria quidem impræsentiarum præcipua commēdata tenetis, simplicitatē, immortalitatē, libertatē. Et hoc vobis liquidò apparere iam arbitror, animā pro ingenita atq; ingenua similitudine, quæ in his tam eximiè claret, non paruā cum verbo habere affinitatē, sponso ecclesiæ Iesu Christo domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Ecclī. 14.d

Rom. 7.d

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Iob. 7.d

Qualiter anima similis Deo manens, per peccatum tamen dissimilis facta est in simplicitate, immortalitate, & libertate. Sermo LXXXII.

QVid vobis videtur? Possumúsne iam regredi ad exponendi ordinem vnde digressi sumus, quia patet propinquitas verbi & animæ, pro qua vtique demonstranda digressio ipsa facta est? Possemus (vt mihi videtur) nisi parum quid dubietatis in his quæ dicta sunt, adhuc residere sentirem. Nil fu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rari volo. Non libenter prætereo quod vobis vtile putem. Et quomodo id audeam, de his præsertim quæ vobis accipio? Scio hominem aliquid aliquādo inter loquendum ex his quæ suggerebat spiritus, etsi non infideli, minus tamen fidenti animo retentantem & seruantem sibi, vt haberet quod diceret denuo tractaturus, & ecce vox ad eum (vt quidem ei visum est) donec istud tenebis, aliud nō accipies. Quid si retinuisset non prouidendo suæ inopiæ, sed fraternis profectibus inuidendo? nónne meritò & hoc ipsum quod videbatur habere, auferetur ab eo? Quod quidem longe à seruo vestro semper faciat Deus, sicut semper fecit. Sic mihi iugiter abundare dignetur fons ille indeficiens sapientiæ salutaris, quomodo sine inuidia vobis communicaui & refudi quicquid mihi infundere hactenus dignatus est ipse. Si ego vos fraudo, à quo iam non vereat ipse fraudari? Ne à Deo quidē. Est itaque in his quæ dicta sunt, aliquid quod (vt vereor ego) offendiculum dare queat, si nō complanetur. Et, ni fallor, sunt de hic stantibus, quibus iam scrupulum mouit quod ci ere volo. Trina illa verbi similitudo quam animæ I assignauimus, imò qua insignitam aduertimus, recolitisne quòd etiam inseparabiliter inesse illi visa fuerit nobis? Id quidem videatur aliquibus scripturarum testimoniis obuiare: vt verbi gratia est illud in psalmo: Homo cum in honore esset, non intellexit, cōparatus est iumentis insipiētibus, & similis factus est illis. Et item illud: Mutauerunt gloriā suam in similitudinem vituli comedentis fœnum: sed & quod apertè dictum est in persona Dei: Existimasti inique, quod ero tui similis: & pleraq; alia quæ simi- K litudinem Dei in homine, post peccatum deletā cōcorditer asseuerare videntur. Quid ergo dicemus ad hæc? Tria illa in Deo minimè esse, & sic alia quærenda in quibus similitudinem assignemus: aut esse quidem in Deo, sed non in anima, & ne sic quidē in his similitudinē inueniri? aut esse & in anima, sed posse etiam non inesse, ac per hoc non inseparabilia esse? Absit. Et in Deo & in anima sunt, & semper insunt, nec est quod nos aliquid horū dixisse pœniteat, ita totum subnixum est indubitata & absolutissima veritate. Sed quod scriptura loquitur de dissimilitudine facta: non quia similitudo ista deleta sit loquitur, sed quia alia superducta. Non planè anima natiuam se exuit formam, sed superinduit peregrinam. Illa ad dita, non ista perdita est: & quæ superuenit, obscurare ingenitam potuit, sed non exterminare. Denique obscuratum est insipiens cor illorum, ait apostolus. Et propheta: Quomodo obscuratum est aurū, mutatus est color optimus? Obscuratum aurum plāgit, M sed aurum tamen: mutatum colorem optimum, sed non fundamentum coloris euulsum. Manet in fundamēto prorsus inconcussa simplicitas, sed minimè apparet duplicitate operta humanæ dolositatis, simulationis, hypocrisis. Quàm incongruè simplicitati duplicitas admiscetur, quàm indignè tali fundamento talis structura committitur? Huiusmodi sibi versutiam serpens induerat, cum se vt deciperet consiliarium exhibebat, simulabat amicum. Huiusmodi quoque seducti ab eo paradisi incolæ induerant sibi, cum pudendam iam nuditatem tegere conarentur, & vmbra frondosi ligni, & frōdiū succin-

Psal.48.d *Psal.105.a* *Psal.49.d* *Rom.1.c* *Thren.4.c* *Gen.3.b*

ctoriis, & verbis excusatoriis. Quàm latè extunc & deinceps omnem posteritatem hereditarium hypocrisis virus infecit! Quem dabis de filiis Adam, qui quod est, non dico velit, sed vel patiatur videri? Sed perseuerat nihilo minus in omni anima cum originali duplicitate generalis simplicitas, & de collatione confusio augeatur. Perseuerat æq; immortalitas, sed fusca & tetra, irruente tenebrosa corporeæ mortis caligine. Nam etsi non priuatur vita, vitæ tamen beneficium suo corpori iam non sufficit vendicare. H Quid quòd ne suam quidem spiritualem duntaxat vitam retinet sibi? Anima nēpe quæ peccauerit, ipsa morietur. Nónne morte ista duplici incursante, illa qualiscunque immortalitas quam retentat, tenebrosa satis redditur & misella? Adde quod appetētia terrenorum (quæ quidem omnia ad interitū sunt) densat tenebras, ita vt in anima sic viuēte nil à parte aliqua nisi pallida facies & imago quædam mortis apparere cernatur. Cur non enim quæ immortalis est, similia sibi immortalia appetit & æterna: vt quod est, appareat, & quod facta est, viuat? Cæterum contraria sapit & quærit, & mortalibus sese degeneri cōuersatione conformans, immortalitatis candorem quodam mortiferæ consuetudinis piceo colore denigrat. Quidni mortalium appetitus immortalem mortali similem, immortali dissimilē faciat? Qui tangit picem (ait sapiens) inquinabitur ab ea. Fruendo mortalibus mortalitatem se induit, & vestē immortalitatis incidente mortis similitudine decolorauit, non exuit. Euā attende, quomodo eius anima immortalis immortalitati suæ gloriæ fucum mortalitatis inuexit, mortalia vtiq; affectādo. Vt quid enim cū immortalis esset, mortalia nō contēpsit & transitoria, contenta sibi similibus immortalibus & æternis? Vidit, inquit, lignum quòd esset pulchrum oculis, & aspectu delectabile, ac suaue ad vescendū. Non est tua, ô mulier, ista suauitas, ista delectatio, istáque pulchritudo. Et si tua pro parte luti, non tua solius, sed cōmunis cūctis animātibus terræ. Tua, quæ verè tua est, aliunde, & alia: nā æterna est de æternitate. Quid tu animę tuæ aliā formam, imò deformitatem imprimis alienā? Enimuero quod delectat habere, L id etiam perdere timet, & timor color est. Is libertatem dum tingit, tegit, & eam nihilo minus sibimet reddit dissimilem. Quàm dignius sua origine nihil cuperet vbi nihil metueret, ac per hoc à seruili timore isto ingenitam sibi defenderet libertatē, manentem in vigore & decore suo? Heu non ita est, mutuatus est color optimus. Fugitas & latitas, audis vocem domini Dei, & absceōdis te. Cur hoc, nisi quia quem amabas times, & libertatis speciem forma seruilis exclusit? Sed & voluntaria illa necessitas & contraria lex inflicta in membris (de qua proximo sermone disserui) eidem incubat libertati, & liberam natura creaturam per propriam ipsius volūtatem dum allicit, subiicit seruituti, implens faciem eius ignominia, ita vt vel carne seruiat legi peccati, & non volens. Quia ergo naturæ ingenuitatem, morum probitate defensare neglexit: iusto auctoris iudicio factum est, non quidem vt libertate propria nudaretur, sed tamen superindueretur sicut diploide confusione sua. Et bene sicut diploide, vbi veste veluti duplicata, manente libertate propter voluntatem, seruilis

Gen.3.b *Ezech.18.a* *Eccl.13.a* *Ibidem.*

seruilis nihilo minus conuersatio necessitatem probat. Hoc de simplicitate, hoc de immortalitate animæ aduertere est: & nil tibi in ea, si bene consideres, apparebit quod non sit istiusmodi similitudinis pariter & dissimilitudinis diploide adopertum. An non diplois, vbi non innata, sed affixa & quadam quasi acu peccati assuta simplicitati fraus, immortalitati mors, necessitas libertati? Neque enim essentiæ simplicitati præscribit duplicitas cordis, non naturæ immortalitati mors, aut voluntaria peccati, aut necessaria corporis, non arbitrij libertati necessitas voluntariæ seruitutis. Itaque bonis natu- B ræ mala aduentitia dum nō succedunt, sed accedūt, turpant vtique ea, nō exterminant, cōturbant, non deturbant. Inde anima dissimilis Deo, inde dissimilis est & sibi: inde comparata iumentis insipientibus, & similis facta est illis: inde quòd legitur commutasse gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum: inde homines tanquam vulpes duplicitatis & fraudis foueas habēt. & quia pares vulpibus se fecerunt, partes vulpium erunt. inde iuxta Salomonem, vnus exitus homini & iumēto. Quidni similiter exeat, qui similiter vixit? More bestiali C incubuit terrenis, morte bestiali excedet terris. Audi aliud. Quid mirum si similem sortimur exitum, qui & similem habemus introitum? Vnde enim hominibus, nisi de similitudine bestiali ille tam intemperans ardor in coitu, tam immoderatus dolor in partu? Ita homo in conceptu & ortu, in vita & morte comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quid quòd libera creatura sibi subditum appetitum non regit vt domina, sed sequitur & obsequitur vt ancilla? Nónne & in hoc se assimilat & annumerat cæteris animantibus quæ natu- D ra non in libertatem vocauit, sed condidit in seruitutem seruire suo ventri, appetitui obedire? Nónne tali merito confunditur perhiberi vel existimari similis Deus? Ideóq; ait: Existimasti iniq; quod ero tui similis. Et infert: Arguam te, & statuā contra faciem tuam. Nō est sese videntis animæ, Deum existimare similem sibi, animæ duntaxat (qualis mea est) peccatricis & iniquæ. Eiusmodi namque arguitur: existimasti inique (ait) & non dicit, existimasti anima, vel existimasti homo, quòd ero tui similis. Sed si statuatur iniquus ante faciem suam, & contra vultū quen- E dam morbibum putidúmque interioris hominis sui fistatur, vt dissimulare aut declinare non queat impuritatem conscientiæ suæ, sed videat vel intuitus sordes peccatorum suorum, vitiorum inspiciat deformitatem: nequaquam poterit existimare Deum fore similem sibi, sed quasi diffidens pro tanta dissimilitudine quam videbit, puto exclamabit & dicet: Domine, quis similis tibi? Quod quidem dictum pro voluntaria illa & nouitia dissimilitudine. Nam manet prima similitudo, & ideo illa plus displicet, quod ista manet. O quantum bonū ista, quantúmque ma- F lum illa! ex mutua tamen collatione vtraque res in genere suo plus eminet. Cùm ergo anima tantam in se vna rerum distantiam cernit, quidni clamet inter spem & desperationem vtique posita, Domine, quis similis tui? Trahitur in desperationem pro tanto malo, sed reuocatur in spem à tanto bono. Inde est, vt quò sibi plus displicet in malo quod in se videt, eò

Psal.105.c *Eccl.3.d* *Psal.49.d Ibid.*

A se ardentius ad bonum quod æquè in se conspicit trahat, cupiátque fieri ad quod facta est, simplex & recta, & timens Deum, ac recedens à malo. Quidni recedere possit, ad quod accedere potuit? Quidni accedere, à quo recedere potuit? Quod tamen vtrunque dixerim de gratia præsumendum, non de natura, sed ne de industria quidem. Nempe sapientia vincit malitiam, nō industria vel natura. Nec deest occasio præsumendi. ad verbum est conuersio eius. Non est apud verbum ociosa animæ generosa cognatio, de qua triduo iam tractamus, & cognationis testis similitudo perseuerās. Dignanter admittit in societatem spiritus similem in natura. Et certè de ratione naturæ, similis similem quærit. Vox requirentis: Reuertere Sunamitis, reuertere vt intueamur te. Intuebitur similem, qui dissimilem non videbat: *Cant.6.d* sed & se intuēdum præstabit. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Puta ergo de difficultate magis quam de impossibilitate venire illam percunctationē: Domine, quis similis tibi? Aut si hoc magis probas, vox est admirantis. Admiranda prorsus & stupenda illa similitudo quàm Dei visio comitatur, imò quæ Dei visio est, ego autem dico in charitate. Charitas illa visio, illa similitudo est. Quis non stupeat charitatem Dei spreti & reuocantis? Meritò iniquus arguitur ille qui supra inductus est Dei similitudinem vsurpans sibi, cum diligendo iniquitatē, neq; possit se diligere, neque Deum. sic enim habes: Qui diligit *Psal.10.b* iniquitatem, odit animam suam. Facta igitur de medio iniquitate, quæ eam quæ ex parte est dissimilitudinem facit, erit vnio spiritus, erit mutua visio, mutuáque dilectio. Siquidem veniēte quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, eritq; ad alterutrū casta & cōsummata dilectio, agnitio plena, visio manifesta, coniunctio firma, societas indiuidua, similitudo perfecta. Tunc cognoscet anima sicut cognita est, tunc amabit sicut amata est, & gaudebit sponsus super sponsam, cognoscens & cognitus, diligens & dilectus, Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter anima quantumcunque vitiis corrupta adhuc per amorem castum & sanctum potest redire ad similitudinem sponsi, id est Christi.

Sermo LXXXIII.

QVantum quidē regularis hora permisit quam nobis constituimus ad loquendum biduū hoc in demonstranda verbi animæque affinitate expensum est. Quæ vtilitas in omni labore isto? Nēpe hæc: docuimus omnem animā, licet oneratam vitiis, peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captiuā, corpore carceratā, luto hærentē, infixam limo, affixam membris, confixā curis, distentā negociis, contractā timoribus, afflictā doloribus, erroribus vagā, solici- *Baruc.3.d* tudinibus anxiā, suspicionibus inquietam, & postremò aduenam in terra inimicorū iuxta prophetæ vocem, coinquinatam cum mortuis, deputatam cū his qui in inferno sunt: licet inquam sic dānatam, & sic desperatā, docuimus tamē hanc in sese posse aduertere nō modò vnde respirare in spē veniæ, in spē misericordiæ queat, sed etiam vnde audeat aspirare ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

nuptias verbi, cum Deo inire fœdus societatis non trepidet, suaue amoris iugum cum rege ducere angelorum non vereatur. Quid enim non tutè audeat apud eũ, cuius se insignem cernit imagine, illustrem similitudine nouit? Quid inquam vereatur de maiestate, cui de origine fiducia datur? Tantùm est vt curet naturæ ingenuitatẽ vitæ honestate seruare, imò cœleste decus quod sibi originaliter inest, dignis quibusdam studeat morum affectuúmque venustare & decorare coloribus. Vt quid enim dormitet industria? Grande profectò in nobis donum naturæ ipsa est: quæ si minus suas exequatur partes, nónne quod reliquum habet natura in nobis, totum turbabitur, totum quasi quadam vetustatis operietur rubigine? Id quidem iniuria auctori. Et vtique ad hoc auctor ipse Deus diuinæ insigne generositatis perpetuò voluit in anima conseruari, vt semper hęc in sese ex verbo habeat, quo admoneatur semper aut stare cũ verbo, aut redire si mota fuerit. Non mota quasi locis migrans, aut pedibus gradiens, sed mota (sicut substantiæ vtique spiritualis moueri est) cum suis affectibus, imò defectibus à se, quodammodo in peius vadit, cum se sibi vitæ & morũ prauitate dissimilem facit, reddit degenerem: quæ tamen dissimilitudo non naturæ abolitio, sed vitium est, bonũ ipsum naturæ quantum sui comparatione attollens, tãtum fœdans coniunctione. Iam verò animæ reditus, conuersio eius ad verbum, reformandæ per ipsum, conformandæ ipsi. In quo? In charitate. Ait enim: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit vos. Talis conformitas maritat animã verbo, cum cui videlicet similis est per naturam, similem nihilo minus ipsi se exhibet per volũtatem, diligens sicut dilecta est. Ergo si perfectè diligit, nupsit. Quid hac conformitate iucundius? quid optabilius charitate? qua fit vt humano magisterio non cõtenta, per temet ô anima fiducialiter accedens ad verbũ, verbo constanter inhæreas, verbum familiariter percũcteris, cõsultéq; de omni re, quãtum intellectu capax, tantũ audax desiderio. Verè spiritualis sanctíq; connubij contractus est iste. Parum dixi contractus: cõplexus est. Cõplexus planè, vbi idem velle, & nolle idem, vnũ facit spiritũ de duobus. Nec verendũ ne disparitas personarũ claudicare in aliquo faciat conuenientiã voluntatũ, quia amor reuerẽtiam nescit. Ab amando quippe amor, non ab honorãdo denominatur. Honoret sanè qui horret, qui stupet, qui metuit, qui miratur, vacãt hæc omnia penes amantem. Amor sibi abũdat, amor vbi venerit, cæteros in se omnes traducit & captiuat affectus. Propterea quæ amat, amat, & aliud nouit nihil. Ipse qui honori meritò, merito stupori & miraculo est, amari tamen plus amat. Sponsus & sponsa sunt. Quam quæris aliam inter sponsos necessitudinem vel connexionem, præter amari & amare? Hic nexus vincit etiam quod natura arctius vinxit, vinculum parentum ad filios. Denique propter hoc, ait, relinquet homo patrem suum & matrẽ suam, & adhærebit sponsæ. Vides, iste affectus quam sit in sponsis non cæteris tantùm affectibus, sed etiam seipso potentior? Adde quod iste sponsus non modo amans, sed amor est. Nunquid honor? Contendat quis esse, ego non lẽgi. Legi autẽ quia Deus charitas est, & non quia honor est vel dignitas legi: non quia honorem non vult Deus, qui ait: Si ego pater, vbi est honor meus? Verum id pater. Sed si sponsum exhibeat, puto quia mutabit vocẽ, & dicet: Si ego sponsus, vbi est amor meus? Nam & ante ita locutus est: Si ego dominus, vbi est timor meus? Exigit ergo Deus timeri vt dominus, honorari vt pater, vt sponsus amari. Quid in his præstat, quid eminet? Nempe amor. Absque hoc & timor pœnam habet, & honor non habet gratiam. Seruilis est timor, quandiu ab amore non manumittitur. Et qui de amore nõ venit honor, nõ honor, sed adulatio est. Et quidẽ soli Deo honor & gloria, sed horũ neutrũ acceptabit Deus, si melle amoris condita non fuerint. Is per se sufficit, per se placet, & propter se. Ipse meritũ, ipse præmiũ sibi est amor, præter se non requirit causam, non fructum. Fructus eius, vsus eius. Amo, quia amo, amo & amen. Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principiũ, si suæ origini redditus, si refusus fuo fonti semper ex eo sumat vnde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus, sensibus atque affectibus, in quo potest creatura etsi non ex æquo respondere auctori, vel de simili mutuam rependere vicem. Verbi gratia: Si mihi irascatur Deus, num illi ego similiter redirascar? Non vtique, sed pauebo, sed contremiscam, sed veniam deprecabor. Ita si me arguat, non redarguetur à me, sed ex me potius iustificabitur. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum, sed adorabo: & saluans me non quærit à me ipse saluari, nec vicissim eget ab aliquo liberari, quia liberat omnes. Si dominatur, me oportet seruire: si imperat, me oportet parere, & non vicissim à domino vel seruitium exigere, vel obsequiũ. Nunc iã videas de amore quàm aliter sit. Nã cum amat Deus, nõ aliud vult, quàm amari, quippe non ad aliud amat nisi vt ametur, sciens ipso amore beatos qui se amauerint. Magna res amor. sed sũt in eo gradꝰ. Spõsa in sũmo stat. Amãt enim & filij, sed de hæreditate cogitant: quã dũ verẽtur quoquo modo amittere, ipsum à quo expectatur hæreditas, plus reuerẽtur, minus amãt. Suspectus est mihi amor cui aliud quid adipiscẽdi spes suffragari videtur. Infirmus est qui forte spe subtracta aut extinguitur, aut minuitur. Impurus est qui & aliud cupit. Purus amor mercenarius non est. Purus amor de spe vires non sumit, nec tamen diffidentiæ dãna sentit. Sponsæ hic est, quia hoc sponsa est quæcunque est. Sponsæ res & spes vnus est amor. Hoc sponsa abundat, hoc contentus est sponsus. Nec is aliud quærit, nec illa aliud habet. Hinc ille sponsus, & sponsa illa est. Is sponsus proprius est quem alter nemo cõtingat, nec filius quidem. Denique ad filios clamat, Vbi est honor meus? & nõ, vbi est amor meus dicit, seruans sponsæ prærogatiuam. Sed & iubetur homo honorare patrem suum & matrem suam, & de amore tacetur: non quia non amandi sint parentes à filiis, sed quia multi filiorum honorare parentes magis quàm amare affecti sunt. Esto quod honor regis iudicium diligat, sed sponsi amor, imò sponsus amor solam amoris vicem requirit & fidem. Liceat proinde redamare dilectam. Quidni amet sponsa, & spõsa amoris? Quidni ametur amor? Meritò cunctis renũciãs affectionibus aliis, soli & tota incũbit amori, quæ ipsi respondere amori habet in redhibendo amore.

Ephes.5.a
Matth.19.a
1.Ioan.4.c
Mala.1.c
Mala.1.c
Deut.5.

amore. Nam & cùm se totam effuderit in amorem: quantum est hoc ad illius fontis perenne profluuium?

Non planè pari vbertate fluunt amans & amor, anima & verbũ, spõsa & sponsus, creator & creatura, non magis quàm sitiens & fons. Quid ergo? Peribit propter hoc, & ex toto euacuabitur nupturę votũ, desideriũ suspirantis, amantis ardor, præsumentis fiducia, quia non valet ex æquo currere cum gigante, dulcedine cum melle contendere, lenitate cum agno, candore cum lilio, claritate cum sole, claritate cum eo qui claritas est? Non. Nam etsi minus diligit creatura, quoniam minor est, tamen si ex tota se diligit, nihil deest vbi totum est. Propterea (vt dixi) sic amare, nupsisse est: quoniam non potest sic diligere, & parum dilecta esse, vt in consensu duorum integrum stet perfectúmque connubium: nisi quis dubitet animam à verbo, & prius amari, & plus. Prorsus & præuenitur amando, & vincitur. Fœlix quæ meruit præueniri in tantæ benedictione dulcedinis. Fœlix cui tantæ suauitatis complexum experiri donatum est. Quod non est aliud, quàm amor sanctus & castus, amor suauis & dulcis, amor tantæ serenitatis, quantæ & synceritatis: amor mutuus, intimus, validúsque, qui non in carne vna, sed vno planè in spiritu duos iungat, duos faciat iam non duos, sed vnum, Paulo ita dicente: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Et nunc potius eam super his audiamus, quam facilè magistram de omnibus fecit & magistra vnctio, & frequens experiẽtia. Nisi fortè id melius seruamus in aliud sermonis principium, ne rem bonam coarctemus inter angustias huius iam propemodum finiendi. Ec si probatis, facio finem etiam ante finem: vt famelici tempestiuè cõueniamus cras ad delicias sanctæ animæ, quibus beata meretur frui cum verbo, & de verbo sponso vtique suo Iesu Christo Domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

1.Cor.6.c

Quod anima quærens Deum, præuenta est ab eo, & quid sit illa quæsitio in qua iam ab eo præuenta est.
Sermo LXXXIIII.

Cant.3.a IN *lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Magnum bonum, quærere Deum. Ego hoc nulli in bonis animæ secundum existimo. Primum in donis, vltimum in profectibus est. Virtutum nulli accedit, cedit nulli. Cui accedat, quam nulla præcedit? Cui præcedat, quæ omnium magis consummatio est? Quæ enim virtus adscribi possit non quærẽti Deum, aut quis terminus quærenti Deum? Quærite, inquit, faciem eius semper. Existimo, quia nec cùm inuentus fuerit, cessabitur à quærendo. Non pedum passibus, sed desideriis quæritur Deus. Et vtique nõ extundit desiderium sanctum fœlix inuẽtio, sed extendit. Nunquid consummatio gaudij desiderij cõsumptio est? Oleum magis est illi, nam ipsum flamma. Sic est. Adimplebitur lætitia, sed desiderij non erit finis, ac per hoc nec quærendi. Tu verò cogita, si potes, quæritandi hoc studium sine indigẽtia, & desiderium sine anxietate. Alterum profectò præsentia, alterum copia exeludit. Nunc iam videte cur ista præmiserim. Nimirum, vt omnis inter vos anima quærens Deum, ne magnum bonum in magnum sibi detorqueat malum, nouerit se præuentam in illo, & ante quæsitam quàm quærẽtem. Sic enim de magnis bonis mala oriri non minima solent, cùm facti eximij de bonis Domini, vtimur donis tanquam nõ datis, non damus gloriam Deo. Ita profectò qui maximi videbantur pro accepta gratia, pro non redhibita minimi reputãtur apud Deum. Ego autem parco vobis. Vsus sum modestioribus vocibus, maximo, minimóque, sed quod sentio non expressi. Discrimen inuolui, ipse nudabo, optimum pessimúmque dixisse debueram. Nam verè & absque dubio, eo quisque pessimus, quo optimus, si hoc ipsum quo est optimus, adscribat sibi, nempe pessimum hoc. Quod si dicat quis, absit, agnosco, gratia Dei sum id quod sum: studeat autem captare gloriolam pro gratia quam accepit, nónne fur est & latro? Audiat qui eiusmodi est, Ex ore tuo te iudico serue nequã. Quid nequius seruo vsurpante sibi gloriam Domini sui? In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea. Quærit anima mea verbum, sed quæ à verbo prius quæsita sit. Alioquin semel à facie verbi egressa vel eiecta, nõ reuertetur oculus eius vt videat bona si non requiratur à verbo. Quasi verò aliud anima nostra sit, quàm spiritus vadens & non rediẽs, si sibi fuerit derelicta. Audi profugam & deuiã, quid doleat, & quid petat: Erraui, ait, sicut ouis quæ periit, quære seruum tuum. O homo, redire vis? Sed si in voluntate res est, quid opem flagitas? Quid aliunde mendicas, in quo abundas tu tibi? Palàm est quia vult & non potest, sed spiritus est vadens & non rediens: etsi is sit longius agens qui nec vult: quanquã non omnino illam animam expositam dixerim vel relictam, quæ reuerti cupit, & requiri petit. Vnde enim voluntas hæc illi? Inde (ni fallor) quòd à verbo visitata iam sit & quæsita: nec ociosa quæsitio, quæ operata est voluntatem, sine qua reditus esse non poterat. Sed non sufficit semel quæri, tantus est animæ languor, tantáque in reditu difficultas. Quid enim si vult? Iacet voluntas, vbi facultas non suppetit. Nam velle adiacet mihi, inquit, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo ille quem de Psalmo induximus, quærit? Non planè aliud quàm quæri, quod non quæreret, nisi quæsitus fuisset: & rursum non quæreret, si quæsitus satis fuisset. Quod & postulat, quære, inquiẽs, seruum tuum: vt qui dedit velle, det & perficere pro bona voluntate. Mihi tamen non videtur istiusmodi animæ posse competere locus præsens, quæ secundam gratiam necdum percepit, volens quidem, sed non valens adire quem diligit anima sua. Nam quomodo potest illi conuenire quod ibi sequitur, surgere, & circuire ciuitatem, sed & per vicos & plateas quærere dilectum, quæ eget ipsa quæri? Faciat hoc quæ potest, tantùm se meminerit quæsitam prius, sicut & prius dilectam, atque inde esse & quod quærit, & quod diligit. Oremus & nos chariſſimi, vt citò anticipent nos misericordiæ istæ, quia pauperes facti sumus nimis, quod non de omnibus nobis dico. Scio enim quamplurimos vestrũm ambulantes in dilectione qua Christus dilexit nos, & in simplicitate cordis quærentes illum. Sed sunt aliqui (quod tristis dico) qui nullum nobis adhuc in se dedẽre indicium huius tam salutaris anticipatio-

Psal.104.a
Luc.19.d
Ioh.7.b
Psal.118.7
Psal.77.c
Rom.7.d
Cant.3.a
Psal.78.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis,ac per hoc nec ſuæ ſalutis, homines ſeipſos amãtes,non Dominum, & quærentes quæ ſua ſunt,non quæ Domini. *Quæſiui* (ait illa) *quem diligit anima mea.* Nempe huc te prouocat anticipantis benignitas illius qui te & prior quæſiuit,& prior dilexit. Minimè prorſus niſi prius quæſita quæreres,ſicut nec diligeres niſi dilecta prius. Non in vna tãtùm benedictione, ſed in duabus præuenta es, dilectione & quæſitione. Dilectio cauſa quæſitionis, quæſitio fructus dilectionis eſt & certitudo. Dilecta es,ne ad ſupplicium potius quæſitam ſuſpiceris: quæſita es, ne fruſtrà dilectam conqueraris, vtraque tam amica comperta ſuauitas& auſum dedit,& verecundiam depulit,& reditum perſuaſit,& mouit affectum. Hinc zelus,hinc ardor iſte quærẽdi quem diligit anima tua, quia profectò nec non quæſita quærere poteras,nec non quærere quæſita nunc potes. Sed noli obliuiſci vnde huc veneris. Et vt in me potius transfigurem quæ dicuntur(id enim tutius) tũne es, ô anima mea, quæ relicto viro tuo priore, cum quo tibi bene fuerat,primam fidem irritam feciſti,iens poſt amatores tuos?Et nunc quoad libuit fornicata cum illis, fortè & contempta ab illis, audes impudens & frontoſa velle reuerti ad illum quem ſuperba contempſiſti? Quid?Digna latebris quæris lucem,& curris ad ſpõſum,dignior plagis quàm oſculis? Mirum ſi non pro ſpõſo iudicem offendas. Fœlix qui ad hæc animam ſuam reſpondẽtem audierit: Non timeo, quia amo, quod non amata omnino nõ facerem, itaque etiam amor. Nihil dilectæ timendum. Pauent quæ non amant. Quidni aſſiduè inimicitias ſuſpicentur? Ego verò amãs,amari me dubitare non poſſum,non plus quàm amare. Nec poſſum vereri vultum, cuius ſenſi affectum. In quo?in eo quòd talem non modò quæſiuit,ſed & affecit,fecitque certam proinde de quæſitu. Quidni reſpondeam in quæſitu, cui in affectu reſpondeo? Nunquid iraſcetur quæſitus, qui etiam contemptus diſſimulauit? Quinimò non repellet requirentem,qui & contemnẽtem requirit. Benignus eſt ſpiritus verbo,& benigna nunciat mihi,intimans & ſuadens de verbi & zelo deſiderióque, quod vtique ſibi non poteſt eſſe abſconditum. Scrutatur alta Dei, conſcius earum quas cogitat cogitationes pacis & non afflictionis. Quidni animer ad quærendum experta clementiam, & perſuaſa de pace? Fratres,hoc ſuaderi,à verbo quæri eſt: perſuaderi,inueniri eſt. Sed non omnes capiunt hoc verbum. Quid faciemus paruulis noſtris(illos loquor qui adhuc inter nos incipiẽtes ſunt,non tamen inſipientes) cùm teneant initium ſapientiæ,ſubiecti inuicem in timore Chriſti? Vnde illis,inquam, facimus fidem,quòd hæc ita ſe habeant penes ſponſam, cùm ipſi talia agi ſecum necdum perſenſerint? Sed mitto eos ego ad talem cui decredere non debeant. Legant in libro, quod in corde altero quia non cernunt,non credũt. Eſt ſcriptum in Prophetis: Si dimiſerit vir vxorem ſuam,& illa recedens duxerit virum alium,nunquid reuertetur vltrà? nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autẽ fornicata es cum amatoribus multis:& tamen reuertere ad me, dicit Dominus,& ego ſuſcipiam te. Verba Domini ſunt:non eſt fas ſuſpendere fidem. Credant quod non experiuntur, vt fructum quandoque experientiæ fidei meritò conſequantur. Satis arbitror declaratũ quid ſit quæri à verbo, & quæ hæc ſit neceſſitas non verbo,ſed animæ:niſi quòd quæ experta eſt, & plenius iſta nouit,& fœlicius. Reſtat vt ſequẽti tractatu doceamus ſitientes animas quærere à quo quæſitæ ſunt:vel potius id diſcamus ab illa quæ hoc loco inducitur quærens ipſum quem diligit anima ſua ſponſum animæ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Cant.3.a

Matth.5.d

Pſal.94.b

Hier.3.a

ibidem.

De ſeptem neceſſitatibus propter quas anima quærit verbum: quæ tandem reformata accedit ad eius dulcedinem contemplandam atque perfruendam.
Sermo LXXXV.

IN lectulo meo quæſiui quem diligit anima mea. Ad quid? Dictum eſt, & iterare ſuperfluum: propter quoſdam tamen qui non interfuerunt cùm tractaretur,dico aliquid breuiter, & quod fortaſſe ne hos quidem qui interfuerunt,audire pigebit. Nec enim totum dici tunc potuit. Quærit anima verbum cui conſentiat ad correptionem,quo illuminetur ad cognitionem,cui innitatur ad virtutem,quo reformetur ad ſapientiam,cui conformetur ad decorem,cui maritetur ad fœcunditatem, quo fruatur ad iucunditatem. Propter has omnes cauſas quærit anima verbum. Non ambigo eſſe quamplures & alias, ſed hæ interim occurrunt. Poterit autẽ ſi cui cordi fuerit,facilè alias atque alias aduertere in ſemetipſo. Siquidem multæ ſunt auerſiones noſtræ, multæ & infinitæ animæ neceſſitates,& anxietatum non eſt numerus. At verbum ditius pleniúſque ſuperabundat in bonis,vt pote ſapientia vincit malitiam, vincens in bonis mala. Et nunc harum quas poſui, accipite rationem. Et primo quod primum eſt,videte quemadmodum conſentiat ad correptionem. Legimus verbum in Euangeliis loquens: Eſto conſentiens, inquit,aduerſario tuo dum es cum illo in via, ne fortè tradat te iudici, & iudex tortori. Quid conſultius? Verbi conſilium eſt(ni fallor) ſe aduerſarium proteſtantis,quòd aduerſetur carnalibus deſideriis noſtris dum dicit,Semper hi errant corde. Tu verò qui hæc audis, ſi pauens cœperis velle fugere à ventura ira: credo ſolicitus eris quomodo huic conſentias aduerſario qui tibi illam tam terribiliter intentare videtur. At iſtud impoſſibile,niſi diſſentias tecum,niſi tibimet aduerſeris,niſi graui & vigili luctа tuipſe cõtra teipſum infatigabiliter prælieris: poſtremò niſi valefacias inueteratæ conſuetudini, innatæque affectioni. Id quidem durum. Si tuis attemperaueris viribus,tale erit, ac ſi in vno digitorum tuorum torrentis impetum ſiſtere, aut ipſum denuò coneris Iordanem conuertere retrorſum. Quid facies? Quære verbum cui conſentias, ipſo faciente vt conſentias. Fuge ad illum qui aduerſatur, per quem talis fias cui iam non aduerſetur,vt blandiatur qui minabatur,& ſit ad immutãdum efficacior infuſa gratia,quàm intenſa ira. Hæc prima (vt opinor) neceſſitas ob quam anima incipit quærere verbum. Sed ſi ignoras quid ille velit cui iam voluntate conſentis,nónne & de te dicetur, quia zelum Dei habes, ſed non ſecundum ſcientiam? Et ne hoc leue exiſtimes,memineris ſcriptum,

Cant.3.d

1.Cor.14 ptum,quia ignorãs ignorabitur. Scire vis quid conſulam & in hac neceſſitate?Quod in prima. Meo cõſilio nunc quoque ibis ad verbum,& docebit te vias ſuas,ne volendo quidem, ſed ignorando bonum dũ curris,contingat excurrere & errare in inuio,& non in via. Lux eſt enim verbum. Declaratio denique *Pſal.118.r* ſermonum illuminat, & intellectum dat paruulis. *ibidem. o* Beatus es ſi dicas & tu: Lucerna pedibus meis verbũ tuum,& lumen ſemitis meis. Nec parum profecit anima tua,cuius immutata voluntas,cuius illuminata ratio eſt vt bonum & velit & nouerit. In altero vitã, in altero viſum recipit. Nam & malum volẽdo mortua erat,& bonum ignorando cæca.

Iam viuit,iam videt,iam ſtat in bono,ſed ope & opere verbi. Stat manu verbi leuata veluti ſuper pedes duos,deuotionem & agnitionem. Stat,inquam, ſed ſibi putet dictum: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Putáſne ſtare per ſe poſſit, quæ ſurgere per *1.Cor.10.c* ſe non potuit? Non opinor. Quid enim? Verbo Do- *Pſal.32.b* mini cœli firmati ſunt,& terra ſtabit ſine verbo? Cur *ibid.118.d* ergo ſi ſtare per ſe poterat, orabat homo de terra: *Pſal.117.d* Confirma me, inquiens, in verbis tuis? Denique & probarat. Eius ipſius illa vox fuit: Impulſus euerſus ſum vt caderem, & Dominus ſuſcepit me. Quæris quis ille impulſor? Non eſt vnus. Impulſor diabolus *1.Pet.3.c* eſt,impulſor mundus,impulſor homo. Quis iſte homo ſit quæris? Quiſque ſui. Noli mirari,vſque adeò homo impulſor ſibi eſt,& ſuimet præcipitator,vt nõ ſit quod ab altero impulſore formides, ſi ipſe à te proprias contineas manus. Quis enim,inquit,vobis nocere poterit, ſi boni æmulatores fueritis? Manus tua,conſenſus tuus:ſi diabolo ſuggerente vel ſeculo ſua dente quod non oportet, aſſenſum tuum tenueris,& non dederis membra arma iniquitati,nec permiſeris regnare peccatum in tuo mortali corpore: *Rom.13.a* bonum te æmulatorem probaſti, cui malitia omnino nil nocuit,vide ne magis profuerit. Scriptum eſt enim: Bonum fac,& habebis laudem ex illa. Confuſi ſunt qui quærebant animam tuam, tu verò cantabis: *Pſal.18.d* Si mei non fuerint dominati,tunc immaculatus *Eccle.30.d* ero. Boni planè æmulatoris inſigne dediſti, ſi conſilio ſapientis miſereris animæ tuæ, ſi omni cuſtodia ſeruas cor tuum,ſi iuxta Apoſtolum teipſum caſtum *1.Tit.5.d* cuſtodis. Alioquin & ſi vniuerſum mundum lucre- *Matth.16.d* ris,animæ autem tuæ detrimẽtum patiaris, non planè bonum te cenſemus æmulatorem,quoniam quidem nec ſaluator. Cùm igitur tres ſint ſtanti imminentes ſtratores,horũ diabolus liuore malitiæ, mũdus vento vanitatis,homo ſemetipſum pondere ſuæ corruptionis impellit. Impellit diabolus, ſed non euertit,ſi quidem tuum illi negaueris aſſenſum. Deni- *Iacob.4.b* que habes: Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Iſte eſt qui ſtantes in paradiſo impulit inuidus & euertit, ſed conſentientes,nõ reſiſtentes. Iſte eſt qui ſeipſum de cœlo ſuperbus nullo impellente præcipitauit: vt ſcias multo magis hominem ſuo ipſius caſui immine re, quem propriæ ſubſtantiæ pondus grauat. Eſt & mũdus impulſor, quia in maligno poſitus eſt: impellit omnes, ſed ſolos euertit amicos ſuos, id eſt, *Iacob.4.a* conſentaneos ſibi. Nolo eſſe amicus mundi, ne cadam. Nam qui vult eſſe huius mundi amicus, inimicus Dei conſtituitur, quo vtique nullus grauior caſus. Ex quibus ſatis claret quàm ſit homo præcipuus impulſor ſui, qui ſuo ſine alieno impulſu cadere poteſt,alieno abſque ſuo cadere non poteſt. Cuinam horum præcipuè reſiſtendum? Nempe huic qui eo moleſtior quo interior ſolus deiicere ſufficit,cùm ſine ipſo alij poſſint facere nihil. Nõ ſine cauſa ſapiẽs *Prou.16.d* expugnatori prætulit vrbium virum qui animo dominatur. Multum hoc ad te, opus virtute habes, & non quacunque,ſed qua induaris ex alto. Ipſa enim ſi perfecta ſit, facilè ſic animum victorem ſui, & ſic inuictum reddit ad omnia. Eſt quippe vigor animi cedere neſcius pro tuẽda ratione. Aut ſi magis probas, vigor animi immobiliter ſtantis cum ratione, vel pro ratione. Vel ſic: Vigor animi quod in ſe eſt, omnia ad rationem cogens vel dirigens. Quis aſcẽ- *Pſal.23.b* det in mõtem Domini? Huius ad verticem montis, id eſt, ad virtutis perfectionem quiſquis cõſcendere adorietur, ſciet profectò quàm ſit aſcenſus arduus, & caſus concitus abſq; verbi adiutorio. Fœlix anima quæ Angelis ſpectantibus præbuit gaudium pariter & miraculum ſui, vt audiret de ſe loquentes: Quæ *Cant.8.c* eſt iſta quæ aſcendit de deſerto deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Alioquin fruſtrà nititur, ſi non innititur. Sanè etiam contra ſe innitens inualeſceret,& facta ſeipſa validior coget pro ratione vniuerſa: iram, metum, cupiditatem, & gaudium, veluti quendam animi currum, bonus auriga reget: & in captiuitatem rediget omnem carnalem affectum, & carnis ſenſum ad nutum rationis in obſequium virtutis. Quidni omnia poſſibilia ſint innitẽti ſuper eum qui omnia poteſt? Quantæ fiduciæ vox. Omnia poſſum in eo qui me cõfortat? Nil omnipo- *Philip.4.c* tentiam verbi clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes qui in ſe ſperant. Denique omnia poſſibilia ſunt credenti. Annon omnipotens, cui omnia poſſibilia ſunt? Ita animus ſi non præſu- *Mar.9.d* mat de ſe, ſed ſi confortetur à verbo, poterit vtique dominari ſui, vt non dominetur ei omnis iniuſtitia. *Pſal.118.r* Ita,inquam, verbo innixum, & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit vel ſtantem deiicere, vel ſubiicere dominantem. Vis non timere impulſorem? Non veniat tibi pes ſuperbiæ,& manus impellentis non moueat te. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Ibi diabolus & angeli corruerunt, qui licet non pulſi extrinſecus, expulſi ſunt tamen,nec potuerunt ſtare. Denique in veritate non ſtetit, qui non innixus eſt verbo, qui in ſua virtute confiſus eſt. Et ideò fortaſſis ſedere voluit,quia ſtare non valuit. Dicebat enim, Sedebo in *Eſai.14.d* monte teſtamenti. Cæterùm Deo aliter iudicante, nec ſtetit,nec ſedit,ſed cecidit: dicente Domino: Vi- *Luc.10.c* debam Satanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Ergo qui ſtat,ſi non vult cadere, non fidat ſibi, ſed nitatur verbo. Verbum loquitur, Sine me nihil pote- *Ioan.15.a* ſtis facere. Ita eſt, nec ſurgere ad bonum, nec ſtare in bono poſſumus ſine verbo. Tu ergo qui ſtas,da *Pſal.39.a* gloriam Deo: & dic, Statuit ſupra petrã pedes meos, & direxit greſſus meos. Cuius manu erigeris,ipſius neceſſe eſt virtute tenearis. Hæc pro eo quòd dixi opus nos habere verbo cui innitamur ad virtutem. Nunc iam videndum eſt de eo quod item memorai, per verbum ſcilicet nihilo minus nos reformari ad ſapientiam. Verbum virtus,verbum ſapientia eſt. Sumat ergo anima de virtute virtutem,ac de ſapien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia ſapientiam,& vni verbo munus vtrumque adſcribat. Alioquin ſi aliunde aut vtramque aut alterutrã arroget ſibi, neget etiam ſimul vel de fonte riuum, vel de vite vinum, vel lumen oriri de lumine. Fidelis ſermo, Si quis, inquit, indiget ſapientia, poſtulet à *Iacob.1.a* Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Hæc ille. Ego verò haud ſecus de virtute ſenſerim. Cognata virtus ſapientiæ eſt. Donum Dei virtus eſt, deputanda in donis optimis, deſcendens & ipſa de ſurſum à patre verbi. Et ſi quis exiſtimet id per omnia eam quod ſapiẽtiam eſſe nõ inficior, ſed in verbo, non in anima. Quæ enim in verbo prò eius ſingulari diuinæ naturæ ſimplicitate vnum ſunt, vnum tamen effectum in anima non habent, ſed ad illius varias & diuerſas neceſſitates veluti diuerſa ſeſe participanda accommodant. Iuxta quam rationem profectò aliud eſt animo virtute agi, & aliud ſapientia regi: aliud dominari in virtute, aliud in ſuauitate deliciari. Licet namque & ſapientia potens, & virtus ſuauis exiſtat: vt tamen proprias quibuſque reddamus vocabulis ſignificãtias, vigor virtutem, ſapientiam placiditas animi cum ſpiritua- I li quadam ſuauitate demonſtrat. Hanc puto ab A- *2.Cor.6.a* poſtolo deſignatam, vbi poſt multa hortamẽta pertinentia ad virtutem, adiecit, quod ſapientiæ eſt: In ſuauitate, in ſpiritu ſancto. Igitur ſtare, reſiſtere, vim vi repellere, quæ vtique in partibus virtutis deputãtur, honor quidem, ſed labor eſt. Non eſt enim idipſum honorem tuum laborioſe defendere, & quietè poſſidere. Non eſt idem virtute agi, & virtute frui, quicquid virtus elaborat, ſapientia fruitur: & quod ſapientia ordinat, deliberat, moderatur, virtus exequitur. Sapientiam ſcribe in ocio, ait ſapiens. Ergo *Eccl.38.c* K ſapientiæ ocia negocia ſunt, & quo ocioſior ſapientia, eo exercitatior in genere ſuo. E regione virtus exercitata clarior eſt, cóque probatior quo officioſior. Et ſi quis ſapientiam virtutis amorem diffinierit, non à vero deuiare videbitur. Vbi autem amor eſt, labor non eſt, ſed ſapor. Et fortè ſapientia à ſapore denominatur, quòd virtuti accedens quoddam veluti condimentum ſapidam reddat, quæ per ſe inſulſa quodammodo & aſpera ſentiebatur. Nec duxerim reprehendendum ſi quis ſapientiam ſaporem boni diffiniat. Hunc ſaporem perdidimus ab ipſo L penè exortu generis noſtri. Ex quo cordis palatum ſenſu carnis præualente infecit virus ſerpentis antiqui, cœpit animæ non ſapere bonum, ac ſapor noxiùs ſubintrare. Denique proni ſunt ſenſus hominis, *Gen.8.d* & cogitationes in malum ab adoleſcẽtia, hoc eſt ab inſipientia primæ mulieris. Ita inſipientia mulieris ſaporem boni exclufit, quia ſerpentis malitia, mulieris inſipientiam circumuenit. Sed vnde malitia viſa eſt viciſſe ad tempus, inde ſeviẽtam dolet in æternũ. Nam ecce denuò ſapientia mulieris cor & corpus impleuit, vt qui per fœminam deformati in inſipiẽ- M tiam ſumus, per fœminam reformemur ad ſapientiam. Et nunc aſſiduè ſapientia vincit malitiã in mẽtibus ad quas intrauerit, ſaporem mali quem illa inuexit, ſapore exterminans meliori. Intrans ſapientia dum ſenſum carnis infatuat, purificat intellectum, cordis palatum ſanat & reparat. Sano palato ſapit iã bonum, ſapit ipſa ſapiẽtia, qua in bonis nullum melius.

Quàm multa ſiunt bona, & non ſapiunt facientibus: ſiquidem non ſapore boni ad illa, ſed aut ratione aut qualicunque occaſione ſeu neceſſitate impelluntur: & econtrario multis quæ faciunt non ſapiũt mala, ſed ad hæc inducuntur aut metu, aut cupiditate rei cuiuſpiam potius quàm ſapore mali. Qui autẽ tranſierunt in affectum cordis, aut ſapientes ſunt, & ipſo delectãtur ſapore boni: aut maligni ſunt, & ipſa complacet ſibi malitia, etiam nulla ſpe alterius commodi blãdiente. Malitia verò quid niſi ſapor eſt mali? Beata mens quã ſibi totam vendicauit ſapor boni, H & odium mali. Hoc reformari ad ſapientiam eſt, hoc ſapientiæ victoriam feliciter experiri. Nam in quo euidentius ſapiẽtia vincere malitiam comprobatur, quàm cum excluſo ſapore mali, qui non aliud quàm ipſa malitia eſt, boni quidam intimus ſapor mentis intima occupare tota ſuauitate ſentitur? Itaque ad virtutem ſpectat, tribulationes fortiter ſuſtinere: ad ſapientiam gaudere in tribulationibus. Confortare *Pſal.32.b* cor ſuum, & ſuſtinere dominum, virtutis eſt: guſtare & videre quoniam ſuauis eſt dominus, ſapientiæ eſt. Et vt magis ex proprio bono naturæ bonum quodque clareſcat: modeſtia animi probat ſapientem, conſtantia virum virtutis oſtendit. Et benè poſt virtutem ſapientia, quòd virtus ſit quoddam quaſi ſtabile fundamentum ſuper quod ſapientia ædificet *Prou.9.a* ſibi domum. Oportuit autem præcedere notitiam boni, quia non eſt ſocietas luci ſapientiæ, & tenebris ignorantiæ. Oportuit & bonam voluntatem, quia in maleuolam animam non introibit ſapientia. Iam ſi in voluntatis mutatione reddita innotuit animæ vita, in eruditione ſanitas, in virtute ſtabilitas, in ſapiẽtia poſtremo maturitas: ſupereſt vt decorem illi inueniamus, ſine quo ſpecioſo forma præ filiis homi- *Pſal.44.a* num placere non poteſt. Denique audit quia cõcupiſcet rex decorem tuum. Quanta enumerauimus animæ bona, dona verbi, voluntatem bonam, ſcientiam, virtutem, ſapientiam, & nihil horum verbum rex concupiſcere legitur, ſed tantùm, Concupiſcet, *Pſal.92.a* inquit, rex decorem tuum. Ait Propheta: Dominus regnauit, decorem induit. Quidni imagini ſuæ pariter & ſponſæ ſimile cupiat indumẽtum? Tanto profectò ſibi charior illa, quãto ſimilior ſibi. In quo ergo animæ decor? an fortè in eo quod honeſtum dicitur? Hoc interim ſentiamus, ſi melius non occurrit. De honeſto autem exterior interrogetur converſatio, non quòd ex ea honeſtum prodeat, ſed per eam. Nam in conſcientia & habitatio eius & origo. Siquidem claritas eius teſtimonium cõſcientiæ. Nihil hac luce clarius, nihil hoc glorioſius teſtimonio, cùm veritas in mente fulget, & mens in veritate ſe videt. Sed qualem? Pudicam, verecũdam, pauidam, circunſpectam, nihil penitus admittentem quod euacuet gloriam conſcientiæ atteſtantis in nullo cõ- M ſciam ſibi quod erubeſcat præſentiam veritatis, quo cogatur auertere faciem quaſi confuſam & repercuſſam à lumine Dei. Hoc planè, hoc illud decorum eſt, quod ſuper omnia bona animæ diuinos oblectat aſpectus, & nos nominamus ac diffinimus honeſtũ. Cùm autem decoris huius claritas abundantius intima cordis repleuerit, prodeat foràs neceſſe eſt tã- *Matth.5.b* quam lucerna latens ſub modio, imò lux in tenebris *Ioan.1.a* lucens, latere neſcia. Porrò effulgentẽ, & veluti quibuſdam

buſdam ſuis radiis erumpentem, mentis ſimulachrũ A corpus excipit, & diffundit per membra & ſenſus, quatenus omnis inde reluceat actio, ſermo, aſpectus, inceſſus, riſus (ſi tamen riſus) mixtus grauitate, & plenus honeſti. Horũ & aliorum profectò artuum ſenſuúmq; motus, geſtus & vſus cùm apparuerit ſerius, purus, modeſtus, totius expers inſolentiæ atque laſciuiæ, tum leuitatis, tum ignauiæ alienus, æquitati autem accommodus, pietati officioſus: pulchritudo animæ palàm erit, ſi tamen non ſit in ſpiritu eius dolus. Poteſt enim fieri vt ſimulentur omnia hęc, & nõ ex abundantia cordis taliter moueantur. Et vt magis eluceat is animæ decor, ipſum ſi placet honeſtũ in quo hũc locandũ cenſuimus, diffiniatur mẽtis in genuitas ſolicita ſeruare cum conſcientia bona fa- *1.Cor.8.d* mæ integritatem. Vel iuxta Apoſtolum, prouidere bona non tantùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Beata mens quæ hoc ſe induit caſtimoniæ decus, & quendam veluti cœleſtis innocentiæ candidatum, per quem ſibi vendicet glorioſam conformitatem, non mundi, ſed verbi, de quo legitur quòd *Sapien.7.d* ſit candor vitæ æternæ, ſplendor & figura ſubſtãtiæ *Hebr.1.a* Dei. Ex quo iam gradu audet quę huiuſmodi eſt, cogitare de nuptiis. Quidni audeat, eo ſe nubilem, quo ſimilem cernens? Non terret celſitudo quam ſociat ſimilitudo, amor cõciliat, profeſſio maritat. Profeſ- *Pſal.118.e* ſionis forma hæc eſt: Iuraui & ſtatui cuſtodire iudi- *Matth.19.d* cia iuſtitiæ tuæ. Hanc ſecuti Apoſtoli aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Simile eſt illud quod in carnali quidẽ dictũ, Chriſti & eccleſiæ connubiũ ſpirituale ſignauit: Propter hoc relinquet *Epheſ.5.g* homo patrem ſuum & matrem ſuã, & adhærebit vxori ſuæ, & erũt duo in carne vna. Et apud Prophetã *Pſal.72.d* gloriatio maritatæ: Mihi autem adhærere Deo bonũ eſt, ponere in Domino Deo ſpẽ meam. Ergo quũ videris animã relictis omnib' verbo votis omnibus adhærere, verbo viuere, verbo ſe regere, de verbo concipere quod pariat verbo: quæ poſſit dicere. Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: puta coniugem, verbóque maritatam. Confidat in ea cor viri ſui, ſeiẽs fidelem, quæ per ſe omnia ſpreuerit, omnia *Act.9.c* arbitretur vt ſtercora, vt ſibi ipſum lucrifaciat. Talẽ nouerat de quo dicebat: Vas electionis eſt mihi iſte. Prorſus pia mater, & fidelis viro ſuo anima Pauli cũ *Galat.4.c* diceret: Filioli mei, quos iterùm parturio donec formetur Chriſtus in vobis. Sed attẽde in ſpirituali matrimonio duo eſſe genera pariendi: & ex hoc etiam diuerſas ſoboles, ſed non aduerſas, cùm ſanctæ matres aut prædicando animas, aut meditando intelligentias pariunt ſpirituales. In hoc vltimo genere interdum exceditur & ſeceditur etiam à corporeis ſenſibus, vt ſeſe non ſentiat quæ verbum ſentit. Hoc fit cùm mens ineffabili verbi illecta dulcedine, quodãmodo ſe ſibi furatur, imò rapitur atque elabitur à ſe ipſa vt verbo fruatur. Aliter ſanè afficitur mens fructificans verbo, aliter fruens verbo. Illic ſolicitat neceſſitas proximi, hic inuitat ſuauitas verbi. Et quidẽ F læta in prole mater, ſed in amplexibus ſponſi lætior. Chara pignora filiorum, ſed oſcula plus delectant. Bonum eſt ſaluare multos, excedere autem & cum verbo eſſe, multo iucũdius. At quando hoc, aut quãdiu hoc? Dulce commercium, ſed breue momẽtum & experimentum rarum, hoc eſt quod ſupra poſt a- lia memini me dixiſſe: quærere vtique animam verbum, quo fruatur ad iucunditatem. Pergat quis forſitan quærere à me etiam verbo frui quid ſit? Reſpõdeo. Quærat potius expertum à quo id quærat. Aut *2.Cor.5.c* ſi & mihi experiri daretur, putaſne poſſe eloqui quod ineffabile eſt? Audi expertum. Siue, inquit, mẽ te excedimus Deo, ſiue ſobrij ſumus vobis: hoc eſt, Aliud mihi cum Deo, ſolo arbitro Deo: aliud vobiſcum mihi. Illud licuit experiri, ſed minimè loqui: in hoc ita condeſcendo vobis, vt & ego dicere, & vos capere valeatis. O quiſquis curioſus es ſcire quid ſit B hoc verbo frui, para illi non aurem, ſed mentem. Nõ docet hoc lingua, ſed docet gratia. Abſconditur à *Matt.11.d* ſapientibus & prudentibus, & reuelatur paruulis. Magna fratres, magna & ſublimis virtus humilitas, quæ promeretur, quod non docetur, digna adipiſci quod non valet addiſci, digna à verbo & de verbo concipere quod ſuis ipſa verbis explicare non poteſt. Cur hoc? non quia ſit meritum, ſed quia ſic placitum coram patre verbi ſponſi animæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen. C

De cautela & verecundia ſponſæ quærentis verbum, & de commendatione verecundiæ. Sermo LXXXVI.

NOn eſt quod à me iam quæratur, cur quærat anima verbum, ſatis ſuperque id intimatum ſuprà. Age, proſequamur reliqua præſentis capituli, duntaxat quæ ad mores ſpectant. Vbi primam nunc aduerte ſponſæ verecundiam, qua neſcio an quicquam gratius aduerti in moribus hominum queat. D Hanc primò omnium libet quodammodo in manibus ſumere, & quaſi ſpecioſum quendam florem decerpere loco, noſtriſque apponere adoleſcentibus. Non quia non ſit & in prouectiori ætate omni ſtudio retinenda, quæ eſt certè omnium ornatus ætatum: ſed quòd teneræ gratia verecundiæ in teneriori ætate amplius pulchriúſque eniteat. Quid amabilius verecundo adoleſcente? quàm pulchra hæc & quàm ſplendida gemma morum in vita & vultu adoleſcentis! quàm vera & minimè dubia bonæ nũcia ſpei, bonæ indolis index! Virga diſciplinæ eſt illi qui pudendis affectibus imminens, lubricæ ætatis E motus actúſque leues coërceat, comprimat inſolentes. Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugitans? ſoror continentiæ eſt. Nullum æquè manifeſtum indicium columbinæ ſimplicitatis: & ideò etiam teſtis innocẽtiæ. Lampas eſt pudicæ mẽtis iugiter lucens, vt nil in ea turpe vel indecorũ reſidere attentet, quod non illa illicò prodat. Ita expũctrix malorum, & propugnatrix puritatis innatæ, ſpecialis gloria conſcientiæ, & famæ cuſtos, vitæ decus, virtutis ſedes, virtutum primitiæ, naturæ laus, & inſigne totius honeſti. Rubor ipſe genarum quę fortè inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris ſuffuſo afferre vultui ſolet? Vſque adeò genuinum animi bonum verecundia eſt, vt & qui malè agere nõ verentur, videri tamen verecundentur, dicente Domino: Omnis qui malè agit, odit lucem. Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij ſunt, nocte *Ioan.3.c* ebrij ſunt: opera nimirum tenebrarum, & digna la- *1.Theſ.5.b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tebris tenebris occultantes. Interest tamẽ, quòd occulta dedecoris, quæ verecundia horum non habere, sed prodere erubescit, sponsæ verecundia omnino non operit, sed expuit, sed propellit. Idcirco ait Sapiens: Est pudor adducens peccatum, & est pudor adducens gloriam. Quærit sponsa verbum verecundè quidem, quia in lectulo, quia per noctes: sed hæc verecundia habet gloriam, non peccatum. Quærit hoc ad purificationem conscientiæ, quærit ad testimonium, vt possit dicere: Gloria mea hæc est testimonium conscientiæ meæ. *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Verecũdia tibi, si aduertis, & loco signatur, & tempore. Quid tam amicum verecundo animo, quàm secretum? Porrò secretum & nox & lectulus habet. Denique orare volentes iubemur intrare cubiculum, vtique secreti gratia. Id quidem ad cautelam, ne coram orantibus laus humana orationis furetur fructũ, frustretur effectum. Sed doceris, nihilo minus verecundiam sententia hac. Quid tam proprium verecũdiæ, quàm proprias vitare laudes, vitare iactantiam? Patet quòd signanter & ad verecundiam orantibus petere secretum indixerit pudoris filius & minister. Quid tam indecorum maximè adolescenti, quàm ostentatio sanctitatis? Cùm tamẽ ab hac potissimum ætate aptum profectò capiatur, temporaneúmque religionis exordium, Hieremia dicente: Bonum est homini si portauerit iugum Domini ab adolescẽtia sua. Bona cõmendatio secuturæ orationis, si præmittas verecundiam, dicens: Adolescentulus sum ego & contemptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Nec modò locum & tempus obseruare oportet cum qui sibi orare voluerit. Tempus feriatum commodius aptúsque, maximè autem cùm profundum nocturnus sopor indicit silentium, tunc planè liberior exit, puriórque oratio. Consurge in nocte, inquit, in principio vigiliarum tuarum, & effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini Dei tui. Quàm secura ascendit de nocte oratio, solo arbitro Deo, sanctóque angelo qui illam superno altari suscipit præsentandam. Quàm grata & lucida verecundo colorata rubore! Quàm serena & placida nullo interturbata clamore vel strepitu! Quàm denique munda atque syncera nullo respersa puluere terrenæ solicitudinis, nulla aspicientis laude seu adulatione tentata! Propter hoc ergo sponsa non minus verecundè quàm cautè, & lectuli secretum petebat & noctis, orare, hoc est, verbũ quærere volens. Vnum est enim. Alioquin non rectè oras, si orando præter verbum aliquid quæras, aut quod propter verbum non quæras, quoniam in ipso sunt omnia. Ibi remedium vulnerum, ibi subsidia necessitatum, ibi resarcitus defectuum, ibi profectuum copiæ, ibi denique quicquid accipere vel habere hominibus expedit, quicquid decet, quicquid oportet. Sine causa ergo aliud à verbo petitur, cùm ipsum sit omnia. Nam & si ista temporalia, cùm necesse est, postulare videmur, si verbũ in causa est (vt quidem dignum est) non vtique illa, sed hoc potius quærimus, propter quod alia postulamus. Norunt hoc qui omnem vsum harum rerum ad promerendum verbum dirigere consueuerunt. Non pigeat tamen scrutari adhuc secreta lectuli huius & temporis, si fortè in his aliquid lateat spirituale, quod venire ad medium prosit. Et si placet sentire lectuli quidem nomine humanam figurari infirmitatem, nocturnis autem tenebris ignorantiam æquè humanam, consequens est & congruum satis, vt Dei virtus & Dei sapientia verbum, contra vtrumque originale malum instantius requiratur. Nempe quid conuenientius, quàm vt infirmitati virtus, ignorantiæ sapientia opponatur? Et ne quid simpliciorum cordibus de hac interpretatione resideat dubium: audiant quid super hoc sanctus Propheta dicat: Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius, vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Atque id quidem de lectulo. Iam de ignorantiæ nocte quid manifestius, quàm quod in alio identidem loquitur Psalmo: Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant? pro certo exprimens ipsam in qua nati sunt totius humani generis ignorantiam. Ipsa est (vt opinor) cui se beatus Apostolus & fatetur natum, & gloriatur ereptum, dicens: Qui eruit nos de potestate tenebrarum. Vnde & dicebat: Non sumus filij noctis, neque tenebrarum. Item ad omnes electos: Vt filij, inquit, lucis ambulate.

Ecclesi.4.c *2.Cor.11.c* *Cant.3.a* *Matth.6.a* *Thren.3.c* *Psal.118.c* *Thren.2.f* *Psal.40.a* *Psal.81.a* *Colos.1.b* *1.Thes.5.b* *Ephes.5.b*

Finis sermonum LXXXVI. beati Bernardi super Cãtica, quos morte præuentus non complenit.

PROLOGVS IN SERMONem sequentem.

HVgoni militi Christi, & magistro militiæ Christi, Bernardus Clarævallis solo nomine Abbas, bonum certamen certare. Semel, & secundo, & tertiò (ni fallor) petiisti à me, Hugo charissime, vt tibi tuisque commilitonibus scriberem exhortationis sermonem: & aduersus hostilem tyrannidem, quia lanceam non liceret, stylum vibrarem, asserens vobis non parum fore adiutorij, si quos armis non possum, litteris animarem. Distuli sanè aliquandiu, non quòd contemnenda videretur petitio, sed ne leuis, præcepsque culparetur assensio, si quod melius melior implere sufficeret, præsumerem imperitus: & res admodum necessaria perminus fortè commoda redderetur. Verùm videns me longa satis huiuscemodi expectatione frustratum, ne iam magis nolle quàm non posse viderer, tandem ego quidem quod potui feci, lector iudicet an satisfeci. Quanquam si cui fortè aut minimè placeat aut non sufficiat, non tamen interest mea, qui tuæ pro meo sapere non defui voluntati.

D. BERNARDI ABBATIS CLARæuallis, Sermo exhortatorius ad Milites templi. CAP. I.

NOVVM militiæ genus ortum nuper auditur in terris, & in illa regione quã olim in carne præsens visitauit oriens ex alto: vt vnde tunc in fortitudine manus suæ tenebrarũ principes exturbauit, inde & modo ipsorum satellites filios diffidentiæ in manu fortiũ suorum dissipatos exterminet, faciẽs etiam nunc redẽptionem plebis suæ, & rursum erigens cornu salutis nobis in domo Dauid pueri sui. Nouum, inquã, militiæ genus, & seculis inexpertũ, qua gemino pariter conflictu infatigabiliter decertatur, tum aduersus carnem

carnem & sanguinem, tum contra spiritualia nequitię in cœlestibus. Et quidem vbi solis viribus corporis corporeo fortiter hosti resistitur, id quidem ego tam non iudico mirum quàm nec rarum existimo. Sed quando animi virtute vitiis siue dæmoniis bellum indicitur, ne hoc quidem mirabile, etsi laudabile dixerim, cũ plenus monachis cernatur mũdus. Cæterũ cum vterque homo suo quisque gladio potenter accingitur, suo cingulo nobiliter insignitur, quis hoc nõ æstimet omni admiratione dignissimũ, quod adeo liquet esse insolitũ? Impauidus profectò miles, & omni ex parte securus, qui vt corpus ferro, sic animũ fidei lorica induitur, vtrisque nimirũ munitus armis, nec dæmonem timet, nec hominẽ. Nec verò mortem formidat, qui mori desiderat. Quid enim vel viuens vel moriens metuat, cui viuere Christus est, & mori lucrum? Stat quidem fidenter libentérque pro Christo, sed magis cupit dissolui, & esse cũ Christo: hoc enim melius. Securi igitur procedite milites & intrepido animo inimicos crucis Christi propellite, certi quia neque mors neq; vita poterit vos separare à charitate Dei quę est in Christo Iesu: illud sanè vobiscum in omni periculo replicãtes, Siue viuimus, siue morimur, domini sumus. Quàm glorioſi reuertũtur victores de prælio, quã beati moriũtur martyres in prælio? Gaude fortis athleta si viuis & vincis in domino, sed magis exulta & gloriare si moreris & iũgeris domino. Vita quidem fructuosa, & victoria gloriosa: sed vtrique mors sacra iure præponitur. Nam etsi beati qui in domino moriuntur, num multo magis qui pro domino moriuntur?

Et quidem siue in lecto siue in bello quis moritur, pretiosa erit sine dubio in conspectu domini mors sanctorum eius. Cæterum in bello tanto profectò pretiosior, quãto & glorioſior. O vita secura, vbi pura conscientia. O inquam vita secura, vbi absque formidine mors expectatur, immo & exoptatur cũ dulcedine, & excipitur cũ deuotione. O verè sancta & tuta militia, atq; à duplici illo periculo prorsus libera, quo id hominũ genus solet frequẽter periclitari, vbi duntaxat Christus non est causa militãdi. Quotiẽsnamq; cõgrederis tu qui militiã militas seculare, timendum omnino ne aut occidas hostem quidem in corpore, te verò in anima: aut forte tu occidaris ab illo & in corpore, pariter & in anima. Ex cordis nempe affectu, non belli euẽtu pensatur vel periculũ vel victoria Christiani. Si bona fuerit causa pugnantis, pugnæ exitus malus esse nõ poterit: sicut nec bonus iudicabitur finis, vbi causa non bona & intentio non recta præcesserit. Si in voluntate alterũ occidẽdi, te potius occidi contigerit, moreris homicida. Quòd si præuales, & voluntate superandi vel vindicandi forte occidis hominem, viuis homicida. Non autem expedit siue mortuo siue viuo, siue victori siue victo esse homicidam. Infelix victoria, qua superans hominẽ, succumbis vitio. Et ira tibi aut superbia dominãte, frustra gloriaris de homine superato. Est tamen qui nec vlciscendi zelo, nec vincendi typo, sed tantùm euadendi remedio interficit hominem: sed ne hanc quidem bonam dixerim victoriã: cũ de duobus malis in corpore quàm in anima mori leuius sit. Nõ autẽ quia corpus occiditur, etiã anima moritur: sed anima quę peccauerit, ipsa moritur.

Rom.8.d

De militia seculari. CAP. II.

QVis igitur finis fructúsve seculãris huius non dico militiæ, sed malitiæ, si & occisor lethaliter peccat, & occisus æternaliter perit? Enimuero vt verbis vtar apostoli, Et qui arat, in spe debet arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Quis ergo ô milites hic tam stupendus error, quis furor hic tam non ferendus, tantis sumptibus ac laboribus militare, stipendiis verò nullis nisi aut mortis aut criminis? Operitis equos sericis, & pendulos nescio quos panniculos loricis superinduitis: depingitis hastas, clypeos & sellas, frena & calcaria auro & argento gemmísque circumornatis, & cum tanta pompa pudendo furore & impudenti stupore ad mortem properatis. Militaria sunt hęc insignia, an muliebria potius ornamenta? Nunquid fortè hostilis mucro reuerebitur aurum, gemmis parcet, serica penetrare non poterit? Denique quod ipsi sæpius certiúsque experimini, tria arbitror esse necessaria prælianti, vt scilicet strenuus industriúsq; miles & circumspectus sit ad se seruandum, & expeditus ad discurrendum, & promptus ad feriendum. Vos per cõtrarium in oculorum grauamẽ fœmineo ritu comam nutritis longis ac profusis crinibus ac camisiis propria vobis vestigia obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis & circumfluentibus manicis sepelitis. Super hæc omnia est, quòd armati conscientiam magis terret, causa illa nimirum satis leuis ac friuola, qua videlicet talis præsumitur & tam periculosa militia. Non sanè inter vos aliud bella mouet, litésque suscitat, nisi irrationabilis iracundiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualiscunque possessionis cupiditas: talibus certe ex causis neque occidere neque occumbere tutum est.

1.Cor.9.b

De noua militia. CAP. III.

AT verò Christi milites securi prælientur prælia domini sui, nequaquam metuentes aut de hostium cæde peccatum, aut de sua nece periculum: quandóquidem mors pro Christo vel ferenda vel inferenda & nihil habeat criminis, & plurimum gloriæ mereatur. Hinc quippe Christo, inde Christus acquiritur: qui nimirum & libenter accipit hostis mortem pro vltione, & libentius præbet seipsum militi pro consolatione. Miles inquam Christi securus interimit, interit securior. Sibi præstat cum interit, Christo cum interemit. Non enim sine causa gladium portat. Dei etenim minister est ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Sanè cum occidit malefactorem: non homicida, sed (vt ita dixerim) malicida, & planè Christi vindex in his qui malè agunt, & defensor Christianorum reputatur. Cum autem occiditur ipse, non periisse, sed peruenisse cognoscitur. Mors ergo quam irrogat, Christi est lucrum: quam excipit, suum. In morte pagani Christianus gloriatur, quia Christus glorificatur. In morte Christiani regis liberalitas aperitur, cũ miles remunerandus educitur. Porrò super illo lætabitur iustus cum viderit vindictam: de isto dicet homo; Si vtique est fructus iusto: vtiq; est Deus iudicãs eos in terra. Non enim vel pagani necandi essent, si quo modo aliter possent à nimia infestatione seu oppres-

Psal.57.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

sione fidelium cohiberi. Nunc autem melius est vt G
occidantur, quàm certè relinquatur virga peccatorum super sortem iustorum: ne forte extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Quid enim? Si percutere in gladio omnino fas nō est Christiano, cur ergo *Luc.3.c*
præco saluatoris contentos fore suis stipendiis militibus indixit: & non potius omnem militiam interdixit? Si autem (quod verum est) omnibus fas est ad hoc ipsum duntaxat diuinitus ordinatis, nec aliud sanè quicquā melius professis, quibus quæso potius quam quorum manibus & viribus vrbs fortitudinis nostræ Sion pro nostro omnium munimine retine- H
tur, vt depulsis diuinæ transgressoribus legis, secura ingrediatur gens iusta custodiens veritatem? Securè proinde dissipentur gentes quæ bella volunt, & abscindantur qui nos conturbant, & disperdantur de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, qui repositas in Hierosolymis Christiani populi inæstimabiles diuitias tollere gestiunt, sancta polluere, & hæreditate possidere sanctuarium Dei. Exerat gladium vterque fidelium in ceruices inimicorum, ad destruendam omnem altitudinem extollētem se aduersus scientiam Dei, quæ est Christianorum fides, I
nequando dicant gentes, Vbi est Deus eorum? Quibus expulsis reuertetur ipse in hæreditatē domúmq; *Matt.23.c*
suam, de qua iratus in euangelio, Ecce, inquit, relinquetur vobis domus vestra deserta: & per prophetā *Hier.12.b*
ita conqueritur: Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam: implebitque illud propheticum: *Ibidem.21.*
Redemit dominus populum suum, & liberauit eum: & venient & exultabunt in monte Sion, & gaudebunt de bonis Domini. Lætare Hierusalem, & cognosce iam tempus visitationis tuæ. Gaudete & laudate simul deserta Hierusalem, quia consolatus est *Esaiæ 52.a*
Dominus populū suū, redemit Hierusalem, parauit Dominus brachium suum sanctū in oculis omnium gentiū. Virgo Israël corrueras, & non erat qui subleuaret te. Surge iam, excutere de puluere virgo captiua filia Sion. Surge inquam & sta in excelso, & vide iucunditatem quæ venit tibi à Deo tuo. Non vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, quia cōplacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerūt tibi. Hoc tibi auxilium missum de sancto. Omnino per istos tibi iamiámq; illa persoluitur antiqua promissio: Ponam *Esaiæ.60.c*
te in superbiam seculorum, gaudium in generatione & generationem, & suges lac gētium, & mamilla regum lactaberis. Et itē: Sicut mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor vos, & in Hierusalem cōsolabimini. Vidésne quā crebra veterū attestatione noua approbatur militia, & quod sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutū? Dummodo sanè spiritualibus non præiudicet sensibus literalis interpretatio, quo minꝰ scilicet speremus in æternū, M
quicquid huic tempori significādo ex prophetarum vocibus vsurpamus, ne per id quod cernitur, euanescat quod creditur, & spei copias imminuat penuria rei, præsentiúmq; attestatio sit euacuatio futurorū. Alioquin terrenæ ciuitatis temporalis gloria nō destruit cœlestia bona, sed astruit: si tamen ista minimè dubitamus illius tenere figuram, quæ in cęlis est mater nostra.

De conuersatione militum templi.
CAP. IIII.

SEd iam ad imitationem seu ad confusionem nostrorum militum, nō planè Deo, sed diabolo militantium, dicamus breuiter Christi equitum mores & vitam, qualiter in bello domíve cōuersentur, quò palam fiat quantum ab inuicem differant Dei seculíque militia. Primò quidem vtrolibet disciplina nō *Eccles.22.a*
deest, obediētia nequaquam cōtemnitur, quia teste *1.Reg.15.c*
scriptura, & filius indisciplinatus peribit, & peccatum est ariolandi repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. Itur & reditur ad nutum eius qui præest: induitur quod ille donauerit: nec aliūde vestimentum seu alimentum præsumitur. Et in victu & vestitu cauetur omne superfluum, soli necessitati consulitur. Viuitur planè in communi iucunda & sobria conuersatione absque vxoribus & absque liberis. Et ne quid desit ex euangelica perfectione, absque omni proprio habitant vnius moris in domo vna, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Dicas vniuersæ multitudinis esse cor vnum, & animam vnam: ita quisque non omnino propriam sequi voluntatem, sed magis obsequi satagit imperanti. Nullo tempore aut ociosi sedent, aut curiosi vagantur, sed semper dum non procedūt (quod quidem rarò contingit) ne gratis comedant panem, armorum seu vestimentorum vel scissa resarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quæque postremò facienda magistri volūtas & communis indicit necessitas. Persona inter eos minimè accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore se inuicem præueniunt, alterutrū onera portant, vt sic adimpleāt legem Christi. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur vel tenue siue susurrium nequaquam ibi deprehenditur inemendatum. Scacos & aleas detestantur, abhorrēt venationem, nec ludicra illa auium rapina (vt assolet) delectantur. Mimos & magos & fabulatores, scurrilésque cātilenas, aut ludorum spectacula, tanquam vanitates & insanias falsas respuunt & abominantur. Capillos tondent, scientes iuxta apo- *1.Cor.11.c*
stolum ignominiā esse viro si comam nutrierit. Nūquam compti, rarò loti, magis autem neglecto crine L
hispidi, puluere fœdi, lorica caumate fusci, Porrò imminēte bello, intus fide, foris ferro non auro se muniunt, quatenus armati, & non ornati, hostibus metum incutiant, non prouocent auaritiam. Equos habere cupiūt fortes & veloces, non tamen coloratos aut phaleratos: pugnā quippe nō pompā, victoriam, sed nō gloriam cogitātes, & studētes magis esse formidini quàm admirationi. Deinde nō turbulēti aut impetuosi, & quasi ex leuitate præcipites, sed cōsultè atque cum omni cautela & prouidentia seipsos ordinantes & disponentes in aciem: iuxta quod de patribus scriptum est. Veri profectò Israëlitæ procedunt ad bella pacifici. At verò vbi ventum fuerit ad certamen, tum demum pristina lenitate postposita, tanquam si dicerent: Nónne qui oderūt te Domine *Psal.138.d*
oderam, & super inimicos tuos tabescebam? irruunt in aduersarios, hostes velut oues reputāt, nequaquā etsi pauciſſimi, vel sęuam barbariem vel numerosam multitudinem formidantes. Nouerunt siquidem non

non de suis præsumere viribus, sed de virtute Domi- A
ni sabaoth sperare victoriam: cui nimirum facile esse
confidunt, iuxta sententiam Machabæi, concludi *1.Mach.3.b*
multos in manus paucorum, & non esse differētiam in conspectu Dei cœli liberare in multis, & in paucis: quia non in multitudine exercitus est victoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Quod frequentissimè experti sunt, ita vt plerunque quasi persecutus sit vnus mille, & duo fugarint decem millia. Ita deniq; miro quodam ac singulari modo cernūtur & agnis mitiores, & leonibus ferociores: vt penè dubitem quid potius censeam appellandos, monachos videlicet, an milites, nisi quòd vtrunque forsan congruētius nominarim, quibus neutrum deesse cognoscitur, nec monachi māsuetudo, nec militis fortitudo. De qua re quid dicendum nisi quòd à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Tales sibi elegit Deus & collegit à finibus terræ ministros ex fortissimis Israël, qui veri lectulum Salomonis, sacrum scilicet sepulchrum vigilanter fidelitérque custodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.

De templo. CAP. V.

EST verò templum Hierosolymis in quo pariter habitant, antiquo & famosissimo illi Salomonis impar quidem structura, sed non inferius gloria. Siquidem vniuersa illius magnificentia in corruptibilibus auro & argento, in quadratura lapidum, & varietate lignorum continebatur: huius autem omnis decor, & gratæ venustatis ornatus, pia est habitantium religiositas, & ordinatissima conuersatio. D
Illud variis extitit spectandum coloribus: hoc diuersis virtutibus & sanctis actibus venerandum. Domū *Psal.92.a*
quippe Dei decet sanctitudo: qui non tam politis marmoribus quàm ornatis moribus delectatur, & puras magis diligit mentes, quàm superauratos parietes. Ornatur tamen huius quoque facies templi, sed armis, non gemmis: & pro antiquis coronis aureis, circumpēdentibus clypeis paries operitur: pro candelabris, thuribulis atque vrceolis, domus vndique frenis, sellis, ac lanceis communitur. Planè his omnibus liquidò demonstrantibus eodem pro do-
mo Dei feruere milites zelo, quo ipse quondam mi- E
litum dux vehementissimè inflammatus armata illa sanctissima manu, non tamē ferro, sed flagello quod *Marc.11.b*
fecerat de resticulis, introiuit in templum, negociātes expulit, nummulariorum effudit æs, cathedras vendentium columbas euertit, indignissimum indicans orationis domum huiuscemodi forensibus inceſtari. Tali proinde sui regis permotus exemplo deuotus exercitus, multo sane indignius longéque intolerabilius arbitrans sancta pollui ab infidelibus, quam à mercatoribus inceſtari; in domo sancta cum
equis & armis commoratur, tam ab ipsa quàm à cæ- F
teris sacris omni infidelitatis spurca & tyrannica rabie propulsata: ipsi in ea die noctúque tam honestis quàm vtilibus officiis occupantur. Honorant certatim Dei templum sedulis & sinceris obsequiis, iugi in eo deuotione immolantes non quidem veterū ritu, pecudum carnes, sed verè hostias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam subiectionem, volun-
tariam paupertatē. Hæc Hierosolymis ācitantur, & orbis excitatur. Audiūt insulæ & attēdunt populi de longe, & ebulliūt ab Oriente in Occidētem tanquā torrens inundans gloriæ gentiū, & tanquam fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Quódque cernitur iucundius, & agitur commodius, paucos admodum in tanta multitudine hominum illò confluere videas, nisi vtique sceleratos & impios, raptores & sacrilegos, homicidas, periuros, adulteros: de quorum profectò profectione sicut duplex quoddā constat prouenire bonum, ita duplicatur & gau-
dium, quandoquidem tam suos de suo discessu læti- B
ficant, quam illos de aduentu quibus subuenire festinant. Prosunt quippe vtrobique, non solum vtique istos tuendo, sed iam etiam illos non opprimendo. Itaque lætatur Ægyptus in profectione eorum, cum tamen de protectione eorum nihilo minus lætetur mons Sion, & exultent filiæ Iudæ. Illa quidem se de manu eorum, ista magis in manu eorum liberari se merito gloriatur. Illa libenter amittit crudelissimos sui vastatores, ista cum gaudio suscipit sui fidelissimos defensores: & vnde ista duleissime con-
solatur, inde illa æquè saluberrime desolatur. Sic C
Christus sic nouit vlcisci in hostes suos, vt nō solum de ipsis, sed per ipsos quoque frequenter solcat tanto gloriosius, quanto & potentius triumphare. Iucundè sanè & commodè, vt quos diu pertulit oppugnatores, magis iam propugnatores habere incipiat: faciátque de hoste militem, qui de Saulo quōdam persecutore fecit Paulum prædicatorē. Quam- *Luc.15.b*
obrem non miror si etiam superna illa curia iuxta testimoniū saluatoris exultat magis super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super plurimis iustis qui non indigent pœnitentia, dum peccatoris maligni tantis proculdubio profit conuersio, quantis & prior nocuerat conuersatio. Salue igitur ciuitas sancta, quā ipse sanctificauit sibi tabernaculū suum altissimus, quo tanta in te & per te generatio saluaretur: Salue ciuitas regis magni, ex qua noua & iucūda mundo miracula nullis temporibus defuere ab initio. Salue domina gētium, princeps prouinciarum, patriarcharū possessio, prophetarum mater & apostolorum, & initiatrix fidei, gloria populi Christiani, quam Deus semper à principio passus est oppu-
gnari: vt viris fortibus sicut virtutis, ita foret occasio E
& salutis. Salue terra promissionis, quæ olim fluens lac mel tuis duntaxat habitatoribus, nunc vniuerso orbi remedia salutis, vitæ porrigis alimenta. Terra inquam bona & optima, quæ in fœcundissimo illo sinu tuo ex arca paterni cordis cœleste granum suscipiens, tantas ex superno semine martyrum segetes protulisti, & nihilo minus ex omni reliquo fidelium genere fructum fertilis gléba tricesimum & sexagesimū & centesimū super omnē terrā multipliciter procreasti. Vnde & de magna multitudine dulcedinis tuę iucundissimè satiati, & opulētissime sagi-
nati, memoriam abundantiæ suauitatis tuæ vbique eructant qui te viderunt, & vsque ad extremum terræ magnificentiam gloriæ tuæ loquuntur eis qui te non viderunt, & enarrant mirabilia quæ in te fiunt. Glorioſa dicta sunt de te ciuitas Dei. Sed iam ex his quibus affluis deliciis, nos quoque pauca proferamus in medium, ad laudem & gloriam nominis tui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Bethlehem. CAP. VI.

HAbes ante omnia in refectione animarum sanctarum Bethlehem domũ panis, in qua primũ is qui de cœlo descenderat pariente virgine panis viuus apparuit. Monstratur piis ibidem iumẽti præsepium, & in præsepio fœnum de prato virginali, quo vel sic cognoscat bos possessorẽ suum, & asinus præsepe Domini sui. Omnis quippe caro fœnum, & omnis gloria eius vt flos fœni. *Esaiæ 4.d* *Psal.48.c*

Porro suum homo quia in quo factus est honorẽ non intelligendo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: Verbum panis Angelorum factum est pabulum iumentorum, vt habeat carnis fœnum quod ruminet, qui verbi pane vesci penitus dissueuit, quousque per hominem Deum priori redditus dignitati, & ex pecore rursus cõuersus in hominem, cum Paulo dicere possit: Et si cognouimus Christum secundum carnẽ, sed nunc iam non nouimus. Quod arbitror quempiã dicere posse veraciter, nisi qui prius cum Petro ex ore veritatis illud item audierit. Verba quæ ego locutus sum vobis spiritus & vita sunt, caro autem nõ prodest quicquam. Alioquin qui in verbis Christi vitam inuenit, carnem iam non requirit, & est de numero beatorũ qui non viderunt & crediderunt. Nec enim opus est vel lactis poculum nisi vtique paruulo, vel fœni pabulum iumento. Qui autem non offendit in verbo, ille perfectus est vir, solido planè vesci cibo idoneus: & licet in sudore vultus sui, panem verbi comedit absque offensione. Sed & securus ac sine scandalo loquitur Dei sapientiam duntaxat inter profectos, spiritualibus spiritualia comparans, cum tamen infantibus siue pecoribus cautus sit pro captu quidem eorum proponere tantummodo Iesum Christum, & hunc crucifixum. Vnus tamen idémque cibus ex cœlestibus pascuis suauiter quidem & ruminatur à pecore, & manducatur ab homine, & viro vires, & paruulo tribuit nutrimentum. *1.Cor.5.d* *Ioan.6.a*

De Nazareth. CAP. VII.

CErnitur & Nazareth, quæ interpretatur flos, in qua is qui natus in Bethlehem erat, tanquam fructus in flore coalescens nutritus est Deus infans: vt floris odor fructus saporem præcederet, ac de naribus prophetarum, faucibus se apostolorum liquor sanctus infunderet, Iudæisque tenui odore contentis, gustu solido reficeret Christianos. Senserat tamen hũc florem Nathanaël, quòd super omnia aromata suaue redoleret. Vnde & aiebat: A Nazareth potest aliquid boni esse? sed nequaquam sola contẽtus fragrantia, respondentem sibi, Veni & vide, Philippum secutus est. Imo verò miræ illius suauitatis admodum respersione delectatus, haustúque boni odoris factus saporis auidior, odore ipso duce ad fructum vsque sine mora peruenire curauit, cupiens plenius experiri quod tenuiter præsenserat, præsénsque degustare quod odorauerat absens. Videamus & de olfactu Isaac ne fortè aliquid quòd pertineat ad hæc ipsa quæ in manibus sunt protẽderit. Loquitur de illo scriptura sic: Statímque vt sensit vestimẽtorum eius fragrantiam (haud dubium quin Iacob) *Ioan.1.g*

ecce, inquit, odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Vestimenti fragrantiam sensit, sed vestiti præsentiam non agnouit: solóque vestis tanquam floris odore forinsecus delectatus, quasi fructus interioris dulcedinem non gustauit, dum & electi filij simul & sacramenti fraudatus cognitione remansit. Quò spectat hoc? Vestimentum profectò spiritus, litera est caro verbi. Sed ne nunc quidem Iudæus in carne verbum, in homine sic deitatem, nec sub tegmine literæ sensum peruidet spiritualem: forísque palpans hœdi pellem, quæ similitudinem maioris, hoc est primi & antiqui peccatoris expressérat, ad nudam non peruenit veritatem. Non sanè in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati, qui peccatum nõ facere, sed tollere veniebat, apparuit, ea scilicet de causa quam ipse non tacuit, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Hac ergo similitudine deceptus propheta cęcus hodie quẽ nescit benedicit, dũ & quem lectitat in libris, ignorat in miraculis: & quem propriis attrectat manibus, ligando, flagellando, colaphizando, minime tamen vel resurgẽdo intelligit. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Percurramus succincto sermone & cætera loca sancta, & si non omnia, saltem aliqua: quoniã quæ admirari per singula non sufficimus, libet vel insigniora & ipsa breuiter recordari. *Gen.27.a* *Ioan.9.c* *1.Cor.2.b*

De monte Olineti, & valle Iosaphat. CAP. VIII.

ASenditur in montem Oliueti, descendunt in vallẽ Iosaphat: & sic diuitias diuinę misericordiæ cogites, quatenus horrorẽ iudicij nequaquã dissimules: quia etsi in multis miserationibus suis multus est ad ignoscendum, iudicia tamen eius nihilo minus abyssus multa, quibus agnoscitur valde omnino terribilis super filios hominum. Dauid denique qui montem Oliueti demonstrat, dicens, Homines & iumenta saluabis Domine, quemadmodũ multiplicasti misericordiam tuam Deus? etiam iudicij vallem in eodem psalmo commemorat, dicens: Non veniat mihi, inquiens, pes superbiæ & manus peccatoris non moueat me. Cuius & præcipitium se omnino perhorrescere fatetur, cum in alio psalmo ita loquitur orans: Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui. Superbus in hanc vallem corruit & conquassatur, humilis descendit & minimè periclitatur. Superbus excusat peccatum suum, humilis accusat, sciens quia Deus non bis iudicat in idipsum, & quòd si nosmetipsos iudicaueri-mus, non vtique iudicabimur. Porrò superbus non attendens quàm horrendum sit incidere in manus Dei viuentis, facilè prorumpit in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Magna reuera malitia, tui te non misereri, & solum post peccatum remedium cõfessionis à te ipso repellere, ignémque in sinu tuo inuoluere potius quàm excutere, nec præbere aurem consilio Sapientis, qui ait: Miserere animæ tuæ placens Deo. Proinde qui sibi nequam, cui bonus? Nunc iudicium est mũdi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras, hoc est de corde tuo, si te tamẽ humiliãdo ipse diiudicas. Erit iudiciũ cœli, quando *Psal.35.b* *Ibidem.d* *Psal.118.p* *Eccles.30.d*

quando ipsum vocabitur cœlum desursum, & terra discernere populum suum: in quo sanè timendum ne proiiciaris tu cum ipso & angelis eius, si tamẽ inuẽtus fueris iniudicatus. Alioquin spiritualis homo qui omnia diiudicat, ipse à nemine iudicabitur. Propter hoc ergo iudicium incipit à domo Dei, vt suos quos nouit iudex cum venerit inueniat iudicatos: & iam nil de eis habeat iudicare, quando videlicet iudicandi sunt hi qui in labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. *1.Cor.2.d*

De Iordane. CAP. IX.

QVam lęto sinu Iordanis suscipit Christianos, qui se Christi gloriatur consecratum baptismate! Mẽtitus planè est Syrus ille leprosus, qui nescio quas Damasci aquas aquis prætulit Israëlis, cum Iordanis nostri deuotus Deo famulatus totiẽs probatus extiterit, siuequãdo Heliæ, siue quãdo Helisæo, siue etiã (vt antiquius aliquid recolã) quando Iosuë & omni populo simul impetum mirabiliter inhibens, siccum in se trãsitum præbuit. Denique quid in fluminibus isto eminentius, quòd ipsa trinitas sibi quadam euidenti præsentia dedicauit? Pater auditus, visus Spiritus sanctus, filius est & baptizatus. Meritò proinde ipsam eius virtutem quam Naaman ille consulente propheta sensit in corpore, iubente Christo vniuersus quoque fidelis populus in anima experitur.

De loco Caluariæ. CAP. X.

EXitur etiam vel iam in Caluariæ locum, vbi verus Helisæus ab insensatis pueris irrisus, risum suis insinuauit æternũ, quibus ait: Ecce ego, & pueri mei quos mihi dedit Deus. Boni pueri, quos per cõtrarium illorum malignantium ad laudem excitat psalmista, dicens: Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini. Quatenus in ore sanctorum infantium & lactentium perficeretur laus, quæ in ore defecerat inuidorum, eorum vtique de quibus quæritur ita: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Ascendit itaque crucẽ caluus noster, mundo pro mundo expositus: & reuelata facie ac discooperta fronte purgationem peccatorum faciẽs, probrosę & austerę mortis tam non erubuit ignominiã, quàm nec pœnam exhorruit, vt nos opprobrio sempiterno eriperet, restitueret gloriæ. Nec mirum. Quid enim erubesceret qui ita lauit nos à peccatis, quidam vt aqua diluens, & retinens sordes, sed veluti solis radius desiccans, & retinens puritatem? Est quippe Dei sapientia vbique attingens propter mũditiam suam. *4.Reg.2.d* *Esa.8.d* *Psal.112.a* *Esai.1.a*

De sepulchro. CAP. XI.

INter sancta ac desiderabilia loca sepulchrum tenet quodammodo principatũ, & deuotionis plus nescio quid sentitur vbi mortuus requieuit, quã vbi viuens conuersatus est, atque amplius mouet ad pietatem, mortis quàm vitæ recordatio, puto quòd illa austerior, hæc dulcior videatur: magisque infirmitati blandiatur humanæ quies dormitionis, quàm labor conuersationis: mortis securitas, quàm vitæ rectitudo. Vita Christi, viuendi mihi regula extitit: mors, à morte redemptio. Illa vitam instruxit, mortem ista destruxit. Vita quidem laboriosa, sed mors preciosa: vtraque verò admodum necessaria. Quid enim Christi prodesse poterat siue mors nequiter viuenti, siue vita damnabiliter moriẽti? Nunquid denique aut mors Christi etiam nunc male vsque ad mortem viuentes à morte æterna liberat, aut mortuos ante Christum sanctos patres vitæ sanctitas liberauit? sicut scriptum est: Quis est homo qui viuet & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi? Nunc ergo quia vtrunque nobis pariter necessariũ erat, & pie viuere, & securè mori: & viuendo viuere docuit, & mortem moriendo securam reddidit: quoniam quidem resurrecturus occubuit, & spem fecit morientibus resurgendi. Sed addidit & tertium beneficium, cum etiam peccata donauit, sine quo vtique cætera non valebant. Quid enim (quãtum quidem ad veram summámque beatitudinem spectat) quãtalibet vitæ rectitudo seu longitudo prodesse poterat illi, qui vel solo originali peccato teneretur astrictus? Peccatum quippe præcessit, vt sequeretur mors: quod sanè si cauissent homo, mortem non gustasset in æternũ. Peccando itaque vitam amisit, & mortẽ inuenit, quoniã quidem & Deus ita prædixerat, & iustum profecto erat vt si peccaret homo, moreretur. Quid namq; iustius poterat quàm recipere talionem? Vita siquidem Deus animæ est, ipsa corporis. Peccando voluntariè volẽs perdidit viuere, nolens perdat & viuificare. Sponte repulit vitam cum viuere noluit, non valeat eam dare cui vel quatenus voluerit. Noluit anima regi à Deo, nõ queat regere corpus. Si nõ paret superiori, inferiori cur imperet? Inuenit conditor suam sibi rebellem creaturã, inueniet anima suam sibi rebellem pedisequam. Transgressor inuẽtus est homo diuinæ legis, inueniet ipse aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in legem peccati. Porro peccatum (vt scriptum est) separat inter nos & Deum, separet proinde etiã mors inter corpus nostrum & nos. Non potuit diuidi à Deo ánima nisi peccãdo, nec corpus ab ipsa nisi moriendo. Quid itaq; austerius pertulit in vltione, id solum passa à subdito, quod præsumpserat in auctorẽ? Nihil profectò congruentius quàm vt mors operata sit mortẽ, spiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, voluntaria necessariã. Cum ergo hac gemina morte secũdum vtramque naturam homo damnatus fuisset, altera quidem spirituali & voluntaria, altera corporali & necessaria: vtriq; Deus homo vna sua corporali ac voluntaria benignè & potenter occurrit, illáque vna sua nostram vtramq; damnauit. Meritò quidem. Nam ex duabus mortibus nostris, cum altera nobis in culpæ meritum, altera in pœnæ debitũ reputaretur, suscipiens pœnã & nesciens culpam, dũ sponte & tãtum in corpore moritur, & vitam nobis & iustitiã promeretur. Alioquin si corporaliter non pateretur, debitum non soluisset: si non voluntariè moreretur, meritum mors illa non habuisset. Nunc autem si (vt dictum est) mortis meritum est peccatum, & peccati debitum mors: Christo remittente peccatum, & moriente pro peccatoribus, profecto *Rom.6.d* *Esaiæ 59.a* *Psal.88.g*

Universidad de Deusto
Biblioteca

iam nullum est meritum, & solitum est debitum. G
Cæterum vnde scimus quòd Christus possit peccata dimittere? Hinc proculdubio, quia Deus est, & quicquid vult potest. Vnde autem & quòd Deus sit? Miracula probant. Facit quippe opera quæ nemo alius facere possit: vt taceam oracula prophetarum, necnon & paternæ vocis testimonium elapsæ cœlitus ad ipsum à magnifica gloria. Quod si Deus pro nobis, quis contra nos? Deus qui iustificat, quis
Psal.50.a est qui condemnet? Si ipse est & non alius, cui quotidie confitemur dicentes. Tibi soli peccaui: quis melius, imò quis alius remittere potest quod in eum H peccatum est? Aut quomodo ipse non potest, qui omnia potest? Denique ego quod in me delinquitur, valeo si volo donare: & Deus non queat in se commissa remittere? Si ergo peccata remittere & possit omnipotens, & solus possit, cui soli peccatur: Beatus profecto cui non imputabit ipse peccatum. Itaq; cognouimus quòd peccata Christus diuinitatis suę potentia valuit relaxare. Porrò iam de voluntate quis dubitet? Qui enim nostrā & induit carnem, & subiit mortem: putas suam nobis negabit iustitiam? Volūtariè incarnatus, volūtariè passus, volūtariè crucifi- I
xus, solam à nobis retinebit iustitiam? Quod ergo ex deitate constat illum potuisse, ex humanitate innotuit & voluisse. Sed vnde rursum confidimus quod mortem abstulit? Hinc planè, quòd eam ipse qui nō meruit pertulit. Qua enim ratione iterū exigeretur à nobis, quod pro nobis ille iā soluit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donando iustitiā: ipse mortis debitum soluit, & reddidit vitam. Sic namque mortua morte reuertitur vita, quemadmodū ablato peccato redit iustitia: Porrò mors in Christi morte fugatur, & Christi nobis iustitia imputatur. Verùm quo- K
modo mori potuit, qui Deus erat? Quoniā nimirū & homo erat. Sed quo pacto mors hominis illius pro altero valuit? Quia & iustus erat. Profecto namq; cū homo esset, potuit mori: cum iustus, non debuit gratis. Non quidem peccator mortis sufficit soluere debitum pro altero peccatore, cum quisque moriatur pro se. Qui autem mori pro se non habet, nunquid pro alio frustra debet? Quanto sanè indignius moritur, qui morte non meruerit, tanto is iustius pro quo moritur, viuit. Sed quę, inquis, iustitia est, vt innocēs moriatur pro impio? Nō est iustitia, sed misericordia. L
Si iustitia esset, iam nō gratis: sed ex debito moreretur. Si ex debito, ipse quidem moreretur: sed is pro quo moreretur, non viueret. At verò si iustitia non est, non tamen cōtra iustitiam est. Alioquin & iustus & misericors simul esse nō posset. Sed & si iustus nō iniustè pro peccatore satisfacere valeat, quo tamen pacto etiam vnus pro pluribus? Etenim satis esse videretur ad iustitiam, si vnus vni moriens vitam restituat. Hinc iam respondeat apostolus: Sicut enim, in-
Rom.5.d quit, per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per vnius iustitiam in omnes M
homines in iustificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnius hominis obedientiā iusti constituuntur multi. Sed forte vnus pluribus iustitiā quidem restituere potuit, vitam nō potuit? Per vnū,
ibidem. ait, hominem mors, & per vnum hominē, vita. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabūtur. Quid enim? Vnus peccauit, & omnes tenentur rei: & vnius innocentia soli reputabitur vni? Vnius peccatum omnibus operatum est mortē, & vnius iustitia vni vitā restituet? Itane Dei iustitia magis ad condemnandum, quàm ad restaurādum valuit? Aut plus potuit Adam in malo quam Christus in bono? Adæ peccatū imputabitur mihi, & Christi iustitia non pertinebit ad me? Illius me inobedientia perdidit, & huius obediētia non proderit mihi? Sed Adæ, inquis, delictum meritò omnes cōtrahimus, in quo quippe omnes peccauim⁹: quo-
niā cū peccauit, in ipso eramus, & ex eius carne per carnis cōcupiscentiam geniti sumus. Atqui ex Deo multo germanius secundū spiritum nascimur, quàm secūdum carnem ex Adam: secundum quem etiam spiritum longe ante fuimus in Christo, quàm secundum carnem in Adam, si tamen & nos inter illos numerari confidimus, de quibus apostolus: Qui elegit *Ephes.1.a*
nos, inquit, in ipso (haud dubium quin pater in filio) ante mundi constitutionem. Quòd autem etiam ex Deo nati sunt, testatur euangelista Ioannes, vbi ait: *Ioan.1.b*
Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Item *1.Ioan.3.b*
ipse in epistola: Omnis qui natus est ex Deo, nō peccat: quia generatio cœlestis cōseruat eum. At carnis traducem, ais, carnalis testatur concupiscentia: & peccatū quod in carne sentimus, manifeste probat quòd secundū carnem de carne peccatoris descendimus. Sed enim nihilo minus spiritualis illa generatio nō quidem in carne sentitur, sed in corde, ab his duntaxat qui cum Paulo dicere possunt: Nos autem *1.Cor.2.d*
sensum Christi habemus: in quo & eatenus profecis- *Rom.8.c*
se se sentiunt, vt & ipsi cum omni fiducia dicant: Ipse enim spiritus testimoniū reddit spiritui nostro, quòd *2.Cor.2.c*
sumus filij Dei. Et illud: Nos autem nō spiritum huius mūdi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est: vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Per spiritum ergo qui ex Deo est, charitas diffusa est in cordibus nostris: sicut & per carnem quæ est ex Adam, manat cōcupiscentia nostris insita membris. Et quomodo ista quę à progenitore corporum descendit, nunquā in hac vita mortali à carne recedit: sic ille procedēs ex patre spirituum, ab intentione filiorum duntaxat perfectorum nunquam excidit. Si ergo in Deo nati, & in Christo electi sumus, quęnam iustitia est vt plus noceat humana atque terrena, quàm valeat diuina cœlestisque generatio: Dei electionem vincat carnalis successio, & æterno eius proposito carnis præscribat temporaliter traducta concupiscentia? Quinimò si per vnum hominem mors, cur non multo magis per vnū & illum hominē vita? Et si in Adam omnes morimur, cur non longè potentius in Christo viuificabimur? Denique non sicut delictum, ita *Rom.15.c*
& donum. Nam iudicium ex vno in condemnationem, gratia autem ex multis dilectis in iustificationem. Christus igitur & peccata dimittere potuit, cū Deus sit: & mori, cum sit homo: & mortis moriendo soluere debitum, quia iustus: & omnibus vnus ad iustitiam vitā que sufficere: quandoquidē & peccatum & mors ex vno in omnes processerit. Sed hoc quoq; necessariè omnino prouisum est, quòd dilata morte homo inter homines dignatus est aliquandiu cōuersari, quatenus crebris & veris locutionibus ad inuisibilia

bilia excitaret, miris operibus astrueret fidem, rectis A
moribus instrueret. Itaque in oculis hominū Deus homo sobriè & piè conuersatus, vera locutus, mira operatus, indigna passus, in quo iam defuit nobis ad salutem? Accedat & gratia remissionis peccatorum, hoc est vt gratis peccata dimittat: & opus profecto nostræ salutis consummatum est. Non autem metuendum quòd donādis peccatis aut potestas Deo, aut volūtas passo & tam passo pro peccatoribus desit, si tamen soliciti inueniamur dignè, vt oportet, & imitari exempla, & venerari miracula, doctrinæ B
quoque non existamus increduli, & passionibus non ingrati.

Itaque totum nobis de Christo valuit, totum salutiferum, totúmque necessarium fuit, nec minus profuit infirmitas quàm maiestas: quia etsi ex deitatis potentia peccati iugum iubendo submouit, ex carnis tamen infirmitate mortis iura moriendo cōcussit. Vnde pulchrè ait apostolus: Quod infirmum est *1.Cor.1.d*
Dei, fortius est hominibus. Sed & illa eius stultitia per quam ei placuit saluum facere mūdum, vt mūdi *Rom.1.d*
confutaret sapientiam, confunderet sapientes: quod *Philip.2.a*
videlicet cū in forma Dei esset, Deo æqualis, semet- C
ipsum exinaniuit formam serui accipiens: quòd dives cum esset, propter nos egenus factus est de magno paruus, de celso humilis, infirmus de potente: quòd esuriit, quòd sitiit, quòd fatigatus est in itinere, & cætera quæ passus est voluntate, non necessitate: hæc ergo ipsius quædam stultitia nonne fuit nobis via prudentiæ, iustitiæ forma, sanctitatis exemplum? Ob hoc item apostolus. Quod stultum est, in- *1.Cor.6.a*
quit, Dei, sapiētius est hominibus. Mors ergo à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberauit. Et quidē
mors per iustitiam suam peregit victoriā: quia iustus D
exoluendo quæ non rapuit, iure omnino quod amiserat accepit. Vita vero quod ad se pertinuit, per sapientiam adimpleuit: quæ nobis vitæ & disciplinæ documentum ac speculum extitit. Porrò gratia ex illa (vt dictum est) potestate peccata dimisit, qua omnia quæcunque voluit fecit. Mors itaque Christi, mors est meæ mortis: quia ille mortuus est vt ego viuerem: quo pacto enim iam nō viuat pro quo moritur vita? Aut quis iam in via morum, seu rerum notitia errare timebit duce sapiētia? Aut vnde iam reus *Ioan.14.b*
tenebitur, quem absoluit iustitia? Vitam quidem se E
ipse perhibet in euangelio, Ego sum, inquiens, vita. *1.Cor.1.d*
Porro duo sequentia testatur apostolus dicens: Qui factus est nobis iustitia & sapientia à Deo patre. Si ego lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos à lege peccati & mortis: vt quid adhuc morimur, & non statim immortalitate vestimur? Sanè, vt Dei veritas impleatur. Quia enim misericordiam & veritatem diligit Deus, necesse est mori quidem hominem, quippe quod prædixerat Deus: sed à morte tamen resurgere, ne obliuiscatur misereri Deus. Ita ergo mors etsi non perpetuo dominatur, ma- F
net tamen propter veritatem Dei vel ad tempus in nobis: quemadmodum peccatum etsi iam non regnat in nostro mortali corpore, nō tamen deest penitus nobis. Proinde Paulus ex parte quidem liberatum se à lege peccati & mortis gloriatur, sed rursum se vtraque nihilo minus lege aliqua grauari ex parte conqueritur: siue cum aduersus peccatum miserabiliter clamat: Inuenio aliam legem in membris *Rom. 7.d*
meis, &c. Siue cùm ingemiscit grauatus (haud dubiū *2.Cor.5.a*
quin lege mortis) redemptionem expectans corporis sui. Siue itaque hæc, siue alia quæcunque in hunc modum (prout in talibus in suo quisque abūdat sensu) ex occasione sepulchri christianis sensibus suggerantur, puto quod non mediocris dulcedo deuotionis infundatur comminus intuenti, nec parum proficitur cernendo etiam corporalibus oculis corporalem locum dominicæ quietis. Etsi quippe iam vacuum sacris membris, plenum tamen nostris & iucundis admodum sacramentis. Nostris inquam, nostris, si tamen tam ardenter amplectimur, quàm indubitanter tenemus quod apostolus ait: Consepulti *Coloss.2.*
enim sumus per baptismum in mortem, vt quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitę ambulemus. Si enim cōplantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Quàm dulce est peregrinis post multam lōgi itineris fatigationē, post plurima terræ marisque pericula, ibi tādem quiescere, vbi & agnoscitur suum dominū quieuisse? Puto iam præ gaudio
non sentiunt viæ laborem, nec grauamen reputant *Iob.3.d*
expensarum: sed tanquam laboris præmium cursúsve brauium assecuti, iuxta scripturæ sentētiam, gaudent vehementer cum inuenerint sepulchrum. Nec casu vel subitò, aut veluti lubrica popularis fauoris opinione: id tam celebre nomen sepulchrum natum esse putetur, cum hoc ipsum tantis retro temporibus Esaias tam apertè prædixit: Et erit (inquit) *Esaiæ.11.c*
in die illa radix Iesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabūtur, & erit sepulchrum eius gloriosum. Reuera ergo impletum cernimus quod legimus prophetatum, nouum quidem intuenti, sed legenti antiquum: vt sic adsit de nouitate iucūditas, vt de vetustate non desit auctoritas. Et de sepulchro ista sufficiant.

De Bethphage. CAP. XII.

QVid de Bethphage dicam viculo sacerdotum, quem penè præterieram, vbi & cōfessionis sacramentū, & sacerdotalis ministerij mysteriū cōtinetur? Bethphage quippe domus buccæ interpretatur. Scriptum est autem, Prope est verbum in ore tuo, & *Deut.30.*
in corde tuo. Non in altero tantū, sed simul in vtroque verbum habere memineris. Et quidem verbum in corde peccatoris operatur salutiferam contritio- *Rom. 10.c.*
nem: verbum verò in ore noxiam tollit confusionem, ne impediat necessariam cōfessionē. Ait enim scriptura: Est pudor adducēs peccatum, & est pudor adducēs gloriam. Bonus pudor est quo peccasse aut
certè peccare confunderis: & omnis licet humanus *Eccles.4.c*
arbiter fortè absit, diuinum tanquam humanū tantò verecundius reuereris aspectum, quantò & verius Deum quàm hominem cogitas puriorem. Tātóque eum grauius offendi à peccante, quātò constat longius ab illo esse omne peccatum. Huiusce modi proculdubio pudor fugat opprobrium, parat gloriam, dum aut peccatum omnino non admittit, aut certè admissum & pœnitēdo punit, & confitēdo expellit: si tamen gloria etiam nostra hæc est testimoniū cōscientiæ nostræ. Quòd si quispiam cōfiteri confun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditur id quoque vnde compũgitur, talis pudor peccatum adducit,& gloriã de conſcientia perdit,quãdo malum quod ex profundo cordis compunctio conatur expellere, pudor ineptus obſtruſo labiorũ oſtio non permittit exire,cum eum exemplo Dauid dicere potius oporteret: Et labia mea non prohibebo,Domine tu ſciſti. Qui & ſeipſum redarguẽs,puto ſuper hominum ſtulto & irrationabili pudore. Quoniam tacui, inquit, inueterauerunt oſſa mea. Vnde & optat oſtium poni circunſtantiæ labiis ſuis,& oris ianuam & aperire cõfeſſioni, & defenſioni claudere norit. Denique & apertè hoc ipſum orans petit à Domino,ſciens quia confeſſio & magnificẽtia opus eius. Et quòd videlicet noſtram malitiam, & quòd æquè diuinæ bonitatis & virtutis magnificentiam minimè tacemus, magnum quidem geminæ confeſſionis bonum,ſed Dei eſt donum. Ait itaq; : Non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Quamobrẽ miniſtros verbi ſacerdotes cautè neceſſe eſt ad vtrumque vigilare ſolicitos,quò videlicet delinquẽtium cordibus tanto moderamine verbum timoris & contritionis infligant, quatenus eos nequaquam à verbo confeſſionis exterreant: ſic corda aperiant,vt ora non obſtruant: ſed nec abſoluant etiam compunctum niſi viderint & confeſſum,quandoquidem corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Alioquin à mortuo (tãquam qui non eſt) perit confeſſio. Quiſquis igitur verbũ in ore habet, & in corde nõ habet,aut doloſus eſt,aut vanus. Quiſquis verò in corde,& nõ in ore,aut ſuperbꝰ eſt,aut timidus.

Pſal.39.b
Pſal.31.b
Pſal.140.a
Iſal.140.a
Rom.10.a
Eccleſ.17.c

De Bethania. CAP. XIII.

SAnè non omnino (etſi multum feſtinem) debeo tranſire ſilenter domum obedientiæ, Bethaniam videlicẽt, caſtellum Mariæ & Marthæ, in quo Lazarus eſt reſuſcitatus,vbi nimirum & vtriuſque vitæ figura,& Dei erga peccatores mira clemẽtia,necnon & virtus obedientiæ vna cum fructibus pœnitẽtiæ commendatur. Hoc ergo in loco breuiter intimatũ ſufficiat,quòd quidem nec ſtudium bonæ actionis, nec ocium ſanctæ contemplationis, nec lachryma pœnitentis extra Bethaniam accepta eſſe poterunt illi qui tantam habuit obedientiam, vt vitam quàm ipſam perdere maluerit, factus obediens patri vſque ad mortem. Hæ ſunt illæ profectò diuitiæ, quas ſermo propheticus ex verbo Domini pollicetur: Conſolabitur,inquiens, Dominus Sion,& conſolabitur omnes ruinas eius, & ponet deſertum eius quaſi delicias,& ſolitudinem eius quaſi hortum Domini:gaudium & lætitia inueniẽtur in ea,gratiarum actio,& vox laudis. Hę igitur orbis decimæ,hic theſaurus cœleſtis,hęc fidelium hæreditas populorum, veſtræ ſunt chariſſimi credita fidei, veſtræ prudẽtiæ & fortitudini commendata. Tunc autem cœleſte depoſitum ſecurè & fideliter cuſtodire ſufficitis,ſi nequaquam de ipſa veſtra prudẽtia vel fortitudine, ſed de Dei tantum adiutorio vbique præſumitis, ſcientes quia non in fortitudine ſua roborabitur vir, & ideo dicentes cum propheta: Dominus firmamẽtum meum & refugium meum, & liberator meus. Et illud: Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia Deus ſuſceptor meus, Deus meus, miſericordia eius præueniet me. Et item: Non nobis, Domine, non nobis,ſed nomini tuo da gloriam: vt in omnibus ſit ipſe benedictus qui docet manus veſtras ad præliũ, & digitos veſtros ad bellum.

Iſal.140.a
Pſal.17.a
Pſal.58.b
Pſal.113.b
Pſal.143.

CAPITVLA SERMONIS SEQVENTIS,de conuerſione ad clericos.

1 *Quòd nemo conuerti ad Dominum, niſi Dei voluntate præueẽtus,& eius voce interius clamante poſſit.*
2 *Quòd ipſa vox Domini omnibus ſeſe offerat, & animã ſibiipſi nolentem præſentet.*
3 *Quòd per hanc animæ ratio quaſi in libro omnia mala propria deprehẽdere,reprehendere,diiudicare, & diſcernere valeat.*
4 *Quòd qui diligit iniquitatem, non ſolùm animam, ſed etiam carnem ſuam odire probetur.*
5 *De pœna poſt mortem tam animæ,quàm carnis, & pœnitentia infructuoſa.*
6 *In præſenti vermis conſcientiæ ſentiendus ac ſuffocandus,non in immortalitatem fouendus & nutriendus.*
7 *Quòd facilè quibuſdam videtur vt voci diuinæ obtemperet voluntas humana.*
8 *Qualiter voluntas hominis per gulam, curioſitatem ac ſuperbiam,& per omnes ſenſus carnis renitatur voci diuinæ.*
9 *Vt ratio animæ iam tãdem vexata, præſumptæ facilitatis arguatur,& difficultate confundatur.*
10 *Reſpiratio conſolationis quando huiuſcemodi pauperibus ſpiritu beatitudinem audit promitti regni cœleſtis.*
11 *Quòd hoc regnum ſperare non poſſit in cuius adhuc carne peccatum regnat, & ideo attẽdendum quod ſequitur: Beati mites.*
12 *Appetitus gulæ & libidinis actus & exitus qui habeatur:curioſitas,vanitas & amor diuitiarum,quem finem habeant.*
13 *De indigna ſeruitute vitiorum,& incertitudine mortis.*
14 *De infidelitate diuitiarum congregatarum.*
15 *Quòd temporalia opera quaſi ſemina ſunt mercedis æternæ.*
16 *Quòd impoſſibile ſit peccatum latere.*
17 *Quid ſentiendum de his qui impiè agunt, ſi & illi pereunt qui bona bene non fecerunt.*
18 *Quòd ſpiritui timore Dei correpto & ad bonum parato reſiſtat caro.*
19 *Contra hanc luctam lugendum, poſt luctam conſolandum:quia beati qui lugent.*
20 *Poſt luctum & conſolationem ad cœleſtia contemplanda accedendum eſt.*
21 *In hac contemplatione quieſcendum,guſtúque eius delectandum & experiendum eſt.*
22 *Quod guſtu contemplationis refectus, habet intelligere diuina:Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam.*
23 *Quòd peccata noſtra punita & remiſſa nec iterata nil obeſſe poſſunt,ſed cooperantur potius in bonum.*
24 *De miſericordia quæ pœnitenti promittitur, ac miſeranti.Beati,inquit,miſericordes.*
25 *Quòd vt Deus videatur,cor mundandum eſt:quia Beati mundo corde, &c.*
26 *De placato,placante,& pacifico.*
27 *Increpatio ad ambitioſos, qui non prius ipſi mũdato corde ſe*

de ſe Deum aliis pacificare præſumunt.
28 *Admiratio quod quidã ſupremum pacificorum gradum ſibi vſurpant,qui nullum inferiorum nec primum quidem attigerunt.*
29 *Exprobratio quòd incontinentes ſacros ordines impudenter temerare non verentur.*
30 *Exhortatio ad pœnitentiã,& vt prius humilia ſapiant, vt poſtmodum dignè alta conſcendant.*
31 *De perſecutione ſuſtinenda ſecundum vltimam beatitudinem: Beati qui perſecutionem patiuntur, Beati eritis cum vos oderint,&c.*

FINIS.

B. BERNARDI, DE CONVERSIONE AD CLERICOS, SERMO. Quòd nemo conuerti ad dominum niſi Dei voluntate præueniens, & eius voce interius clamante poſſit.

CAPITVLVM I.

AD audiendum, vt credimus, verbũ Dei cõueniſtis: neque enim cauſa nobis alia veſtræ huius tam auidæ cõcurſionis occurrit. Approbamus vtique deſiderium hoc, & laudabili ſtudio congaudemus. Beati enim qui audiunt verbum Dei,ſed ſi cuſtodiũt illud. Beati qui memores ſunt mandatorum eius,ſed vt faciant ea. Nimirum verba vitæ æternæ habet, & venit hora (vtinam & nunc ſit) quando audient vocem eius: & qui audierint,viuent. Siquidem vita in voluntate eius. Et ſi vultis ſcire, voluntas eius conuerſio noſtra eſt. Denique ipſum audite. Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij,ait Dominus,& non magis vt conuertatur & viuat? Ex quibus verbis euidenter agnoſcimus quoniam vera nobis vita non niſi in cõuerſione eſt,nec aliter ad eam patet ingreſſus,dicente Domino: Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorũ. Meritò ſane paruuli ſoli intrant,nam puer paruulus minat eos qui in hoc ipſum natus & datus eſt nobis. Quæro igitur vocem quam audiant mortui, & cum audierint viuant,forte enim & mortuis euãgelizare neceſſe eſt. Et occurrit interim verbũ breue, ſed plenum, quod os Domini locutum eſt: vt propheta teſtatur. Dixiſti, (ait loquẽs ſine dubio ad Dominum Deum ſuum) Conuertimini filij hominum. Nec immerito ſanè à filiis quidem hominum videtur exigenda conuerſio, peccatoribus vtique neceſſaria. Nam ſupernis ſpiritibus ea magis quæ rectos decet indicta laudatio eſt eodẽ propheta pſallente: Lauda Deum tuum Sion. Cæterum quod ait, dixiſti: meo quidem iudicio non negligenter prætereundũ eſt,nec ſimpliciter audiẽdum. Quis enim humanis comparare audeat dictis quod dixiſſe dicitur Deus? Viuus profecto eſt ſermo Dei & efficax,& vox eius in magnificentia & virtute. Denique ipſe dixit, & facta ſunt. Dixit: Fiat lux, & facta eſt lux. Dixit: Conuertimini filij hominum,& cõuerſi ſunt. Ita planè cõuerſio animarum,opus diuinæ vocis eſt, non humanæ. Simon Ioannis piſcator hominum in hoc ipſum vocatus & conſtitutus à Domino,incaſſum tamen & ipſe laborans tota nocte nil capiet donec in verbo Domini rete iactans concludere poſſit multitudinẽ copioſam. Vtinam iactemus & nos hodie in hoc verbo rete verbi,& experiamur quod ſcriptum eſt: Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis. Si mendacium loquimur, id planè de proprio eſt. Sed & tũc forſitan noſtra iudicabitur vox eſſe non Domini, ſi quæramus quæ noſtra ſunt, non quæ Ieſu Chriſti. Cæterum etſi loquimur iuſtitiam Dei, & gloriam Dei quærimus, effectum tamen ab eo ſolo ſperare,ab eo poſtulare neceſſe eſt: vt voci ſuæ vocẽ virtutis accommodet. Ad hanc ergo interiorem vocem aures cordis erigi admonemus, vt loquentem Deum intus audire,quàm foris hominem ſtudeatis. Illa enim vox magnificẽtiæ & virtutis, deſerta concutiens,deſerta diſcutiens, torporem excutiens animarum.

Luc. 11. d
Pſal.102.a
Ioan.5.c
Eccl.18.g
Mat.18.a
Hier.3.d
Pſal.147.a
Heb.4.c
Pſal.142.d

C *Quod ipſa vox Domini omnibus ſe offerat,& animam ſibi ipſi nolentem præſentet.*
CAP. II.

NEc ſanè laborandum eſt vt ad vocis huius perueniatur auditum, labor eſt potius aures obturare ne audias. Nimirum vox ipſa ſe offert, ipſa ſe ingerit: nec pulſare interim ceſſat ad oſtia ſingulorum. Denique quadraginta annis, inquit, proximus fui generationi illi, & dixi, ſemper hi errant corde. Adhuc nobis proximus eſt, adhuc loquitur, & non eſt forte qui audiat. Adhuc dicit, Hi errant corde: adhuc ſapientia clamitat in plateis: Redite præuaricatores ad cor. Hoc nempe initium loquendi Domino: & hoc verbum ab omnes qui conuertuntur ad cor, præceſſiſſe videtur, & non modò reuocans eos,ſed reducens & ſtatuẽs contra faciem ſuam. Eſt enim non tãtùm vox virtutis, ſed & radius lucis annuncians pariter hominibus peccata eorum, & illuminans abſcondita tenebrarum. Nec verò vlla internæ huius vocis ac lucis differentia eſt, cum vnus idémque ſit Dei filius,& verbum patris, & ſplendor gloriæ,ſed & animæ quoque ſubſtantia in ſuo quidẽ genere etiam ipſa ſpiritualis & ſimplex, ſine vlla diſtinctione ſenſuum ſic tota, ſi tamen tota dicenda eſt, vt & videns pariter & audiens videatur. Quid enim illo agitur ſiue radio, ſiue verbo, niſi vt nouerit ſemetipſam? Aperitur ſiquidem cõſcientiæ liber, reuoluitur miſera vitæ ſeries, triſtis quædam hiſtoria replicatur,illuminatur ratio,& euoluta memoria velut quibuſdam eius oculis exhibetur. Vtraque verò non tam ipſius eſt animę, quàm anima ipſa: vt eadem ſit & inſpiciens & inſpecta: contra ſuam ſtatuta faciem, & à violentis quibuſdam apparitoribus, immiſſarum vtique cogitationum, coacta proprio interim iudicanda aſſiſtere tribunali. Quis ſane iudiciũ hoc ſine tribulatione ſuſtineat? Ad meipſum anima mea turbata eſt (ait propheta Domini) & tu contra faciem tuam ſine argutione,ſine turbatione, ſed cõfuſione,ſtatui non poſſe miraris?

Pſal.94.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod per vocem Dei animæ ratio quasi in libro omnia mala propria deprehendere, reprehendere, diudicare, & discernere valeat.
CAP. III.

NEc à me speres audire quid in memoria tua ratio deprehẽdat, quid diiudicet, quid decernat. Applica intus auditum, deflecte oculos cordis, & proprio discces experimẽto quid agatur. Nemo enim 1.Cor.2.c
scit quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est. Si superbia, si inuidia, si auaritia, si ambitio, aut similis aliqua pestis absconditа est, vix effugere H
poterit hoc examen. Si fornicatio, si rapina, si crudelitas, si fraus vlla, aut quælibet culpa admissa est, internum hunc iudicem non latebit reus ipse, nec inficiabitur coram eo. Transiit enim velociter totus ille pruritus delectationis iniquæ, & voluptatis illecebra tota breui finita est, sed amara quædam impressit signa memoriæ, sed vestigia fœda reliquit. In illud siquidem repositorium velut in sentinam aliquam tota decurrit abominatio, immunditia tota destuxit. Volumen grande, cui vniuersa inscripta
sunt stilo vtique veritatis: amarum iam venter tole- I
rat, etsi fauces miseras breui transitu dulcedine quadam friuola visum est oblectasse. Ventrem meũ doleo miser, ventrem meum doleo. Quidni doleam ventrem memoriæ, vbi tanta congesta est putredo? Quis nostrum, fratres, exteriorem hanc vestem qua tegitur, si repente obscœnis vndique sputis illitam, & fœdissimis quibusque sordibus inquinatam consideret, non vehementer exhorreat, non velociter exuat, non indignanter abiiciat? Itaque qui non ve- K
stem, sed semetipsum intus sub veste talem reperit, eo amplius doleat & animo consternetur oportet, quo propius tolerat quod exhorret. Neque enim vt tunicam abiicit suam, sic abiicere contaminata anima poterit & seipsam. Denique quis in nobis tantæ patientiæ est & virtutis, vt si fortè (quemadmodum
Num.12.c de Maria sorore Moysi legitur) carnem suam subitanea quadam lepra malè candentem viderit, æquo animo stare possit, & gratias agere creatori? Quid vero est caro ista, nisi corruptibilis quędã tunica qua vestimur? Aut quid lepra hæc corporea electis omnibus æstimanda, nisi paternæ virga correptionis, & L
purgatio cordis? Ibi tribulatio vehemens, & iustissima causa doloris est, cum excitatus à somno miseræ voluptatis, interiorem cœperit quis deprehendere lepram, quam sibi ipse multo studio & labore quæsiuit. Licet enim nemo oderit carnẽ suam, sed multò minus odisse poterit anima semetipsam.

Quòd diligens iniquitatem, odit animam & carnem suam. CAP. IIII.

Psal.10.b AT fortè aliquem moueat illud de psalmo: Qui M
diligit iniquitatem, odit animã suã. Ego autẽ dico, odit & carnem. An non odit, cui gehennæ cumulos mercatur in dies, & cui secundum duritiam suam & cor impœnitens thesaurizat iram in die iræ? Cæterum hoc odium tam carnis, quàm animæ, non in affectu, sed in effectu potius inuenitur. Sic nimirũ odit & phreneticus carnem suam cum sibiipsi manus inferre laborat, rationis deliberatione sopita.

G An vero grauior vlla phrenesis iudicatur, quàm impœnitentia cordis, & peccandi obstinata voluntas? Siquidem manus nepharias iniicit sibiipsi, nec carnem sed mentem lacerat & corrodit. Si vidisti hominem scalpere manus, & vsque ad sanguinẽ cõfricare, euidentem habes in eo similitudinem animę peccantis expressam. Cedit siquidem voluptas illa dolori, & succedit pruritui cruciatus. Neq; id ignorabat, sed diffimulabat ille dum scalperet. Sic lacera-
mus, sic exulceramus propriis manibus animas infelices, nisi quòd tantò grauius quantò excellentior est spiritualis creatura, & cui difficilius medeatur. Neque id quidem inimicitiarũ studio gerimus, sed stupore quodam insensibilitatis internæ. Effusus siquidem animus damna interiora nõ sentit: quia nec intus est, sed in ventre forsitan, aut sub ventre. Denique & animus quorundam in patinis, quorundam Matth.6.c
in loculis inuenitur. Vbi est thesaurus tuus (inquit) ibi est & cor tuum. Quid verò mirum si propriam minimè sentiat anima læsionem, quæ suiipsius oblita, & penitus absens sibi, in lõginquam profecta est regionem? erit autem cum in semetipsam reuersa cognoscet quàm crudeliter miseræ venerationis obtentu cuiscerauit semetipsam. Neque enim id sentire poterat dum vilem muscarum prædam desiderio captans insatiabili, aranearum instar ex visceribus propriis intexere retia videretur.

De pœna tam animæ, quàm carnis, & pœnitentia infructuosa post mortem.
CAP. V.

ERit autem hic reditus sine dubio vel post mortem, cum vniuersa quibus ad vagandum foras & inutiliter sese occupandum in eam quæ præterit huius mundi figuram egredi consueuerat, ostia corporis clausa erunt, vt necessariò maneat in seipsa, cui nullus iam pateat exitus à seipsa. Verùm is quidem pernicio sissimus erit reditus, & miseria sempiterna, quando iam pœnitentia haberi poterit, agi non poterit. Vbi enim deerit corpus, actus non erit. Sanè vbi nulla fuerit actio, nec satisfactio quidẽ vlla poterit inueniri. Quocirca pœnitentiam quidem habere, dolere est: nam pœnitentiam agere remedium doloris est. Neque enim carenti manibus erit vltrà leuare cor in cœlum cum manibus: sed quisquis anteobitum carnis nõ redierit ad ipsum, in seipso maneat necesse est in æternũ. Sed in quali seipso? Qualem sese fecerit in hac vita, qualem inuenerit exiens ab hac vita: nisi quòd fortasse erit nonnunquam deterior: nam melior qui malus est nunquam erit. Habet enim hoc ipsum quod nunc ponit, quandoque recipere corpus, non tamen ad pœnitentiam, sed ad pœnam. Vbi nimirum peccati ipsius & carnis quodammodo similis videbitur esse conditio, vt quemadmodum culpa semper puniri poterit, nec vnquã poterit expiari: sic nec in corpore aliquando tormẽta finiri, nec corpus ipsum exinaniri valeat in tormẽtis. Merito quidem vltio sempiterna desæuiet, quòd nunquam possit culpa deleri: & nec substantia carnis deficiet, ne simul cogatur etiam afflictio carnis terminari. Hæc fratres mei qui pauet, cauet: nam qui negligit, incidit.

Quòd

Quòd vermis conscientiæ in præsenti sentiri ac suffocari debet, non in immortalitatem foueri ac nutriri.
CAPITVLVM VI.

VT ergo redeamus ad vocem vnde processimus: expedit nobis profecto redire ad cor, dum illic iter quo ostendat nobis salutare suum, qui tanto studio pietatis illuc reuocat præuaricatores. Nec sentiri interim pigeat morsus vermis interni, aut periculosa quædam animi amaritudo, & pernicio sa mollities persuadere queat vt præsentem velimus diffi- B
mulare molestiam. Optimum est tunc sentiri vermem, cum possit etiam suffocari. Itaque mordeat nunc vt moriatur, & paulatim desinat mordere. Mordendo rodat interim putredinem, vt rodendo consumat, & ipse quoque pariter consumatur, ne foueri incipiat in immortalitatem. Vermis, inquit, eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Esaie 66.g
A facie illorum morsuum quis sustinebit? Multiplex enim nunc consolatio arguentis cõscientiæ releuat cruciatum. Benignus est Deus, qui non patitur nos tentari vltrà quàm possumus, nec vermem hũc supra modum patitur malignari: maximéque inter C
initia conuersionis oleo misericordiæ linit vlcera: vt nec morbi quantitas, nec difficultas curationis vltrà quàm expedit innotescat: magis autem arridere videtur facilitas quædam, quę postmodum euanescit, quando iam exercitatos habenti sensus certamen forte datur vt vincat, & discat quoniam omniũ potentior est sapientia. Interim sanè audiens quis vocẽ Domini, Redite præuaricatores ad cor, & tantis in interiore cubiculo obscœnitatibus deprehensis, singula quæque rimari satagit, & quonam hæc influxerint aditu, curiosus vestigator explorat, nec difficilè D
patet foramen imò & foramina contuenti. Sed nec parum illi ex hac consideratione doloris accedit, cũ per fenestras proprias mors ista deprehenditur introisse. Multa siquidem admisisse videtur petulantia oculorum, multa pruritus aurium, multa quoque olfaciendi, gustandi, tangendíque voluptas. Nam spiritualia quidem vitia (quorum supra meminimus) difficilè adhuc prout sunt, carnalis examinat. Vnde fit vt quæ sunt grauiora, aut minus aut minimè sentiat, nec tam superbiæ aut inuidiæ quàm flagitiosorum aut facinorosorum recordatione actuum mor- E
deatur.

Quod quibusdam facilè videtur voluntatem humanam obtemperare voci diuinæ.
CAP. VII.

ET ecce iterum vox de nubibus dicens: Peccasti, quiesce. Et quod dicitur, tale est. Iam sentina redundans, domum omnem intolerabili fœtore contaminat, & vanum tibi est dum adhuc sordes influãt, exhaurire: dum peccare non desiteris, pœnitere. F
Quis enim eorum ieiunia probet, qui ad lites & cõtentiones ieiunant, & percutiunt pugno impiè, sed & voluntates & voluptates propriæ inueniuntur in
Esaie 58.b eis? Non tale est ieiunium quod elegi, dicit Dominus.

Claude fenestras morti, obsera aditus, foramina obstruè diligenter, & sic demum non subeuntibus A
nouis, sordes poteris expurgare vetustas. Æstimat homo facilè quod iubetur implendum, tanquam ignarus exercitij spiritualis. Quis enim prohibeat, inquit, quo minus imperem membris meis? Indicit igitur gulæ ieiunia, crapulã interdicit, obturari præcipit aures ne audiant sanguinem, auertit oculos ne videant vanitatem: manus non ad auaritiam, sed ad eleemosynam magis extendit: quibus forte & laborem inquirere velit, prohibens latrocinia, sicut scri- Ephes.4.c
ptum est: Qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret manibus suis quod bonũ est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Cæterum dum suas quibusque membris in hunc modum leges promulgat, & decreta proponit, interrumpunt subitò vocem iubentis, & vno impetu clamant: Vnde hæc noua religio? Facere iubes vt libet. Sed inuenietur qui nouis decretis obuiet, qui nouis legibus contradicat. Quis enim ille est? inquit. Et illa: Nimirum ipsa quæ paralytica iacet in domo, & malè torquetur. Ipsa est enim in cuius nos prídé deputasti obsequiõ (si non ignoras) ad obediendum vtique concupiscẽtiis eius. Expalluit miser ad hãc vocẽ, & cõfusus obmutuit. Anxiabatur enim in eo spiritus eius. At mẽbra quidem ad suam illam infelicissimam dominam incunctanter accedunt, vt aduersus dominum crudeliter interpellent, & imperia duriora causentur. Plangit gula parsimoniæ sibi modum adhibitum, prohibitam crapulæ voluptatem. Oculus queritur indictas lachrymas, petulantiam interdictam. Quibus hæc & similia prosequentibus excitata & vehementer exacerbata voluntas: Somniumne est, inquit, an fabula, quod narratis? Tum verò opportunum suæ tempus nacta querimoniæ lingua: Omnino, ait, sic est vt audistis. Nam & ego à fabulis & mendaciis iussa sum reticere, & nihil deinceps nisi serium, imò & penitus necessarium loqui.

Qualiter voluntas hominis per gulam, curiositatem, ac superbiam, & per omnes sensus carnis vendititur voci diuinæ.
CAP. VIII.

EXilit igitur vetula furens, & totius oblita lãguoris, procedit horrentibus comis, veste lacerata, pectore nudo, scalpens vlcera, frendens dentibus & E
arescens, atque ipsum inficiens aëra flatibus virulentis. Quidni confundatur, si quid adhuc supereſt rationis, ad talem miseræ voluntatis occursum & incursum? Hæc, inquit, est tota tui coniugij fides, sic compateris malè patienti? Vsque adeò super dolorem vulnerum meorum addere pepercisti? Subtrahendum forsitan ex immoderata dote aliquid videbatur, sed quid relinquitur hoc sublato? Solum hũc languenti miseræ præstitisti, & omnia eius obsequia quemadmodum sint distributa aliquando, cognouisti. Nunc autem si tibi forsitan morbi huius pessimi quo laboro, triplex malignitas excidisse potuit, sed nõ mihi. Siquidem voluptuosa sum, curiosa sum, ambitiosa sum, & ab hoc triplici vlcere nõ est in me sanitas à plãta pedis vsque ad verticem. Itaque fauces, & quę obscœna sunt corporis, assignata sunt voluptati, quandoquidem velut de nouo necesse est singula recenseri. Nam curiositati pes vagus & indi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sciplinatus oculus famulantur. At vanitati quidem G
aures & lingua seruiunt, dum per illam impinguat
caput meum oleum peccatoris, per hãc ipsa suppleo
quod in laudibus meis alij minus feciſſe videntur.
Valde enim delector & recipere ab aliis, & cum op-
portunè poſſum, etiam tradere aliis laudes meas, &
meo & alieno ore ſemper cupiẽs prædicari. Cui po-
tiſſimum morbo tuum quoque ingenium plurima
ſolet adhibere fomenta. Porrò manus ipſas quibus
eſt vndique liber motus, non vni ſpecialiter alicui
operi deputamus, ſed modo vanitati, modo curioſi-
tati, modo voluptati ſedulum ſatis exhibent famu- H
latum. Quibus ita diſpoſitis, nõ mihi hæc omnia vel
in vno ſatisfacere aliquando potuerunt, quòd non
ſatietur oculus viſu, nec auris impleatur auditu, atq;
vtinam inter ſpectandum totum aliquando corpus
fieret oculus, aut inter prandẽdum in fauces mem-
bra omnia verterentur. Túne igitur mihi id modicũ
conſolationis quod vtcunque mendico, tentas ſur-
ripere? Dixit, & cum indignatione & furore rece-
dens, Teneo, inquit, longúmque tenebò.

Vt ratio animæ iam tandem vexata præſumptæ facilitatis I
arguatur, & difficultate confundatur.
CAPITVLVM IX.

IAm verò rationi ipſa vexatio dat intellectum, iam
innoteſcit aliquatenus huius negocij difficultas,
iam præſumpta facilitas euaneſcit. Videt enim me-
moriam plenam ſpurcitiarum, videt abundantius
alias atque alias influere ſordes, videt ipſas feneſtras
morti patulas claudi omnino non poſſe, & quòd ad-
huc præſidens voluntas languida dominetur, ex cui-
us vlceribus ſanies vniuerſa profluxit. Videt deniq; K
anima ſeſe cõtaminatam, nec per alium, ſed per pro-
prium corpus, nec aliunde quàm à ſeipſa. Eſt autem
quoddam animæ ſicut memoria quæ inſicitur, ſic
voluntas ipſa quæ inficit. Denique tota ipſa nihil eſt
aliud quàm ratio, memoria, & volũtas. Nunc autem
& ratio minus habẽs, cæca quodammodo quòd ha-
ctenus iſta nõ viderit, infirma omnino quòd re agni-
ta quidem prævaluit temperare, & memoria fœdiſ-
ſima pariter & fœtidiſſima, & voluntas languida &
horrendis vlceribus vndique ſcaturiens inuenitur.
At ne quid ex omnibus quæ ſunt hominis relinqua- L
tur, ipſum etiam corpus rebelle eſt, & ſingula mem-
bra, feneſtræ ſingulæ quibus mors intrat ad animã,
& inceſſanter exuberat ipſa confuſio.

Reſpiratio conſolationis pauperibus ſpiritu.
CAP. X.

AVdiat ergo anima quæcunque ciuſmodi eſt,
vocem diuinam, & audiat cum ſtupore & ad-
Mat.5.a miratione dicẽtem: Beati pauperes ſpiritu, quoniam
ipſorum eſt regnũ cœlorum. Quis ſpiritu pauperior M
eo qui in toto ſpiritu ſuo non inuenit requiem, non
inuenit vbi caput reclinet? Hoc quoque conſilium
pietatis, vt qui ſibi diſplicet, placeat Deo: & qui pro-
priam domum odit, domum vtique plenam ſpurci-
tiæ & infelicitatis, inuitetur ad domum gloriæ, do-
mum non manu factam æternam in cœlis. Nec mi-
rum ſi ad huius dignationis magnitudinem expa-
ueſcit, ſi difficilè credit huic auditui, ſi vehementi
ſtupore admiratur, & ait: Ergóne beatum hominem
miſeria facit? Cæterùm quiſquis ciuſmodi es, non
diffidas, non miſeria ſed miſericordia facit beatum,
ſed huius propria ſedes miſeria eſt, vt humiliatio in
humilitatem tranſeat, neceſſitas in virtutem. Pluuiã
volũtariam (inquit) ſegregabis Deus hæreditati tuę, Pſal.67.b
& infirmata eſt, tu vero perfeciſti eam. Vtilis prorſus
infirmitas, quę medici manum requirit: & ſalubriter
à ſe deficit, quam perficit Deus.

Quòd regnum ſperare non poſſit, in cuius adhuc carne
peccatum regnat. CAP. XI.

SEd quia non eſt via ad regnum Dei ſine primitiis
regni, nec ſperare poteſt cœleſte regnum cui nec
ſuper propria membra adhuc regnare donatur, ſe-
quitur vox dicens: Beati mites, quoniam ipſi hære- Matth.5.a
ditabunt terram. Ac ſi euidentius dicat: Mitiga effe-
ros voluntatis motus, & crudelem beſtiam manſue-
facere cura ligatus es, ſoluere ſtudeas quod rumpere
omnino non poſſis. Eua tua vita eſt. Vim facere, aut
eatenus eam offendere nullo modo prȩualebis. Nec
mora, reſpirãs homo inter hæc verba, atque id quo-
que facilius reputans, licet verecũdus, accedit & de-
linire ſatagit viperam inflãmatam. Arguit vitæ car-
nalis illecebras, & conſolationes ſecularis nugacita-
tis accuſat tanquam exiguas & indignas, ſed & bre-
uiſſimas quoque & pernicioſiſſimas omnibus ama-
toribus ſuis.

Appetitus gulæ & libidinis, & cæterarum vanitatum
quem finem habeant. CAP. XII.

SVper hoc, ait, nequam & inutili ſeruo tuo & ipſa
fatere. Nec enim inficiari potes, ne in modico
quidem tibi vniuerſa eius obſequia ſatisfacere ali-
quando potuiſſe. Voluptas gutturis quæ tanti hodie
æſtimatur, vix duorum obtinet latitudinem digito-
rum, & eius tam modicæ partis tam exigua delecta-
tio quanta operatur ſolicitudine, quantam deinde
moleſtiam parit? Hinc monſtruoſius dilatantur re-
nes & humeri, hinc tumentes vteri non tam impin-
guantur quàm impręgnantur aruina: & dum carnis
onus oſſa non ſuſtinent, etiam morbi varij generan-
tur. Sic libidinis illecebroſa vorago quantis laborio-
bus & diſpendiis, interdum & famæ vel honoris, aut
etiam vitæ ipſius periculo comparatur, vt ad modi-
cum flagrãs ſulphureus vapor furẽtes ſtimulis agat,
& apum par volantum vbi male grata mella fuderit,
nimis tenaci feriat icta corda morſu: cuius appe-
titus anxietatis & vecordiæ, actus abominationis &
ignominiæ, exitus pœnitudinis & verecundiæ ple-
nus eſſe dignoſcitur. Cęterum ſpectacula vana rogo
quid corpori præſtant, quídve animæ cõferre vidẽ-
tur? At certè nihil in homine cui curioſitas proſit
inuenies. Friuola prorſus & inanis ac nugatoria cõ-
ſolatio, & neſcio quid illi durius imprecer, quàm vt
ſemper habeat quod requirat, qui iucundæ quietis
pacem fugitãs, curioſa inquietudine dẽlectatur. Li-
quet ſanè vel ex hoc ipſo nihil his omnibus delecta-
tionis ineſſe, quorum ſolus tranſitus iuuat. Cęterum
vanitas vanitatum quàm nihil ſit, vel ex ipſo no-
mine manifeſtius indicatur. Vanus vtique labor qui Idem eod.
ſtudio vanitatis aſſumitur. O doxa, doxa (ait Sapiẽs) li.proſa.6.
in Boeth.lib.3. de conſo. metro.7.

in milibus mortalium nihil aliud quàm aurium in- A
flatio vana. Et tamen quantam putas infœlicitatem
hæc ipſa nõ tam fœlix vanitas quàm vana fœlicitas
Eſai.3.b parit? Hinc namque cæcitas cordis, ſicut ſcriptum
eſt: Populę meus, qui te beatificant, in errorem te in-
ducunt. Hinc ceruicoſus furor animoſitatis, hinc ſu
ſpicionis labor anxius, hinc liuoris crudele tormen-
tum, & crementis inuidiæ, miſerior quàm miſerabi-
lior cruciatus, hinc diuitiarum amor inſatiabilis lõ-
gè amplius deſiderio torquet animam, quam refri-
geret vſu ſuo: vtpote quarum acquiſitio quidẽ labo-
ris, poſſeſſio verò timoris, amiſſio plena doloris, in- B
Eccleſ.5.c uenitur. P oſtremò vbi multæ opes, multi etiam qui
comedunt eas: & vſus quidem diuitiarũ apud alios,
diuitibus ſolum nomen cedit & ſolicitudo. Et in his
omnibus pro tam exiguis, aut magis ne exiguis qui-
dem, ſed nullis, eam paruipẽdere gloriam quam nec
oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis
aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe: non
tam inſipientiæ quàm infidelitatis eſſe videtur.

De ſeruitute vitiorum, & incertitudine mortis.
CAP. XIII. C

NEc immeritò ſanè mundus hic poſitus in ma-
ligno, vana promiſſione deludit animas pro-
priæ conditionis & nobilitatis oblitas, quas non pu
deat porcis in miniſterio ſubiugari, in deſiderio ſo-
ciari, nec ſic tamen infœlici edulio ſatiari. Vnde e-
nim hæc tanta puſillanimitas & abiectio tam miſe-
rabilis, vt egregia creatura capax æternæ beatitudi-
nis & gloriæ magni Dei, vtpote cuius ſit inſpiratio-
ne cõdita, ſimilitudine inſignita, cruore redempta, D
fide dotata, ſpiritu adoptata, miſeram nõ erubeſcat
ſub putredine hac corporeorum ſenſuum gerere ſer
uitutem? Meritò planè ne eos quidem apprehende-
re poteſt, quæ talem deſerens ſponſum, tales ſequi-
tur amatores. Meritò ſiliquas eſuriit & non accepit,
qui porcos paſcere maluit, quàm paternis epulis ſa-
tiari. Inſanus ſiquidem labor paſcere ſterilem quæ
non parit, & viduæ benefacere nolle: omittere curã
cordis, & curã carnis agere in deſiderio: impinguа-
re & fouere cadauer putridum, quod paulò poſt ver-
mium eſca futurum nullatenus dubitatur. Nam & E
ſeruire mammonæ, & auaritiam colere (quod eſt ſer
uitus idolorum) aut vanitatem ſectari, prorſus dege-
neris animæ indicium eſſe quis neſciat?

De infidelitate diuitiarum congregatarum.
CAP. XIIII.

ESto tamen, magna ſint & honeſta quæ mundus
interim amatoribus ſuis erogare videtur, ſed in-
fida eſſe quis neſciat? Certa nimirum eorum breui-
tas, & ipſius quoque breuitatis finis incertus, ſæpè F
viuentem deſerunt, nam morientem nec rarò ſe-
quuntur. Quid verò in rebus humanis certius mor-
te? quid hora mortis incertius inuenitur? Non mi-
ſeratur inopiam, non diuitias reueretur, non ge-
neri cuiuſlibet, non moribus, non ipſi denique par-
cit ætati, niſi quòd ſenibus quidem in ianuis, adole-
ſcẽtibus in inſidiis eſt. Infœlix proinde qui in huius
vitæ tenebris & lubrico fidens, perituram inſumit
operam, nec aduertit quoniam vapor eſt ad modicũ
parens, & vanitas vanitatum. Obtinuiſti tandẽ am-
bitioſe quam ex lõgo concupieras dignitatem: ſerua
quod habes. Impleſti pecunioſe loculos tuos? ſolici-
tus eſto ne perdas. Vberes fructus attulit ager tuus?
dirue horrea tua vt maiora ædifices, muta quadrata
rotundis, die animæ tuæ, habes multa bona repoſita
in annos plurimos. Erit enim qui dicat: Stulte, hac Luc.12.c
nocte animam tuam repetent à te, quæ autem para-
ſti, cuius erunt?

Quòd temporalia opera quaſi ſemina ſunt mercedis
æternæ. CAP. XV.

ATque vtinam tantùm congregata perirent, &
non deterius ipſe quoque periret cõgregator
eorum. Eſſet vtique tolerabilius perituro quàm per-
emptorio inſudare labori. Nunc verò ſtipẽdia pec-
cati mors: & qui in carne ſeminat, de carne metet
corruptionem. Nec enim opera noſtra tranſeunt vt
videntur, ſed temporalia quæque velut æternitatis
ſemina iaciũtur. Stupebit inſipiens cùm ex hoc mo-
dico ſemine copioſam viderit exurgere meſſem, ſeu
bonam, ſeu malam, pro diuerſa qualitate ſementis.
Hoc qui cogitat, nullum omnino paruum reputat
eſſe peccatum, quòd futuram meſſem potius æſti-
met, quàm ſementem. Seminant ergo dum neſciũt,
& ſeminant dum occultant homines iniquitatis my
ſteria, dum vanitatis conſilia celant, dum perambu-
lant in tenebris negocia tenebrarum.

Quòd impoſſibile ſit peccantem latere.
CAP. XVI.

PArietes, inquit, ſunt vndiq;, quis me videt? Eſto,
nemo te videat, non tamen nullus. Videt te an-
gelus malus, videt te angelus bonus, videt & bonis
& malis maior angelis Deus, videt accuſator, videt
teſtium multitudo, videt & ipſe iudex cuius te opor
teat aſſiſtere tribunali: ſed cuius ſanè oculis velle de-
linquere, tam inſanum, quàm horrendum incidere
in manus Dei viuentis. Noli eſſe ſecurus, latent in-
ſidiæ quas latere non poſſis. Latent, inquam, inſi-
diæ, quas vt deprehendere ipſe non potes, ſic non
potes ipſe non deprehendi. Audit planè qui planta-
uit aurem, & qui finxit oculum, ipſe conſiderat. Nõ
illius ſolis arcet radios maceria lapidum, quos ipſe
creauit, non vel ipſe corporis huius paries veritatis
excludit aſpectum. Nuda ſunt eius oculis omnia, pe
netrabilior eſt ancipiti gladio. Ipſas quoque non
modò cernit, ſed & diſcernit cogitationum vias, &
medullas affectionũ. Denique ſi non totã humani
cordis abyſſum, & quicquid in ipſo latet inſpiceret
præ ipſo, non ille iam nil ſibi conſcius iudicantis ſe- 1.Cor.4.a
ſe Domini ſentẽtiam tãtopere formidaret. Mihi (in-
quit) pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab hu-
mano die, ſed neque meipſum iudico: nihil enim
mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.
Qui autem iudicat me, Dominus eſt. Si tu obiectu
parietis, aut cuiuſlibet ſimulationis prętentu, huma-
na fruſtrari poſſe iudicia gloriaris, certus eſto non
illum vera crimina prætерire qui de falſis etiam ac-
cuſare criminibus conſueuit. Si tantopere eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui nihilo minus fortè tuam vereatur, proximi conscientiam reformidas, multo minus eos contemnas quibus odiosa magis iniquitas, & lōgè amplius execrabilis corruptio est. Si denique Deum non times, & solos hominum reuereris aspectus, memor esto hominem Christum hominum facta ignorare non posse, vt quod coram me attentare minimè prorsus auderes, multo minus audeas coram ipso: quódque non dico non liceret, sed nec liberet quidem præsumere videnti conseruo, inspiciente domino vel cogitare penitus exhorrescas. Alioquin si carnis oculū magis quàm gladiū qui carnes habet, deuorare formidas: & is quoque timor quem times, eueniet tibi, & accidet quod vereris. Nihil opertum quod nō reueletur, vel occultum quod non sciatur. Arguentur à luce in lucem prolata opera tenebrarum: nec modò obscœnitatum abominanda secreta, sed iniqua commercia vendentium sacramenta, & fraudulenta suspiria adinuenientium dolos, & iudicia subuertētium, qui nouit omnia, nota faciet vniuersis: cùm cœperit scrutator ille cordis & renum scrutari Hierusalem in lucernis.

Quid sentiendum sit de his qui impiè agunt.
CAP. XVII.

QVid ergo ibi facturi sunt, imò potius quid passuri, qui crimina commiserunt, vbi audituri sunt: Ite in ignem æternum, qui pietatis opera non fecerunt? Quando verò admittetur ad nuptias, qui nec lumbos præcinxit vt abstineret à malo, nec lucernam tenuit vt faceret bonum: quando nec virginitatis integritas, nec lampadum claritas solius olei poterit excusare defectū? Aut quis illos manere credendus est cruciatus, qui in hac vita non solùm mala, sed fortè pessima perpetrant, si sic sunt cruciandi qui hic bona receperunt, vt in medio flammæ æstuantibus linguis, ne minimæ quidem stillæ obtinere refrigerium queant? Caueamus ergo mala opera, ne includentis sagenæ fiducia, liberè intra ecclesiā delinquamus: hoc scientes, quia non omnes quos sagena trahit, piscatorum vasa recipient, sed erit cùm ad littus venerint, eligent bonos in vasa, malos autē foràs mittent. Neque hoc contenti lūborum cingulo, accendamus etiam lucernas nostras, & instanter operemur bonum: cogitātes quòd omnis arbor nō modò quæ malum fecerit fructum, sed etiam quæ bonum non fecerit, excidetur, & in ignem mittetur, illum vtique ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Cæterùm sic declinemus à malo, vt faciamus bonum: inquiramus pacem, non gloriam prosequamur. Illa enim Dei est, & eam alteri non dabit. Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. *Esaiæ 42.b* *Psal.113.b* Et dicebat homo secundum cor Dei: Non nobis Domine nō nobis, sed nomini tuo da gloriam. Recordemur etiam scripturæ dicentis: Si rectè offeras, & non rectè diuidas, peccasti. Recta est, fratres, illa nostra diuisio, nemo detractet. Alioquin si cui forsitan minus placet, sciat non nostram esse, sed angelorum. Priores enim Angeli cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volūtatis. Seruemus ergo in vasis oleum, ne fortè (quod absit) clausas iam nuptiarum ianuas frustrà pulsantes, verbum audiamus amarū, & deintus nobis spōsus respondeat, Nescio vos. Adhuc tamen mors posita est non modò secus iniquitatem, sterilitatem, vanitatem, sed & secus introitum ipsius etiā voluptatis. Quocirca opus est fortitudine aduersus tentamenta peccati, vt rugienti leoni resistamus fortes in fide, & ignita ipsius iacula hoc ipso clypeo viriliter repellamus. Opus est iustitia, vt operemur bonum. Opus est prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne voluptatibus indulgentes, audiamus aliquando quod miser ille epularum & vestium splendore finito dum misericordiam precaretur, audiuit: Memento fili, quòd recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. *Luc.16.f* Planè terribilis Deus in consiliis super filios hominum, sed si terribilis est, etiam misericors inuenitur, dum futuri formam iudicij non occultat. Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur: & palmes qui fructum nō fecerit, excidetur. Virgo cui defuerit oleum, à nuptiis excludetur: & qui bona receperit in hac vita, cruciabitur in futura. Quod si fortè contingat in vno quolibet simul hæc quatuor inueniri, ea planè extrema desperatio est. *Ezech.18.a*

Quòd spiritui ad bonum parato resistit caro.
CAP. XVIII.

HÆc igitur & his similia intus suggerit ratio volūtati, eò copiosius quò perfectius illustratione spiritus edocetur. Fœlix sanè, cuius voluntas sic cesserit & acquieuerit consilio rationis, vt à timore concipiens, promissionibus deinceps cœlestibus foueatur, & parturiat spiritum salutis. At fortè inuenietur rebellis & obstinata voluntas, & nec impatiens solùm, sed & monitis peior, & minis durior, & adhibitis acerbior blandimentis. Inuenietur forsitā quæ nihil mota suggestionibus rationis, imò & graui furore commota, respondeat dicens: Quousque vos patior? prædicatio vestra in me non capit. Scio quòd astuti estis, sed astutia vestra in me locum non habet. Fortè & aduocās membra singula, solito amplius solitis iubet obedire concupiscentiis, nequitiis deseruire. Hinc nimirum est illud quod quotidianis discimus experimentis, eos qui conuerti deliberāt, tentari acrius à concupiscentia carnis: & vrgeri grauius in operibus luti & lateris, qui Aegyptum egredi, & Pharaonis imperium effugere moliuntur.

Quòd lugendum sit, & post luctum consolandum.
CAP. XIX.

VTinam autem qui eiusmodi est, declinet impietatem, & terribile illud profundum caueat, de quo scriptum est: Impius cùm venerit in profundū malorum, contemnit. *Prou.18.* Fortissima siquidem potione curatur: & periclitabitur facilè, nisi multa solicitudine studeat medici obtemperare consiliis, obseruare præcepta. Vehemens est tentatio, & proxima desperatione, nisi totum colligat, & ad miserandum animæ suæ, quam adeò miseram & miserabilem videt, conuertat affectum, & audiat vocem dicentem: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. *Matth.5.a*

Lugeat

Lugeat abundanter, quia lugendi tempus aduenit, & ad sorbendas iuges lachrymas ista sufficiunt. Lugeat, sed non sine pietatis affectu, & obtentu consolationis. Consideret nullam sibi inueniri requiem in seipso, sed omnia plena miseriæ & desolationis. Cōsideret nō esse bonum in carne sua, sed in seculo nequam nihil nisi vanitatem & afflictionem spiritus contineri. Consideret, inquam, nec intus, nec subtus, nec circa se sibi occurrere cōsolationem: vt vel tandem aliquando discat quærendam sursum, & de sursum esse sperandam. Lugeat interim plāgens dolorem suum, exitus aquarum deducat oculus eius, & palpebra non quiescat. Nimirum purgatur lachrymis oculus ante caligans, & acuitur visus vt intendere possit in sereniſſimi luminis claritatem.

Quòd post consolationem ad cœlestia contemplanda accedendum est. CAP. XX.

EX hoc sanè suspiciat per foramē, prospiciat per cancellos, prædulcem radium prosequatur obtutu, & magorum sedulus imitator, lumen lumine quærat. Inueniet enim locum tabernaculi admirabilis, vbi panem angelorum manducet homo, inueniet paradisum voluptatis plantatum à Domino, inueniet hortum floridum & amœniſſimum, inueniet refrigerij sedem, & dicet: O si audiat vocem meam misera illa voluntas, vt ingrediēs videat bona, & visitet locum istum! Hic nimirum inueniet requiem ampliorem, & me quoque eo minus inquietabit, quo minus inquietabitur ipsa. Neque enim mentitur qui dixit: Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiē animabus vestris. *Matth.11.d* In huius fide promissionis exacerbata blandius alloquatur, & simulata quadam hilaritate & spiritu mansuetudinis eam conueniens dicat: Cesset penitus indignatio tua: nō ego sum qui te offendere possim, tuum est corpus, tuus & ego ipse: non est quod timeas, non est quod verearis. Nec mirum si fortè amarius adhuc reddiderit illa responsum, vt dicat quia multæ cogitationes ad insaniam nos adduxerunt: sustineat interim æquanimiter, ac dissimulet omnino quod agitur, do nec inter loquendum inducens alia pro aliis, opportunè aliquando inferat, dicens: Inueni hodie hortū pulcherrimum, & amœniſſimum locum: bonum esset illic nos esse: nam & tibi nocet in hoc lecto ægritudinis, in hoc doloris strato versari, in hoc cubili tuo graui corde compungi. Aderit Dominus quærenti se, animæ sperāti in se, aderit votis supplicibus, & verbis eius efficaciam ministrabit. Excitabitur desiderium voluntatis, vt non modò videre locum, sed & introire paulatim, & mansionem inibi facere concupiscat.

Quòd in hac contemplatione requiescendum sit.
CAP. XXI.

NEc verò locū reputes corporalem paradisum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hūc hortum, sed affectibus introitur. Nec terrenarum tibi commendatur arborum copia, sed virtutum vtique spiritualium iucunda decoráque plantatio. Hortus conclusus, vbi fons signatus in quatuor capita deriuatur, & ex vna sapientiæ vena virtus quadripertita procedit. Splendidiſſima quoque inibi lilia vernant, & cùm flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic nardus sponsæ fragrātiſſimum præstat odorem, & cætera quoque aromata fluunt, Austro spirante, Aquilone fugato. Ibi media arbor vitæ, malus illa de cantico cunctis precioſior lignis syluarum, cuius & vmbra sponsam refrigerat, & fructus dulcis gutturi eius. Ibi continentiæ nitor, & sinceræ veritatis intuitus oculos cordis irradiat: auditui quoque dat gaudium & lætitiam dulciſſima vox consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus influit iucūdiſſimus odor agri pleni cui Dominus benedixit. Ibi auidiſſimè prælibantur incomparabiles deliciæ charitatis, & succiſis spinis ac vepribus quibus antea pungebatur, vnctione misericordiæ perfusus animus in conscientia bona fœliciter requiescit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputantur: nec ad futurā pertinent, sed ad eam magis quę nunc est ecclesiæ promissionem, hoc enim centuplum est quod in hoc seculo seculi contemptoribus exhibetur. Nec tibi illud nostro speraueris eloquio commendandum, solus spiritus est qui reuelat: sine causa paginam consulis, experientiam magis require. Sapientia est cuius precium nescit homo, de occultis trahitur, nec in terra suauiter viuentium inuenitur ista suauitas. Nimirum suauitas Domini est: nisi gustaueris, non videbis. Gustate, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. *Psal.33.b* Manna absconditum est, nomé nouū est, quod nemo scit nisi qui accipit. Nō illud eruditio, sed vnctio docet: nec scientia, sed cōscientia comprehēdit. Sanctum est, margaritæ sunt, nec faciet ipse quod prohibet, qui cœpit facere & docere. Neque enim canes aut porcos iam reputat, quos prioribus abrenunciantes facinoribus atque flagitiis etiam consolatur per Apostolum, dicens: *1.Cor.6.c* Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis: tantùm caueat ne reuertatur canis ad vomitū, nec sus lota ad volutabrum luti.

Quòd gustu contemplationis refectus habet intelligere diuina. CAP. XXII.

IN huius ergo ostio paradisi diuini susurrij vox auditur, & sacratiſsimum secretiſsimúmque consilium quod absconditum est à sapientibus & prudētibus, paruulis reuelatur. Cuius sanè vocis auditum non sola iam ratio capit, sed gratāter eum communicat & voluntati: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, *Matth.5.a* quoniam ipsi saturabuntur. Altiſsimum planè consilium, & inæstimabile sacramentum. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, qui de cœlo nobis à regalibus sedibus venit. Facta est valida fames in terra, & omnes iam non egere cœpimus, sed ad extremam iam venimus egestatem. Denique & comparati sumus iumentis insipientibus, & similes facti sumus illis: etiam porcorum siliquas insatiabiliter esurimus. Qui pecuniam diligit, non satiatur: qui luxuriam diligit, non satiatur: qui gloriam quærit, nō satiatur. Denique qui mundum amat, nunquam satiatur. Noui ego homines satiatos hoc mundo, & ad eius omnem memoriā nauseantes. Noui satiatos

Universidad de Deusto
Biblioteca

pecunia,& ſatiatos honoribus,ſatiatos voluptatibus G & curioſitatibus huius mundi, nec mediocriter,ſed vſque ad faſtidium ſatiatos. Et facile eſt cuique noſtrum hanc ſatietatem per Dei gratiã obtinere? neque enim parit hanc copia, ſed contemptus. Sic fatui filij Adam porcorum vorando ſiliquas,non eſurientes animas,ſed eſuriem ipſam paſcitis animarũ. Sola nimirum hoc edulio inedia veſtra nutritur,ſola fames alitur cibo innaturali. Et dico plenius exẽpli gratia,vnum ſumens è multis quæ humana vanitas concupiſcit. Non prius ſatiabuntur corda hominum auro, quàm aura corpora fatientur. Nec indignetur auarus, & de ambitioſis & luxurioſis, etiam & de facinoroſis eadem ſententia eſt. Si quis mihi fortè non credit,experiẽtiæ credat vel propriæ, vel multorum. Quis in vobis eſt,fratres, qui ſatiari cupiat,& deſiderium ſuum optet impleri? Incipiat eſurire iuſtitiam,& non poterit non ſatiari. Panes illos deſideret qui in domo patris abundant, & inueniet ſeſe continuò ſiliquas faſtidire porcorum. Guſtum iuſtitiæ vel exiguum ſtudeat experiri, vt eo ipſo deſideret amplius,& amplius mereatur, ſicut ſcriptum *Eccleſ.24.c* eſt: Qui edit me,adhuc eſuriet: qui bibit me,adhuc I ſitiet. Hoc enim cognatum magis ſpiritui,& naturalius deſiderium vehementius occupat cor humanũ, cæteráque viriliter deſideria pellit. Sic nimirum fortem armatum fortior ſuperat, ſic clauus clauo ſolet extundi. Beati ergo qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Nondum quidem ipſa qua non ſatiabitur homo & viuet, ſed cæteris vniuerſis quæ prius inſatiabiliter fuerunt concupita: vt ex hoc ſibi voluntas ad ſeruiendum prioribus concupiſcentiis corpus vẽdicare deſiſtens,rationi pror- K ſus exponat,magis autem vrgeat ipſa ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem,nõ minore zelo quàm prius exhibuiſſet ſeruire iniquitati ad iniquitatem.

Quòd peccata punita nec iterata nil poſſunt obeſſe.
CAP. XXIII.

CÆterùm iam & voluntate mutata, & in ſeruitutẽ redacto corpore,velut ſiccato iam aliquatenus fonte,& oppilato foramine,tertium adhuc idque grauiſſimum reſtat, de purgãda ſcilicet memo- L ria, & exhaurienda ſentina. Quomodo enim à memoria mea excidet vita mea? Membrana vilis & tenuis atramentum fortè prorſus † ebibit, qua deinceps arte delebitur? Non enim ſuperficie tenus tinxit,ſed prorſus totam intinxit. Fruſtrà conarer eradere,ante ſcinditur charta quàm characteres miſeri deleantur. Ipſam enim fortè memoriam delere poſſet obliuio,vt videlicet mente captus eorum nõ meminerim quæ commiſi. Cæterùm vt memoria integra maneat, & ipſius maculæ deleantur,quæ nouacula poſſet efficere? Solus itaque ſermo viuus & effi- M *Mar.2.d* cax,& penetrabilior omni gladio ancipiti: Dimittũtur tibi peccata tua. Murmuret Phariſæus, & dicat: Quis poteſt dimittere peccata,niſi ſolus Deus? Mihi enim qui id loquitur, Deus eſt, & non æſtimabitur alius ab illo,qui adinuenit omnem viam diſciplinæ, & dedit illam Iacob puero ſuo, & Iſraël dilecto ſuo: *Baruc.3.d* poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Huius indulgentia delet peccatum,non quidem vt à memoria excidat,ſed quod prius ineſſe pariter & inficere cõſueuiſſet,ſic decætero inſit memoriæ,vt eam nullatenus decoloret. Multorũ enim nunc peccatorum quæ vel à nobis vel ab aliis commiſſa nouimus,recordamur: ſed propria quidem inquinant,aliena non nocent. Vt quid hoc, niſi quòd in his erubeſcimus ſingulariter, hęc nobis ſingulariter imputãda veremur? Tolle damnationem, tolle timorem,tolle confuſionẽ,quæ quidem omnia planè plena remiſſio tollit, & non modò non oberunt, ſed etiam cooperabuntur in bonum, vt deuotas ei H referamus gratias qui remiſit.

De miſericordia quæ promittitur miſerenti.
CAP. XXIIII.

IAm verò ſupplicanti pro ea,congruè reſpõdetur: Beati miſericordes,quoniam miſericordiam cõ- *Matth.5.d* ſequentur. Miſerere ergo animæ tuæ,qui Deum tibi vis miſereri. Laua per ſingulas noctes lectum tuum, lachrymis tuis ſtratum tuũ rigare memento. Si cõpateris tibiipſi,ſi laboras in gemitu pœnitẽtiæ,(primus hic gradus miſericordiæ eſt) miſericordiam vtique conſequêris. Quòd ſi fortè magnus & multus peccator es, ac magnam quæris miſericordiam, ac multitudinem miſerationum,tu quoque miſericordiam tuam magnificare & multiplicare labora, reconciliatus eſto tibiipſi: nam & tibi grauis factus eras, quòd poſitus eſſes contrarius Deo. Et hac ſanè in domo propria reformata pace, eandem neceſſe eſt prius erga proximos dilatari, vt nouiſſimè oſculetur te & ipſe oſculo oris ſui, & quemadmodũ ſcriptum eſt,recõciliatus,pacem habeas ad Deum. Dimitte his qui in te peccauerunt, & dimittetur tibi *Rom.5.d* quod ipſe peccaſti, dum ſecura conſcientia oraueris *Matt.6.b* patrem, & dixeris: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Si fortè quempiam defraudaueris, redde vel ſimplum,quod ſupereſt da pauperibus, & miſericordiam præſtans, miſericordiam conſequêris. Si fuerint peccata tua *Eſai.1.c* ſicut coccinum,quaſi nix dealbabũtur. Et ſi fuerint rubra quaſi vermiculus,velut lana alba erunt. Vt nõ confundaris ſuper cunctis adinuẽtionibus tuis quibus præuaricatus es, in quibus nunc erubeſcis, fac eleemoſynam,ſi non potes de terrena ſubſtantia,de voluntate bona,& omnia munda erunt, non modò illuminata ratio,& correcta voluntas, ſed ipſa quoque memoria munda erit: vt ex hoc iam voceris ad Dominum,& audias vocem dicentis: Beati mundo corde.

Quòd vt Deus videatur,cor mundandum eſt.
CAP. XXV.

BEati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Magna promiſſio,fratres mei,& totis de- *Matth.5.f* ſideriis affectanda. Hæc enim viſio,confirmatio eſt: ſicut Ioannes Apoſtolus ait: Nũc filij Dei ſumus,ſed *1.Ioan.3.b* nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cùm apparuerit,ſimiles ei erimus,quia videbimus eum ſicuti eſt. Hæc viſio vita æterna eſt,ſicut ipſa in Euangelio veritas ait: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant *Ioan.17.b* te ſolum verum Deum,& quem miſiſti Ieſum Chriſtum. O dibilis macula,quę beatam nobis adimit viſionem, & execrabilis negligẽtia qua diſſimulamus interim

interim illius oculi mundationem. Vt enim corpo- A reus nobis viſus aut humore interiori, aut exterioris iectione pulueris impeditur: ſic & intuitus ſpiritualis interdum quidem propriæ carnis illecebra, interdũ curioſitate ſeculari & ambitione turbatur. Quod quidem non minus nos experientia propria quàm diuina pagina docet,vbi legitur ſcriptũ: Corpus quod corrumpitur,aggrauat animam, & depri- *Sap.9.d* mit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. In vtroque tamen ſolum quod hebetat & cõfundit obtutum,peccatum eſt: nec aliud inter oculum & lucem,inter Deum & hominẽ ſeparare videtur. Quã- B diu enim in hoc corpore ſumus,peregrinamur à Domino. Non vtique corporis eſt culpa, huius ſcilicet quod gerimus corpus mortis: magis autẽ quòd corpus peccati ſit caro,in qua bonum nõ eſt, ſed potius lex peccati. Interdum tamen corporeus oculus nõ adhuc feſtuca manente,ſed iam ſublata vel exufflata aliquandiu caligare videtur: quod quidem & ipſum in interiori oculo qui in ſpiritu ambulabat, ſæpius experitur. Neque enim vbi ferrum extraxeris, continuò vulnus redditum eſt ſanitati,ſed tunc primum neceſſe eſt adhibere fomenta,& operam dare cura- C tioni. Nemo ergo ſentinam eiiciens, mundatum ſeſe protinus arbitretur,quinimò nouerit ſe multis pu rificationibus egere. Nec modò lauandum aqua,ſed & purgandum & examinãdum igni,vt dicat: Tranſ- *Pſal.65.e* iuimus per ignem & aquam,& eduxit eos in refrige *Matth.5.a* rium. Beati ergo mundo corde,quoniam ipſi Deum videbunt. Nunc quidem per ſpeculum in ænigmate,in futuro autem facie ad faciem, vbi nimirum faciei noſtræ fuerit conſummata mundities, vt ſibi eã exhibeat glorioſam non habentem maculam neque D rugam.

De pacato,patiente,& pacifico. CAP. XXVI.

Vbidem. VBi opportunè illicò ſubinfertur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Eſt enim homo pacatus,qui bona pro bonis reddens,quantum in ſe eſt,nemini vult nocere. Eſt alius patiens,qui nõ reddens mala pro malis, etiam potens eſt ſuſtinere nocentem. Eſt & pacificus,qui bona pro malis reddẽs, in promptu habet & prodeſſe nocenti. Primus quidem paruulus eſt, & facilè ſcandalizatur: nec facilè E qui huiuſmodi eſt, in hoc ſeculo nequam & pleno ſcandalis poterit obtinere ſalutem. Secũdus (vt ſcriptum eſt) in patientia ſua poſſidet animam ſuam. Nã tertius quidem non modò ſuam poſſidet,ſed & multorum animas lucrifacit. Primus quãtum in ipſo eſt pacem habet,ſecundus pacem tenet. Tertius pacem facit. Meritò proinde beatificaturnomine filij,quòd opus filij impleuerit, vt poſt ſuam non ingratus reconciliationem,etiam alios reconciliet patri ſuo. Siquidem qui bene miniſtrauerit,bonum gradum ſibi F acquirit,nec in domo patris gradus melior credendus eſt eſſe quàm filij. Si enim filij,& hęredes: hæredes quidem Dei,cohæredes autem Chriſti: vt quẽadmodum dicit, Vbi ipſe eſt,ibi ſit & miniſter ſuus.

Rom.8.c Fatigauimus vos prolixitate ſermonis,& detinui- *Ioan.12.b* mus vltra quàm oporteret. Ex hoc iam finẽ loquacitati noſtræ, quem non imperat verecundia, videtur imperare vel hora. Mementote tamen Apoſtoli, quem aliquãdo verbum prędicationis vſque in media nocte legitis protraxiſſe. Vtinam adhuc (vt *2.Cor.11.b* ipſius verbis vtar) ſuſtineatis modicum quid inſipiẽtiæ meæ. Æmulor enim vos Dei æmulatione.

Increpatio ad ambitioſos qui non mundato corde Deum aliis pacificare præſumunt. CAP. XXVII.

FIlioli mei,quis demonſtrabit vobis fugere à vẽtura iræ? Nemo enim magis iram meretur, quàm amicum ſimulans inimicus. Iuda oſculo tradis filiũ hominis,homo vnanimis, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, qui in paropſide manum pariter intinxiſti? Non eſt tibi pars in oratione qua orat ad patrem,& dicit: Pater ignoſce illis,quia neſciunt quid faciunt. Væ vobis qui clauem tollitis non ſcientiæ *Luc.24.b* ſolùm,ſed auctoritatis: nec ipſi introitis,& multipliciter impeditis quos introducere debuiſtis. Tollitis enim & non accipitis claues. De quibus Dominus queritur per Prophetam: Ipſi regnauerunt, & non *Oſee 8.b* ex me: principes extiterunt, & ego non vocaui eos. Vnde tantus prælationis ardor,vnde ambitionis impudentia tanta, vnde veſania tanta præſumptionis humanæ? Audeãtne aliquis veſtrũm,terreni cuiuſlibet reguli,non præcipiẽte aut etiam prohibente eo occupare miniſteria, prærripere beneficia, negotia diſpenſare? Nec tu Deum putes quæ in magna domo ſua à vaſis iræ aptis in interitum ſuſtinet, approbare. Multi quidem veniunt, ſed conſidera quis vocetur. Ordinem ipſum dominici ſermonis attende: *Matth.5.d* Beati,inquit,mundo corde,quoniam ipſi Deum videbunt. Ac deinde. Beati pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur. Mundicordes vtique vocat pater cœleſtis, qui non quærunt quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti: nec quod ſibi vtile, ſed quod multis. Petre, *Ioan.21.c* inquit,amas me? Domine,tu ſcis quia amo te. Paſce oues meas. Quando enim ſic amatas oues committeret non amanti? Nimirum hoc quæritur inter diſpenſatores,vt fidelis quis inueniatur. Væ miniſtris infidelibus,qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia, quaſi homines qui iuſtitiam fecerint apprehendunt. Væ filiis iræ, qui ſe miniſtros gratiæ profitentur. Væ filiis iræ, qui pacificorum ſibi vſurpare gradus & nomina non verentur. Væ filiis iræ,qui fideles ſeſe mediatores pacis, vt peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne, Deo placere non poſſunt, & placare velle præſumunt.

Quòd quidam pacificorum gradus ſibi vſurpent.
CAP. XXVIII.

NOn miramur, fratres, quicunque præſentem ſtatum eccleſiæ miſeramur, non miramur de radice colubri regulum orientem. Non miramur ſi vindemiat vineam Domini, qui inſtitutam à Domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum,& filij Dei vices occupat homo,qui nec primam quidem adhuc vocẽ Domini ad cor reuocantis audiuit: aut ſiquãdo forſitan cœperit audire, reſiliens fugit ad folia, vt abſconderetur in eis. Propterea necdũ peccare quieuit, ſed longã adhuc trahit reſtẽ: necdũ factus eſt vir videns paupertatẽ ſuã, ſed dicit quia dies ſum,& nullius egeo, cũ ſit pauper

Universidad de Deusto
Biblioteca

& nudus, & miser, & miserabilis. Nihil illi de spiritu G
manſuetudinis, quo præoccupatos in delicto poſſit
inſtruere, conſiderans ſeipſum ne & ipſe tentetur.
Compunctionis lachrymas neſciens lætatur magis
Luc.6.d cùm malefecerit, & in rebus peſſimis exultat. Nimi-
rum. vnus eorum eſt, quibus Dominus ait: Væ vobis
qui ridetis nũc, quoniam flebitis. Pecuniam non iu-
ſtitiam concupiſcunt oculi eius, & omne ſublime vi-
det, miſerabiliter eſurit dignitates, gloriam ſitit hu-
manam, procul ab eo miſericordiæ viſcera, fæuire
potius & tyrannum exhibere lætatur, quæſtum æ-
ſtimat pietatem. Quid de munditia cordis loquar? H
Vtinam non illud obliuioni dediſſet tanquam mor-
tuus à corde, vtinam non eſſet columba ſeducta nõ
habens cor, vtinam eſſet quod vel deforis eſt mun-
dum, nec ea quæ corporalis eſt, maculata tunica in-
Eſaiæ 52.e ueniretur, vt obediret vel in hac parte dicenti: Mun-
damini qui fertis vaſa Domini.

Exprobratio quòd incontinentes ſacros ordines non verentur. CAP. XXIX.

NOn accuſamus vniuerſitatem, ſed nec vniuer-
ſitatem poſſumus excuſare. Reliquit ſibi Do-
minus multa milia. Alioquin niſi eorum nos excu-
ſaret iuſtitia, & illud nobis ſemen ſanctum Dominus
Sabaoth reliquiſſet, olim iam ſicut Sodoma ſubuer-
ſi eſſemus, & ſicut Gomorrha ſimiliter periiſſemus.
Dilatata ſiquidem videtur eccleſia, ipſe etiam cleri
ſacratiſſimus ordo fratrum numerus ſuper numerũ
multiplicatus eſt. Verùm etſi multiplicaſti gentem
Domine, non magnificaſti lætitiam, dum nihil mi-
nus apparet deceſſiſſe meriti, quàm numeri acceſſiſ-
ſe. Curritur paſſim ad ſacros ordines, & reuerenda i-
pſis quoque ſpiritibus angelicis miniſteria homines K
apprehendunt ſine reuerentia, ſine conſideratione.
Neque enim ſignum regni occupare cœleſtis, aut il-
lius timent imperij geſtare coronam, in quibus ava-
ritia regnat, ambitio imperat, dominatur ſuperbia,
ſed & iniquitas, & luxuria etiam principatur: in qui-
bus & peſſima fortè appareat intra parietes abomi-
natio, ſi (iuxta Ezechielis prophetiam) parietem fo-
diamus, vt in domo Dei viuamus horrẽdum. Siqui-
dem poſt fornicationes, poſt adulteria, poſt ince-
ſtus, nec ipſæ quidem apud aliquos ignominiæ paſ-
ſiones, & turpitudinis opera deſunt: vtinam non fie- L
rent quæ vſqueadeò non conueniunt, vt nec Apo-
ſtolũ hæc ſcribere, nec nos dicere oporteret, vt nec
dicentibus crederetur quod humanum aliquando
occupauerit animum tam abominãda cupido. Nũ-
quid non olim ciuitates illæ ſpurcitiæ huius matres
diuino prædamnatæ iudicio, & incendio ſunt dele-
tæ? Nunquid non gehennalis flamma moram non
ſuſtinens, execrabilem illam præuenit tollere natio-
nem, quòd ipſius ſpecialiter eſſent peccata manife-
ſta præcedentia ad iudicium? Nũquid non & ipſam M
Gene.19.c vtpote conſciam tantæ cõfuſionis tellurem abſum-
pſit ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum? Nunquid
nõ in lacum horribilem ſolum omne redactum eſt?
Amputata ſunt hydræ capita quinque, ſed heu innu
mera ſurrexerunt. Quis reædificauit vrbes flagitij,
quis turpitudinis mœnia dilatauit, quis extẽdit pro-
pagines virulentas? Væ, væ, inimicus hominum ſul-
phurei illius incendij reliquias infœlices circũqua-
que diſperſit, execrabili illo cinere eccleſiæ corpus
aſperſit, & ipſorum quoque miniſtrorum eius non-
nullos ſanie fœtidiſſima ſpurciſſimáq; reſperſit. Heu
genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, po-
pulus acquiſitionis, quis inter tua illa primordia tã
diuina, & ſpiritualibus affluentẽ chariſmatibus Chri
ſtianæ religionis ortum, credere poſſet poſſe talia in
te aliquando reperiri? Ingrediuntur cum hac macu-
la tabernaculum Dei viuentis, inhabitant cum ma-
cula tẽplum ſanctum Dominũ polluẽtes, iudicium
multiplex accepturi, quòd & tam grauiſſimas con-
ſcientias gerunt, & nihilo minus ſeſe ingerunt in ſan
ctuarium Dei. Tales enim non modò non placant
Deum, ſed magis irritant dum videntur in cordibus
ſuis dicere: Non requiret. Irritant planè & infenſum
reddunt ſibi, vereor ne in his quibus eum repropi-
tiare debuerant. Vtinam magis turrim inchoaturi,
ſedentes computarent ne fortè ſumptus nõ habeãt
ad perficiendum. Vtinam qui continere non valẽt,
perfectionem temerariè profiteri, aut cœlibatui da-
re nomina vererentur. Sumptuoſa ſiquidẽ turris eſt,
& verbum grãde, quod non omnes capere poſſunt. I
Eſſet autem ſine dubio melius nubere quàm vri, &
ſaluari in humili gradu fidelis populi, quàm in cleri
ſublimitate & deterius viuere, & diſtrictius iudicari.
Multi enim, non quidem omnes, ſed tamen multi,
certum eſt, nec latere queunt præ multitudine, nec
præ impudentia quærunt: multi vtique libertatem
in qua vocati ſunt, in occaſionem carnis dediſſe vi-
dentur, abſtinẽtes remedio nuptiali, & in omne de-
inceps flagitium effluentes.

Exhortatio ad pœnitentiam, vt prius humiliati, poſt exaltentur. CAP. XXX.

PArcite obſecro fratres, parcite animabus veſtris,
parcite ſanguini qui pro vobis effuſus eſt. Hor-
rẽdum cauete periculum, ignem qui paratus eſt de-
clinate. Inueniatur tandem non irriſoria perfectio-
nis profeſſio, exhibeatur etiam virtus in ſpecie pie-
tatis, non ſit inanis cœlibis vitæ forma, & vacua ve-
ritatis. Quidni periclitetur caſtitas in deliciis, humi-
litas in diuitiis, pietas in negotiis, veritas in multilo-
quio, charitas in hoc ſeculo nequam? Fugite de me-
dio Babylonis, fugite, & ſaluate animas veſtras. Cõ-
uolate ad vrbes refugij, vbi poſſitis & de præteritis
agere pœnitentiam, & in preſenti obtinere gratiam,
& futuram gloriam fiducialiter præſtolari. Non vos
retardet conſciẽtia peccatorum, quia vbi illa ſuper-
abundauerunt, ſuperabundare gratia conſueuit: nõ
pœnitentiæ auſteritas ipſa deterreat. Neque enim
condignæ ſunt paſſiones huius temporis ad præte-
ritam culpam quæ remittitur, nõ ad præſentem cõ-
ſolationis gratiam quæ immittitur, non ad futuram
gloriam quæ promittitur nobis. Denique nulla eſt
tanta amaritudo quam non prophetica farina dul-
coret, quam non ſapidam reddat ſapientia lignum
vitæ. Si verbis nõ creditis, operibus credite, exẽplis
acquieſcite plurimorũ. Currunt vndiq; peccatores
ad pœnitentiã, & natura pariter & cõſuetudine de-
licati, exteriorẽ omnino aſperitatẽ non reputant, vt
exaſperatæ conſciẽtiæ leniãtur. Nil credẽtibus im-
poſſibile, nil amantibus difficile, nil aſperũ mitibus,
nil humilibus arduũ reperitur, quibus & gratia fert
auxilium,

auxiliũ, & obediẽdi deuotio lenit imperiũ. Quãdiu A
ambulatis in magnis & mirabilib⁹ ſuper vos? Magnũ
prorſus & mirabile eſt miniſtrum eſſe Chriſti, & my-
ſteriorum Dei eſſe diſpenſatorem. Longe ſuper vos
eſt ordo pacificorũ, niſi fortè omiſſis gradibus præ-
oſtenſis ſaltare magis quàm aſcendere libet. Vtinam
tamen quiſquis ſic intrat, ſi fieri poſſet, tam fideliter
miniſtraret, quam fiducialiter ſe ingeſſit. At difficile
fortaſſis & impoſſibile eſt vt ex amara radice ambi-
tionis, ſuauis fructus prodeat charitatis. Dico ego, ſi
Luc.14.d vultis audire, imò nõ ego, ſed dominus: Cum voca-
tus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſſimo loco: B
quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe hu-
miliat, exaltabitur.

De perſecutione ſuſtinenda ſecundum vltimam beatitudinem. CAP. XXXI.

Matth.5.a BEati, inquit, pacifici, quoniã filij Dei vocabun-
tur. Conſidera diligenter non pacidicos, ſed
pacificos commendari. Sunt enim qui dicũt, & non
faciunt. Sanè quemadmodum non auditores legis
iuſti ſunt, ſed factores: ſic non annunciatores pacis
ſunt beati, ſed actores. Vtinam tamẽ noſtri quicun-
que videtur hodie Phariſæi (fortè enim aliqui ſunt)
etſi non facerent, ſaltem dicerẽt quod oportet. Vti-
nam qui ſine ſumptu euangelium ponere nolunt,
ponerent vel pro ſumptu, vtinam vel euãgelizarent
Ioan.10.c vt manducarent. Mercenarius, inquit, videt lupum
venientem, & fugit. Vtinam hodie quicunque paſ-
tores non ſunt, mercenarios gregi vellent ſe exhi-
bere, nõ lupos: vtinam ipſi non læderent, vtinã non
fugerent nemine perſequente, vtinam non expone-
rent gregem, donec lupus veniens videretur. Nimi-
rum ſuſtinendi fuerant, ſi inuenirentur, præſertim
tempore pacis, recipientes mercedem ſuam: & pro
mercede ſua ſaltem in cuſtodia gregis laborantes,
dummodo non ipſi turbarent gregem, & gratis ad-
uerterent à paſcuis iuſtitiæ & veritatis. Nã perſecu-
tio quidem indubitanter mercenarios à paſtoribus
ſegregat & diſcernit. Quando enim tranſitoria dãna
non timeat, qui temporalia lucra ſectatur? Quando
terrenam ſuſtineat perſecutionẽ propter iuſtitiam,
qui terrenam mercedem pluſquam iuſtitiam quæ-
Matth.5.a rit? Beati, inquit, qui perſecutionem patiuntur pro- E
pter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlo-
rum. Paſtorum hęc beatitudo, non mercenariorum,
multo minus latronum eſt vel luporum. Vſqueadeo
ſiquidem perſecutionem non ſuſtinent propter iu-
ſtitiam, vt perſecutionem malint quàm iuſtitiam ſu-
ſtinere. Nempe contraria eſt operibus eorum, grauis
eſt etiam eis ad audiendum. Cæterum propter auari-
tiam, propter ambitionem paratos eos videas vni-
uerſa pericula ſubire, ſuſcitare ſcandala, ſuſtinere o-
dia, diſſimulare opprobria, negligere maledicta: vt F
non minus pernicioſa ſit animoſitas talium, quàm
puſillanimitas mercenariorum. Veris ergo paſtori-
bus dicit paſtor eorum, paſtor bonus qui pro ouibus
Ibid. ſuis animam ſuam ponere non pepercit: Beati eritis
cum vos oderint homines, & cum ſeparauerint vos,
& eiecerint nomen veſtrum tanquam malum pro-
pter filium hominis. Gaudete in illa die & exultate,
quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Siqui-
dem non eſt quòd fures timeant, qui ſibi in cœlo
theſaurizant. Non eſt quod cauſentur de multiplici
tribulatione, vbi multiplicationem mercedis atten-
dunt. Quinimo gaudeant magis, vt dignũ eſt, quòd
non tam perſecutio quàm remuneratio augeatur: &
exultent eo abundantius, quo plura ſuſtinẽt propter
Chriſtum, vt eos proinde copioſior merces maneat
apud ipſum. Quid timidi eſtis modicæ fidei? Fidelis
extat ſententia irrefragabili veritate ſubnixa, quia
nulla nocebit aduerſitas, ſi nulla dominetur iniqui-
tas. Sed parum eſt nocere: etiam proderit, & copio-
ſius proderit, dũmodo ſit iuſtitia in intentione, Chri
ſtus in cauſa, apud quem patientia pauperum non
peribit in finem. Ipſi gloria & nunc & ſemper & in
ſecula ſeculorum. Amen.

D. BERNARDI IN LIBROS de conſideratione, Prologus.

*SVbit animum dictare aliquid quod te papa beatiſſime Eu-
geni, vel ædificet, vel delectet, vel conſoletur. Sed neſcio
quomodo vult & nõ vult exire læta quidem, ſed lenta oratio,* C
*dum certatim illi contraria imperare contendunt maieſtas at-
que amor. Nempe vrget ille, inhibet illa. Sed interuenit tua
dignatio,* † *qua hoc ipſum non præcipis, ſed petis, cum præci-* † al quia.
*pere magis te deceat. Maieſtate igitur tam dignanter cedente,
quidni cedat pudor? Quid enim ſi cathedram aſcendiſti? Nec
ſi ambules ſuper pennas ventorum, ſubduceris affectu. A-
mor dominum neſcit, agnoſcit filium & in infulis per ſe
ſatis ſubiectus eſt, obſequitur ſponte, gratis obtemperat, libe-
re reueretur. Non ſic aliqui, non ſic, ſed aut timore ad iſta
impelluntur, aut cupiditate. Hi ſunt qui in facie benedicunt,* Pſal.27.a
mala autem in cordibus eorum blandiuntur coram, in neceſſi- 1.Cor.13.b
*tate deficiunt. At charitas nunquam excidit. Ego (vt verum
fatear) matris ſum liberatus officio, ſed non deprædatus affe-
ctu. Olim mihi inuiſceratus es, nõ tam facilè erueris. Aſcen-
de in cœlos, deſcende in abyſſos, non recedes à me, ſequar te
quocunque ieris. Amaui pauperem ſpiritu, amabo pauperum
& diuitum patrem. Non enim ſi bene te noui, quia pa-
ter pauperum factus, ideo nõ pauper ſpiritu es. In te hanc mu-
tationem factam eſſe confido, non de te, nec priori ſtatui tuo
ſucceſſiſſe promotionem, ſed acceſſiſſe. Monebo te proinde non
vt magiſter, ſed vt mater, planè vt amans. Amens magis vi-
dear, ſed ei qui non amat ei qui vim non ſentit amoris.*

DIVI BERNARDI ABBATIS Claræuallis de Conſideratione ad Eugenium pontificem maximum, Liber primus.

*Dolet ſummum præſulem variis occupationibus diſtra-
ctum eſſe.* CAPVT I.

VNde iam ergo incipiam? Libet ab occupationibus tuis, quia in his maximè condoleo tibi. Condoleo dixerim, ſi tamen doles & tu. Alioquin doleo magis dixiſſe debueram, quia nõ eſt condolere vbi nemo qui doleat. Itaque ſi doles, condoleo. Si non, doleo tamen & maximè ſciens longius à ſalute abſiſtere membrũ quod obſtupuit: & egrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sese non sentientem, periculosius laborare. Absit autem vt de te id suspicer. Noui quibus deliciis dulcis quietis tuæ non longe antehac fruebare: non potes dissueuisse tam citò, non potes ita subitò non dolere nuper subtractas. Plaga recens, dolore non caret. Neque enim iam occalluit vulnus, nec in tam breui versum est insensibile est. Quanquam si non dissimules, non deest tibi iugis materia iusti doloris à quotidianis iacturis. Inuitus (ni fallor) auelleris à tuæ Rachelis amplexibus, & quotiens id pati contigerit, totiès dolor tuus renouetur necesse est. At quando nō contingit? Quotiens vis, & incassum? quotiens moues, nec promoues? quotiens conaris, & non datur vltra? eniteris, & non obtines? parturis, & non paris? tētas, & abriperis? & vbi incipis, ibi deficis: & dum adhuc ordiris, succidunt te? Venerunt filij vsque ad partum (ait propheta) & vires non habet parturiens. Nosti hoc, nemo te melius. Attritæ frontis es, & instar vitulæ Ephraim doctus diligere triturам, si (pace tua) sic se habent res tuæ. Absit: hæc est pars illius qui datus est in reprobum sensum. Ab his sanè cupio tibi pacem, non cum his. Nihil plus metuo tibi pace ista. Miraris si vnquam possit accidere? Etiam dico tibi, si res (vt assolet) per consuetudinem in incuriā venerit.

4. Reg. 19. d

Osee. 10. c

Prauos mores docet facilè abire in consuetudinem.
CAP. II.

NOli nimis credere affectui tuo qui nūc est. Nil tam fixum animo, quod neglectu & tempore non obsolescat. Vulneri vetusto & neglecto callus obducitur, & eo insanabile quo insensibile fit. Denique dolor continuus & acerbus, diuturnus esse non patitur. Nam si non aliunde extunditur, necesse est cedat vel sibi. Enimuero citò aut de remedio consolationem recipiet, aut de assiduitate stuporē. Quid non inuertat consuetudo? quid non assiduitate duretur? quid non vsui cedat? quantis quod præ amaritudine prius exhorrebāt, vsui ipso malè in dulce cōuersum est? Audi iustum quid lamētetur super huiuscemodi: Quæ prius tangere nolebat anima mea, nūc præ anguſtia cibi mei sunt. Primum tibi importabile videbitur aliquid: processu temporis si assuescas, iudicabis non adeo graue, paulo post & leue senties, paulo post nec senties, paulo post etiam delectabit. Ita paulatim in cordis duritiā itur, & ex illa in auersionem. Sic & grauis & continuus dolor citum, vt dixi, habiturus est exitum, aut sanitatem profectò, aut insensibilitatem. Hinc prorsus, hinc tibi timui semper & timeo, ne dilato remedio dolorem nō sustinens, periculo te irreuocabiliter desperatus immergas. Vereor, inquam, ne in mediis occupationibus (quoniam multæ sunt) dum diffidis finem, frontem dures, & ita sensim te ipsum quodammodo sensu priues iusti vtilisque doloris. Multò prudentius te illis subtrahas vel ad tempus, quam patiare trahi ab ipsis, & duci certè paulatim quò tu non vis. Quæris quò? Ad cor durū. Nec pergas quærere quod illud sit: si non expauisti, tuum hoc est. Solum est cor durum quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Quid me interrogas? Interroga Pharaonem. Nemo duri cordis salutem vnquā adeptus est, nisi quem fortè miserās Deus abstulit ab eo (iuxta prophetam)

Iob. 6. b

Ezech. 36. f

cor lapideum, & dedit cor carneum. Quid ergo cor durum? Ipsum est quod nec compūctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mouetur precibus: minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad iudicia † sæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerariū ad diuina, præteritorum obliuiscens, præsentia negligens, futura non prouidens. Ipsum est cui præteritorum, præter solas iniurias, nihil omnino non præterit, præsentium nihil non perit, futurorum nulla nisi fortè ad vleiscēdum prospectio seu præparatio est. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reueretur. En quò trahere te habēt hæ occupationes maledictæ, si tamen pergis vt cœpisti, ita dare te totum illis nil tui tibi relinquens. Perdis tempus & scilicet nunc alterum me tibi exhibere Iethro, tu quoque in his stulto labore consumeris, quæ non sunt nisi afflictio spiritus, euisceratio mentis, euacuatio gratiæ. Nam fructus horum quid nisi arancarum telæ?

† *surdum.*

Præcipua procerum ecclesiæ functio non consistit in audiendis & sedandis animis litigantium in iudicio.
CAP. III.

QVæso te, quale est illud, de mane vsque ad vesperam litigare, aut litigantes audire? Et vtinā sufficeret diei malitia sua, non sunt liberæ noctes. Vix derelinquitur necessitati naturæ, quod corpusculi paustioni sufficiat, & rursum ad iurgia surgitur. Dies diei eructat lites, & nox nocti indicat malitiam, vsquadeò non est respirare in bonis, non est alternam capessere requiem, non vel rara interseri ocia. Non ambigo te quoque ista deplorare, at frustra istud, si non & emendare studueris. Interim tamen sic semper facias hortor, nec te vnquam ad ista duraueris quolibet vsu vel assiduitate. Percussi eos, & nō doluerunt, ait Deus. Nihil tibi & illis. Iusti potius tibi aptare curato & affectionem & vocem, qui ait: Quæ est enim fortitudo mea vt sustineam, aut quis finis meus vt patienter agam? Nec fortitudo lapidū fortitudo mea, nec caro mea ænea est. Magna virtus patientiæ, sed non hanc tibi ad ista optauerim. Interdum impatientem esse, probabilius. Túne approbes illorum patientiam quibus Paulus dicebat: Libenter suffertis insipientes, cùm sitis ipsi sapientes? Nisi fallor, ironia erat, & non laus, sed suggillatio quorundam mansuetudinis, qui quasi datis manibus Pseudoapostolis (à quibus & seducti erant) ad quæque ipsorū peregrina & praua dogmata trahi se patientissimè ferrent. Vnde & subdens, Sustinetis enim, inquit, si quis vos in seruitutem redigit. Non bona patientia, cum possis esse liber, seruum te permitte fieri. Nolo dissimules seruitutem, in quam certè in dies dum nescis redigeris. Hebetati cordis indicium est, propriam non sentire continuam vexationem. Vexatio dat intellectum auditui, ait quidam: verum est, sed si nimia non fuerit: nam si sit, nō planè intellectum dat, sed contemptum. Denique impius cum in profundum malorum venerit, contemnit. Expergiscere ergo, & pessimæ seruitutis iugum iamiámque imminens, imò iam non modicè premens,

Iob. 6. b

Hiere. 5. a

Psal. 18. a

2. Cor. 11. d

Ibidem.

Esa. 28. a

Prou. 18. a

premens, non tantum caue, sed horre. An ideo non seruus, quia non vni seruis, sed omnibus? Nulla turpior seruitus grauiorve quàm seruitus Iudæorum, quam quocunque post se trahunt, & vbique dominos offendunt suos. Tu quoque dic quæso, vbi vnquam sis liber, vbi tutus, vbi tuus? Vbique strepitus, vbiq; tumultus, vbique iugū tuę seruitutis te premit.

Illiberali seruitute implicantur pontifices, si non tam Domini quàm iurisperitorum leges in aulis ipsorum perstrepunt. CAP. IIII.

2. Cor. 9. c

NEc mihi opponas nunc Apostoli vocem, qua ait, Cum essem liber ex omnibus, omnium seruum me feci. Longe est istud à te. Nunquid hac ille seruitute hominibus inseruiebat in acquisitione turpis quæstus? Nunquid ad eum de toto orbe confluebant ambitiosi, auari, simoniaci, sacrilegi, concubinarij, incestuosi, & quæque istiusmodi monstra hominum, vt ipsius apostolica auctoritate vel obtinerent honores ecclesiasticos, vel retinerēt? Ergo seruum te fecit homo, cui viuere Christus erat, & mori lucrum, vt plures lucrifaceret Christo, non vt lucra augeret auaritię. Non est igitur quod de solertissima Pauli industria & charitate tam libera quàm liberali, seruili cōuersationi tuæ patrocinium sumas. Quàm tuo dignius apostolatu, quàm salubrius tuæ conscientiæ, quàm fructuosius ecclesiæ Dei audias potius ipsum dicentem: Precio empti estis, nolite effici serui hominum? Quid seruilius indigniúsque (præsertim summo pontifici) quàm, non dico omni die, sed penè omni hora, insudare talibus rebus, & pro talibus? Denique quando oramus, quando docemus populos, quando ædificamus ecclesiam, quādo meditamur in lege? Et quidem quotidie perstrepunt in palatio leges, sed Iustiniani, nō domini. Iusténe etiā istud? Tu videris. Nam certè lex domini immaculata, conuertens animas. Hæ autem non tam leges quàm lites sunt & cauillationes, subuertentes iudicium. Tu ergo pastor & episcopus animarum, qua mēte, obsecro, sustines coram te semper silere illam, garrire istas? Fallor si non mouet tibi scrupulum peruersitas hæc. Puto quòd & interdum compellat clamare ad dominum cum propheta: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. I ergo & te aude liberum profiteri sub tam graui mole inconuenientiæ huius, & cui fas non sit ceruicem subducere. Nam si potes & non vis, multo magis seruus es huius ipsius tam peruersæ voluntatis tuæ. An non seruus, cui dominatur iniquitas? Et maximè. Nisi tu forte indignius iudices hominem tibi quàm vitium dominari. Quid interest, volens seruias, an inuitus? Nam etsi coacto seruitus miserabilior, sed affectata miserior est. Et quid vis me facere? inquis. Vt tibi ab his occupationibus parcas. Impossibile fortasse respondebis, facilius cathedræ vale dicere posse. Recte hoc, si rumpere, & non magis interrumpere ista hortarer.

1. Cor. 7. d

Psal. 18. a

Psal. 118. l

Non sic aliorum cura cordi esse debet, vt nostra ipsius obliuiscamur. CAP. V.

AVdi ergo quid redarguam, quid suadeam. Si quod viuis & sapis, totum das actioni, consideration nihil, laudo te, in hoc non laudo. Puto quòd & nemo, qui à Salomone audierit: Qui minoratur actu, percipiet sapientiā. Certe nec ipsi actioni expedit consideratione nō præueniri. Si item totus vis esse omnium, instar illius qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena sit. Quomodo autem plena, te excluso? Et tu homo es. Ergo vt integra sit & plena humanitas, colligat & te intra se sinus qui omnes recipit. Alioquin quid tibi prodest iuxta verbum domini, si vniuersos lucreris, te vnum perdens? Quamobrē cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus vnus. Quid solus fraudaris munere tui? Vsquequo vadens spiritus & non rediens? Vsquequo non recipis te & ipse inter alios vice tua? Sapientibus & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, seruus & liber, dives & pauper, vir & fœmina, senex & iuuenis, clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt pectore tuo, & tu seorsum sitiēs stabis? Si maledictus qui partē suam facit deteriorē, quid ille qui se penitus reddit expertem? Sane deriuentur aquæ tuæ in plateas: homines & iumenta & pecora bibant ex eis, quin & camelis pueri Abrahæ potum tribuas, sed inter cæteros bibe & tu de fonte putei tui. Alienus, inquit, non bibat ex eo. Nunquid tu alienus? Cui non alienus, si tibi es? Denique qui sibi nequam, cui bonus? Memento proinde non dico semper, nō dico sæpe, sed vel interdum reddere teipsum tibi. Vtere tu quoque te inter multos, aut certe post multos. Quid indulgentius? Hoc enim dico secundū indulgentiam, non secundum iudicium. Puto & ipso apostolo indulgentiorem me in hac parte. Ergo plus quàm oportet, inquis. Non inficior. Quid si ita oportet? Nā tu (vt confido) nostra non eris meticulosa infirmatione contentus, sed abundabis magis. Sane sic decet, te scilicet abundantiorem quàm me audaciorem esse. Ego quoque mihi tutius iudico apud maiestatem timiditate quàm temeritate periclitari. Et fortassis non secus moueri sapientem oportuit, vt sit quod scriptum est: Da occasionem sapienti, & sapientior erit.

Eccl. 38. c

1. Cor. 9. d

Matth. 16. d

Psal. 77. e

Baruc. 5. c

Eccle. 14. a

Apostoli testimonio docet non tam episcopis quàm ciuilibus principibus iudiciariam potestatem delegatam esse.
CAP. VI.

AVdi tamen apostolum quid de huiusmodi sentiat. Sic non est inter vos sapiens, ait ille, qui iudicet inter fratrem & fratrem? Et infert: Ad ignominiam vobis dico, contemptibiliores qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Itaque secundum apostolum, indigne tibi vsurpas tu apostolicus † officium vile, gradum contemptibilium. Vnde & dicebat episcopus, episcopum instruēs: Nemo militans Deo, implicat se negociis secularibus. Ego autem parco tibi. Non enim fortia loquor, sed possibilia. Putásne hæc tempora sustinerent, si hominibus litigantibus pro terrena hæreditate, & flagitantibus abs te iudicium, voce domini tui responderes? O homines, quis me constituit iudicem super vos? In quale tu iudicium mox venires? Quid dicit homo rusticanus & imperitus, ignorans primatū suum,

Prouer. 9. b

1. Cor. 6. b

Ibidem.

† al. iudicium

2. Tim. 2. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

inhonorans ſummam & præexcelſam ſedem, dero- G
gans apoſtolicę dignitati ? Et tamen non monſtrabunt puto qui hoc dicent, vbi aliquando quiſpiam
Actor. 5.e apoſtolorum iudex ſederit hominum, aut diuiſor terminorum, aut diſtributor terrarum. Stetiſſe denique lego apoſtolos iudicandos, ſediſſe iudicantes non lego. Erit illud, non fuit. Itáne imminutor eſt dignitatis ſeruus, ſi non vult eſſe maior domino ſuo: aut diſcipulus, ſi non vult eſſe maior eo qui ſe miſit: aut filius, ſi non tranſgreditur terminos quos poſuerunt patres ſui? Quis me conſtituit iudicem, ait ille
H dominus & magiſter: & erit iniuria ſeruo diſcipulóque niſi iudicet vniuerſos? Mihi tamen non videtur bonus æſtimator rerum qui indignum putat apoſtolis ſeu apoſtolicis viris non iudicare de talibus, quibus datum eſt iudicium in maiora. Quidni cõtemnant iudicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum, qui in celeſtibus & angelos iudicabunt? Ergo in criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra: quo-
Matth. 9.a niam propter illa, & non propter has, accepiſtis claues regni cœlorum, præuaricatores vtique excluſuri, non poſſeſſores. Vt ſciatis, ait, quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, &c. Quænam tibi maior videtur & dignitas & poteſtas, dimittendi peccata, an prædia diuidendi? Sed non eſt comparatio. Habent hæc infima & terrena iudices ſuos, & reges & principes terræ. Quid fines alios inuaditis ? Quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis? Nõ quia indigni vos, ſed quia indignum vobis talibus inſiſtere, quippe potioribus occupatis. Denique vbi neceſſitas exigit, audi quid cẽſeat, non
1. Cor. 6.a ego, ſed apoſtolus: Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni eſtis qui de minimis iudicetis.

Pietati & rerum æternarum conſiderationi in primis vacandum eſt. CAPVT VII.

SEd aliud eſt incidẽter excurrere in iſta, cauſa quidem vrgente : aliud vltro incumbere iſtis tanquam magnis digniſque tali & talium intẽtione rebus. Itaque hæc & innumera talia dicerem, ſi fortia
Epheſ. 5.d dicerem, ſi recta, ſi ſyncera. Nunc autem quoniam L dies mali ſunt, ſufficit interim admonitum eſſe, non totum te nec ſemper dare actioni, ſed conſiderationi aliquid tui & cordis & temporis ſequeſtrare. Hoc autem dico neceſſitatem intuens, non æquitatem: quanquam non ſit præter æquum neceſſitati cedere. Nam ſi liceret quod deceret, abſolute per omnia & in omnibus præferendam & vel ſolam vel maxime colendam eam quæ ad omnia valet, id eſt pietatem, prorſus irrefragabilis ratio mõſtrat. Quid ſit pietas quæris? Vacare conſiderationi. Dicas for-M ſitan in hoc diſſentire me ab illo qui pietatem diffiniuit cultum Dei. Non eſt ita. Si bene conſideras, illius ſenſum meis expreſſi verbis, etſi tamen ex parte.
Pſal 45.b Quid tam pertinens ad cultum Dei, quàm quod ipſe hortatur in pſalmo : Vacate & videte quoniam ego ſum Deus ? Quod ſane in partibus conſiderationis præcipuum eſt. Quid denique tam ad omnia valens, quàm quæ ipſius quoque actionis partes benigna quadam præſumptione ſuas facit, præagendo quodammodo & præordinando quæ agenda ſunt? Neceſſario ſane, ne forte quæ & præuiſa & præmeditata poterant eſſe proficuo, præcipitata magis periculo G fiant. Quod tibimet, ſi recordaris, in ipſis actionibus cauſarum & in magnis quibuſque negociis, magnarúmve conſiliis rerum frequenter accidiſſe non ambigo. Et primum quidem ipſum fontem ſuum, id eſt mentem de qua oritur, purificat conſideratio. Deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit exceſſus, cõponit mores, vitam honeſtat & ordinat. Poſtremò diuinarum pariter & humanarum rerum ſcientiam confert. Hæc eſt quæ confuſa diſterminat, hiantia cogit, ſparſa colligit, ſecreta rimatur, vera veſtigat, veriſimilia examinat, ficta & fucata explorat. Hæc eſt quæ agenda præordinat, acta recogitat, vt nihil in mente reſideat aut incorrectum, aut correctione egens. Hæc eſt quæ in proſperis aduerſa præſentit, in aduerſis quaſi non ſentit : quorum alterum fortitudinis; alterum, prudentiæ eſt.

Oſtendit ex pietate & contemplatione pulcherrimam quatuor primarum virtutum harmoniam & connexionem oriri. CAP. VIII.

I Bi etiam aduertere tibi eſt ſuauiſſimum quendam concentum complexúmque virtutum atque alteram pendere ex altera, ſicut hoc loco vides fortitudinis matrem eſſe prudentiam : nec fortitudinem, ſed temeritatem eſſe quemlibet auſum quem non parturiuit prudentia. Hæc item eſt quæ inter voluptates & neceſſitates media quaſi quædam arbitra ſedens, vtrinque certis limitibus diſterminat fines, iſtis aſſignans & præbens quod ſat eſt, illis quod ni-
K mis eſt demens, & ſic ex alterutro tertiam formans virtutem, quam dicunt temperantiam. Nempe intemperantem ipſa conſideratio cenſet tam eum qui neceſſariis pertinaciter demit, quàm qui indulget ſuperfluis. Non ergo eſt temperãtia in ſolis reſecandis ſuperfluis, eſt & in admittendis neceſſariis. Huius ſententiæ apoſtolus non fautor tantum, ſed auctor eſſe videtur, qui curam carnis noſtræ docet non perfici in deſiderio. Dicens ſiquidem curam carnis non Rom. 13.d perfici, ſuperflua cohibet: addens, in deſiderio, neceſſaria non excludit. Vnde mihi videtur non omnino abſurdè diffinire temperantiam, qui hanc nec præcedere neceſſitatem, nec excedere dicat, iuxta illud philoſophi: Ne quid nimis. Iam de iuſtitia, quæ vna ex quatuor eſt, nónne conſtat conſideratione mentem præueniri, vt ſe formet in ea? Se enim neceſſe eſt prius cogitet, vt ex ſe normã ducat iuſtitiæ, nec factura vtique alteri quod ſibi fieri nolit, nec quod ſibi velit fieri negatura. In his nempe duobus Tob. 4.c liquet integrum eſſe iuſtitiæ ſtatum. Sed nec ipſa ſolitaria eſt. Intuere etenim nunc mecum etiam huius pulchram connexionem & cohærentiam cum temperantia, & item ambarum cũ duabus ſuperioribus, id eſt prudẽtia & fortitudine. Nam cum iuſtitiæ dicatur portio quod ſibi non vult fieri quis, alij non facere: porro perfectio, quod ait dominus, Quæcun- Matt. 7.c que vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis: neutrum horum erit niſi ipſa volũtas de qua tota ducitur forma, ſic ordinata fuerit, vt nec velit aliquid ſuperfluum, nec neceſſarium quid ſuperſtitioſè nolit, quod quidem temperantiæ eſt. Denique & ipſi iuſtitiæ vt iuſta ſit, temperantia modũ imponit. Eccli. 7.c

Noli

Noli minimum eſſe iuſtus, ait ſapiens oſtendens per A
hoc minime approbãdam iuſtitiam quæ temperantiæ moderamine non frenetur. Quid quòd & ipſa
Rom. 12.a ſapientia hoc temperantiæ frenum non reſpuit, dicente Paulo ſecũdum ſapientiam à Deo ſibi datam, non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem ? Sed & econuerſo quod temperantiæ neceſſaria iuſtitia ſit, oſtendit dominus arguens in euangelio illorum temperantiam qui abſtinebant vt viderentur hominibus ieiunantes. Erat in cibo temperantia, ſed non iuſtitia in animo, quia non Deo
Matth. 6.c placere, ſed hominibus intendebãt. Quomodo rur- B ſum vel iſta vel illa ſine fortitudine, cum conſtet fortitudinis eſſe non mediocris, cohibere velle & nolle ſuum inter anguſtias parum & nimis, vt ſit contenta voluntas modo illo medio, nudo, puro, ſolo cõſtante ſibi æquali vndique ſui, vtpote ex omni parte pariter circunciſo, quem ſolum conſtat eſſe virtutis. Dicito mihi, quæſo, ſi potes, cuinam potiſſimum trium harum virtutum meditullium hoc dandũ cenſeas, quod ita cunctis conterminum eſt, vt videatur eſſe proprium ſingularum? An ipſum virtus eſt, & nihil aliud? Sed ſic virtus nõ eſſet multiplex, ſed eſſent C omnes vna. An potius quia ſine eo virtus non eſt, omnium quodãmodo intima vis vna eſt & medulla
† al. perinde virtutũ, in qua ſic vniuntur, vt † proinde vna videantur omnes, præſertim quòd non illud participando communicant, ſed totum à ſingulis atque integrum poſſidetur? Verbi cauſa. Quid tã iuſtitię, quã modus? Alioquin ſi quid extra modum relinquit, non plane cuique tribuit quod ſuum eſt, quod tamen ſuũ ipſius eſt facere. Quid tam rurſum temperantiæ, quæ non aliunde profecto temperantia eſt, niſi quòd nil im- D moderatum admittit? Sed puto fatebere etiam non minus eſſe fortitudinis, cum vel maxime ipſa ſit quæ ab irruentibus vitiis, & quaſi hineinde ſuffocare conantibus, purum illud potenter eruit & vindicat in quoddã ſtabile fundamentũ boni, ſedémq; virtutis. Ergo modũ tenere iuſtitia eſt, tẽperantia eſt, fortitudo eſt. Sed vide ne in hoc differant, vt iuſtitiæ quidẽ in affectu res ſit, à fortitudine autẽ efficacia eius: poro poſſeſſio eius atque vſus, apud temperãtiam. Reſtat iam vt doceamus ab hac communione prudentiam non excludi. Nónne ipſa eſt quæ modum diu animi neglectu poſthabitum, & vitiorum inuidia E quaſi in abditis recluſum, & coopertum quadã veruſtatis caligine prior reperit & aduertit? Propterea dico tibi à paucis aduertitur, quia paucorũ prudentia eſt. Itaque iuſtitia quærit, prudentia inuenit, vindicat fortitudo, temperantia poſſidet. Nõ mihi hoc loco propoſitum eſt de virtutibus diſputare, ſed hæc dixerim hortans ad vacandum cõſiderationi, cuius beneficio hæc & ſimilia aduertuntur. Cui tam pio tãque vtili ocio nullam in vita operam dare, nónne vitam perdere eſt? F

Docet primos pontifices magis eccleſiaſtica quàm ſecularia munia obiuiſſe, neque temere ab eorum inſtitutis & placitis recedendum eſſe. CAP. IX.

QVid tamen ? Site philoſophiæ huic totum repente deuoueris, prædeceſſores tui nõ ita conſueuerunt: eris moleſtus quàmpluribus, quaſi qui à patrum veſtigiis ſubito deuiaueris. Nempe id videberis agere in ſuggillationem illorum. Sed & notabere vulgari prouerbio: Qui hoc facit quod nullus, mirantur omnes: veluti quicupias admirationi fore. Nec potes eorum omnia ſimul & ſubito vel errata corrigere, vel exceſſus redigere in modũ. Erit cum acceperis tempus, vt ſecundum ſapientiã tibi à Deo datã paulatim & opportune id ſtudeas. Interim ſanè malo alterius vtere in bonum quod potes. Quanquam ſi de bonis, & non de nouis ſumamus exempla, non defuere Romani pontifices, qui ſibi ocia inter maxima negocia inuenirẽt. Obſidio vrbi, & barbaricus enſis ciuium ceruicibus imminebat: nũquid tamen iſtud terruit beatum papam Gregorium quo minus ſapientiam ſcriberet in ocio? Eo nempe temporis (quod ex eius præfatione liquet) obſcuriſſimã & extremam partem Ezechielis tam diligẽter quàm eleganter expoſuit.

Stomachum ſuum in noſtrates aduocatores & procuratores effundit, & egregiè eorum fraudes perſtringit. CAP. X.

SEd eſto: Alius inoleuit mos, dies alij ſunt, & alij hominum mores, & tempora periculoſa non inſtant iam, ſed extant. Fraus & circunuentio & violentia inualuere ſuper terram. Calumniatores multi, defenſor rarus. Vbique potentiores pauperiores opprimunt : non poſſum deeſſe oppreſſis, non negare iniuriam patientibus iudicium. Niſi agitẽtur cauſæ, audiantur partes, inter partes iudicare quis potes? Agitentur cauſæ, ſed ſicut oportet. Nam is modus qui frequentatur execrabilis planè, & qui non dico eccleſiam, ſed nec forum deceret. Miror nãque quẽadmodum religioſæ aures tuæ audire ſuſtinent huiuſmodi diſputationes aduocatorum, & pugnas verborum, quæ magis ad ſubuerſionem quàm ad inuentionem proficiunt veritatis. Corrige prauum morem, & præcide linguas vaniloquas, & labia doloſa claude. Hi ſunt qui docuerũt linguas ſuas loqui mendacium, diſerti aduerſus iuſtitiam, eruditi pro falſitate. Sapientes ſunt vt faciant malum, eloquen- Hiere. 4.c tes vt impugnent verum. Hi ſunt qui inſtruũt à quibus fuerant inſtruendi, aſtruunt non comperta, ſed ſua, ſtruunt de proprio calumnias innocentiæ, deſtruunt ſimplicitatẽ veritatis, obſtruunt iudicij vias. Nihil ita abſque labore manifeſtam facit veritatem, vt breuis & pura narratio. Ergo illas quas ad te neceſſe erit intrare cauſas (neque enim omnes neceſſe erit) diligenter velim, ſed breuiter decidere adſueſcas, fruſtratoriáſque & venatorias præcidere dilationes. Cauſa viduæ intret ad te, cauſa pauperis, & eius qui non habet quod det. Aliis alias multas poteris committere terminandas, quam plures nec di- 2. Tim. 5.c gnas audientia iudicare. Quid enim opus eſt admittere illos quorum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium? Tanta eſt impudentia nõ nullorum, vt cum manifeſtæ ambitionis prurigine ſcateat tota facies cauſæ eorum, non erubeſcant audientiam flagitare, publicantes ſemetipſos ad multorum conſcientias : in quo vel ſuo ſolius ſatis poterant confundi iudicio. Non fuit qui retunderet attritas fron-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes,& ideo plures facti sunt, & magis indurauerunt. G Sed & nescio quomodo vitiosus conscientias vitiosorum non refugit: & vbi omnes sordent, vnius fœtor minimè sentitur. Quis enim vnquam, verbi causa, auarum auarus, immundum immundus, luxuriosum luxuriosus erubuit? Plena est ambitiosis Ecclesia, nō est iam quod exhorreat in studiis & molitionibus ambitionis, non plus quàm spelunca latronū in spoliis viatorum.

Christi exemplo docet seuerè animaduertendum in aduocatos & procuratores, qui ex iniquitate quæstum faciunt. CAP. XI.

SI Christi discipulus es, ignescat zelus tuus, exurgat auctoritas aduersus impudentiam hanc, & generalem pestem. Intuere magistrum sic facientem, & audi dicentem: Qui mihi ministrat, me sequatur. *Ioan.12.d* Non parat aures vt audiat, sed flagellum quo feriat. Verba nec facit, nec recipit, nec enim sedet iudicās, sed insequitur puniens. Causam tamen non tacet, quòd videlicet domum orationis, negociationis fecissent. Ergo & tu fac similiter. Erubescant vultum tuum istiusmodi negociatores, si fieri potest: si non, timeant. Et tu flagellum tenes. Timeant nummularij, nec fidant in nummis, sed diffidant, abscondant æs suum à te, scientes effundere quàm accipere pariorem. Hoc studiosè & constanter agendo, multos lucrifacies turpium sectatores lucrorum, honestioribus officiis vindicando: multos, ne vel audeāt huiusmodi attentare, seruabis. Adiice illud, quod nō parum proficiet & ad ferias quas tibi suadeo. Ita K nempe non pauca tibi momēta temporum redimes ad vacandum considerationi, quædam, vt dixi, negocia nec audiendo, quædam aliis committendo: quæ tua digna putaueris audientia, fideli quodam & accommodo ipsi causæ compendio terminādo. De qua cōsideratione his addere aliqua cogito, sed sub alterius sanè principio libri: atque hic sit finis istius, ne duplo te oneret minus suauis oratio, si & longa fuerit.

DE CONSIDERATIONE Liber secundus.

Agit contra maledicorum linguas & sui temporis calamitatem deplorat. CAP. I.

MEMOR promissi mei, quo ecce iam aliquandiu teneor apud te vir optime papa Eugeni, volo ipsum absoluere vel fero. M Puderet dilationis, si mihi conscius forem incuriæ, aut contemptus. Non ita est, sed incidimus (vt ipse nosti) in tempus graue quod & ipsi penè viuendi vsui videbatur indicere cessationem, necdum studiis, cum scilicet dominus prouocatus peccatis nostris, ante tempus quodammodo visus sit iudicasse orbem terræ, in æquitate quidem, sed misericordiæ suæ oblitus. Non pepercit populo suo, non suo nomini. Nónne dicunt in gentibus, *Psal.113.b* Vbi est Deus eorum? Nec mirū. Ecclesiæ filij, & qui Christiano censentur nomine, prostrati sunt in deserto, aut interfecti gladio, aut fame cōsumpti. Effusa est contentio super principes, & dominus errare fecit eos in inuio, & non in via: Contritio & infelicitas in viis eorum. Pauor & mœror & confusio in penetralibus regū ipsorum. Quàm cōfusi pedes enuntiantiū pacem, annuntiantium bona? Diximus pax, & non est pax: promisimus bona, & ecce turbatio. Quasi vero temeritate in opere isto aut leuitate vsi simus. Cucurrimus planè in eo non quasi in incertū, sed te iubente, imò per te Deo. Quare ergo ieiunauimus, & non aspexit? humiliauimus animas nostras, & nescisti? Nam in his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Quàm patienter interim adhuc audit voces sacrilegas, & *Exod.32.* Aegyptios blasphemantes, quia callide eduxit eos *Psal.118.g* vt occideret in deserto? Et quidem iudicia Dei vera quis nescit? At iudicium hoc abyssus tāta, vt videat mihi nō immerito pronunciare beatum, qui nō fuerit scandalizatus in eo. Et quomodo tamen humana temeritas audet reprehendere, quod minimè comprehendere valet? Recordemur supernorū iudiciorum quæ à seculo sunt, si fortè sit consolatio. Nam *Ibid.* quidam ita dixit: Memor fui iudiciorum tuorum à seculo domine, & consolatus sum. Rem dico ignotam nemini, & nunc memini notam. Nempe sic se habent mortalium corda, quod scimus cum necesse non est, in necessitate nescimus. Moyses educturus populum de terra Aegypti, meliorem illis pollicitus *Exod.32.e* est terram. Nam quando ipsum aliter sequeretur populus solam sapiens terram? Eduxit, eductos tamen in terram quam promiserat non introduxit. Nec est quòd ducis temeritati imputari queat tristis & †ino- †*al inopinati* pinatus euentus. Omnia faciebat domino imperāte, domino cooperante, & opus confirmante sequentibus signis. Sed populus ille, inquis, duræ cernicis fuit, semper contentiosè agens contra dominum, & Moysen seruum eius. Bene illi increduli & rebelles, hi autē quid? Ipsos interroga. Quid me dicere opus est quod fatentur ipsi? Dico ego vnum. Quid poterant proficere, qui semper reuertebātur cum ambularent? Quando & isti per totam viam non redierunt L corde in Aegyptum? Quòd si illi ceciderunt & pe- *Psal.72.c* rierunt propter iniquitatem suam, miramur istos eadem facientes, eadem passos? Sed nunquid illorum casus aduersus promissa Dei? Ergo nec istorum. Neque enim aliquando promissiones Dei, iustitiæ Dei præiudicant. ET audi aliud. Peccauit Beniamin, ac- *Iudic.20.* cinguntur reliquæ tribus ad vltionem, nec sine nutu Dei. Designauit denique ipse ducem præliaturis. Itaque præliantur freti & manu validiori, & causa potiori, & quod his maius est, fauore diuino. At quàm terribilis Deus in consiliis super filios hominum? Terga dedere sceleratis vltores sceleris, & pauciori- *Psal.65.a* bus plures. Sed recurrunt ad dominum, & dominus ad eos: Ascendite, inquit. Ascendūt denuo, denuóque fusi & confusi sunt. Ita Deo primùm quidem fauente, secundò & iubente, iusti iustum certamen ineunt, & succumbunt. Sed quo inferiores certamine: eo fide superiores inuenti sunt. Quid putas de me facerent isti, si meo hortatu iteratò ascenderent, iteratò succumberent? Quando me audirent monentem tertiò repetere iter, repetere opus in quo semel & iam secundò frustrati forent? Et tamen

Israëlitæ

Israëlitæ vnam & alteram non reputantes frustra- A sideratio inchoet, ne frustra extendaris in alia te negle-
tionem, tertiò parent, & superant. Sed dicunt forsi- cto. Quid tibi prodest si vniuersum mundum lu- *Matt.16.d*
tan isti: Vnde scimus quòd à domino sermo egressus creris, te vnum perdens? Et si sapiens sis, deest tibi ad
sit? Quæ signa tu facis, vt credamus tibi? Non est sapientiam, si tibi non fueris. Quantum vero? Vt qui-
quod ad ista ipse respondeam, parcendum verecun- dem senserim ego, totum. Noueris licet omnia my-
diæ meæ. Responde tu pro me & pro teipso, secun- steria, noueris lata terræ, alta cœli, profunda maris: si
dum ea quæ audisti & vidisti, aut certè secundum te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento:
quod tibi inspirauerit Deus. Sed fortè miraris me ruinam, non structuram faciens. Quicquid extruxe-
prosequi ista, qui aliud proposueram. Facio non o- ris extra te, erit instar congesti pulueris, vētis obno-
blitus propositi, sed quòd à proposito non iudicem xium. Non ergo sapiens, qui sibi non est. Sapiens, si-
Pontifex Romanus totius orbis primus est. aliena. Nempe de consideratione (vt memini) ser- bi sapiēs erit, & bibet de fonte putei sui primus ipse.
mo mihi ad tuam dignationem. Et sanè magna ista B A te proinde incipiat tua consideratio, non solum
res, & egens consideratione non minima. Quòd si autem, sed & in te finiatur. Quocunque euagetur, ad
res magnas à magnis considerari oportet, cui æquè te reuocaueris eam cum salutis fructu. Tu primus ti-
vt tibi id studij competit, qui parem super terram bi, tu vltimus. Sume exemplum de summo omnium
non habes? Sed tu secundum sapientiam & pote- patre verbum suum † & emittente & retinente. Ver- †*al. ex se mis*
statem datam tibi desuper facies de hoc. Non est bum tuum, consideratio tua. Quæ si procedit, non *tente.*
meæ humilitatis dictare tibi sic vel sic fieri quicquā. recedat. Sic progrediatur, vt non egrediatur. Sic
Sufficit intimasse oportere aliquid fieri vnde & ec- exeat, vt non deserat. In acquisitione salutis nemo
clesia consoletur, & obstruatur os loquentium ini- tibi germanior vnico matris tuæ. Contra salutem
qua. Hęc pauca vice apologiæ dicta sint, vt ipsa qua- propriam cogites nihil. Minus dixi contra: præter
liacunque habeat conscientia tua ex me, vnde ha- dixisse debueram. Quicquid se considerationi offe-
beat me excusatum, & te pariter, etsi non apud eos C rat quod non quoquo modo ad tuam ipsius salutem
qui facta ex euētibus æstimant, certè apud teipsum. pertineat, respuendum.
Esai.5.e Perfecta & absoluta cuique excusatio, testimonium
conscientiæ suæ. Mihi pro minimo est vt ab illis iu-
dicer, qui dicunt bonum malum, & malum bonum, *Notitia suiipsius tribus partibus continetur, ac primum quid simus, considerandum est.* CAP. IIII.
ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem. Et si
necesse sit vnum fieri è duobus, malo in nos mur- ETHæc tui consideratio in tria quędam diuiditur,
mur hominum quàm in Deum esse. Bonum mihi si si consideres quid, quis, & qualis sis. Quid in na-
dignetur me vti pro clypeo. Libens excipio in me tura, quis in persona, qualis in moribus. Quid ver-
detrahentium linguas maledicas, & venenata spi- bi gratia homo. Quis papa vel summus pontifex,
cula blasphemorum, vt non ad ipsum perueniant. D qualis benignus, māsuetus, vel quicquid tale. Quan-
Psal.68.b Non recuso inglorius fieri, vt non irruatur in Dei quam primum illud philosophicum sit magis quàm
gloriam. Quis mihi det gloriari in voce illa: Quo- apostolicum vestigare, attamen est in definitione
Ibidem. niam propter te sustinui opprobrium, operuit con- hominis, quem dicunt animal rationale mortale.
fusio faciem meam? Gloria mihi est consortem fieri quod diligentius intueri si libet licet. Non est quod
Christi, cuius illa vox est: Opprobria exprobran- tuæ in eo aut professioni obuiet, aut dignitati: est
tium tibi ceciderunt super me. Nunc iam recurrat vero quod saluti adferre queat. Nam consideranti
stylus ad suam materiam, & in eo quæ proposuera- duo hæc simul, rationale mortaléque, is tibi exinde
mus, suo tramite gradiatur oratio. occurrit fructus, vt & mortale, quod in te est, ratio-
nale humiliet: & rursum rationale, mortale confor-
Considerationem à contemplatione distinguit. tet, quod neutrum neglectui erit homini circunspe-
CAP. II. E cto. Si qua adhuc præsens consideranda requirit lo-
cus, tractabuntur infra, & forte vtilius ex partium
ET primo quidem ipsa consideratione quid di- collatione.
cam, considera. Non enim id per omnia quod
Cōtemplatio. contemplationem intelligi volo, quòd hæc ad re- *Proxima consideratio est, vt qui simus attendamus, & vnde assumpti.* CAP. V.
rum certitudinem, illa ad inquisitionem magis se
habeat: iuxta quem sensum potest cōtemplatio qui- NVnc quis sis, & de quo sis factus, aduerten-
dem definiri, verus certusque intuitus animi de qua dum. Quanquam quod dixi de quo, id mihi
cunque re, siue apprehensio veri non dubia. Consi- prætereūdum putem, tuæ potius relinquendū agni-
Consideratio. deratio autem intensa ad inuestigandum cogitatio, tioni. Illud dico indignum tibi citra perfectum age-
vel intentio animi vestigantis verum. quanquam so- F re de tanta assumpto perfectione. Quidni erubescas
leant ambæ pro inuicem indifferenter vsurpari. minimus inueniri in magnis, qui te recordaris ma-
gnum in minimis extitisse? Non es oblitus primæ
Considerationem in quatuor capita partitur. professionis: non excidit menti quæ subducta est
CAP. III. manui, sed ne affectui quidem. Ipsam ad singula
tua imperia, iudicia, instituta, habere præ oculis,
IAm quod ad cōsiderationis attinet fructum, qua- non erit inutile. Hæc te consideratio facit honoris
tuor vt occurrunt tibi considerandā reor: quæ contemptorem, in honore etiam ipso. Atque id
sub te, quæ circa te, quæ supra te sunt. A te tua con-

B

Universidad de Deusto
Biblioteca

magnum. Non recedat à pectore : clypeus est tibi
Psal. 48.*a* vel à sagitta illa: Homo cum in honore esset, non intellexit. Loquere ergo tibi: Abiectus eram in domo
Luc. 14.*c* Dei mei. Quale est hoc, de paupere & abiecto leuari super gentes & regna? Quis ego, aut quæ domus patris mei, vt sedeam excelsis sublimior. Sane qui dixit
Psal. 101.*b* mihi: Amice, ascende superius: amicum fore fidit. Si minus inueniar: non expedit quidem. Qui eleuauit, & deiicere potest. Sera querela, quoniam eleuans allisisti me. Non est quod blandiatur celsitudo vbi solicitudo maior. Illa discrimen intendit, hæc amicum probat. Huic accingamur, si nolumus tan- H dem cum rubore nouissimum locum tenere.

Quale debeat esse procerum ecclesiæ studium. CAP. VI.

Hiere. 1 *b* FAstum superiorem dissimulare nequimus, sed enim ad quid omnimodis attẽdendũ. Non enim ad dominandum opinor. Nam & propheta cum similiter leuaretur, audiuit: Vt euellas & destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices & plantes. Quid horum fastum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est. Et nos igitur vt multum sentiamus de nobis, vel nobis impositum senserimus ministerium, non dominium datum. Non sum ego maior propheta, & si forte par potestate, sed meritorum non est comparatio. Hæc loquere tibi & doce teipsum, qui alios doces. Puta te velut vnum aliquem de prophetis. An non satis ad te? Et nimiũ. Sed gratia Dei es id quod es. Quid? Esto quòd propheta, nunquid plus quàm propheta? Si sapis, eris contentus mensura quam tibi mensus est Deus. Nam quod amplius est, à malo est. Disce exemplo prophetico præsidere non tam ad imperitandum quam ad factitandum quod tempus requirit. Disce sæculo tibi opus esse non sceptro, vt opus facias prophetæ. Et quidem ille non regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putásne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro domini tui? Et plurimum. Non plane totum quiuere emundare prophetæ, aliquid filiis suis apostolis quod agerent reliquerunt, aliquid ipsi parentes tui tibi. Sed nec tu ad omne sufficies. Aliquid profecto tuo relictur⁹ es successori, & ille aliis, & alij aliis vsque in finem. Circa vndecimam denique horam operarij ocij arguuntur, & mittuntur in vineam. Antecessores tui apostoli audierunt, quia messis quidem multa, operarij vero pauci. Paternam tibi vindicato hæreditatem. Nam si filius, & hæres. Vt probes hæredem, euigila ad curam, & non ocio torpeas, ne & tibi dicatur: Quid M hic stas tota die otiosus? Multo minus inueniri oportet aut deliciis resolutum, aut resupinũ pompis. Nihil horum tibi tabulæ testatoris adsignant. Sed quid? Si illarum tenore contentus sis, curam potius hæreditabis & operam, quàm gloriam & diuitias. Blanditur cathedra? Specula est. Inde denique superintendis, sonans tibi episcopi nomine non dominium, sed officium. Quidni loceris in eminenti, vnde prospectes omnia, qui speculator super omnia constitueris? Enimuero prospectus iste procinctum parit, non ocium. Quando libet gloriari, vbi ociari
Luce. 10.*a* non licet? Nec locus est ocio, vbi sedula vrget solicitudo omnium ecclesiarum. Nam quid tibi aliud
Act. 3.*a* dimisit sanctus apostolus? Quod habeo, inquit, hoc tibi do. Quid illud? Vnum scio, non est aurum neque argentum, cum ipse dicat, Argentum & aurum non est mihi. Si habere contingat, vtere non pro libitu, sed pro tempore. Sic eris vtens illis quasi non vtens. ipsa quidem, quod ad animi bonum spectat, nec bona sunt nec mala: vsus tamen horum bonus, abusio mala, solicitudo peior, quæstus turpior. Esto vt alia quacunque ratione hęc tibi vindices, sed
1. Pet. 5.*a* non apostolico iure. Nec enim tibi ille dare quod non habuit, potuit. Quod habuit, hoc dedit, solicitudinem, vt dixi, super ecclesias. Nunquid dominationem? Audi ipsum: Non dominantes, ait, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, non etiam veritate, vox domini est in euangelio: Reges gentium dominantur eorum, & *Luc.* 22.*c* qui potestatem habent super eos, benefici vocãtur. Et infert: Vos autem non sic. Planum est, apostolis interdicitur dominatus. Ergo tu, & tibi vsurpare aude aut dominans apostolatum, aut apostolicus do I minatum. Planè ab alterutro prohiberis. Si vtrunque similiter habere voles, perdes vtrunque. Alioquin non te † exceptum illorum numero putes, de *† al. exẽplum.* quibus queritur Deus sic: Ipsi regnauerunt, & non *Osee.* 8.*a* ex me: principes extiterunt, & non cognoui eos. *Luc.* 22.*c* Iam si regnare sine Deo iuuat, habes gloriam, sed non apud Deum. At si interdictum tenemus, audiamus edictum: Qui maior est vestrum, ait, fiat sicut iunior: & qui præcessor est, sicut qui ministrat. Forma apostolica hæc est: dominatio interdicitur: indi- K citur ministratio. Quæ & cõmendatur ipsius exem- *Ibidem.* plo legislatoris, qui secutus adiungit: Ego autem in medio vestrum sum tanquam qui ministrat. Quis se iam titulo hoc inglorium putet, quo se prior dominus gloriæ præsigniuit? Merito Paulus gloriatur in
2. Cor. 11. eo dicens: Ministri Christi sunt, & ego. Et addit: Vt minus sapiens dico, plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. O præclarum ministerium. Quo non id gloriosius principatu? Si gloriari oportet, forma tibi sanctorum præfigitur, apostolorum L proponitur gloria. Paruáne tibi illa videtur? Quis *Psal.* 138. mihi tribuat similem fieri in gloria sanctorum? Clamat Propheta: Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Clamat Apostolus: Mihi autem absit glo- *Galat.* 6.*d* riari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hoc glorieris opto semper optimo genere gloriæ, quod apostoli, quod prophetæ delegere sibi, † reliquere *† al. transmi-* tibi. Agnosce hæreditatem tuam in Christi cruce, *sere.* in laboribus plurimis. Felix qui dicere potuit: Plus omnibus laboraui. Gloria est, sed nil in ea inane, *1. Cor.* 10.*b* nil molle, nil resupinum. Si labor terret, merces inuitet. Vnusquisque enim secundum suum labo- *1. Cor.* 3.*b* rem mercedem accipiet. Et si ille plus omnibus laborauit, non tamen totum elaborauit, & adhuc locus est. Exi in agrum domini tui, & cõsidera diligen- *Pũritatum & multas animas Christo lucrari.* ter quãtis hodiẽq; de veteri maledicto sylueſcat spinis ac tribulis. Exi, inquam, in mundũ, ager est enim mundus: isq; creditus tibi. Exi in illum non tanquam dominus, sed tanquam villicus, videre & procurare

vnde

Matth. 19.*d* vnde exigendus es rationem. Exi dixerim quibus- A dam tuæ passibus intentæ sollicitudinis, & sollicitæ intentionis. Neque enim ipsi qui iussi sunt ire in orbem vniuersum, orbem circuierunt præsentia corporis, sed mentis prouidẽtia. Et tu leua oculos quosdã considerationis tuæ, & vide regiones si non sunt magis siccæ ad ignem, quã albæ ad messem. Quàm multæ quas putaueras fruges, diligenter inspectæ vepres potius apparebunt? Imò ne vepres quidem: annosæ & veternosæ arbores sunt, sed non profecto fructiferæ, nisi fortè glandium aut siliquarum quas porci manducant. Quousque quærãt terrã? Nón- B ne si exis & cernis ista, pudebit ociosam iacêre securim? pudebit sine causa falcem apostolicam accepisse? In hunc quondam agrum Isaac patriarcha
Gen. 24.*g* exierat, cum primò Rebecca occurrit ei: & vt scriptura habet, exierat ad meditandum. Ille ad meditandum, tu ad extirpandum egrediaris necesse est. Tibi iam præcessisse meditatio debet tempus faciendi prę manibus. Si nunc hæsitare incipias,
Luc. 14.*f* id quidem sero. Ante, iuxta consilium saluatoris, sedisse debueras, ante æstimasse opus, metiri vires, C ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutum. Age ergo, puta tempus
Psal. 44.*a* *Ephes.* 6.*d* *Psal.* 149.*b* putationis adesse, si tamen meditationis præiuit. Si cor mouisti, mouenda iam lingua, mouenda est & manus. Accingere gladio tuo, gladio spiritus, quod est verbum Dei. Glorifica manum & brachium dextrum in faciendo vindictam in nationibus, increpationes in populis, in alligãdo reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Si hæc facis: honorificas ministerium tuum, & ministrum te. Non mediocris iste principatus. Exturbare est hoc malas bestias à terminis tuis, quò greges tui se- D curi in pascua educantur. Domabis lupos: sed quibus non dominaberis. Pascendas vtique, non premendas susceperisti. Si bene considerasti quis sis: hæc
Iaco. 4.*d* *Luc.* 12.*f* te oportere facere non ignoras. Porro scienti & nõ facienti, peccatum est tibi. Non es oblitus vbi le-
Antistites ac primates ecclesiæ à splendore & luxu vestitũ alienissimi esse debent. geris: Seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens digna, plagis vapulauit multis. sic prophetæ, sic apostoli factitabant. Fortes fuere in bello, nõ molles in sericis. Si filius es apostolorum & prophetarum: & tu fac similiter. Vendica tibi nobile
Heb. 11.*f* genus similibus moribus: quod non aliunde nobi- E le, quàm morum ingenuitate, & fidei fortitudine fit. Per hanc vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Hoc chirographum paternæ tuæ hæreditatis, quod tibi euoluimus, vbi inspicias portionem substantiæ quæ te contingit. Induere fortitudinem, & hæreditasti. Posside fidem, posside pietatem, posside sapientiam, sed sapientia sanctorũ ipsa est timor domini, & habes quod tuum est. Habes sine defraudatione integrum paternum fundũ: preciosissimus fundus virtus est. Bonus fun- F dus humilitas, in qua omne ædificium spirituale constructum crescit in templum sanctum in domino. Per hanc nonnulli possedere etiam portas inimicorum. Quæ enim virtutum æquè potest dæmonum debellare superbiam, tyrannidem hominum? Cæterum cum omni indifferenter personæ hæc sit quædam turris fortitudinis à facie inimici: nescio quo pacto tamen vis eius maior in maioribus, & in clarioribus clarior comprobatur. Nulla splendidior gemma in omni præcipuè ornatu summi pontificis. Quo enim celsior cæteris, eo humilitate apparet illustrior & scipso.

Redit ad priorem quæstionem, & quis sit, diligentius expendit. CAP. VII.

ARguar forsitan quòd non satis primis explicitis partibus, in secundas nescio quomodo stylus excurrerit: describere inchoans qualem te oportet esse, cum necdum quis sis, plenius expressisset. Credo erubescens in summo positum apice videri hominem nudum, festinauit induere insignibus suis. Absque his nempe eo deformior, quo illustrior pares. Nunquid potest absc̃di ciuitatis supra montem positæ desolatio: aut latêre fumus lucernæ extinctæ super candelabrum? Simia in tecto, rex fatuus in solio sedens. Et nunc audi canticum meum, & quidem minus suaue, sed salutare. Monstruosa res *Prouerbium.* gradus summus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima lingua magniloqua, & manus ociosa sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: ingens auctoritas, & nutans stabilitas. Admoue speculum: fœdus se in eo vultus agnoscat: tu tuum gaude dissimilem inueniri. Inspice tamen & tu, ne forte & si sit vnde merito placeas tibi: etiam in quo debeas displicere, non desit. Volo glorieris testimonio conscientiæ: sed non minus vt eodem ipso humilieris. Rara vox est: Nihil mihi cõscius sum. Cau- *1. Cor.* 4.*d* tior in bonis ambulas, si & mala non lateant. Quãobrem, vt dixi, noueris te, vt inter angustias quæ non desunt, fruaris conscientiæ bono. Magis autem vt scias quid desit tibi. Nam cui non desit? Omnia *Psal.* 38.*a* illi desunt, qui nil sibi deesse putat. Quid si summus pontifex sis? Nunquid quia summus pontifex, ideo summus? Infimum noris esse, si summum putas. Quis summus? Cui addi non possit. Grauiter erras si te illum existimes. Absit. Non tu de illis es qui dignitates virtutes putant. Tibi ante experta virtus quàm dignitas fuit. Angustis relinquito illam sententiam, aliisque qui † diuinis coli honoribus non timuerũt: *† al. diuis.* verbi gratia, Nabuchodonosor, Alexandro, Antiocho, Herodi. Tu vero considera non consummatione summum te dici, sed comparatione. Nec me putes comparationem dicere meritorum, sed ministeriorũ. Sic te existimet homo, vt ministrũ Christi: & quod absq; præiudicio sanctitatis cuiuspiam dixerim, summũ planè inter ministros. Aliàs niti te ad sũmũ velim, non putare summũ aut velle putari antequã sis. Nã quomodo proficis, si iam sufficis tibi? Nõ sit proinde tibi aut pigrũ vestigare † quod desit, aut *† al. quid.* fateri quod desit verecũdũ. Loquere & tu voce antecessoris tui: Non quod iã acceperim, aut iã perfectus *Philip.* 2.*c* sim. Et rursum: Ego me non arbitror comprehendisse. Hæc scientia sanctorum: hęc longe ab illa quæ inflat. Hanc qui apponit, apponit & doloré. Sed doloré hunc nemo vnquã sapiẽs subterfugit. Est quippe medicinalis dolor per quem stupor ille lethalis animi duri & impenitẽtis excluditur. Et ideo sapiẽs, qui dicere potuit: Et dolor meus in conspectu meo semper. Nunc iam repetendæ reliquiæ, si quæ sunt, *Psal.* 37. loci illius à quo paulo ante diuertimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De summi pontificis dignitate & authoritate disserit.
CAP. VIII.

†al.quis. AGe indagemus adhuc diligentius † qui sis, quâ geras videlicet pro tempore personam in ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporũ, tu hęres apostolorũ, tu primatu Abel, gubernatu Noë, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt quidem & alij cœli ianitores, & gregum pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius vtrunque præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos, tibi vniuersi crediti, vni vnus. Nec modo ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Vnde id probem quæris? Ex verbo domini. Cui enim nõ dico episcoporum, sed etiam apostolorum sic absolutè & indiscretè totæ commissæ sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues
Ioan.21. meas. Quas? illius vel illius populos ciuitatis aut regionis aut certi regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes? Nihil excipitur vbi distinguitur nihil. Et forte præsentes cæteri condiscipuli erant, cum committens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno
Cant.6.c grege & vno pastore, secundum illud: Vna est columba mea, formosa mea, perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, sed diuisionem, recedentes ab vnitate. inde est
Galat.2.d quòd alij singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes sacramentum. Denique Iacobus qui videbatur columna ecclesiæ vna contentus est Hierosolyma, Petro vniuersitatem cedens. Pulchrè vero ibi positus est suscitare semen defuncti fratris, vbi otiosus est ille. Nam dictus est frater domini. Porro cedente domini fratre, quis se alter ingerat Petri prærogatiuæ? Ergo iuxta canones tuos alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Alio-
Rom. pontifex etiam episcopos cæteros dignitate antecellit. rum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur & in ipsos qui potestatem super alios accepe-
L runt. Nónne si causa extiterit, tu episcopo cœlum claudere, tu ipsum ab episcopatu deponere, etiam & tradere satanæ potes? Stat ergo inconcussum priuilegium tuum tibi tam in datis clauibus, quàm in ouibus commendatis. Accipe aliud quod nihilo minus prærogatiuam confirmat tibi. Discipuli nauigabant, & dominus apparebat in littore: quódque iucundius erat, in corpore rediuiuo. Sciẽs Petrus quia
Ioan.21.b dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, aliis nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe si-
M gnum singularis pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiq; suam, sed seculum ipsum susceperit gubernandum. Mare enim seculum est: naues, ecclesiæ. Inde est quòd altera vice instar domini gradiens super aquas, vnicum se Christi vicarium designauit, qui non vni populo, sed cũctis præesse deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cum quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est grandissima nauis facta ex omnibus ipso vniuersalis ecclesia toto orbe diffusa.

Propriæ naturæ consideratio ad pietatem magnum momentum afferre solet. CAP. IX.

G EN quis es. Sed noli obliuiscì etiam quid. Nam & ego non sum oblitus id me promisisse repetiturum in opportunitate. Quàm opportune cũ eo quis es, etiam quod ante eras, cõsideras? Quid dico eras? Et nunc es. Quid desinas intueri, quod non desisti esse? Vna sane consideratio est, quid fueris, & quid fis. Nam quis fis factus, altera. Non oportet vt ista
H extundat illam in scrutinio tui. Es enim (vt dixi) adhuc quod eras: & non minus hoc es, quam quod factus es post, forte & magis. Denique illud natus es, mutatus hoc, nõ in hoc mutatus. Non reiectũ illud, sed istud adiectũ. Tractemus vtrumque simul. nam vt præfatum me memini, collatæ ex inuicem ambæ res vtiliores fient. Dixi supra consideranti quid sis, naturam occurrere qua es homo: nam homo natus es. Porro percunctanti quis, personæ respondebitur nomen, quod est episcopus: quod quidem factus, nõ natus es. Quid tibi horum videtur ad purum esse tui,
I & ad te principalius pertinere: quod factus, an quod natus? Nónne quod natus? Hoc ergo consulo consideres maxime quod maxime es, hominem videlicet, quod & natus es. Nec modo quid natus, sed & qualis natus, oportet attendas, si non vis tuæ considerationis fructu & vtilitate fraudari. Tolle proinde nunc hæreditaria hæc perizomata ab initio maledicta. Dirumpe velamen foliorum celantium ignominiam, non plagam curantium. Dele fucum fugacis honoris huius, & malè coloratæ nitorem gloriæ, vt
Iob.1.d K nudè nudum consideres, quia nudus egressus es de vtero matris tuæ. Nunquid infulatus? nunquid micãs gemmis, aut floridus sericis, aut coronatus pennis, aut suffarcinatus metallis? Si cuncta hæc veluti nubes quasdam matutinales velociter transeuntes, & cito pertransituras dissipes & exsuffles à facie cõsiderationis tuæ, occurret tibi homo nudus, & pauper, & miser, & miserabilis, homo dolens quòd homo sit, erubescens quòd nudus sit, plorans quòd natus sit, murmurans quòd sit. Homo natus ad labo-
Iob.5.b rem, non ad honorem. Homo natus de muliere, &
Iob.14.a ob hoc cum reatu: breui viuens tempore, ideóque cum metu repletus multis miseriis, & propterea cum fletu. Et vere multis quia corporis & animæ simul. Quid enim calamitate vacat nascenti in peccato, fragili corpore, & mente sterili? Verè ergo repletus, cui infirmitas corporis, & fatuitas cordis cumulatur
Iob.10.c traduce sordis, mortis addictione. Salubris copula vt cogitans te summum pontificem, attendas pariter viliſſimum cinerem non fuisse, sed esse. Imitetur
M cogitatio naturam, imitetur & quod dignius est, auctorem naturæ, summa imáque cõsocians. Nónne natura in persona hominis vili limo vitę spiraculum colligauit? Nónne auctor naturæ in sui persona verbum limúmque contemperauit? Ita tibi sume formam tam de nostræ concretione originis, quàm de sacramento redemptionis, vt altus sedens, non alta sapiens sis, sed humilia de te sentiens, humilibusque consentiens.

Mediocritatis & temporis habenda est ratio.
CAPVT X.

Proinde

PRoinde si consideras quantus es, cogita etiam A
Psal.130.a qualis, & maxime. Hæc te sane consideratio tenet in te, nec à te auolare sinit, nec ambulare in magnis neque in mirabilibus super te. (In te cõsistito.)
†al.mansionem. Non infra deiici, non attolli supra, non euadere in longius, non extendi in latius. Tene medium, si non vis perdere modum. Locus medius tutus est. Mediũ sedes modi, & modus virtus. Omnem extra modum † habitationem, sapiens exilium reputat. Propterea nõ est illi habitare in longo, quod vltra modum sit: sed nec in lato quidem, quod extra sit: porro nec
Ephes.3.d in alto vel imo, quòd alterum supra, alterum in- B fra sit. Denique & longitudo exterminium habere solet, & dilatatio scissuram, & altitudo ruinam, & profundum absorptionem. Dico hæc planius, ne me putes ea loqui quæ apostolus comprehendere hortatur cum omnibus sanctis longitudinem, latitudinem, sublimitatem, & profundum, quod alterius erit & disputationis & temporis. Nunc autem longum dico, cum sibi homo longiorem promittit vitam. Latum, cum in superfluas animus distenditur curas. Altum, cum de se plus præsumit. Profundum, cum se plus deiicit. Qui ergo longa sibi C
Prouer.16.a metitur tempora, nónne verè ingreditur iter exterminij, trãsiens vitæ terminos productiori solicitudine? Inde est quòd homines in præsentia sese exules per obliuionem, in alia per inanem solicitudinem migrant secula, non profutura, imò nec futura. Similiter animus distentus in multa, multis laceretur curis necesse est. Nempe immoderata extensio extenuationem, & extenuatio nimia scissionem facit. Iam vero alta præsumptio quid nisi ruinosa præcipitatio est? Legisti namque: Ante ruinam exaltatur cor. Quid è regione nimię pusillanimitatis deiectio, D nisi desperata quædam absorptio est? In hanc fortis non deiicietur. Prudens, longioris vitæ non abducetur incerto. Modestus moderabitur curas, temperabit à superfluis, non deerit necessariis. Porro iustus altiora se non præsumet, sed loquetur cum iusto: Si iustus fuero, non leuabo caput.

Commendat summo pontifici progressum in virtutibus.
CAP. XI.

Iob.10.c TV ergo in hac consideratione tui cautè ambu- E les, & tota æquitate verseris, vt nec plus vero tibi tribuas, nec plus iusto parcas. Porro plus vero tribuis, non modo arrogando tibi quod nõ habes bonum, sed & quod habes, adscribendo. Vigilanter discerne qualis ex te, & qualis sis dono Dei, & non sit in spiritu tuo dolus. Erit autem vbi fideliter partiẽs, tua tibi, & quæ sunt Dei, Deo sine fraude resignes. Ex te mala, bona à domino esse, persuasum tibi non ambigo. Sanè inter considerandum qualis sis: etiam qualis fueris, ad memoriam reuocandum. Conferenda posteriora prioribus. Profeceríne in virtute, F in sapientia, in intellectu, in suauitate morum: an ab his forte (quod absit) defeceris. Patientior sis an impatientior solito, iracundior leniórve, insolentior an humilior, affabilior an austerior, exorabilior an difficilior, pusillior animo an magnanimior, serius magis an plusculum dissolutus, timoratior an fortè fidentior quàm oportet. Quàm latus tibi patet campus in hoc genere considerandi? Memoro ego pauca, veluti quædam seminaria proferens: non tamen ipse serens, sed dans semen serenti. Oportet innotescat tibi zelus tuus, clementia tua, discretio quoque moderatrix earundem virtutum, qualis videlicet in dimittendis iniuriis, qualis sis in vlciscendis, quàm in vtroque prouidus modi, loci, temporis obseruator. Prorsus consideranda tria hæc in vsu virtutum harum: ne non sint virtutes si præter hæc reperiantur. Nempe ciusmodi non natura virtutes, sed vsus facit. Nam ex se indifferentes esse noscuntur. Tuum est aut abutendo & confundendo facere vitia: aut bene ordinatéque vtendo, virtutes. Solent discretionis oculo caligante alterutrum sibi præripere loca, terminos occupare. Porro caliginis duæ sunt causæ, ira & mollior affectus. Is iudicij censuram eneruat, illa præcipitat. Quomodo enim ab altero non periclitetur, aut pietas clementiæ, aut zeli rectitudo? Turbatus præ ira oculus, clementer nil intuetur: suffusus fluxa quadam & muliebri mollitie animus, rectum non videt. Non eris innocens, si aut punias eum cui fortè parcẽdum esset, aut parcas ei qui fuerat puniendus.

Neque in prosperis animus nimium laxandus est, neque in aduersis deiiciendus.
CAP. XII.

IN tribulationibus quoque qualem te inueneris, nolo dissimules. Si constantem in tuis, condolentem in alienis, gaude. Recti cordis hoc. E regione peruersissimi, si cum in propriis deprehendaris fortasse impatiens, minimè in alienis tamen compatiẽs sentiaris. Quid in prosperis? nihilne est quod considerationem solicitet? Est vtique, si diligenter attendas quàm rarus semper extiterit qui non vel modicè in prosperitate animum relaxauerit à sui custodia & disciplina. Quando hoc incautis non fuit ad disciplinam, quod ignis ad ceram, quod solis radius ad niuem vel glaciem? Sapiens Dauid, † sapiens Sa- †al sapiẽtior.
lomon fuit: sed blandientibus nimis secundis rebus alter ex parte, alter ex toto desipuit. Magnus qui incidens in aduersa, non excidit vel parũ à sapientia. Nec minor cui præsens felicitas si arrisit, non irrisit. Quanquam facilius inueneris qui sapientiam retinuerunt cõtraria sibi fortuna, quàm qui propria propria
non perdiderunt. Præferendus ille & magnus est, cui inter prospera saltem risus indecẽtior, aut sermo insolentior, aut immoderatior cura vestis vel corporis non irrepsit.

Ab otio & inanibus sermonibus Pontificem dehortatur.
CAP. XIII.

ET si sapiens hortatur sapientiam scribi in ocio: Eccli.38.c
cauendum & in ocio ocium est. Fugienda proinde ociositas, mater nugarum, nouerca virtutum. Inter seculares nugę sunt: in ore sacerdotis, blasphemiæ. Interdum tamen si incidant, ferendæ fortassis, referendæ nunquam. Magis interueniendum cautè & prudenter nugacitati. Prorumpendum sanè in serium quid, quod non modo vtiliter, sed libenter audiant, & supersedeant ociosis. Cõsecrasti os tuum

Universidad de Deusto
Biblioteca

euangelio:talibus iam aperire illicitum, assuescere G
Malac.2.b sacrilegum est. Labia sacerdotis, ait, custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore eius: non nugas profecto vel fabulas. Verbum scurrile quod faceti vrbanive nomine colorant, non sufficit peregrinari ab orc: procul & ab aure relegandum. Fœdè ad cachinnos moueris, fœdius moues. Porro detrahere aut detrahentem audire: quid horum damnabilius sit, non facilè dixerim.

Personarum acceptio in iudiciis summopere vitanda est.
CAP. XIIII.

DE auaritia non est quòd tuum fatigẽ intuitum, cum pecuniam tanquam paleam dicaris habere. Non prorsus, non est quòd pro illa timeatur à iudiciis tuis. Sed est quod non minus sæpe, nec noxiè minus insidiari iudicantibus solet: de quo maximè quid in tua lateat conscientia, latère te nolim. Quid illud sit quæris? Acceptio personarum. Non parui te reum peccati existimes si facies peccatorum sumis, † al. miserorum. & non potius causas iudicas † meritorum. Est item I vitium cuius si te immunem sentis, inter omnes quos noui ex his qui cathedras ascenderunt, sedebis me iudice solitarius: quia veraciter singularitérque Thren.3.d leuasti te supra te, iuxta Prophetam. Facilitas credulitatis hæc est, cuius callidissimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi satis cauisse versutias. Inde ẽis ipsis pro nihilo iræ multæ, inde innocentium fre quens addictio, inde præiudicia in absentes. Gratulor autem tibi (nec enim assentationis apud te vereor incurrere notam) gratulor, inquam, præsidere te vsque adhuc absque horũ omnium querela multa: an & sine culpa, tu videris. Nunc ad ea quæ sub te sunt, consideratio intendenda. At alterius principij hoc: siquidem tuis occupationibus sermo breuior competentior est.

DE CONSIDERATIONE, Liber tertius.

Cum potestati pontificiæ vniuersus orbis sit subiectus, docet pontifices esse vt omnes, quantum fieri potest, ad ecclesiæ gremium conuocet.
CAPVT I.

HEINIS superioris libri, huic principium ponit. Itaq; iuxta promissum illius consideranda quæ sub te sunt. Quænam sint illa, non est quòd à me quærendum putes, sacerdotum optime Eugeni, rectius fortasse quæ non sint quæras. Orbe exeundum M ei qui fortè volet explorare quæ non ad tuam pertinent curam. Parentes tui destinati sunt nõ aliquas regiones, sed ipsum debellaturi orbem. Ite in orbem
Marc.16.d vniuersum, dictum est illis. Ipsi vero vendentes tunicas, emère gladios, ignitum eloquium, & spiritum vehementem, arma potentia Deo. Quo non peruenerunt victores inclyti, filij excussorum? Quò non sagittæ potentium acutæ cum carbonibus desolatoriis? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Penetrabant & incendebant verba illa incensa igni, quem dominus misit in terram. Occumbebant ſtre- Luc.12.f nuissimi bellatores, sed non succumbebant: triumphabant & mortui. Nimis confortatus est principa- Psal.138.d tus eorum: constituti sunt principes super omnem Psal.44.d terram. Eis tu successisti in hæreditatem. Ita tu hæres, & orbis hæreditas. At quatenus hæc portio te contingit, aut contigerit illos, id sobria consideratione pensandum. Non enim per omnem reor modum, sed sanè quadamtenus (vt mihi videtur) dispensatio tibi super illum credita est, nõ data possessio. Si pergis vsurpare & hanc, contradicit tibi qui H dicit: Meus est orbis terræ, & plenitudo eius. Non Psal.49.b tu ille, de quo propheta? Et erit omnis terra possessio eius. Christus hic est, qui possessionem sibi vendicat & iure creationis & merito redemptionis, & dono patris. Cui enim alteri dictum est: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam & pos- Psal.2.b sessionem tuam terminos terræ? Possessionem & dominium cede huic, tu curam illius habe. Pars tua hæc, vltra ne extendas manum. Quid? inquis. Non negas præesse, & dominari vetas? Planè sic. Quasi non bene præsit, qui præest in solicitudine. Nunquid non & villa villico & paruus dominus subiectus est pædagogo? Nec tamen villæ ille, nec is sui domini dominus est. Ita & tu præsis vt prouideas, vt consulas, vt procures, vt serues. Præsis vt prosis, præsis vt fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam. Ad quid? Vt Matt.24.d des illis escam in tempore. Hoc est, vt dispenses, non imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominum homo, vt non dominetur tui omnis iniustitia. At sa- Psal.118.r K tis superque id intimatum supra, cũ quis sis disputaretur. Addo tamen & hoc: nam nullum tibi venenũ, nullum gladium plus formido, quàm libidinem dominandi. Certe vt multum tibi tribuas, si multũ deceptus nõ es, nil te existimes plus accepisse à magnis apostolis. Recordare nunc vocis illius: Sapientibus Roma.1.a & insipientibus debitor sum. Et si non indebitã tibi ipsam censes, hoc quoque simul memento, debitoris molestum nomen seruienti potius quàm dominanti congruere. Seruus in euangelio audit. Quantum debes domino meo? Ergo si te agnoscis sapien- L Luc.16.b tibus & insipientibus non dominatorem, sed debitorem: curandum summopere tibi, & tota vigilãtia considerandum, quomodo & qui non sapiunt sapiant, & qui sapiunt non desipiant, & qui desipuere resipiscant. At nullum genus insipientiæ, infidelitate (vt sic loquar) insipientius. Ergo & infidelibus debitor es, † Iudæis, Græcis, & Gentibus. Interest proinde tua dare operam quam possis, vt in- † al. Iudæis & gentibus. creduli conuertantur ad fidem, conuersi non auer- Roma.1.a tantur, auersi reuertantur: porro peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur: subuersores inuictis rationibus cõuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest: vel si non, perdãt auctoritatem facultatémque alios subuertẽdi. Non omnino & ab hoc insipientium genere pessimo tibi dissimulandum. Dico autem hæreticos schismaticósque: nam hi sunt subuersi & subuersores, canes ad scissionem, vulpes ad fraudem. Erunt, inquam, huiusmodi maxime tuo studio aut corrigendi, ne pereant, aut ne perimant, coërcendi. Esto, de Iudæis excusat te tempus, habent terminum suum

qui

† præteriri Rom.11.c qui † præueniri non poterit. Plenitudinem gentium A præire oportet. Sed de ipsis gentibus quid respondes? Imò quid tua consideratio respondet tibi pereunctanti sic? Quid visum est patribus ponere metam Euangelio, verbum suspendere fidei donec in-
Psal.147.c fidelitas durat? Qua ratione putamus subsistit velociter currés sermo? Quis primus inhibuit hunc salutarem cursum? Et illis causa fortè quam nescimus, aut necessitas potuit obstitisse. Nobis quæ dissimulandi ratio est? Qua fiducia, qua conscientia Christũ non vel offerimus eis qui non habent? Anveritatem Dei in iniustitia detinemus? Et quidem quandoque B
Rom.11.c perueniat gentium plenitudo necesse est. Expectamus vt in eas incidat fides. Cui credere casu contigit? Quomodo credent sine prædicante? Petrus ad
Rom.10.a Act.8.& 10.c Cornelium, Philippus ad Eunuchum missi sunt: & si exemplum recẽtius quærimus, Augustinus à beato Gregorio destinatus est formã fidei tradere Anglis. Et de his tu ita tecum. Ego addo & de pertinacia Græcorum qui nobiscum sunt & nobiscum non sunt, iuncti fide, pace diuisi. Quãquam & in fide ipsa claudicauerint à semitis rectis. Et itẽ de hæresi, quæ clàm penè vbique serpit apud aliquos, fœuit palàm. Nam paruulos ecclesiæ passim & publicè deglutire festinat. Quæris vbi sit hoc? Vestri qui terram Austri tam sæpè visitant, ecce hi sciunt, & possunt dicere tibi. Eunt & redeunt per medium illorum, & transcunt secus, sed quid boni adhuc cum illis egerint, necdum audiuimus. Et forsitan audiuissemus, nisi præ auro Hispaniæ salus populi viluisset. Tuum est & plagæ huic remedium prouidere. Sed est insipiẽtia, quæ ipsam quoque iam propemodum stultam fecit sapientiam fidei. Quomodo & ecclesiam catholicam penè totam hoc virus infecit? Nam dum D & in ipsa quoque quæ nostra sunt quærimus, fit vt inuicem inuidentes, inuicem prouocantes exerceamur ad odia, animemur ad iniurias, armemur ad lites, cauillemus ad dolos, feramur ad detractiones, prorumpamus ad maledicta, opprimamur à fortioribus, opprimamus infirmiores. Quàm dignè & laudabiliter occupatur meditatio cordis tui aduersus tam pestilens insipientiæ genus, quod corpus Christi (quæ est multitudo credentium) occupasse consideras. O ambitio ambientium crux! quomodo omnes torquens omnibus places? Nil acerbius cruciat, E nil molestius inquietat, nil tamẽ apud miseros mortales celebrius negotiis eius. Annon limina Apostolorum plus iam ambitio quàm deuotio terit? An non vocibus eius vestrũ tota die resultat palatium? Annon quæstibus eius tota legum canonúmque disciplina insudat? An non spoliis eius omnis Italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas? Quid ita tua ipsius spiritualia studia non saltem intercidit, sed abscidit? Quotiens sancta ac fœcunda tua abortiri ocia fecit inquietũ & inquietans malum? Aliud est quod ab oppressis appellatur ad te, aliud autem quod ambitio in ecclesia per te regnare molitur. Nec deesse F illis, nec huic aliquatenus adsentire oportet. Quàm verò iniquè fouetur illa, spernuntur illi? vtrisque tamen debitor es, illis vt erigas, istis vt reprimas.

Quis modus in appellationibus ad sedem Apostolicam adhibendus sit, docet. CAP. II.

ET quoniam incidit de appellationibus, prosequi aliquatenus non erit ab re. Magno in his & pio opus intuitu est, ne quod magna fuit necessitate prouisum, malè vtendo reddatur inutile. Mihi videtur & in multam posse eas deuenire perniciem, si nõ summo ad te, id quidem in testimonium singularis primatus tui. At tu, si sapis, non primatu gaudebis, sed fructu. Apostolis dictum est: In hoc nolite gau- Luc.10.b dere, quod spiritus subiiciuntur vobis. Appellatur ad te, vt dixi, & vtinam tam fructuose, quàm necessariè. Vtinam cùm oppressus clamat, sentiat oppressor, & non superbiat impius vnde incenditur pauper. Quid tam decorum vt ad inuocationem tui nominis oppressi effugiãt, versuti non refugiant? Quid è regione tam peruersum, tam recti alienum, vt lætetur qui malum fecit, & qui tulit inaniter fatigetur? Inhumanissimè non moueris erga hominem cui illatæ iniuriæ cumulauère dolorem, & labor itineris, & damna expensarum: sed nihilo minus ignauissimè in illum non moueris, qui huic tot calamitatum par tim auctor, partim extitit causa. Euigila homo Dei cùm hæc contingunt, moueatur miseratio, moueaC tur & indignatio tua. Alteram læso, alteram lædenti debes. Cõsoletur ille damnorum resarcitu suorum, satisfactione iniuriarum, † fine calumniarum: cum i- † al. sine sto ita agatur, vt pœniteat fecisse quod non timere, & non de pœnis innocentis rideat. Arbitror idem debere pati illũ qui sine causa fortè appellauit. Formulam hanc iustitiæ prefigit tibi diuinæ incommutabilis ratio æquitatis, & ni fallor, ipsa appellationũ lex, vt illicitè vsurpata appellatio nec prosit appellanti, nec appellato obsit. Vt quid enim frustrà fatigatus sit homo? Quàm plenum iustitię, vt sese potius D læserit qui voluit proximum? Appellasse iniquè, iniquum est: iniquè & impunè, iniquarum appellationum fomes. Iniqua autem omnis appellatio, ad quã iustitiæ inopia non coëgit. Appellare, non vt graues, sed si graueris, licet. Appellandum à sententia. Ante sententiam improbè omnino, nisi ob manifestum grauamen, præsumitur appellatio. Qui igitur non grauatus appellat, liquet quia aut grauare intẽdit, aut tempus redimere. Non est autem suffugium appellatio, sed refugium. Quantos nouimus appellasse pulsatos, quò interim liceret, quod nunquam licet? Nonnullis etiam quoad vixerunt licuisse appellationis suffragio nefaria scimus, verbi gratia incestum, adulterium. Quale est hoc, turpitudini patrocinari, quod vel maximè formidari à turpibus oportebat? Quousque murmur vniuersæ terræ aut dissimulas, aut nõ aduertis? Quousque dormitas? quousque non euigilat consideratio tua ad tantam appellationum confusionem atque abusionem? Præter ius & fas, præter morem & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non causa discernitur, aut persona. Præsumuntur leuiter passim, plerũque & nequiter. Volentes malignari nónne his potissimùm terreri solebant? Nunc terrori ipsi ex his magis fiunt, atque in bonis. Antidotum versum in venenum, non mutatio dexteræ excelsi hæc. Appellantur boni à malis, vt non faciant bona: & supersedent à voce tonitrui tui formidãtes: denique appellantur episcopi ne illicita audeant matrimonia soluere vel prohibere. Appellantur ne rapinas, ne fur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta, ne sacrilegia, & quæ eiusmodi sunt, punire vllatenus vel cohibere præsumant. Appellantur ne indignas & infames personas à sacris officiis beneficiisve repellere seu amouere queant. Quod tu inuenis remedium morbo huic, ne quod repertum ad remedium fuit, reperiatur ad mortem? Zelatus est Dominus domum orationis factam spelũcam latronum. *Matt. 21.* Tu eius ministèr dissimulas miserorum refugium datum arma iniquitati. Videas præripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tam grauatos, quàm grauare volẽtes. Quid hoc mysterij? Tuum est considerare, non meum commentari istud. Et cur, inquis, malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, malitiam conuicturi? Dico quod dicere ad hoc solent. Nolumus vexari fruſtrà. In curia esse qui procliuius faueant appellãtibus, faueant appellationes. † Sessuris Romæ, domi * sedere satius. Fateor me non omnino † decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris vel nummum restituerit illi quem fortè appellarit? Mirum verò si ita omnes & appellantes iusti, & appellati rei vestro examine inuenti sunt: Diligite, inquit, *Sap. 1.a* iustitiam, qui iudicatis terram. Parum est iustitiam tenere, nisi & diligas. Qui tenent, tenent: qui diligunt, zelantur. Amator iustitiæ inquirit iustitiam, & prosequitur eam, porrò omnem iniustitiam persequitur. Nihil tibi & illis qui appellationes venationes putant. Pudet elogij quod apud ethnicos iam † *al. mouim⁹* vertitur in parabolam: Duos † nouimus ceruos pingues. Vt mitius loquar, plus facetiæ quàm iustitiæ hic. Tu si amas iustitiam, appellationes non affectas, sed sustines. Verumtamen quid emolumenti adfert ecclesiis Dei tua vnius hominis iustitia, vbi sententia præualet aliter affectorũ? At istud loci illius erit, cùm cœperint versari quæ circa te sunt. Nunc verò non te existimes ociosè vacare considerationi huic, qua appellationes ad legitimum, si fieri potest, reuoces vsum. Et si hinc mea quæratur vel potius curetur sentẽtia, dico appellationes vt non contemnendas, sic nec vsurpandas omnino. Porrò horum quid insolentius censeam, haud facilè dixerim, nisi quòd vsurpatio quandam videtur inducere contemptus necessitatem, ac per hoc fortè acrius insectãda, quæ amplius nocet. Aut non verè nocentior est mala in se, in partu peior? Nonne ipsa est quæ ipsum ius quoque naturæ aut extenuat aut exterminat? Nam sæpè rebus etiam pretiosissimis precij gratiam non modò demit, sed adimit. Quid sacramentis acceptius? Vsurpata tamen ab indignis, indignéve tractata, minimè acceptantur. Magis habent damnationẽ, quia debitam venerationem non habent. Fateor grande & generale mundo bonum esse appellationes: idq; tam necessarium, quàm solem ipsum mortalibus. Reuera quidam sol iustitiæ est, prodens ac redarguens opera tenebrarum. Prorsus fouendæ & manutenendæ sunt, sed quas extorsit necessitas, non callidas adinuenit. Vsurpatoriæ sunt huiusmodi omnes, non subuenientes in necessitate, sed opitulantes iniquitati. Quidni veniant in contemptum? Quanti vt talibus quoque deferrent, etiam de proprio cessere iure, ne longo & cassо itinere fatigarentur? Plures tamen sua amittere non ferentes, appellationes minus opportunas, & celsa nomina importunius cõtempserunt. Dico aliquid quod ad rem pertinet, exempli causa. Quidam sibi publicè desponsauerat vxorem, adest dies celebris nuptiarum. Parata omnia, inuitati multi. Et ecce homo concupiscens vxorem proximi sui, in vocem appellationis inopinatæ prorumpit: affirmans sibi traditam prius, suam potius esse debere. Stupet sponsus, hærent omnes, sacerdos non audet progredi, fruſtratur omnis apparatus ille, descendit quisque in domum suam, suam cœnam manducaturus: sponsa à mensa & thalamo sponsi suspenditur, quousque Roma reditum est. Parisiis contigit hoc, nobili Galliarum ciuitate, sede Regia. Rursum in ciuitate eadem quidam sibi despõsata vxore diem cõstituit nuptiarum. Interim emergit calumnia, dicentibus quibusdam non debere coniungi. Ad iudicium ecclesiæ causa delata est, sed non expectata sententia, appellatum est sine causa, sine grauamine, solo fruſtratoriæ dilationis intuitu. At ille sue perdere quæ pararat, siue dilectæ tamdiu fruſtrari consortio nolens, nihilo minus quod proposuerat, contempta siue dissimulata appellatione peregit. Quid illud quod in † Altissiodorensi ecclesia nuper à quodam adolescẽtulo præsumptum est? Nempe defuncto sancto episcopo, volentibus clericis alium (vt moris est) eligere sibi, interuenit ille appellans, & vetans ne fieret quousque issset & redisset ab vrbe. Cui tamẽ appellationi nec ipse detulit. Nã cùm videret se contemni, tanquam qui irrationabiliter appellasset, * accitis quos potuit sibi, tertia die post factam ab aliis electionem, fecit suam. Cùm itaque ex his & innumeris talibus liqueat non ex cõtemptu gigni vsurpationem, sed ex vsurpatione cõtemptum: videris tu quid sibi velit quòd zelus vester assiduè penè vindicat illum, istã dissimulat. Vis perfectius coërcere contemptum? Cura in ipso vtero pessimæ matris præfocari germen nequam: quod ita fiet, si vsurpatio digna animaduersione mulctetur. Tolle vsurpationem, & contemptus excusationem nõ habet. Porrò inexcusabilitas ausum explodet. Non sit proinde vsurpator, & contemptor nullus erit, aut admodum rarus. Bene facis tu quòd appellationum negato suffragio, imò suffugio, multa remittis negotia ad cognoscentes, vel qui noscere citius possunt. Vbi enim certior ac facilior notio, ibi decisio tutior expeditiórque esse potest. Quàm plenum gratiæ, quòd multorum * quoque per hoc & laboribus parcis, & sumptibus. At quibus sic credas, id tibi omnimodis attendendum. Poteram multa de eodem vtiliter addere his, sed memor propositi mei, contentus interim occasionem dedisse, ad alia transeo.

† *al. cessuri* * *al. cedere.* † *al. discredere.*

† *al. Antisiodorensi.*

* *al. ascitis.*

* *al. perinde.*

Ecclesiæ præpositi non tam vt præsint, ac semetipsos pascant, quam vt aliis prosint, constituti sunt.

CAP. III.

ET primum quod occurrit, minimè transeundũ reor. Præes, & singulariter. Ad quid? Eget tibi dico consideratione. Nunquid vt de subditis crescas? Nequaquam, sed vt ipsi de te. Principem te cõstituerunt, sed sibi, non tibi. Alioquin quo pacto te reputas superiorem his à quibus beneficium mendicas?

Luc. 22.c dicas? Audi Dominum: Qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. At istud de his qui foris sunt. Quid ad nos? Tu id mendaciter diceris, si non tam beneficus esse quàm beneficis præsse intẽdas. Parui, deiectíque animi est, de subditis non profectum quærere subditorum, sed quæstum proprium. In summo præsertim omnium pontifice nihil turpius. Quàm pulchrè magister gentium parentes filiis, non filios debere censuit thesaurizare parentibus. Non mediocris glorię vox illa idẽtidem ipsius: *2. Cor. 12.c* Non requiro datum, sed fructum. At iam transeamus & hinc, ne quis moram in his meam, auaritiæ *Philip. 4.d* in te notam interpretetur: quæ quàm longè à te sit, in libro secũdo testatus sum: sciens quanta & in quã. ta tua necessitate respueris. Ad te proinde scripserim ista, non propter te. Nempe quod tibi scribitur, soli prodesse non decet. Hic locus auaritiã carpit, à quo vitio immunis satis tua opinio est, an & opus, tu videris. Vidimus tamen (vt oblata à pauperibus taceã, quæ tangere non acquiescis) Germanicos detinuisse saccos, sed precio, non massa. Argentum reputatũ est fœnum: † summarij non leuati sarcinis, onusti nihilo minus repatriant vel inuiti. Noua res. Quando hactenus aurum Roma refudit? Et nunc Romanorũ consilio id vsurpatum non credimus. Duo venerũt, ambo locupletes, & ambo rei. Siquidem vnus Moguntinus, Colonienſis alter, alteri gratia gratis redita est, alter indignus credo cui gratia redderetur, audiuit. Cum quali veste intrasti, cum tali egredieris. O vocem magnificam! vocem prorsus apostolicæ libertatis! Quid minus ab illa hæc habuit: Pecunia tua tecum sit in perditionem? Nisi quòd in illa plus zeli, in ista plus modestiæ sonuit. Quid ille de transmarinis partibus, penè à finibus terræ, terra & mari currens pro episcopatu, suis & alienis facultatibus rursus emendo? Iam enim emerat prius. Tulit multa, sed retulit, non omnia tamen. Incidit miser *Act. 8.d* in manus alias, accipere quàm dare † potentiores. Bene feciſti tuas in vtroque seruans innoxias, nec imponere scilicet ambitioso, nec supponere iniquo mammonæ acquiescens. Non sic à paupere episcopo continuisti, dans quod daret, ne immunificus notaretur. Accepit clàm, quod palàm dedit. Sic de tuo sacculo consultum est verecundiæ viri. Sic quoque curiæ morem gerens, tuo beneficio inuidiam declinauit eorum qui diligunt munera: non potes abscondere, & factum nouimus & personam. Audire grauat? Et ego eo libẽtius prædico, quo tu id molestius audis. Si tibi sic expedit, & mihi sic. Tam non oportet Christi gloriam me silere, quàm nec te quærere tuam. Et si pergis murmurare adhuc, respondebitur tibi ex Euangelio: Quanto eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, dicentes: Bene omnia fecit. *Mar. 7.d*

† *al. fagenarij vel sagittarij.*

† *al. prõptiores.*

Distinctiones ordinum quæ in ecclesia sunt non temerè confundendas ac perturbandas esse docet.

CAP. IIII.

AVdi aliud, si tamen aliud. Ad idem enim fortassis pertinere quis dicat. Tua cõsideratio viderit hoc. Mihi videtur non longè à vero dissentire qui id fortè inter auaritiæ species locãdum putauerit. Ego verò illius aut speciem esse, aut speciem habere nõ negauerim. Sanè interest tuæ perfectionis, & malas res, & malas pariter species deuitare. In altero conscientiæ, in altero famæ consulis. Puta tibi non licere (etsi alias fortasse liceat) quicquid malè fuerit coloratum. Denique interroga maiores tuos, & dicent tibi: Ab omni specie mala abstincte vos. *Deut. 32.a* Sanè ministèr Domini Dominũ imitetur, quia ipse *1. Thes. 5.d* ait: Qui mihi ministrat, me sequatur. Et habes de il- *Ioan. 12.d* lo: Dominus regnauit, decorem induit, induit Do- *Psal. 92.a* minus fortitudinem. Tu quoque esto fortis in fide, decorus in gloria, & probasti te imitatorẽ Dei. Fortitudo tua, fiducia fidelis conscientiæ: decor tuus, splendor bonæ opinionis. Ita, quæso, induere fortitudinem, etenim gaudium Domini fortitudo tua. Porrò specie tua & pulchritudine tua nihilo minus tanquam propria similitudine delectatur. Induere vestimẽtis gloriæ tuæ, vestire duplicibus quibus domesticos suos fortis illa mulier induere consueuit. *Prou. 31.b* Non sit in conscientia nutans infirmitas modicæ fidei: non sit in fama næuus malæ speciei, & vestieris duplicibus, & gaudebit sponsus super sponsam animam tuam, & gaudebit super te Deus tuus. Miraris quorsum hæc, ignarus vsque adhuc quid dicere velim. Non te tollo diutius. Murmur loquor & querimoniam ecclesiarum. Truncari se clamitant ac demembrari. Vel nullæ vel paucæ admodum sunt quæ plagam istam aut non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur abbates episcopis, episcopi archiepiscopis, archiepiscopi patriarchis, siue primatibus. Bonane species hæc? Mirum si excusari queat vel opus. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitiæ fortè non ita. Facitis hoc quia potestis, sed vtrũ & debeatis, quæstio est. Honorum ac dignitatum gradus & ordines quibusque suos seruare positi estis, non inuidere, vt quidam vestrorum ait: Cui honorem, honorem. Spi- *Rom. 13.b* ritualis homo ille qui omnia diiudicat, vt ipse à ne- *1. Cor. 2.d* mine diiudicetur: omne opus suum trina quadam consideratione prẽueniet. Primum quidẽ an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constet in Christiana vtique philosophia non decere nisi quod licet, non expedire nisi quod decet & licet: non continuò tamen omne quod licet, decere aut expedire consequens erit. Age aptemus, si possumus, tria ipsa operi huic. At quomodo non indecens tibi, voluntate pro lege vti, & quia non est ad quem appellaris, potestatem exercere, negligere rationem? Túne maior Domino tuo, qui ait: Non veni facere voluntatem meam? Quanquam non minus *Ioan. 6.d* deiecti quàm elati animi est, veluti rationis expertẽ non pro ratione, sed pro libitu agere, nec iudicio agi, sed appetitu. Quid tam bestiale? Et si indignum cuiuis vtẽti ratione viuere vt pecus, quis in te rectore omnium tantam contumeliam naturæ honoris iniuriam ferat? Sic degenerando (quod absit) generale opprobrium feciſti proprium tibi: Homo cùm *Psal. 48.c* in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quid item tam indignum tibi, quàm vt totum tenens, nõ sis contentus toto, nisi minutias quasdam atque exiguas portiones ipsius tibi creditæ vniuersitatis, tanquam non sint tuæ, satagas nescio quomodo adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere tuas? Vbi etiam meminisse te volo parabolæ G
2. Reg. 12. Nathan de homine qui † multas oues habens, vnam
† al. centum quæ erat pauperis concupiuit. Huc quoque veniat
3. Reg. 21. c factum, imò facinus regis Achab, qui rerum summã
tenebat, & vnam vineam affectauit. Auertat Deus à
Ibidem. te quod ille audiuit, Occidisti, & possedisti. Nolo au
tem prætendas mihi fructum emãcipationis ipsius:
nullus est enim, nisi quòd inde episcopi insolentio
res, monachi etiam dissolutiores fiunt. Quid quòd
& pauperiores? Inspice diligentius talium vbique li
bertorum & facultates & vitas, si non pudenda ad
modum & tenuitas in his, & in illis sancta seculari- H
tas inuenitur. Matris noxiæ libertatis gemina sobo
les hæc. Quidni peccet licentius vagum & malè li
berum vulgus, cùm non sit qui arguat? Quidni licẽ
tius quoq; spolietur ac deprædetur inermis religio,
cùm non sit qui defendat? Quò enim refugium illis?
Nunquid ad episcopos dolentes iniuriam? Ridenti
bus profectò aspiciunt oculis siue quæ faciunt ma
la, siue quæ patiuntur. Quæ demùm vtilitas in san
guine isto? Vereor ne illa quam in Propheta comminatus est Deus: Ille, inquiens, in iniquitate sua mo
Ezech. 3. c rietur: sanguinem autem eius de manu tua requirã. I
† al. subtrahit. * al. murmurat. Si enim extollitur qui † subtrahitur, & cui subtrahitur * vritur, qui subtrahit, quomodo innocens? Parũ
est, inuoluimus ignem. Audi apertius. Si is qui mur
murat, secundum animam mortuus est: qui instigat,
quomodo viuit? Quomodo verò non reus mortis
amborum, & suæ pariter, qui gladium dedit vnde
3. Reg. 21. ambo morerentur? Hoc est quod dixeram, Occidi
sti, & possedisti. Adde quòd qui audiunt scandalizã
tur, indignantur, detrahunt, & blasphemant, hoc est
vulnerantur ad mortem. Non est bona arbor faciẽs
fructus tales, insolentias, dissolutiones, dilapidatio- K
nes, simultates, scandala, odia, quódque magis do
lendum, inter ecclesias, inimicitias graues, perpe
tésque discordias. Vides quàm verus sit sermo ille:
1. Cor. 10. c Omnia mihi licẽt, sed non omnia expediunt? Quid
si fortè nec licet? Ignosce mihi, non facilè adducor
licitum consentire quod tot illicita parturit. Túne
denique tibi licitum censeas, suis ecclesias mutilare
membris, confundere ordinem, perturbare termi
nos quos posuerunt patres tui? Si iustitiæ est, ius cui
que seruare suum, auferre cuiquam sua iusto quomo L
do poterit conuenire? Erras, si vt summam, ita & so
lam institutam à Deo vestram apostolicam potestã
tem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait:
Roma. 13. a Non est potestas nisi à Deo. Proinde quod sequitur:
Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: etsi
principaliter pro te facit, non tamen singulariter.
Denique idem ait: Omnis anima potestatibus sub
Ibidem. limioribus subdita sit. Non ait, sublimiori, tanquam
in vno: sed sublimioribus, tanquam in multis. Non
ergo tua sola potestas à Domino? sunt & mediocres,
Matth. 19. a sunt & inferiores. Et quomodo quos Deus coniun- M
xit, non sunt separandi: sic nec quos subiunxit, com
parandi. Monstrum facis, si manu submouens digi
tum facis pendẽre de capite, superiorem manui, bra
chio collateralem. Tale est si in Christi corpore mẽ
1. Cor. 12. bra aliter locas quàm disposuit ipse. Nisi tu putas a
lium esse qui posuit in ecclesia quosdam quidem A
postolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Eu
angelistas, alios doctores & pastores, ad cõsumma-

tionem sanctorum, in opus ministerij, in ædificatio
nem corporis Christi. Atque hoc corpus, quod tibi
ipse Paulus suo vere apostolico figurans eloquio, &
capiti conuenientissimè aptans, totum ex eo com
pactum perhibet, & connexum per omnem iunctu
ram subministrationis, secundum operationem in
mensuram vniuscuiusque membri, augmẽtum cor
poris faciens in ædificationem sui, in charitate. Nec
vilem reputes formam hanc quia in terra est, exem
plar habet è cœlo. Neque enim filius potest facere Ioan. 5. e
quicquam, nisi quæ viderit patrem facientem, præ
sertim cùm ei sub Moysi nomine dictum sit: Vide o- Exod. 25. d
mnia facias secundum exemplar quod tibi in mon
te monstratum est. Viderat hoc qui dicebat: Vidi ci- Apoc. 21. a
uitatem sanctam Hierusalem nouam descẽdentem
de cœlo, à Deo paratam. Ego enim propter simili
tudinem dictum reor, quòd sicut illic Seraphim &
Cherubim ac cæteri quique vsque ad angelos & ar
changelos ordinantur sub vno capite Deo: ita hic
quoque sub vno summo pontifice primates vel pa
triarchæ, archiepiscopi, episcopi, presbyteri, vel ab
bates, & reliqui in hunc modum. Non est paruipen
dendum quod & Deum habet auctorem, & de cœ
lo ducit originem. Quòd si dicat episcopus, No
lo esse sub archiepiscopo: aut abbas, Nolo obedire
episcopo: hoc de cœlo non est. Nisi tu fortè angelo
rum quempiam dicentem audisti, Nolo sub archan
gelis esse, aut ex alio quolibet inferiorum ordinum
aliquem non ferentem subesse cuiquam nisi Deo.
Quid inquis? Prohibes dispensare? Non, sed dissipa
re. Non sum tam rudis vt ignorem positos vos dispẽ 1. Cor. 10. c
satores, sed in ædificationem, non in destructionẽ. 2. Cor. 4. a
Denique quæritur inter dispẽsatores, vt fidelis quis
inueniatur. Vbi necessitas vrget, excusabilis dispen
satio est. Vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabi
lis est. Vtilitas dico communis, non propria. Nam
cùm nihil horum est, non planè fidelis dispensatio,
sed crudelis dissipatio est. Nonnulla tamen mona
steria sita in diuersis episcopatibus, quòd specialius
pertinuerint ab ipsa sui fundatione ad sedem apos
licam pro voluntate fundatorum, quis nesciat? sed
aliud est quod largitur deuotio, aliud quod molitur
ambitio impatiens subiectionis. Et hæc dicta de his.

Summi pontificis est per vniuersum orbem dispicere, an ea quæ à maioribus decreta sunt, inuiolatè seruentur.

CAP. V.

SVpereſt vt generaliter ſuper vniuerſum eccleſiæ ſtatum intendat conſideratio tua, ſi plebes cleri
cis, ſi clerici ſacerdotibus, ſi ſacerdotes Deo in ea
qua oportet humilitate ſubiecti ſint, ſi in monaſte
riis & religioſis locis ſeruetur ordo, vigilet diſcipli
na, ſi ſuper praua opera & dogmata cenſura eccleſia
ſtica vigeat, ſi floreant vineæ honeſtate, & ſanctimonia ſacerdotum, ſi flores fructus parturiãt † obe- M † al. obedientiam.
dientia fidelium populorum, ſi demùm veſtra ipſo
rum apoſtolica mandata & inſtituta ea qua dignum
eſt ſolicitudine obſeruentur, ne quid in agro domi
ni tui aut neglectu incultum, aut fraude ſurreptum
inueniatur. Poſſe inueniri ne dubites. Mihi in prom
ptu eſt (vt multa & innumera prætermittã, quæ paſ
ſim neglecta iacent) nonnulla etiam ex his quæ plã
tauit

tauit dextera tua conuulſa monſtrare. Nónne os A
tuum in Rhemenſi concilio ſubiecta capitula pro
mulgauit? Quis ea tenet? Quis tenuit? Falleris ſi te
neri putas. Si nõ putãs ipſe peccaſti, aut ſtatuẽs quæ
non tenerentur, aut quæ non tenentur diſſimulans.
Præcipimus, aiſti, vt tam epiſcopi quàm clerici, ne
que in ſuperfluitate, ſeu inhoneſta varietate colorũ,
† al. ſciſſura. aut † fiſſura veſtium, neque in tonſura intuentium
(quorum forma & exemplum eſſe debent) offendãt
aſpectum, ſed potius ita in ſuis actibus errata con
demnent, & amorem innocentiæ cõuerſatione de
monſtrent, ſicut dignitas exigit ordinis clericorum. B
Quòd ſi moniti ab epiſcopis ſuis intra quadraginta
dies non obtemperauerint, eccleſiaſticis beneficiis
† al. præfatã. eorundem pontificum auctoritate priuentur. Epi
ſcopi verò ſi † præfixam pœnam irrogare neglexe
rint: quia inferiorum culpæ ad nullos magis referẽ
dæ ſunt quàm ad deſides, negligentéſque rectores,
tandiu ab officio pontificali abſtineant, donec pœ
nam à nobis conſtitutam clericis ſibi ſubiectis im
ponant. Illud etiam duximus annectendum, vt nul
lus in archidiaconum vel decanum, niſi diaconus &
presbyter ordinetur. Archidiaconi verò, decani, & C
præpoſiti qui infra ordines prænominatos ſunt, ſi
inobedientes ordinari contempſerint, honore ſu
ſcepto priuentur. Prohibemus autem ne adoleſcen
tibus, vel infra ſacros ordines cõſtitutis, ſed qui pru
dentia & vitæ merito clareſcunt, prædicti conce
dantur honores. Verba tua hæc tu ſanxiſti, quid ef
fectui mancipatum? Adhuc adoleſcentes, adhuc qui
infra ſacros ordines ſunt, in eccleſia promouentur.
Quod ad primum capitulum pertinet, luxus veſtiũ
interdictus, ſed non reſtrictus, pœna dictata, ſed mi
nimè ſecuta eſt. Iam quartus annus eſt ex quo datũ D
mandatum audiuimus, & neminem adhuc clerico
rum priuatum beneficio, neminem epiſcoporum ſu
ſpenſum ab officio luximus. At luctu amariſſimo di
gnum quid ſecutum eſt. Quid hoc? Impunitas, incu
riæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ,
tranſgreſſionum nutrix. Et beatus ſi omni ſatagas
cura malorum omnium primam parentem cauere
incuriam. Sed ad hoc tu operam dabis. Et nunc le
ua oculos tuos, & vide ſi non æquè vt prius, pellicu
la diſcolor ſacrum ordinem decolorat, ſi non vt
prius, fiſſura enormis penè inguina nudat. Solent E
dicere. Num de veſtibus cura eſt Deo, & non magis
de moribus? At forma hæc veſtium, deformitatis
mentium, & morum indiciũ eſt. Quid ſibi vult quòd
clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? Id quidem mi
nus caſtum, minúſque ſyncerum. Nempè habitu mi
lites, quæſtu clericos, actu neutrum exhibent. Nam
neque pugnant vt milites, neque vt clerici euange
lizant. Cuius ordinis ſunt? Cùm vtriuſque eſſe cu
piunt, vtrumque deſerunt, vtrumque confundunt.
Vnuſquiſque, inquit, in ſuo ordine reſurget. Iſti in
quo? An qui ſine ordine peccauerunt, ſine ordine F
peribunt? Aut ſi ſummè ſapiens Deus veraciter cre
ditur à ſummo vſque deorſum nihil inordinatum
relinquere: vereor iſtos non alibi ordinãdos, quàm
vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.
O miſerandam ſponſam talibus creditam paranym
phis, qui adſignata cultui eius, proprio retinere que
ſtui non verentur. Non amici profectò ſponſi, ſed

æmuli ſunt. Et de his ſatis quæ ſub te ſunt, etſi non
ad materiæ copiam, quæ eſt multa nimis: certè ad id
quod propoſui ego. Viſenda iam quæ circa te ſunt,
ſed ad ea oſtium nobis quartus liber aperiet.

DE CONSIDERATIONE, Liber quartus.

Tractat de iis quæ circa ipſum ſunt.

CAP. I.

SI mihi plenius innotuiſſet, amantiſſime Eugeni, priora qualiter acceptaris, ſecũ
dum vel hoc fidentius in reliquũ pro
ceſſiſſem, vel cautius, aut certè ſubſtitiſ
ſem omnino. Nunc verò quia ob loco
rum diſtãtiam id minimè datur, non mireris ſi prodit exilior ſermo anceps, verecundè fateor, ad me
dium veniens. Primis itaque conſiderationis partibus, libris prioribus pertractatis, in manibus eſt de C
his addere quæ circa te ſunt. Et ipſa quidem ſub te,
ſed quò propiora, eò importuniora tibi. Nempe co
ram poſita incuriam non admittunt, non diſſimula
tionem, non obliuionem. Vehementius vrgent, tur
bulentius irruunt, verẽdum ne obruant. Circa ciuſ
modi quàm ſobria & intenta conſideratione opus
ſit, proprio te experimento edoctum ſatis non am
bigo. Alioquin ſi non cauta opportunáque interue
niat conſideratio, occupatio continuabitur, & ve
xationis non erit modus, & ſolicitudinis non erit fi
nis. Nõ tẽpus vacuũ, non liberũ cor: plus laboris, & D
minus vtilitatis. Dico autem inſtantia illa tua quo
tidiana ab vrbe, à curia, à domeſtica eccleſia tua.
Hæc, inquam, circa te ſunt, clerus & populus tuus
cui ſpecialiter epiſcoparis, ac per hoc ſpecialis curæ
teneris debitor. Hi quoque qui tibi quotidie aſſiſtũt
ſeniores populi, orbis iudices, & qui item de domo
& menſa tua ſunt, capellani, cubicularij, miniſtri
quoque diuerſis deputati officiis in obſequium tui,
hi te familiarius viſitant, frequentius pulſant, mole
ſtiúſque ſolicitant. Hi ſunt qui non verentur ſuſcita
re dilectam, & antequàm ipſa velit.

De cleri & populi Romani moribus agit.

CAP. II.

ET primò quidem clerum illum ordinatiſſimum eſſe decet, ex quo præcipuè in omnem eccleſiã
cleri forma proceſſit. Deinde omne quod perperã
agitur te præſente, id tibi turpius. Intereſt gloriæ
ſanctitatis tuæ, vt quos præ oculis habes, ita ordina
ti, ita ſint informati, quatenus totius honeſtatis &
ordinis ipſi ſpeculum, ipſi ſint forma. Inueniantur
præ cæteris oportet expediti ad officia, idonei ad ſa
cramenta, ad plebes erudiendas ſolieiti, circumſpe
cti ad ſeſe cuſtodiendos in omni caſtitate. Quid de
populo loquar? Populus Romanus eſt. Nec breuius
potui, nec expreſſius tamen aperire de tuis paræcia
nis quod ſentio. Quid tam notũ ſeculis, quàm pro
teruia & † faſtus Romanorum? Gens inſueta paci, † al. cerui
tumultui aſſueta. Gens immitis & intractabilis, & ces.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vsque adhuc subdi nescia, nisi cùm non valet resistere. En plaga, tibi incumbit cura hæc, dissimulare nō licet. Rides me, forsitan fore incurabilem persuasus. Noli diffidere, curam exigeris, nō curationem. Denique audisti: Curam illius habe. & nō, Cura vel sana illum. Verùm dixit quidam:

Eccle.32.a *Non est in medico semper releuetur vt æger.*

At melius propono de tuis tibi. Paulus loquitur: Plus omnibus laboraui. Non ait, Plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificaui, verbum insolens *1.Cor.15.b* religiosissimè vitans. Aliàs autē nouerat homo quē docuit Deus, quia vnusquisque secundum suum la- *1.Cor.3.b* borem accipiet, non secundum prouentum. Et ob hoc in laboribus potius quàm in profectibus gloriandum putauit, sicut alibi quoque habes ipsum dicētem: In laboribus plurimis. Ita quæso fac tu quod *2.Cor.11.a* tuum est, nam Deus quod suum est satis absque tua solicitudine & anxietate curabit. Plāta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes. Sanè incrementum, *1.Cor.3.b* vbi voluerit, dabit Deus, non tu. Vbi fortè noluerit, tibi deperit nihil, dicente scriptura: Reddet Deus *Sap.10.b* mercedem laborum sanctorum suorum. Securus labor, quem nullus valet euacuare defectus. Et hoc di xerim absque præiudicio diuinæ potentiæ & bonitatis. Scio induratum cor populi huius, sed potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. *Ioel.2.d* Quis scit si reuertatur & ignoscat, conuertat & sanet eos? Sed non est propositi mei dictare Deo quid facere debeat, tibi vtinam possim quæ oportet & prout oportet suadere. At locus dubius, & scrupulosa incidit disputatio. Nā vbi adoriar dicere quod sentio? Video satis quis imminet. Clamabitur insuetū, nam iustum negari non poterit. Ego verò ne insuetum quidem asserim. Nēpe assuetum fuisse scio, ac per hoc in dissuetum potuisse venire, sed non redire in insuetum. An verò assuetū quis neget, quod constat non modò aliquando factum, sed aliquādiu factitatum? Quid illud sit dicam, & non proderit. Cur? Quia nō placebit satrapis, plus maiestati quàm veritati fauentibus. Fuerunt ante te qui se totos ouibus pascendis exponerēt, pastoris opere & nomine glorianteS, nil sibi reputātes indignum, nisi quod saluti ouium obuiare putarent, non quærentes quæ sua sunt, sed impendentes. Impendere curam, impē- L dere substantiam, impendere & seipsos. Vnde vnus *2.Cor.12.c* illorum, Et ego, ait, superimpendar pro animabus *Matth.20.d* vestris. Et tanquam dicerent, Non venimus ministrari, sed ministrare, ponebāt quotiens oportuisset *1.Cor.9.c* sine sumptu euāgelium. Vnus erat de subditis quæstus, vna pompa, vnáque voluptas, si quo modo eos possent parare Domino plebem perfectam. Id omnimodis satagebāt, etiam in multa contritione cordis & corporis, in labore & ærumna, in fame & siti, *Luc.1.b* in frigore & nuditate. Vbi nunc, quæso, cōsuetudo *2.Cor.11.f* hæc? Subiit dissimilis valdè, longe in aliud mutata M *Auaritiæ & cupiditatis nullus est modus.* sunt studia, & vtinam non in peius. Cura tamen & anxietas, & æmulatio, & solicitudo, fateor, perseuērant. Translata hæc, non † imminuta. Testimonium vobis perhibeo, quòd nec substantiæ parcitis, non magis quàm ante. Diuersa autem locatio dissimilitudinem facit. Magna abusio, pauci ad os legislatoris, ad manus omnes respiciunt. Non immeritò tamen. Omne papale negotium † illæ agunt. Quē da- *† al.immuta ta.* *† al.illi.*

bis mihi de tota maxima vrbe, qui te in Papam receperit precio seu spe precij non interueniente? Et tūc potissimùm volunt dominari, cùm professi fuerint seruitutem. Fideles se spondent, vt opportunius fidentibus noceant. Ex hoc non erit consilium tibi à quo se arcendos putent, non secretum quò se non ingerant. Si stante præ foribus quoquam illorum, moram vel modicam fecerit ostiarius, ego tunc pro illo esse noluerim. Et nūc experire paucis, nouerimne & ego vel aliquatenus mores gentis. Ante omnia sapientes sunt vt faciant mala, bonum autem face- *Hiere.4.f* re nesciunt. Hi inuisi terræ & cœlo, vtrique iniecēre manus, impij in Deum, temerarij in sancta, seditiosi in inuicē, æmuli in vicinos, inhumani in extraneos, quos neminem amantes amat nemo: & cùm timeri affectant ab omnibus, omnes timeāt necesse est. Hi sunt qui subesse non sustinent, præesse non norunt, superioribus infideles, inferioribus importabiles. Hi inuerecundi ad petendum, ad negandum frontosi. Hi importuni vt accipiant, inquieti donec accipiāt, ingrati vbi acceperint. Docuerunt linguam suam grandia loqui, cū operentur exigua. Largissimi promissores, & parcissimi exhibitores. Blandissimi adulatores, & mordacissimi detractores. Simplicissimi dissimulatores, & malignissimi proditores. Excurrimus vsque huc, plenius te atq; expressius admonēdum putantes horum quæ circa te sunt in hac parte. Iam ad ordinem recurramus. Quale est, quod de spoliis ecclesiarum emuntur qui dicunt tibi, Euge, euge? Pauperum vita in plateis diuitum seminatur. Argentum micat in luto: accurritur vndique, tollit illud non pauperior, sed fortior, aut qui fortè citius præcucurrit. A te tamen mos iste, vel potius mors ista nō cœpit, in te vtinam desinat. Sed reliqua prosequamur. Inter hæc tu pastor procedis deauratus, tam multa circundatus varietate. Oues quid capiūt? Si auderem dicere, dæmonum magis quàm ouium pascua hæc. Scilicet sic factitabat Petrus, sic Paulus ludebat? Vides omnem ecclesiasticum zelum feruere sola pro dignitate tuenda? Honori totum datur, sanctitati nihil, aut parum. Si causa requirente paulò summissius agere, ac socialius te habere tentaueris, Absit, inquiunt, non decet: tempori non congruit, maiestati non conuenit, quam geras personam attēdito. De placito Dei vltima mentio est, pro iactura salutis nulla cunctatio: nisi quod sublime est, hoc salutare dicamus: & quod gloriam redolet, id iustum. Ita omne humile probro ducitur inter palatinos, vt facilius qui esse, quàm qui apparere humilis velit inuenias. Timor Domini simplicitas reputatur, ne dicam fatuitas. Virum circunspectum & amicum propriæ conscientiæ calumniantur hypocritam. Porrò amatorem quietis, & sibi interdum vacantem inutilem dicunt.

Summi pastoris est huiusmodi prauas consuetudines è mentibus hominum extirpare.

CAP. III.

QVid ergo tu? Euigilásne adhuc ad istos qui circundederunt † laqueos mortis? Quæso, fustine paulisper, & supporta me. Imò da veniam, nō tam temerè, quàm timidè hæc loquenti. Æmulor te æmulatione *† al.laqueis.*

Ezech.2.b æmulatione bona, & vtinam quàm vehementi, tam A vtili. Scio vbi habitas, increduli & subuersores sunt tecum. Lupi, non oues sunt: talium tamen tu pastor. Vtilis consideratio, qua fortè inueneris quomodo si fieri possit, conuertas eos, ne ipsi subuertant te. Quid diffidimus posse reuerti in omnes, è quibus verti in lupos patuerunt? Hic, hic non parco tibi, vt parcat Deus. Pastorem te populo huic certè aut nega, aut † *al.neget.* exhibe. Non negabis, ne cuius sedem tenes, te † neges hæredem. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis, non te- *Ioan.21.c* ctus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his tamen credidit satis posse impleri salutare mādatum? Si amas me, pasce oues meas. In his successisti non Petro, sed Constantino. Consulo tolerāda pro tempore, non affectāda pro debito. Ad ea te potius incito, quorum te scio debitorem. Etsi purpuratus, etsi deauratus incedēs, non est tamen quòd horreas operam curámve pastoralem pastoris, non est quòd crubescas euāgelium. Quanquam si volens euangelizes, inter apostolos quidem etiam gloria est tibi. C Euangelizare, pascere est. Fac opus euangelistæ, & pastoris opus implesti. Dracones, inquis, me mones pascere & scorpiones, non oues. Propter hoc inquā, magis aggredere eos, sed verbo, non ferro. Quid tu denuò vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamē qui tuum negat, non satis mihi videtur attēdere verbum Domini di- *Ioan.18.b* centis sic: Cōuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi nō tua manu euaginādus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus apostolis, Ecce gladij duo hic: non re- D *Luc.22.d* spōdisset Dominus, Satis est, sed, nimis est. Vterque ergo ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis, sed is quidem pro ecclesia, ille verò & ab ecclesia exerendus est. Ille sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutū sacerdotis, & iussum imperatoris. Et de hoc aliàs. Nunc verò arripe illum, qui tibi ad feriendum creditus est, & vulnera ad salutē, si non omnes, si non vel multos, certè quos possis. Non sum, inquis, melior, quàm patres mei. Quem illorum domus exasperans non dico audiuit, sed non irrisit? Ideo tu insiste magis, si fortè audiant & quiescant: E insiste & resistentibus: dicendo hæc, fortè nimius *2.Tim.4.* dicar. Num nostra illa vox: Insta opportune importune? Hunc (si audes) nimium appellato. Prophetæ *Esa.58.a* præcipitur: Clama, ne cesses. Ad quos, nisi ad sce- *Ibidem.* leratos & peccatores? Annuncia, inquit, populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Prudenter aduerte & sceleratos perhiberi, & popu- *Matt.25.d* lum Domini. Puta de his idem. Etsi scelerati, & si *† al. minime.* iniqui, vide ne audias: Quod vni ex † his meis non fecisti, nec mihi fecisti. Fateor populum istum extitisse vsque adhuc dura fronte, & indomito corde, F sed vtrum etiam indomabili, nescio vnde liquidò *Luc.1.c* scire possis. Potest fore, quod necdum fuit. Si diffidis tu, sed apud Deum nō erit impossibile omne verbū. Si dura fronte sunt, durato & tu econtra tuam. Nil *Ezech.3.b* tam durum, quod durìori non cedat. Dominus ad prophetam: Dedi frōtem tuam duriorem frontibus eorum. Vnum est quod te absoluit, si egisti cum populo illo, vt possis dicere: Populemeus, quid tibi debui facere, & non feci? Si sic fecisti, nec profecisti, est demum quod facias, & quod dicas: Exi de Hur *Luc.4.g* Chaldæorum, & dicito quia oportet me & aliis ciuitatibus euangelizare. Puto quod nec pœnitebit exilij, orbe pro vrbe commutato.

Quales collaterales & coadiutores habere debeat episcopus. CAP. IIII.

VEniamus ad collaterales & coadiutores tuos. B Hi seduli tibi, hi intimi sunt. Quamobrem si boni sunt, tibi potissimum sunt: si mali, æquè plus tibi. Ne te dixeris sanum, dolentem latera: hoc est, ne te dixeris bonum, malis innitentem. Aut si bonus sis, bonitas tua solius quem fructum afferre potest? Sicut in superiore libro dixisse me memini. Quid, inquam, emolumenti affert ecclesiis Dei tua vnius hominis iustitia, vbi sententia prævalet aliter affectorum? Sed nec tuta tibi tua bonitas obsessa malis, non magis quàm sanitas vicino serpente. Non est quò te subducas malo intestino. Et è regione bonum domesticum eo amplius, quo sæpius iuuat. Sed siue leuent, siue grauent, cui rectius imputandum quàm tibi qui tales aut elegisti, aut admisisti? Non de omnibus dico, nā sunt quos nō elegisti, sed ipsi te. Ad potestatē non habent nisi quam tu eis aut tribueris, aut permiseris. At idem ergo reuertimur. Tibi imputa quicquid pateris ab eo qui sine te potest facere nihil. His exceptis, decætero non inconsiderate (vt vides) eligendi quique seu colligendi sunt in opus mi- nisterij huius. Tuum est vndecunq; euocare & assci- *Num.11.c* scere tibi (exemplo Moysi) senes, nō iuuenes, sed senes nō tam ætate quàm moribus, quos tu nosti, quia senes populi sunt. An non eligendi de toto orbe orbem iudicaturi? Sanè huic negocio nō se ingerat rogans. Consilio non prece agendum est. Sunt quæ necessariò à nobis rogantium aut extorquet importunitas, aut necessitas meretur. At istud in his quæ nostra sunt. Vbi autem non licet quod volo facere, quis locus rogantis? Nisi fortè qui me rogat, hoc ro- † *al. velle.* gat vt quod † vult, hoc liceat mihi, vt nō magis † ve- † *al.aliud.* lim. Alius pro alio, alius fortè & pro se rogat. Pro quo rogaris, sit suspectus. Qui ipse rogat pro se, iam iudicatus est. Nec interest, per se, an per alium quis roget. Clericum curiam frequentantem, qui non sit de curia, ad idem noris pertinere ambiētium genus. Adulantem & ad placitum cuiusque loquētem, vnū de rogantibus puta, etiam si nihil rogauerit. Scorpioni non est in facie quod formides, sed pungit cauda. Si ad talium blanditias cor tuum (vt assolet) molliri senseris, memineris scriptum: Omnis ho- *Ioan.2.b* mo primum bonum vinum ponit: cum autem inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Pari pondere æstimaueris eius humilitatem qui timet, & eius qui sperat. Viri callidi & dolosi proprium esse solet tunc prætendere humilitatem, cum aliquid obtinere voluerit: de qualibus dicit scriptura: Est qui se hu- *Eccles.19.d* miliat nequiter, & interiora eius plena sunt dolo. De vobis ipsis sume sententiæ huius cuidens ac familiare exemplum. Quantos quos supplices admisistis, postmodum sustinuistis graues, insolentes, contumaces, rebelles? Quod quidem interius

Universidad de Deusto
Biblioteca

malum tegunt principia, posteriora produnt. Verbosulum adolescentem, & studentem eloquentiæ, cum sapiētiæ sit inanis, non aliud quam iustitiæ hostem reputes. Pro huiusmodi falsis fratribus dicit tibi magister: Manus citò nemini imposueris. Exclusо itaque vniuersо hoc pestilenti genere hominum, curæ tibi maximè sit introducere tales quos postmodum introduxisse non pœniteat. Turpe est tibi sæpius retractare quod feceris, & iudicium tuum frequenter perielitari non decet. Diligenter proinde omne quod faciendum erit, tracta apud te, & cum his qui te diligunt. Tracta ante factum, quia post factum sera retractatio est. Sapientis consiliū est: Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebis. Et hoc tibi persuade, qui admittendi sunt, difficilè in curia posse probari: & ideo si fieri potest, viros probatos oportere deligi, non probandos. Nos in monasteriis omnes recipimus spe meliorandi: at curia bonos facilius recipere quàm facere consueuit. Quòd si plures in ea defecisse bonos, quàm malos profecisse probauimus, quærendi sanè quibus nec defectus timeatur, nec profectus optetur, vtpote iam perfectis. Itaque non volentes neque currentes assumito, sed cunctantes, sed renuentes. Etiam coge illos & compelle intrare. In talibus, vt opinor, requiescet spiritus tuus, qui non sint attritæ frontis, sed verecundi, sed timorati, qui præter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi à Deo. Qui aduentantium non manus attendant, sed necessitates. Qui stent viriliter pro afflictis, & iudicent in æquitate pro mansuetis terræ. Qui sint compositi ad mores, probati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, mansueti ad patientiam, subiecti ad disciplinam, rigidi ad censuram, catholici ad fidem, fideles ad dispensationem, concordes ad pacem, conformes ad vnitatem. Qui sint in iudicio recti, in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in ocio non ociosi, in hospitio non dissoluti, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij, alienæ non cupidi, suæ non prodigi, vbique & in omnibus circumspecti. Qui legatione pro Christo fungi quotiens opus erit, nec iussi renuant, nec non iussi affectent. Qui quod verecundè excusant, obstinatius nō recusent. Qui missi post aurum non eant, sed Christum sequātur. Qui quęstum legationem non æstiment, nec requirant datum, sed fructum. Qui regibus Ioannem exhibeant, Ægyptiis Moysen, fornicantibus Phinees, Heliam idololatris, Helisæum auaris, Petrum mentientibus. Paulum blasphemantibus, negociātibus Christum. Qui vulgus non spernant, sed doceant: diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: minas principum non paueant, sed contemnant. Qui non cum turba intrent, nec cum ira exeant: qui ecclesias non spoliēt, sed emendent. Qui marsupia non exhauriant, sed corda reficiant, & crimina corrigant: famæ prouideant suæ, nec inuideant alienæ. Qui orandi studium gerant, & vsum habeant, ac de omni re orationi plus fidant, quā suæ industriæ vel labori. Quorum ingressus † pacificus, non molestus exitus sit.

i. Tim. 5. d *Plus momenti ad remp. gubernandā adfert sapientiæ quā eloquētiæ studium.* *Eccles. 32.*

Philip. 4. c

† *al. pacificus molestus.*

Quorum sermo ædificatio, quorū vita iustitia, quorum præsentia † grata, quorum memoria in benedictione. Qui se amabiles præbeant non verbo, sed opere: reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu. Qui humiles cum humilibus, & cum innocentibus innocentes, duros dure redarguant, malignantes coërceant retributionem superbis. Qui non de dote viduæ, & patrimonio crucifixi se vel suos ditare festinent, gratis dantes quod gratis acceperunt, gratis facientes iudicium iniuriam patientibus, vindictam in nationibus increpationes in populis. Qui de tuo denique spiritu illorum instar septuaginta Moysi accepisse cernantur, per quem siue absentes, siue præsentes contēdant placere tibi, placere Deo. Qui ad te redeant fatigati quidem, sed non suffarcinati: simul & gloriantes non quòd curiosa seu preciosa quæque terrarum attulerint, sed quòd reliquerint pacem regnis, legem barbaris, quietem monasteriis, ecclesiis ordinem, clericis disciplinā, Deo populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

† *al. gratiæ.*

Matth. 10. a *Psal. 145. b*

Exemplis doctrinam suam confirmat.
CAP. V.

DIgnum nunc ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini nostri. Nosti hoc, sed an memineris ignoro. Is cardinalis presbyter, functus aliquando legatione in Dacia, tam pauper remeauit, vt penè expensis & equis deficientibus, vix peruenirent Florentiam. Ibi episcopus loci donauit ei equum, quo Pisas vsque vbi eramus tunc, peruectus est. Postridiè credo secutus episcopus (erat enim illi causa cum aduersario, & agendi aderat dies) cœpit requirere suffragia amicorum. Cúmque per singulos † solicitaretur, ventum est ad Martinum. Fiducia erat maior in illo, qui non posset immemor esse recētis beneficij. Tum Martinus: Decepisti me, inquit, nesciebam tibi imminere negocium. Tolle equum tuum, ecce in stabulo est. Et hora eadem resignauit illi. Quid dicis mi Eugeni? Nónne alterius seculi res est, rediisse legatum de terra auri sine auro? transisse per terram argenti, & argentum nescisse? donum insuper quod poterat esse suspectum, illico reiecisse? Sed ô mihi locum suauem, vbi incidit occasio memorandi & nominandi suauissimi odoris virum, episcopum loquor Gaufridum Carnotensem, qui legationem in partibus Aquitaniæ propriis sumptibus strenuè administrauit, idque annos plures. Rem loquor quam vidi ipse. Eram cū eo in terra illa, cum à quodam presbytero præsentatus illi est piscis quem vulgò vocant Sturgionem: percunctatus legatus quanti venierit, non accipio, inquit, nisi receperis precium: & resignauit solidos quinque inuito & verecundo. Item cum essemus in quodam oppido, domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio duas vel tres paropsides pulchras, ligneas tamen. Quas aliquandiu intuens homo scrupulosæ conscientiæ, laudauit eas, sed non acquieuit accipere. Quando argenteas recepisset, qui ligneas refutauit? Non fuerunt qui possent legato dicere: Dituimus Abraham. Ipse verò cum Samuēle liberè concionabatur ad omnes: Loquimini de me coram Domino,

† *al. solicitarentur.*

Luc. 14. c

1. Reg. 12. d

Domino, & coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim aut asinū, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquē, si de manu cuiusquā munus accepi, & contemnam illud hodie, vobisque restituam. O si talium daretur virorum copia, quales pestrinximus nunc! Quid te felicius, quid illo iucundius sęculo? Nónne secunda ab æternitate illorum tibi tēporum beatitudo videretur, cum te quaquersum procedens stipatum videres tam inclyto agmine beatorum? Si te noui, hæres, & altum trahens † spiritum tecum loqueris: Putas fore posse quod dicitur? Putas hic sumus quousque hæc fiant? Quis det viuere, vt videre contingat? O si viderem in vita mea ecclesiam Dei talibus innixam columnis! O si domini mei sponsam cernerem tantæ commissam fidei, tantæ creditam puritati! Quid me beatius, quídve securius, cum eiusmodi circa me vitæ meæ & custodes spectarem simul & testes? Quibus omnia mea secreta securè committerem, communicarem consilio, quibus me totum refunderem tanquam alteri mihi. Qui si vellem aliquatenus deuiare, non sinerent, frenarent præcipitem, dormitantem excitarent. Quorum me reuerentia & libertas extollentem reprimeret, cedentem corrigeret. Quorum me substantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem. Quorum me fides & sanctitas ad quæque sancta, quæque honesta, ad quæque pudica, ad quæque amabilia & bonæ famæ prouocaret. Et nūc reduc oculos mi Eugeni ad eum qui nunc est curiæ siue ecclesiæ statum, & studia prælatorum, eorum præsertim qui sunt in circuitu tuo. Sed de his hactenus ego. Palpaui, non fodi parietem. Tibi licet fodere & videre, vtpote prophetæ filio. Mihi progredi non est fas. Vnum dico quod in facie est. Ridiculè ministri vestri vestris se compresbyteris anteferre conantur. Non hoc ratio habet, non antiquitas habuit, non consentit auctoritas. Et si de sua consuetudine calumnia struitur, melius profectò illa quàm summus ordo contemnitur. Friuolum tamen satis, vnde maximè obtinere id volunt. Nos sumus, inquiunt, qui in omni celebritate domino papæ coniunctiores assistimus, sedenti propiores assidemus, † priores sequimur procedentem. Hoc totum non dignitatis priuilegium, sed sedulitatis debitum est, diaconi nomen solenni ipsa administratione interpretans. Denique presbyteris ordinata concessione ambientibus maiestatem, vos ad pedes sedetis. Propiores assistitis, vt habeat paratiores. In euangeliis legimus, quia facta est contentio inter discipulos, quis eorum videretur esse maior. Beatus esses, si sic circa te cætera tenerentur.

† *al. suspiriū.*

† *al. procedēti posteriores procedamus.*

Luc. 22. c

Quid circa domesticos illi agendum sit, docet.
CAP. VI.

TÆdet iam curiæ: exeundum palatio, domi expectant nos. Hi non modo circa, sed quodammodo intra te sunt. Non est superuacua consideratio qua intēdis disponere domui tuæ prouidere his qui in sinu tuo & in gremio tuo sunt. Ego dico, & necessariam. Paulum audi: Si quis domui suæ præesse nescit, quomodo ecclesiæ Dei diligentiam habebit?

1. Tim. 3. b *1. Tim. 5. b*

Item si quis suorum & maximè domesticorū curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Et hæc dicens, non te moneo summis occupatum intendere infimis, & quasi minutum fieri: in minimis impendere quod maximis debes. Quid te intrices vnde te eripuit Deus? Hæc (inquit) omnia adiicientur vobis. Verumtamen & hæc oportet facere, & illa non omittere. At illa per te agens, per te etiam oportet prouideas qui pro te de his prouideant. Nam si vnus è seruis per se non sufficit simul & custodiæ iumentorum, & curæ mensarum: tu per te quomodo intendere valeas & tuæ domui, & Domini pariter, de qua scriptum est: O Israël, quàm magna est domus Domini? Vacuum prorsus à solicitudine rerum minorum & viliū oportet esse animum tam magnis & tam multis intentum rebus. Oportet liberum esse, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio. Oportet ingenuum, quem nulla deorsum trahat indigna affectio. Oportet rectū, quē nulla seorsum auertat sinistra intentio. Oportet cautum, quem nulla subeat furtiua suspicio. Oportet vigilem, quem nulla à sese abducat peregrina & curiosa cogitatio. Oportet firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio. Oportet inuictum, quem nulla fatiget vel continua tribulatio. Oportet amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. His te non dubites & bonis priuandū, & feriendum malis, si animum diuidens, & Dei rebus, & tuis pariter reculis volueris impartiri. Procurandus quem implices, qui pro te molat. Pro te dico, non tecum. Quædam per temet facies, quædam per te & alios simul, quædam per alios & absque te. Quis sapiens & intelliget hæc? Non est quòd inter ista dormitet consideratio tua. Ego verò agenda domus tuæ, sub eo genere quod nouissimum posui, locanda censuerim. Per alium, vt dixi illa facies. At is si fidelis non fuerit fraudabit: si non fuerit prudens, fraudabitur. Quærendus proinde fidelis & prudens, quem constituas super familiam tuam. Adhuc inutilis est, si tertium deest. Quæris quid hoc? Auctoritas. Quid enim prodest ei velle, & scire quęq; disponere prout necesse est, si quod scit & vult, nō potest? Danda ergo facultas agendi pro libitu. Si in præiudicium rationis putas hoc fieri, memento fidelē, qui agere nihilo minus pro ratione volet: attende prudentē, qui agere nihilo minus pro ratione sciet. Sed fidelis solérsq; volūtas tūc proderit, cum ei affatim suppetet vnde tota facilitate mancipetur effectui, cunctis sine cunctatione parētibus. Subdēdi igitur omnes. Nullum patiatur contradictorem. Nemo qui dicat, cur fecisti sic? Potestatem habeat excludere & admittere quos voluerit, mutare ministros, transferre ministeria ad quos & quando voluerit. Ita timori sit omnibus, vt sit & vtilitati. Præsit omnibus, vt omnibus prosit, & de omnibus. Clandestinas & susurratas delationes non recipias aduersus eum, magis detractationes censueris. Et hanc velim generalem tibi constituas regulam, vt omnem qui palam veretur dicere quod in aure locutus est, suspectū habeas. Quod si te iudicante dicendum coram ille renuerit, delatorem iudices, non accusatorem. Itaque vnus omnibus facienda iniungat, & vni omnes respōdeant. Tu illi habeas fidem, vacans tibi & ecclesiæ Dei.

Matth. 6.

Rem familiā rem per alios episcopos curare debent.

Matt. 24. d

Psal. 113. c

D tractoribus nō temerè credendum est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quo minus aut fidelis inueniatur aut prudens, fi- G
deli potius committendum. Sanè è duobus tutius
hoc. Quanquam si idoneus non reperitur, etsi minus
fidelem sustinere potius cōsulo, quàm te immergere
labyrintho huic. Memento saluatorem Iudam œco-
nomum habuisse. Quid episcopo turpius quàm in-
cumbere supellectili, & substantiolæ suæ scrutari
omnia, sciscitari de singulis, morderi suspicioni-
bus, moueri ad quæque perdita vel neglecta? Ad
verecundiam dico quorundam ciusmodi scrutan-
tium quotidie omnem substantiam suam, nume-
rantium singula, de minutis & quadrantibus exigē- H
tium rationem. Non ita ille Ægyptius, qui Ioseph o
omnibus traditis ignorabat quid haberet in domo
sua. Erubescat Christianus, Christiano sua non cre-
dens. Homo sine fide, fidem tamen habuit seruo, su-
per omnia bona sua cōstituens eum. Et hic erat alie-
nigena. Mira res. Satis supérque episcopi ad manum
habent quibus animas credant: & cui suas commit-
tant facultatulas, non inueniunt? Optimi videlicet
æstimatores rerum, qui magnam de minimis, paruā
aut nullam de maximis curam gerant. Sed, vt liquidò
datur intelligi, patientius ferimus Christi iacturā, I
quàm nostram. Quotidianas expensas quotidiano
reciprocamus scrutinio, & cōtinua dominici gregis
detrimēta nescimus. De precio escarum, & numero
panum, cum ministris quotidiana discussio est: rara
admodū cū presbyteris celebratur collatio de pec-
catis populorum. Cadit asina, & est qui subleuet eā.
Perit anima, & nemo qui reputet. Nec mirum, cum
nec nostros quidem assiduos sentiamus defectus.
Nónne ad singulas supputationes istas irascimur,
vrimur, anxiamur? Quàm tolerabilius rerum quàm K
mētium sustineremus iacturam? Quare, inquit, non
magis fraudem patimini? Quæso tu qui alios doces
doce teipsum, si tamen iam non docuisti pluris te
habere quàm tua. Transitoria ista quæ stare tibi nul-
lo pacto queunt, fac vt à te transeant, non per te.
Riuus qua fluit, cauat terram: sic discursus tempora-
lium conscientiam rodit. Si potest torrens in agros
excurrere sine læsione satorum, & tu te ista sine vul-
nere mentis posse tractare confidito. Omnimodis
cōsulo studeas auertere à te concursum horū. Multa
nescias, plurima dissimules, nonnulla obliuiscaris. L
Sunt tamen quæ ignorare te nolim, mores quorum-
que & studia. Non oportet vt vitia domus tuæ vlti-
mus scias: quod quamplurimis nouimus contigisse.
Quapropter, vt dixi, alius alia dispensēt, de disciplī-
na tu prouide, illud nemini credas. Si insolētior co-
ram te vel sermo sonuerit, vel habitus apparuerit,
manus tua super eiusmodi, tu vlciscere iniuriā tuam.
Impunitas ausum parit, ausus excessum. Domum
episcopi decet sanctitudo, decet modestia, decet
honestas, horum disciplina custos. Sacerdotes do-
mestici aut cæteris honestiores, aut fabula omnibus M
sunt. In vultu, in habitu, in incessu illorum qui circa
te sunt, nihil residere impudicum, nil indecens pa-
tiaris. Discant à te coēpiscopi tui comatulos pueros
& comptos adolescentes secum non habere. Certè
inter mitratos discurrere calamistratos non decet.
Et memento quod sapiens admonet: Filiæ tibi sunt?
noli faciem tuam hilarem ad eas ostendere. Nec au-
steritatem tamen suadeo tibi, sed grauitatem. Illa
infirmiores fugat, hæc reprimit leuiores, Illa si adsit,
odibilem: hæc si desit, contemptibilem reddit: in
omnibus tamē modus melior. Ego nec seuerius ve-
lim, nec dissolutius. Quid hac mediocritate gratius,
vt non de seueritate sis oneri, nec de familiaritate
contemptui? In palatio Papam, domi te patremfa-
milias exhibe. Ament te domestici tui: si non, facito
vt timeant. Vtilis semper custodia oris, quæ tamē
affabilitatis gratiam non excludat. Ergo vbique fre-
nanda lingua præceps, maximè autem in conuiuio.
Ille conuenientior habitus, si tu actu quidem seue-
rus sis, vultu serenus, verbo serius. Capellani, & qui
tecum iugiter diuinis intersunt officiis, non sint sine
honore. Tuum est talestibi prouidere, qui digni sint.
Seruiatur eis ab omnibus tanquam tibi. Necessaria
de manu tua accipiant. His contenti sint quę tu pro-
ideris illis, tu vide ne egeant. Super hoc quem for-
tè ab aduentantibus petere deprehendes, iudica
Giezitam. Id de ostiariis, id de cæteris officialibus 4. Reg. 5
decernendum. Verùm hoc ex abundanti, nam for-
mam istam iam olim à te positā recordamur. Quid
tuo dignius Apostolatu? quid salubrius ad conscien- Esaiæ 33. e
tiam, honestius ad famā, vtilius ad exemplum? Opti-
mus canon qui proiicit auaritiam ex calumnia, † nō † al. id est
à conscientia tantum. non.

1. Cor. 6. a

Ioan. 12. a

Qualis sit quærendus rei domesticæ dispensator.

Gen. 39. a

Eccles. 7. c

Anacephaleosis eorum quæ prius dixit.

CAP. VII.

LIbet iam & hunc claudere librum, sed in calce aliqua velim vel ante dicta quasi epilogando re-
petere, vel addere prętermissa. Consideres ante om-
nia sanctam Romanam ecclesiam, cui Deo auctore
præes, ecclesiarum matrem esse, non dominam: te
verò nō dominum episcoporum, sed vnum ex ipsis,
porro fratrem diligentium Deum, & participem ti-
mentium eum. Decætero oportere te esse considera
formam iustitiæ, sanctimoniæ speculum, pietatis
exemplar, assertorē veritatis, fidei defensorem, do-
ctorem gentium, Christianorum ducem, amicum
sponsi, sponsæ paranymphum, cleri ordinatorem,
pastorem plebium, magistrum insipientium, refugiū
oppressorum, pauperū aduocatum, miserorū spem,
tutorem pupillorum, iudicem viduarum, oculū cæ-
corum, linguam mutorū, baculum senum, vltorem
scelerum, malorum metum, bonorum gloriam, vir-
gam potentium, malleum tyrrannorum, regum pa-
trem, legum moderatorem, canonum dispensatorē,
sal terræ, orbis lumen, sacerdotē Altissimi, vicarium
Christi, Christum Domini: postremò Deum Pha-
raonis. Intellige quæ dico: dabit tibi Dominus in-
tellectum. Vbi malitiæ iuncta potentia est, aliquid
tibi supra hominem præsumendum. Vultus tuus su-
per facientes mala. Timeat spiritum iræ tuæ, qui ho- Psal. 33. c
minem nō veretur, gladium non formidat. Timeat
orationem, qui admonitionem cōtempsit. Cui ira-
sceris tu, Deum sibi iratum, non hominem putet.
Qui te non audierit, auditurum Deū, & contra se pa-
ueat. Quod reliquum est, de his quæ supra te sunt, in-
cumbit iam disputatio, quàm vno libro Deo adiu-
uante soluere spero, & me pariter absoluere promis-
sione mea.

DE

DE CONSIDERATIONE, Liber quintus.

Incipit de Deo vbúsque diuinis considerationem instituere. CAP. I.

LIBRI superiores etsi de consideratione inscribantur, plurimum tamen habent actionis admixtum, dum res aliquas nō considerandas tantum, sed agendas do-
cent vel monēt. At qui in manibus modo est, sola in B
consideratione versabitur. Quæ enim supra sunt (id
† al. constat. quidē † instat) actu non indigent, sed inspectu. Non
est quòd in eis actites quę vno modo semper sunt, &
† al. hic. in æternum, porro aliqua & ab æterno. Et † hoc ve-
lim solerter aduertas vir sagacissime Eugeni, quia to-
tiens peregrinatur cōsideratio tua, quotiens ab illis
rebus ad ista deflectitur inferiora & visibilia, siue in-
tuenda ad notitiam, siue appetēda ad vsum, siue pro
officio disponenda vel actitanda. Si tamen ita versā-
tur in his vt per hęc illa requirat, haud procul exulat.
† al. appro- Sic cōsiderare vel approbare, † repatriare est. Sublī- C
piare. mior iste præsentium ac dignior vsus rerum, cū iuxta
Rom. 1. c. sapiētiam Pauli, inuisibilia Dei per ea quę facta sunt,
intellecta conspiciuntur. Sanè hac scala ciues non
egent, sed exules. Quod vidit ipse huius sentētiæ au-
ctor, qui cum diceret inuisibilia per visibilia conspi-
ci, signanter posuit, à creatura mundi. Et verè quid
opus scalis tenēti iam solium? Creatura cœli illa est,
præsto habens per quod potius ista intueatur. Videt
verbum, & in verbo facta per verbum. Nec opus ha-
bet ex his quæ facta sunt, factoris notitiam mendi-
care. Neque enim vt vel ipsa nouerit, ad ipsa descen- D
dit, quæ ibi illa videt, vbi longe melius sunt quàm in
seipsis. Vnde nec mediū requirit ad ea corporis sen-
sum: sensus ipsa sibi, se ipsa sentiens. Optimum vidē-
di genus, si nullius egueris, ad omne quod nosse li-
† al. iniuria- buerit, te contentus. Alioquin † iuuari aliunde, ob-
ri. noxium fieri est minúsque à perfecto istud, & minus
liberum. Quid quòd & inferioribus eges? Nónne
præposterum hoc & indignum? Planè superiorum
quædam iniuria est, inferiorum operam desiderare,
à qua iniuria nemo hominū perfectè vindicabitur,
nisi cum quisq; euaserit in libertatem filiorum Dei. E
Ioan. 6. a Nēpe erūt hi omnes docibiles Dei, & nulla interue-
niēte creatura solo beati Deo. Repatriasse erit hoc,
exisse de patria corporum in regionem spirituū. Ipsa
est Deus noster, maximus spiritus, maxima mansio
spirituum beatorū, & ne quid hic sibi vsurpet carnis
sensus, seu imaginatio, veritas est, sapiētia est, virtus,
† al. Vnde. æternitas, summū bonū. † A quo interim absumus,
& vbi sumus, vallis est lachrymarū, in qua sensualitas
regnat, & cōsideratio exulat. In qua liberè quidē &
potestatiue se exerit sensus corporeus, sed intricatus
caligat oculus spiritualis. Quid igitur mirum si ope F
indigenæ aduena indiget? Et felix secundum tēpus
Actiua. viator, qui ciuium beneficium, sine quo trāsire non
Media. potest, in obsequium conuertere potuit, vtens, non
fruens: vrgens, non petens: exactor, non supplex.

Ponit varios huius contemplationis gradus ac species. CAP. II.

A MAgnus ille qui vsum sensuum quasdam veluti ciuium opes expendere satagit, dispēsando in
suam & multorum salutem. Nec ille minor qui hunc
sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando con-
stituit, nisi quòd hoc dulcius, illud vtilius: hoc feli-
cius, illud fortius esse cōstat. At omnium maximus, contemplati-
qui spreto ipso vsu rerūm & sensuum, quantum qui- ua.
dem humanæ fragilitati fas est, non ascensoriis gra-
dibus, sed inopinatis excessibus auolare interdum
contemplando ad illa sublimia consueuit. Ad hoc
vltimū genus illos pertinere reor excessus Pauli. Ex-
cessus, non ascēsus. Nam raptum potius fuisse, quàm
ascendisse ipse se perhibet. Inde est quod dicebat: Si- 2. Cor. 12. a
ue mente excedimus Deo. Porrò hæc tria ita cōtin- 2. Cor. 15. c
gunt cum consideratio etsi in loco peregrinationis
suæ, virtutis studio, & adiutorio gratiæ facta supe-
rior, sensualitatem aut premit ne insolescat, aut co-
git ne cuagetur, aut fugit ne inquinet. In primo po-
tentior, in secundo liberior, in tertio purior. Purita-
tis siquidem & alacritatis pariter alis fit ille volatus.
Vis tibi has considerationis species propriis distin-
gui nominibus? Dicamus si placet, primam dispensa-
tiuam, secundam æstimatiuam, tertiam speculatiuā.
Horum nominum rationes, diffinitiones declara-
bunt. Dispensatiua est consideratio sensibus sensibi-
libúsque rebus ordinatè & socialiter vtens ad pro-
merendum Deum. Æstimatiua est cōsideratio pru-
denter ac diligenter quæque scrutans & ponderans
ad vestigandum Deum. Speculatiua est cōsideratio
se in se colligens, & quantum diuinitus adiuuatur,
rebus humanis eximens ad contemplandū Deum.
Puto vigilanter aduertis aliarum hanc esse fructum:
cæteras si non referantur ad istam, quòd dicuntur
videri posse, sed nō esse. Et prior quidem absque in-
tuitu huius multa serit, & nihil metit. Sequens verò
nisi ad istam se dirigat, vadit, sed non euadit. Ergo
quod prima optat, secunda adorat, tertia gustat. Ad
quem tamen gustum perducunt & cæteræ, etsi tar-
dius: nisi quòd prima laboriosius, secunda quietius
peruenitur.

Tribus modis ea quæ suprà nos sunt Deum scilicet & angelos, inuestigamus, opinione, fide & intellectu.
CAP. III.

DIxisti, inquis, satis quà ascendatur: etiam quò ascendendum, dicere habes. Falleris, si id spe-
ras. ineffabile est. Tu me existimas loqui quod ocu-
lus nō vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non
ascendit? Nobis, inquit, reuelauit Deus per spiritum Esaiæ 64. b
suum. Ergo quę supra sunt, non verbo docentur, sed et 1. Cor. 10. b
spiritu reuelantur. Verum quod sermo non expli-
cat consideratio quærat, oratio expetat, mereatur
vita, puritas assequatur. Sanè eorum admonitus quę
supra sunt, non te existimes mitti à me suspicere so-
lem, lunam, stellas, non ipsum firmamentum, non
aquas quæ super cœlos sunt. Ista siquidem omnia
etsi supra loco, precio infra sunt, & dignitate natu-
ræ. Sunt enim corpora. Tui portio spiritus est, quo
superius quippiam frustra quæris quod non sit spiri-
tus. Porrò spiritus est Deus, sunt & angeli sancti, &
hi supra te. Sed Deus natura, angeli gratia superiores
sunt. Vnum siquidem tui & angeli optimū, ratio est

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus verò non ſui aliquid optimum habet, vnum optimum totus. Is, & qui cum eo ſunt beati ſpiritus, tribus modis veluti viis totidem noſtra ſunt conſideratione veſtigãdi, opinione, fide, intellectu. Quorum intellectus rationi innititur, fides auctoritati, opinio ſola veriſimilitudine ſe tuetur. Habent illa duo certam veritatem, ſed fides clauſam & inuolutã, intelligentia nudam & manifeſtam. Cæterum opinio certi nihil habens, verum per veriſimilia quærit potius quàm apprehendit. Omnino in his cauenda confuſio, ne aut incertum opinionis fides figat, aut quod firmum fixúmque eſt fidei, opinio reuocet in quæſtionem. Et hoc ſcienduum, quia opinio ſi habet aſſertionem, temeraria eſt: fides ſi habet hæſitationem, infirma eſt. Item intellectus ſi ſignata fidei tentet irrumpere, reputatur effractor, ſcrutator maieſtatis. Multi ſuam opinionem intellectum putauerunt, & errauerunt. Et quidem opinio poteſt putari intellectus, intellectus opinio non poteſt. Vnde hoc accidit? Profectò quia hæc falli poteſt, ille non poteſt. Aut ſi falli potuit, intellectus non fuit, ſed opinio. Verus nempe intellectus certam habet nõ modo veritatem, ſed notitiam veritatis. Poſſumus ſingula hæc ita diffinire. Fides eſt voluntaria quædam certa prælibatio necdum propalatæ veritatis. Intellectus eſt rei cuiuſcũque inuiſibilis certa & manifeſta notitia. Opinio eſt quaſi pro vero habere aliquid quod falſum eſſe neſcias. Ergo, vt dixi, fides ambiguum non habet: aut ſi habet, fides non eſt, ſed opinio. Quid igitur diſtat ab intellectu? Nempe quòd etſi non habet incertum non magis quàm intellectus, habet tamen † inuolutum, quod non intellectus. Denique quod intellexiſti, non eſt de eo quod vltra quæras: aut ſi eſt, non intellexiſti. Nil autem malumus ſcire, quàm quæ fide iam ſcimus. Nil ſupererit ad beatitudinem, cum quæ certa ſunt nobis, erunt æquè & nuda.

Fides. Intellectus.

Opinio.

† al. inuolucrum.

Oſtendit quomodo ſempiternæ ac beatæ mentes à nobis intelligantur. CAP. IIII.

His ita expeditis, age iam dirigatur conſideratio in eam quæ ſurſum eſt Hieruſalem quæ eſt mater noſtra, ac totis tribus memoratis viis cautè & vigiláter inueſtigemus inueſtigabilia: quatenus tamen licet, vel magis quatenus nobis donabitur. Et primo quidem ciues ſpiritus eſſe illic, potentes, glorioſos, beatos, diſtinctos in perſonas, diſpoſitos in dignitates, ab initio ſtantes in ordine ſuo, perfectos in genere ſuo, corpore æthereos, immortalitate perpetuos, impaſſibiles, non creatos, ſed factos, id eſt gratia, non natura, mente puros, affectu benignos, religione pios, caſtimonia integros, vnanimitate indiuiduos, pace ſecuros, à Deo conditos, diuinis laudibus & obſequiis deditos. Hæc omnia legendo comperimus, fide tenemus. Quanquam de corporibus horum non modo vnde ſint, ſed an aliquatenus ſint, hæret ſentẽtia aliquorũ. Vnde ſi quis inter opinabilia magis id ponendum cenſuerit, non contendo. Porrò intellectu præditos, non fide, non opinione, ſed intellectu capimus, quia non poſſunt huius expertes, & Dei ſimul participes eſſe. Sunt & nomina quædam nota nobis ſimiliter ex auditu, per quæ harum beatitudines (etiam quæ nõ liquido mortalium percepit auditus) officia, merita, gradus, ordines, vtcunque à nobis coniici & diſcerni queunt. Sedenim quod ex auditu non eſt, iam non ex fide. Nam fides ex auditu. Itaque opinando iſta dixerimus. Ad quid enim cœleſtium nomina innotuerunt, ſi ne opinari quidem ſalua fide aliquid licet de rebus quarum nomina ſunt? Angeli, archangeli, virtutes, poteſtates, principatus, dominationes, throni, Cherubim, Seraphim, hæc nomina. Quæ ſignificata eorum? Nullãne inter illos ſpiritus qui ſimpliciter angeli, & eos qui archangeli nuncupantur, diſtantia? Quid ergo ſibi vult gradualis diſtinctio hæc? Putemus angelos dici (niſi tu conuenientius aliquid conſiderauerit) qui ſinguli ſingulis hominibus dati creduntur: miſſi in miniſterium, ſecũdum Pauli doctrinam, propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis. De quibus ſaluator: Angeli eorum ſemper vident faciem patris. Putemus his præeſſe archangelos, qui conſcij myſteriorum diuinorum, non niſi ob præcipuas & maximas cauſas mittuntur. E quibus magnus ille archangelus Gabriel miſſus legitur ad Mariam: ob cauſam vtique qua maior eſſe non potuit. Putemus ſuper iſtos virtutes eſſe quarum nutu vel opere ſigna & prodigia in elementis ſiue ex elementis facta apparent ad commonitionem mortalium. Inde eſt fortaſſis quòd cum in euãgeliis legas. Erunt ſigna in ſole & luna & ſtellis: paulò poſt habes: Nam virtutes cœlorum mouebuntur. Hi nimirũ ſpiritus, per quos ſigna fiũt. Putemus poteſtates ſuperiores iſtis, quarũ virtute poteſtas tenebrarum comprimitur, & coërcetur malignitas aëris huius, ne quantum vult noceat, ne malignari niſi vt proſit, poſſit. Putemus principatus his quo que prælatos, quorum moderamine & ſapientia omnis in terris principatus conſtituitur, regitur, limitatur, transfertur, mutilatur, mutatur. Putemus dominationes adeò cunctis ſupereminere prefatis ordinibus, vt reſpectu horum cæteri videantur omnes adminiſtratorij ſpiritus, & ad iſtos tanquam ad dominos referri regimina principatuũ, tutamina poteſtatum, operationes virtutum, reuelationes archangelorum, curam & prouidentiã angelorũ. Putemus thronos alto etiam ab his euolaſſe receſſu, qui ex eo quòd ſedent, throni dicũtur: & ex eo ſedent, quòd ſedet in eis Deus. Neq; enim ſedere in eis qui nõ ſederẽt, poſſet. Quæris † quid illã ſentiã ſeſſionem? Sũmam tranquillitatẽ, placidiſſimã ſerenitatem, pacem quæ exuperat omnem intellectum. Talis eſt qui ſedet in thronis dominus ſabaoth, iudicans omnia cum tranquillitate, placidiſſimus, ſereniſſimus, pacatiſſimus. Et tales ſibi cõſtituit thronos ſimillimos ſibi. Putemus Cherubim ex ipſo ſapientiæ fonte ore altiſſimi hauriẽtes, & refundentes fluẽta ſcientiæ vniuerſis ciuibus ſuis. Et vide ne is ſit quẽ propheta loquebatur fluminis impetus lętificans ciuitatem Dei. Putemus Seraphim ſpiritus totos diuino igne ſuccenſos ſuccendere vniuerſa, vt ſinguli ciues ſingulæ ſint lucernæ ardentes & lucentes. Ardentes charitate, lucentes cognitione. O Eugeni quàm bonum eſt nos hic eſſe, quàm fore melius, ſi quando tamen toti ſequamur quò ex parte præceſſimus. Præcedimus animo, & ne ipſo quidem toto, ſed parte, & parte modica nimis. Affectus iacẽt mole

Rom. 10. d

Nomen angelorũ, ordines proprietatib⁹ inter ſe diſtinguit.

Angeli.

Heb. 1. d

Matt. 18. b

Archangeli.

Virtutes.

Luc. 21. e

Poteſtates.

Principatus.

Dominationes.

Throni.

† al. quam.

Cherubim.

Pſal. 45. a

Seraphim.

le corporea prægrauati, & luto hærentibus deſideriis, ſola interim arida & tenuis conſideratio præuolat. Et tamen ex tantillo quod iam datur, libet exclamare: Domine, dilexi decorẽ domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quid ſi totam ſe colligat anima, & reductis affectibus è cunctis locis quibus captiui tenentur, timendo quæ non oportet, amãdo quæ non decet, dolendo vanè, gaudendo vanius, cum his ineat tota libertate volatum, pulſet cum impetu ſpiritus, & in pinguedine gratię illabatur? Nónne cum cęperit circuire lucidas manſiones, & ſinum illum etiam Abrahæ curioſius perſcrutari, & ſub altari quodcunque illud eſt, martyrum reuiſere animas in prima ſtola ſecundam patientiſſimè expectãtes, multo magis tunc inſtabit loquẽs cum propheta: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam volũtatem Domini, ac viſitem templum eius? Quidni ibi videatur cor Dei? quidni ibi probetur quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacẽs & perfecta? Bona in ſe, placens in effectibus, beneplacens fruentibus, perfecta perfectis, & nihil vltra quærentibus. Patent viſcera miſericordiæ, patent cogitationes pacis, diuitiæ ſalutis, myſteria bonæ voluntatis, benignitatis arcana, quæ clauſa mortalibus, etiam ipſis electis ſuſpecta ſunt. Id quidem ſalubriter, ne deſinant timere, dum necdum digne amare idonei inueniuntur. Cernere eſt in his qui Seraphim appellãtur, quomodo amet qui vnde amet non habet, ſed eſt & qui nihil horum quæ fecerit odit: quos ſaluandos fecit, quomodo foucat, quomodo prouchat, quomodo amplexetur, quomodo delicta electa iuuentutis, & paleas ignorantiarum eius ignis ille cõſumens, ipſam ſibi purgatiſſimam & ſuo amore dignifſimã reddat. Cernere eſt in Cherubim, qui plenitudo ſcientiæ dicuntur, Deum ſcientiarum Dominum eſſe, qui ſolus ſolam neſciat ignorantiã, qui totus ſit lux, & tenebræ in eo non ſint vllæ, totus ſit oculꝰ, & qui minimè aliquãdo fallitur, quia minimè clauditur, qui extra ſe nõ quęrat lumẽ, cui admoueatur vt videat, ipſe qui videt, ipſe vnde videt. Cernere eſt in thronis quã nõ ſuſpectus omni innocentiæ iudex ſedeat in his, qui circumuenire nolit, circũueniri nõ poſſit, quippe qui ſit amans & videns. Nec vacat ſeſſio: tranquillitatis inſigne eſt. De vultu tali iudiciũ meũ prodeat opto, cui inſit amor, error abſit, abſit & perturbatio. Cernere eſt in dominationibꝰ quãtæ ſit Dominus maieſtatis, cuius nutu imperiũ conſtat, & imperio vniuerſitas atque æternitas termini ſunt. Cernere eſt in principatibus principium ex quo omnia, & quomodo à cardine oſtium, ſic ab ipſo † regi vniuerſitatem. Cernere eſt in poteſtatibus quàm poteſtatiue idem princeps quos regit protegit, cõtrarias poteſtates arcens & propulſans. Cernere eſt in virtutibus vnam vbique æqualiter præſto eſſe virtutem per quam omnia, viuificam, efficacem, inuiſibilem, immobilémque, omnia tamen mouentem vtiliter, tenentem fortiter. Quæ cum in minus vſitata effecta apud mortales eruperit, miracula ſiue prodigia vocant. Cernere poſtremò & mirari eſt in angelis & archangelis veritatem atque experientiam vocis illius: Quoniam ipſi cura eſt de nobis: qui talium nos & tantorum non deſinit iucundare viſitationibus, inſtruere reuelationibus, ſuggeſtionibus commonere, ſedulitate ſolatiari.

Pſal. 25. b

1. Ioan. 1. b

Pſal. 16. a

† al. rei.

1. Petr. 5. a

Quæ in ſpiritibus gratiæ ſunt, à Deo ad ipſos deriuantur. CAP. V.

Hæc omnia cõtulit illis ſpiritibus ipſe qui condidit illos vnus atq; idem ſummus ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult: hæc operatur in illis, hæc dedit operari & illis, ſed aliter. Ardẽt Seraphim, ſed igne Dei, vel potius igne Deo. Quod præcipuum eſt in eis, amant, ſed non quãtum Deus, nec quomodo. Lucent Cherubim, & ſcientia eminent, ſed participio veritatis, ac per hoc non vt veritas, nec quãtum. Sedent throni, ſed inſidentis beneficio. Iudicant & ipſi cum tranquillitate, ſed non ad menſuram modúmve pacis pacantis, pacis quæ exuperat omnem ſenſum. Dominantur dominationes, ſed ſub domino dominãtur, & ſeruiũt pariter. Quid hoc ad ſummum ſempiternum ſingularęque dominium? Præſunt principatus & regunt, ſed reguntur & ipſi, ita vt regere iam non norint, ſi regi deſierint. Præcellit in poteſtatibus fortitudo, ſed cui debent quòd fortes ſunt, & aliter eſt fortis, & plus. Nec tam fortis quàm ipſa fortitudo eſt. Virtutes pro ſuo miniſterio & potentatu ſatagunt excitare corda torpẽtia hominum innouatione ſignorum, virtus verò in eis manens ipſa facit opera. Faciunt & illæ, ſed in comparatione eius non faciunt. Denique tantum intereſt, vt quaſi ſingulariter propheta dicat ad eum: Tu es Deus qui facis mirabilia. Et item de eo: Qui facit mirabilia magna ſolus. Adſunt angeli & archangeli, ſed ille germanior nobis, qui non modo adeſt, ſed ineſt. Quod ſi dicas poſſe ineſſe & angelum, non inficior. Memini ſcriptum: Et angelus qui loquebatur in me. Atqui differentia & in hoc. Ineſt angelus ſuggerens bona, non ingerens: ineſt hortans ad bonũ, non bonum creans. Deus ſic ineſt vt afficiat, vt infundat, vel potius vt infundatur & participetur, ita vt vnum † proinde cum noſtro ſpiritum eſſe dicere quis non timuerit, etſi non vnam perſonam, vnámve ſubſtantiam. Habes enim: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Angelus ergo cum anima, Deus in anima. Ille vt contubernalis animæ ineſt, Deus vt vita. Itaque ſicut anima videt in oculis, audit in auribus, odorat in naribus, in faucibus guſtat, tangit in toto reliquo corpore: ſic Deus diuerſa in diuerſis ſpiritibus operatur, verbi gratia in aliis amantem ſe exhibens, in aliis agnoſcentem, in aliis alia facientem, ſicut vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatẽ. Quis eſt iſte tam communis in vocibus, tam lõge in rebus? Quomodo quem noſtris loquimur verbis, in ſua reconditus maieſtate noſtros penitus & aſpectus effugit & affectus? Audi ipſum quid loquatur hominibus: Sicut exaltãtur cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à viis veſtris, & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris. † Dicimur amare, & Deus: dicimur noſſe, & Deus. Et multa in hunc modum. Sed Deus amat vt charitas, nouit vt veritas, ſedet vt æquitas, dominatur vt maieſtas, regit vt principium, tuetur vt ſalus, operatur vt virtus, reuelat vt lux, aſſiſtit vt pietas. Quæ omnia faciunt & angeli, facimus & nos, ſed longe inferiori modo, nõ vtique bono quod ſumus, ſed quod participamus.

Philip. 4. b

Pſal. 76. b

Pſal. 135. a

Zach. 1. c

† al. perin. e.

1. Cor. 6. b

1. Cor. 12. a

Eſai. 55. c

† al. Dicitur & amare Deus, dicitur & noſſe deus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Principij & essentiæ ratio propriè soli Deo conuenit. CAP. VI.

NNnc iam transi spiritus istos, si forte cum sponsa dicere possis & tu: Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Quis est? Non sane occurrit melius, quàm qui est. Hoc ipse de se voluit responderi, hoc docuit, dicēte Moyse ad populum, ipso quidē iniungente: Qui est, misit me ad vos. Merito quidē. Nil cōpetentius æternitati, quæ Deus est. Si bonum, si magnum, si beatum, si sapientem, vel quicquid tale de Deo dixeris, in hoc verbo instauratur, quod est, est. Nēpe hoc est ei esse, quòd hæc omnia esse. Si & centum talia addas, non recessisti ab esse. Si ea dixeris, nihil addidisti: si non dixeris, nihil minuisti. Si vidisti hoc tam singulare tam summum esse, nónne in comparatione huius quicquid hoc non est, iudicas potius non esse quàm esse? Quid item Deus? Sine quo nihil est. Tam nihil esse sine ipso, quam nec ipse sine se potest. Ipse sibi ipse omnibus est. Ac per hoc quodammodo solus est ipse, qui suū ipsius est & omniū esse, Quid est Deus? Principium. Et hoc ipse de se respōsum dedit. Multa in rebus dicuntur principia, sed respectu posteriorū. Alioquin si ad aliquid præcedens respicias, ipsum potius principium dabis. Quamobrem si quæras verum simplēxque principium, inuenias oportet quod principium non habuerit. Ex quo vniuersum cœpit, ipsum profectò minime cœpit. Nam si cœpit, aliunde cœperit necesse est. A se enim cœpit nihil. Nisi forte quis putauerit, quod nō erat dare sibi potuisse vt esse inciperet, aut fuisse aliquid antequam esset. Quod vtrumque quia ratio non consentit, constat nihil sibimet extitisse principium. Quod verò aliud principium habuit † primum non fuit. Verum ergo principium nequaquam cœpit, sed totum ab ipso cœpit. Quid est Deus? Cui secula nec accesserunt, nec decesserūt, nec coęterna tamen. Quid est Deus? Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Ex quo omnia, creabiliter, nō seminabiliter. Per quem omnia, ne alium auctorem atque alium opificem arbitreris. In quo omnia, non quasi in loco, sed quasi in virtute. Ex quo omnia, tanquam vno principio auctore omniū. Per quem omnia, ne alterum inducatur principium artifex. In quo omnia, ne tertium inducatur locus. Ex quo omnia, non de quo, quia non est materia Deus. Efficiens causa est, causæ materialis: Fruſtra philosophi materiam quærunt, non eguit materia Deus. Non enim officinam quæsiuit, non artificem. Ipse per se, in se omnia fecit. Vnde? De nihilo. Nam si ex aliquo fecit, illud non fecit, ac per hoc nec omnia. Absit vt de sua incorrupta incorruptibilique substātia tam multa fecerit, etsi bona, corruptibilia tamē. Quæris si in ipso, omnia, ipse vbi? † Nihilo non minus inuenio. Quis capiat locus? Quæris vbi non sit? Ne hoc quidem dixerim. Quis sine Deo locus? Incomprehēsibilis est Deus: sed non parum apprehendisti, si hoc tibi de eo compertum est, quòd nusquam sit qui non clauditur loco, & nusquam non sit, qui non excluditur loco. Suo autem sublimi atque incomprehensibili modo, sicut omnia in ipso, sic ipse in omnibus est. Denique (sicut ait Euangelista) in mundo erat. Alias vero vbi erat antequam mundus fieret, ibi est. Non est quòd quæras vltra vbi erat: præter ipsum nihil erat. Ergo in seipso erat.

Can. 3. b

Exod. 3. d

Ioan. 8. d

† al. principium.

Rom. 11. d

† al. Nihil minus inuenio.

Ioan. 1. 4

Deus & simplex & trinus est. CAP. VII.

QVid est Deus? Quo nihil melius cogitari potest. Si approbas nō oportet assentiaris esse aliquid quod Deus sit & quod Deus nō sit. Hoc enim sine dubio melius. Quomodo non melius Deo, si Deus nō est, quod dat Deo vt sit? At melius illam diuinitatem qua dicunt Deum esse, non aliud quàm Deum esse fatemur. Non est ergo in Deo nisi Deus. Quid? inquiunt: Negas Deum habere diuinitatem? Non, sed quod habet, hoc est. Negas diuinitatem Deum esse? Non, sed nō alia quàm quæ ipse est. Aut si tu aliā inuenisti, adiuuet me trinitas Deus, aduersus illam tota me cōtumacia erigo. Quaternitas orbem disterminat, non signat deitatem. Deus trinitas est, Deus trium singula personarum. Si quartam diuinitatem adiicere placet. Interim ergo hanc quæ Deus non est, persuasi mihi minime adorādam. Puto quod & tu nempe dominū Deū tuum adorabis, & illi soli seruies. Gloriosa verò diuinitas, quæ sibi honorem non audeat arrogare diuinum. At melius quartum hoc omnino respuimus, quàm sine honore recipimus. Multa dicūtur esse in Deo, & quidem sane catholicéque sed multa vnum. Alioquin si diuersa putemus, non quaternitatem habueris, sed cētenitatem: Verbi causa: Dicimus magnum, bonum, iustum, & innumera talia: sed nisi omnia vnū in Deo & cum Deo consideres, habebis multiplicē Deum. Mihi vero non deest quod cogitem melius eiusmodi Deo tuo. Quæris quid? Mera simplicitas. Vero iudicio, natura simplex multiplici antefertur. Scio quòd ad hæc respōdere solent. Non multa, inquiūt, sed vnam tantùm diuinitatem quæ omnia illa sunt, Dèo vt sit cōferre asserimus. Asseritis ergo etsi non multiplicem, duplicem Deum & non ad merū simplex peruenistis, neque ad id quod melius cogitari non potest. Tam non est simplex quod vel vni fuerit obnoxiū formæ, quàm nec virgo vel vni cognita viro. Securus loquor, ne is quidē qui vel duplex est, erit meus. Habeo enim meliorem. Esto quòd hunc numeroso & multiplici anteponam, sed plane præ simplici sperno. Meus Deus ipse catholicè est. Tam non habet hoc & illud, quàm nō hæc & illa. Est qui est, non quæ est. Purus, simplex, integer, perfectus, constans sibi, nihil de temporibus, nihil de locis, nihil de rebus trahens in se, nihil ex se deponēs in eis, non habens quod ad numerum diuidat, non quæ colligat ad vnum. Vnum quippe est, sed nō vnitum. Non partibus constat, vt corpus: non affectibus distat, vt anima: non formis subsstat, vt omne quod factum & est: sed neque formæ, vt istis visum est. Magna laus videlicet Deo, vt se ab informitate vindicet, forma vna esse contentum. Hoc est dicere, cætera pluribus, Deum non nisi vni debere quod est. Quid? Cuius beneficio sunt quæ sunt, ipse pro suo esse alterius beneficio inclinabit? Laus ista (vt vulgo dicitur) blasphemiam valet. An non pluris est nullo indigere, quàm vno? Habe reuerentiam Deo, vt quod

Luc. 4. d

vt quod pluris est, illi tribuas. Si cor tuum vsque huc ascendere potuit, Deum tuum infra quomodo † collocabit? Ipse sibi forma, ipse sibi essentia est. In hoc interim gradu suspicio illum: & si alter potior appareret, illum potius darem. Nunquid verēdum ne cogitatio transuolet illum? Quantumcunque in altum proficiat, vltra est infra quod homo cogitare possit, altissimum quærere, ridiculum est: statuere, impium. Vltra, non citra quærēdus est. Ascende si adhuc potes ad cor altius, & exaltabitur Deus. Non est formatus Deus, forma est. Nō est affectus Deus, affectio est. Non est compositus Deus, merum simplex est. Et vt liquido noueris quid simplex dicā, idem quod vnum. Tam simplex Deus, quàm vnus est. Est autem vnus, & quomodo aliud nihil. Si dici possit, vnissim' est. Vnus est sol, quod non sit alter: vna luna, quòd æquè altera nō sit. Atque id quidem Deus, sed plus. Quid plus? Vnus est etiam sibi. Et hoc vis tibi declarari? Idem est semper, & vno modo. Non sic vnus sol, non sic vna luna, clamat vterque non esse se vnū sibi. Ille motibus, illa & defectibus suis. Deus autem non modo vnus sibi, & in se vnus est. Nihil in se nisi se habet. Non ex tempore alterationem habet, non in substantia alteritatem. Hinc de eo Boëtius. Hoc vere vnum, in quo nullus est numerus, nullum in eo aliud præter id quod est. Neque enim subiectum fieri potest, forma enim est. Compara huic vni omne quod vnum dici potest, & vnum non erit. Trinitas est, tamen Deus. Quid ergo? Destruimus quod dictum est de vnitate, quia inducimus trinitatem? Non, sed statuimus vnitatem. Dicimus patrem, dicimus filium, dicimus spiritum sanctum, non tamen tres Deos, sed vnū. Quid sibi vult iste (vt sic loquar) absque numero numerus? Si tria, quomodo non numerus? Si vnum, vbi numerus? Sed habeo, inquis, quid numerem, & quid non numerem. Substantia vna est, personę tres sunt. Quid mirum, quid vel obscurum in hoc? Nihil, si personæ seorsum à substantia cogitentur. Nunc verò cum tres illæ personæ illa substantia sint, & illa vna substātia tres illæ personæ, quis numerum neget? Nam vere tres sunt. Quis numeret tamen? Nam vere vnum sunt. Aut si tu facile explicatu id putas dicendo tres, dicito quid numerasti? Naturas? Vna est. Essentias? Vna est. Substantias? Vna est. Deitates? Vna est. Non hæc, sed personas numero, inquis. Quę non sint illa vna natura, illa vna essentia, illa vna substātia, illa vna diuinitas? Catholicus es, minime hoc dabis.

† al. collocabis.

Psal. 63. b

Boëtius.

Personarum pluralitatem in Deo faciunt proprietates, essentia tamen vna & simplex est. CAP. VIII.

PErsonarum proprietates, non aliud quàm personas, ipsāsque non aliud quam vnum Deum, vnā diuinam substātiam, vnam diuinam naturam, vnam diuinam & summam maiestatē fides catholica cōfitetur. Numera ergo, si potes, aut sine substātia personas, quę ipsa sunt: aut sine personis proprietates, quæ ipsæ sunt. Aut si diuidere quis conetur vel personas à substantia, vel proprietates à personis, nescio quomodo trinitatis se profiteri cultorem possit, qui in tantam rerum numerositatem excesserit. Dicamus itaque tres, sed non ad præiudicium vnitatis. Dicamus vnum, sed non ad confusionem trinitatis. Neq; enim nomina vacua sunt, nec absque significantia cassæ voces. Quærit quis quomodo illud quod catholicum esse dicimus, possit esse? Sufficiat ei tenere sic esse. Atque hoc non rationi perspicuum, nec tamen opinioni ambiguum, sed fidei persuasum. Sacramētum hoc magnum est, & quidem venerandū, non scrutandum. Quomodo pluralitas in vnitate, & hac vnitate, aut ipsa in pluralitate? Scrutari hoc temeritas est, credere pietas est, nosse vita, & vita æterna est. Vnde si operæ precium censes ô Eugeni, percurrat nunc consideratio multa vna, quò eminentia huius singularis vnius fiat cuidentior. Est vnitas quę collectiua potest dici, cum verbi causa multi lapides faciunt aceruum vnum. Est & vnitas constitutiua, cum multa membra vnum corpus, vel multæ partes vnum quodcunque totum constituunt. Est & cōiugatiua, qua fit vt duo iam nō duo sint, sed vna caro. Et est natiua, qua anima & caro vnus nascitur homo. Est vnitas potestatiua, qua homo virtutis non instabilis, non dissimilis, sed vnus sibimet semper nititur inueniri. Est consentanea, cum per charitatem multorū hominum est cor vnum, & anima vna. Est & votiua, cum anima votis omnibus adhærens Deo vnus spiritus est. Est & dignatiua vnitas, qua limus noster à Dei verbo in vnā assumptus est personam. Verùm hæc omnia quid ad illud summum, atque (vt ita dicam) vnicè vnum, vbi vnitatem cōsubstantialitas facit? Huic vni quoduis illorum si assimiles, etit quoquo modo vnum: si compares nullo. Igitur inter omnia quæ rectè vnum dicuntur, arcem tenet vnitas trinitatis, qua tres personæ vna subsstantia sunt. Secundo loco illa præcellit, qua econuerso tres substantiæ vna in Christo persona sunt. Porrò hæc & quæcunque alia dici vna possunt, summæ illius vnitatis imitatione, non comparatione, vna appellari vera sobriáque probat consideratio. Nec † abducimur ab hac vnitatis professione, assertione trium, cum in hac trinitate non recipiamus multiplicitatem, sicut nec solitudinem in vnitate. Quamobrem cum dico vnum, non me trinitatis turbat numerus, qui essentiam non multiplicat, non variat, nec partitur. Rursum cum dico tria, non me arguit intuitus vnitatis, quæ illa quæcunque tria seu illos tres, nec in confusionem cogit, nec in singularitatem redigit.

Medi vnius nouem.

† al. abdu-cimur.

Quemadmodum in Deo simplex natura est in tribus personis, sic contra in Christo plures naturæ in vnam personam coalescunt. CAP. IX.

IDem me sentire fateor & de illa vnitate cui secundum ab ista inter cætera vna honorem dedi. Dico in Christo verbum, animam, & carnem, sine confusione essentiarum vnam esse personā, & item absque præiudicio personalis vnitatis in sua numerositate manere. Nec negauerim hanc ad illud quoque genus vnitatis pertinere, qua anima & caro vnus est homo. Decuit quippe familiarius similiúsque cum hominis conuenire cōstitutione, quod pro homine constitutum est sacramentum. Decuit & cum summa quæ in Deo est & Deus est vnitate congruere, vt quomodo ibi tres personæ vna essentia, ita hic con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uenientissima quadam cõtratietate tres essentiæ sint G
vna persona. Videsne pulchrè inter vtramque vni-
tatem hanc collocari, in eo vtique qui cõstitutus est
1.Cor.6.a mediator Dei hominisq; homo Christus Iesus? Pul-
cherrima, inquam, cõuenientia, vt salutare sacramẽ-
tum cõgrua quadam similitudine ambobus respon-
deat, & saluanti videlicet & saluato. Ita hæc vnitas
duarum consistens media vnitatum, alteri succum-
bere, alteri præminere cognoscitur, quantum supe-
riore inferior, tantum inferiore superior. Tãtam de-
nique támque expressam vnionis vim in se præfert
ea persona in qua Deus & homo vnus est Christus, H
vt si duo illa de se inuicem prædices, non errabueris.
Deum videlicet hominem, & hominem Deum ve-
rè catholicéque pronuncians. Non autem similiter
vel carnem de anima, vel animam de carne, nisi ab-
surdissimè prędicas, etsi similiter anima & caro vnus
† al.potius. † al.& si valida. sit homo. Nec mirum si non æquè † potis anima sit
sua illa vitali, † etsi non parum valida intẽtione con-
nectere, atque suis affectibus astringere sibi carnem,
vt sibi diuinitas hominem illum qui prædestinatus
est filius Dei in virtute. Longa catena & fortis ad I
stringendum, diuina prædestinatio: ab æterno est
enim. Quid longius æternitate? Quid diuinitate po-
tentius? Inde est quòd nec morte incidente vllate-
nus intercidi hæc vnitas potuit, etsi carne & anima
ab inuicem separatis. Et fortassis hoc sensit ille qui
se indignum professus est soluere corrigiam calcea-
menti huius.

Parabolam quæ est apud Matthæum de tribus satis, Christi personæ accommodat.

CAP. X.

Mar.1.a Matt.13.d SEd & illa tria sata de euangelio mixta & fermen-
tata in panem vnũ, si quis ad hæc tria dixerit per-
tinere, non incongrue id mihi facere videbitur. Quã
bene ea mulier fermẽtauit, vt nec diuisione quidem
facta carnis & animæ, à carne vel anima verbum di-
uideretur? Mansit & in separatione inseparabilis vni-
tas. Nec enim quæ ex parte cõtigit separatio, potuit
vnitati præscribere, permanenti in totis tribus. Siue
coniunctis, siue disiunctis duobus, nihilo minus per-
seuerauit in tribus vnitas personalis. Æquè vnus L
Christus, vnáque persona, verbũ anima & caro, etiã
mortuo homine perduraut. In vtero virginis (vt
sentio ego) commixtio hæc & fermentatio facta est:
& ipsa mulier quæ miscuit, & fermentauit. Nam fer-
mentum non immerito fortasse dixerim fidem Ma-
riæ. Plane beata quæ credidit, quoniã perfecta sunt
in ea quæ dicta sunt ei à Domino. Perfecta autẽ non
Luc.1.c † al.esset. † essent, si quo minus iuxta verbum Domini esset
fermentatum totum, & perpetuo fermentatum, ser-
uans nobis tam in morte quàm in vita pariter vnum
atque integrum mediatorem Dei & hominum cum
† al. Aduerte in hoc. M
sua deitate hominem Iesum Christum. † Aduer-
tere est in hoc admirabili sacramento iuxta numerũ
satorum, miræ & decentissimæ distinctionis gradus,
nouum, antiquum, æternum. Nouum, animam, quæ
de nihilo tunc creata creditur, cum infusa. Antiquũ,
carnem quę à primo vsque homine (id est ex Adam)
traducta cognoscitur. Æternum, verbum quod ab
æterno patre coæternum illi genitum indubitata ve-
ritate asseritur. Et in his triplex (si diligenter aduer-
tas) diuinæ potentiæ genus, quod factum sit de nihi-
lo aliquid, de vetusto nouum, æternum beatúmque
de damnato & mortuo. Quid hoc ad nostram salu-
tem? Multum per omnem modum. Primũ quidem
quòd peccato redacti in nihilum, per hoc quodam-
modo iteratò creati sumus, vt simus initiũ aliquod
creaturæ eius. Deinde quòd ex vetusta seruitute in
libertatẽ filiorum Dei translati, in nouitate spiritus
ambulantes. Postremo quòd de potestate tenebra-
rũ vocati ad regnũ claritatis æternæ: in quo iam &
conſiderare nos fecit in Christo. Alieni sint à nobis
qui Christi à nobis carnem alienare conantur, nouã
creatam in virgine, & non de virgine sumptã, impiè
asserentes. Pulchrè propheticus spiritus longe antè
occurrit huic sententiæ, imò blasphemiæ impiorum:
Esaiæ.11.a Egredietur, inquiens, virga de radice Iesse, & flos de
radice eius ascẽdet. Dixisse poterat, & flos de virga,
sed maluit, de radice: vt vnde virgam, inde florem
duxisse originem demõstraret. Inde igitur sumpta
caro, vnde orta virgo: nec noua in virgine, quæ pro-
diit ex radice.

Prosequitur variam in Deo consideratione.

CAP. XI.

FOrte subſtomacharis si adhuc pergimus quære-
re quid est Deus, tum quia totiẽs iam quæsitum
est, tum quia diffidis inuentum iri. Dico tibi pater
Eugeni, solus est Deus qui frustra nunquam quæri
potest, nec cum inuenire non potest. Doceat te de
hoc experimentũ tuum, aut si non, experto credito,
non mihi, sed sancto, qui ait: Bonus es domine spe-
rãtibus in te, animæ quærẽti te. Quid ergo est Deus? Thren.3.c
Deus quid. Quod ad vniuersum spectat, finis. Quod ad electio-
nẽ, salus. Quod ad se, ipse nouit. Quid est Deus? Vo-
luntas omnipotens, beneuolentissima virtus, lumen
æternum, incommutabilis ratio, summa beatitudo,
creans mentes ad se participandum, viuificans ad
sentiendum, afficiens ad appetendum, dilatans ad
capiẽdum, iustificans ad promerendum, accendens
ad zelum, fœcundans ad fructum, dirigens ad æqui-
tatem, formans ad beneuolentiam, moderans ad sa-
pientiam, roborãs ad virtutem, visitans ad consola-
tionem, illuminans ad cognitionem, perpetuans ad
immortalitatem, implẽs ad felicitatem, circundans
ad securitatem.

Deus vt bonorum operum pius retributor est, ita quoque scelerum æquissimus vindex.

CAP. XII.

QVid est Deus? Non minus pœna peruersorum
quam humilium gloria. Est enim rationabilis
quædam æquitatis directio inconuertibilis atq; in-
declinabilis, quippe attingens vbique, cui illisa om-
nis prauitas conturbetur necesse est. Quidni in hanc
omne tumidum vel distortum impingat, & cõquas-
setur? Væ vniuerso quod obuium forte offenderit,
cedere nescia rectitudo. Nam & fortitudo est. Quid
iniquis voluntatibus tam contrarium & aduersum,
quam semper conari, impingere semper, & frustra?

Væ

Væ vniuerso quod obuium forte offenderit, cedere A
nescia rectitudo. Nam & fortitudo est. Quid iniquis
voluntatibus tam contrarium & aduersum, quam
semper conari, impingere semper, & frustra? Væ op-
positis voluntatibus, solam suæ profecto auersionis
referentibus pœnam. Quid tam pœnale, quàm sem-
per velle quod nunquam erit, & semper nolle quod
nunquam non erit? Quid tam damnatum, quã vo-
luntas addicta huic necessitati volendi nolendíque,
vt ad vtrumlibet iam sicut non nisi peruersè, ita non
nisi miserè moueatur? In æternum non obtinebit B
quod vult, & quod non vult, in æternum nihilo mi-
nus sustinebit. Dignè omnino, vt qui ad nihil affi-
citur vnquam quod deceat, ad nil vnquam quod li-
beat, euadat. Quid hoc facit? Rectus Dominus Deus
noster, qui & cum peruerso peruertitur. Nunquam
recto prauóque conueniet. Hæc enim sibi inuicem
Act.6.a aduersantur, etsi non inuicem lædant. Læsio alte-
rius est, absit vt Dei. Durum tibi est, inquit, contra
stimulum calcitrare: hoc est non stimulo durum, sed
Ioan.1.a calcitrãti. Est & turpium pœna Deus. Lux est enim.
Et quid tam inuisum obscœnis flagitiosísque men-
tibus? Profecto omnis qui male agit, odit lucem. C
Sed dico: Nunquid non poterunt declinare? Mini-
me omnino. Lucet vbique, etsi non omnibus. Deni-
que in tenebris lucet, & tenebræ eam non compre-
hendunt. Videt tenebras lux: cui hoc est videre,
Ioan.3.c Interserit obiter nonnulla de diuino iudicio. quod lucere, sed non vicissim à tenebris ipsa vide-
tur: quia tenebræ eam non comprehendunt. Et vi-
dentur ergo vt cõfundantur, & non vident ne con-
solentur: Nec modo à luce, & in luce videtur. A quo
vel à quibus? Ab omni vidente, vt pro multitudine
intuentium sit confusio multa. At nullus de tanta
numerositate spectantium molestior oculus, suo cu- D
iusque. Non est aspectus siue in cœlo, siue in terra,
quem tenebrosa conscientia suffugere magis velit,
Esaiæ 66.g minus possit. Non latent tenebræ vel seipsas. Se vi-
dent, quæ aliud non vident. Opera tenebrarum se-
quuntur illas, nec est quo se abscondant ab illis, ne
in tenebris quidem. Hic est vermis qui nõ moritur,
memoria præteritorum. Semel iniectus vel potius
innatus per peccatum, hæsit firmiter, nequaquam
deinceps auellendus. Nec cessat rodere conscientiã,
cáque pastus, esca vtique inconsumptibili, perpetuat
vitam. Horreo vermem mordacem, & mortem viu- E
acem. Horreo incidere in manus mortis viuentis,
& vitæ morientis. Hæc est secunda mors quæ nun-
† alias & Vermis conscientiæ indelebilis. quam peroccidit, † sed semper occidit. Quis det il-
lis semel mori, vt non moriantur in æternum? Qui
Luc.23.d dicunt montibus, cadite super nos: & collibus, ope-
rite nos, quid nisi mortẽ mortis beneficio aut finire
Apoc.9.c aut euadere volunt? Denique inuocabunt mortem,
ait, & non veniet. Intuere id clarius. Constat im-
mortalem animam esse, nec aliquando absque sua
memoria viuere, ne non animam aliquando esse cõ-
tingat. Itaque durante anima, durat & memoria. F
Sed qualis? Fœda flagitiis, horrida facinoribus, va-
nitate tumida, contemptu hispida & neglecta. Quæ
priora transierunt, & non transierunt. Transierunt
à manu, sed non à mente. Quod factum est, factum
non esse non potest. Proinde & si facere in tempo-
re fuit, sed feciſſe in sempiternum manet. Non tran-
sibit cum tempore, quòd tempora transit. In æternũ
ergo necesse est cruciet, quod perperam te egisse in
æternum memineris. Experiri erit hoc veritatem Psal.49.b
vocis illius: Arguam te, & statuam contra faciem
tuam. Dominus locutus est, cui omne aduersum, &
sibi aduersari necesse est, vt sit sera querela: O custos Iob.7.d
hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & fa-
ctus sum mihimetipsi grauis? Ita est, ô Eugeni, non
potest Deo esse contrarium quid, & sibimet cohæ-
rere: sed qui arguetur à Deo, arguetur & à seipso. Nõ
est sanè iam tunc quod aut veritatem dissimulet ra-
tio, aut rationis intuitum anima declinet membris
† aulsa corporeis, & in sese collecta. Quò enim † id † al. abrepta membris corporis in se collecta. valeat sopitis conclusísque in morte sensibus, per
quos vtique curiosius exire, & à se ire solebat in eam
quæ præterit mundi istius figuram? Vides turpibus
nihil deesse ad confusionem cum producentur spe-
ctaculum fieri Deo angelis, hominibus, sibiipsis? † declinare.
O quàm male mali omnes locati sunt, vtique oppo-
siti torrenti huic directæ æquitatis, & huic lumini
propalatæ veritatis † expositi. Nónne hoc est perpe- † al. oppositi Hier.17.
tuo tundi, perpetuóque confundi? Duplici contri-
tione, ait ille, contere eos Domine Deus noster.

De longitudine, latitudine, profundo & sublimitate quæ in Deo est disserit.

CAP. XIII.

QVid est Deus? Longitudo, latitudo, sublimitas,
& profundum. Quid inquis? Tenemus te qua-
ternitatis (quam abominatus es) professorem? Mi-
nime. Abominatus sum, & abominor. Visus sum pro
tulisse plura, sed vnum est. Vnus Deus signatus est
pro captu nostro, non pro suo statu. Diuisus est hic,
non ille. Voces diuersæ, semitæ multæ sed vnum
per eas significatur, vnus quæritur. Non diuisiones
subſtantiæ in quaternario isto expressæ sunt, non di-
mensiones quales in corporibus intuemur, non di-
stinctio personalis qualem in trinitate adoramus, nõ
numerus proprietatum qualem personis ipsis ineſſe
fatemur, etsi non aliud à personis. Alioquin hoc
singulum horum in Deo quod quatuor simul, hæc
quatuor ipsa quod singulum est. nobis autem quia
non possumus cum Deo simplicitate contendere,
dum contẽdimus apprehendere vnum occurrit ve-
luti quadruplicatum. Facit hoc speculum & ænig-
ma, per quod solum interim videre datur. Cum
autem videbimus facie ad faciem, videbimus sicuti
est. Nec enim iam tunc fragilis acies mentis nostræ
quantumlibet vehementer intendens, aliquatenus
resiliet, dissiliétve in suam pluralitatem. Colliget se-
se magis, adunabit, conformabitque vnitati illius,
vel potius vnitati illi, vt vna vni facies respondeat
faciei. Nempe similes ei erimus, quia videbimus 1.Ioan.3.a
eum sicuti est. Beata visio: ad quam merito suspira-
bat, qui ait: Exquisiuit te facies mea, faciẽ tuam do- Psal.26.c
mine requiram. Et quia adhuc inquærendo res est
interim ascendamus quadrigam istam, vtpote infir-
mi & imbecilles indigentes tali vehiculo, si forte vel
sic apprehendamus in quo apprehensi sumus: id
est, huius ipsius vehiculi rationem. Nam hoc mo-
nitum habemus ab ipso auriga, & primo currus hu-
ius exhibitore, vt studeamus comprehendere cum Ephes.3.d
omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, subli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitas, & profundum. Comprehendere dixit, non cognoscere: vt non curiositate contenti scientiæ, tota cura fructui inhiemus. Non in cognitione est fructus, sed in comprehensione. Alioquin scienti bonum, & non facienti (vt ait quidam) peccatum est ei. Et ipse Paulus alio loco: Sic currite, inquit, vt cõprehendatis. Quid sit comprehendere, inferius declarabo. Quid igitur est Deus? longitudo inquam. Quid ipsa? Æternitas. Hæc tam longa, vt nõ habeat terminum non magis loci quàm temporis. Est & latitudo. Et ipsa quid? Charitas. Quibus & ista terminis angustetur in Deo, qui nihil odit horum quæ fecerit? Denique solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Ergo & inimicos cõcludit sinus ille. Nec hoc quoque contentus, euadit in infinitum. Omnem nõ modo affectionem, sed & cognitionem excedit, adiiciẽte apostolo & dicente: Scire etiam supereminentẽ scientiæ charitatem Christi. Quid plus dicam? Æterna est. Nisi quod hoc plus forsitan est, quia æternitas est. Vides tantam esse latitudinem, quantam & longitudinem? Vtinam sic videas non tantam esse, sed ipsam id esse vnam quod alterum, non minus vnam quàm duas, nec plus duas quàm vnam. Deus æternitas, Deus charitas est: longitudo sine protensione, latitudo sine distensione. In vtroque pariter locales quidẽ excedit temporaléſque angustias, sed libertate naturæ, non enormitate substantiæ. Tali modo immensus est qui omnia fecit in mensura: & quamuis immensus, hic tamen modus & ipsius immensitatis. Quid item Deus? Sublimitas & profundum. In altero supra omnia, in altero † intra omnia. Liquet in deitate nusquam claudicare æqualitatem, stare eam vndiq; firmiter, constare immobiliter sibi. Sublime potentiam, profundum sapientiam † eius considera. Ex æquo & ista respondent sibi, dum & sublimitas inattingibilis, & profunditas æquè inscrutabilis cognoscatur. Paulo admirante & exclamante: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ illius! Libet & nos exclamare cum Paulo, horum vtrumq; intuentes in Deo, & cum Deo simplicissimam vnitatem. O sapientia potens, attingens vtique fortiter! O potentia sapiens, disponens omnia suauiter! Res vna, effectus multiplex, operationéſque diuersæ. Et illa vna res est longitudo propter æternitatem, latitudo propter charitatem, sublimitas propter maiestatem, profunditas propter sapientiam.

Isa. 4.d
1. Cor. 9.d
Sapien. 11.d
Matth. 5.g
Ephes. 3.d
† al. subter vel infra.
† al. esse Sublimitas Dei potentior est, profundum sapientia.
Rom. 11. d
Sapien. 8.a
ibidem.

Ostendit quo pacto prædicta secundum Apostolum comprehendere possimus.

CAP. XIIII.

NOuimus hæc. Num ideo & arbitramur nos cõprehendisse? Non ea disputatio comprehendit, sed sanctitas: si quomodo tamen comprehendi potest quod incomprehensibile est. At nisi posset, non dixisset apostolus: Vt comprehendamus cum omnibus sanctis. Sancti igitur comprehendunt. Quæris quomodo? Si sanctus es, comprehendisti & nosti. Si non: esto, & tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, & ipsa gemina, timor Domini sanctus, & sanctus amor. His perfectè affecta anima, veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, & ait: Tenui eum, nec dimittam. † Et timor quidem sublimi & profundo, amor lato longóque respondet. Quid tam timendũ quàm potestas, cui non potes resistere: quàm sapiẽtia, cui abscondi non potes? Poterat minus timeri Deus alterutro carens. Nunc autem perfectè oportet timeas illam, cui nec oculus deest omnia videns, nec manus potens omnia. Quid item tam amabile, quàm amor ipse quo amas, & quo amaris? Amabiliorem tamen iuncta † æternitas facit: quæ dum non excidit, foras mittit suspicionem. Ama igitur perseueranter & longanimiter, & habes longitudinem. Dilata amorem tuum vsque ad inimicos, & latitudinem tenes. Esto etiam in omni solicitudine timoratus, & sublime profundúmque apprehendisti. Aut si mauis quatuor æquè tuis diuinis quatuor respondere, facis hoc si stupes, si paues, si ferues, si sustines. Stupenda planè sublimitas maiestatis, pauenda abyssus iudiciorum, feruorem exigit charitas, æternitas perseuerantiam sustinendi. Quis stupet, nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pauet, nisi qui scrutatur profundum sapientiæ? Quis feruet, nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseuerat in amore, nisi qui æmulatur æternitatem charitatis? Nempe æternitatis quandam imaginem perseuerantia præ se fert. Denique sola est cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit dicente Domino: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et nunc aduerte in quatuor istis, contemplationis species quatuor. Prima & maxima contemplatio est admiratio maiestatis. Hæc requirit cor purgatum, vt à vitiis liberum, atque exoneratum peccatis, facilè ad superna leuet, interdum quoq; vel per aliquas morulas stupore & extasi suspensum teneat admirantem. Secunda autem necessaria est huic. Est enim intuens iudicia Dei. Quò sanè pauido aspectu dum vehementius concutit intuẽtem, fugat vitia, fundat virtutes, initiat ad sapiẽtiam, humilitatem seruat. Virtutum siquidem bonũ quoddam ac stabile fundamentum humilitas. Nempe si nutet, illa virtutum aggregatio nõ nisi ruina est. Tertia contemplatio occupatur vel potius ociatur circa memoriam beneficiorũ, & ne dimittat ingratum, solicitat memorantem ad amorem benefactoris. De talibus dicit propheta loquens ad Dominũ: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Quarta quæ retro sunt obliuiscens, in sola requiescit expectatione promissorum: quæ cum sit meditatio æternitatis (siquidem quę promittũtur, æterna sunt) longanimitatem alit, & perseuerantiæ dat vigorem. Puto iam facile est quatuor nostra hæc, quatuor illis apostoli adsignare, dum longitudinem comprehendit meditatio promissorum, latitudinem recordatio beneficiorum, sublimitatem contemplatio maiestatis, profundum inspectio iudiciorum. Quærendus adhuc fuerat, qui nec satis adhuc inuentus est, nec quæri nimis potest: at orando fortè quàm disputãdo dignius quæritur, & inuenitur facilius. Proinde is sit finis libri, sed non finis quærendi.

† al. Quid timor.
† al. charitas.
Mat. 10. c
Contemplationis quatuor species.
Psal. 144. b

Finit liber D. Bernardi de Consideratione, ad Eugenium.

IN

IN TRACTATVM DE Gratia & Libero arbitrio,

PROLOGVS.

DOmino Vvillelmo Abbati sancti Theodorici, frater Bernardus. Opusculum de Gratia & Libero arbitrio, quod illa qua scitis occasione nuper aggressus sum, eadem gratia adiuuante, peregi vt potui. Vereor autem ne aut grandia minus dignè locutus inueniar, aut pertractata à pluribus superfluò retractasse. Proinde legite illud primum, & si iudicatis, solus: ne si proferatur in medium, magis fortè scriptoris publicetur temeritas, quàm lectoris ædificetur charitas. Quod si palàm fieri vtile probaueritis, tunc si quid obscurius dictum aduertetis, quod in re obscura seruata congrua breuitate dici planius potuisset, non sit vobis pigrum aut emendare per vos, aut mihi resignare emendandum, si fraudari non vultis promissione illa Sapientiæ, quæ ait: Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Eccles. 24. c

DIVI BERNARDI TRACTATVS de Gratia, & Libero Arbitrio.

LOQVENTE me coram aliquando, & Dei in me gratiam commendãte, quòd scilicet ab ipsa me in bono & præuentum agnoscerem, & prouehi sentirem, & sperarem perficiendum: quid tu ergo (ait vnus ex circunstantibus) operaris, aut quid mercedis speras, vel præmij, si totum facit Deus? Quid enim, inquam, tu consulis? Da, inquit, gloriam Deo, qui gratis te præuenit, excitauit, initiauit: & vide dignè decætero quo te probes & perceptis beneficiis non ingratum, & percipiendis idoneum. Et ego, Bonum, inquam, consilium das, sed & si dederis posse teneri. Siquidem non est eiusdem facilitatis, scire quid faciẽdum sit & facere: quoniam & diuersa sunt, cæco ducatum, ac fesso præbere vehiculum.

Ioan. 9. c

Non quicunque ostendit viam, præbet etiam viaticum itineranti. Aliud illi exhibet qui facit ne deuiet, & aliud qui præstat ne deficiat in via. Ita nec quiuis doctor statim & dator erit boni quodcũque docuerit. Porrò duo mihi sunt necessaria, doceri, ac iuuari. Tu quidem homo rectè consulis ignorantiæ, sed (si verum sentit Apostolus) spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Imò verò qui mihi per os tuum ministrat consilium, ipse mihi necesse est ministret per spiritum suum adiutorium, quo valeam implere quod consulis. Ecce enim iam ex eius munere velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Sed nec aliquando me inuenturum confido, nisi qui dedit velle, det & perficere pro bona voluntate. Vbi ergo, ait, sunt merita nostra, aut vbi est spes nostra? Audi, inquã. Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Quid enim? Tu fortè putaueras tua te creasse merita, tua posse saluari iustitia, qui nec saltem Dominum Iesum dicere potes, nisi in Spiritu sancto? Istáne oblitus es quis dixerit: Sine me nihil potestis face-

Rom. 8. c
Rom. 7. c
Philip. 2. b
Tit. 3. b
1. Cor. 12. a
Ioan. 15. 4

re? Et neque currentis, neque volentis, sed Dei miserantis est? Quid igitur agit, ais, liberum arbitrium? Breuiter respondeo: Saluatur. Tolle liberum arbitrium, non erit quod saluetur. Tolle gratiam, non erit vnde saluetur. Opus hoc sine duobus effici non potest, vno à quo fit, altero cui vel in quo fit. Deus auctor est salutis, liberum arbitrium tantum capax, nec dare illam nisi Deus, nec capere valet nisi liberum arbitrium. Quod ergo à solo Deo, & soli datur libero arbitrio, tam absque consensu esse non potest accipientis, quàm absque gratia dantis. Et ita gratiæ operanti salutem, cooperari dicitur liberum arbitrium, dum consentit, hoc est, dum saluatur. Consentire enim saluari est. Proinde pecoris spiritus salutem huiusce modi minimè capit, eo quòd illi volũtarius cõsensus dedit, quo saluanti, videlicet Deo, placidè obtemperet, siue iubenti acquiescendo, siue pollicenti credendo, siue reddenti gratias agendo. Enimuerò aliud est voluntarius consensus, aliud naturalis appetitus. Posterior quippe nobis communis est cum irrationalibus, nec valet consentire spiritui, carnis irretitus illecebris. Et fortassis ipse est qui alio nomine ab Apostolo sapientia carnis appellatur, vbi ait: Sapientia carnis inimica est Deo, legi enim Dei non est subiecta, nec enim potest. Hunc ergo (vt dixi) communem habentes cum bestiis, cõsensus voluntarius nos discernit. Est enim habitus animi liber sui. Siquidem non cogitur, non extorquetur. Est quippe voluntatis, non necessitatis. Nec negat se nec præbet cuiquam, nisi ex volũtate. Alioquin si compelli valet inuitus, violentus est, non voluntarius. Vbi autem voluntas non est, nec consensus. Non enim est consensus, nisi voluntarius. Vbi ergo consensus, ibi voluntas. Porrò vbi voluntas, ibi libertas. Et hoc est quod dici puto liberum arbitriũ. Sed vt manifestius fiat quod dicitur, & competẽtius ad id quod volumus veniamus, paulò altius æstimo repetendum. In rebus naturalibus non idem est vita quod sensus, non sensus quod appetitus, nec ille quod consensus. Quod ex singulorum definitionibus clarius elucebit. Est enim in quolibet corpore vita, internus ac naturalis motus, vigens tantùm intrinsecus. Sensus verò vitalis in corpore motus, vigens & extrinsecus. Appetitus autem, naturalis vis in animante mouendis auidè sensibus attributa. Verùm consensus nutus est voluntatis spontaneus, vel certè (quod superius dixisse me memini) habitus animi liber sui. Porrò voluntas est motus rationalis, & sensui præsidens & appetitui. Habet sanè quocũque se voluerit semper rationem comitem, & quodammodo pedisequam: non quòd semper ex ratione, sed quod nũquam absque ratione moueatur, ita vt multa faciat per ipsam cõtra ipsam, hoc est, quasi per eius ministerium, contra eius consilium siue iudicium. Vnde est illud: Prudentiores sunt filij huius seculi filiis lucis in generatione sua. Et rursum: Sapientes sunt vt faciant mala. Neque enim prudentia seu sapientia inesse creaturæ potest vel in malo, nisi vtique per rationem. Est verò ratio data voluntati vt instruat illam, non destruat. Destrueret autem, si necessitatem ei vllam imponeret, quo minus liberè pro arbitrio sese volueret, siue in malum consentiens appetitui, aut nequam spiritui, vt si ani-

Rom. 8. d
Luc. 16. i
Hier. 4. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

malis,nõ percipiens,vel certè & perſequens ea quæ G
1.Cor.2.d ſunt ſpiritus Dei:ſiue ad bonum gratiam ſequens,&
fiat ſpiritualis, quæ omnia diiudicans ipſa minimè
Ibidem. iudicetur.Si,inquam,horum quodlibet prohibente
ratione voluntas non poſſet, voluntas iam non eſ-
ſet.Vbi quippe neceſſitas, iam non voluntas.Quòd
ſi ex neceſſitate, & abſque conſenſu propriæ volun-
tatis mala bonáve fieri poſſent, rationalis creatura
aut miſera profectò eſſe nulla ratione deberet, aut
beata penitus eſſe non poſſet: cui nimirum in vtra-
uis parte id deeſſet, quod ſolùm in ea miſeriæ ſiue
beatitudinis capax eſt,id eſt,voluntas.Cętera ſiqui- H
dem quæ ſuprà memorata ſunt,vita,ſenſus,vel appe
titus,nec miſerum per ſe faciunt, nec beatum. Alio-
quin & arbores ex vita, & pecudes etiam ex reliquis
duobus, vel miſeriæ poſſent eſſe obnoxiæ, vel ido-
neæ beatitudini,quod omnino impoſſibile eſt.Cõ-
munem itaque habentes vitam quidem cum arbo-
ribus,ſenſum verò & appetitum,& æquè vitam cum
pecoribus,id quod dicitur voluntas,nos abvtriſque
diſcernit. Cuius voluntatis conſenſus (vtique volũ-
tarius non neceſſarius) dum aut iuſtos probat,aut
iniuſtos,etiam meritò beatos facit vel miſeros. Is er- I
go talis conſenſus ob voluntatis inamiſſibilem li-
bertatem, & rationis quod ſemper ſecum portat &
vbique, indeclinabile iudicium,nõn incongruè di-
citur (vt arbitror) liberũ arbitriũ, ipſe liber ſui, pro-
pter voluntatem: ipſe iudex ſui, propter rationem.
Et meritò libertatemcomitatur iudicium,quoniam
quidem quod liberum ſui eſt, profectò vbi peccat,
ibi ſe iudicat. Eſt autem iudicium, quia iuſtè profe-
ctò ſi peccat,patitur quod nolit, qui non peccat niſi
velit. Cæterùm quod ſui liberum non eſſe cogno-
ſcitur, quo pacto vel bonum ei, vel malum imputa- K
tur? Excuſat nempe vtrunque neceſſitas. Porrò vbi
neceſſitas, ibi libertas non eſt: vbi libertas non eſt,
nec meritum,ac per hoc nec iudicium. Excepto ſa-
nè per omnia originali peccato,quod aliam conſtat
habere rationem. Decætero quicquid hanc non ha-
bet voluntarij cõſenſus libertatem, proculdubio &
merito caret & iudicio. Proinde vniuerſa quæ ſunt
hominis præter ſolam voluntatem,ab vtroque libe-
ra ſunt,quia ſui libera non ſunt. Vita,ſenſus,appeti-
tus,memoria, ingenium, & ſi qua talia ſunt, eo ipſo
ſubiacent neceſſitati, quo non planè ſubdita ſunt L
voluntati. Ipſam verò quia impoſſibile eſt de ſeipſa
ſibi non obedire (nemo quippe aut non vult quod
vult, aut vult quod non vult) etiam impoſſibile eſt
ſua priuari libertate. Poteſt quidem mutari volũtas,
ſed non niſi in aliam voluntatem, vt nũquam amit-
tat libertatẽ.Tam ergo non poteſt priuari illa,quàm
nec ſeipſa.Si poterit homo aliquando aut nihil om-
nino velle,aut velle aliquid,& non voluntate,pote-
rit & carere libertate volũtas. Hinc eſt quod inſanis
vel infantibus, itémque dormientibus, nihil quod M
faciunt vel bonumvel malum imputatur:quia nimi-
rum ſicut ſuæ non ſunt compotes rationis, ſic nec
vſum retinent propriæ volũtatis, ac per hoc nec iu-
dicium libertatis. Cùm igitur voluntas nil liberum
habeat niſi ſe,meritò non iudicatur niſi ex ſe. Siqui-
dem nec tardum ingenium, nec labilis memoria,
nec inquietus appetitus,nec ſenſus obtuſus,nec vita
languens,reum per ſe ſtatuunt hominem, ſicut nec
contraria innocentem,& hoc nõ ob aliud, niſi quia
hæc neceſſariè ac præter voluntatem poſſe proue-
nire probantur. Sola ergo voluntas, quoniam pro
ſui ingenita libertate aut diſſentire ſibi,aut præter ſe
in aliquo conſentire,nulla vi, nulla cogitur neceſſi-
tate:non immeritò iuſtam vel iniuſtam,beatitudine
ſeu miſeria dignam ac capacem creaturam conſti-
tuit, prout ſcilicet iuſtitiæ iniuſtitiæve conſenſerit.
Quapropter huiuſmodi voluntarium liberúmque
conſenſum, ex quo & omne ſui (ex his quæ prædi-
cta ſunt) conſtat pendẽre iudicium: puto non incõ-
gruè,vt ſuprà definiuimus,eſſe quod ſolet liberũ ar-
bitrium appellari, vt liberum referatur ad voluntа-
tem, arbitrium ad rationem. Sed ſanè liberum, non
illa libertate de qua dicit Apoſtolus: Vbi ſpiritus 2.Cor.3.d
Domini,ibi libertas. Eſt enim illa libertas à pecca- Rom.6.d
tõ,ſicut alibi dicit: Cùm enim ſerui eſſetis peccati, Ibidem.
liberi fuiſtis iuſtitiæ. Nunc autem liberati à pecca-
to,ſerui autem facti Deo, & habetis fructũ veſtrum
in ſanctificationem,finem verò vitã æternam. Quis
verò in carne peccati à peccato ſibi vindicat liber-
tatem?Hac ergo libertate merito nequaquam dictũ
arbitror liberum arbitrium.Eſt item libertas à miſe-
ria,de qua idem Apoſtolus: Et ipſa, inquit,creatura Rom.8.d
liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem
gloriæ filiorum Dei.Sed nunquid & iſtam ſibi quiſ-
piam in hac mortalitate præſumit? Et hac itaque li-
berum nominari arbitrium, non immeritò abnui-
mus.Eſt verò quam magis ei congruere arbitror li-
bertatem, quam dicere poſſumus à neceſſitate, eo
quòd neceſſarium voluntario contrarium eſſe vi-
deatur. Siquidem quod ex neceſſitate fit, non iam
ex voluntate, & econuerſo ſimiliter. Cùm igitur
prout interim potuit occurrere nobis,triplex ſit no-
bis propoſita libertas,à peccato, à miſeria,à neceſſi-
tate: hanc vltimo loco poſitam contulit nobis in
conditione natura,in primam reſtauramur à gratia,
media nobis reſeruatur in patria. Dicatur igitur pri-
ma libertas naturæ, ſecunda gratiæ, tertia vitæ vel
gloriæ. Primo nempe in liberam voluntatem,ac vo-
luntariam libertatem conditi ſumus nobilis Deo
creatura. Secundo reformamur in innocẽtiam, no-
ua in Chriſto creatura. Tertio ſublimamur in glo-
riam,perfecta in ſpiritu creatura. Prima ergo liber-
tas habet multum honoris, ſecunda plurimum etiã
virtutis,nouiſſima cumulum iucunditatis. Ex prima
quippe præſtamus cæteris animantibus: in ſecunda
carnem,per tertiam mortem ſubiicimus. Vel certè
ſicut in prima ſubiecit Deus ſub pedibus noſtris o-
ues & boues & pecora campi:ita quoque per ſecun-
dam ſpirituales beſtias huius aëris (de quibus dici-
tur: Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi) pro- Pſal.73.d
ſternit æquè & conterit ſub pedibus noſtris, in vl-
timo tandem nos ipſos nobis plenius ſubmiſſurus
per victoriam corruptionis & mortis, quando ſci-
licet nouiſſima die deſtruens mors, & non tranſi-
bimus in libertatem gloriæ filiorum Dei. Qua li-
bertate Chriſtus nos liberabit, cùm nos vtique
tradet regnum Deo & patri. De hac enim & item Ioan.8.c
de illa quam diximus à peccato, puto quòd Iudæis
aiebat: Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis.
Liberum arbitrium liberatore indigere ſignifica-
bat, ſed planè qui illud liberaret non à neceſſi-
tate,

tate,quam voluntatis eſſe penitus non nouerat, ſed A
à peccato,in quod tam liberè quàm voluntariè cor-
ruerat:ſimúlque à pœna peccati, quã incautum in-
currerat,inuitúmque ferebat.Quo vtroque malo li-
Pſal.87.a berari omnino non poterat, niſi per illum qui ſolus
hominum factus eſt inter mortuos liber, liber vide-
licet à peccato inter peccatores. Solus namque in-
1.Pet.2.d ter filios Adam libertatem ſibi vindicat à peccato,
qui peccatum non fecit,nec inuentus eſt dolus in o-
Ioan.10.d re eius.Porrò & à miſeria quæ eſt pœna peccati, ha-
buit nihilo minus libertatem, ſed potẽtia,non actu.
Eſai.52.b Nemo quippe tollebat animam eius ab eo, ſed ipſe
Galat.4.a ponebat eam. Denique teſte Propheta, oblatus eſt B
quia ipſe voluit: ſicut & cùm voluit natus ex mulie-
re,factus ſub lege: vt eos qui ſub lege erant redime-
ret.Fuit itaque & ipſe ſub lege miſeriæ, ſed fuit quia
voluit, vt liber inter miſeros & peccatores vtrum-
que iugum fraternis à ceruicibus exueret. Habuit
itaque totas tres libertates, primã ex humana ſimul
& diuina natura,reliquas ex diuina potentia. Quarũ
duas poſteriores vtrum & primus homo in paradi-
ſo habuerit, vel quomodo & quatenus eas habue-
rit,poſtea videbimus.Hoc autem indubitanter ſciẽ- C
dum,vtramque plenam ac perfectam perfectis ineſ-
ſe animabus carne ſolutis,cum Deo pariter & Chri-
ſto eius atque angelis ſupercœleſtibus. Nam ſanctis
animabus, etſi needum corpora receperunt, deeſt
quidem de glorja, ſed nihil prorſus ineſt de miſeria.
Verùm libertas à neceſſitate, æquè & indifferenter
Deo, vniuerſæque tam malæ quàm bonæ rationali
conuenit creaturæ. Nec peccato nec miſeria amit-
tur vel minuitur,nec maior in iuſto eſt quàm in pec-
catore,nec plenior in angelo quã in homine. Quo-
modo namque ad bonum conuerſus per gratiam D
humanæ voluntatis conſenſus, eò liberè bonum,&
in bono liberum hominem facit, quò voluntarius
efficitur,non inuitus pertrahitur:ſic ſponte deuolu-
tus in malũ, in malo nihilo minus tam liberũ quàm
ſpontaneum conſtituit ſua vtique volũtate ductum,
non aliunde coactum vt malus ſit. Et ſicut cœleſtis
angelus,aut etiam Deus ipſe permanet liberè bonus
propria videlicet voluntate, non aliqua extrinſeca
neceſſitate:ſic profectò diabolus ęquè liberè in ma-
lum & corruit,& perſiſtit,ſuo vtique voluntario nu-
tu,non alieno impulſu. Manet ergo libertas volun- E
tatis,vbi etiam fit captiuitas mentis, tam plena qui-
dem in malis,quàm & in bonis,ſed in bonis ordina-
tior. Tam integra quoque pro ſuo modo in creatu-
ra quàm in creatore,ſed in illo potentior.Quod au-
tem homines ſolent conqueri,&dicere: Volo habe-
re bonam voluntatem,& non poſſum: nequaquam
huic præſcribit voluntatis libertati,vt quaſi vim aut
neceſſitatem in hac parte patiatur voluntas, ſed pla-
nè illa libertate quæ dicitur à peccato, ſe carere te-
ſtantur. Nam qui vult habere bonam voluntatem,
probat ſe habere voluntatem. Non enim vult habe-
re bonam,niſi per voluntatem. Quod ſi volũtatem, F
& libertatem: ſed libertatem à neceſſitate, nõ à pec-
cato. Nempe vt non valeat cùm velit habere bonã,
ſentit quidem ſibi deeſſe libertatem,ſed profectò li-
bertatem à peccato,quo vtique dolet premi nõ pe-
rimi voluntatem. Quamquam iam proculdubio vt-
cũque bonam habet,vbi habere vult. Bonum quip-
pe eſt quod vult.Nec poſſet bonum velle, niſi bona
voluntate:ſicut nec velle malum,niſi mala voluntа-
te. Cùm bonum volumus, bona eſt voluntas: cùm
malum,mala voluntas. Vtrobique voluntas,& vbi-
que libertas, cedit ſiquidem voluntati neceſſitas.
Cùm autem non valemus quod volumus, ſentimus
quidem ipſam quodammodo libertatem peccato
eſſe captiuam,vel miſeram, non tamen amiſſam. Ex
hac ergo tantum libertate qua liberum eſt voluntati
ſeipſam iudicare, vel bonam ſi bono: vel malam, ſi
malo conſenſerit, quippe quæ in neutro niſi certè
volendo conſentire ſe ſentit,liberum arbitrium cre-
dimus nominari. Nam ex illa quæ dicitur à pecca-
to,cõgruentius forſitan liberum conſilium, & item
ex illa quæ dicta eſt à miſeria, liberum potius com-
placitum poſſet dici quàm liberũ arbitrium. Arbi-
triũ quippe iudiciũ eſt. Sicut verò iudicij eſt diſcer-
nere quod liceat, quod non liceat: ſic profectò cõ-
ſiliis probare quod expediat,vel non expedit:ſic cõ-
placiti quoque experiri quod libeat, vel non libeat.
Vtinam tam liberè nobis conſuleremus,quàm libe-
rè de nobis iudicamus: vt quemadmodum liberè
per iudiciũ licita illicitáque decernimus, ita per cõ-
ſilium & licita tanquam commoda nobis eligere, &
illicita tanquam noxia reſpuere liberum haberemus.Iam enim non ſolùm liberi arbitrij,ſed & libe-
ri proculdubio conſilij, ac per hoc & à peccato li-
beri eſſemus.Sed quid ſi totum,ſolúmque quod ex-
pediret,vel liceret,etiam liberet? Nónne liberi quo-
que eſſe complaciti meritò diceremur, quippe qui
ab omni proinde quod diſplicere poteſt, hoc eſt, ab
omni nos miſeria liberos ſentiremus? Nunc autem
autem cùm multa per iudicium vel admittenda vel
omittenda eſſe decernamus, quæ tamen per conſi-
lium nequaquam pro iudicij rectitudine aut eligi-
mus,aut contemnimus:rurſúmque non omnia quæ
tanquam recta & commoda conſultè obſeruamus,
etiam vt beneplacita libenter amplectimur, ſed in-
ſuper quaſi dura ac moleſta vix æquanimiter ferre
perduramus, liquet quia liberum nec conſilium ha-
bemus, nec cõplacitum. Alia quæſtio eſt,ſi vel ante
peccatum in primo homine habuimus, quod loco
ſuo diſcutietur. Certiſſimè autem habituri ſumus,
cùm Deo miſerante obtinebimus quod oramus.
Fiat volũtas tua ſicut in cœlo & in terra. Hoc nam- Matt.6.b
que complebitur,quando id quod nunc cunctæ paſ
ſim rationali (vt iam dictum eſt) creaturæ commu-
ne videtur, liberum ſcilicet à neceſſitate arbitrium:
erit etiam in electis hominibus,vti iam in ſanctis eſt
angelis, & cautum à peccato, & tutum à miſeria:
probantibus tandem triplicis libertatis fœlici ex-
perientia, quæ ſit bona voluntas Dei,ac beneplacẽs Rom.12.a
& perfecta.Quod quia necdum eſt,ſola interim ple-
na integráque manet in hominibus libertas arbi-
trij.Nam libertas conſilij ex parte tantùm,& hoc in Galat.5.d
paucis ſpiritualibus, qui carnem crucifixerunt cum Rom.6.b
vitiis & concupiſcentiis: quatenus iam non regnet
peccatum in eorum mortali corpore, porrò vt non
regnet,libertas facit conſilij.Vt tamen non deſit ex
integro,captiuitas eſt liberi arbitrij.Cùm autem ve-
nerit quod perfectum eſt, tunc euacuabitur quod 1.Cor.13.b
ex parte eſt: hoc eſt, cùm plena fuerit libertas con-
ſilij, nulla iam erit captiuitas arbitrij. Et hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

est quod quotidie petimus in oratione, cùm dici- G
Matth.6.b mus Deo adueniat regnũ tuum. Regnum hoc nec-
dum ex toto peruenit in nos. Quotidie tamen pau-
2.Cor.4.d latim aduẽtat, sensimque in dies magis ac magis di-
latat terminos suos: in his dum taxat quorũ per Dei
adiutorium interior homo renouatur de die in diẽ.
Inquantum ergo regnum gratię dilatatur, intantum
peccati potestas minuitur. In quantum verò minus
est adhuc propter corpus mortis quod aggrauat a-
nimam, & ob necessitatem terrenæ inhabitationis
vtique deprimentis sensum multa cogitantem: ne-
cesse habent etiam qui perfectiores in hac mortalita- H
Iaco.3.a te videntur, confiteri & dicere: In multis offendi-
1.Ioan.1.c mus omnes: & si dixerimus quia peccatum non ha-
bemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non
Matth.6.b est. Quapropter errant & ipsi sine intermissione di-
centes: Adueniat regnum tuum. Quod non erit vel
in ipsis cõsummatum, quousque peccatum non so-
lùm non regnet in eorum mortali corpore, sed nec
sit omnino, nec esse possit in immortali iam corpo-
re. Iam de libertate complaciti in hoc seculo nequã
quid dicemus, vbi vix sufficit dici malitia sua: vbi o-
Rom.8.d mnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc: I
vanitati nimirum subiecta, non volens: vbi vita ho-
Iob.7.a minis tentatio est super teram: vbi viri quoque spiri-
Rom.8.d tuales qui primitias spiritus iam acceperũt, ingemi-
scunt & ipsi intra semetipsos expectãtes redemptio-
nem corporis sui? Nunquidnam inter ista locus vl-
lus est huiusce modi libertati? Quid, inquam, liberũ
nostro relinquitur complacito, vbi totum occupare
videtur miseria? Neque enim vel innocentia seu iu-
stitia quemadmodum à peccato, ita etiam à miseria
tutæ esse hic poterunt vbi iustus exclamat: Infœlix K
Rom.7.d ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hu-
Psal.41.c ius? Et item: Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes
die ac nocte. Vbi noctes diésque in mœrore conti-
nuantur, nullum profectò temporis spatium cõpla-
2.Tim.3.c cito vacuum relinquitur. Denique qui piè volũt vi-
Ezech.9.c uere in Christo, ipsi magis persecutionem patiun-
tur, quoniam iudicium à domo Dei incipit. Quod
& præcepit: A meis, inquiens, incipite. Sed etsi non
virtus, vitium forte in tuto est, & aliqua interim ex
Prou.2.c parte frui potest complacito, cauere miseriam? Ab-
sit. Nam qui lætantur cùm malefecerint, & exultant L
in rebus pessimis: tale est quod faciũt, quale cùm ri-
dent phrenetici. Nulla autem verior miseria, quàm
falsa lætitia. Denique intantum miseria est quod vi-
Eccle.7.a detur fœlicitas in hoc seculo, vt Sapiens dicat: Me-
lius est ire ad domum luctus, quàm ad domum con-
uiuij. Est quidem in bonis corporis nonnulla iucun-
ditas, videlicet in edendo, bibendo, calefaciendo,
cæterisque talibus fomentis vel tegumentis carnis.
Sed nunquid vel ista vacant aliquatenus à miseria?
Bonus est panis, sed esurienti. Potus delectat, sed si-
tientem. Denique saturato cibus potúsque iam ne-
quaquam sunt grata, sed grauia. Tolle famem, & pa-
nem non curabis. Tolle sitim, & lympidissimũ fon-
tem, ac si paludem respicies. Similiter vmbram non
quærit nisi æstuans. Solem non curat nisi algens, si-
ue caligans. Alioquin nihil horũ libebit, si non præ-
cesserit vrgens necessitas. Quæ si perfectè tollatur è
rebus: statim in tædium atque molestiam conuerte-
tur ipsa quoque quæ videtur in his esse iucunditas.

Fatendum igitur & in hac parte, omne quod præ-
sentis vitæ est, occupare miseriam: nisi quòd in tri-
bulationibus continuis grauiorum laborum leuio-
res vtique sunt qualescunque consolationes: & dum
fortè pro tempore ac rerum euentibus vicissim sibi
grauia leuiáque succedunt, minorum experientia, a-
liqua miseriæ videtur interpolatio: vt dum aliquan-
do post experta plura grauissima in minus fortè mo
lesta euaditur, fœlicitas putetur. An tamen fatendũ
est eos qui per excessum cõtemplationis rapti quã-
doque in spiritu quantulumcunque de supernæ fœ-
licitatis dulcedine degustare sufficiunt, totiens esse
liberos à miseria, quotiens sic excedunt? Hi planè
(quod negandum non est) etiam in hac carne (rarò
licet raptimque) complaciti libertate fruuntur: qui
cum Maria optimam partem elegerunt, quæ nõ au-
ferretur ab eis. Qui autem iam tenent quod auferen-
dum non est, experiuntur vtique quod futurum est.
Sed quod futurum est, fœlicitas est. Porrò fœlicitas
& miseria eodem tempore simul esse non possunt.
Quotiés igitur per spiritum illam participant, totiés
istam non sentiunt. Itaque in hac vita soli contem-
platiui possunt vtcunque frui libertate complaciti,
& hoc ex parte, & parte satis modica, vicéque rariss-
sima. Porrò libertate consilij fruuntur etiam quili-
bet iusti: ex parte quidem, sed non modica. Cæterũ
libertas arbitrij (vt suprà liquidò apparuit) cunctis
pariter ratione vtentibus conuenit: non minor quã-
tum in se est in malis, quàm in bonis: tã plena in hoc
seculo, quàm & in futuro. Sed & hoc apertè mon-
stratum esse puto quòd hæc ipsa tamen libertas tan-
diu quodammodo captiua tenetur, quandiu illam
duæ aliæ libertates minimæ aut minus plenæ comi-
tantur: nec aliunde noster ille defectus venit, de quo
Galat.5.d Apostolus: Vt non quæcunque vultis, ait, illa facia-
tis. Velle siquidem inest nobis ex libero arbitrio, nõ
etiam posse quod volumus. Non dico velle bonum,
aut velle malum, sed tantum velle. Velle enim bo-
num, profectus est: velle malum, defectus. Velle ve-
rò simpliciter ipsum est quod vel proficit vel deficit.
Porrò ipsum vt esset, creans gratia fecit. Vt profi-
ciat, saluans gratia facit. Vt deficiat, ipsum se deiicit.
Itaque liberum arbitrium nos facit volentes, gratia
beneuolos. Ex ipso nobis est velle, ex ipsa bonũ vel-
le. Quemadmodum namque aliud est timere simpliciter, aliud timere Deum, & aliud amare simpliciter, aliud est amare Deum, quippe timere & amare simpliciter quidem prolata, affectiones, cum additamento autem virtutes significãt: ita quoque aliud est velle, aliud velle bonum. Simplices nempe affectiones insunt naturaliter nobis, tanquam ex nobis, additamenta ex gratia. Nec aliud profectò est nisi quòd gratia ordinat quas donauit creatio, vt nil aliud sint virtutes nisi ordinatæ affectiones. Scriptum est de quibusdam, quòd illic trepidassent timore, vbi non erat timor. Timor fuit, sed inordinatus. Ordinare illum volebat Dominus in discipulis, cùm diceret: Ostendam vobis quem timere debeatis. Et Dauid: Venite, ait, filij audite me, timorẽ Domini docebo vos. Item de amore inordinato arguebat homines qui dicebat: Ego lux veni in hũc mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Idcircò postulat sponsa in Canticis, dicens:

Psal.13.b
Luc.12.a
Psal.33.c
Ioan.3.c

Cant.1.a dicens: Ordinate in me charitatem. Similiter quo- A
Mar.10.f que de inordinata voluntate arguebantur, quibus
dicebatur: Nescitis quid petatis. Sed ad lineam re-
Ibidem. ctitudinis edocti sunt distortam reducere voluntatem, cùm audierunt: Potestis bibere calicem quem
Matth.26.c ego bibiturus sum? Et tunc quidem verbo, sed post-
modum etiam exemplo voluntatem ordinare do-
cebat, cùm orans instante passione vt transferretur
ab eo calix, statim subiiceret, verumtamen nõ quod
ego volo, sed quod tu vis. A Deo igitur velle, quo-
modo & timere, quomodo & amare, accepimus in
conditione naturæ, vt essemus aliqua creatura. Vel- B
le autem bonum, quomodo & timere Deum, quo-
modo & amare Deum, accipimus in visitatione gra-
tiæ, vt simus Dei creatura. Creati quippe quodam-
modo nostri in liberam voluntatem, quasi Dei effi-
cimur per bonam voluntatem. Porrò bonam facit,
qui liberam fecit, & ad hoc bonam, vt simus initium
aliquod creaturæ eius: quoniam expedit profectò
nobis magis omnino non fuisse, quàm nostros per-
manere. Nam qui voluerũt sui esse, vtique sicut dij,
scientes bonum & malum: facti sunt non tantùm
iam sui, sed & diaboli. Itaque libera voluntas nos fa- C
cit nostros, mala diaboli, bona Dei. Ad hoc pertinet
2.Tim.2.e quod dicitur: Nouit Dominus qui sunt eius. Nam
Matth.25.b illis qui eius non sunt, Amen dico vobis, inquit, ne-
scio vos. Dum ergo per malam voluntatem sumus
diaboli, quodammodo interim non sumus Dei: si-
cut cùm per bonam voluntatem efficimur Dei, de-
Matt.16.c sinimus iã esse diaboli. Nemo siquidem potest duo-
bus dominis seruire. Cæterùm siue Dei simus, siue
diaboli, non tamen similiter desinimus esse & no-
stri. Manet quippe vtrobique libertas arbitrij, per D
quam maneat & causa meriti; quatenus meritò vel
puniamur mali, quod tanquam liberi ex propria vo-
luntate efficimur, vel glorificemur boni, quod nisi
æquè voluntarij esse non possumus. Sanè diabolo
nostra nos mancipat voluntas, non ipsius potestas.
Deo subiicit eius gratia, non nostra voluntas. No-
stra quippe voluntas bona (quod fatẽdum est) à bo-
no Deo creata, perfecta tamen non erit quousque
suo creatori perfectè subiecta sit. Absit tamen vt ipsi
sui ipsius perfectionem, Deo autem tantùm creatio-
nem tribuamus: cùm longè nimirum melius sit esse
perfectam, quàm factam, & dictu ipso nefas videa- E
tur, Deo quod minus, nobis quod excellentius sit
Rom.7.e attribuere. Sentiens denique Apostolus quid ex na-
tura esset, quid ex gratia expectaret, aiebat, Velle ad-
iacet mihi, perficere non inuenio. Sciebat profectò,
velle quidem sibi inesse ex libero arbitrio: sed vt i-
psum vel perfectum haberet, gratiam se habere ne-
cessariam. Si enim velle malum, defectus quidem est
voluntatis: vtique bonum velle, profectus eiusdem
erit: sufficere verò ad omne quod volumus bonum,
ipsius perfectio. Vt ergo velle nostrum, quod ex li- F
bero arbitrio habemus, perfectum habeamus, du-
plici gratiæ munere indigemus, & verò videlicet sa-
pere, quod est voluntatis ad bonũ conuersio: & ple-
no etiam posse, quod est eiusdem in bonum confir-
matio. Porrò perfecta conuersio est ad bonum, vt
nil libeat nisi quod deceat vel liceat: perfecta in bo-
no confirmatio, vt nil desit iam quod libeat. Tunc
demùm perfecta erit voluntas, cùm plenè fuerit bo-
na, & bene plena. Habet siquidem duplex in se bo-
num ab initio sui. Vnũ quidem generale ex sola crea-
tione, quòd à bono scilicet Deo non potuit creari Gen.1.d
nisi bona: secundum quod vidit Deus cuncta quæ
fecerat, & erant valdè bona. Alterum speciale ex li-
bertate arbitrij, in qua ad imaginẽ vtique ipsius qui
creauit, est condita. Quòd si duobus his bonis acce-
dat & tertium, cõuersio scilicet ad creatorem, repu-
tabitur non immeritò perfectè bona. Bona nimirũ
in vniuersitate, melior in suo genere, optima ex sui
ordinatione ad Deum. Est autem ordinatio omni-
moda conuersio voluntatis ad Deum, & ex tota se
volũtaria deuotáque subiectio. Huic verò tam per-
fectæ iustitiæ debetur, imò iungitur gloriæ plenitu-
do, quia sic se comitãtur duo ista, vt nec iustitię pos-
sit haberi perfectio nisi in plena gloria, nec gloriæ
plenitudo absque perfecta iustitia. Meritò denique
talis iustitia non erit sine gloria, cum gloria vera nõ
Matth.5.a sit nisi de tali iustitia. Vnde rectè dicitur: Beati qui
esuriunt & sitiũt iustitiam, quoniam ipsi saturabun-
tur. Hæc autem sunt illa duo quæ suprà nominaui-
mus, verum sapere, & plenum posse: vt sapere ad iu-
stitiam, posse referatur ad gloriã. Sed verum & ple-
Rom.8.a num addita sunt: alterum ad distinctionem sapiẽtiæ
1.Cor.3.c carnis, quæ mors est, itémque sapientiæ mundi, quę
Hier.4.f stultitia est apud Deum, qua & sapiẽtes apud semet-
Sap.6.a ipsos sunt homines: sapientes, inquã, vt faciant ma-
la, alterum ad illorum differentiam, de quibus dici-
tur: Potentes potenter tormẽta patientur. Nam ve-
rum sapere, aut plenum posse omnino non inueniũ-
tur, nisi vbi libero arbitrio iã illa duo cõiuncta sunt,
quę item superius memorauimus, liberum videlicet
consilium, liberúmque complacitum. Solum profe-
ctò dixerim verè sapiẽtem, pleneque potentem, cui
iam non tantùm velle adiacet ex libero arbitrio, sed
ex reliquis quoque duobus inuenit & perficere, dũ
nec velle valeat quod malum sit, nec carere quod ve
lit, quorum alterum est ex libertate cõsilij, id est ve-
rum sapere: alterum ex libertate complaciti, scilicet
plenum posse. Sed quis talis est ac tantus in hominibus, qui in hoc glorietur? Aut vbi & quando istud
obtinetur? nunquidnam in hoc seculo? Sed si quis
esset huiusmodi, maior esset Paulo, qui confitetur
Roma.7.c dicens: Perficere autem non inuenio. Nunquid A-
dam in paradiso? Sed si habuisset, nunquam exula-
set à paradiso. Nunc locus est peruidẽdi quod supra
distulimus, vtrum scilicet totas tres libertates illas
quas suprà diximus, id est, arbitrij, consilij, compla-
citi, vel aliis nominibus, à necessitate, à peccato, à
miseria, primi homines habuerint in paradiso, aut
tantùm duas, aut vnam solummodo. Et de prima
quidem quæstio nulla erit, si meminerimus quàm
apertè & iustis eam & peccatoribus inesse æquali-
ter, ratio superior edocuerit. De duabus reliquis
quæritur, non immeritò an vnquam eas Adam ha- F
buerit, aut ambas, vel vnam. Nam si nullam habuit,
quid amisit? Arbitrij vtique libertatem tam post pec
catum quam ante semper tenuit inconcussam. Si er-
go nil amisit, quid ei obfuit eiectum fuisse de para-
diso? Quid si vnam quamlibet illarum habuit, quo-
modo amisit? Nam certũ est quia ex quo peccauit,
nec à peccato prorsus nec à miseria manẽs in corpo
re liber fuit. Cæterũ nullaten' quãcunq; illarũ semel

Universidad de Deusto
Biblioteca

acceperit amittere potuit. Alioquin perfectum nec sapere, nec posse, iuxta quod quidem duo hæc superius definita sunt, habuisse conuincitur. Qui nimirũ & velle potuit quod non debuit, & recipere quod noluit, an dicẽdus est aliquo quidem modo illas habuisse, sed quia non plenariè, potuisse amittere? Habet siquidem vnaquæque illarum duos gradus, superiorem & inferiorem. Superior libertas cõsilij, est nõ posse peccare: inferior, posse non peccare. Item superior libertas cõplaciti, non posse turbari: inferior, posse nõ turbari. Itaque inferiorem vtriusque libertatis gradum simul cum plena libertate arbitrij homo in sui conditione accepit, & de vtroque corruit cùm peccauit. Corruit autem de posse non peccare, in non posse non peccare, amissa ex toto consilij libertate. Itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissa ex toto complaciti libertate. Sola remansit ad pœnam libertas arbitrij, per quam vtique cæteras amisit, ipsam tamen amittere non potuit. Per propriam quippe volũtatem seruus peccati factus, meritò perdidit libertatem cõsilij. Porrò per peccatum factus debitor mortis, quomodo iam libertatem valebat retinere complaciti? De tribus ergo libertatibus quas acceperat, abutẽdo illa quæ dicitur arbitrij, reliquis sese priuauit. In eo autem abusus est, quòd illam cùm accepisset ad gloriam, conuertit sibi in contumeliam, iuxta testimonium scripturæ dicentis: Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Soli inter animantia datum est homini posse peccare, ob prærogatiuam liberi arbitrij. Datum autem non vt proinde peccaret, sed vt glorioſior inde appareret si non peccaret cùm peccare posset. Quid namque glorioſius ei esse poterat, quàm si de ipso diceretur quod scriptura perhibet dicens: Quis est hic, & laudabimus eum? Vnde ita laudandus? Fecit enim mirabilia in vita sua. Quæ? Qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit. Hunc ergo honorem quandiu absq; peccato fuit, seruauit: amisit cùm peccauit. Peccauit autem, quia liberum ei fuit. Nec aliunde profectò liberum, nisi ex libertate arbitrij, de qua vtique inerat ei possibilitas peccandi. Nec tamen fuit culpa dantis, sed abutentis, qui ipsam videlicet facultatem cõuertit invsum peccandi, quam acceperat ad gloriam non peccandi. Nam etsi peccauit ex posse quod accepit, non tamen quia potuit, sed quia voluit. Nec enim prævaricante diabolo & angelis eius etiam alij prævaricati sunt, non quia non potuerunt, sed quia noluerunt. Peccantis igitur lapsus, non dono adscribendus est potestatis, sed vitio volũtatis. Lapsus tamen ex voluntate, non æquè ex voluntate resurgere, iam liberum habet: quia etsi datum fuit voluntati posse stare ne caderet, non tamen resurgere si caderet. Non enim tam facilè quis valet exire de fouea, quàm facilè in eam labi. Cecidit sola voluntate homo in foueam peccati, sed non ex voluntate sufficit & posse resurgere, cùm iam etsi velit, non possit non peccare. Quid ergo? Periit liberum arbitrium, quoniam non potest non peccare? Nequaquam, sed liberum perdidit consilium, per quod prius habebat posse non peccare: quomodo & quòd iam non valet vtique non turbari, inde misero accidit, quòd complaciti quoque libertatem amiserit, per quam & ante habuit posse nõ turbari. Manet ergo etiam post peccatum liberum arbitrium: etsi miserum, tamẽ integrum. Et quòd se per se homo non sufficit excutere à peccato siue miseria: non liberi arbitrij signat destructionem, sed duarum reliquarum libertatum priuationem. Neque enim ad liberum arbitrium (quantum in se est) pertinet, aut aliquando pertinuit posse vel sapere, sed tantùm velle, nec potentem facit creaturam, nec sapientem, sed tantùm volentem. Non ergo si potens aut sapiens, sed tantùm si volẽs esse desierit, liberum arbitrium amisisse putanda erit. Vbi enim non est voluntas, nec libertas. Non dico si velle bonum, sed si velle omnino creatura desierit fatendum sine contradictione, vbi non iam ex voluntate bonitas, sed ipsa ex toto voluntas periit, etiam liberum deperire arbitrium. Quod si velle bonum tantùm perit, signum est quod ei desit liberum non arbitrium, sed cõsilium. Si autem non quidem velle, sed ad id quod iam vult bonum, ei posse defuerit, nouerit sibi desse liberum complacitum, non liberum periisse arbitrium. Si ergo liberum arbitriũ ita vbique sequitur voluntatem, vt nisi illa penitus esse desinat, isto non careat: voluntas verò sicut in bono, ita etiam in malo æquè perdurat: æquè profectò & liberũ arbitrium tam in malo quàm in bono integrum perseuerat. Et quomodo voluntas etiam posita in miseria, non desinit esse voluntas, sed dicitur & misera voluntas, sicut & beata voluntas: ita nec liberum arbitrium destruere, siue quantum in se est aliquatenus imminuere poterit quæcunque aduersitas vel necessitas. Sed licet vbique pariter sine sui diminutione perduret, non tamen pariter sicut de bono potuit per se in malum corruere, ita quoque per se de malo in bonum poterit respirare. Et quid mirum si iacens non valet per se resurgere, quod stans in aliquod melius nullo suo conatu valebat proficere? Denique dum adhuc duas alias libertates ex aliqua parte secum haberet, non potuit de inferioribus illarum gradibus ad superiora ascendere, hoc est de posse non peccare, & de posse non turbari, ad non posse peccare, & non posse turbari. Quòd si libertatibus illis etiam vtcunque adiutum, non præualuit tamen de bono in melius se extendere: quanto minus eisdem prorsus destitutum, de malo iam in id quod fuit bonum poterit per seipsum emergere? Habet igitur homo necessariam Dei virtutem, & Dei sapientiam Christum, qui ex eo quòd sapientia est, verum ei sapere reinfundat in restaurationem liberi consilij: & ex eo quòd virtus est plenũ posse restituat in reparationem liberi complaciti: quatenus ex altero perfectè bonus, peccatum iam nesciat: ex altero plenè beatus, nil aduersum sentiat. Sed sanè ista perfectio in futura vita expectetur, quando vtraque nũc amissa libertas, libero arbitrio plenè restaurabitur, non quomodo iusto cuiuis in hoc seculo quantumcunque perfecto, non quomodo vel ipsis primis hominibus datum fuit eas habere in paradiso, sed sicut iam nunc angeli possident in cœlo. Interim verò sufficiat in hoc corpore mortis, atque in hoc seculo nequam, ex libertate quidem consilij peccato non obedire in concupiscentia: ex libertate autẽ complaciti aduersa nõ formidare pro iustitia.

Psal.48.c

Eccles.31.a
Ibidem.

iustitia. Est autem in hac carne peccati, & in hac diei malitia non mediocre sapere, peccato etsi nondum ex toto carere, certè non consentire: & est posse non parum, aduersa etsi necdum feliciter omnino non sentire, viriliter tamen pro veritate cõtemnere. Dicendum sanè hic interim nobis est ex libertate consilij iam libertate arbitrij non abuti, vt plene quandoque frui possimus libertate complaciti. Sic profectò Dei in nobis reparemus imaginem, sic antiquo honori illi capessendo quem per peccatum amisimus, per gratiam præparamur. Et beatus qui de se audire merebitur: Quis est hic, & laudabimus eum? Mirabilia enim fecit in vita sua, qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere malum, & non fecit. Puto autem in his tribus libertatibus ipsam ad quam conditi sumus conditoris imaginem atque similitudinem contineri, & imaginem quidem in libertate arbitrij, in reliquis autem duabus bipertitam quandam consignari similitudinem. Hinc est fortassis quòd solum liberum arbitrium sui omnino defectum seu diminutionem non patitur, quòd in ipso potissimum æternæ & incommutabilis diuinitatis substantiua quædam imago impressa videatur. Nam etsi habuerit initium, nescit tamen occasum, nec de iustitia vel gloria capit augmentum, nec de peccato siue miseria detrimentum. Quid æternitati similius, quod non sit æternitas? Porrò in aliis duabus libertatibus, quoniam non solum ex parte minui, sed & ex toto amitti possunt, accidentalis quædam magis similitudo sapientiæ atque potentiæ diuinę imagini superducta cognoscitur. Denique & amisimus illas per culpam, & per gratiam recuperamus, & quotidie quidem alij plus alij minus aut in ipsis proficimus, aut ab ipsis deficimus. Possunt etiam sic amitti, vt iam non valeant recuperari: possunt & ita possideri, vt nec amitti queant aliquando, nec minui. Huius bipertitæ similitudinis sapientiæ & potentiæ Dei, non quidem in gradu summo, sed qui ipsi tamẽ esset proximior homo conditus est in paradiso. Quid enim vicinius ad nõ posse peccare, vel turbari (in quo vtique iam sanctos & angelos stare, & Deum semper esse dubium non est) quàm posse & non peccare & nõ turbari: in quo homo profectò creatus est? A quo illo per peccatum, imò nobis in illo & cum illo corruentibus, rursus per gratiã, non quidem ipsum, sed pro ipso quendam inferiorem gradum recipimus. Neque enim hic possumus penitus esse sine peccato & miseria, possumus tamen gratia iuuante nec peccato superari, nec miseria. Quanquã tamen scriptura loquatur: Omne quod natum est ex Deo, non peccat. Sed hoc dictum est de prædestinatis ad vitam: non quòd omnino non peccent, sed quòd peccatum ipsis non imputetur, quod vel punitur cõdigna pœnitentia, vel in charitate absconditur. Charitas quidem cooperit multitudinem peccatorũ, & beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, & beatus vir cui non imputauit Deus peccatum. Diuinæ ergo similitudinis summum gradum summi angeli tenent, nos infimum, Adam tenuit medium, porro dæmones nullum. Superioribus nempe spiritibus datum est sine peccato & miseria perdurare: Adæ autem absque his quidem esse, sed nõ etiam permanere: nobis verò ne esse quidem absque his, sed non tamen non cedere. Cæterum diabolus & membra eius sicut nunquam volunt reluctari peccato, sic nunquam possunt pœnam declinare peccati. Cum ergo istæ duæ libertates, consilij scilicet & cõplaciti, per quas rationali creaturæ vera sapiẽtia & potẽtia ministratur, ita Deo prout vult dispẽsante, quibuscunq; pro causis, locis, temporibus, varientur: quatenus in terris modicè, in cœlestibus plenariè, mediocriter in paradiso, apud inferos nullatenus habeãtur, libertas vero arbitrij de ipso quo cõdita est statu aliquatenus non mutetur, sed æqualiter semper (quantum in se est) à cœlis, terris, inferis possideatur, meritò illę similitudini, hæc imagini deputantur. Et quidem apud inferos quòd vtraque libertas perierit, illæ scilicet quæ ad similitudinẽ pertinere dicũtur, scripturarũ testatur auctoritas. Nam verum illic sapere (quod vtique de consilij libertate concipitur) omnino non esse, locus ille manifestat, vbi legitur: Quodcunque potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia est apud inferos, quò tu properas. Porrò de potẽtia, quæ per libertatem complaciti datur, euangeliũ sic loquitur: Ligatis manibus ac pedibus, proiicite eum in tenebras exteriores. Quid enim ipsa est manuum pedúmque ligatio, nisi omnimoda potestatis ablatio? Sed dicit aliquis: Quomodo non est tibi aliquid sapere, vbi mala quæ tolerantur, cogunt pœnitere malorum quæ facta sunt? Nunquid aut in tormẽtis quispiam non pœnitere, aut pœnitere mali, non esse sapere potest? Hoc autem rectè opponeretur si opus tantùm peccati, & non etiam voluntas mala puniretur. Nulli quippe dubium est quòd nemo in tormentis positus actum iterare peccati deletetur. Veruntamen si voluntas etiam in tormentis mala perdurat, quid ponderis habet operis abnegatio, vt ideo sapere quis putetur, quòd iam in mediis flammis luxuriari non libeat? Denique in maleuolam animam non introibit sapientia. Vnde autem probabimus quòd mala & in pœnis voluntas perseueret? Certè vt cętera omittã, nollet omnino puniri. Iustũ est autẽ puniri, qui puniẽda gesserunt. Nolunt igitur quod iustũ est. Sed qui nõ vult quod iustũ est, iusta eius volũtas nõ est. Eo ergo iniusta, ac per hoc & mala est voluntas, quo iustitiæ non concordat. Duo sunt quæ iniustam comprobant voluntatẽ, vel cum peccare, vel cum impunè peccasse libet. Quibus ergo peccare libuit quãdiu licuit, & cum iam non possunt, inultum manere volunt quod peccauerunt, quid in hoc sapientiæ veræ, quid bonæ voluntatis apparet? Sed esto, pœnitet eos peccasse, nũquid non tamen si optio detur, malint adhuc peccare, quàm pœnam subsstinere peccati? Et tamen illud iniquum est, hoc iustum. Quando verò voluntas bona magis quod iniquum, quàm quod iustum est eligeret? Cæterùm non vere pœnitent, qui non tam dolent se sibi vixisse, quàm hoc ipsum iam non posse. Denique foris ostenditur quid intus agatur. Nam quãdiu cor pus viuit in flamma, tandiu constat in malitia persistere voluntatem. Itaque de similitudine quæ in cõsilij & item complaciti libertate continetur, apud inferos penitus nihil est nec esse potest, imagine tamẽ etiam illic per liberum arbitrium immobili permanente. Sed neque in hoc seculo inueniri vspiam

Eccl.31.b

1.Ioan.3.d

1.Pet.4.b
Psal.31.a

Eccl.9.

Matth.22.b

Sapien.1.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset similitudo, sed adhuc hic fœda & deformis G
iacuisset imago si nõ euangelica illa mulier lucernã
Luc.15.b accenderet, id est sapientia in carne appareret, euerteret domum, videlicet vitiorum, drachmam suam requireret quam perdiderat, hoc est imaginẽ suam quæ natiuo spoliata decore, sub pelle peccati sordẽs tanquam in puluere latitabat, inuentam tergeret, & tolleret de regione dissimilitudinis, pristinámque in speciem reformatam similem faceret illam in gloria sanctorum, imò sibi ipsi per omnia redderet quandoque conformem, cum illud scripturæ vide- H
1.Ioan.3.d licet impleretur: Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniã videbimus eum sicuti est. Et re vera cui potius id operis cõgruebat quàm Dei
Hebr.1.a filio, qui cum sit splendor gloriæ, & figura substãtiæ patris, portans verbo vniuersa, ex vtroque facilè mu nitus apparuit, & vnde reformaret deformem, & vnde debilem confortaret, dum & de spendore figuræ fugans tenebras vitiorum redderet sapiẽtem, & ex virtute verbi contra tyrannidem dæmonum potem efficeret. Venit ergo ipsa forma cui conformandum erat liberum arbitrium, quia vt pristinam I
reciperet formam, ex illa erat reformandum ex qua fuerat & formatum. Forma autẽ, sapientia est. Con-
Sapien.8.a formatio, vt faciat imago in corpore, quod forma facit in orbe. Porrò illa attingit à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. Attingit à fine vsque ad finem, hoc est à summo cœlo vsque ad inferiores partes terræ, à maximo angelo vsq; ad minimum vermiculum. Attingit autem fortiter, non quidem mobili discursione, vel locali diffusione, vel subiectæ creaturæ tantùm officiali administratione, K
sed substantiali quadam & vbique præsenti fortitudine, qua vtique vniuersa potẽtissime mouet, ordinat, administrat. Et hæc omnia nulla sui cogitur facere necessitate. Nec enim aliqua in his laborat difficultate, sed disponit omnia suauiter placida voluntate. Vel certè attingit à fine vsque ad finem: hoc est ab ortu creaturæ vsque ad finem destinatum à creatore, siue in quem vrget natura, siue quem accelerat causa, siue quem concedit gratia. Attingit fortiter, dum nil horum euenit, quod non prout vult, potẽti L
præordinet prouidentia. Sic ergo & liberum arbitrium suo conetur præesse corpori, vt præest sapientia orbi attingens & ipsum à fine vsque ad finem fortiter: imperans scilicet singulis sensibus & artubus tam potẽter, quatenus non sinat regnare peccatum
Rom.6.b in suo mortali corpore: nec mẽbra sua det arma iniquitati, sed exhibeat seruire iustitiæ. Et ita iam non erit homo seruus peccati, cum peccatum non fecerit, à quo vtique liberatus iam libertatem recuperare consilij, iam suam incipiet vindicare dignitatem, M
dum diuinæ in se imagini condignam vestierit similitudinem, imò antiquam reparauerit venustatem. Curet autem hæc agere non minus suauiter, quàm fortiter, hoc est non ex tristitia aut ex necessitate,
2.Cor.9.b (quod est initiũ, non plenitudo sapientię) sed prompta & alacri voluntate, quod facit acceptum sacrificium, quoniam hilarem datorem diligit Deus. Sicque per omnia imitabitur sapientiam, dum & vitiis resistet fortiter, & in conscientia requiescet suauiter. Verum cuius ad talia prouocamur exemplo, indigemus & auxilio, quo ipsi videlicet per ipsam con-

formemur, atque in eandem imaginem transformemur à claritate in claritatem tanquam à domini spi- *2.Cor.3.d*
ritu. Ergo si à domini spiritu, iam non à libero arbitrio. Nemo proinde putet ideo dictum liberum arbitrium, quòd æqua inter bonum aut malum potestate aut facultate versetur, cũ cadere per se quidem potuerit, non autem resurgere nisi per domini spiritum. Alioquin nec Deus nec angeli sancti, cum ita sint boni, vt non possint esse & mali: nec præuaricatores item angeli, cum ita sint mali, vt iam non valeant esse boni, liberi arbitrij esse dicũtur. Sed & nos illud post resurrectionem amissuri sumus: quando vtique inseparabiliter alij bonis, alij malis admixti fuerimus. Cæterum nec Deus caret libero arbitrio, nec diabolus, quoniam quòd ille esse non potest malus, non infirma facit necessitas, sed firma in bono voluntas, & voluntaria infirmitas: quódque is non valet in bonum respirare, non aliena facit violẽta oppressio, sed sua ipsius in malo obstinata voluntas, ac volũtaria obstinatio. Nũc igitur ex eo potius liberũ arbitriũ dicitur, quòd siue in bono, siue in malo ęquè liberam facit volũtatem, cum nec bonus quispiã, nec itẽ malus dici debeat, aut esse valeat, nisi volens. Tali iam ratione non incongruè dicetur ad bonum se & ad malum habere æqualiter, quòd vtrobique videlicet par sit ei non quidem in electione facilitas, sed in voluntate libertas. Hac sanè (vt dictũ est) dignitatis prærogatiua rationalem singulariter creaturam conditor insigniuit, quòd quemadmodum ipse sui iuris erat, sueque ipsius voluntatis, non necessitatis erat, quòd bonus erat: ita & illa quoque sui quodammodo iuris in hac parte existeret: quatenus non nisi sua voluntate aut mala fieret, & iuste damnaretur: aut bona maneret, & meritò saluaretur. Non quòd ei propria posset sufficere ad salutem voluntas, sed quòd eam nullatenus sine sua voluntate consequeretur. Nemo quippe saluatur *Ioan.6.c*
inuitus. Nam quod legitur in euangelio: Nemo ve- *Luc.14.c*
nit ad me, nisi pater meus traxerit eum: item in alio loco, Compelle intrare: nihil impedit, quia profecto *1.Tim.2.b*
quantoscunque compellere vel trahere videatur ad salutem benignus pater, qui omnes vult saluos fieri: nullum tamen iudicat salute dignum, quẽ antè non probauerit voluntarium. Hoc quippe intendit cum terret aut percutit, vt faciat voluntarios, non saluet inuitos: quatenus dum de mala mutat voluntatem in bonum: transferat, non auferat libertatem, quanquam tamen non semper inuiti trahimur, nec enim cæcus aut fessus contristatur cum trahitur: & Paulus *Acto.9.b*
ad manus tractus est Damascum, vtique non inuitus. Trahi denique spiritualiter volebat, quæ & hoc *Cant.1.a*
ipsum magnopere flagitabat in Canticis. Trahe me, inquit, post te: in odorẽ currem⁹ vnguẽtorũ tuorũ. *Iaco.1.b*
Deinde quod è regione scriptum est, Vnusquisque *Sapien.9.d*
tentatur à propria concupiscentia abstractus & illectus, & illud: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum *Roma.7.d*
multa cogitantem, & item illud Apostoli: Inuenio aliam legem in mẽbris meis repugnãtem legi mentis meæ, & captiuum me ducẽtem in legem peccati, quæ est in membris meis, hæc omnia putari possunt cogere voluntatem, & præripere libertatem: at verò quantislibet quis intus foríve tentationibus vrgeatur

tur, libera profecto semper, quantum ad arbitrium A
spectat, volũtas erit: liberè quippe de suo nihilo minus consensu iudicabit. Quantum autem pertinet ad consilium siue complacitum: carnis interim concupiscentia, vitæque miseria reluctante, minus quidem se liberam sentit, sed prorsus non malam,
Rom.7.d dum malo non consentit. Denique Paulus, qui captiuum se in legem peccati trahi conqueritur, haud dubium quin ex minus plena libertate consilij, consensum tamen sanum atque in bono quoque iam ex
Ibidem.e magna parte se habere liberum gloriatur: Iam non ego, inquiens, operor illud. Vnde hoc confidis ô B
Ibidem.d Paule? Quoniam consentio, inquit, legi Dei: quoniam bona est. Et rursum: Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominẽ. Oculo existente
Matth.6.c simplici, totum corpus lucidum esse præsumit. Sano cõsensu, tractum licet peccato, vel captium miseria, liberum se in bono profiteri non dubitat. Vnde &
Rom.8.a fidẽs generaliter infert: Nihil ergo damnationis est his qui sunt in Christo Iesu. Sed videamus de his qui pœnarum mortísve timore fidem verbo tenus negare compulsi sunt: ne forte iuxta hanc adsertionem aut culpa non fuerit quòd vel voce negauerũt, C
aut cogi in culpam & voluntas potuerit, vt vellet videlicet homo quod eum & nolle constiterit, & sic perierit liberum arbitrium. Quod quia impossibile erat (velle quippe & nolle idem eodem tẽpore non poterat) quęritur vnde malum nequaquam volentibus malum debuit imputari: neque enim tale est hoc quale originale peccatum: quo non solum non consentiens, verum plerunque & nescíens, alia ratione constringitur necdum renatus baptismate. Exempli causa veniat in medium Petrus apostolus. Ipse quippe visus est negare veritatem contra propriam vo- D
luntatem. Siquidẽ aut negare, aut mori necesse erat. Mori timens negauit: negare nolebat, sed magis nolebat mori. Itaque inuitus quidem, sed negauit tamen, ne moreretur. Quod si lingua & non volũtate loqui homo compulsus est quod nolebat: nõ tamen velle aliud quàm volebat. Lingua mota est contra voluntatem, sed nunquid & mutata voluntas? Quid enim volebat? Prorsus quod erat, Christi esse discí-
Matth.26.d pulus. Quid loquebatur? Non noui hominem. Cur ita? Mortem euadere volebat. Sed quid istud crimi- E
nis fuit? Duas apostoli tenemus voluntates. Vnam, qua voluit nõ mori, penitus inculpabilem. Alteram, & multum laudabilem, qua sibi complacebat quòd esset Christianus. In quo ergo culpabitur? An in eo quòd mentiri quàm mori maluit? Hæc planè volun-
Sapien.1.c tas reprehensione digna fuit, quia corporis magis quàm animæ voluit seruare vitam. Os nempe quod mentitur, occidit animam. Et peccauit ergo, & non absque consensu propriæ volũtatis, infirmæ quidem & miseriæ, sed planè liberæ. Peccauit autem nõ sperendo aut odiendo Christum, sed se nimis amando. F
Nec in hunc peruersum amorem sui, voluntatem metus ille subitus compulit, sed esse conuicit. Iam tunc proculdubio talis erat, sed nesciebat, cum ab
Matt.26.c illo quem latẽre non poterat, audiuit: Priusquã gallus cantet, ter me negabis. Illa itaque voluntatis infirmitas per incussum timorem nota, non orta, notum fecit quatenus Christum amauerit. Notum autem non Christo, sed Petro. Nam Christus & ante

sciebat quid esset in homine. Quatenus ergo Christum diligebat, vim prorsus (quod negandum non est) passa est illa volũtas, vt cõtra se loqueretur: quatenus verò se, voluntariè proculdubiò consensit vt pro se loqueretur. Si Christum nõ amasset, non negasset inuitus. Verùm si se amplius nõ amasset, non aliquatenus negasset. Fatendum igitur hominem fuisse compulsum voluntatem propriam etsi non mutare, occultare tamen. Compulsum inquam, non quidem recedere ab amore Dei, cedere tamen aliquantulum amore sui. Quid ergo? Fortè dissoluta est tota superior adsertio de libertate voluntatis: quia nimirum inuenta est cogi potuisse volũtas? Est planè, sed si cogi ab alio potuit quam à seipsa. Quod si sese ipsa coẽgit: compulsa & compellens, vbi amittere, ibi & recipere visa est libertatem. Vim quippe quam ipsa sibi intulit, à se pertulit. Porrò quòd à se voluntas pertulit, ex voluntate fuit. Quod ex voluntate fuit, iam non ex necessitate, sed voluntarium fuit. Si autem voluntarium, & liberum. Quem sua denique ad negandum voluntas compulit, compulsus est quia voluit: imò non compulsus, sed consen- C
sit, & non alienæ potentiæ, sed propriæ voluntati: illi vtique, qua mortem omnimodis euadere voluit. Alioquin quando vox mulierculæ linguam sacram in verba formare nefanda voluisset, si non linguæ domina voluntas annuisset? Denique cum se à sui *Matt.26*
postmodum nimio illo temperauit amore, & Christum cœpit vt debuit, toto corde, tota anima, tota virtute diligere: iã nullis valuit minis vel pœnis extorqueri aliquatenus voluntas dare linguam arma iniquitati, sed potius audaciter accommodans veri- *Act.5.c*
tati. Obedire, inquit, oportet Deo magis quàm ho- D
minibus. Est sanè gemina compulsio: secundũ quod aut pati aliquid, aut agere contra propriam cogimur voluntatem. Quarum passiua quidem (sic enim prior illa rectè nominatur) potest nonnunquam fieri absque consensu voluntario patientis, sed actiua nunquam. Proinde malum quod fit in nos, siue de nobis: non est imputandum nobis, si tamẽ inuitis. Cæterum quòd fit & à nobis, iam non sine culpa est voluntatis. Velle planè conuincimur, quod non fieret si nollemus. Est ergo compulsio quædam etiam actiua, sed non habet excusationem, cum sit & voluntaria. Cogebatur Christianus negare Christum, & qui E
dem dolens: non tamen nisi volens. Volebat nimirum gladium vitare feriẽtis: atque illa talis voluntas intus præsidens os aperiebat, non gladius qui foris apparebat. Porrò talem esse illam voluntatem, conuincebat gladius, non cogebat. Ipsa igitur se culpa, nõ gladius impellebat. Denique in quibus sana erat illa voluntas, occidi poterant, flecti nequibant. Hoc est quod dictum est de Ioanne: Fecerunt ei quæcunque voluerunt. Nunquid quod voluit ille? Ita & in reliquos martyres fecerunt, non quod martyres voluerunt, sed quod ipsi. Fecerunt, inquam, in eos quæ F
voluerunt, sed in membra, non corda. Membra cruciauerunt, sed voluntatem non mutauerunt. Sæuierunt in carnem, animæ autem non habuerunt quid facerent. Sit licet patientis corpus in potestate torquentis, sed voluntas est libera. Infirma si fuerit, sæuiendo cognoscent: non esse cogent, si non fuerit. Sanè infirmitas eius à seipsa est, sanitas verò non à se,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed à domini spiritu. Sanatur autem, cũ, renouatur. G
2.Cor.3.d Porrò renouatur, cum(quemadmodũ docet Apostolus) speculando gloriam Dei, in eandem imaginem transformatur à claritate in claritatem, hoc est de virtute in virtutem, tãquam à domini spiritu. Inter quem vtique diuinum spiritum, & carnis appetitum, tenet medium quendam locum id quod dicitur in homine liberum arbitrium, id est humana voluntas: & tanquam in deuexo latere montis admodum ardui inter vtrunque pendens, ita appetitu infirmatur per carnem, vt nisi sedulo spiritus adiuuet infirmitatem eius per gratiam, nõ solum non valeat H
Psal.83.b iustitiæ, quę est(iuxta prophetam) sicut mentes Dei, ascendendo de virtute in virtutem, apprehendere culmen, sed etiã de vitio semper in vitium suo ipsius põdere deuoluta ruat in præceps: prægrauata nimirum nõ solùm lege peccati originaliter membris insita, verùm & consuetudine terrenæ inhabitationis vsualiter affectionibus insolita. Quod humanæ voluntatis videlicet vtrunque grauamen vno breuiter
Sapien.9.b versiculo scriptura commemorat, dicens: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit I
terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et hæc duo huius mortalitatis mala sicut non nocent, sed exercent non consentientes: sic non excusant, sed damnant consentientes: vt nec salus nec damnatio vlla ratione sine præcedenti consensu volũtario possit haberi: ne qua fortè ex parte præscribi videatur libertati arbitrij. Quamobrem id quod in creatura dicitur liberũ arbitrium, aut iustè profectò dãnatur, dum ei ad peccatum nulla vi prædicatur extrinseca: aut misericorditer saluatur, cui ad iustitiam K
nulla virtus sufficit sua. Sanè in his omnibus cogitet lector originalis peccati prorsus excipi rationẽ. De cætero libero arbitrio nec extra ipsum quæratur dãnationis causa, quod iã nõ dãnat nisi propriaculpa: nec ab ipso salutis merita, quod sola saluat misericordia: cuius quippe conatus ad bonũ & casti sunt, si à gratia non adiuuentur: & nulli, si non excitẽtur: cæterum in malum sunt proni, dicente scriptura,
Gen.8.d Iacob.1.e sensus & cogitationes hominum. Proinde non ei à L
se(vt dictum est) sed desursum potius à patre lumi-
Psal.73.d num descendere merita putentur: si tamen inter data optima, & dona perfecta, ipsa meritò per quæ salus æterna conquiritur, merita deputẽtur. Deus autem rex noster ante secula, cum operatus est salutem in medio terræ, dona sua quæ dedit hominibus, in merita diuisit, & præmia, vt & præsentia per liberam possessionem nostra interim fierent merita, & futura per gratuitam sponsionem expectaremus, imò exRom.6.d peteremus vt debita. Quæ vtraque Paulus commemorans. Habetis, inquit, fructum vestrum in sancti- M
ficationem, finem verò vitam æternam. Item & nos
Rom.8.d ipsi, ait, primitias spiritus habentes, ingemiscimus adoptionem expectantes filiorum Dei: primitias spiritus vocans sanctificationem, id est, virtutes quibus impræsentiarum sanctificamur à spiritu, vt meritò consequamur adoptionem. Rursum in euangelio eadem secula abrenuncianti promittuntur, vbi
Matth.19.d dicitur: Centuplum accipiet, & vitam æternam pos-
Psal.34.a sidebit. Itaque non liberi arbitrij, sed domini est sa-
Ioan.14.a lus, imò ipse salus, ipse & via est ad salutem, qui ait:
1.Cor.11.d Salus populi ego sum. Qui item perhibet: Ego sum via. Se fecit viam, qui & salus erat & vita, vt non glorietur omnis caro. Si ergo bona viæ sunt merita, sicut & patriæ salus & vita: & verum est quod ait Da-
Psal.13.b uid: Non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnũ: illum videlicet vnum, de quo item dicitur: Nemo
Mar.10.b bonus nisi solus Deus: Dei sunt proculdubio munera tam nostra opera, quàm eius præmia: & qui fecit se debitorẽ in illis, fecit & nos promeritores ex his: Ad quæ tamen condẽda merita dignatur sibi adhibere creaturarum ministeria, non quibus egeat, sed quibus per hoc, vel de quibus prosit. Operatur ergo H
illorum salutem, quorum nomina sunt in libro vitæ, aliquando per creaturam sine ipsa, aliquando per creaturam contra ipsam, aliquando per creaturam cum ipsa. Multa profectò fiunt hominibus salubria per insensibilem & item per irrationabilem creaturam: quæ idcirco dixi fieri sine ipsa, quòd non queat intellectu carens esse vel conscia. Multa quoq; multorum saluti vtilia facit Deus per malos, siue homines, siue angelos: sed quoniam inuitos, ideo contra ipsos. Nam dum nocere cupientes iuuant, quantum aliis valet vtilis actio, tantum ipsis peruersa nocet I
intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni sunt vel angeli, vel homines, qui quod vult Deus & agunt pariter & volunt. Qui enim bono quod opere complent, voluntate consentiunt, opus omnino quod per eos Deus explicat, ipsis cõ-
1.Cor.15.b municat. Vnde Paulus cum bona plurima quæ Deus per ipsum fecerat, enarrasset: Nõ autem ego, ait, sed gratia Dei mecum. Potuit dicere, per me, sed quia minus erat maluit dicere, mecum: præsumens se non solum operis esse ministrum per effectum, sed & o- K
perantis quodammodo socium per consensum. Videamus nunc secundum Dei triplicem operationem quam posuimus, quid creatura quæque pro suo ministerio mereatur. Et illa quidem per quam, & sine qua fit quod fit, quid mereri potest? Quid illa contra quam fit, nisi iram? Quid & cũ qua fit, nisi gratiam? In prima itaque nulla, in sequenti mala, in vltima bona merita conquiruntur. Nec enim pecudes, cum per eas bonum quodcunque fit aut malũ, boni quippiam merentur, aut mali. Non habent quippe vnde bono malóue consentiant. Multò autem minus lapides, cum nec sentiant. Cæterum diabolus vel homo malus cum vigeant & vigilent ratione: iam quidem merentur, sed non nisi pœnam, pro eo quòd à
1.Cor.9.c bono dissentiant. Paulus autem qui volens euangelizat, ne si intuitus, dispensatio ei tantùm credita sit, & quicunque similiter sapiunt: quoniam quidem ex consensu voluntatis obediũt, repositã sibi esse confidunt coronam iustitiæ. Vtitur ergo Deus in salutem suorum irrationabili & item insensibili creatura M
tanquam iumento vel instrumento, quæ iam expleto opere nusquam erunt. Vtitur creatura rationali, sed maleuola, quasi disciplinæ virga: quam correcto filio in ignem proiiciet, tanquam sarmẽtum inutile. Vtitur & angelis & hominibus bonæ volũtatis, tanquam commilitonibus & coadiutoribus suis: quos peracta victoria amplissimè munerabit. Denique & Paulus de se suique similibus audacter pronunciat:
1.Cor.3.b Coadiutores enim Dei sumus, Ibi itaque Deus homini benignè merita cõstituit, vbi per ipsum & cum ipso boni quippiam operari dignãter instituit. Hinc

coadiu-

coadiutores Dei, & cooperatores spiritus sancti, A
promeritores regni nos esse præsumimus, quòd per consensum vtique voluntarium diuinæ voluntati cõiungimur. Quid igitur? Hoc ergo totum liberi arbitrij opus, hoc solum eius est meritum, quòd consentit? Est prorsus. Non equidem quòd vel ipse consensus, in quo omne meritum consistit, ab ipso sit,
2.Cor.3. Philip.2.a cùm nec cogitare(quod minus est quàm cõsentire) aliquid à nobis quasi ex nobis sufficiẽtes simus. Verba sunt non mea, sed Apostoli, qui omne quod boni esse potest, id cogitare, & velle, & perficere pro
bona voluntate, attribuit Deo, non suo arbitrio. Si B
ergo Deus tria hæc(hoc est, bonum cogitare, velle, perficere) operatur in nobis, primùm profectò sine nobis, secundum nobiscum, tertium per nos facit. Siquidem immittendo bonam cogitationem, nos præuenit: immutando etiam malam voluntatem, sibi per consensum iungit: ministrando & consensui facultatem, foris per apertum opus nostrum internus opifex innotescit. Sanè ipsi nos peruenire nequaquam possumus. Qui autem bonum neminem inuenit, neminem saluat quem non præuenit. Adeo
ergo sine dubiò nostræ fit salutis exordium, nec per C
nos vtique, nec nobiscum. Verùm consensus & opus etsi non ex nobis, non iam tamen sine nobis. Neque primum itaque, in quo quippe nos nil facimus: nec vltimum, quod & plerunque extorquet aut timor inutilis, aut simulatio damnabilis: sed tantùm medium nobis reputatur in meritum. Sola nempe interdum bona volũtas sufficit, cætera non prosunt si sola defuerit. Non prosunt, dixerim, sed agenti, non cernenti. Valet itaque intentio ad meritum, actio ad exemplum, vtranque præueniens cogitatio tantum-
modo ad exercitandum. Cauendum ergo ne cum D
hæc inuisibiliter intra nos ac nobiscum actitari sentimus, aut nostræ volũtati attribuamus, quæ infirma est, aut Dei necessitati, quæ nulla est, sed soli gratiæ, qua plenus est. Ipsa liberum excitat arbitrium cum seminat cogitatum, sanat cum immutat affectum, roborat vt perducat ad actum, seruat ne sentiat defectum. Sic autem ista cum libero arbitrio operatur, vt tantùm illud in primo præueniat, in cæteris comitetur. Ad hoc vtique præueniens, vt iã sibi deinceps cooperetur. Ita tamẽ quòd E
à sola gratia cœptum est, pariter ab vtroque perficitur, vt mixtum non sigillatim, simul non vicissim per singulos profectus operentur. Non partim gratia, partim liberum arbitium, sed totum singula opere indiuiduo peragunt. Totum quidem hoc, & totum illa: sed vt totum in illo, sic totum ex illa. Credimus placere lectori quòd à sensu apostoli nusquam recedimus, & quaquauersum euagetur oratio, in eadem
Roma.9.c penè ipsius verba frequenter recidimus. Quid enim nostra aliud sonat quàm illud: Ergo neque volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei? Quòd sanè F
non ideo dicit, quasi quis velle aut currere possit in
1.Cor.4.b vanum: sed quòd is qui vult & currit, non in se, sed in eo à quo accipit & velle & currere, debeat gloriari. Deniq; ait: Quid habes quod non accepisti? Crearis, sanaris, saluaris: quid horum tibi ex te homo? Quid horum non impossibile libero arbitrio? Nec creare qui nõ eras, nec iustificare peccator, nec mortuus poteras teipsum resuscitare: vt cætera præter-

mittam bona, quæ aut sanandis necessaria sunt, aut saluandis reposita. Quod dicimus, de primo patet & vltimo. Sed & de medio nemo dubitat, nisi qui igno
Roma.10.a rans Dei iustitiam, & suam volens constituere, iustitiæ Dei nõ est subiectus. Quid enim? Agnoscis creãtis potentiam, saluantis gratiam, & sanantis ignorãs
Ezech.17.b iustitiam? Sana me, ait, & sanabor: saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es', Iste iustitiã Dei agnoscebat, à quo æquè sperabat tam saluari à peccato, quàm à miseria liberari. Et ideo laudem suam illum, nõ se, meritò statuebat, Propter hoc & Dauid
Psal.113.b ingeminans, Non nobis, inquit, domine, nõ nobis, sed nomini tuo da gloriam, quòd vtranque à Deo stolam & iustitiæ scilicet expectaret & gloriæ. Quis est qui ignorat Dei iustitiam? Qui seipsum iustificat. Quis est qui seipsum iustificat? Qui merita sibi aliunde quàm à gratia præsumit. Cæterùm qui fecit quod saluaret, etiam dat vnde saluet. Ipse, inquam, merita
Psal.115.a donat, qui fecit quibus donaret. Quid retribuam, inquit, domino pro omnibus, nõ quæ retribuit sed quæ retribuit mihi? Et quòd est, & quòd iustus est, à Deo esse cõfitetur: ne si vtrumlibet negaret, vtrumque perderet, amittẽdo vtique vnde iustus est, & sic
Ibid. damnando quod est. Sed si vel tertio loco inuenit quod vicissim rependeret? Calicem, ait, salutaris accipiam. Calix salutaris, sanguis est saluatoris. Ergo si
Rom.10.e deest tibi omnino de tuo, quod vel secũdis Dei donis retribuas: vnde tibi salutem præsumis? Nomen domini, inquit, inuocabo: quod nimirum quicunque inuocauerit, saluus erit. Igitur qui rectè sapiunt, triplicem confitentur operationem, non quidem liberi arbitrij, sed diuinæ gratiæ in ipso, siue de ipso. Prima creatio, secunda reformatio, tertia consummatio. Primò namque in Christo creati sumus in libertatem voluntatis: secũdò reformamur per Christum in spiritum libertatis: cum Christo deinde consummandi in statum æternitatis. Siquidem quod non erat, in illo creari oportuit: quod erat per formam, reformari deformem: membra non perfici nisi cum capite. Quod vrique tunc complebitur, cum
Ephes.4. Colo.3.a omnes occurremus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, quando apparente Christo vita nostra, apparebimus & nos cum ipso in gloria. Cum igitur consummatio fieri habeat de nobis, siue etiam in nobis, non autem à nobis, creatio verò facta sit & sine nobis: solo quæ nobiscũ quodã modo fit propter consensum voluntarium nostrũ in merita nobis reputabitur reformatio. Ipsa sunt ieiunia nostra, vigiliæ, continentia, operáque misericordiæ, cæteráque virtutum exercitia: per quæ vtique constat interiorem hominem nostrum reuocari de die in diem: dum & intentio terrenis incuruata curis, de imis paulatim ad superna resurgit: & affectio circa cordis desideria languens, sensim in amorem spiritus conualescit: & memoria veterum operum turpitudine sordens, nouis bonisque actibus candidata in dies hilarescit.

In his nempe tribus interior renouatio consistit, rectitudine scilicet intentionis, puritate affectionis, recordatione bonæ operationis, per quam sibi bene conscia memoria enitescit. Verùm hæc cum certum
Matt.10.c si diuino in nobis actitari spiritu, Dei sunt munera.
2.Cor.13.c Quia verò cũ nostræ voluntatis assensu, nostra sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

merita. Non enim vos estis, inquit, qui loquimini, G
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et apo
stolus: An experimentum eius quæritis, inquit, qui
in me loquitur Christus? Si ergo Christus aut spiri-
Rom.15. tus sanctus loquitur in Paulo, nõ etiam itidem ope-
ratur in ipso? Non enim loquor, ait, quæ per me non
efficit Deus. Quid ergo? Si non Pauli, sed Dei lo-
quentis in Paulo, vel operantis per Paulum, & verba
sunt & opera, vbi iam Pauli merita? Vbi est quod tã
2.Tim.4.b fidenter aiebat: Bonum certamen certaui, cursum
consummaui, fidem seruaui: de reliquo reposita est H
mihi corona iustitię, quam reddet mihi Dominus in
illa die iustus? An in eo confidit fortè coronam esse
repositam sibi, quòd per ipsum illa fiebãt? Sed multa
per malos siue angelos siue homines fiunt bona, nec
1.Cor.9.e tamen reputantur illis in merita. An quia potius &
cum ipso, hoc est cum eius bona voluntate fiebant?
Nam si inuitus, inquit, euangelizauero, dispensatio
mihi credita est: si autem volẽs, gloria est mihi. Cæ-
terùm si vel ipsa voluntas de qua omne meritum pẽ-
det, ab ipso Paulo non est, quo pacto eam quam sibi
repositam præsumit, coronã vocat iustitiæ? An quo- I
niam iustè iam & ex debito requiritur quodcunque
2.Tim.1.e vel gratis promittitur? Deniq; ait: Scio cui credidi,
& certus sum quia potẽs est depositũ: & quia credi-
dit promittenti, fidẽter promissũ repetit. Promissũ
quidẽ ex misericordia, sed iã ex iustitia persoluẽdum
est. Est ergo quam Paulus expectat, corona iustitiæ,
sed iustitiæ Dei, nõ suæ. Iustum quippe est vt reddat
quod debet. Debet autẽ quod pollicitus est. Et hæc
est iustitia de qua prẽsumit apostolus, promissio Dei:
ne si hanc contemnens, suam velit statuere, iustitiæ K
Dei non sit subiectus: cuius tamen suæ iustitię ipsum
Deus voluit habere consortem, vt & coronæ face-
ret promeritorem. In eo enim sibi iustitiæ consor-
tem, & coronæ statuit promeritorem, cum operum
quibus erat illa repromissa corona, habere dignatus
est coadiutorem. Porrò coadiutorem fecit, cum fe-
cit volentem, hoc est suæ voluntati consentientem.
Itaque voluntas in auxilium, auxilium reputatur in
meritum. Si ergo à Deo voluntas est, & meritum.
Nec dubium quin à Deo sit & velle & perficere pro L
bona voluntate. Deus igitur auctor est meriti, qui &
voluntatem applicat operi, & opus explicat volũta-
ti. Alioquin si propriè appellentur ea quæ dicimus
nostra merita: spei quædam sunt seminaria, charita-
tis incentiua, occultæ prædestinationis indicia, fu-
turæ felicitatis præsagia, via regni, nõ causa regnan-
Rom.8.f di. Denique quos iustificauit, non quos iustos inue-
nit, hos & magnificauit.

Explicit tractatus de gratia & libero arbitrio.

DIVI BERNARDI ABBATIS ad dominum abbatem Columbensem, in librum sequentem, epistola.

DOMINO abbati Columbensi, frater Bernardus abbas dictus de Claraualle, valere in domino semper. Rescriptum meum ad epistolas duorum Carnotensium monachorum, vobis primùm (vt promiseram) destinare curaui. Vbi & aliud quoque impletum est quod iussistis. Nam cum breuiter rescribere decreuissem, & epistolis epistolam tantùm reddere velle cœpissem, hortatu vestro in libri (vt cernitis) longitudinem protraxi stylum, & vt in plu- H
ribus plures possint ædificari. Quod opus cum à vobis perlectum fuerit, tunc non ipsis ad quos factum est, sed eorum prius reddatur abbati, & sic demum ad ipsos, si iusserit abbas, perueniat. Monachi enim sunt, & ex lege suæ regulæ sine nutu sui abbatis sicut dare, ita & accipere datas prohibentur epistolas. Nam & ob hoc maximè diu, sicut scitis, multum licet rogatus ab eis, respõdere tardaui: quòd (vt mihi videbatur) ignorante abbate scribere illas epistolas & mittere præsumpsissent. Nec falsò id suspicatus sum, vti postmodum liquidò comperi. Ego cœpto operi (quod quidem legentibus apparebit) epistolæ nomen indideram: sed quoniam pro nomine modum, vestro obuiante mandato (vt promiseram) non seruaui: liber, si iudicatis, non epistola censeatur. Et quia inter multas quæstiones quæ ibi à me soluũtur, id præcipuè subtilius vtiliúsque pertractatur, quænam liceat præcepta & per quos, & quatenus dispensari: detur ei titulus de præcepto & dispensatione, nisi vobis aliud fortè congruentius videatur.

IN LIBRVM SEQVENtem Prologus.

QVa mente iam tacebo? Qua fronte tamen loquar? Crebris epistolis & nunciis cogitis me aut propriam prodere imperitiam, aut officium renuere Charitatis. At ego malens sine illa quæ instat, quàm absque illa quæ ædificat, inueniri victus tandem precibus vestris, duris inicio nodis vngues teneros, & vt vereor ego, non aliud quàm terendos. Sed hoc incassum. Nam mea me, vt scribitis & præscribitis, tam absentis scripta, quàm verba præsentis arguunt excusantem. Quis enim iam relinquitur mihi in illis de impossibilitate cauſandi locus, præsertim apud vos, qui ex ore & ex corde meo satis certum tenere vos creditis quantum possim in talibus? Fidei proinde vestræ, non meo fidens ingenio, abyssum ingredior quæstionum, nesciens (Deus scit) quà emersurus. Præsto charitas erit, vtinam ita & veritas. Si quo minus, excuset ef-
M *fectum defectus potius ingenij, voluntatem certè non culpabitis. Tentabo autem eaſdem (si potero) quæstiunculas sub epistolari cunctas breuitate redigere, etsi non epistola breui. Mirum siquidem non est, si fuero ego longior in exponendo, cum vos tantum eas ponendo, duas, & ipsas satis longas epistolas texueritis.*

D. BER-

DIVI BERNARDI ABBATIS Claræuallis de præcepto & dispensatione, Liber.

Quærit vtrum monasticæ regulæ instituta præcepta sint, an consilia tantum.

CAPVT I.

PRIMA igitur quęstio circa regulam nostram versatur, de qua (nisi fallor) & reliquæ omnes aut penè omnes oriuntur. B
Quæritis nempe, regularis illa institutio quomodo & quatenus sit pensanda professionibus eam: vtrum videlicet cuncta quæ continet, putanda sint esse præcepta, consequenter & damnosa trãsgredienti: an consilia tantum vel monita, & ob hoc nullius aut non magni põderis sit ipsorum professio, nullius aut non grauis culpæ ipsorum præuaricatio: an certè quædam sint deputanda imperiis, quædam pro consiliis reputanda: quò partim ea liceat, partim non liceat omnino prætergredi. Et si hoc vltimum detur, distingui a me tunc demũ cer- C
tos ac propriæ cuiusque partis limites flagitatis, ne cui fortè per varias sui sensus opiniones licẽtius vagandi detur occasio: sicque liquare culicem, & camelum: glutire contingat, si nesciat quantum curæ vel operæ suæ quibusque debeat obseruantiis. Hic est, quantum recolo, totus vestræ illius partitionis sensus, etsi non verba. Quod autem subiungitis & pergitis inquirere de obedientia, quibus gradibus distinguatur, quibus claudatur limitibus: ad eandem arbitror pertinere diuisionem, quippe quæ in de- D
cretis regularibus præcipua habetur: & puto cum ad illam satis responsum fuerit, de ista iam nil supererit quod ambigatur.

Patrum constitutiones omnibus vt salutaria quædam monita proponuntur, sed professis sunt vice præceptorum.

CAP. II.

ITaque vt sentio ego, regula sancti Benedicti omni homini proponitur, imponitur nulli: prodest si deuotè suscipitur & tenetur, non tamen si non suscipitur obest. Quod autem in voluntate est suscipientis, non in potestate proponentis voluntarium meritò dixerim, non necessarium. Attamen hoc ipsum quod dico voluntarium, si quis ex propria voluntate semel admiserit, & promiserit deinceps tenendũ, profectò in necessarium sibi ipse conuertit, nec iam liberum habet dimittere, quod antè tamen non suscipere liberum habuit. Ideóque quod ex voluntate suscepit, ex necessitate iam tenebit, quia omnino necesse est eum reddere vota sua quæ distinxerunt labia sua, & ex ore suo aut condemnari iam aut iustificari. Cæterùm felix (vt quidam sanctorum ait) necessitas, quæ cogit in melius. Omnia proinde sancti Benedicti instituta exceptis sanè nonnullis de spiritualibus, verbi causa, charitate, humilitate, mansuetudine, quæ non tam ipsum constat instituisse quàm Deum, & ob hoc penitus nõ esse mutanda, de cætero reliqua vniuersa non profitentibus E
Psal.65.c. Luc.19.d F
A quidem monita tantum seu consilia censenda sunt, nec grauant non obseruata, cum tamen profitentibus in præcepta, præuaricantibus in crimina fiant, siue (vt vestra vobis reddam) illis voluntaria vel factitia, istis necessaria & tanquam naturalia non immeritò reputantur. Ita sanè necessaria dixerim, vt ex eis minimè præiudicetur necessariis rationalibúsque dispensationibus.

In iis quæ à maioribus sancita sunt, non temerè admittenda est dispensatio.

CAP. III.

SEd nõ omnibus in huiusmodi credita est dispensatio, nisi his duntaxat qui cum apostolis dicere possunt: Sic nos existimet homo, vt ministros Chri- 2.Cor.4.a
sti, & dispensatores mysteriorum Dei. Nouit autem fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ibi tantùm vsurpare dispensationem, vnde bonam posit habere recompensationem. Hoc quippe quæritur inter dispensatores, vt Ibidem.
fidelis quis inueniatur. Et eadem fortasse fidelitas
C à subditis nihilo minus exigitur in obtemperando, quæ à præpositis in dispensando. Constat igitur ex his quæ dicta sunt, vestram illam diuisionem integram esse ac sufficientem, si modo personæ distinguantur & tempora, dum subiectis sit quidem omnis regularis institutio (quantum duntaxat ad corporales obseruantias pertinet) ante professionem voluntaria, post professionem necessaria, prælatis verò partim voluntaria, vt quæ inuenta ab homine: partim necessaria, vt quæ fuerit diuinitus instituta. Quamobrem fortasis tunc potissimum congrua & luculẽta magis eadẽ diuisio apparebit, si eius membrũ quod dictũ est necessarium, rursum in tria hęc subdiuidatur, stabile, inuiolabile, incõmutabile. Et quidẽ stabile dixerim, quod ita est necessarium, quòd non cuilibet hominum illud mutare fas sit, nisi solis dispensatoribus mysteriorum Dei, id est præpositis: vt verbi gratia, regulæ sanctorum Basilij, Augustini, Benedicti, necnon authentici canones, & si qua sunt alia ecclesiastica instituta dignæ auctoritatis: quæ quoniam à sanctis tradita sunt, sancita stabiliter perseuerãt: nec omnino cuiuis subiectorum ea aliquo modo variare vel mutare conceditur: quia † tamen ab hominibus, etiam per ho- † al. tantum.
mines loco & officio illis canonica electione succedentes licitè interdum innoxiéque pro causis, personis, locis, & temporibus dispensantur. Vbi sanè qui hæc legit, attendat me cautè non dicere ea posse vel ab istis leuiter pro volũtate mutari, sed ex ratione fideliter dispensari. Ideo autem hanc ipsam mutationem taliter & à talibus recipere possunt, quoniam non naturaliter nec per se bona sunt.

Cum sanctorum patrum regulæ efficiant, vt expeditius curramus viam mandatorum Dei, non sunt violandæ, nisi vel vrgente necessitate, vel charitate inuitante.

CAP. IIII.

PORrò inuenta atque instituta fuerunt, non quia aliter viuere nõ liceret, sed quòd ita magis expe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

diret, nec planè ad aliud quàm ad lucrum & custo- G
diam charitatis. Quandiu ergo charitati militãt, immobiliter fixa sunt, mutaríque omnino ne ab ipsis quidẽ prępositis sine offensa possunt. At si ecõtrario cõtraria fortè aliquãdo charitati visa fuerint, his dũtaxat quibus hoc posse videre datum est, & prouidere creditum est: nónne iustissimũ esse liquet, vt quæ pro charitate inuẽta fuerunt, pro charitate quoque vbi expedire videtur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud fortè commodius demutentur? Sicut è regione iniquum proculdubio foret, si statuta pro sola charitate, contra charitatem tenerentur. Tenent ergo fixam firmámque immobilitatem etiam apud prælatos quæ ex stabili necessario sunt, sed quatenus charitati deseruiunt. Nunquid autem hoc ego vel solus sentio, vel primus dico? An nõ hoc ipsum & Papa Gelasius sensit? Ait siquidem: Vbi necessitas non est, inconuertibilia maneant patrum sanctorum decreta. Leo quoque papa, Vbi, inquit, necessitas non est, nullo modo sanctorum patrum instituta violentur. Et infert: Vbi ergo necessitas fuerit ad vtilitatem ecclesiæ, qui potestatem habet, I
ea dispensẽt. Ex necessitate enim fit mutatio legis.

Diuina lex solius Dei auctoritate mutari potest.
CAP. V.

NEcessarium deinde quod inuiolabile nominaui, illud intelligo, quod non ab homine traditum, sed diuinitus promulgatũ, nisi à Deo qui tradidit, mutari omnino non patitur: vt exempli causa, non occides, non mœchaberis, non furtum facies, K
& reliqua illius tabulæ legiscita: quæ etsi nullã prorsus humanam dispensationem admittunt, nec cuiquã hominum ex his aliquo modo soluere aut licuit aut licebit, dominus tamẽ horum quòd voluit, *Exod.3.g* *Osee.1.a*
& quãdo voluit soluit: siue cum Hebræis Aegyptios spoliari, siue quando prophetam cum muliere fornicaria misceri præcipit. Quorum vtique alterum quid nisi graue furti facinus, alterum quid nisi flagitij turpitudo reputaretur, si non excusasset vtrunque factum auctoritas imperantis? Sanè vbi simile aliquid aliquando à sanctis hominibus fuisse legitur L
vsurpatum, scriptura non indicante quòd Deus ita præceperit, aut eos peccasse fatendum est, sicut homines, aut certè sicut prophetas familiare Dei consilium accepisse. Vnde & vnum exemplum pono *Iudic.16.g*
quod occurrit de Sampsone, qui seipsum vnà cũ hostibus opprimens interfecit. Quod vtique factum si defenditur non fuisse peccatum, priuatum Dei habuisse consilium indubitanter credendus est, etsi de scriptura hoc non habemus. M

Quæ naturaliter & necessariò immutabilia sunt, ea ne Deus quidem mutare potest.
CAP. VI.

IAm verò necessarium incommutabile quid accipi velim? Equidem nil congruentius quàm quod diuina ita constat & æterna ratione firmatum, vt nulla ex causa possit vel ab ipso Deo aliquatenus immutari. Sub hoc genere est omnis illa sermonis dominici in monte habiti spiritualis traditio, & quic-
quid de dilectione, humilitate, mansuetudine, cæterisque virtutibus, tam in nouo quàm in veteri testamento spiritualiter obseruandum traditur. Hæc quippe talia sunt, quæ nec liceat nec expediat aliquando non haberi. Eo siquidem immobiliter, quo & naturaliter bona, nunquam nisi innocenter, nunquam nisi salubriter aut imperantur, aut obseruantur. Omni tempore, omni personæ, mortem contempta: custodita salutem operantur. Primam ergo necessitatem sua cuique facit in promittendo voluntas, secundam præcipientis auctoritas, tertiam præcepti dignitas. Differunt autem (vt iam dictum H
est) quibusdam à se inuicem gradibus tres istæ necessitates, nec vna omnes sequitur immutabilitatis firmitas. Nam ex prima quidẽ quod efficitur, etsi non penitus immutabile, tamen vix mutabile esse constat: dum solis illud liceat mutare prælatis, & hoc non nisi fideli & prouida dispensatione. Quod verò fit ex sequenti, quæ & maior ista, est pene iam incõmutabile, soli quippe Deo esse mutabile, superius demonstratum est. Porrò quod de nouissima fit tanquam omnium maxima, omnino imcommutabile est, vtpote quod ne ipsi quidẽ Deo mutare liberũ est. Quod igitur nulli hominũ fas est nisi solis mutare prælatis, dici vix mutabile cõgruè potest: quod soli constat licere Deo, dicatur penè immutabile: quod ne ipsi quidẽ, penitus immutabile nominetur.

Docet moderandas esse Abbatum dispensationes.
CAP. VII.

QVæ cum ita sint, vt ad ea redeam de quibus potissimum quæritur: patet quòd ex magna parte regularis traditio subest eius qui præest, etsi non voluntati, certè discretioni. Sed dicitis: Quid ergo relinquitur necessitati? Audite quàm plurimum. Primo quidem quicquid de spiritualibus in ipsa regula traditum est, in manu abbatis (vt supra taxatum est) nequaquam relinquitur. Deinde reliqua pars quæ in corporalibus constat obseruãtiis, ne ipsa quidem in eius ita voluntate posita est, vt eiusdem deseruiat voluntati, sed magis charitati. Neque enim abbas supra regulam est, cui semel & ipse spontanea se professione submisit, etsi (quod negandum non est) Dei regula charitas regulæ sancti Benedicti iure præponitur. Esto proinde vt interdum regulæ litera cedat pro tẽpore charitati, cum ratio necessitatis vel charitatis exegerit: absit tamen vt hominis cuiuspiam subdatur voluntati. Super fratrum sanè transgressiones, non super patrum traditiones constituitur qui abbas eligitur, mandatorum cultor, & vltor vitiorum. Arbitror nanque sanctas illas obseruantias, prælatorum prudentiæ & fidei creditas, non subditas voluntati. Hinc est quòd idem legislator in his quæ abbati dispensanda reliquit, cautè nusquam (vt nemini) voluntatem, sed aut considerationem, aut dispẽsationem, aut prouidentiã, aut certè arbitrium seu aliquid huiusmodi ponit: volẽs nimirũ prouidũ fidúmq; dispensatorẽ, rationis, vbi fortè dispẽsat, sequi iudiciũ, non suæ placitũ volũtatis. Vnde & intimat ei nõ semel quòd de omnibus iudiciis suis Deo redditurus sit rationẽ. Lego profectò in regula. Hęc consi-

derationi penes abbatem sit. & hoc vel illud esse A
in prouidentia vel arbitrio seu dispositione abbatis. Vt autem pro sua voluntate aliquid mutet, me ibi legisse non recolo: quinimò, in omnibus, inquit, omnes magistram sequantur regulam, nec ab ea temerè deuietur à quoquam. Ergo nec ab ipso abbate. Omnes, inquit, magistram sequantur regulam: nemo ergo suam voluntatem. Vbi sanè nec abbatem excipi puto. Videtis quantum necessitati tribuitur, subtrahitur volũtati? Quid etiam? Nónne regularis ipsa professio qua se iunior subdit sponte priori, æquè alligat & priorem? communis equidem pacti pari reor B
vtrunque necessitate teneri, fieríque duos per vnius sponsionem alterutrũ debitores: fidelis curæ vnum, alterum humilis obedientiæ. Quidnam igitur iã voluntati relinquitur, vbi & prælatus debiti necessitate tenetur? Sed & de hoc item non parum prælati præscribitur voluntati: quòd is qui profitetur, spondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam, sed determinatè secundum regulam: nec aliam quàm sancti Benedicti: vt oporteat eum qui præest, nõ frena suæ laxare voluntati super subditos, sed præfixam
ex regula sibi scire mensuram, & sic demum sua im- C
peria moderari circa id solum quod rectũ esse constiterit: nec quodlibet rectum, sed hoc tantùm quod prędictus pater instituit, aut certè quod sit secũdum quod instituit. Sic se quippe habet professio: Promitto, non quidem regulam, sed obedientiam secundum regulam sancti Benedicti. Non ergo secũdum voluntatem præpositi. Proinde si professo secũdum illam regulam abbas meus mihi aliud fortè imponere tentauerit quod non sit secundum regulam, aut etiam quod non sit secundũ ista instituta: verbi causa Basilij, Augustini, Pacomij: quænam mihi, quæso, D
in hac re necessitas imminet obsequendi? Solũ quippe id à me posse exigi arbitror, quod promisi.

Professionis forma.

Neque vltra professionis extendenda est lex obedientiæ, neque intra eas arctanda.
CAP. VIII.

VIdetis iam ergo obediẽtiæ limites quos requiritis. Si modus est obeditionis, tenor professionis: nec se valeat extendere potestas imperantis, nisi quatenus attigerit votum profitentis: profectò ci- E
tra & vltra, nec non etiam contra, quid aliud quàm obedientiæ limites quosdam censuerim, & his suis terminis virtutem eandem circuncludi? Quamobrem quisque professus in quouis genere salutiferæ vitæ, nec vltra obedientiæ † legem cogendus, nec citra est inhibendus quàm sua ipsius videtur complecti professio. Quanto minus contra? Is ergo qui medius est vitæ modus præfixus voto, professione firmatus, tanquam lignum quod erat in medio paradisi, solus sine dubio legi erit subiectus, obnoxius iussioni. Ergo prælati iussio vel prohibitio non F
prætereat terminos professionis. Nec vltra extendi potest, nec contrahi citra. Nil me prælatus prohibeat horum quæ promisi, nec plus exigat quàm promisi. Vota mea nec augeat sine mea voluntate, nec minuat sine certa necessitate. Necessitas quippe nõ habet legem, & ob hoc excusat dispensationem. Voluntas verò quia sola meretur retributionem,
etiam sola non immetitò gradum altiorem vsurpat. Alioquin & absque necessitate remissio voti, non dispensatio sed præuaricatio est: & restrictio contra voluntatem, murmur est, non profectus. Ponant ergo præpositi metam obedientiæ subiectorum ex votis labiorum ipsorum, nõ suorum desideriorum: monentes eos, non cogentes ad celsiora: cõdescendentes eis cum necesse fuerit ad remissiora, non cadentes cum eis.

Abbas quoque regulæ legibus tenetur.

† al. lege.

Perfecta obedientia certis limitibus non concluditur.
CAP. IX.

CAeterum subiectus huiusce modi obedientiam quæ voti finibus cohibetur, nouerit imperfectam. Nam perfecta obedientia legem nescit, terminis non arctatur: neque contenta angustiis professionis, largiori volũtate fertur in latitudinem charitatis, & ad omne quod iniungitur, spontanea. vigore liberalis alacrísque animi modum non cõsiderans, in infinitam libertatem extenditur. Hæc est illa de qua signanter apostolus Petrus, Castificantes, *1.Pet.1.c*
inquit, corda vestra in obediẽtia charitatis, pulchrè ipsam per hoc sequestrãs ab illa inerti & seruili obedientia quodammodo, nec charitati prompta, sed obnoxia necessitati. Hæc iusti illius cui lex posita nõ *1.Tim.1.a*
est, propria est: non quòd vel ille perfectus viuere *Capitulo, Si fratri aliquid impossibile.*
debeat sine lege: sed quia non sit sub lege: minimè quippè contentus voto suæ cuiuscunque professionis, quam superat animi deuotione. Quanquam nec istam regula ipsa tacuerit, vbi monet, si fratri impossibilia iniunguntur, vt confidens de adiutorio Dei obediat ex charitate. In eadem denique regula ter- *Capitulo, De gradibus humilitatis.*
tius humilitatis describitur gradus, vt omni obedientia monachus se subdat maiori. Dicens quippe, omni, non vult nos in obediendo mensura esse contentos professionis, non attendere promissi debitum, non de pacto sumere modum, sed transire alacriter etiam votum, & obedire in omnibus. Est sanè quidem obedientiæ limes secundum tempus ipsa temporis extremitas, vt is sit terminus obediẽtiæ, qui & vitæ. Hunc nobis maximè vnigeniti Dei commendat exemplum, qui factus est patri obediẽs vsque ad mortem. Hæc ergo quotiens interrumpitur, inobedientia dicitur, & peccatum, & transgressio seu præuaricatio. Sed interest sanè qua causa, quo affectu, qua intentione, quo præcipiente, in quóve præcepto malum hoc committatur. Et quidem nullam prorsus inobedientiam dico parui ducendam, non tamen omnem pari æstimandam periculo. Enimuero mandatum Dei est: Non occides. Fac ergo duos homicidas, & vnum quidem spoliandi cupiditate, alterũ verò necessitate sese defendendi facinus perpetrasse. An nõ hic satis euidenter inter lepram & lepram causa separat, faciens vtique disparem valde culpam vnius eiusdẽmque transgressionis? Quid verò si hunc subita ira, illũ studiosa malitia aut vetus odiũ fortè ad idem scelus impulerit? Nunquidnam simili pensandum erit iudicio, quod tam dissimili factum constabit affectu? Nil deinceps incestius obscœniúsve, quàm illas filias Loth pater- *Gen.19.g*
nũ vsurpasse concubitum: & tamen quis non videat quantum euacuauerit aut attenuauerit turpis nefan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

díque reatum flagitij, pietas intentionis, & intentio pietatis?

Quemadmodum non est par præcipientium auctoritas, ita nec legum. CAPVT X.

IAm verò de illo qui præcepit, & item de eo quod præcipitur, huiuscemodi aduertenda erit secundum rationem distinctio, vt cuius inter præceptores reuerẽtior nobis imminebit auctoritas, eius grauior formidetur offensio, ac maioris cuiusque mandati transgressio damnabilior æstimetur. Melius siquidem est obedire Deo quàm hominibus, & ipsis melius magistris quàm condiscipulis. Porrò in magistris, melius nostris, quàm extraneis. Quibus autem melius constat obedire, ipsis proculdubio & non obedire detestabilius est. Est de mandatis similiter. Maioribus quippe maior, minoribus minor opera nostra & cura debetur: de quorũ etiam cõtemptu iuxta eandem considerationem grauior leuiórve offensa cõtrahitur. Porrò maiora minoráq; mandata dixerim, secundum quòd maius minúsve velle constiterit ipsum qui præcipit, siue hominem, siue Deum. Est verbi gratia mandatum; Non fraberis: & est mandatum, Omni petenti te, da: vtrumque quidem magnum, quoniam vtrumque diuinum: sed de non furando maius. Quis enim nesciat æquissimo Deo nõ æquè displicere tenaces, atque fures? & quia de duobus malis plus velit nos tenere nostra, quàm tollere aliena? & ita minus peccare qui non tribuit sua, quàm qui non sua furatur? Sed in mandatis hominum rara æqualitas inuenitur, cum pro variis necessitatibus vel vtilitatibus agẽdorum, iniungentium affectio varietur, quódque putauerint rectius vel commodius, hoc amplius cupiant & exigant obseruari. Tam ergo qualitas præceptorum, quàm auctoritas præcipientium & obedientiæ præfigit metam, & inobedientiæ terminat culpã: quando (vt dictum est) in prælatis quibusque grauioris auctoritatis, & eorum mandatis quibusque maioris vtilitatis, quo diligentior debetur obsequendi cura, eo & culpa grauior incurritur de cõtemptu. His itaque distinctionibus animaduersis, & obedientiæ modus, & pondus inobediẽtiæ facilè reperitur. His gradibus non solùm inter diem & noctem, hoc est bonum obedientiæ & inobedientiæ malum discernitur: sed etiam inter diem & diem, itémque inter noctem & noctem, inter bonũ videlicet & melius, inter malum & peius. Bonus quidem obedientiæ gradus est, si iuxta magistri nostri sententiam, propter metum gehẽnæ, seu propter professionem sanctam quam professus est quispiam obedierit: melior tamẽ, cum ex Dei amore obeditur. Illa quippe obedientia necessitatis est, ista charitatis.

Tum demum perfectè legi paremus, cùm voluntatem ac intentionem legislatoris sequimur. CAP. XI.

ILlum autem optimum dixerim obedientiæ gradum, cum eo animo iniũctum opus recipitur, quo & præcipitur. Cum enim ex voluntate iubẽtis pendet intentio exequentis: fit vt nec maius minoribus, nec minus maioribus cõfusè (vt assolet) ad implendum quod iniungitur, subiecti studium impẽdatur, sed moderãte animo quæque pro sua dignitate imperia, modum sciat vtrobique seruare, tam in obseruando videlicet iussa, quàm in cauendo prohibita: non quòd vel minimum horum quæ iubentur, contemnendum putet, etsi tamen minimum quod minimum est, reputet: sed minimum est ex comparatione maiorum. Nouit verus humilísque obediens & minima non contemnere, & maximè curare quæ maxima sunt, intimo quodam deuoti, syncerísque animi sapore discernens, quibus de mandatis ei qui præest, suis quodammodo factis respondeat cũ propheta: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Vbi quia non dicit vniuersaliter omnia: illa tantùm oportet intelligi, quæ quoniam nõ sine grandi culpa quacunque occasione violantur, ideo non sine graui pæna quomodocunque violata donantur, vtputa, Non occides, & si qua huiusmodi sunt, quorum nunquam potest esse obseruatio iniusta vel mala, nunquam bona licitáve transgressio dispensatione duntaxat humana. Cætera quæ vel à præpositis dispensationem admittunt, quia leuiori censura neglecta puniuntur, leuiora dicuntur. Ex his verbi gratia dico esse vel risum interdictum, vel indictum silentium. Hæc siquidem si contra mandatum non veniunt, nec peccata sunt. Accedente mandato si quo minus iam obseruantur, in peccatum reputantur, non tamen in crimen. Ita sanè, si per subreptionem aut obliuionem, non autem per contemptum horum transgressio contigerit. Media quippe sunt è quibus illa videlicet præcepta constituuntur quæ vos factitia nominatis: longè vtique disparem à naturalibus quantum in ipsis est gerentia necessitatem, cum tamen nec sine offensa negligi, nec contemni sine crimine vel ipsa queant iniuncta ab his duntaxat quibus propriè dicitur: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Licet nanque ipsa per se iniuncti operis qualitas innoxia sit, adiunctæ tamen auctoritas pondus, obnoxium mandato, mandatúmque peccato obnoxium facit, non magno tamen, si contemptus defuerit.

Legum contemptus grauius exaggerat peccatum, quàm sola negligentia. CAP. XII.

HÆc ergo generalis regula sit vniuersorum quæ per se aut propter se nec bona nec mala sunt, aut diuina iustitutione, aut propria cuiusque professione fixa non sunt, vt non iussa quidem, licitè, vtrumlibet, vel admittantur vel omittantur: iussa verò, sine culpa non negligantur, sine crimine non contemnantur. Vbique enim & culpabilis neglectus, & contemptus damnabilis est. Differunt autem, quòd neglectus quidem languor inertiæ est, contemptus verò superbiæ tumor. Porro contemptus in omni specie mandatorum pari pondere grauis, & communiter damnabilis est: neglectus autem in fixis grauior, tolerabilior in mobilibus mandatis. Siquidem adulterum quocunque modo, quocunque perpetres animo, turpe flagitium est, ac criminale peccatum: cum tamen leue verbum in tempore vel loco silentij forte per obliuionem subreptum,

ptum, risúsve per impetum magis excussus, quam præsumptus contra præceptum (quod vtique animi negligentis, aut dissoluti spiritus indicium est) eo facilimè veniam promeretur, quo vix vel peccatum reputatur. Quid cum scienter & ex deliberatione in verba ociosa, silentio licet non indicto, lingua laxatur? Nunquid hoc tamen neget quispiam vsurpari contra regulam veritatis? Vnde nimirum & ratio exigenda est in futuro iudice ipso terrificè admodum comminante, quia de omni verbo ocioso reddent homines rationem in die iudicij. Heu nobis, quænam poterit reddi ratio de ocio? Alioquin ocium non est, si non omnino ratione vacuum est. Et tamen quis nesciat vnum detractionis verbum quantum etiam innumeris talibus, id est ociosis præponderet ad delictum meritúmque damnationis? Quid ita? Videlicet quia discretio est in mandatis, consequenter & in culpis: vt (sicut dixeram) maiorum grauior, leuiorque minorum censeatur transgressio mandatorum, sed mandantium non ita: Siue enim Deus, siue homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reuerentia deferendum, vbi tamen Deo contraria non præcepit homo. Quod si contigerit, pergendum indubitanter consulo in Petri sententiam, quia obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Aut enim hoc respondendum cum apostolis, aut cum Pharisæis certè audiendum: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras? Si autem dolet se contemni magister homo præ illo qui docet hominem scientiam, consoletur illa (quam & vos posuistis) Samuelis sententia, qua inter lepram & lepram videtur discernere sic: Si peccauerit vir in virum, propitius ei poterit esse Deus. Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo? Ego igitur si me hoc angi articulo sentiam, vt aut Deum aut hominem offendere necesse sit: Deum potius libenter eligo nõ offendere, & quidem tutius iustiúsque. Habeo nempe ex præsenti prophetæ capitulo de hominis læsione meam consolationem, Dei scilicet propitiationem. Cæterum Deo offenso, quis orabit pro me? Si ad hominem confugero, id quidem scriptura non consulit: quinimmo maledictus homo (ait,) qui spem ponit in homine. Meritò proinde. Si autem in Deum peccauerit, etiam si subintelligatur propter hominem, quis, inquit, orabit pro eo? Neuter equidem. Nam & à quo offenditur, & ob quem offenditur, æquè vtriusque oratio exeeranda decernitur apud ipsum qui offenditur, hoc est apud Deum. Talis ergo requirendus est ad orandum, qui sit idoneus ad placandum. Porro culpam, si qua est quòd homo offendatur cum ei non obeditur: aut multum extenuat, aut penitus annullat causa melior. Quapropter cum dicitur, si peccauerit vir in virum, subaudiendum est, propter Deum. quod nullatenus læsio cuiuscunque proximi necdum prælati, excusetur à culpa, si solus defuerit in causa Deus. Alioquin Paulo contradicit, qui ait: Sic enim in fratrem peccantes, in Christum peccatis. Nam de præpositis certum tenemus ipsius veritatis testimonium sic loquentis ad ipsos: Qui vos spernit, me spernit. Sed & de quolibet fratre, Nolite, ait contemnere vnum ex his pusillis. Et qui scandalizauerit vnum ex his pusillis: quod sequitur, auertat Deus à nobis. Sed non omnium scandala æqua sunt lance pensanda. Aliter nanque accipienda sunt scandala pusillorum, aliter pharisæorum, de quibus apostolis timentibus & intimantibus quòd scandalizati essent in sermone veritatis, responsum est: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Illorum quippe scandalum de ignorantia, istorum de malitia descendit. Illi scandalizantur, quia veritatem nesciunt: isti, quia oderunt. Vnde & pusillos illos arbitror appellari quòd voluntatis quidem bonæ, sed non magnæ scientiæ existentes, zelum Dei habeant, sed non secundum scientiam. Talium scandala curam non iram prouocare solent spiritualium duntaxat virorum. Paulo ita docente: Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Indignum siquidem est valde humanam eos mereri indignationem, qui diuinam tam facilè consequuntur miserationem. Nam hi quoque qui dominum crucifixerunt, magni quidem peccatores, sed pusilli æstimatores, etsi ex vno iram, nunquid non tamen ex altero veniam meruerunt? Beati siquidem fuissent, si (iuxta verbum domini) in ipso scandalizati non essent. Nunc verò quid nisi miseri? Sed tamen & miserandi. Probat hoc pia illa in cruce patientis, sed nihilo minus compatientis supplicatio. Pater, inquit, ignosce illis. Et quasi quæreretur indulgentiæ ratio in tam horrendo facinore, sequitur: Quia nesciunt quid faciunt. Ac si diceret: Eo digni venia, quo & pusilli scientia sunt. Ideo ignosco illis, quia non agnoscor ab illis. Si enim cognouissent, nunquam dominum glorię crucifixissent. Sunt quibus non ita ignosco: quos vtique non ignoro & vidisse & odisse & me & patrem meum. Pro huiusmodi pusillo in scientia terrens Paulus eum qui cum habeat scientiam, nescit tamen condescendere infirmioribus. Et peribit, inquit, in tua scientia frater, pro quo Christus mortuus est. Quod si tantopere cauenda sunt scandala paruulorum, quanto amplius prælatorum, quos sibi Deus æquare quodammodo in vtraque parte dignatus, sibimet imputat illorum & reuerẽtiam & contemptum, specialiter contestans eis: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit? An nõ denique hoc ipsum & regula nostra perhibet, vbi ait: Obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur? Quam obrem quicquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo: haud secus omnino accipiendum est quàm si præcipiat Deus. Quid enim interest vtrum per se, an per suos ministros, siue homines, siue angelos hominibus innotescat suum placitum Deus? Sed homines, inquis, facilè falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipiẽda fallere possunt. Sed enim quid hoc refert tua, qui conscius non es: præsertim cum teneas de scripturis quia labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia angelus domini exercituum est? Requirunt dixerim legem: non quam vel authentica vlla scriptura tradiderit, vel ratio manifesta probauerit. de huiusmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auscultandus est: sed quod ita latere aut obscurum esse

Matth. 14. c — *Hominibus quoque qui dei vices gerunt, parendũ est.* — *Act. 5. c* — *Matt. 1. d* — *1. Reg. 2. c* — *Hiere. 17. d* — *1. Cor. 8. d* — *Luc. 10. c* — *Matth. 18. d* — *Matt. 15. b* — *Galat. 6. d* — *Matt. 11. d* — *Luc. 23. c* — *1. Cor. 2. b* — *1. Cor. 8. d* — *Cap. De obedientia.* — *Nihil interest, siue deus siue homo aut angelus vice dei præcipiat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognoscitur, vt in dubium venire possit, vtrumnam Deus sic aut aliter fortè velit, si non de labiis custodientibus scientiam, & ex ore angeli domini exercituum certum reddatur. A quo denique diuina potius consilia requirētur, quàm ab illo cui credita est dispensatio mysteriorum Dei? Ipsum proinde quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his quæ apertè non sunt contra Deum, audire debemus. Nec sanè contraria loquimur sancto prophetæ Samueli, quasi nos in hac parte diuinam hominibus tribuentes auctoritatem, cum ille in suprà memorato capitulo planè discernere inter vtrūque videatur. Siquidem quod nos asserimus de dubiis, hoc ille negat de manifestis, vt cum ait: Si peccauerit vir in virum, subaudiatur, propter Deum: cui apertè cōtraria homines hominibus frequenter mandare præsumunt.

Mala.2.b

1.Reg.2.c

Mandata quæ recalcitrantibus grauia sunt, diuina gratia facilia efficit. CAP. XIII.

SEd hinc vos sumētes materiam siue occasionem argumentandi, asseritis, si hoc constiterit, vt iussa hominum quælibet vel instituta diuinæ auctoritatis pondere æstimanda sint: hominem sub homine aut vix aut nequaquam posse saluari: cum in tanto cumulo mandatorum quæ prælati etiam per incuriam sæpè præcipiunt, interdum non præuaricari, aut difficile admodum, aut omnino impossibile uideatur. Et quidem non nego difficultatem tantæ inesse perfectioni, sed cum ipsa corde imperfecto præsumitur. Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorsus voluntatis indicium est, statuta seniorum studiosius discutere, hærere ad singula quæ iniunguntur, exigere de quibusque rationem & male suspicari de omni præcepto cuius causa latuerit, nec vnquam libēter obedire, nisi cum audire contigerit quod fortè libuerit, aut quod non aliter licere seu expedire mōstrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, imò nimis molesta est huiusmodi obedientia. Non plane hæc illa est quæ ex regula traditur obedientia sine mora. Disputare profectò hoc est in astu cordis, non in auditu auris obedire. Istiusmodi ergo carnalem animam non modò premi, sed etiam opprimi pondere præsumptæ perfectionis necesse est: quia non potest portare caro infirma, quod solus spiritus promptus experitur iugum esse suaue, & onus leue. Christi quippe iugum & onus est, & omnino importabile, nisi Christi equè spiritui. Hinc itaque si dicitis legem regulæ subintrasse, vt abundaret delictum: verum dicitis. Cæterùm culpa hæc nō est datæ legis, aut dantis legem: sed improuidè profitētis, & impiè præuaricantis. Mandatum quidem sanctum & iustum, sed tu te noris esse carnalem, venundatum sub peccato. Verùm hoc antè præuidisse debueras, quò turris huius euangelicæ non prius iaceres fundamenta, quàm sedens computares si haberes sumptus ad perficiendum. Nunc autem quid restat, nisi vt aut correctus obedias senioribus, aut cōfusus audias ab illusoribus: Hic homo cœpit ædificare, & non pótuit consummare?

Rom.7.e

Luc.14.f

Non omnis præcepti violatio crimen est. CAP. XIIII.

SEd forsan dicitis: Ergóne ita perfectus quispiam inuenitur, cui non vel minimū aliquid interdum subripiatur de tam multis ac minutis quæ passim vel à negligentibus præpositis imperātur? Minimè quidem cuiquam hoc ego dederim, cum ipsi quoque de se fateantur apostoli: In multis offendimus omnes. Et si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Sed non cōtinuò vt aliquid præterimus, perimus, præsertim cum nos scriptura consoletur: Si quis peccauerit, inquiens aduocatum habemus Iesum Christū iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Denique propheta de ipso testatur, quòd pro transgressoribus rogauerit, vt non perirent. Vbi sanè notandū quia etsi pro transgressoribus, non tamen pro cōtemptoribus legitur supplicasse. Verùm illi quòmodo perire possunt pro quibus saluator rogat ne pereant? Quamobrem non video cur ita omnem inobediētiam & transgressionem vel minimorum quorumlibet mandatorum exaggerandam putaueritis vt exclamaretis: Quod ergo iam monacho poterit veniale peccatum esse vel leue, cuius vniuersæ actioni crimen insidiatur inobedientiæ? Sed hoc inde videlicet constare creditis, quòd prælatorum iussionibus tantum tribuendum asseritur, quantumsi diuinitus traderentur. Quasi verò & ipsa euāgelica præcepta non multum inter se discrepent & merito obseruationis, & transgressionis periculo. Cæterùm sicut non omnia vnius esse constat vel necessitatis, vel vtilitatis, vel dignitatis: sic non vna de omnium transgressione fertur sententia: nec paria manent discrimina dispares culpas. Porrò nec pari culpa negligūtur, quæ non pari cura præcipiuntur, nec pari proinde pœna puniuntur. Ecce enim euāgelium tam flagitium erapulæ, quàm fornicationis turpitudinem damnat. Verùm quis magis non horreat è duobus malis, turpitudine fœdari, quàm cibo exaturari? Nónne denique veritas in euangelio sub nominibus trabis & festucæ, graues leuésque discernit inobedientiæ culpas? Nónne ipsa disputante, imò diffiniente, gradatim nobis distinguitur quæ cuique reatui pœna debeatur, dum alium iudicio, alium consilio, alium & gehenna reum esse protestatur? Quænam ergo consequēdi necessitas cogit, vt si magistris diuina detur in suis præceptis auctoritas, nullum ideo iam monacho leue aut veniale peccatum inueniri posse putetur, & quòd eius vniuersæ actioni crimen insidietur inobedientiæ? Esto: sit crimen, cui pœnalis illa gehenna vel gehennalis pœna assignatur: quale, quæso, illud diffiniemus esse crimen, quod veritate iudice reum tantùm facit iudicio? Nec tamen diffitebimur esse reatū, quod vel hactenus reū statuit. Quòd si reatum, & peccatum. Porrò omne peccatum, cōtra Dei mandatū præsumitur. Quod autem contra mandatum præsumitur, inobedientia dicitur. Hinc colligitur quòd irasci fratri, & inobedientia sit, & crimen non sit. En vnum inuentum est monacho leue ac veniale peccatum, quódque non humani, sed diuini mandati statuat transgressorem. In hoc genere sunt transgressionis nonnulla stultiloquia seu vaniloquia, & quæque ociosè dicta facta & cogitata. Huiusmodi enim nunquam nisi contra mandatum, & Dei mandatum vsurpantur. Peccata quippe sunt, & Deus

Iacob.3.a
1.Ioan.1.c
1.Ioan.2.a

1.Reg.15.c

Esai.53.d

& Deus prohibet omne peccatum, & tamen venialia non criminalia reputantur, excepto cùm per cōtemptum vertuntur in vsum & consuetudinem, & tunc non peccati species, sed peccantis intentio pēsatur. Elatio quippe contemnentis, atque impœnitentis obstinatio, in minimis quoque mandatis culpam facit non minimam, & cōuertit in crimen grauis rebellionis næuum satis leuem simplicis transgressionis. Denique in quo inobedientiæ crimen absque dubio sit, apud Samuelem aduertite. Quasi, inquit, peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Non ait, non acquiescere, sed, nolle acquiescere: vt non iussionis simplex ipsa transgressio, sed voluntatis superba cōtemptio, scelus idololatriæ reputetur. Non est enim idipsum nolle obedire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris est, nonnunquam & infirmitatis: illud verò aut odiosæ pertinaciæ, aut contumaciæ non ferendæ. Quod & ipsum repugnare est & resistere Spiritui sancto, & si ad mortem vsque perduraverit, blasphemia est non remittenda siue in hoc seculo, siue in futuro. Non ergo qualiscunque mādati præteritio criminalem facit inobedientiam, sed repugnare, sed nolle obedire. Cęterùm quanti absque illa pessima & rebelli voluntate non obediunt? Quomodo itaque monacho crimen insidiatur inobediētiæ, si totiēs sine crimine transgreditur, quotiens in transgressione defuerit huiuscemodi recalcitrans & contentiosa voluntas? Frustrà autem cōparant quidam, vt dicitis, quaslibet inobedientias antiquæ illi quæ facta est in paradiso, quæ nimirum valuit non solùm obligare personam, sed & vitiare naturā. Arbitror tamē & ipsam primam grauissimámque præuaricationem aut non aliunde, aut inde maximè iudicatam grauissimam, hoc est, ex rebellione defensionis quæ secuta est, quādo Deo causam requirente peccati, vt peccatores ad pœnitentiam prouocaret (nolebat quippe mortem eorū, sed magis vt conuerterentur & viuerent) ipsi maluerūt declinare cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes

Psal.140.c

in peccatis. Et quidem gemina malitia peccatoris. Primùm quòd nec sui misertus est, vt culpam propriam fateretur, & sanaretur: deinde quòd & vxorē vt se fallaciter causaret, crudeliter accusauit. Quid est quòd denique dicitis in omni actione monacho crimen insidiari inobedientiæ, quasi aut furtim subrepat nescięti, aut casu accidat infœlici, aut non valenti implere quod præcipitur, criminis calumnia struatur de impossibili? Itáne, inquam, monacho crimen insidiatur inobedientiæ: cùm & antiqua illa tā nota & tam noxia præuaricatio facilè, vt creditur, indulgentiam consequeretur, dummodo confessio & non defensio sequeretur? Neque enim tantùm, vt dictum est, nocuit simplicis actionis (quamuis ex deliberatione) transgressio, quantum adiunctæ excusationis cum præmeditatione obstinatio. Sed nūquid fortè in lege quidem diuina habenda est hæc consideratio grauioris leuiorisque inobedientiæ, non autem ita & in regula nostra? Sed quis sanè plus dicat tribuendum humanis quàm diuinis traditionibus, pluríque quod per suos Deus, quàm quod per seipsum imperat æstimandum? An non denique & apud sanctum Benedictum propriæ & distinctæ ab inuicem sententiæ inueniuntur, alia de leuioribus, alia de grauioribus inscripta culpis? Quid est autem leuior culpa, nisi leuior inobedientia? Traduntur igitur à prælatis interdum minora mādata, quorum transgressio leuiora secundum regulam parit & peccata: & tamen in Deum nihilominus præuaricatio fit, quotiens abbatis iussio præteritur. Siquidem & ex ore ipso Dei non æqualia sunt promulgata, & ideò non æquali cuncta vigilantia obseruanda: sed alia cura exhibenda est ei proculdubio quod ipse perhibet primum & maximum mandatum, alia his quæ alibi discernens. Qui soluerit (inquit) vnum de his minimis meis mandatis. Quid ergo? Audiuimus ex regula grauiores & leuiores culpas, legimus & in euangelio maxima minimáque mandata: & mandatorum transgressiones vniuersas dicemus æqualiter maximas? Non est igitur necesse vt concedam quod dicitis, aut Deo scilicet nō tribui omne quod ab homine magistro accipitur quod non sit contra Deum, aut monacho nullum inueniri posse leue seu veniale peccatum: quia etsi totiens Deo (quod fatēdum est) inobediens esse conuincitur, quotiens eius qui pro Deo sibi præest, hominis mandatum, quod quidem iustitiæ non repugnet, prætergreditur: sicut tamen non par cura in executione exigitur, sic nec par culpa contrahitur ex transgressione. Etsi quippe vnus est qui offenditur, non tamen vnius ponderis quæ iubentur, nec vnius subinde discriminis iussorum est omnium censenda transgressio. Vnde pater Benedictus, Secundum, inquit, mensuram culpæ, excommunicationis extendatur mensura. Frustrà proinde (vt videtis) aut terremini, aut terrere conamini de obedientiæ promissione, quæ fit ex regulari professione, quasi non oporteat promittere quam constat nec integrè posse teneri, nec sine crimine præteriri, siquidem Deo, quicquid Dei minister homo non perperam iusserit, imputādum constiterit. Frustrà, inquam, ex hac occasione malum ita inobedientię exaggeratis, vt à tam necessario bono promittendæ obedientiæ terreatis: quia etsi difficilè cauetur vbique subrepens vel insidians (vt vos dicitis) inobedientia in tam variis & innumeris quæ à senioribus indicuntur: non semper tamen damnabiliter seu criminaliter quod præcipitur, non impletur. Etsi enim omnis inobedientia inexcusabiliter sit culpabilis, nulla tamen æternaliter damnabilis, nisi quem remedium pœnitentiæ non sanat. Nulla est lethaliter criminalis, nisi quæ contemptum superbiæ non euitat. Magna igitur securitas filiis obedientiæ, & requera pax hominibus bonæ voluntatis, quando in omni inobedientia sola damnatur impœnitentia, quam nescit qui diligit Deum: sola incriminatur superbia, quàm facilè cauet qui timet gehennam.

Matth.5.b

Exemplis quod docuit illustrat. CAP. XV.

SEd exemplis clarius elucescet quod dicimus. Si iubente seniore vt fileam, verbum mihi fortè per obliuionem elabitur, reum me fateor inobediētiæ, sed venialiter. Si ex contemptu sciens & deliberans sponte in verba prorupero, & rupero silentij legem, prævaricatorem me constituo, & criminaliter: & si

Universidad de Deusto
Biblioteca

impœnitens perſeuero vſque ad mortem, peccaui, G
& damnabiliter. An & hoc durum fortaſſe videatur.
Hæc quippe ſunt veſtra (ſi bene recolo) verba, cùm
difficultatem ſeu impoſſibilitatem (vt vobis videtur)
tenendæ obediẽtiæ vel cauendæ inobedientiæ cõ-
ſiderantes, in vitam ita monachicam exclamaſtis:
Hæccine eſt illa eo ſecurior quo arctior, eo certior
quo magis ardua veniendi ad Deum via, vt mona-
cho naturaliter mala vix cauere, naturaliter bona
vix pro communi infirmitate valenti implere, non
minor tamen neceſſaria ſit cautela ad cauenda vel
obſeruãda quæ ſibi prælatus ſuus vel prohibere vo- H
luerit vel iubere? Et ſubditis: Quod cùm à multis cre
datur, licet à paucis vel etiam à nullis ad integrum
obſeruetur, quid aliud operatur talis ſententiæ cre-
dulitas, quàm quod illa ab Apoſtolo tantùm culpa-
ta manducandi idolothyta libertas? Nil planè aliud,
ſi ita eſſet vt dicitis. Bene prorſus non poteſt con-
ſcius eſſe ſibi qui ſe non implere confidit quod de-
bere ſe credit. Creditis itaque (vt verborum veſtro-
rum ſenſum breuiter colligam) quòd ad integrum
mandata obſeruari Dei vix valeant, abbatis non va-
leãt, cùm veritas ipſa teſtetur ne vnum quidem iota I
Matt. 5. c præteritum iri. Cæterùm qui ita ſentit, videtur mihi
(vt pace veſtra dixerim) necdum guſtaſſe quàm ſua-
uis eſt Dominus, ſub iugo legis gemere adhuc non-
dum reſpirare ſub gratia ſuaue Chriſti iugũ nequa-
quam eſſe expertus, ideóque certiſſimè adhuc infir-
mari per carnem, quia ſpiritus non adiuuat eius in-
firmitatem. Quid verò ſibi vult illa diſtinctio, quod
Dei quidem vix, prælati verò hominis nequaquam
omnino à quolibet iuſſa poſſe teneri prohibitáve
conceditis, quaſi verò illa queant abſque iſtis inte- K
grè cuſtoditi? Sed ſi attenditis, de malè quoque vi-
uentibus prælatis Dei præceptum eſt: Quæ dicunt
facite. Igitur qui non facit, apertè non in hominem
tantùm, ſed & in Deum præuaricator exiſtit. Itáne
ergo nullus mandata perfectè exequitur ſui magi-
ſtri? Quamobrem putatis? Quia nolumus, aut quia
non poſſumus? Sed ſi volumus & non poſſumus, ſe-
curi ſumus. Si poſſumus & nolumus, ſuperbi ſumus.
Porrò ad cauendam ſuperbiam, illam verè annue-
rim neceſſariam eſſe cautelam, quam dicitis ne for-
tè incurratur inobedientiæ crimen. Quod ſi impoſ- L
ſibile vos putatis, vt non videlicet imperiis prælato-
rum per contemptum interdum ſuperbię reſiſtatur,
ſcitote non paucos, ſed innumeros aliter omnino
ſentire, nec aliud quàm quod proprio didicerint ex-
perimento. Si autem non impoſſibile quidem, ſed
tamen difficile eſſe ſentitis magiſtros non contem-
nere, & dum ideò conſentitis, quoniam grauamini,
non ſuperbè ſapere, murmuratis aduerſus obedien-
tiæ legem, affirmãtes periculoſum promittere quod
iam laborioſum eſt obſeruare: ad hoc ego reſpon-
Matth. 19. b deo, imò non ego, ſed Dominus: Qui poteſt, inquit, M
capere capiat. Hoc quippe eſt quod paulò ſuperius
dixi, quia antequàm ædificium inchoares, prouidiſ-
ſe debueras unde perficeres. Nunc autem (vt ait qui-
dam) aut non tentaſſes, aut perfice.

Qui regulam profitetur, non promittit ſe nunquam in regulam peccaturum.
CAP. XVI.

VEruntamen nemo ſi cautè profitetur, pollice-
tur ſe vltra in nullo tranſgreſſurum, hoc eſt iam
nõ peccaturum. Alioquin aut periurat qui ita iurat,
aut ſanctior eſt illo qui ait: In multis offendimus o-
mnes. Quod ſi conſequens falſum eſſe videtur, vi-
dẽdum eſt & de eo quod antecedit, ne fortè lex quę Iacob. 3. a
data eſt propter tranſgreſſiones cohibendas, non ſo-
lùm non eas coërceat, ſed & augeat inſuper crimine
periurij, ſiquidem id promittere nos in noſtra pro-
feſſione credamus, quod certum eſt non poſſe tene-
ri. Partienda eſt proinde nobis in duo vniuerſa hæc
obſeruatio regularis, in præcepta videlicet, & reme-
dia. Præceptis inſtituitur vita contra peccatum, re-
mediis reſtituitur poſt peccatum innocentia. Sic ergo vtraq; iſta complectitur noſtra profeſſio, vt pro-
feſſus quiſque cùm in aliquo fortè regularium man-
datorum deliquerit, ſi ad remedium æquè regulare
confugerit, etſi conuincitur tranſgreſſor mandati,
non tamen pacti præuaricator. Solum itaque cen-
ſuerim fregiſſe votum, violaſſe propoſitum, pactum
præuaricaſſe, qui & præceptum contempſerit, & re-
medium. Nam illum ſanè dico ſecurum, qui etiam ſi
interdum obedientiæ limitem præterit, conſilium
non reſpuit pœnitentiæ. Regulares namque termi-
nos, etſi ſæpè deliquerit, non euadit, qui cenſuræ,
quæ ex regula eſt diſciplinam non ſubterfugit. Pars
ſiquidem regulæ eſt regularis correctio, & in ea re-
peritur non ſolùm bonæ vitæ inſtructio, ſed etiam
emendatio prauæ. Inueniuntur in ea & præcepta o-
bedientiæ, & inobedientiæ remedia, vt ne peccãdo
quidem à regula recedatur. Fateor ſanè impoſſibile
cuiuis mortalium vel venialiter interdum non de-
linquere in præceptis obedientiæ, ſed nulla iam de
impoſſibilitate querela: quandoquidem & ex regu-
la licet id quoque quod criminaliter delinqui con-
tigerit, emendare. Quod ergo dicitis à nullis poſſe
obſeruari ad integrum quicquid à magiſtris præci-
pitur, verum eſt: ſed leuis culpa inobedientiæ eſt, &
facilis cura eius inuenitur in regula, ſiquidẽ ſit trãſ-
greſſio abſque contemptu. Si autem & ipſum deeſſe
aliquando non poſſe contenditis, id quidem falſum
eſt: ſed nec talem tamen inobediẽtiam ſine cura re-
linquit diligentia regularis. Et licet fortiori egeat cu
rationis medicamento, caret tamen morbo præua-
ricationis, niſi cùm & ipſum fortè medicamentum
contemnitur. Quæ cùm ita ſint, fruſtrà de impoſſi-
bilitate cauſamur qui regulam profitemur, fruſtrà
nobis de peccandi neceſſitate blãdimur, vt ideò iu-
ſta imperia prælatorum Deo non imputanda, ſed
tanquam hominum contemnẽda putemus, ne rem
videlicet impoſsibilem continere noſtra profeſsio
videatur, ſi tantùm ex ea hominibus quantum Deo
obedientiæ deberi aſſerimus. Cui enim iam vel ita
profeſſo impoſsibile, imò per Dei gratiam non per-
facile ſit cauere præuaricationem, vbi non inobe-
dientia, ſed impœnitentia facit præuaricatorẽ? Hoc
quippe (vt iam dixi) profitentium nemo ſpondet vt
non iam peccet: & ob hoc non continuò vt quiſpiã
aliquo modo nõ obedit, præuaricatorem ſe conſti-
tuit, niſi qui ſe fortè ſic profeſſum falſo exiſtimat,
quales vos vtique aſſeritis eſſe non paucos. De qui-
bus etiam, ſi qui tamen ſunt, vt dicitis, verum eſt &
quod ſubditis, quod nihil vtique aliud illa talis eorũ
credulitas

credulitas, vel potius crudelitas in ſuis ipſorum ope- A
ratur conſcientiis, quàm noxia illa recumbentium
in idolio libertas in alienis. Neceſſe eſt enim qui hu-
iuſmodi eſt, ex propria perire ſententia, quemadmo-
dum in illius ſcientia clamat Apoſtolus infirmum
1. Cor. 8. c perire fratrem. Et quomodo nihil eſſe commune i-
1. Tim. 4. b tem ipſe perhibet, quod cum gratiarum actione per-
cipitur, niſi ei qui putat aliquid eſſe commune: ita &
regularis profeſsio quantum in ſe eſt damnabilis nõ
eſt, niſi ei qui damnabilẽ putat. Quod quatenus pu-
tari oporteat, puto ſatis ſuperius demonſtratum.

Docet quid ſit oculus ſimplex, & quid oculus nequam.
CAP. XVII.

NVnc iam reſpondendum eſt quæſtiũculæ quæ
incidit vobis ex occaſione apoſtolici præſen-
tis capituli. Quæritis nempe vtrum nam iſta de ido-
Rom. 14. c lothytis Pauli ſententia, Puto quia nihil commune
Ibidem. eſt in Chriſto, niſi ei qui putat quid commune eſſe,
illi commune eſt, & rurſum: Si comederit damnatus
eſt, quia non eſt ex fide: in generalem regulam trahi
poſsit, quatenus malum cuique ſit bonum quodque C
quod agit, ſi malum eſſe crediderit, ac tantum ma-
lum quantum crediderit, quod ſi annuero, rurſum
pergitis inquirere, cur non e contrario tantum cui-
que bonum ſit quod operatur, quantum vel falſo o-
pinatur. Mirum quippe vobis, imò & iniuſtum vide-
tur, vt plus in malo quàm in bono humanæ valeat
intentionis opinio. Si reſpondero de malis quidem
meritò ita credi propter oculum nequam: reſpon-
debitis & mihi non immeritò quoque propter ſim-
plicem oculum idem æquè putandum & de bonis. D
Matth. 6. c Nam qui dixit ex oculo nequam corporis tenebras
æſtimari, indicauit & de ſimplici lucem æquè cor-
poris approbari. Sed videte ne fortè non ſit verè o-
culus ſimplex qui fallitur. Fallitur enim tam qui bo-
num malum, quàm qui malum bonum putauerit.
Eſai. 5. c Scitis autem neutrum horum, væ illud euitare pro-
pheticum: Væ qui dicitis bonum malum, & malum
bonum: cùm tamen nemo, qui hoc velit cauere ma-
ledictum de quo veritas pronunciat quòd ſit lux to-
tius corporis, id eſt operis argumentum. Sed abſit vt
præco veritatis clamet contra veritatem: maledicat
is, quòd illa probauerit. E

Ego verò vt interior oculus verè ſimplex ſit, duo
illi eſſe arbitror neceſſaria, charitatem in intentio-
ne, & in electione veritatem. Nam ſi bonum quidẽ
diligat, ſed verum non eligat: habet quidem zelum
Dei, ſed non ſecundum ſcientiam: & neſcio quem-
admodum iudicio veritatis vera eſſe poſſit cum fal-
ſitate ſimplicitas. Volens denique ad veram diſcipu-
Matth. 10. b los inſtruere ſimplicitatem magiſtra veritas. Eſtote,
inquit, prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut
columbæ. Præmiſit ergo prudentiam, ſine qua ne- F
minem ſatis eſſe poſſe ſimplicem ſciret. Quomodo
denique verè ſimplex erit oculus cum ignorãtia ve-
ritatis? Aut verò vera poteſt dici ſimplicitas, quã ſim
1. Cor. 14. g plex ignorat veritas? Scriptum eſt enim: Ignorans
ignorabitur. Patet ergo laudabilem illam & à Do-
mino laudatam ſimplicitatem abſque his duobus
non eſſe bonis, beneuolentia, atque prudentia: vt o-
culus videlicet cordis, nõ ſolùm pius qui fallere no-
lit, ſed & cautus ſit qui falli non poſſit. Cæterùm ſi-
cut oculum ſimplicem duo iſta faciunt bona, amor
boni, & cognitio veri: ſic nequam oculum duo è re-
gione mala conſtituunt: cæcitas, qua fit vt veritatẽ
nõ agnoſcat, & peruerſitas, qua fit vt diligat iniqui-
tatem. Porrò inter duo hæc bona quæ nec fallere,
nec falli ſinunt, & duo illa mala quæ tam falli quàm
fallere faciunt, duo ſunt media. Vnum quidem bo-
num per quod oculus interior etſi falli queat igno-
rantia veri, zelo tamen boni fallere penitus non cõ-
ſentit. Alterum verò malum, quod licet veri notitiã
B non impediat, amorem tamen boni præ malitia mi-
nimè ſentit.

Diuiſione boni ac mali, quæſtionem ſuperiori capite propoſitam diſſoluit.
CAP. XVIII.

ET quoniam omnis res melius diuiſione inno-
teſcit: ſecundum hoc duplex malum, & illud itẽ
geminum bonũ, quadrifariam diuidamus oculum
cordis, in bonum, & meliorem: in malum, & peiorẽ.
Et ſubdamus exempla.

Eſt qui bonum diligit, & malum neſcius agit.
Huius quidem bonus eſt oculus, quia pius: non ta-
men ſimplex, quia cæcus. Et eſt qui bonum & liben-
ter agit, & prudenter intelligit. Iſtius reuera oculum
non immeritò ſimplicem dixerim, vtpote cui neu-
trum bonum deſit, nec zelus ſcilicet bonus, nec ſci-
entia. Hunc profectò requirit oculum Deus cùm re- Pſal. 13.
ſpicit ſuper filios hominum, vt videat ſi eſt intelligẽs
aut requirens Deum. Eſt e contrario qui bonum mi-
nimè diligens, ex malitia quidem peruerſus eſt: ſed
ſapiens vt faciat malum, per ignorantiam cæcus nõ
eſt. Quem quidem ideò nondum appellauerim ne-
quam, quòd vnum ei, licet ad ſuum malum, non de-
ſit bonum, id eſt, ſcientia. Sed eſt qui bonum fortè
neſcius quod non diligit agit, cui profectò non in-
congruè id quod dicitur nequam aſſignauerim, eo
quòd neutro careat malo, nec cæcitate, nec peruer-
ſitate. Dicitur ſiquidem nequam, quaſi nequaquam:
vt is ſolummodò nequam appelletur, qui nequa-
quam, hoc eſt in nullo penitus appareat bonus, ſed
ſit vtroque bono vacuus, tam videlicet veri notitia,
quàm & beneuolentia. Alius eſt itaque pius oculus
non quidem fallere promptus, ſed tamen falli, vt di-
ctum eſt, pronus, de quo Propheta: Effraim, inquit, Oſee. 7. c
quaſi columba ſeducta, non habens cor. Alius is quẽ
Dominus ſimplicem dicit, tam nec fallere facilis
quàm nec falli, de quo & Apoſtoli docentur, cùm
eis dicitur: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſim- Matth. 10. b
plices ſicut columbę. Et item alius eſt oculus ſimpli-
citer malus, fallens vtique libenter, ſed non facilè
falſus: qualem profectò habent illi qui ore Domini-
co aſtruuntur prudẽtiores eſſe filiis lucis in genera-
tione ſua. Et alius quem nequã eſſe definimus, quia Luc. 16. b
ſit dupliciter malus, cui quippe & malitia parit igno
rantiam, & ignorantia malitiam operit, ita vt ſæpè
neſciens & malum quod vult non faciat, & bonum
faciat quod non vult. Obſcuratum nempe eſt inſi-
piens cor eorum qui iſtiuſmodi ſunt, & quaſi iã tra-
diti in reprobum ſenſum, bonum omnino nec dili-
gere nec dignoſcere queunt. De talibus ſcriptum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prou.18.a est: Impius cùm venerit in profundum malorum, contemnit. Nam qui huiusmodi est, cauere profectò malum nec vult etiam si possit, nec si velit scit. Quamobrem hunc oculum in superiori diuisione illo altero censu non immeritò peiorem, nō quia malignior sit, sed quia periculosior. Ignorantia quippe securiorem, securitas segniorem facit, non nequiorem. Est tamen ex hoc proculdubio deterior, quòd ille solùm habet malam intentionem, iste & falsam considerationem. Ille vno caret è duobus bonis, bono zelo, iste & vero iudicio. Ex hoc itaque pessimo oculo qui neutrum bonum habet, & item ex illo optimo qui neutro caret, sentiendum est veritatem disseruisse, aut tenebris obuolui totum corpus, aut luce perfundi. Nam reliqui duo, quorum neuter vtrumque aut bonum habet aut malum: etsi ex parte possunt, non tamen toti sufficiunt vel lucem dare, vel tenebras corpori. Si igitur (vt ad propositā quæstiunculam reuertamur) is verè oculus nequam est, qui peruersus pariter & cæcus bonum agit, & malū credit, vtique rectè operando, sed opinādo iniquè, bonum sibi in malum vertit, & tantum malum quātum crediderit: quando quidem, iuxta sententiam Matth.6.c Domini, totum corpus tenebrosum reddit oculus nequam. Quid enim luci relinquitur, vbi nec pia intentio, nec vera opinio inuenitur? At non ideò sequitur vt qui econtrario malum facit, & bonum putat, iuxta suam fidem similiter & ipse inueniat. Quare? Non est quippe simplex oculus ille, qui ex iudicio veritatis totum corpus lucidum reddat, qualem profectò superius definiuimus. Neque enim ex toto adhuc tenebræ desunt, vbi ignorantia veritatis lucē obscurat voluntatis. Cùm itaque ille oculus vtrumque malum, is verò minimè vtrumque habeat bonum: nónne ratiovidetur exigere, vt plus ille noceat quàm prosit iste? Neque enim cōsequens est vt tantum valeat in bonum, bonum vnum: quantum duo mala, in malum. Et quidem laude dignam dixerim vel solam intentionem piam, nec planè cōdigna remuneratione fraudabitur in opere quoque non bono ipsa bona voluntas: attamen sine malo quocunque non erit decepta simplicitas. Cur inquis? Nunquid non ex fide? Prorsus fide, sed falsa: vel certè potius non ex fide, quia fides falsa, fides non est. Denique de fide vera non falsa puto dixisse Apostolum: Rom.14.d Omne quod non est ex fide, peccatum est. Non autem ex fide vera bonum creditur quod malum est. Est enim falsum. Peccatū igitur est. Vtrumque proinde complectitur præsens capitulum, Omne quod non est ex fide, peccatum est, &c. & cæcam videlicet malitiam, & deceptam innocentiam: quia quod à nesciente fit, & bonum prorsus condemnat intentio praua, & malum non penitus excusat recta. Siue itaque malum putes bonum quod fortè agis, siue bonum malum quod operaris, vtrūque peccatum est, quia neutrum ex fide, licet sanè leuius admodū peccetur, vbi sana intentione sola reprehensibilis actio foris apparet, quam vbi maligna latet etiam in non mala actione intentio. Verùm quod absque vel minimo peccato non est, purum bonum minimè est. Quo pacto ergo bonum non purum puro malo cōparabitur in efficiētia, hoc est, vt tam efficax ad bonum illud sit, quàm ad malū istud? Et hæc super hac quæstione sufficiant. Nam ad superiores quoque satis reor esse responsum superius. Et quidem vos eadem sæpius dubitationes iteratis atq; reuoluitis, sed mea non interest ipsarum totiens repetere solutiones. Sufficit enim semel soluisse, etiā quod crebrius in quæstione versatum fuerit.

Soluit quæstionem de obedientiæ merito, ac inobedientiæ demerito. CAP. XIX.

QVærentibus item de obedientiæ pondere, seu discrimine inobedientiæ, à latere incidit vobis & de merito vtriusque quærendum, vtrum videlicet in quibusque præceptis quantum obedientia valet, tantùm grauet inobedientia, vt verbi gratia, Gen.22.a vel Abraham de immolādo filio, vel ille nescio quis de filio itidem furni incendiis exponendo, tantùm diuinæ indignationis & vltionis meritò incurrissent si non obedissent, quantum laudis & gratiæ receperunt pro eo quòd obedierunt. Quod vobis quidem & durum videtur & necessarium, sed non est ita. Enimuerò constat nonnulla nec fieri sine gloria, & posse non fieri sine culpa, ideóque si fiant, digna esse præmiis, non tamen suppliciis si non fiant. Nam & non tangere mulierem, meriti est non mediocris, & Matth.19.b nullius tamen delicti propriam amplecti coniugem. Istiusmodi sunt quæcunque euangelico illi capitulo congruere possunt: Qui potest capere, capiat. Et rursum quædam per contrarium neglecta quidem offensam contrahunt, sed impleta gloriam non merētur, & damnant contemptorem, & auctorem non glorificant. Talia sunt quæcūque diuinitus lege publica imponuntur hominibus, sine quibus nec saluari queunt. Hinc illud apud gentilem.

Non feci furtum, non pasces in cruce cornos. Horat.epist. lib.1.epist.16.

Et in Euangelio: Si diligitis eos qui vos diligunt, Luc.6.d quam mercedem habebitis? Si salutaueritis fratres Matth.5.g vestros tantùm, quid amplius facitis? Denique & vniuersaliter cùm feceritis omnia quæ mandata sunt Luc.17.c vobis, dicite quia serui inutiles sumus, quæ facere debueramus, fecimus. Ac si dicat: Si solis contenti estis præceptis & traditionibus impositæ legis, & non sponte etiam perfectionis vos consiliis & suasionibus mancipatis, liberi quidem estis à debito, nō tamen pro merito glorioſi. Euasistis pœnam, sed nō acquisistis coronam. Quænam ergo vos necessitas cogit parere in singulis quæ iniuncta fuerint, & formidare vltionem de transgressione, & de obseruatione sperare remunerationem? Eapropter in talibus generalibus hæc regula teneatur, vt in difficilioribus quidem agendis obeditio gratior, quàm grauior præuaricatio iudicetur: & in facilioribus minúsque onerosis contemptus damnabilior, quàm actus laudabilior æstimetur.

Sitne professionis locus mutandus. CAP. XX.

IAm etsi de hoc satis est, videamus quatenus etiam tenenda sit ipsa quæ in professione firmari solet loci stabilitas, & quibus (si quibus tamen) ex causis rumpere illam, vel liceat cuiquam vel expediat. Et hinc siquidē dubitare vos dicitis. Ad quod interim nunc

nunc securus respondeam, à bono quod semel quis vouerit, descendere non licere: & ad hoc mutare locum quem sibi quisque delegerit, & cui se sua voluntate & voce firmauerit, omnino non consulo, sed nec sanctus Papa Gregorius. Ait enim: Perfecti quique magna se discretionis subtilitate conspiciūt, ne ad deteriora vnquam vel in opere, vel in cogitatione dilabantur. Sed quod hinc sensit vir apostolicus, hoc se Apostolus implere gloriatur, Quæ, inquiens, retro oblitus, & ad ea quæ ante sunt, extentus. An & Propheta Ezechiel idem non significauit, cùm de sanctis animalibus diceret: Non reuertebātur cùm incederēt, sed vnumquodque ante faciem suam gradiebatur? Et hi omnes id sentiendo non aliud quàm magistri sui sententiā secuti sunt, dicentis in Euangelio: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Præscribat proinde stabilitatis pactum omni deinceps remisso discensui, contentioso discessui, vago & curioso discursui, totius denique inconstantiæ leuitati: non tamen his quæ in professionis serie sequuntur, morum videlicet conuersioni, & obedientiæ quæ secundum regulam sit. Nam si hæc ibidem pro improbitate nimirum atque irreligiositate cohabitantium obtineri fortè nequiuerint, duce spiritu libertatis transire indubitanter suadeo ad locum aliū, vbi non impediatur homo reddere Deo vota sua, quæ distinxerunt labia sua. Equidē cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Sanè de religiosis ac bene ordinatis monasteriis nullus professorum meo consilio, ne arctioris quidem vitæ desiderio sine licentia sui senioris egredietur. Egressus tamen si melius inuenerit, & elegerit, meo nihilo minus iam cōsilio non regrediatur ad inferius bonum quod reliquerat & contempserat præ meliori, præsertim si illud melius tale fuerit, quod eius primæ professioni congruere videatur. Ipse nempe viderit qua ratione, quáve intentione altiora seu arctiora præsumpserit: nam ad inferiora vel remissiora me consulente nequaquam apostatabit, si non tamē loci prioris vicinia reuocetur, quia de noto monasterio nec retineri quis regulariter potest, nec recipi sine consensu abbatis sui. Et accipite manifestius in exemplis huius sententiæ rationem. Fortè vult aliquis de Cluniacensibus institutis ad Cistercienſium sese stringere paupertatē, eligens præ illis nimirum consuetudinibus magis regulæ puritatem. Si me cōsulit, non consulo: si non, sanè id abbatis sui vsurparit assensu. Quamobrem? Primò propter scandalum ipsorum quos deserit, deinde quia certa pro dubiis relinquere tutum non est. Forsan enim hoc tenere potest, illud non poterit. Tertiò suspectam habeo leuitatem, qua id sæpe quod facilè volumus antequā probemus, experti iam nolumus, vno propè momēto idipsum & cupientes, & respuentes tam leuiter, quàm irrationabiliter. Quales vtique non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durantes, aura leuitatis impulsi, vagi & instabiles hac & illac velut ebrij nutant, mutántque pro experimento iudicium, imò sine iudicio fluctuantes & tumultuantes tot de se consilia præsumunt, quot loca reuisunt, semper quod non habent cupientes, & quod habent fastidientes. Et quomodo ego (ait aliquis professus regulam) non secundum regulam eum bona queam degere conscientia? Siquidem vouens & non soluens, quid nisi peiero? Quasi nō multo magis habeas vnde conqueri alibi quoque cùm cœperis purè iuxta regulam conuersari. Profectò etiam tunc & quanam inquies conscientia habitare sustineam extra domum meam priorem, quę me de seculo fugiētem excepit, initiauit ad bonum, signauit in salutem, molestus fratribus, inobediens seniori, stabilitatis insuper prævaricans pactum, & primā irritam faciens fidem? Verumtamen neutra iusta querimonia est. Nam qui se ideò periurum putat, quòd ad † punctum regulam non obseruat, videtur † al. purum. mihi non satis attendere quid iurauerit. Nemo quippe cùm profitetur spondet regulam, sed determinatè secundum regulam sui quisque conuersionem, suámque deinceps conuersationem sese pollicetur dirigere. Hæc profectò huius tēporis omnibus fermè monachis communis professio est. Et licet in diuersis monasteriis, diuersis & obseruantiis Deo seruiatur: quanditu tamen sui quisque loci bonos vsus seruat, haud dubium quin secundum regulam viuat, quoniam quidem boni vsus à regula non discordant. Quisquis itaque tenet quod teneri inuenerit bonum vbi profitetur, profectò viuit sicut promittit: quia non aliud proculdubio quisque promittit, quàm quod habere eorum pia videtur vita cum quibus deinceps viuere disponit & eligit. Quid enim? Nunquid verbi gratia, aut in Maiori monasterio vsus Cluniacensium, aut isti fortè illorum ritus, aut verò vtrique Cistercienſium districtionem literatoriam profitentur? Attamen omnes secundum regulam profitemur. Vna quidem orisvbique promissio, sed quia non vna est omnibus cordis intentio, potest indubitanter sine detrimento salutis, & sine dāno professionis, operis quoque non vna vbique obseruatio celebrari. Sicut enim nō omnes omnia tenent etiam boni Christiani, quæ in Euangelio sunt, omnes tamen secundum Euangelium viuunt, (nam qui concessis alligati coniugiis contenti sunt, non ideò tamen credunt se recessisse ab Euangelio, quia euangelici sublimitatem consilij de cœlibe ducenda vita non elegerunt) ita sanè, si in gradu illo inferiori legitimè ac fideliter conuersentur: sic quoque qui secundum regulam viuere statuunt, etsi non ad vnguem (vt dicitur) totam custodiunt, & si qua pro sui claustri ritu vel mutant, vel prætermittunt, à regulari tamen omnino professione non discedunt, donec tamen sobriè, & iustè, & piè pro suorum moribus viuere non desistunt. Denique regula ipsa tradit octauum humilitatis gradum, vt nihil agat monachus, nisi quod communis monasterij regula, vel maiorum cohortantur exempla. Exceptis proinde Cistercienſibus, & qui illorum fortè ritu non tā viuere secundum regulam, quàm ipsam ex integro pu rè ad literam (vti se sanè professos esse putant) tenere curant: decætero neminem obedienter degentē, regularis moueat solemnisque professio, in qua non fit de tota regula promissio, in his duntaxat monasteriis in quibus ordo & disciplina seruatur cum bonis consuetudinibus. Salua igitur cuique sua manet in cœnobiis bene ordinatis professio, tantùm si sana fuerit & intentio. Cæterùm qui inquietus est, &

Is secundum regulam vsui, qui rectā sui monasterij viuendi normam amplectitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita credere non potest: sed magis credens & cedens G stimulanti conscientiæ exit, & quærit vbi soluat votà sua quæ suo in loco, suo vtique iudicio vouerat quidem, sed non soluerat: sicut non laudo quòd egreditur, ita vt egrediatur non consulo, si tamen ad remotum ignotúmque monasterium migrauerit. Cur ita? Tum propter Pauli sententiam, quę beatum manifestè pronunciat, qui seipsum nõ iudicat in eo quod probat: tum ex nostri auctoritate magistri, qui talem & susceipi iubet, & retineri: inuentum quoque bonum & vtilem, suasione allici, professione ligari.

Capitulo de monachis peregrinis.

Deniq; suadeatur (inquit) ei vt stet. Et ne fortè prioris sui monasterij memor, remordẽte (vt adsolet) cõscientia, incipiat denuò de rupta stabilitate causari, generalem super huiusmodi scrupulo cõsolatoriam profert sententiam, dicens: Vbique enim vni Deo seruitur, vni regi militatur. Porrò de vicino prohibet, quod iubet de peregrino, ne vicinitas inter monasteria fomes scandali, rixæ materia sit, si alterutrũ recipere monachos acquieuerint, absq; mutuo dũtaxat assensu. Quod totiens equidẽ experimur, quotiens talis vspiam monachorum susceptio plane nõ nisi contra decretum regulare præsumitur. Quòd si etiam post hęc fratris ita regulariter susceptí inquietiorem fortè animum pulsauerit recordatio scandali, quod discedens fratribus quos deseruit fecit, & quia oporteat emendari suo reditu, quod ex discessu deliquerit: prudenter aduertat qui hoc cogitat, scãdalum scandalo non bene emendari. Qualis deniq; emendatio erit, si vt aliis scandalum tollas, alios scãdalizas? Quãquam profectò & tolerabilius scandalum illud sit & venialius, quod factum est intentione proficiendi in melius, quàm quod facere cogitas K ad deterius apostatando. Sed ante quoque (licet nõ sine scandalo) tutius tuam sine dubio ad id quod putasti melius secutus es conscięntiam, quàm si in priori bono & loco contra conscientiam permaneres: quamquam securè id posses, si sanè hinc eandem tui ipsius conscientiam reddere securam posses. Quapropter quod de manducante & non manducante decernit Apostolus, vsurpemus & nos in nostræ huius disputatiunculæ conclusione, vt & qui propria impellente conscientia suum deserit locum, ne suũ (quod putat) deserat votum, non deserentem non L spernat: & qui secura conscientia fraternum scandalum timens fratres non deserit, deserentem non iudicet. Et de his me accipite sanè quod sentio respõdisse, sine præiudicio sanius sentientis.

Rom. 14. b

Quæstionem proponit ex facto D. Gregorij & Augustini. CAP. XXI.

ITem postulatis absolui vobis, cur vel beatus Gregorius nescio quem Venantium, habitum monachalem quem piè susceperat, impiéque reiecerat, nõ solùm resumere non coëgit, sed etiam omnem legitur indulsisse communionem apostatæ perduranti: vel sanctus Augustinus coniugij legi votum quodãmodo subiiciat continentiæ, ita vt in libro de Virginitate asserere videatur, nec cœlibis quidem vitæ propositum copulæ posse præscribere cõiugali quominus indissolubile, maneat etiam quod à continẽtibus fallente diabolo facto sanctitatis voto initum fuerit matrimoniũ. Et ad hæc nihil ad præsens certius breuiúsque respondendum occurrit, nisi quòd ita sancti antistites sapuerunt, recténe, ipsi viderint. Nam ego in sensibus actibúsque illustrium patrum cautus profectò sum omnino non aliud æstimare, quàm quod beato Apostolo teste quæritur iam inter dispẽsatores, vt videlicet fidelis quis inueniatur. Certus sum enim siue in suo abundauerint sensu, siue in Dei spiritu, sicut & in cæteris, ita & in his ambos extitisse fideles, illum in dispensando quod præ manibus erat, istum in scribendo quod senserat.

1. Cor. 4. a

Aliam ex diuo Gregorio quæstionem soluit. CAP. XXII.

QVod denique quæritis de quibusdam episcopis, quos sanctus item Papa Gregorius ad tempus in monasteriis pro eorum excessibus legitur reclusisse, vtrumnam in suo, an in monastico interim habitu habitarint cum monachis, ego nescio, nisi quòd credibilius videtur, nequaquam illos insignẽ religionis habitum susceppisse, quem non erant perpetuo habituri, sed tantùm quæsisse quietẽ in secretis monasteriorum, & opportunitatem pœnitentiæ. I

Docet quamobrem solitariæ vitæ professio vocetur secundum baptisma. CAP. XXIII.

AVdire & hoc vultis à me, vnde inter cętera pœnitẽtiæ instituta monasterialis disciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt secundum baptisma nuncupetur. Arbitror ob perfectam mundi abrenũciationem, ac singularem excellentiam vitæ spiritualis, qua præeminens vniuersis vitæ humanæ generibus huiusmodi conuersatio, professores & amatores suos angelis similes, dissimiles hominibus facit, imò diuinam in homine reformat imaginem, cõfigurans nos Christo instar baptismi. Et quasi denique secundò baptizamur, dum per id quod mortificamus membra nostra quæ sunt super terram, rursum Christum induimus, complantati denuò similitudini mortis eius. Sed & quomodo in baptismo eruimur de potestate tenebrarum, & in regnũ transferimur claritatis æternæ: ita & in sancti huius secũda quadam regeneratione propositi, de tenebris æquè non vnius originalis, sed multorum actualium delictorum in lumen virtutum euadimus, redaptantes nobis illud Apostoli: Nox præcessit, dies autem appropinquauit.

Docet mortem Præpositi in monasterio nihil remittere de seueritate monasticæ disciplinæ. CAP. XXIIII.

ID quoque vobis insinuari precamini, an Abbatis mutatio monasterium suum mutare volentibus monachis in aliquo patrocinetur, hoc est si in morte vel depositione prælati plus aliquid libertatis subditis relaxetur, quo vtique licentius possint eo articulo temporis migrare quò voluerint, altero necdũ videlicet substituto? Ad quod respondeo: Nequaquam. Etenim sponsio professionis quando ex more fit in oratorio, de abbatis vita non sumit terminũ, sed

sed de præsentia testimonium. Profitẽti itaque modus sit sua vita non aliena. Attendat denique quid inde legislator ipse non solum senserit, sed & tradiderit: vt si quando, inquit, aliter fecerit (videlicet quàm promittit) à Deo se sciat damnandum, quem irridet. Item dicit, quòd nec sui iam corporis nouitius habiturus sit potestatem. Et item: Perseuerãtes, ait, in monasterio vsque ad mortem.

Capitulo de monachis peregrinis.

Redit ad superiorem quæstionem de mutando loco professionis. CAP. XXV.

SAluis igitur exceptionibus quas superior disputatio perstrinxit, decætero nulla liceat occasione monacho locum cui professus est, citra suam mortem deserere, suo duntaxat arbitrio: alioquin præuaricator est, damnationem habens, quia primam fidem irritã facit. Sed vos pergitis amplius scíscitari, & dicitis: Quid si non potest nisi cum rancore perpetuo animi ibidem manere, ob minus videlicet regularem minúsve amabilem abbatis electionem? Subit animo nunc illud de euangelio quod de coniugij lege docenti discipuli domino respondérunt. Si ita est, inquiunt, non expedit nubere. Magnæ reuera angustiæ. Si tenuerit exosam, nihil onerosius. Si dimiserit inuitam, nihil inchristianius. An non simili necessitate constringitur qui nec deserere valet locum, ne frangat votum: nec manere in loco, ne cum rancore viuat, & vitam perdat? Quid consulam huic? Vt discedat? Non licet propter professionem. Vt stet? Propter rancorem non expedit. Duo mihi æque inconuenientia, æquè periculosa proponitis, vt quidquid respondero, vobis minimè prosit. Quæritis nempe quid è duobus monacho D tutius sit, residere im proprio monasterio sub irregulariter electo cum rancore, an ad quietius viuẽdum aliò migrare. Quod quidem haud secus accipio, quã si requirat quanam morte perire consulam eum qui seipsum fortè perimere vult incẽdio, an præcipicio. Reuera nanque & vritur qui in odio manet: & qui frangit propositum, in præceps ruit. Sed vos me in hac difficultate consilij facile expeditis, cum dein de sequimini, & quaten⁹ accipi hoc ipsum velitis quod appellatis irregulare, aperiendo subiungitis: præsertim si electionis irregularitas adeo inuoluta sit & E intorta, vt licet de ea coram Deo non dubitetur, coram hominibus tamen aut vix aut nullatenus conuincatur. Venit nunc quoque in mentem sapientis

Matth. 19.

Prou. 18. a

elogium: Occasionem quærit, qui vult recedere ab amico. Quonam modo vos irregularem discitis electionem, quæ cassari regulariter aliqua ratione non potest, aut reprobari? Et quidem legitur: Quod probari non potest, mihi infectum est. Sed dicitis: Et quis obediat scienter indigno, etsi non manifesto? Fratres, nónne legistis & in vestra & in veritatis regula: Super cathedram Moysi sederunt Scribæ F & Pharisæi: quæ dicunt facite, secũdum autem opera illorum nolite facere? Iam de mutandis vestibus vel lauandis ob nocturnam illusionẽ, accipite breue consilium. Iuxta ritum sui loci quemque facere cõsulo de huiusmodi, quæ diuersis modis diuersis in monasteriis certum est obseruari. De his qui in pluribus monasteriis profitentur (quod penè oblitus fueram) puto satis esse responsum superius, cum de loci stabilitate disputatum est, & non est necesse vt repetam. Prætermitto & aliqua de canonibus quæ vos requiritis, tum quoniam talium nostra non refert qui monachi sumus, tum quia in libris ipsi facile reperire potestis, quærere non grauemini. A

Matt. 23. a

Disputat, an is qui alteri offensus est, siue appetitu vindictæ absque reconciliationis sacramento possit dominicam synaxim accedere. CAP. XXVI. B

VEnio ad tria illa quæ in altera vestra rursum epistola continẽtur, vbi primum interrogatis quidnam consulam homini qui aduersus quempiam cõmotus fuerit, sed non adeo vt eum lædere ipse velit, adeo tamen vt libenter accipiat si quo modo aliunde lædi cõtigerit: sitne videlicet tutum ita commoto accedere ad altare, an se subtrahere interim debeat, donec conpescatur commotio. Nunquam mihi contingat turbatum ad pacis accedere sacrificiũ: cum ira & disceptatione contingere sacramentum, C in quo Deus indubitanter est mundum reconciliãs sibi. Certè non recipitur munus quodcũque meum quod defero ad altare, nisi antè placato fratre quem me forte læsisse meminero: quanto minus, si meipsum non pacauero prius?

Conciliat duas D. Pauli sententias in specie pugnantes. CAP. XXVII.

QVod deinde quæritis contrarietatem quæ inesse videtur duabus illis Pauli sententiis: con- *Philip. 3. d*
uersatio nostra in cœlis est: & quandiu sumus in cor- *2. Cor. 5. b*
pore, peregrinamur à Domino: quomodo videlicet
anima eodem tempore possit & in corpore peregri- *1. Cor. 13. b*
nari à Domino, & in cœlis simul esse cum Domino,
ipse soluit apostolus, cum alibi dicit: Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Inquantum quidem cognoscimus tanquam præsentia contemplantes, iam cum Domino sumus: inquantum adhuc tanquam de futuris prophetamus, credentes quæ non intelligimus, sperantes quæ non videmus, *Ibidem.*
à Deo peregrinamur, & in corpore. Cum autem venerit quod perfectum est, hoc est gloriæ plenitudo, E
quæ in resurrectione futura est, tunc euacuabitur
quod ex parte est, corporis videlicet omnis corruptio, ex qua sine dubio contingit hæc quæ adhuc ex
parte manet nostra in corpore peregrinatio. Hoc est
quod in se mirabiliter ingemiscens plangit, & ait: in- *Rom. 7. d*
felix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Non conqueritur de corpore tantum, sed
de corpore mortis huius, hoc est eius quæ adhuc durat corruptionis: monstrans non corpus, sed corporis molestias esse causam peregrinationis. Corpus *Sapien. 9. d*
quippe quod corrumpitur, aggrauat animam. Non
corpus simpliciter, sed corpus quod corrumpitur
aggrauat animam: vt corruptio corporis oneri
sit, non natura. Vnde & qui intra semetipsos ingemiscunt, redemptionem expectant corporis sui, *Rom. 8. d*
non amissionem. Meritò proinde grauati corporis
necessitate, non societate, cupimus dissolui, & esse
cum Christo: vt id quod manet ex parte adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

exilium finiatur: & quæ ex parte iam cœpit, cœlestis habitatio perficiatur. Aut certè conuersatio nostra in cœlis est, quomodo idé dicit apostolus. Spe enim salui facti sumus. Spe itaque iam in cœlestibus habitamus, cum adhuc re ipsa in terris peregrinemur, & in corpore. Vel aliter. Habemus & vnde corpori, & vnde Domino inhæreamus. Illud viuificando, illum credẽdo, & sanctificando & diligẽdo. Neque enim præsentior spiritus noster est vbi animat, quàm vbi amat: nisi fortè putetur esse magis vbi inuitus & necessitate tenetur, quàm quò sponte & alacri fertur voluntate. Denique vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Item si Deum amans anima ex ipso viuit, vti corpus ex ipsa: quo pacto, quæso, præsentior esse contenditur vbi dat, quàm vnde accipit vitam? Fons siquidem vitæ charitas est: nec viuere animam dixerim, quæ de illo non hauserit. Haurire porrò quomodo potest, nisi fuerit præsens ipsi fonti qui charitas est, quæ Deus est præsens igitur Deo est qui Deum amat, inquantum amat. In quo enim minus amat, absens profectò est. In eo autem minus Deum amare conuincitur, quò carnis adhuc necessitatibus occupatur. Illa verò circa corpus occupatio quid est, nisi à Deo quædam absentatio? & absentatio quid, nisi peregrinatio? Et peregrinamur, ergo à Domino, & in corpore peregrinamur, cuius nostra nimirum & intentio prępeditur ęrumnis, & curis charitas fatigatur.

Philip.3.d
Rom.8.e
Mat.6.

Soluit ex D. Augustino propositam difficultatem.

CAP. XXVIII.

IN fine secundæ epistolæ interrogatis quid sentiẽdum arbitror de eo quod in euangelio, nobis promittitur. Ecce enim merces vestra multa est in cœlis: mirantes maximè sanctum Augustinum dixisse super hoc, non cœlos istos visibiles & corporeos oportere intelligi, ne merces nostra in rebus mobilibus volubilibúsque videatur collocari, ideóque spiritualia quædam firmamenta esse intelligenda: de quibus nescitis (vt dicitis) quid vel suspicari debeatis. Sed si attenditis quod legistis, Regnum Dei intra vos est: &, Habitare Christum per fidem in cordibus vestris, tanquam vtique regem in regno suo: &, Non sunt condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis: non quidem quæ reuelabitur nobis velut aliquid exterius, sed in nobis, quasi intus iam manens, sed nondum apparens: & item: Omnis gloria eius filiæ regis abintus: & ascendet homo ad cor altum: sed & ascensiones in corde suo disposuit: rursúmque anima iusti sedes est sapientiæ, cuius sine dubio illa vox est, Cœlũ mihi sedes est: si hæc, inquam, hísque similia non pauca in scripturis aduertitis, profectò studebitis ad requirendum regnum Dei & iustitiam eius, intrare potius ad vos, quàm vel extra exire, vel ascendere supra. Sed supra sanè vel extra dixerim loci positione, sicut cœlum à terra locum tenet exteriorem: sol, luna, & sidera superiorem. Nam eadem ipsa quæ intra nos sunt subtiliori suę naturæ inuisibilitate, etiam supra nos sunt subtiliori excellentię dignitate, & extra quoque immensitate maiestatis. Sed altissima sunt hæc, egentia vtique & diligentiori disputatione, & doctiori disputatore, & opere prolixiori. Ego enim putaueram modum in his tractandis epistolarem nequaquam excessum iri, sed sermo (vt video) processit in longius quàm speraui. Proinde vos, si placet, librum: si placet, epistolam nominate: nam ego siue in paucis, siue in multis vestræ debui (quod & studui) satisfacere voluntati.

Luc.17.e
Ephes.3.d
Rom.8.d
Psal.44.a
Psal.65.b
Psal.83.b

Explicit liber de præcepto & dispensatione.

IN TRACTATVM SEquentem, Prologus.

VIro illustri domino Haymerico, ecclesiæ Romanæ diácono, cardinali & cancellario, Bernardus abbas dictus de Claraualle, domino viuere, & in domino mori. Orationes à me & non quæstiones poscere solebatis: & quidem ego ad neutrum idoneum me esse confido. Verùm illud indicit professio, etsi non ita cõuersatio. Ad hoc verò (vt verum fatear) ea mihi deesse video, quæ maximè necessaria viderentur, diligẽtiam & ingenium. Placet tamen, fateor, quòd pro carnalibus spiritualia repetitis, si sanè apud locupletiorem id facere libuisset. Quia verò doctis & indoctis pariter in istiusmodi excusandi mos est, nec facilè scitur quæ verè ex imperitia, quæve ex verecundia excusatio prodeat, si non iniuncti operis obeditio probat: accipite de mea paupertate quod habeo, ne tacendo philosophus puter. Nec tamen ad omnia spondeo me responsurum. Ad id solum quod de diligendo Deo quæritis, respondebo quod ipse dabit. Hoc enim & sapit dulcius, & tractatur securius, & auditur vtilius. Reliqua diligentioribus reseruate.

D. BERNARDI ABBATIS Clarævallis de Diligendo Deo, Tractatus.

VVLTIS ergo à me audire quare & quomodo diligẽdus sit Deus? Et ego. Causa diligendi Deum, Deus est. Modus, sine modo diligere. Est ne hoc satis? Fortassis vtique, sed sapienti. Cæterum si & insipientibus debitor sum, vbi sat est dictum sapienti, etiam illis gerendus mos est. Itaque propter tardiores idem profusius quàm profundius repetere non grauabor. Ob duplicem ergo causam Deum dixerim propter seipsum diligendum: siue quia nihil iustius, siue quia nil diligi fructuosius potest. Duplicem siquidem parit sensum cum quæritur de Deo cur diligendus sit. Dubitari namque potest quid potissimum dubitetur: vtrumnam quo suo merito Deus, aut certè quo nostro sit commodo diligẽdus. Sanè ad vtrumq; idem responderim: non planè aliam mihi dignã occurrere causam diligendi ipsum, præter ipsum. Et prius de merito videamus. Multũ quippe meruit de nobis, qui & immeritis dedit seipsum nobis. Quid enim melius seipso poterat dare vel ipse? Ergo si Dei meritũ quęritur, cum ipsum diligendi causa quæritur, illud est præcipuum: quia ipse

Rom.1.b

ipse prior dilexit nos. Dignus planè qui redametur, præsertim si aduertatur quis, quos, quantúmq; amauerit. Quis enim? Num is cui omnis spiritus confitetur, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges? Est vera huius charitas maiestatis, quippe non quærentis quæ sua sunt. Quibus autem tanta charitas exhibetur? Cum adhuc, inquit, inimici essemus, recõciliati sumus Deo. Dilexit ergo Deus, & gratis, & inimicos, Sed quantum? Quantum dicit Ioannes: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum daret. Et Paulus: Qui proprio (ait) filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum. Ipse namque filius pro se: Maiorem, inquit, charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Sic meruit iustus ab impiis, summus ab infimis, ab infirmis omnipotens. Sed dicet aliquis: Ita quidem ab hominibus, sed ab angelis non ita. Verum est, quia necesse non fuit. Cæterum qui hominibus subuenit in tali necessitate, seruauit angelos à tali necessitate. Et qui homines diligendo tales fecit ne tales remanerent, ipse æquè diligendo dedit & angelis ne tales fierent. Quibus hæc palàm sunt, palàm arbitror esse & cur Deus diligendus sit: hoc est, vnde diligi meruerit. Quòd si infideles hæc latẽt, Deo tamen in promptu est ingratos confundere super innumeris beneficiis suis humano nimirũ & vsui præstitis, & sensui manifestis. Nempe quis alius administrat cibum omni vescenti, eernenti lucem, spiranti flatum? Sed stultum est velle modo enumerare quæ innumera esse non lõgè antè præfatus sum: satis est ad exemplum præcipua protulisse, panem, soleni, & aërem. Præcipua dico, non quia excellentiora sed quia necessariora sunt, quippe corpori. Quęrat enim homo eminentiora bona sua in ea parte sui qua præeminet sibi, hoc est in anima, quæ sunt dignitas, sciẽtia, virtus. Dignitatem in homine liberum arbitriũ dico: in quo ci nimirum datum est cæteris non solùm præeminere, sed & præsidere animãtibus. Sciẽtiam verò, qua eãdem in se dignitatem agnoscat, nõ à se tamẽ. Porrò virtutem, qua subinde ipsum à quo est, & inquirat non segniter, & teneat fortiter cum inuenerit. Itaque geminum vnumquodque trium horum apparet. Dignitatem siquidem demonstrat humanam, non solùm naturæ prærogatiua, sed & potentia dominatus: quòd terror hominis super cuncta animãtia terræ imminere decernitur. Scientia quoque duplex erit, si hanc ipsam dignitatem, vel aliud quodque bonum in nobis, & nobis inesse, & à nobis non esse nouerimus. Porrò virtus & ipsa æquè bifaria cognoscetur, si auctorem consequẽter inquirimus, inuentóque inseparabiliter inhæremus. Dignitas ergo sine scientia non prodest: illa verò etiam obest, si virtus defuerit: quod vtrumque ratio declarat subiecta. Habere enim quod habere te nescias, quam gloriã habet? Porrò nosse quod habeas, sed quia à te non habeas ignorare: habet gloriam, sed non apud Deum. Apud se autem glorianti dicitur ab apostolo: Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Non ait simpliciter, Quid gloriaris: sed addit, Quasi non acceperis: vt adserat reprehẽsibilem non qui in habitis, sed qui tanquam in non acceptis gloriatur. Meritò vana gloria nuncupatur huiusmodi, veritatis nimirum solido carens fundamento. Veram enim gloriam ab hac ita discernit. Qui gloriatur, ait, in Domino glorietur: hoc est, in veritate. Veritas quippe Dominus est. Vtrumque ergo scias necesse est, & quid sis, & quòd à teipso non sis: ne aut omnino videlicet non glorieris, aut inaniter glorieris. Deniq; si non cognoueris, inquit, teipsum, egredere post greges sodaliũ tuorum. Reuera ita fit: homo factus in honore, cum honorem ipsum non intelligit: talis suæ ignorantiæ meritò comparatur pecoribus, velut quibusdam præsentis suæ corruptionis & mortalitatis consortibus. Fit igitur vt sese non agnoscendo, egregia rationis munere creatura, irrationabilium gregibus aggregari incipiat, dum ignara propriæ gloriæ, quæ ab intus est, conformanda foris rebus sensibilibus sua ipsius curiositate abducitur: efficitúrque vna de cæteris, quòd se præ cæteris nihil accepisse intelligat. Itaque valde cauenda hæc ignorãtia, qua de nobis minus nobis fortè sentimus, sed non minus, imò & plus illa qua plus nobis tribuimus: quod fit, si bonum quodcunque in nobis esse, & à nobis, decepti putemus. At verò super vtrãque ignorantiam declinanda & execranda illa præsumptio est, qua sciens & prudens fortè audeas de bonis nõ tuis tuam quærere gloriam: & quod certus es à te tibi non esse, inde tamen alterius rapere non verearis honorem. Prior equidem ignorantia gloriã non habet: posterior verò habet quidem, sed non apud Deum. Cæterùm hoc tertium malũ quod iam scienter cõmittitur, vsurpat & contra Deum. Intantum denique ignorãtia illa posteriori hæc arrogãtia grauior atque periculosior apparet, quo per illam quidem Deus nescitur, per istam & cõtemnitur. Intantum & priori deterior ac detestabilior: vt cum per illam pecoribus, per istam & dæmonibus sociemur. Est quippe superbia & delictum maximum vti datis tanquam innatis: & in acceptis beneficiis gloriam vsurpare beneficij. Quamobrem cum duabus istis dignitate atque scientia, opus est & virtute: quæ vtriusque fructus est, per quam ille inquiritur ac tenetur, qui omnium auctor & dator meritò glorificetur de omnibus. Alioquin sciens & non faciẽs digna, multis vapulabit. Quare? Vtique quia noluit intelligere vt benè ageret. Magis autem iniquitatem meditatus est in cubili suo, dum de bonis quæ à se non esse ex scientiæ dono certissimè comperit, boni Domini gloriam seruus impius captare sibi, imò & raptare molitur. Liquet igitur & absque scientia dignitatem esse omnino inutilem, & scientiam absque virtute damnabilem. Verùm homo virtutis, cui nec damnosa scientia, ne infructuosa dignitas manet: clamat Deo & ingenuè confitetur: Non nobis (inquiens) Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Hoc est, nil nobis, ô Domine, de sciẽtia, nil nobis de dignitate tribuimus, sed tuo totum (à quo totum est) nomini deputamus. Cæterũ penè à proposito longè nimis digressi sumus, dum demõstrare satagimus, eos quoque qui Christum nesciunt, satis per legem naturalem ex perceptis bonis corporis animæque moueri, quatenus Deum propter Deum & ipsi diligere debeant. Namque vt breuiter quæ super hoc dicta sunt iterẽtur: quis vel infidelis ignoret suo corpori non ab alio in hac mortali vita su-

Psal.15.a
Rom.5.b
Ioan.3.b
Rom.8.f
Ioan.15.b
1.Cor.4.b
1.Cor.1.d
Cant.1.c
Psal.35.a
Psal.113.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

pradicta illa necessaria ministrari, vnde videlicet G
Psal.115.c subsistat, vnde videat, vnde spiret, quàm ab illo qui
dat escam omni carni, qui solem suum oriri facit su-
per bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos?
Matt.5.g Quis item vel impius putet alium eius quæ in anima
splendet humanæ dignitatis auctorem, præter illum
Gen.1.c ipsum qui in Genesi loquitur: Faciamus hominem
ad imaginem & similitudinem nostram? Quis alium
Psal.93.b scientiæ largitorem existimet, nisi æquè ipsum qui
docet hominem scientiam? Quis rursum munus sibi
aliunde virtutis aut putet datum, aut speret dãdum,
quàm de manu itidem Domini virtutum? Meretur H
ergo amari propter seipsum Deus & ab infideli: qui
etsi nesciat Christum, scit tamen seipsum. Proinde
inexcusabilis est omnis etiam infidelis, si non diligit
Dominum Deum suum toto corde, tota anima, to-
ta virtute sua. Clamat nempe intus ei innata & non
ignota ratione iustitia, quia ex toto se illum diligere
debeat, cui se totum debere non ignorat. Verùm id
difficile, imò impossibile est, suis scilicet quempiam
liberíve arbitrij viribus semel accepta à Deo, ad Dei
ex toto conuertere voluntatem: & non magis ad
propriam retorquere, eáque sibi tanquam propria I
retinere, sicut scriptum est: Omnes quæ sua sunt
Philip.2.c quærunt. Et item: Proni sunt sensus & cogitationes
gen.8.d hominis in malum. Contra quod planè fideles no-
runt quàm omnino necessarium habeant Iesum, &
hunc crucifixum: dum admirantes & amplexantes
supereminentem scientiæ charitatem in ipso, id vel
tantillum quod sunt, in tantæ dilectionis & digna-
tionis vicem non rependere confunduntur. Facilè
proinde plus diligunt, qui se amplius dilectos intel-
Luc.7.g ligũt. Cui autem minus donatum est, minus diligit. K
Iudæus sanè, siue paganus, nequaquã talibus aculeis
incitatur amoris, quales ecclesia experitur, quæ ait:
Cant.2.a Vulnerata charitate ego sum. Et rursum: Fulcite me
floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cer-
nit regem Salomonem in diademate quo corona-
uit eum mater sua. Cernit vnicum patris crucem
sibi baiulantem. Cernit cæsum & consputum domi-
num maiestatis. Cernit auctorem vitæ & gloriæ cõ-
fixum clauis, percussum lancea, opprobriis satura-
tum, tandem illam dilectum animam suam ponere
Cant.2.b pro amicis suis. Cernit hęc, & suam magis ipsius ani- L
mam gladius amoris transuerberat, & dicit: Fulcite
me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.
Hæc sunt quippe mala punica quæ in hortum introducta dilecti sponsa carpit ex ligno vitæ, à cœlesti
Philip.2.d pane proprium mutuata saporem, colorem à sangui-
ne Christi. Videt deinde mortem mortuam, & mor-
tis auctorem triumphatum. Videt de inferis ad ter-
ras, de terris ad superos captiuam duci captiuitatẽ,
vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium,
terrestrium, & infernorum. Aduertit terrã quæ spi-
nas & tribulos sub antiquo maledicto produxerat,
ad nouæ benedictionis gratiam innouatam resto- M
ruisse. Et in his omnibus illius recordata versiculi:
Psal.27.c Et floruit caro mea, & ex voluntate mea confitebor
ei: passionis malis quæ de arbore tulerat crucis, cupit
iũgere & de floribus resurrectionis, quorũ præsertim
fragrantia sponsum ad se crebrius reuisendam inui-
Cant.1.c tet. Denique ait: Ecce tu pulcher es dilecte mi, &
decorus, lectulus noster floridus. Quæ lectulũ mon-
strat, satis quid desideret aperit: & cum floridum
nunciat, satis indicat vnde quod desiderat obtinere
præsumat. Non enim de suis meritis, sed de floribus
Genes.27.d agri cui benedixit Deus. Delectatur floribus Chri-
stus qui in Nazareth & conspici voluit & nutriri.
Gaudet sponsus cœlestis talibus odoramentis, &
cordis thalamum frequenter libentérque ingredi-
tur, quòd istiusmodi refertum fructibus, floribúsque
respersum inuenerit. Vbi suæ videlicet aut passionis
gratiam, aut resurrectionis gloriam sedula inspicit
cogitatione versari, ibi profectò adest sedulus, ad-
est libens. Monimenta siquidem passionis, fructus
agnosce quasi anni præteriti, omnium vtique retro
temporum sub peccati mortísque imperio decur-
sorum, tandem in plenitudine temporis apparen-
tes. Porrò autem resurrectionis insignia, nouos ad-
uerte flores sequentis temporis, in nouam sub gra-
tia reuirescentis ætatem, quorum fructum genera-
lis futura resurrectio in fine parturiet sine fine man-
surum. Iam, inquit, hyems transiit, imber abiit & *Cant.2.c*
recessit, flores apparuerunt in terra nostra: æstiuum
tempus aduenisse cum illo significans, qui de mortis
gelu in venalem quãdam nouæ vitæ temperiem re-
solutus, Ecce (ait) noua facio omnia. Cuius caro se- *Apoc.21.b*
minata est in morte, refloruit in resurrectione. Ad
cuius mox odorem in campo conuallis nostræ reui-
rescunt arida, recalescunt frigida, mortua reuiuiscũt.
Horum ergo nouitate florum ac fructuum, & pleni-
tudine agri suauissimum spirantis odorem, ipse quo-
que pater in filio innouante omnia delectatur: ita vt
dicat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui *Gen.27.g*
benedixit Dominus. Bene pleni, de cuius plenitudi-
ne omnes accepimus. Sponsa tamen familiarius ex
eo sibi cum vult flores legit, & carpit poma, quibus
propriæ aspergat intima bona scientiæ, & intranti
sponso cordis lectulus suaue redoleat. Oportet enim
nos, si crebrum volumus habere hospitem Christũ,
corda nostra semper habere munita fidelibus testi-
moniis, tam de misericordia scilicet moriẽtis, quàm
de potentia resurgentis: quomodo Dauid aiebat: *Psal.61.c*
Duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Do-
mine misericordia. Siquidem vtriusque rei testimo-
nia credibilia facta sunt nimis. Christo vtique mo-
riente propter delicta nostra, & resurgente propter
iustificationem nostram, & ascẽdente ad protectio-
nem nostram, & mittente spiritum ad consolatio-
nem nostram, & quandoque redituro ad consum-
mationem nostram. Nempe in morte misericordiã,
potẽtiam in resurrectione, vtramque in singulis ex-
hibuit reliquorum. Hæc mala, hi flores, quibus spõ-
sa se interim stipari postulat, & fulciri, credo sentiẽs
facilè vim in se amoris posse tepescere, & languescere quodammodo, si non talibus iugiter foueatur in-
centiuis, donec introducta quandoque in cubiculũ,
diu cupitis excipiatur amplexib⁹, & dicat: Leua eius *Cant.2.d*
sub capite meo, & dextera illius amplexata est me.
Sentiet quippe tunc & probabit vniuersa dilectionis
testimonia, quæ in priori aduentu tanquã de fini-
stra dilecti acceperat, præ multitudine dulcedinis
amplexantis dexterę contemnenda, & omnino iam
quasi subtus habenda. Sentiet quod audierat: Ca- *Ioan.6.g*
ro non prodest quicquam, spiritus est qui viuificat.
Probabit quod legerat: Spiritus meus super mel *Eccles.24.b*
dulcis,

dulcis, & hæreditas mea super mel & fauum. Quod A
verò sequitur, Memoria mea in generatione seculo-
rum: hoc dicit, quia quandiu stare præsens cernitur
seculum, in quo generatio aduenit, & generatio
præterit, non deerit electis consolatio de memoria,
quibus nondum de præsentia plena refectio indul-
Psal.144.b getur. Vnde scriptum est: Memoriam abundantiæ
ibidem. suauitatis tuæ eructabũt, haud dubium quin hi quos
paulò superius dixerat: Generatio & generatio lau-
dabit opera tua. Memoria ergo in generatione secu-
lorum, præsentia in regno cœlorum. Ex ista glorifi-
catur iam assumpta electio, de illa interim pereg- B
rinans generatio consolatur. Sed interest quænam
generatio ex Dei capiat recordatione solamen.
Non enim generatio praua & exasperans cui dici-
Luc.6.d tur, Væ vobis diuites, qui habetis cõsolationem ve-
Psal.76.d stram: sed quæ dicere veraciter potest. Renuit con-
solari anima mea. Hinc planè & credimus si secuta
adiecerit: Memor fui Dei & delectatus sum. Iustum
quippe est vt quos præsentia non delectant, præsto
eis sit memoria futurorum: & qui de rerum fluen-
Psal.23.b tium qualibet affluentia desiciunt consolari, recor- C
datio illos delectet æternitatis. Et hæc est generatio
quærentium Dominum, quærentium non quæ sua
sunt, sed faciem Dei Iacob. Dei ergo quęrentibus &
suspirantibus præsentiam, præsto interim & dulcis
memoria est, non tamen qua satientur, sed qua ma-
gis esuriant vnde satientur. Hoc ipsum de se cibus
Eccles.24.c ipse testatur, ita dicens: Qui edit me, adhuc esuriet:
Psal.16.d & qui eo cibatus est: Satiabor, inquit, cum appare-
Matth.5.d rit gloria tua. Beati tamen iam nunc qui esuriunt &
sitiunt iustitiam, quoniam quandoque ipsi & non
alij saturabuntur. Væ tibi generatio praua atque
peruersa, væ tibi populę stulte & insipiens, qui & D
memoriam fastidis, & præsentiam expauescis. Me-
1.Tim.6.b ritò quidem. Nec modo enim liberari vis de laqueo
venantium, siquidem qui volunt diuites fieri in hoc
seculo, incidunt in laqueum diaboli. Nunc à verbo
aspero poteris liberari. O verbum asperum, ô sermo
Matt.25.d durus, Ite maledicti in ignem æternum. Durior pla-
nè atque asperior illo qui quotidie nobis de memo-
ria passionis in ecclesia replicatur: Qui manducat
meam carnem, & bibit sanguinem meum, habet vi-
tam æternam: hoc est, qui recolit mortem meam, &
Ioan.6.f exemplo meo mortificat membra sua quæ sunt su- E
per terram, habet vitam æternam. Hoc est, si com-
patimini, & conregnabitis. Et tamen plerique ab
hac voce resilientes & abeuntes hodiéque retror-
Ibidem. sum, respondent non verbo, sed facto: Durus est
Psal.77.m hic sermo, quis potest eum audire? Itaque generatio
quæ non dixerit cor suum, & non est creditus cum
Deo spiritus eius, sed magis sperans in incerto diui-
tiarum, verbũ modo crucis audire grauatur, ac me-
moriã passionis sibi iudicat onerosam. Verùm qua-
liter verbi illius pondus in præsentia sustinebit, Ite
Matt.25.d maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabo- F
lo, & angelis eius? Super quem profectò ceciderit
Psal.111.a lapis iste, conteret eum. At verò generatio rectorum
benedicetur, qui vtique cum apostolo, siue absentes
siue præsentes contendunt placere Deo. Denique
2.Cor.5.b audient, Venite benedicti patris mei, &c. Tunc illa
Matt.25.d quæ non direxit cor suum, serò quidem experietur
quàm in illius comparatione doloris, iugum Chri-
sti suaue, & onus leue fuerit, cui tanquam graui &
aspero duram ceruicem superbè subduxit. Non po-
testis, ô miseri serui mammonę, simul gloriari in cru-
ce Domini nostri Iesu Christi, & sperare in pecuniæ
thesauris: post aurum abire, & probare quàm suauis
est Dominus. Proinde quem suauem in memoria
non sentitis, asperum proculdubio in præsentia sen-
tietis. Cæterùm fidelis anima & suspirat præsentiam
inhianter, & in memoria requiescit suauiter, & do-
nec idonea sit reuelata facie speculari gloriam Dei,
crucis ignominia gloriatur. Sic profectò, sic sponsa
& columba Christi pausat sibi interim, & dormit in- *Psal.67.c*
ter medios cleros, sortita iam impræsentiarum de
memoria abundantiæ suauitatis tuæ Domine Iesu
pennas deargentatas, innocentiæ videlicet pudici-
tiæque candorem, & sperans insuper adimpleri lęti-
tia cum vultu tuo, vbi etiã fiant posteriora dorsi eius
in pallore auri, quando in splendoribus sanctorum
introducta cum gaudio, sapientię plenius fuerit illu-
strata fulgoribus. Meritò proinde iam nunc gloria-
tur, & dicit: Læua eius sub capite meo, & dextera *Cant.2.d*
illius amplexabitur me. In læua reputãs recordatio-
nem illius charitatis qua nulla maior est, quòd ani-
mam suã posuit pro amicis suis: in dextera verò bea-
tam visionem quam promisit amicis suis, & gaudiũ
de præsentia maiestatis. Meritò illa Dei & deifica
visio, illa diuinæ præsentiæ inæstimabilis delectatio
in dextera deputatur, de qua & delectabiliter cani-
tur: Delectationes in dextera tua vsque in finem. *Psal.15.c*
Meritò in læua admirabilis illa memorata & semper
memoranda dilectio collocatur, quòd donec tran-
seat iniquitas, super eam sponsa recumbat & requie-
scat. Meritò ergo læua sponsi sub capite sponsæ, su-
per quam videlicet caput suum reclinata sustentet,
hoc est mentis suæ intentionem, ne incuruetur &
inclinetur in carnalia & secularia desideria: quia
corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & de- *Sapien.9.d*
primit terrena inhabitatio sensum multa cogitan-
tem. Quid namque aliud faciat considerata tanta &
tam indebita miseratio, tam gratuita & sic probata
dilectio, tam inopinata dignatio, tam inuicta man-
suetudo, tam stupenda dulcedo? Quid, inquam, hæc
omnia faciant diligenter considerata, nisi vt cõside-
rantis animam ab omni penitus praua vindicatam
amore, ad se miserabiliter rapiant, vehementer adfi-
ciant, faciántque præ se contemnere quicquid nisi
in contemptu horum appeti non potest? Nimirum
proinde in odore vnguentorum horum sponsa cur-
rit alacriter, amat ardenter, & parum sibi amare sic
amata videtur, etiam cum se tota in amore perstrin-
xerit. Nec immeritò. Quid magnum enim tanto &
tanti repensatur amori, si puluis exiguus totum se ad
redamandum collegerit, quem illa nimirum maie-
stas in amore præueniẽs, tota in opus salũtis eius in-
tenta conspicitur? Denique sic Deus dilexit mundũ,
vt vnigenitum daret. Haud dubium quin de patre *Ioan.3.b*
dicat. Item tradidit in mortem animam suam. Nec *Esaiæ.35.d*
dubium quòd filium loquatur. Ait & de Spiritu san- *Ioan.14.d*
cto: Spiritus paracletus quem mittet pater in nomi-
ne meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis
omnia quæcunq; dixero vobis. Amat ergo Deus, &
ex se toto amat, quia tota trinitas amat: si tamẽ totũ
dici potest de infinito & incomprehẽsibili, aut certè

Universidad de Deusto
Biblioteca

de simplici. Intuens ergo hæc credo satis agnoscit G quare Deus diligendus sit, hoc est, vnde diligi mereatur. Cæterum infidelis non habens filium nec patrem, proinde nec habet Spiritum sanctũ. Qui enim non honorificat filium, non honorificat patrem qui misit illum, sed nec Spiritum sanctum quem misit ille. Is itaque mirum non est si quem minus agnoscit, minus & diligit. Attamen & ipse totum ei sese debere non ignorat, quem sui totius nõ ignorat auctorem. Quid ergo ego qui Deum meum teneo vitę meæ non solùm gratuitum largitorem, largissimum administratorem, pium cõsolatorem, solicitum gubernatorem: sed insuper etiam copiosissimũ redemptorem, æternum conseruatorem, ditatorem, glorificatorem? Sicut scriptum est: Copiosa apud eum redemptio. Et item: Introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Et de conseruatione: Non relinquet sanctos suos, in æternum conseruabuntur. Et de locupletione: Mensuram bonam & cõfertam & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Et rursum: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Et de glorificatione: Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ cõfiguratum corpori claritatis suæ. Et illud: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam quę reuelabitur in nobis. Et iterum: Id quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus quæ videntur, sed quæ non videntur. Quid retribuã Domino pro omnibus his? Illum ratio vrget & iustitia naturalis totum se tradere illi à quo se totũ habet, & ex se toto debere diligere. Mihi profectò fides tanto plus incidit amãdum, quanto & eum meipso pluris æstimandum intelligo: quippe qui illum non solum mei, sed sui quoque ipsius teneo largitorem. Denique nondum tempus fidei aduenerat, nõdũ innotuerat in carne Deus, obierat in cruce, prodierat de sepulchro, redierat ad patrem: nõdum, inquam, commendauerat in nobis suam multam dilectionem, illam de qua iam multa locuti sumus, cũ iam mandatum est homini diligere Dominũ Deum L suum toto corde, tota anima, tota virtute sua, id est, ex omni quod est, quod scit, quod potest. Nec tamẽ iniustus Deus, suum sibi vendicans opus & dona. Vt quid enim non amaret opus artificem, cum haberet vnde id posset? Et cur non quantum omnino posset, cum nihil omnino nisi eius munere posset? Ad hæc, quòd de nihilo, quòd gratis, quòd in hac dignitate conditum est, & debitum dilectionis manifestius facit, & exactum iustiorem ostendit. Cæterùm quãtum putamus adiectum beneficij, cum homines & iumenta saluauit: quemadmodum multiM plicauit misericordiam suam Deus? Nos dico qui mutauimus gloriam nostram in similitudinem vituli comedentis fœnum, peccando comparati iumentis insipiẽtibus. Quod si totum me debeo pro me facto: quid addam iam & pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facilè refectus, quàm factus. Siquidẽ nõ solùm de me, sed de omni quoque quod factum est, scriptum est: Dixit, & facta sunt. At verò qui me tantum & semel dicendo fecit, in reficiendo profectò & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura, nec tantum dura, sed & indigna. Quid ergo retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? In primo opere me mihi dedit, in secundo se. Et vbi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuã pro se? Nam etiam si me millies rependere possem, quid sum ego ad Deum?

Ioan.5.d

Psal.129.a
Heb.9.c

Psal.36.e
Luc.6.f

1.Cor.2.b

Philip.3.b

Rom.8.d

2.Cor.4.d

Psal.115.a

HIc primũ vide quo modo, imò quàm sine modo à nobis Deus amari meruerit: qui (vt paucis quod dictum est repetam) prior ipse dilexit nos, tantus & tantum, & gratis tantillos & tales. Et quod in principio dixisse me memini: modum esse diligendi Deum, sine modo diligere. Denique cum dilectio quæ tendit in Deum, tendat in immensum, tendat in infinitum: (nam & infinitus Deus est & immensus) quisnam, quæso, debeat finis esse nostri vel modus amoris? Quid quòd amor ipse noster nõ iam gratuitus impenditur, sed rependitur debitus? Amat ergo immensitas, amat æternitas, amat supereminẽs scientiæ charitas, amat Deus, cuius magnitudinis I non est finis, cuius sapientiæ non est numerus, cuius pax exuperat omnem intellectum, & vicem rependimus cum mensura? Diligam te Domine fortitudo mea, firmamentum meum, & refugium meum, liberator meus: & meum denique quicquid optabile atque amabile dici potest. Deus meus adiutor meus, diligam te pro dono tuo, & modo meo minus quidem iusto, sed planè non minus posse meo. Qui etsi quantum debeo non possum tamen vltrà quàm possum. Potero verò plus cum plus donare dignaK beris, nunquam tamen prout dignus haberis. Imperfectum meum viderunt oculi mei, sed tamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt faciunt, etsi quod debent non possunt. Satis, quantum reor, apparet & quonam modo Deus diligendus sit, & quo merito suo. Quo, inquam, merito suo. Nam quanto, cui sanè appareat quis dicat? quis sapiat? Nunc quo nostro commodo diligẽdus sit, videamus. Sed quantum est & in hoc videre nostrum ad id quod est? Nec tamen quod videtur tacẽdum est, etsi non omnino videtur vt est. Superius cùm propositum esset quare & quomodo diligendus sit Deus: duplicem dixi parere intellectum id quod quæritur, quare: vt aut quo suo merito, & quo nostro commodo diligendus sit, vtrumlibet quæri posse perinde videatur.

Psal.144.a
Psal.146.a
Philip.4.b
Psal.17.a

Psal.138.e

DIcto proinde de merito Dei, non prout dignũ ei, sed prout datum mihi: supersit vt & de præmio quod item dabitur, dicam. Non enim sine præmio diligitur Deus, etsi absque præmij intuitu diligendus sit. Vacua nanque vera charitas esse non potest, nec tamen mercenaria est. Quippe non quærit quæ sua sunt. Affectus est, non contractus, nec acquiritur pacto, nec acquirit. Spontè afficit, & spõtaneum facit. Verus amor se ipso contentus est. Habet præmiũ, sed id quod amatur. Nam quicquid propter aliud amare videaris, id planè amas quò amoris finis pertendit, non per quod tendit. Paulus non euangelizat vt comedat, sed comedit vt euangelizet: eo quòd amet non cibum, sed euangelium. Verus amor præmium non requirit, sed meretur. Præmium sanè

i.Cor.13.b

Psal.35.b

Psal.104.e

Psal.148.a

necdum

necdum amanti proponitur, amanti debetur, perse- A ueranti redditur. Denique in rebus inferioribus suadendis, inuitos promissis vel præmiis inuitamus, & non spontaneos. Quis enim munerãdum hominem putet vt faciet quod & spontè cupit? Nemo, verbi causa, conducit aut esurientem vt comedat, aut sitientem vt bibat, aut certè matrem vt paruulum lactet filium vteri sui. An verò quisputet prece vel precio quempiam commonendum suam ipsius vel sepire vineam, vel arborem circumfodere, vel structuram propriæ domus erigere? Quantò magis Deum B amans anima, aliud propter Deum sui amoris præmium non requirit? Aut si aliud requirit, illud pro certo, non Deum diligit. Inest omni vtenti ratione naturaliter pro sua semper æstimatione atque intentione appetere potiora, & nulla re esse contentum cui quod deest iudicet præferendũ. Nam & qui verbi gratia vxorem habet speciosam, petulanti oculo vel animo respicit pulchriorem: & qui veste preciosa indutus est, preciosiorem affectat: & possidens multas diuitias, inuidet ditiori. Videas iam multos prædiis & poccessionibus ampliatos, adhuc tamen in dies agrum agro copulare, atque infinita cupiditate C dilatare terminos suos. Videas & qui regalibus domibus amplisque habitãt palatiis, nihilo minus quotidie coniungere domum ad domum, & inquieta curiositate ædificare, diruere, mutare quadrata rotundis. Quid homines sublimatos honoribus, an non insatiabili ambitione magis ac magis totis viribus conari ad altiora videmus? Et horum omnium idcircò non est finis, quia nil in eis summum singulariter reperitur vel optimum. Et quid mirum si inferioribus & deterioribus contentus non sit, qui citra summum vel optimum quiescere nõ potest? Sed D hoc stultum & extremæ dementiæ est, ea semper appetere quæ nunquam non dico satient, sed nec temperent appetitum, dum quicquid talium habueris, nihilo minus non habita concupiscas, & ad quæque defuerint, semper inquietus anheles. Ita enim fit vt per varia & fallacia mundi oblectamenta vagabundus animus inani labore discurrens fatigetur, non satietur, dum quicquid famelicus inglutierit, parum repetet ad id quod supereſt deuorandum, sempérque non minus anxiè cupiat quæ desunt, quàm quæ adsunt lætè possideat. Quis enim obtineat vniuersa? E Quanquam & modicum id quod quisque cum labore obtinuerit, cum timore possederit, certus quidem non sit quando cum dolore amittat, certus autem quòd quandoque amittat. Sic directo tramite voluptas peruersa contendit ad optimum, festinat ad id vnde possit impleri. Imò verò his anfractibus ludit secum vanitas, mentitur iniquitas sibi. Si ita vis adimplere quod vis, hoc est, si illud apprehendere vis, quo apprehenso nil iam amplius velis: quid tentare opus est & cætera? Curris per deuia, & longè F antè morieris, quàm hoc circuitu peruenias ad optatum. Hoc ergo in circuitu impij ambulant, naturaliter appetentes vnde finiant appetitum, & insipiẽter respuentes vnde propinquent fini. Fini dico, non consumptionis, sed consummationis. Quamobrem beato fine consummari, sed consumi vacuo labore accelerant, qui rerum magis specie quàm auctore delectati, prius vniuersa percurrere, & de singulis cupiunt experiri, quàm ad ipsum curent vniuersitatis Dominum peruenire. Et quidem peruenirent, si quandoque voti compotes effici possent, vt omnia scilicet præter omnium principium vnus aliquis obtineret. Ea namque suæ cupiditatis lege qua in rebus cæteris non habita præ habitis esurire, & pro non habitis habita fastidire solebat: mox omnibus quæ in cœlo & quæ in terra sunt obtentis & contemptis, tandem ad ipsum proculdubiò curreret, qui solus deesset omnium Deus. Porrò ibi quiesceret, quia sicut citrà nulla reuocat quies: sic nulla vltra iam inquietudo solicitat. Diceret pro certo: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Diceret: Psal.72.d Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super Ibidem. terram? Et item: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Sic ergo (vt dictũ est) ad id quod optimum est quiuis cupidus peruenire, siquidem antè quod citra cupit adsequi posset. Verùm quoniam id omnino impossibile perstruit & vita breuior, & virtus infirmior, & consors numerosior: longo profectò itinere & cassò labore desudant qui dum quæcunque desiderant, attingere volunt, ad cunctorum desiderabilium nequeunt pertingere finem. Et vtinam attingere vniuersa animo, & non experimento vellent. Hoc enim facilè possent, & non incassum. Nam & animus sensu quidem carnali tãto velocior, quanto & perspicacior, ad hoc datus est vt illum ad omnia præueniat: nihilque audeat contingere sensus, quod animus præcurrens antè vtile non probauerit. Hinc enim arbitror dictum: omnia probate, quod bonum est tenete: vt videlicet ille hinc pro- 1.Thess.5.d uideat, nec is suum votum, nisi ad illius iudicium consequatur. Alioquin non ascendes in montem Psal.23.a Domini, nec stabis in loco sancto eius, pro eo quòd in vano acceperis animam tuam, hoc est animam rationalem: dum instar pecoris sensum sequeris, ratione quidem ociosa, & non resistente in aliquo. 1.Cor.9.d Quorum itaque ratio non præuenit gressus, currũt, sed extra viam: ac proinde apostoli spreto consilio, non sic currunt vt apprehendant. Quando etenim apprehendent quem apprehendere nisi post omnia nolunt? Distortum iter, & circuitus infinitus, cuncta primitus attentare velle. Iustus autem non ita. Audiens nempe vituperationem multorum com- Psal.30.d morantium in circuitu (multi enim sunt viam latam Esaiæ 26.d pergentes, quæ ducit ad mortem) ipse sibi regiam elegit viam, non declinans ad dexteram vel ad sinistram. Denique attestante propheta, semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Hi sunt qui salubri compendio cauti sunt molestum hunc & infructuosum vitare circuitum, verbum abbreuiatum & abbreuians eligentes, non cupere quæcunque vident, sed vendere magis quæ possident, & dare pauperibus. Beati planè pauperes, quoniam ipsorum Matth.5.a est regnum cœlorum. Omnes quidem currunt: sed 1.Cor.9.d inter currentes discernitur. Denique nouit Domi- Psal.1.b nus viam iustorum, & iter impiorum peribit. Ideo Psal.36.c autem melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas: quoniam quidem (vt Sapiens loEcclesi.5.b quitur, & insipiens experitur) qui diligit pecuniam, Matt.5.a non saturabitur pecunia: qui autem esuriunt & sitiunt iustitiam, ipsi saturabuntur. Iustitia siquidem ratione vtentis spiritus, cibus est vitalis & natura-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis: pecunia verò sic non replet vel minuit animi famem, quomodo nec corporis ventus. Denique si famelicum hominem apertis faucibus vento, inflatis haurire buccis aërem cernas, quo quasi consulat fami, nónne credas insanire? Sic non minoris insaniæ est si spiritum rationalem rebus putes quibuscunque corporalibus non magis inflari, quàm satiari. Quid nanque de corporibus ad spiritus? Nec illa sanè spiritualibus, nec isti è regione refici corporalibus
Psal.102.a queunt. Benedic anima mea Domino, qui replet in bonis desiderium tuum. Replet in bonis, excitat ad bonum, tenet in bono: prævenit, sustinet, implet. H Ipse facit vt desideres, ipse est quod desideras. Dixi supra, causa diligendi Deum, Deus est. Verum dixi: nam & efficiens, & finalis. Ipse dat occasionem, ipse creat affectionem, desiderium ipse consummat. Ipse fecit, vel potius factus est: vt amaretur: ipse speratur, amandus felicius, ne in vacuũ sit amatus. Eius amor, nostrum & præparat & remunerat. Præcedit benignior, rependitur iustior, spectatur suauior. Diues est omnibus qui inuocant eum, nec tamen habet quicquam seipso melius. Se dedit in meritum, se seruat in præmium, se apponit in refectione animarum I
Thren.3.c sanctarum, se in redemptione distrahit captiuarum. Bonus es Domine animæ quærenti te. Quid ergo inuenienti? Sedenim in hoc est mirum, quòd nemo te quærere valet, nisi qui prius inuenerit. Vis igitur inueniri vt quæraris, quæri vt inueniaris. Potes quidem quæri & inueniri, non tamen præueniri. Nam
Psal.87.c etsi dicimus: Manè oratio mea præueniet te: nõ dubium tamẽ quòd tepida sit omnis oratio quam non præuenerit inspiratio. Dicendum iam vnde inchoet amor noster quoniam vbi consummetur, dictum est. K

AMor est affectio naturalis vna de quatuor. Notæ sunt, non opus est nominare. Quod ergo naturale est, iustum quidem foret primum omnium
Mat.22.d auctori deseruire naturę: vnde & dictum est primum & maximum mandatum: Diliges Dominum Deum tuum. Sed quoniã natura fragilior atque infirmior est, ipsi primùm imperante necessitate compellitur inseruire. Et est amor carnalis, quo ante omnia homo diligit seipsum propter seipsum. Nondum quip-
1.Cor.15.c pe sapit nisi seipsum, sicut scriptum est: Prius quod L animale, deinde quod spirituale. Nec præcepto indicitur, sed naturæ inseritur. Quis nempe carnem
Ephes.5.f suam odio habuit? At verò si cœperit amor idem (vt assolet) procliuior esse, siue profusior, & necessitatis alueo minimè contentus, campos etiam voluptatis exundans latius visus fuerit occupare, statim superfluitas obuiante mandato cohibetur, cum dicitur: Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. Iustissime
Matth.22.d quidẽ, vt consors naturę nõ sit exors & gratię illius, præsertim gratiæ quæ naturæ insita est. Quod si grauatur homo fraternis nõ dico necessitatib⁹ subuenire, sed voluptatibus deseruire: castiget ipse suas si nõ M vult esse transgressor. Quantum vult, sibi indulgeat: dum æquè & proximo tantumdem meminerit exhibendum. Frenum tibi temperantiæ imponitur, ô homo, ex lege vitæ & disciplinæ, ne post concupiscentias tuas eas & pereas, ne de bonis naturæ hosti seruias animæ, hoc est libidini. Quàm iustius atq; honestius communicas illa consorti, id est proximo, quàm hosti? Et quidem si (ex sapientis consilio) *Eccles.18.d*
à voluptatibus tuis auerteris, & iuxta doctrinã apo- *1.Tim.5.d*
stoli sis victu vestitúq; cõtentus, paulisper suspendere non grauaris amorem tuum à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam. Sanè quod subtrahis hosti animæ tuæ, consorti naturæ puto non grauaberis impartiri. Tunc amor tuus & temperans erit & iustus, si quod propriis subtrahitur voluptatibus fratris necessitatibus nõ negetur. Sic amor carnalis efficitur & socialis, cum in cõmune protrahitur. Si autem dum communicas proximo, forte tibi defuerint etiam necessaria, quid facies? Quid enim, nisi vt cum omni fiducia postules ab eo qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione? *Iac.1.a* *Psal.144.d*
Dubium siquidem non est quòd adsit libẽter in necessariis, qui plerisque & in superfluis non deest. Denique ait: Primùm quærite regnum Dei & iustitiam *Luc.12.d*
eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Sponte datum se pollicetur necessaria, superflua restringenti, & proximum diligẽti. Hoc quippe est primum quærere regnum Dei, & aduersus peccati implorare tyrannidem, pudicitiæ potius ac sobrietatis subire iugum, quàm regnare peccatũ in tuo mortali corpore patiaris. Porrò autem & hoc iustitiæ est, cum quo tibi est natura communis, naturæ quoque cum eo munus non habere diuisum. Vt tamen perfecta iustitia sit diligere proximum, Deum in causa habere necesse est. Alioquin proximum purè diligere quomodo potest, qui in Deo non diligit? Porrò in Deo diligere non potest, qui Deum non diligit. Oportet ergo Deum diligi prius, vt in Deo diligi possit & proximus. Facit ergo etiam se diligi Deus, qui & cætera bona facit. Facit autem sic. Qui naturam condidit, ipse & protegit. Nam & ista cõdita fuit, vt haberet iugiter necessarium protectorem, quem habuit & conditorem, vt quæ nisi per ipsum non valuit esse, nec sine ipso valeat omnino subsistere. Quod ne sanè de se creatura ignoret, ac proinde sibi (quod absit) superbè arroget beneficia creatoris, vult hominem idem conditor alto quidẽ salubríque consilio tribulationibus exerceri, vt cũ defecerit homo, & subuenerit Deus, dũ homo liberatur à Deo, Deus ab homine vt dignum est honoretur. Hoc enim di- *Psal.49.c*
cit: Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Fit itaque hoc tali modo vt homo animalis & carnalis, qui præter se neminem diligere nouerat, etiam Deum vel propter se amare incipiat, quòd in ipso nimirum (vt sæpe expertus est) omnia possit, quæ posse tamen prosit: & sine ipso possit nihil.

AMat ergo iam Deum, sed propter se interim adhuc, non propter ipsum. Est tamen quædam prudentia scire quid ex te, quid ex Dei adiutorio possis, & ipsi seruare te infensum, qui te tibi seruat illæsum. At si frequens ingruerit tribulatio, ob quam & frequens ad Deum conuersio fiat, & à Deo æquè frequens liberatio consequatur, nónne etsi fuerit ferreum pectus, vel cor lapideum totiens liberari, emolliri necesse est ad gratiam liberantis, quatenus Deum homo diligat, non propter se tantum, sed & propter ipsum.

Ex

EX occasione quippe frequentium necessitatum A crebris necesse est imprecationibus Deum ab homine frequentari, frequentando gustãdo probari quàm suauis est Dominus. Ita fit vt ad diligendum purè Deum plus iam ipsius gustata illicita suauitas, quàm vrgeat nostra necessitas, ita vt exemplo Samaritanorum, dicentium mulieri quæ adesse Dominum nunciauerat: Iam non propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audiuimus, & scimus quia ipse est verè Saluator mundi: ita inquam & nos illorum exemplo carnem nostram alloquẽtes dicamus meri-
Ioan.4.b tò: Iam non propter tuam necessitatem Deum di- B ligimus, ipsi enim gustauimus & scimus quoniam suauis est Dominus. Est enim carnis quædam loquela necessitas, & beneficia quæ experiendo probat, gestiendo renunciat. Itaque sic affecto iam, de diligendo proximo implere mãdatum non erit difficile. Amat quippe veraciter Deum, ac per hoc quæ Dei sunt. Amat castè, & casto non grauatur obedire mandato, castificans magis cor suum (vt scriptum
1.Petr.1.d est) in obedientia charitatis. Amat iustè, & mandatum iustum libenter amplectitur. Amor iste meritò C gratus, quia gratuitus. Castus est, quia non impenditur verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Iustus est, quoniam qualis suscipitur, talis & redditur. Qui enim sic amat, haud secus profecto quàm amatus est amat, quærens & ipse vicissim non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, quemadmodum ille nostra vel potius nos & non sua quæsiuit. Sic amat qui
Psal.117.d dicit: Confitemini Domino quoniam bonus. Qui Domino confitetur non quoniam sibi bonus est, sed quoniam bonus est, hic vere diligit Deum propter Deum, & non propter seipsum. Nõ sic amat de quo
Psal.48.d dicitur: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Iste D est tertius amoris gradus, quo iam propter seipsum Deus diligitur.

FElix qui meruit ad quartum vsque pertingere, quatenus nec seipsum diligat homo nisi propter Deum. Iustitia tua Deus sicut montes Dei. Amor
Psal.35.b iste mons est, & mons Dei excelsus. Reuera mons
Psal.67.c coagulatus, mons pinguis. Quis ascendet in mon-
Psal.23.c tem Domini? Quis dabit mihi pennas sicut colum-
Psal.44.b bæ, & volabo & requiescam? Factus est in pace locus
Psal.75.a iste, & habitatio hæc in Sion. Heu mihi quia incola-
Psal.119.a tus meus prolõgatus est. Caro & sanguis, vas luteũ, E terrena inhabitatio quando capit hoc? Quando huiusce modi experitur affectum, vt diuino debriatus amore animus, oblitus sui, factúsque sibiipsi tanquam vas perditum, totus pergat in Deum, & adhęrens Deo vnus cum eo spiritus fiat, & dicat: Defecit
1.Cor.6.d caro mea & cor meũ, Deus cordis mei, & pars mea
Psal.72.d Deus in æternum? Beatum dixerim & sanctum, cui tale aliquid in hac mortali vita raro interdum, aut vel semel, & hoc ipsum raptim, atque vnius vix momenti spatio experiri donatum est. Te enim quodammodo perdere tanquam qui non sis, & omnino F non sentire teipsum, & à teipso exinaniri, & pene annullari, cœlestis est conuersationis, non humanæ affectionis. Et si quidem è mortalibus quispiam ad illud raptim interdum (vt dictum est) & ad momentum admittitur, subito inuidet seculum nequam, perturbat diei malitia, corpus mortis aggrauat, sollicitat carnis necessitas, defectus corruptionis non sustinet, quódque his violentius est, fraterna reuocat charitas. Heu redire in se, recidere in sua compellitur, & miserabiliter exclamare: Domine vim patior, *Esaiæ 38.b*
respondе pro me. Et illud: Infelix ego homo, quis *Rom.7.d*
me liberabit de corpore mortis huius? Quoniam tamen scriptura loquitur Deum omnia fecisse propter semetipsum, erit profecto vt factura sese quandoque conformet & concordet auctori. Oportet proinde in eundem nos affectũ quandocunque transire, vt quomodo Deus omnia esse voluit propter semetipsum, sic nos quoq; nec nosipsos nec aliud aliquid fuisse vel esse velimus nisi æquè propter ipsum, ob solam videlicet ipsius voluntatem, non nostram voluptatem. Delectabit sane non tam nostra vel sopita necessitas, vel sortita felicitas, quàm quòd eius in nobis & de nobis voluntas adimpleta videbitur: quod & quotidie postulamus in oratione cum dici-
Matth.6.b mus: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. O amor sanctus & castus, ô dulcis & suauis affectio. O pura & defecata intentio voluntatis, eo certè defecatior & purior, quo in ea de proprio nil iam admixtũ relinquitur: eo suauior & dulcior, quo totum diuinũ est quod sentitur. Sic affici, deificari est. Quomodo stilla aquæ modica multo infusa vino, deficere à se tota videtur, dum & saporem vini induit, & colorẽ: & quomodo ferrum ignitum & cadens, igni simillimum fit, pristina propriaque forma exutum: & quomodo solis luce perfusus aër, in eandem transformatur luminis claritatem, adeo vt non tam illuminatus quàm ipsum lumen esse videatur: sic omnem tũc in sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse erit à semetipsa liquescere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem. Alioquin quomodo omnia in omnibus erit Deus, si in homine de homine quicquam supererit? Manebit quidem substantia, sed in alia forma, alia glória, aliáque potentia. Quando hoc erit? Quis hoc videbit? *Psal.41.a*
Quis possidebit? Quando veniam & apparebo ante *Psal.26.c*
faciẽ Dei? Domine Deus meus, tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Putas videbo templum sanctum tuum? Ego
Luc.10.c puto non ante sanè perfectè impletum iri, Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua: quousque ipsum cor cogitare iam non cogatur de corpore, & anima eidem in hoc statu viuificando & sensificando intendere desinat, & virtus eiusdem releuata molestiis, in Dei potentia roboretur. Impossibile nanque est tota hæc ex toto ad Deum colligere, & diuino infigere vultui, quandiu ea huic fragili & crumnoso corpori intenta & distẽta necesse est subseruire. Itaque in corpore spirituali & immortali, in corpore integro placido placitóque & per omnia subiecto spiritui, speret se anima quartum apprehẽdere amoris gradũ, vel potius in ipso apprehẽdi, quippe quòd Dei potentiæ est dare cui vult, non humanæ industriæ assequi. Tunc, inquam, summum obtinebit facilè gradum, cum in gaudium domini sui promptissime & auidissime festinantem, nulla iam retardabit carnis illecebra, nulla molestia conturbabit. Putamúsne tamẽ hanc gratiam vel ex parte sanctos martyres assecutos in illis adhuc victoriosis corporibus constitutos? Magna vis prorsus amoris illas animas

Universidad de Deusto
Biblioteca

introrsum rapuerat, quæ ita sua corpora foris exponere, & tormenta contemnere valuerunt. At profectò doloris acerrimi sensus non potuit non turbare serenum, etsi non perturbare. Quid autem iam solutas corporibus? Immersas ex toto credimus immenso illi pelago æterni luminis, & luminosæ æternitatis.

SEd si (quod non negatur) velint sua corpora recepisse, aut certè recipere desiderent & sperent, liquet proculdubio necdum à se ipsis penitus immutatas, quibus constat necdum penitus deesse de proprio quò vel modicè intentio reflectatur. Donec ergo absorpta sit mors in victoria, & noctis vndique terminos lux perennis inuadat & occupet vsquequaque, quatenus & in corporibus gloria cœlestis effulgeat, non possunt ex toto animæ seipsas exponere, & transire in Deum, nimirum ligatæ corporibus etiam tunc, etsi non vita vel sensu, certè affectu naturali, ita vt absque his nec velint nec valeāt consummari. Itaque ante restaurationem corporum nō erit ille defectus animorum, qui perfectus & summus est ipsorum status: nec carnis iam sanè consortium spiritus requireret, si absque illa consummaretur. Enimuerò absque profectu animæ nec ponitur corpus, nec sumitur. Denique preciosa in cōspectu Domini mors sanctorum eius. Quòd si mors preciosa, quid vita, & illa vita? Nec mirum si corpus iam gloriæ conferre videtur spiritui, quod & infirmum & mortale constat ipsi non mediocriter valuisse. O quàm verūm locutus est qui dixit, diligentibus Deum omnia cooperari in bonum! Valet Deū diligenti animæ, corpus suum infirmum, valet & mortuum, valet & resuscitatum. Primò quidem ad fructum pœnitentiæ, secundò ad requiem, postremò ad consummationem. Merito sine illo perfici non vult, quod in omni statu in bonum sibi subseruire persentit. Bonus planè fidúsque comes caro spiritui bono, quæ ipsum aut si onerat, iuuat: aut si non iuuat, exonerat, aut certè iuuat, & minime onerat. Primus status laboriosus, sed fructuosus. Secundus ociosus, sed minime fastidiosus. Tertius & gloriosus. Audi & sponsum in canticis ad profectum hunc trimodum inuitantem? Comedite, inquit, amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Laborātes in corpore vocat ad cibum: iam posito corpore quiescentes ad potum inuitat: resumentes corpora etiam vt inebrientur impellit: quos & vocat charissimos, nimirum charitate plenissimos. Nam & in cæteris quos non charissimos sed amicos appellat, differentia est, vt hi quidem qui in carnè adhuc grauati gemunt, chari habeantur pro charitate quam habent: qui vero soluti iam carnis compede sunt, eo sint chariores, quo & promptiores atque expediores facti ad amandum. Porrò præ vtrisque meritò nominantur & sunt charissimi, qui recepta iam secunda stola, in corporibus vtique cum gloria resumptis, tantò in Dei feruntur amorem liberiores & alacriores, quantò & de proprio nil iam residuum est quod eos aliquatenꝰ solicitet vel retardet. Quod quidem neuter sibi reliquorum statuum vendicat: cum & in priori corpus cum labore portetur: & in secundo quoque non sine proprietate aliqua desiderij expectetur. Primò ergo fidelis anima comedit panem suum: sed heu, in sudore vultus sui. In carne quippe manens adhuc ambulat per fidem: quam sanè operari per dilectionem necesse est: quia si non operatur, mortua est. Porrò ipsum opus cibus est, dicente Domino: Meus cibus est, vt faciam voluntatē patris mei. Dehinc carne exuta iam pane doloris non cibatur: sed vinum amoris tāquam post cibum plenius haurire permittitur: non parum tamen, sed quomodo sub sponsi nomine in canticis dictum legitur: Bibi vinum meum cum lacte meo. Vino enim diuini amoris etiam tunc anima suauitatem naturalis immiscet affectionis, qua resumere corpus suum, ipsúmque glorificatum desiderat. Æstuat ergo iam tunc sanctæ charitatis potata vino: sed planè nondū vsque ad ebrietatem: quoniam temperat interim ardorem illum huius lactis permixtio. Ebrietas deniq; solet euertere mētes, atque omnino reddere immemores sui. At non ex toto sui oblita est, quæ adhuc de proprio corpore cogitat suscitando. Cæterū hoc adopto, quod solum vtiq; deerat, quid iam impedit à seipsa quodammodo abire, & ire totam in Deum, eóque sibi penitus dissimillimā fieri, quo Deo similimam effici donatur? Tum demum ad craterem admissa sapientiæ, illum de quo legitur: Et calix meus inebrians quàm præclarus est: quid mirum iam si inebriatur ab vbertate domus Dei: cum nulla mordēte cura, de proprio secura bibit purum & nouū illud cū Christo in regno patris eius? Hoc verò conuiuiū triplex celebrat sapientia: & ex vna cōplet charitate: ipsa cibans laborantes, ipsa potans quiescentes, ipsa regnantes inebrians. Quomodo autem in conuiuio corporali antè cibus quàm potus apponitur quoniā & tali ordine natura requirit: ita & hic primo quidem ante mortem in carne mortali labores manuū nostrarum manducamus, cum labore quod glutiendum est masticantes: post mortem vero in vita spiritali iam bibimus, suauissima quadā facilitate quod percipitur colantes: tandem rediuiuis corporibus in vita immortali inebriamur, mira plenitudine exuberantes. Hæc pro eo quod sponsus in canticis dicit: Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Comedite ante mortem, bibite post mortem, inebriamini post resurrectionē. Meritò iam charissimi, qui charitate inebriātur: & meritò inebriati, qui ad nuptias agni introduci merentur, edentes & bibentes super mensam illius in regno suo, quando sibi iam exhibet gloriosam ecclesiam, non habentem maculā neque rugam, aut aliquid huiusmodi. Tunc prorsus inebriat charissimos suos, tunc torrente voluptatis suæ potat, quoniam quidem in complexu illo arctissimo & castissimo sponsi & sponsæ, fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Quod nō aliud esse arbitror quàm Dei filium, qui transiēs ministrat quemadmodum ipse promisit, vt ex hoc iam iusti epulentur & exultent in conspectu Dei, & delectenter in lætitia. Hinc illa satietas sine fastidio. Hinc insatiabilis illa sine inquietudine curiositas. Hinc æternum illud atque inexplicabile desiderium nesciens egestatem. Hinc denique sobria illa ebrietas, vero, non mero ingurgitans: non madens vino, sed ardens Deo. Ex hoc iam quartus ille amoris gradus perpetuo possidetur, cum summè & solus diligitur Deus: quia nec nosipsos iam nisi propter ipsum diligimus:

Ioan. 4. c
Cant. 5. b
Cant. 5. a
Psal. 35. c
Psal. 45. a
Luc. 12. c
Psal. 67. a
Psal. 115. a
Rom. 8. c
Genes. 3. d

ligimus: vt sit ipse præmium amantium se, præmium æternum amantium in æternum. Memini me dudū ad sanctos fratres Cartusienses scripsisse epistolam, ac de his ipsis in ea gradibus inter cætera disseruisse. Forte autem alia ibi (etsi non aliena) de charitate locutus sum: & ob hoc quædam illorum huic quoq; sermoni subiūgere non inutile duco: præsertim cum facilius ad manum habeam transcribere iam dicta, quàm noua iterum dictare. Illa, inquam, vera & syncera est charitas, & omnino de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta fatenda est procedere, qua proximi bonum æquè vt nostrum diligimus. Nam qui magis aut certe solum diligit suum: conuincitur non castè diligere bonum, quod vtique propter se diligit, nō propter ipsum. Et hic talis non potest obedire prophetæ qui ait: Confitemini Domino quoniam bonus. Cōfitetur quidem, quia fortasse bonus est sibi, non autem quoniam bonus est in se. Quapropter nouerit in se dirigi illud ab eodē propheta opprobrium: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Est qui confitetur Domino quoniam potens est, & est qui confitetur quoniam sibi bonus est, & item qui confitetur quoniam simpliciter bonus est. Primus seruus est, & timet sibi. Secundus mercenarius, & cupit sibi. Tertius filius, & defert patri. Itaque & qui timet, & qui cupit, vtrique pro se agūt, Sola quæ in filio est charitas, non quærit quæ sua sunt. Quamobrem puto de illa dictum: Lex Domini immaculata conuertens animas: quòd sola videlicet sit quæ ab amore sui & mundi auertere possit animum, & in Deum dirigere. Nec timor quippe nec amor priuatus conuertunt animam. Mutant interdum vultum uel actum, affectū nunquam. Facit quidem nonnunquam & seruus opus Dei: sed quia non spōte, in sua adhuc duritia permanere cognoscitur. Facit & mercenarius, sed quia nō gratis, propria trahi cupiditate conuincitur. Porro vbi proprietas, ibi singularitas. Vbi autem singularitas, ibi angulus. Vbi vero angulus, ibi sine dubio sordes siue rubigo. Sit itaque seruo sua lex timor ipse quo constringitur. Sit sua mercenario cupiditas, qua & ipse arctatur, quando tentatur abstractus & illectus. Sed harum nulla aut sine macula est, aut animas conuertere potest. Charitas vero cōuertit animas, quas facit & voluntarias. Porro in eo eam dixerim immaculatam, quòd nil sibi de suo retinere consueuit. Cui nempe de proprio nihil est, totum profecto quod habet, Dei est. Quod autē Dei est, immundū esse non potest. Lex ergo Dei immaculata charitas est: quæ non quod sibi vtile est, quærit: sed quod multis. Lex autē Domini dicitur, siue quòd ipse ex ea viuat, siue quòd eam nullus nisi eius dono possideat. Nec absurdum videatur quòd dixi etiam Deum viuere ex lege, cum nō alia quàm charitate dixerim. Quid vero in summa & beata illa trinitate summam & ineffabilem illam conseruat vnitatem, nisi charitas? Lex est ergo, & lex Domini charitas, quæ trinitatem in vnitate quodam modo cohibet, & colligat in vinculo pacis. Nemo tamen me æstimet charitatem hic accipere qualitatem, vel aliquod accidens: alioquin in Deo dicerem (quod absit) esse aliquid quod Deus nō est: sed substātiam illam diuinam: quod vtique nec nouum nec insolitum est, dicēte Ioanne: Deus charitas est. Dicitur ergo rectè charitas, & Deus, & Dei donum. Itaque charitas dat charitatem, substantiua accidentalem. Vbi dantem significat, nomen substantiæ est: vbi donum, qualitatis. Hæc est lex æterna, creatrix & gubernatrix vniuersitatis. Siquidē in pōdere & mēsura & numero per eam facta sunt vniuersa, & nihil sine lege relinquitur: cum ipsa quoque lex omnium sine lege non sit, non tamen alia quàm seipsa: qua & seipsam etsi non creauit regit tamen. Cæterum seruus & mercenarius habent legem, non à Domino, sed quam ipsi sibi fecerunt: ille Deum non amando, iste plus aliud amando. Habent inquā legem non Domini, sed suam: illi tamen quæ Domini est subiectam. Et quidem suam sibi quique legem facere potuerunt, non tamen eam incommutabile æternæ legis ordini subducere potuerūt. Tūc autem dixerim quemque sibi feciſſe suam legem, quando communi & æternæ legi propriam prætulit voluntatem, peruerse vtique volens suum imitari creatorem, vt sicut ipse sibi lex, susque iuris est, ita is quoque seipsum regeret, & legem sibi suam faceret voluntatem, graue vtique & importabile iugum super omnes filios Adam, heu inclinans & incuruans ceruices nostras adeo, vt vita nostra inferno appropinquarit. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Quo vtique premor, & pene opprimor, ita vt nisi quia Dominus adiuuit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea. Sub hoc onere grauatus gemebat qui dicebat: Quare me posuisti contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Vbi dixit, factus sum mihimetipsi grauis: ostendit quòd lex ipse sibi esset, nec alius hoc quàm sibi ipse feciſſet. Quod autem loquens Deo, præmisit, posuisti me contrarium tibi: Dei se tamen non effugisse legem indicauit. Hoc quippe ad æternā iustámque Dei legem pertinuit, vt qui à Deo noluit suauiter regi, pœnaliter à seipso regeretur: quique sponte iugum suaue & onus leue charitatis abiecit, propriæ voluntatis onus importabile sustineret inuitus. Miro itaque & iusto modo æterna lex fugitiuum suū & posuit sibi contrarium, & retinuit subiectum dum videlicet nec iustitiæ pro meritis legem euasit, nec tamen cum Deo in sua luce, in sua requie, in sua gloria remansit, subiectus protestati, & submotus felicitati. Domine Deus meus cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? vt abiecta graui sarcina propriæ voluntatis, sub leui onere charitatis respirem: nec iam seruili timore coërceat, nec mercenaria cupiditate illiciar, sed agar spiritu tuo, spiritu libertatis quo aguntur filij tui, qui testimonium reddat spiritui meo, quòd & ego sim vnus ex filiis: dum eadem mihi lex fuerit quæ & tibi: & sicut tu es, ita & ipse sim in hoc mundo? Hi siquidem qui hoc faciunt quod ait apostolus, Nemini quidquam debeatis nisi vt inuicem diligatis: proculdubiò sicut Deus est, & ipsi sunt in hoc mundo: nec serui aut mercenarij sunt, sed filij. Itaq; nec filij sunt sine lege: nisi fortè aliquis aliter sentiat propter hoc quod scriptum est: Iustis non est lex posita. Sed sciendum quòd alia est lex promulgata à spiritu seruitutis in timore: alia à spiritu libertatis data in suauitate. Nec sub illa coguntur esse filij, nec sine ista esse patiuntur. Vis audire quia iustis non est lex po-

Psal. 117. d
Psal. 48. d
1. Cor. 13. b
Psal. 118. a
1. Ioan. 4. b
Psal. 87. a
Rom. 7. d
Psal. 93. a
Ibid. 7. d
Rom. 13. b
1. Tim. 1. a
Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom. 8. c

1. Cor. 9. c

1. Tim. 1. a

Matt. 11. d

Matth. 5. d

1. Ioan. 4. b

1. Cor. 13. c

fitæ? Non accepistis, ait, spiritum seruitutis iterum in timore. Vis audire quòd tamen sine lege charitatis non sint? Sed accepistis, inquit, spiritum adoptionis filiorum. Denique audi iustum vtrumque de se fatentem, & quòd non sit sub lege, nec tamen sit sine lege. Factus sum, inquit, his qui sub lege erant, quasi sub lege essem: cum ipse non essem sub lege. His qui sine lege erant, tanquam sine lege essem: cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi. Vnde aptè non dicitur, iusti non habent legem, aut iusti sunt sine lege: sed iustis non est lex posita: hoc est, non tanquam inuitis posita, sed voluntariis eo liberaliter data, quo suauiter inspirata. Vnde & pulchrè Dominus, Tollite, ait, iugum meum super vos. Ac si diceret, Non impono inuitis, sed vos tollite si vultis. Alioquin non requiem, sed laborem inuenietis animabus vestris. Bona itaque lex charitas, & suauis: quæ non solum leuiter suauiterque portatur, sed seruorum & mercenariorum leges portabiles ac leues reddit, quas vtique non destruit, sed facit vt impleãtur, dicente Domino: Non veni legem soluere, sed adimplere. Illam temperat, istam ordinat, vtramque leuigat. Nunquam erit charitas sine timore, sed casto: nunquam sine cupiditate, sed ordinata. Implet ergo charitas legem serui, cum infundit deuotionẽ: implet & mercenarij, cum ordinat cupiditatẽ. Porrò timori permixta deuotio ipsum non annullat, sed castificat. Pœna tantùm tollitur, sine qua esse non potuit dum fuit seruilis: & timor manet in seculum seculi castus & filialis. Nam quod legitur, Perfecta charitas foras mittit timorem: pœna intelligenda est quæ seruili (vt diximus) nunquam deest timori, illo scilicet genere locutionis, quo sæpe causa ponitur pro effectu. Denique cupiditas tunc rectè à superueniente claritate ordinatur, cum mala quidem penitus respuuntur bonis vero meliora præferuntur, nec bona nisi propter meliora appetũtur. Quod cum plenè per Dei gratiam assecutum fuerit, diligetur corpus & vniuersa corporis bona tantùm propter animam: anima propter Deum: Deus autem propter seipsum. Veruntamen quia carnales sumus, & de carnis concupiscentia nascimur: necesse est vt cupiditas nostra vel amor noster à carne incipiat: quæ si recto ordine dirigitur, quibusdam suis gradibus duce gratia proficiens, spiritu tandem consummabitur: quia non prius quod spirituale, sed quòd animale, deinde quòd spirituale. Et prius necesse est portemus imaginem terrestris, deinde cœlestis. In primis ergo diligit seipsum homo propter se. Caro quippe est, & nil sapere valet præter se. Cúmque se videt per se non posse subsistere, Deum quasi sibi necessarium incipit per fidem inquirere & diligere. Diligit itaque in secundo gradu Deum, sed propter se, non propter ipsum. At vero cũ ipsum cœperit occasione proprię necessitatis colere & frequentare, cogitando, legendo, orando, obediendo: quadã huiusce modi familiaritate paulatim sensimque Deus innotescit: consequenter & dulcescit: & sic gustato quàm suauis est Dominus, transit ad tertium gradum, vt diligat Deum non iam propter se, sed propter ipsum. Sanè in hoc gradu diu statur: & nescio si à quoquam hominum quartus in hac vita perfectè apprehenditur, vt se scilicet diligat homo tantùm propter Deum. Asserant hoc si qui experti sunt: mihi, fateor, impossibile videtur. Erit autem procul dubiò, cum introductus fuerit seruus bonus fidelis in gaudium domini sui, & inebriatus ab vbertate domus Dei. Quasi enim miro quodam modo oblitus sui, & à se penitus velut deficiens, totus pergit in Deum: & deinceps adhærens ei, vnus cum eo spiritus erit. Arbitror hoc sensisse prophetam cum diceret: Introibo in potẽtias Domini: Domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Sciebat profectò cum introiret in spirituales potentias Domini, exutum se iri ab vniuersis carnis infirmitatibus: vt iam nil de carne haberet cogitare, sed totus in spiritu memoraretur iustitiæ Domini solius. Tunc pro certò singula Christi membra dicere poterunt de se, quod Paulus aiebat de capite: Etsi cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Nemo ibi se cognoscet secundum carnem: quia caro & sanguis regnum Dei non possidebunt. Non quòd carnis illic subsistantia futura non sit, sed quòd carnalis omnis necessitudo sit defutura: carnisque amor, amor spiritus absorbendus: & infirmæ quæ nunc sunt humanæ affectiones, in diuinas quasdam habeant commutari. Tunc sagena charitatis, quæ nunc tracta per hoc mare magnum & spatiosum ex omni genere piscium congregare non desinit, cum perducta ad littus fuerit, malos foras mittens, bonos solummodo retinebit. Siquidem in hac vita ex omni genere piscium intra sinum suæ latitudinis charitatis rete concludit: vbi se pro tempore omnibus conformans, omnium in se siue aduersa siue prospera traiiciens, ac sua quodammodo faciens, non solùm gaudere cum gaudentibus, sed & flere cum flentibus consuecuit. Sed cum peruenerit ad littus: velut malos pisces omne quod triste patitur foras mittẽs, sola quæ placere & iucunda esse poterunt, retinebit. Nunquid enim tũc verbi gratia Paulus aut infirmabitur cum infirmis, aut vretur cum scandalizatis, vbi scandala & infirmitas procul erunt. Aut certè lugebit eos qui non agent pœnitentiam, vbi certum est nec peccantem fore, nec pœnitentem? Absit autem vt vel eos qui ignibus æternis cum diabolo & angelis eius deputandi sunt, plangat & desleat in illa ciuitate, quam fluminis impetus lætificat: cuius & diligit Dominus portas super omnia tabernacula Iacob: quòd videlicet in tabernaculis & siquando gaudetur de victoria, laboratur tamen in pugna, & plerunque periclitatur de vita: in illa autem patria nulla prorsus admittatur aduersitas siue tristitia, quemadmodum de illa canitur: Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Et rursum: Lætitia sempiterna erit eis. Denique quomodo misericordiæ recordabitur, vbi memorabitur iustitiæ Dei solius? Proinde vbi iam non erit miseriæ locus, aut misericordiæ tempus, nullus profecto esse poterit miserationis affectus.

Rom. 12. d

2. Cor. 11. g

Ibidem.

Esaiæ 61. c

Finis libri de Diligendo Deo.

D. BER-

DIVVS BERNARDVS DE Humilitate ex regula beati Benedicti, Ad fratres.

Luc. 14. & 18.

Psal. 130.

Gen. 28. c

Psal. 7. e

Psal. 13. a

Psal. 32.

Eccle. 18. d

Psal. 43. d

LAMAT nobis scriptura diuina, fratres, dicens: Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Cùm hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbię. Ab hac sibi cauere Propheta indicat, dicens, Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: Neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me. Sed quid? Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam: Sicut ablactatus est super matrem suã, ita retributio in anima mea. Vnde fratres si summæ humilitatis culmen volumus attingere, & ad exaltationem illam cœlestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur, volumus velociter peruenire: actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est, quæ in somno Iacob apparuit, per quã ei descendentes angeli & ascendentes monstrabantur. Non aliud sine dubio descẽsus ille & ascensus à nobis intelligitur, nisi quòd exaltatione desce nditur, & humilitate ascenditur. Scala verò ipsa erecta, nostra est vita in seculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cœlum. Latera enim eiusdem scalæ dicimus nostrum esse corpus & animam, in quibus lateribus diuersos gradus humilitatis vel disciplinæ vocatio diuina ascendendos inseruit.

Gradus primus humilitatis.

Gradus 1. Timor Dei.

PRimus itaque gradus humilitatis est, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponẽs obliuionem omnino fugiat, & semper sit memor omnium quæ præcepit Deus. Et qualiter contemnentes Deum in gehennam pro peccatis incidunt, & vitam æternã, quæ timentibus Deũ præparata est, animo suo semper reuoluat. Et custodiens se omni hora à peccatis & vitiis, id est cogitationum, linguę, oculorum, manuum, pedum, vel voluntatis proprię, sed & desideria carnis amputare festinet. Existimet se homo de cœlis à Deo semper respici omni hora, & facta sua in omni loco ab aspectu diuinitatis videri, & ab angelis omni hora Deo nunciari. Demonstrat nobis hoc Propheta, cùm in cogitationibus nostris ita Deum semper prę sentem ostendit, dicens: Scrutans corda & renes Deus. Et item: Dominus nouit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Et item dicit: Intellexisti cogitationes meas à longe. Et quia cogitatio hominis confitebitur tibi. Nam vt sollicitus sit circa cogitationes suas peruersas, dicat semper vtilis frater in corde suo: Tũc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquitate mea. Volũtatem verò propriam ita facere prohibemur, cùm dicit scriptura nobis, Et à voluntatibus tuis auertere. Et item rogamus Deum in oratione, vt fiat illius voluntas in nobis. Docemur ergo meritò nostram non facere voluntatem, cùm cauemus illud quod dicit scriptura. Sunt viæ quæ putantur ab hominibus rectæ, quarum finis vsque ad profundum inferni demergit. Et cùm item cauemus illud quod de negligentibus dictum est, Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis. In desideriis verò carnis ita nobis Deum credamus semper esse præsentem, cùm dicit Propheta Domino: Ante te omne desiderium meum. Cauendum ergo est ideò malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Vnde scriptura præcipit, dicens, Post concupiscentias tuas non eas. Ergo si oculi Domini speculantur bonos & malos, & Dominus de cœlo semper respicit super filios hominum, vt videat si est intelligens, aut requirens Deum, & ab angelis deputatis nobis quotidie die noctúque Domino factori nostro opera nostra nunciantur, cauendum est omni hora fratres, sicut dicit in Psalmo Propheta, ne nos declinantes in malum, & inutiles factos aliqua hora respiciat Deus, & parcendo nobis in hoc tempore, quia pius est, & expectat nos conuerti in melius, tandem dicat nobis in futuro, Hæc feci sti, & tacui.

Gradus secundus humilitatis.

Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem, desideria sua non delectetur implere, sed vocem illam Domini factis imitetur dicentis: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit. Item dicit scriptura: Voluntas habet pœnam, & necessitas parit coronam.

Tertius gradus humilitatis.

Tertius humilitatis gradus est, vt quis pro Dei amore in omni obedientia se subdat maiori, imitans Dominum, de quo dicit Apostolus, Factus est obediens vsque ad mortem.

Quartus gradus humilitatis.

Quartus humilitatis gradus est, si in ipsa obedięntia duris & contrariis rebus, vel etiam quibuslibet irrogatis iniuriis tacita consc ientia patientiam amplectatur, & sustinens non lasc escat, vel discedat, dicente scriptura, Qui perseuerauerit vsque in finẽ, hic saluus erit. Item, Confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Et ostendens fidelem pro Domino vniuersa etiam contraria sustinere debere, dicit ex persona sufferentium, Propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Et securi de spe retributionis diuinæ subsequuntur gaudentes, & dicentes, Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Et item alio loco scriptura, Probasti nos, inquit, Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro. Et vt ostendat sub Priore debere nos esse, subsequitur dicens, Imposuisti homines super capita nostra. Sed & præceptum Domini in aduersis, & in iniuriis per patientiam adimplentes, qui percussi in maxillam, præbent & aliam, auferenti tunicam dimittunt & pallium. Angariati de milliari, vadunt & duo, & cũ Paulo Apostolo falsos fratres sustinent, & persequentes & maledicentes se benedicunt.

G

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gradus quintus humilitatis.

Quintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo adueniētes, vel mala à se absconsē commissa per humilem confessionem abbati non celauerit suo. Hortatur nos de hac re scriptura, dicens, Reuela Domino viam tuam, & spera in eo. Et item dicit, Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Et item Propheta, Delictum meum cognitū tibi feci, & iniustitias meas non operui. Dixi pronunciabo aduersum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

Gradus sextus humilitatis.

Sextus humilitatis gradus est, si omni vilitate vel extremitate contentus sit monachus, & ad omnia quæ sibi iniunguntur, velut o perarium se malum iudicet, & indignum, dicens sibi cum Propheta: ad nihilum redactus sum, & nesciui: vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

Gradus septimus humilitatis.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem & viliorem non solùm sua lingua pronunciet, sed etiam intimo cordis credat affectu, humilians se, & dicens cū Propheta: Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Exaltatus sum & humiliatus, & cōfusus. Et item: Bonum mihi quòd humiliasti me, vt discam mandata tua.

Gradus octauus humilitatis.

Octauus humilitatis gradus est, si nihil agat monachus nisi quod communis monasterij regula vel maiorum cohortantur exempla.

Gradus nonus humilitatis.

Nonus humilitatis gradus est, si linguam ad loquendum prohibeat monachus, & taciturnitatem habens vsque ad interrogationē non loquatur, mōstrante scriptura, quia in multiloquio non effugies peccatum, & quia vir linguosus non dirigetur super terram.

Gradus decimus humilitatis.

Decimus humilitatis gradus est, si nō sit facilis ac promptus in risu, quia scriptum est: Stultus in risu exaltat vocem suam.

Gradus vndecimus humilitatis.

Vndecimus humilitatis gradus est, si cùm loquitur monachus, leniter & sine risu, humiliter, & cum grauitate, vel pauca verba & rationabilia loquatur, & non sit clamosus in voce, sicut scriptum est: Sapiens verbis innotescit paucis.

Gradus duodecimus humilitatis.

Duodecimus humilitatis gradus est, si nō solùm corde monachus, sed etiam ipso corpore humilitatem videntibus se semper indicet, id est in opere, in monasterio, in oratorio, in horto, in via, in agro, vel vbicunque, sedens, ambulans vel stans, inclinato sit semper capite, defixis in terram aspectibus, reum se omni hora de peccatis suis existimans, iam se tremēdo iudici Deo præsentari existimet, dicens sibi in corde semper illud, quod publicanus ille euangelicus fixis in terram oculis dixit, Domine, non sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cœlū. Et item cum Propheta, Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis monachus mox ad charitatem Dei perueniet illam, quæ perfecta foras mittit timorem, per quam vniuersa quæ prius non sine formidine obseruabat, absque vllo labore velut naturaliter ex consuetudine incipiet custodire, non iam timore gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona, & delectatione virtutum, quæ Dominus iam in operarium suum mundum à vitiis & peccatis Spiritu sancto dignabitur demonstrare.

Retractatio beati Bernardi in librum sequentem de gradibus humilitatis.

IN hoc opusculo, cùm illud de Euangelio quod Dominus ait diem vltimi iudicij se nescire, ad aliquam sententiam confirmandam atque corroborandam proferrem in medium: improuidè quidem apposui quod in Euangelio scriptum non esse postea deprehendi. Nam cùm textus habeat tantummodo, Neque filius scit: ego deceptus magis quàm fallere volens, litteræ quippe immemor, sed non sensus: Nec ipse, inquam, filius hominis scit. Vnde etiam totam ordiens sequentem disputationem, ex eo quòd nō veraciter posui, veram conatus sum approbare assertionem. Sed quia talem errorem meū multò postquàm à me idem libellus editus, & à pluribus iam transcriptus fuit, deprehendi: cùm non potui per tot iam libellos sparsum persequi mendacium, necessarium credidi confugere ad confessionis remedium. Alio quoque in loco quandam de Seraphim opinionem posui, quam nunquam audiui, nusquam legi. Vbi sanè lector meus attendat, quòd proinde temperanter, puto, dixerim: volens videlicet non aliud quàm putari, quod certum reddere de scripturis non valui. Titulus quoque ipse qui de gradibus humilitatis inscribitur: pro eo forsitan quòd non humilitatis, sed superbiæ potius hîc distingui; describíque gradus videntur calumniam patietur: sed hoc à minus vel intelligentibus vel attendentibus eius tituli rationem, quam tamen in fine opusculi ipse breuiter intimare curaui.

IN

IN TRACTATVM SEquentem præfatio.

Luc.14.f ROgasti me frater Godefride, *vt ea quæ de gradibus humilitatis coram fratribus locutus fueram, pleniori tibi tractatu dissererem. Cui tuæ petitioni digne, vt dignum erat, & volens satisfacere, & timens non posse: euangelici consilij memor, non prius, fateor, facere ausus sum, quàm sedens computaui si sufficerent sumptus ad perficiendum. Cum autē charitas hunc foràs misisset timorem, quo mihi timebam illud de opere non consummando: subintrauit alius timor de contrario, quo cœpi timere grauius periculum de gloria si perfecissem, quàm de ignominia si defecissem. Vnde inter hunc timorem & charitatem velut in quodam biuio positus, diu hæsitaui cui viarum tutò me crederem, metuens aut loquendo vtiliter de humilitate, ipse humilis non inueniri, aut tacendo humiliter inutilis fieri. Cúmque neutram viam tutam, alterutram tamen mihi tenendam esse conspicerem: elegi potius tibi (si quem posem) communicare fructum sermonis, quā tutari me solum portu silēij: simul fiduciam habens, si quid fortè quod approbes, dixerim, tuis precibus posse me non superbire: sin autem (quod magis puto) nil tuo studio dignum effecerim, de nihilo superbire non posse.*

DIVI BERNARDI ABbatis Clarævallis, de duodecim gradibus humilitatis & superbiæ, Tractatus.

OCTVPLEX ergo de gradibus humilitatis, quos beatus Benedictus nō numerando sed ascendendos proponit, prius offendo si possum quò per illos perueniendum sit, vt audito fructu perueniendi, minus grauet labor ascēsionis. Proponit itaque Dominus nobis viæ laborem, laboris mercedem. Ego sum, inquit, via, veritas & vita: Viam dicit humilitatem, quæ ducit ad veritatem. Altera labor, altera fructus laboris est. Vnde sciam, inquis, quòd ille de humilitate locutus sit, cùm indeterminatè dixerit, Ego sum via? Audi apertius: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Se ergo proponit humilitatis exemplum, mansuetudinis quoque. Si imitaris eum, non ambulas in tenebris, sed habebis lumē vitæ. Quid est lumen vitæ nisi veritas, quę illuminās omnem hominem venientem in hunc mundum ōstendit vbi sit vera vita? Ideò cùm dixisset, Ego sum via & veritas, subdidit, Et vita: ac si diceret: Ego sum via, quæ ad veritatem duco. Ego sum veritas, quæ vitam promitto. Ego sum vita, quam do. Hæc est enim, ait, vita æterna, vt cognoscāt te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Vel sic quasi tu dicas: Viam cōsidero, id est, humilitatem: fructum desiderō veritatem. Sed quid si tantus est labor viæ, vt ad optatum lucrum non possim peruenire? Respondet: Ego sum via: id est, viaticum quo sustenteris in via. Clamat igitur errantibus, & viam ignorantibus: Ego sum via. Dubitantibus & non credentibus: Ego sum veritas. Iam ascendentibus, sed lasciscentibus, Ego sum vita. Satis vt reor, ostēsum est ex proposito capitulo euangelij, cognitionem veritatis fructum esse humilitatis. Accipe & aliud. Confiteor tibi pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc (haud dubium quin veritatis secreta) à sapiētibus & prudentibus, id est, à superbis, & reuelasti ea paruulis, hoc est humilibus. Et in hoc apparet quòd veritas quæ superbis absconditur, humilibus reuelatur. Humilitatis verò talis potest esse definitio. Humilitas est virtus qua homo verissima sui agnitione sibi ipsi vilescit. Hæc autem conuenit his qui ascensionibus in corde suo dispositis, de virtute in virtutē, id est, de gradu in gradum proficiunt, donec ad culmē humilitatis perueniant: in quo velut in Sion, id est, in speculatione positi, veritatem prospiciāt. Etenim, inquit, benedictionē dabit legislator: quia qui dedit legem, dabit & benedictionē: hoc est, qui iussit humilitatem, perducet ad veritatem. Quis vero est hic legislator, nisi dulcis & rectus dominus, qui legem dedit delinquentibus in via? In via quippe delinquunt, qui veritatem derelinquunt. Sed nūquid vel sic à dulci domino derelinquuntur? Ipsis ergo dulcis & rectus dominus legē dat viam humilitatis, per quam rediēat ad agnitionem veritatis. Dat occasionem recuperandę salutis, quia dulcis est: non tamen absque disciplina legis, quia rectus est. Dulcis, quia perire non patitur. Rectus, quia punire non obliuiscitur. Hanc itaque legem qua reditur ad veritatem, beatus Benedictus per duodecim gradus disponit: vt sicut per decem præcepta legis ac geminam circuncisionem (in quo duodenarius numerus adimpletur) ad Christum venitur: ita his duodecim gradibus ascensis, veritas apprehendatur. Illud quoque quod in scala illa, quæ in typo humilitatis Iacob mō strata est, dominus desuper innixus apparuit: quid nobis aliud innuit, nisi quòd in culmine humilitatis constituitur cognitio veritatis? Dominus quippe de summitate scalæ prospiciebat super filios hominum tanquam veritas: cuius oculi sicut fallere nolunt, ita falli non norunt: vt videret si est intelligens aut requirens Deum. An non tibi de alto videtur clamare ac dicere requirentibus se (nouit enim qui sunt eius) Transite ad me omnes qui concupiscitis me: & à generationibus meis implemini? Et illud: Venite ad me qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiā. Venite, inquit. Quò? Ad me veritatem. Quà? Per humilitatem. Quo fructu? Ego vos reficiam. Sed quæ est refectio quam veritas ascendentibus promittit, peruenientibus reddit? An forte illa est charitas? Ad hāc quippe, vt ait beatus Benedictus, ascensis omnibus humilitatis gradibus monachus mox perueniet. Vere dulcis & suauis cibus charitas, quæ fessos alleuat, debiles roborat, mœstos lætificat. Iugum denique veritatis facit suaue, & onus leue. Bonus cibus charitas, quæ media in ferculo Salomonis consistens, diuisarum odore virtutum, velut diuersi generis fragrantia pigmentorum, esurientes reficit, iucundat reficientes. Ibi siquidem apponitur pax, patiētia, benignitas, longanimitas, gaudiū in spiritu sancto: & si quæ sunt aliæ veritatis seu sapiētię generationes, apponuntur in illa. Habet & humilitatis in eodem ferculo suas epulas, panem scilicet doloris,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& vinum compunctionis, quas primo veritas inci- G
piẽtibus offert, quibus vtique dicitur: Surgite post-
quàm sederitis, qui manducatis panem doloris. Ha-
Psal.126.a bet ibidem contemplatio ex adipe frumenti solidũ
cibum sapientiæ, cum vino quod lætificat cor homi
nis, ad quæ veritas perfectos inuitat, dicens: Come-
Cant.5.d dite amici mei, & bibite, & inebriamini charissimi.
Cant.3.d Media, inquit, charitate cõstrauit propter filias Hie-
rusalem, propter imperfectas videlicet animas: quæ
dum adhuc illum solidum cibum minus capere pos
sunt, lacte interim charitatis pro pane, oleo provino
nutriendæ sunt. Quæ rectè media describitur, quia H
eius suauitas nec incipientibus præsto est, prohiben-
te timore, nec perfectis satis est, pro abundantiori
contemplationis dulcedine. Hi adhuc à noxiis car-
nalium delectationum humoribus, timoris amaris-
sima potione purgandi, nondum lactis dulcedinem
experiuntur. Illi iam auulsi à lacte, epulari ab introi-
tu gloriæ gloriosius delectantur: solis mediis, id est
proficientibus ita iam melleas quasdam sorbitiun-
culas charitatis expertis, vt illis interim pro sui tene-
ritudine contenti sint. Primus ergo cibus est humi-
litatis, purgatorius cum amaritudine: secundus cha-
ritatis, consolatorius cum dulcedine: tertius contẽ-
Psal.79.a plationis, solidus cum fortitudine. Heu mihi Do-
mine Deus virtutum quousque irascẽris super ora-
Psalm.67.a tionem serui tui, cibabis me pane lachrymarum, &
potum dabis mihi in lachrymis? Quis me inuitabit
ad illud vel medium ac dulce charitatis conuiuium,
vbi iusti epulantur in conspectu Dei, & delectantur
in lætitia, vt iam non loquens in amaritudine ani-
Iob.10.a mæ meæ dicam Deo, Noli me condemnare: sed e-
pulando in azymis sinceritatis & veritatis, lætus cã-
Psal.137.b tem in viis Domini, quoniam magna est gloria Do-
mini? Bona tamen via humilitatis, qua veritas inqui-
ritur, charitas acquiritur, generationes sapientiæ
participantur. Denique sicut finis legis Christus, sic
perfectio humilitatis, cognitio veritatis. Christus
cùm venit attulit gratiam, veritas quibus innotue-
rit, dat charitatem. Innotescit autem humilibus, hu-
Iaco.4.b milibus ergo dat gratiam. Dixi, vt potui, quo fructu
humilitatis gradus ascendi debeant: dicam vt pote-
ro, quo ordine ad propositum brauiũ veritatis per-
ducãt. Sed quia ipsa quoque veritatis agnitio in tri- L
bus gradibus cõsistit, ipsos breuiter si possum distin-
guo, quatenus ex hoc clarius innotescat ad quem
trium veritatis, duodecimus humilitatis pertingat.

INquirimus namque veritatem in nobis, in pro-
ximis, in sui natura. In nobis, nosmetipsos diiudi-
cando. In proximis, eorum malis compatiendo. In
sui natura, mundo corde contemplando. Obserua
sicut numerum, ita & ordinem. Primo te doceat ve-
ritas ipsa quod prius in proximis quàm in sui debeat
inquiri natura. Post hoc accipies cur prius in te quã
in proximis inquirere debeas. In numero siquidem M
beatitudinum quas suo sermone distinxit, prius mi-
sericordes quàm mundicordes posuit. Misericordes
Matth.5.a quippe citò in proximis veritatem deprehendunt,
dum suos affectus in illos extẽdunt, dum sic per cha
ritatem se illis conformant, vt illorum vel bona vel
mala tanquam propria sentiant. Cum infirmis infir-
mantur, cum scandalizatis vruntur. Gaudere cum
Rom.12.c gaudentibus, flere cum flentibus cõsueuerunt. Hac

charitate fraterna cordis acie mundata, veritatem
delectantur in sui contemplari natura, pro cuius a-
more mala tolerant aliena. Qui verò ita se fratribus
non cõsociant, sed econtrario aut flentibus insul-
tant, aut gaudentibus derogant, dum quod in illis
est, in se esse non sentiunt, quia similiter affecti non
sunt, veritatem in proximis, qualiter deprehendere
possunt? Bene namque conuenit illis illud vulgare
prouerbium: Nescit sanus quid sentiat æger, aut ple- Prouerbium.
nus quid patiatur ieiunus. Et æger ægro, & ieiunus
ieiuno quanto propinquius, tanto familiarius com-
patiuntur. Sicut enim pura veritas nõ nisi puro cor-
de videtur, sic miseria fratris verius misero corde
sentitur. Sed vt ob alienam miseriam miserum cor
habeas, oportet vt tuam prius agnoscas, vt proximi
mentem in tua inuenias, & ex te noueris qualiter illi
subuenias, exẽplo scilicet Saluatoris nostri, qui pati
voluit vt compati sciret, miser fieri vt misereri disce-
ret, vt quomodo (sicut de ipsa scriptum est) didicit Heb.5.c
ex his quæ passus est obedientiam: ita & misericor-
diam disceret: non quòd ante misereri nesciret, cu-
ius misericordia ab æterno & vsque in æternum, sed
quod natura sciebat ab æterno, tẽporali didicit ex- I
perimento. Sed fortè durum tibi videtur, quòd dixi
Dei sapientiam Christum didicisse misericordiam,
quasi is per quem omnia facta sunt, aliquid aliquan-
do ignorasset ex iis quæ sunt maximè cùm illud
quod ex epistola ad Hebræos ad id comprobandũ
commemoraui, alio sensu, qui non ita videatur ab-
surdus, possit intelligi, vt hoc quod dictum est, didi-
cit, non ad ipsum caput referatur in sui persona, sed
ad corpus eius, quod est ecclesia: vt sit ita sensus, Et
didicit ex iis quæ passus est, obedientiam: hoc est, o- K
bedientiam didicit in suo corpore ex iis quæ passus
est in capite. Nam illa m[illegible]illa crux, opprobria, spu
ta, flagella, quæ omnia caput nostrum Christus per-
transiit, quid aliud corpori eius, id est nobis, quàm
præclara obedientiæ documenta fuerunt? Christus
enim (ait Paulus) factus est obediens patri vsque ad Philip.2.b
mortem, mortem autem crucis. Qua necessitate?
Respondeat Apostolus Petrus: Christus passus est 1. Pet.2.b
pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequa[illegible]ni,
inquit, vestigia eius, id est, vt imitemini obedien-
tiam eius. Ex his ergo quæ passus est, discimus quã-
ta nos qui puri hom[illegible]es sumus, oporteat pro obe-
dientia perp[illegible]eo qua is qui & Deus erat, non du-
bitauerit mori. Et hoc modo, inquis, non inconue-
niens erit si dicatur Christus vel obedientiam vel
misericordiam seu aliquid in suo corpore didicisse,
dum tamẽ sibi in sua persona nil quod se ante latue-
rit credatur ex tempore potuisse accedere: sic quæ ip-
se sit qui misereri doceat aut obedire, ipse qui disce-
at, quia caput & corpus vnus est Christus. Non
nego hunc intellectum quin rectus sit, sed ex alio lo-
co ipsius epistolæ, superior interpretatio videtur ap-
probari, vbi dicitur: Nusquã enim angelos apprehẽ- Heb.2.d
dit, sed semen Abrahæ apprehẽdit, vnde debuit per
omnia fratribus similari, vt misericors fieret, Puto
quòd hæc verba sic ad caput referẽda sunt, vt corpo
ri penitus aptari nõ possint. De verbo vtiq; Dei dictũ
est quòd nõ angelos apprehẽdit, hoc est nõ in vnã
sibi personã assumpsit, sed semẽ Abrahæ. Neque e-
nim legitur, Verbũ angelus factũ est, sed verbũ caro Ioan.1.b
factum

factum est, & caro de carne Abrahæ, iuxta promis- A
sionem quæ illi primùm facta est: vnde, id est ex qua
seminis assumptione debuit per omnia fratribus si-
milari, id est, oportuit ac necesse fuit vt similis nobis
passibilis nostrarum omnia (excepto peccato) gene-
ra miseriarum percurreret. Si quæris qua necessita-
Hebr.2.c te: vt misericors, inquit, fieret. Et hoc, ais cur non re-
ctè ad corpus referri potest? Sed audi quod paulò
post sequitur: In eo enim in quo passus est ipse & tẽ-
tatus, potẽs est & eis qui tentantur auxiliari. In qui-
bus verbis quid melius intelligi possit non video,
nisi quòd ideò pati ac tentari, omnibusque absque B
peccato, humanis voluit cõmunicare miseriis (quod
est per omnia fratribus similari) vt similiter passis ac
tentatis misereri ac compati ipso disceret experimẽ-
to. Quo quidem experimento non dico vt sapien-
Hebr.2.c tior efficeretur, sed propinquior videretur, quatenus
infirmi filij Adam (quos suos fieri & appellari fratres
non dedignatus est) suas illi infirmitates committe-
re non dubitarent, qui sanare illas & posset vt Deus,
& vellet vt proximus, & cognoscceret vt eadem pas-
Esai.53.c sus. Vnde Esaias virum eum appellat dolorum, &
Hebr.4.d scientem infirmitatem. Et Apostolus: Non enim ha C
Ibidem. bemus, inquit, pontificem qui non possit compati
Philip.2.d infirmitatibus nostris. Vnde autem possit, indicans
adiungit: Tentatum autem per omnia pro similitu-
dine absque peccato. Beatus quippe Deus, beatus
Dei filius, in ea forma qua non rapinam arbitra-
tus est esse se æqualem patri, proculdubio impas-
sibilis, priusquàm se exinaniisset formam serui ac-
cipiens, sicut miseriam & subiectionem expertus nõ
erat, sic misericordiam vel obedientiam non nouer-
at experimento. Sciebat quidem per naturam, non D
autem sciebat per experientiam. At vbi minoratus
est non solùm à seipso, sed etiam paulò minus ab an-
gelis, (qui & ipsi impassibiles sunt per gratiam, non
per naturam) vsque ad illam formam in qua pati &
subiici posset, quod vtique (sicut dictum est) in sua
non posset, & in passione expertus est misericordiã,
& in subiectione obedientiam. Per quam tamen ex-
perientiam non illi (vt dixi) scientia, sed nobis fidu-
cia creuit, dum ex hoc misero genere cognitionis, is
à quo longè errauerамus, factus est propior nobis.
Hebr.4.d Quando enim illi appropinquare auderemus in sua
Esai.53.d impassibilitate manenti? Nunc autem Apostolo sua- E
dente monemur cum fiducia adire thronum gratiæ
ipsius, quem nimirũ (sicut alibi scriptum est) languo-
res nostros tulisse, & dolores nostros portasse cog-
noscimus, & in eo quo passus est ipse, nobis cõpati
posse non dubitamus. Non ergo debet absurdũ vi-
deri, si dicitur Christũ non quidem aliquid scire cœ-
pisse, quod aliquãdo nescierit: scire tamen alio mo-
do misericordiã ab æterno per diuinitatem, & aliter
Matth.13.a in tẽpore didicisse per carnem. Vide ne & simili lo-
cutionis modo illud dictũ sit, quod Dominus requi- F
rentibus discipulis de die vltimo se nescire respõdit.
Coloss.2.a Nam quomodo diẽ illum ille nesciebat, in quo om-
nes sapiẽtiæ & scientiæ thesauri sunt abscõditi? Cur
ergo se scire negabat, quod certũ est quia nescire nõ
poterat? Nũquid fortè mẽdaciter eos voluit celare,
quod vtiliter non valuit innotescere? Absit. Sicut ni
hil ignorare poterat, cum sapiẽtia sit: sic nec menti-
ri, cum veritas sit. Sed volens discipulos ab inutilis
inquisitionis curiositate compescere, quod inquire-
bant, se scire negauit: non omni modo quidem, sed
tali quodam modo quo negare veraciter potuit. Nã
etsi suæ diuinitatis intuitu æquè omnia, præterita
scilicet, præsentia atque futura perlustrando, diem
quoque illum palàm habebat: non tamen vllis carnis
suæ sensibus experiendo agnouerat. Alioquin iã
spiritu oris sui Antichristum interfecerat, iam auri-
bus sui corporis archãgelum vociferantem, & tubã
sonantem in quo strepitu mortui suscitandi sunt, au-
dierat iam oculis suæ carnis oues hœdósque, qui ab
inuicem segregãdi sunt, perspexerat. Denique vt in-
telligas quod illa tantùm cognitione quæ per carnẽ
fit, se illum diem nescire perhibuerit, vigilanter re-
spondens, nõ ait, Nec ego scio: sed, Nec ipse, inquit, Mar.13.d
filius hominis scit. Quid est filius hominis, nisi no-
men assumptæ carnis? Quo siquidem nomine intel-
ligi datur, quia dicens se aliquid nescire non iuxta
quod Deus est, sed secundum hominem loquitur.
Aliàs quippe loquens de se secundum suam diuini-
tatem, non filius vel filium hominis: sed ego, vel mẽ, Ioan.8.e
fæpius ponere consueuit: vt ibi: Amen dico vobis,
antequàm Abraham fieret, ego sum. Ego sum, ait:
non, Filius hominis est. Nec dubium quin de illa es-
sentia diceret, qua ante Abraham & sine initio est,
non qua post Abraham & ex Abraham factus est. Matth.26.c
Alibi quoque hominum de se opinionem à discipu-
lis inquirens, Quem dicunt, inquit, homines esse,
non me, sed filium hominis? Rursus eosdem inter-
rogans quid de se ipsi quoque sentirent: Vos autem, Ibidem.
non quem filium hominis, sed quem me, ait, esse di-
citis? Carnalis videlicet populi sententiam de carne
inquirens, nomen carnis, quod propriè est filius ho-
minis posuit, spirituales verò discipulos de sua diui-
nitate interrogans, non filium hominis, sed signan-
ter, me dixit. Quod denique Petrus intelligens, quid
per hoc quod dixerat, me, requisiti fuissent, sua re-
sponsione aperuit: Tu es, inquiens, non Iesus filius
virginis, sed Christus filius Dei. Quod vtique si re-
spondisset, nihilominus veritatẽ dixisset, sed in ver-
bis interrogationis sensum interrogantis prudenter
aduertens, competenter propriéque ad interrogata
respondit, dicens: Tu es Christus filius Dei. Cùm i-
gitur videas Christum in vna quidem persona duas
habere naturas, vnam qua semper fuit, alteram qua
esse cœpit: & secũdum sempiternũ suum quidẽ esse,
semper omnia nosse: secũdum temporalẽ verò, mul-
ta temporaliter expertum fuisse cur fateri dubitas vt
esse in tẽpore cœpit ex carne, sic carnis quoque mi-
serias scire cœpisse, illo duntaxat modo cognitio-
nis, quem docet defectio carnis? Quod vtique ge-
nus scientiæ, protoplasti sapientius fœliciúsque ne-
scirent, quando id attingere nisi stultè, miserémque
non poterant. Sed plasmator eorum Deus requirẽs
quod perierat, opus suum miseratus prosecutus est,
descendens & ipse misericorditer, quo illi ceciderãt
miserabiliter. Voluit experiri in se, quod illi faciẽ-
do contra se merito paterentur, non simili quidem
curiositate, sed mirabili charitate. Non vt miser cũ
miseris remaneret, sed vt misericors factus miseros
liberaret. Factus, inquam, misericors, non illa mi-
sericordia quam fœlix manens habuit ab æterno:
sed quam mediante miseria reperit in habitu nostro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porrò pietatis opus quod per illã cœpit, in ista perfecit. Non quòd sola illa non posset perficere, sed quia nobis nõ potuit absq; ista sufficere. Vtraq; siquidem necessaria, sed nobis hæc magis congrua fuit. O ineffabilis pietatis excogitatio! Quando nos illã miram misericordiam cogitaremus, quam præcedens miseria non informat? Quando illam aduerteremus incognitam nobis compassionem, quæ non passione præuẽta, cum impassibilitate perdurat? Attamen si illa quæ miseriam nescit, misericordia non præcessisset: ad hanc, cuius miseria mater est, nõ accessisset. Si non accessisset, non attraxisset. Si non attraxisset, non extraxisset: vnde autem extraxit, nisi de lacu miseriæ, & de luto fecis? Nec illam tamen misericordiã deseruit, sed hanc inseruit. Non mutauit, sed multiplicauit, sicut scriptum est: Homines & iumenta saluabis Domine, quẽadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Sed iam ad propositũ redeamus. Si ergo se miserũ fecit, qui miser nõ erat, vt experiretur quod & ante sciebat: quanto magis tu, non dico vt te facias quod non es, sed vt attẽdas quod es, quia verè miser es, & sic discas misereri qui hoc aliter scire nõ potes: ne fortè si proximi malum cõsideres, & tuũ non attẽdas, moueris nõ ad miserationẽ, sed ad indignationem: non ad adiuuãdum, sed ad iudicandum: denique non ad instruendum in spiritu lenitatis, sed ad destruendum in spiritu furoris. Vos qui spirituales estis, ait Apostolus, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Apostoli cõsilium sine etiam præceptum est, vt mansueto, id est, eo spiritu fratri ægrotanti subuenias, quo tibi vis subueniri cùm ægrotas. Et vt scias qualiter erga delinquẽtem mansuescere possis: Considerans, inquit, teipsum, ne & tu tenteris. Cõsiderare libet quàm bene discipulus veritatis ordinem sequatur magistri in beatitudinibus quas suprà memoraui, sicut prius misericordes quàm mũdicordes: sic prius mites quàm misericordes pronunciati sunt. Et Apostolus cùm spirituales hortaretur ad instruendum carnales, adiunxit: In spiritu lenitatis. Instructio quippe fratrũ pertinet ad misericordes, spiritus lenitatis ad mites. Ac si diceret, Inter misericordes deputari non potest, qui in semetipso mitis non est. Ecce Apostolus apertè ostendit quod superius me ostensurum promisi: prius videlicet veritatem inquirendam esse in nobis quàm in proximis: Considerans, inquiens, teipsum: id est, quàm facilis ad tentandum, quàm pronus ad peccandum: quatenus ex tui consideratione miteſcas, sicque ad succurrendum aliis in spiritu lenitatis accedas. Alioquin si monentem non audis discipulum, arguentem time magistrum: Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo, & sic valebis festucã eiicere de oculo fratris tui. Trabes in oculo grandis & grossa, superbia in mente est, quæ quadam corpulentia sui vana non sana, tumida non solida, oculum mentis obscurat, veritatem obumbrat, ita vt si tuam occupauerit mentem, iam tu te videre, iam te talem qualis es, vel qualis esse potes, non possis sentire: sed qualem te amas, talẽ te vel putes esse, vel speres fore. Quid enim aliud est superbia, quàm (vt quidam sanctus diffinit) amor propriæ excellentiæ? Vnde & nos possumus dicere per contrarium, humilitatem propriæ excellentiæ esse contemptum. Amor verò, sicut nec odium, veritatis iudicium nescit. Vis iudicium veritatis audire? Sicut audio, sic iudico. Non sicut odi, non sicut amo, non sicut timeo. Est iudicium odij, vt illud: Nos legem habemus, & secundũ legem nostram debet mori. Est & timoris, vt illud: Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem. Iudicium verò amoris, vt Dauid de filio parricida: Parcite, inquit, puero Absalon. Et legibus humanis statutum, & in causis tam ecclesiasticis quàm secularibus seruatum scio, speciales amicos causantium non debere admitti ad iudicium, ne vel fallant vel fallantur amore suorum. Quòd si culpã amici tuo iudicio amor illius aut minuit, aut prorsus abscondit, quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallit? Qui ergo plenè veritatem in se cognoscere curat, necesse est vt semota trabe superbiæ quæ oculum arcet à luce, ascensiones in corde suo disponat, per quas seipsum in seipso inquirat, & sic post duodecimum humilitatis ad primum veritatis gradum pertingat. Cùm autem veritate inuenta in se, imò se inuento in veritate, dicere potuerit: Credidi, propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis: ascendat homo ad cor altum, vt exaltetur veritas, & ad gradum secundum peruenies dicat in excessu suo, omnis homo mendax. Putas hunc ordinem Dauid non tenuit? Putas hoc nõ sensit Propheta quod Dominus, quod Apostolus, quod & nos post ipsos, & per ipsos sentimus? Credidi, inquit, veritati dicenti: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Credidi ergo sequendo, propter quod locutus sum confitendo. Quid confitendo? Veritatem quam cognoui credendo. Postquàm autem & credidi ad iustitiam, & locutus sum ad salutem, humiliatus sum nimis, hoc est, perfectè. Tanquam diceret: Quia veritatem cognitam in me confiteri contra me non erubui, ad perfectionẽ humilitatis profeci. Nimis enim perfectè, potest intelligi, vt ibi: In mãdatis eius volet nimis. Quod si quis contendat nimis hic pro valdè positũ, non pro perfectè, quia & expositores idipsum videtur astruere: neque hoc discordat à sensu Prophetæ, vt sic sentiamus eum dixisse: Ego quidem cùm adhuc veritatem non nossem, aliquid me putabam esse, cùm nihil essem. At postquàm in Christum credendo, id est, eius humilitatem imitando, veritatem agnoui, ipsa quidem exaltata est in me ex mea confessione, sed ego humiliatus sum nimis, id est valdè vilui mihi ex mei consideratione. Humiliatus ergo Propheta in hoc primo gradu veritatis (vt ait in alio Psalmo: Et in veritate tua humiliasti me) semetipsum attendat, & ex propria miseria generalem perpendat, sicque ad secundum transiens dicat in excessu suo, omnis homo mendax. In quo excessu suo? In illo procul dubio quo sese excedens, ac veritati adhærens, seipsum diiudicat. In illo ergo excessu suo dicat non indignando aut insultando, sed miserando & compatiendo, omnis homo mendax. Quid est, omnis homo mendax? Omnis homo infirmus, omnis homo miser & impotens, qui nec se nec alium possit saluare. Sicut dicitur fallax equus ad salutem, non quòd equus aliquem fallat, sed quia is seipsum fallit qui in fortitudine eius confidit: sic omnis homo dicitur mendax, id est fragilis, mutabilis, à quo

Ioan.19.b *Ioan.11.f*

2. Reg.18.

Psal.39.a

Psal.35.b

Galat.6.a

Psal.115.a *Psal.63.b* *Psal.115.a*

Ioan.8.b

Psal.111.a

Psal.32.d

Hier.17.a

Matth.7.a

Superbia.

salus non possit vel sua vel aliena sperari, quin potius maledictionem incurrat qui spem suam in homine ponit. Proficiens itaque humilis Propheta per ducatum veritatis, quódque in se lugebat, vidẽs in aliis, dum apponit sciẽtiam, apponat & dolorem, ac generaliter sed veraciter dicat, omnis homo mẽdax. Vide quàm longe aliud senserit de se pharisæus ille superbus. Quid deprõpsit in excessu suo? Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum. Dum in se singulariter exultat, aliis arroganter insultat. Dauid autẽ aliter. Ait enim: Omnis homo mendax. Neminem excipit, ne quem decipiat, sciens quia omnes peccauerunt, & omnes egẽt gloria Dei. Pharisæus se solum decipit, quem solum excipit dum cæteros damnat. Propheta se non excipit à communi miseria, ne excipiatur à misericordia. Pharisæus exufflat misericordiam, dum dissimulat miseriam. Propheta affirmat tam de omnibus quàm de se, omnis homo mendax. Pharisæus confirmat de omnibus præter se. Non sum, inquiens, sicut cæteri hominum. Et gratias agit non quia bonus, sed quia solus: non tam de bonis quæ habet, quàm de malis quæ in aliis videt. Nõdum de suo trabem eiecerat, & festucas in oculis fratrum enumerat. Nam subdit: Iniusti, raptores. Non fruſtra (vt arbitror) excessum à proposito feci, si vtriusque excessus differentiam intellexisti. Iam ad propositũ redeundũ est. Quos itaque veritas sibi iam innotescere, ac per hoc vilescere fecit, necesse est vt cuncta quæ amare solebant, & ipsi sibi amarescant. Statuentes nimirum se ante se, tales se videre cogant, quales vel à se videri erubescant. Dúmque sibi displicet quod sunt, & ad id suspirant quod non sunt, quod vtique per se fore diffidunt, vehementer sese lugentes, id solum consolationis inueniunt, vt seueri iudices sui, qui scilicet amore veri esuriant & sitiãt iustitiam, vsque ad contemptum sui districtissimã de se exigant satisfactionem, & de cætero emendationem. Sed cum ad id sufficere non posse conspiciunt (cum enim fecerint omnia quæ mandata fuerint sibi, seruos se inutiles dicunt) de iustitia ad misericordiam confugiũt. Vt autem illam consequantur, consilium veritatis sequuntur: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et hic est secundus gradus veritatis, quo eam in proximis inquirunt, dum de suis aliorum necessitates exquirunt: dum ex iis quæ patiuntur, patientibus compati sciunt. In his ergo tribus quæ dicta sunt, id est in luctu pœnitentiæ, in desiderio iustitiæ, in operibus misericordiæ si perseuerant, à tribus impedimentis quæ aut ignorantia, aut infirmitate, aut studio contraxerunt, cordis aciẽ mundant, quo per contemplationem ad tertium veritatis gradum pertranseant. Hæ sunt viæ quæ videtur hominibus bonæ, illis duntaxat exceptis qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis, ac se de infirmitate vel ignorantia tegunt ad excusandas excusationes in peccatis. Sed fruſtra sibi de infirmitate vel ignorantia blandiuntur, qui vt liberius peccent, libenter ignorant vel infirmantur. Putas primo homini profuit, licet ipse non libenter peccauit, quòd se per vxorem tanquam per carnis infirmitatem defendit? Aut primi nostri lapidatores quoniam aures suas continuerunt, per ignorantiam excusabiles erunt? Qui igitur studio, amore peccandi à veritate se sentiunt alienatos, infirmitate & ignorantia pressos, studium in gemitum, amorem in mœrorem & infirmitatem conuertant, infirmitatem carnis feruore iustitiæ vincant, ignorantiam liberalitate repellant: ne si nunc egentem, nudã & infirmam veritatem ignorant, cum potestate magna & virtute venientem, terrentem, arguentem, serò cum rubore cognoscant, fruſtra cũ tremore respondeant: Quando te vidimus egere, & non ministrauimus tibi? Cognoscetur certe dominus iudicia faciens, qui nunc ignoratur misericordiam quærens. Denique videbitur in quem transfixerunt: similiter & auari quem contempserunt. Ab omni ergo labe, infirmitate, ignorantia studióve contracta, flendo, iustitiam esuriendo, operibus misericordiæ insistendo, mundetur oculus cordis, cui se in sui puritate veritas videndam promittit: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Cum sint itaque tres gradus seu status veritatis, ad primum ascendimus per laborem humilitatis, ad secundum per affectũ compassionis, ad tertium per excessum cõtemplationis. In primo veritas reperitur seuera, in secundo pia, in tertio pura. Ad primum ratio ducit, qua nos discutimus: ad secundum affectus perducit, quo aliis miseremur: ad tertium puritas rapit, qua ad inuisibilia subleuamur.

INterlucet hic mihi mira quædam ac diuisa indiuiduæ trinitatis operatio, si quo modo tamen ab homine sedente in tenebris ineffabilis illa possit capi cooperantium sibi personarum diuisio. In primo siquidem gradu filius, in secundo spiritus sanctus, in tertio pater operari videtur. Vis audire filij operationem? Si ego, inquit, laui vobis pedes dominus & magister, quanto magis & vos debetis alter alterius lauare pedes? Tradebat discipulis humilitatis formã veritatis magister, qua in primo gradu primùm eis veritas innotesceret. Attẽde & opus spiritus sancti. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctũ qui datus est nobis. Charitas quippe donum est spiritus sancti, qua fit vt qui sub disciplina filij per humilitatem ad primum vsq; gradum veritatis iam profecerunt, ad secũdum per compassionem proximi sub magisterio spiritus sancti perueniant. Audi & de patre: Beatus es Simõ bar-Iona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis Et illud: Pater filiis notam faciet veritatem tuam. Et confiteor tibi pater, quia abscondisti hæc à sapientibus & reuelasti ea paruulis. Vides quia quos verbo & exemplo prius filius humiliauit, super quos deinde spiritus charitatem effudit, hos tandem in gloria pater recepit? Filius facit discipulos, paracletus consolatur amicos, pater exaltat filios. Quia vero non solum filius & pater & spiritus sanctus veraciter veritas appellantur, constat quòd vna eademque veritas, seruata proprietate personarum, tria hæc in tribus gradibus operatur. Primò scilicet instruit vt magister. Secundò consolatur vt amicus vel frater. Tertiò astringit vt filios pater. Dei quippe filius, verbum scilicet ac sapientia patris, primum quidem illam animæ nostræ potentiam quæ ratio dicitur, cum reperit carne depressam, peccato captiuam, ignorantia cęcam, exterioribus deditam

Luc.18.b *Psal.115.a* *Roma.3.a* *Luc.18.b* *Luc.17.c* *Matth.5.a* *Prou.2.c* *Psal.140.a*

Matt.25.d *Psal.9.c* *Ioan.19.g* *Matt.5.a* *Rom.5.a* *Matt.16.c* *Esai.38.d* *Matt.11.d* *Ioan.13.b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

clementer assumens, potenter erigens, prudenter in- G
stituens, introrsum trahens, ac mirabiliter vtens, tanquam pro se vicariam ipsam sibi iudicem statuit, ita vt pro reuerentia uerbi cui coniungitur, ipsa sui accusatrix, testis & iudex, contra se veritatis fungatur officio. Ex qua prima coniunctione verbi & rationis, humilitas nascitur. Aliam deinde partem quę dicitur voluntas, veneno quidem carnis infectam, sed iam ratione discussam, spiritus sanctus dignanter visitans, suauiter purgans, ardenter afficiens, misericordem facit: ita vt more pellis quæ vncta extenditur, ipsa quoque vnctione perfusa cœlesti, vsque ad inimicos per affectum dilatetur. Et sic ex hac secunda coniunctione spiritus Dei & voluntatis humanæ, charitas efficitur. Vtranque vero partem scilicet & voluntatem, alteram verbo veritatis instructam, alteram spiritu veritatis afflatam, illam hyssopo humilitatis aspersam, hāc igne charitatis succensam, tandem iam perfectam animam, propter humilitatem sine macula, propter charitatē sine ruga, cum nec volūtas rationi repugnat, nec ratio veritatem dissimulat, glorioſam sibi sponsam pater conglutinat, ita vt nec ratio de se, nec voluntas de proximo cogitare finatur sed hoc solum beata illa anima dicere delectetur: Introduxit me rex in cubiculū suum. Digna certe quæ de schola humilitatis, in qua primū sub magistro filio ad seipsam intrare didicit, iuxta comminationem ad se factam: Si ignoras te, egredere & pasce hœdos tuos: digna ergo quæ de schola illa humanitatis duce spiritu sancto in cellaria charitatis, quæ nimirum proximorum pectora intelligenda sunt, per affectionem introduceretur, K vnde suffulta floribus, ac stipata malis, bonis scilicet moribus & virtutibus sanctis, ad regis demum cubiculum, cuius amore languet, admitteretur. Ibi modicum, hora videlicet quasi dimidia silentio facto in cœlo, inter desideratos amplexus suauiter quiescēs ipsa quidem dormit, sed cor eius vigilat, quo vtique interim veritatis arcana rimatur: quorum postmodum memoria statim ad se reditura pascatur. Ibi videt inuisibilia, audit ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Excedunt quippe omnem illam quàm nox L
nocti indicat scientiam. Dies tamē dici eructat verbum. & inter sapientes sapientiam loqui, & spiritualibus spiritualia licet cōferri. Putas hos gradus Paulus non transierit, qui vsque ad tertium cœlum se raptum fuisse testatur? Sed quare raptum, & non potius ductum? Vt videlicet si tantus apostolus raptum se dicit fuisse, quò nec doctus sciuit, nec ductus potuit ire: me qui proculdubio minor sum Paulo, ad tertium cælum nulla mea virtute, nullo meo labore peruenire posse præsumam, ne vel de uirtute confidam, vel pro labore diffidam. Qui enim docetur aut ducitur, ex hoc ipso quòd docentem vel ducentem sequitur, laborare conuincitur, & aliquid ex se agit vt ad destinatum locum vel sensum pertrahatur, ita vt dicere possit: Non autem ego sed gratia Dei mecum. Qui vero rapitur, non suis viribus sed alienis innixus tanquam nescius quocunque portatur, nec de toto in se, nec de parte gloriātur, vbi nec per se nec cum alio aliquid operatur. Ad primum itaque siue ad medium cœlum ductus veladiutus apostolus ascendere potuit, ad tertium autem vt peruenire ra-

Cant.1.a
Ibidem.c
Psal.18.a
2.Cor.12.
1.Cor.15.c

pi oportuit. Nam ad hoc & filius legitur descēdisse, vt vocaret & iuuaret ascensuros ad primum: & spiritus sanctus missus fuisse, qui perducit ad secundum. Pater verò licet filio & spiritui sancto semper cooperetur, nunquam tamen aut de cœlo descendisse, aut ad terras legitur missus fuisse. Lego certe quòd misericordia domini plena est terra, & pleni sunt cœli & terra gloria tua, & multa huiusmodi. Lego & de filio: Postquam venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum. Et ipse filius loquitur de se: Spiritus domini misit me. Et per eundem prophetam. Et nunc, inquit, dominus misit me & spiritus eius. Lego & de spiritu sancto: Paracletus autē spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo. Et, Cū assumptus fuero, mittam vobis eum, haud dubium quin spiritum sanctum. Patrē autem in sua persona, licet nusquam non sit, nusquam tamen inuenio nisi in cœlis, vt in euangelio: Et pater meus qui in cœlis est. Et in oratione: Pater noster qui es in cælis. Vnde nimirum colligo quod quia pater non descendit: apostolus vt eum videret, ad tertium cœlum ascendere quidem non potuit, quò tamen se raptum memorauit. Denique nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cœlo filius hominis. Et ne putes de primo dictū vel secundo, dicit tibi Dauid: A summo cœlo egressio eius. Ad quod iterum non subito raptus, non furtim sublatus, sed videntibus, inquit, illis, id est apostolis, eleuatus est. Non sicut Helias, qui vnum: non sicut Paulus, qui nullum, vix enim vel seipsum testem aut arbitrū habere potuit, ipso perhibēte. Nescio, Deus scit: sed vt omnipotens, qui quando voluit descendit, quādo voluit ascendit, pro suo arbitrio arbitros & spectatores, locum & tempus, diem & horam expectans, videntibus illis quos scilicet tanta visione dignatur, eleuatus est. Raptus est Paulus, raptus est Helias, translatus est Enoch. Redemptor noster legitur eleuatus, hoc est ex seipso leuatus, non aliunde adiutus. Denique non currus vehiculo, non angeli adminiculo, sed propria virtute subnixum suscepit eum nubes ab oculis eorum. Cur hoc? An fessum iuuit? An pigrum impulit? An cadentem sustinuit? Absit. Sed susceptt eum ab oculis carnalibus discipulorum, qui & si Christum nouerāt secundum carnem, sed vltra iam non nosceret. Quos ergo per humilitatem ad primum cœlum filius vocat, hos in secundo per charitatem spiritus aggregat, ad tertium per contemplationem pater exaltat. Primo humiliātur in veritate, & dicunt: In veritate tua humiliasti me. Secundo congaudēt veritati, & psallunt: Ecce quàm bonum & quàm iucūdum habitare fratres in vnum. De charitate quippe scriptum est. Cōgaudet autem veritati. Tertio ad arcana veritatis rapiunt, & aiunt: Secretum meū mihi, secretū meum mihi. Sed quid ego miser superflua magis loquacitate, quàm spiritus viuacitate duos cœlos superiores percurro, qui manibus pedibúsque repens adhuc sub inferiore laboro? Ad quod tamen iam ipso iuuante quo & vocante mihi scalam erexi. Illic siquidem interest quo ostendat mihi salutare Dei. Iam dominum desuper innixum suspicio, iam ad vocē veritatis exulto. Vocauit me, & ego respōdi illi: Operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem domine gressus meos dinumeras, sed ego lentus ascensor, fessus viator,

Gen.32.g
1.Cor.1.d
2.Cor.12.c
Ibidem.
Matth.11.d
Iob.15.c

Marc.23.a
Matth.6.b
Ioan.3.b
Psal.18.a
Esaiæ.24.c
Psal.49.d
Iob.14.c
Ibid.31.a

Psal.32.a
Galat.4.a
Esa.61.a
Esaiæ.48.c
Ioan.14.d
Ioan.16.b

tor, diuerticula quæro. Væ mihi si tenebrę me com- A
prehendant, aut si mea fuga fiat in hyeme vel in sabbato, dum nunc ad lucem cum tempus acceptabile & dies salutis sit, proficisci dissimulo. Quid moror? Ora pro me fili, frater, socie, & particeps profectus mei si quis est in domino. Ora omnipotentem quatenus sic pigrum roboret pedem, vt tamen non veniat mihi pes superbiæ. Et si enim pes piger vt ad veritatis gradum ascendat idoneus nō est, tolerabilior tamen est isto, qui in ea stare nō potest, vt habes ibi: Expulsi sunt nec potuerunt stare. Et hoc quidem de superbis. Sed quid de illorū capite? Quid de illo qui B
dicitur rex super omnes filios superbiæ? Et ipse, inquit, in veritate non stetit. Et alibi: Videbā satanam cadentem de cœlo. Quare hoc, nisi propter superbiam? Væ mihi, si & me viderit qui alta à longè cognóscit, superbientem, & illam in me terribilem intonet vocem: Tu quidem filius excelsi eras, sed sicut homo morieris, & sicut vnus de principibus cades. Quis non ab huius tonitrui voce formidet? O quàm salubrius ad tactum angeli neruus femoris Iacob emarcuit, quàm angeli superbiētis intumuit, euanuit, ruit? Vtinam & meum neruum angelus tangat vt C
marcescat, si forte ex hac infirmitate incipiam proficere, qui ex mea firmitate non possum nisi deficere. Lego profecto: Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Sic quoque apostolus de suo neruo conquestus, quem angelus non domini, sed satanæ colaphizabat, responsum audiuit: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Quæ virtus? Ipse apostolus respondeat: Libēter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Sed nondum forsitan intelligis de qua specialiter dixerit, quia Christus omnes virtutes habuit. Sed D
cum omnes habuerit, præ omnibus tamen vnam, id est humilitatem nobis in se commendauit, cum ait: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Libēter igitur & ego domine Iesu gloriabor si potero, in mea infirmitate, in mei nerui contractione, vt tua virtus, id est humilitas perficiatur in me. Nam sufficit mihi gratia tua, cū defecerit virtus mea. Pedem profecto gratiæ fortiter figēs, & meum qui infirmus est, leniter trahens, securus ascendam per scalam humilitatis, donec veritati adherens, ad latitudinem transeam charitatis. Tunc psallam cum gratiarum E
actione, & dicam: Statuisti in loco spacioso pedes meos. Sic arcta via cautius inceditur strictim, sic ardua scala tutius pedetētim ascēditur, sic miro modo licet pigrius ad veritatem, tamen firmius claudicando ascenditur. Sed heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ quibus celerius volem ad veritatem, vt iam requiescam in charitate? Quæ quoniam desunt, deduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, & veritas liberabit me. Væ mihi quòd de illa descendi. Nisi enim prius leuiter, inaniter descēdissem, F
in ascendendo tandiu tam grauiter non laborassem. Sed quid dico, descendi? Nam fortasse rectius cecidi dixerim, nisi quia forte sicut nemo repēte fit summus, sed gradatim quisque ascēdit: sic nemo repēte fit pessimus, sed paulatim descendit. Alioquin quomodo stabit illud: Impius cunctis diebus vitæ suæ superbit? Denique sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, & tamen ad malum deducunt. Est ergo via descensionis, sicut & ascēsionis. Et via est ad bonum, & via est ad malum. Caue malum, elige bonā.
Si per te non potes, ora cum propheta, & dic: Viam *Psal.118.a*
iniquitatis amoue à me. Quomodo? Et de lege tua miserere mei: illa scilicet lege quā dedisti delinquētibus in via, id est, derelinquentibus veritatem. De *Psal.40.d*
quibus vnus ego sum, qui vere à veritate cecidi. Sed nunquid qui cadit, non adiiciet vt resurgat? Propter hoc viam veritatis elegi, qua ascendam humiliatus, *Psal.118.b*
vnde superbiendo descendi. Ascendam, inquam, & *Ibidem.*
psallam: Bonum mihi domine quòd humiliasti me, bonum mihi lex oris tui, super milia auri & argenti. Duas tibi vias videtur Dauid proposuisse, sed vnam noueris esse, ipsam tamen à se diuersam, & diuersis nominibus appellatam, aut iniquitatis propter descendentes aut veritatis propter ascendentes, quia & iidem gradus sunt ascēdentium in solium, & descendentium: & eadem via accedentium ad ciuitatem, & recedentium: & vnum ostium est ingredientium domum, & egredientium. Per vnam denique *Gen.28.c*
scalam ascendentes angeli & descendentes Iacob apparuerunt. Quorsum spectant hæc? Vt videlicet si ad veritatem redire cupis, non necesse sit viam quærere nouā quam non nosti, sed notā qua descendisti, quatenus reciprocis gressib⁹ tua ipse vestigia sequēs, per eosdem gradus humiliatus, ascendas, per quos superbiendo descenderas, ita vt qui duodecimus superbiæ fuit descēdenti, primus humilitatis sit ascendenti, vndecimus inueniatur secundus, decimus tertius, nonus quartus, octauus quintus, septimus sextus, sextus septimus, quintus octauus, quartus nonus, tertius decimus, secundus vndecimus, primus duodecimus. Quibus superbiæ gradibus in te inuētis, imò recognitis, iam non laboras in quærendo viam humilitatis.

Primus superbiæ gradus curiositas.

PRIMVS itaque superbiæ gradus est curiositas. Hanc autem talibus indiciis deprehēdes. Si videris monachum de quo prius bene confidebas, vbicunque stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari, caput erectum, aures portare suspensas, è motibus exterioris hominis interiorem immutatum agnoscas. Vir quippe peruersus annuit oculo, terit pede, digito loquitur, & ex insolenti corporis motu recens animæ morbus deprehenditur: quàm, dum à sui circunspectione torpescit incuria sui, curiosam in alios facit. Quia enim seipsam ignorat, foras mittitur vt hœdos pascat. *Cant.1.e*
Hœdos quippe qui peccatum significant, rectè oculos aureósque appellauerim, quoniam sicut mors per peccatum in orbem, sic per has fenestras intrat ad mentem. In his ergo pascendis se occupat curiosus, dum scire non curat qualem se reliquerit intus. Et vere si te vigilanter homo attendas, mirum est si ad aliud vnquam intendas.

AVdi curiose Salomonē, audi stulte sapientem. *Prouer.4.d*
Omni custodia, inquit, custodi cor tuum: vt omnes videlicet sensus tui vigilent ad id vnde vita procedit, custodiēdum. Quò enim à te ô curiose recedis? Cuite interim cōmittis? Vt quid audes oculos

Universidad de Deusto
Biblioteca

leuare ad cœlũ, qui peccasti in cœlum? Terram intuere, vt cognoscas teipsum. Ipsa te tibi repræsentabit: quia terra es, & in terrã ibis. Duabus tamen causis inculpabiliter oculos leuas, vt vel petas auxilium, vel impendas. Leuauit, oculos Dauid in montes, vt peteret. Leuauit. & dominus super turbas, vt impẽderet. Alter miserabiliter, alter misericorditer, ambo inculpabiliter. Tu quoque si locum, tempus & causam considerans, tua vel fratris necessitate oculos leuas, non solùm non culpo, sed & plurimũ laudo. Hoc enim excusat miseria, illud commendat misericordia. Sin aliàs, non prophetæ, non domini, sed Dinæ aut Euæ, imò ipsius satanæ imitatorem te dixerim. Dina namque dum ad pascendos hœdos egreditur, ipsa patri, & sua sibi virginitas rapitur. O Dina quid necesse est vt videas mulieres alienigenas? Qua necessitate? Qua vtilitate? An sola curiositate? & si tu ociosè vides, sed non ociosè videris. Tu curiosè spectas, sed curiosius spectaris. Quis crederet tunc illam tuam curiosam ociositatem, vel ociosam curiositatem, fore post sic nõ ociosam, sed tibi, tuis, hostibúsque tam pernicioſam?

Iſal.120.a *Matth.14.b* *Gen.34.a* *Gen.2.c*

TV quoque ô Eua in paradiso posita es, vt cum viro tuo opereris & custodias illũ, si iniunctum perfeceris, quando que transitura ad melius, vbi nec opus sit te in aliquo opere occupari, nec de custodia solicitari. Omne lignum paradisi tibi conceditur ad vescendum, præter illud quod dicitur scientiæ boni & mali. Si enim cætera bona sunt, & sapiunt bonũ, quid est opus edere de ligno quod sapit etiam malum? Non plus sapere, quàm oportet sapere. Sapere enim malum, sapere non est, sed desipere. Serua ergo commissum, expecta promissum, caue prohibi tum, ne perdas concessum. Quid tuam mortem tam intentè intueris? Quid illò tam crebrò vagãtia lumina iacis? Quid spectare libet, quod manducare non licet? Oculos, inquis, tendo, non manum. Non est interdictum ne videam, sed ne comedam. An non licet oculos quò volo leuare, quos Deus in mea posuit potestate? Ad quod apostolus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Etsi culpa non est, culpæ tamen indicium est. Nisi enim mens minus se curiosè seruaret, tua curiositas tempus vacuum non haberet. Etsi culpa non est, culpæ tamen occasio est, & indicium commissæ, & causa est committẽdæ. Te enim intenta ad aliud, latenter interim in cor tuum serpens illabitur, blandè alloquitur. Blãditiis rationem, mendaciis timorem compescit, Nequaquam, inquiẽs, morieris. Auget curam, dum incitat gulam. Acuit curiositatem, dum suggerit cupiditatem. Offert tandem prohibitum, & aufert concessum. Porrigit pomum, & surripit paradisum. Hauris virus peritura, & perituros paritura. Perit salus, non destitit partus. Nascimur, morimur: ideóque nascimur morituri, quia prius morimur nascituri. Propterea graue iugum super omnes filios tuos usque in hodiernum diem.

Ibidem. *Roma.12.a* *1.Cor.6.c*

SEd & tu signaculum similitudinis, non in paradiso, sed in deliciis paradisi Dei positus es. Quid amplius quærere debes? Plenus ergo sapiẽtia, & perfectus decore, altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Sta in te, ne cadas à te, si ambulas in magnis & in mirabilibus super te. Sed quid interim ex obliquo intendis ad aquilonem? Iã te video, iam te perspicio, nescio quæ supra te curiosius alta rimantem. Ponam, inquis, sedem meam ad aquilonem. Cæteris astantibus cœlicolis, dum tu solus sedere affectas, fratrum concordiã, totius cœlestis patriæ pacem, ipsius (quantum in te est) quietem trinitatis infestas. Quò te tua miser curiositas ducit, vt præsumptione singulari non dubites ciuibus scandalum, iniuriam facere regi? Milia milium ministrãt ei, & decies centena milia assistunt ei, vbi nemo sedere perhibetur, nisi solus is qui sedet super Cherubim, cui à cæteris ministratur: & tu nescio quæ præ cæteris perspiciendo differentius, curiosius inquirendo, irreuerentius peruadendo, sedem tibi collocas in cœlo, vt sis similis altissimo? Quo fine? Qua fiducia? Metire insipiens vires, pensa finem, excogita modum. Sciente hoc altissimo præsumis, an nesciente? Volente, an non volente? Sed quomodo malum quodcunque machinaris, aut velle aut ignorare potest, cuius optima voluntas, cuius perfecta scientia est? Nũquid autem & scire & nolle non dubitas, sed non posse resistere putas? At verò nisi te conditum esse dubitaueris, dubitare te non crediderim de omnipotentia, siue de omnimoda scientia ac bonitate conditoris, qui te de nihilo potuit, talem sciuit, tantum condere voluit. Quomodo ergo Deum consentire æstimas, quod fieri nolit, ac refellere possit? An forte in te video cõpleri, imò à te initiari, quod post te & per te à tui similibus in terris frequẽtatum solet vulgariter dici: Priuatus dominus temerarios nutrit? An oculus tuus nequam est, quia ille bonus? De cuius bonitate dum fiduciam nefariam sumis, factus es & contra scientiam impudens, & contra potentiam audax.

Esai.14.d *Dan.7.c* *Matt.20.b*

HOc est enim ô impie, hoc est quod cogitas, hęc est iniquitas quam meditaris in cubili tuo, & dicis: Putas creator opus suum destruat? Scio quidẽ quia non latet Deum qualiscunque cogitatio mea: De⁹ enim est. Nec placet ei talis cogitatio mea, quia bonus est. Sed nec si velit effugiam manus eius, quia potens est. Nunquid tamen mihi timendum est? Si enim cum bonus sit, non potest illi placere malum meum, quanto minus suum? Meum quippe dixerim contra eius voluntatem aliquid velle, suum autem, si vindicet sese. Tam ergo quodcunque scelus non valet velle vlcisci, quàm nec vult nec valet sua bonitate priuari. Fallis te miser, fallis te, non Deum. Te inquam fallis, & mentitur iniquitas sibi, non Deo, dolose quidẽ agis, sed in conspectu eius. Te ergo fallis, non Deũ. Et quia de magno eius bono in te, tu magnũ in eum excogitas malũ, merito iniquitas tua inuenitur ad odium. Quæ maior nãq; iniquitas, quàm vt inde à te creator contemnatur, vnde plus amari merebatur? Quæ maior iniquitas, quàm cum de potentia Dei nõ dubites, quin te scilicet destruere possit, qui condere potuit: confisus tamẽ de multa eius dulcedine, qua speras eum nolle vindicare cum possit, mala pro bonis, odium pro dilectione retribuas?

Pſal.35.a *Pſal.26.d* *Pſal.108.a*

HÆc inquam iniquitas, nõ ira momentanea, sed odio digna est sempiterno, qua tuo dulcissimo & altissimo domino, licet inuito, desideras tamen ac speras æquari, quatenus semper videat quod doleat, dum te socium habeat cum nolit, nec deiiciat cum possit,

possit, quin potius eligat ipse dolere, quã te patiatur perire. Possit quidem deiicere si velit, sed præ dulcedine (vt æstimas) velle non possit. Certe si talis est qualem putas, tanto nequius agis si non amas. Et si ille patitur aliquid fieri contra se potius quàm ipse aliquid faciat contra te, quanta malitia est vt vel tu non parcas illi, qui sibi non pareit parcendo tibi? Absit tamen ab eius perfectione, vt quia dulcis est, iustus non sit, quasi simul dulcis & iustus esse non possit, cum melior sit iusta dulcedo, quàm remissa, imò virtus non sit dulcedo sine iustitia. Quia igitur gratuitæ Dei bonitati, qua gratis factus es, ingratus existis, iustitiam vero quam expertus non es, non metuis, ideóque audacter committis culpam, de qua falso tibi promittis impunitatem: iam ecce iustum senties, quem bonum nosti, cadens in foueam quam paras auctori: vt dum scilicet talem in eum pœnam machinaris, qua tamẽ valeat carere, si velit, sed vt putas non valeat velle, & ideo nec carere, ea vtique bonitate qua neminem expertus es illum punisse: talem iustus Deus iustissime in te retorqueat pœnã, qui nec valet nec debet pati suam impune bonitatem offendi: sic vtique temperãs in vindicta sententiam, vt si velis resipiscere, non neget veniam, secundum tamen duritiam tuam & cor impœnitens non possis velle, & ideo nec pœna carere.

Roma.2.a *Eſai.66.*

SEd iam audi calumniã. Cœlum, inquit, mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Non dixit, oriens aut occidens, aut vna aliqua cœli plaga, sed totum cœlum mihi sedes est. Non potes ergo in parte sedere cœli, cum ille totum elegerit sibi. In terra nõ potes, quia scabellum pedum eius est. Terra etenim locus solid'est, vbi sedet Ecclesia, fundata supra firmam petram. Quid facies? E cœlo pulsus, in terra remanere non potes. Elige ergo tibi in aëre locum non ad sedendum, sed ad volandum, vt qui tentasti concutere statum æternitatis, pœnam sentias propriæ fluctuationis. Te ergo fluctuante inter cœlum & terram, sedet dominus super soliũ excelsum & eleuatum, & plena est omnis terra maiestate eius: vt nusquam nisi in aëre inuenias locum.

Eſa.6.a

SEraphim namque aliis quidem alis suæ contemplationis de throno ad scabellum, de scabello ad thronum volantia, aliis caput domini pedésque velantia, ad hoc ibi posita puto, vt sicut homini peccanti, paradisi per Cherubim prohibetur ingressus: ita & per Seraphim tuæ curiositati modus imponatur, quatenus nec cœli iam magis impudẽter quam prudenter arcana rimeris, nec Ecclesię mysteria cognoscas in terris, sed solis contentus sis cordibus superborum, qui nec in terra dignantur esse sicut cæteri hominum, nec sicut angeli volant ad cœlum. Licet vero & caput in cœlo, & pedes in terra à te abscondãtur, quiddam tamen tibi medium videndum ad inuidendum duntaxat permittitur, dum suspensus in aere descendentes quidem per te & ascendentes angelos intueris, sed quid vel audiãt in cœlis, vel nuncient in terris, penitus nescis.

OLucifer qui mane oriebaris, imò non iam lucifer, sed noctifer, aut etiam mortifer, rectus cursus tuus erat ab oriente ad meridiem, & tu præpostero ordine tẽdis ad aquilonem? Quanto magis ad alta festinas, tanto celerius ad occasum declinas. Velim tamen curiosius ô curiose intentionem tuæ curiositatis inquirere. Ponam, inquis, sedem meam ad aquilonem. Nec aquilonem hunc corporalem, nec sedem hanc (cum sis spiritus) intelligo materialem. Puto autem per aquilonem reprobandos homines fuisse designatos per sedem, potestatẽ in illos. Quos vtique in prescientia Dei, quanto ei vicinior, tanto cæteris perspicacior præuidens nullo quidẽ sapientiæ radio coruscantes, nullo spiritus amore feruẽtes, velut vacuum repereris locum, affectasti super illos dominum, quos quadam tuæ astutiæ claritate perfundentes, tuæ malitiæ æstibus inflammares, vt quomodo altissimus sua sapiẽtia ac bonitate omnibus filiis obedientię præerat, ita & tu super omnes filios superbiæ rex constitutus, tua eos astuta malitia ac malitiosa astutia regeres, per quod altissimo similis esses. Sed miror cũ in præscientia Dei tuum præuideris principatum, cur non in eadem præuidisti & præcipitium? Nam si præuidisti, quæ insania fuit vt cum tanta miseria cuperes principari, vt malles miserè præesse, quàm feliciter subesse? An non expediebat participem esse plagarum illarum luminosarum, quàm principem tenebrarum harum? Sed credibilius est quòd non præuidisti, aut propter illam causam quam superius dixi, quia Dei bonitatem attendens, dixisti in corde tuo, Non requiret: propter quòd ô impie Deum irritasti: aut quia viso principatu, statim in oculo superbiæ trabes excreuit, qua interposita casum videre non potuisti.

Eſa.14.d *Pſal.9.c*

SIc Ioseph quùm præuidisset exaltationem suam, non tamen præsciuit sui venditionem, quamuis propior esset venditio, quàm exaltatio. Non quòd tantum patriarcham in superbiam crediderim incidisse, sed vt eius exemplo pateat, quòd hi qui futura præuident per spiritum prophetiæ, etsi non omnia, non ideo tamen putãdi sunt nulla præuidisse. Quòd si quis contẽdat in eo quòd somnia sua adhuc adolescentulus narrabat quorum tunc misterium ignorabat, vanitatem posse notari: egó tamen mysterio magis siue simplicitati pueri deputandum arbitror, quàm vanitati: quæ tamẽ si qua fuit, per ea quæ paßus legitur, potuit expiari. Nonnullis enim aliqua aliquando de se per reuelationem iucũda monstrantur, quæ etsi humanus animus absque vlla vanitate perfundentes, tuæ malitiæ æstibus inflammares, vt quomodo altissimus sua sapiẽtia ac bonitate omnibus filiis obedientię præerat, ita & tu super omnes filios superbiæ rex constitutus, tua eos astuta malitia ac malitiosa astutia regeres, per quod altissimo similis esses. Sed miror cũ in præscientia Dei tuum præuideris principatum, cur non in eadem præuidisti & præcipitium? Nam si præuidisti, quæ insania fuit vt cum tanta miseria cuperes principari, vt malles miserè præesse, quàm feliciter subesse? An non expediebat participem esse plagarum illarum luminosarum, quàm principem tenebrarum harum? Sed credibilius est quòd non præuidisti, aut propter illam causam quam superius dixi, quia Dei bonitatem attendens, dixisti in corde tuo, Non requiret: propter quòd ô impie Deum irritasti: aut quia viso principatu, statim in oculo superbiæ trabes excreuit, qua interposita casum videre non potuisti.

Gen.37.a

SIc Ioseph quùm præuidisset exaltationem suam, non tamen præsciuit sui venditionem, quamuis propior esset venditio, quàm exaltatio. Non quòd tantum patriarcham in superbiam crediderim incidisse, sed vt eius exemplo pateat, quòd hi qui futura præuident per spiritum prophetiæ, etsi non omnia, non ideo tamen putãdi sunt nulla præuidisse. Quòd si quis contẽdat in eo quòd somnia sua adhuc adolescentulus narrabat quorum tunc misterium ignorabat, vanitatem posse notari: egó tamen mysterio magis siue simplicitati pueri deputandum arbitror, quàm vanitati: quæ tamẽ si qua fuit, per ea quæ paßus legitur, potuit expiari. Nonnullis enim aliqua aliquando de se per reuelationem iucũda monstrantur, quæ etsi humanus animus absque vlla vanitate scire non potest, nõ minus ideo euenit quod monstratum est, sic tamen vt illa vanitas impunita non fit, qua de magnitudine reuelationis aut promissionis in se vel leuiter exultauit. Sicut enim medicus non solùm vnguento, sed igne vtitur & ferro, quo omne quod in vulnere sanando superfluum excreuerit, secet & vrat, ne sanitatẽ quę ex vnguento procedit, impediat: sic medicus animarum Deus, huiusmodi animæ procurat tentationes, immittit tribulationes, quibus afflicta & humiliata, gaudiũ vertat in luctum, reuelationem putet illusionem. Vnde fit vt & vanitate careat, & veritas reuelationis non pereat. Sic Pauli extollentia per stimulos carnis reprimitur, & ipse reuelationibus crebris attollitur. Sic Zachariæ infidelitas, linguæ obligatione mulctatur, & angeli veritas suo in tempore manifestanda non mutatur. Sic per gloriam & ignobilitatẽ sancti proficiunt, dum inter singularia dona quæ recipiunt cõmuni hominum vanitate pulsari se sentiunt, vt dum

2.Cor.12. *Luc.1.b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

per gratiam supra se aliquid cernũt,non obliuiscantur quod sunt.Sed quid de reuelationibus ad curiositatẽ? De quibus vt hęc per excessum intermiscerẽ, inde occasio sumpta est,cum ostendere vellẽ reprobum angelum ante casum suum sic potuisse prævidere illam quam post accepit in reprobos homines dominationem, vt tamen suam non præsciret damnationem. De quo etiam nonnullis quæstiunculis motis magis quàm solutis , totius disputatiunculæ hæc summa sit, quod per curiositatem à veritate ceciderit, quia prius spectauit curiosè , quod affectauit illicitè, sperauit præsumptuosè. Iure igitur in gradibus superbiæ primum curiositas vendicat sibi , quæ etiam inuenta est initium esse omnis peccati. Sed nisi hæc citius cohibeatur, in leuitatem animi, quæ secundus gradus est cito delabitur.

Secundus gradus Læuitas animi.

MOnachus enim qui sui negligens, alios curiosè circunspicit,dum quosdam suspicit superiores,quosdam despicit inferiores , & in aliis quidem videt quod inuidet , in aliis quod irridet : inde fit vt pro mobilitate oculorum leuigatus animus,nulla vtique sui cura aggrauatus , modo per superbiam ad alta se erigat , modo per inuidiam in ima demergat. Nunc per inuidiam nequiter tabescit : nunc per excellentiam pueriliter hilarescit.In altero nequam,in altero vanus,in vtroq; superbus existit:quia & quòd superari se dolet , & quòd superare se gaudet , amor propriæ excellentiæ facit.Has autem animi vicissitudines nunc pauca & mordacia,nunc multa & inania,nunc risu,nunc luctu plena, semper verò irrationabilia indicant verba. Compara si vis duos primos superbiæ gradus,supremis duobus humilitatis,& vide si non in vltimo curiositas , in penultimo leuitas cohibetur.Idipsum in cæteris reperies,si alterutrum comparentur,sed iam ad tertium docendo, non descendendo veniamus.

Tertius gradus Inepta lætitia.

PRoprium est superborum,læta semper appetere, & tristitia deuitare,iuxta illud : Cor stultorũ vbi lætitia. Vnde & monachus qui duos iam superbiæ gradus descendit, dum per curiositatem ad animi leuitatem deuenit , cum gaudium quod semper appetit, frequenti videt interpolari tristitia quam de bonis alterius contrahit : impatiens suæ humiliationis, fugit ad consilium falsæ consolationis. Ex illa denique parte qua sibi sua vilitas , & aliena excellentia monstratur, restringit curiositatem,vt totũ se transferat in contrariam partem,quatenus in quo ipse videtur præcellere,curiosius notet: in quo alter præcellit,semper dissimulet : vt dum deuitat quod triste putatur,lætitia continuetur. Sicque fit vt quem sibi vicissim vendicabant gaudium & tristitia,sola possidere incipiat inepta lætitia.In hac autem tertium tibi gradum constituo. Accipe quibus eam signis vel in te deprehendas , vel in altero.Illum qui eiusmodi est,aut nunquam aut rarò gementem audies, aut lachrymantem videbis.Putes,si attendas,aut sui oblitum,aut ablutũ à culpis.In signis scurrilitas,in frontе hilaritas, vanitas apparet in incessu.Pronus ad iocum , facilis ac promptus in risu. Cunctis quippe quæ in se contemptibilia , & ideo tristia nouerat , à memoria rasis: bonisque,si qua sentit in se, adunatis vel simulatis ante oculos mentis:dum nil cogitat nisi quod libet, nec attendit si licet:iam risum tenere, iam ineptam lætitiam dissimulare nõ valet.Vt enim vesica collecto turgida vento , punctóque perforata exiguo,si stringitur crepitat dum detumescit,ac ventus egrediens non passim effusus , sed strictim emissus crebros quosdam sonitus reddit : sic monachus vbi vanis scurrilibusque cor suum cogitationibus impleuerit: propter disciplinam silẽtij non inueniẽs ventus vanitatis quà plenius egrediatur, inter angustias faucium per cachinnos excutitur.Sæpe vultum pudibundus abscondit, claudit labia, dẽtes stringit, ridet non volens,cachinnat inuitus: cumque os pugnis obstruxerit suis, per nares adhuc sternutare auditur.

Quartus gradus Iactantia.

ATpostquam vanitas crescere, & vesica grossescere cœperit: necesse est vt ampliori foramine laxato sinu ventositas eructetur,alioquin rumpetur. Sic monachus inepta redundante lætitia , dum risu vel signis eam aperire non sufficit, in Heliæ verba prorumpit: En vẽter meus quasi mustum absque spiraculo,quod nouas lagunculas dirumpit. Aut loquetur ergo , aut rumpetur. Plenus est enim sermonibus, & coarctat eum spiritus vteri sui. Esurit & sitit adiutores quibus suas iactitet vanitates , quibus omne quod sentit, effundat : quibus qualis & quantus sit innotescat.Inuenta autem occasione loquendi,si de literis sermo exoritur, vetera proferuntur & noua,volant sententiæ , verba resonant ampullosa. Præuenit interrogantem, non quærenti respondet. Ipse quærit, ipse soluit, & verba collocutoris imperfecta præscindit. Cum autem pulsato signo necesse est interrumpi colloquium , horam longam breue queritur interuallum : quærit licentiã vt ad fabulas reuertatur post horam , non vt quempiam ædificet, sed vt scientiam iactet. Aedificare potest,sed non ædificare intendit. Non curat te docere , vel à te doceri ipse quod nescit , sed vt scire sciatur quod scit. Quòd si de religione agitur , statim visiones & somnia proferuntur. Deinde laudat ieiunia , commẽdat vigilias,super omnia orationes exaltat: de patientia, de humilitate,& de singulis virtutib⁹ plenissimè,sed vanissimè disputat,vt tu scilicet si audieris,dicas q.ex abũdãtia cordis os loquitur,& quia bonus homo de bono thesauro suo profert bona. Si ad ludicra sermo cõuertitur,in his quanto adsuetior , tãto loquacior inuenitur. Dicas si audias, riuum vanitatis , fluuium esse scurilitatis os eius , ita vt seueros quoque & graues animos in leuitatem concitet risus. Et vt totum in breui colligam,in multiloquio nota iactãtiam:In hoc habes quartum gradum & descriptum & nominatum. Fuge rẽ,& tene nomen.Hac eadem cautela iam accede ad quintum, quem nomino singularitatem.

Quintus gradus Singularitas.

TVrpe est ei qui se supra cæteros iactat,si nõ plus cæteris aliquid agat,per quod vltra cæteros appareat.

Ecd.7.

Luc.6.g
Matt.12.c

proinde non sufficit ei quòd communis monasterij regula vel maiorum cohortantur exempla. Nec tamen melior esse studet, sed videri.Non melius viuere , sed videri viuere gestit , quatenus dicere possit: Non sum sicut cæteri hominum.Plus sibi blanditur de vno ieiunio quod cæteris prædẽtibus facit,quàm si cum cæteris septem dies ieiunauerit. Commodior sibi videtur vna oratiuncula peculiaris , quàm tota psalmodia vnius noctis. Inter prandẽdum crebrò solet oculos iactare per mensas , vt si quem minus comedere viderit, victum se doleat, & incipiat idipsum sibi crudeliter subtrahere , quod necessarium victui indulgendum præuiderat , plus , gloriæ metuens detrimentum , quàm famis cruciatum. Si quem macriorem,si quem pallidiorem prospexerit, vilem se æstimat , nunquam requiescit. Et quoniam vultum ipse suum videre non potest , qu alem scilicet se intuentibus offert , manus quas potest & brachia spectans , palpat costas , humeros attrectat & lumbos , & secundum quòd corporis sui membra vel minus vel satis exilia probat, pallorem oris ac colorem discernat.Ad omnia denique sua strenuus, ad communia piger. Vigilat in lecto,dormit in choro : cúmque aliis psallentibus ad vigilias tota nocte dormitet,post vigilias aliis quiescentibus solus in oratorio remanet , excreat , & tussit , gemitibus ac suspiriis aures foris sedentium de angulo implet.Cũ autem ex his quę singulariter,sed inaniter agit,apud simpliciores eius opinio excreuerit , qui profectò opera probant quæ cernunt , sed vnde prodeant non discernunt dum miserum beatificant, in errorem inducunt.

Luc.18.b

Esai.3.b

Sextus gradus Arrogantia.

CRedit quod audit , laudat quod agit , & quod intendat non attendit. Obliuiscitur intentionem,dum amplectitur opinionem. Quique de omni alia re plus sibi credit,quàm aliis:de se solo plus aliis credit,quàm sibi:vt non iam verbo tenus,aut sola operum ostentatione suam præferat religionem, sed intimo cordis credat affectu omnibus se sanctiorem. Et quicquid de se laudatum agnouerit , non ignorantiæ aut beneuolentię laudatoris, sed suis meritis arrogãter adscribit. Vnde post singularitatem, sextum sibi gradum iure arrogantia vendicat. Post hanc præsumptio inuenitur , in qua septimus gradus constituitur.

Septimus gradus Præsumptio.

QVi enim alios se præcellere putat, quomodo nõ plus de se quàm de aliis præsumat ? Primus in conuentibus residet , in consiliis primus respondet, non vocatus accedit , non missus se intromittit , reordinat ordinata , reficit facta. Quicquid ipse non fecerit aut ordinauerit , nec rectè factum , nec pulchrè existimat ordinatum. Iudicat iudicantes, præiudicat iudicaturis. Si cum tempus aduenerit , non promoueatur ad prioratum , suum abbatem aut inuidum iudicat aut deceptum. Quòd si mediocris ei aliqua obedientia iniuncta fuerit, indignatur,aspernatur, arbitrans se non esse minoribus occupãdum, qui se ad maiora sentit idoneum. Sed qui sic promptulus ad omnia se magis temerè quàm liberè consueuit ingerere , impossibile est eum aliquando non errare. Ad prælatum autem pertinet errantem arguere. Sed quomodo culpam suam confitebitur, qui nec esse putat nec putari culpabilis patitur? Propterea cum ei culpa imputatur , crescit , non amputatur. Si ergo cum argutus fuerit , declinare cor eius videris in verba malitiæ , in octauum gradũ qui dicitur defensio peccatorum,noueris corruisse.

Octauus gradus Defensio peccatorum.

MVltis verò modis fiunt excusationes in peccatis.Aut enim dicit qui se excusat,non feci:aut feci quidem , sed bene feci : aut si malè , non multum malè : aut si multum malè , non mala intentione. Si autem & de illa sicut Adam vel Eua conuincitur , aliena suasione excusare se nititur. Sed qui procaciter etiam aperta defendit , quando occultas & malas cogitationes cordi suo aduenientes humiliter reuelaret abbati?

Nonus gradus Simulata confessio.

LIcet vero genera hæc excusationis eatenus mala iudicentur , quatenus ore prophetico verba malitiæ appellantur : multo tamen periculosior est fallax ac superba confessio,quàm procax & obstinata defensio. Nonnulli enim cum de apertioribus arguuntur, scientes quòd si se defenderent , sibi non crederetur, subtilius inueniunt argumentum defensionis verba respondentes dolosæ confessionis. Est quippe(vt scriptum est) qui nequiter humiliat se , & interiora eius plena sunt dolo. Vultus demittitur, prosternitur corpus , aliquas sibi lachrymas extorquent,si possunt:vocẽ suspiriis, verba gemitibus interrumpunt.Nec solũ qui eiusmodi est, obiecta non excusat, sed ipse quoque culpam exaggerat , vt dum impossibile aliquid aut incredibile culpæ suæ , ore ipsius additum audis, etiam illud quod ratum putabas, discredere possis:& ex eo quod falsum esse non dubitas dum confitetur, in dubiũ veniat quod quasi certum tenebatur. Dúmq; affirmant quod credi nolunt , confitendo culpam defendunt, & aperiendo tegunt,quando & cõfessio laudabiliter sonat in ore, &adhuc iniquitas occultatur in corde,quatenus magis ex humilitate quã ex veritate confiteri putet qui audit, aptans eis illud scripturæ : Iustus in principio sermonis accusator est sui. Malunt enim apud homines veritate periclitari quàm humilitate , cum apud Deum periclitentur vtrinque. Aut si adeo culpa manifesta sit,quòd nulla penitus versutia tegi possit , nihilo minus tamen vocem non cor pœnitentis adsumunt , qua notam , non culpam deleant, dum ignorantiam manifestæ transgressionis decore recompensant publicæ confessionis. Gloriosa res humilitas,qua ipsa quoque superbia palliare se appetit ne vilescat. Sed hæc citò tergiuersatio à prælato deprehenditur , si ad hanc superbam humilitatem non leuiter flectitur , quo magis dissimulet culpam, vel differat pœnam.Vasa figuli probat fornax,& tribulatio verè pœnitentes discernit. Qui enim veraciter pœniteт,laborẽ pœnitentiæ non abhorret: sed

Psal.140.a

Eccl.19.d

Prou.18.c

Eccl.27.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

quicquid sibi pro culpa quam odit iniungitur, tacita conscientia patienter amplectitur. In ipsa quoque obedientia duris ac contrariis rebus obortis, quibuslibet irrogatis iniuriis sustinens non lacessitur, vt in quarto gradu se stare iudicet humilitatis. Cuius vero simulata confessio est, vna vel leui contumelia, aut exigua pœna interrogatus, iam humilitatem simulare, iam simulationem dissimulare non potest. Murmurat, frendet, irascitur, nec in quarto stare humilitatis, sed in nouum superbiæ gradū corruisse probatur, qui secundum quod descriptus est, rectè simulata confessio appellari potest. Quanta putas tunc confusio sit in corde superbi, cum fraus decipitur, pax amittitur, laus minuitur, nec culpa diluitur? Tandem notatur ab omnibus, iudicatur ab omnibus, eoque vehementius omnes indignantur, quo falsum conspiciunt quicquid de eo prius opinabantur. Tunc opus est prælato vt eo minus illi parcendum putet, quo magis omnes offenderet, si vni parceret.

Decimus gradus Rebellio.

HIc nisi eū miseratio superna respiciat, vt (quod valde difficile talibus est) vniuersorum iudiciis tacitus acquiescat, frontosus mox & impudens factus, tanto deterius, quanto desperatius in decimum gradum per rebellionem corruit, quique prius latenter arrogans fratres contemnerat, iam patenter inobediens etiam magistrum contemnit.

SCiendum autem est quòd omnes gradus quos in duodecim partitus sum, in tres tantummodo colligi possunt, vt in sex superioribus contemptus fratrum, in quatuor sequentibus contemptus magistri, in duobus qui restant, consummetur contemptus Dei. Notandum quoque quòd hi duo superbiæ gradus vltimi, qui & humilitatis ascendendo primi inueniuntur, sicut extra congregationem ascendendi sunt, ita in congregatione descendi possunt. Quòd autem ante ascendi debeant, ex hoc apertè datur intelligi, quod de tertio gradu in regula legitur. Tertius, inquit, gradus est, vt quis pro Dei amore omni obedientia se subdat maiori. Si ergo in tertio gradu subiectio collocatur, quę proculdubiò fit quā do nouitius primùm cōuentui sociatur, consequens est quòd duo iam anteriores transcensi intelligantur. Denique vbi fratrum concordiam, & magistri sententiam monachus spernit, quid vltra in monasterio nisi scandalum facit?

Vndecimus gradus Libertas peccandi.

Prou.14.b

POst decimum itaque gradum qui rebellio dictus est, expulsus vel egressus de monasterio statim excipitur ab vndecimo. Et tunc ingreditur vias quæ videntur hominibus bonæ, quarum finis (nisi fortè Deus eas illi sepierit) demerget eum in profundum inferni, id est, in contemptum Dei. Impius siquidem cum venerit in profundum malorum, contemnit. Potest autem vndecimus gradus appellari libertas peccādi, per quam monachus cum iam nec magistrum videt quem timeat nec fratres quos reuereatur, tanto securius quanto liberius sua desideria implere delectatur, à quibus in monasterio tā pudore quàm timore prohibebatur. Sed etsi iam vel fratres vel abbatem non timet, nō dum tamen Dei penitus formidine caret. Hanc ratio tenuiter adhuc submurmurans voluntati proponit, nec sine aliqua dubitatione quæque primum illicita perficit, sed sicut is qui vadū tentat, pedetentim nō cursim vitiorum gurgitem intrat.

Duodecimus gradus Consuetudo peccandi.

Prou.18.a

ATpostquam terribili Dei iudicio prima flagitia impunitas sequitur, experta voluptas libēter repetitur, repetita blanditur. Concupiscentia reuiuiscente sopitur ratio, ligat consuetudo. Trahitur miser in profundum malorum, traditur captiuus tyrannidi vitiorum, vt carnalium ita voragine desideriorum absorptus, suæ rationis diuinique timoris oblitus dicat insipiens in corde suo, non est Deus. Psal.13.a
Iam indifferenter libitis pro licitis vtitur: iam ab illicitis cogitandis, patrandis, inuestigandis, animus, manus, vel pedes non prohibentur: sed quicquid in cor, in buccam, ad manum venerit, machinatur, garrit, & operatur, maleuolus, vaniloquus, facinorosus. Quemadmodum denique ascensis his omnibus gradibus, corde iam alacri & absque labore pro bona consuetudine iustus currit ad vitā: sic descensis impius eisdem pro malo vsu nō ratione se gubernans, non timoris freno retentans, intrepidus festinat ad mortem. Medij sunt qui fatigātur, angustiantur, qui nunc metu cruciantur gehennæ, nunc pristina retardati consuetudine, descēdendo vel ascendendo laborant. Supremus tantùm & infimus currunt absque impedimēto, & absque labore, ad mortem hic, ad vitam ille festinat, alter alacrior, alter procliuior. Illum alacrem charitas, hunc procliuem cupiditas facit. In altero amor, in altero stupor laborem non sentit. In illo denique perfecta charitas, in isto consummata iniquitas foras mittit timorem. Illi veritas, huic cæcitas dat securitatem. Potest ergo duodecimus gradus appellari consuetudo peccādi, qua Dei metus amittitur, contemptus incurritur.

1.Ioan.5.d

PRo tali iam (inquit, Ioannes apostolus) non dico vt quis oret. Sed nunquid dicis ô apostole, vt quis desperet? Imò gemat qui illum amat. Non præsumat orare, nec desistat plorare. Quid est quod dico? An fortè vllum remanet spei refugium, vbi oratio non inuenit locum? Audi credentem, audi sperantem, nec tamen orantem. Domine, inquit, si Ioan.11.c
fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. Magna autem fides, qua credidit sua præsentia dominum mortem prohibere potuisse si adfuisset. Modo autem quid? Absit vt quē credidit viuum potuisse seruare, mortuum dubitet posse resuscitare. Sed nunc, inquit, scio quia quæcunque poposcris à Deo, dabit tibi Deus. Deinde quærēti vbi posuissent eum, Ibidem.
respondet: Veni & vide. Quamobrē? O Martha, magna nobis tuæ fidei insignia tribuis: sed quomodo cū tāta fide diffidis? Veni, inquis, & vide. Cur si non desperas, non sequeris, & dicis, Resuscita? Si autem desperas: cur magistrum sine causa fatigas? An forte fides aliquando recepit, quod oratio non præsumit? Denique appropinquantem cadaueri prohibes, & dicis: Domine, iam fœtet: quatriduanus enim est.

Despe-

Desperando dicis hoc, an dissimulando? Sic quippe ipse dominus post resurrectionem finxit se longius ire, cum mallet cum discipulis remanere. O sanctæ mulieres, Christi familiares, si fratrem vestrū amatis, cur eius misericordiam non flagitatis, de cuius potentia dubitare, pietate diffidere nō potestis? Respondent: Sic melius tāquā non orantes oramus, sic efficatius tāquā diffidētes cōfidimus. Exhibemus fidē, perhibemus affectum, scit ipse cui nō est opus vt liquid dicatur, quid desideremus. Scimus quidem quòd omnia potest: sed hoc tam grāde miraculum, tam nouum, inauditū, etsi eius subest potētiæ, multum tamen excedit vniuersa merita humilitatis nostræ. Sufficit nobis potentiæ locum, pietati dedisse occasionem, malentes patienter expectare quid velit, quàm impudenter quærere quod forsitan nolit. Denique quod nostris meritis deest, verecūdia fortasse supplebit Petri quoque post grauem lapsum lachrymam quidem video, sed precem nō audio, nec tamen de indulgentia dubito. Discę & in matre domini magnam in mirabilibus fidem habere, in magna fide verecundiam retinere. Discę verecundia decorare fidem, reprimere præsumptionem. Vinum, inquit, non habent. Quàm breuiter, quàm reuerenter suggessit, vnde piè fuit solicita! Et vt discas in huiusmodi magis piè gemere, quàm petere præsumptuosę pietatis est um pudoris temperans vmbra conceptam precis fiduciam verecundè suppressit. Non frontosè accessit, non palam locuta est, vt audacter coram omnibus diceret: Obsecro fili, deficit vinum, constristantur conuiuæ, confunditur sponsus, ostēde quid possis. Sed licet hæc aut multo plura pectus æstuans, ferues loqueretur affectus: priuatim tamen potentem pia filium mater adiit, non potentiam tentans, sed voluntatem explorans. Vinum, inquit, non habent. Quid modestius? Quid fidelius? Non defuit pietati fides, voci grauitas, efficacia voto. Si ergo illa cum mater sit, se matrem oblita non audet petere miraculum vini: ego vile mancipium cui permagnum est filij simul ac matris esse vernaculū, qua fronte præsumo pro vita petere quatriduani? Duo etiam in euangelico cæci visum, alter accepisse, alter recepisse leguntur: alter quem amiserat, alter quem nunquam habuerat: vnus scilicet excæcatus, alter cæcus natus. Sed qui excęcatus, miserabilibus miriſq; clamoribus mira misericordiam meruit: qui vero cæcus natus, tanto misericordius quanto mirabilius nullis suis precibus præuentum sui illuminatoris beneficium nihilo minus sensit. Illi denique dictum est: Fides tua te saluum fecit, huic autem non. Duos quoque recenter mortuos, tertium iam quatriduanum, lego resuscitatos: solam tamē archisynagogi filiam in domo adhuc positam precibus patris: duos autem ex inspērata magnitudi ne pietatis. Simili etiam forma si contigerit (quod Deus auertat) aliquem de fratribus nostris non in corpore, sed in anima mori: quādiu adhuc inter nos erit, pulsabo & ego meis qualiscūque peccator, pulsabo & fratrum precibus saluatorem. Si reuixerit, lucrati erimus fratrem. Sin vero non mereamur exaudiri, vbi iam vel tolerare viuos, vel tolerari à viuis non poterit, sed incipiet efferri: semper quidem fideliter gemo, sed iam nō ita fiducialiter oro. Non

Ibidem.
Luc.18.
Ioan 9.c
Luc.18.g

apertè audeo dicere: Veni domine, suscita mortuum nostrum, corde tamen suspenso tremulus intus clamare non cessō: Si forte, si forte si forte desiderium pauperum exaudiet dominus, præparationem cordis eorum audiet auris eius. Et illud: Psal.9.d
Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? Et de quatriduano: Psal.87.b.
Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione? Potest interim saluator, si vult insperate & improuise occurrere nobis, lachrymisque portantium motus non precibus, mortuo vitam reddere, aut certe iam sepultum reuocare à mortuis. Mortuum autem dixerim illum, qui sua peccata defendens, in octauum iam corruit gradum. A mortuo enim tanquam qui non est, perit confessio. Post decimum verò qui tertius est ab octauo, iam effertur in libertatem peccandi, quando expellitur à consortio monasterij. Ibid.
At postquam quartum transierit: iam rectè quatriduanus dicitur, dum in quintum decidens per consuetudinem sepelitur. Absit autem à nobis, vt etiam pro talibus etsi palam non præsumimus, vel in cordibus nostris orare cessemus: cum Paulus eos Ecl.17.d
quoque lugeret, quos sine pœnitentia mortuos sciret. Etsi enim à communibus orationibus ipsi se excludunt, sed ab affectibus omnino non possunt. Viderint tamen in quāto periculo sint, pro quibus Ecclesia palam orare non audeat, quæ fideliter etiam pro Iudæis, pro hæreticis, pro gentilibus orat. Cum enim in parasceue nominatim oretur pro quibuslibet malis, nulla tamen mentio fit de excommunicatis. Dicis fortè frater Godefride me aliud quàm tu quæsisti, quàm ipse promisi, tandem exhibuisse: cum pro gradibus humilitatis, superbię gradus videar descripsisse. Ad quod ego: Non potui docere nisi quod didici. Non putaui congruum me describere ascensiones, qui plus descendere quàm ascendere noui. Proponat tibi beat' Benedictus gradus humilitatis, quos ipse prius in corde suo disposuit: ego quid proponam non habeo, nisi ordinem meæ descensionis. In quo tamē si diligēter inspicitur, via forsitā ascensionis reperitur. Si enim tibi Romā tendenti homo inde veniens obuiaret: quæsitus viam, quid melius quàm illā qua venit ostenderet? Dum castella, villas, vrbes, fluuios, ac mōtes per quos trāsierit nominat: suum denuncians iter, tuum tibi prænunciat: ità vt eadem loca recognoscas eundo, quæ illæ pertransiit veniendo. In hac similiter nostra descēsione gradus ascēsorios fortasse reperies: quos ascēdendo melius tu in tuo corde, quàm in nostro codice leges. Amē.

Diui Bernardi abbatis epistola ad Gulielmum abbatem sancti Theodorici.

VOD me huiusmodi operi operam dare iubes, per quod tollendum sit scandalū de regno Dei, libēter accipio, sed quomodo id velis fieri, necdum satis elucet mihi. Nā illā tuam dulcissimam epistolā legens ac relegēs sæpius enim repetiua placebat) intellexi quidē te velle vt illis qui de nobis tanquam detractoribus Cluniacensis ordinis conqueruntur, satisfaciam: quatenus sciatur non esse verum quod malè hucusque de

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis putarunt,vel putari voluerunt. At si post hanc G satisfactionem rursus victus eorum ac vestitus superfluitatem,& cætera quæ iniũgis, & quemadmodum iniungis carpere voluero,& mihi videbor cõtrarius, & quomodo sine scandalo facere queam, non video, nisi fortè & ordinem quidem laudabilem, & ordinis reprehensores reprehensibiles doceam, & nihilo minus tamen ipsius superflua reprehendam. Si hoc modo vis, aut forte aliter magis expedire vides,manda apertius,& vt valeam quod vis, eo modo quo vis,ora instantius. Scito tamen non modico H me huiusmodi scriptitationibus feriri detrimento, quia multum hinc deuotionis subtrahitur, dum studium orationis intermittitur, præsertim cum nec vsus suppetat dictandi,nec ocium.

DIVI BERNARDI ABbatis Clarævallis,ad Gulielmum abbatem Apologia.

VENERABILI patri Gulielmo, frater I Benardus, fratrum qui in Claraualle sunt inutilis seruus, salutẽ in domino. Vsque modo siqua me scriptitare iussistis, aut inuitus aut nullatenus acquiui:non quia quia negligerem quod iubebar, sed ne præsumerem quod nesciebam. Nunc vero noua vrgente causa, pristina fugatur verecundia,& vel peritè vel imperitè dolori meo satisfacere cogor, fiduciam dante ipsa necessitate. Quomodo namque silenter audire possum vestram huiuscemodi de nobis querimoniam, qua scilicet misserrimi hominum, K in pannis & semicinctiis,de cauernis(vt ait ille)dicimur iudicare mundum, quódque inter cætera intolerabilius est, etiã gloriosissimo ordini vestro derogare,sanctis qui in eo laudabiliter viuunt, impudenter detrahere,& de vmbra nostræ ignobilitatis, mũdi luminaribus insultare? Itáne sub vestimentis ouiũ nõ quidem lupi rapaces, sed pulices mordaces, imò tineę demolientes bonorum vitam,quia palam non audemus,in occulto corrodimus, nec saltẽ clamo- L rem inuectionis, sed susurrium detractionis emittimus? Si hoc ita est, vt quid sine causa mortificamur *Psal.43.d* tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis?Si ita, inquam, pharisaica iactantia cæteros homines, & (quod superbius est) nobis meliores despicim', quid nobis prodest tanta in nostro victu parcitas & asperitas,in vestitu notabilis illa vilitas ac diuersitas, in opere manuum quotidiana desudatio, in ieiuniis & vigiliis iugis exercitatio,totius denique vitæ nostræ singularis quædam atque austerior conuersatio? Ni- M si fortè omnia opera nostra facimus vt videamur ab *Matt.6.a* hominibus. Sed dicit Christus : Amen dico vobis, receperunt mercedẽ suam. Nónne si in hac vita tantùm in Christo sperãtes sumus,miserabiliores sumus omnibus hominibus? An verò non in hac vita tantum in Christo speramus, si de Christi seruitio tem- *1.Cor.15.c* poralem tantùm gloriam quærimus? Miser ego homuncio, qui tanto labore & industria studeo non esse,vel potius nõ videri sicut cæteri hominum, minus tamen accepturus, imò grauius cruciandus quã quilibet hominum. Siccine ergo non inueniebatur nobis via (vt ita dicam) vtcunque tolerabilior ad infernum?Si ita necesse erat vt illò descẽderemus, cur saltem illam qua multi incedũt, viam scilicet latam, quæ ducit ad mortem,non elegimus, quatenus vel de gaudio & non de luctu ad luctum transiremus? O quàm felicius est illis quorũ non est respectus morti eorum,& firmamentũ in plaga eorum, qui in labore *Psal.72.b* hominum non sunt, & cum hominibus non flagellantur: qui etsi peccatores,ac pro tẽporalibus perpetuis cruciatibus addicti, saltem abundãtes in seculo *Ibidem.* obtinuerũt diuitias. Væ portantibus crucem,non sicut saluator suam, sed sicut ille Cyrenæus, alienam. *Matt.27.d* Væ citharœdis citharizantibus, non vt illi de Apo- *Apo.14.a* calypsi,in citharis suis,sed verè,vt hypocritę,in alicnis. Væ semel,& væ iterum pauperibus superbis. Vę, inquam,semel,& væ iterum portãtibus crucẽ Christi,& nõ sequentibus Christum : qui nimirum cuius passionibus participant, humilitatem sectari negligunt. Duplici quippe contritione conteruntur qui huiusmodi sunt, quando & hic pro temporali gloria temporaliter se affligunt,& in futuro pro interna superbia ad æterna supplicia pertrahuntur. Laborant cum Christo, sed cum Christo non regnant. Sequuntur Christum in paupertate sua, sed in gloria non sequuntur. De torrente in via bibunt, sed non exaltabunt caput in patria. Lugent nũc, sed tunc non consolabũtur. Et meritò. Quid enim facit superbia sub pannis humilitatis Iesu? Nunquid non habet quo se palliet humana malitia,nisi vnde inuoluta est infantia saluatoris?Et quomodo intra præsepiũ domini simulatrix arrogantia se coarctat, ac pro vagitibus innocentiæ,malum inibi detractionis immurmurat?An nõ illi superbissimi de psalmo, quorũ *Psal.72.a* prodiit ex adipe iniquitas eorũ, multò totius operti sunt iniquitate & impietate sua, quàm nos latemus sub sanctitate aliena ? Quis enim magis impius, an profitens impietatem, an mentiens sanctitatẽ?Nónne is qui etiam mendaciũ addens,geminat impietatem?Et quid dicã? Vereor ne fortè & ego suspectus habear,non quidem vobis pater,non vobis, cui vtique notum me noui quãtum in hac caligine homo homini innotescere potest: & specialiter de hac re scio vos non ignorare quid sentiã. Sed propter illos qui me nec ita vt vos cognouerunt, nec sicut vobis hinc loqui soleo, loquentem audierunt. Scribo vobis(quod & frequenter audistis)vt quoniam ego per singulos ire,& singulis fatiffacere nequeo,ex me habeatis vnde quod de me certissimè scitis, eis pro me verissimè persuadeatis.Neque enim timeo omnium oculis scribere quicquid de hac re vobis in aure locutus sum. Quis vnquam me aduersus ordinem illum vel coràm audiuit disputantem, vel clàm susurrantem?Quem vnquam de ordine illo nisi cum gaudio vidi, nisi cum honore suscepi, nisi cum reuerentia allocutus; nisi cum humilitate adhortatus sum? Dixi, & dico : Modus quidem vitæ est sanctus,honestus, castitate decorus, discretione præcipuus, à patribus institutus, à spiritu sancto præordinatus, animabus saluãdis nõ mediocriter idoneus. Egóne vel damno vel despicio quem sic prædico ? Memini me aliquando in aliquibus eiusdem ordinis monasteriis hospitio susceptum fuisse:reddat dominus seruis suis humanitatem quam infirmanti mihi vltrà etiam

etiam quàm necesse fuit exhibuerunt, & honorem A quo me plus quoque quàm dignus fui dignati sunt. Ipsorum me commendaui orationibus,interfui collationibus, sæpe & de scripturis & salute animarum habui sermonem cum multis, & publicum in capitulis, & priuatum in cameris. Quem vnquam vel clam vel palam aut ab illo ordine dissuadere, aut ad nostrum vt veniret persuadere tentaui? An non potius multos cupientes venire repressi, venientes & pulsantes repuli? An non fratrem Nicolaum, ad sanctum Nicolaum, & vobis duos de vestris vobis teste remisi? Sed & duobus quibusdam eiusdem or- B dinis abbatibus, quorum ne nomina prodam, ipse eos optime nostis, & nihilo minus quàm amica mihi familiaritate iungantur, scitis : nunquid non tamen ad alium ordinem (quod & vos no latuit) migrare desiderantibus,iamiámque deliberantibus, nostrum eis dissuasorium consilium obuiauit, ac ne suas desererent cathredras effecit ? Cur igitur ordinem damnare putor, vel dicor, cui amicos meos deseruire suadeo, cui suos ad nos venientes monachos reddo, de quo & mihi orationes tam sollicitè requiro, tam deuotè suscipio ? An fortè quia iuxta C alium ordinem conuersari videor, propterea suspectus hinc habeor ? Sed eadem ratione & vos nostro derogatis quicunque aliter viuitis.Ergo & continentes & coniuges inuicem se damnare putentur, quòd suis quique legibus in ecclesia conuersantur. Monachi quoque ac regulares clerici sibi inuicem derogare dicantur, quia propriis abinuicem obseruantiis separantur. Sed & Noë, & Danielem,& Iob in vno se regno pati non posse suspicemur, ad quod vtique non eos vno tramite iustitiæ cognouimus peruenisse. Mariam deniq; & Martham necesse D sit aut vtráque aut alteram saluatori displicere, cui nimirum tam dissimili studio deuotionis contendũt ambæ placere. Et hac ratione in tota ecclesia, (quæ vtique tam pluribus támque variatur dissimilibus ordinibus, vtpote regina quæ in psalmo legitur circumamicta varietatibus) nulla pax, nulla prorsus *Psal.44.a* concordia esse putabitur. Quæ enim secura quies, quis tutus in ea status inuenietur, si vnus quilibet homo vnum quemlibet ordinem eligẽs, alios aliter viuentes aut ipse aspernetur,aut se ab ipsis sperni suE spicetur, præsertim cum tenere impossibile sit vel vnum hominem omnes ordines, vel vnum ordinem omnes homines? Non sum tam hebes, vt non agnoscam tunicam Ioseph, non illius qui liberauit Ægyptum, sed qui saluauit mundum, & hoc non à fame corporis,sed à morte simul animæ & corporis. Notissima quippe est quia polymita, id est pulcherrima varietate distincta, sed & sanguine apparet intincta: non quidem hœdi qui peccatum significat,sed agni qui designat innocentiam,hoc est suo ipsius, non alieno. Ipse est profecto agnus mansuetissimus, qui F coram non quidem tondente, sed occidente se obmutuit:qui peccatum nõ fecit, sed abstulit peccata *Gen.37.d* mundi.Miserunt autem qui dicerent ad Iacob: Hãc inuenimus : vide vtrum tunica filij tui sit, an non. Vide & tu domine vtrum hæc sit tunica dilecti filij tui. Recognosce omnipotens pater, eam quam fecisti Christo filio tuo polymitam , dando quidem quosdam apostolos , quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas , alios pastores & doctores, & cætera quæ in eius ornatu mirifico decenter apposuisti , ad consummationem vtiq; sanctorum occurentium in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Dignare etiam Deus precioSis- *Ephes.4.c* simi purpuram sanguinis quo aspersa est recognoscere,& in purpura præclarum insigne ac gloriosissimum indicium obedientiæ. Quare ergo , inquit,ru- *Esai.63.a* brum est vestimentum tuum? Torcular, ait, calcaui solus,& de gentibus non est vir mecũ. Itaque quandoquidem factus est obediens patri vsque ad torcular crucis,quod vtique solus calcauit, solum quippe brachium suum auxiliatum est ei, iuxta illud in alio loco:Singulariter sum ego donec transeam:Iam er- *Psal.140.c* go exalta eum Deus, & da ei nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium,terrestrium,& infernorum. Ascendat *Philip.2.b* in altum,captiuam ducat captiuitatẽ,& donet dona *Ephes.4.b* hominibus.Quæ dona? Relinquat videlicet sponsæ suæ ecclesiæ pignus hæreditatis, ipsam tunicã suam, tunicam scilicet polymitam,eandémque inconsutilem & desuper contextam per totum. Sed polymitam ob multorum ordinum qui in ea sunt multimodam distinctionem : inconsutilem vero propter indissolubilis charitatis indiuiduam vnitatem. Quis me,inquit, separabit à charitate Christi ? Audi quo *Rom.8.g* modo polymitam. Diuisiones, ait, gratiarum sunt, *1.Cor.12.a* idem autem spiritus : & diuisiones operationũ sunt, idem vero dominus. Deinde diuersis enumeratis charismatibus , tanquam variis tunicæ coloribus, quibus constet eam esse polymitã : vt ostẽdat etiam inconsutilem, & desuper cõtextam per totũ, adiungit:Hæc autem operatur vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. Charitas quippe diffu- *Ibidem.* sa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui *Rom.5.a* datus est nobis. Non ergo diuidatur, sed totam & integram hæreditario iure sortiatur ecclesia, quia & de illa scriptum est : Astitit regina à dextris tuis in *Psal.44.c* vestitu deaurato , circundata varietate. Itaque diuersi diuersa accipiẽtes dona,alius quidem sic, alius vero sic: siue Cluniacenses, siue Cistercienses, siue clerici regulares, siue etiam laici fideles : omnis denique ordo,omnis lingua,omnis sexus,omnis ætas, omnis conditio, in omni loco, per omne tempus,à primo homine vsque ad nouissimũ. Nam & propter hoc talaris dicta est,quòd ad finem vsque pertingat, *Psal.18.b* dicente propheta: Non est qui se abscondat à calore eius : nimirum congruens ei cui & facta est, qui perhibente videlicet alia scriptura,& ipse attingit à fine *Sapien.8.a* vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. Omnes ergo cõcurramus pariter in vnam tunicam, & ex omnibus constet vna: ex omnibus inquam *Cant.6.a* vna. Nam etsi ex pluribus & diuersis, vna est tamen columba mea, formosa mea, perfecta mea. Alioquin nec ego solus, nec tu sine me,nec ille sine vtroque, sed simul omnes sumus illa vna , si tamen soliciti sumus seruare vnitatem spiritus in vinculo pa- *Ephes.3.d* cis. Non inquam tantum ordo noster, aut solus vester ad illam pertinet vnam , sed noster simul & vester : nisi forte(quod absit) inuicem inuidentes , inuicem prouocantes, inuicem mordeamus , & ab inuicem consumamur,& sic non possit nos apostolus *2.Cor.11.a* vni illi viro cui despondit, virginem castã exhibere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cant.2.d Christo. Veruntamen illa vna dicit in canticis : Ordinauit in me charitatem, vt etsi vna in charitate, diuisa tamen sit ordinatione. Quid ergo? Cisterciésis sum: damno igitur Cluniacenses? Absit: sed diligo, sed prædico, sed magnifico. Cur ergo inquis, ordinem illum non tenes, si sic laudas? Audi propter hoc quod apostolus ait: Vnusquisque in ea vocatione in qua vocatus est, permaneat. Quod si quæris cur *1.Cor.7.d* & à principio non elegerim, si talem sciebam: Respondeo. Propter id quod rursus ait apostolus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Non *1.Cor.10.c* quòd scilicet ordo sanctus & iustus non sit, *Rom.7.c* ego carnalis eram venundatus sub peccato, & talem animæ meæ languorem sentiebam, cui fortior esset potio necessaria. Et diuersis morbis diuersa conueniunt medicamenta, & fortioribus fortiora. Fac duos homines febribus anxiari, quartanis vnum, alterum tertianis. Commendet autem qui quartanis laborat, tertiano aquam, pyra, & frigida quæque sumenda, cũ tamen ab his ipse abstineat, vinùmque & cætera calida vtpote sibi congruẽtia sumat. Quis rogo, hinc eum recte reprehendat? Si diceret ille, I Cur tu aquam non bibis, quam ita laudas? an non recte respondere t, Et tibi eam fideliter tribuo, & mihi salubriter subtraho? Denique requiratur etiam à me, cur cum omnes ordines laudem, omnes non teneo. Laudo enim omnes & diligo, vbicunque piè & iustè viuitur in ecclesia. Vnum opere teneo, cæteros charitate. Faciet autem charitas (fidẽter loquor) vt ne illorum quidem fructu frauder, quorum instituta non sequor. Plus aliquid dicam. Tu tibi cautè age. Potest nanque fieri, quia frustra tu laboraueris: vt autem ego frustra diligam bonum quod operaris, fieri omnino nõ potest. O quanta fiducia charitatis. Alius operatur non amans, & alius amat nihil operans. Ille quidem suum opus perdit: illius vero charitas nunquam excidit. Et quid mirum si in hoc exilio peregrinante adhuc ecclesia, quædam huiuscemodi sit pluralis (vt ita dixerim) vnitas, vnaque pluralitas cum in illa quoque patria quãdo iam ipsa regnabit nihilo minus forte talis aliqua dispar quodammodo æqualitas futura sit? Inde etenim scriptũ *Ioan.14.a* est: In domo patris mei mansiones multæ sunt, Sicut itaque illic multæ mansiones in vna domo, ita hic multi ordines sunt in ecclesia vna: & quomodo hic diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus: ita *1.Cor.12.* ibi distinctiones quidem gloriarum, sed vna domus. Porrò vnitas tam hic quã ibi vna cõsistit in vna charitate: diuersitas autem hic quidem in ordinum vel operationum multifaria diuisione, illic vero in quadam meritorum notissima sed & ordinatissima distinctione. Intelligens denique Ecclesia hanc suam M quodammodo discordem concordiam, concordémve discordiam: Deduxit me, inquit, super semi- *Psal.22.a* tas iustitiæ propter nomen suum. Ponens quippe semitas pluraliter, & iustitiæ singulariter, nec diuersitatem prætermisit operationum, nec vnitatem operantium. Præuidens quoque & illam in cœlestibus discretam vnitatem futuram, deuotissimè læta decantat: Plateæ tuæ Hierusalem sternentur auro *Tob.13.c* mundo, & per omnes vicos tuos alleluia cantabitur. Audiens enim plateas & vicos coronas & glorias diuersas intellige. In auro, quo vno metallo illa ci- G uitas ornata describitur, & vno alleluia quod cantandum perhibetur, dissimilium specierum similem pulchritudinem, & multarum mentium vnam deuotionem attende. Non igitur vna tantùm semita inceditur, quia nec vna est mansio quò tenditur. Viderit autem quisque quacunque incedat, ne pro diuersitate seminatum ab vna iustitia recedat, quoniam ad quamlibet mansionem sua quisque semita peruenerit, ab vna domo patris exors non erit. Veruntamen vt stella ab stella differt in claritate: sic erit, ait, & resurrectio mortuorum. Nam etsi *1.Cor.15.c* fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum: alij tamẽ aliis amplius, pro diuersitate meritorum. Quæ sanè merita sciendum nõ sic in hoc seculo vt in illo facilè ab homine posse discerni: quippe cum hic tantùm opera videantur, illic etiam corda nihil impe- *1.Cor.4.a* diat intueri. Siquidem radiante vbique sole iustitiæ, tunc manifesta erunt obscondita cordium. Et sicut non est nunc qui se absondat à calore eius, ita tunc nõ erit qui se occultet à splendore ipsius. Et de ope- *Psal.18.b* ribus quidem sæpe incerta, & ob hoc periculosa sententia fertur, cùm multotiens minus iustitiæ habeãt qui magis operantur.

VNde nunc mihi conueniendi sunt quidam de ordine nostro, qui contra illam sententiã, No- *1.Cor.4.a* lite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscõdita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: aliis ordinibus derogare dicuntur, & suam iustitiam solam volentes *Rom.10.a* constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti: quos profectò (si qui tamen huiuscemodi sunt) nec nostri, K nec cuiuspiam esse ordinis verius dixerim. Quippe qui etsi ordinatè viuentes, superbè tamen loquentes, ciues se faciunt Babylonis, id est confusionis, imò filios tenebrarum, ipsiúsque gehennæ, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vobis *Ioan.10.a* ergo, inquam, fratres, qui etiam post auditam illam Domini de Pharisæo & Publicano parabolam, de vestro instituto præsumentes, cæteros aspernamini, dicitis (vt dicitur) solos vos hominum esse iustos, aut omnibus sanctiores: solos vos monachorum regulariter viuere, cæteros verò regulæ potius exisse- L re transgressores. Primò quid ad vos de alienis seruis? Suo domino stant, aut cadunt. Quis vos constituit iudices super eos? Deinde si ita vt dicitur, de ordine vestro præsumitis: qualis ordo est, vt antequàm de suo quisquam trabem eiiciat, in fratrum oculis tam curiosè festucas perquirat? Qui in regula glo- *Matth.7.c* riamini, cur contra regulam detrahitis? Cur contra *Rom.14.a* euangelium, ante tempus, & contra Apostolum, alienos seruos iudicatis? An regula non concordat Euangelio vel Apostolo? Alioquin regula iam non est regula, quia non recta. Audite, & discite ordinẽ, qui contra ordinem aliis ordinibus derogatis. Hy- *Matt.7.a* pocrita, inquit, eiice primùm trabem de oculo tuo, & sic videbis eiicere festucam de oculo fratris tui. Quæris quam trabem? Annon grandis & grossa tra- *Luc.18.b* bes est superbia, qua te putas esse aliquid, cùm nihil sis? Insanissime tibi tanquam sanus exultas, & aliis vanissimè trabem portans de festucis insultas? Gratias, inquis, ago tibi Deus, quia non sum sicut cæteri hominũ, iniusti, raptores, adulteri. Sequere ergo, & dic, detractores. Neq; enim minima est hæc festuca inter

inter cæteras. Quare cùm tã diligenter alias enume- A
res, istã taces? Si pro nulla vel minima habes, audi A-
1.Cor.6.d postolum. Neque maledici, ait, regnum Dei possi-
Psal.49. debunt. Audi & Deum in Psalmo comminantem. Arguam te, inquit, & statuam contra faciem tuam. Quod quia detractori loquatur, certum est ex præcedentibus. Et quidem iustè ad se retorquendus, & se compellendus est intueri, qui auertens faciem suã à se, aliena potius mala quàm sua solet curiosius perscrutari. At, inquiũt, quomodo regulam tenent, qui pelliceis induuntur, fani carnibus seu carnium pinguedine vescuntur, tria vel quatuor pulmentaria v- B
na die (quod regula prohibet) admittunt: opus manuum quod iubet, non faciunt: multa denique pro libitu suo vel mutant, vel augent, vel minuunt? Rectè. Non possunt hæc negari. Sed attendite in regulam Dei, cui vtique nõ dissonat institutio sancti Bene-
Luc.17.c dicti. Regnum Dei, inquit, intra vos est: hoc est, non exterius in vestimentis aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus: Regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia &
Rom.14.c pax, & gaudium in Spiritu sancto. Et rursus: Regnũ
1.Cor.4.d Dei non est in sermone, sed in virtute. De corpora- C
libus itaque obseruãtiis, fratribus calumniam struis, & quæ maiora sunt regulæ, spiritualia scilicet instituta relinquĩtis, camelúmque glutientes, culicem liquatis. Magna abusio. Maxima cura est, vt corpus regulariter induatur, & cõtra regulam suis vestibus anima nuda deseritur. Cum tanto studio tunica & cuculla corpori procurentur, quatenus cui deerunt, monachus non putetur: cur similiter spiritui pietas & humilitas, quæ profectò spiritualia indumenta sunt, non prouidẽtur? Tunicati & elati abhorremus D
pelliceas, tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbia: præsertim cùm
Gene.3.d & Deus tunicas pelliceas primis hominibus fecerit,
Matth.3.a & Ioannes in eremo zona pellicea lumbos accinxerit, & ipse tunicarum institutor in solitudine non tunicis, sed pellibus sese induerit. Repleti deinde ventrem faba, mentem superbia, cibis damnamus saginatos, quasi nõ melius sit, exiguo sagimine ad vsum
Hebr.12.d vesci, quàm ventoso legumine vsque ad ructum ex-
Gen.3.b aturari, & præcipuè cùm Esau non de carne, sed de
1.Reg.14.d lente sit reprehensus: & de ligno Adam, non de car- E
ne damnatus: & Ionathas ex gustu mellis non car-
3.Reg.17.a nis morti adiiudicatus: econtra verò Helias innoxiè
Gen.18.a carnem comederit. Abraham gratissimè carnibus
Exod.29.a angelos pauerit, & de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Sed & satius est modico vino vti propter infirmitatem, quàm multa aqua ingurgitari per
1.Tim.5.d auiditatem: quia & Paulus Timotheo modico vten
Matth.11.c dum vino consuluit, & Dominus ipse bibit, ita vt vi-
Ioan.2.a ni potator appellatus sit, Apostolisque bibendũ de-
Matth.26.c dit, insuper & ex eo sacramenta sui sanguinis condidit: cùm econtrario aquam ad nuptias bibi non pas-
Ioan.2.a sus sit, & ad aquas contradictionis populi murmur
Num.20. terribiliter castigauerit. Dauid quoq; aquam quam F
2.Reg.23.c desiderauerat, potare timuerit: viríque illi Gedeo-
Iudic.7.b nis, qui præ auiditate toto corpore prostrato de flu-
Ibidem. mine biberunt, digni ad prælium ire non fuerint. Iam verò de labore manuum quid gloriamini, cùm & Martha laborans increpata, & Maria quiescens
Luc.10.c laudata sit, & Paulus apertè dicat: Labor corporis
1.Ti.4.c ad modicum valet, pietas autem ad omnia? Optimus labor de quo Propheta dicebat: Laboraui in gemi- *Psal.6.a*
tu meo. Et de quo alibi: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum. At ne corporale intelli- *Psal.76.a*
gas exercitium. Et defecit, inquit, spiritus meus. Vbi *Ibidem.*
autem non corpus, sed spiritus fatigatur, spiritualis proculdubio labor intelligitur. Quid ergo, inquis? Siccine illa spiritualia persuades, vt etiam hæc quæ ex regula habemus corporalia damnes? Nequaquã, sed illa oportet agere, & ista non omittere. Alioquin cùm aut ista omitti necesse est, aut illa: ista potius omittenda sunt, quàm illa. Quanto enim spiritus corpore melior est, tanto spiritualis quàm corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cùm de horum observatione elatus, aliis eadem non obseruãtibus derogas: nónne te magis transgressorem regulæ indicas, cuius licet minima quædam tenens, meliora de-
uitas? De quibus Paulus: Æmulamini, ait, charisma- *1.Cor.12.d*
ta meliora. Detrahendo quippe fratribus, in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem: in quo alios deprimis, charitatem, quæ sunt proculdubio charismata meliora. Tu si tuum corpus multis & nimiis laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas membra tua quæ sunt super terram, bene facis. Sed quid si ille quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat de hac quæ ad modicum est vtilis, corporali videlicet exercitatione: amplius autem quàm tu de illa quę ad omnia valet, id est, pietate? Quis, quæso, vestrũm regulam melius tenet? An non melius qui melior? Quis verò melior, humilior, an fatigatior? An non is qui à Domino didicit mitis esse & humilis corde, qui & cum Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur *Matth.11.d*
ab eo? Quòd si regulam ab omnibus qui eam profes- *Luc.10.g*
si sunt, sic ad literam tenendam censes, vt nullam omnino dispensationem admitti patiaris, audacter dico, nec tu eam, nec ille tenetis. Nam etsi ille quantũ quidem pertinet ad obseruationes corporeas, in pluribus offendit, impossibile est tamen te quoque vel in vno non transgredi. Scis autem quia qui in vno offendit, omnium est reus. Sinverò concedas aliqua posse mutari dispensatoriè, proculdubio & tu illam tenes, & ille, quanquam dissimiliter. Nam tu quidẽ districtius, at ille fortasse discretius. Neque hoc dico, quia hæc exteriora negligenda sint: aut qui se in illis non exercuerit, mox ideò spiritualis efficiatur, cùm potius spiritualia (quanquam meliora) nisi per *1.Cor.15.c*
ista aut vix aut nullatenus vel acquirantur, vel obtineantur, sicut scriptum est: Non prius quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Sicut nec Iacob nisi prius cognita Lia desideratos Rachelis amplexus meruit obtinere. Vnde rursus in Psalmo: Sumite psalmum, & date tympanum. Quod est *Psal.80.a*
dicere: Sumite spiritualia, sed prius date coporalia. Optimus autem ille, qui discretè & congruè hæc & illa operatur.

IAm verò epistola, vt epistola remaneat, finienda erat, quandoquidem & nostros (de quibus pater conquestus istis quòd ordini vestro detraherent) satis quantum potui stylo corripui, & me quoque ab huiusmodi falsa suspicione purgaui, vt debui. Sed quoniam dum nostris minimè parco, nonnullis de vestris nimium, in quibus non decet, videor adsen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tire: pauca quæ & vobis displicere cognoui, & omnibus bonis vitanda esse non dubito, necessarium reor subiungere, quæ quidem etsi fieri videntur in ordine, absit tamen vt sint de ordine. Nullus quippe ordo quippiam recipit inordinatum: quod verò inordinatum est, ordo nō est. Vnde non aduersum ordinem, sed pro ordine disputare putandus ero, nō ordinem in hominibus, sed hominum vitia reprehendo. Et quidem diligentibus ordinem, in hac re molestum me fore nō timeo, quinimò gratum proculdubio accepturi sunt si persequimur quod & ipsi oderunt. Si quibus verò displicuerit, ipsi se manifestant quia ordinem non diligunt, cuius vtique corruptionem, id est, vitia damnari nolunt. Ipsis itaque illud Gregorianum respondeo: Melius est vt scandalum oriatur, quàm veritas relinquatur.

Dicitur & veraciter creditur sanctos patres illā vitam instituisse, & vt in ea plures saluarentur, vsque ad infirmos regulæ temperasse rigorem, non regulam destruxisse. Absit autem vt credam tantas eos, quantas video in plerisque monasteriis, vanitates ac superfluitates præcepisse vel cōcessisse. Miror etenim vnde inter monachos tanta intemperantia in comessationibus & potationibus, in vestimentis & lectisterniis, & equitaturis, & construendis ædificiis inolescere potuit: quatenus vbi hæc studiosius, voluptuosius atque effusius fiūt, ibi ordo melius teneri dicatur, ibi maior putetur religio. Ecce enim parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. Econtrà remissio discretio dicitur, effusio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachinnatio iucunditas, mollities vestimentorū & equorum fastus, honestas: lectorum superfluus cultus, munditia. Cúmque hæc alterutrum impendimus, charitas appellatur. Ista charitas destruit charitatem, hæc discretio discretionem confundit. Talis misericordia crudelitate plena est, qua videlicet ita corpori seruitur, vt anima iuguletur. Quæ enim charitas est, carnem diligere, & spiritum negligere? Quæve discretio totum dare corpori, & animæ nihil? Qualis verò misericordia, ancillam reficere, & dominam interficere? Nemo pro huiusmodi misericordia speret se consequi misericordiam quæ misericordibus promittitur in euāgelio, veritatis ore dicentis: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Sed certissimè potius pœnam expectet quam tali (vt ita dicam) impio misericordi sanctus Iob magis prophetizando quàm affectando imprecatur: Non sit, inquiens, in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Dignæ planè retributionis causam mox subinfert satis idoneā, dicens: Pauit enim sterilem, & quæ non parit, & viduæ non benefecit.

Inordinata profectò atque irrationalis misericordia est, sterilis & infructuosæ carnis (quæ iuxta Domini verbum non prodest quicquam, & secundum Apostolum regnum Dei non possidebit) adimplendis inuigilare desideriis, & de animæ cura sapientis saluberrimum non curare consilium, admonentis atque dicentis: Miserere animæ tuæ placens Deo. Bona misericordia misereri animæ tuæ, nec potest non mereri misericordiam qua fit vt placeas Deo. Aliàs autem non est misericordia (sicut iam dixi) sed crudelitas: non est charitas, sed iniquitas: nō discretio, sed confusio, sterilem quæ non parit pascere, id est, inutilis carnis concupiscentiis inseruire, & viduę nil boni facere, animæ videlicet excolendis virtutibus nullam operam dare. Quæ vtique licet sponso interim sit viduata cœlesti, sensus tamen de Spiritu sancto concipere & parere non desinit immortales: qui videlicet incorruptibilis cœlestisque hæreditatis valeant esse capaces, sed si pium habeant studiosumque cultorem. Sub hac tamen abusione iam ferè vbique sic pro ordine tenentur, ferè iam ita ab omnibus sine querela atque irreprehensibiliter obseruantur, quanquam dissimiliter. Nonnulli quippe his omnibus tanquam non vtentes vtuntur, & ideò aut cum nulla offensa, aut cum minima. Aliquanti quippe hæc agunt ex simplicitate, aliquanti ex charitate, aliquāti ex necessitate. Quidam namque simpliciter ista tenent, quoniam sic eis præcipitur, parati aliter agere, si aliter præciperetur. Quidam autem ne discorditer viuant ab eis cum quibus habitant: sectantes in his non suam libidinem, sed aliorum pacem. Alij verò quia resistere non valent multitudini contradicentium, qui hæc vtique tanquam pro ordine libera voce defendunt, & quotiens isti aliqua (prout ratio dictat) restringere vel mutare incipiūt, illi mox tota eis auctoritate resistunt. Quis in principio cùm ordo cœpit monasticus, ad tantam crederet monachos inertiam deuenire? O quantum distamus ab his, qui in diebus Antonij extitêre monachi? Siquidem illi cùm se inuicem per tempus ex charitate reuiserent, tanta ab inuicem auiditate panem animarum percipiebant, vt corporis cibum penitus obliti, diem plerumque totum ieiunis ventribus, sed non mentibus transigerent. Et hic erat rectus ordo, quando digniori parti prius inseruiebatur. Hæc summa discretio, cū amplius sumebat quæ maior erat. Hæc denique vera charitas, vbi animæ, quarum charitate Christus mortuus est, tanta solicitudine refocillabantur. Nobis autem conuenientibus in vnum (vt verbis Apostoli vtar) iam non est dominicam cœnam manducare. Panem quippe cœlestem nemo est qui requirat, nemo qui tribuat. Nihil de scripturis, nihil de salute agitur animarum, sed nugæ & risus & verba proferuntur in ventum. Interprandendum quantum fauces dapibus, tantùm aures pascuntur rumoribus, quibus totus intētus, modum nescias in edendo. Interim autem fercula ferculis apponuntur, & pro solis carnibus à quibus abstinetur, grandia pisciū corpora duplicantur. Cúmque prioribus fueris satiatus, si secundos attigeris, videberis tibi necdum gustasse pisces. Tanta quippe accuratione & arte coquorum cuncta apparantur, quatenus quatuor aut quinque ferculis deuoratis, prima nō impediant nouissima, nec satietas minuat appetitum. Palatum quippe dum nouellis seducitur condimētis, paulatim dissuescere cognita, & ad succos extraneos veluti adhuc iciunium, auidè renouatur in desideria. Venter quidem dum nescit onerari, sed varietas tollit fastidium. Quia enim puras (vt eas natura creauit) epulas fastidimus, dum aliæ aliis multifariè permiscentur, & spretis naturalibus quos Deus indidit rebus, quibusdā adulterinis gula prouocatur saporibus: transitur nimirum meta necessitatis,

Iob.24.d

Ibidem.

Ioan.6.g

1.Cor.13.f

Eccles.30.d

1.Cor.11.d

tatis, sed necdum delectatio superatur. Quis enim dicere sufficit, quot modis (vt cætera taceam) sola oua versantur & vexantur: quanto studio euertuntur, subuertuntur, liquantur, durantur, diminuūtur, & nunc quidem frixa, nunc assa, nunc farsa, nunc mixtim, nunc sigillatim apponuntur? Vt quid autem hæc omnia, nisi vt soli fastidio consulatur? Ipsa deinde qualitas rerum talis deforis apparere curatur, vt non minus aspectus quàm gustus delectetur: & cùm iam stomachus crebris ructibus repletum se indicet, necdum tamen curiositas satiatur. Sed dum oculi coloribus, palatum saporibus illiciuntur, infœlix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent, dum omnia susceipere cogitur, oppressus magis obruitur quàm reficitur. Iam verò de aquæ potu quid dicam, quando ne vllo quidem pacto vinum aquarum admittitur? Omnes nimirum ex quo monachi sumus, infirmos stomachos habemus, & tam necessarium Apostoli de vtendo vino cōsilium meritò non negligimus: modico tamen, quod ille præmisit, nescio cur prætermisso. Et vtinam vel solo, cùm etiam purum est, contenti essemus. Pudet dicere, sed magis pudeat actitari: & si pudet audiri, non pudeat emendari. Videas vno prandio ter vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diuersis vinis magis odoratis, quàm potatis, nec tam haustis, quàm attactis, sagaci probatione & celeri cognitione vnum tandem è pluribus, quod fortius sit, eligatur. Quale est autem illud quod nonnulla monasteria ex more obseruare dicuntur, in magnis videlicet festis vina delibuta melle, pigmentorum respersa pulueribus in conuentu bibere? Nunquid & hoc fieri dicemus propter infirmitatem stomachi? Ego verò ad nihil aliud valere video, nisi vt vel amplius bibatur vel delectabilius. Sed cùm venæ fuerint vino ingurgitatæ, toto in capite palpitantes, sic surgenti à mensa quid aliud libet nisi dormire? Si autem ad vigilias surgere indigestum cogis, non cantum, sed planctum potius extorquebis.

1.Tim.5

Cùm verò ad lectum deuenero, requisitus incōmodum plango, non crapulæ peccatum, sed quòd manducare non queo. Ridiculum verò (si tamen verum est) quod relatum est mihi à pluribus qui hæc se pro certo scire dicebant, reticendum esse non arbitror. Aiunt enim incolumes ac validos iuuenes cōuentum solere deserere: in domo se infirmorum, qui non sunt infirmi, collocare: carnium esu (qui vix ægrotis duntaxat, & omnino debilibus, ex regulæ dispensatione pro virium reparatione conceditur) non quidem corporis infirmantis ruinas reficere pro incommodo, sed carnis luxuriantis curam perficere in desiderio. Rogo quæ est hæc securitas inter frendentium vndique hostium fulgurātes hastas, & circumuolantia spicula, tanquam finito iam bello, & triūphato aduersario proiicere arma, & aut prādiis incubare longioribus, aut nudum molli volutari in lectulo: Quid hoc ignauiæ est, ô boni milites? Sociis in sanguine & cæde versantibus, vos aut cibos diligitis delicatos, aut somnos capitis matutinos? Aliis, inquam, nocte & die cura peruigili festinantibus redimere tempus, quoniam dies mali sunt: vos econtrario & longas noctes dormitando consumitis, & dies fabulando ducitis ociosos? An dicitis pax, & non est pax? Cur non verecundamini ad exprobrationem apostolicæ indignationis? Nondum enim, ait, restitistis vsque ad sanguinem. Imò iam ad eiusdem terribilis valdè cōminationis tonitruū cur nō expergiscimini? Cùm dixerint, inquit, pax & securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & non effugient. Delicata nimis medicina est prius alligari, quàm vulnerari: membrum non percussum plangere, & necdum suscepto ictu admouere manum, fouere vnguento vbi non dolet, emplastrum adhibere vbi cæsura non est. Ad discernēdum deinde inter sanos & malè habentes, baculos in manibus portare iubentur ægrotantes, planè necessarios, vt quàm pallor in vultu, maciésque non indicat, baculus sustentans mentiatur inualetudinem. Ridendas an lugendas dixerim huiusmodi ineptias? Sic Macarius vixit? Sic Basilius docuit? Sic Antonius instituit? Sic patres in Ægypto conuersati sunt? Sic denique sancti Odo, Maiolus, Odilo, Hugo, quos se sui vtique ordinis principes & præceptores habere gloriantur, aut tenuerunt, aut teneri censuerunt? Sed hi omnes si sancti, imò quia sancti fuerunt, à sancto Apostolo non dissenserunt, qui nimirum ita loquitur: Habentes victum & vestitum, his contenti sumus. Nobis autem est pro victu satietas, nec vestitum appetimus, sed ornatum. Quæritur ad induēdum non quod vtilius, sed quod subtilius inuenitur, non quod repellat frigus, sed quod superbire compellat: nō denique (iuxta regulam) quod vilius comparari potest, sed quod venustius imò vanius ostentari. Heu me miserum qualecunque monachum. Cur adhuc viuo videre ad id deuenisse ordinē nostrū, ordinē scilicet qui primus fuit in ecclesia, imò à quo cœpit ecclesia, quo nullus in terra similior angelicis ordinibus, nullus vicinior ei qui in cœlis est Hierusalem mater nostra, siue ob decorem castitatis, siue propter charitatis ardorem, cuius Apostoli institutores, cuius hi quos Paulus tam sæpe sanctos appellat, inchoatores extiterunt? Et quidem inter illos cùm nihil quod suum esset quispiam retinuisset, diuidebatur (vt scriptum est) singulis prout cuique opus erat, nō igitur quod quisque pueriliter gestire poterat. Sanè vbi tātum quod opus erat accipiebatur: ibi nihil proculdubio ociosum admittebatur, quanto magis nihil curiosum? quanto magis nihil superbum? Quod, inquit, opus erat. Hoc est quantum ad indumenta, quod & nuditatem tegeret, & frigus repelleret. Putásne ibi cuiquam galabrunum aut isembrunum quærebatur ad induendum? cuiquam ducentorum solidorum mula parabatur ad equitandum? Putásne, inquam, cuiuspiam ibi lectuli opertorium cattinum, aut disco lor barricanus operiebat, vbi singulis diuidebatur tantum prout cuique opus erat? Non illic arbitror valdè curatum fuisse de precio, de colore, de cultu vestimentorum, vbi tam indefessum inerat studium in concordia morum, animorum cohærentia, profectúque virtutum. Multitudinis, inquit, credentium erat cor vnum, & anima vna. Vbi nunc illud vnanimitatis exercitium? Fusi sumus exterius, & de regno Dei (quod intra nos est) relictis veris ac perennibus bonis, foris quærimus vanam consolationem, de vanitatibus & insaniis falsis: ac iam religionis antiquæ

Hebr.12.b

1.Thes.5.a

Act.4.g

Ibidem.

Luc.17.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

non solùm virtutem amisimus, sed nec speciem reti- G nemus. Ecce enim habitus noster (quod & dolẽs dico) qui humilitatis esse solebat insigne, à monachis temporis nostri in signum gestatur superbiæ. Vix iã in nostris prouinciis inuenimus quo vestiri dignemur. Miles & monachus ex eodem panno partiuntur sibi cucullam & chlamydem. Quiuis de seculo quantũlibet honoratus, etiã si rex, etiam si imperator ille fuerit, non tamen nostra horrebit indumenta, si suo sibi modo præparata fuerint & aptata. Cæterùm in habitu, in quis, non est religio, sed in corde. Bene. At tu quando cucullam empturus, lustras vr- H bes, fora circuis, percurris nundinas, domos scrutaris negotiatorum, cunctam euertis singulorum suppellectilem, ingentes explicas cumulos pannorum, attrectas digitis, admoues oculis, solis opponis radio: quicquid grossum, quicquid pallidum occurrerit, respuis. Si quid autem sui puritate ac nitore placuerit, illud mox quantolibet precio satagis tibi retinere. Rogo te, ex corde facis hæc, an simpliciter? Cùm denique contra regulam, non quod vilius occurrerit, sed studiosissimè quæris quod quia rarius inuenitur, pretiosius emitur: ignorans facis hæc, an I ex industria? Ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiosum, Vanum cor, vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est. Mollia indumẽta, animi mollitiem indicant. Non tanto curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Miror autem cùm regula dicat, ad Ezech. 5.c magistrum respicere quicquid à discipulis delinquitur, & Dominus per Prophetam sanguinem in peccato morientium, de manu pastorum requirendum esse minetur, quomodo abbates nostri patiũtur fieri K talia, nisi fortè (si audeam dicere) nemo fidentes reprehendit, in quo se esse irreprehensibilem non cõfidit. Siquidem humanitatis est omnium, in quo sibi quisque indulget, aliis non vehementer irasci. Dicã, dicam, præsumptuosus dicar, sed verũ dicam. Quomodo lux mundi obtenebrata est? Quomodo sal terræ infatuatum est? Quorum nobis vita, via vitæ debuit esse, dum exemplum in suis actibus ostendũt superbiæ, cæci facti sunt duces cæcorum. Quod enim (vt cætera taceam) specimen humilitatis est, cũ tanta pompa & & equitatu incedere, tantis hominũ erinitorum stipari obsequiis, quatenus duobus episcopis vnius abbatis multitudo sufficiat? Mentior si non vidi abbatem sexaginta equos & eo amplius in suo ducere comitatu. Dicas si videas eos transeuntes, non patres esse monasteriorum, sed dominos castellorum: non rectores animarũ, sed principes prouinciarum. Tum deinde gestari iubentur mappulæ, scyphi, bacini, candelabra, & manticæ suffarcinatæ, non stramentis, sed ornamentis lectulorum. Vix denique quatuor leucis à sua quispiam domo recedit, M nisi cum tota supellectili sua, tanquam sit iturus ad exercitum, vel transiturus per desertum, vbi non valeant inueniri necessaria. An non posset eodem vasculo & aqua manibus vergi, & vinum bibi? An non posset ardens lucere lucerna, nisi in tuo quod portas candelabro, & hoc aureo, vel argenteo? An non posset dormiri, nisi super varium stratum, aut sub peregrino coopertorio? An non vnus aliquis minister posset & iumentum ligare, & ad mensam seruire, & lectulum præparare? Nunc ergo tantæ multitudini garsionum ac iumentorum, cur (vel ad solatium mali) nobiscum non ferimus necessaria, quatenus hospites non grauemus? Sed hęc parua sunt: veniam ad maiora, sed ideò visa maiora, quia vsitatiora. Omitto oratoriorum immensas altitudines, immoderatas longitudines, superuacuas latitudines, sumptuosas depolitiones, curiosas depictiones: quæ dum orantium in se retorquent aspectum, impediunt & affectum, & mihi quodammodo repræsentant antiquum ritum Iudæorum. Sed esto, fiant hæc ad honorem Dei: illud autem interrogo monachus monachos, quod in gentilibus gentilis arguebat.

Dicite (ait ille) *Pontifices, in sancto quid facit aurum?* Persius sat. 2.

Ego autem dico, Dicite pauperes. Non enim attendo versum, sed sensum. Dicite, inquam, pauperes, si tamen pauperes, in sancto quid facit aurum? Et quidem alia causa est episcoporum, alia monachorum. Scimus namque quòd illi sapientibus & insipientibus debitores cùm sint, carnalis populi deuotionẽ, quia spiritualibus non possunt, corporalibus excitãt ornamentis. Nos verò qui iam de populo exiuimus, qui mundi quæque preciosa ac speciosa pro Christo reliquimus, qui omnia pulchrè lucentia, canore mulcentia, suaue olentia, dulce sapientia, tactu placentia, cuncta denique oblectamenta corporea arbitrati sumus vt stercora, vt Christũ lucrifaciamus: quorum quæso in his deuotionem excitare intendimus? Quem, inquam, ex his fructum requirimus? stultorũ admirationem, an simplicium oblectationem? An quoniam commixti sumus inter gentes, fortè didicimus opera eorum, & seruimus adhuc sculptilibus Psal. 105.f eorum? Et, vt apertè loquar, an hoc totum facit auaritia, quæ est idolorum seruitus, & non requirimus fructum, sed datum? Si quæris quomodo, miro, inquam, modo. Tali quadam arte spargitur æs, vt multiplicetur. Expẽditur vt augeatur, & effusio copiam parit. Ipso quippe visu sumptuosarum, sed mirandarum vanitatum accenduntur homines magis ad offerendum quàm ad adorandum. Sic opes opibus hauriuntur, pecunia pecuniam trahit, quia nescio quo pacto vbi amplius diuitiarum cernitur, ibi offertur libentius. Auro tectis reliquiis saginantur oculi, L & loculi aperiuntur. Ostenditur pulcherrima forma sanctiuel sanctę alicuius, & eo creditur sanctior, quo coloratior. Currunt homines ad osculandum, inuitantur ad donandum, & magis mirantur pulchra, quàm venerantur sacra. Ponuntur dehinc in ecclesia gemmatæ non coronæ, sed rotę, circumseptæ lãpadibus, sed non minus fulgẽtes incertis lapidibus. Cernimus & pro candelabris arbores quasdam erectas, multo æris pondere, miro artificis opere fabricatas, nec magis coruscantes superpositis lucernis, quàm quis gẽmis. Quid putas in his omnibus quæritur? pœnitentium compunctio, an intuentium admiratio?

O Vanitas vanitatum, sed non vanior quàm insanior. Fulget ecclesia in parietibus, & in pauperibus eget. Suos lapides induit auro, & suos filios nudos deserit. De sumptibus egenorũ seruitur oculis diuitũ. Inueniunt curiosi quo delectentur, & nõ inueniũt miseri quo sustententur. Vt quid saltem sanctorum imagines non reueremur, quibus vtique ipsum quod pedibus cõculcatur, scatet pauimentum? Sæpe spuitur in ore angeli, sæpe alicuius sanctorum facies calcibus tunditur transeuntium, & si non saceris his imaginibus, cur vel non parcitur pulchris coloribus? Cur decoras quod mox fœdãdum est? Cur depingis quod necesse est conculcari? Quid ibi valent venustæ formæ, vbi puluere maculãtur assiduo? Denique quid hæc ad pauperes, ad monachos, ad spirituales viros? Nisi fortè & hic aduersus memoratum Poëtæ versiculum, propheticus ille respondeatur: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum B Psal. 25.b habitationis gloriæ tuæ. Assentio. Patiamur & hæc fieri in ecclesia, quia etsi noxia sunt vanis & auaris, nõ tamen simplicibus & deuotis. Cæterùm in claustris coram lugentibus fratribus quid facit illa ridicula monstruositas, mira quædam deformis formositas, ac formosa deformitas? Quid ibi immundæ simiæ? quid fieri leones? quid mõstruosi cẽtauri? quid semihomines? quid maculosæ tigrides? quid milites pugnantes? quid venatores tubicinantes? Videas sub vno capite multa corpora, & rursus in vno corpore capita multa. Cernitur hinc in quadrupede cauda serpentis, illinc in pisce caput quadrupedis. Ibi bestia præfert equum, capram trahens retro dimidiã, hic cornutum animal equum gestat posterius. Tam multa denique támque mira diuersarum formarum vbique varietas apparet, vt magis legere libeat in marmoribus quàm in codicibus, totúmque diẽ occupare singula ista mirando, quàm in lege Dei meditando. Pro Deo si non pudet inepti atum, cur vel non piget expensarum? Multa quidem & alia suggerebat addenda larga materia, sed auellit me & propria satis anxia occupatio, & tua frater Ogeri nimis D festina discessio, qui videlicet nec morari diutius acquieseis, nec abire tamen vis absque recenti opusculo. Facio itaque quod vis, & te dimitto, & sermonẽ breuio, præsertim quia vtiliora sunt pauca in pace, quàm multa cum scandalo. Et vtinam hæc pauca scripserim sine scandalo. Enimuerò vitia carpens, scio me offendere vitiosos. Potest tamen fieri volẽte Deo aliquibus quos me timeo exasperasse, potius placiturum esse, sed si desinant esse vitiosi. Si videlicet & districtiores desinant esse detractores, & remiE fiores amputent superfluitates. Si sic quisque bonũ teneat quod tenet, vt alium aliud tenentem non iudicet. Si qui occepit iam esse bonus, non inuideat melioribus: & qui sibi videtur agere melius, bonum nõ spernat alterius. Si qui districtius viuere possunt, eos qui non possunt nec aspernentur, nec æmulentur: & qui non possunt, eos qui possunt sic mirentur, vt temerè non imitentur. Sicut enim non licet his qui maius aliquid fortè voluerũt, ad id quod minus est descendere ne apostatẽtur: sic non omnibus expedit de bonis minoribus ad maiora transire, ne precipitentur. Scio quippe nonnullos de aliis & cõF gregationibus & institutionibus ad nostrum ordinẽ peruolasse, pulsasse, intrasse. Qui hoc quidem agendo, & suis scandala reliquerunt, & nobis nihilominus attulerunt, dum quantum illos sua temeraria discessione, tantum nos turbarunt sua misera conuersatione. Et quoniam superbè spreuerunt quod tenebant, & temerè præsumpserunt quod non valebant, digno Deus exitu eorum tandem patefecit ignauiã, quia & impudenter deseruerunt quod imprudenter arripuerant, & turpiter redierunt ad id quod leuiter deseruerãt. Cùm enim clausura nostra sui potius ordinis impatiẽtia, quàm desiderio nostri expetierint, ostendunt quod sunt, dum à vobis ad nos, à nobis ad vos instabili leuitate peruolantes, & nobis & vobis, & omnibus bonis scandala faciunt. Quanquam ergo nonnullos eorum nouerimus, qui & fortiter Deo auctore cœperunt, & ipso protectore fortiùs perseuerant, securius est tamen vt perseueremus in bono quod cœpimus, quàm quòd incipiamus vbi nõ perseueremus, & hoc pariter omnes studeamus, quòd secundum Apostoli consilium omnia nostra 1. Cor. 16.c in charitate fiant. Hæc est nostra de nostro & de vestro ordine sententia, hæc nostris & vestris, hæc nõ de vobis, sed vobis me solere dicere, nullus melius mihi testis erit quàm vos, & si quis me nouit sicut vos. Quæ in vestris laudabilia sunt, laudo & prædico: si quæ reprehendenda sunt, vt emendentur, vobis & aliis amicis meis suadere soleo. Hoc non est detractio, sed attractio. Quod vt nobis à vobis semC per fiat, omnino precor & supplico. Valete.

IN SEQVENTES DE-clamationes Prologus.

VT tibi dilectissime, præsentes exhortationis schedulas destinarem, quæ ociosa esse non patitur, nimirum credes omnia, & omnia sperans qualitas persuasit. Vbi sanè non tibi me propria tradidisse putes, nec tanquam nostra suscipias, sed è multis sermonibus patrum, quorũ digna satis latus est in ecclesia, quæ huic videbantur aptæ negocio noueris decerpisse sententias, & sub vnam vtcunque formulam redigendo, cuiusdam copiosi declamatorij sermonis instar huic tuæ dilectioni libellum edidisse. Hoc nimirum scribendi genus ad persuadendum efficacius arbitrabar, quòd soleat amplius mouere lectorem, vnidas magis voces quàm mutos apices repræsentãs. Cæterum quoniam suspecta mihi ignorantia propria, propriáque oblunio est, hortor & moneo vt si qua deprehenderis digna reprehensione, aut ipse ea corrigere studeas, aut si id forsitan ex mansuetudine refugis & humilitate, mihi saltem quæcunque te mouerint, non dissimules amicabiliter intimare. Atque id quidem de sententia dixerim. Nam de verbis, serit forsitan inuenire nonnullos, ad quorum aures si venerint, subsannent ea, dicentes: Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitus? Verum nil tale mihi super tua veor eruditione verendum. Quippe & metum hunc & pudorem suspicione carens charitas foràs mittit. Affectum magis, ni fallor, in his quàm verba pensabit amicus, præsertim quòd non ostentationis, sed ædificationis edere paginam cogitarim, optans magis (si possibile videretur) & sine verbis hæc imprimere cordi tuo. Faciat hoc qui inuisibiliter operatur in cordibus electorum & pia dignatione sua, suam hanc vocem reputans, vocem ei virtutis & efficaciæ largiatur. Agit enim quod potest operosa dilectio, opportune instans, fortassis & importunè. Nulla sanè huic operi idonea magis occurrit dignior ve materia, quam euangelica lectio, vbi fœlicissimum illud Simonis & Iesu colloquium continetur. Hanc ergo susscipere libuit, sed exhortationis magis gratia quàm expositionis, vt scilicet ex ea sermonis occasio sumeretur. Sed & sententiis breuibus distinguere studui lectionem, vt distinctio ipsa fastidium non admittat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In antiquis codicibus inscribitur, De contemptu mundi ad clericos.

DIVI BERNARDI ABbatis Clarævallis, De verbis Euangelij, Dixit Simon Petrus ad Iesum, Ecce nos reliquimus omnia, &c. Declamationes.

Matth.19.d DIXIT Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Fidelis sermo, & dignum omni acceptione colloquium Simonis Petri & Iesu. Familiaris siquidem & amica saluti obedientia est, sed obedientia firma & stabilis, quæ fundata est supra petrã. Melior est enim obedientia quàm victimæ, & acquiscere nolle, vt peccatum hariolandi est. Vnde & vitæ quoque ipse Saluator prætulit hanc virtutem, eligens magis animã ponere, quàm obedientiam non implere. Postremò & ipsum nomen Iesu, quod est super omne nomen, & in quo flectitur omne genu, Apostolo teste, obedictiæ remuneratio est. Libet proinde sacratissimo huic interesse colloquio, & intima cordis aure percipere quæ dicuntur. Arbitror enim verba lectionis huius ea esse, de quibus ad immortalem sponsum à finibus terræ clamat ecclesia: Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Hæc nẽpe sunt verba quæ contemptum mundi in vniuerso mundo, & voluntariam persuasêre hominibus paupertatẽ. Hæc sunt quę monachis claustra replent, deserta anachoretis. Hæc, inquam, sunt verba quæ Aegyptum spoliant, & optima quæque eius vasa diripiunt. Hic sermo viuus & efficax, conuertens animas fœlici æmulatione sanctitatis, & veritatis promissione fideli. Dixit enim Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia. Bene, optimè, & nõ ad insipientiam tibi. Nã & mundus transit, & concupiscentias eius, & relinquere hæc magis expedit, quàm relinqui. Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Nimirum quia exultauit vt gigas ad currendam viam, nec currentem sequi poteras oneratus. Sed nec inutilis commutatio, pro eo qui super omnia reliquisset. Nam & simul cum eo donãtur omnia, & vbi apprehenderis eum, erit vnus ipse omnia in omnibus, qui pro ipso omnia reliquerunt. Omnia sanè dixerim, non tantùm possessiones, sed etiam cupiditates & cas maximè. Plus enim concupiscentia mundi, quàm substantia nocet. Et hæc fugiendarum causa diuitiarum præcipua est, quòd aut vix, aut nũquam sine amore valeant possideri. Limosa siquidẽ & glutinosa nimis non modò exterior, verumetiam interior substantia nostra videtur, & facilè cor humanũ omnibus quæ frequẽtat, adhæret. Age ergo qui relinquere vniuersa disponis, te quoque inter relinquenda numerare memento. Imò verò maximè & principaliter abnega temetipsum, si deliberas sequi eum qui exinaniuit propter te semetipsum: pone grauissimam sarcinam, pone asinariam molam, terrenã molem, pone illa quinque non hominum planè iuga, sed boum, quæ tibi insipienter emisti. Alioqui sequi sponsum, & venire ad nuptias spirituales quinaria hac pressus & oppressus corporis sensualitate nõ poteris: sed & si nouissimè veneris & pulsaueris, minimè profectò aperietur tibi, sed respondebitur de intus, quòd non sit de bobus & asinis cæterisque iumentis insipientibus cura Deo. An verò comparatũ iumentis esse quis dubitet hominem, qui sibi iuga emerit iumentorum, nisi quòd eo sanè ipsis quoque iumentis conuincitur stolidior, & bestialior bestiis comprobatur, quòd iuga necessitatis earum propria ipse subeat voluntate? Quod enim illis natura est, huic culpa: dum tanquam vnum ex his quæ ratione carent, sine ratione degens & ipse, sub corporeis similiter sensibus incuruatur. Sed quid eũ iuga subisse causamur? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miserandæ, istud extremæ dementiæ est. Dignus est operarius mercede sua, nam vt mercedẽ pro opere tribuat inauditum. Denique loquitur super hoc verbo Dominus per Prophetam, sub typo mulieris fornicariæ scelera arguens Israëlis: Omnibus, inquit, meretricibus dãtur mercedes, tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, & donabas eis vt intrarent ad te vndique ad fornicandum, factúmque est in te cõsuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, & post te non erit fornicatio. In eo enim quòd dedisti mercedes, & non accepisti, factum est in te contrarium. Planè & in eo qui iuga emit, contrarium fieri manifestum est. Qui enim iuga emit, & iuga boum, cui iugum suaue gratis offertur? Nam iugum Christi, iugum hominis est, siquidẽ & Christus homo. Nec modò gratis tribuitur, sed & copiosa his qui tulerint illud, remuneratio est, vt à nemine non dico emi, sed gratis sustineri queat. Quid ergo miser pro iugo boum distrahis animam tuam, qui iugum Christi suscipiens, emere poteras regnum Dei, mercari vitam, lucrifacere Christum? Nam sine iugo interim esse non potes, homo nimirum qui natus es ad laborem. Sed graue iugum super omnes filios Adam, vtique qui sequuntur eum. Nam super eos qui Christum sequuntur, leue est & suaue. Postremò vt cætera fileam, cùm sine iugo esse non possint, quale hoc ipsum: est eligere potius quinque quàm vnũ? Quis enim potest seruire quinque dominis, nedũ quinque tyrannis, quinque prædonibus? Siquidem oculus meus deprædatur animam meam. An non sæpe aliud gula exigit, ad aliud pruritus aurium vocat? Sic & odoratus & tactus diuersa imperant, interdum forsitan & aduersa, dum vterque cõmunem sibi gestit præripere fructũ, & trahit sua quemque voluptas. Vides excusationem hominis qui propterea Christũ non sequitur, propterea se excusat à nuptiis, quòd iuga boũ emerit quinque. Quid si eorum laborem & dolorẽ consideres, si numeres iuga qui variis seruiunt vitiis morum, magis quàm corporũ sensibus? Erit profectò inuenire iã homines qui multo magis in labore hominũ non sunt, sed longe amplius aliena ab homine flagella sustineãt. Erit inuenire emẽtes non modò quinq;, sed plusquã quinquagintaquinq; non planè iumentorũ iuga, sed dæmonum. Contẽdunt ambitio & elatio cordis, altera nidũ, altera foueã parat. Volare altera iubet, repere monet altera, cùm neutrũ profecto sit hominis. Quis enim es tu, ait hæc, quis verò ille vel ille est, aut quæ domus patris eorum, vt eis in aliquo cedas, vt reuerearis eos, vt aliquatenus eis blandiaris? At bonus sermo bonum inuenit locũ, ait ambitio, & interdũ quoq; qui prodesse non potest, potest obesse:

Matth.19.d 1.Reg.15.e Philip.2.b Psal.16.b Exod.12.c Psal.18.a 1.Cor.9.b 1.Tim.5.c Ezech.16.d Iob.7.d Zacha.5.b Matt.11.d Iob.5.b Eccles.40.a Matth.11.d Thren.3.f Luc.14.d

obesse: vnde dissimula: primum vinum bonum pone, donec veniat hora tua. Auaritia quoque & appetitus laudis sibi inuicem aduersantur, & quod hæc congregat, hic dispergit. Nec minus contraria sunt quæ simulatio & pusillanimitas suggerunt impudẽtiæ, impatientiæque clamoribus, & vtraque labor & dolor, & afflictio spiritus. Hæc autẽ omnia, similiáque ac dissimilia mala, ex vna radice pullularũt, propriæ scilicet voluntatis. Huius enim sanguisugæ duę sunt insatiabiles filiæ, clamantes, affer, affer. Siquidẽ nec animus vanitate, nec voluptate corpus aliquando satiatur, vt scriptum est, Non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Fuge sanguisugam hanc, & omnia reliquisti. Hæc enim omnia trahit ad se. Pone hanc, & iugum tam importabile quàm multiplex abiecisti. Non est enim Dominus crudelis ad illam, non est tyrannus tam impius & inhumanus sic vrgens seruulum, & non parcens. Fatigatum magis instigat, subditum premit durius. Inquietum malũ, quod spiritui semper incubans, inexcogitabilia meditatur. O custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Nullũ mihi onus importabilius, nulla grauior sarcina est. Factus sum mihi talentum plumbi, & resedit iniquitas super illud. Sed audiam vocem solatij, audiam quid loquatur magni cõsilij angelus. Venite, inquit, ad me qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris, Verùm hæc aliàs. Inuenient forte in nouissimis locum sibi. Interim sane felices liquet esse, qui exonerati sunt, & sequũtur Dominum expediti. Arctissimum enim nos foramen expectat. Si quem sequimur, consequi volumus, per angustam contendamus ingredi portam necesse est. Quid tu camele gibbũ, quid tu pecuniose proditoris loculos tollis? Non sic impie, non sic ingredieris. Foramen acus, huiusmodi sarcinas nõ admittit. Excusant aliquid fortasse dicentes, Abrahã, Isaac, & Iacob, cæterique sancti nunquid non terrenas diuitias habuisse leguntur? Sufficit nobis esse sicut illi fuerũt: neque enim sumus nos patribus meliores. Si culpabilis esset possessio diuitiarũ, nunquam illi in diuitiis tantam à Domino gratiam obtinuissent, aut tantam gratiam cõsecuti, diuitias nihilo minus possedissent, Quid resp. debimus nouis imitatoribus sanctorum veterum, imponãt certe vitulos super altare Domini, mactent arietes, hircos immolent, quia & hoc Abraham fecit, & hic ritus patrum, quibus non modo meliores non sumus, sed ne digni quidẽ soluere corrigiam calceamentorum eorum. Sed hæc, inquiunt, statum vltra non habent, vbi reuelata est veritas: trãsiere. Quid si ipsas quoque sanctorum diuitias temporales, vmbram fuisse dixerimus futurorum? In figura siquidem eis omnia legimus contigisse. Deniq; quidni terrenas palam diuitias possiderent sancti & perfecti viri, cum sola adhuc terrena palam promitterentur à Deo? Sicut enim sacrificiis illis, sic & diuitiis, carnalibus adhuc populis dispensatio diuina morem gerebat, nimirum vt tanquam paruuli paulatim à gentilium secederent ritu, eadem quæ gẽtes dæmoniis, Domino immolantes, eadémque & illi, sed à Domino, non à Dæmoniis expectantes. Vbi sanè cœlestis promissio sonuit, spiritualia iã necesse est spiritualibus comparari, & mutari sacrificium spe mutata. Nouerant hæc quicunq; vel eo tempore fuere perfecti, sed ex charitate populo cohærebãt, vt in manifesto quidẽ & agere eadem, & eadẽ quærere viderẽtur. An forte violenta videtur extortio quod de vmbra dicimus & significatione? Olim alter super hæc scripserat in hunc modũ: Nullus mihi opponat aurum templi Iudæorũ. Tunc enim hoc fuit, quãdo sanguis immolabatur, quod totum figura fuit. Aurũ ergo repudiemus cũ cęteris superstitionibus Iudæorum: aut si aurum placet, placeãt & Iudæi. Postremò non multos legisse me recolo aut non afflictos grauiter, aut non grauiter in ipsa seculi huius prosperitate tentatos, forte & periclitatos. Nimirũ longè aliud est in luto aquarum multarũ diuisi fundo maris iter carpere, terrena licitè possidẽdo: aliud ipsam quoq; nouis gressibus vndam calcare, omnia relinquendo. Sed tẽpori gratię prærogatiua hęc debebatur. Petro nouum iter & noui typus itineris seruabatur. Antiquorum sane patrũ diebus, donec in terris videretur & cõuersaretur inter homines Dominus maiestatis, non erat euãgelicæ forma perfectionis, sed spiritum Domini solo interim spiritu sequebãtur. At vbi Verbum caro factũ est, & habitauit in nobis, iam nobis in eo tradita est imago vitæ, & cõuersationis exemplar, quod oporteat etiam corporaliter imitari, vt vtroque sequentes vestigio, non vlterius cum patriarcha Iacob altero femore claudicemus. Vbi enim audiuimus quia dictum sit antiquis: Nisi quis renũciauerit omnibus quæ possidet, nõ potest meus esse discipulus? Et item. Si vis esse perfectus, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me? Neque id dicimus tanquam saluari quis vel hoc tẽpore nequeat si secus egerit, sed vt gradum agnoscat propriũ, & locum perfectionis, aut discipulatus officium nõ vsurpet. Habent euangelia & perfectionis consiliũ, & remedium infirmitatis. Nolite thesaurisare vobis thesauros in terra, hęc perfectio est. Siquidem filius hominis vbi caput reclinaret non habebat. Petro & Ioanni nec argentum nec aurum erat. Paulus victu simplici vestitúque contentus, hæc ipsa labore manuum acquirebat. Sed non omnes capiunt verbum hoc, sicut nec consilium castitatis. Quid dicitur populo? Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiãt vos in æterna tabernacula. Verba domini sunt, & quod loquitur, tale est. Firma equidẽ stat immobilisq; sententia, eos qui volũt in hoc seculo diuites fieri, incidere in tentationẽ laqueúmq; diaboli: sed quia misereor super turbam, & ipsum quoque camelum (quod homo nõ potest) per foramen acus traducere possum. Cauete saltem à verbo aspero, qui laqueum venantium minime declinatis. Vestite nudum, egenum alite, visitate infirmum, ne forte audire contingat sermonem durum, asperum verbum, auditionẽ malam: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Ac si manifestius dicat: Væ vobis diuites, qui habetis consolationem vestram. Attamen vnum iam superesse videtur: Communicate eam pauperibus, quorum est regnum Dei, vt cum venerit hora eorum, reminiscantur, & deficientes vos recipiant in taberna-

1.Ioan.2.b Gen.32.g Luc.14.g Ibidem.18.d Mat.6.c Luc.9.g Act.3.c Luc.16.b 1.Tim.16.b Matt.25.d Luc.16.b Luc.6.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cula sua: & consolationem suam, quam modo prudenter expectant, dum vestram ipsi præripitis, misericorditer communicent desolatis. Mensuram enim bonam & coagitatam & superefluentem dabunt in sinus eorũ: nec erit illud pallium breue, quod duos operire non possit, aut stratum coangustatum, vnde decidat alter. Hinc est quòd dotatas & ditatas videmus ecclesias à potentibus & diuitibus huius seculi, qui in operibus bonis diuites, iuxta euangelij admonitionem amicos sibi facere studuerũt de mammona iniquitatis, à quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quidni sperarent ab his recipi qui claues videntur habere? Sed heu, data est ipsa prouidentia eorum in occasionem carnis, & qui sibi pariter atque aliis in cœlo tabernacula æterna parare debuerant, in terra coniungunt domum ad domum, & agrum copulant agro. Quis rapuit ab ore apostolorum temporis huius verbum gratiæ, fiduciæ verbum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Ecce enim vt populus, sic sacerdos. Similiter volunt in hoc seculo fieri diuites, similiter imò abundantius suam hic præripiunt consolationem. Similiter amicis egent & ipsi vt in aliena saltẽ tabernacula suscipiantur, vtpote propria non habentes. Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Cæterum hominibus qui perfectionis obtinent locum, dignitate pollent, auctoritate præeminent, funguntur officio, an inter hæc infirmitatis & imperfectionis quam vsque adeo diffitentur, liceat saltem sperare remedium, ipsi hinc quoque sint iudices. Nam quòd minimè deceat, manifestũ est, nobis sane liceat vel audire dicentem. Si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet vltrà nisi vt mittatur foras, & conculcetur. Sed & presbytero cui forsitan derogare timebũt, quoniam sanctus est, vti liceat solita spiritus libertate, nulli blandiri, palpare neminem sed nudè nudam promere veritatem. Clericus, inquit, qui partem habet in terra, nõ habebit partem in cœlo. Itémque clericus si quippiam habuerit prẽter Dominum, pars eius nõ erit Dominus, verbi gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum istis Dominus pars eius fieri nõ dignatur. Videtur & sanctus Dauid cauterio graui inurere quosdam, ipsi viderint quos hæc parabola tangat. In labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia. Habent enim singula quæque genera hominum laboris aliquid, aliquid voluptatis. Sed aduertere est prudentiam aliquorũ, & mirari quemadmodum nouo inter hæc artificio discernentes, & abinuicem sequestrantes ea, totum quod delectat eligunt & amplectuntur: quod molestum est, fugiunt & declinant. Cum militibus nempe superbiæ fastus amplam familiam, & nobiles apparatus, equorum phaleras, accipitres, aleas, & similia quæque frequentãt, aliqui forte & depẽdentes à collo rubricatas murium pelles, ornatos thalamos, balnea, & mollitiem omnem atque gloriam vestium à mulierculis mutuantur. Cautè omnino loricæ põdus, & insomnes in castris noctes incertaque discrimina præliorum, muliebrem quoque verecundiã & disciplinam, aut si quid aliud sexus ille laboris habere cernitur, declinantes. Sudant agricolæ, putant & fodiunt vinitores, & qui inter hæc torpent ocio, accedente fructuum tempore innouari sibi horrea iubent, & promptuaria eorum plena, vtinam non præillis, vtinam vel cum illis: viuunt tritico, bibunt vuæ sanguinem meracissimum: parum est, impinguãtur & dilatantur adipe frumenti. Herbarum viribus peregrinum mutuantur vina saporem, & additur oleũ camino. Sed considera & negociatores. Circumeũt mare & aridam, in labore corporis, & periculo vitæ perituras sibi diuitias congregantes. Dura sunt hæc: caueant prudentes nostri: dulces interea capiant somnos, ne dicam in stratis lasciuiant suis. Erit tamẽ inuenire in die festo graues vasis aureis & argenteis ministrorum dextras, refertas variis opibus manticas, perticas oneratas, & in scriniis tam multiplices loculos, vt si mensas adhibueris, numularios putes. Quid fabros aut cæmentarios cæterósque eiusmodi operarios necesse est numerare? Victum sibi multo labore quærunt, illi madent deliciis, copiis affluunt ociosi. An non meritò tales Poëta subsannet,

Ne cum forte suas repetitum venerit olim *Horatius. lib.*
Grex auium plumas, moueat cornicula risum *1. epi. epist. 13.*
Furtiuis nudata coloribus?

Magis autem magnus ille propheta & plus quàm propheta terribiliter increpat dicens, Genimina viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira? Vbi enim sunt pœnitentiæ fructus? Cum cœperint resurgere homines vnusquisque in ordine suo, vbi putas generatio ista locabitur? Si ad milites forte diuerterint, exufflabũt eos, quod minime secum laborem aut pericula tolerarint. Sic agricolæ, sic negociatores, & singuli quique ordines hominum à suis eos similiter arcebunt finibus, vtpote qui in hominum labore non fuerint. Quid igitur restat, nisi vt quos omnis ordo repellit pariter & accusat: eum sortiantur locum vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat? An forte ad electionem clerici audeãt aspirare? Magnus enim verè eorũ locus in regno Dei, & bonum sibi, sed qui bene ministrauerint, gradum aequirunt. Cæterum suus & ipsis nec modicus labor esse videtur, & dicebat qui plus omnibus laborauit, Qui non laborat non manducet. Et Petro dictũ est, Simon Ioannis amas me? pasce oues meas. Idémque tertiò repetitum. Tertiò dictũ pasce, nec mulge seu tõde vel semel additũ est. Speret ergo discipuli locum, gradum ministri, qui dominicũ pascere gregẽ satagit, quàm tondere: pascere vero tripliciter, exemplo conuersationis, verbo prædicationis, fructu orationis. Et pascere ad mandatum Christi, vt nemo sibi hũc sumat honorẽ, sed qui vocatus fuerit à Deo tanquã Aarõ. Per eum nempe si quis introierit, saluabitur & inueniet pascua. Si vero ascenderit aliunde, plane fur est & latro. Atque vtinã vel quæratur iam inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Nemo tamen indignetur nobis, aut molestè accipiat quæ dicuntur. Si sanctus est, & minime sibi conscius horũ, congratulamur ei: doleat & ipse nobiscũ in pluribus hęc inueniri. Nec enim reuelamus nũc occulta dedecoris, nec parietem fodimus, vt abominatio maior appareat: nullum adhuc de fornicatione fecimus verbũ, quamuis & hæc in multis etiam & multipliciter regnet, qui puritatis auctori, impuro corde & corpore ministrãtes, non verentur stare angelũ Domini, qui

Ibidem. *Esaiæ 28. c* *Luc. 16. b* *Matt. 19. d* *Esaiæ 24. a* *Mat. 25. a* *Ibidem.* *Luc. 3. b* *2 Thess. 3. c* *Ioan. 21. c* *Ezech. 12. d*

Dan. 13. g. fecet medios & disperdat, sed omnino audent agni immaculati sacras contingere carnes, & intingere in sanguine saluatoris manus nefarias, quibus paulò ante carnes, proh dolor, meretricias attrectarũt, sic *Psal. 108. a* altaria circuire, sic frequentare psalmos, cum & eiusmodi laus execrabilis, & oratio sit in peccatum. Sed nec eorum sacrilegia recensemus, qui diligunt munera, sequuntur retributiones, vendunt sacramenta, iustitiam produnt, quorum guttur necdum traxit ad laqueum, necdum præfocauit fauces verbum blasphemiæ, vox sacrilega, sermo nequam: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? *Matt. 26.* Videmus hæc omnia, sed quodammodo non videntes, quippe quibus nec flagellum est, nec ille comedẽs zelus. Manifesta loquimur, & quæ vix aliqui erubescant. Postremo & nos in clero fuimus, liceat vel nostra scrutari. Videte vocationem vestram, ait vocatus apostolus. Consideremus & nos an vocati venerimus, & vocati à Deo, cuius nimirum hæc vocatio *1. Cor. 1. d* est. Nec communem modo vocationẽ dixerim, qua sane iuxta eundem apostolum, quos prædestinauit, hos & vocauit. Si quis vocauerit nos in honorẽ cleri, conuenire velim conscientias singulorum, vt se- *Rom. 8. f* cundum præceptum Domini ad cor Hierusalem loquar. Huic enim paruulo adhuc, aut forsitan necdũ nato, ecclesiastica iam beneficia prouida sane parẽtum sollicitudo parabat. Hunc nos inquiens, illi vel illi tradamus episcopo, apud quem habemus gratiã, aut cui forte seruiuimus, vt ditetur de bonis Domini, nec in tot liberos nostra diuidatur hæreditas. Illum præpositus aut decanus vt sibi succederet, plusquam materno educauit affectu, in deliciis enutriẽs, & delictis. Ille dignus archidiaconatu, vtpote filius principis, magis autem si sit episcopi consobrinus in quo nimirum tota est episcopata progenies. Alius vndique circuit sedulus explorator, blanditur, obsequitur, simulat, & dissimulat, miserá que sibi suffragia mendicare non erubescit, manibus & pedibus repens, si quo modo tandem aliquando sese ingerere queat in patrimonium crucifixi, & bona Domini, quæ sola ex omnibus hodie inueniuntur exposita. Nimirum peregrè profectus est, sed in plenilunio forte, vt sua districtè repetat, rediturus. Quis ea intentione gradus ecclesiasticos & ministeria sanctuarij quærit, imò quæritur (quæri nempe, quàm quærere ipse debuerat) vt sine curis seculi, in sanctimonia cordis & corporis illuminandus accedat ad Dominum, & suam pariter ac proximorum operetur salutem orationis studio deditus, & verbo prædicationis? Nam si eos eo quærit aut tenet animo, eóque intuitu, vt huius vitæ habeat necessaria, euangelizat vt manducet, & peruerso nimis ordine, cœlestibus terrena mercatur. Quàm certe dignius ampliúsque consentaneum rationi, vt pro carnali victu carnalia magis opera & negocia exerceret, nec fieret inuersor rerum, aut inhonoraret ministerium spirituale? Sed modico est natura contenta, nec multi sola in his necessaria quærunt, quippe minori facile satis obtinenda periculo. Honorati incedere volunt, placere student hominibus, delectari & superbire, & huic seculo per omnia conformari. Audi querelas Domini quid super hac tanta hominum temeritate loquatur patiens redditor, pœnitentiam cupiens, quàm vindictam. Ipsi, inquit, regnauerunt, & non ex me principes extiterũt, & ego non vocaui eos. Vniuersos siquidem in ordinibus ecclesiasticis cæterísque ad sanctuarium pertinentibus honorem quærentes proprium, aut diuitias, seu corporis voluptatem, postremò quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, manifestè prorsus & indubitãter, non ea quæ Deus est charitas, sed aliena à Deo, & quæ omnium radix malorum, cupiditas introducit. Quid istud temeritatis, imò quid insaniæ est? Vbi timor Dei, vbi mortis memoria, vbi gehennæ metus, & terribilis expectatio illa iudicij? Sponsa nec cubiculum nec cellam ingredi nisi rege introducente præsumit, tu irreuerẽter irruis nec vocatus, nec introductus? Trahe *Cant. 1. a* me post te, ait, illa, in odorem vnguentorum tuorum curremus. Nũc autem trahit sua quemque voluptas, & odorem turpis lucri sectantes, quæstum æstimant pietatem: quorum certa est damnatio. Verum etsi ir- *1. Tim. 6. d* reprehensibilis videatur ingressus, & intentio casta: nihílne vltra timendum est? Timendum quidem, & maxime. Neque enim quicunque spiritu cœperint, *Gala. 3. a* etiam spiritu consummantur, sed carne nonnulli. Denique & Saül princeps constitutus à Domino, & *1. Reg. 9. d* Iudas non ab alio electus in Apostolum memora- *Ioan. 6. g* tur. Nónne ego, inquit, vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Vtinam in duodecim vnus hodie Petrus, vnus qui reliquerit omnia, vnus qui loculis careat inueniatur. Vnus, inquit, ex vobis diabolus est. A duobus vtique bolis diabolus dicitur, & Iudas non loculum, sed loculos habet. Vtinam saperes miser & intelligeres cum thesauro pecuniæ thesaurum iræ pariter cumulari: vtinam nouissima prouidẽs animaduerteres facilè per foramen acus transituros non diuitiarum cumulos, sed delictorũ. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium quia nec auferre quid possumus. Sanè argentum & aurum non nihil est: sibi vtrumque retinet mundus. Inexorabilem constituit ianitorem: foramen angustum est: nihil ex omnibus asportare licebit. Nam peccatum quoniam nihil est, nulla potest foraminis angustia retineri. Solum hoc te sequitur quocunque ieris: quacunque intraueris, pellem hanc non depones. Quæ autem parasti insipiens, cuius erunt? *Luc. 12. c* Væ, væ, in domo Dei horrendum videmus. Quidni idololatras ministrantes? Mentior si non idolorum *Coloss. 3. a* seruitus auaritia est, si non quibusdam etiam venter suus factus est Deus suus. Quod enim quisque præ *Philip. 3. d* cæteris colit, id sibi Deum constituisse probatur. Quantos sane vidimus qui diligunt munera, sequũtur retributionem? Quantos qui Christo Domino non seruiunt, sed suo ventri? *Matth. 24. a.* Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis escam in tempore? Quæris forte quam escam? Meus, inquit, cibus est *Ioan. 4. e* *Psal. 129. a* vt faciam voluntatem patris mei. Nimirum vita in voluntate eius, qua quidem nec pasci ipse, nec alios pascere poterit, nisi fidelis sit & prudens, vt eam & intelligat & diligat, diligat autem fortiter, diligat & feruenter. Quando enim excusare ignorantia possit hominem, qui se magistrum infantium, doctorem insipientium profitetur? Ignorans vtique *1. Cor. 14. g* ignorabitur, imò & multos ignorare faciet & ignorari. Quid enim periculi sit vbi non inuenit pastor

Universidad de Deusto
Biblioteca

pascua, ignorat dux itineris viam, vicarius nescit domini voluntatem: ecclesia quotidie multipliciter & miserabiliter experitur. Est enim vt sanctissima, sic & sacratissima res voluntas Dei, & occultum omnino consilium, de quo & Apostolus gloriatur, puto, inquiens, quòd & ego consilium Dei habeam. Vnde & ipsa veritas: Nemo scit quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui est in ipso. Sic & quæ Dei sunt, nemo nouit, nisi spiritus Dei qui in ipso est. Vtilis proinde lectio, vtilis eruditio est, sed multo magis vnctio necessaria, quippe quæ sola docet de omnibus. Vnde autem scire videbitur quę sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta, qui nec pulsare, nec quærere, nec petere cõsueuit, qui donec alienarum curam susciperet animarum, nũquam suæ gessisse curam, sed in vano eam visus est accepisse? Atque vtinam vel tunc curaret suam, vt meam quoque postea curaturam sperare liceret: & de suo prius oculo festucam eiiceret, vt de meo videret eiiecere trabem. Nam de his quidem qui & vbi forte intelligunt Domini voluntatem, negligunt tamen, & quãtum prævalent aduersantur ei qui dederunt manus morti, & cum inferno iniere fœdus, vt odientes bonum, adhærentes malo, parati sint gratis consentire peccato, fouere malitiam, fauere iniquitati, quoniã odibiles Deo, & mundo execrabiles esse cõstat, melius est silere quàm loqui. Sane nemo repente sit turpissimus, & vix aliquis in hunc affectum nequitiæ, nisi praua consuetudine pertransiuit. Sunt enim infirmi & tepidi amatores iustitiæ, quibus aut vigor aut feruor deest, aut fortassis vterque cum vterque sit summopere necessarius, inter prospera quippe & aduersa versanti. Etenim vigoris esse dignoscitur, nequaquam cedere tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustinere, sic feruori videtur attribuendum, nullis capi voluptatibus, nullis illecebris eneruari. Quæ quidem tum omni populo, tum maxime & specialiter ducibus populi sunt necessaria, ne forte in perniciem omnium errare cõtingat. Quid enim refert qua occasione viam deserant veritatis, seducantur ignari, sequantur spontanei, compellantur inuiti, seu attrahantur illecti? quid interest, dummodo cant in perditionem? Sic enim Euæ prudentia, Adæ temperantia, Cain omnino iustitia, Petro defuit fortitudo. Quam quidem virtutis quadrifariæ perfectionem & cathedram sanctitatis omnimodo exigit ministerium hoc de quo loquimur: vt hac dote carens, frustra sibi tanquam per Christum introierit blandiatur. Siquidem dicitur ignoranti, Si cæcus cæco ducatum præstet: nónne ambo in foueam cadunt? Et item, Sacerdotes non dixerunt, vbi est Dominus? & tenentes legem nescierunt me. Ipsi prophetæ & pastores abierunt in terram quam ignorauerunt. Dicitur & iniquo: Fur non venit nisi vt mactet & perdat. Et illud: Dilexisti malitiã super benignitatem: Dicitur pusillanimi: Mercenarius & qui non est pastor, videt lupum venientem, & fugit. Dicitur ei qui post concupiscentias suas vadit: Mors est posita secus introitum delectationis. Dicitur itẽ: Omnes quæ sua sunt querunt, non quæ Iesu Christi. Verùm hoc hactenus. Iam qui per Christum sibi in sortem ministerij huius introisse videtur, decætero quemadmodum ei seruiat, quemadmodum ministret, quemadmodum pascat tripliciter, vt prædiximus, gregem Domini, solicita secum examinatione discutiat. Indignus enim lacte & lana conuincitur, si non pascit oues. Si non vigilat in custodia gregis: iudicium sibi manducat & vestit. Væ, væ, tibi clerice: mors in olla. Mors in ollis carnium: mors in huiusmodi deliciis est. Non modo quia secus introitũ delectationis posita esse cognoscitur, sed ob id maxime quia populi constat esse peccata quę comedis. Sumptus ecclesiasticos gratis habere te reputas? Cãtando (vt aiunt) tibi prouenire videntur: sed bonum erat magis fodere, aut etiam mendicare. Peccata enim populi comedis, ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Solicitus esto tanquam redditurus rationẽ pro eis, gemitus fundere, dignos agere pœnitentiæ fructus. Alioquin tibi ea noueris imputanda, quæ modo inter delicias comedis & pacuipendis, & dissimulas tanquam nihil attinentia tibi. O iudiciorum Dei abyssus multa! O terribilis Deus in consiliis super filios hominum! Frustra tunc incipiẽt miseri dicere mõtibus, Cadite super nos: & collibus, operite nos. Venient, venient ante tribunal Christi: audietur populorum querela grauis, accusatio dura, quorum vixere stipendiis, nec diluêre peccata: quibus facti sunt duces cæci, fraudulenti mediatores. Quid tibi insipiens deliciæ sapiunt? quid diuitiæ illæ cæcos delectant oculos, quibus mercaris tam graue iudiciũ, tam duræ temetipsum obligas rationi? Vniuersa siquidem vsque ad quadrantem nouissimum exigẽris. Sed esto studiose quis & fructuose laboret: dignus plane est operarius mercede sua: vt qui altario seruit, de altario viuat. Viuat, inquam, de altario, vt iuxta eundem Apostolum alimenta & quibus tegatur habens, his contentus sit. Tertium ei hoc periculũ est. De altario, inquit, viuat: nõ superbiat, non luxurietur, denique non ditetur, nec contra sancti cuiusdam plane dignam omni acceptione sententiam, ex cleficatu ditior fiat. Non sibi de bonis ecclesiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, nec in vanitate aut superfluitate dispergat, non extollat de facultatibus ecclesiæ consanguineos suos, aut neptes (ne filias dixerim) nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare, par sacrilegij crimen esse dignoscitur. Sane patrimonia pauperum, facultates ecclesiarum: & sacrilega eis crudelitate surripitur, quicquid sibi ministri & dispensatores, non vtique Domini vel possessores, vltra victum accipiunt & vestitum. Nec enim ordinauit Deus his qui euangelio seruiunt, de euangelio quærere aut habere delicias vel ornatum, sed viuere (ait Paulus) ex eo: vt videlicet sint contenti alimenta corporis, non irritamenta gulæ, aut incentiua libidinis, & quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere. Sane qui non fideliter introiuit, neque per Christum, quidni infideliter agat & eõtra Christum? Manifestam sine dubio faciet arborem fructus, radicem palmes, opus intentionem. Faciet ad quod venit, vt mactet vtique & disperdat. Quando vtique altario seruiat qui eiusmodi est, seruiat autem in spiritu & veritate? Tales nimirum pater adoratores quærit. Alioquin ministratio mortis est in iudicium & condemnationem. Aut quando poterit necessariis esse cõtẽtus, qui eo animo introiuit vt stipendia

1. Cor. 7. g
1. Cor. 2. c
1. Ioan. 2. d
Rom. 12. a
Matth. 7. a
Matth. 15. b
Hier. 2. b
Ioan. 10. b
Psal. 51. a
Ioan. 10. a
Philipp. 2. c
4. Reg. 4. g
Osee. 4. b
Psal. 65. a
Luc. 23. d
1. Tim. 5. c
1. Cor. 9. b
1. Tim. 6. b
1. Cor. 9. b
Ioan. 4. c

pendia cleri in vsus voluptatis, curiositatis & vanitatis congreget, seruet, expendat? Triplex ergo funiculus qui difficile rumpitur, hominem miserum in perniciem trahit, qui impurè intrat, indignè ministrat, sed & ipso fructu abutitur tẽporali. Quid enim si in hoc mundo floret, & prosperatur in via sua? Arescet velociter, citò decidet flos fœni, & vapor ad modicum parens. Parcitur virgæ, quoniam inuenitur iniquitas eius ad odium vtique, non ad iram. Virga, inquit, tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Habet enim virgam, sed habet etiam baculum. Et hæc consolatio est, quòd is qui virga cæditur, baculo sustentetur. Aut certe portat pastor virgam & baculum, illam ouibus, illum lupo, omnia autem propter electos. Siquidem & virga eos consolatur à stimulis conscientiæ, dum hoc modo sentiũt sibi peccata dimitti; dicẽte Domino: Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas. Et baculus iuuat ad tolerantiam virgæ, dum illius comparatione fit leuior. Econtra vero dicitur induratis, Frons mulieris meretricis facta est tibi: erubescere noluisti. Et addit: Recessit zelus meus à te vltra non irascar tibi. Quem enim diligit, arguit, & flagellat omnem filium quem recipit. Liquet proinde eos qui in labore hominum non sunt, & cum filiis non flagellantur nec diligi à Deo nec recipi. An tu forte quos in mundo florere conspicis, ab auctore mundi diligi putas? Audi quid super hæc scriptura loquatur: Omnis qui voluerit amicus esse huius mundi, inimicus Dei constituitur. Et alio loco, Charissimi, nolite diligere mũdum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. Verba sunt apostolorũ. Primum quidem verbum Iacobi: secundum eius discipuli quem diligebat Iesus, qui & ipsius ignorare non posset animum. Sed vis nosse quis sit qui diligat mundum? Neque enim creaturas Dei iuberis odisse, sed quæ à Deo non sunt, ea diligere prohiberis. Quę vero sint hæc, Ioannes ipse loquatur adiiciens: Nolite, ait, diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Omnia enim quæ in mundo sunt, cõcupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi: quæ non sunt, inquit, ex patre, sed ex mundo. Viderit hic quisque cuius sit spiritus, quid diligat, quid cupiat, quid sectetur. Ecce enim speculum veritatis tantum ne quis cõsiderato vultu conscientiæ suæ prætereat & qualis fuerit obliuiscatur. Ambitio, curiositas & voluptas non ex patre sunt, sed ex mundo. Aut certè quia multi codices habent non ambitionem seculi, sed superbiam vitæ: concupiscẽtiam carnis vniuersam accipe corporaliũ sensuum delectationem, qua quidem ne ipsa curiositas caret. Ac deinceps concupiscentiam oculorum, quæcunque ad humanum diem (quem propheta minime concupiuit) & secularem gloriam & extrinsecam pertinent vanitatem. Porro in superbia vitæ elationẽ cordis intellige. Hæc enim tria qui diligit, mundum diligit, & Dei constitutus est inimicus. Suscipiat autem qui eiusmodi est, reconciliatoris officium, non mediatoris, qui etiam proditoris scelere inimicitias cumulauit: vt merito iam non vt hostis, sed vt traditor iudicetur, vt Iudas vtiq;, non vt Saülus. Nam impudentia & frontositas cum obduruerit vt non paueat, non horreat: non contremiscat: ea iam demum desperatio est. Quid enim? Horum sibi conscius homo tanquam qui iustitiam fecerit, diuino sese vultui sistere non veretur, tanquam domesticus intrat & exit, magistrum salutat, genua flectit, osculatur ore sacrilego, dolose agit: sed in conspectu Dei: vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Odibilis plane Deo frontosa temeritas, & impudentia execranda. Propter quid enim irritauit impius Deum, exacerbauit Dominum peccator, vt secundum multitudinem iræ suæ non quærat? Num propter fornicationes, incestus, aut sacrilegia? Nihil horum propheta memorat, sed quòd in corde suo dixerit, non requiret. Sermo, cordis affectio est. Corde enim dicere, nõ requiret, est non expauescere exquisiturum. Hæc impietas, cui secundum multitudinem iræ suæ non miseretur Deus, nec quærit, nec arguit, nec flagellat, nec vlciscitur in adinuentiones corũ, sicut de Moyse & Aaron & Samuële legimus, quibus nimirũ propitius fuit. Sed expressè & signãter cuius sit hæc impietas, audiamus: Misereamur impio, ait Dominus, velut in concilio angelorum & congregatione deliberans. Nec eos latuit crudeliorem omni indignatione misericordiam iudicem meditari, qua non discat homo iustitiam facere, sed obdormiscens miser & dicens, Oblitus est Deus, auertit faciem suam: dies suos ducat in bonis: in puncto ad inferos descensurus: & cum dixerit pax & securitas, tũc subitaneus ei superueniat interitus, nec effugiat. Et nõ discet, inquiũt, facere iustitiã. In terra sanctorum iniqua gessit, ait Dominus: ac si diceret: Nolo discat iustitiam facere, inuenta est iniquitas eius ad odium. An adhuc quærendum est, quis iste sit impius? In terra, inquit, sanctorum iniqua gessit in ecclesiasticis possessionibus, quæ sanctorum fuerant vsibus assignatæ: in domo Dei, quã sanctitudo decet: de qua Paulus discipulum studiose solicitans, Vt scias, inquit, quomodo te oporteat conuersari in domo Dei, quæ est ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis. In clero quippe tanquam in cœlo gerens iniqua, quid nisi de ministerio iudicetur? Cœleste tenet officium, angelus Domini exercituum factus est, tanquam angelus aut eligitur, aut reprobatur. Inuenta quippe in angelis prauitas & districtius iudicetur necesse est, & inexorabilius quàm humana. Age ergo, quoniam iudicium graue his qui præsunt, & potentes potenter tormenta patientur: ascendat superbia tua semper, sequere regem tuum. Omne sublime videant oculi tui. Festina multiplicare præbendas inde ad archidiaconatus cuola, demũ aspira ad episcopatum, ne ibi quidem requiem habiturus: quoniam sic itur ad astra. Quò progrederis miser? An vt ab altiori gradu sit casus grauior? Neque enim sic paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi, quasi alter satanas subito deiicieris. In labore hominum nõ sunt, inquit, & cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia, peccatum diaboli: quo ceciderunt qui operantur iniquitatem. Hæc est quæ non recipit disciplinam. Curari tenuit, medelam non sustinet. Vlcus pessimum, quod nec summis saltem digitis patitur attrectari. Huius & ipse indignationem vereor super his, & graue iudiciũ. Quidni timeam morsus feralem insaniam, & animarum phre-

Eccles. 4. c
Psal. 36. a
Psal. 35. a
Psal. 22. a
Esa. 43. d
Hier. 3. b
Ezech. 16. c
Heb. 12. b
Psal. 72. a
Iac. 4. a
1. Ioan. 2. b
Ibidem.
Hier. 17. b
Psal. 35. a
Psal. 9. f
Ibidem.
Esaiæ 26. a
Psal. 9. f
Iob. 21. b
1. Thess. 5. a
Sap. 6. b
Psal. 73. d
Psal. 72. a
1. Tim. 3. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

nesim non ignorans? Sed Domini sunt verba quæ G
replico, & eadem ipsi quoque legunt & intelligunt
Esai.26.b pariter, legem quippe scientes. In terra, inquit, sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini. Durus est hic sermo, & cōminatio valde terribilis, non videbit gloriam Domini. Quid igitur cætera vidisse præstat? Hiccine totus misericordiæ finis? Hanc ego misericordiam nolo procul fiat miseratio tam crudelis, ne veniat in eorum consortium anima mea. Quis enim vobis miseri demonstrauit fugere à ventura ira? Quid præsentem tantopere fugitis iram, flagellum timetis, declinatis virgam? Et quidem in hac die vestra, quæ ad pacem vobis, sed si H
cognouissetis & vos. Mutatis, non effugitis pœnitentiam. Nam malum impunitum esse non potest. Non punitur hic propria voluntate, punietur alibi sine fine. Misera sane & extremæ plena demētiæ commutatio, humanum declinare laborem, & paratum diabolo stridorem elige sempiternum. Animaduertite siquidem & videte, non hominibus, sed diabolo & angelis eius ignem illum esse paratum. Ille enim hostis & lupus, nos autem populus eius, & oues pascuæ eius. Illi securis & malleus, nobis flagellum & virga I
debetur. Illius iniquitas inuenta ad odium, suum habeat carcerem, vbi nulla redemptio, vnde nemini liceat respirare. Mihi sane & labore tolerabilior carcer, & tempore breuior assignatur: vbi cum iratus fuerit Dominus misericordiæ recordetur, redemtionem suo mittens populo copiosam. Denique tēpus mihi constituit. Mihi dicit donec, illi parat æternum. In sudore, inquit, vultus tui comedes panem
Genes.3.d tuum, donec in terram de qua sumptus es reuertaris. Pessimus ille angelus de terra sumptus non est, nec in terram aliquando rediturus. Propterea non habet K
donec, sed ignis ei paratur æternus. Minimè igitur expedit vt in sapientia huius seculi, auctoris seculi non vereamur frustrari iudicium, & deludere velle sententiam, declinando videlicet laborem hominum & sudorem, ac si nullo modo nos cōtingere videatur quod Adæ dictum est, aut non in eo sententiam laboris exceperimus, in quo sine exceptione peccauimus omnes: aut non communis culpæ nihilo minus esse debeat pœna communis. Fortè enim aliqui dicant: Quid peccamus? Bona est omnis creatura Dei, nostra licite possidemus, nostris vtimur fa- L
cultatibus, à rapinis & latrociniis abstinētes. Enim-
Luc.16.d uero non pascetis in cruce coruos. Ego sanè diuitem illum cuius saluator meminit in euangelio, in nullo horum audio accusari. Induebatur purpura & byssо, quotidie epulabatur splendidè. Si crudelitatis arguitur quòd substantiā mundi habens, & videns fratrē suum egere, clauserit viscera sua ab eo, quando hæc diuiti deest? Quantos videtis & ipsi Lazaros eiuriētes, nudos, ægrotos, & plus de iumentis vestris, plus de eorum phaleris, quàm de istorum miseriis cogitatis? Sed ad tremendum Abrahæ iudicium venia- M
Ibidem. mus. Non enim Abrahæ, sed Dei sententia est. Memento, inquit, fili, quòd recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Verum vtrumque est, nō potest omnino negari. Fer sententiam, quia paucis expressa totius summa negocij est. Ille bona, & iste ma-
Ibidem. la recepit. Quid modo? Nunc autem, inquit, hic cōsolatur, tu verò cruciaris. Expergiscimini ebrij, & flete. Terribilis enim Deus in iudiciis super filios hominum. Hæccine cruciatuum causa tota, quòd in hoc seculo bona recepit? Ipsa plane. Neque enim ad hoc nos de paradiso voluptatis animaduersio diuina eiecisse videtur, vt alterū sibi hic paradisum adinuentio humana pararet. Homo ad laborem natus, si laborem refugit, nō facit ad quod natus est, ad quod venit in mundum. Quid respondebit ei qui misit eum, qui instituit vt laboraret? Memento, ait, quòd recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Quid dicemus ad hæc? Si talis finis, & tale iudicium, vt extrema gaudij luctus occupet: nunquid non præferēda sunt in hoc seculo mala bonis? Quippe nec illa vera bona, nec ista vera mala esse manifestum est. Vera potius sententia Salomonis: Melius est ire ad do- *Eccles.7.a*
mum luctus, quàm ad domum conuiuij. Cæterum si sic cruciandi sunt qui in vita sua bona receperint, & habentibus consolationem præsentem, væ repositum est sempiternum: cum in superioribus inuenti sint aliqui de sapientia carnis scientes in omnibus & per omnia reprobare malum, & eligere bonum, quisnam eorum poterit esse finis, si secūdum multitudinem consolationum suarum dolores apprehenderint animas miserorum? Consequens enim videtur, vt bona omnia, & omnem seculi huius recipientes consolationem, nihilo minus vniuersum væ & vniuersi maneant cruciatus. An vero & illud æquè ex eadem Abrahę sententia coniiciendum videtur, eos qui cōtrario ducti spiritu, vitæ præsentis omnia bona respuunt, & eligunt mala, omnia quoque bona Domini, & omnem habituros consolationem? Forte enim hoc erat quod Petrus audire voluit, cum tāta fiducia Dominum tantáque libertate conuenit,
Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, & secuti sumus *Matth.19.d*
te. Quid ergo erit nobis? Nota admodum quæstio est, quemadmodum Petrus cum nil fere ex omnibus habuisse sciatur, tam fiducialiter glorietur sese omnia reliquisse. Vnde sanctorum quispiam, Mul- *Augustin.*
tum, inquit, deseruit, qui voluntatem habendi dereliquit. Et post pauca: A sequentibus tanta relicta sunt, quanta à non sequentibus desiderari potuerūt. Fidelis sermo, sed forsitan clausus & ipse est. Nunquid enim voluntas habendi tam multa complectitur, vt reliquisse illam, sit omnia deseruisse? Quis hominum omnia desiderare possit, nedum piscator ille, ille pauper & modicus? Sed quid cuique sufficere possit, diligentius vestigato, & facile est inuenire omnia desiderantem. Neque enim ponere est concupiscentiæ modum, donec videatur impleta, donec adepta sit quibus valeat esse contenta. Cæterum nec amator pecuniæ dicet aliquando, sufficit, nec libidinosus satiabitur voluptate. Sic & crudelis quisque semper sanguinem sitit, & ambitiosus aut cupidus laudis humanæ adeptis dignitatum titulis seu
fauoribus, nullum exinde capit omnino remedium M
sed desiderio æstuat ampliori. Minus autem inuenit requiem, qui sibi placere cupit, & suis, id est quibusdam fatuis de semetipso testimoniis gloriatur
dicens: Manus mea excelsa, putans sese aliquid esse, *Deut 32.d*
cum nihil sit. Vidi ego aliquādo quinq; viros, quidni phreneticos arbitrer? Primus siquidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam. Secundus sulphu-

sulphureo astans lacui, exhalantem teterrimum fœ- A
tidissimúmque gestiebat haurire vaporem. Porro tertius fornaci incubans vehementer accensæ, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus lætabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens, leuioris auræ spiritum aperto attrahebat ore: & si quo minus influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat, ac si totum speraret aërem deglutire. Quintus seorsum positus ridebat cæteros, ipse quoque ridendus, & maxime. Proprias enim carnes incredibili quodam studio fugere laborabat: nunc manus, B
nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Miseratus homines causámque miserię scisciatus à singulis, vnam omnibus esse reperio, validissimam vtique famem. Tunc verò macilentissimas eorum faeies contemplatus, recordabar prophetæ gementis
Psal.101.a miserabiliter & dicentis: Aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum. Quid hæc vobis, inquio, prosunt? Non sunt naturales cibi, magis fa-
Mat.5.a mem hæc prouocant quàm extinguunt. Panis namque animæ iustitia est, & soli beati qui esuriūt illum: quoniam ipsi saturabuntur. Nimirum ad imaginem C
Dei facta anima rationalis, cæteris omnibus occupari potest, repleri omnino non potest. Capacē Dei, quicquid Deo minus est, nō implebit. Inde est quòd naturali quidem desiderio summum quiuis probatur appetere bonum, nullam nisi adepto eo requiem
Psal.11.b habiturus. Cæterum errant miseri non inuenientes viam: & vt scriptum est, ambulant impij in circuitu, dum minora quæque bona quærentes, illud semper desiderant, quod sibi vicinius necdum videtur adepti. Atque vtinam, si fieri posset, cætera omnia obti- D
nuisset vnus, eodémque proculdubio & ipsum quod sibi solum deesset videret summum vtique bonum desiderio quæsiturus, quo cætera quoque semper expetit non adepta. Sed innumera sunt hęc, & à cæteris quoque pariter requiruntur. Quod valet quisque trahit in partem, nec aliquando poterit hic circuitus peragrari. Vis peruenire? Incipe transilire. Alioquin proripieris miser in desiderio terrenorum, & à summo bono eo longius inuenieris, quo te amplius dederis caducis rebus & transitoriis appetendis. In circuitu siquidem ambulas: & quod prope erat in corde & in ore tuo, si corde crederes, & ore E
confitereris: terga vertens declinas, & elongaris ab
Psal.89.d eo. Hinc est quod vociferatur dicens: Conuertimini filij hominum. Et item: Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, vt intueamur te. Anfra-
Cant.6.d ctuosa siquidem via est, & inambulabilis: faciliúsque peruenies spretis omnibus, quàm adeptis. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Dignum plane apostolica fide & deuotione verbum. Iam reliquisti omnia, iam Dominum Petre secutus es: & nūc demum quid sis accepturus interrogas? Vere Simon, vere obediens in auditione au- F
ris, sine pacti conuentione. Ad vnius enim iussionis
Mat.4.d vocem Petrus & Andreas relictis omnibus secuti sunt redemptorem. Quod si homini carnali stultitia
1.Cor.1.d forte videtur, audiat: Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quoniā placuit Deo per stultitiam prædicationis saluare credentes: quippe cum mundus eū in sapientia minimè cognouisset. Quantos enim mundi sapientia maledicta supplantat, & conceptum in eis extinguit spiritum, quem voluerat dominus vehementer accendi? Noli, inquit, præcipitāter agere, diu cōsidera, diligērius intuere. Magnum est quod proponis, & opus habēs multa deliberatione. Experire quid possis, amicos consule, ne post factum pœnitere contingat. Hęc sapientia mūdi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quę solet deo vomitum prouocare. Caue tibi ait. Vt quid enim? Cum à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione? Vocat magni consilij angelus, quid aliena consilia præstolaris? Quis enim fidelior, quisve sapientior illo? Deduc me Domine, & deducat, fortior esto & inualesce. Noui ego quænam sint quę oportet fieri cito. Ab ore putei gehennæ eripior: & inducias petam, & retardabor, & cunctabor exire si forte interim fiat aliquid? Abscondi ignem in sinu meo & exusto iam latere, iam nudatis viscerib⁹, iam sanie defluente, diu mihi & deliberandum est an expergiscar, an excutiam, an abiiciam illum? Magnum omnino est quod offertur, sed eo vtique libentius & festinantius suscipiendū & obuiis arripiendum manibus cū feruore & hilaritate. Probet autē seipsum, qui de propria virtute præsumit, Nam diuina quidē omnino probata est. Amicos consulat, qui non le- *Mich.7.b*
git: Inimici hominis domestici eius. Quid frequētat Euangelium, qui Euangelio non obedit? At in eo sanè legimus promittenti cuidam sequi Dominum, sed defunctum prius patrem sepelire volenti, responsum ab eo, vt fineret mortuos sepelire mortuos suos. Alteri quoque tantum suis qui in domo *Matt.8.c*
erant, vale dicere cupienti, Nemo, inquit, mittens *Luc.9.g*
manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est re- *Matt.8.c*
gno Dei. Sed quid audierat primus? Magister, ait, volo te sequi quocunque ieris. Cui respondit Dominus: Vulpes, inquit, foueas habent, & volucres cœli nidum: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. Prudentiam carnis in fouea vulpis, in nido volucris arguens cordis elationem. Est enim interdum videre nonnullos qui relictis omnibus abrenūciare seculo disponentes, cum rectè offerre velint, nolunt diuidere recte, calliditate humana totos sese diuino committere nutui formidantes, sed reseruātes nescio quid fermenti, vt totam massam corrum-
pat: quod in multis frequenter expertum est. Alius *1.Cor.5.b*
sine duce & præceptore spirituale studium apprehēdere facile cogitans, ambulat in magnis & mirabilibus super se, vt vulgo dicitur, saliens antequā videat, *Proverb.um.*
casurus antequā debeat. Petrus cogitatum suum iactans in Domino, & omnem sollicitudinem suam in eum proiiciens, certus quòd illi foret cura de eo, reliquit omnia, secutus est Dominum ne interrogans quidem de præmio, donec ex periculo diuitum quod saluator prosequebatur, sumeret occasionem percontandi, Quid ergo erit nobis? Ait illi Iesus: *Matt.19.*
Amen dico vobis. Verbum confirmationis præmittitur? magnum noueris esse quod sequitur. Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratione, cum sederit filius hominis, &c. Quid est quod dicit in regeneratione: aut quæ est hæc noua regeneratio? Neque enim iam ignoramus quoniam *Ioan.3.a*
oportet hominem nasci denuo, non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, sed ex aqua & spiritu

Universidad de Deusto
Biblioteca

sancto. Cæterum cum nullatenus ad eam regenerationem valeat hæc promissio pertinere, forte & altera regeneratione opus esse videtur: nec solum denuo, sed & tertiò hominem nasci necesse est. Infelix ego homo, & miserabilis casus meus, cui non vna sufficit, cui duplex est necessaria regeneratio. Nimirum ex corpore & anima constitutus, cecidi totus simul, simul totus omnino resurgere non possum. An verò dignum nō est, vt ea quæ videtur potior priórque portio, reparetur? At ipsam sanè animam esse nemo sanæ mentis ignorat. Prior ergo reficiatur, quæ prior corruit: præsertim quod ab eius culpa alterius pœna prodierit, & ipsius corruptio corporeæ quoque fuerit causa corruptionis. Hinc est quod animabus primum saluator aduenit, tollere vtique peccata mundi, non molestias carnis. Quod sane manifestius docuit in seipso, pœnis omnibus corpus exponens, animam autem immunem prorsus custodiens à peccato. Non sic hodie filij hominum non sic, sed animæ curam negligunt, curam autem, carnis perficiunt in omni desiderio. Neque enim peccare metuūt, sed puniri nec virtuti cordis opera dantur, sed valetudini corporis, imò etiam voluptati. De schola Hippocratis & Epicuri didicerunt hæc. *Matt.11.d* Neque enim suis Christus discipulis horum quippiā tradit: sed dicite, inquit, à me quia mitis sum, & humilis corde. Filij hominum, vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Tempus hoc animabus non corporibus est assignatum, dies salutis vtique non voluptatis. Omnia tempus habent animabus nunc operam dare necesse est. Nam in carne qui seminat, solam exinde metet corruptionem. At nemo, inquiunt, carnem suam odio habuit. Verum est: sed zelum habens absque sciētia, dum prodesse festinat, inuenitur obesse. Cum iudicium carnis ex anima pendeat, carni nihil potest vtilius quam salus animæ prouideri: vt videlicet in tempore sit respectus illius, & socia passionis, felicitatis quoque consortium mereatur. Vnde *Philip.3.d* apostolus inquit: Saluatorem expectamus Dominū nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humiliatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Requiesce in hac spe caro misera: qui propter animam venit, pro te quoque venturus est: qui reformauit illam, tui quoque non obliuiscetur in finem. Regenereturne interim anima, & tanquam præscita & prædestinata à Domino, cōformis fiat imagini filij eius in mansuetudine cordis, & humilitate. Ipsius enim merito te quoque noueris aliquando regenerandam, & cōformandam corpori eius in gloria & claritate. In regeneratione, inquit, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos, &c. Consequimini, ait, quem sequimini: vt cū ipse sederit, & vos pariter sedeatis. Quando enim *Psal.18.a* ille recedit in mundo, quando subtitit, quando re- *Act.10.f* clinauit caput? Exultauit ad currendam viam, benefaciendo pertransiit, quippe nec nidum nec foueam nec locum habens in diuersorio, donec opere tandem quod susceperat consummato, sedendi præceptum mereretur accipere, & diceret Dominus Domino meo, Sede à dextris meis. Insipiens tu qui præsidere eligis quàm considere, quærens in itinere diuerticula. Ille ministrare venit, non ministrari: tu supra magistrum, & Domino maior, imò nec discipulus, profecto nec seruus, recumbere iam festinas. Paululum dormies, paululum dormitabis, paulùm conseres manus: ille salit in montibus, transilit colles. Clamat ad eum anima mea: Trahe me post te in *Cant.1.a* odorem vnguentorum tuorum curremus. Alioquin quando eum remorando, tepescendo, pausando cōsequi speras? Exultauit ad currendam viam. Hilarem *Psal.18.a* sine dubio diligit secutorem. Necdum ad brauium peruenisti, necdum apprehendisti metam. Grandis adhuc restat via: noli sistere gradum, noli in medio itinere residere. In sudore, inquit, vultus tui come- *Gen.3.d* des panem tuum, donec in terram de qua sumptus es, reuertaris. Extunc sanè tempus erit requiei, nimirum quando iam spiritus ipse dicet, vt requiescas à laboribus tuis. Necdum tamen erit consummata pax, necdum perfecta quies, denique necdum sessio plena. In regeneratione, inquit, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos. Fœlix regeneratio. Quādo enim renascar ad sessionem, miser homo natus ad laborem? O si vnquam sedero totus cuius modo ne minima quidem portio sedet, in quo nil tranquillum, nihil quietum, sedatum nihil, nihil vnquam in eodem permanens statu. Sedebitis & vos. O sessio. Quis mihi tribuat vt dignis exprimam verbis quod de sessione hac, cordis affectione concipio? Imò quis tribuat mihi sessionis huius imperturbata frui requie quam desidero, quam cupio, quam requiro? Ecce enim dixi, nil in me sedet, sed cuncta in motu sunt, omnia nutāt, fluctuant vniuersa. Postremò vbi concupiscit adhuc caro aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem quidnam hominis sedere videtur? Nec sola iam concupiscentia pacem impedit, turbat sessionē vetat esse sedatum: sed duplex quoque secundum corpus miserum hominem contritio vexat: præsentis videlicet sensus doloris, & mortis metus futuræ. Nimirum cum & passibile sit, & mortale: duplex nihilominus animā agitare solicitudo videtur spei vtique & timoris. Inter hæc nempe fluctuat iugiter, donec peccati corpus inhabitat, ascendens vsque ad cœlos, & iterum vsque ad abyssos descendens: tabescens in malis & ad bona nihilominus inardescens. Erit autem cum luteum hoc egrediēs domicilium, à timore quidem penitus liberabitur sed necdum ab expectatione. Extunc enim iam non erit timor in finibus nostris, sed in spe singulariter cōstituti psallemus singuli mēte & spiritu quod prælibauerat quodammodo qui *Psal.114.b* dicebat: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Cæterum de expectatione idem ipse *Psal.141.b* sic ait: Me expectant iusti donec retribuas mihi. Nec modo numerū fratrum vt compleatur, sed & ipsum corpus vt sua regeneratione restituatur expectant. Imò verò & expetunt cum desiderio, sub altare Dei *Apoc.6.c* vociferantes ad ipsum. At qui audire meruit, potuit & testificari. Nam corpus quidem illo in tempore sedere quis dicat, dum effluit, & in saniē puluerémque redigitur?

In regeneratione, inquit, sedebitis & vos, Seminatur enim corpus animale, resurget corpus spirituale. Seminatur in ignominia, surget in gloria. Vbi iam tunc

Rom.6.b *Apoc.21.b* tunc mors victoria tua? Siquidem & tu inimica nouissima destruxeris. Corpus enim resurrectionis iam non moritur, mors illis vltra non dominabitur. Sed & dolor & gemitus omnis abscedet, quoniam absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor: sed neque vllus dolor: quoniam priora trāsierunt. Felices lachrymæ, quas benigna manus cōditoris absterget: & beati oculi qui in talibus liquefieri fletibus elegerunt, quàm eleuari in superbia, quàm omne sublime videre, quàm auaritiæ & petulantiæ famulari. Sedebit igitur corpus immortalitatis & impassibilitatis gemina quadam felicitate dotatum, liberum ab omni necessitate, ab omni corruptione securum, alienum & immune ab omni concupiscētia, plenum gloria, configuratum denique claritati corporis Christi. Sedebit & anima sicut nil metuēs, sic nec cupiens vltra, nimirum plena beatitudine, & secura plenitudine fruens, nullos iam cogitationum fluctus, nullos tentationum conflictus, nullos affectionū sentiens motus: sed æternæ illi incōmutabilitati prorsus immersa, & sic adhærens Deo, vt vnus iam spiritus sit facta cum eo. Sed quando hæc, aut quibus hæc erunt? Vos, inquit, qui secuti estis me, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos. Iam quidem sedet filius hominis in sede maiestatis: siquidem ascendens in cœlum sedet à dextris Dei. Sed cum sederit dictum est, hoc est eū *Coloss.3.a* apparuerit sedens, sicut Apostolus ait: Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. An magis audebimus dicere & ipsum adhuc stare quodammodo, vtpote cuius necdū sedes consummata videtur, necdum pedibus eius scabello suppositō, quod à patre promissum est? Non quòd illi plenitudini quippiam desit, sed quòd membra caput expectet. Audeat hoc testari, qui me- *Act.7.g* ruit intueri. Ecce, ait Stephanus, video cœlos apertos, & filium hominis stātem à dextris virtutis Dei. *Heb.9.g* Paulus quoque sic scribit: Christus assistens pontifex futurorum bonorum, introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Cæterum in regeneratione corporū sedebit in sede maiestatis, qui pro animarum regeneratione stetit in ignominioso supplicio crucis, interrogatus contumeliis pariter & tormentis, nec modo durissima morte, sed & turpis- *Philip.2.b* sima condemnatus. Quoniam enim obediens patri factus est vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter hoc exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur. Hæc autem dixerim fratres, vt noueritis quænam sunt duo latera scalæ quæ volentibus sequi Dominum proponuntur ascendenda, quæ bases eorum, quæ capita, quíve gradus, quorum summitati Deus innixus est. Oportet siquidem nos domare carnem, calcare mundum, vt voluptatem corporis declinantes, cauеamus nihilominus *Exo.8.f* seculi vanitatem. Hæ nimirum abominationes Ægyptiorum, quas immolamus Domino Deo nostro. Et totum quod à via vitæ & disciplinę deterret filios *Psal.24.d* huius seculi, totū quod exercet interim seruos Dei, in his duobus est, quæ sub vno versu propheta commendat: Vide, inquiēs, humilitatem meam, & laborem meum. Hęc ergo sint latera scalę, vilitas, & aspe- ritas: quibus deinceps internæ virtutis & gratiæ gradus firmiter inserantur. Est enim videre homines mundanam gloriā contemnentes, fauorem calcātes populi, non desiderantes humanum diem, sed non adeo fortes in tolerantia molestiæ corporalis, non adeo reiicientes mollia, non adeo carnis illecebras superātes. Quid istos dixerim nisi latus alterum non tenere? Porro vni tantùm lateri innitentis periculosus nimis ascensus, & proximus est ruinæ. Quod si periclitatur qui circa carnem videtur pluspiā oporteat infirmari, licet mundi respuat gloriam, nec cōtumeliis moueatur: profecto longe horribilius est periculum, & multo magis inexcusabile, si quis forte licet castigans viriliter corpus, & non parcens eius afflictioni, inueniatur tamen minus resistens gloriæ desiderio, minus patiens iniuriarum, minus puritatis & solidæ humilitatis habens, minus immunis à seculi vanitate. Quid enim tibi infelix homo cum his nugis & calamitatibus, cum hoc fastu & vanitate ista, quæ nec animæ nec corpori prodest? Quid irritaris, quid inflammaris ad verbi flatum, quod nec carnem vulnerat, nec inquinat mentem? Nihil fic alienum à natura tua, nil tam contrarium rationi. Neque enim sic dicere possum, quid tibi cum cibis & vestibus, aut frigore vel esurie quid moueris? cum vnita personaliter anima non huic mundo, sed corpori, longe minus carnem possit odisse quàm mundum, quippe quæ huic multum debeat, illi nihil. Quod quidem dixerim non vt voluptas proinde excusetur, sed vt vanitas & impuritas ante omnia fugiatur. Sanè vbi sic stabilieris & firmaueris in corde tuo, asperitatem corporalis abstinentiæ & laboris amplecti, & omni vilitate & extremitate esse contentus, bona sunt latera, securus iam insere gradus exercitij spiritualis, vt totum quod mundo & carni subtrahis studio pietatis impendas: oblitus *Philip.3.c* quæ retro sunt, & extentus in anteriora, vt ascensionibus dispositis, de virtute proficias in virtutem, vt *Psal.83.b* videre Deum deorum in Sion merearis. Et primum quidem per desertum proprij cordis, & conuallem plorationis ascendes, ascendes vt virgula fumi, dehinc iam in serenis quidem elapsus ascendes etiam de deserto deliciis affluens, innixus super dilectum, *Cant.8.b* ductus de claritate in claritatem, tanquamà Domini spiritu, illo vtique qui scrutatur etiam alta Dei. Nec paucos in his gradus inuenies gratiæ multiformis. Verum hæc spiritualia sunt, & spiritualibus vtique comparanda. Nunc verò ad initiandos potius sermo dirigatur, cuius tota intentio est reuocare ad cor prævaricatores. Cæterum habent proficientes editum olim de duodecim gradibus humilitatis ex sermonis occasione libellum, quos videlicet gradus ille iustorum omnium spiritu plenus in regula sua tradidit verè per omnia Benedictus. Ille enim spiritualem nobis erexit scalam, cuius vtique summitas cœlos tangit, quod in eius glorioso transitu euidenti legimus miraculo commendatum, beato Papa Gregorio sic scribente: Inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans, erectis in cœlum manibus stetit, & vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Quia scilicet die duobus fratribus, vni longius posito, alteri autem in cella commoranti, reuelatio vnius atque indissimilis visionis ap-

Universidad de Deusto
Biblioteca

paruit. Viderunt namque quia ſtrata palliis & innumeris coruſca lampadibus via recta, orientis tramite ab eius cella in cœlum vſque tendebatur. Cui venerando habitu vir deſuper clarus adſiſtens, cuius eſſet via quam cernerent inquiſiuit. Illi verò ſe neſcire profeſſi ſunt. Quibus ille ait: Hæc eſt via qua dilectus Domini cœlum Benedictus aſcendit. Quæ eſt enim via ab eius cella progrediens, niſi ordo quem idem vir beatus inſtituit, & forma vitæ quæ ab eo ſumpſit exordium? Qua nimirum via Domini dilectus aſcendit, quia non potuit vir ſanctus aliter docere quàm vixit. Et hæc quidem eorum vel maxima fiducia eſt, qui ipſius vtcunque ſtudent inhærere veſtigiis, ipſum præceptorem præuiúmque ſequuntur. Neque enim venire aliquatenus in dubium poteſt, quin omnino ſacer ſit modus conuerſationis, & diuina magis inſpiratione atque conſilio, quàm humana prudentia vel adinuentione formatus, quo nimirum tantam in vita gratiam ſanctitatis, tantam poſt obitum gloriã fœlicitatis idem verè Benedictus obtinuit. Sed hæc hactenus, ne quis forte (quod longe ſit ſemper à cordibus noſtris) derogare nos putius eis qui ſibi varios, prout cuique viſum eſt, religioſe viuendi formauere modos, quàm alios conſolari, & animare voluiſſe cauſetur. Eam tamen quam videmus in eccleſiis hodiè formã cleri (ne informem dixerim vitam) à quo ſanctorum habuerint, quis vnquam vel in nouo, vel in veteri teſtamento ſic vixerit, ſic viuere docuerit homines, vtinam ipſi ſeſe interrogent ſinguli, nec conſcientias ſuper hæc conuenire proprias diſſimulent. Quantos enim videmus ſectatores viarum quæ videntur quidem hominibus bonæ, ſed in profundum finis earum inferni deſcendit? Quantos aſcenſores ſcalæ non cuius ſummitas cœlos tangit, ſed quæ illi omnino contraria eſt, habens latera cõcupiſcentiam carnis, & concupiſcentiam oculorum, gradus vero ſuperbiam vitæ: quæ ex mundo ſunt, non ex patre? At eius ſanè quam vobis commendare volumus ſcalæ gradus & latera ex patre vtique ſunt, non ex mundo, cui nimirum innixus apparuit. Sobriè, ait Apoſtolus, & piè & iuſtè viuamus in hoc ſeculo. Sobrietas voluptatem carnis impugnat, iuſtitia ſeculi vanitatem, dum videlicet cuique reddens quod ſuum eſt, & adulantem deplorat, & compatitur iraſcenti. Denique & ipſe ſaluator dum Baptiſtæ manibus celſum illum verticem inclinaret, Sic, inquit, decet nos implere omnem iuſtitiam: ſolam nimirum humilitatem iuſtitiam reputans. Exhibeatur ergo ſobrietas nobis, iuſtitia proximo, pietas Deo. Pietas enim cultus Dei eſt. Sanè vt voluptas & vanitas elationem cordis foueret noſcuntur, ſic ſobrietas & iuſtitia pietatem, vt inter hæc latera de fide in fidem ſpe mediante proficiens ſupereminentiam aliquando teneat charitatis. Innituntur hæc latera baſibus quas ſuppoſuit artifex ſapientia, duobus forſitan lignis crucis. Vbi enim ille mulctatur morte, cruce turpatur: quis ſuorum delicias ſeu gloriam ſuſtinere queat, nedum audeat quærere? Flagellatus Chriſtus, & ſputis illitus, baiulat ſibi crucem, & ludibrio factus irriſoria veſte, arundineo ſceptro, corona ſpinea, foditur clauis, annumeratur ſceleratis, in ligno extenditur, & iám mortuus vulneratur: & hæc intuens qui dicitur Chriſtianus, propriis nihilominus voluptatibus indulgere, & florere velle in ſeculo nullatenus erubeſcit? Cæterum ſi omnis qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare: multo magis qui pro eo manere ſe dicit, qui pro eo legatione fungitur, qui ei miniſtrat, ſi eum non ſequitur, inexcuſabilis eſt. Sanè niſi abnegauerit ſemetipſum, & tulerit crucem ſuam, ſequi eum omnino non poteſt. Quid verò crucem tollere eſt, niſi laborem amplecti & humilitatem? Sicut ſcriptum eſt: Elegi abiectus eſſe in domo Dei. Sed fortaſſe minus adhuc firmiter ſtabilita hęc videantur ſi tantùm fuerint ſubnixa baſibus, non etiam deſuper cohærentia capitellis. Hinc eſt quòd minime ſuis contentus exemplis ſaluator etiam præmia repromittit, vt quẽ forte non prouocat inuitatio præcedentis, trahat vel deſiderium retributionis: & ſi quis voluptuoſus eſt, illum ſitiat torrentem voluptatis: ſi gloriæ cupidus, aſpiret ad illam celſitudinem iudiciariæ poteſtatis. Sedebitis, ait, & vos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël. Ac ſi dicat, Pro confuſione veſtra duplici & rubore pars veſtra laudabitur. Propterea enim in terra ſua duplicia poſſidebunt, & lætitia ſempiterna erit in Chriſto. In exilio vobis afflictio duplex, humilitatis vtique, & laboris. Sed conſolamini, & nolite deficere, quoniam in terra veſtra, terra vtique viuentium, duplex vos nihilo minus remuneratio manet, ſublimitatis & delectationis. In ſedibus enim quies imperturbata eſt, in iudicio dignitatis eminentia commendatur. Quis verò ſecularis honor excogitari poteſt, qui nõ prorſus in tantæ ſublimitatis comparatione vileſcat? Non vnius ſiquidem ciuitatis aut populi ſeu regionis vnius, ſed vniuerſitatis iudices habent præſidere cum Chriſto. Nec ſolum homines, ſed & ipſos angelos iudicabunt, qui parentem ad modicum vaporem præſentis gloriæ dedignantes & exuſtantes, improperium Chriſti vniuerſis præferunt titulis dignitatum. Nolite timere puſillus grex, quoniam complacuit patri veſtro dare vobis regnum. Diffinitum eſt conſilium, quod non euacuabitur, propoſitum immutabile perſeuerat: denique iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: Amen dico vobis, quòd vos qui ſecuti eſtis me in regeneratione, cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos iudicantes. Quid glorioſius? Iudicẽt nunc & præiudicent ſuperbiæ filij, cum rege ſuo ſedeant, qui ſibi latera aquilonis elegit. Exaltentur & leuentur ſicut cedri Libani. Tranſibimus, & ecce non erunt. Opprimant nunc quos poſſunt blaſphement, congregent maledicta, veniant ſuper nos opprobria exprobrantium Chriſto, quoniam merces noſtra copioſa eſt in cœlis. Gloriámque ab inuicem habeant, vtique vanam & mendacem: quoniam vani filij hominum, mendaces filij hominum. Gloriam enim quæ à ſolo Deo eſt nolunt, veram vtique & manentem: quoniam ipſe eſt veritas & ipſe eſt qui eſt. Infelix prorſus ambitio, quæ ambire magna non nouit, quærens de modico creſcere, & de maximo minui. Amant enim cathedras primas, quæ velut groſſi ficuum velociter ſunt caſuræ. Sunt enim groſſi primæ quædam ficus prorſus inutiles, ſolam habentes ſpeciem ficuum, non ſaporem, nec tam fructus,

Prou. 14. b

ad Tit. 2. d.

Matt. 3. d

1. Ioan. 2. a

Matt. 16. d

Pſal. 38. c

Matt. 19. d

Eſaiæ. 61. c

Luc. 12. d

Pſal. 109. a

fructus, quam futurorũ quædam præſagia fructuum quas & decidere neceſſe eſt, vt ei aliæ humano vſui & eſui aptæ ſuccedant. Vnde ſpõſa in cantico canticorum. Hyems trãſiit, imber abiit & receſſit. Et poſt pauca: Ficus, inquit, protulit groſſos ſuos, quod videlicet perſecutione ceſſante, inclyta facta ſit. Eccleſia, poſita in ſuperbiam ſeculorum. Quam ſanè ſublimitatem & excellentiam dignitatum congrue ſatis groſſos vocat, vt futura in his moneat quàm præſentia cogitare. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ non videntur, æterna. Caueant igitur qui primas cathedras amant, ne contingat carere ſecundis: & qui primos nunc recubitus eligunt, incipiant cum rubore locum tenere nouiſſimum. Sedebitis, inquit, ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Hæ iam ficus erunt, non vtique groſſi. Has nimirũ ſedes præuiderat qui de ſuperna ciuitate dicebat: Illic ſederũt ſedes in iudicio, ſedes ſuper domũ Dauid. Illic plane, non hic, Quomodo enim ſedẽt quas hic videmus ſedes, quæ totiens nutant, totiẽs titubãt, totiens ſubuertuntur? Nimirum ergo groſſi ficuũ ſunt, quos tenuis aura deiicit & diſperdit. Cæterum quid ſibi vult quòd duodecim tribus Iſraël iudicaturos fore promittit, in quibus etiã mundus ipſe cognoſcitur iudicandus? An quia notus tantum adhuc in Iudæa Deus, vniuerſitatem fidelium appellatione duodecim tribuum voluit deſignari, & quaſi ſolas meminit iudicandas, propter illud: Qui non credit, iam iudicatus eſt? Hæc enim eſt perfectorum gloria ſingularis, inter ipſos etiam eminere fideles, & cæteris quoque ſaluandis præeminere auctoritate iudiciariæ poteſtatis, vt iuxta illud de pſalmo, ſedeant ſupra domum Dauid. Quid iſtud miſeriæ eſt, quod ad verbum tantæ promiſſionis negligentia humana dormitat? Populo meus, ait Dominus, quid tibi debui facere, & non feci? Quid cauſæ eſt quod inimico meo veſtróque libet ſeruire quàm mihi? Neque enim ille creauit vos, ſed nec paſcit quidem, aut tempora veſtra ipſe diſponit. Si parua hæc videntur ingratis: non ille, ſed ego redemi vos. Sed quo precio? Non vtique corruptibilibus auro & argẽto, non ſole vel luna, non ſaltem aliquo angelorum, ſed proprio vos cruore redemi. Cæterum ſi neque tam multiplici iure debitum à vobis elicere eſt famulatum, omiſſis his omnibus mecum ſaltem ex diurno denario conuenite, Nihil vobis ille nocuerit, nihil ipſe videar profuiſſe: ei obtẽperate qui plura vobis & potiora pollicetur, apud quem certior copioſiórque remuneratio eſt: vt illud quoque benigniſſima miſeratione diſſimulem, quòd bonorum veſtrorum non egent, vobis tantummodo velim eſſe conſultum, ne præſentia ſuſcipere detrectetis, quæ nunc offero dona gratiæ, futuris gloriæ muneribus eadem coronanda promittens. Quid ad hæc conſcientia humana reſpondet? Cum improperari cœperint hæc in die iudicij quomodo miſeri ſuſtinebunt? Quid excuſationis poterunt habere de peccato? Nunquid tunc dicere incipient, Modo, ecce modo, ſine paululũ? Sic enim nunc diſſimulant infelices, & modo & modo non habet modum: & ſine paululum, in longum vadit. Bonus eſt, inquiunt, Deus, qui in proximo iuuat. Magna quidem diuina promiſſio, ſed longa valde dilatio, & moleſta expectatio eſt. Terrenas deſerere ſortes, & necdum obtinere cœleſtem, afflictio intolerabilis, & inconſolabilis dolor. Quid accelera re neceſſe eſt vt miſeria prolongetur? Miſera prorſus & ſeductoria cogitatio. Noua ſiquidẽ hæc querela eſt, nec prolixiorem vitam filij hominis hactenus cauſabantur. Breues dies hominis ſunt, donec cõſcientia ſtimulante, de pœnitentia & conuerſione vel intus à ſpiritu, vel foris commoueantur ab homine. Extune ſane nouum concipitur tædium longioris vitæ, differẽdæ mortis oritur fiducia noua. Sed eſto, multa tibi annorum curricula reſtant, adoleſcens es vſque ad ſenectutem victurus & ſenium: quid neceſſe habes amittere tempora tanta, perdere tanta lucra? Nihil preciosius tempore, ſed heu nihil hodie vilius æſtimatur. Tranſeunt dies ſalutis, & nemo recogitat: nemo ſibi non reditura momenta periſſe cauſatur. An putas ô homo biennij tãtum aut trienij opus ab omnipotenti poſſe recompenſari? Sic abbreuiata eſt manus Domini, vt centum annorum nõ poſſit remunerare laborem? Sede, computa quid diebus ſingulis acquirere valeas, certus equidem apud Deum nullum omnino bonũ irremuneratum fore, & ſicut non capillum de corpore, ſic nec momentum de tempore periturum. Quid illud ſapientis conſilium ingeram: Ne tardes conuerti ad Dominum? Neſcis quid ſuperuentura pariat dies. Quid inſaniam cauſer de futuro tam temerariè præſumentis, quaſi vero tempora & momenta pater in tua, & non magis in ſua profuerit poteſtate vel voluntate? Poſtremò quid de incerto fine, & quid de certa breuitate laboris, retributionis æternitate loquar? Nouit Dominus figmentum noſtrum, conſulit puſillanimitati noſtræ, humanæ obuiat cogitationi, anxietatem abigit, præueni trepidationẽ. Sequitur enim: Et omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut domum, aut agrum propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Quid vltra dicetis filij hominum, quando & in hoc medio tanta vobis promiſſa ſunt, vt dormiatis inter medios cleros, de quibus paulò ante cauſabimini: & exeuntes à ſorte terrena amplior ſtatim excipiat conſolatio, qua non modo patienter, ſed etiam gratulanter expectetis ſortem ſanctorum in regeneratione promiſſam? Siquidem & expectatio iuſtorum lætitia eſt. Centuplum, inquit, accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Habetis filij Adam promiſſionem vitæ eius quæ nunc eſt, pariter & futuræ, vt obſtruatur omne os loquentium iniqua, & confundantur omnes iniqua agentes ſuperuacuè. An non ſuperuacuè penitus agit iniqua, qui non modo fructuoſius, ſed etiam iucundius, non modo ſalubrius, ſed etiam ſuauius Deo poterat ſeruire quàm mundo? Et attende quod Petro quidem Dominus tantùm de futuro reſpondit. Neque enim ſuper his quæ experiebatur præſentialiter, hęſitare poterat aut opus habebat interrogare. Denique nõ quid nobis eſt dixit, ſed quid erit. An verò quis dubitat inſtantis eſſe temporis cẽtupli promiſſionem? Manifeſtè id quidem ipſa verborum conſequentia probat, vbi centuplum acceptur, & poſſeſſuri dicimur vitam æternã. Cæterum ne quis omnino impudenti remaneat obſtinationi locus, mitto vos ad Euangelium ſecũdum Marcum,

Cant. 2. c

Pſal. 121. a

Ioan. 3. c

Eſaiæ 5. b

Eccleſ. 5. b

Matth. 19. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mar.10.d vbi promissio eadem descripta manifestius inueni- G
tur. Ait enim Dominus: Nemo est qui reliquerit patrem, aut matrem, aut filios, aut agros, aut domum propter me, & propter euangelium, qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc. Atque vt vehementius admiretur carnalis anima non percipiés quæ sunt spiritus Dei, sed stultitiam reputans, addit signanter, cum persecutionibus. Forte enim cum audisset in tempore hoc centuplum promitti, coniectabatur etiam de temporalibus exhiberi: sed præripit hunc intellectum nomen additum persecutionis. Quid enim terrenæ est consolationis, quod non H
facilè terrena persecutio tollat? Quid terrenum inter persecutiones sancti martyres acceperunt, quando & ipsa quoque beatorum corporum terra data est in manus hominum impiorum? Interim tamen vndecumque centuplum sint accepturi: dummodo sit centuplum, dum valeat centupliciter, centupliciter placeat, consoletur, delectet, ametur: quid insaniæ est quòd cunctantur homines relinquere simpla pro centuplis? Vbi est cupidus, vbi est ambitiosus, vbi conquisitor huius seculi? Quid ad fidele negocium & nundinas quæstuosissimas auaritia intepuit & obdormiuit humana? Cui id Iudæo negares ô homo, qui in vanum accepisti nomen Domini nostri nostri Iesu Christi? cui sacrilego dare quicquid habes, pro centuplo cunctareris? Sed execrabilis tibi est manus Domini, vt nullam ab eo commutationem recipere, non ei in ratione dati vel accepti communicare penitus acquiescas. An forte non ex odio, sed ex incredulitate, ex crudelitate detrectas? Nam id mihi fateor credibilius est. Nemo enim perire magis optaret minimæ cuiuspiam consolationis obtentu, quàm in maxima exultatione K
saluari. Sed non est omnium fides, ne eorum quidem qui nomine tenus sunt fideles. Poteram sane multorum vobis exempla proponere, multos producere testes qui id profecto sic credidere, sic sentiunt, sic audierunt, sic experiūtur. Abundat huiusmodi testimoniis, huiusmodi carbonibus desolatoriis. omnis natio regionis, & omnis lingua, vbicunque sanctorum congregatio est. Sed quando humanis credat experimentis, qui veritati non credidit promittenti? Illud ego vehementius arbitror admi- L
randum, quòd fideles magis in maximo quàm in modico videamini. Non enim difficile est ei dare cētuplum in præsenti, qui daturus est vitam æternam in futuro. Qui daturus est quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, non modo centuplum dare potest? Sed quomodo, inquit, possunt hæc fieri? Qua ratione accipit centuplum, qui nihil sibi relinquit ex omnibus? Nempe hoc est quod paulò ante commemorauí: Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem. Mira nouitas, sed eius qui noua omnia facit. Iugum tollēs M
inuenit requiem, relinquens omnia centuplum habet. Nouerat hoc & ille nimirum homo secundum cor Dei, qui ei loquebatur in psalmo: Nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in *Psal.93.d*
præcepto? An non fictus in præcepto labor, onus leue, suaue iugum, crux inuncta? Huius enim rei sacramentum est quòd in dedicatione ecclesiarum depictas in pariete cruces oleo sancto pontifex linit. Sic

Ibidem.

& olim quidem Abrahę dictum est: Tolle filiū tuum *Gen.22.a*
quem diligis Isaac, & offeres mihi eum in holocaustum, labor fictus est in præcepto. Oblatus siquidem Isaac sanctificatus est, non mactatus. Et tu igitur si vocem Domini audieris intus in animo, & dicatur tibi vt offeras Isaac, tuum quodcunque est gaudium immoles Deo (interpretatur enim Isaac gaudiū seu risus) fideliter & constanter obedire ne timeas. Nimirum etsi rem grandem tibi dicit propheta, facere debes, & obtemperandum ei per omnia, etiam si oportuerit ipsum Isaac iugulari. Nūc autē quicquid affectio propria iudicet, securus esto: non Isaac, sed aries morietur, non peribit tibi lætitia, sed contumacia, cuius vtique cornua vepribus hærent, & sine pūctionibus anxietatis esse non potest. Tentat enim te Dominus Deus tuus, nec mactabitur Isaac vt opinaris, viuens viuet, sed eleuatus est vtique super ligna, vt in sublime gaudeas, nec in carne propria, sed in cruce Domini glorieris, per quem nimirum crucifixus & ipse es, sed crucifixus mundo: nam ei viuis. Hæc nimirum conuersatio perfectorum, hæc sanctorum vita, hæc gratia spiritualis. Denique tanquā *2.Cor.6.b*
tristes, inquiūt, semper autem gaudentes: tanquam I
nihil habentes, & omnia possidentes: tanquam morientes, & ecce viuimus: Qui videbant me foras, fu- *Psal.30.d*
gerunt à me, dicit & filia regis, ea vtique cuius gloria omnis ab intus est. Vnde & clamitat in Cantico canticorum, adolescentulas reuocans, quas exterio- *Can.1.d*
ri sua incompositione deterritas videt: Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quòd fusca sum, quia decolorauit me sol, ac si manifeste spiritualis quispiam dicat teneras & infirmas mentes exhortans: Quid laboriosa quæque & humilia cōuersationis nostræ tam sedulè numeratis? Saga cilicina sunt, & pelles arietum rubricatæ, quibus interior ille splendor & interna tegitur gloria, vt illæsa à puluueris & imbris iniuria conseruetur. Nolite me cōsiderare quòd fusca sum, nolite pauere, nolite mirari. Neque enim tristitię aut necessitatis est exterior iste neglectus & nigredo forinseca, sed occulti splēdoris, & exultationis internæ. Decolorauit, inquit, me sol, lux interior exterioris impatiens. Nimirum ignis est, & inania folia non admittit. Alioquin aut exuri folia, aut certe si prævaluerint, ignem extingui necesse est. Quod quidem omnino cauendum apo- *1.Thess.5.c*
stolus docet, Spiritum inquiens, nolite extinguere, *Luc.12.f*
Magis autem id Christus prohibet, volens eum vehementer accendi. Igitur sponsa quidem nigra, sed formosa: apostoli tanquam tristes, semper autem gaudentes: ipsi Christo, si Iudaïcis cōsideretur oculis, non erat species neque decor. Econtra sanè alios *Matth.23.b*
dealbatis veritas comparat monumētis, foris quippe splendidos & nitentes, intus sordidos & fœtentes. Ambulant enim in stolis, & primas (vt dictū est) cathedras amāt, glorioſi, honorati, & magni in oculis hominum: intus autem vbi Deus videt, pleni auaritia, inuidia, ambitione, superbia, luxuria fortasse nonnulli. Quando enim talibus detur preciosum illud continentiæ munus, nisi forte ad iudiciū & condemnationem, ne quando paueant, & respiscant, & conuertātur à studiis suis, sed obdormiscant in peccatis, & deterius pereant ex ipsa sua irreuerentia & securitate?

securitate? Sanè vt exercitij spiritualis & curæ cor- A
dis indicium euidens est contemptus exteriorum, sic eorundem solicitudo certum nihilominus signū mētis incultæ. Scriptum quippe est: In desideriis est *Eccles.22.a*
omnis ociosus. Et item, De stercoribus boum lapidabitur piger. Væ væ misero, dum stercoratur, putatur ornari. Bos erat Paulus triturans in arca Domini, & suum vtique agnoscens possessorem: vnde & *Philip.3.b*
dicebat, Propter Christum omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Hæc amplexatur stercora etiam si quondam nutritus fuerit in croceis. His lapidatur stercoribus piger, B
qui Christum lucrifacere negligens, corde vacuo & deserto foras cogitur euagari. Siquidem famis ne- *Gene.46.a*
cessitate Iacob Patriarcha descendere legitur in Ægytum, & prodigus ille filius seruire porcis, esurire siliquas egestate coactus est. Sed quid dicit scriptura? Habenti dabitur, & abundabit: non habēti autē, *Luc.15.c*
& hoc ipsum quod videtur habere auferetur ab eo. *Matth.13.b*
Arescet fœnū, & decidet flos: ipsæ quoque fenestræ claudētur, vt nihil vltra terrenæ valeant consolatio- *Psal.46.d*
nis haurire. Denique arguam te (ait Dominus) & statuam contra faciem tuam. Quid illud confusionis C
erit, quid miseriæ, quid doloris, quando dissipatis foliis & dispersis, vniuersa nudabitur turpitudo, reuelabitur ignominia, sanies apparebit, quādo iam immortalis factus internus ille conscientiæ vermis, tota malignitate corrodet, sed non consumet animam infœlicem, nec erit omnino dissimulationis locus, aut spes vlla consolationis? Quid enim cauſæ est quod ne modo quidem conscientiæ stimulos sustinere aliquatenus possunt, sed auertunt oculos cordis, & ad consolationes miseras conuertuntur, aut D
certè dissimulationibus aliquibus decipiunt semetipsos, & mētitur iniquitas sibi, nisi quod intolerabilis ille est cruciatus (licet adhuc blādiatur spes, & extenuet omnino dolorē) dum sibiipsis pro libitu tēpora metiuntur, & omne quod agunt, facilè diluendum deferendúmq; quod appetunt, temeraria præsumptione promittunt? Sed & ipsa consuetudine & incuria stupidi & insensati corde, ferè nihil sentiunt, quæ quidem omnia longius aberunt, vbi fiet quod scriptum est. Arguam te, & statuam contra faciem *Ibidem.*
tuam. Quanto enim sibi vicinior, & naturali neces- E
situdine charior anima carne sua est, tanto acrius dolēat necesse est, & molestius ferat propriam quàm corpoream læsionem, vbi à stupore isto & insensibilitate fuerit excitata, sicut econtra bona propria, & delicias spirituales, internámque animi voluptatem vbi contigerit experiri, eo vtique delectabilius amplectatur, iucundiúsque fruatur oportet, quod propius & expressius eam tangunt, nec exterius mendicantur. Nemo quippe eo modo iumēti sui, quo corporis sui refectione poterit delectari. Placet quidem & illa, sed longè aliter ista sapit, alitérque sentitur. F
Quòd si iumentum animæ corpus esse fateris, eadē vtique ratio tibi obseruanda est & in ipsis. Noli ergo errare, noli seduci, vt non magis in spiritualibus spiritū credas quàm in corporalibus oblectari. Vel humanam consule rationem, si fides in te penitus obdormiuit. Tres in carcere quondam fuisse legi- *Gene.40.d*
mus, tres in cruce. Ioseph siquidem cum pincerna & *Luc.23.f*
pistore regis carcerali custodiæ mācipatus, Christus verus Ioseph cum sceleratis duobus vtique reputatus est. Et illi quidē in carcere vidēre somnia, & audiēre interpretationē: isti in cruce verba locuti sunt, & vnus accepit promissionem. Priorum siquidem alter propinabat regi, & audiuit: Restitueris in gradum pristinum. Alter pascebat aues, & responsum mortis accepit. Ipsi quippe sunt porci quos pauit ille prodigus adolescens. Spurci siquidem & elati me- *Luc.15.c*
rito porcorum & auium nomine designantur. Porrò eorum qui crucifixi sunt cum Saluatore, alteri vtique consitenti dictum est: Hodie mecum eris in *Luc.23.f*
paradiso, alteri quidem blasphemanti non quidem à Domino (neque enim tunc ille iudicabat quemquam) sed à socio responsum est: Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es? Quid ergo putamus, quid duobus illis quorum alteri dictum est, restitueris post tres dies, alteri, hodie mecum eris in paradiso: præter ipsam sanè dilationem interim potuit esse molestum? Quid verò illum potuit delectare cui dictum est, truncato capite post triduum suspenderis, auium esca futurus? Sanè in hoc positi sumus omnes, & nemo nisi in carcere, siue in cruce interim nemo. Quippe vbi nec innocēs inuenitur immunis, quando peccator requiem sperat? Cæterùm si quis volens sustinet dicēs, nos quidem iustè, mercedem habebit: sin autem inuitus & blasphemās, & negans Deum factis, duplex ei contritio est. Si quis testimonium habet salūtis, etiam & caro eius requi- *4.Reg.4.g*
escit in spe, & Prophetæ farinula pulmentum cōdit atque dulcorat, vt in olla iam non mors, sed vita sit. Denique nemo sanæ mentis ampliorem esse in vitiis credat quàm in virtutibus delectationem, præsertim cùm sit Deus virtutum, totius veræ iucunditatis fons, lætitiæ & exultationis origo. Neq; enim carni seu mundo aut maligno principi, sed Christo *Psal.118.b*
vtique seruire, regnare est. Audi hominem de propria vtique experientia perhibentem fidele testimonium veritati: In via, inquit, testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis. Quid erit in patria, si tanta est copia delectationis in via? Si & Apostolus non in spe solùm, sed etiam in tribulatione docuit gloriari. Ille quidem sic ait, Amicus huius *Rom.5.b*
seculi, auctoris seculi inimicus. Ille quidem sic, ego fortè non ita. Delicatus sum, homo peccator sum, nec subsistere in tanto labore sine gratia multa, nec ipsam gratiam valeo promereri, quasi verò gratia nō sit gratia, sed operum merces, quasi non omnes peccauerint, aut non omnes egeant gratia Dei. Æstimas ô homo, quia personarum acceptio sit apud Deum, & non omnes omnia relinquentes tam copiosè consoletur? Noli esse incredulus, acquiesce veritati, de cuius testimonio nulli licet dubitare fideli. Et omnis, inquit, qui reliquerit patrem aut matrem, aut domum, aut agrum propter nomen meum, centuplum accipiet. Neminem Christus excipit. Miseri igitur qui dicunt, præter nos qui excludunt semetipsos, & excipiunt à beneficio generali. Nimirum indignos se iudicant multo magis vitæ æternæ, qui nec ipsum quidem centuplum sperant. Sed quia Deus verax est qui promittit, homo vtique mendax est qui diffidit. Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem, aut domum, aut agrum, propter nomen meum, centuplum

Universidad de Deusto
Biblioteca

accipiet, & vitam æternã possidebit. Facilè ego po- G
1.Cor.2.b teram contradictionem sustinere linguarum, si id lo querer ex meipso. Siquidem non percipit carnalis
Luc.12.g homo quæ sunt spiritus Dei, sed stultitia illi videntur. Nunc autem ipse id loquitur cuius verba etiam cœlo & terra transeuntibus non transibunt. Sed audiui (ait homo qui perditionis sumit occasionem, & vt vulgò dicitur, festucam quærit vnde sibi eruat oculum) audiui, inquit, de illo & illo qui reliquerant omnia, & ad vomitum suum sunt reuersi, quomodo illi acceperant centuplum? Exurge Domine, iudica causam tuam, & istorum nempe calumniam, & mur- H
Matth.19.c mur ipsorum qui fortè omnia relinquere visi sunt, & minimè tamen centuplum acceperunt: non contra nos, sed contra te est, qui dixisti, Omnis qui reliquerit patrem, &c. centuplum accipiet. Quid tamen dicimus? An ex collegio discipulorum reprobari quis potest nisi loculos habens? Sunt enim loculi nõ modò pecuniæ, sed propriæ voluntatis. Scrutetur proinde vias suas & studia sua, qui promissam centupli gratiam sibi deesse causatur: nec dubium quin inueniat angulum, & diuersorium, reclinatoriúmque, non quidem filij hominis, sed aut foueam vulpis, aut I
volucris nidum. Magis autem perfectus, obsecro, relinquat omnia, & solum sequatur Christum, iactans cogitatum suum in Deo, enutriendus ab eo, & centuplum sine dubio percepturus. Neque enim potest
1.Cor.5.b solui scriptura, quæ tam certa veritate subnixa, omnibus id sine exceptione promittit. Nihil sibi retineat, nihil suis, ne modicum fermentum totam massam corrumpat. Sed enim qui sibi retinent aliquid, dominicæ vocis obliti qui non suam venit facere voluntatem, & in ipsis quoque sanctorum collegiis proprio aut desiderio aut fortasse consilio importunius adhærentes, sciolos sese faciunt, de se sibi aliquid retinentes, quos penitus abnegasse, & diuinæ prouidentiæ, ac obedientiæ patrum, consiliis quoque spiritualium virorum debuerant cõmisisse. Sunt enim qui propinquis retinent & amicis, quod abiiciunt à seipsis, pro eorum prosperitate præsenti, inani prorsus & seculari sollicitudine æstuantes. Crudeles planè, qui nequaquam proximos diligant tanquam se: crudeles, inquam, vel in se, vel in suos: imò quod verius est, in vtrosque. Nemo ergo cùm se videt nec omnia reliquisse, centuplum non accepisse miretur. Preciosa siquidem diuina consolatio est, nec omnino tribuitur admittẽtibus alienam. Infœ-
Gen.27.f lix tu Esau, qui dixisti: Num vnam tantùm benedictionem habes pater? Quanto melius erat dicere cũ
Psal.26.b Propheta: Vnum petij à Domino, hanc requiram? Indignus enim benedictione cœlesti conuincitur, qui dubio quærit affectu, duplici petit intentione, aliud sibi refugium parans, si fortè eam non obtinere contingat. Maior est iniquitas mea (ait fratricida
Gen.4.b primus) quàm vt veniã merear. Quid ergo? Renuat M
cõsolari anima tua, si veniam non meretur. Hoc solum deplora, hoc solũ plange. Aliud ne cogites quidem. Sed nunc, inquit Cain, omnis qui inuenerit,
Ibidem. occidet me. Graue scilicet damnum, grandis iactura si perimatur corpus, quando quidẽ anima periit. Sed occidendum sese causabatur infœlix, tanquam pro magno beneficio habiturus si prohiberetur occidi. Quod & factum est. Consolationem miseram obtinuit quam quærebat, & oblitus est cõsolationis maximæ, pro qua multò studiosius supplicare & remedium quærere oportebat. An non idem & de Saule legisti? Vbi enim perstitit in sententia Samuel san- 1.Reg.15.b
ctus, Nunc, inquit, honora me vel coram populo. Ad quid tibi hæc honoratio miser? Hæccine erat tota illa supplicatio, Peccaui, ora Dominum pro me? Meritò sanè non pepercit, qui intuebatur cor. Falsa non poterat supplicatione moueri. Vix adhuc dixerat Dauid, peccaui, & responsum illi est, Dominus 2.Reg.12.d
transtulit peccatũ tuũ à te. Sic nimirũ, sic vsq; hodie dilectissimi, cuius ad alias consolationes mens inhiat, & penitus in caducis & transitoriis non renuit consolari, ipse sibi profectò cœlestis subtrahit gratiã consolationis. Quam si digna deuotione, pleno affectu, desiderio vehementi petere, quærere, pulsare satageret, sine dubio petens acciperet, quærens inueniret, pulsanti aperiretur. Alioquin si fortè (quod absit) pudẽdum illum apostasiæ saltum præsumpserit, certum omnino sit testimonium veritatis accipientibus, aut nunquam eum omnia reliquisse, aut ipsum quoque postea deseruisse centuplum quod acceperit. Nõnulli siquidem cum spiritu cœperint, Galat.3.d
heu carne postea consummantur. Quod si insanum est centuplum nolle recipere, velle relinquere plus quàm insanum iure censetur. An verò plangendus tibi videtur qui abstractus & illectus à concupiscentia sua, sponte id deserit, libens abiicit, volũtariè derelinquit, & qui nutriebatur in croceis, amplexatur stercora? Non est vnde causetur qui eiusmodi est, tãquã in eo videatur irritũ verbũ domini, aut euacuata promissio. Dũ enim reliquit omnia, habuit sine dubio repromissam cẽtupli benedictionem. Sine causa contendit, non ei magis quàm Christo credimus, nec omnino acquiescimus mendacem eum facere qui promisit. Centuplum, inquit, accipiet, & vitam æternam possidebit. Illud enim in via, hæc in patria est. Imò hæc patria, illud via. Illud consolatio præsentis laboris, hæc futuræ fœlicitatis consummatio est. Sic nimirum & operariis huius seculi solet cibus in opere, merces in fine dari: sic militantibus & stipendia ministrantur pro necessitate laboris, & nouissimè donatiuum maius erogatur pro quantitate laboris. Sic & filiis Israël donec terram promissionis intrarent, in deserto manna non defuit: & ab ecclesia post quæsitum regni cœlestis aduentum, quotidianus panis petitur in oratione, quam ipse Saluator instituit. Habes hanc duplicem promissionem & Sap.10.d
in Propheta euidenter expressam, vbi ait: Reddet Deus mercedem laborum sanctorũ suorum, & deducet illos in via mirabili. Ipsa est enim via testimoniorum Domini, in qua Propheta alius sicut in omnibus diuitiis delectatum se esse testatur. Vt quid ergo in incredibilitate moriemini filij hominum? At- Psal.118.d
fortè adhuc secularis ad hæc quispiam dicat: Ostende mihi centuplum quod promittis, & libens vniuersa relinquo. Vt quid ostendam? Fides enim non habet meritum, cui humana ratio præbet experimẽtum. An potius homini ostendenti, quàm veritati crederes promittẽti? Deficis scrutans scrutinio. Nisi credideris, non intelliges. Manna absconditum est, quod in Apocalypsi Ioannis victori promittitur. Apoc.2.c
Nouum nomen est, quod nemo scit nisi qui accipit.

Videtur

Videtur enim fortè nonnullis præsentem sanctorũ A
communionem facultatum pariter & voluntatum hoc loco centupli nomine designari. Et magna quidem hæc ipsa consolatio, sed non adeò generalis, vt possit vniuersaliter omnibus conuenire. Quantos enim sanctorum aut voluntariè eam deseruisse, vt Anachoretas, aut violentia persecutionis, vt martyres exilio relegatos, humana consolatione nouimus caruisse? Datum optimum est centuplum hoc desursum descendit à patre luminum. An non denique omnia possidet, cui omnia cooperantur in bonum? An non centuplum habet omnium, qui im- B
gratiam, ad solatium vtique & remedium laboris huius, ne deficiamus in via, vt de exhibitione præsentium munerum firma sit expectatio futurorum, qui venit vt vitam habeamus, & abundantius habeamus, Iesus Christus Dominus noster.

Psal.30.c pletur Spiritu sancto, qui Christum habet in pectore? Nisi quòd longe plus quàm centuplum est visitatio paracleti spiritus, & præsentia Christi. Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te, perfecisti eis qui sperant in te. Vides quomodo memoriam abundãtiæ suauitatis huius eructet anima sancta, quomodo exprimere gestiẽs verba multiplicet? Quàm magna, inquit, multitudo. Hoc ergo centuplũ adoptio filiorum est, libertas & primitiæ spiritus, deliciæ charitatis, gloria conscientiæ, regnum Dei, quod intra nos est, non vtique esca vel potus, sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Gaudium sanè non modò in spe gloriæ, sed etiam in tribulationibus.
Luc.12.f Hic est ignis quem voluit Christus vehementer accendi. Hæc virtus ex alto, quæ Andream fecit amplecti crucem, Laurentium ridere carnificem, Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad orationem. Hæc illa pax quam suis reliquit Christus, quãdo dedit & suam. Siquidem donum & pax est electis Dei, pax vtique præsentis, & donum futuræ. Ill-
Sap.3.b la superat omnem sensum, sed & huic quicquid sub D
sole placet, quicquid in mundo concupiscitur, non poterit comparari. Hęc gratia deuotionis, & vnctio docens de omnibus, quam expertus nouit, inexpertus ignorat, quoniam nemo scit nisi qui accipit. Vtinam hic filiorum hominum concupiscentia vigilet,
Apoc.2.c vtinam vel curiositas excitetur, vt dicant in cordibus suis, non videtur hoc verbum adinuẽtionis humanæ, cui sic consonant vno ore testimonia scripturarum. Quod si ita est, sine dubio vehementer erramus. Probare libet an hæc ita se habeant, gustare quid hoc absconditum manna sapiat, experiri quid E
sit hoc centuplum, quale gaudium in Spiritu sancto. Cras profectò respondebit ei iustitia sua, qui id stu-
Gen.30.e diosè quæsierit. Confestim vt gustauerit, videbit quàm suauis est Dominus, quoniam bonus nõ modò tenenti, sed & quærenti se, animæ speranti in se. Alioquin venite & arguite me, dicit Dominus, si nõ
Thren.3.c omnis qui reliquerit patrem & matrem, aut domũ, aut agrum propter nomen meum, centuplum accepit, nunc in hoc tempore, parum est, & vitam æternam possidebit. Verùm si in præsentis commendatione centupli sermo deficit, & ex abundantia cordis angustia oris obstruitur, quidni ad promis- F
sionem æternæ vitæ defectum proprium ipsa etiam cogitatio fateatur? Si id quod ex parte est, non valeat eloqui nec expertus, quid inexpertus de perfectione balbutire conetur? Oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti diligentibus te. Pax enim est quæ exuperat omnem sensum, pax super pacem, indeficiens exultatio, torrens voluptatis diuinæ, flumẽ lætitiæ, gaudium plenum. Cogita quicquid vis, quicquid potes exopta, excedit cogitatumomnem, desideriũ omne exuperat illa fœlicitas, æternitas illa, beatitudo illa. Ad quam nos sua miseratione perducat præueniens in benedictione dulcedinis, & indeficienter interim tribuens promissam centupli

PRÆFATIO IN EPISTOlam, siue Tractatum sequentem.

CHarissimis fratribus & dominis, N. Priori & cæteris, sabbatum dedicatum. Penè impudenter & plus quam decebat, os meum patet ad vos charissimi fratres in Christo, non possum tacere, Deus scit. Ignoscite, quia cor meum dilatatum est. Dilatamini & vos, obsecro, in viscеribus vestris, & capite nos, quia totus vester sum, in eo, in cuius viscеribus inuicem cupimus vos. Idèo ex quo recessi à vobis, vsque nunc qualemcunque laborem meum quotidianum statui dedicare non vobis, qui non indigetis, sed fratri Stephano, & sociis eius fratribus iunioribus & nouitiis venientibus ad vos, quorum doctor Deus solus est, vt habeant & legant si fortè ibi aliquid inuenerint vtile sibi ad solatiũ solitudinis suæ, & sancti propositi incitamentum. Offero quod possum, bonam voluntatem: ipsámque à vobis repeto cũ fructibus suis. Dauid saltando placuit Deo, non propter saltum, sed propter affectum. Similiter & mulier quæ vnxit
2.Reg.6.c *pedes Domini, laudata est à Christo, non quia vnxit, sed quia*
Luc.7. *amauit: & quia quod habuit, hoc fecit, in eo iustificata est. Deinde vobis etiam arbitratus sum dedicandum aliud quoddam opusculum, quod in consolationem suam, & in adiutorium fidei facere me compulit fratrum quorundam plus anxia quàm periculosa necessitas, quorum tristitia plurimum mihi solet facere gaudium, nisi quòd eos contristatos videre non possum. Præ magnitudine quippe non solùm fidei, sed etiã amoris, ex o sum adeo habent quicquid videtur esse contra fidem, vt si vel ad modicum seu ex spiritu blasphemiæ, seu ipso sensu carnis fuerint super hoc attentati vel pulsati, quasi ex solo auditu vel attactu læsam omnino in semetipsis æstiment conscientiæ pietatem vel puritatem, & miserabiliter desleant semetipsos quasi reprobos circa fidem. Quibus & contigit à seculi tenebris ad purioris vitæ exercitia venientibus, quod contingere solet repentè prodeuntibus ad lucem à diutinis tenebris: vt sicut in illis lux ipsa, qua cætera videnda sunt, primò irruens, infirmis oculis fit molesta: sic & isti ad primum fidei lumen cæcutiant, nec insolitos nouæ lucis radios possint sustinere, donec ipso lucis amore adsuescant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. BERNARDI EPISTOLA ad Fratres de Monte Dei.

FRatribvs de monte Dei, orientale lumen, & antiquum illum in religione Ægyptium feruorem tenebris occiduis & Gallicanis frigoribus inferentibus, vitæ scilicet solitariæ exemplar, & cœlestis formam conuersationis. Occurre & concurre in gaudio sancti Spiritus anima mea, & risu cordis in feruore pietatis, & in omni obsequio deuotæ volũtatis. Quidni? ctenim epulari & gaudere in Domino oportet, quia christianæ deuotionis ac religionis speciosissima portio, quę cœlos propinquius tangere videbatur: mortua erat, & reuixit: perierat de mũdo, & inuenta est auditu auris audieramus, nec credebamus: legebamus in libris, & mirabamur de antiqua vitæ solitariæ gloria, & magna in ea gratia Dei cùm subitò inuenimus eam in campis syluæ, in mõte Dei, in monte pingui. Vbi iam pingueſcunt speciosa deserti, & exultatione colles accinguntur. Ibi enim etiam per vos offert se omnibus, & in vobis se demonstrat, & ignota hactenus innotescit in paucis simplicibus totum olim sibi mundum subiecit ipso mundo mirante. Licet enim magna & diuina planè fuerint miracula quæ Dominus gessit in terris, hoc tamen vnum super omnia alia enituit, & cætera cũcta illustrauit, quòd, sicut dictum est, in paucis simplicibus totum mundum & omnem sapientiæ eius altitudinem sibi subiugauit. Quod etiam nunc cœpit operari in vobis. Ita, pater ita, quoniam sic beneplacitum est ante te. Absconditi enim hæc à sapiẽtibus & prudentib" huius mundi, & reuelasti ea parvulis. Nolite ergo timere pusillus grex, ait Dominus, sed omnino confidite, quia complacuit Deo patri dare vobis regnum. Videte fratres mei, videte vocationem vestram. Vbi sapiens inter vos? vbi scriba? vbi conquisitor huius seculi? Nam etsi sunt aliqui sapientes inter vos, per simplices tamen sapientes aggregauit, qui reges olim & philosophos mundi huius per piscatores sibi subiecit. Sinite ergo, sinite sapientes huius seculi de spiritu huius mundi tumentes, alta sapientes, & terram lingentes, sapienter descendere in infernum. Vos autem dum foditur peccatori fouea, sicut cœpistis, stulti facti propter Deũ, per stultum Dei, quod sapientius est omnibus hominibus, Christo duce humilem apprehendite disciplinam ascendẽdi in cœlum. Vestra namque simplicitas iam multos prouocat ad æmulationem. Vestra sufficientissima & altissima paupertas iam multorum confundit cupiditatem. Vestrum secretum, iam earum rerum quæ tumultum faciunt, vel facere videntur, pluribus incutit horrorem. Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera misericordiæ, implete gaudium non meum tantummodo, sed omnium diligentium nomen Dei, vt in varietate vestitus deaurati de auro sapientiæ Dei reginæ assistentis à dextris sponsi, vestro studio, vestra instantia, ad Dei gloriam, & magnam coronam vestram, & gaudium omnium bonorum, hoc sanctæ nouitatis instauretur ornamentum. Nouitatem verò dico propter linguas nequam (à quarum contradictione abscondat vos Deus in abscondito faciei suæ) hominum impiorum, qui cùm manifestum lumen veritatis obnubilare non queunt, de solo nouitatis nomine cauillantur, veteres ipsi, & in veteri mente nesciente noua meditari, vtres veteres non capientes vinum nouum, quod si eis infunderetur, rumperentur. Sed hæc nouitas, non est nouella vanitas. Res enim est antiquæ religionis, perfectæ, fundatæ in Christo pietatis, antiqua hæreditas ecclesiæ Dei à tempore Prophetarum præmonstrata, iámque nouæ gratiæ sole exorto, in Ioanne Baptista instaurata & innouata, ab ipso Domino familiarissimè celebrata, ab eius discipulis ipso præsente concupita, cuius transfigurationis gloriã cùm vidissent qui cũ eo in monte Sãcto erant, continuò Petrus in eo quidẽ abreptus sibi, & nesciens quid diceret, quia visa Dei maiestate commune bonum intra priuatum suumvi sus est concluſisse, in eo autem præsentissimus sibi, & scientissimus quid diceret, qui suauitate eius gustata optimum sibi iudicauit in hoc semper esse, vitã hanc in contubernio Dei & ciuium supernorum, quos cum cum eo viderat, concupiuit, dicens: Domine bonum est nos hic esse, si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnũ. In quo si auditus fuisset, facturus proculdubio erat postmodum alia tria, sibi vnum, Iacobo vnum, & Ioanni vnum. Post passionem verò Domini calente adhuc in cordibus fidelium effusi eius sanguinis recenti memoria: solitariam hanc vitam eligentibus, paupertatem spiritus sectantibus, & in spiritualibus exercitiis, & in contemplatione Dei pingue ocium altero in alterum zelantibus, deserta repleta sunt. Ex quibus legimus Paulum, Macarium, Antonium, Arsenium, & alios quamplures in sanctæ huius cõuersationis republica consulares viros, egregia nomina in ciuitate Dei, nobiles & triumphales titulos habẽtes de victoria huius seculi, & principis huius mundi, & corporis sui, de cultu animi, & Domini Dei sui. Sileant ergo qui in tenebris de luce iudicantes, vos arguunt nouitatis ex abundantia malę voluntatis, ipsi potius arguendi vetustatis & vanitatis. Sed & laudatores & detractores semper estis habituri, sicut & Dominus. Laudatores præterite, & bonum quod in vobis amant, hoc in eis amate. Detractores dissimulate, & pro eis orate. Et obliti quæ retro sunt prætermissis scandalis, quæ iuxta it ervobis à dextris & à sinistris posita sunt, in anteriora vestra vos extẽdite. Si enim ad singula volueritis vel laudatoribus respondere, vel cum detractoribus litigare, tempus perditis, cuius in proposito sancto non leuis est iactura. A terris enim ad cœlos festinantem qui moratur, etsi non detinet, plurimum tamen nocet. Nolite ergo negligere, nolite tardare, grandis enim vobis restat via. Altissima enim est professio vestra. Cœlos transit, par angelis est, angelicæ similis puritati. Non enim solùm vouistis omnem sanctitatem, sed omnis sanctitatis perfectionem, & õnis cõsummationis finem. Non est vestrũm circa communia præcepta languere, neque hoc solum attendere quid præcipiat Deus, sed quid velit, probantes quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Aliorum est enim Deo seruire, vestrũm adhærere. Aliorum est Deum credere, scire, amare, reuereri: vestrũm

Psal.64.c *Luc.10.d* *Luc.12.d* *1.Cor.1.d* *Ibidem.* *Matth.3.a* *Matth.17.a*

vestrũm est sapere, intelligere, cognoscere, frui. Magnum est hoc, arduum est hoc: sed omnipotens & bonus est Deus, qui in vobis est pius promissor, fidelis redditor, & indefessus adiutor, qui magno eius amore magna profitentibus, & in fide, & spe gratiæ eius maiorà viribus suis aggredientibus, & voluntatem & desiderium suggerit in idipsum, & qui volũtatis gratiam prærogauit, subrogabit etiam virtutẽ ad prouẽtum. Cui cùm fideliter fecerit homo quod poterit, calumniante calumniatore ipse misericorditer pauperi suo iudicium faciet, quia quod habuit hoc fecit. Absit tamen, fratres, à conscientiæ vestræ æstimatione, à paupertate, & humilitate vestra, ab ore vestro omnis altitudo, quia altum sapere mors est, & facile est in alto se contuentem obstupescere, & de vita periclitari. Nomen aliud vestræ professioni imponite, alium titulum ordini vestro inscribite. Feras vos potius indomitas, & incaucatas bestias (quæ aliter communi hominum more domari non poterãt) existimate & appellate, longè supra vos virtutem eorum suspicientes, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Ahod ille iudex fortissimus Israël, qui vtraque manu vtebatur pro dextera) & quandiu licet, deuotissimè intus vacare amant charitati contemplandæ veritatis, & cùm necessitas vocat, vel officium trahit promptissimè feras mutant, non dant pro veritate adimplendæ charitatis. Caue etiam serue Dei caue ne quoscunque imitari non vis, damnare videaris. Volo hoc facias in ægritudine tua, quod cùm sanissimus esset faciebat qui dicebat: Venit Iesus Christus peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Neque enim hoc dicebat Paulus mentiendi præcipitatione, sed æstimãdi affectione. Qui enim perfectè examinãdo semetipsum intelligit, suo peccato nullius peccatum par esse existimat, quod non sicut suum intelligat. Nolo ergo vt nusquam arbitreris lucere solem communẽ diei nisi in cella tua, nusquã esse serenum nisi penes te, nusquam operari gratiam Dei nisi in conscientia tua. An solitariorum Deus tantùm? imò & omniũ. Miseretur enim omnium Deus, & nihil odit eorum quæ fecit. Malo te cogitare vbique esse serenum nisi penes te, & peius de te quàm de aliquo existimare. Cum timore potius & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Nec quales sint alij, sed quales ex vobis fiant (quantum in vobis est) cogitate, non solummodò qui modò sunt, sed & qui post futuri sunt, quos in proposito sancto estis habituri imitatores. Ex vobis enim, ex vestro exemplo, & vestra auctoritate in religione hac pendere habet tota posteritas huius vestri ordinis sancti. Vos in eo patres, vos in eo institutores cũ debita imitationis reuerentia appellabimini à successoribus vestris. Quicquid à vobis statutum, quicquid vobis tenentibus & seruantibus in consuetudinem fuerit missum, absque omni retractatione à posteris vestris tenendum erit & seruandum, nec fas erit aliquid immutari. Sic enim de vobis erit apud eos, sicut de incommutabilibus legibus summæ & æternæ veritatis est apud nos, quas scrutari omnibus expedit & scire, non autem licet alicui diiudicare. Deo autem gratias, quia nec indignum vobis erit, nec inutile posteris, si fortiter & vos tenueritis, & ipsi in vobis fideliter imitentur quod interim tenetis. Et si quid adhuc aliter sapere oportuerit, & hoc Deus vobis reuelabit. Salua enim per omnia Carthusiæ debita sanctitate, & cũ omni laude prædicanda reuerentia, multa in Alpinis illis horridis & continuis frigoribus necessaria sunt, quæ frugalem sufficientiam & voluntariam paupertatem sectantibus in his duntaxat regionibus nõ adeò necessaria videntur. Intelligitis quæ dico, dabit enim vobis Dominus intellectum. Gaudeo enim in vobis, & licet absens corpore, sed præsens spiritu, & videns ordinem vestrum, sed feruorem spiritus, sed abundantiam pacis, sed gratiam simplicitatis, in proposito rigorẽ, in dilectione mutua ipsam sancti Spiritus suauitatem, & plenam omnino in conuersione vestra formam pietatis, in recordatione mõtis Dei totus exulto, & primitias sancti Spiritus, & pignus gratiæ in spe crescentis in eo religionis deuotus adoro. Nam & ipsum montis Dei nomen bonæ spei præfert omen, scilicet quòd sicut Psalmista dicit de monte Dei, habitatura sit in eo generatio quęrentiũ Dominum, quærentiũ faciem Dei Iacob: innocens manibus, & mundo corde, quę non accepit in vano animam suam. Ipsa est enim professio vestra, quærere Deum Iacob, non communi hominum more, sed quęrere faciem Dei, quam vidit Iacob, qui dixit: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Faciem Dei, hoc est, cognitionẽ eius quærere. Facie ad faciem, quam vidit Iacob, de qua etiã dixit Apostolus: Tunc cognoscam sicut & cognitus sum: & nunc videmus per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem videbimus eum sicuti est. Hãc in hac vita semper quærere per innocentiã manuum & munditiam cordis ipsa docet pietas: quæ, sicut dicit Iob, cultus Dei est. Quam qui non habet, in vano accepit animam suam, hoc est, frustra viuit, vel omnino non viuit, dum non viuit ea vita propter quam vt in ea viueret, accepit animam suã. Pietas enim hæc est iugis Dei memoria, cõtinua intentionis actio ad intelligentiam eius, indefessa affectio in amorem eius, vt nulla vnquã inueniat seruum Dei, non dicam dies, sed hora nisi vel in exercitij labore, & proficiendi studio, vel in experientiæ dulcedine, & fruendi gaudio. Hæc est pietas de qua Apostolus dilectum sibi discipulum admonet, dicens: Exerce temetipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas verò ad omne opus bonum est vtilis, habens promissionem vitæ quæ nunc est, & futuræ. Pietatis enim nõ solummodo formam, sed & veritatem in omnibus & præ omnibus habitus vester repromittit, propositum vestrum requirit. Nam sicut Apostolus dicit, sunt aliqui formam quidem pietatis habentes, virtutem autem eius abnegantes. Hanc quicunque vestrũm non habet in conscientia, nõ exhibet in vita non exercet in cella, nõ solitarius, sed solus dicẽdus est. Nec cella ei cella, sed recluſio & carcer est. Verè enim solus est, cũ quo Deus nõ est: verè recluſus est, qui in Deo liber non est. Solitudo enim & recluſio sunt nomina miseriæ. Cella autẽ nequaquã debet esse recluſio necessitatis, sed domicilium pacis, ostiũ clauſum, nõ latebræ, sed secretũ. Cũ quo enim Deus est, nunquã minus solus est quàm cũ solus est. Tũc enim liberè fruitur gaudio suo, tũc ipse suus est sibi, ad

Iudic.3.c *1.Tim.1.d* *Sapien.11.d* *1.Tim.4.b* *2.Tim.3.a* *Gene.32.g* *1.Cor.13.d*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fruendum Deo in se,& se in Deo. Tunc in luce veritatis, in sereno mundi cordis vltrò patet sibi pura conscientia,& liberè se infundit affecta de Deo memoria: & vel illuminatur intellectus, & bono suo fruitur affectus, vel seipsum deflet humanæ fragilitatis defectus. Propter hoc secundum formam propositi vestri habitantes in cœlis potius quàm in cellis, excluso à vobis toto seculo, totos vos inclusistis cum Deo. Cellæ siquidē & cœli habitatio cognatæ sunt, quia sicut cœlum & cella ad inuicem videntur aliquam habere cognationem nominis, sic & pietatis. A cœlando enim cœlum & cella nomen habere videntur, & quod cœlatur in cœlis, hoc & in cellis: quod geritur in cœlis, hoc & in cellis. Quidnam est hoc vacare Deo, frui Deo. Quod cùm secundū ordinē piè & fideliter celebratur in cellis, audeo dicere, sancti angeli Dei cellas habēt pro cœlis, & æquè delectantur in cellis ac in cœlis. Nam cùm in cella iugiter cœlestia actitantur, cœlum cellæ & sacramēti similitudine, & pietatis affectu, & similis operis effectu proximum efficitur: nec iā spiritui orāti, vel etiā à corpore exeunti, à cella in cœlū longa vel difficilis via inuenitur. A cella enim in cœlū sæpe ascenditur, vix autem vnquā à cella in infernū descenditur, nisi sicut dicit Psalmista, descendant in infernū viuētes, videlicet ne descendāt morientes. Hoc enim modo sæpe cellarum incolæ in infernū descendunt. Sicut enim assiduè contemplando reuisere amant gaudia cœlestia, & ardentius ea appetant, sic & dolores inferni, vt horreant, & refugiant. Et hoc est quod imprecātur inimicis suis orantes, scilicet vt descendāt in infernū viuentes. Moriens autem vix aut nunquā aliquis à cella in infernuū descendit, quia vix vnquā aliquis nisi cœlo prædestinatus, in ea vsque ad mortem persistit. Filium enim gratiæ, fructum vēttis sui cella fouet, nutrit, amplectitur, & ad plenitudinem perfectionis perducit, & colloquio Dei dignum effi cit, alienum verò vel suppositū abdicat à se citius & proiicit. Vnde ait Dominus ad Moysen: Solue calceamenta pedum tuorū: locus enim in quo stas, terra sancta est. Morticinium enim mortuarū affectionum, vel hominem mortuum à corde, locus sanctus vel terra sancta nequaquam diu patitur. Cella terra sancta, & locus sanctus est, in qua dominus & seruus eius sæpe colloquuntur sicut vir ad amicum suum. In qua crebrò fidelis anima verbo Dei coniungitur, sponsa sponso sociatur, terrenis cœlestia, humanis diuina vniuntur. Siquidem sicut templum sanctum Dei, sic cella est serui Dei. Et in tēplo enim & in cella diuina tractantur, sed crebrius in cella. In templo visibiliter & figuratiuè aliquando Christianæ pietatis sacramenta dispēsantur: in cellis verò sicut in cœlis ipsa veritate, ipso ordine, etsi nōdum ipsa puritatis maiestate, vel æternitatis securitate, res ipsa omnium sacramentorū fidei nostræ assiduè celebratur. Ideò sicut dictum est: alienū qui non est filius, citius à se proiicit quasi abortiuum, euomit tanquā inutilē ac noxium cibum, nec diu talem pati potest inuisceribus suis officina pietatis: venítque pes superbiæ, & asportat eum manus peccatoris, & mouet eū, & expulsus non potest stare, sed fugit miser nudus & tremebundus, sicut Cain à facie Domini, expositus vitiis & dæmonibus, vt qui prior inuenerit eū, morte animæ eum afficiat & occidat: vel si aliquandiu durauerit in ea non virtutis cōstantia, sed pertinaci misteria, sic ei cella est quasi carcer, aut sicut viuēti sepultura. Pestilēte verò flagellato, sapiēs sapientior erit, & lauabit iustus manus suas in sanguine peccatoris. Sicut ergo dicit Propheta: Si conuerteris Israël, ad me conuertere: hoc est, perfectæ cōuersionis culmē apprehende. Nulli enim in eodē statu diu esse cōceditur. Seruo Dei aut semper proficiendum, aut deficiendū est, aut sursum nititur, aut in inferiora vrgetur. Ab omnibus autē vobis perfectio exigitur, licet non vniformis: sed si incipis, incipe perfectè. Si iam in profectu es, & hoc ipsum iam perfectè age. Si autem perfectionis aliquid attigisti, teipsum in temetipso metire, & dic cum Apostolo: Non quòd iam apprehenderim, aut perfectus sim: sequor autē si forte comprehendā, in quo & comprehensus sum. Vnū autem, quæ quidē retro sunt obliuiscēs, & ad ea quę sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor ad brauium supernæ vocationis in Christo Iesu. Deinde addit: Quotquot ergo perfecti sumus, hoc sapiamus. In quo manifestè Apostolo docente declaratur, quia perfecta eorum quæ retro sunt obliuio, & perfecta in anteriora extensio, ipsa est hominis iusti in hac vita perfectio: & perfectio huius perfectionis ibi erit, vbi erit brauij supernæ vocationis perfecta apprehēsio. Hoc autem modo sicut stella à stella distat in claritate, sic cella à cella in cōuersatione, scilicet incipientium, proficientium & perfectorū. Incipientiū status potest dici animalis, proficientium rationalis, perfectorū spiritualis. Ignoscendū est in aliquibus aliquādo eis qui adhuc sunt animales, in quibus ignosci non debet eis qui iam habētur quasi rationales. Rursumque rationabilibus in quibusdā ignoscitur, in quibus non ignoscitur spiritualibus, quorum perfecta omnia esse debent, & imitatione & laude potius quàm reprehensione digna. Et cùm ex his tribus hominum generibus constet omnis status religionis, quæ sicut propriis nominibus distinguuntur, sic etiam dignoscuntur ex suorum proprietate studiorum: debēt omnes filij Dei in die qui est, semper diligenter prospicere quid desit sibi, vnde venerint, quousque peruenerint, & in quo proficiendi statu singulis diebus vel horis sua se æstimatio deprehendat. Sunt enim animales, qui per se nec ratione aguntur, nec trahuntur affectu: & tamen vel auctoritate permoti, vel doctrina commoniti, vel exemplo prouocati approbant bonum vbi inueniunt, & quasi cæci, sed ad manum tracti sequūtur, hoc est imitantur. Sunt rationales, qui per rationis iudicium & naturalis scientiæ discretionem habent, & cognitionem boni, & appetitum, sed nondum habent affectum. Sunt perfecti, qui spiritu aguntur, qui à sancto Spiritu plenius illuminantur. Et quoniam sapit eis bonum, cuius trahuntur affectu, sapientes vocantur. Quia verò induit eos Spiritus sanctus cuius affectu trahuntur, sicut induit olim Gedeonem, Spiritus sancti indumento spirituales appellantur. Primus status circa corpus se habet, secundus circa animam se exercet, tertius non nisi in Deo requiem habet. Quorum singuli sicut habent certam proficiendi rationem, sic in genere suo certam habent perfectionis suæ mensuram. Initium

Psalm.54.c

Exod.3.b

Prou.19.d

Psal.57.d

Philip.3.c

boni

boni in conuersatione animali, perfecta obedientia est. Profectus, subiicere corpus suum, & in seruitutem redigere. Perfectio, vsu boni consuetudinem vertisse in delectationem. Initium verò rationalis est intelligere quæ in doctrina fidei apponuntur ei. Profectus, talia præparare qualia apponuntur. Perfectio, cum in affectum mentis trāsit iudicium rationis. Perfectio verò hominis rationalis, initium est hominis spiritualis. Profectus eius, reuelata facie speculari gloriam Dei. Perfectio verò, trāsformari in eandem imaginem à claritate in claritatē, sicut à domini spiritu. Primum igitur prosequendum de primo, scilicet de animali. Animalitas est vitæ modus sensibus corporis seruiens, scilicet cum anima quasi extra se per sensus corporis circa delectorum delectationes corporum affecta, eorū fruitione pascit vel nutrit sensualitatem suam: seu cum intra se regrediens, & corpora quibus forti glutino amoris & cōsuetudinis adhæsit, in locum incorporeæ naturæ secum ferre non prævalens, eorum illuc secum trahit imagines, & amicabiliter ibi cum eis conuersatur, quibus assuefacta nil putat esse nisi vel quale foris reliquit, vel quale intus contraxit: inde quandiu licet, iucundum habet secundum delectationes corporis viuere. Cum autem ab eis auertitur, nescit nisi corporea imaginando cogitare. Cum vero ad cogitanda spiritualia vel diuina se erigit, non aliud de eis quàm de corporibus vel de corporalibus potest æstimare. Hæc auersa à Deo sit stultitia, cum nimium intra semetipsam fuerit remissa, & tam bruta, vt regi vel nolit vel non possit. Cum verò ipsa sibi per superbiam extra se nimium fuerit abrepta, fit prudentia carnis, & ipsa sibi sapientia esse videtur, cum stultitia sit, dicente apostolo: Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Porrò ad Deum conuersa, fit sancta simplicitas, hoc est eadem semper circa idē voluntas: sicut fuit in Iob, qui dictus est simplex & rectus, ac timēs Deum. Propriè enim simplicitas est perfectè ad Deum conuersa voluntas, vnam petens à domino, hanc requirens, nō ambiens multiplicari in seculo. Vel est simplicitas, in conuersatione vera humilitas, scilicet virtutis magis conscientiam amplectens quàm famam, cum non refugit vir simplex videri stultus in seculo, vt sit sapiēs in Deo. Vel simplicitas est sola ad Deum conuersa voluntas, sed nōdum ratione formata vt amor sit, id est formata voluntas: nondum illluminata vt sit charitas, hoc est amoris iucūditas. Simplicitas ergo initium aliquod in seipsa habens creaturæ Dei, hoc est voluntatem simplicem & bonam, quasi futuri boni hominis informem materiam, in primordio conuersionis suæ offert auctori suo eam formandam. Iam enim cum bona voluntate habens initium sapientiæ, id est timorem domini, ex ipso colligit nec per se eam formari posse, nec quicquam tā expedire stulto, quàm seruire sapiēti. Itaque homini se propter Deum subiiciens, ipsam ei bonam voluntatem committit in Deo formandam in sensu & spiritu humili. Iā timore Dei incipiēte operari in eo omnem virtutum plenitudinem, dum per iustitiam defert maiori, per prudentiam non credit se sibi, per temperantiam refugit discernere, per fortitudinem totum se obedientiæ subiicit, non discernendæ, sed adimplendæ. Hęc enim vxor est, cui à domino præcipitur: Et ad virum tuum erit conuersio tua. Vir eius, ratio vel spiritus est suus vel alterius. Huic enim viro rectè obedit vir simplex & rectus in semetipso. Rectius autem sæpe ac tutius in altero, quàm in semetipso. Ex præcepto ergo Dei & ipso ordine naturæ habere debet vxor ad virum, animalitas ad spiritum suum, vel spiritualem aliquem virum, conuersionem legitimam, hoc est, obedientiam perfectam. Perfecta verò obedientia est maximè in incipiente indiscreta, hoc est, non discernere quid vel quare præcipiatur, sed ad hoc tātùm niti, vt fideliter & humiliter fiat quod à maiore præcipitur. Lignum enim scientiæ boni & mali in paradiso, censura discretionis est in conuersatione religionis penes patrem spiritualem, qui diiudicat omnia ipse verò à nemine iudicatur. Ipsius est discernere, aliorum est obedire. Adam gustauit in malum suum de ligno vetito, edoctus ab eo qui suggerendo ait: Quare præcepit vobis Deus vt de ligno non comederetis? Ecce discretio, cur præceptum sit. Et addit: Sciebat enim quia qua die comederitis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Ecce vt quid præceptum sit, scilicet quòd Deos fieri non sinat. Discreuit, comedit, & inobediens factus est, & de paradiso iectus est. Sic & animal discretum, nouitium prudentem, insipientem sapientem, in cella diu posse consistere, in congregatione durare impossibile est. Stultus fiat, vt sit sapiēs: & hæc omnis sit eius discretio, vt in hoc nulla sit ei discretio. Hæc omnis sapiētia eius sit, vt in hac parte nulla ei sit. In eo vero in quo se sibi animalitas ratióque conterminant, in natura animæ humanæ relictus est à creatore bono intellectus & ingenium, & in ingenio ars, in quo constituit Deus hominē super opera manuum suarum, & omnia secularia ista subiecit sub pedibus eius: animali superbo, in testimonium naturalis dignitatis, & similitudinis Dei amissæ: simplici verò & humili, in auxilium recuperandæ digniattis, & conseruandæ similitudinis. In hoc notum Dei manifestum est in illis. In hoc æstimatur de creatura creator. In hoc cognoscitur iustitia Dei: & quia qui bene agunt, digni sunt vita: qui verò aliter, digni sūt morte. In hoc creatura quæ spontè homini seruit, ad naturam subiicitur & aptatur, vt seruiat ad eam quæ ex peccato est necessitatem, & ad voluptatē & voluptatē. Hinc etiā quot & quanta vitæ huic necessaria, & bonis & malis vtilia, & in genere suo pulcherrima, & à bonis & à malis hominib" facta sunt & fiant, omnibus manifestū est. Hinc enim in literis, vel opificiis, vel ædificiis, per innumerabiliter multiplices hominū adinuentiones, tot processerūt modi studiorum, tot genera professionum, subtilitates exquisitæ scientiæ, artes eloquētiæ, dignitatum officiorúmque varietates, & innumerabiles cōquisitiones huius seculi, quibus homines illi etiam qui dicuntur sapientes huius mundi, cum eis qui simplices & filij Dei, pariter vtūtur ad necessitatem & vtilitatem. Sed illi abutuntur eis ad curiositatē & voluptatem & superbiam, hi autem vtuntur eis propter necessitatem, alibi habentes suam suauitatem. Ideo illos seruos sensuum suorum & corporum suorum sequuntur fructus carnis suæ, qui sunt fornicatio, immunditia, superbia, luxuria, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ,

Rom.1.c

Iob.1.a

Gen.3.c

Gen.3.d

Rom.1.b

Galat.5.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

dissensiones, inuidiæ, comessationes, ebrietates, & G his similia: quæ quicunque agunt, regnum Dei non consequentur. Hos autem, fructus spiritus, qui sunt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, onganimitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas & pietas promissionem habẽs vitæ quæ nunc est, & futuræ. Hi vtrique quandiu simul sunt in actu, homines vident similes actiones, Deus autem voluntates discernit & intentiones. Cum verò vnusquisque redit in sua, vnumquẽque ex fructibus intentionis suæ pascit conscientia sua: nec tamẽ H ab vtroque æquè ad conscientiã reditur: quia nemo ad eam redire amat post actionem, qui recta intentione ad agendum ab ea nõ proficiscitur. Qui tamen redit ad conscientiam, si nondũ vicit cõcupiscentiã suã, inuenit ibi de ipsa concupiscentia sua vel suaues delectationes, vel graues corrosiones, & inde multip'icat cogitationes. Qui verò iam concupiscentiam vicit, quandiu tamen veri boni maior concupiscentia, vel maior delectatio mentem eius non obtinuerit, cum exosa quadam voluptate gestorum visorum vel auditorum patitur imaginationes: vnde in vtro- I que lumbi implentur illusionibus delectationum, & ad cogitanda diuina vel spiritualia lumen suorum oculorum & ipsum non est secum: qui cum pugnat conta concupiscentias, patitur molestias: quia vincere adhuc non prævalet ad perfectum affectiones. Qui verò iam ad libertatẽ aspirat, excutere à se non potest affectionum imaginationes, & noxias vel occupatorias vel ociosas quæ exinde passim oriuntur cogitationes. Hinc in tempore psalmodiæ vel orationis, cæterorúmque exercitiorum spiritualium, in K corde serui Dei etiam nolentis & reluctantis imaginationes voluuntur, & phantasmata cogitationum versantur, à quibus velut ab auibus immundis insidentibus vel circũuolãtibus sacrificium deuotionis vel omnino rapitur de manu tenentis, vel sæpe polluitur vsque ad lachrymas offerentis. Fitque mirabilis & iniqua miseræ animæ diuisio, spiritu & ratione voluntatem cordis & intentionem, & corporis sui promptum obsequium defendente: animali verò improbitate sibi affectum præripiẽte & intellectum, L mente sæpius sine fructu remanẽte. Hinc in animis infirmioribus, & in quibus concupiscentiæ carnis & seculi necdũ perfectè mortificatæ sunt, vitia passim incuriositatis ebulliunt. Hinc solitudinis & silentij quæruntur inordinatæ & proposito inimicæ consolationes, in via regia communium furtiua propriæ voluntatis diuerticula, solitorum fastidium, præsumptio nouitatum, quæ quidem ægri animi pruritum & tædium quasi confricando videntur ad horam lenire: sed calefaciunt & accendunt, & vt postea M nequius ferueat, & amplius pruriat, efficiunt. Hinc quotidie fiunt nouæ occupationes, nouæ octionum & laborum adinuentiones, lectiones didiuersæ, non ad ædificandum animum, sed ad fallendum tardantis dieitẽdium: vt cum damnauerit solitarius omnia vetera, omnia solita, & defecerint noua, non restet nisi odium cellæ, & fuga matura. Propter quod pia simplicitas, & in professione religionis & solitudinis nouus homo qui non habet vel rationem ducẽtem, vel affectum trahentem vel discretionem moderantem, sed vi quadam vertitur in semetipsum, tãquam à figulo figmentum, lege quadam mandatorum Dei quasi manibus alienis faciendus est & formandus in omni patientia, & in rota volubilis obedientiæ, & in igne probationis suæ, psalmatoris & formatoris sui voluntati & arbitrio subdendus. Nam & si callet ingenio, si viget arte, si præeminet intellectu, instrumenta sunt hæc tam vitiorum quàm virtutum. Non ergo refugiat doceri vti eo in bono, quo & in malo vti potest, quia hoc primum virtutis opus est. Ingenium corpus adaptet, ars naturam informet, & intellectus non elatum faciat animum, sed docibilem. Ingenium quippe, ars, intellectu, & alia huiusmodi gratuitò habẽtur, aliter virtus. Virtus enim vult doceri cum humilitate, quæri cum labore, haberi cum amore. Nam cum omnibus his digna sit, nec aliter vel doceri vel quæri vel haberi potest. Primum quidem docendus est rudis incola eremi, secundũ apostolicã Pauli institutionẽ, vt exhibeat corpus suum hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium suum. Qui etiam compescens in *Rom.12.d* nouitio feruorem animalis hominisqui nõdum percipit ea quæ Dei sunt, circa spiritualia ac diuina præproperam & curiosam inquisitionem subiunxit, dicens: Dico enim per gratiam Dei quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quàm *Ibid.* oportet sapere, sed sapere ad sobrietatẽ. Quia enim omnis vel præcipuè animalis hominis institutio circi corpus est, & exterioris hominis compositionem, docendus est rationabiliter mortificare corpus suũ, & membra sua quæ sunt super terram, & inter carnẽ & spiritum, quæ inuicem iugiter aduersum se concupiscunt, iustum rationis ac discretionis habere iudicium, nec alicuius eorum in iudicio accipere personam. Docendus est sic habere corpus suum, sicut ægrotum commẽdatum, cui etiam multum volenti, inutilia sunt neganda, vtilia verò & nolenti ingerenda. Sic de eo agere, sicut de nõ suo, sed eius à quo precio magno empti sumus, vt glorificemus eum in C corpore nostro. Rursũmq; docẽdus est cauere quod *1.Cor.6.d* peccatori populo dominus per prophetam improperat: Proiecistis me, inquiẽs, post tergum vestrum. Multúmque esse cauẽdum, ne pro necessariis huius vitæ vel commodis, à propositi rectitudine, vel dignitate naturæ, in amorem vel honorẽ corporis sui *3.Reg.14.b* sinat in aliquo degenerare spiritum suum. Ideóque durius tractandum est corpus, ne rebellet, ne insolescat: sic tamen, vt seruire sufficiat: quia ad seruiendum spiritui datum est. Nec sic habendum est tanquam propter illud viuamus, sed tanquam sine quo viuere non possumus. Fœdus enim quod habemus cum corpore, non quandocunque volumus possumus abrumpere, sed legitimam eius resolutionem patienter nos expectare oportet, & interim quæ legitimi fœderis sunt obseruare. Sic ergo nobis est cũ eo conuiuendum vel conueniendum, quasi non diu nobis sit cum eo commorandum: sicque vt si aliter euenerit, non vrgeamur ad exeundum. In quo multum & scrupulosè laborandum, & periculosè sæpe fuerat errandũ, nisi lex obedientiæ & cellæ plenam communis institutionis formam semel tradens, ingrediendi de victu & vestitu, de labore & quiete, de silentio & solitudine, & omnibus quæ ad exterioris hominis cultum vel necessitatem spectant, fratrem obedien-

Ibidem.

obedientem & patientem & quietum, in reliquium A cautum redderet & securum. In quibus sic semel circuncisa sunt omnia, & præcisa superflua, sic intra congruæ sufficientiæ terminos & generalis continentiæ limites circunscripta sunt omnia necessaria, vt sit quod fortes cupiant, & infirmi non refugiant, nec vlterius quantitas concessorum lædere possit in aliquo vtentium cũ gratiarum actione cõscientiam: nec quæ sunt amputata, tentare debeãt aliquatenus in seruo Dei corporis bene morigerati, & rectè educati sufficientiam. In quibus, sicut Salomon dicit, *Prou.10.d* qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui B verò mentis est duræ, corruet in malum. Licet enim necessitas sic sit ordinata, vt nec querelæ sit locus vllus, & omnis sit superfluitas amputata: si quid tamen vel publicè vel priuatim addendum est, vel minuendum, hoc in Prioris est arbitrio, absque omni scrupulo obedientium subditorum vel periculo. Instituendus est ergo nouus eremita ad communis institutionis normam concupiscentias carnis suæ præteritorum peccatorum pœnitentia continua domare, & ad contemnenda cætera ad suiipsius cõtemptum venire. Præmuniendus est assidue contra tẽtationes C acrius in solitarium nouitium desciuientes, cum seruum Dei gratis Deo seruientem non cessent solicitare vitia mercede oblatæ delectationis, diabolo suggerente, carne concupiscente, seculo concupiscenda ingerente. Tentat enim nos dominus Deus noster, vt sciat si diligamus eum, an non: non vt ipse quasi nescíes agnoscat, sed vt plenius hoc in ipsa nobis tentatione innotescat. Sed illæ tẽtationes facilè vincuntur, & facilè à ratione eis occurritur, quæ vel suspectæ sunt, vel prima facie malæ esse innotescũt. Quæ verò sub specie boni se ingerunt, & difficilius D discernuntur, & periculosius admittuntur. Sicut enim difficilime tenetur modus in eo quod bonum esse creditur, ita nõ semper tutus est omnis boni appetitus. Omnium autem tentationum & cogitationum malarum & inutilium sententia, ociũ est. Summa etenim mentis malitia est ocium iners. Nũquam ociosus sit seruus Dei, quãuis à Deo, feriatus sit. Nomen quippe tam suspectum & vanum & molle, rei tam certæ tam sanctæ, tam seueræ imponẽdum non est. Ociosum non est vacare Deo, immo negocium negociorum omnium hoc est. Quod quicunque in E cella non agit fideliter & feruenter, quodcunq; agit quod propter hoc nõ agit, scilicet vt Deo seruiatur: in eo quod agit, ociatur. Vbi pro vitando ociosa sectari ridiculũ est. Ociosum autem est, quod nullam habet vtilitatem, vel vtilitatis intentionem. Nõ autem hoc tantummodo agendum est, vt cum aliqua delectatione, vel sine grandi nausea ocij dies transigatur, sed vt etiam de peracta diæta ad profectum mẽtis semper aliquid in conscientia resideat, aliquid quotidie in thesaurum cordis cõgeratur. Nec ea die bonus cellita se vixisse debet existimare, in qua nil F eorum se egisse recolit, propter quæ in cella viuitur. Quæris quid agas, vel in quo te occupes? Primum extra quotidianum orationum sacrificium, vel lectionis studium, quotidianæ cõscientiæ discussioni, emendationi, morũ cõpositioni pars sua diei negãda non est: deinde operandũ est aliquid manibus quod iniungitur, non tam quod animum delectando ad horam detineat, quàm quod spiritualibus studiis delectationem conseruet & nutriat, in quo remittatur ad horã animus, non resoluatur: vnde se facilè mox vt sibi ad seipsum redeundum esse visum fuerit, expediat sine controuersia inhibentis voluntatis, absq; cõtagione cõtractæ delectationis, vel memoriæ imaginantis. Non enim vir propter mulierem, sed mulier propter virũ. Non spiritualia exercitia sunt propter corporalia, sed corporalia propter spiritualia. *1.Cor.11.b* Propterea sicut viro creato collatum est vel comparatum ei adiutoriũ simile sibi ex ipsa hominis substantia, sic cum in adiutorium spiritualis studij necessaria sint, non tamen in hoc semper æquè conuenire videntur omnia corporalia exercitia, sed quæ cum spiritualibus propiorem videntur habere similitudinem & affinitatem, sicut ad ædificationem spiritualem meditari quod scribatur, vel scribere quod legatur. Subdiualia enim exercitia & opera sicut sensus distrahunt, sic sæpe etiam spiritum exhauriunt, nisi cum grauiore ruralium labore operum sit maior contritio corporis vsque ad contritionem & humiliationem cordis. Fatigationis enim suæ pressura exprimunt sæpe vehementioris affectum deuotionis. Quod etiam in labore ieiuniorum, vigiliarũ, & omnium in quibus afflictio corporis est, crebrò fieri manifestum est. Serius tamen animus & prudens ad omnem se comparat laborem, nec in eo dissoluitur, sed per eum magis in seipsum colligitur: qui semper præ oculis habens non tam quod agit quàm quò agendo intendit, omnis consummationis attendit finem. Quò inquantum verius innititur, intantum etiam feruentius & fidelius manibus operatur, totius sibi corporis sui subiiciens seruitutem. Coguntur enim in vnum sensus ad disciplinam bonæ volũtatis, nec lasciuere eis vacat à pondere laboris, sed subacti & humilitati in obsequium spiritus docentur cõformari ei & in laboris participatione, & in consolationis expectatione. Inordinata enim natura per peccatum, & à conditionis suæ rectitudine exorbitans, si ad Deũ fuerit cõuersa, recuperat citò promodo timoris & amoris quem habet ad Deum, quæcũque perdidit auersa: & vbi cœperit spiritus reformari ad imaginem conditoris sui, mox etiam reflorescens caro, ex volũtate sua incipit conformari reformato spiritui. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare quicquid delectat spiritum suum. Insuper & pro multiplici defectu suo ex pœna peccati multipliciter sitiens ad Deum, nonnunquam etiam contendit præcedere rectorem suum. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, à sensibus ad cõscientiam. Panis furfureus, & simplex aqua, & olera, & legumina simplicia, nequaquam res delectabiles sunt: sed in amore Christi, & desiderio internæ delectationis, ventri bene morigerato gratanter ex his satisfacere posse valde delectabile est. Quot milia pauperum ex his, vel ex aliquo horum delectabiliter satisfaciunt naturæ? Facilium quippe & delectabile esset adiuncto amoris Dei condimento secũdum naturam viuere, si insania nostra nos permitteret: qua sanata, statim naturalibus natura arridet. Eodem modo & de labore. Rusticus duros habet neruos, fortes lacertos. exercitatio hoc facit, sine cum torpore, mollescit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Volũtas facit vsum: vsus, exercitium: exercitium, vires in omni labore subministrat. Sed redeamus ad propositum. Hoc omnibus modis agat & labor & ocium nostrum, vt nunquam simus ocioſi: & hoc semper sit negotium nostrum, vt perfectè consummetur in nobis quod dicit apostolus animalibus & insipientibus: Humanum, inquit, dico propter infirmitatẽ carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nũc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Audiat hoc attẽtius amicum corporis sui mancipium, animalis homo, qui iam incipit corpus suum subdere spiritui, & adaptare semetipsum ad ea quæ Dei sunt percipienda, & ad exuendam fide seruitutis necessitatem, & carnis suæ dominantem consuetudinem, vt se accingat, necessitatem faciens sibi contra necessitatem & consuetudinem contra consuetudinem, & affectum sibi formet contra affectum: donec plenius mereatur accipere delectationem contra delectationem, vt delectationibus carnis ac seculi secundum cõsilium apostoli saltem tantum eum delectet carere, quantum eum delectabat primò eas habere: tãtum delectet eum de membris sui corporis seruire iustitiæ in sanctificationem, quãtum prius delectabat eum seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem. Hæc est perfectio animalis hominis in suo statu, vel nouitij incipiẽtis: qui cũ cõsummauerit hoc animale vel humanum, si nõ respexerit retro, sed fideliter in anteriora se extenderit, citò perueniet ad illud diuinũ, vt incipiat apprehendere sicut apprehẽsus est & cognoscere sicut cognitus est. Hoc autem opus non in vno fit momento conuersionis: non est vnius diei, sed multi temporis, multi laboris, multi sudoris: secũdum gratiam Dei miserentis, & studium hominis volentis & currentis. Omnium verò bonorũ horum officina est cella, & stabilis perseuerãtia in ea. In qua cuicunque cum sua paupertate bene conuenit, diues est. & quicunque bonam voluntatẽ habuerit, secum habet quicquid ad bene viuẽdum ei opus est: quanuis bonæ voluntati non semper credi expedit, sed frænanda est, sed regenda est, & maximè in incipiẽte. Regat sanctæ obedientiæ regula bonam voluntatem, illa verò corpus & doceat illud posse consistere in loco, cellam pati, secúmque morari: quod in proficiente bonæ compositionis initium est, & certum bonæ spei argumentum. Impossibile est hominem fideliter figere in vno animum suum, qui non prius alicui loco perseuerãter affixerit corpus suum. Nam qui ægritudinem animi, migrãdo de loco ad locum effugere nititur: sic est sicut qui fugit vmbram corporis sui. Seipsum fugit, seipsum circunfert: locum mutat, non animum. Eundem vbique se inuenit, nisi quòd deteriorem facit ipsa mobilitas sicut lędere solet ægrum, qui circunferendo concutit eũ. Ægrum enim se sciat, & vacet circa causarias partes ægritudinis suæ, Si non interrumpitur quies, remedia continuata citò proficient, & sanatus animus ab alienationibus vel captiuitatibus & tentationibus suis, totus in Deo suus efficietur. Cura eget, & non modica, nõ inquinata, sed infecta natura. Incũbat ergo immobiliter valetudinario suo (sic enim solent appellare medici valetudinum curãdarum officinam) & remedij suscepti prosequatur vsum vsque ad sanitatis experimentum. Valetudinariũ tuum, ô ægrote, ô lãguide, cella tua est: remedium in quo curari cœpisti, obedientia est, obedientia vera. Sed scito quòd remedia crebrò mutata nocent, naturam disturbãt, & ægrum disterminant. Nam & qui aliquò pergit, si vnam certam tenuerit viam, citò perueniet quò tẽdit, & itineris & laboris faciet finem. Si verò multas aggreditur vias, errat, nec laboris aliquando finẽ facit: quia error finem non habet. Non ergo remedium mutes, nec aliud pro alio accipias, sed vsque ad terminũ perfectæ sanitatis, medicinalis obedientiæ remedio vtere: nec abiicias eam vt ingratus cum factus fueris sanus, sed tamẽ in reliquium alio modo ea vti permittẽris. Si ergo ad sanitatem festinas, vide vt nil vel modicum de temetipso agere præsumas medico incõsulto: à quo si operã medicantis expectas, necesse est vt vulnus tuum semper ei detegere non erubescas. Erubesce, sed tamen reuela totum: nec obscondas. Sunt enim qui confitendo quasi fabulam enarrant suorum historiam peccatorum, ægritudines animæ suæ sine confusione dinumerant, & penè sine pœnitentia, & sine affectu doloris. Citò enim lachrimas inuenit, & soluitur in gemitum, qui habet sensum doloris. Si verò malæ ægritudini desperabilior stupor accesserit, hic in eo quod nõ dolet, quanto sanitati videtur esse propinquior, tanto ad ea fit remotior. Quòd si medicus quasi clemẽtior fuerit, vt quasi vnguentis & emplastris lenioribus omnia voluerit curare: tu age pro temetipso, & remedij fortioris & celerioris auidus, sanitatis ferrũ require, cauteriũ exposce. Medicus tibi semper præsto est, paratꝰ est. Ne enim horrori sit tibi tua solitudo, & vt tutius in cella habites: tres tibi deputati sunt custodes, scilicet Deus, conscientia, & spiritualis pater. Deo debes pietatem, cui te totum impendas: conscientiæ tuæ honorem, coram qua peccare erubescas: patri spirituali obedientiã charitatis, ad quem de omnibus recurras. Insuper vt gratum me habeas, addam tibi & quartum: & quandiu paruulus es, & donec plenius addiscas diuinam cogitare præsentiã, pædagogum tibi procurabo. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cuius vitæ exemplar sic cordi tuo insederit, reuerentia inhæserit, vt quotiens eius recordatus fueris, ad reuerentiam cogitati assurgas, & temetipsum ordines & componas: qui cogitatus ac si præsens sit, in affectum mutuæ charitatis emendet in te omnia emendanda, & tamen nullum patiatur damnum secreti sui solitudo tua. Hic Præsens tibi adsit quandocunque volueris: occurrat sæpe & cum nolueris. Increpationes eius describe tibi, cogita: sancta eius seueritas, consolationes, pietas, & benignitas, exemplum sanctæ vitæ, synceritas. Nam omnes cogitationes tuas cum ab eo videri cogitabis: ac si videat, ac si arguat, emendare cogẽris. Sic, secundum præceptum apostoli, solicitè temetipsum custodi: & vt temetipsum semper inspicias, semper ab omnibus oculos auerte. Egregium instrumẽtum corporis est oculus, si sicut cætera, sic etiam videre posset semetipsum. Quod cum interiori oculo concessum fit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena: etiam cum vult, non sufficit redire ad seipsum. Tibi vaca: multa tu ipse tibi solicitudinis

Roma.6.c

Ibidem.

Philip.3.c

tudinis materia es. Exclude etiam ab oculis exteriores quod desueuisti videre, ab interioribus quod amare, quia nil tam facilè recrudescit quàm amor & maximè in tenioribus & recẽtioribus animis. Aude etiam nonnunquam sapere, & æmulari charismata meliora, & tu ipse tibi esto parabola ædificationis. Alia cella tua exterior, alia interior. Exterior est domus, in qua habitat anima tua cum corpore tuo. Interior est cõscientia tua quam inhabitare debet omnium interiorum tuorum interior Deus, cum spiritu tuo. Ostium clausuræ exterioris, signum est ostij circunspectionis interioris: vt sicut sensus corporis per exteriorem clausuram foris vagari non permittitur, sic interior sensus ad suum semper interius cohibeatur. Dilige ergo interiorem cellam tuam, dilige exteriorem: vnicuique suum impende cultum. Tegat te exterior, non abscondat, nõ vt pecces occultius, sed vt tutius viuas. Non enim scis, ô rudis incola, quid cellæ debeas, si non cogitas quomodo in ea nõ solummodo à vitis tuis curaris, sed etiam non habes rixari cum alienis. Nescis enim quem conscientiæ tuæ debeas honorem quicunque in ea non experiris gratiam sancti spiritus, & internæ suauitatis dulcedinem. Da ergo vtrique cellæ honorem suum, & tu tibi in ea vendica primatum tuum. Disce in eo secundum communis institui leges tu tibi præesse, & vitam ordinare, & mores componere, & temetipsum iudicare: teipsum apud teipsum accusare, sępe etiam condemnare, nec impunitum dimittere. Sedeat iudicãs iustitia, stet rea & seipsum accusans cõscientia. Nemo te plus diligit, nemo te fidelius iudicabit. Mane præteritæ noctis fac à temetipso exactionem, & venturæ diei tu tibi indicito cautionem. Vespere diei præteritæ rationem exige, & superuenientis noctis fac indictionem. Sic districto nequaquam tibi aliquando lasciuire vacabit. Singulis horis secundum communis institui canonem sua distribue exercitia: cui spiritualia, spiritualia: cui corporalia, corporalia: in quibus sic exoluat omne debitũ spiritus Deo, corpus spiritui: vt si quid fuerit intermissum, si quid neglectum, si quid imperfectum, suo modo, suo loco, suo tempore nõ abeat impunitum, vel irrecompensatum. In quibus extra illas horas de quibus dicit propheta, Septies in die laudem dixi tibi: matutinum ac vespertinum sacrificium ac mediæ noctis est maximè obseruandum. Non enim frustra ait propheta: Mane astabo tibi & videbo: sed quia tunc à curis exterioribus adhuc sumus ieiuni: & dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum sacrificiũ vespertinum: quia tunc ab huiusmodi impedimentis iam quodãmodo inuenimur digesti. Qui & in nocturnis vigiliis nostris (in quibus media nocte surgimus ad confitendum nomini domini) confessionis eiusdem ordinem contexens, In die, inquit, tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum, & non sum deceptus. Istis enim horis potissimum coram Deo debemus nosmetipsos cõstituere: quasi facie ad faciem, & in lumine vultus eius perspicere, tribulationem & dolorem nobis de nobisipsis inuenire, & nomen Dei inuocare, scopando spiritum nostrum donec incalescat, ambiendo ad memoriam abundantiæ suauitatis suæ, donec ipse in cordibus nostris dulcescat. Sed tunc maximè nobis agẽdum est quod dicit apostolus: Malo in ecclesia quinque loqui verba sensu meo, quàm decẽ milia verborum sine intellectu. Et illud: Psallam spiritu, psallam & mente. Orabo spiritu, orabo & mente. Tunc enim menti & spiritui aggregandi sunt fructus sui vt exinde vel in abundantia benedictionis Dei in quietem noctis relaxemur: vel surgentibus nobis ad laudes Dei, omnis exinde tenor operis nostri in ipsius laudibus formetur ac viuificetur. Idcirco in preuenientis nocturnis vigiliis non expedit multitudine psalmorum obruere intellectum, & exhaurire spiritum vel extinguere: sed quãdiu sobrius inuenitur, pietati afficiendus est, & suo itinere dirigendus ad Deum, donec dilitato corde currere incipiat vsque ad finẽ operis Dei: postmodum feruoris sui modum siue tenorem habiturus, nisi magna intercidatur negligentia, vel omittatur voluntaria miseria. Scit etiam quicunque sensum Christi habet, quantũ pietati Christianæ expediat: quantum Dei seruum, & seruum redemptionis Christi deceat, & vtile ei sit, vna saltem aliqua diei hora, passionis & redemptionis ipsius attentius recolere beneficia ad fruendum suauiter in conscientia, & recondendum fideliter in memoria: quod est spiritualiter manducare corpus Christi, & bibere eius sanguinem in memoria eius. Qui omnibus in se credentibus præcepit dicens: Hoc facite in meam commemorationem. In quo etiam propter peccatum inobedientiæ, quàm impium sit hominẽ tantæ Dei pietatis immemorem esse, palam omnibus est, cum amici hominis abeuntis sub quolibet signo commẽdatam memoriam nefas sit obliuisci. Siquidem sanctæ huius ac reuerendæ commemorationis mysterium suo modo, suo tempore, suo loco celebrare licet paucis hominibus, quibus creditum est hoc mysterium: rem verò sacramenti vel mysterij in omni tẽpore, & omni loco dominationis Dei, modo quo traditum est, hoc est, debitæ pietatis affectu, agere, cõtrectare, & sumere sibi in salutem, omnibus in promptu est, quibus dicitur: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vt virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suũ. Nam & sacramentum sicut accipit ad vitam dignus, sic ad mortem suam & iudicium indignus. Rem verò sumenti nemo percipit nisi dignus & idoneus. Sacramentum enim sine re sacramenti sumenti mors est: res vere sacramenti, etiam propter sacramentum sumenti, vita æterna est. Si autem vis, & verè vis, omnibus horis tam diei quàm noctis, hoc tibi in cella tua prẽsto est. Quotiens in commemorationem eius qui pro te passus est, hoc facto eius pie ac fideliter fueris affectus, corpus eius manducas, & sanguinem bibis. Quandiu in eo manes per amorem, & ipse in te per sanctitatis & iustitię operationem, in eius corpore & membris eius computaris. Deinde etiam certis horis certæ lectioni vacandum est. Fortuita enim & varia lectio, & quasi casu reperta, non ædificat, sed reddit animam instabilẽ: & leuiter admissa, leuius recedit à memoria. Sed certis ingeniis immorandum est, & assuefaciendus est animus. Quo enim spiritu scripturæ factæ sunt, eo spiritu legi desiderant, ipso etiam intelligendæ sunt. Nunquam in-

1. Cor. 14. b

Luc. 22.

Psal. 118. c

Psal. 5. a
Psal. 140. a

Psal. 118. b

Psa. 76.

1. Pet. 2. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

gredieris in sensum Pauli, donec vsu bonæ intentionis in lectione eius, & studio assiduæ meditationis, spiritum eius imbiberis. Nũquam intelliges Dauid, donec ipsa experientia ipsos psalmorum affectus indueris. Sicque de reliquis. Et in omni scripura tantum distat studium à lectione, quantum amicitia ab hospitio, socialis affectio à fortuita salutatione. Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum est, quod fidelius digeratur: & sursum reuocatum crebrius ruminetur, quod proposito conueniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, vt aliena cogitare non libeat. Hauriendus est sæpe de lectionis serie affectus, & formanda oratio quæ lectionem interrumpat, & non tam impediat interrumpendo, quàm puriorem continuo animum ad intelligentiam lectionis restituat. Intentioni seruit lectio. Si verè in lectione Deum quærit qui legit: omnia quæ legit, cooperantur ei in bonum, & captiuat sensus legentis, & in seruitutem redigit omnem lectionis intellectum in obsequium Christi. Si in aliud declinat sensus legẽtis, omnia trahit post semetipsum: nihilque tam sanctum, tam pium inuenit in scripturis, quod seu per vanam gloriam, seu distortum sensum, seu per prauum intellectum non applicet vel malitiæ, vel vanitati. In omnibus enim scripturis legentis initium debet esse timor domini, vt in eo primo solidetur intentio legentis, & ex eo ordinetur & exurgat totius lectionis intellectus & sensus. A spiritualibus verò exercitiis in corporalia numquam longe vel in totum recedatur, sed facilè ad ea posse redire animus assuescat: & cũ illis se mutuet, istis semper inhæreat. Sicut enim supra dictum est, non vir propter mulierem, sed mulier propter virum. Nec spiritualia propter carnalia, sed carnalia propter spiritualia. Corporalia verò exercitia nunc dicimus, quæ manuali opere corporaliter exercẽtur. Nam sunt & alia corporis exercitia in quibus necesse est corpus laborare, sicut sunt vigiliæ, ieiunia, & alia huiusmodi: quæ spiritualia nõ impediũt, sed iuuãt, si cũ ratione discretionis fiant. Quæ si ex indiscretionis vitio sic agãtur, vt vel deficiẽte spiritu vel languẽte corpore spiritualia impediantur: qui sic est, corpori suo tulit boni operis effectum, spiritui affectum, proximo exemplum, Deo honorem: sacrilegus est, & horum omnium in Deum reus. Non quòd secundum apostoli sensum, non videatur humanum etiam hoc: & non deceat, & iustum non sit caput aliquando dolore in seruitio Dei, quod olim sæpe vsque ad dolorem laborauit in vanitate seculi: esuriri ventrem vsque ad rugitũ, qui sæpe repletus est vsque ad vomitum: sed modus in omnibus habendus est. Affligendum est corpus aliquando, sed non conterendum. Nam corporalis exercitatio ad modicum quidem valet, & pietas ad omnia vtilis est. Propter quod & ad modicum, hoc est non in concupiscentiis, sed tamen cura carnis agenda est. Agenda verò est sobriè, & cum spirituali quadam disciplina, vt neque in modo eius, neque in qualitate, neque in quãtitate appareat aliquid quod nõ deceat seruum Dei. Eis enim quæ inhonesta sunt nostra, abundantiorem honorem circundare debemus. Honesta verò nostra nullius egent: Non solùm autem hoc, sed & omnem vitam nostram (quamuis hominibus occultam) exhibere debemus Deo sanctam & honestam, & omnem conuersationem nostram sanctis angelis cõspicabilem agere & delectabilem, quamuis inter domesticos parietes inclusam. Omnia vestra (inquit apostolus) honestè fiant in vobis. Grata Deo res est honestas, & sanctorum angelorum amica. Propter quod etiam iubet apostolus velari mulieres, propter angelos: qui cum proculdubio tam die quàm nocte nobiscum sint in cellis nostris, nos custodientes, & nostris studiis congaudentes, & cooperantes: placet eis vt etiam nullo homine vidẽte omnia nostra honestè fiant. Siue ergo manducetis, siue bibatis, siue aliquid aliud faciatis, omnia in domino agite, piè, sanctè, & religiosè. Si manducas, mensam tuam per se satis sobriam sobrietas tua pernet. Et cum manducas, nequaquam totus manduces, sed corpore tuo suã refectionem procurante, mens suam non negligat, sed de memoria suauitatis domini, vel scripturarum aliquid, quod eam pascat, meditando, vel saltem memorando secum ruminet & digerat. Sed & ipsa necessitas non secundum, non carnaliter expleatur: sed sicut decet monachum, sicut conuenit seruo Dei. Nam etiã quo ad sanitatem corporis, cibus quãto honestius & ordinatius sumitur & ingeritur, tanto facilius & salubrius digeritur. Obseruandus est ergo sumendi modus & tempus, cibi quantitas & qualitas: fugienda superflua & adulterina condimenta. Obseruãdus est ergo sumendi modus, vt non effundat qui comedit, super omnem cibum animam suam: tempus, ne ante horam: qualitas, vt quibus vtitur communitas fraternitatis, excepta causa manifestæ necessitatis. De condimentis verò sufficiat, obsecro, vt comestibiles fiant cibi nostri, non etiam concupiscibiles vel delectabiles. Sufficit enim concupiscentiæ malitia sua, quæ cum vix aut nullo modo pertransire possit ad finem explendæ necessitatis, nisi per viam quantæcunque delectationis: si cœperit accipere irritamenta ab eis qui perpetuum suscepere bellum aduersus eius oblectamenta, fiunt duo contra vnum, & sic periclitatur continentia. Deinde sicut de cibo dictum est, sic & de somno. Caue inquantum potes, serue Dei, ne totus aliquãdo dormias, ne sit somnus tuus nõ requies lassi, sed sepultura corporis suffocati: non reparatio, sed extinctio spiritus tui. Suspecta res est sommus, & ex magna parte ebrietati similis. Exceptis enim vitiis, quibus in dormiente cum corpore dormitante ratione, non est qui contradicat quantũ ad debitum continui profectus, nihil temporis tam deperit de vita nostra, quàm quod somno deputatur. Iturus ergo ad somnum semper aliquid defer tecum in memoria vel cogitatione: in quo placidè ob dormias, quod nonnũquam etiam somniare iuuet, quod etiam euigilantem te excipiens, in statum hesternę intentionis restituat. Sic tibi nox sicut dies illuminabitur, & nox illuminatio tua erit in deliciis tuis. Placidè obdormies, in pace quiesces, facilè euigilabis, & surgens facilis & agilis eris ad redeundum in id, vnde nõ totus discessisti. Sobrium enim cibũ, sobriumque sensum sequitur sobrius sommus. Carnalis verò sumnus, & brutus, & sicut dicitur, letheus, abominandus est seruo Dei. De quo verò post congruam quietem facilè est sensus corporis & mentis

1. Cor. 14. g

1. Cor. 11. b

1. Tim. 4. b

Psal. 138. b

euocare, & quasi seruos domus patris familias ad opera necessaria spiritu suscitare & emittere: huiusmo di somnus tempori suo, modo suo aspernandus non est. Sic prudẽs & Deo deditus animus habere se debet in cella sua, in conscientia sua sicut prudens paterfamilias in domo sua. Nõ habeat, sicut Salomon dicit, mulierem litigiosam carnem suam, sed ad sobrietatem moderatam, & assuefactam ad obedientiam, & ad laborem paratam, vbique institutam & esurire, & saturari, & abundare, & penuriam pati. Habeat sensus exteriores non duces, sed seruientes, interiores, sobrios & efficaces. Habeat omnem omnino domum vel familiam cogitationum suarum sic ordinatam & disciplinatam, vt dicat huic, vade, & vadat: & alij, veni, & veniat: & seruo corpori, fac hoc, & absque contradictione faciat. Qui sic semetipsum ordinat & regit in conscientia sua: optimè sibi credendus & committendus est in cella sua. Sed hoc est perfectorum, vel perficiam incipientium: quod ideo proposuimus incipientibus & nouitiis, vt sciant quid desit sibi, & quò extendere habeant intentionem studij sui. Sciendum verò est, quia cum de carnali vel de animali sensu, vel de rationali scientia, vel de spirituali sapientia disserimus, vnum hominem describimus, in quo secũdum diuersos profectus & profectuum prouentus, & intentionis affectus, hæc omnia diuersis temporibus possibile est inueniri, & tria hominum genera singula secundum statuum horum proprietates in professione religionis in cellis militantia: quamuis cellæ dignitas, & sanctæ solitudinis secretum, & solitariæ professionis titulus, nõ nisi perfectis cõuenire videtur: quorum, sicut apostolus dicit, est solidus cibus, & qui pro cõsuetudine exercitatos habẽt sensus ad discretionem boni & mali: in quo etsi rationalis (qui proximus est sapienti) vtcunque videretur esse tolerãdus, sed certe animalis qui non percipit ea quę Dei sunt, penitus putaretur arcendus. Sed occurrit Petrus apostolus dicens de quibusdam: Si spiritum sanctum ipsi acceperunt sicut & nos: ego quis eram qui prohiberem Deum? Spiritus enim sancti bona voluntas est. Nec enim sine grandi scrupulo mentis, à quacunque professionis altitudine arcẽdus est, cui testis inhabitãtis & trahentis spiritus sancti bona volũtas est. Siquidẽ ex duobus hominũ generibus cellarũ habitatio supplenda est: scilicet vel de simplicibus, qui & sensu & voluntate ad assequendam religiosam prudentiam feruentes apparuerint & humiles: vel de prudentibus, quos religiosæ & sanctæ simplicitatis constiterit esse æmulatores. Stulta verò superbia, vel superba stultitia, à tabernaculo iustorum semper procul sit. Est autem omnis superbia stulta, quamuis nõ omnis stultitia sit superba. Stultitia enim sine superbia, nonnumquam simplicitas inuenitur: quæ si ignorat, forsan est docibilis: & si nequit doceri, forsan est tractabilis. Et est propria ciuitas refugij simplicitati, cohabitatio religionis, nisi sit talis quæ nolit humiliari, vel tam bruta, vt non possit regi vel tractari. Bona tamen voluntas etsi multum sit bruta, non tamen est deserenda, sed salutari consilio ad laboriosam & actuosam vitam transmittenda. Superba autem quantumuis prudens sibi videatur, dimittenda sibi est, & abigenda. Si enim admittitur superbus, prima die qua ingreditur habitare, incipit leges dare. Nimirum verò stultus discere non potest quas inuenit. Solicitè ergo & prudenter perpendendum est quis admittatur ad habitandum secum. Qui enim habitat secum, non nisi se ipsum qualis ipse est, habet secum. Malus autem homo nũquam tutè secum habitat, quia cum malo homine habitat, & nemo molestior ei est, quàm ipse sibi. Nã insani & nimium dementes, & qui nõ satis quacunque de causa mentis suæ bene compotes sunt, custodiri solent, nec sibi relinqui vel committi, ne solitudine sua male vtantur. Admittantur ergo animales homines, pauperes spiritu ad cohabitationẽ cellarum, sed vt fiant ipsi rationales ac spirituales: non vt propter eos ipsi qui iam hoc esse meruerunt, conuertantur retrò, & efficiantur animales. Suscipiantur in omni beneuolentia charitatis, portentur in omni patientia benignitatis. Sed qui eis cõpatiuntur, non eis conformentur: nec sic quærant eorum profectum, vt propter eos cogantur incurrere propositi in religione rigoris defectum. Iam enim subintrauit de ære alieno sumptuosa, & quantum pudor sinit, ambitiosa cellarum ędificatio, & abiecta sanctæ simplicitate & rusticitate (sicut Salomon dicit) ab altissimo creata, quasi religiosas quasdam nobis creamus habitationũ honestates. In quibus tãtum compassum est animalibus vt penè omnes in hoc effecti simus animales. Dimissam enim nobis à patribus nostris iure hæreditario formam paupertatis, & sanctæ simplicitatis speciẽ, verum decorem domus Dei alienantes à nobis, & à cellis nostris, per manus artificum exquisitorũ cellas non tam eremiticas, quàm aromaticas, ædificamus nobis, singulas in titulo cẽtum solidorum, concupiscẽtias oculorũ nostrorum de eleemosynis pauperum. Amputa domine opprobrium cẽtum solidorum à cellis pauperum tuorum. Cur non potius centum denariorũ? Cur non potius nullorum? Cur non potius gratis filij gratiæ ipsi sibi ædificant? Quid respõsum est Moysi cum consummaret tabernaculum? Vide, inquit, omnia facito secundum exemplar quod ostensum est tibi in mõte. Non à seculi hominibus decet fieri tabernaculum Dei cum hominibus. Ipsi quibus in altitudine mẽtis ostenditur exemplar veri decoris domus Dei, ipsi ædificẽt sibi. Ipsi quibus solicitudo interiorum suorum contemptum, & negligentiam indicit omnium exteriorum, ipsi ædificent sibi formam paupertatis, & sanctæ simplicitatis speciem, & paternæ frugalitatis lineamẽta. Nulla sic aptabit artificium industria, sicut eorum negligentia. Ergo obsecro in peregrinatione huius seculi, in militia hac super terram ædificemus nobis, non domos ad habitãdum, sed tabernacula ad deferendum: vtpote citò inde vocandi & emigraturi in patriam & ciuitatem nostram, & in domum æternitatis nostræ. In castris quippe sumus, in alieno militamus, in alieno laboramus. Facile est quicquid naturale est. Nunquid non facile est solitario, & sufficiens naturæ, & vtile conscientiæ, ipsi sibi cellam de virgis contexere, de luto psalmare, vndecunque operire, & decentissime inhabitare? & quid amplius est requirendum? Credite fratres, & vtinam experiri vobis non contingat: quia pulchritudines istę & forenses honestates cito virile

Prou. 21. b

Heb. 5. d

Act. 11. b

Exod. 25. d

Eccl. 7. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

propositum eneruãt, & masculinum animum effœminant. Nam etsi ipso fæpe vsu sopiuntur earum delectationes, etsi sint aliqui qui vtantur huiusmodi quasi non vtentes, tamen conceptu melius quàm vsu extirpantur & vincuntur huiusmodi affectiones. Conferunt etiam non modicum interioribus nostris exteriora nostra ad similitudinem mentis aptata & composita, & bono proposito suo modo respondentia. Pauperior enim cultus in aliis fræquat concupiscentiam: in aliis circa amorem pauG pertatis afficit conscientiam. Sed & intentos interioribus suis animum magis decent inculta omnia & neglecta exteriora: quibus animus ipse dum sæpius alibi conuersari dignoscitur, seque alibi magis occupatam intentio sancta denunciat, efficaciter bonæ conscientiæ conciliat interiora, cui omnia exteriora voluisse renunciat. Obsecro ergo vt maneant cellæ illæ delicatiores sicut factæ sunt, sed non crescat numerus earum, sintque in valetudinaria fratribus animalibus & infirmioribus, donec conualescant: hoc est, incipiant desiderare non valetudinaria infirmorum, sed tabernacula militan- I tium in castris Dei. Maneant in exemplum posteris vestris, quia tales habuistis, & spreuistis. Vos autem qui spirituales estis, sicut Hebræi, id est transeuntes, non habentes hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirentes, ædificate vobis, sicut petisti, casulas, in quibus habitetis. In casulis enim habitauerunt patres nostri, habitantes in terra repromissionis quasi in aliena: cũ cohæredibus repromissionis expectantes ciuitatem habentem fundamenta, cuius artifex & conditor est Deus: non acceptis K repromissionibus, sed à longè eas aspicientes & salutantes, & confitentes, quia hospites sunt & peregrini super terram. Qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere meliorem, hoc est cœlestem. Id- *Hebr.11.c*
circo patres nostri in Ægypto & Thebaida, sanctæ huius vitę ardentissimi æmulatores, in solitudinibus degentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus: ipsi sibi cellas ædificabant: in quibus tecti tantummodo & circunsepti à turbine & à pluuia tutabantur: in quibus eremiticæ frugalitatis de- L liciis affluentes, lucupletabant multos ipsi egentes. Quos quo nomine dignius appellem nescio, homines cœlestes, an angelos terrestres degentes in tertis, sed conuersationem habentes in cœlis? Laborabant manibus suis, & de labore suo pauperes pascebant, esurientes ipsi, de vastitate eremi vrbium carceres alebant: & infirmos, & in quibuslibet necessitatibus positos sustẽtabant, viuentes de labore suo, & habitantes in labore manuum suarum. Quid ad M hæc dicemus nos, non animales, sed animalia terrena: adhærentes terræ, & sensibus carnis nostræ, in sensu carnis nostræ ambulantes, & ex alienis manibus pendentes? Quamuis consoletur nos in hoc ipsum, aliquatenus ille, qui cùm dives esset, pauper pro nobis factus est: & qui voluntariæ paupertatis dedit *2.Cor.8.b*
præceptum, ipse eiusdem paupertatis in semetipso nobis formam dignatus est demonstrare. Vt enim sciant euangelici pauperes quid eis faciendum sit, ipse etiam à fidelibus pasci voluit: nonnumquam & ab infidelibus (sed vt fideles faceret) vitæ necessaria accipere non recusauit. Sed etiam in primitiua ecclesia pauperes illos sanctos, qui pro Christo rapinam bonorum suorum perpessi fuerant, vel (secundum perfectionis consilium) omnia reliquerant & vendiderant, ac fratribus fidelibus communia effecerant, quanta solicitudine, quanta pietate sancti apostoli alendos à fidelibus procurabant, & liber actuum apostolorum, & Paulus in epistolis suis manifestè demonstrat. Quod etsi conceditur liberius, hoc ipsum domino præcipiente & ordinãte, euangelium annunciantibus de euangelio viuere: ex apostolorum tamen auctoritate non negatur etiam euangelicè viuentibus, sicut sanctis illis pauperibus qui tunc erant in Hierusalem: qui etiam sancti pauperes ob hoc vocantur, quia in professione sanctitatis & communis vitæ nomen dederant, & semetipsos in hoc ipsum sponte pauperes effecerãt. Quod enim apostolus seuerissima auctoritate quibusdam denunciat, vt qui non vult operari, non manducet: continuo ostendens de quibus diceret, subiunxit, dicens: Audiuimus enim quosdam ambulantes inter vos inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes. His autem qui huiusmodi sunt denunciamus & obsecramus in domino Iesu Christo, vt cum silẽtio operantes panem suum manducent. Suum, hoc est suo labore partum & acquisitum. Et tamen ne illos, quamuis inquietos, nihil operantes, & curiose agentes, nomen tamen domini inuocatum super se habentes, quasi exposuisse videretur & abiecisse: statim intulit, dicens: Vos autem fratres nolite deficere benefacientes in Christo Iesu domino nostro. ac si diceret: Etsi illi perseuerant in malitia siue negligentia K sua, vos tamẽ in sustẽtandis eis nolite deficere à beneficentia vestra. Cum ergo seuerissime superius denunciauerit, non manducandum nolentibus operari: postmodum verò volentibus operari, sed nihil operantibus, aliquanto se exhibuerit clemẽtiorem: possemus dicere secundum textum verborum eius (nec omnino aberraret à vero) non volẽtibus quanuis valentibus, intentatam esse illam seueritatem: volentibus autem, sed non valentibus indulgẽtiam istam. Sed etiam cum istis denunciet, & obsecret in domino Iesu Christo, vt cum silẽtio panem suum manducent: videntur panem non suum mãducare, nisi eum suum efficiant operando, quantum operari possunt sub testimonio Dei & cõscientiæ suæ. Ignosce domine ignosce, excusamus, tergiuersamur, sed nõ est qui se abscondat à lumine veritatis tuæ: quod sicut illuminat conuersos, sic etiam ferit auersos. Non est enim occultatum os nostrum à te, quod *Psal.138.c*
fecisti in occulto hominum. Nos autem nobismetipsis facimus id occultum: quia vix est aliquis in eis qui ad te sunt, qui experiri velit quid possit, & quod promptissime potest quandocunque secundum carnem vel seculum, siue timor impulerit, siue cupiditas traxerit: sed etsi fallimus homines inscios, non nos permittas, vt quasi volentes fallere te, fallamus nosmetipsos. Nos non laboramus, quia vel non possumus, vel non posse nobis videmur, vel consuetudine ocij & deliciarum nostrarum nos nõ posse efficimus. Adoremus ergo semper, & procidamus & ploremus coram te, qui fecisti nos, & qui in hoc ipsum peccato nostro manifesto, iudicio tuo occulto formasti nos, vt forsitan quia nõ multum hoc volumus,

volumus, non possimus: vel quia nõ voluimus cum A potuimus, cum volumus non possumus. Vescamur saltem secundum pœnam Adæ pane nostro, si non possumus in sudore vultus nostri: in dolore cordis nostri: in lachrymis doloris, si non possumus in sudore laboris. Magnam hanc iacturam professionis nostræ suppleat pietas ac deuotio conscientiæ humilis. Sint nobis lachrymæ nostræ panes die *Psal.41.a*
ac nocte quãdiu dicitur animæ nostræ: Vbi est Deus tuus? hoc est, quandiu peregrinamur à domino Deo nostro, & à lumine vultus sui. Vnum quidem erat necessarium. Sed qui nec in vno figimur, nec in B multis exercemur, in quo ordine computabimur? Vtinam cum illo de quo apostolus dicit. Ei qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputabitur fides eius ad iustitiam secundum *Rom.4.a*
propositum gratiæ Dei. Vtinam cum peccatrice, cui multum dimissum est, quia multum dilexit. Et beata anima quæ hoc iudicio apud Deum meruerit iustificari, iudicio diligentium nomen domini: vt omissa omni iustitia operum, & fiducia meritorum, in hoc solo iustificetur, quoniam dilexit multum. Nam in diligendo te Deus, retributio magna est di- C ligenti conscientiæ ipsa dilectio tua, deinde vero vita æterna. Sic fratres, obsecro vos, non excusemus nos, sed accusemus nos, & confiteamur. Et qui magni nominis vmbram, & personale quoddam figmentum perfectionis apud homines induimus: apud Deum conscientiæ nostræ cognoscentes paupertatem, non vsquequaque recedamus à veritate, & veritas liberabit nos. Deinde docendus est anima lis incipiens & Christi tyrunculus Deo appropinquare, vt & Deus appropinquet ei. Sic enim admo- *Iaco.4.b*
net propheta: Appropinquate Deo, & ipse appro- D pinquabit vobis. Non solum enim faciẽdus est homo & formandus, sed & viuificandus. Primo enim formauit Deus hominẽ, deinde inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Formatio hominis, instituitio est mora- *Gen.2.b*
lis: vita eius, amor Dei. Hunc fides concipit, spes parturit, charitas format & viuificat. Amor enim Dei, vel amor Deus spiritus sanctus, amori hominis se infundens, afficit eum sibi. Et amans semetipsum de homine Deus, secum vnum efficit & spiritũ eius, & amorem eius. Sicut enim non habet corpus vnde E viuat nisi de spiritu suo: sic affectus hominis (qui amor dicitur) non viuit, hoc est non amat Deum, nisi de spiritu sancto. Amorem ergo Dei in homine ex gratia genitum, lactat lectio, meditatio pascit, oratio confortat & illuminat. Animali vero & nouo in Christo homini, ad exercitãda eius interiora melius & tutius proponuntur legenda & meditanda redemptoris nostri exteriora: & ostenditur in eis exemplum humilitatis, prouocatio charitatis, & affectus pietatis: & de scripturis sanctis & sanctorum tractatibus patrum moralia quæque & planio- F ra. Proponenda sunt ei gesta, & passiones sanctorum: vbi nec laborandum ei sit in planitie historiali: & semper aliquid occurrat quod nouitij animum excitet ad amorem Dei, & contemptum sui. Porrò aliæ historiæ delectant quidem cum leguntur, sed non ædificant, quin potius mentem inficiunt: & in tẽpore orationis vel spiritualis meditationis inutilia quæque vel noxia faciunt scaturire de memoria. Lectionis quippe modum similis meditatio sequi solet. Difficilium etiam lectio scripturarum fatigat, non reficit teneriorem animum: frangit intentionem, hebetat sensum vel ingenium. Docendus est etiam in oratione sua sursum cor leuare, spiritualiter orare, à corporibus vel corporum imaginibus, cum Deum cogitat, quantum potest, recedere. Admonẽdus est quanta potest puritate cordis intendere in eum cui sacrificium orationis suæ offert: seipsum attendere qui offert, intelligere quod offert. Quantum enim videt vel intelligit eum cui offert, tantum ei in affectu est, & ei amor ipse est intellectus. Quantúmque ipse ei in affectu est, tantum sapit ei hoc ipsum, si dignum Deo est, quod offert: & in eo sibi bene est. Huiusmodi homini oranti vel meditanti, melius ac tutius (sicut iam dictum est) proponitur imago dominicæ natiuitatis, passionis & resurrectionis: vt infirmus animus qui non nouit cogitare nisi corpora & corporalia, habeat aliquid cui se afficiat, cui iuxta modũ suum pietatis intuitu inhæreat. Est quippe in forma mediatoris: in quo, sicut legitur in Iob, visitans homo spe- *Iob.5.d*
ciem suam, non peccet: hoc est, cum intentionis suæ intuitum in eum dirigat, humanam in Deo speciem cogitando, à vero non vsquequaque recedat: & dum per fidem ab homine Deum non diuidit, Deum aliquando in homine apprehẽdere addiscat. In quo pauperibus spiritu, & simplicioribus filiis Dei tanto primùm solet esse affectus dulcior, quanto humanæ naturæ propinquior. Postmodum verò fide migrante in affectum, amplexantes in medio cordis sui dulci amoris amplexu Christum Iesum, totum hominem propter hominem assumptum, totum Deum propter assumentem Deum, incipiunt eum non iam secundum carnem cognoscere, quanuis eum necdum secundum Deum plene possint cogitare. Et sanctificando eum in cordibus suis offerre ei amant vota sua quæ distinxerunt labia sua: obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarũ actiones, pro tempore, pro causa congruentes, Sunt enim orationes aliæ breues ac simplices, sicut eas format voluntas seu necessitas orantis pro causa incidenti. Aliæ prolixiores & rationabiles, sicut in inquisitione veritatis petentes, quærentes, pulsantes, donec accipiant, inueniant, & aperiatur eis. Aliæ acres, spirituales & fœcundæ, in affectu fruentis, & gaudio gratiæ illuminantis. Et ipsæ sunt quas apostolus alio ordine dinumerat, obsecrationes, ora- *1.Tim.2.c*
tiones, postulationes, gratiarum actiones. Nam postulatio quam primam posuimus, est circa obtinenda temporalia & necessaria aliqua vitæ huius, in qua Deus postulantis quidem approbans bonam voluntatem, facit tamen ipse quod melius iudicat, & dat libenter ei quod bene postulat. Ipsa est de qua *Psal.140.b*
psalmista ait: Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum. Hæc est etiam hominum impiorum, quia omnium commune est, sed maxime filiorum seculi huius, desiderare tranquillitatem pacis, sanitatem corporis, temperiem aëris, & alia quæ ad vitæ huius vsum spectant, & necessitatem, & abutentium voluptatem. Pro quibus qui fideliter postulant, quamuis non ea postulant nisi ad necessitatem:

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen in hoc ipso voluntati Dei suam semper subiiciunt. Obsecratio verò est in exercitiis spiritualibus anxia ad Deũ instantia: in quibus ante gratiã succurrentẽ, qui apponit Scientiã, apponit & dolorẽ. Oratio verò est hominis Deo adhærẽtis affectio, & familiaris quædam & pia allocutio, & statio illuminatæ mentis ad fruendum quandiu licet. Porro gratiarum actio est in intellectu, & cognitione gratię Dei, bonæ voluntatis indeficiens ad Deum & indefessa intentio: etiam si aliquando vel non sit, vel torpeat siue actio exterior, siue interior affectio. Hæc enim est de qua dicit apostolus: velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Ac si dicat: Semper quidem velle adest, sed aliquando iacet, hoc est, inefficax est, quia perficere opus bonũ quæro, sed non inuenio. Hæc est charitas quæ nũquam deficit. Ipsa est enim sine intermissione oratio, seu gratiarum actio, de qua apostolus ait: Semper sine intermissione orantes, semper gratias agentes. Est enim iugis quædam bonitas mentis & bene compositi animi, & ad patrem Deum in filiis Dei bonitatis eius quędam similitudo orans pro omnibus semper, & gratias agens in omnibus, tot modis in oratione vel gratiarum actione in Deum se iugiter refundens, quot in suis necessitatibus vel consolationibus, in proximi etiam vel compassionibus, vel congratulationibus causales in hoc materias inuenit pius affectus. Hæc autem iugiter in gratiarum actionibus est: quia qui sic est, semper in gaudio sancti spiritus est. In postulationibus ergo piè ac fideliter orandum est, sed nõ est in illis pertinaciter inhærendum: quia nos nescimus, sed pater cælestis scit quid in tempcralibus istis necesse nobis sit. Obsecrationibus verò insistendum est, sed in omni humilitate & patiẽtia: quia non afferunt fructum nisi in patientia. Nonnumquam enim eũ celerius gratia non subuenit, fit obsecranti cœlum æneum, & terra sua ferrea. Et cum relicta sibi cordis humani duritia ad votum exaudiri non meretur, anxietas desiderãtis negari sibi æstimat quicquid differtur. Cúmque sicut Chananęa illa pręteriri se ac despici ingemiscit quasi immũditiã canis, pręterita sibi peccata sua imputari, vel improperari imaginatur. Nonnũquam verò sine labore petens accipit, quærens inuenit, & pulsanti aperitur. Et consolationes ac suauitates orationis inuenire tandem aliquando meretur labor obsecratoris. Nonnumquam etiam puræ orationis affectus & bona illa orationis suauitas non inuenitur, sed quasi inuenit eum non petentem, non quærentem, non pulsantem, & quasi nescientem gratia prævenit, & tanquam genus seruorum recipitur in mensa filiorum, cum rudis adhuc & incipiens animus in eum orandi assumitur affectum, qui pro præmio sanctitatis reddi solet meritis perfectorum. Quod cum fit, agitur vt vel in iudicium suum non liceat scire negligenti quid negligat, vel vt prouocatio charitatis amorem in eo vltrò se offerentis accendat. In quo proh dolor plurimi falluntur, quia cum pascũtur pane filiorum, iam se esse filios arbitrantur: & deficientes vnde proficere debebant, ex visitante gratia cuanescunt à conscientia sua, arbitrantes se aliquid esse, cum nihil sint, & de bonis Dei non emendantur, sed indurantur, & fiunt de quibus Psalmista dicit: Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in secula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos. Pascuntur enim à patre Deo aliquando de preciosiore gratiæ substantia serui, vt affectent esse filij: ipsi verò gratia Dei abutentes, efficiuntur inimici. Vt enim abutantur etiam scripturis sanctis in peccatis vel in concupiscentiis suis, redeuntes ad eas per orationes, dicunt sibi illud vxoris Mannæ: Si dominus voluisset nos occidere, non suscepisset sacrificium de manibus nostris. Quàm dilecta tabernacula tua domine virtutum, in quibus passer inuenit sibi domum, & turtur nidum vbi reponat pullos suos. Passer inquam, naturaliter animal vitiosum, mobile, leue, importunum, garrulum, ac pronum in libidinem. Et turtur luctus amica, opacæ solitudinis familiaris incola, forma simplicitatis, exemplum castitatis. Ille sibi inuenit in eis domum quietis & securitatis, illa nidum sibi vbi reponat pullos suos. Quæ sunt hæc, nisi iuuenum naturaliter calidus sanguis, & feruidus animus, ætas labilis, curiositas inquieta, & virilis maturitas, serius animus, castus, sobrius, pertæsus exteriorum quantum potest, & intra semetipsum recondens semetipsum? Quorum alterum in tabernaculis domini virtutum, in disciplina cellarum inuenit sibi ab omnibus vitiis quietem, firmamentum stabilitatis, & mansionem securitatis. Alterum vero in secreto cellæ secretiorem recessum conscientiæ, vbi reponat & nutriat sanctarum affectionum suarum fructus, & spiritualis sensus contemplationis. Passer solitarius in tecto hoc est in altitudine contemplationis, calcare amat habitationem carnalis conuersationis. Turtur in inferioribus fœcundatur, & gaudet in fructibus humilitatis. Perfecti enim quique & spirituales qui turturis nomine designãtur, cum ad firmamentum & robur virtutis suæ per virtutem obedientiæ & subiectionis perueniunt, premunt se semper ac deiiciunt in id quod insipientium est: & vnde infra se descendunt, inde ascendunt, supra se: & humiliando se magis proficiunt, propter fructus solitudinis, qui sunt frequentes & sublimes excessus contemplationis, non arbitrantes esse negligẽdam conscientiam voluntariæ subiectionis, vsum socialis vitæ, & dulcedinem fraternæ charitatis. Ideo vir spiritualis & corpore suo spiritualiter vtens, seruitutem eius, quam habet animalis homo per vim coactam, rationalis per consuetudinem subactam, accipere meretur quasi naturaliter affectam. Vbi illi est obedientia necessitatis, iste eam habet charitatis. Vbi ille virtutes laboris plenas, iste habet eas versas in mores. Illi verò passeres Dei sursum nitentes ad ea quæ sunt perfectorum, non elationis præsumptione, sed pietatis amore, in paupertate spiritus sui sublimati, non repelluntur vt elati, sed suscipiuntur vt deuoti: & aliquando hoc merentur experiri, quo spirituales frui: & semper affectant imitari eorum vitam actiuam, ad quorum ambiunt consolationem contemplatiuam. Sicque vno spiritu, licet non vno gressu gradientes æquè proficiunt, & spirituales in humili, & incipientes in sublimi. Et hæc sunt cellarum bene ordinatarum sancta commercia, studia veneranda, ocia negocioſa, quies operosa, charitas ordinata, mutuò in silentio sibi colloqui, & in

Eccl.11.d

Rom.7.c

1.Thes.5.d

Matth.5.c

Psal.80.e

Iudi.13.d

Psal.84.e

Thren.3.

& in absentia ab inuicem se adinuicem magis frui, proficere de inuicem: & cùm se non vident idinuicem, in alio videre quod imitandum est, in se ipsis non nisi quod flendum est. Ego verò, sicut dicit Hieremias, vir videns paupertatem meam, cùm alienas diuitias computo, in memetipso erubesco, & suspiro, quia quod tracto in alieno, mallem experiri in proprio. De duobus quippe malis tolerabilius est quod amas non videre, quàm videre, & non habere, quamuis non sic de bonis domini. Bona enim domini videre, amare est: amare verò, habere est. Ideo nitamur, inquantum possumus, vt videamus, videndo intelligamus, & intelligendo amemus, vt amando habeamus. Domine, super hoc ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. De animali verò statu transeuntes ad

Sapien.6.b

rationalem, vt de rationali transeamus ad spiritualem tractando, & vtinam proficiendo: primò scire debemus, quia sapientia (sicut in libro nominis eius legitur) præoccupat eos qui se concupiscunt, & occurrit eis & ostendit se in viis suis hilariter, sicut in proficiendo, sic & in meditando & tractando attingens vbique propter sui munditiam. Adiuuat enim Deus vultu suo se intuentem, mouet ac promouet, & attrahit specie summi boni se contemplantem. Cúmque ratio proficiendo in amorem surſum

Sapien.7.d

ascendit, amanti & desideranti gratia condescendit. Vnum sæpe fiunt, quæ illos duos status efficiũt, quæ sunt ratio & amor, & quæ ex eis efficiuntur, scilicet scientia & sapientia. Nec iam possunt altrinsecus tractari vel cogitari, quæ iam vnum, & vnius operationis ac virtutis sunt & in sensu intelligentis, & in gaudio fruentis. Quamuis ergo distinguentibus sit alter ab altero, tamen cum sic se res obtulerit, & cogitandus & tractandus erit alter cum altero, & in altero. Quia ergo (sicut iã supra dictum est) quemadmodum in profectu religionis, status animalis vigilat circa corpus & hominem exteriorem componendum & aptandum studio virtutis: sic rationalis circa animum agere debet, vel faciendum si non est, vel excolendum & ordinandum si est: primo videndum est quis vel quid sit animus ipse, quem rationalem facit: quid ipsa ratio, quæ animal mortale faciendo rationale, hominem perficit. Sed primo

Anima.

dicendum est de anima. Anima est res incorporea, rationis capax, viuificando corpori accommodata. Hæc animales constituit homines, quæ cárnis sunt sapientes, sensibus corporis inhærentes. Quæ vbi perfectæ rationis incipit esse nõ tantum capax, sed & particeps, continuo abdicat à se nomen generis fœminini, & efficitur animus particips rationis, regendo corpori accommodatus, vel seipsum habens spiritus. Quandiu enim anima est, cito in

Animus.

id quod carnale est, effœminatur. Animus verò vel spiritus, non nisi quod virile est & spirituale meditatur. Spiritus enim hominis in appetitu boni subtilis & efficacis naturæ conditus, & in arte creatricis sapientiæ omni corpore melior, omni etiam luce corporea lucidior ac dignior, ob imaginem conditoris & capacitatem rationis, vitio tamen carnalis originis implicitus, peccati seruus effectus est, & captiuus in lege peccati, quæ est in membris. Nec tamen omnino amisit arbitrium, id est iudicium rationis in iudicando & discernendo, quanquam libertatem suam amiserit in eligendo & agendo. Nam in pœnam peccati, & testimonium amissæ dignitatis naturalis, positum est in signum ei arbitrium, sed captiuum. Quod etiam ante conuersionem, & liberationem voluntatis, numquam perdere potest ex toto vlla auersione ipsius volũtatis. In quo etiam cum eo abutitur in eligendo malum pro bono (sicut dictum est) melior est & dignior omni corporea creatura, non in se, sed in arte creatricis veritatis. Liberatur verò voluntas, quando efficitur charitas: cum charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datur nobis. Et tunc verè est ratio, hoc est habitus mentis per omnia conueniens veritati. Cum enim liberata voluntate per liberantem gratiam, spiritus agi incipit libera ratione, tunc suus est, hoc est, seipso liberè vtens efficitur, & fit animus, & bonus animus. Animus, inquam, inquantum bene animans, & perficiens animal suum supplemento liberæ rationis. Bonus autem, inquantum iam amans bonum suum, quo bonus fit, & sine quo nec bonus nec animus esse potuit. Fit autem bonus animus & rationalis, diligens dominum Deum suum in toto corde suo, & in tota anima sua, & in tota mente sua, & in omnibus viribus suis, & non nisi in ipso seipsum, & proximum sum sicut seipsum. Fit autem bonus animus Deum timens, & mandata eius obseruãs: hoc est enim omnis homo. Ratio vero sic diffinitur à diffinientibus, vel describitur à describentibus: Aspectus animi est, quo per seipsum, non per corpus verum intuetur, aut ipsa veri contemplatio, aut ipsum verum quod contemplatur, aut vita rationalis, vel rationale obsequium, in quo conformatur veritati contemplatæ. Ratiocinatio verò est rationis inquisitio, hoc est aspectus eius motio per ea, quæ aspicienda sunt. Ratiocinatio quærit, ratio inuenit. Aspectus hic in rem aliquam coniectus cum eam videt, scientia est: cum non valet, ignorantia est hominis. Hæc ergo ratio est, & instrumentum per quod operatur, & opus quod operatur. Hæc semper exerceri amat in eo quod vtile est & honestum, exercitio proficiens, desidia verò in semetipsa marcescens. Nullum verò dignius & vtilius exercitium est homini eam habenti, quàm in eo quod melius habet, & in quo cæteri animalibus & cæteris partibus suis præeminet, quæ est ipsa mens vel animus. Menti verò vel animo, cui cætera pars hominis regenda subdita est, nec dignius est aliquid ad quærendum, nec dulcius ad inuenien-

Rom.5.a

Eccl.12.d

Ratio.

Ratiocinatio.

dum, nec vtilius ad habẽdum quàm quòd solum ipsam mentem supereminet, qui est solus Deus. Nec longè est ab vnoquoque nostrum, qui in ipso viuimus, mouemur, & sumus. Et nõ sicut in aëre isto, sic in domino Deo nostro, sed in ipso viuimus per fidẽ, mouemur & promouemur per spem, agimur per amorem. Ab ipso enim & per ipsum conditus est rationalis animus, vt ad ipsum sit conuersio eius, vt sit ipse bonum eius. Hic autem ex illo bono bonus, ad imaginem & similitudinẽ eius conditus est: vt quãdiu hic viuitur, quã propius potest accedat ad eum similitudine, à quo sola receditur dissimilitudine: vt sit is sanctus sicut ille sanctus est: in futuro futurus beatus, sicut ille beatus est. Denique hoc solum

Act.17.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

magnum & bonum est, quum magnus & bonus animus suscipit, miratur & affectat quod supra eum est, & adhærere festinat similitudini suæ deuota imago. Ipse enim imago Dei est. Et per hoc quòd imago Dei est, intelligibile ei fit & se posse & debere inhærere ei cuius imago est. Ideo etsi in terris regit corpus sibi commissum, meliore tamen parte sui, scilicet memoria, intelligentia, & amore ibi semper conuersari amat, vnde quicquid est, quicquid habet, se nouit accepisse, & vbi in perpetuum se mansurum, & cum plena Dei visione plenum Dei similitudinem adepturū, quantū, in hoc homini sperādum est, sperare ei licet, si bonę spei vitā suā non negligat cōformare. Illuc ergo spectat vnde pendet, plus cum hominibus cōmorans, vt viuificet eos vita Dei ad quærenda & capienda diuina, quàm vt animet vita ista mortali & humana. Sicut enim corpus quod animat, naturali statu suo erigitur in cœlum, quod natura & loco & dignitate & loca omnia & corpora supereminet, sic spiritualis ipse natura, ad ea quæ in spiritualibus præminent, hoc est ad Deum & diuina erigere semper amat semetipsum, non superbè sapiendo, sed piè amando, sobrie & iuste & pie viuēdo: qui quanto altius est quo nititur, tanto fortioribus exercitiorum studiis exercēdus est, & quæ eum non perfundant, sed intingant, sicque afficiant vt perficiant. Studia verò hæc etsi literis aliquando adiuuentur & vtantur, non tamen literatoria sunt, non cauillantia, non disputantia, non garrula, sed spiritualia, pacifica, & humilia, humilibus conscientia. Quæ etsi foris exercentur, intus potius aguntur in spiritu mentis, vbi renouatur homo de die in diem induens nouū hominē qui secundū Deū creatus est

Psal.110.b. in sanctitate & iustitia veritatis. Ibi enim fit animus, ibi fit intellectus bonus omnibus facientibus eū, cū secundum regulam ab apostolo datam, in omnibus

2.Cor.6.a exhibemus nos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in carcere cellæ, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in lōganimitate, in suauitate, in spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, & virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonā famam, vt seductores & veraces, sicut ignoti & cogniti, quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: in labore & ærumna, in fame & siti, in frigore & nuditate. Hæc & huiusmodi sunt studia sancta, exercitia apostolica, in quibus discutit se animus & inuenit & emendat, mundans se ab omni inquinamento carnis ac spiritus perficiens sanctificationem in timore Dei. Studia hæc silentium amant, quietem desiderāt in labore corporis, paupertatem spiritus, & pacem in exterioribus pressuris, & bonam conscientiam in omni puritate cordis & corporis. Hæc faciunt animum: quia vnde faciant, habēt. Vana verò illa, nugigerula, verbosa, contentiosa, curiosa, ambitiosa, etiam sanctum animum vel iam perfectum & diffipāt corrumpunt. Hæc studia serutātur virtutū non tam flores quàm radices, non vt leceāt, sed vt sint: non vt sciantur, sed vt habeantur. Vitiorum verò plus in semetipsis metuunt appetitū, quàm ab aliis impetum: plus contagium, quam malitiam. Sicut enim aliquando magno labore & studio perseuerante virtutes trahuntur in affectum & mentem bonam, sic vitia leuissima remissioris licētiæ opportunitate transeunt in consperſionem, & quasi naturalia efficiuntur. Sed nullum vitium naturale est, virtus vero omnis homini naturalis est. Consuetudo tamen vel volūtatis corruptæ, vel inolitæ negligentiæ, plurima sæpe vitia quasi naturalia in neglecta conscientia efficere solet. Consuetudo quippe, sicut philosophi dicere solent, est secunda natura. Omnis tamen malus animus priusquam indurescat, molliri potest malitia eius: sed nec postquam indurerit, desperandus est. Hæc enim maledictio est Adæ, vt in terra laboris nostri, & in agro cordis vel corporis nostri, noxia vel inutilia gratuitò passim vbiq; proueniant, vtilia verò vel necessaria & salubria cum labore. Virtus tamē quoniam naturæ res est, cum venit in animum aliquando, non venit sine labore, sed venit in locum suum, & sedet fideliter: & bene cum ea naturæ conuenit, cum nullum præmium potius sit ei, quàm in Deo conscietia sui. Vitium verò cum nihil aliud esse credatur, quàm priuatio virtutis: tamen vastitas eius & enormitas tanta nonnunquam quasi sentitur, vt obruat & opprimat: fœditas tanta, vt inquinet & infaciat: adhæsio tam pertinax consuetudinis, vt vix à se eam natura excutiat. Omnis enim vitij fruſtra siccatur riuus, si fons non fuerit obturatus. Verbi gratia: Remissa volūtas facit mentis leuitatem, ex qua prodeunt instabilitas mentis, inconstantia morum, vana lætitia sæpe vsque ad lasciuiam carnis, vana tristitia nonnunquam vsque adægritudinem corporis, & multa alia in negligentia vel trangressione propositi ex leuitatis vitio venientia. Sic etiam superba ex vsu voluntas, in magna sæpe cordis inopia tumentem efficit animum: vnde procedunt vana gloria, fiducia sui, negligentia Dei, iactantia, inobedientia, contemptus, præsumptio, & cæteræ animi pestes, quæ prōfluere solent ex tumore & vsu superbiæ. Et in hunc modum omnia genera vitiorum ex aliquo malæ voluntatis affectu, vel malæ consuetudinis vsu, suam singula ducunt matricem originem: quæ quanto diutius menti inolita est, tāto fortius hæret, & fortioribus remediis eget, & curam requirit diligentiorem. Huiusmodi enim pestes vitiorum vsque in vltimam solitudinem solitariū persequuntur. Et sicut bene concreta virtus, & fideliter animo insidēs, possessorē suum in nulla deserit multitudine: sic vitium cōsuetudinis, possessum suum liberum esse nō patitur in quolibet solitudine. Nam nisi pertinaci studio & prudenti opera expugnata fuerit consuetudo, leniri potest, vinci vix potest: & quomodocunque se componat animus, & in quauis solitudine habitet, secretum vel silētium cordis esse nō patitur. Cui quo maiorē contigerit inesse vsum consuetudinis & voluntutis, eo nequior & rebellior in eo inuenitur non tam malitia spiritualis, quàm quasi manibus expellēda multiplex quædam collectio & dura corpulentia necessitatis. Sed redeamus ad laudem virtutis. Quid est virtus? Filia rationis, sed magis gratiæ. Vis enim quædam est ex natura: vt autem virtus fit, habet ex gratia, Vis est iu-

Virtus.

tu illu-

dicio approbātis rationis, virtus autem ex apppetitu illuminatæ voluntatis. Virtus enim est voluntarius in bonum adsensus. Virtus est æqualitas quædā vitæ, per omnia congruens rationi. Virtus est ad iudicium rationis vsus liberæ voluntatis. Virtus quædam est humilitas. Virtus quædam est patiētia. Virtus quædam est obedienti. Virtutes sunt, prudentia, temperantia, fortitudo, iustitia, & aliæ quamplures: in quibus singulis non est aliud virtus quàm sicut dictum est) ad iudicium rationis vsus liberæ voluntatis. Bona enim voluntas in animo est origno omniū bonorum, & omnium mater virtutum. Sic ecōuerso mala voluntas est origo omnium malorum & vitiorum. Ideò custos animæ suæ valdè solicitus esse debet circa custodiam voluntatis suæ, vt prudenter intelligat & discernat quid in totum velit, vel volēdū sibisit, sicut est amor Dei, quid propter illud, sicut est amor proximi. Vt enim in illo tuta sit omnis indiscretio, in hoc semper secundum obedientiæ regulas cauta & prudens debet esse dilectio. In dilectione quippe Dei non alia ratio, non alia discretio est, nisi vt sicut ille cùm dilexisset nos, in finem dilexit nos: sic, si fieri potest, in infinitum diligamus eū

Psal.111.a nos, sicut beatus vir qui in mandatis eius cupit nimis. Sed cùm nullum finem vel terminum habere debeat deuotio amantis, tamen terminos suos, fines & regulas habere debet actio operantis. Vbi ne aliquando oberret nimia voluntas, necesse est quòd semper adsit mediante obedientia custodiens veritas. Nihil enim in bonum hominis in Deum proficientis tam sibi conuenit, quàm voluntas & veritas.

Matth.18.c Hæc duo sunt, quæ, sicut dicit Dominus, si consenserint in vnum, quodcunque petierint, fiet eis à Deo patre. Si duo hæc in vnum perfectè consenserint, omem in se continent virtutum plenitudinem, sine vitio intercurrente omnia possunt in homine etiam languente, omnia habēt & possident in homine nihil habente, dant, mutuant, conferunt, prosunt in homine secum quiescente. Gloria & diuitiæ in conscientia sancti viri illius, ex fructibus bonæ voluntatis eius. Foris verò non ex vno latere, sicut scutum huius mundi, sed vndique eum circundat scutum veritatis Dei. Hilarem enim eum & iucundum intus semper efficit bona volūtas: in exteriori verò actione serium & grauem, tutum ac securum reddit veritas. Ideóque supergressus humana homo ille, semper in sereno est: sicut de aëre illo homines ferunt, qui super globum lunæ est. Voluntas, natutalis quidam animi appetitus est, alius in Deum, & circa interiora sua: alius circa corpus, & circa exteriora & corporalia. Hæc cùm sursum tēdit sicut ignis ad locum suum, hoc est, cùm sociatur veritati, & mouetur ad altiora, amor est. Cùm verò promouetur, & lactatur à gratia, dilectio est. Cùm apprehēdit, cùm

1.Ioan.4.c, tenet, cùm fruitur charitas est, vnitas spiritus est,

Eccle.18.a Deus est. Deus enim charitas est. In his autem cùm consummauerit homo, tunc incipit: quia nulla horum in hac vita plena perfectio est. Cùm verò declinat in ea quæ carnis sunt, concupiscentia carnis est. Cùm in curiositatem seculi, concupiscentia oculorum est. Cùm verò in ambitionem gloriæ vel honoris, superbia vitæ est. Quandiu tamen huiusmodi vtilitati seu necessitati naturæ seruit, natura est, vel appetitus eius. Cùm verò in superflua se exponit vel noxia, vitium naturæ est, vel suiipsius. Quorum primo appetitu vel accessu, de temetipso tibi hoc capere licet argumētum. Cùm in eis quæ ad corpus spectant, in rebus necessariis voluntas primo appetitui finem facit, naturalis animi appetitus est. Cùm verò in appetēdo semper ad vlteriora progreditur, ipsum se prodit, quia iam non tam voluntas, quàm vitium voluntatis est auaritia, vel cupiditas, vel aliquid huiusmodi. Voluntati enim in huiusmodi citò satis est, vitiis verò eius nunquam satis est. Hæc in spiritualibus & in eis quæ ad Deum sunt, cùm vult quod potest, laudanda est: cùm vult quod non potest, & plus quàm potest, regēda est: cùm non vult quod potest, excitanda est & prouocanda. Sæpe enim si non frænatur, impetum facit, & agitur in præceps. Sæpe si non excitatur, dormit, & tardat, & obliuiscitur quò tendebat, & facilè declinat quasi à latere in obligationes oblatæ delectationis. Ideóq; sicut in corpore etiam solet fieri (melius enim corpus hominis ab alio videtur, quàm seipsum videat) in huiusmodi nos sæpe melius videt alienus oculus, quàm noster: & alius qui non est pariter in feruore eiusdem volūtatis, rectior sæpe iudex est actionis, quia sæpe vel negligentia vel priuato amore nostri erramus in nobis. Bona ergo custos voluntatis est obedientia, siue imperij illa sit, siue consilij, siue subiectionis, siue solius charitatis. Purius enim ac dulcius, secundum Apostolum Petrū, ad pares seu etiam ad minores suos

1.Pet.5.a filij obedientiæ castificant corda sua in obedientia charitatis, quàm ad maiores subigant per obedientiam necessitatis. In illa enim sola vel præcipit, vel cōsulit, & obedit charitas: hic autem pœnam timet, vel minatur imperiosa necessitas. Et in illa obedienti sæpe debetur maior gloria, in ista verò inobedienti maior semper intētatur pœna. Ergo in homine sursum cor habente propter exteriora sua regēda, moderanda, componenda, palàm omnibus est quàm necessaria sit voluntati custodia sua, amplius autem propter interiora sua. Animo enim sæpe seipsum vel Deum cogitanti, ipsa voluntas in omni cogitatione princeps est, & necessariò principium voluntatis sequitur omnis tenor cogitationis. Tria enim sunt quæ cogitationem faciunt, volūtas, memoria, & intellectus. Volūtas cogit memoriam vt proferat materiam, cogit etiam intellectum ad formandū quòd profertur, adhibens intellectum memoriæ, vt inde formetur: intellectui verò aciem cogitantis, vt inde cogitetur. Quæ quia in vnum cogit voluntas, & facili quodam nutu copulat, à cogendo cogitatio nomen accepisse videtur. Hinc fiunt cogitationes omnes aliæ bonæ & sanctæ, & dignæ Deo: aliæ malæ & peruersæ, quæ separant à Deo: aliæ ociosæ & va-

Sap.1.a nę, à quibus aufert se Deus. Hinc enim dicitur quòd peruersæ cogitationes separant à Deo: & quia spiritus sanctus aufert se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. In quibus verbis aduertendum est, quia sine omni intellectu nullatenus cogitari potest, & nulla omnino cogitatio sine omni intellectu est. Sed alius est intellectus ex vi naturalis rationis, alius ex virtute mētis rationalis. Intellectus quidē idē ipse est qui quocūque seu in bonū seu in malum applicitus fuerit, naturaliter viget. Sed alius inuenitur sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

relictus,alius à gratia illuminatus.Ille seculi rebus & G
seriis & nugatoriis se non negat,hic autem non nisi
dignis se rebus & similibus sibi seipsum accommo-
dat.Ille sæpe operatur,sicut sibi relictus, & vitio in-
fectus ex vi rationis, & vitio corruptæ voluntatis,
texens peruersas cogitationes, quibus semetipsum
qui cogitat, sponte separat à Deo. Hic autem sem-
per sicut illuminatus,& virtuti affectus,operatur pie
tatem,quæ cogitantem coniungit Deo. Quæ verò
secundo loco ponûtur cogitationes sine intellectu,
ipsæ sunt vanæ illæ & ociosæ, neutri intellectui per
cogitantis intentionem se applicantes,non repente H
perimentes, sed sensim & paulatim corrumpentes,
occupantes tempus,necessaria impedientes, & ani-
mum inficientes, non tam cogitationes, quàm ex
veris & imaginariis recordationibus simulachra
quædam cogitationum, seu ipsæ recordationes vl-
tro & multipliciter de memoria scaturiêtes. In qui-
bus passio quædam voluntatis potius videtur esse
quàm actio:cùm nulla sit in eis cogitantis intentio:
cùm quod sponte ebullit de memoria, formandum
se offert intellectui non curanti: & quicquid agitur,
videtur potius agi in somnio dormientis, quàm in I
acie cogitantis. Vbi tamen etsi à se repellere Spiritũ
sanctum non est invoto cogitantis,sit tamen ex cul-
pa negligentis,vt Spiritus sanctus disciplinæ merito
auferat se à cogitationibus indisciplinatis. Quę quã-
uis fiant per vim quandam occultam rationis, non
tamen fiunt ex ratione,& trahitur in eas intellectus,
cùm nullus sit in eis intelligentis adsensus. Vbi verò
seriò de rebus seriis bene cogitatur, voluntas libero
arbitrio de memoria euocat quodcunque opus ha-
bet, & intellectum formantem memoriæ adhibet, K
formatúmque quicquid illud est, intellectus adhi-
bet aciei cogitantis,& sic peragitur negotium cogi-
tationis. Cùm verò de his quæ de Deo vel ad Deum
sunt,cogitatur, & voluntas eò proficit vt amor fiat,
continuò per viam amoris infundit se Spiritus san-
ctus,spiritus vitæ,& omnia viuificat,adiuuans seu in
oratione,seu in meditatione, seu in tractatu infirmi-
tatem cogitantis. Et continuò memoria efficitur sa-
pientia, cùm suauiter ei sapiunt bona Dei: & quod
ex eis cogitatum est,formandum in affectu adhibet
intellectui. Intellectus verò cogitantis efficitur con- L
templatio amantis,& formans illud in quasdam spi-
ritualis vel diuinæ suauitatis experientias, afficit ex
eis aciem cogitantis,illa verò efficitur gaudium fru-
entis.Et tunc de Deo bene cogitatur secundum hu-
manum modum,si tamen cogitatio dicenda est vbi
nil cogit nec cogitur,sed tantummodo in memoriã
abundantiæ suauitatis Dei exultatur, iubilatur, &
verè sentitur de eo in bonitate ab eo,qui in simplici-
tate cordis quæsiuit illum. Sed modus hic cogitan-
di de Deo non est in arbitrio cogitantis, sed in gra-
tia donantis, scilicet cùm Spiritus sanctus, qui vbi M
vult spirat,quando vult,& quomodo vult,& quibus
vult,in hoc aspirat. Sed hominis est iugiter præpara-
re cor, voluntatem expediendo ab affectionibus a-
lienis, rationem vel intellectum à solicitudinibus,
memoriam ab ociosis & negociosis, nonnunquam
& à necessariis occupationibus, vt in die bona Do-
mini,& in hora beneplaciti eius cùm audierit vocẽ
spirantis, ea quæ cogitationem faciunt, continuò
liberè concurrant sibi,& cooperentur in bonum,&
quasi symbolum faciant in gaudium cogitantis: vo-
luntas exhibendo in gaudium Domini puram affe-
ctionem,memoria materiam fidelẽ, intellectus ex-
perientiæ suauitatem. Sic ergo voluntas neglecta fa
cit cogitationes ociosas & indignas Deo: corrupta
peruersas, quæ separant à Deo: recta necessarias ad
vsum vitæ huius:pia efficaces ad fructum spiritus,&
ad fruendum Deo.Fructus autem spiritus sunt,sicut
Apostolus dicit, charitas, pax, gaudium, patientia, *Galat.5.d*
longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo,fi-
des,modestia, continentia, castitas. Et in omni ge-
nere cogitationis omnia quæcunque cogitanti oc-
currunt,conformantur intentioni voluntatis,agen-
te in eis misericordia & iudicio Dei, vt iustus iustifi-
cetur adhuc,& qui in sordibus est,sordescat adhuc. *Apoc.22.b*
Ideò homini Deum amare volenti, vel iam amanti,
suus semper consulendus est animus, examinanda
conscientia,quid sit quod in totum vult, & propter
quod vult,quicquid aliud vult spiritus vel odit,quic
quid contra illud caro concupiscit. Incidẽtes enim
quasi extrinsecus & decidẽtes cogitationes,& præ-
teruolitantes voluntates quibus modò vult, modò
non vult,nequaquam inter voluntates,sed penè in-
ter otiosas deputandæ sunt cogitationes. Nam etsi
aliquando fiunt vsque ad delectationem animi,citò
tamen inde se excutit animus compos sui,Quod au-
tem in totum vult, primò considerãdum est ei quid
illud sit quod sic velit,deinde quãtum velit, & quo-
modo velit.Si quod in totum vult Deus est, discu-
tiendum est ei quantum velit, & quomodo velit,&
vtrum vsque in contemptum suiipsius,omniúmque
quæ sunt vel esse possunt: & hoc non tantùm ex iu-
dicio rationis,sed etiam ex affectu mẽtis,vt iam vo-
luntas plusquàm voluntas sit,vt amor sit, vt dilectio
sit,vt sit charitas,sit vnitas spiritus.Sic enim diligen-
dus est Deus. Magna enim volũtas ad Deum, amor
est,dilectio,adhæsio siue coniunctio, charitas, frui-
tio. Vnitas verò spiritus cũ Deo homini sursum cor
habenti, proficientis in Deum voluntatis est perfe-
ctio,cùm iam nõ solummodò vult quod Deus vult,
sed sic est non tantùm affectus, sed in affectu perfe-
ctus, vt non possit velle nisi quod Deus vult. Velle
autem quod vult Deus,hoc est iam similem Deo es-
se. Non posse velle nisi quod Deus vult, hoc est iam
esse quod Deus est,cui velle & esse, idipsum est. Vn-
de bene dicitur,quod tunc plenè videbimus eum si-
cuti est,cùm similes ei erimus, hoc est erimus quod
ipse est. Quibus enim potestas data est filios Dei fie- *1.Ioan.3.a*
ri,data est potestas nõ quidem vt sint Deus, sed sint
tamen quod Deus est,sint sancti, futuri plenè beati,
quod Deus est. Nec aliunde hic sancti,nec ibi futuri
beati,cùm ex Deo, qui eorum & sanctitas & beati-
tudo est. Et hæc hominis est perfectio, similitudo
Dei. Perfectum autem nolle esse, delinquere est. Et
ideò huic perfectioni nutriẽda est semper voluntas,
amor præparandus, volũtas cohibẽda, ne in aliena
dissipetur:amor seruandus, ne inquinetur. Propter
hoc enim solùm creati sumus & viuimus, vt Deo si-
miles simus,cùm ad Dei imaginem creati simus. Est
autem Dei similitudo quædam,quam nemo viuens *Gen.1.d*
nisi cum vita exuit, quam omni homini in testimo-
niũ amissæ melioris & dignioris similitudinis crea-
tor

tor omnium hominum reliquit, quam habet & vo- A
lens & nolens,& qui eam cogitare potest,& qui tam
hebes est,vt eam cogitare non possit: scilicet quòd
sicut vbique Deus est,& vbique totus est in creatura
sua,sic & in corpore suo omnis viuens anima. Et si-
cut semper sibi indissimilis Deus indissimiliter dissi-
milia in creatura operatur, sic anima hominis quã-
uis totum corpus viuificans indissimili vita, in sen-
sibus tamẽ corporis, & in cogitationibus cordis in-
dissimiliter operatur assiduè dissimilia. Hæc simili-
tudo Dei in homine,quantum ad meritum eius,nul
lius apud Deum est momenti, cùm naturæ non vo- B
luntatis eius sit vel laboris. Sed est alia magis Deo
propinqua similitudo, inquantum voluntaria, quæ
in virtutibus cõsistit: in qua animus virtutis magni-
tudine summi boni quasi imitari gestit magnitudi-
nem,& perseuerantiæ in bono constantia ærernita-
tis eius incommutabilitatem. Super hãc autem alia
est adhuc similitudo Dei. Hæc est de qua iam ali-
quanta dicta sunt,intantùm propriè propria,vt non
iam similitudo, sed vnitas spiritus nominetur, cùm
sit homo cum Deo vnus spiritus, non tantùm vni- C
tate volendi idem, sed expressiore quadam vnitate
virtutis(sicut iam dictum est) aliud velle non valen-
di. Dicitur autem hæc vnitas spiritus, non tantùm
quia efficit eam,vel adficit ei spiritum hominis Spi-
ritus sanctus, sed quia ipsa ipse est Spiritus sanctus,
Deus charitas: cùm per eum qui est amor Patris &
Filij,& vnitas, & suauitas, & bonum, & osculum,&
amplexus,& quicquid commune potest esse ambo-
rum in summa illa vnitate veritatis, & veritate vni-
tatis. Hoc idem homini suo modo fit ad Deũ,quod
cum substantiali vnitate filio est ad patrem, vel patri D
ad filium: cùm in amplexu & osculo patris & filij
mediam quodammodo se inuenit beata cõscientia,
cum modo ineffabili incogitabilíque fieri meretur
homo Dei non Deus, sed tamen quod Deus est ex
natura,homo ex gratia:vnde in catalogo spiritualiũ
2.Cor.6.b exercitiorum Apostolus prudenter interseruit Spi-
ritum sanctum,dicens:In castitate,in scientia,in lõ-
ganimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in chari-
tate non ficta,in verbo veritatis, in virtute Dei. Vi-
de enim quomodo tanquam omnia facientem, or-
dinantem,& viuificantem, in medio bonarum vir- E
tutum,sicut cor in medio corporis,constituit Spiri-
tum sanctum.Ipse est enim omnipotẽs artifex creãs
hominis ad Deum bonam voluntatem, Dei ad ho-
minem faciens propitiationem, formans affectio-
nem,dans virtutem,iuuans operationem, agens o-
mnia fortiter, & disponens omnia suauiter. Ipse vi-
uificat spiritum hominis,& continet in vnum: sicut
& ille viuificat, & in vnum continet corpus suum.
Homines doceant Deum quærere, angeli adorare:
solus ipse est qui docet inuenire,habere,& frui. Ipse F
enim est & solicitudo bene quærentis, & pietas in
spiritu & veritate adorantis, & sapientia inuenien-
tis,& amor habentis,& gaudium fruẽtis. Quicquid
tamen de visione & cognitione Dei hic fidelibus
impartitur,speculum est & ænigma: tantùm distans
à futura visione & cognitione quantum à veritate
distat fides, vel tempus ab æternitate, nisi cùm ali-
quando fit quod de eo in libro Iob legitur: Qui ab-
Iob.36.d scondit lucem in manibus, & præcipit ei vt rursum
oriatur, & annunciat de ea dilecto suo quòd posses-
sio eius sit,& ad eam possit peruenire. Electo enim&
dilecto Dei aliquando vicissim lumen quoddã vul-
tus Dei ostenditur,sicut lumen clausum in manibus
patet,& latet ad arbitrium tenẽtis: vt per hoc quod
quasi in transcursu vel in puncto permittitur videre,
inardescat animus ad plenam possessionem luminis
æterni,& hæreditatem plenæ visionis Dei:cui vt in-
notescat aliquatenus id quod ei deest, nonnunquã
quasi pertransiens gratia perstringit sensum amãtis,
& eripit ipsum sibi,& rapit in diem qui est à tumultu
rerum,ad gaudia silentia:& pro modulo suo ad mo-
mentum ad punctum idipsum ostendens ei viden-
dum sicuti est, interim etiam & ipsum efficit in idi-
psum, vt sit suo modo sicut illud est. Vbi cùm didi-
cerit, quid interfit inter mundum & immundum,
redditur sibi, & remittitur ad mundandum cor, ad
visionem,ad aptandum animum,ad similitudinem:
vt si aliquando rursum admittatur, sit purior adhuc
ad videndum, & stabilior ad fruendum. Nusquam
enim se melius deprehendit modus humanę imper-
fectionis,quàm in lumine vultus Dei, in speculo di-
uinæ visionis. Vbi in die qui est, plus & plus videns
quid sibi deest, emendat in dies similitudine, quic-
quid deliquit dissimilitudine, similitudine ei appro-
pinquans, à quo longè factus est per dissimilitudi-
nem. Et sic expressiorem visionem expressior sem-
per similitudo comitatur.Impossibile quippe est vi-
deri summum bonum,& non amari,necnon tãtùm
amari quãtum datum fuerit videri, quousque amor
proficiat in aliquam similitudinem amoris illius qui
Deum similem fecit homini per humiliationem hu-
manæ conditionis,vt hominem similem Deo con-
stituat per glorificationem diuinæ participationis.
Et tunc dulce est homini cohumiliari summæ ma-
iestati,compauperari filio Dei,diuinæ sapientiæ cõ-
formari,hoc sentienti in seipso, quod in Christo Ie-
su Domino nostro.Hic enim est sapientia, amor cũ
timore,exultatio cum tremore,cùm cogitatur& in-
telligitur Deus humiliatus vsque ad mortem(mortẽ
autẽ crucis) vt hominẽ exaltet vsque ad similitudi-
nem diuinitatis. Hinc emanat fluminis impetus læ-
tificans ciuitatem Dei, memoria abundantiæ suaui-
tatis eius in intelligendis & cogitandis circa nos bo
nis eius.In quo cùm ad Deum amandum facilè ho-
minem adducant pẽsata vel etiam contemplata eius
eius amabilia, per seipsa in affectu contemplantis
elucentia,potentia eius,virtus eius,gloria, maiestas,
bonitas,beatitudo:hoc potissimùm amantem rapit
in amabilem,quòd ipse in semetipso est quicquid in
eo amabile est,qui est totum quod est,si tamen totũ
est vbi pars non est. Cui bono amore ipsius boni sic
se intendit pius affectus, vt non se inde reuocet,do-
nec vnum vel vnus cum eo spiritus fuerit effectus.
Quod cùm in eo fuerit perfectum, iam solo morta-
litatis huius velo diuiditur ac differtur à sanctis san-
ctorum,à summa illa beatitudine supercœlesti: qua
tamẽ cùm iã in fide & spe eius quem amat fruitur in
conscientia,iam quod supereſt vitæ huius,tolerabili
præstolatur patientia. Et hæc est destinatio solitarij
certaminis,hic finis, hoc præmium, hæc requies la-
borum,consolatio dolorum.Et ipsa est perfectio &
vera hominis sapientia, omnes in se amplectens &

Universidad de Deusto
Biblioteca

continens virtutes, non aliunde collectas, sed naturaliter insitas sibi, ad similitudinem illam Dei qua est ipse quicquid est, cùm sicut Deus est id quod est: sic circa bonum virtutis, habitus bonæ voluntatis in bonam mentem sic consolidatus & affectus est, vt ex ardentissima boni incommutabilis adhæsione, nullatenus videatur iã posse mutari ab eo quod est. Cùm enim sit circa hominem Dei assumptio illa Domini & sancti Israël regis nostri: sapiens & pius animus per illuminantem & adiuuantem gratiam in contemplatione summi boni, speculatur etiam regulas incommutabilis veritatis, inquantum ad eas pertingere meretur intellectu amoris, & exinde formatur sibi modum conuersationis cuiusdam cœlestis, & formam sanctitatis. Speculatur enim summã veritatem, & quæ ex ea vera sunt: summum bonum, & quæ ex eo bona sunt: summam essentiam, & quæ ex ea sunt. Illi veritati, illi charitati, illi æternitati se cõformans, in istis se ordinans: illis non superuolitans iudicando, sed suspiciens desiderando, vel inhærens amando: ista suspiciens, & eis se coaptans & conformans, non sine discretionis iudicio, non sine examine ratiocinationis, & iudicio rationis. Ex quo concipiuntur & oriuntur virtutes sanctæ, & imago Dei reformatur in homine, & vita illa Dei ordinatur, à qua homines quosdam alienatos conqueritur Apostolus, & colligitur robur virtutis, & duo illa in quibus contemplatiuæ perfectio constat, & actiuæ, de quibus iuxta antiquos illos interpretes legitur in Iob: Ecce pietas est sapientia, abstinere verò à malo, scientia est. Sapientia enim pietas est, hoc est, cultus Dei, amor quo eum videre desideramus, & videntes in speculo & in ænigmate credimus & speramus, & in hoc proficimus vt eum videamus in manifestatione. Abstinere verò à malis, scientia temporalium est in quibus nos sumus, in quibus tantùm abstinemus à malis, in quantum ad bona studemus. Ad hãc scientiam & ad hanc abstinentiam spectare inueniuntur primò omnium virtutum exercitia, deinde omnium artium vitæ huius in qua versamur disciplina. Quorum alterum, id est, studium virtutum, respicere potius videtur ad superiora, quasi superioris sapientiæ præferentia virtutem, & redolentia suauitatem. Alterum quod circa corporalia fit exercitia, nisi fidei religione religetur, desluit in inferiorũ vanitatem. In quibus, cùm scientia sit res siue ratione, siue sensibus corporis comprehensa, & memoriæ commendata, si bene res perpenditur, id propriè quod apprehendimus sensibus, omnino sciẽtiæ deputandum est. Quod verò per semetipsam ratio in huiusmodi apprehendit, hoc iam est in quo se sibi scientia atque sapientia conterminant. Quicquid enim aliunde discitur, scilicet per sensus corporis, quasi alienum & aduẽtitium menti ingeritur. Quod verò sponte venit in mẽtem, siue ex ipsa vi rationis, siue incommutabilium legum incommutabilis veritatis naturali intelligentia, ex qua etiam impiissimi homines nonnunquam rectissimè iudicare inueniuntur: hoc sic ipsi inest rationi, vt hoc ipsum ipsa ratio sit: nec tam commendatur ei per doctrinam aliquam vt scientia sit, quàm vel alio commonente, vel ipsa commemorante hoc ipsum sibi inesse, naturaliter intellectus ei sit. In quo hoc potissimum est, cùm quod notum est Dei, Deo naturaliter reuelante manifestum fit homini etiam impio. Deinde affectus virtutum naturalis, de quo licuit dicere ethnicum Poëtam:

Oderunt peccare boni virtutis amore. *Horatius.*

Deinde per inquisitionem ratiocinationum quælibet discretio rationabilium. Infima verò pars est scientiæ, & deorsum vergens sensibilium animalis experientia, quæ fit per quinque sensus corporis, & concupiscentiam, & experientiam carnis, siue oculorum, siue superbiæ huius vitæ. Cùm ratio ergo sapientiæ conformata format sibi conscientiam, & ordinat vitam: in inferioribus scientiæ aptat sibi seruitutem, & sufficientiam naturæ, in ratiocinationibus rationabilibus ordinem vitæ, in obtentu virtutum formam conscientiæ. Sicque ab inferioribus promota, à superioribus adiuta, pergens in id quod rectum est, & iudicio rationis, & adsensu voluntatis, & mẽtis affectu, & operis effectu, erumpere festinat in libertatem spiritus & vnitatem: vt, sicut iam sæpe dictum est, fidelis homo vnus spiritus efficiatur cũ Deo. Et ipsa est (de qua paulò ante diximus) vita Dei, quæ nontam rationis est profectus, quàm iã in sapientia perfectionis affectus. Hæc enim quia iam sapiunt sapienti, sapiens est: quia factus est vnus spiritus cum Deo, spiritualis est. Et hæc in hac vita hominis perfectio est. Iam enim qui hactenus fuit solitarius vel solus, efficitur vnus, & solitudo ei corporis vertitur in vnitatem mentis. Et impletur in eo quod dominus pro discipulis in clausula omnis perfectionis orauit, dicens: Pater, volo vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & ipsi in nobis vnum sint. Hæc enitas hominis cum Deo, vel similitudo ad Deum, in quãtum propinquat Deo, in tantum inferius suũ conformat sibi, infimum illi: vt spiritus & anima, & corpus suo modo ordinata, suis locis disposita, suis meritis æstimata, suis etiam proprietatibus cogitentur: vt incipiat homo perfectè nosse seipsum, & per cognitionem sui proficiendo, ascendere ad cognoscendum Deum. Quò cùm primum exurgere & aspirare incipit proficientis affectus, in cognitione huius similitudinis plurimum cauendus est error dissimilitudinis, scilicet vt spiritualibus spiritualia, & diuinis diuina comparando, non aliter de eis cogitetur, quàm quod res habet. Cogitans ergo animus similitudinem Dei & sui, primò in hoc formet & aptet cogitationem suam, vt omnino fugiat secundũ corpus cogitare seipsum: Deum verò non solùm nõ secundum corpus sicut locale, sed neque secundum spiritum sicut mutabile. Quæ enim spiritualia sunt, tantùm diuersa sunt à corporum qualitate & natura, quantum ab omni locali circumscriptione remota. Quæ verò diuina sunt, tantùm supereminent omnia & corporalia & spiritualia, quantum ab omni loci vel temporis lege, vel mutabilitatis suspicione aliena, in suæ incommutabilitatis & æternitatis beatitudine incommutabilia manẽt & æterna. In quibus sicut quæ corporalia sunt discernit animus per corporis sensus, sic quæ sunt rationabilia vel spiritualia discernere non potest nisi per semetipsum: quæ verò sunt Dei, non nisi à Deo quærat vel expectet intellectum. Et quidem de nonnullis quæ ad Deum spectant, fas est & possibile homini rationẽ habenti aliquando

Iob. 28. d

aliquando cogitare & disquirere, sicut de dulcedine bonitatis eius, de potentia virtutis, & aliis huiusmodi. Ipsum verò quod est idipsum id quod est, cogitari omnino non potest, nisi quantum ab hoc sensu illuminati amoris attingi potest. Credendus est tamẽ Deus, & in quantum Spiritus sanctus adiuuerit, cogitandus quædam vita æterna viuens & viuificans, immutabilis, mutabilia omnia immutabiliter faciẽs: intelligens, & creans omnem intellectum & intelligentem, sapientia faciens omnem sapientem: veritas fixa, stans, indeclinabilis, ex qua vera sunt omnia quæ vera sunt, in qua sunt æternaliter rationes rerũ omnium euenientium temporaliter. Cuíque vita ipsa essentia est, ipsa natura. Cui vita viuens ipse sibi est, quæ est ipsa diuinitas, æternitas, magnitudo, bonitas, & virtus in seipsa existens & subsistens, excedens omnem locum virtute naturæ illocalis, æternitate verò omne tempus quod vel ratione vel opinione comprehendi potest: quæ longe verius est & excellentius, quàm quolibet sentiendi genere sentiatur. Certius tamen sensu humilis & illuminati amoris, quàm quolibet cogitatu rationis attingitur & semper melius est quàm cogitatur, melius tamen cogitatur quàm dicitur. Ipsa est enim summa essentia, ex qua omne esse proficiscitur: ipsa est summa substantia, non subiecta prædicamentis vocum, sed rerum omnium subsistẽs causale principium, in quo esse nostrum non moritur, intellectus noster nõ erret, amor non offenditur: qui semper quæritur, vt dulcius inueniatur: dulcissimè inuenitur, vt diligentius quæratur. Hoc ergo ineffabile (cùm non nisi ineffabiliter videatur) qui vult videre, cor mũdet: quia nulla corporis similitudine dormienti, nulla corporea specie vigilanti, nulla rationis indagine, nisi mũdo corde humiliter amantis videri potest, vel apprehendi. Hæc est enim facies Domini, quam nemo potest videre, & viuere mundo. Hæc est species cui contemplandæ suspirat omnis qui affectat diligere Dominum Deum suum in toto corde suo, in tota anima sua, in omni mente sua, & in omnibus viribus suis. Ad quod etiam nõ desinit excitare proximum suum, si diligit eum sicut seipsum. Ad quod cùm aliquando admittitur, in ipso lumine veritatis indubitanter videt præuenientem gratiam. Cùm inde repellitur, in ipsa sui cæcitate intelligit puritati eius nõ conuenire immunditiam suam. Et si amat, flere dulce habet, & non sine multo gemitu cogitur redire in conscientiam suam. Ad quod cogitandum omnino impares sumus, sed ignoscit quẽ amamus, & de quo dignè nos non posse vel dicere, vel cogitare confitemur: & tamen vt dicamus & cogitemus, amore eius vel amore amoris eius prouocamur & trahimur. Cogitantis ergo est in omnibus humiliare semetipsum, glorificare in semetipso, Dominum Deum suum. In contemplatione Dei vilescere sibi: in amore creatoris subiectum esse omni humanæ creaturæ. Exhibere corpus suum hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium suum. Præ omnibus autem nõ plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: & secundum datam à Deo mensuram fidei, bona sua non ponere in ore hominum, sed cellare in cella sua, & recondere in conscientia, vt hunc quasi titulum & in fronte conscientiæ, & in fronte cellę semper habeat: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. *Esai. 24. c*

Rom. 11. a

D. BERNARDI ABBATIS

Meditationes deuotissimæ ad humanæ conditionis cognitionem: aliàs, Liber de Anima.

MVLTI multa sciunt, & seipsos nesciunt. Alios inspiciũt, & seipsos deserunt: Deũ quærũt per ista exteriora, deserentes sua interiora, quibus interior est Deus. Idcirco ab exterioribus redeam ad interiora, & ab interioribus ad superiora ascendam: vt possim cognoscere vnde venio, aut quò vado, quid sum, vel vnde sum, & ita per cognitionem mei valeã peruenire ad cognitionem Dei. Quanto namque in cognitione mei proficio, tãto ad cognitionem Dei accedo. Secũdum interiorem hominem tria in mẽte mea inuenio, per quæ Deum recolo, conspicio, & concupisco. Sunt autem hæc tria, memoria, intelligentia, voluntas siue amor. Per memoriam reminiscor, per intelligentiam intueor, per volũtatem amplector. Cùm Dei reminiscor, in memoria mea eum inuenio, & in ea de eo & in eo delector, secundum quod ipse mihi donare dignatur. Intelligentia intueor quid sit Deus in seipso, quid in angelis, quid in sanctis, quid in hominibus, quid in creaturis. In seipso est incomprehensibilis, quia principium & finis. Principium sine principio, finis sine fine. Ex me intelligo, quàm incomprehẽsibilis sit Deus, quoniam meipsum intelligere non possum, quem ipse fecit. In angelis est desiderabilis, quia in eum desiderãt prospicere. In sanctis est delectabilis, quia in eo assiduè fœlices lætãtur. In creaturis est admirabilis, quia omnia potenter creat, sapiẽter gubernat, benignè dispẽsat. In hominibus est amabilis, quia eorum Deus est, & ipsi sunt populus eius. Ipse in eis habitat tanquam in tẽplo suo, & ipsi sunt templum eius: nõ dedignatur singulos neq; vniuersos. Quisquis eius meminit, cúmque intelligit ac diligit, cum illo est. Diligere eum debemus, quoniã ipse prior dilexit nos, ad imaginẽ & similitudinem suã nos fecit, quod nulli alij creaturæ donare voluit. Ad imaginem Dei facti sumus, hoc est ad intellectum & notitiã filij, per quẽ intelligimus & cognoscimus patrẽ, & accessum habemus ad eum. Tanta cognatio est inter nos & Dei filium, quòd ipse imago Dei est, & nos ad imaginem eius facti sumus: quam cognationẽ etiam ipsa similitudo testatur, quoniam nõ solùm ad imaginẽ, sed & ad similitudinem eius facti sumus. Oportet itaq; id quod ad imaginẽ est, cum imagine conuenire, & nõ in vacuum nomẽ imaginis participare. Repræsentemus ergo in nobis imaginẽ eius in appetitu pacis, in intuitu veritatis, & in amore charitatis. Teneamus eum in memoria, portemus in conscientia, & vbique præsentẽ veneremur. Mẽs siquidem nostra eo ipso eius imago est, quo eius capax est, eiusque particeps esse potest. Non propterea eius imago est, quia sui meminit mens, seq; intelligit ac diligit, sed quia potest meminisse, intelligere, ac diligere à quo facta est quod cùm facit sapiens ipsa fit. Nihil enim tam simi-

Ioan. 4. b
Gen. 1. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

le est illi summæ sapiẽtię, quàm mens rationalis, quę per memoriam, intelligentiam & voluntatum in illa trinitate ineffabili consistit. Consistere autem in illa nõ potest, nisi eius meminerit, eámque intelligat ac diligat. Meminerit itaque Dei sui ad cuius imaginẽ facta est, eúmque intelligat, diligat, atque colat, cum quo potest semper esse beata. Beata anima, apud quam Deus requiem inuenit, & in cuius tabernaculo requieſcit. Beata quæ dicere potest: Et qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Negare siquidem requiem cœli ei non poterit. Cur ergo nos deserimus, & in his exterioribus Deum quærimus, qui apud nos est, si nos velimus esse apud eum? Reuera nobiscum est, & in nobis, sed adhuc per fidẽ, donec videre mereamur per speciem. Nouimus, inquit Apostolus, habitare Christum per fidem in cordibus nostris: quia Christus in fide, fides in mente, mẽs in corde, cor in pectore. Per fidem ergo recolo Deum creatorem, adoro redemptorem, expecto saluatorẽ, credo videre in omnibus creaturis, habere in semetipso, & quod his omnibus ineffabiliter iucundius atque beatius est, cognoscere in seipso. Patrem nãq; & Filium cum sancto Spiritu cognoscere, vita est æterna, beatitudo perfecta, summa voluptas. Oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascẽdit, quanta claritas, quanta suauitas, & quanta iucũditas maneat nos in illa visione, quãdo Deum facie ad faciem videbimus, qui est lux illuminatorum, requies exercitorum, patria redeuntium, vita viuentium, corona vincentium. Ita in mente mea quandã imaginem illius summæ trinitatis inuenio, ad quam summam trinitatem recolendam, inspiciendam, & diligendam, vt eius recorder, ea delectер, & eam cõplectar & contempler, totum id quod viuo, debeo referre. Mens imago Dei est, in qua sunt tria, id est, memoria, intelligentia & voluntas. Memoriæ attribuimus omne quod scimus, etiam si non inde cogitemus. Intelligentiæ tribuimus omne quod verum cogitando inuenimus, quod etiam memoriæ commendamus. Per memoriam Patri similes sumus, per intelligentiam Filio, per volũtatem Spiritui sancto. Nihil in nobis tam simile Spiritui sancto est, quàm voluntas, vel amor siue dilectio, quę excellẽtior voluntas est. Dilectio namque donum Domini est, ita quòd nullum hoc dono Dei est excellentius. Dilectio nãque quæ ex Deo est, & Deus est, propriè Spiritus sanctus dicitur, per quẽ charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per quem tota trinitas in nobis habitat.

Eccle. 24. a

Ephes. 3.

Rom. 5. a

De miseria hominis, & examinatione extremi iudicij. CAP. II.

SEcundum exteriorem hominem de parentibus illis venio, qui me ante fecerunt damnatũ, quàm natum. Peccatores peccatorem in peccato suo genuerunt, & de peccato nutriuerunt. Miseri miserum in hanc lucis miseriam induxerunt. Nihil ex eis habeo, nisi miseriam & peccatum, & corruptibile hoc corpus quod gesto. Ad illos verò festino qui morte corporis hinc exierunt. Cùm eorum sepulchra respicio, non inuenio in eis nisi cinerem & vermem, fœtorem & horrorem. Quod ego sum, ipsi fuerunt, & quod ipsi sunt, ego ero. Quid sum ego? Homo de humore liquido. Fui enim in momento conceptionis de humano semine conceptus, deinde spuma illa coagulata modicum crescendo caro facta est. Postea plorans & eiulans traditus sum huius mundi exilio, & ecce iam morior plenus iniquitatibus & abominationibus. Iamiam præsentabor ante districtum iudicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi misero cùm venerit dies illa iudicij, & aperti fuerint libri in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præsentãdæ recitabũtur. Tunc demisso capite præ cõfusione malæ conscientiæ in iudicio corã domino stabo trepidus & anxius, vtpote cõmemorans scelerum cõmissa meorum. Et cùm dicetur de me, ecce homo, & opera eius, reducã ante oculos omnia delicta & peccata mea. Quadã nãque vi diuina fiet, vt cuique sua opera bona vel mala in memoriã reuocentur, & mentis intuitu mira celeritate cernantur, vt accuſetvel excuſet scientia cõscientiã, atq; ita simul & singuli & omnes iudicẽtur.

Iudicium faciet gestorum quisque suorum.

Cunctáque cunctorum cunctis arcana patebunt.

Quod enim nũc cõfiteri erubescimus, tũc omnibus manifestabitur: & quicquid hic dissimulãdo palpamus, totũ illic vindex flãma comburet.

Ignis vbique ferox ruptis regnabit habenis.

Quantóq; diutius Deus nos expectat vt emẽdemus, tanto districtius iudicabit si neglexerimus. Cur ergo tantopere vitam istam desideramus, in qua quãto amplius viuimus, tanto plus peccamus? Quanto est vita longior, tanto culpa numerosior. Quotidie nãque crescũt mala, & subtrahũtur bona: assiduè variatur homo per prospera & aduersa, & ignorat quãdo moriatur: sicut enim in cœlo stella coruscãs velociter currit, & repẽte deficit, & sicut scintilla ignis subitò extinguitur, & in cinerẽ redigitur, sic citò finitã datur istam cernere vitã. Dum enim libẽter ac iucũdissimè moratur homo in mũdo, diúq; se victurum arbitratur, ac multa in longa tẽpora disponit agenda, subitò rapitur in mortẽ, & ex improuiso anima aufertur à corpore. Veruntamen cum magno metu magnísq; doloribus anima separatur à corpore. Veniũt enim angeli adsumere illã, vt perducãt eã ante tribunal iudicis metuendi, & tunc illa memorans opera sua mala & pessima, quæ die noctúq; gessit, cõtremiscit, & quærit illa fugere, induciásque petere, dicens: Date mihi vel vnius horæ spatiũ. Tunc quasi loquentia simul opera dicent: Tu nos egisti, opera tua sumus: nõ te deseremus, sed tecum semper erimus, tecũ pergemus ad iudicium. Vitia quoque multis & multiplicibus criminibus eam accusabũt, multáque falsa testimonia aduersus illam inueniẽt, quãquamvera ad damnationẽ eius satis possent sufficere. Dæmones verò terribili vultu & horribili aspectu eam terrebunt. Ingẽti furore eã persequentur & cõprehendent, tam terribiliter quàm horribiliter volentes retinere & possidere, nisi sit qui eripiat: tũc anima inueniens oculos clausos & os, aliósque corporis sensus per quos solebat egredi, & delectari in his exterioribus, reuertetur ad se: & videns se solam & nudam, ingẽti horrore cõcussa, desperatione deficiet in se, & cadet sub se: & quia amore mundi, & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo misera in hora tãtæ necessitatis, atque dæmonibus

dæmonibus tradetur in inferno crucianda. Sic anima peccatoris in die qua ignorat, & hora qua nescit, rapitur à morte, & segregatur à corpore, pergítque miseriis plena, tremens & dolens, & cum nullam excusationẽ habeat quam pro peccatis suis possit obtendere, cõtabescit, & pertimescit ante Deum apparere. Ingenti horrore cõcutitur, & multiplicibus cogitationum æstibus agitatur, cum vrgente solutione carnis, & subductis à medio omnibus, se & illũ terminum considerat cui appropinquat, & post paulum hoc inuenit quod in perpetuum mutari nõ poterit. Considerat planè quàm districtus veniat æternus iudex, & ante seueritatem tantæ iustitię quas rationes vitæ suæ ponat. Si enim cuncta opera quæ intelligere potuit, deuitauit: ventura tamen coram districto iudice, illa magis quæ in semetipsa non intelligit, pertimescit. Crescit pauor cum cogitat quòd viam vitæ huius nequaquam sine culpa transire potuit: nec hoc quidẽ quod laudabiliter vixit, sine aliquo reatu est, si remota pietate iudicetur. Quis enim considerare valeat quanta mala per momenta temporum perpetramus, & quanta bona facere negligimus? Sicut enim peccatum est perpetratio mali, sic delictum est desertio boni. Grauis siquidem iactura est, cum nec bona facimus, nec bona cogitamus, sed cor nostrum per vana & inutilia sinimus vagari. Nimis tamen difficile est cor tenere, & ab illicita cogitatione seuare. Nimis etiam difficile est terrenas occupationes absque peccatis ministrare. Quapropter nullus semetipsum diiudicare & comprehẽdere perfectè potest: sed multis cogitationibus occupatus, sibimetipsi aliquo modo manet incognitus, vt omnino quod tolerat, nesciat. Propterea vrgente exitu, subtiliori terretur metu, quia etsi illa quę sciuit, nunquam se prætermisisse meminit, formidat tamen ea quæ nescit.

De dignitate animæ. CAP. III.

OAnima, Dei insignita imagine, decorata similitudine, desponsata fide, dotata spiritu, redempta sanguine, deputata cum angelis, capax beatitudinis, hæres bonitatis, rationis particeps, quid tibi cum carne vnde ista pateris? Propter carnem aliena peccata tibi imputantur, & tuæ iustitię quasi pannus menstruatæ reputantur, atque tu ipsa ad nihilum es redacta, & quasi nihilũ & inane reputata. Nihil aliud est caro (cũ qua tibi societas) nisi spuma caro facta, fragili vestita decore: sed erit quãdo erit cadauer miserum & putridum, & cibus vermium. Nam quantumcunque excolatur, semper caro est. Si diligenter consideres quid per os & nares cæteróſque corporis meatus egrediatur, vilius sterquilinium numquam vidisti. Si singulas eius miserias enumerare velis, quã sit onerata peccatis, irretita vitiis, pruriens concupiscentiis, occupata passionib⁹, polluta illusionibus, prona semper in malum, & in omne vitium procliuis, plenam omni cõfusione & ignominia inuenies. Propter carnẽ homo vanitati similis factus est, quia ex illa vitium concupiscẽtiæ traxit, quo captiuus tenetur & incuruatur vt diligat vanitatem, & iniquitatem operetur. Attẽde homo quid fuisti ante ortum, & quid es ab ortu vsque ad occasum, atque quid eris post hanc vitam. Profectò fuit quòd non eras: postea de vili materia factus, & vilissimo panno inuolutus, mẽstruali sanguine in vtero materno fuisti nutritus, & tunica tua fuit pellis secundina. Sic indutus & ornatus venisti ad nos, nec memor es quàm sit vilis origo tua. Forma, fauor populi, feruor iuuenilis, opésque. Subripuere tibi noscere quid sit homo. Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium. Post hominem vermis, post vermem fœtor & horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Cur ergo superbis homo, attendens quòd fuisti vile semen, & sanguis coagulatus in vtero? Deinde miseriis huius vitæ expositus & peccato, postea vermis & cibus vermium futurus in tumulo. Quid superbis puluis & cinis? cuius conceptus culpa, nasci miseria, viuere pœna, mori angustia? Vnde superbit homo, cuius conceptio culpa? Nasci pœna, labor vita, necesse mori? Cur carnem tuã precioſis rebus impinguas & adornas, quã post paucos dies vermes deuoraturi sunt in sepulchro: animam verò tuã non adornas bonis operibus, quæ Deo & angelis eius præsentanda est in cœlis? Quare animam tuam vilipendis, & ei carnem præponis? Dominam ancillari, & ancillam dominari, magna abusio est. Totus quidem iste mundus ad vnius animæ precium æstimari potest. Non enim pro toto mundo Deus animam suam dare voluit, quam pro anima humana dedit. Sublimius ergo est animę precium, quæ non nisi sanguine Christi redimi potuit. Quam ergo commutationem dabis pro anima tua, qui pro nihilo das illam? Nónne Dei filius cum esset in sinu patris, à regalibus sedibus pro ea descendit, vt eam libẽraret à potestate diaboli? Quam cum vidisset peccatorum funibus irretitam, iamiámque dæmonibus tradendam, vt morte perpetua damnaretur: fleuit super illam, quæ flere se nesciebat. Nec solùm fluit, sed etiã occidi se permisit, vt precioso sanguinis sui precio eam redimeret. Aspice mortalis, pro te datur hostia talis. Agnosce homo quàm nobilis est anima tua, & quàm grauia fuerint eius vulnera, pro quibus necesse fuit Christum Dominum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam: numquam pro eorum remedio Dei filius moreretur. Noli ergo vilipendere animæ tuæ passionem, cui à tanta maiestate tantam vides exhiberi compassionem. Fudit ipse lachrymas pro te, lacrymas & tu per singulas noctes lectum tuum cordis cõpunctione, & lachrymarum assiduitate. Fudit ipse sanguinem suum, funde & tu tuum quotidiana corporis afflictione. Quem si semel ponere pro Christo non potes, saltem mitiori quodam, sed longiori martyrio pone. Noli attendere quid caro velit, sed quid spiritus poscit. Tunc enim gloriosus erit cum ad Deum suum redierit: ita tamen, si de corpore nullum peccatum secum tulerit, & deterserit omne sordidum. Si verò dicis, durus est hic sermo, non possum mũdum spernere, & carnem meam odio habere: dic mihi, vbi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? Nihil ex eis remansit, nisi cineres & vermes. Attende diligẽter quid sunt, vel quid fuerunt. Homines fuerunt sicut tu, comederunt, biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.

Esaiæ 64. b

Psal. 143. a

Psal. 6. a

Iob. 21. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hic caro eorum vermibus, & illic anima ignibus de- G
putatur, donec rursus infelici collegio colligati, sem
piternis inuoluantur incendiis, qui socij fuerunt in
vitiis. Vna namque pœna implicat, quos vnus amor
in crimine ligat. Quid profuit illis inanis gloria, bre-
uis lætitia, mundi potentia, carnis voluptas, falsæ di-
uitiæ, magna familia, & mala concupiscentia? Vbi
risus, vbi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De
tanta lætitia, quanta tristitia? Post tantillam vo-
luptatem, quàm grauis miseria? De illa exultatio-
ne ceciderunt in magnam miseriam, in grãdem rui-
nam, & in magna tormenta. Quicquid illis accidit, H
tibi accidere potest, quia homo es. Homo de humo,
limus de limo. De terra es, & de terra viuis, & in ter-
ram reuertêris, quando venerit dies illa vltima, quæ
subito venit, & forsitan hodie erit. Certum est quia
morieris, sed incertum quando, aut quomodo, vel
vbi. Quoniam mors vbique te expectat: tu quoque
si sapiens fueris, vbique eam expectabis. Si carnem
sequeris, punieris in carne. Si in carne delectaris, cru
ciaberis in carne. Si curiosas vestes requiris, pro or-
natu vestium subter te sternetur tinea, & operimen-
tum tuum erunt vermes. Iustitia enim Dei aliud iu- I
Esa.14.e dicare non potest, nisi quod merentur opera nostra.
Qui enim plus diligit mundum quàm Deum, seculũ
quàm claustrum, gulam quàm abstinentiã, luxuriam
quàm castitatem: sequitur diabolum, & ibit cum eo
in supplicium æternum. Quis putas tũc mœror erit,
quis luctus, quæ tristitia, cum separabuntur impij à
consortio sanctorum, & à visione Dei, & traditi in
potestatem dęmonũ, ibunt cum ipsis in ignem æter-
num, ibíque semper erunt sine fine in luctu & gemi-
tu? Procul quippe à beata paradisi patria exulati, cru-
ciabuntur in gehenna perpetua, nunquam lucem vi- K
suri, nunquam refrigerium adepturi, sed per millia
millium annorum in inferno cruciãdi, nec inde vm-
quam liberandi. Vbi nec qui torquet, aliquando fa-
tigatur: nec qui torquetur, aliquando moritur. Sic
enim ignis ibi consumit, vt semper reseruet: sic tor-
menta aguntur, vt semper renouentur. Iuxta verò
qualitatem culpæ pœnam sustinebit vnusquisq; ge-
hennæ: & similis culpæ rei sui similibus iungentur
cruciandi. Nihil aliud ibi audietur nisi fletus & plan-
ctus, gemitus & vlulatus, mœrores atque stridores
dentium: nihilque ibi videbitur nisi vermes, & lar- L
uales facies tortorum, atque teterrima monstra dæ-
monum. Vermes crudeles mordebunt intima cor-
dis. Hinc dolor, inde pauor, gemitus, stupor, & ti-
mor horrens. Ardebúntque miseri in igne ęterno in
æternum & vltra. In carne cruciabuntur per ignem,
in spiritu per conscientiæ vermem. Ibi erit dolor in-
tolerabilis, timor horribilis, fœtor incomparabilis,
mors animæ & corporis, sine spe veniæ & misericor-
diæ. Sic tamen morientur, vt semper viuant: & sic
viuent, vt semper moriantur. Ita anima peccatoris
aut in inferno pro peccatis cruciatur, aut in paradiso M
pro bonis meritis collocatur. Nunc ergo alterum è
duobus eligamus, aut semper cruciari cũ impiis, aut
perpetualiter lętari cum sanctis. Bonum siquidem &
malum vita mors, ante nos sunt posita, vt ad quod
voluerimus, manum extendamus. Si tormenta non
terrent nos, saltem iuuent præmia.

De præmio patriæ cœlestis.
CAP. IIII.

PRæmium est videre Deum, viuere cum Deo, vi-
uere de Deo, esse cum Deo, esse in Deo, qui erit
omnia in omnibus: habere Deum, qui est summum
bonum. Et vbi est summum bonum, ibi est summa
fœlicitas, summa iucunditas, vera libertas, perfecta
charitas, æterna securitas, & secura æternitas: ibi est
vera lætitia, plena scientia, omnis plenitudo, & om-
nis beatitudo. Est ibi pax, pietas, bonitas, lux, virtus,
honestas. Gaudia lætitiæ, dulcedo, vita perennis.
Gloria, laus, requies, amor, & concordia dulcis. Sic
cum Deo homo beatus erit, in cuius conscientia
peccatum inuentum non fuerit. Videbit Deum ad
voluntatem, habebit ad voluptatem, fruetur ad iu-
cunditatem. In æternitate vigebit, in veritate fulge-
bit, in bonitate gaudebit. Sicut habebit permanen-
di æternitatem, sic cognoscendi facilitatem, & re-
quiescendi fœlicitatem. Ciuis siquidẽ erit illius san-
ctæ ciuitatis, cuius angeli ciues sunt, Deus pater tẽ-
plum, filius eius splendor, spiritus sanctus charitas.
O ciuitas cœlestis, mansio secura, patria fertilis &
ampla, totum cõtinens quod delectat, populus sine
murmure, incolæ quieti, homines nullam indigen- Psal.86.a
tiam habentes. Quàm gloriosa dicta sunt de te ciui-
tas Dei: sicut lætantium omnium habitatio est in te.
Omnes lætantur in lætitia & exultatione, omnes
delectantur de Deo, cuius aspectus pulcher, facies
decora, eloquium dulce. Delectabilis est ad viden-
dum, suauis ad habendum, dulcis ad perfruendum:
ipse per se placet, & per se sufficit ad meritum, suffi-
cit ad præmium, nec extra illum quicquam quæri-
tur: quia totum in illo inuenitur quicquid desidera-
tur. Semper libet eum aspicere, semper habere, sem-
per in illo delectari, & illo perfrui. In illo clarificatur
intellectus, & purificatur affectus ad cognoscendam
& diligendam veritatem. Et hoc est totum bonum
hominis, nosse scilicet & amare creatorem suum.
Quæ ergo nos angit væsania, vitiorum sitire absin-
thium, huius mundi sequi naufragium, vitæ labentis
pati infortunium, impiæ tyrãnidis ferre dominium,
& non magis conuolare ad sanctorum fœlicitatem,
ad angelorum societatem, ad solennitatem supernæ
lætitiæ, & ad iucunditatem contemplatiuæ vitæ, vt
possimus intrare in potentias Domini, & videre su-
perabundantes diuitias illas bonitatis eius? Ibi vaca-
bimus, videbimus quàm dulcis est dominus, & quàm
magna multitudo dulcedinis eius. Videbimus glo-
riæ decorem, sanctorum splendorem, & regiæ pote-
statis honorem: cognoscemus patris potentiam, filij
sapientiã, Spiritus sancti benignissimam clemẽtiam:
& ita habebimus notitiam illius summæ trinitatis.
Nunc corpora per corpus videmus: imagines etiam
corporum spiritu cernimus: tunc verò ipsam trinita-
tem puro mentis intuitu videbimus. O beata visio
videre Deum in seipso, videre in nobis, & nos in eo
fœlici iucunditate, & iucunda fœlicitate. Quicquid
desiderabimus, totum habebimus, nihil amplius de-
siderantes. Et quicquid videbimus, amabimus, ipso
amore beati. Beati dulcedine amoris, & suauitate
contẽplationis. Hæc erit summa illius contempla-
tionis, hęc erit summa illius fœlicitatis, quoniã intel-
ligetur in suo puro esse syncera diuinitas: cõprehen-
detur

detur in ea incomprehẽsibilis trinitas. Patebunt ar- A
cana diuinitatis, videbitur & amabitur Deus & hæc
visio & delectatio totum cor hominis implens & sa-
tians, tota erit illius beatitudinis consummatio. Vna
erit omniũ lingua, iubilatio indefessa, vnus affectus,
amor æternus. Patebit veritas, implebitur charitas,
& erit integra corporis & animæ societas, fulgebit
sicut sol humanitas glorificata. Quieta erit & con-
cors carnis & spiritus societas. Angelorum & homi-
num vnum erit gaudium, vnum colloquium, vnum
conuiuium. Non languebit amor, nec liquefiet dile- B
ctio. Præsentibus omnibus bonis, nulla erit dilatio-
nis afflictio, quoniã beatifica diuinæ maiestatis præ-
sentia omnibus erit omnia, & erit communis omniũ
omnipotentia, sapientia, pax, iustitia, & intelligẽtia.
Non erit in illa pace diuersitas linguarum, sed pacifi-
ca & concors concordia morum & affectuum. In
torrente illius voluptatis nihil vltra appetet cumula-
ta satietas, tanta erit fœlicitas. Ibi siquidem erit cu-
mulus fœlicitatis, supereminens gloria, & superabũ-
dãs lætitia. Sed ad hæc quis idoneus? Profectò verus
pœnitens, bonus obediens, amabilis socius, fidelis
seruus. Verus pœnitens semper in labore & dolore, C
dolet de præteritis, laborat pro futuris cauẽdis. Vera
siquidem pœnitentia est sine temporis intermissio-
ne de peccatis dolere: sic plangere commissa, vt non
committantur plangenda. Irrisor namque est & non
verus pœnitẽs, qui adhuc agit quod pœniteat. Si er-
go vis verus pœnitens esse, cessa à peccato, & noli
amplius peccare: quoniam inanis est pœnitẽtia quã
sequens coinquinat culpa. Omnis bonus obediens
dat suum velle, & suum nolle, vt possit dicere: Paratũ
Psal.107.c cor meum Deus, paratum cor meum. Paratũ quod- D
cumque præceperis facere, paratum ad nutum nutu
citius obedire, paratum tibi vacare, proximis minis-
trare, meipsum custodire, & in cœlestium contem-
platione requiescere. Amabilis socius omnibus est
officiosus, & nulli onerosus. Omnibus est officiosus,
quia deuotus ad Deum, benignus ad proximum, so-
brius ad mundum: Domini seruus, proximi socius,
mundi Dominus. Superiora habet ad gaudiũ, ęqua-
lia ad consortium, inferiora ad seruitium: nulli est
onerosus, sed inferiora redigit ad vtilitatem medio-
rum, & ad honorem superiorum, superiora sequens,
inferiora trahens, ab illis possessus, ista possidens, fi- E
delis seruus est in contemplatione Dei, & custodia
sui. Custodiæ ergo tuæ adhibe prius omnem dili-
gentiam: deinde intelligens te numquam posse suffi-
cere ad te custodiendum tua industria, diuinam im-
plora clementiam, itémque ad contemplandam in
te creatoris tui voluntatem bonam & beneplacentẽ
atque perfectam, angelicam exora tutelam: patroci-
niúmque omnium cum Christo regnantium super
te roga: curre per singulos, supplica singulis, & simul
omnibus clama, & dic: Miseremini mei, miseremini
Iob.19.c mei, saltẽ vos amici mei, recipite fugitiuum vestrũ, F
sed fratruelem, sed consanguineum in sanguine re-
demptoris. En pauper stat ad ostiũ, clamat & pulsat,
aperite pulsanti, & cõducite eũ vsq; ad regẽ, vt pro-
stratus coram eo indicẽ ei omnes miserias & omnes
necessitates quas patior. Ad extremum verò prælato
tuo cor tuum cum omni ingenio consigna, nullum
in eo remaneat peccatum quod non pura confessio-
ne deleatur. Iesum Christum etiam super cor tuum
sicut signaculum pone. Cum enim Christus cordis
ostium custodit, & est cordis ostiarius, vt per illum
ingrediantur & egrediantur omnes familiæ cordis,
consequenter adsunt millia millium angelorum ad
fores exteriorum sensuum excubantium, nec audet
alienigena irrumpere terribiles illas acies, propter
ostiarij reuerentiam, & angelorum custodiam.

Quomodo homo debet se examinare.
CAP. V.

INtegritatis tuæ curiosus explorator, vitam tuam
in quotidiana discussione examina. Attende dili-
genter quantum proficias, vel quãtum deficias: qua-
lis sis in moribus, & qualis in affectibus: quàm simi-
lis sis Deo, vel quàm dissimilis: quàm prope, vel quã
longe: non locorum interuallis, sed morum affecti-
bus. Stude cognoscere te, quia multo melior & lau-
bilior es si te cognoscis, quàm si te neglecto cogno-
sceres cursum siderum, vires herbarum, complexio-
nes hominum, naturas animalium, & haberes om-
nium cœlestium & terrestrium scientiam. Redde er-
go te tibi, & si nõ semper vel sæpe, saltem interdum.
Rege tuos affectus, dirige actus, corrige gressus. In
te nihil remaneat indisciplinatũ, pone omnes trãs-
gressiones tuas ante oculos tuos. Statue te ante te, tã-
quam ante alium, & sic temetipsum plange. Ploræ
iniquitates & peccata quibus Deum offendisti: indi-
ca ei miserias tuas, ostende illi malitiam aduersario-
rum tuorum. Cúmq; coram eo in lachrymis te ma-
cerauerís, precor te vt memor sis mei. Ego enim ex
quo cognoui te, in Christo diligo te, & illuc mẽtio-
nem tui defero, vbi & illicita cogitatio supplicium,
& honesta promeretur prẽmium. Ad altare namque
Dei cum peccator sto, sed sacerdos, tui me comita-
tur memoria. Tu vero mihi vicẽ reddes si me amа-
ueris, & orationum tuarum participem feceris. Ibi
recordatione tecum esse præsens desidero, vbi pro
te & tuis familiaribus deuotas preces coram Deo
fundis. Nec mireris si dixi, præsens: quoniam si me
amas, & ideo amas quia imago Dei sum, ita tibi præ-
sens sum, vt tu ipse tibi. Quicquid enim tu es substã-
tialiter, hoc ego sum. Imago enim dei est omnis ani-
ma rationalis. Proinde qui in se imaginem Dei quę-
rit, tam proximum quàm se quærit: & qui illam in se
quærendo inuenerit, in omni homine eam cogno-
scit. Visio enim animæ, intellectus est. Si ergo te vi-
des, me vides, qui nihil aliud sum quàm tu. Et si Deũ
diligis, me imaginem Dei diligis: & ego Deum di-
ligendo, diligo te. Et ita dum vnum quærimus, & ad
vnum tendimus, semper inuicem præsentes sumus,
sed in Deo, in quo nos diligimus.

Quòd homo debet esse intentus psalmodiæ.
CAP. VI.

CVm ad orandum siue ad psallendum ecclesiam
intraueris, fluctuãtium cogitationum tumultus
exterius relinque, curámque exteriorum penitus
obliuiscere, vt soli Deo possis vacare. Fieri enim non
potest vt aliquando cum Deo loquatur, qui cum to-
to mundo etiam tacens fabulatur. Intende ergo

Universidad de Deusto
Biblioteca

illi qui intendit tibi: audi illum loquentem tibi vt ipse exaudiat te loquentem sibi. Ita fiet si diuinis laudibus soluendis debita reuerentia & solicitudine assistas, super singula verba diuinæ scripturæ diligenter intēdas. Nō quod ego ista faciam dico, sed quod facere vellem, & non feciſſe pœnitet, & non facere piget. Tu vero cui maior gratia conceſſa est, votis & deuotis precibus pias aures Domini ad te flecte, lachrymis & ſuſpiriis pro tuis exceſſibus illum clemēter exora, atque canticis ſpiritualibus in omnibus operibus ſuis illum lauda & glorifica. Nil enim magis ſupernis ciuibus ſpectare libet, nil regi ſummo iucundius exhibetur, ſicut ipſe teſtatur: Sacrificium laudis honorificabit me. O quàm fœlix eſſes, ſi ſpiritualibus oculis ſemel intueri poſſes quomodo prēueniunt principes coniuncti pſallentibus in medio iuuencularum tymponiſtriarum? Videres proculdubio qua cura, quóve tripudio interſunt cantantibus, aſſiſtunt orantibus, adſunt meditantibus, ſuperſunt quieſcentibus, prouidentibus, atque procurantibus præſunt. Diligunt ſiquidem ſuos conciues ſupernæ poteſtates, & pro iis qui hæreditatem capiunt ſalutis, ſolicite congaudent, confortant, inſtruunt, protegunt, prouidēntque omnibus. Omnes enim ipſi deſiderant aduentum noſtrum, quoniam ipſi de nobis expectant ciuitatis ſuæ ruinas reſtaurari. Diligēter quærunt & libenter audiunt bona de nobis: ſolliciti diſcurrunt medij inter nos & Deum, noſtros gemitus fideliſſimè ad eum portantes, ipſiúſque gratiā deuotiſſimè ad nos reportantes. Non dedignabuntur eſſe ſocij noſtri, qui iam facti ſunt miniſtri noſtri. Exultare eos fecimus, quando conuerſi ſumus ad pœnitentiam. Feſtinemus ergo de nobis eorum lætitiam adimplere. Væ tibi quicumque es qui deſideras redire ad vomitum, reuerti ad lutū. Putáſne placatos habebis eos in iudicio, quos tanto & tam ſperato priuare vis gaudio? Exultauerunt quando venimus ad religionem, tāquam ſuper his quos ab ipſa inferni porta cernerent reuocari. Quid vero tunc erit, ſi ab ipſa ianua paradiſi viderint redire & retrorſum abire eos, qui iam alterum pedem habebant in cœlo? Nam ſi corpora inferius, ſed corda ſurſum. Curramus ergo non paſſibus corporis, ſed affectibus, ſed deſideriis, ſed ſuſpiriis: quoniam non ſolum angeli, ſed & angelorum creator nos expectat. Expectat nos Deus pater tamquam filios & hæredes, vt conſtituat nos ſuper omnia bona ſua. Expectat nos Dei filius tanquam fratres & cohæredes, vt fructum ſuæ natiuitatis & precium ſui ſanguinis Deo patri offerat. Expectat nos Spiritus ſanctus: ipſe ſiquidem eſt charitas & benignitas in qua ab æterno prædeſtinati ſumus: nec dubium quin prædeſtinationem ſuam adimpleri velit. Ergo quia omnis cœleſtis curia expectat nos & deſiderat, deſideremus eam quanto poſſumus deſiderio. Cum magna namque confuſione & rubore ad illam veniet, quiſquis videre eam vehementer non deſiderat. Quicunque vero iugi oratione & aſſidua cogitatione in illa conuerſatur: & ſecurus hinc egredietur, & cum magna lætitia recipietur in illa. Vbicumque ergo fueris, intra temetipſum ora. Si longe fueris ab oratorio, noli quærere locum, quoniā tu ipſe locus es. Si fueris in lecto aut in alio loco, ora: & ibi eſt tēplum. Frequenter orandum, & flexo corpore mens eſt erigenda ad Deum. Sicut enim nullum eſt momentum, quo homo non vtatur vel fruatur Dei bonitate & miſericordia, ſic nullum debet eſſe momentum quo eum præſentem non habeat in memoria. Sed dicis: Ego quotidie oro, & orationis meæ nullum fructum video, ſed ſicut accedo ad illā, ſic & redeo: nemo mihi reſpondet, nemo loquitur, nemo quippiam donat, ſed incaſſum laboraſſe videor. Sic loquitur humana ſtultitia, non attendens quid inde veritas promittat dicēs: Amen dico vobis: quia quicquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Noli ergo vilipendere orationem tuam, quoniam ille ad quem oras, non vilipendit eam: ſed antequam egrediatur de ore tuo, ipſe ſcribi eā iubet in libro ſuo. Et vnum è duobus indubitanter ſperare debemus, quoniā aut dabit nobis quod petimus, aut quod nobis nouerit eſſe vtilius. Cogita itaque de Deo quicquid melius potes, & de te quicquid deterius vales. De illo amplius credere debes, quàm cogitare potes. Omne tēpus in quo de Deo non cogitas, hoc te computes perdidiſſe. Omnis ſiquidem res aliena eſt à nobis, tempus autem tantùm noſtrū eſt. Vaca ergo, & vbicumque fueris, tuus eſto. Noli te tradere, ſed cōmodare. Quocumque loco conſiſtis, cogitationes tuas iacta in Deum, & aliquid ſalutare in animo tuo verſa. Omnis ſiquidem locus ad meditandum cōgruus eſt. Tota ergo facilitate animum colligens, libere tecum habita, & in latitudine cordis tui deambulans, ibidem cœnaculū grande ſtratum Chriſto exhibe. Mens namque ſapientis ſemper eſt apud Deū. Illum ſemper ante oculos habere debemus, per quem ſumus, viuimus, & ſapimus. Ipſum namque vt eſſemus habemus authorem: ipſum etiam vt ſapiētes ſimus, debemus habere doctorem: & vt beati ſimus, internæ ſuauitatis largitorem. Et in hoc imaginem eius, hoc eſt illius ſummæ trinitatis in nobis cognoſcimus. Nam ſicut ille eſt, & ſapiens eſt, & bonus eſt: ſic & nos pro modulo noſtro & ſumus, & nos eſſe ſcimus, & id eſſe & noſſe diligimus. Vtere igitur teipſo velut Dei templo, propter illud quod in te eſt ſimile Deo. Honor ſiquidem Deo ſummus eſt, illum venerari & imitari. Imitaris, ſi pius es. Templū enim ſanctum eſt Deo mens pia, & altare optimum cor eius. Veneraris, ſi miſericors es, ſicut ipſe omnibus miſericors eſt. Hoſtia ſiquidem acceptabilis eſt Deo, facere bonum omnibus pro Deo. Fac omnia ſicut filius Dei, vt dignus ſis eo, qui te dignatus eſt filium vocare. In omnibus vero quæ agis, Deum eſſe præſentē cognoſce. Caue ergo ne in eo quod male delectat, vel viſio tua, vel cogitatio tua remoueatur: nec dicas neque facias quod non licet, etiam ſi libet: nec aliquo facto vel ſigno Deum offendas, qui vbique præſens cernit quicquid facis. Magna cuſtodia tibi neceſſaria eſt, quoniam ante oculos iudicis viuis cūcta cernentis. Cum illo tamen ſemper es ſecurus, ſi talem te præpараueris, vt tecum adeſſe dignetur. Si tecum non eſt per gratiam, adeſt per vindictam. Sed væ tibi ſi ita tecum eſt. Imò væ tibi, ſi ita tecum non adeſt. Illi namque iraſcitur Deus, quem peccantem non flagellat. Nam quem flagellando non emēdat, in futuro damnat.

Mortis

Pſal. 49. b

Pſal. 67. f

Matth. 11. c

Mortis conſideratio. CAP. VII.

CErtum eſt quoniam mors vbique minatur tibi, diabolus inſidiatur vt rapiat animam tuam, quādo egredietur de corpore: tu vero noli timere, quoniam Deus qui in te habitat (ſi tamen in te habitat) eripiet te & à morte & à dæmone. Fidelis enim ſocius eſt, nec deſerit ſperantes in ſe, niſi ipſe prior deſeratur. Deſerimur autem, cum cor per prauas & inutiles cogitationes vaga mente diſcurrit. Idcirco omni ſolicitudine & cuſtodia illud cuſtodire & tenere debes, vt in illo Deus requieſcere poſſit. In omni namque creatura quæ ſub ſole mundi vanitatibus occupatur, nihil humano corde ſublimius, nihil nobilius, nihil Deo ſimilius reperitur. Quapropter nihil aliud quærit à te, niſi cor tuum. Munda ergo illud per puram confeſſionem, & aſſiduam orationem, vt mundo corde Deum videre poſſis per continuam Dei circumſpectionem. In omni loco eſto ei ſubiectus & intentus, & compone mores tuos, vt ſis in te placatus. Dilige omnes homines, & omnibus te amabilem exhibe, vt ſis pacificus, & Dei filius. Sis eris bonus monachus, ſanctus, humilis, & rectus: & cum talis fueris, memento mei. Væ mihi qui iſta dico, & iſta nō facio: & ſi aliquādo facio, non diu perſeuero. Iſta habeo in memoria, & non ſeruo in vita. Habeo in ſermonibus, & non in moribus. Legē in corde & in ore tota die rumino, & cōtraria legi ago. Lego de religione in ea, & plus diligo lectionem quàm orationem: verumtamen nil aliud me docet diuina ſcriptura, niſi religionem amare, vnitatem ſeruare, charitatem habere. Ego autem miſer & miſerabilis, citius curro ad lectionem quàm ad orationem: libentius volo legere, quàm miſſas auſcultare. Expectat me aliquis volens de neceſſitate ſua mihi loqui, ego verò librum aliquem accipio, quem ille vel ille vellet habere: lego in eo, & legendo amitto fructus charitatis, pietatis affectus, compunctionis fletus, miſſarū vtilitatem, cœleſtium contemplationem. Nil tamen in hac vita dulcius ſentitur, nihil auidius ſumitur, nil ita mentem ab amore mundi ſeparat, nil ſic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat & adiuuat ad omne opus bonum, & ad omnem laborem, quàm gratia contemplationis.

Qualiter homo debeat intente orare. CAP. VIII.

MIſerere mei Deus, quoniam ibi plus pecco, vbi peccata mea emendare debeo. In monaſterio namque ſæpe dum oro, non attēdo quod dico. Oro quidem ore, ſed mente foris vagante, orationis fructu priuor. Corpore ſum interius, ſed corde exterius: & ideo perdo quod dico. Parum enim prodeſt ſola voce cantare ſine cordis intentione. Propterea magna peruerſitas, imò magna inſania eſt, quando cum Domino maieſtatis loqui in oratione præſumimus, & inſenſati aurem auertimus, & ad neſcio quas ineptias conuertimus cor. Magna quoque inſania, & grauiter vindicanda, cum viliſſimus puluis loquentem ad ſe audire dedignatur creatorem vniuerſitatis. Ineffabilis vero eſt dignatio diuinæ bonitatis, quæ quotidie conſpicit nos infœlices aures auertentes, obdurantes corda, & nihilo minus clamat ad nos dicens: Redite prævaricatores ad cor. Vacate & videte quoniam ego ſum Deus: loquitur mihi Deus in pſalmo, & ego illi: nec tamē cum pſalmum dico, attēdo cuius pſalmus ſit. Idcirco magnā iniuriam Deo facio, cum illum precor vt meam precē exaudiat, quam ego qui fundo, non audio. Deprecor illum vt mihi intēdat, ego vero nec mihi nec illi intendo: ſed quod deterius eſt, immunda & inutilia in corde verſando, fœtorē horribilem eius aſpectibus ingero.

Isa. 46. c

Pſal. 45. b

De inſtabilitate cordis humani. CAP. IX.

NIhil eſt in me corde meo fugacius: quod quotiēs me deſerit, & per prauas cogitationes diſfluit, totiens Deum offendit. Cor meum cor vanum, vagum & inſtabile, Dum ſuo ducitur arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo non poteſt conſiſtere, ſed omni mobili mobilius per infinita diſtrahitur, & hac atque illac per innumera diſcurrit. Et dum per diuerſa requiem quærit, non inuenit, ſed in labore miſerum, à requie vacuum manet: ſibi non concordat, à ſe diſſonat, à ſe reſilit, voluntates alternat, conſilia mutat: ædificat noua, deſtruit vetera, deſtructa reædificat, eadē iterum atq; iterū alio & alio modo mutat & ordinat, quia vult & nō vult: & nūquam in eodē ſtatu permanet. Sicut enim molēdinū velociter voluitur, & nihil reſpuit, ſed quicquid imponitur molit, ſi autem nihil apponitur, ſeipſum conſumit: ſic cor meum ſemper eſt in motu, & numquā requieſcit: ſed ſiue dormiam, ſiue vigilē, ſomniat & cogitat quicquid ei occurrit. Et ſicut molēdinū arena, ſi imponatur exterminat, pix inquinat, palea occupat: ſic cor meū cogitatio amara turbat, immūda maculat, vana inquietat & fatigat. Ita cor meū dū futurū non curat gaudiū, nec diuinū quærit auxilium, ab amore cœleſtium elōgatur, & in amore terreſtriū occupatur. Cūq; elabitur ab illis, & inuoluitur in iſtis, vanitas illud recipit, curioſitas deducit, cupiditas allicit, voluptas ſeducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat iracūdia, cruciat triſtitia: ſicq; miſeris caſib⁹ ſubmergitur omnibus vitiis, quoniā vnū Deū (qui ei ſufficere poterat) dimiſit. Per multa diſpergitur, & huc illúcq; quærit vbi requieſcere poſſit, & nihil inuenit qui ei ſufficiat, donec ad ipſū redeat. A cogitatione in cogitationē ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur: vt ſaltē varietate ipſarū rerū impleatur, quarū qualitate ſatiari nō poteſt. Sic labitur cordis miſeria ſubtracta diuina gratia. Cúmque ad ſe reuertitur, & diſcutit quod cogitauit, nil reperit: quia nō opus fuit, ſed importuna cogitatio, quæ componit multa de nihilo, ſic denique decipit imaginatio, quam dæmonum format illuſio. Imperat mihi Deus vt prębeam illi cor meū: & quia imperanti Deo non ſum obediens & ſubditus, mihi ſum rebellis & contrarius. Vnde mihi ſubiugari non potero, donec illi⁹ fuero ſubiectus: mihíq; ſeruiam nolens, qui ei nolo ſeruire volens. Idcirco plura machinatur cor meum vno momēto, quàm omnes homines perficere poſſēnt vno anno. Cum Deo non ſum vnitus, & ideo in meipſo ſum diuiſus. Cum illo verò vniri nō poſſum niſi per charitatem: nec ſubiici niſi per humilitatem:

Iob. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec vere humilis esse nisi per veritatem. Expedit ergo vt in veritate me discutiam, & cognoscam quàm vilis, quàm fragilis, & quàm labilis sum. Deinde cũ omnes miserias meas cognouero, necesse est vt illi inhæream per quem sum, sine quo nihil sum, & nihil facere possum. Et quia à Deo peccando receſſi: nisi per veram cõfessionem ad illum redire non possum. Fateri ergo oportet quod fatendum est: quia nunquam eo modo aut ea intentione qua peccaui, peccata confessus sum: nec omniũ recordatus sum, aut propter vetustatẽ, aut propter multitudinem. Si autem confessus sum, non pure confessus sum propter turpitudinem. Confessionem etiam meam diuisi, vt diuersis sacerdotibus diuersa manifestarem: & ita venia carui, ad quam per partes peruenire putaui. Execranda nanque fictio est peccatum diuidere, & superficietenus radere, non intrinsecus eradicare. Non enim vtilis est confessio, nisi sit in oris veritate, & cordis puritate. Et vt tres sint qui testimoniũ nobis dicant in cœlo, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: addamus testes sacerdotes cordi nostro & ori, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. 2. cor. 13. b
Sed dicis: Sufficit mihi soli Deo confiteri: quia sacerdos sine eo à peccatis me absoluere non potest. Luc. 5. d
Ad quod non ego, sed beatus Iacobus respondet dicens: Confitemini alterutrum peccata vestra. Conueniens namque valde est, vt nos qui peccãdo Deo contumaces fuimus, pœnitendo supplices sacerdotibus & ministris eius simus: vt homo qui ad gratiam conseruandam mediatore non eguit, iam eam recuperare non nisi per mediatorem hominem possit. Germat ergo & suspiret, & anxius pro peccato timeat, & expauescat: solicitus discurrat: auxiliatores & intercessores quærat: prosternat se humiliter homini, qui humiliter astare noluit creatori. Nam & hoc saluberrimum est, vt homo corde pœniteat, & ore delictum suum confiteatur, quatenus Deus qui pius adest per gratiam, cor ad pœnitentiam compungat: deinde adsit vt confitenti peccatorum veniam tribuat. Quod si forte peccator vere pœniteat, sed intercurrente articulo necessitatis ad confessionem peruenire non possit: cõfidenter credere debemus quòd summus sacerdos complet in eo quod mortalis non potuit. Et iam apud Deum factum constat quod homo quidem vere voluit, sed non valuit adimplere: quia confessionem non contemptus excluſit, sed impediuit necessitas.

De peccato non excusando. CAP. X.

IN Capitulo vbi peccata mea emendare debui, peccatis peccata addidi. Cum de illis accusatus fui, aut aliquo modo excusaui, aut ex toto negaui, aut quod deterius est, defendi, & impatienter respõdi: cum nullum sit peccatum, à quo non sim contaminatus, aut contaminari non possim. Iustum est ergo vt omni occasione remota emendationẽ promittam, vndecumque aut à quocumque accuser, quatenus sic liberari valeam à peccato perpetrato vel perpetrando.

Quàm sit malum alios non corrigere.
CAP. XI.

MVltitudinem iniquitatum mearum expauescens, aliorum transgressiones reprehendere timui: & ideo mortis auctor extiti, quia virus quod clamando expellere potui, non expuli. Indignatus sum aduersus alios qui me de vitiis meis reprehendebant, & quos amare debui, odiui. Illa quæ mihi nocebant vel displicebant, desideraui vt non essent: sciebam tamen quòd in natura sui erant bona, & à bono factore facta: sed ideo mihi nocebãt, quia malus eram, & male illis vtebar. Nihil enim contrarium est, nisi ego ipse. Mecum est quicquid mihi nocere potest, & ego ipse mihi sarcina sum. Optaui etiam vt Deus peccata mea nesciret, aut punire nollet, aut nõ posset: & ita volui Deum esse insipientem, iniustum, & impotentem: quod si esset, Deus non esset. Non est superbia super superbiam meam: propterea longe à salute mea verba delictorum meorum. Suspecta est siquidem Deo superbia & odiosa: nec fieri potest vt cum eo in gratiam reuertatur. Diuersum vtriusque hospitiũ: nec in eodem cohabitãt animo, quibus non licuit cohabitare in cœlo. In cœlo nata est: sed velut immemor qua via inde cecidit, illuc postea redire non potuit. Cum aër pluuia vel nimio frigore aut calore turbatus fuit, cõtra Deum inique murmuraui. Omnia namque quæ ad vsum vitæ accepimus, ad vsum culpæ conuertimus. Quapropter iustum est vt qui in cunctis peccauimus, in cunctis feriamur. Sæpe ad sacrum mysterium vocem meam fregi, vt dulcius cãtarem, & magis delectabar in vocis modulatione, quàm in cordis compunctione. Deus vero cui non absconditur quicquid illicitum perpetratur, non quærit vocis lenitatem, sed cordis puritatem. Nam dum cantat, mulcet populum vocibus, Deum irritat prauis moribus. Licẽtiam loquẽdi vel aliquid faciendi sæpe nimia importunitate vel calliditate à prælatis meis extorsi: non attẽdens miser, quoniam ille se decipit, qui occulte vel aperte, satagit, vt hoc ei pater spiritualis iniungat, quod ipse desiderat. Acum vel cultellum vel aliquid vile multotiens nimium desideraui, nec confessus sum: quia peccatum non æstimabam propter rei vilitatem: veruntamen non multum distat quæcumque substantia vilis vel preciosa requiratur, dum æqualiter sit corruptus affectus. Nõ enim cultellus in vitium est, sed cultelli appetitus: neque aurum in vitium est: sed auri cupiditas. In labore non laboraui, quantũ debui vel quantũ potui. In silentio etiam fui ociosus, quod est maximum peccatum. In silentio namque nemo sic debet esse ociosus, vt in eodem ocio vtilitatem non cogitet proximi: nec sic actuosus, vt cõtemplationem non requirat Dei. Parum enim proficit, qui alteri nõ prodest cum potest. De vitiis meis multotiens me iactaui, putans esse insigne virtutis, vbi erat lapsus criminis. De virtutibus etiã vitia feci. Iustitia namque dum suum modum excedit, crudelitatis vitium gignit: & nimia pietas dissolutionem disciplinę parturit: sic sæpe vitium est quod virtus putatur. Sic remissa segnities mansuetudo creditur, & pigritiæ vitium quietis virtutẽ imitatur. Finxi me esse quod non eram: dixi me velle quod nolebam: vel nolle quod volebam: aliud ore dicebã, & aliud corde volebam: & ita sub ouina pelle vulpinam conscientiam conseruabam. Vulpina plane conscientia est tepida conuer-

conuersatio, animalis cogitatio, ficta confessio, breuis & rara compunctio, obedientia sine deuotione, oratio sine intentione, lectio sine ædificatione, sermo sine circumspectione. O quàm dura mihi sunt ista quæ loquor: quoniam me ipsum loquendo ferio. Veruntamen quia me peccatorem nõ nego, sed peccatũ meum cognosco: erit fortasse apud Deum pium iudicem ipsa cognitio culpæ, impetratio veniæ. Dicam ergo, dicam miseriam meam, si forte sua pietas moueat illum. Dicam peccatum meum, quoniam notitia peccati initiũ est salutis. Magnam porto coronam, & vestem rotundam, regulam seruo iniuniorum, statutis psallo horis, sed cor meum longe est à Deo meo. Exteriorem superficiem intuẽs, saluа mihi omnia arbitror, non sentiens vermem interiorẽ, qui interiora corrodit. Vnde Oseas: Comederũt alieni robur meum, & ignoraui, & ideo pergens totus in ea quæ foris sunt, & ignarus interiorum meorum, sicut aqua effusus sum, & ad nihilum redactus sum, præteritorum obliuiscens, præsentium negligens, futura non prouidens. Ingratus sum ad beneficia, pronus ad mala, & tardus ad bona. Ose. 7. c

Quomodo se debet vnusquisque considerare.
CAP. XII.

SI me non inspicio, nescio meipsum. Si autem me inspicio, tolerare me non possum. Tanta inuenio in me quæ digna sunt reprehensione, & confusione: & quanto me subtilius & sæpius discutio, tanto plures abominationes in angulis cordis mei inuenio. Ex quo namque peccare cœpi, nũquam vnum diem sine peccato transire potui, nec adhuc peccare cesso, sed de die in diem peccata peccatis addo: & ea quæ præ oculis habeo, inspicio nec gemo: erubescenda video, nec erubesco: dolenda intueor, nec doleo, quod est mortis signum, & damnationis indicium. Membrũ enim quod dolorem non sentit, mortuum est: & morbus insensibilis est incurabilis. Leuis sum & dissolutus, nec me corrigo, sed ad peccata quæ confessus sum, quotidie redeo, nec caueo foueam in quam miser ego cecidi, vel alios cadere feci, aut vidi. Cúmque plorare & orare deberem pro malis quæ feci, & bonis quę neglexi, proh dolor versum est mihi in contrarium. Nam tepui & frigui à feruore orationis, & iam sine sensu frigidus remansi, & ideo flere meipsum non possum, quoniam gratia lachrymarum recessit à me.

De præsentia conscientiæ vbique.
CAP. XIII.

PEccata mea celare non possum, quoniam quocunque vado, cõscientia mea mecum est, secum portans quid in ea posui, siue bonum, siue malum. Seruat viuo, restituet defuncto depositum quod seruandum accepit. Si male facio, adest illa: si autẽ bene facere videor & inde extollor, adest illa. Adest viuo, sequitur mortuum: vbique mihi gloria vel confusio est inseparabilis pro qualitate depositi. Sic, sic, in domo propria, & à propria familia habeo accusatores, testes, iudices & tortores. Accusat me conscientia, testis est memoria, ratio iudex, voluptas carcer, timor tortor, oblectamentum tormẽtum. Quotquot enim fuerint oblectamenta mala, tot erunt tormenta dira in pœna. Nam inde punimur, vnde delectamur.

De tribus inimicis hominis. CAP. XIIII.

ADiuua me Domine Deus meus, quoniam inimici mei animam meam circundederunt: corpus scilicet, mundus, & diabolus. A corpore fugere non possum: nec ipsum à me fugare. Circumferre illud necesse est, quoniam alligatum est mihi: perimere non licet, sustentare cogor: & cum illud impinguo, hostem meum aduersum me nutrio. Si enim satis comedero, & id robustum fuerit, sanitas & fortitudo eius mihi aduersantur. Mũdus vero circumcingit & obsidet me vndique: & per quinque portas, videlicet per quinq; corporis sensus, scilicet visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum, sagittis suis me vulnerat, & mors intrat per fenestras meas in animam meam. Respicit oculus, & mentis sensum auertit. Audit auris, & intẽtionem cordis inflectit. Odoratus cogitationem impedit. Os loquitur, & fallit. Per tactum ardor libidinis pro aliqua parua occasione excitatur, & nisi illico respuatur, subitò totũ corpus occupat, vrit, & incendit. Primo carnem cogitatione modicum titillat: deinde delectatione turpi mẽtem maculat, & ad extremum per consensum prauitatis sibi mentem subiugat. Porro diabolus quem videre non possum, & ideo minus ab eo mihi caue-re, tetendit arcum suum, & in eo parauit sagittas suas vt vulneret me repente: narrauit vt absconderet laqueos suos, & dixit: Quis videbit eos? Laqueum posuit in auro & argento, & in omnibus quibus abutimur, cum illis male delectamur & illaqueamur. Nec solum laqueum posuit, sed & viscũ. Viscus est amor possessionis, affectus cognationis, cupiditas honoris, & carnis voluptas: quibus anima inuiscatur & irretitur, ne pennis contẽplationis per plateas supernę Sion volare possit. Sagittæ diaboli sunt ira, inuidia luxuria, & cætera quibus anima vulneratur. Et quis est ille qui iacula eius ignea extinguere possit? Proh dolor, his telis superatur sæpe anima fidelis. Heu mihi quia vidique bella mihi video: vndique tela volant: vndique tentamenta, vndique pericula. Quocunque me vertam, nulla securitas est. Et quæ mulcent, & quæ tristant vel molestant, omnia timeo: esuries & refectio, somnus & vigiliæ, labor & quies pugnant contra me. Non minus suspectus est mihi iocus quàm ira: multos siquidem iocando scandalizaui. Nec minus prospera vereor quàm aduersa. Prospera namque suauitate sua incautum me faciũt, & decipiunt: aduersa vero quia aliquid amaritudinis habent, velut potiones amare me suspectum, & timidum faciunt. Magis timeo malum quod facio in abscondito, quàm quod in aperto. Malum namque quod nemo videt, nullus reprehendit: & vbi non timetur reprehensor, securus accedit tentator, & facilius perpetratur iniquitas. Nimirum vtrobique bellum, vtrobique periculum, vtrobique timendum: & sicut in hostili regione versantibus, hac illácque circumspiciẽdum est, & ad omnem strepitum circumagenda est ceruix. Caro suggerit mihi mollia, mundus vana, diabolus amara: quia quotiẽs carnalis co-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gitatio mentem importune pulsat de cibo & potu, de somno, cęterisque similibus ad carnis euram pertinentibus, caro mihi loquitur. Cum de ambitione seculi, de iactantia, de arrogantia cogitatio vana in corde versatur, de mundo est. Quando autem ad irā & iracūdiam & amaritudinem animi prouocor, diabolica suggestio est: cui non aliter quàm ipsi diabolo resistendum est: nec aliter ab eo cauēdum quàm ab ipsa damnatione. Dæmonum officium est suggestiones malas ingerere: nostrum est illis non consentire. Nam quotiens resistimus, diabolum superamus, angelos lætificamus, Deum honorificamus. Ipse enim nos hortatur vt pugnemus, adiuuat vt vincamus. Certantes in bello spectat, deficientes subleuat, vincentes coronat.

Caro hominis vnde sit, & quid pariat.
CAP. XV.

CAro mea de luto est, & ideo lutosas & voluptuosas cogitationes ab illa habeo: vanas & curiosas à mundo: à diabolo malas & malitiosas. Isti tres inimici me impugnant & persequuntur, nunc quidem aperte, nunc vero occulte: semper autem malitiosē. Diabolus namque plus confidit in adiutorio carnis: quoniam magis nocet domesticus hostis. Illa vero ad subuersionem meam cum illo fœdus iniit, vtpote de peccato nata, & in peccato nutrita, vitiis corrupta ab ipsa origine: sed multo amplius vitiata praua consuetudine. Hinc est quòd tam acriter concupiscit aduersus spiritū: quòd assidue murmurat, & impatiens est disciplinæ: quòd illicita suggerit, nec rationi obtemperat, nec inhibetur vllo timore. Huic accedit, hanc adiuuat, hac vtitur tortuosus ille serpens, hostis humani generis, cui nullum aliud est desiderium, nullū negocium, nullum studium, nisi perdere animas nostras. Hic est qui iugiter malum machinatur, argute loquitur, artificiosē suggerit, callide decipit. Illicitos motus insufflat & venenatas cogitationes inflammat, mouet bella, nutrit odia, incitat gulam, mouet libidinem, desideria carnis instigat, & peccati occasiones parat, & mille nocendi artibus corda hominum pulsare non cessat. Hinc est quòd baculo nostro nos cædit, & manus nostras proprio cingulo ligat: vt caro quæ data est nobis in adiutorium, fiat nobis in ruinam & scandalum. Grauis lucta, & graue periculum est aduersus domesticū hostem pugnare, maxime cum nos aduenæ simus, & ille ciuis. Ille suam inhabitat regionem: nos exules sumus & peregrini. Magnum quoque discrimen est aduersus diabolicæ fraudis astutiam tam crebros, imò continuos sustinere conflictus: quem astutum fecit tam natura subtilis, quàm lōga exercitatio malitiæ huius.

Deprecatio pro seipso. CAP. XVI.

ERipe me de inimicis meis Deus meus, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. Ego vero qui vsque ad hunc diem contra me dixi: iamiam per tuam gratiam mihi viuere incipiam. Sic enim in hoc mūdo viuere debemus, vt cum corpus cœperit à vermibus deuorari in sepulchro, anima lætetur cum sanctis in cœlo. Illuc spiritus dirigendus est, quò est iturus. Illuc festinare debemus, vbi semper viuamus, & vbi mori amplius non timeamus. Si sic amamus istam labilē & caducam vitam, vbi cum tanto labore viuimus, vbi comedendo, bibendo, dormiendo, vix carnis necessitatibus satisfacimus: multo magis amare debemus vitam æternā, vbi nullum laborem sustinebimus, vbi summa semper iucunditas, summas fœlicitas, fœlix libertas, & fœlix beatitudo: vbi similes erunt homines angelis Dei, & fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū. Qualis putas tunc erit splendor animarum, quando solis splendorē habebit lux corporū? Nulla erit ibi tristitia, nulla angustia, nulla dolor, nullus ibi labor, nulla mors, sed perpetua sanitas semper ibi perseuerat. Non suggerit ibi malitia, nec carnis miseria: nulla est ibi ægritudo: nulla omnino necessitas: non est ibi fames, non sitis, non frigus, non æstus, non lassitudo iciunij: nec vlla tentatio inimici: nec peccandi voluntas, nec delinquendi facultas, sed totum lætitia, totum exultatio possidet: homines quoque angelis sociati, sine vlla carnis infirmitate in perpetuū manebunt. Ibi erit iucunditas infinita: beatitudo sempiterna: in qua qui semel susciputur, amœnitas de nouitate, securitas de æternitate, suauitas atque dulcedo de Dei visione. Et quis non illic habitare vehementer desideret & propter pacem, & propter amœnitatem, & propter æternitatē, & propter Dei visionem? Nullus est ibi peregrinus, sed quicumque illuc venire merebuntur, securi in propria patria manebunt semper læti, & semper satiati de visione Dei. Et quanto plus aliquis hic Deo obediens fuerit, tanto ampliorem ab eo mercedem ibi recipiet: quantóque amplius Deum amabit, tanto propius vibebit quem cernere cupit.

Psal. 58. a

Psal. 13. a

De breui vita hominis. CAP. XVII.

DIes hominis sicut vmbra super terram, & nulla est mora: & tunc proprie nihil est, cum stare videtur. Cur ergo thesaurizat in terra homo, cum sine dilectione transeat & illud quod colligitur, & ipse qui colligit? Et tu homo quem fructum expectas in mundo, cuius fructus ruina est, cuius finis mors est? Vtinam saperes & intelligeres, ac nouissima prudenter prouideres. Scio quendam qui per annos plurimos tecum familiariter vixit: ad mēsam tuam sedit: cibum de manu tua sumpsit: in sinu tuo dormiuit: cū voluit tecum colloquium habuit: hic iure hæreditario seruus tuus est. Sed quia ab ineunte ætate delicate nutristi eum, & virgæ pepercisti, contumax effectus est: leuauit calcaneum suum super caput tuum, & te in seruitutē redegit, & tui crudeliter dominatur. Sed fortasse dices: quis est hic? Vetus homo tuus: qui conculcat spiritū tuum: qui pro nihilo habet terram desiderabilem: qui sola quæ carnis sunt sapit. Homo iste à natiuitate cæcus est, sed surdus & mutus: inueteratus dierum malorum: rebellis virtuti & veritati: inimicus crucis Christi: deridet innocentem, & simpliciter transeuntem: ambulat in magnis & in mirabilibus supra se: arrogātia eius est plus quā fortitudo eius: nullum reueretur: dicit in insipientia sua, non est Deus, tabescit bonis, & malis pascitur alienis

alienis: immundis cogitationibus pascitur: non fatigabitur in illis transgrediens vsque ad finem: dispergit & dissipat propria sicut prodigus: cupit & rapit aliena sicut auarus: turpitudinē & ignominiam congregat sibi: simulās & callidus prouocat irā Dei. Homo iste totus in peccatis natus est, & sic nutritus, amicus iniquitatis, filius mortis, vas iræ in contumeliam, aptus ad interitum. Qui cum talis sit, enarrat iustitias Dei, & assumit testamentū eius per os suum. Odit disciplinam, proiicit Dominū suum post dorsum suum. Cum videt furem, currit cum eo, & cum adulteris portionem suam ponit. Aduersus filiū matris suæ ponit scādalum: super terrā etiā thesaurizat iram in die iræ: vult à te hæreditatem tuam tollere, & desuper terram auferre: & tu tātam iniuriam non vindicas, sed dissimulas: nec ei verbum durū loqueris, nec vultum iratum ostendis, sed blandienti tibi arrides. Ludis cum illusore, nescis quia Ismaël est qui tecum ludit? Ludus iste non est pueritiæ, nec simplicitatis vel innocentiæ, sed illusio est animæ, sed persecutio, sed mors. Iam te in foueam quam fecit, præcipitauit: iam effœminatus es, iam iugo miserrimæ seruitutis pressus, sub pedibus eius misere & viliter conculcaris. O miser & miserabilis homo quis te liberabit de vinculo improperij huius? Exurgat Deus, & cadat armatus iste: cadat & conteratur inimicus homo, contemptor Dei, cultor sui, amator mundi, seruus diaboli. Quid tibi videtur? Si recte sentis, mecum dices: Reus est mortis, crucifigatur. Noli ergo dissimulare, noli differre, noli parcere: sed festinanter, audacter, instanter crucifige hominem istum sed cruce Christi, in qua est salus & vita: ad quem si ex corde clamaueris, crucifixus tuus audiet te benigne respondens: Hodie mecum eris in paradiso. O Christi pietas: ô inopinata salus miseri. Tam gratuita est & prompta dilectio Dei, tam stupēda dulcedo, tam inopinata dignatio: tam inuicta mansuetudo, vt qui ad eum clamauerit, exaudiat illum: quoniam misericors est. O quanta est misericordia Dei, quàm ineffabilis mutatio dexteræ excelsi! Heri eras in tenebris, hodie in splēdore lucis. Heri in ore leonis, hodie in manu mediatoris. Heri in porta inferni: hodie in deliciis paradisi. Sed quid prosunt hæ literæ admonitionis, nisi deleas delibro conscientiæ tuæ literas mortis? Quid prosunt hęc scripta, lecta, & intellecta, nisi temetipsum legas & intelligas? Da ergo operam internæ lectioni, vt legas, inspicias, & cognoscas teipsum: legas vt diligas Deum, vt pugnes & vincas mundum & omnem inimicum, quatenus labor cōuertatur in requiem, luctus in gaudium, & post tenebras huius vitæ videas ortum surgentis auroræ: videas etiam meridianum solem iustitiæ: in quo sponsum cum sponsa prospicies, vnum eundémque Dominum gloriæ, qui viuit & regnat per infinita secula.

Psal. 49. c

Matt. 13. f

Luc. 23.

De interiori domo, id est conscientia ædificanda, tractatus vtilis.

DOmus hæc in qua habitamus, ex omni parte sui ruinam nobis minatur. Idcirco quia in breui est casura, alia nobis est ędificāda. Redeamus ergo ad nos, & discutiamus cōscientiam nostram. Nam sicut corpus nostrum tabernaculum dicitur, in quo militamus: sic conscientia nostra domus vocatur, in qua post militiam requiescimus: & ille recte militat, qui per militiam quam exercet in corpore, domum ædificat cōscientiæ. Diligenter exerce agrum tuum, ait sapiens, vt postea ædifices domū tuam. Ager iste corpus nostrum est, cuius sensibus & motibus sic recte vtimur, animíque imperio eos subiicientes in vsum virtutis inflectimus, dum corpus animo indesinenter, & animus Deo ex toto subiicitur. His nimirum modis interior conscientia ædificatur: quam vtique bonam faciunt præteritorum malorum cōdigna satisfactio, & instantium malorū cauta prouidáque declinatio. Cōdigna satisfactio est mala facta corrigere, & correcta non reiterare. Conscientia vero perpetua est quæ nunquam finitur, sicut nec anima: quæ cum sit immortalis, sicut non potest esse non anima, sic nūquam potest esse sine conscientia. Conscientia namque est inseparabilis gloria vel confusio vniuscuiusque pro qualitate depositi.

Conscientiam prius esse mundandam quàm ædificandam. CAP. I.

HÆc ergo conscientia in qua anima perpetuo mansura est, ædificanda est, sed prius mundanda. Et quis eam mundabit? Profecto Deus & homo. Homo per cogitationes & affectiones: Deus verò per misericordiam & gratiam. Cogitationes & affectiones necessariæ sunt in conscientię mundatione, cogitationes in inuestigatione veritatis: affectiones in exercitatione virtutis. Porro misericordia modo delet peccatum: modo dat virtutem resistendi peccato: nunc subtrahit peccādi occasionem: nunc immittit amaritudinem: plerumque sanat affectionem. Gratia adiuuat ad bonum: defendit contra malum: erudit ad vtrumque discernēdum. Homo igitur per veritatem stimulatus, peccata sua confitetur: Deus autem per misericordiam flexus confitenti miseretur. Omnis namque spes veniæ & misericordiæ in confessione est, nec potest quis iustificari à peccato, nisi prius fuerit confessus peccatū. Ex eo enim vnusquisque iustus esse incipit, ex quo sui accusator extiterit.

De misericordia & veritate: & de osculo pacis, & osculo iustitiæ. CAP. II.

FÆlix conscientia, in qua misericordia & veritas obuiauerūt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Veritas confitentis, & misericordia miserentis obuiauerūt sibi: quoniam non potest illi misericordia desse, qui se congnoscit veritate. Osculum iustitiæ est inimicos diligere, parentes & propria quæque propter Deum relinquere: illatam iniuriam patienter ferre, oblatam gloriam vbique declinare. Osculum pacis est odientes inuitare ad pacem, discordantes ad concordiam reuocare, aduersarios pacifice sustinere, errantes pie & benigne docere, mœrentes clementer mulcere, & cum omnibus pacem habere.

Psal. 84. b

De statu animæ in Christo confirmatæ.
CAP. III.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEata illa anima, quæ in pace Christi fundata est, & in Dei amore solidata: quæ cum exterius bella patitur, pax interius non turbatur. In qua quæcũque molestiæ foris perstrepant, vsque ad silentium intentæ quietis non irrumpunt, quoniam gustu internæ dulcedinis tacta intus est per desiderium colcta: nec iam foris enormiter in carnis voluptates dissoluitur, quia totum intus possidet in quo delectatur, atque ita in semetipsa pacificata, dum nihil est quod foris appetit, tota per amorem intus requiescit: & cum tota ad internum gaudium colligitur, ad imaginem Dei reformatur, quam in se veneratur. Talem animam frequenter visitant angeli atque archangeli, & honorificant, vtpote Dei templum, & Spiritus sancti habitaculum. Esto igitur templum Dei, & Deus excelsus habitabit in te. Anima enim Deum habens in se, templum Dei est: in quo diuina mysteria celebrantur.

Dedignatur Deus visitare eam animam quæ non studet in se consistere. CAP. IIII.

POrro anima quæ non studet in se consistere, nec in amore Dei desideriũ figere, per oculos & aures alióque corporis sensus foras egreditur: atque in his exterioribus delectatur. Sed cum inuenerit portas istas clausas: tunc rediens ad se, & videns se nudã & desolatam, inæstimabili confusione & horrore concutietur. Et quia mundi consolationem quæsiuit: illam quæ à Deo intus in conscientia datur, non habebit. Et non solùm eam dedignabitur Deus visitare, sed nec ipsa quidem male sibi conscia seipsam poterit tolerare. Requiem in se non poterit habere, quoniam illum dereliquit cum quo habitare & requiescere debuit. Cogita ergo in societate aliorum nunc positus, quia non poteris semper manere cum illis. Et interim elige tibi socium illum, qui cum subtracta tibi fuerint hęc omnia, tibi fidem seruabit: qui dilectoribus suis fidem seruat, nec recedit in tempore angustiæ. Deus tuus ille est quem eligere debes.

Quòd anima volens Deum habitare in se, debet ab illicitis cogitationibus mundare conscientiam, & solum Deum desiderare. CAP. V.

OMnes igitur cordis distractiones, & mentis fluctuationes in vnum collige, & in solo Deo totum desiderium tuum fige, & ibi sit cor tuum, vbi est thesaurus tuus desiderabilis, multúmque amabilis. Ipse enim frequenter visitat & libẽter inhabitat trãquillitatem cordis, & ocium quietæ mentis, quoniã pax est, & in pace factus est locus eius. Propterea talem te præpara, vt tecum adsit Deus: sit in ore: sit in corde: semper tecum eat: tecum redeat: nec recedat à te. Nunquam ille te dimittet, nisi prior illum dimiseris. Vbicumq; fueris, nunquam solus esse poteris, si Deus tecum erit.

Psal. 75. a

Conscientia mundata aduentum Christi expectare debemus. CAP. VI.

MVnda igitur cõscientiam tuam, & semper paratus esto, vt quacunque hora venerit Domi-

Exod. 5. a

nus, & tecum habitare voluerit, paratam sibi in te inueniat mansionem. Ipse namque dixit: Facite mihi sanctuarium, & ego habitabo in medio vestri. Studeamus ergo templum Deo ædificare in nobis: primò quidem vt in singulis nobis ita, vt in omnibus simul inhabitet: quia nec singulos dedignabitur, nec vniuersos. Primò igitur studeat vnusquisq;, ne dissideat ipse à semetipso: quoniã omne regnũ in seipsum diuisum desolabitur & domus supra modum cadet: nec intrabit Christus, vbi parietes inclinati fuerint, & maceriæ depulsæ. Vult habere anima corporis sui domum integram, & exire eam necesse est, si fuerint à se inuicem membra dispersa. Videat igitur & ipsa, si desiderat Christum per fidem inhabitare in corde suo, id est in seipsa: videat & solicite caueat, ne à se inuicem membra eius dissideant, id est ratio, voluntas & memoria. Dignum habitaculum parat Deo, cuius nec est ratio decepta, nec voluntas peruersa, nec memoria inquinata. Fœlix illa anima est, quæ domum cordis sui sic de peccatorũ sordibus studet emundare, & sanctis ac iustis operibus adimplere, vt in ea non solùm angelos, verumetiam Dominũ angelorũ habitare delectet. Mundata domo, cunctisq; malis ab ea exclusis, omnibus bonis impleatur: ne sit nobis necessarium aliquid foris quęrere: quia omnia forinseca reliquimus.

Luc. 11. b

De septem columnis erigendis ad ædificandum domum conscientiæ. CAP. VII.

SApientia ergo ædificet sibi domum: erigat columnas septẽ: quibus tota fabrica innitatur. Domus est conscientia: columnæ sunt bona voluntas, memoria, (scilicet memorem, esse beneficiorũ Dei) cor mundum, animus liber, spiritus rectus, mens deuota, ratio illuminata.

Erectio primæ columnæ, quæ est bona voluntas. CAP. VIII.

PRima igitur columna prior erigatur. Nam inter omnia Dei dona quæ ad salutẽ hominis spectare videntur: primum & principale bonum, bona voluntas esse cognoscitur: per quam imago similitudinis Dei in nobis reparatur. Primum est, quia à bona voluntate bonum omne inchoatur. Principale est quoniam bona voluntate nihil hominibus vtilius datur. Quicquid homo facit, bonum esse nõ potest, nisi ex bona voluntate procedat. Sine bona voluntate omnino saluari quispiam non potest, cum bona voluntate nemo perire potest. Voluntas bona nec dari potest inuito, nec auferri nisi volenti. Voluntas hominis est potestas Dei. Voluntas hominis est, quia velle in voluntate hominis est, & ideo totum meritum in voluntate est. Quantum vis, tantum mereris. Quantum crescit voluntas tua bona, tantum crescit meritum tuũ. Fac igitur magnã bonam voluntatem tuam, si vis habere magnum meritum. Ita Deus vt piissimus & misericordissimus pater in eo redemptionem nostram posuit, in quo nullus nisi velit potest egere. Amare namque homines æqualiter possunt, & diuites, & pauperes etiamsi pecuniam æqualiter dare non possunt; Voluntas tamen bona non est, si non operatur quod potest.

De se-

De secunda columnã, quæ est memoria beneficiorum Dei. CAP. IX.

REcordemur ergo misericordiarũ Dei, vt sic accendamur in eius amorem. Reuocemus ad memoriam bona quæ tribuit nobis, quomodo in periculis sæpe constitutos clemẽter nos eripuit: nec vmquam peccatis nostris quo minus misereretur vinci potuit: oblitos sui de se admonuit: auersos à se reuocauit: venientes ad se benigne suscepit: pœnitẽtibus indulsit: perseuerantes custodiuit: stantes tenuit: lapsos erexit: malas delectationes in amaritudinem conuertit: & rursus salubriter amaricatis consolationes suas tribuit: postremò tribulatione purgatis, quietem & pacẽ perfectam restituit: qui nec peccantibus vmquam defuit vt corrigeret, nec iustus vt custodiret. Recogitemus quanta bona Deus fecit nobis non rogantibus neque desiderantibus, imò recusantibus, & quàm multa peccata dimisit nobis, & à quãtis periculis liberauit nos liberator Deus. Quàm magna dignatio pietatis fuit, quòd ingratos & in multis contrarios, à tam multis peccatis custodiuit nos Dei gratia, in quæ potuimus cadere, sicut in alia multa cecidimus. Idcirco sicut nullum est momentum in quo non vtamur vel fruamur Dei pietate & misericordia: sic nullum debet esse momentum, in quo eum præsentem non habeamus in memoria.

De tertia columna quæ est cor mundum. CAP. X.

SEquitur vt eum à quo tãta beneficia accepimus, toto corde diligamus: hoc est tota cogitatione, tota affectione, sine defectione. Sit cor rectũ, vt ei per omnia placeat Deus. Sit rectum rectitudine intentionis, exclusione peruersæ cogitationis, assiduitate cõtemplationis. Sit paratum sequi voluntatem Dei, in quamcumque partem inclinari eam cognouerit. Sit sursum ad sola cœlestia & diuina contemplanda & desideranda. Sit purum, vt nihil morari intra se patiatur mali: nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputet aut in conscientia sua, aut in aliena. Sit dulce dulci responsione, suaui admonitione, benigna reprehensione, moderata correctione. Sit mundum, vt totius immunditiæ spurcitias respuens, cogitationum sicut actionum peccata deploret: desleat pro sua miseria & aliena. Lugeat non solùm sua delicta, sed etiam aliena: compũgatur pro malis quæ commisit, & bonis quæ neglexit.

De animo libero, quarta columna. CAP. XI.

ANimus vero sit liber à mundi solicitudinibus, à carnis voluptatibus, à prauis cogitationibus: vt possit cũ voluerit aut sibi intẽdere: aut vtilitati fratrũ ministrare: aut in cõtẽplatione cœlestiũ requiescere. Sit firmus, vt nulla repentina perturbatione concutiatur: non capiatur illecebris: non frangatur molestiis: nulla ira, nulla impatiẽtia pacem quietémque animi turbare possit: quoniam Christus pax est, & in pace requiescit pacis amator, & in perturbato animo habitare non potest. Sit cõsummatus in Dei dilectione, hoc enim est diligere Deum, illi occupare animum, concipere fruendę visionis eius affectũ, habere peccati odium, mundi contemptum, diligere proximum, quem ipse censuit diligendum.

De recto spiritu, columna quinta. CAP. XII.

SPiritus autem sit rectus: ab omnibus terrenis & præsentibus prorsus auersus. Et ideo inseparabiliter iunctus & vnitus pia deuotione ascendat & visitet supernas sedes, & multas quę in domo patris sunt mansiones: humiliter se prosternens ante thronum Dei & agni. Currat per plateas supernæ Sion: audiat illud melos angelorum: & cum reuerentia supplicet cunctis ordinibus beatorum spirituum, singulis per se, & simul omnibus se commendans. Tantam verò gratiam non meretur accipere animus, qui in sui cognitione diu exercitatus & plene eruditus non est, frustra enim cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondũ idoneus est ad vidẽdum seipsum. Prius enim necesse est vt cognoscas inuisibilia spiritus tui, quàm possis esse idoneus ad cognoscẽda inuisibilia Dei. Et si nõ potes cognoscere te: non præsumas apprehendere ea quæ sunt supra te.

Rationalis animus speculum est ad videndum Deum. CAP. XIII.

PRæcipuum & principale speculum ad videndum Deum, est animus rationalis inueniens seipsum. Si enim inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: vbi quæso, quàm in eius imagine, cognitionis eius vestigia expressius impressa reperiuntur? Tergat ergo speculum suum, mundet spiritum suum quisquis sitit videre Deum suum. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Hoc speculum verus pœnitens non cessat quotidie inspicere, tergere, tenere, & custodire. Inspicere, si aliquid in eo reperiat quod Deo displiceat. Tergere non solùm peccata actionum, verumetiam cogitationum, vt nihil in eo remaneat quod Deum offendat. Tenere, ne deorsum corruens, terræ per amorem inhæreat, & ne inanium cogitationum puluere sordescat. Custodire, vt ille cuius tabernaculũ est cum hominibus, cuius deliciæ sunt esse cum filiis hominum, qui ad ostium stat & pulsat, quacumque hora intrare voluerit, receptaculum mundum inueniat. Deus enim qui munditiæ amator est, cor pollutum habitare non potest.

Rom. 1.

Mat. 5.

De illuminatione animi. CAP. XIIII.

EXterso igitur speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & immensus quidam insolitæ visionis radius oculis cordis apparere. Ex huius luminis visione animus inflammatus, incipit munda cordis acie superna & interna conspicere: Deum diligere: Deo inhærere: cuncta quæ adsunt, tanquam non sint cõsiderat: cunctis suis affectionibus renunciat: & totus soli incumbit amori, sciẽs solum illum esse beatum, qui Deum amat. Porrò ad tantam gratiã numquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

pertingit mens per propriam induſtriam: Dei donũ G
eſt hoc, non hominis meritum. Sed abſque dubio ta
lem ac tantam gratiam ille accipit, qui deſerit curam
ſeculi, & agit curam ſui: qui ſtudet ſe frequenter co-
gitare, & diligenter agnoſcere quid ipſe eſt. Redi er-
go ad cor tuum, & diligenter diſcute teipſum. Con-
ſidera vnde venis, quò tendis, quomodo viuis, quid
agis, quid amittis, quantum quotidie proficis, vel
quantum deficis: quibus cogitationibus magis in-
curſaris, quibus affectionibus frequentius tangeris,
vel quibus tentationum aculeis à maligno ſpiritu a- H
crius impugnaris. Cum totum interioris exterio-
riſque hominis ſtatum & habitum, inquãtum poſſi-
bile eſt, plene cognoueris, & nõ ſolùm qualis ſis, ve-
rumetiã qualis eſſe debueras: de cognitione tui po-
teris ſubleuari ad contemplationem Dei. Quantum
nanque quotidie in cognitionem proficis, tantum
ad altiora ſemper tendis. Sed iam fortaſſis aſcẽdiſti,
iam ad cor tuum redíiſti, & ibi ſtare didiciſti: nec hoc
ſufficiat tibi: diſce ibi habitare, & manſionem face-
re: & qualicunque mentis vagatione inde abſtractus
fueris, illuc ſemper redire feſtina. Aſque dubio per I
multum vſum quandoque tibi vertetur in oblecta-
mentum, intantum vt abſque vlla laboris difficulta-
te poſſis ibi aſſiduus eſſe, quin imo pœna tibi potius
ſit alibi quàm ibi moram aliquam facere.

Repellendæ ſunt vanæ cogitationes à corde.
CAP. XV.

SI ergo perſenſeris deſideria tua circa exteriores
delectationes affici, & cogitationes tuas iugiter K
in eis occupari, cum magna ſolicitudine repelle eas,
nec permittas ad cor tuũ intrare, ſed redi ad cor tuũ,
& ibi intrare & habitare omnimodo ſtude.

De deuota mente, columna ſexta.
CAP. XVI.

MEns enim quæ ſe ad ſui conſiderationem non
ſubleuat, ſed adhuc per varia deſideria ſpargi-
tur, & variis cogitationibus huc illúcque diſtẽditur, L
non poteſt ſeipſam in vnum colligere: quia nõdum
nouit ad ſeipſam intrare, ſed adhuc in imo eſt cogi-
tatione & conuerſatione. Ideóque non poteſt ad ea
quæ ſupra ipſam ſunt, penna contemplationis euo-
lare. Diſcat ergo diſperſiones cordis congregare,
aſſueſcat in internis ſuis immorari, ſtudeat euaga-
tiones mentis reſtringere, & exteriora omnia obli-
uiſci. Diſcat ſola bona interiora amare, & illa fre-
quentius cogitare, qui ad cœleſtium contemplatio- M
nem anhelat, qui in diuinorũ notitiã ſuſpirat. Cúm-
que ſe diligenter attenderit & diutius queſierit: cum
tandem inuenerit qualis ſit, reſtat vt reuelatione di-
uina cognoſcat qualis eſſe debeat, quale mentis æ-
dificium Deo præparare, & quibus obſequiis eum
placare oporteat.

Poſt cogitationes vanas depulſas cor eleuatur ſupra ſe.
CAP. XVII.

QVi ita euagationes mentis in vnum colligit, &
omnes cordis motus in vno æternitatis deſide-
rio figit: profecto iam ad cor ſuum rediit, & iam ibi
libenter moratur, ac mirabiliter delectatur. Et cum
ſeipſum præ gaudio iam capere non poſſit, ſupra ſe-
ipſum ducitur, & per exceſſum mentis ad ſumma e-
leuatur: atque ita per ſeipſum ſupra ſemetipſum, per
cognitionem ſui ad cognitionem Dei aſcendit, vt
diſcat ſolum Deum amare, & ipſum indefinẽter co-
gitare, & in eo delectabiliter requieſcere. Cum ſic a-
mor Chriſti totum abſorbuerit affectum hominis,
vt negligens & immemor ſui, non niſi Ieſum Chri-
ſtum, & ea quæ ſunt Ieſu Chriſti ſentiat: tũc demum
(vt arbitror) perfecta eſt in eo charitas. Huic itaque
qui ſic affectus eſt, non eſt onerоſa paupertas: iſte
non ſentit iniurias, ridet opprobria, contemnit dam
na, mortem lucrum reputat, imò nec mori ſe putat,
cũ magis de morte ad vitam tranſire ſe ſciat. Quem
ſic amor Dei intrinſecus ligatum tenet, ac modicum
quidẽ exire exterius valet, ſed interius in eius deſide-
rio flagrat tãto amplius, quanto familiarius, & eo ve-
hementius, quo frequentius.

De raptu cordis, & quid in eo raptu videatur.
CAP. XVIII.

QVi ſic in amore Dei iugiter delectatur, & fre-
quenter mentis exceſſus patitur, ab omnibus
præſentibus & terrenis raptus coram Deo præſen-
tatur: & dum pulchritudinem eius conſiderat, ma-
gnitudine pulchritudinis eius attonit⁹, totus in eius
admiratione ſuſpenditur. Miratur regis gloriã, regni
magnificẽtiam, ſupernæ ciuitatis nobilitatem, & ci-
uium felicitatem: contemplatur etiam gloriæ decо-
rem: Dei bonitatem: Internę ſuauitatis dulcedinem,
& æternæ quietis tranquillitatem. Meditatur patris
potentiam, filij ſapientiam, ſpiritus ſancti benigni-
tatem, & angelicæ naturæ beatitudinem: delectatur
de Deo in Deum, dum eius pietatem miratur, & de-
corem contẽplatur. O quàm iucundũ ſentitur, ſi nõ
eſſet tam modicum raptũ. Rapitur dũ ſola cœleſtia
contemplatur, & contẽplando iucũdatur. Sed cum
ibi ſtare diutius conatur, ſubito labitur: & rediẽs ad
ſe, nulli poteſt intimare quod vidit ſupra ſe: ſed agni-
tione ſuauitatis illectus, guſtatę dulcedinis ſuauitatẽ,
& illam cœleſtem infuſionẽ lætitiæ ſpiritualis intra
ſemetipſum miratur. Reuoluit etiã in corde ſuo ta-
cita mente incorporeæ lucis claritatẽ, & intimæ ſa-
tietatis ſaporẽ, & illud internæ quietis ſecretum, &
ſummæ tranquillitatis arcanum. In huius contẽpla-
tione contemplationiſque dulcedine mens delecta-
biliter afficitur, & mirabiliter delectatur. Volet ergo
& non deficiat. Volet donec ante regem perueniat:
ibíque ploret & ſuſpiret: mactętque ſe in lachrymis:
deprecetur veniam: poſtulet gratiam: nec inde rece-
dat quouſque Deum quem nimium offenderat, pla-
catum ſentiat, ab eo conſolationem recipiat.

Illuminata ratio, columna ſeptima.
CAP. XIX.

DEnique ratio per mentis exceſſum in con-
templationem ſublimium ſubleuata, & in di-
uinæ contemplationis arcanum rapta, atque ibi il-
luminata ad cognitionem veritatis & veri luminis,
inflam-

inflammata ad deſideriũ bonitatis: omnes illicitas A
voluptates, affectiones, & vagas memoriæ cogita-
tiones, cordis diſperſiones, animi fluctuationes, ſpi-
ritus euagationes, & mentis diſtractiones in vnum
colligit, atque in illo fœlicitatis fonte totum ſuum
deſiderium figit. Locum ſuperiorem ratio ſemper
obtineat, nullúſque motus aduerſus eam ſit rebellis,
ſed omnia ei obtemperent, ſicut & ipſa obtemperat
Deo. Si verò aliquem motum ad id quod nõ debet,
vel quomodo non debet, moueri ſenſerit: non con-
ſentiat, ſed illicò reſiſtat. Nam ſolus conſenſus reos
nos facit, etiam ſi aliquid impediat, ne opera ſubſe- B
quantur. Tunc enim anima mori, ſicut ſcriptum eſt,
Ezech.18.a dicitur, cùm ipſa ratio ad peccatum per conſenſum
curuatur. Anima enim quæ peccauerit, ipſa morie-
tur. Reſiſtat ergo ne moriatur, pugnet vt coronetur.
Moleſta eſt lucta, ſed fructuoſa: quia ſi habet pœnã,
habebit & coronam. Non nocet ſenſus, vbi non eſt
cõſenſus: imò quod reſiſtentem fatigat, vincentem
coronat.

Quomodo ædificatur bona conſcientia.
CAP. XX. C

SIc nimirum ſic ædificatur bona conſcientia. Bo-
na conſcientia eſt, quæ peccata præterita punit,
& punienda committere refugit: quæ ſi peccatum
ſentiat, peccato non cõſentit, quam ſi cogitatio in-
quinat, ratio lauat. Recta conſcientia eſt, cui ſuũ pec-
catum diſplicet, & alieno non cõſentit, nec propter
hoc peccatorem dimittit, nec eius peccatum diſſi-
mulat, & cùm corripit, non inſultat. Tranquilla eſt,
quia omnibus eſt dulcis, & nulli grauis, vtens amico
ad gratiam, inimico ad patientiam, cunctis ad bene- D
uolentiam, & quibus poteſt ad beneficentiam. Ta-
libus enim domus animæ ædificatur. Quòd ſi fortè
(vt fieri ſolet) fur aduenerit, qui non venit niſi vt fu-
retur, & mactet, & perdat: ſi inquam, fur venerit, id
eſt, vel cordis elatio intrinſecus oriens, vel appetitus
humanæ laudis extrinſecus adueniens, ſeu alia quæ-
libet peſtis, quę domum iſtam machinetur perfode-
re: tũc rationis ira quaſi canis theſaurum cuſtodiẽs,
cuigilet, latret, mordeat, & iugulet: irruẽs in hoſtes,
nemini parcat: nullum intrare permittat, ſed clami-
tet, & excitet intus habitantes ad arma capeſſenda. E
Vndecunque vitium ſiue clàm ſiue palàm nocere
tentauerit, procul illud arceat, vt ſit ſecura conſciẽ-
tia. Secura eſt quando accuſationem non patitur,
vel pro tempore boni, vel pro præſumptione mali.
Munda eſt & bene ſibi conſcia, cùm nec de præteri-
to iuſtè accuſatur, nec de præſenti iniuſtè delecta-
tur. Pura eſt, cui Deus nec ſua peccata imputat, quia
non fecit: nec aliena, quia non approbauit: nec ne-
gligentiam, quia non tacuit: nec ſuperbiam, quia in
humilitate permanſit.

Citius & vtilius acquiritur bona conſcientia quàm ſcientia.
CAP. XXI.

MVlti quærunt ſcientiam, pauci verò conſcien-
tiam. Si verò tanto ſtudio & ſolicitudine quę-
reretur conſcientia, quanto quæritur ſecularis & va-
na ſcientia, & citius apprehenderetur, & vtilius reti-
neretur. Cogitare namque de conſcientia, ſenſus eſt
conſummatus, & qui cuſtodit illam, ſemper erit ſe-
curus. Salua reuerentia ſapientiæ, vtilius eſt currere
ad conſcientiam quàm ad ſapientiam, niſi ſapientia
illa ſit quæ ædificet conſcientiam. Tunc enim ſe in-
telligit anima, tunc illuſtratur conſcientia, tunc im-
pletur cor bona cõſcientia, cùm in ſe Deũ, & in Deo
mutua reuolutione ſeipſam receperit imago creata.
Creatrix imago in imagine creata nihil aliud eſt, niſi
ſapiẽtia, in anima: niſi gloria in cõſcientia: niſi ſan-
ctificatio in arca. O quàm ineffabilis eſt pietas Dei,
quæ tantam maieſtatem inclinat ad tantam humili-
tatem: qui creauit nos, creatur in nobis. Et quaſi pa-
rum eſſet nos Deum patrem habere, vult etiam nos
fieri ſibi & matrem. Quicunque, inquit, fecerit vo- Matth.12.d
luntatem patris mei qui in cœlis eſt, ipſe meus frater
& mater eſt. Frater obediendo, mater generando:
frater per hæreditatis participationem, mater per a-
liorum inſtructionem. O fidelis anima expande ſi-
nus, dilata affectus, ne anguſtieris in viſceribus tuis
concipere, quem totus orbis non potuit comprehẽ-
dere, donec virgo beata illum fide concepit. Fide
namque Chriſtus cõcipitur, verbi prædicatione na-
ſcitur, deuotione nutritur, amore tenetur. Sit ergo
conſcientia pura, vt Deum conducat ad hoſpitium
noſtrum: ſit ſolicita circa fidele obſequium, ne tanta
maieſtas recuſet cordis gremium, ſit deuota, vt ſoli
Deo placeat, ſoli Deo intendat, nec recedat ab eo.
Talis conſcientia lætificat animã, & exhibet ſe Deo
gratam, & hominibus & angelis reuerendam, & ſi-
bimetipſi placata & quieta exiſtit.

Quis ſit conſcientiæ fructus. CAP. XXII.

COnſcientia eſt cordis ſcientia, quæ dupliciter
intelligitur: videlicet vt illa quæ ſe nouit per ſe,
vel illa quæ præter ſe etiã alia nouit ex ſe. Cor enim
& ſe nouit ſua conſcientia, & multa alia, quando no-
uit ſe, appellatur conſcientia: quando præter ſe alia,
nominatur ſcientia. Conſciẽtia bona, titulus eſt re-
ligionis, templum Salomonis, ager benedictionis,
hortus delitiarum, aureum reclinatorium, gaudium
angelorum, arca fœderis, theſaurus regis, aula Dei,
habitaculum ſpiritus ſancti, liber ſignatus & clauſus,
& in die iudicij aperiendus. Nihil eſt iucundius, ni-
hil tutius, nihil ditius bona conſcientia: premat cor-
pus, trahat mundus, terreat diabolus, illa erit ſecura.
Bona conſcientia ſecura erit cùm corpus morietur:
ſecura cùm anima coram Deo præſentabitur, ſecura
cùm vtrumque in die iudicij ante tribunal terrificũ
iuſti iudicis ſtatuetur. Futuræ beatitudinis non eſt
vtilius remedium, nec certius teſtimonium bona
conſcientia. Cùm mundus omni volubilitate circũ-
rotetur, ploret, rideat, pereat, tranſeat, nunquã mar-
ceſcit bona conſcientia. Subiiciatur corpus in pœ-
F na, in ieiuniis maceretur, verberibus lanietur, equu-
leo diſtendatur, gladio trucidetur, crucis ſupplicio
affigatur, ſecura erit conſcientia.

Quòd in ſpeculo conſcientiæ ſtatus interioris & exterioris hominis cognoſcitur. CAP. XXIII.

IN ſpeculo cõſcientiæ ſtatus exterioris & interio-
ris hominis cognoſcitur. Anima enim non nouit
ſe, quę ſine ſpeculo eſt. Speculũ mundũ clarũ & purũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

totius religionis, bona conscientia. Sicut enim mulier quæ viro suo siue amico placere desiderat, in cõtuitu speculi imaginem oppositam reddentis, decorem & pulchritudinem facici componit: sic anima in quibus ab imagine veritatis discedit, vel in quibus vestigia creatricis imaginis recipiat, in conscientia relegit & intelligit. Non immeritò cõscientiam speculo cõparauimus, quoniam in ea tanquam in speculo rationis oculus tam quod decens, quàm quod indecens est, in se claro aspectu apprehẽdere potest.

Conscientia acquiritur per cordis custodiam.
CAP. XXIIII.

VIta vniuscuiusque non cognoscitur nisi in conscientia, nec venitur ad bonam conscientiam, nisi per cordis custodiam. Cor enim suo arbitrio dimissum, aut ad vitam se vertit, aut ad mortem. Velle namque peccare, malum est: peccare, peius: in peccato perseuerare, pessimum est: nolle pœnitere, mortale. Quicquid igitur cor cogitat quod ad vtilitatẽ suam vel proximorum quoquo modo nõ pertineat, respuendum est. De diuersis igitur mundi partibus, in quibus cor vagum & profundum tenetur, vel vanè occupatur: ad seipsum redeat, & seipsum discutiat, cúmque inuenerit culpã, timeat pœnam. Quærendo autem culpam, nusquam illam nisi in se reperiat: reperta autem culpa & pœnæ causa, seipsum puniendo, se ante se statuat, & tanquam alium se iudicet. Se equidem culpatum, ante se afflictum: se reũ, ante se iudicem seuerum: se impium, ante se ad pietatem reuersum: proponat se ante se, decernat quid à se faciendum sit de se, iustè in se iniusto infligat iusta flagella. Loquatur etiam sic sibi: Quia pacem deseruisti apud Dominum Deum tuum, & bellum incurristi apud teipsum, scissurã pateris, vt tu à teipso condemneris, quia pactum pacis rupisti. Vis quod non vis, & non vis quod vis, à teipso condemnaberis. Nolenda vis, volenda non vis. Ecce de ore tuo te iudico serue nequam. Affligе itaque te, & statue te cõtra faciem tuam, vt aspicias turpitudinem tuã, & recogites stultitiã tuam. Sic igitur in miseriis suis ad seipsum conuertitur cor, & sistitur cor ad cor. Vis est quædã quæ sic de corde operatur, & retinet cor fluxum & vanum, ne profluat in abyssum exterminij. Vis ista seu violẽtia rapit regnum cœlorum. Regnum cœlorũ (inquit Dominus) vim patitur, & violenti rapiunt illud. Nobile regnum possidet, qui cor suum possidet. Non regnat, qui in corde suo deditus seruitutibus vitiorũ, præsidet vrbibus, & turbis populorum. Solus is regnat, qui depositio cordis imperio, ad leges rationis ordinat totam familiã motuũ interiorum & exteriorum. Si insurgit rabies leonina, premitur per patientiam: si petulantia hirci, per abstinentiam: si ferocitas apri, per mansuetudinem: si superbia vnicornis, per humilitatem.

Luc.19.d

Matth.11.b

De mobilitate cordis. CAP. XXV.

NOn inuenitur autem inter cæteras artes liberales ars ista præ aliis liberalis, qua teneatur cor, quod omni mobili mobilius est, quod omni lubrico lubricosius est. Mobilitate enim naturali instabile, vel in puncto fixum recusat consistere, cuius vita in motu est, & motus est ei vita. Mouet molem totius corporis humani tantillus iste in corde vitalis motus: & qua coërceatur arte, vr alia mouens ipse non moueatur? Fortè mola asinaria si ad collum ei suspendatur, non moueretur, imò multo magis cum mola concitaretur. Agendum itaque cum eo est, vt circumeat terram, & perambulet eam, si fortè velociorem & mobliorẽ se inuenire queat. Si super terram similem sui non inuenerit, etiã gyrum cœli circumeat, & rotas curruum Dei ad cursum suum admoueat, quid tunc faciet ad illos qui ambulant super pennas ventorum? fottè & cum illis contendere poterit. An & cum illa virtute curret, quę attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter? An & illam apprehendet, de qua dicitur: Mobilior est omnibus mobilibus sapiẽtia? Saltem cùm viderit tam spatiosis saltibus transilientem suam potentiam, potentiam creatoris sui, subsistat & dimittat alas suas, retinens se, & habenis deificæ comparationis se ad se colligens & cohibens non transgrediatur terminos suos. Sic enim sancta animalia in visione Ezechielis cùm fieret vox super firmamẽtum, quod imminebat capiti eorum, stabant, & submittebant alas suas. Quod planè sancti faciũt, cum perlustratis operibus & mirabilibus Dei super intelligibilibus absconditis mysteriis, nihil se scire deprehẽdunt, sed momento stateræ omnia opera sua appendunt. Tunc se nõ à se moueri cor intelligit, quia per se immobile permaneret, nisi qui omnia mouet, illud quoque inter omnia moueret. Mutuatum igitur à Deo cognoscens motum suum, iam nõ vsurpet vt propriũ, sed vt commodatum. Ad volũtatem namque commodantis, commodatarius vti debet commodato, alioquin furtum facit in re commodata.

Sap.8.a

Sap.7.c

Ezech.1.c

Quomodo diuina gratia corda hominum mouet.
CAP. XXVI.

CVm igitur te mouerit Deus, vel moueri voluerit ô cor humanum, mouearis: aliter non mouearis, quia non esset moueri, sed commoueri. Sed quando te mouet Deus? cùm admonet: Admonet autem sic: Vanè occuparis ô cor sapiens, & omni prærogatiua excellens in his, quæ vanitates vanitatum sunt. Non te decet his subesse, sed præesse. Te indigent ista vt melius & cõmodius subsistant: tu his neque ad beatitudinem indiges, neque ad immortalitatem. Viaticum quidem iumento tuo præparant in via, sed si ad mensuram sumantur, non ad superfluitatem. Ex superfluitate enim ciborum quandoque infunduntur iumenta, & in ventris nimiam effluxionem resoluuntur, ita vt ex refectione deficiant. Sic corpus tuum, ô princeps & dominus corporis, si regulas necessitatis excesserit, & ad barathrum concupiscentiæ os aperuerit, lacum perditionis sibi effodit in hòspitio reparationis, & de remedio comparat exitium, de vehiculo naufragium. Quid proinde? superfluum tollit necessariũ. Aufer superflua, & nulli deerunt necessaria: quia de superfluenti copia aliorum, nascitur valdè ægra aliorum inopia.

Quomodo

Quomodo se debet vnusquisque refrænare ac regere.
CAP. XXVII.

TVum est malè acta corrigere, tuum est in ordine & officio familiam membrorum corporis & animæ motuum disponere, tuum singulorum negotia secundum competentiam adsignare. Non sit in regno corporis tui qui leges & iura institutorũ tuorum impunè præuaricetur, non oculus, non manus, non pes, non auris, non guttur. Quid enim de ignobilioribus & plebeis membris dicam, si vel attrectare rebellionem præsumpserint? Lapidibus obruantur, iaculis increpationum confodiantur, & nouerint regem Salomonem sedere super mulam regis, id est, rationem super sensualitatem corporis. Quid si pudibunda illa (quæ velato semper nomine appellántur à pudicis & castis labiis) motu inordinato rẽ publicam infestauerint? Certè abscindantur, non ferro, sed ieiunio, non detruncatione, sed mortificatione. Vtinã (inquit Apostolus) abscindãtur qui vos conturbant. His persuasionibus cor effrænatum in præceps cursum suum rapiens teneri potest, vt sit bona conscientia. Bona est, si habeat in corde puritatem, in ore veritatem, in actione rectitudinem. Pro his namque merebitur trinitatis visionem. O beata visio in qua sic Deus erit notus atque perspicuus, vt videatur à singulis nobis in singulis nobis, videatur in seipso, videatur in cœlo nouo & in terra noua, atque in omni quæ tunc fuerit creatura.

Galat.5.d

Quòd anima in conscientia sua cognoscit quo debeat ire quando egreditur de corpore, id est de libro conscientiæ, & quomodo corrigendus est.
CAP. XXVIII.

HVmana conscientia est Domini vinea, quam excolere debent peccatorum confessio, & eorum satisfactio, & exhibitio bonorum operum, & custodia eorum. Vnicuique est liber sua cõscientia, & ad hunc librum discutiendum & emendandum omnes alij inuenti sunt. Anima cùm de corpore egredietur, nullum alium præter conscientiæ suæ librum secum portare poterit, atque in illo cognoscet quò debeat ire, & quid debeat recipere. Ex his quæ scripta erunt in libris nostris iudicabimur, & ideò scribi debent secundum exemplar libri vitæ: & si sic scripti non sunt, saltem corrigendi sunt. Conferamus itaque libros nostros cum libro vitæ, & si quid aliter habuerint, corrigantur, ne in illa vltima collatione, si quippiam aliter inuenti fuerint habentes abiiciantur. Beatus homo qui se potest cognoscere & despicere, probare & improbare. Nam qui sibi displicet, Deo placet: & qui sibi vilis est, Deo charus est.

Nihil est melius, & nihil vtilius quàm seipsum cognoscere: quod est proprium conscientiæ.
CAP. XXIX.

MVltæ sunt scientiæ hominum, sed nulla melior est illa qua cognoscit homo seipsum. Quamobrem redeam ad cor meum, & ibi stare adsuescam, vt totam vitam meam possim discutere, & meipsum cognoscere. Omnes miserias meas corã Deo effundam, si fortè illa sua magna pietas moueat eum. Cõfitebor ei peccata mea, cui omnia nuda sunt & aperta: quem fallere non possum, quia sapientia est: nec effugere, quia vbique est. Audi ergo piissime Deus confessionem meam, & respice ad pietatem tuam, & fac mecum secundum misericordiam tuã. Audi quàm sæpe de memoria mea te expulit irruẽs turba plurimarũ cogitationũ, quæ velut plebs ad aliquod spectaculum solent effluere in cor meum. Dũ orare vel cãtare in monasterio volo, nescio cuiusmodi stulta cogitatio cor meum rapit, & ducit per diuersa loca. Cúmque illud ad me reuoco, tenere non possum sed illicò elabitur, & huc illúcque dispergitur, & per innumera effunditur. Idcircò crebra terrenarum cupiditatum illecebra, & vanitatũ effusio ita cor meũ occupant, vt quod vitare studeam, hoc cogitem, animóque voluã. Non enim est in potestate mea cor meum, & cogitationes meæ, quę ex improuiso effusæ mentem meam animúmque confundunt, atque alio trahunt quàm ego proposuerã. Ad seculariа reuocant, mundana inserũt, voluptaria ingerũt, illecebrosa cõtexunt, ipsóq; in tẽpore quo leuare mẽtem meã ad te paro, inanibus cogitationibus infectus ad terrena plerũque deiicior, huiusmodi perstrepentiũ cogitationum tumultus à corde quotidie amouere volo, nec valeo, sed visa & audita, dicta & facta ad memoriam reuocant, & in ea cum magna importunitate perstrepunt, cogitanda cogito, cogitata recogito, & eadẽ iterum atque iterum replicare nõ cesso: & cũ diu multumque quicquid potero cogitauero, sine cogitationibus esse non possum, sed intrant & exeunt, atque aliæ alias in troducunt & excludunt, hæc inuitus sustineo, plerunque tamen consentio, cum per ea quæ vidi vel feci, sine vtilitate, absque discretione, vaga mente discurro. Ita mẽs mea semper mobilis, & numquam stabilis: semper vaga, & velut ebria, per diuersa distrahitur. Grauiter pecco cum cor meum derelinquo, quoniã grauis iactura est quę per negligentiam fit. Vim patior cum illud me deserit, confirma cor meum Deus, quoniam cum stare in semetipso nititur, aliquo modo à semetipso etiam nesciendo deriuatur. Ita peccandi consuetudine etiam cum nescio pecco, & cor meum cor vanũ per infinita deducitur, & in multa desideria diuiditur. In nocte vero cum dormire volo, multarum rerum imagines & phantasias clausis oculis video, eásque inuitus tolero: quantóque ab eis aciem mentis auertere nitor, tanto amplius illæ se mihi ingerũt, & molestiis turpium cogitationum cor meum maculãt. Inde est quod sæpe mihi nocuit mortifera delectatio, quæ ex recordatione præteritorum peccatorum nasci solet, sed maxime ex recordatione libidinis. Hæc enim pestis quo præ cæteris vitiis est mihi familiarior, eo ad nocendum procliuior, & ad repellendum difficilior. Nam cum eam repellere volo, nolenti mihi se ingerit, blande onerosa, displicendo placẽs, & placendo displicens. Carnis libidinem numquam fugere potui, sed semper me persequitur: & cum aliqua delectationis cogitatione, vel visus intentione me compræhendere potest, non diebus neque noctibus requiescere sinit. Subtiliter intrat, & mentem occupat, & nisi subito repellatur, allicit & incendit, & quasi virus pestilentiæ per

Universidad de Deusto
Biblioteca

totum corpus paulatim se diffundit. Cogitationes G prauas multiplicat, affectiones malas generat, delectatione illicita mentem afficit, & ad cõsensum prauitatis animum inflectit: omnésque animæ virtutes corrumpit. Hac peste cum astrictus teneor, diuelli ab ea vix possum, quoniam stimulos eius confiteri aut nescio, aut erubesco: tam subtiles & turpes sunt. Re vera difficile est libidinis incendia extinguere: impuberes stimulat, iuuenes inflãmant, viros eneruat, senes & decrepitos fatigat, non aspernatur tuguria, non reuereturur palatia. Vtinam sola cœnobia fugiat. Adiuua me domine deus meus, vt huic tam pestifero & mortifero vitio resistere possim. Scio enim quia quòd resistentem fatigat: vincentem coronat. Scio etiam quoniam si mentem meam cogitatione immunda polluero: tibi, qui munditiæ auctor es, placere non valeo.

De amara atque illicita cogitatione.
CAP. XXX.

COr mundum crea in me Deus, quoniam non so- I
lùm vana cogitatio illud occupat, & turpis in-
Psal.50.a quinat, verum etiam amara dissipat. Sæpe namque aliqua iniuria commotus, densis cogitationum tumultibus in corde premor: hinc inde solicitus & cęcus, occasionem vindictæ de accepta iniuria rimor, consilia multiplico, & nihil aliud nisi iurgia quæ desunt in corde perago. Præsentes non video, absentibus contradico: intra memetipsum cõtumelias profero & accipio, receptis autem durius respondeo. Cumque qui obuiet nullus absit, rixas in corde cõpono, insidias inuidentius considero, & quid contrà iurgũ mouere possim pẽso: exquiro quid respõdeam: & cum rem nullam teneam, vacuus litigator elaboro. Sicque diem in ocium, noctem vero in cogitationem verso. Torpeo ab vtili opere, quoniam fatigor illicita cogitatione. Ita mens intus pugnat, cum menti nemo repugnat. Nonnunquãvero quod egi in corpore, hoc post modum importuna cogitatione verso in mẽte: & multotiens grauius torqueor in recordatione, quam prius captus fueram in operis perpetratione. Sæpe etiam ea quæ nunquam feci, nec in voluntate habui, ita recogito, quasi pœni- L
teat me illa non fecisse. Ab occultis meis mũda me domine: quoniam cum nihil exteriusago, intus grauiter pecco. In corde enim seruo depicta, quæ vidi & feci. Ideo temporalium rerum tumultus in cordo versare non cessõ, etiam cum vaco. In cogitatione enim comedo, cum iciune loquor, cum taceo, irascor, & tranquillus sum: corpus requiescit, & animus huc illúcque discurrit. Ita vitam istam sine culpa nunquam transire potui: nec hoc quidem quod laudabiliter vixi, sine aliquo reatu est, si remota pietate discutiatur. De necessitatibus meis eripe me domi- M
Psal.24.d ne. Crebro nanque dum necessitati debita reddere studeo, voluptatis vitio deseruio: sub velamine necessitatis cado in laqueum voluptatis'. Sæpissime namque comedi & bibi non ad necessitatem, sed ad voluptatem: & quod necessitati satis erat, voluptati parum erat. Cogitaui etiam de cibo & potu quando non debui, & vbi non debui, & plusquàm debui. Cogitãdo de escis, epulas in cogitatione tota die ruminabant. Cum tegẽdis membris vestimẽta quæro, non solùm quæ tegant, sed quæ excolant, expeto: & contra frigoris torporem, nõ solùm quæro quæ muniant per pinguedinem, sed quæ mulceãt per mollitiem: non solùm quæ per mollitiem tactũ mulceant, sed quæ per colorem oculos seducant. Cùm pro aliqua necessitate licentiam loquendi alicui habui, locutus sum non solùm de necessariis: verumetiam de nõ necessariis, & de his quæ ad me nõ pertinebant, & de quibus licentiam non habebam. Immersi me colloquiis hominũ, & ibi locutus sum H
non ad ædificationem, sed ad destructionem: non quod decebat, sed quod libebat: locutus verba vana & risui apta, verba ociosa & inutilia. Verbositati deseruiens, & detractioni studens, os meum mendacio & detractione inquinaui. Lingua mea omni fallacia plena est, & nocuit mihi plusquàm omnia membra. Nam ea quæ audiui vel vidi, nũquam eo modo quo dicta vel facta sunt, referre possum: sed alia affirmo pro aliis, & sæpe multa interfero superflua: atque ita vel nimium laudando, vel vituperando, ferè quoties loquor, mentior. Guttur insatiabili ardet ingluuie, gula diuersis saporibus satiari non potest. Cor prauum dolo & malitia plenum, per puram confessionem purgare nunquam potui. Manus ad opus prauum fuerunt paratæ, & ad operãdum bonum pigræ. Stomachus & intestina nimio cibo & potu sæpe sũt distenta, & ideo dolore sunt plena. Nam vnde gula delectatur, inde venter inflatur, corpus infirmatur, & sæpe mors sequitur. Per gulæ delectationem corrui in ventris ingluuiem: & vnde debui mihi parare salutem, inde contraxi nimium comedendo pernicicm. Pedes velocius me portauerunt ad aliquam K
curiositatem speculandam, quàm ad ecclesiam. Oculi iniquo intuitu me peruerterũt, omnémque motum corporis mei ad immunda desideria traxerunt. Aures citius aperui verbis ociosis & vanis, quàm sanctis. Delectatus est odoratus vanis odoribus, gustus diuersarum rerum diuersis saporibus: necnon singuli alij sensus his & illis, iuxta quod cuique suus ferebat appetitus. Ita Deus meus in omnibus membris meis naturæ modum excessi, omnia membra mea velut coniuratione facta inimico meo de me dominium tradidêre, cum morte fœdus inière, pactum pepigêre cum inferno.

Conscientia nostra erit noster iudex in die iudicij.
CAP. XXXI.

ERipe me Domine ab homine malo, id est, à me- *Psal.139.a*
ipso: à quo recedere non possum. Nam quocũque me verto, vitia mea me sequuntur, vbicunque vado, conscientia mea non me deserit, sed præsens adsistit, & quicquid facio, scribit. Idcirco quãquam humana subterfugiam iudicia, iudiciũ propriæ cõsciẽtiæ fugere nõ valeo. Etsi hominibus cœlo quod egi, mihi tamẽ (qui noui malum quod gessi) celare nequeo. Proprij reatus conscientia me non requiescere sinit, sed de die in diẽ vehementer me torquet, & de die iudicij vehementius terret. Nam in die illa cùm Dominus ad iudicium venerit, vniuscuiusque conscientia ad testimonium adducetur, & aperto libro conscientiæ, omnis culpa ante oculos reducetur: atque ita cogente conscientia, vnusquisque erit accusator

accusator & iudex suus. Propterea statuam me ante A
me, & iudicabo meipsum, vt illius extremæ & tremendæ diei iudicium euadere possim. Damnat me cõscientia mea, quãquam diuinũ iudiciũ nondũ me damnet. Accusat me de homicidio, quod si opere non feci, voluntate tamen ac desiderio sæpe peregi. Accusat me de adulterio, & eodem modo respõdeo. Accusat me de inuidia, confiteor & ego, quoniam inuidia sæpissimè cor meum laniauit. Per inuidiam namque sanctè viuentium merita, mea feci inuidendo peccata. Nam bona quæ ab eis fieri vel dici audiebam, vera omnino non credebam: ipsas res bene B
gestas, in malum malè interpretando conuertebam. Omne malum quod de illis mendax fama iactabat, statim tanquam si ego vidissem credebam, omnia mala meis æmulis fingebam, & ex profectu eorum deficiebam. Hæc verò odia intra me abscondebam, & in meos cruciatus enutriebam. Proficientibus inuidebam, peccãtibus fauebam, de malis eorum gaudebam, & de profectibus lugebam. Gratuitis inimicitiis ardebam, & hãc malitiam mei pectoris deprehendi timebam. Semper eram ei amarus, & nunquã certus, & ita amicus eram diaboli, & inimicus mei. C
Inter amicos discordias seminaui, discordantes in dissensionem confirmaui, opiniones eorum mendaciis decoloraui, in spiritualibus carnalia laudaui, vt spiritualia bona eis deesse persuaderem. Amicitias simulaui, vt eos qui se incautè mihi committebant, qua possem arte deciperem. Odiorum mihi occasionem prauis suspicionibus coaceruaui, & ita dæmones, quorum facta sectabar, lætificaui. Multis velut amicus fui in obsequio, hostis in animo. Cõptus in verbo, turpis in facto. Proditor fui secretorum, D
tenax malarum suspicionum, vtrobique peruersus.
Psal.142.a Et ita persecutus est inimicus animam meam, humiliauit in terra vitam meam. Piissime Domine, vnde possum esse bonus, qui in bono sic fui malus? Ego peccabam, & tu dissimulabas, prolongabam multo tempore iniquitatem meam, & tu pietatem tuam, quia pœnitentiam & indulgentiam cogitabas. Da ergo misericordiam misero, qui tandiu pepercisti criminoso. Credo namque, quoniam quicquid mihi condonare decreueris, sic erit quasi nunquam fuerit. E

De vanitate, & ex ea dependentibus.
CAP. XXXII.

NOn solùm inuidia cor meum afflixit, verum- F
etiam vanitas circa varias delectationes languentem animum inuoluit. Per vanitatem namque de operibus quorum mihi conscius non eram, turpiter me iactaui. Gestiebam etiam docere quæ nescicbam. Credi de me sublimia volebam: delectabilia grauibus anteponebam, execrabar verbo quod animo cõcupiscebam, appellationes virtutum meis vitiis imponebam, & ita meipsum fallebam, & fauẽtes mihi decipiebam. In promissione honesta fui velox, in exhibitione mendax, à bono mutabilis, mali tenax, in verbo grauis, animo turpis, vbique fallax, lætus ad prospera, fragilis ad aduersa, inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria, immoderatus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honesta. Misericordissime Domine, ita defecerunt in vanitate dies mei, in quibus debui flere commissam iniquitatem, excitare remissam voluntatem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspirare ad promissam fœlicitatem, properare ad angelicam societatem, repropitiare tuam maiestatem.

De statu misero huius vitæ. CAP. XXXIII.

TErret me tota vita mea Deus meus, quoniam diligenter discussa apparet mihi aut peccatum, aut sterilitas: & si quid fructus in ea videtur, sic est aut simulatum, aut imperfectum, aut aliquo modo corruptum, vt possit aut non placere, aut displicere tibi. Et cùm verè ita res sit, sic est mihi quasi non ita sit: quod est miseria super miseriã. Sic comedo, bibo & dormio securus, quasi iam transierim diem mortis, & euaserim diem iudicij, & tormenta inferni. Sic ludo & rideo, quasi iã regnẽ tecum in regno tuo. Idcirco multitudinem iniquitatum mearum expaue- scens, sed de tua pietate confidens, tibi creatori & redemptori meo, qui veniam & indulgentiam post reatum per puram & lachrymabilem confessionem adsequi promisisti, confiteor, quoniam in peccatis conceptus sum, & in peccatis nutritus, & per omne tempus vitæ meæ vsque ad hanc diem in peccatis sum conuersatus. Nullum inuenio peccatum, à quo nõ sim aliquo modo inquinatus. Per superbiã namque præcepta tua & seniorum meorum transgressus sum. Silẽtium & taciturnitatem, sicut regula docet, non tenui. Quod mihi licitum non fuit habui, dedi, & accepi. Clamores pauperum & miserorum nõ libenter aut misericorditer audiui, nec eos in infirmitatibus suis visitaui. Suadentibus mihi in malum cõsensi: facilius multa in imo, quàm vnum in summo cogito, facilius reprehẽdo aliorum vitia quàm mea: & quod in aliis reprehendo, facere non erubesco. Facilius vniuscuiusque vitia quàm virtutes intendo. Cùm aliorum delicta cerno, mea non aspicio. In meis delictis sum clemens, in alienis rigorem tenere volo. Ad irrogandas contumelias sum validus, ad tolerandas infirmus, ad obediendum piger: ad lacessendos verò alios importunus: ad ea quæ facere & debeo & valeo, vagus: ad ea verò quæ facere nec debeo, nec valeo, paratus. Ita repleta est malis anima mea, peccatis meis exigentibus. In ecclesia me
deteriorem reperio, ante altaria sacra deuotè non *Psal.87.a*
supplico, vasa sacra non reuerenter tracto, in choro sum corpore, & in aliquo negotio mente. Nunc intus maneo, nunc foras exeo, tãta est leuitas corporis necnon & mentis. Aliud cãto, & aliud cogito. Psalmodiæ verba profero, & psalmodiæ sensum non attendo: sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus, huc & illuc prospiciens, quæcunque ibi geruntur perlustro & perspicio. Væ mihi quoniam ibi pecco, vbi peccata emendare debeo. Nonnunquam verò in ipsis bonis quæ ago, ad deterius propinquo: quia dum menti lætitiam pariunt, & quandam securitatem gignunt, mens mea secura redditur, & in torpore laxatur. Sæpe etiam meipsum & opera quæ feceram laudaui, & ab aliis laudari volui. Plerunque laus humana, quam non quærebam, mihi oblata placuit: & cùm ex ea incautè extollerer, subitò multa quæ feceram ad memoriam venerunt, vt amplius in elatione attollerer. Quę subtiliter replicans,

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque in vnum cuncta coaceruans, cœpi magis magisque deceptus intumescere. Dúmque in mei admiratione occupatus defigerer, mihi dans gloriam, & non Deo, à quo omnia acceperam, omnium fructum amisi: atque ita didici, quoniam qui me laudabant, aduersum me iurabant. Quanto enim quisque in semetipso gloriatur, tãto à Dei amore diſiũgitur. Ita Deus meus, inferno appropinquauit vita mea. Si me liberabis, habebo vnde tibi gratias agam: ſi inde non liberabis, non habeo vnde te reprehendã, quoniam iuſtus es. Heu mihi qualis vixi, quanta mala feci, & dixi? Pudet qui ſic vixerim, & quòd natus fuerim. Mallem non eſſe quàm talis eſſe. Bonus eram, & malum me feci: vtique qui ſponte me feci miſerũ iuſtum eſt ſemper eſſe miſerũ. Conſcientia mea meretur damnationem, pœnitentia mea non ſufficit ad ſatisfactionem, ſed certum eſt quoniam miſericordia tua delet omnẽ offenſionem. Dele ergo pie Domine iniquitatem meam multitudine miſerationũ tuarum. Ego verò qui vſque ad hunc diem ſine cauſa vixi, amodo ſine cauſa viuere nolo.

Pſal.101.b

Pſal.87.a

De recidiuo, hoc eſt, reuerſione in peccatum.
CAP. XXXIIII.

SEd heu miſer, hæc tam ſæpe ſic confeſſus, ſurgẽs, cadens, ſum defeſſus, repeccando totiens, confitendo totiens. Multotiens promiſi me emendare, & nunquam tenui, ſed ſemper ad peccatum redij, & prioribus ſceleribus noua & deteriora coniunxi. Nunquam vt debui mores meos in melius mutaui, nec à malefactis receſſi. Plurimos etiam, me perdens, peccare feci, & multis cauſa mali extiti, & exẽplis vitæ meæ nonnulli ſubuerſi ſunt. Ecce peccata mea miſericordiſſime Deus non abſcondo, ſed oſtendo: accuſo me, non excuſo, quoniam iniquitatẽ meam cognoſco: nec idcircò iuſtus ſum, quoniam ſi alter ita me accuſaret, ſicut ego meipſum accuſo, patienter ſuſtinere non poſſem. Deſperare vtique potuiſſem propter nimia peccata & vitia, culpas & infinitas negligentias meas, quæ egi, & quotidie indeſinenter ago corde, ore, opere, & omnibus modis quibus humana fragilitas peccare poteſt, niſi verbum tuum Deus caro fieret, & habitaret in nobis. Sed deſperare iam non audeo, quoniam ſubditus ille tibi vſque ad mortem, mortem autem crucis, tulit chirographum peccatorum noſtrorum, & affigens illud cruci peccatum crucifixit & mortem. Gratias tibi ago Domine Deus meus quoniam viſitaſti me, & oſtendiſti mihi peccata mea. Nunc primùm te inſpirante didici ad cor meum redire, & me ipſum cognoſcere. Aduocabo ergo aliquem de amicis tuis, & ei omnia delicta mea exponam, ſicut mihi præcepiſti, vt eius conſilio & auxilio ab omnibus meis poſſim iniquitatibus liberari, & tibi reconciliari.

Pſal.50.a

Confeſſio ad abbatem. CAP. XXXV.

AVdi ergo pater miſerum peccatorem, audi vocem lachrymantis & pœnitẽtis, attende quàm grauiter peccaui, & creatorem meum offendi. Deo iubente ad cor meum redii, & inde excluſis omnibus præter Dominum Deum & meipſum, totam vitam meam diſcuſſi tanto diligentius, quanto familiarius: &, vt verum fatear, nihil aliud ibi inueni, niſi locum horroris, & vaſtæ ſolitudinis: conſcientiam videlicet diu neglectam, omnino incultam, ſpinis & tribulis obſitam, & omni horrore plenam. Nullum enim inuenio vitium à quo non traxerim aliquod contagium. Turbauit me ira, lacerauit me inuidia, inflauit ſuperbia, inde contraxi mentis inconſtantiam, oris ſcurrilitatem, opprobria proximorum, ſcelera detractionum, linguæ effrænationem. Seniorũ meorum imperia non ſeruaui, ſed iudicaui: de meis negligentiis obiurgatus aut rebellis fui, aut murmuraui, præferri me melioribus impudenter affectaui, ſimplicitatem ſpiritualium fratrum irridenter exagitaui, meas ſententias procaciter iactaui, obſequia delata faſtidiui, negata quæſiui, iuniores meos elatus deſpexi. Non obſeruaui in obſequio reuerentiã, in ſermone modeſtiam, in moribus diſciplinam: habui in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in ſermocinatione iactantiam. In humilitate fui fallax, in odio pertinax, in iocatione mordax. Subiectionis impatiens, potentiæ ſectator, ad opus bonum piger, ad vnitatem ferus, ad obſequium durus, ad loquendum quæ neſciebam promptus, ad ſupplantandum paratus, fraternæ ſocietati inhumanus. Temerarius in iudicando, clamoſus in loquendo, faſtidioſus in audiendo, præſumptuoſus in docendo, effrænatus deformiter in cachinnando, oneroſus amicis, infeſtus quietis, ingratus beneficiis, inflatus obſequiis, & imperioſus ſubiectis. Sæpe iactaui me feciſſe quod non feceram, vidiſſe, quod non videram, dixiſſe, quod non dixeram. Diſſimulaui etiam me nõ feciſſe quod feceram, negaui me dixiſſe quod dixeram, non vidiſſe & audiſſe quod videram & audieram, & ita ex omni parte ſum reus. Reus in ſeculo, reus in clauſtro: ſed ibi per ignorantiam, hic per negligentiam, & vtrumque me terret. Veruntamen multo amplius terret me quòd in monaſterio ante cõſpectum Dei deteriorem me inuenio. Collocauit me Deus in loco volũtatis, in domo vbertatis, in paradiſo deliciarum, ego verò miſer & miſerabilis, inter menſas epulantium fame pereo, iuxta fontem ſitio, ante ignem algeo, & ad neutrum manus extendere volo, tam piger ſum & deſidioſus. Ita tempus amitto quod Deus mihi ſua pietate indulſerat ad agẽdam pœnitẽtiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam. Quaſi quoddam monſtrum inter filios Dei ſto, habitum monachi, non conuerſationem habens. In magna corona & ampla cuculla, ſalua mihi omnia exiſtimo. Tanquam arbor ſterilis terram occupo, & velut iumentum vile plus conſumo quàm proficio. Altiorem alterius locum teneo, & nullius officium ſuppleo: ſed ſum ſicut truncus ſine frondibus & fructibus. Alij me paſcunt de laboribus manuum ſuarum ſicut præbendarium ſuum. Ego autem tanquam pauper & miſer, nec clericum nec laicum gero. Cantare namque & legere nequeo, laborare neſcio, ſed ſum opprobriũ hominum, pecore vilior, cadauere peior. Tolerabilius enim canis putridus fœtet hominibus, quàm anima peccatrix Deo. Idcirco tædet me viuere, viuere erubeſco, quia parũ proficio. Mori timeo, quoniã non ſum paratus. Malo tamen mori & miſericordiæ

Iob.21.b

Dei

Ioel.2.c

Pſal.43.c

Dei me committere & commẽdare, quia benignus & miſericors eſt, quàm de mala mea conuerſatione alicui ſcandalum facere. Tota namque die verecundia mea contra me eſt: & confuſio faciei meæ cooperuit me: cum video me ſomnolentum ad vigilias, tardum ad horas canonicas, & pigrum ad opera manuum. Alios autem video tam ſtrenue & deuote diuinis intereſſe laudibus: alios vero ita reuerenter & alacriter coram Deo aſſiſtere, & eum laudare: ego autem compungi ad lachrymas nequeo, tãta eſt duritia cordis mei. Cantare non libet, orare non delectat, meditationes ſanctas non inuenio: tanta eſt ſterelitas animæ meæ, & deuotionis inopia quã patior. Heu mihi, omnes in circuitu meo viſitat dominus, ad me autem nõ appropinquat. Nam alium quidem intueor ſingularis abſtinentiæ, alium admirandę patientiæ, alium ſummæ humilitatis & mãſuetudinis, alium multæ miſericordiæ & pietatis: illum in contemplatione frequenter excedere: hunc pulſare & penetrare cœlos orationis inſtantia: alióſque in aliis præeminere virtutibus. Omnes conſidero & proſpicio feruentes, omnes deuotos, omnes in Chriſto vnanimes, omnes donis cœleſtibus & gratia affluentes, tanquam re vera ſpirituales homines, quos Deus viſitat, & in quibus habitat. In me vero nihil horum inuenio: quoniam declinauit dominus in ira à ſeruo ſuo. Inde eſt quod cum alij vigilant, ego dormio: quando alij cantant in monaſterio, ego huc & illuc diſcurro: quando alij in aliquo ſecreto loco ſe furantur à colloquiis hominum, vt ibi loquantur cum rege angelorum, ego quæro colloquia hominũ: cum alij vacant lectionibus, ego fabulis & verbis ocioſis: quando alij diſcutiunt & diiudicant ſemetipſos, ego iudico alios. Aliis placet communis vita communis diſciplina, & commune ſtudium, & mihi placent anguli & diuerticula. Sic, ſic, ex quo peccare potui, numquam à peccatis & malis operibus ceſſaui, peccatis peccata ſemper accumulaui, & peccata quæ ali quando operibus implere non potui, malis voluntatibus & malis deſideriis numquam perficere ceſſaui.

De delectatione carnis. CAP. XXXVI.

SVper omnia mala delectatio carnis, quæ ab ipſis cunabulis ſemper mecũ creuit, mihi ſemper adhæſit, nec adhuc iã præ ſenectute deficientibus mẽbris me deſerit: multis & variis modis infelicem animam meam maculauit, diſſoluit, captiuauit, & omni virtute deſtitutam, inanem & debilem reddidit. Fateor huius operis nefarij immũdis recordationibus me ſæpe eſſe commotum & incenſum, ardores non modicos & inhoneſtos paſſum: & non ſolũ mearum delectationum mala memoria & ſtultæ recordationes mihi nocuere, ſed etiam aliorum malefacta mihi narrata, & per recordationes ſordidas ad memoriam reducta, cor meum non paruo veneno iniquitatis maculauere. Et in hoc miſerabiliter miſerabilis ſum, quia non tantum doleo quantum dolendum me cognoſco, ſed ſic ſecurus torpeo velut quid patior ignorem. Hoc vero mihi eſt omni infelicitate miſerius, quòd ita opere peruerſus, ore pollutus, corde immundus ad altare accedo, & Chriſti corpus manibus meis pertractare non pertimeſco. Accedo elatus ad humilem, iratus ad mitem, crudelis ad miſericordiam: & tamen patitur humilis elatum, mitis iratum, crudelem miſericors. Accedo ſeruus ad dominum, non amore, ſed timore, non deuotione, ſed vſu. Accedo ad dominũ, cuius percuſſi ſeruum. Ad patrem accedo, cuius occidi filium, percuſſi verbo, occidi exemplo, nec tamen pertimeſco dominum, nec reuereor patrem. Manens in turba fratrum, turbans aliquos, & ab aliquo turbatus, quandoque accedo ad pacificum. Appropinquo etiã talis ad oſculũ pacis, qui prius reconciliatus accedere debuiſſem ad oſculum turbati fratris. Conuincit me reum & Dei inimicum mea iniquitas, peccatum meum ſæpe ſeparauit me à Deo. Idcirco obſecro te pater vt me inſtruas quomodo poſſim aut ſemper ſtare cũ Deo meo, aut redire, cum ab eo peccatis meis exigẽtibus motus fuero.

Patris ſpiritualis ad confitentem reſponſio.
CAP. XXXVII.

COnfeſſio tua fili ad lachrymas me commouit tum propter me, tum propter te. Propter me fleo, quoniam quæcunque de te dixiſti, eadem fere aut ſimilia reperio in me, & multa ad memoriam reuocaſti, quorum oblitus fuerã. Propter te gaudeo, quoniam viſitauit te oriens ex alto. Non enim longe es à regno Dei. Notitia namque peccati, initium eſt ſalutis. Confido in domino, quoniam quicquid minus eſt in te feruoris & boni operis, humilitas ſup plebit purę confeſſionis. Quacumque namque hora peccator cõuerſus ingemuerit, ſaluus erit, quoniam cor contritum & humilitatum Deus non deſpiciet. Tardius ſiquidem videtur Deo veniã peccatori deciſſe, quàm illi accepiſſe. Sic enim feſtinat miſericors Deus abſoluere reum à tormento conſcientiæ ſuæ quaſi plus cruciet miſericordem Deum cõpaſſio miſeri, quàm ipſum miſerum cõpaſſio ſui. Qui enim verè pœnitet, & veraciter dolet: abſq; dubio & abſq; mora indulgentiã accipiet. Et quanto quis frequentius quantóque vehementius de ſuo reatu interno dolore adficitur: tanto certior, tantóque ſecurior de indulgentiæ venia efficitur. Inde eſt quòd animam pœnitentiæ lachrymis afflictã, tam frequẽter quàm libenter conſolatur ſpiritus paracletus. Illã frequenter viſitat: illam libenter confortat: & ad veniæ fiduciam plene reformat quam ſua ſcelera flendo damnare, & damnando flere conſiderat. Incipit ex tunc quædam familiaritas inter Deum & animã, eo quòd hæc ſe ſentiat ab illo ſæpius viſitari, & ex eius aduentu non tantum iam conſolari, imò aliquotiens quodam ineffabili gaudio repleri. Sed ad hæc quis idoneus? Profecto vere pœnitens. Omnia etenim in cõfeſſione lauantur, conſcientia mundatur, amaritudo tollitur, peccatum fugatur, tranquillitas redit, ſpes reuiuiſcit, animus hilareſcit. Poſt baptiſmum nullum aliud nobis conſtitutum eſt remedium quàm confeſſionis refugium. Sit ergo deuota cordis compunctio, vera oris cõfeſſio, diſcreta carnis mortificatio, repentina vitiorum extirpatio, læta bonorum operum exhibitio. Non erubeſcas Deo cõfiteri, cui non potes abſcondi: ipſe enim nouit abſcondita cordiũ, cui omnia nuda ſunt & aperta: ante cuius conſpectũ

Pſal.50.d

Pſal.43.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũcta noſtra peccata ſunt ſcripta. Sed quod ibi ſcribit traſgreſſio, hic delet confeſſio. Non te igitur pudeat dicere, quod non puduit facere. Quòd ſi forte pudor eſt tibi, mihi ſoli peccatori peccata tua exponere: quid facturus es in die iudicij, vbi omnibus expoſita tua apparebit conſcientia? Si cogereris coram multitudine nudo corpore tranſire, non poſſes non erubeſcere. Cur ergo minus confunderis, quando immũda cogitatione in mẽte ſordidaris? Cur minus erubeſcis pudenda cordis, quã pudenda carnis? Cur magis vereris vultus hominũ, quã vultus angelorũ? Talis cõfuſio ſeparat à Deo. Omnis ſpes venię & miſericordiæ eſt in confeſſione vera. Simulata nãq; cõfeſſio non eſt confeſſio, ſed duplex confuſio, excludit enim miſerationem Dei, miſeriæ ſimulatio: nec dignatio locum habet, vbi fuerit dignitatis præſumptio. Prouocat verò compaſſionem humilis miſeriæ confeſſio. Nulla eſt enim tam grauis culpa quæ non habeat veniam per puram cõfeſſionem. Vitia igitur cordis tui & prauas cogitationes illico manifeſta. Peccatum enim proditum cito curatur, crimẽ vero tacẽdo ampliatur. Vitium ſi patet, fit ex magno puſillum: ſi latet, fit ex minimo magnum. Nam velox cõfeſſio velociter medicinam facit. Melius eſt vt vites vitium, quàm vt emendes: ne forte cum incurreris, reuocare non poſsis.

Remedium ad fugiendum prauas cogitationes.
CAP. XXXVIII.

QVotiens te ſentis turpibus cogitationibus pulſari, & ad illicitam delectationem affici: totiens pone ante mentis oculos quomodo Chriſtus in cruce crucifixus eſt pro te. Intuere quomodo à Iuda Iudæis traditur, & quã viliter pertractatur, blaſphematur, & colaphizatur, iudicatur & condemnatur, expoliatur & flagellatur: ad vltimum vero contumeliis & opprobriis affectus, inter duos latrones ſuſpẽditur: clauis cruci affixus, ſputis deriſus, ſpinis coronatus, lancea perforatus, ex omnibus partibus ſanguis emanat, & inclinato capite emittit ſpiritum. Ita redẽptor tuus moritur pro te, & tu neſcio cuiuſmodi ſordida cogitatione ſordidaris in mente. Sufficere poſſet hæc cogitatio ad excludendas omnes illicitas cogitationes. Sed ecce ad alia tranſeamus. Conſidera quomodo morieris, quãdo aliqua graui infirmitate vexatus, & ad extrema deductus, & ibi ad terram proiectus, inter longa ſuſpiria & difficiles ſingultus, inter diuerſos dolores & timores animã expirabis. Tunc veniet corpus in pallorem & horrorem, in ſaniem & fœtorem: erit vermis, & cibus vermium: animam vero mox capient & rapient laruales illæ facies, quæ eã in exitu præſtolantur: & ex omni parte terrebũt eã dæmones terribiles, & horribiles. Cogita quis eam defendet à rugientibus prẽparatis ad eſcã: quis conſolabitur eam, cũ teterrima illa mõſtra dæmoniorũ occurſantia ſibi cateruatim ruere videbit: aut quis deducet per ignotam regionem? Attende etiam quàm ſubito venit dies vltima: ſubito venit, & forſitan hodie erit. Iam adeſt: iam præſentaberis ante tremendum iudicem: accuſaberis multis & magnis offenſis: non vno, non paucis, ſed innumeris criminibus: non paruis, ſed immẽſis: non dubiis, ſed certis: nõ breui accuſatione, ſed tam longa, quàm longa eſt tota vita tua: non vno accuſatore, ſed tot, quot ſunt delicta tua. Ipſe iudex erit diſtrictus accuſator tuus. Omnes etiam ſpiritus boni & mali coram Deo te accuſabunt cum eo. Boni, quia Deo debent æquitatem: mali, quia tuam ſeruãt iniquitatem. Tot iudicibus & populis aſtabis, quot præceſſerunt te in opere bono. Tot arguentibus confundẽris, quot tibi præbuerunt bene viuendi exemplum. Tot cõuincẽris teſtibus, quot te monuerunt bonis ſermonibus, & iuſtis actionibus. Omnibus populis nudabuntur iniquitates tuæ: & cunctis agminibus patebunt vniuerſa ſcelera tua non ſolùm actuum, verumetiam cogitationum & locutionum. Multa vero peccata tũc proruẽt ex improuiſo, quaſi ex inſidiis, quæ modo non vides: & forſitan plura & terribiliora his quæ nunc vides. Vndique erunt tibi anguſtiæ: hinc erunt accuſantia peccata, inde terrẽs iuſtitia: ſubtus patens horridum & chaos inferni: deſuper iratus iudex: intus vrens conſcientia: foris ardens mundus. Si iuſtus vix ſaluabitur, peccator ſic deprehenſus in quam partem ſe premet? Latẽre erit impoſsile: apparere intolerabile. In tãto diſcrimine torquebit te tua conſcientia male ſibi conſcia: cruciabunt cordis arcana. Cogente etiam conſcientia tuipſe eris accuſator & iudex tuus. Conuictus teſte propria conſcientia, & teſtibus oculis ipſius iudicis, fugere non poteris: ſed tremens & anxius ſtabis ſuſpenſus ad grauiſsimam ſententiam in anguſto periculo, & in periculoſa anguſtia: tamquam illico recepturus quod in perpetuum amittere nõ poteris. Iudex tũc erit vehementer iratus, & terribiliter diſtrictus: ſententia eius ſemel lata erit immutabilis, tortores horribiles, qui nunquam miſerentur, erunt parati vt data ſententia te damnatum ad tormenta rapiant. Tormenta erunt ſine interuallo & ſine temperamento: timor conturbabit te cum terra aperietur coram te, & tu rues & cades in ſtagnum ſulfuris ardentis & fœtentis. Ignis exterius carnem tuam comburet: vermis exterius conſcientiam corrodet: ibi eris ſine fine: ſine ſpe veniæ & miſericordiæ. Omnia vero gehennæ ſupplicia ſuperabit, Deum non videre, & bonis carere, quæ in poteſtate habuiſti obſtinere.

De mala cogitatione vitanda. CAP. XXXIX.

SI vis omnes malas cogitationes à corde tuo expellere, hæc ſæpe cogita. Ibi namque eſt cogitatio tua, vbi eſt affectio tua, ibi cor tuum, vbi eſt deſiderium tuum: quoniam illud ſæpius in cogitatione voluimus, cuius amore plus affecti ſumus. In cogitatione ſua cadit quiſque, vel ſtat. Si bona cogitas, cogitatio tua ſancta cuſtodit te. Si mala cogitas, ſpiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum: & auferet ſe à cogitationibus quę ſunt ſine intellectu: eritque templum Dei ſpelunca diaboli: quoniam, quem Deus deſerit, diabolus arripit. Spiritus ſanctus ſuggerit bona & dulcia: ſpiritus malus mala & amara, vana, inutilia, & immunda. Et ideo quacunque hora mala cogitatio cor tuum tangit, non conſentias illi: nec ſinas eam in corde tuo manere, ſed illico repelle. In initio cogitationis iniquæ reſiſte, & fugiet à te. Nam ante

ante Dei oculos non volant vacuę cogitationes noſtræ: & nulla momenta temporis in animum tranſcendunt ſine ſtatu retributionis. Cogitatio praua delectationem parit, delectatio conſenſum, conſenſus actionem, actio conſuetudinem, conſuetudo neceſſitatem, neceſſitas mortem. Sicut vipera à filiis ſuis in vtero poſitis lacerata perimitur: ita nos cogitationes noſtræ intra nos nutritæ occidunt.

Malæ cogitationes à dæmonibus ſuggeruntur.
CAP. XL.

DAemonum eſt malas cogitationes ſuggerere: noſtrum eſt illico illas expellere. Nã in animo noſtro eas iacẽre, noſtræ attinet volũtati, & propriæ deputatur culpæ. Voluntate namque ſua cadit qui cadit, & volũtate Dei ſtat, qui ſtat. Cogitatio tamen immunda mentem non inquinat cum pulſat, niſi cum hanc ſibi per delectationem ſubiugat.

De peccato ſuperbiæ. CAP. XLI.

SVperbia ſicut eſt origo omnium criminum, ita eſt ruina omnium virtutum. Ipſa enim eſt in peccato ptima: ipſa in conflictu poſtrema. Ipſa aut in exordio mentem per peccatum proſternit, aut in fine de virtutibus deiicit. Idcirco eſt omnium peccatorum peſſima, quia tam per virtutes, quàm per vita humanam mentem exterminat. Cætera vitia ſolas illas virtutes impetunt, quibus ipſa deſtruuntur, vt luxuria pudicitiã, ira patientiam: ſola vero ſuperbia contra cunctas animi virtutes ſe erigit: & quaſi generalis ac peſtifer morbus omnes corrumpit. Idcirco niſi omnia opera noſtra humilitas præceſſerit, comitata & conſecuta fuerit, propoſita quam intueamur, apoſita cui adhæreamus, interpoſita qua reprimamur totum de manu extorquet ſuperbia. Quantalibet ſit iuſtitia operis: apud internum iudicem nulla eſt, ſi hanc eleuat tumor mentis. Perit re vera omne quod agitur, ſi nõ ſolicite in humilitate cuſtodiatur. Signa ſuperbiæ hæc ſunt: clamor in locutione, amaritudo in ſilentio, diſſolutio in hilaritate, furor in triſtitia, honeſtas in imagine, inhoneſtas in actione, rancor in reprehenſione.

De inuidia & detractione vitanda.
CAP. XLII.

INuidia eſt animi tinea: ſenſum comedit, pectus vrit, mentem adficit: cor hominis quaſi quædam peſtis depaſcit, & cũcta bona ardore peſtifero deuorat. Inuidus alienum bonum, ſuum facit inuidendo peccatum. Cum peccatores quoſque conſpicimus, non facile eos iudicemus, ſed magis deſleamus: quia in ſimilibus aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus. Si vis delinquentem corripere, aperte increpa, nec occultè mordeas. Quid enim prodeſt ſi me neſciente aliis mala mea referas? Væ illi qui ſuam renuit corrigere vitam, & alienæ non deſinit detrahere. Si vis detrahere, tua in te peccata retorque: non aliorũ delicta, ſed propria cerne. Numquam enim aliis detrahes, ſi te bene inſpexeris. De malo alieno os tuum non coinquines: non detrahas peccanti, ſed condole: quoniam graue peccatum eſt detractio. Detrahentes & audientes pari reatu detinentur. Sicut iraſceris alteri quãdo detrahit tibi: ſic iraſcaris tibi quando detrahis alteri. Detractio eſt mordacior, quàm vera cordis reprehenſio.

De curioſitate vitanda. CAP. XLIII.

MVltos ſeducit curioſitas. Tamdiu quiſque ſua peccata ignorat, quamdiu curioſè aliena conſiderat. Qui ſemetipſum aſpicit, non quærit quid in aliis frequenter reprehendat, ſed in ſemetipſo quid lugeat. Quod inter ſe loquuntur homines, nũquam ſcire deſideres. Omne etiam genus mendacij ſummopere fuge. Nec caſu nec ſtudio loquaris falſum, quia os quod mentitur, occidit animam. Per nullam fallaciam vitam alicuius defendas. Fuge inhoneſta verba, reiice verbum quod non ædificat audientes. Vanus enim ſermo cito polluit mentem, & facile agitur, quod libenter auditur. Vanus enim ſermo vanæ conſcientiæ eſt index. Mores hominis lingua pãdit & qualis ſermo oſtenditur, talis animus comprobatur, quoniam ex abundantia cordis os loquitur. Sermo vanus non erit abſque iudicio, quia ab omni rectitudinis ſtatu depereunt, qui per verba vana dilabuntur. Qui laudem non appetit nec cõtumeliam ſentit. Diſcerne te tuo iudicio, non alieno. Nemo enim magis ſcire poteſt quis ſis ſicut tu qui conſcius es tibi. Quid enim prodeſt dum malus es, ſi bonus prædiceris? Qualis haberi vis, talis eſto. Si ſapiẽs fueris, te ſemper habebis eundem. Stude loqui nõ quod libet, ſed quod oportet. Qui ocioſum verbum non reprimit, ad noxia cito trãſit. Magna virtus eſt ſi non lædas à quo læſus es, magna gloria eſt, ſi cui nocere potuiſti, parcas. Nobile vindictæ genus eſt ignoſcere victo. Quicquid tibi contigerit aduerſi, pro tuo peccato euenit tibi. Tempera ergo dolorem tuum, & dic, iuxta modum delictorum parua datur vltio. Mala aliorum bono tuo ſupera. Vince malitiam bonitate: detrahentium errores diſſimulando calca. Non ſis in pace infidus, nec leuis in amicitia. Odientes ad pacem inuita, diſcordantes ad concordiam reuoca.

Sapien. 1. c

Matth. 12. c

De prauitate conſcientiæ. CAP. XLIIII.

CONſcientia hominis abyſſus multa. Sicut enim abyſſus exhauriri non poteſt, ſic cor hominis euacuari à cogitationibus ſuis non poteſt: ſed continua volubilitate in eo voluuntur, mare magnum eſt, & ſpacioſum manibus: illic reptilia quorum non eſt numerus. Sicut enim reptile latenter repit, & ſinuoſis anfractibus huc & illuc deambulat, ita conſcientiam hominis venenatæ cogitationes intrant & exeũt, vt neſciat homo vnde veniant, aut quò vadãt. Hoc bene cognouerat qui dicebat: Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile: & quis cognoſcet illud? quod ſcrutationem non recipit nec cognitionem.

Pſal. 103. c

Hiere. 17. b

Nulla pœna grauior eſt quàm praua conſcientia.
CAP. XLV.

NVlla pœna grauior eſt praua conſcientia. Mala conſcientia propriis agitur ſtimulis. Si publica

Universidad de Deusto
Biblioteca

fama te non damnat, propria conscientia te cõdemnat: quoniam nemo potest seipsum fugere. Vis nunquam esse tristis? Bene viue. Bona vita semper gaudium habet: conscientia rei semper in pœna est. Ita clemens esto in alienis delicti, sicut in tuis: nec quẽquam districtius quàm te iudices. sic alios iudica, vt ipse iudicari cupis. Lex tua te constringit. Iudicium quod aliis imponis, ipse portabis. Nullum ante iudicium condẽnes. antè proba, & sic iudica. Nõ enim qui accusatur, sed qui conuincitur, reus est. Valde periculosum est de suspicione quempiam iudicare. In ambiguis, Dei iudicio serua sententiam, Non eligas cui miserearis: ne forte prætereas illum qui meretur accipere. Omnibus te tribue si potes, quoniam incertum est pro quo magis placeas Deo. Maior sit benevolentia quàm quod datur: quoniam tale erit opus tuum, qualis fuerit intentio tua. Qui cum tristitia manum porrigit fructũ, remunerationis amittit. Non est misericordia, vbi non est benevolentia. Non auferas vni, vnde tribuas alteri: quoniam nihil prodest si indealium reficis, vnde alium inanem facis. Abiice à te quicquid tuum bonum propositum impedire potest. Contemne viuens quæ post mortem habere non potes. Difficile est, imò impossibile vt præsentibus quis fruatur bonis & futuris: vt hic ventrẽ, & illic mentem impleat: vt de deliciis trãseat ad delicias: vt in terra, & in cœlo gloriosus appareat. Si vis cũ lætitia animi viuere, noli multa habere. Istã quisque finiens vitam, nisi quod meruit in ipsa, non potest habere post ipsam. Quanto namque inferius delectamur: tanto à superno amore disiungimur. Nullus sit casus quem non meditatio tua præueniat: nullus sit casus qui te imparatum inueniat. Propone nihil esse quod tibi accidere non possit. Vita foueam, in quam vides alium coram te cecidisse. Aliorum perditio, tua sit cautio. Dum nescimus repentè mors venit, nescimus enim quid hodie nobis contingat: & ignoramus si hac nocte animam nostram conditio mortis deposcat. Quotidie ad finem vitæ tendimus, & ad mortem properamus. Idcirco singulis horis cogitare debemus quò singulis momentis properamus. Vnde dominus ait per prophetam: Perditio tua Israel ex te tantùm: in me auxilium tuum. Quasi diceret: Vt pereas, imputa tuo merito: vt saluetis, meo auxilio. Nunquam oportet pœnitentem habere securitatem de peccatis. Nam securitas negligentiam parit: & sæpe incautum ad vitia transacta reducit. Non solum grauia, sed & leuia cauenda sunt peccata. Multa enim leuia vnum grande efficiunt: sicut solent de paruis & minimis gurtis immensa flumina crescere. Non est dubiũ quòd qui casti perseuerant & virgines, angelis Dei efficiuntur æquales.

Oseæ.13.c

Matt.22.c

De improba ventris importunitate. CAP. XLVI.

NVllus homini tã improbus exactor est, quàm venter: venter: qui quotidiana famis exactione te vrget. Cum cæteris vitiis etsi interdum nascimur, interdum tamen cum eis non morimur: sed cũ isto nascimur, & cum isto morimur. Multis creditoribus reliquit me obnoxium pater meus: sed ab omnibus liberatus sum: vnus tamen supereſt, à quo liberari non possum, id est venter. Venter præcepta non audit, poscit, appellat: non est tamen molestus creditor: paruo dimittitur, si modo dederis ei quod debes, non quod potes. Quosdam præsciens Deus peccare posse, in salutẽ flagellat eos infirmitate corporis, ne peccent: vt eis vtilius sit frangi lãguoribus ad salutem, quã remanere incolumes ad damnationem. Est pernicios sanitas quæ ad inobedientiam ducit: est & salubris infirmitas quæ per diuinã correptionem mentem à duritia frangit & humiliat.

Quomodo diabolus sagaciter & multiformiter nos tentat. CAP. XLVII.

DIabolus quando decipere quenquam tentat, prius naturam vniuscuiusq; intendit, & inde se paplicat vnde aptum hominẽ ad peccãdum aspicit. Blandis & lenibus mentibus luxuriam aut vanam gloriam proponit, asperis vero mẽtibus iram, superbiam, vel crudelitatem. Aduersarius noster cum ab exteriori sensualitate se videt exclusum interiora collectis viribus aggreditur & ingreditur: sed spiritualis homo qui omnia iudicat, eius astutias non ignorat: reprimit quod potest, quod non potest tolerat: quia & si latratum canis sustinet, morsum nõ timet. Mordet cum ad consensum pertrahit, latrat cum suggerit, & tunc non vulnerat, sed coronat, quoniam etsi resistentem fatigat, non obligat nisi consentiẽtem.

1.Cor.2.d

De oratione, & modo orandi. CAP. XLVIII.

ORatio est mentis deuotio, id est conuersio in Deum per pium & humilem affectum. Humilem ex conscientia infirmitatis proprię, pium ex cõsideratione diuinæ clemẽtiæ. Nullo alio modo Deo citius ad misericordiam flectitur, quàm si animus deprecantis ad eum toto deuotionis affectu conuertatur. Nil ita Deum complectitur, quemadmodum purus mentis affectus. Idcirco cum orare volueris, solus solitudinem cordis tui ingredere, & collecto spiritu tuo, integra mente & vacua curis, orationis domum intra, & stans coram Deo ante vnum aliquod de altaribus, orationis instantia cœlos penetra, & præsentatus choris cœlestium, in ipsorum præsentia miserias & calamitates quas pateris miserandus deplora. Prode tuam necessitatem, posce eorum pietatem, & ego confido in eo qui dixit, Petite, & accipietis: quoniam si perseueraueris pulsans, nõ exibis inde vacuus. Sic ora cum oraueris, quasi sis assumptus & præsentatus ante faciem maiestatis in excelso throno, vbi millia millium ministrant ei, & decies centena millia assistunt ei. Tunc veraciter oramus, quando aliũde non cogitamus. Sine intermissione orare debemus. Nam sicut nullum est momẽtum quo homo non fruatur aut vtatur Dei pietate & misericordia, sic nullum debet esse momẽtũ quo eum præsentem non habeat in memoria. Felix anima, quæ omnes euagationes mentis in vnum studet colligere, & in illo veræ felicitatis fonte desiderium figere. Quando oramus, spiritum sanctum ad nos vocamus. Oratio cordis est, nõ labiorũ. Neq; enim verba deprecantis Deus intendit, sed orantis cor aspicit. Vis virtutes tuas angere? Prodere noli. Quod manifestando potes amittere, tacendo custodi. Quibusdam enim concessum est tantum bene agere, & fructum boni operis non habere, quod ipsi sibi auferunt per studium humanæ iactantiæ. Sicut glacies calore dissoluitur, ita virtus ore laudantis.

Luc.11.b

Dan.7.c

1.Thes.5.d

Tumultus carnalium cogitationum impedit orantem. CAP. XLIX.

CVm ad cor meum redire volo, desideriorum carnalium turbæ, tumultúsque vitiorum tentationibus suis cogitationẽ meam dissipant, & intentionem cordis in oratione perturbant. Et dum conuerti ad Deum post perpetrata vitia studeo, & contra hæc eadem vitia quæ perpetraui, illum exorare conor, occurrunt cordi phantasmata peccatorũ quę feci, & mentis meæ aciem reuerberant, confundunt animum, & deprecationis meæ vocem premunt. Ita mala quæ feci, cogitationi meæ suis imaginibus impressa, in ipsa mea oratione me conturbant. Cæterum quanto grauiore tumultu cogitationum carnalium premor, tanto ardentius orationi insistere debeo. Et quantum peccatorum meorum phantasmata in oratione plerumque patior: tantum necesse est vt intentio cordis mei quo durius repellitur, tanto valentius insistat orationi, quatenus cogitationis illicitæ tumultum superet, atque ad pias aures domini nimietate suæ importunitatis tamdiu irrumpat, donec cogitationes malas manu sancti desiderij ab oculis cordis abigat. Hæc est vera tranquillitas, cum tota mens in seipsa colligitur, & in vno æternitatis desiderio immobiliter figitur. Debet proinde fluctuationẽ cordis restringere, & ad vnius veri gaudij desiderium, cogitationum & affectionum motus colligere.

De vitiis linguæ. CAP. L.

Prou.10.c

MVltum loqui stultitia est, quoniam in multiloquio peccatum deesse non potest. Lingua dicitur, quia lingit. Lingit adulando, mordet detrahẽdo, occidit mentiendo. Ligat, & ligari non potest: labilis est, & teneri non potest, sed labitur & fallitur. Labitur vt anguilla, penetrat vt sagitta: tollit amicos, multiplicat inimicos: mouet rixas, seminat discordias. Vno ictu multos percutit & interficit. Blãda est & subdola, lata & parata ad exhauriẽda bona, & miscẽda mala. Qui custodit linguam suam, custodit animam suam: quoniam mors & vita in potestate linguæ est. Qui linguam suam & ventrem custodire non potest, monachus nõ est. Cuius peccatum quisq; sequitur, necesse est vt eius pœnam sequatur. Vniuscuiusq; casus tanto maioris est criminis, quanto priusquam caderet, maioris erat virtutis. Per quæ peccasti, per hæc & torqueberis. Secutus es carnem: flagellaberis in carne. Crimen non est in rebus, sed in vsu agentis. Sæpe prolixa lectio, lõgitudinis causa memoriam legentis obliterat.

Ibid.21.d

De cantu & iuramento, & quare Deus non semper exaudiuit petitionem orantis. CAP. LI.

SVnt quidam voce dissoluti, qui vocis suæ modulatione gloriantur: nec tantùm gaudent de dono gratiæ, sed etiam alios spernunt. Tumẽtes elatione, aliud cantant quàm libri habeant, tanta est leuitas vocis, forsitan & mentis. Cantant vt placeãt populo magis quàm Deo. Si sic cantas vt ab aliis laudẽ quęras, vocem tuam vendis, & facis eam non tuam, sed suam. Habes in potestate vocem tuam, habeto & animum. Frangis vocem, frange & voluntatem. Seruas consonãtiam vocum, serua & concordiam morum: vt per exemplum concordes proximo, per voluntatem Deo, per obedientiam magistro. Caue ne sicut delectaris altitudine vocis, delecteris elatione mentis. Nec diuiti obsunt opes, si eis bene vtatur: nec pauperem egestas commẽdabilem facit, si inter inopiam sordes peccati non caueat. Quacunque arte verborum quis iuret, Deus qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui hoc iuratur, intelligit, qui vero dupliciter iurat, dupliciter reus fit, quia & nomen domini in vanum assumit, & proximum dolo capit. Sæpe Deus hic punire tolerat, quos ad salutem perpetuam parat. Iucunditas cordis est vita hominis. Cor prauum dabit tristitiam. Omnis boni impedimentum est tristitia. Humilitas nec ipsa irascitur, nec alias irasci permittit. Humilitas est, si quãdo peccauerit in te frater tuus, antequam illum peccasse pœniteat, dimiseris illi. Vnusquisque talem indulgentiam accepturus est à Deo, qualem ipse dederit proximo suo in se peccanti. Frustra Deum propitiari sibi quęrit, qui cito placari proximo negligit. In tua infirmitate nõ te despicias, sed ora Deum, & curabit te. Sæpe multos Deus non exaudit ad voluntatem, vt exaudiat ad salutem. Duobus modis oratio impeditur, ne impetrare quis valeat postulata: hoc est, si aut mala quisque committit, aut si delinquenti in se debita non dimittit.

De vera confessione, & vera pœnitentia. CAP. LII.

VEra confessio & vera pœnitentia est, quãdo sic pœnitet hominem peccasse, vt crimen non repetat. Nihil peius est quàm culpam cognoscere, nec deflere. Si videris aliquando persecutorem tuum nimis sæuientem, scito quia ab ascensore suo dæmone perurgetur. Omnis homo qui alium in corpore persequitur, prius, ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur.

De perfectione humilitatis. CAP. LIII.

SVper tria firma sedet humilitatis perfectio, vt attendat homo quid fuit ante ortum, quid est ab ortu vsque ad occasum, quid erit post hanc vitam. Vnde enim superbiat homo rememorans quòd fuit vile semen, & sanguis coagulatus in vtero, postmodum in deserto huius vitæ miseriis expositus & peccato, tandem cinis, & esca vermium futurus in tumulo? Vnde superbit homo, cuius conceptio culpa, nasci pœna, labor vita, necesse mori, quando, vel quomodo vel vbi, nescire?

De cordis instabilitate. CAP. LIIII.

SOlus solitudinem cordis mei ingrediar, & cum corde meo pauliſper confabulabor, ab ipso quæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rens de ipso & de his quę circa ipsum sunt. Cor meũ, cor prauum, vanum & vagum, omni volubilitate volubilius, de vno in aliud vago incessu transit, quærens requiem vbi non est. In omnibus enim quæ videtur, requiem quæsiui, & veram requiem in eis inuenire non potui. Deinde rediens ad me, consistere in meipso non possum, quoniam mês mea valde leuis, multúmque instabilis, vaga & profuga, vbique se variat, vndique fluctuat: quia vult & non vult, pigra: consilia mutat, volũtates alternat, similis folio quod à vento mouetur & circunfertur. Inde est quòd cogitationes meæ vanæ & importunæ me trahunt & H
ducunt: modo ad forum, modo ad litigia altercantium, nunc ad conuiuia pinguium, nunc ad immunda libidinum. Modo sordida titillatione caro inflãmatur, nunc vero fœda cogitatione animus sordidatur: & cum confusionis meæ caligine declinare volo, non valeo. Sic dum me diligenter inspicio, tolerare meipsum non possum. Nõ est enim hora diei, nec momentum temporis, quo creatorem meum in aliquo non offendam, & imaginem suam in me aliquo modo non obfuscem. Vitam meam cum di-
ligenter exploro, quotidiana confessione confiteri I
non possum pessima vitiorum germina, quæ in me quotidie repullulant. Ecce audisti pater abominationes meas malas & pessimas, & adhuc scias multo peiora & iniquiora in angulis cordis mei latêre, quæ ad lucem veræ confessionis venire erubesco. Veruntamen si Dei consiliũ habes, consule quid agendum sit.

Responsio ad remedium instabilitatis inquietæ mentis. CAP. LV.

CVm per prauas ineptásq; cogitationes vaga mẽte discurris deceptoriis spiritibus tentandi aditum in te aperis, & ita te à Deo separas, quoniã peruersæ cogitationes separant à Deo, & spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogi- Sapien.2.a
tationibus quæ sunt sine intellectu. Mens vero instabilis & inquieta dum semper nititur apprehendere quod appetit: desideriis suis circumagitata nunquam requiescit. Idcirco in vno æternitatis desiderio immobiliter debet figi. Peccata autem tua confiteri non erubescas: quoniam omnia in confessione lauantur: & nullum peccatum dimittitur, nisi prius confiteatur. Prosequere igitur & si ad perfectam sanitatem peruenire desideras, quicquid conscientiæ stomachum grauat, totum vomitu puræ confessionis euomere non differas. Virus enim vitiorum nisi festinanter eiiciatur, prius interiora corrumpit: deinde ad exteriora ebulliens, totum corpus occupat & maculat.

Cogitationes & affectiones & in vnum conueniunt, vt mentem decipiant. CAP. LVI.

QVoniam Ægyptium tuum non abominaris, sed foues & instruis, manifestabo tibi non solum peccata actionum, verùm etiam cogitationũ. Audi ergo miseriam meam. Sæpe veniunt ad mẽtem meã cogitationes innumeræ, & surgunt affectiones multæ, & sollicitant me de cura corporis, & suggerunt multa de vsibus necessitatis. Conueniũt ibi ad con- G
sulendum, veraciter autem ad decipiendum, & congregantur cõsiliarij multi, & consiliatores vani, imò deceptores veri. Congregantur autem quasi in consilium vnum, & quasi ad quærendum consilium bonum, & dantur in commune consilia multa, sed inutilia & vana: quia consilium vanitatis est, & totum eorum consilium de vanitate est, suadent mihi sanguinẽ minuere, vt possim pausare, & lautiores cibos sumere: remanere de vigiliis, vt satis possim dormire. Consulunt corpus recreare ne deficiat, carnem fouere ne tabescat, abstinentiam aliquantulum releuare, quieti parumper indulgere: & in hunc modum agitatur sic cura corporis, cura superflua, & de vanitate ventilatur quæstio vana, & super huiusmodi inutili negocio consumitur sæpe hora vna.

Hic ostenditur cogitationibus & affectionibus malis esse resistendum. CAP. LVII.

QVi carnis suæ desideriis non resistit, & motus cordis sui custodire negligit: ita tandem praua consuetudine illigatur, vt postmodũ etiam volens ei resistere non possit. Propterea quotiens huiusmodi consiliarios improbos & iniquos in vnum conuenire sentis: non eis consentias, sed illico excute te nũc ad orationem, modo ad operationem, sæpe autem ad meditationem: nec prius cesses, donec illi euanescãt. Intuere quomodo Christus stetit in cruce: considera quomodo morieris, vel vbi, vel quãdo, statue te ante terrificum tribunal tremendi iudicis: descende vsque ad infernum inferiorem, & ibi cerne quo- K
modo pro peccatis suis animæ puniuntur. Talis etenim cogitatio probatissimum remedium est contra turpes cogitationes.

Voluptates siue consolationes sunt animæ desolationes. CAP. LVIII.

QVoniam verba delictorũ meorum audire non dedignaris, sed patienter auscultas, fateri oportet quod adhuc fatendum est. Cum supradictis consiliariis iniquis, & iniqua consulẽtibus acquiesco, & L
eorum consilia libenter recipio: adsunt subitò cogitationes prauæ, adsurgũt affectiones peruersæ, multum solicitæ, sed parum discretæ, quomodo carnem meam delicatissimè foueam: quæ quantumcumque suauissimè nutriatur, semper caro est. Offerunt mihi infirmatorium: sed quoniã turpe est in illo diu permanere, equitandi occasionẽ quærunt & inueniũt. Nec mora, equi parãtur, cadi implẽtur, hospitia eliguntur, & quæ sunt necessaria in via, ligantur & parantur. Vocor, & vocatus venio. Iniungitur mihi o- M
bedientia illa: ego verò metuẽs ex meo desiderio vilescere, recuso ore, quod corde desidero: acquiesco tanquam coactus, & ideo lætus ascendo, & iter arripio. Proh dolor religio relinquitur, & silẽtium rumpitur, hinc inde volant verba vana & inutilia, forsitan & detractoria. Sic confabulando sæpe consumitur dies integra. Venio ad hospitiũ, affideo ad mensam, apponitur panis albus & vinum bonum, pisces & caseus, oua, &c. Interea recurrit animus meus ad fratres qui sunt in conuentu, & graue est mihi vt dissimiliter ab eis reficiar, & epuler splẽdidè, illis aridè reficien-

reficientibus: & remordet me conscientia mea si pro A
faba piscem, si pro cepe seu milio caseum, si pro mica gastellum ad refectionem sumã, si vinum bibam, & fratres aquam. Gula vero expectationis impatiẽs, inuitat & instigat vt comedam & bibã. Dicit enim: Non debes esse molestus ei qui te charitatiue suscepit, sed ad nutum illius te per omnia debes habere, & monitis illius libenter obedire, & impensa beneficia cum gratiarum actione percipere, quoniam nihil respuendum est quod cũ charitate offertur. Charitatis est, vt quod ille tibi apponit, cum ipso pariter
de eodem sumas, ne scandalizetur si viderit te aliud B
quàm se comedere. Ita ergo fac vt conuenit. Communica & participa cum hospite, sicut scriptum est: Luc.10.b
Comedentes & bibentes quæ apud illos sunt. Ego vero his persuasionibus victus, communico & participo cum hospite pro hospite. Et quoniam de alieno ministratur, & non de proprio, incipio mihi esse indulgẽtior, & manu largior. Prosequor causam pro qua veni ad mẽsam. Nam comedo & bibo profusè, sicut mos est, & multiplicantur fercula & pocula, donec & venter grauetur, & cerebrum turbetur: nec
arguitur superfluitas, quam excusat hospitalitas. Sic, C
sic mei oblitus, dũ gulæ appetitum sequor, obliuiſci mox incipio quid faciant fratres in refectorio, & cadit à memoria faba, caulis, panis durus, & aquæ potus. Sicut fabula, sic est vita mea. Timeo etiam ne egomet sic fabulando fabula efficiar, si sine bonis operibus inueniar. Dicito ergo mihi quid debeo facere, & quomodo possim gulam continere, ne tam parui budelli seruus efficiar.

De pugno & victoria gulæ contra incautos. CAP. LIX.

GVla semper est in pugna & in culpa. Siue manduces, siue bibas, adest illa tecum pugnatura, si bene non pugnas, certe vinceris ab illa: quæ cũ multis pugnat, & à paucis expugnatur. Tu ergo tanto vehementius illam expugna, quanto manifestius illam esse expugnandam cognoscis. Et quoniam ad Dei cognitionem peruenire non potes, nisi per cognitionem tui, iterum atque iterum discute teipsum, si fo-
ste aliquid in te latear, quod Deo displiceat. Vide- E
re enim Deum non potes, nisi mũdo corde: nec fiet cor iucũdum, nisi prius fiat mundum ab omni contagione.

Defecta confessione. CAP. LX.

MVlta habeo adhuc tibi dicere, sed confiteri erubesco. Veruntamen quia aliter Deum videre non possum aperiam tibi cor meum. Fateor quoniam peccata mea recogitare neglexi, & ideo multa obliuioni tradidi. Cognita autem non omnia confessus sum, propter multitudinem. Quæ vero confessus sum, non pure sum confessus propter turpitudinem, aut omnino celaui. Quæ autẽ siue bene, siue F
male sum cõfessus, nõ digne fleui, propter vetustatẽ, & inueteratem consuetudinem. Confessus sum cui non debui: & cui confiteri debui, celaui: & quod peius est, de confessione inanem gloriam quæsiui. Manifesta vero peccata excusaui cum de illis conuictus fui, vel (quod deterius est) defendi. Culpam meã prærubore confusionis palliaui. Sic peccatis peccata semper aceumulo, & vitam meam quotidie corrigere dispono, semper autem de die in diem differo: & dũ hoc in futuro fieri propono, fit vt illud futurum semper sit futurum, imò fortassis numquam futurum. Domine Deus meus, quandiu ponam consilia in anima mea? Quæ vtilitas in sanguine meo, dum Psal.12.a descendero in corruptionem? Non est vitium cui a- Psal.29.a
liquo modo non seruierim. Omnia enim contẽdunt de me, cuius potissimum videar. Veruntamen super omnia vitia inuidia me persequitur. Pestis hæc vbique me torquet. Da argo cõsilium quomodo illam effugere valeam.

De inuidia quæ interdum sub specie sanctitatis exercet iniurias suas. CAP. LXI.

TRistius inuidia nihil est, quæ protinus ipsum Auctorem torquet discruciátque suum. Omnino igitur fugienda est & execranda: quoniẽ in illa Deus offenditur, proximus lædítur, animus affligitur. Inuidia etenim semper torquet possessoris sui animũ, quamuis sæpe lædere non possit suum, erga quem sæuit proximum. Sed cum mala sit omnis inuidia, pessima tamen est huius mali species quæ sub specie sanctitatis suas exercet iniurias. Sæpe enim quando sæuit in proximum ex vitio iracundiæ, vel veneno inuidiæ, finfit sibi cogitatio quòd faciat illud zelo iustitiæ. Læsus namque quilibet à proximo suo, non iam eum facile respicere potest simplici oculo. Displicet sibi quicquid ab illo fieri considerat. Omni fere hora tacita apud se cogitatione illum accusat. Surgunt causæ quotidie innumeræ, quæ illum culpabilem ostendunt: occurrunt rationes multæ, D
quæ illum reum, illum esse puniendum conuincunt. Crescit autem sæpe eo vsque malum, vt apud Deum esse credat se reum, nisi illum seuerius corripiat, & de sua peruersitate redarguat. Loquitur enim apud se huiusmodi maligna cogitatio: Vsquequo illũ talem tolero? Consentire ei comprobor, si eum non corripio: consentiens autem Deum offendo, corripiam ergo eum, ne Deum offendam, nihil enim pro mea, sed pro Dei iniuria vlciscenda totum facio: imò sic illum sibi restituam. Proximum enim corripere, & eum castigare, hoc nõ est proximo nocere, sed prodesse velle. Sic sæpe apud se loquitur maligna cogi- E
tatio: excæcauit enim eam malitia sua. Et putat odiũ suum amorem esse, & iniuria sua iustitiam exercere. Conueniunt itaque vndique huiusmodi malignæ cogitationes ad mentem, & fingunt se ad obsequiũ Dei conuenire, conuenire, non autem suum odium exercere velle. Cõsidera ergo adhuc frequenter, vehementer, inuestiga diligenter conscientiam tuam, vt scias quid corrigere, seu etiam vnde debeas gratias agere. Valde enim vtile & pernecessarium est, vt scias quid desit tibi, quid vis, quid cupis, quid habere optas.

De multiplici vaga & varia cogitatione mentis, & cordis velocitate & alienatione. CAP. LXII.

FAcilius atomos mundi possẽ dinumerare, quàm motus cordis mei. Velocitas animalium & volatilium meis motibus æquiparari non potest. Cogitationes meas non est qui possit comprehendere;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Desideriorum meorum non est modus. Nunc illa, G nunc ista cogito & desidero, nec ista, nec illa habere possum. Dum corpore vaco, cogitationibus per diuersa loca vagor. Nulla hora, nullo temporis momento quiesco, sed in momento, in ictu oculi per multa spacia locorum discurrens, nouas creaturas creo, & iterum easdem eadem facilitate deleo, vel alio atque alio modo multipliciter vario: illud vel illud habere desidero: talis vel talis esse cupio: quasi Deus illud dare, vel talem me facere nescierit, aut non potuerit.

Quæ cogitanda sint, vt cor ab illicita cogitatione remoueatur. CAP. LXIII.

O Custos cordis, quàm modicum & cupidũ cor habes paruum est, & magna cupit. Vix ad vnius milui refectionem sufficere posset, & totus mundus ei non sufficit. Solo corde per totum mũdum vago motu discurris. Sine pedibus curris, sine manibus operaris: alas non habes, & volare non cessas. Diuitias quotidie congregas, & satiari non potes: epulas ad refectionem paras, & inde non comedis, hæc I & illa cogitas, & falsum est quod cogitas. Audi quomodo, vtde cætero tibi caueas. Forsitã cogitas modo de sole, vel de aliquo amico tuo, aut de te ipso. Si vnus est sol, falsus est iste quem tu cogitans fingis: quoniam ille certis locis & tẽporibus cursum suum peragit, istum vero constituis vbi vis. Si vnus est ille amicus tuus, falsus est iste quem cogitãs fingis: quoniam ille vbi sit, nescis: istum autem vbi vis, fingis. Porro teipsum hoc esse loco sentis, & tamẽ figmento cogitationis vadis vbi vis, & loqueris cum quibus vis, & hoc verum non est, quia modo ibi non K es. Quoniam ergo falsa sunt hæc, noli amodo talia cogitare, sed iacta cogitatum tuum in domino, qui te fecit & refecit, elegit & vocauit, iudicabit & saluabit. O quanti hac hora cum eo loquũtur, eúmque in semetipsis amplexantur! tu vero in his delectaris quæ pereunt & transeunt, & tecum manere nõ possunt. Considera quàm multi modo moriuntur: quibus si hæc hora ad agendum pœnitentiam concederetur, quæ tibi concessa est, quomodo per altaria, & quam festinanter currerent, & ibi flexis genibus, vel certe toto corpore in terrã prostrato, tandiu suspirarent, plorarent, & orarent, donec plenissimam peccatorum veniam à Deo consequi mererẽtur? Tu vero comedendo, bibendo, iocando, & ridendo, tempus ociose videndo perdis, quod tibi indulserat Deus ad acquirendam gratiam, & ad promerẽdam gloriam. Cogita etiam quot animæ in inferno nunc cruciantur sine spe veniæ & misericordiæ. Si amor Dei te tenere non potest, saltem teneat & terreat timor iudicij, metus gehennę, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, fulgur fœtens, flamma tartarea, & omnia mala. Discute adhuc teipsum, vt scias quid deerit tibi: ne in illa vlti ma discussione coram omnibus confundaris, si inuenta fuerit in te iniquitas.

De multiplici volubilitate cogitationum. CAP. LXIIII.

DIgne pensare & sufficienter æstimare non valeo quæ sit illa tam multiplex cogitationum mearum volubilitas, & tam inquieta & infatigabilis velocitas quæ per tam multa, tam varia, tam infinita discurrere me facit. Nulla enim hora, & nullo tẽporis momento quiescere possum, sed per infinita spacia locorum, & volumina temporum mira festinatione pertranseo. Vndique patet mihi facilis transitus: agilis discursus: de summis ad ima, & de imis ad summa: de primis ad nouissima, de nouissimis ad prima. Digne explicare non possum, quot alternatio- H nis modos momentaneis permutationibus induo, & quàm multiformiter me alternantium vicissitudinum motibus variare consueui, & quibus perturbationibus quotidie afficior. Modo me in fiduciam erigo: modo in diffidentiam cado. Nunc per cõstantiam figor: nunc subitaneo terrore cõcutior. Modo me turbat ira: modo ingens furor exagitat. Nec illud adeo mirum, quòd variis qualitatibus diuersisque perturbationibus per singula momenta afficior: sed illud supra modum stupendum, quòd sub eodem penè momento sæpe cõtrariis affectionibus tangor: nũc odio, nũc amore ducor: modo gaudio, modo mœrore distrahor. Quàm sæpe inter mira gratulationis meæ tripudia superueniẽs subitóq; emergens tristitiæ causa me vehementer concutit ac deiicit, & omnem illam exultantis animi mei solemnitatem subito in mœrorem vertit. Sæpe diu multúmque delicta nimio postmodũ odio prosequor, & vehementer approbata atque desiderata subitò detestor. Sed quis omnium mearum affectionum qualitates enumeret? quis omnes variationis meę modos explicare sufficiat? Pene quot sunt diuersitates rerũ, tot sunt varietates affectionum mearum.

Quàm bonum sit quòd homo seipsum cognoscat. CAP. LXV.

CVm inter omnia animalia humanũ genus tum digniori fama, tum digniori potentia dignius reperiatur: nulla scientia melior est illa qua cognoscit homo seipsum. Relinque ergo cætera, & teipsum discute: per te curre, & in te consiste. A te incipiat cogitatio tua, & in te finiatur, nec frustra in alia distendaris te neglecto. Præter salutem tuam nihil L cogites: quoniam in acquisitione salutis tuæ nemo est tibi germanior, nemo propinquior teipso. Si vero aliquid cogitationi tuæ se offerat quod non quomodo ad tui ipsius salutem pertineat, illico respue, & expue, vt semper te possis inspicere, & de cognitione tui venire ad cognitionem Dei. Agnoscere debet homo ad quę bona sit naturaliter promptior, vel ad quæ mala procliuior: quibus studiis debeat vehementius insistere: contra quæ mala debeat instantius vigilare: quibus exercitiis valeat melius M promoueri: quibus vitiis valeat facilius corrumpi: quibus culpis subiaceat, vel quibus meritis emineat, & quid pro his pœnæ vel præmij expectare debeat: quantum quotidie proficiat, vel deficiat: cum quanta animi industria satagat præterita mala flere, præsentia declinare, futura præuenire: eũ quanta animi cõstantia studeat reparare bona amissa, custodire & multi-

multiplicare possessa. O quàm necessaria discussio, A & quàm miranda speculatio: tot animi virtutes, tot eius exercitationes, tot eius studia vel merita præ oculis habere, & huiusce modi contemplationi diutius inhærere. Suspende ergo animum tuum ab inferiorum amore: ne forte de sublimibus eiectus, & de loco voluptatis à propria concupiscentia abstractus *Prou. 4. d* & illectus, post concupiscẽtias tuas eat, & vagus fiat & profugus super terram. Denique si cupis implere dominicum præceptum, omni custodia serua cor tuum. Nescit enim quid de spiritu angelico, quid de spiritu diuino sentire debeat, qui suum prius nõ co- B gitat. Nihil recte existimat, qui seipsum ignorat. Nescit quòd sub pedibus suis omnibus mundana gloria subiaceat, qui conditionis suæ dignitatem non pensat. O custos cordis, si nondum es idoneus intrare ad teipsum, quomodo ad illa rimanda idoneus eris, quæ sunt intra vel supra teipsum? Si necdum dignus es intrare tabernaculum primum, qua fronte præsumis ingredi tabernaculum secundum, hoc est in sancta sanctorum? Si nondum moliri potes gressus altos, vt cum domino Iesu, vel saltem cum Moyse ascendas in montem excelsum: qua præsumptio- C ne paras volare in cœlum? Prius redi ad te, quàm rimari præsumas quæ sunt supra te. Prius sol ortus sui confinia irradiat, quàm ad altiora conscendat. Primum ergo est vt redeas ad te ipsum: intres ad cor tuum: discas æstimare spiritum tuum. Discute quid sis, quid fueris, quid esse debueris, quid esse poteris, quid fueris per naturam, quid modo sis per culpam, quid esse debueris per industriam, quid adhuc esse possis per gratiam. Disce ex tuo spiritu cognoscere quid debeas de aliis spiritibus æstimare. Hæc porta, D hæc scala, hic introitus, iste ascensus, hac intratur ad intima, hac eleuatur ad summa. Vides quantum valeat homini plena cognitio sui. Ex hac siquidẽ proficit ad cognitionẽ omniũ cœlestium, terrestrium, & infernorum.

Priuatus amor aufert verum iudicium, idcirco Deo est committendum. CAP. LXVI.

Scire vellem qualis ipse sum, sed vix de meipso ve- E ra discernere possum. Amor nãq; priuatus quem erga meipsum habeo, aufert mihi verum iudicium *Psal. 26. d* de meipso. Idcirco parum mihi credo de meipso, vtpote homini mendaci: timens ne si meipsum iudico, mentiatur iniquitas sibi. iudicet ergo me ille cui omnia nuda sunt & aperta: quẽ fallere non possum, quia sapientia est: nec effugere, quia vbique est: neque corrumpere, quia iustitia est. Ille veniat ad *Prou. 8. d* me, cuius deliciæ sunt esse cum filiis hominum: qui stat ad ostium & pulsat, paratus introire si ei aperuero. Intret ergo & sanctificet sibi sanctuarium, quoniam sanctus est: & domum eius decet sanctitudo. F *Psal. 92. a* Extirpet vitia, ordinet cogitationes, sanet affectiones, mores componat. Nullus ei in aliquo resistat: vt sit in pace locus eius. Vtinam nullus hominum esset mecum exterius, vt familiarius loqui possem cum eo interius. Ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia, vt in secreto cordis mei. Deum habitatorem habere possim. Valde tamen difficile est ab exterioribus ad interiora mentem reuocare, & ibi permanere. Nec minus difficile est de visibilibus ad inuisibilia, penetrare & in illis diutius consistere. Dura sunt hæc, & multum laboriosa, sed valde fructuosa. Assuescam igitur sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, vt possim audire quid loquatur in me dominus De' meus. *Psal. 84. b* Ecce adsum piissime domine: tecum sum, intus sum. Quãdiu in exterioribus occupatus fui: vocem tuam intra me audire non potui. Nunc autem reuersus ad me, ingressus sum ad te, vt possim te audire, & tibi loqui. Loquere ergo misericordissime, quia audit seruus tuus: loquere, quia paratus sum obedire. Quic quid iusseris, pro posse meo libenter deuotus implebo. O omnia mea, rex angelorum venit ad nos, & hospitatus est nobiscum. Lætemur ergo de tanto hospite nostro corde perfecto. Demus ei gloriam & honorem, quoniã dignatus est visitare seruos suos. Epulemur & iucundemur cum eo in lætitia & exultatione. Delectemur in eo, de eo, & nullus sit ei in ali quo molest', ne in ira recedat à nobis, & inducat su- per nos maledictioné pro benedictione. Exhibeam' ei omne seruitium charitatis, rogantes & deprecantes vt nobiscum manere dignetur. Si vero non possumus persoluere ei totum quod debemus: saltem nosmetipsos humiliter ei subdamus ad omnem voluntatem eius. Sit hæc dies solemnis, in qua saluatorem nostrũ, in hospitio nostro lætì suscepimus. Nullum membrum, Nullũ officium ab hoc gaudio excludatur. Conueniant ergo in vnum omnes cogitationes & affectiones, diem festum celebrantes in omni puritate & sanctitate. Nulla se aliena cogitatio interserat, quæ hujus solennitatis gaudia perturbet. Oculi mei semper ad dominũ, per quem sum, viuo, & sapio: nec cessent lachrymis pedes eius rigare. Au- *Psal. 24. e* diant & intelligant aures quid in nobis ei displiceat, vel quid ei placeat, quid damnet, vel quid approbet. Delectetur odoratus illo suauissimo odore dulcedinis eius. Odor eius, odor vitæ æternæ, odor totius *Psal. 70. b* suauitatis & iucũditatis. Repleatur os meum laude, *Psal. 18. d* vt cantem gloriam tuam altissime domine. Sit meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, vt te possim videre per fidem & contemplationem, donec merear videre facie ad faciem. Clementissime pater, nihil in nobis cesset à laude tua: Benedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Benedic, & dic: Gloria, laus & honor tibi sit rex Christe redemptor. *Psal. 102. a*

Hic probatur anima esse Deo similis, & ideo magis illi obligata. CAP. LXVII.

O Anima mea, si vis amari à Deo, reforma in te imaginem suam, & amabit te: reparã in te similitudinem suam, & desiderabit te. Consilio namque sanctæ trinitatis ad imaginem & similitudinẽ suam creauit te creator tuus: quod nulli alteri ex creaturis donauit, vt tanto eum ardentius diligeres, quanto mirabilius ab eo te conditam intelligeres. Considera ergo nobilitatem tuam: quoniam sicut Deus vbique est totus, omnia viuificans, omnia mouẽs & gubernans, ita tu in corpore tuo vbique tota es,

Universidad de Deusto
Biblioteca

illud viuificans,mouẽs,& gubernans. Et ſicut Deus
eſt,viuit,& ſapit:ita tu ſecundũ modum tuum es,vi- G
uis,& ſapis. Et ſicut in Deo tres ſunt perſonæ, pater,
& filius, & ſpiritus ſanctus:ſic & tu habes tres vires,
ſcilicet intellectum,memoriam,& volũtatem. Et ſi-
cut ex patre generatur filius, & ex vtroque procedit
ſpiritus ſanctus:ita ex intellectu generatur voluntas,
& ex his ambobus procedit memoria. Et ſicut Deus
eſt pater,Deus eſt filius, Deus eſt ſpiritus ſanctus:nõ
tamen tres dij,ſed vnus Deus,& tres perſonæ:ita ani
ma eſt intellectus, anima voluntas,anima memoria:
non tamen tres animæ, ſed vna anima,& tres vires. H
Ex quibus animæ viribus quaſi excellentioribus iu-
bemurDeũ diligere,vt diligamus eũ toto corde, to-
ta anima,tota mente:id eſt toto intellectu, tota vo-
lũtate,& tota memoria, hoc eſt toto affectu,ſine de-
fectu,cum diſcretionis intuitu. Nec ſolus ſufficit de
Deo intellectus ad beatitudinẽ, niſi ſit in amore eius
volũtas.Imò hæc duo nõ ſufficiũt, niſi memoria ad-
datur,qua ſemper in mẽte intelligẽtis & volẽtis ma-
neat Deus: vt ſicut nullũ poteſt eſſe momẽtum quo
homo non vtatur vel fruatur Dei bonitate vel miſe-
ricordia, ita nullum ſit momẽtum quo eum præſen- I
tem non habeat in memoria.

*Hic probatur anima eſſe tantæ dignitatis,vt habilis & ido-
nea ſit eſſe pater & mater Chriſti.* CAP. LXVIII.

INtellige dignitatem tuam nobilis creatura: quo-
niam non ſolùm inſignita es Dei imagine,verum-
etiã decorata ſimilitudine. Sicut enim creator tuus
qui te ad ſimilitudinẽ ſuam creauit, eſt charitas, bo-
nus & iuſtus,ſuauis & mitis,patiens & miſericors,&
cætera inſignia quæ de eo legũtur: ita tu creata es vt
charitatem haberes,& eſſes mũda & ſancta, pulchra
& decora,mitis & humilis. Quas virtutes quãto plus
in te habebis:tanto propinquior Deo eris, & maio-
rem tui cõditoris geres ſimilitudinem. Quid maius
his tibi facere potuit quàm vt ad ſimilitudinẽ ſuam
te conderet factor tuus: & eiſdem virtutum veſti-
mentis te ornaret,quibus ipſe ornatus eſt? Attende
igitur diligenter primæ conditionis tuæ excellen-
tiam, & venerandam ſanctæ trinitatis imaginem in
te ipſa agnoſce: honorémque ſimilitudinis diuinæ
(ad quam creata es)habere ſtude nobilitate morum,
exercitio virtutum,dignitate præmiorum: vt quan-
do apparebit qualis ſit, tunc ſimilis ei apparere poſ-
ſis. Similis enim ſimilem quærit:& qualem te para-
ueris Deo,talis neceſſe eſt appareat tibi Deus. Si er-
go naturalem pulchritudinem tuam in te reparaue-
ris, concupiſcet rex decorem tuum: quoniam ipſe
Pſal.44.c eſt Deus tuus: ipſe amicus & ſponſus:frater & filius.
Ipſe enim dixit: Quicunque fecerit voluntatem pa- M
Matt.12.d tris mei qui in cœlis eſt: ipſe meus frater & ſoror &
mater eſt. Audi quomodo: Virtus & ſapiẽtia patris,
filius eſt patris. Verbum patris, voluntas eſt patris.
Voluntas hominis nihil aliud eſt quàm quædã pro-
les mentis. Si igitur eadem eſt volũtas tua,& volun-
tas patris:idem eſt filius tuus,& filius patris. Veritas,
ſapientia, voluntas corde concipitur, & ex corde
generatur. Si igitur idem vis & idem ſapis quod
pater,tu eũdem filium habes quem & pater. In te eſt
vtrum ſis pater aut mater, an potius vtrũq; pater &
mater,non tuo merito,ſed Dei dono. Potes nanque
eum gignere in corde tuo, & in corde alieno. Potes
eum concipere à corde tuo, & ab ore alieno. Intel-
lectu gignitur:conſenſu concipitur.affectu naſcitur:
effectu nutritur. Quando veritatem intelligis, vel a-
lium intelligere facis,Chriſtum gignis. Noſti volun-
tatem Dei:conſentis ei & cõcepiſti. Quando gignis,
es pater:quando concipis,es mater. Amando partu-
ris:operando nutris. Sic ſic in poteſtate cuiuſque re-
linquitur vtrumnam tantæ prolis mater efficiatur.
Maledicta ergo ſterilis quæ non parit, quæ talem fi-
lium pro voto perDei gratiã habere potuit. Cur non
ſimiliter maledictus qui non gignit?niſi quia non æ-
què in noſtra poteſtate cõſiſtit veritatẽ intelligere,
& veritati conſentire? Non enim veritatẽ ſemper in-
telligo cum volo: intellectæ autem ſemper conſen-
tio:velle tamen nõ poſſum,niſi gratia Dei fuerit me-
cum. Nulla eſt enim humana induſtria ſine Dei gra-
tia. Ex quo primus homo peccauit, naturæ bonum
perdidimus,pariter & arbitrij vigorem, ſed non ele-
ctionem:ne non eſſet noſtrum vt emẽdaremus pec-
catum. In nobis namque manet ad quærẽdam ſalu-
tem arbitrij libertas:id eſt rationalis volũtas, ſed ad-
monente prius Deo & inuitante ad ſalutem, vt vel
eligamus vel ſequamur. Poteſtatis noſtræ eſt diuinæ
inſpirationi acquieſcere,& quæ ad ſalutem noſtram
pertinet eligere & ſequi. Diuini vero muneris eſt vt
poſſimus adipiſci, quod ſequẽdo cupimus cõſequi.
Noſtræ poteſtatis eſt & ignauiæ, vt labamur:ſolici-
tudinis vero noſtræ eſt & cœleſtis pariter adiutorij,
ne labamur. Fœlix homo qui ſic ambulat ſapienter,
K ne cadat:aut ſi cecinerit, vt ſtatim reſurgat. Fœlicior
vero eſt qui numquam cecidit. Fœliciſſimus autem
eſt,qui iam cum Deo regnat.

*Hic oſtenditur anima ſancta ſemper ad recipiendum in ſe
Deum eſſe parata.* CAP. LXIX.

FOelix homo eſt, cui præſto eſt cũ voluerit habe-
re filium Deum. O quanta eſt dignitas hominis,
filium habere Deum:& quanta eſt humilitas omni-
potentis,habere hominem patrem: & quãta eſt no-
L bilitas animæ,Chriſtum Ieſum habere ſpõſum? San-
cta ergo anima,& veri ſponſi amica,ad dilecti ſui ad-
uentum ſummo cum deſiderio ſemper debet inhia-
re, & parata atque expedita eſſe, vt pulſantem ami-
cum abſque vlla dilationis iniuria poſſit ſuſcipere, &
vocanti cum omni alacritate occurrere:ne ſubito &
inopinatè adueniẽs, minus promptam & minus or-
natam inueniat: vel diu excluſus, diutinæ præſtola-
tionis vllam moleſtiam ſuſtineat. Aliud eſt autem
cum ipſo intrare, atque aliud eſt ad ipſum exire. Ibi
anima ad ſeipſam reuertitur, & cum dilecto ſuo vſ- M
que ad intima cordis ſui penetralia ingreditur: hic
extra ſemetipſam ducitur, & ad ſublimia contem-
planda ſubleuatur. Quid namq; eſt eius introire,niſi
ſe totam in ſemetipſam colligere? Quid vero eſt
eius exire, niſi ſeipſam extra ſemetipſam totam ef-
fundere? Nihil itaque aliud eſt animam cum dile-
cto ſuo in cubiculum ingredi,& ſolam cum ſolo mo
rari,dulcedinẽque eius perfrui, niſi exteriorum om-
nium obliuiſci, & in eius dilectione ſummè & intimè delectari. Se ſolam cum dilecto videt, quando exterio-

exteriorum omnium oblita,ex propria cõſideratio- A
ne in delicti ſui dilectionem deſiderium ſuum per-
urget, & ex his quæ in intimis ſuis conſiderat, ani-
mum ſuum in eiuſmodi affectum inflammat: & tam
ex bonorum quàm ex malorum ſuorum conſidera-
tione in gratiarum actionẽ aſſurgit, & hinc pro im-
penſa gratia, hinc pro indulta venia, intimæ deuo-
tionis victimas perſoluit. Vſque in intimum dilectus
perducitur,& in optimo collocatur,quando ex inti-
mo cordis affectu & ſuper omnia diligitur. Cogita
quid ſit quod in vita tua ardentius dilexiſti, anxius
concupiſti,quod te iucundius afficiebat, cæteriſque B
omnibus profundius delectabat. Conſidera ergo ſi
eandem affectionis violentiam, dilectationiſque a-
bundantiam ſentis quando in ſummi dilectoris de-
ſiderium inardeſcis, quando in eius dilectione re-
quieſcis. Cui dubium ſit quod intimum illum affe-
ctionis tuę ſinum necdum teneat,ſi intimæ dilectio- *1.Cor.3.d*
nis aculeus animam tuam in diuinis affectibus mi-
nus penetrat,tepidius exagitat,quàm in alienis affe-
ctionibus aliquãdo penetrare vel exagitare ſolebat?
Sed ſi tantan prorſus vel forte validiorem dilectio-
nis vel delectationis violentiam in intimis tuis circa C
diuina perſpexeris, quantam aliàs numquam exper-
tus fueris,vide adhuc ſi forte aliud aliquid ſit in quo
delectari vel conſolari poſſis. Certe quandiu poſſum
ex aliena qualicunque re conſolationem vel iucun-
ditatem concipere, nondum audeo dicere dilectum
noſtrum intimum ardentiſſimi amoris ſinum tene-
re. Satage ergo, feſtina trahere cum adhuc ad inte-
riora & ſecretiora cordis tui penetralia, quæcunque
es eiuſmodi anima. Quis enim neget illud intimum
cordis humani penetrale tales receſſus habere,ſeu e-
tiam obtinere poſſe, in quibus ſummi & ſingularis D
amoris violentia cum aliquid per affectum infixerit,
aliena omnino delectatione auelli non poſſit? certè
ſi alienam aliquam conſolationem quæris vel reci-
pis,Deum tuum quamuis fortaſſe ſumme, nondum
tamen ſingulariter diligis. Nõdum ergo in intimum
perducitur, nondum in intimo collocatur. Si ergo
non ſatagis introducere eum ad intima tua,quomo-
do te tredam velle vel poſſe ſequi eum ad ſublimia
ſua? Certum ergo ſignum tibi ſit quæcunque es ani-
ma, quòd dilectum tuum minus diligis, vel ab illo
minus diligeris, ſi ad theoricos illos exceſſus non- E
dum vocaris, vel vocantem ſequi nõdum meueris.
Quomodo enim perfectæ diligis vel diligeris, ſi in
ſummorum deſiderio ad ſuperna non raperis, & ad
theoricos & anagogicos illos conatus mentis alie-
natione non tranſis? Vis noſſe quia ſublimitas diui- *Ioan.15.b*
narum reuelationum ſit manifeſtũ diuinæ dilectio-
nis indicium? Iam non dicam, inquit, vos ſeruos,
ſed amicos: quia omnia quæ audiui à patre meo,no-
ta feci vobis. Satage ergo Deum tuum intime &
ſumme diligere: & omni hora in diuinæ contempla- F
tionis gaudium ſummo cum deſiderio anhelare.
Collige teipſam ad temetipſam, & in ſolo diuinita-
tis deſiderio requieſce.

Anima præcipitur erigere ſe ad ſublimia contemplanda.
CAP. LXX.

DEbet namque anima perfecta, & aſſidue ſum-
morum cõtemplationi dedita, omni hora pe-
regrinationis ſuæ terminũ, & ergaſtuli huius egreſ-
ſum, cum ſummo deſiderio expectare,& ad illud di-
uinæ contemplationis ſpectaculum quod in futura
vita ſperamus, animum ſuum ſuſpendere, & in eiuſ-
modi expectatione vehemẽti deſiderio anhelare, vt
quod interim videt per ſpeculũ & in ænigmate, me-
reatur videre facie ad faciem. Neceſſe eſt itaque ad
cor altũ aſcendere, & mẽtis exceſſu per diuinã rela-
tionem addiſcere quid ſit illud ad quod aſpirare vel
ſtudere oporteat,& ad qualẽ ſublimitatis habitũ ani
mum ſuum componere, & aſſueſcere debeat. Nam
ſi ſemel ad illam luciferam angelicę ſublimitatis glo-
riam quis admiſſus fuerit:& ad illud diuinorũ radio-
rum ſpectaculũ intrare meruerit:quàm intimis deſi-
deriis, quàm profundis ſuſpiriis, quã inetrabilibus
gemitibus eum qui eiuſmodi eſt, putamus inſiſtere,
quàm aſſidua recordatione,quàm iucũda admiratio
ne inſpectã claritatẽ credimus eum retractare men- *1.Cor.3.d*
tẽq; reuoluere:illã deſiderando, illã ſuſpirãdo,illam
contemplando,donec tandem aliquando in eãdem
imaginem tranſformetur à claritate in claritatem,
tanquã à domini ſpiritu? Verũtamen cum ab illo ſu-
blimitatis ſtatu ad noſmetipſos redimus, illa quæ
prius ſupra noſmetipſos vidimus, in ea veritate vel
claritate qua prius perſpeximus, ad noſtram memo-
riam omnino reuocare non poſſumus. Et quamuis
inde aliquid in memoria teneamus, & quaſi per me-
dium velũ,& velut in media nebulæ videamus, nec
modũ quidem vidẽdi,nec qualitatem viſionis com-
prehẽdere vel recordari ſufficimus,& mirũ in modũ
reminiſcentes non reminiſcimur, & non remiciſcẽ-
tes reminiſcimur,dum videntes non peruidemus,&
aſpicientes non perſpicimus,& intendentes non pe-
netramus,donec iterum meditatione aſſurgamus in
contemplationem, contemplatione in admiratio-
nẽ,admiratione in mẽtis alienationẽ. Veritatis con-
templatio in hac vita inchoatur, ſed in futura iugi
perpetuitate celebratur. Per veritatis contẽplationẽ
eruditur homo ad iuſtitiam, cõſummatur ad gloriã.
Gratia contẽplationis cor ab omni mundano amo-
rẽ non ſolum emũdat,ſed ſanctificat, & animum ad
cœleſtiũ amorem inflãmat. Qui diuina inſpiratione
& reuelatione ad cõtẽplationis gratiã promouetur,
quaſdam arras futuræ illius plenitudinis accipit, vbi
ſempiternæ contẽplationi perpetuo inhærebit. Qui
vero contemplationi veritatis vult vacare, neceſſe
eſt vt diſcat requieſcere non ſolum ab operibus ma-
liis, ſed etiam à cogitationibus ſuperuacuis. Multi ſi-
quidem etſi ſciant vacare corpore, minime tamen
valent vacare corde, neſcientes facere ſabbatum ex
ſabbato, & ideo non valent implere quod dicitur in
pſalmo: Vacate & videte quoniam ego ſum Deus. *Pſal.45.a*
Vacantes ſiquidem corpore,ſed vagantes vbiq; cor-
de, nequaquam merẽtur videre quàm dulcis eſt do-
minus, & quàm bonus Iſrael Deus iis qui recto ſunt *Pſal.72.a*
corde. Inde eſt quòd hoſtes deridẽt ſabbata eorum,
id eſt ipſa ſuæ vacationis ocia in cogitationes inuti-
les protrahunt, & per deuia quæq; vago inceſſu ſine
reſpectu peruentionis paſſim huc & illuc vagantur.
Animus eorum in diuerſa rapitur,& nũc in hãc par-
tem,nũc in illã diſcurrẽdo mira agilitate in cõtraria
agitur. Sic quãdiu ſub egenis huius mundi elemẽtis
viuimus, deſideria noſtra vltra gaudia noſtra ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendimus: quia infinitè plura sunt quæ concupiscimus, quàm quę in hac vita apprehendere possumus. Beata autem illa supernorum spirituum multitudo, desideria sua vltra gaudiorum suorum non extendit plenitudinem, quæ felicitatis suæ infinitatem vel immensitatem comprehendere omnino non sufficit. Est autem eorum gaudium, non solum de contemplatione creatoris, sed etiam de contemplandis eius creaturis. Dum enim Deum in omnibus suis operibus mirabilem inueniunt, quid mirum si vbique mirando venerantur, venerando mirantur magnalia eius, quem diligunt? Inueniunt itaque non solum in creaturis incorporeis, sed etiam in creaturis corporeis vnde mirentur, vnde creatorem earum digne venerentur. Hæc omnia iugiter contemplantur, cõtemplantes mirantur, mirantes lætantur. Lætantur de diuina contemplatione, congratulantur de mutua visione, mirantur in rerum corporalium speculatione. Discamus & nos contemplantes mirari, & mirantes contemplari quomodo illius supernæ beatitudinis ciues omnia quæ sub ipsis sunt indesinenter aspiciunt, omniúmque ab alto vident rationem & ordinem comprehẽdunt, quomodo de muta societate indissolubilique charitate in infinitum gaudeant: quomodo in illam diuinæ claritatis visionem insatiabiliter inardescant. Nihil est iucundius, nihil vtilius gratia contemplationis. Quanto amplius in cœlestium contemplatione delectaris, & delectando admiraris, tanto libentius immoraris, tanto diligentius perscrutaris, profundiúsque illuminaris. Sẽper in illis inuenies quod miteris, & vnde delecteris. Nusquam est copiosior materia admirandi, & nusquam vtilior causa delectandi. In his ergo semper sit tua admiratio & delectatio, nec necesse erit alia pro aliis quærere, & per vanam huc illúcque cogitationum euagationem discurrere. Deum namque cognoscere, plenitudo est scientiæ. Plenitudo autem huius scientiæ, plenitudo est gloriæ. Consummatio gratiæ, perpetuitas vitæ. Ad huius vero scientiæ plenitudinem opus est potius intima compunctione, quàm profunda inuestigatione: suspiriis, quàm argumentis: crebris lamentationibus, quàm copiosis argumentationibus: lachrymis, quàm sententiis: oratione, quàm lectione: gratia lachrymarum, quàm scientia literarum: cœlestium potius contemplatione, quàm terrestrium occupatione.

FINIS.

D. BERNARDI ABBATIS de Conscientia. Liber.

CONSCIENTIA in qua perpetua anima mãsura est, ædificãda est, sed prius mũdanda. Et quis eam mundabit? Profecto Deus & homo: homo per cogitationes & affectiones, Deus per misericordiam & gratiam. Cogitationes & affectiones necessariæ sunt conscientiæ emundandæ, cogitationes inuestigatione veritatis, affectiones exercitatione virtutis. Porro misericordia Dei delet peccatum, gratia dat virtutem resistendi peccato, nunc subtrahit pecati occasionem, nunc immiscet amaritudinẽ, plerumque sanat affectionem: gratia adiuuat ad bonum, defendit cõtra malum, erudit ad vtrumque discernendum.

Anima dicitur beata firmata in pace.

BEata est anima quæ in pace firmata est, cum exterius bella patitur, pax interius non turbatur. Quæcunque foris molesta perstrepunt, vsque ad silentium internæ quietis irrumpunt, quando gustu internæ dulcedinis tacta, tota est per desiderium intus collecta, nec foris iam emittitur, nec in carnis voluptate dissoluitur: quia totum intus possidet, in quo delectatur atque ista in semetipsa, ista in semetipso. Dum nihil est quod foris appetit, tota per amorem intus requiescit: & cum tota ad internum gaudium colligitur, ad imaginẽ Dei reformatur, quam in se veneratur. Talem animam frequenter visitant & honorant sancti angeli & archangeli, vtpote Dei templum, & sancti spiritus habitaculum. Esto igitur Dei templum, & Deus excelsus habitabit in te, anima enim Deum habẽs in se, templum Dei est, & diuina mysteria in ea celebrantur. Porro quæ non studet in se consistere, nec in amore Dei desiderium figere, per oculos & aures alióque corporis sensus foras egreditur, atque in exterioribus delectatur, sed erit cum inuenerit portas istas clausas, & tunc rediẽs ad se, & vidẽs se nudam & solam, inæstimabili confusione & horrore concutietur: & quia mundi consolationem quæsiuit, illa quæ à Deo intus datur cõscientia non habebit. Non solũ eam Deus dedignatur visitare, sed nec ipsa quidem male sibi conscia seipsam poterit tolerare. Requiẽ in se non non poterit habere, quoniam illum dereliquit, in quo habitare & requiescere debuit. Cogita ergo in societate aliorum positus, quia non poteris semper manere cum illis: & interim elige socium, qui cum omnia subtracta fuerint, fidem seruat dilectoribus suis, nec recedit in tempore angustiæ. Omnes igitur cordis distractiones, & mẽtis fluctuationes in vnum collige, & in solo Deo totum desiderium tuum fige, vt tibi sit cor tuum thesaurus tuus desiderabilis, multúmq; amabilis. Ipse frequenter visitat, & libenter inhabitat tranquillitatem cordis, & ocium quietæ mentis, quoniam pax est: & in pace locus eius. Propterea talem te præpara, vt tecum adsit Deus, sit in ore, sit in corde, tecum eat, tecum redeat, nec à te recedat. Nisi tu prior eum dimiseris, nũquam te ille dimittet. vbicunque fueris, numquam solus esse poteris, sed tecum Deus erit. Munda igitur cõscientiam, & semper esto paratus, vt quacunque hora venerit, & inhabitare tecum voluerit, paratã sibi in te inueniat mansionem, ipse namque dixit, Facite mihi sanctuarium & habitabo in medio vestri. Studeamus ergo templum Deo ædificare in nobis: primo quidem vt in singulis nobis dominus, vt in omnibus nobis simul habitet, quia non singulos dedignatur, nec vniuersos. Primò studeat vnusquisque ne dissideat ipse à à seipso, quoniam omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur, & domus super domum cadet: nec intrabit Christus vbi parietes sunt inclinati, & maceriæ depulsæ. Vult habere anima corpori suo domum integram, & exire per eam necesse est si fuerint in se inuicem membra eius dispersa, videtur igitur & ipsa, si desiderat Christum, per fidem habitare in

tare in corde suo, id est, in seipsa. Videat & solicitè caueat ne à se inuicem membra dissideant, id est, ratio, voluntas, & memoria. Dignum habitaculum parat Deo, cuius non est ratio decepta, nec voluntas peruersa, nec memoria inquinata. Fœlix illa anima, quæ ita domum sui cordis & de peccatorum sordibus studet emũdare, & sanctis ac iustis operibus adimplere, vt in ea non solùm angelos, verumetiã dominum angelorum habitare delectet. Mundata domo, cunctisque malis ab ea exclusis, omnibus bonis impleatur, ne sit nobis necesse foràs aliquid quærere, qui omnia forinseca relinquimus. Redi igitur ad cor tuum, & diligenter discute teipsum: considera vnde venis, quò tendis, quomodo viuis: quid agis, quid amittis, & quantum quotidie proficis, vel quãtum deficis. Quibus cogitationibus magis incursaris, quibus affectibus frequentius tangeris, vel quibus tentationum machinis à maligno spiritu acrius impugnaris: & cùm totũ interioris & exterioris hominis statum, habitum in quantum possibile est plenè cognoueris, non solùm qualis sis, verumetiã qualis esse debeas, & cogitatione tui poteris subleuari ad cõtemplationem Dei. Quantum namque quotidie in cogitatione tui proficis, tãtùm ad altiora semper tendis: sed fortè iam ascendisti, & ibi stare didicisti, & ita hoc sufficiat tibi. Disce ibi habitare, & mansionem facere, & qualicunque euagatione si abstractus fueris, semper illuc redire festina, absque dubio per multum vsum quandoque vertetur in tantum tibi in oblectamentum, vt absque laboris vlla difficultate possis ibi assiduus esse. Quinimò pœna potius tibi sit alibi quàm ibi moram facere. Si ergo persenseris desideria tua circa delectationes exteriores affici, & cogitationes tuas in eis iugiter occupari, cum magna solicitudine compelle illas ad cor tuum intrare, & ibi habitare. Mens enim quæ ad sui considerationem se non subleuat, si per vana desideria peruagatur, & variis cogitationibus huc illúcque distrahitur, nec per seipsam in vnum colligitur quæ nõdum nouit ad seipsam intrare, sed adhuc in imo est: cogitatione & conuersatione non potest ad ea quę super ipsam sunt, dulcedine contemplationis euolare. Discat ergo dispersiones cordis congregare, studeat cogitationes mentis restringere, & exteriora obliuisci, assuescat in intimis suis immorari, discat sola bona interiora amare, & illa sola frequentius cogitare, qui ad cœlestium contemplationem anhelat, qui in diuinorum lætitia suspirat. Cúmque se diligẽter attenderit, & diutius quæsierit, & eum tandem inuenerit qualis sit: restat vt ex diuina reuelatione cognoscat qualis esse debet, & quale mentis ędificium Deo præparare, & quibus obsequiis eum placare oporteat. Qui ita euagationes mentis in vnum colligit, & omnes cordis motus in vno æternitatis desiderio figit: profectò iam ad cor suum rediit, iam ibi libẽter immoratur, ac mirabiliter delectatur: & cùm ipsum præ gaudio capere non possit, supra seipsum ducitur, & per excessum mentis in summa eleuatur: atque ita per semetipsum per cogitationem sui ascẽdit ad cogitationem Dei, vt discat eum solum indeficienter cogitare, & in eo delectabiliter requiescere, cùm amor Christi totum absorbuit affectum hominis, vt negligens & immemor sui nisi solum Iesum Christum, & ea quæ sunt Iesu Christi sentiat: tunc demum, vt arbitror, perfecta est in eo charitas. Hic itaque sic perfectus est, nõ est onerosa ei paupertas, iste non sentit iniurias, ridet opprobria, contemnit damna, mortem lucrum deputat, imò nec mori se putat, cùm magis de morte ad vitam se trãsire sciat. Quẽ sic amor intrinsecus ligat ac tenet, nec ad modicum quid exire exterius valet: sed interius eius desiderio flagrat, tanto amplius quanto familiarius, & eo quàm frequentius. Qui sic in amore Dei iugiter delectatur, frequenter mentis excessus patitur, frequenter ab omnibus præsentibus & terrenis raptus coram Deo præsentatur: & cùm pulchritudinem considerat & magnitudinem pulchritudinis, attonitus in eius admiratione suspenditur, miratur regis gloriam, regni magnificentiã, supernæ ciuitatis nobilitatem. Et cùm fœlicitatem contemplatur, glorię decorem, Dei bonitatem, internæ suauitatis dulcedinem, & æternæ quietis trãquillitatem: meditatur Patris potentiam, Filij sapiẽtiam, Spiritus sancti benignitatem, & angelicæ creaturæ beatitudinẽ. Delectatur de Deo in Deum, dum eius pietatem miratur, & decorem contemplatur. O quàm iucundum, si non esset tam modicum, raptim rapitur, sola cœlestia contemplatur, contemplando iocundatur: sed cùm ibi diutius stare conatur subitò labitur rediens ad se, nulli potest intimare quod vidit, supra se agitatione suauitatis allectus, gustat dulcedinis suauitatẽ, & illam cœlestem infusionem lætitiæ spiritualis intra semetipsum miratur. Reuoluit etiam in corde tacita mente incorporeæ lucis claritatem, intimæ satietatis saporem, & aliud internæ quietis secretum, & summæ tranquillitatis arcanum, in huius amore contẽplationis dulcis mens delectabiliter afficitur & mirabiliter delectatur. Volet ergo vt nõ deficiat, volet donec perueniat ante regẽ gloriæ, ibíque ploret & suspiret, mactétque se in lachrymis, deprecetur veniam, postulet gratiam: nec inde recedat, quoadusque Dominum, quem offendit, placatũ sentiat, & ab eo consolationem recipiat.

Scientiam multi volunt, sed pauci sapientiam.

MVlti quærunt scientiam, pauci verò conscientiam. Si enim tãto studio & solicitudine quæreretur, quanto quæritur secularis & vana scientia, citius apprehenderetur & retineretur. Cogitare nãque de conscientia, sensus est consummatus, & qui custodit illam, semper erit securus, salua reuerentia sapientiæ: vtilius est enim currere ad conscientiam quàm ad sapientiam: nisi sapientia sit, quæ ædificet conscientiam. Tunc enim se intelligit anima, tunc illustratur conscientia, tunc impletur cordis scientia, cùm in se Deum & in Deo mutua reuelatione seipsum recipit: imago creata nihil aliud nisi sapiẽtia in anima, nisi gloria in conscientia, nisi sanctificatio in arca. O quàm ineffabilis est Dei pietas, quæ tantam maiestatem inclinat ad tantam humilitatem. Qui creauit nos, creatur in nobis: & qui potuit, esse nos Deum debere patrem vult, & sibi in matrem: Quicunque, inquit, fecerit voluntatem patris mei, ipse meus frater & soror, & mater est: frater obediẽdo, pater generando, soror per hæreditatis partici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

patiónem,mater per aliorum instructionem. O infi- G
delis expande sinum, dilata affectus, ne angustieris
in visceribus tuis, concipe quod totus mundus ne-
quiuit apprehendere, donec virgo beata fide illum
concepit: fide namque Christus cõcipitur, vbi prę-
dicatione nascitur, deuotione nutritur, amore tene-
tur. Sit ergo conscientia plena vt Deum conducat
ad hospitium: sit solicita erga fidele obsequium, ne
tanta maiestas recuset cordis gremium: sit deuota,
vt soli Deo placeat: soli Deo intendat, nec à Deo re-
cedat. Talis conscientia lætificat animam, exhibet
Deo gratiam, angelis & hominibus reuerentiam, si- H
bi ipsi pacatam & quietam conscientiam.

Duplex est conscientia.

CONscientia est cordis scięti a, & dupliciter intel-
ligitur, videlicet alia quæ se nouit per se, alia quę
post se, & alia nouit ex se: cor enim ex se sua & multa
alia. Quãdo nouit se, appellatur cõscientia: quando
post se alia, nominatur scientia. Conscientia bonus
titulus est religionis & benedictionis, hortus deli-
tiarum, aureum reclinatoriũ, gaudium angelorum,
arca fœderis, thesaurus regni, aula Dei, habitaculum
Spiritus sancti, liber signatus & clausus, in die iudi-
cij aperiendus. Nihil est iucundius, nihil est securius
bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus,
frendeat diabolus, illa erit secura. Secura, cùm cor-
pus morietur, secura cum anima coram Deo præ-
sentabitur, secura cùm vtrumque in die iudicij ante
terrificum tribunal iudicis statuetur.

Quòd conscientia est bonum testimonium futuræ beatitudinis.

FVturæ beatitudinis non est vtilius remedium,
nec certius testimonium, quàm bona conscien-
tia. Mundus enim volubilitate circumrotetur, plo-
ret, rideat, pereat, transeat, nunquam marcescit cõ-
scientia. Subiugetur corpus in pœna, ieiuniis mace-
retur, verberibus laceretur, equuleo distendatur, gla
dio trucidetur, crucis supplicio affligatur, & secura
erit conscientia. In speculo conscientiæ status inte-
rioris hominis & exterioris cognoscitur. Anima ve- L
rò nõ nouit se, quæ sine speculo est. Speculum enim
mundum, clarum & purum totius religionis est cõ-
scientia. Sicut enim mulier quæ viro siue amico suo
placere appetit, contuitu speculi imaginem appositam reddentis, decorem & pulchritudinem faciei
suæ componit: sic anima, in quibus ab imagine ve-
ritatis discedit, vel in quibus vestigia cicatricis ima-
ginis recipiat, imaginem in conscientia relegit & in-
telligit. Non immeritò conscientiam speculo com-
parauit, quoniam in ea tanquam speculo rationis,
oculus tam indecens quàm quod decens in se est, M
claro aspectu apprehendere potest. Bona est con-
scientia, si habet in corde puritatem, in ore veritatẽ,
in actione rectitudinem, pro his namque merebitur
trinitatis visionem. O beata visio, in qua Deus sic e-
rit notus atque conspicuus, vt videatur à singulis no
bis, in seipso videatur. Videatur in cœlo nouo, vi-
deatur in terra noua, atque in omni quæ tũc sit crea-
tura. Bona conscientia est Domini vnica, quam ex-
colere debet peccatorum confessio, & eorum satis-
factio, exhibitio bonorum operum, & custodia eo-
rum. Vnicuique est liber propria conscientia, & ad
hunc librum discutiendum & emendãdum omnes
alij inuenti sunt. Anima cùm de corpore egreditur,
nullum alium potest conscientiæ suæ librum secum
portare, atque in illo cognoscet quò debeat ire, &
quid debeat recipere. Ex his quæ scripta erunt in li-
bris iudicabimur, & ideò scribi debent secundum
exemplar libri vitæ, vt si aliter habent, corrigantur,
ne in illa vltima collatione si quippiam aliter inuen-
ti fuerint habentes, abiiciantur. Beatus homo qui se
poterit cognoscere & despicere, probare, & impro-
bare. Nam qui sibi displicet, Deo placet: & qui sibi
vilis est, Deo charus est. Multæ sunt conscientiæ ho-
minum, sed nulla melior est illa qua cognoscit ho-
mo seipsum. Quamobrem redeam ad cor meum, &
ibi stare assuescam, vt tam vitam meam possim discu
tere, quàm meipsum cognoscere, & omnes miserias
meas coram Deo effundam, si fortè illa sua magna
pietas moueat eum. Confitebor tibi peccata mea,
cui omnia nuda sunt, & etiam aperta: quem fallere 1
non possum, quia sapientia es: nunquam effugere,
quia vbique es. Audi ergo piissime Deus confessio-
nem meam, & respice ad pietatem tuam. Fac mecũ
secundum misericordiam tuam, audi quàm sæpe de
memoria mea te expuli. Turba ruens cogitationum
plurimarum, quæ velut plebs ad aliquod spectaculũ
solent influere in cor meum dum orare vel cantare
in monasterio volo, nescio cuiusmodi stulta cogita-
tio cor meum rapit & ducit per diuersa loca: cúm-
que illud ad me reuoco, tenere nõ possum, sed illud
elabitur, & huc atque illuc dirigitur & per innume- K
ra effunditur. Idcircò terrenarum cupiditatum ille-
cebræ & vanitatum effusio ita cor meum occupat,
vt quod vitare studeo, hoc cogitem animóque vol-
uam. Non est in potestate mea cor meum, & cogita-
tiones meæ quæ ex improuiso effusæ mẽtem meam
animúmque confundunt, atque aliò trahunt quàm
ego proposueram, ad secularia reuocant, mundana
inferunt, voluptuaria ingerunt: illecebrosa contex-
xunt, ipsóque in tempore quo leuare mẽtem meam
ad eum paro, inanibus cogitationibus tractus ad
terrena plerumque deiicior. Huiusmodi perstrepẽ-
tium cogitationũ tumultus à corde quotidie amo-
uere volo, nec valeo: sed visa & audita, dicta, facta,
ad memoriam reuocantur, & in ea cum magna im-
portunitate perstrepunt. Cogitata cogito, cogitata
recogito, atque iterum iterúmque eadem replicare
non cesso, & cùm diu multúmque quicquid potero
cogitabo, sine cogitationibus esse non possum, sed
intrant & exeunt, atque alię alias inducunt & exclu-
dunt. Hæc intus sustineo, plerumque tamen con-
sentio, cùm per ea quæ vidi vel feci, siue vlla vtilita-
te absque omni discretione vaga mente discurro: ita
mens semper mobilis, semper vaga & velut ebria per
diuersa distrahitur. Grauiter pecco, cùm cor meum
derelinquo, quoniam grauis iactura per negligentiã
fit. Vim patior, cùm me illud deserit. Confirma cor
meum Deus, quoniam cùm stare in seipso nititur,
à semetipso aliquo modo etiam nescito deriuatur ita
peccandi consuetudine. Et cùm nescio, pecco,
cor meum per infinita deducitur, & in multa desi-
deria

deria diducitur. In nocte verò cùm dormire volo, A
multarum rerum imagines & phantasias clausis ocu-
lis video, eásque inuitus tolero: quantóque ab eis a-
ciem mentis auertere nitor, tanto amplius illæ se in-
gerũt, & modestia turpium cogitationum cor meũ
maculant, inde est quòd sæpè mihi nocuit mortife-
ra delectatio quæ ex recordatione libidinis proue-
nit. Hæc enim pestis præ cæteris vitiis est mihi fa-
miliarior, eóque ad nocendum procliuior, & ad re-
pellendum difficilior. Nam cùm eam repellere vo-
lo, nolenti mihi ingeritur blãdè onerosa, displicen-
do placens, & placẽdo displicens. Carnis libidinem B
nunquam fugere potui, sed semper me sequitur: &
cum aliqua delectatione vel visus intentione me cõ-
prehendere potest, non diebus neque noctibus re-
quiescere finit, subtiliter intrat, & mentem occupat,
& nisi subitò repellatur, allicit & incẽdit: & quia vi-
rus habet, pestilentia per totum corpus paulatim se
diffundit. Cogitationes prauas multiplicat, affectio-
nes malas generat, delectatione illicita mentem af-
ficit, ad consilium prauitatis animum inflectit, om-
néfque virtutes corrumpit. Hac peste cùm astrictus
teneor, diuelli ab ea vix possum, quoniam famulos C
eius nescio cõfiteri aut erubesco, tam subtiles & tur-
pes sunt. Re vera difficile est libidinis incendia ex-
tinguere. Adiuua me Domine Deus meus, vt huic
tam pestifero vitio resistere possim. Scio enim quòd
cùm mentem meam cogitatione immunda polluero,
ei qui munditiæ auctor est, placere non valeo.
Cor mundum crea in me Deus, quoniam non solũ
vna cogitatio illud occupat & turpiter inquinat, ve-
rùm amarè dissipat. Sæpè namque aliqua iniuria cõ-
motus, meis cogitationibus & tumultibus in corde D
premor, hínc que solicitus, & cæcus occasione vin-
dictæ, de accepta iniuria tumeo. Consilia multipli-
co, & nihil aliud nisi iurgia quæ adsunt, corde præ-
sagio, præsentem video, absentibus contradico, in-
tra memetipsum contumelias profero, & recipio,
receptis autem durius respondeo. Cúmque qui ob-
uiet, nullus adsit, rixas in corde propono, insidias
inuidentium discurro, & quæcunque cõtra me mo-
uere possunt, penso, exquiro quid respondeam, &
cùm nullam rem teneam, litigo vacuus labore: sicq;
diem in otium, noctem verò in cogitationem ver- E
to, torpeo ab vtili opere, quoniam fatigor illicita co
gitatione, ita mens secum interius pugnat, cùm mẽ-
ti homo repugnat. Nonnunquam verò quod egi in
corpore, hoc postmodum importuna cogitatione
verso in mente: & multoties grauius torqueor in re-
cordatione, quàm prius captus fuerã in operis per-
petratione. Sæpè enim ea quæ nunquam feci, nec
in voluntate habui, ita recogito quasi pœniteat me
illa non feciſſe. Ab occultis meis munda me Domi-
ne, quoniam cùm nihil exterius ago, intus grauiter
pecco. In corde enim seruo depicta ea quæ feci, ideò F
temporalium rerum tumultus in corde versare non
cesso, cùm vaco, operor. In cogitatione enim co-
medo cùm ieiuno, loquor cùm taceo, irascor cùm
sum tranquillus, corpus requiescit, & animus huc il-
lúcque discurrit. Ita vitam istam sine tumultu tran-
sire non potui, nec hoc quidem quod laudabiliter
vixi, sine reatu aliquo est, si remota pietate discu-
tiatur.

Hic petit homo exui à suis tribulationibus.

DE necessitatibus meis eripe me Domine. Cre-
bro namque dum necessitati studeo, reddere
debita voluptatis studio deseruio, sub velamine ne-
cessitatis cado in laqueum voluptatis, sæpissimè nã-
que comedi & bibi non ad necessitatem, sed ad vo-
luptatem, & quod necessitati satis erat, voluptati pa-
rum erat. Cogitaui etiam de cibo & potu quod non
debui, cogitando de his in cogitatione ruminabam.
Cùm tegendis membris vestimẽta quæro, non quæ
tegant, sed quæ ornent, sed quæ excolant, expeto: &
contra frigoris torporem, non solùm quæ muniant,
sed & quæ per colorem cordis oculos seducant. Cũ
pro aliqua necessitate licentiam loquendi habui ali-
cui, locutus sum non solùm de necessariis, sed de his
quæ ad me non pertinebant, de quibus licentiam
non habebam. Inieci me colloquiis aliorum, & ibi
loquutus sum non ad ædificationem, sed ad destru-
ctionem: non quod decebat, sed quod libebat. Lo-
quutus sum illa otiosa & vana, & risui apta, verbosi-
tati deseruiẽs, detractioni studẽs, os meum menda-
cio & detractione inquinaui, & lingua mea omni
fallacia plena nocuit mihi plusquàm alia membra.
Nam ea quæ vidi & audiui, nunquam eo modo quo
facta vel dicta sunt possum referre, sed alia affirmo
pro aliis, & sæpè multa interfero superflua, atque ita
vel nimis laudando vel vituperando ferè quoties lo-
quor mentior. Guttur insatiabili ardet ingluuie, gu-
la diuersis saporibus satiari non potest. Cor prauum
& malitia plenum & dolo, per puram confessionem
tenere non potui vnquam. Manus ad opus prauum
apertæ fuerunt, & pigræ ad bonum operãdum. Sto-
machus & intestina nimio cibo & potu sæpè sunt
distenta, & ideò plena dolore. Nam vnde gula dele-
ctatur, venter inflatur, corpus infirmatur, & sæpè
mors sequitur. Per gulæ delectationem corrui in vẽ-
tris ingluuiem, & vnde mihi debui parare salutẽ, pa-
raui nimiam comedendo ingluuiem. Pedes me ve-
locius portauerunt ad aliquam curiositatem specu-
landam, quàm ad ecclesiam. Oculi iniquo intuitu
me peruerterunt, omnémque motum mei corporis
ad innumera desideria traxerunt. Aures citius ape-
rui verbis otiosis & vanis, quàm sanctis. Delectatus
est odoratus variis odoribus, gustus diuersarum re-
rum diuersis saporibus, necnon & singuli alij sensus.
Ita Deus meus in omnibus meis sensibus naturæ
modum excessi, omnia mea membra volunt coniu-
ratione facta cum inimico meo de me dominium
ei tradere, cum morte fœdus inire, pactum pangere
cum inferno.

Hic petit homo exui ab omni peccato.

ERipe me Domine ab homine malo, à viro ini-
quo, id est, à meipso, à quo recedere nõ possum,
nam quocunque me verto, me sequitur vita mea: &
quocunq; vadã, cõscientia mea me non deserit, sed
serpens assistit, & quæcunque facio scribit. Idcircò
quanquam humana iudicia subterfugiam, iudicium
conscięti æ propriæ fugere non possum: & si homi-
nibus celo quod egi, mihi tamen qui noui malum
quod gessi, celare nequeo. Proprij reatus conscien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia non me requiescere sinit, sed de die in diem tor- G
quet, & de dici iudicij vehementer terret. Nam
in die illa cùm Dominus ad iudicandum venerit,
vniuscuiusque conscientia ad testimonium adduce-
tur, & aperto libro conscientiæ, omnis culpa ante
oculos reducetur: atque ita cogente conscientia
vnusquisque est accusator suus & iudex, propterea
modo statuam conscientiam meam ante me, & iudi-
cabo meipsum, vt illud extremum & tremendum
Dei iudicium euadere possim. Damnat me conscientia
mea, quamquam iudicium diuinum me nondum
damnet. Accusat me de homicidio, H
quod si opere non feci, voluntate tamen & desiderio
peregi. Accusat me de adulterio, & eodem modo
respondeo. Accusat me de inuidia, confiteor &
ego, quòd inuidia cor meum sæpissimè laniauit, per
inuidiam namque sanctè viuentium, intra me feci
inuidendo peccata. Nam bona quæ ab eis fieri vel
dici audiebam, ea omnino non credebam. Ipsas res
bene gestas in malum malè interpretando conuer-
tebam, omne malum quod de his vel mendax fama
tractabat, statim ac si ego vidissem, credebam: om-
nia mala in eis æmulus fingebam, & ex profectu eo- I
rum deficiebam. Hoc verò odium intra me absco-
debam, & in meos cruciatus cõuertebam. Proficiẽ-
tibus inuidebam, improbos fouebam, de malis corũ
gaudebam, & de profectibus lugebam, gratuitis ini-
micitiis ardebam, & hanc malitiam mei pectoris ap-
prehẽdi timebã, semper erã auarus, & nũquã certus:
& ita amicus eram diaboli, & inimicus Dei. Inter a-
micos discordiam seminaui, discordantes in dissen-
sione confirmaui. Opiniones bonorum mendaciis
decoraui, in spiritualibus carnalia laudaui, vt spiri- K
tualia bona eisdem persuaderem, amicitias simulãs,
vt eos qui se incautè mihi committebant, qua pos-
sem arte deciperem. Odiorum mihi occasionẽ pra-
uis suspicionibus coaceruaui, & ita dæmones quo-
rum facta sectabar, lætificaui. Multis velut amicus
fui in obsequio, hostis in animo, corruptus in ver-
bo, turpis in facto, prodigus, securus sanctarum mo-
nitionum, tenax malarum suspicionum, vtrobique
peruersus: & ita persecutus est inimicus animam
meam, & humiliauit in terra vitam meam. Piissime
Domine, vnde possum esse bonus, quando in bono
die fui malus? Ego peccabã, & tu dissimulabas. Pro- L
longabam ego multo tempore iniquitatem meam,
& tu pietatem tuam, quia pœnitentiam & indulgen-
tiam cogitabas. Da misericordiam mihi miserrimo,
qui tamdiu pepercisti criminoso. Credo quoniam
quicquid mihi donare decreueris, sic est quasi nun-
quam fuerit. Non solùm inuidia cor meum affligit,
verùm & vanitas circa varias delectationes langue-
tem animum inuoluit, per vanitatem namque de o-
peribus quorum mihi non eram conscius, turpiter
me iactaui. Gestiebam enim docere quæ nescieb ã, M
credi de me sublimia volebam, delectabilia gra-
uibus apponebam, execrabar verbo quod animo
concupiscebam, appellationes virtutum meis vitiis
imponebam, & ita meipsum flagellabam, & non fa-
uentes mihi despiciebam. In promissione inhoneſta
fui velox, in exhibitione mendax, à bono mutabi-
lis, mali tenax, lætus ad prospera, fragilis ad aduer-
sa, inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria, immo-
deratus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad
honesta, in verbo grauis, in animo turpis, vbique fal-
lax. Misericordissime Deus ita defecerunt dies mei,
in quibus debui deflere cõmissam iniquitatem, ex-
citare remissam volũtatem, adspirare ad promissam
fœlicitatem, præparare ad angelicam societatem,
propitiare tuam maiestatem. Tædet me totius vitæ
meæ Deus meus, quoniam diligenter discussa appa-
ret mihi aut sterilitas, aut peccatũ: & si quis fructus
in ea videtur, sic est, vt simulatum aut imperfectum,
aut aliquo modo corruptum, non possit aut non pla
cere aut displicere tibi. Et cùm verè ita res sit, sic est
mihi quasi ita non sit, quæ est miseria. Sic comedo,
bibo & dormio securus, quasi iam transierim diem
mortis, & euaserim diem iudicij, & tormenta inferni. Sic ludo & rideo quasi iam regnem tecum in regno tuo. Idcircò multitudinem iniquitatum mearũ expaueſcens, sed de tua pietate confidens, tibi creatori & redemptori meo confiteor, qui veniam & indulgentiam post reatum per puram & lachrymabilem confessionẽ petenti promisisti. Confiteor quòd in peccatis fui conceptus, & per omne tempus vitæ meæ vsque ad hãc diem in peccatis fui consummatus. Nullum inuenio peccatum, à quo non sim aliquo modo coinquinatus. Per superbiam namque præcepta tua & seniorum meorum trãsgressus sum, silentium & taciturnitatem sicut regula docet, non tenui: quod mihi licitum fuit non habui, dedi & recepi. Clamorem pauperum ac miserorum libenter ac misericorditer non audiui, nec eos in suis infirmitatibus visitaui, suadentibus mihi in malum consensi. Facilius multa quàm vnum cogito, facilius quàm mea reprehendo vitia aliorum. Hoc quod in aliis reprehendo, facere non erubesco: facilius vniuscuiusque vitia quàm virtutes intendo, cùm aliorum delicta cerno, mea non aspicio. In meis delictis sum clemens, in aliis rigorem tenere volens, ad irrogandas contumelias sum validus, ad tolerãdas infirmus, ad obediendum piger, ad lacescendum verò alios importunus, ad ea quæ facere valeo, nec debeo, paratus: ita repleta est malis anima mea, peccatis meis exigentibus. In ecclesia deteriorem me reperio, nũc intus maneo, nunc foris exeo: tanta est leuitas corporis necnon mentis: aliud canto, aliud cogito, psalmos dico, verba profero, & sensum non attẽdo, sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus huc & illuc proficiscens, quæcunque ibidem geruntur prospicio. Væ mihi, quoniam ibi pecco vbi peccata debeo emendare. Nonnunquam verò in ipsis bonis quæ Deo donante ago, ad deterius appropinquo, quia mentis lætitiam pariunt: & quando securitatẽ gignunt, mens mea secura redditur, & in omni torpore laxatur. Sæpè etiam meipsum & opera quæ feci laudaui, & ab aliis laudari volui. Plerumque laus humana, quam non quærebam mihi oblata placuit: & cum ea in ceruicem extollitur, subitò multa quæ feceram, ad memoriam veniebãt, vt amplius in collatione extolleretur quod subtiliter replicans, atque in vnum cuncta coaceruans, cœpi magis magisque deceptus intumescere. Nũquam in mei admiratione occupatus desij mihi dans gloriam, & non Deo, à quo acceperam, omnium fructuum merita amisi, atque ita didici, quoniam qui me laudabant, aduersum

sum me iurabãt. Quanto enim quisque in semetipso A
gloriatur, tanto à Dei amore dissungitur: ita, Deus
meus, inferno appropinquauit anima mea, sed vide
liberator meus, non habeo vnde tibi repẽdam, quia
iustus es. Heu mihi qualiter vixi, quanta mala feci,
& dixi: pudet quòd sic vixerim, & quòd natus fue-
rim, malens non esse quàm talis esse. Bonus enim e-
ram, & malum me feci, vtique qui me spõte feci mi-
serum. Conscientia mea meretur damnationẽ. Pœ-
nitentia mea non sufficit ad satisfactionem, sed cer-
tum est quòd misericordia tua delet omnem offen-
sionem. Dele ergo pie Domine iniquitatem meam B
multitudine miserationum tuarum. Ego qui vsque
ad hanc diem sine causa vixi amodò sine causa viue-
re non volo. Sed heu miser hoc tam sæpè sic confes-
sus, surgens cadens sum defessus, repetendo totiens,
confitendo conscius: multotiens promisi vt emen-
darem, & nunquam, tenui, sed semper ad peccatum
meum redij, & prioribus sceleribus noua & deterio-
ra coniunxi. Nunquam vt debui, mores in melius
mutaui, nec à malefactis recessi: plurimos & me per-
dens peccare feci, & multis causa mali extiti, & exẽ-
plis vitæ meæ multi subuersi sunt. Ecce peccata mea C
misericordissime Deus non absconso, sed ostendo,
accuso me nõ excuso, quoniam iniquitatem meam
ego cognosco: nec idcirco iustus, quoniam si alter
me accusat, non ego ipsum me accuso, patienter sus-
tinere nõ possem, desperare potuissem propter ma-
gna peccata & vitia, culpas & negligentias infinitas,
quæ egi & quotidie indesinenter ago corde, ore &
opere, & omnibus modis quibus humana fragilitas
peccare potest, nisi verbum tuum cõfirmaret, & ha-
bitaret in nobis: sed desperare non audeo, quoniam
subditus ille tibi tulit chirographum peccatorum D
meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixit
& mortem. Gratias ago tibi Deus meus, quoniam
visitasti me, & ostendisti mihi peccata mea. Nunc
primùm te inspirante cœpi ad cor meum redire, &
meipsum cognoscere, aduocabo aliquem de amicis
tuis, & ei omnia delicta exponam, sicut mihi præce-
pisti: vt eius consilio & auxilio possim ab omnibus
meis iniquitatibus liberari, & tibi reconciliari.

Rogat vt audiat.

AVdi ergo pater miserrimũ peccatorẽ, audi vo-
cẽ lachrymantis seu pœnitẽtis, attende quàm
grauiter peccaui, atque etiam Dominũ offendi crea-
torem meum: Deo iubente ad cor meum redij, &
meipsum & totam vitam meam discussi, tanto dili-
gentius quanto familiarius: vnde vnum fateor, nihil
aliud inueni, nisi locum erroris & vastæ solitudinis,
conscientiam videlicet diu neglectam, omnino in-
cultam, spinis & tribulis obsitam & omni errore ple-
nam: nullum enim vitium est à quo non traxerim a-
liquod contagium: turbauit me ira, lacerauit me in- F
uidia, inflammauit me superbia: inde contraxi men-
tis inconstantiam, oris scurrilitatem, opprobria pro-
ximorum, scelera detractionum, linguæ effrænatio-
nem, seniorum meorum imperata non seruaui, sed
iudicaui: de meis negligentiis obiurgatus, aut rebel-
lis fui, aut murmuraui, præferri melioribus impudẽ-
ter affectaui simplicitatem spiritualium fratrum irri-
denter exagitaui, meas conscientias procaciter ia-
ctaui, delata obsequia fastidiui, negata quæsiui, iu-
niores meos elatus despexi: non obseruaui in obse-
quio reuerentiam, in sermone modestiam, neque
habui in moribus disciplinam, sed in tentatione ia-
ctantiam: in humilitate fui fallax, in odio pertinax,
subiectionis impatiens, potentiæ execrator, ad opus
piger, ad obsequium durus, ad loquendum quæ ne-
sciebam promptus, ad litigandum paratus, fraternæ
societati inhumanus, temerarius in audiendo, cla-
mosus in loquendo, fastidiosus in audiendo, præ-
sumptuosus in docendo, efferatus deformiter in ca-
chinnando, onerosus amicis, infestus quietis, ingra-
tus beneficiis, inflatus obsequiis, imperiosus subie-
ctis: sæpè feciſse quæ non feceram me iactaui, vidis-
se quod non videram, dixisse quod non dixeram,
negaui non dixisse quod dixeram, non vidisse & au-
diuisse quod videram & audiueram, & ita ex omni
parte sum reus, reus in seculo, reus in claustro: sed i-
bi per ignorantiam, hic verò per negligentiam, & v-
traque me terrent: verumtamen multo amplius ter-
ret me, quod in monasterio ante conspectum Dei
deteriorem me inuenio. Collocauit me Deus in lo- C
co voluptatis, in domo vbertatis, in paradiso deli-
ciarum: ego verò miserabilis, inter mensam epulan-
tium pereo fame, sitio iuxta fontẽ, algeo ante ignẽ,
& ad vẽtrem manus extendere nolo, tam piger sum
& desidiosus: ita tempus amitto quod Deus pietate
sua mihi indulserat ad agendum pœnitẽtiam, & ob-
tinendum veniam, ad acquirẽdum gratiam, ad pro-
merendum gloriam. Quasi monstrum ante filios de
isto habitu monachus, non conuersatione: habens
enim magnam coronam & amplam cucullam, salu- D
tem mihi æstimo, terram arbor sterilis occupo, &
velut vile iumentum plus consumo quàm proficio,
altiorem locum teneo, & nullum officium suppleo,
sed sum sicut truncus sine frondibus & fructibus, a-
lij me pascunt de laboribus manuum suarum sicut
præbendarium suum, ego autem tanquam pauper &
miser nec clericum gero, nec laicum, cantare ne-
queo, laborare nescio, sed opprobrium peccatorum
vilius, peius cadauere. Tolerabilius fœtet putridus
canis hominibus quàm anima Deo peccatrix. Id-
circo tædet me viuere, viuere erubesco, quia parum
proficio: mori timeo, quia non sum paratus: malo ta E
men mori, & nomini Dei me committere & com-
mendare, quia benignus & misericors est, quàm de
mala consuetudine scandalum alicui facere, tota die
verecundia mea contra me est, & cõfusio faciei meę
cooperuit me: cùm video me somnolentum ad vi-
gilias, tardum ad horas canonicas, & pigrum ad o-
pera manuum: alios autem video tam strenuè & tam
deuotè diuinis laudibus inesse, alios reuerenter & a-
lacriter coram Deo assistere, & eum laudare, ego au-
tem ad lachrymas nequeo compungi, tanta est du-
ritia cordis mei, cantare non libet nec orare, medi-
tationes sanctas non inuenio, tanta sterilitas est ani-
mæ meæ & deuotionis inopia quam patior, heu me
in circuitu meo omnes visitat Dominus, ad me autẽ
non appropinquat. Intueor alium abstinentiæ sin-
gularis, alium patientiæ admirandæ, alium summæ
humilitatis & mansuetudinis, alium multæ miseri-
cordiæ & pietatis. Illum in contemplatione freqẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter excellere, hunc propulsare & penetrare cœlos orationis instantia, alios in aliis præeminere virtutibus, omnes cõsidero & prospicio feruentes, omnes in Christo vnanimes, omnes donis cœlestibus & gratia affluentes tanquam reuera spirituales quos Deus visitat. In me verò nihil eorum inuenio, quoniã Deus deelinauit in ira à seruo suo: inde est quòd cùm alij vigilant, ego dormio: quando alij cantant in monasterio, ego huc illúcque discurro. Quando alij in aliquo secreto loco se furantur à colloquiis hominum, vt ibi loquantur cum rege angelorum, ego quæro colloquia hominum: cùm alij vacant lectionibus, ego fabulis & verbis ociosis: cùm alij discurrunt atque diiudicant semetipsos, ego iudico alios: aliis placet communis vita, disciplina communis, & commune studium, & mihi placent anguli & diuerricula: sic ex quo peccare potui, nusquam à peccatis & malis operibus cessaui, peccata peccatis accumulaui, & peccata quæ aliunde implere non potui, malis voluntatibus & malis desideriis nusquam cessaui implere. Super omnia mala, delectatio carnis quę ab ipsis cunabulis semper mecum creuit, mihi semper affuit, nec adhuc iam præ senectute defícientibus membris me deserit, multis & aliis modis infœlicem animam maceratam dissoluit, captiuauit omni virtute destitutam, inanem & debilem reddidit, fateor huius operibus nefariis & immundis recordationibus me sæpè esse pollutũ, incensum. Ardores non modicos & inhonestos patior, & non solùm delectationum mearum malas & stultas cogitationes habeo quotidie, quæ mihi nocent: sed & aliorum facta & mihi malefacta variata per recordationes sordidas ad memoriam reducta, cor meum nõ paruo veneno iniquitatis macularunt. Et in hoc mirabiliter miserabilis sum, quia non tantùm doleo quantum dolendum mihi cognosco, sed sic cæcus torpeo, quasi quod patiar ignorem. Hoc verò mihi est omni infœlicitate miserius, quòd ita opere peruersus, ore pollutus, corde immundus ad altare accedo, & Christi corpus pertractare manibus meis non pertimesco. Accedo elatus ad humilem, iratus ad mitem, crudelis ad misericordem, & tamen patitur humilis elatum, mitis iratum, misericors crudelem, accedo seruus ad Dominum non amore, sed timore: non deuotione, sed vsu, ad Dominum accedo cuius percussi seruum: ad patrem accedo cuius occidi filium, percussi verbo, occidi exemplo: nec timeo Dominum, nec reuereor patrẽ, manens in turba fratrum turbaui aliquos, & ab aliquo turbatus, quando accedo ad pacificum, appropinquo etiam talis ad osculum pacis, qui prius recõciliatus ire debuissem ad osculum turbati fratris, cõuincit me reũ & Dei inimicum mea iniquitas, peccatum meũ sem per seperauit me à Deo.

Idcircò obsecro te pater vt me instruas quomodo possim semper stare cum Deo meo, aut redire cùm ab eo peccatis meis exigentibus motus fuero.

Non lõgè es fili à regno Dei, notitia namque peccati, initium est salutis. Confido in Domino, quoniam quicquid minus est in te seruoris & boni operis, humilitas supplebit cõfessionis. Quacunque nãque hora peccator conuersus fuerit & ingemuerit, saluus erit: vt quanto quis frequentius quantóq; vehementius de suo reatu interno dolore afficitur: tãto certior, tantóque securior de indulgentia veniæ efficiatur, certum est enim quòd Deus pœnitentiæ lachrymis afflictum frequenter visitat, libenter cõfortat quem sua delicta flendo damnare, & damnãdo flere considerat. Incipit ex tunc quædam familiaritas inter Deum & animã, ex eo quòd se sentiat ab ipso sæpius visitari, & eius aduentu non tantùm cõsolari, imò aliquotiens quodam ineffabili gaudio repleri, nulla est enim tam grauis culpa, quę non habeat veniam per puram confessionem, prouocat enim compassionem Dei, humilis miseriæ confessio, melius tamen est, vt vites vitium quàm vt emendes: ne fortè cùm incurreris, reuocare non possis.

Rogat vt audiat.

QVotiens te sentis turpibus cogitationibus pulsari, aut illicita delectatione affici, totiens pone ante mẽtis oculos, quomodo crucifixus est Deus tuus pro te: intuere quomodo à Iuda traditus Iudæis, & quàm viliter pertractatus blasphematur, & colaphizatur, condemnatur, & exprobratur, & flagellatur, ad vltimum verò cõtumeliis & opprobriis affectus, inter duos latrones suspenditur, clauis confixus, sputis derisus, spinis coronatus, lancea perforatus, ex omnibus partibus sanguis emanauit, & inclinatio capite tradidit spiritum, ita redemptor Dominus pro te affligitur, & tu nescio cuiusmodi sordida cogitatione sordescis in mente. Sufficere posset hæc cogitatio ad excludendas cogitationes illicitas, sed ecce alias, considera quomodo morieris, quãdo aliqua graui infirmitate vexatus, & ad extrema deductus, & ibi ad terram proiectus inter longa suspiria & difficiles singultus, inter diuersos dolores & timores animam expirabis, tunc venit corpus in pallorem & horrorem, in saniem & fœtorem, & erit vermis & cibus vermium: animam verò mox capiẽt & rapient terribiles illic faciẽs, & ex omni parte tenebunt eam dæmones. Cogita quis eam defendet à rugientibus præparatis ad escam, cum teterrima illa monstra dæmoniorum occurrentia contra eam videbis, aut quis te ducet per ignotam regionem. Attende & quàm citò veniet dies vltima: subitò venit, sed & forsitan hodie est. Iam adest, iamiam præsentaberis ante tremendum iudicem, accusaberis multis & magnis offensis: non vno nec paucis, sed innumeris criminibus, non paruis sed immensis: non dubiis, sed certis: non breui accusatione, sed tam lõga, quàm longa est tota vita tua: non vna accusatione, sed tot quot sunt delicta tua. Ipse iudex erit accusator tuus, omnes etiam spiritus boni & mali coram Deo te accusabunt. Tot iudicibus propriis astabis, quotquot te præcesserunt in opere bono. Iniquitates tuæ omnibus populis nudabuntur, & cunctis agminibus patebunt vniuersa scelera tua, non solùm actuum, verùm cogitationum & locutionum. Multa verò tunc veniẽt ex improuiso quasi ex insidiis, quæ modò non vides, & forsitan plura & terribiliora his quæ nõ vides. Vndiq; erunt tibi angustiæ, hinc erũt accusantia peccata, tremenda iustitia, subtus patens horridũ chaos, desuper iratus iudex, intus vermis cõscientiæ, foris ardẽs mũdus. Si iustus vix saluabitur, peccator sic deprehensus in quã partem se tuebitur?

Latere

Latere enim impossibile est, apparere intollerabile. Iudex erit vehementer iratus, & terribiliter districtus: sententia enim simul oblata erit immutabilis, tortores horribiles qui numquam miserentur, parati erunt vt sententia te condemnet ad tormenta. Timor cõturbabit te cum terra aperietur coram te. Tu rues in stagnũ sulfuris ardentis & fœtentis, ignis exterius carnem tuam comburet, vermis interius conscientiam corrodet. Ibi eris sine fine veniæ & misericordiæ, Deum videre non poteris, & bonis omnibus carebis quæ in potestate habuisti. Si vis cogitationes malas à corde tuo expellere, hæc sæpe cogita supra scripta.

Prologus in librum sequentem.

PEtis à me, dilecte mi, quod supra me est, imò contra me, videlicet lumen scientiæ, conscientiæ puritatem. In vtroque falleris, sed falli non credis, ita vel dilectione mea tãgeris, vel opinione. Ego quid sum, & quid possum? Peccator enim sum, & vltra modum peccans peccator, & ingenij viuacitas vllum in me non habet locum. Accedit ad hæc negotiorũ multiplicitas, quæ quidem in homine ingenioso totius doctrinæ semina vel obruit, vel repellit. Iuxta sapientem enim sapientia scribenda est in tempore ocij: & qui minoratur actu, percipiet illam. Verumtamen etsi non eo quòd amicus es, tamen quia importunus es, surgam iuxta præceptum Domini, & dabo non quod tibi necessarium, sed quod mihi ad manum. Dominus autem tribuat tibi secundum cor tuum. Ipse est enim qui dat voci suæ vocem virtutis: qui in dulcedine sua pauperi parat, qui replet in bonis desiderium tuum.

LIBER DE CONSCIENTIA, ad quendam religiosum ordinis Cistercienſis.

CONSCIENTIA hominis abyssus multa. Sicut enim profundum abyssi exhauriri non potest, ita cor hominis euacuari nõ potest à cogitationibus suis. Conscientia hominis est quasi mare magnum & spatiosum, vbi reptilia quorum non est numerus. Quàm benedixit reptilia! Sicut enim reptile latenter repit, & sinuosis anfractibus huc illúcque deambulat, ita & in hominis conscientiam venenatæ cogitationes suauiter intrant & exeunt: vt nesciat homo vnde veniant, aut quò vadant. Bene nouerat hoc qui dicebat: Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis inquit cognoscet illud? Nec dicit quis, pro difficili, sed pro impossibili: quia quod scrutationem non recipit, nec cognitionem. Vide illum magnum Apostolum, Paulum loquor, vnicũ scrutatorem conscientiæ suæ: Mihi, ait, pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Ecce quomodo humanum iudicium euaserat, nihil dubitans ab his qui foris sunt, sed neque, inquit, meipsum iudico. Et vbi est ô Apostole verbum sanctum tuum ipsius dicentis: Si nos ipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur? Quid est quòd teipsum vel nolis vel dissimules iudicare? Audi quare. Nihil, ait, mihi conscius sum. Felix conscientia non sibi in aliquo conscia, quæ nec proprium iudicium nec alienum veretur. Vidésne quàm sublimi conuersatione & alienum & proprium iudicium non timebat? Latet tamen adhuc laqueus & fouea magna, vas electionis: sed quæ vigilantissimum illum oculum tuum tuum non possit effugere. Subiũxit enim: Sed non in hoc iustificatus sum. Et addidit: Qui autem iudicat me, Dominus est. Hoc autem tertium iudicium Dei, quod etiam illa purgatissima non comprehendit conscientia, nescíens iuxta scripturam, vtrum amore an odio digna sit: cum omnia ei in posterum reseruẽtur incerta. Huius enim iudicij timore cõcussus pariter & percussus gemebat & dicebat: Quod enim operor, nõ intelligo. Et si enim exij iudicium mũdi, iudiciũ mei, restat tamẽ iudiciũ Dei: quod me non sinit intelligere quod operor, quia nescio si acceptet illud quod operor. Ipse enim melius nouit me, quàm ego me, scrutans & renes & corda occultorum cognitor, pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus: qui solus nouit omnia, & omnium rationes. O singulare sancti Spiritus organum, si non intelligis quod operaris, cur alio loco dicis: Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ? tuam gloriam, tuam conscientiam vocans. Sed ex parte intelligit, & ex patre non intelligit: negligit plane, quia & suum & aliorum supergressus est iudicium, sed citra iudicium Dei retinetur: vbi proculdubio nescit quid operatur. Non enim per illa duo iustificatur, sed per tertium iustificabitur, quod sicut non est cognoscibile, ita est incomprehensibile. Duorum tamen iudiciorũ exclusio, id est in præsenti iustificatio, quodammodo certa significatio est æternæ prædestinationis, in qua nos Deus præuidit conformes fieri imagini filij sui: & futuræ glorificationis, cum nos in ipso erimus, & ipse in nobis, cum ipse erit omnia in omnibus. Propter hoc enim tam secure quàm sincere alibi loquebatur: Certus sum, ait, quia neque mors neque vita, & multa alia, imò pene omnia quæ ibi enumerantur, poterunt me separare à charitate Christi: sed cum tot & tanta dixisset, vnum, scilicet propriam voluntatem retinuit, quæ saluationis & damnationis est causa. Et attende quomodo vir Deo plenus conscientiam suam dixerit gloriam suam, tanquam eam plene intelligens, & se in ea. Et tamen dixerat se non intelligere quod operatur. Conscientiam suam non iam in gloriam, sed in ignorantiam concaptiuans. Deficit ergo Apostolus scrutans scrutinio conscientiam suam, & dum ad fundum eius peruenire se credidit, alienum iudicium & suum euacuans, incurrit profundum, scilicet iudicium Dei penetrare non valens, vt iam vel cõuentus vel conuictus eructet: Iudicia tua Domine non modo abyssus, sed & abyssus multa. Quid ergo faciemus nos miseri & miserabiles, si ille qui plus omnibus laborauit, cui etiam clauiger regni cum Ioanne & Iacobo nihil contulisse videntur, qui vsque ad tertium cœlum raptus est, ita de se ipso sentit & loquitur? Sed vt iam totum quod de conscientia sentio, verbis nudis & puris tuæ puritati aperiam, quatuor distinctionum modos tibi assignare decreui, vt quod particulatim distinctum fuerit, legatur dulcius & melius conseruetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De quatuor conſcientiis & modis earum.

CONſcientia igitur alia bona & trãquilla, alia bona & turbata, alia mala & tranquilla, alia mala & turbata: ſed primũ de prima videamus. Bona namque cõſcientia eſt, quæ & præterita peccata punit, & punienda committere refugit: quæ & ſi peccatum ſentiat, peccato non conſentit. Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum, ait ſanctus. Non dixit, qui non fecit peccatum: non eſt enim hic aliquis niſi vnus, & hic eſt filius Dei, qui peccatum nõ fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Omne ergo quod ipſe mihi non imputare decreuerit, ſic eſt quaſi non fuerit. Beati ergo non quorum nullæ inuentæ ſunt, ſed quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Non dixit quorum nulla ſunt ſed quorum tecta ſunt peccata: vt quodam tegumento quodammodo Dei oculis abſcondantur. Felix anima, quæ peccatum ſentiens, peccato non conſentit: quam & ſi cogitatio inquinat, ratio lauat, pugnans & repugnans legi peccati. Moleſta lucta eſt, ſed fructuoſa eſt, quia & ſi pœnam habet, adhibet & coronam: imò quod ſentientem fatigat, vincẽtem coronat. In hoc enim conflictu vbi ſenſus eſt, non conſenſus, nihil damnationis eſt iuxta Apoſtolũ his, qui ſunt in Chriſto Ieſu. Porro is qui voluntatem habet non peccandi, & cuſtodiendi pedes ſuos à lapſu: qui commiſſa præteriti temporis & plangit & punit: qui malignos cogitatus aduenientes cordi ſuo allidẽdo ad Chriſtum reſpuit: hoc tanquam triplice funiculo ſtrictus atque conſtrictus, conſcientiam habet & purificatam & puram. Tranquillam autem dixerim, cum iam ipſe ſpiritus teſtimonium perhibet ſpiritui eius quòd filius Dei ſit cum omnibus dulcis eſt, nulli grauis, vtens amico ad gratiam, inimico ad patientiam, omnibus ad beneuolentiam, quibus poteſt ad beneficẽtiam. Rara auis in terra huiuſmodi cõſcientia, ſed quanto rarior, tanto charior apud Deum.

De conſcientia bona & turbata.

CONſcientia bona eſt, ſed turbata, quæ nil molle, nil fluxum recipit, ſed à mundi aſpergine quãto poteſt preſsius ſe detergit, non tamen in dulcedine, ſed in amaritudine multa. Dura enim videtur ei via rectior, & auſterior vita: vbi quæ videt quod carni diſplicet: ſed retinet ſe fræno timoris Dei, & in omni tempeſtate cordis ſui ad hanc anchoram figitur. Nam iuxta prophetam, turbatus eſt, & non eſt locutus. Sed audi quid de iſto dominus dicat: Cum ipſo ſum, inquit, in tribulatione. Ad quid? Eripiam eum, & glorificabo eum. Eripiam ab amaritudine, glorificabo in voluptate. Cum illa quæ prius faciebat timore, faciet cum amore. Hæc vero conſcientia loquitur Deo in pſalmo, & dicit: Commouiſti, inquit, Domine terram, & conturbaſti eam: ſana contritiones eius, quia commota eſt. Cõmouetur terra, cum peccator confitetur & pœnitet: conturbatur cum in cõuerſatione amaritudinem ſuſtinet, ſed contritiones iſtas illius ſanare ſolius eſt, qui ſanat omnes infirmitates noſtras. Audi tamen quod ſequitur: Oſtendiſti populo tuo dura. Quæ dura? Potaſti nos vino compunctionis, non lacte vnctionis. Notandum verò eſt quod quibuſdam in religione viuentibus apponitur lac ad bibendum, quibuſdam etiam vinum: ſed tamen vtrumque diuinum. Bibũt illi lac, quibus & vigiliæ breues, & cibi dulces, & labores appetibiles, & pãni ſuaues videntur. Quibus etiam parum eſt illud quod magnum eſt in exercitiis ſanctæ conuerſationis. Lac enim ſuauiter bibitur, dulciter liquatur, ſine leſione, ſine amaritudine. Ita & iſti in ſancto propoſito ſuauiter incedunt, dulciter currunt: ſine læſione propriæ conſcientiæ, ſine amaritudine alienæ. Hoc habet proprium qui huiuſmodi lac bibit, vt ei peccatum ſuum diſpliceat: vt alieno peccato non conſentiat: vt propter hęc peccatorem non deſerat: vt vitium eius quantum in ipſo eſt non diſſimulet: & cum corripuerit, nõ inſulte. Ecce de potu lactis. Audi de vini potu. Vinum quippe aſperum eſt & inſuaue, vinum bibunt hi qui vias vitæ aggreſſi & ingreſſi, tribulationibus corporis & animæ pariter contorquentur, ſed non cedunt neque recedunt in tribulatione. Iſti ſunt quibus ipſe Dominus ore proprio prædicat & prædicit: Vos eſtis, inquit, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Sed quis horum tibi videtur vel ille qui in ſuauitate, vel ille qui in aſperitate currit viam mandatorum Dei? Primus videtur eſſe felicior, ſecundus fortior: vterque tamen iuſtus, vterque pius, habentes proprium donum ex Deo, alius quidẽ ſic, alius vero ſic. Vis noſſe quia in vtroque beneplacitum eſt coram Deo? Bibi, inquit, vinum meum cum lacte meo. Qui enim primum à tentatione liberat, ſecundum in tentatione confortat: & ſi alter experitur quoniã ſuauis eſt Dominus, alter vero quoniam fortis eſt Dominus. Fortis plane & potens in prælio, in quo ſeruum ſuum etſi premi, non tamen opprimi patitur in multitudine miſericordiæ ſuę. Venite, ait propheta, emitte abſque argento vinum & lac. Omnis enim timorata conſciẽtia quę ad Deum venit, vel lac ab ipſo vel vinũ emit, ſecundum quod dictum eſt & tractatũ. Et nota quia vtrobiq; vinum præpoſuit, pro eo ſcilicet quòd qui maiorem ſuſtinet pro Deo perſeueranter tribulationem, maiorem habeat & mercedem. Et hæc dicta ſint pro differentia bonæ & tranquillæ conſcientiæ, & bonæ & turbatæ conſcientiæ.

De mala & tranquilla conſcientia.

SEquitur mala & tranquilla conſcientia, qua ſicut nihil peius, ita nihil eſt infœlicius. Quæris quænam illa ſit? Hæc eſt illa quæ nec Deum timet, nec hominem reueretur: quæ cũ venerit in profundum malorum, contemnit. Et vide lapſum, imò & caſum malæ conſcientiæ, quàm minutatim & pedetentim declinet à Deo: & ita in profundum deſcendat, vt ſuper eam vrgeat puteus os ſuum. Primum quando homo aſſuetus bonis grauiter peccat, videtur ei adeo importabile, vt in infernum viuens deſcendere videatur. Proceſſu vero tẽporis non importabile, ſed tamen graue videtur, & inter importabile & graue non paruus deſcenſus eſt. Paulò pòſt & leue iudicat, & cum crebris ictibus verberetur, vulnera non ſentit, verbera non attendit. De huiuſmodi in ſcriptura veritatis expreſſum eſt. Verberauerunt me, & non dolui: traxerunt me, & ego non ſenſi. In breui verò temporis ſpacio, non ſolùm non ſentit, ſed & placet & dulce fit quod amarum erat, & aſperum vertitur in ſuaue. Ducitur deinde in cõſuetudinem, vt iam non modo placeat, ſed & aſſidue placeat, & ſe continere non poſſit. Ad extremum vero nõ poteſt auelli, quia conſuetudo vertitur in naturam: & quod prius ad faciendum erat impoſſibile, iam impoſſibile eſt ad continendum. Sic enim deſcenditur, imò caditur à Hieruſalem in Iericho: ſic itur in auerſionem & duritiam cordis, hic peccator fœtet: hic quatriduanus eſt. Hic lapis ſpeluncæ ſuperpoſitus illos miſericordes radios diuini luminis non admittit. Hic iuxta ſcripturam à mortuo tamquam ab eo qui non eſt, perit confeſſio: niſi forte miſerans Deus cor lapideum in carneũ quãdoque conuertat. Hæc eſt mala cõſciẽtia, quę per huiuſmodi diſcrimina imò præcipitia ruit & corruit & irruit ſuper ſeipſam. Quomodo tranquilla? Cũ mũdi huius proſperitas alludit & illudit, cum laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur, cum peccantium fauor, & peccare nolentium pauor nolens & dolens arridet ei, cum non eſt qui arguat, ſed & qui arguere peccatorem audeat, ex omnibus qui in circuitu eius ſunt. Et ſic impletur in eo quod ſcriptũ eſt: Proſperitas ſtultorum perdet illos. Nihil æquè exaſperat illius tremendi iudicis maieſtatem, quàm peccare & ſecure peccare, & de vitiis quaſi de virtutibus gloriari. Non miſereatis Domine, ait iuſtus, omnibus qui operantur iniquitatem. Hęc eſt iniquitas cuius non miſeretur Deus, cum homo defendit quòd Deus odit, & peccatum iuſtitiam aſſerit, vt omnipotenti reſiſtat, & omnipotens illi. Hæc eſt illa ſuperbia de qua ſcriptum eſt: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Intellige quod dicit, reſiſtit. Reſiſtere enim ex æquo eſt. Ille autem ex æquo Deo reſiſtere proponit, qui quod Deus aſtruit, deſtruit quantum in ipſo eſt, dicẽs malum bonum, & bonum malum: amarum dulce, & dulce amarum: lucem tenebras, & tenebras lucem. Hanc vero tranquillitatem nutrit impunitas, ſecuritatis & negligentiæ mater, nouerca virtutum, religionis virtus, tinea ſanctitatis.

De mala conſcientia & turbata.

MAla autem conſcientia eſt, ſed turbata, quæ in actu peccatorum ſuorum deprehenditur & comprehenditur. Nam dum paſci ſe voluptatibus credit, anxietatibus cedit humanis, pudoribus & cõfuſionibus reuerberata, ſicut ſcriptum eſt: In operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator, verbi gratia appetit quis adulterium ad voluptatem, ſed comprehẽditur ibi ad anxietatem: & multo maior eſt anxietas quàm voluptas, ad omnem verecũdiam & anguſtiam hominis, qui hominem & viuit, & ſapit. Sed licet quidam in ipſa deprehenſione cõuertantur ad Dominum, maior tamen eſt numerus in ipſa confuſione permanentium in peccato, quàm propter peccati confuſionem exeũtium à peccato. De exeuntibus ſcriptũ eſt: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. De non exeũtibus dicit Hieremias propheta: Percuſſiſti eos Domine, & non doluerunt: attriuiſti eos, & renuerunt ſuſcipere diſciplinam. Hi ſunt quatuor cõſcientiarum riui de voluntatis fonte currentes, in quibus iuſti purgantur, inquinantur iniuſti: vt fiat quod ſcriptum eſt: Et qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc, & iuſtus iuſtificetur adhuc. Et quia cogitationes hominis ſiue boni ſiue mali continua volubilitate voluuntur, plurimos cogitationum modos, quaquauerſum ſe vertant, pro modulo meo tibi ſtatui demonſtrare, vt melius poſſis intelligere quàm longè ſimus ab illo qui ſemper in eodem ſtatu permanet, Domino noſtro Ieſu Chriſto.

De multiplici varietate cogitationum.

COgitationum verò aliæ oneroſæ, aliæ affectuoſæ, aliæ obſcœnæ, aliæ ocioſæ, aliæ curioſæ, aliæ ſuſpicioſæ, aliæ diſtentoriæ. Oneroſas cogitationes in anima iuſti illas accipe, quibus reſiſtere vult & tamen non poteſt, ſed velit nolit irruit in oculos mẽtis muſcarũ Ægypti peſtilentia, & perſtrepunt ranæ in penetralibus cordis eius. Cogitat homo plerumque terribilia de fide, horribilia de diuinitate, & per phantaſmata corporearum imaginum tranſrotatus, illa ſentit quæ vel in confeſſione cuomere peccator oneratus exhorret: & quanto diſtrictus non exhibet membra ſua arma iniquitatis peccato, tanto ſtrictius huiuſmodi ſpiritu quatitur & pulſatur. Cum enim ille inſatiabilis homicida ab exteriori ſenſualitate ſe videt excluſum, interiora collectis viribus aggreditur. Sed ſpiritualis homo qui omnia iudicat, illius aſtutias non ignorat. Reprimit quod poteſt: quod autem non poteſt reprimere, tolerat: quia etſi latratum canis ſuſtinet, morſum non timet. Latrat enim cum ſuggerit: tunc vero mordet, cum ad conſenſum perttrahit: ſed cum non ingerit quod ſuggeſſit, tunc non vulnerat, ſed coronat: quia & ſi ſentiẽtem cruciat, non obligat non conſentientem. Sunt nihilominus & oneroſæ, cum ex officio Marthæ ſuſcepto ſollicitus homo turbatur erga plurima propter plurimos, vt habeant vnde in diuino officio ſuſtententur. Affectuoſæ ſunt, quando circa carnis ſuæ curam afficitur, ſicut in victu & veſtitu. Tãgitur etiã ſæpe homo affectione propinquorum ſuorũ ſecundum carnem. Oſcœnæ ſunt, quãdo carnalis delectatio titillat & pungit: ſed hæ tanquam feces immundiſſimæ longius in ipſo principio propulſandæ ſunt. Ocioſæ ſunt, quando illis nec delectatur, nec afficitur: verbi gratia equum currentem vel auem volantem cogitans, vbi penè inter vitiũ reſidet & virtutẽ, nec deſcendens ad illud, nec ad iſtam aſcendẽs. Curioſę ſunt, quando proponit explorare proximorum ſecreta: & quę curioſè ſeipſam ſcrutari debuerat, obli ta ſui aliena curat, nũc intus, nũc foris vaga & garrula, & quietis impatiẽs. Suſpicioſæ ſunt, quando nullum certum argumentum habens, malè de proximo ſuſpicatur, & ea quæ in vtramlibet partem inclinari poſſunt, in deteriorem interpretatur. Diſtentoriæ ſunt, quando de longinquis rebus & regnis & regionibus diſponit & tractat, quando diſtenditur in quæſtionibus & rationibus huius mundi: quam peſſimam occupationẽ iuxta Salomonem dedit Deus filiis hominum, vt diſtendantur in ea. Item. Cogitationum vero multiplex varietas eſſe cognoſcitur. Aliæ nãque cor inflant, aliæ eleuant, aliæ perturbãt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliæ dissipant, aliæ confundunt, alię distendunt, aliæ G
lingant, aliæ inquinant, aliæ contrahunt, aliæ corrũpunt. Instant vt superbæ, eleuant vt vanæ, perturbãt vt inuidæ, dissipant vt iracundæ, cõfundunt vt accidiosæ, distendunt vt ambitiosæ, ligant vt gulosæ, inquinãt vt luxuriosæ, contrahunt vt timidæ, corrumpunt vt malitiosæ. His igitur exclusis mens purgatur si sanctis cogitationibus iugiter exerceatur, sicut scriptum est: cogitatio sancta custodiet te. Sunt præterea cogitationes bonæ & sanctæ. Debemus enim cogitare de Deo, vt delectemur in illo, de redẽptoris nostri passione: quam pro nobis sustinuit in cru- H
cis patibulo, vt & nos parati simus tribulationes & angustias libenter sustinere pro illo: de hora transitus nostri, vt semper simus parati: de die iudicij, quia ibi de operibus nostris rationem sumus reddituri: de inferno, vt timeamus pœnas, quia inde nulla est redemptio: de paradiso, vt desideremus coronas quas habebimus in futuro: de mandatis Domini, & de sacramentis nostræ redemptionis, vt perseueremus in via iustitiæ per gratiam Dei. Amen.

De quatuor spiritibus in cordibus humanis. I

HIs omnibus cogitationibus cordium humanorum quatuor spiritus loquũtur assidue, spiritus mundi, spiritus carnis, spiritus diaboli, spiritus Dei. Spiritus mundi loquitur vana, & ipse tunc loquitur cordi nostro, cum vanitatẽ diligimus, cum de vanitate lætamur, cum delectamur in vanitate. Spiritus carnis loquitur, cum mollia carni & sensibus carnis appetimus, cum eius curam in desideriis & voluptate perficimus. Spiritus diaboli loquitur, quando
& amara cogitamus, & aspera proferimus, tristes in K
nobis, aliis irascentes, ingrati, inuidi, sine affectione, sine fœdere. Spiritus Dei loquitur, quãdo dulcia meditamur & loquimur, hilares nobis & proximis, in omni dulcedine & bonitate solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Hæ cõscientiæ, hæ cogitationes conscientiarum, hi spiritus loquentes in cogitationibus nostris, quæ melius tua conscientia dulcissime frater, quàm mea pagina cernit, atque discernit. Factus sum insipiens, tu me coëgisti, sed melius volui ostendere imperitiam meam, quàm con- L
fundere faciem tuam. Si quid bene dictum est, tibi imputa, pro cuius fide & sensum & verbum dedit filius Dei. Si quid secus dictum est tibi imputa, quia iussisti. Parce autem & festinationi, quia nihil ita cõtrarium, nihil ita discrepantissimum in scribendo, quàm acceleratio & celeritas. Digne enim inuenire quod quæris, & verbis competentibus vestire quod inueneris, & locum aptum, tempus feriatum, & ingenium viuidum, & stilum exercitatum desiderat. Verumtamen absconde epistolam vel librum, si sic magis eligis nominare: vel si propalare decreueris, M
tace nomen auctoris. Nouit auctor salutis, cui soli honor & gloria, quantum ego diligo salutem animæ tuæ, & honorem personæ tuę. Ipse est Dominus noster Iesus Christus, qui tibi & seipsum donat, & coronat te in misericordia & miserationibus. Vale, & ora pro me.

Diffinitio bonæ & malæ conscientiæ.

MVlti quærunt scientiam, pauci conscientiam. Conscientia tamen quàm scientia citius apprehenditur, & vtilius retinetur. Conscientia namque dicitur quasi cordis scientia. Cor enim nouit se sua sciẽtia, & multa alia. Quando nouit se, nominatur cõscientia. Sed & quãdo bene vtitur sui & aliarũ rerum cogitatione, tunc dicitur bona conscientia: quando vero his econtrario malè vtitur, tũnc dicitur mala conscientia. Bona est conscientia, quæ omnibus dulcis est, nulli grauis, vtens amico ad gratiã, inimico ad patientiam, omnibus ad beneuolẽtiam, quibus potest ad beneficentiam. Bona est conscientia, quæ habet in corde puritatem, in ore veritatem, in actione rectitudinem. Mala vero conscientia est, quæ nec Dominum timet, nec hominem reueretur, quę peccata sua numquam per veram confessionem cõfitetur, sed semper de peccato in peccatum cadit: & cum venerit in profundum malorum, contemnit.

De bona conscientia.

COnscientia bona lætificat animam, eámque exhibet Deo gratam, & angelis & hominibus reuerendam, & sibiipsi pacatam & quietam. Conscientia bona titulus religionis, tẽplum Salomonis, ager benedictionis, hortus deliciarum, reclinatoriũ aureum, gaudium angelorum, arca fœderis, thesaurus regius, aula Dei, habitaculum Spiritus sancti, liber signatus etiam clausus, & in die iudicij aperiendus. Nihil enim in hac vita securius, nihil iucundius possidetur bona cõscientia. Premat corpus, trahat mũdus, terreat diabolus: illa tamen semper erit secura. Futuræ beatitudinis nullum certius testimonium bona cõscientia: & qui custodierit illam, semper erit in gloria cum angelis, in cœlesti patria. Bona est cõscientia, si habeat in corde puritatem in ore veritatem, in actione rectitudinem. Munda est cum nec de præterito iuste accusatur, nec de præsenti iniuste delectatur. Pura est cui nec Deus peccata sua imputat, quia non fecit nec aliena, quia non approbauit: nec negligentiam, quia non tacuit: nec superbiam quia in vnitate permansit. Secura est quando accusationem non patitur vel pro torpore boni, vel pro præsumptione mali. Recta est cui peccatum suum displicet, nec aliena peccata dissimulat: & cum corripit, non insultat. Talis est bona conscientia.

De mala conscientia.

COnscientia mala contristat animã, eamque Deo exhibet immundam, angelisque & hominibus fœdam, & sibiipsi turbatam, & inquietam. Nulla enim pœna maior est mala conscientia. Omnium siquidem delictorum nostrorum ipsa est testis, ipsa iudex, ipsa tortor, ipsa carcer. Ipsa accusat, ipsa iudicat, ipsa punit, ipsa damnat. Vnicuique enim liber est sua conscientia, & ad hunc librum discutiendum & emendandum omnes alij libri inuenti sunt. Anima verò cum de corpore egredietur, nullum alium librum præter librum conscientiæ secum poterit portare, atque in illo cognoscet quò debeat ire, vel quid debeat recipere. Ex his quæ scripta erunt

erunt in libris nostris, iudicabimur: & ideo scribi de- A
bent secundum exemplar libri vitæ: & si scripti non sunt, saltem corrigantur. Conferamus itaque libros nostros cum libro vitæ, ne forte in illa vltima discussione abiiciãtur si emẽdati non fuerint. Liber vitæ, vis quædam diuina intelligitur, quia fiet vt vnicuiq; omnia opera sua bona vel mala ad memoriam reuocentur, vt & mẽtis intuitu mira celeritate cernantur, & accuset vel excuset scientia conscientiam: & ita simul & singuli & omnes iudicẽtur. Cõscientia quippe est inseparabilis gloria vel cõfusio vniuscuiusque B
pro qualitate depositi. Sicut enim bona vita hominem reddit laudabilem & gloriosum, sic mala vita reprobum & confusione dignum.

FINIS.

D. BERNARDI ABBATIS Clarævallis de ordine vitæ, & morum institutione: aliàs de Doctrina puerorum, & correctione morum, Liber.

HOrtatur quidem timidam mentis meæ imperitiam fraterna charitas, vt de vitæ ordine, & morum institutione breuiter loqui debeã: sed quia tempus est vt ipso qui inspirauit opitulãte opus aggrediar, exordium sumere necessarium duxi ab illa laudabili virtute quæ dicitur verecundia: quæ cum sit omnibus ætatibus, personis, temporibus & locis apta, tamen adolescentes & iuueniles animos maxime de- D
cet. Tres enim virtutes sunt quæ pueris adolescentibus magis congruunt, verecundia, taciturnitas, & obedientia. Non est autem dubium si has studuerint habere, quin possint Christo duce ad culmen perfectionémque virtutum ascendere. Morum enim insignia, & ornamẽta virtutum in illis proculdubio cernimus senibus, qui ab ipso tyrocinio primæuæ ætatis vsque ad perfectum virum disciplinis cœlestibus exercitati, per viam Domini fortiter cucurrerunt. Quorum scilicet sapientia tantum viget & lucet, E
quantum senectus ipsa ætate fit doctior, vsu certior, processu temporis prudentior. Hæc autem veterum studiorum dulcissimos fructus edidit, & alios reficit. Multi namque senes diu viuentes, & nihil proficientes, quia nullas sibi in opportuno tempore diuitias congregarunt, inopes omnium virtutum animos iuuenum, reprobæ vitæ morbo inficiunt. Sicut enim per senem vitiosum & fatuum, ita per adolescentem inuerecundum & temerarium religio sancta destruitur. Post indoctos namque prælatos malósque in sancta ecclesia nulla pestis ad nocendum infirmis valentior inuenitur. Denique talium homi- F
num genus ista (de quibus apostolus prædixit) tempora proh dolor sine numero ferunt, quando ferme omnia quæ bona sunt & sancta, pessundari confundíque videmus. Et quoniam senes in melius mutari ab illa inolita vitiorum cõsuetudine difficillimũ est, debemus manũ adolescentibus porrigere: qui si dare volunt operam, omni depulso tepore possint vtique per gratiam Christi vitam corrigere, mores componere, actusque suos in omnibus meliorare. Idcirco diu est quòd desideraui propter iuniorum salutẽ (eorum præcipue cum quibus viuo) ex opusculis patrũ pauca quædam deflorando colligere, quæ teneræ ætati eorum videantur specialiter cõsulere. Est enim mihi (fateor) tristitia magna & continuus dolor super cæcitate cordis eorum, qui cum didicerint in schola Christi qualiter debeãt & vitia propulsare, & sanctis virtutibus insudare, heu rebellionis spiritu armati, tam præcipiti impetu per abrupta vitiorũ currunt ad mortem, vt eos auriga præsidens nullo fræno disciplinæ valeat cohibere. Deberent vtique in domo Dei ad cultum diuini honoris super omnem ornatũ tanquam vas aureum refulgere. Cur autẽ ab ipsis primis rudimentis infantiæ educati sunt tanta cura, tantóq; labore, nisi vt fortes in bello facti, contra mundum & eius concupiscẽtias, contra carnẽ & eius desideria, contra diabolum & eius multiplicia tentamenta viriliter pugnent? Sed quod admirandũ est & dolendum, plus eis quàm cæteris grauis & austera videtur disciplinæ regula. Quare hoc, nisi quia C
secularem magis diligũt vitam? Certe vel nullus vel rarus inter eos inuenitur, qui libenter sequatur antiquorum patrum institutа, & maiorũ vitam diligat, aut quia labor eum terret, aut quia in lubrica ætate difficilior est abstinentia, aut quia alacri adolescentiæ videtur vita obscurior: & ideo ad ea conuertuntur studia, quæ plausibiliora arbitrantur. Præsentia quippe plures quàm futura præferũt: sed meminisse debent quia non præsentibus sed futuris militamus. Vnde quo præstantior causa, eo debet esse cura attẽtior. Infelix qui legem vitæ & disciplinæ abiicit, & maiorum gubernari magisterio refugit. Iste verò nõ secundum Deum, sed secundũ se viuit, qui si poterit, est cum quibus vult: pergit quò vult: & quãtum vult, ridet & iocatur inter quos & vbi & quãdo vult. Postremò quicquid naribus suaue est, quicquid tactui blandũ, quicquid oculis delectabile, quicquid cæteris sensibus carnis suæ iucundũ, exercet ac sequitur. Ille vero qui secundũ Deum viuit, non quod eũ carnaliter delectat, sed quod spiritualiter ædificat, facit: & quicquid cupit aut agit, nõ vult ex sua, sed ex Dei volũtate, maiorúmq; suorũ iussione procedere. Nemo tamen positus in adolescẽtiæ vel intemperantiæ lubrico, de sui conuersione desperet. Oleaster enim oliuæ insertus amissa amaritudine efficitur fructuosus. Siergo agricultura cõuertit stirpiũ qualitatẽ, nõne studia doctrinæ & disciplinæ assiduitas mitigare possunt quaslibet ægritudinis passiones? Sed ne puerilis vita variis lapsibus vitietur, oportet teneros animos præfatis diligẽter mãcipare virtutib⁹, quatenus bona consuetudo cũ ætate simul accrescat. Vt igitur clarius pateſcat quanta & qualis virtus sit verecũdia, patris Ambrosij magna ex parte ponamus sensus & verba: vt si forte me paruipẽderint stultũ homũcionem: magnũ Ambrosiũ, imò in Ambrosio Christũ, non audeãt spernere. Sic enim ille ait instruendorũ morũ magister: Est autẽ bonorũ adolescentũ, timorem Dei habere, deferre patribus honorẽ, castitatem tueri, non aspernari humilitatem, diligere clementiã ac verecundiam, quæ ornamenta sunt minori ætati. Vt enim in senibus grauitas, in iuuenibus alacritas:

1. Tim. 3. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita in pueris adolescentibus verecundia velut quadam dote commẽdatur naturæ. Quàm pulchra virtus verecundia, & suauis gratia, quę non solum in factis, sed etiam in ipsis spectatur sermonibus, ne modum progrediaris loquẽdo, ne quid indecorum sermo resonet tuus. Speculum enim mẽtis plerumque in verbis refulget. Ipsum sonum vocis libret modestia, ne cuiusquam offendat aurem vox incomposita. Denique in ipso canendi genere prima disciplina verecundia est, imò etiam in omni vsu loquendi, vt sensim quis aut psallere aut legere, aut postremo loqui incipiat, vt verecunda principia commendent processum. Est enim in oculis verecundia, qua prohibetur boni adolescentis pudica anima intueri & alloqui fœminas: non vt execretur sexum, sed vt fugiat vitium. Plurimum autem proficit ad tuitionem castitatis, custodia oculorum. Multi vero perierunt propter speciem carnis. Vnde Dominus: Qui viderit mulierẽ ad concupiscẽdum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Bonæ indolis adolescentes in monasterio viuentes, ita se omni studio conseruent, vt adolescẽtiam suam nulla libidinis sorde commaculent, vt ad altare Christi quasi de thalamo virgo procedant. Quorum tanta animi debet esse munditia, vt præ nimia verecundia ne sermonem quidem audire velint vel locum impudicum. Et ne incẽtiuis naturalibus superentur, necesse est vt lasciuiens caro eorũ crebris frãgatur ieiuniis. Melius est eos stomachum dolere, quàm mentẽ. Beatus plane adolescẽs, qui castus perseuerat & corpore & mente. Huic proculdubio caro & sanguis redẽptoris nostri efficitur salus & vita. Sũt & qui propter humanã confusionẽ, sine respectu diuini timoris pleni sordibus audacter se ingerunt tantis mysteriis. Audiant autem quod scriptũ est: Homo videt in facie, Deus autẽ in corde. Sed illi plus metuũt homines, quàm Deum. O cæca temeritas, ô Dei mira patientia! Nunquid enim tantum peccauerunt vel quos ignis cõsumpsit, vel quos terra absorbuit? Nũquid tale scelus filiorum Aaron, alienum ignem offerentium, quale est istorũ qui tam terribila sacramẽta sumunt sibi ad mortem? Etenim sic viuendum est, vt panem illum supersubstãtialem semper accipere valeamus: quia væ ei qui se alienum fecerit ab eo. Et multũ væ illi, qui spurcus & immũdus accesserit. Vtrobique grande periculum. Ideo magna necessitas instat ne indigni inueniamur. Qua propter tenenda est in omnibus verecũdia pudicitię comes, cuius societate castitas ipsa tutior erit. Bonus enim regendæ castitatis pudor est comes, qui si repellat prima pericula, pudicitiam vulnerari nõ sinit. Etenim inuerecundis oculis & lasciuis sermonibus libidinosus animus deprehẽditur: & per exteriorem hominem interioris hominis vita monstratur. Multa & dura corporis bella sustinet adolescentia, & calore sanguinis inflãmata, vt euadere possit, omni indiget custodia. Quanto plura sunt quæ impugnant pudicitiã, tanto maiora sunt præmia: quia vbi maior labor, ibi merces erit amplior. Amatores autẽ verecundiæ sumant exemplum de matre Domini, quæ quamuis esset mitissima, tamen prę verecundia salutantem se angelum non resalutauit. In ipsa vero oratione nostra multũ verecũdia placet, multúmq; cõciliat gratię apud Dominũ nostrũ. Nónne hæc præ-

Mat. 5. d

1. Reg. 16. b

Leuit. 10. a

Luc. 1. e

Luc. 18. e

tulit publicanũ & cõmendauit eum, qui nec oculos suos audebat ad cœlum leuare? Ideo iustificatur Domini iudicio plus quàm ille Pharisæus quem deformauit præsumptio. Oremus & nos inquantum possumus in incorruptione quieti & modesti spiritus, qui est ante Deum locuples. Paulus quoque cũ oratio- *1. Tim. 2. c*
nem deferri præcipit cum verecundia & sobrietate, primam hanc & quasi præuiam vult esse orationis futuræ, vt non glorietur peccatoris oratio, sed quasi colore pudoris obducta, quo plus defert verecundia de recordatione delicti, eo vberiorem mereatur gratiam. Est etiam in ipso motu, gestu, incessu, tenenda verecũdia. Habitus enim mentis, in corporis statu cernitur. Hinc homo cordis nostri absco ditus, aut leuior, aut iactãtior, aut turbidior, aut ecõtra grauior, & cõstantior, & purior, & maturior æstimatur. Itaque vox quædam animi est corporis motus. Sæpe enim per incessum proditur qualis sit animus. Lucet quippe in quorumdam incessu imago leuitatis, species quædam scurrarum percurrantium. Sunt enim qui sensim ambulando imitantur histrionicos gestus, & quasi quædam fercula pomparum, & statuarum motus nutantium: vt quotiens cumque gradum transferunt, modulos quosdam seruare videantur. Nec cursim ambulare honestum arbitror, nisi cum causa exigit alicuius periculi, vel iustæ necessitatis. Nam plerumque festinantes anhelos videmus torquere ora: quibus si desit causa festinationis necessariæ, fit næuus iustæ offensionis. Sed non de his dico quibus rara properatio ex causa nascitur: sed quibus iugis & continua in naturã vertitur. Nec in illis ergo tãquam simulachrorum effigies probo, nec in istis tãquã excursorũ ruinas. Est enim gressus probabilis, in quo est species auctoritatis, grauitatis pondus, trãquillitatisque vestigium: ita tamen, si studium desit atq; affectatio, sed motus sit purus & simplex. Nihil enim fucatum placet. Motum autem natura informet. Si quid sane in natura vitij est, industria emendet: vt vbi ars deest, non desit correctio. Quod si etiam ista spectent itineri, quanto magis cauendũ est ne quid turpe excat de ore: hoc enim grauiter coinquinat hominẽ. Non enim eibus coinquinat, sed iniusta obtrectatio, sed verborũ obscœnitas. Hæc etiã vulgo pudori sunt. In nostræ vero religionis proposito, nullum verbum incutiat verecundiã, quod inhoneste cadat. Et non solum nihil ipsi indecorum loqui, sed nec aurem quidẽ debemus huiusmodi præbere dictis: quia quem delectat audire, alterũ loqui prouocat. Audire quoque quod turpe sit, pudori maximo est: videre vero si quid huiusmodi fortuitu accidat, quanti horroris est? Quod ergo in aliis displicet, nunquid potest in seipso non displicere? Nec ipsa natura nos aliter docet: quæ perfectè quidẽ omnes partes nostri corporis explicauit, vt & necessitati cõsuleret, & gratiã venustaret: sed tamen eas quæ decori ad aspectum forent, in quibus formę apex quasi in arce quadã locatus, & figuræ suauitas, & vultus species emineret, operãdique vsus esset parator, obuias atque apertas reliquit. Eas vero in quibus esset naturale obsequiũ necessitatis: ne deforme sui præberent spectaculum, partim tanquam in ipso emendauit atque abscondit corpore: partim docuit atque suasit regendas. Nónne igitur ipsa natura magistra

gistra sit verecundiæ? Cuius exemplo modestia id quod in hac corporis nostri fabrica abditũ reperit, operuit & texit: ergo naturæ opifex sic nostræ studuit verecũdiæ, sic decorum illud & honestũ in nostro custodiuit corpore, vt ductus quosdã atque exitus cuniculorum nostrorũ post tergũ religaret: atq; ab aspectu nostro auerteret, ne purgatio ventris visum oculorum offenderet. De quo pulchre ait Apostolus: Quæ videtur, inquit, corporis nostri membra *1. Cor. 12. c*
infirmiora, necessariora sunt: & quæ putamus ignobiliora mẽbra corporis esse, eis abundantiorẽ honorem circũdamus: & quæ inhonesta nostra sunt, abũdantiorem honestatẽ habẽt. Etenim imitatione naturæ industria auxit gratiã, vt non solum abscondamus ab oculis, verumetiam quæ abscondenda accepimus, corũ indicia vsusque membrorũ sua appellatione nũcupare, indecorũ putemus. Denique si casu aperiantur hæ partes, confunditur verecundia: si studio, impudẽtia æstimatur. Cũ igitur in quibusdã humanis mẽbris tanta sit deformitas, vt nominari magna sit verecundia: heu quàm turpes illi sunt, & quã impudẽtes, qui has secretas partes corporis non solum desiderantes cernunt, sed etiã studiosè tangũt? Pudet me ac piget illorũ facta referre, in quibus regnat Sodomitica libido: quibus sic iratus est Deus, eiúsq; iusto iudicio ita traditi sunt in reprobum sensum, vt masculus in masculũ turpitudinem operetur. Nõne deteriores brutis sunt effecti animalibus, quibus non est intellectus? Si enim Cham qui nudatum patrem vidẽs risit, in filio maledictus est: qua isti maledictione feriẽtur, qui desiderio peccandi suã aliorúmq; turpitudinẽ detegere non erubescũt? Vtinam viderent quantum flagitiis talibus Deum offendũt. Sunt etiã qui pulchros homines (despectis deformibus) amant & laudãt, suspiciũt & honorant. Illi enim qui sanos habẽt oculos, solam animi pulchritudinẽ in homine diligunt & reuerẽtur. Qualis est autẽ ista pulchritudo, quã leuis febricula perdit, & rugosa sectus ita dissoluit, vt nec fuisse putetur. Et tamen sunt qui habentes hæc extolluntur: & cum sint vacui virtutibus, per hanc solam glorioso se arbitrãtur. Nos certe in pulchritudine locum virtutis non ponimus: gratiã tamen non excludimus: quia verecundia etiã vultus ipsos solet pudore suffundere, gratioréq; reddere. Vt artifex in materia cõmodiore melius operari solet, sic verecũdia in ipso quoq; corporis decore plus eminet, ita tamẽ, vt ipse nõ sit affectatus corporis decor, sed naturalis, simplex, neglectus magis quàm expetitus, non preciosis & albentibus adiutus vestimẽtis, sed cõmunibus, vt honestati vel necessitati nil desit, nil accedat nitori. Vox ipsa nõ remissa, non fracta, nihil fœmineũ sonãs (qualem multi grauitatis specie simulare cõsueuerunt) sed formã quãdam & regulam ac succum virilem reseruãs. Hoc est enim pulchritudinem viuendi tenere, conuenientia cuique sexui & personę reddere. Hic ordo gestorum optimus, hic ornatus ad omnem actionem accõmodus. Sed vt molliculum & infractum vocis sonũ aut gestum corporis non probo: ita neque agrestem ac rusticam naturam imitãdam esse censeo. Eius disciplinæ formula effigies honestatis est. Imitetur pius adolescens vestigia Isaac & Ioseph. Sit verecundus, castus, simplex, & sobrius: humilis, obediens, patiẽs, & remissor iniurię. Faciat vt Daniẽl & tres pueri: studeat sapiẽtiæ, & non det illecebris gulæ. Pinguis vẽter non gignit tenuẽ sensum. Fugiat ebrietatem tanquam venenũ. Si religiosus & sapiens vult esse, numquam vinũ redoleat, ne audiat illud philosophi: Hoc nõ est osculum porrigere, sed vinũ propinare. Amet sanctarum scripturarum scientiam, ne mens eius vel vanis vel lasciuis cogitationibus pateat. Beatus qui diuinas scripturas legens, verba vertit in opera. Sit abstinens irarum, & fugitans litium: vt bonis pollere moribus hoc indicio comprobetur: sicque se exhibeat, vt seniores inter quos habitat, dum admirantur vitam, non sinantur despicere ætatem. Sit inter fratres coæquales suos primus in opere, extremus in ordine: & ita singulis virtutibus instet, vt nulli eorũ secundus inueniatur. Delectat me adhuc in partibus demorari verecundię: quia ad eos loquor qui adhuc bona eius ex semetipsis non recognoscũt, aut damna nesciunt. Ordo quidem vitæ tenẽdus est. Et à verecundia prima quædam fundamẽta ducantur: quæ socia ac familiaris est mentis placidi: proteruiam fugiẽs: ab omni aliena luxu: sobrietatem diligit: honestatem fouet: decorum nil requirit. Sequatur cõuersationis electio, vt adiungãtur probatissimis quibúsque senioribus. Nam vt æqualiũ vsus dulcior, ita senum tutior est, qui magisterio quodam & ductu vitæ colorant mores adolescentium, & velut murice probitatis inficiunt. Nempe si hi qui sunt ignari locorum, cum solertibus viarum iter adoriri gestiunt: quanto magis adolescentes cum senibus debent nouum iter sibi aggredi, quo minus errare possint, & à vero tramite virtutis deflectere? Nihil enim pulchri? quàm eos & magistros vitę habere & testes. Pulchra itaque copula seniorum atque adolescentiũ. Alij testimonio, alij solatio sunt. Alij delectationi, alij honori. Legitur quòd Barnabas Marcũ assumpsit, Paulus Silam & Timotheum & Titum, vt seniores cõsi- *Act. 15. g*
lio prævalerent, iuniores ministerio. Patet namque quòd nulla ars dicitur absque magistro. Si enim animalia & feræ & aues & apes duces habent, & principes suos sequuntur: quanto magis homines sine doctore & rectore esse non possunt? Inde cauẽdum est ne adolescentiores & paruuli sine duce ingrediãtur viam, quam nũquam ingressi sunt, & in partẽ alterã declinantes errores patiantur, si vel plus vel minus ambulantes quàm necesse est, aut currẽtes lassentur, aut moram facientes obdormiant. Plerumq; & virtutibus pares, dispares ætatibus, sui delectantur copula, sicut delectabãtur Petrus & Ioãnes. Nam adolescentem legimus Ioannem, quamuis nulli seniorũ in virtute fuerit secundus. Erat enim in eo senectus *Matth. 14. c*
venerabilis morũ, & cana prudentia virtutũ omniũ. Magnum enim huius vitę solatium est, vt habeas cui pectus tuum aperias: cum quo arcana participes: cui cõmittas secreta cordis tui: vt ames & sequaris eum, qui tibi paterna pietate in tristibus compatiatur, in persecutionibus adhortetur, & in prosperis gratuletur. Felix talis societas talisque amicitia, qua nihil est in rebus humanis pulchrius. Teneamus ergo verecundiam, vel eam quæ ad totius vitæ ornatũ nos attollit modestiam. Magna autẽ est modestia indiuidua verecũdiæ socia: quæ cum sit sui iuris remissior, nihil vsurpans, nihil vendicans, & quodammodo in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra vires suas contractior, diues est apud Deum. Ve- G
recunda modestia, & modesta verecundia est, quæ
nulli insidias machinatur: læsa non irascitur: & cun-
ctos simpliciter respiciēs, de nullo sinistrum aliquid
suspicatur. Hāc teneamus pueri. Hāc diligamus, & vt
eam semper habere possimus, fugienda est nobis fa-
miliaritas & confabulatio eorum qui turpiter & in-
disciplinate viuunt. Talium autē infinitus est nume-
rus. Haber sane suos scopulos verecundia, non quos
ipsa inuehit, sed quos sæpe incurrit, si in intemperā-
tiam incidamus consortia, qui sub specie iucundita-
tis venenum infundunt bonis. Hi si assidui sunt, ma- H
xime in conuiuio, ludo, risu, ac ioco, eneruant graui-
tatem illam virilem, & animos pueriles corrumpūt,
atque suis malis assuefaciunt. Cauеamus itaque ne
dum relaxare animum volumus, soluamus omnem
harmoniam quasi concentū quendam bonorū ope-
rum. Vsus enim cito inflectit naturam. Quàm mul-
tos stultorum societas decipit? Quid nobis cum fa-
bulis, risu, & ioco? Nam licet interdum honesta ioca
suauia sint, tamen ab ecclesiastica aberrant regula:
quoniam quæ in scripturis sanctis non reperimus,
quomodo vsupare possumus? Cauenda sunt enim o- I
mnia quæ inflectere possunt prauitatē propositi no-
Luc. 6. d stri, nostræq; professionis. Væ vobis qui ridetis, quia
flebitis vos: Dominus ait: Nos ridendi materiam in-
quirimus, vt hic ridentes, illic fleamus? Ipsum namq;
Luc. 19. f Dominū fleuisse legimus. Nō solū profusos, sed etiā
omnes iocos arbitror declinādos: nisi forte plenum
grauitatis & gratiæ sermonem esse, indecorum est.
Ingemiscendum est autem iugiter, & postposita se-
curitate lugendum: ne à Deo deseramur propter su-
perbiam & negligentias, & in potestate dæmonum K
relinquamur. Reuera quē Deus relinquit, dæmones
Psal. 65. a suscipiunt, & susceptum suæ perditionis participem
Rom. 9. c faciunt. Terribilis in consiliis super filios hominum
Deus. Operatur figulus ex eadem massa aliud vas in
honorem, aliud in contumeliā. Sunt vasa misericor-
Matt. 20. b diæ, & sunt vasa iræ. Sunt nouissimi primi, & primi
Philip. 2. d nouissimi. Sunt multi vocati, & pauci electi. Et ideo
vnusquisque nostrum saluté operetur suam (sicut ait
Apostolus) cum timore & tremore. Declinet à vani-
tate: mūdi spernat amorem. Amplectatur luctum &
quietem, & sectetur quantum potest verecundiam, L
tranquillámque māsuetudinem: quæ facit vt homo
inter homines pacifice viuat, vt ad omnia quæ inhone-
sta sunt erubescat. Laudanda autem virtus vere-
cundię: quia quorū oculos, aures, linguámque possi-
det, non sinit turpiter ludere ac ridere: efficiens eos
graues & mites. Econtra grande vitiū est iuniorum
Luc. 18. b impudentia, quæ improbo ausu & dissolutione sua
Prou. 2. b patres & fratres conturbat: quia sicut scriptū est, nec
Hier. 3. b Deum nec homines reueretur, sed lætatur cum ma-
lefecerit, & exultat in rebus pessimis. Facta est ei frōs
meretricis: quia non potest erubescere. Vbi lingua
audax, & frons inuerecunda: quid loquatur quidve M
agat, nō curat. Cum enim boni adolescentuli & mā-
sueti tacēdo reuereantur maiores suos, nemo solius
taciturnitatis hāc laudem putet: quia silentiū ipsum
(in quo est reliquarum virtutū ociū) maximus actus
verecundiæ est. Denique si naturale est, aut infantiæ
deputatur: aut superbię probro datur: si verecundiæ,
Dan. 13. c laudi ducitur. Tacebat in periculis Susanna, & gra-

uius verecundiæ quàm vitæ damnū putabat, vbi soli
loquebatur cui poterat casta verecūdia loqui. Fugit *Genes. 39. c*
& pulcher Ioseph relicta veste in manibus fornica-
riæ: tacénsq; celeriter egressus est, qui incongrua suę
verecundiæ audiens non poterat diu stare. Moyses
quoque & Hieremias quod poterant per gratiā, ex- *Exod. 3. c*
cusabant per verecundiam. Tutius enim est discere *Hier. 1. b.*
quàm docere, tacere quàm loqui. Quid autē magis
potest verecundiæ bonum, quàm vt iuniorum ætas
magis debeat discere quā tacere? Pythagoras quip-
pe legem dedit silentij discipulis suis, vt tacentes per
quinquennium loqui discerent: & tu non vis tacere,
cui virtus silentij propria est? Quid opus est ô adole-
scens, vt properes periculū suscipere loquendo, cum
tacendo possis esse tutior? Quamplures vidi loquen-
do incidisse peccatū: vix quenquam tacendo. Idcó-
que tacere nosse, quàm loqui difficilius est. Scio ple-
rosque loqui, cum tacere nesciant. Rarum est tacere
quenquam, cum sibi loqui nihil prosit. Sapiens ergo
est qui nouit tacere. Alliga, moneo, sermonē tuum,
ne luxuriet, ne lasciuiat, & in multiloquio peccata
sibi colligat. Sit restrictior, & ripis ipsius coërceatur.
Cito lutum colligit amnis exundās. Sit tibi grauitas
in incessu: in sermone pondus: atque in verbis mo-
dus. Hæc autem si custodieris, eris mitis, mansuetus,
& modestus. Custodi cor, & retine linguam. Bona
enim possessio, mens bona. Sepi ergo hāc possessio-
nem, & muni eam vndique: ne irruant in eam & cap-
tiuam ducāt irrationabiles corporis passiones. Cu-
stodi quātum potes interiorem hominem tuū. Noli
eum quasi vilem negligere ac fastidire: quia preciosa
possessio est: & merito preciosa: cuius non caducus
fructus & temporalis, sed stabilis atque æternæ salu-
tis est. Si vis bene custodire: tace prius & audi, &
non delinquas in lingua. Graue malū, vt aliquis ore
suo condēnetur. Etenim si pro ocioso verbo reddet
vnusquisque rationem in die iudicij: quanto magis
pro verbo impuritatis, & turpitudinis, & impietatis?
Videamus etiam ne rationem ponamus pro ocioso
silentio. Est enim fructuosum & negocioſum silen-
tium. Tacendo enim apud homines, melius loqui-
mur Deo. Multæ enim cōtemplationes sunt, quibus
anima deuota Deo tacēdo mirabiliter pascitur. Da-
uid propheta docuit nos tanquā in ampla domo de-
ambulare in corde nostro, & conuersari cum eo tan-
quam cum bono cōtubernale, vt ipse diceret sibi, &
loqueretur secum: Dixi custodiam vias meas. Moy- *Psal. 38. a*
ses in silentio loquebatur, & in ocio operabatur. *Exod. 14. d*
Quando ergo iustus solus est, qui semper cum Deo *Ibidem. 17. b*
est? Quomodo solitarius est, qui nunquam separatur
à Christo? Quando autē feriatur à negocio, qui nun-
quam feriatur à merito, quo consummatur negociū?
Quibus autem locis circumscribitur, cui totus mun-
dus diuitiarum possessio est? Qua existimatione defi-
nitur, qui nec operatione comprehenditur? Nunc
quidem de Deo cogitat & sanctis angelis eius, atque
de immarcessibili gloria æternæ beatitudinis: nunc
vero de versutiis diaboli: de peccatis suis: de hora
mortis: de pœnis inferni: de die tremendi iudicij:
nunc de profunditate diuinarū scripturarum: de na-
tura virtutum: de compositione morum bonorum.
Quàm glorioſum tale silētium, vbi eloquia Domini
eloquia casta sunt! Est igitur tacendi & loquēdi mo-
dus,

dus. Bona mens & verecunda, vt loquatur, multa A
prius cōsiderat, quid dicat, & cui dicat, quo loco, &
quo tempore. Merito sapiens dicendus est qui nouit
Eccles. 20. a tempus loquēdi. Vnde bene ait scriptura: Homo sa-
piens tacebit vsque ad tempus. Ideo sancti Domini,
qui sciebant quia vox hominis plerumque peccato
iniūcta est, & initiū erroris humani sermo est homi-
Psal. 38. a nis, tacere amabant. Denique sanctus Dauid ait: Po-
Deut. 6. a sui ori meo custodiam. Propheta custodiebat, & tu
non custodies? Potes autem custodire, si cito nō lo-
quaris. Lex dicit: Audi Israël, &c. Audi enim dixit, B
& non loquere. Tuæ enim ætatis est tacere & obedi-
re, non de maioris sententia iudicare. Scriptum est
Genes. 22. a iterum: Audi Israël, & tace. Isaac deferebat patri suo
honorem: & obediens eius voluntati, non recusabat
mori. Iesus vero Naue sedulo obsequio Moysen ve-
nerabatur: & obediens existens in omnibus, tantam
gratiam apud Deum meruit, vt illius successor ad re-
Deut. 31. f. gendum Dei populum eligeretur. Heliæus relicto
4. Reg. 2. aratro, mactatis bobus vocantem Heliam secutus:
per veram mitémque obedientiam ad tantam morū
ascēdit celsitudinem, & spiritus tam excelsi magistri C
Gen. 12. a dupliciter in bono discipulo requieſceret. Abraham
vero ille fidelis senex ad iussionem Domini reliquit
terram natiuitatis suæ: & quam in multis locis fre-
quentes iniurias grauéſque perpessus foret labores,
numquam cœptæ obedientiæ pœnituit. In tantum
enim per obediētiam & fidem placuit Deo, vt ei de
Christo primum repromissio fieret. Ipse demum do-
minus noster Iesus Christus in factis dictisque suis
multum nos obedientiā docet. Vera enim subiectio
propter Deū, proprię voluntatis est mortificatio: dū
abiecta & indigna de se credit, & Deo acceptabilem D
hominibúsque dulcem obediētiam parat. Denique
voluntas propria ex liberi arbitrij præsumptione de-
scēdēs, obstinatis & inobediētibus ipsa bona in pec-
catum cōuertit. Vir bonus cum bonis suis omnibus
habere obedientiam studeat. Scriptum quippe est:
1. Reg. 15. a Melior est obedientia quàm victimæ, & auscultare
magis quàm offerre adipem arietū: quoniam quasi
peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus
idololatrię nolle acquieſcere. Cernis quantū & qua-
le sit inobedientiæ malum, quod idololatriæ magi-
ciſque comparatur artibus? Adoleſcentes qui tali re-
pleti sunt malo, subdi senioribus dedignantur: facta E
vero eorum aut dicta tumida & erecta ceruice non
obseruant, sed diiudicant: non venerando exaltant,
sed spernendo subsannant. Sed non impune. Inde
enim euidenter deficiunt, vnde miseri proficere de-
buerunt. Hoc autem vult Deus, vt homo per homi-
nem doceatur, & minor maiori subdatur. Si enim
angelus angelo imperat, & inter iubentē & obedi-
ētem summa manet semper cōcordia: videat ille quā
grauiter peccat, qui debitā exhibere suis maioribus
reuerentiam non curat. De interitione namque illo-
rum qui non obedientes sunt, & suos seniores suósq; F
patronos despiciunt, multa dici potuissent, nisi pro
missæ breuitatis memor illa studioſe prēterirem. Ad
quid plura? Vna enim sentētia obediētibus & inobe-
diētibus sufficere potest, quā per se veritas loquitur,
Luc. 10. c dicens: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit,
me spernit. Inde illi gaudeant gaudio magno, qui se-
niores suos venerationi habent & honori propter

Christū. Multi namque de virtute obediētiæ multa
scripserunt: inter quos sanctus pater noster Benedi-
ctus de ea tam terribiliter locutus est, vt fratrum etiā
bene obedientium corda prę nimio timore concuti
valeant. Sed & ille summus mellisłui oris Gregorius
mirabiliter superexaltat & magnificat eam: demon-
strare autem volens quanti sit meriti obedientia, ita
ait vir eloquens: Sola namque obediētia virtus est,
quæ virtutes cæteras menti inserit, incertásque cu-
stodit. Vnde primus homo præceptum quod obser-
uaret, accepit: cui si vellet se obediens subdere, ad æ-
ternam beatitudinem sine labore peruenīret. Dein-
de idē doctor verba quę locutus est Spiritus sanctus
per os Samuēlis superius posita, exponēs dicit: Obe-
dientia quippe victimis iure præponitur: quia per vi-
ctimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas
propria mactatur. Tanto quisque Deū citius placat, *1. Reg. 15. c*
quanto ante oculos eius repressa arbitrij superbia
gladio præcepti se immolat. Quo contra hariolandi
peccatum inobedientia dicitur, vt quanta sit virtus
obedientia demonstretur. Ex aduerso enim melius
ostēditur quid de eius laude sentiatur. Si enim quasi
peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus
idololatriæ nolle acquieſcere: sola obediētia est quæ
fidei meritū possidet, sine qua quisq; infidelis cōuin-
citur, etsi fidelis esse videatur. Hinc per Salomonem *Prou. 21. d*
dicitur in ostensione obedientiæ: Vir obediens lo-
quitur victorias. Vir quippe obediens victorias lo-
quitur: quia dum alienæ voci humiliter subdimur,
nosmetipsos in corde superamus. Hinc veritas in
euangelio dixit: Eum qui venit ad me, non eiiciam *Ioan. 6. d*
foras: quia non veni facere voluntatem meam, sed
eius qui misit me. Quid enim suum faceret, si eos qui
ad se veniunt, expulsisset? Quis autem nesciat, quo-
niam voluntas filij à patris voluntate non discrepet?
Sed quoniam primus homo quia suam voluntatem
facere voluit, à paradisi gaudiis exiuit: secundus ad
redemptionem hominum veniens, dum se voluptate
patris, & non suam facere ostendit, permanere
nos intus docuit. Cum igitur non suam, sed volun-
tatē patris facit: eos qui ad se veniunt, foras non eii-
cit: quia dum exemplo suo nos obedientiæ subiicit,
viam nobis egressionis claudit. Hinc rursum ait: Nō *Ioan. 5. c*
possum ego à meipso facere quicquam: sed sicut au-
dio, iudico. Nobis quoque obediētia vsque ad mor-
tem seruanda præcipitur. Ipse autem sicut audit iu-
dicat: tunc quoque obedit, cum iudex venit. Ne igi-
tur ad præsentis vitæ terminum obediētia laborioſa
appareat: redemptor noster iudicat, quia hanc cum
iudex venerit seruat. Quid ergo mirum si peccator
homo obedientię in præsentis vitæ breuitate se sub-
iicit, quādo hanc mediator Dei & hominum etiam
cum obedientes remunerat, non relinquit? Sciendū
vero est numquam per obedientiam malum debere
fieri: aliquando autē per obedientiam, quod agitur
bonum, debet intermitti. Neque enim mala arbor
in paradiso extitit, quam Deus homini non tangere
interdixit: sed vt melius per obedientiæ meritum
homo bene conditus crescēret, dignum fuerat vt
hunc à bono prohiberet: quatenus tanto verius hoc
quod ageret virtus esset, quanto & à bono cessans
auctori suo se subditū humilius exhiberet. Sed quia
nonnumquam nobis huius mundi prospera, non-

Universidad de Deusto
Biblioteca

numquam iubentur aduersa, sciendum summopere G est quòd obedientia aliquando si de suo habeat aliquid, nulla est: aliquando autē si de suo non habeat, minima est. Nam cum huius mundi successus præcipitur, cum locus superior imperatur: is qui ad percipienda hæc obedit, obediētię sibi virtutem euacuat, si ad hoc ex proprio desiderio anhelat. Neque enim se sua obedientia dirigit, qui ad percipienda huius vitæ prospera, libidini propriæ ambitionis seruit. Rursum cùm mundi despectus præcipitur, cum probra adipisci & contumeliæ iubentur: nisi ex seipso animus appetat, obedientiæ sibi meritum minuit, H qui ad ea quæ in hac vita despecta sunt, inuitus nolensque descendit. Ad detrimētum quippe obediētia ducitur, cum mentem ad suscipiēda probra huius seculi nequaquam ex parte aliqua etiam sua vota comitantur. Debet ergo obedientia aliquid ex suo in aduersis habere: & rursum in prosperis ex suo aliquid minime habere: quatenus & in aduersis tanto sit gloriosior, quāto diuino ordini ex desiderio iungitur: & in prosperis tanto sit verior, quanto à præsenti ipsa quā diuinitus percipit gloria funditus mēte separatur. His ergo tanti doctoris euidentissimis I assertionibus Moyses & Paulus in factis suis proculdubio attestantur. Quære & lege quid vterque eorū fecerit. Verumtamen inter hæc scire oportet quòd innocuis mentibus virtus semper obedientiæ iungitur, Domino testante, qui ait: Oues meæ me audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me. Redemptori igitur suo non obedit, qui innocens non est: & innocens esse non potest, qui obedire contemnit. Sed necesse est vt ipsa obedientia non seruili metu, sed charitatis affectu fiat: non terrore pœnæ, sed amore iustitiæ. Nulla quippe innocentia, K nulla vera obedientia est, nisi in eis charitas fulgeat, quæ virtutes omnes transcendit. Sæpe enim falsa obedientia sub timoris specie palliatur. Igitur si videris iuuenculum desidem ad obediendum, & velocem ad loquēdum: non dubites eum variis animi passionibus (præsertim superbiæ peste) laborare. Inobediētia enim sequitur superbiam matrē suam: sicut habes: Equus indomitus euadet durus & filius remissus euadet præceps. Sicut superbia equi indomiti præcipitio prona est: ita lasciuia adolescentis indisciplinati, peccati ruinæ proxima est. Loquere tu maior natu: decet enim te. Adolescens loquere in causa tua vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris: habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærēs. In medio magnatorum loqui non præsumas: & vbi sunt senes, non multum loquaris. Ante grandinem præibit coruscatio, & ante verecundiam præibit gratia, & pro reuerentia accedet gratia bona. Ex his namque verbis Sapientiæ intelligere potes quantum virtutes superius positæ iuniorem ætatem adornent. M Pueri enim à pueritate dicti sunt, & decet vt regnēt in eis simplicitas & innocētia & puritas, hoc est virginitas. Cum his crescant, & in his perseuerent, vt mereamur sequi agnum quocunque ierit. Adolescentes autem iuxta nominis huius interpretationem per dies singulos in bonis operibus crescentes, verecūdiam diligāt, taciturnitatem custodiant, simúlque in exhibenda obedientia nimis ferueant.

Ioan.10.

Eccles.30.d

Eccles.32.b

Istas quippe virtutes in primo constituimus loco, velut quædam incremēta bonorum operum, vt per eas ad castitatem & humilitatem & patientiam, quæ secundam partem obtinent, recto tramite valeant peruenire. Castitas igitur (quia vterque sexus vitio *Prou.21.d* libinis ægrotat) nisi aliarum virtutum ope fulciatur, facile labitur. Et proinde nimio studio seruanda est: quia semel amissa, non reparāda est. Prima namque tela sunt oculorum, secūda verborum. In desideriis enim est omnis ociosus, & desideria occidunt pigrū. Et ideo suffragatur ei plurimum verecūdia, quæ custodit oculos: & taciturnitas, quæ retinet linguam: atque obedientia, quæ mentem occupat, corpúsque fatigat ieiuniis, vigiliis, orationib⁹, & opere manuū. Sed necessariam prę omnibus habet humilitatē, qua conseruētur habita vsque in finem. Multi enim in ipsa senectute per superbiam in luxuriam ceciderūt. Qua de re timendum est & cauendum ne subitus calor superet lōgum tempus, & impudicos senes lasciuia condemnet. Tenenda est itaque semper humilitas custos pudicitiæ, mater patientiæ. Sine causa enim laborat, qui virtutes sine humilitate cōgregat. Vera autem patientia nisi per profundam humilitatem nec acquiritur nec tenetur. Hanc vero quisquis veraciter habet, nec beneficio cellæ, nec profugio solitudinis indiget: & si ei aduersitatis aliquid acciderit, non contristatur, sed adhuc diligenti Deum omnia cooperātur in bonum. Iste timet in prosperis, *Rom.8.e* gaudet in aduersis. Amat & adiuuat se persequētes, quia eum patientia & benignitas comitantur velut indiuiduæ comites. Si quis igitur habet animā virginalem, & amator est pudicitiæ, nō debet mediocribus esse cōtentus, quæ cito exolescunt, & exorto caumate arescunt, sed perfectas virtutes sequatur, vt lumen habeat sempiternum. Qui enim proficere studet, semper inuenit quo crescat, & per dies singulos seipso melior fiat. Adolescens profice: mancipatus es Christi seruitio, & cœpisti magna agere, & excelsa imitari: confortetur cor tuum, & viriliter age. Ma- *Psal.26.d* gna tibi dabitur gloria post victoriam. Licet lubricū sit iter per quod incedis, tamen de Domini auxilio confidens, desere ima quantum vales, & summa pete. Non deficias neque tepescas, vt gradum perfectionis possis ascendere, ad quam non nisi multis laL boribus peruenitur. Euge nūc euge frater bone, initia transcende, & ad superiora tende, vt Deo in voce exultationis canticum graduum cantes. Tibi vero de radice ad cacumen festinanti, liber patet ingressus ad illas quatuor virtutes principales quæ in adolescentibus inchoantur, & in iuuenibus augentur, in senibus perficiuntur: quia matura ætas multis laboribus exercitata, iam nouit per experientiā, quod didicit per scientiam. Vnde iam non immerito prudentiam, fortitudinem, iustitiam & temperātiam in tertio constituimus gradu, quia per eas maxime instruuntur mores, & bene viuendi magisterium docetur. Sed ex his prudentia agnitione veri delectat. Iustitia dilectionem Dei & proximi seruat. Fortitudo metum mortis contemnit. Temperātia affectionem carnis temperat. Prima enim intelligit. Secunda bene viuit. Tertia appetitum cohibet. Quarta modum imponit. Tres illæ superiores quod honestum est operantur: hæc autem quarta decorum agit illud

illud quod ex radice honestatis proficiscitur. Siquidem prudentia est agnitio veræ fidei, & scientia scripturarū, in qua intueri oportet illud trimodum genus intelligentiæ, quorum primum est historicum, secundum allegoricum, tertium superior ille intellectus, quem dicunt anagogen. Iustitia verò est Deum timere, religionem venerari, honorem ferre parentibus, patriam diligere, cunctis prodesse, nocere nulli, fraternæ charitatis vinculum tenere, pericula aliena suscipere, opem ferre miseris, bonis vicissitudinē rependere, æquitatem in iudiciis conseruare. Fortitu- B do autem est animi magnitudo, cōtemptus bonorū vel diuitiarum. Hæc aduersis aut patienter eedit, aut resistit fortiter. Nullis illecebris edomatur, malis & aduersis non frangitur, non eleuatur secundis, inuicta ad labores, fortis ad pericula: pecuniam negligit, auaritiam fugit, contra vniuersa pericula animū prę- parat, molestiis nullis cedit, gloriæ cauet appetitum. Sed inter has temperantia semper amplectenda est. Est enim modus vitæ in omni verbo vel opere. Hæc autem sobrietatis & verecundiæ comes est, quæ alio nomine vocatur modestia. Humilitatis regulam cu- C stodit, tranquillitatem animi seruat, continētiam & castitatē diligit, fouet decus & honestatē, restringit ratione appetitū: irā contēnit, nec rependit cōtumeliam. His tu plagis cœli includere homo Dei. His tu armis bellator Christi accingere, protegere & ornare. Iste currus igneus te fortē militē gestabit cōsummato cursu ad cœli palatium, vt adsistas regi tuo, cui certasti bonum certamen, fidem seruasti. Bene rege hāc quadridam virtutum, & sede in ea firmus, vt isto vehiculo vehi altius, & introduci valeas ad tricameratam domū in summo montis vertice collocatam. Hanc enim dico firmam fidem, spem inconcussam, D perfectam charitatem, quæ omnem seruilem foras mittit timorem, vbi via mandatorum Dei dilatato corde curritur. Hinc anima iusti sedes sapientiæ facta, plano moderatóque incessu portat Deum sessorem suum. Huic autem viuere Christus est, & mori *Philip.1.c* lucrum. Vir discretus & contemplator transit quotidie: visionémq; mirabilem cernit: trahitur à Deo, & ardenti desiderio currit post eum. Si autem istum montem excelsum, háncque pulchram domum inhabitaueris: poteris & tu sæpissime intueri terram illam promissionis, terram lacte & melle manantem, E vbi verus Israël moratur, & veritatis pabulo in æternum pascitur. Sed dicis tu mihi: Quare fidem in primo loco non posuisti, quæ est in Christiana anima fundamentum omnium virtutum? Facerem vtique, nisi fides cresceret. Nisi autem fides cresceret, apo- *Luc.17.a* stoli Domino minime dixissent: Adauge in nobis fidem. Continua enim operatione virtutum, & assidua meditatione scripturarum sanctarum fides eruditur, & erudiendo illuminatur, & illuminando augetur, & augendo perficitur, & perficiendo stabilitur, ita vt nullo turbine hæreseos vel persecutionum F à statu suæ rectitudinis moueatur. Igitur priusquam homo per fidem cognoscat creatorem suum, ignorantia (mater omnium vitiorum) eius possidet animam. Ergo ignorantia nox est: fides verò dies. Sicut *Psal.110.* dies crescit per horas: sic fides augetur per illuminationem diuinæ gratiæ, & per documenta matris Ecclesiæ. Primum itaque syncera radix sanctæ fidei in terra humani cordis plantatur: cui inseritur ramusculus ille sanctæ arboris, id est timor Domini, qui dicitur initium sapientiæ. Cum hoc incipit, & cum isto ascendit vsque ad plenitudinem luminis. Cúmque fides plene adulta fuerit: velut quædam magna *Psal.18.a* est arbor, diuersa in se habēs poma, ex quibus reficitur anima plena Deo: & tunc adhæret ei timor ille castus & sanctus æternæ charitatis: qui permanet in seculum seculi. Hæc est enim fides illa quæ per dilectionem operatur, vt homo noua creatura efficiatur: fides pudētissima & inuictissima, quæ inter verba altercationis in tempore persecutionis & in die necessitatis superari non potest. Quapropter fides firma, & charitas plena, fideles comites, & inseparabiles sorores, cuncta in se genera virtutum continētes, virum perfectum efficiunt, quantum possibile est eū perfici in hac vita plena miseriis & errorib⁹. Iste illud apostoli in veritate dicere potest: Quis nos se- *Rom.8.g* parabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum enim quòd neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque profundum, neque altitudo, neque alia creatura poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Hæc est autem disciplina bonæ vitæ, & recta series virtutum. Ista est via regalis, præcedentium patrum *Proverb.4.d* trita pedibus. Ambula in ea ô grex adolescentium, & noli declinare ab ea neque ad dexteram neque ad sinistram. Ille quidem ad sinistram declinat, qui se apertis vitiis implicat: ille verò ad dexteram declinat, qui vitia sub specie virtutum latentia summopere non deuitat. Per hæc enim multi decipiuntur, & ignorant se esse deceptos. Itaque dupliciter rea est anima, si & bonum non facit vnde spiritualiter viuat, & lateat. Superbus vult se credi constātem: prodigus liberalem: auarus diligentem: temerarius fortem: inhumanus parcum: gulosus humanum. Impudentia constantiæ sibi nomen adscribit. Procacitas appellationem libertatis ostendit: eloquentiam verbositas fingit, & curiositatis malum sub studij spiritualis colore delitescit. Nam interdum sub prętextu iustitiæ crudelitas agitur, & putatur esse virtus quod nimirum vitium est: sicut remissa segnities mansuetudo esse creditur. Et quod agit torpens negligentia, putatur agere indulgentia pietatis. Item timor sub specie obedientiæ occultatur, & dicitur virtus humilitatis, quod tamen vitium est timoris. Porro vitium inquietudinis virtutem se vult vocari solicitudinis. Et præcipitationis facilitas, feruor boni studij creditur. Et bene agendi tarditas, consilij mora esse videtur: cum tamē ista sit virtus, illa vitium. Hæc etsi humano possunt discerni iudicio: tamē sine dono Dei (quantum mihi videtur) nec virtutes possunt haberi vel appeti, nec earum similitudines (quæ sunt vitia virtutes imitantia) declinari. Sed sciendum est quòd quædam summæ virtutes sunt, quædam vero mediæ. Summæ virtutes sunt spes, fides, charitas. Nam à quibus habentur, vtique veraciter habentur. Doctrina, ieiunium, castitas, scientia, & cętera his similia mediæ virtutes sunt: quia & ad vtilitatem & ad perniciem possunt haberi. Non potest esse veritas

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum mendacio, pudor cum petulantia, fides cum perfidia, castitas cum luxuria. Aduersus impetus vitiorum contrariis virtutibus est pugnandum. Contra luxuriam adhibeatur cordis munditia: contra odium dilectio: contra iracundiam patientia: contra timorem fiduciæ virtus: contra torporem feruor boni studij. Opponatur tristitiæ gaudiũ, acediæ fortitudo, auaritiæ largitas, superbiæ humilitas. Principalium septem vitiorũ regina & mater est superbia: quæ (omnium deterior) tanto in imo iacet, quãto in altum se erigit. Septem principalia pariũt de se multa vitia, quæ ita sibimet quadam cognatione iunguntur, vt ex altero alterum oriatur. Superbia sicut est origo omnium criminum: ita ruina cunctarũ virtutum. Ipsa est in peccato prima: in conflictu postrema. De superbia nascitur arrogantia: quæ tam in factis quàm in dictis cauenda est. Væ ei qui sibi magis quàm Deo placere studet. Per cenodoxiã maxime subiicit sibi diabolus monachum: quia per eam ab humilitatis culmine deiicitur. Summa itaque virtus monachi humilitas: summum vitium eius superbia est. Superbiendo, contendendo, dimicando, murmurando, detrahendo, susurrãdo, negligendo, contemnendo, & proprias voluntates faciendo, infinitas monachi qui nunc sunt, culpas incurrunt. Hinc est quòd ex horum magna multitudine qui seculum deserunt, rari, valde inueniuntur qui mortificatis vitiis ascendere contendant ad perfectionẽ virtutum. Hæc autem significant illa sexcenta millia armatorum qui de terra Ægypti educti sunt: duo autem solummodo homines, id est Iosuë & Caleb ex illis omnibus terrã promissionis ingressi sunt: regredi autem volentes in Aegyptum, prostrati in deserto diuersis generibus mortium interierunt. Per Aegyptũ intellige mundum, per Pharaonem diabolum, qui est rex super omnes filios superbiæ. Per mare rubrũ ablutionem peccatorum omnium. Per Aegyptios in eo mortuos, ipsa peccata quæ sunt exercitus Pharaonis. Tu quidem iam Aegyptum deseruisti: Pharaonem fugisti: & lotus à sorde tua, submersis curribus canticum lætitiæ Domino cecinisti. Tandem ingressus solitudinem ad montem Sinaï peruenisti, vbi data sunt tibi præcepta vitæ, & instituta cœlestis disciplinæ: quæ coram Deo & sanctis eius te pollicitus es obseruare. Quamuis omnia feceris: noli tamẽ esse securus. Multa habentur pericula in ipsa qua incedis eremo. Ibi certe igniti sunt serpentes: qui percutiunt & interimunt murmuratores. Ibi lepra quæ inficit & deturpat detractores & susurrones. Ibi sæuus gladius, qui deuorat fabricatores idoli & cultores: illos videlicet monachos qui sectantur auaritiam, quæ idolorum est seruitus. Hanc dicit Apostolus radicem omnium malorum. Scito tamen quia non nisi tepidissimos monachos hoc impugnat vitium. Tu caue ne præter victum & vestitum aliud aliquid habeas, aut velis habere. Detestare superbiam, fuge contentionem. Rectores monasterij dilige vt parentes, time vt dominos, crede esse salutare quod iniungunt. Sed hæc custodire non poteris, nisi prius te stultum facias vt sis sapiens: nihil scilicet discernens, nihil diiudicans ex his quæ tibi fuerint imperata: sed cum omni simplicitate ac fide semper obedientiam exhibens. Illud tantummodo sanctum, illud vtile, illud sapiens iudicans, quod tibi vel lex Dei, vel senioris examen indixerit. Terreat te illorum exemplum, qui aduersus Moysen rebellauerunt: quorum alios cœlestis flamma combussit, alios autem infernus viuentes suscepit. Deficiet mihi tempus si velim omnia per ordinem pandere. Illud tibi inculcandum video, quia dum viuimus, inter laqueos currimus. Nusquam tuta pax, proh dolor, nusquam tuta quies: vbique bella: vndique hostes. Pharao enim cum suis Aegyptiis retinet exeuntem. Clades autem plurimæ in medio itinere, quæ impediunt nimis euntem. In extrema vero parte ante te hostes diri & fortes, qui resistere cupiunt, ne terram promissionis possis intrare, id est Amalech, Seon, Og, Moab, filij Ammon, & latrunculi montis Seir. Si autem forte his superatis per multos labores optimam ingressus fueris terram, videbis quòd in ipsa etiam non valebis esse securus. Enimuero remanent Allophyli, & aliæ in tuo circuitu reseruãtur gentes, in quibus te Deus experiatur vtrum diligas eum: vtque semper manum eius respicias, ne forte cum comederis & saturatus fueris, obliuiscaris eum. Igitur per septem gentes, quæ ex illa terra expulsæ sunt, intellige septem capitalia vitia, quorum duo carnalia sunt, scilicet gastrimargia, & fornicatio, reliqua spiritualia, quæ in membris suis taliter distinguuntur: Gulæ concupiscentia in quinque modos diuiditur. Primo si ante tempus cibos quis appetat. Secundo si lautiores escas quærat. Tertio si diligentius quosque communes cibos quis procuret. Quarto si viles escas nimiũ quis sumat. Quinto si quisque ex desiderio quodcumque sumat. Fornicatio trimodo genere. Primum, dum per voluptatis luxuriam commixtio expletur. Alterum, dum sola attrectatione luxus carnis per immunditiam prouocatur. Tertium, dum intentione turpium congitationum nocturna quisque illusione polluitur. Est & quartum genus iuxta scripturam, sicut idololatria & auaritia. Sed & omnis immũda pollutio, fornicatio dicitur. Philargyria in gemina membra distinguitur, puta in concupiscentiam rei augendæ, & in metum carendæ. Est & tertium genus pestis huius, quando monachus ex ipsis necessariis sine quibus viuere non potest, plus desiderat habere quã necesse sit, aut ea volumus in monasteriis possidere, quæ si essemus in seculo, minime habere valeremus. Iræ genera tria sunt. Vnum quod ardet extrinsecus: aliud quod in verba sine operis effectu prorumpit: tertium quod non vt illud feruens ad horam digeritur, sed per dies & tempora reseruatur. Ex illo quippe calor & indignatio, ex isto nascitur odium, quę omnia æquali sunt à nobis horrore damnanda. Tristitiæ vitium in tres diuiditur partes, quarum prima temperata est, & rationabilis, de delictorum pœnitudine veniẽs. Altera perturbata & irrationabilis, de anxietate metus, seu de desperatione peccatorum exoriens. Tertia de iracundia, vel de illato damno, ac desiderio præpedito procedens. Acediæ genera duo sunt. Vnum quod ad opus Dei pigritare monachũ ac dormitare cõpellit. Aliud quod vagari huc illúcque facit, ac fugere cohortatur de fratrum cum quibus viuit societate. Hæc scilicet sex vitia quadã inter se cognatione sunt cõiuncta, ita vt prioris

Num.14.a *Num.16.a* *Coloss.3.* *1.Tim.6.b*

vt prioris exuberantia, sequentis efficiatur exordiũ. Ex primo enim secundum, ex secundo tertium, & sic de cæteris. Et ideò ecõtra simili modo atque eadem ratione pugnandum est, quia primo deuicto aliud facilius deuincitur. Et ista vitia licet inuicem sibi sint connexa ea quam diximus ratione, specialius tamen in tres copulas diuidenda sunt. Gastrimargiæ fornicatio, auaritiæ ira, tristitiæ acedia peculiari cõsortio fœderãtur. Sed his superatis maior tibi restat pugna, & est tanto grauior, quanto ista amplius fuerint deuicta. Arripiendum namque tibi est totis viribus iuge certamen contra crudeliſſimam & triformem bestiam, id est superbiam, inanem gloriam, & inuidiam, cuius in vno corpore tria capita, & in ipsis capitibus dentes ferrei cõminuentes omnia. O quã multos viros hæc immaniſſima bestia momordit & deiecit, atque sub pedibus suis conculcauit. Circunda itaque tibi fortem armaturam, vt possis stare cõtra tantam nequitiam. Indue te lorica charitatis, accinge te gladio spiritus, quod est verbum Dei, sume scutum fidei, pone galeã salutis & spei in capite tuo, sint pedes tui calceati in præparationẽ euangelij pacis, vt nullus in te pateat locus insidiis potentis aduersarij. Caput superbiæ, sicut caput viperæ, furor eius vt furor draconis, & flatus eius lethifer, vt insanabilis flatus reguli. Illud enim præstantius cæteris, tres venenatas ex vipereo ore ad feriendum educit linguas. Prima eos percutit qui per transgressionis culpam contemptui habent diuina præcepta. Secũda illos qui ex conseruatione mandatorum extollũtur in elationem virtutum. Tertia eos qui per cõtumaciam mentis subdi dedignantur maiorum imperiis. Quidam autem pro carnalibus, quidam pro spiritualibus superbiunt, & est vna superbia sub diuerso colore. Cenodoxiæ alterum caput, multiforme prodigium, & multiplex malum, diras voces & rugitus terribiles ex turgidis faucibus, quadripartito modo altius efflat. Nam sunt qui habent dona, & donantem ignorant. Et sunt qui se dicunt pro suis præcedentibus meritis dona accepisse, non pro gratia largientis. Item quidam sunt qui quod non habeant, habere se per tumorem existimant. Sunt & alij qui contemnendo cæteros, putant se habere aliquid singulariter. Sed ista elatio cęteris pernicioſior est, de singularitate iactantiæ veniens. Hæc autem dira lues quamuis se ad alta erigat, & impleat clamoribus aures, non tamen ei iuxta quam habet extollentiam, est vis & potentia.

Ipsa quoq; inuidia duplices euomit flammas. Hoc namque caput tertium, modò illum vrit qui meliori inuidet in id quod ipse non est: modò illum afficit, qui quemlibet consimilem dolet sibi esse æqualem. Vt hæc tria discernere valeas, ista do tibi indicia: superbia enim rubet: cenodoxia albet: inuidia pallet: furor igneus in superbis ex indignatione, candor in hypocritis ex simulatione, pallor in inuidis ex nimio dolore. His ita digestis rectius septem criminalia vitia denotantur quàm dinumerãtur, vt mihi videtur: quia sicut princeps septem vitiorum diabolus nos eorũ subdit potestatibus: ita Christus Deus noster spiritu septiformis gratiæ plenus, à dominatu ipsorum eruit, & sibi subditos facit. Sed scire te oportet, quia ista vitia diuersos ortus & dissimiles deficiẽtias habent. Gula enim & fornicatio quia non nisi per corpus expleri possunt, carnalia sunt: & ideò corporali indigent afflictione, simúlque remotioribus locis, vt velocius curari queant. Auaritia & ira licet non sint vnius naturæ, nam prior extra naturam est, sequens autem originalis videtur, quia homo irascibile animal est, simili tamen oriuntur modo. Siquidem commotionis causas extrinsecus concipiunt. Tristitia & acedia nulla extrinsecus accedente prouocatione generari solent. Superbia, cenodoxia, atque inuidia, sine corporali ministerio consummantur. Ad hæc curanda quæ spiritualia dicuntur, multum prosunt humana cõsortia, maximè si inter bonos prudentésque viros viuas, qui illa semper redarguant. Sed inter hæc sciendum est quòd in quibusdam ventris ingluuies, in quibusdã fornicatio principalem obtinet locum, in aliis superbia, in aliis cenodoxia arcem tenet. In quibusdam ira, in quibusdam auaritia seu tristitia, aut aliquid eorum sibi tyrannidem vendicat. Et ideò oportet vnumquemq; nostrũm secundum qualitatem belli, quo principaliter infestatur, pugnam arripere: ita vt alium necesse sit aduersus vitium, quod tertium ponitur, primũ exercere conflictũ, alium contra quartum seu quintum: & ita prout vitia in nobis obtinent principatũ, vtque impugnationis exigitur modus, nos quoque oportet ordinem instruere præliorum. Et sic contra illud vnum fortiter pugnemus, vt alia, à quibus minus impugnamur, non negligamus. Atque ita totis viribus laboremus, vt non de nostris laboribus, sed de Dei auxilio confidamus. Hoc enim modo ad puritatem cordis, & ad plenitudinem virtutum valebimus Christo adiuuante peruenire. Illud etiam non minus te scire volo, quia variæ in omnibus sunt morum conspersiones: vnde alia vitia tranquillis & lenibus moribus, alia duris & asperſis vicina sunt. Sæpè autem quod istis placet, illis displicet. Diabolus enim dum decipere quemquam quærit, prius naturam vniuscuiusque intendit, & inde se applicat, vnde hominem aptum ad peccatum inspexerit. Ex ea quippe parte hominem diabolus tẽtat, qua eum per excrescẽtem humorem facilè ad vitia inclinari cõspicit, vt secundum humoris conspersionem adhibeat tentationem. Nullus ergo culpam nõ æstimet quam ex conspersione propria sustinet, sed quãtum valet, contra id quod tolerat pugnet. Nam si cõsperſioni cedit, tentationi vel vitio nequaquam resistit. Igitur constantes & duri mores semper cõtra superbiam, iram & crudelitatem pariter repugnent: iucũdi autem & lenes contra inanem gloriam, hypocrisim & falsam pietatem præcipuè certare nõ cessent. Istud namque hominũ genus, laudis amore facilius capitur. Nemini volunt displicere, omnes æquanimiter portare videntur, decipiunt & decipiuntur: & quanto hominibus placent, tanto fiunt Deo odibiles, sicut scriptũ est: Astuti & simulatores prouocãt iram Dei. Boni enim viri timẽtes Deũ, idipsum quod esse meruerunt, videri refugiunt. Sanè laus humana bonos cruciat, malos lætificat. Dupliciter autẽ damantur hypocritæ, siue pro occulta iniquitate, siue pro aperta simulatione. Nam non semper latẽt hypocrytæ. Omne syncerũ permanet. Nã quæ simulata sunt, diuturna esse non possunt. Hypocritæ foris

Iob.36.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

candidi, intus sordidi. Amator vanæ gloriæ vnde G possit laudari, agere non quiescit. Nonnulli falsa opinione arrogantiæ se perfectos esse existimant, dū nō sunt, qui obortis tentationibus innotescunt. Tāto quis sit veritati vicinior, quanto se longius esse ab ea fuerit arbitratus. Est humilitas formidinis & ignorantiæ, quæ non est laude digna. Hypocrita verba sanctorum habet, vitam non habet: cui semper iactantia oculos, quibus Deus videri potest, claudit. Superbis & libidinosis plus dominatur diabolus. Transacta libido semper sui relinquit pœnitudinē. Nunquam satiatur, & extincta reaccenditur. Væ illi qui tunc habuit terminum luxuriæ, quādo vitæ. Vnum contra potantem faciat, quia postquàm surrexerit, neque pes neque manus suū officium tenēt, & omnis eius exhilaratio vertitur in ruinam. Vir superbus nec decorabitur, nec voluntatem suam perducet ad finem. Semper enim conscientia serui Dei, humilis debet esse & tristis: scilicet vt per humilitatem non superbiat, & per vtilem mœrorem cor ad lasciuiam nō dissoluat. Dei seruum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne fortè mentē ocio deditam, vitia sibi præoccupēt. Mens Deo dicata, sic caueat minora vitia vt maiora, quia à minimis incipiunt, qui in maxima proruunt. Satis delicatè se palpat, qui vult sine labore magno studióque continuo vel vitia superare, vel virtutes acquirere. Anima autē mole carnis pressa sicut difficilè ad virtutes surgit, ita facilè in vitia cadit, quia ista in imo sunt, ille verò in summa arce cōsistunt. Denique nōnulli quia non pro Dei amore sæculo renunciant, laborare non curant. Vtinam quòd mundū relinquimus, voluntatis sit, non necessitatis. Qui enim non K rigida intentione monachi professionem sectantur, quando superni amoris propositum dissolutè appetunt, tanto procliuius ad mundi amorem denuò reducuntur. Ex quibus alij corporis voluptatem, alij honorem requirunt. Sed qui ad hoc conuersationē sanctitatis prætendit, vt aliis quādoque præesse desideret, iste non discipulus Christi, sed prauitatis sectator existit. Ferre enim crucem, & non mori, hypocritarum est. Ille autē qui se pro Deo duritiæ tradit monachorū, assiduus debet esse in orationibus, lachrymas suas Deo, non hominibus offerre, ieiunia L in aurigæ modum pro lassitudine & viribus corporis temperare. Quapropter ne pigeat te bone frater, quantū potes actibus sanctis insistere, vt laboris tui fructus quandoque possis recipere. Hoc solùm attēde, quòd monachus factus es, & ideò ea age quæ monachi sunt. Inter eos cum quibus viuis, sectare meliores. In omni gradu & ordine optimis permixta sunt pessima. Animosos senes & pertinaces, quos vides in his abundare periculosis temporibus, noli imitari. Mores, vitámq; illorum fuge, ne tibi sint in laqueum & ruinam. O quàm multos senes & iudices M Israël turpiter vitam suam negligentes, rex Babylonis in terra captiuitatis & confusionis possidet, & quàm multi iuuenes spiritu feruentes, Domino seruientes, vim faciunt cœlo, totísque viribus sibi diripiunt illud! Vtinam talium præconia iuuenū nostri imitarentur senes, vt annosa redderet senecta quod tenera fert spontè adolescentia. Si tu vis proficere, non respicias quid mali faciant alij, sed quid boni ipse facere debeas. Nonne cernis negotiatores & milites multa sustinere pericula, vt ad incertos honores & perituras diuitias perueniant? Isti quippe seruant cum animæ discrimine, quæ eum pluribus tribulationibus inueniunt. Quid ergo tibi (dic rogo) faciendum est, qui vēditis omnibus pretiosam quæris margaritam, & emptum habes agrum vbi thesaurus latet, quem fur auferre nō potest? Necesse est tibi omnes insidias præcauere solicitè, ne si ruinā passus fueris, pro gloria habeas ignominiam, quamuis tibi videaris in tuto, noli esse securus. Frequenter in H media trāquillitate, vitiorum syrtibus incauti & desides obruuntur. Quanta prôh dolor animantia nutrit huius sæculi desertum, quæ negligentes monachos duris morsibus depascunt? Et quoniam credo te posse plus proficere oratione, quàm ista nostra exhortatione, addam & formulam orandi: vt legēdo & orando, esurienti animæ duplicem tribuas refectionem, & quod desideras, apud Deū facilius valeas obtinere. Nimio enim coactus desiderio, quod de salute tua habeo, istud supra vires meas assumpsi negotium, vt vinculis verborum meorum ad instruI ctionem tuam patrum sententias colligerem. Hæc tu meditare, hæc in tabulis cordis tui scribe. Et vt scias per quam viam incedere debeas, & vt perficere possis opere, quid discis lectione: clamas ad Deum (sine quo nihil boni agitur) clama precor clamore magno in toto corde tuo, & flebilis supplexque tu ora.

FINIS.

D. BERNARDI ABBATIS *de scala claustrali: siue, De modo orandi.*

CVM die quadam corporali manuum labore occupatus, de spiritualis hominis exercitio cogitare cœpissem: quatuor spirituales gradus animo cogitanti se subitò obtulerūt, scilicet lectio, meditatio, oratio, & contēplatio. Hæc est scala clausträliū, qua de terra in cœlum subleuantur: gradibus quidem distincta paucis, immensæ tamen & incredibilis magnitudinis. Cuius extrema pars terræ innixa est, superior verò nubes penetrat, & secreta cœlorum rimatur. Hi gradus sicut nominibus & numero ita ordine & munere sunt distincti. Quorum proprietates & officia quidem singula quid circa nos afficiant, quomodo inter se inuicem differāt & præmineāt, si quis diligenter inspiciat: quicquid laboris aut studij impenderit in eis, breue reputabit & facilè præ vtilitatis & dulcedinis magnitudine. Est autē lectio, *Lectio.* sedula scripturarū cum animi intentione inspectio. *Meditatio.* Meditatio, est studiosa mentis actio occultæ veritatis notitiā ductu propriæ rationis inuestigans. Oratio, est deuota cordis intentio in Deum pro malis amouendis, & bonis adipiscendis. Contemplatio, est *Oratio.* mentis in Deum suspensæ eleuatio, æternæ dulce- *Contemplatio.* dinis gaudia degustans.

Descriptio officiorum quatuor graduum.

Adsignatis ergo quatuor graduū descriptionibus, restat

restat vt eorum officia videamus. Beatæ igitur vitæ A dulcedinem lectio inquirit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat. Vnde ipse Dominus dicit: Quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Quærite legendo, & inuenietis meditādo. Pulsate orando, & aperietur vobis contemplando. Lectio quasi solidum cibum ori apponit. Meditatio masticat & frangit. Oratio saporem acquirit. Contemplatio est ipsa dulcedo quæ iucundat & reficit. Lectio in cortice, meditatio in adipe, oratio in desiderij postulatione, contemplatio in adeptæ dulcedinis delectatione. Quod vt expressius videri pos- B sit, vnum de multis supponam exemplum. In lectione audio: Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt, Ecce breue verbum, sed suaue & multiplici sensu refertum. Ad pastum animę quasi vuam ministrauit, quam postquàm anima diligēter inspexit, dicit intra se: Potest aliquid boni esse? Redibo ad cor meum, & tentabo si fortè intelligere & inuenire potero munditiam hanc. Preciosa enim & desiderabilis est res ista, cuius possessores beati dicuntur, quibus visio Dei (quæ est vita æterna) promittitur, quæ tot sacræ scripturæ testimoniis collaudatur. Hoc er- C go sibi plenius explicari desiderās, incipit hanc vuā masticare & frangere, eámque quasi in torculari ponit, deinde excitat rationem ad inquirendum quid sit, & quomodo haberi possit hæc adeò pretiosa & desiderabilis munditia.

Matth.7.a

Matth.5.a

Officium meditationis.

Accedens ergo sedula meditatio non remanet extra, non hæret in superficie, vlterius pedem figit. Interiora penetrat, singula rimatur, attentè considerat D quòd non dixit, Beati mundo corpore, sed corde: quia non sufficit manus habere innoxias à malo opere, nisi à prauis cogitationibus mundemur in mēte, quod auctoritate Prophetæ confirmatur dicentis: Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mūdo corde. Item considerat quantum hanc cordis munditiam optabat idem Propheta, qui orans dicebat: Cor mūdum, inquit, crea in me Deus. Item, Si aspexi iniquitatem in corde meo, non exaudiet Dominus. Cogitat quàm solicitus erat in hac custodia beaE tus Iob, qui dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem quidem de virgine. Ecce quantum arctabat se vir sanctus qui claudebat oculos suos ne videret vanitatem, ne fortè incautus respiceret quod postea inuitus desideraret. Postquàm hæc & huiusmodi de cordis munditia pertractauit, incipit cogitare de eius præmio, quàm gloriosum & delectabile est videre faciem desideratam Domini, speciosi forma præ filiis hominum, non esse iam abiectum & vilem, non habentem speciem qua vestiuit eum mater F sua synagoga: sed stola immortalitatis indutum, & coronatū diademate quo coronauit eum pater suus in die resurrectionis & gloriæ, die quam fecit Dominus. Cogitat quod in illa visione erit satietas illa de qua dicit Propheta: Satiabor cùm apparuerit gloria tua. Vidēsne quantum liquoris emanauit ex minima vua? quantus ignis ex hac scintilla ortus est? quantum hæc modica massa, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbūt: in incude meditationis extensa est? Sed quantum adhuc posset extendi si accederet aliquis talia expertus? Sentio enim quòd puteus altus est, sed ego adhuc rudis tyro, in quo pauca hæc haurirem vix inueni. His anima facibus inflammata, his incitata desideriis, fracto alabastro suauitatem vnguēti præsentire incipit, necdum gustu, sed quasi narium odoratu. Et ex hoc colligit quàm suaue esset huius munditiæ sentire experientiam, cuius meditationem nouit adeò esse iucundā. Sed quid faciet? Habendi desiderio æstuat, sed non inuenit apud se quomodo habere possit, & quanto plus inquirit, plus sitit. Dum apponit meditationē, apponit & dolorem, quia sitit dulcedinem, quam in cordis munditia meditatio esse monstrat, sed non prægustat. Non enim est legentis atque meditantis hāc sentire dulcedinem, nisi data fuerit desuper. Legere enim & meditari tam bonis quàm malis commune est. Et ipsi Philosophi gentium, in quo summa veri boni consisteret, ductu rationis inuenerūt: *Rom.1.d* sed quia cùm Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, & de suis viribus præsumentes dicebant, Linguā nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? non me- *Psal.11.* ruerunt percipere quod potuerunt videre. Euanue- *Rom.1.e* runt enim in cogitationibus suis, & omnis corū sapientia deuorata est, quam eis contulerat humanæ *Psal.106.e* studium disciplinæ, non spiritus sapientiæ, qui solus dat veram sapientiam, sapidam scilicet sciētiam, quę animam cui inhæsit, inæstimabili sapore iucundat & reficit. Et de illa dictum est: Sapientia non intrabit *Sapien.1.a* in maleuolam animam: hæc autem à solo Deo est. Officium enim baptizandi Dominus concessit multis: potestatem verò & auctoritatem in baptismo remittendi peccata, sibi soli retinuit. Vnde Ioannes *Ioan.1.e* antonomasticè & discretiuè de eo dixit, Hic est qui baptizat. Sic de eo possumus dicere: Hic est qui sapientiæ saporem dat, & sapidam animam facit. Sermo siquidem datur multis, sed sapientia paucis, quā distribuit Dominus cui vult, & quomodo vult.

Psal.23.a

Psal.50.a

Psalm.65.d

Iob.31.a

Psal.16.d

Matth.5.a

Officium orationis.

Videns autem anima quòd ad desideratā cognitionis & experientiæ dulcedinem per se non possit attingere, & quanto magis ad cor altum accedit, tāto magis exaltatur Deus: humiliat se, & confugit ad orationem, dicens: Domine qui non videris nisi à *Psal.63.b* mundis cordibus, inuestigaui legendo, meditando quæsiui quomodo haberi possit vera cordis munditia, vt ea mediāte vel ex modica parte possem te cognoscere. Quærebam vultum tuum Domine, vul- *Psal.38.a* tum tuum requirebam. Diu meditatus sum in corde meo, & in meditatione mea exarsit ignis ac desiderium amplius cognoscendi te. Dum panem sacræ scripturæ mihi frāgis, in fractione panis magna cognitio est: & quāto plus te cognosco, plus te cognoscere desidero, non iam in cortice litteræ, sed in sensu experientiæ. Nec hoc peto Domine propter merita mea, sed pro tua misericordia. Fateor enim quia indigna & peccatrix sum, sed & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Da *Matth.15.c* mihi Domine arrhā hæreditatis futuræ saltem guttam cœlestis pluuiæ, qua refrigerem sitim meam, quia amore ardeo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Officium contemplationis.

His & huiusmodi ignitis eloquiis suum inflammat desiderium, sic ostendit suum affectum. His incantationibus aduocat sponsum: Dominus autem (cuius oculi super iustos & aures eius non solùm ad preces, sed ipsas preces eorum non expectat donec sermonem finierint: sed medium orationis cursum interrumpens, festinus ingerit se, & animę desiderãti festinus occurrit) cœlestis rore dulcedinis circunfusus, vnguentis optimis delibutus animam fatigatam recreat, esurientem reficit, aridam impinguat, & facit eam terrenorum obliuisci, memoria sui eam mirabiliter fortificando, viuificando & inebriando, ac sobriam reddendo. Et sicut in quibusdam carnalibus officiis anima adeò vincitur carnali concupiscẽtia, quòd omnem vsum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis, ita meritò in hac superna contẽplatione ita consumuntur & absorbentur carnales motus ab anima, vt in nullo caro spiritui contradicat, & fiat homo quasi totus spiritualis. *Psal.33.e*

Signa Spiritus sancti ad animam venientis.

Sed ô Domine, quomodo comperimus, quando hæc facis, & quod signum aduentus tui? Nunquid huius consolationis & lætitiæ testes & nuncij sunt suspiria & lachrymæ? Si ita est, noua est antiphrasis ista, & significatio inusitata. Quæ enim conuentio consolationis ad suspiria, lætitiæ ad lachrymas? si tamen istæ dicendæ sunt lachrymæ, & non potius roris interioris desuper infusi superfluens abundantia, & ad interioris ablutionis indicium, exterioris hominis purgamentum: vt sicut in baptismo puerorũ per exteriorem ablutionem significatur & figuratur interior animæ ablutio, ita hic eeontra exteriorem ablutionem interior præcedat purgatio. O fœlices lachrymæ, per quas maculæ interiores purgantur, per quas peccatorum incendia extinguuntur. Beati qui sic lugetis, quia ridebitis. In his lachrymis agnosce ô anima sponsum tuum, amplectere desideratũ. Nunc torrente voluptatis te inebria, fuge ab vbere consolationis eius lac & mel. Hæc sunt miranda munuscula & solatia quæ dedit tibi sponsus tuus, gemitus scilicet & lachrymæ. Adducit tibi potum in his lachrymis in mẽsura. Hæ lachrymæ sunt tibi panes die ac nocte, panes vtique confirmantes cor hominis, & dulciores super mel & fauum. O Domine Iesu, si adeò sunt dulces istæ lachrymæ quæ ex memoria & desiderio tui excitantur, quàm dulce erit gaudium quod ex manifesta tui visione capietur? Si adeò dulce est flere pro te, quàm dulce erit gaudere de te? Sed quid huiusmodi secreta colloquia proferimus in publicum? Cur ineffabiles & inenarrabiles affectus verbis communibus conamur exprimere? Inexperti talia non intelligunt, nisi ea expressius legant in libro experientiæ, quos ipsa docebit vnctio. Aliter autem littera exterior non prodest quicquam legenti. Modicum sapida est lectio exterioris litteræ, nisi glossam & interiorem sensum sumat ex corde. Quomodo remanet anima Spiritus sancti feruore discedente? O anima, diu protraximus sermonẽ: Bonum enim erat nos hic esse, cum Petro & Ioanne contemplari gloriam sponsi, & diu manere cum illo, si vellet hic fieri, non duo, non tria tabernacula, sed vnum, in quo essemus simul, & simul delectaremur. Sed iam dicit sponsus: Dimitte me, iam enim ascendit aurora, iam lumen gratiæ & visitationem, quam desiderabas accepisti. Data ergo benedictione, mortificato neruo femoris, & mutato nomine de Iacob in Israël, paulisper secedit sponsus desideratus, citò elapsus. Subtrahit se tam à prædicta visione, quàm à dulcedine cõtemplationis, manet tamẽ præsens quantum ad gubernationem. *Gen.32.f*

Hic redditur causa, quare Spiritus sancti feruor animam aliquantulum deserit.

Sed ne timeas, ô sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonũ, & de accessu & recessu lucrum acquiris, tibi venit, tibi & recedit. Venit ad consolationẽ, recedit ad cautelam, ne magnitudo consolationis extollat te, ne si semper apud te sit sponsus, incipias contemnere sodales, & hanc cõtinuam visitationẽm non iam gratiæ attribuas, sed naturæ. Hanc autem gratiam cui vult & quando vult sponsus tribuit, non quasi iure hæreditario possidetur. Vulgare prouerbium est, quòd nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis assiduus cõtemnatur, & absens magis desideretur, desideratus auidius quæratur, diu quęsitus tandem gratius inueniatur. Præterea si nunquam deesset hic consolatio (quæ respectu futuræ gloriæ, quę reuelabitur in nobis, ænigma est, & ex parte) putaremus fortè hic habere ciuitatem manentem, & minus inquireremus futuram. Ne ergo exilium deputemus pro patria, arrham pro pretij summa, venit sponsus & recedit vicissim: nunc cõsolationem afferens, nunc vniuersum statum nostrum in infirmitatem cõmutans, paulisper nos permittit gustare quàm suauis est, & antequàm plenè sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expansis supra nos volitans prouocat nos ad volandum. Quasi dicat: Ecce parum gustastis, quàm suauis sum & dulcis, sed si vultis plenè saturari hac dulcedine, currite post me in odorem vnguentorum meorum, habentes sursum corda, vbi ego sum in dextera Dei patris. Ibi videbitis me non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem, & plenè gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Cura & diligentia adhibenda est animæ, ne omnino à Deo deseratur. Sed caue tibi ô sponsa, quando absentat se spõsus, non longè abibit: & si non vides, eũ, ipse tamen videt te semper plenus oculis ante & retro. Nunquam potes eum latere. Habet etiam circa te nuncios suos spiritus, quasi sagacissimos exploratores, vt videant quomodo absente sponso conuerseris, & accusent te coram ipso, si aliqua signa lasciuiæ & scurrilitatis in te deprehenderint. Zelotypus est spõsus iste. Si fortè alium amatorem receperis, si aliis magis placere studueris, statim discedet à te, & aliis adhærebit adolescẽtulis. Delicatus est spõsus iste, nobilis & dives est, speciosus forma præ filiis hominum, & ideò non nisi speciosam dignatur

dignatur habere sponsam. Si viderit in te maculam siue rugam, statim auertit oculos. Nullam enim immunditiam potest sustinere. Esto ergo casta, esto verecunda & humilis, vt sic à sponso tuo merearis frequenter visitari.

Timeo ne diutius detinuerit nos sermo iste, sed ad hæc compulit me materia fertilis pariter & dulcis, quam ego non protrahebam spontaneus, sed nescio qua eius dulcedine trahebar inuitus.

Officia & effectus singulorum graduum per repetitionem.

Vt ergo quæ diffusius dicta sunt, simul iuncta melius videantur, prædictorum summam recapitulando colligamus. Sicut in prædictis exemplis prænotatum est, videri potest quomodo prædicti gradus cohæreant, & sicut temporaliter, ita & causaliter se præcedant. Lectio enim quasi fundamentum primò occurrit, & data materia mittit nos ad meditationẽ. Meditatio verò quid appetendum sit diligentius inquirit, & quasi effodiens thesaurum inuenit & ostẽdit. Sed cùm per se obtinere non valeat, mittit nos ad orationem. Oratio se totis viribus erigẽs ad Dominum, impetrat thesaurum desiderabilem, contẽplationis suauitatem. Hæc autem adueniens, prædictorum trium laborem remunerat, dum cœlestis rore dulcedinis animam sitientem inebriat. Lectio ergo est secundum exterius exercitium, meditatio secundum interiorem intellectum, oratio secundum desiderium, contemplatio super omnem sensum. Primus gradus est incipientium, secundus est proficientium, tertius est deuotorum, quartus beatorum. Hi autem gradus ita concatenati sunt, & vicaria ope sibi inuicem deseruiunt, quòd precedentes sine subsequentibus aut parum aut nihil prosunt, sequentes verò sine præcedentibus aut rarò aut nunquam haberi possunt. Quid enim prodest lectione continua tempus occupare, sanctorum gesta & scripta legẽdo transcurrere, nisi ea etiam masticando & ruminando succũ eliciamus: & transglutiendo vsque ad cordis intima transmittamus, vt ex his diligenter consideremus statum nostrum, & studeamus eorum opera agere, quorũ facta cupimus lectitare? Sed quomodo hæc cogitabimus, aut quomodo cauere poterimus ne falsa aut inania quædam meditando, limites à sanctis patribus constitutos transeamus, nisi prius circa huiusmodi antè ex lectione, aut ex auditu fuerimus instructi? auditus enim quodammodo pertinet ad lectionem. Vnde solemus dicere nõ solùm libros ipsos nos legisse, quos nobisipsis vel aliis legimus, sed illos etiam quos à magistris audiuimus. Item quid prodest homini si per meditationem quæ agenda sunt videat, nisi orationis auxilio & Dei gratia ad ea obtinenda conualescat? Omne siquidem datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum: sine quo nihil possumus facere, sed ipse in nobis facit opera, non tamen omnino sine nobis. Cooperatores enim Dei sumus, sicut dicit Apostolus. Vult siquidem Deus vt eum adiuuemus: & vt ei aduenienti & præstolanti ad ostium, aperiamus sinum voluntatis nostræ, & ei consentiamus. Hunc consensum exigebat à Samaritana, quando dicebat: Voca virũ tuum, quasi diceret: Volo tibi infundere gratiam, tu applica liberum arbitrium. Orationem exigebat ab ea, cùm dicebat: Tu si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, forsitan petisses ab eo aquam viuam. Hoc audito quasi ex lectione mulier instructa, meditata est in corde suo bonum sibi fore & vtile habere hanc aquam. Accensa ergo habendi desiderio, conuertit se ad orationem, dicens: Domine, da mihi hanc aquam, vt non sitiam amplius, neque veniam huc haurire aquam. Ecce auditus verbi Domini, & sequens super eo meditatio, incitauerũt eam ad orandum. Quomodo namque esset solicita ad postulandum, nisi prius eam accendisset meditatio? Aut quid ei præcedens meditatio contulisset, nisi quæ appetenda monstrabat, sequens oratio impetrasset? Ad hoc ergo vt fructuosa sit meditatio, oportet vt sequatur orationis deuotio, cuius quasi effectus est contemplationis dulcedo. *Ibidem.*

Iacob.1.c *1.Cor.3.d* *Ioan.4.b*

Hic ostenduntur omnes hi gradus ita esse simul iuncti, vt sint inseparabiles.

Ex his possumus colligere quòd lectio sine meditatione arida est. Meditatio sine lectione erronea: oratio sine meditatione est tepida: meditatio sine oratione infructuosa: oratio cum deuotione cõtemplationis acquisitiua: contemplationis adeptio sine oratione aut rara aut miraculosa. Deus cuius potẽtiæ nõ est numerus vel terminus, & cuius misericordia super omnia opera eius, quãdoque ex lapidibus suscitat filios Abrahæ, dũ duros & nolentes acquiescere cogit vt velint: & ita quasi prodigus (vt vulgò dici solet) bouem in cornu trahit, quando non vocatus se infundit. Quod etsi quandoque aliquibus legimus contigisse, & Paulo, & quibusdam aliis, non tamen ideò debemus nos quasi Deum tẽtando diuina præsumere, sed facere quod ad nos pertinet: legere scilicet & meditari in lege Dei, orare ipsum vt adiuuet infirmitatem nostram, & videat imperfectum nostrum quod ipse docet nos facere dicẽs: Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Nunc enim regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ecce præsignatis distinctionibus perspici possunt prædictorum graduũ proprietates quomodo sibi cohæreãt, & quid singuli in nobis efficiãt. Beatus homo cuius animus à cæteris negotiis vacuus in his quatuor gradibus versari semper desiderat, qui venditis vniuersis quæ habuit, emit agrum illum in quo latet thesaurus desiderabilis, scilicet vacare & videre quàm suauis est Dominus: qui in primo gradu exercitatus, in secũdo circumspectus, in tertio deuotus, in quarto supra se leuatus, per has ascensiones, quas in corde suo disposuit, ascẽdet de virtute in virtutem, donec videat Deum deorum in Siõ. Beatus cui in hoc supremo gradu vel modico tempore coceditur manere, qui verè potest dicere: Ecce sentio gratiã Domini, ecce cum Petro & Ioanne gloriam eius in mõte contemplor: ecce cum Iacob plerumque Rachelis amplexibus delector. Sed caueat sibi iste ne post contemplationem istam qua eleuatus fuerit vsque ad cœlos, inordinato casu corruat vsq; ad abyssos: nec post Dei visionẽ ad lasciuos mundi actus & carnis illecebras cõuertatur. Cùm verò mẽtis humanæ *Ioan.16.e* *Matth.11.b* *Psal.83.b*

Universidad de Deusto
Biblioteca

acies infirma veri luminis illustrationem diutius sustinere non poterit, ad aliquem trium graduum per quos ascenderat, leuiter & ordinatè descendat, & alternatim modò in vno, modò in altero, secundum motum liberi arbitrij pro ratione loci & temporis demoretur: tanto iam Deo vicinior, quanto à primo gradu remotior. Sed heu fragilis & misera humana cõditio. Ecce ductu rationis, & scripturarum testimoniis apertè videmus in his quatuor gradibus bonæ vitæ perfectionem cõtineri, & in his spiritualis hominis exercitium debere versari. Sed quis est qui hunc viuendi tramitem teneat? Quis est hic, & laudabimus eum? Velle multis adiacet, sed perficere paucis. Et vtinam de istis paucis essemus.

Quatuor causæ retrahunt nos ab his quatuor gradibus.

Sunt autem quatuor causæ quæ retrahũt nos plerumque ab istis gradibus, scilicet inceitabilis necessitas: honestæ actionis vtilitas, humana infirmitas, mundialis vanitas. Prima est excusabilis, secunda tolerabilis, tertia miserabilis, quarta culpabilis. Illis enim quos huiusmodi nouissima causa à sancto proposito retrahit, melius erat gloriam Dei nõ cognoscere, quàm post agnitã retroire. Quam vtique excusationẽ habebit iste de peccato? Nõne ei iustè potest dicere Dominus: Quid debui tibi facere, & nõ feci? Non eras, & creaui te: peccasti, & diaboli seruũ te feceras, & redemi te. In mundi circuitu cum impiis currebas, & elegi te. Dederam tibi gratiam in conspectu meo, & volebam facere apud te mansionem, tu verò despexisti me, & non solùm sermones meos, sed meipsum proiecisti retrorsum, & ambulasti post concupiscentias tuas. Sed ô Deus bone, suauis & mitis, amicus dulcis, consiliarius prudens, adiutor fortis: quàm inhumanus, quàm temerarius est qui te abiicit: qui tam humilem, tam mãsuetum hospitem à suo corde repellit? O quàm infœlix & damnosa ecmmutatio, creatorem suum abiicere, & pravas, noxiásque cogitationes recipere: illud etiam secretumcubile Spiritus sancti, secretum cordis, quod paulò ante cœlestibus gaudiis intendebat, tam subitò immundis cogitationibus & peccatis tradere cõculcandum? Adhuc in corde calent sponsi vestigia, & iam intromittuntur adulterinadesi deria. Malè conueniens & indecorum est, aures quæ modò audierunt verba quæ non licet homini loqui, tam citò inclinari ad fabulas & detractiones audiẽdas: Oculos qui sacris lachrymis modò baptizati erant, repẽtè conuerti ad videndas vanitates: linguã, quæ modò dulce epithalamium decantauerat, qui ignitis & persuasoriis eloquiis suis cum sponso reconciliauerat sponsam, & introduxerat eam in cellam vinariã, iterum conuerti ad vana eloquia, ad scurrilitates, ad concinnandum dolos, ad detractiones. Absit hoc à nobis Domine. Sed si fortè ex humana infirmitate ad talia dilabimur, non ideò desperemus, sed iterum recurramus ad clementem medicum, qui suscitat de terra inopem, & erigit de stercore pauperem. Et qui non vult mortem peccatoris, iterum curabit & sanabit nos.

Iam tempus est vt epistolæ finem imponamus. Oremus ergo Deum vt impedimenta quę nos ab eius contemplatione retrahunt, in præsenti nobis mitiget, in futuro nobis penitus auferat: qui per prædictos gradus de virtute in virtutẽ nos perducat, donec videamus Deum deorum in Sion. Vbi electi nõ guttatim, non interpolatim percipient diuinæ contemplationis dulcedinem, sed torrente voluptatis indesinenter reperti, habebunt gaudium quod nemo tollet ab eis, & pacem incommutabilẽ, pacem in idipsum. Tu ergo frater mi Goffrede, si quando datum tibi fuerit desuper prædictorum graduũ celsitudinem conscendere, memento mei, & ora pro me cùm tibi bene fuerit, vt sic cortina cortinã trahat, & qui audit, dicat, Veni.

FINIS.

DIVI BERNARDI ABBATIS Formula honestæ vitæ.

vel, liber de honestate vitæ.

DEtis àme Frater charissime, quod necdum à suo prouisore audiui aliquẽ petiisse. Verumtamen quia id instanter tua poscit deuotio, cui iustè & rationabiliter petenti aliquid in Christi nomine negare non valeo, formulam honestæ vitæ breui tibi sermone depingam: quam si in Christi amore vel dilectione exardescens perseueranter seruaueris, vitam proculdubio consequêris æternam.

Vt ergo ab interiori homine ad exteriorem sermo procedat, ita circa tui puritatem cordis te indesinenter studere oportet, quo tutius puritatis amator Deus illic sedem tanquam in cœlo sibi collocare dignetur: iuxta illud: Cœlum mihi sedes est, & anima iusti sedes est sapientiæ. Necesse est igitur vigilanter intẽdas cogitationes tuas ad bonũ semper & honestum dirigere, vt videlicet cogitare vel meditari coram Deo pertimescas, quod in præsentia hominũ dicere vel facere meritò erubescseres, sciens quòd sicut per verba vel facta innotescimus homini, sic nimirum per cogitationes cuncta scrutanti spirituiquia quod agunt hominibus dicta, eadem Deo cogitationes. Deus enim nouit cogitationes hominũ, quia vanæ sunt. Et sicut nulla est ei inuisibilis creatura, sic omnino nihil potest cogitari quod eũ lateat. Viuus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagũ quoque ac medullarum, & discretor cogitationum cordis.

Psal.93.b Heb.4.c

De contemplatione Christi.

Sit tibi quoque Iesus semper in corde, & nunquã imago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi sit cibus & potus, dulcedo & consolatio tua, mel tuum & desiderium tuum, lectio tua, & meditatio tua, oratio & contemplatio tua, vita, mors, & resurrectio tua.

De contemplatione Christi hominis.

Semper cogita illum, nunc positum in præsepio, & pannis inuolutum, modò in templo patri à parẽtibus præsentatum, nunc fugientem in Ægyptum, ibi diu in extrema paupertate & indigentia cõmorantẽ, & inde maximo cum labore redeuntem, modò in templo audientem doctores & interrogantẽ, qui

qui docet hominem scientiam, & postea parentibus subditum, cui iure omnis creatura subditur. Deinde esurientem in deserto & sitiẽtem, qui est panis vitæ, & fons sapientiæ, qui pascitur inter lilia, & implet omne animal benedictione. Modo fatigatum ex itinere, sedere sic supra fontem, cum mulierula sola solum loquentem, totius mundi statum regentem. Postea factum in agonia prolixius orantẽ, & omnia omnibus sufficienter administrantem. Ab angelo etiam ipsum, qui est dulcedo & consolatio angelorũ & hominũ, nã consolationem nihilo minus recipiente. Aut ad columnã illum qui totius est orbis sustentamẽtum, ligatum & flagellatum: Ipsum (qui est angelorum splendor) sputis illitum, palmis in facie percussum, spinea corona coronatum, opprobriis saturatum: Ad vltimum cum iniquis deputatum, & pro te in cruce pendentem & moriẽtem, atque spiritum suum in manus patris commendãtem. Sic nimirum erit fasciculus myrrhæ dilectus tuus, sic inter vbera tua commorabitur. Sic de omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini Dei tui, colliga quasi fasciculum, vt amarum poculum lachrymarum tibi conficias.

Cant.2.d Psal.144.d

Cant.1.d

Contemplatio de diuinitate Christi.

Quod si quando ardentissimo Christi amore succensus, volueris cum apostolo iam illum cognoscere, & non secundum carnem, leuabis parum mentis oculos ad victoriam resurgentis, ad gloriam ascendentis, ad gloriosam maiestatem in gloria Dei patris sedentis atque regnantis, quæ sursum sunt sapiens, & quæ sursum sunt quęrens, vbi Christus est in dextera Dei sedẽs. Nec tamen ibi longam facies moram, ne forte si diutius scrutator maiestatis fueris, obruaris à gloria.

2.Cor.5.d Coloss.3.a Prou.25.d

De humilitate.

Sane ante omnia te debere noueris omnem cordis elationem, iactantiam atque arrogantiam (quasi venenatas aspides) fugere: sciens proculdubio quia immũdus est coram Deo omnis qui exaltat cor suum. Itaque neminem spernas, nemini noceas, nulli detrahas, & pro Christi amore omnibus prodesse coneris. In tantum etiam inferiorem ac cæteris viliorem te non solum ex intimo cordis affectu credas, verumetiam non te dicas profecisse, sed nec te aliquid esse existimes, iuxta illud apostoli: Qui se aliquid esse existimat, cum nihil sit, ipse se seducit.

Gala.6.a

De honestate exteriori, & primo de habitudine corporis.

Sit præterea incessus tuus maturitate plenus, grauis & honestus: videlicet nõ fractis gressibus ambules, aut scapulas dextrorsum aut sinistrorsum vergẽdo, non erecta ceruice, non prominente pectore, seu etiam inclinato capite super humerum: quæ omnia aut leuitatem redolent, aut elationem ostentant, aut hypocrisim sapiunt. Incedens ergo, stans & sedens, faciem semper habeto deorsum, reuolués in animo tuo, quòd puluis es, & in puluerẽ reuerteris: & cor sursum, vbi Christus est in dextera Dei patris sedẽs.

De visu & honestate faciei.

Quaquauersum nulla curiositate, quin potius necessitate aspicias. Tristitiam autem (maxime in conuentu) dissimulare te decet, quandam in facie hilaritatem prętendens: priuatim autem nunquam vultus in diuersa mutetur. Siquando coram aliis positus ridere alicuius rei causa fueris compulsus (vt adsolet) non sit risus tuus excussus. Nam iuxta sapientẽ, amictus corporis, & risus dentium, & gressus hominis, enunciant de illo. Tuis etiam interdum interpone gaudia curis.

De honesta occupatione.

Nunquam sis ociosus quin aut legas, aut aliquid de sacris scripturis mediteris, vel (certe quod melius est) rumines psalmos, operando nihilo minus incessanter, quod tibi fuerit iniunctum, vt semper te diabolus inueniat occupatum. Multã enim malitiã docuit ociositas. Illas etiam scripturas libentius legas, quæ præcipue erga Christum tuum magis inflammauerint intellectum. Intellige quę dico. Dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum, si in sensu eogitaueris circumspectionem Dei.

Eccles.19.d Eccles.33.d

De oratione.

Cùm orueris, non impleas aures audientium singultibus & suspiriis, sed intente ora Deum in cubiculo cordis tui. Proderit tamen ad deuotionem cõpunctionémque obtinendam, si ita semotus fueris, vt puras manus ad Deum leuando, etiam tuiipsius vocem audire possis. Nonnunquam ad subleuandũ intẽtionem in cœlum prospicias, vt ibi sit cor tuum, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Ab oratione iterum reuerteris ad lectionem: & iterum lectio cum fastidium submouerit, ad orationem redeas.

De honesta societate.

Consortia iuuenum (& maxime illorum qui imberbes sunt) inquantum conuenienter poteris, deuita. Nunquam alicui oculum in faciem figas.

De refectione.

Sicut ad crucem, sic accedas ad cibum: id est, nunquam voluptate, sed necessitate pascaris: & fames, non sapor prouocet appetitum. Singularitatem in refectione fuge, & cõmunitate esto contentus, sciẽs quia caro pascenda est, & extinguenda sunt vitia. Siquando aliquid superapponitur, tanquam diuinitus procuratum accipe illud, hoc tamen habens in animo semper & voluntate, vt tantum vel magis alteri apponatur.

De timore Domini.

Pone prouidentiæ tuæ modum, ne tibi sapiens videaris. Semper & vbiq; atque in omnibus operibus time, ne forte excedas in aliquo. Hinc beatus Iob, Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti.

Iob.9.d

De honesta dormitione.

Cùm ad stratum lassus deueneris, te honesto modo iacendo componas, nec resupinus iaceas, nec genua leuando, calcaneos iungas ad tibias. Quod si forte luxuriæ te pompa concusserit, recordare dilectum tuum positum in doloribus, & vniuersum stratum suum versatum in infirmitate eius, hæc dicẽs in corde tuo: Deus meus pẽdet in patibulo, & ego voluptati operam dabo? Sicque inuocato nomine saluatoris, ingeminando sæpe nomen salutis, cessabit tandem (Deo succurrente) quassatio. Ruminantem psalmos somnus te occupet, vt in somno somnies te dicere psalmos.

De vigiliis.

Cum surrexeris ad vigilias, lauda creatorem tuum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex omnibus viribus tuis, & ad laudē redēptoris tui exalta vocem tuam in fortitudine. Postremo purissimum semper erga Christum amorem habetō, nil præter ipsum aut propter ipsum amare memento.

De consideratione mortis.

Si quando affectus fueris tædio, iuxta lapidem super quo lauantur corpora, te meditando compone, & diligenter cogita, quo tractentur vsu sepeliendi, nunc enim in tergum, nunc in faciem versantur. Quomodo nutat caput, cadunt brachia, rigent crura, iacent tibiæ: quomodo induantur, consuantur, deferantur humanda. Quomodo componantur in tumulo, quomodo puluere contegantur, quomodo vorentur à vermibus, quomodo quasi saccus putrefactus cōsumantur. Summáque tibi sit philosophia, meditatio mortis assidua. Hanc vbicunque fueris, & quocunque perrexeris, tecū porta, & in æternum non peccabis.

Occulta doctoris.

In omnibus cogitationibus, locutionibus siue actibus tuis, dic tibi: Itáne ageres, si hāc scires pro certo nouissimam vitæ tuæ horam? Caue tibi serue Dei, ne quos imitari nō vis, damnare videaris. Incertum est, quo loco te mors expectat: ideo tu eam omni loco expecta. Cognosce te ipsum: & tempus quod tibi ad agendam pœnitentiam, ad promerendam gloriam miseratio conditoris indulsit, obserua. Sis hilaris dator, petitor rarus, acceptor verecundus. Sermo tibi in tēpore sit aut serus, aut nullus: aspectus tuus, aut officiosus, aut demissus & cohibitus intra se, oculus tuus sit in capite tuo. Risus tuus aut indicans lenitatem animi, aut prouocans: rarus tamen. Et ipse sit quidem eductus interdum, effusus numquam. Sis autem tam modestus, vt ne leuitatis habearis suspectus. Cunctis esto benignus, nemini blandus, paucis familiaris, omnibus æquus, quod nobis Deus concedat. Amen.

Qualiter homo possit in bono proficere, & placere Deo.

PRimo studeat quantum potest se vilissimum reputare, & indignum beneficio Dei. Ipse sibi displiceat. Soli Deo placere cupiat. Ab aliis velit vilis & non humilis reputari: & quod sit vilis, ex sententia Dei clementiam recognoscat, regratians quod tam vilem hominem, & quasi promptum ad omne malum, & tardum ad omne bonum, dignatur sibi in seruum assumere, & quod maius est, in filium adoptare. Non ergo reputes magnum, quòd Deo seruis: sed maximum reputa, quòd ipse dignatur te in seruum assumere sibi.

Quòd non debet dolere de malo pœnæ, sed culpæ.

Secundò, vt de nihilo nisi de peccato, & ad peccatum inducente, & à bono retrahente doleat, imò de qualicunque tribulatione, iniuria & afflictione gaudeat. Instantissime inimicos diligat, & specialem orationem pro eis faciat, Deinde Deo copiosas laudes referat de eo, & ad regratiandum de tāto beneficio insufficiētem se recognoscat: quia quem Deus diligit, corripit & flagellat. Ipsæ enim tribulationes ad Deum nos ire compellunt.

Quòd paupertatem diligat propter Deum.

Tertiò, vt de tēporalibus nihil nisi stricte propter necessitatem suam requirat, aut quocunque modo appetat: sed Christo domino in omni deiectio ne corporalis consolationis se conformare studeat: & hoc debet maximum reputare, quia rex regum & dominus dominantium Christus sic vilem seruum suis ornamentis non dedignatur induere, & sibi lutum fœdum assimilare. Ideóque quāto videt se ditiorem, & in pluribus corporis consolationibus abundare: tanto debet profundius & intimius contristari, cernens se eo magis à Christi similitudine elongatum.

Quòd in his quæ non sunt contra Deum debet obedire aliis magis quàm sibi.

Quartò, vt in his quæ indifferenter bona aut mala sunt, alterius potius quàm suam adimplere studeat voluntatem: imò semper in exterioribus actibus se sibi studeat abnegare: aliorum beneplacita affectās, cum omni vigilantia omne licitum adimplere. Et sic circa omnes, maxime tamen circa suos superiores studeat idipsum obseruare.

Quod non despiciat miseros.

Quintò, vt nullum quantumcumque miserum despiciat: sed ergo omnes materno moueatur affectu: vt sic omnibus compatiatur intimè, sicut compateretur mater vnico filio suo. Omnes eorum miserias reputet esse suas, & sicut sibimetipsi (si tamen possit) subueniat. Omnes etiam pauperes vt patronos reueriri debet: quia ipsi sunt qui alios recipiunt in ęterna tabernacula.

Quòd nullum hominem iudicet de occultis.

Sextum est, vt nullum iudicet de peccato, cū ignoret quid in anima, diuina operetur miseratio. Sed si aliquem per signa manifesta coniectarit esse peccatorem, prius de peccato illius doleat ac si proprio corpori mors immineret. Recogitet quod preciosior est anima quæ sic lethaliter vulneratur, quam omnia corpora totius vniuersi per se considerata. Et sicut corpus meum à morte, sic imò multo magis deberem proximum cum omni diligētia custodire, & à peccato retrahere oratione, exhortatione, exemplo.

Quod gaudeat de bonis aliorum.

Septimum est, vt bonum proximi diligat sicut sum: & sicut mater bonis filiis iucundatur, sic ipse in bonis omnium iucundari debet, & maximè de his quæ spiritualia sunt, & ad spiritualia inductiua. Et sicut sua, aliorum bona procuret, & procurata studeat promouere: & semper plura bona de proximo credat, quàm possit ipse intueri.

Quod nihil præter Deum diligat, aut propter Deum.

Octauum est, vt nihil præter Deum diligat: vt in omnib° solus Deus sincerè sine socio diligatur. Nec eum alliciat quantacūque sanctitas alicuius, aut beneficiorum immensitas, aut aliquem diligat amore singulari, sed amore omnium, scilicet charitate in Deum omnes referens: magis alioqui diligat meliorem. Potest tamen beneficiis rependere, & pro ipsis beneficiis orationes Deo offerre.

Quod semper habeat Deum actualiter in corde.

Nonum est, vt quisquis quibuscunque negociis implicetur, Deum in corde memoriter studeat habere: & semper honorem Dei omnibus anteponat. Sed ad hoc præcipuè] nitatur vt sic semper Deum præsentem intelligat, ac si ipsum qui præsens est, in sua essentia videret: sicque eum timeat & reuereatur, & in-

& intenso amore in eum feratur, eóque prout potest in via fruatur, & in ipso non in alio requiescat.

Quod recognoscat beneficia creatoris.

Decimū est, vt si prædicta adsequi possit, esse hæc Dei beneficia recognoscat. Debet etiā cæterorum beneficiorum secūdum quod poterit reminisci. Primò, quia sua eum signauit imagine. Secundò, quòd naturā eius assumpsit, & pro ipso Deus mori dignatus est. Tertiò, quòd se præbet in cibum: & in futuro se præbebit in præmium. Et quia nondum adsecutus est in præmium, in via tamen aspiciat eum in patibulo, sicque illi compatiatur, ac si omnia vulnera Christi in suo corpore sustineret: & de hoc præcipuè debet dolere, quia tot videt frustrari beneficio hoc immenso.

Eiusdem materiæ notabile documentum.

SI plene vis assequi quod intendis, duo sunt tibi necessaria. Primum est vt subtrahas te ab omnibus transitoriis rebus & terrenis, vt nihil de eis cures, ac si non essent. Secundum, vt ita te des Deo, vt nihil dicas vel facias nisi quod credideris firmiter placere Deo. Primum autem assequēris hoc modo. Omnibus modis quibus potes, te vilifica, te nihil reputādo esse, sed credas omnes homines esse bonos, & meliores te, magísque placere Deo. Quæcunque audis vel vides in religiosis personis puta bona intentione dici vel fieri, etiam si contraria videantur. Nā humana suspicio facile fallitur. Nulli displiceas. Nihil vnquam de te loquaris, quod laudem importet, quantuncunque sit familiaris ille, cum quo loqueris: imò plus labora celare virtutes quàm vitia. De nullo prorsus sinistrè loquaris (quantuncumque sit verum vel manifestum) nisi in confessione, & hoc vbi non potes aliter manifestare peccatum tuum. Libentius accommoda aurem tuam, cum aliquis laudatur, quam cum vituperatur. Cum loqueris, verba tua sint rara, vera, ponderosa, & de Deo. Si secularis loquitur tecum, & vana proponit, quàm citius potes succide sermonem, & transferas te ad ea quæ Dei sunt. Quicquid contingat tibi, vel aliij quantumcunque coniuncto, non cures: & si est aduersum, nō tristeris: si est prosperum, non læteris: sed totum nihil puta, & lauda Deum. Solicitudinem adhibe quantā maximam potes, vt vilitati tuæ sedulus intendas. Fuge loquutoria, quantum potes. Melius est enim silere quàm loqui. Post completorium non loquaris, quousque finita sit missa sequētis diei, nisi causa maxima interuenerit. Cum vides aliquid, quod tibi displicet, vide si hoc est in te, & abscinde: si verò vides aliquid, quod tibi placet, vide si hoc est in te, & tene. si non est, adsume: & sic erūt tibi omnia in speculo. De nulla re murmures cum aliquo (nisi credideris prodesse) quantumcumque sit graue quod habes. Numquam pertinaciter aliquid affirmes vel neges, sed sint tuæ affirmationes & negationes dubitationis sale condītæ. A cachinnis semper abstineas: rideas vero raro, & cum paucis præstes os tuum. Breuiter in omnibus dictis tuis sic te habeas, vt sint ita quæ dubia dimittantur. Secundum assequēris hoc modo. Orationibus cum magna deuotione intendas, & eas dicere labora horis debitis: & quod offers in oratione, reminiscaris in corde. Et vt ea quæ legis confirmes, diligenter recogita, & eorum imagineris statum, in quorū memoria hæc dixeris. Ista tria semper in mēte habeas, quid fuisti, quid es, & quid eris. Quid fuisti, quia sperma fœtidum, quid es: quia vas stercorum, quid eris: quia esca vermium. Similiter imagineris eorū pœnas qui sunt in inferno, & quòd numquam finientur, & pro quàm modica delectatione tanta mala patiuntur. Similiter imagineris gloriam paradisi, & quòd numquam finietur, & quam breuiter & cito acquiritur, & quantus luctus & dolor poterit esse illis qui pro parua re tantam gloriam amiserint. Cum habes aliquid quod tibi displicet, vel times habere: cogita quòd si tu esses in inferno, & illud, & quicquid nolles, haberes. Et cum habes aliquid quod tibi placet, vel optas habere: cogita quòd si tu esses in paradiso, haberes illud, & quicquid velles. Si autem in inferno esses, nec illud nec aliud quod velles haberes. Quandocunque est festum alicuius sancti, cogita de illo quanta sustinuit propter Deū, quia breuia: & qualia adeptus est, quia æterna. Similiter cogita quia transeunt bonorum tormenta, malorum gaudia. Hi cum istis tormentis adepti sunt gloriā æternam, & isti ex indebitis gaudiis æternam pœnam. Quādocunque te vincit acedia, accipias hoc scriptum, & imagineris hæc omnia diligenter. Et cogita de tempore quod sic perdis, quòd illi qui in inferno sunt, darent totum mundum (si haberent) pro eo. Cum habes aliquas tribulationes, cogita quòd illi qui sunt in paradiso, carent eis. Similiter cum habes aliquas consolationes, cogita illos de inferno carere eis. Omni die cum vadis cubitum, examina diligenter quid cogitasti, & quid dixisti in die: & quomodo vtile tempus & spacium quod datum est ad acquirendum vitam æternam, dispensasti. Et si bene trasiuisti, lauda Deum: si male vel negligenter, lugeas, & sequenti die non differas confiteri. Si aliquid cogitasti, dixisti, vel fecisti quod tuam conscientiam multum remordeat, non comedas antequam cōfitearis. Istud in fine pono, vt imagineris duas ciuitates: Vnam plenam omnibus tormentis, quæ est infernus: Alterā plenam omni consolatione, quæ est paradisus. Et ad vnam illarum oportet te currere. Vide quid te possit trahere ad malum, vel impedire à bono. Credo quòd nihil inuenies. Certus sum quòd si bene seruaueris ea quæ sunt hic, spiritus sanctus habitabit in te, & perfectè docebit te facere omnia. Ergo bene seruies ista, & nihil negligas. Et lege ea in septimana bis, scilicet in die mercurij, & in die sabbati: & vt inueneris te fecisse quod scriptum est, lauda Deum, qui est pius & misericors in secula seculorum, Amen.

FINIS.

D. BERNARDI ABBATIS *Speculum Monachorum.*

SI quis emendatioris vitæ desiderio tactus, cogitationum, locutionum, operúmque suorum solicitus explorator, vniuersos excessus suos corrigere nititur: in præsentis paginæ frequenti lectione, & adsidua meditatione (tanquam in speculo) interioris hominis sui faciem

Universidad de Deusto
Biblioteca

contempletur. In primis ergo ex quo ſurgit ad vigi- G
lias, vitæ ſuæ tẽpus per momenta ſingula debet mo-
nachus computare, & videre ſemper vt bonum fa-
ciat, & malum caueat in omni opere ſuo, & hoc di-
cat ſibiipſi: Si modo moriturus eſſes, facereſ iſtud?
Ad pſalmodiam cor habeat: niſi fortaſſis ad aliquid
ſublimius rapiatur: ſed etiam omniũ quæ ibi dicun-
tur, vſque ad vnam literam ſe pro certo nouerit de-
bitorem vel dicendi in choro ſuo, vel audiendi in a-
lio. Ad interuallum debet ſtare ad orationem, vel
corporis neceſſitati prouidere ita tamen, vt vadens
ſibi dici nouerit: Surſum corda. Eſt autem ſpiritualis H
propoſiti detrimentum, ſi cogat infirmitas rigoris
priſtini aliquantulum relaxari. Poſt lectionem eſt o-
randum: & ſi ad legendum accedat, non tam quæ-
rat ſcientiam, quàm ſaporem. Eſt autem ſcriptura ſa-
cra puteus Iacob, ex quo hauriuntur aquæ, quæ in
oratione funduntur. Nec ſemper ad oratorium eſt
eundum: ſed in ipſa lectione poterit contemplari &
orare. Sacris altaribus, ſi ſacerdos eſt, tanquam vnus
ex ſummis angelis in ſpiritu totus adſiſtat: Si mini-
ſter, tanquam angelus domino miniſtret. Cum aliis
eat ad laborem: vbi conſideret non quid agat, ſed I
propter quid venerit. Ceſſante manu ſpiritus laboret
vel orando, vel meditando, quamuis & in ipſo labo-
re idipſum facere teneatur. Ad menſam non ſolum
fauces cibum capiant: ſed etiam aures exhauriãt ver
bum Dei. Non enim debet totus manducare: ſed ſic
occupetur cor ad verbum Dei, vt ſolæ fauces ſumãt
cibum, aures verbum. De hoc autem plurimum gau
deat ſi ei viliora quàm aliis apponuntur. Nam reuera
feliciores ſunt qui in parcitate ſuſtinẽdi fuerint for-
tiores. In gratiis agẽdis pro duobus ſibi nouerit ſup-
plicãdum: vel pro peccatis eorum quorum cleemo- K
ſynis ſuſtentatur: vel forſitan pro ſeipſo, quia corpo-
ri ſuo ſupra neceſſitatẽ indulſerit. Si vocatur ad col-
loquium: ſecundum regulam leniter & ſine riſu pau-
ca verba & rationabilia loquatur: & antequã ea pro-
ferat, bis ad limam veniãt, quàm ſemel ad linguam.
Si cum ſeculari loquendum eſt, tunc maxime adhi-
beat cuſtodiam ori ſuo: vt nihil proferat quod non
ædificet audientem. Sic in cunctis ſe habeat, vt ædi-
ficet videntes: & nemo dubitet cum viderit eum vel
audierit, quin vere ſit monachus. Poſt completo-
rium ſingulis diebus capitulum ſibi teneat: & con- L
uocatis cogitationibus ſuis ponat rationem diligẽ-
ter, quid ipſo die cogitatione, locutione, vel opere
deliquerit publice, vel priuatim: per ſingulas noctes
lectum ſuum lauans, hoc eſt ſingulis peccatis, lachry
mis & doloribus purificatis diligenter de ſingulis
computet. In craſtino publice de apertis, de occultis
vero facturus confeſſionem ſecreto: quæ vt perfecta
ſit, tria debet habere: ſcilicet vt ſit voluntaria, nuda,
& munda. Voluũtaria, id eſt ex propria deliberatione
& propoſito. Nuda, vt nudè prout geſſit confiteatur
peccatum ſuum. Munda, ne peccatum ſuum prædi- M
cet ſicut Sodoma: ſed pura & ſimplici intentione ſe
accuſet. In capitulo qui publice offendit, manifeſtè
reuelet tanquam aſſiſtens iudici. In omnibus ſic ibi
loquatur, reſpondeat, vel proclamet, vt ſermo eius
interius vel exterius ſit perunctus oleo charitatis. A
nemine qualecunque munus accipiat. Neminem ha
beat familiarẽ. In omnibus fugiat ſingularitatis vel
admirationis notum. Loquẽs nihil dicat vnde mul- G
tum eruditus multúmve religioſus poſſit putari. Ad
interrogata paucis reſpondeat. Si de ſcriptura vel
moribus agatur: aurem paret: non linguam. Cum lo
quitur, non ſtudeat eloquẽtiæ: ſed ſermo eius ſit po-
tius ruſticanus quàm vrbanus. In omnibus agendis
non ſtudeat curialis videri. Salua honeſtate fugiat
omnes homines in poteſtate poſitos, maxime ſecu-
lares. Sectetur communia, orationes, labores, lectio-
nes, & cæteras obſeruantias: in quibus non ſit tan-
quam vitula Effraim, docta diligere triturам, id eſt Oſee.10.c
ad huiuſmodi non conſuetudine, ſed deuotione tra-
hatur. Orationes quæ imperantur, primo loco ha-
beat: nec ſibi blãdiatur de priuatis orationibus ſuis,
(quæ in ſecundo loco ei habendæ ſunt) cum in præ-
ceptis orationibus deſidioſus fuerit. Si autem fami-
liaritas interdicitur hominum, quanto magis mulie-
rum? Sit facies communis cum cæteris: intus verò
diſſimilis: hoc eſt non nimia grauitate cõtracta, nec
nimia locutione diſſoluta, ſed bona quadã media-
critate regatur: vt de ſancto Martino legitur: Faciem
eius non fuſcauit mœror: nec leuigauit riſus. Erit e-
nim prudentis animæ theſaurum ſuum ſolicite cu-
ſtodientis (more Moyſi) cornutam velare faciem: &
quodam riſu, qui tamen modeſtus ſit, interioris glo-
riam hominis & mentis grauitatẽ abſcondere. Cõ-
paranda eſt dies inſtans diei præteritæ: vt ex eorum
collatione ſuum deprehendere poſſit monachus vel
profectum, vel defectum. In omni actu vel cogitatu
ſuo ſibi Deum adeſſe memoretur: & omne tempus
quo de ipſo nõ cogitat, perdidiſſe ſe computet. Tæ-
dio affectus componat ſe meditando ſupra petram
in qua lauãtur mortui: & cogitet apud ſe quomodo
tractentur ibi ſepeliendi: nunc in tergum, nũc in fa-
ciem verſentur: quomodo nutet caput: cadant bra-
chia: rigeant crura: tibiæ iaceant: quomodo induan-
tur & conſuantur: quomodo defurantur humandi:
quomodo exponantur in tumulo: quomodo pulue-
re contegantur: quomodo vorantur à vermibus: &
quaſi ſaccus putrefactus coſummuntur. Summáque
eſt philoſophia, meditatio mortis adſidua. Hãc vbi-
cũque perrexerit, ſecum portet: & in æternum non
peccabit. Sit monachus quaſi Melchiſedech, ſine pa
tre, ſine matre, ſine genealogia: nec patrem ſibi vo-
cet ſuper terram. Imò ſic ſe exiſtimet quaſi ipſe ſit ſo-
lus, & Deus. Ecce in primis habemus ordinẽ & mo-
dum viuendi: remedium verò pollicetur adſiduitas
tenendi capitulum ſpirituale ſuperius expreſſum. Se
mel ad minus in hebdomada confiteatur: vt veniam
mereatur de perpetratis: & maior ei detur gratia de
vitandis malis. Amen.

DIVI BERNARDI ABBATIS Claræuallis, De amore Dei, Liber.

Caput primum.

VENITE aſcendamus ad montem domi-
ni, & ad domum Dei Iacob, & docebit
nos vias ſuas, intentiones, cogitationes, Eſa.2.c
voluntates, affectiones, & omnia inte-
riora in ea. Venite aſcendamus in mon-
tem vel locum vbi dominus videt, vel videtur. Cu-
ræ, ſolli-

memetipſo. Sic ergo reſpiciens, & diſcernens & di- A
ræ ſollicitudines, anxietates, labores, pœnæ ſeruitu-
tes, expectate me hic cum aſino corpore iſto, donec
ego cum puero, ratio ſcilicet cum intelligentia, vſq;
Exod.24.c illuc properantes, poſtquam adorauerimus, reuerta-
mur ad vos. Reuertemur enim, & heu reuertemur
quam citiſſime: abducit enim nos à vobis charitas
veritatis, ſed propter fratres abdicare & abiurare vos
non patitur veritas charitatis. Sed licet retrahat ve-
ſtra neceſſitas, non propter vos omnino omittenda
Pſal.79.b eſt illa ſuauitas. Domine Deus virtutum conuerte
nos, & oſtẽde faciem tuam, & ſalui erimus. Sed heu, B
heu, domine Deus quàm præproperum eſt, quàm
temerariũ quàm inordinatum, quàm præſumptuo-
ſum, quàm alienum à regula verbi veritatis, & ſapiẽ-
Cor immundum alienum eſt à videndo Deo. tiæ tuæ, corde immundo velle videre Deum. Sed ô
ſumma bonitas, ſummum bonum, vita cordium, lux
oculorum interiorum, propter bonitatem tuam do-
mine miſerere: hæc eſt enim mundatio mea, hæc fi-
ducia mea, hæc iuſtitia: contemplatio bonitatis tuæ
bone domine. Ergo ô domine Deus meus, qui dicis
animæ meæ, modo quotus ſcis, Salus tua ego ſum:
Raboni, ſumme magiſter, vnice doctor viuendi quæ C
videre deſidero, dic cæco, mendico tuo, Quid vis
faciam tibi? Et tu ſcis, qui iam hoc ipſum das: quo-
niam ex omnibus ſuis receſſibus abiectis, procul om
nibus ſeculi huius altitudinibus, pulchritudinibus,
dulcedinibus, & quicquid concupiſcentiam carnis
Pſal.16.c vel oculorum vel ambitionem ſpiritus attentare po-
teſt, vel ſolet, tibi dicat cor meum: Exquiſiuit te fa-
cies mea, faciem tuam domine requiram. Ne auer-
tas faciẽ tuã à me: ne declines in ira tua à ſeruo tuo.
Impudens quippe & improbus ſum, ô adiutor meus
antique, & ſuſceptor indefeſſe. Sed vide quia amore D
amoris tui hoc facio. Cum enim ex munere gratiæ
tuæ domine ad ea quæ carnis ſunt faciã cordis non
habeam, ſed poſueris ea mihi dorſum, & mũdum &
quæcumque eius ſunt poſueris mihi deorſum: quid
eſt obſecro quòd in toto corde meo exquirens te,
cum faciem tuam apprehendiſſe me gratulor, quam
ſolam facies mea deſiderat, repẽte me inuenio ſeor-
ſum? Cur eam abſcondis? Numquid arbitraris me
Iob.13.d inimicum tuum? Num conſumere tu me vis pec-
catis adoleſcentiæ meæ? Nunquid ego non ſum ad
te conuerſus, vel tu adhuc es à me auerſus? Si non E
ſum conuerſus, Deus virtutum conuerte me. Si tu es
auerſus, Deus virtutum conuertere. Tu dixiſti, Si
Iohel.2.c conuerteris Iſrael, conuertere. Et iterum, Conuerti-
mini ad me, & ego cõuertar ad vos. Tu ſcis domum
gratiæ tuæ in corde pauperis tui: paratũ cor meum.
Præcipe quod vis, fac me intelligere quod præcipis:
da poſſe qui dediſti velle, & fiet in me vel de me quic
quid vis. Deus virtutum conuerte nos, & oſtende
faciem tuam, & ſalui erimus. Reſpõdet quippe mihi
intus in anima mea, & mente mea tumultuãs in me,
& concutiens omnia interiora mea vox teſtificatio- F
nis tuæ, & caligant oculi mei interiores à fulgore ve-
ritatis tuæ ingerentis mihi, quia non videbit te ho-
mo, & viuere poteſt. Ego enim verè in peccatis to-
tus vſque adhuc, necdum potui mori mihi, vt viuam
tibi, ſed tamen ex præcepto tuo, & dono tuo ſto in
petra fidei meæ, fidei chriſtianæ, in loco qui verè eſt
penes te, in quo vt poſſum interim fero patienter, &
amplector & deoſculor tegentem & protegentem
me dexteram tuam, & aliquoties contemplans & vi-
dere geſtiens poſteriora videntis me, & percurrens
ſemitam diſpenſationis humanæ Chriſti filij tui ſu-
ſpicio, nec cum accedere geſtio ad eum, & vel ſicut
hæmorroiſſa illa infirmæ & miſeræ animæ meę à ſa-
lutifero tactu vel fimbriæ eius quaſi furari geſtio ſa-
nitatem, vel ſicut Thomas ille vir deſideriorum, to-
tum eum deſidero videre, & tangere: & non ſolùm, Ioan.20.f
ſed accedere ad ſacroſanctum lateris eius vulnus, o-
ſtium arcæ quod factum eſt in latere, vt non tantùm
mittam digitum, vel totam manũ, ſed totus intrem
vſque ad ipſum cor Ieſu, in ſanctum ſanctorum in ar
cam teſtamenti, ad vnam auream animæ noſtræ
humanitatis, continentem intra ſe manna diuinita-
tis. Heu dicitur mihi, Noli me tangere. Et illud de
Apocalypſi, Foris canes, ſicque cum dignis conſciẽ- Apo.22.e
tiæ meæ verberibus expulſus & propulſus, impro-
bitatis & præſumptionis meæ pœnas cogor luere,
rurſúſque in petram meam me recipiens, quæ refu-
gium eſt herinaciis ſpinis peccatorum plenis, ream- Pſal.10.f
plector & reoſculor tegentem & protegentem me
dexteram tuam: & ex eo quod vel leuiter ſenſi vel vi-
di, magis accenſo deſiderio vix patienter expecto,
vt à me auferas manum tegentem, & infundas gra-
tiam illuminantem, vt tandem aliquando ſecũdum
reſponſum veritatis tuæ mortuus mihi, & viuens ti-
bi, reuelata facie ipſam tuam faciem incipiam vide-
re, & affici tibi à viſione faciei tuę. Et ô facies, facies,
quam beata facies, quæ affici tibi meretur videndo
te, ædificans in corde ſuo tabernaculum Deo Iacob,
& omnia faciens ſecũdum exemplar quod ei oſten-
ditur in monte, hic vero & competenter cantatur, Pſal.26
Tibi dixit cor meũ, exquiſiuit te facies mea, faciem
tuam domine requiram. Itaque vt dixi, ex dono gra-
tiæ tuæ contemplans omnes angulos conſcientiæ
meæ vel terminos, vnicè & ſingulariter deſidero vi-
dere te, vt omnes fines terræ meæ videant ſalutare
Dei ſui, vt amen cum videro, quam amare hoc eſt
vere viuere, dico enim mihi in languore deſiderij
mei, Quis amat quod non videt? Quomodo poteſt Roma.1.c
eſſe amabile, quod non eſt aliquatenus viſibile? Sed
te deſideranti amabilia quidem tua occurrunt, & à
cœlo & à terra & ab omni creatura tua ſe mihi vltro
offerunt, & ingerunt, ô in omnibus adorande & a-
mabilis domine. Quæ quanto te manifeſtius & ve-
rius prædicant & approbãt amabilem: tanto arden-
tius te mihi faciunt deſiderabilem, ſed heu non ad
fruẽdi perfectam ſuauitatem, & gaudium: ſed ad in-
tẽtionis, & defectus, (non tamen ſine aliqua ſuauita-
te) tormentum, ſicut enim mea nõ tibi perfecte pla-
cent oblata, niſi mecum, ſic bonorum tuorum con-
templatio reficit nos quidem dulciter, ſed non ſatiat
perfecte niſi tecum.

Capitulum ſecundum.

HÆc eſt animæ meæ aſſidua exercitatio: hinc
aſſiduè ſcopo ſpiritum meum, & cum bonis &
amabilibus tuis quaſi pedibus, & manibus, & totis
innitens viribus ſurſum tendo ad te, in te ſummæ a-
mor, ſummum bonum: ſed quanto tendo fortius,
tanto retrudor durius in terram, in meipſum, ſub

Universidad de Deusto
Biblioteca

memetipso. Sic ergo respiciens, & discernens & diiudicãs meipsum, factus sum mihi ipsi de meipso laboriosa & tędiosa quæstio: tamẽ domine certus sum per gratiam tuam, desiderium desiderij tui, & amorem amoris tui habere me in toto corde, & in tota anima mea. Huc vsque te faciẽte profeci, vt desiderem desiderare te, & amen amare te, sed hoc amans quid amen nescio. Quid est enim amare amorem, desiderare desiderium? amore amamus si quid amamus, desiderio desideramus, quicquid desideramus. Sed forsitan cum amo amorem, non amo amorem, quo amo, quod amare volo: & amo quicquid amo, sed me amantem, cum in domino laudatur & amatur à me anima mea, quam proculdubio detestarer, & odio haberem, si eam alibi quàm in domino & in eius amore inuenirem. Sed & de desiderio quid dicemus? Si dicam desiderio esse desiderans, iam inuenio me desiderantem, Sed numquid desiderium tui desiderantem, quasi non habeam, aut desideriũ maius quàm habeam? Cum igitur hoc modo deficiant & caligent & cæcutiant interiores oculi mei, oro vt citius à te aperiantur, non sicut aperti sunt Adæ carnales oculi vt videret confusionem suam, sed vt videam domine gloriam tuam: vt oblitus paruitatis & paupertatis meæ, totus erigar, & ruam in amplexus tui amoris, videns quem amauero, & amans quem videro: & moriẽs in me, viuere incipiam in te, & bene mihi sit in te, cui pessimè est in se. Sed festina domine, ne tardaueris: habet enim sapientię tuæ gratia domine, vel gratiæ tuæ sapientia, sua compendia: & quòd rationis, vel ratiocinationis nullis argumẽtis, nullis discussionibus, quasi quibusdam scalis cõsenditur ad torrentẽ scilicet voluptatis tuæ, ad plenum amoris tui gaudium. Cui hoc datũ est, fideliter quærẽs, fideliter pulsans, sæpe repente ibi se inuenit. Sed ô domine si quando quod quàm rarum est, me in aliqua huius gaudij parte inuenio: clamo, vociferor, Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula: fidei vnum, spei vnum, amori vnum. Nunquid nescio quid dicam, cum dico, Bonum est nos hic esse: sed repente cado in terram quasi mortuus, & respiciens nihil video, & me vbi prius eram inuenio, in dolore scilicet cordis, & afflictione spiritus, vsquequo domine? vsquequo? Quandiu ponam consilia in anima mea? dolorem in corde meo per diem? quandiu non permanebit spiritus in hominibus: quia caro sunt, sed venit, & vadit, & spirat vbi vult. Sed in conuertendo dominus captiuitatẽ Sion facti erimus sicut consolati. Tunc replebitur gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione. Interim heu mihi quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Sed respondet mihi intus in corde meo veritas consolationis tuæ, & consolatio veritatis tuæ.

Matth.17.a

Psal.12.a
Gen.6.a
Ioan.3.a
Psal.125.a

Psal.119.

Capitulum tertium.

EST amor desiderij, & est amor fruitionis. Amor desiderij meretur aliquãdo visionem, visio fruitionem, fruitio amoris perfectionem. Gratias ago gratiæ tuæ, qui loqui dignaris ad cor serui tui, & anxiis eius quæstionibus aliquatenus respondes, suscipio & amplector hanc spiritus tui arram, & lætus expecto in arra promissionem tuam, desidero itaque amare te, & amo desiderare, & hoc modo curro, vt apprehendam in quo apprehensus sum, scilicet vt qui amen te perfectè aliquando, ô prior nos amasti amande, & amabilis domine. Sed estne aliquando aut alicubi domine hic amoris tui perfectio, hæc in amore tuo beatitudinis consummatio, ut sitiẽs anima ad Deum fontem viuum, sic satietur, sic impleatur, vt dicat, sufficit. Miror quicunque, vbicunq; ille sit, si non deficit, si dicit, sufficit. Sed vbi istius sufficientiæ est defectio quæ potest esse perfectio? Nusquam igitur, & nunquam perfectio. Sed & iniusti, domine, nunquid regnum tuum possidebunt? Iniustus autem est, qui non tantum desiderat, & debitorem se sentit & intelligit te amare quãtum ab aliqua creatura rationali possibile est amari te. Constat beata illa Seraphim, quæ à vicinitate præsentiæ tuæ, à claritate visionis tuæ ardentes & interpretantur, & sunt, plus amare te, quàm aliquis qui minor est in regno cœlorum. Qui si in regno cœlorum non dicam minimus, sed nonnullus est vtique, tantum desiderat amare te, quantum ab aliquo vel potes amari, vel debes: & hoc forsitan est, In quem desiderant angeli prospicere. Desiderat ergo beatus ille minor, quicũque ille est, tantum te amare, quantum amat quicunque plus eo emat, non æmula insectatione, sed pia & deuota imitatione. Si verò & in amore proficit, quãto felicius illuminatis oculis in interiora procedit, tanto dulcius sentit & intelligit si ingratus non est & iniustus, & te plus posse amari, & se debitorẽ plus amare, vel quantũ te amant Cherubim & Seraphim. Sed qui desiderat quod assequi nõ potest, miser est. Miseria vero à regno beatitudinis prorsus aliena est, assequitur ergo quod desiderat quisquis ibi aliquid desiderat. Quid dicemus ad hæc? quid inquam dicemus? Loquere obsecro domine, quia audit seruus tuus. Nunquid & magni & parui omnes qui sunt in regno Dei, vnusquisque in suo ordine amat, & amare desiderat, & amoris vnitas non finit vt sit diuersitas, dum amat, cui datum est hoc ardentius. Minor autem in amore sine inuidia bonum vbicunque videt, amat quod ipse sibi desiderat, & habet vtique amorem quantuscunque est quem in amante habet & amat. Nimirum amor est qui amatur, qui ex magna bonitatis suę affluentia & natura amantes & coamantes, gaudentes & congaudentes pari implet gratia, licet dispari mensura, & quanto se amantium sensibus largius infundit: tanto eos sui capaciores efficit, satietatẽ faciens, sed sine fastidio, de ipsa satietate nõ minuẽs desiderium, sed augens, remota omni anxietudinis miseria, a mor enim est vt dictũ est qui amatur, qui à voluptatis suę torrẽte om ne ab amatore suo repellit vel in satietate fastidium, vel in desiderio anxietudinis, vel in zelando inuidię miseriã. Illuminãs eos vt dicit Apostolus, à claritate in claritatem, ut in lumine videãt lumen, & in amore concipiant amorem. Hic est enim fons vitæ qui semper fluit, & nunquam perefluit. Hæc est gloria, hæ sunt diuitiæ in domo beati amatoris tui, quia præsto est desideranti & amanti quod desiderat, & quod amat. Ideo & qui desiderat, semper amat desiderare, & qui amat, semper desiderat amare, & desideranti & amanti quod desiderat & amat, si facis abundare ô domine, vt nec anxietas desiderantem, nec

1.Pet.1.b

Psal.35.c

nec fastidium affligat abundantem. Et nunquid, obsecro domine, hæc est vita æterna de qua cantat psalmus. Et vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æterna? hæc est affectio, hæc est perfectio, sic semper ire, hoc est peruenire. Vnde Apostolus tuus qui paulo ante dixerat: Non quòd acceperim aut perfectus sim, sequor autem si comprehendam à quo & comprehensus sum in Christo Iesu: vnum autem quæ retro sunt obliuiscens, ad ea vero quæ sunt priora extendẽs me ad destinatum persequor, ad brauiũ supernæ vocationis Dei in Christo Iesu: Quicunque ergo, inquit, perfecti sumus, hæc sentiamus.

Psal.138.a

Philip.3.c

Capitulum quartum.

ET hoc est amare tuum, quo tu amas te amantes, à dulcedine bonitatis tuæ quàm habes ad creaturam tuam, amator, creator bone, inspirare eis hoc desiderium amandi te, & amorem quo amant & desiderare & amare te. Non enim afficeris ad nos vel à nobis cum nos amas: sed es quod es qui semper id ipsum es, cui hoc est, esse quod esse bonum. Bonum autem tibi in te, & omni tuæ in te creaturæ. Nos autem à te, ad te, & in te afficimur, cum te amamus, qui possumus misero aliquo modo esse, & non amare te, id est esse, & male esse: tibi autem qui semper idem es, nihil accedit si amando proficimus ad te, nihil decedit si deficimus à te. Cum autem nos amas non nisi propter te nos amas, cum verissima summæ iustitiæ regula etiam nos nil amare permittat extra te: et cum te possibile est amari, domini amantis vbi magna occurrit gratia, cò proficere, vt nec te nec se amans propter se, & te & se propter te solum amet, & per hoc reformetur ad imaginem tuam ad quam creasti eum, qui ex veritate præstantissimæ naturæ tuæ, & natura veritatis tuę, nec te nisi propter te, nec angelum, nec hominem amare potes nisi propter te. Et ô felicem & felicissimam animam, quæ Deo sic à Deo meretur affici, vt per vnitatem spiritus in Deo solum amet Deum, non suum aliquod priuatum, nec nisi in Deo amet seipsum & Deus in ipso amet vel approbet quod amare vel approbare debet Deus, id est seipsum, imò quod solum debet amari & à creatore Deo & à creatura Dei, amoris enim vel nomen vel affectus nulli competit vel debetur, nisi tibi soli, ô vere amor & amande domine. Et hæc est in nobis voluntas filij tui, hæc pro nobis oratio eius ad te Deũ patrem suum: Volo vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & in nobis ipsi vnum sint. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc est pax, hoc est gaudium domini, hoc est gaudium in spiritu sancto, hoc est silentium in cœlo. Quandiu quippe in hac sumus vita, hoc felicissimæ pacis silentio in cœlo, id est in anima iusti quæ sedes est sapientiæ, aliquando fruitur affectus: sed hora est dimidia vel quasi dimidia, intentio vero de reliquiis cogitationis diem festum perpetuum agit tibi. In illa vero beata & ęterna vita de qua dicitur: Intra in gaudium domini tui: sola erit perfecta & æterna fruitio, & tãto felicior quanto iam remotis omnibus quæ hoc tardare vel impedire videntur, amoris eius indissolubilis æternitas, irrefragabilis perfectio, incorruptibilis erit beatitudo.

Ioan.17.c

Matth.25.b

Capitulum quintum.

O Amor veni in nos, possi de nos, dispereant à facie tua in nobis omnia fœditatis nomina, quæ à concupiscentia carnis & oculorum, & superbia vitæ huic innascuntur affectui, quasi spuria quædam vitulamina, affectui inquam qui amor in nobis dicitur & corrumpitur sæpius iusto morbis animæ à te & ad te creatæ: ad te solum creatus & conceretus & reluctans noster affectus legi naturali & reclamans, cogitur vocari luxuria, gula vel auaritia, & his similia, qui incorruptus & in sua permanens natura ad te solum est domine, cui soli amor debetur. Est enim animæ rationis amor, sicut discit quidam seruus tuus, motus uel quieta statio, vel finis vltra quem nihil appetat vel appetendum iudicet voluntatis appetitus. Vltra teverò, vel supra te qui quærit aliquid tãquam melius te, nihil est quod quærit quia nihil est melius vel dulcius te. Ideo nihil efficitur recedendo à te, qui solus amandus es vere, imò & fornicatur & luxuriat in alienis affectibus, aliena vt dixi nominia habentibus: at verus amor, vt dictum est & sæpe dicendum est, ad te solum est domine, in quo solo est quicquid vere est, vbi quieta & secura statio, quia Deum timere timore casto, & mandata eius obseruare, hoc est omnis homo.

Capitulum sextum.

RECedat itaque ab anima mea omnis iniustitia, vt te diligam dominum Deum meum ex toto corde meo & ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis: recedat omnis zelotypia ne tecum aliquid amem, quod propter te non amem. O vere vnice amor, & vere domine: cum vero propter te aliquid amo, non illud amo, sed te propter quem amo quod amo. Tu enim vere solus es dominus cuius dominari super nos, hoc est saluare nos: nostrum vero seruire tibi, nihil est aliud quàm à te saluari. Quæ enim salus tua ô domine cuius est salus, & super populum tuum benedictio tua, nisi quod à te accepimus vt amemus te, vel amemur à te? Ideireo domine filium dexteræ tuæ hominem quem confirmasti tibi, Iesum, idest saluatorem appellari voluisti. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum, & non est alius in quo sit salus, qui docuit nos amare se, cum vsque ad mortẽ crucis prior ipse dilexit nos, & lauit nos amando & diligendo, suscitans nos vt amemus eum qui prior vsque in finem dilexit nos, hæc est iustitia filiorum hominũ: ama me, quia amo te: rarus autem est qui dicere possit, amo te vt ames me, hoc tu fecisti, quia sicut clamat & prædicat seruus amoris tui, prior dilexisti nos, & sic plane sic est, amasti nos prior, vt amaremus te, non quòd egeres amari à nobis, sed quia id ad quod nos fecisti, esse poteramus nisi amando te. Ideóque multifariã multisque modis olim Deus locutus patribus in prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis in filio, in verbo tuo quo cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Loqui tuum in filio tuo non aliud fuit quã in sole, id est in manifesto ponere tabernaculũ tuum. Quantũ & quomodo nos amasti qui

Matt.1.a

Hebr.1.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

proprio filio non pepercisti, sed pro nobis omnibus G eum tradidisti, qui etiam dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis, hoc est verbum tuum ad nos domine, hic omnipotens sermo, qui dum medium silentium tenerēt omnia profundū scilicet erroris, à regalibus sedib⁹ venit, durus errorū debellator, & dulcis amoris cōmēdator. Et quicquid fecit, quicquid dixit in terris vsque ad opprobria, vsque ad sputa & alapas, vsque ad crucem & sepulchrum, non fuit nisi loqui tuum nobis in filio amore tuo prouocans & suscitans ad te amorem nostrum. Sciebas enim H creator animarum Deus in animabus filiorum hominum cogi non posse, sed prouocari oportere affectum istum, simul etiam quia vbi coactio, iam nec libertas, vbi nec libertas, nec iustitia. Tu autem domine iuste saluare nos volebas, qui nullum saluas nec damnas nisi iuste, ipse nobis formans iudicium & causam, sedens super thronum & iudicans iustitiam, sed quoniam tu fecisti vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo, cum misereris cuius misereris, & misericordiam præstas cuius misertus eris, voluisti ergo vt amaremus te: qui nec iu- I ste poteramus saluari, nisi amaremus te: nec amare te poteramus nisi procederet à te. Ergo domine sicut Apostolus amator tui dicit & nos iam diximus, prior dilexisti nos, & prius diligis omnes dilectores tuos.

Rom.8.f
Galat.2.d
Sapien.18.c

Psal.9.d
Roma.5.c
Rom.9.d

Capitulum septimum.

SEd nos domine te diligimus affectu amoris à te nobis indito: tu verò conditor omnium & affe- K ctuum bonorum, & animarum afficiendarū, nunquid accidenti vel incidenti amoris affectu amas quos amas: vel aliquo modo in aliquo afficeris, qui & omnes facis, & omnia. Absit. Absurdum est, procul à fide, alienum ab omnium creatore. Quomodo ergo nos amas si nos amore nō amas? Sed amor tuus bonitas tua est, ô summe bone & summū bonū, spiritus sanctus procedens à patre & filio, qui ab initio creaturæ fertur super aquas, id est super mētes filiorum hominum fluctuantes, omnibus se offerens, L omnia ad se trahens inspirando, aspirando, & noxia arcendo, prouidendo vtilia: Deum nobis & nos vniens Deo. Sic enim spiritus sanctus tuus qui amor dicitur patris & filij, & vnitas, & voluntas, per gratiā suam in nobis inhibitans & Dei in nobis charitatem commendans, & per ipsam ipsum nobis concilians: Deo nos vnit per inspiratam nobis voluntatem bonam, cuius bonæ voluntatis vehementia amor dicitur in nobis, quo amamus quod amare debemus, te M scilicet. Nihil enim aliud est amor quàm vehemens & bene ordinata voluntas. Amas ergo te ô amabilis domine in te ipso, cum à patre & filio procedit spiritus sanctus, amor patris ad filium, & filij ad patrem, & tantus est amor vt sit vnitas: tanta est vnitas vt sit homousion, id est patris & filij eadem substantia. Amas & teipsum, in nobis immittendo spiritum filij tui in corda nostra à dulcedine amoris, & vehementia inspiratæ à te nobis bonæ volūtatis clamantem, Abba pater, sic nos efficiens tui amatores, imò sic teipsum in nobis amās: vt qui primum sperabamus, quia noueramus nomen tuum domine, & gloriabamur in te, qui diligebamus nomen domini in te. O domine iam per inspiratam nobis gratiam, per spiritum adoptionis tuæ, omnia quæ patris sunt nostra esse confidentes, ipso te nomine inuocemus per adoptionis gratiam quo filius tuus vnicus per naturam. Sed quia hoc abs te totum est, cuius amare hoc est benefacere, à quo omne datum optimum, & om ne donum perfectū à te est summe pater luminum: *Iaco.1.c* tu teipsum amas in nobis, & nos in te, cum te per te amamus, & intantum tibi vnimur, inquantum te amaremus: & participes efficimur, vt dictum est, orationis illius Christi filij tui, Volo vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & ipsi vnum in nobis sint. Genus enim tuum sumus domine, genus Dei, sicut dicit Apostolus tuus transferens ethnici sententiam de *Act.17.g* malo vase in vas bonum, vt non nisi ipsam & vas bonum sapiat. Genus inquam sumus Dei & dij, filij excelsi omnes cognatione quadā spiritali, magnam apud te vendicantes affinitatem, cum per spiritum *Psal.81.b* adoptionis filius tuus vnum nobiscum nomen sor- *1.Ioan.3.a* tiri non dedignatur, & cum ipso & per ipsum præceptis salutaribus moniti & diuina institutione formati audemus dicere, Pater noster qui es in cœlis. *Matt.6.b* Amas itaque nos, inquantum nos efficis tui amatores: & nos amamus te, inquantum à te spiritum tuum accipimus qui est amor tuus, obtinens & possidens omnes affectionum nostrarum recessus, & perfecte eos conuertens in puritatem veritatis tuæ, & veritatem puritatis tuæ, in plenum amoris tui consensum: vbi tanta fit coniunctio, tanta adhæsio, tanta dulcedinis tuæ fruitio, vt vnitas ab ipso domino nostro filio tuo vocetur dicēte, Vt sint ipsi vnum in nobis, tantæ dignitatis, tantæ gloriæ, vt subsequatur & dicat, Sicut ego & tu vnum sumus. O gaudiū, *Ioan.17.b* ô gloriam, ô diuitias, ô superbiam!

Gen.1.a

Rom.8.c

Amoris definitio.

Capitulum octauum.

HAbet enim sapientia & sui generis superbiam quæ dicit: Mecū sunt diuitiæ, & gloria, & opes superbæ, & iustitia. Quid autem est absurdius vniri *Prou.8.d* Deo amore, & non beatitudine? Beati enim vere & singulariter & perfecte beati, qui verè & perfectè amant te. Nullus autem & nullo modo beatus, qui non amat te. Beatum enim dixerunt populum cui hæc sunt, sed mentiuntur, quia solus beatus cui est *Psal.143.c* dominus Deus eius. Quid enim est beatum esse, nisi non velle nisi bonum: & omnia habere quæcunque vult? Te igitur velle & vehementer velle quod est amare & singulariter amare, qui amari non dignaris cum aliqua omnino re siue carnali, siue spirituali, siue terrestri, siue cœlesti, quæ non ametur pro te, hoc demum est non velle nisi bonum, hoc est habere quæcūq; vult omnia, quia habet te quis, inquantum amat te. Ergo & amore, & beatitudine vniti Deo intelligimur, quod vere domini est salus, & super populū tuum benedictio sua. Ideóque orationes nostras, vota, & sacrificia, & omnia nostra offerimus tibi pater assidue, per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, credentes & intelligentes ex te, à te, & ad te per ipsum nobis esse quicquid nobis bene est, à quo ipsum esse habemus. Quæ omnia

per

per subministrationem spiritus sancti tui habitantis A in nobis credimus & intelligimus, quantum intelligere fas est, qui vt dictum est, conformans sibi & vniens spiritum nostrum spirat in nobis quando vult, quomodo vult: quantum vult: cuius sumus factura, creati in operibus bonis, existēs sanctificatio nostra, iustificatio nostra, amor noster. Ipse enim est amor noster quo ad te pertingimus, quo te amplectimur, alioquin ô incomprehēsibilis maiestas, comprehensibilis esse videris animæ te amanti. Licet enim nullus sensus cuiuslibet animæ vel spiritus te comprehendat, tamen totum te quantus es comprehendit B amor amantis, qui totum te amat quātus es, si tamē est totitas, vbi non est particularitas: si quantitas, vbi non est tantitas: si est comprehensibilitas, vbi hæc omnia nō sunt. Sed cum te amamus, afficitur quidē spiritus noster spiritui tuo sancto, per quem habitātem in nobis charitatem Dei diffusam habemus in cordibus nostris. Cúmq; amor tuus, amor patris ad filium, amor filij ad patrem, spiritus sanctus habitans in nobis ad te est quod est, id est amor, omnē captiuitatem Sion, id est animæ nostræ, omnes affectiones in se conuertens & sanctificans, amamus te, vel C tu amas te in nobis, nos affectu, tu effectu, vnum nos in te efficiens per vnitatem tuam, id est ipsum spiritum sanctum tuum, quem dedisti nobis: vt sicut nō est aliud patri nosse filium, nisi hoc esse quod est filius: nihil aliud filio nosse patrem, nisi hoc esse quod *Luc.10.d* est pater (vnde in Euangelio. Nemo nouit patrem ni- *Ioan.14.a* si filius, & nemo nouit filium nisi pater) & sicut spiritui sancto nihil est aliud nosse vel comprehendere patrem & filium, quàm hoc esse quod est pater & filius: ita nobis qui ad imaginem tuam conditi sumus, D & ab illa per Adam inueterati, per Christum ad illam renouamur de die in diem, vt amātibus Deum nihil sit aliud amare & timere Deum, & mandata eius obseruare, quam esse, & vnum spiritum cum Deo esse. Deum enim timere, & mandata eius obseruare, hoc est omnis homo: adorande, tremende, benedicēde, *Psal.103.d* da eum nobis. Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Non enim in diluuio aquarum multarum, id est in perturbatione & confusione affectionum tam multarum, tam diuersarum, ad Deum approximabunt. Iam satis domine durauit cataclysmus iste, pœna filiorum Adæ. Adduc spiri- E tum super terram, recedat mare, recedat antiquæ damnationis salsugo, & appareat arida, fontem vitæ sitiens: veniat columba spiritus sanctus, expulso teterrimo alite & cadaueribus suis iucūbente: veniat inquā columba, ramo oliuæ, id est ramo refectionis *Gen.8.b* & luminis, pacē annunciās. Sanctificet nos sanctitas & sanctificatio tua, vniat nos vnitas tua: vt Deo qui est charitas, velut cognata quadā affinitate per charitatis nomē sociemur, & per virtutē nominis vniamur. Sed interest domine quomodo quis te amet. F Multi enim, sicut ait quidā & à te illuminatus, amant veritatem, lucentem, & non amant redarguentem, iustitiámque multi colunt affectu, à qua procul sunt effectu, approbantes eam, & amantes eam in seipsa, non autem exercentes in seipsis. Nunquid isti vere te amant? Philosophi mundi huius olim eam coluerunt & affectu amoris, & effectu operis, intantum vt diceretur de eis ab eis, Oderunt peccare boni virtutis amore. Sed conuincuntur iustitiam non amasse, qui non amauerunt te, à quo fons & origo, & in quem finis & recursus veræ iustitiæ, & sine quo *Esa.64.c* omnes iustitiæ hominum sicut pannus menstruatæ, non enim habebant fidem quæ per dilectionem operatur, licet affectatum quendam amorem, & opera quædam haberent honestatis, quæ quia ex fonte veræ iustitiæ non prodibant, nec in veræ iustitiæ finem ibant, tanto desperatius errabant, quanto fortius extra viam currebant: via enim pater Christus *Ioan.14.a* tuus, qui dixit: Ego sum via, veritas & vita.

Capitulum nonum.

VEritas ergo tua, vel vita ad quā itur, per quam itur, veram & simplicem nobis describit formam diuinæ & veræ philosophiæ, dicens ad discipulos suos, Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos. *Ioan.15.b* Manete in dilectione mea. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Ecce dilectus dilecti, sicut in Psalmo legitur. Cum pater diligit filium, & filius manet in dilectione patris vsque ad plenam mandatorum eius obseruationem, rursúmque dilectus dilecti cum dilectus discipulus diligit magistrum Christum, vsque ad obser- *Psal.118.m* uationem omnium eius mandatorum, & vsque ad mortis necessitatem non perdit hāc voluntatem, in illuminatione veritatis & amoris eius, rebus omnibus & idoneis ad bonum, & pronis ad malum, & inter vtrumq; mediis bene vtens in bono, quod proprium est Christianæ virtutis. Est enim virtus, sicut iam ante dictum est, bonus vsus liberæ voluntatis, opus verò virtutis, bonus illarum rerū vsus, quibus *Matth.5.g* etiam male vti possumus. Exinde ne manca sit cha- *Marc.12.c* ritas, docemur amare proximum secundum legem *Luc.10.e* charitatis puram, vt sicut Deus nō nisi seipsum amat *Ioan.13.d* in nobis, & nos ipsum didicimus amare in nobis, ita *Rom.13.c* & proximum sicut nos incipiamus amare in quo solum Deum amamus sicut in nobisipsis. Sed vt quid domine tot verba? Sed nuda est domine & gelida & algens misera anima mea, & desiderans calefieri tui amoris calore. Ideo vestem non habens panniculos hos vndecunq; collectos cōtraho & cōsuo ad tegendā nuditatem meam, & nō vt sapiens illa Sareptana *1.Reg.17.b* duo ligna, sed surculos istos minutos, de deserti mei vastitate, de cordis mei spacioſa colligo vanitate, vt aliquando ingrediar in tabernaculum domus meæ, & faciam mihi de pugillo farinę, & de hydria olei vt comedam & moriar, vel non tam cito moriar, iimò domine non moriar, sed viuam & narrem opera do- *Psal.117.b* mini. Stans igitur in domo solitudinis, quasi onager *Osee.8.c* solitarius, & habitaculum habens in terra salsuginis, & attrahens ventum amoris mei, os meum aperio ad te domine, & attraho spiritum. Et nonnunquam domine quasi clausis oculis ad te inhianti mittis mihi in os cordis quod non licet mihi scire quid sit. Saporem quidem sentio, dulcem adeo, suauem adeo & confortantē, vt si perficeretur in me, nihil vltra quæ rerem, sed eum accipiens, nullo corporis visu nullo animæ sensu, nullo spiritus intellectu aduertere me permittis quid sit. Cum accepero, tenere & ruminare volo, & diiudicare eius saporem, sed statim trāsit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deglutio quidem illud, quicquid illud est, in spem vitæ æternæ; sed operationis eius virtutem diu ruminando, omnibus animæ meæ venis & medullis quasi vitalem quendam succum optabam trãsfundere, vt ab omnibus aliis affectionibus desiperet, & illud solum & semper saperet, sed festinat transire. Et cum de inquisitione eius vel acceptione vel vsu formata quædã lineamenta memoriæ gestio arctius impressa committere, vel etiam membriam labilem scripto iuuare, re & experimento cogor discere quid illud sit quod in Euangelio dicis de spiritu, Et nescis vnde veniat aut quo vadat. Quæcunque enim quasi quibusdam lineamento rum figuris commendare curaui memoriæ, quorũ quasi quodam reductu cum voluero, illuc me recolligam, ac per hoc subesse mihi velim posse quotienscunque voluero, audiens à domino, Spiritus vbi vult spirat: & sentiens etiam in me, quia non quando ego volo, sed quãdo ipse vult spirat: omnia illa mortua inuenio, & insipida, & ad te solum leuandos esse oculos, fons vitæ, vt in tuo solo lumine videam lumen. Ad te igitur domine, ad te sunt, & sint oculi mei ad te, in te, de te proficiãt omnes animæ meæ profectus: & cum defecerit virtus mea, quæ nulla est, post te anhelent omnes defectus eius. Sed interim quandiu me differs, quandiu miseram, & anxiam & anhelantem post te animã meam protrahis? Absconde me obscero in abscondito faciei tuæ à turbatione hominum, & protege me in tabernaculo tuo à contradictione linguarum. Sed iam asinus reuocat, & pueri perstrepunt.

Ioan.3.a

Psal.30.f

Capitulum decimum.

NVnc ergo domine, plena fide te Deum colo, vnum te omnium principium & sapiẽtiam qua sapiens est, quæcunque anima sapiens est, & ipsum domum quo beata sunt quæcunque beata sunt: te vnum Deum colo, adoro, benedico: te ex toto corde meo, ex tota mente mea, & ex omnibus viribus meis vel amo, vel amare desidero, quisquis angelorum vel bonorum spirituum te diligit, scio quia & me diligit, diligentem se in te, quisquis in te manet, & potest sentire preces vel affectiones humanas: scio quòd in te me exaudit, in quo & ego eorum gloriæ congratulor. Quisquis te habet bonum suum, in te me adiuuat, nec mihi tui participi potest inuidere. Solius enim apostatæ spiritus est nostram miseriam suam facere lætitiam, nostrum bonum suum damnum, nimirum quia à communi omnium bono & vera beatitudine lapsus, nõ est subditus veritati, priuato suo gaudens, & commune omnium odiens bonum. Te igitur, Deus pater, quo creatore viuimus, te sapientia patris per quam reformati sapienter vivimus, te sancte spiritus, quem & in quo diligentes beate viuimus, & beatissime viuemus, vnius substantiæ trinitatem, vnum Deum, à quo sumus, per quem sumus, in quo sumus, à quo peccando discedimus, cui dissimiles facti sumus, à quo perire non permissi sumus, principiũ ad quod recurrimus, forma quam sequimur, gratia qua reconciliamur, adoramus & benedicimus: tibi gloria in secula seculorum, Amen.

EIVSDEM DE NATVRA ET DIGNITATE AMORIS diuini.

Caput primum.

ARs est artium ars amoris, cuius magisterium ipsa sibi retinuit natura, & Deus auctor naturæ, ipse enim amor à creatore inditus nisi naturalis eius ingenuitas adulterinis aliquibus affectibus præpedita fuerit, ipse inquam se docet sed docibiles sui, docibiles Dei. Est quippe amor vis animæ naturali quodam pondere ferens eam in locum vel finem suum. Omnis enim creatura siue spiritualis siue corporea, & certum habet locum quõ naturaliter fertur, & naturale quoddam pondus quo fertur, pondus enim (vt ait quidam vere philosophus) non semper fert ad ima, ignem sursum, aquam deorsum, sic & de cæteris. Nam & hominem agit pondus suũ naturaliter spiritũ ferens, sursum, corpus deorsum, vnũ quodq; in locũ vel finẽ suũ. Quis enim corporis locus? Terra, inquit, es, & in terram ibis, de spiritu vero in libro sapientiæ: Et reuertetur, inquit, spiritus ad eum qui creauit eum. Vide hominem dissolutum, quomodo totus pondere suo fertur in locum suum, cũ res bene & ordine suo procedit, spiritus redit ad Deum, qui creauit eum, corpus ad terram, nec in terram solum, sed in elementa, ex quibus cõpactum & formatum erat. Cum enim quiddam in eo terra, quiddam aqua, & quiddam aër sibi vendicet: cum naturalis cõpactionis naturalis fit dissolutio, ponderе suo vnumquodque recurrit ad suum elementum, & tũc plena facta est dissolutio, cum horũ omnium in locum suum facta fuerit restitutio. Quæ verum corruptio vel putredo, & non potius, vt dictum est, resolutio melius vocãda sit, iudicet qui vult. Et cum horum nihil à naturæ suæ tramite aberret, sola misera anima, & degener spiritus cum per se naturaliter contendat, peccati vitio corrupta nescit vel difficilè discit ad suum redire principium. Naturali quidem pondere suo semper eò impellitur: cum beatitudinem desiderat, beatitudinem somniat, non nisi beatus esse quærit. Beatus autem ille & non alius, cuius est dominus Deus eius, sed beatitudinem quærens non in regione sua, nec in via sua longe aberrat à naturali intentione sua. Ideóque amissa doctrina sua naturali, opus iam habet doctore homine qui de beatitudine quæ naturaliter quæritur, amando doceat, admonendo vbi, & quò, in qua regione, qua via quæratur.

Gen.3.d
Psal.145.a
Psal.13.e

Amor ergo, vt dictum est, ab auctore naturæ naturaliter est animæ humanæ inditus, sed postquam legem Dei amisit, ab homine est docendus. Non est autem docendus, vt sit tanquam qui non sit, sed vt purgetur, & quomodo purgetur, & vt proficiat, & quomodo proficiat, vt solidetur, & quomodo solidetur, docendus est. Nã & fœdus amor carnalis fœditatis suæ olim habuit magistros, in eo quòd corrupti erant & corrumpebãt, tam perspicaces, tã efficaces, vt ab ipsis fœditatis amatoribus & sociis doctor artis amatoriæ recantare cogeretur, quod intempe-

rantius

rantius cantauerat, & de amoris scribere remedio, qui de amoris carnalis scripserat incendio, qui in amoris incentiua vel vetera quasi per quendam pruritum execranda, vel in noua inuenienda toto se effuderat ingenio. Non vtique amoris carnalis feruorem videbatur ille docere qui tam in docẽdis quàm in eo qui docebat, sine quouis rationis temperamẽto naturali quodam igne æstuabat, sed naturalem eius vim in disciplinatis quibusdã disciplinis in quãdam erudiebat lasciuam insaniam, & superuacuis quibusdam fomentis luxuriæ in quandam perurgebat insanam lasciuiam, in illis enim prauis & nequã hominibus ex superfluenti carnalis concupiscentiæ vitio totus deperierat ordo naturæ. Quippe cum debito naturæ ordine spiritus eorum naturali pondere suo, amore suo, vel sursum ferri, & redire ad Deum deberet, qui creauit eum: carnis humiliatus illecebris non intellexit, & comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, factíque sunt de quibus diceretur: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. In quorum persona factum est, inquit, cor meum tanquam cera liquescens in medio vẽtris mei. In angustia quippe corporis parte cor locatum est, vbi quasi medium superiorum sensuum arcem, & corporis inferioris sicut populi humilioris quasi quandam regeret & dispensaret rempublicam, totámque circunquaque cogitatuum & actionum regionem ad concupiscẽtiæ carnalis ignem degenere quadam mollitie liquescens, totum defluxit in ventrem & in medium ventris, videlicet non sapiens nisi ea quæ ventris sunt, & de ventre in ventris inferiora omnia confundens, omnia degenerans, omnia adulterans, amoris naturalem affectum peruertens in brutum quendam canis appetitum: non solum quæ non licet appetentem cum contumeliis coporis in passionibus ignominiæ, sed adeo oblitum suæ antiquæ generositatis, vt qui creatus erat Deo soli, à corruptis & corruptoribus suis æstimetur esse potius luxuriæ naturale domicilium, & vitiorum omnium prostibulum. Infelices, qui intantum natura reclamante sibi viluerunt, vt animæ suæ locum qui proprius Dei creatoris erat & nulli creaturæ communicabilis, sedem satanæ, sedem spurcitiarũ & omnis immũditiæ constituerent.

Psal.48.c
Gen.6.a
Psal.21.h
1.Cor.2.c
Rom.1.c

Capitulum secundum.

ACturi igitur de amore prout dederit ipse cuius amoris operis ipsius sudat intentio, primum quasi à primordiis ipsius narrationis seriem inchoãtes, quasi per succedentes sibi ætates profectuum eius processum ordiamur vsque ad senectem vberẽ, quæ non est plena senilis doloris, sed plena misericordiæ vberis. Sicut enim secundum ætatum incrementum vel decrementum puer mutatur in iuuenẽ, iuuenis in virum, vir in senem, secundum qualitatum mutationes, etiam ætatum nomina mutantes: sic secundum virtutum profectum voluntas crescit in amorem, amor in charitatem, charitas in sapientiã. Nec debet latẽre de amore, de quo agimus, quibus ortus sit natalibus, qua notabilitatis linea insignis habeatur, vel quo oriundus loco. Primus igitur eius natiuitatis locus Deus est. Ibi natus, ibi alitus, ibi prouectus, ibi ciuis est nõ aduena, sed indigena, à Deo enim solo amor datur, & in ipso manet, quia nulli nisi ipsi & propter ipsum debetur. Porro si de natalibus eius agitur: cum trinitas Deus hominem crearet ad imaginẽ suam, quandã in eo formauit trinitatis similitudinẽ, in qua & imago trinitatis creatricis reluceret, & per quam nouus ille mũdi incola, simili naturaliter ad simile recurrente, principio suo creatori suo indissolubiliter inhæreret, si vellet, ne multiplici creaturarum varietate illecta, abstracta, distracta, creata illa trinitas inferior à summę creatricis vnitate recederet. Etenim cum in facié noui hominis spiraculum vitæ, spiritualem vim, id est intellectualem (quod sonat spiratio & spiraculũ) & vitalẽ, id est animalẽ (quod sonat nomẽ vitæ) infudit, & infundẽdo creauit: in ei⁹ quasi quadã arce vim memorialẽ collocauit, vt creatoris semper potẽtiam & bonitatem memoraret: statimque & sine aliquo moræ interstitio memoria de se genuit rationem, & memoria & ratio de se protulerunt volũtatem. Memoria quippe habet & continet quò tendendum sit, ratio quid tenendum sit, voluntas tendit, & hæc tria vnum quiddam sunt: sed tres illæ efficaciæ (sicut in illa summa trinitates) vna est substãtia, tres personæ: in qua trinitate sicut pater est genitor, filius genitus, & ab vtroque spiritus sanctus, sic ex memoria cedit. Vt ergo Deo inhæreret creata in homine rationalis anima, memoriã sibi vendicat pater, rationem filius, voluntatẽ ab vtroque procedentem, ab vtroq; procedens spiritus sanctus. Ecce quibus orta natalibus voluntas, cuius natiuitatis, cuius adoptionis, cuius dignitatis, cuius nobilitatis. Quæ cum præueniente & cooperante gratia spiritui ipsi sancto (qui patris & filij amor est & voluntas) bono sui assensu incipit inhærere, & vehementer incipit velle quod Deus vult: & quod volendum memoria suggerit & ratio, vehementer volendo efficitur amor. Nihil enim aliud est amor quàm vehemens in bono volũtas per se enim voluntas simplex est affectus, sic anima rationali indutus, vt sit capax tam boni quàm mali, bono replẽdus cum adiuuatur à gratia: malo, cum sibi dimissus deficit in semetipso. Ne enim à creatore aliquid animæ deesset humanæ, libera in vtramuis partem data est ei voluntas, quæ cum adiuuanti concordat gratiæ virtutis accipit profectum & nomen, & amor efficitur, cum sibi dimissa se ipsa secundũ seipsam frui vult, sui in seipsa patitur defectum: & quot habet vitia, tot vitiorũ sortitur nomina, cupiditatis, auaritię, luxuriæ, & alia huiusmodi. Primo itaq; profectu suo voluntas quasi in Pythagoricæ literæ biuio libera constituta, si secundum dignitatem naturalium suorum erigitur in amorem, secundum naturalem virtutum suarum ordinem de amore, vt dictum est, in charitatem, de charitate proficit in sapientiam. Sin autẽ nullo ordine sui iusta tamen ordinatione Dei, pręcipiti acta ruina, tenebris cõfusionis obruta sepelitur in inferno vitiorũ nisi à gratia ei fuerit subuentũ. Si vero in ima inferni relicta, sursum cœperit gressum attollere, & gratiam sequens deducentem & enitentem, adulta fuerit in amorem, iam in iuuẽtutis cõstituta fortitudine à spiritu timoris quo hactenus vt puer timebat pœnam, in spiritum pietatis incipit proficere, in eũ à quo incipit iam nouã gustare gra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam, pie iam incipiens amare Deum & colere, de quo ſcriptum eſt: Pietas eſt cultus eus. Hic ergo iuuenis non ætatis, ſed virtutis naturalem fortitudinẽ exerat & virtutem, nec iuuentutis, licet à ratione ea vetetur corrumpere, naturalia perdat incentiua. Quibus ſi inſaniunt qui corrumpunt qui in imagine pertranſeunt, quorum ſpiritus vt ſpiritus beſtiarum vel pecorum, quorum carnes iuxta prophetã vt carnes ſunt aſinorum, multo magis eos qui in veritate ſunt amoris, & ſpiritualibus eius aguntur incentiuis, in ſpiritualis inuentutis feruore ſuo licet modo inſanire. Grauis enim opprobriis res eſt in naturã, ſi plus in deterius proficere poſſũt eius corruptores, quàm in bonum veri amatores.

Eccl. 23.c

Capitulum tertium.

2. Cor 5.c
Exod. 32.g

AVdi ſanctam inſaniam: Siue mente, inquit. Apoſtolus, excedimus Deo, ſiue ſobrij ſimus vobis. Vis ad hæc audire inſaniam? Si dimittis, inquit, eis peccatum, dimitte: ſin autem, dele me de libro vitæ. Vis aliam? Ipſum audi Apoſtolum, Optabam, inquit, anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis. Nónne quædam mentis bene affectæ ſana quædam videtur inſania, cum impoſſibile ſit effectu habere fixum in affectu pro Chriſto anathema velle eſſe à Chriſto? Hæc ad ſancti ſpiritus aduentum apoſtolorum fuit ebrietas, hæc Pauli inſania, cum diceret ad eum Feſtus, Inſanis Paule. Mirúmne erat ſi inſanire pronunciabatur, qui in ipſo mortis periculo ipſos iudices ſuos, à quibus pro Chriſto iudicabatur, ad Chriſtum conuertere nitebatur? Non hanc inſaniam multæ literæ in eo faciebant, ſicut dicebet rex veritatem intelligens, ſed diſſimulans, ſed (vt dictum eſt) ſancti ſpiritus ebrietas, in qua & in paruo & in magno ſimiles eos ſibi facere geſtiebat, qui eum iudicabant. Et vt cætera omittam, quæ maior, quæ magis inopinata inſania, quàm hominem relicto ſeculo deſiderantem & ardentem inhærere Chriſto, pro Chriſto rurſum neceſſitate obedientiæ & charitatis fraternæ inhærere ſeculo: tendentem in cœlum ſemetipſum mergere in cœnum? Hic eſt Beniamin adoleſcentulus, qui in mentis ſuæ exceſſu nec ſe nec ſuum aliquid ſentit, ſed eũ ſolum in quem totus exceſſit. Hac inſania inſani erant martyres inter tormenta ridentes. Cur hic non dicam quod in feruore laſciuiæ ſuæ laſciuus poëta dicebat, Inſanire libet. Hic ergo licet emineat feruor iuuenilis, & feruens religionis curſus, qui quamuis adhuc in hoc ſtatu nec habeat nec habere debeat, frenum tamen patitur rationis, feruorem enim nouitiorum non docent illæ miſericordes in ſe ipſum diſcretiones, & diſcretionum diſpenſationes, facileſque indulgentiæ ſuo iudicio, non tamen recuſandæ ſunt alieno. A ſeipſo in ſeipſum rigida debet eſſe cenſura, & diſtricta ſeueritas: ad regentem autem vel conſulentem paternam charitatem & pietatem, lenis & obediens in omnibus humilitas. Si alterum deſit, vel in deſide & tepido non ſpero curſus perſeuerãtiam, vel in principio timeo ruinam, propter quod tota debet eſſe diſcretio nouitij, ſtultum ſe in omnibus pro Chriſto facere: & ex alieno pendere arbitrio, maxime ſi ſeniorem talem habet de quo certum eſt quòd à Deo diſcit quod hominem docet: vbi tamen proficienti & obedienti non facilè præſumenda eſt iudicandi licentia, quãdiu manifeſte nil cõtra Deum præcipitur, donec longa & patiens experientia intellectum ſuper his dabit auditui. Ad eam itaque maxime ſe ſemper obedientiã ſtudeat exercere, de qua ſcriptum eſt: Caſtificantes corda noſtra in obedientia charitatis, hæc eſt enim Dei volũtas & bene placens, & perfecta, ad hæc autem obtinenda, & conſeruanda continua appetenda ſunt præſidia ſedulæ & longanimis orationis: in qua tanta ſit fides, vt ſperet omnia: tanta deuotio, vt Deum videatur cogere: tantus amor, vt omnia quæ petit, in ipſa oratione ſe ſentiat obtinere: tam benigna humilitas, vt in omnibus non ſuam, ſed Dei voluntatem in ſe fieri præoptet. Studeat etiam haberi hic talis & amplectatur cordis puritatem, corporis munditiam, ſilẽtium vel verbum ordinatum: oculos ſtabiles, & nõ ſublimes: aures non prurientes, victum & ſommum ſobrium, & qui faciat non impediat boni operis diætam: manus continentes: greſſum mitem: non ridendo cordis prodere laſciuiã, ſed leniter ſubridendo gratiam: meditationes ſpirituales & aſſiduas: opportunas lectiones, & non curioſas: ad maiores ſubiectionem: ad ſeniores reuerentiam: ad iuniores dilectionem: nõ deſiderare præeſſe, amare ſubeſſe omnibus cum quibus eſt, velle prodeſſe: non ſeueritate obrui, non lenitate exinaniri: in vultu ſerenitatem, in corde ad omnes habere dulcedinem, in opere gratiam, hic etiam locus & tempus eſt voluptates amputãdi, vitia omnia extirpandi, voluntates frangendi, vt cæteris nõ voluntatibus, ſed voluntatum ſimulacris præciſis & amputatis ſicut adulterinis quibuſdam & ſponte naſcentibus ramuſculis, ſpes proficiendi augeatur naturali & veræ voluntati.

Rom. 9.a

Act. 26.c

Ingens humilitatis fructꝰ.

Capitulum quartum.

ILlæ enim non tam ſunt voluntates quàm appetitus animæ, concupiſcentia ſcilicet carnalis, concupiſcẽtia oculorum, & ambitio ſeculi. Hic qui plus amat, plus curat, hic labor, hoc opus eſt multorum ſudorum, opus multorum laborum: maxime cum adhuc amor cæcus quod facit faciat, ſed neſciat adhuc vnde veniat, aut quo vadat: & ſic huiuſmodi operetur affectibus, ſicut cæcus manibus, qui manibus, quidem operatur, ſed nec manus videt quibus operatur, nec opus quod operatur. Sicut enim ſi videns quis in aliquod opus erudiat non videntem, trahit docẽdum, curuat, erigit, & diſponit, in artem eum agens ſuſcepti operis: ſic per omnia quæ ſupra dicta ſunt, cæcus amor extrinſecus in quandam vitæ & morum formatur honeſtatem. Cum vero interioris hominis ſubſtantia longo diſciplinæ vſu emollita plene poterit imprimi & informari in eorum formam, tunc fructum pacatiſſimum operabitur ſalutis, tunc in re non in ſpe horum omnium & ſimilium, percipit vtilitatem. Quæcunque enim obſeruanda texuimus, nondum ſunt in affectu, ſed in deſiderio & rationis magiſterio: & de his omnibus humiliter adhuc cantat ad Deum: Concupiui deſiderare iuſtificationes tuas. Sicut tamen dixi de cæco quamuis adhuc non videat oculus: non ceſſet operari

1. Ioan. 2.b

Pſal. 118.c

rari manus, vt qui proficere vult in magno, fidelis ſit in minimo: & in eo in quo conditoris largitate iam prærogatum habet ius poteſtatis, officium exhibeat bonæ volũtatis, in corpore ſcilicet proprio faciat quod dicit Apoſtolus: Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ, ac ſi dicat, cùm amor in charitatem trãſierit, cùm anima perfectam ſuam adepta fuerit puritatem, tunc vobis dicam vel indicam longè aliud quid & diuinum. Nunc interim accipite illud humanum, vt ſicut in tẽpore veteris negligentiæ & peccati liberi fuiſtis iuſtitiæ, iuſtitiæ in nullo, in omnibus autem peccato exhibentes membrorum officium, & hoc ad iniquitatem, ſic amodo exhibeatis membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem: in quo ſi fidelis, vt dictum eſt, apparuerit, incipiet in ſeipſo experiri quod Dauid dixit: In nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Si enim ſpiritu facta carnis mortificauerit, ſi Deum in opere ſuo glorificauerit, ex hoc anima adipe gratiæ, & pinguedine ſancti Spiritus repleta, renouari incipit ſpiritu mentis ſuæ, & induere nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Ex hoc enim iam rerum facies noua ei incipit apparere, chariſmata meliora (in quorũ æmulatione hactenus laborauerat) familiarius ei aperire corpus ſanctis humiliatum diſciplinis, ex cõſuetudine iam bona in ſpontaneum ſpiritus ſeruitiũ tranſire: noui hominis interior facies de die in diem renouari, & vſq; ad ſpeculanda Dei bona reuelari iam frequentes & improuiſæ theophaniæ, & ſanctorum ſplendores animam continuo laborantem deſiderio incipiunt refocillare & illuſtrare: quia ſapientia occurrens in viis hilariter (ſicut dicit Iob) abſcõdit lumen in manibus, & præcipit ei vt rurſus aduenias, & annũciat de ea amico ſuo, quòd poſſeſſio eius ſit, & ad eã poſſit aſcendere. Ex quo iam diu laborans anima inſolitas quaſdam & dulces affectiunculas incipit colligere, in quibus tenerè requieſcit cùm adſunt, cruciatur cùm auferuntur, & non redeunt ad votum. Sicut enim ruri enutrita, & ruralibus aſſueta cibariis, cùm affectiones has quas diximus, quaſi in primo ingreſſu aulæ regiæ cœperit deguſtare, nonnũquam ignominioſè depulſa, violenter expulſa in domum paupertatis ſuæ, virum vltra redire acquieſcit, & frequẽter ad ianuam recurrẽs, importuna, improba, & anxia ſicut inops, ſicut mendica, ſperans, ſuſpirans, inſpicit, ſuſpicit ſi quid ſibi portigatur, ſi quando aperiatur, & aliquando improbitate & importunitate ſua ſic euincit omnia obſtacula, & tranſgreditur vſque ad interiorem ſapientiæ mẽſam præcipiti trãſiliens deſiderio impudens, vt illicò re explenda aſſideat conuiua & audiat: Comedite amici, & inebriamini chariſſimi.

Rom. 6.c

Pſal. 62.b
Rom. 8.c

Iob. 36.d

Capitulum quintum.

EX hoc iam innaſcitur ſanctę paupertatis amor, latendi ſtudium, odium ſecularium diſtractionum, orationis vſus, pſalmodia frequens. Sed graue niſi impediatur, occurſat tentationis impedimentũ: quod multorum curſum vſque huc proſperũ & fœliciſſimum vel grauiter retardet, vel retro nonnunquam in quãdam teporis ignauiam reflectat. Quod enim à patre pio in via accipit ne deficiat, ſic incipit habere quaſi ſufficiat: & hic proficiẽdi metam conſtituens vbi deſinit proficere, ibi incipit deficere. Quinetiam conculcans gratiam Dei, & vanam de ipſa contra ipſum ſibi fabricans fiduciam, vel in ore, vel in corde iactat ſe non vſquequaque à Deo derelictum, totiens ſibi iudicium manducans & bibens, quotiens viſitationis & conſolationis à Deo accipit gratiam, & inde non in Domini, ſed in voluntatum ſuarum executionem præſumit fiduciam. Inimici Domini, ait Pſalmiſta, mentiti ſunt ei, & erit tempus eorum in ſecula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos. Audi cibatos, & audi inimicos: audi ſaturatos, & audi mentitos: audi non ſolùm frumentum, ſed adipem frumenti: non petrã, ſed mel de petra, occultam ſcilicet & diuinam ſacramẽtorum gratiam, de qua ſaturati perhibentur, qui inimici conuincuntur: quòd ſi non fuiſſent inimici, non tam citò potuiſſent ſaturari. Qui enim ſaturatus eſt, non plus petit quàm accipit, quia plenus eſt: & quod habet, ei ſatis eſt, hoc eſt, poſt primam illuminationẽ, vt ait Apoſtolus, poſt guſtum doni cœleſtis, poſt participationem Spiritus ſancti, poſt guſtum nihilominus boni verbi Dei, virtutúmque futuri ſeculi voluntariè peccando poſt acceptam notitiam veritatis rurſum ſibimetipſis filium Dei crucifigendo conculcare, & ſanguinem teſtamenti pollutum ducere in quo ſanctificati ſunt, & ſpiritui gratiæ contumeliam facere. Quid enim aliud eſt filium Dei crucifigere quàm facere mala, vt veniant bona? confidenter peccare, & crucifixi quicquam peccant imponere? O ſi audiant quod ſequitur, Terra ſæpè ſuperuenientem imbrem bibens, & generans herbam opportunam his à quibus colitur, accipit benedictionem à Domino: proferens autem ſpinas & tribulos reproba eſt, & maledictioni proxima, cuius finis eſt in combuſtionem. Sed redeamus ad meliora, vt ait ipſe Apoſtolus, & viciniora ſaluti. Iam ergo bonæ ſpei iuuenis cuius Deus iuuentutem incipit lætificare, creſcere incipit in virum perfectum, in menſura ætatis plenitudinis Chriſti. Iam enim amor incipit confortari, & illuminari, & tranſire in affectum & nomen maioris virtutis, & amplioris dignitatis. Amor quippe illuminatus charitas eſt, amor à Deo, in Deo, in Deum. Charitas autem Deus eſt: Deus, inquit, charitas: breuis eſt laus, ſed concludens omnia. Quicquid de Deo poteſt dici, poteſt dici & de charitate, ſic tamen vt conſiderata ſecundũ naturas domini & dantis, in dante nomen ſit ſubſtãtiæ, in dato qualitatis, ſed per emphaſim donũ etiam charitatis Deus dicatur, in eo quòd ſuper omnes virtutes virtus charitatis Deo cohæreat, & aſſimiletur. De charitate quid dicemus? Audiuimus famã eius, non nouimus eam, non vidimus eam. Apoſtolus eã nouit, qui excellentiorẽ viam eam appellans, in laudem eius totum ſe effudit, dicens: Et adhuc excellẽtiorem viam vobis demonſtro. Si linguis hominum loquar & angelorum charitatem autem non habeã, factus ſum veluti æs ſonans, aut cymbalum tinniẽs. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria

1. Pet. 2.a

Heb. 10.f

Ephes. 4.e

1. Cor. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habeā, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habeā, nihil mihi prodest. Charitas patiēs est, benigna est, charitas non æmulatur, non agit perperam, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non inflatur, nō irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, charitas nunquam excidit, siue prophetiæ euacuabuntur, sive linguæ cessabunt, siue scientia destruetur, nunc autem manet fides, spes, charitas, tria hæc: maior autem his est charitas, hoc est iugum Domini suaue, & onus leue, onus quod portantem portat, & leuigat, onus leue euangelij, suaue eis quibus dicit ipse Dominus, Iam nō dicam vos seruos, sed amicos meos. *Ioan.15.b* Qui enim prius portare non poterat præcepta legis, postea leuia sunt præcepta euangelij per cooperantem gratiam. Qui primùm non poterat implere, Nō occides: postea leue habet pro fratribus animam ponere, & sic de reliquis: sicut cum iumento imponitur onus graue, & refugit quasi importabile, adducitur quadriga volubilis, id est, euāgelium discurrens per totum mundum, & onus quod quasi graue refugiebat primum, postea sine labore trahit duplicatū. *Simile pulchrum.* Sic auicula quæ implumis est, & sine alis, seipsam nō potest portare: pondere plumarum & alarum addito, auolat sine labore: sic & panis durus qui per se transire non potest, adiectione lactis vel alterius liquoris colabilis fit in gutture. Amor ergo prius habuit conatum, & aliquem affectum, charitas effectum. Iam enim tanto leuius operatur charitatis manus, quanto eam adiuuat illuminatus oculus. Primū quidem operamur per manum, deinde manu tergimus oculum: vnde dicit, A mandatis tuis intellexi. *Psal.118.* Iam enim incipit opera sua intelligere, & affectiones discernere, iam sic afficitur virtutibus, vt sicut Deo hoc est esse, quod bonum esse, sic iam iustæ & sanctæ animæ non aliter sit esse quàm sanctæ & iustæ & piæ esse: Sanctæ, in semetipsa: iustæ, ad omnes: piæ, ad Deum. Ex augmento enim gratiæ Dei sic inficit iustam animam iustus affectus, vt iam in nulla sui parte vel cogitatuum, vel affectuum, vel actuum sciat vel possit esse nisi iusta, in toto suo, in omni eo quod est iustitiæ plenè & indissolubiliter affecta. Vnde dicit Apostolus, Charitas nunquam excidit: aliquando quidem titubat vel deuiat affectionis vel operis effectus, quandiu in hac vita non potest videre charitas nisi ex parte, & per speculum in ænigmate, sed integer tamē semper & solidus sua virtute suus permanet affectus. *1.Cor.13.c*

Capitulum sextum.

ALiud quippe est affectus, aliud affectio. Affectus est qui generali quadam potentia & perpetua quadam virtute firma & stabili mentem possidet, quam per gratiam obtinuit. Affectiones verò sunt, quas varias varius rerum & temporum affert euentus: infirmitas enim carnis ex vitio primæ originis sæpè offendit, sæpè cadit, sæpè lædit grauiter, & læditur mente interius dolente, & patiente potius quàm agente, quod perperam foris geritur, nec tamen charitatem perdente: sed ex charitate gemēte & clamante ad Deum, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Vnde dicit Apostolus, Ego, inquit, mente seruio legi Dei, carne autē legi peccati. Et rursum, Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Itaque quisquis ille est, sicut dicit beatus Ioannes, secundum hoc quod natus est ex Deo, id est, secundū interioris hominis rationem, intantum non peccat, inquantum peccatum quod corpus mortis foris operatur, odit potius quàm approbat, semine spiritualis natiuitatis quo ex Deo natus est, eum interius conseruante. Quod etsi interim aliquando incursu peccati lædatur, & atteritur, radice tamen charitatis in altum defixa, non perit. Imò statim fœcundius & viuacius conualescit in spem boni fructus, & surgit. Sic enim dicit beatus Ioannes: Omnis enim qui natus est ex Deo, peccatū non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & nō potest peccare, quia ex Deo natus est. Notanda vis verborum. Non, inquit, peccatum facit, quod patitur potius quàm facit, qui natus est ex Deo: & non potest peccare, perseuerando scilicet in peccato, dū legi Dei cum mēte seruit, etiam carnē festinat subigere, quæ tentatione & peccato incurrente legi peccati videbatur seruire. Petrus cùm peccauit, charitatem non amisit, quia peccauit potius in veritatem quàm in charitatem, cùm se non esse mentitus est in re, cuius totus erat in corde. Ideóque negationem falsitatis cōtinuò lachrymis lauit veritas charitatis. Sic & Dauid cùm peccauit, charitatem non perdidit, sed obstupuit quodammodo in eo charitas ad vehementem tentationis ictum: & charitatis in eo nequaquam facta est abolitio, sed quasi quædam soporatio, quæ mox vt ad vocem arguentis Prophetę euigilauit, continuò in illam ardentissimæ charitatis confessionem erupit: Peccaui Domino: & continuò audire meruit, Dominus transtulit à te peccatū tuum nō morieris. Adhuc in laude charitatis, amor in fide & spe, charitas in seipsa est, & per seipsam, potest etiam esse vt fides & spes sint sine charitate. Vt autem charitas fidem & spem in se non contineat, nō potest esse: fides enim quod amatur, esse adserit, spes promittit: amat igitur, qui in fide & spe amat, sicut amari potest quod creditur tantùm & speratur: charitas creditum & speratum iam habet, iam tenet, iam complectitur: amor igitur fidei & spei Deum videre desiderat, quia amat: charitas quia videt, amat: ipsa enim est oculus quo videtur Deus, habet enim anima etiam sensus suos, habet visum suum vel oculum qui videt Deum. Sicut enim corpus habet suos quinque sensus, quibus animę coniungitur vita mediante: sic & anima suos quinque sensus habet, quibus Deo coniungitur mediante charitate. Vnde dicit Apostolus: Nolite conformari huic seculo, sed renouamini nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens & perfecta: hic oste̅ditur quia per sensus corporis veterascimus, & huic seculo conformamur. Per sensum verò mentis renouamur in agnitionem Dei, in nouitatem vitæ, secundum voluntatem & beneplacitum Dei. Quinque enim sunt corporis sensus animales, vel corporales, quibus anima corpus suum sensificat, vt ab *Rom.7.d* *1.Ioan.3.b & 5.a* *2.Reg.11* *2.Reg.12.c* *Rom.12.a*

ab inferiori incipiam, tactus, gustus, odoratus, auditus, visus. Similiter quinque sunt sensus spirituales, quibus charitas viuificat animam, id est amor carnalis parētum, amor socialis, amor naturalis, amor spiritualis, amor Dei. Per quinque sensus corporis mediante vita corpus animæ coniungitur: per quinque sensus spirituales mediante charitate anima Deo consociatur.

Caput septimum.

TActui comparatur paretum amor, quia affectus iste promptus omnibus, & quodammodo grossus & palpabilis, sic se omnibus naturali quodā occursu præbet & ingerit, vt effugere eum non possis, etiam si velis. Tactus enim sensus est totus corporalis, qui ex quorumlibet corporum coniunctione cōficitur, si tamen vnum eorum aut vtrumque viuat, vt tactus esse possit. Sicut enim quoquo te verteris, corpus tuum non potest esse sine tactu: sic nec anima tua sine hoc affectu propter quod in scripturis amor iste non multum commendatur, imò ne sit nimius coërcetur, dicente Domino, Si quis non odit patrem suum, aut matrem suā, non potest meus esse discipulus. *Luc.14.f* Secundo gustui comparatur amor socialis, amor fraternus, amor sanctæ & catholicæ ecclesiæ, de quo scriptum est: Ecce quàm bonū & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Quia sicut per gustum vita administratur corpori, sic illi mandauit Dominus benedictionem & vitam vsque in seculū. *Psal.132.a* Gustus enim licet corporaliter exerceatur, saporem tamen introrsus generat, quo anima afficitur, propter quod corporalis quidem maximè hic sensus, sed tamen ex parte aliqua etiam animalis esse comprobatur, sic & amor socialis, quia ex corporali cohabitatione in vnum, ex similitudine professionum, ex patilitate studiorum, aliisque huiusmodi causis confœderatur, mutuisque officiis enutritur, maximè animalis esse videtur: sed tamen ex magna parte & spiritualis est, quia sicut sapor est in gustu, sic affectus fraternæ charitatis flagrat in affectu, de quo scriptum est: Sicut vnguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius, sicut ros Hermon qui descendit in montem Sion. Tertio odori comparatur amor naturalis, qui naturaliter ex ipsius naturæ similitudine & consortio absque omni spe recompēsationis omnē hominem diligit, qui ex occultis naturæ recessibus veniens, & animæ se ingerens, nihil humanum ab eo patitur esse alienum. Sensus autem iste magis animalis esse videtur quàm corporalis, id est odoratus, quia ad creandum eum interius corpus nihil agit præter leuem instrumenti sui varium attractum: & licet haustus per corpus animam tantùm afficit, non corpus, sic & amor naturalis magis spiritualis esse videtur quàm animalis, quia præter solum connaturalis humanitatis respectum, non consanguinitas, non societas, nec aliqua in eo omnino necessitudo huiusmodi consideratur. Quarto auditui comparatur amor spiritualis, amor inimicorum. Auditus enim nihil interius, id est, intra corpus operatur, sed exterius quodammodo, id est, ad aures pulsans animam euocat, vt exeat & audiat. Sic & amorem inimicorum in corde nulla vis naturæ, nullius alicuius necessitudinis suscitat affectus, sed sola obedientia quæ per auditum significatur. Ideóque amor iste spiritualis dicitur. Ideò etiam quia ad filij Dei similitudinem, & filiorum Dei proficit dignitatem, dicente Domino: Benefacite his qui oderunt vos, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est, & reliqua. Quinto visui comparatur amor diuinus, visus enim principalis est sensus, vt enim inter omnes affectiones principatum obtinet amor diuinus, ita à visu oculorum cæteri sensus videre dicuntur, cùm solus videat oculus. Dicimus enim, Tange & vide, gusta & vide, sicq; de reliquis: sicque ab amore diuino cætera dicuntur amari, quæ bene amantur: cùm luce clarius constet nil debere amari, nisi propter Deum, nec amari rem quæ propter aliud quid amatur, sed id potius quod amatur vnde est, à quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur. Visus vis quædam est animæ mera & potens & pura, sic & amor diuinus potēs est, quia magna operatur: sed est purus, quia sicut ille ait, nihil inquinatum in eum incurrit. Non enim dignatur Deus amari cum aliqua alia re, quæ propter ipsum non amatur. Visus item in eminenti corporis arce & insigni capitis loco positus, & secundum ipsius corporis formam infra habet & ordine & dignitate: & virtutis potēria omnia cæterorum sensuum instrumenta, ipsósque sensus, quos vt ita dicam, amabiliores, propinquiores: quos verò corporales, remotiores, infimus enim omnium & cæteris ignobilior, tactus, licet communis esse videatur totius corporis, tamen propriè manuum est. Sic mens quæ caput est animæ & principale ipsius mentis, sedes esse debet amoris Dei, vt sub se habeat & regat, & illustret cæteros amores; nec sit in eis quod se abscōdat à calore eius, & lumine eius, quos quidem spirituliores habens propinquiores, quos vel carnaliores & animaliores, remotiores, cùm dilexerimus Dominum nostrū ex toto corde nostro, & ex tota anima nostra, & ex omnibus viribus nostris, & proximum nostrum sicut nos ipsos. Visus (vt diximus) in digniori corporis loco sedem habens, etiam super ipsam animalitatis virtutem aliquid moliri videtur: & mentis vel memoriæ quantum fas est gestit imitari virtutem, vno horæ momento mediū cœli peruolans, in vno momenti puncto plurima terrarum stadia transuolans: sic & illuminatus amor Dei, suam in anima christiana sedem obtinens, ad quandam diuinæ potentiæ similitudinem eam proiecit, dum omnem creaturam angustam & breuē, imò nullam, videri facit ad comparationem Dei, dū confidit sua esse omnia, quæ patris sunt, dum omnia ei cooperantur in bonum, dum siue Paulus, siue Cephas, siue mors, siue vita, siue omnia quæ eius sunt, & fidelis viri totus mundus diuitiarum est. *Matth.5.* *Ephes.3.b* *Deut.6.a* *Rom.8.e*

Caput octauum.

VIsus ergo ad videndum Deum naturale lumen animæ, ab auctore naturæ creatus charitas est. Sunt autem duo oculi in hoc visu ad lumen quod Deus est videndū naturali quadam intentione semper palpitantes, amor, & ratio. Cùm alter conatur sine altero, non adeò proficit: cùm inuicem se adiuuant, multum possunt, scilicet cùm vnus oculus effi-

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuntur, de quo dicit sponsus in Canticis, Vulnera- G
Cant.4.a sti cor meum ô amica mea in vno oculorum tuorũ.
In hoc autem plurimum laborant suo vnusquisque
modo, quòd alter eorum, id est, ratio Deum videre
non potest, nisi in eo quod non est, amor autem nõ
adquiescit requiescere nisi in eo quod est. Quid est
enim quòd ratio omni conatu suo possit apprehen-
dere vel inuenire de quo dicere audeat, hoc est Deus
meus? in tantum enim solummodò potest inuenire
quid est, in quantum inuenit quid non est. Habet e-
tiam ratio suos quosdã tramites certos, & directas
semitas quibus incedit. Amor autẽ suo defectu plus H
proficit, sua ignorãtia plus apprehendit. Ratio ergo
per id quod non est, in id quod est, videtur proficere: amor postponens quòd non est, in eo quod est,
gaudet deficere. Cùm tamen vt dixi inuicem se ad-
iuuãt, & ratio docet amorem, & amor illuminat ra-
tionem, & ratio cedit in affectum amoris, & amor
acquiescit cohiberi terminis rationis. Magnũ quid
possunt. Sed quid est quod possunt? Sicut proficere
proficiens in hoc, & hoc discere non potuit, nisi ex-
periendo: sic nec communicare potest inexperto, I
quia sicut dicitur in Sapientia: In gaudio eius non
miscebitur extraneus. Ratio maiorem habet sobrie-
tatem, amor beatitudinem: inde quippe processit, &
naturaliter in suum spirat principium. Ex hoc iam
animam suauitate hactenus & deliciis amoris tene-
re enutritam, sed & nonnunquam paternæ pietatis
disciplinis attritam. Ex hoc iam inquam fortis vt
mors, dilectio peruadit dulci amoris gladio, ab amo
re & affectu seculi sic occidens eam funditus, & in-
terimens sicut mors interimit corpus. In tantum vt
Gen.5.e dici de ea possit, quod de Enoch, scilicet quòd non K
Hebr.11.a inuenitur in seculi actibus, quia trãstulit eum Deus,
sed corpus morte sua mortificatur ab omnibus sen-
sibus suis: anima autem morte sua proficit magis, &
viuificatur, & roboratur in suis, fortiter & constan-
ter, & prudenter incedens iam in semitis suis, & om-
nibus gressibus & quocunque hactenus ignorando,
dubitando, & palpando vix audebat tendere pedẽ
boni assensus: fortitudo enim simplicis, via Domi-
ni. A seculi ergo actibus & affectibus sic mortifica-
Galat.6.d tur, sicut Paulus Apostolus, Mihi, inquit, mundus
crucifixus est, & ego mundo. Cùm enim alter non L
curaret de altero: cum suis ligati affectibus ad se in-
uicem non poterant vel curabant accedere, sibi in-
uicem crucifixi erant Paulus & mundus. Sed tamen
cùm Pauli conuersatio tota esset in cœlis, non recu-
sabat quandocunque necessaria erat hominibus in
terris: propter quod cum gemitu dicebat, Cupio
Philip.3.d dissolui, & esse cum Christo. Multo enim melius, &
ô quàm melius est esse cum Christo: esse enim Chri-
stum cum Paulo, sicut & ipse dixit, Ecce ego vobis-
cum sum vsque ad consummationem seculi, sic in-
quam esse Christum cum Paulo, magna Pauli secu- M
ritas: esse verò Paulum cum Christo, vel hic per cõ-
templationem, vel ibi per beatitudinis præsentiam,
beata & gloriosa Pauli fœlicitas. Charitas ergo Dei
sursum eum attollebat. Charitas verò proximi infra
eum premebat, quasi à collo dependens. Vnde se-
quitur, & dicit: Permanere autem in carne necessa-
rium propter vos. Affectus ergo charitatis Deo in-
dissolubiliter inhærens, & de vultu eius omnia iudi-
cia sua colligens, vt agat vel disponat exterius, sicut
voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta di- *Rom.1.a*
ctat ei interius: dulce habet in vultum illum semper
intendere, & sicut in libro vitæ leges in eo sibi lege-
re viuendi, & intelligere, illuminare fidem, roborare
spem, suscitare charitatem: iam enim & Spiritus san-
ctus euidenter sanctam edocet animã, quid & quo-
modo sit faciẽdum: & spiritus fortitudinis vires vel
virtutes subministrat faciendi, spiritus consilij dispo
nit. Et cum animo illi vacat Deo inhærere, Deo ef-
ficitur similis per deuotionis pietatem, & voluntа-
tis vnitatem. Cùm verò ad homines & humana re-
dire compellitur, à lege vultus Dei & exhilaratam
faciem in oleo charitatis Dei, tã factis quàm dictis,
& etiam glorificatione quadam & gratia exterioris
hominis refert ad homines ipso suo bonitatis quo-
dam habitu, & gratia sibi eam exigit, vel efficit apud
eos reuerẽtiam, vt etiam in promptu habeat in quo
voluerit eorum obedientiam. Nam etsi ex occulto
illo ad vitia delinquentium, & corruptos mores er-
rantium, aliquando exiens ex veritate & seueritate
iudiciorum vultus Dei quasi facies cornuta apparet
& terribilis, vbi visa fuerit à corrigendis secundum
insolubilem veritatis legem omnia agi, & disponi in
pondere & mẽsura: ceditur charitati, & ira illa, cha-
ritatis intelligitur disciplina: ideò rotæ in quibus est
spiritus vitæ, semper eunt in voluntatem Domini
perficiendam, nec reuertuntur ad faciendam suam: *Exod.34.d*
si iubentur præesse, præsunt in sollicitudine: si iubẽ- *Sapien.11.d*
tur subesse, in humilitate: si aliquibus coesse, in cha-
ritate. Si prælati sunt, sunt sicut patres ad filios: si
subiecti, vt filij ad patres suos: si conuiuentes, omniũ
seruos se faciunt, pius ad omnes affectus, dulcis in
bono cõsensus, occursus in hilaritate, cohabitatio
in gratia, discessus in ostensione charitatis, ad mino-
res quouis modo mitis affectio cum opere, ad patres
amor vsque ad subiectionem, ad maiores reuerentia
vsque ad seruitutem, non quæ sua sunt quærunt, sed
quæ sunt omnium. Et ad hæc omnia quæque lex il-
la summa ordinauerit, facilè habẽt & membra cor-
poris, & bonam voluntatem commodare, cum spi-
ritus sancti arram & pignus acceperint seruitutem i-
stam creaturæ & membrorum suorum in breui trã-
sfuturam in adoptionem & reuelationem filiorum
Dei.

Caput nonum.

Philip.2.a SEd veniamus ad eam quam dicit Apostolus so-
cietatem spiritus, & laudem disciplinæ, ad bonũ
illud & iucundum cohabitationis fraternæ in vnũ,
Luc.12.d vbi mandat Dominus benedictionem & vitam, de
quo dicit Dominus: Nolite timere pusillus grex,
quoniam placuit patri vestro dare vobis regnum.
Laus ergo huius disciplinæ ab Apostolis sumpsit
exordium, qui sicut à Domino didicerant, vel à Spi-
ritu sancto, cuius virtute nuper ex alto fuerant indu-
ti, modum conuiuendi sic sibi instituerunt, vt esset
Act.4.f multitudinis cor vnum, anima vna, & omnia com-
munia, & essent vnanimiter semper in templo. Hãc
apostolicæ institutionis formam quidam æmulan-
tes non habent domos vel diuerticula, nisi domum
Dei, domum orationis: omnia quæcunque faciunt,
in nomine Domini faciunt, simul habitantes vno
ordine,

ordine, vna lege viuentes, nihil habentes proprium: A
nec ipsa corpora sua, nec voluntates in potestate
sua habentes, simul dormiunt, simul surgunt, si-
mul orant, simul psallunt, simul & legunt: fixum &
immobile, propositum eorum obedire præpositis
suis, & subiacere eis. Ipsi verò peruigilantes pro eis
quasi rationem reddituri pro animabus eorum, re i-
Hier.40.a psa ipsis prædicant, quod in Hieremia populo Israël
Godolias legitur prædicasse: ergo pro vobis respõ-
debo Chaldæis qui veniunt ad vos. Vos autem col-
ligite frumentum, vinum & oleum in vasis vestris, &
habitate in vrbibus vestris securi. Riſúmque cordis B
sui, & gaudium Isaac quotidie Deo pro eis immo-
lantes filium libere, filium repromissionis, reseruant
& conseruant Ismaël filium seruitutis, cùm propter
eos fructum negligũt spiritus, & seruiendo ipsorum
saluti actibus seruitutis eorum omnes postponunt
affectus profectuum suorum, ipsis verò perpetuum
prædicantes sabbatum, à curis seculi, à necessitatum
anxietatibus reddunt alienos. Coactis enim in bre-
ui necessitatibus ipsis paruo viuitur, vilitas in vesti-
bus, sobrietas in victu, & cæteris omnia præfixæ le-
gis terminata limitibus, vt nec plus habeat quis quã C
licet habere, sufficiat omnibus, nec plus habere li-
beat si habent quod liceat habere. Nunquid non
ista est non terrestris, sed cœlestis paradisus? Si in ista
paradiso solis prælatis permittitur manducare assi-
duè de ligno scientiæ boni & mali, id est, disputatio-
nẽ administrare discretionis, de subditis verò quo-
rum est obedire, non discernere. Si quis illud tetige-
rit, morte moriatur. Omnes omni tempore studeant
oris silentio, inuicem cordis loquuntur affectu. Cre-
bris eorum qui præsunt exhortationibus oleum ad-
ditur camino, licet plus ipsi mutuo se excitent exem D
plo, honore & obsequio inuicem certatim se præ-
Heb.10.d ueniunt secundum Apostolum, in prouocatione se
charitatis inuicem prouocantes, inuicem suscipien-
tes. Nullum inter se patiuntur esse solitarium, ne di-
cat ei Salomon: Væ soli. Solitarium eum deputant
qui in conscientia sua per confessionem non vult ha-
bere socium, vel qui nouis & solitariis adinuentio-
nibus suis conturbat societatem fratrum, si quando
res exigit & permittitur de rebus animæ vel corpo-
ris inire colloquium. Sin autem mitius vbique silẽ-
tium, ad studium orationis tanta & tam continua E
vbique deuotio, vt locus orationis omnis sicut lo-
cus diuinæ dominationis: psalmorum tam pia, tam
consona, tam feruens melodia: vt vitę, & morum, &
bonorum affectuum, non musicæ, sed charitatis re-
gulis melos compositum quadam similitudine con-
sonantiæ Deo repræsentare & sacrificare videantur.
In communibus pietatis studiis, in quadam etiam
vultuum & corporum, & habituum gratia inuicem,
in seipsis bonitatis diuinæ videntes præsentiam tan-
Esai.6.b to se affectu cõplectũtur, vt sicut Seraphim in amo-
rem Dei, alter ardeat ex altero, nec vllo modo satis F
esse possit deferenti quodcunque alter defert alteri.
Hęc est specialis charitatis schola, hic eius studia ex-
coluntur, disputationes agitãtur, solutiones non ra-
tiocinationibus tantum quantum ratione & ipsa re-
rum veritate & experientia terminantur. Hic qui in
proficiendo lassus est, si resident ad sarcinas quas ad-
huc de suis & cohabitantium sarcinis & necessitati-
bus secum trahit, nec morietur, nec retro regredi,
nec vltra procedere lege compellitur. Et si fideliter
residens hic sarcinas custodierit, in triumpho victo-
riæ parum ei erit dissimilis qui vlterius processerit.
Nónne locus est sarcinarũ, vbi patimur eos qui per
potentiam nos opprimunt, quasi caput nostrũ con-
culcantes, inimicos supra dorsum fabricantes, filios
quasi in medio cordis amplexibus vulnerantes, fo-
ris pugnæ, intus timores, quotidiana imò continua
omnium sollicitudo? Sed adhuc habet Idithũ quod
transiliat, adhuc grãdis restat via ascendenti in mõ-
Psal.121.a tem Domini, & ad domum Dei Iacob. Vlterius ta-
men procedere fas non est cum sarcinis, sed & sene-
ctuti sua debetur reuerentia. Ex hoc enim iam sene-
ctus incipit, sed venerabilis non annorum, sed virtu-
tum numero computata, spirans sapienti maturitatẽ
& requiem laborum, quasi emeritæ militiæ præmiũ.
Suscipiens enim sapientia proficiendi iter perficiẽ-
dum, charitatem quidem non abiicit, non deserit,
sed prouehit, sed tantùm pertæsum habet, vt dictum
est, sarcinas eius portare, quæ aliis iam intendens re-
bus parare se & aptare conatur ad intrãdum in gau-
C dium Domini sui. Odit ergo curas quascunque, & si
quando aliquos suscipit labores, sed laborum non a-
mat sollicitudines: vires quidem non deficiunt ad
portandum, sed refugit impedimentum. Excitans
ergo in hos proficiendi gradus Dominus, & prouo-
cans sanctam animam ad intrandum, vt dictum est,
in gaudium suum: Diliges, inquit, Dominum Deum *Deut.6.a*
tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex
omnibus viribus tuis, & ex tota mente tua.

Caput decimum.

QVatuor in Deum à nobis & toti exiguntur af-
fectus. In eo quod dicit, Ex toto corde tuo,
totam sibi vendicat voluntatem: in tota anima, totũ
amorem: in omnibus viribus, virtutẽ designat cha-
ritatis: in tota mente fruitionem sapientiæ. Primùm
enim ad Deum volũtas animam mouet, amor pro-
mouet, charitas contemplatur, sapientia fruitur. Sa-
pientia verò dignè in mente constituitur. Quę cùm
ideò mẽs dicatur, quòd meminit, vel eminet in ani-
ma: bene illi adscribitur virtuti, quæ super omnes e-
minet virtutes animæ. Est enim mens, vis quædam
E animæ qua inhæremus Deo & fruimur: fruitio autẽ
hæc, in sapore quodam diuino est, vnde & à sapore
sapientia. Sapor autem iste in gustu quodam est: gu-
stum autem istum dignè nemo potest exprimere,
nec est qui meretur gustare. Gustate & videte quo- *Psal.33.b*
niam suauis est Dominus, hoc gustu secũdum Apo-
stolum gustatur Dei verbum, gustantur etiam diui- *1. Pet.2.a*
tiæ seculi venturi. Iam ergo de gustu isto, qui saporẽ
habet illum in quo sapientia sapit, subtilius inquirẽ-
dum est, primúmque dicendum, quia licet per gra-
dus ad arcem sapientiæ venerit, qui ascendit: tamen
nisi vbique in omni gradu vsque ad vltimum, sapiẽ-
tia (sicut ipsa dicit in libro sui Salomonis) quærен- *Sap.6.b*
tes se quęsisset & occurrisset in viis, ostẽdens se hila- *Cantic.3.a*
riter, nec voluntas mouisset, nec amor promouisset,
nec charitati contemplatio, nec sapientiæ prouenis-
set fruitio. Itaque sicut cœperamus, prosequamur
de gustu. Corpus Christi vniuersa est ecclesia tam

Universidad de Deusto
Biblioteca

veteris quàm noui Testamenti. In huius corporis G capite,id est,prima & antiquiori & superiori parte quæ est primitiua ecclesia, quatuor sunt sensus, visus, auditus, odoratus, & tactus. Oculi sunt angeli propter cõtẽplationis subtilitatẽ:aures Patriarchæ, propter obediẽtiæ virtutẽ:nares vel odoratus, Prophetæ,propter absentium notitiam: tactus verò cõmunis est sensus. Omnes hi sensus ante mediatoris aduentum in capite erant, sed languebant inferiori corpore emortuo propter vnius sensus absentiam, id est,gustus,sine cuius adminiculo nec viuere corpus poterat,nec sensus suæ vim viuacitatis obtinere. H Quicquid enim ad totius corporis spectat alimentum,cunctis sensibus,vniuerso corpori appone,suppone,circumpone: si solus gustus deerit, quid proderit? Infunde auribus,intrude naribus,vel per quãuis aliam partem,obesse poterit,prodesse non poterit. Gustum autem quædam sequitur saporis dulcedo,quàm in interiori suo sentiẽs anima modo quodam singulari & cæteris sensibus incommunicabili quæ suscipit, cũcta discernit & diiudicat, séque omnésque sensus vegetat & confirmat: gustus verò in capitis & corporis confinio,id est in gutture positus I velut vtrumque connectens, cùm designat qui per conditionem carnis paulò minus est minoratus ab angelis,& Moyse & Helia,cæterísque Patriarchis & Prophetis per exhibitionem patientiæ & humilitatis minorem se quodammodo fecit,& humiliorem, cùm illi potenti virtute Dei & suos prosternerent inimicos, ipse verò suos doceret discipulos: Si quis percusserit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram. Hic enim post Prophetas veniens & Patriarchas,limes quidam legis & gratiæ,capitis & corporis, per mysteria humanitatis suæ, & passionis, & resurrectionis,quæcũque in lege,& Prophetis,& Psalmis,& hymnis salubria, quæcunque corpori vitalia vel vtilia,quasi quoddam ipsius os degustans,id est, intelligens & per se intelligenda corpori traiiciens homo Christus, interiori quodam diuinitatis suæ sapore (quæ sapientia nobis factus est sapientia Dei Christus) sapida ea habet, nobísque facit sapida vel vtilia. In se enim viuens, & per se totum corpus vegetans & conformans, gaudium sibi, gaudium angelis facit de consummatione corporis, gaudium Patriarchis & Prophetis de visione diei suæ, sicut ipse dicit,Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum,vidit & gauisus est: gaudium vniuersõ corpori & vitam, ita vt quodam mentis tripudio vniuersali,illo tactu spirituali viuificati & confirmati clamemus: Quod vidimus & audiuimus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ. Idcóque in omnibus orationibus nostris subiicimus, Per Christum Dominum nostrũ: vel quia omnes orationes nostras & sacrificia ad Deum patrem dirigimus per eum,sicut per mediatorem nostrum: vel quia quicquid speramus à patre luminum,omne datum optimum, & omne donum perfectum, non per aurem, non per nares,sed per ipsum petimus infundi os nostrum,& gustum nostrum,& sapientiam nostram,vt sumenti possit esse proficuũ. Hic est gustus, quem in Christo facit nobis spiritus intellectus, intellectus scilicet scripturarum & sacramentorum Dei. Vnde cùm post resurrectionem suam Dominus discipulis apparuit: Tunc,inquit Euangelista, aperuit illis sen- *Luc.24.f*
sum vt intelligerent scripturas. Cùm enim scripturarum interiorem sensum & virtutem mysteriorum & sacramentorum Dei cœperimus non solùm intelligere,sed etiam quadam, vt ita dicam, experientiæ manu palpare & tractare, quod non fit nisi quodam conscientiæ sensu,& experientiæ disciplina intelligentis: imò vt plus dicam, intus in semetipsa legentis & sentientis bonitatem Dei, & virtutem quã potens bonitate cum efficaci virtute in filiis gratiæ, opus ipsius gratiæ operatur: tunc demùm sapientia quod suum est exequitur, tunc quos dignos iudicat vnctione sua,docet de omnibus. Tunc appositio bonitatis sigillo Dei,omnia nostra peccata, vel pacata vnctione illa & emollita imprimit & conformat. Et si qua dura,si qua rigida inuenerit,inculcat & infringit,donec lætitia salutaris Dei recepta, & sapientiæ spiritu principali confirmata, sancta anima læta ad *Psal.50.c*
Deum decantet: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine,dedisti lætitiam in corde meo. Vnde & Dominus,Hæc est, inquit, vita æterna, vt co- *Ioan.17.*
gnoscant te solum verum Deum,& quem misisti Iesum Christum. Beata scientia in qua continetur vita æterna,vita ista ex illo gustu, quia gustare hoc est intelligere. Ex hoc gustu per hunc saporem in hac sapientia minimus ille Apostolorum satiatus, exhilaratus,confirmatus,Mihi,inquit,minimo omnium *Ephes.3.b*
sanctorum data est hæc gratia, in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à seculis in Deo qui omnia creauit: vt innotescat principibus & potestatibus in cœlestibus per ecclesiam multiformis sapientiæ Dei, secundum præfinitionẽ seculorum in Christo Iesu Domino nostro, in quo habemus fiduciam & accessum in confidentia per fidem eius. Et post pauca, Huius, inquit, rei gratia flecto genua ad patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur, vt det nobis secũdum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari,per spiritum eius in interiori homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris,in charitate radicati & fundati,vt possitis comprehendere quæ sit latitudo,longitudo, sublimitas, & profundum. Libet hîc aduertere, si fortè in sensu Apostolicæ sapientiæ aliquatenus penetrare possimus. L

Caput vndecimum.

COntra quatuor Dei debemus duo. Quatuor sunt in Deo,potentia,sapientia, charitas, & veritas, vel æternitas, quod vnum est: (nihil enim verè est nisi quod incommutabile est) ad quæ duobus modis respondere nos conuenit: potentiæ,quæ potest nos punire: & sapientiæ,quam nil potest latẽre. Debemus timorem verum, id est, quem non impedit M torpor securitatis,vel refugium simulationis. Simulatio est vel quando fingimus laborem in præcepto, vel quando irrationabilem misericordiam simulamus in Deo. Charitati & veritati debemus amorem verum,id est,quem non impedit tepor affectionis, vel scrupulus suspicionis. Charitati enim quid debetur nisi charitas? Veritas verò charitatis,& charitas veritatis omnẽ remouet scrupulum suspicionis.

Suspicionem

Matth.5.f
Luc.6.f
1.Cor.1.d
Ioan.8.a
1.Ioan.1.d
Iacob.1.c

Suspicionem autem dico ne non amet charitas, ne A
Ephes.3.b decipiat veritas, ne desluat æternitas. Vnde Paulus: Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profunditas. In sublimitate nota potentiã, in profundo sapientiam, in latitudine charitatem, in longitudine æternitatem,siue veritatem. Et hæc est crux Christi. Et alibi idẽ Apostolus exprimens euidẽtius summæ in nobis sapiẽtiæ virtutem: Propterea,inquit, & ego
Ephes.1.c audiens fidem vestram quæ est in Deum,& dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro B vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis vt Deus (Domini nostri Iesu Christi pater) gloriæ det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis eius in sanctis, quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ supereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus secundum operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus est in Christo suscitans illum à mortuis. Cùm ergo orante Apostolo & audiente Deo C datur nobis spiritus sapientiæ, & reuelationis in agnitionem eius,id est,vt agnoscamus eum,& sapiamus eum, vel sapiat ipse in nobis: cum illuminantur oculi nostri, vt videamus bonum, & bona boni intelligamus:ad quæ nos trahit spes vocationis eius, scilicet diuitias gloriæ æternitatis eius in sanctis, in his omnibus nobis bonitas vel benignitas apparet
ad Tit.3. illuminantis, vel vocantis. Cum vero vt sequamur vocantem etiam virtus additur, per ipsam experientiam spiritus sapientiæ reuelatur nobis, quæ vel quã sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos. Ex hoc igitur qui sic est,ex gustu diuinæ contemplatio- D nis palato cordis sanato,omnia discernit, omnia diiudicat. In auctore omnium bonorum Christo primùm ei sapit sua ad Deum conuersio, deinde peccatorum remissio,postmodum pro ira,cuius filij eramus, gratiarum multiplex augmentatio,& hæc omnia non nisi per Dominum nostrum Iesum Christũ. Ipse enim est mediator noster, & sapiẽtia nostra, cuius quod stultum est,sapientius est,hominibus. Nam
1.Cor.1.c cum talibus bonitas Dei abundaret & offerretur omnibus, nec esset qui reciperet, vel sciret recipere, vel recipere doceret, nec qui illuc posset ascendere E vbi bona hæc distribuuntur, vel qui huc posset deferre: opus erat mediatore inter nos & Deum, per quem nostra appropinquarẽt Deo, & bona Dei nobis. Iniit ergo consilium tota trinitas, cõsilium illud
Psal.32.c de quo propheta dicit: Consilium tuum antiquum verum fiat. Videbat quippe Dominus quantum ad hominem omnia confusa,omnia turbata,nihil stare
Luc.15.d in loco suo,nihil procedere ordine suo: videbat hominem abiisse in regionem dissimilitudinis tam lõgæ, vt per se nec sciret nec posset redire. Angelus enim præsumpserat similitudinem Dei, dicens: Po- F
Esaiæ 14.e nam sedem meam ad aquilonem, & ero similis al-
Genes.3.a tissimo: homo similiter Deus esse voluit,cui persua-
Heb.1.a sam erat esse sicut dij. Ergóne (inquit Deus pater) filius meus splendor gloriæ meæ, & figura substantiæ meæ in ipsa mei similitudine tot æmulos habebit,& pares,& socios? Præcipitatus est vterque. Videns imago Dei, Deus filius,angelum & hominem, qui facti erant ad ipsam (id est imaginem Dei) non tãtum quod ipsa,id est imago Dei, per inordinatum *Gen.1.d*
imaginis & similitudinis eius appetitum periisse: heu, inquit,sola miseria caret inuidia, sed subueniendum est ei, cui subuenire non prohibet iustitia. Exhibeo me igitur bonum hominẽ, despectum & nouissimũ virorum,virum dolorum,& scientem infirmitatem, vt zelet & imitetur in me humilitatẽ, per quam perueniat ad gloriam,ad quam præproperè festinat, vt possit audire à me. Discite à me,quia mitis sum & humilis corde,& inuenietis requiem animabus vestris.

Caput duodecimum.

ACcinxit ergo se quodammodo Dei filius, & aggressus est per humilitatẽ recuperare eum, qui recuperari poterat, qui per superbiam perierat. Itaque inter Deum & hominem medium se faciens, qui recedens à Deo,captus & ligatus à diabolo erat, hoc modo boni mediatoris & personã induit, & actutum factus est homo. Egressa est virga de radice *Esaiæ 11.a*
Iesse, & flos de radice eius ascendit: & requieuit super eũ spiritus Domini,spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & repleuit eum spiritus timoris Domini. Intelligite hic fortissimum scilicet agonothetam nostrum, quasi campum mundi ingressum inungi ad palæstram oleo Spiritus sancti: & exultãtem gigantem ad currendam viam dispensationis humanæ. Nota vero prophetiam à superioribus cœpisse, *Psal. 18.*
& descendisse ad inferiora: quia mediatoris annunciabat descensum. Nos vero per easdem Spiritus sancti gratias,eiusdem mediatoris Dei & processum operis, & ad superiora inuestigantes regressum, ab inferioribus,id est, à timore incipimus. Christus ergo ad patrem timorem habuit, sed iustum, sed filiam, per quem in omnibus honori eius detulit, dicens: Meus cibus est vt faciam voluntatẽ patris mei *Ioan.4.d*
qui in cœlis est. & in psalmo: Lætetur cor meum vt *Psal. 85.*
timeat nomen tuum, & cætera multa in hunc modum. Per quem etiã & seipsum videbatur abiicere, humiliare, negligere, vt opus quod per eum fecerat pater,sed perierat,reparatum & renouatum ei posset recõciinare. Hoc igitur modo ad patrem mediator noster habuit timorẽ, quasi sursum, ad miserum vero recõciliandum pietatem,quasi deorsum,ad vtrũque vero scientiam,sciens quid cuique esset exhibẽdum, sed ad implendum ministerium mediationis suæ cum patris bonam haberet voluntatem desursum,à misero autem inferius tacente haberet nihil, & habere aliquid, ratio & ordo & meditationis requireret,exegit ab eo fidem. Exegit autem fidẽ prærogando pietatem. Qua exactione nulla poterat esse validior, quia nõ fuerat difficile homini misero ei se credere,à quo se præuentum videbat pietate. Sed & cum se ei credere non posset, in quo spem nõ haberet,cum fide etiam spem obtulit, cum spe etiam addens timorem,sine quo spes esse non poterat,ne scilicet desereretur à tam pio mediatore. Accepto itaque mediator à reo suo tãto salutis pignore ad patrẽ regreditur,scilicet cum in monte solus ascendit orare,vel cum factus in agonia prolixius orabat cũ sanguineo sudore. Pater, inquit,clarifica filium tuũ, vt *Ioan.17.a*
filius tuus clarificet te. En quid tibi,en quid exhibeã

S

Universidad de Deusto
Biblioteca

illi, en quid à te habeo, en quid ab illo. Mediator G quippe sum, & in salutem eius iam videntur concurrere meditationis meæ rationes. Sed captus est & ligatus, alligauit eum fortis: & nisi fortior eo superuenerit, non diripiet vasa eius. Sed mitte manum tuã de alto, & eripiã eum de inimicis eius fortissimis, in spiritu fortitudinis fortitudo tua, & virtus tua. Scio enim quid faciam. Moriar innocens pro nocente, & plus poterit incomparabiliter bonitas mea, quàm hostilis malitia, pœna innocentiæ meæ, quàm pœna inobedientiæ humanæ. Et clarificaui, inquit pater, & clarificabo. Iam fortissimo mediatore opus est H spiritus consilij, quia si princeps mundi intelligeret, numquam Dominum gloriæ crucifigeret. Per omnia ergo virtutem ei diuinitatis occultans, & solam ei carnis infirmitatem præferens per iustitiam vitæ suæ inuidiam suscitauit hostilis nequitiæ: per infirmitatem suæ carnis, spem illi contulit victoriæ, ad faciendam inuidiam accedẽtibus miraculis, quibus recõciliandi sui fidem in se roborabat, deceptus antiquus deceptor pœnam peccati, mortẽ scilicet atrocissimã, ei inflixit qui nullo peccato erat obnoxius. Occisus iustus iniuste pro iustitia, nouam de inimico obtinuit iustitiam, mortis scilicet iniuste sibi illatæ. Quam quasi sibi necessariam, quia absque peccato erat, ipse homini peccatori communicans reum absoluit per pœnam innocentię suæ. Positóque corpore suo & sanguine in manu eius: hoc, inquit, mãduca & bibe, hinc viue. Patérque eum repræsentãs: En, inquit, pater mei sanguinis precium. Si de peccato huius requiris, en pro eo meus sanguis Domine pater dedisti benignitatem, & terra corporis mei dedit fructum suum, iam iustitia ante te ambulabit, & K tu pones in via saluationis humanę pedes tuos. Et vt iuste iam saluetur qui iuste perierat, tu Domine fecisti directiones, iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti.

Ioan.11.
1.Petr.3.e
Psal.66. a
Psal.98.

Caput decimumtertium.

DE fructu ergo huius operis satiatus homo mediante sapientia Dei, non solùm reconciliatur, sed etiam sapiens efficitur. Sapit enim ei quod manducat, manducat & bibit corpus & sanguinem redẽtoris sui, manna cœleste, panem angelorum, panem L sapientiæ, & manducans transformatur in naturam cibi quem manducauit. Corpus enim Christi manducare, nihil est aliud quàm corpus Christi effici, & templum Spiritus sancti. Templum autem hoc cum ornatum fuerit præscriptarum positione virtutum, & supradicto dedicandi ordine dedicatum, nullos vlterius alienos titulos potest suscipere, nullum habitatorem nisi Deum qui condidit illum & creauit. Nihil ergo vltra terrenum sancta illa anima, nihil materiale, nihil corruptibile diligit aut curat, ex quo regressa est à loco sarcinarum, & si aliquo horum aliM quãdo quasi in transitu vtitur, sed frui dedignatur. Si quid in huiusmodi prosperũ euenerit, pertransit: non conturbatur si quid aduersi contigerit. Totum sapit quicquid capit, nec potest amanti nisi sapere quicquid sicut saliuam contigerit de Christi capite descendere. Quicquid ad corpus spectat siue bonum, siue malum, foris est, nec potest pertingere ad eum qui intus est. Vnde Apostolus in squalore corporis iacens & vinculis, & quantum ad corpus tribulatione coronatus & miseria scribens discipulis: Mittam, inquit, ad vos Timotheum, vt sciatis *Philipp.2.e* quæ circa me sunt. Quæ circa me sunt, inquit, id est, in exteriori homine, in exteriori tunica carnis, quæ ad me qui intus sum, non pertingunt. Hæc est sapiẽtia de qua dicit apostolus, sapiẽtiam loquimur inter *1.Cor.2.* perfectos, de qua sic nos loquimur, sicut qui audiuimus & non vidimus: sicut loqueremur de aliqua ciuitate quam non vidimus, sed plurima de ea audiuimus, de qua qui vidisset, longe aliter loqueretur & expressius. Hæc autem sapientia oppositam sibi ex aduerso aliam habet infausti nominis sapientiam, (quam dicit Apostolus principum huius mundi) sicut nigrum albo, sicut luci tenebras, de qua dicitur, Sapientia vincit malitiam. Malitia siquidem sapor *1.Ioan.5.a* est mali, vnde & à sapore sapientia. Cum igitur sapit malum, & non deest astutia, vel voluntas ad exequẽdum, sapientia principum huius mundi per omnia supernæ sapientiæ est contraria, hęc est enim malitia quam odit sapientia. Siquidem ibi sapor boni est in seipso, hic sapor mali est in seipso. Ibi ad exequendũ præsto est prudẽtia, hic vt dictum est non deest astutia. Sed inter has duas quædam media est sapientia, quasi inter nigrum & album, medio colore coloratum. Quæ siue inferius siue superius, sic se habet ad vtramque partem, vt proueniat ei finis secundum intentionem & studium vtentis. Sapientia ista est quam dicit Apostolus huius mundi, & quam mediã locauit inter sapientiam Dei, & sapientiam principum huius mũdi. Hæc circa vtile & honestum tota versatur, & affectata quadam prudentia dispensatur, hæc pene tota est in scientia, videlicet vt sciat discernere prudenter & diiudicare inter vtile & inutile, inter honestum & inhonestum, etiam si non sit vitæ & moribus accommodatum. Sciẽtia enim inflat, cha- *1.cor.8.a* ritas ædificat, aut vero in huiusmodi exquirẽdis elaborant, vt tantum sciant quòd tantummodo seruit curiositati, aut vt videantur siue sciantur scire quod seruit vanitati. Et hoc eorum studium tãtum potest proficere & in altum se extollere, quantum potest ratio sine amore.

Nehem.9.e
Psal.77. & 104.d.
Sap.16.c.
Ioan. 6.
1.Cor.10.

Caput decimumquartum.

SIquidem hæc philosophia in sciẽtiam rerum humanarum & diuinarum diuiditur. Quandiu est in humanis: sic interim sibi est. Quando vero ad diuina se exaltat, quanto altius ascendit, tanto inferius cadit, & impletur in eo, quia eleuans allisisti. Et si quidem aliquãdo conatu naturalis ingenij prouehitur, vt sicut dicit Apostolus, quod notum est Dei, id est, quãtum de Deo ratio potest comprehẽdere, notum sit illis, ita vt in illis, id est, intra semetipsos: Deus enim illis reuelauit, quia sic eos creauit, vt in seipsis habeant vnde Deum cognoscant. Surgunt enim de ethica sua in quandã physicam, & inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciunt, sempiternã quoq; eius virtutẽ & diuinitatẽ: ita vt sint inexcusabiles, quia videlicet nolũt vlterius procedere vel proficere, cũ possint in verã scilicet theologiã: quia cũ cognouerint Deum, non sicut Deũ glorificãt, aut gratias agunt: sed euanescunt in cogitationibus suis, & obscuratur

Psal.101.b
Rom.1.c

obscuratur insipiens cor eorum. Dicentes enim se A esse sapientes, stulti facti sunt: & qui theologiam insipienter perdiderunt, etiam de physica miserabiliter cadunt, cum gloriam mutãt incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentum, propter quod nec in nostra ethica permanere permittuntur, sed tradit illos Deus in desideria cordis ipsorum, in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, tradit illos in reprobum sensum: vt faciant quæ non cõueniunt, sed sapientia semper vin- B cit malitiam, quæ contubernium habens Dei, nouit semper proficere, & numquam deficere, & attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, sapienter se agens in diuinis, caute in physicis, prudẽter in moralibus. Igitur sapiẽs anima (sicut supra dictum est) ab omnibus alienis affectibus defecata. Deum tantummodo sapiens, hominem in homine exuit, decóque plene & in omnibus affecta, omnẽ infra Deum creaturam non aliter quàm Deus attendit, in luce & virtute sapientiæ omnia disponens, & ordinans: sic agens, sic de eis iudicans, sicut est, sicut viuit faciẽs iudicium & iustitiam de eo vnde est, G & vnde viuit. Est enim sapientia Dei, sicut dixit, candor lucis æternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis sicut cum in creaturam se exponit, exprimit & exhibet imaginem bonitatis & iustitiæ Dei, & sicut virtute Dei vaporatur interius, sic claritatis & charitatis Dei emanationẽ effundit exterius, vnde & alibi dicit Salomon: Sapiẽtia hominis lucet in vultu eius, & alibi: Oculi (inquit) sapiẽtis in capite eius, quia nõ aliunde quàm de naturali & interna virtute cerebri sui se effundunt, & à capite non recedũt, dicit Salo- D mon: Multitudo sapiẽtium sanitas est orbis terrarũ. O felices res humanas, si vbique sapientibus seruirẽt insipientes. Sed & felices res humanas dicit quidem philosophus, si aut soli sapientes regnarẽt, aut reges philosopharentur. Sed cum sapienter fugiunt sapientes super insipientes regnare, etiam insipientes fugiunt insipienter sub sapientibus esse: omnia despiunt & confunduntur, & conturbantur. Sapientes latent & delitescunt, pueri regnant & principantur: & sunt principes qui mane comedunt, & væ terræ illi. Sed ad propositum redeamus. Anima igitur spiritu sapientiæ illustrata, quia diligit iustitiam E & odit iniquitatem, & propterea vnxit eam Deus oleo lætitiæ præ participibus suis: & quã perfudit gratia, omnibus placet, & ab omnibus amatur. Ipsi etiam qui ex aduerso sunt videntes huiusmodi timẽt & reuerentur. Et si bonum in bono non vult mutari indurata nequitia: dissimulare tamen non potest natura. Intra se autem habent sapientes quandam priuatam gratiam, & quãdam linguam angelicam, linguam angelorum, qua inter se loquuntur mutuis affectionibus, spirituali quadam gratia communicantur in hoc ipsum exterioribus aspectibus: quã linguã F nullus nouit nisi rex angelorum, & angeli eius, & qui sunt in genere Israël, & ciues Hierusalẽ. Nullus eam nouit Ægyptius, nullus Chananæus. Sicut enim in sanctitate vitæ & hominis interioris glorificatione, & contemplatione & fruitione diuinitatis, iam futuræ vitæ beatitudinem prælibare in hac vita videntur, & imitari: sic etiam de corporum suorum glorificatione, quam plene ibi percepturi sunt in hac vita nonnihil percipiũt. Accepta enim illa gratia de qua diximus, qua habitantes in vnum se ipsis in Deo & Deo, seipsis fruuntur, ipsius carnis sic sentiunt inuenisse omnes contradictiones, vt vniuersa substantia carnis non sit eis nisi instrumentũ boni operis. Nam etsi ipsius miseriis & infirmitatibus cõtabescunt, sed ex hoc ipso in interiori homine fortius conualescũt. quando enim infirmior, tunc fortior sum & potens dicit Apostolus. Sensus ipsi nouam quandam percipiunt, & propẽ spiritualem gratiam, oculi simplices, & aures temperantes: aliquando in feruore orationis tanta odoris ignota quædam fragrantia spirat, tanta gustus & non gustãdo suauitas, tamen per mutuum tactum spiritualis charitatis intenti sunt, vt videãtur sibi intra se ipsos spiritualis cuiusdam voluptatis gerere paradisum, vultus etiam & totius corporis compositione, vitæ & morum & actuum decore, mutuæ etiam seruitutis vel deuotis exhibitionibus, & piis susceptionibus, sibi cuiusdam gratiæ beneplacito sibi inuicem conueniunt, & conueniunt, vt vere sint cor vnum, & anima vna. Nimirum futuram *Act. 4.f* corporum suorum gloriam iam hic initiant ex puritate consciẽtiæ, & mutuæ conuersationis gratia perfecte eam habituri in futura & perenni vita.

Ecclesi.8.a
Sap. 6. d
Ecclesi.10.

Caput decimumquintum.

SIcut enim nunc viuẽtia omnia solis claritate perfunduntur, & ab inuicem perfundi videntur, & sicut nos inuicem hic viuere videmus, sic in illa vita videbitur Deus à singulis in omnibus, & ab omnibus in singulis, non quòd corporalibus oculis videatur diuinitas, sed præsentiam diuinitatis glorificatio corporum demonstrabit manifesta quadam sui gratia. Ad hoc etiam in hac vita corporalium sacramẽtorum valet religio, quia cum vix aliquid nisi corpora & corporalia intelligamus, quandiu in imagine pertransimus, corporalibus religamur sacramentis, ne à Deo recedamus: vnde etiam à religando religio dicitur. Cum vero fidelis anima talibus erudita, *Vnde dicatur religio.* talibus incipiet nõ indigere, & à corporalibus transire ad spiritualia, & spiritualibus ad spiritualium & corporalium conditorem, hoc vere erit exire à sarcinis. Relicto ergo corpore, & corporis omnibus curis, & impedimentis omnium quæ sunt præter Deum obliuiscitur, nihilque præter Deum attendẽs, quasi se solam solúmque Deum existimãs, Dilectus, *Can.2.a* inquit, meus mihi, & ego illi. Quid enim mihi est in *Psal.72.c* cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meũ Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Deinde venitur ad mortẽ. Hunc enim transitum ad vitam miseri infideles mortem appellant, fideles autem quid nisi pascha? In morte igitur corporali perfecte moritur mũdo, vt perfecte viuat Deo, ingreditur locum tabernaculi admirabilis, *Psal.41.a* ingreditur vsque ad domum Dei, & omnibus bene & secundum ordinem præcedentibus sicut in principio diximus, pondus suum vnumquodque defert in locum suum, corpus in terram de qua assumptum est, tempore suo resuscitandum, & glorificandum, spiritum ad Deũ qui creauit eum. Sed quis iste transitus ad Deum descriptis omnibus obliga-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mentis, superatísque omnibus impedimentis, perfecta beatitudine, perenni dilectione, ex hoc iam perfecte Deo inhæret, vel potius vnitur vere sancta anima in terra, vt efficiatur vna ex illis quibus dixit: Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes. Hic est finis corum qui proponunt Hierusalem in principio lætitiæ suæ, quos vnctio sancti Spiritus docet de omnibus: qui ascensiones in corde suo sapienter disponunt de virtute in virtutem, donec videatur Deus deorum in Sion, Deus deorum, beatitudo beatorũ, gaudium bene gaudentium: vnum denique bonum summum omnium bonorum, à fine boni propositi in principio ascensionis vsque ad finem omnis consummationis. Sapientia attingit fortiter fortitudinẽ ascendẽdi ad se custodiens, ne in ascensu deficiat, & suauiter disponit omnia & aduersa, & prospera, omnia enim in bonũ modificans & cõponens, donec animam ad principium suum reducat, & abscondat in abscondito faciei Dei. Scire autem debet omnis sapiens ascensor non sic esse gradus huius ascensionis, quomodo gradus scalæ, vt singuli affectus istis tantùm temporibus, & non alio tempore sint necessarij. Habet quippe vnusquisque affectus in ascensus ordine tempus & locum suum, quo cooperantibus aliis affectibus suas videat partes sollicitus exequi: sed omnes tamen sibi concurrunt & cooperantur, præueniunt & sequuntur, & sæpe fiunt primi nouissimi, & nouissimi primi.

Psal. 81.
Psal. 36. b
Psal. 38. b
Sap. 8. a
Psal. 26. b
Matt. 20. b

FINIS.

ELENCHVS CAPITVM quæ hic libellus de Passione Domini complectitur.

In prologo operis totius telam ordiritur ab oratione.

Christum Iesum veram esse vitam.	Caput I.
De præcisione vitis.	Cap. 2
De circumfossione vitis.	Cap. 3
De vinculis quibus illigatur vitis.	Cap. 4
De cultura & speciositate interiori vitis.	Cap. 5
De foliis vitis in genere.	Cap. 6
De vmbra foliorum vitis.	Cap. 7
De septem foliis speciatim, ac primum de primo.	Cap. 8
De secundo folio.	Cap. 9
De tertio filio.	Cap. 10
De tribus verbulis charitatis.	Cap. 11
De quarto folio.	Cap. 12
De quinto folio.	Cap. 13
De sexto folio.	Cap. 14
De septimo folio.	Cap. 15
De iucunditate florum.	Cap. 16
De flore humilitatis.	Cap. 17
De florente lilio castitatis.	Cap. 18
De radice lilij.	Cap. 19
De trunco & iis quæ ad lilia castitatis requiruntur.	Cap. 20
De rectitudine lilij.	Cap. 21
De fortitudine trunci.	Cap. 22
De vermibus truncum arrodentibus.	Cap. 23
De longitudine trunci.	Cap. 24
De foliis circa truncum.	Cap. 25
De nouo Cantico.	Cap. 26
De foliis iuxta terram.	Cap. 27
De contemplatione floris lilij nostri.	Cap. 28
Lilij flos terram versus inclinandus est.	Cap. 29
De numero foliorum lilij nostri.	Cap. 30
De tribus commodis virginibus accessuris in futura vita.	Cap. 31
De sex operibus charitatis erga proximum.	Cap. 32
De rosa rubente & ardente.	Cap. 33
De rosa charitatis.	Cap. 34
De rosa passionis.	Cap. 35
De septem effusionum sanguinis Christi omnium prima.	Cap. 36
De secunda effusione sanguinis.	Cap. 37
De tertia effusione sanguinis.	Cap. 38
De quarta effusione sanguinis.	Cap. 39
De quinta effusione sanguinis.	Cap. 40
De sexta effusione sanguinis.	Cap. 41
De croco abstinentiæ vitis nostræ.	Cap. 42
De odore florum vitis nostræ.	Cap. 43
Quàm expetendi veniant floves in vite nostra.	Cap. 44
De odore florum.	Cap. 45
De fructu vitis nostræ.	Cap. 46

D. BERNARDI ABBATIS IN Tractatum sequentem.

PROLOGVS.

IEsu benigne, vitis vera, lignum vitæ, quod in medio paradisi situm est: Domine Iesu Christe cuius folia sunt in medicinam, fructus verò in vitam æternã. Benedictus flos & fructus virginis matris castissimæ, sine quo nullus sapit. Quia tu es æterni patris sapiẽtia, mentem meam debilem & aridam pane intellectus, & aqua sapiẽtiæ salutaris dignare reficere, vt te, ô clauis Dauid, aperiente, mihi reseruentur obscura: & te, ô vera lux, radiante, tenebrosa pandantur: vt per me ministrum humilem temetipso manifestante & elucidante, loquentes simul & † videntes vitam habeamus æternam. Amen.

† al. audientes.

D. BERNARDI ABBATIS DE Passione Domini super istud Ioannis: Ego sum vitis vera, Tractatus.

Capitulum primum.

Ego

Ioan. 15. EGo sum vitis vera. Ipso Domino Iesu Christo adiuuante videamus quasdam proprietates vitis terrestris, in quibus etiam illius super cœlestis vitis proprietates nominare possimus: nec tantùm ea quæ exterius ad culturam eidem exhibentur, consideremus. Et primò quidem, quòd plantari solet vitis in terra, non seminari, translata de sua vite: quod ad conceptionem Iesu mihi pertinere videtur. Vitis enim primo nata de vite, est Deus genitus de Deo, filius de patre, coæternus & consubstantialis ei, de quo genitus est. Sed vt maiorem faceret fructum, plantatus est in terra, id est in virgine Maria conceptus, factus quod non erat, manens quod erat. Benedicta terra hæc, omnium gentium proferens benedictionem. Verè benedicta, quæ Deo dante benignitatem, tam benedictum protulit fructum. Hæc est terra de qua scriptum est: Terrã non operabatur quisquam, sed irrigabatur à fonte ascendente de paradiso. Terra quippe hæc non acceipit operationem humanã, vt conciperetur in ea filius Dei, sed aqua Spiritus sancti irrigata fuit. Ita enim legis: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Rursum de hac terra scriptum est: Aperiatur terra, & germinabit Saluatorem. Aperta quippe fuit per fidem, credens & obediens angelo: germinauitque vitam salutarem, Saluatorem nostrum æternæ vitæ præmia largientem. Hac itaque vite nostra in lucem edita, quædam proprietates culturæ vitis attinentes adhibitæ sunt.

Genes. 2.
Luc. 1.
Esaiæ 45.

De præcisione vitis. CAP. II.

Luc. 2. SOlet enim vitis fructifera præcidi, quod & corporaliter & figuratiuè accipi potest. Circumcisus enim fuit Iesus, non quòd hac circumcisione egeret: quæ in antiquis patribus delebat originale peccatum, sicut baptismus in nobis. Nihil enim peccato originali per concupiscentiæ vitium contracto debebat, quia sine omni cõcupiscentia carnali conceptus erat: sed ne legem quam ipse dederat, soluere videretur. Moraliter verò docens nos oportere non ægre ferre si quando pœnas peccati patimur: quod in nobismetipsis non recognoscimus, cum ipse pectorum purgator non fuerit dedignatus pro nobis subire remedium peccatorum. Consolemur ergo dolores nostros, qui nequaquam sine peccato sumus, doloribus illius liberati, qui non pro se, sed pro nobis doluit & vulneratus est, non pro se, sed vt nostris vulneribus mederetur. Vide quantum ad suscipiendos dolores festinauit, quàm paratus & promptus sanguinem effundere, circumcisus pro nobis die natiuitatis suæ octauo. Vtinam nos saltem & anno octauo nonnihil pro Domino pateremur. Sed quid dicimus, cum plures inueniamus & post octo plantatos, vel post octoginta annos, cùm naturaliter erit eorum labor & dolor, nec voluntate saltem ad Dominum conuerti, nec tam maturè impẽsi sanguinis precioſi tam diu † vanitati subiectam. Quid miserius? Christus octauam diem à natiuitate sua vix expectat vt suum tibi sanguinem impẽdere incipiat. Tu post, non dico octo dies, sed nec post octoginta menses, imò & octoginta annos solam non repẽdis voluntatem? Ille vix natus sanguinem tibi effudit? tu iam moriturus voluntatem tuam non refundis? Bonus profecto Iesus, qui etiã in quarta vigilia venientem seruum susceipit pœnitentem. Dedisti robur annorum iuuenilium hosti Christi? Christo saltem misericorditer expectanti infirmam tribue volũtatem: nec dubites quin illam accipiat. Puer enim natus est nobis, vt paruulis munusculis cõsoletur: quia paruũ parua decent. Quod si quod offers, paruum non fuerit, id est humile: per hoc ipsum ad ipsum humilẽ intrare non poteris, qui de se dicit: Ego sum ostium. Et alibi: Venite ad me omnes, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Possumus & alio modo accipere præcisionem vitis nostrę: vt dicamus omnia ab eo præcisa, quibus caruit in hac vita, cum ea tamen habere potuisset: & accipiamus hanc præcisionem à verbo Apostoli dicẽtis: Qui cũ in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens. Ipsa enim exinanitio quædam præciosio est. Sicut enim minuitur vitis quãdo præciditur: ita vera vitis Christus incarnatione minoratus ab angelis, imò & infra omnes homines humiliatus fuit. Quomodo amputata fuit in eo gloria cultro ignominiæ, potentia cultro abiectionis, voluptas cultro doloris, diuitiæ cultro paupertatis? Vide nũc quantum præcisa fuerit: ille cui famulatur omnis gloria cœlorum, imò ipse qui solus vera gloria est, quasi abiicit gloriam. Seruuli circumdatus indumento sustinet ignominias, confusionibus operitur, vt te à confusionibus redimeret, & ad gloriam pristinam reuocaret. Ille cuius potenti nutui omnia inferna, terrestria & supercœlestia sunt subiecta, sic fit abiectus, vt reputaretur omnium virorum nouissimus. Subiicitur fami, siti, caloribus, frigoribus, doloribus, infirmitatibus, & post hæc tanta mortis supplicium non euadit. Ille qui lucem inhabitat inaccessibilem, in quem desiderant angeli prospicere, cuius solius odor sanctorum sic mentes inebriat, vt & mundi presentis & suiipsorum obliti totis viribus currant post ipsum, tanto dolori subiicitur, vt in ipso veraciter noscatur impletum quod ante dixerat per prophetas: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Ille in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei sunt absconditi, rex regũ, dines in omnes solus nullius egens, sic fit pauper, vt, ipso teste, & vulpibus terræ & volucribus cœli pauperior inueniatur, cum dicit: Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis nõ habet vbi caput suũ reclinet. Pauper in natiuitate, pauperior in vita, pauperrimus in cruce. Natus enim pastum habet lac virgineum, tegmen pannos viles. In vita verò si tegumentum habuit, sæpius in victualibus defecit. In morte & nudum inuenies, & sitientẽ: nisi fortè ad sitis ipsius remediũ velis adhibere acetum myrrha & felle mixtũ. Postremo autem cultro timoris amputati sunt ab ipso omnes amici & proximi, vt nõ esset qui cõsolaretur eũ ex omnibus charis eius: torcular enim calcauit solus, & de gẽtibus non erat vir cum eo: & cum sustineret cor eius improperium & miseriam expectauit qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inuenit. Vide nũc quantũ præcisa fuerit vitis nostra. Quæ vitis vmquam tantũ præcisa fuit? sed quæ est cõsolatio huius præcisionis? Multus fructus. Multam enim

Esaiæ 53.
Luc. 2.
Psal. 89.
† *Desit his quiddam.*
Matt. 5.
Esaiæ 53.
Luc. 2.
Ioan. 15.
Luc. 12.
Esa. 9.
Ioan. 10.
Matth. 11.
Philip. 2.
Esaiæ 53.
1. Tim. 6.
1. Petr. 1.
Cant. 1.
Thre. 1.
Coloss. 2.
Matt. 8.
Luc. 9.
Ioan. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& incomparabilem præcisionem sustinuit. Videtur G tamen signanter dictum esse: Et de gentibus non est vir mecum, tanquam intelligendum sit solas mulieres cum illo remansisse. Viris enim fortioris naturæ fugientibus præ timore, non fugit muliebris infirmitas, quæ etiam baiulantem sibi crucem, & in cruce morientem non dereliquerunt, sicut in persona Christi conquerentis loquitur beatus Iob: Derelicta sunt tantummodo labia mea circa dentes meos. Per labia quippe, quæ cæteris sunt membris molliora, muliebris sexus mollis & infirmus, qui solus Christo discipulis fugientibus adhæsit, figura- H tur. Elegit enim Dominus infirma mundi, vt confunderet fortia. Si verò fugam mentalem intelligimus, nec vir relictus est cum eo, nec mulier, præter illam quæ sola benedicta est in mulieribus quæ sola per illud triste sabbatum stetit in fide, & saluata fuit ecclesia in ipsa sola: propter quod aptissimè tota ecclesia in laudem & gloriam eiusdem virginis diem sabbati per totius anni circulum celebrare consuevit. Verè & singulariter benedictus palmes qui à sua vite nullo potuit timore præcidi. Abscissi sunt viri qui dicunt: Nos autem sperabamus, quòd ipse re- I dempturus esset Israël. Abscissæ sunt mulieres, quæ quamuis piè præueniunt mortuo humanitatis seruitium exhibere, tamen illum resurrecturum nequaquam credebant. Et fortasse propterea (quod tamen non asserendo dico, ne nouas videar assertiones introducere) illa mater quæ plus habuit pietatis, cum aliis ad vngẽdum non venit corpus Christi sepultum, quia frustra putabat eum vngi, quem resurrecturum sciebat. Verè fortis hæc mulier, & præ cunctis post filium honoranda. Verè & virago dici potest, quæ à viro Christo per animi fortitudi- K nem separata non est, sed eum quem morientem & mortuum vidit, credidit immortalitatis gloria sublimatum.

Mar. 27. Luc. 23.

Iob. 19.

1. Cor. 1.

A morte Christi toto sabbato in sola virgine mansit fides integritas.

Luc. 24.

Luc. 23.

De circumfossione vitis. CAP. III.

CIrcumfoditur vitis. Fossio hæc, insidiantium fraus intelligitur. Quasi enim foueam fodit, qui dolo machinatur aliquem decipere. Vnde conquerens dicit: Foderunt ante faciem meam foueam. Non enim poterat illi aliquis dolus absconditi, qui L oculatus est ante & retro, & qui præterita & futura tanquam præsentia intuetur. Omnia enim nuda & aperta sunt oculis eius. Ostendamus autẽ per exemplum aliquam fraudem istarum fossionum: Adducunt, inquit Euangelium, Domino Iesu mulierem adulteram, dicentes quòd Moyses in lege præcepit huiusmodi lapidare. Tu autem quid dicis? Videamus qua beatam vitem nostram circumfoderunt illi pessimi agricolæ, non vt facerent eam germinare, sed magis arescere. Verumtamen in contrarium cessit eorum intentio, & circumfossa, fertilis magis facta est, & humorem misericordiæ distillãs. Fo- M ueas verò videamus. Dixerunt apud se: Si secundum legem dixerit mulierem lapidandam, foueam incidet crudelitatis, qui de se dicit: Mitis sum, & humilis corde. Et iterum: Misericordiam volo, & non sacrificium. Si verò dixerit absoluendam, foueam præuaricationis non euadet: & iure condemnabitur vt legis transgressor. Sic captant in animam iusti, & obseruant peccatores iustum, & stridentes. Nescientes quòd frustra iacitur rete ante oculos pẽnatorum, & quod qui fodit foueam, incidet in eam. Sed leuiter transiuit has foueas nostra ibix, ipsõque fossores deiecit in illam. Ait enim: Qui sine peccato est vestrum, primus mittat in eam lapidem, quasi dicat: Legi meæ non contradico, pietatem meam non desero. Ista quidem meruit lapidari, sed non lapidabitur, quia qui lapidem iustè possit in eam mittere, non habetur. Nonne vis adhuc alias foueas videre? Licet, inquiunt, censum Cæsari dari, an non? Dixerant enim apud se: si dixerit, licet: tenebitur reus tanquam libertatis nostræ destructor. Solutio enim census, seruitij signum est. Si dixerit, non licet, reus erit læsæ maiestatis. O stultos. Solet stultus alios secundum se æstimare: & quod ipse ignorat, sapientes quoque credit similiter ignorare. Sed quid ait sapientia? Libertati Dei non derogo, maiestatem Dei non offendo, foueas vestras non incido. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt *Vbi supra.* Dei Deo. Non enim offenditur Deus iustus, qui vult cuique reddi quod suum est. Si reddatis Cæsari quod Cæsaris est, non offenditur Cæsar. Si Deo reddideritis quæ creauit, iustè quod iustum est facitis. Reddite ergo Cæsari denarium, Cæsaris habẽtem imaginem. Reddite Deo animam quam ad imaginem & similitudinem suam creauit: & ecce iusti fueritis. Longum esset nimis, omnes foueas quas veræ viti nostræ maligni isti foderunt, edisserere: quia omnia illius & verba & facta calumniari nitebantur. Sed cum viderent circumfossiones nil nocere viti, magis autem seipsos dum fodiunt in ipsas incidisse, ipsam vitem circumfodere & perfodere laborabant, vt sic saltem ad modum aliarum arborum æternam incurreret ariditatem. Foderunt ergo & perfoderunt non solum manus, sed & pedes, latus quoque & sanctissimi cordis intima furoris lancea, perforauerunt, quod iamdudum amoris lancea fuerat vulneratum. Vulnerasti, inquit in Cã- *Can. 4.* ticis amoris sponsus, cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. Vulnerat cor tuum Domine Iesu sponsa tua, amica tua, soror tua. Quid necessarium fuit illud ab inimicis vltra vulnerari? Quid agitis ô inimici? Si vulneratum est, imò quia vulneratum est cor dulcis Iesu, quid secundum vulnus apponitis? An ignoratis quòd vno vulnere tactum cor emoritur, & fit insensibile? Mortuum cor Domini Iesu, quia vulneratum possedit vulnus amoris, possedit mors amoris Domini cor sponsi Iesu. Quomodo mors altera introibit? Fortis est vt mors, imò *Cant. 8.* verè fortior quàm mors dilectio. Non enim potest prima mors expelli, id est, dilectio malarum mortium mortificantrix à domo cordis, quam sibi inuiolabili iure, suo vulnere acquisiuit. Si duo æquè fortes concurrunt, quorum vnus sit in domo, alter verò deforis, quis dubitet eum qui deintus est, obtinere victoriam? Et vide quanta sit vis amoris domum cordis obtinentis, & per vulnus dulcissimi occidentis non solum in Domino Iesu, sed & in seruis ipsius. Veniamus ad martyres. Terreantur licet martyres, rident: feriuntur, & gaudent: occiduntur, & ecce triumphant. Quare? Quia morte charitatis intus in

Prou. 1. Ibidem. 26.

Ioan. 8.

Matt. 22.

Psal. 56.

Heb. 4.

Ioan. 8.

Matth. 11. Osee. 6. Psal. 93. Psal. 36.

tus in corde iamdudũ mortui peccatis, mortui mundo, tamquam insensibiles facti, nec minas, nec tormenta, nec mortem sentire potuerunt. Quid mirum? Mortui erant. Mortui enim estis, ait Apostolus. Qualem mortem quidam stultus sapienter optabat, dicens: Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. Bona mors, mortem contemnens: bona mors, vitam conferens sempiternam. Sic ergo iam dudum vulneratum & mortuum fuit cor Iesu mortificati propter nos tota die æstimati sicut ouis occisionis. Accessit autem & mors corporalis, & vicit ad tempus, vt vinceretur B in æternum. Victa est mors, quia resurrexit à mortuis, quia mors vltra ei non dominabitur. Sed quia semel venimus ad cor dulcissimum Iesu & bonum est nos hic esse, ne sinamus nos facile auelli ab eo, de quo scriptum est: Recedentes à te, in terra scribentur. Quid autem accedentes? Tu ipse doce nos. Tu dixisti accedẽtibus ad te: Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in cœlo. Concordemus hæc, quia si sic hi qui in cœlis scripti sunt: quid ergo illi qui in terra scribentur? Lugebũt vtiq;. Sed quis nolit gaudere? Accedamus ergo ad te, & exultabimus C & lætabimur in te memores cordis tui. O quàm bonum & quàm iucundum habitare in corde hoc! Bonus thesaurus, bona margarita, cor tuum bone Iesu: quam fosso agro tui corporis inueniemus. Quis hãc margaritam abiiciat? Quin potius dabo omnia, omnes cogitationes & affectus mentis commutabo, & comparabo illam mihi, iactans omnem cogitatum meum in cor Domini Iesu, & sine fallacia illud me enutriet. Ad hoc templum, ad hæc sancta sanctorũ, ad hãc arcam testamenti adorabo, & laudabo nomen Domini, dicens cum Dauid: Inueni cor D meũ, inquit, vt orem Deum meũ. Et ego inueni cor regis, fratris & amici benigni Iesu. Et numquid nõ adorabo? Orabo vtique. Cor enim illius mecum est. Audacter dicam: Si. imo quia caput meum Christus est. Quomodo quod capitis mei est, non meum est? Sicut ergo corporalis capitis mei oculi, mei oculi verè sunt, ita & spirituale cor, cor meum est. Bene ergo mihi. Ego vero cum Iesu cor meum habeo. Et quid mirum? cum multitudinis credentium fuerit cor vnum. Hoc igitur corde tuo & meo dulcissime Iesu inuento orabo te Deum meum. Admitte E tantùm in sacrarium exauditionis tuæ preces meas. Imò me totum trahe in cor tuum. Licet enim tortuositas peccatorum meorum impediat me, tamen quia cor illud incomprehensibili charitate dilatatum est & ampliatum, & tu qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, vt deposita gibbi sarcina per foramen acus possim transire: O omnium pulchritudine speciosissime Iesu amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me: vt purificatus per te ad te purissimum possim accedere, & in corde tuo omnibus diebꝰ vi- F tæ meæ merear habitare: & vt videre simul semper & facere tuam valeam voluntatem. Ad hoc enim perforatum est latus tuum, vt nobis pateſcat introitus. Ad hoc vulneratum est cor tuum vt in illo & in te ab exterioribus perturbationibus absoluti habitare possimus. Nihilo minus & propterea vulneratum est, vt per vulnus visibile vulnus amoris inuisibile videamus. Quomodo hic ardor melius ostendi potest, nisi quòd non solum corpus, verum etiam ipsum cor lancea vulnerari permisit? Carnale ergo vulnus, vulnus spirituale ostendit. Et hoc fortasse innuit ipsa auctoritas prælibata, in qua bis positum est vulnerasti. Vtriusque enim vulneris ipsa soror & sponsa causa est, ac si sponsus apertè diceret: Quia zelo amoris tui vulnerasti me: lancea quoque militis vulneratus sum. Quis enim cor suum palo vulne- *Cant. 4.* rari permitteret, nisi prius amoris illius vulnus percepisset? Dicit ergo: vulnerasti cor meum soror, mea sponsa, vulnerasti cor meum. Sed quare soror & sponsa? an non poterat sufficientem sponsi amantis affectum ostendere solius sororis vel solius sponsæ positio? Vel quare sponsa & non vxor, cum quotidie vel ecclesia siue quælibet fidelis anima sponso tuo Christo bonorum operum sobolem debeat generare? Paucis dico, solent sponsæ nondum alligatæ coniugali vinculo amari ardentius quàm postea. Tempore enim procedente amor ipse componitur. Sponsus ergo noster, vt magnitudinem insinuet sui amoris qui tempore non descrescit, amicam suam sponsam appellat, eo quòd illius amor semper nouus sit. Sed quia sponsæ etiam carnaliter diliguntur: vt in amore sponsi nostri nil carnale sapias, ipsam sponsam suam sororem appellat, quia sorores iam nequaquam carnaliter adamantur. Dicit ergo: Vulnerasti cor meum, &c. Tanquam dicat: quia summè te diligo vt sponsam, castè vt sororem, vulneratum est cor meum propter te. Quis illud cor tam vulneratum non diligat? Quis tam amantem non redamet? Quis tam castum non amplectatur? Diligit profecto vulneratum, quæ nimio illius amore vulnerata proclamat: Vulnerata charitate ego sum. Nunquid non redamat sponsum amãtem, quæ dicit: Nunciate dilecto, quia amore langueo? Fraterno se amantem amore complectitur, qui dicit: Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera *Cant. 8.* matris meæ, vt inueniam te foris, & complectar & deosculer, & iam me nemo derideat? Quid autem est foris? Æstimo quòd extra corpus. Quamdiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. Quis hanc peregrinationem patienter ferat? plena est dolore præteritorum, labore præsentium, timore futurorum: in qua etsi sponsus se aliquando gratia consolationis exhibeat, stat tamen longe quasi post parietem, corpore hoc peccati separante inter nos & ipsum: nec facile præbet se tangendum & osculandum, nisi illi animæ quæ in tantam altitudinem meritorum processit, vt dicat ei: Surge amica mea, *Cant. 2.* columba mea, formosa mea, quæ sola licet raro aliquo modo arbitrans se comprehendisse proclamat: Inueni quem diligit anima mea: inueni illum, nec dimittam. Sed ad hunc gradum non facilè quis ascendit. Nos igitur adhuc intus, id est, in corpore manentes, quantum possumus, amemus, redamemus, amplectamur vulneratum nostrum, cuius impij agricolæ foderunt manus & pedes, latus & cor: stemúsque, vt cor nostrum durum adhuc & impœnitens amoris sui vinculo cõstringere & iaculo vulnerare dignetur.

Ioan. 19.

Coloss. 3.

Num. 23.

Psal. 43.

Osee. 3. Rom. 7.

Hier. 17.

Luc. 10.

Cant. 1. Psal. 132.

Matt. 13.

Psal. 54.

2. Reg. 7. b

1. Cor. 11. Ephes. 1. 4. 5.

Act. 4.

Matt. 19. Luc. 18. Psal. 50.

De vinculis nostræ vitis.

CAP. IIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIgatur vitis. Quis vincula nostræ vitis non videat? Videamus tamen hoc vinculum. Primum obedientia fuit. Obediuit enim patri vsque ad mortem, mortem autem crucis. Obediuit matri & Ioseph secundum illud: Venit Nazareth cum eis, & erat subditus illis. Obediuit enim in terrenis, iudicibus soluens didrachmum. Secundum vinculum, vterus virginis, de qua canimus: Quia quem cœli capere non poterant, tuo sancto gremio contulisti. Tertium in præsepio fuit, secundum illud: Vagit infans inter arcta conditus præsepia, Membra pannis inuoluta, virgo mater alligat, Pedes, manus atque crura stricta cingit fascia. Quartum vinculum fuit funis, quo ligabatur cum caperetur. Ita enim habes: Tunc (videlicet cum traditus esset) iniecerunt manus in Iesum, & vinxerunt eum. O Rex regum, & Domine dominantium, quid tibi & vinculis? Ligantur vites, ne si iaceãt in terra, aut minuantur, aut corrumpantur fructus earum. Incorruptibilis autem fructus fuit eius & est. Quare ergo ligatur? Bene quidam rex cum percussus humana sagitta peteretur vt se ligari permitteret, donec excideretur, quia leuissimo motu mortẽ posset incurrere: Non decet, inquit, vinciri regem. Libera sit regis & semper salua potestas. O Deus deorum, quantum ergo derogatum fuit libertati & potentiæ tuæ? Tot adeò ligaris vinculis, qui solus ligandi & soluendi potestatem habes? Sed propter misericordiam tuam ligatus es, vt nos à miseriis nostris faceres absolutos. O quàm immitia fuerunt illorum immitissimorum vincula, quibus agnum mitissimum vinciebãt! Video oculis mentis te Domine Iesu tam duris nexibus adstrictum, tanquam latronem trahi ad iudicium principis sacerdotum, & inde ad Pilatum: video & perhorresco, & admiror, & admirando deficerem, nisi quòd liquidè cognosco te prius in corde charitatis nexibus fuisse constrictum, qui ad deteriora vincula sufferenda te leuiter attrahere potuerunt. Gratia sit vinculis tuis bone Iesu, quæ nostra tam potenter diruperunt. Quintum fuit vinculum quo ligatus fuit ad columnam cum flagellaretur. Quamquam & ipsa flagella quæ corpus eius circuibant, non incongruè possumus vincula appellare. Sed quamuis immitia, quamuis dura, quamuis iniusta, diligo flagellorum istorum vincula, quibus sacratissimum corpus tuum datum est cõtingere, quæ tuo purissimo sanguine non mediocriter sunt imbuta ô bone Iesu. Si enim sanguis tuus in flagellatione fuit tam copiose effusus, vt columna guttis illius respersa adhuc (sicut asseritur) rubra seruet vestigia: quantum sanguinis credam ipsis flagellis corpus tuũ mitissimum scindentibus inhæsisse? Tam dure flagellatus est Dominus, vt sanguis eius sursum in aëra resultaret. Vide autem quàm bene huic ligationi conueniat quòd vitis ad palum ligatur. Quid enim per palum alium, quàm ipsa columna cui Dominus Iesus fuit alligatus, accipitur? Sicut enim vitis palo, ita Christus columnæ alligatur. Sextum vinculum fuit corona illa spinea cum magna amaritudine illud caput amabile complectens, & multorum aculeorum in illo signa relinquens, sanguineas vtique guttas eliciens: &, vt puto, in faciem venerabilem transmittens vix adhuc de sputis Iudaïcis exiccatam. Crudele fuit vinculum hoc præter pœnas quas pertulit in ligno, honoris plurimum habẽs & decoris. O rex gloriæ Domine Iesu Christe, corona omnium te confitentium, te sequentium, pugnantium pro te, viuentium pro te, manentium in te. Quis te tam amaro vinculo confusionis addixit? Ecce operit confusio caput tuum, & faciem tuam amabilem. Ingeritur tibi à generatione praua & amaricãte honor derisorius in corona, sed spinarum aculeis contendunt in te dolor & confusio. Nescio in vtro magis puniaris. Corona derisionem, spinæ ingerunt punctionem. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater eius in die desponsationis eius, & in die lætitiæ cordis eius. Quæcumque autem anima confitetur se filiam Sion, id est ecclesiæ, egrediatur à curis secularibus, à cogitationibus vanis, & videat per contemplationem mentis regem Salomonem, id est Christum Iesum, qui est pax nostra, destruens inimicitias, amicitiásque reformans inter Deum & hominem. Vide hunc ô fœlix anima in diademate quo coronauit eum mater eius, synagoga videlicet, plebs Iudæorum. O mater amara! Quid peccauit hic bonus filius tuus, vt vinculis etiam vinciatur? Hic est qui soluit compeditos, qui erigit elisos, suscipiens aduenas, pupillos, viduásque consolans, & meruit vinculari? Hanccine dotem, hæccine munuscula nuptiis illius impendis? Dies enim desponsationis illius, dies ista est, dies indignationis & blasphemiæ, dies tribulationis & miseriæ, dies percussionis & doloris, dies vinculorũ & mortis, dies despõsationis illius est. Hac arra ô fidelis anima spõsus tuus speciosus subarrauit te, & ipse tanquam sponsus hodie coronatus processit. Coronatus, inquam, non auro, non gemmis, sed spinis: nec defuit purpura vestis irrisoriæ. Chlamydem enim coccineam circumdederunt ei, quamuis ipse vestem corporis sui, sanguine sui preciosissimi effusione multo nobilius purpurauit. Purpura enim non plus quam bis tingitur, ipse verò purpuram corporis sui non solum bis, sed etiam tertiò sanguineo torrente pertinxit. Ecce sponsus tuus ô sponsa, rubricatur in sudore, in flagellatione, in crucifixione. Eleua mentis oculos, & vide si tunica sponsi tui hæc sit an non. Ecce fera pessima condemnauit filium tuum, fratrem tuum, spõsum tuum. Quis hic gemitus lachrymásque contineat? Quis hic non doleat? Quia si est pium gaudere pio Iesu, ita est pium flere pium Iesum.

Septimum vinculum fuit, quo ligatus fuit in cruce, nempe ferreum. Fuit hoc vinculum multo durius cæteris, quod non solùm manuum pedúmque sanctissimorum compagem diuisit: verumetiam illam purissimam animam à mundissimo corpore hospitio separauit. Nunc etiam ô filiæ Sion egredimini & videte pacificum nostrum, pugnantem pro libertate nostra, in bello occumbere. Videte vitæ nostræ autorem pro nobis vitæ ianuas introire, vt nos ad vitæ viam reuocet. Videte vincula durissima, clauos ferreos, pedes & manus, quæ salutem nostram operabantur in medio terræ, crudeliter penetrare. Vide lignum crucis missum in panem nostrum, panem candidissimum, panem delicatum, panem angelorum, qui de cœlo descendit, vt se nobis daret in cibum,

Philip. 2. Luc. 2. Matt. 17.

Matt. 26. b

in cibum, & animas nostras continuo subiectas labori, semetipso nõ alieno cibo reficeret, & se nobis incorporando, non se in nostram carnem, sed nos in suum spiritum reformaret. Videte quomodo iustus ligatur, quomodo cum iniquis deputatus est liberrimus & optimus spõsus noster. Moritur vita nostra non pro suis necessitatibus, sed pro nostris. Date lachrymarum flumina in tantis vinculis morienti, quia & ipse prior lachrymatus est. Vacate & videte quàm amara, quàm turpi morte condemnetur. Sustinet enim adhuc, & diligenter considerat si quis sit qui simul contristetur: si quem inueniat qui sanguinis riuos abstergat, & de cruce depositum mundas findone non panni, sed cordis inuoluat, & flens cum beatis mulieribus flentibus ad tumulum prosequatur. Quæcumque anima fecerit hæc assidue, spero etiam quòd lætissimæ resurrectionis quandòque mereatur gaudio recreari. Si enim compatimur, & cõregnabimus: quod bene sponsa in Cantico amoris ostendit præmittens: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. & subiungit: Botrus Cypri dilectus meus mihi. Quid est fasciculus myrrhæ? Myrra amara, amaritudinem passionis significat. Fasciculus vero coadunationem multarum passionem ostendit. Fit ergo sponsus spõsæ suæ fasciculus myrrhæ, quando ipsum multiplicibus affectum iniuriis ad mentem reducit, quarum quædam iam enumeratæ, aliæ verò enumerandæ sunt. Quæ sunt autem vbera sponsæ, inter quæ illum commoraturum affirmat? Duo vbera sponsæ, prosperitas & aduersitas sunt. His tanquam vberibus nutritur, dum aduersitate fouetur, ne in prosperis eleuetur. Ponit autem dilectũ suum inter hæc vbera, dum illius & in aduersis & in prosperis recordatur. Ex quo euenit, vt ille qui modo fuerat fasciculus myrrhæ, id est, qui mentem sponsæ passionum suarum amaritudinibus amaricauerat, subitò fit botrus Cypri continens in se vinum iucunditatis & lętitiæ: quod fit dum sponsum quem tot viderat oppressum iniuriis, & morte turpissima condemnatum, per resurrectionis triumphum gloria videt & honore coronatũ, & cũ humanitate quã assumpserat, ad patris dextrã cõsidere, cõfidens se certissimè perdiuersas tribulationes ad idem Domini sui gaudium intraturam. Exeamus igitur & nos secundum monitã Pauli Apostoli cum sponso nostro bono Iesu extra castra, id est, extra concupiscentias præsentis seculi, improperium crucis & vinculorum asperitatem cum illo portantes, quia non decet membrum delicatum esse sub capite crucifixo: nec ad capitis corpus se indicat pertinere membrum, quod capiti compassum non fuit. Vinciamur ergo vinculis passionis boni Iesu, vt etiam vinculis charitatis cum illo vinciri possimus. Ipse enim vinculis charitatis deuinctus, ad suscipienda vincula passionis de cœlo tractus est in terras: & nos è contrario qui de terris trahi desideramus ad cœlum, prius passionis eius vinculũ nostro capiti colligemus, vt per hoc ad charitatis vincula pertinentes, vnum efficiamur cum ipso, secundum quod orauit patrem, dicens: Rogo pater, vt quos dedisti mihi, confirmati in charitate sint vnum in nobis, sicut tu & ego vnum sumus. Quid hac vnitate glorioſius? Quid vltra vel optare poteris vel habere? Vnum cum sponso tuo eris. O felix, felicior, imò omnium felicissima vnitas. Hac vnitate se Apostolus Christo vnitum sentiebat, cum dixit: Quis separabit me à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an persecutio, an periculum, an nuditas, an gladius? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque altitudo, neque profundum, neque alia creatura poterit nos separare à charitate quæ est Christi Iesu. Optemus totis desideriis, huius charitatis vinculis sponso & Domino nostro colligari: ita vt eius sequentes vestigia, illuc peruenire possimus, vbi est ipse qui dixit: Volo pater vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.

Rom. 8. g

Heb. 13. b

Ioan. 17. b

De cultura & speciositate interiori nostræ vineæ. Cap. V.

VIsis ex parte his quæ viti ad culturam exterius adhibentur, nunc ad ipsam vitem iam animum conuertamus: vt per quasdam similitudines illius, nostram vitem magis propè & propius contemplemur. Totum corpus ipsius vitis aliis arboribus & arbustis deformius inuenitur, & quasi penitus inutile videtur & abiectum, nec ipso aspectu amabile, aut visui accommodatum. Quid hic dicemus? Corpus vitis nostræ, Domini Iesu corpus significare deberet, nisi quòd plurimum discordare videtur huius deformitas à forma illius de quo scriptum est: Speciosus forma præ filiis hominum. Sunt autem nonnulli qui hæc verba non ad exteriorem, sed interiorem hominem retorqueant, id est ad animam siue ad diuinitatem, in quibus nimirum non solum filios hominum, sed etiam filios Dei, id est, ipsos angelicos spiritus præcellebat. Tanto enim melior angelis effectus est, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit. Ne ergo nos huic sententiæ contradicere videamur, ad manum auctoritates habemus, licet plurimos esse sciamus, qui nondum omnino spirituales effecti, aliud sentiant, fingẽtes sibi quandam spiritualem pulchritudinem in corpore Domini: & si quando audiant Dominum ipsum despicabilem forma fuisse, non patienter sustinent: & si lingua taceant rancore & motu animi cõtradicunt, non attendentes quod scriptum est: Spiritus est qui viuificat: caro autem non podest quicquam. Esaiam quoque non audiunt vel inuiti audiunt dicentem in eum: Ecce vidimus eum, & non erat illi species neque decor: aspectus eius non erat in eo, & desideravimus eum despectum & nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius & despectus. Vnde nec reputauimus eum: & nos reputauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatum. Ecce qualis describitur à propheta. Quid apertius? Et vere talis erat in oculis infidelium & carnalium, qui tantum carnem nouerunt intueri. Quod & nos manifestis rationibus possumus approbare: primum quidem per affectum compassionis, deinde per defectum passionis. Et quia verè susceperat affectiones nostras, videamus quomodo affici solent homines circa eos qui amant: vt per notum ad ignotum

Universidad de Deusto
Biblioteca

veniamus. Quis nesciat hominem circa amicũ suum periclitantem sæpe tanto affectu & dolore moueri, vt corporis sui detrimentum incurrat? Si hoc præstat homo homini, quantum Deum hominem Iesum putas homini præstitisse? Si tu pro vno homine per compassionem periculum corporale incurris, quid putas Dominum Iesum pro omnibus hominibus toleraſſe? Omnes enim sui erant, & omnes moraliter infirmi erãt. Certe nouimus Paulum apostolum de se dixisse: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et verè cousque infirmabatur, vt sicut ipse de se fatetur, præsentia eius esset despicabilis: & sicut ait: mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. Mundus quippe ei crucifixus erat, qui omnia quæ mundi erant, tanquam mortua reputabat. Ipse verò mundo etiam crucifixus erat, qui ipsum propter crebras compassionum simul & passionum infirmitates corpore extenuatum & exterminatum abhorrebat, nihil in eo inueniẽs quod pertineret ad ipsum. Si ergo Paulus cum infirmantibus infirmabatur, quid benignus Iesus, cum esset conseruus & frater, cum conseruis & fratribus? Quid Dominus & pater pro creatura & filiis? Ardebat Paulus quasi esset radio solis accensus: quantum ipsum solem putas exarsisse? Si vsque ad tantam infirmitatem per affectum compassionis accessit, qui scintillam charitatis habuit: quid sentiendum putas de ipsa charitate, de cuius plenitudine omnes acceperunt? Nec aliquo modo dubitandum, quin infirmitatem & exterminationem corporis incomparabilem sustinuerit, qui etiam venerat crucem sustinere, & præ cæteris tanto magis fuit confectus, quanto maior in eo fuit compassionis affectus: qui non solùm facta, sed etiam cogitationes inspexit. Suffragatur his rationibus sententia ipsius domini sic dicentis: Hierusalem, Hierusalem, quotiens volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Videamus quid sibi hoc velit, quòd Dominus se gallinæ magis quàm alteri animali voluit comparare: quia vt à sanctis patribus tenetur, ideo factum est, vt exprimatur incomparabilis affectus charitatis. Nullum enim animal circa pullos suos tanta compassione mouetur, sicut gallina. Fit enim toto corpore hispida, voce rauca, toto feruens animo, & omnibus membris infirma, & vsque ad supremum defectum perueniens. Si ergo intantum pullis suis gallina animal irrationale compatitur: quanto putas optimum Iesum humano generi fuisse compassum? ad quantum putas eum debilitatem & infirmitatem peruenisse? Quanta ipsum putas macie confectum fuisse, qui pro omnibus cognoscitur doluisse? Vnde Esaias: Vere languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit. Sed ad passionis iam defectum veniamus. Passionem autem non illum diem vnum appellamus, quo mortuus fuit, sed totam vitam illius. Tota enim vita Christi crux fuit & martyrium. Breuiter ergo dicamus, sed meditando longius immoremur, quantæ fuerit parcitatis in abstinentia, quàm prolixus fuerit in vigiliis, quàm frequens in orationibus. In labore, in sudore vultus sui quàm assiduus cum circumiret vicos & castella euangelizans & curans vndique, & quàm crebrò famen pertulit & sitim ille panis viuus, ille fons aquæ salientis in vitam æternam. Videamus illud ieiuniũ quadraginta dierum & quadraginta noctium, post quos esuriit: & iam à deserto ad homines redeunti occurramus, & vultum illum amabilem tantis ieiuniis consideremus afflictum. Et optimè posuit Euangelista, post ieiuniũ, esuriit: scias Iesum nõ in virtute diuinitatis, sed humanitatis suæ natura ieiunasse. Quid enim magnum si in diuinitatis fortitudine quadraginta diebus ieiunasset, in qua numquam esuriit? Sed iam ad illum vltimæ diei agonem veniamus, & causas deformati corporis nequibimus ignorare. Incipiat ergo consideratio nostra in eodem loco, vbi ipso teste cum inciperet pauere & tædere, tristis fuit anima eius vsque ad mortem: sudor sanguineus orantis & agonizantis membra copiosè perfudit, ita vt iam non solum distillaret, sed guttæ guttatim decurrerent in terram. Procedamus nunc, & illius noctis incommoda percurramus: quomodo tentus, vinctus, tractus, trusus, cæsus, consputus, colaphis alapisque percussus, spinis coronatus, arundine cæsum caput, flagellis acerrimis laceratus, propria cruce oneratus, primò portans eam, quæ ipsum postea statim fuit portatura. Talem inspice Iesum. Quis hic locus deliciarum? Qualis hic decor speciei? Quis in corpore sic tractato formæ pulchritudinem quærat? Sed veniamus ad finem. Nudatur Iesus. Quare? vt tu corporis purissimi deformationem valeas intueri. Nudatur ergo bonus Iesus. Heu mihi. Qui vestiuit cœlos diuersis syderibus, ante crucem expoliatus, nudus etiam vt erat, liuidus cruci affigitur. Heu, candor lucis æternæ nigrescit in carne pro carne saluanda. Et facies quam Cherubim & Seraphim aspicere desiderant, erat ex lachrymis turgida. Nudatur Dominus, qui ante secula regnans decorem induit & fortitudinem, cui canimus: Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento. Spectaculum fit & opprobriũ mundo & hominibus, fit tanquam prodigium multis & commotio capitis in populis caput nostrum, gaudium nostrum, honor noster bonus Iesus. Sed quid moror? Exaltato in crucem perforantur manus & pedes. Viri optimi, benigni Iesu elicitur sanguis, si quis supererat. Stat mediator noster in conspectu patris sui in confractione, vt auertat iram eius, ne disperdat nos. Verè non cadit mente: stat constanter etiam perseuerantia bonæ voluntatis. O qualem te intueor dulcis Iesu! O dulcissime atque amãtissime bone Iesu: quis te tam amaræ & tam odiosæ morti addixit? Vulnerum antiquorum nostrorum vnice Saluator: quis te vsque ad hæc non solùm dirissima, sed etiam turpissima vulnera patienda detraxit? O vitis dulcissima, bone Iesu huncine fructum reddit tibi vinea tua, quam de Ægypto transtulisti? Expectaueras patienter vsque ad hunc diem nuptiarum tuarum, vt faceret vuas, fecit autem spinas. Spinis enim coronauit te: & spinis peccatorum suorum circumdedit te. Ecce in quantam amaritudinem conuersa est vitis non iam tua, sed aliena. Negauit enim te dicens & clamans: Non habemus regem, nisi Cæsarem. Eiectum ergo te extra vineam ciuitatis & consortij tui, sacrilegi agricolæ occiderunt non subitò, sed longo crucis tormento confectum,

Gallinæ se Christus cur comparat.

Γνόμη ex Greg.

confectum, & multis vulneribus flagellorum & clauorum pariter cruciatum. O quantos habes Domine Iesu percussores? Percutit te pater tuus, qui proprio filio suo, id est tibi non pepercit, sed pro nobis omnibus tradit te. Percutis temetipsum: Tradis enim in mortem animam tuam, quam nemo potest tollere à te sine te. Percutit te discipulus impius traditione & osculo falso. Percutit te Iudæus colaphis & alapis. Percutiunt te gentiles flagellis & clauis. Ecce quantum percussus & humiliatus es. O quanti percussores, & quanti traditores tui. Tradidit te pater tuus cœlestis: quia sicut dictum est, pro nobis omnibus tradidit te. Sic enim quidam seruorum tuorum gratulando dicit de te: Qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. O verè admirabile commercium, tradidit se rex pro seruo, Deus pro homine, creator pro creatura, innocens pro nocente. Tradidisti ergo te in manus traditoris illius falsi discipuli: tradidit ille te Iudæis, & tradiderunt te illi pessimi traditores gentilibus ad illudendum & conspuendum & flagellandum, & crucifigendum. Dixisti & prædixisti tu hæc, & ecce facta sunt. Omnibus enim consummatis, ecce crucifixus es. Nec sufficit te vulneratum esse, quin & super dolorem vulnerum tuorum addunt, dantes tibi sitienti vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum. Doleo super te Domine mi Rex, magister & pater, imò & frater Domine mi Iesu Christe, amabilis valde super amorem mulierum. Cuius sagitta nũquam abiit retrorsum. Sagittæ enim tuæ, id est doctrinæ tuæ acutæ, quia viuus est sermo tuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus. Nec declinat clypeus tuus in bello. Scuto enim bonæ voluntatis tuę coronasti nos. Hasta orationum tuarum non est auersa, quia etiam pro transgressoribus orasti vt non perirent. Quanto magis pro amatis? Tu leone fortior. Etenim tu leo de tribu Iuda superasti illum leonem, qui circuit rugiens & quærens quem deuoret. Tu aquila velocior. Exultasti enim vt gigas ad currendam viam, ad implendum mysterium incarnationis tuæ, donec sicut aquila prouocans pullos suos, expandisti alas brachiorum tuorum in cruce, & super nos volitans assumpsisti nos, & portasti in humeris tuis in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum in domum familiaritatis & charitatis tuæ, vbi de oue & drachma perdita & inuenta fecisti conuiuium vicinis & amicis tuis beatissimis spiritibus, ipsos hilariter ad tuam congratulationem inuitans, faciens in cœlis gaudium de peccatore pœnitente: & cum talis sis ac tantus, morte turpissima condemnaris, spiritúmque in manus patris commendando capite inclinato expiras. Venite, quæso, & condolete ei omnes qui gaudere desideratis in Domino. Attendite manu fortem nostrum, quomodo contritus est: desiderabilem nostrum, quomodo miserabiliter deformatus est: pacificum nostrum, quomodo in bello peremptus. Vbi est rubor roseus? Vbi candor iuuenilis? vbi in corpore tam contrito decorem inuenies? Ecce defecerunt dies nostræ diei Domini Iesu, qui solus est dies sine tenebris, & ossa eius sicut cremium aruerunt. Percussus est sicut fœnum, & aruit cor eius, eleuatus est & allisus valde: sed in decore extrinseco decorem simul vere & decus intrinsecus retinebat. Noli ergo deficere pro ipso in tribulationibus tuis, quia hunc speciosum forma præ filiis hominum viderunt omnes in cruce, qui tantùm exteriora intuebantur, & viderunt eum non habentem speciem neque decorem: sed facies eius abiecta est quasi deformis. De hac tamen deformitate redemptoris nostri manauit precium decoris nostri, sed decoris interni. Omnis enim gloria filiæ regis ab intus. Senserat hæc, quæ in cantico Salomonis proclamat: Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem, sicut pellis Salomonis. Nisi corpus Domini Iesu deforme fuisset, cuius nigredinem suprà pro parte executi sumus: formositatem intrinsecam (quia in ipso omnis plenitudo diuinitatis) quis enarrabit? Deformemur igitur & nos in corpore extrinsecus cum deformato Iesu: vt reformemur interius in anima cum formoso Iesu. Conformemur corpori vitis nostræ in corpore nostro, vt reformet corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Imitatores simus Pauli Apostoli, sicut ipse Christi, qui de se dicit: Christo confixus sum cruci. Et alibi: Ego stigmata Domini Iesu Christi in corpore meo porto. Bene portabat characterem passionis Iesu Christi in corpore suo, cui mundus mortuus erat, & ipse mundo. Fuscus effectus est, quia decolorauit eũ sol passionis & charitatis Christi. Sciendum tamen quòd ea quæ diximus de deformitate corporis speciosi, non de naturali, sed de accidentali deformitate Domini diximus, non accusantes in ipso defectum naturæ, sed passionis charitatem commendantes.

De foliis vitis generaliter. CAP. VI.

FOlia vitis penè omnium arborum foliis prestantiora sunt. Quid autem in folis, nisi veræ vitis nostræ benigni Iesu verba commendantur? Præminet in foliis vitis, præeminet in verbis Dominus Iesus. Senserunt hoc Iudæorum ministri, qui missi vt adducerent Iesum, reuersi & culpati dixerunt: Numquam sic locutus est homo. Non accusauerũt defectum trunci, pulchritudinem foliorum videntes: imò per folia aliquid aliud quàm quod videbatur, in corpore debili latêre senserunt. Senserat etiam Petrus, qui multis à Domino Iesu recedentibus, & interrogatis ab ipso duodecim Apostolis: Nunquid & vos vultis abire? respondit: Domine, quò ibimus? Verba vitæ æternæ habes, & nos ad quem ibimus? absit, ac si diceret: Folia pulcherrima habes, quæ nos ab omni æstu protegant. Da nobis ergo alium pulchriorem, id est meliorem te, & ibimus ad illum abs te. Quem quia dare non potes, qui omnia potes, ad quem ibimus relinquentes te? Senserat horum foliorum, id est verborum benigni Iesu virtutem, quæ loquente ipso ad turbas, in foliorum pulchritudine singulari lætata, non cogitabat, nec tacitè quidem, sed extollens vocem, dixit: Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Verè beata, imò beatissima terra, quæ talem tulerat vitem, virgo Maria mater Iesu: verè & tu beata quæ foliorum pulchritudine considerata, inter tot

Ioan. 7. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

calumniantium insidias sola veritati testimonium audaćter præbuisti. Sed credo quòd iam nunc magnam habes, & maiorem habitura sis huius confessionis mercedem, ipsa veritate (cui testimoniū perhibuisti) iam te confitente coram patre suo, & nunc nihilominus cōfessuro, cùm dicet calumniatoribus Non noui vos: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Notis verò dicet: Venite benedicti patris mei. Viderunt vigorem foliorum veræ vitis Petrus & Ioannes & Matthæus, qui ad vnam vocantis vocem illi retia, iste telonium, reliquerunt. Quis virtutem verborum benigni Iesu enumerare sufficiat? Quæ virtus est verborum, quæ verbis illius comparetur? Nulla profectò. Vis autem audire verba breuiter quæ tanquam folia refrigerium nobis ab æstu præstant vitiorum?

Ad commendationem humilitatis dicit: Qui voluerit inter vos maior esse, sit vester minister. Et: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Et item: Qui se humiliat, exaltabitur. Ad commendationem mansuetudinis contra iram, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et item: Beati mites, quoniam ipsi hæreditabunt terram. Ad commendationem charitatis contra inuidiam: Diligite inimicos vestros: benefacite his, qui summo odio persecuti sunt vos, & calumniantibus vos, vt sitis filij patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Ad commendationem alacritatis, ad exercitia spiritualia contra acediam, ait discipulis: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Et alibi. Quoniam semper orare oportet, & numquam deficere. Vbi intelligitur orationē non tārùm esse vocis, sed deuotionis. Non enim semper clamare possumus motu labiorū, semper autē possumus bono desiderio feruere, quod ostendit Dominus loquens ad Moysen tacentem: Quid clamas ad me? Desiderium viri sancti, clamorem appellat, quia lingua profectò tacebat. Vnde Dauid in Psalmo. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Ad commendationem largitatis contra auaritiam: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis: Et illud: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. De diuitiis iniquitatis, id est inæqualitatis, hoc est quæ nobis abūdant, cum aliis deficiant, facimus nobis amicos, cum illas pauperibus erogamus, vt si modo in illos misericordes existamus, per illos post hāc vitam misericordiam cōsequamur. Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Ad cōmendationem verò abstinentiæ contra gulam: Attendite, inquit, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & superueniat in vos repentina dies. Et parabolam contexuit de diuite epulante quotidie splendidè, qui mortuus petebat guttam aquæ cum esset in tormentis, à Lazaro quiescente post mortē, nec poterat obtinere, recipiens perpetua mala pro voluptate temporali transacta. Ad commendationem castitatis contra luxuriam: Audistis, inquit, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis: Ego autem dico vobis: Quia quicunque viderit mulierē ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Huius verbi folio tegantur oculi nostri: ne si fortè minus cautè referētur, eueniat quod Hieremias dicit: Ascendit mors per fenestras nostras. Fenestræ quippe animæ nostræ sunt foramina sensuum nostrorum, scilicet oculorum, aurium, narium & oris, per quos quasi per fenestras quasdam mors ascendit, quotiens ad aliqua criminalia appetenda referantur. His & aliis verbis plurimis tanquam quorumdam foliorum vmbra per vitem nostram benignum Iesum ab æstu vitiorum refrigeramur, & in virtutum temperie refouemur.

Hier. 9. f

De vmbra foliorum vitis. Cap. VII.

Sed quia gratior solet esse vmbra foliorum vitis, cùm ipsa leuata super quandam struem lignorum huc & illuc distenditur: videamus si vera vitis nostra aliquando eleuata fuerit & distenta: & si qua tunc ad nostram protectionem dulcium verborum folia emiserit, contemplemur. Quòd eleuata fuerit vitis nostra, ipsa testatur de se, dicens: Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Item, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Eleuatus ergo fuit, quia exaltatus. Manifestum est autem, quòd hæc exaltatio de cruce dicta est. Et vide quàm aptè lignorum strues, super quam vites solent eleuari, crucem signet. Cancellantur enim, hoc est ex transuerso componuntur, & sic super hæc vitis eleuata distenditur quidem conueniētius. Cancellantur ligna crucis, eleuantur, in illam distenditur brachiis & toto corpore vitis nostra. Intantum enim in cruce distentus fuit, vt dinumerari potuissent omnia membra eius. Ita enim dixit per Prophetam: Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Quantum fossus fuit, supra dictum est: quantum autem distensus, nunc subiungitur: Dinumerauerunt omnia ossa mea, ac si diceret. Tantum distensus sum dextrorsum & sinistrorsum, & à summo deorsum, vt corpore nudo in modum tympanicæ pellis distenso, facilè possent omnia ossa mea dinumerari. Respice in faciem Christi tui ô anima Christiana, & eleua oculos tuos ad tormenta illius non sine lachrymis, & cor contritum non sine singultu, & vide quantam tribulationem & dolorem inuenit, dum quæreret te vt inueniret te. Laxa igitur oculos tuos, vt respicias in faciem Christi tui. Ausculta auribus arrectis, sed in dolore tanto, quòd proferat verbum: & semel auditum pro preciosissimo recondе thesauro in cubiculo cordis tui. Ecce positus est hic in immiti lectulo mortis suæ, crucem dico. Extrema sponsi tui mandata conserua, si vis hæreditatem incoinquinatam & immarcescibilem obtinere. Nec multa sunt, quæ moriens locutus est, facilè seruabuntur à voluntaria Christi sponsa.

De septem

De septem foliis in speciali. Cap. VIII.

Septem sunt verbula, quæ quasi septem folia semper virentia vitis nostra cùm in crucem eleuata fuit, emisit. Cithara tibi factus est sponsus, cruce habente formam ligni: corpore autem suo vicem supplente chordarum per ligni planitiem extensarum. Nam nisi ligno affigeretur expassus, neutiquam verborum sonum ederet tanquam citharizans quibus amplius delectareris. Obserua diligentius. Septem chordas habet cithara. Cantat tibi, ludit tibi, te ad audiendum inuitat, qui illam loquendum potius debueras inuitare. Vide ergo folia vitis tuæ, & indelebiliter ea memoriæ commendare memento. Hæc autem septem diuersis modis ordinantur, quorum ordo non facilè potest inueniri, cùm non ab vno Euangelista fuerint ordinat. Nos ergo eam secundum quod potuimus inuestigare, ordinamus. Luca referente cognouimus, quòd cùm crucifixus esset Iesus, dixit: Pater, ignosce illis, quia nesciūt quid faciunt. O folium viride! O verbum summi patris verbo conueniens! Facit bonus doctor quod iusserat. Orat non solùm pro persequentibus & calumniantibus, sed etiam pro occidentibus se. Recōde in thesauro cordis tui hoc folium, vt quotiēscunque sæuiūt inimici, memoriam abundantiæ suauitatis Iesu valeas eructare, hoc folium semper tanquam clypeū contra inimicorum insultus opponens. Orat Christus pro suis occisoribus, tu nō orabis pro detractoribus? Sed ipsam orationem diligentius videamus. Pater, inquit. Quare nomē patris ponit? Solent pueri aliquid affectuosius orare volentes nomen paternum nominare, vt naturalem dilectionem ipsis ad memoriam reducant, per quam facilius petitionis suæ consequantur effectum. Sic & redemptor noster miserator & misericors, patiens, & multum misericors, & suauis in vniuersis, quamuis se à patre sciret semper audiri, tamen nobis commendans, cum quanto affectu sit pro inimicis orādum, nomen posuit charitatis. Tanquam si diceret, Per dilectionem paternam qua vnum sumus, supplico tibi, vt exaudias me pro his occisoribus meis ignoscēdo. Agnosce filij tui amicitiam, vt inimicis ignoscas, & idem quare sit ignoscendū, subiungit: Quia nesciunt quid faciunt. Quid hic dicemus? Nunquid ignorabant se crucifigere eum quem crucifigebant? Nequaquam, sed quis esset ille quem occidebant, ignorabant. Si enim cognouissent, nunquā Dominum gloriæ crucifixissent. Nescierunt quid facerent, quia quantum deliquerunt, nescierunt. Sic cogitandum, sic orandum tibi, quæ sponsa Domini nuncupari desideras. Cùm in te sæuiunt inimici, cùm obloquuntur, minantur, damna ingerunt, & cùm in faciem cædunt, imò & cùm occidunt: memento folij vitis tuæ, sonū citharæ tuæ recordare, sequere, id est, imitare sponsum tuum, & dic ex toto corde: O sponse, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, id est, quātum delinquant, ignorant. Si enim scirent quantam beatitudinem amittunt, quantam infœlicitatem peccando incurrūt, vtique non peccarēt. Quid enim est quod omnes homines ad peccandum instigat, nisi ignorantia boni quod perditur, & mali quod peccando incurritur? Amittitur peccando optimus Deus, acquitur pœna gehennalis, quorum commutationem nullus appetit nisi prorsus insanus. Et verè quicunque cœli delicias omittentes sciēter peccando pœnas infernales inuadunt, insani sunt, nesciunt quid faciunt. Talibus ergo & pro nostra salute & pro illorum ignorantia est ignoscendum, & pro ipsis orandum cum grādi fiducia, quia tales preces aures Domini violenter irrumpunt. Nimirum exaudit ipse alios, in quo se voluit exaudiri. Et exauditus fuit, cùm ad prædicationem Petri vno die tria milia, alio die quatuor milia eorum qui in necem Domini acclamauerāt, sunt conuersi. Quanta in cœlestibus iucūditas, cùm occisus occisorem, & quilibet læsus se lædētem orationibus suis perducit ad cœlum? O quāta fuit exultatio Stephani super conuersione Pauli! qui suis orationibus ad fidem conuersus postea pro fide Christi, sicut ipsum lapidauerat, lapidatus est, & multa mala, quæ ante sanctis ingesserat, propter Christum sustinuit. Sequamur igitur & nos pro inimicis orando, vt illis simul & nobis æternam mereamur obtinere salutem.

De secundo folio. Cap. IX.

Secundum vitis nostrę folium, & secunda citharæ nostræ chorda est secundū verbum Domini crucifixi quod ait ad latronem confitentem, & crucifixi consortium expetentem: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso! Quanti viroris est hoc folium? O quantam dulcedinem resonat chorda ista! Quàm subitò ex hoste factus est amicus, ex alieno familiaris, de extraneo proximus, de latrone cōfessor? O quanta latronis fiducia! Omnis mali, nullius boni conscius sibi, transgressor legis, vitæ simul & substantiæ raptor alienæ, positus in ianuis mortis, in fine vitæ, desperatus de vita præsenti, spem vitæ futurę quam toties demeruerat, nunquāmque meruerat cōcipere, eam requirere non formidat. Quis hic desperet latrone sperante? Sed operęprecium est diligenter intueri qualis fuerit latro iste, ne si causam spei nesciamus, præsumptionis vitium incidamus. Omnes amici, & proximi, & noti, fratres quoque, imò & ipsi discipuli vnanimes, & electi de mundo à Domino Iesu Christo in tantarum pressuratum molestia, in tanta confusione, & tantis opprobriis, percusso pastore velut erraticæ oues sunt dispersi. Fugerat quoque ille discipulus quem diligebat Iesus, ille ardens à longe sequebatur: signorum immemores diuinorum, quæ Saluatorē toties viderāt operari, imò & ipsi in nomine ipsius fuerant operati. Et nunc latro inter tot improperia & miserias, imò & inter tot tormenta crucis & mortis prius nō cognitum confitetur, & ab eo fiducialiter petit auxilium, qui auxilio videbatur indigere. Quem discipulorū tanta audacia inflāmauit? Fugerunt omnes eum, quē hactenus fuerant confessi dum viueret. Iste verò quē viuentem negauerat, confitetur morientem. Orat verò in fide, & spe, & charitate, dicens: Memento mei Domine dum veneris in regnum tuum. Credit profectò in eum, quem dominum & regem appellat. Quis autem petit hoc quod non sperat? Amat verò eum cui coniungi desiderat. Quid tali oratori ille bonus pater negaret, qui eum incitauerat vt rogaret, præsertim dum in sede sponsali, in die nuptiali sederet? Sedes spōsalis crux erat, in qua verus spōsus

T

Universidad de Deusto
Biblioteca

sponsam suam ecclesiam sibi copulauit, ipsam sibi G proprij sacrati sanguinis effusione subarrans. Exaudiuit ergo Christus animam non iam latronis, sed confessoris sui, sponsam suam, & orantem digna responsione confortauit: Amen dico tibi, verè dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Cui tibi? Tibi, qui me confessus es in cruce tormentorum, mecum eris in paradiso deliciarum. Mecum, inquit, mira benignitas. Non dicit simpliciter, eris in paradiso, vel cum angelis eris, sed mecum eris. Satiaberis eo quē desideras, videbis in maiestate, quem confiteris positū in infirmitate. Nec differo quod promitto, quia hodie mecum eris. Bonus verò & dulcis Iesus citò exaudit, citò promittit, citò dat. Quis de tā pio exauditore, veloci promissore, prompto redditore desperet? Sperauimus in te, qui nouimus dulce nomen tuum, quoniam non derelinques quærentes te. Accedimus ergo ad te ô bone Iesu mente qua possumus, sedentem in throno maiestatis orantes, vt illuc à te, & ad te mereamur introduci, quò ingressus est tuus latro, te confessus in throno crucis.

De tertio folio. CAP. X. I

PRæparemus nunc visum pariter & auditum cordis nostri ad videndum tertium folium vitis nostræ. Mulier, inquit, ecce filius tuus. Ecce mater tua. Verbum bonum & suaue, verbum mirabile, magnū continens piæ charitatis affectum. Certè nos legimus Dominum Iesum, maximè cùm ad ætatē proiectam accesserat, charissimæ matri suæ familiarius adhæsisse, & cum ipsa frequentius conuiuatum esse, & præ cæteris mitius allocutum. Sed quantus in ipso fuerat circa matrem charitatis affectus iam corporaliter recessuro, breuibus intimauit verbis: & vt crucis suæ taceam passionem, quanta circa beatam matrem compassione credis ipsum affectum fuisse, qui mitissimum cor illius tam valido doloris sui gladio transuerberatum perfectè sciebat? Adaugebat vulnerum passionem materna compassio, quam cōtritissimo corde manibus complosis, oculis lachrymarum torrente fluentibus, vultu contracto, voce querula & totis viribus cordis destitutam, viriliter vidit sibi astare pendenti. Quotiens ipsam ad illa im- L mitia verecūdos putas oculos eleuasse: si tamen eos aliquando inde deflexit, vel si præ nimio fluxu lachrymarum potuit intueri? Quotiens ipsam propter verecundiam virginalem pariter & immensitatem doloris stantem (vt æstimo) capite cooperto, ingemuisse putas lugendo filium, & dicendo, Fili mi Iesu, Iesu fili mi? Quis mihi det vt tecum & propter te moriar, fili mi dulcis Iesu? Quotiens ipsam præ immēsitate doloris credis potuisse deficere, quo ipsam summè miror etiam mortuam non fuisse. Moriebatur viuens, viuendo ferens dolorem morte crude- M liorem. Sed ne moriendo deficeret, à filio pro ipsa mortalitate confortata est, confortata est intrinsecus, exterius verò & verbis & factis piè consolata. Quomodo stabat iuxta crucem Iesu mater eius? Verè iuxta crucem stabat, quia crucem filij præ cæteris mater maiore cum dolore ferebat. Stabant & aliæ, sed proxima hæc. Cùm ergo vidisset Iesus matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier ecce filius tuus, ac si diceret: Tu me filio corporaliter priuaris, vnde tibi amicum præ cunctis dilectum in filium do, cuius præsentia interim dum absum, consoleris. Ad discipulum autem, Ecce mater tua, quasi diceret: Tu vero patre spoliaris, vnde hanc matrem mihi charissimam tibi in matrem do. Conseruate iura mutuæ charitatis ad inuicem. Tu istum filium, tu istam matrem habendo. O quàm munificus factus es in nuptiis tuis rex & spōse bone Iesu? Quàm largè quæ habuisti omnia tradidisti? Ecce ipsis crucifixoribus tuis orationis affectum, latroni H paradisum, matri filium, filio matrem, mortuis vitā, manibus patris animam tuam, toti mundo signa potentiæ tuæ contulisti, pro redimendo seruo, non ex parte, sed totum sanguinem ex multis & largis foraminibus effudisti, proditori tuo reatus sui pœnam, terræ corpus non corrumpendum, sed ad tempus reddidisti. Sed mouet me quod cùm dixisset, Mulier ecce filius tuus, subiunxit: Ecce mater tua: cùm vtique, etiam si hoc non subiunxisset, necessarium fuisset eam esse matrem illius, qui in filium sibi datus erat. Sed hoc mutuæ charitatis affectum mihi commendare videtur. Sunt enim nonnulli qui ab omnibus amari volunt, sed nullos affectu mutuo complectuntur: Nolunt vt eorum labores & dolores alleuientur, & cùm ferantur à pluribus, ipsi nullius onera volunt portare, &c. Non hoc enim Christus docuit aut fecit. Portauit enim onera tua, inuitans te, vt & tu onera portes illius, id est, vt tu passiones illius imiteris. Christus enim passus est relinquēs nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. Hoc & docuit cùm matrem discipulo, & matri discipulum mutuo commendauit: nimirum nolens, vt charitas K spiritualis ex vna parte frigida remaneret, sed vt simul dormientes, id est, in vera & pura charitate simul quiescentes mutuò calefiant, id est, alter ab altero ad charitatis exercitia mutuò accendantur. Hoc enim est efficax signum veræ & puræ charitatis, quod hi qui spirituali dilectione spiritualiter cōnectuntur per puram charitatem, ad exercitia spiritualia alterutrum accendunt, vt deuotius orare, sæpius genu flectere, frequentius disciplinam corporalem suscipere libeat, præcipuè cùm nec inuideat, imò & congaudeat amans quisq; si tertius, vel quar- L tus, vel plures ad charitatem illius quem amat, se adiungant, dummodò tales sint, quorum familiaritas non sit suspecta, & in his omnibus, & in his similibus charitatis feruore perseuerantiam conseruent. Non enim bonum videtur habuisse fontem riuus charitatis aliquando decrescens. Amemus ergo & nos inuicem, & amoris efficaciam operibus approbemus: quia talis charitas ex Deo est, quæ finis est præcepti, & quæ legem implet.

De tribus verbulis charitatis.
CAP. XI.

SEd in tribus verbulis pertractatis, tres charitatis species mihi commēdari videntur. Vna quæ habetur ad inimicos etiam reconciliari volentes, de qua dicit Ioannes: Diligamus Dominum, qui dilexit nos cū adhuc essemus inimici: & hęc est summa, & magis admirāda dilectio. Diligere enim inimicos magis

magis diuinum est quàm humanum. Secunda, quæ A habetur ad eos qui aliquando fuerunt inimici, sed petita reconciliatione in gratiam sunt recepti: vnde Paulus, Reconciliati sumus Deo per sanguinē ipsius. Tertia, quæ habetur erga eos qui nunquam fuerunt inimici: de qua idem, Operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Prima autem charitatis species nobis commēdatur in primo verbo, vbi Dominus Iesus orat pro inimicis. Secunda, vbi latroni petenti paradisum promittit. Tertia, vbi amicos præcipuos sibi inuicem cōmittit. Tegamur ergo horum vmbra filiorum. Audiamus & exaudia- B mus hos nostræ citharæ sonos dulcissimè modulantes, & à feruore omnis inuidiæ, odij, iræ, & ab omni amaritudine detractionis, adulationis, simulationis, adiuuante Domino qui est vera charitas, temperemus ipsum in omnibus charitatis speciebus, animo simul & operibus imitantes.

De quarto folio. CAP. XII.

SEd iam ad quartum folium videndū, & ad quartam chordam audiendam, oculum simul & aurē cordis adaptemus. Acutos petit hoc folium oculos, aures bene purgatas hæc chorda: imò & ipse purgare & acuere potest aures & oculos, quia iam nō simpliciter hoc verbum, vt cætera dicit Dominus Iesus: sed vt testatur Euangelista, circa horam nonam exclamauit Iesus voce magna, Heli, Heli, lammasabathani: quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Qui oculi folium hoc non videant? Quæ aures hanc chordam non audiāt? Quare ergo clamauit, nisi vt fortius audiatur? Quanti fuit doloris, putas, acerbissima hæc magnitudo, cū hoc Dominus Iesus toto corpore distensus clamabat? Sed caue nē propter clamorem putes ad impatientiam dilapsum Dominum Iesum. Cùm enim in summa crucis esset amaritudine, nihil exiuit de eius corde, nisi dulcedo. Patiētiam enim, sicut in sequēti folio & chorda ostendemus, in amarissima passione retinuit, & sui doloris magnitudinem ostendit: quod in beato Iob, qui interpretatur dolens, & verbis & factis prius ostensum fuit, qui auditis nunciorum verbis amaritudinem animi foris ostendit in verbis, Sciſſis enim vestibus, & tonso crine capitis, E corruit in terrā. Ecce magnitudo doloris: post hoc ait, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Ecce virtus patientiæ. Si patienter sustinuit Iob miserias suas, quanto patientius putas Christum sustinuisse crucem suam, pro qua sustinenda venerat? Quod autem hæc verba loqueretur ex persona hominis assumpti, qui cum ipso Deo filio vna persona fuit, patet per hoc quod ait, Deus meus: quod vtique non diceret ipse, qui vnus est Deus cum patre, nisi hominem assumpsisset. Quid est autē hoc quod F ait: Vt quid me dereliquisti? Nunquid pater vnicum suum filium poterat derelinquere? Absit. Sed pro toto corpore suo, id est, pro se & pro tota ecclesia loquitur ista. Caput enim nostrum Dominus Iesus volens vnitatem commendare & charitatem suam, quam habet ad ecclesiam sponsum suam, se quoque in omnibus membris suis passurum ostendit, quia nunc in capite sustinuit passionem, hoc est, in proprio corpore, quod assumpsit de virgine: clamat autem se derelictum, qui derelinqui non poterat, quia multa membrorum suorum ad tantam tribulationem erant ventura, vt à Deo derelicta penitus viderentur, quorum personam gestabat ille qui dicebat: Qui custodiebant animam meam, concilium fece- *Psal. 70. b* runt in vnum, dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum, quia non est qui liberet eum. Quod & ipsi benigno Iesu in tormento crucis improperatum est: Si filius Dei es, saluum te fac. Potest & ita accipi, quod Dominus præuidens aliquos, imò plurimos in corpore suo qui ab vnitate ecclesiæ suæ per hæreses, siue per alia criminalia peccata erant recessuri, illorum personam in se transfigurando, clamabat: Vt quid dereliquisti? ac si diceret: Quare aliquis eorum abiit retrorsum, vt pereat ab vnitate corporis mei, qui tāto cruciatu mihi sunt vniti? Vnde ex persona martyrum dicitur in Psalmo: Adhæsit in terra vēter noster. Per ventrem, qui est mollior & infirmior pars hominis, signantur illi qui carentes sapientia & firmitate perseuerantiæ, & C propter hoc in acerbitate tormentorum deficiētes, adhæserunt in terra, id est, terrenis consiliis & actionibus consenserunt. Nos autem qui adhuc in tribulationibus quotidianis versamur, qui spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus, & tanquam purgamenta huius mundi, & peripsema omnium vsque adhuc, inenarrabilem spiritus fiduciam concipiamus, ex hoc præcipuè, quòd ipse Dominus consolator omnium pressurarum, tanta vnitate spiritus & charitatis nobis coniunctus est, vt etiam personam nostræ infirmitatis in se tam manifestis verD bis transfigurare dignatus sit, qui adhuc etiam apud patrem ostēsione vulnerum suorum interpellat pro nobis orans ne derelinquatur in inferioribus membris suis, qui in se capite nequaquam potuit derelinqui. Et quomodo membra deperirent, quæ in volūtate capitis sui suam sciunt constare salutem? Nunquid aliquod membrorum est in mortali corpore nostro, cui non condoleat caput nostrum? Si affligitur pes vel manus, statim clamat caput per linguam: Cur affligor? Clamabat Dominus ad Saulum in mē bra sua sæuientem: Cur me persequeris? cùm ipse tamen securus remaneret in cœlo. Benedictus sit Dominus Iesus, qui primò in se pro nobis pati dignatur tribulationem, quam exigente iustitia patimur, suā reputans, & clamans: Cum ipso sum in tribulatione, vt securius confidamus.

De quinto folio vitis. CAP. XIII.

QVintum folium, siue quinta chorda breuis quidem videtur, sed si discutiatur, si diligentius consideretur, ad amoris indicium efficacissima poterit inueniri. Ait enim Euangelista: Videns Iesus quia omnia consummata essent, vt implerentur scripturæ quæ implendæ erant, illæ vtique quæ dicunt: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Subiungit enim Euangelista: Vas ergo positum erat aceto plenum, & currens vnus impleuit spongiā aceto, & circumponens hyssopo, dabat ei bibere. Alter verò Euāgelista plenius exponēs

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodò ſcriptura ſit impleta, etiã fellis facit mentionem, ita dicens: Et dabant ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum. Fractus membris omnibus dulcis Ieſus, voluit puniri & linguam. Dedit ergo ei illa vitis aliena conuerſa in amaritudinem, de fructu ſuo potum amarum, potum non potandum, ſed potius deguſtandum, quia ad pœnam linguæ ſufficit acetum guſtaſſe. Sed licet hæc ad impletionem ſcripturæ in veritate patrata ſint, tamen hoc verbo, Sitio, aliquid aliud ſignificare videtur. Puto enim quòd hoc liquidò immẽſitatem nobis ardentiſſimæ charitatis voluit cõmendare: quia ab homine ſitiẽte multo ardentius deſideratur potus, quàm cibus ab eſuriente. In ſe ergo oſtendens Dominus Ieſus deſiderium illius rei quæ ardentiſſimè cõcupiſcitur, per illam figurari ardorem ſuæ charitatis oſtendit: licet etiã veraciter poſſumus accipere quòd ſitiuerit, qui per totum corpus ſacrati ſanguinis effuſione ſiccatus oſſa habuit ſicut cremium arefacta. Sed non ſatis credibile eſt ipſum de ſiti corporali dixiſſe, vt potum peteret carnalem, qui in inſtanti ſe ſciebat carnaliter moriturum: ſed potius deſiderium ardẽtiſſimum ſalutis noſtræ ipſum credimus ſitiuiſſe. Sed eſt quod moueat nos, quia cùm inſtaret hora paſſionis extremæ, procedens ad orationem Dominus Ieſus procedit in faciem ſuam, orans & dicens: Mi pater, ſi poſſibile eſt, transfer hunc calicem à me: & hoc non tantùm ſemel, ſed ſecundò & tertiò fecit. Per calicẽ quem bibiturus erat proculdubio paſſionem ſignificans, quã erat paſſurus: nunc verò eodem calice paſſionis iam ebibito dicit, Sitio. Quid eſt hoc? antequã guſtes ô bone Ieſu, petis calicem omnino auferri: & poſtquàm ebibiſti, ſitis? Vt video, mirabilis potator es tu. Nunquid vino iucunditatis, & nõ potius vino cõpunctionis, & ſummæ amaritudinis repletus fuit calix tuus? Imò verò compũctionis amariſſimæ plenus eſt, qui non ſitim, ſed potius potanti faſtidium generare deberet. Sed vt exiſtimo, ante paſſionẽ calicem ipſius tui patris à te transferri oraſti, nõ vt paſſionem declinares pro qua veneras patienda, & ſine qua ſalus humano generi non adeſſet: ſed ne putaret quis te verum hominem amaritudinem non ſenſiſſe propter claritatis vnionem, verbis petentibus calicẽ à te transferri ſemel, & bis, & tertiò, ſummam acerbitatem paſſionis tuæ dubitantibus indicaſti: nobis quoque te ſequentibus doctrinæ & exempli formã præſcripſiſti, quòd imminẽtibus periculis, etiã cùm ad vtilitatem noſtram pertineant, poſſe & debere à nobis Dominum frequentius exorari, vt flagella iracundiæ ſuæ nobis dignetur auertere: nihilominus & ſi tamen ablata nõ fuerint, exemplo paſſionis ſuæ gratanter, patienter & viriliter cum omni perſeuerantia toleranda ſunt. Quando autem paſſionis calicem quem antea rogaueras auferri, iam exhauſiſti, dixiſti: Sitio, dilectionis erga nos tuæ magnitudinẽ commendans, tanquã diceres: Quamuis paſſio mea tam acerba fuerit, vt quantum ad humanitatis ſenſum illam declinare petiuerim: tamen tua ô homo me charitate vincente, & ipſa tormenta crucis ſuperante, adhuc plura & maiora ſi neceſſe ſit, ſitio ſubire tormenta. Nihil enim eſt quod detrectem pro te pati, pro cuius precio animam meam pono. Imitetur ergo quælibet fidelis anima ſponſum ſuum dulcem Ieſum tantæ amaritudinis poculum ſitientem pro ipſa, pariter & ebibentem, & ſicut ille, ita ipſa etiam pro ipſo ebibat per aduerſa præſentia: ſitiat quoque & ipſum dulciſſimum ſponſum ſuum, cuius dulcedinem ex amaritudinibus præſentibus melius poterit conſiderare, maliſque exhauſtis propter eum cõfidentius ipſum ſentire poterit, & dicere cum Propheta: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quãdo veniam & apparebo ante faciem Dei? Et iterùm: Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea?

De ſexto folio vitis. Cap. xiiii.

In ſexto folio vitis, ſiue in ſexta chorda citharæ noſtræ nobis virtus perſeuerantiæ commendatur. Ait enim Euangeliſta, quòd cùm accepiſſet dulcis Ieſus amaritudinem aceti, dixit: Conſummatum eſt. Quid eſt hoc? Suprà dictum eſt, quòd videns Dominus quia conſummata ſunt omnia, vt implerentur ſcripturæ, ait, Sitio. Et cùm guſtaſſet acetum ſibi porrectum, ſubiunxit: Conſummatum eſt. Conſummatum quippe eſt, id eſt, perfectum fuit teſtimonium ſcripturæ quæ dicit: Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Et per hoc omnis ſcriptura quæ de ipſo erat, conſummationem accepit. Sicut ergo caput noſtrum pro peccatis noſtris acerbitatem ſuſtinens paſſionis vſque ad conſummationem, id eſt, vſque ad perfectionem omnium ſcripturarum quæ de ipſo erant, perſeuerauit patienter: ita & nos ſi huius capitis membra eſſe volumus, in omnibus aduerſitatibus noſtris virtutem perſeuerantiæ conſeruemus, vt ad finem omnium paſſionum noſtrarum ipſo benigno Ieſu duce venientes cum ipſo confidenter poſſimus dicere: Conſummatum eſt. Hoc eſt, tuo adiutorio, nõ mea virtute bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. Redde ergo quod legitimè certantibus in agone te promittente repoſitum eſt, ſcilicet coronam iuſtitiæ, quam tu iuſtus iudex reddes in tua die. In illa die quæ nubilum non habet, in illa die quæ in atriis tuis melior erit ſuper milia dierum, in qua tu ſolus, id eſt, ſingulariter ſol eris. O ſol iuſtitiæ benigne Ieſu Chriſte lucens in virtute tua, reddens temetipſum in præmium ſempiternum, omnibus qui perſeuerauerunt in agone certaminis. Recipient enim à te ſplendorem ſempiternum, in quo ſine fine fœlices lætantur. Hunc autem ſplendorem nullus poterit adipiſci niſi qui perſeuerauerit vſque in finem, quia nimirum virtus boni operis perſeuerantia eſt. Huic ſoli redditur corona iuſtitiæ. Quid enim prodeſt eſſe bonum, eſſe ſapientem, eſſe potẽtem, ſi nõ perſeueraueris vſque in finem? Bonus erat Saul & optimus, quia docet ſcriptura quòd nõ erat vir melior eo in populo Iſraël. Sed ad quid deuenit? Cecidit, cecidit, & reprobus factus eſt, ita vt nõ obediret voci Domini, Prophetam contemneret, à ſpiritu malo vexaretur, virum innocentem perſequeretur vſq; ad mortem, tandem verò conſuleret Pythoniſſam, & ab alienigena miſerabiliter interiret. Quis verò ſapientior Salomone? Sed deficiẽs à præceptis Domini, & coniunctus mulieribus gentilibus fabricauit diis, imò dæmonibus illarum, templa, ita vt ipſe cum illis idola adoraret: tanto magis in

in ſtultitia deſipiens & deiectus, quanto prius in ſapientia fuerat eleuatus. De quantis legimus in vitis patrum, viris potentibus in vigiliis & in ieiuniis, in laboribus ſupra modum humanum, imò & in miraculis coruſcantibus, qui ceciderunt, quia non perſeuerauerũt vſque in finem? Qui perſeuerauerit vſque in finem, Dominus inquit, hic ſaluus erit. Finis, non pugna coronat. Lauda nauigantis fœlicitatem, ſed cùm venerit ad portũ. Vnde,

Cœpiſti melius, quàm deſinis: vltima primis
Cedunt, diſſimiles hic vir & ille puer.

O quantum humilitatis tibi iure incutiet & timoris, cùm aduerteris ſummum angelorum cum magna multitudine ſequacium ſuorum in cœlo cecidiſſe, hominem protoplaſtum cum vxore ſua à paradiſo eiectos fuiſſe, tot bonos, ſapientes, potentes in terra noſtra periiſſe, quia ad bonorum operum conſummationem non peruenerunt? Eſt enim alius alio iuſtior, & neſcit vtrũ amore vel odio dignus ſit. Quare? Quia ignorat ſi perſeueraturus ſit, ſi coronandus ſit. Eſt autem efficax medicamentum quod huic timori apponamus, videlicet fiduciam, ſpem & fortitudinem noſtram ponamus in eo cui canit Pſalmus: Adiutor meus, tibi pſallã, quia Deus ſuſceptor meus es, Deus meus, miſericordia mea. Et de quo Eſaias: Ecce Deus ſaluator meus, fiducialiter agam, & non timebo, quia fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus eſt mihi in ſalutem. Quicunque enim ceciderunt, ideò profectò ceciderunt, quia magis de ſe quàm de Deo preſumpſerunt. Ædificauerunt quippe domum intentionis ſuæ ſuper arenam. Imminẽte ergo tempeſtate tentationum fluxerunt flumina, id eſt concupiſcentiæ tranſitoriæ perſuadentes appetitum, & flauerunt venti ſuperbiæ & vanæ gloriæ, & cecidit domus illorum, & omnia facta eorum deſtructa ſunt, quia ſuper arenam, id eſt, ſemetipſos ædificauerunt, de propriis nimirum viribus confidẽtes. Nos autem multo melius fundamentum ponẽtes, illum ſcilicet de quo dicit Apoſtolus: Fundamẽtum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: ſecuri ædificemus ſuper illud bona opera, quæ quandiu illi inhæſerint, fundamenta corruere non poterunt, donec ipſo adiuuante qui cœpit, ad conſummationem debitam perducantur.

De ſeptimo folio vitis. Cap. xv.

Nvnc verò vltimum folium vitis noſtræ, vel vltimam chordã citharæ noſtræ conſideremus: vt indelebili memoriæ commendemus, imò & ore indefeſſo ſemper ruminemus. Pater, ait bonus ille Ieſus, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Litera plana eſt. Quid eſt autem quòd ille coæternus & conſubſtantialis patri filius animam ſuam ita manifeſtè in manus patris commendabat, cui non minus commendata eſſet etiam ſi hoc non dixiſſet? In Euangelio Ioannis habemus, quod cùm Dominus Ieſus ſuſcitaturus eſſet Lazarum, dixit: Gratias tibi pater ago, quia me ſemper audis, ſed propter aſtantes dixi, vt ipſi credant quia tu me miſiſti. Ita profectò & nunc. Quamuis enim ſciret animam ſuam ſanctiſſimam patris eſſe manibus commendatam, qui paulò ante dixerat: Venit princeps huius mundi, id eſt, Satanas, & in me non habet quicquam: tamen vt erudiret nos, qui terra ſumus & cinis, vt ſpiritum noſtrum diſceremus patris æterni manibus commendare, ne ab huius mundi principe cùm à corpore egreſſus fuerit, comprehẽdatur, qui in nobis, heu, nõ pauca quæ ad ipſum pertineant, inueniet: ipſe qui peccato nil debebat, imò etiam qui tollere peccata aduenerat, ſpiritum ſuum puriſſimum à puriſſimo corpore egreſſurum nõ vtique neceſſitatis, ſed exẽpli gratia, patris ſui manibus commendauit. Quod & nos ſub ſpe gratiæ & miſericordiæ poterimus facere, ſi ſub vmbra foliorum præmiſſorũ latuerimus, ſi ſonos chordarum citharæ noſtræ auribus cordis audierimus, ſcilicet ſi oremus pro inimicis, ſi pœnitentibus qui in nos peccauerunt, ex toto corde remiſerimus, ſi proximis noſtris mutuam rependerimus charitatem. Si in omnibus tribulationibus noſtris ſperauerimus in eo qui propter nos homo factus eſt, vt vnitus noſtræ naturæ eſſet nobiſcum. Si ardenti deſiderio proximorum ſalutem deſideraverimus, & poſtremò ſi in bonis operibus ad conſummationem perſtiterimus: in quãtum hæc egerimus, fiducialiter poterimus dicere æterno patri cum Domino Ieſu: In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. Semper orantes dum viuimus, vt in his verbis quibus ipſe ſpiritum emiſit, præſtare dignetur nos etiam ſpiritum noſtrum emittere, & ſuis efficaciter manibus commendare. Ecce ſecundum quod potuimus non quod debuimus, nec ſecũdum quod voluimus, vitis noſtræ deſuper extenſæ folia ſeptem veſtræ oſtendimus charitati, quæ non ſatis eſt tantùm intueri, ſed potius eſt accedẽdum, & ſub vmbra illorum ſedendum, vt poſſimus cum ſponſa veraciter dicere: Sub vmbra illius quem deſiderabã, ſedi. Cuius? Illius ſponſi vtique, cuius folia vmbram tanto habent latiorem, quanto ipſe ſponſus verbum ſummi patris verba habet virtutibus amabiliora, vicinioráque ſaluti, magis accommodata pietati, & omnium intellectui promptiora. Quamuis enim in omnibus Prophetis & Apoſtolis locutus eſt ille bonus Ieſus, nullius tamẽ verba reperies omnino, quæ ita & fortibus & infirmis, id eſt, doctis & indoctis, ſapientibus conueniant & inſipiẽtibus, vt verba doctiſſimi verbi Domini Ieſu. Nam ſicut ait quidam,

Dulcius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.

Sciẽdum autem quòd in vmbra foliorum iſtorum, id eſt, in verbis Domini meditandum eſt die ac nocte, quorum vmbra tunc profectò protegimur, cùm quotiens à tentante nos diabolo, per tractatores aliquod verbum de ſcripturis euãgelicis nobis adducitur, cuius monitis & auctoritate irruẽtibus in nos vitiis reſiſtamus: verbi gratia, ſi tentatus à ſuperbia, videlicet vt velis præeſſe, ſubeſſe nolis: occurrit tibi ſtatim verbum Domini dicentis: Qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit omnium ſeruus: quia ſicut qui ſe exaltat, humiliabitur: ita qui ſe humiliat, exaltabitur. Si infeſtat te ardor iracundiæ, habes ſtatim foliũ vitis noſtræ, quòd illi feruori opponas, verbum illud ſcilicet, quòd omnis qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa, reus eſt iudicio: & ſic contra ſingula tentamenta verba inuenies, quibus eſtu vitiorum defendi poſſis, & virtutem teporis confouere, ipſa vite benigno Ieſu nobis præſtante ſubſidium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De iucunditate florum. CAP. XVI.

DEinde ad florum iucunditatem animum inclinemus, imò verè eleuantes videamus quomo-
floruerit vitis noſtra. Floruit enim, & tanto vberius
iucundiúſque cæteris, quanto ipſa melior omnibus
cuius magnificentia eleuata eſt ſuper cœlos, ſub cu-
ius pedibus omnia ſunt ſubiecta, quáuis noſtra cha-
ritate deuinctus, ad tempus paulominus ab angelis
fuerit diminutus. Nam propterea exinaniuit ſemet-
ipſum formam ſerui accipiens, & plãtatus eſt in ter-
ra noſtra, & corporis noſtri deformitatem accepit.
Fronduítque & floruit, & fructus plurimos attulit,
vt per hoc quòd noſtræ humanitati vnitus eſt, ſuæ
diuinitati nos vniret. Sed quia ſine flore non perue-
nitur ad fructũ, floruit ille benignus Ieſus. Qui ſunt
flores eius, niſi virtutes? Floruit enim mirabiliter &
valdè ſingulariter & excellenter vitis hæc, non vno
florum genere ſicut aliæ vites & arbores, ſed omniũ
florum ſpeciem in ſe cõtinebat. Aliorum enim ſan-
ctorum alius alio caſtior, alius alio patientior, alius
alio in charitate feruentior: iſta verò vitis omnibus
angelis & hominibus in humilitate, patientia, caſti-
tate, charitate, & cæteris virtutibus omnibus præ-
minebat. Habuit ergo vitis iſta vera non vnius, ſed
omnium florum ſpeciem: Violã humilitatis, lilium
caſtitatis, roſam patiẽtiæ & charitatis, & florem ab-
ſtinentiæ quem crocum appellamus. Quàm iucun-
dus putas erit fructus vitis noſtræ tanta iucunditate
florentis? Sed iam ſingula etiam de his floribus vitis
noſtræ ipſo annuente aliqua diſſeramus, hoc tamen
præmiſſo, quòd flores in iucunditate viſus, & in ſua-
uitate odoratus maximè conſiderantur, comedi ve-
rò non ſolent, niſi quòd apes de quibuſdam floribus
cibum dulciſſimum ſugendo colligũt. Diximus au-
tem quòd nullus flos, id eſt, nulla virtus per quem-
cunque florem ſignificata deeſt viti noſtræ. Quæ e-
nim virtus deeſſet in Domino virtutum?

De flore humilitatis. CAP. XVII.

PRimo ergo de flore humilitatis, id eſt, de viola vi-
deamus, quare flos violaceus humilitatem ſigni-
ficet: ſtatura enim, ſitus, odor, color, & vis ipſius flo-
ris eam manifeſtant. Statura namque, id eſt, quanti-
tas ipſius, modica eſt. Quis enim flos hoc floſculo
mior eſt? nam & humiles in oculis ſuis parui ſunt.
Sic enim ait de ſe ille Apoſtolus, qui omnibus plus
laborauerat: Ego ſum minimus omnium Apoſtolo-
rum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus. Vides,
hic magnus, quàm paruus ſibi erat? Et miro modo
fit, vt his quibus conſcientia ſecura eſt, qui nihil ſibi
conſcij ſunt, tam humilia de ſemetipſis ſentire con-
tingat. Situs huius floris terræ eſt proximus, & opti-
mè. Ita enim habes docentem Apoſtolum: Non al-
ta ſapientes, ſed humilibus conſentientes. Non ha-
bent hanc proprietatem iſtius floris, qui ſe aliis
meliores putant, vel aliis meliores videri volunt,
quamuis ſibimetipſis parui ſunt. Sunt enim nonnul-
li qui quidem in conſcientiis ſuis ſe ſubiectos iudi-
cant, ſed tamen videri foris volunt aliis meliores. Iſti
ſtaturam huius floris habent, qui ſibi intus in animo
parui ſunt: ſitum verò non habent, quia volunt foris
ſuper alios eleuari, de quibus dicit Salomon: Men-
ſura & menſura, pondus & pondus, abominatio eſt
Domino. Et in lege Moyſi duplex pondus prohibe-
tur haberi. Duplex quippe pondus habet, qui ſibi
malorum conſcius, malum ſe iudicat: aliis verò vult
foris bonus, & aliis melior apparere: ſuo iudicio ter-
ræ proximus eſt, & aliis cupit eleuatus videri. Agi-
tantur hi, quicunque tales ſunt, vitio hypocriſeos,
de quibus in ſermone quem de paruis cõſcripſimus,
plenius ſumus elocuti. Odor violæ ſuauis eſt, & ſalu *Odor.*
bris, quia etiam apud ipſos ſuperbos laus humilita-
tis exaltatur. Ipſa enim fama laudabilis, ſuauitas eſt
odoris, & verè ſalutaris eſt: & nonnũquam de lau-
de humilium auditores emendantur, & etiam ſi ſint
tales qui iuſtum odorem amittant, licet diligenter
conſiderent. Color, ſicut apparet, abiectus eſt, illis *Color.*
præcipuè qui virtutem floſculi ignorãt, ſed vim flo-
ris agnoſcẽtibus ſit etiam ipſius floris deſpectio cõ-
mendabilis & dilecta. Hoc in ipſius humilitatis ma-
giſtro benigno Ieſu facilè agnoſcemus, ſecundum
illud verbũ Apoſtoli: Nos, inquit, prædicamus Chri
ſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, genti-
bus verò ſtultitiam: ipſis verò vocatis ſanctis Chri-
ſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam, nimirũ Chri-
ſtus crucifixus viola eſt. In cruce enim humili-
mus factus eſt. In hac humilitate ſolum colorem
intuentibus Iudæis & Gentibus ipſe color vilis ap-
paruit, nobis verò qui virtutem agnoſcimus paſſio-
nis: ipſa etiam humilitas deſpecta, humilitas Chriſti
placet, & per humilitatem maximè commendatur.
Deſpectui ergo coloris adiungatur quæ latet vir-
tus floris interior: vt per interiorem virtutem, hoc
quod exterius vile videtur, nõ contemnatur, verùm
amplius diligatur. Nunc ergo perfectiori & puriori
oculo intueamur quãtum floruerit ille flos ſingula-
ris, de quo ſcriptum eſt: Egredietur virga de radice
Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſu-
per eum ſpiritus Domini. Bonus flos, ſuper quẽ ſpi-
ritus Domini ſanctus requieſcit: & licet flos hic no-
ſter Dominus Ieſus, qui de ſe dicit, Ego ſum flos cã-
pi, omnium in ſe florum habuit virtutem & decorẽ
ſine diminutione aliqua, nulli tamen flori magis cõ-
uenit, quàm violæ, vt in eo Spiritus ſanctus requie-
ſcat. Nec ego hoc affirmo, ſed ipſe qui dicit: Super *Eſai. 6.a*
quem requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem
& quietum, & trementem ſermones meos? Quid a-
pertius? Nunquid poſuit roſam patientiæ & charita-
tis, lilium caſtitatis, crocum abſtinentiæ cùm vellet
oſtendere requiem Spiritus ſancti? His prætermiſſis
violã poſuit humilitatis, cuius pediſſequæ ſunt quies
& timor quæ poſtponuntur. Non enim poſſunt mo
ueri violæ, id eſt, humiles à vento ſuperbiæ, qui ſem-
per quærit alta corda quæ concutiat ſicut quidã ait:

Summa petit liuor, perflant altiſſima venti.

Dum enim inueniuntur humiles, non poſſunt mo-
ueri. Quieſcunt ergo, & ſpiritum ſuper ſe quieſcen-
tem non excutiunt, dum nec ſuperbiæ nec inuidiæ
vento commouentur. Eſt & timor non cuilibet,
non perdendæ pecuniæ, non bonorum tranſitorio-
rum, ſed timor ſermonum Domini, humilitatis pe-
diſſequa: quia dum humilis nihil de ſua virtute præ-
ſumit, ſermones Domini pro ſua conſolatione at-
tendens, ſemper timet ne non adimpleat præcepta,

Statura violæ.

Situs violæ.

nc

ne patrem præcipientem ſua trãſgreſſione offendat.
Bonus ergo flos iſte quietem generans & timorem,
vtique genitorem ſecuritatis: quia ſcriptum eſt: Qui
timet Deum, facit bona, pro quibus factis quid da-
bitur mercedis, niſi ſecuritas ſempiterna? Bonus pro
fecto flos viola, qui florem cœleſtem verbi æterni
patris in vterũ terreni floris beatiſſimæ virginis mi-
rifica dulcedine ſui odoris attraxit, ipſa atteſtante,
quæ ait: Exultauit cor meum in Deo Ieſu meo, qui
reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Quid dicis? Nun-
quid non alios flores habes? Habeo, inquam. Tota
enim floreo, nullius floris expers, quia nulla virtute
careo, cùm tota ſpecioſa ſim, & macula nõ ſit in me.
Virgo prima votum emiſit virginitatis. Habeo lilium caſtitatis, quia prima votum conſer-
uandę virginitatis voui domino. Habeo roſam cha-
ritatis, quia ſi nõ vtique adeo dilexiſſem dominum,
vnde mihi tanta fiducia, vnde mihi tanta audacia, vt
nouum aliquid puellula tenera & verecunda, & ad-
huc ſub parentum iure & præceptis legis conſtituta
inchoarem? Sed vt verum fatear, audacem faciebat
amor, coegit roſa ardens ſeruilem timorem deuo-
rans, vt faceret nouum votum, & ſingulare lilium, vt
poſſem quando que dicere dilecto meo: Cãdida ſum
& rubicunda, ſicut & tu candidus & rubicundus.
Habeo & alios quoſcunque flores, ſed nullum ho-
rum tanta dignitatis prærogatiua reſpexit in me do-
minus, vt florem violæ meæ. Reſpexit enim humili-
tatem ancillæ ſuæ. Et vultis videre omnes, cui mu-
tuaui flores meos, quantum ex flore ſim conſecuta?
Ecce enim ex hoc beatam me dicẽt omnes genera-
tiones. Ex hoc dico, quia reſpecta ſum à domino.
Flos violę meæ, quia nardus mea dedit odorẽ ſuum,
quæ idem ſignificat quòd viola, id eſt humilitatis
virtutem, quia fragrantia delectatus eſt rex, filius re-
gis, Deus Dei filius cum eſſet in accubitu ſuo, id eſt
in ſinu patris, & odore tam delectabili quaſi quadam
illius violentia tractus eſt in me, & voluit cõcipi flos
in flore intra florem, id eſt intra Nazareth, quod in-
terpretatur flos, vt fieret ipſe flos florens, hoc eſt Na-
zaremus. Concordant omnia flori. Concipitur flos
manens in flore, hoc eſt in Nazareth. Bonus ergo
omnino & optimus violaceus flos, quaſi odoris ſui
fragrãtia quaſi quodam delectabili vinculo florem
cœli in vterum noſtri floris humilis virginis inclina-
uit. Diſcant omnes, ſed præ omnibus mundi flores,
id eſt virgines, qui in tota eccleſia Dei excellunt tan
quam flores in gramine, quòd virgo virginum pri-
ma, virginum deuotarum ſanctiſſima, & caſtiſſima
omnium, ſummam gloriam ponit in viola humilita-
tis: licet in ea candeat ſingulariter lilium caſtitatis,
roſa charitatis rubeſcat. Nolite gloriari virgines de
caſtitate corporali, licet illa ſit laudabilis virtus. Sed
quanto maiores eſtis vos, tãto humiliate vos in om-
nibus, vt inueniatis gratiam apud Deum. Non enim
caſtitatem reſpexit dominus, ſed humilitatem ancil-
læ ſuæ. Si vultis oculo miſericordiæ, oculo gratiæ à
domino reſpici, humiles eſtote. Humilibus enim, ſi-
cut ſcriptura ait, dat gratiam: quia reſpexit humilita-
tem ancillæ ſuæ. Si vultis lampades veſtras eſſe refer-
tas oleo cum ſponſus ad nuptias venerit, id eſt, ſi vul
tis integram & lætam conſcientiam habere (oleum
enim in lampade eſt lætitia ſpiritualis in corde) no-
lite de altitudine lilij veſtri, id eſt de puritate caſtita-
tis veſtræ alta ſapere. Nolite laudẽ exteriorem appe-
tere, ne clauſo oſtio regni cœlorũ, dicat vobis ſpon-
ſus. Amẽ dico vobis, neſcio vos, & à ſe excludat, qui
reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Multæ enim vir-
ginum excludentur, quia ſuperbarum nulla ingredi-
tur: humilium verò nullus, nec coniugatus, nec vir-
go, nec vidua merebitur expelli. Arcta eſt ianua re-
gni cœlorum, nec recipit niſi paruos. Tumidi repel-
luntur, imò nequaquam poſſunt accedere cuiuſcun-
que ſexus ſiue conditionis fuerint vel ætatis. Et bre-
uiter dico: Nulla virtus accedit, niſi ad humilitatis
violam fuerit inclinata. Dicit enim & docet hoc ipſe
humilitatis magiſter, qui aduocans paruulum ſtatuit
enm in medio diſcipulorum, & dixit: Niſi conuerſi
fueritis, & efficiamini ſicut paruulus hic, non intra-
bitis in regnum cœlorum. Nunquid poſuit ibi in e-
xemplum diſcipulis lilium caſtitatis Ioannem, vel
roſam charitatis Petrum, qui & tunc præſentes erãt:
quorum prior ab ipſis nuptiis, vt aſſeritur, vocatus
fuit & electus à domino, ſequens verò trina confeſ-
ſione domino benigno Ieſu, cui mentiri nõ potuit,
perfectæ charitatis affectum conteſtatus eſt? Sicut
enim Ioannes de ſpeciali prærogatiua caſtitatis, ita
Petrus de feruentiori charitate commendatur. Nec
tamen iſtos in exemplum poſuit cœlorum ianuam
intraturis: ſed paruulum humilitatis virtute præ-
ſum. Videamus ergo quantum in ſe iſtam virtutem
omnium virtutum dominus commendauit. Primò
verba eius attendentes, vbi ait: Diſcite à me, quia mi
tis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem ani-
mabus veſtris. Quid eſt magiſter bone, optime Ieſu?
Nũquid ad hoc redacti ſunt omnes theſauri ſapien-
tiæ & ſcientiæ in te recõditi, vt hoc ſingulariter do-
ceas, quia mitis es & humilis corde? Non doces vt
cœli diſcantur fabricari, fieri miracula, mortuos ſu-
ſcitari, & cætera huiuſmodi, ſed quia mitis ſum & hu
milis corde. Nunquid tam magnum eſt quod eſt
paruum? Vtiq;, quia per hoc inuenitur requies ani-
mabus. Quæ enim alia eſt cauſa omnis laboris & cer
taminis noſtri, niſi vt inueniamus requiem anima-
bus noſtris? Breuis doctrina, breuis via demonſtrata
eſt. Diſce hanc à domino Ieſu, qui mitis eſt, & hu-
milis corde, id eſt, vide & quantum & quare humi-
liatus fuit ille, qui eſt excelſus ſuper omnes gentes
dominus, & ſuper cœlos gloria eius, & diſce etiam
quia tu es lutum & cinis, & ſic inuenies requiem ani-
mæ tuæ. Sed nota quod ait: Humilis corde. Non e-
nim ficta humilitate placatur ille qui eſt humilis cor
de, ſed humilitate vera. Humilitate cordis delecta-
tur ille qui intuetur cor: quia in humilium cordibus
requieſcit. Quærit enim corda humilium, quæ ele-
uet: non tumida, à quibus reſiliat. Sed quia duo po-
ſuimus, quæ nobis conſideranda ſunt, ſcilicet quan-
tum & quare humiliata fuit vitis noſtra dominus Ie
ſus, vtrunque hoc iam explicemus, quia veſtræ ſunt
votiua charitati. Deficit enim humanus intellectus,
ratio ſuccumbit, quantum humiliatus fuit dominus
in conuerſatione. Quomodo enim ſcire potes deie-
ctionem humilitatis, niſi etiam excellentiam dam-
nationis agnoſceres? Loquere enim. Quid potes?
Nunquid menſuram gloriæ, potentiæ, & pulchritu-
dinis eius attinges? Non ad hoc angeli, neque Che-
rubim aut Seraphim peruenerunt. Non enim aliqua

Universidad de Deusto
Biblioteca

creatura Deum agnoscit ita plenariè & perfectè sicut ipse est: quanto minus homo, aut filius hominis vermis? Et tamen quia tantus erat, vt magnitudinis eius non esset finis: ad hoc inclinatus est, vt filius hominis fieret vermis. O quanta humilitas. Incomprehensibilis Deus vult comprehendi, summus humiliari, potētissimus despici, pulcherrimus deformari, sapientissimus fieri vt iumentum, immortalis mori: & vt compendio absoluam, Deus vult fieri vermiculus. Quid excelsius deo? quid vermiculo inferius? Ego, inquit, vermis sum, & non homo. Quare vermis? Quia filius hominis. Ita enim habes in Iob. Astra non sunt munda in conspectu eius: quāto minus homo putredo, & filius hominis vermis? Si ergo filius hominis est vermis, vtique & ipse vermis est, quia ipso testante filius hominis est. Quem, inquit discunt homines esse filium hominis? Ecce qualem distinctionem facit inter hominem, & filiū hominis. Homines appellat, qui de primo homine Adam per corruptionem descēderunt. Vnde & Iob ait: Quanto magis homo putredo? quia in putredine corruptio est. Ipse verò solus purus Christus dominus, quia sine corruptione de matre virgine natus est. Si quidem non appellat hominem, qui vtique putredo est, sed filium hominis, qui vermis est. Sicut enim vermis de sola terra, ita Iesus Christus de sola virgine generatur. O quā humilis vermiculus Iesus Christus, qui opprobriū factus est hominum, & abiectio plebis, ab hominibus cōtēptus sine causa, sine vindicta cōculcatus sicut vermis. Cū maledicēretur, non maledicebat: cū pateretur, nō cōminabatur. Humiliatus est vt fieret homo, vt hominibus subderetur, beatæ matri & Ioseph nutricio suo, Simeoni expectatori suo, non solùm bonis, verumetiam malis terrenis potestatibus soluens cum Petro didrachmum inuentum in ore piscis. Subditus est Ioanni baptismate suo, qui ab ipso potius debuit baptizari. Humiliatus est vsque ad ablutionem pedum discipulorum suorum bonus & benignus Iesus. Postremò humiliauit semetipsum factus obediēs vsque ad mortem, mortem autē crucis. Quò vltra progredi poterimus? Mortuus nō qualibet morte, sed morte crucis, morte turpissima cōdemnatus est. Vidēsne igitur quātū in vite nostra, benigno Iesu flos iste violaceus florue rit? Multi vsque ad mortem humiliati sunt: sed nequaquam eò vilipensionis descenderunt, quia nunquam ad tantam exaltationem peruenerant. Quis enim bonorum omnium moriētium sibi potuit vsurpare quod de Christo Iesu dictū est: Cum in forma Dei esset, non rapinā arbitratus est, esse se æqualem Deo? Nullus profectò, quia nullus hominum præter ipsum Deus erat. Maximè ergo humiliatus fuit, qui solus cū in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, & ad tantam abiectionem deueniens, vt ab hominibus iam nō homo, sed vermiculus reputaretur. Sed quæ est causa tantæ humiliationis in benigno Iesu? Non enim sine rationabili necessitate & iusta causa, sic humiliatus est filius & sapientia patris, quę nihil sine causa facit. Quid multis immoramur? Propter hoc factus est homo, vt hominem redimeret: infirmatus est, vt nostras infirmitates curaret: inops factus est, vt sua nos inopia ditaret: humiliatus est, vt nos exaltaret: traditus est ad mortem, imò mortuus est, vt nos viuificaret. Quis sanæ mentis cōtemnit humiliari propter tam humiliatum pro nobis? Et licet multæ sint causæ quæ nos ad humilitatem cogant, scilicet initiū pudorosum, vita dolorosa, finis timorosus, metus gehennæ, spes cœlestium, his tamen cum aliis causis si quæ sunt, cessantibus sola regis nostri ac redemptoris patris dulcissimi & optimi Iesu humilitas ad humilitatem, virtutem nos non solùm incitare, sed violente cogere deberet. Humiliemur ergo & propter supradictas causas, vt vicem rependimus propter nos humiliato domino Iesu, offerentes violam humilitatis ipsius, quia ipse vitis nostra tam excellenter effloruit, & in corde nostro gustantes, vt hunc florem suum, quem ipse specialiter in se voluit commendare, recognoscens in nobis, nos secum qui super omne nomen exaltatus est, in tempore visitationis suæ exaltare dignetur.

De florente lilio castitatis. CAP. XVIII.

NOn potuit deesse in vite nostra florente flos lilij candentis, excellens castitatis insigne. Inter omnes virtutes castitas quadam speciali prærogatiua flos meruit appellari, quæ per liliū figuratur. Castitatis autem nomine hoc tractatu, non quamcunque accipe castitatem, sed eam quę virginitas appellatur. Est enim & castitas continentium seu viduarum, & est castitas maritalis. Sed hæ iam minimè flores appellantur, quia virginitatis florem lilij amiserunt. Eos igitur, qui defloratī non sunt, id est virgines flore lilij in præsenti volumus nūcupari: nec hoc dicendo facimus iniuriam continentibus & maritatis. Non enim cum laudamus castitatem Ioānis, vituperamus coniugium Abrahæ: nec commendādo virginitatem Mariæ, viduitatē Annæ reprobamus. Sed habent singuli merita sua, non parua tamen dignitate distincta. Quis autem fructum tricesimum non laudat in coniugatis, sexagesimum in viduis, licet his excellenter præferatur fructus cētesimus virginitatis? De hac igitur gratia lilij in quo vitis nostra floruit, locuturi videamus, vera luce nos illuminante, quare tanta virtus per lilium figuretur. Et manifestè quidem occurrit, quia propter candoris munditiā qua ille flos cæteris floribus est prælatus. Hinc sanè munditia virginalis meritò figuratur typo lilij. Nullus præterea alius flos vel ipso prospectu tātum præ se fert gratiæ, quantum hic vnus: quare meritò mundissima, & omnibus piis gratioſe virginitas per hūc figuratur florem. Quibus itaque laudibus te offeram, ô virginalis candor? Prorsus nescio. Atqui nescientem me doceat singulare illud lilium, increata Dei sapiētia dominus Iesus vnigenitus patris filius, & vnicus lilius filij singularis, id est castissimæ virginis matris, quæ in confinio vtriusque legis votum consecrauit perpetuæ & integerrimæ virginitatis. Doceat, inquā, me, quomodo per considerationem lilij materialis, lilij virginalis circunstātias agnoscere valeā. Propter has ergo proprietates quas iam proposuimus, ipsum lilium materiale in radice & trūco, foliis & in his aliis flosculis, qui intra illum concluduntur, studiosius inuestigare curemus. Speramus enim quòd his omnibus specialiter consideratis, commendationem perfectæ virginitatis inuenire possimus.

De radice lilij. CAP. XIX.

RAdix lilij commendatur in tribus, alba est, splendida est, tractabilis est. Quid autem per radicem in terra latentem, nisi cogitatio latens in corde figuratur? Per albedinem ergo radicis, mundiciam cogitationis accipimus. Quid ergo munditia carnis, siue munditia cogitationis? De hac præcepit dominus: Lauamini, inquit, mūdi estote. Nam ne exteriorem munditiā intelligeres solam, subiunxit: Auferte malum cogitationum vestrarū ab oculis meis. Peruersę enim cogitationes separāt à Deo. Et sicut veritas testatur, de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, furta, blasphemię, & cætera quæ coinquinant hominē. Sunt autē cogitationes nigræ siue pollutę, nempe diabolicę, mundanæ, carnales. Cum aliquis se alio meliorem æstimat, cum alij similis esse videri vult qui eo maior est, vel cum non vult subiectus esse ei qui sibi prælatus est, diabolicæ sunt cogitationes, quæ à diabolo irruente sunt, & ab ipso cæteris familiarius vsurpatæ, ita vt propriè character diaboli dicatur superbia. Cogitationes mundanæ sunt illæ animum concupiscentiis rerum illaqueant: vt illis acquirendis nimis solicicè insistant, & acquisitis nimis delectentur, ne proximorum necessitatibus erogentur, & sic fiant alieni à charitate Dei, quia scriptum est: Qui habuerit substātiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem patientem, & clauserit sua viscera ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Cogitationes carnales sunt, quę homines ad luxuriam pertrahunt carnis, vtpote quando inordinata dilectione & delectatione cogitant viri de mulieribus, vt mulieres de viris, quia stulti homiamorem appellare præsumunt, quod verius odium posset appellari. Est & luxuria ciborum & potuum, cum lautiora & delicatiora propter solum saporem quæruntur, non propter sanitatem adipiscendam. Posset quis vti delicatis cum moderatione, quod tamen difficile obseruatur. Simile iudicium est de his qui vestimentis delicatis vti desiderāt. Perditur proprietas lilij & virginitatis decor, si radici desit albedo, & cogitationi virginalis munditia. Nam si corpus extrinsecus sit mundum, & cogitatio intrinsecus sit polluta, iam non virtus, sed hypocrisis appellanda est. Hoc tamen sciendum, teste Gregorio, quòd cogitatio quantumlibet immunda mentem non polluit, cui ratio non consentit. Quis enim cogitationes suas ita refrenare potest, vt non qualibet immunditia titilletur? Sed continuo talium cogitationum insultus sunt reprimendi: vt vnde sperabat se hostis vincere, per hoc magis victus abscedat. Quod fit quotiens prauis & immundis cogitationibus attracti, statim ad signum crucis, ad passionis dominicæ recordationem & lachrymarū subsidia confugimus, & suo telo in bello fortes effecti hostem ferimus. Non solum autem alba, sed & candida siue splēdida est radix lilij. Candore autē siue splendore hilaritatem animi videtur designare. Sunt autē non nulli qui bona quidē opera faciūt vel coactione, necessitate, vel consuetudine, sed ad hæc agenda nulla alacritate mouētur: quod vitium propriè acedia dicitur. Et hoc quidem vitio religiosi homines maximè affliguntur. Nam seculares admodum pauci & si hoc sit vitium, non aduertunt. Mundo enim alligati, spiritualis vitij vix possunt apprehendere nomen: cum tamen hoc vitium inter septem principalia nominetur. Nunc ergo spiritualibus loquamur, qui hoc vitium possunt intelligere. Vitium acediæ est, quod quendam torporem incutit animo, vt ipsi omnia exercitia spiritualia quasi insipida videantur, & in graue tædium cōuertantur: de quo tædio dicit Psalmus: Dormitauit anima mea præ tædio. Et alibi: Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Tantum quippe aliquando affligitur hoc vitio anima bonorum, vt etiam omnem escam, id est, omne spirituale exercitium abominetur, vt nec orare, nec legere, nec meditari, nec opus manuum libeat exercere. Imò etiam appropinquant vsque ad portas mortis, id est, vt etiam ipsius vitæ fastidium habentes morte finiri desiderent, cum sancto Iob dicentes: Tædet animam meam vitæ meæ. Huic graui vitio medetur iucunditas, quæ per nitorem radicis lilij designatur, & reformat ægrum animum & abiectum, & ad meditationem incitat spiritualem, & reddit desiderium laborandi, orandi, legendi: vt exultet quasi gigas ad currendam viam, & cum Psalmista dicat: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Curritur quippe via mandatorum Dei, cum cor dilatatur, id est spirituali iucunditate aperitur. Dicitur enim naturaliter timore & tristitia cor claudi, securitate verò & lætitia aperiri. Quantum putas conuenit hæc virtus hilaritatis virginibus sacris, quæ gaudium huius mundi & omnem ornatum seculi contempserunt propter ornatum domini sui Iesu Christi? Vt quod deest exterius, interius impleatur. Gaudete ergo in domino semper: quia vana gaudia eiecistis. Iterum dico gaudete: quia vero gaudio adhærere meruistis, & in cogitatione cordis vestri hilaritatis nitorem semper habere. Hilarem enim datorem diligit Deus, dator singularis & veræ hilaritatis. Est & tractabilis radix lilij, per quam virtutem mansuetudinis intelligere debemus. Scimus enim quam plurimos esse qui castitatis virtute præeminent, sed ita leui causa, imò sine omni causa moueri consueuerunt, vt tam sibi quàm aliis in quos commouētur, fiant nimium onerosi, semper exacerbatū animum gerentes ex omnibus, quæ capiunt visu vel auditu. Non decet hoc virginem Christi, qui dicit & docet. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et qui mitibus promittit beatitudinem, dicens: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Quid ergo immites? Exules erunt è terra. E qua? De qua scriptū est: Placebo domino in terra viuentium. Quid prodest castitas ab illa terra exultantibus? Non sunt illa profectò lilia, quibus hæc proprietas deest, vnde nō pertinent ad istud perfectissimum lilium benignum Iesum, qui de se dicit. Ego flos campi, & lilium conuallium. Quæ sunt illa lilia ad ipsum pertinētia? Audi. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Tractabile & lene est lilium, pungentes & duræ sunt spinæ. Nō perdit lilium suam lenitatem, licet proferat spinarum aspiritatē. O quàm malæ filiæ per communionem fidei, spinæ per amaritudinem morum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tu ergo si vis esse lilium verum, si vis à sponso dulcissimo collaudari, esto lilium inter filias, inter illas animas quæ eiusdē fidei, eiusdē professionis tecū sunt, sed & morū amaritudine, & verborum asperitate te pūgūt. Esto inter tales mitis & tractabilis: nō exaspereris ad quodlibet verbum, sed habe sustinentiam, vt merearis & tu audire: Sicut lilium inter spinas, &c. Nec tamen hæc dicimus, vt tacita transeat omnium peruersitas, & vt non corripiantur inquieti, vel vt tumidi non comprimāntur, imò qui eiusmodi sunt, reprehendendi veniunt, vt ne amittatur tractabilitas tuæ radicis, qui vis esse lilium. Sed secundum apostolum argue, obsecra, increpa, insta oportune, importune, in omni mansuetudine & patientia, quasi dicat: Ita foris exerce zelum disciplinæ, vt lenitatē non perdas interius in mente: vt reuocando peruersum, tu ipse quoque non peruertaris. Sunt autē quādoque malorum vitia arguenda, quandoque tacitè sufferenda secundum quòd vniuscuiusque qui talis est, vtilitati videris expedire: quia nō omnes ægroti vno genere medecinæ curantur.

De trunco, & quæ requiruntur ad lilia castitatis. Caput vigesimum.

SEquitur videre de trunco lilij, in quo tria considerantur, rectitudo, fortitudo, longitudo. Truncus ergo lilij à radice exiens est propositum bonum exiens à bona cogitatione. Cum enim bona cogitaueris, si cōualescant illa in te sicut radix in terra, necessitas exigit, vt ea quæ cogitationi placent, proponas ad effectum boni operis perducere: & sic statim habes truncum lilij, id est boni, hoc est bonum propositum à bona radice & cogitatione procedēs.

De rectitudine lilij. CAP. XXI.

NEcessaria est huic trunco boni propositi rectitudo, id est, vt recta intentione proponamus bonum facere pro illo, non terrenas diuitias, non humanos fauores, nec honoris transitorij excellentiam requirentes. Astutus enim ille serpens, id est satanas, cum principio bonæ cogitationis non potest resistere, ponit insidias in via, quibus intentionem boni propositi possit euertere, & per truncum peruersum ipsam quoque radicem bonæ cogitationis amarescere faciat. De his insidiis conqueritur Psalmus: In via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. O quanti istis laqueis capti & decepti sunt, qui bona quidem bene initiantes, tandem exterioribus cogitationibus accedētibus, propositi sui rectitudinem deseruerūt. Omnino peruersi, & per bona opera sua vel diuitias vel honores vel voluptas terrenas semel adepti, primæ intentionis sunt obliti. Et aliud quàm Deum quærentes, idololatræ facti sunt, dum gloriā incorruptibilis Dei (qui solus gloriosus est, & solus quærendus) mutauerunt in similitudinem volucrum, bestiarum & serpētum. Quomodo in similitudinem volucrum mutant gloriam Dei? Quia bona opera sua, quę prius ad gloriam Dei facere intenderūt intentionis rectitudine commutata, pro vana mundi gloria facere laborant. Per volucres enim, leues, & instabiles & alta petentes accipitres, & maximè voto virginitatis cōueniēs: quia quanto laudabilibus est votum, tanto facilius & fortius insistit diabolus, vt impediat bene tertiari, quod in bono initio non potuit impedire. Talis trūcus verè opus est vt sit fortis contra frigus. Bonum nanque propositum vnde tentatur, accedia est, qua quandoque (sicut etiam supra diximus) intantum tentantur electi, vt non orare libeat, nec legere, nec meditari, nec aliud quicquam operari eorum quæ sunt quædam fomēta animæ, quia oratione, lectione, meditatione, seu etiam exercitio corporis vires animæ reparantur & conseruantur, & augentur, eisque subtractis animam languescere necesse est, & in frigus mortale resolui, statimque subintrat luxuria, vendicátque sibi sedem in anima frigida, & eam pessime suo igne calefacit. Sine autem intermissione nostro lilio virgini Christi orandum, legendum, meditandum, vel etiam exterius aliquid operandum est, ne in ipsa truncus boni propositi corrumpatur. Hæc enim, sicut ait beatus Augustinus, si cum discretione fiant, vt valetudinem corporis non perturbēt, in delicias spirituales vertuntur. Calor quo corrumpitur trūcus bini propositi, seculi prospera sunt, in quibus nimis insidię inimicorum latent. Multos enim inuenimus qui aduersis resistant: quia in illis tentatio est manifesta. Sanum est corpus, aduersitates quæ animum eneruant, & tentationes, sedatæ sunt. Quid supereſt, nisi securitas? Caue, væ huic securitati, væ paci huic, de qua dicit ipsa veritas: dum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet. Time ergo dum omnia prospera sunt & tranquilla, ne ille fortis armatus satanas sine resistētia possideat te. Noli dicere apud te, quod dixit ille diues, cuius ager vberes fructus attulit: Anima mea, habes multa bona reposita in annos plurimos, comede, bibe, epulare: quia cū dixerint pax & securitas, tunc repentinus superueniet eis interitus, & non effugiēt. Tu verò si vis pacem & securitatem veram habere: vide ne vnquam securus sis, sciēs pro certo nihil tibi tam timendum sicut præsentem pacem, quæ sine dubio æternum generat timorem. Neque enim omnibus sanctis melior es tu, qui in tentationibus probati & perfecti sunt. Quis melior beato Iob? Cui ipse dominus testimonium perhibuit, quòd esset vir simplex & rectus ac timens Deum, & recedens à malo, & cui similis non erat in terra. Simile vide in omnibus Deū timentibus, apostolis, martyribus, quanta passi sunt tormenta, vt securi peruenirēt ad palmam regni qui fortes facti sunt in bello, non in prosperitate. Tempestates autem truncum lilij nostri impugnātes manifestæ aduersitates sunt, in quibus quærendum est vnicum & singulare remedium, ille optimus medicus, dux non seducens, rex suos erigens, athleta fortissimus, in suis & pro suis pugnans & vincens, & inde victores coronans dominus Iesus. Quid quæris, quod in illo non inuenias? Si ægrotus es, medicus est. Si exulas, dux est: si desolatus es, rex est. Si impugnaris, pugil est. Si sitis, potus est. Si alges, vestimentum est. Si tristaris, gaudium est. Si obtenebraris, Lux est. Si orphanus es, pater est. Sponsus est, amicus est, frater est, summus, optimus, misericordissimus, fortissimus, pulcherrimus, sapientissimus est, omnia sine fine gubernans. Quid autem laboro? Omnia quæ velle potes & debes, est dominus Iesus Christus. Desidera hunc, require hunc. Quia hæc est illa vna preciosa margarita, pro qua emenda etiam vendenda sunt omnia quæ tua sunt, qua habita nullius tempestatis procellam timebis. Sit ille finis propositi tui, sit in illa posita fortitudo tua, non in viribus tuis, & nullo modo confringēris, quia ipse & non alius est verissimus & optimus consolator aduersitatum & pressurarum.

De vermibus qui corrodunt truncum. CAP. XXIII.

VErmes truncum boni propositi corrumpētes, sunt tentationes intrinsecæ, quæ tāto viciniores sunt, quanto familiariores, sæpe sub boni specie bonum propositum corrumpētes. Est enim aliquis qui de bonæ cogitationis radice, boni propositi truncum emisit. Proponit omnia quæ mundi sunt relinquere, vt nudus Christum nudum sequatur, sed nascitur intrinsecus vermis prauæ suggestionis, dicens ira: Indotata tibi soror est, paupercula mater: sunt fortassis fratres vel filij, siue alij quicunque amici rei familiaris inopia laborantes, qui de te solo pēdent, te vnum respiciunt quos si reliqueris, aut mendicabunt turpiter nimium in tui generis opprobriū, aut furtiuè vel violenter certè rapient aliena, & sic in corpore simul & in anima peribunt. Quòd si tu qui his poteris subuenire manendo in possessione tua, hos in certo periculo reliquisse videberis, & clausisse viscera tua ab eis, quomodo charitas Dei manet in te? Ergo vt maneas in charitate, mane cum illis: quia sine charitate nihil proderit tibi quicquid agas. Quòd si tibi etiam prodesset, melius tamen esset vt multos tecum, quàm solum te seruares. Nūquid præceptum est alicubi à domino, mundum omnino ab omnibus relinqui? Quin & magis operibus misericordiæ commendabuntur electi, & saluandi in extremi examinis die. Quid ergo quæris extra mundū, quod in mundo melius habere poteris & securius? Adduntur his vermibus alij vermes mortiferi, scilicet difficultas claustralium præceptorum, & quòd maior est casus vbi altior gradus, ciborum parcitas, ieiunia, vigiliæ, intolerabilis labor sine requie, duritia lectorum, laboris assiduitas, & super omnia abrenunciatio propriæ voluntatis, cum periculo falsorum fratrum, duritia prælatorum. Ecquis omnia enumerabit? Innumerabiles sunt hi vermes pessimarum suggestionum truncum boni propositi grauissimè corrodentes. Omnino resistēdum est his vermibus, omnino, & sacrarum scripturarum rationibus sunt euacuandæ. Vermis igitur qui indiscretè adeo charitatem & misericordiæ compassionem persuadet, occidendus est vnguento dominicæ sententiæ, dicentis: Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, & vxorem & filios, & fratres & sorores, ad hæc autem & animā suam, non est me dignus. Qualiter autem diligendi, & qualiter odiendi, per vaccas trahentes plaustrum cum arca domini perdocemur? quarum vituli dum essent recluſi domi, ipsæ vaccæ arcā gestantes & recto itinere pergentes Bethsames, cum audirent vocem vitulorum, dederunt quidem mugitum, qui erat signum naturalis affectus: nec ta-

1. Reg. 6. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eadem habes ser. 7. ad sororem.

men se ab arrepto semel itinere deflexerunt. Tu verò si iam portas, siue professione aperta & solenni, siue occulto proposito iugum domini, id est regulam quamcunque per spiritum sanctum à patribus institutam: si te prædictorum vermium suggestiones incipiunt corrodere, imitare vaccas Allophylorũ: portantes arcam domini, redde mugitum, id est signum affectus, hoc est condole, compatere, consolare eos qui naturali amore coniuncti sunt: nihilo tamen minus serua viam inceptam, hoc est, perfice bonũ propositum dirigendo pedes tuos versus Bethsames, versus domum solis, hoc est, ad cœlestem patriam, vbi est summa & spiritualis habitatio solis nostri domini Iesu, qui est sol iustitiæ, qui in illa domo lucet in virtute sua habitãs lucem inaccessibilem. Sic sunt amandi amici, vt affectus amoris erga illos conseruetur: sicut sunt & odiendi, vt eorum amor nequaquam amori Dei præferatur: imò nec animæ nostræ commodum amori illius præferre debemus: sed tanquam odisse animas nostras affligendo illas iciuniis, vigiliis, castigationibus, vt doceamus eas dominicis obedire præceptis. Eos quoque quorum inopiam implere possemus in seculo permanendo, eidem cõmendabimus conseruãdos, qui est rex regum, & dies in omnes qui inuocant eum, orantes vt eorum statum ita gubernet, sicut scit eorum saluti expedire. Cæterùm vermes suggerentes austeritatem vitæ regularis, velociter necabuntur, si mentem nostram myrra, id est amaritudine dominicæ passionis curauerimus inũgere, cui quicquid pati potuerimus cõparatum, aut parum, aut nihil poterit æstimari. Sunt autem hi vermes maximè importuni proposito virginali, eò quòd magister vermium Beelzebub, qui primitus Euam virginem leuiter supplãtauit, se modo iure doleat à virgunculis vtriusque sexus totiens supplãtari. Vide ergo & præuide, & præcaue vermes tibi insidiantes virgo Christi. Quum enim nonnunquam cogitaris te ad perfectam staturam casti lilij aut peruenisse iam, aut facilè peruenturum: excute ac depelle abs te vermes istos suggestionum noxiarum & imminentium trunco pariter & radici tui lilij, tibíque per suggestionem dicentium: Quid agis? Quorsum deflecteris? Nunquid florem iuuẽtutis tuæ vis extinguere? Nunquid dulcedinem maritalis copulæ non experieris? Nunquid filios charissimos & filias solatij tui, & superstites vitæ tuæ non habebis? Nunquid ministrorum fideliũ seruitio carebis? Stultum est iter quod aggrederis: imitare parentes tuos, qui te genuerunt. Gigne & tu filios, & secundum institutionem dominicam cõiugio fruere, qui de virginibus præceptum nõ dedit. Insidiosi vermes sunt hi ô virgo Christi, in quorum faciem conspuendum est tibi. Si hos curaueris euadere, diligentius intuere quid sit Iesus Christus, ô anima virginalis, vtrum virgo, vel cõiugata, cui virginem matrem commiserit, quem familiarius dilexerit. Quid opus est multis? Virgo est Christus Iesus natus de virgine, quam virgini commendauit purissimo, hoc est, Beato Ioãni, quem speciali prærogatiua castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Hic Iesus Christus sponsus tuus tibi sequendus potius quam parentes, si vis florem iuuenilem animæ tuæ conseruare, qui nũquam veterascit. Virginitas enim nunquam decidet. Si autem de flore corporali vis agere, nunquid nõ magis florent virgines animo simul & corpore, quàm qui corrupti? Imò verò virgines tam in corpore, quam in anima verè florent, singularia lilia lilij singularis, qui vt firmiter spero, & in hac mortali vita suis liliis abundantiam suæ suauitatis abundantius, quàm cæteris eructat, quia in his similitudinem suam videt distinctius expressam. Quocunque enim Christus pergit, virgines sequuntur, fœcundæque fiunt de spiritu ipsius concipientes bonum propositum, & bona opera parientes, quæ nunquam moriuntur, sicut generatio terrena in peccato concipitur, in tristitia paritur, & anxietate nutritur, cum dolore tandem amittitur vel deseritur. Non tales erunt filij tui, ô virgo Christi, non sic. Neq; enim vnquam morientur, vnquam amittentur, imò semper siue viuentem siue morientem sequentur te, tuebuntur te, & in vitam æternam perducent te. Multi ergo filij, & multo meliores desertæ, id est, virgines Christi, qui ad præsens deserti videtur, magis quàm eius quæ habet virum carnalem. Si hæc & his similia frequenter ad mentem reduxeris, morietur proculdubio in te vermis malarum suggestionum, nec ad corrodendum truncum boni propositi tui, tuente te sponso tuo, aliquo modo prævalebunt.

Beelzebub idolũ muscæ, alias Beelphegor qui & Priapus.

De longitudine trunci. Cap. xxiiii.

Longitudo trunci in lilio, quæ in altum erecta est, virtutem longanimitatis insinuat, quæ perseuerare volentibus summe necessaria est. Sed quia de virtute perseuerantiæ supra in tractatu sexti folij diffusius locuti sumus, hic breuius aliquid dicemus. Videtur autem hæc virtus plurimum commendanda in virginibus, maximè sexus fœminei, quarũ tam animis quàm corporibus quædam imfirmitas & debilitas longanimitati, siue perseuerantiæ contraria naturaliter est inserta. Sed benedictus Deus qui hodierna die etiam infirma mũdi elegit, vt confundat fortia, & animis vinguncularum tenerrimarum seipsum proponit defensorem, vt illius primi & fortissimi corruptoris, antiqui serpentis dico, caput elidat, qui humilimis Christi virginibus insidiatur. Quis sanè mentis præ gaudio non exiliat, cum iam tempora nostra tot videat virginum liliis redimiri, tanta fortitudine non sua, sed sponsi sui contra furorem draconis infesti viriliter dimicãtibus, & triumphis coronam merentibus. Gaudeo ego planè cum iam nec in vicis, nec in ciuitatibus, nec in claustris lilia ista desunt, imò cum & multa deserta & inuia claustris virginalibus sint repleta, ita vt vere dicatur quòd germinent campi eremi, germen odorum domini. Etenim ascendunt de deserto virgunculæ virtutum deliciis affluentes, innixæ non super se, sed super dilectum suum, & longãnimiter expectantes sponsum suum quando veniat, vt cum clamor factus fuerit, aptent lampades suas, & intrent cum eo ad nuptias sempiternas, vbi iucunditas & exultatio thesaurizabit super ipsas, & nomine æterno hæreditabit illas dominus Deus noster. Vos igitur ô virgines Christi ne deficiatis in expectatione Christi. Aderit enim citissimè sponsus vester, qui idcirco aduentum suum differt, vt cum cæteris bonis operibus vestris, vestræ

vestræ etiam donet expectationi coronam. Scio, quamuis expertus non sum, quomodo gemutis, quo modo compungamini in illo purissimo cubili cordis vestri. Ne deficiatis in bono proposito vestro, vt ad consummationem boni operis & perseuerantiam peruenire possitis, per quam coronam mereamini sempiternam.

De foliis circa truncum. Cap. xxv.

Sequitur de foliis circa trũcum. Iam de foliis quæ circa truncum sunt, videamus. Folia igitur, sicut supra diximus de foliis vitis, verborum figuram habent. Circa quæ folia considerandũ est, quòd semper sunt virẽtia inferius, & circa terram maiora sunt & plura, quàm in superiori parte: & quòd super posita apostematibus, rumpunt & mitigant ea. Nimirum his foliis similia debent esse verba virginum. Viriditas igitur foliorum, virtutem verborum significat: vi delicet vt nullum verbum proferatur ab ore virginis Christi, quod non in se virtutis aliquid cõtineat. Ne resecentur hic non solum verba turpia, scurrilia, iocosa, luxuriosa, superba, iracũda, detractoria, adulatoria, sed etiam verba superflua. Verbum enim superfluum, id est ociosum, folium aridum est. Folium vero aridum, folium lilij non est. Si ergo vis esse lilium, habeto verba virtuosa, folia viridia, de quibus scriptũ est: Folium eius non defluet. Vis autem videre quòd verbum ociosum folium arduũ est? Audi ipsam veritatem, dominum Iesum. Omne igitur verbum ociosum quod locuti fuerint homines, reddẽt de eo rationem in die iudicij. O quantus terror iudex sapiẽtissimus, qui numerat omnes pluuiæ guttas, discretor omnium tentationum omnium hominum, à primo Adam vsque ad vltimũ qui erit in fine seculi, vult audire rationem verborum omnium ociosorum, cum sederit in sede maiestatis iudicij sui, vbi non iam misericordia, sed iudicium cantabitur domino. Quid tũ miseri & miserabiles faciemus? Sapiẽtissimus es domine, falli non potes: iustissimus es, corrumpi non potes. Tempus miserendi tunc præteritum erit, quia iudicabis orbẽ terræ in æquitate: iudicabis populos in iustitia, qui prius per misericordiam perpecisti. Quid ergo dicam? Miserere quæso, dũm tempus est miserendi, pater misericordiarum, vt non iudices me in tempore iudicandi. Pone custo diam ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis: vt non solũ à maledictis & turpibus declinem, verùm etiam ociosa verba deuitẽ, ne de illis me oporteat in die iudicij reddere rationem, vbi iam non de bonis & viridibus foliis verborum, sed de malis & aridis ratio est reddẽda. Quid est autem verbum ociosum? Ociosum est verbum teste Gregorio, quod ratione iustæ necessitatis vel intentione piæ vtilitatis caret. Quidquid ergo loqueris, nisi intendas alicui prodesse, ociosum est. Quis de his omnibus reddere potest rationem? Moderetur ergo omnis homo linguam suam, sed præcipue virgines Christi: vt sciant quãdo vel qualem proferant sermonem. Nõ enim decet ex ore cantaturo canticum nouum sponso suo, aliquod verbum procedere, quod in cantico sit contrarium. Quid est ergo canticum nouum? Canticum charitatis. Quare nouum? Quia initio seculi à primis creaturis canticum fuit vetus, canticum contrarium charitati. Vis ergo id nosse? Cantauit angelus perturus in cœlo canticum superbiæ, dicens: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & similis ero altissimo. Cantauit postea detractionis canticum in paradiso, cum accedẽs ad mulierem ait: Quare prohibuit Deus vobis ne comederetis de ligno scientiæ boni & mali? tanquam diceret, Mala intentione prohibuit. Canticũ dubitationis cantauit mulier, dicens: Ne comedamus, & fortè moriamur. O fortè! Quantum infirmitatis nobis induxisti? Videns autem diabolus mulierem dubitantem, prorupit ad cãticum mendacij, dicens: Nequaquam moriemini. O nequam, ô nequam, vbi est modo tuum nequaquam? Ecce mortui sunt duplici morte, quos dixisti nequaquam morituros. Nequaquam, inquit, moriemini. Malum & vetus canticũ hoc verbum veritati contrarium. Dixerat enim Deus: Quacunque die comederitis, morte moriemini, morte videlicet animę, vel vt alij exponunt: Moriemini, id est mortales efficiemini, scilicet vt necessitatem tunc habeatis moriendi, qui modo potestis non mori. Si enim in obedientia permansissent, mortui non fuissent. Cantauit & Adam canticũ excusationis in peccato, cum dixit: Mulier quam mihi dedisti sociam, dedit mihi, & comedi: ac si diceret: Tu potius accusandus esses, qui talem mihi iunxisti mulierem, quæ me ad peccandum induceret. Charissimi, vetera cantica sunt hæc, canticum superbiæ, canticum detractionis, canticum dubitationis, canticũ mẽdacij, & canticũ excusationis. Cauenda sunt & per omnem mundum candida hæc cantica ô virgines Christi, si nouum vultis canticum decantare. Sed neque aures vestras talibus canticis aperietis, qui vocem Christi specialius & familiarius audire desideratis. Viuit adhuc ille malignus serpẽs, & sub virginea facie, id est sub specie bonæ collocutionis, suæ malignitatis venena distillat. Cãtat adhuc in cordibus auditorum suorum cãticum superbiæ, cum illis latenter suggerit vt ad honores & dignitates & prælaturas aspirent, vel propter nobilitatem, vel propter scientiam, siue etiam propter bonitatem suam. Quin & his deceptus fuit ipse, qui se prælatum in nobilitate pulchritudinis, & sapientia, & viribus aliis vidit choris angelorum, & prorupit in canticum superbię, per quam cecidit, & alios cadere facit, quotquot secum idem canticum cantare præsumunt.

Ociosum verbum.

Cãticum nouum.

De nouo Cantico. Cap. xxvi.

Non ita cantauit noui cantici imitatrix mater Christi, verum lilium vere viridantibus foliis redimitum. Vis videre folia eius? vis audire cãticum eius? Exaltata & supra quàm dici aut cogitari potest, toti mundo cœlísque prælata, non ascendit supra se, sed cantauit canticũ humilitatis, quod & charitas est, quia charitas non inflatur. Eructauit de cor de suo inebriato verbũ bonũ & suaue, canticum nouum virginibus cantandum. Et quid ait? Magnificat anima mea dominum. Vide quàm contrarium est canticum hoc cantico angeli ruituri. Incepit ille in alto, ac proinde in ima non descendit, sed corruit. Incepit Maria ab imo, vt in altum subleuaretur: Magnificat hæc dominum, non se, licet inæstimabiliter exaltata: seruãs quod scriptum est: Quãto maior es,

Universidad de Deusto
Biblioteca

humilia te in omnibus. Vnde & ſuper omnes cœlos G angelorũ meruit eleuari. Magnificauit ſe ille ſupra dominũ, vnde infra omne quod eſt meruit præcipitari. Exultauit ſpiritꝰ humilis Mariæ in domino Ieſu ſuo: vnde oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis inũgi promeruit. Exultauit ſtultus ille angelus in ſe: vnde luctu perpetuo meruit condemnari. Gloriatur iſta humilitatem ſuam eſſe reſpectam, vnde habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum. Gloriaba tur ille in multitudine virtutis ſuæ: vnde perpetuam deſpectionem incurrit. Vos ergo ô virgines Chriſti H virete in foliis, in verbis charitatis, humilitatis, & patientiæ. Sequimini lilium illud præcipuum, matrem ſummi lilij boni Ieſu, vt ipſum ſolum magnificantes, qui ſolus magnus eſt in ipſo & per ipſum & cum ipſo mereamini magnificari. Cauete nihilo minus canticum detractionis, quod in paradiſo inchoatum eſt, canticum vetus, & in peccati vetuſtatem perducens. Et videte quantum omnino ſit contrariũ nouo cantico charitatis: cum neceſſarium ſit illum non diligi, cui detrahitur. Solet enim charitas non obloqui, non detrahere, ſedpotius peccata aliena excuſa- I re: vel ſi fortè ſit neceſſarium corripere, facit hoc nõ animo malignandi, ſed corrigendi. Cauete & canticum dubietatis, non dubitantes de miſericordia domini: ſed omnem ſolicitudinem veſtram audaćter in eum proiicite, quoniam ipſi cura eſt de vobis. Non enim crudelis eſt, vt permittat vos cadere, ſi vos in ipſum proieceritis, qui vos adhuc hortatur, qui vos propter ipſum omni terreno ſolatio ſcit volũ tariè deſtitutos. Nec dubitetis de pœna malis pro ſuis demeritis infligẽda, ne in præſumptionis vitium K incidatis: nec dubitetis de præmio iuſtis conferendo, ne fortè deſperationis periculum incurratis. Cauete ne cãticũ mẽdacij aliquando ex ore veſtro procedat, quo veritatis ſponſum veſtrũ ſpiritualiter laudare ſperatis. Perdit os virginis virginitatem ſuam, quoties ſcienter animo malignandi loquitur mẽdacia contraria veritati. Cauete nihilominus cãticum excuſationis in peccatis, ſemper habentes in mente illud beati Ioannis virginis virginitati teſtimonium perhibentis: Filioli, inquit, ſi dixerimus quia pec- L catum non habemus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Si autẽ confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus, qui dimittit nobis peccata noſtra, & emundat nos ab omni iniquitate. Nemo igitur æſtimet ſe ſine peccatis eſſe: nec cũ cognouerit illa, excuſet ſe, ſicut ſtulti ſolent adhuc hodie loquentes excuſationem Adæ, & dicentes: Mulier quam dedit mihi Deus, ſeduxit me. Quare talẽ mulierẽ dedit mihi Deus, quæ me ſeducat? Mu- M lier iſta ſeducens virũ, eſt caro ſpiritum noſtrum adducens ad conſentiendũ peccatis, pro qua ſtulti Deũ quotidie accuſant, ſeipſos in peccatis voluẽtes, & dicentes ſe carnis illecebris non poſſe reſiſtere, quam acceperunt à Deo. Grande valde eſt peccatum illud, accuſare Deum optimũ, qui fecit omnia bona valde propter te: & præcipue ipſum hominẽ præ cæteris creaturis exornauit. Bonũ ſine dubio fecit te Deus bonus, qui fecit omnia bona, bona valde propter te. Neq; enim bonus eſſet, ſi te malè feciſſet, propter quem omnia fecit, quæ propter te bona facta valde fecit omnia. Bonum ergo & valde bonum fecit te Deus, bonus tu ipſe, te verè malũ facis, ſi deleueris in te quod tu ipſe facis: inuenies valde bonũ te eſſe inter creaturas quas ipſe fecit. Fecit ipſe primò te ſecũdũ ſe, & factus eſt poſtea ſecundũ te. Fecit ipſe te poſt ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, & factus eſt ipſe poſterior homo ad ſimilitudinem tuam. Verbum enim caro factum eſt. Laudemus ergo Deũ, qui ſecundum ſe fecit nos. Amemus Deũ, qui propter nos factus eſt ſecundum nos. Oremus ipſum, vt imaginẽ ſuam, ſicubi deformata eſt in anima noſtra, miſeri- corditer reformare dignetur: nihilominus & corpus noſtrum quod ad ſimilitudinem & naturam noſtram accepit, ſic immaculatam conſeruare dignetur. Et viridia folia, id eſt verba, virtutes continentia proferamus, ſiquidem volumus eſſe vera lilia, quę verba veterũ canticorũ nõ habẽt, ſed quæ nouo cantico, id eſt charitati, ſpei, humilitati, & cæteris virtutibus conuenire noſcãtur. Proferamus folia, & vos præcipuè ô virgines Chriſti, qui à viriditate habetis, quæ vireant & quæ apoſtematibus ſuperpoſita rumpant illa, & leuient & ſanent ſanie foris eiecta: quod fit quoties inceſtum ad caſtitatem, ſuperbum ad humilitatem, iracundum ad manſuetudinem, auarum ad largitatem, guloſum ad ſobrietatem, inuidum ad charitatem, acedioſum ad alacritatẽ verbis bonis & veritati cõſentaneis producimus. Iſta vitia quaſi vlcera animam grauant, continentia in ſe venenũ immunditiæ & prauæ conſuetudinis, de quibus ſingulis quia nos in tractatu de foliis vitis exempla poſuiſſe meminimus, cauſa breuitatis in præſenti iudicamus prætereũda. Hoc autem dicimus tantũ quod conſiderandũ nobis eſt, quo vitio vnuſquiſque labo ret, vt ſecundum laboris ſui magnitudinẽ & qualitatem, verborum medicinam miniſtremus, & ſimiliter de aliis vitiis, ſicut ſupra poſitum eſt. Hoc enim ſcien dum eſt, quia non ſemper ſilentio ſtudendum, licet cum magno ſtudio ſilentiũ ſit ſeruandum: ſed ianuã oris noſtri quandoque claudere, quãdoque aperire debemus, quatenus ita taceantur mala, ne cum malis etiam bona & vtilia taceantur. Quod etiam in petitione ſua innuit propheta, cũ dicebat: Pone domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circunſtantiæ labiis meis. Oſtium quippe non ſemper patet, nec ſemper clauditur: ſed in domo ſapientis patet ſapiẽtibus in nunciis emittẽdis: clauditur verò pro ſtultis intrinſecus retinendis. Sic & os noſtrum, quod eſt oſtium cordis noſtri, per quod verba quaſi quædam nuncia egrediuntur nũciantia quid interius agatur in corde quod verbis prudentibus & vtilibus eſt in tempore reſerandum: prauis vero verbis quæ de malis moribus cordis ſurgunt, iugiter eſt claudendum. Tempus enim loquendi, & tẽpus tacendi. Nec minus peccat is qui verbum ſubtrahit in tempore opportuno, quã qui praua loquẽdo alios ſcandalizat. Nimis enim videtur auarus eſſe & inuidus, qui verba gratis habita ad vtilitatem proximorũ negligit miniſtrare. Quando enim putas eum ſubſtantiam propriam indigenti proximo largiturum, quæ diuiſa minuitur, qui verba nũquã deficiẽtia non largitur? Ponat ergo dominus cuſtodiam ori noſtro, vt ſciamus quando & qualem debeamus proferre ſermonem: & oſtium circunſtantiæ labiis noſtris, vt ita non ſolum aperiatur, ſed etiam claudatur in tempore, vt neutro offendamus.

Sed

Sed ſuperpoſita apoſtematibus animarum infirma- A rum verba noſtra, tanquam folia liliorum ſaniem vitiorum Domino adiuuante eiiciant, & virtutum vires valeant inſerere auditoribus.

De foliis iuxta terram. CAP. XXVII.

QVid eſt autem, quòd ipſa iuxta terram maiora ſunt & plura, ſuperius vero pauciora & minora: niſi quòd viri iuſti, & præcipuè virgines, quanto altius aſcendunt ad culmen virtutum terrenis cogitationibus & cupiditatibus infra relictis, tanto diſci- B plinatiores & tanto parciores debent eſſe in verbis? Per diminutionem enim foliorũ in ſuperiori parte, diſciplina verborũ intelligitur, quia diſciplinati quique quaſi circuncidunt & extenuant verba ſua, ne quid in eis pudicitiæ vel diſciplinæ contrariũ valeat inueniri, quæ indiſciplinari & turpes quicũque omni honeſtate carẽtia turgida & inflata emittunt. Per paucitatem verò foliorum, verborum paucitas conuenienter accipitur: cui omnes boni tãto magis ſtudent, quanto virtutum culturæ viciniores exiſtunt. Vnde de fratre quodam qui diſcere volebat, & quaſi G in vſum reducere linguæ correctionẽ, legitur quòd quidam per triennium lapidem portabat in ore. De alio vero quòd triginta annos non fuerat locutus quicquã. Videmus plures, qui in principio boni propoſiti & adhuc quaſi vicini terræ priſtina ducti conſuetudine, nec modeſtiã, nec paucitatem verborum valeant obſeruare, quorum verba deſignãtur per folia lilij iuxta terram: procedente verò tempore, gratiãque accedẽte ſecundum profectum ſuum moderantur verba, ſtudẽntque ſilentio, ita vt non ſolum praua, ſed etiam otioſa deuitent, Cui autem bono- D rum ſtatui melius competit diſciplina & paucitas verborum, quàm virgini Chriſti? Nam ſi omni homini Chriſtiano præcipitur, vt nec turpiloquium, nec ſcurrilitas procedat ex ore eorum, ſed magis gratiarum actio, quanto magis virgo ſuo Domino pudicitiam conſecrans, ab his omnibus potius debet tẽporibus abſtinere? Qui ſuam proculdubio pudicitiã nõ violauit, tanto maiores debet Domino reddere gratiarum actiones, quãto maiorẽ eſt gratiam cõſequutus. Bonos enim virgines eſſe, ſummũ bonum eſt & ſumma gratia, quia hi ſoli ſequũtur agnum quocun- E que ierit. Quantũ vero is etiam à multiplicitate verborum debeat abſtinere, quis non videat, cum loquacitas omnis ſit indicium impudicitiæ, quæ nequaquam poteſt ſimul eſſe cum pudicitia virginali? Loquacitatis ergo vitium maximè deuitẽt virgines pudici, ſi volunt virtutem pudicitiæ conſeruare. Manifeſtum enim eſt, quòd in multiloquio non deerit peccatũ, ſed paulatim ab ocioſis verbis ad detractiones venitur, donec tandem ad apertas contumelias prorumpatur. Arguit autem loquacitatem Apoſto- F lus Iacobus, ita dicens: Si quis putat ſe religioſum eſſe non refrenans linguã ſuam, ſed ſeducẽs cor ſuũ: huius vana eſt religio. Nemo igitur de religionis habitu ſibi blandiatur, qui adhuc linguam ſuam nõ didicit religare. Religa tuam linguam, ſi vis eſſe religioſus, quia ſine linguæ religatione religio vana eſt. Vnde patres ſanctiſſimi religionum inſtitutores, & eorum ſequaces, ſapientiſſimè (ſicut à ſpiritu ſapientiæ docti fuerant) diſtricte inſtituerunt obſeruationem ſilentij, non ignorantes, quia ſicut vrbs patens & abſquemurorũ ambitu, ita vir qui non poteſt in loquẽdo ſpiritum ſuũ cohibere, ſicut Pſalmus ait: Vir linguoſus non dirigetur in terra. Sciũt etiam homines ſpirituales, qui hoc experti ſunt, quãtum auferat deuotionis, quantum afferat diſſolutionis intrinſecus frequens linguæ reſolutio. Nam ſicut fornax, cuius os ſemper apertum eſt, non poteſt in ſe retinere feruorẽ: ſic nec cor deuotionis in ſe poterit gratiã cõſeruare, cuius os non fuerit ianua ſilentij recluſum. Claudamus igitur os noſtrum, vt cũ deuotionis feruore Chriſtum deuotionis largitorem in feruẽti affectu poſſimus conſeruare. Vos autem præcipue ô animæ virginum ſponſæ Chriſti, intrate in cubiculũ cordis veſtri, & clauſo oſtio oris veſtri orate familiariter, humiliter, lachrymabiliter, hilariter, dulciter, fiducialiter ſponſum veſtrum, regẽ veſtrum, patrem veſtrum, & conſolatorem. Effundite coram illo omnium inſpectore cordium corda veſtra, confabulemini cum illo recordantes illius, effundite ſuper vos animas veſtras, & terrenis corporalibuſque relictis, G pennis ſpiritualibus charitatis eleuamini, & tranſite in locũ tabernaculi admirabilis vſque ad domũ Dei, vbi non corporis, ſed cordis auribus audiatis vocem exultationis, & confeſſionis ſonũ, feſtum diem celebrantes, vbi interna conſolatione refectę, quandoq; cum articulus tempeſtatis & neceſſitatis, tentationis & carnis aduenerit, cœleſtis refectionis recordari poſſitis, & dicere: Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, ſalutare vultus mei & Deus meus. Memores eſtote optimi Domini Dei, memoramini & delectamini, & deficiat ſpiritus carnis veſtræ: vt ſpiritu illius qui eſt ſuper mel dulcis, reficiamini, & diſcatis vilipendere exteriores collocutiones, poſtquã interioris collocutionis guſtaueritis dulcedinẽ. O quàm bonum & quàm iucundũ! O quàm bonum & iucundum eſt, tecum ô dulciſſime Ieſu habitare in vnum, tecum colloqui, tibi reuelare cauſam animæ noſtræ, tuæque conſolationis reſponſo perfrui! O quàm bonum eſt ad te inhabitantem lucem inacceſſibilem duce charitate accedere: cui ſi tãtùm dux noſtra fuerit, nihil manere poterit inacceſſum. Cognouit cor tuum ô dulcis Ieſu charitatis lancea vulneratũ, viã facere charitati, cui perpetuò nõ claudetur. Accedite ergo ad eum per eum greſſibus charitatis, & illuminamini. Guſtate quoniam ſuauis eſt. Sciunt experti, & bene ſciunt qui ex alia parte guſtauerunt bonum Dei donum: qui aliquando in cellam vinariam à vera vite noſtra ſunt introducti, quàm amarũ & quàm tædioſum ſit à dulcedine contemplationis illius interiori præſentia ſeparari: & ad exteriora corporalia vel audienda vel viuenda reduci. Cum enim ille, quantũ in præſenti fas eſt bonus Ieſus diſcipulis ſuis familiaribus ſeorſum ab aliis fratribus in monte cõtemplationis eductis, ſe coram illis transfigurare voluerit, & in veſte candida dulcedinis & bonitatis ſuæ apparere mirantibus, & ſolida charitate ebriare voluerit eos, quos ante viſitauerat per timorẽ iudicij, ſiue per violentiam ſalubriũ tentationum (quia per flagella Deus nonnumquam ſuorum ſe cordibus repræſentat). Cum ergo, ſicut dixi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus,aliquando se in suorum cordibus transfigurare dignatus fuerit,& vt tristitia in gaudiũ conuertatur, si interim dum hæc nescio quomodo agũtur,aliquis exteriorem requirens præsentiam sic sit affectus, vt ab amabilis cõtemplationis monte ipsum cogat descendere: putas illum talem impulsionem exteriorem patienter ferre, & non magis clamare cum Petro: Domine bonum est nos hic esse,& cum Paulo, Infelix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius? O quàm amarum est eis qui tali interiori refectione satiari nouerint,ad exteriora rursus attrahi. Mori videntur sibi,quia re vera quædam mortis H
G riam commendauit. Omnem mundi gloriam sapientissimus ille omnium creator & cõditor vnico flosculo tuocooperuit,nec gloriam flosculo,sed hũc flosculum omni gloriæ prætulit. In Salomone enim (de quo legitur quòd magnificatus est super omnes reges vniuersæ terræ in diuitiis & honore) omnes mundi glorias debes intelligere. In flore lilij tui,qui tuam,omniúmque virginum Christi figuram gerit, virginitatis gloriam contemplare. Si ergo tantum commendatur ab ipsa veritate decor lilij tui, vt ei iuste subiiciatur omnis gloria Salomonis,quem non dubium est secundum magnitudinem gloriæ suæ fuisse magnifice coopertum: quantum putas commendandum ipsum esse tuæ virginitatis lilium incorruptum, & nulla in perpetuum macula corrumpendum, cuius vel vmbra & figura tantum meruit honorari? Si omne operimentum omnis gloriæ Salomonis non potest decori vnius materialis lilioli comparari, quis decor comparabitur tuæ florenti virginitati, quæ est tuum lilium verum & speciale? Nullus inquã. Quia claritatẽ altitudinis tui decoris nullus potest decor terrenus trãscẽdere,quia nec Salomon in omnia gloria sua coopertus fuit sicut vnũ ex istis. Noli ergo substristis cantare, Regnum mũdi & omnem ornatũ seculi cõtempsi propter amorem Domini nostri Iesu Christi,qui tibi etiam in præsenti vita decorẽ dedit omni mundano decore maiorẽ liliũ integritatis tuæ sibi cõseruãdo, & sibi præ cæteris pulcritudinibus virtutum specialiter dedicando, & speciali dilectione astringendo. Videbis luculẽter hoc cantico amoris,vt cæteris floribus penè omissis florem tuum sæpius nominat, nomen lilij sæpius inculcãdo: Sicut liliũ inter spinas,sic amica mea inter filias. Et itẽ, Dilectus meus ascẽdit ad areolã aromatum,vt lilia colligat. Et rursus, Dilectus meus mihi, & ego illi,qui pascitur inter lilia. Laudabile liliũ,amica sponsi, amabile lilium, quod colligitur à sponso. Nõ enim vt ẽstimo,colligitur vt vltra marcescat,sed vt in altari aureo collocetur, quod est ante oculos domini,id est vt collocetur in cœlesti sanctuario, vt fit ipsum liliũ ad ornamentũ aliorũ sanctorũ, in quibus Dominus tãquam in altari suo aureo requiescit. L
Delicatũm profectò liliũ,in quo pascatur spõsus, nõ quod in hoc solo delectetur,sed in hoc quadã specia li prærogatiua dilectionis plus aliis delectatus. Nec immerito. duplex enim bonũ est in virginibus,quod in aliis sanctis nõ virginibus simplex est. Cũ enim tota ecclesia virgo sit in anima,nullã habẽs maculã neque rugã,in fide & spe & charitate incorrupta,propter quod & virgo appellatur,meretur & à spõso laudari: quãta laude putas esse digna lilia nostra,quę hic habent tam incorpore quam in anima, qnod tota Ecclesia habet tantum in anima. Quasi enim quidã adeps & medulla ecclesiæ sũt virgines Christi: & quadã singulari excellẽtia aliorũ florũ sponsi amplexibus familiarius inhærẽtes. Hoc autẽ est virginibus summopere considerandum, qui lilij pulchritudine delectantur: quòd flos lilij tam interius quàm exterius albus est. Quid enim per exteriorẽ partẽ floris albam nisi mũditia corporis, aut quid per interiorẽ nisi mentis virginalis puritas figuratur? Turpe esset, imò nõ esset liliũ, quod vel interioris vel exterioris candoris sui puritate careret: ita quoque turpis est virgo,

Quid contemplandum sit de lilio nostro.

CAP. XXVIII.

IAm nunc ad contemplandum florem ipsum lilij veniamus. Vide ô virgo Christi, quanta pulchritudine præmineat tuus iste flos, tuum florem designans præ cæteris floribus. Vide quantam præ omnibus floribus qui sunt in terra, gratiam obtineat specialem. Vide quantam ab ipso spõso, tuo laudem præ cunctis floribus mereatur. Considerate,inquit, lilia agri,quomodo crescunt. Amẽ dico vobis,quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est,sicut vnum ex istis. Lege igitur ô virgo & perlege, & sæpius relege hoc verbum sponsi tui, & intellige quantum in huius floris commendatione tuam glo- M

virgo,imò non est virgo, quæ non habet vtranque, G
scilicet mentis & corporis castitatem. Vnde nõ dubito multos vtriusque sexus virgines in corpore defunctos esse & saluandos, qui nequaquam virginale præmium merebũtur. Mortui enim sunt,qui corpore quidem incorrupti,sed mente corrupti erant,ipsa tamen mentis corruptione non exigẽte eos ad mortẽ ęternã,quia legitimas nuptias expectabãt,sine quibus nulla illicita connubia voluerũt perpetrare. Si enim,sicut ait Apostolus,nupserit virgo,nõ peccabit, quæ sola tantùm voluptate nupsit,quanuis iã in mẽ- H
te florem virginitatis corrupit. Consentit huic sententiæ beatus Augustinus,dicens,quòd nequaquam virgo aspirans ad nuptias,melior est muliere nuptias adepta: cum ea quæ iam nupsit,vno sit viro contenta: nuptura vero quærens per omnem populum cui adhæreat, cum pluribus necesse est fornicetur animo. Placet enim illi hodie vnus, cras alter, deinde tertius & quartus, & fortasse plures: & quomodo si talis moritur, meritum obtinebit virginitatis incorruptæ? Vtrum autem virgines illæ,quæ vi opprimuntur post virginitatis votum, nec aliquãdo con- I
sentiunt corruptioni? vel illæ etiam quæ ante votum aliquando ad nuptias aspirauerunt firma mente, licet postea pœnitentia ductæ,voto castitatis se constrinxerint: siue etiam illæ quæ post votum aliquando sola volũtate à voto cõtinentię resilierũt,sed rursus ad voti constantiam redierunt, & vsque in finem perseuerauerunt. Vtrum autẽ tales virgines sint præmio coronandæ,fateor me ex auctoritate nescire, & hoc magis peritiorum hominũ vel certè diuino potius arbitrio sentio relinquendum. Dico autem K
magis opinando, quàm definiendo de primis, quæ vim patiuntur: si nunquam suæ corruptioni nec voluntate nec delectatione cõsentiunt,beato virginali præmio non esse spoliandas,quod ex verbis Lucię si tamen authentica videantur,videtur posse comprobari. Si etiam per violentiam, & non à consentientibus castitas virginalis amittitur, spero quòd talis amissio castitatis ipsis amittẽtibus cedat in bonũ: quia permisit eas benignus Iesus tali bono spoliari, quo præsciuit ipsas non bene vsuras. Vtile enim esset ali- L
quam quæ propter virginitatis meritum deberet superbire,perdere virginitatẽ,& per hoc consequi humilitatis virtutẽ. Cauẽda sunt autẽ virginibus summo studio loca & tẽpora corruptoribus opportuna: ne si suæ corruptioni per insipientiam suam occasionem præbuerint, ipsæ sibi meritò nocuisse videantur,& sua corona priuentur. Si enim Bethsabee nõ se impudicè siue incautè lauisset in solario & Susanna in pomerio, vbi videri poterant aliquo modo, ne- M
quaquam illa adulteriũ,nec ista mortis periculũ incidisset. Cautæ sint virgines, sicut sunt castæ, fenestras oculorum & aurium suarum diligẽter obseruare, vultus abscondere, ne vel sibi videndo vel audiendo, quod forte nõ expedit, mortem ascisceant: ne dum ab aliis incautæ videtur & audiũtur, ipsos quanuis ignoranter occidant. Quòd sæpe contigisse cognouimus, illo suggerente & insidiante, de quo scriptum est: Sedet in insidiis cũ diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem. De aliis verò quæ vel aliquando ante votum, vel post sola voluntate lapsæ sunt: mihi videtur sine præiudicio cuiuslibet melioris sententiæ, quòd virginitatis coronã non amittãt,si tamẽ citius ad votũ redierũt,& in eo fideliter permanserunt: sed tamen coronæ meritũ puto aliqualiter inmin uendum secundũ mutationem voluntatis, vt si qua longo tempore vel firma voluntate perstitit in voluntate frangẽdi votum virginitatis, tanto minus habeat meriti in corona. Integrã verò omnino coronã æstimo possessuras, quæ à primis annis suis virginitatem sponso suo Domino Iesu vouere & conseruare studuerunt.

Quòd flos lilij inclinandus sit ad terram.

CAP. XXIX.

NEc prætereũdum quod ipse flos lilij tam altus, tam candidus,tam iucũdus, semper reclinatur ad terram. Quid nobis per hoc aliud quàm humilitas commendatur? Caput enim inclinare ad terram, est mentem nostram ad generationem terrenam & fragilitatem de terra cõtractam inflectere, ne de nobis aliquid præsumere omnino audeamus, dum nos lutum & cinerem esse consideramus. Nulli autẽ hæc virtus tam necessaria est,quàm virginibus,ne in profundum superbiæ incidant, dum suorum considerant excellentiam meritorum. Virgines enim Christi etiam adhuc in terra viuentes,angelorum ducunt vitã,tales cum sint,quales dixit Dominus homines futuros post resurrectionẽ,quia tunc neque nubent, neque nubẽtur: sed erunt similes angelis Dei in cœlo. Non expectãt autẽ virgines Christi solummodo incorruptionem resurrectionis,sed in prẽsenti etiam viuunt incorrupti, vitam sine dubio angelicam æmulantes. Ne igitur è tam sublimi gradu quẽ non ex præcepto cuiusquam,sed propria voluntate viriliter ascẽderunt,viliter per superbiã decidãt: inclinentur ad terram, sicut flos lilij: recordentur quoniã puluis sunt,& quod dies corũ sicut fœnũ,& nondũ ẽstimẽt se ad immortalitatis beatitudinẽ resurrexisse,sed adhuc illo carneo pariete circundatos, qui inter ipsos diuidit & dilectum Iesum. Caueant illum astutũ serpentem ipsis multipliciter insidiantem, vt ne ducat eas ad prẽsumendũ aliquid de se: quatenus existimẽt bonum quod habent,non habere se à Deo,sed à propria virtute: vel credant sibi pro meritis suis traditũ: vel vt putent se habere quod nõ habent * datũ quod * *Lovis corruptum ex B. Gre. in li. 23. in Iob. cap. 7.*
acceperunt: vel propter hoc quod à Deo acceperunt singulariter,credant se meliores aliis. Hæ sunt quatuor species iactantiæ, quibus ille nequissimus serpens etiam nõ rarò bonos decipit. Et prima quidem specie decepti,qui nõ putãt quod habent, à Deo acceperisse,incidunt,quod nullũ est maius crimẽ ingratitudinis. Quid enim peius quàm non recognoscere Deum esse largitorẽ omnis boni? Quod qui non agnoscat, quomodo grates referet ei, à quo nihil se æstimet accepisse? Et certè nõ pauci tales sũt, quos ex ipsorum verbis potes agnoscere. Quid enim dicunt? Quare,inquiũt,nõ seruasti castitatẽ tuã? Quare non habes humilitatis & patiẽtiæ virtutẽ? Quare non habes orationis deuotionẽ,& fluẽta lachrymarũ? Quid putas eos cogitare qui hoc dicũt, nisi quod ipsi hoc habeãt à se,& quẽlibet à se hoc posse habere? Nõ ita cogita tu ô virgo Christi, sed scito te à te ipso nihil habere,nisi peccata: cætera verò bona,gratiæ sponsi tui sunt. Gratulare ergo,id est lætare simul & gratias age ei,à quo habes esse, & bene esse: & tanto magis

Universidad de Deusto
Biblioteca

dilige dilectum tuum, quanto pluribus & maioribus A donis suis suam erga te cõprobat dilectionem. Imò & ipsa dona virtutũ plus dilige, diligentiúsque conserua, quia hoc à tam dilecto & tam diligendo accipere meruisti, quàm si propriis viribus hoc obtineres. In retinendo datum, diligenter dantis dilecti sponsi tui dilectionem ostende: quia non debet dare vilia munera dator tam precioſus. Secundi vero qui credũt se quidẽ accepisse quod non habent, à Deo, sed tamen propter merita sua: volunt benignum dominum Iesum sua gratia spoliare. Cur propter merita tua accepisse te putas virtutem? Dic mihi, quis dedit tibi posse mereri? Quid enim habes quod nõ accepisti? Quid gloriaris quasi nõ acceperis? Et tamen si vis scire quomodo acceperis, audi eundem Apostolum: Gratia inquit Dei, salui facti sumus. Quod autem saluamur secundum opera nostra, non ex iustificationibus nostris saluamur: sed gratia datur pro gratia. Gratia enim Dei sumus id quod sumus, siue in habendis virtutibus, siue in cœlestibus obtinendis. Tertij verò qui ex spirituali dono putant se aliis meliores, aliósque contemnunt tãquam viliores se, peste illius Pharisæi premuntur, qui etiã cũ de acceptis virtutibus gratias ageret, peccauit, quia Publicanum cõtempsit. Sed quia plurimi hac peste laborant, tentemus adiuuãte domino his aliquod medicamentum adhibere. Considerandũ puto. Is aliqua virtute spirituali caret: forsitan habet aliam similem isti, vel maiorẽ hac. Ideo dicit Hieronymus, Præclara est virginitas, & pudicitiæ virtus: si modò nõ aliis macularum lapsibus infirmetur. Nam tanto maiori studio placendi opus est, quãto est maior ille cui placẽdum est. Si enim virgo es, adhuc dubium tibi est, ad quem gradum dignitatis virginalis ascenderis. D Non enim eiusdẽ meriti sunt omnes virgines. Quis enim sanctorum virorum similis in castitate & laude Ioanni venit æquandus? Quę virginum fœminarum vsque ad altitudinem dignitatis Mariæ virginis altissimæ peruenit? Non ergo te exaltes super quenquam, cuius mẽtem ignoras: ne sub omnibus cadas. Item si tu fortè dignitate virginitatis locum tenes infimum: quomodo audebis te comparare ei qui in humilitate vel charitate vel obedientia forte iuxta summum gradum ascendit? Quid si ille cui te audes E præferre, ad tantam perfectionem peruenit, vt non dubitet, imò Deo teste, (cui conscientia ipsius nota est) tota mente flagret calicem passionis pro domino exhaurire? Si hic fortassis dicis quia & tua cõsciẽtia testante paratus sis ad tolerandum passionem: ad id respondemus quòd non sit quisquam, qui huius virtutis constantiam in se veraciter possit agnoscere nisi re ipsa atque experiẽtia doctrice didicerit. Quãtos enim putas in tormentorum acerbitate defecisse, qui se putabant vsque ad mortem fortiter perseueraturos? Non ergo te ipsum iudices, qui teipsum non agnoscis cum perfectissimus omnium Pau- F lus dicat, Sed neque meipsum iudico: qui autem me iudicat, dominus est. Alios quidẽ multo minus debes iudicare, propter hoc quod ibidem subditur: Nolite itaque ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui & illuminet abscondita tenebrarum: & manifestabit consilia cordium. Vbi sine dubio multi alij contra opinionem hominum, iudicio domini cuncta videntis præponentur & postponẽtur qui præponendi falsò putabantur. Est autem adhuc ratio valida, quæ ab hac specie iactantię te auocet. Ita enim habes: Est alius alio iustior, alius alio sanctior, & idem nescit vtrũ odio an amore dignus sit. Hinc suam mentem exerceant optimi quique, & ad exemplum lilij timore & humilitate coacti inclinabuntur ad terram, cum habuerint in mente quod nesciũt vtrum amore an odio sint digni. Et verè nesciunt & ignorant quid superuẽtura pariat dies, imò nec hora: quãto minus sciunt qualis eorum finis futurus sit, vel eorum qui modò mali sunt. Si Iudã proditorem vidisses cum adhuc erat discipulus, & inter summos, eiicientem in nomine benigni Iesu dæmonia, vidisséq; latronem postea cum Christo crucifixum, qui eatenus institisset latrociniis & homicidiis, non dubito quin latroni discipulũ prætulisses: & tamen omnes scimus vtri alter in fine prælatus sit. Tu ergo si etiam ad tantam iam vitæ perfectionem peruenisti, vt miracula opereris: time ne ad extremum cũ ipso Iuda deprehendaris reprobus. Si verò alium quẽquam pessimis operibus videas insudantem, ne C te illi præferas: quia nescis vtrum exemplo latronis ad vltimum conuertatur, sicut scriptum est: Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum. Quod de illis cõmuniter accipitur, qui post scelera sua ad dominum à domino conuertuntur, qui cõsiderat qualis quis moriatur. Nullũ ergo & tu iudicare præsumas: nec te licet optimum cuiquam alteri quamuis pessimo præferas, quia tuus & illius qualis futurus sit exitus, ignoras. Ad terram igitur cum lilij flore inclinare, id est cõsidera fragilitatem tuam, quã habes in te, quia terra & cinis es. Et quãto maior es, humilia te in omnibus, carnis munditiam virtute humilitatis inclinãs. Quid autem vanius illis qui se putant habere quod nõ habẽt? Sed certe hac peste omnium hominum genus ferè laborat. Quis est enim qui seipsum perfectè cognoscat: nisi cui datum est à patre luminum, à luce vera quæ illuminat omnem hominem? E cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν, id est nosce teipsum. Nam in cantico Canticorum ipsa spõsa quæ ad amplexus spõsi anhelabat, quæ sensérat vnguentorum illius fragrantiam, de ignorantia sui quodãmodo reprehensa est, dicente sponso: Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere à me. Vide ergo quantum malum sit quæuis ignorantia sui, propter quam ab amantissimo sponso meretur repelli. Ad cognitionem igitur propriam redeamus, id est ad terram nostram, si volumus esse vera lilia, & ad spõsi admitti præsentiã. Nos ipsos iugiter introspiciamus, incessanter clamantes ad verum & benignũ Iesum, vt mentis nostræ oculos ad cognoscendum nos ipsos illuminare dignetur.

De numero foliorum nostri lilij.
Cap. xxx.

NVnc ad numerum foliorum ipsius floris, candidissimo flore nostro benigno Iesu nos illuminante, animum extendamus. In perfectis liliis ipse candidus flos vt plurimum sex foliis constat per quæ sex causas intelligimus quæ ad virginitatis munditiam debent animos virginum incitare, quarum

rum tres ad vitam præsentem, tres ad futuram pertinent. Tria sunt incommoda in præsenti vita in coniugatis, propter quæ vitãda virginalis castitas est appetẽda. Tria sunt quoque commoda futuræ gloriæ, propter quæ acquirenda votiua virginitas est & cõseruanda. Præsentis vitæ incommoda duo habemus ex maledictione quæ inflicta fuit primæ parenti nostræ Euæ, post transgressionẽ peccati. Serpens enim tribus maledictionibus subiacuit, Eua duabus, Adã vni. Serpenti enim dictum est à Domino: Supra pectus tuum gradieris, terram comedes, & mulier conculcabit caput tuum. Euæ autem dixit Deus: In do- B lore paries, & sub potestate viri eris. Adę verò ait: In sudore vultus tui comedes panẽ tuum. Maledictiones Euæ, & per ipsam omnium mulierum nuptarũ, duæ sunt in præsenti expressæ, scilicet quòd in dolore pariunt filios, & sub potestate virorũ sunt. Quis & quantus sit dolor parientium mulierum, nullus hominum nouit, nisi quæ expertæ sunt. In scripturis autem doloris huius testimonium frequenter inuenimus: quia cùm magnitudinẽ alicuius doloris volumus exprimere, ipsum mulieri parturienti comparare solemus. Hoc enim ipsum Dominus omnium C dolorum cognitor, cùm videret discipulos suos de morte sua nimium contristãdos, ipsorum tristitiam mulieris parturientis tristitiæ voluit comparare, dicens: Mulier cùm parit tristitiam habet, quia venit hora eius: ita & vos nunc quidem tristitiam habetis. Similiter & beatus Paulus dicit, volens ostẽdere dolorem eorum qui in extremi iudicij die imparati inuenientur, ait: Cùm autem dixerint pax & securitas, tũc repentinus superueniet eis interitus, sicut dolor in vtero habenti, & nõ effugient. Sæpius quoque in Prophetis, & in aliis scripturis de huius doloris ma- D gnitudine inueniũtur multa exẽpla. Sed quia viuorum plura suppetunt testimonia, quæ illud ad experientiam cognouerunt & viderunt, in his non diutius est immorandum. Sed fœlices virgines, & verè prudentes, quæ etiam præter commoda temporalia spiritui Domini iungi vicinius elegerunt, spirituales fœtus, id est, bona opera multò melius, vberius, & securius immortali sponso suo Iesu non singulis annorum spatiis, sed diebus singulis procreantes: amãtes eum, in cuius thalamum castissimum duce pudicitia intrauerunt, vel quem potius in sui cordis tha- E lamum receperunt: eius vocem organicam in præceptis suis & promissis præmiorum cœlestium audierunt, & loquente sponso suo sibi per obedientiam responderunt: cuius amor castimoniam, cuius tactus munditiam, cuius nuptiæ virgines faciunt & conseruant. O verè fœlices, quæ tali viro non solùm animi, sed etiam corporis munditiam consecrauerunt. Cuius commercio sic in animo fœcundantur, vt omnium virtutum matres efficiantur, quarum filij in domo cœlesti æternaliter habitant, & semen operum ipsarum coram sponso suo in seculum dirigetur. Euadunt F etiam virgines Christi maledictionem secundam Euæ matris nostræ, & per ipsam omnium maritarum, scilicet quòd sub viri mortalis potestate non sunt: & in hoc quantum bonum inuenias, quantum malum effugias, diligẽtius intuẽre. Super quo Pauli Apostoli sentẽtiã audiamus: Virgo quæ innupta est, A cogitat quæ sunt Dei, vt sit sancta corpore & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mũdi, quomodo placeat viro. Quid acquiritur? Euaditur malũ non modicum, solicitudo mundana, quomodo viro placeat. Quantum putas animis virginalibus deuotionis augeri, quòd liberæ quãdo volunt & quãdo debent, nulla impediente cura possunt orationibus cæterísque spiritualibus exercitiis vacare? Quãtas habent coniugatæ religiosæ & Deo vacare volentes, molestias: cùm à propriis viris, quibus eas esse subiectas oportet, prohibentur? Est enim hoc magnum onus coniugij, cùm mulieres viris talibus copulantur, qui à bonis earum moribus & bona conuersatione discordant. Quantas putas esse coniugatas, quæ suppliciis hoc emere vellent, quòd à malorum coniugum potestate liberatæ, liberum Domino possent seruitium exhibere? Fœlices ergo virgines, quæ sponsum suum Christum accipientes, illi se soli subiecerunt, cuius iugum suaue est, & onus leue: eíque soli tota & integra mente placere desiderant, qui sanè est speciosus forma præ filiis hominum, nõ diuidentes mentem suam, ita vt nec ex parte cupiãt, C & solicitæ sint placere Deo, nec ex parte placere viro: sed se totas integras reddunt illi à quo acceperũt vt essent, & receperunt vt bene essent, ipsum munere præterea sponsum suũ gratuitò acceperunt. Quid poteris largitori tuo dignè rependere? Dedit te tibi, quando te creauit vt esses: reddidit te tibi, cùm recreauit vt bene esses: dedit in viaticum tibi, ne in via deficias, corpus & sanguinem suum, se verum Deũ, & hominem verum. Et tu quid rependes? si pro eo quod dedit tibi quando te creauit, vicem nequis rependere: quid denique pro eo rependes, quòd se tibi dedit? Certè si te milies posses rependere, quid esses tu in comparatione Dei? Rependè tamen quantum potes, rependè te totam illi, qui se totum tibi & dedit & reddidit: & his non contentus, se quoque totum tibi dedit. Dilige hunc tantùm te diligẽtem, & singularem dilectum ex tota anima tua, & ex toto corde tuo, & ex omnibus viribus tuis: quia & cor bonæ voluntatis & animam rationabilem, & vires ad implenda quæ bona sunt, ipse dedit tibi. Benedicat anima tua Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius, & te dilectionis illius vinculis adstringe, vt liberius vacare possis, & videre quàm suauis est Dominus: quem si rectè gustaueris, ipso te trahente, iam nequaquam vlterius sub alterius potestatem redigẽris. Nullus enim sapiens ab illius se vellet absoluere seruitio, cui seruire regnare est. Quis autẽ regnare nolit? Vis regnare fœliciter? serui benigno Iesu, & regnabis, quia illi seruire regnare est. Sic enim de Sanctis legitur, quia cum Christo regnabũt in æternum. Quid est regnabunt? Reges erunt. Hoc enim & Apostolus ait: Hæredes quidem erunt Dei, cohæredes autem Christi. Reges ergo verè erũt hæredes regni Dei, cohæredes autẽ regis. Fœlicissimæ ergo virgines huius solius iugo subiectæ, quæ seruos suos commutant in reges, quorum regnum nõ mutabitur in æternum. Tertia causa appetendæ virginitatis est carentia multiplicium anxietatũ, quæ inenarrabiliter habetur circa pueros nutriendos.

Quanta sit hæc anxietas, soli nouêre parentes.

Secundum amorem enim quo afficiũtur circa filios,

Universidad de Deusto
Biblioteca

extenditur solicitudinis magnitudo, quem amorem exceptis parentibus nulli sciunt. Verum dixit, qui ait,

Quis sit amor prolis, soli nouêre parentes.

Vnde nonnunquam solicitudinem ipsam intantum contingit extendi, vt omnes animi vires occupet, & omnibus postpositis solummodò filiorum mentionem habeant. Discurrit animus, & vagatur, & percurrit mare & aridam, nil inexpertum relinquit, plurimúmque & corpus miserorum parentum diuerso labore atteritur, vt filiis pecunia & possessio comparetur. Nec adhuc quiescitur etiam pluribus quàm necessitas exigat cõquisitis, quia occasione dilectionis filiorum subintrat auaritia, &

Iuuenalis satyr. 14.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:

Et minus hanc optat cùm non habet: cõsequentérque moriuntur in miseriis, nec possunt compati, nec volunt misereri, & seipsos miserrimi parentes faciũt indignos ad misericordiam consequendam. Iam vt puto, vides, quantum malum facit solicitudo circa filios habita, & ad quem finem tendit. Quantum autem putas anxietatis adiici etiam bonis parentibus, & maximè matribus, quæ maiori circa filios solent affectu moueri, cùm vident vitam filiorum virtutũ tramite relicto vagari per deuia vitiorũ, cùm diuersis illos affici vident corporum infirmitatibus, cùm denique tantum ad mortis vident interitum deuenire. Quis in tantis miseriis locus diuinæ contemplationi relinquitur? Quomodo cor sursum haberi potest ad Dominum tantis grauitatibus oppressum? O quàm beatæ virgines, quarum sponsus vltra mori non potest, quarum filij, id est, virtutes semper viuunt, imò & ipsas ad vitam perducunt, quarum animus non ad diuersa terrena descendit posteriorum oblitus. Portant iam virgines beatæ in mente sua cœlum cum gaudiis, quantum homini fas est, quod ipsas præterea est laturum. Iam vagantur per gaudia cœlestia, transeunt singulariter choros beatissimorũ spirituum, singulorum chororum officia singularia spirituali mentis viuacitate perspiciunt, & singularium virginum gaudia sibi à rege & à sponso præparata, libera mentis auiditate degustant, nulla filiorũ terrenorum solicitudine remoratæ.

De tribus commodis futuræ vitæ. Cap. xxxi.

SEquamur nos & prosequamur in materiæ tractatu proposita tria commoda futuræ vitæ Christi virginibus singulariter accessura. Beatissimus Ioannes Euangelista in Apocalypsi sua vidit duodecies duodena milia sanctorum citharœdorum illibatæ virginitatis in corpore, viriditatis inuiolatæ in corde, quòd sequantur agnum sponsum virginum quocũque ierit. Ecce virginum præmium singulare, per quod quartum folium floris lilij designatur, quia sequuntur agnum quocunque ierit. Quò ire putamus hunc agnum, quò nemo sequi cum vel audeat, vel valeat nisi vos? Quò, inquam, putamus eum ire? in quos saltus? in quæ prata? Illuc æstimo, vbi sunt vera gaudia, non gaudia huius mundi vana, insana, mendacia, nec gaudia qualia in ipso regno Dei cæteris præstantur: sed à cæteris sorte distincta, gaudia virginum Christi de Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, gaudia propria virginum Christi. Non sunt eadem non virginum, id est, eorum qui non sunt virgines, quamuis tamen sint Christi: nam sunt aliis gaudia alia, sed nullis talia. Sequuntur agnũ quocunque ierit, quia agni caro vtique virgo est. Hoc enim in se retinuit cùm esset in corpore, quod non abstulit matri. Virgo enim ex virgine cõceptus est, & natus virgo de virgine, & post natiuitatem cũ virgine matre permansit virgo, auctor, & custos, & amator virginitatis ac remunerator largissimus Dominus Iesus Christus. Meritò igitur cum sequuntur etiam in hac vita virginitate cordis & carnis, quocunque ierit. Quid est enim sequi, nisi imitari? quia Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exẽplum, sicut ait Apostolus Petrus, vt sequamini vestigia eius. Hunc in eo quisque sequitur, in quo imitatur, in quo multum ad imitandum proponitur omnibus, virginitas autem carnis non omnibus: non enim habent quid faciant vt virgines sint. Sequantur itaque agnum cæteri fideles, qui virginitatem corporis amiserunt, non quocunque ierit, sed quocunque ipsi poterunt. Possunt autẽ in omnibus virtutibus, nisi cùm in decore virginitatis inceditur. Quomodo enim post eum ibunt itinere virginali, qui hic amiserunt quod nullo modo recipiunt? Vos ergo, ô virgines eius, ite post eum, quæ propter hoc quocũque ierit, sequimini eũ, tenendo perseueranter quod vouistis, ardenter facite quod potestis, ne virginitatis bonum vobis pereat, cui semel perditæ facere nihil potestis vt redeat. O quanta cum admiratione, quanto cum gaudio videbit vos cætera multitudo sanctorum, quæ agnum ad hæc sequi nõ potest. Videbit, nec inuidebit, & collætãdo vobis, quod in se non habet, habebit in vobis. Agnus quippe ille quẽ vos quocunque ierit, sequimini, nec eos deseret qui eum non valent sequi quò vos potestis, omnipotẽtem agnum loquimur, qui vos præibit, & ab eis non abibit, cùm erit Deus omnia in omnibus, & qui minus habebunt, à vobis non horrebunt, vbi enim nulla inuidentia est, concors est differentia. Præsumite itaque, confidite, roboramini, & permanete in eo quod vouistis, & reddite Domino Deo vestro vota perpetuæ continentiæ, non tantùm propter ærumnas præsentis seculi vitandas, sed multo magis propter futuri seculi delicias singulares, quas nobis spiritualiter agnus noster Christus transiens ministrabit. Caueãt autem virgines Christi, ne pueriliter intelligant, ita vt solam virginitatem credant sibi sufficere ad sequendum agnum Dei quocunque ierit, cùm ipse agnus nõ solùm virginitatis semitam, imò etiam omnium virtutum viam incedat. Oportet ergo virginem Christi omnium virtutum itinere etiã in hac vita agnum mansuetissimum imitari, si vult illuc venire vbi sine fine cum quocunque ierit sequetur. Quomodo enim posset sequi virgo superba agnum in humilitatis via gradientem, ad quem nullo modo accedet? Quomodo mitissimum iracunda? Quomodo feruentem charitate inuida? Quomodo largissimum auara? Quomodo sobrium ebria? Ambulat in omni via omnium virtutum agnus, ambulet sic & virgo cupiens agnum imitari. Sit mitis, sit humilis, sit charitate feruens, sit larga, sit alacris, sit sobria

sobria, & imitabitur agnum quocunque ierit, denique merebitur ab ipso spõso suo audire: Quàm pulchri sunt gressus tui in calciamentis tuis, filia principis! Specialis filia Dei principis, & domina regum vniuersæ terræ erit anima virginalis, cuius gressus commendantur in calciamentis. Per calciamenta autem accipimus exempla mortuorum, quia calciamenta fiunt de mortuis animalibus. Pulchri igitur sunt gressus virginum in calciamentis, cùm directè sequũtur per viam virtutum omnium agnum Christum pro ipsis mortuũ, pro agno paratæ etiam ipsæ vsque ad mortem & per mortem, si necesse est, sequi agnum, in omni facto munientes pedes affectuum suorum exemplis optimi agni Iesu Christi, aduersus serpentem insidiantem calcaneo virginali, cùm caput serpẽtis virginali pede ipsius agni adiutorio cõculcatur. Quintum folium floris filij quintam causam designat propter quam virginitas est appetẽda, illud scilicet quia cantabunt canticum nouum ante thronum Dei & agni, quod præter virgines nemo potest dicere. O fœlices virgines, & cæteris fœliciores virgines, quæ affertis ad illas agni nuptias æternales canticum nouum, quod cantabitis in citharis vestris, non vtique tale quale cantat vniuersa terra, vt dicitur: Cantate Domino canticum nouum, cantate Domino omnis terra: sed tale, quale nemo potest dicere, nisi vos. Audiet tamen, & delectabitur omnis multitudo fidelium vestro proprio & tam excellenti dono. Vos autem quæ & dicetis & audietis, quia illud dicetur à vobis: fœlicius exultabitis, & iucundius regnabitis. Quis istam fœlicitatem poterit explicare? imò quis humana mente concipiet tantæ exultationis iubilum? Iam si omnes virgines canticũ istud cantabunt, nunquid illa virgo virginum primiceria non cantabit? Cantabit vtique, & tanto iucundius quanto castior cæteris. Præbebítque toti choro in cantando exemplum, quas ad virginitatis amorem suo incitauit exẽplo. Cantabunt ergo virgines in illa iucunditate festiua canticũ suum in cor agni virginis sponsi sui, à quo vt tale canticum cantare possent, acceperunt. Quid autem? Nunquid & ipse agnus solum aliarum virginum cœtum, & non etiam ipsam virginem matrem suam superextollet, à quo habent illæ non solùm vt sint virgines, sed etiam vt sint? Nunquid ipse sponsus virginum virgo, virgo optimus, non etiam cantabit? Imò verè & ipse cantabit, & iucundissima illa vox verbi patris æterni, cum omnibus, præ omnibus, & in omnibus audietur. O fœlicissimum canticum, ô festiuitatem iucundissimam comparatione & fine careturam. Quis ad illud non anhelet? Quis laborare contemnat vt illuc perueniat, vbi tantarum virginum canticum nouum audiat, vbi mirabiliter præ cæteris virginibus redundantem vocem matris agni percipiat, vbi & ipsum agnum piissimum & dulcissimum melos totum melleum audiat concinentem? Si enim eloquia Domini, teste Psalmista, & in ipso corpore mortis existentis vni cuipiã tam dulcia sunt, vt mel & fauum superent: quanta putas ea dulcedine superabundare debere, vbi omnis mortalitas, omnis timor, omnis dolor procul transierunt? vbi amaritudinis nullus relinquitur locus, sed omnes torrente voluptatis diuinæ potabuntur inebriati ab vbertate domus eius? Maxima omnibus fœlicitas, canticum virgineum agni dulcissimum audientibus, abundãtior tamen virginibus Christi, cum ipso agno cantantibus. Quanta solicitudine meritò custodire debent virgines ora sua, canticum solis virginibus cãtandum cantare, & cum omni mũditia conseruare; non solùm ab omni actu polluto, sed ab omni verbo luxurioso, turpi, scurrili, iocoso, imò & ocioso? Erũtque sicut in cantico sponsæ dicitur, sicut vitta coccinea labia virginum, & eloquium earum dulce. Sienim vitta coccinea sunt labia, quæ semper verbis ardentis charitatis abundant, quibus verbis motus & cogitationes carnales restringuntur. Per coccineum quippe colorem, charitas: per vittam, qua crines restringuntur, restrictio cogitationum carnalium, quæ per crines figurantur, accipitur. Sponsarum ergo agni, hoc est, virginũ Christi labia præcipuè decet esse sicut vitta, & coccinea, vt sermo eorum semper charitate ardeat, passione agni & sponsi rubeat, qui semper debet esse in corde, semper sit in ore candidus & rubicundus dulcis Iesus. Nec timeo talibus de mẽdacio, quia mẽtiri omnino nolunt, cũ de veritate loquũtur dulcissimo Iesu. Scurrilia verò turpia, iocosa, & ociosa verba, verbis passionis cõuenire nõ possunt. Quid enim vtilius, quid amatius, quid decentius passione Iesu Christi? O dulcissime atque amantissime Iesu, agne immaculate, candide per innocentiam, rubicunde per sanguinem passionis, quàm iocundum cogitare, quàm salubre loqui de te? Tu enim de te loquentibus præsens, mentem dulciter accendis, informas verba, & omnium in te loquentium trahis affectus: currúntque in odore vnguentorum tuorum, donec introducantur à te rex regum in cellaria tua, bibántque vinum dulcissimæ consolationis tuæ in iucũditate cordis sui, audiántque suauissimam vocem tuam dicentem: Bibite & inebriamini charissimi, sentiéntque indignos amari à te gratis, amicissime & gratissime Iesu. Vidésne igitur quorsum tendant verba charitatis & passionis? Benigne Iesu, cuius nomen quod est super omne nomen, nulli potius nominandum, nulli dulcius sapiẽdum est, quàm virginibus sacris, sponsis eius, vt nunquam ab earum ore recedat nomen dulcissimi Iesu, in quo ipsi agno cœlestis patris canticum nouum solæ cantabunt. Incipite ergo quantum fas est ô virgines, frui sponso vestro, ipsum semper in ore, semper in corde gestantes, vt fiant ei sicut vitta coccinea labia vestra, & eloquium dulce, vt dignæ habeamini postmodum osculari ab osculo oris eius, & ab ipso introduci in cœlestem thalamum. Sexta & vltima causa propter quam virginitas est appetenda, sexto folio floris lilij designatur. Ostenditur enim nobis quæ sit hæc causa testimonio Esaiæ dicentis Eunuchis, id est, virginibus meis dabo in domo mea, & in muro meo locum nominatum multo meliorem quàm filiorum atque filiarum, nomen æternum dabo eis, quod nunquam deficiet. O sublime meritum virginum, ô gloriam excellentem, ô præmium spirituale. Legant & intelligant, memoriæq; commendent verbum hoc, verbum bonum & suaue virgines omnes, parui pariter & puellæ gaudeãt, & perseueranter currant, qui iam continentiam vouerunt donec comprehendant. Audiant qui nondũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vouerunt, & delectentur in altitudine præmiorum, G vt voueant etiam ipsi votum castitatis castissimo Iesu, vt semitam virginitatis altissimam & arctissimam apprehendant, per quam incedentes brauium accipiant nominis sempiterni: & locum multo meliorem, quàm qui filios & filias ex se genuerunt, incolere mereantur. Quid per hoc designatur nomẽ, quod Dominus promittit se suis daturum virginibus? Vtique gloria propria excellénsque significatur, quæ erit virginibus non communis cum multis, quamuis in eodem regno constitutis. Nam ideò fortassis nomen dictum est, quòd eos quibus datur, distinguit à cæteris, sicut homines propriis nominibus distinguntur. Licet enim omnes ad vitam æternam prædestinati in vno regno sint mansuri, & vno Deo fruituri: tamen sicut ait Apostolus, stella differt à stella in claritate, sic resurrectio mortuorum. Hæc sunt merita diuersorum sanctorum. Nam sicut commune est omnibus sideribus esse in cœlo, & tamen alia est gloria solis, alia lunæ, alia stellarum: sic in ipsa vita æterna distinctè fulgebunt lumina meritorum. In domo autem patris æterni mãsiones multæ sunt, vbi non videt alter altero prolixius, quia omnes habebunt vitam æternam. In multis autem habitationibus honoratur alius alio clarius. Quanta putas ibi gloria fulgebunt virgines Christi, cordis simul & mentis puritate Christum sequentes? Quis sanctorum chorus melius lunæ cõparatur, quàm virgines? Solæ sequentur solem iustitiæ Christum vt agnum patris, quocunque ierit: vnde & solæ illi similes sunt atque similimæ. Honorabuntur ergo præ cæteris in eodem regno existentibus splẽdore quidem excellentiori, sicut lunam videmus præ cæteris sideribus K præeminere, posidebúntque in domo Domini locum meliorem multò quàm cæterorum filiorum & filiarum, qui virginitatis merito non sunt insignes. Pergite itaque sancti Dei pueri & puellæ, mares & fœminæ, cœlibes & innuptæ, pergite perseueranter vsque in finem. Laudate Dominum dulcius, quem cogitatis vberius: sperate fœlicius, cui seruitis instãtius: amate ardentius, cui placetis attẽtius. Non sint in vobis incentiua vlla vitiorum, sed totum hominẽ vestrum vestro sponso consecrate simul & conseruate speciosо forma præ filiis hominum. Non con- L spiciatur in virgineo corpore vestro improbus vultus, non vagi oculi, non infrænis lingua, non petulans risus, non scurrilis iocus, non indecens habitus, non tumidus aut fluxus incessus. Iam non reddite malum pro malo, aut maledictum pro maledicto. Iam postremò ad illam dilectionis mensuram accedite, vt ad imitationem sponsi vestri ponatis animã pro fratribus vestris. Hæc enim addita virginitati angelicam vitam hominibus, & cœli mores exhibẽt terris. Sed quanto maiores estis, tãto humiliate vos in omnibus, vt coram Deo inueniatis gratiam, qui M superbis resistit, qui se exultantes humiliat, qui inflatos per angustam portam non traiicit. Nulla sit superflua solicitudo, vbi feruet charitas, non desit humilitas. Si ergo nuptias contempsistis filiorũ hominum, ex quibus filios hominis gigneretis, tanto magis corde amate filium hominis speciosum forma præ filiis hominum. Inspicite pulchritudinem amatoris vestri, & hoc ipsum quod in eo derident superbi, inspicite quàm pulchrum sit interioribus luminibus. Inspicite vulnera pendentis, cicatrices re- *Hæc Aug.*
surgentis, sanguinem morientis, precium & cõmercium redimentis. Hæc quanti valeant, cogitate: hęc in statera charitatis appendite, & quicquid amoris in nuptias vestras impendendum habetis, illi rependite, qui non pulchram carnem, sed interiorem vestram pulchritudinem quærit, qui vobis dedit potestatem filios Dei fieri. Videte autem quanta securitate amatis eum, cui displicere falsis suspicionibus non timetis. Vir & vxor inuicem se amant, quia in se H manifestè videt signa charitatis, sæpè tamẽ de se aliquid mali inuicẽ suspicãtur, quia sua occulta inuicẽ non contuentur. Non ita est de amore vestro dulcissimo Iesu ac desiderabili, in quo nihil inuenietis quod reprehendere possitis: nec vobis timendũ est, quòd falso aliquid mali de vobis suspicetur, qui renes intuetur & corda. Si ergo magnum amorẽ coniugibus deberetis, quãtum amare debetis eum propter quem coniuges habere noluistis? Totus vobis figuretur in corde, qui pro vobis crucifixus est in cruce, semper habentes in mente quãtam vobis exI hibuit charitatem, qui vobis sibi inuiolatos tam in corpore quàm in anima conseruauit: quantam vobis & quàm specialem gloriam præparauit, quos sic sublimauit. Specialem, inquam, gloriam, specialem coronam donauit vobis in cœlis, quam nostri maiores aureolam appellant, quam idcirco ab auro æstimo nominatam, vt ipsum coronæ nomen quæ dabitur vobis in præmiũ virginitatis, insinuet excellentiã gloriæ virginalis. Quid, inquã, dabitur sacris virginibus Christi? Cæteris sanctis vt præmineant, sicut aurum cætera metalla præcellit. Dicit enim Esaias: In die illa erit dominus corona gloriæ, & sertũ exultationis residuo populi sui. Attẽdè quòd corona fit de auro & de lapidibus preciosis: sertum de floribus, puta rosis, violis, & huiusmodi. Attende quàm magnum est ipsum Deum habere pro corona, & virgines non tantùm habebunt Deum pro corona, id quod est cõmune omnibus glorificatis: sed habebũt pro capillo florido exultationis prærogatiuã spiritualis excellẽtiæ, quę in virginibus in patria cœlesti apparebit. Quid autẽ est ille loc⁹ multo melior, quàm filiorũ Dei? Quid illud nomen æternum? Quid aureola? magnũ est valdè, & inexplicabile inexpertis, & propterea cũ magna auiditate currendũ, cũ magna fortitudine perseuerandũ est eis, qui soli fruendo poterunt hoc experiri. Sed quia commemorando gratiam specialem virginibus à sponso suo gratis concessam, & gloriam specialem ab ipso quoque nihilominus in cœlis virginibus præparatam: ad specialem dilectionem sponsi cœlestis benigni Iesu, animos virginalis munditię, prout ipse virginitatis & dilectionis auctor largiri dignatus est, incitare curamus, secundum ordinem prosequendo de dilectione proximi, sine qua Dei dilectio non subsistit, pauca quæremus annectere, quia in his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ.

De dilectione proximi, & sex operibus misericordiæ. Cap. xxxii.

FLosculi igitur aurei coloris numero sex, qui in medio floris albi in lilio consistunt, charitatem erga

erga proximum habendam figurant: quæ in sex o- A peribus charitatis, quæ & opera misericordię nominantur, consistit. Charitas ergo quæ ociosa esse non potest, vbicunque est, se operibus ostẽdit, sicut beatus Gregorius dicit, Probatio dilectionis exhibitio est operis. Et ille specialis dilectus Domini Ioannes ait: Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem patientem, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Si enim fratrem suum quem videt, non diligit: Deum quem non videt, quomodo posset diligere? Opera autẽ misericordiæ, quibus charitas Dei B demonstratur, curauit ipsa veritas explicare, ostendens se de his solos iustos in die extremi iudicij laudaturum, & propter horũ defectum reprobos damnaturum, dicens: Cùm venerit filius hominis, & sederit in sede maiestatis suæ, & statuerit iustos à dextris suis, & reprobos à sinistris, dicet ipse rex his qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: hospes fui, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: infirmus, & in carcere, & visitastis me: quia quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Tunc dicet his qui à sinistris: Ite maledicti in ignem æternum. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum: hospes eram, & non collegistis me: infirmus & in carcere, & non visitastis me: quia non fecistis vni ex minimis meis, nec mihi fecistis. Ecce opera misericordiæ de charitatis radice procedentia. Considerandum est itaque, quantæ sint dignitatis quæ sola in districto examine laudari merentur, quorum dignitas in colore aureo flosculorum lilij designatur. Ni- D hil valet albi floris munditia, hoc est, virginalis puritas sine operibus charitatis. Sed quid dicimus de his qui propter defectum terrenæ substantiæ hoc operibus implere non possunt, siue adhuc in seculo commorentur, siue renunciantes seculo & omnibus quæ possidebant, nudum Christum nudi secuti sunt? Nũquid hi omnes reprobi erũt, qui Christo in operibus misericordię ministrare nõ possunt? Absit. Nõ enim impotentes, sed nolẽtes condẽnabuntur. Nã viscera, id est, compassionẽ suam non claudit à proximo indigentiam patienti, qui si posset, vellet subE uenire, sufficitque Domino cor intuenti, si sola voluntas adsit: nam & ipsam pro facto reputat voluntatem. Nullus ergo se poterit excusare, quin omni petenti se tribuat, vel opere vel voluntate. Non igitur se excusent qui dare non possunt: tam enim afflicti quàm voluntaria paupertate coacti voluntatem dare tenentur. Examinet autem se quilibet si hanc habeat voluntatem. Cùm enim vides pauperem, vel infirmum, vel peregrinum, & nulla cõpassione permotus tales pertransis, nec orationem, nec gemitũ pro illo effundis: nunquid dandi non habes potestatem? nequaquam. Si enim non diuidis affectum F charitatis cum proximo indigente, perinde est ac si non compatiaris patienti. Si enim non condoles condolenti, quomodo substantiam exteriorem diuideres? Si non das compassionis affectum, qui quò plus datur, plus abundat: quomodo terrenam substantiam dares, quæ diuisa minuitur? Quoties ergo videmus aliquem indigentem, agnoscamus Christũ in illo, quia & ipse indigens, membrum Christi est. Non claudamus viscera compassionis nostræ ab illo, & per hoc sciemus quia charitas Christi manet in nobis. Maximè virgines Christi intra albos flores munditiæ virginalis, habeant hos aureos flosculos charitatis, sine qua nulla est munditia castitatis: nullus labor passionis, nulla scientiæ plenitudo ianuam vitæ ingreditur æternæ. Nihilominus autem, imò & multo magis miserendum est miseris à via rectæ fidei vel operum fidei exorbitãtibus, & in peccatorũ sorde iacentibus, siue ipsi sua peccata agnoscãt, siue nõ, & frangẽdus est eis, id est, orationibus & lachrymis nostris ad misericordiã inclinãdus ille panis cœlestis angelorũ dulcis Iesus. Similiter & illi quibus dedit Dominus intellectum, panem sacræ scripturæ talibus frangent & apponent, orando Dominum vt oculos eorum aperire dignetur, vt eum agnoscant, & cordis palatum sanẽt, & gustent, & videant, quoniam omnino suauis est Dominus: & ipsum in fractione panis, id est, sacra scriptura agnoscant, quorũ oculi intellectus ante tenebantur ne eum cognoscC rent peccatorum sordibus superiectis. Frangendus est panis consolationis his qui in pressuris sunt constituti, siue in languoribus corporis, siue onere paupertatis, vel in semetipsis, vel in amicis suis: vt secundum consilium sapientis detur sicera mœrentibus & vinum dulcis consolationis his qui amaro sunt animo, diuitem semper voluntatẽ habentes ad omnes, non solùm ad amicos, & domesticos fidei: verum etiam ad inimicos, vt simus filij patris nostri qui in cœlis est, qui facit solẽ suũ oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Sed fortè dicet aliquis: Quid deperit Deo meo, quòd solẽ suum & pluuiam suam tam malis quàm bonis largitur? Nihil enim, inquam, imò & prodest, quia plerunque vincuntur mali multitudine bonitatis & beneficiorum Dei, & à prauis suis itineribus conuertuntur. Et tu dic mihi, Quid deperit tibi, si charitatem tuam, quæ quasi sol cæteras virtutes illuminat, & pluuiam lachrymarum tuarum etiam cum inimicis diuidas orando & lachrymando pro illis, vt quandoque reuertantur ad cor, & errores suos agnoscant, & charitatis vnitatem recipiant? O si scires bonitatem optimi Dei, & quàm bonus est qui te monet orare pro persequentibus & calumniantibus te, & quantã mercedem talia orantibus paret! Certè iamdudum petiuisses ab eo, & dedisset tibi solem talis charitatis & pluuiam talium lachrymarum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Apud quem fons est vitæ, & in cuius lumine videbitur lumen: lux vera, quæ illuminat omnem hominem, dulcis Iesus. Ad cuius exemplum diuide & tu charitatem tuam, diuide lachrymas tuas tam cum inimicis tuis, quàm cũ amicis: vt sis filius patris tui cœlestis, & frater & imitator Domini Iesu, qui super ciuitatem fleuit peccatricem, pro occisoribus suis orauit, vt non perirent. Sed iam ad finem floris huius attingamus. Flosculus in medio flosculorum aureorum præeminens cæteris omnibus longior diuinitatem signat, quæ est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. Habet autem hic flosculus caput vnum triangulum, per quod trinitas ipsa designatur. Vnũ enim caput,

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuinæ ſubſtantiæ vnitatem figurat: tres verò angeli G eminentes, & à ſe diſtincti ſignant trinitatis perſonas. Summus eſt hic floſculus in lilio virginali, quia virgo Domini omnes cogitationes ſuas, omnem voluntatem ſuã, omnia verba ſua, omnia facta ſua, omnem munditiam ſuam corporis & cordis ſui ad honorem ſponſi cœleſtis debet inferre: quia ſi gloriam propriam quæſierit, lampadem, id eſt, purum corpus non habebit, ſed oleo lætitiæ ſpiritualis & igne charitatis carebit. Scimus autem quòd illis virginibus dicturus ſit ſponſus, quæ lampades habebunt ſine oleo, verbum horribile non ſolùm auditu, ſed & H cogitatu, Neſcio vos. O verbũ aſperum! Libera nos Domine Ieſu dum adhuc tempus eſt liberandi, nos pauperes peccatores à laqueo venantium, ne poſtmodum illud verbum aſperum audiamus. Scimus quòd aduerſarius noſter ſerpens ille aſtutiſſimus innumerabiles & ſubtiliſſimos laqueos nobis obtendit, vt quos à bonis operibus non poteſt auertere, prauis ſuggeſtionibus de bonis ſaltem faciat operibus gloriari. Et quomodo putas eum fremere, quomodo ſtridere dentibus ſuis, cùm videt virgunculas teneras à primis infantiæ ſuæ rudimentis regnum I mundi, & omnem ornatum ſeculi contemnere, & tam altam ſemitam virginitatis aſcendere? Quantas illum putas inſidias tendere nunc radici, nunc trunco, nunc foliis albis, nunc floſculis aureis lilij virginalis vt inducat eas in aliquo bonorum operũ quærere gloriam propriam, ne ad virginitatis ſummæ apicem pertingãt? Sed virgo Chriſti ſemper reſpiciat in faciem ſponſi ſui, vt omnia faciat propter ipſum, omnia ad ipſum referat, in omnibus quærat ipſum, dicens cum ipſo: Ego gloriam meam nõ quæro, ſed honorifico Dominum meum, & ipſe honorificabit K me, quia ipſe ſolus ſuſceptor meus, & gloria mea, qui exaltabit caput meum dulcis Ieſus. Si quis virginum ſic loquetur, ſic aget: erit perfectum lilium, & florebit in æternum ante Dominum & in Domino ſuo, & in ſponſo ſuo: & Dominus ſuus & ſpõſus ſuus florebit in ipſo, qui in hortum eccleſiæ ſuæ deſcendit, vt talia lilia colligeret. Hæc autem per quendam exceſſum de flore lilij ſpiritualis, quo præcipuè floret vitis & vita Dominus Ieſus. In gratiam virginum, ad quorum notitiam hunc tractatum credimus venturum, diligentius hæc tractare ſtuduimus: vt hîc inue L niant compendioſè, & facilius memoriæ commendent (tanto auidius legendo, quãto breuius) quod ab aliis ſanctis patribus diffuſius eſt tractatũ, & multis grauibus diſputationibus aggrauatũ, quod propter difficultatem à ſimplicium virginum ſimplici intellectu non poteſt comprehendi. Nec timemus linguas detractorum dicẽtium nos vniformitatem materiæ non ſeruaſſe, qui à tractatu vitis in tractatũ lilij ceciderimus, cùm pro certo ſciamus nos à charitatis benignitate, Chriſti nimirum virginum ſponſi, excuſandos, cui in hoc tractatu confitemur, ſicut M intelleximus, ſubſeruiſſe, in cuius manu ſumus, & nos, & ſermones noſtri, quem, vt firmiter ſperamus, in huius materiæ tractatu ſecuti ſumus, non gloriam doctorum, ſed fructum diſcentium requirentes. Veruntamen quantum intelligo, non magis floret vllo aliquo flore vitis noſtra non alterius alicuius floris tam attrahit fragrantiam, quàm huius lilij, id eſt, virtutis virginalis, cuius amore tot adoleſcentulæ attractæ tam liberaliter currunt in odorem vnguentorum ſponſi, voce ſimul & opere clamantes: Trahe nos poſt te, in odorem vnguentorum tuorum curremus. Quid enim amant tot virginum milia mundi illecebras ſpernentia? quid, inquam, tam amant in ſponſo ſuo cuius virtutis delectatione attrahuntur, quàm odorem lilij, id eſt, amorem virginitatis? Licuerit ergo nobis hunc florem potiſſimùm in vite noſtra commendare, quo nullus precioſior nec ſpecioſior eſt in ipſa vite. Nunc autem ad alios compẽ- dioſius tractandos tranſeamus.

Diſcretionis à vite ad lilium ratio.

De roſa rubente & ardente. Cap. xxxiii.

FLoret in vite noſtra benigno Ieſu nihilominus roſa rubens & ardens. Rubẽs ſanguine paſſionis, ardens igne charitatis, roſida effuſione lachrymarũ dulcis Ieſu. Fleuit enim & contriſtatus eſt propter me gaudium meum imò gaudium angelorũ, Dominus Ieſus: qui vt ait Apoſtolus, in diebus carnis ſuæ offerens vota & ſupplicationes ad eum qui poſſit ſaluum facere eum à morte, cum clamore valido & lachrymis exauditus eſt pro ſua reuerentia. Audis cor non carneum, ſed lapideum, illum magnum Ieſum & optimum in diebus carnis ſuæ quam pro me redimendo aſſumpſerat, lachrymis immaduiſſe, & adhuc aridum permanes? O cor durum, audis commoueri pro me ad lachrymas illum qui in æternum ſtat & non commoueris? Addam & ignem charitatis, & paſſionis ſanguinem: ſi fortè calefias, ſi emolliaris, vt dulciſſimo Ieſu pro lachrymis ſuis & ſanguinis effuſione ne ſolas ſaltem lachrymas rependas. Adhuc addam & malleum grauem, & cuneos ferreos incutiam tibi, vt ſcindaris. Nam ſi tu cor ſicut terra ſine aqua exaruiſſes, vtique vel leuiter poſſes emolliri ſolis perfuſum lachrymis lachrymantis Ieſu. Si autem à facie frigoris iniquitatum induratum es in rigorem lapidis, addo inſtrumenta fortia, malleum crucis, & cuneos clauorum ferreorũ, vt illis tibi incuſſis ſcindaris, & fontem lachrymarum ſalubrem effundas. Quòd ſi nec adhuc commoueris ô cor durum & impœnitens, durius es ſilice, qui in deſerto à Moyſe bis percuſſus virga emiſit aquas largiſſimas: præſertim cùm malleus crucis Domini validior ſit ad feriendum, quàm virga Moyſi: & tres claui ferrei tibi incuſſi efficaciores eſſe debeant ad aquam lachrymarum eliciendam, quàm percuſſio virgæ Moyſi geminata. Si verò & adhuc permanes inconcuſſum, eo, quod in adamantis duritiam ſis conuerſum, qui ſolo hœdi ſanguine poteſt molliri, affero tibi hœdi pariter & agni incontaminati optimi Ieſu ſanguinẽ copioſum calore incomparabilis charitatis feruentem, qui ſua fortitudine illum adamantinum parietem inimicitiarum poſitum inter Deum & hominẽ omnino comminuit & diſſoluit. Hic paries per tot annorum milia durauerat, nec lege, nec Prophetis ipſum diuerſorum præceptorum, commonitionum & comminationum malleis percutientibus aliqualiter fuerat comminutus: ſed accedente ſanguine hœdi & agni noſtri benigni Ieſu, non tantùm perforatus, ſed & deſtructus eſt. Dicitur autem & bonus Ieſus

nus Ieſus & puriſſimus eſſe hœdus, qui eſt mundum A animal: quia carnem noſtram geſtabat plenam in nobis immunditiis peccatorum, in ipſo verò nihil eiuſmodi habentem. Propter eximiam verò munditiam agnus eſt, qui non ſolùm non habet peccata: ſed totius mundi tulit peccata. Huius ergo hœdi & agni copioſo ſanguine ô cor adamantinum inungere, & immergere, iace in illo, vt calefias, calefactum emoliaris, emollitum vero fontem lachrymarum effundas. Copioſa autẽ aqua opus eſt vt reficiatur populus meus & iumenta. Eſt autem populus B meus, motus animi mei rationales, quærentes ea quæ tantum ſpiritui meo conueniunt. Habeo & iumenta, nempe alias cogitationes, quæ circa carnem occupantur, quæ animæ tenentur ſeruitutem impendere vt iumentum: quas vtraſque cogitationes decet refici fonte lachrymarum, ne in via vitæ huius deficiant, vel à recto itinere declinẽt: vt quod bonum eſt in eis confortetur, & ſordidum abluatur: quæ virtus vtraq; in lachrymis inuenitur. Quæram ergo mihi, & vtinam inueniam fontem lachrymarum in lachrymis, in cruce, in clauis, poſtremo & in C ſanguine rubicundi Ieſu, Legam ergo & intelligam quantum ipſe annuerit, ruborem carnis & animæ dilecti ex dilecto amantiſſimi Ieſu. Rubuit enim in vtroque, id eſt tam in corpore, quàm in anima: in carne ex natura, quia naturaliter omnis caro rubea eſt: nec minus ſanguine paſſionis, quo carnem ſuam charitate noſtra compellente, tam crebo tamque copioſè perfudit. quas ſacratiſſimi ſanguinis effuſiones in ſuperioribus frequenter meminimus nos explicaſſe. In his igitur minime immorandum, ne lectori faſtidium generetur. Sed quis niſi totus caro & ſanguis, & qui in ſe nil habeat ſpirituale, ſanguinem iuſtum faſtidiat? Quis volens ſe de ſanguinibus contractis liberari, iſtum puriſſimum ſaluberrimumque ſanguinem Ieſu puriſſimi non affectet? Quis ſemel iſto dulciſſimo ſanguine inebriatus, quem parauit in dulcedine ſua pauperi Deus, non magis ac magis ſitiat audiens veram vocem ſapientiæ Dei, vnigeniti patris, optimi Ieſu dicentis: Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me adhuc ſitient: Si verum eſt, imò quia verum eſt, humano ſanguini præ cæteris tantam naturaliter ineſſe dulcedinem, vt quum à beſtia qualibet ſemel guſtatus fuerit, illum decætero ſemper guſtare deſideret, ita vt aliis animalibus poſtpoſitis ſanguini inſidiẽtur humano, & in mortem ſuam ruant pro illo acquirendo: quantum in ſe credis habere dulcedinis ſanguinem filij hominis Ieſu Chriſti? Ecce ſitiunt irrationales beſtiæ ſanguinem hominis, & non ſitiam ego ſanguinem filij Dei? Beſtiæ quanto plus guſtauerint, tanto plus ſitiunt ſanguinem humanum: & ego faſtidiam ſanguinem Dei & hominis benigni Ieſu? Beſtiæ ruunt in mortem dulcedine ſanguinis attractæ: ego non feſtinabo ad vitam & ſanguinem F rubicundi Ieſu & cãdidi? Imò vere feſtinabo, emam & bibam. Emam abſque argẽto & abſque vlla commutatione vinum & mel: quæ nobis ſapientia patris altiſſimi benignius miſcuit in cruce cordis ſui, nimirum ſanguinem ſuum, precium vitæ noſtræ. Properate mecum, qui diligitis dominum: emite non corruptibilibus auro & argento: ſed commutatione morum & conuerſationis veſtræ vinum & lac, ſanguinem illum dico puriſſimum, precioſiſſimum, inebriantem perfectos, & vinum & lac, paulos nutrientem. Si perfectus, ſi fortis es: vinum eſt tibi ſanguis iſte, ſanguis meraciſſimus. Si adhuc infirmus es, & cui opus ſit lacte, lac eſt tibi ad nutriendum te. Bibe ergo ſanguinem hunc meraciſsimum fide, memoria, & intuitu ſpirituali. Ecce ſub compendio, iterúmque reduco tibi multiplicem ſanguinis effuſionem largiſsimi Ieſu, quo roſam paſsionis & charitatis ſuæ rubricauit. Charitatis quidem illius ardorem humanus comprehendere non ſufficit intellectus, niſi quantum ex paſsione ipſius quæ cunctis apparuit, comprehendit.

De roſa charitatis. Caput. xxxiiii.

VEruntamẽ prius de roſa charitatis, quã de roſa paſsionis videamus. Ardorem roſæ charitatis perpendendum eſt ſi diligenter videamus, quis, qualis, quantum, quare amator miſericors & mirabilis. Amator noſter eſt ille, quo nihil maius, nihil ditius, nihil fortius, cui omnis ſpiritus confitetur, quoniam Deus meus es tu, quia bonorum meorum non eges. In hoc breui verſu comprehẽditur quis amator noſter ſit, quis Deus: & quare amauerit, ex verbo ſequenti elicitur, videlicet non ideo amauit nos vt aliquid noſtri acciperet, qui bonorum noſtrorum non eget, ſed gratuita gratia ſua. Quòd ſi etiam in nobis eſſet aliquid boni quod ille appeteret, non hoc à nobis, ſed ab illo haberemus. Qualiter autem amauerit nos amator noſter, exponit ille qui ait, Cum adhuc inimici eſſemus, recõciliati ſumus Deo. Iuſtus enim D iniuſtos, ſolus bonus & pius peccatores & impios adamauit. O quanta dignatio: Iam vero quantum amauerit, videamus. Quis hoc ſufficienter dicat?

De roſa paſsionis. Cap. xxxv.

ECce expoſitione huius verbi neceſſarium habemus roſam paſsionis roſæ charitatis cõiungere: vt roſa charitatis in paſsione rubeſcat, & roſa paſsionis igne charitatis ardeſcat. Tantum enim dilexit nos dilector noſter, vt charitatis ardore cogente, in ruborem paſsionis incideret, traderétque in E mortem animam ſuam, mortem autem crucis, non breuiter tranſeuntis, ſed à principio ortus ſui vſque in finem mortis duriſſimę perdurantis. Sicut etenim ſuperius veſtræ commendauimus charitati, crux optimi Ieſu Chriſti non tantum fuit vnius diei, ſed tota vita illius crux fuit & martyrium. Omnia ergo quæcumque paſſus eſt Dominus in diebus carnis ſuæ, ad ruborem vtique paſsionis pertinẽt, roſæ paſsionis, quamuis effuſionibus crebris ſacratiſſimi ſanguinis ipſius ſpecialiter fuerit rubricata. Sed quia omnia quæ paſſus eſt, enumerare non poſſumus, ſanguinis effuſiones ſalutiferas nos non pigeat iterare: vt quæ iugiter ſunt memoranda, tenaci memoriæ arctius imprimantur.

De ſeptem effuſionibus ſanguinis vitis noſtræ Ieſu Chriſti. Cap. xxxvi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRimam sanguinis effusionem legimus in circũcisione, quãdo nomen eius vocatũ est Iesus, iam tunc mysterio hoc significante, quòd effusione sanguinis sui futurus nobis esset verus Iesus, id est, Saluator. Audiant & intelligant tam pueri teneri quàm puellæ, & frequenter eorum mentibus inculcetur maturum martyrium innocẽtis Iesu. Vnde & Esaias de natiuitate eiusdem Iesu Christi loquens, Puer, inquit, natus est nobis: & filius datus est nobis, cuius imperium super humerũ eius: crucem quam imperij nomine significauit, natiuitati statim adiungẽs: quia profecto à natiuitatis exordio passio crucis simul exorta est. Non modicum enim pertinet ad commendationem rubicundæ passionis, quòd Saluator noster in alieno loco, in media hyeme, in medio noctis, in stabulo diuersorij ex matre paupercula natus est, licet ibi sanguis eius effusus non fuerit: quod tam paruo temporis interuallo, id est septem dierum spatio secutũ est. O quãta charitas! O quãta cõmendatio charitatis! Vix natus est cœli gloria, cœli diuitiæ, cœli deliciæ, dulcis Iesus: & ecce recẽti ortui crucis ignominia, crucis dolor, crucis paupertas copulatur: sed redemit miseriã crucis, imperij nomẽ verũ. Cruce etenim totum mundum simul & inferos subiugauit, qui regnauit à ligno fortis Iesus. Propter enim crucem ad quam humiliauit seipsum factus obediẽs, exaltauit illum Deus pater, & dedit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine IESV omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorũ. Bene ergo in prima effusione sanguinis agni purissimi aptatum est ei hoc nomen Iesus, eo quòd iam tũc puram saluationem sanguinis fundere inciperet, qui in completione salutis nostræ totus erat effundendus.

Secunda effusio sanguinis. CAP. XXXVII.

SEcunda sanguinis effusio Iesu Christi, qua passionis rosa coloratur, inuenitur in sudore sanguineo orãtis & agonizantis benigni Iesu. Ita enim ait Euãgelista: Et factus in agonia prolixius orabat: & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrẽtis in terram. Vt cessent omnes cæteræ sanguinis purissimi effusiones: nunquid hæc sola non poterit rosam nostram sufficienter rubricare? Vere potest conscindere cor meum miserum, & sanguineis lachrymis madefacere: quia ecce creator meus pro me sanguineo cruore perfunditur, nec leui quidem, sed decurrente in terram. Væ misero cordi, quod tali & tanto sudore nõ madescit perfusum. Inspice tribulationem ipsius mitissimi cordis qua angebatur, cum totum corpus ex omni parte sanguineo sudore manaret. Neque enim corpus extrinsecus tanto talique sudore defluere, si corpus extrinsecus nullius doloris molestia frangeretur. Contritum est cor meum in meipso, ait propheta. Scisso igitur corde interius, scissa est & exterius pellis nostri Salomonis: effusus est sudor sanguineus super terram. Rubricata est rosa passionis & charitatis Christi rubicundi Iesu. Ecce quàm rubicundus & quàm totus rubicundus. Nec vacat à mysterio ista sanguinis Iesu effusio generalis. Sudauit enim toto corpore sanguinem, qui nostras venerat tollere infirmitates, ex corpore nostro & sanguine contractas: vt ad conualescentiam & sanitatem totius corporis spiritualisq; ecclesiæ sufficeret sudor sanguineus ab omni parte corporis, capitis scilicet nostri Domini Iesu Christi effusus. Liberati ergo sumus de sanguinibus, Deo gratia sit auctori salutis nostri benigno Iesu, qui suum pro nobis sanguinem liberalissimè effudit. Vel hoc certè significabat sudor sanguineus à toto corpore capitis nostri effusus, quia in toto corpore suo spirituali, quod est ecclesia, sanguis erat martyrum effundendus, & ecclesia rubricanda.

Tertia sanguinis effusio. CAP. XXXVIII.

TErtia sanguinis effusio fuit in vellicatione genarum, cuius testimonium habemus in Propheta dicente ex persona ipsius crucifixi, Corpus meum dedi percutientibus: & genas meas vellentibus. Quod quidã exponunt de laceratione maxillarum facta cum vnguibus impiorum Iudæorum: quidam autem de euulsione barbæ Domini. Potest vtrunq; fuisse verum. Credo non sine aliqua sanguinis effusione id peractum. Videro ergo sacrilegas manus impiissimæ gentis non saturatas colaphis & alapis, & consputione desiderabilis vultus Christi: se etiam ad genarum ipsius vellicationem exarsisse, & à vultu quoque dulcissimo ad rubricationem rosæ nostræ sanguinem elicuisse. Video agni illius immaculati patientiam admirabilem & imitandam, per quam genas pudicissimas impudicissimorũ vnguibus lacerandas cum omni mansuetudine præbuit: vt patienter sufferamus si aliquãdo nostram faciem operiat confusio propter ipsum, imò & si quis nos cædat in faciẽ verbis & factis propter dulcẽ Iesum.

De quarta effusione sanguinis. CAP. XXXIX.

QVartam sanguinis purissimi effusionem in corona inuenire possumus, in corona spinea non tamen leuiter impositio, sed inuide impressa capiti dulcissimo capitis mei dulcis Iesu. Satis enim consentit veritati, vt qui oderant veritatem, non solùm opprobrium illius, sed supplicium requirant. Nec hic puto quidem riuos sanguinis defuisse, qui à capite irrisoriè & inuidè coronati defluerẽt in collum simul & in faciem dulcis Iesu: quia si noluissent coronato pœnam simul cum irrisionibus irrogare, facilius de aliis ramis vel virgulis arboris alicuius potuerant plexuisse coronam: sed vt morum suorum aculeos demonstrarent, nunc gloria & honore coronatũ, tunc spinarum aculeis coronauerunt agnum mitissimum, dulcem Iesum. Et licet in irrisione coronent: tamen ignorantes & irridentes coronatum regem fatentur, quia regum est coronari. Coronatũ ergo rex esse à nescientibus demonstratur. In spinis vero coronantium malitia aperitur. Moraliter autem docemur imitari caput nostrum, regem & ducem nostrum, dulcem Iesum. Si autem malorum quorumlibet peruersitate compungimur & irridemur: cum caput nostrum ita compunctum, ita irrisum conspexerimus, non murmuremus, non recalcitrem⁹, pauca quæ nobis in vita præsenti & breui inferuntur, cum omni æquanimitate & patientia sufferendo: vt digni simus esse membra capitis nostri, & boni bellatores simus sequendo vestigia signiferi nostri.

De quinta effusione sanguinis. CAP. XL.

QVinta rubricatio rosæ inuenitur in crudeli flagellatione mãsuetissimi agni rosei Iesu. O cum quanta quantitate putas illum sanctissimum sanguinem è conscisso corpore & flagellato distillasse in terram? O quanta putas sæuitia impiorum frementium, quanto fremitu sæuientium flagellatum putas fuisse dulcem Iesum, qui venerat vt nos à flagellis liberaret æternis? sine causa, inquit, flagellis ecciderunt me. Verè sine causa, nisi fortè miserrimi & peruersi bona opera tua pœnis digna iudicarent, qui veritatem tuam in mendacio detinuerunt. Sed & hic moraliter erudimur, vt flagella benignissimi patris nostri discamus æquanimiter tolerare, qui possimorum flagella pro nobis indignis tam patiẽter sustinuit dulcis Iesus. Quis enim flagella non sufferret homo ad laborem natus, in peccatis nutritus & cõuersatus, hæreditati cœlestis aulæ destinatus, quæ non nisi mundos recipit: cum videat regem omniũ regum & Dominum dominantium dulcem Iesum, qui peccatum nõ fecit, & in cuius ore non est dolus inuentus, tam grauibus flagellationibus esse contritum? Audi ô homo stulte & insipiens, & erudire, & non solùm non refuge, sed etiam apprehende disciplinam, ne forte quandoque pereas de via iusta Domino tibi irascente, qui proprio filio suo non pepercit, sed propter te tradidit flagellandum, non pepercit filio suo naturali & consubstantiali sibi, coeterno & impassibili, quin pro salute tua ipsum faceret nasci in tempore & passibilẽ, & flagellis contereret, sicut scriptum est, Dominus voluit eum conterere in infirmitate. Et quomodo parcet tibi filio adoptiuo, cũ sensus tui proni sint in malum? quia in camo & freno maxillas tuas constringet, vt saltem vexatio det tibi intellectum: quatenus ad ipsum approximare cogaris, qui licet molestè, salubriter tamen flagellat omnem filium quem recipit.

De sexta effusione sanguinis. CAP. XLI.

SExta effusio sanguinis, quæ rosam passionis rubricauit, in fossione clauorum copiosissime inuenitur. Quis enim defossis imò & de perfossis manibus pedibúsque innocentis Iesu copiam sacrati sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus huius sanguinis rosa nostra purpurata est: quia vere hic ardentissima charitas, hic rubicũdissima passio inuenitur. In hac magnitudine passionis magnitudo considerari potest charitatis: ardorem rosæ, charitatis ruborem considera passionis. Quis vnquam tam grauia, tam pudenda passus fuit? Deus est qui patitur, nec in aliquo sibi durum torcular passionis alleuiat, qui seruis suis vel omnino auferre, vel alleuiare, vel breuiare vires tormentorum consueuit. Non pepercit sibi, qui suis parcere nouit. Huius rei euidentiam vides in Euangelio Ioannis, vbi cum ab his qui ad ipsum venerant capiendum, ei diceretur quòd ipsum quærerent, subiunxit: Ego sum, quem quæritis. Si ergo me quæritis, sinite hos abire. O ardor verissimæ charitatis. Manifestat & tradit se charitas ipsa sæuientibus inimicis, non parcens sibi: rogátque pro suis, vt parcatur illis. Captus ergo post plurimas illusiones tam Iudæorum, quàm gentium, post sanguinis plures effusiones, clauis in mitibus manibus simul & pedibus perforatur & configitur ligno crucis saluator noster mitissimus Iesus. Intuere & respice rosam passionis sanguineæ, quomodo rubet in indicium ardentissimæ charitatis. Contendunt passio & charitas: illa vt plus ardeat, ista vt plus rubeat. Sed mirabiliter per ardorem charitatis fit passio rubea, quia si non diligeret, non pateretur: & in passionis rubore, maxima & incomparabilis ostenditur charitas. Sicut enim rosa per frigus noctis clausa solis ardore surgẽte tota aperitur, & foliis expassis in rubore demonstrat ardorem iucundum: ita flos cœli deliciosus, optimus Iesus Christus, qui multo tempore à peccato primi hominis quasi in frigore noctis clausus fuit peccatoribus nondum plenitudinem impẽdens: tandem plenitudine temporis accedẽte, radiis scilicet ardentis charitatis, in omni corporis sui parte apertus est, & rosæ charitatis ardor in rubore sanguinis effusi refulsit. Vide ergo quomodo hoc flore rosæ floruerit optima vitis nostra rubicundus Iesus. Vide totum corpus, si cubi rosę sanguineæ florẽ non inuenias. Inspice manum vnam & alteram si florem rosæ non inuenias in vtraque. Inspice pedem & vnũ & alterum: nunquid non rosei? Inspice lateris aperturam: quia nec illa caret rosa, quamuis ipsa subrubea sit propter mixturã aquæ: quia sicut narrat Euãgelista, cum vnus militum lancea latus eius perforasset, exiuit sanguis & aqua. Ipse est enim qui venit per aquam, & non per aquam solùm, sed per aquã & sanguinem, optimus Iesus Christus. O suauissime vniuersorum domine & Saluator bone Iesu: quales tibi condignas gratiarum referre potero actiones? Quia à principio ortus tui, vsque ad mortem dirissimam, imò & post mortem pro me preciosissimum sanguinem tuum effudisti, qui ardorem excellentissimæ charitatis tuæ tam crebris sanguinis tui effusionibus manifestare curasti. O quàm multo numero foliorũ multiplicata & exornata est rosa tua. Quis omnia ista enumeret? Numera guttas sanguinis effusi de dulcissimo corpore dulcissimi Iesu, & habebis passionis charitatiuæ folia enumerata. Singulæ enim guttæ sanguinis sui folia sunt rosæ sanguineę passionis ipsius. Sed ideo ad alia transeamus, quia septimã sanguinis dominici effusionem iam breuiter diximus, cum de apertura lateris doceremus, vnde exiuit sanguis & aqua, per quæ baptismatis accepimus sacramentum.

De croco abstinentiæ vitis nostræ. CAP. XLII.

CRocum etiam abstinentiæ in nostra vite dulcissimo Iesu Christo sensimus floruisse. Quis non propterea abstinens fuerit, vt castiget corpus suum, & in seruitutem redigat, ne fortè reprobus efficiatur? Sed vt nobis formam daret & documentum abstinentiæ, sicut in circumcisione & baptismo, quæ non ad emundationem suam accepit, qui semper fuit mundissimus, & omnium emundator:

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed vt obedientiæ nobis formam iustitiæque donaret, sine dubio virtutem habuit abstinentiæ rex virtutum, & præ omnibus sanctis præteritis & futuris excellentius semetipsum macerans non necessitate, sed voluntate. Sed obiicitur nobis sententia de verbis ipsius Domini saluatoris de se dicentis: Venit ad Iudæos Ioannes Baptista non manducans neque bibens, & dixistis: dæmonium habet. Item venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo vorax & vinarius, amicus publicanorum & peccatorum. Ecce testimonium veritatis, quòd Ioānes non manducauit neque bibit: & quòd ipse Iesus & manducauit & bibit. Nunquid ergo Ioannes in abstinentiæ virtute præcellit nostrum dilectum Iesum? Nequaquam. Sed notandum quòd duplex est abstinentiæ virtus. Vna intus in mente, altera foris in actu. Et ea quidem quæ in mente est, semper est habenda. Ea vero quæ est in actu, pro rerum ac temporum qualitate manifestanda est. Bene ergo Ioannes qui purus homo erat, abstinentiam tam in mente quàm in corpore excebat, ne forte contaminaresed homo noster verus Iesus, qui maculari non poterat, cibis & potibus pro tempore vtebatur, vt conuescentes sibi ad virtutem attraheret abstinentiæ, cæteráque virtutes. Nec credas vllo modo maiorem esse virtutem omnino abstinere à cibis, quàm ipsis cibariis vti moderate. Difficillimum est enim in cibariis modum seruare omnimodum, ita vt vltra quàm naturæ potest sufficere, nihil sumatur, nec ipsi naturæ aliquid de necessariis subtrahatur. Si ergo contingat aliquem habere virtutem abstinentiæ cum Ioanne, scilicet vt ipsam mente & opere exerceat: non condemnet eum qui abstinet cum perfectissimo Iesu, id est qui abstinentiam prout tempora exigunt & personæ, pro vtilitate vel proprij corporis vel proximi nunc intendit, nunc remittit, obseruans tamen in omnibus omnia quæ circa virtutem abstinentiæ sunt seruanda, vt semper vitij abstinentiæ oppositi (id est gulæ) crimen euitet: cuius vitij abusiones hoc versu notantur: Præpropere, lautè, nimis ardenter, studiosè. Præpropere enim comedunt & bibunt, qui tempus comedendi præueniunt: sola voluptate, non necessitate coacti. Legimus in vitis patrum de sanctis patribus qui hospitum spiritualium charitate deuincti, tempus consuetum ciborum anticipauerunt: sed comedendo in charitate, se nequaquam soluisse ieiunium existimabant: ita vt etiam aliqui post talem refectiunculam missarum celebrare solennia non timerent: quod quamuis nobis non conueniat trahere in exemplum, vt similiter faciamus, quoniam ad eorum perfectione nimium separamur, eos tamen sine peccato talia facile confidimus, quæ nequaquam nisi Spiritu sancto ipsis veraciter reuelante fecissent. Laute comedunt, qui delicatis vtuntur cibariis sola delectatione attracti, quibus non sufficit naturalis sapor carnium siue piscium, quem creator illis imposuit: sed modis naturæ contemptis quærunt adulterinos sapores piperis & salsamentorum variorum, vt sibi appetitum faciant comedendi, non metuentes optimum omnium creatorem vituperare in in creaturis suis, dum alios illis sapores ipsi faciunt, quàm creator naturæ earum præstiterit. O quantum huiusmodi alienos sapores homo Christianus vitare deberet, si aduerteret dulcissimum & sapientissimum Dominum suum fecisse omnia bona valde, cuius creaturas vere bonas nullus nisi malus alterare consueuit. Consueuit dico, quia quandoque lautioribus vti cibariis pro infirmitate corporis repellenda, palato non allubente, sed renitente cibariis, nulla vel parua culpa esset. Ad eorum igitur confusionem, quorum (vt Apostolus ait) Deus venter est, & gloria in confusione eorum, quos idem adserit flendo inimicos esse crucis Christi, & imitatores illius pauperrimi & misertimi diuitis qui epulabātur non aliquando pro sanitatis remedio, sed pro voluntate quotidie splendide, propter quod nec guttam aquæ cum in inferno sepultus esset, meruit impetrare vt refrigeraretur lingua eius ardens profecto in flamma, quæ alienis semper & superfluis fuerat saporibus delectata, nec naturalia quæ frigore meruit refoueri, qui in voluptatibus suæ naturæ saporem alienauerat: ad horum inquam confusionem, gentilis hominis memorare sententiam non grauabor, vt erubescat nomine Christianus, cum à meliore seipsum ignorante doceatur, qui neque creaturas per creatorem venerari sciebat, nec asperos sciebat pati sapores pro Christo, quem vel nescisset, vel non credidit pro se in crucis patibulo vinum myrrhatum bibisse cum felle mixtum, sed soli naturæ consentientes contra voluptuosos exclamat.

O prodigia rerum — *Lucanus lib. 4.*
Luxuries, numquam paruo contenta paratu,
Et quæsitorum terra pelagóque ciborum
Ambitiosa fames, ô lautæ gloria mensæ.
Discite quàm paruo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat: non erigit ægros
Nobilis ignoto diffusus consule Bacchus.
Non auro gemmisque bibunt, sed gutture puro
Vita redit, satis est populis fluuiúsque cereíque,

id est, aqua & panis. Hæc satis concordant cum illa vsitata sententia & vera: Panis & aqua, vita hominis. Nec adhuc conteruntur hac confusione durissimæ frontes voratorum tam ipsius veritatis verissimi Iesu, quàm Apostoli eius, imò ne gentilis quidem hominis reprehensione & eruditione percussæ, & dicunt, Christiani sumus: non tamen recipiunt vocem Christi in Apostolo loquentis & monentis: Curam carnis ne feceritis in desideriis. Vnde frequenter euenit, vt cum adhuc escæ eorum sint in ore eorum, ira Dei ascendat super eos: qui vbi duxerunt in bonis dies suos, in puncto ad infernum descendunt, vbi vermis comedens ipsos non moritur & ignis non extinguitur, pro deliciis breuibus mala recipientes sempiterna. Nimis comedere quid sit, omnibus notum est. Nimis enim comedit, qui vltrà quàm naturæ suæ sustentandæ possit sufficere, sumit alimenta, maximè si hoc scienter fecerit. Euenit enim non rarò, vt homo suis laboribus consideratis plus vilium sumat alimentorum, vt in labore possit subsistere, & timore deficiendi cogente mensuram refectionis excedat: à quo peccato vix credo aliquē esse immunem

immunem. Sed talia peccata crebris confessionibus intermixtis voluntariis abstinentiis statim vt deprehendūtur, purgāda sunt. In nullo autē genere ciborum illud vitiū superfluitatis ciborū & potuū excusatur: cum etiam legatur quòd peccatum Sodomæ fuit abundantia panis: & diabolus tentaturus Dominum, non † de alio aliquo quàm de pane tētauit, sciens profectò in nimio sumptu panis peccatum non deesse, qui primo parentes, & per ipsos omnes homines vnius pomi comestione decepit: quamuis non ita facilè in cibis vilibus mēsura excedatur, vbi sapor non decipitur, sicut in cibariis laute præparatis, & saporibus alteratis. Ardenter comedere, est cibos vel potus cum nimio desiderio sumere: quod tam in vilibus, quàm in delicatis potest cibariis euenire. Cuius rei exemplum habemus in Esaü, qui vilis cibi delectatione attractus, vltro vendidit primogenita sua. Ita enim habet Genesis, quia veniens Esaü de agro vidit Iacob fratrem suum coquentem lenticulam, cui dixit: Da mihi de coctione tua hac rufa, quia oppidò lassus sum. Et facta pactione cum Iacob de venditione primogenitorum, comedit voracitate coctionem nimis desideratam, & dignitatem primogenitorum amisit: quia enim nimium ardenter desiderabat lenticulam: En, inquit, morior: quid mihi proderunt primogenita? non est dubium quin ardenter comederit acceptū, quod tam ardenter fuerat desideratum. Miserere domine misericordissime Iesu mihi miserrimo peccatori, qui nullam diem sine peccato huiusmodi me sentio præterire, ne per talē excessum fidei tuæ, qua tibi genitus sum, merear perdere dignitatem. Econtra & sanctissimos Heliam & Ioannem Baptistam carnibus nullis vsos fuisse accepimus, & per sobrietatem temperantiæ eos nullum ex hoc omnino meritum perdidisse. Studiosè comedere, est in cibis vel in potibus nimis diu immorari. De hoc expertis loquimur, & vtinam non essemus experti, nec vmquam experturi. Frequenter solet accidere, quòd sumptis cibariis quæ secundum consuetudinem necessitati sumētes possent & deberent sufficere, quædam surgat noua delectatio: quæ facit hominem improuidum & insidias diaboli non cauentem, illi cibo cum tāto studio inhærere, tanquam nihil ante comederit, vel intra multos dies post hoc nil sit sumpturus ciborum. Et quia gulæ speciem in se deprehendunt, auxiliāte Deo huic facilè possunt resistere: quia impetus eius non longius durat, quàm dum à mensa surgatur, & illius quod tanto studio desideratur, memoria subducatur. Sūt autem plurimi qui tale studium comedendi nec peccatum existimant, nec etiam cuiquam suggerenti esse peccatum, fidem adhibeant, habētes in consuetudine damnabili, nulli desiderio resistere quod possit à natura aliqua obumbratione defendi: nec ponunt aliquam metam desiderio comedendi, donec tempore deficiant fatigati. Sed Christianus homo comedit vt viuat, non viuit vt comedat, sicut quidam ait, idque & illud bene de inutilibus & voracibus: Nos numerus sumus, & fruges consumere nati. Christianus autem non sic, sed semper ita surgat de mensa, vt adhuc habeat appetitum plura sumendi: & eum qui adhuc esset implendus cibariis, Domino Iesu pro grato munere cōferat appetitum, qui pro nostra salute sæpius esurire voluit & sitire. His & aliis similibus rationibus vnus aliquis inductus tāta se abstinentia macerat, vt nimia consumptus inedia languores incidat diuturnos, vt nec sibi nec aliis valeat omnino prodesse, imò fiat etiam omnibus grauis, qui si grauarentur, ipse potius alleuiare deberet. Quis ista docet? Quis ista sapiens faciet? Ignorant tales quòd virtus est medium vitiorum vtrinque redactū. Est enim quoddam medium inter nimis comedere, & nimis abstinere: & illud medium est virtus. Hoc est tantum sumere alimentorum, ne nimis debilitetur natura, nec tantum vt vitia vegetentur. Quòd si omnino tale medium seruare non potest, tamen hoc cauere potest, ne nimis à medio recedatur, id est, vt ille qui nimis comedit, quàm debeat: non nimis abstineat, vt ille qui comedendi mensuram excedit, eam non nimis excedat: ita vt corpus non nutriatur vitiis, sed virtutibus cōseruetur. Quare autem flos croci abstinentiam signat, color ipsius ostendit: facit enim suos cultores abstinentia croceos flori croci adsimiles. Nō enim potest facies esse rubicunda, cum stomacho abstinentiæ. Multitudo autem florum croci multas species designat. Non enim est abstinentia solummodo cibi & potus: sed etiam somni & lasciuiæ & vestimentorum, & aliorū quorumlibet cōmodorum, quæ corpori superflue tribuuntur, vel balneorum, vnguentorum, musicorum, instrumentorum, & cantilenarum & cæterorū huiusmodi, quæ sensus humanos corrumpunt, animúmque subuertūt. Quod autem quædem folia rubei sunt coloris, signat charitatem semper debere immixtam esse operibus abstinentiæ: quia si quis sine charitate corpus suum ita tradat vt ardeat, nihil ei prodest. Quosdam enim esse qui nō propter charitatem Dei, sed propter vanam gloriam se macerāt abstinēdo, ostēdit ipsa veritas Dominus Iesus dicēs discipulis suis: Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, qui extermināt facies suas vt videantur ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Quare? Quia non sunt verus crocus, qui carent rubris foliis charitatis, sine qua nullum opus perfectum est. Ipsa enim est virtus de qua dicitur: Qui habet vnā, habet omnes: & qui non habet, illud quod habet auferetur ab eo.

† *Iuxta tamen Hebraismum panis nomine cibus omnis intelligitur.*

De odore florum vitis. CAP. XLIII.

IAm ad odorem florum vitis nostræ accedamus, rogantes ipsum dulcissimum Iesum, vt sui odoris dulcissimi fragrantia corda nostra dignetur aspirare, vt de ipso dulcia & sentire & dicere valeamus. Quid autem dicere de hoc odore poterimus? Mirabilis & supra quàm potest credi aut cogitari, inæstimabilis est iste odor vitis nostræ. Floruerunt & alij sancti palmites, in quibus ipse profecto floruit: sed certissime viri illi soli capiti nostro optimo Iesu clamabāt, nempe illa spiritualis sponsa: Meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te. Trahe me post te: curremus in odorem vnguentorum tuorum. Non est mirum si odor est inæstimabilis nimis, qui de hac vite nostra florente procedit: si nomina, eius diligentius atten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

damus, quæ sunt Iesus, Christus, Nazarenus. Iesus G autem, vt scitis, salutaris vel saluator interpretatur, de quo Psalmus: Cõuerte nos Deus salutaris noster. Et iterum, Saluasti nos de affligẽtibus nos. Quis autem in afflictione positus saluari nolit? Si vis saluari & attrahi odore huius nominis salutaris, quod effusum est sicut oleum: incipe delectari in dulcissimo Iesu, & confidenter require in vero salutari salutem, non imitando illos qui lætantur cum malefecerint, & exultãt in rebus pessimis, in quibus salutem suam constare putant: sed potius eam, cuius spiritus exultauit in Deo salutari suo, quæ nominis huius saluta- H ris odorem tanto suauius attraxerat, perfectiúsque senserat, quanto illi fide, spe, & charitate vicinior fuerat: quæ ipsum de suis visceribus genuerat, nempe verum & perfectum Deum & hominem, salutarem Iesum. Non ignorabat enim qualiter sine omni carnali concupiscentia cõceptus, qualiter sine omni dolore ex ipsa natus, quomodo à pastoribus prædicatus, quomodo à Magis adorat°, quomodo virgineo lacte suo nutritus, quomodo à Simeone & Anna commendatus. Nouerat, inquam, hæc omnia, & I multo plura virgo illa fidelissima & perfectissima fide salutarem veri salutaris sequebatur odorem. Nec poterat non sperare in eum, quem fide perfectissima cognoscebat & posse & scire & velle saluare omnes desiderantes salutem. Quantum enim quis credit, tantum sperat: quantum sperat, tãtum amat. Quanto ergo hæc optima mater perfectior fuit in fide, tanto in spe fortior, & in charitate feruentior, omnem cogitatum suum iactans in eum. Oleum enim effusum est nomen tuum. Quare? Quia oleo nutriũtur infirmi, pascuntur famelici, lumina reparantur. Quis enim tam infirmus, qui hoc oleo salutari, no- K mine scilicet salutiferi Iesu curatus non fuerit, dummodo velit curari? Ita enim ait ipse saluator cuidam languenti, qui iacebat ad piscinam probaticam: Vis saluus fieri? Et ille, Domine, hominem non habeo: vt cum mota fuerit aqua, mittat me in piscinam. Stulte, ecce oleum salutiferum salutaris Iesu, cuius nomen est sicut oleum effusum. Quid tibi cũ aqua? Si vis recipere salutem, ecce fons olei misericordiæ in quo te nullus prohibet baptizari, cuius nomen est effusum oleum, id est omnibus gentibus manifestum, quo oleo vncti infirmi sanantur. Quomodo cum audis & intelligis supereminentem misericordiam optimi Iesu, qui propter te redimendum de sinu patris descendit ad terras, te misericordissima passione redemit: non oboritur tibi certa spes, quòd te redemptum tanto precio nolit perdere, quem de cœlo velit redimere? Iam ergo sic cogitanti, sic speranti oleum nominis Iesu tibi effusum est. Vnge te vt saneris, id est, spera in misericordia saluatoris, qui saluat omnes sperantes in se. Nihilominus autem & oleũ hoc pascit te, si famelicus es. Si esuris, verbum M est. In hoc verbo Dei optimi Iesu inuenis quod te satiet, si dictis & factis eius aurem cordis tui velis inclinare. Sanat enim animam esurientem, quicquid dixit vel fecit dulcis Iesus. Quod si esuris & sitis iustitiam, sanabit te verbum oris eius, qui dixit: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabũtur. Addet quoque ignem ad oleum, quod huic nomini Iesu optime conuenit: quia huius nominis virtute fides confirmatur, charitas exardescit. Pauci enim fidem habuerunt ante huius olei effusionem, id est ante prædicationem nominis tui ô bone Iesu: pauci igniculo charitatis arserunt. Sed ecce illa effusione quãti fide illuminati? quanti charitate conflagrarunt? Dedit odorem, id est bonam famam oleum nominis tui effusum, oleum Iesu, & patuit te esse etiam Christum, id est vnctum. Sic enim ait psalmus de te: Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Ergo & oleum vnguentum est: quia vnguẽtum de oleo & aromatibus conficitur. Quid ergo mirum, si hæc vitis admirabile mdedit odorem, quæ & vncta est & florens?

Nazarenus enim florens interpretatur. Vitis ergo nostra Christus, id est Nazarenus, id est salutaris, vncta & florẽs, qui non attraheret omnes qui salutem, gloriam, diuitas, vel delicias concupiscunt? Veniẽt omnes ad vitem hanc. Dabit enim Iesus salutem, quia salutaris est: dabit Christus regnum, in quo gloria cum diuitiis habetur, quia vnctus est, quod proprie ad reges pertinet. Dabit Nazarenus delicias, quia florens est. Quid enim iucundius flore? Multi autem, imò omnes, id est omnium virtutum flores in nostro Nazareno sunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit post se. Nam qui veniunt ad ipsum propter humilitatem, violæ eius sequuntur odorem: qui propter castitatem, lilij: qui propter charitatem passionis, rosæ: qui propter absti- nentiam, croci sequuntur odorem. His ergo virtutibus optimi Iesu Christi vbique prædicatores tanquam quodam precioso vnguento effuso attraxerunt odorem eius, & adolescentulæ odore eius mirifico delectatæ cucurrerunt post vnctum Iesum. Et adhuc nimirum currunt clamantes in toto corde suo: Trahe nos post te, vt curramus in odorem vnguentorum tuorum: scientes quòd neque volentis neque currentis, sed solius Dei miserentis est. Superat autem omnes odores omnium virtutum vncti Iesu, odor crucifixi, vbi perfectio præcipue efflorebat, & de floribus vulnerum suorum inæstimabilem odorem effudit. Fracto enim alabastro mundissimi corporis virginalis dulcis Iesu, effusum est vnguentum sacratissimi sanguinis. Ipsa quoq; anima in qua fine dubio redolebat vnguentum spiritus septiformis, emissa, dilatatus & dispersus est odor vitis nostræ florẽtis non per terras solùm, sed & per inferos, & suscitati sunt mortui, qui tam ad vitam corporis quidem, quàm ad vitam animæ quotidie suscitãtur: quia domus Christi, id est, ecclesia impleta est ex odore vnguenti nostræ vitis præcipue in passione florentis. Conscissus est saccus corporis Domini Iesu, ceciderunt grana sanguinearum guttarũ, quæ adhuc à fidelibus mẽte colligi possunt, & ab accedentibus ad crucem fideliter ac deuote colliguntur. Preciosissimus vero thesaurus & incõparabilis, guttæ sunt sanguinis Iesu Christi. Accede huc ô fidelis anima, & collige tibi reliquias epularum sponsi tui: micas gratissimas, folia rosarum. Ecce in quanta multitudine distillant de manibus simul & pedibus, necnon & de latere dulcissimi crucifixi Christi Iesu. Non est morbus animæ, cui his floribus mederi non possis. Collige tantùm folia florum florentis Iesu, stillas sanguinis rubicundi: & tanquam pilulas sine quibus L esse

esse nolo, in cubiculo cordis tui reconde. Erit tibi A illarum sapor & odor in medicinam salubrem, morbos si qui fuerint, repellentem, venturósque cauentem. Vide tantùm ne vnquam sine illis esse velis, quæ vere nomen habent, quolibet fideli dicente, sine quibus esse nolo. Hauri ergo toto cordis tui affectu odorẽ vitis verę Iesu Christi Nazareni, & delectare in illo sicut pater cęlestis in illo delectatus fuit: vt vere dicere potuerit. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. Vere pleni, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, in quo B omnes thesauri sapiẽtiæ & scięti æ recõditi sunt. Est autẽ adhuc causa quare tanto crucifixus odore fragrauerit. Modicus vel nullus est odor corporis cuiuslibet animalis viuentis: sed cum igni caro apposita fuerit, quàm suauis, quàm delectabilis inde procedat odoris fragrantia, nullus ignorat. Attendamus ergo quis & quantus ignis corpori nostræ vitis positus fuerit: fragrabat interius incendio charitatis immensæ, exterius passionis ardore verissimum & gratissimum & saluberrimum holocaustum in ara crucis crucifixus Iesus. Quod holocaustum si- C mile isti? Nullum vero: quia nullum sic totum incensum dicitur: & si illud dicebatur vere holocaustum, quod totum ardebat, cum tamen ibi arderet sola caro, quanto verius nostra victima dicetur holocaustum, quod intus & foris incomparabiliter ardebat? Ardebat & totus Laurentius, Vincentius, aliique quàm plurimi, sed nihil ad hunc. Quis enim ardori fornacis crucis aliquod audeat supplicium comparare? De quo superius nos multa meminimus posuisse exempla. De holocausto igitur nostro crucifixo Iesu incomparabiliter ardente inæstimabilis D nimis odor processit. Odoratúsque est Dominus Deus pater odorem suauitatis: & benedixit nobis, auertítque irã indignationis suæ longe à nobis pace integra reformata, & sanguine rubicundi Iesu tã nostro quam ipsius participe pacis æternæ obside existente. Odorauerunt & alij plures ab oriente & occidente, ab aquilone & meridiano accurrentes, & ad hoc dulcissimi odoris corpus floridum congregati: vt de eo se satient, illo tamen integro permanẽte, impleuerunt ipsius dulcissimi Iesu verbum dicentis: Vbi fuerit corpus, ibi cõgregabuntur & aquilæ. Sed iam non cruda caro ista comeditur, optime per- E cocta cum sit duplici igne charitatis & passionis. Vnde tam delectabili odore inebriati non solùm viri natura fortiores, sed & virgunculæ tenerrimæ currunt toto cordis affectu omnibus viribus animi ad delicias crucis, hausturæ delicias cordis sui quãtum in præsenti vita licet, vnguentorum defluentium largiter ab holocausto nostro tam validis ignibus ardente. Non parum enim delicatum ardentis corporis adauxit odorẽ spiritualium vnguentorũ odor, id est, gratuitorum collatio, quæ post passionem à F domino Iesu Apostolis sunt collata. Ante passionem enim spiritus nondum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus: humiliato autem & exaltato pio Iesu, defluxit vnguentum Spiritus sancti à capite, id est à Christo, id est vncto, in barbam, id est in eos qui viriliter egerunt & confortati sunt, vt sperarent in Domino: & non solum in barbam Aaron, id est non solum Christi Apostolis datum vnguentum hoc, quod liquefactum fuit igne passionis Christi, vt daret odorem bonæ opinionis per omnem terram: sed quod descendit in oram vestimenti, id est, in infima membra Ecclesiæ quæ est tanquam Christi vestimẽtum. Vnde scriptum est: Nouit Dominus, quia his omnibus tanquam vestimento indigetis. Quod ita impletum est & adhuc impletur, vt etiam in nationes Spiritus sancti gratia diffundatur, & sentiant Christi odorem spiritualis vnguenti de summo capite omnium defluentem, quo mundæ fiant adolescentulæ: vt attrahant & diligant vnctum nostrum, & currant in odorem vnguentorum illius. Nec mirum si vehementer delectentur duplici odore vitis nostræ: vno qui ex vnguentis, altero qui ex floribus procedit. Odorãtur & odoratum sequuntur Iesum, imitantes bestiam quandam quæ odore cocti panis & recentis ita delectatur, vt vbicumque illum senserit illum sequatur etiam vsque ad interitum. Ecce ipso teste panis viuus, qui de cœlo descendẽs, decoctus duplici igne charitatis & passionis odorẽ suũ longè latéque dispergit. Quis hunc non sequatur? Sequitur irrationalis bestia odorem panis cocti & consumendi: non sequetur homo rationalis odorem panis bis cocti angelorum? Imò stultior est quã bestia, qui illius odoriferi panis odorem non intelligit & honorem. Sed præterire nõ possumus, quòd transituri mare, panem bis coctum necessarium habent. Quicumque ergo se in hoc mari magno huius seculi esse cognouerit, quod quia spacioſum est, cito transiri non potest, & propter reptilia quorum non est numerus, periculosum est, quia & ventis & tẽpestatibus sæuit, si securus vult esse, habeat hũc panẽ coctum fortissimum Iesum in naue crucis suę, quem comedat, quem adoret, quo reficiatur, quo consoletur, quo, vt breuiter dicam, ab omnibus periculis eruatur. Si enim, vt ait psalmus, illic naues pertransibunt, id est, homines in crucibus suis Iesum sequentur, quæ nauis potius pertransibit, quàm nauis crucifixi Iesu? Secundum vero Pauli sententiam dicẽtis, Quia Christo confixus sum cruci, crucifigamur & nos cum Christo, crucem eius, imò ipsum in cruce indeficienti cordis affectu amplexemur, in viuificо odore delectemur ardentis Iesu, qui de se dicit, Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis: cuius spiritus est super mel dulcis. Eius, inquam, odore delectemur, vnguentis charismatum eius foueamur, pane cœlesti, id est corpore suo purissimo confortemur: vt corpus eius edentes, sanguinémq; pro salute nostra effusum in nostram salutem bibentes gustare possimus, & videre liceat per speciem in ænigmate, quia suauissimus est Dominus, vt etiam ipsius promissio perficiatur in nobis, quantum in præsenti vita fas est, qui dicit: Qui edunt me adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.

Quòd flores inueniendi sunt in vite nostra.

CAP. XLIIII.

POstremo videamus quia flores & visum delectãt & odoratum, licet comedi non soleant, sugũntur tamen ab apibus, & de liquore è floribus expresso, dulcissima sibi mella conficiunt. Apes eius-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modi, vt puto, sunt illi qui pennis contemplationis eleuari sciunt & possunt, suáque ipsorum possunt alacuaria, hoc est corporis curam relinquere, & ad hortum deliciarum transuolare, in quo omnium florum diuitias & diuites delicias inueniunt. Hortus enim iste paradisus est. Ita habes enim in cantico amoris: Emissiones tuæ, ô virgo Maria fœcundissima, paradisus. Processit enim hic paradisus ab vtero virginali, omni flore, omnique fructu refertus, sed fructibus interim dilatatus. Flores istius paradisi videamus, legamus vel potius sugamus. Conuenit enim, vt talis modi apes simus, quæ sciant sugere mel de petra. Idem enim est hortus & petra, id est Christus. Si ergo flores quærendi sunt, vbi potius quærentur, vbi promptius inueniẽtur, quàm in dulcissimo Christo? Manifesti sunt flores virtutum & vulnerum eius. Stat ecce expansis manibus, nudo corpore, manibus simul & pedibus perforatis, capite inclinato. Confortare nunc & eleuare anima mea misera & infirma, & alis fidei & spei ad hunc hortum charitatis enitere, & totum mentis intuitũ per varia dispersum in vnum collige, ac apum sedulitatem imitans, ad cõficiendum tibi mel deuotionis, ad paradisum charitatis ascende, accedens ad cor altum: quia ecce quem quæris, exaltatus est, & humiliatus est. Non enim eleuatus est in crucem, vt se difficilem prẽberet accedere ad eum volentibus: sed magis vt omnibus posset paratior inueniri. Accedẽs ergo cũ fiducia ad hũc paradisum, in extẽsione brachiorum cognosce, suscipe affectũ paratũ ad tuos, & te ad suos inuitantis amplexus, & quodãmodo miserabiliter misericorditérque clamantis: Reuertere, reuertere, vt intueamur te. Reuertere à mala voluntate, à malis factis, ab obstinatione, à desperatione. Reuertere, inquam, ad me: quæ à me auersa fuisti, vt intueamur te intuitu gratiæ, quo mulierem peccatricem, Petrum, latronem respexi. Lege me librum vitæ scriptum intus & foris: & lectum intellige. Collige tibi flores meos sanguineos: vt paradisi illius possis ianuam introire, ante cuius fores Cherubim collocatus est cum gladio flammeo ac versatili. Valet enim scientia quam ex me plenarie discere potes, ad amouendum impedimentum Cherubim. Flores ergo sanguinis mei, gladij versatilis flammas horrendas ac tibi formidabiles extrahant. Intra ergo ô anima paradisum omnibus paradisis meliorem, nũc solo cogitationis quo potes affectu: vt postmodum anima & corpore & terrestrem & cœlestem paradisum valeas introire. Nec breuiter amplexandus est hic paradisus, sed volandum est per singulos istius paradisi flores, & singulorum florũ folia sunt sugenda: nunc ad dexterã, nunc ad siniſtrã tiuulos & guttas sanguinis spargentem propius & interius accedendum. Vndelibet quærenda deuotio, & gratia lachrymosæ compunctionis: vtrimque considerandum quàm immites fixuræ clauorum, quàm amara venarum ossiúmque perfractio in manibus illius qui cœlum fabricauit & terram, qui operatus est salutem in medio terræ, & inter horum cõsiderationem frequenter repetendum: Redde mihi lætitiam salutaris tui: ad imitationem apis, quæ inter volandum semper quendam sonum habet, nec conticescit donec intra florem intrauerit: vbi mellis optati dulcedinem colligit & exugit. O quàm felix eris, si postquam intra florentis paradisi nostri flores sanguineos, vulnera dico, fueris intromissus: ab huius mũdi strepitu & tentationum incursibus per dimidiam saltem horam omnino valeas liberari, & soli ei ad quem introisti vacans, gustare & intelligere possis quàm bonus, quàm dulcis est Dominus. Sic lustrandi sunt & pedes non minus sanguinis habentes, non minus quàm manus perfossi & ipsi & perfracti, sanguineis manantes guttis. Tandem accedendum est ad cor humilimum altissimi Iesu per ianuam lateris lanceati: ibi proculdubio thesaurus ineffabilis desiderabilis charitatis latet, ibi noua deuotio inuenitur, inde lachrymarum gratia extrahitur, discitur mansuetudo, patientia in aduersis, compassio in afflictis. Præcipue cor contritum & humiliatum ibi inuenitur. Ipse Iesus complexus tuos desiderat, talis vt complectatur expectat: caput floridum multis spinarum aculeis confixum ad te inclinat, vt ad pacis osculum te inuitet, tãquam dicat tibi: Ecce quomodo configuratus sum, quomodo confossus, quomodo mactatus: vt te possim ponere super humeros meos, quæ aberraueras ouis mea, & ad pascua reducere paradisi. Redde vicem, & super vulnera mea misericordia commouere, & pone me talem qualem nunc vides, vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum, vt in omnibus cogitationibus cordis tui, in omnibus operibus brachij tui mihi taliter vt vides signato, possis similis inueniri. Conformaueram te imagini diuinitatis meæ cum te crearem, confortatus sum imagini humilitatis tuæ, vt te reformatus sum imagini humilitatis tuæ, vt te reformarem. Tu ergo qui non retinuisti formam diuinitatis meę tibi impressam in tua formatione, retine saltem formam humanitatis tuæ mihi impressam in tua recreatione, id est, si non retines qualem te creaui, retine saltem qualẽ te recreaui. Si non capis quantas virtutum diuitias tibi dederim te creando: cape saltem quantas in humanitate tua miserias propter te acceperim recreando, & ad potiores quàm ad quas te formaueram delicias reformando. Nam propterea homo visibilis factus sum, vt à te visus amarer, qui in deitate mea inuisibilis non amabar. Date ergo præmium incarnationi & passioni meæ, pro quo incarnatus simul & passus dedi me. O dulcissime atque amantissime Iesu, pater luminum, à quo est omne datum optimum, & omne donũ perfectũ, misericorditer respice humiliter tibi confitentes, & verè sentientes, quia sine te nihil possumus facere: & qui dedisti te pro nobis in pretium, da licet tanto pretio minus simus digni, vt tuæ gratiæ tam integrè reddamur, vt conformati imagini passionis tuæ, ad eam quoque quam peccando amisimus, tuæ diuinitatis imaginem reformemur. Nec prætereundum est quòd apes de liquore florum collecto fauum conficiunt, id est ceram in se mel continentem. Quid est hoc? Per ceram, tenacem memoriam accipe, quæ apta est ad recipiẽdum formam sigilli, & ad nutriendum ignem, si tamen in ea sit lignum: quæ cera mel in se continet dulcissimum, mundificatiuum, detersiuum. Nos vero si vere spirituales apes sumus, de floribus nostri paradisi Nazareni, id est horti florentis floridissimi Christi nobis

nobis memoriam componamus tenacem, quæ non qualibet tentatione dissoluatur, sed apta sit illa memoria recipere impressionem sigilli, id est, crucifixi Iesu: vt illum semper in memoria habeamus qui dicit, Pone me sicut signaculum. Signaculum enim regiũ Crux est: quã si in cordis nostri memoria portauerimus, tanti regionẽ regis quæ finem non habet secure poterimus transire. Habet hoc sigillũ imaginem crucifixi Iesu in ipso sigillo crucis multis fossuris effossam & expressam, sicut in sigillis imago regum exprimitur fodiendo. Habet & superscriptionem titulum à Pilato conscriptum, Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Huius superscriptionis significationem spiritualem consequetur, si quis hoc sigillum crucis gestare curauerit tenaci memorię impressum: habebit Iesum, id est salutem, quod primum est in in superscriptione. Salus autem quæ ab omnibus sanæ mentis appetitur, in tribus consistit, vt quæ in tribus dictionibus exprimitur. In hac dictione Nazarenus (quod interpretatur florens) voluptatem siue delectationem intellige, quia florum pulchritudo delectat. Vnde in libro Sapientiæ luxuriosorum voluptas exprimitur his dictis. Nullum pratum sit quod non pertranseat voluptas nostra. Coronemus nos rosis antequam marcescãt. In hac dictione rex, diuitiæ exprimuntur. Reges enim diuites esse solent super omnes quos regunt. In hac dictione Iudæorum, gloria accipitur: quia vno modo Iudæus glorians interpretatur. Portitor ergo voluntarius sigilli regis nostri crucifixi Iesu, fructum superscriptionis consequetur, vt sit salus, scilicet vt voluptatem consequatur sempiternam, torrente voluptatis summi regis potatus: æternas quoque diuitias thesaurizet in optimo Iesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi: in ipso quoque glorietur sine termino, qui excelsus est super omnes gentes, & cuius gloria super cœlos. Illuminat quoque domum cordis nostri, & fouet in eo ignem charitatis diuinæ. Cera tenacis memoriæ per lignum intelligitur, ita tamen, si sit in eo lignum, id est, exercitium spiritualis laboris, quod per lignum intelligitur, sumptum de ligno, quod multis laboribus cõteri solet, vt ad vtilitatem aliquam perducatur. Si ergo in memoria nostra passionis Christi laborem habemus, potest accendi & ardere charitas eius in nobis, qui illuminat tenebras ignorantiæ nostræ, & accendit frigus tarditatis nostræ, vt & nos parati simus pati pro illo & cum illo, qui prior pro nobis passus est. In tali cera memoriæ nostræ debet esse mel, id est, delectatio de recordatione crucis, quæ est mel dulcissimum. Quid tam amarum, quod in recordatione viuificæ passionis non possit dulcescere? Certe legimus Hebræos cum exissent de Ægypto, venisse ad aquam amarissimam, quam nullus gustare poterat: cui cum Moyses lignum iniecisset, dulcorata est, sic vt eam delectabiliter biberent. Quid apertius per aquam amaram quàm cuiuslibet aduersitatis amaritudo signatur? cui cum lignum crucis iniicitur, id est cum passio dulcis Iesu consideratur, necesse est omnem passionem hominis leuem videri respectu passionis dominicæ quam pro hominibus voluit sustinere Deus & homo, mediator Dei & hominum dominus Iesus. Est & mel mundificatiuum, quia vere nihil est quod ita ab omnium vitiorum impulsu & contagione cogitationem nostram purificet, & in puritate conseruet, sicut iugis memoria crucis & passionis Domini Iesu. Est & mel descensiuum, quia contra aliorum liquorum consuetudinẽ naturalem, quod in melle est purissimum, ad ima descendit, fœculentum vero ascendit. Quid per talem descensum, nisi virtus humilitatis designatur? Quæ profecto virtus in passionis dominicæ memoria acquiritur & conseruatur: quia non potest quis non humiliari, cum recordatur pro se humiliatum dominum maiestatis. Indignum quippe esset, hominem lutum & cinerem per sui eleuationem illuc ascendere, vbi angelus perfectissimus in omni scientia & decore, quia humilitate caruit, nõ potuit remanere. Colligamus ergo nobis in floribus vitis nostræ Domini Iesu talem memoriam, talem delectationẽ, vt stigmata crucifixi nostri in memoria iugiter retinentes, ita in ipso qui solus est dulcis, delectemur, vt omnes per ipsum præsentis vitæ amaritudines superemus, mundemur ab omni delicto, & in bonis operibus iugiter per humilitatis custodiã conseruemur.

De odore florum. Cap. xlv.

SVpersit vt dulci Iesu adiuuante dicamus quid sit, quòd per odorem florum vitis omnia venenata præcipue effugentur. Cuius rei ratio citius inuenitur, si quid serpentes significant, agnoscatur. Quod autem de serpentibus dicitur, de aliis quoque venenosis reptibilibus accipiatur. Quid autẽ melius per serpentes, quàm diabolicas suggestiones accipiamus? Ad similitudinem enim serpentum repetant occulte per mentes hominum, sed subito, nisi agnoscantur, morsus mortales incautis affigunt: quod præfiguratum accipimus in filiis Israël in deserto à serpentibus miserabiliter interemptis. Huius interemptionis causam ponit Apostolus, dicens: Neque tentemus Deum, sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpentibus perierunt. Quid est autem tentare Deum? non credere Domino. Incredulitatis namque vitio vrgebantur, eóque à serpentibus occisi sunt. Quid est autem desertum in quo occisi sunt, nisi hic mundus, in quo vagamur, per baptismum tanquam rubrum transeuntes mare, liberati per nostrum legislatorem Dominum Iesum à seruitute Ægyptiaca, qua ante baptismi gratiam premebamur? Si autem diligentius consideremus, cuncta penè vitia ex incredulitatis vitio inueniemus oriri. Quis enim vanam mundi gloriam quæreret, si perfecte crederet aliam esse futuram in cœlis immarcescibilem, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt quæ humilibus conseruantur? Putásne huic gloriæ mundanæ tam incertæ quàm transitoriæ animum inclinaret? Nequaquam. Sed quòd tales adserunt se Deo credere, prouenit ex quadam consuetudine, quia totum penè mundum tali vident & audiunt fide teneri. Quòd si infidelium numerus excresceret, & nomen Christi non possent sine pœna vel sine timore confiteri: citius audires eos quod corde gerunt, lingua propalare, & verbis etiam abiurare eum, quem factis denegare non timent. Simile est de auaris, qui cœ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lestes non curant diuitias: & de inuidis, qui charitatis laudem & præmium non attendunt: & de iracũdis, qui in patientia animas suas non possident: & de acediosis, qui pro æterno commodo labores subire refugiunt temporales: & luxuriosis, qui cœlestibus voluptatibus mentis oculum non intendunt: & de gulosis, qui panem illum delicatissimum angelorum suis epulis terrenis postponunt: quia si ea quæ futura promittuntur, vere crederent, nequaquam terrenis tam ardenter inhiarẽt. Propter ergo incredulitatem suam dantur non solùm vulnerandi per tentationes, sed etiam occidendi per veneni sui infusionem serpentibus ignitis, id est, dæmonibus illius maximi & tortuosi serpẽtis primi peruersoris ministris, qui illos secum peruertunt, & incendiis æternis addicunt, quos in hac vita incendio suarum prauarum suggestionum corrumpunt. Sed remedium attendamus, per quod vitium incredulitatis correctum est. Dixit Dominus ad Moysem: Fac serpẽtem æneum, & pone in ligno erecto: quem qui intuiti fuerint, à serpẽtium morsibus sanabuntur. cuius serpentis mysteriũ ipse Dominus Iesus curauit exponere dicens, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in illo, non pereat. Vidésne quorsum feramur? prorsus ad exaltatũ in cruce benignum Iesum: qui optime serpenti æneo & exaltato comparatur. Serpẽs enim dicitur mortifer, quia per suggestionem serpẽtis mors intrauit in orbem. Æneus vero quia charitatis simul & passionis ignibus conflatus, passionis sanguine rubricatus, ad modum æris in resurrectione induratus est, quia vltra non moritur. Exaltatio autem serpentis, exaltationem crucifixi Iesu figurat. Hic est serpẽs quem increduli à malignis spiritibus vulnerati, ad crudelitatẽ cõuersi, si volunt saluari, respicere commonẽtur. Est enim serpens iste de virga Moysi transformatus. Per virgam, quæ est insigne regiũ, Deum intellige: per serpentem vero, cuius suggestione primi parentes mortui sunt, hominem mortalem accipe. Mutata est virga in serpentem, quando Verbum caro factum est, assumens quod non erat, id est humanitatem, manẽs quod erat, id est, Deus. Sicut ergo factus serpens magorum Ægyptiorum serpẽtes deuorauit: sic Deus factus homo inimicorum suggerentium peccata, fraudes euacuauit, maxime tamen cum esset exaltatus in crucem, cum sanguinis sui flores ostenderet, & florum scilicet virtutum suarum odorem per totum mũdum effunderet, & corda quibuscumque vitiis vulnerata sanaret. Respiciamus igitur & nos in faciem serpentis ænei, eleuati Christi, si volumus à prauorum dæmonum suggestionibus serpentinis liberari. Respicere autem, fide in ipsum tendere est: quod non infirma, sed forti & perfecta fide completur. Sũt autem quæ quidem ore cõfitentur quoniam christiani sunt, factis autem negant, quos non puto fide tendere in crucifixũ pium Iesum. Vt autem hoc per similitudinem aliquo modo ostendamus: similis est fides vino quod tantùm colorem habet vini, sed à sapore veri vini & viribus est alienum: cuiusmodi vinum non credo fideliter Deo acceptum, sed quale in Cantico canticorum laudatur, vbi ipse sponsus ad sponsam ait, Guttur tuum sicut vnum optimum. Et illa statim respondet, Dignum dilecto meo ad potãdum, & dentibus eius ad ruminandum. Et post pauca: Dabo, inquit, tibi vinum conditum & mixtum malorum granatorum meorum. Ecce quale vinum erit placens dilecto: & quod in amorem nostri illum accendat. Est namque vinum optimum, quod est fides perfecta, cordis sententia & oris confessione pariter concordante. Et quod subditur, Dabo tibi vinum conditũ: fides bonis virtutum operibus condita & exercitata intelligitur. Tali fide tenditur & intenditur in pium Deum, nõ fide ficta, operibúsque carente, sine quibus fides mortua est. Demus ergo dilecto nostro pio Deo vinum optimum fidei perfectæ, & vinum diuersis aromatibus virtutum saporosum, & sic intueamur in faciem eius pro nobis ad similitudinem serpentis ænei in cruce suspensi. Et quotiens alicuius serpẽtinæ tentationis morsu nos cognouerimus vulneratos, ad crucem curramus, & ad thronũ crucis quandoque ignominiæ, nunc summæ gloriæ accedamus, & fide, & spe, & charitate, in liberatorem piissimum intendentes, per mortem nostri serpentis, qui mortem antiqui serpentis occidit, à serpentum morsibus petemus, ac poterimus liberari.

De fructu vitis nostræ. Cap. xlvi.

QVia docente & ducente (vt spero) nos pio Iesu duce optimo doctore, prolixiorẽ multo quàm speraumus, sermonem habuimus de floribus vitis nostræ: nunc eodem nos adiuuante, qui vsque in finem diligit & dirigit suos, in cuius manu sumus & nos & sermones nostri: ad fructum eiusdem vitis animum acclinemus, florum dispendium fructuum compendio redempturi. Confortata est enim scientia fructus vitis nostræ huius, & non potest ad eam nostri ingenioli tarditas eleuari. Vt ergo omnes abscindamus ambages: fructus perquiramus. Præcipuè redemptio est plantata in terra benedicta, in virgine virginum Maria. Illa vitis vera dulcis Iesus apparuit in natiuitate, præcisa in circumcisione, circumfossa in insidiis, perfossa clauis, ligata vinculis multiplicibus: frõduit in virtutibus, fructificauit in passione: & redemit hominẽ, quẽ alio modo redimi nõ cõueniebat. Sed dicis. Quomodo dicitur in passione fructificasse, qui paulò antè dictus est in natiuitate floruisse? Numquid idem sunt flores & fructus? An ita subito sine interuallo temporis fructus suum florem secutus est? Non enim id videmus fieri in rerum naturis. Præcedunt enim flores, & intercedit multi temporis interuallum, vt fructus ad maturitatem perducatur: quod nos verum quidem esse fatemur. Verùm ea quę habemus præ manibus, non tantum humana, sed & diuina sunt, vnde non sequũtur rerum naturas in omnibus, sed naturæ magis suum sequuntur auctorem. Quod videlicet apertius intelliges, si diligentius volueris intueri in omni arborum genere, in ortu fructus florem decidere & perire: in hominibus quoque & ferè cunctis animantibus fructus foliorum florem virginitatis abscindit. Non sic erat in natiuitate vitis nostræ. Beatissima enim mater illius fructum quidem protulit benedictum non amisso virginitatis flore: imo magis per partum mirabilem & mundissimum est decorata,

corata, vbi lex, vbi iura naturæ abscissa sunt. Non est igitur magnum si sine temporis interuallo flores vitis nostræ non pereuntes, fructus saluberrimus consecutus est. Protulit eum mulier pulcherrima flore virginali non perdito, protulit & ipse fructum redemptionis nostræ floribus virtutum non marcescentibus. Nec tamẽ caret ratione maturitas fructus accelerata. Patet enim quia secundum augmentum & diminutionem caloris, maturitas fructus vel accelerat vel tardat. Vide ergo magnitudinem caloris, imò feruoris in patiente pio Iesu, & non mirabis fructus sui accelerationem. Ardebat incomparabiliter charitatis intrinsecus, & passionis extrinsecus igne: vt fructũ nostræ redemptionis sine mora produceret. Productus est ergo botrus ille optabilis cũctis patriarchis, & prophetis aliisque iustis, scilicet redemptio nostra: quem fructum ecclesia nõ solùm ex his qui sunt sub tempore gratiæ, sed à mũdi principio iustè congregata, dulcem sibi fore gratulatur, dicens de sponso in cantico amoris, Sub vmbra illius quẽ desiderabã, sedi: & fructus eius dulcis gutturi medio. Quid mirum si redemptio iustorum à diabolica tyrannide, à tenebris & vmbra mortis, à carcere infernali, quo inclusi tenebãtur, reductio in paradisum, angelorum custodiæ deputatur? Quid mirum præsentiam Christi fuisse delectabilẽ atque votiuam tanto tempore expectati ac desiderati? In afflictis enim rebus constitutis tanto solet esse gratior liberatoris aduentus, quanto fuerit diuturnior afflictio. Quanto enim tempore primus Abel iustus, primus martyr, qui sua passione primus liberatorem præfigurauit, expectauerat? Quanditu ipse Adam & Eua parentes nostri adhuc etiam in inferno, paradisi gaudia ad memoriam inuicem reuocantes, istam redemptionem sitiuerant cum aliis sanctis & iustis qui se liberãdos sperabant? Quanto putas eos exultasse tripudio, cum ille crucifixus aduenisset, angelis præcedẽtibus & calamitatibus, Tollite portas principes vestras, & eleuamini portę ęternales, & introibit rex gloriæ? Quanta putas eos alacritate contremuisse, & consonis iubilis in communem lætitiam prosiluisse ac dixisse: Aduenisti desiderabilis, quem expectabamus in tenebris: vt educeres vinctos de clausstris. Te nostra vocabãt suspiria, te larga requirebãt lameta. Tu factus es spes desiderantibus, magna consolatio in tormentis. O quàm dulcis fructus reductionis his qui in tanta & tam amara seruitute fuerant cõstituti. Hic est fructus de quo sponsus loquitur in Cantico amoris: Dixi ascẽdam in palmam, & apprehendam fructus eius eius. Qui est in palmam? In crucem, cuius vna pars de arbore palmæ dicitur facta fuisse. De quatuor enim generibus arborum facta fuisse refertur. De cypresso. De cedro. De oliua. De palmis. Cypresso in profundo, cedrus in longo, oliua in alto, palma in lato, vnde dicit Apostolus: Vt possimus comprehẽdere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundũ. Profundum verò in cruce vocatur illud lignũ quod infixum erat terræ, in qua stabat lignum erectum, & cui dorsum crucifixi Domini applicandum fuerat, quod est crucis longitudo. Lignum vero ex transuerso illo appositum, cui manus erant affixæ, latitudo crucis nominatur. Illud autem quod à Pilato fuit appositum, in quo titulus triumphalis fuit scriptus, altitudo nũcupatur. Habent autem horum lignorum singulas suas mysticas significationes secũdum naturas suas. Cypressus enim timorem siue humilitatem significat, vbi est radix crucis, per quam non solùm situs humilis, sed natura eius exprimitur: quia vt dicitur, fugat odore serpentes, id est, diabolos, quorum proprius character superbia ab humilitatis virtute fugatur. Cedrus arbor longitudine præstans aliis arboribus, longitudinem crucis, id est, perseuerantiam significat siue patiẽtiam. Naturali enim sua virtute approbatur quia est valde durabilis, & corrumpi ex natura non potest. Oliua vero arbor oleum effundens, per quam misericordiæ opera significantur, charitatem significat: quæ arbor bene latitudinem habet crucis: quia lata est charitas, quæ etiam ad inimicos extẽdi præcipitur. Palma porrò arbor victoriam significans, altitudinem crucis optime significat, spem de supernis habendam, non ad infima deprimendam. Hæc arbor habet in se titulum triumphalem scriptum, in quo inuenitur fructus crucis. Prima enim dictio est Iesus, per quam intelligitur saluatio, quæ idem est quod redemptio. Ecce fructus crucis. Propterea enim Christus crucifixus est, vt redimeret hominem. Quod autem ait, Ascendam in palmam, à parte crucis totã crucem significauit: & bene per palmam, in qua titulus signum redemptionis quæ fructus crucis est, inuenitur. Sed dicet aliquis: Dicturus eras de fructu vitis, & dicis de fructu palmæ? Quæ concordia est vitis & palmæ? Ad quod ego: Palma crucem, vitis vero significat crucifixum. Dic igitur, nunquid diuersus est fructus crucis & cruxifixi? Non puto. Ergo & idem est fructus & palmæ & vitis. Ascendit vitis in palmam, apprehendit fructus palmæ, non quos palma habuit ex se, sed ex vite in palmam extenta. Quare ergo dicit ipsa vitis, Apprehendam fructus eius, & non potius dicit meos: cum palma fructum habuerit à vite, non vitis à palma? Christus non habuit hunc fructum sine palma, imò & per palmam, id est per crucem: quia si Christus crucifixus non esset, non fuisset secuta redemptio. Apprehẽdit ergo Christus fructum crucis, illum profecto, quem ipse per crucẽ fuerat operatus. Sed habet hic botrus grana multa, scilicet impletionem scripturæ, victoriam de diabolo, resurrectionis gloriam, ascensionis mirabilem eleuationem donorum Spiritus sancti missionem. De impletione scripturæ ipse Dominus testimonium perhibet dicens Petro, Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ? quia sic oportet fieri. Et in alio loco, Nónne oportuit adimpleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me? Victoria de diabolo etsi alio modo potuit, tamen alio modo impleri non debuit. Multum enim desipit, qui sapientiam Dei & domini aliud aliquid putat, nisi id quod præstantissimum fuit ordinasse. Necessarium fuit eum per hominem vinci, & per lignum, qui hominem vicerat per lignum: vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret: & qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur. Quare autem per hominẽ qui erat Deus, & non per simplicem hominem, satis manifestum est: quia omnes homines peccato erãt

Universidad de Deusto
Biblioteca

obnoxij, & non poterat quisquam aliorum soluere vincula, qui seipsum soluere non valebat. Christus enim fortis, qui originali peccato nihil debebat, eò quòd singulari priuilegio nascendi sine omni carnali concupiscentia conceptus erat, qui solus est inter mortuos liber, solus à morte poterat mortuos liberare, sicut ait Apostolus: Non habebat necesse pro se offerre sacrificium, quemadmodum alij sacerdotes tam pro sua, quàm pro populi ignorantia. Si autem quæritur quare Deus potius per se quàm per aliquam aliam creaturam hominem voluerit liberare, possumus hoc quidem charitati eius imputare, quam vt nobis commendaret, non solùm incarnatus, sed & mortuus est pro nobis. Tradidit nihilominus per hoc formam charitatis, vt parati simus, cum necessitas exegerit, pro fratribus nostris animas nostras ponere, cum regem nostrũ pro nobis animam posuisse videmus. Est & adhuc alia, rationabilis causa quare per Dominum redempti sumus, scilicet quia nequaquam decuit nos per alium reformari, quam per eum per quẽ formati eramus. Plus enim excitat nos ad charitatem reformatio, sicut sæpius supra dictum est, quàm formatio. Si ergo per alium quàm per ipsum per quem sumus formati, reformati essemus: plus reformatori nostro quàm formatori deberemus, & sic plus diligeremus creaturam quàm creatorem: quod esset inconueniens. Vt ergo incitaret nos ad diligendum ipsum ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus nostris, impendit nobis quidquid debuit creando & recreãdo nos, optimus Deus, cuius beneficiis nõ communicat alienus. Fructum igitur redemptionis nostræ toto desiderio complectamur, & sæpius imò sine intermissione ad memoriam reuocantes, latentem in ipso dulcedinem lingua intellectus nostri degustemus, & in vase memorię nostræ recondamus sanguinem huius vuæ meracissimum, sanguinem inquã rubicũdi Iesu: quia factus est nobis redemptio, quia per ipsum saluati & liberati sumus. His floribus, hoc fructu quo redempta est à tyrannide dæmoniaca, iugiter reficienda est fidelis anima, ne in hoc tædioso deserto deficiat, in quo sine requie, sine intermissione laborat suspirãs ad illam terram lacte & melle manantem, & cum sponsa proclamans, Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore lãgueo. Non ignorat ista quis & qualis fuerit fructus vitis ligni vitæ Iesu Christi. Nonnumquam enim lectum conscientiæ suæ floribus virtutum & passionis sponsi sui resperserat, quæ eidem in eo Cãtico amoris proclamat: Lectulus noster floridus, non de alienis, sed de tuis floribus dulcis Iesu. Veni ergo & agnosce tuos flores: requiesce in lectulo tuis floribus adornato. His ergo floribus petit à sociis sponsi, ab annunciatoribus verbi Dei se sponsa fulciri: sciens profecto quid virtutis habeant, qualem effectum operentur in ipsa tales flores per ministrũ verbi ad memoriam reuocati, quantum ipsam in tentationibus, & periculis præsentis vitæ confortent, quantum ad supernæ patriæ desiderium accendant: nec dubito quin eadem sponsa in hortum sanctarum scripturarũ sui sponsi quandoque fuerit introducta, vbi proculdubio lignũ vitæ vitem veram inuenit, cuius alacriter fructum apprehendit, voluens in mente sua & reuoluens & intuens diligenter ac perspicaciter qualem ex ardore dilecti sui, imò ex ipso dilecto fuerit fructum consecuta: sensitque infallibiliter quãtum amoris ei debeat, quantum ad omnia pericula sustinenda meritò debeat confortari gustato spiritu suauissimo, quem ex arbore tam dilecta susceperit. Optat ergo sibi sæpius ad memoriam reuocari hos flores, & hunc fructum: quia & illis fulciri, ne cadat: & his stipari, ne aliquo modo moueatur, exorat: sciens nimirum, quid virium habeant & illorum odor & huius sapor. Quod autem addit, Quia amore langueo, quid est, nisi quòd sponsa desiderio supernæ patriæ accensa, dilationem diuturnam non patitur? Vnde in eodem, Filiæ Hierusalem nunciate dilecto quia amore langueo. Quis est amor iste tam validus, & languorem inducens? Nunquid non est amor de quo scriptum est: Fortis est vt mors dilectio? Qualis est ista fortitudo, quæ infirmitatem inducit? Respõdeant illi qui in libro experientiæ huius quæstionis solutionem perlegerunt. Experientiæ dixi. Et quare non sapientiæ, quæ à sapore dicta est? Qui ergo in libro sapientiæ legerunt, id est, qui saporem internum experti sunt, dicãt & doceant nos quis sit iste amor, qui cum sit fortis vt mors: facit amantes languere vsque ad mortem: quia in morte huius corporis & non antè sanantur. Possent quidem medio tempore dum in vita hac mortali siue in hac morte vitali degunt, huius dilecti ac desiderabilis floribus & fructibus consolari, at non satiari, donec veniat dies quem cum propheta desiderant dicentes, Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et in alio loco, Adimplebis me iucunditate cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsque in finem. De qua dextera aliàs legitur: Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et vide quã bene ista auctoritas cum superioribus cõcordat: vt læua quidem dilecti appelletur recordatio illius charitatis (qua nulla maior est) qua posuit animam suam pro amicis suis: dextera verò, beata Dei visio, quam promisit amicis suis, & gaudiũ de præsentia diuinæ maiestatis. Meritò sanè illa Dei & deifica visio, illa diuinæ præsentiæ inæstimabilis dilectio, in dextera deputatur, de qua delectabiliter canitur: Delectationes dextera tua vsque in finem. Meritò nihilominus in læua memorialis illa & semper memoranda dilectio collocatur: vt donec transeat iniquitas super eam, sponsa requiescat & recumbat. Meritò ergo læua sponsi sub capite sponsæ super quam videlicet caput suum inclinata sustentet, id est, mentis suæ intentione incuruetur, ne inclinetur ad carnalia & secularia desideria, quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Idem ergo per flores & fructum nostræ vitis, & per læuam ipsius sponsi figuratur: languoris autem sanatio per dexteram eius.

Per hos ergo flores & fructum vitis nostræ petunt se fulciri, nec aliena dilectione gloriantur se sustentari, qui spem & fiduciam suam non in rebus caducis posuerunt: sed illa tantùm anima, quæ modo pro amore & desiderio dilecti corporalibus & mũdanis curis languet, imò & moritur, & cui dicitur? Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? De deserto quippe

quippe huius mundi ascendit, quæ cor suum cum corde dilecti in ea charitate connexuit, quærens ea quæ sursum sunt, non quæ super terram. Vnde deliciis virtutum affluit, tanquam vnguento delibuta diuersorum aromatum, quæ de dilecti paradiso collegit, sequens eum qui pro ea passus suum ipsi reliquit exemplum. Vnde & bene dicitur, Innixa super dilectum suum, non super hominem: quia maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, nec super aliquas res terrenas, quæ omnia reputauit quasi stercora, vt Christum lucrifaceret. Talis ergo anima, quæ nunc floribus & fructu vitis veræ sponsi sui fulcitur, quæ modò præ amore illius languet vsque ad mortem, dicẽs cum Iob, Desperaui, nequaquam iam vltra viuam: talis, inquam, anima, dulcissima sponsi dextera ineffabiliter amplexari, & fructu æternæ iucunditatis satiari merebitur, languore non solùm sanato, sed & aucto. Sanabitur enim languor intolerabilis desiderij in perfruitione iucundissima dilecti desiderati, non tamẽ auferetur, imò augebitur idem desiderium: sed tunc non erit languor, sed depulsio fastidij, cùm desiderans plenissimè satiabitur desiderato, & satiatus discet in satietate desiderare mutua, & interminabili, & inexplicabili generatione, desiderio generãte satietatem, & satietate desiderium pariente. Sed iam reuertamur ad vuam. Est tertium granum in botro redẽptionis nostræ dominica resurrectio, quæ quãtum habuit habeátque dulcedinis, quis explicet? Ponat aliquis tamen si quis potest, in corde suo magnitudinem ineffabilem illius beatissimæ & tristissimæ passionis: videat quanto desperationis mœrore illa dilectorum passi Iesu corda percussa fuerunt, videat illarum fidelium mulierum lamentationes, quę dulcissimum Iesum ad passionis locum euntem, cùm sibi crucem baiularet, & cùm dulcissimam animam expiraret, non deseruerunt. Videat præcipuè illam tunc spectãtem mulierculam, nunc verò mundi dominam, matrem Domini, cuius animam acutus doloris gladius pertransiuit. Videat totius mundi machinam fabricatori suo compatientem tetra caligine inuolutam. Videat, inquam, hæc, & tantæ turbationi serenitatem tertiæ diei, & insperatam lætitiam lætissimę resurrectionis annectat, recogitétque propensius cum quanta exultatione susceperint Dominum à mortuis resurgentem, quem cum ingenti tristitia viderant morientem. Vide cum quanta iucunditate recompensauerit in resurrectione discipulis suis tristitiam illam quam in sanctissima extremæ coenæ mestionis suæ conceperant, quando eis dixit, Non bibam amodò de hac generatione vitis, donec bibam illam vobiscum nouam. Ecce iam nunc resurrexit in gloria vitis vera, comeditque & bibit cũ eisdem discipulis cũ gaudio maximo proculdubio, sęque dubitantibus aliquibus videndum pariter & tangendum exhibuit. Nec putet quisquam quòd resurrexerit ad gaudium solis discipulis, imò & resurrexit nobis, & toti mundo, beatificans omnes, qui quamuis non videant, credũt tamen ipsum passum fuisse propter delicta nostra, & resurrexisse propter iustificationem nostram, quibus docemur, quoniã si socij fuerimus passionis, erimus & resurrectionis: vt nõ dubitemus mortalia corpora nostra resurrectionis gloria sublimanda, cùm caput nostrum morte turpissima condemnatũ resurrexisse credamus. Nã sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabũtur. Primitiæ enim dormientium Christus: deinde hi qui sunt Christi, qui in aduentu eius crediderunt, qui & ad exemplum Christi resurgentis ad gloriam, vltra non morituri resurgent. Est & ascensio granum in botro redemptionis per passionem factæ, dulce quidẽ granum, plurimum in se continens dulcedinis, faciens gaudium cœlis & terris. Quis enim dubitet gaudium magnum factum discipulis, cùm eum vt hominem viderent cœlestia penetrantem? Stabant animis simul & cordibus in cœlum erectis, animi sui gaudium non capientes, sed in voce iubilationis eunti Domino gratulantes. Exultauit proculdubio & cœlum, omnes videlicet angelorum chori purpurato suo domino nostræ carnis trabea occurrentes, & summa cum laude summum suscipientes victorem. Quòd si in vnius iusti siue martyris animæ aduentu omnis angelorum exultat chorus, quantum putas in singulari sui imperatoris aduentu omnium ordinum spiritus exultasse? Humano igitur intellectu ad huius laudis & gaudij magnitudinem succũbente, gaudeamus & nos dulcedinem huius grani recolendam admirando, diligendo sugamus, exultantes in Spiritu sancto pro eo quòd carnis nostræ portio in dulcissimo Domino, in summo trinitatis throno excellentissimè sit collocata, intendentes animos nostros quãtum possumus post ipsum & in ipsum, ipsi in humilitatis spiritu supplicantes, quatenus nos post se trahere dignetur, vt in odore vnguentorum ipsius currentes, in illa cellaria, in illam supremam apothecam aromatum, in illa interiora sancta sanctorum mereamur introduci, quò ipse Christus caput nostrum præcessit.

Quintum botri nostri granum missio Spiritus sancti est. Quis vinum iucundissimũ huius grani valeat explicare? Vinum, inquam, & si magis placet mustum. Mox enim accepto ab Apostolis & aliis qui cum eis erant, expectãtibus, Spiritu sancto inebriati sunt: eructauerunt verbum bonum, loquebantur variis linguis magnalia Dei. Ante timore absconditi, nunc cucurrerunt foràs: non iam timuerunt aquam populi frementis, charitatis igne succensi. Tunc pro certo experientes verum esse quod scriptum est: Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, & flumina non obruerunt illam. Irruerunt enim in eos flumina potestatum, fluxerunt aquæ populosæ multitudinis: flauerunt venti ac procellæ comminationum verborum: & ignis charitatis non est extinctus, imò etiam auctus est. Ibant enim Apostoli gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati. Est autem auctus ignis charitatis, pluribus per eorum prædicationem accensis, & eadem qua ipsi ardebãt iucunditate succensis. Sed quid aiebant Iudæi omnium bonorum increduli? Musto, inquiunt, pleni sunt, mentientes & ignorãtes verum dixerunt. Musto quippe illo nobilissimo charitatis Dei, imò charitate Deo repleti erant inflãmante ad amorem, & confortante ipsos contra timorẽ. Vnde sicut mustũ nõ patitur se cõtineri à vase nisi foramẽ habeat vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

prorumpat: sic iustorum corde per ora eorum se G
mustum Spiritus sancti manifestauit loquentia magnalia Dei, cum mirabili eloquentia. Non enim impedit, sed expedit linguã haustus musti huius, vt illud poëticum verum inueniatur,

Fœcundi calices, quem non fecêre disertum?

Fœcundus verò calix Domini & præclarus inebriauerat eos: quia sicut ait Apostolus, charitas Dei diffusa erat in cordibus eorum. Sed videntur verbis nostris verba Petri contraria, qui haustu noui musti audax factus, iam non solùm non timuit verba mulieris cuiusquam, vt ante: sed nec verba principum. Hic ergo obiiciens se in medium dixit discipulos ebrios non esse, cùm tamen ebrij essent, sed spiritu ebrij, nõ ebrij vino. Sed audiamus verba ipsius optimè distincta. Non enim, inquit, sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt. Non enim musto terreno ebrij sunt, vt vos putatis, sed cœlesti spiritu. Hauriamus igitur & nos charissimi de vino iucũdissimo grani huius. Quod si vel H
in quo hauriamus, scilicet vas intellectus non habemus, curramus cum plena fiducia ad singularem nostrum ac prouidum conditorem, cuius figmentum sumus, oremúsque vt vas formet in anima nostra hu I
ius dulcissimi musti capax: vt nostro cõsolatore spiritu gratiæ septiformis accepto multiformes tentatoris aduersarij nostri laqueos euadamus, & pedes affectuum nostrorũ in compedes sapientiæ iniiciamus, vt cum ipsa sapientia colligati vinculis charitatis indesinẽter & indefessè curramus post illam, donec ad saporis ipsius plenitudinem attingamus, vbi iam non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem regem nostrum in decore videamus, & sicut sumus cogniti cognoscamus. Hic enim aduertendũ K
puto, quòd vitis nostræ fructus comeditur & bibitur. Masticatur enim vua, bibitur verò vinum, quod in vua continetur, & in vtroq; vsu iucunditas est: sed in vino & iucunditas & vtilitas prolixior est, quod ad botri huius de quo locuti sumus fruitionem mihi pertinere videtur. In præsenti enim vita hunc botrum masticamus, cùm suauitatem, iucũditatem, & vtilitatem nostræ redemptionis dẽtibus intellectus nostri discutimus: cùm resurrectionis potentiam, ascensionis gloriam, & aduentus Spiritus sancti vtilitatem in cordis nostri consideratione versamus tã- L
quam vuas in ore, fitque de his nonnunquam aliqua lætitia cordi nostro: erit autem plena postquàm cessauerit tempus, id est, mutabilitas temporum, quando hæc iam non comedemus, sed bibemus, inæstimabilem de his perpetuam lætitiam consecuti. In comedendo enim aliquis labor est: quod verò bibitur, sine labore recipitur: vnde per comestionem delectatio quæcunque, vel qualiscunque, vel quantacunque sine corpore non percipitur, sed semper aggrauat animam. Per potum verò sine labore acceptum, illius loci & temporis gaudia significãtur, vbi M
& quãdo iam non erit luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor, quoniam hæc omnia trãsierunt. Et ipse ab æterno stabilis, qui pro nobis ne velut vmbra trãsiremus, transiens factus fuit, ministrabit nobis. Ibi enim tunc iam non cum labore, & timore, & impedimento corporis mortis huius comedemus, sed cũ magna iucunditate bibemus vinum redemptionis nostræ, & secundum naturam nobile vinum: quod quanto plus biberimus, licet saturemur, tanto tamẽ plus sitiemus admirantes & laudantes sine termino & sine intermissione bonitatem admirabilem Redemptoris nostri, quam in fructum redemptionis nostræ circa nos voluit exhibere. Et vide si non ista differentia cibi & potus nobis in verbis sponsi in cãtico amoris commẽdatur, cùm ait: Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi. Præmonet enim comedere, quod vtique ad præsenrem vitam pertinet, in qua sicut diximus, cõtemplatio labori actionis admixta est. In futura verò vita, quæ omni actione caret, gaudio tanquam poculo perfruemur. Bibemus enim, & inebriabimur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis eius potabimur, iam nos tunc esse regis & spõsi nostri charissimos liquidò cognoscentes, cum aqua omnis laboris & actionis terrenæ in vinum diuinæ contemplationis commutabitur, implebuntúrque omnes hydriæ vsque ad summum. Omnes enim implebuntur in bonis domus Domini, cùm illæ desiderabiles nuptiæ sponsi, id est, Christi, & sponsæ, id est, vniuersalis ecclesiæ, celebrabuntur. Bibetúrque in summa lætitia cordis omnium clamantium Domino, & dicentium: Tu bonum vinum seruasti vsque adhuc. Nos autem dicimus hanc lætitiam per cibum significari, cùm scriptum sit: Vt edatis & bibatis super mẽsam meam in regno meo: licet expositio præcedẽtis auctoritatis etiam in hac possit locum obtinere. Si verò asserat aliquis indignum fore vt tanta vitis tantum laborata & laborãs vnum tantùm botrum produxerit, potest si vult ea quæ nos grana appellamus, botros appellare, & singulis aliquam granorum multitudinem adiungere. Veruntamen non irrationabiliter in præsenti botros vitis innumeros inueniemus, si omnes ecclesias, omnia monasteria, omnes congregationes quæ in vniuersa ecclesia sunt, volumus intueri. Hos enim botros quis produxit, nisi vitis nostra? Nam & Christus & ecclesia vitis vna sunt: sicut vnum corpus singulæ congregationes, singuli botri, grana verò singularitatem exprimunt personarum, & non inconueniẽter, vt mihi videtur. Nam per exteriorem folliculum grani siue vuæ corpus exprimitur, per nucleos ossa, per liquorem anima figuratur, vel sanguis qui est sedes animæ. In morte hominis anima à corpore tanquam vinum de acino exprimitur: & si dignum fuerit, in regale defertur cellarium paradisi cœlestis, vt gaudium fiat regi cœlesti & conuiuis suis beatis qui ad nuptias agni vocati sunt & peruenĩut. Bibit enim & ipse sponsus vinum proprium de vite sua & vinea sua, ecclesia scilicet, cuius & ipse caput est. Bibet & ipse sanguinem vuarum meracissimum, scilicet animas sanctorum expressas & separatas ab acinis in torculari crucis, in labore & siti, in frigore & nuditate, in vigiliis multis, & aliis exercitiis spiritalibus. Bibet has, id est, sibi delectabiliter incorporabit faciens vt vnus spiritus secum effecti, cum ipso & in ipso à cunctis de cætero laboribus requiescant. Timeant & caueant sibi illa putrida grana, fratres falsos peruersos Christianos dico, qui in se vinum non continent, sed venenum: qui in torculari crucis premi nolunt, & in labore hominum non sunt. Caueant, inquam, dum tempus est, ne porcis, id est, diabolis deuorandi proiiciantur: quia

quia in cellaria regia non nisi per torcular crucis iter A
est. Restabat nobis dicere de secundis floribus vitis nostræ, & de fructibus illorum, secũdum quod scriptũ est: Et resloruit caro mea. Quod de resurrectione dici nullus est qui ambigat, cuius fructus erit gloria resurrectionis secundæ. Sed nos magis legentem volentes scientem relinquere, quàm fastidientem: hic huic sermoni terminum imponimus, parati emendare, demere, & mutare, sic vbi contra fidem & contra sacras scripturas aliquid diximus, in omnibus gratias humiliter agentes ei qui gratuita gratia
suã nos edocuit, qui aperit os mutorum, & linguas B
infantium disertas facit, nomini cuius nouum principium opusculi huius finémque consecramus optimo & dulcissimo Iesu. Amen.

Explicit tractatus de passione Domini super illud: Ego sum vitis vera.

TABVLA SEQVENTIS Operis.

De fide. Sermo. 1.
De spe. Sermo. 2.
De gratia. Sermo. 3.
De timore Dei. Sermo. 4.
De charitate. 5.
De primordiis conuersorum. 6.
De conuersione. 7
De contemptu mundi. 8.
De habitu. 9.
De compunctione cordis. 10.
De tristitia. 11.
De dilectione Dei. 12.
De dilectione proximi. 13.
De compassione. 14.
De misericordia. 15
De exemplis sanctorum. 16.
De contentione. 17.
De disciplina. 18.
De obedientia. 19.
De perseuerantia. 20.
De virginitate. 21.
De continentia. 22.
De fornicatione. 23.
De abstinentia. 24.
De ebrietate. 25.
De peccato. 26.
De confessione peccatorum & pœnitentia. 27.
De communione. 28.
De cogitatione. 29.
De silentio. 30.
De mendacio. 31.
De periurio. 32.
De detractione. 33.
De inuidia. 34.
De ira. 35.
De odio. 36.
De superbia. 37.
De iactantia. 38.
De humilitate. 39.
De patientia. 40.
De concordia. 41.
De tolerantia. 42.
De infirmitate. 43.
De auaritia. 44.
De cupiditate. 45.
De paupertate. 46.
De murmuratione. 47.
De proprio. 48.
De oratione. 49.
De lectione. 50.
De operatione. 51.
De psalmis & hymnis. 52.
De actiua & contemplatiua vita. 53.
De curiositate. 54.
De vigilantia. 55.
De prudentia. 56.
Vt laicæ mulieres vitentur. 57.
Vt virgo non diligat societatem virorum. 58.
Vt virgo fugiat societatem iuuenum. 59.
Vt virgo non coniungatur malis hominibus. 60.
Vt virgo non suscipiat dona vel literas in occulto. 61.
Vt virgo cum deuotione reddat quod Deo promisit. 62.
Vt virgo semper consideret illud propter quod venit ad monasterium. C 63.
Vt virgo non quærat placere hominibus de pulchritudine sui vultus. 64.
Vt virgo non rideat immoderatè. 65.
Vt virgo non desideret ciuitates videre. 66.
De tentatione. 67.
De somniis. 68.
De breuitate vitæ. 69.
De morte. 70.
De iudicio. 71.
De oratione. D 72.
De obsecratione. 73.

Finis tabulæ.

PROLOGVS IN LIBRVM sequentem.

CHARISSIMA *mihi in Christo soror, diu est quòd rogasti vt verba sanctæ admonitionis scriberem tibi. Sed cùm scriptum sit, Superbia est quẽ-* E
quam velle docere meliorem se, indignum me ad hoc opus cõspexi, & ideò quod rogasti, aliquandiu facere distuli. Sed quia iterùm iterúmque rogasti, rursus ad memoriam 25.
reduxi sententiam Domini *dicentis: Quicunque angariauerit* 26.
te mille passus, vade cum eo duo milia: omnique petenti te tribue: vndique coactus, tandem charitate compulsus, tuisque o- 28.
rationibus adiutus, sub mensa patrum micas collegi, & si non 29.
vt debui, tamen vt potui, quas in hoc libro tuæ sanctitati re- 30.
præsento. Nunc ergo charissima soror hunc librum accipe, & 31.
eum ante oculos tuos quasi speculum propone, eúmque omni 32.
hora velut speculum contemplare. Præcepta namque Dei F
specula sunt in quibus semper animæ inspiciunt, & in quibus 34.
cognoscunt maculas, si quæ sunt fœditatis, quia nemo mundus à delicto: & in quibus emendant vitia cogitationum 36.
suarum, & relucentes vultus quasi ex reddita imagine com- 37.
ponunt, quia dum præceptis dominicis toto animo intendunt, in eis proculdubio quid in se cœlesti sponso placeat, 39.
vel quid displiceat cognoscunt. Hunc igitur librum

Universidad de Deusto
Biblioteca

soror venerabilis libenter perlege, iterùm iterúmque relege: & in eo cognosces qualiter Deum proximúmque diligas, quomodo cuncta terrena & transitoria despicias, quemadmodùm æterna ac cœlestia concupiscas, qualiter pro Christo aduersa huius mundi patienter sustineas, & prospera ac blandimenta contemnas, quemadmodum in infirmitatibus tuis Deo gratias reddas vel agas, & in sanitate non superbias, quomodo in prosperitate non eleueris, nec in aduersitate frangaris. Soror mihi in Christo dilecta, librum istum tua prudentia studiosè percurrat, & peccata mea assiduè lugeat. Et qui non sum dignus impetrare indulgentiam, saltem tuis orationibus possim consequi peccatorum meorum veniam. Omnipotens Deus custodiat, & ab omni malo te defendat, & cum omnibus tecum Deo pariter seruientibus ad vitam perducat æternam venerabilis soror, Amen.

DIVI BERNARDI ABBATIS Claræuallensis, De modo bene viuendi, Liber, in quo continetur omnium virtutum summa, ad Christianam religionem necessaria.

De fide. SERMO I.

DOMINVS dicit in Euangelio, Omnia possibilia sunt credenti. Nemo potest venire ad æternam beatitudinem nisi per fidem. Ille verò est beatus qui rectè credit, & rectè credendo bene viuit, & bene viuendo fidem rectam custodit. Vnde beatus Isidorus: Sine fide nemo potest placere Deo. Fides nequaquam vi extorquetur, sed exemplis atque ratione suadetur. A quibus autem violenter exigitur, perseuerare in ea nequaquam possunt: exemplo nouellæ arboris, cuius si quis cacumen violenter represserit, denuò dum laxatur, in quod prius fuerat confestim reuertitur. Fides sine operibus mortua est: & frustrà sibi de sola fide blanditur, qui bonis operibus non ornatur. Qui crucem portat, debet mũdo mori: nam crucem ferre, semetipsum est mortificare. Crucem ferre & non mori, simulatio hypocritarum est. Qui nõ dubitauerit in corde suo, sed crediderit, quodcunque petierit fiet sibi. Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam. Qui autem non credit, non videbit vitam, sed ira Dei manet super illum. Sicut corpus sine anima mortuum est, ita fides sine operibus mortua est. Soror charissima, magna est fides, sed nihil valet sine charitate. Igitur, soror venerabilis, serua in te rectam fidem, tene sinceram fidem, custodi intemeratam fidem: maneat in te recta fides: sit in te incorruptæ cõfessionis fides. Nihil temerè de Christo loquaris, nihil de Deo prauum & impium sentias, nihil peruersè cogites, nec dilectionem eius offendas. Esto in fide iusta: habeto in fide recta conuersationem sanctam: Deum quem inuocas fide, non deneges opere. Malum mixtum bonis contaminat plurima. Vnum malum multa bona perdit. Non delinquas in opere, quæ perfecta es in fide. Malè viuendo non polluas fidem. Integritatem fidei prauis moribus non corrumpas. Non admisceas vitium virtutibus, non adiungas malum bonis. Soror amabilis, Deus te incolumem custodiat. Amen.

De spe. SERMO II.

DOminus dicit in Euangelio: Nolite desperare, sed habete fidem Dei in vobis. Spes quæ videtur, non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Vnde Salomon ait: Expectatio iustorum lætitia, spes autem impiorum peribit. Ergo soror charissima & tu expecta Dominum, & custodi viam eius, & exaltabit te vt hæreditate capias regnum Dei. Expecta Dominum charissima, & recede à malo, & exaltabit te in die visitationis, id est, in die mortis tuæ, siue in die iudicij. Qui malè agere non cessant, in vanum misericordiam Dei expectãt: quam rectè expectarent, si à malo recederent. Vnde beatus Isidorus: Timere debemus ne per spem quã Deus promittit nobis, perseuerãter peccemus. Nec rursus quia iustè peccata distringit, de Dei misericordia desperemus: sed quod est melius, vtrumque periculum fugiamus: vt à malo declinemus, & de pietate Dei veniam speremus. Omnis quippe iustus spe & formidine nititur, quia nunc spes ad gaudium erigit, nunc ad formidinem terror gehennæ reducit. Qui enim de peccati venia desperat, plus se de desperatione quàm de peccato damnat. Igitur soror dilecta, spes tua sit in Iesu Christo sponso tuo firma, quia sperantes in Domino misericordia circundabit. Spera firmiter in Domino, & fac bonitatem: inhabita terram, & in cœlesti regno pasceris in diuitiis eius. Soror venerabilis depone iniustitiam, & spera in Dei misericordia: aufer à te iniquitatem, & spera in salutem. Emenda teipsam, & spera in Dei clementiam. Expelle à te prauitatem, & spera indulgentiam: corrige vitam tuam, & spera vitam æternã: ad quam te perducere dignetur ille qui te elegit ante secula, Amen.

De gratia Dei. SERMO III.

PAulus Apostolus dicit: Vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia, vt sicut regnauit peccatum in morte, ita & gratia regnet per indulgentiam in vitam æternam. Stipendia enim peccati mors, gratia autem Dei vita æterna. Vnicuique autem vestrûm data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Soror charissima, sicut beatus ait Isidorus, profectus hominis donum Dei est. Ergo si dono Dei proficimus, necesse est vt de bonis operibus non nosmetipsos, sed Deum laudemus: nec à se potest quisquam corrigi nisi à Deo. Homo nihil boni habet proprium, cuius via non est eius, testante Propheta qui ait: Scio Domine, quia non est hominis via eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos. Cúmque aliquod donum percipit, non plus quærat quàm cùm accepit: ne dum alterius membri officium surripere tentat, id quod meruit perdat. Conturbat enim ordinem corporis totum, qui non suo contentus officio surripit alienum. In diuisione donorum diuersa Dei dona percipiunt. Nec vni homini conceduntur omnia dona, sed fit præ humilitatis studio vt alter habeat, vnde admiretur in altero. Nam quod in Ezechiele animalium alę alteræ

teræ ad alteram percutiuntur, virtutes designantur sanctorum mutuo sese affectu prouocantium, alternóque sese exemplo erudientium. Honesta virgo, nolo etiam te lateat, quòd sine gratia Dei præueniẽte, comitante, & cooperante, nihil boni possumus facere. Gratia Dei nos præuenit, vt bonum velimus, concomitatur nos, vt bonum incipiamus: cooperatur nobiscum, vt bonũ perficiamus. Ergo à Deo datur nobis bonum velle, incipere & perficere. Igitur à Deo dantur nobis virtutes, vitia verò & peccata oriuntur ex nobis. Charitas, pudicitia & honestas à Deo dantur nobis: superbia verò, auaritia, cupiditas sunt ex nobis. Sine Deo nihil boni possumus facere, sed per gratiam Dei multa bona possumus operari. Sine gratia Dei ad bene operandum tardi, pigri & tepidi existimus: sed per gratiam Dei in bonis operibus grati & solliciti & deuoti sumus. Sine Deo ad peccãdum statim parati sumus, sed per gratiam Dei à peccato liberamur. Sine Deo terrena & trãsitoria plus quàm oportet diligimus: sed per gratiam Dei cuncta quæ in hoc mundo sunt despicimus, & cœlestia desideramus. Propter peccatum primi hominis de paradiso eiecti sumus, sed per gratiam Dei ad paradisum nos peruenire credimus. Per peccatum primi hominis in infernũ descendimus, sed per gratiam Dei nos confidimus ascendere in cœlum. Nã & quòd potentes sumus, quòd diuites, quòd sapientes existimus, non nisi per gratiã Dei sumus. Interea volo te scire reuerendissima soror, quòd omnia bona quæ in hoc seculo habemus, per gratiam Dei habemus. Omnia enim mala eueniunt nobis propter peccata nostra, Deus per suam sanctam misericordiam & gratiam dat nobis bona. Sed propter peccata nostra accidunt nobis mala, per gratiam Dei tribuuntur nobis prospera. Sed propter iniquitates nostras aduenient nobis aduersa: per gratiam Dei dantur nobis necessaria, & propter vitia nostra accidũt nobis contraria. Igitur ô sponsa Christi, necesse est nobis vt semper ad memoriã reducamus cum gratiarum actione bene merita Dei: vnde ecclesia in Canticis de Christo spõso suo loquitur, dicens: Memores vberum tuorum super vinum, recti diligunt te. Ac si diceret, Memores gratiæ tuæ & misericordiæ tuæ, atque beneficiorum tuorũ diligunt te: hoc est, illi te diligunt qui recti sunt corde. Illi recti corde sunt, qui de iustitia aut sanctitate nihil suis meritis attribuunt, sed omnia tuæ gratiæ dono adscribunt. Memores gratiæ tuæ qui saluati sunt, diligũt te. Honesta virgo semper memor esto, quia quicquid boni in te est, per gratiam Dei est. Audi Paulum Apostolũ de se dicẽtem: Gratia Dei sum id quod sum: sic & tu charissima gratia Dei es quicquid es. Nam & quòd seculum contempsisti, & quòd domum patris tui reliquisti, & quòd ancilla Dei esse voluisti, & quòd in monasterio seruire Deo decreuisti, & quòd inter ancillas Dei viuere nunc deuouisti, omnia bona hæc per gratiam Dei prouenerũt tibi. Nam & quòd virgo es, & quòd prudens & sapiens es, non per te, sed per gratiam Dei es. (Interrogatio.) Dic mihi quæso frater mi, quid est quod in sacra scriptura legitur, quia nemo sanctus, nemo bonus, nemo iustus, nisi solus Deus? (Respõsio.) Soror dilecta, sicut dicitur, ita est verè: solus Deus est bonus, & sanctus, atque iustus, quia per se est bonus: homines verò sunt boni, non per se, sed per Deum: & ideò solus Deus est bonus, quia per se est bonus. Homines verò sunt boni, & iusti, & sancti, non per se, sed per gratiã Dei. Quod bene in Canticis Canticorum sponsus ecclesiæ, scilicet Christus designat, dicens: Ego flos campi, & lilium cõuallium: quia odorem virtutis meæ per vniuersum mundum diffundo. Ego, inquit, sum flos cãpi, & lilium cõuallium, id est, ego sum sanctitas, bonitas, & iustitia eorũ qui cum humilitate in me cõfidũt: quia nullus eorum poterit esse sanctus, nec bonus sine me, sicut dixi in Euangelio, quia sine me nihil potestis facere: Ego sum flos campi, & lilium cõuallium. Sicut enim campus floribus adornatur & vernat, ita totus mundus fide Christi & notitia decoratur. Ego flos campi, & lilium conuallium, quia illis hominibus amplius meam gratiã dono, qui nõ in sua bonitate, nec in suis meritis confidunt, sed in me. Soror venerabilis, ideò te moneo, vt nihil tuis meritis attribuas, nihil de te præsumas. In virtute tua nihil ponas, in viribus tuis non confidas, in tua audacia fiduciam non habeas. Omnia diuino dono & diuinæ gratiæ adscribe. In omnibus operibus tuis Deo gratias refer. In omnibus actionibus tuis Deo gratias redde. In omni conuersatione tua Deo gratias repende. Confidentia tua semper sit in Christo, qui te creauit ex nihilo.

De timore Dei. SERMO IIII.

SOror charissima audi quæ dico, audi quæ moneo ausculta quæ loquor. Deum time super omnia, & mandata eius semper obserua, quia ecce oculi Domini super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Et Salomon: Time Dominum, & recede à malo. Qui timet Dominum, nihil negligit. Etiam quidam sapiens ait: Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini ditabit cor, & dabit gaudium & lætitiam in longitudine dierum: nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Timor Domini est sapientia & disciplina. Non sis incredulus in timore Dei, & ne accesseris ad illum duplici corde. Timentes Dominum sustinete eius misericordiam, & ne deflectatis ab illo, ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite in illum, vt in oblectatione veniat vobis misericordia. Qui timetis Dominum, credite in illum, & non euacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. Qui timent Dominum, non erunt increduli verbo eius: & qui diligunt illum, conseruabunt vias illius. Qui timent Dominum, inquirunt quæ beneplacita sunt illi: & qui diligunt illum replebũtur legẽ eius. Qui timent Dominũ, probabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum, custodiunt mandata eius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem ipsius. Oculi Domini super timentes se, & ipse cognoscit omnia opera eorum. Consummatio timoris Dei est sapientia. Timenti Dominum non occurrunt mala, sed in tẽtatione Deus liberabit illum à malo. Spiritus timentium Deum requiretur, & in respectione illius benedicetur. Timor Domini est sicut paradisus, benedictio &

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnis gloria operiet illum. Beatus vir cui donatum G est timorem Domini habere. Timor Domini est initium dilectionis eius. O soror dilecta, nulla res nos sic ab omni peccato custodit immunes, sicut timor inferni, & amor Dei. Deum timere est nulla mala facere, & nulla bona quæ facienda sunt præterire. Timor Domini est fons sapientiæ. Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die mortis suæ benedicetur. Soror venerabilis, bonum est nobis timere Deũ, quia timor Domini expellit peccatum. Timor Domini semper emendat. Timor Domini reprimit vitium. Timor Domini cautum facit hominem atque H sollicitũ: vbi verò timor nõ est, vbi perditio est, animæ est. Vbi timor non est, ibi dissolutio vitæ est: vbi timor non est, ibi est abundantia peccatorum. Igitur honesta virgo, timor & spes semper sint in corde tuo: pariter sint in te timor & fiducia. Spes & metus pariter perseuerent in te. Sic spera in misericordia Dei, vt timeas eius iustitiam. Sed tamen, soror mihi in Christo amabilis, volo te scire quatuor esse timores, videlicet humanum, seruilem, initialem, & castum. Humanus timor est, vt ait Cassiodorus, quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona I mundi, propter quod peccamus. Hic mundanus timor malus est, & in primo gradu cum mundo deseritur, quem Dominus prohibet in Euangelio, dicẽs. Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. Secũdus timor est seruilis, vt ait beatus Augustinus. Cum timore gehennæ homo recedit à peccato, & omnia bona quæ facit, non propter dilectionem Dei, sed propter timorẽ inferni facit. Ille quasi seruus timet, qui bonum quod facit, non timore amittendi bonum quod non amat, sed timore patiendi malum K quod formidat, facit. Ille non timet perdere amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in pœnas inferni. De hoc seruili timore ait Paulus: Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, id est spiritum filialem. Bonus est iste seruilis timor, & vtilis, licet insufficiens & imperfectus, per quem crescit paulatim consuetudo iustitiæ. Cùm incipit homo credere diem iudicij, incipit timere. Si cœpit credere, cœpit & timere: sed qui adhuc timet, non habet perfectam fiduciam in die iudicij. Nondum est in il- L lo perfecta charitas, qui adhuc timet, quia si perfecta in illo esset charitas, non timeret. Perfecta charitas faceret in homine perfectam iustitiam, & homo non haberet vnde timeret: sed haberet vnde desideraret, vt transeat iniquitas, & veniat regnũ Dei. Quid est perfecta charitas, nisi perfecta sanctitas? Ille habet in se perfectam charitatem, qui perfectè viuit. Qui perfectè viuit, non habet vnde in inferno dãnetur, sed vnde in cœlo coronetur. Qui perfectã habet in se charitatem, non timet in inferno puniri, sed sperat in cœlo cum Deo gloriari. Vnde dicitur M in Psalmo: Gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum. Ergo timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Timor prius venit in corde hominis, vt præparetur locus charitati. Huic seruili timori succedit tertius timor, videlicet initialis, quando homo incipit facere bonum propter dilectionem Dei, quod antea faciebat propter timorem inferni. De hoc initiali timore ait Da- uid Propheta in Psalmo: Initium sapientiæ, timor Domini. Initialis timor est, quando homo incipit amare Deum, quem ante timebat, & sic excluditur à corde seruilis timor. Huic initiali timori succedit quartus timor, scilicet castus, per quem timemus ne sponsus, scilicet Christus, tardet, ne discedat à nobis: ne eum offendamus, ne in eum peccemus, & ne eũ perdamus. Timor iste scilicet castus, de amore descendit. Timor iste de amore nascitur. De hoc timore legitur in Psalmo: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. In corde hominis prius venit timor. Et quare venit? vt locum charitati præparet. Quanto autem magis charitas cœperit habitare in corde hominis, tanto magis timor decrescit. Quanto maior est charitas in corde hominis, tanto minor est ibi timor. Quare? quia charitas mittit eum foràs. Audi soror dilecta congruentem similitudinem. Sæpè videmus per setam introduci linũ: quando aliquid suitur, prius intrat seta, & post setam intrat linum: sic timor prius intrat in mentem hominis, & post timorem charitas: ideò intrat timor, vt introducat charitatem: sed postquàm intrat charitas foras mittit timorem. Timor iste sanctus est, quia in mente hominis generat sanctitatem. Timor iste sanctus est, qui introducit in mentem hominũ perfectam charitatem. Perfecta etenim charitas, perfecta est sanctitas. Timor iste castus est, quia non recipit adulrerum amorẽ, scilicet quia Deum super omnia diligit, & nihil amori illius præponit: Etiam timor iste dicitur filialis, quia non timet Deum quasi seruus crudelem Dominum, sed quasi filius patrem dulcissimum. Hic timor ideò dicitur filialis, quia nõ timet quasi seruus, sed quasi filius. Sed quid est quod ait Dauid Propheta, Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi: cùm Ioannes dicat, Perfecta charitas foras mittit timorẽ? Hoc est quod superius diximus, quia ille habet castum & sanctum timorem qui Deum nõ timet propter pœnas inferni, vel propter supplicia gehennæ, sed cum reuerentia & amore. Et hic timor, scilicet reuerentia Dei permanet in seculũ seculi. Ille verò qui Deum timet propter pœnas inferni, non habet in se timorem castum, sed seruilem, quia non habet perfectã charitatem. Si enim Deum perfectè diligeret, perfectam in se iustitiam haberet, & Deum nõ propter pœnas, sed cum reuerentia & timore timeret. Et ideò timor pœnæ non est in charitate, quia perfecta charitas eũ foras mittit. Aliter timet seruus dominum, atque aliter timet filius patrem. Seruus timet dominum cum desperatione & odio, filius timet patrem cum reuerentia & amore. Nunc igitur, soror reuerẽdissima, moneo te, vt timeas Deum cum amore & reuerentia. Nolo enim vt semper iaceas sub iugo timoris depressa, sed vt consurgas per dilectionem ad Dominum patrem tuum, qui te creauit quasi filiam. Etiam te moneo, vt Deũ castè diligas, & nihil amori eius præponas, sed pro amore eius, omnia quæ in hoc mundo sunt despicias. Iterũ admoneo te, atque rogo honestissima virgo, vt corrigas vitã tuã cum omni studio, ita vt sit sermo tuus pudicus, incessus honestus, vultus humilis, lingua affabilis, mẽs plena dilectione, manus plena operatione, iuuãte Domino, sine quo nihil boni poteris facere. Amãtissima mihi in Christo soror, si me

me quasi fratrem audieris, & Deum in toto corde A tuo timueris, multa bona non solum in hac vita, sed & in futura habebis, Amen.

De charitate. Sermo. V.

INtroduxit me rex in cellam vinariam, & ordinauit in me charitatem. Cella vinaria, Ecclesia est, in qua est vinum Euangelicæ prædicationis. In hanc ergo cellam amica sponsi, scilicet sancta anima, introducitur, atque in ea charitas ordinatur: quia non sunt æqualiter omnia diligenda, sed differẽter. Non B debemus æqualiter omnia diligere, sed alia minus, & alia magis. Nam scire quid facere debeamus, & nescire ordinem faciendi, perfecta scientia non est. Si non diligimus ea diligere debemus, vel si diligamus ea quæ diligere nõ debemus, ordinatam charitatem non habemus. Et si plus diligimus ea quæ minus diligere debemus, vel si minus diligimus ea quæ plus diligere debemus, ordinatam charitatem non tenemus. Hæc est ergo ordinata charitas, vt Deum ante omnia & supra omnia diligamus. Debemus Deũ dili gere ex toto corde, id est ex toto intellectu, & ex to- C ta anima, & ex tota voluntate, & ex tota mẽte, & ex tota memoria: vt omnẽ intellectũ & omnes cogitationes nostras, & omnem vitã nostram ad eũ dirigamus, à quo omnia bona habemus: aut nulla pars vitę nostræ ociosa relinquatur, sed quicquid in animum venerit, illuc dirigatur, vbi impetus dilectionis currit. Igitur soror charissima, dignissimum est, & valde nobis necessarium, vt Deum in omnibus & super omnia diligamus, qui est summum bonũ. Summum ergo bonum diligere summa est beatitudo. Quanto quisque Deum amplius dilexerit, tanto magis bea- D tus erit. Qui Deum deligit, bonus est. Si bonus est, ergo beatus. Vnde Salomon in canticis cãticorum: Fortis est vt mors dilectio. Verè Dei dilectio fortis esse vt mors dicitur, quia sicut mors violenter separat animam à corpore: ita dilectio Dei violenter separat hominẽ à mundo & carnali amore. Verè Dei dilectio fortis est vt mors, quia dũ per dilectionem Dei à vitiis mortificamur: quod mors agit in sensibus corporis, hoc agit dilictio Dei in seculi cupiditatibus. Deus diligendus est propter semetipsum, quia est summe bonus: & qui nos creauit ex nihilo. E Charitas est dilectio, qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum. In primo loco diligitur Deus (sicut iam dictum est) in omnibus, & super omnia. In secundo verò diligitur proximus in Deo hoc est in bono. Charitas habet duo mandata: vnum pertinens ad dilectionem Dei, quod est maximum mãdatum. Alterum vero pertinens ad dilectionẽ proximi, quod est simile huic: sicut scriptum est: Diliges dominum Deum tuum & proximum tuũ sicut teipsum. Ac si diceret, Ad hoc debes proximum tuum diligere, ad id quod diligis teipsum, scilicet vt bonus F sit, & vt ad vitam æternam peruenire possit. De hac dilectione Dei & proximi in canticis canticorum sponsus, scilicet Christus, loquitur sponsæ, scilicet Ecclesiæ seu animæ sanctæ, dicens: Quàm pulchrę sunt mammæ tuæ soror mea sponsa, & odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Quid per mammas conuenientius in hoc loco, quàm ipsa dilectio Dei & proximi, de qua superius diximus, intelligitur? per quas mãmas mens sancta omnes sensus suos per suam dilectionem nutrit, cum Deo suo charitatis cõiunctione cõglutinatur: & proximis suis quicquid boni potest largitur. Et odor vnguentorũ tuorum super omnia aromata. Per vnguenta quippe ipsas virtutes, quæ ex charitate nascũtur, intelligimus. Debemus proximos nostros in bono diligere, quia qui in malo diligit proximum, non diligit proximũ, sed odio habet. Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Nequaquam. Igitur diligamus nõ ad inuicem, quia charitas ex Deo est. Et qui diligit fratrem suũ, ex Deo natus est, & videt Deum. Qui diligit fratrem suum quem videt oculis corporis, videt oculis mentis in se manentem Deum, scilicet charitatem, quia Deus charitas est. Et qui non diligit fratrem suum quem videt oculis corporis, non videt oculis mentis in se manentem Deum, scilicet charitatem: quia si in eo esset charitas, Deus esset in eo, quia Deus charitas est. Debemus etiã diligere propinquos nostros si boni sunt, & si Deo seruiunt. Plus debemus diligere extraneos, qui nobis sunt coniuncti vinculo charitatis Christi, quàm propinquos qui Deum non diligunt, nec Deo seruiunt. Quare? Quia sanctior est copula cordium, quàm corporũ. Omnes fideles homines debemus diligere, sed cum omnibus prodesse non possumus, illis maxime consulẽdum est, qui pro locorum & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus cõstrictius nobis quasi quadam sorte coniunguntur. Pari dilectione est optanda vita æterna omnibus hominibus. Omnes homines affectu charitatis debemus diligere, scilicet vt Deo seruiãt, & vt salui fiant. Sed opera misericordiæ nõ debemus omnibus hominibus æqualiter impendere, sed aliis minus, atque aliis magis. Soror dilecta, si verã & perfectam charitatem volumus custodire, ad æternam patriam Deo adiuuante possumus peruenire. Præterea debem⁹ diligere inimicos nostros propter Deũ, sicut & ipse ait in euangelio: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calũniantibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Igitur venerabilis soror, necessaria est nobis charitas, sine qua nullus potest placere Deo. Deum non diligit, qui hominem odit. Nec Deum diligit, qui Dei præcepta contemnit. Charitas est radix omnium virtutum. Sine charitate enim quodcunque tacimus, nihil nobis prodest. Nostrum studium est vacuum, si non habemus charitatem, quia Deus charitas est. Ibi regnat carnalis cupiditas, vbi non est Dei charitas. Tunc homo est perfectus, quando est charitate plenus. Sine amore charitatis quamuis quisque recte credat, ad beatitudinem peruenire non potest. Tanta est etiam virtus charitatis, quæ si desit, frustra habentur cæteræ virtutes. Si adsit, recte habentur omnia. Qui Deum non diligit, nec seipsum diligit. Nunc ergo moneo te honestissima virgo, vt per amorem coniungaris inuisibili sponso Iesu Christo, & vt ardeas eius desiderio. Nulla iam quæ in mundo sunt concupiscas. Longitudinem præsentis vitæ pœnam estimes, exire de seculo festines: nullam consolationem præsentis vitæ recipias, sed ad Christum quem diligis, tota

Universidad de Deusto
Biblioteca

mente suspires, ferueas, anheles, anxieris, & ipsa salus tui corporis, causa amoris Christi fiat tibi vilis: vulnere amoris trãsfigaris, ita vt recte valeas dicere: Vulnerata charitate ego sum. Soror in Christo dilecta mihi, audi verba Iesu Christi sponsi tui: Qui diligit me diligetur à patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum: dilige ergo eum charissima in hac vita, vt ipse te dignetur diligere cum patre in æterna beatitudine, Amen.

De primordiis conuersorum. SERMO. VI.

INchoantibus præmium promittitur, sed perseuerantibus datur, sicut scriptum est: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Tunc enim placet Deo nostra conuersio, quando bonum quod inchoamus, vsque in finem perducimus. Sic enim scriptum est: Væ his qui sustinentiam perdiderunt, id est bonum opus nõ consummauerunt. Sunt multi homines qui ex sola mentis deuotione conuertuntur ad Deum. Multi etiam coacti plagis cõuertuntur ad Deum, qui ex deuotione non conuertebantur, sicut in Psalmo legitur: In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te: omnis conuersus à fletu incipiat peccatorum: & sic transeat desiderium cœlestium bonorũ. Soror charissima, prius debemus mala quæ fecimus lachrymis lauare, vt tũc munda mentis acie id quod quærimus contemplemur: vt dum antea à nobis plorando detergitur caligo peccati, mundatis cordis oculis albefacta inspiciantur. Necesse est omni cõuerso, vt post timorem consurgat ad Deum per dilectionem quasi filius: ne semper sub timore iaceat sicut seruus. Nouiter conuersi blandis verbis sunt consolandi: ne si exasperari cœperint, territi ad priora peccata recurrant. Qui enim nouitium suauitate & dulcedine non docet, & castigat: plus nouit exasperare quàm corrigere. Prius corrigendus & castigandus est nouitius à prauo opere: deinde à cogitatione. Omnis noua cõuersio, adhuc priscinæ vitæ habet permixtionem. Propterea nequaquam vlla virtus ad oculos hominum debet exire, donec vetus conuersatio funditus ab animo extirpetur. Tunc magis grauari se quisque impulsu vitiorum cognoscit, quando in seruitium Dei accedit. Sic populus Israël grauiori onere ab Ægyptiis premitur, cũ per Moysem diuina cognitio aperitur. Vitia enim in homine ante conuersationem habent pacem: quando autem expelluntur, grauius contra hominem insurgunt. Multi post conuersionem motum libidinis sustinent: quem tamen non ad damnationem tolerant, sed ad probationem sustinent: scilicet vt semper habeant hostem cui resistant pro excutienda inertia dum tamen non consentiunt. Remissa conuersio multos in pristinos errores deducit: ac viuendi torpore resoluit. Tepidus in cõuersione, ociosa verba & vanas cogitationes noxias esse non conspicit: sed cum animus à torpore mentis euigilauerit, ea quæ leuia æstimabat, confestim quasi contraria & horrenda pertimescit. Fraus & desidia timẽda sunt in omni opere Dei. Fraudem Deo facimus, quando non Deum, sed nosmetipsos de bono opere nostro laudamus. Desidiam facimus, quando per torporem languidi ea quæ Dei sunt operamur. Omnis ars huius seculi strenuos habet amatores, & ad exequendum proptissimos. Quare? Quia præsentem habet remunerationem sui operis. Ars vero diuini timoris, multos habet sectatores tepidos, languidos & pigritiæ inertia congelatos. Sed hoc proinde fit, quòd merces laboris eorum nõ in præsenti vita, sed in futura dabitur. Qui nouiter sunt conuersi ad Deũ, non debent in exterioribus curis prouehi. Nam si illis implicentur: statim quasi arbuscula plantata, & necdum radice perfixa, concutiuntur pariter & arescunt: nec semper valet conuersis pro animæ salute mutatio loci. Sæpe tamen quibusdam dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus. Congruum est enim inde etiam quemque corporaliter recedere, vbi se meminit vitiis deseruisse. Soror venerabilis, audi quæ dico. Multi conuertuntur ad Deũ non tam mẽte, quàm corpore: quod nos sine graui gemitu dicere non possumus: habitũ religionis habent, sed mentem religiosam non habent. Multi habent religionis animum. Multi enim ad cõuersionem veniunt, non tam propter animæ salutem, quàm propter corporis necessitatem, qui non Deum colunt, sed ventrem suum de quibus apostolus ait: Quorum Deus venter est. Non est intentio eorũ, vt digne Deo seruiãt, sed vt bene comedãt & bibant, & vt bene vestiãtur, & vt bene sit eis in hoc seculo. Et quia terrena diligũt, cœlestia perdũt. Et sic ait domin⁹ in Euãgelio: Recipiũt suã mercedẽ in hoc seculo. Vnde soror dilecta, cauẽdum nobis est, ne transitoria & terrena plus quàm oportet diligamus: ideo Psalmista nos admonet, dicens: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Terrena quidem nobis in vsu esse debent: cœlestia verò in desiderio. Terrena debemus expendere, cœlestia desiderare. Est enim quædam admirabilis & magna multitudo dulcedinis, quam abscondit Deus his qui diligunt eum. De qua scriptum est: quia oculus non vidit, nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Vnde propheta: Satiabuntur, inquit, cum apparuerit gloria tua. Soror in Christo amabilis, ergo illa satietas sit nostra felicitas, Amen.

De conuersione. SERMO. VII.

DOminus dicit in Euãgelio: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suam, & sequatur me. Sed quid est semetipsum abnegare, nisi voluptatibus propriis renunciare? Vt qui superbus erat, si humilis: & iracundus sit mansuetus: & qui luxuriosus, sit castus: & qui erat ebriosus, sit sobrius: & qui erat auarus, sit largus. Nam si ita quisque renunciet omnibus quæ possidet, & non renunciet suis prauis moribus, non est Christi discipulus. Qui renuntiat suis rebus, sua abnegat. Qui non renuntiat suis prauis moribus, semetipsum abnegat. Ea quæ amatores seculi diligunt, serui Dei velut aduersa refugiunt. Serui Dei plus gaudent aduersitatibus mundi, quàm prosperitatibus delectãtur, Soror charissima, ea quæ in hoc mundo sunt, seruis Dei contraria sunt, vt dum ista aduersa sentiũt, ad cœleste regnum cum summo desiderio suspirent. Magna apud Deum refulget gratia, quæ huic mundo contemptibilis est. Nã reuera necesse est vt quę mũdus odit, diligantur à Deo.

à Deo. Sancti viri peregrini sunt & hospites in seculo: vnde reprehenditur Petrus, quòd tabernaculum in monte fieri voluerit: quia sanctis in hoc mũdo tabernaculum non est, quibus in cœlo patria & domus est. Soror venerabilis, cuncta temporalia quasi herbæ marcentes siccantur & transeunt, & ideo præ æternis rebus quæ nunquam arescunt, recte serui Dei ista contemnunt & descipiũt, quia in eis nullam stabilitatem aspiciunt. Sancti viri qui perfectè seculum contemnunt, ita huic mundo moriũtur, vt soli Deo viuere delectentur. Et quanto se à conuersatione huius seculi subtrahunt, tanto magis oculis mentis præsentiam Dei, & angelicæ societatis frequentiam contemplantur, quamuis enim Deus in medio hominũ carnalium vitam electorum protegat, tamen valde rarum est vt homo inter seculi voluptates positus à peccatis sit alienus. Non erit semper securus, qui periculo fuerit proximus. Soror dilecta, bonum est vt homo sit corporaliter remotus à mundo, sed multo est melius vt sit voluntate elongatus à seculo. Ergo ille est perfectus, qui mente & corpore à seculo est elongatus. Vnde beatus Iob: Onager contemnit ciuitatem. Et seruus Dei contemnit secularium hominũ societatem. Qui perfecte mundum despiciunt, aduersa vitæ nostræ appetunt, & prospera contemnũt, & dum ab eis vita hæc cõtemnitur, cœlestis inuenitur. Longe quippe à Deo est animus, cui hæc miserabilis vita dulcis est. Iste enim quid de cœlestibus concupiscat, vel quid de terrenis despiciat, ignorat. Nam sicut scriptum est: Qui apponit scientiam, apponit & dolorem. Quanto homo plus potest superna cognoscere quæ concupiscat, tanto amplius dolere debet de terrenis & transitoriis rebus quibus inuoluitur. Serui Dei qui parentum suorum vtilitatem procurant, à Dei amore se separant, vnde spiritualis ita prodesse debet suis parentibus, vt dum illis gratiã carnis præstare studet, ipse à spirituali opere vel proposito non declinet. Soror in Christo dilecta mihi, audi sententiam beati Isidori: Multi canonicorum, monachorum, sanctimonialium fœminarum, pre amore suorum parentum inuoluuntur terrenis curis & phrenesibus & iurgiis ac negotiis, & pro temporali salute suorum parentum perdunt animas suas: tamen ordinata discretio est, vt quod extraneis misericorditer impenditur: parentibus non negetur. Dignum est, vt demus parentibus nostris, quod misericorditer damus extraneis. Parentibus enim carnalitet præstatur, quod extraneis piè impenditur. Honesta soror, non debemus odio habere parentes nostros: sed impedimenta eorum qui nos à recto itinere deuiant. Per vaccas Philistæorum quæ ducebant arca domini ad terram Israël, intelligimus figuram eorum qui propter Deum dereliquerunt seculum. Nam Philistæi sicut iunxerunt vaccas plaustro, vitulósque eorum recluserũt domi, & super plaustrum imposuerunt arcam testamenti domini: ita iugum Christi leue & suaue impositũ est super ceruices seruorum Dei. Et sicut vaccę amore vitulorum suorum mugiebant, & tamen non declinabant ad dexteram neque ad sinistram, sed recto tramite incedebant vsque Bethsames, quæ erat in introitu terræ Israel: ita serui Dei recto tramite incedere debent, & pro amore parẽtum suorũ non debent ad dextram neque ad sinistram declinare à bono opere vel proposito, sed recto itinere vsq; ad Bethsames, id est vsq; ad introitum cœlestis regni peruenire. Et sicut vaccæ pro filiis suis mugiendo pergebant, ita cõuenit seruis Dei pro parentibus suis mugire, id est, pro eis debẽt orare vt bene sit eis, & vt à malo liberentur, atque in bono confirmentur. Soror in Christo amabilis mihi, sicut superius dixi tibi, non debemus parentes nostros odio habere, sed diligere. Sed sicut ait beatus Augustinus, si in via Dei nobis fuerint contrarij, nec sepultura à nobis illis debetur. Tu charissima, egressa es cum Abraham de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui: & venisti in terram quã Deus monstrauit tibi, id est in monasterium. Obsecro ergo vt perseueres in eo bene viuẽdo, quiescas in sinu ciusdẽ Abrahæ, hoc est in beata requie, vt post mortem tuã possis requiescere. Tu soror mihi in Christo dilecta, cum Lothegressa es de Sodoma, id est de seculari vita: ideo moneo te ne cum vxore illius retro respicias: ne, quod absit, in exemplum peruersitatis omnibus hominibus fias. Sed rogo vt cum Loth in monte, id est in monasterio saluam te facias, & aliis exemplum sanctitatis tribuas. Tu honesta virgo, egressa es cum Iosue de Aegypto, hoc est de seculo: & cumeo moraris in deserto, id est in monasterio, in quo Deus manna pluit tibi: hoc est panem cœlestis verbi dat tibi. Ideo soror amantissima in Christo mihi, moneo te vt perseueres in monasterio sicut cœpisti, vt in eo vigilando, orando, psallendo, cõtra diabolum viriliter pugnando, ad postremum deuictis hostibus cunctis, atque omnibus seculi delectationibus superatis, cum eodem Iosue peruenire possis ad terram promissionis, hoc est, ad beatitudinem vitæ cœlestis. atque ibi videre merearis faciem indefessi solis, Amen.

De contemptu mundi. SERMO VIII.

SOror charissima, audi dominum Iesum Christum dicentem in Euangelio: Omnis qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrẽ, aut fratres, au sorores, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplũ accipiet, & vitam æternam possidebit. Vnde valde bonum est nobis omnia terrena propter nomen domini reliquere, vt ab eo possimus cœlestia accipere. Quicunque voluerit esse amicus huius seculi, inimicus Dei erit. Igitur soror in Christo amabilis, non diligamus mũdum, ne inimicum Deum habeamus. Facilè cõtemnit omnia, qui se quotidie moriturum æstimat. Si quotidie mortem nostram ad memoriã reducimus, libenter omnia terrena despicimus. Si diem mortis nostræ in mente habemus: cito omnia quæ in hoc mundo sunt despicimus. Interrogatio. O frater mi, libenter propter nomen domini omnia quæ in hoc mundo sunt relinquerem, si aliquid haberem: sed quia non habeo aurum, neque argẽtum, neque diuitias huius mundi, nescio quid relinquam propter nomen domini. Responsio. O sponsa Christi, Multum relinquis, si voluntatem habendi dimittis, multũ dimittis si desiderium habendi postponis. Multum relinquis, si carnalia desideria deseris. Multum relinquis, si delectationem huius mũdi propter Deum despicis. Multum dimittis, si cupiditatibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

& desideriis terrenis renuncias: & plus amat deus hominũ animas, quàm diuitias terrenas. Deus plus diligit mentem mundam & sanctam, quàm terrenam substantiam. Sorot venerabilis, regnum dei tãtum valet quantum habes. Deus à te non requirit quod tibi non dedit. Ergo tu hoc da illi quod ille dedit tibi scilicet mentem sanctam, castam, mundam, pudicam, religiosam, timoratam, ac bonis moribus ornatam. Igitur honesta soror, regnum dei tantum valet, quantum tu es. Trade teipsam Christo, & compara regnum eius ab illo. Non turberis de precio. Precium non te turbet. Non tibi videatur difficile. Non sit tibi graue, quoniam Iesus Christus rex cœlorum semetipsum dedit, vt te de potestate diaboli liberaret, & deo patri acquireret. Ergo libenter da teipsam illi qui te redemit de manu inimici. Integram te da illi, quia ille vt te saluaret, integrum se tradidit. Dilecta mihi in Christo soror, contemne terrenas diuitias, vt acquirere possis cœlestes. Diuitiæ perducunt hominem vsque ad periculum corporis & animæ, diuitiæ petrahunt hominem vsque ad mortem. Multi propter opes periclitati sunt, & multi propter diuitias in periculum deuenerunt. Multis exitiabiles fiunt diuitiæ, opes multis hominibus generauerunt mortem. Nunquam habent requiem mentis, qui curis terrenis se implicant. Sollicitudines enim rerum, mentem conturbant. Mens occupata in terrenis curis, semper est in angustiis. Venerabilis sponsa Christi, si ergo vis esse quieta, nihil ex his quæ in seculo sunt quæras. Semper requiem mentis habebis, si te à mundi cura remoueris. Semper habebis pacem mentis, si te à strepitu terrenarum actionum subtraxeris: quia diuitiæ nunquam sine peccato acquiruntur. Nullus administrat res terrenas sine peccato. Valde, ratum est vt qui diuitias possident, ad requiem perueniant. Qui curis terrenis se implicat, ab amore dei se separat. Qui defigitur in amore temporalium rerum, in deo nullatenus delectatur. Curæ temporalium rerum ab intentione dei auertunt animum, Nemo potest simul amplecti gloriam Dei, & gloriam seculi. Nemo potest diligere simul Christum & seculum. Difficile est simul seruire cœlestibus curis, & terrenis negociis. Difficile est deum simul & mundum diligere. Nemo potest simul perfecte deum & mundum diligere. Vterque autem simul æqualiter amari non potest. Honesta virgo, audi quæ dico: quanuis homo in gloria seculi fulgeat: quanuis purpura & auro vestitus sit, quanuis pretiosis vestimentis indutus sit: quanuis secularibus vestibus ornatus appareat: quanuis gemmis ac lapidibus decoratus resplendeat: quanuis precioso habitu redimitus incedat: quanuis sit multitudine seruorum circundatus: quanuis sit excubantium armis protectus: quanuis sit innumeris obsequentium cuneis constipatus, quanuis agminibus tutus: semper est in pœna: semper est in angustia: semper est in luctu: semper est in periculo: semper in sericis stratis manet: sed turbatus in lectis aureis iacet, sed infirmus in lectis argenteis cubat, sed fragilis in pluma iacet, tamen fragilis & mortalis est. Soror amantissima in Christo mihi, ideo hæc dixi tibi, vt cognoscas quàm vana est gloria huius mundi. Fælicitas huius mundi breuis est Modica est huius seculi gloria. Caduca est & fragilis temporalis potentia. Igitur venerabilis virgo, vt acquirere possis cœlestes diuitias, contemne terrenas: libenter despice terrena, vt possis peruenire ad cœlestia bona. Respue transitoria, vt habere merearis æterna: da parua, vt à deo consequaris magna Fuge in terra societatem hominum, vt in cœlo habeas societatem angelorum: ad quam te perducere dignetur ille, qui te redemit precioso suo sanguine, Amen.

De habitu. SERMO IX.

DOminus noster Iesus Christus dicit in Euangelio: Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Mollia dicuntur vestimenta, quia mollem faciunt animum: Mollibus vestimentis delectatur regis curia: asperis vero, & humilibus delectatur Christi Ecclesia. Talia debent esse vestimenta seruorum & ancillarum Dei, in quibus nihil possit notari nouitatis, nihil superfluitatis, nihil vanitatis nihil quod pertineat ad superbiam, & ad vanam gloriam. Vnde beatus Hieronymus: Non facit ornatum clericum tenera vestis, sed mũditia mentis. Soror charissima ergo ornemus nosmetipsos spiritualibus ornamentis, scilicet charitate, humilitate, mansuetudine, obedientia & patientia. Hæc sunt vestimẽta quibus placere poterimus Iesu Christo cœlesti spõso. Christus inuisibilis sponsus non requirit pulhritudinẽ foris, sed intus, sicut scriptum est in Psalmo: Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Igitur soror in Christo amabilis, diuitiæ tuæ sint boni mores: pulchritudo tua sit bona vita. Charissima opto vt de te dicatur illud quod in canticis canticorum legitur: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Et iterum, Veni de libano, veni, coronaberis. Vere beata est illa anima quæ Iesu Christo sponso cœlesti seruit sine macula. Sic & tu soror venerabilis beata eris si Iesu Christo sponso tuo sine macula seruieris. Stude ergo placere Christo non pretiosis vestibus, sed bonis moribus: non pulchritudine carnis, sed pulchritudine mentis. Stude placere illi non in facie, sed in corde. Vestimenta tua & calciamenta nec nimium sint preciosa, nec multum vilia: sed exmoderato & competenti habitu. sic enim ait Beatus Augustinus de semetipso: Fateor, de preciosa veste erubesco. Et iterum: Non decet hanc professionem, non decet hanc admonitionem, non decet hæc membra, non decet hos canos. Honesta virgo, vestis pura circundetur tibi non ad pulchritudinem, sed propter corporis necessitatem: ne dum pretiosis vestimentis vestiris, cadas in turpitudinem animæ, quia quanto amplius corpus foras propter vanam gloriam componitur atque ornatur, tanto interius anima fœdatur & sordidatur. Igitur soror in Christo amabilis, professionem tuam habitu & incessu demonstra. Sit in gressu tuo simplicitas: sit in incessu honestas. Nihil dedecoris, nihil lasciuiæ, nihil petulantiæ, nihil insolentiæ, nihil leuitatis in incessu tuo appareat. Animus enim in corporis gestu apparet: gestus corporis signum est mentis. Corporis gestu animus proditur, soror charissima. Ergo incessus tuus non habeat imaginem leuitatis: incessus tuus non offendat oculos alterius. Non præbeas de te spectaculum. Non des aliis locum de te obtrectandi. Soror dilecta munda conscientiam tuam ab omni malitia, vt feliciter dicatur tibi à Iesu Christo sponso cœlesti: Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra: oculi tui columbarum. Pulchra videlicet propter perfectionem corporis, & munditiam cogitationis. Ecce tu pulchra es, habens mundam & simplicem intentionem cordis: quia cuncta bona quæ agis, non vt hominibus videaris, sed vt soli Deo placeas operaris. Oculos habes columbarum, quia immunem te custodis ab omni malitia & simulatione, atque fictione. Soror mihi in Christo amantissima, ideo hoc dixi, vt plus gaudeas intus in anima de sanctis virtutibus, quam foris in corpore de pretiosis vestibus. Nam, vt dicit beatus Gregorius, nemo vestimenta preciosa quærit, nisi ad inanem gloriam, videlicet vt inde laudetur, & vt honorabilior cæteris appareat. Nemo vult pretiosis vestibus indui, nisi vbi ab aliis possit videri. Ergo pro sola vana gloria vestimentum precioſum quærit. Virgo venerabilis, in hoc cognoscimus quòd seculum diligimus, quia preciosa vestimenta amamus. Qui seculum non diligit, preciosa vestimenta non quærit. Quando homo gaudet de pulchritudine corporis, mens eius elongatur ab amore creatoris, Quanto amplius in compositione corporis lætamur tanto magis à superno amore disiungimur, Quanto plus in terrenis & trãsitoriis rebus gaudemus, tanto minus cœlestia desideramus. Vere maculam habet in se sanctimonialis fœmina, si diligit preciosa vestimenta. Non est sine macula Christi sponsa, si amat vestem preciosam. Ancilla Christi, quæ seculum perfecte reliquit, vilia vestimenta quærit. Ancilla Christi quæ preciosa vestimenta desiderat, adhuc perfectè seculum non contempsit. Nigra vestis insinuat humilitatem mẽtis, vile vestimentum denunciat mundi contemptum. Nigredo veli, munditiam & puritatem demonstrat animi, nigrum velum castitatis & sanctitatis est signum. Nunc ergo reuerendissima soror moneo te, vt habitum quem ostendis specie, impleas opere. Obsecro te vt habitum ordinis bonis ornes moribus. Sanctus est habitus, sanctus sit animus: sicut sancta sunt vestimenta, sic opera tua sint sancta: & sicut sacratum est velum, sic opus tuum sit sanctum. Non aliud absondas intus, & aliud ostendas foris. Non sis aliud in secreto, & aliud in publico: qualis vis haberi, talis esto: qualis es in facie, talis esto in operatione: & qualis es in vultu, talis esto in actu. Amen.

De compunctione SERMO. X.

COmpunctio cordis est humilitas mentis, veniẽs de recordatione peccati, & de timore iudicij. Illa compunctio est perfecta, quæ repellit à se omnem delectationem carnalium rerum: & toto studio mentis figit intentionem suam in contemplatione Dei. Duplicem esse compunctionem legimus, vnam scilicet qua propter Deum anima cuiusque seruiDei afficitur, id est, cum ad memoriam reducit mala quę fecit. Altera vero cum suspirat propter desiderium æternæ vitæ. Quatuor modis compungitur mens iusti hominis: nempe memoria peccatorum, recordatione futurarum pœnarum, consideratione peregrinationis huius vitæ, desiderio supernæ patriæ quatenus ad eam possit cito peruenire. Omnis peccator tunc se cognoscit visitari à domino, quando compungitur ad lachrymas. Nam & Petrus tunc fleuit, quando in eum Christus respexit, sicut scriptum est: Et conuersus dominus respexit Petrum: qui statim egressus foras, fleuit amare. Vnde etiam psalmista dicit: Respexit & commota est & contremuit terra. Tunc terra contremiscit, quando peccator ad lachrymas commouetur. Admoneo igitur te soror charissima, vt in oratione cum lachrymis ad memoriam reducas peccata tua: quia qui non habet cordis compunctionem vel contritionem, non habet mundam orationem. Soror mihi in Christo amabilis, audi exempla sanctorum, qui per compunctionem & lachrymas apud Deum obtinuerunt veniam peccatorum suorum. Anna mater Samuelis per compunctionem & lachrymas meruit habere filium, insuper obtinuit apud Deum prophetiæ donum. Dauid per compunctionem & lachrymas obtinuit veniam perpetrati homicidij atque adulterij. Sic enim audiuit per prophetam: Non morieris, quia dominus trãstulit peccatum tuum. Pater Thobias per compunctionem & lachrymas meruit accipere curationem cæcitatis, & consolationem paupertatis. Sic enim dixit ei Raphael angelus: Gaudiũ tibi semper sit: & adiecit. Forti animo esto, in proximo est vt à Deo cureris. Etiam Maria Magdalena per compunctionem & lachrymas meruit à domino audire: Remittuntur tibi peccata tua: Soror venerabilis, ideo exempla sanctorum proposui tibi, vt lachrymæ per compunctionem suaues sint tibi. Bona cõpunctio thesaurus est desiderabilis, & in enarrabile gaudium in mente hominis. Anima quæ in oratione habet compunctionem, proficit ad salutem. Vir fortis non est minus laudabilis in luctu, quàm in bello. Quia ergo post baptismum inquinauimus vitam, baptizemus lachrymis conscientiam nostram. Vbi lachrymæ fuerint, ibi accenditur spiritualis ignis qui illuminat secreta mentis. Lachrymæ pœnitentium pro baptismate reputantur apud deum. Soror mihi in Christo dilecta, si compunctionem secundum Deum habueris, beata eris. Compunctio cordis, sanitas est animæ: compunctio mentis illuminatio est animæ: quia tunc anima illuminatur, quando ad lachrymas compungitur. Compunctio lachrymarum remissio est peccatorum, quia tunc peccata dimittuntur, quando cum lachrymis ad memoriam reducuntur. Compunctio spiritum sanctum reducit ad se: quia cum spiritu sancto mens visitatur, statim homo peccata sua plorat. (Interrogatio.) O frater mi, quæso, dic mihi, quæ sunt causæ nostri doloris, pro quibus in hac vita mortali ploramus? (Respon.) Propter peccata nostra, & propter miseriam huius mundi: ac propter compassionem proximi, & propter dilectionem cœlestis præmij. Propter peccata flebat ille qui dicebat: Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo. Idem de miseriis huius mũdi gemebat cũ dicebat. Heu mihi, quia incolatus meus prolõgatus est: habitaui cum habitantibus Cedar, multũ incola fuit anima mea. Do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minus per cõpassionem fleuit super Lazarũ, & super G
ciuitatẽ Hierusalem, dicens: Quia si cognouisses &
tu. Etiam Paulus apostolus qui præcipit gaudere
cum gaudentibus, & flere cum flentibus, per com-
passionem dolebat, dicens: Quis infirmatur, & ego
non infirmor? Cum dilectione cœlestis præmij plo-
rabant iusti dicentes illud Psalmistæ: Super flumina
Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordare-
mur tui Sion. Vita præsens, mors est: quia est plena
miseriis: quod non est in patria, sed in via: nec est in
domo, sed in exilio. In hoc mundo non sumus in H
nostra ciuitate, sed in peregrinatione, sicut scriptum
est: Non habemus hic manentem ciuitatem, sed fu-
turam inquirimus. Ideo soror dilecta, moneo te, vt
primò lugeas propter peccata tua: deinde propter
miserias huius mundi, atque compassionem proxi-
mi: ad postremum vero propter dilectionem Dei ac
cœlestis præmij. Honesta virgo deprecare Deum
cum omni deuotione, vt det tibi veram mentis cõ-
punctionem, & cordis contritionem. Compunctio
vnigenitum Christum Dei filium facit habere in se,
sicut dominus ipse ait: Ego & pater veniemus, & I
apud eum qui me diligit, mansionem faciemus. Vbi
lachrymæ abundant, ibi graues cogitationes non
propinquant: & si aliquando appropinquant, ibi ra-
dices non habent. Lachrymæ apud Deum semper
nobis dant fiduciam magnam. Soror in Christo
amabilis, mihi, audi vocem Iesu Christi sponsi tui
dicentis: Surge amica mea, & veni, per dilectionem:
iam enim hyems transiit, imber abiit & recessit, flo-
res apparuerunt in terra nostra: tempus putationis
aduenit, vox turturis audita est in terra nostra: hoc K
est, vox prædicantium apostolorum in ecclesia. Tur-
tur est auis castissima, quæ in excelsis & in arboribus
semper nidificare vel morari solet, apostolos vel cæ-
teros doctores significans, qui possunt dicere: No-
stra conuersatio in cœlis est, quæ & gemitum habet
pro cantu: & significat ploratum sanctorum qui suos
ad lamentum & fletum hortantur, dicentes: Miseri
estote & lugete. Igitur honesta virgo, accipe exem-
plum huius turturis, & luge propter amorem Iesu
Christi sponsi tui, quousque eum videre possis re- L
gnãtem in solio regni sui. Melius est tibi lugere cum
amore Iesu Christi, quam cum timore inferni. Pul-
chræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Natura turturis
est, vt si per occasionem perdiderit coniugem, alte-
rum amplius non quærat. O sponsa Christi, assimila-
re & tu huic turturi, & præter Iesum Christum spon-
sum tuum, amatorem non quæras alterum. O spon-
sa Christi, esto similis turturi, & luge die ac nocte cũ
desiderio Iesu Christi sponsi tui, quia iam ascendit
ad cœlos, vt aliquando faciem illius videre merearis M
in dextera patris. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turtu-
ris. In genis solet esse verecundia. Soror venerabilis,
genas habes turturis, si præ verecundia Iesu Christi
sponsi tui nihil contra voluntatem illius facis. Ge-
nas habes turturis, si cum amore & reuerentia Chri-
sti ea, quæ illi displicent postponis. Genas habes
turturis, si præter Christum alterum amicum non
diligis. Igitur soror charissima, indesinenter peccata
tua cum lachrymis laua. Quotidie laua tuas negli-
gentias, per compunctionem & lachrymas. Trans-
gressiones tui ordinis sine intermissione ablue cum
lachrymis: & per lachrymas & compunctionem ac-
quire tibi tuorum remissionem peccatorum: per la-
chrymas & crebra suspiria acquire tibi æterna gau-
dia. Plange iniquates tuas. Mala scelerum tuorum
deplora. Mala quæ egisti, flendo commemora. Mœ-
roris vnda te irriget. Compellat te plangere fluuius
lachrymarum. Quæ gessisti praue, fletibus dele:
quæ illicite commisisti, lachrymis ablue. Honesta
virgo, si peccata non ploraueris in hoc seculo,
quando dictura es Deo: Posuisti lachrymas meas
in conspectu tuo? Charissima, si iniquitates tuas non
fleueris in hac mortalitate, quando dices: Fuerunt
mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte? Moneo
igitur tu sponsa Christi, vt in hac mortali vita lu-
geas peccata tua, vt consolari merearis in cœlesti
patria, sicut scriptum est: Beati qui lugent, quoniam
ipsi consolabuntur, Amen.

De *tristitia*. SERMO. XI.

DOminus dicit in euangelio: Amen amen dico
vobis, quia plorabitis vos & flebitis: mundus
autem gaudebit: vos autem contristabimini: sed
tristitia vestra vertetur in gaudium. Etiam Salomon
ait: Cor gaudens exhilaret faciem: spiritus vero tri-
stis deiicitur in mærorem animæ. Animus gaudens
ætatem floridam facit: spiritus vero tristis exiccat
ossa. Fili in bonis non des querelam, & in omni dato
non des tristitiam verbi mali. Omnis plaga, tristitia
cordis est. Iucunditas cordis, est vita hominis. Cor
prauum dabit tristitiam, & homo sapiens resistet illi.
per tristitiam festinat mors: tristitia flectit ceruicem
cordis. Cor lætum, bonam facit valetudinem, viro
autem tristi, exciccantur ossa. Et beatus Athanasius
dicit: Homo tristis semper malitiatur, & contristat
spiritum sanctum sibi à Deo donatum. Hoc etiam
docet apostolus dicens: Nolite contristare spiritum
sanctum qui habitat in vobis, in quo signati estis in
die redemptionis. Vide ergo soror charissima, ne
contristes spiritum sanctum qui habitat in te, ne for-
te derelinquat te. Aufer à te dubietatẽ, & animosi-
tatem, quia vtrunque contristat spiritum sanctum.
Aufer à te tristitiam, quia ipsa est soror dubietatis, &
animositatis. Certè tristitia secularis omnium malo-
rum spirituum est pessimum, & nocet seruis Dei.
Tristitia secularis lædit & conterit atque allidit ser-
uos Dei. Spiritus enim sanctus non sustinet tristitiã
carnalem. Igitur soror dilecta, indue semper lętitiam
spiritualem, quæ habet gratiam apud Deum. Omnis
lætitia spiritualis semper bona est, & bona cogitat:
atque contemnit vanam tristitiam. Si lætitia spiri-
ritualis bona non esset, nunquam propheta diceret:
Lætamini in domino, & exultate iusti: & gloriamini
omnes recti corde. Et iterum: Lætabitur iustus in
domino, & sperabit in eo: & laudabuntur omnes
recti corde. (Interrogatio.) O frater clarissime: si
tristitia mala est, & nocet seruis Dei: quid est quod
ait Salomon. Cor sapientum vbi tristitia est, & cor
stultorum vbi est lætitia: (Respon.) Soror venerabi-
lis, hoc quod ait Salomon: Cor sapientum vbi tristi-
tia est, & cor stultorũ v bi est lætitia, nõ est intelli-
gendum nisi de spirituali tristitia, & de seculari læti-
tia. Ac si apertius diceret: Cor sapientum vbi tristitia
est &

est spiritualis, & cor stultorum vbi est secularis læ-
titia. Qui secundum Deum tristitiam habent, sa-
pientes sunt. Qui autem secundum seculum tristitiã
habent, sunt stulti. Vnde dominus in Euangelio:
Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt
in cœlis. Et Paulus Apostolus: Quasi tristes, semper
autem gaudentes. Et iterum: Gaudete in domino
semper, iterum dico, gaudete. ergo tristitia spiri-
tualis bona est. Tristitia vero quæ nascitur ex cupi-
ditate temporalium rerum, est mala. De tristitia spi-
rituali scriptum est: Beati qui lugent, quoniam ipsi
consolabuntur. De tristitia autem seculari ait Salo- H
mon: Multos occidit tristitia, & non est vtilitas in
ea. Iterum de lætitia spirituali dicitur: Lætetur cor
quærentium dominum. Et iterum de lætitia secula-
ri legitur: Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam plo-
rabitis & flebitis. Soror charissima, audi etiam quod
beatus Paulus dicit: Tristitia quę secundũ Deum est,
operatur salutem pœnitentiæ. Tristitia vero quæ est
secundum seculum, operatur mortem. Oratio ho-
minis qui semper est tristis non habet virtutem, nec
potest ascendere ad Deum. Vbi tristitia fuerit co- I
operta spiritu sancto, non ibi est acceptabilis oratio,
quia infirma est: & non potest ascendere ad Deum.
Igitur soror mihi amabilis, omitte tristitiam, de-
sine tristis esse: tristitiam repelle à te. Noli dare te
mulræ tristitiæ, non perseueres in tristitia: ne de-
deris tristitiæ cor tuum. Tristitia vnum est ex se-
ptem principalibus vitiis: & ideo est cauenda ab om-
nibus seruis Dei. Vnde beatus Isidorus: Si bene &
pie vixeris, nunquam eris tristis. Bona vita semper
habet gaudium. Honesta soror, ergo expelle à te tri- K
stitiam: quia sicut tinea comedit vestimentum, & si-
cut vermis rodit lignum, ita tristitia nocet cordi.
Munda ergo cor tuum ab omni tristitia carnali at-
que seculari, & oratio tua erit acceptabilis apud deũ.
Igitur soror venerabilis, de recordatione peccato-
rum tuorum luge: & in amorem Iesu Christi sponsi
tui gaude. De memoria præcedentium delictorum
tuorum pios: & de spe cœlestium bonorum exul-
ta. De transactis culpis & negligentiis tuis dole: &
de promissione cœlestis regni lætare. De præteritis L
tuis delictis contristare: & de gaudio æternæ retri-
butionis hilarescе. Ad quod te perducere dignetur
ille cui in tuo virgineo corpore iucundum habita-
culum præparasti, Amen.

De dilectione Dei. SERMO XII.

DOminus noster Iesus Christus dicit in Euan-
gelio, Si quis diligit me, sermonem meum ser-
uabit: & pater meus diliget eum, & ad eum venie-
mus, & mansionem apud eum faciemus. Et Ioannes M
Apostolus, Nos diligimus Deum, quoniã ipse prior
dilexit nos. Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis
suis, & continebit se ab illis. Soror charissima dilige
Deum, & inuoca eum in salute tua, quia dilectio
est vita: & odium est mors. Deus non vult se tan-
tùm verbis diligi, sed puro corde, & operibus bo-
nis. Deum non diligit, qui præcepta Dei contem-
nit. Mens hominis qui Deum diligit, non est in
terra, sed in cœlo: quia semper cœlestia desiderat.
Moneo te soror charissima, vt diligas Deum super
omnia: quia ipse te elegit ante secula. Plus debemus
Deum diligere, quàm parentes nostros. Quare? quia G
Deus fecit nos, & parentes nostros propriis ma-
nibus, id est propria virtute: sicut scriptum est: Ipse
fecit nos, & non ipsi nos. Maiora tribuit nobis Chri-
stus, quàm parentes nostri: & ideo super parentes
debemus diligere Christum. Stultum est aliquid
plus quàm Deum amare: quia qui plus diligit crea-
turam quàm creatorem, peccat. Et qui præponit
amorem creaturæ amori creatoris, errat. Ergo super
omnia est nobis Deus diligendus. Dic obsecro ho-
nesta virgo cum amore & dilectione de Christo:
Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter li-
lia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ: Sponsa
Christi rogo vt apertius dicas: Dilectus meus mihi
societur vinculo charitatis & amoris, & ego illi con-
iungar & socier vicissitudine mutuæ dilectionis, qui
pascitur inter lilia, hoc est delectatur & iucundatur
inter candidas & odoriferas virtutes sanctorum, at-
que inter choros virginum, donec aspiret dies, & in-
clinentur vmbræ: donec nubila transeant præsentis
vitæ, & ad appareat dies, hoc est veniat claritas sem-
piternæ beatitudinis. Soror charissima, iustitia est
Deum toto corde amare, illique tota adhærere vo-
luntate, qui est summum bonum. Summum bonum
amare, summa est beatitudo, Qui Deũ amat, bonus
est: si bonus, ergo & beatus. Quanto homo plus Deũ
diligit, tanto magis beatus erit. Dilectio est specialis
& propria virtus sanctorum. Amantissima mihi in
Christo soror, ideo hæc dixi, vt nullus amor seculi te
separet ab amore Christi. Spõsa Christi etiam rogo,
vt aliquid nobis de amore cœlestis sponsi tui dicas. K
Fasciculus myrrhæ dilectus mihi, inter vbera mea
commorabitur. Dic ergo charissima planius, vt ea
quæ dicis intelligamus. Fasciculus myrrhæ dilectus
meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Locus
cordis est inter vbera: hoc est inter mamillas: ergo
dilectus meus inter vbera mea commorabitur, id est
memoria, dilectio, & amor Iesu Christi sponsi mei,
semper erit inter mamillas meas, hoc est in corde
meo. Et siue in prosperis siue in aduersis semper ad
memoriam reducam omnia bona quæ mihi tribuit:
quia dilexit me, & mortuus est pro me: atque ascen- L
dit ad cœlos, & vt ad eũ perueniam, quotidie vocat
me dicens: veni de Libano sponsa, veni, coronaberis.
Læua Iesu Christi sponsi mei sub capite meo, id
est, donum spiritus sancti requiescat in me in hac
præsenti vita: & intellectus sanctarum scripturarum
sit in mente mea, vt eum cognoscam & perfecte in-
telligam: & dextera illius amplexetur me, hoc est ad
æternam beatitudinem peruenire faciat. Charissima
soror, roga ancillas Christi, quæ tecum sunt, & dic M
eis: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore
Iesu Christi sponsi mei langueo. O vos sanctæ soro-
res meæ, quæ iam Christum super omnia diligitis,
& nihil amori illius præponitis: fulcite me bonorum
vestrorum exemplis: & qualiter Christum dilectum
meum inuenire valeam, ostendite, quia præ amore
illius infirmor. Hic amor dulcis: hic languor suauis:
hæc infirmitas sancta: hæc dilectio casta: hæc con-
iunctio intemerata: hæc copula inuiolata: hæc
complexio illibata. O vos sanctæ sorores fulcite
me floribus, id est vestræ conuersationis exemplis:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia præ amore ſpõſi mei infirmor. Honeſta virgo, A verè pro amore Ieſu Chriſti ſponſi tui langues & infirmaris, ſi pro illius omnia quæ in mundo ſunt, contemnis & deſpicis. Verè pro amore Ieſu Chriſti infirma iaces in lecto contemplationis, ſi Chriſtum ſuper omnia diligis. Verè pro amore Chriſti es infirma, ſi plus diligis cœleſtia quàm terrena. Verè propter amorem & dilectionem Chriſti languida iaces in lecto intimæ dilectionis ac ſuauitatis, ſi in ſanctis operibus es fortis, & in terrenis actibus es debilis. Soror mihi in Chriſto amabilis, ſi Chriſtum ex toto corde tuo dilexeris, & nihil amo- B ri illius præpoſueris, cum eodem Ieſu Chriſto ſponſo tuo in cœleſti regno lætaberis. Si Chriſtum in tota mente ſecuta fueris, & eum tota mente dilexeris: abſque vlla dubitatione cum eo in cœleſti patria gaudebis: & eum cum ſanctis virginibus quocunque ierit ſequêris. Si cum omni deuotione Chriſto adhæſeris, & ad eum die ac nocte ſuſperaueris in hoc præſenti ſeculo, ſine dubio cum eo exultabis in cœleſti palatio: atque inter virginum choros cantabis illi dulces hymnos, ſicut ſcriptum eſt: Qui paſcis inter lilia ſeptus choreis virginum: ſponſas decorans gloria, ſponſiſque reddens præmia. Quocunque pergis, virtutes ſequuntur, atque laudibus poſt te canentes curſitant, hymnóſque dulces perſonant. Ideo hoc dixi ſoror chariſſima, vt Chriſtum ſuper omnia diligas, vt nihil amori illius præponas. Obſecro te dilecta ſoror, vt nullam præter Chriſtum ſentias dulcedinem: nullum præter Chriſtum quæras amorem, & nullam præter Chriſtum diligas pulchritudinem. Pro amore Chriſti luge, pro amore Chriſti plange, donec eum merearis videre in dextera patris ſui regnantem, Amen. D

De dilectione proximi. SERMO XIII.

SOror chariſſima, audi quæ dominus Ieſus Chriſtus ait diſcipulis ſuis: In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Omnes fideles, diſcipuli Chriſti ſunt. Vnuſquiſque illius diſcipulus eſt, cuius doctrinam ſequitur. Ergo qui vult Chriſti diſcipulus eſſe, ſtudeat proximos ſuos tanquam ſeipſum diligere. Dilectio proximi malum non operatur, quare? E quia plenitudo legis eſt dilectio. Et Paulus apoſtolus: Ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit vos, & tradidit ſemetipſum pro vobis. Etiam Ioannes apoſtolus ait: Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet, & ſcandalum non eſt in eo qui odit fratrem ſuum, & in tenebris eſt, neſcit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Si quis dixerit, diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt, & veritas in eo non eſt. Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & F fratrem ſuum. qui non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere? Etiam Salomon ait: Omni tempore diligit qui amicus eſt. Et frater in neceſſitate comprobatur. & beatus Auguſtinus: Hominem vincis humana felicitate, diabolum vincis inimici dilectione. Tamen ſoror dilecta, non debet inter inter ſeruos Dei carnalis dilectio eſſe, ſed ſpiritualis. Nihil Deo ſpecialius virtute dilectionis. Nihil deſiderabilius diabolo, quàm inſtinctio charitatis. Sanctus amor non babet ſcãdalum. Omnem hominem fidelem iudica tuum eſſe fratrem. Memento quòd vnus artifex cõdidit nos. Verus amor non habet amaritudinẽ ſcandali. Soror venerabilis in proximi dilectione cognoſces quomodo debeas peruenire ad dilectionẽ Dei. Sicut dilectio mentem eleuat, ita malitia demergit. Nec Deum verè ſine proximo poteris diligere, nec proximum ſine Deo. Veram charitatẽ tenes, ſi & amicum diligis in Deo: & inimicum diligis propter Deum. Quantum fueris larga in dilectione proximi: tantum eris alta in cõgregatione Dei. Si in veritate diligis proximum tuum, in tranquillitate eſt cor tuum. Ille verò qui proximum ſuum habet odio, circundatus eſt tenebris: & ideo diligendo proximũ purgas oculum mentis ad videndum Deum. Tamen reuerendiſſima ſoror moneo te, vt nullum hominem carnaliter diligas. Vnde beatus Iſidorus: Multum in terra demerſus eſt, qui diligit hominem moriturum plus quàm oportet carnaliter. Cum Deo manere non poſſumus, ſi in hoc ſeculo vnananimes eſſe no- C lumus. amicus in neceſſitate comprobatur. Si præcepta Dei volumus cuſtodire, ſicut noſmetipſos, debemus proximos noſtros diligere: quia ſi ſine diſſimulatione diligit homo fratrem, cito placat Deũ patrem. Qui diligit proximum, non poteſt facere homicidium, non adulterium, nõ furtum, non periurium, non falſum teſtimonium, non rapinam, non inuidere, non litigare. Igitur honeſta virgo dilectionem Dei & proximi, in qua tota lex pendet & prophetæ, ſemper meditemur, & opere perficiamus. Sed ſi proximus noſter patitur aliquam tribulatio- D nem, aut infirmitatem, aut damnum, aut in careerẽ mittitur, ſi dolemus pro illo, in corpore eccleſiæ ſumus: ſi autem non dolemus, iam à corpore eccleſiæ præciſi ſumus. Charitas quæ colligit & viuificat omnia membra eccleſiæ, ſi nos viderit de ruina proximi gaudere, ſtatim nos præſcindit à corpore. Tamdiu dolet membrum, quamdiu in corpore continetur. Si autem membrum præciſum fuerit à corpore, nec ſentire poterit, nec dolere. Si manus aut pes aut aliquod membrum præciſum fuerit à corpore, ſi totum corpus tunc in multis partibus diuidatur, aut in ignem mittatur, manus illa iam non ſentit, quia iam diuiſa eſt à corpore. Talis eſt omnis Chriſtianus qui de alterius damno aut tribulatione aut anguſtia aut neceſſitate nõ dolet, ſed quod peius eſt, gaudet, quia iam alienus eſt à corpore eccleſiæ. Nos verò, honeſta virgo, ſi veram & perfectam charitatem volumus cuſtodire, diligamus bene. Omnes fideles ſicut noſmetipſos ſtudeamus diligere, vt quia Chriſtus eſt caput noſtrum, mereamur membra illius eſſe: vt cum Chriſtus apparuerit, qui eſt gloria noſtra, nos per concordiam charitatis, & per dilectionem Dei & proximi, cum ipſo poſſimus apparere in gloria. Tunc verò amicus amatur, ſi non pro ſe, ſed pro Deo amatur. Vnde beatus Iſidorus: Qui intemperanter amat amicum, magis amat illum pro ſe, quàm pro Deo. Tunc quiſque bonitati atque diuinę iuſtitię ſit cõtrarius, quãdo deſpicit amicũ aliqua aduerſitate percuſſum. Vera amicitia nulla occaſione excluditur: nullo tẽpore deletur, ſed

ſed vbicũque ſe verterit tempus, illa firma eſt. Pauci A ſunt amici qui vſque ad finem ſint chari. Illa eſt vera amicitia, quæ nihil eſt rebus amici quærit niſi ſolam beneuolentiam, ſcilicet vt gratis amet amantem ſe. Igitur ſoror amabilis in Chriſto, moneo te vt diligas amicos tuos in Deo, hoc eſt in bono. Dilige etiã inimicos tuos propter Deum, ſicut ſcriptũ eſt: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderũt vos. Et iterum: Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. Et iterum: Benedicite perſequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. Dilectio eſt ſoror charitatis. Charitas nunquam fuit ſine dile- B ctione: nec dilectio ſine charitate. Honeſta virgo, ergo neceſſaria eſt nobis dilectio, in qua tantæ virtutes conſiſtunt: & de qua tanta bona naſcuntur. Dilectio habet duas alas. A la dextera eſt dilectio Dei: ſiniſtra ala eſt dilectio proximi. Nullus hominum cum vna ala poterit volare ad cœlum. Quare? Quia nec ſola dilectio Dei ſine dilectione proximi, nec ſola dilectio proximi ſine dilectione Dei valet ad conſequendam æternam beatitudinem. Virgo prudens, ſume tibi has duas alas, videlicet dilectionem Dei, & proximi, vt liberè poſſis volare, bona ope- C rando: & peruenire ad patriam cœleſtis regni. Amen.

De compaſſione. SERMO. XIIII.

SOror chariſſima, audi quid dominus noſter Ieſus Chriſtus dicat: Omnia bona quæ vultis vt faciãt vobis homines, vos facite illis. Hæc eſt enim lex, & prophetæ. Et Paulus ait: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Et iterum: Suſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes. Et Salomon D ait: Qui deſpicit proximum ſuum, peccat. Fidem poſſide cum proximo tuo in paupertate illius, vt & in bonis eius læteris. In tempore tribulationis permane proximo tuo fidelis, vt in hæreditate illius ſis cohæres. Qui cauat proximo ſuo foueam, cadet in illam: & qui parat laqueum proximo ſuo, peribit in illo. Vnde Pſalmiſta: Lacum aparauit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Perfectè proximum nõ diligit, qui illi in neceſſitate non ſuccurrit. Quanto amplius per compaſſionem proximis noſtris in neceſſitate ſuccurrimus, tanto amplius E creatori noſtro appropinquamus. Sic debemus habere curam noſtri, vt non negligamus curam proximi. Igitur ſoror dilecta, quod non vis tibi accidere, nec proximo tuo cupias euenire. Condole alienis calamitatibus. † Saucia te fletibus in alienis mœroribus. In tribulatione alterius & tu eſto triſtis: cum infirmis eſto infirma. Sic alienos mœrores tanquam tuos luge: cum plangentibus plange: cum lugentibus luge: cum flentibus fle: cum plorantibus plora: talis eſto aliis, quales optas circa te eſſe alios. Quod non vis pati, non facias alteri: non facias al- F teri mala, ne tu patiaris ſimilia. Ita clemens eſto in alienis delictis, ſicut in tuis, vt non aliter te, & aliter alios penſes. Si ceciderit inimicus tuus, noli gratulari in ruina aduerſarij, noli extolli: non læteris ſuper inimici interitu, ne fortè & tibi ſuperueniat malum. Non extollaris de caſu inimici, ne fortè conuertat Deus iram ſuam in te. Qui enim gaudet de caſu inimici, citò veniet ſuper eum malum. Sit igitur humanus affectus erga miſerũ, ſit erga pauperem dolor compaſſionis: ſit erga dilectum amor miſerationis. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. Non deſpitias pauperes, non contemnas egenos, non vilipendas pupillos: nullus à te triſtitiam habeat, nemo à te confuſus abſcedat. Viſita infirmos, conſolare puſilanimes, vt tu à domino conſolari mereatis in æterna beatitudine, Amen.

† *Satia.*

De miſericordia. SERMO. XV.

SOror chariſſima, audi Ieſum Chriſtum in Euãgelio dicentem: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Et iterum: Eſtote miſericordes, quia & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Et Paulus apoſtolus: Eſtote autem inuicem benigni & miſericordes, & induite vos ſicut electi Dei & ſancti in ſancta miſericordia. Pietas autem ad omnia vtilis eſt. Et Salomon ait: Facere miſericordiam & iudicium magis placet Deo quàm ſacrificium. Miſericordia facit locum vnicuique ſecundum meritum operum ſuorum. Miſeratio hominis circa ſe, & circa proximum ſuum: miſericordia autem domini ſuper omnem carnem. Ille offert ſacrificium, qui facit miſericordiam. Miſericordia autem domini à compatiendo alienæ miſeriæ, vocabulum ſortita eſt. Qui in alterum miſericors non fuerit, miſericordiã Dei inuenire non poterit. Soror dilecta mihi in Chriſto, miſericordia & veritas te præcedant. Miſericordiam nunquam deſeras. Bene facies animæ tuæ ſi miſericors fueris. Qui alteri miſeretur, miſericordiam à domino conſequetur. Soror, ſoror venerabilis, quod habes, habeto ad miſericordiam. Præbe miſericordiam ſine murmure. Tale erit opus tuum, qualis fuerit intentio tua. Non eſt miſericordia, vbi non eſt beneuolentia. Bonum quod facis, propter miſericordiam fac, non propter vanam gloriam. Nihil facias propter laudem, ſed propter æternam remunerationem. Nihil facias propter temporalem opinionem, ſed propter æternam mercedem. Nihil facias propter famam, ſed propter vitam æternam. Ad quam te perducere dignetur omnipotens Deus, reuerendiſſima ſoror. Amen.

De exemplis ſanctorum. SERMO XVI.

AD conuerſionem vel emandationem fidelium multum exempla ſanctorum proſunt. Soror chariſſima, ideo ſcribũtur caſus & reparationes ſanctorum, vt miſeri propter multitudinem peccatorum non deſperemus, ſed per pœnitentiam reſurgendi etiam poſt lapſum ſpem habeamus, vt nullus poſt peccatum de bonitate Dei deſperet, dum conſpicit etiam poſt ruinã reparationẽ fuiſſe ſanctorum. Propterea poſuit Deus virtutes ſanctorũ ad exemplũ, vt noſtrũ per veſtigia ipſorũ peruenire poſſimus ad regna cœlorum: vel ſi eos ad bene operandum ſequi noluerimus, pœnis inexcuſabiles ſimus. Sancti Dei homines quandiu fuerunt in hoc ſeculo, nõ ceſſauerunt currere in bonis operibus, ſcilicet in ieiuniis, in vigiliis, in eleemoſynis, in caſtitate, in cõtinentia, in longanimitate, in patientia, in ſuauitate, in orationibus, in perſecutionibus, in beneuolentia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

in fame & ſiti, in frigore & nuditate, & in laboribus G multis pro Chriſti nomine. Sancti homines deſpexerunt præſentem mundum, vt æternum regnum acquirerent: non acceperunt hic promiſſiones, vel diuitias miſerabiles huius ſeculi, quæ perducunt homines malè eis vtentes, ad tormenta inferni: ſed hanc patriam tota intentione relinquentes, ad cœleſtem Hieruſalem leuauerunt oculos ſuos. Homines ſancti vitauerũt peccatum in verbo, in ſancto, in cogitatione, in viſu, in auditu, innutu, in oculis, in manibus, in ira, in pedibus, in rixa, in furore, in diſſen- H ſione, in vana gloria, in ſuperbia, in elatione, in cupiditate, in gula, in ſomnolentia, in fornicatione, in vinolentia. Cuſtodientes corpora ſua & animas ſuas, duobus modis ieiunauerunt, ſcilicet à vitiis, & actibus. Bona eſt abſtinentia ciborum, ſed multo eſt melior abſtinentia vitiorum. Vnde eccleſia de ſuis membris, id eſt, de eiſdem ſanctis patribus dicit: Manus meæ ſtillauerunt myrrham. Quid per manus niſi operationes ſanctorum intelligimus: & quid per myrrham niſi mortificatio carnis & mortificatio vitiorum accipitur? Manus eccleſiæ ſancti homines I ſunt bona operantes, de quibus dicit: Operatæ ſunt iuſtitiam. Manus ergo eccleſiæ myrrham bonorum operum ſtillant, quia nobis exempla bene viuendi demonſtrant, & vt vitia carnis noſtræ mortificemus, prædicant. Vnde quidam eorum dixit: Si enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini. Et iterum: Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram. Et iterum eccleſia dicit: Digiti mei myrrha probatiſſima. Tunc verè eſt myrrha probatiſſima, quando perfectè caro mortificatur, & vitia at- K que peccata extinguuntur. Igitur ſoror in Chriſto dilecta, ſi ſocietatem ſanctorum habere cupimus, neceſſe eſt vt exempla eorum ſequamur. Si peccamus, iam de peccato nullam excuſationem habemus. Quare? Quia & lex Dei quotidie nos admonet vt bene viuamus, & exẽpla ſanctorum patrum ſemper inuitant ad bene operandum. Sed & ſi aliquando ſecuti ſumus exempla malorum hominum, cur non ſequimur exempla ſanctorum patrum? Et ſi apti fuerimus ad imitandum malos in malum, cur pigri L ſimus ad imitandum bonos in bonum? Soror venerabilis, ergo deprecemur Deum, vt virtutes ſanctæ quas ſuis ſanctis præparauit ad coronam, nobis non ſint ad pœnam neque ad damnationem, ſed ad profectum & ſalutem. Sine dubitatione credimus, quia ſi exempla ſanctorum ſecuti fuerimus, poſt hanc vitam cum eis in cœlo regnabimus. Quanto amplius vitam ſanctorũ patrum legimus, ſi exẽpla eorũ ſequi nolumus, tanto amplius culpabiles ſumus. Nunc ho- neſta virgo, omnipotentem Deum deprecor, vt det M tibi has virtutes ſanctorum patrum, ſcilicet humilitatem Chriſti, deuotionem Petri, charitatẽ Ioannis, obedientiam Abrahæ, patientiam Iſaac, tolerantiã Iacob, caſtitatem Ioſeph, manſuetudinẽ Moyſi, conſtantiam Ioſue, benignitatem Samuelis, miſericordiam Dauid, abſtinentiam Danielis, & cætera digna facta piorum ſanctorum, vt poſt hanc mortalem vitam peruenire poſſis ad ſocietatem eorum. Virgo Chriſti quotidie conſidera quo moderamine, qua intentione, vel qua compunctione homines Chriſti placuere Deo. Vnde in perſona Chriſti in Canticis canticorum eccleſiæ dicitur: Quam pulchri ſunt greſſus tui in calciamentis filia principis! Chriſtus per potẽtiam diuinitatis princeps eſt omnium creaturarum: & ideo ſancta eccleſia filia principis dicitur, quia per prædicationem Chriſti in nouam vitã regeneratur. Quæ ſunt autem calciamenta eccleſiæ, niſi exempla ſanctorum patrum quibus in via huius ſeculi munimur, vt per omnes tribulationes calciamentà iſta ambulent? Soror in Chriſto amabilis, & nos ſpiritualiter pedes calciamus, quando à ſanctis patribus exempla bene viuendi ſumimus, vt ad ſimilitudinem eorum tentationes huius mundi vincamus. Iterum in eiſdem canticis ſponſus eccleſiæ Chriſtus loquitur, dicens: Deſcendi in hortum nucum, vt viderem poma conuallium, & inſpicerem, ſi floruiſſent vineæ, ſi germinaſſent mala punica. Vineæ florent quando in eccleſiis filii recenter in fide generantur, & ad ſanctam conuerſationem quaſi ad ſoliditatem bonorum operum præparantur. Mala punica germinant quando perfecti homines per exempla bonorum operum ſuos proximos ædificant, & in nouitate ſanctæ conuerſationis per prædicationem ſuam & per oſtẽſionem bonæ vitæ ſanctis operibus renouant. Vnde moneo te in Chriſto ſpiritualis amica, vt des bonum exẽplum de te omnibus hominibus in omni tua vita. Venerabilis virgo, deſidero vt luceas omnibus ancillis Dei quæ tecum ſunt monaſterio, bene viuendo: quia ſicut ait beatus Gregorius, qui aliis ſuam bonã vitam abſcõdunt, in ſemetipſis accenſi, ſed aliis in exemplum luminis non ſunt. illi verò qui exempla virtutum, & per viam ſanctitatis atque per verbũ prædicationis aliis lumen demonſtrant, lampades ardentes ſunt, quia aliis viam ſalutis oſtendunt. Vnde dominus dicit: Lux veſtra luceat coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt: quia videlicet ſoli Deo eſt reddẽda omnis gloria. Chriſti virgo te moneo tamen, vt ita ſit opus tuum in publico, quatenus intẽtio tua maneat in occulto. Igitur amãtiſſima mihi in Chriſto ſoror, ſicut ſuperius dixi tibi, in omnibus actionibus tuis, in omni opere tuo, in omni conuerſatione tua imitare ſanctos, æmulare iuſtos, habeto ante oculos tuos exempla ſanctorum, exempla iuſtorum imitando conſidera. Exempla iuſtorum propone tibi, patrũ exempla ſint tibi imitamenta diſciplinæ. Intende in virtutem ſanctorum ad bene operandum', intende ad bene viuendum: documenta ſanctorum nulla infamia ſcandalizent vitam tuam, nulla opinio aduerſa, te contriſtet. Diſce flagrare bono præconio, habeto teſtimonium bonum, cuſtodi tuam famam bonam, tua bona famanullis fœtoribus obſcuretur, tua bona fama nullis opprobriis laceretur. Amen.

De *contentione*. SERMO. XVII.

PAulus Apoſtolus ait: Cum enim ſint inter vos zelus & contentio, nónne ſecundum hominem ambulatis, & carnales eſtis? Et Salomon ait: Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia, ſemper malus iurgia quærit. angelus malus mittitur contra eum. qui per loca periculoſa vadit, citò cadit. ſic ille qui quotidie cum proximis ſuis contendit, citò in ſcandalũ cadit.

Viri mites ſemper deſpiciant lites, qui quotidie contendunt & rixantur, à paucis hominibus amantur. Propterea pax & cõcordia omnibus hominibus amantur, propterea pax & concordia omnibus hominibus ſunt neceſſariæ. Soror chariſſima audi beatum Auguſtinum dicẽtem: O quàm reprehenſibiles eſſe poſſemus, ſi non tam diligẽter noſtra vitia emẽdaremus, quanto ſtudio aliena reprehendimus. Sed ſi nos bene conſideramus, multa in nos reprehendere poſſumus. Volo quòd cognoſcas quia nihil eſt turpius quàm lites inter religioſos, qui debent per concordiam & dilectionem lucere in mundo ſicut H luminaria in cœlo. Contentiones ex inuidia & detractione ſolent euenire atque oriri. Sed ſi detractio & iurgia ſunt in clauſtro: vbi eſt taciturnitas regularis, vbi ſanctitas religionis, vbi ſilentium ordinis, vbi religioſitas monaſterij, Vbi vinculum charitatis, vbi pax vnitatis, vbi concordia fraternitatis, vbi amor ſocialis? Heu proh dolor periit taciturnitas regularis, ablata eſt ſanctitas religionis, defecit ſilentium ordinis, ad nihilum deuenit religioſitas monaſterij, annullata charitas fraternitatis. Sed ſi illi qui I in pace debent viuere, incipiunt contendere, litigare, detrahere, vbi eſt vita tranquilla, vbi vita quieta, vbi vita pacifica, vbi vita honeſta, vbi vita modeſta, vbi viti caſta, vbi vita contemplatiua, vbi angelica? Certè non poteſt ibi eſſe pax integra, vbi regnat detrahens lingua: vbi regnant rixæ & contentiones, non poteſt eſſe perfecta religio. Vide ergo ſoror dilecta, ne per lites & contentiones perdas labores. Caue ne dies tuos perdas per detractiones & rixas. Attende tibi diligenter, ne per iurgia & con- K tentiones perdas cœleſtes promiſſiones. Eſto ſolicita ne per ſtulta verba perdas gaudia æterna. Igitur linguam tuam refræna, & eris religioſa: quia ſi eam non refrenaueris, religioſa non eris. Sed ſi forſitan mihi non credis, audi Iacobum apoſtolum dicẽtem: Si quis putat ſe religioſum eſſe non refrenans linguã ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Lingua modicum eſt membrum in corpore hominis, ſed tamen ſi refrænata non fuerit, totum corpus maculat & corrumpit. Nam ſicut modicum fermẽ- L tum corrumpit totam maſſam, & ſicut parua ſcintilla ignis magnam ſyluam incendit: ita lingua ſine freno dominos & præpoſitos, æquales & ſocios, ſubiectos & paruulos omnes ſcandalizat, & ad iracundiam prouocat. Lingua contentioſa ſi frænum non habeat, nullus homo cum ea in pace viuere poterit. Rixoſa lingua veneno eſt plena: quæ ſi non fuerit caſtigata, omnes ſocios ſuos perducet ad ſcandala. Soror venerabilis, ergo bonum eſt tibi vt prohibeas linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur do- M lum. Conſidera vnde veniſti, & ad quid veniſti. De mũdo exiſti, & ad caſtra Dei, hoc eſt ad monaſteriũ fugiſti: diuitias ſeculi poſtpoſuiſti, & ad cœleſtes diuitias promerendas veniſti: & ideo paupertatem elegiſti: gratis paupertatem elegiſti: & ideo obliuioni debes tradere omnia quæ propter Deum reliquiſti. Caue ergo ne velis aliis te præferre. quanto maior es, tanto te humilia in omnibus. dimitte conuenticulum cõſpirationis & detractionis: fuge murmurationes & ſuſurrationes: ſuſurrationes non audias. Murmutationibus aurem tuam non præbeas, ſepara aures à detrahentibus quaſi à ſerpentibus. Fuge detrahentes, quaſi ſerpentes. detrahentes infundunt venenum mortiferum in auribus ſe audientium. Qui detrahit, & qui detrahentem libenter audit, vtérque peccat. Non ſolùm ille qui detrahit peccat, ſed ille qui voluntarie detrahentem audit. Honeſta virgo, audi ea quæ dicit perfectus vir in Chriſto. Non: ſed cum conſilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Tu ergo cum conſilio vanitatis non ſedeas, & cum mala loquentibus non commiſceatis, non contendas in vlla cauſa: in nulla cauſa decertare ſtudeas. Contentio lites parit. Contentio pacem cordis extinguit. Contentio rixas gignit. Contẽtio iurgia ſeminat. Contentio faces odiorum accendit. Contentio conturbat oculum mentis, ſicut ait Dauid: Turbatus eſt à furore oculus meus. Igitur amabilis in Chriſto ſoror, moneo te, vt in vlla cauſa non contendas. Non contendas pro cibo neque pro potu, neque pro veſtimento: ſed accipe de manibus præpoſitarum tuarum ea quę tibi dederint, ſine murmuratione. quod à præpoſitis tuis tibi fuerit miniſtratum, ſine murmuratione accipe. Si ſoror tua meliora veſtimenta accepit, quàm tu accepiſti, non ſit tibi curæ. Si præpoſita tua dederit tibi vile veſtimentum, & ſorori tuæ dederit precioſum, de hoc non murmures. Si meliora veſtimenta ſororibus tuis fuerint, & tu acceperis viliora, ſuper hoc non contendas. In nulla temporali cauſa eligas meliora. In tranſitoriis rebus meliora non quæras. In rebus mundi meliora non concupiſcas. Quare? Quia non veniſti ad diuitias, ſed ad paupertatem, Non veniſti ad monaſterium vt diuitias terrenas habeas, ſed vt virtutes ſpirituales acquiras. Non veniſti ad clauſtrum, vt in veſtimentis precioſis reſplendeas, ſed vt in ſimplicitate Deo ſeruias. Non veniſti ad ordinem, vt ante oculos hominum in veſtibus glorioſa appareas, ſed vt per humilitatem Deo placeas. Non veniſti ad ſanctam congregationem, vt voluntatem tuam compleas, ſed vt voluntati alienæ obedias, & pro Deo omnia terrena deſpicias. Alioquin melius tibi fuerat in domo patris tui L remanere, quàm in monaſterio precioſa veſtimenta quærere. Melius tibi fuerat in domo parentum tuorum habere ſolatium, quàm inter ancillas Dei pro terrenis & tranſitoriis rebus mouere ſcandalum. Melius tibi fuerat in terra tua commorari, quàm in domo Dei pro temporalibus rebus contendere, aut litigare, aut murmurare. Igitur chariſſima, ſicut ſuperius dixi: in nulla cauſa decertare ſtudeas, niſi vt ſoli Deo placeas. Amen.

De *diſciplina*. SERMO XVIII.

SApientiſſimus Salomon ait: Audi fili mi diſciplinam patris tui: & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Tene diſciplinam, & ne dimittas eam. Cuſtodi illam, quia ipſa eſt ſmater tua. Accipe diſciplinam, & noli abiicere eam. Qui odit caſtigationes ſtultus eſt. Qui increpationes relinquit, multum errat. Qui diſciplinam deſpicit, peccat. Qui cuſtodierit diſciplinam, inueniet vitam. Qui verò diſciplinam no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

luerit custodire, inueniet mortem. Egestas & igno- A
minia erit illi qui deserit disciplinam. Qui acquiescit
castiganti, gloriabitur. Stultus irridet disciplinam
patris sui. Qui autem custodit increpationes, sapiens
est. Plus proficit castigatio linguæ apud prudentem,
quàm centum plagæ apud stultum. Vir sapiens &
disciplinatus non murmurabit aduersus eum qui
castigat illum. Tamen castigatio debet esse modera-
ta, vnde beatus Ambrosius: Leuiter castigatus exhi-
bet reuerentiam castigati, qui verò crudeliter casti-
gatur vel increpatur, nec increpationem suscipit,
nec salutem. Blanda pietate sunt portandi, qui pro B
sua infirmitate non possunt increpari. Pro diuersita-
te peccantium alij portandi sunt, alij castigandi, quia
modus est diuersus peccatorum. Prælati ecclesiæ
portare debent subditos suos quos corrigunt, & cor-
rigere quos portant. Hinc Salomõ in basibus templi
domini, imaginem leonis & bouis, & cherubim
opere sculptorio fecit pingi. Quid aliud designant
bases in templo, nisi prælatos in ecclesia? Quicun-
que solicitudinem regiminis suscipiant, tanquam
bases portant onus superpositum. Cherubi m ple-
nitudo scientiæ interpretatur. In basibus cheru-
bim monstrantur, quia prælati ecclesiæ pleni de-
bent esse cœlestis scientiæ. Per leonem terror seueri-
tatis figuratur. Per bouem verò patientia mansuetu-
dinis ostenditur. Itaque in basibus neque leones sine
bobus, neque boues sine leonibus exprimuntur:
quia prælati ecclesiæ aliquando rigide, aliquando
cum dulcedine, aliquando cum asperitate, aliquan-
do verbis, aliquando flagellis debent subiectos suos
corrigere, quia ille qui blandis verbis castigatus non
corrigitur, necesse est vt acrius corrigatur & argua-
tur. Cum dolore enim abscindenda sunt vulnera, D
quæ leuiter sanari nõ possunt. Qui secretò admoni-
tus de peccato corrigi negligit, publicè est arguen-
dus: vt vulnus quod occultè sanari nequit, manifestè
debeat emandari. Palam sunt arguendi, qui palã no-
cent: vt dum aperta abiurgatione sanãtur, hi qui eos
imitando deliquerunt, corrigãtur: vt dum vnus cor-
ripitur, cæteri emendentur. Melius est vt pro multo-
rum saluatione vnus condemnetur, quàm per vnius
licentiam multi periclitentur. Etiam beatus Grego-
rius ait: Sunt multi, qui verba increpationis audiunt,
& ad pœnitẽtiam redire contemnunt. Vnusquisque E
audiat de regno Dei quod diligat: audiat de inferno
quod timeat: vt si per amorem ad regnum nõ venit,
saltem per timorem veniat. Verba sunt Isidori. Iusti
benigne suscipiunt castigationẽ, quando de suis cul-
pis arguuntur. Soror charissima, disciplina est emen-
datrix, quæ non est vilipendenda: & ideo debemus
prælatos nostros diligere, & verba eorum benigne
suscipere, qui per increpationes & castigationes suas
auferunt à nobis proprias volũtates, & mundi cupi-
ditates. Vnde in canticis canticorũ de eisdẽ prælatis
Ecclesia vel quælibet fidelis anima dicit. Inuenerunt F
me custodes qui custodiunt ciuitatem: percusserunt
me, & vulnerauerunt me, tulerunt mihi pallium meũ
custodes murorum. Per custodes ciuitatis intelligi-
mus prælatos, qui statum sanctæ ecclesiæ custodiũt,
qui etiam animam fidelem inueniunt: eámque suis
prædicationibus & exhortationibus atque minis
percutiunt, & amore charitatis Christi vulnerant:
nec solum hoc sufficit eis, sed etiam palliũ ei tollunt,
id est, omnem terrenam delectationem, atque sub-
stantiam temporalem ab ea auferunt, & eam nudam
peccatis ac spoliatam diuitiis ad regnum cœlorum
transmittunt. Igitur soror mihi in Christo dilecta,
valde dignum est vt prælatos nostros quasi patres di-
ligamus, vt ab eis disciplinam nostræ salutis libenter
suscipiamus, secundum consilium Dauid dicentis:
Apprehendite disciplinam, nequando irascatur do-
minus, & pereatis de via iusta. Ergo si de via iusta no-
lumus perire, necesse est nos disciplinã suscipere. Si
ille qui disciplinam non suscipit, de via iusta peribit:
proculdubio in via iusta confirmatus erit, qui disci-
plinam suscipit. Nũc ergo soror venerabilis, moneo
te vt libenter suscipias disciplinam, vt ab ira Dei li-
bereris, & in via iusta confirmeris. Multas age gratias
illi qui castigauerit te: illi qui increpauerit te gratias
repende. Si abbatissa vel priorissa pro salute tua in-
crepauerit te, non contristeris: cum abbatissa vel
priorissa monstrauerit tibi viam salutis tuæ, suscipe
doctrinam illius gratis. quando aliquis monstrauerit
tibi causam tuæ salutis, tu non sis rebellis. Dilige eas
C quæ te reprehendunt de tuis transgressionibus. Ama
eas quæ te castigauerint de tuis negligentiis. quasi
alacres dilige eas quæ te reprehendunt de tuis trans-
gressionibus: castigantibus iniuriam non respõdeas.
Increpantibus te contumeliam non dicas: mala pro
bonis non reddas. Aduersus bona consilia non res-
pondeas iurgia. Aduersus bona verba non respon-
deas mala. Quare? Quia qui diligit disciplinam, dili-
git sapientiam. Ergo & tu si disciplinam, dilexeris,
sapiens eris. Prudens eris si increpationes patienter
sustinueris: patiẽs eris, si humiliter castigationes por
taueris. Honesta virgo, ideo à domino & à prælatis
nostris in hac vita corripimur, vt nõ cum hoc mun-
do damnemur. Multo melius est nobis in hac vita
à prælatis nostris pro negligentiis corripi, quã in fu-
tura vita damnari. Melius est nobis in hoc seculo à
præpositis nostris pro transgressionibus & culpis
castigari, quàm in futuro seculo puniri. Amabilis mi-
hi in Christo soror, melius est tibi manu abbatissæ
flagellis cædi, quàm in inferno pœnas pati. melius
est tibi manu abbatissæ vel priorissæ flagellari in hac
vita, quàm in inferno cruciari in futuro. Melius tibi
est in manu abbatissæ flagellis verberari, quàm in in-
ferno torqueri. Melius tibi est in hoc mundo de ma-
nu abbatissæ vel priorissæ sustinere flagella, quàm
pati æternas pœnas in gehenna. Melius est tibi ma-
nu abbatissæ vel priorissæ temporaliter affligi virgu-
lis, quàm cremari, æterni incendiis. A quibus te di-
gnetur liberare ille qui te redemit suo precioso san-
guine. Amen.

De obedientia. SERMO XIX.

SOror charissima, audi verba Pauli apostoli: Non
est potestas nisi à Deo. Quæ autem sunt ordinata,
à Deo ordinata sunt. Ideóque qui resistit potestati,
Dei ordinationi resistit. Ergo non debemus contẽ-
nere potestates siue mundi sint siue ecclesiæ, quia
omnes à Deo ordinatæ sunt. Igitur quando per ino-
bedientiam prælatis nostris contradicimus, Deo
iniuriam facimus. Quando per superbiam & inobe-
dientiam

dientiam prælatis nostris rebelles sumus, cõtra Dei A
præcepta facimus. Quando prælatis nostris contu-
maces sumus atque inobediẽtes, Deum contemni-
mus, qui dicit: Qui vos audit, me audit: id est, qui
vobis est obediens, mihi obediens est: & qui vos de-
spicit, me despicit. Soror dilecta mihi in Christo, er-
go qui prælatum suum despicit, Deum despicit: &
qui prælatum suum honorat, Deum honorat: & qui
obediens est prælato suo, obediens est Deo. Hanc
virtutem, scilicet obedientiam laudat Samuel Pro-
pheta, dicens: Maior est obedientia, quàm sacrifi-
cium: & obedire magis quàm offerre adipem arie- B
tum: quoniam quasi peccatum ariolandi est repu-
gnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere,
id est, nolle obedire. Maria soror Aaron per super-
biam & inobedientiam murmurauit contra Moy-
sem fratrem suum, & statim percussa est lepra. Ma-
ria quæ contra Moysem fratrem suum, id est, præla-
tum, murmurauit per inobedientiam & rebellionẽ,
significat animam cuiuslibet hominis qui murmu-
rat contra prælatum suum, cui non vult obedire, nec
præcepta salutis accipere. Et quia non vult per obe-
dientiam præcepta sui prælati suscipere, lepra pecca-
torum percutitur atque fœdatur. Etiam Core, Da-
than & Abiron qui contra Moysem & Aaron per
superbiam & cõtumeliam atque inobedientiam in-
surrexerunt, statim pro sua præsumptione pœnas su-
stinuerunt, sicut scriptum est in Psalmo: Aperta est
tetra, & deglutiuit Dathan, & operuit super congre-
gationem Abiron. Et iterùm, Exarsit ignis in syna-
goga eorum, flamma combussit peccatores. Nam &
Ozias rex cùm per superbiam & inobedientiam, at-
que contumaciam thuribulum accepisset, & contra
legem Dei sacrificare voluisset, à Deo est lepra per- D
cussus, atque maculatus in fronte. Nam & Saul rex
quia inobediens fuit, regnum perdidit, & in mani-
bus inimicorum suorum cecidit. Etiam Ionas Pro-
pheta per inobedientiam fugit, & eum piscis absor-
buit, atque in profundum maris misit. Cauendum
est igitur nobis, ne contra prælatos nostros per ino-
bedientiam audeamus insurgere, ne Dominus per
eos velit nos, quia vice sua fungitur, asperè visitare.
Venerabilis soror, pro salute nostra posuit Deus
prælatos in ecclesia, vt nobis prouideant, vt Deo
pro nobis rationem reddant, atque nos ne mala fa-
ciamus custodiant. Vnde Paulus Apostolus: Obe-
dite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim per-
uigilant quasi rationem reddituri pro animabus ve-
stris. Prælati debent custodire ac regere gregem do-
minicum magnã vigilantia ac solicitudine: de qui-
bus in Canticis Canticorum legitur: Lectulum Sa-
lomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Is-
raël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi,
vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timo
res nocturnos. Verus Salomon Christus esse intel-
ligitur, quia reuera pacificus est, quia pacem inter F
Deum & hominem reformauit. Lectulus verò Sa-
lomonis congregatio est fidelium, in qua Deus ha-
bitat & requiescit. Lectulum verò Salomonis sexa-
ginta fores ambiunt, scilicet prælati, qui defenden-
do, castigando, increpando, corripiẽdo, admonen-
do circumeunt & custodiunt ecclesiam Dei contra
vitia, & contra inimicos visibiles atque inuisibiles.
Qui ideò fortes esse dicũtur, quia prælati sanctæ ec- A
clesiæ perfecti sunt in obseruatione mandatorum
Dei. Omnes tenentes gladios, id est, spirituale ver-
bum, quia prædicando vitia subditorum debent re-
primere. Ad bella sunt doctissimi, quia necesse est vt
ad bella spiritualia sint instructi. Vniuscuiusque en-
sis super femur suum. Prælati sanctæ ecclesiæ super
femur enses tenent, quia prius in se, & tunc in sibi
subiectis vitia carnis debent resecare. Et hæc omnia
faciunt propter timores nocturnos, id est, propter
occultas insidias malignorum spirituum, qui in no-
cte huius seculi maximè insidiantur sanctis prælatis, B
vt illis decepti lectulum Salomonis, id est, congre-
gationem seruorum Dei fœdare ac maculare pos-
sint. Soror charissima, ideò hæc dixi tibi, vt cogno-
scas quàm deuotè, quámque humiliter debemus
prælatis nostris obedire. Obedientia sola virtus est,
quæ virtutes cæteras menti inserit, insertásque cu-
stodit, de qua Salomon ait: Melior est obedientia
quàm victimæ, quia per victimas aliena caro mactа-
tur, per obedientiam verò propria voluntas religa-
tur. Vnde vir obediens loquitur victorias, quia pro
C Domino alienæ voci humiliter obedit, semetipsum
in corde superat. Adam in infernum cecidit, quia in-
obediens fuit: Christus verò ad cœlum ascẽdit, quia
vsque ad mortem Deo patri obediuit. Sicut per in-
obedientiam Adæ peccatores constituti sunt multi,
ita per obedientiam Christi iusti constituti sunt mul
ti. Et sicut propter peccatum Adæ omnes homines
sunt in condemnationem mortis, ita per iustitiam
Christi omnes homines in iustificationem vitæ. Et
iterùm: Sicut inobedientia primi parentis generauit
mortem, ita obedientia Christi generauit vitam. I-
D gitur soror dilecta, si pro Christo fueris obediẽs tuis
prælatis, cum Christo regnabis in cœlis. Cõtra ma-
trem tuam, id est, abbatissam vel priorissam, nunquã
verbum asperum dicas. Prælatis tuis nunquam re-
bellis existas, præpositis tuis in nulla causa contra-
dicas. Venerare autem omnes melioris scientiæ, ac
melioris vitæ. Venerare vnumquemque hominem
pro suo merito sanctitatis. Maiori gradui reuerentiã
tribue competentem. Secundum dignitatem vni-
cuique homini tribue honorem. Superiori gradui
æqualem te non exhibeas. Senioribus præsta obe-
dientiam, & famulare humiliter imperiis eorum.
E Cede auctoritati maiorum, defer digna seruitia ma-
ioribus. Esto cunctis obediens in bonis præceptis.
O sponsa Christi, ita obedias homini, vt non offen-
das voluntatem Dei. In malis operibus nunquam
sis obediens. Non obedias illi qui malè tibi facere
mandauerit: malum facere iussa non cõsentias. Noli
obedire in malo cuiquam potestati, etiam si pœna
compellat, si supplicia immineant, si tormenta oc-
currãt. Melius est mortem pati, quàm mala iussa im-
plere. Melius est ab homine iugulari, quàm æterno
iudicio damnari. Neque enim est sine culpa, qui vt
F malum fieret obediuit. Igitur soror venerabilis, esto
obediens vsque ad mortem, & dabit tibi Deus co-
ronam vitæ. Amen.

De perseuerantia. SERMO XX.

SOror charissima audi beatum Hieronymum di-
centem: Non quæruntur in Christianis initia vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

exordia,sed finis & perseuerantia.Paulus Apostolus G
malè cœpit, sed bene finiuit. Iudas verò Scarioth
bene cœpit, sed malè finiuit. Laudatur initium Iu-
dæ,sed finis vitæ illius condemnatur. Vnde beatus
Gregorius:Virtus boni operis perseuerantia est. In-
cassum bonum agitur,si ante terminum vitæ desera-
tur. De hoc etiam beatus Isidorus ait: Non iudicat
Deus hominem de præterita vita,sed de suo fine. V-
nusquisque enim in die mortis suę iustificabitur, aut
condemnabitur: vnde scriptum est, Vbi te inuene-
ro, ibi te iudicabo. Etiam beata Magdalena ideò
Christum resurgentem prima meruit videre, quia H
eum requirendo perseuerauit. Vnde etiam in Can-
ticis Canticorum dicitur:In lectulo meo per noctes
quæsiui quem diligit anima mea. Moneo ergo te ho
nesta virgo,vt quæras eundem Iesum Christum spō-
sum tuum in lectulo tuo, id est, in requie mentis,at-
que quietæ cōtemplationis.Per noctes quære eum,
hoc est in hac vita ad eum suspirando,cúmque desi-
derādo,vt eum perfectè in futura vita inuenire pos-
sis,ac videre regnantem eum in patris solio.Sine in-
termissione quære eum bene viuēdo, vt faciem eius
merearis videre in cœlesti regno. Rogo Christi spō- I
sa, vt dicas cum Dauid Propheta: Sitiuit anima mea
ad Deum fontem viuum, quando veniam & appa-
rebo ante faciem Domini? Verè anima tua Deum si-
tit,si eum super omnia diligit. Verè anima tua Deum
sitit,si pro amore illius despicit omnia terrena. Verè
anima tua Deum sitit,si eū in dextera patris regnan-
tem concupiscit. Etiam idem Propheta nos admo-
net,dicens: Quærite Dominum & confirmamini,
quærite faciem eius semper,id est, in prosperitate &
angustia,in paupertate & abundantia,in infirmitate
& in sanitate,in iuuentute & in senectute. Debemus K
Deum quærere tota mente, tota intentione, vt ab
eo mercamur confirmari in sancta conuersatione,
& vt illum mereamur inuenire ac videre in cœlesti
regno. Mundemus nos ab omni inquinamento car-
nis ac spiritus, quia non nisi casto corpore ad cœlos
poterunt subleuari in die resurrectionis, nec pote-
runt videre gloriam diuinæ maiestatis, nisi illi qui
sunt mundo corde. Soror dilecta, mihi crede,quia
non ociosis & vagantibus dabitur regnum cœlorū,
sed quærentibus,& petentibus, atque pulsantibus. L
Sic enim ait Dominus:Petite,& accipietis:quærite,
& inuenietis:pulsate,& aperietur vobis. Petenda est
ergo ianua regni orando, quærenda bene viuendo,
pulsanda in Dei seruitio perseuerando. Non sufficit
bona incipere,nisi etiam quisque studeat ea quæ be-
ne inchoauit, vsque ad finem vitæ perducere: quia
melius est viam iustitiæ non cognoscere,quàm post
cognitionem retrorsum conuerti. Vnde Dominus
in Euangelio: Nemo mittens manum suam ad ara-
trum,& respiciens retrò,aptus est regno Dei. Igitur
soror venerabilis, necesse est vt per desideriū æter- M
næ beatitudinis pulsemus quotidie aures Dei omni-
potentis, nec deficiamus à bonis quæ incepimus,
priusquàm illo aperiēte mereamur de carcere mor-
tis huius eripi,& ad portam cœlestis patriæ peruenire.Soror in Christo amabilis mihi, bonum est per-
seuerare in seruitio Dei: quoniam qui de monaste-
rio ad seculum reuertuntur,plus quàm carbones ni-
gri efficiuntur. Qui de monasterio ad seculum de-

ea,in seculo est vita iurgiis plena: in monasterio est A
vita casta,in seculo est vita luxuriosa: in monasterio
est vita perfecta,in seculo est vita vitiosa, in mona-
sterio est vita plena virtutibus, in seculo est vita ple-
na vitiis:in monasterio est vita sanctitatis, in seculo
est vita iniquitatis. Soror reuerenda, audisti bona
quæ sunt in monasteria, audisti mala quæ sunt in se-
culo:audisti virtutes monasterij, audisti vitia seculi:
audisti salutem monasterij, audisti perditionem se-
culi:audisti vitam,audisti mortem. Nunc igitur ec-
ce in conspectu tuo bonum & malum. Ecce ante o-
culos tuos perditionem animæ & salutem. Ecce an- B
te te vitam & mortem. Ecce ignis & aqua: extende
manum tuam,& elige quod vis. Ecce via paradisi,&
ecce via inferni. Ecce via quæ ducit ad vitam, & ec-
ce via quæ ducit ad mortem. Ergo ambula per quā
volueris. Hoc solùm rogo, vt eligas meliorem. Fra-
ter mi,consilium tuum accipiam,& meliorem viam
eligam. Bonum est mihi consilium accipere, & per
viam quæ ducit ad paradisum, ambulare cum Dei
iuuamine. Honesta virgo, quia meliorem viam eli-
gis,Deo gratias reddo. Igitur vitam bonam quam
cœpisti tenere,non deseras. Propositum bonum vi- C
tæ iam conserua omnibus diebus vitæ tuæ,tunc erit
opus tuum perfectum, si perduraueris vsque in finē.
Salus perseuerantibus promittitur, præmium perse-
uerantibus datur:nō est bonus qui bonum facit, sed
qui incessabiliter facit. Si ergo in bonis operibus vs-
que ad finem vitæ perseueraueris,salua eris.

De virginitate. Sermo xxi.

PRudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis D
cum lampadibus. Soror charissima, audi quæ di-
co. Mente & corpore virgines non sunt fatuæ, sed
prudentes:& possunt exire obuiam sponso,quia ha-
bent oleum in vasis suis, id est, castitatem in menti-
bus. Virgines verò corpore & non mente non sunt
prudentes,sed fatuæ:nec possunt exire obuiam spō-
so, quia non habent oleum in vasis suis, id est, non
habent castitatem in mentibus. Sic ait beatus Isido-
rus: Virgo corpore & non mente, non habet præ-
mium in remuneratione. Et Dominus in Euangelio
de fatuis virginibus ait: Amē dico vobis: nescio vos. E
Hac de causa te moneo soror dilecta mihi, vt sis mē-
te & corpore virgo, vt post hāc vitam merearis col-
locari in cœlesti thalamo à Iesu Christo cœlesti spō-
so. Virginitas non est iussa,sed admonita,quia nimis
est excelsa. Duplicatum est bonum virginitatis,quia
in hoc mundo solicitudine caret seculi, & in futuro
præmiū castitatis recipiet. Sine dubio qui casti per-
seuerant,& virgines,angelis Dei erunt æquales. Vir-
gines fœliciores erunt in æterna beatitudine, Esaia
testante,qui ait:Hæc dicit Dominus eunuchis: Da-
bo eis in domo mea, & in muris meis locum,& no- F
men melius à filiis & filiabus, nomen sempiternum
dabo eis,quod non peribit. Omne peccatū per pœ-
nitentiam recipiet indulgentiam. Virgnitas verò si
labitur, nullo modo reparatur: nam quamuis quis
per pœnitentiam recipiet veniam, tamen incorru-
ptionem nunquam recipiet pristinam. Soror vene-
rabilis,nihil valet virginitas carnis, vbi non est inte-
gritas mentis. Virgines de suis meritis gloriantes,
hypocritis comparantur, qui gloriam boni operis
foris appetunt,quam intra conscientiam habere de-
buerunt. Hoc est enim in Euangelio virgines non
habere oleum in vasis suis,id est,non seruare in con-
scientia testimoniū boni operis:scilicet in facie glo-
riari apud homines,non in corde apud Deum. Ver-
ba sunt beati Augustini:Nihil prodest virginitas car
nis,vbi habitat iracundia mentis. Multum distat in-
ter puritatē virginalis animæ nulla contagione pol-
lutæ, & eam quæ multorum libidini subiacuit. So-
ror venerabilis, audi beatum Hieronymum dicen-
tem:Nihil prodest habere carnem virginem, si mē-
te quis nupserit: nihil etiam prodest corporis virgi-
nei custodire virginitatem,si oculos à concupiscen-
tia noluerit refrænare. Virginitas in corpore nihil
proderit, si charitas aut humilitas à corde discesse-
rit. Moneo igitur te honesta soror in Christo, vt sis
mente & corpore virgo. Moneo etiam te,vt accī-
pias oleum bonorum operum tecum, atque vt or-
nes lampadem tuam bonis operibus,& illumines eā
sacris virtutibus, vt cùm clamor factus fuerit, Ecce
sponsus venit,exite obuiam ei: possis occurrere Iesu
Christo sponso tuo cœlesti, & ab eo collocari in
cœlesti thalamo.

De continentia. Sermo xxii.

SOror charissima, rogo, vt cum omni deuotione
audias admonitionis verba. Tricenarius nume-
rus primus est,& significat fœdera nuptiarum. Sexa-
genarius numerus secundus gradus est, & significat
continentiam viduarum. Centenarius numerus ter-
tius gradus est, qui pro virginitatis corona virgini-
bus deputatur. Beatus Isidorus ait: Quidam in iuuē-
tute luxuriosè viuentes, in senectute continentes
fieri volunt:& tunc volunt castitatem seruare, quā-
do eos luxuria seruos habere contempsit. Tales non
habent præmium, quia non habuerunt laboris cer-
tamen. Eos verò expectat gloria,quibus fuerūt glo-
riosa certamina. Castitatis enim fructus est suauitas.
Castitas est pulchritudo inuiolata sanctorum. Casti-
tas est securitas mentis,& sanitas corporis. Luxuria
carnem debilitat, fractámque celeriter ducit ad se-
nectutem. Longa castitas pro virginitate reputatur.
Igitur soror veneranda,amanda est pulchritudo ca-
stitatis. Continētes & castè viuentes,Deo in semet-
ipsis præparant habitaculum. Vnde Apostolus: Ca-
stè viuentes templum Dei sunt, & Spiritus sanctus
habitat in eis. Continentia facit hominem proxi-
mum Deo. Ibi habitat Deus, vbi permanet conti-
nentia. Castitas iungit hominem cœlo. Castitas per-
ducit hominem ad regnum. Castè viuentibus pro-
mittitur regnum cœlorum. Castè viuentes habebūt
hæreditatem in cœlo. Bona est castitas coniugalis,
sed melior est continentia vidualis, optima verò in-
tegritas virginalis. Melior est vidua humilis, quàm
virgo superba. Melior est vidua cū humilitate, quàm
virgo cum superbia. Melior est vidua lugens pecca-
ta sua,quàm virgo iactans semetipsam coram homi-
nibus de virginitate sua. Melior est vidua plorās ini-
quitates suas, quàm virgo extollens semetipsam de
meritis suis. Non debet virgo gloriari coram homi-
nibus de dono suæ virginitatis: quia si hoc fecerit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non habet oleum secum: extincta est enim lampas G
sua: non debet virgo despicere viduas. Virgo quæ
Deo vult placere, non debet mulieres castè viuentes cõtemnere: quia si hoc fecerit, Deo displicebit,
& sibi nocebit. Virgo quæ mulieres castè viuentes,
& Deo seruientes despicit, superbiam facit. Quare?
Quia melior est peccator humilis, quàm iustus superbus. Tu ergo venerabilis soror, nõ despicias mulieres quæ de seculo venerunt, maritos habuerunt,
filios genuerunt, quia si eas despexeris, nimis ante
Deum culpabilis eris. Anna Prophetissa maritũ habuit, H
sed tamen de Christo prophetauit, & eum videre meruit. Et Maria Magdalena secularis fuit, sed
tamen Christum resurgentem vidit, & Apostolorũ
apostola esse meruit. Honesta virgo, ideò hæc dixi,
vt nullo modo despicias ancillas Christi quæ ad seruiendum Deo venerunt de vita seculari. Non debes
ergo honestas fœminas quæ de seculo ad monasterium venerunt despicere, sed honorare: quia quos
Deus dignatus est eligere, tu non debes contemnere. Moneo ergo te venerabilis, vt pro amore Christi
seruias eis, vt diligas eas quasi matres. Soror in Chri
sto dilecta, ideò debes eis seruire quasi filia, quia I
Deus conuertit eas ad se de seculari vita: igitur Deo
iniuriam facis, si ancillas Dei despicis. Tu verò amabilis mihi in Christo soror, nõ dicas, ecce ego lignũ
aridum: non dicas, ecce ego arbor infructuosa: quia
si Christum sponsum tuum diligis, & times sicut debes, septem filios habes. Primus filius est verecũdia,
secundus patientia, tertius sobrietas, quartus temperantia, quintus charitas, sextus humilitas, septimus
castitas. Ecce venerabilis soror per gratiam Spiritus
sancti sine dolore ex incorrupto vtero septem filios K
Christo peperisti, vt impleatur in te quod scriptum
est: Quia sterilis peperit septem. Itaque soror amabilis in Christo, hos filios quos Iesu Christo sponso
tuo genuisti, debes nutrire, fouere, lactare, reficere,
confortare & castigare. Nutri eos bonis moribus,
foue eos in sinu intimę contẽplationis, & da eis mamillas æternæ dulcedinis. Refice eos amore supernæ suauitatis, & conforta eos pane verbi cœlestis.
Castiga eos flagellis timoris Dei, & manda eis vt nõ
superbiant: & vt non sint leues, nec transgressores,
atque vt nunquam à te discedant, nec à te separen- L
tur. Vides soror dilecta, quòd virgines principalem
locum teneant in regno Dei, & non immeritò. Quia
enim cõtempserunt prẽsentem mundum, ideò peruenerunt ad cœleste regnum, ad quod te perducere
dignetur ille in cuius seruitio corpus tuum & animam tuam consecrasti. Amen.

De fornicatione. SERMO XXIII.

SOror in Christo dilecta mihi, moneo te vt cum
omni deuotione audias hæc verba Domini no- M
stri Iesu Christi: Sint lumbi vestri prẽcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Lumbos prægingimus, cùm carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Lucernas in manibus tenemus, quãdo proximis nostris lucis exempla monstramus. Fornicatio carnis, vt ait beatus Isidorus, adulterium est. Fornicatio animæ, seruitus idolorum est. Prima fornicatio tela oculorum sunt, secũda verborum: sed qui
nõ capitur oculis, potest resistere verbis. Omnis immunda pollutio fornicatio dicitur, quamuis quisq;
diuersa turpitudinis voluptate perfruatur. Ex delectatione enim fornicandi varia gignuntur flagitia,
quibus regnum Dei clauditur, & homo à Deo separatur. Inter cætera septem vitia fornicatio maximũ
scelus est, quia per carnis immunditiam templum
Dei violat: & tollens membrum Christi, facit membrum meretricis. Igitur honesta virgo si verum est
quòd in te Deus viuit, mortua sit in te fornicatio.
Luxuria inimica est Deo, & paternæ benedictionis
atque substantiæ perditio. Fornicatio non solùm
maculat corpus, sed & conscientiam. Qui luxuriatur, quamuis videatur viuens, tamen mortuus est.
Fornicatores & adulteros iudicabit Deus, id est, dãnabit eos. Audi igitur soror charissima beati Isidori
verba: Fornicatione coinquinari, deterius est omni
peccato, fornicatio maior est omnibus peccatis.
Fornicatio graue peccatum est, fornicatio omnia
mala superat, fornicatio grauior est morte. Melius
est mori quàm fornicari: melius est mori, quàm fornicatione maculari: melius est mori, quàm per
nicationem animam perdere. Luxuria perducit homines ad pœnas inferni: luxuria mergit hominem
in infernum: luxuria mittit hominem ad tartarum.
Oculi ãnuncij sunt fornicationis. Visio est prima
occasio fornicationis. Mens enim per oculos capitur. Per oculos intrat ad mentem sagitta amoris, visio oculorum mittit sagittas fornicationis in mentem: oculus est prima sagitta fornicationis. Igitur in
Christo soror, reprime oculos tuos, ergo subtrahe
visum. Non defigas oculos tuos in speciem carnis,
nullum hominem hac intentione aspicias, vt eum
cõcupiscas: nullum hominem ideò aspicias, vt eum
carnaliter diligas. Faciem viri non videas, vt eum in
malo diligas: auerte oculos tuos ne videant vanitatem: pulchritudinem hominis non cõcupiscas. Dic
mihi soror venerabilis, qualis profectus in pulchritudine carnis, nonne sicut fœnum siccatur homo,
& fugit pulchritudo eius sicut vmbra? Et quando
mors venerit, dic rogo, quanta pulchritudo in corpore remanebit? cùm videris totum corpus tumidũ
esse, & in fœtorem conuersum, nonne claudis nares
tuas, vt non sustineas fœtorem fœtidissimum? Dic
rogo, vbi tunc pulchritudo vultus, vbi blanda verba
quæ corda audientium molliebant? Vbi tunc sermones dulces, qui homines lætificabant? Dic mihi honesta virgo, vbi tunc erit immoderatus risus, & iocus turpis? Vbi tunc vana & inutilis lætitia, quæ in
risum homines commouebat? Periit, ad nihilum deuenit, sicut fumus euanuit, ita est consummatio pulchritudinis carnis, & consummatio corporis. Cognosce ergo soror venerabilis, quia vana est pulchritudo. Vnde etiam Salomon ait: Fallax gratia, & vana est pulchritudo. Igitur soror in Christo amantissima, si pulchritudo carnis vana est, si pulchritudo
carnis putredo est & vermis, itaque si pulchritudo
corporis cinis & terra est, caue ne ideò homines
aspicias, & eorũ pulchritudinẽ concupiscas. Quare?
Quia mundus transit, & concupiscentia eius. Omne
quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & cõcupiscentia oculorum. Despiciendus ergo est mundus propter Christum cum omnibus quę in eo sunt.

Tu

Tu verò honesta virgo, quæ propter Christum reli- A
quisti seculum, non debes lætari in pulchritudine
hominum. Te ergo moneo soror in Christo dilecta,
vt Iesum Christum sponsum tuum diligas super omnia, vt cum eo regnare possis in cœlesti curia. Certè
si plus delectat mentem concupiscentia fornicationis, quàm amor castitatis, adhuc peccatum regnat
in homine. Sed si magis delectat mentem pulchritudo castitatis, quàm turpitudo fornicationis: iam
non regnat peccatum in homine, sed regnat iustitia.
Quamuis homo sit castus in corpore, tamen si luxu- B
riosus est in mente, peccatum regnat in corde eius.
Fornicatio cordis est idolorum seruitus. Est & alia
fornicatio spiritualis, de qua Dominus ait: Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Maximè per carnis luxuriã
homines subiiciuntur diabolo, magis quàm per cætera vitia. Castitas est pulchritudo animæ, & per hãc
virtutem coæquatur homo meritis angelorum. Soror in Christo amabilis, crede mihi, quia multi per
incuriam oculorum inciderunt in periculum animarum suarum. (Interrogatio.) Frater dilecte, dic
mihi si aliquem hominem nosti per visionem oculorum deceptum? (Responsio.) O soror venerabilis, quàm multos scio per visum esse deceptos, & in
laqueum diaboli missos! Tamen ex his quos audiui
aliquos dicam tibi: Quia Dina filia Iacob egressa est
vt videret mulieres regionis, & adamauit eam Sichẽ
atque rapuit, & virginitatem illius turpiter corrupit.
Et sic misera puella quia carne vidit quod videre nõ
debuit, honestatem ac virginitatem suam perdidit.
Dauid etiam quadam die stans in solario domus suę
vidit mulierem, & adamauit eam: pro cuius amore
commisit adulteriũ & homicidium, & sic deceptus D
factus est legis Dei reus. Et quia vidit incautè quod
non debuit videre, contraxit maculam omni tempore vitæ suæ. Fortissimus Samson descendit in
regionem Philisthinorum, & vidit ibi mulierem atque adamauit, & in gremio illius dormiuit: illa verò
crines capitis eius rasit, & tradidit eum in manibus
inimicorum eius, qui statim oculos eius eruerunt: &
sic miser quia vidit, quod videre non debuit, oculos
perdidit, & in periculum corporis incidit. Cognosce ergo soror dilecta quàm multi per visionem oculorum inciderunt in periculum corporum & ani- E
marum suarum. Moneo ergo te soror in Christo amabilis, vt facias pactum cum oculis tuis, ne incautè videas quod videre non debes. Caue etiam ne
mors intret per fenestram oculorum tuorum ad animam tuam. Itaque soror in Christo dilectissima, sicut iam superius dixi tibi, si te caro tua adhuc impugnat, si te adhuc luxuria tentat, si te adhuc libido inuitat, si adhuc memoria fornicationis te cruciat,
memoriam mortis tuæ tibi obiice. Finem vitæ tuæ
ante oculos adhibe, diem exitus tui propone tibi.
Propone tibi futura tormenta, futurum iudicium
quotidie cogita: versetur ante oculos tuos imago fu- F
turi iudicij. Reduc ad memoriam horribiles pœnas
inferni. Ardor gehennæ extinguat in te ardorem
luxuriæ. Recordatio æterni iudicij excludat ardorẽ
corporis tui. Flamma inferni inextinguibilis repellat à te memoriam fornicationis, maior ardor minorem ardorem superet. Maior ardor minorem ardorem vincat. Stridor flammarum horribilis amorem depellat libidinis. Sicut clauus clauum expellit,
ita fæpè ardor gehennæ emittit foras ardorem luxuriæ. Soror venerabilis, omnipotẽtem Deum deprecor, vt det tibi veram castitatem mentis & corporis, Amen.

De abstinentia. SERMO XXIIII.

HOc est perfectum ieiunium, quãdo noster homo exterior ieiunat, interior verò orat. Oratio
per ieiunium facilius penetrat cœlum. Per ieiunium
& orationem mens hominis coniungitur angelis, &
copulatur Deo. Ieiunia fortia arma sunt aduersus tẽtationes dæmoniorum. Per ieiunium & orationes
vincuntur dæmones. Soror in Christo dilecta, vis
scire per quid magis luxuria restinguitur? Frater mi,
volo, atque vt illud mihi ostendas rogo. Audi ergo
amabilis soror in Christo: Per ieiunium fornicatio
superatur, per ieiunium luxuria restinguitur: remota
saturitate non dominatur luxuria. Abstinentia carnem superat, abstinentia luxuriam refrænat, abstiC
nentia frangit motum libidinis, abstinentia dissoluit virtutem fornicationis: per famem & sitim luxuria destruitur, fames & sitis luxuriam vincunt. Mens
multitudine ciborum lassata perditvigorem orationis, qualis est caro quæ non percipit diu cibum: talis
est anima quæ assiduè pascitur verbo Dei. Hieronymus sic ait: Ieiunia moderata debent esse, ne nimis
debilitent stomachum, quia modicus & temperatus
cibus corpori & animæ est vtilis. Pinguis venter nõ
gignit subtilem sensum. Multo melius est quotidie
parum sumere, quàm rarò satis comedere. Parcus
est cibus, & venter citò esuriens triduanis præfertur
ieiuniis. Ille bene ieiunat, qui ab omnibus vitiis declinat. Melior est abstinentia vitiorum quàm ciborum, non est reputata abstinentia, vbi fuerit ventris
satietas subsecuta. Et beatus Isidorus: Tota die epulas in cogitatione ruminat, qui ad explendã gulam
vespere sibi delicias præparat. Venter vacuus in oratione vigilare facit. Nam qui repletus est, infert somnum grauissimũ, vnde non bene vigilare possumus,
quando venter noster cibis est repletus. Soror venerabilis, aridum porta corpus tuum propter desiderium cœlestis regni. vt impleas quod scriptum est in
Psalmo: Sitiuit anima mea ad Deum, quàm multipliciter ei caro mea! Caro enim tunc Deum sitit,
quando per ieiunium abstinet & aresc it. Soror in
Christo amabilis, crede mihi, quia si in hac vita perfectè Deum esurieris & sitieris, ex eo in cœlesti patria satiaberis. Abstinentia viuificat & occidit, viuificat animam, & occidit corpus. Abstinentia ædificat in anima virtutes, & destruit vitia corporis. Omni studio debemus despicere gulam ciborum: spernenda est concupiscentia escarum: cauenda est cura
ventris: quando enim venter immoderatè reficitur,
corpus ad luxuriam excitatur. Non debemus comedere vt venter impleatur, sed vt corpus sustentetur:
vbi venter est cibis repletus, ibi est ignis luxuriæ succensus. Corpus autem quod abstinẽtia frangit, ignis
luxuriæ non exurit. Ille purpuratus diues, qui quotidie epulabatur splendidè, quia abstinere à cibis in
hoc seculo noluit, ideò inter flammas positus guttã

Universidad de Deusto
Biblioteca

aquæ quæsiuit, nec accipere meruit. Sicut per abstinentiam omnes virtutes spirituales radicantur atq; ædificantur in anima: ita & per suauitatem ciborum omnia vitia nutriuntur & confortantur in corpore. Non potest quisquam accipere perfectionem virtutum, nisi prius domuerit in se ventris gulã. Ideò tres pueri in camino ignis non arserunt, quia abstinẽtes fuerunt. Daniel etiam ideò liberatus est de ore leonum, quia seruauit in se abstinentiam ciborum. Nemo potest à semetipso tentationes dæmonum expellere, nisi refrænauerit in se appetitum gulæ. (Interrogatio.) Frater charissime, rogo te vt dicas mihi qualiter debeo castigare corpus meum per abstinẽtiam. (Responsio.) Soror dilecta, sic debes nutrire corpus tuum, vt non superbiat. Et iterùm sic debes reprimere, vt non cadat: sic enim debes reficere carnem tuam, vt seruiat. Et sic eam debes castigare per abstinentiam, vt non pereat, si carnem tuam supra modum affligis, ciuem tuum occidis: & iterùm si eã plus quàm oportet reficis inimicum tuum nutris. Charissima soror mea, hoc debes semper obseruare in omni abstinentia, vt non occidas carnem tuam, sed vitia. Igitur soror mihi in Christo amantissima, per abstinentiam corpus tuum castiga, iciuna & abstine à cibis, pallida gere ora, & non rubea: facies tua non sit rubicunda, sed pallida. Aridum porta corpus tuum, & non crassum: non sit corpus tuum crassum, sed siccum. Non nutrias carnem tuam vermibus, ita mãduca vt semper esurias, ita comede vt semper habeas famem, venter tuus nequaquam impleatur cibis. Esuri & siti, abstine & aresce. Crede mihi soror venerabilis, quia tentationes vincere non poteris, nisi corpus tuum per abstinentiam castigaueris: per cibum & potum crescit luxuria. Ciborum saturitas suscitat luxuriam carnis: luxuria semper est adiuncta saturitati. Frigus vigiliarum extinguit luxuriæ ardorem. Maligni spiritus ibi magis intrant, vbi plus escã & potũ vident. Soror in Christo amabilis, sicut dixi tibi, si perfectè vis tentationes fugere carnis, abstine non solùm à cibis, sed etiam ab omnibus seculi delectationibus, vt post hanc vitam in cœlo lætari possis cum angelis. Amen.

De ebrietate. Sermo xxv.

Soror charissima mea, audi Domini nostri Iesu Christi verba: Attendite ne corda vestra grauentur crapula & ebrietate. Paulus etiam Apostolus castigando suos discipulos, ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Et Salomon ait: Luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas. Ne intuearis vinum, quando flauescit, nec cùm splenduerit in vitro color eius. Ingreditur enim blandè, sed in nouissimo mordebit vt coluber: & quasi serpens venenum effundit, nullum secretum est, vbi ebrietas est. Multos exterminauit vinum, & perduxit eos ad periculum corporum & animarum. Vinum in iucũditate creatum est, non in ebrietate. Vbicunque saturitas abundauerit, ibi luxuria dominabitur. Ventrem distentum cibis & vini potationibus irrigatum, voluptas luxuriæ sequitur. Ebrietas corpus debilitat, animam illaqueat. Ebrietas generat perturbationem mentis. Ebrietas auget furorem cordis. Ebrietas nutrit flammam fornicationis. Ebrietas ita alienat mentem, vt homo nesciat semetipsum. Homo ebrius est ita à semetipso alienus, vt nesciat vbi sit. Plerisque laus est multum bibere, & non inebriari: quos Propheta increpat, dicens: Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Et iterùm: Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis. Etiam Ioel Propheta clamat dicens: Expergiscimini ebrij, & flete, & vlulate omnes qui bibitis vinum in dulcedine: non dicit, qui bibitis vinum in necessitate, sed qui bibitis vinum in dulcedine, hoc est in delectatione. Ebrietas mortale crimen est. Ebrietas inter homicidia & adulteria, & fornicationes reputatur. Ebrietas eiicit hominem à regno Dei. Ebrietas expellit hominem à paradiso. Ebrietas demergit hominem in infernum. Noë bibit vinum, & virilia quæ per sexcentos annos celauerat, nudauit. Etiam Loth vino inebriatus dormiuit cum filiabus suis, nec tamẽ peccatum sensit, quia alienatus à semetipso fuit. Cogita ergo soror dilecta, quantum sit detestanda & fugiẽda ebrietas ab omnibus seruis Dei. (Interrogatio.) Frater mi, est peccatum bibere vinum? (Responsio.) Venerabilis soror, non est peccatum bibere vinum temperatum, id est, cum sobrietate. Sic enim ait Paulus Apostolus Timotheo discipulo suo: Modicum vinum bibe propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas. Audi etiam quid Salomon dicat: Vinum cum mẽsura potatum, sanitas est animæ & corporis. Vinum intemperatum venenum est. Vinum sine mensura, superat mentem: per multum vinum grauatur mens: per vinum luxuria crescit, per vinum luxuria excitatur, per multum vinum luxuria nutritur. Vinum enim nobis Deus ad lætitiam cordis dedit, non ad ebrietatem donauit. Igitur honesta virgo, bibamus non quantum gula quærit, sed quantum necessitas requirit. Caueamus igitur ne illud quod Deus ad medelam nobis corporis tribuit, vitio gulæ deputemus. Caueamus ne vinum quod Deus nobis dedit ad salutẽ corporum, in vsum vertamus vitiorum. Caueamus ne medicinam carnis in vitium conuertamus ebrietatis. Multi per vinum à dæmonibus capti sunt, nec est aliud ebrietas quàm manifestissimus dæmon. Tu ergo soror in Christo amabilis, bibe vinum temperatum, & erit tibi sanitas corporis, & lætitia mentis. Bibe vinum cum sobrietate, & auferet à te pigritiam atque desidiam, & in Dei seruitio te faciet solicitam atque deuotam. Quare? Quia vinum temperatè potatum facit hominem ad orationem solicitum, & in Dei seruitio acutum. Igitur soror charissima, si me quasi fratrem tuũ audieris, & hæc omnia sicut dixi feceris, sapiẽs eris.

De peccato. Sermo xxvi.

Soror charissima, audi Dominum in Euangelio dicentem: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Duobus modis committitur peccatum, nempe aut amore cupiditatis, aut metu timoris: dũ homo vel vult habere quod concupiscit, vel cùm timet ne incurrat malum quod metuit. Quatuor modis committitur peccatum in corde, quatuor etiam modis

modis perpetratur in opere. Committitur peccatũ in corde, suggestione dæmonum, delectatione carnis, cõsensione mentis, defensione elationis. Committitur etiam in opere aliquando latenter, aliquando publicè, aliquando consuetudine, aliquando desperatione. Istis modis ergo & corde peccamus, & opere perpetramus peccatum. Tribus modis peccatum committitur, videlicet per ignorantiam, per infirmitatem, & per industriam, id est, scienter. Per ignorantiam peccauit Eua in paradiso, sicut ait Apostolus: Vir non est seductus, sed mulier fuit seducta. Ergo Adam peccauit per industriam, Eua verò per ignorantiam. Qui verò decipitur, ignorat quid consentiat per infirmitatem. Peccauit Petrus quando per timorem ancillæ Christum negauit. Grauius est peccare per infirmitatem, quàm per ignorãtiam. Sed multo est grauius peccare per industriam, quam per infirmitatem. Grauius etiam peccat qui in publico delinquit, quàm in abscõdito. Dupliciter peccat qui in publico peccat, quia & peccat, & aliis peccare demonstrat. Iam quędam pars iustitiæ est hominem suam iniquitatẽ cognoscere, & de peccatis propriis in semetipso verecundiam habere. Melius est hominem non peccare propter amorem Dei, quàm propter timorem inferni. Melius est etiam non peccare, quàm peccatum emendare. Omnis peccans superbus est. Faciens enim vetita, contemnit diuina præcepta. Audi ergo soror charissima quæ dico, audi quæ moneo: per vnum malum pereunt multa bona. Custodi animam tuam à peccato: qui in vno peccauit, factus est omnium reus: per vnum peccatũ multæ iustitiæ pereunt. Non declines cor tuum in hoc quo delectatur corpus. Non des animã tuam in potestate carnis, non consentias carnali delectationi. Soror venerabilis, si secundum carnem vixeris, morieris. Munda ergo cõscientiam tuam ab omni peccato: sit mẽs tua pura, sit etiam corpus tuum ab omni iniquitate purgatum, sit corpus tuum immaculatum. Macula peccat in corde tuo non remaneat. Nõ potest corpus corrumpi nisi prius fuerit corruptus animus. Si anima labitur, statim corpus ad peccandum paratum est. Anima præcedit carnem. In crimine anima prima vadit ad peccandum: nihil potest corpus facere nisi quod voluerit animus. Munda ergo cor tuum ab iniquitate, & caro tua non peccabit. (Interrogatio.) Frater mi, rogo vt dicas mihi si anima hominis peccatoris est fœda, & nigra: vel si anima iusti hominis est pulchra aut formosa? (Responsio.) Soror in Christo dilecta, tria sunt in hoc mũdo nigriora & deteriora omni malo, videlicet anima peccatoris perseuerans in peccato, quæ est plus nigra quàm coruus: & mali angeli qui eam rapiunt in die mortis eius: & infernus in quo iactatur, non sunt superiora vel nigriora his tribus in hoc mundo. Iterum tria sunt quibus non sunt meliora, anima videlicet iusti hominis perseuerans in bonis operibus, quæ est pulchra sicut sol: & sancti angeli qui eam suscipiunt in die mortis suæ: & paradisus in quo collocatur, his tribus non sunt meliora in creaturis. Angeli sancti præsentant animam iusti hominis ante Deum, dicentes: Ecce quem elegisti Domine, & assumpsisti, semper habitabit in atriis tuis. Soror in Christo amabilis, si mentem tuam ab omni iniquitate mundaueris, & in seruitio Dei sicut promisisti perseueraueris, sine dubitatione in cœlesti thalamo cum Iesu Christo sponso tuo lætaberis. Amen.

De confessione peccatorum & pœnitentia. Sermo xxvii.

TVnc homo incipit esse iustus, quando de peccatis suis propriis incipit accusare seipsum: vnde scriptum est: Iustus in principio accusator est sui, nihil autem peius quàm culpam cognoscere, nec deflere. Omnis peccator duobus modis debet flere peccata sua. Vno, quia per negligẽtiam bonum non fecit: altero, quòd per audaciam malum commisit. Bonum, quod debuit facere, non fecit: & malum quod non debuit facere, fecit. Ille homo digne agit pœnitentiam, qui præterita peccata plangit, & iterum plangenda non committit. Nam qui plangit peccatum, & iterum facit peccatum, quasi si quis lauet laterem crudum: qui quanto amplius lauerit tãamplius faciet lutum. Sic quãdo homo peccare potens pœnitet, & vitam suam viuens ab omni crimine corrigit, sine dubitatione quando ei mors aduenerit, ad æternam perueniet requiem. Qui autẽ male viuit: & in morte pœnitentiam agit, sicut damnatio illius est incerta, ita & remissio illius est dubia. Qui ergo securus cupit esse in morte de indulgentia, in sanitate pœnitentiam agat, & in sanitate peccata sua lugeat. Igitur quia miseratio Dei occulta est, sine intermissione flere necesse est. Soror charissima audi B. Isidori verba: Non oportet pœnitentem de peccatis suis habere securitatem. Quare? quia securitas negligentiam parit, negligentia verò sępe hominem incautum ad priora peccata reducit. Nunc ergo soror charissima, accipe consilium meum, & dum potes vitam tuam emenda. Dum Deus dat tibi licentiã, peccata tua manifesta. Dum datur tibi spacium, peccata tua plora. Dum potes pœnite. Dum potes peccata tuã confitere. Dum adhuc viuis, peccata tua luge. Morientium vocatio, tua sit emendatio. Dum potes, mala quæ fecisti emenda. Dum potes, à peccato & vitio te retrahe. Dum tempus est, clama ad Deũ pro te. Dũ adhuc viuis in corpore, tibi indulgẽtiam peccatorum tuorum acquire. Priusquam dies mortis adueniat tibi, pœnitentiam age. Antequam puteus te absorbeat, pœnite. Priusquam infernus te rapiat, peccata tua luge. Priusquam in profundum inferni mergaris, negligentias tuas plange: vbi iam non est locus indulgentiæ, vbi iam non est lætitiæ, non pœnitẽdi licentia, vbi iam non est licentia emẽdationis, vbi iam non est locus confessionis. Quare? quia in inferno nulla est redẽptio. Quamuis sis peccatrix: tamen per pœnitẽtiam habebis veniam. Nulla tam grauis est culpa, quin per pœnitẽtiam habeat veniam. Desperatio auget peccatum, desperatio maior est omnibus peccatis, desperatio peior est omni peccato. Igitur soror dilecta certissime crede, quia est spes in cõfessione, nullo modo dubites, nullo modo de misericordia Dei desperes. Habeto fiduciam in confessione de bonitate Dei. Frater charissime, bene dicis, bonum das mihi consilium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Confessio.

HEu me, peccatrix, heu me misera: in tantis peccatis, in tantis criminibus, in tantis negligentiis cecidi, quid primum plangã, quid primum plorem: quid primum lugeam? Ego misera quem luctũ primum sumam? Ego indigna quas lachrymas prius fundam? Memoria non sufficit referre gesta tantorum criminum. O lachrymæ vbi vos subtraxistis? ô lachrymæ vbi estis? vbi estis fontes lachrymarum? mouemini obsecro ad fletum meum, fontes lachrymarum fluite super faciem meam, rigate maxillas meas. Date mihi planctum amarum. Succurre mihi H Deus meus, antequam moriar, antequam mors prẽueniat, antequam me infernus rapiat, antequam me flamma comburat, antequam me tenebræ inuoluãt. Subueni mihi Deus meus, priusquam ad tormenta perueniam, priusquam me deuoret ignis gehennæ, priusquã sine termino crucier in inferno. Deus meus quid faciam cum venerit tremendum iudicium tuũ? Quid respondebo cum venerit examen iudicij tui? Quid dicam ego misera & peccatrix cum præsentata fuero ante tribunal Christi? Væ diei illi in quo peccaui. Væ diei illi quando malum feci. Væ diei illi I quando trangressa sum præcepta Dei. Vtinam non illuxisset sol super me. Vtinam non fuisset ortus sol super me. O dies detestanda, dies abominanda, ô dies penitus non nominanda, quæ me in hoc seculum protulit, quæ mihi claustra ventris aperuit, melius mihi fuerat non esse in hoc seculo natam, quàm in inferno perpetuò cruciatam, melius mihi fuerat non esse genitam, quàm pati æternas pœnas gehẽnæ. Satius mihi fuerat non esse in hoc mundo procreatam, quàm pati æterna mala. Flete super me cœlum & terra, plorate me omnes creaturę. Et quæ potestis sensum vitæ habere, lachrymas effundite super me. Peccaui enim grauiter, peccaui infœliciter, peccaui miserabiliter: innumerabilia sunt peccata mea. Vt bene viuerem, vltro promisi: sed bona quæ promisi, nunquam seruaui. Semper ad peccatum meum redij, semper peccata mea multiplicaui, semper delicta mea iteraui. Nunquam in melius mores mutaui. A malis factis nunquã cessaui. Orate pro me Dominum viri sancti, intercedite pro me ad Dominum omnes sancti. Omnes animæ iustorum intercedite pro me, si fortè misereatur mei Deus, si forte iniqui- L tates meas auferat. O misera anima mea quis miserebitur tui? Quis consolabitur te? O anima misera! ô anima quis dabit lamentum pro te? vbi es custos hominum? vbi es redemptor animarum? vbi es pastor bone? Cur despexisti me? cur auertisti faciem tuam à me? Deus meus nõ me obliuiscaris in finem. Non me deseras in perpetuum, non me deseras in potestate dęmonum. Peccatrix sum, indigna sum, tamen ad te Deum meum confugio. Tu clemens, tu pius, tu multæ miserationis. Nullum spernis, nullum detestaris, nullũ recusas à misericordia. Domine ostende in me misericordiam tuam. Obsecro Domine, vt M non deneges mihi quod misericorditer multis dedisti. Scelera mea non defendo, peccata mea non abscõdo. Displicet mihi malum quod feci. Ego misera peccaui. Errorem meum confiteor, culpã meam manifesto. Iniquitatem meam cognosco. Peccaui, Deus meus, propitius esto mihi peccatrici. Parce G malis meis, ignosce peccatis meis, indulge criminibus meis. Domine, si iniquitates obseruaueris, Domine, quis sustinebit? Nullus ad examen tuum, nec iustitia iusti secura erit, quis enim iustus qui se audeat dicere sine peccato? nullus homo est sine peccato. Nemo est mundus à delicto, nemo est mundus in conspectu tuo, ecce inter sanctos nemo est immaculatus. Ecce qui seruierunt Deo, non fuerunt stabiles, & in angelis inuenta est iniquitas. Stellæ non sunt mundæ coram te. Cœli non sunt mundi in cõspectu tuo. Si igitur nemo in conspectu tuo est sanctus, nemo immaculatus, quanto magis ego peccatrix & putredo ac vermis filia hominum, quæ bibi iniquitates quasi aquas, & multiplicaui peccata mea? Quæ sedeo in puluere, quæ habito in domo lutea, quæ terrenum habeo fundamentum. Deus meus porrige dexteram tuam mihi peccatrici. Memorare obsecro Domine quæ sit mea substantia. Memento, Domine, quia terra sum. Memẽto quia cinis, & puluis sum. Medicinam qua saner tribue. Medicinam qua curer impende. Ego misera cecidi in foueã peccatorum meorum. Ego indigna cecidi in profundũ inferni. Deus meus libera animam meã captiuam ab inferno: non concludat me profundum, non absorbeat me infernus, nõ vlgeat super me puteus os suũ. Abyssus non deneget mihi exitum. Ecce dies timẽdus iam imminet, iam venit vltima dies, iam prope est dies mortis, nihil supereſt mihi nisi tumulus, nihil nisi sepulchrũ. Parce mihi, Domine, antequã vadam ad terrã tenebrosam. Subueni mihi Deus meus priusquam vadam ad terram miseriæ & tenebrarum. Redemptor animarum succurre mihi antequam moriar, solue vincula peccatorum meorum priusquam K ad mortem perueniam. Soror mihi in Christo dilecta, Deus misereatur tui, & dimittat tibi omnia peccata tua. Deus retribuat tibi indulgentiam tuorum delictorum. Deus indulgeat tibi quicquid peccasti. Deus te leuet ab omni peccato. Age itaque iam vt oportet: propone in corde tuo vt amplius nõ pecces. Statue in corde tuo vt amplius malũ non facias. Caue culpas tuas iterare, non te polluas post peccatum. Post luctum pœnitentiæ non redeas ad peccatum, non iterum facias quod iterum plangas. Non est pœnitens, sed irrisor, qui adhuc agit vnde pœniteat: non videtur Deum deprecari humilis, sed subsannare superbus, qui adhuc malum agit vnde iam pœnitentiam accepit. Vnde & B. Isidorus ait: inanis est pœnitentia, quam sequens coinquinat culpa. Et iterum: Iteratum vulnus tardius sanatur. Frequenter peccans & lugens vix meretur veniam. Esto igitur confirmata in pœnitentia: vitam bonam quam cœpisti tenere, non deseras. Salus perseuerantibus promittitur, prẽmiũ perseuerãtibus datur. Vnde dicitur: Beati qui custodiũt iudiciũ, & faciũt iustitiã in omni tempore. Et iterum: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Honesta virgo moneo te, vt semper portes verecundiam in vultu de recordatione peccati: portes pudorem in facie de memoria delicti. Propter verecundiã peccati oculos tuos leuare erubescе: ambula demissa facie: mœsta mœrore incede abiecto vultu: cilicium & cinis inuoluãt membra tua: cilicium operiat corpus tuum. Terra sit tibi cubile: stratus sit tibi humus. Puluis es, in puluere sede.

sede. Cinis es, in cinere sede. Esto semper plangens, A semper mœrens, semper suspiria cordis emittẽs: semper sit compunctio in corde tuo. Sit lamentum in tuo pectore, sint gemitus in tuo corde. Frequenter lachrymæ fluant ab oculis tuis. Semper esto parata ad lachrymas. Venerabilis virgo crede mihi, quia numquam serui Dei in hac vita debent esse securi, quamuis sint iusti. Serui Dei semper debent vigilare, & peccata sua cum lachrymis ad memoriam reducere. Vnde in laudibus sponsi (scilicet Christi) in canticis canticorum dicitur. Comæ eius sicut elatæ palmarum nigræ quasi coruus. Quid per comas B Christi intelligimus nisi fideles homines? qui dum fidem sanctæ trinitatis in mente custodiunt, & Deo adhærentes quod credũt faciunt, quasi capilli in capite pendentes illi honorem conferũt. Palma autem verè in altum crescendo proficit, & victoriam sua significatione prætendit. Comæ ergo Christi sicut elatæ palmarum sunt, quia electi quique dum semper ad alta virtutũ se efferunt per Dei gratiã quãdoque ad victoriã perducuntur. Nigræ autẽ sunt sicut coruus, quia quamuis virtutibus in cœlum feerigãt, semper tamen peccatores se esse cognoscunt. Sic & C tu soror mihi in Christo amantissima quamuis bene & religiose viuas, quamuis iustè & deuotè Deo seruias: te tamen moneo vt nunquam deseras lachrymas. Si igitur vis abluere peccatorum tuorum maculas, semper diligas lachrymas. Dulces tibi sint lachrymæ, delectet te semper planctus & luctus, nunquam deseras planctum & luctum: tanto esto prona ad lamenta, quanto fuisti prona ad culpam. Quanta fuit tibi intentio ad peccandum, tanta sit ad pœnitendum deuotio. Secundum infirmitatem adhibẽda est medicina: grauia peccata grandia lamẽta desiderant. Soror venerabilis, ipse te adiuuare & cõsolari dignetur in hac præsenti vita, quem angeli adorant in cœlesti curia. Amen.

De communione. SERMO XXVIII.

QVicunque manducauerit panem & biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini, id est, peccatum & maculam cõtrahet sibi. Quare? quia ad bonũ malè accedit. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Ac si diceret, vnusquisque consideret vitam suam, & emundet cor suum ab omni ma- E litia, vt dignè possit accedere ad tam magnum sacramentum. Quicumque enim corpus & sanguinem Domini manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, scilicet causam suę damnationis. Vnde etiam beatus Isidorus ait: Qui in ecclesia sceleratè viuunt, & communicare non desinunt, putãtes se tali communione à peccatis posse mundari, sciant hi tales ad emundationem sibi non proficere, dicente propheta: Quid est quòd dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? nunquam carnes sanctæ auferẽt à te malitias tuas, qui ergo corpus Chri- F sti vult accipere, prius studeat in Christi fide & dilectione manere. Hinc est quod ait Dominus in Euãgelio: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo: ac si diceret. Ille in me manet, qui in bonis operibus voluntatem meam adimplet. Alioquin nisi prius maneat in me per fidem, & bonam operationem, & ego in eo: carnem meam manducare non potest, nec sanguinem bibere: quid est ergo quod mãducant homines? Ecce omnes frequenter sacramenta altaris percipiunt plane, sed alius carnem Christi spiritualiter manducat, & sanguinem bibit: alius verò non, sed tãtùm sacramentum, id est, corpus Christi sub sacramẽto, & non rem sacramenti. Sacramentum hoc dicitur corpus Christi propriũ de virgine natum, res verò spiritualis, Christi caro. Bonus igitur accipit sacramentum, & rem sacramenti: malus verò quia manducat indignè, sicut Apostolus ait, iudicium sibi manducat & bibit: non probans se prius, nec diiudicans corpus Domini. Ergo quid manducat peccator & quid bibit? nõ vtique carnem & sanguinem spiritualiter ad suam salutem, sed iudicium ad suam damnationem, licet videatur cum cæteris sacramentum altaris percipere. Itaque alius accipit corpus Domini ad salutem, alius verò ad damnationẽ. Ille qui cum Iuda traditore corpus Domini accipit, cum Iuda condẽnatur: qui cũ Petro & cæteris fidelibus deuotè ac fideliter illud sumit, sine dubio cum Petro & cæteris apostolis in corpore Christi sanctificatur. Audi igitur spõsa Christi verba beati Augustini, Qui casto corpore & mundo corde cum pura conscientia atque deuota mente ad istam altaris communionem venit, ad illud altare qui est Christus in cœlis, ante oculos Dei felici transmigratione perueniet, Soror in Christo amabilis, togo vt audias prudentiã serpentis. Serpens enim cum cœperit ire ad bibendum, antequam veniat ad fontem, euomit omne venenum. Imitare ergo & tu charissima hunc serpentem in hac parte, vt antequam venias ad fontem, id est, ad communionem corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, euomas omne venenum, scilicet odium, iram, malitiam, inuidiam, voluntatem malam, & noxias cogitationes ex corde tuo. Dimitte etiam omnibus sociabus tuis & omnibus proximis tuis ea quæ in te peccauere, vt tibi dimittantur à Deo peccata tua, sicut ipse Dominus ait: Dimittite, & dimittetur vobis. Itaque si hæc omnia feceris sicut dixi, poteris accedere ad fontem viuum, id est ad Christum qui est fons omnium bonorum. Ipse etiam ait de seipso: Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. De hoc pane dicit Dauid in Psalmis. Panem angelorum manducauit homo: alioquin esca illa licet de cœlo venerit, & potus, quia corporeus erat, angelis non congruebat: sed vtique ille panis, & potus qui per hoc præfigurabatur. Christus vero panis est angelorum, & sacramentum hoc vera caro eius est, & verus sanguis: quòd sacramẽtum spiritualiter manducat & bibit homo. Ac per hoc vnde viuunt angeli in cœlis, inde viuit homo in terris: quia totum spirituale est & diuinum in eo quod percipit homo: sed sicut Apostolus ait, quidam in deserto eandem escam spiritualem manducauere, & tamen mortui sunt. Ita & nunc in ecclesia quibusdam corpus Domini est vita, quibusdam verò est pœna & supplicium peccati. Corpus Domini sine dubio est vita illis quibus Christus est vita: Illis verò est mors, qui per culpam & ignorantiam, atque negligentiam membra sunt diaboli. Vnde soror amantissima mihi in Christo, moneo te vt aliud gustando intelligas quando corpus Domini

Universidad de Deusto
Biblioteca

recipis, quam odore sentis. Audi etiam honesta virgo quid sacerdos in consecratione corporis Christi dicat: Rogamus, inquit, hanc oblationem fieri benedictam, per quã nos benedicamur. Ascriptã, per quam nos omnes in cœlo cõscribamur. Ratam, per quam in visceribus Christi censeamur. Rationabilẽ, per quàm à bestiali sensu exuamur. Acceptabilémque facere digneris, quatenus & nos per hoc quod in nobis displicemus, acceptabiles in eius vnico filio Iesu Christo simus. Igitur honesta virgo, sicut superius iam dictum est, Christus in semetipso in cœlo sanctos angelos pascit: Christus etiam in semetipso in terra omnes fideles reficit. Christus per spem sanctos angelos satiat in patria: Christus nos pascit per fidem in terra, ne deficiamus in via. Christus angelos & homines reficit ex semetipso, tamen integre remanet in suo. Quàm bonus panis, & quàm mirabilis, de quo in cœlo angeli saturantur, & in terra homines reficiuntur: quem manducat angelus pleno ore in patria, ipsum comedit peregrinus homo pro modulo suo ne lassetur in via. Christus panis viuus, qui est refectio angelorum, ipse est redemptio & medicina hominum. Nunc ergo soror charissima deprecare Dominum in tota mente tua, vt mundet conscientiam tuam ab omni malitia: quatenus digne possis accipere corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi mysteria.

De cogitatione. SERMO XXIX.

SOror charissima, audi ea quæ Dominus ait per Esaiam prophetam: Auferte malum cogitationũ vestrarum ab oculis vestris. Quamuis homo cesset ab opere malo, tamen si malam cogitationem habet in corde suo, non est sine culpa. Vnde ait beatus Isidorus: Non solùm in factis peccamus, sed & in cogitationibus si eis illicitè occurrentibus delectemur. Sicut enim vipera à filiis suis in ventre adhuc positis occiditur, ita nos occidunt cogitationes nostræ intra nos enutritæ: quia consumunt animã nostram veneno viperino. Igitur soror dilecta mihi in Christo, moneo te vt cũ cuũ cum omni studio custodias: quoniã ibi est initium boni operis aut mali: vnde scriptum est: Omni custodia serua cor tuum, quoniã ex ipso vita procedit. Audi etiam, rogo honesta virgo, quid sponsus in laudibus ecclesiæ dicat in canticis canticorum: Comæ capitis tui vt purpura regis iuncta canalibus. Comæ capitis ecclesiæ † lectulum sanctæ animæ, vt purpura regis iuncta canalibus esse memoratur. Purpura quippe per fasciculos in canalibus ligatur, super quos dũ aqua proiicitur, per canales ad vestẽ quæ supra est currit vt vestis tingatur, & inde nomen accepit, vt tincta colore purpureo purpura vocetur: quæ omnia sanctæ mẽti congruunt. Comæ quippe capitis sunt cogitationes mentis, quæ in canalibus ligantur, quia in scripturis diuinis ne inutiliter fluant stringũtur. Custodi ergo cor tuũ venerabilis virgo à contagione noxia. Mentem tuam turpis cogitatio non subreptat, sit mẽs tua pura, Deus enim non solùm examinat carnem, sed mentem: Dominus iudicat conscientias hominum, Deus iudex etiam de cogitationibus iudicat animã quando titillat mala cogitatio. Non consentias illi, non sinas malam cogitationẽ manere in corde tuo. Quacunque hora mala cogitatio venerit, expelle eam. Quàm cito apparuerit scorpio, contere caput eius. Contere caput serpentis, id est, malæ cogitationis. Ibi emenda culpam, vbi nascitur, scilicet in corde: caput cogitationis prauę expelle à corde tuo. Ibi pecca, vbi nescis esse Deum. Nihil enim celatur ante Deum. Videt occulta, qui fecit abscondita. Dominus vbique præsens est. Spiritus Dei totum implet. Maiestas omnipotẽtis Dei penetrat omnia elemẽta, nullus locus est extra Deum. Dominus scit cogitationes hominum. Soror dilecta, vis nunquam esse tristis? Frater mi volo. Ergo bene viue. Si bene vixeris, nunquam eris tristis. Secura mens leniter sustinet tristitiam. Bona mens semper habet gaudium. Si enim in bona vita perseueraueris, tristitia elongabitur à te. Si in sanctitate perseueraueris, tristitia non occurret tibi. Si bene & piè vixeris, neque plagam neque mortem timebis. Conscientia autem peccatoris semper est in pœna. Nunquam reus homo securus est, mens enim malè sibi conscia propriis agitatur stimulis. Soror venerabilis, audi quid Dominus dicat de muliere ad serpentem. Ipsa conteret caput tuum. Caput serpentis conteritur, quando ibi culpa emendatur, vbi nascitur. Omnipotens Deus mundet cor tuum ab omni contagione mala, vt ei possis seruire sine macula. Amen.

De silentio. SERMO XXX.

ESaias propheta dicit, Cultus iustitiæ est silẽtium, & securitas vsq; in sempiternũ. Et iterum Dauid obsecrando postulat, dicens: Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis. Sancti patres summa cum vigilantia silentium custodientes, studuerunt vacare & videre quàm dulcis & quàm suauis est Dominus. Et actiuæ vitæ curis postpositis, adhæserunt contemplatiuæ vitæ. Soror charissima, respue inhonesta verba, fuge impudicos sermones. Vanus sermo citò polluit mentem, & facilè agitur quod libenter auditur. Nihil vmquam ex ore tuo procedat quod te possit impedire, nihil vmquam loquaris quod non conueniat. Hoc non procedat de labiis tuis quod offendat aures audientis, fuge turpitudinem sermonis. Vanus sermo demonstrat vanam conscientiam, lingua ostendit conscientiam, lingua refert conscientiam hominis: qualis sermo ostenditur, talis animus comprobatur. Ex abũdantia enim cordis os loquitur. Ab ocioso ergo sermone refræna linguam tuam, restringe linguam tuã ab ocioso verbo. Turpes fabulas non loquaris, non garrias vana verba. Sermo ociosus non erit absque iudicio. Vnusquisque rationẽ redditurus est sermonum suorum. Ante vniuscuiusque faciem verba sua stabunt in die iudicij. Ea quæ loqueris, grauitate atque doctrina digna fiant. Sit sermo tuus irreprehensibilis. Lingua tua nõ te perdat. Lingua tua nõ te dãnet. Nõ loquaris quod indignè susceptat aduersarius amicum tuum sit silẽtium. Pone custodiam ori tuo. In labiis tuis pone signaculum. Pone linguæ tuæ clausura silentij. Seito quo tempore dicas. Considera qua hora loquaris, tempore congruo loquere, tempore congruo tace. Tace vsq; quo interrogeris, interrogatio os tuũ aperiat, sint verba tua pauca, nõ transeas

† *Lectus vitiatus: forte legendũ, cogitationes sunt sanctæ animæ quæ vt pur.*

transeas mensuram loquendi. Multiloquia non effugiunt culpam, multiloquium non declinat peccatũ. Virgo linguosa stulta est, virgo sapiens paucis vtitur verbis. Sapientia breuem sermonẽ facit. loqui multum stultitia est, sit ergo in verbo tuo mensura, sit in sermone tuo statera. Modum loquẽdi non transeas. Venerabilis soror ille dignetur ori tuo ponere custodiam, qui te sibi eligit in sponsam. Amen.

De mendacio. SERMO XXXI.

MEndaces faciunt vt nec vera dicentibus credatur. Summo studio cauendum est omne genus mendacij: quamuis sit quoddam genus mendacij leuioris culpæ, velut si quisque pro salute hominum mentiatur. Sed quia scriptum est, os quod mentitur, occidit animam: hoc genus mendacij perfecti viri summo studio fugiunt, vt nec vitia cuiuslibet per eorum fallaciam defendant, nec suæ animæ noceãt, dum præstare alienæ carni volũt. Tamen hoc genus mendacij facilè credimus dimitti. Soror charissima, moneo te vt summopere fugias omne genus mẽdacij, nec per occasionem, nec per studium loquaris falsum, non studeas mẽtiri, nec etiam vt præstes alicui. Non alienam vitam per mendacium defendas: nullum iustum mendacium: omne mendacium in omnibus est peccatũ, omne quod à veritate discordat, iniquitas est. Leges seculi damnant falsarios, leges seculi puniunt mendaces. Si mendacium apud omnes damnatur, si falsitas humano iudicio punitur, quãto magis ante Deum qui est testis verborum & operum? Ante quem etiam de ocioso verbo vnusquisque rationem redditurus est. Ante quem & pro ocioso sermone pænas quisque sustinebit. Et perdes eos qui loquuntur mendacium. Et testis falsus non erit impunitus. Soror venerabilis, declina ergo mẽdacium, falsum ne loquaris. Quod verum est loquere, nunquam mentiaris. Esto verax, neminem mentiendo decipias, non aliud dicas, & aliud facias. Soror dilecta Deus det tibi vera loqui. Amen.

De periurio. SERMO XXXII.

DOminus dicit in Euangelio: Non iures per cœlum, quia sedes Dei est: neque per terram, quia scabellum pedum eius est: neque per caput tuũ, quia non potes in eo vnum capillum facere album aut nigrum. Sit autem sermo tuus, est, est: non, non. Quod amplius est, à malo est. Sicut mentiri non potest qui non loquitur: sic peierare nõ poterit, qui iurare non appetit. Quacunque arte verborum quisque iuret, Deus tamen qui est testis conscientiæ, hoc ita accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Malum quod iuramus facere, non debemus implere. Soror venerabilis, vis vt dicam tibi qualiter numquam peierabis? Nunquam iures: si non iuraueris, nunquam peierabis: si peierare times, nunquam iures. Prohibe etiam tibi iuramentum, tolle vsum iurãdi. Periculosum est enim iurare, vsus iurandi facit cõsuetudinem periurij. Vsus iurandi ducit hominem ad periurium. Sit in ore tuo est, sit in ore tuo, non est. Veritas non indiget iuramento. Fidelis sermo retinet locum sacramenti. Firma etiam sit sacramenti tui fides. Amantissima soror, Spiritus sanctus qui in tuo virgineo corpore sibi fecit templum, ponat in ore tuo moderationis signaculum. Amen.

De detractione. SERMO XXXIII.

SOror mihi in Christo dilecta, audi quæ dico ausculta quæ moneo, attende quæ loquor. Detractio graue vitium est, detractio graue peccatum est. Detractio grauis clamatio est, detractio grande crimen est. Omnes reprehenderunt detractorem. Omnes vituperant detrahentem. Omnes dehonestant illum qui detrahit. Et Dauid propheta: Detrahẽtem secretò proximo suo, hunc persequebar. Hoc summæ turpitudinis est, hoc nihil fœdius est. Detrahentes latrant quasi canes. Sicut canes rodunt pedes transeuntium, ita detrahentes rodunt vitam proximorũ. Canes solent mordere homines, & dente pestifero lacerare transeuntes. Soror venerabilis ergo abscinde à lingua tua vitium detrahendi: alienam vitam non rodas, vitam alienam non reprehendas, vitam alienam nõ laceres. De alieno malo non inquines os tuum, non detrahas peccatori, sed condole. Quod in alio detrahis, in te potius pertimesce: quod in aliis reprehẽdis, in te emenda. Quanto studio reprehendis alienam vitam, tanto studio emenda temetipsam. quanto alteri detrahis, te discute. Quando alium mordes, tua peccata redargue. Si vis detrahere, tuis peccatis detrahe. Non perspicias aliena peccata, sed tua propria. Non intendas alienis vitiis, sed tuis propriis. Nunquam aliis detrahes, si te bene perspicias. De tua ergo emendatione esto sollicita. De tua correctione & salute esto attenta. Detrahentes non audias. Susurrantibus auditum non præbeas. Pari reatu detrahentes & audientes tenentur. Similiter est culpabilis qui detrahit, & qui detrahentem audit. Maledici regnum Dei non possidebunt. Virgo quæ ad cœlestem thalamum desiderat peruenire, nõ debet hominibus detrahere. O virgo venerabilis, si aures tuas à detrahentibus separaueris, & linguam tuam, sicut dixi, ab omni locutione peruersa refrænaueris, inter prudentes virgines computaberis.

De inuidia. SERMO XXXIIII.

HOmo inuidus membrum est diaboli, cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum. Inuidia cuncta germina virtutum coneremat. Inuidia cuncta bona pestifero ardore deuorat. Inuidia tinea est animæ. Inuidia prius nocet sibi quàm alteri. Inuidia prius seipsam mordet quàm alterũ. Inuidia primum suum mordet auctorẽ. Inuidia sensum hominis comedit, pectus vrit, mẽtem lacerat, cor hominis quasi quædam pestis pascit. Igitur cõtra inuidiam occurrat bonitas: charitas præparetur aduersus inuidiam. Soror amantissima mihi in Christo de bono alterius non dolcas, de alterius profectu non tabescas, de alterius felicitate non crucieris. Nulla virtus est quę non habeat contrarium inuidiæ malum. Sola miseria caret inuidia. Quare? Quia nemo inuidet misero. Virgo quæ in cœlo desiderat habitare hominibus non debet inuidere. Virgo quæ cum Christo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad nuptias desiderat intrare, de alterius honore non G debet contristari. Charissima soror, Deus mundet cor tuum ab omni malitia atque inuidia, vt ei possis sine macula seruire. Amen.

De ira. SERMO XXXV.

HOnesta virgo, audi quid Salomon dicat. Respõsio mollis frangit iram, sermo durus excitat furorem. Et iterum: Dulce verbum mitigat inimicos, & multiplicat amicos. Tanto quisque conuincitur minus sapiens, quanto est minus patiens. Per iram H oculus mentis turbatur, per iram sapientes perdunt sapientiam, per iram alienatur homo à semetipso. Quidam citò irascuntur, sed ad pacem citò redeunt. Quidam verò tardius irascuntur, & ad pacem tardius reuertuntur. Alij autem quod grauius est, ad iram citius incitantur, & ad pacem tardius inclinantur. Melius est tamen qui citius irascitur, & ad pacẽ cito reuertitur, quàm qui tardius irascitur, & ad pacẽ tardius incitatur. Charissima soror audi etiam Iacobum dicentem: Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum: & tar- I dus ad iram. Quare? quia ira viri, Dei iustitiam non operatur, proculdubio nec ira virginis iustitiam Dei operari poterit. Virgo quę templum Dei debet fieri, nullo modo debet irasci. Non decet Christi spõsam esse iracundam. Virgo quæ in pectore suo præparat mansionem Christo, omnibus modis debet expellere iracundiam à corde suo. Virgo quę desiderat cum Christo ad cœlestem thalamum peruenire, debet omnino à corde suo iram expellere. Amantissima soror, si te præuenerit iracundia, restringe illam si te præoccupauerit ira, mitiga eam. Tempera furorem, K tempera indignationem. Motum iracundiæ restringe. Refrena impetum iræ. Si non potes vitare iram vel temperare, non te rapiat furor, non te inflãmet ira, non te commoueat indignatio. Sol non occidat super iracundiam tuam. Amen.

De odio. SERMO XXXVI.

HOnesta virgo, audi quæ dico: Odium separat hominem à regno Dei. Odium separat hominem à paradiso. Odium subtrahit hominem à cœlo. L Odium nec per passionem deletur: nec per martyrium purgatur, nec per sanguinem effusum abluitur. Non debemus odio habere homines, sed vitia. Qui fratrem suum odit, homicida est. Qui fratrem suum odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat. Deum non diligit, qui hominem odit. Quantum interest inter festucam & trabem: tantum etiam distat inter iram & odium. Odium est enim ira inueterata. Per iram turbatur oculus mentis: per odium extinguitur oculus cordis. Soror in Christo amantissima mihi audi quæ loquor. Si cõtristaueris in aliquo sororem M tuam, satisfac illi. Si peccaueris in sororem tuam, age pœnitentiam coram illa. Si scandalizaueris aliquam ex ancillis Dei, roga eam vt dimittat tibi. Perge festinanter ad reconciliationem: non dormias donec prius venias ad satisfactionem, non quiescas priusquam reuertaris ad pacẽ. Si ceciderit inimicus tuus, noli gratulari. Non læteris super inimici interitu, ne fortè superueniant in te similia: ne conuertat Deus ab eo in te iram suam. Delectet te dolere super eum qui afflictus est. Condole alienis miseriis. In tribulatione alterius esto tristis. Cum plangentibus plange, cum lugẽtibus luge. Soror venerabilis non sis dura, non sint tibi dura præcordia. Peccanti in te non retribuas secundum culpam suam, quia & in te venturum est iudicium Dei. Dimitte vt dimittatur tibi: nõ enim habebis indulgẽtiam nisi dederis veniam. Expelle à corde tuo odium. In mente tua odium non maneat. Soror amabilis, Deus det tibi dilectionem sui & proximi. Amen.

De superbia. SERMO XXXVII.

SVperbia est radix omnium malorum. Homo superbus Deo & hominibus est odibilis. Superbus homo similis est diabolo. Superbia & cupiditas intantum est vnum malum, vt nec superbia sine cupiditate, nec cupiditas sine superbia esse possit. Diabolus per superbiam & cupiditatem dixit: In cœlum ascendam. Christus cum humilitate dixit: Humiliata est in puluere anima mea. Diabolus per superbiam & cupiditatem dixit: Ero similis altissimo. Christus per hnmilitatem factus est obediens patri vsque ad mortem. Ad vltimum diabolus per superbiam præcipitatur in infernum: Christus verò per humilitatem ad cœlos eleuatur. Quid est omne peccatum, nisi Dei contemptus quo eius præcepta contemnimus? Soror charissima crede mihi, quòd multorum temporum vigiliæ, orationes, ieiunia, elemosynæ, & labores si cum superbia finẽ habuerint, pro nihilo reputantur apud Deum. Igitur soror venerabilis, alas superbiæ non extendas: pennas superbiæ non erigas. Quare? quia superbia angelos deposuit, potentes strauit, superbos deiecit. Superbis resistit Deus, humilibus autẽ dat gratiam. Moneo te etiam Christi sponsa, vt plus gaudeas de societate angelorum, & ancillarum Dei, quàm de nobilitate generis tui. Rogo te amantissima soror, vt magis exultes de societate pauperum virginum, quàm de tuorum nobilitate parentum diuitum. Quare? quia non est personarum acceptio apud Deum, Qui pauperem despicit, Deo iniuriam facit. Qui cõtemnit pauperem, exprobrat factorem eius. Venerabilis soror, Deus det tibi profundam humilitatem & veram charitatem. Amen.

De iactantia. SERMO XXXVIII.

TAm in factis quàm in dictis cauere debemus iactantiam. Igitur soror charissima circumspice teipsam, & nihil tibi arroges ex his quæ in te sunt, præter peccata. Caue iactãtiam, fuge appetitum vanæ gloriæ, caue inanis gloriæ studium: non te arroges, non te iactes, nihil de te præsumas, non te insolenter extollas, nihil boni tibi tribuas, de bono opere non glorieris, non sis circumflata vento fauoris. Contemne laudem hominum, non exquiras si quis te laudet, aut si quis te vituperet. Laus non te seducat, nec vituperatio frangat. Qui laudem non appetit, nec cõtumeliam sentit. Virgines quæ de suis meritis gloriantur coram hominibus, non habent oleũ in vasis suis, quia per inanis glorię appetitum mercedem

dem quam merebantur à Domino, perdiderunt. A Semper suam aspiciant fœditatem, qui vanam gloriam diligunt: & doleant se perdidisse opus bonum, quod pro humana laude fecerunt. Vnde Dominus in Euangelio: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Virtutes sanctorũ per inanis gloriæ studium dominio subiiciuntur dæmonum, sicut Ezechias rex quia iactanter diuitias suas Chaldæis manifestauit, propterea per prophetam eas perituras audiuit. Pharisæus etiam qui orare ad templum venerat, ideo bona sua perdidit, quia iactanter manifestauit. Sicut ex alto aquila ad escam descẽdit, sic ho- B mo de alto bonæ conuersationis per vanæ gloriæ appetitum ad inferiora demergitur. Soror dilecta mihi in Christo, non ponas conscientiam tuam in aliena lingua. Quòd si laudet te aliena lingua, & non tua: laudet te alienum os, & non tuum: tuo tamen iudicio te decerne, non alieno. Nemo magis scire potest quæ sis, sicut tu, quæ conscia tui es. Soror venerabilis, vis vt dicam tibi qualiter poteris omnes virtutes augere? Frater dilecte, volo, atque vt mihi ostẽdas rogo. Ausculta ergo soror venerabilis, si vis omnes virtutes tuas augere & non perdere: abscon- C de virtutes tuas pro elatione: absconde tua bona fabona facta pro arrogantia. Fuge videri quod commeruisti. Virtutes cela, peccata tua manifesta: vitia cordis tui reuela. Absconde tua bona opera. Numquam in medium proferas si quid boni feceris aut dixeris. Prauas cogitationes statim manifesta. Peccatum enim manifestum citò curatur, crimẽ autem tacendo ampliatur, si latet, fit ex minimo magnum. Peccatum manifestando decrescit, tacendo crescit. Virtutes in occulto crescunt, in publico decrescunt. Virtutes iactantes manifestando annihilantur, hu- D militer occultando multiplicantur. Igitur honesta soror, consilium & opus tuum semper ad Deũ conuerte. In omni opere tuo Dei auxilium pete. Omnia diuinæ gratiæ, diuino dono ascribe. Nil meritis tuis attribuas. In virtute tua nihil præsumas, nihil ponas in tua audacia. Charissima soror audi apostolum dicentem: Qui gloriatur in domino glorietur. Igitur venerabilis virgo, gloriatio tua & laus tua semper sit in Christo Iesu sponso tuo. Amen.

De humilitate. SERMO XXXIX. E

SOror charissima, audi Dominum Iesum Christũ sponsum tuum dicentem in Euangelio: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Soror venerabilis, humilia temetipsam sub potenti manu Dei: vt te exaltet in tempore tribulationis. Conscientia virginis semper debet esse humilis & tristis, scilicet vt per humilitatem non superbiat, & per inutilem tristitiam cor ad lasciuiam non dissoluat. Humilitas est summa virtus virginis. Summum enim conuitium est superbia. Virgo humilis licet habitu sit vilis, glo- F riosa tamen est apud Deum virtutibus. Virgo autem superba quamuis ante oculos hominũ pulchra, formosa atque composita, tamen ante oculos Dei vilis & despecta atque reproba. Quare? quia anima iusti sedes Dei est. Sicut ipse Dominus ait: Super quem requiescam nisi super humilem & quietum, & timẽtem sermones meos? Dilecta mihi soror in Christo, esto humilis: esto in humilitate fundata, esto vltima omnium, esto nouissima omnium. Charissima nulli te præponas, nulli te superiorem deputes. Æstima omnes superiores te esse. Quanto maior es, tanto te humilia in omnibus. Si humilitatem tenueris, habebis gloriam. Quanto enim humilior fueris, tanto te maior sequetur gloriæ altitudo. Descende vt ascendas, humiliare vt exalteris, ne exaltata humilieris: quia qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Qui enim extollitur, humiliabitur. De excelso grauior casus est. De alto maior ruina est. Humilitas casum nescit, humilitas casum nõ nouit, humilitas ruinam nunquam incurrit: humilitas lapsum nunquam passa est. O sponsa Christi agnosce, quia Deus humilis venit. Agnosce quia se in forma serui humiliauit, factus obediens vsque ad mortem. Amabilis soror, ambula sicut ille ambulauit. Sequere exemplum eius, imitare vestigia illius. Esto vilis, esto despecta, esto abiecta, displicet tibi, qui enim sibi vilis est, ante Deũ magnus est. qui displicet, Deo placet. Charissima esto paruula in oculis tuis, vt sis magna in oculis Dei. Tanto eris ante oculos Dei preciosior, quãto fueris ante oculos tuos despectior. Soror venerabilis, si humilitatẽ profundam tenueris, cum prudentibus virginibus in cœlesti regno lętaberis. Amen.

De patientia. SERMO XL.

DOminus dicit in Euãgelio: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Soror charissima, ergo si homines pacifici sunt beati, & vocabuntur filij Dei, necessaria est tibi patientia. Patientia opus perfectum habet. Virgo pacifica sapiens est, virgo iracunda non est prudens, sed stulta. Soror venerabilis, sine ferro martyr esse poteris, si patientiam in animo veraciter conseruaueris. Non pacificus consortium non merebitur angelorum: inuidus & iracundus erit particeps dæmoniorum. Non pacificus fugat concordias, imò iracundus suscitat lites. Virgo benigna etiam si patiatur iniurias, pro nihilo ducit. Virgo pacifica in corde suo præparat mãsionem Christo. Quare? quia Christus pax est, & in pace cõsueuit requiescere. Filio pacis pacem debet diligere. Plus te præpara ad suscipiendam iniuriam, quàm ad inferendam. Disce potius mala tolerare, quàm mala facere. Esto patiens, esto mitis, esto suauis, modesta, mansueta. Ama pacem, dilige pacem, pacem cum omnibus retine. Omnes in mansuetudine & charitate amplectere: proba te amplius amare, quàm ipsa ameris: proba te amplius diligere, quàm diligaris. Non sis leuis in amicitia. Retine semper vinculum amicitiæ. Habeto semper patientiam mentis. Esto benigna, esto prompta affectu, esto affabilis in sermone. Grato animo appare ad omnes. Tolle occasionem litis. Sperne litem, viue semper in pace. Charissima soror si fieri potest, cum omnibus hominibus retine pacem. Contumelias detrahentium per patientiam supera. Clypeo patientiæ frange sagittas contumeliæ. Præbe scutum conscientiæ contra gladium linguæ. Magnæ virtutis es si non læsa à quo læsa es. Magnæ fortitudinis es, si etiam læsa dimittas. Magnæ es gloriæ, si ei de quo te potuisti vlcisci,

Universidad de Deusto
Biblioteca

parcas. Venerabilis soror, pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat cor tuum & animā tuam. Amen.

De concordia. SERMO XLI.

SEx sunt quæ odit anima mea, dicit Dominus, & septimum quod detestatur. Videlicet eum qui seminat discordias inter fratres. Maledictus homo qui inter seruos Dei discordias seminat. Qui pacem & concordiam rumpit, aduersus Deum facit. Christo facit iniuriam, qui inter seruos Dei seminat discordiam. Quare? quia Christus est pax nostra, qui fecit vtraque vnū, videlicet quia angelos & homines fecit esse concordes. Concordia malorum, contrarietas est bonorum, sicut optamus vt boni pacem habeant: ita optare debemus vt concordia malorum rumpatur. Concordia ad faciendum peccatum, mala est: concordia verò ad faciendum bonum, ad sectandam institiam, ad seruiendum Deo, bona est. Propter hoc sumus congregati in vnum, vt in seruitio Dei omnes vnum spiritum & vnum animum habeamus. Omnibus habitantibus in domo Dei debet esse anima vna & cor vnum in Deo. Nihil prodest si nos cōtineat vna domus, & separat voluntas diuersa. Plus diligit Deus vnitatem animi, quàm loci, ecce sumus in domo ista multi homines, diuersi mores, diuersa corda, diuersæ animę. Hæc omnia debet in vnum coniungere vita, intentio, vnus amor in Deum. Debemus ergo in hoc esse vnius animi & vnius voluntatis, vt seruiamus Deo: & vt diligamus Deum ex toto corde, & ex tota anima, & proximū nostrum sicut nos ipsos. Necessaria itaque est nobis virtus concordię. Quod si ego volo facere voluntatem meam, & iste suam, & ille suam, fiūt diuisiones, oriuntur lites, iræ quoque & rixæ, quæ sunt opera carnis: & sicut ait Apostolus: qui talia agūt, regnum Dei non consequentur. Soror charissima, crede mihi, quia Deo non tantum placent nostra ieiunia, nostræ orationes, nostra sacrificia, quantum cōcordia. Ideo Deus dicit in Euangelio: Vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Venerabilis soror, magna est virtus concordiæ apud Deum, siue qua non placent Deo nostra sacrificia quibus delentur peccata. Scire debemus, quia cum ad conuersionem venimus, luctamen contra diabolum sumimus. (Interrogatio.) Frater dilecte, dic mihi si aliquid timet diabolus? Responsio. Soror amabilis, nihil est quod diabolus tantum timeat, quantū concordiam & charitatem. Nam si totum quod habemus, damus propter Deum: hoc diabolus non timet, quia ipse nihil habet. Si ieiunamus, hoc diabolus non timet, quia ipse nunquam comedit, si vigilamus, hoc diabolus non timet, quia ipse nunquam dormit: sed si charitatem & concordiam tenemus, hoc diabolus vehementer timet. Quare? quia hoc tenemus in terra, quod ipse in cœlo tenere noluit, hoc est etiam quòd sancta ecclesia terribilis esse vt castrorum acies ordinata dicitur: quia sicut hostes timent quando acies castrorum bene ordinatas ad bellum vident: ita certè diabolus expauescit quādo spirituales viros virtutum armis accinctos in vnitate concordiæ viuere conspicit. Ipse victus & confusus vehemēter dolet, cum eos per discordiam diuidere & penetrare non valet. Omnes ergo vnanimiter & concorditer debemus viuere in Domo Dei, vt possimus diabolum vincere. Ancilla Dei quæ vult concorditer viuere, prius debet prauas cōsuetudines relinquere, ne sit peruersa, inordinata: ne sit indisciplinata, ne peruersitate sua cæteras ancillas Dei cōturbet vel scandalizet. Debet etiam mensurare actus suos, motus suos, sermones suos & totā vitam suam: vt secundum Deum cōcordare possit cum illis cum quibus viuit. Igitur soror dilecta moneo te vt concorditer & humiliter viuas in monasterio cum omnibus ancillis Dei. Soror venerabilis, odientes ad pacem inuita, discordantes ad concordiam reuoca. Nullus existat sermo iurgiorum qui concordiam diuidat. O sponsa Christi, charitas, quæ te separauit à seculo, ipsa te coniungat Deo. Amen.

De tolerantia. SERMO XLII.

CHarissima soror disce à Christo modestiam, disce tolerantiam: Christum attende, & non dolebis de iniuriis. Pro nobis namque passus reliquit nobis exempla. Palmis enim percussus, flagellis cæsus, sputis derisus, clauis confixus, spinis coronatus, cruce damnatus, semper conticuit. Quando enim aliquis tibi conuiciatur, propter tua peccata contingit tibi: quando tibi iniuriatur, mala tua hoc faciunt: quidquid tibi contingat aduersum, pro tuo cuenit peccato. Leuius sustinebis, si pro quibus tibi infertur, intenderis. Cum ergo derogatur tibi, tu ora: quando aliquis maledicit tibi, tu benedic ei: benedic ei qui maledixerit tibi. Maledicenti tibi, benedictionem appone: irascentem patientia deleni, blādimento iracundiam furentis dissolue, lenitate vince nequitiā, bonitate malitiam. Tuo bono supera mala aliorum. Tua tranquilla mente aliorum cōtumelias disperde. Soror venerabilis, ad bona & ad mala prepara cor tuum, & bona & mala prout tibi euenerint, porta. Sustine aduersa & prospera, vt quæcunque occurrerint tibi, quæcunque euenerint tibi, mente placida sustineas. Respue probra illatæ contumeliæ, despiciendo supera irrisionum probra. Dissimulando contemne errores detrahentium. Honesta virgo quamuis te quisq; irritet, quamuis te incitet, quamuis exasperet, quamuis insultet, quamuis conuincietur, quamuis criminetur, quamuis ad litem prouocet, quamuis ad iurgium vocet, quamuis conuicium dicat, quamuis iniuriam faciat, quamuis afficiat contumeliis, tu sile, tu tace, tu dissimula, tu contemne, tu non loquaris, tu tene silētium, iniuriam non respondeas, mala verba non dicas, conuicium non retorqueas, contumeliam non respondeas. Tene silentij pacem. Tacendo citius vinces. O sponsa Christi, sume luctamen contra temporales molestias. Esto in cunctis casibus firma, patiēter tolera omnia: patienter ab vno sustinendum est quod multis accidit. Et qui affligit, & qui affligitur, mortalis est. Et qui mala facit, & qui mala sustinet, morietur. Amabilis soror, crede mihi, quia nullus tibi aduersari potuisset, nisi Dominus potestatem dedisset. Nec habuisset in te potestatem diabolus, nisi permitteret Deus. Oportet per multas tribulationes nos intrare in regnū Dei. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram

ad futuram gloriam. Soror charissima, impossibile est vt sis fœmina, & non gustes angustias. Omnia in hoc seculo euentu simili sustinemus. Nullus est qui in hac vita positus nō suspiret. Ista vita lachrymis est plena. Vita ista à fletibus inchoat. Infans quādo nascitur, à fletu incipit viuere. Infans quando egreditur de vulua, prius incipit lugere quàm ridere. Flētes proiiciuntur in hanc miseram vitam. Vtilis est tribulatio, vtiles sunt vitæ huius præsuræ. Quanto in hoc seculo frangimur, tāto in perpetuo solidamur. Quāto in præsenti tempore affligimur, in futuro gaudebimus. Si hic flagellis atterimur, purgati in iudicio inueniemur. Amen.

De infirmitate. SERMO XLIII.

DOminus loquitur in Euangelio Apostolis, dicens: Ego quos amo, arguo & castigo. Tribus modis Deus in hac vita castigat homines. Scilicet ad damnationem percutit reprobos. Ad purgationē corripit quos videt errare electos. Castigat iustos ad augendam gloriam meritorum. Deus percussit Ægyptum plagis ad damnationem, flagellatus est pauper Lazarus ad purgationem, flagellatus est etiam Iob ad probationem: flagellat etiam hominem ante peccatū, ne malus fiat: sicut flagellauit Paulum, qui instigante angelo satanæ: tolerabat stimulos carnis. Flagellatur etiam homo à Deo post peccatum, vt emendetur, sicut ille qui traditus est satanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus esset. Qui valentiores sunt & sani, vtile est eis infirmari, ne per vigorem salutis plus lætentur in transitoriis & terrenis rebus quàm debent. Mala est sanitas carnis quæ hominem ducit ad infirmitatem animæ. Et valde est bona infirmitas carnis, quæ perducit hominē ad sanitatem animę. Infirmitatem carnis laudat Apostolus, dicēs: Cum enim infirmor, tunc fortior sum, scilicet spiritu. In flagellis Dei non debet murmurare homo, quia per hoc quòd castigatur, à peccato emēdatur. Leuius sustinebimus infirmitates corporis si ad memoriam reduxerimus mala, quæ fecimus. In infirmitate nō debet homo murmurare. Quare? quia ab illo iudicatur cuius iudicia semper sunt iusta. Qui infirmitatē patitur, & cōtra Deum murmurat, iustitiam iudicantis accusat, ac per hoc irā Dei aduersum se prouocat. Non potest non esse iustum, quod iusto placet iudici. Quem enim diligit Deus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit: & quasi pater in filio complacet sibi. In hac vita Deus parcit peccatoribus, & non parcit iustis. In futura vita parcit iustis, & non parcet peccatoribus, qui in hac vita flagellari nō meretur, in inferno torquebitur. Soror charissima, dolor & tristitia omnibus sunt communia: nemo est qui in hoc seculo non doleat. Semper Deus hos castigat, quos ad salutem præparat perpetuam. Soror venerabilis, in infirmitatibus tuis non non cōtristeris. In languoribus tuis gratias age Deo. Valere te magis opta animo, quàm corpore. Desidera plus valere mente, quàm carne. Aduersa carnis, remedia sunt animi. Ægritudo carnē vulnerat: mētem curat. Lāguor enim vitia excoquit, languor vires libidinis frangit. Probari te in dolore cognosce, non frāgaris: in fornace probatur aurum vt sordibus careat: tribulationibus camino purgaris: vt purior appareas, persecutionis igne conflaris. Conflaris vt omni peccatorum sorde purgeris: ad probationem sunt omnia ista quæ sustines. Igitur dilecta mihi in Christo soror, in infirmitatibus tuis non murmures, non blasphemes, nō dicas, quare sustineo mala? non dicas, cur affligor? vt quid mala patior? Frater mi, obsecro te vt dicas mihi quid in infirmitatibus meis debeo dicere, vel qualiter oportet meipsam accusare. Soror honesta, hoc modo te accusa: Peccaui, vt eram digna nō recepi. Æ qualem vindictam peccati mei non sentio. Minus me sentio percussam, quàm mereor. Iuxta modum termini minor est tribulatio vltionis. Secundum meritum peccatorum meorum dispar est causa pœnarum: non sunt tanta supplicia, quāta extiterūt peccata. O sponsa Christi, vis à peccatis tuis purgari? in pœna te accusa, & Dei iustitiam lauda. Ad purgationem tuam sufficit, si ea quæ pateris, ad iustitiam Dei retuleris, si pro irrogata infirmitate tu humilis Deum glorificaueris. Corripit enim te Deus flagello pię castigationis exercet in te disciplinam. Et qui parcendo te à se abiiciebat, feriendo clamat vt redeas. Venerabilis virgo, cogita quoslibet mūdi cruciatus, intende animo quascunq; mūdi pœnas, quoscumque tormentorum dolores, quascumque dolorū acerbitates, compara hoc totū gehennę, & leue erit quod pateris. Soror amabilis, si times, pœnas inferni time. Istæ enim pœnæ temporales sunt, illæ æternę: in istis pœnis moriēdo torměta recedunt, in illis moriendo æternus dolor succedit. Si enim conuersa fueris, emēdatio est quod pateris. Conuerso instātes plagæ ad purgationem proficiūt. Qui enim hic castigatus corripitur, illic liberatur: qui verò nec sub flagello corriguntur, & temporali pœna & æterna damnantur. Et in hoc prius iudicantur seculo, & illic denuo in futuro. His duplex est pœna & dānatio: gemina his percussio est, quia & hic habent iudicia tormentorum, & illic supplementū pœnarum. Manus igitur Dei te ad pœnam tradidit, indignatio Dei te affligi iussit. Ipse iratus iussit te mala omnia experiri, soror reuerenda. nam quòd & corporis debilitatibus frangeris, quòd carnis morbis afficeris, quòd languorum stimulis cruciaris, quòd passionibus animæ quateris, quòd mentis angustia torqueris, quòd crescente impugnatione malignorum spirituum agitaris, hoc ipsum pro peccato tuo tibi diuina iustitia irrogat. Tua contra te dimicant arma. Sagittis tuis plagaris. Telis tuis vulneraris. Per quæ enim peccasti, per hęc & torqueris. Quia secuta es carnem, flagellaris in carne. In ipsa gemis, in qua peccasti. Soror amabilis, in ipsa carne cruciaris, in qua deliquisti. In ipsa tibi est cēsura supplicij, in qua fuit causa peccati. Vnde corruisti ad vitia, inde sustines tormenta. O sponsa Christi, iustè argueris, iustè flagellaris, iusto iudicio iudicaris. Procella iuste te conterit, iustitiæ pœna te premit.

De auaritia. SERMO XLIIII.

DOminus dicit in Euangelio: Cauete ab omni auaritia, quia non in abūdantia cuiusquam vita eius est super terram ex his quæ possidet. Et Paulus Apostolus: Omnis fornicatio, & immunditia, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

auaritia, nec nominetur inter vos. Et iterum: Omnis G fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Dei. Vnde Salomon: Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam. Auarus non implebitur pecuniis. Qui amat diuitias, non capiet fructum ex eis. Nihil est peius quàm amare pecunias. hic enim animam suam venalem habet. Sicut auaritia mergit hominem in infernum, ita omnino largitas eleemosynæ leuat ad cœlum. Auarus homo similis est inferno. sicut infernus nunquam dicit, satis est, ita auarus nunquam satiatur pecuniis. Sicut hydropicus quanto H plus bibit, tanto plus sitit: ita auarus quanto plus acquirit, tanto plus concupiscit. Auaritia & cupiditas, sorores sunt: superbia verò est mater earum. Nunquã superbia fuit sine cupiditate, nec cupiditas sine auaritia. Soror venerabilis non sit manus tua porrecta ad accipiendum, & collecta ad dandum. Plus te delectet dare quàm accipere. Melius est dare quàm accipere. Soror charissima, auaritia nõ defigat radices in corde tuo, auaritia non sit in te. Expelle à corde tuo auaritiam. Si perfectè pro Christo contempseris omnia terrena, cum eodem Iesu Christo sponso I tuo lætaberis in cœlesti patria. Amen.

De cupiditate. SERMO XLV.

RAdix omnium malorum est cupiditas. Nemo potest perfectè spiritualia bella suscipere, nisi prius carnis edomuerit voluptates: non potest mẽs ad contemplandum Deum esse libera, quæ terrena & transitoria huius mundi concupiscit: non potest videre oculus mentis alta, si eum claudit puluis terrenæ cupiditatis. Cupiditas graue peccatum est, omnium criminum materia est. Non est mirum si morientes inferni ignibus deputentur, qui viuentes flammam cupiditatis suæ non extinxerunt. Soror charissima, quamuis non habeas pecuniam, tamen si habes cupiditatem habendi, nihil valet tibi, nihil valet corporis nuditas, si tibi est vestimenti cupiditas. Iudas per cupiditatem vendidit Christum. Nudi nascimur in hac vita, nudi exituri sumus de hac vita. Cur ergo concupiscimus terrena & transitoria? Si ergo bona huius mundi credimus peritura, cur tanto amore diligimus ea? Si terrena & transitoria huius mundi plusquam oportet diligimus, peccamus. L Soror ergo dilecta cursum tuum considera, & cognosce tibi pauca sufficere posse quæ habes. Si igitur cupiditas est radix omniũ malorũ, sicut superius diximus, necesse est vt expellas eam à corde tuo: vt cęteræ soboles non pullulent vitiorũ, cupiditas peruersa non sit in te. Soror venerabilis, omnipotens Deus te faciat propter semetipsum prospera mundi despicere, & nulla eius aduersa formidare. Amen.

De paupertate. SERMO XLVI. M

BEati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Multi sunt pauperes quos ipsa paupertas non facit beatos, sed miseros: quia ipsam paupertatem non propter Deum sustinent, sed coacti. Sunt etiam nonnulli pauperes, quos paupertas non facit miseros, sed beatos, quia eam propter Deũ sustinent: de quibus dicitur: Beati pauperes spiritu. Charissima soror iterum ad te reuertor loquendo. Audisti tribulationem & patientiam Iob, & ideo te monco, vt ne in tribulatione frangaris, nec in prosperitate eleueris. Tu patriarchas diuites opibus, sed humiles fuisse legis animo: qualis fuit Abraham, qui dicebat: Loquar ad Dominum Deum meum, cum sim terra & cinis. Ideóque beata eris, soror venerabilis, si in prosperis & in aduersis semper Deo gratias egeris, & fœlicitatem huius temporalis vitæ velut fumum & vaporem euanescentem credideris. Ait enim Paulus Apostolus: Si in hac vita tantùm sperãtes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Christus enim ne aurum diligeremus, oblata in vita munera cõtemnere docuit: ne famem timeremus, quadraginta diebus ieiunauit: ne nuditatem timeremus, vnam tunicã discipulis suis habere mandauit: ne tribulationes expaueſceremus, ille pro nobis tribulationes sustinuit, & ne mortẽ timeremus, pro nobis mortem sustinuit & suscepit. Omne quod in mũdo est, concupiscẽtia carnis est, & cõcupiscentia oculorum, & ambitio seculi. Et mundus peribit, & concupiscentia eius. Igitur dilecta soror, non diligamus ea quæ sunt in mundo, ne pereamus cum mũdo. Certè Dauid regnabat, & cum haberet thesauros argenti, & imperaret populis manu forti, tamen humilem se cognouit, & dicit: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuẽtute mea. Et iterum: Egenus & pauper sum ego. Item dicit: Incola ego sum in terra, & peregrinus sicut omnes patres mei. Soror venerabilis, non te delectent blandimenta transitoria: nec commoda terrena, nec de mundanis lucris gaudeas: & non contristaberis de terrenis damnis. Sic enim scriptum est: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Quæ cum amore possidemus, cum dolore perdimus. Audi sponsa Christi quæ dico. Ille cui cœlestia & terrestria seruiũt, pauper pro nobis factus est. Quare? vt nos sua paupertate faceret diuites. Tu ergo honesta virgo, ambula per viam qua præcessit Iesus Christus sponsus tuus, & passibus indefessis sequere cœlestem ducem. Sine dubio si consequuta fueris, cum ipso in cœlo regnabis. Soror venerabilis, virginitatem & paupertatem beatæ Mariæ virginis prospice, quæ tam diues in Domino fuit, vt mater Domini esse mereretur: & intantum fuit ope externa destituta, vt tempore partus non haberet obstetrices vel ancillas ad seruiendum sibi: & intantum fuit rebus paupercula, vt ipsum etiam etiam diuersorium tam angustum habuerit, vt infantem non in lectulo, sed in præsepio reclinaret. Sed & Ioseph cui fuerat desponsata, eum esset iustus, erat tamen pauper: ita vt victum & vestitũ artificio quæreret. Certè faber fuisse legitur. Etiam de sanctis Apostolis legimus quia seruiebant Deo in fame & siti. Vnde Paulus Apostolus: In fame & siti, in ieiuniis multis: In frigore & nuditate, & in vigiliis multis. O sponsa Christi, habes exempla quibus possis terrenas diuitias contẽnere, & cœlestes cõcupiscere: quoniã qui volunt diuites fieri in hoc mundo, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa & nociua quę mergunt hominẽ in interitum. Libenter contemnunt terrenas diuitias, qui perfectè sperant cœlestes: quia voluntaria paupertas introducit hominem in regnum cœlorum. Non ideo venimus ad monaste-

rium, vt in deliciis in eo viuamus, sed vt A vigilando, orando, ieiunando, psallendo, contra aduersarium nostrum dimicando, ad regnum nobis promissum Christo adiuuante perueniamus. Nam ideo nudi nascimur in hoc seculo, nudi etiam accedimus ad baptismum, vt nudi & sine impedimento perueniamus ad cœlum. Quàm incongruum est & absurdum, & quàm turpe, vt quem nudum mater genuit, nudum suscepit terra, diues intrare velit in cœlum? Facilius est camelũ per foramen acus transire, quàm diuitem introire in regnũ cœlorum. Melius est plus egere quam plus habere. Nimis est auarus, cui non sufficit dominus. Soror dilecta, si in hoc seculo famen & sitim atque nuditatem pro Christo sustinuerimus, gratis cum eodem Domino nostro Iesu Christo in cœlesti regno gaudebimus. Amen. B

De murmuratione. SERMO XLVII.

HOspitium cordis nostri per gratiam Dei sanctificatur, & per inhabitationem Spiritus sancti, quando intus est charitas, pax, bonitas, humilitas, C concordia, mansuetudo, & alia huiusmodi: hæ sunt nostræ diuitiæ, scilicet boni mores, & virtutes. Sed si incipimus inter nos litigare, & murmurare, cõtendere, statim ab his spiritualibus bonis vacui remanemus & nudi. Quare? quia virtutes nõ possunt remanere cum vitiis. Nam & modicum fermẽtum totam massam corrumpit. Quisque seruus Dei debet pensare in corde suo, quã malũ magnum incurrit si pro rebus tẽporalibus murmurat: vnde debuerat esse dines, fit pauper. Quæ sunt diuitiæ nostræ? virtutes scilicet. Virtutes ergo perdim⁹, si pro cibo vel potu mur D muramus. Graue peccatum est murmuratio: vnde Gregorius: Regnũ cœlorũ nullus qui murmurat accipit: nullus qui illud accipit murmurare potest. Præcordia fatui, sicut rota currus fœnũ portans & murmurans. Tales sunt multi fratres & multæ sorores in congregatione, qui sunt carnalibus desideriis subditi, & murmurare nunquam cessant. Igitur soror charissima necessarium est valde nobis consilium Pauli Apostoli dicentis, Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, in deserto videlicet, & perierunt ab exterminatore. Igitur periculosum est E nobis murmurare, ne fortè pereamus ab exterminatore in monasterio, sicut illi perierunt in deserto. Linguas ergo nostras à murmuratione custodiamus ne (quod absit) sicut illi perierunt in hoc seculo, nos pereamus in futuro. Nõ ergo murmuremus, ne forte sicut illi perierũt in hac vita, nos pereamus in futura. Caueam⁹ ab omni murmuratione, ne fortè quod illi passi sunt in corporibus, nos patiamur in animabus. Iterum Apostolus consulendo nobis loquitur, dicens: Neque tentemus Christum, sicut quidã eorum tentauerunt, & à serpentibus perierunt. Christũ F tentat, qui pro cibo vel potu siue pro vestimento murmurat, sicut scriptum est de eodem populo: Tẽtauerunt Deum in cordibus suis, vt peterent escas animabus suis. Et iterum: Murmurauerunt in tabernaculis suis, & non exaudierunt vocem Domini. Christum tentat, qui in monasterio superflua requirendo murmurat. Cõtra Christum facit, qui in monasterio plus quàm oportet, requirit. In Christum peccat, qui in monasterio res terrenas & trãsitorias requirendo, præpositos suos scandalizat. Et à serpẽtibus perierunt. Quare à serpentibus perierunt, nisi quia serpens venenosus est, & omnis qui murmurat, venenum diaboli habet in lingua? Vnde Iacobus Apostolus: Lingua inquietum malũ, plena veneno mortifero. Cauendum est ergo nobis à murmuratione, ne mortifero & diabolico veneno pereamus. Soror dilecta mihi in Christo, audi quid Dominus noster Iesus Christus dicit in Euangelio: Dico vobis, ne soliciti sitis animæ vestræ quid mãducetis, neque corpori vestro quid induamini. Ac si apertius dicat: Deus qui dedit vobis animam, dabit & escam. Et qui dedit corpus, dabit vestimentum. Et adiecit: Respicite volatilia cœli, quoniam non seminant, neque colligunt, neque congregant in horrea, neque in cellaria, & Deus pascit illa: id est si Deus gubernat aues quæ hodie sunt, & cras non erunt, quarum anima est mortalis, quanto magis dabit seruis & ancillis suis cibum & vestimẽtum, quorum anima est immortalis, & quibus regnum cœlorum promittitur? Et iterum: Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborãt neque nent, id est, non texunt, neque filant, & Deus sic vestit illa: quãto magis vestiet seruos suos & ancillas suas? Non occidet Deus animas seruorum suorum fame, aut siti, aut nuditate. Et adiecit: Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Ac si diceret: Seruite Domino in timore, cantate, & exultate ei die ac nocte cum tremore, & ipse dabit vobis in hac vita & in futura omnia necessaria. Inquirentes Dominum non minuentur omni bono. Soror charissima, Deus qui te eduxit de domo patris tui, si in seruitio eius perseueraris, dabit tibi in bono petitiones cordis tui. Amen.

De proprio. SERMO XLVIII.

SOror charissima peculiare, quod habetur apud seruos Dei pro magno crimine, nunquam inueniatur in te. Omnia quæ in monasterio sunt, omnibus sunt communia. Ergo si ancilla Dei aliquid habet absconsum, vel proprium quod à cæteris ancillis Dei ignoratur, furtum est, peccatũ furti est. Quare? quia omnia habet in communi cum cæteris ancillis Dei, & quasi proprium sibi aliquid abscondit. Furtiue aliquid habere non commune cum cæteris ancillis Dei, est quasi proprium sibi aliquid abscondere. Hoc furtum est, hæc manifesta fraus est. Hoc grande peccatum est, hoc est iter inferni, per hanc viam latrones descenderunt in infernum. Sic enim ait Paulus Apostolus, Neque latrones, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Ancilla Dei quæ semetipsam separat à cõmunione monasterij, aliquid quasi proprium abscondendo, consequens est vt separetur à consortio cœlestis vitæ. Multi ad communem societatem monasterij veniũt: sed quod sine graui gemitu dicere nõ possumus, non omnes in eo secundum Euangelium viuunt. In monasterio sunt sancti Apostoli Iesu Christi: est etiã ibi Iudas Scharioth traditor Domini, & ibi Ananias cum sua vxore Sapphira. Est etiam ibi Giezi discipulus Helisei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui itaq; propter Deum omnia quæ habent in hoc G
mundo, ad imitationem Apostolorũ dereliquunt
causa solius æternæ vitæ, cum eisdem Apostolis læ-
tabuntur & remunerabuntur in æterna beatitudine.
Qui autem postquam ad conuersionem monasterij
venit, de rebus monasterij facere fraudem prę sumit,
Iudas est, & pœnam Iudæ sustinebit in inferno: quia
de hoc quod commune est, facere fraudem præsu-
mit, cum propriũ facit. Qui ergo de seculari vita ad
seruitium Dei conuertuntur, si de his quæ in seculo
habuerunt, vnam partem sibi reseruãt, alteram verò
secum monasterio tradunt, cum Anania & Sapphi- H
ra sententiam maledictionis merentur. Qui autem
de seculo ad monasterium venit, si quod in domo
sua habere non potuit, illud in monasterio habere
voluerit, vel requisierit, sine dubitatione lepra Gie-
zi adhærebit ei: & lepram quam Giezi sustinuit in
corpore, iste sustinebit in anima. Honesta soror, si-
cut superius dixi tibi, magna est differentia inter eos
qui in monasterio viuunt ab illis, qui in monasterio
more Apostolorum viuũt. His qui ex his quæ in hoc
seculo habuerũt, vel habent in monasterio, nihil ab- I
scondunt, conuenit illud Psalmistæ: Mihi autem ad-
hærere Deo bonũ est, & ponere in Deo spem meã.
& illud: Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te
enutriet. Illis qui sicut Iudas Scarioth proprium re-
tinent, vel de rebus monasterij abscondunt, conue-
nit illud. Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt
vsque ad abyssos, animæ eorum in malis tabesce-
bant. Illis verò qui cum Anania & Sapphira ex his
quæ in seculo habuerunt, vnam partem monasterio
tradunt, alteram verò sibi in proprium retinẽt, con-
uenit illud: Qui confidunt in virtute sua, & multitu- K
dine diuitiarũ suarũ gloriantur. Etiam illis qui sicut
Giezi ea quæ non poterãt habere in seculo, requirũt
in monasterio, conuenit illud: Ecce homo qui non
posuit Deum adiutorem suum, sed sperauit in multi-
tudine diuitiarum suarum, & prævaluit in vanitate
sua. Tu ergo soror venerabilis, nihil celes, nihil ab-
scõdas, nihil apud te abscõsum reponas. In abscõdi-
to nihil retineas, apud te nihil remaneat abscõsum.
Quicquid habes, habeto cum licentia: si quid habes,
habeto cum benedictione. Sine licẽtia abbatissę vel
priorissæ nihil habeas: sine benedictione nihil accí-
pias, sine licentia nihil tribuas. Honesta virgo, iacta
cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet.

De oratione. SERMO XLIX.

CHarissima soror, audi quæ dico: Ante tempus
orare est prouidentia. In tempore cõstituto ora-
re, est obedientia. Tempus orandi præterire, est ne-
gligentia. Tanto crebrior debet esse oratio, quanto
est vtilior. Dominus dicit in Euãgelio: Omnia quæ-
cunque petieritis in oratione credentes, accipietis.
Et Paulus Apostolus: Sine intermissione orate. Et M
Iacobus: Multũ enim valet deprecatio iusti assidua.
Soror venerabilis, ante orationem præpara animam
tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum. In
oratione præpara te, & ostende conscientiam cor-
dis tui, vt ampliorem gratiam cõsequaris à Deo tuo.
Tunc veraciter oras, quando aliud in corde non co-
gitas. Citius ad precem iudex flectitur, si peccator
à prauitate sua corrigatur, Oratio cordis est, non la-
biorum. Melius est cum silentio cordis orare, quàm
solis verbis sine intentione mentis. Pura est oratio
quando in suo tempore supersluæ cogitationes non
conturbant. Longe quippe est à Deo animus qui in
oratione cogitationibus seculi est occupatus. Duo-
bus modis oratio impeditur ne impetrare quisque
possit quod postulat: nempe si adhuc homo mala
committit, aut si peccanti in se ex toto corde non
dimittit. Mens nostra cœlestis est: & tunc Deum in
oratione bene contemplatur, quando nullis terrenis
curis aut erroribus impeditur. Quãdo quisque orat,
Spiritum sanctum ad se vocat: sed postquã venerit,
confestim omnia tentamenta dæmoniorum quæ se
mentibus hominum immergunt, præsentiam eius
ferre non sustinentes effugiunt. Qui lęditur, non de-
sistat orare pro se lædentibus. Alioquin iuxta Do-
mini sententiam peccat, qui pro inimicis suis non
orat. Sicut nullum proficit in vulnere medicamen-
tum, si adhuc in eo est ferrum: ita nihil proficit ora-
tio illius qui odium habet in corde. Culpabiliter ex-
pandit manus ad Deum, qui facta sua orando iactã-
ter manifestat: sicut Pharisæus in templo iactanter
orabat, & magis laudabat semetipsum de bonis ope-
ribus, quàm Deum. Soror dilecta, ora cum lachry-
mis indesinenter. Ora iugiter, precare Deum diebus
ac noctibus. Oratio sit sine cessatione, oratio sit fre-
quẽs. Orationis sint arma assidua. Oratio de ore tuo
non cadat. Insiste orationi, frequẽter incumbe ora-
tioni. Geme semper & plãge: surge in nocte ad pre-
cem: vigila & ora. Pernocta in oratione & prece, in-
cumbe nocturnis vigiliis. Ad modicum clausis ocu-
lis, rursus ora. Oratio frequens diaboli iacula sub-
mouet. Oratio quotidiana diaboli tela exuperat.
Oratio est prima virtus aduersus tẽtationum incur-
sus: oratio superat tentamenta inimicorum: vincit
dæmones: superat immundos spiritus. Per orationẽ
vincũtur dæmonia: oratio dæmoniis omnibus ma-
lis prævalet. Honesta virgo sit oratio tua pura. Mo-
neo te charissima, vt ores pro bonis hominibus, vt
in bonis perseuerent. Rogo etiam te, vt ores pro ma-
lis hominibus, vt de malo ad bonum conuertantur.
Ora pro amicis tuis, ora & pro tuis inimicis. Ora etiã
pro omnibus fidelibus viuis & defunctis. Dirigatur
oratio tua sicut incensum in conspectu Dei. L

De Lectione. SERMO L.

PEr orationem mundamur à peccatis, per lectio-
nem docemur quid faciamus. Vtrumque bonũ
est, si licet. Si vero non licet, melius est orare quàm
legere. nam cum oramus, cum Deo loquimur: cum
legimus, Deus nobiscum loquitur. Soror charissi-
ma, si vis cum Deo semper esse, semper ora, & sem-
per lege. Valde nobis est necessaria lectio diuina. Nã
per lectionẽ discimus quid facere, quid cauere, quò
tendere debeamus. Vnde dicitur: Lucerna pedibus
meis verbum tuum, & lumẽ semitis meis. Per lectio-
nem sensus & intellectus augentur. Lectio nos ad
orationem instruit, & ad operationem. Lectio nos
informat ad actiuam & contemplatiuam vitã: ideo
dicitur in Psalmis: Beatus vir qui in lege Domini
meditabitur die ac nocte. Lectio & oratio sunt arma
quibus diabolus expugnatur. hæc sunt instrumen-
ta qui-

ta quibus æterna beatitudo acquiritur. Per oratio- A
nem & lectionem vitia destruuntur, & virtutes in a-
nima nutriuntur. Ancilla Dei semper debet orare,
& legere. Vnde legitur in Psalmis: Tunc non con-
fundar, cùm perspexero in mandatis tuis. Igitur di-
lecta mihi soror in Christo, insiste orationi frequen-
ter, perseuera in meditatione scripturarum, in lege
Dei esto assidua, habeto studium in diuinis legibus,
vsus legendi sit tibi frequens, lectio sit tibi quotidia-
na legis meditatio. Lectio demit errorem vitæ, sub-
trahit hominem à vanitate mundi. Per lectionem
sensus & intellectus crescunt. Lectio enim docet B
quid facias, discernit quid caueas, ostendit quò ten-
das, multum proficis cùm legis, tamẽ si facis ea quæ
legis. Soror venerabilis adaperiat Deus cor tuum in
lege sua, & in præceptis suis.

De operatione. SERMO LI.

IEremias Propheta dicit: Leuemus corda nostra
cum manibus ad Deum. Qui orat & laborat, cor
leuat ad Deum cum manibus. Qui verò orat, & non
laborat cor leuat ad Deum, & non manus. Qui autẽ
laborat, & non orat, manus leuat ad Deum, & non
cor. Igitur soror charissima, necesse est nobis cor in
oratione ad Deum leuare, & manus cum operatio-
ne ad Deum extendere. Quare? Ne de negligentia
mandatorum reprehendamur, dum salutem quæri-
mus obtinere sola oratione, aut sola operatione. Vn-
de Paulus Apostolus: Qui non laborat, non mandu-
cet. Ancilla Christi debet semper orare, legere, & o-
perari, ne fortè spiritus fornicationis decipiat ocio-
sam mentem. Delectatio carnis per laborem vinci-
tur. Soror charissima, diuide tibi spacium diei in tres D
partes: in prima ora, in secunda lege, in tertia parte
labora. Rex Salomon per ocium semetipsum inuol-
uit in multis fornicationibus, & per cupiditatẽ for-
nicationis adorauit idola. Soror venerabilis, hæc
tria sunt tibi necessaria valdè, scilicet oratio, lectio,
& operatio. Oratione mundamur, lectione instruí-
mur, operatione beatificamur: sicut dicit Spiritus
sanctus in Psalmo: Labores manuũ tuarum quia mã-
ducabis, beatus es, & bene tibi erit. Si aliquando à
lectione cessaueris, operari debes, vt nunquam sis o-
ciosa, quia ocium inimicum est animæ. Diabolus ci-
tò decipit eum quẽ ociosum inuenit: diabolus quo-
tidie in claustra intrat, & si aliquem inuenit ociosum
statim accusat. O sponsa Christi vide ne cùm diabo-
lus claustra intrauerit, & vniuscuiusque facta scruta-
tus fuerit, aliquid inueniat vnde te accusare possit.
Hac de causa te moneo soror mihi in Christo dile-
cta, vt per amorem Iesu Christi nunquam sis ociosa.
Rogo vt amorem Christi ostendas sociabus tuis nõ
solùm verbis, sed & operibus bonis. Tunc verè Deũ
diligis, si pro amore illius bona quæ potes operaris.
Vnaquæq; sancta anima debet in se mõstrare amo- F
rem Dei & verbis sanctis, & actionibus. Vnde in Cã-
ticis Canticorum sponsus, scilicet Christus, spõsam,
id est, sanctam animam, ornat dicens: Pone me vt si-
gnaculum super cor tuum, & super brachium tuum.
In corde sunt cogitationes, & in brachiis operatio-
nes. Ergo super cor & super brachium sponsæ dile-
ctus in signaculũ ponitur, quia in sancta anima quã-
tum ab ea diligatur, & voluntate & actione designa-
tur, quia amor Dei nunquam est ociosus. Si verè est
amor, magna operatur: si verò nõ operatur, non est
amor. Rogo igitur te venerabilis virgo, vt Deũ per-
fectè diligas, & vt pro amore illius nunquam ociosa
sedeas. Si verè Deum diligis, nulla hora ociosa eris:
si Deum in veritate amas, pro amore illius ocium re-
cusas: si ex toto corde diligis Deum, omni tempore
contemnis ocium. Qui Deũ tota mente diligit, pro-
pter Deum ocium postponit. Regnum Dei non da-
bitur ociosis, sed in seruitio Dei studiosis. Regnum
Dei non dabitur vagantibus, sed pro Deo dignè la- B
borantibus. Qui in bonis operibus sunt pigri & te-
pidi, non habebunt locum in regnõ Dei. Luxuria ci-
tò decipit homines ocio deditos: luxuria citò decí-
pit hominem ociosum, decipit hominem vagantẽ:
luxuria grauius vrit quem ociosum inuenit: libido
cedit rebus: luxuria cedit operibus: luxuria cedit in-
dustriæ & labori. Homo per laborem sæpè vincit li-
bidinem: corpus enim labore fatigatum minus de-
lectatur flagitio. Quapropter amabilis in Christo so-
ror, præcaue ocium. Non diligas ocium, fatiga cor- C
pus labore. Exerce opus bonum, quære tibi opus v-
tile quo animi implicetur intentio. Opus bonum &
intentio tua semper sit in Deo. Amen.

De psalmis & hymnis. SERMO LII.

SOror charissima, cùm in conspectu Deo cantas
psalmos & hymnos, hoc tracta in mẽte tua, quod
cantas in voce. Mens tua cum voce cõcordet, con-
cordet cum lingua: non aliud cogites, & aliud can-
tes. Si aliud cantes in mente, & aliud cantes in voce,
perdis fructum laboris tui. Si corpus tuum stat in D
ecclesia, & foris vagatur mens tua, perdis mercedem
tuam. Vnde dicitur: Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum lõge est à me. Sicut enim ait Apo-
stolus: Psallam spiritu, psallam & mente. Cantabo o-
re, & corde. Bonum est ergo semper orare Deum
mente. Bonum est etiam cum sono vocis, & hymnis
& psalmis, & canticis spiritualibus glorificare Deũ.
Sicut orationibus iuuamur, ita psalmorum modera-
tionibus delectamur. Vsus cantandi consolatur tri-
stia corda. Cantus in ecclesia mentes hominum læ-
tificat, fastidiosos oblectat, pigros solicitat, pecca-
tores ad lamenta inuitat: nam quamuis dura sunt
corda secularium hominum, statim vt dulcedinem E
psalmorum audierint, ad amorem pietatis conuer-
tuntur. Sunt multi qui suauitate psalmorum com-
puncti peccata sua lugent. Oratio tantummodò in
hac vita effunditur in remissionem peccatorum,
psalmorum autem decantatio significat perpetuam
laudem Dei in æterna gaudia, sicut scriptum est:
Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula
seculorum laudabunt te. Quicunque fideliter & in-
tenta mente psalmos decantat, quodammodo an-
gelis Dei sociatur. Quomodo? Quia homo illũ pro
modulo suo laudat in terris, quem angeli sine inter-
missione adorant & glorificant in cœlis. Psalmo-
rum decantatio aliquando commouet nos ad la-
chrymas, aliquando inuitat nos ad orationem. Psal-
mi faciunt nobis gratas esse vigilias noctis, dicẽtes:
Exultate iusti in Domino, rectos decet collaudatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psalmi pronunciant nobis horam dici primam cum G exultatione lucis, dicendo: Deus in nomine tuo saluum me fac, & in virtute tua iudica me. Psalmi consecrãt nobis horam diei tertiam, cùm dicunt: Et veniat super nos misericordia tua Domine, salutare tuum secundum eloquium tuum. Psalmi nos lætificant horam diei sexta in panis confractione. Psalmi ad horam diei nonam ieiunia resoluunt, & nos satiant dulcedine ac suauitate spirituali. Psalmi nos Deo cõmendant hora diei vespertinã, dicendo: Dirigatur Domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Psalmi nos admonent vt benedicamus Domino ad completorium, dicentes: Ecce nunc benedicite Dominum omnes serui Domini. Soror mihi in Christo dilecta, firmiter retine in tua memoria quod in auribus Dei bene sonat cum sancta anima. Per dilectionem, & amorem, ac deuotionem, psalmos, hymnos, & cantica spiritualia Deo canta. Vnde sponsus (scilicet Christus) in Canticis Canticorũ sponsam id est, ecclesiam vel sanctam animam, admonet, dicens: Ostẽde mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, quia vox tua dulcis, & facies tua I decora. Tu, inquit, dilecta mea quæ iaces in lectulo dulcissimæ cõtemplationis, in qua mihi in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus atque orationibus placere desideras, veni & ostẽde mihi faciem tuam, id est, egredere à secreto cordis, & aliis pulchritudinem bonorum operum tuorum ad exemplum demonstra, vt cùm illi viderint opera vestra bona, glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Sonet vox tua in auribus meis. Vox scilicet prædicationis, vox scilicet prædicationis, vox diuinæ laudis, vox iubi- K lationis quæ alios ad laudem & gloriam meam proficere faciat. Cantus psalmorum oblectat aures audientium, & instruit animas fidelium ad bene viuendum. Vox cantantium sit vna, & cum angelis Dei quos videre non possumus, verba laudis misceamus. Serui Dei semper debent laudare nomen Dei, quod & aquæ superiores insinuant, de quibus dicitur: Benedicite aquæ omnes quæ super cœlos sunt Dominо, quia electi non tacebunt in perpetuum laudare nomen Domini. De aquis verò inferioribus dictum est: Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in locũ L vnum, quia reprobi per totum mundum modo dispersi congregabuntur in infernum cruciandi. Sine intermissione fideles debent referre laudes Deo, quia Deus delectatur in illis. Quod enim Deus delectetur in laudibus fidelium, testatur sponsus, scilicet Christus, qui in Canticis Canticorum sponsæ, id est, sanctæ animæ loquitur, dicens: Qui habitas in hortis. In hortis habitat ecclesia, vel quælibet sancta anima, quæ iam viriditate & spe bonorum operum est repleta. Quæ ergo iam in hortis habitat, oportet vt sponsum suum vocem suam audire faciat, id est, M cantum bonæ prædicationis, vel sanctæ iubilationis: vel vocem diuinæ laudis emittat, in qua ille delectetur, quam desiderat, quam amici auscultant, videlicet omnes electi, qui verba vitæ, scilicet lectiones, psalmos, hymnos, & cantica spiritualia audire desiderant, vt ad cœlestem patriam reuiuiscant. Igitur soror reuerendissima, sicut iam superius dixi, valdè necessariũ est tibi, vt in omni vita tua laudes omnipotentem Deum creatorem tuum, quoniam inde promittitur tibi venia, vnde & laudes. Lauda ergo eum in corde, lauda eum in voce, lauda eum in voce iubilationis, lauda etiam eum in secreto contemplationis, lauda eum in cubiculo mentis, in iubilatione vocis: quamuis enim ad laudandum Deum peccatores & indigni simus, tamen cessare à laudibus nõ debemus, quia inde consequi veniam peccatorum credimus, vnde Deum laudamus. Vnde vox diuina in Psalmis, Sacrificium laudis honorificabit me, inquit, illic iter quo ostendam illi salutare Dei. Ac si apertius diceret: In Psalmis est iter laudis, quoad æter H nam laudẽ peruenire possis. Sed si ego illud tibi non ostẽdero, illud inuenire non poteris. Propterea charissima, quia iter nostræ salutis in manibus est creatoris, moneo te vt laus Dei nunquam discedat ab ore tuo. Soror mihi in Christo amantissima, Deus est laus tua, ergo & tu laus illius esto, ita vt semper sit laus illius in ore tuo. Amen.

De actiua & contemplatiua vita. SERMO LIII.

VIdit Iacob scalã stantem super terram, angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam, & cacumen illius cœlos tangebat. In hac scala sunt positi omnes ad vitam æternam prædestinati: & omnis qui spectat ad regnum cœlorũ, in hac scala habet locum. Scala ista generalis est ecclesia, quæ ex parte adhuc militat in terris, & ex parte iam regnat in cœlis. In hac scala sunt tres ordines hominũ, scilicet seculares, actiui, & contemplatiui. Seculares sunt in minori gradu. Actiui sunt in altiori loco. Contẽplatiui verò sunt in summo. Et de istis tribus ordinibus hominum quidam sunt in mola, quidam sunt in agro, quidam verò sunt in lecto. Mola est vita secularis. Ager est animus hominis seculi. In agro sunt prædicatores verbi Dei. In lecto est amor sponsi, scilicet Christi. Qui sunt in mola, terram circumeunt, quia terrena quærunt & diligunt. Qui sunt in agro, terram colunt, quia seminãt verbum Dei in auribus hominum. In lecto sunt qui despiciunt & contemnunt. Ad pedes huius scalæ sunt homines seculi. In medio scalæ sunt actiui, in summitate huius scalæ sunt cõtemplatiui iam quasi in cœlo positi, quia cœlestia cogitant. Isti sunt angeli Dei per scalam ascendentes, quia ascendunt per contemplationem ad Deum, & descendunt per compassionem ad proximum. Actiua vita innocentia est bonorum operum. Contemplatiua vita est speculatio supernorũ. Actiua vita communis est multorũ, contemplatiua verò paucorum. Actiua vita terrenis rebus bene vtitur. Contemplatiua verò seculo renuncians, soli Deo viuere delectatur. (Interrogatio.) Frater dilecte rogo, vt ostendas mihi differentias actiuæ & contemplatiuæ vitæ, (Responsio.) Soror charissima, inter actiuam & contemplatiuam vitam maxima est differentia. Actiua vita est panem esurienti dare, verbum sapientiæ proximos docere, errantem corrigere, ad viam humilitatis superbientem reducere, discordantes ad concordiam reuocare, infirmos visitare, mortuos sepelire, captiuos & in carcere positos redimere, quæ singulis quibuscunque expediat dispẽsare, necessaria vnicuiq; prouidere. Soror mihi in Christo dilecta, ecce audisti opera actiuæ vitæ:

vitæ: nunc, si placet, audi virtutes vitæ contemplati- A uæ. Contemplatiua vita est charitatem Dei & proximi tota mente retinere, ab exteriori actione acquiescere, soli desiderio cõditoris inhærere, ita vt iã nihil agere libeat, sed despectis omnibus curis seculi, ad videndum faciem sui creatoris animus inardescat: ita vt iam nouerit carnis corruptibilis pondus em mœrore portare, totisque desideriis optare, hymnidicis angelorum choris interesse, appetere admisceri cœlestibus ciuibus, de æterna incorruptione in conspectu Dei gaudere. Venerabilis soror, audisti actiuam vitam, audisti etiam contemplatiuam B vitam, nunc rogo vt cum Maria Magdalena eligas meliorem partem, scilicet vitam contemplatiuam. Bona est vita actiua, sed multo est melior contemplatiua. Qui prius in hac vita proficit, ad cõtemplatiuã bene conscendit. Quicunq; ad hanc temporalẽ gloriam, aut carnalem affectat concupiscentiam, à contemplatione prohibetur. Exemplum enim actiuæ vitæ & contemplatiuæ de Iacob accipe, qui dum adamaret Rachelem, quæ significat contemplatiuã vitam, data est ei Lia, quæ significat actiuam vitam. Actiua vita in laboribus huius mundi Deo seruit, dũ C pauperes pascit, recipit, pascit & vestit, visitat & cõsolatur, sepelit, & cætera opera misericordiæ eis impendit. Et tamen Lia est fœcunda in filiis, quia multi sunt actiui, & pauci contemplatiui. Rachel verò ouis vel videns principium interpretatur: quia contẽplatiui simplices & innocentes sunt sicut oues, & ab omni tumultu seculi alieni: vt soli diuinæ cõtemplationi adhærentes videant illũ qui ait: Ego sum principium, qui & loquor vobis. Rachel duos filios habet, quia duo sunt genera contemplatiuorum. Alij D namque viuunt in commune in monasteriis, alij verò sunt solitarij, & ab omnibus separati. Sed beatior est & perfectior contemplatiua vita quàm actiua. Sicut aquila defigit oculos in radios solis, nec deflectit, nisi quando vult corpus suum reficere cibis: ita & sancti aliquando à contemplatione ad actiuam vitam reuertuntur: considerantes illa sublimia sic esse vtilia, vt tamen ista humilia paululum nostræ indigentiæ sint necessaria. Vnde in Canticis Canticorum sponsus, scilicet Christus, sponsam, id est, sanctã animam contemplationi deditam hortatur, dicens: E Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni: ac si apertius diceret: Surge, propera amica mea per dilectionem & fidem: columba mea per innocentiã & simplicitatẽ: formosa mea per virtutem & castitatem. Surge de illo dulcissimo stratu tuo, hoc est de quiete contemplationis, in qua mihi soli cõplacere desideras in psalmis, hymnis, orationibus, & canticis spiritualibus. Festina ergo & veni, id est, egredere ad vtilitatem proximorum: vt illos etiam per officium prædicationis, & per exempla bonorum operum imitatores tui facias, & ad salutem F animarum suarum perducas. Visio animalium in Ezechiele, quæ ibant & non reuertebantur, pertinet ad perseuerantiam actiuæ vitæ. Et iterùm animalia quæ ibant & reuertebantur, pertinent ad mensuram contemplatiuæ vitæ, in qua dum quisque intenderit, sua reuerberatus infirmitate statim descẽdit. Atque iterùm renouata mentis acie, ad ea vnde descẽderat rursus ascendit, quod fieri in actiua vita nõ po test: de qua si quisquam vel ad modicum descenderit, statim inquinationibus vitiorum inuoluitur. Sæpè mens de terra ad cœlum erigitur, & iterùm grauata infirmitate carnis, de cœlo ad terram descendit. Multos seculares homines visitat Deus, & per suam gratiam eleuat ad altitudinem contemplationis: & multos contemplatiuos iusto atque occulto iudicio suo Deus in terrenis actibus lapsos derelinquit. Sicut sepultus in monumento cessat ab omni terreno negotio, ita homo contemplatiuus cessat ab omni terreno opere vel ministerio. Et sicut homines ab actiua vita ascendentes sepeliũtur in quiete contemplationis, ita à seculari vita recedentes actiua vita suscipit in se quasi sepeliendos. Ac per hoc sicut actiua vita est sepulchrum secularis vitæ, ita contemplatiua vita est monumentum actiuæ vitæ. Viri sancti sicut aliquando egrediuntur à secreto contemplationis ad actiuam vitam, ita rursus ab actiua vita reuertuntur ad secretum intimæ contemplationis: vt intus Deum laudent, vbi acceperũt vnde foris ad eius gloriam operentur. Sicut Deus vult vt aliquando contemplatiui egrediantur ad actiuam vitam, vt aliis proficiant: ita aliquando vult vt nemo eos inquietet, sed vt quiescant in secreto contemplationis suauissimæ: quod bene in Canticis Canticorum sponsus insinuat, cùm filias Hierusalem ne sponsam euigilare faciant adiurat, dicens: Adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas ceruósque camporum, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectã donec ipsa velit. Hoc est, ne suscitetis neque euigilare faciatis animam diuinæ contemplationi deditam, orationibus & lectionibus diuinis occupatam, & ne eam ad exteriora opera inquietare velitis, donec ipsa velit: hoc est, donec expleto contemplationis tempore, admonente corporis fragilitate, velit ipsa suscitari à somno internæ quietis, & intimæ dulcedinis. Sed tamen in hac mortali vita nemo potest perfectè contemplari Deum. Vnde Ioãnes in Apocalypsi dicit: Factum est silentium in cœlo quasi media hora. Cœlum quippe est anima iusti, sicut Dominus per Prophetam dicit: Cœlum mihi sedes est. Cùm ergo quies contemplatiuæ vitæ agitur in mẽte silentium fit in cœlo, id est, in anima: quia strepitus terrenarum rerum atque operationum cessat in cogitatione. Sed quia contemplatiua vita in hoc mũdo non potest esse perfecta, nequaquam hora integra factum silentium dicitur in cœlo, sed quasi media hora. Qui perfectè vitam contemplatiuam vult tenere, debet ab omni terreno opere cessare. Vnde in eisdẽ canticis sponsa de se dicit: Ego dormio, & cor meũ vigilat: ac si apertè mens sancta loqueretur dicens: Dum à mundanis tumultibus exterius dormio, in interiori cogitatione quæ sunt cœlestia atq; spiritualia penso. Etiã arca Noë quæ bicamerata dicitur, significat actiuos & contemplatiuos, quorum actiui deorsum stant, contẽplatiui verò stant sursum. Quod etiam arca dicitur tricamerata, significat tres ordines in sancta ecclesia, scilicet coniugatorũ, continentium, atque virginum. De hac contemplatiua vita dicit Dominus in Euãgelio: Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Et de Maria Magdalena ait, Maria optimã partẽ elegit, quę

Universidad de Deusto
Biblioteca

non auferetur ab ea. Vita contemplatiua non auferetur in hoc seculo, neque in futuro. Actiua vita auferetur ab homine in futuro seculo. Actiua vita in hoc seculo habet finem, contemplatiua verò non, quia semper perseuerat. Actiua vita in hoc seculo deficiet, contemplatiua verò in hoc seculo incipit, sed in cœlo perficitur. Honesta virgo moneo te, vt propter Deum despicias præsens seculum, propter Deum ab omnibus curis seculi te suspende. Sine impedimento seculi Deo seruire stude, nulla cura seculi subtrahat te à timore Dei. Nulla solicitudo rerum te subtrahat ab intentione Dei: abiice à te quicquid potest impedire bonum propositum. Toto animo odi & damna quod diligit mundus. Esto mortua mundo, & mundus tibi. Tãquam mortua ab amore præsentis vitæ te separa. Tanquam mortua mundi gloriam non concupiscas. Soror mihi amabilis in Christo, sicut sepulta in monumento, non habeas curam de seculo. Tanquam defuncta in sepulchro, ab omni terreno te priua negotio. Soror mihi in Christo amabilis, contemne viuens, quæ post mortem habere non poteris. Si hæc ita feceris, post mortem tuam vitam æternam habebis.

De curiositate. SERMO LIIII.

SOror charissima moneò te, vt de die in diem studeas proficere in bonis operibus, & vt non consideres mala quæ alij faciunt, sed considera bona quæ tu facere debes. Vnde quidam sapiens ait: In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter. Non est tibi necesse ea cognoscere quæ ab humanis sensibus sunt remota. Dignum est valdè vt mentes hominũ desinat iudicare, qui aliena corda nescit perfectè cognoscere. Quare? Quia incerta nos iudicamus quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscõdita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Dignum est etiam vt desinat peccare, qui alienam vitam vult reprehendere. Stulti homines dum alienos errores volunt reprehendere demõstrant suos. Tandiu homo ignorat peccata sua quæ debuerat flere, & cognoscere, quandiu aliena vitia exquirit curiosè: sed cùm homo ad semetipsum reuertitur, & sese bene considerat, non exquirit quod in aliis reprehendat, quia in semetipso multa reperit quæ lugeat. Qui semetipsum bene considerat, in semetipso inuenit multa quæ plãgat. Vnde beatus Gregorius: Nos tanto minus debemus aliena corda reprehendere, quanto scimus visu nostro non posse alienæ cogitationis tenebras illustrare. Etiam beatus Isidorus ait: Facilius reprehendimus vitia vniuscuiusque hominis, quàm virtutes intendimus: nec quid boni quisque fecerit agnoscere cupimus, sed quid malè egerit perscrutamur. Igitur soror mihi in Christo dilecta, moneo te, vt amplius reprehendas tua vitia quàm aliena. Prius vide tua propria quàm aliena delicta. De tua correctione esto solicita, de tua salute esto attenta, de tua emendatione esto præuisa, quod ad te non pertinet, noli quærere, nunquam desideres cognoscere quod inter se loquuntur homines. Noli quærere quid quisque dicat, nec faciat. Caue curiositatem. Omitte curas alienæ vitæ, nulla curiositas animum tuum decipiat, nulla concupiscentia detestandæ curiositatis te subrepat, ne tu oblita tuorum morum alienos perquiras. Christi sponsa tanta cura corrige tua vitia, quanto studio reprehendis aliena: nulla tibi sit cura sciendi latentia. Caue inquirere ea quæ non debes scire, prætermitte quasi secretum quod scripturæ sanctæ auctoritate didicisti: nihil vltra quæras quàm scriptum est, nihil amplius perquiras, quàm diuinæ litteræ demonstrant. Scire nunquam desideres quod scire nõ debes. Soror venerabilis scito pro certo quia curiositas periculosa præsumptio est. Curiositas damnosa peritia est, ad hæresim prouocat, in fabulas sacrilegas præcipitat mentem, in causis obscuris reddit audaces, in rebus ignaris facit homines præcipites. Soror amantissima, cum omni studio vitam tuam emenda, vt post hanc vitam merearis peruenire ad æterna gaudia. Amen.

De vigilantia. SERMO LV.

DIlecta soror audi Dominum Iesum Christum in Euangelio dicentem: Vigilate, quia nescitis quando Dominus vẽturus est. Et iterùm: Omnibus dico, vigilate. Et Petrus Apostolus: Estote prudẽtes & vigilate in orationibus. Cùm homines dixerint, pax est & securitas, tunc repentinus veniet super eos interitus. Et Salomon ait: Sunt iusti atque sapiẽtes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo vtrum amore an odio dignus sit. Quare? Quia in futuro reseruantur incerta. Soror in Christo dilecta, ideò Dominus celauit nobis tempus sui aduentus, vt nos longa expectatione incerti semper credamus iudicem verum esse venturum, quia quando venturus sit, ignoramus. Verba sunt beati Gregorij: Lætitia præsentis vitæ ita est agenda, vt amaritudo sequẽtis iudicij nunquam recedat à memoria. Sæpè diabolus decipit hominem ad peccandum, & cùm de ruina conspicit eum afflictum, iterum per securitatẽ decipit eũ. Igitur soror dilecta mihi in Christo, semper necesse est vt cùm bona agimus, mala quæ fecimus, ad memoriam reducamus: vt dum culpam certè cognoscimus, nunquam de bono opere incauti lætemur. Ideò Dominus voluit nobis horam vltimam esse incognitam, vt semper simus suspensi, vt dum illam videre non possumus, quotidie nos ad illam præparemus. Etiam in hac vita ne simus securi, beatus Isidorus nos admonet, dicens: Neque iustus de sua iustitia cõfidat, neque peccator de misericordia Dei desperet quicquam, sed pariter habeant in corde spem & metum: sic speret Dei misericordiã, vt semper timeat eius iustitiam. Quamuis conuersatio sanctorum sit probabilis, tamẽ incertum est hominibus adquem finem sunt destinati. Ideò nunquã homo debet esse sine metu, quia satisfactio pœnitẽtiæ diuino tantùm iudicio pensatur, non humano. Vnde ait Cæsarius: Quanto sumus securi de præteritis, tanto debemus esse solliciti de futuris. Venerabilis soror firmiter tene, quia omnis vita sapientis hominis meditatio est mortis. Igitur soror in Christo mihi amabilis, si omni hora ad Deũ vigilaueris, sapiens eris. Si quotidie mentem tuam ad Deum leuaueris, & diem mortis tuæ ad memoriam reduxeris, beata eris, secundum illud quod quidam sapiens ait: Beatus homo qui semper est pauidus. Hac de causa

causa te moneo virgo honesta, vt semper sis pauida, sempérque suspensa. Semper esto solicita, & contra diaboli tentationes astuta. Semper vigila, & contra antiquum hostem incessanter pugna. Diebus ac noctibus ora cum omni vigilantia, & contra insidias diaboli viriliter dimica. In omni vita tua esto prouisa, & contra versutias inimici, & cum omni solicitudine decerta. Etiam audi honesta virgo, ea quæ Iesus Christus sponsus tuus dicit in Euangelio: Beatus ille seruus quem cùm venerit dominus inuenerit vigilantem. Ergo si ad eundem Dominum nostrum Iesum Christum vigilaueris tota mente, inter beatos computaberis in ęterna beatitudine. Beata eris, si cũ omni deuotione oculos mẽtis ad verũ lumen quod Deus est leuaueris. Verè beata eris, si ad Deum cum omni instantia vigilaueris, quia promisit Deus coronam vigilantibus. Vnde in Canticis Canticorum de oculis sponsi dicitur: Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & residentiuxta fluenta plenissima. Oculi sponsi sancti viri sunt, qui sicut columbæ in simplicitate viuunt, & aliis suis prædicationibus atque exemplis viam salutis ostendunt. Super riuulos aquarum esse perhibẽtur, quia semper in refectione sanctarum scripturarũ conuersantur: qui lacte sunt loti, quia per gratiã Dei in baptismo à peccatis suis sunt mundati. Quid per fluenta plenissima iuxta quę sedent intelligimus, nisi sacræ scripturæ profunda & arcana dicta, quibus nos reficimus, dum ea legendo vel audiendo haurimus? Nam sicut iuxta fluenta aquarum columbę residere solent, vt vmbram volantium desuper auium in aqua videant, & per eam irruentium in se vngues rapaces effugiant: sic sancti viri in scriptura sancta fraudes dæmonum prospiciunt, & ex descriptione quã vident, quasi ex vmbra inimicum cognoscunt, & eius deceptiones fugiunt. Sic & tu soror honestissima, in meditationibus sanctarũ scripturarum esto assidua, quia in eis poteris cognoscere qualiter hostium insidias valeas declinare. Honesta virgo, iterũ te moneo, vt te cõsiliis sanctæ scripturæ ex toto cõmittas, videlicet vt nihil aliud facias, nisi quod ex responso scripturarum audieris, quia ibi inuenies qualiter fraudes dæmonum fugias. Moneo etiam te, vt metu rapacium auium, id est, dæmonum, super fluẽta sanctarum scripturarum sedeas, ne tu improuisa (quod absit) inimicis tuis præda fias. Rogo vt super riuulos sanctarum scripturarum indesinenter vigiles, & vt cum summo studio deceptiones inimicorũ vites. Heu insipientes quare non cognoscimus vel intelligimus quia in conspectu Domini cogitationes nostræ antequàm ad actum procedant, manifestæ sunt & apertæ? Dicit enim Psalmista, Scrutans corda & renes Deus. Igitur soror amantissima, cogitemus nos in conspectu Dei semper astare, & cognoscamus quia terra & cinis sumus. Ecce Deus noster terribilis retribuens vnicuique secundum opera sua in proximo est, & nõ tardabit: ipse veniet, & saluos nos faciet. Vigilemus ergo cum omni perseuerantia & deuotione, vt cùm venerit & pulsauerit, nõ inueniat nos dormientes, sed vigilantes in suis laudibus, & in suo amore atque in suo sancto seruitio. Curramus ergo dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant. Sic enim ait sapientia Dei in Prouerbiis: Beatus qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Virgo Christi ideo te moneo, vt cum oni studio vigiles ad Deum, vt in die necessitatis tuæ possis eum habere propitium. Igitur honesta virgo, nullus casus te inueniat imparatam, nullus sit casus quem non præueniat meditatio tua, propone ante oculos tuos nihil esse quod accidere nõ possit. Cõmemorare semper futuras miserias, in prosperis meditare quo pacto aduersaberis. Semper cogita in mẽte ne aliquid cõtrarij accidat. Sapientis hominis est præuidere iacturã periculi. Omnia meditata leuiori euentu accidunt. Expectata mala tolerabiliter ferũtur, perspecta res admittatur cùm acciderit. Adueniẽtes impetus præmeditatio frangit, præcogitatio attenuat futuras molestias, præuisio lenit aduentum malorum, inopinatum malum fortiter ferit. Grauia sunt quæ cogitata non fuerant. Acerba existunt in quibus improuisi incurrimus. Improuisa mala grauiter feriunt. Repẽtinum malum citò frangit, quod prouisum non est, vehementer affligit. Subita maris tempestas terrorem suscitat. Improuisus hostis malè perturbat, omnia repẽtina grauiora sunt, quæ repẽtè accidunt, grauius occurrunt. Igitur soror mihi in Christo dilectissima, & ad bona & mala cor tuum præpara: in die bonorũ ne immemor sis malorum, & in die malorum ne immemor sis bonorum. Esto peruigil sensu, ne vanis cogitationibus polluaris. Ama scientiam scripturarum, & contemne vitia carnis. Soror charissima, si ex toto corde tuo ad Deum vigilaueris, & ei in omni vita tua cum omni deuotione seruieris, absque vlla dubitatione cum eo in cœlesti curia regnabis. Amen.

De prudentia. SERMO LVI.

SOror charissima audi Dominum Iesum Christum in Euangelio dicentem: Estote prudẽtes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Et Salomon ait: Simplicitas iustorũ diriget eos, & supplantatio peruersorum vastabit illos: via simplicis via Domini, & pauor his qui operãtur malum. Iustitia simplicis diriget animam eius, & in impietate sua corruet impius. Innocens credit omni verbo. Qui autem decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, & simplices possidebunt bona eius. Viri sanguinum oderunt hominem simplicem, iusti autem quærunt salutem illius. Sancta rusticitas sibi soli prodest, & quantum ædificat ecclesia Christi merito vitæ, tantum destruit, si his qui veritatem destruunt non resistit. Et beatus Hieronymus ait: In seruis & in ancillis Dei non est quærendus cultus corporis, sed simplicitas mentis. Nec simplex, nec rusticus ideò secundum se existimet sanctitatem in sua lingua, sed tantummodò in pura & simplici conscientia. Ex duobus imperfectis multo est melius habere rusticitatem sanctam, quàm eloquentiam peccatricem. Magis veneranda est sancta rusticitas, quàm verbosa loquacitas. Soror in Christo dilecta, si nostra intentio est simplex apud Deum, in iudicio eius nostra operatio tenebrosa non erit. Qui casti esse per iustitiam nesciunt, nequaquam esse innocentes per simplicitatem possunt. Sanctorum electorum ecclesia

Universidad de Deusto
Biblioteca

vias rectitudinis & simplicitatis suæ timore inchoat, G sed charitate consummat. Deus enim non solùm verborum, sed & cordis inspector est, & diligit eos qui in simplicitate cordis seruiunt ei. Vnde sponsus in Canticis Canticorum loquitur dicens: Vna est colúba mea, perfecta mea: yna est matri suæ, electa genitrici suæ. Mater nostra est regeneratrix gratia Dei, apud quam vna columba eligitur: quia illos solos colligit, qui in simplicitate permanent, & ab vnitate non diuiduntur. Multi quippe fideles dum ad ipsum intendunt, dum vno desiderio Christi se inuicem nutriunt, dum habentes cor vnum & animam H vnam se in charitate cõiungunt, ex multis membris vnum corpus efficiunt, in quo omnes in simplicitate vnitatis viuentes vna columba existunt. Ea quæ apud homines despecta sunt, & in contemptu habẽtur, in magna gloria sunt apud Deum. Igitur venerabilis soror, omnipotentem Deum deprecemur, vt mittat nobis Spiritum sanctum de cœlis, qui nos faciat habere simplicitatem columbæ, & prudentiam serpentis, vt simus in malitia simplices, & in bonis operibus prudentes. Serpens enim astutum est animal, vt de aspide legitur, quæ videns incantatorem I venientem, affigit aurem vnam terræ, & aliam cauda obturat, ne incãtatoris vocem audiat. Vnde Propheta de his qui crudeles & prudentes sunt in malo, dicit: Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, vt non exaudiat voces incantantium, & venefici incantantis sapienter. Imitare ergo & tu soror amabilis hunc serpentem in hac parte, videlicet vt aures tuas claudas, ne mala verba audias. Honesta virgo deprecare Deum, & oleum peccatoris non impinguet caput K tuum. Oleum peccatoris, laus est adulatoris. Serpẽs obturat aurem suam ne audiat incantatorem, & tu claude aurem similiter, vt non audias detrahentem. Prudens est aspis ne verbum mortis audiat, & moriatur: ergo & tu esto prudens ne verba mala per aures tuas intrent ad animam tuam, & moriaris. Igitur sponsa Christi, nec prudentia serpentis sine simplicitate columbæ, nec simplicitas columbæ sine prudentia serpentis debet esse in te: quatenus columbæ simplicitatem astutia serpentis vt mala caueat, sollicitet, & prudentiam serpentis simplicitas columbæ L vt bona faciat temperet. Soror amantissima mihi in Christo, etiam columba septem virtutes habet (vt legimus in se, quas tu per gratiam sancti Spiritus poteris habere in te. Colũba sæpè super riuulos aquarum sedet, vt viso accipitre veniente se in vndas immergat, & euadat: in tritico meliora grana eligit, sæpè alienos pullos nutrit, rostro non percutit, nõ habet fel, nidum facit in fenestris murorum, gemitum habet pro cantu. Deprecare ergo Deũ honesta virgo, cum summo studio, vt det tibi has virtutes colũbæ, scilicet vt super riuulos sanctarum scripturarum M sedeas, & admonitione earum incursum diaboli euadas. In sacra scriptura meliores elige sententias, ex quibus te reficias. Nutri alienos pullos, id est, homines prius à Deo alienos, tuis verbis atque exemplis ad Deum conuerte. Rostro non percutias, id est proximo tuo malum non facias, nec malum dicas. Non habeas fel, id est, non habeas in te iracundiam. In fenestris petrarum fac nidum tuum, id est, spem tuam. Gemitum habe pro cantu, videlicet vt sicut homines seculares gaudent cantilenis seculi, ita tu gaudeas in gemitu & tristitia spirituali. Igitur soror venerabilis, sicut superius dixi tibi, oportet te pariter intelligere & cauere insidias inimici cum omni solicitudine. Sic te oportet per innocentiã vitæ esse simplicem, vt tamen cum simplicitate vitę oporteat esse prudentem. Ille qui non miscet prudẽtiam simplicitati, secundum quod ait Propheta, columba est seducta, non habens cor. Sed ideò est columba, quia simplex: ideò autem non habet cor, quia non habet prudentiam. Iterùm soror charissima te moneo, vt in corde tuo præpares dignum habitaculum Christo, quatenus ipse veniens cum Patre & Spiritu sancto dignetur apud te mansionem sibi facere in domicilio tui pectoris, Amen.

Vt laicæ mulieres vitentur. SERMO LVI.

CHarissima soror fuge societatem seculatiũ mulierum. Seculares fœminæ quæ tecum non habent vnam professionem, non accedant ad tuam so cietatem, quia quod amant hæ, tibi prædicant. Ecce quod diligũt, tibi dicunt: ideò debes vitare societatem secularium fœminarum, quia seculum diligunt, & de secularibus loquuntur, terrena amant, & ideò terrena tibi annunciant, transitoria cõcupiscunt, & ideò in auribus tuis transitoria exponunt. Sic enim scriptum est: Vnusquisque hoc laudat quod diligit. Et ideò secularis fœmina seculum laudat, quia seculum diligit: certè si cœlestia diligeret, cœlestia laudaret. Sine dubio, si cœlestia amaret, cœlestia approbaret, cœlestia prædicaret: si æterna concupiscęret, æterna tibi suaderet. Et ideò soror moneo te, vt societatem secularium fœminarum expellas à te. Quare? Quia corrumpunt bonos mores colloquia mala & praua. Quid facit vxor viri cum sponsa Christi? Aut quid agit mulier nupta cum virgine Deo deuota? Quid in vnum agit secularis fœmina cum Christi sponsa? Quid agit fœmina secularis cũ sanctimoniali fœmina? Vel quid agit fœmina quæ mundũ diligit, cũm fœmina quæ mundũ reliquit? Quid agit fœmina maritata cum muliere Christo dilecta? Quid quæ amat virũ cũ ea quæ diligit Christum? Fœmina quæ tuũ propositum nõ tenet, quare ad tuam societatem venit? Secularis fœmina quę nõ habet tuum habitum, quare accedit ad tuum cõsortium? Secularis fœmina quid tecum agit, quæ tecũ iugũ Christi nõ ducit? Fœmina quæ tecũ iugo Christi collum non submisit, quare ad tuũ colloquiũ accedit? Dispar est habitu, dispar affectu. Et sicut dispar est vestimẽto, ita animo. Mulier secularis organũ est Satanæ. Hæc cantat tibi qnod illecebras seculi moueat, & semitas diaboli ostendat, sicut legimus: Sirena maris talis est sursum exvmbilico, qualis pulcherrima & formosa virgo, ab vmbilico verò vsque ad pedes talis sicut est piscis. Sirena habet caput virginis, & posteriora piscis. Cantat dulce magnis vocibus, & multis modulis, atque cum magna dulcedine dat voces concordes: sed per suas dulces cantilenas sæpè marinarios decipit, & in discrimen perducit. Sæpè nautæ nauigantes mare dulces audiunt voces Sirenarũ, & per dulces voces, & suaues cantus carũ, decipiuntur,

decipiuntur, & ad mortale periculum perducuntur. A Sicut Sirena per dulces cãtus decipit marinarios, ita secularis fœmina per suos deceptorios sermones decipit Christi seruos. Et sicut Sirena per suaues cantilenas solet nauigantes mare à recto itinere deuiare atque in perditionem perducere, ita secularis fœmina per blanda verba ac seductoria solet Deo seruientes à sancto proposito retrahere, & in periculum animarum suarum perducere. Igitur soror dilecta mihi in Christo, fuge cantus Sirenarum, ne dum delectaris audire delectamenta terrena, à recto itinire auertaris. Quid enim sunt verba secularium mulie- B rum nisi cãtus Sirenarum? Ergo cãtus Sirenæ fuge, & à lingua male suadentis mulieris separa aures tuas. Sic declina verba secularis mulieris quasi sibilos serpentis. Caue ne sicut serpens decipit mulierem in paradiso: ita te decipiat venenosa lingua male suadentis mulieris in monasterio. Vide ne mulier vana & garrula infundat, in aures tuas mortis venena. Caue ne mors intret per fenestras tuas, id est per per oculos & aures tuas in animam tuam. Soror venerabilis, cum videris mulierem disparem tui propositi, muni cor tuum scuto fidei: & contra eam tro- C phæo crucis arma frontem tuam. Honesta soror, in hoc solum cum muliere seculari concedo tibi colloquium, vt sanctis admonitionibus suadeas illi relinquere seculum, & venire ad monasterium. In hoc solum tantùm do tibi licentiam loquendi cum seculi fœmina, vt doceas eam despicere terrena, & amare cœlestia, & etiam exire de seculo, & seruire Deo. Iterum vt per tuam allocutionem transitoria despiciat, & æterna concupiscat. Soror charissima, si ita feceris sicut dixi tibi: & te in hoc seculo à malo custodies, & in futuro à domino coronam in cœlo re- D cipies. Amen.

Vt Virgo non diligat societatem virorum.
SERMO LVIII.

SOror charissima, & si tanto studio fugies fœminas, quanto magis debes fugere viros? Et si tam sollicite vitabis societatem mulierum, quanto magis vitare debes societatem virorum? Et si tanta cura confabulationes fœminarum declinabis, quanto magis deceptiones virorum declinare debes? Et si E tantopere aures tuas separabis à verbis fœminarum, quanto magis eas debes separare à seductoriis virorum verbis? Soror mihi in Christo dilecta, moneo te, vt vir quamuis sit sanctus, nullã tamẽ tecũ habeat societatem. Licet sit sanctus & iustus, nullam tecum habeat familiaritatem. Quamuis sit religiosus, nullã tecum habeat assiduitatem. Quamuis sit bonus, nullam tecum habeat viuendi iugitatem. Quare? Ne visitandi familiaritate vtriusque pereat castitas. Ne videndi frequentatione vtriusque annihiletur honestas. Ne videndi iugitate vtriusque religiositas infa- F metur. Ne videndi vsu vtriusque persona dehonestetur. Decidet à charitate Dei, qui occasionem dederit peccandi. Decidet etiam à charitate proximi, qui occasionem præbuerit male faciendi: quia etsi male non facit opere, tamen opinionem pessimam nutrit. Per assiduitatem sæpe peccat homo. Sæpe familiaritas vincit, quos vitium superare non potuit. Sæpe occasio peccandi voluntatem fecit & facit. Quos voluptas superare non potuit, assiduitas superat. Dispar sexus in vnum collocatus illuc prouocat instinctum carnis, quo nascitur. Etiam naturalis flamma carnis accenditur, si illicita attingit. Vir & fœmina diuersi sunt per naturam: qui si in vnũ fuerint collocati, quamuis nõ peccent, tamen per vsum inter se malam famam nutriunt. Quis colligabit ignem in sinu suo, & non comburetur? Ignis & stupa in vnum posita flammas nutriunt. Quanquam sint contraria, si in vnum fuerint collocata, flãmas generant. ita vir & fœmina, si in vnum fuerint positi, licet malum non faciunt, tamen per assiduitatem inter se malam famam nutriunt, & alios de se murmurare faciunt. Religiosus vir & sanctimonialis fœmina si immoderate coniunguntur sibi, aliis de se locum præbent murmurandi. Sexus viri & fœminæ diuersus est: & ideo si in vnum coniunguntur, statim inde occasio peccandi nascitur. Quid ergo in vnum facit ignis & stupa? Cur serpens collocatur in sinu? Quare ignis collocatur in vestimento? Quare fœmina quæ castitatem promisit Deo, societatem habet cum viro? Fœmina quæ propter Deum seculum contempsit, quare viri familiaritatem diligit? Quare amat præsentiam virorum, quæ cum Christo desiderat intrare cœlestem thalamum? Quare fœmina Deo deuota quærit audire deceptoria virorum verba? Quare quæ in seculo maritum habere noluit, in monasterio posita facies hominum videre concupiscit? Igitur soror mihi in Christo dilecta, si vis esse à fornicatione secura, esto mente & corpore à societate hominis separata. si perfecte vis castitatem tenere pro amore Christi, longe te fac à societate viri. Tu circa serpentem composita, certe non eris longo tempore secura. Circa ignem sedens, etsi ferrea sis, aliquando dissoluẽris. Circa periculum constituta non eris diu illæsa vel secura. Audi ergo soror mihi in Christo amantissima, boni consilij verba: Viri nomen tuum non sciant, faciem tuam non videant, faciem tuam non cognoscant, quamuis nomen tuum audiant. Audi etiam virgo honesta Pauli apostoli verba: Oportet nos habere testimonium bonum ab his qui foris sunt, & intus bonã vitam propter nos, bonam vero famam propter cæteros. Soror venerabilis, si propter Deum in terra vitaueris societatem virorum, per Deum in cœlo habebis societatem Angelorum. Amen.

Vt virgo fugiat societatem iuuenum.
SERMO LIX.

CHarissima mea soror, & si taliter viri sancti sunt declinandi, ne vtriusque sanctitas pereat assiduitate viuendi, quanto magis declinandi sunt iuuenes, qui sequuntur temporalis vitæ tenebrosas vias, ac delectationes? Et si tanta cura frequentiam sanctorum virorum fugere debes, quãto magis te oportet fugere iuuenes huius seculi concupiscentias sequentes? Ad hoc diabolus oculis religiosæ fœminæ iuuenes obiicit, vt formas eorum quos per diem viderit, meditetur in nocte: & vt recens visio & corporis inspectio assidue versetur in animo. Sic intrat sagitta Satanæ, per ianuas oculorum vsque ad ani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum. Vnde propheta: Intrauit mors, inquit, per fe- G
neſtras veſtras, ingreſſa eſt domos veſtras. Non intrat ſagitta diaboli ad interiora mentis niſi per ſenſus corporis. Soror in Chriſto dilecta mihi, amandi ſunt viri, ſed abſentes. Amandi ſunt homines, non intus, ſed foris. Diligere debemus homines in animo, ſed non in domo. Dilige homines in mente, ſed à longe. Diligendi ſunt viri, quia ſunt opus Dei, ſed extra domum. Amandi ſunt viri non propter pulchritudinem corporis, ſed quia ſunt opus creatoris. Iterum ſoror venerabilis te moneo, vt nunquam lo- H
quaris ſola cum ſolo. Nullus loquatur tecum ſinguläriter: nec tu præter duarum aut trium teſtimoniũ loquaris cum aliquo. Non debet ſponſa Chriſti ſola cum ſolo loqui, niſi cum ſua magiſtra, cum agit pœnitentiam de ſuis peccatis. Sanctimonialis fœmina quæ cum viro ſola loqui deſiderat, ſtultitia in mente eius regnat. Audi igitur dilecta mihi, ſi perfecte caſtitatem vis tenere pro amore Chriſti, longe diſcede à ſocietate viri. Si perfecte in terra contempſeris ſocietatem virorum pro Chriſto, abſque vlla dubitatione cum eo regnabis in cœlo. Amen. I

Vt virgo non coniungatur malis hominibus.

SERMO. LX.

HOneſtiſſima ſoror audi verba Solomonis, Fili mi ſi te lactauerint peccatores, non acquieſcas eis: ne æmuleris hominem iniuſtum, ne ſequaris viam eius. Diſcede ab homine iniquo: & habebis pacem. Viri iuſti ſocij ſint tibi in timore Dei ſit gloriatio tua. Quemcunque hominem cognoueris ob- K
ſeruantem timorem Dei, in amicitia iungatur tibi. Hominibus malis non coniugatis. Beatus Ambroſius: Sanctorum hominum vita cæteris hominibus bene viuendi debet eſſe norma. Qui enim ſancto viro aſſociatus fuerit, ex eius ſocietate accipiet vſum bonæ locutionis, & exemplum boni operis, vt accedatur de die in diem mens eius in amore Dei. Non eſt valde laudabilis ille, qui bonus eſt cum bonis, ſed vere ille eſt laudabilis, qui bonus eſt cum malis. Vere ille homo eſt laudabilis, qui in ſocietate malorum L
eſt bonus. Sicut ille eſt culpandus qui malus eſt inter bonos: ita ille eſt laudandus, qui bonus eſt inter malos. Verba vitæ ſunt verba hominum Deum timentium: & ſanitas animæ his qui ea ſequuntur & diligunt. Sicut ſol oriens expellit caliginem, ita ſanctorum doctrina à ſenſibus noſtris expellit tenebras vitiorum. Vnde Dauid propheta: Cum ſancto ſanctus eris: & cum peruerſo peruerteris. Igitur ſoror mihi in Chriſto dilecta, ſi vis bene viuere, malorum M
ſocietatem declina. Vita malos, caue iniquos, fuge improbos, ſperne à te ignauos. Fuge turbas hominum, maxime ætatum, quæ pronæ ſunt vitium: nec te adiungas leuibus perſonis, nec te admiſceas vanis. Bonis te coniunge: bonorum conſortium appete, bonorum ſocietatem require, ſanctis indiuiduè adhære. Si fueris ſocia eorum, conuerſationis eris & virtutis. Qui cum ſapientibus ambulat, ſapiẽs eſt: qui cum ſtultis graditur, ſtultus eſt. Similis enim ſimili coniungi ſolet. Periculoſum eſt vitam cum hominibus malis ducere: pernicioſum eſt vitam cum his qui prauæ voluntatis ſunt, ſociare. Melius eſt habere malorum odium quàm conſortium. Sicut multa habet bona vita communis ſanctorum: ſic plurima mala affert ſocietas malorum. Qui enim tetigerit immundum, coinquinabitur. Qui tetigerit ſordidum, ſordidabitur. Igitur ſoror venerabilis, ſi verba mea libenter audieris, & ea opere impleueris, inter electos Dei computaberis.

Vt virgo non ſuſcipiat dona vel literas in occulto.

SERMO. LXI.

CHariſſima ſoror audi quæ dico. Ancilla Chriſti quæ in abſcondito literas vel dona recipit, ordinem ſuum frangit. Magnum malum facit, & grande peccatum committit, ſi ab hominibus literas vel aliud quodlibet munus ſuſcipit, quia ſuum ordinem frangit. Grande malum agit, quæ propter temporalia dona ſui ordinis præuaricatrix exiſtit. Sanctimonialis fœmina quæ cum Chriſto deſiderat intrare ad nuptias, non debet hominibus dare ſudariola, pectines, corrigias, vel ſpecula aut faſcias. Quæ Chriſtum expectat cum ardente lampade, non debet ab hominibus accipere dona ſecularia, ſcilicet pectines, ſpecula, & cætera alia quæ propter amorem Chriſti velata non debet ab amicis ſuis accipere vanitatis dona. Quæ propter Deum ſuper caput ſuum velum ſacrum impoſuit, multum peccat ſi ab hominibus dona ſecularia accipit. Sanctimonialis fœmina quæ in talibus delectatur, magna vanitate decipitur: & ſignum demonſtrat meretricis. Vnde dicit beatus Hieronymus: Dulces literas & ſudario- K
la & crebra munuſcula ſanctus amor non habet. Ac ſi diceret. Si in mẽte ſanctimonialis fœminæ ſanctus amor eſſet, dona vanitatis & ſuperfluitatis ab hominibus non acciperet. Mens caſta & religioſa non deſiderat à ſecularibus amicis accipere dona, ſed à Chriſto, pro cuius amore contemnit omnia terrena? & ab illo ſolo debet concupiſcere bona, cũ quo ſperat gaudere in cœleſti patria. Caſta fœmina non quærit terrena dona, ſed cœleſtia. Quanto homo amplius in terrenis donis delectatur, tanto magis à Dei amore elongatur. Si ſanctimoniales fœminæ faciunt in monaſterio quod mulieres ſeculares facere ſolent in ſeculo: ſatis culpibiles ſunt coram Deo, & inter ſeculares & ſanctimoniales nulla eſt differentia. Igitur ſi inter eas quæ ſunt in monaſterio, & eas quæ ſunt in ſeculo, nulla eſt diſtantia: inter religioſas etiam & ſeculares fœminas nulla eſt diſſonantia. Ergo ſi ſanctimoniales fœminæ delectabilia dona dant ſuis amicis, ſicut facere ſolent meretrices, vbi eſt honeſtas, vbi religioſitas, M
vbi caſtitas, vbi puritas, vbi ſanctitas? Si ſanctimoniales fœminæ quæ per bona opera debuerant placere Deo, ſuis amicis placent in malo, luxurioſa dona dando, vbi eſt pudicitia, vbi continentia, vbi reuerẽtia, vbi verecundia? Ita ſi ſanctimoniales fœminæ plus volunt placere hominibus in ſeculo, quàm Ieſu Chriſto æterno regi in cœlo, vbi eſt obſeruantia religionis, vbi rigor ordinis, vbi ardor contemplationis, vbi munditia mentis, vbi contritio cordis, vbi ſolicitudo orationis, vbi gemitus pectoris, vbi habitus monachalis? Si ſanctimoniales fœminæ lætantur in temporalibus donis ſicut lætari ſolent ſecula-

res

res homines, vbi eſt contemptus ſeculi, vbi timor A
inferni, vbi memoria iudicij, vbi recordatio æterni incendij, vbi amor Dei? Igitur ſi ſanctimoniales fœminæ concupiſcunt dona vanitatis ab hominibus accipere, vbi eſt memoria delictorum, vbi lachrymæ oculorum, vbi recordatio peccatorum? Vilipenditur, contemnitur, deſpicitur, annihilatur. Reuera ſanctimonialis fœmina, quæ ab hominibus accipit, in quibus delectetur, ordinem ſuum contemnit. Quæ plus gaudet in ſuorum amicorum donis quàm in præceptis ſui ordinis ſui præpoſiti eſt præuaricatrix. De talibus propheta ait: Dextera eorum reple B
ta eſt muneribus, ac ſi diceret: Quamuis opera eorum videantur bona, tamen plus lætantur in muneribus, quàm in bonis operibus. Magis volunt ab hominibus accipere dona, quàm à Chriſto æterna bona. Sanctimonialis fœmina quæ Chriſtum perfecte diligit, delectabilia & ſuperflua dona ab hominibus non recipit, quia Chriſtum in omnibus donis anteponit. Vnde in Canticis Canticorum eccleſiæ dicitur. Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Turturi aſſimilatur eccleſia, vel quælibet ſancta anima: quia Chriſtum perfecte diligit, & nihil amori eius præpo- C
nit. Turtur ex quo per occaſionem coniungem ſuũ perdidit, nunquam alterum amplius quærit, quia adulterinum amorẽ non recipit. Sic ſanctimonialis fœmina quæ Chriſtũ perfecte diligit: amplius adulterinum amorem non recipit, id eſt, amplius in malo homines non diligit. Religioſa fœmina quæ plus diligit hominem quàm Chriſtum, non eſt caſta, ſed adultera: quia Chriſtum contemnit cui fuerat deſpõſata. Religioſa fœmina quando primùm ad monaſterium venit, Chriſtum in ſponſum ſuſcipit. Poſt D
hæc vero ſi carnaliter hominem ſuper Chriſtum diligit, adulterium facit: & ſi non corpore, iam tamen adultera eſt in mente, ſecundum illud quod dicitur: Qui viderit mulierem ad cõcupiſcendam eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo, ſic etiam mœchatur mulier cum viro, ſi cum in corde ſuo concupierit, vel eum carnaliter dilexerit. Quapropter dilectiſſima mihi in Chriſto ſoror, te moneo vt Chriſtũ ſponſum tuum ſuper omnia ames, & ab illo ſolo dona accipere deſideres. Obſecro te vt Ieſum Chriſtũ ſponſum tuum ſuper omnia diligas, & pro amore illius ſecularia dona non accipas. Procul dubio qui E
terrena dona affectat, cœleſtia non ſperat. Munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum. Certe ſi munera excæcant oculos ſapientum, obcæcant etiam ne Deus videat mentes religioſorum virorum. Si (quod verum eſt) dona oculos ſapientum excæcant, etiam & oculos ſeruorum Dei, ne Chriſtus videatur, conturbant. Vnde beatus Iſidorus: Non poteſt oculus mentis alta videre, quem puluis claudit: ac ſi apertius diceret, non poteſt oculus mentis perfecte cœleſtia conſpicere, quem F
puluis clauſit concupiſcentiæ. Non poteſt mens ſerui Dei ad contemplandum Deum eſſe libera, ſi adhuc terrenis cupiditatibus obſcuratur. Si adhuc mẽs ſanctimonialis fœminæ in terrenis donis delectatur, perfectè cœleſtia non contemplatur. Si accipiẽdo vel donando hominibus placere deſiderat, Deũ perfecte non amat. Nam & à Deo deſpecti ſunt qui in his vanitatibus placere concupiſcunt. Vnde ait Dauid propheta: Deus diſſipabit oſſa eorum, qui hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit eos: Rogo etiam te ſoror venerabilis in Chriſto, vt cum omni deuotione audias Eſaiam prophetam dicentem: Qui excutit manus ſuas ab omni munere, in excelſis habitabit: & regem ſanctorum videbunt oculi eius in decore ſuo: Ac ſi deceret, qui propter Deum manus ſuas ab omni munere excutit: in cœlo habitabit, & regem ſanctorum in gloria ſua videbit. Qui cauſa amoris Dei ab hominibus dona vanitatis & ſuperfluitatis non recipit, Deum in maieſtate ſua videdit, & cum omnibus ſanctis in decore illius in perpetuum gaudebit. Ideo ſoror in Chriſto amabilis, te rogo vt accipias cõſilium huius ſancti prophetæ, & executias manus tuas ab omni munere, ſi tu in excelſis vis habitare, ab omni munere manus tuas excute. Iterum te moneo per gratiam Dei, vt ſtudeas imitari illum qui ait: Ego cum iuſtitia apparebõ in cõſpectu tuo: ſatiabor cum apparuerit gloria. Amen.

Vt virgo cum deuotione reddat quod Deo promiſit.

SERMO LXII.

SOror chariſſima bene cogites quid Deo voueas, & reddas teipſam, voue integram, & redde. Teipſam de peccatis accuſa: Deum in beneficiis lauda. Nihil boni tibi tribuas: ab illo cuncta bona quæ habes, te accepiſſe dicas. Confitere illum miſericordem, te peccatricem: illum veracem, te mendacem. Rogo ſoror dilecta, vt dicas cum propheta: Introibo in domum tuam, id eſt, in monaſterium: in holocauſtis, hoc eſt in ſpiritu contritionis & compunctionis reddam tibi vota mea, id eſt, ibi me integrã offeram tibi in ara cordis, quam tibi voui. Neceſſe eſt vt qui ſaluari deſiderat, bona quæ Deo vouit, cũ omni deuotione reddat. Quicunque ad gaudia ęterna deſiderat peruenire: neceſſe eſt, vt bona quæ Deo promiſit, ſtudeat adimplere, vnde propheta: Vouete & reddite domino Deo veſtro. Ac ſi diceret: Voſipſos vouete & reddite: quia neceſſe eſt vt qui vouit, etiam reddat: quia vouendo ſe debitorem fecit. Et melius eſſet non vouere, quàm poſt votum promiſſa non ſoluere. Sunt etiam quædam vota omnibus communia, quædam vero ſpecialia. Communia vota ſunt ea, quæ in baptiſmo promiſimus, ſcilicet vt non peccaremus, & vt diabolo & operibus eius abrenunciemus. Specialia vota ſunt quando aliquis ſe monachum fieri aut canonicum aut eremitam vel aliquid aliud promittit. Quod ſi ille qui vouit, non reddiderit: ſaluus eſſe non poterit. Quare? Quia qui Deo vt bene viueret promiſerit, ſi hæc bonis operibus non impleuerit, ſaluari non poterit. Quiſquis bona quæ Deo pollicitus eſt, implere neglexerit: ad illa bona quæ Deus promiſit, peruenire non poterit. Ille qui Deo non vult reddere bona, quæ vouit ei: quomodo vult à Deo accipere bona quæ ei Deus promiſit? Quomodo vult à Deo accipere donum cœleſte, qui Deo non vult reddere ſuum votum? aut quomodo ſe putat à Deo accepere cœleſtia dona, qui Deo negligit perſoluere vota ſua? quia non eſt fidelis, ſed infidelis. Inter infideles condemnabitur ille qui vota ſua Deo negligit reddere. Inter infide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

les peribit, qui votum ſuum in bonis non conſummauerit. Igitur ſoror in Chriſto dilecta mihi, moneo te vt facias bonum quod promiſiſti. Non ſis in verbis facilis, & in operibus difficilis. Coram Deo facere aliquid facilè non promittas: ſine conſideratione virium nihil præſumas. Quod non potes facere, non promittas. In conſpectu Dei multũ eris culpabilis, ſi non reddideris bonum quod promiſeſeris. Qui vota ſua non explent Deo diſplicent. Inter infideles deputabũtur, qui quod vouerunt nõ impleuerunt. Melius eſt enim non promittere, quàm fidem promiſſi non ſoluere. Veruntamen ſoror venerabilis reſcinde fidem in malis promiſſis, in turpi toto muta decretum. Malum quod promiſiſti, nõ facias: quod incaute vouiſti, non impleas. Impia eſt promiſſio quæ ſcelere adimpletur. Nunc ergo ſponſa Chriſti ſicut iam dixi tibi: ſi cum omni deuotione reddideris Deo bona quæ ei promiſiſti, accipies ab eo æterna bona quæ ille promiſit tibi. Amen.

Vt virgo ſemper illud conſideret propter quod venit ad monaſterium. SERMO LXIII.

SOror chariſſima ſcito quid ſis: cognoſce temetipſam, reduc ad memoriam quare ſis nata: eſto memor cur ſis orta: in quem vſum ſis genita: qua conditione ſis edita. Ad quem rem ſis in hoc ſeculo procreata. Memento conditionis tuæ, ſerua ordinem naturæ tuæ. Eſto quod es facta. Talis eſto qualem te Deus fecit: qualem te factor inſtituit, eſto talis. Tene modum in omni opere tuo: in omni re temperamentũ tene. Nihil facias ſine tẽperentia: nec minus facias aliquid nec nimius nec vltra quã oportet, nec infra. Etiam in bonis immodetatum aliquid non debet eſſe, Omnia mediocria ſunt vtilia, & in ſuo modo perfecta: quæ cum temperantia fiunt, ſalubria ſunt. Bona autem immoderato vſu noxia efficiuntur. Omnis enim nimietas in vitio deputatur. Temperate facere cuncta, prudentia eſt. Ne de bono facias malum. Soror dilecta, reſpice etiam quid ſit aptum cuique tempori. Primò videas quid debeas facere, & vbi & quando, qualiter & quandiu facias. Per diſcretionem cognoſce cauſas rerum. Cum omni diligentia diſtingue omnia quæ agis. Diligenter excogita qualiter bonum incipias & perficias. Tene diſcretionem in omni actione tua. Cum bene diſtinxeris opus tuum optime iuſta eris. Quicquid boni feceris cum diſcretione, virtus erit: quod ſine diſcretione, erit vitium. Indiſcreta enim virtus pro vitio reputatur. Virtus ſine diſcretione locum vitij obtinet. Per prauam conſuetudinem multa ſunt vitiata, prauo vſu multa ſunt profundata. Multa ſunt illicite vſurpata contra pudicos mores. Vſus igitur auctoritati cedat. Lex & ratio prauum vſum vincãt. Honeſta virgo, moneo te vt teneas fidem firmam in corde, galeam ſalutis in capite, ſignum crucis in fronte, verbum veritatis in ore, voluntatem bonam in mente, timorem & veram dilectionem Dei & proximi in pectore, cingulum caſtitatis in corpore, honeſtatem in actione, ſobrietatem in conſuetudine & bonitate, humilitatem in proſperitate, patientiam in tribulatione, ſimplicitatem in conuerſatione, ſpem certam in creatore, amorem vitæ æternæ, perſeuerantiam in bonis operibus vſque in finem. Amen.

Vt virgo non quærat placere hominibus de pulchritudine ſui vultus. SERMO LXIIII.

CHariſſima ſoror vitemus pernicioſas pulchritudines ne omnium malorum germina in de pullulent. Qui pulchritudinem corporis diligit, ſemetipſum decipit. Quare? Quia pulchritudo corporis fallax eſt, vana eſt, terra & cinis eſt, deceptio eſt hominis. Vnde Salomon: Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo. Multi fuerunt & ſunt decepti per pulchritudinem corporis. Stulti homines dum conſiderant pulchritudinem corporis, incidunt in diaboli laqueum. dum carnis pulchritudinem attendunt, retiaculis diaboli præpediuntur. Multi per pulchritudinem corporis alligantur in peccatis. Deus non requirit corporis decorem, ſed animæ pulchritudinẽ. Amplius diligit Deus ſpiritualem pulchritudinem, quàm carnalem. Chriſtus nõ delectatur in corporis pulchritudine, ſed in animæ puritate. Igitur ſoror mihi Chriſto dilecta, moneo te vt illam pulchritudinem diligas, in qua delectatur Deus. Nunquam hoc animo homines attendas vt eorum pulchritudinem diligas. Non conſideres homines hac intentione, vt læteris in eorum pulchritudine. Nunquam ideo homines conſpicias, vt pulchritudinem eorum cõcupiſcas. Te etiam rogo vt nunquam vultum tuum componas vt hominibus placeas. Nunquam ideo exornes vultum, vt placeas in oculis hominum. Nõ ſit talis intentio tua, vt coram hominibus velis apparere formoſa: quia ſi ob hoc facis vt in conſpectu hominum formoſa videaris, Ieſu Chriſto ſponſo tuo iniuriam facis. Cum ſis Chriſto deſponſata, ſi ante oculos hominum vis apparere, non es caſta, ſed adultera. Quaſi adultera Chriſto facis iniuriam, ſi vt ab hominibus ameris, oſtendis pulchritudinem tuam. Quomodo non adulteraris, quæ plus quàm Chriſtum diligis homines? Aut quomodo non facis adulterium quæ homines amas ſuper Chriſtum? Quomodo dicis, non ſum adultera, quæ Chriſto te in monaſterio tradidiſti, & nunc hominibus vis placere de pulchritudine vultus tui? Cum hoc facis, ſignum demonſtras meretricis. hoc facere ſolent meretrices, & ſeculares mulieres: videlicet componunt facies ſuas, vt in oculis hominum appareant formoſæ. O quàm turpe eſt & quàm abſurdum illud facere fœminas ſanctimoniales, quod facere ſolent meretrices, & ſeculares mulieres? Igitur honeſta virgo, audi quæ dico, attende quæ moneo. Nunquam vultum tuum componas vt hominibus placeas, ſed interius orna faciem tuæ conſcientiæ bonis virtutibus, vt Ieſu Chriſto cœleſti ſponſo placere valeas. Deus non delectatur in pulchritudine corporis, ſed in pulchritudine mentis: non in compoſitione vultus, ſed in bonis moribus: non in corporis compoſitione, ſed in ſancta conuerſatione. Cum ſancta anima intus propter Chriſtum bonis moribus ornatur, à Chriſto diligitur atque amatur quod bene ſponſus inſinuat in Canticis canticorum, vbi ſponſæ loquitur dicens: Quàm pulchra es amica mea & quàm decora chariſſima in deliciis! ac ſi diceret: Quàm pulchra es amica mea, id eſt, iuſtè ſanctè & reli-

religioſè viuendo es pulchra, & me ſuper omnia diligendo es amica. Ideo es pulchra & decora, quia bene viuendo in bonis operibus conuerſaris: atque ideo es amica, quia perfectè me diligis, quia alterum amicum pluſquam me nõ diligis. Nec ſolum es amica mea, ſed etiam chariſſima, quia plus mihi deſideras placere per bona opera in mente, quàm hominibus foras de corporis pulchritudine. Ideo non ſolùm es amica, ſed etiam in deliciis chariſſima. Sancta anima chariſſima dicitur in deliciis, videlicet ſcripturarũ ſanctarum, quia ad amorẽ & familiaritatem Chriſti perfectè non peruenit, qui ſcripturæ ſanctæ deliciis abundare contemnit. Ille ad amorem Chriſti perfectè peruenire poterit, qui deliciis ſcripturarum ſe reficit: & Chriſtum diligit, & à Chriſto diligitur. qui vero plus deſiderat placere hominibus de pulchritudine vultus ſui, quàm Chriſto de bonis operibus, nec Chriſtum perfectè diligit, nec à Chriſto diligitur. Moneo ergo te ſoror chariſſima, vt Chriſtum diligas ſuper omnia, quia Deus pater te elegit in ipſo ante ſecula. Rogo etiam te vt illi ſoli placere concupiſcas, & vt ab hominibus laudem tẽporalem non accipias. Amen.

Vt virgo non rideat immoderatè. SERMO LXV.

SOror chariſſima, audi ſapiẽtiſſimi Salomonis verba: Riſum deputaui errorem, & gaudio dixi: quid fruſtra deciperis? Error dicitur, quãdo aliud & aliud fit. Tunc ergo fit error, quando ille qui debet plorare ridet. Ideo rurſus dicitur error, quia dum quiſque ridet, diem mortis ſuæ ipſe in mente ſua non habet. Verè fruſtra decipitur, qui in temporalibus gaudiis gaudet & lætatur. Decipiuntur qui gaudent in proſperitatibus huius ſeculi, quoniam ſi diem mortis ſuæ ad memoriam reducerẽt, prius peccata ſua plorarent, quã de rebus vanis riderent. Qui de rebus vanis rident, ſi mala quæ paſſuri ſunt, in mente haberent, non riderent, ſed lugerent, Vnde etiam Salomon ait: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupabit. Et dominus in euangelio: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. non dixit, beati qui ridẽt, ſed beati qui lugẽt: quia verè illi ſunt beati, qui peccata ſua lugent, non illi qui de rebus vanis rident. Qui ſecundum Deum lugent, beati ſunt, quoniam ipſi conſolabuntur. Et Iacobus Apoſtolus ſtulte ridentes increpat, dicens: Riſus veſter vertetur in luctum, & gaudium in mœrorem. Stultus in riſu exaltat vocem ſuam: ſapiens autem vix tacite ridebit. Riſum ergo ſoror dilecta quaſi errorem deuita, & temporalem lætitiam in luctũ commuta. Quare? ſcilicet vt beatifices te ſi in hac peregrinatione ploraueris: videlicet vt in die mortis tuæ beata inueniaris, ſi teipſam in hoc mundo ploraueris. Cognoſce te peregrinam eſſe in hoc mundo, quia non eſt hîc patria tua, ſed in cœlo, non habes hic ciuitatem manentem: quia Deus promiſit tibi in cœlo Hieruſalem cœleſtem, ad quam Dauid propheta peruenire deſiderabat, cum dicebat: Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi, in domum domini ibimus. Tali etiam deſiderio ardebat Chriſti ſeruus qui dicebat: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Ille etiam ad cœlum peruenire cupiebat, qui dicebat: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar. Quando hæc dicebat, de vanitatibus huius mundi non ridebat, ſed de hac peregrinatione lugebat. Igitur honeſta virgo gaudium tuum ſemper ſit in cœlo. Tui cordis lætitia ſemper ſit modeſta & tranquilla, iuxta quod apoſtolus ait: Gaudete in domino ſemper: iterum dico, gaudete. Et alio loco dicit: Fructus autem ſpiritus eſt gaudium. Tale gaudium non perturbat mentem fœcunditate ridendi, ſed ſubleuat animam per deſiderium perueniendi ad cœleſtem patriam, vbi poſſit audire: Intra in gaudium domini tui. Facies hominis eſt ſpeculum cordis. Per riſum poteſt homo cognoſcere cor ſanctimonialis fœminæ. Riſus & iocus inutiles conſcientiã vanam oſtendunt ſanctimonialis fœminæ, plerunq; quale ſit cor fœminę ſancti monialis demonſtrat riſus & iocus turpis. Nõ enim illa imprudenter rideret, ſi cor caſtum haberet: nunquam rideret laſciuè, ſi laſciuiam non haberet in mente. Sic enim ait dominus: Ex abundatia cordis os loquitur. Ergo ex abundantia vaniſſimi pectoris ridet facies virginis. In mente fœminæ ſi vanitas nõ eſſet, de vanitate nunquam rideret. Mens caſta plus gaudet in luctu quàm riſu. Certè ſi ſanctimonialis fœmina haberet in mente veram caſtitatem, plus amaret lachrymas, quàm lætitiam temporalem, Si ad memoriam reduceret ſuas negligẽtias, & inferni pœnas, plus diligeret lachrymas quàm riſus. Vbi riſus & iocus abundant, ibi perfecta charitas non regnat. Si ſanctimonialis perfectè Chriſtum diligeret, non rideret, ſed cum deſiderio illius indeſinenter ploraret: quia qui perfectè Chriſtum diligit & timet, non ridet, ſed amore eius luget. Miror quare illa quærit iocos & riſus, quæ ideo venit ad monaſterium, vt pro peccatis ſuis funderet lachrymas. Miror quare non habet verecundiam, quæ in riſu exaltat vocem ſuam. Quàm turpe eſt ei ridere, quæ in hac peregrinatione debuerat peccata ſua plorare? Nos miſeri quare ridemus, qui de omnibus operibus noſtris in conſpectu angelorum, & omnium ſanctorum Deo rationem reddituri ſumus? Ideo melius eſt nobis in hac vita lugere peccata noſtra: vt à domino poſſimus conſequi veniam in futuro. Obſecro igitur te ſoror venerabilis, vt riſus & iocos caueas: & pro peccatis tuis indeſinenter lachrymas fundas: iocos & riſus fuge, & peccata tua inceſſanter luge. Audi ſponſa Chriſti, quid ſponſus in Canticis canticorum ſponſæ loquitur, dicens: Oculi tui ſicut piſcinæ in Eſebon. Bene oculi ſponſæ ſicut piſcina dicuntur, quia dum ſancta anima de hac peregrinatione plorat, per gratiam Dei à peccatis ſe lauat. Sic ſanctimonialis fœmina debet ſine intermiſſione lugere, vt ſe à peccatis ſuis poſſit lauare. Igitur ſoror chariſſima, ſi in hac vita peccata noſtra perfectè plorauerimus, & à vanitatibus huius mundi receſſerimus, peccatorum noſtrorum veniam nos obtinere credimus.

Vt virgo non deſideret ciuitates videre. SERMO LXVI.

HOneſtiſſima ſoror, audi quomodo Hieremias propheta noſtras iniquitates plorat, dicens:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color eius optimus? Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Per aurum intelligimus vitam religiosorũ hominũ, quę antea erat per gloriã virtutum clara: nunc verò per turpes operationes est obscura. Color optimus auri, significat habitum sanctitatis, qui per bona opera prius erat preciosus atque optimus: nunc verò per vitia & secularia opera est mutatus, & vilis atque despectus. Verè est mutatus habitus optimus religiosorum virorum, videlicet monachorum, canonicorum & sanctimonialiũ fœminarum, quando amplius componitur, vt placeat in conspectu populi, quàm vt placeat in conspectu Dei. Verè est mutatus optimus color auri, quando plus aptatur habitus religiosorum virorum, vt placeat per vanam gloriam in conspectu hominum, quàm vt placeat per humilitatem ante Deum. Certè hodie sunt mutata religiosorum virorum optima vestimenta, quando magis ornantur vt placeãt in palatio regis, quàm in conspectu creatoris. Sequitur: Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omniũ platearum. Lapides sanctuarij designant religiosos viros, qui nunquam debent foris vagari, sed in secreto monasterij ante oculos Dei semper commorari. Sed dispersi sunt hodie lapides sanctuarij in capite omnium platearum, quando religiosi viri quærendo vana & secularia foris vagantur. In capite omniũ platearum lapides sanctuarij sunt dispersi, quando viri religiosi plus desiderant in palatio regis versari, quàm intra claustrum monasterij commorari. Dispersi sunt, quando plus desiderant audire superflua verba diuitum, quàm præcepta scripturarum. In capite platearum dispergũtur, quando plus lætantur in conuiuiis & locutionibus diuitum, quàm in paupertate & abstinentia religiosorum fratrum. Serui Dei plus debent diligere legumina in monasterio, quàm opulẽta conuiuia in sęculo. Religiosi viri plus debent amare olera inter suos fratres, quàm multitudinem ciborum inter diuites. Viri religiosi amplius debent gaudere in mensa pauperum fratrum, quàm in mensa regum. Quare? Quia sicut ait Augustinus, melius est minus egere, quàm plus habere. Melius est pro Christo in monasterio paupertatem sustinere, quàm in sęculo multas diuitias habere. Necesse est igitur, vt quisque religiosus si saluari desiderat, seculum contemnat, & sese intra monasterij claustra concludat. Debet religiosus vir conuentus secularium hominum fugere, & societatem seruorum Dei requirere. Viri religiosi plus debẽt diligere claustra, quàm regis aulã. Nũc igitur audi quæ dico, ausculta quæ moneo. Melius est tibi in claustro sedere, quàm plateas ciuitatis circuire: plus dilige in monasterio consistere, quàm ciuitates videre. Melius est quiescere intra parietes monasterij, quàm apparere in cõspectu populi. Si te incluseris in claustro, amaberis in Christo. Quod bene in Canticis Canticorum sponsus insinuat, cum sponsæ loquitur dicens: Hortus conclusus, soror mea, hortus conclusus, fons signatus. Vnaquæque sancta anima, hortus conclusus esse intelligitur, quia dum virtutes nutrit, flores gignit, virtutibus se nutrit, reficit: fructus quos germinat, eosdem custodit. Conclusus enim hortus sancta anima esse dicitur, quia dum amore vitæ æternæ à strepitu seculari se abstrahit: dum visus hominum fugit: dum bona quæ agit propter laudes hominum abscondit: dum se propter Deum ne ab hominibus videatur includit: dum humanas laudes contemnit, ipsa bona contemnere intentione se circumsepit, ne ad interiora rapienda hostis antiquus irrumpere possit. Fons etiam signatus dicitur, quia dum cœlestia assidue cogitat, & scientiam scripturarum semper in ventre memoriæ congregat, quasi aquas viuentes sancta mens in se gignere nõ cessat, ex quibus sitiẽtes proximos reficere valeat. Igitur soror charissima, sicut superius dixi tibi, si dum viuis, teipsam pro amore Christi intra parietes claustri incluseris, & perfectè præceptis regulæ adhæseris: post hanc vitam cum eodem domino nostro Iesu Christo sponso tuo in thalamo lætaberis. Amen.

De tentatione. SERMO. LXVII.

HOnestissima soror, audi Iacobum apostolum dicentem: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Et beatus Hieronymus dicit: Nihil eo fortius qui diabolum vincit: & nihil imbecillius, quàm ille qui à carne sua superatur. Sagittæ diaboli frigore vigiliarum, & ieiuniorum parcitate sunt extinguendæ. Callidus inimicus noster semper exquirit vnde nos decipere possit, & non tantùm curat iugulare corpora, sed animas, quasi lupus gregem. Diabolus dissipat animas, cum fidelem populum per tentationem necat: tamen diabolus non amplius tentat electos, quàm permittat Deus. Quando diabolus seruos Dei tentat, eorum vtilitatibus seruit, cum eos per tentationes suas non decipit, sed erudit. Sæpe tentationes quas diabolus commouet ad interitum hominum, Deus conuertit eas ad profectum animarum. Nunquam serui Dei tentationes diaboli sustinere potuissent, si nequitiam eorum pietas Dei non temperaret vel refrænaret. Quamuis diabolus semper cupiat tentare seruos Dei, tamẽ si à Deo potestatem non accipit, non potest implere quod quęrit. Vnde & omnis voluntas diaboli semper est iniusta, sed tamẽ permittente Deo iusta est potestas eius. Diabolus ex semetipso iniustè quærit tentare seruos Dei, sed eos qui tentandi sunt tentare non poterit, nisi ei Deus licentiam dederit. Vnde & in libris Regum de diabolo scriptum est, quia spiritus domini male exagitabat Saul: vbi iuste quasi spiritus domini erat: sed cur malus erat? & si malus erat, cur domini erat? sed in hoc loco comprehensa est duobus verbis & Dei potestas iusta, & diaboli voluntas iniusta. Nam spiritus malus erat per malam voluntatem, & idem spiritus domini erat per acceptam iustissimam potestatem. Diabolus non est iussor vitiorum, sed solummodo incentor: neque alibi potest fomenta concupiscentiæ succẽdere, nisi vbi prius graues delectationes cogitationis viderit. Sed si à nobis expellimus delectationes prauæ cogitationis, statim diabolus confusus recedit, & arma tentationis eius franguntur. Sæpe diabolus per speciem boni vult decipere seruos Dei, quando se simulat angelum lucis: sed discretio sanctorum tanta debet esse, vt inter bonum & malum valeat discernere, ne eos diabolus fraudulenter valeat decipere. Hæc est enim percun-

ctatio Iosue dicẽtis: Noster es an aduersariorũ? Propter hoc & Hieremiæ prophetæ dicitur. Si preciosũ à vili separaueris, quasi os meum eris. Diabolus in oculis secularium hominũ terribilis est, sed in oculis electorum Dei vilis est. Increduli diabolum timent quasi leonem: illi vero qui in fide fortes sunt, diabolum despiciunt quasi vermiculum: & cum eum viderint, contemnunt. Diabolus est serpens lubricus: sed si capiti eius, hoc est primæ suggestioni non resistitur, totus in intima cordis dum non sentitur illabitur. Vitia diabolicarum tentationum fragilia sunt: sed si non caueantur, & per vsum in consuetudinẽ transeant in nouissimis fortiter conualescunt, ita vt nunquam aut cum difficultate vincantur. Diabolus quando decipere aliquem hominem quærit: prius naturam vniuscuiusque hominis intendit, & inde se applicat, vnde videt hominẽ aptum ad peccandum. Vnde beatus Isidorus: Amplius tentat diabolus hominem ex parte illa qua eum videt per excrescentẽ humorem facilè inclinari ad vitia: vt secundum humoris consper sionem adhibeat & tentationem: sicut ille qui aquam deducit, non eam per aliam partem mittit, nisi vbi eam melius currere cognoscit. In tota vita diabolus cupit hominem decipere, sed amplius in fine. Et hoc est quod in principio serpenti dictum est: Tu insidiaberis calcaneo eius. Tunc diabolus calcaneo hominis insidiatur, quando eum in fine vitæ decipere conatur: quia nimirum diabolus hominem quem spatio vitæ non decipit, in fine decipere disponit. Proinde quãuis homo sit iustus, nunquam tamen ita sibi fidat, vt sit in hac vita securus: sed semper humilis caueat: sempérque ne in fine decipiatur, sollicitus pertimescat. Igitur soror mihi Christo dilecta, necesse est vt deprecemur Deum omnipotentem ne permittat nos tentari supra id quod possumus sustinere: quia semper Deus vires diaboli restringit, ne tantum noccat, quãtum nocere cupit. Vnde in Canticis canticorum spiritus sanctus diabolum increpat, dicens: Surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Per aquilonem, qui in frigore constringit & torpentes facit, quid aliud nisi immundus spiritus designatur? qui dum tentat & possidet omnes reprobos, à bono opere torpere facit. per Austrum vero, scilicet calidum vẽtum, spiritus sanctus designatur: qui dum mentes electorum tangit, ab omni torpore relaxat, & feruentes in Dei amore facit. Ergo surgat Aquilo, id est malign⁹ spiritus ab ecclesia, vel ab vnaquaq; fideli anima discedat: ne amplius tẽtet quàm oportet: veniátque Auster & perflet hortum sponsi, & fluant aromata illius: vt spiritus sanctus videlicet adueniens ignem charitatis mẽtibus infundat, & à tentatione atque à torpore negligentię mẽtem soluat, Quod dum agit, aromata fluunt, quia aduenientе spiritu sancto cor quod prius torpuerat, ad bona opera se excitat, & quasi hortus floreſcit, & post florem fructus redolentes ac reficientes facit, quibus se & proximos suos per bona exempla reficit. (Interrogatio.) Frater charissime, rogo vt ostendas mihi quod est remedium aduersus tentationes dæmonum. (Responsio.) Soror mihi in Christo dilecta, hoc est remedium eius qui vitiorum, vel dæmonum tentationibus æstuat, vt quanto amplius tentatur, tanto amplius ad orationem currat. Si ergo cogitationes huius seculi malæ & sordidæ conturbant cor tuum & persuadẽt aliquid illicitum perpetrare: per orationes puras & vigilias sanctas depellantur ab anima. Assidue cum omni deuotione assiste in conspectu domini in tempore orationis tuæ: vt imminentem tentationem diaboli facilius possis euadere. Cognosce venerabilis soror, quia nõ solùm debemus pugnare cõtra diaboli tẽtationem, sed etiam contra vitia carnis. Quare? Quia caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Ideo tam perseueranter debemus orare quousque possimus per gratiam Dei suggestiones carnalium desideriorum atque tentationes dæmonum vincere. Frequens oratio extinguit impugnationem vitiorum. Oratio continua superat tela diaboli. Oratio est prima virtus aduersus tentationum incursus. Igitur soror charissima, sicut iam dixi tibi, per orationes puras & vigilias sanctas poteris superare tentationes diabolicas. Sed si adhuc sentis molestias carnis, si tãgeris stimulis carnis, si memoria libidinis adhuc titillat animum tuum, si caro tua adhuc te impugnat, si te luxuria tentat, si te libido ad peccandum inuitat, obiice tibi memoriam mortis tuæ, propone tibi futurum iudicium, reduc ad memoriam futura tormenta, propone tibi æterna supplicia: & etiam propone ante oculos tuos perpetuos ignes infernorum: propone tibi horribiles pœnas gehennæ. Memoria ardoris gehennæ extinguat in te ardorem luxuriæ. Amen.

De somniis. SERMO LXVIII.

HOnestissima soror, ea quæ dicuntur ausculta. Sæpe in noctibus dæmones occurrentes conturbant sensus hominum per visiones: sæpe etiam aperta impugnatione grassantes corpora hominum verberãt. Diuerso molo fiunt somnia. Quędam somnia eueniunt per saturitatem, siue per exinanitionem, quæ etiam per experiẽtiam nota sunt: quædam etiam ex propria cogitatione oriuntur. Nam sæpe quæ in die cogitamus, in nocte recognoscimus. Multa somnia eueniunt ex illusione immundorum spirituum, Salomone attestante, qui ait: Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperãtes in illis. Quædam autem visiones iusto eueniunt modo, id est supernę reuelationis mysterio, sicut in veteri testamento legitur de Ioseph filio Iacob, qui per somnium fratribus dicitur præferẽdus: vel sicut legitur in euangelio de Ioseph sponso Mariæ, qui per somnium est admonitus vt fugeret cum puero in Ægyptum. Nõ nunquam accidũt permixtæ etiam visiones, id est cogitationes simul & illusiones, atque itẽ cogitationes simul & reuelationes. Daniele dicente: Qui reuelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt. Quamuis autẽ quędam vera somnia sint, tamen facilè non debemus eis credere, quia è diuersis imaginationibus nascũtur, & vnde veniãt perfectè non cognoscimus. Igitur somniis facilè nõ debemus fidem adhibere: ne forte Satan in angelũ lucis se transformans, aliquem hominem incautum decipiat. Aliquando dæmones quosdam curiosos & somnia obseruantes ita deceptoria arte decipiunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt quædam somnia non aliter eueniant quàm ipsi A dicunt: & ideo aliquando vera pronunciant, vt in multis fallant. Sed quamuis ita somnia eueniunt sicut pronunciant dæmones, tamen credenda non sunt: ne ex illusione procedant, secundum testimonium scripturę dicentis: Si dixerint vobis, & ita euenerint, non credatis. Somnia similia sunt auguriis: & qui ea obseruant, augurari noscuntur. Ergo somniis fides non est adhibenda, quamuis videantur esse vera. Qui in somniis vel auguriis spem suam ponit, nō confidit in Deo: & talis est qualis ille qui ventum sequitur, aut vmbram apprehendere nititur. Auguria B mendacia, & somnia deceptoria vtraque vana sunt. Non debemus credere somniis, ne forte decipiamur in illis. Spes nostra in Deo semper sit firma: & de somniis nulla nobis sit cura. Dignū valde est, vt in Deo ponamus spem nostram, & in somniis nullam habeamus fiduciam, Ideo soror charissima, te moneo, vt mens tua non sit in somniis vel auguriis intenta, sed in Deo omnipotēti sit firma. Si enim auguria vel somnia obseruaueris, cito decipieris. In omni vita tua cōtemne auguria & somnia, & pone spem tuam perfectè in Dei prouidentia: & in hac vita & in fu- C tura venient tibi prospera.

De brevitate vitæ. SERMO LXIX.

SOror charissima, audi verba Salomonis: Quodcunque potest manus tua facere, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quò tu properas. Tantùm enim in hac præsenti vita est licitum operari bonum. In futura namque vita iam non expectatur operatio, sed bonorum operum retributio. Vita ista bre- D uis est & caduca, Vnde beatus Isidorus: Qui longitudinem præsentis vitæ non de suo spacio, sed de eius fine considerat, quàm sit breuis & misera satis vtiliter pensat. Igitur soror dilecta mihi in Christo, si veram vitam quæris, ad eam vitam tende, quæ est vera, pro qua es Christiana, id est ad vitam ęternam. Aeterna vita est vitalis, ista est mortalis. Ideo debes in carne mori mundo, ne moriaris in anima Christo. Tunc quisque viuere creditur, si secundum seculum moriens, in solo Deo viuit, in quo viuere promisit. De mora vitæ huius tædium patitur iustus: eo E quòd ad desideratam patriam tarde perueniat. Vēturi exitus ignorantia hominibus est incerta: & dū quisque mori non arbitratur, cōfestim moritur. Vnde festinet vnusquisque emendare malum quod fecit, ne in iniquitatibus moriatur, & simul finiatur vita cum culpa. Diabolus quos viuentes accendit ad vitia, morientes subito nititur pertrahere ad tormēta. Quamuis homo in hac vita iustus sit, tamen cum de corpore isto egreditur, pertimescit ne supplicio dignus sit. Tranquilla vocatio commendat finē iu- F storum hominum, vt ex eo intelligatur sanctorum angelorum habere cōsortium, ex quo sine graui vexatione de hoc mortali corpore egrediuntur. Iesus Christus filius Dei cum magno honore recipit seruos suos ab hac vita recedentes in æterna beatitudine. Vnde sponsa in Canticis cāticorum loquitur dicens: Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum. Descendit, quia ecclesiam visitans, ad eos maiori gratia venit, quos sanctis operibus & exemplis virtutum, odorem bonæ famæ proximis suis emittere cognoscit. In hortis pascitur, quando in virtutibus animarum delectatur. Lilia colligit, quando electos suos ab hac vita succidit, & ad gaudia æternæ vitæ eos transire facit. De talibus dicitur: Pretiosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Tela consumitur filis, & vita hominis expenditur diebus singulis. In die mortis animæ electorum nimio terrentur metu, incertæ vtrum ad præmium, an ad supplicia transeant. Quidam autem B electi in fine suo purgantur à leuibus peccatis. Quidam vero in ipsa mortis suę hora hilarescunt & gaudent ex cōtemplatione æternorum bonorum. Ideo voluit omnipotens Deus diem mortis nostræ nobis esse incognitum, vt semper ignoretur, semper esse proximus credatur, & tanto quis sollicitus sit in bono opere, quanto incertior est de sua euocatione. Dæmones suscipiunt animas malorum hominum in die mortis eorum, vt ipsi sint tortores in pœnis, qui fuerunt suasores in vitiis. Tunc maligni spiritus opera sua requirūt, quando anima de corpore egre- C ditur: & tunc mala quæ suaserunt replicant, vt eam secum ad tormenta pertrahant. Iniquus post mortē ducitur cruciandus: iustus vero post laborem quiescit securus. Sicut enim electos beatitudo lætificat, ita credi necesse est quòd à die exitus sui ignis peccatores exurat. Soror mihi in Christo dilecta, ideo in auribus tuis hæc expono, vt cognoscas quia necesse est nos terrena semper despicere, & diem mortis nostræ semper in mente habere. Audi etiam quid Iacobus apostolus dicat: Quæ est vita nostra, nisi vapor ad modicum parens? Iterum Salomon ait: Ne glorieris in crastinum. ignoras enim quid superuentura pariat dies. Sollicite ergo soror venerabilis debes viuere, & terminum vitæ tuæ considerare quotidie, vt huius seculi blandimenta possis despicere, & cœlestia bona acquirere. In omnibus operibus tuis considera nouissima tua, & in æternum nō peccabis: quia si ea semper consideraueris, nunquā aut raro peccabis. Hac de causa te moneo soror, vt in rebus vanis huius mundi non læteris: quia sine dubio morieris. Nec habeas spem in rebus temporalibus, quia per nullam sortem poteris effugere mortem. Caro misera cur in terrenis lætatur, quæ ad manducandum vermibus præparatur? Honestissima soror, ideo hoc dixi, vt nunquam obliuiscaris ordinem tuæ conditionis. Memento quia cinis es, & in cinerem reuertēris. Puluis es, & in puluerē ibis. Sic enim ait dominus primo homini. Reduc etiam ad memoriam ea quæ Iob de se locutus est dicens: Quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentum quod comeditur à tinea. Memoriam tuæ mortis tibi obiice. Diem exitus tui tibi propone. Dies mortis tuę semper sit in memoria tua, & recordatione illius perfectè caueas peccata & vitia. Amē.

De morte. SERMO LXX.

SOror venerabilis, rogo vt audias verba cuiusdā sapientis. O mors, quàm amara est memoria tua homini pacē habenti in substantiis suis. Et iterū: O mors, bonū est iudiciū tuū homini indigenti, & qui minora-

minoratur diuitiis & viribus. Huic simile est quod A ait beatus Isidorus: O mors quàm dulcis es miseris, quàm suauis es amarè viuentibus, quàm iucunda es tristibus atque lugentibus. Mors ponit finem omnibus malis in hac vita. Dat terminum malis in hoc seculo, adimit omnem calamitatem. Mors præbet terminum hominibus in tribulationibus in hoc mūdo, sed heu expectata mors tarde venit, Igitur soror charissima, melius est bene mori, quàm malè viuere: melius est non esse, quàm esse infeliciter. (Interrogatio.) Frater dilecte, rogo te, vt dicas si debemus mortuos lugere, aut pro amicis mortuis planctum B facere? (Responsio.) Soror dilecta, ad hoc beatus Isidorus respondeat tibi: Quamuis, inquit, pietas pro defunctis fidelibus plorare iubeat: fides tamē pro eis lugere vetat. Pro fidelibus igitur defunctis nō debemus plorare, sed Deo gratias agere: quia eos de miseria huius seculi dignatus est liberare: & eos ad loca refrigerij lucis ac pacis, sicut credimus, fecit trāsire. Defunctos fideles lugere non debemus, quos ad requiem migrasse non dubitamus. Honesta virgo, audi quæ dico: Illi homines sunt in morte plo- randi, quos dæmones cum ignorantia rapiunt: non C illi quos angeli cū honore suscipiunt. Vel illi sunt lugendi, quos dęmones pertrahunt ad pœnas inferni: non autē illi quos angeli perducunt ad gaudia paradisi. Aut illi sunt plorādi, qui post mortem à dæmonibus sepeliuntur in inferno: non illi qui ab angelis collocantur in cœlo. Illi sunt plorandi, qui malè moriuntur: non illi qui bene finiunt. Illi sunt flendi, qui mala morte præoccupantur, & non illi qui prēciosa morte honorantur. Christi virgo, audi quæ dico: Quando mortuos qui bene moriuntur, lu- geo, mihi noceo, & illis non proficio: quando mor- D tuos ploro, & illis non prodest, & mihi obest. Illi ergo mortuos suos carnaliter lugeant, qui resurrectionem negant: aut qui post mortem non credunt resurrectionem. Igitur soror charissima, nos qui mortuos nostros credimus cum Christo regnare, non debemus pro eis plorare, sed orare: non debemus mortuos carnaliter lugere, sed pro eis domino preces fundere: vt eos dignetur de pœnis eripere.

De iudicio. SERMO LXXI.

DVplex est iudicium diuinum: vnum quo in hac vita iudicantur homines: alterum quo in futura iudicabuntur. Propterea quidem hic iudicantur propter infirmitates & paupertates, & per varias tribulationes huius seculi, ne in futuro iudicentur. Ideo quibusdam ad purgationem proficit temporalis pœna: quorundam vero hic inchoatur damnatio, & illic paratur perfecta perditio. Quidam iudicantur in hoc seculo per tribulationem: quidam vero in futuro iudicabuntur per ignem ad examen districti iudicis, nec iustitia iusti secura erit. F inde est quod de domino loquitur Iob: Innocentem & impium ipse consumit. Consumitur quippe à Deo innocens, quando ipsa innocentia liquidius requisita, & diuinæ innocentiæ comparata, nihil efficitur. Consumitur etiam à Deo impius, quando subtilitate diuini examinis impietas illius requiritur, & de recto damnatur. Christus in iudicio pro diuersitate meritorum mitis ac suauis apparebit electis: reprobis vero apparebit terribilis. In die iudicij qualem vnusquisque habuit conscientiam, talē iudicem habebit: vt Christo in sua tranquillitate manente, illis solis terribilis appareat, quos mala conscientia accusat. Soror charissima, audi beatum Isidorum: Nullus homo est sine peccato, nec quisquā securus esse potest de Dei iudicio: cum etiā de ociosis verbis reddenda sit ratio. Heu nobis miseris peccatoribus. Heu nobis indignis, quid in illa die dicturi sumus, qui non solùm ociosis verbis, sed & factis quotidie peccamus: & à malis actibus nunquam cessamus? Si in iudicio omnipotentis Dei iustus securus non erit, quid de nobis peccatoribus erit? Si ad examen districti iudicis, nec iustitia iusti hominis erit secura: nos miseri quid faciemus in die illa, qui quotidie multiplicamus peccata nostra? Si in die iudicij vix saluabitur iustus: nos qui innumerabilia peccata fecimus, in die illa vbi apparebimus? Nullus homo sine timore poterit esse in die illa, quā do cœli mouendi sunt & terra, & omnia elementa calore sunt soluenda, de qua etiam dicitur: Dies illa, dies iræ, dies tribulationis, dies miseriæ & vindictæ, dies nubis & caliginis, dies tubæ & clangoris. tribulabitur in ea fortis. Heu frater mi, quid in illa die dicturi sumus, quando ille districtus iudex aduenerit? Dum enim aduentum illius memorasti, me plorare fecisti. Tu memorando terribilem diem iudicij, ad lachrymas me coēgisti. Soror mihi in Christo dilecta, bene fecisti, si cum timore districti iudicis fleuisti: quia antequam appareat dies iudicij, oportet nos peruenire ante faciē eius in cōfessione, & lachrymas nostras in conspectu eius ponere. In hac vita est tē- pus acceptabile, & dies salutis. Vnde dicitur: Quærite dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. In hac vita non videtur iudex, & est prope. In futura vita videbitur, & erit longe. Igitur soror charissima, necesse est vt quæramus dominum in toto corde, & tota mente in hac præsenti vita, si eum inuenire quærimus in futura. Si eum in hac vita cum omni deuotione quæsierimus, & à malis operibus recesserimus, in die iudicij misericordiam ab eo consequemur, quia benignus & misericors est. De illo nanque scriptum est. Suauis dominus E vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Igitur soror charissima, deprecemur ipsum terribilem ac iustissimum iudicem cum lachrymis & omni deuotione, vt in die iudicij non reddat nobis secundum iniquitates nostras, sed secundum misericordias suas, & vt non permittat nos cum impiis audire illam terribilem sententiam: Ite maledicti in ignem æternum: sed vt nos faciat eum electis suis audire: Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis paratum est ab origine mundi.

De exhortatione. SERMO. LXXII.

SOror charisima, iam per gratiam Dei nauim locutionis ad portum dirigo, sed tamen iterum ad te reuertor loquendo. Tu enim rogasti, vt verba sanctæ admonitionis scriberem tibi. Ego vero si non vt debui, tamen per gratiam Dei vt potui, ex dictis sanctorum patrum ad tuam commonitionem sententias collegi, quas tuæ dilectioni in hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

libro repræsentaui. Ecce igitur soror mihi in Christo dilecta, habes bonæ vitæ monita. Datum est tibi consilium bene viuendi, & etiam norma. Nulla iam ignorantia à peccato te excusat. Non es iam nescia bonæ vitæ. Non enim imprudens aut ignara bene viuendi iam poteris dicere, per ignorantiam peccaui. Quare? Quia iam lex exposita est tibi quam debes sequi: iam ostensa sunt tibi præcepta bene viuendi: iam demonstratum est tibi qualiter in domo Dei debeas conuersari: qualis debeas esse, iam ostensum est tibi. Iam habes cognitionem mandatorum: iam scis quid sit rectè viuire. Vide ergo ne vltrà offendas. Vide ne deinceps bonũ quod nosti, dissimules. Bonum legis malè viuendo contemnis. Si bona quæ legis, malè viuendo contempseris, in conspectu Dei nimis eris culpabilis. Quare? Quia melius est viam salutis non cognoscere, quàm post cognitionem retro ire. Ergo acceptum donum scientiæ mente & opere retine. Imple opere quod didicisti præceptione. Soror venerabilis, iterum iterúmque præcipio tibi, vt summo studio custodias monita huius libri.

De obsecratione. SERMO LXXIII.

TE deprecor soror charissima in Christo, vt non pigeat audire ea, quæ tibi volo dicere cum magno desiderio: quia in Christo te multum diligo, ideo tibi conscientiam ostendo meam. Sed dum tibi peccata mea manifesto, ne forte aures tuas polluam timeo. Te tamen rogo dilecta soror in Christo, vt des veniam mihi peccatori indigno. Ego miser & peccator à primis ferè annis contaminaui vitam meam: semper noua peccata veteribus coniunxi: semper peccata peccatis addidi: peccare nunquam filui: bonum quod debueram facere, non feci: malum quod non debueram facere, feci. Ego miser non sum dignus videre altitudinem cœli præ multitudine iniquitatis meæ, quoniam irritaui iram omnipotentis Dei aduersum me, & innumerabilia mala coram eo cogitaui, dixi, & feci ab infantia mea vsque in præsentem diem. Ego infelix peccaui in infantia, peccaui in pueritia, in adolescẽtia, in iuuentute, sed etiam quod est grauius & periculosius, peccaui in senectute. Cecidi miser in cœnum flagitiorum. Ego reus cecidi in foueam peccatorum. Ego culpabilis cecidi in puteum iniquitatis. Ego infelix cecidi in profundum malorum: descendi miser in voluptabrum vitiorum. Heu miser, heu infelix cecidi, & per me non valeo surgere. Te ergo deprecor soror in Christo amabilis, vt tu me subleues manu tuæ orationis. Manum tuæ orationis mihi porrige, & me de profundo vitiorum extrahe. Tuæ intercessionis manum intende, & me de fouea iniquitatis eripe. Soror charissima, certus sum quòd si tu pactum quod cum Christo pepigisti, seruaueris: & tibi dabitur corona in æterna gaudia, & mihi peccatori dabitur venia in hac vita. Si tu ea quę Christo vouisti, deuota mente impleueris, & mihi indigno veniam obtinebis: & tu cum sanctis virginibus in cœlesti thalamo lætaberis. Honesta virgo, certus sum nec dubito, quòd tua virginalis oratio poterit obtinere veniam peccatorũ meorum mihi indigno. Soror venerabilis, si tu in seruitio Dei sicut pollicita es perseueraris, & mihi peccatori indulgẽtiam consequêris: & tu inter choros virginum in perpetuum exaltaberis. Honesta virgo, rogo vt intẽta mente audias quæ dico. Tu es soror mea deuotissima in Christo, per cuius intercessionem mundari à peccatorum meorum sordibus non dubito. Si tu honorabilis virgo, accepta es virgo Deo, & si tu cum Iesu Christo spõso tuo casto cubili cubueris, pro salute mea quicquid ab eo petieris impetrabis. Si tu soror castis amplexibus Christum amplexata fueris, profectò mihi peccatori veniam obtinere poteris. Si tu amplexibus Christi flagrantissimo odore virginitatis adhæseris, mihi indigno indulgentiam obtinebis. Si Iesum Christum sponsum cœlestem super omnia amaueris, & in eius dulcissimo amore requieueris: delictorum meorum absolutionem acquirere poteris. Iesus Christus sponsus tuus non te contristabit, sed quodcunque petieris dabit tibi, qui te suæ copulæ sociauit: multum enim te diligit, qui suo sanguine te redemit. Igitur amor tuus in Christo, erit peccatorum meorum remissio. Spem remissionis habeo, si tu charissima soror, quam multum diligo, intraueris cum Christo ad nuptias in cœlestem thalamũ. Tu soror venerabilis in die districti ac tremendi iudicij Dei solatium meum eris, vbi sum redditurus rationem de culpis & negligentiis meis. Meritum enim tuæ sanctæ virginitatis minuet pœnam meæ iniquitatis. Amen.

PROLOGVS IN SEQVENtes sermones.

PAschalibus dapibus saturari quicunque esuriens requiris, mensula nostra posita est, quæ nulli vetatur egenti. Ibi refici poteris ex micis quæ remanserunt de mensa domini. Nam ille dulcissimus panis, qui de seipso ait: Ego sum panis Ioan. 6. *viuus qui de cœlo descendi: dum esset in mundo, satiauit non mediocriter filios suos: illos videlicet quibus ascensurus ad patrem, ait: Filioli, adhuc modico tempore vobiscum sum. Sed ascendens in cœlum dimisit reliquias suas paruulis suis: quas, dum illum beatissimum panem angelorum, dominum meum Iesum quærerem gemens & plorans, quæque* Psal. 16. d *preciosa mundi pro illo ineffabili cibo dare deliberans, euangelista Ioanne in voluntate domini propinante accepi. Sed quicunque ad hanc mensulam seruuli Christi sedere voluerit, non sine lachrymis quæso accedat: & si accesserit, saltem sine gemitu non recedat. Nam in ea inuenies cibum non ventris, sed mentis: non holocausta medullata, nec boues cum hircis, sed illum agnum de virgine natum, qui coram percutientibus se obmutuit, & non aperuit os suum: cui confitetur anima mea, & sanat eam quæ peccauit ei. Ille mihi sit via in hoc opusculo & in omnibus actionibus meis, vt illo duce, quæ gessero, incipiam & finiam: vt annunciem nomen domini in Sion, & laudem eius in Hierusalem: vt dum conuenerint populi in vnum & reges vt seruiant domino, merear illum videre in bonitate electorum suorum, & lætari in lætitia gentis suæ, qui est benedictus in secula.*

DIVI

DIVI BERNARDI ABBAtis Sermones in Cœna domini.

Lectio S. Euangelij secundum Ioannem.

ANte diem festum paschæ, sciens Iesus quia venit eius hora, vt transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos. Audistis fratres dilectissimi, cum euãgelium legeretur, quòd dictum est, *Ante diem festum paschæ, &c.*

Verbum patris, filius Dei, quod pro salute generis humani verbũ caro factum est & habitauit in nobis, cupiens instruere & informare ad exempla humilitatis, sequẽda discipulos, & per illos omnes credentes in eum, cum appropinquasset hora illa piissima, qua caro quam de intemerata virgine sumpserat Maria, tam triste esset perpessura supplicium: ab illo nobili suæ temporalitatis extremo conuiuio surrexit, vestimenta deposuit, aquam in peluim misit, & pedes discipulorum lauit. Et hoc est quod Ioannes euangelista ait: Ante diem festum, &c. Talis erat mos & consuetudo Iudæorum, vt illum diẽ haberent solennem, quando illis dominus mare rubrũ diuisit in duas partes, & deduxit per eos mediũ eius, & excussit Pharaonem. & virtutem eius in eodem, hic est ille dies festus paschæ de quo dictum est: Ante diem festum paschæ. Nam pascha interpretatur transitus. Nam appropinquabat illud piissimum pascha, quo verus Moyses per mare rubrum debebat transire, & non post quadraginta annos, sed tantùm post quadraginta dies in terram promissionis intrare. Ille Iudæorum dies festus quo patres eorum transierunt de Aegypto, erat vmbra, sed iste fuit veritas, quo Christus transiuit de hoc mundo: & nos fecit transire de vitiis ad virtutes, de morte ad vitam, de mundo ad cœlum, pro nobis victima factus & sacrificium, seipsum Deo patri in ara crucis offerens holocaustum. Ante diem festum paschæ &c. Quid ergo est ò sancte Ioannes, quod dicis festum? Nónne dies festus, dies est gaudij & lætitiæ? Putásne dies ille est lætitiæ & iucunditatis, quo agnus in crucem leuatur immolandus stipite, opprobrium hominum factus, & abiectio plebis? quo prę dolore sol obscuratur, petræ scindũtur, & tota cõtremiscit orbita mundi? vbi mater sic plorat, & eius dilectus Ioannes? Potius ille dies fuit luctus, quàm risus & lætitia sanctis & electis. Sed Iudæis lætitia: tibi & apostolis tuis tristitia. Iudæorum lætitia vertetur in luctum: & tristitia apostolorum est versa in gaudium. Sequitur, Sciens Iesus quia venit eius hora, vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Iesus Hebraice, Latine saluator interpretatur. Iste est ille saluator fortissimus, qui vlterius vinci non potest, & saluat omnes sperantes in se. Semel pro te Christiane victus est, imò mortuus: sed noli flere, quia surrexit à mortuis, & mors illi vltrà non dominabitur. Oportebat illum mori pro salute mundi, & resurgere tertia die, & prædicari in nomine ipsius pœnitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes, quoniam ipse sic disposuerat: & hoc est quod dicitur. Sciens Iesus quia venit eius hora, &c. Hæc est illa hora de qua superius timẽs mori secundum carnem ingemuit & ait, Nunc anima mea turbata est valde. Et quid dicam? Pater saluum me fac ex hac hora, sed propterea veni in hanc horam. Timuit Christus mori, vt tu nõ timeas mori, confidens in eum qui suscitauit Iesum à mortuis tertia die. In illum tantùm, qui suscitauit Iesum, est confidendum. O tu Christiane, ne de hac infirmitate desperes. Docuit quid tunc & in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem inuocare, in quem sperare: in patrem Deum, qui non potest despicere sperantes in se, cum attestatione bonorum operum. Bonorum dico, quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera tua, vt ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te domine speraui, non confundar in æternum. Hanc horam præsciuit, hãc horam elegit: vt in ea per mortem de hoc mundo transiret ad patrẽ secundum humanitatem, à quo nunquam recessit secundum diuinitatem. Illa hora est finis ille de quo dicitur: Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Cum dilexisset suos pro eis homo factus: in tantum eos dilexit, quousque ad mortem dilectio eum perduxit. Te dilexit in morte, vt tu dilectione eius possis transire de mundo ad patrem. Te dilexit in finem, vt tu in eius dilectione vsque in finem permaneas: quod quidem si feceris, proculdubio ad patrem transibis. In cuius dilectione qui vsque in finem non permanserit, in veritate dico, in æternum peribit. In eius dilectione modus amoris nullus esset debet. Sine modo te dilexit: sine modo eum diligere debes. Modum dilectionis excessit te diligendo, pro te moriendo: tu quantum eum diligere debes, non potes. Dilige eum ex toto corde, ex tota mente, & omni anima, & omnibus viribus tuis. Hoc tantùm quærit, vltrà non quærit: hoc fac, & viues. Sequitur, Et cœna facta, cùm diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis † Schariotis. Hic innuitur cœna esse parata, sed nondum transacta: quia postea recubuit, & buccellam Iudæ tradidit. O Iuda infelix, ò discipule pessime, mercator nequam. Tibi cœna parabatur, & à te dator cœnæ tradebatur? O miser Iuda. O male confessor. O desperate pœnitens, dixisti, Peccaui tradens sanguinem iustum, & laqueo desperationis te miser suffocasti. Iste, vt arbitror, fuit filius Simonis Schariotis. Simon dicitur obediens, sed qualis vir iste Simon fuerit, Deus scit: ego autem nescio. Schariotis dicitur à vico in quo ortus fuit, qui alio nomine Marmotis dicitur, siue mala mors. Et meritò de mala morte fuit, quia sic mala morte periit. Diabolus miserat in cor per suggestionem, vt traderet eum non credens illum esse Deum. Nónne contremiscis recogitans Christiane, & tu monache sancti Benedicti, quid actum est de discipulo Christi? Diabolus misit in cor eius, vt traderet vitam, & tradens vitã, per laqueum desperationis se & vitam perdidit. Si lupus non timuit intrare in gregem domini, & vnam de duodecim tam pauculo numero mactare & perdere, quid facturus est de tanto grege commisso pastori? Vnusquisq; vestrũ fratres charissimi videat ne

† Ischaristes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit Scarioth Iudas. Videte quomodo cautè ambulet is, non quasi insipientes, sed vt sapientes: cauti contra callidi hostis insidias. Misit in cor Iudæ, vt traderet dominum. Quid est tradere dominum? Vendere dominum. Quid est vendere? Alienare. Dominum vendit, qui à se dominum alienat. Dominum alienas à te, si depellis cum à te. O monache Dei, ô discipule Christi, audi me, audi consilium meum. Te diabolus quærit auellere, te extrahere de grege domini. Vide ne consentias ei. Vide ne credas ei. Mendax est, & pater eius. Te vult occidere. Te vult mactare. Te vult perdere secum in gehennam. Caue te à loculis. Caue te à marsupiis. Foueæ diaboli sunt. Heu quod in illis perdidit, quot in illis interfecit? Dicitur de Iuda, quia fur erat, & loculos habebat, &c. Iste dum sitit lucrum, tendit ad laqueum: dum perdit vitam, lucratur mortem. Heu quod loculi, heu quot marsupia sunt in monasteriis sancti Benedicti, heu quot cucullati, super auriculas tonsurati, habent marsupium mentis, habent loculum propriç voluntatis, marsupium murmurationis, detractionis, vagationis, superbiæ & liuoris, inuidiæ & malæ voluntatis. Sed mementote fratres dilectissimi, quòd qui talia agunt, Iudam traditorem sequuntur: & ideo nisi se emendauerint, regnum Dei non possidebunt. Estote quæso dilectissimi discipuli Christi non in falsitate, sed in veritate: non in veste, sed in corde: non in alta tonsura, sed in mente pura. Iudam derelinquite desperantem, Petrum sequimini vere pœnitentem. Iudam derelinquite desperantem in barathro inferni, Petrum sequimini qui est in gloria paradisi. Tenete lachrymas Petri. Quod si feceritis, peruenietis ad gloriam Petri, per Iesum Christum dominum, cui confitetur anima mea, & sanat eam, quia peccauit ei. Qui cum patre & spiritu sancto sit benedictus per cuncta secula, Amen.

Sermo secundus.

SIcut auris non potest satiari auditu, nec oculus visu, sic nos nunquam satiari debemus enarrandis piis operibus Christi. Nam mihi dulcia sunt super mel & fauum, & cariora super milia auri & argẽti, & his saturari non possum. Amplificet mihi dominus desiderium meum, & lætificet me in iocunditate vultus sui, cum omnibus diligentibus eum: de quo in consequentibus dicitur, Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à Deo exiuit & ad Deum vadit, surgit à cœna, & ponit vestimenta sua. Et cum accepisset linteum, præcinxit se, & misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Siens quia omnia dedit ei pater in manus, & bona & mala, mala in vsum, & bona in effectum: de malo proditionis Iudæ fecit bonum redemptionis nostræ. Vel sciens quia omnia dedit ei pater in manus: quia omnia subiecit sub pedibus eius, oues & boues, insuper & pecora campi. Et sciens quia à Deo exiuit, non eum deserens: & ad Deum vadit, non nos derelinquens. Surgit à cœna &c. A Deo exiuit. quia de sinu patris in vterum beatæ virginis venit: quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. A Deo quoque exiuit, cum talem se hominibus præbuit, qui posset videri & tangi, immo (quod non sine magno gemitu cordis & fluuio lachrymarum stilo commendare debere & ligari, colaphizari, flagellari, conspui, & ad vltimum occidi: & hoc est quod dicitur, à Deo exiuit. Sed noli flere bone monache, quia sequitur, ad Deum vadit. Ad Deum vadit, quia resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltrà non dominabitur. Ad cœlos ascendit, sedet ad dexteram patris constitutus à Deo iudex viuorum & mortuorum. Et hoc est quod dicitur, Surgit à cœna, nam à cœna surrexit, quia de sinu patris vbi cœnabat cum angelis, ad homines venit, trabeam nostræ mortalitatis assumens. Vestimenta quodammodo deposuit, cum semetipsum exinaniuit. Sibi vniendo humanam naturam, linteum accepit, & præcinxit se: quia naturam humanam se induens, in ea se virtute præcinxit, & de hoste superbo gloriose triumphãs rex gloriæ est factus, & dominus virtutũ. Aquam misit in peluim, & pedes discipulorum lauit. Quid est aqua? Quid est peluis? Ista est aqua illa benedicta, quæ sordes mentium lauat, leprosos mũdat, cæcos illuminat, sanat ægrotos, iustificat impios, resuscitat mortuos. Ad hanc aquam dominus meus Iesus inuitat sitientes, dicens, Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Aqua ista spiritus sanctus est. Aqua ista est illa de qua Hieremias ait: Dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Pota me domine isto fonte, vt non sitiam amplius. Nam sitit anima mea ad istum fontem viuum. O si attigero fontem istum! O si satiabor cum dulcissimo fonte: putas veniet tẽpus quo plenariè de eo possim haurire? Et quando? Et si aliquando, quare non modo? Quid dicã, quid faciam, quia dominus meus differt ad me venire? O dulcissime Iesu sint mihi lachrymæ refectionis assiduæ, donec dicatur animæ meæ, Gaude & lætare: ecce quem quæris, ecce quem desideras, ecce pro quo ploras: ecce dominus tuus, ecce Deus tuus, pater & filius & fons desideratus spiritus sanctus. Modo inebriare à deliciis paradisi. Aqua ista, fratres mei, spiritus sanctus est. Ipse de se sic inebriet mentes nostras, vt præter eum nihil aliud diligamus. Peluis illa in qua dominus spiritum sanctum posuit, est ecclesia fidelium, in qua per lauacrum regenerationis spiritus sanctus sordes credentium lauat. Quod dicitur, Pedes apostolorum lauit, audi immunditias eorum vestigia sequentium. Vel possumus dicere quòd peluis, siue receptaculum spiritus sancti, corda apostolorum fuerunt, quibus dominus spiritum sanctum infudit: & eorum pedes lauit, quia in fide catholica, quæ fideles vehit ad cœlos, quam puluere infidelitatis fuscatam tenebant, penitus expulsa rubigine per spiritum sanctum confirmauit. Possumus & aliter dicere, si te cum amore Christi audire delectat. Sed non sine lachrymis accipias quæso, quod sine lachrymis scribi non debet. Aquam in peluim misit, quia pro tuo amore mortẽ dilicias reputans, in crucis stipite pium cruorem fudit. Et lauit pedes apostolorum, id est, vestigia credentium mundauit, quæ sordida erant peccatis. Et extersit linteo

linteo quo erat præcinctus, humana scilicet carne qua erat indutus, quia eius passio peccatorum nostrorum est vera purgatio. Vel cœnam Domini qui passionem eius assignare voluerit à tramite veritatis se exorbitare non credat. Hic cœna ista passionem significat. Sicut enim post cœnam non fit prandiũ, sic Christus postquàm semel passus est, non iterùm patitur. Surgit à cœna post passionem, ponit vestimenta, scilicet priorem infirmitatem, linteo se præcinxit eadem carne iam immortali. Aquam in peluim mittit, quia per baptismatis lauacrum credentes lauit à peccatis. Et extergit linteo quo est præcinctus, quia pro nobis interpellat patrem gemitibus inenarrabilibus, sibi ostendendo suã humanitatẽ. O mira & inexquisita pietas. O inæstimabilis bonitas. O noua & inaudita humilitas. Christus Dei filius de pura & intemerata virgine natus, rex regum, & dominus dominantium, surgit à cœna, vestimenta deponit, se linteo cingit, aquam in peluim mittit, ante discipulos reuerenda genua flectit, humilis & procliuus pedes discipulorum lauit. O quis vnquam audiuit talia? O quàm stupenda pietas. Mira Dei clementia, lauit pedes discipulorum, qui de nihilo cũcta creauit. Quid tibi videtur quicunque es homo quem ira accendit, superbia cõsumit, ira perturbat, superbia deuastat? promptus ad iram, festinus ad superbiam? O superbe. O germen diaboli. O apostata christiane. O serue nequam. Quid tibi videtur de creatore tuo, de Deo tuo? Pronus lauit pedes discipulis, & tu dedignaris humiliari fratribus offensis? O serue male, semen Chanaan & non Iuda, qui es per auctorẽ superbiæ deceptus: cur non consideras quis est ille quẽ per superbiã sequeris? & quis est ille quem per humilitatem imitari contemnis? O quàm malus est ille quem sequeris, & quàm bonus est ille à quo deuias? Ille est diabolus, iste verò Deus. Elige quem imitari sit melius. O superbe, nonne frons tua erubescit? Erubesce vas stercorum vlterius habere superbiã. An ignoras quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam suam? Exue veterem hominem, & indue nouum, videlicet Dominum Iesum, & reformabit corpus humilitatis tuæ configuratum corpori claritatis suæ. Disce quæso vlterius habere humilitatem per humilitatis auctorem. Nã de eo sequitur: Venit ad Simonem Petrum. Et dixit ei Petrus, Domine tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Quando Dominus Iesus pedes discipulorum lauare cœpit prius ad primum discipulorũ venit. Et idem Petrus expauescit quòd Deus lauet pedes homini. Nam pauore perterritus, non potuit sustinere Dominum ad pedes suos humiliatum. Viderat eum aquam in peluim mittere, se linteo accingere, & mirabatur fortè quid vellet facere: sed postquàm vidit illum ante pedes suos vas cum aqua portare, genua flectere, & ad lauandum se præparare: multo supra quàm dici potest miratus expauit, & magno timore percussus, ingemuit & exclamauit dicens: Domine tu mihi lauas pedes? Creator creaturæ, & Deus homini? dominus seruo, magister discipulo? imò ei qui factus est ex limo, ille qui fecit omnia ex nihilo? Surge Domine, surge Deus meus, quid vis facere? Non possum sustinere, non possum ferre. Oculi mei te videre refugiunt sic procliuum, sic prostratum ante pedes meos. Surge creator, surge Deus meus. Surge lux mundi, vita mea, gloria mea. Noli facere quod te video facere velle. At Iesus ait: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Ac si dicat, noli timere, noli expauescere. Re vera Petre magna sunt hæc humilitatis indicia, sed citò maiora videbis. Sine modo, quia sic oportet fieri, licet nunc ignores huius rei mysterium, scies postea. Mysterium est, exẽplum est, quod iturus ad patrem tibi relinquo. Ideò noli prohibere quod facere volo. Dicit ei Petrus, Non lauabis mihi pedes in æternum. Absit à me Domine, vt mihi laues pedes in æternũ, in aliquo tempore. Respondit Iesus, Si non lauero te, non habebis partẽ mecum. Quod dicit te, & nõ pedes, synecdoche ibi est, quãdo quod est partis, toti attribuitur. Ego sum aqua lauans: ego sum aqua sanctificans: nisi te lauero, nõ habebis partem mecũ. Petrus audiens, non habebis partem mecũ, totus intremuit, nihil iam cõtradicens magistro: non tantùm pedes, sed totum se offert ad abluendũ, dicens: Domine non tantùm pedes meos, sed manus & caput. Quid est quod dicis? Non habebitis partem mecum? O quàm amarum est quod dicis, non habebo partem tecum. Nonne tu vita mea, dulcedo mea, tota spes mea, salus mea, & omne desiderium meum? Ecce me, fac quicquid vis de me, laua pedes, & non solum pedes, sed & manus & caput. Sed ô domine Iesu, cum hoc sit verum quòd nullus possit partem habere tecum, nisi prius laueris eum: miserere mei, miserere mei. Ego sum ille tuus peccator, totus immundus, totus sordidus: partem tecum habere cupio, tecum partem habere desidero. Ne despicias me Deus salutaris meus. Propitius esto mihi peccatori: laua sordidum, laua iniquinatum, laua pedes, laua manus, laua caput, immo totum corpus, laua mentem, laua animam, laua me interius & exterius, laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Si lauaris me, super niuem dealbabor. O domine Iesu quis dabit mihi vt venias in cor meum, & inebries me aqua tua, obliuiscar mala mea præterita: & verbum bonum amplectar te vita, quæ nunquam morieris in æternum? Dulcis cibus animæ meæ, veni domine, & noli tardare. Expectat anima mea peccatrix ad sufficienter pœnitendum, & ad bene viuendum, tuæ gratiæ inspirationem. Dixisti Petro, Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet. Ego non sum Petrus lotus totus lauari indigeo. Me tibi cõmitto, fac de me quicquid vis. Tu autem domine in æternum benedictus permaneas. Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet. Hic innuitur Apostolos esse baptizatos, sed non legimus vbi. Qui lotus est baptismo, totus est mundus: sed quia iterum terrenæ inhabitationis puluere inquinatur, iterum opus est pedes lauare. Quos lauat dominus interpellans pro nobis, & nos ipsi orando in contritione cordis, & compunctione lachrymarum. Ille etiam qui in ocio studet veritati, dum in aliis pulsanti sponsæ aperire pergit, pedes inquinat, quia veritas humiliter auditur, sed sine periculo non prædicatur. hæc enim sponsa in canticis canticorum se vitare velle demonstrat, vbi eam sponso exhortanti ad prædicationem, sic inquiens

Universidad de Deusto
Biblioteca

ait: Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illam? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dixerat ei ſpōſus: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, immaculata mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Ac ſi dicat: O ſoror mea, cohæres mea, amica mea, conſcia ſecretorum meorum. Colūba mea Spiritu ſancto illuſtrata Immaculata mea terrenis curis exuta. Aperi mihi, id eſt, fac mihi peruia corda errantium prædicando. Caput meum plenum eſt rore, id eſt, deitas mea circundata charitatis feruore eſt. Et cincinni mei guttis noctium, id eſt, collectiones fidelium ſententiis hæreticorum. Ad quem ſponſa: Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? id eſt, deſerui ſecularia quomodo repetam illa? Remoui me à prędicatione, quomodo redincipiā? Laui cogitationes & affectiones, quomodo inquinabor ſordibus mūdi? Sed hos pedes diſcipulis lauat Dominus per ſponſionem ſuę orationis, vbi dicitur: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quod ſequitur, Vos mundi eſtis, ſed non omnes, exponit Euangeliſta cùm dicit, Sciebat Ieſus quis eum erat traditurus, propterea dixit: Non eſtis mūdi omnes. Sequitur: Poſtquàm lauit pedes eorum, & accepiſſet veſtimēta ſua, cùm recubuiſſet, dixit iterum eis, Scitis quid fecerim vobis ego Dominus & magiſter? Exemplum enim dedi vobis, vt & vos ita faciatis. Hoc ſi memoriæ commēdaſtis, expoſitum eſt. Poſtquàm lauit pedes diſcipulorum, id eſt, impleta purgatione per ſanguinem ſuum, accepit veſtimenta, quia immortalis factus. Cùm recubuiſſet, id eſt, cùm ad dexteram patris ſediſſet, dixit per Spiritum ſanctum miſſum in linguis igneis. O beatos pedes, ô pedes fœlices, qui talem ac tantum meruerunt habere lauatorem. De pedibus electorum dico, de Iudæ traditoris pedibus non dico. O beate Petre, ô fœlices Apoſtoli, ante pedes quorum aſtitit humilis creator angelorum. O beata purgatio, ô beata lauatio, quæ mundat leproſos, curat ægrotos, vulnera ſanat, cicatrices ſolidat, lumen donat cæcis, greſſum claudis, pulchritudinem fœdis, diuitias egenis, mœſtis lætitiam, pœnitentibus veniam, mortuis vitam. O grande gaudium, immēſa lætitia. Chriſtus poſtquàm lauit, ſua veſtimēta accepit. Poſt mortem carnis, gloriam habuit reſurrectionis. Poſt ſanguinis effuſionē, accepit corporis immortalitatem. Deinde recubuit deinde requieuit, cœlos aſcendit, vbi ſedet benedict' in dextera Dei patris. De illo accubitu diſcipulis intonat, inſtruit, docet per Spiritū ſanctū, & per ipſos intonat gētibus cūctis. Et quid dicit? Scitis quid fecerim vobis? Vos me vocatis, magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum etenim. Hoc eſt quod promiſerat Petro dicens: Sciens autem poſtea, Hic inuitat ad ſciendum, quod prius neſciebāt. Quod dicit, Vos vocatis me magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum etenim: non eſt de arrogantia, ſed de veritate. Qui enim neceſſitate cogente vera de ſe bona loquitur, tanto magis verius humilitati iungitur, quāto & veritati aſſociatur. Vos vocatis me magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum etenim. Ego ſum magiſter, ego ſum Dominus. Ego ſum magiſter ſine errore, ego ſum magiſter ſine falſitate. Ego ſum magiſter bonitatis, ego ſum magiſter ſanctitatis. Qui ſequitur me, bene vadit, ambulare malè non poterit. Ego ſum dominus vitæ, dominus mortis, dominus cœli, dominus terræ, creator cunctorū, & dominus omniū. Si ergo ego laui pedes veſtros domin' & magiſter, & vos debetis alter alteri' lauare pedes. Sicut prius exēplo, ſic nūc eos verbo inſtruit magiſter veritatis. Hic enim ſumitur argumentū habendæ humilitatis, ac ſi dicat: Si ego qui ſum dominus & magiſter, laui pedes veſtros, & vos qui non eſtis magiſtri nec domini, debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum feci vobis, ita & vos faciatis, & eſt ſenſus: Si ego laui pedes veſtros, id eſt, ſi ego dimiſi vobis peccata, qui ſum Dominus Deus potēs omnia, & magiſter ſciēs omnia antequàm fiant: vos qui eſtis ſerui & diſcipuli debetis in vos peccantibus dimittere, & pro eis orare. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodū ego feci vobis, ita & vos faciatis. Non eritis boni ſerui, ſi non fueritis ſecuti Dominum: nec veraces diſcipuli, ſi deuiaueritis à doctrina magiſtri. Audite prelati qui cathedram tenetis regiminis. Putáſne tenetis exemplum Domini? Vnuſquiſque noſtrūm cōueniat conſcientiam ſuam, gaudeat ſi tenet, ſi nō tenet, iam non eſt diſcipulus Domini: melius illi eſſet ſi haberet molam aſinariam in collo, & demergeretur in profundum maris, quàm vt eſſet ſortitus nomen abbatis. Melius illi eſſet, ſi eſſet cuſtos porcorū, quàm quòd eſſet abbas monachorum. O peluis Domini. O humilitas Chriſti, quàm longè receſſiſti! O quàm ſunt rari, ô quàm ſunt pauci qui aquam in peluim mittant, & flexo poplite ad lauandum pedes diſcipulorum petant! Peccat frater, offendit frater, in aliquod delictum cecidit? Non eſt peluis, non eſt aqua, non eſt qui ſe præparet ad illum abluēdum, ſed potius ad expellendum. Diſcite prælati quod hoc non eſt de regula Chriſti. Ille lauit pedes diſcipulorum genibus flexis, & vos non vultis lauare ſordes veſtrorum conſeruorum totis corporibus in terram proſtratorum? Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Peccat monachus, peccat conuerſus, puluerem portat in pede: imò fortè toto corpore tabeſcit in cute. Tolle aquam, tolle doctrinam de peluibus magiſtri, de præceptis Domini, curre ad eum non in equo Pharaonis, ſed in humilitate redemptoris, vultu placido, mente tranquilla: quàm citius potes, lauare feſtina, ne puluis vertatur in ſcabiem, ſcabiēs vertatur in lepram, & leproſus expellatur de grege Domini. Sed ſi obſtinatus fuerit, & emendari noluerit, dicēs: Non lauabis mihi pedes in æternum: dic & tu ei, Si non lauero te, non habebis partem cum Chriſto Domino. Poſtea ſi cum Petro aſſentire voluerit, laua eum cum omni humilitate, manſuetudine & miſericordia, vt tu ipſe miſericordiā à Deo conſequaris. Quod ſi non feceris, non tenes exemplum Chriſti, nec es diſcipulus Chriſti. Quod Chriſtus fecit, facere dedignaris? Quod Dominus fecit, ſeruum cur facere tædet? Non eſt ſeruus maior domino ſuo, nec apoſtolus maior eo qui miſit illum. Sicut ego patior & vos patimini, ſicut me humilio, & vos humiliamini. Si hæc ſcitis quæ feci & docui, beati eritis ſi feceritis. Non de omnibus dico, ego ſcio quos elegerim, non de omnibus dicebat, quia Iudas apoſtata erat. Elegerat duodecim, ſed vnus diabolus erat Iudas

das Iſcarioth: qui contra Dominum leuauit calcaneum: de quo ipſe dixit, Vt impleatur ſcriptura, qui manducat panem meum, leuauit contra me calcaneum ſuum. O Iuda infœlix, dominicum panem manducas, & contra Dominum calcaneum leuas? Heu quanti Iudæ, qui panem Domini manducant, & Dominū in operibus ſuis calce percutiunt. Quāti de altari viuunt, qui altari non ſeruiunt, imò Dominum altaris pro nihilo ducunt. Heu quod magis dolendum eſt, quanti ſacerdotes, ſed falſi ſacerdotes, qui panem Chriſti, corpus Chriſti ſumunt ore, & Chriſtum conculcant pede, putidi fœtore luxuriæ, infecti veneno nequitiæ. Iſti ſunt Iudæ Iſcarioth, qui niſi ſe in melius cōmutauerint, vtinam nati non eſſent. Sed tu ſerue Dei monache, Chriſti tene exēplum, & habebis promiſſum: fac quod iuſſit, vt poſſis venire ad illam beatitudinem quam promiſit. Sequitur, Amodo dico vobis priuſquàm fiat, vt cùm factum fuerit credatis, quia ego ſum: & eſt ſenſus: Vſque huc toleraui & tacui, ſed iam noto proditoré antequā fiat, quod mox eſt faciendū: vt cùm factum fuerit, credatis quia ego ſum illede quo ſcriptura illa prædixit. Vos ergo fratres mei, diſcipuli Chriſti, cogitate quid Iſcarioth fecit, & videte ne cōſimilia faciatis. Iudas contra Chriſtum leuauit calcaneū, vos autem illi proſternite corpus & animam. Iudas ab illo receſſit, vos autem ſequimini illum. Iudas vendidit illum Iudæis, vos autem vendite quæ habetis, vt poſſitis comparare eum. Non ſolùm autem quæ habetis, ſed etiam voſmetipſos pro amore tantæ pulchritudinis margaritæ pro nihilo reputetis, & illi ſoli placere quantum poteſtis cōtendite: vt ego & vos ad illius gaudia ſine fine manſura, quæ ipſe eſt, valeamus peruenire, per eundem mundi Saluatorem, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo tertius.

Pſal.103.c CVm de iure conditionis humanæ, omnem hominem exire oporteat ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſque ad veſperam, & ſcriptura non poſſit ſolui, neceſſe eſt vt vnuſquiſque dum in corpore viuit, operari non ceſſet quod ſibi expediat in æternum. Nam citò veniet tempus & hora quibus labor omnis & vniuerſa cura laboris ceſſabit, & tūc

Eccleſ.23.d omnis homo ſecundum ſuum laborem mercedem habebit. Igitur cū nihil ſit dulcius nec æquius quàm reſpicere in mandatis Domini, in lege Chriſti meditari elegi, quia mihi bonum eſt lex redemptoris mei ſuper milia auri & argenti, & de fructu laborū meorum cuilibet dare petenti. Tu autem, mi lector, auſculta diligenter, & quid tibi per me loquatur Chriſtus, obſerua. Ipſe eſt quo nullus maior, nullus melior, quo nullus pulchrior, nullus dulcior, nullus charior. Gloria ſanctorum, decus angelorum, auctor & curator cunctorum, qui ait diſcipulis ſuis, Amen, amen dico vobis, qui accipit ſi quem miſero, me accipit: & qui me accipit, accipit eum qui me miſit. Poſtquàm Dominus & Saluator noſter ſuo exemplo docuerat humilitatem, & carnis paſſionem, ſupponit honorem, vt eos conſoletur, affirmans quòd ipſe & pater eius in illis recipitur, qui pro illius amore recipiuntur. Hic eſt notandū, quòd in miſſo, non miſſi ſed mittentis auctoritas commēdatur. Qui ergo accipit nuncium Chriſti, Chriſtum accipit: & ſi Chriſtum, & patrem Chriſti. Quid audis ô Chriſtiane? Veritas loquitur, veritas mentiri non poteſt. Ait enim, Qui accipit ſi quem miſero, me accipit. Quem mittit? quis eſt enim nuncius? Venit pauper, venit mendicus, aduena eſt & peregrinus: non habet quid veſtiat, non habet quid manducet, non habet vbi caput reclinet. Venit ad ianuam tuam, ad domum tuā, non tanquam frater ad fratrem, non tanquam conſors ad conſortem, ſed tanquam ſeruus ad dominū: petit panem, poſtulat veſtē, apud te quærit hoſpitari pro amore Chriſti. Quid tibi videtur? quis eſt iſte mendicus, iſte peregrinus qui apud te pro amore Chriſti tam humiliter, tam ſuppliciter orat hoſpitari? Miſſus Chriſti eſt, nuncius Chriſti eſt, non eſt ſolus, cum illo eſt Chriſtus. Gaudens ſuſcipe. Gratanter refice, ſerui deuotè cum timore & reuerētia magna. Chriſtum ſuſcipis, Chriſtum reficis. Gaude & lætare quòd talem meruiſti habere conuiuam. Fœlix menſa, beata menſa in qua Chriſtus conuiuatur, in qua Deus reficitur. Infœlix menſa, cui deeſt talis conuiua. O quàm miſera menſa, imò quàm miſer dominus menſæ, qui pauperem pellit à menſa, qui pauperi claudit miſericordiæ viſcera. O ſerue nequā cuius viſcera negligunt aperire marſupium pietatis. Nonne oportuit te miſereri conſeruo tuo? Quis tibi donauit quod habes? nónne pauperis dominus? nónne pauperis & tui creator? nónne natura vos creauit æquales, & vna eadémque conditione eſtis exituri? Cur non te tangunt confinia ſortis? Suſcipe miſerum, recollige mendicum & peregrinum, refice famelicum, veſti nudum, & operibus miſericordiæ incumbe prout potes. Quum pauper petierit, manū aperire non differas, nam eleemoſynam tuam cum paupere fratre ſuſcipit Chriſtus. Tu autē mi lector, ne pauperem quæſo abhorreas, ſed tam citò cùm illum videris, adorare ne negligas, licet ſit ſcabioſus, ſiue leproſus, veſte ſordidus, anhelitu fœtidus, tamē brachiis charitatis aſtringe, & quod à te petierit, charitatiuè impende. In veritate donas Chriſto, accipit Chriſtus: ipſemet teſtis, ipſe mentiri non poteſt, & in die iudicij tibi redditurus eſt mercedem æternā. Sequitur, Quum hoc dixiſſet Ieſus, turbatus eſt ſpiritu, & proteſtatus eſt, & dixit: Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis me tradet. Turbatur Ieſus ex noſtra infirmitate, non ex ſua poteſtate. Noſtra infirmitas in eo turbata eſt, non ſua poteſtas, ſicut & verè paſſa. Voluntariè accipit turbationem, ne deſperet ſeruus neceſſitate turbatus. Qui turbatur ſpiritu, ſignificat perturbandos ſpirituales ex charitate, cùm vrgens cauſa zizania à tritico ante meſſem cogit ſeparare, id eſt, ante diem iudicij cogit excommunicare. Sed notandum eſt quòd ſunt duæ perturbationes, ſcilicet turbatio carnis, & turbatio ſpiritus. Turbatio carnis eſt paſſio carnis, turbatio ſpiritus eſt timor, anxietas, & ſimilia. Non carne, ſed ſpiritu turbatur Dominus cùm dicturus eſſet, Vnus ex vobis me tradet: non quòd tunc primùm ſubitò cognouerit, & repentinum malum eum turbauerit: ſed quia iam eum fuerat expreſſurus, vt non lateret, & ille erat exiturus, & Iudæos adducturus, turbauit eū

Universidad de Deusto
Biblioteca

proximum periculum proditoris, ſicut ſuperius dictum eſt, turbauit eum imminens paſſio, ſicut inferius dicitur, Nunc anima mea turbata eſt, & quid dicam? Hæc dixit appropinquãte hora paſſionis. Turbatus eſt Dominus Ieſus ſpiritu, & proteſtatus eſt quod occultum fuerat, & dixit: Amen, amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. Ac ſi diceret, Vnus ex vobis exiturus eſt, & tradet me: vnus ex vobis, ſed non vinculo charitatis vnitus, eſt me traditurus. Aſpiciebant ergo diſcipuli adinuicem, hæſitãtes de quo diceret. Non minima turbatio, timor & anxietas Apoſtolorum mẽtem vexabat. Putas quomodo Petrus & ſancti Apoſtoli latebras mentis intrabant, vt ſi in auctorem vitæ ſaltem in cogitatione aliquid ſiniſtrum putaſſent? Non parum erãt turbati, nam pallor qui erat in facie, declarabat dolorem qui vigebat in mente. At nil doloris gerebat, qui aſtutam rabido portabat ſub pectore vulpem: non erat dolens, cui ingens dolor ineſſe debebat. O bonitas redemptoris. O pietas creatoris, neminem vult perire, ſed omnes fieri ſaluos. Specialiter non deſignat traditorem ſuum, ne fieret impudentior vel inuerecundior manifeſtè deprehenſus. Manifeſtat ergo crimen, & dat locum pœnitentiæ: vt proditor videns ſe latẽre non poſſe, agat pœnitentiam. Sed vir ille perditionis, nullius pœnitentiæ lamenta ſuſcipiens, talis vel peior remanſit, qualis fuerat prius, tranſiens in affectum cordis. Illi verò quorum ingẽs procella doloris corda turbabat, adinuicem aſpiciebant, dubitantes de quo diceret, quia etſi nota fuit cuique conſcientia ſua, alterius tamen erat ignota. Erat ergo recumbens vnus ex diſcipulis eius in ſinu Ieſu, quem diligebat Ieſus. Fœlix, inquam, diſcipulus ille, cui ſic erat familiaris author vitæ quæ nunc eſt, & futurę: nimis honoratus eſt diſcipulus ille, qui ſui capitis habuit reclinatorium tam venerabile, pectus ſcilicet Ieſu Chriſti creatoris cunctorum. Ieſus autem valdè eum diligebat, quem tãto honore ſublimabat. O quàm bene quieſcebat, qui ſupra pectus Chriſti quieſcebat. O beate Apoſtole Dei, diſcipule Ieſu Chriſti, Ioannes beate, vtinã mererer illius dulciſſimos pedes oſculando lachrymis rigare, in cuius pectore tu meruiſti dormire. Vtinam faciem illius à longe ſaltem poſſem contemplari, in cuius pectore tam dulciter dormire meruiſti. Hic enim de ſe quaſi de alio dicit, vt rerum geſtarum ſcriptor, non ſui videatur prędicator eſſe. Per ſinum ſiue pectus ſignificabatur illud ſecretum de quo bibit diuinitatis ſacramentum. Hunc diligebat Ioãnem non plus omnibus, ſed familiarius, vt per pacem exiret de vita, non per paſſionem. Huic innuit Simõ Petrus, & dixit: Quis eſt de quo dicit? Sciebat autẽ Petrus quòd Chriſtus quodam priuilegio amoris Ioannem diligebat, nec ei cęlaret ſuæ diuinitatis ſecretum. Innuit ergo ei Petrus vt interrogaret eum. Quis eſt? Itaque cùm recubuiſſet ſupra pectus Ieſu, dixit, Domine, quis eſt? Et meritò de proditore ſuo magiſtrum interrogare non timuit, cui iam in ſinu diuinitatis, veritatis magiſter rimari ſecreta polorum monſtrauit. Et dicit, Domine quis eſt? quis eſt ille infœlix? quis eſt ille nequam? quis eſt ille maledictus? quis eſt traditor tuus? Illum mihi rogo ne celes, cui tuæ diuitatis ſecreta es dignatus reuelare. Cui Dominus: Ille eſt cui ego intinctum panem porrexero. Et cùm intinxiſſet panem, dedit Iudæ Simonis Iſcariotis. Panis intinctio, ſignificat fictionem Iudæ, qui fictus amicus venit ad cœnam. Quæ enim tinguntur, non mũdant, ſed inficiunt. Sed quis panis iſte fuerit quẽ Iudas accepit intinctum ſi Dominus dederit, lectorem meum ſi audire dignabitur non relinquam ſuſpenſum. Sed primum ſciẽdum eſt, quòd panis multipliciter accipitur in ſacra ſcriptura. Per panem aliquando intelligitur Dominus, aliquando gratia ſpiritualis, aliquando eruditio diuinæ doctrinæ, aliquando hæreticorum prædicatio, aliquando ſubſidium vitæ præſentis, aliquando iocunditas humanę delectationis. Dominus dicitur panis, ſicut ipſe ait: Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si volumus dicere quòd Dominus fuit ille panis quem traditor accepit intinctum, non relinquimus tramitem veritatis. Iudas igitur panem intinctũ accepit, quia Dominum Ieſum tantum hominem & non Deum putauit. Buccellam intinctam, vel panem ſubcinericium intinctum comedit, quia etſi Dominum moriturum, tamen reſurrecturum nõ credidit. Iſte beatiſſimus panis fuit intinctus, quia cùm pedes in cruce pro noſtra ſalute fuiſſent fixi, viſus eſt non habere ſpeciem nec decorem. Hunc Iudæi qui per Iudam ſignificantur, panẽ intinctum comedunt, quia Chriſtum Ieſum non Deum, ſed purum hominem fuiſſe credunt: & mortem illius concedunt, ſed reſurrectionem adhuc non admittunt. Panem intinctũ roditur, qui filium virginis ante omnia ſecula fuiſſe contradicit. Ab illo panis intinctus roditur, qui à fidei ſoliditate deuiat: nec hunc panem ſolidum dignè poterit manducare, qui fidem catholicam voluerit infirmare. Dicitur panis gratia ſpiritualis, vt eſt illud propheticum: Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinem, & claudit oculos ſuos ne videat malum, iſte in excelſis habitabit, munimenta ſaxorum ſublimitas eius, panis ei datus eſt, aquæ eius fideles ſunt. Et eſt ſenſus, Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinem, id eſt, qui ſuadentibus peccatis (quæ ex carne & ſanguine naſcuntur) non præbet cõſenſum, & qui claudit oculos ſuos ne videat malum, id eſt, omni quod rectitudini aduerſum eſt, non appropinquat: iſte in excelſis habitabit, quia quamuis eum adhuc caro in inferioribus retinet, mẽtem tamen ſublimibus iunxit. Munimenta ſaxorũ ſublimitas eius, quia qui abiecta deſideria terrenæ conuerſationis calcat, ad ſupernam patriam per præcedẽtum patrum exẽpla ſe ſubleuat: & quia per contemplationis donum gratia ſpirituali ſatiatur, aptè ſubiungitur: Panis ei datus eſt, id eſt, donum gratiæ ſpiritualis percepit, quia ſe ab infimis & imis cœleſtia ſperando ſuſpendit. Hunc igitur panẽ, ſcilicet gratiam quam illi dederat Dominus, intinctum accepit, quia in Ieſum conſummatorem virtutum, non amorem, ſed rancorem exercuit. Huic debebatur panis intinctus, cuius ſanctitatem vultus palliabat ſophiſticus. Nam religionem ſimulabat in facie, quam non habebat in mente. Sanctitatem prætẽdebat in veſte, quam alienabat in corde, foris agnus in publico, intus lupus in occulto: foris diſcipulus Chriſti, intus diſcipulus diaboli. Multi enim hũc panem comedunt, quia religionem quam prætendunt in verbo, non oſtendũt in

Panis in ſcriptura.

in facto. Quanti monachi in monaſterio ſancti Benedicti ſunt, qui aliis lugentibus rident, aliis dolentibus gaudent! Corpore clauſtrales, mente vagi, & nunquam ſtabiles. Pigri ad lectionem, tardi ad orationem, in eccleſia dormientes, in refectorio vigilantes. De vigiliis longis dolentes, ſed de longo conuiuio gaudentes. Clauſtrum execrantes, auditorium diligentes. Extra chorum pro infirmitate frequentius remanentes, infirmitorium non pro infirmitate carnis, ſed pro deſiderio carnis toruis luminibus aſpicientes, ſemper murmuroſi & detractores. Quid aliud iſti miſeri agunt, niſi quod panem intinctum comedunt? Profectò iſti tales traditorem Iudam ſequuntur, & cum Iuda niſi reſipuerint, videant nec damnẽtur. Sequitur, Poſt buccellã tunc introiuit in eũ Satanas. Et dicit ei Ieſus: Quod facis, fac citius. Quidam enim putant quòd tunc Iudas corpus Chriſti acceperit: ſed ſciendũ eſt, quoniam omnibus diſtribuerat Dominus ſacramẽtum corporis & ſanguinis ſui, inter quos & Iudas fuit. Deinde per buccellam intinctam exprimitur traditor. Multi enim falſi religioſi & falſi tonſurati cùm ſymbolum piæ religionis communiter dominicum corpus accipiunt, ab aliis diſcerni non poſſunt, niſi per buccellam intinctã, quæ eſt detractio, murmuratio, inobedientia, verborum laſciuia, occulta pecunia, & fortè grauiora peccata. Qui talis eſt, monachus non eſt, imò Iudæ traditori conſimilis eſt. Sed quiſquis eſt miſer ille, timeat pœnitendo quod ſequitur, ne cum Iuda traditore damnetur. Sequitur enim: Tunc introiuit in illum Satanas, vt plenius poſſideret, in quem iam intrauerat. Tunc introiuit vt deciperet, & à conſortio Apoſtolorum extraheret, vt eo iam non in occulto, ſed manifeſtè vtens libera poteſtate, in barathro perditionis mactaret & perderet. Et quod de traditore fecit, hoc de cõſimilibus facere non deſiſtit. Nam quem diu in monaſterio poſſederit ſeruum, ad vltimum nec ſociũ monachorum relinquit: & traditorem quem in monaſterio tenebat, iã extra monaſteriũ necat. Sed quoniam finem mundi citius affuturum eſſe non dubitat, calliditatem ſuæ nequitiæ mentibus prauorum occultat, vt ex improuiſo feriat ſubita morte, quos diu tenuit alligatos in malitia prauæ actionis. Et multos in monaſterio vſque ad mortem ſtare permittit, vt ex illorum peruerſitate alios corrumpere & euertere poſſit. Et quia pro incontingenti tenet, an in monaſterio, an extra monaſterium miſeras animas occidat & mactet: nos illius inſidias Domino protegente vitantes, quod dicitur, ſcilicet quod facis fac citius, exequamur. Nam quod dicitur, quod facis fac citius, non præcipit, ſed præcidit Iudæ malum, nobis bonum: quia hoc vult citius fieri, non tã feſtinando in illius pœnam, quàm in ſalutem fidelium. O amor interminabilis, ô charitas inæſtimabilis, ô dilectio inſcrutabilis, quod facis, fac citius. Illud cupio, illud deſidero, illud quæro, ad hoc veni in hunc mundum. Quod facis, fac citius. Vis me vẽdere Iudæis? volo vendi. Vis tradere? volo tradi. Vis vt crucifigar? volo crucifigi. Vis vt occidar? volo occidi, hoc amo, hoc affecto. Quod facis, fac citius. Sed Ieſu vita mea, totum deſiderium meum, dulcedo non fallax, dulcedo fœlix, dulcedo delectabilis, dulcedo glorioſa, decus angelorum, ſplendor & gloria ſanctorum, quantum eos diligebas, pro quibus mori cupiebas? Nobis vitam, tibi mortem affectabas. O miſerum me, quem hactenus tam nequiter offendi, quẽ olim ſic abhorrui heu Dominum Ieſum, ipſe eſt Dominus meus & Deus meus: heu vtinam mille annis potius in purgatorij igne eſſem cruciandus, quàm Dominus Ieſus à me ſic eſſet offenſus. O mi lector, pro me lachrymas funde ad Dominum, vt nunc me clamantem audiat, pulſanti aperiat, cõſoletur lugentem, dolentem, pœnitentem benignè ſuſcipiat. O Domine Ieſu miſerere mei. Redde mihi iocunditatem vultus tui. Qui pro peccatoribus dignatus es mori, me peccatorem, rogo ne permittas æternis ignibus cruciari. O dilectiſſimi fratres, animaduertite, ſedula cogitatione penſate, quãtum eſt amandus, quantum diligendus, qui pro nobis eſt talia & tanta opprobria paſſus, qui ſe tradentem ad mortem ſic hortabatur, dicens: Quod facis, fac citius. Sequitur: Hoc autem nemo ſciuit diſcumbentium, ad quid dixerit ei. Quidam enim putabãt quia loculos habebat, quòd diceret ei Ieſus: Eme ea quæ opus ſunt nobis ad diẽ feſtum, aut vt egenis aliquid daret. Loculos enim habebat, in quibus oblata ſeruabantur, ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus. In quo datur forma eccleſiæ ſeruandi neceſſaria, quæ iubetur nõ cogitare de craſtino, ne pro terrenis ſeruiat, vel pro timore inopiæ iuſtitiam deſerat. Cùm ergo ille accepiſſet buccellam, exiuit continuò. Erat autem nox quando exiuit filius tenebrarum, faciens opera tenebrarum. Nos igitur qui ſumus diſcipuli Chriſti, videamus ne panem intinctũ comedamus: religionem quam tenemus in veſte, ſeruemus in mente: & ſanctitatem quam habitus exterior palliat, intus animus teneat: ne in hora noctis exeamus à Domino reprobati, in ſtagnum ignis & ſulphuris cum diabolo concremandi. Illi pro viribus inhæreamus, quia bonum eſt illi adhærere. Adhæreat tibi Domine anima mea, ita tibi adhæreat, vt à te eam recedere nunquam permittas, ſed ad te quæ pro te gemit, quàm citius cõſolandã perducas. Cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Buccella Iudæ intincta quæ.

Sermo quartus.

VErbum Dei quanto amplius ruminatur in ore, tanto dulcius ſapere debet in corde. Et verbi diuini mens delibuta ſapore ſe ingerit alabaſtrũ vnguenti cupientibus aperire, nec theſaurum diutius celari patitur qui ſuſcipit incrementum dum à pluribus erogatur. Vnde non immeritò diuinorum fructus eloquiorũ, quos de pomariò Domini ipſo ſumpſimus largiente, præ ſuauitatum odore manibus portare quicunque geſtierit, illi largiri gaudebimus. Sed rogo meum lectorem, ne illos ab amoribus ſui cordis abiiciat. Nam odor hinc ſuauiſſimus emanat qui corde contritos ſanat, & vulnerum cicatrices conſolidat. Odor iſte omnium ſuauitatum in ſe cõtinet monarchiam, quia omnem balſami odorem excedit, & quicquid in odoribus continetur. Hunc tãtum ac talem odorem ſi toto cordis olfactu odorare non deſieris, in æternum proculdubio non peribis, quoniam eſt reſurrectio & vita. Qui credit in

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum, etiam si mortuus fuerit, viuet. Odor iste omnium odorum suauitas Dominus Iesus est: odor bonus, odor suauissimus, melle & lacte dulcior, nectare suauior, gẽmis & auro preciosior. Iste odor est verbum illud de quo locuturi sumus: Verbum quod caro factũ est, & habitauit in nobis. A verbo isto semper verba mea procedant, & nihil aliud quàm ipsum valeant iam resonare, Dominum scilicet Iesum, qui de seipso ait: Nunc clarificatus est filius hominis. Exeunte Iuda pro quo dixerat, Non estis mundi omnes: remanserunt soli mundi cum suo mundatore, in quo signatur clarificatio Christi, in qua separatis malis manebit in æternitate eum sanctis, ita est. Sed aliam expositionem hic amor Christi requirit, quæ nec debet scribi sine lachrymis, nec sine lachrymis legi. Christus de proxima passione, imò de proxima morte, quam pro salute mundi exsoluere disposuerat, gaudet & tripudiat, lætatur & exultat, & ait, Nunc clarificatus est filius hominis. O Domine Iesu, fili hominis, fili Mariæ virginis, charissime, amantissime, dulcissime, speciosissime, vita sanctorum, & dulcedo angelorum, quomodo glorificaris, quomodo clarificaris? nonne tibi adhuc imminent vincula, verbera carnificum, opprobria hominum, & abiectio plebis? Sputa, claui, colaphi, spinea corona, arundo pro sceptro, crux, lancea? An vinciri manibus à tergo, & vinctum ad iudicem adduci, & tanquam latronem ad ludibrium poni, est clarificatio tua? An ascendere crucis patibulum, & tam triste ferre supplicium, est lætitia tua? estne gaudium tuum mori, scilicet pro salute generis humani? Quid ad hæc dicemus? quid respondebimus fratres mei? Hic vox debet silere, lachrymæ dicere: hic sermo tacere, & fletus clamare. Christus Deus noster pro nihilo, imò pro gaudio mortem ducebat, per quam nos à morte perpetua liberaret. Et licet tam citò moriturus, tamen seipsum clarificatum dicebat: quia tunc sic patiendo, imò sic moriendo, membra sua, fideles suos clarificabat. O bone monache, ô bone Christiane, recogita annos tuos prauos in amaritudine animæ tuæ. Statue Christum sic crucifixum ab vno latere tuo, & tua peccata ab altero, & inter hæc positus, vide quid agas. Contemplare agnum, contemplare Christum Dominum tuum sic in cruce extensum, pro te tam impiè passum. Considera turpitudines carnis tuæ, prauas affectiones animæ tuæ, funde lachrymas ad crucifixũ: te saluare paratus est, qui pro te talia passus est. Nunc clarificatus est filius hominis, & bene filius hominis, & non hominum: quia sine virili semine de pura & intemerata virgine natus, de patre sine matre in cœlis est genitus. Cuius mater est virgo, cuius pater fœminam nescit. Iste inquam filius hominis valdè clarificatus est, quia quicquid filius Dei habuit per naturam, filius hominis habet per gratiam. In isto filio hominis, Mariæ scilicet virginis, clarificatus est Deus. In quo est clarificatus? in salute languidorum, in illuminatione cæcorum, in resurrectione mortuorum, & in omnibus operibus suis, patris sui semper faciens voluntatem. Et Deus clarificauit eum in semetipso, quia vnus Deus cum patre, vna diuinitas, vna maiestas: & hæc clarificatio est ab æterno. Hanc clarificationẽ morti appropinquans secundum quod homo, à Deo patre sibi dari postulabat cùm dicebat: Pater clarifica me apud temetipsum, claritate quam habui priusquàm mundus fieret. Claritatem namque quam habebat secundum quod Deus, volebat habere secundum quod homo: vt humana natura verbo vnita, quæ tunc erat passibilis & mortalis, citò fieret impassibilis & immortalis: & hoc est quod dicitur, Et continuò clarificabit eum. Tu ergo Christiane, qui cupis hæreditatem habere cum Christo, Deum patrem semper clarificare memẽto, in pura cogitatione, serena locutione, ordinata actione, in omnibus moribus tuis: vt te quicũque viderit, glorificet Deũ & benedicat, dicens: Benedictus sit Deus in cœlo & in terra, qui talia operatur in seruis suis. Profectò si cũ Christo clarificaueris patrem, cũ Christo eiusdẽ patris habebis hæreditatem. Magnum est quod dico: conditionis humanæ excedit dignitatem, hominem de terra terrenum, de puluere puluerem factũ, in cœlum ad Christũ ascendere, & assiduè cum Christo regnare. Quis vnquam audiuit simile? quis vnquam tale vidit aliquid? Reuera magnum, imò nimis magnum: & licet tã magnũ, tamen verè magnũ. Ipsa veritas dixit, Volo pater, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus. Tu itaq; monache Benedicti, esto in veritate bonus minister Christi, religionem non simulans, sanctitatem non pallians, humilitatem nõ relinquens, vsque ad mortem obedientiam tenens: & sic cum Christo regnabis, qui discipulis suis in consequentibus ait, Filioli adhuc modicum vobiscũ sum. Filiolos appellat, quos præ mentis teneritudine adhuc plenariè robur fidei non solidabat. Nam qui consueuerant viuere lacte, nõdum erant idonei ad vescendum solido pane. Et ideò filioli, quia paruuli, & tanquam paruuli in Christo lacte pascebantur, non esca. Nouerant Christum secũdum humanitatem, sed caligine mentis obducti, Christi vacillantes tenebant diuinitatem. Possumus etiam dicere quòd præ amoris magnitudine discipulos suos filiolos appellauerit. Moris enim est parentum, paruulos suos filios delicatius enutrire, quàm magnos: & sæpius amplecti, & crebrius osculari: & cùm de hac vita mortis acerbitas eos exire compulerit, circa paruulos totum gremium charitatis expandunt, eósque brachiis astringunt: & in eorum oscula ruũt, magis paruulorum quàm adultorum orbitatem plorantes. Et illi paruuli videntur, quos inuicti amoris catena connectit, cum tutela paterna illis iam suffragari non possit. Tunc filios suos paruulos tenent in cogitatione, quos non minimos tamen in amore continent. Sic & Dominus noster suos discipulos filiolos appellauit, quos iturus ad patrem non minimo charitatis affectu dilexit. Multum eos diligebat. quos iam filios appellabat: qui ait, Modicum tempus vobiscum sum, hoc est, modicum illud tempus quo in hac carne mortali vobiscum sum, præsentem cernere me potestis, sed tollam crucis patibulum, citò soluam mortis imperium. Citò veniet tempus & hora qua iam non pro homine videar reputari, sed ero tanquam opprobrium hominum, & abiectio plebis. Tunc quæretis me, cupietis me sequi, sed timore mortis percussi, nondum ex alto virtute induti, animam vestram pro me ponere non poteritis: & hoc est quod dicitur: Quò ego vado, non potestis

Christus filius hominis.

Ex Ambros. de S. Agnete.

potestis me modo sequi. & est sensus, Vado ad patrem, sed per foramen acus, per angustias passionis, per dolores mortis. Sed non potestis me modo sequi, quia pauidi & timidi, veluti hœdi in lacte matris ad immolandũ nondũ donei, sed veniet tẽpus & hora, quibus penitus timore expulso, non solũ crucis supplicium, sed quod nequius poterit excogitari tormentum, amore mei critis subire parati. Filioli mei, adhuc modicum vobiscum sum. O Domine Iesu adhuc charitas tua me compellit repetere modicum. Iesu, Iesu Domine meus, & Deus meus, vita animæ meæ, peccatricis tuæ, præmium prærogationis meæ, istud modicum tam fuit amarum tibi. In isto modico factus es opprobrium hominũ, & subsannatio populi. In isto modico sicut aqua effusus es, & dispersa sunt omnia ossa tua. In isto modico percussus est pastor, & dispersæ sunt oues gregis. In isto tam amaro modico speciosus forma præ filiis hominum visus est non habere speciem, nec decorem. In isto modico Dauid meus, imò Iesus meus, Dominus meus, ante portam ciuitatis in tympano suæ carnis tympanizabat & psallebat, dicens, Heloi, Heloi, lammasabachthani: hoc est, Deus meus, deus meus, quare me dereliquisti? In isto modico domina mea, mater tua, virgo incorrupta, virgo intemerata, virgo ante partum, virgo post partum tui, mater tua, immo martyr tua, martyr non ferro carnificis, sed acerbo dolore cordis, quàm amare flebat, quàm amare dolebat? Nec mirum, cum te videret vnicum suum, totum desiderium suum in cruce extensum, morti vicinum, imò inclinato capite tradere spiritum. Istud modicum Domine Iesu, amarũ tibi, & amarum dulcissimæ matri tuæ, vtinam amarum sic esset mihi, vt in isto modico fuissem iuxta crucem Domini mei, vt quem adhuc videre non possum cum patre manentem, saltem in cruce positum mortuum videre meruissem. Istud modicum, quàm fœlix, quàm iocundum, quàm gloriosum fuit illi latroni, qui in illo modico meruit à Domino suo audire, Hodie mecum eris in paradiso. O vox dulcis, ô vox delectabilis, hodie mecum eris in paradiso! O Domine Iesu, quid dulcius, quid delectabilius, quid iocundius quàm esse tecum in paradiso? Nihil prorsus, penitus nihil. Quid ergo dicã? quid faciã? quid adhuc in huius peregrinationis ærumna cõstitutus, tam longè exulo à deliciis paradisi Dei mei? O bone Iesu esto mihi Iesus. Recole saluator quid & propter quid passus es, & miserere mei. Ipsa te cogat pietas, vt mala nostra superes parcendo, & voti compotes nos tuo vultu saties. Tu esto meum gaudium, qui es futurus præmium. Sit mea in te gloria per cuncta semper secula. Qui cum patre & Spiritu sancto viuis & regnas, &c.

Marc. 14.

Sermo v.

MAndatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Qui mandatum Domini non ignorat, necesse est vt secundum illud viuere non negligat, Nam seruus sciens volũtatem Domini sui, & non faciẽs, plagis vapulabit multis. Qui autem fecerit, diuitiis & honoribus ditabitur multis, iuxta quod Dominus omnium ait discipulis suis: Beati eritis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. Dulcis Dominus dulce mandatum proposuit. Ait enim: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Mandatum nobis proponit amoris, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. O bonum mandatum, mandatum dulce, mandatum delectabile, mandatum vitæ, mandatum salutis æternæ. In isto mandato omnis lex pendet & prophetæ. Hoc est illud vnum mandatum, de quo dictum est, Qui omnia mandata seruauerit, offendat autem in vno (id est in charitate) factus est omnium reus. Vnde Apostolus enumeratis gradibus quibusdam virtutũ, de charitate protinus addidit, dicens: Charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Hæc est illa preciosa margarita, quam dum inuenit sponsa dilecti, dedit omnia sua, & comparauit eam. Hæc est illa scala quæ in somnis Iacob apparuit, quã vsque ad cœlum tendi videbat, per quam quidam descendebant, & quidam ascendebãt. Per hãc enim & angeli descendebant, & nos ascendimus ad angelos, quia sine hac scala nullus scandere potest ad cœlestia regna. Et in ipso nixu scalæ ipse Dominus angelorum inuentus est qui dicit: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Iste inquam Dominus est qui dat præceptum fratrem amandi, qui & à seruis suis ex omni corde vult amari. Nec est magnum si tantum diligit seruus Dominum, quãtum Dominus seruum: imò magis à seruo dominus debet amari, cùm non illi seruus, sed seruo dominus valeat suffragari. Seruus qui ex toto corde diligit Dominũ suum, illius tota virtute satagit obseruare præceptum. Et cuius præceptũ despicitur, restat proculdubio, vt ipse auctor præcepti negligatur, nam qui non diligit proximum in veritate, despicit Christi mandatum: & qui mandatum Christi despicit, despicit & Christum auctorem mandati. Nos ergo dilectissimi fratres & Christum diligamus, & eius præcepta seruemus. Præceptum domini lucidũ, oculos mẽtis illuminans. Dulciora sunt Christi præcepta super mel & fauum, & in custodiendis illis retributio multa, nempe ipse dominus Christus. Igitur mi lector regulam præcepti serua: & securus expecta ipsum pro præmio auctorem habere mãdati. Bonum mãdatum, vnde tantũ & tale prouenit præmium. Istud inquam mandatum à nobis irrefragabiliter debet obseruari, cum exinde Dominũ Christum non dubitemus nos promereri. Hoc est illud mandatum, quod iturus ad patrem reliquit discipulis suis: imò istud est testamentum, quod moriturus dimisit hæredibus suis. Ait enim discipulis suis: Mãdatum nouũ do vobis. Vnde nouũ? Nuper inuentũ: non quia in veteri testamento non sit scriptum, Diliges dominum Deum tuum. Quid est ergo nouum? Nouũ, quia vetera ad nouitatẽ perducit, & veteres homines transformat in iuuenes. Nouũ, quia exuit veterem hominem, & induit nouum. qui secundum deũ creatus est in sanctitate & iustitia veritatis. Nouũ, quia olim genus humanum à paradisi gaudiis expulsum, nunc & quotidie transmittit in cœlũ. Sed quoniã multi se diligũt ea dilectione quæ tramite veritatis nõ gaudet, ideo adiũctũ est, sicut dilexi vos. Inter amorem & charitatẽ talis est differẽtia, qualis inter genus & speciẽ, est quidã amor bonus, & est quidã

Amor & charitas differunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

amor malus, & amor mediocris. Amor bonus ipſa charitas eſt, qua diligimus Dominũ ſupra nos & ſupra omne quod eſt, & proximum noſtrum tãquam noſmetipſos. Amor malus eſt charitatis inimicus, vtputa cœnoſus, lubricus & fornicarius. Iſti amores contrariorum, vt oppoſitorum inter ſe habitudinem ſortiuntur: vnus meritum, alius ſuo poſſeſſori acquirit ſuppliciũ: alius pœnam, alius gloriam: alius mortem, alius vitam: alius paradiſum, alius infernũ: alius Deum, alius diabolũ. Amor medius eſt qui nec charitati cõnectitur, nec amore cœnoſo fœdatur, ſicut amor filiorum, parentum & cognatorum, & aliarum rerum, quæ iuſtè & ſine periculo poſſidentur, & vt iſti amores duo ab illo amore qui eſt charitas, excludantur, ideo addidit: Sicut dilexi vos. Sed quis vnquam hominũ potuit vel poterit tale obſeruare mãdatum? quis vnquã ſic dilexit proximos, ſicut Chriſtus Apoſtolos? Nullus vnquã. Vnde notãdum eſt, quia dictio, ſicut, non eſt expreſſiua quantitatis, ſed ſimilitudinis: & eſt ſenſus, quomodo dilexi vos, eo modo diligite vos inuicem. Quomodo nos dilexit? audi: Sic dilexit Deus mundum, vt vnigenitũ ſuum daret, vt omnis qui credit in eum, nõ pereat, ſed habeat vitam ęternã. Sic nos Deus pater amauit, quòd vnico filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum. Chriſtus intantum nos dilexit, quia pro nobis peccatoribus animam ſuam in mortem tradidit, & ſuo ſanguine lauit nosà peccatis, faciẽs nos de peccatoribus iuſtos, de mortuis viuos, de terrigenis cœlibes, de terrenis cœleſtes, de conſortibus iumentorum conſortes angelorum. Benedictus ſit iſte amator, à quo in mandatis habemus vt nos inuicem diligamus, ſicut dilexit nos. Sed fortaſſe dicit aliquis: De hac dilectione vacillo, & quomodo diligendus ſit proximus, minus perfectè intelligo. Mori quidẽ non poſſum pro fratre, ſicut Chriſtus Dominus voluit mori pro noſtra ſalute. Ad quẽ ego ſuperius dixi, quòd dictio ſicut, non eſt expreſſiua quantitatis, ſed qualitatis. Si non potes ęquè ambulare cũ Chriſto, ſaltem à longè imitare veſtigia eius. Si non vales diligere proximũ tuum pluſquã teipſum, quod Chriſtus fecit moriendo pro ſalute generis humani: ſaltẽ dilige eum tanquam teipſum, hoc faciẽdo illi quod ab eo tibi vis fieri. Sed dices fortè: Nec hoc poſſum, quum id non operandi, ſed conſulendi modo dictũ ſit. Si hoc obſeruare non potes, vide ne facias alteri quod tibi non vis fieri. Sic enim diligendus eſt proximus, vt in illo ſemper diligatur Deus. Si ſic diligis proximum, compleuiſti mãdatũ: ſic enim debet diligi proximus, vt amoris cauſa ſit ſemper Deus, non autem proximus. Si enim tantùm propter ſeipſum diligitur, iam non erit charitas, ſed amor medius: vel fortè, quod abſit, amor peſſimus, & qui tali amore cęcantur, niſi pœnituerit, Chriſti amore æternaliter priuabuntur. Nos ergo fratres, qui à Chriſto Chriſtiani vocamur & ſumus, ſpretis omnibus terrenis tranſitoriis atque caducis cum totis amatoribus cæcis, illi ſoli adhærere cupientes, in fraterna charitate fundemur, vt illius mereamur vocari & eſſe diſcipuli, qui apoſtolis ſuis, & nobis per ipſos mandauit dicens: In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicẽ. In hoc enim diſcernuntur filij lucis à filiis tenebrarum, diſcipuli Chriſti à diſcipulis diaboli, ſi gremium charitatis inuicem & ad omnes extendunt. Extra ſinum amoris nullum valet relinquere charitas: omnia complectitur, & cõtinet vniuerſa, atque ſe erogat cũctis communem. Charitas eſt affectio mẽtis, brachiis amoris Chriſtum aſtringẽs. Charitas amor immenſus, cœlum terrámque complectens, charitas inuincibilis amor, qui nunquam minis vel ſuppliciis cedere nouit. Charitas indiſſolubile vinculum amoris & pacis: charitas eſt contẽptus mundi, & amor Dei: charitas regina virtutũ ad nullius vitij pauet occurſum, dotata ſanguinis Chriſti cenſu, in fronte vexillũ baiulans crucis, cunctos aduerſarios in fugam conuertit, nec eſt qui poſſit reſiſtere viribus eius. Huic nil mali accidere poteſt, ſed ſemper & vbique manet ſecura. hæc eſt illa arma & ſcutum quæ rogat Propheta in certamine poſitum Dominũ accipere, cum dicit. Apprehende arma & ſcutum, & exurge in adiutoriũ mihi. Iſto ſcuto ſe gaudebat protectum fuiſſe idem propheta cum dicebat: Domine vt ſcuto bonę voluntatis tuæ coronaſti nos. Quicumque tali clypeo protectus fuerit, hoſtium cuneos penetrabit ſecurus. Iſta eſt lapis adamantinus, qui frangi non poteſt, & cuncta frangentia frangit. Iſta eſt fortis armatus, qui inimicum ſua virtute proſternit, & hoſtem ſuum nequiſſimum cum omni exercitu ſuo gladio vtraque parte acuto perimit & occidit. Hæc amica regis æterni, non timet intrare ad eum confidenter: intrare lectulũ Salomonis, & requieſcere dedignatur niſi ſuper pectore Chriſti. Si inter nos fratres dominabitur hęc regina virtutum, profectò cognoſcẽt omnes puſilli & magni, quòd verè erimus diſcipuli Domini. Qui non habet charitatem, iam nõ eſt eius qui dedit mãdatum charitatis. Charitas eſt dilectio Dei & proximi. Et qui nõ diligit proximũ, ſupereſt vt non diligat Deũ. Et qui non diligit odit, ergo qui odit fratrẽ ſuũ, odit charitatis auctorẽ. Nos ergo fratres quos amor Chriſti cõgregauit in vnum, ex toto corde & ex tota mente diligamus Dominũ Chriſtũ, & proximum noſtrum tanquam noſipſos, & pro illius amore non ſolum amicos, ſed etiam inimicos: non tantum diligentes, ſed etiam odientes. Hæc eſt ſchola Chriſti, hæc eſt doctrina Spiritus ſancti. Si quis de hac ſchola exierit, & in hac doctrina nõ perſeuerauerit, mihi credite fratres, in ęternum peribit. Diſcipulis autem Chriſti amatoribus charitatis, dabitur ipſa multitudo dulcedinis, diuitiæ æternę beatitudinis, gaudia æternæ fœlicitatis, quæ gaudia ipſe nobis largiri dignetur, qui in trinitate perfecta regnat & viuit Deus benedictus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Amor in vtramuis partem ſumitur.

Γνώμη.

SERMO VI.

SEquitur, Dixit ei Petrus. Domine quò vadis? Ad hoc reſpõdit Petrus, quod Dominus ſuperius dixerat, Quò ego vado, vos non poteſtis venire. Hæc verba, quò ego vado, vos nõ poteſtis venire: Petrus audire non potuit ſine acerbo dolore, & ideo non ad præſentia, ſcilicet, mandatum nouum do vobis, &c. ſed ad præterita, ſcilicet, Quò ego vado, vos non poteſtis venire, reſpondit, dicens: Domine, quò vadis? Sicut enim manus ſui corporis edocta frequenter palpat dolorem, ſic lingua cordis amica, celare

celare non patitur ipſius cordis amaritudinem: & quod interius mens concipit in dolore, lingua exterius parturit in apertione. Vnde nonnunquã vis doloris in mente concipitur, & per palatũ vocis formatæ lingua aperitur. Ideo lingua Petri dolorem celare non poterat, quem interius in corde tenebat. Audito, quò ego vado, vos nõ poteſtis venire: vix poſtea magiſtrum loquentem ſuſtinuit. Vnde expleto de mutua dilectione mãdato, nimio circumſeptus dolore de abſentia futura Domini ſui, ſtatim ſermonẽ tantæ auctoritatis interrumpit magiſtri, & totus exclamat triſtis in voce, dicẽs: Domine, quò vadis? Ac ſi diceret: Mutuam charitatem quam nobis cõmendas illæſam & incontaminatam, te donante ſeruabimus: & quicquid aliud pręceperis faciemus: ſed iſtud verbum quod dixiſti, ſcilicet, quò ego vado, vos nõ poteſtis venire, nos magna repleuit amaritudine. Et quò vadis? Cur nos deſeris? Et cui nos deſolatos relinquis? Iam ſine te viuere nolo. Noli me derelinquere. Noli me deſerere. Ad quem Dominus: Quò ego vado, nõ potes me modo ſequi, ſequêris autem poſtea. Et eſt ſenſus: Non te deſero, non te derelinquo: ego te præcedo, de inuio faciens viam, de ſemita ſtratam, de timore ſecuritatẽ, de morte vitam. Pauidus es, timidus es, nondum es cõfirmatus, me modo non potes ſequi. Ego te præcedã ad opprobriũ, ad patibulum, moriendo, reſurgẽdo, ad cœlos aſcẽdendo: non es idoneus ad præmium, quia nondum paratus es ad patibulum: non potes me ſequi vitam, quia pro me nondum paratus es ad mortem. Sequêris autem poſtea. Mittam promiſſum patris Spiritum ſanctum in vos, qui confirmabit vos, & eritis mihi teſtes in Hieruſalẽ, & in omni Iudæa & Samaria, & vſque ad vltimum terræ, & tunc me ſequi eris paratus. Cui Petrus, Quare non poſſum te ſequi modo? Non timeo pœnam, non timeo mortem, tecum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire. Quid eſt quod dicis non poſſum te ſequi modo? Animam meam pro te ponam. Ad quem Dominus: Animam tuam pro me pones? Falleris Petre, nondũ es paratus, nondũ ex alto virtute veſtitus. Cum fueris ex alto virtute veſtitus, tunc animam tuam dabis in mortem. Sed nũc prope eſt vt timore mortis meæ neges vitam, & occidas animam tuam: vt neges te meum eſſe diſcipulum, & occidas Spiritum tuum: properat tempus & hora quibus me negabis, vt te ſaluare iam poſſis. Non cantabit gallus donec ter me neges. Quicquid ſones in verbis, antequam gallus cantet, ter me negabis. & eſt ſenſus: Antequam gallus cantet, me negabis. Quę negatio erit trina, ſiue ante primum cantum galli, ſiue ante ſecundum. Quo dicto timor & tremor & ingens dolor diſcipulos omnes inuaſit. nec mirum. Audierãt quia dixerat Dominus Petro, Antequam gallus cantet, ter me negabis, qui omnibus erat ſanctitate præſtãtior, amore deuotior, fide robuſtior, qui iam confeſſus fuerat Ieſum eſſe filium Dei, dicens ad eum: Tu es Chriſtus filius Dei viui. & timebant ne illud idem quod Petro, ſibimetipſis contingeret. Et quia tantus vir eum erat negaturus, in illo quodammodo titubabant & quòd à mortuis tertia die reſurgeret, nõ perfectè credebãt: neenon & ideo quia Dominum quem in præſenti audiebant loquentem, non longè poſt futurum credebant moriturum. Ibi mœror & luctus, vox vna plangentium. Certi erãt de abſentia tam dulcis magiſtri, de futura morte dulciſſimi Domini ſui, & eum adhuc in carne viuentem cernebant, & tamen illum quaſi iam mortuum lugebant. Tunc ad memoriam reuocabant dulciſſima fluenta doctrinæ, quę ab illo acceperant: ſalutes quas dederat ægris, inſuper & vitam quam reddiderat mortuis: benigniſſimam & dulciſſimam familiaritatem quam ſemper circa illos habuit, & videbant ſe ab eo tam ſubitò deſeri: tunc amariſſimè flebant, adeo mihi credite fratres, vt ipſi iam conſolari non poſſent. Quos vt Dominus vidit amariſſime flentes, eos de ſua morte cõſolari voluit: ſed ipſa conſolatio magis ac magis illos inſtigabat ad luctum, dum eis dicebat, Non turbetur cor veſtrum. Miror autem ſi Dominus Ieſus non infremuit ſpiritu, & non turbauit ſeipſum, dum diſcipulis flentibus diceret: Non turbetur cor veſtrũ. Credo (propter quod & loquor) quod ait Dominus meus Ieſus benedictus omni tempore ſeculi, flentibus diſcipulis ſuis, Non turbetur cor veſtrum, creditis in Deum, & in me credite, ac ſi diceret: Nõ turbemini de abſentia mea, de morte mea. Poteſtatẽ habeo ponendi animam, & iterum ſumendi. Tribus diebus mortuum iacebit corpus meum in tumba, & poſt tres dies reſurget immortale & impaſſibile. Tribus diebus & tribus noctibus fuit Ionas in ventre ceti, & filius hominis tertia die reſurget à mortuis: non turbetur cor veſtrum: ego qui reſuſcitaui Lazarum, poſſum reſuſcitare hoc corpus meum: ego qui reſuſcitaui filiũ viduæ, vltra tres dies nõ detinebor à morte. Creditis in Deum, & in me credite: nolite timere pro morte carnis meæ. Ego ſum Deus, qui ſuſcitabo carnem. Opera quæ ego feci, teſtimonium perhibent de me: ſi creditis in Deum, ſequitur vt in me credere debeatis, quia ego ſum Deus. Et ne dubitarent ſe apud Deum in æterna vita cum Chriſto mãſuros, ſequitur & dicit: In domo patris mei manſiones multæ ſunt: & eſt ſenſus: In æterna vita vos mecum regnabitis, in qua ſunt multæ manſiones, id eſt multæ dignitates, quia ibi alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum. Domus Dei patris eſt ipſa prædeſtinatio & pręſcientia eius: in hac domo vnuſquiſque perfectus habet manſionem pro numerato denario, qui idem omnibus datur, qui denarius eſt vna & non diuerſa in æternitate viuendi menſura. Vel aliter: Domus patris mei eſt tẽplum Dei, regnũ Dei, homines ſcilicet iuſti. In quibus multæ ſunt differentiæ, & hę ſunt manſiones ipſius domus, ſcilicet illæ dignitates quæ ſunt paratæ in prædeſtinatione, ſicut Apoſtolus dicit: Qui elegit nos ante mũdi cõſtitutionem, prædeſtinatione, ſed ſunt ſperandæ in operatione. vnde Apoſtolus: Quos prædeſtinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iuſtificauit. & hoc eſt quod dicit, Si quo minꝰ dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locũ: & ſi abiero & præparauero vobis locum, iterũ veniam & accipiam vos ad meipſum: vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Et eſt ſenſus: In domo patris mei diuerſa ſunt præmia meritorum. Et ſi quo minus, id eſt, ſi non eſſent, dixiſſem vobis hoc, ſcilicet vado parare vobis locũ. Sed quia ibi ſunt prępparata per prædeſtinationẽ, non eſt opus vt alias illic manſiones per prædeſtinationem, præparem: &

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoniam nondum sunt in operatione, addit: Sed si abiero & præparauero vobis locum, iterum veniam & accipiam vos ad meipsum: vt vbi sum ego, & vos sitis. Ac si diceret: In domo patris mei habetis mansionem per prædestinationem: sed vado ad patrem, & illas vobis præparabo per operationem. In domo patris mei habetis æternam mãsionem, sed iam non potestis ad illam venire nisi per magnum laborem. in domo patris mei mansiones habetis tantùm ex gratia Dei & dono, sed volo vt illas iam habere debeatis ex me. A vobis recedo secundum humilitatem, non recedam à vobis secundum diuinitatem: & præparabo vobis secundum meam humanitatem, illam ineffabilem beatitudinem, quam vobis paraui ab origine mundi secundum diuinitatem. Illa ineffabilia gaudia vitæ perennis vtcunque percipere nõ potestis, nisi prius fuero carne solutus & iterum eadem carne vestitus. Ascendam in cœlum, & mittam vobis Spiritum sanctum, qui vos sic doceat operari per operationem & gratiarum actionem, quatenus regnum æternæ fœlicitatis quod vobis paratum est per prædestinationem, habere debeatis per operationem. Dominus Iesus quotidie fidelibus suis I cum præparat, dum carnem suam Deo patri pro salute generis humani fuisse passam demonstrat: & sic nobis locum quem parauerat per diuinitatem, iam illud nobis tribuit per suam humanitatem. Quotiescumque aliqua bona facimus ieiunando, orando, legendo, meditando, pro peccatis, siue pro desiderio Christum videdi, lugendo, visitando infirmũ, saturando famelicũ, & sic de reliquis bonis quæ longum est enarrare, semper ille locus beatus ab illo nobis præparatur in cœlis, qui dixit: Sine me nihil potestis facere: sed tunc nos introducet in illas beatissimas mãsiones, si in eius fide & dilectione vixerimus, K cum venerit reddere vnicuique secũdum opera sua: & hoc est quod dicit: Iterum veniã & accipiam vos ad meipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis: quod est dicere: Apparebo in iudicio, & introducam vos in illas mansiones, vt ibi mecum maneatis in æternum. O summa! ô fœlix beatitudo, habitare cum Christo! Quis ad hanc fœlicitatem, ad hanc tam gloriosam beatitudinẽ peruenire valebit? Quis erit tam fœlix, quis sic summè beatus, vt possit regnare cũ Christo, L videre gloriam eius & pulchritudinem eius? O Iesu, Iesu, vtinam merear te videre mihi Iesum! Credo in Deum, & in te credo, & tamen valde turbatur cor meum: non turbaretur cor meum, si audissem à te: Non turbetur cor tuum, sed anima mea nunc valde turbata est, non quia non credã in te, sed quia modo te videre non possum. Nihil aliud volo, nihil aliud quæro, nihil aliud desidero, nihil aliud cupio, nisi te videre Dominum & Deum meum: & quia te quæro & non inuenio, voco, & non respondes mihi. Te videre desidero, & te videre non possum, cum tu ipse sis tantum desiderium meum. Tu mihi testis es veri- M tas, quia valde turbatur cor meum, sed cõfido in misericordia tua, quia adhuc te videbit anima mea: & satiabor de te, & à te, & in te, & per te, non meritis meis, sed miserationibus tuis magnis & multis, & quòd videbo te Deum Saluatorem meum, cum tu veneris iudicare seculum per ignem: sed rogo te per teipsum, & per illam quæ te genuit matrem, vt cum G veneris ad iudicium, attrahas me ad teipsum, vt vbi nunc es, possim & esse tecum & cum discipulis tuis, quibus ad patrem iturus dixisti, Et quò ego vado, scitis, & viam scitis. Sciebant enim te ire ad patrem, & te viam esse per quam venitur ad patrem, qui vis & regnas cum eodẽ patre in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo VII.

DIxerat dominus discipulis suis: Quò ego vado, scitis, & viã scitis, cui Thomas dixit: Domine, nescimus quò vadis, & quomodo possumus viam scire? Thomas qui dicitur Didymus, id est, dubius siue dubitãs, vnde ipse dubitabat, alios dubitare credebat: vnde dicebat: Domine, nescimus quò vadis. Sed conuicit eum scire magister veritatis: quia sciebant eum, quòd ipse est via, ergo viã sciebant: & ipse est veritas & vita, & ipsum sciebant, quare sciebant veritatem & vitã, ad quam ipse vadit. Ipsa est via secundum quòd est homo: & veritas & vita secundum quòd est Deus. Per se itaque viam vadit & veritatem & vitam, quia secundum hominem glorificatum redit ad se Deum. Vnde planè conuincit eos scire *Christus via, veritas & vita.* quod se nescire putabãt, cum dicit, Ego sum via, per quam est eundum: & veritas, ad quam veniendum: & vita, in qua permanendum. Ego sum via sine errore, veritas sine falsitate, vita sine morte. Ego sum via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio. Ego sum via habilis, veritas irreuocabilis, vita interminabilis. Ego sum via lata & spaciosa, veritas potẽs & copiosa, vita delectabilis & glorioſa. Ego sum via incipientium, veritas proficientium, vita peruenientium. Ego sum via lucis & serena, veritas viuens absque pœna, vita fœlix & amœna. Ego sum via in patibulo, veritas in inferno, vita in resurrectionis gaudio. Ego sum via in qua nõ est spina vel tribulus, veritas in qua non est falsitatis stimulus, vita in qua reuiuiscit mortuus. Ego sum via recta, veritas perfecta, vita sine fine mansura. Ego sum via recõciliationis, veritas retributionis, vita æternæ beatitudinis. Nemo venit ad patrem nisi per me. Ac si dicat, nemo venit ad me veritatem & vitam, nisi per me viam: & nemo venit ad me Deum, nisi per me hominem assumptum. Ego per assumptam carnem mortalibus facio foueã, per quam venitur ad veritatem & vitã. Et viam moriendo facio, resurgendo, ad cœlos ascẽdẽdo. Vbi ego sum veritas & via, Deus verus, Deus æternus. Miser homo de terra terrenus, semper gibbus, semper procliuus, semper æger, semper infirm', ad gaudia paradisi vnde expulsus fuerat, per se redire non poterat: nec ad veritatẽ & vitam quæ Deus est, per se ascẽdere valebat. Sed venit verbum ad carnẽ, Deus ad hominem, & Verbum caro factum est, & Deus factus est homo, inclinauit se verbum ad carnem, Deus ad hominem, & sic genus humanum nõ solum ad paradisum, sed etiam portauit ad cœlum, vbi est esse verũ, & esse æternũ, veritas quæ semper fuit & erit, vita beata & semper beata, quę nec princi piũ habuit, nec habebit finẽ. Vnde nobis terrigenis homo deus factus est via, & nos perduxit ad veritatẽ & vitam ad se videlicet Deum & hominem, & hoc est quod dicit: Nemo venit ad patrẽ nisi per me, ac si diceret,

diceret, Nemo venit ad me Deũ nisi per me hominem, hominem à verbo assumptum, nemo venit ad patrẽ nisi per me, qui sum homo & vnus Deus cum patre. Vnde sequitur: Si cognouissetis me, & patrem meum vtique cognouiscetis, & amodo cognoscetis eum, & vidistis eum. Si cognouiscetis me idem esse cum patre, vtique & patrem meum cognouiscetis, quia ego & pater vnum sumus. Et per me cognitum cognoscetis eũ, & vidistis eum corde, dum me ei per omnia similem vidistis. Philippus verò non intelligens illum omnino similimum esse patri, dicit ei: B Ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Erant quidam illorum qui non putabant filium ex toto similem patri, sed patrem maiorem & meliorẽ: & ita nec patrem, nec filium sciebant: quorum vnus erat Philippus, ideo dicit: Ostende nobis patrem, qui maior te est, in quo sufficientia est, & non in te. Vnde increpans Iesus illum, nec etiam filium scire ait, dicens: Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Verè me non nouistis, quia si me nouissetis, & patrem nouiscetis. Filium nõ nouit, qui patrem meliorem credit: non quia alius sit pater, alius filius, sed C quia omnino similis. Et ideo quia omnino similis est filius patri, sequitur & dicit: Philippe, qui videt me, videt & patrem. Quomodo tu dicis, ostende nobis patrem, cum omnino similis sim patri? Quomodo tu dicis, ostende nobis patrem, & sufficit nobis? Video quo animo dicis, non quæris alterum similem, sed putas meliorem. Cur inseparabiles separatim vis noscere? Nõ credis quia ego in patre, & pater in me est? Quod non potes videre, vel saltem crede. Verba quæ ego loquor vobis, à me ipso nõ loquor, quia non sum à meipso qui loquor: ei retribuo quæ facio, D de quo ipse sum qui facio. Pater in me manens ipse facit opera, inter quæ sunt verba illa quæ bona sunt opera cum aliquem ædificauit. Et cum pater in me faciat opera, non credis quia ego in patre & pater in me est? Si enim separatim essemus, nullo modo inseparabiliter operari possemus. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horũ faciet: quia ego ad patrem vado. Amen, amen ingeminat, vt quod dicit, veriùs affirmet. Amen hebræum est, & in se continet quasdam significationes diuersas. Amen dicitur aduerbium affirmandi, & aduerbium optandi, vt hic cum dici- E tur, Hoc bonum tibi cõtingat, respondetur, Amen. Et in fine orationum cum dicitur, Per omnia secula seculorum, respondetur, Amen. & est sensus: quod rogas Dominum, hoc optamus. Aduerbium affirmandi, vt hic: Amen dico tibi, id est, in veritate dico tibi. Cum verò geminatur magis quod dicitur affirmatur. Amen, amen à Domino dicitur, vt quod dicit esse verum sine dubitatione credatur. Poterat enim credi suo simplici verbo: sed quia discipuli eius adhuc infirmi erant & imbecilles in fide quæ per dilectionem operatur, non credentes quòd vnam & F eandem haberet potestatem cum patre, inde ab eo Amen ingeminatur, vt quod promittit, nulla dubietate frangatur. Amen, amen dico vobis, id est, in veritate dico vobis, qui credit in me, hoc est, esse me vnum Deum cum patre, venerando & amando: opera quæ ego facio, & ipse faciet, id est, opera quæ per me facio, postea faciam per eum: & maiora horũ faciet. Ego siquidem per eum, quia ad patrem vado. Ad illum vadit, à quo nunquam recessit secundum diuinitatem. Maioris meriti est credere nunc in eũ, quia eum non videmus, quàm si eum videremus. Postquam ascẽdit ad patrem, per eum maiora facta sunt miracula, quàm ea quæ fecit in persona sua. Ad tactum fimbriæ vestimenti eius, vna tantum mulier fluxum sanguinis patiens refertur esse sanata: postquam verò cœlos ascendit, vmbra Petri nonnullos ab omni languore curauit. Maiora miracula est operatus per Petrũ, quàm fecerit ipse. Antequam ascẽderet cœlum, pauci per prædicationem suam sunt conuersi ad Deum: sed postquam ascẽdit in cœlum, vna die quinque millia, & alia die tria millia ad prædicationem Petri ad Dominum referuntur cõuersi. Antequam ascenderet in cœlum, notus tantum erat in Iudæa: & postquam ascẽdit cœlos, se per Apostolos suos iam toti mundo innotescere fecit, quia in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. In mundũ venit, & mundus eũ non cognouit: sed postquam reliquit mundum, & ascendit in cœlum, per totum mũdum fama eius intonuit: & hoc est quod dicit prophetа in persona illius: Singulariter sum ego donec trãseam: quia incognitus sum & incognitus ero, donec trãseam ad patrem. Sed cũ exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Maiora ergo sunt opera quæ nunc facit per suos fideles, quia est in dextera patris: quàm ea quæ fecit dum sederet in gremio matris. Sequitur: Et quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam, id est, quicquid petieritis ad salutẽ animarum vestrarum, hoc dabo vobis statim vel postea. Multi enim sunt malarum tentationum stimulis impediti, qui gementes & dolentes & petẽtes in nomine Domini ab ipsis petunt liberari, quibus graue est & valde laboriosum belligerare cum illis. Timent ne deficiant. Adiutorium à Domino postulant ne succumbant: qui si cito non habent auxilium à Domino quod implorant, se ab illo derelictos existiment. Et quia differt illis subuenire, credunt de seipsis Dominum non curare. Sed non est ita. Imò eos magis diligit, quos quasi solos cum tentationibus diu pugnare permittit, quia crescente pugna, gloriosiorem illis ministrabit victoriam: & quãto fuerit robustior pugna, tanto gloriosior dabitur illis corona. Non titubet, non dubitet athleta Christi, qui præliatur cõtra astutias serpentis antiqui, qui pugnat pro percipiendis gaudiis paradisi, non lassescat, non discedat à bello: instet fortiter, dimicet acriter, viriliter agat, & confortetur cor eius, quia citò veniet Dominus, & manu potenti conteret brachium peccatoris, & maligni. Postea callido hoste deuicto, cum Christo regnabit in æternum, & in seculũ seculi. Meminerit enim esse scriptum illud quod dicit Dominus per Prophetã: Iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde, & multæ sunt tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus: quicquid vult petat à Domino, tantùm pro salute animæ suæ petat. Non curet si differatur, quia si differtur, non aufertur: imò cum haberi cœperit, carius possidetur. hoc enim petamus in nomine suo, quod patrẽ petere docuit apostolos suos, dicẽs: Cũ orabitis patrẽ, sic dicetis: Pater noster qui es, &c. Quod si aliquid peti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus quod ab hac petitione discordet, inanis est petitio nostra. Si petierimus salutem animæ nostræ in nomine eius, illam dabit nobis. Et ne putent quòd illud quod promisit, sit sine patre facturus, sequitur & dicit: vt glorificetur pater in filio: quia quicquid filius facit, ideo facit, vt glorificetur pater in ipso. Vel aliter, quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam: nomẽ Domini Iesvs est. hoc nomen fuit ei impositũ secundũ humanitatem. hic ergo est sensus, quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam, id est, quicquid petieritis me secundum quòd sum homo, dabo vobis secũdum quòd sum Deus. Vt glorificetur pater in filio, Deus in nomine sibi vnito. Illud quod addidit, Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam: id tantùm confirmat quod superius dixit. Nam repetitio sermonis, cõfirmatio est operis. Nos ergo dilectissimi fratres hoc ab illo petamus, vt sua gratia nos præueniat ac sequatur, ac bonis operibus iugiter præstet esse intentos. In nomine eius ipsum solum petamus, certè nimis est auarus, cui non sufficit Christus. Nam qui Dominum possidet, & cum propheta dicit, Pars nostra Dominus, nihil extra Dominum habere potest. Iste profectò fœlix est & beatus, qui tanto dono ditatur: nec vltra iam pauper erit, qui omnium bonorum datorem pro hæreditate tenebit. Si aliquis petierit argentum, aurum, possessiones, variam supellectilem: credite mihi, quia in nomine Iesu non petit, & cum istis partibus Dominus non dignatur fieri pars vel hæreditas eius, nisi omnia illa vilia vt stercora reputet pro dilectione & amore Dei: sed nos quibus Dominus est portio, nihil debemus curare præter Deum, nec alterius impediamur munere necessitatis. Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huic nostro decerpitur officio: vnde nihil aliud debemus curare, nisi qualiter Christum in hæreditate mereamur sortiri, pro cuius amore renũciauimus proprio & propriæ voluntati. Hæc est illa hæreditas dilectissimi fratres, quæ beatos suos facit hæredes. Iam illũ vlterius paupertatis angustia non coarctabit, qui talem ac tantam hæreditatem habebit. ista inquam est hæreditas in terra viuentium. Hæc est portio quam petit propheta à Domino, dicens: Portio mea Domine sit in terra viuentium. Ad hãc hæreditatem se præparabat Apostolus cum dicebat: mihi viuere Christus est, & mori lucrum. O quàm fœliciter ad hanc ardebat cum aiebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Modò cũ Christo regnat, quia in hoc mundo soli Christo viuebat. Modò cum Christo beatus regnat in cœlis, quia illum ex toto corde dilexit in terris: & illi nũc est iunctus in patria, quem toto desiderio concupiuit in via. Nos ergo dilectissimi ab ipso ipsum solum petamus, & nihil aliud nisi ipsum solum de omni corde quæramus, & sic ad percipiẽdam tantam ac talem hæreditatem, quæ ipse est, perueniemus. Quod ipse nobis Christus largiri dignetur, qui cum patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo VIII.

SEquitur, Si diligitis me, mandata mea seruate, & ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, & non scit eum.) Ex isto capitulo solo coniicere possumus vtrũ verè diligamus Deum. Nam illũ in veritate diligimus, si eius mandata seruamus. Et si eius non seruamus mandatum, certè nec diligimus eum. Non potest ex vna parte diligi, & ex altera parte contemni. Ipse enim dicit, Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Ille cum Domino habitare meretur, qui pro suo posse eius mandata seruare conatur. frustra enim se cũ Domino habitare dicit, qui eius mandata seruare contemnit, Non vos fallat dilectissimi vestis religiosa: mihi credite, non diligitis Deum, si illius mandata non obseruatis. Quomodo possumus Dominum diligere habitu, si eum cõtemnimus actu? Dilectio Dei nõ quærit vestem, sed nostram mentem: nec quærit opinionem, sed tãtùm bonã actionem. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Hoc enim est quod Dominus dicit, id est, Si in veritate diligitis me, mandata mea seruabitis. Ad hoc vt perfectè vos me cognoscam diligere, mea mandata seruate, & ego rogabo patrẽ, hic enim monet diligere, mandata seruare, vt accipiant Spiritum sanctũ, quem nisi habeant, non possunt diligere, nec mandata seruare. Vnde sequitur: Ego rogabo patrẽ, & alium Paracletũ dabit vobis. Rogat homo, quod Deus dat, ipse pro nobis rogat, qui nobis rogata dat. Deus ipse pro nobis rogat secundum quòd homo, quando nos facit se rogare Deum. Tunc enim patrẽ rogat pro nobis, cum nos illum rogamus, vnum cum patre Deum esse credentes. Quod verò sequitur: Et alium paracletum dabit vobis, hoc est alium quantum in persona, non quantum in natura vel in essentia: dabit vobis, non quòd ipsi non haberent, sed quia habebãt minus & occultè, & accepturi erãt amplius & manifestè. Vt maneat vobiscum, hoc est vos illustret & doceat prædicare regnũ Dei, & euãgelizare, & vos credere faciat me esse patri æqualem: quem nũc creditis esse minorem. Maneat etiam vobiscum in æternum, vt ad videndum æterni luminis claritatem introducat, & me esse vnum Deum cum patre & eodem paracleto sicut citò credetis, facie ad faciem contemplari possitis. Paracletus dicitur aduocatus vel consolator. Iste est aduocatus fideliũ, iste est defensor & protector in se sperantium, sine quo nihil est validum, nihil sanctum. Iste suos protegit, iste defendit, iste pro illis pugnat quos in æternum glorificat: iste inquam est consolator mœrentium. pater orphanorum, maritus viduarum. Quorũ est mœrentium consolator? mœrentium de perpetratione delicti, de pœna futura commissi. Mœrentium, quia & seipsos peccando perdiderunt, & regem glorię Christum ad iracundiam prouocauerũt. Mœrentium, quòd illum spreuerunt in delicto, qui pro illis fuit mortuus in ligno. Mœrentium, quia spẽ vitæ suæ Christum auctorem salutis videre non possunt. Hos autẽ omnes consolatur spiritus Iesu. Consolatur eos in hac vita præsenti in spe, & consolabitur in vita beatæ fœlicitatis in re. Iste inquam spiritus veritatis dicitur, qui patri & filio est consubstantialis & cœternus, spiritus veritatis, spiritus bonitatis. Omnia quæ docet, bona sunt, nullo errore falsitatis obducta. Hunc spiritum veritatis viri impij & mendaces accipere non possunt. Omnes enim qui habẽt manus pollutas, non dico carnis, sed mentis, non stercore cœni, sed fœtore delicti, cum tam mũdum, tam splendidum, tam gloriosum, non valent capere, non possunt tenere, nequeunt possidere. Hunc mundus non capit, hoc est mundanus mundi cultor, mundi amator. Amatorem mundi odit spiritus Christi. Ab illo fugit quem aliud nisi seipsum amare cognoscit. Ita vult amari, vt nihil aliud præter ipsum ametur. Perfectè vult amari, qui solus vult diligi: nõ vult consortem habere in amore, qui parẽ nõ habet in dilectionis retributione: & tamẽ si vult amari, vt cunctæ res simul amentur cum ipso: & sic vult amari, vt nil præter ipsum ametur. Omnis enim creatura iure creationis ab illo est, & omnis creatura in eo quòd est creatura, bona est. Debet ergo ad hoc diligi creatura, vt in ipsa creator ametur: non ipsa per se, sed per eum qui illam creauit. Qui enim sic diligit aurum, argentum, possessionem, variam supellectilem, ita quòd hæc sunt sibi causa amoris profectò non est in illo charitas patris. Diligendus est ergo creator in cunctis creaturis, & cunctæ per ipsum creaturæ: & sic cuncta diliguntur cum ipso, & tamen ipse solus diligitur. Hunc capare non meretur, qui scabiem vlcerosam habet in pelle: nec eum videre iam valet, qui in occulto mentis albuginem habet. Mundãdus ergo oculus mentis, vt mereamur videre spiritũ veritatis, & testa igne examinata diutius ab omni scabie radendum est corpus: vt omni arte exculptum & bene politum, spiritus sancti mereatur effici templum. Sic debemus agere, sic debemus facere, si ad videndam speciem claritatis illius volumus peruenire. Si sic fecerimus, & cum Apostolis Iesu illum cognoscemus, & apud nos manebit in hac præsenti vita, & nobiscum erit in vita perenni. O quàm fœlix sponsa! ô quàm beata anima! quæ sic studet assiduè mentis lauare sordes, vt cum illa habitare dignetur tantæ beatitudinis hospes. Sciat quemcumque literam nostram legere delectat, quòd in anima subdita peccatis non habitat ille speciosus spiritus veritatis. Sola illa anima peccatis esse subiecta dicitur, quæ sic loris suæ prauitatis ligata tenetur, quòd nec vult nec quærit per pœnitentiæ lamenta, suæ iniquitatis vincula dissipare, nec liberatoris animarum auxilium implorare, sed quasi impudica meretrix vltrò & importunè corruptoribus suis se reuoluta prostituit. Illa verò sub peccatis non dicitur, quæ pro viribus contra cũcta carnis incentiua, abstinentiæ mucrone luctatur, sine quo stultè de flore castitatis se iactat, qui contra illa quæ de carne & sanguine nascuntur peccata, per afflictionem carnis, & per pinguedinem mẽtis non fortiter instat. Nam pereunt Cupidinis arcus, cum corpori nostro subtrahitur cibus & potus: sed dum per obnoxia venter distenditur, mens, caro & castitas incontinentiæ necesse est famuletur. Nam dum voluptati se gula inclinat, & manus oris amica vltrà quàm natura requirat, id est, gulæ ruinæ ministrat: corporis aruina nutritur, & ipsa luxuria roboratur. Vt ergo castitas vigeat in mente, caro mactetur abstinentiæ falce. Non enim est illi parcendum, si Spiritus sancti fieri volumus templum. Ipse nos ab omni inquinamento carnis & spiritus sic mundare dignetur, vt dignum illius mereamur effici templum hic & in perpetuum. In vnitate cuius viuit & regnat Christus cum patre Deo benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo IX.

SEquitur, Non vos relinquam orphanos. Omnis enim qui huius miseræ peregrinationis vias ærũnosas adhuc ambulare cõpellitur, quem amor & desiderium Christi, sui exilij & vitæ beatæ immemorẽ esse non finit, capitulum istud sine gemitu & suspiriis legere, vt arbitror, non valebit. Credo, propter quod & loquor. Quomodo crucifixi amator istud capitulum legendo lachrymas poterit continere, dũ ipsum resurgentem totum desiderium suum, in dextera patris sedentem adhuc non valet videre? O Domine Iesu nisi amor tuus mihi fiduciã daret, me orphanum à te crederem esse derelictum, quia te sicut tu es, videre non possum. Dixisti enim Apostolis tuis, Non vos relinquam orphanos, veniam ad vos. Sed ego miser adhuc non merui à Domino meo audire, Non iam te vltrà relinquam orphanũ, citò veniam ad te, & gaudebit cor tuum. Omnis à me interim recedat lætitia, quousque veniam visurus quem desiderat anima mea. Mœrorẽ semper habebo amicum, quousque videbo Deum Saluatorem meum: nec mihi gaudium iam esse poterit, dum auctorem gaudij à me longe sic abire cõtigerit. Fœlix inquam illa anima, quæ quotidie gemit & luget, quia auctorem omnium, mundi saluatorem Christum non videt. Ipsa profecto ridebit in die nouissimo, & gaudens gaudebit in æternum cum Christo. Illa verò quæ non gemit de Christi abscessu videat ne irrefragabiliter ploret in eiusdem Christi aduentu. Illa spõsum sponsa suũ non amat, quæ pro desiderio illum videndi aliquo tempore non suspirat. Non enim Christum perfectè amare conuincitur, qui pro desiderio Christi suis oculis lachrymas nõ largitur. Sed ille non poterit à Christo diutius separari, qui pro eius amore quotidie didicit lachrymari. Cito veniet ad suos dolentes, & absterget omnem lachrymam ab oculis eorum: & iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor, sed gaudium æternũ de visione Christi, qui dixit discipulis suis, Non vos relinquam orphanos, & est sensus, nõ vos relinquam orphanos id est, non ita dabitur spiritus per me, vt ego non sim vobiscum, non vos re. or. Orphani Græcè, Latinè pupilli. Hic indicat se esse patrem illis. Veniam ad vos post resurrectionem carnis, qui vobiscum sum semper præsentia maiestatis diuinæ. Et adhuc modicum, & mundus iam non me videt. Vos autem videbitis me. Bonis tantùm apparuit Christus post resurrectionem, non prauis & peruersis amatoribus mũdi. Possumus dicere quòd modicum tempus dicitur totum tempus nostræ mortalitatis, quo finito auferetur impius, ne videat gloriã Dei, quam videbunt iusti. Quod autem dicitur, Ego viuo & vos viuetis, sic est intelligendum, Ego viuo qui sum vita, & per me vitam vos viuetis. Hoc verbo præsenti viuo, semper vsus est, quia mox erit futura resurrectio. Ad illos vtitur futuro, quorum est in fine futura resurrectio. In illa die vos cognoscetis quia ego in patre, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

pater in me est,& vos in me,& ego in vobis. Ac si dicat, In die nouissimo quãdo cõpleta fuerit vestra resurrectio, cognoscetis quomodo creditis, quia ego in patre modo tãquam radius in sole vnũ cũ ipso, & vos in me vt palmites in vite, & ego in vobis vt in palmitibus vitis. Sed mũdus nec nunc videt, nec tũc videbit Deum in sua maiestate fulgentem. Quis est mundus maledictus à quo videri non poterit Deus? Maledictus, inquam, maledictus, & vltrà quàm dici potest maledictus erit,qui Dominum Christũ æternaliter non videbit. Mundus eum non videbit, mũdus,id est,mũdi amator. Amatores enim mũdi,mũdi nomine vocantur. Nemo se seducat: quicunque diligit mũdum, mihi credat,non diligit Deũ: & si nõ diligit, vnde videbit? Qui non diligit Deũ,cæcus est: videre eum non potest qui non habet cor mundum: cor mite, cor mansuetum, cor charitatis dulcedine plenum. Oculorum lumen amisit,nec ipsum veri luminis auctorem videbit. Si ergo Deum videre desideras, cor tuum ab omni lepra peccati mundificare non negligas. memento ore veritatis fuisse prolatũ: Beati mũdo corde, quoniã ipsi Deum videbũt. Sed mũdus non videt eum, quia non habet cor mundũ. I

Mundi acceptio. Mundus dicitur pluribus modis. dicitur mundus trina machina rerum,cœlestium,terrestrium, & infernorum: cœlum, & quicquid cœli ambitu continetur. Dicitur mundus amator mundi, vt hîc: Adhuc modicum, & mundus me iam non videt. Dicitur & mundus qui est ab omni sorde lotus & mũdus, sicut est illud: Mundi per abstinentiam, Ipsi canamus gloriam. De illo solo mũdo, imò de illis solis immũdis, scilicet amatoribus mundi, dicitur, Mundus non videt Deum. Nam qui diligit mundum, non est charitas patris in eo. Valde sibi aduersantur adinuicem amor mũdi & amor Dei. Si amor mũdi habitat, non est quò intret amor Dei. Amor Dei hominem reuocat à mundo, & amor mũdi hominem à Deo. Vnus deiicit, alius extollit: vnus suũ possessorem deiicit in infernum, alius subleuat & trãsmittit in cœlũ. Amor mundi totum mũdum quærit, & nunquam satiatur. Imò cũ plus habet, plus cupit semper habere. Amor Dei vnum cupit semper habere solum, illo cõtentus est, nil aliud iam possidere peroptat. Amor Dei nihil aliud quærit nisi solum Deũ. Valde nobilis est amor iste, omne pulchrũ dedignatur amare præter inuiolatæ pulchritudinis florem, illum scilicet qui dicit: Ego sum flos campi, & lilium conuallium. Omnia quę sunt quæ Christi non sunt, non solum non quærit, sed etiam tanquam stercora putrida abdicat & subsannat. Cuncta spernit, cũcta despicit, omnia sibi vilescũt, quia ci solus Christus dulcescit. O felix amor! ô beate amor! qui te habent, beati sunt: qui te habẽt, fœlices sunt. nimis est fœlix, nimis est beatus, cuius tantùm est dilectio Christus. Habeamus dilectissimi hanc fœlicitatẽ, habeamus nostri creatoris dilectionem. In hoc cognoscitur amor Christi, si quis seruat præcepta Christi. Vnde sequitur: Qui habet mandata mea & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui habet in memoria, & seruat in vita: qui habet faciendo, & seruat perseuerando. Vel qui habet in sermonibus, & seruat in moribus: vel habet audiendo, & seruat faciẽdo, ille est qui diligit me. Multi sunt enim qui domini mãdata habẽt, & ea minimè tenent. Multi habẽt in libro, sed ea non tenẽt in animo: multi in voce, sed nõ in opere: multi in memoria, sed nõ in vita: multi in verbo, sed nõ in exemplo. Illi profectò non sunt de dilectoribus Christi. Isti inquã plagis vapulabũt multis. Istis erit fletus & stridor dẽtium, ignis, sulphur & spiritus procellarũ pars pœnæ eorũ cum diabolo & angelis eius. Sed diligentibus Christum magnum erit gaudium, magnũ erit tripudiũ, magna exultatio, magna gloriatio. Sequitur enim: Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligã eũ, & manifestabo ei meipsũ. Quid tibi videtur amator Christi, cultor Dei, despector tui, de præmio amoris tui? Quid tibi mali poterit nocere, aut quid tibi boni poterit deesse, si ille te diligit qui de nihilo cuncta creauit? O nimis fœlix & vltrà quàm dici potest beatus, quem piè diligit Deus pater & filius eius cum spiritu Christi & Dei. Quid inquam fœlicius, quid beatius, quã ab eo diligi, qui est Dominus paradisi, qui habet potestatẽ vitę & mortis? Damnare & saluare, dãnare quos odit, saluare quos diligit? Sicut enim saluare nõ potest quos odit, sic damnare non potest quos diligit. Sed ô Domine Iesu quid facies dilectoribus tuis, dic rogo quid facies? Sic dic, vt audiam: nam & ego sum, licet peccator, qui diligo te. Quod erit præmiũ tuæ dilectionis, quisve fructus tui amoris? dic & lętifica animam meam de præmio. Qui te diligit ex toto corde suo, illud attendit, illud expectat: pro eo quòd tantum differtur, gemit & quandoque plorat. Quod est illud, dic vt fratres audiant & intelligant: intelligant & quærant: quærant & inueniant: inueniant & accipiant: accipiant & teneant: teneant & ament: ament quãtum possunt. Quid dabis dilectoribus tuis? quid manifestabis illis. Manifestabo eis meipsum. Vbi sunt qui gemũt, vbi sunt qui lugẽt pro dilectione regni æterni, pro absentia Christi? Gaudeant & exultẽt, quia Iesus manifestabit se illis. Audistis fratres, audistis dolentes, audistis lugentes pro desiderio Christi pro amore dilectissimi domini plasmatoris, redemptoris, saluatoris totius paradisi, dulcedinis, gloriæ & splendoris, gaudij & iocunditatis: audistis de præmio vestri laboris, de dono quod dabit Iesus meus, & vtinam meus dilectoribus suis. Dilectori meo, inquit, manifestabo meipsum. O summum gaudium! ô immẽsa lętitia! Quid dulcius, quid glorioſius, quid beatius quàm illum videre facie ad faciem? Cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, quem sancti angeli vident & videre desiderant semper, & nunquam de eius visione satiantur: qui est decor cœli, dulcedo paradisi, fides viuentium, spes morientium, & salus omnium Iesus Christus Dominus noster. Nihil charius, nihil melius, quàm ipse Dominus diligentibus se: non promittit aurum, non argẽtum, nõ gemmas, non lapides pretiosos, non cœlũ, non terram. sed seipsum creatorem omniũ & Deum cunctorum, hoc est præmium amoris, meritum tuæ dilectionis, qui Dominum Iesum super omnia diligis, dico non voce, sed opere: non veste, sed mente, non habitu, sed affectu: nõ in simulatione, sed in veritate, seipsum tibi manifestabit, seipsum tibi dabit. Vis amplius? Quæris aliud? Vile est, quicquid sine ipso est. Diligis illum? Vide ergo ne aliud quæras ab eo nisi ipsum: dedignatur contra petẽtem, si ipse petitionis causa principalis non fuerit, quamuis omnia bona

bona donat, libẽtius donat seipsum. Noli timere de magnitudine, de nobilitate doni. Dilige eũ ex toto corde, ex tota mẽte, & sic poteris ad eũ securè accedere, ad eũ intrare, & dicere ei: Volo Domine vt tu mihi portio sis in terra viuentium. O fœlix portio! ô beata hæreditas! O Domine Iesu, quis mihi dabit vt in veritate dicere possim: Dominus pars hæreditatis meę? vtinam tu mihi sis præmiũ mei laboris, merces meæ peregrinationis, & consolatio mei mœroris! O Iesu qui es causa mei amoris, tu mihi sis causa sufficiens possidendæ tantæ possessionis. Sequitur: Dicit ei Iudas, non ille Scarioth: Domine, quid factum est quia nobis manifestaturus es teipsum, & nõ mundo? Audito quòd mũdus non videbit eum, sed potius ipsi videbunt: pro omnibus quæsituris quęrit Iudas causam huius discretionis. Hęc est autem causa ex Domini responsione, dilectio, per quam solam discernitur gens sancta à non sancta: & quòd causa sit dilectio, probatur in custodia sermonum, sicut dixit Dominus: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. In hoc enim probatur dilectio Dei, scilicet in obseruatione & custodia mandatorum Christi, quia probatio dilectionis, exhibitio est operis. Frustra enim se Deum diligere dicit, qui in mãdatis eius suis operibus contradicit. Immo illum habet odio, qui eius non obsecundat mandato. Nemo se tegat sub habitu religionis, nullus sibi palliare sanctitatem præsumat sub tegmine monastici ordinis. Ille tãtùm diligit Christum, qui pro suo posse ipsius satagit obseruare mandatum. Cum enim videris monachum ad contumeliam humilem, ad opprobria patiẽtem, suis deuotum prioribus, in moribus mansuetum, tacitum ad loquendum, assiduum ad silẽtium, in claustro attente legentem, in ecclesia suis vocibus Christum cum omni deuotione laudantem, si non continuè, tamen quotidie lachrymantem, parcum in refectione, ad obedientiam promptum, vbique proclium, vbique inclinatum, vbique verecũdum, ore cœlum pulsantem, semper ad Dominum corde clamantem, cultorem proximi, & contemptorem sui, cunctos diligentem, seipsum odientem, tunc dicere poteris: Monachus iste sui creatoris seruat mandatum. O quã fœlix, ô quàm beatus est monachus talis. Profectò iste monachus sui laboris habebit præmium Dominum Iesum & Dominũ nostrum. Sed ille qui charitatem nõ habet, qui eius non seruat sermonem, iam non est eius. Quod ergo erit præmium istius? Ignis & sulphuris amnis, mors & infernus prẽmium eius. Vtinam tu natus non esses, si tibi talis debetur hæreditas. Igitur si præmiũ quod Christus est, habere desideras, illius sermonem serua, scilicet mandatum nouum do vobis, vt diligatis vos inuicẽ. Si diligis Christum, necesse est vt diligas fratrem tuum. Ergo ne incurras odium Christi, teneas illæsam charitatem fratris tui. Magnũ præmium sequitur inde. Quod præmium superius dictum est, & adhuc repetere libet. Istud præmium quanto amplius ruminatur in ore, tanto magis mellescit in corde: & quantæ sit dulcedinis, non ignorat, qui vt illud iam habere valeat, assiduè pro viribus elaborat. Præmiũ fraternæ dilectionis, amorem esse Christi & Dei patris sui ipsa veritas ait: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum. Si pater Deus te diligit, quid tibi boni deesse poterit? nihil. Quicquid enim petieris, impetrabis, imò ipsum Dominum largitorem omniũ bonorum sine fine cum sanctis angelis possidebis. Nõne ille est summe beatus, quẽ Deus pater diligit, & Dominus Iesus Christus filius eius? Fœlix, inquam nimis, quem pater & filius & Spiritus sanctus diligit Deus. O si me diligeret Deus meus, creator meus, redemptor meus, iam nihil amplius in hoc mundo quærerem. Mihi in hac vita solus sufficit amor Christi. Amor Christi dulcis est, & delectabilis & iocundus. Sanitatem ægris, lumen cæcis, mœstis lætitiam, peccatoribus veniam, mortuis vitam, terrigenis cœlum, cõsortibus iumẽtorum consortia angelorum largitur & tribuit, insuper ipsum Dominum angelorum, & creatorem cũctorum. Qui me diligit, ait Dominus Iesus, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus. Venit Deus ad hominem, dum homo venit ad Deum: venit homo credendo, obediendo, intuendo, capiendo. Deus venit ad hominẽ subueniendo, illuminando, implẽdo, hoc enim procedit ex charitate Christi, hoc totum prouenit ex amore Dei. Charitas te domũ Domini facit, & Dominum domum tibi. Deus est charitas, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Fœlix artifex charitas, quæ conditori suo talem domũ potẽs est fabricare. Domus ista non cõstat ex cæmẽto & latere, nec lapide nec ligno, nec auro, nec argẽto, nec lapide precioso. Omne aurum excedit, argentũ supereminet vniuersum. In eius comparatione lapides precioſi vilescunt, nil est quod valeat comparari pulchritudini eius & speciositati. Mel comparatum dulcedini eius, sic est quasi absinthium comparatum dulcedini mellis, omnia quæ sunt quãtumlibet pulchra, quantumlibet speciosa, in eius comparatione nec reputari debent. Domus ista est domus æterna, ante omnia secula, ante omnia tempora, omnia cõtinens, vniuersa complectens, omnia creans, vniuersa viuificans. In hac domo cæci lumen, claudi gressum, curui rectitudinem, infirmi sanitatem, mortui resurrectionem, cuncti qui intrant, fœlicitatẽ accipiunt, nullus miser in ea, in ea cũcti beati. Qui intrat in eam, intrat in gaudiũ Domini sui quod ipse est, & hic habebit se optimè æternaliter in optimo, qui est Deus benedictus per secula. O dilectissimi fratres, nónne hæc preciosa domus super mel & fauum dulcescit in cordibus vestris? nónne anima Christiana, Iesu Christi spõsa dilecta, tuis paranymphis animabus sanctorum & spiritibus angelicis imperans flendo & plorans rogando dices: Filię Hierusalem, nunciate dilecto, quia eius amore langueo? Parum illum diligis, si pro eius amore quotidie non ploras & gemis: nam illius absentia sponsæ diligẽti solet fluuius esse lachrymarum. Cum illum quærit & nõ inuenit, vocat & non respondet, nil nisi flere eam delectat: & vt ei magis flere libeat, omne quod triste est coaceruat. Scio & certus sum, quòd absterget Deus omnẽ lachrymam ab oculis eius, cum venerit dies nuptiarum Christi & ecclesiæ, tempore illo, quo fuerint virgines introductæ in thalamum regis æterni. Sed quomodo ab oculis tuis absterget lachrymas, si pro eius amore non gemis & ploras? Credo quòd parum illum diligis, si pro eius amore non suspiras & plan-

Γνώμη.

Συμπλοκή.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gis. Si sic es, monachus non es. Sed dicis mihi, Ego G
non possum flere. Ad quem ego, Ideo non ploras,
quia Christum perfectè non amas, lachrymæ ergo
testes amoris sunt. Si non ploras pro amore patriæ,
plange tamen pro timore gehennæ. Sed dicis, Nec
hoc possum. Cui ergo: Si hoc non potes, nec times
mortem, nec amas vitam: & si timeres, aut parum,
aut ex toto nihil. Tu autem cui seruatur hæreditas
in æterna vita, Deum time, & eius mandata custodi.
Qui non diligit me, ait Dominus Iesus filius Dei,
sermones meos non seruat. Nos illum pro viribus
diligamus, & illius præcepta seruemus, quia inde ma- H
gna sequitur merces. Quod verò sequitur, Et sermo-
nem quem audistis non est meus, sic est intelligen-
dum, sic est exponẽdum: Sermo quem audistis, non
est meus, & est ibi quædam figura quæ dicitur Anti-
ptosis, quando casus ponitur pro casu. Rogo te, ne te
moueat, ne te cõturbet, qui totam spem tuam ponis
in Dominum Iesum Christum, & ex toto corde di-
ligis illum, credens illum esse verum Deum cum pa-
tre & Spiritu sancto, illud quod dicit: Sermonem
quem audistis, non est meus, sed patris: quia ego non
sum à me, sed à patre. Sed Deus de Deo, lumen de I
lumine, filius de patre. Vnus cum illo in essentia, in
maiestate, in diuinitate, in virtute, in potentia, in
creatione rerum: non posterior eo vel prior, non
maior, non minor, sed omnino illi æqualis. Alius
est in persona, non alius in natura: nam alia est per-
sona patris, alia filij, alia Spiritus sancti. Verba quæ
ego loquor vobis, patris mei sunt, quia ipse me mi-
sit, & ego sum ab ipso, & verba mea sunt ab ipso. Vel
aliter: Sermo, quem audistis, nõ est meus, id est, non
est assumpti hominis: sed Dei assumentis: non est K
filij hominis, sed est filij Dei: non est meus secun-
dum quòd natus sum de virgine, sed est meus se-
cundũ quòd sum genitus à Deo patre. Non est meus
in eo, quòd sum filius virginis, sed est meus in eo,
quòd sum filius Dei patris. Superius dixit, Qui non
diligit me, sermones meos non seruat: hic autem di-
cit, Sermonem, quem audistis, nõ est meus. Superius
dixit sermones meos: nunc autem dicit: Sermonem
quem audistis, non est meus. Valde contraria sunt,
est & non est, sunt & non sunt: est meus & non est
meus: sunt mei & non sunt mei. Et tamen sicut veri- L
tas loquitur, ita est. Sunt sui, inquantum creator, non
inquantum creatura: inquãtum Deus, non inquan-
tum homo. Sũt sui, quia omnia per ipsum facta sunt,
& sine ipso factum est nihil. Non sunt sui, sed patris,
quia factus est obediens vsque ad mortem, mortem
autem crucis. Vel fortè hoc dicit, vt discipuli eius
qui nondum in illum perfectè credebãt, firmius sua
præcepta tenerent, & obnixius obseruarent, dum
scirent illa præcepta esse Dei patris, factoris & crea-
toris cunctorũ. Maioris enim sublimitatis, maioris
excellentiæ, & dignitatis semper videtur pater esse M
quàm filius, hoc dico in humanitate, non in diuini-
tate: quia in diuinitate filius patri est equalis, non eo
posterior, non eo minor, æqualis est patri secundum
diuinitatem, minor patre secundum humanitatem.
Vt ergo illius verba charius tenerent audita discipu-
li sui, & eorum sequaces, dixit illa esse sui patris: ac si
diceret: Ea quæ præcipio vobis, irrefragabiliter de-
bent obseruari, nec in totum nec in partem ratio
vlla permittit conuelli, quia non sunt mea, sed pa-
tris mei: nam ego à patre sum filius: vnde verba mea
& opera non sunt mea, sed patris. Pater in me ma-
nens facit opera sua: per me dat vobis præcepta, hoc
est, de terra terrenus, trabea mortalitatis indutus, in
hac valle lachrymarum à gaudiis paradisi expulsus,
Deum loquentem non merebatur audire in hoc
ærumnoso exilio, cuius præcepta contempsit adhuc
positus in paradiso: & quæ via sibi remansisset re-
deundi ad patriam, nec miser iam excogitare vale-
bat. Sed illius misertus Dominus suus, quærere ve-
nit errantem, consolari dolentem, sanare infirmum,
releuare dejectum, patriam restituere exuli, & mor-
tuo vitam sine fine mansuram. Vnde venit verbum
ad carnem, Deus ad hominem, & verbum factum
est caro, & Deus factus est homo, & verbum per
carnem, & Deus per hominem, ore ad os loquitur
ad ipsum hominem, & secundum hominem dat ho-
mini vitæ præceptum, vt homo homini obediat, &
per ipsum hominem Deum, ad ipsum Deum homi-
nem redeat, à quo scilicet Deo miser per inobediẽ-
tiã recesserat. Vnde Deus homo apud homines ma-
nens mortalis mortalibus dat vitæ mandatum, vt
immortales per ipsum iam facti, cum illo immorta-
li æternaliter viuere possint beati. Et hic notandæ
sunt duæ Domini mansiones, vna in via, alia in pa-
tria: vna temporalis quãdo nobiscum mansit in car-
ne, alia æterna in qua manebimus cum illo in anima
glorificati & corpore. De prima dicit in consequen-
tibus: Hæc locutus sum vobis apud vos manens,
scilicet præsentia corporali. Sed veniet tempus, vt
à vobis subtraham præsentiam carnis, & sic amodo
per spiritum locuturus sum vobis, vnde rectè sequi-
tur: Paracletus autem Spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & sug-
geret omnia quæcunque dixero vobis. Docebit, in-
quit Dominus Iesus, quod vobis dixero, non quòd
aliud filius dicat, & aliud spiritus doceat: quia quod
Christus dicit & docet, ipsa trinitas dicit & docet:
sed quia trinitas est, oportet singulas insinuari per-
sonas, quas non distinctè audire & inseparabiliter
debemus intelligere. Cum ergo dicimus Pater & Fi-
lius & Spiritus sanctus, non eos simul dicimus, cum
non possint esse non simul. Quod verò dicit: Para-
cletus quem mittet pater, &c. sic est intelligendum:
Ego corporali præsentia vos desero, sed non vos
præsentia spiritus derelinquo. Corpus quod de ter-
ra suscepi, ad cœlestia subleuo, sed per spiritum meũ
vsque ad consummationem seculi vobiscum mane-
bo. Pater me misit vt apparerem in carne visibilis,
sed venit hora & tempus vt soluam debita mortis, &
resurgens à mortuis ascendam sessurus ad dexteram
patris, nec amodo in carne mortaliter mundus me
videbit. Paracletus autem spiritus quem mittet pa-
ter in nomine meo, abundantia suæ dulcedinis vos
consolabitur de absentia meæ carnis, & erit vester
magister, non foris verba perstrepens, sed intus in
corde docens suggeret vobis omnia, & vos docebit
omnia quæcumque per illum dixero vobis, id est,
inspirauero vobis, ipse erit doctor vester, & conso-
latio vestra. Non poteritis dolere de absentia carnis
meæ, dum ipse spiritus manet in cordibus vestris.
Veniat obsecro Domine Iesu ille spiritus tuus Deus,
& Domi-

& Dominus meus, veniat in cor meum, & sic ine- A
briet illud tuo amore, vt nullũ alium præter te quæ-
ram amorem, nullam aliam præter te amem pulchri-
tudinem, nullam præter te valeam gustare dulcedi-
nem, qui es fauus mellis Deus & homo, mel de Deo
patre, fauus de virgine matre. Mel in sinu patris, fa-
uus fractus in cruce. Mel impassibilis regnans cum
patre, fauus in sepulchro. Mel cum patre & Spiritu
sancto regnans in cœlo & in omni loco, benedictus
per cuncta secula seculorum. Amen.

Sermo x. B

VEtba Domini Iesu, qui illum ex toto corde dili-
gere nouit, quàm sint dulcia, sapit: nec illis iam
claudere valebit aditum, qui in armario pectoris sui
Christum Dominum vitæ perẽnis, amplexibus stri-
ctis totius paradisi pulchritudinis continet iocundi-
tatem & gaudium. Illa sunt pascua vitæ, refectio ani-
mæ, dulcedinis pocula, dilectorum Christi lætificã-
tia corda, cariora diligentibus Christũ super aurum
& lapidem preciosum multũ, & dulciora super mel
& fauum. Negligentibus & malè viuentibus tanquã C
bilis amara odiosa, non modicum fastidiosa per om-
nem modum. Illis pœnam æternam, diligẽtibus ve-
rò Christum præparant perpetuã gloriam. Illis sup-
plicium, istis præmium in vita beata. Illis mortem,
istis vitam. Illis infernum, istis societatem angelorũ.
Quicumque sunt illi lugeant, doleant, aurem cordis
aperiant, verbum Dei suscipiant, & quod præcipit,
faciant. In illo sunt thesauri sapientię, & scientiæ, di-
uitiæ & gloriæ multæ. Igitur audiant me peccato-
rem Christi, quos audire delectat verba eiusdẽ Chri-
sti. Sed rogo vt se præparet ad lachrymas funden- D
dum, qui verbis Christi iam præparat auditum. Quo-
modo poterit iam lachrymas cõtinere, vbi nouerit
iam Christum iturum ad patrem, discipulis suis toto
charitatis amplexu pacem dedisse? Ait Dominus
discipulis suis:

Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nõ
quomodo mundus dat, ego do vobis.) Dominus
enim Iesus vbi venit tempus quo per mortem suam
dispositurat humanum genus saluare, & animã suam
dare redemptionem pro multis, relinquere mundũ,
& ascẽdere ad dexteram patris discipulos suos quos E
corporali præsentia deserebat, toto charitatis affectu
intra sinum amoris non mediocriter continebat, in-
de velut recedens ab eis, & quasi deserens illos, mo-
dis quibus poterat de absentia sua eos consolari
studebat. Sed quanto magis eos consolari volebat,
tanto magis illos amarissimo mœrore replebat.
Tunc velut vltimum vale faciens illis, eos ample-
ctens in eorum oscula forsitan ruit. Sed quantus
ibi fuerit fluuius lachrymarum, quis æstimare va-
lebit? cuius cor etiã si saxeum esset, tanta redundan-
tia charitatis, lachrymarum fontem totum non re- F
soluisset? Ministri lachrymarum tunc erant amor &
dolor. O quantus amor! O quantus dolor! Et quia
multus amor, ideo multus dolor. nam cum magno
dolore relinquebant, quem cum magno amore pos-
sidebant. O quantus erat ibi amor! Nihil aliud vo-
lebant, nihil aliud quærebant, nihil aliud desidera-
bant, nisi esse cum domino, illius perfrui visione, io-
cundari eius dulcissima locutione, satiari eius melli-
flua conuersatione. Cum hæc omnia cogitabant, &
ó quàm cito his omnibus essent carituri, ad memo-
riam reuocabant, tunc per fluuios lachrymarũ ema-
nabant dolores amarissimi cordium. Quanta erat
ibi amoris suauitas, & quãta suauitatis charitas, dum
discipulorum labiis imprimerentur labia redempto-
ris! Tunc in veritate illi dicere poterant, Mel & lac
sub lingua tua, & fauus distillans labia tua, odor tuus
omnem balsami odorem excedit, & quicquid in
odoribus continetur, & verè sic erat. O quanta erat
ibi odoris fragrantia, vbi erat tanta amoris abun-
dantia! & quanta erat ibi tristitia de tanti odoris &
dulcedinis futura absentia! Quibus singultibus exi-
stimabo discipulorum corda fuisse vexata, dum au-
dirent: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vo-
bis? Ibi mœror erat & luctus, omnes erant vna vo-
ce plangentes. Pacem, inquit Dominus Iesus disci-
pulis suis, meam do vobis, pacem relinquo vobis:
non quomodo mundus dat, ego do vobis. Ego itu-
rus ad patrem, pacem relinquo vobis: & vos per-
ducturus ad patrem, pacem meam do vobis. Hoc est
quod propheta dicit: Pacem super pacem. Et alibi,
Domine dabis pacem nobis, pacem quia in te spe- *Esaiæ. 26.*
rauimus. Pax est in hoc seculo, in qua manentes ho-
stem vincimus, inuicem diligimus, & de occultis
inuicem non iudicamus. Pax erit in futuro, cum si-
ne hoste regnabimus, vbi alter ab altero non pote-
rit dissentire, vbi omnia erunt nuda & aperta, & laus
vnicuique à Deo. In illo autem est vtraque pax. Ipse
est pax nostra, quia nos pacificauit Deo per sangui-
nem suum. Erit pax nostra in futuro, cum tradide-
rit regnum Deo patri: & erit Deus omnia in omni-
bus, quando non erit colluctatio cum carne & san- D
guine, immo palma & corona, decertato agone, cũ
viderimus eum sicuti est. Sed fortè admirabitur no-
ster auditor cum in hoc libello seruuli Christi, ipsum
inuenerit Christum pacem dedisse discipulis suis.
Ad quem ego peccator Christi: Quid miraris? Quid
turbaris? Hoc non est magnum quod audis. Quid
putas esse abiectius, an flexis genibus discipulorum
pedes lauisse, an eos in pacis osculo suscepisse? Illis
non horruit pacis osculum dare, pro quibus non ti-
muit patibulum crucis subire. Sed fortè dicit: Ego
in Apostolo lego quòd Christus discipulis suis di-
xerit: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vo-
bis: sed non lego quòd sua sanctissima labia disci-
pulorum impresserit labiis. Cui ego, si ore veritatis
constat esse prolatum, cur constare non debet esse
completum? Non est periculosum sic credere, non
est damnabile sic sentire. Non est contra fidem. Se-
quitur: Non quomodo mundus dat, ego do vobis.
Qualem pacem dat mundus iste? Pacem falsam, pa-
cem fictam, pacem sophisticam, pacem palliatam.
Pax est vinculum amoris, & indissolubilis compago
charitatis: sed quid amat mundus? prorsus vtique
nihil. Nihil amat, nihil diligit, cuncta odit, cuncta
perimit & occidit. Ab egressu propriæ matris vteri,
vsque ad ingressum ventris omnium matris, quid
habet homo miser à mundo? Famem, sitim, nudita-
tem, frigus crucians, cauma perturbans, scabiem
cutis, dolorem capitis, chiragram in manibus, po-
dagram in pedibus, morbum in liene, morbum in

Universidad de Deusto
Biblioteca

iecore, vndique miseriam, intus & extra. Foris illum interficit gladius, & domi mors similis est. Ad vltimum morte sæua cunctos prosternit & deiicit. Ecce qualis est amor mundi, qualis est dilectio mũdi. Et tamen miseri homines mundi fallaciam non attendentes, odientem diligunt, & sæuo eius gladio spontè colla submittunt. Isti miseri sunt sine consilio, sed vtinam saperent & intelligerent, & his quæ ventura sunt in nouissimis temporibus prouiderẽt. Profectò mundum odio haberent, nec diligerent. Dicitur etiam aliter mundus, scilicet rerum transeuntium amatores. Sed qualis sit pax & concordia inter illos, sapiens quisque aduertere facilè potest. Igitur spreta huius mundi pace & concordia, adhuc ad pacem Domini nostri Iesu Christi redeamus, quã eius dilectionem esse & credere, qua dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, videtur non esse absurdum. Hæc est illa dilectio, qua Deus mundum sic dilexit, vt se mundo hominem daret, vt omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Hanc pacem scilicet charitatem illis reliquit, cum animã suam pro illorum salute dedit, hoc est, corpus illud sanctissimum quod de intemerata virgine sumptum, in tam horrendo climate crucis posuit confusione contempta, hanc pacem nobis reliquit, sicut beatus Petrus Apostolus asserit, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius. Et ad hanc charitatem alibi nos hortatur, vbi ait, Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini. Hanc pacem nobis moriendo reliquit, aliam pacem nobis resurgendo donauit. Prima nos liberat à peccato, secunda nos reconciliat Domino. Prima nobis peccata dimittit, secunda nos ad gaudia paradisi perducit. Primam nobis dedit moriturus in cruce, secundam nobis dabit in æternitate regnans cum patre. Prima fuit in luctu & dolore: secũda erit in gaudio & exultione. Prima lachrymosa, secunda gloriosa. Prima est in miseria, secunda erit in gloria. In prima sumus flentes pro Christo, in secunda erimus gaudentes cum Christo. Vnde non immeritò plorant discipuli pro magistro, serui pro Domino ab illis quodammodo per mortem recessuro. Nec mirum. Videbant vnde dolere poterant: sed non credebant vnde gaudere debebant. Lugebant, quia Christum moriturum sciebant, sed illum resurrecturum & ad cœlos ascensurum adhuc non perfectè credebant. Poterat vnusquisq; illorum veraciter dicere, si tamẽ præ dolore loqui valebãt: Idcirco ego ploro, & oculus meus deducit aquam, quia me deserit consolator meus consolans animam meam. Quos vt Dominus amarissimè flere respexit, credo quòd lachrymas secundum hominẽ continere non potuit, sed modis quibus valuit eos cõsolari, non distulit, dicens: Non turbetur cor vestrum, quia vos in pace relinquo: neque formidet, quasi vos lupus inuadat per pastoris absentiam, quia sicut homo vado, sed sicut Deus sum præsens. Non turbetur cor vestrum neque formidet de morte mea, quia post tres dies resurgam & veniam ad vos, & videbitis me vitam, in quem quicumque crediderit, mortis imperio subiacere non poterit. Vado, sed iterum veniam ad vos, & accipiã vos ad meipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis. Nõ debetis turbari, non debetis contristari de absceſſu meo, vnde tantus mihi prouenit honor, & gloria tãta: potius inde gaudere debetis. Non me diligitis. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Iam imperate lachrymis, quia de meo absceſſu gaudere debetis. Nolite fletibus indulgere, quia ad patrem vado, nec vos relinquo. Ad patrem vado secundum carnem, nec vos relinquo secundum diuinitatem. Ad patrem vadit homo assumptus, & vobiscum remanebit patris assumens filius. Corpus quod de virginea terra suscepi, supra choros angelorum exalto, vt filius hominis ibi sedeat in dextera patris, & habeat per gratiam, quicquid ipse Deus habet per naturã. Ad patrẽ vado, vt genus humanũ diabolica fraude deceptũ, aculeo antiqui serpẽtis occisum, in hac valle lachrymarum sepultum, in cœlo collocem, & ad gregẽ angelorum reportem centesimam ouem perditam, per longum tẽpus errantẽ. Et ideo rogo ne turbetur cor vestrũ de morte mea, quia sic fieri oportet. Expedit vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gẽs pereat. Tantùm tribus diebus & tribus noctibus ero in corde terræ, postea die tertia resurgam perempto principe mundi, & videbitis me, & gaudebit cor vestrum. Quadragesimo die ascẽdam in cœlum, sessurus ad dexteram patris, & illuc traham vos ad meipsum, mecũ fœliciter regnaturos: & ideo rogo, gaudete. O bone Iesu Domine Deus, vita mea, tota spes mea, omne desiderium nostrũ, quid nobis ais? Quid nobis pro te gementibus & lugentibus dicis? Scis enim vita quæ nunquam morieris, quòdtu es totum desiderium nostrum, ideo gemimus & dolemus valde: quia te sicut es, videre non possumus. Valde enim Domine Iesu vnica spes nostræ salutis turbatur cor nostrum, quia adhuc nõ meruimus videre te Dominum nostrũ. Gemimus & dolemus, & multum turbatur cor nostrũ: sed adhuc à Domino nostro non meruimus audire, Non turbetur cor vestrum. O fœlices Apostoli, ô beati discipuli Domini. Vos enim meruistis illũ in carne videre prẽsentẽ, docẽtem in verbis, potentem in factis, infirmos curãtem, mortuos suscitantẽ: cum illo ambulare, cum illo sedere, vnà cum illo sumere cibum: illum à mortuis surgentem, ad cœlos ascendẽtem, nunc videtis in sinu patris sui fulgentẽ. Quid enim felicius, quídve beatius, quàm perfrui visione Dei? quàm dilecta illa tua visio Domine Deus? Hãc anima mea peccatrix concupiscit: & quia eam adhuc non habet, quodammodo languet & deficit: sed spero in Domino Iesu Christo, quòd in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Reposita est hæc spes mea in mente mea. Ego interim gaudens gaudebo, & semper anima mea exultabit de Iesu Saluatore meo, qui resurgens à mortuis ascendit ad cœlos, & sedet beatus ad dexterã patris. Qui ascensurus ad patrẽ dolẽtibus discipulis dixit, Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrẽ, quia pater maior me est. Sequitur. Et nunc dixi vobis priusquam fiat, vt cum factũ fuerit, credatis. Iam nunc dico vobis priusquã fiat, vado ad patrem, vt postquam ascendero, perfectè credatis quia ego sum filius Dei. Vt credatis, inquit. Credatis, non quod factum vidistis, quia hæc nõ est laus vel meritũ fidei, immo non est fides de eo quod videtur.

videtur. Sed credatis me filium Dei, non noua fide, quia & prius credidistis, sed aucta & referta. Modò cùm hæc diceret, erat fides illorum parua: & cùm moreretur, fuit nulla. Sequitur: Iã non multa loquar vobiscum, venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Imminet tempus & hora vt soluam debitum mortis, & in hac mortali carne iam nõ multa loquar vobiscum. Venit diabolus, nõ princeps creaturarum, sed peccatorũ: non lucis, sed tenebrarum: non vitæ, sed mortis: non gaudij, sed mœroris: & in me non habet quicquam, id est, nihil est in me quod ad eum pertineat. Ipse enim peccatum non fecit, nec vnquã voluit, sed nec peccare vnquã potuit. Noluit habere Deus quod perderet. Pauper venit, ne diabolus haberet quod auferret. Venit enim princeps superbiæ, princeps inuidiæ, princeps liuoris & dolositatis, princeps rancoris & cuiuslibet malæ voluntatis, ad principẽ humilitatis, patientiæ & benignitatis, principẽ vitæ & resurrectionis, principem gloriæ & beatitudinis sempiternæ. Ad eum venit, vt videret si in eo maculam peccati aliquã inueniret, viderat eũ trabea nostræ mortalitatis indutum, morti vicinum, & in eo se credidit aliquid inuenire quod ei in morte posset obiicere. Sed miser ille deceptus est, quia in eo nihil inuenit proprium, sed per ipsum, ius quod habebat in aliis, amisit antiquum. Per omnia sit Iesus benedictus, qui in diebus carnis suæ preces & obsecrationes obtulit ad eum qui poterat illum saluare à morte, cũ lachrymis & clamore valido offerens, & exauditus est pro sua reuerentia: qui etiam cùm esset filius Dei, didicit tamen ab his quæ passus est obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperãtibus sibi causa salutis æternæ: in quo auctor mortis peccatũ nullum inuenit, sicut ipsa veritas dixit: Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquã. Sed fortè posset dicere aliquis: Cur ergo moreris, si peccatum non habes, cùm mors ex peccato tantùm sit consecuta? Ideò facit hic anthipophoram, & respõdet huic tacitæ quæstioni, & dicit: Vt cognoscat mundus quia diligo patrem, & hoc mandatum dedit mihi pater vt facerem. Ac si diceret: Verum est quòd adhuc mors nõ esset, si peccatum non fuisset: & ideò veni moriturus in mundum, vt morte mea delerem peccatũ, hæc est enim voluntas patris mei, vt pro salute generis humani sumam supplicium crucis. Vt ergo mundus cognoscat quia diligo patrem, quod mihi mandatũ dedit, facio illud. Hoc est quod beatus Apostolus dixit: Factus est obediens patri vsque ad mortem, mortẽ autem crucis. Sequitur: Surgite, eamus hinc. Adhuc erat in loco vbi discubuerat cum discipulis suis, vnde discumbentibus dixit: Surgite, eamus hinc, ad locum in quo tradẽdus sum in mortem. Non est hic vlterius iam sedẽdum, præteriit tempus requietionis, & ecce tempus festinat passionis. Surgite & venite post me. Me enim præcedentem ad passionem sequi debetis, quia ego sum vitis, & vos palmites. Ego sum caput vestrum eiusdẽ naturæ vobiscum, & capite languente cætera membra condolent languenti. Secundum quod sum homo, sum caput ecclesiæ, & ideò vobiscum eiusdem naturæ. Ego sum vitis vera, non illa quæ versa est in amaritudinem, quæ vt faceret vuas expectabatur, & fecit agrestes labruscas. Ego sum odorifera vitis, pulchritudinis miræ, floribus fœcunda, dans botrũ dulcissimum cunctis palmitibus meis manentibus in me. Ego sum vitis tale generans vinum, quod lætificat cor hominis. Ego sum vitis proprium sanguinem libans Deo patri pro salute populi mei. Ego sum vitis florens. Ego sum vitis frondens, vitis fructificans, non egens adminiculo vlmi, nec vllius auxilio ligni. Ego sum vitis non culta ab homine, sed à Deo patre, non tantùm exterius per culturam, sed etiã interius per gratiam nõ tantùm extra operãdo, sed etiã interius incrementũ dando. Christus est vitis, in quo est totus humor, id est, omnis plenitudo Spiritus sancti corporaliter. Palmites eius sunt Apostoli, & omnes qui ei fide adhærent. Hanc vitem, id est, Christi humanam naturam, Deus pater mundauit faciendo immunem à peccatis, & dãdo virtutes: sic facit & palmitibus, licet non omnino sicut & Christo: vnde sequitur, Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum, & omnẽ qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum plus afferat. Omnes enim qui Christo adhærent fide, sunt palmites manentes in Christo salutifera vite. Sed alij faciunt fructum, alij in sterilitate persistunt. Alij florent & germinant, & botrum producunt dulcedinis. Alij se per latitudinem foliorum expandunt, pulchritudinem cupientes habere tantùm viriditatis. Omnes qui in sterilitate persistunt, & qui per latitudinem sine fructu se foliorum expandunt, tempore putationis si Deus pater illos sine fructu inuenerit, abscindet à vite, & in ignem mittet, & ardent. Sed forsitan tuum animum pulsat, quomodo qui fide Christo adhærent, abscindi ab ipso contingat, cùm omnis qui adhæret Christo, vnus spiritus sit cum illo: vnde vt hoc tibi luce clarius constet, te scire oportet, quòd fides distinguitur per diuersas proprietates. Dicitur fides mortua, fides ficta, fides peruersa, fides recta. Omnes enim homines in eo quòd Christiani vocantur, Christo adhærere dicuntur. In eo quòd Christiani sunt, fidem Christi habere creduntur. Sed quorundam mortua, quorundam ficta, quorundam peruersa, quorundam catholica. In prima superbi & luxuriosi pecuniæ cupidi fures, latrones & alij huiusmodi. In secunda sunt non obedientes patribus spiritualibus, ingrati de donis cœlestibus, qui sunt sine affectione fraterna, sine pace charitatis, fratrũ criminatores, iræ incontinentes, voluptatũ amatores magis quàm Dei, habentes speciẽ pietatis, virtutẽ eius abnegãtes. In tertia sunt hæretici, cõtra Deũ elati, de suis erroribus superbi, in Deũ blasphemi, per omnia aliis deteriores & scelestiores: omnes isti cõculcant Dominũ Iesum Christũ, & sanguinẽ istius dulcissimæ vitis ducunt pollutũ. In fide catholica sunt mites, patiẽtes, mãsueti, humiles, virgines, casti, cõtinentes, dilectores Dei & proximi, ad omne opus bonũ parati, expectãtes redemptionẽ filiorũ Dei. In horum numero nos Dominus cõputare dignetur. Valdè enim dilectissimi timere debemus hoc quod Dominus Iesus dicit omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. Non confidamus ergo fratres charissimi tantùm in latitudine foliorũ, in expassione ramorũ, in viriditate frondiũ: quia nisi in vinea Domini fecerimus fru-

Fidei acceptiones variæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum, excidemur & in ignē mittemur. An ignoratis G amantissimi mei, quòd esuriens Dominus vidit secus viam ficulneam magnam, latā & spaciosam, habentem folia & frondes, qui in ea nō inueniens fructum, maledixit ei, & arefacta est? Sic est omnis hypocrita, quia speciem sanctitatis habet, & virtutem sanctitatis non habet: qui palliat sanctitatem in veste, quam non habet in mente. Non alba cuculla & alta tonsura, non ampla corona, sed coscientia pura & mentis munditia, abiectio propriæ voluntatis, inflammatio charitatis in Christo, perfectum monachum facit. Adhæreamus fratres veræ viti Iesu nostro saluatori cum vero corde, in plenitudine fidei aspersi corda, & abluti ab omni inquinamento carnis & spiritus, & teneamus spei. & fidei nostræ confessionem indeclinabilem. Nec sit quod nos separare iam valeat à charitate Domini Iesu. Et sic erimus de vitibus Engaddi, de quibus non liquor vini, sed liquor balsami fluit consimilis botro Cypri, de quo sponsa in cantico amoris cōgaudens de resurrectio- Christi, prorumpens in vocem iocunditatis, & lætitiæ dixit. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis I Engaddi, quod sonat fons hœdi, fons hœdi dicitur pœnitentia vel baptismus, in quo dum aliquis intrat velut hœdus, innocētiam debet acquirere vt agnus. Engaddi potest accipi monasteriū regulare, adquod dum aliquis hœdus aduenerit, & ibi exuerit pellem hœdinam, iam ex omni parte mundatus, non hœdus, sed erit, si perseuerauerit agnus. Hunc talē Deus pater purgabit, vt fructum plus afferat, cor enim mūdando, & eius spiritum veritatis & charitatis rore infundendo. Omnem palmitem veræ viti adhærentē, & facientem fructum, Deus pater purgabit siue pu- K tabit eum, vt fructum plus afferat. Ritum & consuetudinem viticolæ Deus tenet in colendo vineam suam. Vinea Domini, vniuersalis ecclesia est, Christi vxor & sponsa, de qua Deus pater ad filium: Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Vinitor qui vineam diligit facientem fructum opportunum in tempore suo, cùm tempus putationis aduenerit, in ea nihil siccitatis vel ariditatis relinquit. Tunc circa illam fodit, & vsque ad inferiorem eius radicem terram acuto ligone perfodit: & si radiculas aliquas etiam emiserit, cultello putationis abscin L dit: & quanto magis huiusmodi vana & minus vtilia uitis amittit, frugiferior & vberior ad fructificandum assurgit. Sic quem Deus diligit, flagellat & percutit: flagella enim omnem filium quem recipit. Ill- *Hebr. 12.* lorum est enim hīc flagella percipere, quibus datur de æternitate gaudere. Sed qui de percussione murmurat, ad ipsum qui supra ipsum est, non appropinquat, imò hæreditatem supernæ fœlicitatis amittit, si flagellum Dei patris patienter & cum amore non susceperit. Et si de flagello Domini murmurauerit, certus sit, quia murmurantium pœnam incurrit. Vos M ergo fratres dilectissimi, nolite murmurare, si vobis inesse contigerit disciplinam Domini nostri, neque *Hebr. 12.* fatigemini, dum ab eo arguimini. Omnis enim disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ. Flagellis Domini pinguedo carnalis voluptatis atteritur, & virtutes animæ roborantur, & lasciua caro restringitur, & a- nima pennis virtutum ad cœlestia subleuatur. Caro quod superfluum habebat amittit, & spiritus virtutes quas non habebat acquirit. Si ergo per flagella Domini virtutes augentur, vitia resecantur, spernūtur terrena, amantur cœlestia: nos æternitatis præmia præstolantes, si nobis aliqua grauis infirmitas vel tentatio fortis, vel etiam damnum temporalium rerum irrepserit, ex omnibus his vires sumere debemus, quia crescente pugna, gloriosiorem non ambigemus nobis manere victoriam: in hoc namque ostendimus quanta ad Deum cupiditate flagramus, si H non solùm ad eum per tranquilla & mollia, sed etiā per aspera & dura transimus. Ad æterna gaudia iam redire non possumus, nisi per temporalia detrimenta: & ideò spe manentis lætitiæ, omnia aduersa prosperitatem non modicam debemus reputare. Peccata quippe nostra diuina seueritas nequaquam inulta remanere permittit, sed ira sui iudicij inchoat à nostra hic correctione, vt in reproborum damnatione conquiescat. Interius enim est medicus, & peccatorum in nobis contagia quæ inesse medullitus reprobat, secat: abscindit virus putredinis ferro tribulationis, & hoc est quod veritas ait: Omnem palmitem in me facientem fructum, Deus pater purgabit eum, vt fructum plus afferat. Nam dum mēs posita in tentatione considerat quòd à virtutis suæ pristina soliditate repellitur, tunc sollicita trepidat, ne hoc quod dudum esse cœperat, funditus amittat. Tunc qualiter resistere tentationi possit, inquirit: & qualiter eam debellare iam valeat, elaborat. Tunc arripit gladium orationis, fletum compunctionis, & sic eam debilitat, & de ea glorioſē triumphat, non ipsa, sed gratia Christi per ipsam, & ita fit vt mens quæ pigra & velut infœcunda in prosperitate iacebat fortior & vberior ad fructificandum assurgat. Vt ergo dilectissimi Deum patrem nostri mereamur habere cultorem, adhæreamus veræ viti Domino Iesu Christo saluatori nostro, non fide mortua, nec fide ficta, nec fide peruersa, sed fide recta quæ per dilectionem operatur, sine qua nullus saluari potest: adhæreamus ei, quia bonum est ei adhærere, & in illo ponamus totam spem nostram totum desiderium nostrum, confidentes in illum qui suscitauit eum à mortuis, quia & suscitabit mortalia corpora nostra, & considere nos faciet cū illo in dextera sua. Quod ipse nobis per eundem filium suum Dominum nostrum præstare dignetur, qui viuit & regnat cum eodem patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo xi.

CVm à discipulo veritatis scriptum non ambigimus esse. Qui parcè seminat, parcè & metet: dū *2. Cor. 9.* in agro dominico tanquam agricolæ sumus constituti, pro viribus seminare debemus: vt cùm messionis tempus aduenerit, centuplum accipiamus in fructuum perceptione, quàm expendimus in semine. Nam quod hic dicit seminat, ex charitate propriè dicitur seminare: quia qui semen ad hoc spargit vt colligat, adhuc caret ad tempus modicum, vt in tempore messis gaudeat in aceruo. Itaque licet pauper & inops, ex meo modico semine cupienti dabo ex charitate, vt à Domino meo Iesu Christo merear recipere

recipere multiplicationem beatitudinis æternę. Nō A parcè seminat, qui parum habens, parum largitur, quòd animus promptus sit, si plus haberet, largè dat, qui affectum largiendi habet, etsi nihil habet quod largiri possit. Nos ergo illam pecuniam quam erogandam à Domino accepimus, ad vsuram erogare sumus parati cupientibus eam. Sed rogo ne aliquis vestrūm timeat de retributione vsuræ, quia hæc vsura non euacuat diuites, sed bonis ditat & replet egenum & pauperem. Veniat ergo ad hanc pecuniam sitiens, ad euangelium beati Ioannis, hauriat cū gaudio de fontibus saluatoris, qui dixit discipulis suis: B Vos iam mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis, & est sensus: vos estis mundi, sed iterū estis mundandi, vt fructum plus afferatis. Mundi estis non propter baptismum, sed propter sermonem *Sermo Dei quā efficax.* quem locutus sum vobis. O quàm bonus sermo qui lauat mentium sordes, interioris & exterioris hominis purificat actiones, vulnera sanat, cicatrices soliditate, qui suscitat de terra inopem, & de stercore erigit pauperem, vt collocet eum cum principibus cœli, cum possessoribus paradisi. O quàm precious sermo, imò quàm precious thesaurus, qui suum possessorem didicit ditare, vt de consortibus iumentorū, consortem faciat angelorum. Fœlix sermo, & omni acceptione dignus. Quis est iste tantæ beatitudinis sermo? Audi si illum obseruare desideras, sed præcipio, vt illum adusuram erogare non differas. Est valdè nobilis possessio, quæ erogata suscipit incrementum, & auarum dedignatur possessorem, nisi erogetur, citò minuitur, largitate gaudet, tenacitatem fugit, omnino non vult abscondi sub modio, sed super candelabrum poni, vt omnibus eius pulchritudo ap- *Cant. 8.* pareat. Splendor eius tanquam lampades ignis atque flammarum, quas aquæ multæ non possunt extinguere. Si dederit homo totam substantiam domus suæ pro hac possessione, quasi nihil despiciet eam. Hæc, inquam, est charitas, quia in quocunque abundauerit amor æternorum, mox labentium rerum possessio cuncta vilescit, & sola charitas, scilicet Christi, dulcescit, qui dicit: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Hic est sermo ille de quo dixit Dominus: Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis, id est, propter charitatem, quam commendaui vobis, & E quia mundi estis, manete in me, & ego in vobis. Manete, inquit Dominus Iesus discipulis suis, in me, & ego manebo in vobis. Iesus, inquam, dulcis, Iesus delectabilis, omni virtute præditus, omni speciositate redimitus: Dulcis super mel & fauum, speciosus forma super filios hominum: cuius dulcedine angeli inebriantur, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur: Iste talis ac tantus dixit discipulis suis, & per eos cunctis fidelibus suis: Manete in me, & ego manebo in vobis. O quàm magna sublimitas, ô magnæ sublimitatis auctoritas, hominem habitare cum angelis, terram & puluerem eleuari in cœlos, hominē F tolli de stercore iumentorum, & aggregari cœtibus angelorum. Imò creaturam manere in creatore, factura in factore, redemptum in redemptore, seruū in domino, peccatorem in iusto, factum ex limo in eo qui omnia fecit ex nihilo, transitorium in æterno, miserum in summè beato, imò in eo qui omnino beata beat, & cuncta sanctificat sancta, qui est veritas & vita, & gloria sempiterna, gaudium mūdi, iocunditas cœli, dulcedo paradisi, & beata æternitas, & æterna fœlicitas. Christus scilicet Dominus Iesus. O mira & inexquisita bonitas, ô inaudita & inæstimabilis pietas, quis vnquā fratris mei, quis dilectissimi mei, amantissimi mei, cōserui mei, serui Domini Iesu Christi, & propter ipsum Domini mei, poterit explicare sermone, aut stilo exarare & graphio, quanta pietate auctor pietatis redundet, quanta largitate bonitatis ipse auctor exuberet? Mihi credite fratres, si omnes homines niterentur & angeli, fontis tantæ pietatis non possent haurire vobis etiam vnam minimam guttam, habito respectu ad ipsam abundantiam pietatis. Hæc est, inquam, maximæ immensitas pietatis, ingens eminentia bonitatis, quòd creator omnium Deus seipsum exinaniuit, formam serui susceperit, in similitudine hominum factus & habitu inuentus vt homo: manens Deus in homine, vt homo maneret in Deo: vita mortem assumēs, vt sibi mors assumeret vitam. Vtinam huius abundantia pietatis sic fragraret quotidie in naribus nostris, vt in veritate dicere possemus cum sponsa in C Canticis: Fasciculum myrrhæ dilecti semper supra *Cant. 1.* meum pectus portabo. O dulcis sarcina, ô fœlix medicina. Hæc sarcina fratres mei, crux ipsa, beata scilicet passio Christi, baiulum suum non grauat, sed leuat: non deprimit, sed extollit: non quassat, sed erigit, & portat portātem, vbi Christus est in gloria patris. Hæc est, inquā, dulcissima medicina, quæ morbum omnem expellit: vires atque virtutes non habenti acquirit, quæ non solùm sanat ægrotos, sed etiam viuificat mortuos. Mihi meus auditor credat, D imò mihi credat crucis amator, iam non lædetur à morte secunda, si in hac vita vsus fuerit tali medicina. Hoc est illud lignum propheticum, quod est inter iuncturas ædificiorum, quia ipsa crux gloriosa terram conglutinat cœlo, hominem cōsociat angelo, & peccatorem sic reconciliat Deo, vt ipse Deus manere dignetur in eo, & ipse manere mereatur in Deo suo. O summum tripudium, ô tripudians gaudium, iocunda lætitia, & iocunditas læta, hominem manere in Deo, & Deum in homine, in redempto redemptorem, & in redemptore redemptum. Ad hanc summæ iocūditatis lætitiam, perpetuitatis læ- tissimæ gloriam, ipse gloriæ auctor, beatitudinis dator, salus æterna, vita beata, fœlix æternitas, secura tranquillitas, totus dulcis, totus desiderabilis, inuitat Apostolos suos, instigat monachos suos, cunctū populum christianū, omne collegiū sanctū, eis blādiens atque demulcens, consolans & cōfortans, hortans & dicens, Manete in me, & ego in vobis, & est sensus: Vos qui mūdi estis, qui lori estis, qui sanctificati estis per canalem lapideū, per baptismi sacramē tum, per virtutum triclinium, per dilectionis præconiū, in me estis: sed rogo vt in me manere debeatis: quia si in me manseritis, & ego manebo in vobis. Si in me manseritis in isto breui tempore, manebo vobiscum in æternitate. Qui manet in me per exhibitionē dilectionis, & ego manebo in eo per præmiū æternæ fœlicitatis. Ego diligentes me diligo, & qui me dilexerint in hac vita, me inuenient post hanc vitam: vt vbi sum ego, & illi sint mecum: & qui me nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

dilexerit, proculdubio non inueniet me ad præmiũ: sed inueniet me ad supplicium. Vos autem discipuli mei, amici mei, in mea dilectione manete. Non vos terreat meæ humanitatis passio, crucis suspẽsio, tormenta carnificum, crucis supplicium, nec meæ depositio carnis, nec mausoleum meæ mortalitatis. In vobis fides inuicta permaneat, spes ipsa non langueat, de me igne in vobis charitas inflãmescat. Manete in me per fidẽ, spẽ & charitatẽ, & ego manebo in vobis per fructũ fidei, spei & charitatis. Et si in me nõ mãseritis, nec ego manebo in vobis. Audistis charissimi, quid ipsa veritas dicit, quæ mẽtiri nõ potest, quę nũquã fallit, nec fallere nouit. Ait enim: Si quis in me non manserit, mittetur foràs, & tormentorũ ministri eum mittent in ignem, & ardet. Vnde rogo dilectissimi fratres, vt vnusquisque vestrũm intret in cubiculum suum, scopet cõscientiam suam, se quærat in angulis cordis, circumeat latebras mentis, si se in Christo manere inuenerit, gaudeat: si se à Christo abesse senserit, gemat & doleat, ploret & plangat, timeat & perhorrescat, ne sequestretur à cõsortio sanctorum, & mittatur semper arsurus in ignem æternum. Manete in me. Heu dilectissimi fratres, quanti miseri, quãti infœlices, qui ad Iesum veniunt, sed lethiferi veneno serpentis percussi, diabolica fraude decepti, cæcitate mentis obducti, malitia deprauati abnegant contubernium Christi, amicitiam redemptoris abdicant propter amorem mundi, & cæruices quas Deo humiliare solebant, ipso mundi creatore iam spreto, diabolo nõ verentur inclinare. Heu quãti post glorioſos agones de ipso principe mundi legitimè triumphatos, fugienti terga dederunt, & victores iam victo se spõte curuarunt. Quanti ad monasterium veniunt, vt in eo monasticè viuant, humilitatis prætendentes indicia, omnia in pace illata sustinentes conuicia, tanquam boni milites Christi ad omne opus bonum parati, qui post gaudia vitæ contemplatiuæ, post prælibationem iocunditatis melliſluæ, suæ professionis obliti, velut sues ab ipso proposito ad volutabrum redeũt luti: & ea quæ dudum vomuerant, tanquam canes in ventrem traiiciunt. Isti tales recedunt à Christo, quia recesserunt à proposito sancto: si pactum quod cum Christo pepigerant, obseruarent, venena iam vomita subsannarent: & ideò cum Christo non merentur manere, quia pactum Domini non timuerunt infirmare: sed vtinam scirent & intelligerent quantæ sit amaritudinis fontem relinquere vitæ, auctorem iocunditatis melliſluæ, Dominum mundi, decus paradisi, gaudium æternum Dominum Iesum Christum, qui nos à morte roseo saluauit sanguine suo, si citò sensisses quantum parabas offendere, non tegeret vultus cortice myrrha tuos. O quàm misera commutatio, ô quàm cæca cupiditas, quę virginem facit tabesam, puellam prostibulam, & mulierem vertit in arborem. Regulam in apostasiam, disciplinam sanctam in lasciuiam prauam, clausſtrum regulare in campos licentiæ, castitatem in impetiginem, monachum in theatricum, directum in prauum, planum in asperum, filium Dei in filium diaboli. Hæc fratres mei nõ est mutatio dexteræ excelsi. O quàm amara mutatio, ô quàm dura translatio, à Christo recedere, & diabolo adhærere, spernere redemptorem, & diligere peremptorem, delinquere vestigia Christi, & ire per sæua mæandra diaboli, relinquere viam quæ ducit ad vitam, & ire per viam quæ ducit ad mortem. Quicunque ille est qui sic commutatus est, ad verba mea inclinet animum, & non dedignetur audire consilium bonum. Peccasti, quiesce, ne adiicias vltra. Sic dicit sanctus Israël: Si reuertimini & quiescatis, salui eritis, quia expectat vos Dominus vt misereatur vestri. Reuertere ergo ad Dominum Deum tuum, & placabilis erit super malitiam tuam. Reuertere ad Dominum via qua venitur ad ipsum, via cordis, via oris, via operis, via timoris, via doloris, & via amoris, via cordis contriti, via confitentis labij, via operis recti: via timoris, ne protraharis ad suppliciũ: via doloris, quia sic offendisti Christum: via amoris, vt ipsum iam Christum perfectè diligas, qui tamdiu ad pœnitentiam te patienter expectat. Geme, dole, plange, plora. Non parcas tibi, vt tibi Dominus parcat. Noli indulgere tibi, vt tibi Dominus indulgere dignetur. Succinge lumbos tuos, rade capillos tuos, induere sacco, puluescere humo, & dic Christo Domino tuo, Deo tuo: O Iesu bone, miserere mei. Esto mihi Iesus, esto mihi saluator meus, miserere mei, qui pro me pium cruorem fudisti. Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia nullus iustificabitur homo, nisi per te ipsum ei peccatorum suorum tribuatur remissio. Non me tua iudiciaria sententia premat, quem tua multa pietas leuat. Qui resuscitasti Lazarum iam fœtentem, resuscita & me peccatorem iam confitentem. Qui peperciſti peccatrici Mariæ, parce peccatrici animæ meæ, lætificasti animam crucifixi latronis, lætifica animam mei peccatoris. Si sic feceris, adhuc cum Christo manebis, qui dicit: Manete in me, & ego in vobis. Ipse enim charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & ipse in eo. Notandum verò est quòd aliud est manere in illo, & aliud est manere cum illo: aliud est manere iuxta eũ, aliud manere longe ab eo. Primum partim est invia, & partim in patria, secundum totum est in patria, tertium totum est in hoc seculo, & quartum totum in inferno. Videamus ergo quid sit manere in eo, vt in eo manere delectet, vt non longe post futurum mereamur cum illo manere, In illo manere, est ex amore illi soli adhærere, ipsum ex toto corde diligere, illius præcepta in omnibus & per omnia obseruare, eius amori nihil præponere, & pro illius amore cuncta nec nata etiam reputare. Ille non dubitet manere in Christo, cui præter ipsum cuncta vilescunt, & ei ipse solus dulcescit. O quanta fœlicitate dotatur, quanta beatitudine fœcũdatur, cui præter Christum omnia vilescunt, & ipse Christus solus mellescit. Ipse Christus solus sic in cordibus nostris fauescat, & cuncta transitoria nobis fellescant, vt nihil præter illum nobis iam libeat, nec libescere iam valeat. Vt ergo fratres mei in Christo & cum Christo mereamur manere ipse Christus lux vera, bonitas, & vita, gaudium mundi, pietas immensa, sit totum desiderium nostrum, & omnis spes nostra, vt certi simus quia adhuc cum Christo manebimus, & vbi nunc est, & nos cum illo erimus. Sed qui dicit se in Christo manere, debet ambulare sicut ille ambulauit. Iã nõ manet in illo, qui exorbitat ab itinere suo.

Ecclę.21.
Esai.30.
Manere in Christo.
Nouè dictum tabesam.

Nemo se decipiat, nemo se seducat, nemo in gloriosa veste confidat. Non enim vestis religiosa, sed mẽtium munditia monachum facit. Non capitis abrasio, sed Christi dilectio probatum monachũ reddit. Ait Dominus Iesus: Si quis vult venire post me, abneget semetipsũ: quia nisi quis à semetipso deficiat, ad Christum regem sublimem non appropinquat. Fœlix propter Christũ abdicatio sui, quàm qui perfectè non habet, se Christo ad purũ placere non existimet. Frustra enim Christo placere se credit, qui seipsum propter ipsum Christum nõ abiicit. Et perfectè se nouerit illi placere qui perfectè iam propter ipsum se didicerit abdicare. Vt ergo Christo placere possimus, necessaria nobis est abdicatio nostri, quãtũ nostra valetudo permittit, nõ quantũ odiũ nostri lãcea peccatorũ perfossa in nos quãdoq; manº iniicere gestierit, maximè dũtaxat in alimẽtis sumẽdis, vbi cõseruãdus est vigor naturæ, & nõ sequẽdus est appetitus illecebrosæ gulæ. Cõtra vitia quæ de lũbis carneis pugnantia procedunt palmatiuè belligerare nequimus, nisi prius appetitum gulæ restringamus fortiter contusione abstinentiæ. Post contusionem gulæ appetitus, maxima cautela nobis est adhibẽda, ne nos humanæ laudis muscipula capiat, & venenũ laudis morbosæ, in arcam nostri cordis cauteriũ despumans fumũ faciat, factúmque derelinquat. Quicquid de nobis laudis aura crebuerit, quicquid adulantium fauor demulserit, virtutum imperatrix humilitas arcã mentis nostræ non deserat: nec tortuosus serpẽs, qui quãdoque latitat in herbis virentibus, in humanis scilicet fauoribus, iuxta illud poëticum,

Virg. in Buco. eclog. 3.

Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba,

suis dentibus venenosis nos capiat, captos perimat & occidat. Igitur humilitatẽ magnam teneamus in omnibº, vt in humilitatis auctore manere possimus, & quàm citius cum ipso esse, & cum ipso regnare valeamus. Omnis enim qui in illo manet ex dilectione non dubitet, non hæsitet, cum illo manebit ex dilectionis retributione. Vidimus quid sit manere in illo: nunc quid sit manere cum illo, necesse est videamus. Manere cum illo, est esse vbi ille est, cum illo in gloria fœlici gaudere, in throno perennitatis regnare, illum facie ad faciem contemplari, sicut faciunt angeli sancti, & post resurrectionem corporum eum visuri sunt omnes electi, iuxta illud Apostoli, Cùm enim apparuerit Christus vita nostra, tunc & vos apparebitis cũ illo in gloria. Manere iuxta eum & non in illo, nec cum illo, est non esse in via fidei, spei & charitatis, sed in via erroris, non esse in via præcepti, sed in via peccati. Iste, inquam, si non est in Christo vel cũ Christo, tamen iuxta eum est: quia & citò potest errorem deserere: & in Christo per fidem & spẽ & charitatem cõtinuò feruere, liberum arbitriũ habet: illud ad diligendum Deum dirigere potest. Pulsat Dominus ostium eius, illi aperiat, & intrabit Dominus ad eum, in eo manebit, & ipse in eo. Manere longe ab eo, est per sententiam damnationis ab eo recessisse, quamuis & alio modo vtrumque possit intelligi. Nos ergo in illo maneamus, vt fructum boni operis semper facere mereamur. Aliter enim nisi in illo manserimus, fructum facere nequimus. Ipsa veritas dicit, & mutari nõ potest: Sicut palmes nõ potest facere fructum nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Et si quis in me non manserit, mittetur foràs sicut palmes, & arescet, & colligent eum: & in ignẽ mittent, & ardet. Valdè enim timendum est illud quod sequitur: Si quis in me manserit, &c. Si quis non manserit in Domino Iesu Christo, expelletur de cõsortio sanctorum, & arescet præ timore & expectatione damnationis perpetuę, & ministri tartarei apprehendent illum, & in ignem mittent perpetuũ sine fine arsurum. Ab hac damnatione perpetua, gloriæ perpetuæ auctor nos liberet Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus benedictus in secula seculorum, Amen.

Manere cum Christo.
Coloss.3.
Manere iuxta Christum.
Manere longe à Christo.
Ioan.15.

Sermo xii.

OMnis qui viam veritatis gestit arripere, constat esse peræquum, vt ad præcepta veritatis manũ cordis extendat, & in eis fideliter viuat, vt ipsa manus sit plena hyacinthis & venter eius eburneus, distinctus sapphyris, & verbum verbi præceptũ Christi in pyxide mentis per amorem cõtineat, & foris ipse flos verbi per augmẽtum boni operis redoleat. Profectò quem sic esse constabit, à Deo quicquid sibi profuturum petierit, necessario impetrabit. Ipsa regula veritatis, omnis forma sanctitatis sanxit in perpetuũ, nec valebit abrogari, nec de libro iã mutari veritatis sanctio. Ait enim Iesus meus, imò ait Deus meus, veritatis firmitas, falsitatis aullsio, peccatorum vltio, via viæ, vita vitæ, totus dulcis, totus bonus, totus verax, totus verus: ait enim: Si in me manseritis, & verba mea in vobis manserint: quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis. Magna sunt dona quę veritas ipsa promittit, quæ nullos fallere nouit. Quodcumque volueritis, inquit Dominus Iesus, petetis, & fiet vobis. Ita duntaxat, si in me manseritis per dilectionẽ, & verba mea in vobis mãserint per operis executionem: quodcunque volueritis animæ pertinens ad profectum, petite non hæsitantes, & impetrabitis accipientes. Illa duo prima necessariò sibi famulãtur ad inuicem, nec vnum alterius absentiam patitur: & qualis eorũ parilitas fuerit, per enthymema cognoscitur. Si aliquis manet in Christo, necessariò sequitur vt Christi præcepta manere debeant in eodem. Et quodlibet istorum hoc vnum concludit: Petat à Christo quodcunque voluerit, & habebit. Necessaria videtur talis illatio. Iste manet in Christo, ergo quicquid ab eo ad talẽ profectũ petierit, impetrabit. Similiter & hæc alia. Verba Christi manent in isto: ergo, &c. Verumtamẽ dicere possumus, si per vim copulatiuæ coniunctionis dialecticus latrator obsistat, quę nodum ponit inter paria, nec inter partem & totum, sed inter totum & partem, & inter opposita & contraria, & inter excedentia & excessa. Dicimus itaque quòd quidam manent in Christo: & verba eius manent in eisdem: alij in Deo, sed verba Dei non manent in eis. Ille qui manet in Christo, & verba Christi in eo, doctor est ecclesiasticus, qui per eruditionem doctrinæ auditoribus suis habet vnde proferat noua & vetera, fructus scilicet auctoritatum veteris & noui Testamenti, bona quæ discipulis prædicat, piè & deuotè viuendo in suis factis ostendat. Alius

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim per doctrinam verbum Dei non habet, & tamen in Christo manet per bonam vitam. Iste profectò etsi mandatum Christi non habet in libro, habet tamẽ in corde charitate dilatato. Isti tales quàm fœlices, quàm beati! horum quidem talium est regnũ cœlorum. Alius qui verbum Dei habet, & illud opere non exercet, monachus est religionis sophisticæ, sub prætextu sanctitatis palliatæ, qui ei quod ex regula Benedicti didicit, peruersè viuendo cõtradicit. Iste talis non manet in Christo, nec Christi verba manẽt in eo: quia nec Christum amat, nec eius præcepta obseruat, quamuis & Christum amare, & eius præcepta seruare se fingat. Sed qualis iste miser fuerit, dies Domini declarabit: vbi non esse poterit simulatio religionis, nec fictio sanctitatis, nec sermo sophisticus, nec syllogismus versutus. Omnia nuda erunt & aperta Iesu iudici verè iudicanti districtè, non de facto tantùm peruerso, sed etiam de verbo ocioso: non tantùm de incessu pedum, nec de labore manuum, sed etiam de iactu oculorum. Penset ergo qui talis est, ad quid monachus effectus est. Lauit pedes suos, quomodo reinquinare præsumit? Expoliauit se tunica, quomodo se reinduit illa? Si mutauit habitum, cur non mutauit & animum? Si foris albescit, cur intus nigrescit? Si illum foris vestis alba decorat, cur illum intus cauterium conscientiæ deturpat? Si studere silẽtio debet, cur loquacitate gaudet? Qui contemptum promisit mundi, cur illi vlterius placere contendit? Christo placere contendat, contemnere mundum non differat, quod promisit attẽdat, Iesum super omnia diligat, nihil eius amori præponat, illius timorem vbicunque fuerit, sederit vel ierit, loquens vel tacens, esuriens vel sitiens, bibens vel comedẽs, infirmus vel sanus, ante oculos habeat in quo est fiducia fortitudinis, spes æternæ beatitudinis, fiducia veniæ, certitudo gloriæ, peccatorũ remissio, gloriæ largitio, ac lætitiæ acquisitio, summi & veri Dei perfruitio. Beatus vir, ait Propheta, qui timet Dominum, in mandatis eius cupit nimis: potens in terra erit semen eius, & ipse à Domino benedicetur. Illa beatitudo perpetua, sempiternæq; dulcedinis multitudo, & æterna & iocunda visio Dei, est illud donum quod petunt à Christo illi qui manent in Christo. Si manes in Christo, id est, si corde puro & conscientia pura fundaris in Christi charitate, nil tibi nisi Christus satisfacere poterit, nec aliud nisi ipsum petere iam valebis. Quodcunque, inquit Dominus Iesus, salus quæ nũquam finitur, vita quæ nunquam moritur, iocunditas summa, paradisi gloria, omni melle dulcior, quolibet nectare suauior, gẽmis & auro preciosior, inquit inquam dilectoribus suis: Quodcũque volueritis, petite, & fiet vobis. Magnum est istud quod dicit: Quodcunque volueritis petite, & fiet vobis. Sed notandum est quod vniuersale quodcunque, non continet omnia, sed illum tãtùm qui continet vniuersa, qui sic habet esse, vt verũ semper sit esse, ante omnia tẽpora Deus de Deo, in fine temporum natus ex virgine homo, salus æterna credentium, omnium spes & refugium timentium eum. Hoc est illud solum quod petunt electi, quibus nil satisfacere potest præter Deum qui omnia cõtinet. Qui gemunt & lugent quòd Iesum beatitudinis auctorẽ non vident, qui non quod delectet aspiciũt.

Quibus tristia sunt omnia quæ occurrunt, qui Dominum Iesum quærunt & non inueniunt, vocant & non respondet: ad lachrymas doloris amicas se cõuertunt, & quem gressu pedum sequi non possunt, lachrymis & gemitibus prosequuntur, fœlix talium vita, beatus talium cursus, cuius meta tale & tantum vexillum habere meretur. Hoc non datur pigris, negligentes non capiunt, claudis negatur, soli currenti per latitudinem charitatis debetur. Vnusquisq; nostrũm considerare non cesset, qualiter in stadio mãdatorũ Dei currat, qualiter in agone christiano contra leonem rugientẽ contendat. Neminem vestrũm credo latere, non aliquem posse saluari, nisi qui Domino Iesu fidelis perseuerauerit vsque ad egressus de habitaculo corporis, nec ad brauium æternæ dulcedinis peruenire, qui antequàm ad metas veniat, in cursu deficiat. Stadium nostrũ est obseruantia mandatorum Dei. Finis stadij nostri est charitas, iuxta illud Apostoli, Finis legis est charitas. Charitas stadij nostri est ipsa charitas, nõ qua diligimus Deum, sed qua possidemus Deũ, non ea qua diligitur Deus, sed ea quæ est ipse Deus. In stadio mandatorũ Dei alius bene currere incipit, & antequàm ad metas veniat, deficit. Alius pigrè incipit, & postea ad metas velociter currit. Alius & velociter incipit, & velociter perficit. Alius pigrè incipit, & in pigritia sua semper persistit. Duobus istorum brauium debetur, scilicet pigrè incipienti, & postea velociter peruenienti. Alteri & agiliter incipienti, & velociter peruenienti. Multi enim ad monasterium veniunt vt ibi gloriãter viuant, qui malè incipiunt & malè consummant, semper vagi & nunquã stabiles, semper cùm non habẽt quod volunt, murmurosi & detractores, cellulariis à tergo benedicentes, eos, cum quibus viuunt fratres suos iniuriis afficientes, moribus indisciplinati, gestu & actu inordinati, habitu elati, moribus inepti, bonis præstitis semper ingrati. Isti brauiũ æternæ beatitudinis nõ merebuntur habere, quia in stadio mãdatorum Dei gressum rectum figere noluẽre. Istis enim forma sanctitatis ad perfectum non erit, quos morum prauitas per inobediẽtiæ venena cõfundit. In istis talibus verba Christi non manent, quia præcepta Christi quæ sciunt vel audiunt, ventorum vanitati dedicarunt, iussa Domini contemnentes, cœnacula ventris amantes. Ipsum verò Deum scilicet æternum, Deum omnipotentem, calcibus nequitiæ & malitiæ percutientes, odientes proximum, abnegantes Dominum Iesum Christum, non obseruãtes quod coram omnibus sanctis in die consecrationis suæ illi promiserũt. Nouerit qui talis est, se esse damnandum à Deo quem irridet. Alius ad monasteriũ venit vt peccata quæ commisit in seculo, punire debeat in monasterio: sed postquàm ingressus fuerit, non solùm quæ cõmisit dolendo non diluit: sed insuper alia forsitan grauiora cõmittit. Sed postea magno dolore compungitur, magno pudore prosternitur: & peccata quæ fecit, bene viuendo non diluit, sed insuper enormiora præsumpsit. Tunc ad memoriam reuocat quanta in peccatoribus sit seueritas iudicis, quanta in ipsis damnatis sit ipsa pœna damnationis. Insuper & considerat quanta sit misericordia redẽptoris circa pœnitẽtes, benignitas circa rectè viuentes. Tunc omne malum quod fecit enume-

Stadiũ Christiani.

enumerat, tunc tristia quæque ante oculos mentis aceruat. Doloribus agitatur, tantis suppliciis angustiatur, quantis arctari in ipsis infernalibus pœnis pertimescit, quantis cruciari in camino ignis & sulphuris perhorrescit. Tunc enim nihil quod delectet aspicit, tunc triste est quod occurrit, tunc lachrymis & doloribus punit, quod cum delectationibus perpetrauit. Tunc qualiter Domino Christo placere possit, contendit, & iciuniis & orationibus vacans soli Deo placere desiderat. Qui talis est, petat à Domino quicquid voluerit, non dubitet, impetrabit. Nos ergo fratres charissimi mei, quos Christus proprio cruore redemit, ipsum sui sanguinis largitorẽ, humani generis saluatorem, sine modo, vltra modũ, de omni corde, de omni mente, totis viribus, totis medullis cordis diligamus, timeamus & amemus, & eius discipulatui inhæreamus: valdè est enim dulce & delectabile, lætabundum & iocundum fieri discipulum Christi. In hoc enim Dominus Iesus ait discipulis suis, clarificatus est pater meus, vt fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei discipuli. Nos igitur qui Christiani sumus, & Christiani vocamur, in ecclesia Christi tanquam in agro sumus constituti. Alij fructum afferunt, alij in sterilitate persistunt, alij tenues & pauculos fructus faciunt, semper pigri, semper negligentes, pigri ad orationem, tardi ad lectionem, ad vigilias longo somno depressi, ad laborem nimium teneri & delicati: in his non valdè glorificatur pater Domini nostri Iesu Christi, quia nec plurimum afferunt fructum, nec discipuli Christi esse probantur. Alij dulces fructus producũt in fertilitatis abundantia. Dulces, inquam, Deo, & dulces hominibus: hi clarificant Deum, & Deus clarificabit eos indie retributionis operum, in die collectionis frugum nouarum, quando venient cum exultatione portãtes manipulos suos. Hi sunt mites & humiles, deuoti & obedientes. Ad vigilias vigiles, ad omne opus bonum feruentes, in oratione sublimes, in lectione sacra subtiles, in meditationibus suspirãtes, in contemplationibus gementes & flentes, seminantes quidem in lachrymis, sed gaudentes & exultantes, quia in gaudiis metent æternis. Alij sunt qui non faciunt fructum, sed frondes tantùm producũt & folia, hi sunt qui speciem sanctitatis habent, sed fructum sanctitatis non habent: ad horum radicem securis posita est. Vt quid terram occupant? Excidãtur, & in ignem mittantur. Infructuosis dura & amara sentẽtia datur. Omnis arbor, inquit Dominus Iesus, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Timeant ergo arbores infructuosæ hypocritæ, dealbata sepultura, tumba sculpta & bene posita. Extirpent quod latet intrinsecus, confiteantur & sanentur. Mutẽt fortitudinem suam, mutent conscientiam suam, conscientiæ sanent cauterium, & in via mandatorum Dei dirigant gressum, & faciant fructum, vt per illos pater glorificetur in filio, & Christus in patre, & ipsi clarificentur in Patre & Filio & Spiritu sancto. Fœlix ille, beatus ille, per quẽ Deus pater glorificatur, per quem Christus laudatur, & Spiritus sanctus glorificatur. O nimis fœlix, cuius vita & mores laudes intonant creatori. O virum beatum, cuius anima suo famulatur creatori. O beata anima, quæ suo pro viribus placere satagit redemptori. Benedicta sit anima illa, cui est tota dilectio Christus, cui nil satisfacere potest præter ipsum, qui pro eius amore occisus est: quæ nil præter Christum diligere nouit, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & dedit semetipsum in redemptionẽ pro nobis, vt nos per sanguinẽ suum adoptaret in filios Dei. Per omnia sit benedictus Christus, qui sic dilexit genus humanum, sicut Deus pater dilexit eum: ipse enim dicit, Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos. O chara charitas, ô æterna veritas, ô dulcis æternitas, ô beata fœlicitas, ô decus angelorum, ô splendor sanctorum, Iesu bone, Iesu sancte, vita immaculata, vita æterna, salus incorrupta, perpetua gloria, totus dulcis, totus amabilis, quomodo nos amasti, quomodo nos dilexisti, qui teipsum in mortem dedisti? Amor tuus nesciuit habere modum & mensuram tua ô Christe charitas tenere non potuit. Sicut dilexit me pater, inquis, & ego dilexi vos. Vtinam & ego essem quem diligeret Dominus meus, vtinam audissem ex ore Domini mei, Sicut dilexit me pater, & ego dilexi te. Quid mihi iã deesse posset, si me diligeret Iesus meus? Meus, inquam, & vtinam meus. O fœlices diuitiæ. O opes beatæ, possidere Iesum, possidere Dominum Christum. Illum, mi lector, posside per amorem, & sic illum possidebis æternaliter per amoris retributionẽ. Ipsa veritas ait: Ego diligentem me diligo, & qui me dilexerit diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Quantus fuerit amor quem circa nos Christus moriendo exhibuit, enarrare non sufficit aliquis viuens: lachrymæ dicant, quia voces explicare non queunt. Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos. Videamus quomodo eum Deus pater dilexerit, & quomodo nos dilexerit ipse. Ait enim Apostolus: Christus factus est pro nobis obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum. Et Propheta loquens de eo ad patrem, ait: Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi: volucres cœli & pisces maris, qui perambulant semitas maris. Ecce quomodo dilexit Deus pater filium, & ipse non iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit filio suo, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine eius quod dicitur Iesu, omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorũ: id est, omnis creatura cœlestis, vt sunt angeli, archãgeli, throni, dominationes, principatus & potestates, virtutes, cherubim & seraphim, & omnis cœlicus ordo, & omnis creatura terrestris: & non solùm homines, sed & bruta animalia audito nomine Christi contremiscunt: insuper & omnis infernalis creatura tremit & contremiscit ad tanti nominis inuocationem. Magna est igitur dilectio patris in filium, cùm sic eum sublimauerit, cùm sic eum exaltauerit, vt omnia subiiciat sub pedibus eius, vt omnia supponat ditioni eius. Vidimus quomodo pater dilexit Christum, nunc superest, vt videamus quomodo nos dilexit Christus. Sed quis, inquam, valebit explicare, quis vnquam enodare sermone amoris abundantiam, charitatis eminentiam quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

habuit Christus in nobis, qui dilexit nos, & lauit G nos à peccatis nostris in sanguine suo: qui mortem nostram sua morte destruxit, pro nobis eligens mori, vt nos à morte liberaret æterna, & nos illuc attraheret, vbi ipse est in gloria patris? Ait enim, Volo pater vt vbi ego sum, illic sit & minister meus. Ecce quomodo dilexit nos, pro nobis elegit mori, ne nos morte damnaremur æterna. Resurrexit à mortuis, vt suæ nos resurrectionis tribueret esse participes. Ascēdit in cœlum, vt nos proueheret ad palatia cœli, & sedet ad dexteram patris coronans & locans, lætificans & collocans illic, quos proprio cruore redemit, quos glutino sibi charitatis asseruit secum in eadem dextera patris. Ipsum igitur Christū sine modo, vltra modum, absq; meta, vltra metam, assiduè, continuè, toto corde, tota mente, totis viribus, totis virtutibus diligamus, veneremur & amemus, vt ad ipsum & cū ipso peruenire & regnare valeamus, qui cum Patre viuit Deus, & cum sancto Flamine, benedictus omni tempore seculi, Amen.

Sermo xiii.

DE dilectione Dei quo plus bibo plus sitio: & ea saturari non possum, nec ego nec aliquis perfectè diligens Christum. Ipsa quo plus editur, plus famem exauget: & quanto plus ipsa bibitur, plus sitim inacuit: ipsam quam inhabitat mentem sic inebriat, vt nihil iam quærat vel diligat, nec diligere possit nec valeat præter eum, qui sic mundum dilexit, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit & diligit illum, non moriatur, sed viuat cum eo. Ad hanc nos dilectionem auctor ipse K inæstimabilis charitatis inuitat, in ea nos manere precatur & rogat. Ait enim: Manete in dilectione mea: ac si apertè dicat, Quia ego ea dilectione qua me pater diligit, vos diligo, eadem dilectione me vos diligere rogo. Et quoniam dilectio vestra me vsque ad mortem perduxit, sed neque mors crudelissima ipsa à vestra charitate me seiunxit, me diligite, & in mea dilectione manete. Sed qualiter in eius dilectione manere debeamus, sequitur & dicit: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in mea dilectione: sicut patris mea seruaui, & maneo in eius dile- L ctione. Qui habet aures audiendi, audiat: & qui habet cor intelligendi, intelligat. Mensurā nostræ possibilitatis videtur excedere, vires animi & corporis ac nisus supergreditur vniuersos. Præceptum quod nobis Dominus imperat, consiliū est nostræ salutis quòd ipse auctor nostræ salutis nobis accōmodat. Quisvnquā hominū ex apostatica radice primi parē tis exortus, potuit vel poterit sine aliquo trāsgressionis næuo, cū omni officio charitatis, incōcussa & immaculata Christi obseruare præcepta, sicut ipse in totū & in partē sui patris seruauit mādata, qui peccatū M non fecit, nec vnquā peccare iā potuit, nec peccare iā voluit? Nō est in filiis hominū magnus vel paruus tanta præditus sanctitate, nec tantæ religionis priuilegiatus honore, qui non in peccatis fuerit conceptus, præter matrem immaculati peccatum non facientis, sed peccata mundi tollentis, de qua cùm de peccatis agitur, nullā prorsus volo habere quæstionem: vnde non immeritò nullus tantæ sanctitatis fulget prærogatiua, qui in omnibus & per omnia istud, sicut iam valeat obseruare, ita duntaxat, si fuerit expressiuum quantitatis. Sed notādum est, quòd hoc aduerbium sicut, non hic quantitatis, sed qualitatis similitudinem notat, sicut superius assignauimus, vbi dicitur: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Et est sensus: Si præcepta mea seruaueritis, sicut & ego præcepta patris mei seruaui, & si manseritis in dilectione mea, sicut ego in dilectione patris mei maneo, id est, si mihi in obseruantia mādatorum meorum vsque ad exitum H de habitaculo carnis obedientes fueritis iuxta possibilitatē vestræ fragilitatis, sicut patri obediens fui vsque ad mortem crucis, iuxta plenitudinē diuinitatis quæ in me corporaliter habitauit, manebitis in dilectione mea, & ego in dilectione vestra, sicut & ego in dilectione patris, & pater in dilectione mea. Vel possumus dicere quòd hoc aduerbium Sicut, in nobis in hoc loco vim suæ significationis non exercet: sed notat tantùm ibi similitudinem dilectionis & obedientiæ Christi ad Deum patrem esse monitoriam nobis, vt Christi præcepta debeamus obser- I uare, & in eius dilectione manere. Ac si diceret, Ego præcepta patris mei pro vestra salute seruaui, & ideò maneo in eius dilectione. Et vos præcepta mea pro meo amore seruate, & sic manebitis in mea dilectione. Adhuc amantis amor me compellit, charitas nostri dilectoris Iesu Christi Domini nostri, sed vtinā dilecti, scilicet istud capitulum repetere, In dilectione mea manete. O Iesu, Iesu resurrectio mortuorum, vita viuentium, salus æterna credentium, totus dulcis, totus amabilis, totus delectabilis, quærētibus te, K diligentibus te, inuenientibus te. Dignare me seruū tuum loqui cum Domino, hominem cum Deo, plasma cum plasmatore, facturam cum factore, redemptum cum redemptore: igitur audi me, & ne perturberis propter me. Nam ego sum, licet peccator, qui diligo te, mihi tecum loquendi ausum præbet dilectio tua, attrahit mentem charitas tua, amor instigat. Dixisti Apostolis tuis, & per eos dictum intelligimus nobis: Manete in me, & ego in vobis. Obsecro te iocunditas pulchra, dulcedo melliflua, suauitas odoris, odor suauitatis, lætitia summa, gloria sempiterna, vita sanctorum, decus angelorum, saluator mundi, fili Dei viui, Iesu dulcissime, speciosissime, charissime, & amātissime, dic quæso quæ est causa tuæ dilectionis, tuæ glutini charitatis, ob quam & te diligere, & in tua dilectione manere nos præcipis. Dic, vt qui non te diligunt, audiant & diligāt: & qui te diligunt, magis ac magis in tua dilectione feruescant. Vox tua dulcis sonet in auribus meis. Dic, Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos, & quia dilexi vos, mihi rependite vicem, me diligite, & in mea dilectione manete. Iustum est, æquum est Domine Iesu hoc quod dicis, hoc quod imperas nobis. Omnis æquitas dictat, vt dilectus diligētem diligat, & amatus amanti mutuam charitatem impendat. Verumtamen aliā causam tuæ dilectionis inquirimus, qua magis te diligere debeamus. Dic nobis quis es, & quid fecisti nobis, vnde nobis te diligere præcepisti. Dic nobis: Ego sum qui sum. Ego sum A & O, principiū & finis, creans cœlū & terrā, aëra & maria, & omnia quæ in eis sunt, factor & creator cunctorum,

rex

rex regū, & dominus dominatiū. Audiuimus & ga- A cij est percepturus à Christo. Igitur fratres charissimi maneat in vobis gaudium Christi, siue sit actiuū, siue passiuum, siue sit diligētis, siue dilecti, id est, siue sit gaudium quo Christus gaudet de nobis, siue sit gaudium quo nos gaudemus de Christo. Christi obseruemus præcepta, vt ipse gaudere possit de nobis, & nos de ipso gaudere possimus. Maneat in nobis gaudium beatitudinis eius, non solùm qua beat vel beatificat de seipso gaudentes, sed etiam qua glorificatus est à patre, vt nos cū illo in æternitate mereamur regnare, per eundem dominum Iesum Christū, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus benedictus per omnia secula seculorum, Amen.

uisi sumus, & certi sumus quoniā tu es Deus per omnia secula benedictus. Sed adhuc quod pro nobis fecisti, implorāt gemitus nostri, requirunt lachrymę peccatricis animæ meæ. Illud cum recolo quid feceris mihi, & quid fecerim tibi, viscera mea inter se colliduntur, spiritus contremiscit, anima conturbatur, vulneror & confodior doloribus multis. Nec mirum. Perpendo quid fecerit seruus domino suo: & quantas & quales luerit dominus pœnas pro seruo. Conscientia mihi testis est domine Iesu, quid fecerim tibi, & crux tua mihi testimonium perhibet B quid tu feceris mihi. Tu Deus & ego homo, & tamē pro me tu Deus factus es homo. Tu creator & ego creatura, tu pro me dignatus es fieri creatura. Tu dominus, nos serui, & pro seruis dignatus es fieri seruus, peregrin° pro peregrinis, pro exulibus exul, pro pauperibus pauper, pro humilibus humilis, pro mortalibus non tantum mortalis, sed mortuus. Nō qualicunque morte, sed dura nimis, amara nimis & turpissima, morte scilicet crucis. Hæc opera tua Deus. Hæc opera considero & contremisco: in his te misericordē esse cognosco & reuiuisco, & propter hoc in C te cōfido: de te cōfido, te amo, te diligo, te totis visceribus cōcupisco. Hæc opera fratres mei sunt causa dilectionis Christi: vnusquisque vestrum videat si dominum Iesum diligere debeat. Quid pro nobis facere debuit, & non fecit? Quomodo nos plus amare potuit, & non amauit? Maiorem in nobis dilectionem nō potuit habere quàm habuit: quia animam suam in mortem pro nobis posuit. Ipsa beata veritas testis est quam maiorem charitatē nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis D suis. Nō ergo nobis vilescat fratres mei ipsa dilectio Christi qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: non vobis vilescat fratres mei, non vobis amarescat ipse amor Christi, ipsa charitas Christi. Amor Christi totus dulcis, totus delectabilis: suum possessorem non cruciat, sed delectat: non eneruat, sed roborat: cuncta terrena subsannat, sola cœlestia captat. Christi mandata requirit, & ea pro viribus obseruare contendit, & de obseruatione præceptorum gressu felici prouehitur ad perceptionem gaudiorum, vt cum illo iam perfectè gaudeat, pro E cuius desiderio in hac valle lachrymarum positus, tam amare feliciter suspirabat. Vnde rectè sequitur: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur, ac si diceret: Ideo præcipio vobis, & moneo vos mea obseruare præcepta, & manere in dilectione mea, vt gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum de me adimpleatur, vt habeam de vobis per mutuam charitatem, quam mihi imperditis, vnde possim gaudere: & illud gaudium quod in retributione præmiorum electi sunt percepturi, percipere & possidere possitis. Vel aliter, F vt gaudium meum sit in vobis: & gaudium vestrum impleatur. Omnis enim qui Christum de intima cordis medulla, purè & illibatè, & inconcussè intra sinum charitatis brachiis amoris cōplectitur & connectit, totum eius gaudium reputabit in suum. Imò amplius gaudet de gaudio quod Christus accepit à patre resurgendo, ad cœlos ascendendo, in dextera eius sedendo, quàm de illo gaudio quod in die iudi-

Sermo xiiii.

CVm de redemptore nostro lingua nostra silere non debeat, & ne citò sit adfuturum de ipso tacentibus: nimis nostrū interesse considero, si diem & diem de ipso loquendo non perfunctoriè terminemus, & econtrario diræ damnationis nos subire sententiam, si vanis verbis nostram manumiserimus linguam. Igitur vana verba & non sonantia Christum, nec religionis tenentia pondus, in omni loco æterna clausura damnantes, ad dulcia eloquia à verbo patris eructata, cithara nostra suas chordas extendat, & plectrum mentis lingua vocis magistra tuba insonet saluatori, quæ de ore mellifluo Christi profluxēre dulcia eloquia vitæ. Sed vtinā quod vobis proponitur, nulla vtilitatis vel contemptus offu- *Carescret* scaret obductio, sed arctius charitate obnexum, ca- *nouē positio.* resceret vobis super lapidem preciosum, & dulcius saperet in vestri cordis palato super omnia mella, & D super quemlibet fauum. Ipse auctor dulcedinis cui omnia optata succedunt, cuius voluntati cuncta obediunt, qui etiam ea potest quæ impossibilia videntur esse, sic dulcescat in cordibus vestris, vt vos de eo semper audire delectet, & me interius sapientiam quæ de ipso est, doceat: & per lanceam oris mei vulneret & confodiat hostem generis humani, qui pro viribus elaborat, vt ipsa nobis verba Christi auditu vilescant, & mihi & aliis prædicata & docta, sententiam damnationis impendant. Adiuuet nos semper & protegat & defendat ab illo Iesus, qui dilexit & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, nos instruens verbo, & informans exemplo, statuens edictum, sanciens præceptum, edictum dulce, præceptum vitæ, edictum amoris, præceptum charitatis, statuens & adimplens, percipiens & perficiens, in se inquam & in nobis, Hoc est illud præceptum quod Iesus præcepit, quod statuit discipulis suis, præceptum scilicet charitatis, præceptum dilectionis, quod incipit sic, sic habet: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicē sicut dilexi vos: Dul cis & suauis dominus, dulce & suaue mādatum proponit. Dulce & suaue illud esse videtur, quod præcipit dilectio, & allicit amor. Nam nulla ibi apparet difficultas, vbi est charitas: nullus ibi labor est, vbi verus amor est. Cūcti amori libēter obediūt, & eius iugo colla summittunt: peruersi peruerso, lubrici lubrico, sancti sancto, casti casto: quilibet in desiderio suo. Ideo dominus dat præceptum amoris, præceptū dilectionis, vt suo præcepto omnes obediant, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceruicē ſuperbiæ ſuæ ſub iugo ſuæ humilitatis edo- G
mare feſtinent. Igitur fratres mei tanquam boni diſ-
cipuli Chriſti ad audiendū eſtote parati, & præce-
ptum Chriſti quod euangelica vobis intonat tuba,
libēter accipite, & efficaciter in omnibus & per om-
nia adimplete, vt ad illum poſſitis per amorem redi-
re, à quo per tumorem ſuperbiæ receſſiſtis. Nunc in-
tendat charitas veſtra quid vobis præcipiat charitas
vera, charitas inexquiſita, charitas inaudita, chari-
tas pia, charitas bona, charitas tota dulcis, tota dele-
ctabilis, charitas ſponſus ſpecioſus, decorus, candi- H
dus, rubicundus, electus ex milibus, Chriſtus futuri
ſeculi iudex, princeps pacis & dominus vitæ. Ait
dominus Ieſus per ommia tēpora benedictus: Hoc
eſt præceptum meum, vt digilatis inuicem, ſicut di-
lexi vos. Leue præceptum, ſuaue pręceptum, & dul-
ce præceptum. Ad portandum leue, ad amplectēn-
dum ſuaue, ad tenendum dulce & delectabile. Quid
leuius, quid ſuauius, quídve dulcius, quam diligere?
Hoc poteſt omnis homo, ſanus & æger, diues &
pauper, ſtultus & ſapiens, nobilis & ignobilis, ſeruus
& liber: nemo ſe excuſet, nemo ſe in hac parte apo-
logizet. Cuilibet homini eſt poſſibilitas iſta commu
nis, amare videlicet. Sequitur igitur ex præcepto
dominico, vt nos inuicem diligere debeamus. Sed
quoniam multi ſe diligunt non ea dilectione quæ
charitas eſt, ſed ea quæ in dominum eſt blaſphema,
vt ea quæ ſit pro pelle ad pellem, quæ concipit do-
lorem, & parit iniquitatem, vt cæca libido, proſti-
buloſa cupido, quæ aculeum ſuum ſic ad impetigi-
nem calcaribus malitiæ & nequitiæ ire compellit, vt
barathrum inferni in quo eſt, præuidere & vitare nō K
poſſit, adiunctum eſt, ſicut dilexi vos. Quomodo
Chriſtus nos dilexit, prout ipſe dedit, ſupra ſcriptū
reliquimus. Sed vt teipſum ad iſtud cognoſcendum
reducam ad teipſum: nouerit dilectio tua, ſancta
religio tua, quòd caro Chriſti & ſanguis qui in alta-
ri à fidelibus ſumitur & immolatur, tibi teſtimo-
nium perhibet quomodo nos dilexerit Chriſtus.
Ideo noſcat dilectio tua, quòd vtilitati proximo-
rum vtilitas propria quandoque eſt poſtponenda.
Sed ſi aliam dilectionem Chriſti adhuc ſanctitas tua L
requirit, eam in bonis temporalibus tibi ab ipſo col-
latis poteris inuenire. Vnde notandum eſt duas eſſe
Chriſti dilectiones, vnam temporalem, aliam ſpiri-
tualem: vnam communem, aliam ſpecialem. Primā
ſcilicet temporalem communiter iuſtis & impiis
pietas creatoris adhibuit: ſpiritualem vel ſpecialem
piè & iuſtè viuentibus tantum attribuit. Hęc ſcilicet
ſpecialis bifariam ſpargitur. Alia eſt de collatione
virtutum, alia de retributione meritorum: alia eſt M
qua nos virtutibus contra tela hoſtis nequiſſimi ro-
borat, alia qua nos de noſtro tyranno legitimè triū-
phantes gloria perpetua ditat. Has duas dilectio-
nes nobis ipſa pia Chriſti dilectio dedit, qua dile-
xit nos, & lauit ab omni iniquinamento carnis &
ſpiritus in ſanguine ſuo. Sicut igitur nos Chriſtus
duplici amore dilexit, ita nos bina charitate flagrare
præcepit, dilectione ſui, & dilectione proximi. Si
charitatem Deo & hominibus corde puro & con-
ſcientia bona, & fide non ficta exhibemus, facilè
peccato reſiſtimus, bonis omnibus abundamus, ſe-
culi blandimenta reiicimus, & omnia etiam quæ
difficilia ſunt humanæ fragilitati vel aſpera, etiam
cum dilectione perficimus, ſi tamen Deum perfe-
cta charitate, quæ nobis ab illo eſt, ex toto corde
& ex tota anima diligamus. Hunc ſi ex toto corde
diligimus, nihil erit in nobis vnde peccati deſideriis
ſeruiamus. Et quid eſt Deum diligere? Illi ſoli occu- *Dilectio Dei.*
pari, animo concipere fruendæ viſionis eius affe-
ctum, habere peccati odium, mundi faſtidium. Di-
ligere proximum quem in ſe cenſuit diligendum, *Proximi.*
in ipſo amore ſeruare legitimum modum, nec per-
uertere dilectionis ordinem conſtitutum. Ordinem
dilectionis illi peruertunt, nec modum diligendi
cuſtodiunt, qui aut mundum qui contemnendus
eſt, diligunt: aut corpora ſua minus diligenda plus
diligunt, aut proximos ſuos non ſicut ſeipſos, aut
Deum pluſquàm ſeipſos fortè non diligunt. Cor-
pus noſtrum à nobis eſt diligendum, vt ſaluti eius
aut fragilitati naturaliter conſolamus: vt ſpiritui or-
dinatè ſeruiat, ſuis motibus animæ & rationi in nul-
lo contradicat, vt in die reſurrectionis gloria felici
perenniter cum domino viuat. I

Sicut dilexi vos.

Dilectio Christi duplex.

SERMO XV.

PRoximos noſtros tunc diligimus ſicut nos, ſi
non propter aliquas vtilitates noſtras, vel ſpe-
randa beneficia vel accepta, vel propter affinitates
vel conſanguinitates, ſed propter hoc tantùm quòd
ſunt noſtræ naturæ participes, diligamus: Proinde
ſecundum hoc nos omnes proximos diligamus,
quantum ad mores bonos & ad vitam æternam
conſequendam, eorum ſaluti ſicut & noſtræ pro
poſſe conſulendo, & eorum neceſſitatibus prout fa-
cultas ſuppetit, ſubueniendo. Deum ex toto corde
diligimus, ſi illi ſoli ſecundum noſtrum poſſe place-
re contēdimus, ſi ipſe ſolus eſt deſiderium noſtrum,
ſpes noſtra, intentio noſtra, totus amor noſter,
tota charitas noſtra. Alioquin illum non perfectè
diligimus, nec charitatem tenemus: & qui charita-
tem non habet, iam non eſt eius, nec illum habebit
in præmium ſui laboris, qui in hac ærumnoſa
ſolitudine rectam ſemitam non tenuerit charita-
tis. Hæc eſt inquam ſemita charitatis, non ſo-
lùm diligentem diligere: ſed etiam obedientem non
minus quàm ſeipſum, ſed ſicut ſeipſum. Stricta & an-
guſta eſt ſemita iſta: & pauci vadunt per eam. illi ſo-
li vadūt per eam, qui propter Chriſtum ſeipſos deſ-
piciunt, & quibus cuncta præter ipſum Chriſtum vi-
leſcunt. Iſti ſi aliquas diabolicas ſentes, viatores cha-
ritatis occultare volentes inuenerint, tanquam cer-
ui agiliter fortitérque currentes, amore cœleſtis pa-
triæ ducti, vltrà dant ſaltum, & ipſum diabolum fra-
ternum odium ſuggerentem deducunt ad nihilum:
& ipſos motus animi, cum ex allata ſibi iniuria quo-
dammodo perturbati fuerint, in fratrem conuician-
tem inſanire cupiētes, camo charitatis conſtringūt,
& allidunt ad Chriſtum. Tales profectò animam
ſuam ponunt, quia amicis & inimicis ſe per charita-
tem proſternunt: vt omnes homines lucrifaciant
Chriſto. Qui ſic agit, & Chriſti præceptis obedit, &
ei mutuam charitatem impēdit: iſte in veritate ami-
cus eſt Chriſti: & quia propter ipſum Chriſtum ſeip-
ſum odit, & ſuper omnia illum diligit, & propter ip-
ſum

ſum odientia cuncta charitate cōplectitur, gaudeat A
qui talis eſt. Qui talis eſt, vere monachus eſt: & qui
talis non eſt, licet ſit cuculloſus, licet ſit pannoſus, ſi-
ue abraſus, ſiue tonſuratus habeat, quicquid vis, ſit
quicquid vis, eſt imago vel pictura monachi, & non
eſt monachus. Ad verecundiam phreneticorum di-
co. Sunt quidam in monaſterio morbo phrenetico
laborantes, ad iram prompti, ad iracundiam præpa-
rati, ad odium feſtini: qui pruriginē cordis per ſcal-
pedinem linguæ trahunt ad ſcabiem cutis, mente
corrupti, vagi & inſtabiles, circumoculiones, ſ ſufur- *† nouè hoc. fortè, circum cellsones.*
rones, guloſi, murmuroſi, inuidi, tumidi & elati, Deo B
de bonis collatis ingrati, Adæ preuaricantis pellicia veſtiti, illius veſtimento ſalutis nudati qui ſecun-
dum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veri-
tatis. Iſti pelliculam veterem retinent, & fronte po-
lita aſtutam rabido portant ſub pectore vulpem. Ta-
lium frons erubeſcat, confundatur & erubeſcat ni-
mis velociter. Confiteantur & ſanentur, mutēt ani-
mum, dirigant greſſum in ſemitis æternitatis, in viis
caſtiſſimi amoris, per glorioſiſſimam viā charitatis,
fratribus mutuam charitatem impendant, Deum
ſuper omnia diligant, pro illius amore animam ſuā C
ponant, in omnibus & per omnia eius præceptis
obediant: vt Chriſti amici mereantur vocari & eſſe
qui dicit, Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ ego
præcipio vobis. O magna dignatio, inæſtimabilis
charitatis exuberatio, inolita bonitas, non interpre-
tabilis pietas! Ab eius conditione, qui ſerui ſimus, in-
uenimur indigni: & tamen nos dignatur habere &
vocare amicos. Largitor dulcedinis, amator chari-
tatis, imò charitas cara, & beata iocunditas, & io-
cunda tranquillitas, & ſecura ſecuritas, & felix æter-
nitas, & æterna felicitas, dominus Ieſus totus deſi- D
derabilis, totus amabilis, theſaurus incomparabilis,
margarita inæſtimabilis, vita viuentium, ſpes mo-
riētium, æterna eorum felicitas qui pro illius amore
ſe in hoc ſeculo infelices fecere. O quàm felix eſt il-
le qui pro illius dilectione fecit ſe infelicē! Et quàm
beatus eſt ille qui propter ipſum, ſemetipſum miſerū
fecit! Verè ille eſt felix, & æterna felicitate dignus,
qui ſeipſum deſpicit, ſeipſum contemnit: qui diſpli-
cet ſibi vt in veritate placeat ſuo creatori. Noſcat ſu-
perbus omnis, vniuerſus elatus, in Galgalis vitiorum
fœdatus, ſcabioſus in pelle luxurioſa, fœdatus in E
conſcientia praua, ſibi placens, ſeipſum ſupra ſemet-
ipſum conſtituens, quòd iam non placebit ſuo crea-
tori, ſi propter errorem ſuum primùm non diſpli-
cuerit ipſe ſibi. Nobis igitur diſpliceat fratres mei
quòd mali fuimus, & adhuc forſitàn ſumus: & pla-
ceat nobis quod nondum perfecti ſumus, ſed dante
domino Ieſu Chriſto, & vtinam noſtro, perfecti eri-
mus ipſius mandata ſeruantes, & ex inimicis eius
amici efficiemur, qui diſcipulis ſuis dixit: Vos amici
mei eſtis, ſi feceritis quę ego præcipio vobis. Adhuc
te alloquor monache Benedicti. O homo, velox es F
ad menſam, tardus ad eccleſiam: potēs ad potandū,
ſed æger ad cantandum: peruigil ad fabulas, ſomno-
lentus ad vigilias: & procax ad loquendum, ſed mu-
tus ad pſallendum: promptus ad iram & detractio-
nem, tardus ad orationem: inuidiæ amator, Chriſti
perſecutor: feſtucam reſpiciens, trabem non conſi-
derans: cæteros reprehendis, teipſum non corripis:

Catalogus vitiorum peruerſi monachi.

malitiæ inuentor, diſciplinæ deſtructor: amicus vi-
tiorum, hoſtis virtutum. Hæc ſunt quæ oculum ex-
cæcant, & à Deo ſeparant. Hæc ſunt quę conuerſum
faciunt peruerſum: monachum dæmoniacum. Cū
de profundo cordis, quod rarum eſt, ſed valde ca-
rum eſt: quanto charitatis amore verus amator erga
amatum ferueat in eis quos pio cruore redemit, in
valitudine mea mihi ab ipſo collata conſidero, to-
tus in veritate fateor mihi diſpliceo, & intra meip-
ſum de memetipſo cōfundor. Cōfundor & cōfun-
derer, imò prorſus vtique deſperarem, niſi verbum
quod caro factum eſt & habitauit in nobis, & aſcen-
dens in cœlum ſedet ad dexteram patris, propitia-
tio eſſet pro peccatis noſtris. Sed mihi in ipſo bara-
thro confuſionis meæ infirmo iacenti, & vitiorum
febre laboranti, de ſua ſede regali manum medici-
nalem extendit, dicens: Veni ad me qui laboras in
labore peccatorum, & es oneratus pondere eorum,
& ego te reficiam tibi parcendo, & mei amoris gra-
tiam largiendo. Nam amicus meus eris, ſi feceris ea
quæ ego fieri tibi mandaui. Quid? ad hæc non con-
funderis? Nam quod mihi, hoc & tibi. Confundan-
tur inimici Chriſti, conuertantur, & erubeſcant val-
de citò, & erunt amici Chriſti. Amici illius ſumus,
ſi illum ex toto corde diligimus. Nō es amicus eius,
ſi eum ex omni parte non diligis. Si ex vna parte
fueris caſtus, & ex alia ſuperbus: meminiſſe debes,
quia ſuperbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat
gratiam. Neceſſe eſt igitur vt eum ex omni parte di-
ligas, neceſſe eſt vt ex toto corde illi adhæreas: nam
adhærere illi bonum eſt, ſecurum eſt. Quid eſt ei ad-
hærere? Spem ſuam in eo ponere, nihil præter ipſum
amare, imò cuncta propter ipſum deſpicere, omnia
odiſſe, vniuerſa faſtidire, quælibet tranſitoria nihili
ducere. Hoc eſt bonum, hoc eſt iocundum, ſic dili-
gere dominum Ieſum Chriſtum. Qui igitur ſic eſt,
eius amicus eſt. Conſideremus igitur fratres mei,
quanta eſt miſericordia redemptoris noſtri. Ab ipſo
reputari ſerui non ſumus digni: & eius amici voca-
mur & ſumus, ſi in eius dilectione manebimus. Nūc
ergo domini noſtri veri amici, creatoris omnium,
factoris omnium mandata ſeruemus: vt non ſolùm
in numero amicorum, ſed & in ſorte filiorum repu-
tari & eſſe mereamur, & abnegando noſmetipſos
propter ipſum qui ſeipſum exinaniuit, & pro noſtra
ſalute formam ſerui ſuſcepit, in qua ſoluit quæ non
rapuit, qui flagellari & mactari, crucifigi & occidi
pro nobis voluit. Hoc eſt vnde debet diligi Chri-
ſtus: hoc eſt vnde noſter erit dominus Ieſus, ſi pro-
pter ipſum noſmetipſos abnegauerimus. Felix abne
gatio & beatus contemptus, qui facit de peccatore
iuſtum: de inimico amicum: de ſeruo filium: imò
quod magnum eſt nimis, de ſeruo diaboli filium
Dei. Igitur monache Chriſti, contemptor mundi,
eſto contemptor tui: contemne mundum, contem-
ne teipſum. Nimis eſt magnum quod debetur tuo
contemptui, quod debetur tuæ abnegationi. Inæſti-
mabilis eſt multitudo dulcedinis, multitudo felici-
tatis, glorioſæ æternitatis, quam daturus eſt Chri-
ſtus, ſcilicet ſeipſum diligentibus ſe. Nihil carius,
nihil dulcius, nihil precioſius, nihil ſpecioſius Chri-
ſto. Ipſe ſalus ſine languore: vita ſine morte: gaudiū
ſine mœrore: decus ſine fuſcatione: dulcedo ſine

Universidad de Deusto
Biblioteca

amaritudine. Tale præmium debetur abnegantibus se propter illum. Hoc præmium, scilicet seipsum nobis concedat ipse Christus, qui sine fine viuit & regnat Deus benedictus, in secula seculorum, Amen.

IN ADVENTV DOMINI
de vndecim oneribus.

SERMO.

Psal.110.a *Apoc.1.b* *Hiere.33.* TEMPVS est fratres charissimi, vt misericordiam & iudicium cantemus domino. Aduentus quippe domini est, illius qui venit & qui venturus est omnipotens. Sed quomodo venturus est: vel venit? Nempe vox eius est: Cœlum & terram ego impleo. Quomodo ergo ad cœlum venit vel ad terram, qui cœlum & terram implet? Audi euangelium: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: & mundus eũ non cognouit. Ergo & præsens erat, & absens est. Præsens, quia in mundo erat: absens, quia mundus *Ioan.1.* eum non cognouit. Non est longè ab vnoquoque nostrum, ait Paulus. In ipso enim viuimus, mouemur, & sumus: & tamen longè à peccatoribus salus. *Act.17.f* *Psal.118.* Propè itaque per essentiam, longè per gratiam à peccatoribus salus: quos nec reuocabat errantes, nec erigebat iacentes, nec redimebat captiuos, nec mortuos suscitabat. Longè inquam, quando nec iustis cœlestem mercedem, nec impiis manifesto iudicio æternam inferebat damnationem. Venit proinde vt agnosceretur, qui non agnoscebatur: crederetur, qui non credebatur: timeretur, qui non timebatur: amaretur, qui non amabatur. Sic qui præsens erat essentialiter, venit misericorditer, vt agnosceretur humanitas eius: crederetur diuinitas eius: timeretur potestas eius: amaretur benignitas eius. Apparuit autem humanitas eius in nostræ infirmitatis susceptione: diuinitas in miraculorum exhibitione: in dæmoniorum oppressione potestas: in peccatorum susceptione benignitas. Humanitatis namque fuit quòd esuriit: diuinitatis quòd de quinque panibus quinque milia hominum satiauit. Humanitatis fuit quòd mortem sustinuit: diuinitatis quòd mortuos suscitauit. Item potestatis fuit, quòd Pharisæos de templo eiecit: benignitatis, quòd in conuiuium publicanos & peccatores suscepit. Potestatis fuit, quòd dæmones terruit: benignitatis, quòd adulteram absoluit. Postremò potestatis fuit, quod volentes eum capere prostrauit: benignitatis quòd obscissam sui persequutoris auriculam loco simul & sanitati restituit. Et hæc omnia cum ad primum aduentum pertineant, misericordiæ dicimus ascribenda. Considerate ergo quid si Deus, & videte quid sit quòd deposuerit tantam maiestatem: quòd exinaniuerit potestatem: quòd infirmauerit tantam virtutem: quòd tantam altitudinem humiliauerit: quòd tantam sapientiam infatuauerit. Nunquid hominis iustitia? Absit. *Psal.13.a* Omnes enim declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum. Quid ergo? Num aliqua eius egestas? Minimè, Eius enim est orbis terræ, & plenitudo eius. *Psal.23.a* An fortè nostri in aliquo eguit? Nequaquam, Deus quippe meus est, & bonorum meorum nõ eget. Quid ergo? verè domine non mea iustitia, sed tua misericordia: non *Psal.15.* tua egestas, sed mea necessitas. Dixisti enim: Miseri- *Psal.89.a* cordia ædificabitur in cœlis. Ita planè miseria abũdauit in terris: Ideo in primo aduentu tuo misericordiam cantabo tibi domine. Misericordiæ nanque fuit, quòd infirmitates nostras factus homo suscepit: misericordiæ, quòd fidem diuinitatis suæ miraculis cofirmauit. Misericordiæ nihilo minus, quòd dæmonum nobis calliditates detexit, & euacuauit virtutem: misericordiæ, quòd meretricis attactum non respuit, sed deuotionem approbauit. Itaque quod se exhibuit in humanitate humilem, in miraculis potentem, in dæmonum oppressione fortem, in peccatorum susceptione mitem: totum hoc ex misericordiæ fonte processit, totum ex pietatis vis- *Psal.100.a* ceribus emanauit. Et ideo in hoc primo aduentu *Psal.118.b* tuo misericordiam cantabo tibi domine. Et meritò: quia misericordia tua plena est terra. Ecce oleum, ad cuius præsentiam iugum nostræ captiuitatis cõputruit, sicut ait Esaias sanctus: In illa die auferetur *Esa.18.f* onus eius de humero tuo, & iugum de collo tuo, & computrescet iugum à facie olei. Quæ ista dies, quod onus istud, quod iugum? Audi quod idem Propheta præmittit: Suscitabit super eum dominus (scilicet regem Assyriorum) flagellum iuxta plagam Madian in petra Oreb: & virgam eius super mare, & *Iob.41.d* leuabit eam in via Ægypti. Flagellato itaque & percusso, qui est rex super omnes filios superbiæ, leuauit dominus virgam suam super mare, & leuauit eã invia Ægypti. Mare, seculum: virga, crux: via Ægypti, via illa lata & spacioſa quæ ducit ad mortem. Gratias tibi domine Iesu, qui exaltasti virgam tuam super mare, prosternens cruci tuæ superbiam seculi: & subiiciens ei principatus & potestates. Verè domine crux tua premit fluctus seculi: sedat tempestates per sequutionum, & tentationum procellas mitigat. Leuasti etiam eam in via Ægypti: vt obstructa via illa lata quæ ducit ad mortem, illrm arctam & angustam ostenderes quæ ducit ad vitam. An nescitis? An non sentitis? An non experimini? Feruet in carne æstus concupiscentiæ, aliquando in mente ira *Ex collatione.* desæuit indignationis, & amaritudinis verba prorumpunt, & ad instar maris quod vehementer agitat ventus, omnia interiora hominis conturbantur: sed leuante super hoc mare crucem suam Iesu, sedantur omnia, omnia conquiescunt. Præterea fratres charissimi, quis vos in hanc viam & angustam semitam salutis induxit, nisi dominicæ in crucis & passionis exemplum, quam leuauit dominus in viã Aegypti? Meritò hac die, id est tempore gratiæ, tempore misericordiæ, tempore quo crux leuatur, quo Christo subditur mundus, quo princeps mundi huius eiicitur foras: hac inquam die, hoc tempore auferetur onus ex humero tuo. Quod onus? Legimus in scripturis multa onerum genera. Nam sanctus Esaias vndecim nobis onera prophetico sermone describit. 1, Onus Babylonis. 2, Onus Philistiim. 3, Onus Moab. 4. Onus Damasci. 5. Onus deserti maris. 6. Onus AEgypti. 7. Onus Duma. 8. Onus in Arabia. 9. Onus vallis visionis. 10. Onus Tyri 11. Onus iumentorum Austri. Et quid est onus, nisi pondus quoddam deprimens animam, & ad terram

terram inclinans: faciens eam ad inferiora respicere, & negligere superiora? Tale nobis onus aliquando ex mundi prouenit delectatione, & hoc onus Babylonis. Aliquando ex immundorum spirituum immissione: & hoc onus Philistiim. Aliquando ex naturali quadam & inuitabili necessitate, & hoc onus Moab. Aliquando ex tenebris ignorantiæ, & hoc onus AEgypti. Aliquando ex innata nobis infirmitate, & hoc onus Damasci. Aliquando ex malorum persecutione, & hoc onus deserti maris. Aliquando ex occulta animi vexatione, & hoc onus Duma. Aliquando ex timore mortis, & hoc onus in Arabia. Aliquando ex vanitate quando proficimus, & hoc onus vallis visionis. Aliquando ex angustia pro his quæ toleramus, & hoc onus Tyri. Aliquando ex charitate, quando aliis prodesse desideramus, & hoc onus iumentorum austri.

Esa.13. משאבבל

De onere Babylonis. Sermo primus.

Primum itaque onus Babylonis est: quod necesse est vt auferatur ab humeris nostris. Babylon significat mundum, cuius amor cupiditas est: onus itaque graue multos premẽs, & ad inferiora incuruans. Tripliciter autẽ miseros onerat, labore, timore, dolore. Cum labore peruenit homo ad hoc quod cupit, cũ timore possidet, cũ dolore amittit. Eia fratres, quis regum non cum labore acquirit quod cupit? Quis regum ita securus, vt nullum timeat? Quis non cum dolore aliquid amittit? Sed retorqueamus ad nos parabolam istam. Nullúsne nostrum sub huius oneris pondere suspirat? Nullæ ne in nobis mundanæ delectationes resederunt? Quid quòd qui sua reliquerunt, aliena quærere non formidant, pro quibus laboribus fatigantur: cruciantur doloribus: timoribus conteruntur? Nunquid vel ille ab hoc onere liber est, qui cum nihil vel parum in monasterium attulerit, tamen vt aliis det, quicquid potest, de monasterio auferre non desinit: qui importunè petit: qui irascitur si non accipit: dolet si corripitur: sæuit si proclamatur? Quid illi, qui tanto parentum stringuntur affectu, vt religionis dispendium, maximósque labores pro eis subire non dubitent, & ob hoc etiam dies vacuos & noctes ducunt insomnes? Quid de illis dicam qui honores ambiunt? quid oneris nõ sustinent? Nunc adulãtur, nunc detrahunt, nunc pro aliorum promotione insaniunt: nunc frustrati spe sua, in ipsos etiam patres suos maledictis insurgunt. Itaque fatres, omnes hi conformantur huic seculo, vnde & nomine Babylonis cẽsentur: illo pœnarum onere, quod Propheta super Babylonem describit, miserabiliter opprimendi.

De onere Philistiim. Sermo secundus.

p.14. finem. vulgo fina. Sequitur onus Philistiim, qui interpretantur cadentes potione, illos significans qui superbia inebriati ceciderunt de habitatione cœlesti. Isti miseros onerant nunc tentatione, nunc afflictione. Hi AEgyptios onerabant plagis multis & magnis: sicut habes in Psalmo: Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram & tribulationem: immissiones per angelos malos. Hi cor Iudæ onerauerunt auaritia, & cor pharisæorum inuidia, & cor Pilati stultitia. Hi cor fidelium multis tentationibus onerant: insultantes animæ consentienti, & dicentes: Incuruare vt transeamus.

Caput 15. de pastore. *De onere Moab. Sermo tertius.*

Additur onus Moab: qui interpretatur de patre. Naturalem illam exprimit necessitatem quam pater generatione transfudit in filium: sicut est ineuitabilis manducandi, bibendi, dormiendique necessitas, & cætera quæ ad necessariam pertinent corporis curam. Quale hoc onus fratres charissimi, quo cogimur post solis splendorem, ad carnis huius curam quasi ad fœtidum cadauer redire, & post spirituales cibos mentis, procurare onera ventris? Quale hoc onus quod quotidianum à nobis miseræ seruitutis tributum exigit: & quem hodie impleuimus, euacuatum crastino ventrem reimplere compellit? Quid dicam, quantarum sollicitudinum ac curarum onus miseris mortalibus necessitas ista imponit: adeò vt quorundam hominum Deus venter sit, pro cuius non dicam delectatione, sed onere, ipsam iustitiam & diuinam doctrinam venalem habeant? Huiusmodi, vt ait Apostolus, domino Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri. Quid prætera oneris in ipsa ciborum distinctione sustinentes, hos desiderantes, illos reiicientes: cum alij ventrem torqueãt, alij caput grauent, alij pectus oppilent, alij cor corruptis humoribus premant? Verùm de illis quid dicam, quos ista necessitas nunc murmurare, nunc detrahere, nunc insuper litigare compellit? Contristãtur, si cibus vilior sit: si potus minus sapidus apponatur: si præparetur tardius, si negligentius accuretur. Fratres qui huiusmodi sunt, secundum carnalem generationem viuentes, Moab dici possunt, ponderepenè quod in onere Moab propheta commemorat, damnandi.

Cap.17. משא *De morte Damasci. Sermo quintus.*

Iam de onere Damasci prophetia subiungitur. Damascus interpretatur fundens sanguinem, illam nobis innatam exprimens corruptionem, quæ quodammodo nolentes & inuitos trahit ad peccatum. Ipsa est lex in membris nostris repugnans legi mentis nostræ: & captiuos nos ducens in legem peccati quæ est in membris nostris. Omnis sensus vitalis in corpore, ex sanguine est: vitalis autem sensus in anima ex ratione est. Et scitis, naturalis motus peccati quomodo nonnunquam in quandam delectationis pœnam, ipsam rationem absorbeat: & totã animam, vt ita dicam, reddat exanguem. Sed quidam sentiunt, sed non consentiunt: impugnantur, sed nõ expugnantur: onerantur, sed non prosternuntur. Hi onus quidem sustinent à Damasco: sed Damascus non sunt. At ille qui consentit & præbet arma iniquitatis peccato, & profecto Damascenus est, proprium sanguinem fundens, & suis se manibus interficiens. Hic proculdubio pondere pœnæ quod in onere Damasci describitur, se nouerit opprimendum.

Nonus Physicum.

De onere AEgypti. Sermo quintus.

Cap 19. AEgyptus מצרים a fil. Cham. Additur onus AEgypti. AEgyptus interpretatur tenebræ. Sunt autem tenebræ ignorantiæ: sunt & iniquitatis. Eia fratres, non est leue hoc onus, quod de ignorantiæ nostræ cæcitate portamus, nescientes in multis quid expediat, quid laudemus, quid improbemus: ita vt sæpe dicamus malum bonum, & bonũ malum. Sed & quid oremus sicut oportet nescimus, & in luce scripturarum sicut in nocte incedimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui ergo huiusmodi sunt, ab AEgypto onerantur, G sed cum AEgypto non onerantur, cum illis scilicet qui AEgyptus sunt & tenebræ, filij tenebrarum, de quibus dominus in euãgelio: Omnis qui malè agit, odit lucem. Et Apostolus: Qui dormiunt, inquit, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Hi nimirum eo pondere pœnæ punientur, quo AEgyptum propheta docet esse puniendam.

De onere deserti maris. Sermo sextus.

Cap. 21. סדבר deser-tum mare.

Subiungitur onus deserti maris. Mare desertum H multitudo reproborum, qui derelicti à Deo, à sanctorum numero separati, suo pondere & persequutione sanctam premunt ecclesiam, & ipsi pœnarum pondere quæ in hoc onere à propheta notantur, postmodum puniendi. Præterea mare sunt illi, qui diuersis passionum ac vitiorum tumultibus quatiũtur. Qui semper in motu sunt, sempérque vagi, nunquam stabiles, nunquam in eodem statu permanentes: nunc superbia intumescunt, nunc ira feruescunt, nunc tristes, nunc leues, nunc pressi silentio, nunc risu dissoluti transgrediuntur præcepta seniorum, & fratrum pacem turbant. Quamdiu tamen timent, I quamdiu dolent, quamdiu admittunt correptionẽ, nec fugiunt satisfactionem, desertum mare nõ sunt. At si venientes in profundum malorum, contemnunt: si correpti reclamauerint, nihil honestum, nihil quietum, nihil insuper ordinatum responderint, sed tumidi, sed inflati etiam in ipsum à quo corripiũtur, verbis indignationis insurrexerint, ita vt necesse sit relinquere eos sibi: desertum mare non dubites eos nominare. Væ illis qui à Deo derelicti & hominibus, dimittuntur secundum desideria cordis eo- K rum: vt eant in adinuentionibus suis. Quibus etiam

Psal. 80.c Ezech. 16.

dominus per prophetam, Auferam zelum meum à vobis: & vltra non irascar. Scitis fratres charissimi quam graue onus in humeros sanctorum imponunt qui tales sunt. Sub hoc onere propheta gemebat qui dicebat: Supra dorsum meum fabricauerunt

*Psal. 128. *contumeliis.*

peccatores. Verè supra dorsum nostrum fabricant, qui huiusmodi sunt quotidianis suis * exhortationibus nos onerantes: qui addunt peccata peccatis, contemptum iungunt contemptui, contumelioſi, L elati, detractores, Deo odibiles, senioribus nõ obedientes, sociis non contemperantes. Tales pœnarũ pondus quod in onere deserti maris continetur, se nouerint incursuros.

De onere Duma. Sermo septimus.

à medio ca. 21. Onus דומה.

Ex hinc onus Duma sermo propheticus describit. Duma interpretatur silentium. Scitis fratres, quòd multos silentium onerat, & grauat quies: ita vt tacentibus & quiescentibus omnia oneri sint: ca- M put doleat, venter rugiat, caligent oculi, & renes penè soluantur. Exeuntibus autem huc illúcque vagãtibus & loquentibus, iocunda sint omnia, tradantur obliuioni dolores, singulis membris sua reddantur officia. O quanta est virtus linguæ, quæ oculos serenat, caput alleuiat, renes consolidat, genua dissoluta corroborat. Hæc infirmum in laboribus infatigabilem reddit, patientem in iniuriis, paratum ad iter, promptum ad obedientiam. Itaque si videris monachum in clausiro residentem huc illúcque respicere, oscitare crebius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere: posttremò quasi quibusdam stimulis agitatum de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare: sub onere Duma cum suspirare non dubites. Est præterea aliud quoddam silentium: quod æternæ pœnæ pondus multis imponat. Ipsum est silentium quod ex pudore & confusione procedens, confessionem obstruit peccatorum, vel excludit remissionem: quod onus pœnæ tale silentium mereatur, propheticus sermo non tacet.

De onere in Arabia. Sermo octauus.

sub finem. 21. cap. Onus בארב

Iam onus in Arabia propheta subiungit. Arabia vespera interpretatur, quæ diei finis est, noctísque principium: horam mortis non incongruè, vt puto, signans, quæ cunctis ferè mortalibus timoris non leue pondus imponit. Quis enim hominum hoc onus euitet cui se saluator exempli causa spontanea volũtate submisit? Imminẽte enim morte cœpit, vt ait euangelista, pauere & tædere. Sub hoc timoris onere totũ viuit genus hominũ: nisi forte aliquis talis sit cui certa sit beata vita post mortem, cuius desiderio etiam amaritudinem mortis non sentiat. Præterea vespera (quæ vt diximus, diei finis est noctísque principium) eius exprimit casum, qui post opera lucis ea inchoat quæ sunt tenebrarum, cuius fiunt nouissima peiora prioribus, qui profectò eo pondere opprimetur, quod in Arabiæ onere continetur.

De onere vallis visionis. Sermo nonus.

Cap. 22. גיא חזיון vallis visionis vel speculationis.

Subditur onus vallis visionis. Visio refertur ad contemplationem: vallis ad humilitatem vel dejectionem. Est enim quorundam contemplatio humilis, quórundam deiecta. Humilis, sanctorum: abiecta peccatorum. Sancti autem quo magis proficiunt, eo maiori onere vanitatis fatigantur: & sic ad altiora se erigunt, vt quandoque inuiti & ad inferiora trahantur. Si enim virtus proficit, seruatur humilitas: si onera, vanitas est. Scitis fratres qualem necesse est vt sustineat pugnam mens proficientis: ne fauor humanus subrepat, ne dissoluat adulatio, ne cor ambitu intumescat. At illi qui quod notum est Dei, notum est illis, qui inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, conspiciunt: euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: & à monte contemplationis ceciderunt in vallem erroris. Ideo mutauerũt gloriam incorruptibilis Dei, *Rom. 1.i* in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, quadrupedum & serpentium. Et si scire volueris quo isti digni sunt onere, audi quod sequitur: Propter quod tradidit eos Deus in desideria cordis eorũ, & in passiones ignominiæ: & tradidit eos Deus in reprobum sensum. Sed & illi qui scientia scripturarum vel doctrina cœlesti, intentione nõ recta, puta ad laudes hominum vel ad temporale lucrum retorquentur, ad vallem visionis pertinere noscuntur, vt scientia visionem, vallis intentionem significet. Quos omnes quale pœnæ pondus expectet, propheticus sermo declarat.

De onere Tyri. Sermo decimus.

Cap. 23. Tyrus צור Sor, tribulatio, obsidio.

Sequenti loco ponitur Tyri onus, quod nomen angustia interpretatur: cuius onus est in amaritudine pœnitẽtiæ, in labore continentiæ, in corporali ægritudine. Quid enim? Nilne oneris est in hac corporali exercitatione, vel disciplinæ regularis obser-

uatione?

uatione? Quid in labore continentia? quid laborio- A sius, quid difficilius, quid periculosius seruatur? quid facilius amittitur? Et est alia quædam cordis angustia, quam facit amor sui: cui contraria est cordis latitudo, quam facit amor Dei & proximi. Amor autem sui ex propria voluntate procedit. Qui igitur amat propriam voluntatem, oneri illi est voluntas aliena: & ideo quæ sua sunt quærit, non quæ aliorũ. Ad omnia quę sibi voluntas propria suggerit, promptus: ad ea quæ sibi iniungitur, piger & tardus. De talibus dicit apostolus: Erunt homines seipsos amãtes. Qui profectò pondus pœnæ quod in onere Ty- B ri scribitur, non euadent.

De onere iumentorum austri. Sermo vndecimus.

Post initium ca. 30. Esa. משא בהמות Iumẽtorum austri vel meridiei. Cant. 4.d Ezech. 1.c

Vltimum onus est iumentorum austri. Auster qui ventus est calidus, signat spiritum sanctum, sicut habes in Canticõ Canticorum, Surge aquilo, & veni auster: perfla hortum meum. Felix anima, quæ huius austri iumentum est: quæ freno moderationis huius regitur, quæ in omnibus eius subditur voluntati. Felix planè anima, cui spiritus sanctus præsidet, & omnia opera eius dirigit, cogitationes eius disponit, motus ordinat, moresque componit. De talibus C scriptum est: Vbicunque erat impetus spiritus, illuc gradiebantur cum ambularent. De quibus prophe-

Abac. 3.c

ta. Viam feciſti in mari equis tuis. Huius iumentum austri Paulus erat, qui dicebat: Non spiritum huius

1. Cor. 2.c

mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est: vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Et videte quomodo iumentum austri vbique regitur freno præsidentis. Prohibetur à spiritu ne in Asia prædicet, monetur à spiritu vt Macedoniam visitet incitatur à spiritu vt Atheniẽsibus euãgelizet: alligatus spiritu Hierosolymam properat. Vides quomodo insi- D dens ei spiritus sanctus quasi iumento suo, nũc stringit habenas ne eat quò vult: nunc vrget calcaribus vt eat quò spiritus vult. Quid putamus filij mei? Nihilne oneris portant huiusmodi iumenta? Sed iumenta austri sunt, ideo onerantur ab austro. Quali

Rom. 5.a

onere, inquis? Audi apostolum: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. In hac itaque charitate quale onus sustinuit apostolus, ipse dicat: Quis infirmatur, & ego

1. Cor. 11.

Rom. 9.a

non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Et iterum: Tristitia mihi magna est continuus labor E pro fratribus meis secundum carnem. Ille igitur qui iumentum est austri, oneratur aliena infirmitate, oneratur aliena iniquitate, oneratur aliena necessitate & peruersitate. Onus est esuries pauperis, oppressio inopis, miseria ægrotantis, tentatio proficiẽtis, casus deficientis. Onerauerat & eum plebis tribulatio, orphanorum desolatio, viduarum gemitus, afflictio captiuorũ. Nónne beatissimus Paulus quasi hoc onere pressus, à secretis cœlorum descendit ad cubile infirmorum: Sed & vos fratres qui fugistis ab aquilone de medio Babylonis, & iam habitatis in F terra austri: alter alterius onera portate, & sic iumentum austri adimplebitis legem Christi. Certè non est iumentum austri, qui portare negligit onus fratris sui, infirmitates & morum & corporum, quas in istis oneribus vt potuimus, commemorauimus. Præterea fratres per iumenta austri possumus eos significatos dicere, qui dona spiritus sancti non per

Onera iustorum.

meritum, sed per officium sortiuntur: sicut sunt prophetia, curationes, & cætera huiusmodi. Quos ordinant, ordinantur: maledicuntur quos maledicunt: quos benedicunt, benedicuntur: ligantur, quos ligant: & quos absoluunt, absoluuntur, ita tamen si hæc omnia secundum leges ecclesiæ, non secundum animæ impetum faciunt. Hinc est quòd Balaam populo Dei benedixit: quòd Caiphas pessimus prophetauit: quòd Iudas pessimus, sicut cæteri Apostoli miracula fecit. Hinc est quòd multi venient in illa die dicentes: Nónne in nomi- *Matt. 7.c* ne tuo prophetauimus, & signa multa fecimus? Et tunc confitebor illis, ait dominus, quia non noui vos. Hi tales non homines dicendi sunt, sed iumenta, qui domino Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri: qui terrena cupiũt, & cœlestia contemnunt. Hi nimirum illo onere mirabiliter punientur, quod quibusdam iumentis austri Isaias terribiliter intentat. Fregimus, vt potuimus, panem istum hordeaceum: sed quia festinauimus, inter frangendum plurima nobis ceciderunt fragmenta. Vos igitur qui ociosi estis, quos Christus ab his occupationibus seruauit immunes, colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Inspiciat vnusquisque seipsum. Videat & quod onus sustineat, & quod in futurum sustinere formidet. Si sub onere Babylonis est, detestetur illud & abiiciat: ne si fuerit conformis operibus eius, à pœnis eius non sit immunis. Sub onere Philistiim videat, ne potationibus eorum inebrietur: eíque fiat similis in culpa, futurus eis similis in pœna. Quòd si sub onere Moab se senserit laborare, *4. Reg. 15.b* fatagat sic necessitatibus corporis indulgere, ne Nabuzardam muros destruat Hierusalem: nec sic ei satisfaciat, vt cum illo in æternum ardeat. At si onus Damasci humerum presserit, caueat ne ipse sibi manus iniiciat: & ita seminans in carne, de carne metat corruptionum. Sanè si onus AEgypti incubuerit, abiiciat opera tenebrarum, & armis lucis induatur: ne si hic interioribus tenebris mentem libens tradiderit, quandoque in exterioribus nolens crucietur. Porrò si onus deserti maris malis eum persequutionibus infestinauerit, non deficiat nec frangatur: ne quod ipsi iniecerint per malitiam, ille per impatientiam patiatur. Si autem onus Duma, id est silentij fecerit impatientem, vel pudor & confusio obstruxerit confessionem: caueat pondus pœnæ quod talibus silentibus propheta intentat. Verùm si onere Arabiæ pressus mortem timuerit, secundum naturam sese habeat vt eam non timeat propter conscientiam: ne non solùm ab Arabia prematur, sed insuper cum Arabia æternę damnationis onere comprimatur. Præterea si sub vallis visionis onere suspirans contra vanitatem pugnauerit: caueat ne à monte comtemplationis cadat in vallem erroris eo, vtique onere obruendus, quod in onere vallis visionis propheta describit. At si sub onere Tyri ob præsentes labores & dolores mentem pusillanimitas in desperationem deiecerit: caueat præ omnibus propriæ voluntatis angustiam: vt corde dilatato per omnes huius vitæ angustias gratanter incidat, & sic æternum miseriæ pondus quod Tyro intentatur, euadet. Postremò si sub onere iumentorum austri affectus tædio defecerit: cogitet, sciátque, quia si onus

Universidad de Deusto
Biblioteca

παράνεσις ab ordine visionũ petita.

charitatis abiecerit, onus damnationis non immeritò sustinebit. Credo quod non vacat à mysterio ipse onerum ordo: nec sine causa primo loco ponitur onus Babylonis, secundo Philistiim, & sic de cæteris. Si enim prius à cordibus nostris non fuerit expulsa cupiditas, quæ onus Babylonis & radix omnium scitur esse malorum: nec cætera onera declinare vel vincere, nec ad virtutum progredi summam vlla ratione poterimus. Fit autem ista cupiditatis expulsio vel in his qui seculo plene renunciant, vel qui sic vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: vel tanquam nil habẽtes, & omnia possidentes. H Cupiditate autem deuicta vel exclusa, iam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Sed cum is qui non patitur nos tentari supra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere, onus istud vel alleuiauerit vel abiecerit: onerabit nos huius carnis necessitas, cuius metas sicut scire difficile est, ita seruare impossibile. Necesse proinde est, vt concepto igne, naturalia, in- I cẽtiua nos fatigent: & nisi eis resistatur, ad illicita quæque compellant. Si verò compressis Philistiim, necessitas corporalis quasi Moab sub modo fuerit tẽperantiáq; redacta, & sic quasi onus Damasci, carnis quis vicerit incentiua: statim errores & blasphe- G miæ quasi tenebræ AEgypti oculos carnis obducent, donec coruscanti luci sapientiæ tenebræ cedant, & statim desertum mare, id est, peruersorum inuidia maliciáque succedant. Qua cessante, cùm omnia ei videantur esse quieta, ipsa quies à spiritu acediæ quasi ab onere Duma non potest esse quieta. Quo operis orationis ac lectionis assiduitate expulso, onus Arabiæ, id est, metus mortis incumbit. Sed & ipso bonæ conscientiæ ac fidei virtute superato, iam quasi vicinum & propinquantem perfectioni vanitas onerabit. Quæ si fuerit profunda humilitate deuicta: nil restat nisi vt alienis necessitatibus quasi iumentum austri oneretur. Hæc in præsenti de oneribus causa sufficiat. Quorum quædam ab humeris nostris tempore gratiæ Christus deponit, quædam temperat, quædam minuit, quædam disponit. Hæc autem omnia operatur secundum * abundantiam misericordiæ suæ: à cuius præsentia quasi à facie olei iugum diabolicę dominationis computruit. Sed qui tempus misericordiæ negligit, iudicij tempus formidet: quia is qui per misericordiam nos redemit, per iustitiam iudicabit. Itaque fratres misericordiam παράνεσις Christiana. & iudicium cantemus domino. Misericordiam scilicet, quam experimur: iudicium, quod expectamus. Amplectamur illam, illud timeamus: vt hic deuoti, illic securi inueniamur, præstante domino nostro Iesu Christo. Amen.

1. Tim. 6. 1. Cor. 7. c Ephe. 6. b

δόγμα.

FINIS PRIMI TOMI.

IN RAMIS PALMARVM

SERMO D. BERNARDI ABBATIS Clareuallen. quem nobis dedit Bybliotheca celeberrimæ Abbatiæ Marchianensis prope Duacum.

REDEMPTOR noster, fratres charissimi, Dominus noster Iesus, quem pater ad salutarem victimam misit in mũdum, cum tempus instaret quando moreretur, B præsentem (vt scitis) exhibere se voluit in loco vbi moreretur. Sicut autem venit vt moreretur, sic præuidit & vbi, quando, & quo mortis genere moreretur: præscitũ coram se habẽs ab æterno mortis suæ genus, locum & tempus. Hæc autem tria erant, Hierosolyma, Pascha & Crux. Nã si de loco quæris, in Hierosolyma mortuus est: Si de genere, morte crucis: Sic & de tempore, instante tempore Paschalis solennitatis. Vt autem vos satis legendo & audiendo didicistis, iniqui eum Iudæi, aliquando & aliter, & alibi, & antea Luc. 4. C perimere voluerunt. Nam quando eum duxerunt vt præcipitarent, vbi & transiens per medium illorum ibat, nec ad Hierusalem venerunt, nec Pascha expectauerunt, nec crucem quęsierunt, sed in perimendo eum nequaquam vel modum vel locum mutare, nequaquam tempus præoccupare seu differre valuerunt. Venit itaque hodierna die Hierosolymam, ante quinque videlicet dies Paschæ, illo se insinuans agno præfigurato, qui decimaquarta die mensis verni ad vesperam immolandus, decima quidem eiusdẽ mensis die tolli, & vsque ad prædictum terminum Exod. 12. D iubebatur seruari, de hoc autẽ aduentu eius ad Hierusalem multi ante nos multa dixerunt, quæ quia nos vera atque Catholica esse cognoscimus, dignũ est vt nostro ea silentio approbemus. Et communis quidem sensus est, quod eius in Hierusalẽ ingressus, Matt. 21. Io. 12. ipsius est ad ecclesiam aduentus: duo discipuli asinã soluentes & pullum, atque ad Iesum ducentes, duo Quid duo animalia. sunt prædicatorum ordines, quorum vnus in circũcisionem: alter in præputium est missus, vtrumque E populum & peccatorum funibus absoluentes, & ad agnitionem veræ fidei perducentes. Vestimenta iumento imposita, sacramenta sunt fidei populo Christiano commissa, super quod sedet Iesus, quia per fidem in cordibus eorum habitat Christus. *Plurima autem turba quæ sternebat vestimenta sua in via*, multitudo est martyrum sanctorum corpora sua ad imitationẽ Christi opponentium ad supplicia. *Ramos de arboribus cædentes*, Doctores sunt, Catholicas ex libris sanctis sententias extrahentes. *Qui præibãt & qui sequebantur, clamabant Osanna*: quia vnam eandémque confitẽtur fidem Christianam, & populus Iudaicus in eadem fide præcedens, & gentilis subsequens. Et quidem F sensus hic per omnia approbandus est: quia sanus & plenè Catholicus est. Verum nos istum approbantes, alium non autem alienum in hoc sancto Euangelio perquiramus, & sensus in eo moralis medullam perscrutantes ad ædificationem morum ministerium linguæ nostræ conuertamus.

Quid vestimẽta. Eph. 3. Quid turba & Rami.

Ego puto quod quotidie Dominus *appropinquat Hierusalem veniens Bethphage, & Bethaniæ ad montem Olueti, mittens in castellum quod contra eos est duos discipulos*, qui ad cum perducant super quod sedeat iumentum, sed spiritualiter. Spiritus enim ante faciem nostrã Christus Dominus: & si cognouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc nõ nouimus. Proinde quærendus est aduentus eius ad Hierusalẽ 2. Cor. 5. spiritualis, & quod hodierna die appropinquante tempore sacrosanctæ passionis suæ fecit in aduentu †Deesse videtur Videndum. suo ad Hierusalem, †qualiter id adhuc quotidie actitare dignatur in nobis. *Appropinquauit*, vt ait Euangelista, *Hierosolymis*. Ipsius appropinquare ad Hierosolymam, eius est appropinquare ad animam. Nõ solùm autem, sed & suũ appropinquare ad nos, nostrum est appropinquare ad ipsum. Nam cum longè ab eo peccando simus, quando ei benè viuendo appropinquaremus, nisi primitus ipse appropinquaret nobis? Sicut enim dicit Ioannes, quod hæc est cha- 1. Ioan. 4. ritas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniã ipse prior dilexit nos. Sic & nos dicere possumus & debemus, quod hæc est gratia, non qua nos appropinquauimus Deo, sed quoniã ipse prior appropinquauit ad nos. Appropinquans itaque Hierusalem *venit Bethphage, & Bethaniæ ad montem Olueti*: innuẽs nobis, vt arbitror, in hoc sancto itinere suo nõ posse nos ad verã pertingere pacem, nisi simus & per cõfessionem purè nos deregentes, & in præceptis prõptè & humiliter obedientes, & aliorum necessitatibus per misericordiam pie compatientes. Nam, vt scitis, Hierusalem visio pacis dicitur. Ad quam tunc recta & regia via pergimus, si per confessionis puritatem, per obediẽtiæ humilitatem, & per misericordiæ sublimitatem incedimus. Ecce tres virtutes eximiæ, quarum primam impendere nobis debemus, secundam prælatis, tertiam verò proximis nostris. Nam confessionem debes tibi ipsi, vt qui peccando te inquinasti, per confessionem te mundes. Secundã prælato tuo, vt obedias & subiaceas ei, qui peruigilat quasi rationem redditurus pro anima tua. Tertiã Heb. 13. vero proximistuis, vt eorum necessitatibus iuxta vires cõcurras, sed prodesse etiam supra vires exoptes. Primam designat Bethphage, quæ domum buccæ sonat. Secundam Bethania, quæ domus obedientiæ dicitur. Tertiam quoque mons Olueti, quia oleum in scripturis, vt scitis, misericordiam exprimere solet. Fratres, vnde bella & lites in nobis? Nónne ex imperfectione propria, qui reddere nolumus, quod debemus nobis ipsis, quod prælatis, quod consortibus nostris? Nã si vellemus ire à Bethphage ad Hierusalem, intra nos peruenire possemus, quia nunquam plenam habere pacem poterimus, quamdiu occultantes intra nos reatum nostrum, per puram & humilem confessionem non detegimus. Nunquid inexpertis loquor? Semper pene & vbique remordet conscientia, occultum iugiter vulnus mentis oculis subiiciens, cámque super ipsius latebris anxiè & durè reprehendens. O vermis, qui quamdiu viuit, nunquam interiora cordis comedere & depascere omittit, qui nunquam viuere & per hoc nunquam rodere desinit, nisi eum mucrone puritatis suę humilis cõfessio iugulauerit. Si autem vellemus ire ad Bethaniam, pertingere possemus ad Hierusalem, & in prælatis nostris: quia tunc ab eis pernicioscè dis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordamus, cùm eorum quæ secundum Deum sunt præceptis superbè contraimus. Quod si montem Olueti conscenderemus, proculdubio tunc citò ad Hierusalem veniremus. Prope enim est mons Olueti Hierusalem, quia & obsequiũ parit amicos, & construeremus eã in sociis nostris. Quia tunc plena pace perfruimur, cum piè pro inuicem solliciti, mutuis necessitatibus misericorditer condescendendo, & diligenter pro posse subueniendo compatimur. Videtis ergo nõ esse ab re, quod iturus Dominus Hierusalem, per Bethphage & per Bethaniam atque per montem Olueti voluit transire, intimans nobis pacis nobis esse occasionem & causam, & erga nos quidem confessionis puritatem, & erga prælatos nostros obedientiæ alacritatem, & erga contubernales nostros misericordiæ compassionem. *Mittit duos discipulos, vt eant in castellum quod contra eos est.* Castellum quod cõtra discipulos Christi est, anima est peccatrix, quæ per obstinationem & elationem internis & spiritualibus redemptoris nostri virtutibus contraria est. Talis anima turrim elationis, & murũ habet obstinationis, per terram pertinaciæ clausa, & per eminentiam superbiæ erecta. Hanc turrim facere aggressi sunt quondam illi filij Adam, de quibus ait scriptura, quod proficiscẽtes de oriẽte, campum inuenerunt latissimum in terra Sennaar. Qui sunt hi, nisi reprobi, inanis gloriæ cupidi, tumore superbiæ inflati, qui ab eo corde & opere discedentes, de quo prophẽta dicit: Ecce vir, Oriens nomen eius, in contagiis fœtidæ conuersationis per viam latam incedũt, quæ ducit ad perditionem: quia Sennaar fœtor eorum dicitur. Ædificemus, inquit, turrim & celebremus nostrum nomen. Hi sunt qui vocant nomina sua in terris suis, & altitudinem in se construentes † elationis, amantes primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Vt vnde ruinosam hanc turrim erigunt? Habuerunt, inquit veràx historia, lateres pro saxis, & bitumen pro cemento. Saxa robur exprimunt bonæ operationis, lateres igne coquũtur & indurãtur. Reprobi flamma libidinis exuruntur, & pertinaces efficiuntur. Inuidia bitumen est, concordia cementum. Aiunt enim bitumẽ nasci de terra fulminata, & scimus in mente oriri inuidiam tumore superbiæ percussa. Cemento simul iungũtur lapides in ædificio. Et quæ est alia virtus quàm concordia, qua in charitatis ædificio conglutinantur lapides viui, ex quibus cœlestis Ierusalem quotidie construitur? Habentitaque lateres pro saxis, & bitumen pro cemento, quia fortitudinem deserentes bonæ actionis, luto se inquinant sordidæ libidinis: & abiicientes glutinum concordiæ, pertinaciam amplectuntur inuidiæ. Enormis quidem hæc turris admodum, sed ne facilè possit prosterni, obsistit non modò sui ipsius altitudo, sed & muri includentis eam fortitudo. Et hoc est quod nostros conatus sæpe effringit, cum contra castellũ illud pugnamus: quia facile machinis & arietibus sanctæ prædicationis, tumorem in anima deiiceremus elationis, nisi tam inuincibiliter nobis, vt sic dixerim, in ea resisteret pertinacia obstinationis. Quid enim erga eam poteris proficere, quam insensibili quadam duritie adamantinam effectam nec præceptis vales flectere, nec consiliis attrahere, nec blanditiis mulcere, nec comminationibus terrere, nec emendare denique flagellis, nec emollire beneficiis? Nõne de ea dicas, pene esse impossibile vt curetur? Veruntamen etsi apud homines impossibile est, sed apud Deum omnia possibilia sunt. Mittit nãque misericors Dominus & pius eloquium sũ terræ, inspirationem scilicet huiusmodi infundens animæ, ad quam velociter currit sermo eius, non reuersurus ad eum vacuus, sed faciet quæcunque vult, & prosperabitur in his ad quæ misit illud. Vnde & hic *mittit discipulos suos in castellum hoc, quod contra eos est.* Et ad quid? vt asinam quam in eo reperiũt alligatam, & pullum cum ea, soluant, & adducant ad eum. Qui iussa perficientes non solum soluũt & ad eum adducunt, sed vt prosperetur verbum de ore egrediẽs in his ad quæ mittit illud, *vestimenta sua imponunt, & eũ desuper sedere faciunt.* Ad hoc spectare videtur, quod qui emittit eloquium suum terræ, dat niuem sicut lanam, induens eos per iustitiam, qui primitus frigidi erant per culpam: nebulam sicut cinerem spargit, infusa illis, qui obscuri erant per ignorantiam, notitia corruptionis suæ † concutit eos per pœnitentiam. Mittit cristallum suam sicut buccellas, illos sibi incorporans per mansuetudinem, qui obdurati erant per obstinationem. Sed qualiter opus illud salutis peragit? Emittit verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus eius, & fluunt aquæ, vt euntibus duobus discipulis in Castellum quod cõtra eos est, faciant de asina & pullo quod modò breuiter tetigimus. Sed qui sunt duo discipuli isti? Fortasis duæ illæ eximiæ virtutes sunt timor & amor. Ille tristia comminando & aspera, per austeritatem deterret. Iste verò læta pollicendo & lenia, per suauitatem demulcet. Ille initium sapientiæ, hic autem cõsummatio est. Ille tibi aufert quod malum est, vt emunderis à culpa: iste verò cõfert quod bonum, vt exorneris in iustitia. Ille ab anima exhaurit iniquitatem, hic autem infundit ei sanctitatem. Hi duo Angeli sunt, & de loco perditionis Loth educunt, dum animam quam eligit Deus à vitiis eripiunt, hi duo spirituales Leuitæ sunt, qui in commotione castrorum ad ostium stant tabernaculi, clangentes argẽteis tubis: quia ad ipsum mentis aditum silentibus quibusdam mentis clamoribus timor & amor insonant: † quibusdam interna illa cogitationũ collegia, & ad malum deserendum, & ad bonum exercendum incitant. Quasi tuba exaltat ille vocem suam, & dicit: Quiescite peruerse agere. Iste verò, discite benefacere. Ille, euelle & destrue, & disperde & dissipa, hic autem, ædifica & planta. Ille denique, diuerte à malo: iste quoque, fac bonum. Isti duo viri sunt, qui borum ad filios Israel de terra repromissionis afferũt, dum internis nostris meditationibus, quis sit cœlestis patriæ fructus, innotescunt. Hi duo nuncij sunt qui Raab de destructione Hierico eripiunt, dum animam, quam suis Deus muneribus dilatat, ab huiusmodi perditione abstrahunt. Hi & duo isti, de quibus modò agimus, discipuli sunt, qui in hoc castellum missi alligatam asinam & pullum soluunt, & ad Christum adducunt. De quo bene dicitur, quod contra eos est. Quid enim magis contrarium diuino amori, quàm tumor elationis? Quid magis timori, quàm

Gen.11. *Zach.6.* *†forte* construunt. *Matth.23.* *1.Pet.2.* *Matth.19.* *Psalm.147.* *Isa.55.* *Psalm. 147.* *†Concutiens.* *Gen.19.* *Num.20.* *†Forte* quoties. *Isa.58.* *Ierem.1.* *Psalm.33.* *1.Pet.3.* *Num.13.* *Iosue 6.* *Heb.11.*

Superbia quid. quàm pertinacia elationis & obstinationis? Est enim superbia, vt aliqui dicunt, amor propriæ excellẽtiæ. Et quomodo, quamdiu inanis gloriæ cupidus propriam amas excellentiam, illius perfectè honorem affectas & gloriam, de quo Paulus: Soli, inquit, Deo honor & gloria? Sed & obstinatio (vt aiũt) insensibilis quædã est pertinacia mẽtis, nolens aliquãdo acquiescere, magis autem parata semper repugnare. Quod quidem mortiferum malum dum animam plenè possidet, timoris nimirum diuini stimulis insensibilem reddit. Sed castellum quod contra hos discipulos est, dum extra illud sunt: iam cum illis est dum illud ingressi aliquandiu intra illud sunt. Illud quippe sibi potenter subiiciunt, quia amor dum cœlestem & æternam, ac per hoc longè meliorem, quã ibi haberi potest, alibi habendam esse celsitudinẽ asserit, nimirum turrim elationis prosternit. Timor verò, dum his qui attrita fronte & indomabili corde sunt, æternum gehennæ supplicium cõminans promittit, murum profecto obstinationis confringit. Et hoc modo castellum hoc, dum ipsis extra illud degentibus contra eos est, ipsis intra illud commorantibus iam cum eis est. Vnde fit, vt iuxta quod vaticinatur Isaias, Ciuitas quæ dudum meretrix dicebatur, cuius habitatores homicidæ fuerunt, iam dignè vocari possit ciuitas iusti, vrbs fidelis. Sed iam necesse est, vt de soluenda asina alligata & pullo & adducendis ad Iesum, duo hi se discipuli intromittant. Duæ sunt, fratres, virtutes homini valde necessariæ, humilis videlicet simplicitas, & agilis libertas. Illam asina, hanc autẽ pullus exprimere potest. Asina enim iugo supponitur, pullus verò propria adhuc sua libertate potitur. Vnde ad mãsuetudinem nos inuitãs humilitatis Dominus Iesus suum nobis offert iugũ tollendũ: Tollite, inquiens, iugum meum super vos. Mox autem quid sit iugum eius tollere, innuit, dum subiungit: Et discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Per pullum verò libertatem esse accipiendam censuit, † quia de viro vano in superbiam erecto ait, quod quasi pullum onagri natum se liberum putat. Quod licet de quadam praua libertate accepit, de qua Paulus, cum, inquit, serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ, pro eo tamẽ quod necdum iugo supprimitur pullus, libertatem nimirum, cuius agilitatẽ quodlibet obstaculum nõ impedit, per eum exprimi posse demonstrauit. In castello autem isto duo hæc alligantur animalia, asina videlicet & pullus, dũ in anima † peccatur, qualem superius per castellum istud accipiendam esse docuimus, hæ duæ virtutes, simplicitas scilicet & libertas, cum forte habentur ad intellectum, nequaquam tamen exercentur ad fructum. Vincula verò quibus alligantur si quæritis quæ sunt, accipite cõfusionem pudoris & inertiam timoris. Prauus siquidem in homine itidem prauo & simplicitatem pudor & libertatem impedit timor, ne verã in se videlicet illa humilitatẽ ostẽdere audeat, vel ista puritatem exercere præsumat. Plerũque enim quod maxima sit virtus humilis simplicitas, seu, si ita congruentius dicitur, simplex humilitas, nonnulli euidenter agnoscũt: sed dum à præsentis vitæ gloria necdum exutum habentes animum viles haberi refugiunt, eam in opere nullatenus apprehendunt. Alij verò quàm sit sublime quid puritatis libertatis, intelligunt: sed dum trepidi pauent vel optant, quod non est stabilis vel sui iuris, vel praua spe acquirendi intellecti, vel inerti timore dimittendi conceſſi, nec voce eam nec opere exercere præsumunt. Nónne & si istis simplicitatem atque libertatem, quantum quidem ad intellectum, inesse consideras, vtrámque tamen apud eos quantum ad exercitium, alligatam esse ignoras? Cæterum electos suos Spiritus sanctus, qui in columba apparuit & igne, & in humilitate reddit simplices, ne per elationem superbiant, & in puritate audaces, ne per inertiam torpescant. Reuocate in memoriam duos illos virtutis viros, dico autem Prophetam Dauid, & Apostolum Paulum: & videre si non vtrumque habuerunt apud se animal istud tam asinam simplicitatis quàm pullum libertatis: neutrum vtique ligatum, sed vtrũque solutum. Ait enim Sanctus Dauid: Ludam corã Domino, & vilior fiam plus quàm factus sum, eróque humilis in oculis meis. Merito dicit de eo Spiritus sanctus, quod erat quasi tener ligni vermiculus. Vnde & Dominum alloquens, in hanc vocem prorupit: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulaui, in magnis, neque in mirabilibus super me. En asina in Castello sancti Dauid. Sed videte & pullum: Nónne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam eos, & inimici facti sunt mihi. † Pullus quoque paruulus est iuxta nomen suum, & modicus in medio discipulorum suorum: & cùm vndique tormentis affligatur, verbũ Dei non est apud eum alligatum. Qui etiam cùm suos obsecret discipulos per mansuetudinem & modestiam Christi, asserens se facie quidem humilem esse inter eos, ipsi quoque Cephæ in faciem apud Antiochiam restitit, quia eum esse reprehẽsibilem cernit. Mirare itaque eum & ibi per humilitatem submissum, & hic per libertatem erectum. Sanctus quidem Moyses, vt his aliquandiu immoremur, & superbientem Pharaonem ex authoritate premit, & consulenti Ietro ex humilitate obedit. Vir Domini Samuel peccatum se perpetrare existimat, si pro populo qui eum de principatu deiicit, nõ orat: & Agag pinguissimum in frusta conscindere non formidat. Quomodo satis sanctissimum admirabimur Heliã, videntes eum modò tanta humilitate submissum, vt vilis in oculis suis & contemptor sui accinctus lumbis humiliter currat ante Achab, modò verò tanta authoritate erectum, vt zelo zelans pro Domino exercituum, & super idololatras tabescens, ipsos vita priuare non formidet? Eius quoque libertatẽ simplicem & simplicitatem liberam sequens discipulus suus Sanctus Helisæus à muliercula tangi non dedignatur, & ad Naaman principem non egreditur, & Regem Israel nec attenderet quidem nec respiceret, si nõ vultũ Iosaphat regis Iudæ erubesceret. Hos itaq; cæteróſque huiusmodi viros solutã apud se dixerim asinam humilitatis & pullum libertatis, qui vt in omnibus semetipsos humilient, simplices & mansueti sunt, & vt viriliter quicquid contra Deum est, persequantur, recti & liberi sunt. Sed si est in vobis aliquis, qui hæc duo animalia apud se habet quidem, sed alligata, necesse est vt dissoluendis eis se supra nominati Discipuli intromittant. Qui sint au-

Matth. 11. *† Forte,* qui *Rom.6.* *† Forte* peccatrice. *1.Tim.1.* *Obstinatio quid.* *Matth.3.* *Actor.2.* *2.Reg.6.* *2.Reg.23.* *Psal. 130.* *Psal.138.* *†Forte,* Paulus. *2.Tim.2.* *2.Cor.10.* *Exo.8.9.18.* *1.Reg.12.* *1.Reg.15.* *4.Reg.4.* *3.Reg.19.* *4.Reg.4.* *4.Reg.3.* **Deesse videtur* habere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem discipuli hi, iam audistis, quæ animalia hæc, quæ etiam vincula quibus alligantur. Et quis est qui hæc apud se animalia habet, sed alligata? cum videris aliquem sub humilitatis habitu superbientem magis quæ circa se sunt ornatem ad nitorem elationis, quàm componentem ad decorem honestatis, scito hunc asinam habere, sed alligatam. Plenè instructus & edoctus est, vt perfectè sciat quàm humiliter exhibere se debeat in incessu, in statu, in gestu & habitu, in vultu & affatu, in omnibus denique motibus suis. Sed dum se talem in veritate ostendere confunditur, habet quidem apud se asinam simplicitatis, sed alligatam vinculo pudoris. Item cum deprehēderis aliquem ad instar praui speculatoris videre gladium, & non insonare buccina, ad instar mercenarij videre lupum venientem, & fugere, ad instar pigri & negligentis coloni, scire spinas & vepres in horto Domini & cætera quæque inutilia ac nociua ascendere, & ad eradicandum, seu etiam, quod minus est, ad succidēdum manum non apponere: agnosce apud hūc esse pullum, sed alligatum. Praua quippe cernit, & eis licet forte consentire nolit, redarguere tamen ea pro persona & re, pro loco & tempore nō præsumit, & est alligatus apud hūc pullus vinculo timoris. Sed veniant discipuli, & soluant asinam: soluant & pullū, vt amor ordinatus prauum expellat pudorem, quatenus præualeat simplicitas, timor nihilominus ordinatus inertem eliminet pauorem, vt vigeat libertas. Iam itaque animus ex non pio pius effectus tamen amet veritatem, vt † habeat vanitatem, tamen timeat incurrere quod pœnale est, vt timeat pro posse non persequi quod culpabile est. Si sic fieri contigerit in castello quod antea contra discipulos erat, soluta est asina, solutus est pullus: quia in anima quæ dudum & per tumorem elationis amori, & per pertinaciam obstinationis contraria erat timori, præualet vigétque tam simplicitas, quæ omnem in eo fastum deprimat, quàm libertas quæ pium erga alios zelum exerceat. *Soluite*, inquit, *& adducite mihi*. Quid est à discipulis solui asinam, solui & pullum, nisi interueniente amore à prauo liberari pudore simplicitatem, mediante & timore bono ab inerti liberari timore libertatem? Soluta verò hæc duo animalia adducuntur ad Iesum, cum intentione pura hæ duæ exercentur virtutes ad fructum veræ salutis obtinēdum. Nam quasi quis illa habet soluta, sed ad Iesum non adducta, qui has quidem viriliter exercet, sed pro eis vel fauorem humanum vel commodum aliquod terrenum, non autem præmium vere salutis quærit. Vides ergo quia non sufficit, quod asina in castello tuo & pullus soluūtur, nisi & soluta ad Iesum adducantur, quia secundum Pauli sententiam, Reddit Deus vnicuique secūdum opera sua, his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem, sed quærentibus vitā æternam. In eo itaque quod gloriam & honorem & incorruptionem his redditurum Deum ait, qui secundum patientiā sunt boni operis, asinam solutam esse & pullum intellige. In eo verò quod audis hæc illis redditurum, qui quærunt vitam æternam, adductam ad Iesum & asinam & pullum agnosce. Sed hæc alta & profunda sunt, solísque perfectis conueniunt, quæ etiam sunt quæ perfectos faciunt. Perfectum námque te dixerim, cùm te video instantia iugi, & teipsum in cunctis motibus tuis districto iudicio reprehendere, & erga proximos tuos pio zelo feruere. Ideo si ad perfectionis huius cupis fastigia conscendere, cum tibi tua resistit pusillanimitas, ne hæc audeas exercere, scito te sine his perfectum esse non posse. Vnde & istis Dominus discipulis, *si quis*, inquit, *vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet*. Quis enim discipulis asinam soluentibus & pullum aliquid dicit, nisi cogitatus in nobis fatuus, qui dum tumidus est, amori quidem in nobis, ne puritatem simplicitatis, & dum timidus est, timori, ne liberet vigorem libertatis, contradicit. Sed Dominus his opus habet: Quia qui ad spirituale sanctæ perfectionis Dominium pertingere cupit, hæc exercere necesse habet. Spirituali namque Dominio duo valde necessaria sunt, potestas & ausus, vt videlicet nequaquam te esse Dominum agnoscas, nisi & te semper illicitum quid committentem humiliter iudicare queas, & alios prauè agentes vt superius dictum est, pro re, pro tempore, pro persona & loco redarguere succensus audeas. *Et adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt*. Vestimenta discipulorum ornamenta sunt virtutum. Et quid est, eorum vestimenta imponi, nisi quæcunque ad amorem & timorem Dei excitare possunt, conferri? Ipse etiam Iesus desuper sedet, dum in his omnibus veræ salutis supereminet appetitus. Primo asina & pullus à discipulis soluūtur: Secūdo ad Iesum adducuntur. Tertiò eorum vestimenta imponūtur. Nouissimè verò desuper ipse sedet Iesus. Et ad quid ista? Vtique vt primò sancta quæque faciamus, operantes bonum ad omnes. Secundo, vt soli Deo in his omnibus placere appetamus, quærentes vitam æternam. Tertiò verò vt in bono semper magis ac magis proficere studeamus, ad interiora nos extendētes, & sic venire cupiamus, & apparere ante faciem Dei, desiderium habentes dissolui, & esse cum Christo. *Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via*, pro eo quod bona sua internæ in nobis cogitationes deponunt in imo. *Alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via*, quia non solùm in bonis operibus se humiliant, quæ ad corporalem pertinent exercitationem, quæ ad modicum iuxta Apostolum vtilis est, sed & ipsos spiritualium sensuum ramos, quos de sublimibus contemplationum arboribus cædunt in imis deiiciunt, quos ad pietatem spectare dubium non est, quæ ad omnia vtilis. Non solum autem in cunctis bonis exterioribus corporis, & in vniuersis interioribus fructibus spiritus se humiliant, sed & inter omnes, quas habēt virtutes, seu per naturam insertas, seu per gratiam superadditas, precibus insistunt deuotis pro salute æterna, quia *qui præibant & qui sequebantur clamabant Osanna*, festinanter ista percurrimus, quia ad finem sermonis properamus. Sunt in nobis affectus boni quidam per naturam, quidam per gratiam. Et illi quidem præeunt, isti autem sequuntur. Quædam nobis bona inseruit natura: sed quia ad salutem non erant sufficientia, quod minus contulit ipsa superaddidit gratia. Sciendū tamē, quod sicut ex gratia sunt bona cōscientiæ, sic ex gratia bona sunt naturæ, sed illa ex gratia creatrice sunt, hæc aūt ex saluatrice. Ex illa

Ephes. 33. ioan. 10.

† *Deesse videtur* non.

Rom. 2.

Gal. 6.

Philip. 2. & 3.

1. Tim. 4.

illa habent bona naturæ vt inchoentur, ex ista vt augeātur, & aucta vt perficiantur. Sed † impiis cogitationibus & circa salutem suā sollicitè vigilātibus, tā præeuntia naturæ quàm subsequentia gratiæ clamant, Osanna: vt ad obtinendam saluationem æternam, non tam de meritorum fidāt qualitate & quātitate, quàm de orationum pura assiduitate & assidua puritate. Osi namque, vt dicitur, saluifica interpretatūr. Quod autem † subauditur anna, affectuosum orantis exprimit motum. Humiliemus itaque nos, fratres, in omnibus bonis nostris tam internis quàm externis: & inter multas virtutes tam ex natura nobis insertas quàm ex gratia nobis superadditas, totis medullis cordis clamemus, Osanna. Igitur non solum iniustum, sed etsi habuerimus quippiam iustum, non respondeamus ei, sed nostrum cum bono Iob iudicem deprecemur, quem dominationes adorant, tremunt potestates Deum omnipotentem, viuentem & regnantem in omnia secula seculorum, Amen.

† *Forte* piis.

† *subditur.*

Iob. 9.

Hic sermo, quem in codice manuscripto peruetusto Bibliothecæ Marchianensis, Diuo Bernardo ascriptum vidi, tam stylo & conditione quàm pietate eum authorem referre videtur.

Guilielmus Estius S. Theolog. professor in Academia Duacensi.

HANC QVOQVE EPISTOlam eadem bibliotheca prodidit, sed ex alio codice squalido & peruetusto.

DILECTO Patri ac venerabili Domino suo Bernardo, Dei voluntate ac gratia Claræuallen. Abbati reuerendissimo, Frater Ioannes Casemarij Abbas, feliciter currere, ac felicius Christi pietate consummare. Memor dilectionis ac familiaritatis, quā mihi indigno pietas vestra quondam exhibuit, aperire cogitationes cordis mei paternitati vestræ, quasi coram positus præsumo, vestra magis de mansuetudine confisus, quàm de offensa suspectus. Opero namque affectionem & dilectionem, quam erga vos habeo, pietatem vestram non latere; & si aliquid etiam stultum dicerem, confido vos benigne ac mansuetè quasi patrem filio ignoscere. Dictum est mihi pater charissime, quod de hac re, quæ non ita prosperè forsitan, vt volebatis, contigit (De via vero Hierosolymæ loquor) multū tristamini, eo quod ecclesia Dei vel gloria non accreuerit. Quapropter quod mihi pro hoc diu cogitanti Deus, vt credo, in corde misit, vobis humiliter suggero; nimirum perpendens, quod sæpe paruo cuiliber Dominus aliquid ostendit, quod alicui magno & multis donis repleto videre nequaquā cōcedit. Sicut Moysi sancto facie ad faciem cum Deo loquenti Ietro alienigena consilium dedit. Videtur itaque mihi, quod omnipotens Deus de hac via multum fructum fecit, non tamen eo ordine quo ipsi viatores arbitrabantur. Si quidem si hoc quod cœperant, sicut decet Christianos, iuste ac religiose prosequi vellent, Deus cum eis esset, & magnum fructum per eos feciisset. Sed quoniam ipsi ad mala sunt deuoluti, & hoc nequaquā Deum, qui author viæ fuerat, à principio latere potuit, vt qui sua prouidentia in sui dispositione non falleretur, malitiam eorum in suam conuertit clementiam, & immisit eis persequutiones & afflictiones, quibus prægrauati ad regnum peruenire possent. Denique confessi sunt nobis qui redibāt, quod vidissent multos ibi morientes, qui libenter se mori dicebant, neque velle reuerti, ne amplius in peccatis inciderent. Sed ne in dubium veniat quod dico, quasi Patri meo spirituali aperio in confessione: Quod patroni loci nostri Ioannes & Paulus sæpius nos visitare dignati sunt, quos ego super hac re interrogari feci, & huiusmodi sententia respondērunt, dicebantque multitudinē Angelorum qui ceciderunt, de illis qui ibi mortui sunt esse restauratam. Hoc autem scitote quod magnam vestri memoriam habuerunt, finem vestrum citò venturum prædixerunt. Quia igitur bene res, & si non secundum hominum desiderium, tamen secundum Dei propositum euenit, vestræ erit prudentiæ in ipso de hac re consolari, cuius solius gloriam quæritis & desideratis. Idcirco namque & exhortandi & operādi gratiam in hoc negotio dedit, quia bonū quod inde facturus erat prēuidit. Ipse igitur cursum vestrum feliciter impleat, nósque vobiscum in sua gloria cōstituat.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca